

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

တိပိဋက ဝါဠု-မြန်မာအဘိဓာန်

ဆ - ဝဂ်

အတွဲ-၁၈

(လ-ဝဋ္ဌဝါဒထ)

(အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်ပေါင်း ၇၆၇၄ ပါဝင်သည်)

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

အိပ်ငွေက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

အ - ဝဂ်

အတွဲ-၁၈

(လ-ဝဋ္ဋဝါရထ)

(အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်ပေါင်း ၇၆၇၄ ပါဝင်သည်)

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ- ၂၅၄၃

ကောလာ- ၁၃၆၁

ငှာလိုင်- ၁၉၉၉

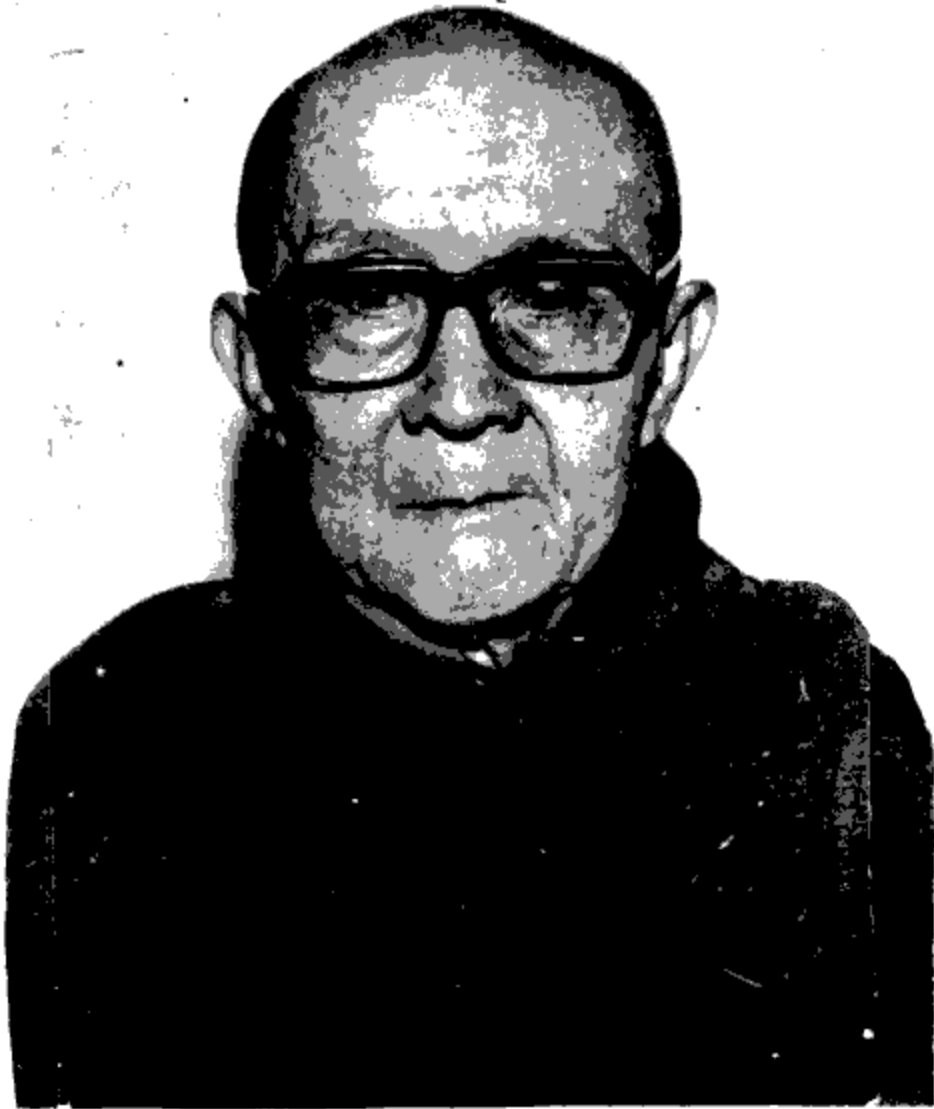

ရန်ကင်းမြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်တွင် ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးညွန့်မောင်
(မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၂၄၀၅/၀၂၅၂၇)က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

မန္တလေးမြို့၊ ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်
ပါဠိပဒတိပိဋက ကျမ်းညွှန်းနှင့် တိပိဋကပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်အဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ
အမရပူရကျောင်း ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တဥက္ကံသာဘိဝံသ

မန္တလေးမြို့၊ ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်
ပါဠိပဒေ တိပိဋက-ကျမ်းညွှန်းနှင့် တိပိဋကပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်အဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ
ပိဋကဝိသောဓနိကျမ်းပြု၊ နယားကျောင်းဆရာတော်
ဘဒ္ဒန္တမေဓိယာဘိဝံသ
(အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု၊ အဘိဓဇအဂ္ဂမဟာသဒ္ဓိမ္မဇောတိက)

ယံနုလက်ရှိ အင်္ဂါစာန်ကျမ်းပြု ဆရာဟော်များမှ
အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

- ၁။ နယားဆရာတော် ဦးမေဓိယာဘိဝံသ၊ သကျသီဟဓမ္မာစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အဘိဓမ္မဟာရဋ္ဌဂုဗ္ဗ၊ အဘိဓမ္မအဂ္ဂမဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိက၊ ပဓာနသံဃနာယက ဆရာတော်၊ နယားကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်၊ မန္တလေး။
- ၂။ ဆရာတော် ဦးကုမာရာဘိဝံသ၊ သကျသီဟဓမ္မာစရိယ ဝဋ်သံဃာ၊ အစိုးရ သီရိပဝရ ဓမ္မာစရိယ ပါဠိသိဗ္ဗေမဏိ၊ အဂ္ဂမဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ဘီအေ၊ ဗန်းမော်တိုက်။
- ၃။ ဆရာတော် ဦးသောဘဏာဘိဝံသ၊ သကျသီဟ မူလဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဦးဇာဂရကြီးကျောင်း။
- ၄။ ဆရာတော် ဦးသုန္ဒရ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ နယားကျောင်း။
- ၅။ ဆရာတော် ဦးဩဘာသာဘိဝံသ၊ သကျသီဟနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာဂန္ထ ဝါစကပဏ္ဍိတ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အတုလကာရီ ဆင်မင်းကျောင်း။
- ၆။ ဆရာတော် ဦးစက္ကပါလ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ အတုလကာရီဆင်မင်းကျောင်း။
- ၇။ ဆရာတော် ဦးကုသလာစာရာဘိဝံသ၊ သကျသီဟ မူလဓမ္မာစရိယနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ ဂုဏဝတီတိုက်ကျောင်း။
- ၈။ ဆရာတော် ဦးပညောဘာသာဘိဝံသ၊ သကျသီဟနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာဂန္ထ ဝါစကပဏ္ဍိတ၊ အတုလကာရီ ဆင်မင်းကျောင်း။
- ၉။ ဆရာတော် ဦးနန္ဒာစရိယ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ နယားကျောင်း။
- ၁၀။ ဆရာတော် ဦးနန္ဒိယ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ နယားကျောင်း။
- ၁၁။ ဆရာတော် ဦးသဒ္ဓမ္မာနန္ဒ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ပုသိမ်ကျောင်း။
- ၁၂။ ဆရာတော် ဦးကဉ္စန၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ အတုလကာရီ ဆင်မင်းကျောင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

မန္တလေးမြို့၊ စက္ကိကာရာမဘုရားကြီးတိုက်မှ ပြုစုသော

တိပိဋကပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်း

အ-ဝဂ် အတွဲ (၁၈)

နိဒါန်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ခွါသိတိ ဗုဒ္ဓတော ဂက္ခိ၊ ဓမ္မေ သဟဿာနိ ဘိက္ခုတော။
စတုရာသိတိ သဟဿာနိ၊ ယေ မေ ဓမ္မာ ပဝတ္ထိနော။

သေရဂါထာ-၃၄၂-နာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅-နှင့် အညီ ဘုရားသခင်၏ လက်ထက် ညီတော်အာနန္ဒာဆောင်ထားအပ်သော တရားတော်များသည် ဓမ္မက္ခန္ဓာအားဖြင့် ၈၄၀၀၀-ရှိပေသည်။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် ဘုရားသခင်ထံမှ တိုက်ရိုက်ဓမ္မက္ခန္ဓာ ၈၂၀၀၀-ကိုသင်ယူ၍ အရှင်သာရိပုတ္တရာ စသော ရဟန္တာကြီးများထံမှ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ၂၀၀၀-တို့ကို သင်ယူခဲ့သည်။ ဘုရားသခင် ဟောကြားတော် မူအပ်သော တရားအားလုံးကို သင်ယူပြီး နှုတ်တက်အာဂုံ အရကျက်ဆောင်ထားနိုင်သဖြင့် အရှင် အာနန္ဒာ၏ ခန္ဓာတော်အစဉ်သည် တရားဘဏ္ဍာတိုက်ကြီးသဖွယ် ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်မြတ်ကို “ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက=တရားဘဏ္ဍာစိုး” ဟူ၍ ချီးကျူးခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ပဌမသံဂါယနာ တင်သော အခါ၌လည်း သုတ်၊ အဘိဓမ္မာတရားတော် အားလုံးကို ဝိဿဇက ရဟန္တာထေရ်အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်တော်မူသည်။

ဝိနည်းနှင့် နိကာယ်ကြီးများကို ခွဲဝေထိန်းသိမ်းခဲ့ပုံ

ဝိနည်းပိဋကကို သံဂါယနာတင်ပြီးသောအခါ အရှင်မဟာကဿပ-စသော ရဟန္တာအရှင်မြတ် များက “ငါ့ရှင်ဥပါလိ ဤဝိနည်းပိဋကကို သင်၏တပည့်များအား အမြဲပို့ချပေးပါ” ဟု တာဝန်ပေး တော်မူကြသည်။ အရှင်ဥပါလိ ရဟန္တာမထေရ်မြတ်သည် တပည့်အဆက်ဆက်တို့အား ဝိနည်းပိဋကကြီး အရှည်တည်တံ့၍ တွန်းလင်းပြန့်ပွားစေရန် ဝိနည်းပိဋကကို အမြဲပို့ချလျက် သာသနာတော်ကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်တော်မူပြီး အနုပါဒိသေသ အငြိမ်းခတ်ဖြင့် ငြိမ်းအေးတော်မူလေပြီ။ (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄)။

ထို့နောက် ဒီသနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်တော်မူကြ၍ “ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ ဤဒီသနိကာယ်ကို သင်၏တပည့်များအား အမြဲပို့ချပေးပါ” ဟု တာဝန်ပေးတော်မူခဲ့ကြသည်။

ထို့နောက် မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်တော်မူကြ၍ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ တပည့် ရဟန္တာ များအား အမြဲပို့ချပေးကြရန် တာဝန်ပေးတော်မူကြသည်။

ထို့နောက် သံယုတ္တနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်တော်မူကြ၍ အရှင်မဟာကဿပ ရဟန္တာ မထေရ်မြတ်ကြီးအား အမြဲပို့ချပေးပါရန် တာဝန်ပေးတော်မူကြသည်။

ထို့နောက် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို သံဂါယနာ တင်တော်မူကြ၍ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ ရဟန္တာမထေရ် မြတ်အား အမြဲပို့ချပေးပါရန် တာဝန်ပေးတော်မူကြသည်။ တာဝန်ကိုယ်စီ ယူတော်မူကြသော ရဟန္တာ မထေရ်မြတ်များသည်လည်း “သာသနာ့ဘာဝန် ဒို့ တာဝန်” ဟု နှလုံးသွင်းတော်မူကြလျက် မိမိတို့အား ပေးအပ်ထားသော တာဝန်များကို ကျေပွန်အောင် ဆုသက်ပန် ထမ်းဆောင်တော်မူကြလျက် အနုပါဒိသေသ အငြိမ်းဓာတ်ဖြင့် ငြိမ်းအေးတော်မူကြလေကုန်ပြီ။

ထို့နောက် သံဂါယနာတင် မထေရ်မြတ်ကြီးတို့သည် ဒုတိယသံဂါယနာ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ၊ ဆဋ္ဌသံဂါယနာအထိ နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀-အတွင်း ၆-ကြိမ် သံဂါယနာ ပွဲကြီးသဘင် ဆင်ယင်ကြလျက် သာသနာတော်မြတ်ကြီး အရှည်တည်တံ့၍ ထွန်းလင်းပြန့်ပွားစေရန် ဆောင်ရွက်တော် မူခဲ့ကြလေပြီ။ ထို့အတူ ကျွန်ုပ်တို့၏ ဆရာတော်ဘုရားကြီးများသည်လည်း ကျွန်ုပ်တို့အား တာဝန်ပေးပြီး မျက်စိ မှိတ်သွားတော်မူခဲ့ကြလေပြီ။

ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာရတနာ ၃-ပါးနှင့်တကွ အရှင်မဟာကဿပ စသော သာသနာ့ပွဲ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ၏ ဂုဏ်ကို အာရုံပြုလျက် မိမိတို့အပေါ် ကျရောက်လာလော သာသနာပြုတာဝန်ကြီးကို ဦးလည်မသုန် ထမ်းဆောင်ကြပါကုန်အံ့။

ပဌမသံဂါယနာတင်အပြီး၌ အသီးအသီး ဝိနည်းပိဋကနှင့် နိကာယ်ကြီး ၅-ရပ်ကို တာဝန်ခွဲဝေ ပြီး ပို့ချတော်မူကြသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင်ပြီးသည့် အခါ၌လည်း ရှေးရဟန္တာအရှင် မြတ်ကြီးများ၏ ထုံးကို နှလုံးမဲ့ကြ၍ ပိဋက ၃-ပုံ၊ နိကာယ် ၅-ရပ်ကို အကွဲထုတ်စဉ်အလိုက် တာဝန်ခွဲ ဝေ၍ “တိပိဋက-ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး” ကို ပြုစုတော်မူကြလေသည်-

- (၁) အ-အာ-စသော သရအက္ခရာပုဒ်များအတွက် ကမ္ဘာဒေအား၊ ဇမ္ဗုဒီပကျောင်းဆောင်၊ ရန်ကုန်မြို့၊
- (၂) က-ဝန် အက္ခရာပုဒ်များအတွက် မစိုးရိမ်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့၊
- (၃) စ-ဝန်၊ ဇ-ဝန် အက္ခရာပုဒ်များအတွက် မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက်၊ မန္တလေးမြို့၊
- (၄) တ-ဝန် အက္ခရာပုဒ်များအတွက် မဟာဝိသုတာဓမ္မတိုက်၊ ပခုက္ကူမြို့၊
- (၅) ယ-ရ-လ-ဝ-ဆ-ဟ-ဠ အက္ခရာပုဒ်များအတွက် ဧကွိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်၊ မန္တလေးမြို့၊

ဤ ၅-ဌာနစာသင်တိုက်ကြီးများရှိ ဆရာတော်သံဃာတော် အရှင်မြတ်များက တာဝန်ယူပြီး ရေးသားပြုစုတော်မူကြသည်။ ဧကွိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက် အဘိဓာန် အဖွဲ့ကို အမေပုရကျောင်း ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တဥက္ကံသာဘိဝံသနှင့် ညီတော်ရင်းဖြစ်သော ဘဒ္ဒန္တမေဓိယာဘိဝံသ ဆရာတော် ၂-ပါးက ဦးဆောင်ဦးရွက် ပြုစုတော်မူကြ၍ တပည့်ကြီးများ ဖြစ်ကြသည့် ဓမ္မာဂါရကျောင်း ဆရာတော်

ဘဒ္ဒန္တနန္ဒဝံသာဘိဝံသ၊ ဗန်းမော်ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တကုမာရာဘိဝံသ ၂-ပါးက အစစအရာရာ ပြီးစီးအောင် စည်းရုံးဆောင်ရွက်တော် မူကြသည်။ သက္ကတ စာပေ၊ ဗေဒင်ကျမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ပုသိမ်ကျောင်း ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသီလာစာရ (ဘာသန္တရဆေက) ကလည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ်၊ ပါဠိ၊ အင်္ဂလိပ် သက္ကတ အင်္ဂလိပ် အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ပါဠိ သက္ကတကပြား (သက္ကတပိဋက Buddhist Hybrid Sinskrit) စသော ကျမ်း စာက ပုဒ်ပါဠိအက္ခရာများနှင့် ပတ်သက်၍ ဗန်းမော်ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တကုမာရာဘိဝံသက လည်းကောင်း တာဝန်ယူရေးသားတော်မူကြသည်။

ရေးသားပုံအစီအစဉ်အကျဉ်းမှာ—

ရှေးဦးစွာ တည်ပုဒ်ကို ရှေးထုတ်ပြီး ၎င်းတည်ပုဒ်၏ နောက်၌ လိင်္ဂ၊ အလိင်္ဂ၊ ကြိယာပုဒ် အဗျယပုဒ်စသည်ကို လက်သည်းကွင်းမှာ ထား၍ ပြသည် ၎င်းနောက် ထောင့်ကွင်းမှာ ကြိယာပုဒ်ဖြစ် သျှင် ဓာတ်၊ ပစ္စည်း၊ ဝိဘတ်များခွဲခြားပြသည်။ ဝိဂ္ဂဟများ ရနိုင်လျှင်လည်း ဝိဂ္ဂဟ=ဝစနတ္ထများအညွှန်း ကျမ်းများပါထည့်ပြသည်။ ဘာသန္တရပုဒ်များနှင့် တိုက်ဆိုင်၍ ကြည့်ရှုနိုင်စေရန် သက္ကတပုဒ်၊ ပြာက ရိုက်ပုဒ်၊ အဒ္ဓမာဂဓိပုဒ်၊ သက္ကတပိဋက (=ပါဠိသက္ကတကပြားပုဒ်) များကို ထည့်စွက်၍ ပြသည်။ ဤသို့ ဘာသန္တရပုဒ်များကို ထည့်စွက်၍ ပြလိုက်သဖြင့် စာရှုသူများသည် ပါဠိပုဒ်နှင့် အလားတူသက္ကတပုဒ်၊ ပြာကရိုက်ပုဒ် အဒ္ဓမာဂဓိပုဒ်နှင့် မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာများ သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ကြသည့် သက္ကတပါဠိ ကပြား ပုဒ်များကိုပါ တပါတည်း ကြည့်ရှုသွားနိုင်ကြပေသည်။ အလွန်တရာများပြားလှသော အဘိဓာန် ကျမ်းများကို လှန်လှော ရှာဖွေမနေရဘဲ ဝ-အုပ်တည်းဖြင့်ပင် မပင်မပန်းအလွယ်တကူ ကြည့်ရှု သွား နိုင်ပေသည်။

ဥပမာ—ဝတ္ထဗ္ဗ(တိ)[ဝသ+တဗ္ဗ၊ ရှု၊ ၃၇။ ဝတ္ထုဗျ-သံ။ ဝတ္ထုဗ္ဗ-ပြားအဒ္ဓမာဂဓိ] ဤဝတ္ထုဗ္ဗ-နှင့်အနက် ဘူ ဝတ္ထုဗျ-သက္ကတ ပုဒ်ကိုကြည့်ပါ။ ဝသံဓာတ် တဗျ-ပစ္စည်းဝသံတဗျ=ဝတ္ထုဗျ ဟု ရုံးရုံးပုဒ်ပြီးသည့် တဗျ-ပစ္စည်း၏ ယ-ကို ပုဗ္ဗရုပ် ဝ-ပြုလျှင် တဗျ=တဗ္ဗ-ဟု ပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် ပြာကရိုက်နှင့် အဒ္ဓ မာဂဓိတို့၌ ဝတ္ထုဗ္ဗ-ဟု ပုဒ်ပြီးခြင်းဖြစ်သည်။ ဗ္ဗ=ဝ-၂လုံးကို သဘောမပေါက်၍ ဝိ=ဝလုံးကြီးတင် ဝိ-ဟု စာရိုက်မှားတာတွေ များနေသည်။ ဝ-၂-လုံးကို ဗ္ဗ=၂-လုံးပြုသောအခါ တဗျ=တဗ္ဗ-ဟု ရုပ်ပြီးလာသည်။ ထိုအခါ ဝသံ+တဗ္ဗ=ဝတ္ထုဗ္ဗ=ဝတ္ထုဗ္ဗ-ဟု ရုပ်ပြီးသည်။ (အသံ+တ=အတ္ထ=အတ္ထ- ဟု သ-နှင့် တ ပေါင်းလျှင် ထ-ဖြစ်သကဲ့သို့) ဤ၌ ဝတ္ထုဗ္ဗ-ဟု ပြီးရာမှ ဝတ္ထုဗ္ဗ-ဟု တ-မှ ထ-သို့ ပြောင်းသွားခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့အတူ ဝသံ+တ=ဝသံ+တ=ဝတ္ထု=ဝတ္ထု-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝသံ+တိ=ဝသံ+တိ=ဝတ္ထိ=ဝတ္ထိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝသံ+တု ဝတ္ထု=ဝတ္ထု-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝသံ+တဝေ=ဝတ္ထုဝေ=ဝတ္ထုဝေ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝသံ+တုံ=ဝတ္ထု=ဝတ္ထု-ဟူ၍လည်းကောင်း အသီးသီး တ-တိ-တု-တဝေ- တုံပစ္စည်းများနှင့် ရုပ်ပြီး ပုံကို အလွယ်တကူ သဘောပေါက်နိုင်ပေမည်။

ဤကား ကမ္ဘာ့တက္ကသိုလ်ကြီးများ၌ အသုံးပြုနေသော the Ten Philologineaj healy နည်းအရ သုတ်စဉ်များမပါဘဲ သဘာဝရုပ်ပြုပုံတည်း။ သုတ်စဉ်ရွတ်ပြီးမှ ရှု ပြီးလိုသော သူများအတွက်လည်း ဆိုင်ရာထောင့်ကွင်း အတွင်း၌ ရူပသိဒ္ဓိ၊ သဒ္ဓနိတိ၊ မောဂ္ဂလာန် စသော ပါဠိသဒ္ဓါ ကျမ်းများကိုလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဝိ၊ ဘကြီးများ ကိုးကားလေ့ရှိသော ပါထိနိ သဒ္ဓါကျမ်း

ကြီးများကိုလည်းကောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ကမ္ဘာ့တက္ကသိုလ်ကြီးများ၌ အဆုံးပြုသော သဘာဝ နိရတ္တိ ရုပ်ပြီးပုံကို စာရှုသူများ ဗဟုသုတပွားစေရန် နောက်၌ ဖော်ပြထားပါသည်။

ပသ်+တ(တိ-တု-တုံ)နှင့် ရုပ်ပြီးသလို လတ်+တ=လဒ္ဒ။လတ်+တိ=လဒ္ဒိ။လတ်+တု=လဒ္ဒု။ လတ်+တော=လဒ္ဒါ။လတ်+တောန=လဒ္ဒါန။လတ်+တံ=လဒ္ဒံ။ ဟူ၍ ရုပ်ပြီးပုံတို့ကို ပါဠိသွားကျကျ စနစ် တကျ လေ့လာနိုင်ကြပါသည်။

ဤနေရာ၌ လတ်+တု=လဒ္ဒု-ပုဒ်ကား အလွန်ရှားပါးသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ဒီ၊ ဇို၊ ဝ၊ ၂၆ ၂-နှင့် အံ၊ ဇို၊ ဝ၊ ၂၃၆ တို့၌သာ တွေ့ရသည်။ သတ္တု = သတ္တာ။ ဘာတု = ဘာတာပြီးသကဲ့သို့ လဒ္ဒု + သိ = လဒ္ဒါ - ဟု သတ္တာဒိဂိုဏ်းရုပ်ပြီးသည်။ ပါဠိ သဒ္ဒါကျမ်းများ၌ ရှာမတွေ့ရ။ သက္ကတ သဒ္ဒါကျမ်းနှင့်အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၌ လည်း အလွန်ရှားပါးသောပုဒ်ဖြစ်သည်။ ဆာမောနီယာဝိလျှင် သက္ကတအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန် ကျမ်းကြီး၌ သာ တွေ့ရသည်။ ၎င်းအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကား ကျွန်ုပ်တို့အဖို့ အလွန်အားကိုးအားထား ပြုရသည့် ကျမ်းကြီးဖြစ်ပေသည်။ သို့အတွက် အချို့ကော်ခဲရာ၌ ၎င်းကျမ်းကြီး၏ အဆိုအမိန့်ကိုလည်း ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ဝစ္စသိ-ဝစ္စသိ-ဟူ၍ ပါဠိ ၂-မျိုး ရှိနေရာ အဘယ်ပါဠိ မှန်ကန်သနည်း၊ ပါဠိ-မာဂဓ-ပြာဏ ခိုက် သက္ကတ-အဒ္ဒမာဂဓိ တို့ကား ညီအစ်ကို ဘာသာများ ဖြစ်ကြ၏။ ဘာသာစကား ၁၃- နှင့် ၁-၃ မကွာခြား လှပေ။ မြန်မာ-ရခိုင်-ထားဝယ် စကားများနှင့်တူပေသည်။ သို့အတွက်—

ဝစ္စသိ (တိ) [ဝစ္စ+ဤ။ သ-လာ။ ဝစ်သိန်-သံ။ ဝစ္စသိ-ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိ]

ဝစ္စသိ (တိ) [ဝစ္စသ+ဤ။ ဝစ္စသိ?] ဟူ၍ ဤကျမ်း၌ ပြထားသည်။ ဝစ္စသိ ပုဒ်ကသာ သက္ကတ ဘာသာ၊ ပြာဏခိုက်ဘာသာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိဘာသာ တို့နှင့် အနီးစပ်ဆုံး တူညီပေသည်။ ဝစ္စသိ-ပုဒ်အတွက် ဘာသန္တရ အထောက်အထား မရရှိပေ။ သို့အတွက် စာရှုသူများအဖို့ အကိုး အထောက်အထား ရှိသော ဝစ္စသိ-ပုဒ်သာ မှန်ကန်ပေသည်ဟု မှတ်သားရန် ဖြစ်ပေသည်။ ဘယ်ပုဒ်သာမှန်သည်ဟု အတိ အကျ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါလားဟု မေးမြန်းပါလျှင် အဘိဓာန်ကျမ်း၏ တာဝန်ကား ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ ထင်ရှားရှိနေသော ပုဒ်ကို ထည့်သွင်း ပြရမည့် တာဝန်ရှိသောကြောင့် ထည့်သွင်း ပြသခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့်— အရှင်ဗုဒ္ဓစောသ အဋ္ဌကထာ ဆရာကြီးသည် ထေရဝါဒ မျိုးစုံ ပြသ၍ ရေးသားသည်။ ရှေးဟောင်း အဋ္ဌကထာ ဆရာတော်ကြီး များ၏ အဆိုအမိန့်ကိုလည်း မကျန်ရအောင် ပြသလျက် ရေးသားသည်။ ၎င်းတို့အနက် စာရှုသူများ အဘယ်ထေရဝါဒကို အတည်ပြု မှတ်သား ရပါမည်နည်း? အဘယ် အဋ္ဌကထာ၏ အဆိုအမိန့်ကို အတည်ပြု မှတ်သား ရပါမည်နည်း? အတိအကျ အဆုံးအဖြတ် ပေးခဲ့ပါဟု မေးဖွယ်ရှိသည်။ ၎င်းအမေးကို ဖြေသည့်အနေဖြင့် အဋ္ဌကထာ ဆရာတော် ကြီးသည် အောက်ပါ အမှာစကားရပ်ကို ရေးသား မှာထားခဲ့ပေသည်။—

ယော ယော အဋ္ဌကထာဝါဒေါ ဝါ ထေရဝါဒေါ ဝါ ပစ္စာ ဝုဇ္ဇတိ၊
သော ပမာဏတောဒဋ္ဌဗ္ဗော (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆။)

အကြင် အကြင် အဋ္ဌကထာ ဝါဒကို ဖြစ်စေ၊ ထေရဝါဒကိုဖြစ်စေ နောက်ထား၍ ဆိုအပ်၏။
၎င်းနောက်ထား၍ ပြဆိုထားသည့် ဝါဒကို မာဏပြုအမှန်ထား၍ မှတ်သားပါလေ....။

ဤသို့ မှာထားလိုက်သဖြင့် ‘နောက်ထားပြီး ပြဆိုသည့် ဝါဒသာ အမှန်ပါ’ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး ဖြစ်တော့သည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အဘိဓာန်၌လည်း အထောက်အထား အကိုးသာဓက စုံလင်စွာဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဘာသန္တရကျမ်းများနှင့် လည်းကောင်း၊ တိုက်ဆိုင်ညီညွတ် ခိုင်လုံသော ပုဒ်ပါဠိများကို အမှန်ဟု မှတ်သားရန် ဖြစ်ပါသည်။ ပုဒ် ပါဠိ အက္ခရာများ အမှားအမှန် တိတိကျကျ သိလိုသူများ အဖို့ ကျွန်ုပ်တို့၏ အဘိဓာန်အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ‘အဘိဓမ္မဟာရဋ္ဌဂုရု’ စသော ဘွဲ့တံဆိပ်တော် အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ချီးကျူးပူဇော် ခံရသော နယားဆရာတော် ဘုရားကြီး ရေးသားတော်မူသည့် ပိဋကဝိသောဓနိ ကျမ်းကို ရှုကြည့်တော် မူကြပါကုန်။

ထိုနည်းတူ လူစွတိ ပလူစွတိ၊ လူစွနု ပလူစွနု၊ လူစွနုသဘာဝ-ပုဒ်များနှင့် လူဇ္ဇတိ၊ ပလူဇ္ဇတိ “လူဇ္ဇနု ပလူဇ္ဇနု၊ လူဇ္ဇနုသဘာဝ-ပုဒ်များဝယ် အဘယ်ပုဒ်မှန်ကန်သည်ဟု စာရွှာများကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ် နိုင်ကြပါလိမ့်မည်။ ဓာတ်ကျမ်း၊ သက္ကတ၊ ပြာကရိက၊ အဒ္ဓမာဂဓိ အထောက်အထား ခိုင်လုံသောပုဒ်သည် အမှန်ဖြစ်ပေမည်။ တိုက်ဆိုင်၍ ကြည့်ရှုကြပါကုန်။

အဓိပ္ပာယ်သိမှတ်ဖွယ်များ

ဤအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးသည်နတ်ပြည်၌ရှိသည့်ပဒေသာပင်ကြီးများကဲ့သို့ ပုဒ် ပါဠိ အက္ခရာများကို လိုင်ပုဒ်မှန်ကန်စွာခွဲခြားပြသည်။ ဓာတ်၊ ပစ္စည်း၊ ဝိဂြိုဟ်၊ ဝစနတ္ထများကို ကျမ်းကိုးနှင့်တကွ ဖော်ပြသည်။ ဤမျှသာမက သိမှတ်ဖွယ်ရာ အဓိပ္ပာယ်များကိုလည်း အထောက်အထားနှင့်တကွ တိတိကျကျရှင်းလင်း စွာ ဖော်ပြပေသည်။ ဥပမာ-

လုမ္ဗီနီ - သက္ကတကျမ်း၊ သက္ကတပိဋကကျမ်းလာများအရ ပုဒ်ပြီးပုံကို ဖော်ပြသည့်အပြင် ဘုရား လောင်း သိဒ္ဓတ္ထဖွားတော်မူရာ အင်ကြင်းဥယျာဉ်အကြောင်း သိမှတ်ဖွယ်ရာ ရှေးခေတ်က အခေါ် အဝေါ်၊ ယခုခေတ် နိပေါနိုင်ငံအနောက်ပိုင်း ရွာကလေးတစ်ရွာမှာတည်ရှိပုံ ယခုမျက်မှောက်ခေတ်အထိ မှတ်သားဖွယ်ရာများကို တိတိကျကျဖော်ပြထားပေသည်။ လုမ္ဗီနီပုဒ်ကိုကြည့်ပါ။

လောသကံတ္ထေရ = လောသကံတိဿဓထရံ အကြောင်းအရာကိုလည်း တိတိကျကျ ကျမ်းအကိုး သာဓကတို့ဖြင့် မှတ်သားဖွယ်ရာရေးသားထားသည်။ ရဟန္တာထေရ် ၁-ပါးကို မစ္ဆရိယ = ဝန်တိုမှုနှိပ်စက် ၍ ဖြစ်မှားမိသောကြောင့် သံသရာခရီးတစ်လျှောက်လုံး ဒုက္ခရောက်ခဲ့ရပုံ နောက်ဆုံးဘဝ ရဟန္တာ ဖြစ်သည်အထိ အကုသိုလ်ကံကြွင်း အနှိပ်စက်ခံရပုံတို့ကို သံဝေဂဖြစ်ဖွယ် ရေးပြထားပေသည်။

ဝဇ္ဇခါဏု၊ ဝဇ္ဇခါဏုက-ပုဒ်များကိုကြည့်လျှင် သံသရာသစ်ငုတ်နှင့်တူသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ပထဝီဂေါပက = မြေစောင့်သတ္တဝါသဖွယ် ကျွတ်တန်းမဝင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များအကြောင်းကိုလည်း သံဝေဂဖြစ်ဖွယ် ဖတ်ရှုရပေမည်။ အကျယ်ကို ၎င်းပုဒ်များကိုကြည့်ရှုပါ။

မြတ်စွာဘုရား၏ ၁၀၀-ကွက် စက်လက္ခဏာ၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော ဝဇ္ဇမာနက-ပုဒ်ကို ရှေးမြန်မာ ဆရာစဉ်ဆက်က “ထမင်းပွဲ၊ ထမင်းဆုပ်”ဟု ဘာသာပြန်ထားကြသည်။ အိန္ဒိယလူမျိုး ဒေါက်တာ

ဘေးပ(ဋ)စ်၏ အဆိုအရ ဘုရားရှေ့၌ထားသော ရွှေအုပ်-ယွန်းအုပ်ကို “ဝဗုဒ္ဓက-” ဟုခေါ်ကြောင်း ဟိန္ဒူဘုရားကျောင်းများ၌ရှေးဘောင်းပစ္စည်း-ခုအနေဖြင့်ထားကြကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပြာက-ရိုက်၊ အဒ္ဓမာဂဓိကျမ်းများအဆိုအရ၊ ဝဗုဒ္ဓကဟူသည် “ခန္ဓာထေပိတပုရိသ = ပုခုံးပေါ်၌ထမ်းထားအပ် သောယောက်ျား” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံသားများ၏ ယဉ်ကျေးမှုရိုပုံကို အထောက်အထား စုံလင်စွာ ပြထားပေသည်။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာဆရာအကြောင်းကို သိသူနည်းပါးသည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်းနေ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဝိနည်းဋီကာဆရာ ကြီးအကြောင်းကို အကျယ်တဝင့်ရေးပြထားပေသည်။ အကျယ်ကို ၎င်းပုဒ်၌ ကြည့်ရှုတော်မူကြပါ။

စာပေအရာ၌ အလွန်ကျော်ကြားသော သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ရှိခဲ့ဖူးသော လောဟပါသာဒ = ကြေး ပြာသာဒ်ကြီးအကြောင်းကို လှမ်းဆွတ်ဖွယ်ရေးပြထားပေသည်။

လက္ခဏာရ၊ လက္ခဏောရ၊ လက္ခဏောရူ၊ ဝါမောရ၊ ဝါမောရူ၊ နာဂနာသုရ၊ နာဂနာသုရူ - ပုဒ်မျိုး၌ ပါဠိ ၂ - သေ့ရိုဏ် အဘယ်ပါဠိမှန်ကန်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ဖို့ရန် ခက်ခဲပေသည်။ ဤ နဲ့သို့ ခက်ကပ်ရာ၌ အဋ္ဌ ကသာဆရာကြီး၊ ဋီကာဆရာကြီးများ - လက်စွဲ ပါဏိနိသဒ္ဓါကျမ်းကြီး အဆိုအရ လိင်ခွဲ၍ ကာရန် ဆုံးဖြတ်ပုံကို ၎င်းပုဒ်များ၌ ကြည့်ရှုကြပါကုန်။

၃၂ - ကောဠာသန္တပါဝင်သော မတ္တလုပ်ပုဒ်သည်လည်း ပုဒ်ခွဲ၊ လိင်ခွဲ ဝိဂ္ဂဟပြု ခဲကပ်သောပုဒ်ဖြစ် ပေသည်။ ၎င်းပုဒ်၌ ကပ္ပဒ္ဓါမအဘိဓာန် ကျမ်းကြီးလာ ဝိဂ္ဂဟနှင့်ပြာကရိုက်၊ အဒ္ဓမာဂဓိအဆိုအပြင် သက္ကထပိဋကကျမ်းလာများကို ဖော်ပြထားပေသည်။ ၎င်းပုဒ်၌ကြည့်ပါကုန်။

ဤကဲ့သို့မှတ်သားဖွယ်ပုဒ်ပါဠိ၊ ဝိဂ္ဂိုဟ်၊ ဝစနတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော ဤအဘိဓာန်ကျမ်း ကြီးကို ကျွန်ုပ်တို့မန္တလေးမြို့ ဒက္ခိကာရာမဘုရားကြီးတိုက် အဘိဓာန်အဖွဲ့ကြီးက အလွန်ထက်သန်သော လုံ့လဝီရိယဖြင့် ရေးသားတော်မူကြရာ ပြီးမြောက်ခဲ့လေပြီ။ ဤအဘိဓာန်ကြီးကို ဖတ်ရှုလေ့လာပြီး မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်များကို မှန်မှန်ကန်ကန် ဘုရားရှင်၏အလိုကျ သိတော်မူကြပါစေကုန် သတည်း။ ဘုရားရှင်၏အလိုကျ သိမြင်သဖြင့် ဘုရားရှင်၏အလိုကျ လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်ကြပါစေကုန် သတည်း။ ဘုရားရှင်၏အလိုကျ လိုက်နာကျင့်သုံးသဖြင့် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ သိက္ခာသုံးရပ်တို့၏ အထွတ် အထိပ်သို့ရောက်၍ အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် နိဗ္ဗာန်ကိုမျှော်မှောက်ပြုနိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

ကမ္ဘာ့တက္ကသိုလ်ကြီးများတွင်အသုံးပြုသော -

“The Ten Philological Theory.” ခေါ် ဟာသာဗေဒနှင့်ဆိုင်သော အယူအဆ (၁၀)ချက် နိရုတ္တိနည်း (၁၀)နည်းကိုလည်း သင့်လျော်ရာ၌ ထည့်သွင်း ပြထားပါသည်။

၎င်း (၁၀) နည်းမှာ -

- ဝိသဒိသံ သဒိသံ ၈၊ ပက္ခိတ္တာ? နုကရဏံ? ၈။
- ပဋိကရံ ဝိပရိတံ၊ လောပေါ? ၈ သမ္မသာရဏံ။
- ဒိတ္တံ ၈, ဓနိတတ္ထံ ၈၊ နိရုတ္တိ ဒသဓာ နယာ။

အကျယ်ကို ဤသို့သိအပ်၏ -

- (၁) ရှေ့နောက်အက္ခရာချင်း မတူအောင်ပြုလုပ်ခြင်း = သိသဒိသ = Dissimilation
လင်္ကာလ = နင်္ကာလ။ လလာတ = နလာတ။ မေနန္ဒ = မိလိန္ဒ စသည်။
- (၂) ရှေ့နောက်အက္ခရာချင်း တူအောင်ပြုလုပ်ခြင်း = သဒိသ = Assimilation အာလမ္မန =
အာရမ္မဏ။ ပဉ္စရသ = ပဏ္ဍရသ = ပန္နရသ။ ပဒိ + န = ပန္န။ ဗုဓ် + တ = ဗုဓ် + ဝ = ဗုဒ္ဓ။
- (၃) အက္ခရာထည့်ပေးခြင်း ပက္ခိတ္တ = penthesis ပဒ္ဒ = ပဒုမ။ ရတု = ရတန။ သုပု =
သုပိနု၊ ကြေသ = ကိလေသ။ ပ္လဝတိ = ပလဝတိ။ ဇာတျာ = ဇာတိယာ။
- (၄) အတူယူ၍ပြုခြင်း = အနုကရဏ = Analogy ၊ ဒုဂ္ဂတိကို အတူပြု၍ သုဂ္ဂတိ။ နိဒ္ဒယ - ကို
အတူပြု၍ အနုဒ္ဒယ။ ပုဘဂ္ဂန (ပုထဂ် + ဇန) = ပုလဂ္ဂန ကို အတူပြု၍ ပုထုဇ္ဇန။ သစ္စ - ကို
အတူပြု၍ ဗဟုဿုတဿ ဘာဝေါ ဗာဟုဿုဇ္ဇံ - မှ ဗာဟုဿုဇ္ဇံ ပြောင်းခြင်းစသည်။
- (၅) အစားပေးခြင်း ပဋိသရဏ = Compensation အက္ခရာတစ်လုံးလုံးကိုချေပစ်လိုက်
လျှင် ၎င်းအတွက် ချေပစ်ထားကြောင်း အထိမ်းအမှတ် သိစေရန် အစားပေးရသည်။
ကရ် + တဗ္ဗ = ကာတဗ္ဗ။ ကရ် + တံ = ကာတံ။ လဘေယျံ + အဟံ = လဘေယျာဟံ။ ပဉ္စ + နိ =
ပဉ္စနိ - ပဉ္စန္ဒိ။
- (၆) အက္ခရာ ရှေ့နောက်ပြန်ခြင်း = Metathesis အဟန် = အဟု = အန္တ = အနုဇေရက်။
လာယ + အန - လာယန = ညနေခင်း။ ပရိ + ဥပါသတိ = ပရိလုပါသတိ - ပယိရူပါလတိ။
သုသံ + မာရ - သုသံမာရ = သုသံမာရ။ ဂတိ + နာ + တိ = ဂတိ + ဏာ + တိ = ဂဏ္ဍတိ =
ဂဏ္ဍတိ = ဂဏာတိ။ အသ် + မိ = အသိ။ သ - ကိုဟ - ပြုလျှင် အဟိ = အမိ = အမိ။ အသ် +
မ = အမှ - နည်းတူပင်။
- (၇) အက္ခရာချေခြင်း လောပ = Elision ဇာတိယာ = ဇာတျာ = ဇော။ စတုဒ္ဒသ = စုဒ္ဒသ။
ဘဒန္တေ = ဘန္တေ နရဝယျ = ဇောရဝယျ = ဇောရယျ။ ပဒိသင်္ဂါယ + ယောဒိဗဟာ = ပဒိသင်္ဂါ
ယောနိသော။ အနုပါဒါယ = အနုပါဒါ။ အနုပါဒါ အာသဇေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ။
- (၈) သရနှင့် သရတစ်ဝက် ဗျည်းတို့၏ အချင်းချင်း ပြောင်းလဲခြင်း သမ္ပသာရဏ =
Contraction. သက္ကံတို့ ယ, ရ, လ တို့ကို သရတစ်ဝက်ဗျည်းဟု ခေါ်သည်။ ဣ - မှ ယ -
ဖြစ်သည်။ ရိ - မှ ရ - ဖြစ်သည်။ လ - မှ လ - ဖြစ်သည်။ ဥ - မှ ဝ - ဖြစ်လာသည်။ ၎င်းတို့
အချင်းချင်း ပြောင်းလဲနိုင်သည်။ ၎င်းပြင် - နှင့် - သြ - ကို သန္ဒ၊ က္ဋရ (သန္ဒိ + အက္ခရ)
သန္ဒိ တွဲစပ်ထားသည့် သရဟုခေါ်သည်။ အ + ဣ = ဖြစ်၍ အ + ဥ = သြ ဖြစ်သည်။ အယ =
အဣ = ဤ၌ ယ - ဗျည်းမှ ဣသရ ပြောင်းသည်ကို သမ္ပသာရဏ ပြုသည်ဟု ခေါ်သည်။
အဝ = အဥ = သြ၊ ဤ၌ ဝ - မှ ဥ - သရပြောင်းသည်ကို သမ္ပသာရဏ ပြုသည်ဟု ခေါ်သည်။
အဠယန = အဠေ၊ ဥဒယန = ဥဒေန = ဥဠယနိ၊ ဥဠေနိ၊ ယဝန = ယောနလဝဏ = လောဏ၊
အဝကာသ = သြကာသ၊ အဝတရတိ = သြတရတိ၊ ဝိ + အဝ + ဟာရ = ဝျဝဟာရ =
ဝေါဟာရ၊ ဘဝန္တော = ဘောန္တော၊ ပါလယတိ = ပါလေတိ၊ စောရယတိ = စောရေတိ။

(၉) အက္ခရာချည်း ၂ လုံး ပြုလုပ်ခြင်း ဒွိတ္တ = ဒွတဘာဝ = Reduplication. ဇာတ်+သရ = ဇာတ်သရ။ ဥပ+ကိလေသ = ဥပက္ကိလေသ။ ပ+ကမတိ = ပက္ကမတိ။ ဝိ+ပ+ယုတ္တ = ဝိပ္ပယုတ္တ စသည်။

(၁၀) ခနိတအက္ခရာသို့ ပြောင်းခြင်း ခနိတတ္ထ = Aspiration. ပရသု = ဖရသု၊ သုကုမာရ = သုခုမာရ။ ဂေါဒါဝရီ = ဂေါဝာဝရီ သ-အက္ခရာ၊ ဟ-အက္ခရာတို့နှင့် ပေါင်းမိလျှင် သိထိလ သည် ခနိတသို့ ပြောင်းလဲတတ်သည်။ အသ်+တိ = အတ္ထိ = အတ္ထိ။ အသ်+တု = အတ္ထု = အတ္ထု။ ဝသ်+ဟ = ဝတ္ထု = ဝတ္ထု။ ဝသ်+တု = ဝတ္ထု = ဝတ္ထု။ အသ်+တ = အတ္ထု = အတ္ထု။ သသ်+တ = သတ္ထု = သတ္ထု။ တဒ+ဟိတ = ဟိတိတ = တဒိတ။ ဒဟ+တ = ဒဟ+ဌ = ဝ+ဒခု။ ဒုဟိ+တ = ဒုဟိ+ဓ = ဒုဓ = ဒုဓ။ နဟိ+တ = နဟိ+ဓ = နဓ စသည်။

ဤကဲ့သို့ ဘာသာဗေဒနည်းများကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် သဘာဝအသံများ ပြောင်းလဲလာပြီး ပုဒ်များ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို သဘာဝကျကျ သိလာပေမည်။ သဘာဝကျကျ သိသဖြင့် ဘယ်တော့မှ မမေ့နိုင်သည့် အသိပညာများ ရလာနိုင်သည်။ ဥပမာ-သာယနုပုဒ်ဝယ် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ အဟ-ကို နှ (ဏ)ပြု၍ ရူပသိဒ္ဓိ၌ အန-ပြုသည်။ ဘယ်ဟာက သဘာဝကျသလဲဟု မေးလျှင်ဘာသာဗေဒနည်းအရ ဖြေရလျှင် အဟ = အဟန် ပုဒ်ရင်းတည်း။ အက္ခရာ ရှေ့နောက် ပြန်သည့်-ဝိပရိတ = Metathesis. နည်းဖြင့် ရှေ့နောက်ပြန်လျှင် အဟန် = အဟု = အန္တ = အနဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် အန-ပြုဟု ဆိုသော ရူပသိဒ္ဓိဆရာ၏ စကားသည် ဘာသာဗေဒနည်းအရ ပို၍ သဘာဝကျသည်။ အဏု၊ ဣ အပြု များကိုလည်း သဘာဝမကျသော အစီအရင်များဟု သိသာပေမည်။ ထို့ပြင် သုဗ္ဗစ၊ သုဗ္ဗိဇာနန၊ သုဗ္ဗိနယ၊ သုဗ္ဗုဋ္ဌိ ပုဒ် စသည်တို့သည်လည်း ဒုဗ္ဗစ၊ ဒုဗ္ဗိဇာနန၊ ဒုဗ္ဗိနယ၊ ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိပုဒ်များကို အတုပြုထားသည့် သဒ္ဓါတုများဟု သိလာပေမည်။ ဤကဲ့သို့ စာရှုသူများအား ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် အထောက်အပံ့ ပါးပီ ကုသိုလ်ထူး ဖြစ်ပွားစေနိုင်သဖြင့် ဘာသာဗေဒနည်း အချို့ကိုလည်း ဤကျမ်း၌ ကြီးကြားကြီးကြား ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားပါသည် အလေးထား ရှုစားနိုင်ကြပါစေ။

တိပိဋက ပါဠိ-ပြန်မာ အဘိဓာန်၌ အသုံးပြုသော
 ပါဠိ, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာကျမ်း စဉ်ပုံနှင့်

ကျမ်းမည်သင်္ကေတများ

အမှတ် စဉ်	ပါဠိတော်	သင်္ကေတ	အမှတ် စဉ်	အဋ္ဌကထာ	သင်္ကေတ
ဝိနည်း ၅-ကျမ်း					
၁	ပါဏဇိကပါဠိ	ဝိ၊၁။	၁	ပါဏဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ	(ပ)
၂	ပါဏိတ္တိယပါဠိ	ဝိ၊၂။	၂	။	(ဒ)
၃	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊၃။	၃	ပါဏိတျာဒိ	။
၄	စူဠဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊၄။	၄	စူဠဝဂ္ဂါဒိ	။
၅	ပရိဝါရပါဠိ	ဝိ၊၅။	၅	ကင်္ခါဝိတရဏံ	။
			၆	ဝိနယသင်္ဂဟ	။
သုတ် ၃-ကျမ်း					
၆	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂပါဠိ	ဒိ၊၁။	၇	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ	။
၇	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	ဒိ၊၂။	၈	မဟာဝဂ္ဂ	။
၈	ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိ	ဒိ၊၃။	၉	ပါထိကဝဂ္ဂ	။
မဇ္ဈိမနိကာယ် ၃-ကျမ်း					
၉	မူလပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊၁။	၁၀	မူလပဏ္ဏာသ	(ပ)
၁၀	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊၂။	၁၁	။	(ဒ)
၁၁	ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊၃။	၁၂	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ	။
			၁၃	ဥပရိပဏ္ဏာသ	။
သံယုတ္တနိကာယ် ၃-ကျမ်း					
၁၂	သံယုတ္တပါဠိ (ပ)	သံ၊၁။	၁၄	သံယုတ္တ	(ပ)
၁၃	။ (ဒ)	သံ၊၂။	၁၅	။	(ဒ)
၁၄	။ (တ)	သံ၊၃။	၁၆	။	(တ)
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ၃-ကျမ်း					
၁၅	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (ပ)	အံ၊၁။	၁၇	အင်္ဂုတ္တရ	(ပ)
၁၆	။ (ဒ)	အံ၊၂။	၁၈	။	(ဒ)
၁၇	။ (တ)	အံ၊၃။	၁၉	။	(တ)
အဘိဓမ္မာနှင့် ခုဒ္ဒကနိကာယ်ကျမ်းများ					
၁၈	ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ	အဘိ၊ဓ။	၂၀	အဋ္ဌသင်္ဂဏီ	။
၁၉	ဝိဘင်္ဂပါဠိ	အဘိ၊ဝိ။	၂၁	သမ္မောဟဝိနောဒနီ	။
၂၀	ဓာတုကထာ+ပုဂ္ဂလပညတ်	အဘိ၊ပု။	၂၂	ပဉ္စပကရဏ	။
၂၁	ကထာဝတ္ထုပါဠိ	အဘိ၊က။	၂၃	ပဋိသမ္ဘိဒါ မဂ္ဂ	(ပ)

တိပိဋက ပါဠိ - ပြန်မာအဘိဓာန်
ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းမည် သင်္ကေတများ

အမှတ် စဉ်	ပါဠိတော်	သင်္ကေတ	အမှတ် စဉ်	အဋ္ဌကထာ	သင်္ကေတ
၂၂	ယမကပါဠိတော်(ပ)	ယမက၁။	၂၄	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ	(ဒ) ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၃	။ (ဒ)	ယမက၂။	၂၅	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ	(ပ) ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၄	။ (တ)	ယမက၃။	၂၆	။	(ဒ) ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၅	ပဋ္ဌာနပါဠိတော်(ပ)	ပဋ္ဌာန၁။	၂၇	ခုဒ္ဒကပါဠိ	ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။
၂၆	။ (ဒ)	ပဋ္ဌာန၂။	၂၈	ဓမ္မပဒ	(ပ) ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၇	။ (တ)	ပဋ္ဌာန၃။	၂၉	။	(ဒ) ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၈	။ (စ)	ပဋ္ဌာန၄။	၃၀	ဥဒါန	ဥဒါန၊ဋ္ဌ။
၂၉	။ (မ)	ပဋ္ဌာန၅။	၃၁	ဣတိဝုတ္တက	ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။
၃၀	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိ	ပဋိသံ။	၃၂	သုတ္တန်ပါတ	(ပ) သုတ္တန်၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၁	ခုဒ္ဒကပါဠိပါဠိ	ခုဒ္ဒက။	၃၃	။	(ဒ) သုတ္တန်၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၂	ဓမ္မပဒပါဠိ	ဓမ္မ။	၃၄	ဝိမာန	ဝိမာန၊ဋ္ဌ။
၃၃	ဥဒါနပါဠိ	ဥဒါန။	၃၅	ပေတဝတ္ထု	ပေတ၊ဋ္ဌ။
၃၄	ဣတိဝုတ္တကပါဠိ	ဣတိဝုတ်။	၃၆	ထေရဂါထာ	(ပ) ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၅	သုတ္တန်ပါတပါဠိ	သုတ္တန်။	၃၇	။	(ဒ) ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၆	ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ	ဝိမာန။	၃၈	ထေရီဂါထာ	ထေရီ၊ဋ္ဌ။
၃၇	ပေတဝတ္ထုပါဠိ	ပေတ။	၃၉	အပဒါန	(ပ) အပ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၈	ထေရဂါထာပါဠိ	ထေရ။	၄၀	။	(ဒ) အပ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၉	ထေရီဂါထာပါဠိ	ထေရီ။	၄၁	ဗုဒ္ဓဝံသ	ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။
၄၀	အပဒါနပါဠိ (ပ)	အပ၁။	၄၂	စရိယာပိဋက	စရိယာ၊ဋ္ဌ။
၄၁	အပဒါနပါဠိ (ဒ)	အပ၂။	၄၃	မဟာနိဒ္ဒေသ	မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၄၂	ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိ	ဗုဒ္ဓဝံ။	၄၄	စူဠနိဒ္ဒေသ	စူဠနိ၊ဋ္ဌ။
၄၃	စရိယာပိဋကပါဠိ	စရိယာ။	၄၅	ဇာတက	(ပ) ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၄	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ	မဟာနိ။	၄၆	။	(ဒ) ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၅	စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ	စူဠနိ။	၄၇	။	(တ) ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။
၄၆	ဇာတကပါဠိ (ပ)	ဇာ၁။	၄၈	။	(စ) ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။
၄၇	ဇာတကပါဠိ (ဒ)	ဇာ၂။	၄၉	။	(မ) ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
၄၈	နေတ္ထိပါဠိ	နေတ္ထိ။	၅၀	။	(ဆ) ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။
၄၉	ပေဋ္ဌကောပဒေသပါဠိ	ပေဋ္ဌကော။	၅၁	။	(ဃ) ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၅၀	မိလိန္ဒပဉ္စာပါဠိ	မိလိန္ဒ။	၅၂	နေတ္ထိ	နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။

အမှတ် စဉ်	ဋီကာကျမ်း	သင်္ကေတ
<u>ဝိနည်းဋီကာကျမ်းများ</u>		
၁	ဝဇီရဗုဒ္ဓိ ဋီကာ	ဝဇီရ
၂	သာရတ္ထိဗိပနိဋီကာ (ပ)	သာရတ္ထ၊ ၁။
၃	။ (ဒ)	သာရတ္ထ၊ ၂။
၄	။ (တ)	သာရတ္ထ၊ ၃။
၅	ဝိမတိဝိနောဒနိဋီကာ (ပ)	ဝိမတိ၊ ၁။
၆	။ (ဒ)	ဝိမတိ၊ ၂။
၇	ကင်္ခါရိတရဏိဋီကာ	ကင်္ခါ၊ ၁။
၈	ကင်္ခါဝိတရဏိဋီကာသစ်	ကင်္ခါ၊ ၂။ သစ်။
<u>ဒီဃနိကာယ် ဋီကာကျမ်းများ</u>		
၉	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာ	ဒီ၊ ၁။
၁၀	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ ဋီကာသစ် (ပ)	သီ၊ ၁။ သစ်၊ ၁။
၁၁	။ (ဒ)	သီ၊ ၂။ သစ်၊ ၂။
၁၂	မဟာဝဂ္ဂဋီကာ	ဒီ၊ ၂။
၁၃	ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ	ဒီ၊ ၃။
<u>မဇ္ဈိမနိကာယ်ဋီကာကျမ်းများ</u>		
၁၄	မူလပဏ္ဏာသဋီကာ (ပ)	မ၊ ၁။
၁၅	။ (ဒ)	မ၊ ၂။
၁၆	မဇ္ဈိမ+ဥပရိပဏ္ဏာသဋီကာ	မ၊ ၃။
<u>သံယုတ္တနိကာယ် ဋီကာကျမ်းများ</u>		
၁၇	သံယုတ္တဋီကာ (ပ)	သံ၊ ၁။
၁၈	။ (ဒ)	သံ၊ ၂။
<u>အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဋီကာကျမ်းများ</u>		
၁၉	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (ပ)	အံ၊ ၁။
၂၀	။ (ဒ)	အံ၊ ၂။
၂၁	။ (တ)	အံ၊ ၃။
၂၂	မူလဋီကာ၊ အနုဋီကာ (ပ)	မူလ၊ ၁။ အနု၊ ၁။
၂၃	။ (ဒ)	မူလ၊ ၂။ အနု၊ ၂။
၂၄	။ (တ)	မူလ၊ ၃။ အနု၊ ၃။
၂၅	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာ ဋီကာ (ပ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၆	။ (ဒ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၇	နေတ္ထိဋီကာ၊ နေတ္ထိဝိဘာဝနီ	နေတ္ထိ၊ ၁။ နေတ္ထိ၊ ၂။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်

မာလုံးဆင့်များ- ဣ=ဇ+ဥ

ဗ=ဇ+ဣ

ဗ=ဇ+ဣ

က=ရ်+က (ဗျည်း၏အထက်ရှိသော “^၆”ကို ‘ဇရဖ’ဟု ခေါ်သည်။ ရ-နှင့် အတူတူဖြစ်သည်။ ရ-နှင့်အခြားဗျည်းတို့ဆင့်ထွက်လည်း နည်းတူ မှတ်ရန်)

တိပိဋက

ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

လ^၁ ၄၁-လုံးသော အက္ခရာတို့တွင် ၃၆-လုံး မြောက်-ဗျည်း ၃၃-လုံးတို့တွင် ၂၈-လုံး မြောက်- ကဏ္ဍဇ စသော ၆-မျိုးတို့တွင် သွားအရပ်၌ ဖြစ်သော ဒန္တဇ- ဝဂ်အက္ခရာ အဝဂ် အက္ခရာတို့တွင် အဝဂ်-အဝဂ်အက္ခရာ ၈-လုံးတို့တွင် ၃-လုံးမြောက် - ယောသ အယောသတို့တွင် ယောသ-ယောသအက္ခရာ ၂၁-လုံးတို့တွင် ၁၈-လုံးမြောက် - ဇိဝါမဇ္ဈ စသော ကရိုဏ်း ၄-မျိုးတို့တွင် လျှာဖျားဖြင့် ရွတ်အပ်သော ဇိဝါဂုကရိုဏ်း-သံဝုတစသော ပယတ် ၄-မျိုးတို့တွင် လျှာဖျားဖြင့် သွား အရပ်ကို စဉ်းငယ်ထိစေ၍ ရွတ်အပ်သော ဤသံဖုဋ္ဌ- ပုဗ္ဗာသယဗျည်း ပရာသယဗျည်း ၂-မျိုးတို့တွင် နောက်သရကို မှီသော ပရာ သယဗျည်း-အက္ခရာ။

လ^၂ လအက္ခရာသည် (၁) အခြားဗျည်းများနှင့် မရောဘဲ သူချည်းသက်သက် တည်သော (သုဒ္ဓ)လ။ (၂) လ-ဗျည်း ၂-လုံး ရော၍ တည်သော (မိဿက) လ။ (၃) က ယ စသော အခြားဗျည်းများနှင့် ယှဉ်တွဲ၍ တည်သော (သံယောဂဝန္တ) လ-အက္ခရာ ဟူ၍- ၃-မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် (၁) လ-သည် (က) ပုဒ်၏အစ၌ တည်သော လ။ (ခ) ပုဒ်၏ အလယ်၌ တည်သော လ။ (ဂ) ပုဒ်၏အဆုံး၌ တည်သော လ-ဟူ၍ ၃-မျိုး ရှိ၏။ (က) လက္ခဏာ၊ လဝဏ္ဏ။ (ခ) ပလေတိ၊ ပဒါလေတိ။

(ဂ) ကုသလ၊ မာလာ။ (၂) လ-သည်ကာ (က) ပုဒ်၏ အလယ်၌ တည်သော လ္လ။ (ခ) ပုဒ်၏ အဆုံး၌ တည်သော လ္လ-ဟူ၍ ၂-မျိုး ရှိသည်။ (က) ပလ္လကံ၊ ဥလ္လောစ။ (ခ) ဝေပုလ္လ၊ ကောသလ္လ။ (၃) လ-သည်လည်း (က) အစဗျည်းနှင့် ယှဉ်သော လ။ (ခ) အလယ်ဗျည်းနှင့် ယှဉ်သော လ။ (ဂ) အဆုံး ဗျည်းနှင့် ယှဉ်သော လ-ဟူ၍ ၃-မျိုး ရှိ၏။ (က) က္လေသ၊ ပ္လဝတိ၊ ပ္လဝေါ၊ ပ္လဝနံ။ (ခ) ဥက္ကာပ၊ ခလ္လာဟာသေသိ။ ဝုလုတိ။ (ဂ) တုလျ၊ ဗာလျ၊ မာလျ။

လ^၃ ၂-လုံးဖြစ်အောင် ထပ်ဆင့်ပေးသော လ။ (ကစုည်း။ ၂၈။ ရှု၊ ၄၀၊ ၃၈၇။) ကောသလ္လ။ (ဒိ၊ ၃၊ ၁၈၄။ အဘိ၊ ၈၊ ၁၉။ အဘိ၊ ၉၊ ၁။ ၁၉၁။) ဝေပုလ္လ။ (ဝိ၊ ၂။ ၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ အံ၊ ၁။ ၂။) ပတ္တကလ္လ။ (ဝိ၊ ၄။ ၁၂၊ ၁၄၊ ၂၁၊ ၂၈၊ ၃၆။)

လ^၄ - သဒ္ဓါအစီအရင်အားဖြင့် (က) သန္နိစပ်ရာ မှပြောင်းလာသော လ။ (ခ) ဓာတ်မှ ပြောင်း လာသော လ။ (ဂ) ပစုည်းမှ ပြောင်းလာ သော လ။ (ဃ) ဥပသာရပုဒ်မှ ပြောင်းလာ သော လ။ (က) သံလေခေါ-သလ္လေခေါ။ ပုလိင်္ဂံ = ပုလ္လိင်္ဂံ။ (ရှု၊ ၄၉။) အသံလိနံ = အသလ္လိနံ။ (ဝိ၊ ၁။ ၄။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၉။) ပဋိသံလိနော = ပဋိသလ္လိနော၊ ပဋိသံလာနော = ပဋိသလ္လာ- နော၊ သံလက္ခဏာ = သလ္လက္ခဏာ။ (နိတိ၊ သုတ္တ။

၁၃၉။) စက္ကဝါသံ = စက္ကဝါသံ။ (ရွှေ၊ ၂၅၇။)
 မဟာသာရော = မဟာသာရော။ (ကစည်း။
 ၂၀။)။ (ခ) မာလော။ (သီ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇။)
 ဥက္ကပေါ။ (သီ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂။) သလ္လော။
 (ခာန်၊ ဝိ၊ ၂၉၃။) ကာလော။ (ခာန်၊ ဝိ၊ ၆၆။)
 လောဟိတံ။ (ခာန်၊ ဝိ၊ ၁၅၇။) သာလာ။
 (ခာန်၊ ဝိ၊ ၂၀၇။) ဇလာပု။ (ခာန်၊ ဝိ၊ ၂၃၉။)
 သာလော။ (ခာန်၊ ဝိ၊ ၂၄၄။) ဝိသာလတာ။
 (ခာန်၊ ဝိ၊ ၂၉၅။) သဇ္ဇုလသော။ (ခာန်၊ ဝိ၊
 ၃၀၄။) ဘဂန္ဓလာ။ (ခာန်၊ ဝိ၊ ၃၂၇။) မလ္လော၊
 မလ္လံ။ (ကစည်း။ ၆၃၄။ ရှု၊ ၆၅၇။)။ (ဂ)
 ဝုလုတိ။ (ကစည်း။ ၄၇၇။ ရှု၊ ၄၇၇။) မဟိလာ။
 (ခာန်၊ ဝိ၊ ၂၃၁။) (ဆ) ပလိပန္နော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၄၆။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၇၇။) ပလ္လင်္ဂော။ (ခာန်၊
 ဝိ၊ ၃၀၇။) ဝိပလ္လာသော။ (ခာန်၊ ဝိ၊ ၇၆။
 နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၁၁၀။)။

လ၂ - လိင်၊ ဓာတ်တို့ နောင် စီရင်အပ်သောပစ္စည်း
 ဖြစ်သော လ။ ၎င်းလသည် (၁) တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း
 လ။ (၂) အာချတ်ပစ္စည်းလ။ (၃) ကိတ်
 ပစ္စည်းလ ဟူ၍ ၃-မျိုး ရှိသည်။ ထိုတွင်
 တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းလသည် (က) ထိုကိမ္မိ၏ဟူသော
 တနို့သိတအနက်။ (ခ) ထို၏အကြောင်း
 ဟူသော တဒဿဋ္ဌာနအနက်။ (ဂ) ထိုအများ
 ရှိရာဟူသော တဗ္ဗဟုလအနက်။ (ဆ) ရှိရာဟူ
 သော အဿတ္ထိအနက် ဘို့၌ ဖြစ်၏။ (က) (ခ)
 ဝုဠုလ္လံ၊ ဝေဒလ္လံ။ (ကစည်း။ ၃၅၇။ ရှု၊ ၃၇၃။)
 (ဂ) အဘိဇ္ဈာလ၊ သိတာလ၊ ဇောလ။
 (ကစည်း။ ၃၅၉။ ရှု၊ ၃၇၄။)။ (ဆ) ပိစ္ဆိလော၊
 ဇေဝိလော၊ ဝါစာလော။ (ရွှေ၊ ၃၉၇။) (၂)
 အာချတ် ပစ္စည်းလ - သည် အာလ - ဟု
 တစ်ခုသာရှိ၍ ကတ္တားအနက်၌ ဖြစ်သည်။
 (ဥပက္ကမ + အာလ + တိ =) ဥပက္က
 မာလတိ။ (ကစည်း။ ၄၃၉။) (၃) ကိတ်ပစ္စည်း
 လ - သည် - လ၊ လိ၊ အလ၊ အလိ၊ အာလ၊ ဣလ၊
 ဥလ၊ ဥလိ၊ ဩလ၊ ဆိလ္လ၊ ဗုလ၊ လာဏ၊ လိက၊
 ဝါလ - ဟူ၍ ၁၄-မျိုး ရှိ၏။ ဘော၊ ကံ၊

ကတ္တားစသောအနက်တို့၌ ထိုက်သည် အား
 လျော်စွာဖြစ်ကုန်၏။ (ကလ + လ =) ကလ္လံ ။
 က္ကဒိ။ ၁၇၇။ (ပါ + လိ =) ပါလိ (စုဒ + လိ =)
 စုလ္လံ ။ က္ကဒိ။ ၁၇၉။ (မဂ် + အလ =) မဂ်လ။
 က္ကဒိ။ ၁၇၂။ (အဗ္ဗ + အလိ =) အဗ္ဗလိ။
 က္ကဒိ။ ၁၉၆။ (ဗလ + အာလ =) ဗိဠာလ။
 (ကုဏ + အာလ =) ကုဏာလ။ က္ကဒိ။ ၁၇၆။
 (သဋ္ဌ + ဣလ =) သဋ္ဌိလ။ (မဟ + ဣလ =)
 မဟိလာ။ က္ကဒိ။ ၁၇၉။ (အဂ် + ဥလ =)
 အဂ်လ။ (အဂ် + ဥလိ =) အဂ်လိ။ က္ကဒိ။
 ၁၉၅။ (ကပ + ဩလ =) ကပေါလ။ က္ကဒိ။
 ၁၉၄။ (ပိသ + ဆိလ္လ =) ပိစ္ဆိလ္လာ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။
 ၁၂၅။ (တမ + ဗုလ =) တမ္ဗုလ။ က္ကဒိ။
 ၁၇၀။ (ပဋိ + သံ + လိ + လာဏ =) ပဋိသလ္လာ
 ဏ။ ပဋိသလ္လာနော။ (ကလ + လာဏ =)
 ကလ္လာဏ = ကလ္လာဏော။ ကစည်း။ ၆၃၃။ ရှု။
 ၆၅၇။ (ပုတ္တ + လိက =) ပုတ္တလိကာ။ (မိတု +
 လိက =) မိတလိကာ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၂၇။
 (သိ + ဝါလ =) သေဝါလ။ က္ကဒိ။ ၁၇၁။

လ၆ လာ၊ လိ၊ လူ - ဓာတ်တို့၌ ပါသော လ
 အက္ခရာ။ (၁) လာဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဂဏိက
 ဓာတ်ဖြစ်၍ (က) ယူခြင်း = အာဒါနအနက်။
 (ခ) ဖြစ်ခြင်း = ပဝတ္တန အနက်တို့၌ဖြစ်သည်။
 (က) လာတိ၊ လန္တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၅၉။
 ၂၀၉။ ဂရုဠော၊ သိဟဠော၊ ရာဟုလော၊
 ဗာလော၊ မဟလ္လကော။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၁၅၉ - ၆၂။ မဟာလိ၊ ဘဒ္ဒါလိ။ ဧကက္ခရ
 ကောသ၊ ဝိ။ (ခ) ကုသသော၊ မဏ္ဍလော။
 ဧကက္ခရကောသ၊ ဝိ။ (၂) လိဓာတ်သည်
 ဘူဝါဒိ ဂဏိက၊ စုရာဒိဂဏိက၊ ဒိဝါဒိဂဏိက၊
 ကိယာဒိဂဏိကဓာတ် ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ဘူဝါဒိ
 ဂဏိက၊ စုရာဒိဂဏိက လိဓာတ်သည် အရည်
 ဖြစ်ကျ ကြေမှုခြင်း အနက်ကို ဟော၏။
 ကိယာဒိဂဏိက လိဓာတ်သည် ကပ်ဖျက်
 ခြင်း အနက်ကိုဟော၍ ဒိဝါဒိဂဏိက လိဓာတ်

သည် ထိုအနက် ၂ ခုလုံးကို ဟောသည်။
 ဘူဝါဒိဂိုဏ်း၌ လယတိ၊ လယန္တိ၊ စုရာဒိ
 ဂိုဏ်း၌ လာယတိ၊ လာယန္တိ၊ ဒိဝါဒိဂိုဏ်း၌
 လီယတိ၊ လီယန္တိ၊ ကိယာဒိဂိုဏ်း၌ လိနာတိ၊
 လိနန္တိစသည်ဖြင့် ကြိယာပုဒ်များ ပြီးသည်။
 လေးဂိုဏ်းလုံး၌ လိနံ၊ သလ္လိနံ၊ ပဋိသလ္လာနံ၊
 လေဏံ၊ လယော၊ ပလယော၊ အာလယော
 စသည်ဖြင့် နာမ်ပုဒ်များပြီးသည်။ (နိတိ၊
 ဓာတု။ ၂၅၄။ ဓာတုတ္ထ။ ဣဒါဒိ။ ၆၅။)

(၃) လူ-ဓာတ်သည် ကိယာဒိဂဏိကဓာတ်
 ဖြစ်၍ ရိတ်ဖြတ်ခြင်း အနက်ကို ဟောသည်။
 ကြိယာပုဒ်များ အနေဖြင့် လုနာတိ၊ လုနန္တိ
 စသည် ရုပ်ပြီး၍ နာမ်ပုဒ်များ အနေဖြင့်
 လောဏံ၊ လောမံ၊ လောဟံ၊ လဝဏံ၊
 လဝိတ္တံ၊ ကုသလံ၊ ဗာလော၊ လူတာ၊
 လူတိကာ၊ လူတော၊ လူနောစသည် ရုပ်ပြီး
 သည်။ (နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၅၅။ ဓာတုတ္ထ။
 ဣဒါဒိ။ ၁၃၆။ ၂၂၃။)

လ^၂ သဒ္ဓါကျမ်း ဆရာတို့ မှည့်ခေါ်ထား
 အစ်သော လ-အမည်ရှိသော ဥ၊ ဝိ သရ
 ၂-လုံး။ (ကစွည်း။ ၅။ ရူ။ ၂၃။ နိတိ၊
 သုတ္တ။ ၂၀၅။)

လ^၃ လ - အက္ခရာ။ ယ ရ လ ဝ သ ဟ င္ဂ အံ။
 (ကစွည်း။ ၂။ ရူ။ ၂။)

လ^၄ (ပ) [လာ+အ] လေ။ လံ ဝါတံ ကရိယတိ
 သမ္ပဒိစ္ဆိယတိ ဧတေနာတိ လင်္ကာရော။
 ကေက္ခရာ၊ ငါ။

လ^၅ (ပ) [လာ + အ] သိကြားနတ်မင်း။
 လော ဣန္ဒော၊ တဿ ကာရဏံ လင်္ကာရော။
 ဓာနံ။ ငါ။ ၆၆၆။ သူလိတိဒတ္ထ လ - ကာရော
 'ဣန္ဒော။ ကေက္ခရာ၊ ငါ။

လ^၆ ပေယျလဟူသော ပုဒ်၏သင်္ကေတပြု“လ”
 အက္ခရာ။ နိတိ၊ ပဒ။ ၆၆။ ဇာလိနိ။ ၁၅။

လ^၇ လဟူဟူသော ပုဒ်၏ သင်္ကေတပြု လ-
 အက္ခရာ။ ဂဏာ ဂေါ ဂရုလော လဟူ။ ဝုတ္တော-
 ဒယ။ ၅။ ဝစနတ္ထဇောတိကာ၊ ငါ။

လ^၈ ဥပစာအားဖြင့် ဆိုအပ်သည့် လ(=လ ဟု)
 မည်သော ဆန်းဂိုဏ်း။ အရိယာ ယန္တ-
 ဧလော၊ ဆဋ္ဌောန္တေ ဂေါ ဂဏာ ဆဋ္ဌေ။
 ဝုတ္တောဒယ။ ၁၇။

လ^၉ သုံးခု(=၃)သင်္ချာဟော လ။ နိဋ္ဌံ ငလက္ခ-
 ယေ (=၁၂၃) ဂေါဇေ၊ ကာဠမေဝ
 ဖောသဿ။ ပါစိတ်ပါဠိတော်၊ သျ။ နိဂုံး။

လ^{၁၀} အာဂုမ်ဖြစ်သော (လာသော) လ-
 အက္ခရာ။ ကစွည်း။ ၃၅။ ရူ။ ၃၄။ နိတိ၊
 သုတ္တ။ ၅၆။

[ထောမ-၌လ (ပ) [လာ+က။ လာ+ခ။
 လီ+ခ။](၁)သိကြားမင်း။ (၂) တန္တကုမ်း
 လာ မြေစေ့ငံနတ်၏ မန္တန်အထူး။ ကပ္ပ-
 ၌ လ (န) (၁) မြေ၌ဖြစ်သောမန္တန်။ (ပ)
 (၂)သိကြားမင်း။ ကောတ္တုဘ-၌လ (ပ)
 (၁) သိကြားမင်း။ (၂) ဆန်းဂိုဏ်း ဂ-မျိုးပြ
 ရာ၌ လဟုမကြာ၏ အတိုကောက်သင်္ကေတ=
 အမှတ်အသား။ (၃) ကာလဝေဖန်ရန်
 ပါးစုံနိကျမ်း ၃၊ ၂၊ ၂၃။ စသည်၌ ပြအပ်
 သော လ-ဝ-မျိုး။ လင်္ဂ၊ လိင်္ဂ၊ လုင်္ဂ၊ လွင်္ဂ၊
 လေင်္ဂ၊ လောင်္ဂ၊ လင်၊ လိင်၊ လုင်၊ လွင်။
 အာဒါသ- ၌ လ- (မ၊ န) (၁)
 မြေကြီး၏ မျိုးစေ့မန္တန်။ (၂) မြေကြီး၊
 (၃) သိကြားမင်း။ (၄) ဆန်းကျမ်းလာ
 လဟုမကြာ၏ သင်္ကေတ။

လင်္ကာရ (ပ) [လ+ကာရ။ လ+ကရ+ဏ။]
 (၁) လ-အက္ခရာ။ (၂) (လေ၊ သင်္ဘောတို့
 ၏) ရွက်=လင်းသည်။ (၃) ရွက်တိုင်=
 လင်းယဉ်တိုင်။ (၁) ရ-ကာရဿ ပန လ-
 ကာရံ ကတွာ မဟာသာလာတိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊
 င္ဂ။ ၂။ ၅၀၂။ ဗာဟုလိကောတိ ကေဿလ-

ကာရသလောပုံ ကတွာ ဝုတ္တံသာရတ္ထံ၊ ၂။
 ၃၆၀။ (၂) နိယာမကောဗလဝဂါတေ လကာရံ
 ပုရေန္တော နာဝံ ဝိဒေသံ ပက္ခန္ဓာပေတံ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၃။ သျှာ-မူ။ (၃) လံ ဝါတံ
 ကရိယတိ သမ္ပုဋ္ဌိစိယတိ ဧတေနာတိလကာ
 ဧဝါ ဂမနသမုဋ္ဌာသနတ္ထံ နာဝါယမုဏ္ဍာပိ-
 တော ကုပသခါတော သမ္ဘာရဝိသေသော။
 ဓာနံ၊ သူစိ။ ဧကန္တရ၊ ဋီ။

လက္ခ (ထိ) (?) အိုးငယ်။ လက္ခ ဝိယ
 ဆဋ္ဌိကာဝိယ ခေတိ ပဝတ္ထတိတိ ဟိ လက္ခ-
 ဏာကာ၊ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၉။
 ၃၁၇။

လက္ခ (ပု) [လက္ခ=လက္ခ။ လဂ+ဥရံ။
 အမရ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅။ ၁၇။ လက္ခ-သံ။ လဥရ-
 ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] တုတ်၊ တောင်ဌေး။
 ကာနိဝိ လက္ခဏာတာနိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၉၀။ သိ၊
 ဣ၊ က-မူ။ လက္ခပုဒ်လည်း-ကြည့်။

လက္ခဏ (တိ) [လက္ခ+အ+က။ လက္ခ+
 ခို+ အ+ က။ လက္ခဝါမနန္တော၊ အ၊
 သကတ္ထေ ကော၊ လက္ခဝိယ ဆဋ္ဌိကာဝိယ
 ခေတိ ပဝတ္ထတိတိ ဝါလက္ခဏကော၊ ဓာနံ၊
 ဋီ၊ ၃။ ၉။] (၁) ပုက္ခ-တို-နည်း-သော။
 (၂) လက္ခဏသုတ်။ (၃) ပုက္ခသု၊ အရပ်
 ပုသု။ (၄) (က) လက္ခဏဘဒ္ဒိယ-
 လုလင်-အမျိုးသား (ခ) လက္ခဏဘဒ္ဒိယ
 ထေရ်။ (၁) လက္ခဏသရီရ၊ လက္ခဏ
 ပါဒပုဒ်တို့ကို-ကြည့်။ (၂) လက္ခဏကော
 တဏှာက္ခယော။ ဥဒါနံ၊ ၁၇၇။ (၃) သြ-
 ကောဋီမကောတိ လက္ခဏကော ပဝိဋ္ဌဂိဝေါ
 မဟော ဒဇော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၁။ (၄) (က)
 အတိရသဘာယ ပန လက္ခဏဘဒ္ဒိယောတိ
 ပညာသိတ္ထံ။ ထေရ်၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆။ (ခ) ဣတ္ထံသုဒ်
 အာယသ္မာ လက္ခဏဘဒ္ဒိယော...အဘာ-
 သိတ္တာတိ။ အပ၊ ၂။ ၁၄၅။

လက္ခဏတရ (တိ) [လက္ခဏ+တရ]
 အသူးသဖြင့်- အလွန်- သာ၍ပုက္ခ- အရပ်
 ပု-သော၊ သူ။ လက္ခဏတရ (မ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၃၀၅) နိစတရံ နိဟိနုပုတ္တံ သရိရံ။ မ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၃၀၄။

လက္ခဏက္ခ (န) [လက္ခဏ+တ္ထ] ပုက္ခ-
 အရပ်ပု-တို-သု၏ အဖြစ်။ ဂေါတောတိ
 ဧကော ကိရ လက္ခဏက္ခာ ဂေါတော။ ဇာ၊
 ဋီ၊ ၁၇၂။

လက္ခဏပါဒ (တိ) [လက္ခဏ+ပါဒ] ပုက္ခ-
 တို-သော ခြေရှိသော၊ သူ။ ယော ဟိ သိသ-
 ပဒဝိက္ခမော လက္ခဏပါဒေါ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၆။

လက္ခဏပါဒပုရိသ (ပု) [လက္ခဏပါဒ+ပုရိသ]
 ပုက္ခ-တို-သော ခြေရှိသည့် ယောက်ျား။
 လက္ခဏပါဒပုရိသောဝိယ အရူပံ။ အာ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၂၅။

လက္ခဏဘဒ္ဒိယ (ပု) [လက္ခဏ + ဘဒ္ဒိယ]
 လက္ခဏဘဒ္ဒိယ- လုလင်- အမျိုးသား-
 ထေရ်၊ လက္ခဏဘဒ္ဒိယထေရ်။ လက္ခဏ
 (၄) (က)(ခ)ကြည့်။

လက္ခဏဘဒ္ဒိယစောရ (ပု) [လက္ခဏဘဒ္ဒိယ+
 စောရ] လက္ခဏဘဒ္ဒိယထေရ်။ အာယသ္မာ-
 တော လက္ခဏဘဒ္ဒိယစောရသ ဂါထာ။
 ထေရ်၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၅။ (လက္ခဏဘဒ္ဒိယထေရ်
 သည် မဟာသာဝကရှစ်ကျိပ်တွင်တစ်ပါးအပါ
 အဝင် ဖြစ်သည်။ (ထေရ်၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄၅။ ဇာ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၁၅၅။ ၁၃၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၂။) အမည်ရင်း
 မှာ ဘဒ္ဒိယ ဖြစ်၍ အလွန် အရပ် ပုက္ခသော
 ကြောင့် “လက္ခဏ” ပုဒ်နှင့် တွဲကာ
 “လက္ခဏဘဒ္ဒိယ” ဟု အမည် တွင်သည်။
 (အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၅။ ထေရ်၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၆။) ကမ္ဘာ
 တစ်သန်းထက်၌ ပွင့်တော်မူသည့် ပဒုမုတ္တရ
 ဘုရားရှင် ထံတော်၌ သာယာစွာသော အသံ

ရှိသူတို့တွင် အမြတ်ဆုံး မဉ္ဇူသရ တေဒဂ်
သွဲထူးကို ရလိုကြောင်း ဆုတောင်းခဲ့သည်။
(အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅-၆။အပါ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၄၃)။

ဝိပဿီ ဘုရားရှင် လက် ထက် တော်၌
လည်း ဆန်းကြယ်သော အတောင်ရှိသော
ဥသြဌကံဖြစ်၍ ဘုရားရှင်အား သရက်သီး
မှည့်ကို လှူဒါန်းခဲ့သည်။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။
အပါ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၄-တို့၌ကား ဗုဿ ဘုရားရှင်
လက်ထက်၌ဟု ဆိုသည်။) ထိုသို့ အဋ္ဌကထာ
တို့ အဆိုမတူမှုရှိရာအပါ၊၂။၁၄၃-ပါဠိတော်
နှင့် ထေရ၊ဋ္ဌ၊အပါ၊ဋ္ဌ၊ တို့ညီညွတ်သည်။ ထို
ကောင်းမှုကြောင့် ဖြစ်လေရာရာ ဘဝတိုင်း
၌ အသံသာယာစွာရှိခြင်း အကျိုးကို ခံစား
ခဲ့ရသည်။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂-
၃။)ကဿပ ဘုရားရှင် လက်ထက်၌ကား
လက်သမားဆရာကြီးဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံ
ပြီးသော ဘုရားရှင်၏ သာရီရိက ဓာတ်တော်
ကို စေတီတည်ရာ၌ “၇” ယူဇနာ မြင့်အောင်
ပြုလုပ်ကြမည်လော? သို့မဟုတ် ၆-၅-
၄-၃-၂-ယူဇနာမြင့်အောင် ပြုလုပ်ကြ
မည်လော?ဟု တိုင်ငင်ကြရာ နောင်အခါ
ပြုပြင်ဖို့ လွယ်ကူအောင် လုံးပတ် ၁-ယူဇနာ၊
အမြင့် ၁-ယူဇနာ အတိုင်းအရှည် ရှိသော
စေတီကိုသာ ပြုလုပ်ရန် အကြံပေးခဲ့သည်။
လူများကလည်း ယင်း အကြံအတိုင်းပင်
ပြုလုပ်ခဲ့ကြ၏။ မနှိုင်းယှဉ်၊ မတိုင်းတာ
ကောင်းသော ဘုရားရှင်၏ စေတီကို နှိုင်း ယှဉ်
တိုင်းတာပြီး ပြုလုပ်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်လေ
ရာ ဘဝတိုင်း၌ အခြားသူတို့ အောက် အရပ်
နိမ့်သူ၊ ပုက္ကသူ ဖြစ်ရလေသည်။ (သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၁၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၂။
၁၂၆။ အပါ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၄၄)။

ဂေါတမဘုရားရှင် လက်ထက်၌ သာဝတ္ထိ
ပြည်ဝယ် ဥစ္စာကြွယ်ဝသောအမျိုးသားဖြစ်၍
ဘုရားရှင်ထံမှ တရားတော်ကို နာရသဖြင့်

သဒ္ဓါတရားပေါက်ကာ ရပန်းပြုပြီး မကြာ
မြင့်မီ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာ ဖြစ်တော်မူ
သည်။ ထို့နောက် ဘုရားရှင်က မဉ္ဇူသရ
တေဒဂ်သွဲထူးကို ချီးမြှောက်တော်မူသည်။
(အံ၊၁။၂၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ အပါ၊၂။၁၄၃-၅။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၄၄)။

လိက္ခဏာကသဒ္ဒါယထွေရာအပဒါန (န) [လိက္ခဏာက
သဒ္ဒါယထွေရာ+အပဒါန] လိက္ခဏာကသဒ္ဒါယ
ထေရ်၏ - အကြောင်းအရာ - အဋ္ဌ၊ပုတ်-
အပဒါန။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရပဒါနပါဠိ၊
၅၅-ဝဂ်၊ ၁-အပဒါန။ အပါ၊၂။၁၄၃။ အပါ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၄၃။

လိက္ခဏာကသဒ္ဒါယထွေရာဂါထာ (ထိ) [လိက္ခဏာက-
သဒ္ဒါယထွေရာ+ဂါထာ] လိက္ခဏာကသဒ္ဒါယ
ထေရ်သည်-ရွတ်ဆို-ဟောကြား-အပ်သော
ဂါထာ၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရဂါထာပါဠိ၊
၇-နိပါတ်၊ ၂-ဂါထာ။ ထေရ၊၁၉။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။

လိက္ခဏာကသဒ္ဒါယထွေရာဝတ္ထု (န) [လိက္ခဏာက
သဒ္ဒါယထွေရာ+ဝတ္ထု] လိက္ခဏာကသဒ္ဒါယ
ထေရ်၏- အကြောင်း- အဋ္ဌ၊ပုတ္တိ- ဝတ္ထု။
ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ဓမ္မပဒါနပါဠိ၊ ၂၁-ဝဂ်၊၄-ဝတ္ထု၊
ဓမ္မ၊၅၅၊ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။

လိက္ခဏာကသဒ္ဒါယသုတ္တ (န) [လိက္ခဏာကသဒ္ဒါယ+
သုတ္တ] လိက္ခဏာကသဒ္ဒါယသုတ်။ သံယုတ္တ
နိကာယ၊ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၀-သံယုတ်၊
၆-သုတ်။ သံ၊၁။၄၆၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။

လိက္ခဏာဂဏ္ဍ (တိ) [လိက္ခဏာ+ဂဏ္ဍ] ပုက္က-
တို-သော- ပုံသဏ္ဍာန်- သဘော-ရှိသော၊
သူ။န အတိရဿာ လိက္ခဏာဂဏ္ဍပါ န ဟောတိ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၁။

လိက္ခဏာသရီရ (တိ) [လိက္ခဏာ+သရီရ]ပုက
သောကိုယ်ရှိသော၊ သူ။လိက္ခဏာသရီရေဟံ
ဇာတော ပရိဘဝါရဟော။ အပါ၊ ၂။၁၄၅။
ထေရ၊ ၅။၂။၂၉။

လက္ခ (ပု၊ န) [လက္ခ+အ။ လက္ခတေ အနေ
နာတိ လက္ခံ။ ဓာန်၊ ၅။၅၅။ 'ဝိဇ္ဇနတ္ထံ လက္ခ-
တေတိ လက္ခံ။ ဓာန်၊ ၅။၂၉၀။ လက္ခယတိတိ
လက္ခံသရဗျံ။ ကပ္ပဒ္ဒ၊ ၆။ လက္ခ-သံ။လက္ခ-
ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိ။] (၁) အမှတ်အသား၊
အမှတ်လက္ခဏာ၊ တံဆိပ်၊ အမှတ်တံဆိပ်။
(၂) အဖိုး၊ အစု၊ အစိတ်၊ အပိုင်း။ (၃)
(မြားသေနတ်စသည်ဖြင့် ပစ်အပ်သော)
ပစ်မှတ်- စက်ဝန်း- မှတ်တိုင် - စက်တိုင်-
စက်ဝန်း-စက်ခွက်-စက်ပေါက်။

(၄) တစ်သိန်းသင်္ချာ။ (၅) ကြွေအန်
ကစားရာအရပ်။ (၆) လောင်းကစားရာ၌-
ပြု- တည်- ထားသော-အဖိုး-တန်ဖိုး
(လောင်းကြေး)။ (၇) (နှစ်ပေါင်းကုဋေ
၁၀၀-တို့၏) အပိုင်းအခြားကာလ။ (၈)
မှတ်ကြောင်းဖြစ်သော (က) သူ၊ လူ၊ ပုဂ္ဂိုလ်။
(ဝိ၊ ၂။ သျှ-၌ အဖိုး၊ အခ-ဟုပြန်ဆိုရုံ
ဝိမတိ။ ၂။ သျှ-၌ကား မြားချက်-ဟု ပြန်ဆို
သည်)။(ခ) ဂရို. (ဂရို.စပါးစသည်)။

(၉) အမှတ်အသား၊ အမှတ် လက္ခဏာ၊
တံဆိပ်၊ အမှတ်တံဆိပ်။ ဧတ္တံကာ ဝိဟိလက္ခံ
ဌပိယမာနာ ပရိက္ခယံ ပရိယာဒါနံ ဂစ္ဆေယျ။
မိလိန္ဒ၊ ၁၀၉။ ကလင်္ကော လဉ္ဇနံ လက္ခံ။
ဓာန်၊ ၅။၅၅။ (၂) အဖိုး၊ အစု၊ အစိတ်အပိုင်း။
လက္ခေ ဌပိယမာနမိခိယေ ဂင်္ဂါယ ဝါ သုက။
အပါ၊ ၁။၂၅။ လက္ခေ ဉာဏလက္ခေ ဉာဏဿ-
ကေသိံ ကလေ။ အပါ၊ ၅။၂၅။ (၃) (မြား
သေနတ်စသည်ဖြင့် ပစ်အပ်သော) ပစ်မှတ်၊
စက်ဝန်း၊ မှတ်တိုင်၊ ကံတိုင်၊ စက်ဝန်း၊
စက်ခွက်၊ စက်ပေါက်။ အဘိ၊ ၅။၁၀၃။

ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၃၇။ ထေရ၊ ၅။၁။၁၀၉။ ဇာ၊ ၅။
၄။၂၇၂။ပုန စ ပရံ မဟာရာဇေ ဣဿာသော
လက္ခေ ဥပါသေဘံ။ မိလိန္ဒ၊ ၄၀၅။ (၄)
တင်သိန်းသင်္ချာ။ လက္ခံ ကောဋိ ပကောဋိ-
ယော။ ဓာန်၊ ၄၇၄။ ဧတ္တကောတိ ကပ္ပိနံ
လက္ခံ တဒဓိကံ ကေံ ဒေစ အသင်္ချေယျာနိ
...။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၄၅။ ဒွါသတ္တတိ လက္ခာနိ စ။
မူလဋီ၊ ၂။၂၄၆။

(၅) ကြွေအန်ကစားရာအရပ်။ဥပေဟိလက္ခံ
အက္ခေဟိ ကိဋ္ဌနဋ္ဌာနံ ဥပဟစ္စ။ ဇာ၊ ၅။၂။၁၀၀-
၁။ (၆) လောင်းကစားရာ၌-ပြု-တည်-
ထားသော-အဖိုး-တန်ဖိုး (လောင်းကြေး)
ဣမေမံ ဒါရကာ ဗဟံ လက္ခံ ဇိနိံ သူတံ မေ
ပဋိဇိနိတော ဒေဟိ။ ဓမ္မ၊ ၅။၁။ ၁၁၄။အ၊ ၅။၁။
၂၂၆။ ဓမ္မ၊ ၅။၂။၂၄၆။ (၇) (နှစ်ပေါင်း
ကုဋေ ၁၀၀-တို့၏) အပိုင်းအခြား ကာလ။
လက္ခော ဒေသော မဟာရာဇေ၊ သတဘာဂဝဿ-
ကောဋိယော (ပေစ။ ၂၀၄)တိ သတဘာဂါ-
သတကောဋ္ဌာသာ ဝဿကောဋိယော မဟာ-
ရာဇ နိရယေ ပစ္စန္နာနံ သတ္တာနံ အာယုနော
ဒေသော လက္ခော ဒေသော ပရိစ္ဆေဒေါတိ
အတ္ထော။ ပေစ၊ ၅။၂၂၆။ (၈) မှတ်
ကြောင်း ဖြစ်သော (က) သူ၊ လူ၊ ပုဂ္ဂိုလ်။
(ခ) ဂရို. (ဂရို.စပါးစသည်)။ (က) ကတိ-
တေ လက္ခာနိ လဒ္ဓါနိ (ဝိ၊ ၂။၁၄၂)ထိ တပ
သရပဟာရဿလက္ခဏာဘူတာ ကိတ္တကာ ဇနာ
တယာ လဒ္ဓါတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။၇၇။
(ခ) မဟာမတ္ထော လက္ခာနိ ဂဇေတွာ။
ဇာ၊ ၅။၂။၂၄၀။

လိက္ခဏ (တိ) [လက္ခ+က။ က-ပစ္စည်း သူထွ။
လက္ခယတိတိ လက္ခံ၊ ကပ္ပဒ္ဒ၊ ၆။ လက္ခက-သံ။
လက္ခက-ပြာ။) တစ်သိန်း အရေအတွက်
သင်္ချာ။ တထေကနဝုဏေ စ လက္ခကာ။
မူလဋီ၊ ၂။၂၄၆။

(ထောမ-၌ လက္ခဏ (တိ)[လက္ခ+ဏျ] ယှဉ်စပ်ခြင်းဖြင့် အနက်ကို သိစေတတ်သော သဒ္ဒါ။ ကောတ္ထုဘ-၌ (၁)အမှတ်အသားပြု စေတတ်သော (ပု) (၂) ယှဉ်စေခြင်းဖြင့် အနက်ကိုသိစေတတ်သော သဒ္ဒါ။ (န) (၃) လက္ခ+က-ပစ္စည်း သက္ကဋ္ဌဖြစ်မှု တစ်သိန်း အရေအတွက် သင်္ချာဟုဆိုသည်။

လက္ခဏာဦးဖလသမာပတ္တိ (ထိ) [လက္ခ+ ကောဠိ+ဖလသမာပတ္တိ] ကုဋေတစ်သိန်း သော ဖလသမာပတ်၊ အရဟတ္တဖလသမာပတ် ကုဋေ တစ်သိန်း။ ဒီဝသေ ဒီဝသေ လက္ခဏာဦးဖလသမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ဠိ၊၃၊၅၆။ သံ၊ဠိ၊၁။၂၅။

လက္ခဏာဦးသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇန (န) [လက္ခ- ကောဠိ+ သမာပတ္တိ + သမာပဇ္ဇန] ကုဋေ တစ်သိန်းသော သမာပတ်ကို ဝင်စားခြင်း၊ အရဟတ္တဖလသမာပတ် ကုဋေတစ်သိန်းကို ဝင်စားခြင်း။ လက္ခဏာဦးသမာပတ္တိ- သမာပဇ္ဇနဝသေန သမ္ပသနဉာဏံ ပဝတ္ထေတိ။ သံ၊ဠိ၊၁။၂၅။

လက္ခဏ (တိ) [လက္ခဏ+ဏျ။ လက္ခ+အနိယ။ ဏျ(နျ)ကို ည-ပြု၍၊ ဤ-ကို ချေ။ နိတိ၊ သုတ္တ။၁၁၇။ မောဂ်၊ ၂။၁၁၆။ (တိ)လက္ခဏျ- သံ။ လက္ခဏိယ-ပြာ၊] (၁)အမှတ်လက္ခဏာ ဖြစ်ခြင်းငှာ-ထိုက်-သင့်တော်-မှတ်သားသင့်-သော။ (၂) မှတ်သား-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၃)မြတ်သော။ (၁)(၂) လက္ခဏာ ဝတ ဘော ဒေါသိနာရတ္တိ။ ဒီ၊၁။၄၄။ ဒီဝသ မာသာဒိနံ လက္ခဏံ ဘဝိတုံ ယုတ္တာတိ လက္ခဏာ။ ဒီ၊ဠိ၊၁။၂၆။ လက္ခဏံ ဘဝိတုံ ယုတ္တာတိတေသာ ရတ္တိယာယုတ္တော ဒီဝသော မာသော ဥတုသံဝစ္ဆရေတိ ဝေ ဒီဝသမာသ ဥတုသံဝစ္ဆရနံ သလ္လက္ခဏံ ဘဝိတုံ ယုတ္တာ လက္ခဏာ၊ လက္ခဏိယာတံ အတ္ထော။ ဒီ၊ဠိ၊၁။

၂၁၂။ လက္ခဏိယာတံ လက္ခဏိယာ၊ သာ ဝေ လက္ခဏာ။ သံ၊ဠိ၊သစ်၊ ၂။၁၄။(၃) လက္ခဏ- သမ္ပဓာ-ကြည့်။ (သာဂရ-၌ လက္ခဏျ(တိ) [လက္ခဏ+ယတ်] (၁) နယနိမိတ်သတ်မှတ် အပ်သော။ (၂)အမှတ်တံဆိပ်ရှိသော။ (၃) ရည် မှန်းထား အပ် သော။ (၄)ညွှန်ပြအပ် သော။ (၅) မြင်အပ်သော။ (၆) စစ်ဆေး အပ်သော။ ကောတ္ထုဘ-၌ (၁)အမှတ် တံဆိပ်ပြုလုပ် ပေးတတ်သော။ (၂) ကောင်း သော အမှတ်လက္ခဏာရှိသော။ (ပု) (၃) ကံစွမ်းရှိသော နမူနာ=စံ ပြ ယော ကျား။ ပါကတ-၌ (၁)လက္ခဏာကိုသိသော။ (၂) လက္ခဏာရှိသော-ဟုဆိုသည်။

လက္ခဏသမ္ပဓာ (တိ) [လက္ခဏ+သမ္ပဓာ] မြတ်၏ ဟု သမုတ်အပ်သော။ လက္ခဏသမ္ပဓာ(ဇာ၊ ၂။၉၄)တိ သေဋ္ဌသမ္ပဓာ အဘိညာတေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၉၄။ (သီ၊ဣ၊မူ။)

လက္ခဏာန (န) [လက္ခ+ဋ္ဌာန] မှတ်တိုင်အရပ်။ လက္ခဏာနေ ဋ္ဌိတံ သရေန ဝါလံ ဝိဇ္ဇတိတိ ဝါလဝေဓိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဠိ၊ ၁။၁၇၅။

လက္ခဏ (န) [လက္ခ+ယု။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၂၃၁။ လက္ခဏိယတိတိ လက္ခဏံ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊၁၃၀။ လက္ခဏိယတိ ဇေတနာတိ လက္ခဏံ။ ဝဇီရ။ ၁၄၅။ လက္ခဏိယတေ (လက္ခဏိယတိ)အနေနာတိ လက္ခဏံ။ ကင်္ခါ၊ဠိ၊သစ်။ ၃၂၇။ သံ၊ဠိ၊သစ်၊ ၁။၃၇၀။ သံ၊ဠိ၊သစ်၊ ၂။၂၅၅။ မဏိမဉ္ဇူ၊၁။ ၇၇။ လက္ခဏိယတေ လက္ခဏိယတိ ဇေတနာတိ ဝါ လက္ခဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဠိ၊ ၂။၁၇၃။ လက္ခဏေ အနေနာတိ လက္ခဏံ။ ဓာနံ၊ဠိ၊၅၅။ လက္ခဏိ- ယန္တိ ဇေတန၊ ဧတ္ထ ဝါ ကေလက္ခဏာ ဓမ္မာ အဝုတ္တာပိ ကေဝစနေနာတိ လက္ခဏံ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ၊၁၆။ လက္ခဏ-သံ။ လက္ခဏ-အဒ္ဓမာဂဓိ။]

(၁) လက္ခဏာ၊မှတ်အပ်-မှတ်ကြောင်းဖြစ် -သော-သဘော-လက္ခဏာ။ (က) အနိစ္စ

စသော-သဘော-လက္ခဏာ။ (ခ) အများဆိုင် သာမညလက္ခဏာ(ရူပန,နမနစသည်)။ (ဂ)ဝိသေသ-သီးခြား-သဘော-လက္ခဏာ (ကက္ခဏ,ဗုဒ္ဓန စသည်)။(ဃ) ဥပါဒ်,ဋီ,ဘင် ဟု ဆိုအပ်သော လက္ခဏာ။ (င)ကြမ်းတမ်းသည်၏အဖြစ်- အနိစ္စ- စသော-သဘော-လက္ခဏာ။ (၂)သိခြင်းငှာ အလိုရှိအပ်သော အမှတ်မရှိသော-သဘော-လက္ခဏာ။ (၃) မြတ်သော။ (၄)မှတ်သားအပ်သော။ (၅) လက္ခဏာ၊ မှတ်-သိ-ကြောင်းဖြစ်သည့်-တံဆိပ်- နိမိတ်- သင်္ကေတ-အမှတ်-လက္ခဏာ၊ (က) (ယောကျ်ား, မိန်းမစသည်တို့၏) လက္ခဏာ။ (ခ) (ဘုရားရှင်၏) လက္ခဏာတော် (လက္ခဏာတော်ကြီး-၃၂၊ လက္ခဏာတော်ငယ်-၆၀၊စက်လက္ခဏာတော်၁၀၈-ပါး)။ (ဂ) ကုလဒုသကအဖြစ် ဟူသောလက္ခဏာ။ (ဃ)အမည်း အနီစသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ။ (၆) ပတ္တမြားလက္ခဏာစသည် (ပတ္တမြားလက္ခဏာစသည်ကို ပြုတော်သော ကျမ်း)။ (၇) (ကမ္မဋ္ဌာန်း၏) သဘောကို ကောင်းစွာမှတ်ခြင်း။ (ဂ) လက္ခဏာရုပ် ၄-ခု (ဥပစယ, သန္တတိ, ဇရတစ, အနိစ္စတော)။ (၉) သုတ်။ (က) သဒ္ဓါကျမ်းလာသုတ်။ (ခ) ဆန်း-အလင်္ကာ - ကျမ်းလာသုတ်။ (၁၀) သဒ္ဓါကျမ်းလာ-ပုဗ္ဗကြိယာ-လက္ခဏာ ကြိယာ။ (၁၁) မှတ်ကြောင်း (ဣတ္ထမ္ပူတ) လက္ခဏအနက်။ (၁၂) လက္ခဏဟာရနေတ္တိ နည်း။

(၁) လက္ခဏာ၊ မှတ်အပ်-မှတ်ကြောင်း ဖြစ်-သော-သဘော-လက္ခဏာ (က) အနိစ္စစသော-သဘော-လက္ခဏာ။တဒန္တရေ နိရုဋ္ဌါနံ၊ ဝေသမံ နတ္ထိ လက္ခဏေ။ မဟာနိ။ ၃၂။ ဝိပဿနာ အနိစ္စာဒိလက္ခဏဿ ဥပ-နိဇ္ဈာနတော လက္ခဏပုနိဇ္ဈာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၁။ ဝိပဿနာ ဟိ တိဏိလက္ခဏာနိ ဥပ-နိဇ္ဈာယတိတိ လက္ခဏပုနိဇ္ဈာနံ။ သာရတ္ထ၊၃။

၁၃၇။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၆။ ဝိဘာဝိနိ။၁၇၈။ မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၅၇၇။)။ (ခ) အများဆိုင်သာမညလက္ခဏာ။ (ဂ)ဝိသေသ-သီးခြား-သဘော-လက္ခဏာ။ တဒေတံ လက္ခဏာဒိဝသေန အနဝဇ္ဇသုခဝိပါဂ။လက္ခဏံ....လက္ခဏာဒိသုတိ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သဘာဝေါ ဝါ သာမညံဝါ လက္ခဏံ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ (နေတ္တိ၊ ၂၈။နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၉၈)။ (ဃ) ဥပါဒ်,ဋီ,ဘင်ဟုဆိုအပ်သောလက္ခဏာ။ ဝေ ဧကေကဿ ခန္ဓဿ ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂသင်္ခါ-တာနိတိဏိလက္ခဏာနိ ဟောန္တိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၅။ (င)ကြမ်းတမ်းသည်၏အဖြစ်-အနိစ္စ-စသော-သဘော-လက္ခဏာ။ လက္ခဏတော (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၈) ရေဘာဝါဒိ-သဘာဝတော အနိစ္စာဒိသဘာဝတော ဝါ (အနိစ္စာဒိလက္ခဏတောဝါ)။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂၂၁။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၃၇။ (-ဝိမတိ၊၁။၂၁၉)။

(၂)သိခြင်းငှါအလိုရှိအပ်သောအမှတ်မရှိ သော-သဘော-လက္ခဏာ။ ပကတိယာ လက္ခဏံ ဉာတံ ဟောတိ။ စူဠနိ။၅၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၆၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ ဣတိ-ဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၇။ လက္ခဏန္တိဉာတံ ဣစ္ဆိတော ယော ကောစိသဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၁၁။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၁၂။ မူလဋီ၊စ၊၅၈။ ယောကောစိ ဉာတုမိစ္ဆိ-တော သဘာဝေါ။ သီ၊ဋီ၊သင်္၊၁။၃၂၀။ (၃) မြတ်သော။ လက္ခဏသမ္ပတေ (ဇ၊၂။ ၉၄)တိ သေဋ္ဌသမ္ပတေ အဘိညာတေ။ ဇ၊ ၄။၅။၃၉၄။ (၄) မှတ်သားအပ်သော။ လက္ခဏဝါဒါ (မဟာနိ။၁၂၅)တိ သလ္လက္ခေ-တဗ္ဗံ ဝဒါမာတိ ဝဒန္တာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂၄၆။ (-မူလဋီ၊၂။၃၈။ အနုဋီ၊၂။၄၃)။ (၅)လက္ခဏာ၊မှတ်-သိ-ကြောင်း ဖြစ်သည့်-တံဆိပ်-နိမိတ်-သင်္ကေတ-အမှတ်-လက္ခဏာ။ ပရိ-ယောသာနဿ ကတိလက္ခဏာနိ။ ပုဋိသံ။ ၁၆၇။ တိဏိ ဟိ ဝိနယဓရဿ လက္ခဏာနိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ တေဒိဗ္ဗာယု-

ဘာဝဿ လက္ခဏံ သဗ္ဗာနနနိမိတ္တံ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂-
 ၃၇၇။ (-ဝိ၊ ငွ၊ ၂၊ ၉၉။ ဝိ၊ ငွ၊ ၄၊ ၂၆။ ကခါ။
 ၁၀၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၂။ မ၊ ငွ၊ ၁၊ ၈၆။ အဘိ၊
 ငွ၊ ၂၊ ၇။) (က) (ယောကျ်ား၊ မိန်းမစသည်
 တို့၏) လက္ခဏာ။ မန္တဇ္ဈာယကာ ဗြာဟ္မဏာ
 လက္ခဏာနိ ပရိဂ္ဂဏန္တာ။ အံ၊ ငွ၊ ၁၊ ၂၆၃။
 ပုရောဟိတော တဿ ပါဒေ ဝိဝေသိတော လက္ခ-
 ဏာနိ ဩလောကေန္တော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၆၊ ၄၉။
 (-ဇာ၊ ၁၊ ၂။ ဇာ၊ ငွ၊ ၁၊ ၃၉၆။) (ခ)
 (ဘုရားရှင်၏) လက္ခဏာတော်။ သော တေန
 လက္ခဏေန သမန္နာဂတော သစေ အဂါရိ
 အဇ္ဈာဝသတိ။ ဒိ၊ ၂၊ ၁၁၉။ ယေ တေ မဟာ-
 ရာဇ အဋ္ဌဗြာဟ္မဏာ ဇာတမတ္တေ ဗောဓိ-
 သတ္တေ လက္ခဏာနိ ပရိဂ္ဂဏိ သု၊ မိလိန္ဒ။ ၂၂၉။
 (အပ၊ ၁။ ၂၂။ ဒိ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၂၀။ ဒိ၊ ငွ၊ ၂။
 ၃၆။ ဒိ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၀၁။ မ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၆၅။
 ဒိ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၆။ ဒိ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၀၅။ မ၊ ငွ၊ ၃။
 ၁၇၆။ ဇိနာကံ၊ ရ၊ ငွ၊ ၁၈၈။)

လက္ခဏာတော်ကြီး (၃၂) ပါးသရုပ်ကို
 တိပိဋက၊ ပါဠိမြန်မာ၊ ဘေန်၊ အတွဲ၊ ၁၀။
 ၈၈၇-ကြည့်။ လက္ခဏာဘော်ငယ် (၈၀)ကို
 တိပိဋက၊ ပါဠိမြန်မာ၊ ဘေန်၊ အတွဲ၊ ၃။
 ၁၀၄၈-ကြည့်။

(၁၀၈) ကွက် စက်လက္ခဏာသရုပ်-
 (၁) သတ္တံ=လုံ။ (၂) သံခိုဝစ္စ=အိမ်မွန်
 (ကြက်သရေတိုက်)။ (၃) နန္ဒီ=ပွင့်ချပ်သုံးလွှာ
 လက်ယာရစ်လည်သော ဇလပ်ပန်း။ (၄)
 သောဝတ္တိက=လည်ရေးသုံးဆင့်။ (၅) ဝဋ်-
 သက=ဦးဆောက်ပန်း။ (၆) ဝနုမာနက=
 ထမင်းပွဲ။ (၇) ဘဒ္ဒပိဋ္ဌ=ရွှေသလွန် (ရွှေ
 အင်းပျဉ်)။ (၈) အကုသက=(ရွှေ) ချွန်း
 တောင်း။ (၉) ပါသာဒ=(ရွှေ) ပြာသာဒ်။
 (၁၀) တော်ရက=(ရွှေ) တုရိဏ်းတိုင်။
 (=မြို့ရိုးတံခါးမုခ်အနီး၌ အဆန်းတကြယ်
 စိုက်ထားအပ်သော တိုင် မြတ်တိုင် ထူး)။
 (၁၁) သေတစ္ဆတ္တ=ထီးဖြူတော်။ (၁၂)

ခဂ္ဂ=သန်လျက်။ (၁၃) တာလဝဏ္ဏ=ထန်း
 ရွက်ယပ်ဝန်း။ (၁၄) မောရဟတ္ထက=ဥဒေါင်း
 မြီးယပ်။ (၁၅) ဝါဠဗိဇနီ=စာမရိသားမြီး
 ယပ်။ (၁၆) ဥက္ကိသ=ရွှေသင်းကျစ်။ (၁၇)
 မဏိ=ပတ္တမြား ကျောက်မျက်ရတနာ။ (၁၈)
 ပတ္တ=မြသပိတ်။ (၁၉) သုမနဒါမ=မုလေး
 ပန်းဆိုင်။ (၂၀) နိလုပ္ပလ=ကြာညှိပန်း။
 (၂၁) ရတ္တုပ္ပလ=ကြာနီပန်း။ (၂၂) သေတု
 ပုလ=ကြာဖြူပန်း။

(၂၃) ပုဏ္ဏရိက = (ပွင့်ချပ်ဝတ်လွှာ
 တစ်ရာမပြည့်သော) ပုဏ္ဏရိကကြာပန်း။ (၂၄)
 ပဒုမ = (ပွင့်ချပ်လွှာတစ်ရာမပြည့်သော)
 ပဒုမ္မာကြာပန်း။ (၂၅) ပုဏ္ဏသဋ္ဌ=မုန်ညင်း
 ဖြူစေ့ စသည်ဖြင့်ပြည့်သောအိုး။ (၂၆) ပုဏ္ဏ
 ပါတိ=မုန်ညင်းဖြူစေ့စသည်ဖြင့် ပြည့်သော
 ဖလား။ (၂၇) သမုဒ္ဒ=သမုဒ္ဒရာလေးစင်း။
 (၂၈) စက္ကဝါဠ=စကြဝဠာတောင်။ (၂၉) ဟိမ
 ဝါ=ဟိမဝန္တာတောင်။ (၃၀) သိနေရ=မြင့်မိုရ်
 တောင်မင်း။ (၃၁) သူရိယ=နေ။ (၃၂) ဇန္ဒီမ
 =လ။ (၃၃) နက္ခတ္တ=နက္ခတ် ၂၇-လုံး။
 (၃၄-၃၅) သပရိဝါရစတုမဟာဒီပ=ကျွန်း
 ငယ်နှစ်ထောင်နှင့်တကွသောကျွန်းကြီးလေး
 ကျွန်း။ (၃၆) သပရိဝါရစက္ကဝါရတနသမဂီစက္က
 ဝတ္တိ= အခြံအရံနှင့်တကွသော ရတနာနုစံ
 ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသောစကြာမင်း(၃၇) ဒက္ခိ
 ဏာဝတ္တသေတသင်္ခံ= လက်ယာရစ်ရေသင်း
 ဖြူ။ (၃၈) သုဝဏ္ဏမစ္ဆယုဂ=ရွှေငါးကြင်းအစုံ။
 (၃၉) စက္ကာဝုဓ=စကြာလက်နက်။ (၄၀-၄၁)
 သတ္တမဟာဂင်္ဂါ=သီဒါခုနစ်တန်။ (၄၂-၅၅)
 သတ္တကုလပဗ္ဗတ = တောင် စဉ် ခုနစ် ထပ်။
 (၅၆-၆၂) သတ္တသီဒန္တသာဂရ=အိုင်ကြီး
 ၇-အိုင်။ (၆၃) သုဝဏ္ဏဟံသရာဇ=ရွှေဟင်္သာ
 မင်း။ (၆၄) သံသုမာရ= မိကျောင်းမင်း။
 (၆၅) ဓဇပဋ္ဌာက=ထံခွန်ကုက္ကား။ (၆၆) သု
 ဝဏ္ဏသီဝိကာ=မင်းစီးရွှေသံလျှင်း။ (၆၇) သုဝ
 ဏ္ဏဝါဠဗိဇနီ=ရွှေသားမြီးယပ်။ (၆၈) ကေလာ

သပဗ္ဗတ=ကေလာသငွေတောင်။(၆၉)သီဟ
ရာဇာ=ကေသရီခြင်္သေ့-င်း။(၇၀)ဗျဏ္ဍရဇ=
ကျားမင်း။ (၇၁) ဝလာဟက.အဿဇုဇ=
ဝလာဟကမြင်းမင်း။

(၇၂) ဥပေါသထဆဒ္ဒန္တဟတ္ထိရာဇ =
ဥပေါသထဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း။ (၇၃) ဝါသုကီ-
နာဂရာဇ=ဝါသုကီနဂါးမင်း။ (၇၄) တံသ-
ရာဇ = ဟင်္သာမင်း။ (၇၅) ဥသဘဇုဇ=
ဥသဘ နွားမင်း။ (၇၆) ရောဝဏဟတ္ထိ
ရာဇ =ရောဝဏဆင်မင်း။ (၇၇) သုဝဏ္ဏ-
မကရ=ရွှေမကရ်(ကန်း)ငါး။(၇၈)စတုမုခ
=လေးကျွန်းသားတို့၏ မျက်နှာလေးပါး။
တနည်း-မျက်နှာလေးပါးရှိသော စတုရာနန
ဗြဟ္မာမင်း။ (၇၉) သုဝဏ္ဏနာဝါ=ရွှေလှေ
(၈၀)သဝဏ္ဏကာဓေန=နွားသားအမိ။ (၈၁)
ကိ ပုရိသကိန္နရီ=ကိန္နရုဖိုမ။ (၈၂)ကရဝိက
=ကရဝိကငှက်မင်း။ (၈၃)မယုရရာဇ=ရွှေ
ဥဒေါင်းမင်း။ (၈၄)ကောဥရာဇ=ကြိုးကြာ
ငှက်မင်း။ (၈၅)စက္ကဝါကရာဇ=စက္ကဝါက
ငှက်မင်း။ (၈၆)ဇိဝဠိဝကရာဇ=ဇိဝဠိငှက်
မင်း။ (၈၇-၉၂)ဆဒေဝလောက=ကာမာ
ဝစရနတ်ပြည် ၆-ထပ်။(၉၃-၁၀၀)သောဠသ
ဗြဟ္မာလောက=ရူပါစရဗြဟ္မာပြည် ၁၆-
ထပ်။ ဇိနာလင်္ကာရ၊ ဇိ။ ၁၀၉-၉၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၃၇။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၅၇-၈။ တို့ကိုလည်း
-ကြည့်။ (မဟာဗုဒ္ဓဝင်၊ ဒုတိယတွဲ ၇၂-၃။
ဂုဠတ္ထဒီပနီ၊ ပဌမတွဲတွဲ၌ စာမရိသားမြီးယပ်
ကိုချန်၍ တံခွန်ကုက္ကားကို ၂-ခုယူသည်။)

ယင်း (၁၀၀) ကွက် စက်လက္ခဏာကို
ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ ဆရာတော်က-

“အတိုင်းမသိ၊ ကျေးဇူးရှိသည့်၊ မုနိသကျ၊
ဂေါတမ၏၊ ပါဒမြတ်ကျော်၊ ဘဝါးတော်
၌၊ ထွန်းပေါ်ကျစ်လျစ်၊ တစ်ရာ့ရှစ်ကို၊
စင်စစ်ကောင်းထွေ၊ လှည့်လည်ရေအံ့၊ ချီထွေ
အစ၊ လှုံ့မအိမ်မှန်၊ မကျန်ပွင့်ချပ်၊ ဇလပ်

ပျံ့မွေး၊ လည်ရေးသုံးဆင့်၊ လှတင့်သွန်းသွန်း၊
ဦးဆောက်ပန်းက၊ စသည်မကဲ့၊ ထမင်းပွဲတည်
ဟန်၊ ရွှေသလွန်ချွန်းတောင်း၊ ရောင်မောင်း
ပြာသဒ်၊ အထွဋ်မြင့်ခိုင်၊ တံခါးတိုင်နှင့်၊
အပြိုင်ထီးဖြူ၊ အတူလှန်လျက်၊ ထန်းရွက်ယပ်
ဝန်း၊ တစ်ခန်း တစ်ကြောင်း၊ ဥဒေါင်းမြီးယပ်၊
သင်းကျပ်တစ်ခြား၊ ပတ္တမြား ရောင်ဖိတ်၊
သပိတ်ပန်းဆိုင်၊ တုနှိုင်းမရ၊ ပွင့်လှထွား
ထွား၊ ငါးပါးကြာမျိုး၊ ရေအိုး၊ ဗလား၊
ထူးခြားသမုဒ္ဒရာ၊ စက္ကဝါမြင့်မိုရ်၊ ထိုထိုနေ၊
လ၊ နက္ခတ်စသား၊ ဒေသလေးခု၊ ဇမ္ဗုဒီပါ၊
ပြုဗ္ဗာ၊ ဥတ္တရာ၊ အပရ၊ ဂေါယီ၊ တစ်လီအံ့ဘွယ်၊
ကျွန်း ငယ် နှစ် ထောင်၊ ဘုန်းခေါင်လျှံဝင်း၊
စကြာမင်းနှင့်၊ ခရုသင်းဖြူဆွတ်၊ ငါးကြင်း
ပွတ်၊ စကြာ၊ သီဒါနုနစ်တန်၊ သတ္တရဗ္ဗန်၊
တောင်စဉ်ခနစ်ထပ်၊ ကြပ်ကြပ်မြင့်ခိုင်၊ ခုနှစ်
အိုင်တစ်သုန်၊ ဂဠုန်တစ်ကြောင်း၊ မိကျောင်း
ရေသား၊ ကုက္ကားတံခွန်၊ မင်းတံသံလျင်း၊
မကြွင်းတသီး၊ သားမြီးကေသာ၊ ကေလာ
သာ၊ သီဟ ကျားမင်း။ ဆင်မင်းမြတ်စွာ၊
ဥပေါသထာ ယာဉ်မှန်၊ ဆဒ္ဒန်တခြား၊ နဂါး
ဝမ်းဘဲ၊ မကွဲတူကွဲ၊ ဥသဘမကျန်၊ ရောဝဏ်၊
မကရ်၊ ထူးဆန်းအံ့ဘွယ်၊ တင့်တယ်လှထွေ၊
ရွှေလှေလျှံဝါ၊ မျက်နှာလေးပါး၊ နွားသား
မိစစ်၊ အပြစ်များစွာ၊ ကိန္နရာ ကိန္နရီ၊ တူပြီ
ကရဝိက၊ ထိပ်ထိပ် သံညောင်း၊ ဥဒေါင်း
ကြိုးကြာ၊ သံသာစက္ကဝါကံ၊ ငှက်၏အမျိုး၊
ဇိးဝဠိအစုံ၊ ခြောက်ဘုံနတ်ရွာ၊ ဆကာမာနှင့်၊
ဗြဟ္မာထက်ရပ်၊ ဆယ်ခြောက်ထပ်က၊ စေ့စပ်
မကြွင်း၊ ခပင်းများစွာ၊ ရံစကာနှင့်၊ စကြာ
ခြေမှန်၊ တင့်စဟန်ကို၊ ထက်မှန်မိုးဖျား၊
သိကြားဗြဟ္မာ၊ ရေးထုလာလည်း၊ ဘယ်မှာ
တူမျှ၊ အတူရချီမဲ့၊ အသမသမာ၊ သုံးလူချာ
၏၊ ရတနာသွန်းဝင်း၊ နီလင်းစဉ်သန်၊ အကန်
တစ်ထောင်၊ ရွှေရောင်ခြယ်ကာ၊ သန္တာ
အကုပ်၊ ထိန်လျှပ်မြဲတောင်း၊ ပုန်းတောင်း

ပြုံးပြက်၊ ခြေတော်စက်ကို၊ စုံမက်မြတ်နိုး၊
ရှိလျှင် ခိုးသည်၊ ကောင်းကျိုးလျှင်ဆော
ပြည့်စေသောဝ်”ဟု စပ်ဆိုတော်မူသည်။

(ဂ) ကုလဒ္ဒသကအဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ။
အာဝေဏိကေနလက္ခဏေနာ (ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၄၂၇)
တိ ကုလဒ္ဒသကဘာဝလက္ခဏေန။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၇။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၅)။ (ဆ)
အမည်းအနီစသည်၏အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာ။
ယထာဟိနစဂါဝိယေဝလက္ခဏံ။
လက္ခဏမေဝနဂါဝိ။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၄၆။
တတ္ထလက္ခဏန္တိကဋ္ဌရတ္ထသမလာဒိဘာဝ-
လက္ခဏံပါကဋ္ဌဟေတိ။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၃၇။
(ဇ) ပတ္တမြားလက္ခဏာ စသည် (ပတ္တမြား
လက္ခဏာ စသည်ကိုပြုတတ်သောကျမ်း)။
အာထဗ္ဗနံသုပိနံလက္ခဏံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂၃။
မဟာနိ၊ ၂၅၇။ လက္ခဏန္တိမဏိလက္ခဏာဒိ။
သုတ္တနိ၊ ၄၂၂။ မဟာနိ၊ ၄၂၆။ (၃)
(ကမ္မဋ္ဌာန်း၏)သဘောကို-ကောင်းစွာမှတ်
-ဆောင်-ခြင်း။ လက္ခဏံနာမကမ္မဋ္ဌာနဿ
လက္ခဏံ “ဝေလက္ခဏမိဒံကမ္မဋ္ဌာန”န္တိ
ကမ္မဋ္ဌာနသဘာဝပဓာရဏန္တိဝုတ္တံဟေတိ။
ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၂။ ပဋိသံ၊ ၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၀။
ကမ္မဋ္ဌာနဿလက္ခဏန္တိ ကမ္မဋ္ဌာနသဘာ-
ဝဿသလ္လက္ခဏံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၅။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂၇၇။ (ဂ) လက္ခဏရုပ်
လေးခု (ဥပစယ၊ သန္တတိ၊ ဇရတာ၊ အနိစ္စ-
တာ)။ သင်္ခါရောဝိကာရောလက္ခဏံနိဗ္ဗာနံ-
ပညတ္တိ။ ဟောနိ၊ ၄။ ၃၄၀။ စူဠနိ၊ ၅၀။ လက္ခ-
ဏာနိန ဇာယန္တိ၊ ကေဟိစိတိပကာသိတိ။
သင်္ဂဟ၊ ၁၀၅။

(၉) သုတ်။ (က) သဒ္ဓါကျမ်းလာ
သုတ်။ တတ္ထလက္ခဏံသဒ္ဓသပ္ပတော
ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၁၇။ လက္ခ-
ဏန္တိဂဟဏပါယဘူတံသဒ္ဓလက္ခဏံ။
သုတ္တံဝိ၊ သီ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၁၁။ ပါဏိနိ၊ ၁။ ၄။

၄၇။ ဂါမိအဓိဝသတိ၊ ဂါမိအာဝသတိ။ ၎င်း
ကာသိကာ။ (-ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၇၄။ မ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၇၃။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၀။ သီ၊ ငွ၊ ၁။
၂။ ၂၇။ မ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၇၃။ (ခ) ဆန်း-
အလင်္ကာ-ကျမ်းလာသုတ်။ လက္ခဏလက္ခဏ
သံယုတ္တံ။ ဝုတ္တောဒယ။ ၃။ လက္ခဏိယတေအနေ-
နာတိလက္ခဏံ။ သုတ္တံ။ ဆန်း၊ ငွ၊ ၂။ လက္ခဏံ
ကထယာမျဟံ။ အလင်္ကာ၊ ၁၇။ ဥဒါဟရဏ-
သဟိတံလက္ခဏံအဟံကထယာမိ။
အလင်္ကာ၊ ၄။ ၁၇။ (၁၀) သဒ္ဓါကျမ်းလာ-
ပုဗ္ဗကြိယာ-လက္ခဏကြိယာ။ ဘိက္ခုသုဘူဠ-
မာနေသုဇနောဂတောတျာဒိသုဘိက္ခုသုတိ
လက္ခဏာန္တော၊ ဘူဠမာနေသုတိလက္ခဏံ၊
ဇနောတိလက္ခဏန္တော၊ ဂတောတိလက္ခဏံ။
ဝါစကောပဒေသ။ ၉၅။ ကိရိယံလက္ခဏံပုဗ္ဗံ။
ကစ္စာယနဘေဒ။ ၈။ (၁၁) မှတ်ကြောင်း
(ဣတ္ထမ္မုတ)လက္ခဏအနက်။ ဣတ္ထမ္မုတဿ
လက္ခဏေကရဏဝစနံ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၇၆။ ကင်္ခါ။
၁၇၉။ လက္ခဏိယတေအနေနာတိလက္ခဏံ။
တသ္မိကရဏဝစနံ။ ကင်္ခါ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၇၇။
သတ္တမျာလက္ခဏေပိစ။ ကစ္စာယနသာရ။
၄၉။ (၁၂) လက္ခဏဟာရနေတ္တိနည်း။
ပဒဋ္ဌာနေစလက္ခဏော။ နေတ္တိ။ ၂။
(-၃။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၆)။

လက္ခဏာ (န) [လက္ခဏာ + စာထန။ နောက်ပုဒ်
ကျေ။] လက္ခဏာ-ဟော-ဖတ်-ခြင်း။
ဥပ္ပါတေသုပိနေစာပိ။ လက္ခဏေသု
သုသိက္ခိတော။ အပါ၊ ၁။ ၂၁။ သဗ္ဗေသံ
ဣတ္ထိပုရိသာနံဟတ္ထပါဒသက္ခဏကထနေစ
သုဋ္ဌုသိက္ခိတော။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။

လက္ခဏာ (န) [လက္ခဏာ + ပဋိလာဘာ။ နောက်
ပုဒ်ကျေ။] လက္ခဏာတော်ကိုရခြင်း။ လက္ခ-
ဏာနိဝံသ-ကြည့်။

လက္ခဏာ (န) [လက္ခဏာ + အဘိနိဝေသ။ နောက်
ပုဒ်ကျေ။] (တုတ်တောင်ဝေး စသည်၏

လက္ခဏာကို- နှလုံးသွင်း- ဆင်ခြင်- ခြင်း။
လက္ခဏာ(သုတ္တန်၊ ၃၃၂) တိ ဒဏ္ဍလက္ခဏ-
ဝတ္ထုလက္ခဏာဒိပါဌံ ဟူ၍ “ဣမိနာ ဣဒိ-
နာမ ဟောတိ” တိ ဝေ ပဝတ္ထာ လက္ခဏာတိ-
နိဝေသာ။ သုတ္တန်၊ ၂၊ ၉၄။

လက္ခဏာ (တိ) [လက္ခဏာ + ဒိပက။ နောက်ပုဒ်
ကျေ။] လက္ခဏဒိပက-ကြည့်။

လက္ခဏ (တိ) [လက္ခဏ + ဏ။ လက္ခဏံ အဿ
အတ္ထိတိ လက္ခဏော။ ကပ္ပဒ္ဒါမ။ လက္ခဏ-
သံ။ လက္ခဏ-ပြုံး။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (ထိ) (၁)
မဒ္ဓိမိဖုရား။ (ပု) (၂) အရှင်လက္ခဏထေရ်။
(၃) (ဘုရားလောင်း၏ လက္ခဏာကို ဖတ်
သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ယောက်ျားတို့ အပါအဝင်
ဖြစ်သည့်) လက္ခဏပုဂ္ဂိုလ်။ (၄) (လက္ခဏ
ဇာတ်လာ) လက္ခဏသမင်။ (၅) (ဒသရထ
မင်း၏သား) လက္ခဏမင်းသား။ (၆) (၆)
လက္ခဏာဟာတတ္ထု။ (၇) လက္ခဏာကျမ်း။
လက္ခဏသတ္တလည်း-ကြည့်။ (၈) လက္ခဏ
သံသုတ်။ (၉) လက္ခဏသုတ်။ (၁၀) လက္ခဏ
မိဂဇာတ်။ (၁၁) လက္ခဏာကို ပြတတ်သော
(ဗေဒင်)။

(ထိ) (၁) မဒ္ဓိမိဖုရား။ မာဟိ တို့၊
လက္ခဏေ ဂမိ (ဇာ၊ ၂၊ ၃၅) တိ သုဘလက္ခ-
ဏေန သမန္နာဂတေ မာ တံ အရညံ ဂမိတိ။
ဇာ၊ ၅၊ ၅၅။ (၂၅)။ (၂) အရှင်လက္ခဏ
ထေရ်။ တေန ခေါ ပန သမဒေ ပန အာယ-
သ္မာစ လက္ခဏော ဝိဟရန္တိ။ ဝိ၊ ၁၊ ၁၄၄။
သံ၊ ၁၊ ၄၄၆။ (၃) (ဘုရားလောင်း၏ လက္ခဏာ
ကို ဖတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ယောက်ျားတို့ အပါအဝင်
ဖြစ်သည့်) လက္ခဏပုဂ္ဂိုလ်။
ရာမော ဓဇော လက္ခဏော မန္တိ ယညော
သုယာမော သုဘောဇော သုဒ္ဓတ္ထော။
မိလိန္ဒ။ ၂၂၉။

(၄) (လက္ခဏဇာတ်လာ) လက္ခဏသမင်။
လက္ခဏံ ပဿ အာယန္တိ။ ဇာ၊ ၁၊ ၂။ တဿ
လက္ခဏော စကာဇ္ဇော စာတိ ဒွေ ပုတ္တော
အဟေသံ။ ဇာ၊ ၅၊ ၁၊ ၁၆၀။ (၅) (ဒသရထ
မင်း၏သား) လက္ခဏမင်းသား။ ဝေ လက္ခဏ
သီတာ စ၊ ဇာ၊ ၁၊ ၂၃၆။ (၆) (၆) လက္ခဏာ
ဟတဝတ္ထု။ လက္ခဏာ ဣဏာ ဒါသော စ။
ဝိ၊ ၂၊ ၁၃၈။ (၇) လက္ခဏာကျမ်း။ လက္ခဏ
(ဒီ၊ ၁၊ ၉) ဣမိနာ လက္ခဏေန သမန္နာ-
ဂတော ရုဇာ ဟောတိ။ ဣမိနာ ဥပရာဇာတိ-
အာဒိကံ။ ဒီ၊ ၅၊ ၁၊ ၈၈။ လက္ခဏန္တိ ဟိ အင်္ဂ
ပစ္စင်္ဂေသု ဒိဿမာနာကာရဝိသေသံ သတ္တိ-
သိရိဝတ္ထဂဒါပါသာဒါဒိကမဓိပေတံ တံ တံ
ဖလံ လက္ခဏတိ အနေနာတိ ကတု၊ သတ္တံ
ပန တပုကာသနဗေဝ လက္ခဏံ။ သိ၊ ၅၊
သစ်၊ ၁၊ ၃၇၀။ (- အပ၊ ၁၊ ၄၀၊ ၄၇၊ ၁၇၅။
စူဠနိ၊ ၅။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇၇။ ဒီ၊ ၅၊ ၁၊ ၂၂၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၉။ အပ၊ ၅၊ ၁၊ ၃၀၉။ ၃၂၁။ သိ၊
ဇွဲ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅၊ ၁၊ ၅၅။) လက္ခဏ
(အပ၊ ၁၊ ၁၂၉) တိ လက္ခဏသတ္တေ ... တပုကာ-
သကော ဂန္တေ စ လက္ခဏံ။ အပ၊ ၅၊ ၁၊ ၂၄၂။
(၈) လက္ခဏသံယုတ္တ-ကြည့်။ (၉) လက္ခဏ
သုတ်၊ အဂုံတ္ထရနိကာယ၊ တိဂါနိပါတ်၊ ၁-
ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝင်၊ ၂-သုတ်၊ အံ၊ ၁၊ ၁၀၈။
အံ၊ ၅၊ ၂၊ ၇၀။ ဘယံ လက္ခဏစိန္တိ စ။ အံ၊ ၁၊
၁၀၄။ (၁၀) လက္ခဏမိဂဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိ-
ကာယဇာတက၊ ပါဠိ ကေကနိပါတ်၊ ၂-ဝင်၊
၁၁-ဇာတ်၊ ဇာ၊ ၁၊ ၂၊ ဇာ၊ ၅၊ ၁၊ ၁၅၉။
အထ လက္ခဏာ ၁၁ ဝိရုဠု ပုန။ ဇာ၊ ၁၊ ၆။
(၁၁) လက္ခဏာကို ပြတတ်သော (ဗေဒင်)။
လက္ခဏာနိ (ဒီ၊ ၅၊ ၁၊ ၂၂၁။ မ၊ ၅၊ ၁၊ ၂၅၀) တိ
လက္ခဏဒိပနာနိ မန္တပဒါနိ။ ဒီ၊ ၅၊ ၁၊ ၂၉၂။
သိ၊ ၅၊ ၁၊ ၂၊ ၂၂၈။ မ၊ ၅၊ ၁၊ ၁၆၇။

(လက္ခဏာ၊ ရမမင်းသားတို့အကြောင်း-
လက္ခဏ မင်း သား သည် ဗာဏသီ
ပြည့်ရှင် ဒသရထမင်းကြီးနှင့် မိဖုရားကြီး

တို့၏ ဒုတိယမြောက် သားရတနာ ဖြစ်သည်။ သူ၏နောင်တော်မှာ ရာမညာရိဖြစ်၍ နှမတော်မှာ သီတာဒေဝီဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ မယ်တော်မိဖုရားကြီး ကုယ်လွန်သောအခါ တဖန် မိဖုရားတစ်ယောက် ဟင်မြောက်၍ ဘရတ မင်းသားလေး မွေးဖွားလာပြန်ရာ ခမည်းတော်မင်းကြီးသည်သားကိုချစ်မြတ်နိုးသဖြင့် “ဆုပေးမည် ဆုယူလော့” ဟု မိဖုရားအားအမိန့်မုတ်၏။ မိဖုရားသည် ဘရတမင်းသားလေး (၇)နှစ် (၈)နှစ်သား အရွယ် ရောက်သောအခါ မင်းအဖြစ်ဆုပေးရန် တောင်းလေသော် “ရာမနှင့် လက္ခဏသားတော်ကြီး နှား ရှိလျက် သင့် သားငယ်အား မင်းအဖြစ်ကို ဆုပေးရန် တောင်းဆိုခြင်းသည် သားကြီးတို့ကို သတ်စေခြင်းနှင့် တူ၏” ဟု ခြိမ်းခြောက် ပြောဆိုသော်လည်း မရအဖန်ဖန် ဟောင်းဆိုသည့်အတွက် ထိုဆုကို မပေးဘဲ ရာမနှင့် လက္ခဏမင်းသားတို့ကို ခေါ်၍ မိဖုရားကြီး၏ အန္တရာယ်ကို ပြောပြပြီးလျှင် “ချစ်သားတို့ သင်တို့သည် အနီးအနား တိုင်းနိုင်ငံသို့ဖြစ်စေ၊ တောသို့ဖြစ်စေ သွား၍နေကြကုန်၊ ငါကွယ်လွန်သည့် အခါမှ မိမိတိုင်းပြည်သို့ပြန်ပြီး မင်းပြုရစ်ကြ” ဟု မိန့်တော်မူသဖြင့် ထိုသားကြီး ၂ ယောက်တို့သည် “ကောင်းပြီ” ဟုဝန်ခံကာ သီတာဒေဝီနှင့်ဝါကွ ဟိမဝန္တာတောသို့ သွားကြလေသည်။ ကောသို့မုနက်သောအခါ လက္ခဏနှင့် သီတာတို့သည် ရာမမင်းသားကို ဖခင်အရာသား၍ လုပ်ကျွေးကြသည်။ ခမည်းတော်မင်းကြီးသည် သားတော် သမီးတော်တို့အတွက် စိုးရိမ်မှု သောကမကြောင့် ပုဏ္ဏားပညာရှိများက “ဤနေ့မှစ၍ သက်တော် (၁၂)နှစ် နေရလတ္တံ့” ဟု ဟောထားစေကာမူ ၆-နှစ်မြောက်သောအခါ နတ်ရွာစံတော်မူသည်။ ရုပ်ကလာပ် သင်္ဂြိုဟ်အပြီး မိဖုရားကြီးသည် သားတော် ဘရတမင်းသားကို မင်း

မြောက်ရန် ပြောဆိုလေသော် အမတ်တို့က “ထီးနန်းအရှင်တို့သည် တော၌ နေကြကုန်သည်” ဟု ပြောဆို၍ ပယ်ချကြသည်။ သာရတမင်းသားသည် နောင်တော်တို့ရှိရာ ဟိမဝန္တာတောသို့ သွား၍ ခမည်းတော်မင်းကြီး နတ်ရွာစံကြောင်း ပြောကြားပြီး နောင်တော် ရာမပဏ္ဍိတအား မင်းပြုရန် ပြောကြားလေသည်။

လက္ခဏနှင့်သီတာတို့ တောမှသစ်သီးရွာပြီး အပြန်တွင် ခမည်းတော်မင်းကြီး အကြောင်းကို သက်သာမှုရအောင် ပြောဆိုသော်လည်း မရဘဲ ငိုကြွေးကြလေသည်။ ရာမပဏ္ဍိတသည် ငိုကြွေးခြင်းသည် အကျိုးမရှိ၊ လောကဓာတ်တို့လည်း အမြဲမရှိကြောင်း ဟောပြောသဖြင့် ပရိတ်သတ်အားလုံး စိုးရိမ် ငိုကြွေးမှုကင်းပျောက်ကြသည်။ ရာမမင်းသားသည် “ဤနေ့မှ (၁၂) နှစ် လွန်သောအခါ လာ၍ မင်းပြုကြကုန်” ဟု ခမည်းတော်၏ အမိန့်အရ မင်းပြုဖို့အချိန် (၃) နှစ်လိုသေး၍ ဖခင်စကား နားမထောင်ရာ ရောက်မည် ဖြစ်သောကြောင့် မင်းအဖြစ် လက်မခံသေးဘဲ မြက်ခြေ နှင်း တို့ကိုသာ ကိုယ်စားအဖြစ် ပေးလိုက်ပြီးလျှင် တော၌ နေရစ်ခဲ့သည်။ လက္ခဏတို့ မောင်နှမ (၃) ယောက်တို့သည် ပရိတ်သတ်အပေါင်း ခြံရံလျက် ဗာဏသီပြည်သို့ပြန်၍ (၃) နှစ်ပတ်လုံး ရာမမင်းသား၏ မြက်ခြေနှင်းတို့ကို မင်းအရာထား၍ စီရင်အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်ကြသည်။

မြက်ခြေနှင်းတို့ဖြင့် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ပုံ- အမှုကို မတရား စီရင်သောအခါ ခြေနှင်းတို့သည် အချင်းချင်း ထိခိုက်သဖြင့် အသံ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထိုအခါ အမှုကိုပြန်၍ စီရင်ကြရလေသည်။ မှန်မှန်ကန်ကန် အမှုကို စီရင်သောအခါ ခြေနှင်းများ ငြိမ်သက်စွာနေကြ၍ အသံမဖြစ်ပေါ်ချေ။ ထိုအခါ တရားစီရင်မှု မှန်ကန်ကြောင်း သိရလေသည်။ ၃-နှစ်လွန်မြောက်

(၁၂)နှစ် ရောက်သောအခါ ရာမမင်းသား ရောက်ရှိလာ၍ သီတာဒေဝီကို မိဖုရားပြုပြီး မြောက်ပြီး နှစ်ပေါင်း တစ်သောင်းခြောက် ထောင်တို့ပတ်လုံး တရားနှင့်အညီ အုပ်ချုပ် ၍ ကွယ်လွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက် လေသည်။ ဒသရထမင်းသည် သုဒ္ဓေါဓန မင်း-မယ်တော်မိဖုရားသည် မာယာဒေဝီ- သီတာသည် ရာဟုလာမယ်တော်- ဘရတ သည်အရှင်အာနန္ဒာ-လက္ခဏာသည်ရှင်သာရိ ပုတ္တရာ- ကြွင်းပရိသတ်သည် ဘုရားပရိ သတ်-ရာမပညာရှိသည် ငါဘုရား-ဖြစ်ပြီ။ ဇာ၊၁၊၂၃၆-၇၊ ဇာ၊၅၊၄၇။ ၁၂၆-၃၃။

လက္ခဏာ (တိ) [လက္ခဏာ+အ။ ဤကာရဿ အတ္တံ။] ကြက်သရေ-မင်္ဂလာ-ရှိသော၊ သူ။ လက္ခဏာ သိရိ ဘေဿ အတ္တိတိ လက္ခဏော။ နိရုတ္တံ။ ၄၇၇။ (ကောတ္ထုဘ-၌-လက္ခဏာ (န) (၁) မှတ်သားဖွယ်ဝတ္ထု၏ အထူး အပြား။ (၂) ရောဂါ-လက္ခဏာ။ (၃) ဘွဲ့တံဆိပ်။ (၄) အကျဉ်းချုပ် ပြောဆိုအပ် သော ပရိဘာသာစကား။ (၅) ကိုယ်၌ပါ သည့် အမှတ်လက္ခဏာ။ (၆) အမည်။ (၇) ထူးကဲလွန်မြတ်သည်၏အဖြစ်။ (၈) ရည်ရွယ်သတ်မှတ်ခြင်း။ (၉) သတ်မှတ် အပ်ပြီးသော ရထားစသည်၏အကောက်ခွန်။ (၁၀) အထူးထူးအပြားပြား။ (၁၁) ပြုလုပ်ခြင်း။ (၁၂) အကြောင်း။ (၁၃) ဆက်စပ်သော အရာ အာရုံ။ (၁၄) ဟန်ဆောင်ခြင်း။ (ပ) (၁၅) ကြီးကြားငှက် တစ်မျိုး၊ ဣန္ဒြိယကြီးကြား၊ မြိဟတ်-၌-န) (၁) အထူးပြသောသဒ္ဒါ။ (၂) ကြည့်ရှု ခြင်း။ (တိ) (၃) ပြဆိုတတ်သော။ ကောတ္ထုဘ - ၌ လက္ခဏာ (တိ) [လက္ခဏာ+အစ်။ အဿတ္တိတဒ္ဒိဘံ။] (၁) အမှတ်လက္ခဏာရှိသော။ (၂) ဘုန်းကံရှိ သော။ (၃) ပြည့်စုံကြွယ်ဝသော။ (ပ) (၄) လက္ခဏာမင်းသား။ (၅) ဒုယျောဓနမင်း

သား လက္ခဏာ။ (၆) ဣန္ဒြိယကြီးကြား၊ မြိဟတ်-၌-ကြီးပွားတိုးတက်သော အနက်နှင့် (ပ) နဂါးအနက်တို့ကို ပြဆိုသည်။

လက္ခဏာအာပ (ပ) [လက္ခဏာ+အာပ] လက္ခဏာပ-ကြည့်။...ဝုတ္တော လက္ခဏာအာပေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။

လက္ခဏာကထာ (ထိ) [လက္ခဏာ+ကထာ] (၁) (ဘုန်းရှင်၏ ၃၂-ပါးသော) လက္ခဏာတို့ ကိုဆိုရာစကားရပ်။ (၂) (သင်္ခါရတရားတို့ ၏) လက္ခဏာကိုဆိုရာ စကားရပ်။ (၃) အဘိဓမ္မာပိဋက၊ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၇-ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၂၁၄-၆။ ဣဒါနိ လက္ခဏာကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၁၈။ (၂) လက္ခဏာကထာ ဟိယာဝ- ဒေဝသမ္မသနတ္ထာ။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၁၂၄။

လက္ခဏာကရဏ (န) [လက္ခဏာ+ကရဏ] အမှတ် လက္ခဏာ - အမှတ် အသား-ကို ပြု ခြင်း။ ဒွေတယောတိ လက္ခဏာကရဏန္တိ ဝိညာယတိ။ အနု၊ဋီ၊ ၁။ ၂၁။

လက္ခဏာကာရက (တိ) [လက္ခဏာ+ကာရက။ ထိ-၌ ... ကာရိကာ။] တံဆိပ်ပုံရိတ် - အမှတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်-အမှတ်အသားကိုပြု- တတ်သော၊ သူ။ ဗလိဒန္ဒါနံ အဏ္ဏုစ္ဆေဒ- ကာစော တိညူသဒိ အင်္ဂကရဏေ န လက္ခဏာ စ၊ လက္ခဏာကာရကတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၆၇။

လက္ခဏာကိရိယာ (ထိ) [လက္ခဏာ+ကိရိယာ] (သဒ္ဓါကျမ်းလာ) မှတ်ကြောင်း ကြိယာ၊ လက္ခဏာကိရိယာ။ ယဒိ ကိရိယာယ ကိရိယန္တရ လက္ခဏံ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏံ၊ ကာ ပနေတ္ထ လက္ခဏာကိရိယာ။ အနု၊ဋီ၊၁။၆၉။

လက္ခဏာကုသလ (တိ) [လက္ခဏာ+ကုသလ]
 (၁) (သိ-မှတ်-ကြောင်းဖြစ်သော) အမှတ်အသား-တံဆိပ်-လက္ခဏာ-၌-လိမ္မာ-ကျွမ်းကျင်-သော၊ အမှတ်အသား-တံဆိပ်-လက္ခဏာ-ကို-တတ်သိ-နားလည်-သော၊ သူ။ (၂) (ယောက်ျား မိန်းမ စသည်တို့၏) လက္ခဏာ၌-လိမ္မာ-ကျွမ်းကျင်-သော၊ လက္ခဏာကို-တတ်သိ-နားလည်သော၊ သူ။ (၁) န လက္ခဏာကုသလော (မ၊၁။ ၂၇၁။ အံ၊၂။ ၅၄၆-၇) တိ ဂါဝိနံ သရ်ဇေ ကတံ ဓန္ဒသတ္တိသုလာဒိ ဘေဒိ လက္ခဏံ န ဇာနာတိ။ မ၊၄။ ၂။ ၁၆၀။ အံ၊၄။ ၂။ ၃၄၉။ (၂) လက္ခဏာကုသလာ ပြာဟ္မဏာ လက္ခဏာသမ္ပတ္တိံ ဒိသ္မာ။ ဇာ၊၄။ ၁။ ၂၉၀။

လက္ခဏာကောသလ္လ (န) [လက္ခဏာ+ကောသလ္လ]
 (ဘုရားရှင်၏) လက္ခဏာတော်၌-လိမ္မာ-ကျွမ်းကျင်-သည်၏အဖြစ် (ဉာဏ်)။ ဥပ္ပါဒ-နိမိတ္တကောဝိဒဘာ သိတေနစေတ္တ လက္ခဏာ-ကောသလ္လမေဝ ဒဿေတိ။ ဒီ၊၄။ ၂။ ၁၁၇။

လက္ခဏာခစိတ (တိ) [လက္ခဏာ+ခစိတ] လက္ခဏာတော်တို့ဖြင့် စိခြယ်အပ်သော။ ရူပပု-မာဏိ၊ဘာ ဟိ ပုဂ္ဂလာ ဘဂဝတော လက္ခဏာ-ခစိတမနုဗျူနဝိစိတြံ...ရူပံ ဒိသ္မာ ပသိဒန္တိ။ သုတ္တန်၊၄။ ၁။ ၂၄၄။

လက္ခဏာကိတ (တိ) [လက္ခဏာ+အကိတ] မှတ်သားအပ်သော လက္ခဏာရှိသော၊ သူ။ အမှတ်အသား -လက္ခဏာ- ဖြင့်မှတ်သားအပ်သော၊ သူ။ မနုဿော ကုလဇော ဟုတုာ၊ ဇာတိယာ လက္ခဏာကိတော။ အပ၊ ၂။ ၁၄၀။

လက္ခဏစက္က (န) [လက္ခဏာ+စက္က။ စက္က-ပုဒ်နှင့်တို့ဖက်-ကြည့်။] (ဘုရားရှင်၏) စက်-လက္ခဏာ-အမှတ်အသား။ “အဒ္ဓသာ ခေါ-ဒေါဏော ပြဟ္မဏော ဘဂဝတော ပါဒေသု စက္ကာနိ သဟဿာရာနိ”တိ ဧတ္ထ လက္ခဏာ-

စက္ကော။ အံ၊၄။ ၁။ ၉၃။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။ ၅၉။ ဒီ၊၄။ ၂။ ၃၆။ အံ၊၄။ ၂။ ၂၉၃။)။

လက္ခဏစိတ္တိကပုဏ္ဏသရီရ (တိ) [လက္ခဏာ+စိတ္တိက+ပုဏ္ဏ+သရီရ] လက္ခဏာတော်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်၊ ပြည့်ဖြိုးသောကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ လက္ခဏစိတ္တိကပုဏ္ဏသရီရော။ ဝဇီရ။ ၄၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၆။

လက္ခဏစိန္တိန္ဒ (တိ) [လက္ခဏာ+ဆိန္ဒ၊ ရဿာကာရတော ပရံ ဝဂ္ဂဒုတိယေသု (ရှု၊၃။ ၁-နာ။) နှင့် ကာမစိန္တိန္ဒကုသ္မံ ပါဏိနိ၊ ၆။ ၁။ ၇၂-ဖြင့် စဒ္ဓေဘော်စီရင်။] ရိုက်နှိပ်-ပြု-အပ်သော အမှတ်အသားရှိသော၊ အမှတ်တံဆိပ် ခတ်နှိပ်အပ်သော (သစ်ပင်)၊ လက္ခဏစိန္တိန္ဒဿာပီ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉)တိ အရညသာမိကာနံ ဟတ္ထတော ကိဏိာသု ဂဏ္ဍန္တေဟိ ကတ-သညာဏဿ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၆။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၄။)။

လက္ခဏဇာတိ (တိ) [လက္ခဏာ+ဇာတိ] လက္ခဏာ-ဇာတိ-အမျိုးအစား- သဘာဝ။ ဇာတိသာမညတော (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂)တိ လက္ခဏဇာတိယာ လက္ခဏာဘာဝမတ္တေန သမာနတော။ ဒီ၊၄။ ၁။ ၂၉၂။ (-သီ၊၄။ သစ်၊ ၂။ ၂၂၉။ မ၊၄။ ၂။ ၁၆၇။)။

လက္ခဏဇာနန (န) [လက္ခဏာ+ဇာနန] (၁) သဘောလက္ခဏာကိုသိခြင်း။ (၂) လက္ခဏာကိုသိကြောင်း (ကျမ်း)။ (၁) တဿ ဓမ္မဿ လက္ခဏဇာနနတ္ထာယ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇။ (၂) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လက္ခဏဇာနနသတ္တ (န) [လက္ခဏဇာနန+သတ္တ] (မိန်းမယောက်ျားတို့၏) လက္ခဏာကို သိကြောင်းဖြစ်သည့်ကျမ်း၊ လက္ခဏာကျမ်း။ လက္ခဏ(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉)န္တိ ဣတ္ထိပုရိသာနံ။ လက္ခဏဇာနနသတ္တံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၅၅။

လက္ခဏာကုသုမိက (တိ) [လက္ခဏ+စ+ကုသု-
မိက။ နဝံ ပန ဘိက္ခုနာ စိဝရလာဘေန-
စသောပုဒ်တို့ကိုသို့ နိဂ္ဂဟိတံ ဝါရံ -သဒ္ဓါ
ခြားသော်လည်း သမာသ်ဖြစ်သည်။ နိရုတ္တံ။
၅၃-နာ။] ဆန်းကြယ်သော လက္ခဏာကော်
(စသည်) တို့ဖြင့်-ပွင့်လန်း-တန်ဆာဆင်
အပ်-သော။ လက္ခဏာ ကုသုမိက(ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၆၆)၌ စိတ္တလက္ခဏာဒီဟိ ဖုလ္လိဟိ မဏ္ဍိတံ
သဂဝတော သရီရန္တိအတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၀၄။

လက္ခဏညထတ္တ(န) [လက္ခဏ+အညထတ္တ]လက္ခ-
ဏာ၏ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာ၏အဖြစ်။
လက္ခဏာ၏တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအား
ဖြင့်ဖြစ်ခြင်း။ (လက္ခဏာ ဖောက်ပြန်ပြောင်း
လဲခြင်း)။ ဂတိအညထတ္တံ လက္ခဏညထတ္တံ
ဝိပရိက္ခာမညထတ္တံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃။ ၆။ သဘာဝ
ဓမ္မာနံ ကက္ခဏုပသနာဒိလက္ခဏာသ အညထာ-
ဘာဝေါ လက္ခဏညထတ္တံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၃။
လက္ခဏညထတ္တံ (အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၂။) ကက္ခ-
ဏာဒိလက္ခဏဝိပလနံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၅။

လက္ခဏည (ပ) [လက္ခဏ+ည+ရ] သဘော
လက္ခဏာကိုသိသော၊ သူ။ ဝေဇ္ဇ ဝတော ဒိန္နံ
ပစ္ဆိမဝသံ ဝုဠာနုမ္ပိ ပါပုဏာတိတိ လက္ခဏည
ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၄။ ဝိ၊ ၁။ ၇။ ၂။ ၆။ ဂဏိ-
တာ လက္ခဏညဟိ၊ ကေဝိသတိကေ နယေ။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၄၀။

လက္ခဏဋ္ဌ (ပ) [လက္ခဏ+အတ္ထ။ ထွ-ကို-ဋ္ဌ-
ပူ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၀၇။] မှတ်ကြောင်းဖြစ်
သောအနက်၊ မှတ်ကြောင်း-လက္ခဏာ-
အနက်။ ဧကေကသသစ္စသ စတ္တာဓေ စတ္တာ-
ရော လက္ခဏဋ္ဌာ ဝုတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၉၆။

လက္ခဏတာ (ထိ) [လက္ခဏ+တာ] (၁) မှတ်
ကြောင်း လက္ခဏာ၏အဖြစ်။ (၂) မှတ်
ကြောင်း-လက္ခဏကြိယာ-၏ အဖြစ်။ (၁)
ဣတိဝေံ လက္ခဏတာ အညာဏံ တမော

အဝိဇ္ဇာ မောဟော။ ပေဋကော။ ၃၀၃။ (၂)
ဥပ္ပဗ္ဗမာနာတိတ္ထေ ကိရိယာယ လက္ခဏတာ
ဣတရတ္ထ လက္ခိတဗ္ဗတာစ ဝုတ္တာ၊ အနုဋီ၊
၂။ ၇၄။

လက္ခဏတ္တ(န) [လက္ခဏ+တ္တ] လက္ခဏတာ
(၁)ကြည့်။ နေတ္တိဝစနဿ လက္ခဏတ္တာ။
နေတ္တိ၊ ၄။ ၅။ (-ဝဇီရ၊ ၄၂။)။

လက္ခဏတ္တယ (န) (လက္ခဏ+တယ) (၁)
(အနိစ္စစသော) လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာ
ရေး-၃-ပါး အပေါင်း။ (၂) (ယောကျ်ား
မြတ်တို့၏)လက္ခဏာ ၃-ပါးအပေါင်း။ (၁)
အနိစ္စာဒိဝေသန လက္ခဏတ္တယံ အာရောပေ-
တော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၅။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၅။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၂။ ၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၆။)။ သင်္ခါရေ အနိစ္စာတိပိ၊
ဒုပ္ပာတိပိ၊ အနတ္တာတိပိ လက္ခဏတ္တယံ
ဝိပဿထ။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။ ၆။ (၂) ဣမာနိ
သမန္တပရိပူရာနိ အပရိဟိနာနိ တိဏိလက္ခ-
ဏာနိ နိဗ္ဗတ္တန္တိ၊ လက္ခဏံ နာမ ဣဒမေဝ
လက္ခဏတ္တယံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၁။ (-ဒီ၊ ၄။ ၂။
၁။ ၉။)

လက္ခဏတ္တယကသာ (ထိ) [လက္ခဏတ္တယ+ပဋိ-
သံယုတ္တ+ကသာ။ မဇ္ဈေလောပ။] လက္ခဏ
ယာဉ်-လက္ခဏာရေး-၃-ပါးအပေါင်းနှင့်-
စပ်-ယှဉ်-သော-စကား။ လက္ခဏတ္တယ-
ကသာ နာမ အနညသာဓာရဏာ ဗုဒ္ဓါဝေဏိ-
ကာ ဓမ္မဒေသနာ....အနိစ္စာနတ္တလက္ခဏ ပဋိသံ
ယုတ္တံ ဘဂဝတော အနုသာသနံ။ မ၊ ၄။ ၂။
၂၀၂။

လက္ခဏတ္တယတိရဏ (ထိ၊ န) [လက္ခဏတ္တယ+
တိရဏ]လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး-၃-ပါး
အပေါင်းကို-စုစမ်း-စုစမ်း-နိဆုံးဖြစ်ခြင်း။
ဥဒယဗ္ဗယညဏံ ပန တိက္ခံ ဝိသဒ္ဓန္တ ကာတု-
ကာမေန လက္ခဏတ္တယတိရဏမေဝ ကာတဗ္ဗံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃။

လက္ခဏတ္ထယဒီပန (န) [လက္ခဏတ္ထယ+ဒီပန] လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါး အပေါင်းကိုပြခြင်း။ ဧဝံ လက္ခဏတ္ထယဒီပနေန သုညတကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေတွာ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။

လက္ခဏတ္ထယပဇာနန (ထိ၊န) [လက္ခဏတ္ထယ+ပဇာနန] လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါးအပေါင်းကို အပြားအားဖြင့်သိခြင်း။ လက္ခဏတ္ထယပဇာနနာ ဇောတိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁။ ၂။

လက္ခဏတ္ထယပဋိဝိဇ္ဇန (န) [လက္ခဏတ္ထယ+ပဋိဝိဇ္ဇန] လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါး အပေါင်းကိုထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ ဧဝံ လက္ခဏတ္ထယပဋိဝိဇ္ဇနာကာရေန ဘဝသင်္ခါတံ ခန္ဓပဉ္စကံ...။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၁၉၄။

လက္ခဏတ္ထယပုဋိဝေဓ (ပု) [လက္ခဏတ္ထယ+ပုဋိဝေဓ] အထက်ပုဒ်ကြည့်။ ဧတေန လက္ခဏတ္ထယပုဋိဝေဓဿ ဒုရဘိသမ္ဘဝတံ အနညသာဓာရဏတဉ္စ ဒဿေတိ။ နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ၊ ၇၄။

လက္ခဏတ္ထယဝိဘာဝေန (တိ) [လက္ခဏတ္ထယ+ဝိဘာဝေန] (န) (၁) လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါးအပေါင်းကို ထင်ရှားအောင်-ထင်စွာ-ပြခြင်း။ (၂) လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါး အပေါင်းကို- ထင် ရှားအောင်-ထင်စွာ-ပြ-တတ်-ကြောင်းဖြစ်-သော(နည်း)။ (န) (၁) လက္ခဏတ္ထယဝိဘာဝနေန ဟိ ဘဂဝတော စတုသစ္စပုဋိဝေဓံ သမ္မာသမ္မောဓိဉ္စ ပဏှိတာ ပဋိဇာနန္တိ။ နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ၊ ၇၄။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လက္ခဏတ္ထယဝိဘာဝနနယ (ပု) [လက္ခဏတ္ထယ+ဝိဘာဝန+နယ] လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါး အပေါင်းကို-ထင်ရှားအောင်-ထင်စွာ-

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၂-ပ-မ-သ-၈

ပြ-တတ်-ကြောင်းဖြစ်-သည့်နည်း။ လက္ခဏတ္ထယဝိဘာဝနနယေန ဝ ဧဒါရမ္မဏံ ဝိပဿနံ ဒဿန္တော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၆။

လက္ခဏတ္ထယဝိသယ (တိ) [လက္ခဏတ္ထယ+ဝိသယ] လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါးအပေါင်းလျှင် အာရုံရှိသော(ဉာဏ်)။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ လက္ခဏတ္ထယဝိသယံ ဟေတတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၃၆။

လက္ခဏတ္ထယသလ္လက္ခဏတ္ထတာ (ထိ) [လက္ခဏတ္ထယ+သလ္လက္ခဏ+အတ္ထ+တာ] လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါး အပေါင်းကို ကောင်းစွာမှတ်ခြင်း ဟူသော အကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏေ ယောဂဿ လက္ခဏတ္ထယသလ္လက္ခဏတ္ထတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၃၆။

လက္ခဏတ္ထယသလ္လက္ခဏသမ္မသန (န) [လက္ခဏတ္ထယ+သလ္လက္ခဏ+သမ္မသန] လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါး အပေါင်းကို ကောင်းစွာ မှတ်ခြင်းဟူသော သုံးသပ်ခြင်း။ အနေကာကာရဝေါကာရသင်္ခါရေသု လက္ခဏတ္ထယသလ္လက္ခဏသမ္မသနဿ ကတတ္တာ ဝုတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၁၉။

လက္ခဏတ္ထယာရောပန (န) [လက္ခဏတ္ထယ+အာရောပန] လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါး အပေါင်းသို့တင်ခြင်း။ လက္ခဏတ္ထယာရောပနဝေသန သမ္မသန ဘာဝတော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၉။

လက္ခဏတ္ထယာဝဗောဓ (ပု) [လက္ခဏတ္ထယ+အဝဗောဓ] လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး- ၃-ပါး အပေါင်းကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ သမာပတ္တိသု ဝသိဘာဝေါ၊ အဘိညာသု ဗလပ္ပတ္တိ လက္ခဏတ္ထယာဝဗောဓော။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၁။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၂။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆။

လက္ခဏတ္ထိက(န) [လက္ခဏ+ဟိက]လက္ခဏတ္ထယ-
ကြည့်။ ဟသ္မာ လက္ခဏတ္ထိကံ ဧကတော
နိဒ္ဒိသံ၊ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃။

လက္ခဏတ္ထိ(ပ) [လက္ခဏ+အတ္ထ]လက္ခဏအနက်၊
မှတ်ကြောင်းဟူသော အနက်၊ အဘိတိ လက္ခ-
ဏတ္ထေ “အညေစ အဘိညာဘာ ဗြဟ္မဏမဟာ-
သာလာ” တ်အာဒိသု ဝိယ၊ မ၊ ၉။ ၁။ ၂။ ၁။
(-သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၄)။ ပါဏိနီ၊ ၁။ ၄။ ၉။
ရက္ခံ အဘိဝိဇ္ဇောဘဟေ။ ကာရိက။

လက္ခဏတ္ထိဒီပန (န) [လက္ခဏတ္ထ+ဒီပန။ ဘာဝပု-
ဓာန။] မှတ်ကြောင်းအနက်-လက္ခဏ အနက်
-ကို ပြတတ်သည်၏အဖြစ်။ ယဇ္ဇေဝံ လက္ခိတ-
သဒ္ဒယေဝ လက္ခဏတ္ထိဒီပနတော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၉၄။

လက္ခဏတ္ထိဝစန (န) [လက္ခဏတ္ထ+ဝစန] မှတ်
ကြောင်းအနက်-လက္ခဏအနက်-ကို ဟော
ကြောင်း (သဒ္ဒါ)။ အထ ခေါ တဿာ-
လက္ခဏတ္ထိဝစနံ၊ ဟေတုဘာဝဝစနံ ဝါတိ
န ကောစိ ဒေါသော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၇။

လက္ခဏတ္ထေရ(ပ) [လက္ခဏ+ထေရ] လက္ခဏ-
ထေရံ။ အ ယသ္မာ စ လက္ခဏောတိ လက္ခ-
ဏတ္ထေရေ ဝုတ္တော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၆။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၉၉။ (-ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂။ ၁။ ၃၂)။ (ထိုမထေရ်
သည် ဥရုဝေလကဿပ အစရှိသော ရသေ့
တစ်ထောင်တို့တွင် အပါအဝင် ဖြစ်၍ “ဟေ-
ဘိက္ခု” ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်
ဖြစ်ပေသည်။ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီး
နောက် မြတ်စွာဘုရားသခင် ဂယာသိသသို့
ကြွသွားတော်မူသော အခါ နောက်တော်မူ
အတူလိုက်ပါ၍ ထိုအရပ်မှာပင် အာဒိတ္ထပရိ-
ယာယသုတ်(ဝိ၊ ၃။ ၄၄-၅။ သံ၊ ၂။ ၂၅၁-၂။)
ကိုကြားနာပြီးသည့်အဆုံး၌ ရဟန္တာအဖြစ်သို့
ရောက်သည်သာမက အဂ္ဂသာဝက ဖြစ်ကုန်
သော အရှင်သာရိပုတြာ အရှင်မောဂ္ဂလာန်

တို့ထက်ပင် ရဟန်းဖြစ်ချိန်ရော ရဟန္တာ
ဖြစ်ချိန်ပါ ပို၍စောသောပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဖြစ်ပေ
သည်။ ထိုသို့ အရှင်သာရိပုတြာ အရှင်
မောဂ္ဂလာန် တို့ထက် ရဟန်းဖြစ်ချိန် စော
(ရဟန်းသိက္ခာကြီး)သော်လည်း အရှင်မောဂ္ဂ
လာန်နှင့် အချင်းချင်း စကားပြောသော
အခါ၌ အရှင်မောဂ္ဂလာန်က ထိုမထေရ်ကို
“အာဘုသော” ဟူ၍ပင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည်
ကို တွေ့ရပေသည် အာဝုသော၊ ဘန္တေ ခွဲခြား
၍ခေါ်ဝေါ်မှုကို မြတ်စွာဘုရား မရှိသည့်
နောက်ကာလ အတွက်သာ မှာထားခဲ့ခြင်း
ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင် လက်ထက်၌ ပညတ်မှု
မရှိ။ (ဒီ၊ ၂။ ၁၂၇)။

ထိုမထေရ်သည် ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံ
၍ ဗြဟ္မာ၏ ကိုယ်ခန္ဓာနှင့်တူသော ကိုယ်ခန္ဓာ
၏ ပိုင်ရှင် ဖြစ်သောကြောင့် “လက္ခဏ”ဟူ
သော အမည်နှင့် အမည်နာမကို ရရကား
အမည်နှင့် ဗြဟ္မတို့ အချင်းချင်း လိုက်လျော
ညီထွေ ရိုသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဖြစ်ပေ
သည်။ (ဝိ၊ ၁။ ၁၄၄။ ဝိ၊ ၃။ ၃။ ၅၄။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၉၆)။

လက္ခဏဒဿန(န) [လက္ခဏ+ဒဿန] (၁) သဘော
-လက္ခဏာ-ကိုပြခြင်း။ (၂) လက္ခဏာတော်ကို
ပြခြင်း။ (၁) ယထာ ပန ဟေတုမူလကေ
လက္ခဏဒဿနတ္ထံ သဋ္ဌနာနိ ဌပိတာနိ။ အ၊ တိ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၅၅။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀၉)။ (၂) အောက်
ပုဒ်-ကြည့်။

လက္ခဏဒဿနာနုရူပ (တိ) [လက္ခဏဒဿန+
အနုရူပ] လက္ခဏာတော်ကိုပြခြင်းအားလျော်-
လျောက်ပတ်-သော။ ဣတိ လက္ခဏဒဿ-
နာနုရူပေ ဣရိယာပထေ ဝတ္တမာနဿ
အဒ္ဒသ၊ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၂၃။

လက္ခဏဒီပက (တိ) [လက္ခဏ+ဒီပက] လက္ခဏာ
တော်ကို-ပြ-တတ်-ကြောင်း ဖြစ်- သော
(ဝေဒ-ဗေဒင်-ကျမ်းဂန်)။ လက္ခဏာနိတို့

လက္ခဏဒီပကာနိ မန္တပဒါနိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။
၂၂၀။ အောက်ပုဒ်လည်း-ကြည့်။

လက္ခဏဒီပကသတ္တ (န) [လက္ခဏဒီပက+သတ္တ]
လက္ခဏာကို-ပြ-တတ်-ကြောင်း-ဖြစ်-သည့်
-ဝေဒ-ဗေဒင်--ကျမ်းဂန်။ မဟာပုရိသ-
လက္ခဏန္တိ မဟာပုရိသနံ ဗုဒ္ဓါဒိနံ လက္ခဏ-
ဒီပကံ...သတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၀။ လက္ခဏဒီပက-
သတ္တံ ဥတ္တရပဒလောပေန တဒ္ဓိတံ ဝသေန ဝါ
လက္ခဏန္တိဒသေတိ “လက္ခဏဒီပက”န္တိ-
အာဒိနာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၂၂။(-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၅၅)။

လက္ခဏဒီပန (တိ) [လက္ခဏ+ဒီပန] (၁)
လက္ခဏဒီပက-ကြည့်။ (န) (၂) လက္ခဏာ
ကိုပြခြင်း။ (၁) လက္ခဏာနိတိ လက္ခဏ-
ဒီပနာနိ မန္တပဒါနိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၁၇။ (န) (၂)
လက္ခဏဒီပနတော အာဒိမ္ပိ အန္တေ ဝါ
ဥဒ္ဓိသိတဗ္ဗန္တိ စေ၊ န၊ အသမ္ပတတော။ ဝဇီရ။
၂၁၂။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊၆၀။ ပဓာနဝသေန ဗုဒ္ဓါနံ
လက္ခဏဒီပနတော ဗုဒ္ဓမန္တာနာမ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊
၂။၂၂၂။

လက္ခဏဒီပနဂန္ထ (ပု) [လက္ခဏဒီပန+ဂန္ထ]
လက္ခဏဒီပကသတ္တ- ကြည့်။ မဟာပုရိသနံ
ဗုဒ္ဓါဒိနံ လက္ခဏဒီပနဂန္ထော မဟာပုရိသ-
လက္ခဏံ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၁၇။

လက္ခဏဒီပနသိဒ္ဓိ (ထိ) [လက္ခဏဒီပန+သိဒ္ဓိ]
လက္ခဏာကိုပြခြင်း၏-ပြည့်စုံ-ပြီးစီး-ခြင်း။
ဝေ သန္တေ ပဌမေဝါလံ တာဝတာ
လက္ခဏဒီပနသိဒ္ဓိတော။ ဝဇီရ။ ၂၁၂။ (-ကင်္ခါ၊
ဋီ၊၆၀)။

လက္ခဏဒုပ္ပငိုဝိဇ္ဇာတာ (ထိ) [လက္ခဏ+ဒုပ္ပငိုဝိဇ္ဇာ+
တာ] ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ခဲ့သော လက္ခဏာ ရှိ
သည်၏အဖြစ်၊ လက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်
ခဲ့သည်၏အဖြစ်။ (အဘိ၊ဋီ၊ ၂။ သျှ။)။ ဣမသ္မိံ

ပန ဒုကေ ဒုပ္ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန လက္ခဏဒုပ္ပငိုဝိဇ္ဇာ-
တာယ သုဒ္ဓမရူပံ “ဒုရေ”တိ ကထံတံ။
အဘိ၊ဋီ၊ ၂။၁၁။

လက္ခဏဒုပ္ပငိုဝိဇ္ဇာတာ (ထိ) [လက္ခဏဒုပ္ပငိုဝိဇ္ဇာ
+တာ] လက္ခဏဒုပ္ပငိုဝိဇ္ဇာတာ- ကြည့်။
ဒုပ္ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန ဝ လက္ခဏဒုပ္ပငိုဝိဇ္ဇာတာ
ဒုဋ္ဌဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊ ၂။၁၁။

လက္ခဏဒွယ (န) [လက္ခဏ+ဒွယ] (၁) လက္ခ-
ဏာတော် ၂-ပါး အပေါင်း။ (၂) (အနိစ္စ-
တာစသည့်) လက္ခဏာ ၂-ပါး အပေါင်း။
(၁) လက္ခဏံ နာမ ဣဒမေဝလက္ခဏဒွယံ။
ဒီ၊ဋီ၊၁။၁၁၀။ (၂) ကာမံ ဧက္က လက္ခဏ-
ဒွယမေဝ ပါဠိယံ အာဂတံ။ ဣတိဝုဇ်၊ဋီ၊
၂၃၂။ တတ္ထ ပဌမနယေ အနိစ္စလက္ခဏဝိဘာ-
ဝနမေဝ ဒသိတံ။ တသ္မိံ သိဒ္ဓေ ဣတု ရမ္ပိ-
လက္ခဏဒွယံ သိဒ္ဓမေဝ ဟေတတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊
၂။၄၃၃။ (-ဇီရ။ ၄၁၄)။

လက္ခဏဒွယဝစန (န) [လက္ခဏဒွယ+ဝစန]
လက္ခဏာ ၂-ပါး အပေါင်းကို ဟောကြောင်း
သဒ္ဓါ။ ဧဝမေတံ လက္ခဏဒွယဝစနံ
အညမည ဝိသေသန ဝိ သေသိတဗ္ဗဘာဝေန
သာတ္ထကန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ဋီ။ ၃၆။
သံ၊ဋီ၊ ၂။၆၀။

လက္ခဏဓရ (တိ) [လက္ခဏ + ဓရ + အ]
လက္ခဏာဆရာ၊ လက္ခဏာ-လက္ခဏာကျမ်း-
ကို-ဆောင်-တတ်သိ-နားလည်- သော၊
သူ။ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ လက္ခဏ-
ဓရော ဟုတွာ။ ထေရ၊ဋီ၊၁။၂၀၄။

လက္ခဏနာနတ္ထ (န) [လက္ခဏ+နာနတ္ထ]သဘော
-လက္ခဏာ-တို့၏ ထူးသည်၏အဖြစ်။ ဝေ-
လက္ခဏနာနတ္ထေန နာနတ္ထံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
ဟောနိ၊ဋီ၊၁၇။ (-အဘိ၊ဋီ၊၁။၁၀၂)။

လက္ခဏာနိဒ္ဒေသန (န) [လက္ခဏာ+နိဒ္ဒေသန] ပျက်စီးခြင်း - သဘော - လက္ခဏာ- ကို ညွှန်ပြခြင်း။ စဝနတာတိ ဘာဝစနေန လက္ခဏာနိဒ္ဒေသနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂။ လက္ခဏာနိဒ္ဒေသနန္တိ ဝယသခါတယလက္ခဏာသ နိဒ္ဒေသနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄)။

လက္ခဏာနိဒ္ဒေသ (ပု) [လက္ခဏာ+နိဒ္ဒေသ] သဘော- လက္ခဏာ- ကိုအကျယ်ပြု- ရာ- ကြောင်း-စကား၊ သဘော-လက္ခဏာ-ကို အကျယ်ပြုသည့် စကားရပ်။ တတ္ထာယ လက္ခဏာနိဒ္ဒေသော၊ ပါတုဘာဝလက္ခဏာ ဇာတိ။ ပေဋကော။ ၁၇၁။

လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တိ (ထိ) [လက္ခဏာ+နိဗ္ဗတ္တိ] လက္ခဏာ၏ -ပြီး-ပြည့်စုံ-လုံလောက်-ခြင်း။ သော တေသု သဗ္ဗနဝကော ဟုတွာ မဟာပုရိသယ လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တိံ ဒိသ္မာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅။

လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တက (တိ) [လက္ခဏာ+နိဗ္ဗတ္တက။ ထိ-၌ နိဗ္ဗတ္တိကာ၊] လက္ခဏာတော်ကို ဖြစ်စေတတ်သော။

လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တကကမ္မ (န) [လက္ခဏာ နိဗ္ဗတ္တက+ ကမ္မ] လက္ခဏာတော်ကိုဖြစ်စေတတ်သောကံ။ လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တကကမ္မာနုဘာဝ ဟေတုကံ ပုဒ္ဓါ ဝေဏိကံ ပါ၊ဋ္ဌိဟာရိယံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၆။

လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တကမ္မ (န) [လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တက+ ကမ္မ] လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တကကမ္မ-ကြည့်။ ဣဒမ္ပိ လက္ခဏာ- နိဗ္ဗတ္တကမ္မဝိသေသကိုတ္တနမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၂။

လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တန (န) [လက္ခဏာ+နိဗ္ဗတ္တန] လက္ခဏာတော်ကို-ဖြစ်-ဖြစ်ပေါ်-စေခြင်း။

လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တနသမတ္ထ (တိ) [လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တန+ သမတ္ထ] လက္ခဏာတော်ကို-ဖြစ်-ဖြစ်ပေါ်- စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော။ လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တန- သမတ္ထံ ပန ကုသလဂ. မွံ တတ္ထ န သုကရံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၂။

လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တိ (ထိ) [လက္ခဏာ+နိဗ္ဗတ္တိ] လက္ခဏာ တော်၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ ကေဝလံ သတ- မတ္တေန ပုညကမ္မေန လက္ခဏာနိဗ္ဗတ္တိံ န ရောစယိံ သု အဋ္ဌကထာစရိယာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၈။

လက္ခဏန္တရ (န) [လက္ခဏာ+အန္တရ] လက္ခဏာ တစ်ပါး၊ အခြား-တစ်ပါး-သောလက္ခဏာ။ ယဒိ ဝေံ ဣဓ ဣသု လက္ခဏန္တရံ ကထိ- တန္တိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၂။

လက္ခဏန္တရနယန (န) [လက္ခဏန္တရ+အာနယန] လက္ခဏာတစ်ပါးကို ဆောင်ယူခြင်း။ “လက္ခ- ဏန္တရနယနံ ကိမတ္ထိယ”န္တိ န စိန္တေတဗ္ဗံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၄။

လက္ခဏပကာရဒဿန (န) [လက္ခဏာ+ပကာရ+ ဒဿန] လက္ခဏာ-အထူး-အပြား-ကို ပြကြောင်း (စကား)။ ဝေံ ဝုတ္တပ္ပကာရေန လက္ခဏပကာရဒဿနံ ဘဂဝါ....ယံ ဝစနံ အာဟ။ နေတ္ထိဝိ၊ ၁၆၆။

လက္ခဏပဉ္စ (တိ) [လက္ခဏာ+ပဉ္စ] မှတ်ကြောင်း- လက္ခဏာ-ကို မေးသောအခန်း၊ မှတ် ကြောင်း-လက္ခဏာ-နှင့် စပ်လျဉ်းသော- အမေး - ပုစ္ဆာ - ပြဿနာ။ ပုဗ္ဗယောဂေါ မိလိန္ဒပဉ္စံ လက္ခဏပဉ္စံ။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ (-၆၁)။

လက္ခဏပဋိဂ္ဂါဟဏဒိဝသ (ပု) [လက္ခဏာ+ပဋိဂ္ဂါ- ဟဏ+ဒိဝသ] (ဘုရားရှင်၏) လက္ခဏာ တော်တို့ကို-ယူ-ဖတ်-ဟော- သည့်-ရာ- နေ့-ရက်။ တထာဂတယ လက္ခဏပဋိဂ္ဂါဟဏ- ဒိဝသယေဝ အသိတိ သဟဿပုတ္တာ ပဋိညာတာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၆။

လက္ခဏပဋိဂ္ဂါဟက (တိ) [လက္ခဏာ+ပဋိဂ္ဂါဟက။ ထိ-၌ ပဋိဂ္ဂါဟိကာ။] လက္ခဏာဆရာ၊ လက္ခ- ဏာတော်တို့ကို - ယူ-ဟော- ဖတ်- တတ်

သော၊ သူ။ လက္ခဏာပရိဂ္ဂါဟကလည်း-
ကြည့်။ ဗောဓိသတ္တဿ ဇာတကာလေသုပိန-
ပဋိဂ္ဂါဟကာစော လက္ခဏာပဋိဂ္ဂါဟကာ စ
အဋ္ဌဗြာဟ္မဏာ။ မ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆။

လက္ခဏာပဋိလာဘ (ပ) [လက္ခဏာ+ပဋိလာဘ]
လက္ခဏာတော်ကိုရခြင်း။ လက္ခဏာနိသံသ-
ကြည့်။

လက္ခဏာပဋိလာဘဒဿန (န) [လက္ခဏာပဋိလာဘ
+ဒဿန] လက္ခဏာတော် ရခြင်းကိုပြခြင်း။
“သော တဿ ကမ္မဿ” တိ သုတ္တံ လက္ခဏ
ပဋိလာဘဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ အဘိ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၂၃။

လက္ခဏပ(ပ)ဋိဝေဓ (တိ) [လက္ခဏာ+ပဋိဝေဓ]
(၁) သဘော-လက္ခဏာ-ကို ထိုးထွင်း၍ သိ
တတ်သော။ (ပ) (၂) (အနိစ္စသော)
သသော-လက္ခဏာ-ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။
(၃) သဘော-လက္ခဏာ-ကို ထိုးထွင်း၍ သိ
ရာ(အခါ)။ (၁) လက္ခဏာပဋိဝေဓတ္ထ-ကြည့်။
(၂) လက္ခဏာပဋိဝေဓနာ(ဝိ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၀၁) တိ အနိစ္စာဒိကဿ လက္ခဏဿ
ပဋိ ပဋိ ဝိဇ္ဇနေန ခဏေ ခဏေ အဝဗော-
ဓေန။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဣ၊ ၁။ ၃၄။
(-ဒိ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၃၇။ မ၊ င္ဍ၊ ၁။ ၂၉၆။ မ၊ င္ဍ၊ ၄။ ၉။
သံ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၂၃၀။ သံ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၁၉၄။ အံ၊ င္ဍ၊ ၁။ ၃၉။
အဘိ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၂၁၅)။ (၃) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လက္ခဏာပဋိဝေဓကာလ (ပ) [လက္ခဏာပဋိဝေဓ+
ကာလ] သဘော-လက္ခဏာ-ကို ထိုးထွင်း၍
သိရာအခါ၊ ကာလ။ ယထာလက္ခဏာပဋိဝေဓ-
ကာလေ သဉ္ဇာနနုလက္ခဏဝသေန သညာဏ-
အနုရူပဝသေနဝ ပဝတ္တံ။ သံ၊ ဣ၊ ၂။ ၂၃၀။

လက္ခဏာပဋိဝေဓတ္ထ (န) [လက္ခဏာပဋိဝေဓ+တ္ထ]
သဘော-လက္ခဏာ-ကို ထိုးထွင်း၍ သိသည့်
၏အဖြစ်။ အဝဓာရဏေန လက္ခဏာပဋိဝေဓတ္တံ
နိဝတ္တေဘိ။ သံ၊ ဣ၊ ၂။ ၂၃၁။

လက္ခဏပ(ပ)ဋိဝေဓသံယုတ္တ (တိ) [လက္ခဏာပဋိ-
ဝေဓ+သံယုတ္တ] (အနိစ္စသော) လက္ခဏာ
ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းနှင့် ယှဉ်သော။
လက္ခဏာပဋိဝေဓသံယုတ္တော (ဝိ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၅၃) တိ
အနိစ္စာဒိ လက္ခဏာပဋိဝေဓရသအာဝဟနတော
လက္ခဏာပဋိဝေဓသံယုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄။
(-ဝဇီရ၊ ၃၀၄)။

လက္ခဏာပဋိဝေဓသမ္မာပန (န) [လက္ခဏာပဋိဝေဓ+
သမ္မာပန] လက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသို့
ရောက်စေ-ခြင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်။ နိ ဗာ-
ဒိဝသေန အာရမ္မဏာကာရဂဟဏတော၊
ဥဒ္ဓံ ပိစ လက္ခဏာပဋိဝေဓသမ္မာပနတော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၇။

လက္ခဏပ(ပ)တ္တ (တိ) [လက္ခဏာ+ပတ္တ] လက္ခ
ဏာသို့ ရောက်သော။ ဣဒါနိ ဣဒါနာဝပ-
သင်္ဂေန ယံ ဘိက္ခုဒတ္တိယေ လက္ခဏပတ္တံ
ပံသုကုလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဣ၊ ၁။ ၉၁ - ၂။ (-သံ၊ ဣ၊ ၂။
၁၁၉)။

လက္ခဏပထဝီ (ထိ) [လက္ခဏာ+ပထဝီ] လက္ခဏ
ပထဝီ၊ ပထဝီဓာတ်၊ ကက္ခန္ဓလက္ခဏာဖြင့်
မှတ်သားအပ်သော ပထဝီ၊ ကက္ခန္ဓလက္ခဏာ
ရှိသောပထဝီ။ တတ္ထလက္ခဏပထဝီ သသမ္မာ-
ရ ပထဝီ၊ အာရမ္မဏပထဝီ သမ္မုတိပထဝီတိ
စတုဗ္ဗိဓာပထဝီ။ တာသု “ဂ. တမာ စ အာ-
ဝုသော အဇ္ဈတ္တိကာပထဝီဓာတု၊ ယံ အဇ္ဈတ္တံ
ပစ္စတ္တံ ကက္ခန္ဓံ ခရိတ” န္တိ အာဒိသု ဝုတ္တာ
လက္ခဏပထဝီ။ မ၊ င္ဍ၊ ၁။ ၂၆။ (-အဘိ၊ င္ဍ၊ ၂။
၁၀၅။ မ၊ ဣ၊ ၁။ ၆၇ - ဂ။ မူလဣ၊ ၃။ ၈၀)။

လက္ခဏပရိဂ္ဂဏန (န) [လက္ခဏာ+ပရိဂ္ဂဏန]
လက္ခဏာတော်ကို - သိမ်းဆည်း-သိမ်းယူ-
ဟော-ဖတ်-ခြင်း။ ပဌမဋ္ဌိ တေ နေမိတ္တကေ
သန္တပေတော ပစ္စာ လက္ခဏပရိဂ္ဂဏနံ ကတန္တိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒိ၊ ဣ၊ ၂။ ၄၇။ (-ဒိ၊ ဣ၊ ၂။ ၄၂)။

လက္ခဏပရိဂ္ဂဟဏ (န) [လက္ခဏ+ပရိဂ္ဂဟဏ] လက္ခဏပရိဂ္ဂဟဏ-ကြည့်။ လက္ခဏပရိဂ္ဂဟဏတ္ထံ တေသံ သန္တိကံ အာနယံ သူ။ ငွါ ၁။ ၁၁၂။ (-ထေရါဠာ ၂။ ၂၅၁)။

လက္ခဏပရိဂ္ဂဟဏ (တိ) [လက္ခဏ+ပရိဂ္ဂဟဏ။ ထိ-ဒွိ... ပရိဂ္ဂဟိကာ။] လက္ခဏာဆရာ၊ လက္ခဏာတော်ကို - သိမ်းဆည်း-သိမ်းယူ-ဟော-ဖတ်- တတ်သောသူ။ လက္ခဏ-ပရိဂ္ဂဟဏသည်း-ကြည့်။

သဗ္ဗဒ္ဒဟရော ပန လက္ခဏပရိဂ္ဂဟဏော ကောဏ္ဍညမာဏဝေါ အရောဂေါ။ အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဣမေ အဋ္ဌေဝ ဗြဟ္မဏာ လက္ခဏပရိဂ္ဂဟဏာ အဟေသံ။ အပါ၊ ငွါ၊ ၁။ ၆၆။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၆၆။ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွါ၊ ၃၃၆)။

လက္ခဏပရိပုဏ္ဏ (တိ) [လက္ခဏ + ပရိပုဏ္ဏ] လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ပါရိပုဏ္ဏိယတာ ဝုတ္တပ္ပကာရာနံ အနန္တတံ လက္ခဏပရိပုဏ္ဏဘာဝံ ဝါ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၈၀။

လက္ခဏပရိယေသန (ထိ၊ န) [လက္ခဏ+ပရိယေသန] လက္ခဏာတော်ကို-ရှာမိုး-ရှာဖွေ-ခြင်း။ တသ္မာ လက္ခဏပရိယေသနတ္ထံ အာဂတံ ဒိတော ဗုဒ္ဓါ ဥဋ္ဌာယာသနာ တိဋ္ဌန္တိဝါ စင်္ဂါဝေါ အဓိဋ္ဌဟန္တိ။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၅၃။ (-ဒီ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၄၅)။

လက္ခဏပါဠ (ပ) [လက္ခဏ+ပါဠ] လက္ခဏာကို ပြသော-ပုဒ်-ပါဠ။ ဓာရေန္တိတိ လက္ခဏပါဠ ဓာရေန္တိ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၀၀။

လက္ခဏပါဠက (တိ) [လက္ခဏ + ပါဠက] လက္ခဏာဆရာ၊ လက္ခဏာ-လက္ခဏာကျမ်း-ကို-ဟော-ဖတ်-တတ်သောသူ။ ဝေယျဉ္ဇ-နိကာတိ လက္ခဏပါဠက။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၀၅။ ဧဝံ လက္ခဏပါဠကော လက္ခဏံ အာဒိသန္တိ (မဟာနိ၊ ၂၉၈)တိ ဧဝံ လက္ခဏသတ္တဝါစကာ လက္ခဏံ အာဒိသန္တိ ကထေန္တိ။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၆၆။ (-ထေရီ၊ ငွါ၊ ၁၄၄။ စရိယာ၊ ငွါ၊ ၅၄)။

လက္ခဏပါဠကမနုဿ (ပ) [လက္ခဏပါဠက + မနုဿ] လက္ခဏာကို-ဟော-ဖတ်-တတ်သောသူ။ အတိနိပုဏ္ဏာ သုခုမပညာ လက္ခဏ-ပါဠကမနုဿ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၀၈။

လက္ခဏပါရိပုရိ (ထိ) [လက္ခဏ+ပါရိပုရိ] လက္ခဏာ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ နန္ဒတာပသော ဗုဒ္ဓါနဘာ-ဝဇ္ဇေဝ လက္ခဏပါရိပုရိ * စ ဒိသ္မာ။ ဝေရ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၀။ အပါ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၁။

လက္ခဏဗျူဟာ (တိ) [လက္ခဏ+အဗျူဟာ] လက္ခဏယာဉ်-လက္ခဏာရေး -သုံးပါးတို့ဖြင့် ခတ်နှိပ်အပ်သော၊ ဣပေန ဣဒ္ဓိပိ ဣဒ္ဓိပါဒေါပိ နိပုဏ္ဏော လက္ခဏဗျူဟာတောတံ သန္တိဋ္ဌာနံ ကတံ။ ပဋိသံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၀၅။ (-အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉၄)။

လက္ခဏဗျူဟပေတ (တိ) [လက္ခဏ+ ဗျူဟ+ ဥပေတ] လက္ခဏာကြီးငယ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော။ လက္ခဏဗျူဟပေတံ ဒိသ္မာ အတ္တမနော အဟံ။ အပါ၊ ၁။ ၃၁။ ၃၃၆။

လက္ခဏမဏ္ဍိတ (တိ) [လက္ခဏ+မဏ္ဍိတ] လက္ခဏာတော်တို့ဖြင့် တန်ဆာ ဆင်အပ်သော။

လက္ခဏမဏ္ဍိတအာယတပဏ္ဍိတ (တိ) [လက္ခဏ-မဏ္ဍိတ + အာယတပဏ္ဍိတ] လက္ခဏာတော်တို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်အပ်သည့် ရှည်လျားသော ဖနောင့်ရှိသော။ စက္ကဝရကိတရတ္ထသုပါဒေါ၊ လက္ခဏမဏ္ဍိတအာယတပဏ္ဍိတ၊ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၀၄။ ဝင်္ဂါ၊ ၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၆။

လက္ခဏမန္တ (ပ၊ န) [လက္ခဏ + မန္တ၊ လက္ခဏ + ဒီပန + မန္တ။] (၁) လက္ခဏာကျမ်း၊ ဝေဒကျမ်း၊ ဗေဒင်ကျမ်း။ (၂) လက္ခဏာကြီးငယ်တို့ကို ပြသည့်-ဝေဒကျမ်း - ဗေဒင်ကျမ်း။ (၃) သော ဝုဇ္ဇိမန္တယ တယောဝေဒေ ဥဂ္ဂ-

ဟေတုာ လက္ခဏမန္တာနံ ပါရိ အဂမာသိ။ အံ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ဘေရ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ။ သရဒ- တာပသော ... လက္ခဏမန္တေ သမ္ပဿိတော။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ။ လက္ခဏမန္တပါရဂုလည်း - ကြည့်။ (၂) လက္ခဏာနိတိ လက္ခဏဒီပနာနိ မန္တပါရီ...န ကေဝလံ လက္ခဏမန္တာနိယေဝ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ။ (- သီ၊ ငွါ၊ သစ်၊ ဝါ၊ ဝါ။)။

လက္ခဏမန္တကုသလ (တိ) [လက္ခဏမန္တ + ကုသလ] (၁) လက္ခဏာကျမ်း၊ ဝေဒကျမ်း၊ ဗေဒင်ကျမ်းတို့၌-လိမ္မာ-ကျမ်း-ကျင်-သော။ သူ။ (၂) လက္ခဏာကျမ်းဝယ်တို့ကို ပြသည့်- ဝေဒကျမ်း - ဗေဒင်ကျမ်း - တို့၌-လိမ္မာ- ကျမ်း-ကျင်- သော။ သူ။ (၁) (၂) သာ လက္ခဏမန္တကုသလတာယ "န ဝေဒံ ပြာဟ္မဏ ကာမဘောဂိနော ပဒ" န္တိ ဝတော။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ။

လက္ခဏမန္တပါရဂု (တိ) [လက္ခဏမန္တ + ပါရဂု] လက္ခဏာတို့နှင့် ဝေဒကျမ်း၊ ဗေဒင်ကျမ်းတို့၏ ကမ်းတစ်ဖက်သို့ ရောက်သော။ သူ။ လက္ခဏာ တို့နှင့် ဝေဒကျမ်း၊ ဗေဒင်ကျမ်းတို့ကို တစ်ဖက် ကမ်းခတ် တတ်မြောက်သော။ သူ။ လက္ခဏ- မန္တပါရဂု (သုတ္တနိ။ ၃၇၇) တိ လက္ခဏာနံ ဝေဒါနဉ္စ ပါရိ ဂတော။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ။

လက္ခဏမာတိကန္တ (တိ) [လက္ခဏမာတိကာ + အန္တ] လက္ခဏမာတိကာ အဆုံးရှိသော။ နယမာဇိကာဒိကာ လက္ခဏမာတိကန္တာ မာတိကာ...။ မုလင်္ဂါ၊ ၃။ ၃။

လက္ခဏမာတိကာ (တိ) [လက္ခဏ + မာတိကာ] လက္ခဏမာတိကာ၊ (သဘာ ဝိသဘာ) လက္ခဏာနှင့်ပုဒ်တို့ဖြင့် ထူးအပ်သော မာတိ ကာ။ လက္ခဏာမာတိကာ။ အဘိ၊ ပု။ ၂။ သဘာဂေါ ဝိသဘာဂေါတိ အယံ ဒွိဟိ ပဒေဟိနိက္ခိတ္တာ လက္ခဏမာတိကာ နာမ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂။

လက္ခဏမာလာ (တိ) [လက္ခဏ + မာလာ] လက္ခဏာတော် အစဉ်၊ အစဉ်ဖြစ်သော လက္ခဏာတော်။ လက္ခဏမာလာ (ဒီ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ) တိ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိအ ဉ္စမည ပဋိပဒ္ဒတ္တာ ဝေ မာလာ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ။ (- သီ၊ ငွါ၊ သစ်၊ ဝါ၊ ဝါ။)။

လက္ခဏမိဂ (ပု) [လက္ခဏ + မိဂ] လက္ခဏ သားသမင်။ လက္ခဏမိဂေါ ပန ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ဥပါယကုသော။ ဇာ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ။

(ယင်းသမင်သည်ဂေါဇ မဘု-နုပွင့်တော် မမူမီ ငေးအခါက မာတေတိုင်း ထုဇပြုဟိမြို့၌ မဂဓမင်း မင်းပြုစဉ်အခါဝယ် ဂေါဇမဘုဏှား အလောင်း သမင်မင်း၏ သားနှစ်ယောက်တို့ တွင် တစ်ယောက်အပါအဝင်ဖြစ်၍၊ မြတ်စွာ ဘုဏှား၏ လက်ယာတော်ရံ အဂ္ဂဘဝက အရှင် သာရိပုတ္တရာ၏ အလောင်း ဖြစ်လေသည်။) (ဇာ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ။)။

လက္ခဏမိဂဇာတက (န) [လက္ခဏမိဂ + ဇာတက] လက္ခဏမိဂဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၁-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၃။ ဇာ၊ ငွါ၊ ဝါ၊ ဝါ။

လက္ခဏယုတ္တိ (တိ) [လက္ခဏ + ယုတ္တိ] လက္ခဏာ နှင့်-စပ်-ယှဉ်-သော။ သုဋ္ဌ၊ ကတံ လက္ခဏ- ယုတ္တိ အာရောဟပရိဏာဟဝသေန သုဋ္ဌ၊ ဝိဘတ္တိ။ အပါဠိ၊ ၁။ ၁၆။ (- မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂။)။

လက္ခဏယုတ္တိ (ထိ) [လက္ခဏ + ယုတ္တိ] လက္ခဏ- ယုတ္တိ၊ လက္ခဏာအားဖြင့် အသင့် ယုတ္တိကို စီစစ်ခြင်း။ လက္ခဏယုတ္တိ။ အဘိ၊ က။ ၂။ ဣဒါနိ လက္ခဏယုတ္တိ နာမ ဟေတိ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂။

လက္ခဏယုတ္တိကထာ (ထိ) [လက္ခဏယုတ္တိ + ကထာ] လက္ခဏယုတ္တိကထာ၊ လက္ခဏယုတ္တိကို ပြဆို-ရာ-ကြောင်း-(ပြင်သည့်) စကား။

လက္ခဏယုတ္တိကထာ။ အဘိက။ ၂၆။ လက္ခဏ-
ယုတ္တိကထာယံ...။ အနုဋီ၊ ၃။ ၇၇။

လက္ခဏယောဂ (န) [လက္ခဏ+ယောဂ] လက္ခ-
ဇယောဂ-ကြည့်။ ဣ ဝါမဒါရကာ လက္ခဏ-
ယောဂံ ကရောန္တိး ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄။ (က-မူ)။

လက္ခဏရူပ (န) [လက္ခဏ+ရူပ] (၁) လက္ခဏရုပ်
(၄-ပါး)။ (၂) ရုပ်ဆင်းလက္ခဏာ၊ ရုပ်ရည်
လက္ခဏာ၊ (လက္ခဏာတော်နှင့်ရုပ်အဆင်း)။
(၁) ဇးတိဇရာဘင်္ဂ* လက္ခဏရူပံ နာမ။ ရူပဿ
ဥပစယော သန္တတိ ဇရတာ အနိစ္စတာ
လက္ခဏရူပံ နာမ။ သင်္ဂဟ။ ၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၈။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၄၅၄)။
(၂) လက္ခဏရူပသမ္ပတ္တိ-ကြည့်။

လက္ခဏရူပဝဇ္ဇ (တိ) [လက္ခဏရူပ+ဝဇ္ဇ] လက္ခဏ
ရုပ် ၄-ခုသည် ကြည်အပ်သော၊ လက္ခဏရုပ်
၄-ခုကို ကြည်တတ်သော။ တံ လက္ခဏရူပဝဇ္ဇ
အဝေသသံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၂။

လက္ခဏရူပသမ္ပတ္တိ (တိ) [လက္ခဏရူပ+သမ္ပတ္တိ]
လက္ခဏာတော် ရုပ်အဆင်းတို့၏ ပြည့်စုံခြင်း၊
ရုပ်ဆင်းလက္ခဏာ-ရုပ်ရည်လက္ခဏာ - တို့၏
ပြည့်စုံခြင်း။ဘဂဝတော လက္ခဏရူပ-
သမ္ပတ္တိယာ ပသန္နော ဝန္တိတော အဇ္ဇလိ* ပဂ္ဂယု
အဋ္ဌာသိ။ အပါဠ၊ ၂။ ၁၆၇။

လက္ခဏစန (န) [လက္ခဏ+စန] မှတ်
ကြောင်း-လက္ခဏာ-ကို ဆိုကြောင်းဖြစ်
သည့်-စကား-သဒ္ဓါ၊ မှတ်သားကြောင်း-
စကား-သဒ္ဓါ၊ ဥပလက္ခဏ-စကား-သဒ္ဓါ။
“အပ္ပန္နရဂတော” တိစ “ဗဟိဒ္ဓါ နိက္ခမိတော”
တိစ ဣဒိ...ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဿ လက္ခဏစနံ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ ဧတ္ထ စ ဒ္ဓိတိဓမ္မေဟိသမန္နာ-
ဂတောတိ ဣဒိ လက္ခဏစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗ။ ဣတိဝုတ်၊
ဋ္ဌ။ ၉၉။ (-နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၈။
ဒိ၊ ၃။ ၁။ ၂၆၈။ မ၊ ၃။ ၁။ ၄၀)။

လက္ခဏန္တိ (တိ) [လက္ခဏ+န္တိ] (တိ-၌
လက္ခဏဝဟိ)၊ (၁) မှတ်ကြောင်း-အမှတ်-
လက္ခဏာရှိသော။ (၂) (မှတ်ကြောင်း)
လက္ခဏကြိယာ ရှိသော (လက္ခဏန္တိ-
ကတ္တာ-ကံ)။ (၁) အနိစ္စတာဒိနံ တိဏ္ဏံ
လက္ခဏာနံ ပဋိဝိဇ္ဇနဝေသန လက္ခဏန္တိသမ္ပ-
သနဝေသနစ ပဝတ္တဉာဏသင်္ခါတာယ။ သံ၊ ၃။
၂။ ၁၁၂။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၄၅)။ (၂) ဘိက္ခူ သူ
တိ လက္ခဏန္တော။ ဝါစကောပဒေသ။ ၉၅။
တေသံ ကတ္တာစ ကမ္မဉ္စ၊ တဗ္ဗန္တိနာမ ဇာနိယာ။
ကမ္မာယနဘေဒ။ ၈၇။

လက္ခဏဝရနိပ္ပတ္တိ (တိ) [လက္ခဏ+ဝရ+နိပ္ပတ္တိ]
မြတ်သောလက္ခဏာတော်တို့၏-ပြီး-ပြည့်စုံ-
ခြင်း။ သော ဗောဓိသတ္တဿ လက္ခဏဝရ-
နိပ္ပတ္တိံ သြလောကေတွာ။ အပါဠ၊ ၁။ ၁၁၂။

လက္ခဏဝရူပပန္န (တိ) [လက္ခဏဝရ+ဥပပန္န]
မြတ်သော လက္ခဏာတော်နှင့် ပြည့်စုံသော၊
သူ။ လက္ခဏဝရူပပန္နာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၄၂) တိ
ဥတ္တမေဟံ စတုသဋ္ဌိယာ ဣတ္ထိလက္ခဏေဟိ
ဥပပန္နာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇၇။

လက္ခဏဝတ္ထာန (န) [လက္ခဏ+ဝတ္ထာန]
သဘောလက္ခဏာကို-ပိုင်းခြား-မှတ်သား-
ထိုးထွင်းသိ-ခြင်း။ လက္ခဏဝတ္ထာန(ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၂၂၀) နိ သဘာဝဝတ္ထာနံ ဟေတုနော
ဖလဿ စ ဘိန္နသဘာဝတာဝဗောဓော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၃၄၇။

လက္ခဏဝတ္ထာပန (တိ) [လက္ခဏ+ဝတ္ထာပန]
သဘောလက္ခဏာကို-ပိုင်းခြား-မှတ်သား-
သော။

လက္ခဏဝတ္ထာပနဝါရ (ပ) [လက္ခဏဝတ္ထာ
ပန+ဝါရ] သဘောလက္ခဏာကို-ပိုင်းခြား-
မှတ်သား-သောဝါရ။ တတ္ထ အနိစ္စတော
ဝတ္ထပေတိဘိ အာဒိကော ပဋ္ဌမော လက္ခဏ-
ဝတ္ထာပနဝါရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၃၉၀။

လက္ခဏာဝါဒ (ပု) [လက္ခဏာ+ဝါဒ] မှတ်အပ်
သည်ကို (ဆိုအံ့ဟု)ပြောဆိုတတ်သော။ သူ။
လက္ခဏာဝါဒါ(မဟာနိ။၁၂၅) တိ သလ္လင်္ကေ-
တဗ္ဗံ ဝဒါမာတိ ဝဒန္တာ။မဟာနိ။၄။၂၄၆။

လက္ခဏာဝိစိတ္တ(တိ) [လက္ခဏာ+ဝိစိတ္တ] လက္ခဏာ
တော်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။ လက္ခဏာ-
ဝိစိတ္တံ အနုဗျူနသမုဇ္ဇလံ သတ္တု သရီရံ
ဒိသ္ဗာ။ မေ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၃။

လက္ခဏာဝိစိနန (န) [လက္ခဏာ+ဝိစိနန] (အနိစ္စ
တာစသော) သဘော-လက္ခဏာ-ကို-
စိစစ်-စစ်ဆေး-ခြင်း။ ဝိပဿနာဉာဏေန
လက္ခဏတ္တယဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ လက္ခဏာဝိစိနနော
ပဟိနဗျာပါရဿ အာဒိတ္တေ ဝိယ။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၄)။

လက္ခဏာဝိနိမုတ္တ (တိ) (လက္ခဏာ+ဝိနိမုတ္တ)
(လက္ခဏာယာဉ်- လက္ခဏာရေး -၃-ပါးဟူ
သော) သဘော-လက္ခဏာ-မှလွတ်သော။
ယဒိပိ လက္ခဏာဝိနိမုတ္တာ ဓမ္မာ နာမ နတ္ထိ။
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၆။

လက္ခဏာဝိဘတ္တိ (တိ) (လက္ခဏာ+ဝိဘတ္တိ) လက္ခ
ဏာကို-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်း။ လက္ခဏာ-
ဝိဘတ္တိတော ဟိ ဓာတုဝဝတ္တာနဒဿနမေတံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၆။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၁၄၇)။

လက္ခဏာဝိဘာဂ (ပု) (လက္ခဏာ+ဝိဘာဂ)လက္ခဏ
ဝိဘတ္တိ-ကြည့်။ လက္ခဏာဝိဘာဂံ ပုစ္ဆိတွာ
ဝိဿဇ္ဇနံ ကတံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၅။
(-ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၃၁၂)။

လက္ခဏာဝိဘာဝန(ထိ၊ န) [လက္ခဏာ+ဝိဘာဝန]
လက္ခဏာကို -ထင်စွာ-ထင်ရှား - ပြုခြင်း။
လက္ခဏာဝိဘာဝနေ ဝိသဒဉာဏတာ သင်္ခါတံ
သုရဘာဝံ ဇနေတိတိ အတ္ထော။ သိ၊ ဋီ၊သစ်
၂။ ၂၄၆။ (-ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၅)။

လက္ခဏာဝိရောဓ (ပု) [လက္ခဏာ+ဝိရောဓ] လက္ခ-
ဏာတို့၏ - ဆန့်ကျင်ခြင်း- ဆန့်ကျင်သည်
၏အဖြစ်၊ လက္ခဏာ အားဖြင့် ဆန့်ကျင်
ခြင်း။ လက္ခဏာဝိရောဓတော အညဿာ န
ဝနုတိတိ စေ။ ဝဇီရ။ ၄၄၁။ လက္ခဏာဝိ-
ရောဓတော ဝိနာသကဝိနာသိတဗ္ဗတော
စာတိ ဗျကတာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၀။

လက္ခဏာဝိရောဓဘယ (န) [လက္ခဏာဝိရောဓ+
ဘယ] လက္ခဏာတို့၏ ဆန့်ကျင်ခြင်းမှ
ကြောက်ခြင်း။ စီဝရပဉ္စေ ဧကောဝ ဓမ္မော
အနာသဝေါ သာသဝေါ စ ဟောတိတိ
လက္ခဏာဝိရောဓဘယာ ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊
ဌ၊၃။၁၇၀။

လက္ခဏာဝိသေသ (ပု) [လက္ခဏာ+ဝိသေသ]
လက္ခဏာ အသူး၊ ထူးသောလက္ခဏာ။ ဒီဃာ-
ယုကော သုခဗဟုလော၊ လက္ခဏာဝိသေသေ
ပါပုဏာတိ။ စရိယာ၊ဌ၊၃၀။ဒီ၊ဋီ၊၁။၇။သိ၊
ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇၉။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊၁။၄၄၃။ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၂။၃၅၇)။

လက္ခဏာဝေဂေက (တိ) [လက္ခဏာ+ ဝေဂေက]
လက္ခဏာဝေဂေက- ကြည့်။ အက္ခဏောဘာသေန
လက္ခဏာဝေဂော အက္ခဏာဝေဂေနော။ သံ၊ဋီ၊
၂။၁၉၁။

လက္ခဏာသံယုတ္တ (တိ) [လက္ခဏာ+သံယုတ္တ]
လက္ခဏာသံယုတ် (အရှင်လက္ခဏထေရ်နှင့်-
စပ်ယှဉ်-ပတ်သက်-သော သံယုတ်ကျမ်း)။
သံယုတ္တနိကာယ၊ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊
လက္ခဏာသံယုတ္တ။ သံ၊၁။၄၄၆-၅၃။ လက္ခဏာ-
သံယုတ္တေ ယွာယံ အာယသ္ဗာ စ လက္ခ-
ဏောတိ လက္ခဏတ္ထေရော ဝုတ္တော။ ဝိ၊ဌ၊၂။
၉၆။ သံ၊ဌ၊၂။၁၉၉။

လက္ခဏသံဝတ္တနိယ (တိ) [လက္ခဏ+သံဝတ္တနိယ] လက္ခဏာတော်ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ကမ္မ နာမ ဗုဒ္ဓဘာဝံ ဥဒ္ဓိယ ကတူပစိတော လက္ခဏသံဝတ္တနိယော ပုညသမ္ဘူရော။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၃။ ၁၀၅။

လက္ခဏသင်္ကရ (ပု) [လက္ခဏ+သင်္ကရ] လက္ခဏာသားဖြင့်-ဇော- ယုဂ်- ခြင်း။ ခံ သတိ အနာဂတဿပိ စသ ဟေ ဘိ- တဗ္ဗံ အတ္ထိဘာဝတောတ် လက္ခဏသင်္ကရော သိယာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၉၆။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၇။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၆)။

လက္ခဏသစ္စ (န) [လက္ခဏ+သစ္စ] လက္ခဏသစ္စာ၊ လက္ခဏာ- မှတ်ကြောင်း- ဖြစ်၍ ဖြစ်သော သစ္စာ။ ယာနိ ပန နေသံ ဗာဓန- ပဘဝနိယျာနိကလက္ခဏာနိ၊ တာနိ လက္ခဏသစ္စံ န- မ။ အဘိ၊ ၉။ ၃။ ၁၉၂။ ဗာမနပဘဝ- နိယျာ နိက လက္ခဏေဟိ လက္ခဏသစ္စံ ဗာဓနာပိ၊ မူလဒီ၊ ၃။ ၈၃။

(လက္ခဏသစ္စ- ဟူသော စကားသည် အဘိ၊ က။ ၂၄၂-၃၊ မှလာသော စကားဖြစ်၍ ထိုစကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖင်ရှားစေခြင်းငှာ အပြည့်အစုံ ချေးပါအံ့- ပရဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ် အဘိအားဖြင့် သစ္စာလေးပါးတို့တွင် ဒုက္ခသစ္စာ၌ ဒုက္ခ ဒုက္ခသစ္စာဟူ၍ နှစ်ပါး၊ သမုဒယသစ္စာ၌ သမုဒယ၊ သမုဒယသစ္စာ ဟူ၍ နှစ်ပါး၊ မဂ္ဂသစ္စာ၌ မဂ္ဂ၊ မဂ္ဂသစ္စာ ဟူ၍ နှစ်ပါး၊ နိရောဓသစ္စာ၌ နိရောဓ၊ နိရောဓသစ္စာဟူ၍ နှစ်ပါးစီ ရှိကြပေသည်။ ထိုတွင် ဒုက္ခဟူသည် ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဧဝါမနဿ ဥပါယာသ- စသည် တို့တည်း။

ဒုက္ခသစ္စာ ဟူသည် ထိုဒုက္ခ အမည် ရသော ဇာတိ အစရှိသော တရားတို့၏ နှိပ်စက်တတ်သော သဘောတည်း။ သမုဒယ

ဟူသည် ကာမတဏှာ၊ ဘဝတဏှာ၊ ဂိဘဝတဏှာ တို့တည်း။ သမုဒယသစ္စာ ဟူသည် ထို သမုဒယ အမည်ရသော ကာမတဏှာ အစရှိသော တရားတို့၏ ပဘဝသဘော (ဒုက္ခ၏ အကြောင်းဖြစ်သော သဘော) တည်း။ မဂ္ဂဟူသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ၊ သမ္မာဝါသာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိတို့တည်း။ မဂ္ဂသစ္စာဟူသည် ထိုမဂ္ဂအမည်ရသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ စသော တရားတို့၏ နိယာနိက သဘော (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်စေတတ် သော သဘော) တည်း။ နိရောဓဟူသည် နိဗ္ဗာန် တည်း။ နိရောဓသစ္စာဟူသည် ထိုနိရောဓအမည် ရသော နိဗ္ဗာန်၏ သန္တိသဘော (ငြိမ်းအေး မှုသဘော) တည်း။

ထိုတွင်- ဒုက္ခ သမုဒယ မဂ္ဂ အမည်ရသော တရားတို့ကို ဝတ္ထုသစ္စာ (တရားကိုယ်ဖြစ်သော သစ္စာ) ဟု ခေါ်ဆို၍ ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယ သစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာ၊ နိရောဓသစ္စာ အမည်ရသော တရားတို့ကို လက္ခဏသစ္စာ (မှတ်ကြောင်း သဘော ဖြစ်သော သစ္စာ) ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရလေ သည်။ နိရောဓသစ္စာ၌ကား လက္ခဏသစ္စာ တစ်ပါးတည်းသာ ရသည်။ ဝတ္ထု သစ္စာကို မရအပ်။ ကျန် သစ္စာ ၃-ပါးတို့၌မူ ဝတ္ထုသစ္စာ၊ လက္ခဏသစ္စာ နှစ်ပါးလုံးကို ရအပ်၏။ ဝတ္ထု သစ္စာမည်သော တရားများကား သင်္ခတ ဖြစ်၍ လက္ခဏသစ္စာမည်သော တရားများ ကား အသင်္ခတ ဖြစ်ကြသည်။

လက္ခဏသညာ (ထိ) [လက္ခဏ+သညာ] လက္ခဏာ ကို အသိအမှတ်ပြု၍ သိသော သညာ။ လက္ခဏ သည် က-ရဏသည်။ မဟာနိ၊ ၁၄၉။ (မဟာနိ၊ ၉။ ၂၆၆-၇၅ လဂ္ဂနသညံ-ဟု ရှိ၏)။

လက္ခဏာသက္ကရာဇ် (န) [လက္ခဏာ+သက္ကရာဇ်] မှတ်ကြောင်းဖြစ်သည့်ပုံသက္ကရာဇ်၊ အမှတ်အသားပုံသက္ကရာဇ်။ တေသမ္ဘိ လက္ခဏာသက္ကရာဇ် ဝိယသတ္ထု သရီရသက္ကရာဇ် တေသံ ကေဝလံ ပညာယတိ ဝေ။ အံ၊ ဇိ၊ ၃။ ၂၅။

လက္ခဏာသတ္တ (န) [လက္ခဏာ+ဒီပက+သတ္တ] လက္ခဏာကျမ်း၊ (ဘုရားအစရှိလော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) လက္ခဏာတို့ကို ပြတတ်သောကျမ်း။ (ယင်းကျမ်း၌ ငါဘာပေါင်း တစ်ထောင်းနှစ်ထောင် (၁၂၀၀၀)ရှိသည်။ တစ်ထောင်တစ်ဆယ့်ခြောက် (၁၀၁၆) ဂါထာတို့သည် ဗုဒ္ဓဝေဒမည်ကုန်သည်။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၂။ သီ၊ ဇိ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂။) လက္ခဏာတိ လက္ခဏာသတ္တေ။ အပါ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၄။ သော တာပသော တံ ဘဂဝန္တံ ဒိသော လက္ခဏာသတ္တေသု ဆေကတ္တာ ဘဂဝတော လက္ခဏာရူပသမ္ပတ္တိယာ ပသန္နေ ဝန္တိတော။ အပါ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၆။ (-ဒီ၊ ဇိ၊ ၃။ ၁၂။ အပါ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၀။ သီ၊ ဇိ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂။ ဒီ၊ ဇိ၊ ၃။ ၁၂။)

လက္ခဏာသတ္တဝါစက (တိ) [လက္ခဏာသတ္တ+ဝါစက] လက္ခဏာကျမ်းကို-ပို့ချ-ရွတ်ဆို-တတ်သောသူ။ လက္ခဏာသတ္တဝါစကာ လက္ခဏာအာဒိသန္တံ ကထေန္တိ။ မဟာနိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၆။

လက္ခဏာသတ္တာနုသာရ (ပု) [လက္ခဏာသတ္တ+အနုသာရ] လက္ခဏာ ကျမ်းသို့ - အစဉ်လျှောက် - အစဉ်မှီး - ခြင်း။ အတ္တနော လက္ခဏာသတ္တာနုသာရေန ဥပဓာရေတွာ။ ဒီ၊ ဇိ၊ ၂။ ၄။

လက္ခဏာသဒ္ဓ (ပု) [လက္ခဏာ+သဒ္ဓ] လက္ခဏာသဒ္ဓါ၊ ဇေတန လက္ခဏာသဒ္ဓဿ ကရဏတ္ထတမာဟ။ မ၊ ဇိ၊ ၃။ ၃၅။

လက္ခဏာသန္တယန (န) [လက္ခဏာ+သန္တယန] မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာကို ကောင်းစွာပြခြင်း။ တေသံ လက္ခဏာသန္တယနမတ္ထု မေဝ ဟေတ္ထု ဝိသေသော။ သီ၊ ဇိ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၀။

လက္ခဏာသမန္နာဂတ (တိ) [လက္ခဏာ+သမန္နာဂတ] လက္ခဏာတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ လက္ခဏာသမန္နာဂတော ဗောဓိသတ္တောတိ။ အဘိ၊ က။ ၂၁၄။ ဣမံ သုတ္တံ အယောနိသော ဂဟေတွာ လက္ခဏာသမန္နာဂတော ဗောဓိသတ္တောဝဟောတိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၁၇။

လက္ခဏာသမ္ပတ္တိ (တိ) [လက္ခဏာ+သမ္ပတ္တိ] လက္ခဏာ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ လဒ္ဓသက္ကဏရာ ဗြာဟ္မဏာ လက္ခဏာသမ္ပတ္တိံ ဒိသော။ မ၊ ဝိ၊ ၄။ ၂၁။ (-သံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၂။ အပါ၊ ဝိ၊ ၁။ ၆။)

လက္ခဏာသမ္ပန္န (တိ) [လက္ခဏာ+သမ္ပန္န] လက္ခဏာသမန္နာဂတ-ကြည့်။ ဒိသော လက္ခဏာသမ္ပန္နံ ဣမမတ္ထံ ဒုဘာသထ၊ သုတ္တနိ၊ ၃၄၀။ (-ဝိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၆။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၆။)

လက္ခဏာသမ္ပယုတ္တ (တိ) [လက္ခဏာ+သမ္ပယုတ္တ] (ကျေပျီဒတာ စသော) လက္ခဏာတို့နှင့် အညီ အညွတ် အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော။ ဝေ လက္ခဏာသမ္ပယုတ္တော ကျေပျီဒါဒိလက္ခဏောယေဝ ဟောတိ။ မဟာနိ၊ ဝိ၊ ၂။

လက္ခဏာသမ္ပဟ (တိ) [လက္ခဏာ+သမ္ပဟ] အမြတ်ဟု-သမုတ် - အသိအမှတ်ပြု - အပ်သော။ လက္ခဏာသမ္ပဟေ (ဇာ၊ ၂။ ၆၄) တိ သေဠသမ္ပဟေ အဘိညာတေ။ ဇာ၊ ဝိ၊ ၅။ ၃၆။

လက္ခဏာသမ္ပသန (ထံ၊ န) [လက္ခဏာ+သမ္ပသန] လက္ခဏာယာဉ်-လက္ခဏာရေး ၃-ပါး-ကို-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ခြင်း။ နာမရူပံ ဝဝတ္တပေတွာ လက္ခဏာသမ္ပသနံ ကတွာ အရိယမဂ္ဂံ ဣနိဓိမ္မ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၆၀။ အပါ၊ ဝိ၊ ၁။ ၇။

လက္ခဏာသမ္ဘိဿ (တိ) [လက္ခဏာ+သမ္ဘိဿ] သဘော လက္ခဏာ - အားဖြင့် - ရောနှော-ယှက်စပ်-သော။ ဝေမေတ္ထ န လက္ခဏာသမ္ဘိဿတာ အာပဇူတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၄။

လက္ခဏာသလ္လက္ခဏ (ထိန) [လက္ခဏာ+သလ္လက္ခဏ] သဘော-လက္ခဏာ-ကို-ကောင်းစွာမှတ်ခြင်း။ သဘာဝဓမ္မာနံ လက္ခဏာသလ္လက္ခဏတော ဥပယျအဘိမုခါ ပညာ အဘိညာပညာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၇။

လက္ခဏာသလ္လက္ခဏတ္ထ (တိ) [လက္ခဏာသလ္လက္ခဏာ+အတ္ထ] သဘော-လက္ခဏာ-တို့ကိုကောင်းစွာမှတ်ခြင်းအကျိုးရှိသော။ လက္ခဏာသလ္လက္ခဏတ္ထော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၆) တိ အနိစ္စာဒိ-လက္ခဏာနံ သမ္ပဒေဝ ဥပမာရဏတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၃၆။

လက္ခဏာသလ္လက္ခဏမုခ (န) [လက္ခဏာသလ္လက္ခဏာ+မုခ] သဘော-လက္ခဏာ-ကို ကောင်းစွာမှတ်ခြင်း ကို-အရင်း-အစ-မူလ-ပမာန-ပြုခြင်း။ လက္ခဏာသလ္လက္ခဏမုခေ ဓမ္မမတ္တဘာဝဒဿနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၆၇။

လက္ခဏာသီသ (န) [လက္ခဏာ+သီသ] လက္ခဏာကို-အဦး-ပမာန-ပြုခြင်း။ လက္ခဏာသီသေန စေတ္ထ တံ သံတ္တနိကပုညသမ္ဘာရော ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၇။

လက္ခဏာသုည (န) [လက္ခဏာ+သုည] (ကြွင်းသော လက္ခဏာမှ) ဆိတ် - သုည - သော လက္ခဏာ။ ကာမံ လက္ခဏာသုညံ? ဒေ လက္ခဏာနိ ဗာလလက္ခဏန္တ ပဏ္ဍိတလက္ခဏန္တ ပဋိသံ၊ ၃၆၁။ လက္ခဏမေဝ သေသလက္ခဏေဟိ သုညန္တိ လက္ခဏသုညံ။ ပဋိသံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၉။

လက္ခဏာသုတ္တ (န) [လက္ခဏာ+သုတ္တ] လက္ခဏာသုတ် (မြတ်စွာဘုရား၏ ၃၂-ဦးသော လက္ခဏာတော်တို့ကို ပြသည့်သုတ်)။ ဒီသနိကာယ၊ ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၇-သုတ်။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၇-၄၅။ ဝေ မေသုတ(ဒီ၊ ၂။ ၁၁၇၊ ၁၄၅)န္တိ လက္ခဏာသုတ္တံ။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၀။ (-မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၅။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၀)။

လက္ခဏာသုတ္တန္တိ (န) [လက္ခဏာသုတ္တ+အန္တိ] အန္တိအနက်မရှိ။] လက္ခဏာသုတ္တ-ကြည့်။ ဘာသိဝးမွေတ် မဟာရာဇ ဘဂဝတာ ဒေဝါတိဒေဝေန ဒီသနိကာယဝရေ လက္ခဏာသုတ္တန္တေ။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၃၉၀။

လက္ခဏာသုပ္ပဋိဝိဇ္ဇတာ (ထိ) [လက္ခဏာ+သုပ္ပဋိဝိဇ္ဇာ] လက္ခဏာသုပ္ပဋိဝိဇ္ဇာ+တာ] လွယ်ကူစွာထိုးသွင်း၍ သိအပ်-ထိုးထွင်း၍ သိလွယ်-သော လက္ခဏာရှိသည်၏အဖြစ်။ သုခပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန လက္ခဏာသုပ္ပဋိဝိဇ္ဇတာယ သြဋ္ဌာရိကရူပသန္တိကေတိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၁။

လက္ခဏာသောတ (ပု၊ န) [လက္ခဏာ+သောတ] လက္ခဏာအလျဉ်။ လက္ခဏာသောတေ ပတိကတ္တာ ပန သောတလတိတံ ကတွာ လိခိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ပဋိသံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၄၃။

လက္ခဏာဟာရ (ပု) [လက္ခဏာ+ဟာရ] လက္ခဏာဟာရ (သုတ်၌ဟောအပ်သောတရားနှင့် ကေလက္ခဏာ၊ သဟစာရီ၊ သမာနကိစ္စ၊ သမာနဟေတု၊ သမာနပဒ၊ သမာနာရမ္ပဏ၊ ဇာတ်၊ ဂုဏ်၊ ကြိယာ၊ ဒြပ်၊ နာမ်အားဖြင့်တူသော မဟောအပ်သော ဟာရတို့ကိုလည်း) မှတ်ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သောဟာရ။ (-အကျယ်ကို နေတ္ထိ၊ ၂၆-ဂ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၉၄-၉။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၆၂-၅။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၃၄-၄၄။ နေတ္ထိဟာရဋ္ဌဒီပနီ၊ ဆရာတော်ဦးစုမိမူ၊ ၄၃-၅-ကြည့်)။ တတ္ထ ကိ လက္ခဏာဟာရသု-ဝိသယံ ပုစ္ဆတိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၉၄။ (-သီ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၅။ မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၇၉၊ ဂဝ။ သံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၅၄။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၆၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၄၄)။

လက္ခဏာဟာရနယ (ပု) [လက္ခဏာဟာရ+နယ] လက္ခဏာဟာရနည်း။ ပစ္စယသန္တောသ-သာမညေန ဣတရဒ္ဓယဿာပိလက္ခဏာဟာရ-နယေနဇောတိကတ္တာ။ ကင်္ခါ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၂။ (-ဒီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၅၁။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၇၆။ မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၃၄)။

လက္ခဏဟာရနိဒ္ဒေသ (ပု) [လက္ခဏဟာရ+ နိဒ္ဒေသ] လက္ခဏဟာရနိဒ္ဒေသ၊ လက္ခဏဟာရကို အကျယ်ပြု-ရာ-ကြောင်း-စကား။ ပဒဋ္ဌာနဟာရနိဒ္ဒေသော နိဒ္ဒိဋ္ဌော အမေဟိ စ ဉာတော၊ ကတမော လက္ခဏဟာရနိဒ္ဒေသော။ နေတ္ထိဝိ။၂။

လက္ခဏဟာရယောဇနာ (ထိ) [လက္ခဏဟာရ+ ယောဇနာ] လက္ခဏဟာရကို-ယှဉ်-စပ်-ခြင်း။ လက္ခဏဟာရကို-ယှဉ်-စပ်-စေခြင်း။ လက္ခဏဟာရယောဇနာယ နယံ ဒဿေတုံ “ဝေ ယေ ဓမ္မာ” တိ အာဒိဝုတ္တံ။ နေတ္ထိဝိ။၂။ ၉၈။ (-နေတ္ထိဝိ။၁၄၃)။

လက္ခဏဟာရဝိစယ (ပု) [လက္ခဏဟာရ+ဝိစယ] လက္ခဏဟာရဖြင့်- စိစစ်- စစ်ဆေး- အပ်သေး၊ လက္ခဏဟာရကို-စိစစ်-စစ်ဆေး-ရာ-ကြောင်း။ လက္ခဏဟာရဝိစယေ ဓမ္မေ သင်္ခေပေန ဒဿေတုံ။ နေတ္ထိဝိ။၁၃၄။

လက္ခဏဟာရဝိဘင်္ဂ (ပု) [လက္ခဏဟာရ+ဝိဘင်္ဂ] လက္ခဏဟာရဝိဘင်္ဂ၊ လက္ခဏဟာရကို ဝေဘန်-ရာ-ကြောင်း-စကား။ တတ္ထကတမော လက္ခဏော ဟာရေတိအာဒိ လက္ခဏဟာရဝိဘင်္ဂါ။ နေတ္ထိဝိ။၉၄။ (-နေတ္ထိဝိ။၁၃၅)။

လက္ခဏဟာရဝိဘင်္ဂသံဝဏ္ဏနာ (ထိ) [လက္ခဏဟာရဝိဘင်္ဂ+သံဝဏ္ဏနာ] လက္ခဏဟာရဝိဘင်္ဂ၏အဖွင့်၊ လက္ခဏဟာရဝိဘင်္ဂကို ဖွင့်ပြု-ရာ-ကြောင်း (စကား)။ လက္ခဏဟာရဝိဘင်္ဂသံဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေနော ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နေတ္ထိဝိ။၁၃၆။ (-နေတ္ထိဝိ။၁၃၇)။

လက္ခဏဟာရဝိသယ (ပု) [လက္ခဏဟာရ+ဝိသယ] လက္ခဏဟာရ၏-ဖြစ်-တည်-ရာ (အရာ)။ လက္ခဏဟာရဝိသယေ ဓမ္မေ ဝိတ္တာရတော ဣမသ္မိံ ဓမ္မေ ဝုတ္တေ ဣမေ သမာန လက္ခဏာ ဓမ္မာပိ ဝုတ္တာ ဘဝန္တိ။ နေတ္ထိဝိ။၁၃၇။

လက္ခဏဟာရသမ္မာတ (ပု) [လက္ခဏဟာရ+သမ္မာတ] လက္ခဏဟာရ၏- စုဝေး- ကျရောက်-ရာ(စကား)၊ လက္ခဏဟာရ၏အဖွင့်။ သောဠသသု ဟာရသမ္မာတေသု ကတမော သံဝဏ္ဏနာပိသေသော လက္ခဏဟာရသမ္မာတော နာမာတိ ပုစ္ဆတိ။ နေတ္ထိဝိ။၂၄၃။

လက္ခဏာကာရ (ပု) [လက္ခဏ+အာကာရ] သဘော-လက္ခဏာ-ဟူသော အခြင်းအရာ။ ခန္ဓလက္ခဏေနကေလက္ခဏဘာဝေန လက္ခဏာကာရဝသေန သညာက္ခန္ဓောပိ ကထိတော။ မဟာနိ။၄။၁၂၉။

လက္ခဏာတိက္ကန္တ (တိ) [လက္ခဏ+အတိက္ကန္တ] သဘော-လက္ခဏာ-ကို-လွန်-ကျော်လွန်-၍ဖြစ်သော။ သဗ္ဗာ တာ ဒိဋ္ဌိယော လက္ခဏာတိက္ကန္တာ (မဟာနိ။၂၃၁)တိ....လက္ခဏာ အတိတာ အတိသရန္တိတိ အတိက္ကန္တာ။ မဟာနိ။၄။၃၁၈။

လက္ခဏာတိသာရီ (တိ) [လက္ခဏ+အတိသာရီ] ထိ-၌... သာရီနိ။ သဘော-လက္ခဏာ-ကို-လွန်-ကျော်လွန်-၍ ဖြစ်သော။ သော ဝေတာယ လက္ခဏာတိသာရီနိယာ အတိသာရဒိဋ္ဌိယာ။ သုတ္တနိ။၄။၂၇၁။ ဟောနိ။၄။၃၁၈။

လက္ခဏာနန္တရ (န) [လက္ခဏ+အနန္တရ] လက္ခဏဟာရ၏ အခြားမဲ့ (ကာလ)။ လက္ခဏာနန္တရံ စတုဗျူဟော ဝုတ္တော။ နေတ္ထိဝိ။၄။၃၄။

လက္ခဏာနိသံသ (ပု) [လက္ခဏ+အာနိသံသ] လက္ခဏ+ပဋိလာဘ+အာနိသံသ။ ပဋိလာဘပုဒ်ကျေ။ (သုပတိဋ္ဌိတပါဒ) လက္ခဏာတော်၏ အကျိုးအာနိသင်၊ လက္ခဏာတော်ကို ရခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်။ လက္ခဏာနိသံသော (ဒိ။၄။၃။၁၀၅)တိ လက္ခဏပဋိလာဘဿ ဥဒြယော။ ဒိ။၄။၃။၁၀၅။ လက္ခဏာနိသံသ(မ၊၄။၃။၆၅)န္တိ တိ လက္ခဏပဋိလာဘေန လဒ္ဓဗ္ဗဂုဏော။ မ၊၄။၃။၁၇၆။

လက္ခဏာနုပညတ္တိ (ထိ) [လက္ခဏာ+အနုပညတ္တိ] (ပါရာဇိကဝတ္ထုဌာနကို) မှတ်ကြောင်းဖြစ် သည့်-အနုပညတ်-ထပ်ဆင့်ဥပဒေ။ တော့-ဝတာ “ဂါမာဝါ အရညာဝါ”တိ ဣမိဿာ အနုပညတ္တိယာ လက္ခဏာနုပညတ္တိဘာဝေါ ဒဿိတော ဟောတိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊၃၆။

လက္ခဏာနုပညတ္တိကာ(ထိ) [လက္ခဏာနုပညတ္တိ+ က+အာ] လက္ခဏာနုပညတ္တိ-ကြည့်။ ဂါမာ ဝါ အရညာ ဝါတိ လက္ခဏာနုပညတ္တိကတ္တာ ပဌမပညတ္တိယာ အာဒိမ္မိ ဝုတ္တာ။ ဝဇီရ။၁၂၄။ (-ကင်္ခါ၊ဋီ၊၂၉)။

လက္ခဏာနုပညတ္တိပုဗ္ဗိမဏ္ဍိတ (ထိ) [လက္ခဏာ+ အနုပညတ္တိ+ပုဗ္ဗိမဏ္ဍိတ] လက္ခဏာကြီး(၃၂) ပါး၊ လက္ခဏာတော်ငယ် (၈၀) တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ ရူပပုမာဏိကာပိ ဟိ တထာတဿ လက္ခဏာနုပညတ္တိပုဗ္ဗိမဏ္ဍိတံ သုပဏ္ဍဝဏ္ဏံ စာရိရံ ဒိသ္မာ ပသိဒန္တိ။ ဓမ္မာပူ၊ ၂။၇၂။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၁၊၁၁၁)။

လက္ခဏာနုပညတ္တိပုဗ္ဗိမဏ္ဍိတရူပကာယ(ထိ) [လက္ခဏာနုပညတ္တိပုဗ္ဗိမဏ္ဍိတ+ရူပကာယ] လက္ခဏာ တော်ကြီး (၃၂) ပါး၊ လက္ခဏာတော်ငယ် (၈၀) တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ကိုယ် ခန္ဓာရှိသော။ တထာ လက္ခဏာနုပညတ္တိပုဗ္ဗိမဏ္ဍိတရူပကာယတာယ....သောဘနမေဝ။ဒိ၊ ဋီ၊၁။၅။သိ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။၁၃။မ၊ဋီ၊ ၁။၆။သံ၊ဋီ၊ ၁။၅။အံ၊ဋီ၊၁။၈။

လက္ခဏာနုပညတ္တိပါရိပုရိ(ထိ) [လက္ခဏာနုပညတ္တိ+ ပါရိပုရိ] လက္ခဏာတော်ကြီး (၃၂) ပါး၊ လက္ခဏာတော်ငယ် (၈၀) တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ ရူပကာယသမ္ပဒါ ယထာဝုတ္တကာယဂမန- သောဘနတ္ထေန သုဂတ သဒ္ဓေန လက္ခဏာနု- ပညတ္တိပါရိပုရိယာ ဝိနာ တဒဘာဝတော။ ဒိ၊ ဋီ၊၁။၇။ မ၊ဋီ၊၁။၇။သံ၊ဋီ၊၁။၇။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀။

လက္ခဏာနုပညတ္တိသမလင်္ကတဝရသရိရ (ထိ) [လက္ခဏာနုပညတ္တိ + သမလင်္ကတ + ဝရ + သရိရ] လက္ခဏာတော်ကြီး (၃၂) ပါး၊ လက္ခဏာတော်ငယ် (၈၀) တို့ဖြင့် ကောင်းစွာ တန်ဆာဆင်အပ်သည့် မြတ်သောကိုယ်တော် ရှိသော။ သုဒဒသမယံ ...လက္ခဏာနုပညတ္တိ- သမလင်္ကတဝရသရိရံ ပရမာယ ဗုဒ္ဓသရိယာ ဝိရောမောနန္တိ အတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၆၄။

လက္ခဏာနုပညတ္တိသမုဗ္ဗလ (ထိ) [လက္ခဏာနုပညတ္တိ + သမုဗ္ဗလ] လက္ခဏာတော်ကြီး (၃၂) ပါး၊ လက္ခဏာတော်ငယ် (၈၀) တို့ဖြင့် ကောင်း စွာ ထွန်းလင်း တောက်ပသော။ လက္ခဏာနု- ပညတ္တိသမုဗ္ဗလာ ဗျာမပ္ပဘာကေတုမာ.သ- လင်္ကတ သဘာဝသိဒ္ဓိတာယ အင်္ဂိတ္ထိမာ ရူပကာယသိရိ။သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၆၇။

လက္ခဏာနုပညတ္တိသောဘာ (ထိ) [လက္ခဏာနု- ပညတ္တိ + သောဘာ] လက္ခဏာတော်ကြီး (၃၂) ပါး၊ လက္ခဏာတော်ငယ် (၈၀) တို့ဖြင့် တင့်တယ်ခြင်း။ သိရိယာ လက္ခဏာနုပညတ္တိ- သောဘာယ နိလယံ။ အပ၊ဋ္ဌ။၂။၃၇။

လက္ခဏာနုဘာဝ (ပု) [လက္ခဏာ+အနုဘာဝ] လက္ခဏာတော် တို့၏-အစွမ်း-အနုဘော်။ အထ ခေါ ဗုဒ္ဓါနံ လက္ခဏာနုဘာဝေါတိ ဣမ- မတ္ထံ နိဒဿိတံ။မ၊ဋီ၊၃။၁၇၂။

လက္ခဏာနုရူပ (န) [လက္ခဏာ+အနုရူပ] လက္ခဏာ - မှတ်ကြောင်း-အားလျော်စွာ။ လက္ခဏာ- နုရူပံ ဝါ ယသာလက္ခဏံ။ နေတ္ထိ၊ဋီ၊၄၁။

လက္ခဏာနုလောမ (ထိ) [လက္ခဏာ+အနုလောမ] (သာမည) သဘော-လက္ခဏာ-အား လျော်သော။ ရသောတိဝါ လက္ခဏံ ပဋိ- ဝတ္ထုကံ အနုဒ္ဓရိတွာ လက္ခဏာနုလောမေန ဝုတ္တတ္တာ။ ဝိမတိ၊၁။၁၂။

လက္ခဏာပ (ပု) [လက္ခဏာ+အာပ] လက္ခဏာ
အာပေါ၊ အာပေါဓာတ်၊ ပဋ္ဌရဏလက္ခဏာ
ဖြင့် မှတ်အပ်သော အာပေါ၊ ပဋ္ဌရဏ
လက္ခဏာရှိသော အာပေါ။ လက္ခဏာပေပိ
ယုဇ္ဇတေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၄၄။

လက္ခဏာဘာဝ (ပု) [လက္ခဏာ+အဘာဝ]
သဘော-လက္ခဏာ-မရှိခြင်း။ ကသ္မာ
လက္ခဏာဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၃။

လက္ခဏာဘိနိဝေသ (ထိ၊ ပု) [လက္ခဏာ+အဘိ-
နိဝေသ] လက္ခဏာ-ကြည့်။

လက္ခဏာရမ္မဏ (တိ) [လက္ခဏာ+အာရမ္မဏ]
(န) (၁) (အနိစ္စတာစသော) လက္ခဏာနှင့်
(ကသိုဏ်း စသော) အာရုံ၊ (၂) (အနိစ္စတာ
စသော) သဘော-လက္ခဏာ စသော အာရုံ။
(တိ) (၃) သဘော-လက္ခဏာ-လျှင်အာရုံ
ရှိသော။ (န) (၁) လက္ခဏာရမ္မဏာနိဗ္ဗာန-
ကြည့်။ (၂) အောပုဒ်-ကြည့်။ (တိ)
(၃) လက္ခဏာရမ္မဏာ ဝိပဿနာ ဥပဋ္ဌဟတိ။
မ၊ ဝိ၊ ၄။ ၃၉။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ပန ဝိပဿနာ
ကိမာရမ္မဏာတိ? လက္ခဏာရမ္မဏာတိ၊ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။

လက္ခဏာရမ္မဏိက (တိ) [လက္ခဏာ+ရမ္မဏ+ဣက]
သဘော-လက္ခဏာ-ဟူသော အာရုံရှိသော။
လက္ခဏာရမ္မဏိကံ ဝိပဿနံ ဝဝတ္ထပေတိ။
မ၊ ဝိ၊ ၄။ ၄၀။ (-ဥပါန၊ ဝိ၊ ၂၂၀)။

လက္ခဏာရမ္မဏပနိဗ္ဗာန (န) [လက္ခဏာ+အာ-
ရမ္မဏ+ဥပနိဗ္ဗာန] (အနိစ္စတာစသော)
လက္ခဏာနှင့်(ကသိုဏ်း စသော) အာရုံသို့
ကပ်၍ ရှုတတ်သောဈာန်။ လက္ခဏာရမ္မဏပ-
နိဗ္ဗာနေန စနိစ္စံ ဝနသိံ ဈာယတိ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၂။

လက္ခဏာဝဗောဓပုဋိပတ္တိ (ထိ) [လက္ခဏာ+အဝ
ဗောဓ+ပုဋိပတ္တိ] သဘော-လက္ခဏာ-ကို
ထိုးထွင်း၍ သိကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်။
အထဝါ ဝဂဝတော သာသနံ ပရိညာက္ကမေန
လက္ခဏာဝဗောဓပုဋိပတ္တိယာ... အဝိညနံ
သုပိနန္တေနပိ နာသယော ဝေတိ။
နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။

လက္ခဏာဟဋ္ဌ (တိ) [လက္ခဏာ+အာဟဋ္ဌ]
(အနိစ္စတာ စသော) သဘော-လက္ခဏာ-
ကို-ဆောင်-ပြု-တတ်သော(တရားစကား)။
လက္ခဏာဟဋ္ဌံ ဓမ္မကထံ သုတွာ ဝဇ္ဇဝသေန
ပိဋိတော ဟောတိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၁။ အနိစ္စတာ
လက္ခဏာဒိပိပနတော လက္ခဏာဟဋ္ဌံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၆၇။

လက္ခဏာဟဟ (တိ) [လက္ခဏာ+အာဟဟ]
(သံပူဖြင့်) ရိုက်နှိပ်အပ်သော အမှတ်-တံဆိပ်-
အသား-နှင့်သော၊ (သံပူကပ်၍) အမှတ်
ပြုခြင်းအဖြစ်အကပ်ခံသောသူ။ န ဘိက္ခဝေ
လက္ခဏာဟဟတာ ကတဒဏ္ဍကမ္မော ပဗ္ဗာဇေ
တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၀၆။ လက္ခဏာဟဟတော ကတ-
ဒဏ္ဍကမ္မောတိတ္ထေ... ဟဿ ပန နလာဇေဝါ
ဥရိအာဒိသုဝါ တဇ္ဇေန လောဟေန လက္ခဏံ
အာဟဟံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။ (-ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၃၆။ မ၊ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ ဝိမာန၊ ဝိ၊ ၅။ ၉။
ဇာ၊ ဝိ၊ ၄။ ၄၀။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၁၄၉။)

လက္ခဏာဟနန (န) [လက္ခဏာ+အာဟနန]
အမှတ်တံဆိပ် ရိုက်နှိပ်-အမှတ်အသားပြု-
ခြင်း။ လက္ခဏာဟနနတော စ မုတ္တောသိ၊ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀။

လက္ခဏိက (တိ) [လက္ခဏာ+ဣက] (၁) (အနိစ္စ
တာစသော) လက္ခဏာရှိသော။ (၂) သဒ္ဓါ
သုတ်နှင့်စပ်ယှဉ်သော။ (၃) လက္ခဏေ ပဋိ-
ဝိဇ္ဇမာနေ လက္ခဏိကော ဓမ္မော ပဋိဝိဒ္ဓေါ
ဟောတိ။ မ၊ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၆။ (၂) လက္ခဏလက္ခ

ဇာကာ က္ခံ၊ သာရ။ ၄၂။ လက္ခဏာ
ဇာကာပယောဂေန သုတ္တေန သမ္ဗန္ဓာတာ။
သာရ။ ဇူ။ သစ်။

လက္ခဏာ (တိ) [လက္ခ+အနိယ] (၁)မှတ်
သား-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂)အမှတ်ပြု၍
-သိ-အပ်-သင့် ထိုက်-သော။ (၁)သလ္လက္ခဏာ
ဒဝိတုံယုတ္တာ လက္ခဏာ။ လက္ခဏာယာတိ
အတ္ထော။ ဒါ၊ ငါ၊ ၂၂။ (၂) လက္ခဏာယုတ္တာ
(ဝိ၊ ငါ၊ ၁၊ ၁၆။ ဒါ၊ ငါ၊ ၁။ ၁၉ အဘိ၊ ငါ၊ ၂၂)
တိသဇ္ဇာနိတဗ္ဗတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၃။ ဝိမ
တိ၊ ၁။ ၁၉။

လက္ခဏာဒေသ (ပု) [လက္ခဏာ+ဥဒေသ] (ဖြစ်မှု)
လက္ခဏာကိုအကျဉ်းပြု သောစကား။ “ဣမ-
သုပ္ပါဒါ ဣဒံ ဥပုဇ္ဇတိ”တိ လက္ခဏာဒေသ-
သ ပဋိလောမေ“ဣမသ နိရောဓာ ဣဒံ
နိရုဇ္ဈတိ”တိ ဒဿိတော။ အနု၊ ၃။ ၁၀၆။

လက္ခဏာပိုဒ်နာန (န) [လက္ခဏာ+ဥပနိဋ္ဌာန]
လက္ခဏာပိုဒ်နာန။ (က)လက္ခဏာ-အနိစ္စတာစ
သောလက္ခဏာယဉ် ၃-ပါး-ကို-သို့-ရှု-ကပ်
၍ရှု-တတ်သောဈာန်(ဝိပဿနာ-မဂ်)။ (ခ)
လက္ခဏာ-မဖောက်ပြန်သော သဘောလက္ခ
ဏာရှိသောနိရောဓသစ္စာ-ကို-သို့-ရှု-ကပ်၍ရှု-
တတ်သောဈာန်(ဖိုလ်)။ (ဂ)လက္ခဏာ-သတ္တ
သညာစသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို-
ဖုတ်ကြည်း-လောင်ကျွမ်း-ပယ်စွန့်-ကပ်၍ရှု-
တတ်သောဈာန် (ဝိပဿနာ, မဂ်, ဖိုလ်)။
(က)(ခ)တတ္ထ ဝိပဿနာ အနိစ္စာဒိလက္ခဏ-
သ ဥပနိဋ္ဌာနတော လက္ခဏာပိုဒ်နာန။ ဝိပ-
ဿနာယကတကိစ္စသ မဂ္ဂေန ဣတ္ထနတော
မဂ္ဂေါလက္ခဏာပိုဒ်နာန။ ဖလံ ပန နိရောဓသစ္စံ
တဏှလက္ခဏံ ဥပနိဋ္ဌာယတိတိ လက္ခဏာပ-
နိဋ္ဌာနံ နာမ။ အဘိ၊ ငါ၊ ၁။ ၂၁။ ပဋိသံ၊ ငါ၊ ၁။
၁၃။ မဟာနိ၊ ငါ၊ ၁။ ၂၅။ (ဝိ၊ ငါ၊ ၁။ ၁၆။ သံ။
ငါ၊ ၁။ ၆၄။ အံ၊ ငါ၊ ၁။ ၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၆။ အံ၊ ငါ၊ ၁။ ၂၃၃-၄။ မူလ၊ ၁။ ၁၀၂။

(ဂ) ဈာန်နန္တိ ပစ္စနိကဈာပနတော အာရမ္မဏ
လက္ခဏာပိုဒ်နာနတော စ စိတ္တဝိဝေကော
ဝုစ္စတိ။ ...ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလာနိ သတ္တသညာဒိ-
ပစ္စနိကဈာပနတော လက္ခဏာပိုဒ်နာနတော
စ “ဈာန်နန္တိ” ဝုစ္စတိ။ စုတံ၊ ၄။ ၁၃၄-၅။
(-သုတ္တံ၊ ငါ၊ ၁။ ၁၁-၉ ဝါကျအဆုံးတွင်
ဖလာနိ-ဟု ပါဠိပျက်လျက်ရှိသည်။ ဈာန်နာနိ-
ဟုရှိသော (သိ၊ သျှာ) မူသာသင်၏။

လက္ခဏာပိုဒ်နာန (န) [လက္ခဏာ+ဥပနိဋ္ဌာန]
လက္ခဏာ-သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်စီးခြင်း
စသော သဘော-လက္ခဏာ-ကို-သို့-ရှု-
ကပ်၍ ရှု-ခြင်း။ ဝိပဿနာ ဟိ အနိစ္စာဒိ-
ဝသေန သင်္ခါရလက္ခဏာယ ဥပနိဋ္ဌာနတော
လက္ခဏာပိုဒ်နာနံ နာမ။ ဝိပဿနာယ ပန
လက္ခဏာပိုဒ်နာနကိစ္စံ မဂ္ဂေန သိဇ္ဈတိတိ မဂ္ဂေါ
လက္ခဏာပိုဒ်နာနံ။ အံ၊ ငါ၊ ၁။ ၃၀။

လက္ခဏာပိုဒ်နာနကိစ္စ (န) [လက္ခဏာပိုဒ်နာန+
ကိစ္စ] လက္ခဏာ-သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်စီး
ခြင်းစသော-သဘော -ကို-သို့-ရှု-ကပ်၍
ရှု-ခြင်း-ကိစ္စ။ လက္ခဏာပိုဒ်နာန-ကြည့်။

လက္ခဏာပိုဒ်နာနလက္ခဏာ (တိ) [လက္ခဏာပိုဒ်နာန
+လက္ခဏာ] လက္ခဏာ - အနိစ္စတာ စသော
လက္ခဏာယဉ်- ၃-ပါး-ကို-သို့-ရှု-ကပ်၍
ရှု -ခြင်း သဘော လက္ခဏာ ရှိသော ဈာန်
(ဝိပဿနာ, မဂ်)။

လက္ခဏာပိုဒ်နာနလက္ခဏာ (တိ) [လက္ခဏာပ-
နိဋ္ဌာန+လက္ခဏာ] လက္ခဏာ-မဖောက်မပြန်
သော သဘောလက္ခဏာရှိသော နိရောဓ
သစ္စာ-ကို-သို့-ရှု-ကပ်၍ရှု-ခြင်း သဘော
ရှိသောဈာန် (ဖိုလ်)။ ဈာယတောတိ
အာရမ္မဏပိုဒ်နာနလက္ခဏာန စ လက္ခဏာပ-
နိဋ္ဌာနလက္ခဏာန စ ဈာနေနဈာယန္တဿ။ ဝိ၊
ငါ၊ ၁။ ၂၃၆။ ...လက္ခဏာပိုဒ်နာနံ ဝိပဿနာ
မဂ္ဂဖလာနိ၊ ဝိပဿနာ ဟိ တံဏိ လက္ခဏာနိ

ဥပနိဇာယတိတိ လက္ခဏာပုဒ်ဇာယန။ မဂ္ဂေါ-
ဝိပဿနာယ အာဂတကံစွံ သာဓေတိတိ
လက္ခဏာပုဒ်ဇာယန။ ဖလံ တထလက္ခဏံ နိရောဓ-
သစ္စံ ဥပနိဇာယတိတိ လက္ခဏာပုဒ်ဇာယန။
သာရတ္ထံ ၃။ ၁၃၇-၈။

လက္ခဏာပုဒ်ဇာယန (န) [လက္ခဏာ+ဥပနိဇာ-
ယန။ ဘ .ဝပုဓာန်။] လက္ခဏာ (အနိစ္စတာ
စသည်နှင့် မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော
သဘော)-ကို-သို့-ရှု-ကပ်၍ရှု-တတ်သည်
၏အဖြစ်-ခြင်း။ လက္ခဏာပုဒ်ဇာယနတော
(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆)တိ ယထာသမ္ဘဝံ အနိစ္စာဒိ-
လက္ခဏတ္ထယဿ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ တထ-
လက္ခဏဿစ ဥပနိဇာယနတော။ သာရတ္ထံ
၁။၃၆၃။

လက္ခဏာရ (ထိ) [လက္ခဏာ+သမ္ပန္န+ဥရု+ဥ။
သမ္ပန္နပုဒ်ကျေ။ လက္ခဏောရူ-ကြည့်။]
လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသော ပေါင်ရှိသူ။
ကုရဏံ နပုဓာနာမိ၊ သမ္ပတ္တော လက္ခဏာ-
ရုယာ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၃။ ဧဝံ အဟမ္ပိ လက္ခဏာပ-
သမ္ပန္နဥရုတာယ လက္ခဏာရုယာ သမ္ပတ္တော။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၄။ လက္ခဏာရုယာ (ဇာ၊ ၂။ ၉၂)တိ
လက္ခဏာသမ္ပန္နဥရုယာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။ ၃၇၉။

လက္ခဏောရူ (ထိ) [လက္ခဏာ+ဥရု+ဥ။ မောင်၊
၃။ ၃၄။ နိရုတ္တိ။ ၈။ လက္ခဏောရူ အဿာတိ
လက္ခဏောရူ။ မောင်၊ ၃။ ၃၄။ ပဉ္စိကာ။
လက္ခဏောရူ-သံ။ ပါဏိနိ၊ ၄၊ ၁၊ ၇၀။
ကာသိကာ၊ သက္ကတ၌ ပုံးနပုံအနု၌ လက္ခ-
ဏောရူ-ဟူရိရုံထိ-၌ကားဦး ပစ္စည်းသက်ပြီး
လက္ခဏောရူ ရှိသည်။] လက္ခဏာရူ-ကြည့်။
သဖောရူ၊ ဝါမောရူ၊ လက္ခဏောရူ။ မောင်၊
၃။ ၃၇။ ဝါမာ သုန္ဒရာ ဥရု ယဿာဘိ
ဝါမောရူ၊ လက္ခဏာသမ္ပန္နာ ဥရု ယဿာတိ-
လက္ခဏောရူနိရုတ္တိ။ ၆၂-နာ (က-သုတ်)။

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၃-ပ.မ.သ.စ

လက္ခဏောရူသက (န) [လက္ခ+တေရသက]
(ပဋ္ဌာန်းပုစ္ဆာ) (တစ်သိန်း×၁၄) = တစ်သန်း
သုံးသိန်း။ သသကသဟိတဉ္စလက္ခဏောရူသကံ။
မူလဋီ၊ ၃။ ၂၄၅။

လက္ခဏတ္ထယ (န) [လက္ခ+တယ = တိ+ဏ။ ထု-ကို
အသ-ပြု။ ရူ၊ ၃။ ၇၉။] (ပဋ္ဌာန်းပုစ္ဆာ) သိန်း
သုံးခုအပေါင်း၊ သုံးသိန်းအပေါင်း၊ လက္ခဏ-
ယံ ခွံနဟုတ်။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၄၅။

လက္ခဏယတိ (ကြိ) [လက္ခ+ဏယ+တိ။ လက္ခ ဒဿ
နကေသု၊ လက္ခေတိ၊ လက္ခယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။
၂၇၃။ လက္ခ အာလောစနေ၊ ပါဏနိ၊ ဓာတု၊
၁၆၉၇။ လက္ခယတိ - သံ။ လက္ခဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓ-
မာဂဓိ။] (၁) မှတ် သား၏၊ အမှတ် - သကေ
တ-ပြု၏။ (၂) သိင်္ခ။ (၃) ကြည့်-ကြည့်ရှု-
၏။ (၁) ကိလက္ခယတိ။ နေတ္တိ။ ၂၆။ (၂)
ဗာလော အယန္တိ ဧဝေဟိ လက္ခဏယတိ
ဉာယတိတိ ဗာလလက္ခဏာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၁။
(၃) လက္ခဏ (၂) အနက်ကြည့်။ (ထောမ-၌)
လက္ခ = လက္ခ (စုနုဒိ၊ သကမ္ပက) (၁) ကြည့်ရှု
ခြင်း။ (၂) မှတ်သားခြင်း။ ကောတ္ထုဘ-၌
(၁) (၂) (၃) စစ်ခြင်း။ (၄) အကျဉ်းချုပ်
ပြောဆိုခြင်း ပရိဘာသာ။ (၅) အပူဓာန
အနက်ကိုဟောခြင်း။ (၆) ကြံစည်ခြင်း။ (၇)
အရေးအကြောင်း စသည့် အမှတ်အသားပြု
ခြင်းဟုဆိုသည်။

လက္ခဏယေ (ကြိ) [လက္ခ+ဏယ+ယေ။ ယေ-ကို
ဧ-ပြု။ ရူ၊ ၄၅၄။] လက္ခဏယတိ (၃) ကြည့်။

လက္ခဏောရူ (ထိ) [လက္ခ+ယောရူ။ လက္ခ-
ယောရူ - သံ။] ပစ်မှတ်၌ (မြား၊ လှံ၊ ဒ.ပစ်)
လေ့ကျင့်ခြင်း။ ထုဒါ ဂါမဒါရကာ လက္ခဏောရူ
ကဗျေန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄။

လက္ခယောဂျဝိနိယောဂ (ပု) [လက္ခ+ယောဂျ+ဝိနိယောဂ] ပစ်မှတ်၌ (မြား၊ လှံ၊ အပစ်) လေကျင့်ခြင်း-၌ - ကို - အမြဲယှဉ်-အား ဇတ်-ခြင်း။ ကား-၂၀ လက္ခယောဂျဝိနိယောဂ-ဝသေန ဗျာယာမကရဏတ္ထိ။ သံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂၁၉။

လက္ခဝိဟိ (ပု) [လက္ခ+ဝိဟိ] ဂရိစပါး၊ မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော - ကောက် - စပါး၊ အရေအတွက်ကို မှတ်ရာ၌ အသုံးပြုသည့်-ကောက်-စပါး။ ကိန္နု ခေါ် မယာ လက္ခဝိဟိ မိတဝိဟိရာသိမိ ပက္ခိတ္တာ ဥဒါဟု အမိတရာသိမိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၀။

လက္ခဝေက (တိ) [လက္ခ+ဝေက။ လက္ခဝေ-မိန-သံ။] ပစ်မှတ်ကို (လေးပြင်) ထိုးဖောက်-ပစ်-တတ်သော၊ သူ။ အစိရက္ခ-ဏောဘာသေန လက္ခဝေကော အက္ခဏ-ဝေမိ။ မ၊ ဇိ၊ ၁။ ၉၂။

လက္ခာမိက (တိ) [လက္ခ+အမိက] (ကမ္ဘာ) တစ်သိန်း-အပို-အလွန်-ရှိသော။ ယသ္မာကပ္ပါနံ လက္ခာမိကံ ဧကံ ဒွေ စ အသင်္ချေယျာနိ။ ဒိ၊ ဇိ၊ ၂။ ၂။

လက္ခိက (တိ) [လက္ခ+ဣက။ လက္ခ+ဣ။ လက္ခိ+က။ လက္ခိက-သံ။] (၁) သိတတ်သူ။ (၂) ကြည့်ရှု-သင့်-ထိုက်-သူ။ (၃) ဘုန်းကြက်သရေရှိသူ။ (၄) (၂) အလက္ခိကော (ဝိ၊ ၄။ ၃၅၇) တိ ဣတ္ထိ န လက္ခေတိတိ အလက္ခိကော န ဇာနာတိတိ အတ္ထော။ န လက္ခိတဗ္ဗောဝိ ဝါ အလက္ခိကော၊ န ပဿိတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၁၁။ န လက္ခိတဗ္ဗောဟိ အညေဟိ သပ္ပာရိသေဟိ န လက္ခိတဗ္ဗောဟိ အတ္ထော။ ဣတ္ထိ ဣပစ္စယောကတ္ထုကဓမ္မသု ဟောတိ ယ ကာရဿက-ကာရံ ဂဟတော အလက္ခိကောတိ ဝုတ္တံ။ ပါစိတံ၊ ယော၊ ၅ ဂ။ (၃) အလက္ခိကာ (သံ၊ ၃။ ၁၂၇) တိ နိဿရိကာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၄။

လက္ခိတ (တိ) [လက္ခ+တ။ လက္ခိတ-သံ။ လက္ခိအ-ပြာ။] (၁) မှတ်သား-သင်္ကေတပြု-အပ်သော။ (၂) မှတ်သားအပ်ရာ (အရပ်)။ (၃) နက္ခတ္တန္တိ နက္ခတ္တေန လက္ခိဘံ ဆဏံ။ အံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၁၅၂။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လက္ခိတဋ္ဌာန (န) [လက္ခိတ+ဋ္ဌာန] မှတ်သားအပ်-သော-ရာ-အရပ်။ ပါစိန အဗ္ဗလတ္တိကဋ္ဌာနန္တိ ပါစိနဒိသာဘာဂေ တရုဏမ္ပရုက္ခေန လက္ခိတဋ္ဌာနံ။ သံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၄၇၅။

လက္ခိတဗ္ဗ (တိ) [လက္ခ+တဗ္ဗ။ လက္ခိတ-ဗျ-သံ။] (၁) မှတ်-မှတ်သား- သင်္ကေတပြု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂) ကြည့်ရှု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၃) လက္ခိတဗ္ဗသု သလ္လက္ခေတဗ္ဗသု ဥပလက္ခေတဗ္ဗသု ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၉။ (-မ၊ ဇိ၊ ၃။ ၂၉၅။ အံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇိ၊ ၂။ ၁၇၃။) (၂) လက္ခိက(၂) ကြည့်။

လက္ခိတဗ္ဗ (ပု) [လက္ခိတဗ္ဗ+အတ္ထ။ တ္ထ-ကို-ဋ္ဌ-ပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၇] မှတ်အပ်သော-အနက်-သဘော။ လက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌေန သမာဓိဝေ သမာဓိလက္ခဏံ။ သံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၁၉၅။

လက္ခိတဗ္ဗဒေါသ (တိ) [လက္ခိတဗ္ဗ + ဒေါသ] မှတ်အပ်သော အပြု ရှိသော။ ပုတိဘာဝေန ဝ လက္ခိတဗ္ဗဒေါသော ဝါ အဘိဒေါသိကော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇။

လက္ခိတဗ္ဗဓမ္မဇာတ (န) [လက္ခိတဗ္ဗ + ဓမ္မ + ဇာတ] (အာရုံ၏အရသာကို ခံစားသော အခြင်း အရာအားဖြင့် ဖြစ်၏ဟု) မှတ်အပ်သော တရားသဘော။ ဝေဒယံတန္တိ လက္ခိတဗ္ဗဓမ္မဇာတံ ဝေဒယံတလက္ခဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇိ၊ ၂။ ၁၃၅။

လက္ခဏာဗျာကရနိဒဿနတ္ထ (တိ) [လက္ခဏာဗျာ+
အာကာရ+နိဒဿန+အတ္ထ] မှတ်အပ်သော
အခြင်းအရာကို ညွှန်ပြခြင်း အနက်ရှိသော။
ဒေါသလက္ခဏာဗျာကရနိဒဿနတ္ထေ တိ ဒေါ-
သဿ လက္ခဏာဗျာကရနိဒဿနတ္ထော။ အနုဋီ၊
၂။ ၄၃။

လက္ခဏသဒ္ဓ (ပု) [လက္ခဏ+သဒ္ဓ] လက္ခဏ
သဒ္ဓါ။ ယဇ္ဇေဝံ လက္ခဏသဒ္ဓဿေဝ လက္ခ-
ဏတ္ထဒိပနတော အဘိသဒ္ဓေါ အနတ္ထကော
သံယာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၄။

လက္ခဏသဒ္ဓတ္ထဇောတက (တိ) [လက္ခဏသဒ္ဓ+
အတ္ထ+ဇောတက] လက္ခဏသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို
ထွန်းပြတ်တော်သော။ လက္ခဏသဒ္ဓတ္ထ-
ဇောဝ. ကောအဘိသဒ္ဓေါ လက္ခဏေ ဝတ္တတိ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၂။

လက္ခဏယ (တိ) [လက္ခဏ+ယ။ လက္ခဏ-သံ။] (၁)
မှတ်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂) သဒ္ဓါ
ကျမ်းလာ - ပရကြိယာ - လက္ခဏယ -
(လက္ခ) ကြိယာ။ (၁) လက္ခဏလက္ခဏယ-
ဘာဝတောတံ... ဥဒါဟရဏသုတ္တာနဉ္စ လက္ခဏ-
ယတ္တာဝုတ္တံ၊ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၅။ (၂) ပရန္တု လက္ခဏယံ
မတံ။ ကစ္စာယနဘေဒ။ ၈၆။

လက္ခဏယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [လက္ခဏ + ယ + တေ]
(၁) မှတ်သားအပ်၏။ အမှတ်-သင်္ကေတ-
ပြုအပ်၏။ (၂) သိအပ်၏။ (၃) ကြည့်အပ်၏။
လက္ခဏယတိ-ကြည့်။ လက္ခဏယတိ- ဝိပဿ။
၈၀။ မ၊ ဋီ၊ ၄။ ၁၄၉။ လက္ခဏယတေ-ကခါ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၃၂၇။ လက္ခဏယတိ၊ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀။
အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၁။ လက္ခဏယန္တိ-ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀။

လက္ခဏယမာန (တိ) [လက္ခဏ + ယ + မာန]
မှတ်သား- အမှတ်သင်္ကေတပြု- အပ်သော။
က. ကုဋ္ဌတ္ထံ ဟုတ္တာ လက္ခဏယမာနာ ဓာတု-
ကုဋ္ဌတ္ထလက္ခဏာတိ ဝေမေတ္ထ အတ္ထော
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝံသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄၉။

လက္ခဏန္တု (တိ) [လက္ခဏ+န္တု။ ထိ-ဋ္ဌိ လက္ခဏ-
ဝတံ] ဘုန်း ကံရှိသော။ သူ။ လက္ခဏဝါ တာနိ
ဘုဏ္ဍတိ(ဇာ၊ ၁။ ၈၅)တိ တာနိ “ဗဟံ ဓန”န္တု
ဝုတ္တာနိ ဓနာနိ ပုညဝါ ပုရိသော... ပရိဘုဉ္ဇတိ။
ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၁။

လက္ခဏ (ထိ) [လက္ခဏ+ဏ္ဍိ။ လက္ခဏယန္တိ သတ္တာ
တောယာတိ လက္ခဏ။ ဏာဒိ။ ၁၂။ -လက္ခဏယ
တေတိ လက္ခဏ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၈၂။ လက္ခဏယတိ
ပဿတိ ဥယျောဂိနန္တိ လက္ခဏ။ ကပ္ပဒ္ဓါမ။
လက္ခဏ-သံ] (၁) ကျက်သရေ အသရေ (၂)
ဘုန်းကံ။ (၃) အကျင့်သီလ။ (၄) ပညာ။
(၅) တင့်ကယ်ခြင်း။ (၆) ပြည့်စုံခြင်း။ (၇)
(ဗိဿနိးနတ်၏ မယား) ဥမ္မာဒေဝီနတ်သမီး။
(၈) (ဓတေဋ္ဌနတ်မင်းကြီး၏ သမီး) လက္ခဏ-
သိရိ နတ်သမီး။

(၁) ကျက်သရေ အသရေ အလက္ခဏ-
ကာတိ နိဿိရိကာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၄။ (၂)
ဘုန်းကံ။ လက္ခဏန္တု-ကြည့်။ (၃)
အကျင့်သီလ။ သန္တိ လောကေ အလက္ခဏာ
(ဇာ၊ ၁။ ၁၄၂)တိ အညေ ပန လောကေ
နိဿိလာ နိပုညာ သန္တိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၅
(၁) (၂) (၄) ပညာ။ လက္ခဏ(ဇာ၊ ၁။ ၁၅၁)တိ
သိရိ၊ ပညာတိပံ ဝဒန္တိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၇။
လက္ခဏ (ဇာ၊ ၁။ ၂၇၇)တိ သိရိပိ ပုညဗ္ဗိ
ပညာပိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၄။ ၂၈၁။ (၅) တင့်တယ်ခြင်း။
သောဘာသခါတယ လက္ခဏယ။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၇၃။ (၆) ပြည့်စုံခြင်း။ သမ္ပတ္တိ
သမ္ပဒါ လက္ခဏဓာန်-၃၈၅။ (၇) (ဗိဿနိး
နတ်၏ မယား) ဥမ္မာဒေဝီ နတ်သမီး။
ဤကာဓေ လက္ခဏယံ ဗိသဏ္ဍဘရိယာယံ ဥမ္မာ-
ဒေဝီယံ ဘဝတိ။ (ကေကုရကောသ။ ၁၇။)
၎င်း၊ ဋီ၊ ၁၇။ (၈) (ဓတေဋ္ဌနတ်မင်းကြီး၏
သမီး) လက္ခဏ=သိရိနတ်သမီး။ သိရိ လက္ခဏ
စာ(ဇာ၊ ၁။ ၁၄၂။)တိ သိရိတိ စ လက္ခဏတိ စ
အဟမေဝံ နာမာ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၆။

(လက္ခဏာနတ်သမီးသည် ဓတရဋ္ဌ နတ်မင်းကြီး၏ သမီးတော်ဖြစ်သည့်ပြင် ဥပ္ပလဝဏ် ဇေရီမ၏ အလောင်းလည်းဖြစ်သည်။ ၎င်းနတ်သမီးသည် ပညာကြီး၍ သူတော်ကောင်းတို့ကို ချစ်ခင်မြတ်နိုးတတ်ပြီး လူ့အများအား အစိုးရခြင်းကို ပေးတတ်သည်။ သီလ စင်ကြယ်သောကြောင့် ဘုရားလောင်း သုစိပရိဝါရသေဋ္ဌေး၏ မြင့်မြတ်သော နေရာတိုက်ခန်း၌ တစ်ည၌ အိပ်ခို၍ ရသည်။ ယင်းလက္ခဏာ (=သိရီ) နတ်သမီး သုံးဆောင်နေထိုင်သော နေရာတိုက်ခန်းကို ယနေ့တိုင် (သိရီသယန=) ကျက်သရေခန်းဟု အစဉ်အလာ ခေါ်ရိုးပြုကြလေသည်။ ဇာ ၁။ ၁၄၁-၃၊ ဇာ ၄၄၂။ ၂၄၂-၉။

လက္ခဏာ (တိ) [လက္ခဏာ+အ] ကျက်သရေရှိသောသူ။ ဇိတာမှသေ ရူပိနိံ လက္ခဏာ (ထေရီ။ ၄၂၆)။ ဇိတာ အမှသေ ဇိတာ ဝတာမှ ရူပဝတ် သိရီ။ ထေရီ။ ၂၇၄။

လက္ခဏိလယန (န) [လက္ခဏာ+နိလယန] ကျက်သရေ၏တည်ရာ။ လက္ခဏိလယနံ ဝရံ။ အပ။ ၂။ ၂၇၇။

လက္ခဏိယတိ (ကမ္မ+ကြိ) [လက္ခဏာ+ယ+တေ] လက္ခဏိယတိ-ကြည့်။

လက္ခဏိယတေ (ကမ္မ+ကြိ) [လက္ခဏာ+ယ+တေ] လက္ခဏိယတိ-ကြည့်။

လက္ခဏိယန္တိ (ကမ္မ+ကြိ) [လက္ခဏာ+ယ+အန္တေ] လက္ခဏိယတိ-ကြည့်။

လက္ခဏိတိ (ကြိ) [လက္ခဏာ+တိ] လက္ခဏိယတိ-ကြည့်။

လက္ခဏိတော (ကြိ+ဝိ) [လက္ခဏာ+တော+တော] မှတ်သား၍။ အယံ နယော သုဋ္ဌု လက္ခဏိတော အာစရိယေဟိ သမ္ပန္နိယံတော ယထာနုရူပံ တတ္ထ ယောဇေတဗ္ဗော။ ကင်္ခါ။ ၄၀။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅)။

လက္ခဏိ (တိ) [လက္ခဏာ+လက္ခဏိတဗ္ဗန္တိ လက္ခဏိ] ကစ္စာယနဘေဒါဒ္ဓါသင်္ခါ။ ၈၆။ လက္ခဏိ-သံ။ (၁) မှတ်အပ်သော။ (န) (၂) (သဒ္ဓါ-ကျမ်းလာ) -မှတ်အပ်သော -ဇရုကြိယာ-လက္ခဏိ-ကြိယာ။ (၃) ဆန်းကျမ်းလာ-ဥဒါယဂ္ဂုဏ်-ပုံစံ။ (၁) ကထံ ကဿာ ကံတ္ထန္တိ။ လက္ခဏိ အယုတ္တစောဒနာ။ ဂန္တာဘဇာ။ ၇၅။ လက္ခဏိ လက္ခဏိတော စောဒနာ။ ယင်း၊ ၄။ ၇၅။ (၂) လက္ခဏိ-ဝေ-ကြည့်။ (၃) လက္ခဏိ (၉) (၁) -ကြည့်။

လက္ခဏိဝန္တိ (တိ) [လက္ခဏာ+ဝန္တိ။ ထိ-၌ လက္ခဏိဝတိ။ လက္ခဏိ တေသ အတ္တိတိ လက္ခဏိဝန္တိ။ ကစ္စာယနဘေဒါဒ္ဓါသင်္ခါ။ ၈၆။] (မှတ်အပ်သော) လက္ခဏိကြိယာရှိသော လက္ခဏိဝန္တိ-ကတ္တာ၊ ကံ။ လက္ခဏိ-ဝေ-ကြည့်။

လက္ခဏိ (ထိ) [အနိ၊ ပါဠိ။ လက္ခဏိဒေဝိ၊ လက္ခဏိမာဒေဝိ-သံ။ လက္ခဏိ+မန္တု = လက္ခဏိမာ = လက္ခဏိမာ?။] (၁) (က) လက္ခဏိမာသည်သော မိန်းမအမျိုးသမီး။ (ခ) ဥပါသိကာ = သီတင်းသည်မ (နတ်သမီး)။ (၂) လက္ခဏိဝိမာနဝတ္ထု။ (၁) (က) တတ္ထ လက္ခဏိ နာမကော ဣတ္ထိ သဒ္ဓါ ပဿန္နာ ဗုဒ္ဓိသမုန္နာ။ ဝိမာနာ၊ ၄။ ၈၈။ (ခ) လက္ခဏိ နာမ ဝန္တေ ဥပါသိကာ။ ဝိမာနာ၊ ၂၄။ ဝိမာနာ၊ ၄။ ၈၉။ (၂) ဒါသိ စေဝ လက္ခဏိ စ။ ဝိမာနာ၊ ၃၃။ (လက္ခဏိစ=လက္ခဏိအမည်ရှိသော နတ်သမီး၏ ဝိမာနလျှင် အကြောင်းရှိသော ဒေသနာလည်းကောင်း၊ ယင်းသျှ။)။

လက္ခဏိဝိမာနံ (နာ၊ ပု) [လက္ခဏာ+ဝိမာနံ] လက္ခဏိနတ်သမီးဝိမာနံ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လခမာဝိမာန (တိ) [လခမာဝိမာန+ဝတ္ထု]
 (က) လခမာ နတ်သမီး ဝိမာန၏ -
 အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု - ရှိသေး။ (ခ)
 လခမာ နတ်သမီးဝိမာန အကြောင်းအရာကို
 -ဟော-ပြ-သော (ဒေသနာ)။ အဘိက္က-
 နေနှင့် ဝဇ္ဇေနာတိ လခမာဝိမာနံ။ ဝိမာန၊
 ဋ္ဌ။ဂဂ။

(ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနသ ဝတ္ထု ကာရဏံ
 တွေ့တိ ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနံ (ဝါဠာ ၁။
 ၁၄၁) ပြု၊ နောက်ပုဒ်ကျေသနံ။ ပါရာ၊
 ဂဏ္ဍိသစ်၊ ၂။၂၂၆။ ဣစ ပန ဆတ္တမာဏဝက-
 ဝိမာနံ ဝတ္ထု ကာရဏံ တေသာတိ ကတွာ
 ဥတ္တရပဒလောပေန ဒေသနာ ဆတ္တမာဏ-
 ဝကဝိမာန (ဒိ၊ ၁။ ၂၀၅) နှိ ဝုစ္စတိ။ သိ၊
 ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၃။ တို့နှင့်ယှဉ်ကြည့်။)

လဂတိ (ကြိ) [လဂ+အ+တိ။လဂ သင်္ဂေစ။ စ-
 ကာရော အနန္တရဝုတ္တာပေက္ခော။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၂။ လဂတိ-သံ။] (၁) (ဒေါသဖြင့်)
 ကပ်ငြိ-ငြိတယ်-၏။ (၂) (သစ်စေးဖြင့်)
 ကပ်ငြိ-ကပ်နေ-၏။ (၃) ဆွဲ-ချိတ်-ချိတ်
 ထား-၏။ (၄) သိကုံး၏။ (၅) လဂတိ (အံ၊
 ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၂) တိ ကောဓာသင်္ဂဝသေန ကုပ္ပန္နော
 ပုဂ္ဂလော သမ္ပုခါ၊ “ကံဝဒသီ” တိ အာဒိနာ
 ပရမ္ပုခါ စ ဥာနယုနာသေန လဂတိ၊ န
 တဏှာသင်္ဂဝသေန။ အံ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၉၂။ (၂)
 ဟတ္ထော တတ္ထေဝ လဂိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၃။
 (၃) ပလိဝေဋ္ဌေတွာ ဝါ နာဂဒန္တေ လဂေ-
 ယျု။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၆။ လဂေတိ (ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ။
 ၁၁၀၄) တိ ဥပရိဗဒ္ဓအကံသသိက္ခာဒိသု ယံ
 ကိဉ္စိ ပရိက္ခာရံ လဂေတိ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋ္ဌိ၊
 ၁။ (၄) ဗဒ္ဒါဇီကပုပ္ဖံ နိ၊ လဂေတွာ
 သုတ္တကေနဟံ။ အပ၊ ၁။ ၁၉၄။ ဘေရ၊ ဋ္ဌ၊
 ၁။ ၂၅။

လဂန (န) [လဂ+ယု။လဂ-သံ။] (၁) ကပ်ငြိ-
 ငြိတယ်-တံ နှစ်သက်- နှမြော - တွယ်တာ
 -ခြင်း။ (၂) လဂ်=ရာ တို့၏ တွက်ပေါ်
 ခြင်း(အမရ)။ ရာသိတို့၏ အစဉ်အားဖြင့်
 အရှေ့ဘက် ဥဒဉ်းတောင်နှင့် ယှဉ်စပ်ခြင်း
 (က၊ ပု)။ (၁) ဇေတော န ဟောတိ လဂနံ။
 အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၃။ လဂနန္တိ သင်္ဂေ၊ မူလဋ္ဌိ၊ ၁။
 ၂၆။ (၂) ယဒေါဒေတိ တဒါ လဂနံ၊
 ရာသိနမန္တယံ ကမာ။ သိ၊ ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၃။

လဂါပေတိ (ကာကြိ) [လဂ+ဏ+ပေ+တိ]
 ကပ်ငြိ-ငြိတယ်-စေ။ နာဘိသဇေတိ န
 လဂါပေယျ။ အံ၊ ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၀၀။ (မွေ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
 ၄၂၀။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၉-တို့၌ သံယုနှင့်
 လဂါပေယျ-ဟု ပါရှိသည်။)

လဂိံသု (ကြိ) [လဂ+ဥံ။ဥံ-ကို ထုသ-ပြု။
 ကစ္စသး။ ၂၀၄။ ရူ၊ ၄၇၀။ မောက်၊ ၆။ ၃၉။
 နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၁၆။] လဂတိ (၂) ကြည့်။
 ဟတ္ထ ဂါဒါ တတ္ထေဝ လဂိံသု။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
 ၃၅၃။

လဂိ (ကြိ) [လဂ+ဤ။ဤ-ကို ရသ-ပြု။ ရူ။
 ၄၆၉။] လဂတိ (၂) ကြည့်။

လဂိတ (တိ) [လဂ+တ။ လဂ+ဣ။ လဂိတ
 လည်း-ကြည့်။ လဂိတ-သံ။] ကပ်ငြိ-ငြိ
 တွယ် - တပ်နှစ်သက် - တွယ်တာ-သော၊
 လုပ်ငြိသောအားဖြင့် ဖြစ်သော၊ ကပ်ငြိခြင်း
 သို့ ရောက်သော၊ ဖြစ်သော ကပ်ငြိခြင်းရှိ
 သော။ လဂိတာ ပလိဗုဒ္ဓါတိ ပုပ္ဖုဇ္ဇနာ။ မ၊
 ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၄။ (သိ မူ)။ လဂိ-
 တတိ မက္ကဋ္ဌာလေပေ အာလဂ္ဂ ဘလေန
 ပစ္စုဒ္ဓိတော ဝိယ မက္ကဋ္ဌော ပဉ္စန္ဒ ဣန္ဒြိယာနံ
 ဝသေန အာလဂ္ဂိတ။ မ၊ ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၆၂။ ငါ တာ-
 တိ လဂ္ဂိလဂိတာ ပလိဗုဒ္ဓိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
 ၂၇၄။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀။ ဗုဒ္ဓဝိ၊ ၁။ ၁၅)။

လက္ခဏာ (ပု) [လဂ+အလ။ လဂ သင်္ဂေ၊အလော၊
 ဒေသန္တတ္ထ။ ဓာန်၊ဋီ၊၃၊၇။ လဂု၊ လဂုလ၊
 လဂုရ-သံ။ လဉ္ဇ၊လဉ္ဇလ၊ လဂုရ-ပြာ။]
 ဆောက်ပုတ်၊ လက်ရိုက်၊ တင်းပုတ်၊ ဝါးရင်း
 တုတ်(-တင်ကျည်း)။...လက္ခဏာ ဝါ ပါသာဏံ
 ဝါ။ ဝါ။၉။၂။ လက္ခဏာ ခိပန္တိ။ အဘိ၊က။၂၄၆။
 လက္ခဏာ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁)န္တိ မဂ္ဂရသေတံ အဓိဝနေံ၊
 သာရတ္ထ၊၂။၂၅၈။ ဝိမတိ၊၁။၂၂၄။ လက္ခဏာ
 တု စ မဂ္ဂရော။ ဓာန်။ ၃၉၂။ လက်သမားသုံး
 လက်ရိုက်နှင့်သဏ္ဍာန်ဘူသော လက်နက် တစ်
 မျိုး (ဓာန်၊ဋီ၊၃၉၂။) အရင်းအဖျားတူမျှ
 သော လက်နက်တစ်မျိုး (ဂယာနှင့် မဂ္ဂရ
 အထူးကို ပြဆိုရာ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၉။) သစ်
 သားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သည့် တုတ်သဏ္ဍာန်
 လက်နက်တစ်မျိုး (အမရ၊ ထောမ၊ ကပ္ပ)။

လက္ခဏာ (တိ) [လက္ခဏ+ဟတ] (၁) ဆောက်
 ပုတ်- တုတ်-ဖြင့်-ရိုက်နက်-ပုတ်ခတ်-အပ်
 သော (ရှင်မောဂ္ဂလာန်)။ (၂) ဆောက်ပုတ်
 -တုတ်-ဖြင့်-ရိုက်နက်-ပုတ်ခတ်-ပစ်ချ-
 အပ်သော (သစ်သီး)။ (၁) အာယသ္မာ စ
 မဟာမောဂ္ဂလာနော လက္ခဏာတော ပရိနိဗ္ဗာ-
 တော။ မိလိန္ဒ၊၁၈၇။ (၂) ကာနိစိ လက္ခဏာ
 ဟတာနိ ပတန္တိ။ မိလိန္ဒ၊၂၉၀။

လဂေတိ (ကြိ) [လဂ+ဧတိ] ချိတ်၏။
 လဂေတိ (ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ။၁၁၀၄)တိ ဥပရိဗဒ္ဓံ
 အကံသသိက္ခာဒိသု ယံကိဉ္စိ ပရိက္ခန္ဓာရံလဂေတိ။
 ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ၊၁။

လဂေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [လဂ+ဧတု] (၁)
 ဆွဲ-ချိတ်-ချိတ်ထာ-ရှ်-ကာ-ပြီး-ပြီး
 လျှင်-ပြီးနောက်။(၂) သိကုံး-ရှ်-ကာ-ပြီး
 ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၁) ဝိစိတ္တဒုသေ
 လဂေတွာ။ အပါ၊၁။၁၀၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။

လဂေတွာ ဩလဂေတွာ။ အ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။
 ဓနုကောဋိယံ လဂေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၉။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။
 (၂) လဂတိ (၄) ကြည့်။

လဂေတွာန (ကြိ၊ဝိ) [လဂ+ဧတု] (၁)
 လဂေတွာ (၁-အနက်)-ကြည့်။ ဘံသံ ရုက္ခေ
 လဂေတွာန။ အပါ၊၂။၅၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။

လဂေယျံ (ကြိ) [လဂ+အ+ယျံ] လဂတိ-
 (၃)အနက်-ကြည့်။

လဂ္ဂ (တိ) [လဂ+တ။မောဂ်၊၅။၁၅၄။ လဂ္ဂ-
 သံ။ လဂ္ဂ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ကပ်
 ငြိ - ငြိတွယ် - တပ်နှစ်သက် - တွယ်တာ -
 သော။ (၂) (ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-) တင်-တင်
 နေ-သော။ (၃) ပြင်းစွာ-ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-
 တပ်နှစ်သက်-သော။ (၄) နှစ်မြုပ်သော။

- (၅) (ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်)စေးကပ်-သော။
- (၆) (ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-) ချိတ်မိ-သော။
- (၇) (ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-) ကျံနစ်-သော
- (၈) (ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်) ပူးကပ်-ပူးဝင်-
 သော။ (၉) ဆက်စပ်သော။ (၁၀) ဆွဲ-
 ဆွဲလျက် ကပ်ငြိသကဲ့သို့တည်း-သော။ (၁၁)
 ရောက်-ဖြစ်-သော။ (၁၂) ကပ်ငြိရာ
 ဖြစ်သော (အခါကာလ)။ (၁၃) ဖွဲ့-မိ-
 သော(ကျော့ကွင်း)။(၁၄) လွယ်အပ်သော
 (သပိတ်အိတ်)။ (၁၅) ဆွဲ- တင်ထား -
 အပ်သော(အင်္ကျီ)။

(၁) ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်- တပ်နှစ်သက်-
 တွယ်တာ- သော။ ...လဂ္ဂေ လဂ္ဂိတော
 ပလိဗုဒ္ဓေါ။မဟာနိ၊၁။၇၁။ရူပါနိ အနတိ-
 ဝတ္တမာနာ (အနုဝတ္တမာနာ) ဝတ္ထေဝ
 (တတ္ထ) လဂ္ဂါလဂ္ဂိတာ ဟုတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၃၂၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၇။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။ အံ၊ဋီ၊၁။

၁။ ၂၃၇။ တတော ဝေ အဿာဒါနပဿန-
 တော တတ္ထေဝ လဂ္ဂါ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၆၈။ (အမှတ်၊
 ၃၊ ၄- တို့နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။) (၂)
 (ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်) တင်-တင်နေ-သော။
 ဒုမဂ္ဂေ ပံသုကုလိကံ (ပံသုကုလိကံ)၊ လဂ္ဂံ
 ဒိသ္မာန သတ္တုနော။ အပ၊ ၁။ ၁၃၃၊ ၂၃၄၊
 ၂၆၆။ (၃) ပြင်းစွာ - ကပ်ငြိ- ငြိတွယ်-
 တပ်နှစ်သက်-သော။

(၄) နှစ်မြှုပ်သော။ ...လဂ္ဂါ လဂ္ဂိတာ
 (လဂ္ဂိတာ) ပလိဗုဒ္ဓါတိ ပထုဇ္ဇနာ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၁။
 ၅၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။
 ၃၈၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၅။ ၅။
 စူဠနိ၊ ၄။ ၆။ လဂ္ဂိတိ ဝကံဒဏှကေ (ဝကံ-
 ဝဏှကေ) ဝိယ အာသတ္တံ၊ မဟာပလိပေ
 (ဝံ) ယာဝ နာသိကဂ္ဂါ ပလိပန္နပုရိသော
 ဝိယ ဥဒ္ဓရိတုံ အသက္ကုဏေယျဘာဝေန
 နိမုဂ္ဂါ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၁-၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂-၃။
 (သိဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄၅-အာသတ္တံ-၌အာကို
 ဘုသတ္တ ကြံသည်။ သျှ-တို့၌မူ ဓာတုတ္ထာ-
 နဝတ္တက ကြံတော်မူကြသည်။ မ၊ ၄။ ၁-၌
 ဝါသဒ္ဓါ မရှိပေ။ လတ္တနိဒ္ဓိဋ္ဌ ကြံသင့်သည်။
 အံ၊ ၄။ ၁။ စသလင်္ကဲသို့ ဝါသဒ္ဓါ ပါရှိလျှင်
 သာ၍ ကောင်းသည်။ သိဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁-၌
 နာသိကဂ္ဂါ ပလိပန္နပုရိသော -ဟု ပါ၌င်ရာ
 ယာဝနာသိ ဝဂ္ဂါ ပလိပန္နပုရိသော-ဟုပါ၌
 ရှိသင့်သည်။) (၅) (ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-)
 စေးကပ်-သော။ လဂ္ဂံ ဒိသ္မာန ဘုသံ ပကံ၊
 ကလလဒ္ဓဂတံ မဟိံ။ ဝိလိန္နံ၊ ၃၂၉။ (၆)
 (ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-) ချိတ်မိ-သော။ အယံ
 ဗဒ္ဓိသော မဟာမစ္ဆေ လဂ္ဂေါ ဘဝိယတိ။
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၀၈။

(၇) (ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-) ကျံနှင်-သော။
 ပလိပေါ စ ကာမာတိ ပလိပေါ ဝုစ္စတိ
 မဟာကဒ္ဓမော၊ ယမိ လဂ္ဂါ သူကရမိဂါ-
 ဒယောပံ သိဟာပံ ဝါ၊ ကာပိ အတ္တာနံ
 ဥဒ္ဓရိတွာ ဝန္တံ န သက္ကောန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။

၂၂၆။ (ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၉၂)။ (ဂ) (ကပ်ငြိ-ငြိ
 တွယ် -) ပူးကပ်-ပူးငင်-သော။ အာ ဇာ
 လဂ္ဂတိ န အပေတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဒိဋ္ဌိ-
 ၃။ ၁၅၁။ လဂ္ဂတံ တိ တတ္ထေဝ လဂ္ဂေါ အဋ္ဌိ-
 နော ဟောတိ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၃။ ၁၆၁။ (၉) ဆက်စပ်
 သော (ကပ်ငြိစေအပ်သော။ မ၊ ၄။ ၃။ သျှ)။
 သံသတ္တာတံ အညမည် လဂ္ဂံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၀။
 (၁၀) ဆွဲ-ဆွဲလက် ကပ်ငြိသကဲ့သို့ တည်-
 သော။ အသုစိမ္မိ မဏှပေ လဂ္ဂေါ...တံ
 မဏှပံ ဟတ္ထေယံ အာလမ္ဗိတွာ တတ္ထ ဇာ
 လဂ္ဂိတောဝိယ အဋ္ဌာသိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၅။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၃။ (၁၁) ရောက်-ဖြစ်-သော။
 (လဂ္ဂါ-ငြိကုန်၏။ မဟာ နိ။ သျှ)။ ဝိဗဒ္ဓါ
 အာဗဒ္ဓါ လဂ္ဂါ လဂ္ဂိတာ ပလိဗဒ္ဓါ။ မဟာ နိ။
 ၂။ လဂ္ဂိတံ အာရမ္မဏေန သမ္ဘိ အပိတာ။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၉၀။ (၁၂) ကပ်ငြိရာဖြစ်သော
 (အခါကာလ) လဂ္ဂကာလ-ကြည့်။ (၁၃)
 ဖွဲ့-မိ-သော (ကျော့ကုန်း) လဂ္ဂပါသက-
 ကြည့်။ (၁၄) လွယ်အပ်သော (သပိတ်
 အိတ်)။ လဂ္ဂပတ္တဝတ္ထဝိက-ကြည့်။ (၁၅)
 ဆွဲ-တင်ဆား-အပ်သော (သက်နိုး)။ လဂ္ဂ-
 စိဝရ-ကြည့်။

လဂ္ဂ (န) [လဂ+တ။ မေဂါ၊ ၅။ ၁၅၄။ ဘာဝေ
 တပစ္စယန္တာ နပုံသကာ၊ ကမ္မနိ တိလင်္ဂါ။
 ရှု၊ ၆၂။] ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-တပ်နှစ်သက်-
 နှမြော - တွယ်တာ-ခြင်း။ စတော န
 ဟောတိ လဂ္ဂံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁။
 ၇၃-၌ လဂ္ဂနံ-ဟု ပါ၌ရှိ၍ အပ၊ ၄။ ၁။ ၅၆-
 ၌မူ လဂ္ဂနံ-ဟု ပါ၌ရှိသည်။) လဂ္ဂပစ္စာ
 လည်း-ကြည့်။

လဂ္ဂကာလ (ပ) [လဂ္ဂ+ကာလ] လဂ္ဂ (၁၂-
 အနက်)ကြည့်၊ ပဌ-ဇ္ဈာနေ နိကန္တိယာ လဂ္ဂ-
 ကာလော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၃။ တေသု ကာမေသု
 သကံ လဂ္ဂကာလတော ပဋ္ဌာယ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
 ၂၂၆။

လဂ္ဂစက္က (န) [လဂ္ဂ+စက္က]ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-
ကျွန်-သော လှည်းဘီး။ ကဒ္ဒမေ လဂ္ဂ-
စက္ကံ ဥဒ္ဒရန္တာနံ အယံ သဒ္ဓေါ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃။
ကခါ၊ ဋိ၊ သင်။ ၃၄၇။

လဂ္ဂစိတ္တ (တိ) [လဂ္ဂ+စိတ္တ] ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-
တပ်နှစ်သက်-တုယ်တာ-သောစိတ်ရှိသော၊
သု။ ပဋိဗဒ္ဓမနော လဂ္ဂစိတ္တောဝ ဟောတိတိ
အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆။ ခုဒ္ဒကေ စေဝ
မဟန္တေ စ ဘဝေ လဂ္ဂစိတ္တာတိ အတ္ထော။
ဣတိဝုတိ၊ ဌ၊ ၁၉၀။

လဂ္ဂစိဝရ (န) [လဂ္ဂ+စိဝရ] ဆွဲ-တင်ထား-
အပ်သောသင်္ကန်း။ စိဝရဝံသံ ဂဟေတွာ
လဂ္ဂစိဝရံ နိဝါသေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၇၂။

လဂ္ဂတာ (ထိ) [လဂ္ဂ+တာ] ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-
တပ်နှစ်သက်-သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ သတ္တေ
ပဿတိတိ ရူပါဒိသု ဆန္ဒရာဂေန သတ္တတာယ
လဂ္ဂတာယ သတ္တာ။ ပဋိ၊ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁။

လဂ္ဂတိ (ဂြိ) [လဂ (လဂ္ဂ)+အ+တိ။ လဂ္ဂ
တိ-သံ။ လဂ္ဂဣ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ကပ်-
ငြိ-ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-၏။

- (၁) (က) (အစေးဖြင့်) ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-၏။
- (ခ) (တဏှာဖြင့်) ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-၏။
- (ဂ) (ဒေါသဖြင့်) ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-၏။
- (၃) လူး-လူးလည်း-စွဲကပ်-၏။
- (၄) ဆွဲ-ဆွဲချိတ်-ချိတ်ထား-၏။
- (၅) ချိတ်မိ-အတွင်းဝင်-အကျုံးဝင်-၏။
- (၆) မြစ်-တားမြစ်-၏။
- (၇) ပူးငင်-ပူးကပ်-၏။
- (၈) ကျွန်၏။
- (၉) တင်-တင်နေ-၏။
- (၁၀) (အရိုး) မျက်-စူး-၏။
- (၁၁) စုပ်-စုပ်မိ-၏။
- (၁၂) မိ-ဖွဲ့မိ-၏။
- (၁၃) (ပန်း) လွယ်၏။
- (၁၄) ဖွဲ့-ချည်-ဖွဲ့ချည်-၏။
- (၁၅) ငုဓဝး-ပေါင်းစု-ဝိုင်းဖွဲ့-၏။

(၁) (က) (အစေးဖြင့်) ကပ်ငြိ-
ငြိတုယ်-၏။ တဿ လသိကာယ စိဝရာနိ
ကာယေ လဂ္ဂန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၃။ (ခ) (တဏှာ
ဖြင့်) ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-၏။ ဝေ မိမေ
သတ္တာ နန္ဒိ၊ ဂဗဒ္ဓါ ဝဇ္ဇေလဂ္ဂန္တိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။
၃၉။ ဝဇ္ဇေ လဂ္ဂန္တိတိ တေဘူမကေ ဝဇ္ဇေ
သဇ္ဇန္တိ။ မ၊ ဋိ၊ ၂။ ၁၀၇။ (ဂ) (ဒေါသဖြင့်)
ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-၏။ အသိသဇ္ဇတိတိ လဂ္ဂတိ။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၁။ လဂတိ-
(၁) အနက်လည်းကြည့်။

(၂) လူး-လူးလည်း- စွဲကပ်-၏။
ပတ္တေအာမိသံလဂ္ဂတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။ ကခါ။
၁၀၀။ ဝိ၊ သဂပ။ ၄၁။ ဇ၊ ထဿ သရိရေ ရဇော-
ဇလ္လံ လဂ္ဂတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၀၁။
ပါဒေသု ကလလံ မာ လဂ္ဂိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၃။
(၃) ဆွဲ-ဆွဲချိတ်-ချိတ်ထား-၏။ ဝါတ-
ပါနေသု လဂ္ဂတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆။ ဝိ၊ ၃။ ၃၀၂။
တသ္မိံ ဌိတော ဂဏှာတိ ဝါ လဂ္ဂတိ ဝါ။
ဝိ၊ ၂။ ၆၇။ လဂ္ဂန္တိ (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၅) တိ လမ္ပေန္တိ၊
အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ ပိစိတ်၊ ယော၊ ၉။
အန္တရဝါသကဿ ဥပရိ လဂ္ဂန္တိ (လဂ္ဂန္တိ)။
ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၄။ ကခါ။ ၂။ တေ ရုက္ခေ ဝဂ္ဂလိ-
ယော ဝိယ နဓေဟိ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတေ လဂ္ဂန္တိ။
ဒိ၊ ၂။ ၂၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၄။
(၄) ချိတ်မိ-အတွင်းဝင်-အကျုံးဝင်-၏။
လဂ္ဂဿာမာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၉) တိ သြလဂ္ဂါ
အန္တောဂဓာ ဘဝိဿာမာ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၅။
သိ၊ ဋိ၊ သင်၊ ၂။ ၂၆။

(၅) မြစ်-တားမြစ်-၏။ လဂ္ဂိတု (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၃၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၆) နိ အာဝရိတုံ နိသေ-
ဓေတုံ။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၁။ ၄၀၅။ သိ၊ ဋိ၊ သင်၊ ၂။ ၄၃၄။
မ၊ ဋိ၊ ၃။ ၂၀၇။ (မ၊ ဋိ၊ ၃။ ၂၅၅) နိသေဓေတုံ တစ်
ပုဒ်ကျပျောက်နေသည်။ (၆) ပူးဝင်-ပူး
ကပ်-၏။ လဂ္ဂ (ဂ) ကြည့်။ (၇) ကျွန်၏။
ဥဒကဘိန္ဒုဌာနေ သကဋစက္ကံ လဂ္ဂိ။ အံ၊ ဌ၊

၂၁၇၇။ (ဂ) တင်-တင်နေ-၏။ ကာနိစိ
 တိ-ရ လဂ္ဂိ သု။ ဝေတ၊ ဌ။ ၁၄၂။ ဗောဓိ-
 သတ္တောပိ...ပတ္တသန္ဓေ ဂုဗ္ဗေ လဂ္ဂိ။ ဇာ၊ ဌ။
 ၂။ ၁၀၈။ သာ နဒိယာ ဝုယုမာနာ မုခဒ္ဒါရေ
 ကေပသေ လဂ္ဂိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၈၈။ (၉) (အရိုး)
 မျက်-စူး-၏။ အဋ္ဌိ ဂလေ လဂ္ဂိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။
 ၂၄။ (၁၀) စုပ်-ပုပ်မိ-၏။ တံ (ပုပ္ဖစုမ္ပဋကံ)
 ...စူဠကာလိင်္ဂကမာရေသ သိသေ လဂ္ဂိ။ ဇာ၊
 ဌ။ ၄။ ၂၃။ (၁၁) မိ-ဖွဲမိ-၏။ ပဉ္စမံ
 (ဇာလံ) ဆိန္နိတုံ နာသက္ခိ၊ တတ္ထေဝ လဂ္ဂိ။
 ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၅၀။ (၁၂) (ပခုံး၌) လွယ်၏။
 မတ္တိကာပတ္တမ္ပိ ဝေကာယ ဩသာရေတွာ
 အံသေ လဂ္ဂေသိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၆။ (၁၃) ဖွဲ-
 ချည်-ဖွဲချည်-၏။ လဂ္ဂိတွာ (၄)-ကြည့်။
 (၁၄) စုဝေး-ပေါင်းစု-ဝိုင်-ဖွဲ-၏။ လဂ္ဂိတွာ
 ၅-ကြည့်။

လဂ္ဂတိ-မိလိန္ဒ။ ၃၉၃။ ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၇။
 လဂ္ဂန္တိ-ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၉၃။ ကင်္ခါ။ ၂၇။ လဂ္ဂိမိ-
 ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၁၁၀။ လဂ္ဂိမ- ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၃။
 လဂ္ဂတု-ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၈၄။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁။ ၅၃။
 လဂ္ဂေယျ - ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၀။ ဝိ၊ ဌ။ ၄။ ၄၈။ လဂ္ဂိ-
 ဒိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၁၆။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၆၂။ လဂ္ဂိ သု
 -ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၂၄။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇။ လဂ္ဂိသာမ-
 ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၃။ ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၃၀။ လဂ္ဂေတိ-ဝိ၊ ဌ။
 ၃။ ၂။ ဝိ၊ ဌ။ ၇။ လဂ္ဂေန္တိ- ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၀။ ဝိ၊ ဌ။
 ၃။ ၁၁၅။ လဂ္ဂေသိ - ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၂၃။ ဇာ၊
 ဌ။ ၂။ ၁၄၁။ လဂ္ဂေသိ - ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၂၇။

လဂ္ဂတု (ကြိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+အ+တု။] လဂ္ဂတိ
 (၁၊ ၃၊ ၈) တုံကြည့်။

လဂ္ဂတ္တ (န) [လဂ္ဂ+တ္တ] လဂ္ဂတာ-ကြည့်။ နန္ဒိ-
 ရာဗဒ္ဒိတိ နန္ဒိရာဂေ လဂ္ဂတ္တာ တေန ဗဒ္ဒါ။
 မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၀၇။ ဝိသတ္တကာ လဂ္ဂတ္တာ။ သံ၊
 ဌ။ ၁။ ၃၂၄။

လဂ္ဂနိ (န) [လဂ (လဂ္ဂ) + ယု။ လဂ္ဂနက
 လည်း-ကြည့်။ လဂ္ဂနက- ဌိက - ပစ္စည်း
 အနက်မဲ့။ လဂ္ဂ-သံ။ လဂ္ဂဏ-ပြာ။] (၁)
 ကပ်ငြိ - အောက်၌ဆွဲ - တတ်သောတရား၊
 (မိစ္ဆာအယူ)။ (၂) ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-တတ်
 သောတရား (က) တရားသာမန် (ခ) တဏှာ၊
 (ဂ) အရူပရာဂ။ (၃) ကပ်ငြိ - ငြိတုယ်-
 ရာဖြစ်သောတရား၊ (က) ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်
 သောတရား၊ (ခ) ကာမဂုဏ်ငါးပါး။ (၄)
 ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-ကြောင်းဖြစ်သော တရား
 (အာကိဉ္ဇညာယတန ကုသိုလ်ကံ)။ (၅)
 ကပ်ငြိ- ငြိတုယ်- တုယ်တာ-နုဗျော-ခြင်း။
 (၆) ဖွဲ-ဖွဲချည်-ခြင်း။ (၇) ဆွဲ- ချိတ်-
 ချိတ်ဆွဲ-ခြင်း။ (၈) ကပ်ငြိ-လိမ်းကျံ-ရာ
 ဖြစ်သော (နေ)။ (၉) လဂ္ဂ=ရ. သိ တို့၏
 ထွက်ပေါ်ခြင်း (အမရ)၊ ရသီတို့၏ အစဉ်
 အားဖြင့် အရွှေဘက်ဥဒည်းဝေင်နှင့် ယှဉ်
 စပ်ခြင်း (ကပ္ပ)၊ (၁၀) (ပျက်စီးသောသတ္တဝါ
 သင်္ခါရတို့၌) နစ်မြုပ်ခြင်း။

(၁) ကပ်ငြိ- အောက်၌ဆွဲ- တတ်သော
 တရား(မိစ္ဆာအယူ)။ ဂန္ဓော သော လဂ္ဂနံ
 တေ။ မဟာနံ၊ ဂ။ လဂ္ဂနံ တေန္တိ
 တေ ဝုတ္တပုကာရနာဂဒန္တေ လဂ္ဂိတံဝိယ
 အခေလမ္ပနံ။ မဟာနံ။ ဌ။ ၂၀။ (၂)
 ကပ်ငြိ - ငြိ တုယ် - တတ်သော တရား
 (က) တရားသာမန်။ ကိဿ ဘိလေပနံ
 ဗြူ သိတိ...လဂ္ဂနံ ဗန္ဓနံ ဥပက္ကိလေသော။
 စူဠနိ။ ၂၄။ (ခ) တဏှာ။ လောကဿ
 လေပနံ လဂ္ဂနံ ဗန္ဓနံ ဥပက္ကိ လေသော။
 စူဠနိ။ ၂၇။ ယာ နန္ဒိ လောကဿ သံယော-
 ဇနံ လဂ္ဂနံ ဗန္ဓနံ ဥပက္ကိလေသော။ စူဠနိ။
 ၁၆၀။ (ဂ) အရူပရာဂ။ နန္ဒိသံယောဇနံ
 ဣတိတိ နန္ဒိသံယောဇနံ ဝုစ္စတိ အရူပရ ဂေါ ...
 လဂ္ဂနန္တိ ဥတွာ။ စူဠနိ။ ၁၇၁။ (၃) ကပ်ငြိ-
 ငြိတုယ်-ရာဖြစ်သောတရား (က) ဘုံသုံးပါး
 ၌ဖြစ်သောတရား၊ တေ ဝိဒိတွာ သင်္ခါ

လောကေတိ သင်္ဂေဝိယော၊ လဂ္ဂနံ တေ။
 စူဠနိ။၁၀၁။ သင်္ဂေတိ သဗ္ဗနဋ္ဌာနံ၊ လဂ္ဂနန္တိ
 ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၃၀၈။ စူဠနိ၊၄။
 ၂၇။ (ခ) ကာမဂုဏ်ငါးပါး။ သင်္ဂေဝိယော
 ပရိတ္တမေတ္တ သောချန္တိ...လဂ္ဂနန္တိ ဝါပလိ-
 ဗောဓေတိ ဝါ ပဉ္စနွေတံ ကာမဂုဏာနံ
 အင်္ဂဝေနံ။ စူဠနိ။၂။၂။ သင်္ဂေဝိယော
 လဂ္ဂနမေတန္တိ ဝေဝိဒိတု။ သံ၊၄။၁။၁၁၆။
 သဗ္ဗတံ ဣတံ သင်္ဂေဝိယော၊ လဂ္ဂန-
 မေတန္တိ ဝေဝိဒိတု။ သံ၊၄။၁။၂၁၄။ (၄)
 ကပ်ငြိ- ငြိတွယ်- ကြောင်းဖြစ်သောတရား
 (အာကိဉ္ဇညာယတနကုသိုလ်ကံ)။ အာကိဉ္ဇ-
 ညာယတနသံဝတ္တနိကံမဃာဘိသင်္ခါရံ အာ-
 ကိဉ္ဇညာယတနသမ္ပဝေါတိ ဥတု။ လဂ္ဂနန္တိ
 ဥတု။စူဠနိ။၁၇၁။ (၅) ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-
 တွယ်တာ- နှမြော-ခြင်း။ စတေတော န
 ဟောတိ လဂ္ဂနံ။ အပါဠာ၊၁။၅၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၈၀။
 စရိယာ၊၄။၂၄၆။ (၆) ဖွဲ့-ဖွဲ့ချည်-ခြင်း။
 (၇) ဆွဲ-ချိတ်-ချိတ်ဆွဲ-ခြင်း။ လဂ္ဂနတ္ထ-
 ကြည့်။ (၈) ကပ်ငြိ-လိမ်းကျ-ရာဖြစ်သော
 (နေ့)။လဂ္ဂနဒိဝသမတ္ထ-ကြည့်။ (၉) လဂ်=
 ရာဘီတို့၏ထွက်ပေါ်ခြင်း (အမရ) ရာသီတို့၏
 အစဉ်အားဖြင့် အရွှေဖက် ဥဒါနံ-တောင်နှင့်
 ယှဉ်ပေါ်ခြင်း (ကပ္ပ)။ ဥဒါနံနန္တိ လဂ္ဂနမာယု-
 ဟနံ။ သံ၊၄။သစ်၊၁။၂၇၃။ (၁၀) (ပျက်စီး
 ပြီးသော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၌) နစ်မြုပ်ခြင်း။
 လဂ္ဂနာကာရ-ကြည့်။

လဂ္ဂန^၂(န) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဏေ+ယု။ ဧဝပစ္စည်း
 ကျေ။] (၁) ကပ်ငြိစေ-လျှို-ခြင်း။ (၂)
 ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-စေသော။ (၁) လဂ္ဂန-
 ပစ္စယ-ကြည့်။ (၂) လဂ္ဂနဝသ-ကြည့်။

လဂ္ဂနက (န) [လဂ္ဂန+က။ လဂ္ဂက-သံ။ လဂ္ဂ-
 ကာယ-ပြာ။] (၁) (ရေ၌-လှေ-သင်္ဘော-
 ကို-ကပ်ငြိ- ရပ်တန့်- မရွေ့ရှား-စေတတ်
 သော) ကျောက်ဆူး။(၂) ကပ်ငြိ-ဖွဲ့ယှက်-

တတ်သော(အမြစ်စသည်)။(၃) ချိတ်ထား-
 ကြောင်း-ရာ-ဖြစ်သော ချိတ် (သမင်ချို
 စသောဝတ္ထုပစ္စည်း)။ (၄) ကပ်ငြိ-တောင့်
 တ-ခြင်း။ (၅) ကပ်ငြိ-စွဲ-တတ်သော
 (ဖြူသောအဆင်းစသော ဝတ္ထုပစ္စည်း)။

(၁) (ရေ၌-လှေ-သင်္ဘော-ကို-ကပ်ငြိ
 - ရပ်တန့် -မရွေ့ရှား - စေတတ်သော)
 ကျောက်ဆူး။ယထာမဟာရာဇ နာဝါလဂ္ဂနကံ
 ...နာဝံ လဂ္ဂေတိ ဌပေတိ။ .. ကထာ သမုဒ္ဒေ
 လဂ္ဂနကံ။ မိလိန္ဒ။၃၆၀-၁။ (၂) ကပ်ငြိ-
 ဖွဲ့ယှက်-တတ်သော (အမြစ်စသည်)။ အညံ
 ကိဉ္ဇိ လဂ္ဂနကံ နတ္ထိ။ ဝိ၊၄။၁။၂၇၅။ (၃) (ဆွဲ
 -ချိတ်ထား-ကြောင်း - ရာ - ဖြစ်သော)
 ချိတ်။ လဂ္ဂနကံ သံသန္တဿ... လဂ္ဂနကံ ဗဒ္ဓံ
 ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၁။၂၁၄။ (၄) ကပ်ငြိ-
 တောင့်တ-ခြင်း။ အာသတ္တိယေဝ အဘိ-
 ဝဒန္တိ လဂ္ဂနကံယေဝ ဝဒန္တိ။ မ၊၄။၄။၁၄။
 (၅) ကပ်ငြိ-စွဲ - တတ်သော။ (ဖြူသော
 အဆင်းစသော ဝတ္ထုပစ္စည်း) န နိဗ္ဗန္တံ တိ
 အနိဗန္တနိယော၊ န လဂ္ဂနကောတိ အတ္ထော။
 ဝိမတိ။၂။၂၃၈။

လဂ္ဂနကဒဏ္ဍ (ပု) [လဂ္ဂနက+ဒဏ္ဍ] ကပ်ငြိ-
 ငြိတွယ်-ချိတ်နေ-သော၊ ဒုတ်။ မနုကန္တိ
 ခုဒ္ဒကဓနသဏ္ဍာနံ လဂ္ဂနကဒဏ္ဍံ။ ဝိမတိ၊၁။
 ၂၀၃။

လဂ္ဂနကာရီ (ထိ) [လဂ္ဂန+ကာရ+ဏ= လဂ္ဂန-
 ကာရ+ဏှိ။] ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-ခြင်းကို ပြု
 တတ်သော (ကောင်း)။ ပရာဘိဝဇ္ဇနိတ်-
 လဂ္ဂနကာရီ။ မ၊၄။၂။၂၃၁။ အဘိ၊၄။၁။
 ၄၂၅။ လဂ္ဂနကာရီတိ ဝေဝဒန္တဿ ဝေဝဒါ
 မိတိ အတ္ထာဓိပ္ပာယေန လဂ္ဂနကာရီ။မ၊၄။၂။
 ၂၄၉။ (အဘိ၊၄။၁ ၌ စမေသု-ဟု ပါဠိရှိ၍
 မ၊၄။၂ ၌မူ မေမေသုဟု ပါဠိရှိရာ မေမေသုသာ
 သင့်သည်။ မ၊၄။၂။၂၄၉-ကြည့်။)

လဂ္ဂနဋ (ပု) [လဂ္ဂန+အတ္ထ။ ထွဲ-ကို ဌ-ပြ။ နိတိသုတ္တံ။၁၀၇။] ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-တတ်သော-အနက်-ဘာဘော။ လဂ္ဂနဋေန ဝါ သင်္ဂါ။ အဘိဋ္ဌာ။၁။၃၉၅။ မဟာနိဋ္ဌ။၃။ (ဝါ-ဝစံနည်းကား။ လဂ္ဂနဋေန = သံဝရဏဋေန၊ ပိတ်ပင်တတ်သော သဘောကြောင့်၊ ဝါ-လဂ္ဂနဋေန = သြလမ္ပနဋေန = စွဲလ မ်းတတ်သော သဘောကြောင့်။ အဘိဋ္ဌာ။၁။-သျ။ ပြည်။)

လဂ္ဂနတာ (ထိ) [လဂ္ဂန+တာ] ကပ်ငြိ-တပ်-နှစ်သက်-တတ်သည်၏ အဖြစ်။ တတ္ထ တတ္ထဝ လဂ္ဂနတာယ ဗျာသတ္တမာနသံ ဝါ။ ဓမ္မာဋ္ဌ။ ၂။ ၂၇၀-၁။

လဂ္ဂနတ္ထ (ပု) [လဂ္ဂန+အတ္ထ] ချည်-ဖွဲ့ချည်-ခြင်းအကျိုး၊ (မန်အတွက်)။ (သက်န်းကြိုး၌ သက်န်းကို) ဆဲခြားအကျိုး။ (ဝိဋ္ဌာ။ သျ။မအူ)။ တံ...ဗန္ဓိတဗ္ဗံ ရဇနကာလေ လဂ္ဂနတ္ထာယ။ ဝိဋ္ဌာ။ ၁။ ၂၅၂။ ဝိ သင်္ဂဟ။ ၆။ လဂ္ဂနတ္ထာယာတိ စိရချဋ္ဌယံစိဝရဗန္ဓနတ္ထာယ။ ဝိတိ။၁။၁၆၇။ ဝိလင်္ကာရဋီ။၁။၄၆။ လဂ္ဂနတ္ထာယ ဗန္ဓနတ္ထာယ ဗန္ဓိတဗ္ဗန္ဓိ သမ္ပန္နော။ ပါရာ၊ ယော။ ၁၄၀။

လဂ္ဂနဒိဝသ (ပု) လဂ္ဂန+ဒိဝသ။ လဂ္ဂဒိဝသ-သံ။] ကပ်ငြိ-လိမ်းကျံ-ရာဖြစ်သောနေ့။ န လောကသမညာကရဇယ (လောကသမညာ တရဇယ) လဂ္ဂနဒိဝသမတ္တံ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၃။ မာဋီ။ ၂။ ၂၂။ အံဋီ။ ၂။ ၁၄၀။

လဂ္ဂနပစ္စယ (တိ) [လဂ္ဂန+ပစ္စယ] ကပ်ငြိစေ-လျှို-ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော (ဆင်းရဲ)။ ယဉ္ဇူဣဒံ သူလေ လဂ္ဂနပစ္စယံ ကာယံကစေတသံကဒုက္ခံ။ ဇာ၊ဋ္ဌာ။၁။၅၂၆။

လဂ္ဂနဝသ (ပု) [လဂ္ဂန+ဝသ] ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-စေသည်၏-အစွမ်း-သတ္တံ။ အသုမ္ပိတုာန ပါဒပေတိ ငိဋ္ဌပေ လဂ္ဂနဝသေန ပါဒပေ ရုက္ခေ ခိဝိတုာ။ ဝိမာနာ၊ဋ္ဌ။၁၉၆။

လဂ္ဂနသညာ (ထိ) [လဂ္ဂန+သညာ] ကပ်ငြိ-သိမှတ်-တတ်သောသညာ။ လဂ္ဂနသညန္တိ သညာနိတသညံ။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၂၆၆။ (မဟာနိ၊ ၁၄၉-၅ မူ လက္ခဏသညံ။ -ဟုပါငြိရှိသည်။ လက္ခဏသညံ = အမှတ်၌ သိအပ်သောသညာ ကို။ ယင်းသျ။)

လဂ္ဂနာကာရ (ပု) [လဂ္ဂန+အာကာရ] (ပျက်စီးသော သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့၌) နှစ်မြှုပ်ခြင်း၏- အကြောင်း -အကြောင်းဖြစ်သည့် ဘေးရန်။ ဥပသဂ္ဂေါတိ ဥပသဋ္ဌာကာရော တတ္ထ ဝတ္ထ လဂ္ဂနာကာရော။ မာဋ္ဌာ၊ ၄။ ၇၀။ အံဋ္ဌ။ ၂။ ၆။ ဥပသဂ္ဂေါတိ ဥပသဋ္ဌနံ၊ ဒေဝတောပပိဋ္ဌာဒိနာ အပုဋ္ဌိကာရဝံသာတာပတ္တိ၊ သာပန ယသ္မာ ပဋိကာရာဘာဝေန ဝိဟညမာနသယ ကံဉ္စိ ကာတု အသမတ္ထသ ဩသိဒနကာရဏံ၊ တသ္မာ ဝတ္တံ "တတ္ထ တတ္ထ လဂ္ဂနာကာရော"တိ။ အံဋီ။ ၂။ ၇၅။ (-မာဋီ၊ ၂။ ၂၀၀-၉)။

လဂ္ဂနာဓိဝစန (န) [လဂ္ဂန+အဓိဝစန] ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-တပ်နှစ်သက်-ခြင်းကို ဟောသော သဒ္ဓါ။ လဂ္ဂနာဓိဝစန (မဟာနိ၊ ၁၀) နှိ ဝိသေသေန အလ္လိယနကထနံ။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၁၀။

လဂ္ဂန္တိ (တိ) [လဂ (လဂ္ဂ)+အ+အန္တိ။ ထိ-၌ လဂ္ဂန္တိ။] (၁) ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-သော။ (၂) တင်-တင်နေ-သော။ (၁) ယောနိမဂ္ဂေ လဂ္ဂန္တာ အဂ္ဂိဘဂ္ဂါ နိက္ခမန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၃၀။ မာဋ္ဌာ၊ ၄။ ၁၃။ ကဏ္ဍကေသု ပါလေ လဂ္ဂန္တေ။ အပါဋ္ဌာ၊ ၂။ ၁၇။ (၁၊ ၂) ဒန္တကဋ္ဌေ ပဋိသေတံ အာဂန္တာ ဇဋ္ဌာသု လဂ္ဂန္တေ။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊ ၄။ ၃၀၉။

လှူဒါန (ကြံ) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဒ+ဒါန]လှူဒါန
(၁)(၃)-တို့ကြည့်။

လှူပံ့သူ (ပု) [လဂ္ဂ+ပံ့သူ] ကပ်ငြိ-ကပ်နေ-
သော-မြူမှုန်-မြေမှုန်။ တတ္ထ လှူပံ့သူ
ပန အလ္လ ဟတ္ထေန ဆုပိတုာ ဂဟေဘုံ ဝနုတိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ဝိ၊သင်္ဂဟ။၇၆။

လှူပတ္တတ္ထဝိကာ (ထိ) [လဂ္ဂ+ပတ္တ+ထဝိကာ]
လွယ်အပ်သောပိတုာအိတိ။ နိသိန္နကာလေ
ဟိ ခန္ဓေ လှူပတ္တတ္ထဝိကာဒိတော။ ဝိမတိ။
၂။၆၂။

လှူပါသက (ပု) [လဂ္ဂ+ပါသ+က]လှူ(၁)
ကြည့်။ ပါဒေ လှူပါသကံ သဏ်ကံ
နိဟရိတုာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၂။

လှူပုစ္ဆာ (ထိ) [လဂ္ဂ+ပုစ္ဆာ]ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-
တပ်နှစ်သက်-ဖွဲ့ခြင်းကို မေးသည့် ပုစ္ဆာ။
(ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်- တပ်နှစ်သက်- ဖွဲ့ခြင်း၏
အကြောင်းဖြစ်သော-ပုစ္ဆာ။လှူပုစ္ဆာ (သံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၈) တိ လှူနဿ ဇဇ္ဇနဿ ပုစ္ဆာ။
သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆၂။

လှူဘဝ (ပု) [လဂ္ဂ+ဘဝ] (၁) ကပ်ငြိ-
ငြိတွယ်-တပ်နှစ်သက်-သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။
(၂)ကပ်ငြိ-ကပ်နေသည်၏ အဖြစ်-ခြင်း။
(၃) အတ္တဘာဝဂဟာယ လှူဘာဝေန
ဒိသော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၈၉။ ဝ.တ္ထပိသတ္တဘာ
တာဝေနာတိ လှူဘာဝေန စေဝ ။မ။ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၂၃။ (၂)... သရီရေ လှူဘာဝံ အဇာ-
နန္တော ဥဒကတော ဥဋ္ဌဟတိ။သာရတ္ထ၊၃။
၂၀။ (-ဝိမတိ၊ ၂။၁၁၀)။

လှူမတ္တ (န) [လဂ္ဂ+မတ္တ] ကပ်ငြိ-ကပ်နေ-
ကာမျှသော (နိဓမ်းစသည်)။တ္ထောဝတာတိ
နဝနိတေ လှူမတ္တေန...ဒဓိအာဒိနာတိ
အတ္ထော။ ဝိမတိ၊၁။၃၅၀။

လှူမတ္တိကာ (ထိ) [လဂ္ဂ+မတ္တိကာ] ကပ်ငြိ-
ကပ်နေ-သော-မြေ-မြေညက်။ သိတာ-
လောဋ္ဌန္တိ...ဗာလေ လှူမတ္တိကံ ဥဒကေန
အာလောဋ္ဌေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၄။

လှူမာန (တိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+အ+မာန] (၁)
ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-သော။ (၂) ရောက်-ဝပ်
ရောက်-သော။ (၃) အာဂ္ဂမာနော (ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၂၃)တိ.. ကဗ္ဗစိ န လှူမာနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆။ (၁) (၂) စိ ပြုဒေါ လေပပိဏ္ဍေ
လှူမာနော ဝိယ ဥပစာရေန သမာဓိယတိ။
မ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၄၀။ လှူမာနော ဝိယ ဒုပိတော ဝိယ
ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၃။

လှူမာနသ (တိ) [လဂ္ဂ+မာနသ] (၁) (အမ္မာ-
ဆန္ဒဖြင့်) ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-တပ်နှစ်သက်-
သောစိတ်ရှိသော၊ သူ (ဘုရားလောင်း)။
(၂) (ကာမတဏှာဖြင့်) ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-
တပ်နှစ်သက်-သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ (၃)
ဗောဓိသင်္ခါတေသု ဝါ စတုသု မဂ္ဂေသု
သတ္တော အာသတ္တော လှူမာနသော တိ
ဗောဓိသတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၀။(၂) ဗျာသက္ခ-
မာနသံ နရန္တိ သမ္ပတ္တေ ဝါ အသမ္ပတ္တေ ဝါ
လှူမာနသံ။ မ္မောဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။

လှူရဇ (န၊ပု) [လဂ္ဂ+ရဇ] ကပ်ငြိ-ကပ်နေ-
သော-မြူ-မြေမှုန် ဖွဲ့မှု။သစေပိ သာခါယ
လှူရဇံ ပတ္တေ ပတတိ။ သာတ္ထေ၊၃။၇၃။
(-သာရတ္ထ၊ ၂။၃၃၁။ ဝိမတိ၊ ၂။၃၇)။

လှူလောမ (န၊ပု) [လဂ္ဂ+လောမ] ကပ်ငြိ-
ကပ်နေ-သော၊သိုးမွေး။ ပကတံစီာရေ လှူ-
လောမာနိ အာပတ္တိံ ဇနေန္တိယေဝါတံ ဝဒန္တိ။
သာရတ္ထ၊ ၂။၂၁၆။

လှူဝန္တ (တိ) [လဂ္ဂ+ဝန္တ] ကပ်ငြိ-ချိတ်
-ပြီးသော။ လဂလဂ္ဂနေ၊လဂိတ္တာဟိ လဂ္ဂေါ။
လဂ္ဂေါ။ နိရုတ္တိ၊၇၃၇။

လက္ခဏာ(လိ)ပနမံသ (န) [လက္ခ+လိ (လိ) ပန+မံသ] ကင်္ဂြို-ငြိတုယံ-စေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၂) ချိတ်စေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၃) (အစာ) နင်စေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၄) ရင်စေ-ရပ်ဟန်စေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၅) သုတ္တဂုဋ် ခိပိတော တဿ သာခါယ လက္ခဏေတွာ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၄၊ ၂၄။ (၂) အယသိသံ-ဣကံ ယောက္ခေန ဗန္ဓိတွာ ဥဒ္ဓံ ခိပိတော ပဗ္ဗဒတ လက္ခဏေတွာ။ မဟာနိ၊ ၂၊ ၄၂။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၅၊ ၄၇။ (ငြိတုယံစေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်) သက္ကံ လက္ခဏေတွာ တေ အ-လမ္ဗိတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၆။ (ငြိတုယံစေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်) (၃) မုခေ ပက္ခိပိတော လက္ခဏေတွာ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၄၊ ၆၈။ (အောက်တွင် “ဂလေ လက္ခဏေတွာ မတာ” ဟု ပါရှိသော လက္ခဏေတွာ သို့မဟုတ် လက္ခဏေတွာ-ဟု ပါရှိသော လက္ခဏေတွာ။ နင်သောကြောင့်ဟု အနက်ပေးပါ။) (၄) တေသံ အန-စိက္ခိတွာဝနာဝံ လက္ခဏေတွာ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၄၊ ၁၄၂။

လက္ခဏာပန (န) [လက္ခ (လက္ခ)+ကာပေ+ယု။] ကင်္ဂြို-ငြိတုယံ-တပ်မက်-စေတတ်သော။ လက္ခဏာပနဋ္ဌ၊ လက္ခဏာပနဝေတို့-ကြည့်။

လက္ခဏာပနဋ္ဌ (ပ) [လက္ခဏာပန+အဋ္ဌ။ ထွက် ဋ္ဌဖြူ။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၁၀၇။] ကင်္ဂြို-ငြိတုယံ-တပ်မက်-စေတတ်သော-အနက်-သဘာ။ နိယျာသံ ဝိယ လက္ခဏာပနဋ္ဌနပလိဂေါ။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၃၀၄။

လက္ခဏာပနဝေ (ပ) [လက္ခဏာပန+ဝေ] ကင်္ဂြို-ငြိတုယံ-တပ်မက်-စေသင်္ဃာ-အစွမ်း-သတ္တံ။ လက္ခဏာပနဝေနေ ပကော န-မ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၃၊ ၂၂၆။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၄၊ ၄၇၄။

လက္ခဏာပေတိ (က၊ ကြိ) [လက္ခ (လက္ခ)+ကာပေ+တိ။ လက္ခဏာပေ-သံ] (၁) ကင်္ဂြို-ငြိတုယံ-စေ၏။ (၂) ဆွဲ-ချိတ်-ဆွဲချိတ်-စေ၏ (ပွဲချည်၏)။ (၃) နောက်-ကပ်ရောက်-စေ၏။ (၄) ကပ်စေ-စပ်-ဖာ-၏။ (၅) နာဘိသေတိ ကုဗ္ဗာပနဝေနေ န လက္ခဏေယျ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂၄၂။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၀၉။ ယထာဟိ ဥဒကံ တရန္တံ ဇာနိ လက္ခဏေန္တိ သဇ္ဇာပေန္တိ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၃၊ ၂၂၆။ (၂) လက္ခဏေယျ။ (မ၊ ၄၊ ၃၊ ၉၂) နှိ နှာရုနာဝါ ဝါဂေ န ဝါ ငန္တိတွာ ပုရိသဿ ဟတ္ထေ ဝါ ဝသနဂေဟေ ဝါ ဩလမ္ဗနဝေနေ ဗန္ဓေယျ။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၉၅။ (၃) ပုညံ ဟိ သဂ္ဂေ လက္ခဏေတိ အပုညံ အပါဒယ။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၉၉။ (၄) အဂ္ဂဋ် အစွဲပေယျန္တိ ဆိဒ္ဓဋ္ဌာနေ ပိလောတိကဏ္ဍံ လက္ခဏေယျ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၄၀၉။

လက္ခဏာပေတွာ (က၊ ကြိ) [လက္ခ (လက္ခ)+ကာပေ+တွာ။] (၁) ကင်္ဂြို-ငြိတုယံ-စေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၂) ချိတ်စေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၃) (အစာ) နင်စေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၄) ရင်စေ-ရပ်ဟန်စေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၅) သုတ္တဂုဋ် ခိပိတော တဿ သာခါယ လက္ခဏေတွာ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၄၊ ၂၄။ (၂) အယသိသံ-ဣကံ ယောက္ခေန ဗန္ဓိတွာ ဥဒ္ဓံ ခိပိတော ပဗ္ဗဒတ လက္ခဏေတွာ။ မဟာနိ၊ ၂၊ ၄၂။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၅၊ ၄၇။ (ငြိတုယံစေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်) သက္ကံ လက္ခဏေတွာ တေ အ-လမ္ဗိတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၆။ (ငြိတုယံစေ-ဤ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်) (၃) မုခေ ပက္ခိပိတော လက္ခဏေတွာ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၄၊ ၆၈။ (အောက်တွင် “ဂလေ လက္ခဏေတွာ မတာ” ဟု ပါရှိသော လက္ခဏေတွာ သို့မဟုတ် လက္ခဏေတွာ-ဟု ပါရှိသော လက္ခဏေတွာ။ နင်သောကြောင့်ဟု အနက်ပေးပါ။) (၄) တေသံ အန-စိက္ခိတွာဝနာဝံ လက္ခဏေတွာ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၄၊ ၁၄၂။

လက္ခဏာပေန္တိ (တိ) [လက္ခ (လက္ခ)+ကာပေ+အန္တိ။ ထိ-ဋ္ဌံ လက္ခဏေန္တိ။] ကင်္ဂြို-ငြိတုယံ-စေသော သူ။ စမ္ပ အလ္လိယာပေန္တောတိ စမ္ပေ လက္ခဏေန္တော စမ္ပပုဋိဗ္ဗံ ကရောန္တော။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၄၂၆။

လက္ခဏာမ (ကြိ) [လက္ခ (လက္ခ)+အ+မ။] လက္ခဏာမ (၄) ကြည့်။ ယတ္ထ မယံ န လက္ခဏာမ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၉။

လက္ခဏာမိ (ကြိ) [လက္ခ (လက္ခ)+အ+မိ။] လက္ခဏာမိ (၁) ကြည့်။ နေဝါဘိသဇ္ဇာမိတိ နေဝ လက္ခဏာမိ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၃၊ ၁၁၀။

လက္ခဏာဝေသ (တိ) [လက္ခ+အဝေသ] ကင်္ဂြို-ကပ်နေ-သောသုတ်မှ ကြွင်းကျန်သော (သုတ်)။ တတ္ထ တတ္ထ လက္ခဏာဝေသံ။ ဝဇီ၊ ၁၇၆။

လဂ် သု (ကြိ) [လဂ (လဂ်)+ဥ]။ ကစွည်း (၅၀၄)သုတ်ဖြင့် ဣသုပြု။ လဂ်တံ (၁)(ဂ) တို့ကြည့်။

လဂ် (ကြိ) [လဂ (လဂ်)+ဤ]။ ကစွည်း(၅၁၇) သုတ်ဖြင့် ရဿ-ပြု။ လဂ်တံ (၁) (၂) (၄) (၇)(ဂ)(၉)(၁၀)(၁၁) တို့ကြည့်။

လဂ်တံ (တိ) [လဂ (လဂ်)+တ။ လဂ်+ဣတ။ လဂ်တ - သံ။ လဂ်တ-သက္ကတပိဋက။ ဒီဋ္ဌ၊ ၁။၅၉။ ဒီဋ္ဌ၊ ၂။၂၃။ မ၊ ၁။၁၂။ မ၊ ၁။၂။ ၄၀။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။၃၀၄။ သျ။ ဤသျ (ပခုက္က။ ဗား။ မိုးထိ။ ပြည်) ဆရာတော်တို့သည် လဂ်တပုဒ်ကို နိဋ္ဌတ၊ ပဏ္ဍိတ စသောပုဒ် များကဲ့သို့ ကိတန္တသမာသ် ပုဒ်လည်း ကြံတော်မူကြသည်။ ကိတန္တ လဂ်တ ပုဒ်၏ အနက်ကို လဂ်တနှင့် ယင်းသျတို့၌- ကြည့်။] (၁) ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-တပ်နှစ်သက်- သော။ (၂) ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-တင်ထားအပ်- သော။ (၃) ပြင်းစွာ-ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-တပ် နှစ်သက်-သော။ (၄) ဆွဲ-ချိတ်ထား-အပ် သော။ (၅) လွယ်အပ်သော။ (၆) ဖွဲ့- ဆွဲချိတ်-ရာဖြစ်သော(အရပ်)။ (၇) ကပ်ငြိ- ငြိတုယ် - တပ်မက် - စွဲလမ်း - ရာဖြစ်သော (နေ့)။

(၁) ကပ်ငြိ- ငြိတုယ်- တပ်နှစ်သက်- သော။ ယတ္ထ သတ္တော ပုထုဇ္ဇနောတိ... သတ္တောလဂေါ လဂ်တော။ ဒီဋ္ဌ၊ ၂။၂၆၂။ ယတ္ထ သတ္တာ ပုထုဇ္ဇနာတိ...သတ္တာ လဂါ လဂ်တော။ သေရိဋ္ဌ၊ ၄၄-၅။ ရူပါဒိသု သတ္တော လဂေါ လဂ်တောတိ သတ္တော။ မဟာနိဋ္ဌ၊ ၂။ လဂ် (၁) လည်း-ကြည့်။ (၂) ကပ်ငြိ- ငြိတုယ်- တင်ထားအပ်- သော။ ဒုမဂ္ဂေ လဂ်တံ တဒါ။ အပ၊ ၂။၅၅။ ထေရ၊ ၄။၁။ ၄၇၉။ တသ္မိံ တသ္မိံ ခဒိရခါဏုကေ လဂ်တံ အတ္တနော ဆတ္တံ သဗ္ဗာနန္တိ။ အပ၊ ၄။၂။၅၂။

(၃) ပြင်းစွာ-ကပ်ငြိ- ငြိတုယ်- တပ်နှစ် သက်-သော။ လဂ်တာ (အံ၊ ၄။၁။၄၇) ဟိ မက္ကဋ္ဌာလေပေ အာလဂ္ဂတာဝေန သမ္ပသိ- တောဝိ။ မက္ကဋ္ဌော ပဉ္စန္ဒ ဣန္ဒြိယာနံ ဝသေန အာလဂ္ဂတာ။ အံ၊ ၄။၁။၁၀၃။ (-သိ၊ ၄။၁။ ၁။၂၄၅)။ လဂ် (၃) (၄) တို့လည်း-ကြည့်။ (၄) ဆွဲ-ချိတ်ထား-အပ်သော။ မဂ္ဂေ ဝါ ... ရက္ခေ ဝါ လဂ်တံ ဟောတိ အန္တမသော ပတ္တာဓာရကေပိ။ ဝိ၊ ၁။၅၉။ ဒုမဂ္ဂေ လဂ်တံ မယာ။ အပ၊ ၁။၁။၆။ ထေရ၊ ၄။၁။၂၁၀။ စိဝရံသေ လဂ်တံ အနောဇပုပ္ဖါမသဒိသံ ရတ္တံ ဝါကစိဝရံ ဂဟေတွာ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။၄၉။ အပ၊ ၄။၁။၁၁။ ဇာ၊ ၄။၁။၁၁။ (၅) လွယ်အပ် သော။ တမရဝဏ္ဏော မတ္တိကာပတ္တော ဝါမ- အံသကုဋေ လဂ်တောဝ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။၁။၁။ ပဋိမက္ကန္တိ ပဝေသိတံ လဂ်တံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၁၀၈။ ကခါ၊ ၄။၁။၄၃။ (-ဝင်၊ ၃။၄၄)။ လဂ်တကမဏ္ဍလု လဂ်က- ပတ္တတို့လည်း-ကြည့်။ (၆) ဖွဲ့ချည်-ဆွဲချိတ်- ရာဖြစ်သော(အရပ်)။ လဂ်တဋ္ဌာန-ကြည့်။ (၇) ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်-တပ်မက်-စွဲလမ်း- ရာဖြစ်သော(နေ့)။ လဂ်တဒိဝသ-ကြည့်။

လဂ်တံ (တိ) [လဂ (လဂ်)+ဏေ+တ။ လဂ္ဂေ- တာံ (၁) လည်း-ကြည့်။] ဆွဲ-ချိတ်- ဆွဲချိတ်-စေအပ်သော။ အကာသေ လဂ်တံ ဇယသုမနဝဏ္ဏစန္ဒနသာရပတ္တံ ဣဒ္ဓိယာ အာဒါယ။ အံ၊ ၄။၁။၁၅၅။

လဂ်တဉ္စသဝဓိန္နု (န) [လဂ်တ+ဉ္စသဝ+ဓိန္နု] ကပ်ငြိ-ငြိတုယ်- တင်နေ- သော ဆီးနှင်း ပေါက်။ ရုက္ခဂုတိဏဂ္ဂသာခဂ္ဂမက္ကဋ္ဌကသတ္တ- ဇာလာဒိသု မုတ္တာဇာလာကာရေန လဂ်တ- ဉ္စသဝဓိန္နုနိ ဒိသွာ။ ဇာ၊ ၄။၄။၁၂။

လဂ်တက (တိ) [လဂ်တ+က] ဆွဲ-ချိတ်ထား- အပ်သော။ ဥပရိ နာဂဒန္တကာဒိသု လဂ်တကံ စိဝရံဝါ ကိဋ္ဌိ ဝါ ဂဏှာတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၄။၂။၄၉။

လက်ကထာ (ထိ) [လက်က+ထာ] ဆွဲ-
ချိတ်-ထားအပ်သော ဥစ္စာကိုပြဆိုရာဖြစ်
သောစကား။ တံ ရုက္ခတော ဂဏန္တဿ ဝိနိစ္ဆ-
ယော ရုက္ခေ လက်ကထာယံ ဝုတ္တော။
ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၉၄။

လက်ကမဏ္ဍလ (ပု၊ န) [လက်က+မဏ္ဍလ] လွယ်
အပ်သော ရေကရား။ ဥပကစ္ဆေ လက်-
ကမဏ္ဍလတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၈။

လက်ကဋ္ဌာန (န) [လက်က+ဋ္ဌာန] ဖွဲ့ချည်-ဆွဲ
ချိတ်-ရာဖြစ်သော အရပ်။ “ဗန္ဓိတွာ ဩ-
လဗ္ဗေတု” ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၂၇။ တံ မနုဿေဟိ အပရိ-
ဟိတံ (အဂေါပိတံ) သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၅၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၇။

လက်ကဒိဝသ (ပု) [လက်က+ဒိဝသ] ကပ်ငြိ-
ငြိတွယ်-တပ်မက်-စွဲလမ်း-ရာဖြစ်သောနေ-
ရာ။ တတောတိ တဘော ရညော ကာမ-
ပဏေ လက်ကဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ။ ဇာ၊ ဋ၊
၇။ ၁၁၉။

လက်ကပတ္တ (တိ) [လက်က+ပတ္တ] (၁) လွယ်
အပ်သော သပိတ်ရှိသော သူ။ (ပု) (၂)
လွယ်အပ်သော သပိတ်။ (၁) ဩနိတပတ္တပါ-
ဏိနောတိ...အံသယ လက်ကပတ္တာတိအတ္ထော။
အံ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၃၀။ (ပု) (၂) ဆတ္တေ ဘတ္တပူဇေပိ
အံသကုဗ္ဗေ လက်ကပတ္တာပိ ဌပေတုံ နပဇ္ဇတိ။
ဝိ၊ ဋ၊ ၄။ ၄၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၁။

လက်ကဖာဏိတဝါရက [လက်က+ဖာဏိတ+ဝါရ
က] ဆွဲ-ချိတ်ထား-အပ်သော တင်လဲအိုး။
ရုက္ခေ ဝဂ္ဂုလံ ဝိယ ခိဗေ လက်ကဖာဏိတ
ဝါရကော ဝိယ စ ဩလိယတိ (လမ္မတိ)။
အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၄၀၈။ စူဠနိ၊ ဋ၊ ၄၅။ အံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၇၆။

လက်ကဗ္ဗ (တ်) [လက်(လဂ္ဂ)+ကဗ္ဗ] (သမ္မာဆန္ဒ
ဖြင့်) ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။
ယောဂိနော ယောဂါဝေရေန သဒတ္ထေ လက်-
ကဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၉၃။

လက်ကရာဇ (ပု) [လက်က+ရာဇ] ဆွဲ ချိတ်-
အပ်သောမင်း။ ရုက္ခေ လက်ကရာဇာနောပိ
---သုဏိံ သု။ ဇာ၊ ဋ၊ ၅။ ၅၄၄။

လက်ကသာဠက (ပု) [လက်က+သာဠက] ဆွဲ-
ချိတ်ထားအပ်သော -ပုဆိုး-အဝတ်အထည်။
ရုက္ခာဒိသု လက်ကသာဠကေ ဝတ္ထုဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ
(ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၃၂၇) တံ မနုဿေဟိ အပရိ-
ဟိတံ (အဂေါပိတံ) သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၅၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၇။

လက်ကတံ (ကြိ၊ ဝိ) [လက်(လဂ္ဂ)+တံ] မြစ်-
တားမြစ်-ခြင်းငှါ။ လဂ္ဂတံ (၅) ကြည်။

လက်ကတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [လက်(လဂ္ဂ)+တွာ] (၁)
ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-၍-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီး
နောက်။ (၂) ဆွဲ-ချိတ်-ချိတ်ထား-၍-ကာ-
ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၃) ကျွဲ-ကျွဲ
နှစ်-၍ -ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်- ပြီးနောက်။
(၄) ဖွဲ့-ချည်-ဖွဲ့ချည်-၍ -ကာ-ပြီး-ပြီး
လျှင်-ပြီးနောက်။ (၅) စုဝေး-ပေါင်းစု-
ဝိုင်းဖွဲ့-၍ -ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။
(၁) ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-၍ -ကာ-ပြီး-ပြီး
လျှင်-ပြီးနောက်။ ယော တတ္ထ တတ္ထ ရုက္ခာ-
ဒိသု လက်ကတွာ သုကရဿ ဂမနံ နိဝါရေတိ။
ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၃၃၇။ (၂) ဆွဲ-ချိတ်-ချိတ်ထား-၍
-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင် -ပြီးနောက်။ ဥတ္တရ-
သာဠကံ အဟိ ဝေဠုလေ လက်ကတွာ ဓဇံ ကတွာ
ဥက္ကံပိ။ အပ၊ ဋ၊ ၂။ ၃၉။ ကေသိန္ဒိယကေ
လက်ကတွာ။ ဇာ၊ ဋ၊ ၂။ ၃၀၅-၆။ ကာဇကောဋ္ဌယံ
လက်ကတွာ။ ဇာ၊ ဋ၊ ၅။ ၁၇၄။ (စရိ၊ သာ၊ ဋ၊
၁၇၂-၅။ လဂ္ဂေတွာ-ဟု ပံင်္ဂုရှိသည်။) (၃)
ကျွဲ-ကျွဲနှစ်-၍ -ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီး

နောက်။ တတ္ထ(ကဒ္ဒမေ)လဂ္ဂိတော မတေပိ။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။တတ္ထ စ ကောစိ ဩတရိတော ဝါ
 လဂ္ဂိတော ဝါ မရတံ။ဗုဒ္ဓက၊ ဋ္ဌ။၂။၂၁။ဏ၊ခါ၊ဋ္ဌိ၊
 သစ်။ ၂၁၅။ ဧကံ မဟန္တံ သရံ ဩရုယု
 ကလလေ လဂ္ဂိတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၀။(၄)ဖွဲ-
 ချည်-၍-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင် -ပြီးနောက်။
 ဥဒ္ဓန္တိတော မရိသာမိတိ ပါသံ ဂဟေတော
 ရုက္ခသာခါယံ လဂ္ဂိတော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ဂ။(အဘိ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၄၄၄-၅၅၅ မှ လဂ္ဂေတော-ဟုပါဌ်ရှိသည်။)
 (၂)စုသေး-ပေါင်းစု-ဝိုင်းဖွဲ-၍-ကာ-ပြီး-
 ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ တေသု သာတိတာဝ-
 သေသာ အဂ္ဂိ နိဗ္ဗာပေတော ကောဋ္ဌစ္ဆာယ-
 ဘိတ္တိစ္ဆာယာဒိသု (ကောဋ္ဌကစ္ဆာယာ....)
 လဂ္ဂိတော နိသိဒန္တိ နဋ္ဌံ အနုသောစမာနာ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇။အံ၊ဋ္ဌ ၄။၇။အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၉။

လဂ္ဂိသာပ (ကြိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+သာမ။] လဂ္ဂတိ
 (၄)ကြည့်။

လဂ္ဂေတဗ္ဗ (တိ)[လဂ(လဂ္ဂ)+ဧက+တဗ္ဗ။] (၁)
 ဆွဲ-ချိတ်ထား-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။
 (၂) ကပ်ငြိ-တည်ငြိမ်-စေ-အပ်-သင့်-
 ထိုက်-သော။ (၁) န ဘိက္ခဝေ ပတ္တော
 လဂ္ဂေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၄၁။
 (၂) မာတိ မဟာဝိတက္ကသမ္ပဟာရေ စိတ္တံ
 လဂ္ဂေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၃၆၀။

လဂ္ဂေတိ (ကြိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဧက+တိ။
 လဂ္ဂေတိ-သက္ကတပိဋက။] လဂ္ဂတိ (၃)(၁၂)
 တို့ကြည့်။

လဂ္ဂေတိ (ကာ၊ ကြိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဧက+တိ။]
 ကပ်ငြိ-ငြိ-ရပ်တန့်-စေ၏ (ထား၏)။
 ဟာသာ မဟာရာဇ နာဝါ လဂ္ဂနကံ....မဟာ-
 သမုဒ္ဒေ နာဝံ လဂ္ဂေတိ ဌပေတိ၊ န ဝဒတိ
 ဒိသာ ဝိဒိသံ ဟရိတံ။ မိလိန္ဒ။၃၆၁။

လဂ္ဂေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဧက+တုံ။]
 ဆွဲ-ချိတ်- ဆွဲချိတ်-ခြင်းငှါ။ဘိတ္တိခိ-လ
 ဝါ နာဒန္တေ ဝါ လဂ္ဂေတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၄။
 (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၄၄၁)။

လဂ္ဂေတော (ကြိ၊ဝိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဧက+တော။]
 (၁) ကပ်ငြိ-ငြိတယ်-၍-ကာ-ပြီး-ပြီး-
 လျှင်-ပြီးနောက်။ (၂) ဆွဲ-ချိတ်-ဆွဲ-
 ချိတ်-ကာ-ပြီး-ပြီး-လျှင်-ပြီးနောက်။ (၃)
 လင်-တင်ထား-၍-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-
 ပြီးနောက်။ (၄) လွယ်-၍-ကာ-ပြီး-ပြီး-
 လျှင်-ပြီးနောက်။ (၅) လွယ်ထား-၍-
 ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (ပဒီပနည်း
 စသည်)။ (၆) ဖွဲ-ချည်-ဖွဲချည်-၍-ကာ-
 ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၁) ကပ်ငြိ-
 ငြိတယ်-၍-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။
 အထ သုက္ခံ ဟတ္ထိ လက္ခံ....ဂုဗ္ဗေ လဂ္ဂေတော
 အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။ (၂) ဆွဲ-ချိတ်-
 ဆွဲချိတ်-၍-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။
 လဂ္ဂေတော (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀)တိ ဩလမ္ဗေတော။
 သာရတ္ထ၊၁။၁၂၀။ အာကာသေ လဂ္ဂေတော
 နာယိတုံ အာရဒ္ဒေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ လဂ္ဂေတော
 (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁)တိ လဗ္ဗေတော အယမေဝ ဝါ
 ပါဋ္ဌော။ ပါစိတ်၊ ယော။၂။ (၃) တင်-
 တင်ထား-၍-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီး-
 နောက်။ သတ္တရိ အရဉ္စ ဝိဟဒန္တေ ပံသု-
 ကူလစိဝရံ ဒုမသာခါယ လဂ္ဂေတော ဂန္ဓကုဋ်
 ပဝိဋ္ဌေ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ အထ သုက္ခံ
 ဟတ္ထိလက္ခံ....ဂုဗ္ဗေ လဂ္ဂေတော အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊
 ဋ္ဌ၊ ၂။၁၈။

(၄) လွယ်-၍-ကာ- ပြီး- ပြီးလျှင်-
 ပြီးနောက်။ ဣဒါနိ အံသေ လဂ္ဂေတော။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၂။ ပတ္တံ အံသကုဋေ လဂ္ဂေတော။
 ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။
 အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၈၀။ ဝါမတော ဂ္ဂံ လဂ္ဂေတော။
 ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၇။ ပါထေယျပသိဗ္ဗကံ အံသေ

လဂေတော။ ဝေ၊ ငွ၊ ဂ။ ၂၉၇။ (၅) လွယ်ထား-
 ရှိ-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (ပဒိပ
 နည်းစသည်)။ ပတ္တစီဝရံ အံသေ လဂေတော။
 သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၆၄။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၁။ (ပတ္တ
 ထဝိကာယ ပက္ခိပိတော အံသေ လဂေတော
 စီဝရံ ခန္ဓေ ကရိတော။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၃၈။ ပတ္တ
 ဝေါဒကံ ကတာထဝိကာယ ပက္ခိပိတော အံသေ
 လဂေတော စီဝရံ သင်္ဘရိတော တမ္ပိ ဝါမံသေ
 ငွပေတော။ ဥဒါန၊ ငွ။ ၂၃၄။ ဤအဋ္ဌကထာတို့
 နှင့်အညီ ပဒိပနည်းစသည် ဖြစ်သင့်သည်။
 (၆) ဖွဲ-ချည်-ဖွဲချည်-ရှိ-ကာ-ပြီး-ပြီး
 လျှင်-ပြီးနောက်။ ကော ကိရ ဣတ္ထိ ဥဗ္ဗန္ဓိ-
 တုကာမာ ရုက္ခေ ရဇ္ဇံ လဂေတော။ အဘိ၊ ငွ၊
 ၃။ ၄၄၄။ (ဆွဲရှိ-ယင်းသျှ)။

လဂေတော (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဏေ+
 တော] (၁) ဆွဲ-ချိတ်-ဆွဲချိတ်-စေ-ရှိ-
 ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ (၂) ကပ်
 ငြိ-ငြိတယ်-စေ-ရှိ- ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-
 ပြီးနောက်။ (၁) ပတ္တံ လိခါပေတော ဝေဠု-
 ပရမ္မရာယ လဂေတော။ အပ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၃၀။ (ဓမ္မ၊
 ငွ၊ ၂။ ၁၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၈၄-တို့၌မူ ပတ္တံ
 လိခါပေတော သိက္ခာယ ငွပေတော ဝေဠုပရမ္မ-
 ရာယ သဗ္ဗိဟတ္ထမတ္ထေ အာကာသေ ဩလမ္မာ-
 ပေတော-ဟု ပါဠိရှိသည်။ လဂေတောနှင့်
 ဩလမ္မာပေတောကား အနက်တူဖြစ်သည်။)
 (၂) အတ္တနာ ငြိတံ တိဂါဝုတံ သေလပဗ္ဗတံ
 လဂေတော။ အပ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၃၀။ (တိဂါဝုတံ
 ပိဋ္ဌိပါသာဏံ ပါဒန္တေန (အန္တန္တေန) ပဋိစ္ဆာ-
 ဒေန္တော (ပရိစ္ဆန္တန္တော)။ ဓမ္မ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၃၂။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၈၆။)

လဂေတောန (ကြိ၊ ဝိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဏေ+တောန]
 လဂေတော (၂) ကြည့်။ ဘိသံ ရုက္ခေ လဂေ-
 တောန။ အပ၊ ၂။ ၁၇၇။ ထေရ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၆၄။

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၄-ပ-မ-သ-စ

လဂေန္တ (တိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဏေ+အန္တ] ဆွဲ-
 ချိတ်-ချိတ်ထား-သော၊ သူ။ လဂေန္တဿ
 ဒုက္ကဋ (ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၄၈) န္တိ ကေဝလံ ပတ္တံ
 လဂေန္တဿ၊ န ထဝိကာယ လဂေန္တဿာတံ
 ဝဒန္တိ ဝိမံသိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၁။

လဂေန္တိ (ကြိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+အ+အန္တိ] လဂ္ဂတိ
 (၃) ကြည့်။

လဂေယျ (ကြိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+အ+ယျေ] လဂ္ဂတံ
 (၁) (၃) (၄) တို့ကြည့်။

လဂေသိ (ကြိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဏေ+ဣ] လဂ္ဂတိ
 (၁၂) ကြည့်။

လဂေသိ (ကြိ) [လဂ(လဂ္ဂ)+ဏေ+ဤ] ကစ္စည်း
 (၄၉၁၊ ၅၁၇) သုတ်ဖြင့် သ-လာ ရသ-ပြု။
 လဂ္ဂတိ (၃) ကြည့်။

လစိမ (ထိ၊ ပု) [လဗ္ဗ+ဣမ] ဥ-ကိုချေ။ လဗ္ဗ-
 နောဘာဝေါ လစိမာ။ မောဂ်၊ ၄။ ၆၂။ နိရုတ္တိ။
 ၄၉၃။ လဟု+ဣမ။ ဥ-ကိုချေ။ ဟ-ကို စာ-
 ပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၇၇။ လစိမန်-သံ။ (ထိ၊ ပု)
 လစိမ-ပြာ။ မောဂ်နှင့် စက္ကတတို့အလို
 ပုမာဒိဂိုဏ်း၊ ပုလ္လိင်။ နိတိ၊ သုတ္တ-အလို ဣတ္ထိ-
 လိင်၊ ကညာဒိဂိုဏ်း။] (ကောင်းကင်၌ ခြေ
 ဖြင့် သွားနိုင်လောက်အောင် ခန္ဓာကိုယ်၏)
 ပေါ့ပါးသည်၏အဖြစ်။ အဏိမာ လစိမာ-
 ဒိကံ ဝါ လောကီယသမ္ပတံ သဗ္ဗာကာရပရိပူရံ
 အတ္ထိ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၅။ အာကာ-
 သေ ပဒသာ ဂမနာဒိန် အရဟတာဝေန
 လဟုဘာဝေါ လစိမာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၁၁။
 (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၆)။ (ကောင်း
 ကင်၌ ခြေဖြင့် သွားနိုင်လောက်အောင် ခန္ဓာ
 ကိုယ်၏ ပေါ့ပါးသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော
 “လစိမာ” ဘုန်းတော်သည် ဣဿရိယ၊ ဓမ္မ၊
 ယသ၊ သိရိ၊ ကာမ၊ ပယတ္တ-တည်းဟူသော
 မြတ်စွာဘုရား၏ ဘုန်းတော် ခြောက်ပါးတို့

တွင် ဣဿရိယ (=မိမိစိတ်ကိုအစိုးရခြင်း) ဘုန်းတော်ဖြစ်၍ အဏိမာ၊ လယ်မာ၊ မဟိမာ၊ ပတ္တိ၊ ပါကမ္မံ၊ ဤသိတာ၊ ဝသိတာ၊ ယတ္ထကာမ-ဝသယိတာ-တည်းဟူသော မြတ်စွာဘုရား၏ ဣဿရိယဘုန်းတော်ရှက်ပါးတို့တွင် လယ်မာဘုန်းတော်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁၁။ ငမတိ၊ ၁။ ၆၀-၁။

လယ်မာ ဝိသိတေသိတာ၊
 ပါကမ္မံ မဟိမာဏိမာ။
 ယတ္ထကာမာဝသယိတာ၊
 ပတ္တိဿရိယမဋ္ဌဓာ။ ။
 ကပ္ပဒ္ဒုမ၊ ဟေမစန္ဒြ။
 အဏိမာ လယ်မာ ပတ္တိ၊
 ပါကမ္မံ မဟိမာ တထာ။
 ဤသိတာ ဝသိတာ စေဝ၊
 တထာ ကာမာ ဝသယိတာ။ ။
 အမရ၊ ၉။ ၁။ ၃၆။

လယ်မတာ (ထိ) [လယ်မ+တာ။ လဗ္ဗတာ၊ လဗ္ဗတု-သံ။] ပေါ့ပါး-လျင်မြန်-သည်၏ အဖြစ်-ခြင်း။ အောက်ပုဒ်(၂)ကြည့်။

လဗ္ဗ (တိ) [လယ်+ဥ။ လယ်တိ ပထတိ လဗ္ဗ-တာဝေနာတ် လဗ္ဗ။ ဣာဒိ၊ ၆။ လဗ္ဗ-သံ။ လဟု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ လယ်တေ အနေနာ-တိ လဗ္ဗ၊ သိသံ၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] (၁) ပေါ့ပါးသော။ (၂) လျင်မြန်သော။ (၃) မစ္ဆသိရဇာ ပါဠိန-ပိဋိသမာနဝဏ္ဏာ ဝဋ္ဋလာ လဗ္ဗဝေါ စ ဟောန္တိ ပဘာဝိဟိနာ စ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၀။ (၂) လယ်မတာ သရီရေန၊ စိတ္တေန ငါ သိသကမနံ။ ဝဇီရ၊ ၄၁။ လယ်မလည်း-ကြည့်။

လင်္ကာ (တိ) [အလံ+ကရ+တ။ အလင်္ကာ-လင်္ကာ။ အလံကရိယ-ပြာ။ အလံကတ-သံ။] တန်ဆာဆင်အပ်သော။ အညမည်။ ပသဇ္ဇန္တိ၊ အာကိဏ္ဏံ ဟောတိ လင်္ကာ-အပ၊ ၁။ ၃၈။

လင်္ကာ (ထိ) [ရမု+က။ ရမန္တေ အဿမိတိ လင်္ကာ။ ရဿ လတ္တံ၊ ရက္ခသပုရိ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ လင်္ကာ-သံ။ လင်္ကာ-ပြာ။] (၁) (မွေ့လျော်ရာ) သီဟိုဠ်-ကျွန်း-နိုင်ငံ (သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)။ (၂) သီဟိုဠ်ကျွန်း-သူ-သား။ (၃) လင်္ကာယံ ဒေါဏိနဂရေ၊ ဝသတာ ဒေါဏိ-နာမိနာ။ မိလိန္ဒ၊ ၄၁။ ကေဝလေန လင်္ကာ-သဒ္ဓေန လင်္ကာဒိပေါ ကထိယတိ။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၃၂၉။ (၂) လင်္ကာဟိတသုခ-ကြည့်။

လင်္ကာဒိပ (ပု) [လင်္ကာ+ဒိပ။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၃၂၉။] (၁) သီဟိုဠ်-ကျွန်း-နိုင်ငံ- (သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)။ (၂) သီဟိုဠ်-ကျွန်း-နိုင်ငံ၊ သီဟိုဠ်-ကျွန်း-နိုင်ငံ-၌ အ-မြဲ-သိတင်းသုံး-နေထိုင်-သော ဆရာ (ဥပစာနက်)။ (၃) သမယော နုခေါ ဣဒါနိ လင်္ကာဒိပံ ဂန္တု။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၅၂။ (-၆၈-၉။ ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၂၆၄။ ဒီ ငွ၊ ၂။ ၂၀၃။) (၂) ယာဝဇ္ဇဒိဝသာ လင်္ကာဒိပေ သတ္တရိ ပသာဒေန ပဗ္ဗဇ္ဇန္တာ မဟိန္ဒတ္ထေရသေဝ ပဗ္ဗဇ္ဇ အနုပဗ္ဗဇ္ဇန္တိ နာမ။ သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၈၀။ လင်္ကာ-ဒိပေတိ နိဿယသိသေန နိဿိတသလ္လက္ခဏံ။ န ဟိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဒိပပဋိလဒ္ဓါ၊ အထခေါ ဒိပ-နိဝါသိအာစရိယပဋိလဒ္ဓါ။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၄၂၀။

လင်္ကာဒိပဂတ (တိ) [လင်္ကာဒိပ+အာဂတ] သီဟိုဠ်ကျွန်းမှလာသော။ လင်္ကာဒိပဂတာ-နမ္ပိ၊ ပရဒိပနိဝါသိနံ။ သီ၊ ငွ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၃၇။

လင်္ကာမဇ္ဈ (န) [လင်္ကာ+မဇ္ဈ] သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ အလယ်။ လင်္ကာမဇ္ဈေ တိယောဇနာယတေ -မဟာယက္ခသမာဂမေ ဥပရိအာကာသေ ဌတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၅။

လင်္ကာရ (ပု) [လ+ကရ+ဏ။ လော ဣန္ဒော၊ တဿ ကာရဏံ လင်္ကာရော။ ဓာန်၊ ၉။ ၆၆၈။ ရွက်=သက္ကတ၌ နာဝိဝတ္ထံ၊ ဝါတဝသန၊ ဝါယုဝသန၊ ဝါတဝတ္ထံ၊ ဝါယုဝတ္ထံ ဝါယုပဋ္ဌ-စသည်ဖြင့် သုံးစွဲသည်။ လင်္ကာရပုဒ်မရှိ။ ပါကတ၊

အဒ္ဓမာဂဓိ တို့၌လည်း မရှိချေ။ အလင်္ကာရ-
သံ၊ ပြာ။] (၁) (လှေ့သဘောတို့၏ အစိတ်
အပိုင်း) ရွက်=လင်းယဉ်။ (၂) ရွက်တိုင်၊
လင်းယဉ်တိုင်(ရွက်လွင့်ထူရန် လှေ-သဘော
စသည်တွင် စိုက်ထူထားသောတိုင်)။

(၁) ယထာ မဟာရာဇ ကူပေါ ရဇ္ဈု
ဝရတ္ထု လင်္ကာရဇ ဓာရေတံ။ မိ.ပန္န။၃၆၁။
ယထာ စ အဆေကော နိယာမကော
ဗလဝဝါတေ လင်္ကာရံ ပူရေန္တော နာဝံ
ဝိဒေသံ ပက္ခန္ဓာပေသံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။၁၃၃။
လင်္ကာရန္တိကိလဉ္ဇာဒိမယံ နာဝါကဋ္ဌသာရကံ။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၃။ ၁။၁၆၁။ (၂) လင်္ကာရေတိ တွေ
ဝါတေ ဟောတိ။ တတ္ထ ဟိ လံ ဝါတံ
ကရိယတိ သမ္ပုဋ္ဌိယတိ ဧတေနာတိ လင်္ကာ-
ရော။ ဂမနသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ နာပါယမုဿာ-
ပိတော ကူပသံခါတော သမ္မာရဝိသေသော။
သုစိ။၄၆၄။

လင်္ကာရဇ (န) [လင်္ကာ+ရဇ] သိဟိန္ဒိကျွန်း၌
မင်းအဖြစ်၊ သိဟိန္ဒိကျွန်းကိုအစိုးရသောမင်း၏
အဖြစ်။ မုဋ္ဌသိဝေါ သဋ္ဌိ ဝဿာနိ၊ လင်္ကာရဇ-
မကာရယံ။ သာရတ္ထ။ ၂။၁၅၉။

လင်္ကာရသဒိသ (တိ) [လင်္ကာရ+သဒိသ] ရွက်-
လင်းယဉ် - နှင့်တူသော။ လင်္ကာရသဒိသံ
ကတွာ ဝါတံ ဂဏှာပေတိ။ ဝိ.ဋ္ဌာ.၁။၂၉၀။

လင်္ကာဟိတသုခ(န) [လင်္ကာ+ဟိတသုခ] သိဟိန္ဒိ
ကျွန်း-သူ-သား-တို့၏ စီးပွားချမ်းသာ။
ပုနာပိ အဘိသေစိ သု၊ လင်္ကာဟိတသုခေ
ရတံ။ သာရတ္ထ။ ၁။၁၆၄။

လင်္ကာသရ (တိ) [လင်္ကာ+ထုသရ] သိဟိန္ဒိကျွန်း-
ကို-၌-အစိုးရသော။ သူ။ လင်္ကာသရော
ယော ဝိဇိတာရိဏ ဇော။ ကခါ။ဋီ။သစ်။၄၇၇။

လင်္ကာတိ (ကြိ) [လင်္ကာ+အ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၂။
ပါဏိနိ၊ ဓာတု။ ၁၃၉။ လင်္ကာတိ-သံ။] သွား-
ရွေ့ရှား-၏။ လင်္ကာ ဣခိ ရိခိ ဂတျတ္ထာ။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၂။

လင်္ကာ (ပု၊န) [လင်္ကာ+အ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၇။
ဓာတုတ္ထ။ လင်္ကာနှင့် တွဲ-ကြည့်။ လင်္ကာ(တိ)-
သံ။] (ပု) (၁) သွားခြင်း။ (န) (၂) အရံ-
အပိတ်အပင်- အဆီးအတား-အကာအကွယ်။
(ပု) (၁) ရက် လင်္ကာ ဂမနေ စ။ ရက်တိ၊
ရက်ေ။ လင်္ကာတိ၊ လင်္ကာေ။ လင်္ကာ။ နိတိ၊ ဓာတု။
၂၇။ (ဓာတုတ္ထ)။ (န) (၂) ကော သေဋ္ဌိ...
မဟန္တံ နိဓာနံ နိဒိဟိတော ကာနိစိပိ လင်္ကာနိ
တတ္ထ ဌပေသိ။ မာဋီ။ ၂။၁၀၄။

လင်္ကာတံ (ကြိ) [လင်္ကာ+အ+တိ။ ပါဏိနိ၊ ဓာတု။
၁၄၅။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၇။ ဓာတုတ္ထ။ လင်္ကာတိ၊
လင်္ကာတိ-သံ။] (၁) ခြေခွင်၏၊ သွား-ကျော်
လွန်-ကျော်သွား-ချော်-၏။ (၂) ပိတ်ပင်-
တားဆီး-ဟန့်တား- ကန့်လန့်ထိုး-ကန့်လန့်
ချ-၏။ (၁) အညဒတ္တု လင်္ကာတိယေဝါတိ
လင်္ကာ၊ ခဠတိတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌာ.၁။၂၉၆။
မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၃၇၈။ အညဒတ္တု ကေန္တေန
လင်္ကာတိယေဝ အတိက္ကမတိ။ အဋ္ဌသာ၊ယော။
၁၄၁။ (၂) လင်္ကာနဋ္ဌ-ကြည့်။

လင်္ကာန (န) [လင်္ကာ+ယု။ လင်္ကာန-သံ။] တားမြစ်-
ပိတ်ပင်-တတ်သော (အနက်)။

လင်္ကာနဋ္ဌ (ပု) [လင်္ကာန+အတ္ထ။ တွဲ-ကိဋ္ဌ-ပြု။
နိတိ၊ သုတ္ထ။ ၁၀၇။] တားမြစ်-ပိတ်ပင်-
တတ်-သော-အနက်-သဘော။ လင်္ကာနဋ္ဌေန
နိဝါရဏဋ္ဌေန လင်္ကာ၊ ပလိသော။ မာဋီ။ ၂။
၁၀၆။

လင်္ကာ (ထိ) [လင်္ကာ+အ+တ္ထိ။ နိတိ၊ ဓာတု။
၂၇။ ဓာနိ၊ ဋီ။ ၂၁၇။ လင်္ကာနိ-သံ။] (၁)
တံခါးကျည်၊ တံခါးချင်၊ မင်းတုပ်။ (၂)
အဝိဇ္ဇာ၊ မောဟ။ (၁) နဂရဒ္ဓါရေ ပလိသ-
သခါတာယ လင်္ကာယာ...အန္တောနဂရပဝေ-
သနမ္ပိ ပစ္စိဇ္ဇတိ။ မာဋ္ဌ။ ၂။၃၇။ အဘိ၊ဋ္ဌာ။ ၂။
၁၃၃။ လင်္ကာတ္ထိ ပလိသော ဘဝေ။ ဓာနံ။
၂၁၇။ (၂) အဝိဇ္ဇာပရိယုဋ္ဌာနံ အဝိဇ္ဇာ

လင်္ဂိမောဟော။ အဘိ၊ ဓ၊ ဣ၊ မဟာနိ။ ၃၂၅။
ဟိတဂ္ဂဟဏဘာဝေန ဟိတာဘိမုခံ ဂန္တံ
န သက္ကောတိ။ အညဒတ္ထု လင်္ဂိတိယေဝါတိ
လင်္ဂိ။ ခဉ္စတိတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ဣ၊ ၁။
၂၉၆။ ဟောနိ၊ ဣ၊ ၃၇၈။

လင်္ဂိ (တိ) [လင်္ဂိ+က] တံခါးကျည်-တံခါး
ချင် - မင်းတုပ် - နှင့်တူသော- (အဝိဇ္ဇာ
မောဟ)။ “လင်္ဂိ”တိ ခေါ် ဘိက္ခု အဝိဇ္ဇာ
ယေတံ အဓိဝစနံ။ ပုက္ခိပလင်္ဂိ ပဗဟ
အဝိဇ္ဇံ။ မ၊ ၁။ ၁၉၇။ လင်္ဂိတိ ခေါ် ဘိက္ခုတိ
ကသ္မာ ဘဂဝါ အဝိဇ္ဇံ လင်္ဂိတိ ကတွာ
ဒဿေတိတိ။... ဧဝမေဝ ယံဿ ဉာဏမုခေ
အဝိဇ္ဇာလင်္ဂိ ပတတိ။ တဿ နိဗ္ဗာနသမ္မာပကံ
ဉာဏဂမနံ ပစ္စိဇတိ။ တသ္မာ အဝိဇ္ဇံ လင်္ဂိတိ
ကတွာ ဒဿေတိ။ မ၊ ၁။ ၂၇၇။ ယထာ ဟိ
မဟာပလိဘသင်္ခါတာ လင်္ဂိ ဒုရုတ္တိဉ္စာ
ဟောတိ။ ဝေမယမ္ပိ လင်္ဂိ ဝိယာတိ လင်္ဂိ။
အဘိ၊ ဣ၊ ၁။ ၂၉၆။ မဟာနိ၊ ဣ၊ ၃၇၈။ လင်္ဂိ
(၂) လည်း-ကြည့်။

လယ် (တိ) [လယ်+အ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၉။
ဓာတုတ္ထ။ လယ်-သံ။ လံဗ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာ-
ဂဓိ။] ခုန်-ပျံ-တတ်သော၊ ကျွမ်းထိုးသော၊
သူ။ ဥဒ္ဓံ လယ်တိတိ လယ် ဝိယ ဥပရိ
ဂစ္ဆတိ။ ဒိ၊ ဣ၊ ၁။ ၂၄၉။ လယ်နဋကယောနိ
လည်း-ကြည့်။

လယ်က (တိ) [လယ်+ဏှ။ ထိ-၌ လယ်ကာ။
လယ်က-သံ။ သက္ကတပိဋက] (၁) ကျွမ်း
သမား၊ ခုန်ပျံ-ကျော်လွှား-ကျွမ်းထိုး-
တတ်သူ။ (၂) လယ်ကဂိုဏ်း၊ ကျွမ်းသမား၊
ဂိုဏ်း။ (မလ္လစသောဂိုဏ်းကြီး ၁၉-ဂိုဏ်းတို့
တွင် တစ်ခု အပါအဝင်ဖြစ်သော လယ်က
ဂိုဏ်း။) (၃) ခုန်ကျော်-ကျော်လွန်-သော
(အာဟာရ)။ (၁) နဋပိ နဋကပံ လယ်-
ကာပိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၇။ လယ်ကာနာမ ယေ

ဝံသဝရတ္တာဒိသု လယ်နကမ္ပံ ကဏေန္တိ။ ဝိ၊ ဣ၊
၃။ ၂၀၇။ ဇိဏ္ဏပုရိသေ ဒိသာ လယ်ကေ ဝိယ
ဘူမိယံ သံပရိဝတ္တကာဒိကိဋ္ဌံ ကိဋ္ဌာပေတိ။
ဇာ၊ ဣ၊ ၂။ ၁၃၀။ (-မိလိန္ဒ။ ၃၃)။ (၂) နဋက
နဋကော လယ်ကာ ပိသာစာ မဏိဘဒ္ဒါ။
မိလိန္ဒ။ ၁၈၉။ (၃) သော ပန အတ္ထတော
ကေဒိဝသံ လယ်ကော ဟောတိ။ အိ၊ ဣ၊ ၂။
၂၂၀။

လယ်တိ (ကြိ) [လယ်+အ+တိ။ လယ်တိ-သံ။
လံဗဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ခုန်-
ကျော်-မြှောက်-ခုန်ပျံ-ကျော်လွှား- ဇာ၊
(၂) ပျံတတ်၏။ (၃) အကျင့်(စည်းကမ်း)
ကို-ခုန်ကျော်-ဖောက်ဖျက်- လွန်ကျူး-
၏။ (၄) ကျွမ်းထိုး၏။ (၅) ပစ္စာ လယ်တိ၊
ကုဗ္ဗရံ ဟနတိ(အံ၊ ၃။ ၃၃)တိ ဒွေပစ္စိမပါဒေ
ဥက္ခိပိတွာ ဝေဟိ ပဟရိတွာ ရထကုဗ္ဗရံ
ဘိန္တတိ။ အံ၊ ဣ၊ ၃။ ၂၁၆။ (၂) ပစ္စသတ္တိယော
လယ်ဿာမိ။ ဇာ၊ ဣ၊ ၁။ ၄၅၅။ ပုတ္တော
ကေ အတိပုစ္ဆံ ဌာနံ လယ်တိ။ ဇာ၊ ဣ၊ ၃။
၄၆၁။ လယ်တွာ (၂) လည်း- ကြည့်။
(၃) လယ်တဗ္ဗ-ကြည့်။ (၄) လယ်န (၃)
ကြည့်။

လယ်ဿသိ-ဇာ၊ ဣ၊ ၁။ ၄၅၅။ လယ်ဿာမိ
-ဇာ၊ ဣ၊ ၁။ ၄၅၅။ လယ်တိ- ဒိ၊ ဣ၊ ၁။ ၁၇၄။
လယ်သိ-မိလိန္ဒ။ ၉၁။ လယ်ယျ-စရိယာ၊
ဣ၊ ၂။ လယ်သိ-အဘိ၊ ဣ၊ ၁။ ၁၅၉။

လယ်န (ထိ၊ န) [လယ်+ယု။ (န) လယ်န-သံ။
လံဗဏ-ပြာ။] (၁) ခုန်ခြင်း။ (၂) အကျင့်
(စည်းကမ်း) ကို-ခုန်ကျော်-ဖောက်ဖျက်-
လွန်ကျူး-ခြင်း။ (၃) ကျွမ်းထိုးခြင်း။ (၄)
ပျံတက်ခြင်း။ (၅) ပျံတက်တတ်သောအရာ
(မိုးတိမ်)။ (၁) ခုန်ခြင်း။ ဗောဓိသတ္တဿ
ပတနဉ္စ ကက္ကဋကဿ သာဋကန္တရတော လယ်-
နဉ္စ... အပစ္စာ အပုရိမံ အဟောသိ။ ဇာ၊ ဣ၊ ၃။

၂၇၇။(၂)အကျင့်(စည်းကမ်း)ကို-ခုန်ကျော်
 -ဖောက်ဖျက်-လွန်ကျူး-ခြင်း။ ဝိပုဋ္ဌိပန္နန္တိ
 ဇာတိဓမ္မကုလဓမ္မဒိလယ်နေန အသမ္မာပဋ္ဌိ-
 ပန္နံ။ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၃၀။ (၃)ကျွမ်းထိုးခြင်း။သော
 လယ်နဓာဝနနစ္စဂီတာဒိနိ ကရောန္တာနံ
 သဟသံသဟသံ ဒဒမာနော ဝိစရိ။ဇာ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။(၄)ပျံတက်ခြင်း။လယ်နာကာရ-
 ပတ္တ-ကြည့်။ (၅)ပျံ တက်တတ်သောအရာ
 (မိုးတိမ်)။ လယ် ဝုစ္စတိ အာကာသေ
 လယ်နတော မေသော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၈။

လယ်နက (တိ) [လယ်န+က။ လယ်+ကက။
 အလယ်၌ န-လာ။ နိရုတ္တိ။၇၉၁။ လယ်နက-
 သံ]ကျွမ်းသမား၊ အမြင့်ခုန်သမား၊ ကျွမ်း
 ထိုးတတ်သူ၊ အမြင့်ခုန်တတ်သူ။ နာဋကာ
 လယ်နကာဒယော။ သာရတ္ထ၊၂။ ၂။ဝိမတိ၊
 ၁။ ၁၀၀။သော တေဿ လယ်နကဿ သန္တိ-
 ကေ သတ္တိလယ်နသိပုံ သိက္ခိတော အာစရိယေန
 သဒ္ဓိံ သိပုံ ဒဿေန္တော ဝိစရတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၃၅၅။

လယ်နကမ္မ (န) [လယ်န+ကမ္မ] ကျွမ်းထိုး-
 ကြိုးတန်းလျှောက်-ခြင်း- အမှု- ကိစ္စ-
 အလုပ်။လယ်ကာ နာမ ယေ ဝိသဝရတ္တာဒိသု
 လယ်နကမ္မံ ကရောန္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။၂၀၇။

လယ်နဋကယောနိ (ထိ) [လယ်+နဋက+
 ယောနိ]ကျွမ်းသမားမျိုး၊ ကျွမ်းထိုး-ကြိုး
 တန်းလျှောက်-၍ ကတတ်သောကချေသည်
 အမျိုး။ ဗောဓိသတ္တော လယ်နဋကယော-
 နိယံ ပဋိသန္တိ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၅။

လယ်နသမတ္တ (တိ) [လယ်န+သမတ္တ]ပျံတက်
 ခြင်းငှာစွမ်းနိုင်သော။ အာကာသေ လယ်န-
 သမတ္တံ ဟောတိ။ ဝဇီရ။ ၁၇၈။

လယ်နသာဓန (န) [လယ်န+သာဓန]ပျံတက်
 ခြင်းကိုပြုစေခြင်း။ တသ္မိံ သောဋ္ဌဇကလာ-
 သင်္ခါတေ ပဒေသေ လယ်နသာဓနဝသေန
 ပဝတ္တစေတနာဝ ဥတ္တရိတရာ။ သာရတ္ထ၊
 ၃။၃၉၈။

လယ်နသိပု (န) (လယ်န+သိပု) ကျွမ်းထိုး-
 အမြင့်ခုန်-ကြိုးတန်းလျှောက်- အတတ်
 ပညာ။ အာစရိယောပနဿ စပုန္နံယေဝ
 သတ္တိနံ လယ်နသိပု ဇာနာတိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၅။

လယ်နာကာရပတ္တ (တိ) [လယ်န+အာကာရ
 = လယ်န+ကာရ + ပတ္တ] ပျံတက်သော
 အခြင်းအရာသို့ ရောက်သော။ သရိရံ
 အာကာသေ လယ်နာကာရပတ္တံ ဝိယ
 ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ ပဋိသိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၄။

လယ်နိယ (တိ)[လယ်+အနိယ။လယ်နိယ-သံ]။
 ကျူးလွန်-ဖောက်ဖျက်-လွန်ဆန်-ငြင်းပယ်
 -အပ်-သင့်-ထိုက်-နိုင်-သော။ ဂရုဝစနံ
 အလယ်နိယံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၂၆။

လယ်နန္တ (တိ) [လယ်+အ + အန္တ။ ထိ-၌
 လယ်နန္တာ၊ လယ်နန္တိ။] ခုန်-ပျံ-ကျော်လွှား
 -တတ်သော။ တဒါ မာလုတေန ဝါယုနာ
 ဧရိတံ စိတ္တံ တူလပိစူ ဝိယ အာကာသံ
 လယ်နန္တော ယေဝ မေ ကာယော ဟောတိ။
 ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၇။ သော တံ ဒိသ္မာ ကေ
 ဝတိ လယ်နန္တော ခဒိရခါဇုကံ ဧက္ကမိ။
 ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၁၁။

လယ်မယ (တိ) [လယ်+မယ။ လယ်+မယ+
 အ။]ပျံအံ့သကဲ့သို့-ဖြစ်-ထင်ရ-သော။ ဧတ္ထ
 ရထေ လယ်မယာ နာနာရတနမယာ ပက္ခိ-
 ဂဏာပိ ပဋိပါဠိယာ ဌိတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၃၉။

လှမ်းမာန (တိ) [လမိ+အ+မာန] ခုန်-ပျံ-
ကျော်လွှား-သော။ လောဟိတေန ပဏ္ဍ-
ရန္တေန လှမ်းမာနော ယာတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။
၅၁။

လှမ်းမိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [လမိ+ဏယ+တွာ]
ခုန်-ကျော်လွှား-၍။ သိနေရူပဗ္ဗတထုဇ်
လှမ်းမိတ္တာ အပရဘာဂေ ဌာတုကာမောသိ။
ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၆၃။

လှမ်းမိတ္တာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [လမိ+ဏယ+တွာ]
လှမ်းမိတ္တာန-ကြည့်။

လှမ်းမိတ္တာန (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [လမိ+ဏယ+
တွာန] ခုန်-ကျော်လွှား-စေရုံ။ စတုတ္ထေ
လှမ်းမိတ္တာနာ (ဇာ၊ ၁။ ၂၇) တိ စတုတ္ထေ
သတ္တိထလေ အပတိတ္တာ အတ္တာနံ လှမ်း-
မိတ္တာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၅၆။

လှမ်းပန (န) [လမိ+ဏာပေ+ယ] အထက်သို့
ပျံတက်စေခြင်း။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လှမ်းပနပုမာဏ (တိ) [လှမ်းပန + ပမာဏ]
(၁) အထက်သို့-ခုန်လွှား-ပျံတက်-စေခြင်း
အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ (န) (၂) အထက်သို့
-ခုန်လွှား - ပျံတက် - စေခြင်းဟု ဆို
အပ်သော- အတိုင်းအရှည်- ပမာဏ။ (၁)
ဝေ ဥဗ္ဗေဂါပိတိ အာကာသေ လှမ်းပန-
ပုမာဏာ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၀၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၄၀။ (န) (၂) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လှမ်းပနပုမာဏပုတ္တ (တိ) [လှမ်းပနပုမာဏ
+ပုတ္တ] အထက်သို့- ခုန်လွှား- ပျံတက်-
စေခြင်း အတိုင်းအရှည်သို့ ရောက်သော။
ဥဗ္ဗေဂါပိတိ ဗလဝတိ ဟောတိ ဥဒ္ဓန္တံ
ကတာ အာကာသေ လှမ်းပနပုမာဏပုတ္တာ။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၉။

လှမ်းပနမတ္တ (တိ) [လှမ်းပန+မတ္တ] လှမ်း-
ပနပုမာဏ(၁) ကြည့်။ ဝိပဿနာပိ ဥက္ကံသ-
ဂတာ ဥဗ္ဗေဂါပိတိသဟဂတာ အာကာသေ
လှမ်းပနမတ္တာပိ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄။

လမိက (တိ) [လမိ+ဣက။ လမိန်-သံ။
လမိ-ပြာ။] ကျွမ်းဘား-ဘားကျွမ်း-ပညာ
ရှင်၊ ခုန်-ပျံ-ခြင်း အတတ်ပညာရှိသူ။
လမိကာ မုဋ္ဌိကာဇေတ္ထ မာယာကာရာ စ
သောဘိယာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၃။

လမိကဓိတု (ထိ) [လမိက+ဓိတု] ကျွမ်းဘား-
ဘားကျွမ်း-ပညာရှင်၏သမီး။ အထေကာ
လမိကဓိတာ ဝံသံ အဘိရုယု တဿ ဥပရိ
ပရိဝဟိတော။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၀။

လမိတ (တိ) [လမိ+တ။ လမိတ-သံ။
လမိအ-ပြာ။] (၁) ချိတ်ဆွဲ-ထောင်-ထား
အပ်သော။ (၂) ကျော်လွှားအပ်သော။
(၁) ဥလ္လမိတောတိ ဥဗ္ဗန္တံတွာ လမိတော။
သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ (၂) သော အာဂမနကာလေ
လမိတံ ဥဒကံ ဂမနကာလေ ဩတရိတွာ
သဏိကံ အဂမာသိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၉။

လမိတဗ္ဗ (တိ) [လမိ+တဗ္ဗ။ လမိတဗျ-သံ။]
အကျင့် (စည်းကမ်း) ကို-ခုန်ကျော်-ဖောက်
ဖျက်-လွန်ကျူး-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။
အတိက္ကမိတဗ္ဗန္တိ အာစာဘုတိက္ကမဝသေန
လမိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။

လမိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [လမိ+တုံ] (၁) ပျံတက်
ခြင်းငှါ။ (၂) အကျင့်-(စည်းကမ်း) ကို-
ခုန်ကျော်-ဖောက်ဖျက်-လွန်ကျူး-ခြင်းငှါ။
(၁) အာကာသံ လမိတုံ သမတ္ထော စ
ဘဝေယျာသိ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၇။ (၂) သာ
သတ္တု အာဏံ လမိတုံ အသက္ကောန္တိ
ဘိက္ခုနီဟိ သဒ္ဓိံ ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာနံ အဂမာသိ။
ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၆။

လမိတု (ထိ၊ ပု) [လမိ+တု] ခုန်-ပျံ-
ကျော်လွှား-နိုင်သောသူ။ အဘိဇာနာသိ နှ
တို့ မဟာရာဇ ဣမိဿာ ပထဝိယာ ဝိဒတ္တိ
ဝါ ရတနံ ဝါ လမိတံ။ မိလိန္ဒ။ ၉၁။

လမိတု (ကြိ၊ ဝိ) [လမိ+တု] (၁) ခုန်-
ကျော်-ကျော်လွှား-၍၊ (ခ) ပျံတက်၍။
(၂) အ ဂျင့် (စည်း ဝမ်း) ကို-ခုန်ကျော်-
ဖောက်ဖျက်-လွန်ကျူး-၍။ (၁) (က)
တလ ဟိ သော ဥသသသတမ္ပိ လမိတု
ဝနမဟိ သာဒိသု နိပတတိ။ ထေရဂ္ဂဠာ။ ၆။
(-မဂ္ဂဠာ။ ၁၁၄။ အိဂ္ဂဠာ။ ၂၁၆။) (ခ) ကဠာ-
သကဏော သုပဏ္ဏရာဇာ ဝိယ အာကာသံ
လမိတု။ သုတ္တနိ။ ၂။ ၂၉၁။ (-အဘိဠာ၊
၁။ ၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၇၀။) (၂) အတိဒဠာ-
ဝါစောတိ အတိဒဠာဝစနော၊ ပရေ
အတိက္ကမိတု လမိတု ဝတ္တံ၊ ပရေသံ
ဂုဏပရိမံသကဝစနောတိ အတ္ထော။ ပေတ၊
ဠာ။ ၁၄။

လမိပိတာမဟ (တိ) [လမိ+ပိတာမဟ]
မိုးဟူသော- အဘိုး - ဘိုးအေ - ရှိသော၊
(ကျိုင်း။ ဓာန်၊ သျှ။ တောင်ပေါက်) ဗျိုင်း-
အောက်၊ ဗျိုင်းနှမ်း။ (ဓာန်၊ သျှ၊ စံ၊ ထား)။
ကာယံ ဗလာကာ သိခိနိ၊ စောရိ လမိ-
ပိတာမဟာ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၀။ လမိပိတာမဟာတိ
လမိ ဝုစ္စတိ အာကာသေ လမိနတော
မေသော၊ ဗလာကာ စ နာမ မေသသဒ္ဓေန
ဂဗ္ဘံ ဂဏ္ဍန္တိတိ မေသသဒ္ဓေါ ဗလာကာနိ
ပိတာ၊ မေသော ပိတာမဟော ဟောတိ။
တေနာဟ “လမိပိတာမဟာ”တိ။ ဇာ၊ ၁။
၂။ ၃၂၈။

လမိဿသိ (ကြိ) [လမိ+ဿသိ] (သင်)
ခုန်လတ္တံ့။ သစေ လမိဿသိ၊ ပဉ္စမာယ
သတ္တိယာ ဝိဒ္ဓေါ မရိဿသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၅၅
-၆။

လမိဿာမိ (ကြိ) [လမိ+ဿာမိ] (ငါ) ခုန်
-လတ္တံ့ -အံ။ ပဉ္စ သတ္တိယော လမိဿာမိ။
ဇာ၊ ၁။ ၄၅၅။

လမိ (တိ) [လမိ+ဏိ။ လမိနိ-သံ။
လမိ-ပြာ။] (၁) မိုးတိမ်။ (၂) ခုန်လွှား
လေ့ရှိသည့် လမိ မည်သော သားသမင်။
(၁) လမိ ဝုစ္စတိ အာကာသေ လမိနတော
မေသော။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၃၂၈။ (၂) စ-မရိ
စလနိ လမိ၊ စျာပိတာ မက္ကဠာ ပိစု။ ဇာ၊
၂။ ၃၄၆။ စာမရိ စလနိ လမိတိ စာမရိမိဂါ
စ စလနိမိဂါ စ။ လမိမိဂါ စ။ ဇာ၊ ၁။
၂။ ၃၁၆။

လမိ (တိ) [လမိ+ဏေ+ဏိ။ ထိ - ည့် လမိနိ။]
(လေ) ကို- ခုန်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်-ခုန်စေ
တတ်- အထက်သို့- မြောက်စေ- မြောက်-
တတ်-သော (သမုဒ္ဓရာ)။ လမိ သမုဒ္ဓံ
ပက္ခန္တိ၊ သာဂရံ အပ္ပသိဒ္ဓိကံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၁၀။
လမိန္တိ နာဝံ ဥလ္လမိနသမတ္တံ။ ဇာ၊ ၁။ ၄။ ၅။

လမိမိဂ (ပု) [လမိ + မိဂ] လမိ (၂)-
ကြည့်။

လမေတိ (ကြိ) [လမိ+ ဏေ+ တိ။ လမိ
ဘာသာယံ။ ပါဏိနိ၊ ဓာတု။ ၁၇၆။ နီတိ၊
ဓာတု။ ၂၉၀။ လမိယတိ - သံ။ လံဆေဣ-
ပြာ။] (၁) ခုန်-ပျံတက်-အထက်သို့ တက်-
၏။ (၂) (အစဉ်ကို) ခုန်ကျော်၏။ (၁)
ဟေဠိမံ အက္ခိဒလံ အဓော... သိဒတိ၊ ဥပရိမံ
ဥဒ္ဓံ လမေတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၇၄။ မ၊ ၁။ ၂။ ၆၆။
သံ၊ ၁။ ၂။ ၆၆။ (- ဒိ၊ ၁။ ၂။ ၄၉။ သံ၊ ၁။
သစ်၊ ၂။ ၉၄။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၄၆၄။) (၂) န ပရိ-
ပတတိတိ န ဝိဂစ္စတိ ဝိထိ န လမေတိ။
အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၈၀။

လမေတု (ကြိ၊ ဝိ) [လမိ+ဏေ+ တိ] ခုန်-
ပျံ-ကျော်လွှား- ခြင်းငှါ။ မေရုံ လမေတု-
မိစ္စတိ။ ထေရိ။ ၄၂၂။

လမ်းတော (ကြိ၊ ဝိ) [လမ်း+တော+တော] (၁) ခုန်-ပျံ-ကျော်လွှား-၍။ (၂) (စကားကို) ခုန်ကျော် - ချန်လှုပ် - ၍။ (၁) ဂေါဏော ဆာတတယ ဝဇ် လမ်းတော နိက္ခမတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။ (၂) ဂဟိတံ ဂဟိတမေဝါတိ။ အာဒိ လမ်းတော ကထနဿ။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၇၉။

လမ်းနွ (တိ) [လမ်း+နွ+အနွ။ ထိ- ဌိ လှမ်းနွာ, လှမ်းနွိ။] ခုန်-ပျံ-ကျော်လွှား -သော။ ဥဒ္ဓိံ လမ်းတိတိ လမ်းနွံ ဝိယ ဥပရိ ဂစ္ဆတိ။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၉၄။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၄၆၄။

လမ်းမိ (ကြိ) [လမ်း+မိ+မိ။ လမ်းတိ- ကြည့်။] (ငါ) ခုန်-ပျံ- ကျော်လွှား- ၍။ အဟံ ဘန္တေ နာဂသေန အဋ္ဌပိ ရတနိယော လမ်းမိ။ မိလိန္ဒ။ ၉၁။

လမ်းယျ (ကြိ) [လမ်း+အ+ယျ] ခုန်တက် -ကျော်လွှား - ကျော်လွန် - ၍။ အပိ လမ်းယျ ဝေလန္တံ၊ ဗောဓိသတ္တာ န ဓမ္မတံ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂။ ၇။

လမ်းသိ (ကြိ) [လမ်း + တော + အ + သိ] (သင်) ခုန်-ပျံ-ကျော်လွှား-၍။ ကထံ တံ မဟာဗုဒ္ဓ အဋ္ဌပိ ရတနိယော လမ်းသိ။ မိလိန္ဒ။ ၉၁။

လမ်းသိ (ကြိ) [လမ်း+တော+တ္တိ] ခုန်-ပျံ- ကျော်လွှား- အထက်သို့တက်- ပြီ။ ကော ကုလဓိတာပိ ဗလဝဗုဒ္ဓါရဗ္ဗဏာယ ဥဗ္ဗေဂါယ ပီတိယာ အာကာသေ လမ်းသိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၉။

လတ္တမိ (ကြိ) [လတ္တ+ထိ+တ-ကို စ-ပြု သ-ကို ဆ-ပြုနီတိ၊ သုတ္တ။ ၉၆။ ရူ၊ ၄၇၇။ လတ္တမိ-မု၊ လတ္တမိ-ပြာ။ လတ္တမိ-သံ။] (၁) ရလိမ့်မည်၊ ရလတ္တံ။ မြင်ရလိမ့်မည်၊

မြင်ရလတ္တံ။ (၁)ယတ္ထ ဝသန္တော ဣတော စိတော စ အနာဟိန္တိတာဝ လတ္တမိ မနော- ဘာဝနိယေ ဘိက္ခူ ဒဿနာယ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။ (၂)ဂေါဓရေ ဘိက္ခဝေ စရဏံ သကေ ပေတ္တိကေ၊ ဝိသယေ န လတ္တမိ မာဗေ ဩကာရံ။ ဒိ၊ ၃။ ၄၇။ မဟာနိ၊ ၃၇၉။ န လတ္တ- တိတိ န လဘိဿတိ န ပဿိဿတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀။ (-မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၀၁)။

လတ္တမိ-ဒိ၊ ၃။ ၄၇။ လတ္တမိ-ဝိ၊ ၁။ ၁၇။ လတ္တမိ-ဝိ၊ ၂။ ၃၄၇။ လတ္တမိ-ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၇။ လတ္တမိ-မ၊ ၂။ ၂၅၇။ လတ္တမိ- သံ၊ ၃။ ၁၄၆။ လတ္တမိ-မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၃၃။ လတ္တမိ-ပေဋ ကော။ ၂၇၉။ လတ္တမိ-ဝိမာနုဉ္စ။ လတ္တမိ-အပ၊ ၂။ ၁၃၂။

လတ္တတု (ကြိ) [လတ္တ+အ+တု။ လတ္တံ သပါ- ကော (ဇာ၊ ၁။ ၃၀၉)တိသပါကော စဏ္ဍာ- လောပိ လတ္တတု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၇။ ၃၇။ =၌ ဖွင့် သောကြောင့် လတ္တတုမသင့်၊ လတ္တတုသာ သင့်သည်။] ရပါစေသတည်း။ လတ္တတု(မ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၆)နိ လတ္တတု။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၃၃။

လတ္တထ (ကြိ) [လတ္တ+ထထ] (သင်တို့)ရကြ လိမ့်မည်၊ ရကြလတ္တံ။ ထေဘိက္ခံ လတ္တထ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၇)။

လတ္တန္တိ (ကြိ) [လတ္တ+ထန္တိ] (ရဟန်းတို့)ရကြ လိမ့်မည်၊ ရကြလတ္တံ။ ဘိက္ခူ စ လာဘံ လတ္တန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇။

လတ္တမာ (ကြိ) [လတ္တ+သာမ။ လတ္တမသာ သင့်ဘွယ်ရှိသည်။] (ငါတို့)ရကြအံ့-လတ္တံ- လိမ့်မည်။ အမှာကမ္ပိ ယဒိ ဘဝေယျ မယမ္ပိ ဘဂဝတော သံပသာဒံ လတ္တမာ (လတ္တမ သင့်သည်။) ပေဋကော။ ၂၇၉။

လစွသိ (ကြိ) [လဘ+သိ] (သင်) ရလိမ့် မည်၊ ရလတ္တံ့။ ဝေမမံလစွသိ ကာမကာမံနိ။ ပေတ။ ၁၇၂။ လစွသိတိ လဘိဿသိ။ ပေတ။ ၄။ ၁၇၅။

လစွသေ (ကြိ) [လဘ+သေ] လစွသိ- ကြည့်။ အနာဂတဗ္ဗိ အဒ္ဓါနေ၊ လစွသေ တံ မနောရထံ။ အပါ ၂။ ၁၃၂။

လစွာ (ထိ) [လဘ+ဆ=လစွ+အာ။ လစွ ပြာ။] ရခြင်း။ လဘနံ လစွာ။ ကစွည်း။ ၆၃၈။ (ရှု။ ၆၆၀။ နိတိ။ သုတ္တ။ ၁၂၆၂)။

လစွာမ (ကြိ) [လဘ+သာမ။ နိတိ။ သုတ္တ။ ၆၆၄-ဖြင့်သာမ-ကိုစွာမ-ပြု။] (ငါတို့) ရကြလိမ့်မည်၊ ရကြလတ္တံ့။ မယဗ္ဗိ လစွာမ ကာလေ ကာလံ မနာပိတေ စက္ခုနာ ရူပေ ပဿိတံ။ ၉၅၃။ ၁၁၂။ လစွာမာတိ လဘိဿာမ။ ၉၅၃။ ၁၈၃။

လစွာမိ (ကြိ) [လဘ+သာမိ။ နိတိ။ သုတ္တ။ ၆၆၄-ဖြင့် သာမိ-ကိုစွာမိ-ပြု။] ရအံ၊ ရလတ္တံ့၊ ရလိမ့်မည်။ နာဟံ လစွာမိ။ မ၊ ၂။ ၅၅၈။

လစွာမသေ (ကြိ) [လဘ+သာမ။ နိတိ။ သုတ္တ။ ၆၆၈။ သေကားအာဂုမံ။] လစွာမ-ကြည့်။ လစွာမသေ ဘာသတိ ယံ အယံ လတာ (ဝိမာန။ ၃၉)တိ အယံ လတာ ယံ သမ္ပတ္တိ တေရဟိ လဘတိတိ ဘာသတိ။ တံ သမ္ပတ္တိ ပတိသု ဓမ္မံ ပစရိတော လဘိဿာမ။ ဝိမာန။ ၄။ ၁၂၄။

လစွိ (ထိ) [လက္ခ+ဤ။ ကုဿ ဆတ္တံ။ လက္ခမိ- သံ။ လစွိ။ လစွိ-ပြာ၊ အဒ္ဓါမာဂဓိ။] လက္ခိ- ကြည့်။ လစွိ=လက္ခိ သိရိတိ အတ္ထော။ နိရုတ္တိ။ ၄၅။

လဇတိ (ကြိ) [လဇ+အ+တိ] ဆို-ဆဲဆို- (ကြော်-လှော်-)၏။ လဇ၊ လာဇ တဇ ဘဿနေ။ လဇတိ၊ လာဇတိ၊ တဇတိ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၄၄။ (-ဓာတုတ္ထ)။

လဇယတိ (ကြိ) [လဇ+ဇယ+တိ။ လဇယတိ- သံ။] ပြု-ထင်စွာပြု-၏။ လဇ ပကာသနေ။ လဇတိ၊ လဇယတိ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၂၉၅။

လဇေတိ (ကြိ) [လဇ+ဇေ+တိ] လဇယတိ- ကြည့်။

လဇ (တိ) [လဇ + အ။ (လဇ+ဥ=လဇု ?) ပါကတ-၌ လဇိနှင့် အနက်တူ လဇုပုဒ် ရှိသည်။ လဇ-သံ။] ရှက်တတ်-အရှက်ရှိ- သော၊ သူ။ လဇတိတိ လဇော၊ ဟိရိမာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။

လဇတိ (ကြိ) [လဇ+အ+တိ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၄၉။ လဇတေ-သံ။ လဇတု-ပြာ၊ အဒ္ဓါမာဂဓိ။] (၁) (က) ရှက်၏။ (ခ) ကြောက်ရွံ့၏။ (၂) စက်ဆုပ်၏။ (၁) (က) အလဇိလာယေ လဇန္တိ။ ဓမ္မ။ ၅၈။ ဟဏယတိတိ လဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ၁။ ၄။ ၁။ ၁။ ၅။ ၅။) (ခ) လဇနသိလ-ကြည့်။ (၂) ဟိရိယတိတိ လဇတိ။ ဇိဂုစ္ဆတိတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ လဇတိ-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။ လဇန္တိ-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၈။ သဇရေ- ဓမ္မ။ ၅၈။ လဇသိ-အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ လဇာမိ- မ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၅။ လဇာပ-ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၁။ လဇေ- ယျ-အံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ လဇေယျာထ-အံ၊ ၄။ ၂။ ၈။ လဇိဿတိ-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၈။ လဇိဿန္တိ- ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ လဇိဿာမိ-သိ၊ ၄။ ၁။ ၈။ ၂။ ၉၇။

လဇန (န) [လဇ+ယု။ လဇန-သံ။ လဇဏ- ပြာ။] (၁) ရှက်ခြင်း။ (၂) ရှုရှာ-စက်ဆုပ်- ခြင်း။ (၃) ကြောက်ရွံ့ခြင်း။ (၁) လဇနကိစ္စ- ကြည့်။ (၂) လဇနကာရသက္ခိတ-ကြည့်။ (၃) လဇနသိလ-ကြည့်။

လဇ္ဇနက (န) [လဇ္ဇန+က] ရှက်ဖွယ်ကောင်း
သော။ ကိသ္ဗိံ ဝိယာတိ ကိဒိ သံ ဝိယ။ လဇ္ဇန-
ကံဝိယ ဟောတိတိ အဓိပ္ပါယော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၈၆။

လဇ္ဇနကိစ္စ (န) [လဇ္ဇန+ကိစ္စ] ရှက်ခြင်း-အမှု-
ကိစ္စ။ ဣဒါနိံ ယေ အာဠဝက လဇ္ဇနကိစ္စံ
နတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။

လဇ္ဇနတ္ထ (ပု) [လဇ္ဇန+အတ္ထ] ရှက်ခြင်းဟူသော
အနက်။ အထ ဝါ လဇ္ဇနတ္ထေ ဣဒံ ဇိရိဒန္တိတိ
ပဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၁၅။ (-သာရတ္ထ၊၃။
၃၂၇)။

လဇ္ဇနသီလ (တိ) [လဇ္ဇန+သီလ] ရှက်-ကြောက်
ရွံ-ခြင်းအလေ့ရှိသော။ လဇ္ဇိ ဟောတိတိ
လဇ္ဇနသီလော ဟောတိ။ ပရိက္ခာရဝိနာသနေ
ဘိတောတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၃၆၄။

လဇ္ဇနာကာရ (ပု) [လဇ္ဇန+အာကာရ] (၁)
ရှက်သောအခြင်းအရာ။ (၂) ရွံရှာ-စက်ဆုပ်
-သောအခြင်းအရာ။ (၃) လဇ္ဇာ တိ လဇ္ဇ-
နာကာရော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ (၂)အောက်
ပုဒ်-ကြည့်။

လဇ္ဇနာကာရသန္တိတ (တိ) [လဇ္ဇနာကာရ+
သန္တိတ] ရွံရှာ-စက်ဆုပ်-သောအခြင်းအရာ
အားဖြင့် ကောင်းစွာစည်သော။ လဇ္ဇနာ-
ကာရသန္တိတာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၅၄)တိ ပါပတော
ဇိဂုစ္ဆနာကာရသန္တိတာ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၉၄။

လဇ္ဇနိယ (တိ) [လဇ္ဇ+ဏေ+အနိယ။လဇ္ဇနိယ-
သံ။ လဇ္ဇဏိဇ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] ရှက်စေဘတ်
သော-ရှက်ဖွယ်-အမှု။ သစေ ပန ဣမံ
ဌာနံ သမဏော ဂေါတမော အာဂစ္ဆေယျ။
အတိဝိယ လဇ္ဇနိယံ ဘဝိဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၅၇။

လဇ္ဇန္တ (တိ) [လဇ္ဇ+အ+အန္တ-သိ-ဋ္ဌိ လဇ္ဇန္တာ၊
လဇ္ဇန္တိ။] ရှက်တတ်သော။ သူ။ သော ထေရေ
ဂါရဝေန လဇ္ဇန္တော န ပရိဘူတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊
၁။ ၂၅၃။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၇၁)။

လဇ္ဇန္တိ (ကြိ) [လဇ္ဇ+အ+အန္တိ။ လဇ္ဇတိ-မှ။]
(ရဟန်းတို့) ရှက်ကြကုန်၏။ တေ ပန တံ
ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ဝိစရန္တာ တေန လဇ္ဇန္တိ နာမ။
ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၅။

လဇ္ဇမာန (တိ) [လဇ္ဇ+အ+မာန။လဇ္ဇမာဏ-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ရှက်သော။ ကုလပုတ္တော
မမ လဇ္ဇမာနော... ကေယာနေပိ အနိသိ-
ဒိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၄။ ဉာတကေ ဝါ ဒိဿာ
လဇ္ဇမာနာ န နစ္စန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၇။ (-ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၉၃)။

လဇ္ဇမာနရူပ (တိ) [လဇ္ဇမာန+ရူပ] ရှက်သော
သဘောရှိသော။ကေသ္မိံ ဩကာသေ လဇ္ဇ-
မာနရူပါ အဋ္ဌာသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။

လဇ္ဇရေ (ဂြိ) [လဇ္ဇ+အ+အန္တိ။ ရူ၊ ၄၇၈။]
လဇ္ဇန္တိ-ကြည့်။ လဇ္ဇိတာယေ န လဇ္ဇရေ။
ဓမ္မ၊၅၇။

လဇ္ဇဝ (ပု၊န) [လဇ္ဇ+ဏ။ ဝ၊လာ။ မောဂါ၊၄။
၆၀။သျှ။ လဇ္ဇ+ဏ။ မုဒု-မှ မဒ္ဒဝ ဖြစ်သကဲ့
သို့ လဇ္ဇ-မှ လဇ္ဇဝ ဖြစ်၏။] ရှက်တတ်သူ-
အရှက်ရှိသူ-၏အဖြစ်။ (ဟိရိ)။ အဇ္ဇဝဉ္စ
လဇ္ဇဝဉ္စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၉။ လဇ္ဇဝန္တိ “တတ္ထ-
ကတမောလဇ္ဇဝေါ။ယော ဟိရိယတိ ဟိရိယိ-
တဗ္ဗေန ဟိရိယတိ ပါပကာနံ အကုသလာနံ
ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ။အယံ ဝုစ္စတိ လဇ္ဇဝေါ”
တိ ဝေ ဝုတ္တော လဇ္ဇိဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ ၃။
၁၆၃။ လဇ္ဇတိတိ လဇ္ဇိ၊ ဟိရိမာ၊ တဿ
ဘာဝေါ လဇ္ဇဝံ၊ ဟိရိတိ အတ္ထော၊ ဒီ၊ဋီ၊၃။
၁၇၆။ (အံ၊ဋီ၊၂။၆၀)။

လဇ္ဇဝန္တ (တိ) [လဇ္ဇာ+ဝန္တ။ လဇ္ဇာဝတံ-သံ။]
ရှက်ခြင်းရှိသော။ သူ။ လဇ္ဇာလု တု စ
လဇ္ဇဝိ။ ဓာနံ၊၇၃၃ (က၊မူ)။

လဇ္ဇာသိ (ကြိ) [လဇ္ဇာ+အ+သိ] (သင်)ရှက်၏။ သတ္တာ နံ ဩလောကေတွာ “လဇ္ဇာသိ အာဠဝကာ” တိ ပုစ္ဆိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၁။

လဇ္ဇာ (ထိ) [လဇ္ဇာ+အ+အာ။ လဇ္ဇာတိ ပါပါတိ လဇ္ဇာ။ ဓာနံ၊ ဌိ၊ ၁၅၀။ လဇ္ဇာ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ရှက်-စက်ဆုပ်-သော အခြင်းအရာ၊ ရှက်-စက်ဆုပ်-ခြင်း၊ ရှက်-စက်ဆုပ်- တတ်သောတရား၊ ဟိရိ။ (၂) ရှက်-ကြောက်-ထိတ်လန့်-ခြင်း၊ ရှက်-ကြောက်- ထိတ်လန့်- တတ်သောတရား၊ ဟိရိ၊ ဩတ္ထပ္ပ။ (၁) ယေသံ နတ္ထိ သမ္ပဇာန မုသာဝါဒေ လဇ္ဇာ။ မ၊ ၂။ ၇၇။ လဇ္ဇာတိ လဇ္ဇနာကာရော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၅၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၅၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၇။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၇။ (-ဝိ-ဌ၊ ၁။ ၃၀၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁။ ၃၃၇။) (၂) လဇ္ဇာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၉) တိ ဟိရိ ဩတ္ထပ္ပာနမဓိဝစနံ ဒဠ္ဗဗ္ဗံ သိ၊ ဌိ၊ သင်၊ ၁။ ၃၂၀။ လဇ္ဇိလည်း-ကြည့်။

လဇ္ဇာကာရ (ပု) [လဇ္ဇာ+အာကာရ] ရှက်သော အခြင်းအရာ။ လဇ္ဇာကာရေန ပါ ပါ နံ အကရဏရာဘာ ဟိရိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၄။

လဇ္ဇာဓိက [လဇ္ဇာ+အဓိက] လွန်ကဲသော ရှက်ခြင်းရှိသော၊ သူ၊ အရှက်လွန်ကဲ-အရှက်ကြီး-သူ။ အတ္တာ ဝေ ဂရု အဓိပတိ တေဿာတိ အတ္တဂရု၊ လဇ္ဇာဓိကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၃၅။

လဇ္ဇာပန (တိ) [လဇ္ဇာ+ဏာပေ+ယ] အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လဇ္ဇာပနိက (တိ) [လဇ္ဇာပန+ဏိယ။ လဇ္ဇာပန+ဏိယ-ဣက။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ဂ၊ ၄၂။ လဇ္ဇာပန+က။ ထိ-ဌိ-အ-ကို-ဣ-ပြု]။ ရှက်စေတတ်သော၊ သူ။ အရေ ကုလလဇ္ဇာပနိကေ အမှေဟိ ပုရိမ-တရံ အာဂန္ဓာ ကဿာ ဣဓ ဌိတာသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၀၂။

လဇ္ဇာပယိံသု (ကာ၊ ကြိ) [လဇ္ဇာ+ဏာပယ+ဉ္ဇ] ရှက်စေကြကုန်ပြီ။ သဗ္ဗေပိ အသိတိ-မဟာသာဝကာ အဝသေသဘိက္ခု။ စ တံ အာယသ္မန္တံ နန္တံ လဇ္ဇာပယိံသု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။

လဇ္ဇာပဿယ(တိ) [လဇ္ဇာ+အပဿယ] ရှက်ခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော- အမှီ- သဟဲ- တကဲ- ရှိသော။ ယာယ မဟာပုရိသော အက္ခာ-ဓိပတိ လဇ္ဇာ ပဿယော အဘိနိဟာရ-သမ္ပန္နော စ ဟုတွာ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၀။

လဇ္ဇာပိတ (တိ) [လဇ္ဇာ+ဏာပေ+တ] ရှက်စေအပ်သော။ တာယမိ သရာဇိကာယ ပရိ-သာယ အန္တရေ လဇ္ဇာပိတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၂၅)။

လဇ္ဇာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [လဇ္ဇာ+ဏာပေ+တိ။ လဇ္ဇာပယတိ-သံ]။ ရှက်စေ၏။ လဇ္ဇာပေသိ စသဉ်-ကြည့်။ လဇ္ဇာပေသံ-အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၃။ လဇ္ဇာပေထ-ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၉။ လဇ္ဇာပေမိ-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။ လဇ္ဇာပေသိ-ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။ လဇ္ဇာ-ပေသာမိ-ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၅။ လဇ္ဇာပယိံသု-ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။

လဇ္ဇာပေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [လဇ္ဇာ+ဏာပေ+တုံ] ရှက်စေခြင်းငှာ။ န သက္ကာ ဣမံ လဇ္ဇာပေတုံ ဝါ ပလာပေတုံ ဝါ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၁၄။

လဇ္ဇာပေတုကာမ (ယိ) [လဇ္ဇာပေတုံ+ကမ+ဏ] ရှက်စေခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ ရှက်စေလိုသော။ ကုက္ကုဋေ တံ လဇ္ဇာ-ပေတုကာ-မောမာနသိ ဝါစံ နိစ္စာရေတွာ ပဌမံ ဂါထ-မာဟ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။

လဇ္ဇာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [လဇ္ဇာ+ဏာပေ+တွာ] ရှက်စေ၍။ ဣမံ ဧကော နိဂ္ဂဟေတွာ လဇ္ဇာပေတွာ ကထေဿာမိ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇။

လဇ္ဇာပေထ (ကာ၊ ကြိ) [လဇ္ဇ+ဏာပေ+ထ] (သင်တို့) ရှက်စေကုန်၏။ ကိံ ဘန္တေ အမေ့ လဇ္ဇာပေထ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၉။

လဇ္ဇာပေန္တ (တိ) [လဇ္ဇ+ဏာပေ+အန္တ။ ထိ- ဌိ လဇ္ဇာပေန္တာ လဇ္ဇာပေန္တိ။] လဇ္ဇာပနိက နှင့်အနက်တူ။ တေ လဇ္ဇာပေန္တော မဟာ- သတ္တော ပဉ္စမံ ဂါထမာဟ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၃။

လဇ္ဇာပေမိ (ကာ၊ ကြိ) [လဇ္ဇ+ဏာပေ+မိ] (ငါ) ရှက်စေ၏။ နာဟံ တံ မဟာရာဇ လဇ္ဇာ- ပေမိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။

လဇ္ဇာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [လဇ္ဇ+ဏာပေ+သိ] (သင်) ရှက်စေ၏။ ကသ္မာ အရဟန္တေ လဇ္ဇာ- ပေသိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။

လဇ္ဇာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [လဇ္ဇ+ဏာပေ+ ဤ] (မထေရ်) ရှက်စေပြီ။ ဓမ္မသေနာပတိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော ... ထေရံ လဇ္ဇာပေသိ နိတ္ထေဇ အကာသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။

လဇ္ဇာပေသာမိ (ကာ၊ ကြိ) [လဇ္ဇ+ဏာပေ+ သာမိ] (ငါ) ရှက်စေ-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ ဣမံ ရာဇာနံ နိဂ္ဂဏိတော လဇ္ဇာပေသာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၅။

လဇ္ဇာဘယ (န) [လဇ္ဇာ+ဘယ] ရှက်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်း။ သော အရညံ ပဝိသိတော မရဏဘယေန နိဝတ္တတိ။ လဇ္ဇာဘယေန ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၀။

လဇ္ဇာမ (ကြိ) [လဇ္ဇ+အ+မ] (ငါတို့) ရှက် ကုန်၏။ မယံ လဇ္ဇာမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀။

လဇ္ဇာမိ (ကြိ) [လဇ္ဇ+အ+မိ] (ငါ) ရှက်၏။ သတ္တု လဇ္ဇာမိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၂။

လဇ္ဇာယန္တ (တိ) [လဇ္ဇာ+အာယ+အန္တ။ လဇ္ဇာ ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ကစည်းငှာ-သုတ် ဖြင့် အာယပစည်းသက်။ ဝိလျံ။ ထိ-ဌိ လဇ္ဇာ- ယန္တာ လဇ္ဇာယန္တိ။] ရှက်ခြင်းကို ပြု-ရှက် -တတ်သော၊ သူ။ တဿ လဇ္ဇာယန္တာ ပဌမတရံ ပဉ္စံ အပုစ္ဆိတော တေန ပုစ္ဆိတေ ဒုတိယော ဟုတော သတ္တာရံ ပဉ္စံ ပုစ္ဆိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၀။

လဇ္ဇာယမာန (တိ) [လဇ္ဇာ+ အာယ+ မာန။ လဇ္ဇာယန္တ-ကြည့်။] အယံ ဟိ ကေဏိယော တုစ္ဆဟတ္ထော ဘဂဝတော ဒဿနာယ ဂန္တိ လဇ္ဇာယမာနော... အဂမာသိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၃။

လဇ္ဇာလု (ပု) [လဇ္ဇာ+အာလု။ လဇ္ဇာလု-သံ။ ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂမိ။] အရှက်ကြီးသော၊ သူ။ လဇ္ဇာလု-ကြည့်။

လဇ္ဇာသဒ္ဒ (ပု) [လဇ္ဇာ+သဒ္ဒ] လဇ္ဇာ-သဒ္ဒါ။ လဇ္ဇာသဒ္ဒေါ ဟိရိအတ္ထော။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂၈။

လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဍိတ (တိ) [လဇ္ဇာသဘာဝ+ သဏ္ဍိတ] (မကောင်းမှု-မှ-ကို) ရှက်-စက် ဆုပ်- သော သဘောအားဖြင့် ကောင်းစွာ တည်သော။ လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဍိတာ ဟိရိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၈။ လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဍိတာတိ ပါပတော ဇီဂုစ္ဆနရူပေန အဝဋ္ဌိတာ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၇၃။ လဇ္ဇာ ဝေ သဘာဝေါ လဇ္ဇာသဘာဝေါ၊ တေန သဏ္ဍိတာ။ အဋ္ဌသာ၊ ယော၊ ၁၀၃။

လဇ္ဇာသမ္ပန္န (တိ) [လဇ္ဇာ+သမ္ပန္န] ရှက်ခြင်း နှင့်ပြည့်စုံသော။ ကော လဇ္ဇာသမ္ပန္နော ပဟရေယျ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၃၂။

လဇ္ဇိဂဏ (ပု) [လဇ္ဇိ+ဂဏ] လဇ္ဇိဂိုဏ်း၊ အရှက် ရှိသူတို့၏-ဂိုဏ်း- အပေါင်း- အသင်း-အဖွဲ့ အစည်း။ လဇ္ဇိဂဏတော ဝိယောဇနဝသေန ဝိဿဇေတဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၉။

လဇ္ဇိဋ္ဌာန (န) [လဇ္ဇိ+ဋ္ဌာန] လဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်တို့၏-
အရာ-ဋ္ဌာန၊ အရှက်ရှိသူတို့၏-အရာ-တည်
ရာ-နေရာ။ ဋ္ဌာနေ နှင့် တိဋ္ဌတိတိ လဇ္ဇိဋ္ဌာနေ
နှစ်တို့၊ ကာယဝါစာသု ဝိတိက္ကမော
ဟောတိ ဝေါတိအဓိပ္ပါယော။ဝိမတိ။၁။၂၀၈။

လဇ္ဇိတံ (တိ) [လဇ္ဇာ+ဣတ။လဇ္ဇာ သဉ္ဇာတာ
အဿာတိ လဇ္ဇိတော။ ကပ္ပဒ္ဒမ။ မောဂ်၊၄။
၄၅။ လဇ္ဇိတ-သံ။ လဇ္ဇိအ-ပြာ၊ လဇ္ဇိယ-
အဒ္ဒမာဂဓိ။]ဖြစ်သောရှက်ခြင်းရှိသူ၊ အရှက်
ရှိသူ၊ ရှက်တတ်သူသော ဘိက္ခု တေန ပရိ-
ဟာသေန လဇ္ဇိတော နေဝ ဥဒ္ဒေသံ ဂက္ခိ၊
န သဇ္ဈာယမကာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။

လဇ္ဇိတံ (န) [လဇ္ဇ+တ] မကောင်းမှုမှ ရှက်
ခြင်း။တေသံ အလဇ္ဇိတဗ္ဗေန လဇ္ဇိတံ
လဇ္ဇိတဗ္ဗေန အလဇ္ဇိတံ...မိဗ္ဗာဒိဋ္ဌိ ဟောတိ။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆။ (-ဝိမတိ။၁။၃၄၂)။

လဇ္ဇိတဗ္ဗ (တိ) [လဇ္ဇ+တဗ္ဗ။လဇ္ဇိတဗ္ဗ-သက္ကတ-
ပိဋက။] ရှက်အပ်သောအမှု၊ ရှက်ဖွယ်။သစေ
ကောစိ ပဿေယျ၊ လဇ္ဇိတဗ္ဗံ ဘဝေယျ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃၈-
၉)။

လဇ္ဇိတဗ္ဗက (တိ) [လဇ္ဇိတဗ္ဗ+က] လဇ္ဇိတဗ္ဗ-
ကြည့်။ သစာဟံ စဏ္ဍာလဿ သန္တိကေ'တိ
ဝက္ခာမိ၊ လဇ္ဇိတဗ္ဗကံ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။
၄။၂၀၃။

လဇ္ဇိတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [လဇ္ဇိတဗ္ဗ+ယုတ္တ+က]
ရှက်အင်သည်နှင့် ယှဉ်သော၊ ရှက်ခြင်းငှါ
လျှောက်ပတ်သော။ ကော ကုလပုတ္တော
ဥစ္စာရပဿာဝါဒိနိ ကဏေန္တော လဇ္ဇိတဗ္ဗ-
ယုတ္တကံ ကေ ဒိသ္မာ လဇ္ဇနာကာရပုတ္တော
ဘဝေယျ ဟိဋ္ဌိတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၅။၀။

လဇ္ဇိတာယေ (တိ) [လဇ္ဇိ+တဗ္ဗ+သ္မိံ။ တဗ္ဗ-
သဒ္ဓါကို သ္မိံ ဝိဘတ်နှင့်တကွ တာယေ ပြု။
နိတိ၊သုတ္တ။၄၅၅။ ဂိုက်ဂါး၏ P-L-L ကျမ်း
၂၂၃-၄-နှာ၌ တဗ္ဗကံသ္မိံ တာယ-ပစ္စည်းထား
သည်။ လဇ္ဇိတဗ္ဗ = လဇ္ဇိတာယ။ မောဂ်၊၄။
၇၇-၌ လဇ္ဇိတံပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အရဟ အနက်၌
အာယပစ္စည်းသက်သည်။] ရှက်-အပ်-သင့်
-ထိုက်-သော၊ ရှက်ခြင်းငှါ ထိုက်သော။
အလဇ္ဇိတာယေ လဇ္ဇန္တိ လဇ္ဇိတာယေ န လဇ္ဇ-
ရေ။ မေ၊၅၇။လဇ္ဇိတာယေတိ အပဋိစ္စန္ဓေန
ဟိရိကောပိနဂေန လဇ္ဇိတဗ္ဗေန။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၃၀၅။

လဇ္ဇိတံ (ကြိ၊ဝိ) [လဇ္ဇ+တံ] ရှက်ခြင်းငှါ။ န
စိရံ ဘိက္ခုဘာဝေဋ္ဌတော အဝဿိကောဥပုဗ္ဗ-
ဇိတတ္တာ လဇ္ဇိတံ ဇာနာတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။

လဇ္ဇိတော (ကြိ၊ဝိ) [လဇ္ဇ+တော] ရှက်၍။ ကေ-
ဝါရံ လဇ္ဇိတော ဂတော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။

လဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ဓမ္မ (ပု) [လဇ္ဇိ+ဓမ္မ] လဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်-
အရှက်ရှိသူ-တို့၏သဘော။ လဇ္ဇိဓမ္မံ သြက္ကမိ။
ဝိ၊၄။၁၃၇။ အဇ္ဈတ္တံ လဇ္ဇိဓမ္မံ သြက္ကမိတွာ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။ ယထာ-
ဝုတ္တေသု ကေကမ္မာဒိသု အလဇ္ဇိနံ လဇ္ဇိဓမ္မေ
အနောက္ကန္တန္တ လဇ္ဇိဟိ သဟ သံဝါသော
နတ္ထိ။ ငိမတိ၊၁။၁၄၁။

လဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ပဂ္ဂဟ (ပု) [လဇ္ဇိ+ပဂ္ဂဟ] လဇ္ဇိ-
အရှက်ရှိသော-ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်း။
အပရေ ဒေ ပဂ္ဂဟာ.. လဇ္ဇိ(လဇ္ဇိ) ပဂ္ဂဟော
အလဇ္ဇိ (ဇ္ဇိ) ပဂ္ဂဟော။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၂။၂၇၄။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။၆၉။

လဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ပဂ္ဂဟတ္ထ (ပု) [လဇ္ဇိပဂ္ဂဟ+အတ္ထ] လဇ္ဇိ-
အရှက်ရှိသော - ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ချီးမြှောက်
ခြင်းအကျိုး။ အလဇ္ဇိ (ဇ္ဇိ) နိဂ္ဂဟတ္ထာယ
ဟိ လဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ပဂ္ဂဟတ္ထာယ စ သိက္ခာပဒံ
ပညတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁။

လဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ပရိဘောဂ (ပု) [လဇ္ဇိ + ပရိဘောဂ] လဇ္ဇိ - အရှက်ရှိသော-ပုဂ္ဂိုလ်၏ သုံးဆောင်ခြင်း။ လဇ္ဇိ (ဇ္ဇိ) ပရိဘောဂေါ အလဇ္ဇိ (ဇ္ဇိ) ပရိဘောဂေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၆၈။

လဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ပရိသာ (တိ) [လဇ္ဇိ+ပရိသာ] လဇ္ဇိ-အရှက်ရှိသော-ပရိသတ်။ ယဒါ တေသံ လဇ္ဇိ- (ဇ္ဇိ) ပရိသာ ဥဿန္နာ ဟောတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၂၅၄။ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၈။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၉)။

လဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ပုဂ္ဂလ (ပု) [လဇ္ဇိ+ပုဂ္ဂလ] လဇ္ဇိ-အရှက်ရှိသော-ပုဂ္ဂိုလ်။ဒေဝိသော ဝုစ္စတိ လဇ္ဇိ- (ဇ္ဇိ)ပုဂ္ဂလော။ ဝိ၊ဇ္ဇ၊ ၂။ ၂၇၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၆၅။

လဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ပေသလ(တိ) [လဇ္ဇိ+ပေသလ(=ပိယ +သီလ)] သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂။ အရှက်ရှိသည် ဖြစ်၍ သီလကို ချစ်မြတ်နိုးသောသူ။ အယံ သီလဝါ ဂုဏဝါ လဇ္ဇိ (ဇ္ဇိ) ပေသလော အာစာရသမ္ပန္နော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၆၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၉၊ ၃၁၈)။

လဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ဘိက္ခု (ပု) [လဇ္ဇိ+ဘိက္ခု]လဇ္ဇိ-အရှက်ရှိသော-ရဟန်း။ ကေဿ လဇ္ဇိ (ဇ္ဇိ) ဘိက္ခုနော သန္တကော ပတ္တော ဒါတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၉၅။ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂၆၉။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၂၉)။

လဇ္ဇိမနုဿ (ပု) [လဇ္ဇိ+မနုဿ]အရှက်ရှိ-ရှက်တတ်-သောလူ။တထာရူပံ ဂရုဋ္ဌာနိယံ ဘိက္ခုဝါ လဇ္ဇိမနုဿံ ဝါ ဒိသ္မာ နိမန္တေတုမ္ပံ သက္ကာဟောတိ။ ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၃၃၈။

လဇ္ဇိလက္ခဏ (န) [လဇ္ဇိ+လက္ခဏ] လဇ္ဇိ-အရှက်ရှိသော-ပုဂ္ဂိုလ်၏ လက္ခဏာ၊ လဇ္ဇိ-အရှက်ရှိသော-ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍-မှတ်ကြောင်း-သိကြောင်း-တရား။ လဇ္ဇိလက္ခဏေပိ သေဝနယော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၉။ (လဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်၏ လက္ခဏာသည်- (၁) စေတနာ နှင့် တကူစေ့ဆော်၍ (သိလျက်) အာပတ်သို့ မပျောက်

ခြင်း။ (၂) သင့်ပြီးသော အာပတ်ကို မလျှို့ဝှက်ခြင်း။ (၃) ဆန္ဒာတိအစရှိသော အဂတိလေးပါးသို့ မလားရေးကံခြင်း-ဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိသည်။ ဝိ၊ဇ္ဇ၊ ၂။ ၂၇၉။ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၆၅)။

လဇ္ဇိဿတိ (ကြိ) [လဇ္ဇိ+ဿတိ+လဇ္ဇတိ-မှ။] ရှက်- အံ- လတ္တံ- လိမ့်မည်။ (ရှက်သလို ဖြစ်-အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။) ဣဒါနိ ကံ အညံ ဒိသ္မာ မဇ္ဈဇာ လဇ္ဇိဿတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။ လဇ္ဇိဿတိတိ လဇ္ဇာ ဝိယ ဘဝိဿတိ၊ ဝိဇ္ဇိဿတိတိ အတ္ထော။သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၂။ ၄၀၅-၆။

လဇ္ဇိဿန္တိ (ကြိ) [လဇ္ဇိ+ဿန္တိ။ လဇ္ဇတိ-မှ။] ရှက်ကုန်- အံ- လတ္တံ- လိမ့်မည်။ ဗောဓိ-သတ္တာနံ အညာဏဘာဝကရာ ဂီလေသာ တယံ ကိံ လဇ္ဇိဿန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂၁။

လဇ္ဇိဿာမိ (ကြိ) [လဇ္ဇိ+ဿာမိ] (ငါ) ရှက်-အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ ပဌမံ အလဇ္ဇမာနောပိ ဣဒါနိ လဇ္ဇိဿာမိ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၂။ ၂၉၇။

လဇ္ဇိ (တိ) [လဇ္ဇိ+ဏိ။လဇ္ဇာ+ဤ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။ ၁၇၆။ထိ-ဋ္ဌိ လဇ္ဇိနိ။ လဇ္ဇိနိ-သက္ကတပိဋက။] (၁) အရှက်ရှိသူ၊ (မကောင်းမှုဒုစရိုက်မှ) ရှက်ခြင်းရှိသူ၊ ရှက်တတ်သူ။ (၂) အရှက်အကြောက် ရှိသူ၊ (မကောင်းမှုဒုစရိုက်မှ) ရှက်-ကြောက်-ခြင်းရှိသူ။ သမဏော ဂေါတမော နိဟိတ-ဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္ထော လဇ္ဇိ။ဒိ၊ ၁။ ၄။ (-မ၊ ၁။ ၂၃၇။အံ၊ ၁။ ၂၁၁။ အဘိ၊ပု။ ၁၆၆)။ လဇ္ဇိတိ ပါပဇိဂုဋ္ဌနုလက္ခဏာယ လဇ္ဇာယ သမန္နာ-ဂတော။ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၀။အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၈၉)။ လဇ္ဇိ ကုက္ကုစ္စကော သိက္ခာကာမော(ဟောတိ)။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၄၃။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၆၃။ လဇ္ဇတိတိ လဇ္ဇိ၊ ဟိရိမာ။ဒိ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။ ၁၇၆။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၇၂၊ ၄၄၀။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၉)။(၂) သဗ္ဗတ္ထသံဝုတော လဇ္ဇိ၊ ရက္ခိတောတိ ပဝုစ္စတိ။

သံ၊ ၁။ ၇၃။ လဇ္ဇိတိ ဟိရိမာ။ လဇ္ဇိဂဟဏေန
 စေတ္ထ ဩတ္တပ္ပမ္ပိ ဂဟိတမေဝ ဟောတိ။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၂၀။ (-ဒိ၊ ၅။ ၁။ ၁၆။ သိ၊ ၅။ သင်၊ ၁။
 ၃၂၀)။ (လဇ္ဇိ-သဒ္ဓါသည် ရှက်တတ်သူ
 သာမန်ကို ဟောပြောသော်လည်း ဘုရား
 ရှင်၏ အလိုတော်အားဖြင့်ကား- ရှက်သင့်
 သော ကာယဒုစရိုက် စသည်တို့မှ ရှက်တတ်
 သောသူကိုသာ “လဇ္ဇိ” ဟု ဟောကြားတော်
 မူသည်။ ထိုလဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း (၁)
 သုတ်, အဘိဓမ္မာတို့၌ လာသောလဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်။
 (၂) ဝိနည်း၌လာသော လဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍
 ၂-မျိုးရှိသည်။ ထိုတွင် သုတ်, အဘိဓမ္မာ
 တို့၌ ကာယဒုစရိုက် စသည်တို့မှ ရှက်တတ်
 သောလူ, ရှင်, ရဟန်းကို “လဇ္ဇိ” ဟု
 ဟောတော်မူ၍ ဝိနည်း၌ကား စေတနာနှင့်
 တက္ခဏစေ့ဆော်၍ အာပတ်သို့လည်း မရောက်,
 သင့်ရောက်အပ်ပြီးသော အာပတ်ကိုလည်း
 မလျှို့ဝှက်, အဂတိလေးပါးသို့လည်း မလား
 ရောက်သော ရဟန်းကိုသာ “လဇ္ဇိ” ဟု
 ဟောတော်မူသည်။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၉။ ဒိ၊ ၁။ ၄။ မ၊
 ၁။ ၂၃၇။ သံ၊ ၁။ ၇၃။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၆၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၁၄၂။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၁၂၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။
 ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅။)

လဇ္ဇိအနုဂဟ (ပု) [လဇ္ဇိ+အနုဂဟ] လဇ္ဇိပုဂဟ
 -ကြည့်။ အပိ စ ခေါ အနာပတ္တိသညိ-
 တာယ လဇ္ဇိအနုဂဟေန ဝိနယာနုဂဟေန စ
 ထေရော ပက္ခော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၄။

လဇ္ဇိဂဟဏ (န) [လဇ္ဇိ-ဂဟဏ] လဇ္ဇိ-သဒ္ဓါ။
 လဇ္ဇိ (၂) ကြည့်။

လဇ္ဇိယတိ (ကြိ) [လဇ္ဇာ+ဤယ+တိ။ လဇ္ဇိ+
 ယ+တိ။ လဇ္ဇာယတိ ဖြစ်သင့်သည်။ လဇ္ဇာ-
 ယတေ-သံ] ရှက်၏။ နှိပ်စက်၏။ ဟိရိယတိ
 (မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁) တိ လဇ္ဇိယတိ ပိဋိယတိ။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၁၅။

လဇ္ဇိယန္တ (တိ) [လဇ္ဇာ+ဤယ+အန္တ။ လဇ္ဇိ+
 ယ+အန္တ။ ထိ-ဌိ လဇ္ဇိယန္တာ, လဇ္ဇိယန္တိ။
 လဇ္ဇာယန္တ-ဖြစ်သင့်သည်။] လဇ္ဇန္တ-ကြည့်။
 သက္ကာရံ လဇ္ဇိယန္တော အာဟာရံ ဥပစ္စန္တိတိ။
 ဝဇီရ။ ၁၆၀။

လဇ္ဇိသဘာဝ (ပု) [လဇ္ဇိ+သဘာဝ] လဇ္ဇိဓမ္မ-
 ကြည့်။ အဘိနဝါနံ အာဂန္တုကာနံ လဇ္ဇိ-
 သဘာဝံ ခန္တိမေတ္တာဒိဂုဏသမဂီတဉ္စ ကတံ-
 ပါဟံ သုဋ္ဌာဝိမံသိတွာဝ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀။

လဇ္ဇိသာမဏေရဂ္ဂဟဏ (န) [လဇ္ဇိသာမဏေရ+
 ဂဟဏ] လဇ္ဇိသာမဏေရ-သဒ္ဓါ။ ဝုတ္တ-
 နယေန ယထာ တဏှုလာဒိနိန ပစ္စန္တိ၊
 တထာ လဇ္ဇိယေဝ သမ္မာဒေတွာ ဒေတိတိ
 လဇ္ဇိသာမဏေရဂ္ဂဟဏံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၁။

လဇ္ဇိဿန္တ (တိ) [လဇ္ဇိ+ဥဿန္တ] များသော
 လဇ္ဇိရှိသော၊ လဇ္ဇိ-အရှက်ရှိသူ-များစွာ-
 ရှိ-ပါဝင်-သော။ လဇ္ဇိဿန္တာယ ပရိသာယ
 ဝိဝဋ္ဌကော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၂။ (-ဒိ၊ ၅။ ၂။ ၆၀။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄)။

လဇ္ဇေယျ (ကြိ) [လဇ္ဇ+အ+ယျေ] ရှက်ရ၏။
 ကထံ န သော န လဇ္ဇေယျ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅၄။

လဇ္ဇေယျာထ (ကြိ) [လဇ္ဇ+အ+ယျေ+ထ]
 (သင်တို့) ရှက်ကုန်ရ၏။ ဟဏယေယျာ-
 ထာတိ လဇ္ဇေယျာထ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။

လဇ္ဇက (တိ) [လဇိ=လဇ္ဇ+ဏ] အမှတ်
 တံဆိပ် ခပ်နှိပ်တတ်သူ။ အဏ္ဏစ္ဆေဒါ နိလဇ္ဇ-
 ကာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၀၅) တိ...လဇ္ဇကာ စ၊
 လက္ခဏကာရကာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
 ၃၆၇။

လဇ္ဇတိ (ကြိ) [လဇိ=လဇ္ဇ+အ+တိ။
 လာဇ္ဇတိ-သံ။ လံဆဏ-ပြာ] အမှတ်တံဆိပ်
 ခပ်နှိပ်-၏။ အမှတ်အသားပြု၏။ လဇ္ဇိတွာ-
 ကြည့်။ (ကောတ္ထုဘ-၌ လဇ္ဇိဘူဝါဒိ

သကမ္မက။ လာဉ္ဇတိ။ (၁) အမှတ်အသား ပြု၏။ (၂) အလှအပ ပြုလုပ်ပြင်ဆင်၏။

လဉ္ဇန (န) [လဆိ=လဉ္ဇ+ယု။ လဉ္ဇတေ လက္ခတေ အနေနာတိ လဉ္ဇနံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၅။ လဉ္ဇန-သံ။ လံဆဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) အမှတ် လက္ခဏာ၊ အမှတ်တံဆိပ်။ (၂) တံဆိပ်တုံး(အမှတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်-ကြောင်း၊ စရာ-ပစ္စည်းဝတ္ထု။)

(၁) ကလင်္ကာလဉ္ဇနံ လက္ခံ။ ဓာန်၊ ၅၅။ မနောသိလာယ တိလကာဒီနိ လဉ္ဇနာနိ ကဏေန္တိ။ ဝိ၊ ၄၅၊ ၄၅။ သတ္တာ သနပိဋ္ဌိ ပါသာဏေ အလ္လမတ္တိကပိဏ္ဍမိ လဉ္ဇနံ ဝိယ ပဒစေတိယံ ဒဿေသိ။ မ၊ ၄၅၊ ၄။ ၂၃၉။ သံ၊ ၄၅၊ ၂၅။ (၂) လဉ္ဇနမုဒ္ဒိကာဒီနိ ဒတွာ သဏဝါသေ.... ဝါဝဋ် ကာရေတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၅၊ ၁၅၅။ လဉ္ဇန ဟေတုက-လည်းကြည့်။

လဉ္ဇနဓရ (တိ) [လဉ္ဇန+ဓရ+အ] ဘွဲ့တံဆိပ်ကို ဆောင်သော၊ သူ။ ရညာ မုဒ္ဒါဓိကာရေ ဌပိတော လဉ္ဇနဓရေ အမစ္စပုရိသော။ စရိယာ၊ ၄၅၊ ၃၀။

လဉ္ဇနမုဒ္ဒိကာ (ထိ) [လဉ္ဇန+မုဒ္ဒိကာ] အမှတ် အသားပါ-အမှတ်တံဆိပ်ရို-သောလက်စွပ်။ လဉ္ဇန(၂)ကြည့်။

လဉ္ဇနဟေတုက (တိ) [လဉ္ဇန+ဟေတု+က] တံဆိပ်တုံးလျှင် အကြောင်းရှိသော။ မုဒ္ဒါ လဉ္ဇနဟေတုကာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃)။

လဉ္ဇန္တိ (တိ) [လဆိ=လဉ္ဇ+အ+အန္တိ။ ထိ- ဌိ လဉ္ဇန္တိ။] အမှတ်တံဆိပ် ခတ်နှိပ်သော၊ သူ။ ပတိဋ္ဌာပိတမတ္တိကံ သာသနံ ဓုဇမုဒ္ဒါယ လဉ္ဇန္တော ဝိယ ဓမ္မဓုဇာ ဣမံ ဂါထမာဟ။ ဓမ္မ၊ ၄၅၊ ၁၁၄၊ ၂။ (-သံ၊ ၄၅၊ ၁၀၀၄)။

လဉ္ဇာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [လဆိ=လဉ္ဇ+ဏာပေ+တွာ] အမှတ်တံဆိပ် ခတ်နှိပ်စေ၍။ ဓုဇာ ကုဋ္ဌိတွာ ဂေဟံ လဉ္ဇာပေတွာ။ ဓမ္မ၊ ၄၅၊ ၁၁၂။ (-ဇာ၊ ၄၅၊ ၂။ ၃၇၀)။

လဉ္ဇာပေသိ(ကာ၊ ကြိ) [လဆိ=လဉ္ဇ+ဏာပေ+ ဤ] တံဆိပ်-ရိုက်နှိပ်-ခတ်-စေပြီ။ ဓုဇာ တံ ကထံ သုတွာ သေဋ္ဌိံ စ သေဋ္ဌိဘရိယဉ္ဇ ဗဟိကတွာ သကလဂေဟံ လဉ္ဇာပေသိ။ အံ၊ ၄၅၊ ၁။ ၃၃၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၇)။

လဉ္ဇိတ (တိ) [လဆိ=လဉ္ဇ+တ။ လဉ္ဇိတ-သံ၊ လံဆိအ-ပြာ။ လံဆိယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] အမှတ် တံဆိပ်ခတ်နှိပ်အပ်ပြီးသော။ သဗ္ဗံ တံ ကေမုဒ္ဒိ- ကာယ လဉ္ဇိတံ ဝိယ..... တထမေဝ ဟောတိ အဝိတထံ။ မ၊ ၄၅၊ ၁။ ၅၂။ ပဋိသံ၊ ၄၅၊ ၁။ ၂၅။ (-ဇာ၊ ၄၅၊ ၁။ ၂၄၃)။

လဉ္ဇိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [လဆိ=လဉ္ဇ+တွာ] အမှတ် တံဆိပ်ခတ်နှိပ်၍၊ အမှတ်အသားပြု၍။ ဓုဇ- မုဒ္ဒိကာယ လဉ္ဇိတွာ ဂင်္ဂါယ သောတေ ပက္ခိပါပေသိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၅၊ ၁။ ၃၃။ (-ဇာ၊ ၄၅၊ ၆။ ၁၇၀)။

လဉ္ဇေတဗ္ဗ (တိ) [လဆိ=လဉ္ဇ+ဏေ+တဗ္ဗ] အမှတ်တံဆိပ် ခတ်နှိပ်အပ်သော။ န မနော- သိလိကာယ မုခံ လဉ္ဇေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄၅၊ ၂၄၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၇။

လဉ္ဇေတိ (ကြိ) [လဆိ=လဉ္ဇ+ဏေ+တိ။ သက္ကတ၊ ပါကတ-တိဋ္ဌိ ဘူဝါဒိသာရိ၏။] အမှတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်၏။ အမှတ်အသားပြု၏။ လဉ္ဇေန္တိ-ကြည့်။

လဉ္ဇေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [လဆိ=လဉ္ဇ+ဏေ+တွာ] လဉ္ဇိတွာ-ကြည့်။ ဓုဇမုဒ္ဒိကာယ လဉ္ဇေတွာ ဂင်္ဂါယ သောတေ ပက္ခိပါပေသိ။ မ၊ ၄၅၊ ၁။ ၃၂။ သုတ္တနိ၊ ၄၅၊ ၂။ ၆၃။ (-မ၊ ၄၅၊ ၁။ ၁၉၆။ သုတ္တနိ၊ ၄၅၊ ၂။ ၂၉၂)။

လဉ္ဇေဒ္ဒိ (ကြံ) [လဆိ=လဉ္ဇ+ဇေ+ဒေဒ္ဒိ] အမှတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ကုန်၏။ အမှတ်အသား ပြုကုန်၏။ မနောသိလိကာယ မုခံ လဉ္ဇေဒ္ဒိ (ဝိ၄။၂၄၂)တိ မနောသိလိကာယ တိလ- ကာဒိနံ လဉ္ဇနာနိ ကရေဒ္ဒိ။ ဝိ၄။၄။၄၅။

လဉ္ဇ (ပု) [လဉ္ဇ+အ။ လဉ္ဇာ-သံ။ လံစာ-ပြာ၊ လံစန(န)-အဒ္ဒမာဂမိ။] တံစိုး=လက်ဆောင်၊ လာဘ်။ လဉ္ဇံ ဂဟေတွာ ကုဋ္ဌ ဝိနိစ္ဆယေန ပါကဋ္ဌံ ဒေါသံ ကရေဒ္ဒော သာမိကေ အဿာမိကေ အကာသံ။ ဝိ၄။၂။၉၉။သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၀၃။ န ကေနစိ လဉ္ဇော အဂ္ဂဟိတော နာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၅၂။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇၊ ၁၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀)။

လဉ္ဇက (ပု) [လဉ္ဇ+ကျ။နိတိ၊ဓာတု။၄၄။လဉ္ဇက -သက္ကတပိဋက။](သုတ်=ပါဠိဝေဒ်အနက် ကို)ထင်ရှားအောင်ပြတတ်သော နေတ္တိနည်း။ သိဘဝိက္ကံဋ္ဌိတော နာမ၊ တတိယော နယ- လဉ္ဇကော။ နေတ္တိ။၂။ ဂါထာသု လဉ္ဇေတိ ပကာသေတိ သုတ္တတ္ထန္တိ လဉ္ဇကော။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။၁၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ (-နေတ္တိ၊ဝိ။၂၃)။

လဉ္ဇခါဒက (တိ) [လဉ္ဇ + ခါဒက] တံစိုး- လက်ဆောင် - လာဘ်-ကို-ခဲစား-တတ် သော၊ သူ။ ပုရောဟိတော ပနဿ ပရပိဋ္ဌိ- မံသိကော လဉ္ဇခါဒကော ကုဋ္ဌဝိနိစ္ဆယိကော အဟောသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၁။ တေ ရညော ဝိနိစ္ဆယေ နိယုတ္တာ လဉ္ဇခါဒကာ ဟုတွာ အဿာမိကံသာမိကံ၊ သာမိကံ အဿာမိကံ ကရေဒ္ဒိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၄၁။

လဉ္ဇဂါဟက (တိ) [လဉ္ဇ + ဂါဟက] တံစိုး- လက်ဆောင်- လာဘ်- ကို- ယူတတ်သော၊ သူ။ တကြေကော အဓိကရဏေ နိယုတ္တက- ပုရိသော ပိသုဏဝါစော နေနတိကော လဉ္ဇ- ဂါဟကော....အာဟ။ပေတ၊ ဋ္ဌ။၁၉၄။

အဘိဓာန် (အ - ဝဂ်) ၅-ပ-မ-သ-စ

လဉ္ဇဂ္ဂဟက (န) [လဉ္ဇ+ဂဟက] (၁) တံစိုး- လက်ဆောင်-လာဘ်-ကိုယူခြင်း။ (၂) လဉ္ဇ သဒ္ဓါ။(၁)ဥက္ကောဋ္ဌနန္တိ အဿာမိကေ သာမိ- ကေကာတံ လဉ္ဇဂ္ဂဟကံ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၃၇။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။(-မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၅၂)။(၂)လဉ္ဇဂ္ဂ- ဟကေန လဉ္ဇဒါနံ တေန ဒါနပယောဂံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၆၇။

လဉ္ဇဂါဟ (ပု) [လဉ္ဇ+ဂါဟ]တံစိုး-လက်ဆောင် -လာဘ်-ကိုယူခြင်း။ မစ္စုနာ သင်္ဂရော နတ္ထိ၊ လဉ္ဇဂါဟော န ဝိဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၅။၁၁၄။

လဉ္ဇစိတ္တက (တိ) [လဉ္ဇ+ စိတ္တ+ ကာ] လာဘ် စားလိုသော စိတ်ရှိသော။ လဉ္ဇစိတ္တကာ အဝိဿန္တိ ဓနလောလာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၉။ (သျှာ-မူ။)

လဉ္ဇတိ (ကြံ) [လဉ္ဇ+အ+တိ။လာဉ္ဇတိ-သံ။] (၁)ပိတ်ဆို၏။ (၂)ပြောဆို၏။ (၃)လဉ္ဇန္တု -ကြည့်။ (၂) လဉ္ဇိဒိတ္တိယဉ္ဇ။ ဘဿနာ- ပေက္ခော။စကာရော လဉ္ဇတိ။နိတိ၊ဓာတု။၄၄။ (လဉ္ဇံ ဘူ ဘဿနေ စတု၊ ဒိတ္တိဒါနသမတ္ထေ- သု။ ဓာတွတ္ထ၊ လဉ္ဇိ ဒိတ္တိယဉ္ဇ၊ ဘဿနာ- ပေက္ခော စကာရော၊ နိတိ၊ ဓာတု။ ၄၄။ ထောမ၊ ကပ္ပ-တို့၌ လဉ္ဇ-စုရဒိ အကမ္မက၊ ထွန်းပခြင်း။ ဘူ၊စု၊ သကမ္မက၊ (၁) အပြစ် တင်ခြင်း။ (၂) လှော်-ကြော်-ခြင်း။ (၃) အကျိုးမဲ့ပြုခြင်း။ (၄) ရိုက်နှက်ညှဉ်းခဲခြင်း။ (၅) ပေးကမ်းခြင်း။ (၆) ပြောဆိုခြင်း။ ဘူ၊ စု၊အကမ္မက။ (၇)ခိုင်မြဲခြင်း။ (၈)နေခြင်း။ (၉) ထွန်းပခြင်း-တို့၌သာ လာသည်။ သို့ သော်လည်း ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂-၌ ထင်သောကြောင့် ပိဒဟနတ္ထကို ယူသည်။ သိ၊ဣ-မုဒ္ဓိ လိမ္မန္တိ- ဟု ရှိ၏။ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံ။

လူ့စွဲ (ပု) [လူ့+အတ္တ။ လူ့-ကြည့်။] တံစိုး-
-လက်ဆောင်-လာဘ်-ဟူသော အကျိုး။
ယံ နန္ဒ အဟံ ဣမံ လူ့စွာယ ဂဟိတံ
ပဘကံရံ သုပ္ပဘာသံ မဏိ ဒဒေယံ။ ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၁၉၆။

လူ့ဒါန (န) [လူ့+ဒါန] တံစိုး-လက်ဆောင်
-လာဘ်-ပေးခြင်း။ မစ္စုနာ သဒ္ဓိံ မိတ္တု-
သန္တဝါကာရေန ဝါ လူ့ဒါနေန ဝါ သင်္ဂရံ
နတ္တိတံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၃၀၄။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၁။
မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၃၆၇။)

လူ့ဒါနယုတ္တကာလ (ပု) [လူ့ဒါန+ယုတ္တ+
ကာလ] တံစိုး-ဂဏ်ဆောင်-လာဘ်-ပေး
ခြင်းငှာ သင့်လျော်သော-အချိန်-အခါ-
ကာလ။ လူ့ဒါနယုတ္တကာလေ လူ့ ဒေတိ။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။

လူ့န (ပု၊ န) [လူ့+ယု] ထင်ရှားအောင်ပြတတ်
သော(နည်း)။ လူ့နတော ပကာသနတော
သော နယော လူ့ကော နာမ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၃။

လူ့နမုဒ္ဓိကာ (လူ့နမုဒ္ဓိကာ ?) ထိ [လူ့န+
မုဒ္ဓိကာ] အမှတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်သော လက်
စွပ်။ သော အတ္တနော လူ့နမုဒ္ဓိကဉ္စ သုခုမ-
ကမ္မာလူ ခဂ္ဂဉ္စာတိ ဣမာနိ တိဏိ အတ္တစရ-
ကာမစုဿ ဒသေတွာ.....။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃။

လူ့နု (ကြိ) [လူ့+အ+အန္တ] ပိတ်ဆို့ကြ
ကုန်သော။ လူ့တိလည်းကြည့်။ ကဏ္ဍိဒ္ဓါနိ
မာသပိဋ္ဌေန လူ့နု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၄။

လူ့လောဘ (ပု) [လူ့+လောဘ] တံစိုး-
လက်ဆောင် - လာဘ် - နှ့် တပ်မက်ခြင်း။
ဇုဇာ သုလောဘေန “သာဓု” တိ သမ္ပုဋ္ဌိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၅။

လူ့ဝိတက္က (တိ) [လူ့+ဝိတက္က] တံစိုး-
လက်ဆောင် - လာဘ် - စား-ယူ- ခြင်း၌
အကြံရှိသော၊ သူ။ သော လူ့ဝိတက္ကော
ဟုတာ လူ့ ဂဟေတွာ အဿာမိကေ
သးမိ ကေကဓေတိ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၅၉။ (သိ-မူ)။

လူ့ဝိတ္တက (တိ) [လူ့+ဝိတ္တ+က] တံစိုး-
လက်ဆောင်- လာဘ် - စား-ယူ- ခြင်း၌
နှစ်သက်ခြင်းရှိသော၊ သူ။ လာဘ်စားကြူး
သော၊ သူ။ သော လူ့ဝိတ္တကော ဟုတာ လူ့
ဂဟေတွာ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၅၉။ လူ့ဝိတ္တကာ
ဘဝိဿန္တိ ခနလောလာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၉။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊
၇။ ၇၃။)

လူ့နုပုဒါန (န) [လူ့+အနုပုဒါန] တံစိုး-
လက်ဆောင် ပေးခြင်း။ “ဣဒံ သတံ ဝါ
သဟသံ ဝါ ဂဟေတွာ ကတိပါဟံ အာဂမေ-
ဟိ” တိ ဝေ လူ့နုပုဒါနသင်္ခါတော ဝါ....
သင်္ဂရေ နတ္ထိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၁။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၂၄။

လူ့ပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [လူ့+ကာပေ+သိ]။ လူ့
အင်္ဂနေ (လက္ခဏ) ဟု ထောမ၊ ခိရတရဂီဏိ
ဓာတ်ကျမ်း ဆိုသောကြောင့် ‘ဉ္စ’ နှင့်သာ
အသင့်ဟု မှတ်သင့်သည်။ လူ့ယတိ-သံ။
အမှတ်တံဆိပ် ခတ်နှိပ်စေပြီ။ လူ့ပေသိ
(ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၇) တိ ထနပဋိကာယ ထနေ
ဗန္ဓာပေတွာ ဗုဒ္ဓမုဒ္ဓိကာယ လူ့ပေသိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၆၈။

လူ့ (ကြိ) [လူ့+ဣ] ပိတ်ဆို့ပြီ။ ဝေ မာသ-
ပိဋ္ဌေန လူ့။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၄။

လူ့တ (တိ) [လူ့+တ။ လူ့တ-ဖြစ်သင့်သည်။
လူ့တ-သံ။ လံဆိအ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
အမှတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်အပ်သော။ ယထာ ဟိ
ရာဇယုတ္တေဟိ လိခိတပဏ္ဍိ ယာဝ ဓာဓ-
မုဒ္ဓိကာယ န လူ့တံ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၇၄။

လေ့တိ(ကြိ) [လဇိ+ဏေ+တိ၊ နိတိ ဓာတု၊ ၄၄။
လေ့ယတိ-။] ထွန်းပန်း၊ ထင်ရှားပြင်း။
လေ့က-ကြည့်။

လေ့တော(ကြိဝိ) [လဇိ+ဏေ+တော။ လေ့တော-
ဖြစ်သင့်သည်။] အမှတ်တံဆိတ်ခတ်နိုင်၍၊ မုဒ္ဒိ-
ကာယ လေ့တော ယထာရူစိတ် ပရိဗ္ဗာ-
ဂန္ထဝတ္ထာဒိနိ စ ဂဟေတော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၁။ ၄၇၇။

လေ့က (ပု) [လေ့+အက(ဏှ)။ လေ့က-သံ။]
သူယုတ်၊ လူမိုက်။ ပဋ္ဌဂါ လေ့ကာ သဗ္ဗေ၊
နိဂဏ္ဌာ ပုပ္ဖသာဋက။ အပါ၊ ၁။ ၄၂။ (သိ-မူ)။

လေ့တိ (ကြိ) [လေ့+အ+တိ၊ နိတိ ဓာတု၊ ၅၂။
လေ့တိ-သံ။] (၁) မိုက်မဲ၏။ (၂) ဆဲရေး၏၊
ရှေ့တံ၏။ (၁) (၂) လေ့ ဗာလေျ စ။
ပုပ္ဖာပေက္ခာယ စ ကာဓေ။ လေ့တိ၊ နိတိ၊
ဓာတု၊ ၅၂။

လေ့က(ပု) [လေ့+ဏှက။ လေ့က(ပု)-သံ။ လူဆိုး-
ဝိလျံ။] လေ့ကလူမျိုး၊ ပဋ္ဌဂါ လေ့ကာ
သဗ္ဗေ၊ နိဂဏ္ဌာ ပုပ္ဖသာဋက။ အပါ၊ ၁။ ၄၂။

လေ့ကိကဇာတက(န) [လေ့ကိကာ+ဇာတက]
လေ့ကိကဇာတိ။ နှံစုတ်ငှက်မငယ်ပင် ဖြစ်လင့်
ကစား အားကြီးသည့် ဆင်ပြောင်ကြီးကို
ပင် သတ်နိုင်ကြောင်း အကျယ်ဟောပြုသည့်
ဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၅၊
နိပါတ်၊ ၁-ဝဂ်။ ၇-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၄-၅။ ဇာ-
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆။ လေ့ကိကဇာတကံ ကထေသိ။
ဒိ၊ ၅။ ၂၆။ အံ၊ ၅။ ၆၆။ ဇာ၊ ၅။ ၄၄။
(-ဓမ္မ၊ ၅။ ၂၆)။

လေ့ကိကာ(ထိ) [လေ့+ဥက=လေ့က+ဣက+
အာ။ လေ့ (လေ့) +အက+ဣ။ လေ့ကိ-
ကာ။ လေ့၊ လေ့ကာ။ လေ့ကာ-သံ။ လေ့-
-ပါကတ။ ဂါမဇာတက=အိမ်စား၊ ကပ္ပဒု၊ မ၊
လေ့ကိကာနှင့် ယှဉ်တွဲကြည့်။] ဗိလုံးငှက်။

လေ့ကိကာပိ ခေါ် အဗ္ဗုဒ္ဓ သကုဏိကာ သင်္ကေ
ကုလာဝကေ ကာမလာပိနိဟောတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၆၆
(-မ၊ ၂။ ၁၁။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၀။
ဒိ၊ ၅။ ၂၆။ သံ၊ ၅။ ၆၆။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၂၆)။
လေ့ကိကာတိ ခေတ္တလေ့နိ အန္တရေ
နိဝါသိနိ ခုဒ္ဒကသကုဏိကာ။ ဒိ၊ ၅။ ၂၂။
လေ့ကိကာ သကုဏိကာတိ စာတကသကု-
ဏိကာ။ မ၊ ၅။ ၁၆။ (စာတကသဒ္ဓါလည်း
ဗိလုံးငှက်ဟောပင်။ ဓာနိ၊ ၅။ ၂)။ လာပေါ
လေ့ကိကာပုထ။ ဓာနိ၊ ၅။ ၂၆။ ဒွယံ ဗိလုံး-
ဣတ်ချာတေ သကုဏေ လေ့ကိယ အကတိ-
တိလေ့ကိကာ (လေ့ကိကာ-ကမူ)။ ဣ၊
ယင်းဋီ။ (ဗိလုံးငှက်မ။ ဒိ၊ ၅။ ၂။ သျ၊ ၃၇။
ပခုက္ကူ။ နှံစုတ်ငှက်မ (ဒိ၊ ၁။ ၆၆။ သျ၊ ၂၆။
နေရင်း။ ဇာ၊ ၅။ ၁၆။ ၂။ ဝတ္ထု၊ ၂။ သျ၊ ၃၂။
ညောင်ကန်၊ ဓမ္မ၊ ၅။ ၁။ သျ၊ ၁။ ၁။ ပြာသာဒ်။
ပဒတ္တမဉ္ဇူသာ။ နှံစုတ်ငှက်မ၊ ဝါ၊ ဗိလုံး
ငှက်မ (ဒိ၊ ၅။ ၂။ သျ၊ ၁၄။ ဗားကရာ။ စာ
သုဇယ်ငှက်၊ မ၊ ၅။ ၁၆။ သျ၊ ၂။ ၂၂၄။
မိုးသံ)။

လေ့ကိကောပမ (တိ) [လေ့ကိကာ+ဥပမာ]
ဗိလုံးငှက်မ- နှံစုတ်ငှက်မ-လျှင် ဥပမာ
ရှိသော (သုတ်)။ တမေနံ ဥပဓိပဟာနာယ
ပဋိပန္နံ.... အနဘာဝံ ဂမေတိတိ လေ့ကိ-
ကောပမေ။ မ၊ ၅။ ၁၇-၂။

လေ့ကိကောပမဝတ္ထနာ (ထိ) [လေ့ကိကော-
ပမ+ဝတ္ထနာ] လေ့ကိကောပမ သုတ်ကို-
ဖွင့်ပြ-ဆ-ကြောင်း-ဖြစ်သည့်-အဋ္ဌကထာ
-ဋီကာ၊ လေ့ကိကောပမသုတ်၏ အဖွင့်။
လေ့ကိကောပမဝတ္ထနာယံ စာဟကသကုဏိ-
ကာတိ ဝုတ္တာ။ ဒိ၊ ၅။ ၂၆။

လေ့ကိကောပမသုတ္တ (န) [လေ့ကိကောပမ+
သုတ္တ] လေ့ကိကောပမသုတ်၊ ဗိလုံးငှက်-
နှံစုတ်ငှက်-လျှင် ဥပမာရှိသောသုတ်၊ ဗိလုံး

ငှက်-နံ့စုတ်ငှက်-ကို ဥပမာပြု၍ ဟောထားသည့်သုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ မ၊ ၂။ ၁၁-၉။ ဝေမေ သုတန္တိ လ၌ကိကောပမသုတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၄။

လ၌ကိကောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထိ) [လ၌ကိကောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ] လ၌ကိကောပသုတ်၏-အဖွင့်-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ လ၌ကိကောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လိနတ္ထပကာသနာသမတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၈။

လ၌=လ၌ (ထိ) [ယဇ+တိ ပါကတ-ပကာသ။ ၂။ ၂၉။ ၃။ ၁၀။ ယဇတေ သင်္ဂစ္ဆကေတိ ယ၌=လ၌။ ကပ္ပဒ္ဒါမ။ ယမ္ပိ-သံ။ လ၌-ပြာ၊ အဒ္ဒ-မ ဂမိ။] (၁)ထန်းပင်။ (၂)နွယ်။ (၃)သစ်ခက်၊ သစ်ကင်း။ (၄)ဝါးခြင်းစိတ်၊ (၅)တုတ်၊ တောင်ဌေး။ (၆)နုပျိုသော သစ်ခက်နှင့်တူသည့် နွေကိုယ်။ (၇)လှံတံ။ (၈)သေးသွယ်-နုပျို-သောအရာ။

(၁) ထန်းပင်။ လ၌ဝနကြည့်။ (၂) နွယ်။ လ၌ကောဋီ-ကြည့်။ (၃) သစ်ခက်၊ သစ်ကင်း။ သာမာ စ ခေါ် စနုနလိတ္တဂတ္တာ၊ လ၌ဝ သောဘဉ္ဇနကဿ ဥဂ္ဂတာ၊ ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၂။ (-ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၀)။ (၄) ဝါးခြင်းစိတ်။ ဗာဟာယ မံ ဂဟေတွာန၊ လ၌ယာ အနုတာဋ္ဌယိ။ ဇာ၊ ၁။ ၇။ ၈။ ၄။ လ၌ယာတာဋ္ဌေ ဝိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၅။ (၅) တုတ်၊ တောင်ဌေး။ လ၌ဟတ္တ-ကြည့်။ (၆) နုပျိုသော သစ်ပံနှင့် တူသည့် ခန္ဓာကိုယ်။ အင်္ဂလ၌ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈၈)န္တိ သရံရံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ ဝိရုနဘာဝေန လ၌သဒိ-သတ္တာ သရိရမေဝ အင်္ဂလ၌ တိ ဝိညာယတိ။ သံ ဋီ၊ သင်္ဂါ၊ ၃။ ၇။ (၇) လှံတံ၊ လ၌ဟတ-ကြည့်။ (၈) သေးသွယ်-နုပျို-သောအရာ။ ဗေလုဝလ၌ ဝါ ဂဗ္ဘိနိ ဝါ... အဘိမင်္ဂလသမ္ပတံ ရူပံ ပဿတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁။

လ၌က (ထိ) [လ၌+က။ ထိ-၌ လ၌ကာ(ထိ) ယမ္ပိက-သံ။] နုပျိုသော။ ဗေလုဝလ၌ကာယ မူလေ ဒိဝါဝိဟာရံ နံသိဒိ။ မ၊ ၁။ ၁၅၄။ သံ၊ ၂။ ၇၅။ ဗေလုဝလ၌ကာယာတိ တရုဏ-ဗေလုဝရုက္ခဿ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅)။ လ၌ကာသဒ္ဒ လည်းကြည့်။

လ၌ကာသဒ္ဒ (ပု) [လ၌ကာ+သဒ္ဒ] လ၌ကာ-သဒ္ဒါ၊ တရုဏပရိယာယော လ၌ကာသဒ္ဒေါ ရုက္ခဝိသယေ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။

လ၌ကောဋီ(ထိ) [လ၌+ကောဋီ] နွယ်၏-အစွန်း-အဖျား။ တေ လ၌ကောဋီ ဂဟေတွာ တဿ သန္တိကံ အာဂမံ သု၊ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၉၂။ (-၁၀၈)။

လ၌မဓု (န) [လ၌+မဓု၊ လ၌ယံ မဓု မာဓုရိယံ အဿတိ လ၌မဓု။ ကပ္ပဒ္ဒါမ။ ယမ္ပိမဓု-သံ။] နွယ်ချို။ ဝစံ ဥသိရံ လ၌မဓု၊ ပိဗ္ဗလိမရိစာနိ စ။ အပ၊ ၁။ ၃၅၂။

လ၌မဓုက(ထိ၊ န) [လ၌+မဓုကာ။ ဓာန်၊ ၄။ ၅။ ၈၇။ လ၌မဓု+ကေ+အ။ လ၌မဓုဝိယ ကာယတိတိ လ၌မဓုကာ၊ ကပ္ပဒ္ဒါမ။ ယမ္ပိမဓုကာ- သံ။] နွယ်ချို။ မေမ္မံ ကထေန္ဓော ဟရိတကံ ဝါ လ၌မဓုကံ ဝါ မုခေ ပက္ခိပိတွာ ကထေသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၈၆၆။ (-ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၉၇။ မွေ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၃)။ မဓုလ၌စာတိ လ၌ မဓုကဉ္စ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၅၅။

လ၌မဓုကဝန(န) [လ၌မဓုက+ဝန] နွယ်ချိုတော။ ဓေနသဟဿံ လ၌မဓုကဝနေ စရာပေတွာ။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၈။ ၃။ ၅။

လ၌ဝန (န) [လ၌+ဝန] (၁)ထန်းတော ဥယျာဉ်။ (၂)နွယ်ချိုတော။ (၃)လ၌ဝနေ(ဝိ၊ ၃။ ၄၅)တိ တာလုယျာ-နေ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၃။ (၂) သာ သတ္တဓေနယော လ၌ဝနေ ခါဒါပေ-တွာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။

လ၌ဝနယျာန(န) [လ၌ဝန+ဥယျာန]ထန်းတော ဥယျာဉ်။ သတ္တာ တေဟိ ပရိဝုတော..... ဖုဇာဟန၊ ရေ လ၌ဝနယျာန အဂမာသိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၊ ၂။ (-ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၊ ၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၊ ၆။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂။)

လ၌သဒိသ (တိ) [လ၌+သဒိသ] နုပျိုသော သစ်ပင်နှင့်တူသော။ လ၌(၆)ကြည့်။

လ၌သဒ္ဒ(ပု) [လ၌+သဒ္ဒ] လ၌သဒ္ဒါ။ လ၌သဒ္ဒေါ တရုဇ ရုက္ခ ဝါ၊ ကော “အဗ္ဗလ၌ကာယ” န္တိ အာဒိသု။ ပံစိတ်၊ ယော။ ၂၊ ၁။

လ၌(ဌိ)ဟတ(တိ) [လ၌+ဟတ] တုတ်-လုံ -ဖြင့် ပုတ်ခတ်အပ်သော၊ သူ့လ၌ဟတော (ဇာ၊ ၁။ ၂၊ ၇) တိ သပ္ပကိဋ္ဌာပနံ သိက္ခာပယမာနော လ၌ယာ ဟတော ဟုတွာ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၊ ၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၊ ၁။

လ၌ဟတ္ထ(တိ) [လ၌+ဟတ္ထ] တောင်ဌေးလက်၌ ရှိသော၊ လက်ထည်း၌ တောင်ဌေးရှိသော၊ သူ။ တတ္ထ လ၌ဟတ္ထာ (ထေရီ၊ ၄၊ ၂) တိ ဒဏ္ဍဟတ္ထော။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၊ ၂။

လ၌(ထိ) [လ၌+ထိ]။ ယမ္ဗိ-သံ။] လ၌၊ လ၌ဟတ- ကြည့်။

လ၌(ကြိ) [လ၌+အ+တိ။ လ၌တိ-သံ။] (၁) ကစား-တင့်တယ်-စမ္ပယ်-၏။ (၂) မြောက် ချီ-လှိုင်ပစ်-၏။ (၃) (လျှာကို) လှုပ်၏။ (၄) လ၌ပိလာသေ။ ပါဏိနိ၊ ဓာတု၊ ၂၊ ၉။ (၅) လ၌တိ လတ် ငါယု။ ဓာတု၊ ၂။ (၆) လ၌တိ ဇိဝံ သပေါ။ ဓာတု၊ ၂။

လ၌ယတိ(ကြိ) [လ၌+ဏယ+တိ] (၁) လျှာထုတ် ၏။ (၂) မှိဝံ-ဆည်းကပ်-၏။ (၃) ပစ်လွှင့်၏။ (၄) လ၌ ဇိဝံမထနေ။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၅။ ၉။ ပံဏိနိ၊ ဓာတု၊ ၇၊ ၄။ (၅) လ၌ဥပသေဝါယံ။ ပါဏိနိ၊ ဓာတု၊ ၁၅၊ ၄။ (၆) လ၌ ဥက္ခေပေ။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၂၊ ၉။ ပါဏိနိ၊ ဓာတု၊ ၁၅၊ ၃။

လ၌ (ပု) [လ၌+ဥ။ လ၌(ပု)-သံ။] သူယုတ်။ ဓာတု၊ ၂။

လ၌က (ပု) [(လ၌+ဥ) = လ၌+က။ လ၌။ လ၌က- သံ။ လ၌အ = လ၌၊ ပြာ၊ ဒ၊ ဒ္ဒ- မာဂဓိ။] ကတွတ်-လ၌။ -မုနိ၊ မုနိချိုလုံး၊ မုနိကြော်၊ ခဲဖွယ်အထူး။ ဓာတု၊ ၂။

လက္ခ(ပုန) [လ၌+က။ လ၌တဗ္ဗော ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗော တိလက္ခော။ ကုဉ္ဇး။ ၆၊ ၆၊ ၃။ (ရ ၆၊ ၇၊ ၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၁၊ ၃၊ ၀။)။ လမ+ဥ။ လမတိ ဟံ သတိ သုဘာဝန္တိ လက္ခော။ ဣ၊ ဒိ၊ ၂။ လက္ခယတေ ဥက္ခိပိယတေ တိ လက္ခ။ ကပ္ပဒ္ဒ၊ မ။ လက္ခ-သံ။] (ဆင်မြင်းစသည်တို့၏) မစင်၊ ကျင်ကြီး၊ ချေး။ သမ္ပဇနဋ္ဌာနေ လက္ခိပါတေန္တိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၊ ၀၊ ၄။ (-မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၊ ၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၊ ၉၊ ၄)။

လက္ခတိ (ကြိ) [လ၌+အ+တိ နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၊ ၉။ လ၌ ဇိဝံမထနေ။ ပါဏိနိ၊ ဓာတု။ ၇၊ ၄။ လက္ခတိဇိဝံယ အတ္ထန္တရံ ဥာယတိ၊ သိဒ္ဓန္တ ကောမုဒိ။ သာသနေ၊ ဧဝံ။ လက္ခယတိ- သံ။] (၁) မြောက်ချီ-လှိုင်ပစ်-၏။ (၂) စက်ဆုတ်၏။ (၃) မြောက်ချီ-လှိုင်ပစ်-၏။ (၄) လ၌ ဇိဝံမထ နေ၊ လက္ခ တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၊ ၉။ ဓာတု၊ ၆။ (၅) (၆) လ၌ ကုစ္ဆောက္ခိပေ။ ဓာတု၊ ၂။

လက္ခပရက (တိ) [လက္ခ+ပရက] မစင်-ကျင် ကြီး-ဖြင့်-ဝစ္စကုဋိ-အိမ်သာ-ကို-ပြည့်စေ တတ်သော၊ သူ။ လက္ခပရကော (သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၊ ၇) တိ ကုစ္ဆိပရံ ဘုဉ္ဇိတွာ ဝစ္စကုဋိပရကော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၊ ၂။

လက္ခယတိ (ကြိ) [လ၌+ဏယ+တိ။ လက္ခယတိ -သံ။] (၁) စက်ဆုတ်၏။ (၂) မြောက်ချီ- လှိုင်ပစ်-၏။ (၃) (၅) လ၌ ဥက္ခေပေ၊ လက္ခတိ၊ လက္ခယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၊ ၉။ လ၌ ကုစ္ဆောက္ခိပေ။ ဓာတု၊ ၂။

လက္ခဏာသရဏ (ပု) [လက္ခဏာ+သရဏ] မစင်-
ကျင်ကြီး-ကို ကျစေတတ်သော (ဆင်)။
ရညောနာဂေါ... လက္ခဏာသရဏော စ သလာ-
ကဂ္ဂါဟိ စ။ အံ၊ ၂။ ၁၃၀။ တတ္ထတတ္ထ လက္ခဏံ
သာရေတိ ပါတေတိတိ လက္ခဏာသရဏာ။
အံ၊ ၄။ ၄၉။

လက္ခဏာ (ထိ) [လက္ခဏာ+ဣက+အာ။ လက္ခဏ
(ပု၊ န)-သက္ကတပိဋက။] (ဆိတ်သေသည်တို့၏)
မစင်၊ ကျင်ကြီး၊ ချေး။ ပိဋသပ္ပိ နာဠိတ္တော
အလက္ခဏာ အာဒါယ ဂန္ဓာ။ ပေတ၊ ၄။
၂၆၅။ (-ဇာ၊ ၄။ ၄၄၃)။

လက္ခဏာ (ကြံ) [လဒ္ဓိ+ဏေ+တိ] လက္ခဏာယတိ-
ကြည့်။

လတာ (ထိ) [လာ+တ+အာ။ လာ အာဒါဒေါ၊
တော။ ရသော။ ဓနံ၊ ၄။ ၅၄၂။ လတာ+အ။
လတာ ဝေဋ္ဌနေ၊ လတာတိ ဝေဋ္ဌယတိတိ
လတာ။ ကောတ္ထုဘ။ လတာ-သံ။ လတာ၊
လယာ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) (က) နွယ်၊
နွယ်ပင်။ (ခ) နွယ်ကြိမ်=ကြိမ်ပင်။ (၂)
သစ်ခက်၊ သစ်ကိုင်း။ (၃) လတာမည်သော-
အမျိုးသမီး-နတ်သမီး။ (၄) နွယ်ပင်စောင့်
နတ်။ (၅) (က) အရောင် အဝါ-ထွန်း
တောက်ပခြင်း-ရှိသော။ (ခ) အပြား (ထက်
မြက်သော အသွားရှိသည့် ဓားပြား၊ ဘလိပ်
ဓား)။ (ဂ) ဆပ်၊ သစ်ပေါင်း။ (ဃ) သစ်ကတိုး။
(င) နေဇာမြက်။ (စ) ကင်ပုန်း။

(၁) (က) နွယ်၊ နွယ်ပင်။ (ခ) နွယ်ကြိမ်=
ကြိမ်ပင်။ တတ္ထ ဇာတကံ ကဋ္ဌံ ဝါ လတံ ဝါ
ဆိန္ဒုတိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၅၀။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၃)။ အာသာ-
ဝတံနာမ လတာ။ အပါ၊ ၄။ ၄၅။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၀။
(-ဝိ၊ ၄။ ၅၆။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၃)။ (ခ) လတံ
ဝါ (ဝိ၊ ၁။ ၆၂) တိ ဧတ္ထ စ ဝတ္ထော ပိ လတာဒံ
လတာ ဝေ၊ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၃။ လတာ ဝါ ယဒိ ဝါ
ရက္ခာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃။ ၃။ လတာ ဝိလ ဝဇုတိ
မာလုဝလတာ ဝိလ ဝဇုတိ။ အဘိ၊ က။ ၂၅၇။

(၂) သစ်ခက်၊ သစ်ကိုင်း။ ရဠုဝါယောတ္တံ
ဝါ ရက္ခံ ဝါ လတံ ဝါ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၄၀၉။ (ရက္ခလတံ ဝါ၊ သိ၊ သျှ၊ ၁။ ၅။ မူ)။
သာခါတု ကထိတာ လတာ။ ဓာနံ၊ ၅။ ၄၂။
လတာ သာခါယ ဝလ္လိယံ။ ဓာနံ၊ ၁။ ၀၇၃။
(-ဥဒါနံ၊ ၁။ ၇၃။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၃၃၇)။ (၃) လတာ
မည်သော-အမျိုးသမီး-နတ်သမီး။ လတာ စ
သဇ္ဇာ ပဝရာ စ ဒေဝတာ။ ဝိမာနံ၊ ၃။ ၇။ ဥပါ-
သံကဿ ဓိတာ လတာ နာမ... သာ အပရ-
ဘာဂေ ကာလံ ကတွာ ဝေဿပဏဿ
မဟာရာဇဿ ဓိတာ ဘုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ လတာ-
တွေဝ နာမေန။ ဝိမာနံ၊ ၄။ ၂။ (၄) နွယ်ပင်
စောင့်နတ်။ တိဏလတာနိ (ဇာ၊ ၂။ ၃၅၅) တိ
တိဏာနိ စ ဩလမ္ပဂ လတာယော စ၊
သဗ္ဗဗ္ဗ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ သန္တာယေဝ-
မာဟ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃။ (၅) (က) အရောင်
အဝါ- ထွန်းတောက်ပခြင်း- ရှိသော။ (ခ)
အပြား (ထက်မြက်သော အသွားရှိသည့် ဓား
ပြား၊ ဘလိပ်ဓား)။ (ဂ) ဆပ်၊ ဆပ်ပေါင်း။ (ဃ)
သစ်ကတိုး။ (င) နေဇာမြက်။ (စ) ကင်ပုန်း။
“လတာဇောတိမတိပက္ခသားမိလ္လံ ဝိယက္ခံ။
လတာ ကတ္ထုရိကာယဉာ သာ ဒုဗ္ဗာ မာမဝိသု-
စာ” တိ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၅၇၃။

လတာ (ထိ) [လတာ+က။ ရူ။ ၃၀၄။ တစ်
နည်း-ကန်။ ကန်ပစ္စည်းကို ပါဏ်နီ၊ ၅၊ ၃၊
၆၀-သုတ်ဖြင့်ချေ။] (၁) (ရစ်ပတ်နှောင်ဖွဲ့
ချုပ်စပ်တတ်သော နွယ်ကြိုးနှင့်တူသည့်)
တဏှာ။ (၂) (အခက်အခဲ ကန်နှင့်တူသည့်)
မာန၊ အတိမာန စသောတရား။ (၃) လတာ
(အဘိ၊ ၁။ ၂။ ၆။ မဟာနိ၊ ၇) တိ ပလိဝေဋ္ဌ-
နာဠန လတာ ဝိယာတိ လတာ။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၃၉၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၅။ လတာ (မွေ၊ ၆။ ၂။
ထေရ၊ ၃။ ၂၄) တိ ပလိဝေဋ္ဌနဠေန သံသဗ္ဗ-
နဠေန စ လတာဝိယာဟိ လတာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၃၃၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။ (-နေဠိ၊ ၂။ ၁။

နေတ္တိ၊ ငွါ၊ ဂၤ။ (၂) ပန္ဏာ နတ္တိ ဂုတော
လတာ (ဥဒါန၊ ၁၇၃) တိ နတ္တိ လတာ
ဂုတော ပန္ဏာတိ ပဒသမ္ပန္နော။ မာနာတိ-
မာနာဒိ ပဒေဒါ သာခါပသာ ခါဒိသခါတာ
လတာပိ နတ္တိ။ ဥဒါန၊ ငွါ၊ ၃၃၇။

လတာ. ? (ထိ) [လတာ+ဝိမာန] လတာဝိမာန
(၂) ကြည့်။ လတာ စ ဂုတ္တိလေန စ။
ဝိမာန၊ ၅၆။

လတာကမ္မ (န) [လတာ+ကမ္မ] ခြူးနွယ်-
(ပန်းချီ၊ ပန်းပုသုံး) နွယ်-အမှု။ မာလာဂ မွဲ
လတာကမ္မ မကရဒန္တကံ ပဉ္စပဋိကံ။ ဝိ၊ ၂။
၆၁။

လတာဂုဏ (ပု) [လတာ+ဂုဏ] နွယ်ကြိုး
(ယူအပ်သော) နွယ်၊ (ဇာတ်ဝတ္ထု၊ ၃။) ကြိမ်
နွယ်အပေါင်း၊ (ဇာ၊ သျ၊ ပြည်) ဖွဲချည်-
ကြောင်း-စရာ-ကြိမ်နွယ်။ တတော အပရ-
ပါဒေသု၊ ဒဠိ ဗန္ဓံ လတာဂုဏံ။ ဇာ၊ ၁။
၁၆၅။

လတာဇာတိ (ထိ) [လတာ+ဇာတိ] နွယ်မျိုး၊
(ခွေးတောက် စသည့်အနွယ်မျိုး သစ်ပင်)။
ဖုဂ္ဂန္တိ လတာဇာတိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၃၇၂။

လတာဇာလ (န) [လတာ+ဇာလ] နွယ်ကွန်
ရက်၊ (နွယ်နှင့်တူသော- နွယ်တည်းဟူ
သော-ကွန်ရက်) ဝေ သော လတာဇာလေန
ရက္ခော ဝိယ... ပရိက္ခိတ္တော အဟောသိ။
အံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၅၉။ (-ဥဒါန၊ ငွါ၊ ၁၉၇)။

လတာတူလ (ပု၊ န) [လတာ+တူလ] နွယ်မှ
ဖြစ်သော- လဲ- ဂွမ်း- မှို။ အစေးရှိသော
နွယ် စသည်တို့၏-လဲဂွမ်း-မှို။ တူလိ နာမ
တိဏိ တူလာနိ ရက္ခတူလံ လတာတူလံ
ပေါဠကိတူလံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၂၀။ လတာတူလ
(ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅) နိ ခိရဝလ္လိအာဒိနိ ယာ သိကာ-
သဉ္စိ ဝလ္လိနိ တူလံ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၄။ ၅၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၄၉။

လတာဒဏ္ဍ (ပု) [လတာ+ဒဏ္ဍ] နွယ်ဟူသော-
တုတ်-တောင်ဈေး၊ နွယ်- တုတ်- တောင်
ဈေး။ သော လတာဒဏ္ဍေန ပဟရန္တော
အာဂ၊ ခိ။ စရိယာ၊ ငွါ၊ ၉၃။

လတာဒုဿ (န) [လတာ+ဒုဿ] နွယ်-လျော်
မျှင်-တို့ဖြင့် ယက်လုပ်အပ်သောပုဆိုး၊ နွယ်-
လျော်မျှင်- ပုဆိုး။ ရက္ခဒုဿံ လတာဒုဿံ
ရေကဒုဿံ။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၉၂။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၇။
သုခမတဏှဟိ လတာဝါကေဟိ ဝါယံတံ
လတာဒုဿံ။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၂၄။ (-အံ၊ ငွါ၊ ၂။
၂၆၇)။

လတာဒေါလာ (ထိ) [လတာ+ဒေါလာ] နွယ်
ပုခက်၊ နွယ်ဒန်း။ (နွယ်ဖြင့် ပြုလုပ်ထား
သော-ပုခက်-ဒန်း)။..... လဟာဒေါလာဟိ
ကိဗ္ဗန္တော မဓုဿရေန ဂါယန္တော တံ
ခဒ္ဒကနဒိ* ပတွာ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၄။ ၂၇၃။

လတာနုသာရ (ပု) [လတာ+အနုသာရ] နွယ်
သို့ အစဉ် လျှောက်ခြင်း။ လတာနုသာရေန
ဩတိဏ္ဍေန ဥဒကေန မူလေသု တိန္တေသု
ရက္ခဿ ဘူမိယံ ပတနကာလော ဝိယ။
အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၆၃။

လတာပဒုမ (န) [လတာ+ပဒုမ] နွယ်ပ' မွာ။
လတာသု လတာပဒုမာနိ ပုပ္ဖိ သု။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၂။
၉။ ဥဒါန၊ ငွါ၊ ၁၃၃။ ဣတိဝုတ်၊ ငွါ၊ ၁၂၉။

လတာပုပ္ဖ (န) [လတာ+ပုပ္ဖ] နွယ်ပန်း၊ နွယ်နှင့်
ပန်း။ (ပြည်မှ၊ သျ)။..... လတာပုပ္ဖာနိ အာက-
မုန္တော ဝိယ ငိုတပဒေနေဝ ငွတွာ ဂဏှာတိ-
ဝါ ဝိဇေတိ ဝါ ဒေသေတိ ဝ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။
၁၆။

လတာဗန္ဓန (န) [လတာ+ဗန္ဓန] နွယ်ဟူသော
အနှောင်အဖွဲ့၊ နွယ်-အဖွဲ့-ကြိုး။ လတာ-
ဗန္ဓနေန ဝါ ဗဒ္ဒေါ။ မဟာနိ။ ၂၀၇။ (-စူဠနိ။
၂၃၂)။

လတာယဋ္ဌိ (ထိ) [လတာ+ယဋ္ဌိ] နွယ်တောင်
ငှေး။ (၅၆) နွယ်ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်
သော တောင်ပေး။ ကော လတာယဋ္ဌိ
နာမာ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၅) တိ ကဉ္စနလတာယ
ပဋိမ ဟိတတ္တာ ဝေံ လဒ္ဒနာမာ ကောယဋ္ဌိ
အဟောသိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁။ ၁။

လတာဝါက (ပု) [လတာ+ဝါက] နွယ်-မျှင်-
လျော်။ လတာဒုဿ-ကြည့်။

လတာဝိမာန^၂ (ပု၊ န) [လတာ+ဝိမာန] လတာ
နတ်သမီး၏ ဗိမာန်၊ လတာဝိမာန်။ အောက်
ပုဒ်-ကြည့်။

လတာဝိမာန^၁ (တိ) [လတာဝိမာန+ဝတ္ထု၊
နောက်ပုဒ်ကေး။] လတာနတ်သမီး၏ ဗိမာန်
ဟူသော အကြောင်းအရာရှိသော-စကား-
ဒေသနာ။ လတာ စ သဇ္ဇ၊ ပဝရာ စ
ဒေဝတာတိ လတာဝိမာနံ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀။

လတုတ္တမ (တိ) [လတာ+ဥတ္တမ] (နွယ်အပေါင်း
တို့တွင်) အမြတ်ဆုံးနွယ်၊ အာသာဝတီ
နတ်ပန်းနွယ်။ ဒေဝံနံ ပိယာ ဝေံ၊ အာသာ-
ဝတီ လတုတ္တမာ။ အပါ၊ ၁။ ၄၅။ အာသာဝတီ
နာမ လတုတ္တမာ လတာနံ အန္တရ ဥတ္တမ-
လတာ ဝေံ ဒေဝါနံ ပိယာ အဟောဝံ။
အပါ၊ ၁။ ၃၁။ ၆။

လဒ္ဒ^၁ (န) [လတာ+တ] ရခြင်း။ ပေတိ လဿာ
သမ္ပတ္တိယာ လဒ္ဒကာရဏံ ပကာသေန္တိ သေသ
ဂါထာ အဘာသိ။ ပေတ၊ ၄။ ၆။ (-အံ၊ ဋ္ဌ၊
၁။ ၁၅၅)။

လဒ္ဒ^၂ (တိ) [လတာ+တ။ လဗ္ဗ-သံ။ လဒ္ဒ-ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂမိ။] (၁) ရအပ်ပြီးသော။ (၂)
အကြင်အကြင်ရအပ်သော၊ ရရသမျှသော။
(၃) ရပြီးသော။ (၄) ရ-ရောက်-လာသော။

(၅) ရ-ရောက်-အပ်ပြီးသော။ (၆) ရအပ်
ဖြစ်သော (အရပ်)။ (၇) ရောက်ရာဖြစ်
သော (အရပ်)။ (၈) လဒ္ဒသမာပတ္တိကဒုတ်။

(၁) ရအပ်ပြီးသော။ လဒ္ဒံ အမေဟိ စိဝရံ။
ဝိ၊ ၁။ ၃၁။ သုပိနေဝ လဒ္ဒံ ပုရိသဿ ဝိတ္တံ။
သံ၊ ၂။ ၃၅။ (၂) အကြင်ကြင်ရအပ်သော၊ ရရ
သမျှသော။ လဒ္ဒံ အာဝ န (ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၄) န္တိ
နိသံဒိတုံ ယထာလဒ္ဒမာသနံ။ ဒိ၊ ၁။ ၃၅၄။
သီ၊ ဒီ၊ သင်၊ ၂။ ၃၅၇။ (၃) ပြီးသော။
ဘိက္ခု အညာတကော သန္ဓေ၊ ကိစ္ဆာ
လဒ္ဓါယ ဘောဇနံ၊ ဝိ၊ ၅။ ၂၆၂။ မုဓာနု-
လဒ္ဓေါ (ဇာ၊ ၂။ ၃၀၅) တိ ကိ နုဓေါ မုဓာ
အမူလကေနေဝ လဘိ၊ ဥဒါဟု ဇူတေ
အဇေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၂၈။ (၄) ရ-ရောက်-
လာသော။ လဒ္ဒံ လဒ္ဒ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၃) န္တိ
ပုနုပျံနံ ဒါယကာနံ သန္တိကာ အာဂတာ-
ဂတာသုဂံ။ ဝိ၊ တိ၊ ၂။ ၂၄၃။ (၅) ရ-
ရောက်-အပ်ပြီးသော။ တံ သုနေန သုခံ လဒ္ဒံ။
ထေ၊ ၂။ ၆၃။ လဒ္ဒံ ပတ္တံ အဓံဂတံ။ ထေ၊ ၄။ ၄၃။
၁။ ၄၃၅။ လဒ္ဒဂါ-လည်း-ကြည့်။ (၆)
ရ-ဖြစ်သော (အရပ်)။ လဒ္ဒဋ္ဌာန (၁) ကြည့်။

(၇) ရောက်ရာဖြစ်သော (အရပ်)။ လဒ္ဒဋ္ဌာန
(၂) ကြည့်။ (၈) လဒ္ဒသမာပတ္တိကဒုတ်။
သညာ လဒ္ဓါ စ သဒ္ဓမ္မာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၆။

လဒ္ဒအဘိညာ (တိ) [လဒ္ဓါ+အဘိညာ] ရအပ်
ပြီးသော အဘိညာဉ်။ အဘိညာယာတိ
“အဘိညေယျာ” တိ ဧတ္ထ လဒ္ဒအဘိညာယ။
ဒိ၊ ၃။ ၂၇၉။

လဒ္ဒအယ (တိ) [လဒ္ဓါ+အယ] ရအပ်သော
လာခွင့် သွားခွင့်ရှိသော၊ (ပြည်၊ သျှ) လာခွင့်
သွားခွင့်ကိုရသော။ လဒ္ဓါယ-ကြည့်။

လဒ္ဒအာစာမဉ္ဇိဋ္ဌဘတ္တ (န) [လဒ္ဒ+အာစာမ+ဉ္ဇိဋ္ဌ+ဘတ္တ] ရအပ်ပြီးသော ထမင်းညှော် (ထမင်းချိုး)နှင့် ကြင်းကုန်သည့် ထမင်း။ ကပါလံ ဂဟေတွာ ဗရာ ဗရံ ဂန္ဓာ လဒ္ဒ-အာစာမဉ္ဇိဋ္ဌဘတ္တာနိ နိဿာယ ဇီဝတိ။ ဥဒါန၊ ငွ။ ၂၂၃။

လဒ္ဒအာဏ (တိ) [လဒ္ဒါ+အာဏာ] ရအပ်ပြီးသော အာဏာရှိသော၊ အာဏာရပြီးသော၊ သူ။ ပတ္တဒဏ္ဍောတိ ရာဇာဒိတိ လဒ္ဒအာဏော။ ပဋိသံ၊ ငွ။ ၂။ ၂၀။

လဒ္ဒအာလောပ (ပု) [လဒ္ဒ+အာလောပ] ရှာ ပြီးသော - ဆွမ်း - ထမင်း - လုပ်။ ပိဏ္ဍိယာလောပေနာတိ ပိဏ္ဍိ ကတွာ လဒ္ဒအာလောပေန။ မဟာနိ၊ ငွ။ ၂၉၂။

လဒ္ဒဥတုပရိဏာမ (တိ) [လဒ္ဒ+ဥတု+ပရိဏာမ] ရအပ်ပြီးသော ရင့်ကျက်စေတတ်သည့် ဥတုရှိသော၊ ရင့်ကျက်စေတတ်သည့် ဥတုကိုရပြီးသော။ ဥတုပရိဏာမာနိတိ လဒ္ဒဥတုပရိဏာမာနိ ဟုတွာ။ အံ၊ ငွ။ ၂။ ၂၂။

လဒ္ဒဥဒယ (တိ) [လဒ္ဒ+ဥဒယ] ရအပ်ပြီးသော - အမြတ်အစွန်း - တိုးပွားခြင်း - ရှိသော၊ အမြတ်အစွန်း - တိုးပွားခြင်း - ကိုပြု သော။ ကေ ဌာနန္တရံ ကေဇိယာ ဂဟေတွာ တတော လဒ္ဒဥဒယောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ငွ။ ၃။ ၂၀၀။

လဒ္ဒဥပစာရဇ္ဈာနပရိဟာနိ (တိ) [လဒ္ဒ+ဥပစာရဇ္ဈာန+ပရိဟာနိ] ရအပ်ပြီးသော ဥပစာရ (သမာဓိ) ဈာန်မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ လဒ္ဒဥပဟာနိတိ လဒ္ဒဥပစာရဇ္ဈာနပရိဟာနိ သဒရတ္တ၊ ၂။ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွ။ ၁။ ၄၇။

လဒ္ဒဥပယောဂဝစန (တိ) [လဒ္ဒ+ဥပယောဂ+ဝစန] ရအပ်သော စုတိယာဝိဘတ်ရှိသော၊ ဒုတိယာဝိဘတ်ကိုရသော၊ ဥပယောဂလဒ္ဒ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၀) ၏ လဒ္ဒဥပယောဂဝစန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွ။ ၂။ ၆၄။

လဒ္ဒဥပ္ပါဒ (ပု) [လဒ္ဒ+ဥပ္ပါဒ] (ဤဆံပင်မှ) ရလာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥစ္စာ။ ဣဒါနိ ဣတော လဒ္ဒဥပ္ပါဒေန သက္ကာ ထေရဿ ဒေယျဓမ္မံ ဒါတုံ။ အံ၊ ငွ။ ၁။ ၁၆၂။

လဒ္ဒဩဝါဒ (ပု) [လဒ္ဒ+ဩဝါဒ] ရအပ်ပြီးသော အဆုံးအမ။ အယံ ကိရ နေသံ ဗောဓိသက္ကတော လဒ္ဒဩဝါဒေါ။ ဇာ၊ ငွ။ ၁။ ၁၆၉။

လဒ္ဒက (တိ) [လဒ္ဒ+က] (၁) ရ-မှီဝဲ-အပ်-ထိုက်-သော၊ ကောင်းသော၊ တင့်တယ်သော။ (၂) ရအပ်ပြီးသော။ (၁) သာဓုတိ လဒ္ဒကံ ဘဒ္ဒကံ။ သံ၊ ငွ။ ၁။ ၈၆။ တံ ပန အတ္တကာမေန လာဘိတဗ္ဗတော ဥပသေဝိ-တဗ္ဗတော လဒ္ဒကံ၊ ကလျာဏဋ္ဌေန ဘဒ္ဒကန္တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ငွ။ ၁။ ၁၂။ လဒ္ဒက (အံ၊ ငွ။ ၂။ ၂၀၀) ၏ သုန္ဒရံ။ အံ၊ ငွ။ ၂။ ၁၀၀။ မနာပံ လဒ္ဒကံ သုဘံ။ ဓာန်၊ ငွ။ ၉၄။ (၂) ယံ ဝါ တံ ငါ လဒ္ဒကံ ဂဟေတွာ သိဃံ ဂစ္ဆ။ မ ငွ။ ၃။ ၁၇၇။ ဗဒရာဇသိယံ ပေသကာရာ ဟုတွာ တေန ကမ္မေန လဒ္ဒကံ ပဉ္စ ကောဋ္ဌာသံ ဣတွာ။ ဇာ၊ ငွ။ ၄။ ၄၇၉။

လဒ္ဒကပ္ပ (တိ) [လဒ္ဒ+ကပ္ပ] ရအပ်သော - အပ်စပ် - သင့်တော် - မှရှိသော။ (ရအပ်သော အခွင့်ရှိ - အခွင့်ကိုရ - သော။ မဒ္ဒု၊ သျှ။)။ ယဒိ ပန ကဝါဠံ နတ္ထိ လဒ္ဒကပ္ပမေ။ ဝိ၊ ငွ။ ၁။ ၂၄၅။ (- ၂၉၉၊ ၃၁၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃)။

လဒ္ဒကပ္ပိယ (တိ) [လဒ္ဒ+ကပ္ပိယ] လဒ္ဒ + ပု - ကြည့်။ တမ္ပိ အလဘန္တသ လဒ္ဒကပ္ပိယံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ငွ။ ၃။ ၄၁။ (- ကမိ၊ ၁၅၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၀၇၊ ၂၁၂)။

လဒ္ဒကရ (ပု) [လဒ္ဒ+ကရ] ရအပ်သောအခွန်
အတုတ်။ ဗလိန္တိ နိပုန္နသဿာဒိတော
ဆဘာဂံ, သတ္တဘာဂန္တိအာဒိနာ လဒ္ဒကရံ။
ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၂။

လဒ္ဒကဟာပဏ (န၊ ပု) [လဒ္ဒ+ကဟာပဏ]
ရအပ်သော-အသပြာဇေ - ဒဂ်း-ပိုက်ဆံ။
တတော လဒ္ဒကဟာပဏေဟိ သုရံ ပိဝသိ။
ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉။ ဥဒါန၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၇။
ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၄။ (-ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၉)။

လဒ္ဒကာမတာ (ထိ) [လဒ္ဒ+ကာမ+တာ] ဒီ၊ ငွါ၊
၃။ ၂၆၂-၂၆၃ လဒ္ဒကာမတာ-ရို၏။
ရခြင်းငှါ အလိုရှိ-မက်မော-သည်၏အဖြစ်။ အနန္တ
ဘယ် နာမ လဒ္ဒကာမတာ ထဂါဒယော
ဝိယ စေတနာယ အဝိသုဒ္ဓိကရံ။ အံ၊ ငွါ၊ ၃။
၂၃၆။ (-အနု၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၀၃)။

လဒ္ဒကာယဗလ (ထိ) [လဒ္ဒ+ကာယဗလ]ရအပ်
သော - ကာယဗလ- ကိုယ်အား- ရှိသော၊
ကာယဗလ-ကိုယ်အား-ကိုယ်ရှိသော။ ...လဒ္ဒ
ကာယဗလော ဝေသာခပုဏ္ဏမာယံ ဗောဓိ
ရုက္ခမူလေ အပရာဇိတပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော။
ထေ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၅။ အပါ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၃။

လဒ္ဒကာယဝိဝေက (ထိ) [လဒ္ဒ+ကာယဝိဝေက]
ရအပ်သော-ကာယဝိဝေက-ကိုယ်ဖြင့် ကင်း
ဆိတ်ခြင်း-ရှိသော၊ ကာယဝိဝေက-ကိုယ်ဖြင့်
ကင်းဆိတ်ခြင်း - ကိုရသော။ သမဏပဗ္ဗဇ္ဇိ
ပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ ကေစဓော လဒ္ဒကာယဝိဝေကော
ကသိဏပရိကမ္ပံ ကတွာ။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၅၂။

လဒ္ဒကာရဏ (န) [လဒ္ဒ+ကာရဏ] ရခြင်း၏
အကြောင်း။ သော လဒ္ဒကာရဏံ ကထေသိ။
အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၅။ (-ပေတ၊ ငွါ၊ ၆၆)။

လဒ္ဒကာလ (ပု) [လဒ္ဒ+ကာလ] ရထု-အခါ-
ကာလ။ ဒုဗ္ဗိက္ခသမယေ သံဆနဝကေန
လဒ္ဒကာလေ ဝိဇေတော ဝိသု ဂါဟေတဗ္ဗာနိ။

ဝိ၊ ငွါ၊ ၄။ ၁၀၀။ ဝိ၊ သဂံဟ။ ၂၇၅။ (-သံ၊ ငွါ၊ ၂။
၁၅။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၉၀။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၄၂၄)။

လဒ္ဒကုက္ကုဋ (ပု) [လဒ္ဒ+ကုက္ကုဋ] ရသော
ကြက်။ ထေရေန ဝုတ္တ မတ္တေပေဝ ပဟာရံ
လဒ္ဒကုက္ကုဋော ဝိယ တုရိတတုရိတံ ပဿတိ။
မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၅။

လဒ္ဒကုမာရ (ပု) [လဒ္ဒ+ကုမာရ] ရအပ်သော
သူငယ်။ မဟာပုရိသံ ပဋိစ္စ လဒ္ဒကုမာရော
ပါသာဒိကော အဟောသိ လက္ခဏသမ္ပမန္နာ။
မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၅၅။

လဒ္ဒကောဋ္ဌာသ (ပု) [လဒ္ဒ+ကောဋ္ဌာသ]ရအပ်
သော အဖို့အစု။ အတ္တနာ လဒ္ဒကောဋ္ဌာ-
သဟော အစုဘာဂဒါနေန ဟေတုဘူတေန။
ပေတ၊ ငွါ၊ ၅။ ၂။ (-ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၄၆။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။
၂၃၃)။

လဒ္ဒကောသလ္လ (ထိ) [လဒ္ဒ+ကောသလ္လ]ရအပ်
သော - ကျမ်းကျင့် - လိမ္မာ - မှုရှိသော၊
ကျမ်းကျင့်-လိမ္မာ-မှုကိုရသော။ သတ္တဟိ
မာသေဟိ အတိဝိယ အာဓာဓနေန လဒ္ဒ-
ကောသလ္လေနတိပိဋကဓရေန ပဏ္ဍိတေန။
အပါ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၀။

လဒ္ဒကုဏ (ပု) [လဒ္ဒ+ကုဏ] ရအပ်ရာ-ခဏ-
အခိုက်အတန့်-ကာလ။ ပဟင်္ဂတက္ခဏေပေ-
ဝါတိ မရဏာယ ပဟောနက္ခယာရဿ
လဒ္ဒကုဏေယေဝ ကမ္မဗဒ္ဓေါ။ (ကမ္မဗဒ္ဓော?)။
ကခါ၊ ငွါ၊ သစ်။ ၂။ ၃။

လဒ္ဒဂဏန (ထိ) [လဒ္ဒ+ဂဏန] (၁) ရအပ်
သော - အရေအတွက် - ရေတွက်ခြင်း-
ဂဏန်း-သင်္ချာ-ရှိသော၊ အရေအတွက်-
ရေတွက်ခြင်း- ဂဏန်း-သင်္ချာ-ကို ရသော။
(ထိ) (၂) ရအပ်သော-အရေအတွက်-
ရေတွက်ခြင်း-ဂဏန်း-သင်္ချာ။ (၁) ဝေ

ပစ္စနိယေ စ လဒ္ဒဂဏနေသုပစ္စယေသု ယော
ပစ္စယော အနုလောမတော ဌိတော။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၇၆။ (ထိ) (၂) အဓိပတိပစ္စယေ
လဒ္ဒဂဏနာယ န သမာနာ။ မူ၊ ၃။ ၂၂၆။

လဒ္ဒဂဗ္ဗပရိဟာရ (တိ) [လဒ္ဒ+ဂဗ္ဗပရိဟာရ] ရအပ်သော ကိုယ်ဝန် အစောင့်အရှောက်ရှိ
သော၊ ကိုယ်ဝန်အစောင့်အရှောက်ကို ရသော၊
သူ။ အထာယ မာတာ လဒ္ဒဂဗ္ဗပရိဟာရာ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။ (-ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၄၅၄)။

လဒ္ဒဂါမ (ပု) [လဒ္ဒ+ဂါမ] ရ-ရောက်-အပ်ပြီး
သော ရွာ။ နာဝါယ လဒ္ဒဂါမေယေဝ
ဝသိတွာ ဘိက္ခုဟိ သဒ္ဓိံ ပဝါရေတဗ္ဗံ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၃။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။ ၆)။

လဒ္ဒဂုဏ (ပု) [လဒ္ဒ+ဂုဏ] (၁) ရအပ်ပြီး
သော-ဂုဏ်-ကျေးဇူး။ (၂) ရအပ်သော
အကျိုး လဒ္ဒဂုဏ်။ (၁) ဣဒါနိ သတ္တု
ဒဿနေန အတ္တနာ လဒ္ဒဂုဏံ ဒဿေန္တော
စဘတ္တံ ဂါထမာဟ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ (-အံ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၀။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၄၃)။ (၂) ဥဘယပဒ-
နိယမေန လဒ္ဒဂုဏံ ဒဿေတုံ “အယံ ဟိ” တိ
အာဒိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၃။ ဣဒါနိ
အတ္တသုညတာ ဝိဘာဝနဿ ပယေ၊ ဇနဘူတံ
ဣတရိတရသန္တောသသင်္ခါတံ လဒ္ဒဂုဏံ
ပကာသေန္တော အာဟ “တသ္မာ နေဝ
သန္တရ” န္တိအာဒိ။ သီ၊ ၄။ ၂။ ၉၉။ (-သံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၂၀။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ ၇၀၊ ၉၂။ အနု၊
၂။ ၁၅၊ ၁၀၄)။

လဒ္ဒဂုဏကိတ္တန (န) [လဒ္ဒဂုဏ+ကိတ္တန] ရအပ်
ပြီးသော-ဂုဏ်-ကျေးဇူး-ကို-ပြောကြား-
ကြောင်းဖြစ်-သော-စကား-ပုဒ်- ဝါကျ။
“တတ္ထ နတ္ထိ တထာဂတဿ ကာယဒုစ္စရိယ”
နိအာဒိနာ...ကာယကမ္မာဒိနံ ဉာဏာနုပရိ-
ဝတ္တိဘာယ လဒ္ဒဂုဏကိတ္တနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။

လဒ္ဒဂုဏဒဿန (န) [လဒ္ဒဂုဏ+ဒဿန] ရအပ်
သောအကျိုးလဒ္ဒဂုဏ်-ကို-ပြောကြား-ဖြစ်
သော-စကား-ပုဒ်-ဝါကျ။ “တသ္မာ” တိ
အာဒိ လဒ္ဒဂုဏဒဿနံ။ သီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။

လဒ္ဒဂုဏာနိသံသ (ပု) [လဒ္ဒဂုဏ+အာနိသံသ] ရ
အပ်သော-ဂုဏ်ဟူသော- အကျိုး-အကျိုး
ထူး။ သမ္ပဟံသေသိတိ--- သမ္ပတိ လဒ္ဒဂု-
ဏာနိသံသေဟိစေဝ ဥပရိ လဒ္ဒဗ္ဗပလင်္ဂသေ-
သေဟိ စ ဥပရိစိတ္တံ သမ္မာ ပဟံသေ သိ။ မ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၄။

လဒ္ဒသရ (န) [လဒ္ဒ+သရ] (ဆွမ်းကို) ရအပ်-
ရ-ရာအိမ်။ သော “အသုကဿ သရဇော”
တိ လဒ္ဒသရမေဝ အာစိက္ခံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။
လဒ္ဒသရမေဝါတိ ယတော အနေန ဘိက္ခာ
လဒ္ဓါ တမေဝ သရံ ပုတ္တဂေဟမေဝ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၃၇။ သီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။

လဒ္ဒစိတ္တေကဂ္ဂတာ (ထိ) [လဒ္ဓါ+စိတ္တေကဂ္ဂ-
တာ] ရအပ်သောစိတ်၏-တည်ကြည်ခြင်း-
တစ်ခုတည်းသောအာရုံ - ရှိသည်၏အဖြစ်။
ဣမေသံသေနေ လဒ္ဒစိတ္တေကဂ္ဂတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၀၂။

လဒ္ဒစိဝရ (န) [လဒ္ဒ+စိဝရ] ရအပ်သော
သင်္ကန်း။ --တတ္ထ ဂစ္ဆန္တော ဇီလကဝပျုသ္မိံ
လဒ္ဒစိဝရနိ ဌပေတွာ အဂမံသု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၄၀၉။ (-ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၉၆)။

လဒ္ဒစိဝရသာဋ္ဌက (ပု) [လဒ္ဒ+စိဝရ+သာဋ္ဌက]
ရအပ်သော သင်္ကန်းအတွက် ပုဆိုး၊ သင်္ကန်း
လျှာပုဆိုး။ သံသနဇကဘိက္ခုနာ လဒ္ဒစိဝရ-
သာဋ္ဌကာ သတသဟာယဂ္ဂန္တိကာ အဟေသံ။
အပ၊ ၄။ ၁။ ၄၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄။

လဒ္ဒစောဋ္ဌက (ပု၊ န) [လဒ္ဒ+စောဋ္ဌက] ရအပ်
သော-အဝတ်-ပုဆိုး။ စောဋ္ဌကံ ကံ အာ-
ဟိဏ္ဏံတွာ လဒ္ဒစောဋ္ဌကေကံ ဣဟစိဝရန။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၃။

လဒ္ဒဇာဏုသောဏိသက္ကာရ (ပု) [လဒ္ဒ+ဇာဏု-
သောဏိ+သက္ကာရ] ရအပ်သော-ဇာဏု-
သောဏိဆုထူး - ပုဇောဟိတ်ဆုထူး - ဖြင့်-
အရိုအသေပြု-ပူဇော်ချီးမြှောက်-အပ်သော။
ရညော သန္တိကေ စ လဒ္ဒဇာဏုသောဏိ-
သက္ကာရတ္တာ ဇာဏုသောဏိတိ ဝုစ္စတိ။
အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃။

လဒ္ဒဇိဝိတ (တိ) [လဒ္ဒ+ဇိဝိတ] ရအပ်သော
အသက်ရှိသော၊ အသက်ကိုရသော၊ သူ။
မရဏံ အပ္ပတွာ အဝသာနေ ဒကာယ သေဋ္ဌိ-
ဓိတာယ ဝေယျတ္တိယေန လဒ္ဒဇိဝိတော ...
ဃောသကသေဋ္ဌိ (ဃောသိတသေဋ္ဌိ) နာမ
ဇာတော။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၂၇၃။ (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၈။
သာရတ္ထ၊ ၂။၃၃၉-တုံဋ္ဌိမ္မ လဒ္ဒဇိဝိကော-ဟု
ပါဌ်ရှိရာ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ဋ္ဌိ-သာ ဟိ ပိတရာ
ပေသိတံ မာဏုပနပဏ္ဍိတာလေတွာဝိဝါဟပဏ္ဍိ
ဗန္ဓိတွံ ဇိဝိတလာဘံ ကရေတိ-ဟုဖွင့်သော
ကြောင့်လည်းကောင်း၊ လဒ္ဒဇိဝိတောသာ
အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း
လဒ္ဒဇိဝိတောသာ သင့်သည်။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၇၈။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၂၃၄။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၄၉။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၃၉။)

လဒ္ဒဇ္ဈာန (န) [လဒ္ဒ+ဇ္ဈာန] ရအပ်ပြီးသော
ဇ္ဈာန်။ အာဠာရဒကသမာဂမေ လဒ္ဒဇ္ဈာနာနိ
ဝနုပါဒကနိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၅။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၃၄၂)။

လဒ္ဒဉာဏစက္ခုက (တိ) [လဒ္ဒ+ဉာဏစက္ခု+က]
ရအပ်ပြီးသော ဉာဏ်မျက်စိရှိသော၊ ဉာဏ်
မျက်စိကိုရသော။ အထ ဝါ ဒိဗ္ဗဝိဟာရ
သန္တိယယေန လဒ္ဒဉာဏစက္ခုကာ။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။၆၈။

လဒ္ဒဉာဏဗလ (တိ) [လဒ္ဒ+ဉာဏဗလ] ရအပ်
ပြီးသော- ဉာဏဗလ- ဉာဏ်စွမ်း- ဉာဏ်စွမ်း
အား-ရှိသော၊ ဉာဏဗလ-ဉာဏ်စွမ်း-ဉာဏ
စွမ်းအား-ကိုရသော၊ သူ။ လဒ္ဒဗလာတိ
လဒ္ဒဉာဏဗလာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၂၄၀။

လဒ္ဒဉာဏဝေါဟာရ (ပု) [လဒ္ဒဉာဏ+ဝေါဟာရ]
ရအပ်ပြီးသောဉာဏ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့်
အမည်ပညတ်။ ဉာဏန္တိ ဝေါဟာရိကေသု
လဒ္ဒဉာဏဝေါဟာရေသု၊ အနုဋီ၊ ၂။၂၀၄။

လဒ္ဒဋ္ဌာန (န) [လဒ္ဒ+ဋ္ဌာန] (၁) ရထုဖြစ်သော
အရပ်ဋ္ဌာန။ (၂) ရောက်ရာဖြစ်သော
(အရပ်)။ (၃) ရအပ်သော-ရာထူး-ဂုဏ်
ထူး။ (၁) ယံ လဒ္ဒဋ္ဌာနတော အာသန္နာ
အာသနသာလာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၈၇။ (၂) သော
လဒ္ဒဋ္ဌာနတော နိဝတ္တိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။၁၃၉။ (၃)
ယာစိတွာ လဒ္ဒဋ္ဌာနနာမ အာဝုသော ကိဒိသံ
ဟောတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၂၂၉။ (-ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၄၁၅)။

လဒ္ဒတာ (တိ) [လဒ္ဒ+တာ] ရသည်၏ အဖြစ်။
တသ္မာ သော ဥပကာရတာယ စ သံသတော
လဒ္ဒတာယ စ န ဝုဠာပေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊
၃။၄၀၄။

လဒ္ဒတိစိရသာဠက (ပု) [လဒ္ဒ+တိစိရ+သာ-
ဠက] ရအပ်သော တိစိရိန် သက်န်းလျာ
ပုဆိုး၊ ရအပ်သော- တိစိရိန်- သက်န်း
သုံးထည်-အတွက်-အဝတ်ပုဆိုး။ သံသ နဝက-
ဘိက္ခုနာ လဒ္ဒတိစိရသာဠကာ သတ သဟ-
ဿဝ္ဋနိကာ အဟေသံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၆၁။

လဒ္ဒတ္တ (န) [လဒ္ဒ+တ္တ] (၁) ရအပ်သော
အဖြစ်။ (၂) ရ-ရောက်-တတ်သည်၏ အဖြစ်။
(၃) တတ္ထ ကော ပက္ခော ဒက္ခိကော-
ဒကဿ လဒ္ဒတ္တာ စိဝရာနိ လဘတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၄၁၆-၇။ (၂) ကိလေသပဋိပုဿဒ္ဓိယာ
လဒ္ဒတ္တာ ကိလေသပဋိပုဿဒ္ဓိဘာဝံ ဝါ

လဒ္ဒတ္တာ ပဋိပ္ပာယဒ္ဒလဒ္ဒေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။အံ၊
ဋ္ဌ၊၃။၈။လဒ္ဒတ္တာ ပဋ္ဌတ္တာ တဗ္ဗာဝံ ဥပဂ-
တတ္တာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁။

လဒ္ဒဒဿန (န) [လဒ္ဒ+ဒဿန] ရအပ်သော-
မြင်-ဖူးမြင်-မြင်တွေ့ရ-ခြင်း။ ဝေံ လဒ္ဒ
ဒဿနံ တေသံ လာဘာယေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။

လဒ္ဒဒါယ (ပု) [လဒ္ဒ+ဒါယ] ရအပ်သောအမ္မေ
ဥစ္စာ၊ ရညော ဒါယဘူတန္တိ ကုလပရမ္မရာယ
ဘောဂ္ဂဘာဝေန ရညော လဒ္ဒဒါယဘူတံ။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၉။

လဒ္ဒဒါရက (ပု) [လဒ္ဒ+ဒါရက] ရအပ်သော-
သျှာယ်-ကလေးငယ် အယ် သော ဘန္တေ
တုမ္ပေ အာယာစိတွာ လဒ္ဒဒါရကော။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။

လဒ္ဒဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ (ထိ) [လဒ္ဒ+ဒိဗ္ဗ+သမ္ပတ္တိ]
ရအပ်သောနတ်၌ဖြစ်သည့် စည်းစိမ်ချမ်းသာ။
သာ ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္ဓာ အတ္တနာ
လဒ္ဒဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ ထေရဿ ဒဿေတိ။
ပေတ၊ဋ္ဌ။၃၄။

လဒ္ဒဒိဝသ (ပု) [လဒ္ဒ+ဒိဝသ] ရအပ်-ရ-ဇု-
နေ-ရက်။ လဒ္ဒဒိဝသဒတာ ပဋ္ဌာယ ဒသာဟံ
အတိက္ကာယေတော နိဿဂ္ဂိယံ ပါဒိတ္တိယံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၄။ (-ဝိသင်္ဂဟ။ ၃၈။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၂၃။)

လဒ္ဒဒုက္ခ (န) [လဒ္ဒ+ဒုက္ခ] ရအပ် ပြီးသော
ဆင်းရဲ။ ဂိဟိကာလေ အတ္တနာ လဒ္ဒဒုက္ခံ
ပစ္စင်ေက္ခိတွာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၃။

လဒ္ဒဒ္ဒါရ (တိ) [လဒ္ဒ+ဒ္ဒါရ] ရအပ်သောတံခါး
ရှိသော၊ တံခါးကိုရသော၊ သူ။ (တံခါးကို
အလိုရှိတိုင်း ဝင်ခွင့် ထွက်ခွင့် ရှိသော၊သူ။)
လဒ္ဒဒ္ဒါရေ ကတောကာသော။ ဇာ၊၁။၃၈၆။
လဒ္ဒဒ္ဒါရေ လဘေ ဒ္ဒါရံ။ ဇာ။၂။၂၆၂။

လဒ္ဒဓည (န) [လဒ္ဒ+ဓည] ရအပ်ပြီးသောစပါး။
...လဒ္ဒဓညေန တံ သလာကံ အေဒါသံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၉၇။

လဒ္ဒဓန (တိ) [လဒ္ဒ+ဓန] (၁) ရအပ်ပြီးသော
ဥစ္စာရှိသော၊ ဥစ္စာကိုရသော၊ သူ။ (န)(၂)
ရအပ်သောဥစ္စာ။ (၁)လဒ္ဒဓနော ဝိယ ဇနော
သမ္မာ လဒ္ဒဓာရိယဓနော သံသော။ ငုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။
၁၂။(န)(၂)လဒ္ဒဓနံယေဝ ကောဋီသတမတ္တံ
အဟောသံ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၄။လဒ္ဒဓနံ အစရိယဿ
နိယျာဒေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆။

လဒ္ဒဓနဟာရီ (တိ) [လဒ္ဒဓန+ဟာရ+ဇာ၊ထိ-ဋ္ဌ-
ဓနဟာရီနိ။] ရအပ်ပြီးသော ဥစ္စာကိုဆောင်ယူ
လေ့ရှိသော၊ သူ။ ဓနဟာရကာတံ ဘဏ္ဍဝိက္က-
ယေန လဒ္ဒဓနဟာရီနော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၀၆။

လဒ္ဒဓမ္မ (တိ) [လဒ္ဒ+ဓမ္မ] (၁) ရအပ်ပြီးသော
တရားရှိသော၊ တရားကိုရပြီးသော၊ သူ။ (ပု)
(၂) ရအပ်ပြီးသောတရား။ (၁) တွေ့ ပုဂ္ဂလော
လဒ္ဒဓမ္မော နမေ အဓိဂတဓမ္မော အရိယပုဂ္ဂ-
လော။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။ (ပု)(၂) ဣမိနာ ပစ္စေက
ဗုဒ္ဓေန လဒ္ဒဓမ္မံ အဟမ္မိ သတ္တိကရေယျံ။နေတ္တိ၊
ဝိ။၂၉၅။

လဒ္ဒဓမ္မနိယာမ (တိ) [လဒ္ဒဓမ္မ+နိယာမ] ရအပ်
သော ဓမ္မနိယာမ (-တရားတို့၏ မြဲခြင်း
သဘော)ရှိသော၊ ဓမ္မနိယာမကို ရသော။
လဒ္ဒဓမ္မနိယာမာ ယာ သာတ္ထသာဓက
စေတနာ။ဝဇီရ၊၁၅၇။

လဒ္ဒဓမ္မဿဝနသပ္ပါယ (တိ) [လဒ္ဒ+ဓမ္မဿဝန+
သပ္ပါယ] ရအပ်ပြီးသော သင့်လျော်လျှောက်
ပတ်သည့် တရားနာခြင်းရှိသော၊ သင့်လျော်
လျှောက်ပတ်သည့် တရားနာခြင်းကို ရပြီး
သော၊ သူ။ ဝိဂုတ္တိဝ ကိလေသာ ထေရာနံ
သန္တကေ လဒ္ဒဓမ္မဿဝနသပ္ပါယာ...သတ္တဟံ။
ပ။ပတိဋ္ဌာသံ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၅။)

လဒ္ဒဓာတုဘာဂ (ပု) [လဒ္ဒ+ဓာတု+ဘာဂ] ရအပ်ပြီးသောဓာတ်တော်အဖို့အစု၊ အတ္တနာ လဒ္ဒဓာတုဘာဂံ ဂဟေတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၁၆၆။

လဒ္ဒဓုရ (ပု) [လဒ္ဒ+ဓုရ]ရအပ်ပြီးသော-တာဝန် -ဗုဒ္ဓ-ဌာနန္တရ။ “...ဣမိနာဝ သာဝကေန လဒ္ဒဓုရံ လဘေယျ”န္တိ စိတ္တံ ဥဒပါဒိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၉။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂)။

လဒ္ဒနက္ခတ္တယောဂ(တိ) [လဒ္ဒ+နက္ခတ္တ+ယောဂ] ရအပ်သော နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းရှိသော၊ နက္ခတ်နှင့်ယှဉ်ခြင် ကိုပုသော။သောဒိဝေသော လဒ္ဒနက္ခတ္တယောဂေါ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၄။

လဒ္ဒနယ (ပု) [လဒ္ဒ+နယ]ရအပ်ပြီးသောနည်း။ တတ္ထ လဒ္ဒနယေန ဟိ သေသပကရဏေသု ပဉ္စံ ကထေတုံ သက္ခိယထံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၅။ (-သာရတ္ထ၊၁။၆၇။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၁။ဂဂ)။

လဒ္ဒနယဂ္ဂါဟ (ပု) [လဒ္ဒနယ+ဂါဟ] ရအပ်ပြီး သောနည်းကိုယူခြင်း။ တတ္ထ သုက္ကာဒိနိ အနု-ဂတာယ ဝေ ဗုဒ္ဓိယာ တေဟံ လဒ္ဒနယဂ္ဂါ-ဟေန စာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၂၂။

လဒ္ဒနဝကမ္ပ(တိ) [လဒ္ဒ+နဝကမ္ပ]ရအပ်ပြီးသော အမှုသစ်ရှိသော၊ အမှုသစ်ကိုရသော၊ သူ။ လဒ္ဒနဝကမ္ပေန ပန ဘိက္ခုနာ ဝါသိဖရသု-နိခါဒနာဒိနိ ဂဟေတွာ သယံ န ကာတဗ္ဗ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၉၄။

လဒ္ဒနာမ (တိ) [လဒ္ဒ+နာမ] (၁)ရအပ်ပြီး သော အမည်ရှိသော၊ အမည်ကိုရသော၊ သူ။ (န)(၂)ရအပ်ပြီးသောအမည်။ (၁) ဂါမ-ဝသေန လဒ္ဒနာမဿဗုဇသမ္ပတဿကလန္တိ-သေဋ္ဌိနော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉။စိတ္တိကတဋ္ဌေန စေတိယာနိတိ လဒ္ဒနာမာနိ ယက္ခဋ္ဌာနာနိ။

ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉)။ (န)(၂)ကေ သာလံ ဥပါဒါယ လဒ္ဒနာမ-ဇသေန ကေသာလကောတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၈၃။ (-ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂။သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၂။၁၄၅)။

လဒ္ဒနာမက (တိ) [လဒ္ဒနာမ+က]ရအပ်ပြီးသော အမည်ရှိသော အမည်ကို ရသော၊ သူ။ ဝေသာလီတိ လဒ္ဒနာမကေန နဂရေ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊-။ ၂၇၆။ “သင်္ဂါမာဝစဗော”တိ လဒ္ဒနာမကော နာဂေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။

လဒ္ဒနာမစိတ္တ (န) [လဒ္ဒနာမ+စိတ္တ] ရအပ်ပြီး သော အမည်ရှိသောစိတ်၊ အမည်ကိုရသော စိတ်။ အဝိက္ခေပေါတိ လဒ္ဒနာမစိတ္တဿ ကေဂ္ဂဘာဝံ ပဇာနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃-၇။

လဒ္ဒနိဂ္ဂဟ (တိ) [လဒ္ဒ+နိဂ္ဂဟ]ရအပ်ပြီးသော- နိဂ္ဂ-နိဂ္ဂဟ- ခြင်းရှိသော၊ နိဂ္ဂ-နိဂ္ဂဟ- ခြင်းကိုရသော၊ သူ။ တေ ကိရ ပဌမဝတ္ထုသ္မိ အတ္တနော မနော ရထံ သမ္မာဒေ တုံ အသက္ကောန္တာ လဒ္ဒနိဂ္ဂဟာ ဝိသာတပုတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၃။

လဒ္ဒနိစ္ဆယ (ပု) [လဒ္ဒ+နိစ္ဆယ] ရအပ်ပြီးသော အဆုံးအဖြတ်။ အာရုပ္ပပနဿ ကင်္ခါ နတ္တိတိ အနုဿဝဝသေန လဒ္ဒနိစ္ဆယံ သန္တာယ ဝုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၅၈။

လဒ္ဒနိဗ္ဗစန (တိ) [လဒ္ဒ+နိဗ္ဗစန] ရအပ်သော ဝိဂ္ဂိုဟ်ရှိသော၊ ဝိဂ္ဂိုဟ်ကိုရသော။ (ပံသုက္က သင်္ကန်း)။ ဝေ လဒ္ဒနိဗ္ဗစနဿ ပံသုက္ကလဿ ဓာရဏံ ပံသုက္ကလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၅၇။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊၁၆၉။ (-ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၂၂။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၆၅)။

လဒ္ဒနိယာမ (ပု) [လဒ္ဒ+နိယာမ] ရအပ်ပြီးသော- နည်း-နည်းလမ်း။ “ကုတော သော” တိ ပုစ္ဆိတွာ လဒ္ဒနိယာမံ သုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။

လဒ္ဒနိဝါပ (ပု) [လဒ္ဒ+နိဝါပ] ရအပ်ပြီးသော-
အစာ-ရိက္ခာ။ တံ ဘုဉ္ဇိသ္မာ အတ္တနော
လဒ္ဒနိဝါပံ ဘတ္တံ ဖိတံ အာဟရ။ ဇာ၊ ငွ၊
၅။ ၃၁။

လဒ္ဒပက္ခ (တိ) [လဒ္ဒ+ပက္ခ] ရအပ်ပြီးသော-
ပက္ခ - အသင်းဒေပင်း - ရှိသော၊ ပက္ခ-
အသင်းအင်း-ကိုရသော၊ သူ။ “လဒ္ဒ-
ပက္ခောမိ” တိ ပရပက္ခော နာဝဇာနိတဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၅။ ၂၉၀။ ဣဓေကစ္စော လဒ္ဒပက္ခော
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၉၇။ (-ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၂၄၉။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၂၃)။

လဒ္ဒပ(ပု)ဗ္ဗယ (တိ) [လဒ္ဒ+ပဗ္ဗယ] (က) (က)
ရအပ်ပြီးသော- ထောက်တည်ရာ- ကိုးကွယ်
ရာ-ရှိသော၊ ထောက်တည်ရာ-ကိုးကွယ်ရာ-
ကိုးသော။ (ခ) ရအပ်သော-ဒ. ကြောင်း-
အထောက်အပံ့-ရှိသော။ (ပု) (၂) ရအပ်
သော (သက်န်းစသည့်) ပစ္စည်း ၄-ပါး။
(၁) (က) လဒ္ဒပစ္စယာ (ဇာ၊ ၂။ ၉၀၊ ၃၃၁) တိ
လဒ္ဒပတိဋ္ဌာ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၇၆။ ဇာ ငွ၊ ၇။ ၂၇၇။
(ခ) ယံ ယံ လဒ္ဒပစ္စယ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၉) နိ
ယံ ယံ ဇဝနံ ရူပါဝစရဇဝနာဒိပသေန
ဂေါတြက္ခန္ဓာနန္တရံ ဥပ္ပတ္တိယာ လဒ္ဒပစ္စယံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၂။ ၃၃။ (-မဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၅။ ၂။ ၃၁၁)။ လဒ္ဒပစ္စယမိတံ ဓမ္မတ္ထမေတံ
ဘဝန္တမေပတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၁၇၆။ (ပု) (၂)
တဒါ ဘဂဝါ အတ္တနာ လဒ္ဒပစ္စယေ အတ္တနာပိ
ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၄၂၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၅၅။
(-ဒိ၊ ၃။ ၂။ ၁၂၂)။

လဒ္ဒပဋိပါဋိ (ထိ) [လဒ္ဒါ+ပဋိပါဋိ] ရအပ်ပြီးသော
အစဉ်။ ပဋိပါဋိယာတိ လဒ္ဒပဋိပါဋိယာ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၇။

လဒ္ဒပဋိဝိသ (ပု) [လဒ္ဒ+ပဋိဝိသ] အောက်ပုဒ်
ကြည့်။ ဘာဂစုဘာဂန္တိ အတ္တနာ လဒ္ဒပဋိဝိ-
သတော ဥပစုဘာဂံ။ ဝိ၊ ဓာန၊ ငွ၊ ၅၅။ (သိ-
မူ)။

လဒ္ဒပဋိဝိသ (ပု) [လဒ္ဒ+ပဋိဝိသ] ရအပ်ပြီး
သော-အဖို့-အပုံ-အစု-ဝေစု။ ဘာဂစု
ဘာဂန္တိ အတ္တနာ လဒ္ဒပဋိဝိသတော ဥပစု-
ဘာဂံ။ ဝိ၊ ဓာန၊ ငွ၊ ၅၅။ (-၁၀၉)။

လဒ္ဒပဋိသမ္ဘိဒါ (ထိ) [လဒ္ဒါ+ပဋိသမ္ဘိဒါ] ရအပ်
ပြီးသော ပဋိသမ္ဘိဒါ။ လဒ္ဒပဋိသမ္ဘိဒါသု
သာတိသယံ တံ ဒုဿေတံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇။

လဒ္ဒပဏ္ဏ (န) [လဒ္ဒ+ပဏ္ဏ] ရအပ်ပြီးသော-
အရွက်-သစ်ရွက်-ဟင်းရွက်။ ကိ* ကရေမိ
သမ္ပ၊ အတ္တနာ လဒ္ဒပဏ္ဏေန ဘောဇေသာမိ။
ဓမ္မ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၆၂။

လဒ္ဒပဏ္ဏာကာရ (တိ) [လဒ္ဒ+ပဏ္ဏာကာရ]
ရအပ်ပြီးသော- လက်ဆောင်း- ပဏ္ဏာ- ရှိ
သော၊ လက်ဆောင်း-ပဏ္ဏာ-ကိုးသော၊ သူ။
သဟာယကသန္တိကာ လဒ္ဒပဏ္ဏာကာရာ နာမ
ရာဇာနော တုမ္မာဒိသာ ဟောန္တိ။ မ၊ ငွ၊ ၄။
၂၀၁။

လဒ္ဒပ(ပု)တိဋ္ဌ (တိ) [လဒ္ဒါ+ပတိဋ္ဌ] ရအပ်ပြီး
သော-ထောက်-တည်-မို့ခို- ကိုးကွယ်- ရာ
ရှိသော၊ ထောက်-တည်- မို့ခို- ကိုးကွယ်-
ရာကိုးသော၊ သူ။ လဒ္ဒသာဒါ လဒ္ဒပတိဋ္ဌာ
အဓိဂတပဋိသမ္ဘိဒါ ခိဏာသဝိ ဟုတုာ။
မ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၃၇။ (-သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၂။ အံ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၁၉။
အဘိ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၀၂။ အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၆၂။ ပဋိသံ၊
ငွ၊ ၁။ ၂၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉၄။ မဟာနိ၊ ငွ၊
၁၆၇။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၃၉)။

လဒ္ဒပဗ္ဗဇူပသမ္ပဒ (တိ) [လဒ္ဒါ+ပဗ္ဗဇူပသမ္ပဒ
(ပဗ္ဗဇူ+ဥပသမ္ပဒါ)] ရအပ်ပြီးသော-
ရှင်အဖြစ်-ရဟန်းအဖြစ်-ရှိသော၊ ရှင်အဖြစ်-
ရဟန်းအဖြစ်-ကို ရပြီးသော၊ သူ။ လဒ္ဒ-
ပဗ္ဗဇူပသမ္ပဒေါ အာစရိယုပဇ္ဇာယာနံ
သန္တိကေ ပဉ္စဝဿာနိ ဝသ်တုာ။ ဓမ္မ၊ ငွ၊ ၁။ ၅။
(-ဥဒါန၊ ငွ၊ ၂၅၁)။

လဒ္ဒပရိယာယ (ပု) [လဒ္ဒ+ပရိယာယ] ရအပ်
ပြီးသော-အကြောင်း-ပရိယာယ်။ ဣမိနာ
ပရိယာယေနာတိ အပ္ပမာဏတောတိအာဒိ-
နာ အာရမ္မဏတော လဒ္ဒပရိယာယေန။ မ၊
ဋီ။ ၂။ ၂၇၇။

လဒ္ဒပရိဝါရ (တိ) [လဒ္ဒ+ပရိဝါရ] ရအပ်ပြီး
သော-အခြံအရံ- အစောင့်အရှောက်- ရှိ
သော၊ အခြံအရံ- အစောင့်အရှောက်-ကိုရ
သော၊ သူ။ ဣဓေကဇော လဒ္ဒပက္ခော
ဟောတိ၊ လဒ္ဒပရိဝါရောပက္ခဝါ ဉာတိမာ။
ဝိ။ ၅။ ၂၉၇။

လဒ္ဒပရိဝါသ (တိ) [လဒ္ဒ+ပရိဝါသ] ရအပ်ပြီး
သော-တည်နေ -ကိုန်းအောင်း -ခြင်း
ရှိသော။ ပဂေဝ လဒ္ဒပရိဝါသော ပရိပါက-
ပ္ပတ္တော ဣတရဒ္ဒါရာနိတိ ဒဿေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ
ဋီ။ ၁။ ၄၂၃။

လဒ္ဒပရိသ (တိ) [လဒ္ဒ+ပရိသ] ရအပ်ပြီး
သော ပရိသတ်ရှိသော၊ ပရိသတ်ကိုရပြီး
သော သူ။ အသံ ပန လဒ္ဒပရိသော။ မ၊ ဋီ။
၁။ ၃၂၈။

လဒ္ဒပရိသိဉ္စန (န) [လဒ္ဒ+ပရိသိဉ္စန] ရအပ်ပြီး
သော သွန်းလောင်းခြင်း။

လဒ္ဒပရိသိဉ္စနဒါန (န) [လဒ္ဒပရိသိဉ္စန+ဒါန]
ရအပ်ပြီးသော (ရေ) သွန်းလောင်းခြင်းကို
ပေးခြင်း။ တမေဝ ပူဇန္တိ တမေဝ ပုဗ္ဗေ လဒ္ဒ-
ပရိသိဉ္စနဒါနာဒိပူဇံ။ အံ၊ ဋီ။ ၁။ ၂၂၇။

လဒ္ဒပရိဟာနိ (ထိ) [လဒ္ဒ+ပရိဟာနိ] (၁) ရအပ်
ပြီးသော ဥပစာရဈာန်၏- ယုတ်လျော့-
ဆုတ်ယုတ်-ခြင်း။ (၂) ရ-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သော တထူးထူး၏ -ယုတ်လျော့-
ဆုတ်ယုတ်-ခြင်း။ (၃) လဒ္ဒပရိဟာနိ(ဝိ၊ ဋီ။
ရ။ ၂၃၀) တိ လဒ္ဒဥပစာရဈာနပရိဟာနိ။
သတ္ထ။ ၂။ ၂၂၁။ (၂) အလာဘပရိဟာနိယာ
နာလဒ္ဒပရိဟာနိယာ။ သံ၊ ဋီ။ ၁။ ၂၀၅။

လဒ္ဒပရိဟာရ (တိ) [လဒ္ဒ+ပရိဟာရ] ရအပ်
သော-စောင့်ရှောက်-စောင့်မ-အာပတ်ကို
ပယ်-ခြင်းရှိသော။ သာ ဒေဝတာ သမ္မာ
သမ္ဗုဒ္ဓတော လဒ္ဒပရိဟာရ ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာယိကာ
အဟောသိ။ ဝိ၊ ဋီ။ ၂။ ၂၆။ ပဋိက္ခိတ္တကာလ-
တော ပဋ္ဌာယ လဒ္ဒပရိဟာရော ဟောတိ။
ဝိ၊ ဋီ။ ၂။ ၂၁၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၆၉။ လဒ္ဒေါ ပရိဟာ-
ရော အာပတ္တိ အပနယနံ ယေနာတိ လဒ္ဒပရိ-
ဟာရော။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၂၇၄။ (-မ၊ ဋီ။ ၂။
၃၆၁။ အံ၊ ဋီ။ ၂။ ၁၁၄။ အနုဋီ။ ၃။ ၁၅၀။

လဒ္ဒပသံသ (တိ) [လဒ္ဒ+ပသံသာ] ရအပ်ပြီး
သော-ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-ခြင်းရှိသော၊ ချီး
မွမ်း -ချီးကျူး -ခြင်းကိုရပြီးသော၊ သူ။
ဘဂဝတော သန္တိကာ လဒ္ဒပသံသော---
တေဒဂေ ဋြပိတော အသိတိယာ မဟာ-
သာဝကေသု အဗ္ဘန္တရော။ ဥဒါန၊ ဋီ။ ၂၄၂။

လဒ္ဒပ (ပု) ဟာရ (တိ) [လဒ္ဒ+ပဟာရ] ရအပ်
ပြီးသော- ပုတ်ခတ်-ထိခိုက်-တိုက်ခိုက်ခြင်း
ရှိသော၊ ပုတ်ခတ်-ထိခိုက်-ခြင်းကိုရပြီး
သော၊ သူ။ ယထာဟိ ဗာဟရံ ဥဒကံ
ဩတိဇ္ဇော စက္ကမတ္ထံ အာဂမ္မ လဒ္ဒပဟာရော
မရတိ။ မ၊ ဋီ။ ၂။ ၂၃။ လဒ္ဒပဟာရနံ ပဟာရ-
ဇဂ္ဂနတ္ထဉ္စော ကတကမ္မာနံ ဝိသေသံ ဥဒော။
အံ၊ ဋီ။ ၂။ ၃၄။ အဘိ၊ ဋီ။ ၂။ ၉၉။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၈၅။)

လဒ္ဒပိဏ္ဍ (ပု) [လဒ္ဒ+ပိဏ္ဍ] ရအပ်သော-ဆွမ်း-
ထမင်း။ လဒ္ဒပိဏ္ဍံ ဘုဉ္ဇန္တေန စရံတဗ္ဗံ
ဘဝိဿတိ။ သံ၊ ဋီ။ ၂။ ၈၂။

လဒ္ဒပိဏ္ဍပါတ (တိ) [လဒ္ဒ+ပိဏ္ဍပါတ] (၁)
ရအပ်ပြီးသော-ဆွမ်းရှိသော၊ ဆွမ်းရပြီးသော
သူ။ (၂) ရအပ်ပြီးသောဆွမ်း။ (၃) သော
ထေရံ လဒ္ဒပိဏ္ဍပါတံ အညတရံ ဩကာသံ
ဂစ္ဆန္တိ ဒိသော။ အံ၊ ဋီ။ ၁။ ၁၂၃-၄။ ဓမ္မ၊ ဋီ။
၁။ ၅၈။ (-ဓမ္မ၊ ဋီ။ ၂။ ၇၀)။ (ပု)(၂)ပဋ္ဌမံ

လဒ္ဒပိဏ္ဍိယာတံ အပ္ပက္ခံ ဝါ ပဏိတပဏိတံ ပိဏ္ဍိယာတန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ င္ဍ၊ ၂၊ ၆၂။ ဘန္တေ ဓမ္မေန သမေန လဒ္ဒပိဏ္ဍိယာတော၊ နိက္ခန္တိဇ္ဇာ ဂဏှထ။ ဒီ၊ င္ဍ၊ ၂၊ ၁၂၄။

လဒ္ဒပိဏ္ဍိယာလောပ(ပု) [လဒ္ဒ+ပိဏ္ဍိယာလောပ = ပိဏ္ဍိ+အာလောပ]။ ရအပ်သော-တစ်လုပ်တစ်လုပ်သောဆွမ်း- တစ်လုပ်မျှသော ဆွမ်း၊ (အိမ်စဉ်လှည့်၍) တစ်အိမ်တစ်လုပ်ရသောဆွမ်း။ ---လဒ္ဒပိဏ္ဍိယာလောပေန သန္တုဿမာနော ဘာရိယံ ကဓေတိ။ မ၊ င္ဍ၊ ၁။ ၃၀၈။ (-အံ၊ င္ဍ၊ ၃။ ၂၂၇)။

လဒ္ဒပိလောတိက (ပု) [လဒ္ဒ+ပိလောတိက] ရအပ်သော-ပုဆိုးနှမ်း-ပုဆိုးကြမ်း-အဝတ်ကြမ်း။ သင်္ကာရစောဠန္တိ သင်္ကာရဠာနေ လဒ္ဒပိလောတိကံ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၄။ ၃၈၀။

လဒ္ဒပုတ္တက (ပု) [လဒ္ဒ+ပုတ္တက] ရအပ်သော-သင်း-သားငယ်။ တံ အမှေဟိ ပတ္ထေတွာ လဒ္ဒပုတ္တကော။ စရိယာ၊ င္ဍ၊ ၂၊ ၃။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၆။ ၁၀။

လဒ္ဒပုဗ္ဗ (တိ) [လဒ္ဒ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌ ရအပ်ဖူးသော၊ ရားသော။ န ကိဉ္စိ ဘဂဝတော သန္တိကာ တေန လဒ္ဒပုဗ္ဗံ။ ဒီ၊ င္ဍ၊ ၂၊ ၁၆၁။ တေန ကိရ အသဒိသဒါနေပိ ကုဗ္ဗိပူရော န လဒ္ဒပုဗ္ဗော။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၁။ ၂၇၃။

လဒ္ဒပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ (တိ) [လဒ္ဒ ပုဗ္ဗ + အဘိ-သင်္ခါရ] ရအပ်ပြီးသော ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ (ရှေး၌ပြုပြင်စီရင်ခြင်း)ရှိသော။ လဒ္ဒါသေဝနေနာဘိ လဒ္ဒပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရေန။ အနုဠိ၊ ၁။ ၈၂။

လဒ္ဒပုဗ္ဗာသေဝန (တိ) [လဒ္ဒပုဗ္ဗ+အာသေဝန] ရှေး၌ ရအပ်ဖူးသည့် မှီဝဲခြင်း-အာသေဝန ပစ္စည်း-ရှိသော၊ ရဖူးသော အာသေဝန

အဘိဓာန် (အ'ဝဂ်) ၆-၂-မ-သ-၈

ပစ္စည်း ရှိသော။ လဒ္ဒပုဗ္ဗာသေဝနဿ ဝိစာရဿ ဗျာပါဓော ပညာ ဝိယ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဣ၊ ၃။ ၂၇၃။

လဒ္ဒပုရိသ (ပု) [လဒ္ဒ+ပုရိသ] ရသေ + ယောကျ်ား။ သတ္တ နိဗ္ဗိ လဒ္ဒပုရိသဿ အဠမံ ဒေန္တော ဝိယ။ အံ၊ င္ဍ၊ ၃။ ၂၂၆။

လဒ္ဒပုဝေသ (တိ) [လဒ္ဒ+ပုဝေသ] ရအပ်သော ဝင်ခြင်းရှိသော။ ပုရိမာနုဘာဝဝသေန လဒ္ဒပုဝေသဿ ကမ္မတော ပဝတ္တိ ဟောတိ။ အဘိ၊ င္ဍ၊ ၃။ ၃၅၆။

လဒ္ဒပုသာဒ (တိ) [လဒ္ဒ+ပုသာဒ] ရအပ်ပြီးသော ကြည်ညိုခြင်းရှိသော၊ ကြည်ညိုခြင်းကို ရပြီးသော၊ သူ။ သော နိဂြောဓသာမဏောရံ နိဿာယ သာသနေ လဒ္ဒပုသာဒေါ စတုဗျသီတိ ဝိဟာရသဟဿာနိ ကာရေတွာ။ ဒီ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၂၀၅။ (-ထေရ၊ င္ဍ၊ ၁။ ၈၇။ ထေရီ၊ င္ဍ၊ ၆၀)။

လဒ္ဒပုလ (န) [လဒ္ဒ + ပုလ] (၁) ရအပ်သော သစ်သီး။ (၂) ရအပ်သောအကျိုး။ (၁) တဿေဝ တတော လဒ္ဒပုလံ န ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၂၁။ တတော လဒ္ဒပုလေဟိ ပရိ-ဟိနော နာမ ဟောတိ။ ထေရ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၁၅၇။ (၂) အောက်ပုဒ်- ကြည့်။

လဒ္ဒပုလာနိသံသ (ပု) [လဒ္ဒ + ပုလ + အာနိ-သံသ] ရအပ်သောအကျိုးအာနိသင်၊ ရအပ်သော အကျိုးရင်းအကျိုးဆက်။ အက္ကနော လဒ္ဒပုလာနိသံသံ ဝတွာ တတ္ထညေ နိယော-ဇေန္တော။ အပ၊ င္ဍ၊ ၁။ ၂၆၄။

လဒ္ဒပုလာဖလ (န) [လဒ္ဒ+ပုလာဖလ] ရအပ်သောသစ်သီးငယ်၊ သစ်သီးကြီး၊ ရအပ်သော-သစ်သီးကြီး၊ ငယ်။ ဣဠသုဘဒ္ဒါ အတ္တနာ လဒ္ဒပုလာဖလံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနိ ဒတွာ။ ဇာ၊ င္ဍ၊ ၅။ ၄၀။

လှဒ္ဒဗလံ (တိ) [လှဒ္ဒ+ဗလ] ရအပ်ပြီးသော အားအစွမ်းရှိသော (က) ရအပ်ပြီးသော ကိုယ်အားရှိသော၊ ကိုယ်အားကိုးရသော။ (ခ) ရအပ်ပြီးသော ဉာဏ်အားရှိသော။ ဉာဏ်အားကိုးရသော။ (က)တတော ဂေါဏော.... လှဒ္ဒဗလော တံ သကဋံ စိက္ခလ္လဋ္ဌာနတော ဥဒ္ဓရိတော။ ထေရဂါဠာ၊ ၁။ ၃၀။ ဝေဝ ပန ဝဇ္ဇန္တာ ကတိပယဒိဝေယေ ဝ လှဒ္ဒဗလော ဟုတော ဒါရိ ဣတ္ထိယော ဥပဂစ္ဆန္တိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၅၇။ အံ၊ ၂။ ၂၉၀။ (ခ) လှဒ္ဒဗလော (သံ၊ ၂။ ၂၇၆) တိ လှဒ္ဒဗလော။ သံ၊ ၂။ ၂၄၀။

လှဒ္ဒဗလိကမ္မ (တိ) [လှဒ္ဒ+ဗလိကမ္မ] ရအပ်ပြီးသော- ပူဇော်ပသမ္မ- ဗလိနတ်စာ တင်ခြင်း အမှု- ရှိသော ပူဇော်ပသမ္မ- ဗလိနတ်စာတင် မှု- ကိုးရသော။ (သစ်ပင်)။ ဂါမနိဂမပူဇံတံ ရ ဇကုလတောပိ လှဒ္ဒဗလိကမ္မ မင်္ဂလသာလ- ရက္ခံ ဒိယျာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၅၆။

လှဒ္ဒဗ္ဗံ (တိ) [လှဒ္ဒ+ဗ္ဗံ] ရှိရတ္ထိ။ ၇၅၀။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄၇။ လှဒ္ဒဗ္ဗံ-သံ၊ လဟိအဝိ-ပြာ။ လဟိယဝိ- အဒ္ဓမာဂမိ။ (၁) ရ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (န) (၂) ရခြင်း။ (၁) ယံ ဣတ္ထိကာယ ဉာတိကုလတော သာမိကုလံ ဂစ္ဆန္တိယာ လှဒ္ဒဗ္ဗံ နှာနစုဏ္ဏာဒိနံ အတ္ထာယ ဣတ္ထိနေ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ ပုန အာဂတေန ဘတ္တပါစိကာ နာမ လှဒ္ဒဗ္ဗာ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၁။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။) (န) (၂) အတ္ထသမာဂမေနာတိ အတ္ထဿ ပဋိလာ- ဘေန လှဒ္ဒဗ္ဗေန။ အံ၊ ၂။ ၃၀၂။

လှဒ္ဒဗ္ဗံ (တိ) [လှဒ္ဒဗ္ဗံ+ဗလ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။] ရ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော အကျိုးရှိသော။ လှဒ္ဒဗ္ဗတာ-ကြည့်။

လှဒ္ဒဗ္ဗာဒိကာလ (ပု) [လှဒ္ဒဗ္ဗ+အဋ္ဌိ+ကာလ] ရအပ်သော အဋ္ဌိ-ရှိ-ကာလ-အခါ။ သမဋ္ဌိ- က-လောတိ သမေန အာကာရေန လှဒ္ဒဗ္ဗ- အဋ္ဌိကာလော။ သံ၊ ၂။ ၁၅၃။

လှဒ္ဒဗ္ဗအဘိသမ္မရာယ (ပု) [လှဒ္ဒဗ္ဗ+အဘိသမ္မ- ရာယ] ရအပ်သော - တမလူန်လောက - နောက်ဘဝ။ လှဒ္ဒဗ္ဗအဘိသမ္မရာယေ ပဗ္ဗဇိ- တေဟိ လှဒ္ဒဗ္ဗသာမိစိကိရိယာယ စ အဏု- မတ္တာပိ ဝိသေသော နတ္ထိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။

လှဒ္ဒဗ္ဗအာနိသံသ (တိ) [လှဒ္ဒဗ္ဗ+အာနိသံသ] ရအပ်သော-အကျိုး-အာနိသင်- ရှိသော၊ အကျိုး-အာနိသင်-ကို ရသော။ ယာနိ တေဟိ လှဒ္ဒဗ္ဗအာနိသံသာနိ နိမိတ္တာနိ၊ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။

လှဒ္ဒဗ္ဗကမ္မ (န) [လှဒ္ဒဗ္ဗ+ကမ္မ] ရအပ်သော- ကံ-အမှု။ နိမိတ္တကမ္မဿာတိ နိမိတ္တဘာဝေန လှဒ္ဒဗ္ဗကမ္မဿ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ အံ၊ ၂။ ၂၅၅။

လှဒ္ဒဗ္ဗကရ (ပု) [လှဒ္ဒဗ္ဗ+ကရ] လှဒ္ဒကရ-ကြည့်။ ဗလိန္တိ နိပုန္နသဿာဒိတော ဆဘာဂံ သတ္တ- ဘာဂန္တိ အာဒိနာ လှဒ္ဒဗ္ဗကရံ။ အံ၊ ၂။ ၂။ ၅၉။

လှဒ္ဒဗ္ဗကဟာပဏ (ပု) [လှဒ္ဒဗ္ဗ+ကဟာပဏ] လှဒ္ဒကဟာပဏ-ကြည့်။ ယောတ္တပန္နာဒိနိမိတ္တံ လှဒ္ဒဗ္ဗကဟာပဏော ယောတ္တကဟာပဏော။ သံ၊ ၂။ ၅၀၀။

လှဒ္ဒဗ္ဗကာရဏ (တိ) [လှဒ္ဒဗ္ဗ+ကာရဏ] ရအပ်သော-ညှဉ်းဆဲခြင်း-ကံကြမ္မာ။ တတ္ထ လှဒ္ဒဗ္ဗကာရဏံ အာဟံသု။ ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၂၁၀။

လှဒ္ဒဗ္ဗကောဋ္ဌာသ (ပု) [လှဒ္ဒဗ္ဗ+ကောဋ္ဌာသ] ရအပ်သော - အဖို့ - အစု။ အတ္တနော အတ္တနော လှဒ္ဒဗ္ဗကောဋ္ဌာသာနုပေနာတိ အမတ္တာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။

လှဒ္ဒဗ္ဗဂုဏ (ပု) [လှဒ္ဒဗ္ဗ+ဂုဏ] ရအပ်သော- ဂုဏ်-ကျေးဇူး။ လက္ခဏာနိသံသန္တိ တံ- လက္ခဏပဋိလာဘေန လှဒ္ဒဗ္ဗဂုဏော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။

လဒ္ဒဗ္ဗဂုဏဒဿန (န) [လဒ္ဒဗ္ဗဂုဏ+ဒဿန] ရအပ်သော-ဂုဏ်-ကျေးဇူး-ကို ပြခြင်း။ လဒ္ဒဗ္ဗဂုဏဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၂။

လဒ္ဒဗ္ဗဂုဏနာသန (န) [လဒ္ဒဗ္ဗဂုဏ+နာသန] ရအပ်သော-ဂုဏ်-ကျေးဇူး-ကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ ယာဝ ပဓံသိတိ ဂုဏဓံသိ သတ္တု ဒေသနာယ လဒ္ဒဗ္ဗဂုဏနာသနတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၇။

လဒ္ဒဗ္ဗဆာယာ (တိ) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဆာယာ] ရအပ်သော အရိပ်။ တာလထမ္မေ လဒ္ဒဗ္ဗဆာယာပသေန ဒွင်္ဂုလကာလေ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၁။

လဒ္ဒဗ္ဗဟာ (တိ) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဟာ] ရ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်။ စိတ္တာနန္တရံ လဒ္ဒဗ္ဗဟာယာ (သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁)တိ အနန္တရိကသမာဓိစိတ္တာနန္တရံ လဒ္ဒဗ္ဗဖလတာယ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၇။

လဒ္ဒဗ္ဗဒဿန (တိ) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဒဿန] ရအပ်သော -မြင်-တွေ့မြင်-ခြင်းရှိသော၊ မြင်-တွေ့မြင်-ခြင်းကို ရသော။ ကဒါစိဒေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနန္တော ဒုက္ခေ လဒ္ဒဗ္ဗဒဿနတ္တာ ဒုလ္လဘဒဿနံ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆-၇။

လဒ္ဒဗ္ဗဒါယဇ္ဇ (န) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဒါယဇ္ဇ] ရ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော အဓမ္မဥစ္စာ။ သော တံ သာသနံ သုတွာ ဘိဝေတသံတော တာဟိ လဒ္ဒဗ္ဗဒါယဇ္ဇံ ပေသေသိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂။ ၇။

လဒ္ဒဗ္ဗဓန (န) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဓန] ရအပ်သော-ဥစ္စာ-ပစ္စည်း။ ဓနဇာနိတိ ပရိဗ္ဗယပသေန အဒ္ဓိ-ကေဟိ လဒ္ဒဗ္ဗဓနတော ဟာနိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၀။

လဒ္ဒဗ္ဗဓမ္မတ္တဝေဒသမဓိဂမ (ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဓမ္မတ္တ+ဝေဒ+သမဓိဂမ] ရအပ်သော-မိဋ္ဌိ၊ ဖာနက်ကို မှီ၍ ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း

ကို ကောင်းစွာရခြင်း။ လဟုတာဒိဥပ္ပန္နေ သဂနာနတ္ထရိယပဋိလာဘေန လဒ္ဒဗ္ဗဓမ္မတ္တဝေဒသမဓိဂမတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၉။

လဒ္ဒဗ္ဗနိဿယဖလဝိဘာဝန (န) [လဒ္ဒဗ္ဗ+နိဿယ+ဖလ+ဝိဘာဝန] ရအပ်သော အကျိုးဆက် (အကျိုးဖျား)အကျိုးရင်းကို သင်စွာပြခြင်း။ လဒ္ဒဗ္ဗနိဿယဖလဝိဘာဝနမုခေန အာနုဘာဝိဘာဝေတံ။ ဖိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၄။

လဒ္ဒဗ္ဗပဌမမဂ္ဂါပေက္ခာ (တိ) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ပဌမမဂ္ဂ+အပေက္ခာ] ရအပ်သော ပဌမမဂ္ဂ(သောတာပတ္တိမဂ္ဂ)ကို ငြိမ်းချမ်းရှိသော ပဌမမဂ္ဂကိုရသော။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဂုဏဒေသဝသေန လဒ္ဒဗ္ဗပဌမမဂ္ဂါပေက္ခာယ ဝိပဿနာယ ဝိဘာဝဿ အဓိပေတတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၀။

လဒ္ဒဗ္ဗပရိဗ္ဗယ (ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ပရိဗ္ဗယ] ရအပ်သော-စားနပ်ရိက္ခာ-ရေတံ။ ကေဒိဝသံ လဒ္ဒဗ္ဗပရိဗ္ဗယမ္ပိ န လဘိဿန္တိတိ အဓိပ္ပါယော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၀။

လဒ္ဒဗ္ဗပရိဟာရ (ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ပရိဟာရ] ရအပ်သော - အစောင့်အရှောက် - အဆောင်အယောင် - အခြံအရံ - အထောက်အပံ့ ။ ဒါသဒါသိဟိ လဒ္ဒဗ္ဗပရိဟာရမတ္ထမေဝ ဒါပေသိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၄။ ၁၅၁။

လဒ္ဒဗ္ဗပိဏ္ဍ (ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ပိဏ္ဍ] ရအပ်သော ဆွမ်းအာဟာရ၊ ဥတ္တိဋ္ဌပိဏ္ဍန္တိ အန္တရသရံ ဥပဂမ္မ ဌတွာ လဒ္ဒဗ္ဗပိဏ္ဍံ၊ ဘိက္ခာဟာရန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃။

လဒ္ဒဗ္ဗပုညဖလ (န) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ပုည+ဖလ] ရအပ်သော-ကုသိုလ်-ကောင်းမှု-၏ အကျိုး။ ဝေမေဝ အဟမ္ပိ ပုညကမ္မဿ ရတော လဒ္ဒဗ္ဗပုညဖလသင်္ခါတံ ပုညကာမော။ စရိယာ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁။

လဒ္ဒဗ္ဗပဋိဘာနိမိတ္တ (န) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ပဋိဘာနိမိတ္တ]ရအပ်သောပဋိဘာနိမိတ်။အဿာသ-
ပဿာသနိမိတ္တနာမ တတ္ထ လဒ္ဒဗ္ဗပဋိ-
ဘာနိမိတ္တ။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၂၄။

လဒ္ဒဗ္ဗဖလ (တိ) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဖလ] (၁) ရအပ်
သော အကျိုးရှိသော၊ အကျိုးကို ရသော။
(န) (၂) ရအပ်သောအကျိုး။ (၁) လဒ္ဒဗ္ဗ-
ဟာ-ကြည့်။ (န) (၂) လဒ္ဒဗ္ဗဖလဝိသေသ-
ကြည့်။

လဒ္ဒဗ္ဗဖလဝိသေသ(ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဖလ+ဝိသေသ]
ရအပ်သော အကျိုးထူး။ လဒ္ဒဂုဏာနံသံ-
သေဟိ စေဝ ဥပရိ လဒ္ဒဗ္ဗဖလဝိသေသေဟိ
စ ဥပရံ စိတ္တံ သမ္မာ ပဟံသေသံ။မ၊ဋီ၊၂။၁၄။

လဒ္ဒဗ္ဗဖာသုဝိဟာရဒဿန (န) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဖာသု
ဝိဟာရ+ဒဿန]ရအပ်သော ချမ်းသာစွာ
နေခြင်းကို ပြကြောင်းစကား။ ပုန ယတော
ခေါ တေတိ အာဒိ အရဟတ္တပ္ပတ္တိတော ဥဒ္ဓိ
လဒ္ဒဗ္ဗဖာသုဝိဟာရဒဿနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၃၈။

လဒ္ဒဗ္ဗဘာဝနာ (ထိ) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဘာဝနာ]ရအပ်
သောဘာဝနာ။ လဒ္ဒဗ္ဗဘာဝနာဝသေန စိတ္တံ
သမ္မဟံသေသိ။သံ၊ဋီ၊၂။၆၉၂။

လဒ္ဒဗ္ဗဘိက္ခဝိက္ခ (ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဘိက္ခာ=လဒ္ဒဗ္ဗ
ဘိက္ခာ+ပိက္ခ] ရအပ်သော ဆွမ်းလုပ်။ ဥတ္တိဋ္ဌ
ပိဏ္ဏောတိ ဘရေသရေ ပဘိဋ္ဌိတွာ လဒ္ဒဗ္ဗဘိက္ခ-
ဝိဏ္ဏော။ထေရိ၊ ဋ္ဌ။၂၄၂။

လဒ္ဒဗ္ဗမိဿကဘိက္ခာ (ထိ) [လဒ္ဒဗ္ဗ+မိဿကာ=
လဒ္ဒဗ္ဗမိဿကာ+ဘိက္ခာ] ရအပ်သော ဧဝ
နှောသည့်ဆွမ်း၊ အစေတနာအနှောနှော ဖြစ်
သည့်ဆွမ်း။ ဧဘိဗလံ နိဿာယအနုစရိ
ဂန္ဓာ လဒ္ဒဗ္ဗမိဿကဘိက္ခာတိ အတ္ထော။
ထေရ၊ဋ္ဌ။၂။၄၅၁။

လဒ္ဒဗ္ဗလာဘ (ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗ+လာဘ] ရအပ်
သော-လာဘ်-လာဘ။ အဿာဒိကော
ဟောတိ တီသုပိ ကာလေသု လဒ္ဒဗ္ဗလာဘဿ
အလဘနတော၊အံ၊ဋီ၊၂။၈၈။

လဒ္ဒဗ္ဗဝိဇ္ဇာ (ထိ) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဝိဇ္ဇာ] ရအပ်သော
အတတ်ပညာ (ဗေဒင်၊မန္တန်)။တတော ဝေ
ဗြဟ္မတော လဒ္ဒဗ္ဗဝိဇ္ဇာဒိဒါယဇ္ဇဒါယာဒါတိ
ဗြဟ္မဒါယာဒါ။မ၊ဋီ၊၂။၁၅၁။

လဒ္ဒဗ္ဗဝိနိပါတ (ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဝိနိပါတ] ရအပ်
သော ဖောက်ပြန် ပျက်စီး၍ ကျရာဖြစ်သည့်
အပါယ်ဘုံ။ ဥဒ္ဓရတိတိ ဗဟုလံ ပါပကမ္မ-
ဝသေန လဒ္ဒဗ္ဗဝိနိပါတတော ဥဒ္ဓရတိ။အံ၊ဋီ၊
၂။၃၁၅။

လဒ္ဒဗ္ဗဝိသေသ (ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗ+ဝိသေသ] ရအပ်
သော-တရားအထူး-ကျေးဇူးအထူး။ တဿ
တဿ အနာဂတေ လဒ္ဒဗ္ဗဝိသေသဿ တံ တံ
နိမိတ္တံ အဗျဘိစာရိတိ ကတွာ။ ဒိ၊ဋီ၊၂။၃၀။
(-မ၊ဋီ၊၂။၃၄၀)။

လဒ္ဒဗ္ဗသမ္ပတ္တိ (ထိ) [လဒ္ဒဗ္ဗ+သမ္ပတ္တိ] ရအပ်
သော-စည်းစိမ်-ချမ်းသာ။ ပတ္တဗ္ဗံ ဘူမိန္ဒြိ
သမ္မာကိရိယာယ လဒ္ဒဗ္ဗသမ္ပတ္တိ။မ၊ဋီ၊၂။၃၄၅။

လဒ္ဒဗ္ဗသာမိစိကိရိယာ (ထိ) [လဒ္ဒဗ္ဗ+သာမိစိ
- ကိရိယာ] ရအပ်သော အရိအသေပြုခြင်း
လဒ္ဒဗ္ဗအဘိသမ္ပရာယ-ကြည့်။

လဒ္ဒဗ္ဗသုခ (န) [လဒ္ဒဗ္ဗ+သုခ] ရအပ်သော
ချမ်းသာ။ပဉ္စကာမဂုဏေ နိဿာယ လဒ္ဒဗ္ဗသုခ-
တော အာဒိနဝေါ ဘိယျော၊သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။

လဒ္ဒဗ္ဗသုခဝိဟာရ (ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗသုခ+ဝိဟာရ]
ရအပ်သော ချမ်းသာစွာ နေခြင်း။သုခဝိဟာ
ရာယာတိ ယက္ခာဒိဟိ အဝိဟိ သာယ လဒ္ဒဗ္ဗ-
သုခဝိဟာရာယ။ ဒိ၊ဋီ၊၂။၁၅၀။ (-သံ၊ဋီ၊
၁။၁၈၅)။

လဒ္ဒဗ္ဗသုက္ကပဋ (ပု) [လဒ္ဒဗ္ဗ+သုက္ကပဋ] ရအပ်သော ရွှေပြား။ သုက္ကပဋန္တိ နိဗ္ဗုဒ္ဓေ ပဋိဇိနိတွာ လဒ္ဒဗ္ဗသုက္ကပဋံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၂။

လဒ္ဒဗျာကရဏ (တိ) [လဒ္ဒ+ဗျာကရဏ]ရအပ် ပြီးသော ဗျာဒိတ်ရှိသော၊ဗျာဒိတ်ရပြီးသော၊ သူ။ သေ ဟိ ဒီပင်္ကရပါဒမူလတော ပဋ္ဌာယ လဒ္ဒဗျာကရဏော...ဒသ ပါရမိယော ဒိသ္မာ။ အံ၊ဋီ၊၁။၇၆။ (-အဘိ၊ဋီ၊၁။၇၁။ဓမ္မ၊ဋီ၊၁။၅၃။ ဥဒါန၊ဋီ။ ၁၁၈။ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋီ။၃၁၅။ စရိယာ၊ဋီ။ ၃၂၁)။

လဒ္ဒဘဏ္ဍက (န) [လဒ္ဒ+ဘဏ္ဍက]ရအပ်သော- ဥစ္စာ-ပစ္စည်း-ဘဏ္ဍာထုပ်။ ယာစိတွာ လဒ္ဒ- ဘဏ္ဍကံ ဝိယ ဟောတိ။မ၊ဋီ၊၃။ ၂၁၉။ (-ဓမ္မ၊ ဋီ၊ ၂။၃၄၁)။

လဒ္ဒဘဏ္ဍိကလောဘ (ပု) [လဒ္ဒဘဏ္ဍိက+ လောဘ]ရအပ်သော ဥစ္စာထုပ်၌ ဖြစ်သည့် လောဘ။ သာ (သုဏိသာ)လဒ္ဒဘဏ္ဍိက- လောဘေန သာမိကဿ ကထေတွာ။ ဇာ၊ဋီ၊ ၃။၄၈၆။

လဒ္ဒဘဏ္ဍိကာ (တိ) [လဒ္ဒါ+ဘဏ္ဍိကာ] ရအပ် သော ဥစ္စာထုပ်။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

လဒ္ဒဘတိ (ထိ) [လဒ္ဒါ+ဘတိ] ရအပ်သော- အခကြေးငွေ-လုပ်ငွေ။ တာတ ကိ အဟံ တယာ လဒ္ဒဘတိယာ ဇီဝိတုကာမာ။ ဇာ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၁၁။

လဒ္ဒဘတ္တ (န) [လဒ္ဒ+ဘတ္တ] ရအပ်သော- ဆွမ်း-ထမင်း။ သစေ သော ဘိက္ခု ပိဏ္ဏာယ စရိက္ခာ လဒ္ဒဘတ္တံ ဘုဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋီ၊၃။၈၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၂၀။ (-၁၂၁။သာရတ္ထ၊၃။၅၇)။

လဒ္ဒဘတ္တပါဘိ (ထိ) [လဒ္ဒဘတ္တ+ပါဘိ] ရအပ် သော-ဆွမ်းခွက်-ထမင်းခွက်။ သော တိဏိ သံဝတ္ထရာနိ ဘတိ ကတွာ လဒ္ဒဘတ္တပါဘိ- တော ကေပိဏ္ဏံ မုခေ အဋ္ဌပေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋီ၊ ၂။၅၈။

လဒ္ဒဘရိယ (ထိ) [လဒ္ဒါ+ဘရိယာ] ရအပ် သော -မယား - မိန်းမ - အိမ်ရှင်မ။ သတ္တ သံဝတ္ထရာနိ ဂမ္ပိကတွာ လဒ္ဒဘရိယာ မေသိ။ ဇာ၊ဋီ၊၆။၁၇၃။

လဒ္ဒဘာဂဘတ္တ (န) [လဒ္ဒ+ဘာဂ+ဘတ္တ] ရအပ်သောအဗ္ဗိဘာဂဖြစ်သည့် - ဆွမ်း - ထမင်း၊ အဗ္ဗိရသော - ဆွမ်း - ထမင်း။ အတ္တနော လဒ္ဒဘာဂဘတ္တံ အာဒါယ။ ဇာ၊ဋီ၊ ၃။၃၉၃။

လဒ္ဒဘာဝနာဗလ (တိ) [လဒ္ဒါ+ဘာဝနာ+ဗလ] ရအပ်သော ဘာဝနာတည်းဟူသော-အား- အစွမ်း-ရှိသော၊ ဘာဝနာတည်းဟူသော- အား - အစွမ်း - ကိုရသော။ သောဟိ ပစ္စယဝိသေသေဟိ လဒ္ဒဘာဝနာဗလော။ ဒိ၊ဋီ၊၁။၂၂၇။ (-သီ၊ဋီ၊သင်္၊၂။၄၈။ မ၊ဋီ၊ ၃။၂၆။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၂၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၇၈)။

လဒ္ဒဘိက္ခု (တိ) [လဒ္ဒါ+ဘိက္ခု] (၁) ရအပ် သော - ဆွမ်း - ထမင်း - ရှိသော၊ ဆွမ်း- ထမင်း-ကိုရသော၊ သူ။ (ထိ) (၂) ရအပ် သော - ဆွမ်း - ထမင်း။ (၁) ဂါခမ အဘုတ္တဿ ပန လဒ္ဒဘိက္ခုဿ ဝါ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋီ၊၃။၂၆၀။ (ထိ) (၂) နိမန္တိကကုလေ လဒ္ဒဘိက္ခုတော ကေသိတ္ထမ္ပိ အဇ္ဈောဟရတိ။ ကင်္ခါ။၂၁၇။ ပဗ္ဘေ လဒ္ဒဘိက္ခု သလ္လကေတိ။ သံ၊ဋီ၊၃။၂၃၁။ အဘိ၊ဋီ၊၂။၃၄၅။

လဒ္ဒဘိက္ခုပိဏ္ဏ (ပု) [လဒ္ဒ+ဘိက္ခု+ပိဏ္ဏ] ရအပ်သော-ဆွမ်းခဲ-ထမင်းခဲ။ တတ္ထ တတ္ထ လဒ္ဒဘိက္ခုပိဏ္ဏာနံ ပါတော သန္နိပါတောတိ "ပိဏ္ဏပါတော"တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၆၈။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၂၆။

လဒ္ဒဘိက္ခု (ပု) [လဒ္ဒ+ဘိက္ခု] ရအပ်ပြီးသော ရဟန်း။...ဝေံ ဥဒ္ဓေသေန လဒ္ဒဘိက္ခုနံ ဘတ္တိ ကာတံ ဣစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ဋီ၊၄။၈၈။

လဒ္ဒဘူမိက (တိ) [လဒ္ဒါ+ဘူမိ+က] ရအပ်သော ဖြစ်ရာဘုံရှိသော (ကိလေသာ)။ ဣတ္ထ စ လဒ္ဒဘူမိကံ “ဘူမိလဒ္ဒ” နှိ ဝုတ္တံ အဂ္ဂိအာဟိ- ကော ဝိယ။ မူလဒ္ဒါ၁။၆၇။ (-အံ၊ ဝိ၊ ၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၂။ ၄၉၉)။

လဒ္ဒဘောဂ (ပု) [လဒ္ဒ+ဘောဂ] ရအပ်သော- အသုံးအဆောင်-စည်းစိမ်ဥစ္စာ။ သင်္ခမမိတော လဒ္ဒဘောဂေ မမ ပိတာ...ဝိဒ္ဓံ သတိ ဝိနာ- သေသိတိ။ ဇာ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၀၂။

လဒ္ဒဘောဂ္ဂ (န) [လဒ္ဒ+ဘောဂ္ဂ] ရအပ်သော စည်းစိမ်ချမ်းသာ။ ရာဇတော ဘောဂ္ဂံ ဘုဒ္ဓိ- တဗ္ဗံ အဿ အတ္ထိတိ ရာဇဘောဂ္ဂေါ။ ကင်္ခါ။ ၁၆၉။ ရာဇတော ဘောဂ္ဂန္တိ ရာဇတော လဒ္ဒဘောဂ္ဂံ။ ကင်္ခါ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၁၀။

လဒ္ဒဘောဇန (န) [လဒ္ဒ+ဘောဇန] ရအပ် သော ဘောဇနိ။ ထမင်း (ဆွမ်း) မုယောမုံ မုံလုံးငါး အမဲဟု ဘောဇနိငါးပါးရှိ၏။ (ဝိ၊ ၂။ ၁၁၁၊ ၁၁၃၊ ၁၁၅။) မတ္တံ ဇာနတော ဇနော။ သံ၊ ၁။ ၈၂။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၀၇။ ဓမ္မာ၊ ၂။ ၁၇၂၊ ၃၁၆။ ဇာ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၈။ သီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂၁၄။ အရဟန္တာဘဝံ ဓဿေတွာ လဒ္ဒ- ဘောဇနံ ဘုဒ္ဓတော။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၇၈။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၃)။

လဒ္ဒမံသခဏ္ဍ (ပု၊ န) [လဒ္ဒ+မံသ+ခဏ္ဍ] ရအပ် သော-အသားတုံး - အသားတစ်-အသား ပိုင်း။ ဘုဒ္ဓန္တေန ပန ပဌမံ လဒ္ဒမံသခဏ္ဍံ ဝါ ဘတ္တပိဏ္ဍံ ဝါ မုခေ ပက္ခိတွာ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၈၄-၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၁၉။

လဒ္ဒမဂ္ဂ (တိ) [လဒ္ဒ+မဂ္ဂ] (ပ) ရအပ်သော (အထက်) မဂ်ရှိသော၊ မဂ်ကိုရသော။ (၂) ရအပ်သော-အကြောင်း-ဥပါယ် - ရှိသော၊ အကြောင်း-ဥပါယ်-ကိုရသော။ (ပ) (၃) ရအပ်သောမဂ်။ (၁) ပဋိလဒ္ဒမဂ္ဂေါတိ လဒ္ဒ-

မဂ္ဂေါ ပဋိလဒ္ဒမဂ္ဂေါ အဓိဂတမဂ္ဂေါ။ စူဠနိ။ ၂၇၁။ (-စူဠနိ၊ ၅။ ၁၂၅)။ (၂) လဒ္ဒမဂ္ဂ (အံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၄) နှိ လဒ္ဒပုယံ၊ ပဌမမေဝ လဒ္ဒပု- ပဒေသန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၈၂။ (ပ) (၃) လဒ္ဒမဂ္ဂပလ-ကြည့်။

လဒ္ဒမဂ္ဂပလ (န) [လဒ္ဒ+မဂ္ဂ+ပလ] ရအပ်သော မဂ်ဖိုလ်။ အတ္တနာ လဒ္ဒမဂ္ဂပလတော ဝိသေသ- မဂ္ဂပလံ။ သီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၇၆။

လဒ္ဒမာဏဝေါဟာရ (တိ) [လဒ္ဒ+မာဏဝ+ ဝေါဟာရ] ရအပ်သော လုလင်ဟု ငေါ်ဝေါ် ပြောဆိုခြင်းရှိသော၊ လုလင်ဟု အခေါ်ခံရ သော၊ သူ။ သုဘနာမကေန လဒ္ဒမာဏဝ- ဝေါဟာရေနာဘံ အတ္ထော။ သီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၇၀။

လဒ္ဒမုခ (တိ) [လဒ္ဒ+မုခ] ရအပ်သော-လှပ တင့်တယ်သော - မျက်နှာရှိသော။ ဧဝံ မဟန္တေန သဒ္ဓေန ကော နာမေဿ ဘဒြမုခ လဒ္ဒမုခ။ အံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၀။

လဒ္ဒမူလ (န) [လဒ္ဒ+မူလ] ရအပ်သော-အဖိုး အခ-အရင်းအနှီး။ သာမိ တုမ္မာကံ ဒန္တေ ဝိက္ခိဏိတွာ လဒ္ဒမူလံ မယံ ဣဏသောဓန- မတ္တမေဝ ဇာတံ။ ဇာ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၃၉-၄၀။

လဒ္ဒယသ (တိ) [လဒ္ဒ+ယသ] (၁) ရအပ်သော- အခြံအရံ-အကျော်အစော-ရှိသော၊ အခြံ အရံ-အကျော်အစော-ကို ရသော။ (ပ) (၂) ရအပ်သော - အခြံအရံ- အကျော်အစော။ (၁) ရညော စတ္တာရော မဟာမတ္တာ ဘဝေယျံ အနုရက္ခာ လဒ္ဒယသ။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၈။ (ပ) (၂) အတ္တာနံ နာသေတံ လဒ္ဒယသံ ပဟာတံ န ဝနုတိ၊ ဇာ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၃။

လဒ္ဒရဇ္ဇ (တိ) [လဒ္ဒ+ရဇ္ဇ](၁)ရအပ်ပြီးသော-
 မင်းအဖြစ် - တိုင်းနိုင်ငံ - ပြည်စည်းစိမ် -
 ရှိသော။ မင်းအဖြစ်-တိုင်းနိုင်ငံ-ပြည်စည်း
 စိမ်-ကို ရသော။ (န)(၂)ရအပ်ပြီးသော
 -မင်းအဖြစ်-တိုင်းနိုင်ငံ-ပြည်စည်းစိမ်။ (၁)
 ဓမ္မေန ဝါ လဒ္ဒရဇ္ဇတ္တာ ဓမ္မရာဇာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။
 ၃၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၆။ (န)(၂)
 ကံ ပရေသံ ပိဋံ ကတာ လဒ္ဒရဇ္ဇေန။ သုတ္တံ၊
 ဌ၊ ၂။ ၈၆။

လဒ္ဒရာဇ (ပု) [လဒ္ဒ+ရာ] ရအပ်သော-မင်း-
 ရှင်ဘုရင်-ပြည့်ရှင်။ ဖုဿရဇေန ဟိ လဒ္ဒ-
 ရာဇာ သကလဇမ္ပုဒီပေ ရဇ္ဇံ ကာရေတံ
 သမဒတ္တာ ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၈။

လဒ္ဒလဉ္ဇန (တိ) [လဒ္ဒ+လဉ္ဇန]ရအပ်ပြီးသော
 ဘွဲ့ တံဆိပ်ရှိသော၊ ဘွဲ့တံဆိပ်ရပြီးသော၊ သူ။
 သက္ကတော သဗ္ဗရာဇ္ဇံ၊ တိက္ခတ္တိ၊ လဒ္ဒလဉ္ဇ-
 နော။ သိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ၄၃၇။

လဒ္ဒလာဘ (တိ) [လဒ္ဒ+လာဘ] (၁)ရအပ်ပြီး
 သော - လာဘ် - စည်းစိမ်ဥစ္စာ - ရှိသော၊
 လာဘ်-စည်းစိမ်ဥစ္စာ-ကို ရပြီးသော၊ သူ။
 (ပု) (၂)ရအပ်ပြီးသော -လာဘ် -စည်းစိမ်
 ဥစ္စာ။ (၁) ကတ္တိကစောရကာ “ဘိက္ခု၊ လဒ္ဒ-
 လာဘာ” တိ ပရိပါတေန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇၆။ (-ဓမ္မ၊
 ဌ၊ ၂။ ၁၉၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၈)။ (ပု)(၂)ဂုဏက-
 ထာယ လဒ္ဒလာဘော ပန...ဂါဟိဘူ လဒ္ဒ
 ဝိယ စ ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။ (-အံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၇။ သဒရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၃၈)။

လဒ္ဒဝတ္ထ (တိ) [လဒ္ဒ+ဝတ္ထ] (၁)ရအပ်သော-
 အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး-ရှိသော၊ အဝတ်-
 အထည်-ပုဆိုး-ကို ရသော၊ (န)(၂)ရအပ်
 သော-အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး။ (၁) လဒ္ဒ
 ဝတ္ထံ နိဝတ္ထပါရုတဒုဿန္တိ အတ္ထော။ ပေတ၊
 ဌ၊ ၂။ ၅။ (န)(၂)အာဂတ ပုရိသာ တသ္မိ-

သရေ လဒ္ဒဝတ္ထာနိ နိဝါသေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
 ၂၄၉။ (ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၄)။

လဒ္ဒာန္တိ (တိ) [လဒ္ဒ+တန္တိ။ ထိ-၌ လဒ္ဒဝတီ၊
 လဒ္ဒဝန္တိ။ ကစည်း။ ၅၅၇၊ ၆၁၁။ လဒ္ဒဝတ်-
 သံ] ရပြီးသော။ ဥပါဒါန ဣန္ဒပဉ္စကသင်္ခါတံ
 ဘူမိပဝတ္တဋ္ဌာနံ လဒ္ဒဝန္တော ဘူမိလဒ္ဒါ
 ယထာ “အဂ္ဂိအာဟိတော” တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၄၉၉။

လဒ္ဒဝရ (တိ) [လဒ္ဒ+ဝရ။ လဒ္ဒဝရ-သံ။] (၁)
 ရအပ်သော ဆုရှိသော၊ ဆုရသော၊ သူ။ (ပု)
 (၂)ရအပ်သောဆု။ (၁)တဒတာ မယံ လဒ္ဒ-
 ဝရာ၊ ဘူမိပါလေန ပေသိတာ။ အပါ၊ ၂။
 ၁၃၅။ ကေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၈၁)။
 (ပု) (၂)တေန ဣတရေပိ သတ္တု သန္တိကာ
 လဒ္ဒဝရေ သင်္ကဏာတံ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၂။
 (-ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၆)။

လဒ္ဒဝသိဘာဝ (တိ) [လဒ္ဒ+ဝသိဘာဝ] ရအပ်
 သော ဝသိဘော်ရှိသော၊ ဝသိဘော်ရသော။
 အပိ စ ခေါပုဗ္ဗေ ကမနံ ဥပါဒါယ...လဒ္ဒဝသိ-
 ဘာဝတာယ ဝေ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၁၁။

လဒ္ဒဝဿ (န) [လဒ္ဒ+ဝဿ] ရအပ်ပြီးသောနစ်
 (= ၁၂-၃)။ လဒ္ဒဝဿ ဣ အဂဏေတွာ
 ဇာတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ဂဏေတွာ ဧကေန-
 ဝိသတိဝဿံ။ ဝဇီရ၊ ၃၃၂-၃။

လဒ္ဒဝါရ (ပု) [လဒ္ဒ+ဝါရ] ရအပ်သော-ဝါရ
 အလှည့်-အကြိမ်။ ဝေ ပစ္စနိယေ လဒ္ဒဝါရေ
 ဂဏနတော ဒသေတွာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၂။
 (-အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၆)။

လဒ္ဒဝိတ္ထာရ (တိ) [လဒ္ဒ+ဝိတ္ထာရ] ရအပ်သော
 -ချွဲ-အကျယ်ချွဲ-ခြင်းရှိသော၊ အကျယ်ချွဲ
 ခြင်းကို ရသော။ တတိယဝိကပေ...လဒ္ဒ-
 ဝိတ္ထာရာ တိကာ ဝေ ပဋ္ဌာနံ တိကပဋ္ဌာနံ။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၃။

လဒ္ဒဝိဇာန (န) [လဒ္ဒ+ဝိဇာန] ရ ခြင်း၏ အစီအရ်။ တဿာ ပန ဟတ္ထိနိယာ လဒ္ဒဝိဇာနဉ္စ ဥဒေနဿ ရာဇဝံသော စ မာတင်္ဂဇာတကေ အာဝိဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၂။

လဒ္ဒဝိနာသ (ပု) [လဒ္ဒ+ဝိနာသ] ရအပ်သော ပရိက္ခရာ၏-ပျက်စီး- ပျောက်ပျက်- ခြင်း။ သာ ပနဿ အဝိဇ္ဇမာနတာ လဒ္ဒဝိနာသေန ဝါ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၉၁။ (-အနုဋ္ဌိ၊၁။၉၀)။

လဒ္ဒဝိနာသန (န) [လဒ္ဒ+ဝိနာသန] ရအပ်ပြီးသော အကျိုးပွားကို ပျက်ဆီးခြင်း။ တိဝိမံ အတ္ထံ လဒ္ဒဝိနာသနေ အလဒ္ဒါနုပ္ပါဒနေနာတိ ဒွိဇာပိ ဟာပေတိ ဝိနာသေတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၁၀၅။

လဒ္ဒဝိနိစ္ဆယ (တိ) [လဒ္ဒ+ဝိနိစ္ဆယ] ရအပ်ပြီးသော အဆုံးအဖြတ်ရှိသော၊ အဆုံးအဖြတ်ကိုရပြီးသော၊ သူ။ တဿာ လဒ္ဒ ဝိနိစ္ဆယာယ ဝိနိစ္ဆယတော နိက္ခမမာနာယ ဝေ.... သဟဿဘဏ္ဍိကံ ဥပနာမေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၁။ (-မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၅၇)။

လဒ္ဒဝိနိပါတ (ပု) [လဒ္ဒ+ဝိနိပါတ] ရအပ်သော ဘောက်ပြန် ပျက်စီး၍ ကျဆုံး အပါယ်ဘုံ။ ဥဒ္ဒရတိဘိ ဗဟုလံ ကတပါပကမ္မဝသေန လဒ္ဒဝိနိပါတတော ဥဒ္ဒရတိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၄၁၃။

လဒ္ဒဝိပါကဝါရ (တိ) [လဒ္ဒ+ဝိပါကဝါရ] ရအပ်သော အကျိုးပေးခွင့်ရှိသော၊ အကျိုးပေးခွင့်ကိုရသော။ ယံ ပန အတိတေ အာယုဟိတံ တေရဟိ လဒ္ဒဝိပါကဝါရံ ပဋိသန္ဓိဇနကံ ပဋိသန္ဓိ ဇနေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၅)။

လဒ္ဒဝိဘဝါနုရူပ (တိ) [လဒ္ဒ+ဝိဘဝ+အနုရူပ] ရအပ်ပြီးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ အားလျော်သော။ လဒ္ဒဝိဘဝါနုရူပေန ယာဂုဘတ္တာဒိနိ သမ္မာဒေတွာ ပိတရံ ပေါသေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၃။

လဒ္ဒဝိသေသ (တိ) [လဒ္ဒ+ဝိသေသ] (၁) ရအပ်ပြီးသော တရားအထူးရှိသော၊ တရားအထူးကိုရပြီးသော၊ သူ။ (ပု) (၂) ရအပ်သော တရားအထူး။ (၁) လဒ္ဒဝိသေသယ တိဝိဇာယ ဥပေက္ခာနုဗြူဟနာယ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၇။ တေသံ ဒေသနာယ လဒ္ဒဝိသေသပိ အရိယာဗုဒ္ဓပုတ္တာယေဝါတိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၃၅။ (ပု) (၂) ယထာသလ္လက္ခိတဿ အတ္တဿ ဝသေန လဒ္ဒ ဝိသေသဿ ဥပဗြူဟနာယ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၄၃။

လဒ္ဒဝိသေသာဓိဂမ (ပု) [လဒ္ဒ+ဝိသေသ+အဓိဂမ] ရသင့်-ရငြိမ်းသော တရားထူး-သိခြင်း-ကို ရခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဒီပပူဇာယ လဒ္ဒ ဝိသေသာဓိဂမတ္တာ ကေဒီပိယတ္ထေ-ရောတိ ပါကဋေ။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၂။

လဒ္ဒဝိဿဇ္ဇန (န) [လဒ္ဒ+ဝိဿဇ္ဇန] ရအပ်သော -အဖြေ-ဝိဿဇ္ဇနာ။ ကုသလံ ကေ ခန္တံ ပစ္စယာ တယော ခန္တာတိ ဣဒိနာ နယေန အာရမ္မဏေ လဒ္ဒဝိဿဇ္ဇနာနိ ဝိတ္ထာရေ-တဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၉။

လဒ္ဒဝိဿာသ (တိ) [လဒ္ဒ+ဝိဿာသ] ရအပ်ပြီးသော အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသော၊ အကျွမ်းဝင်ခြင်းကိုရပြီးသော၊ သူ။ အမစော ကတိပါဟစ္စယေန လဒ္ဒဝိဿာသော တံ ရာဇာနံ တေဒဝေါစ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၄။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။

လဒ္ဒဝေ (ကြိဝိ) [လဒ္ဒ+တဝေ+နိရုတ္တိ။၂၅၀။] ရခြင်းငှာ။ လဒ္ဒံ၊ လဒ္ဒဝေ၊ ပဋိလဒ္ဒံ၊ ပဋိလဒ္ဒဝေ။ နိရုတ္တိ၊၂၅၀။

လဒ္ဒဝေါဟာရ (တိ) [လဒ္ဒ+ဝေါဟာရ] (၁) ရအပ်ပြီးသော-အမည်-ဝေါဟာရ-ရှိသော၊ အမည်ဝေါဟာရကိုရသော၊ သူ။ (၂) ရအပ်ပြီးသော-အမည်-ဝေါဟာရ။ (၁) ဝေံ လဒ္ဒဝေါဟာရာ အာသဝါဏိဇာ။ ဝိဠာ၊ ၁၄၄။ ဝနန္တိ လဒ္ဒဝေါဟာရာယ တဏှာယ။ ဝိဠာ၊ ၁၁၀၄။ (-ဝိဠာ၊ ၂။ ၂၈။ ကင်္ခါ၊ ၁၀။ ဒိဠာ၊ ၂။ ၃၈။ မာဠာ၊ ၂။ ၁။ သိဠာ၊ ၂။ ၁၁)။ (၂) ဒဟရကာလေ လဒ္ဒဝေါဟာရေန အပရာဘာဂေပိ အယမာယသ္မာ “စူဠပန္နကော” တေဝ ပညာယိတ္ထ။ ဥဒါန၊ ၂။ ၂၉။ (-ဒိဠာ၊ ၁။ ၃၆။ သိဠာ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇)။

လဒ္ဒသံဝေဂ (တိ) [လဒ္ဒ+သံဝေဂ] သံဝေဂ ရပြီးသော၊ ရအပ်ပြီးသော-ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ခြင်းရှိသော၊ သူ။ သော တဿ ကထံ သုတော လဒ္ဒသံဝေဂေါ ထေရံ ဝန္တိတော။ အံဠာ၊ ၁။ ၂၇-၈။ (-ထေရ၊ ၁။ ၁၀၇)။

လဒ္ဒသက္ကာရ (တိ) [လဒ္ဒ+သက္ကာရ] ရအပ်ပြီးသော ပူဇော်သက္ကာရ ရှိပြီးသော၊ ပူဇော်သက္ကာရကို ရပြီးသော၊ သူ။ လဒ္ဒသက္ကာရာ ပြာဟူဏာလဒ္ဒသမ္ပတ္တိံ ဒိဘူ။ မာဠာ၊ ၄။ ၂။ ၉။ တသ္မိံ ကာလေ ဒဏ္ဍကိရာဇာ ဧကံ လဒ္ဒသက္ကာရံ ဂဏိကံ ဌာနာ စာဝေသိံ။ ဇာဠာ၊ ၅။ ၁၄၁။ (-သာရဏ္ဍ၊ ၁။ ၄၃၆)။

လဒ္ဒသင်္ခံ (တိ) [လဒ္ဒ+သင်္ခါ+အ] ရအပ်သော အမည်ရှိသော၊ အမည်ရသော။ ဧကေန အံသုနာ ဥဒ္ဒတတေလသပိမဏ္ဍပုမာဏံ “ကလလ”န္တိ လဒ္ဒသင်္ခံ ဟုတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိဠာ၊ ၂။ ၁၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၅။

လဒ္ဒသင်္ချ (တိ) [လဒ္ဒ+သင်္ချာ+အ] ရအပ်ပြီးသော-အမည်-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်း-ရှိသော၊ ရအပ်သော အရေအတွက်ရှိသော။ အရေအတွက်ကို ရသော။ (သျှ-ဆင်တဲမူ)။ အာဒေသဝသေန “အကာလစိဝရ”န္တိ လဒ္ဒ-

သင်္ချမ္ပိ ကာလေ ဥပ္ပန္နတ္တာ ကာလပရိဟာရံ လဘတိ။ ဝဇီရ၊ ၂။ ၁၈။

လဒ္ဒသင်္ဂဟ (တိ) [လဒ္ဒ+သင်္ဂဟ] ရအပ်သော ချီးမြှောက်-ထောက်ပံ့-ခြင်း-မှု-ရှိသော၊ ချီးမြှောက် - ထောက်ပံ့ - ခြင်း-မှု-ကို-ရသော၊ သူ။ နမန္တိ ပဋိဂ္ဂါဟကာ ဒါနေန၊ ပိယဝါစာယ လဒ္ဒသင်္ဂဟာ သင်္ဂါဟက ဘနံ။ ဒိဠာ၊ ၂။ ၂၆။ အံဠာ၊ ၂။ ၂၃။ (အံဠာ၊ ၂-တွင် လဒ္ဒသင်္ဂဟာသင်္ဂါဟကာနံ - ဟု ပုဒ်တွဲနေသည်။ ဒိဠာ၊ ၂။ ကဲ့သို့ရှိသင့်သည်။)

လဒ္ဒသင်္ဂါမဝိဇယေ (ပု) [လဒ္ဒ+သင်္ဂါမ+ဝိဇယ] ရအပ်ပြီးသော စစ်ပွဲ၌ အောင်မြင်ခြင်း။ သဗ္ဗသော ကိလေသာဘိသ ခါရနိမ္မထနေန လဒ္ဒသင်္ဂါမဝိဇယေန စ။ ထေရ၊ ၁။ ၄၅၂။

လဒ္ဒသည (တိ) [လဒ္ဒ+သညာ+အ] ရအပ်ပြီးသော-အမှတ်-သညာ-ရှိသော၊ အမှတ်-သညာ-ရပြီးသော၊ သူ။ သာပိ ပဌမံ လဒ္ဒသညတာယ ဗဟူပိ ဒိသ္မာ န ကမ္ပိတ္ထ။ အံဠာ၊ ၁။ ၂၇၃။ ထေရ၊ ၁။ ၁၉၇။

လဒ္ဒသဒ္ဒ (တိ) [လဒ္ဒ+သဒ္ဒ] ရအပ်သော ကျော်စောသံရှိသော၊ ကျော်စောသံကို ရသော၊ သူ။ လောကေ အရဟန္တာတိ လဒ္ဒသဒ္ဒါနံ အရဟတံ။ ဝိဠာ၊ ၁။ ၁၀၀။ မာဠာ၊ ၂။ ၂၂၈။ အံဠာ၊ ၂။ ၁၆၉။ လဒ္ဒသဒ္ဒါနန္တိ ဝိပဋိလဒ္ဒကိတ္တိသဒ္ဒါနံ။ သိဠာ၊ သစ်၊ ၂။ ၂။ ၉။

လဒ္ဒသဒ္ဒဟ (တိ) [လဒ္ဒ+သဒ္ဒဟ] အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လဒ္ဒသဒ္ဒ (တိ) [လဒ္ဒ+သဒ္ဒါ+အ] ရအပ်ပြီးသော ယုံကြည်ခြင်းရှိသော၊ ယုံကြည်ခြင်းကို ရပြီးသော၊ သူ။ လဒ္ဒသဒ္ဒါန (အံဠာ၊ ၁။ ၂၂၀) နန္တိ လဒ္ဒသဒ္ဒဟာနံ၊ ပရဇနဿ သဒ္ဒံ ပဋိလဘန္တာနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သိဠာ၊ သစ်၊ ၂။ ၂။ ၃။

လဒ္ဒသဗ္ဗညုတညာဏ (တိ) [လဒ္ဒ+သဗ္ဗညုတညာဏ] ရအပ်ပြီးသောသဗ္ဗညုတညာဏရှိသော၊ သဗ္ဗညုတညာဏရပြီးသော (မြတ်စွာဘုရား)။ လဒ္ဒသဗ္ဗညုတညာဏော အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ပုဂ္ဂလော အနုမောဒိ ဝိဟာရာနုမောဒနံ အကာသိ။ အပ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၄။

လဒ္ဒသဘာဝ (တိ) [လဒ္ဒ+သဘာဝ] ရအပ်သော သဘောရှိသော (ဝိညာဏ်)။ ပတိဋ္ဌိတန္တိ လဒ္ဒသဘာဝံ။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၁၅။

လဒ္ဒသမည (တိ) [လဒ္ဒ+သမည] (၁) ရအပ်ပြီးသော အမည်သညာရှိသော၊ အမည်ရပြီးသော၊ သူ။ (ထိ) (၂) ရအပ်ပြီးသော အမည်သညာ။ (၁) မဟာပိဋိယန္တိ လဒ္ဒသမညံ စတုရဂုံလပပုံ ကောဇဝံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၉။ (-ဝိ၊ တိ၊ ၁။ ၁၂၇)။ ဧဝံ လဒ္ဒနာမောတိ "ဒီသတပဿိ" တိ လဒ္ဒသမညော။ မ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၇။ (-သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၁၉။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၄၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၂၀)။ (ထိ) (၂) တာတံ သမေက္ခန္တိ တံ အဟံ ဂုဏာဝေနေ လဒ္ဒသမညံ သမေက္ခန္တော ပဿန္တော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၅၉။

လဒ္ဒသပတ (တိ) [လဒ္ဒ+သမ+တာ] ရအပ်ပြီးသော-ညိမျှသည်၏ အဖြစ်- ညိမျှခြင်း- ရှိသော၊ ညိမျှသည်၏ အဖြစ်-ညိမျှခြင်း-ကို ရပြီးသော။ ယဒါ သဒ္ဓါဒိနိ ဣန္ဒြိယာနိ လဒ္ဒသမတာနိ သုဝိသဒါနိ ပဝတ္တန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွ၊ ၁။ ၄၃၅။

လဒ္ဒသမထ (တိ) [လဒ္ဒ+သမထ] ရအပ်ပြီးသော-သမထ-စိတ်၏တည်ကြည်ခြင်း- သမာဓိ- ရှိသော (သဒ္ဓါန္တေစသည်)။ ယဒါ သဒ္ဓါဒိနိ ဣန္ဒြိယာနိ လဒ္ဒသမထာနိ ဝိသဒါနိ ပဝတ္တန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၁၀။ ၄၃၅။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွ၊ ၁။ ၄၃၅။ သံ၊ သျှ၊ ၁။ က-မူ)။

လဒ္ဒသမာပတ္တိက (တိ) [လဒ္ဒ+သမာပတ္တိ+က] ရအပ်ပြီးသော သမာပတ်ရှိသော၊ သမာပတ်ရပြီးသော (ပုဂ္ဂိုလ်)။ အတ္ထာပတ္တိ

လဒ္ဒသမာပတ္တိကဿ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၂။ လဒ္ဒသမာပတ္တိကဿ အာပတ္တိ နာမ ဘူတာဗေစနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၅၉။

လဒ္ဒသမ္မုတ္တိ (ထိ) [လဒ္ဒ+သမ္မုတ္တိ] ရအပ်ပြီးသော-ပြည့်စုံခြင်း-စည်းစိမ်ချမ်းသာ။ လူမံ ပန သီလံ ဘိန္နိတော လဒ္ဒသမ္မုတ္တိ နာမ သိက္ခံ ပစ္စက္ခာယ ပဋိလဒ္ဓဂိပံဘာဝသဒိသံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၆။ (-မမ္မ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၂၅။ ဓမ္မေ၊ ငွ၊ ၂။ ၆)။

လဒ္ဒသမ္မုဒါ (ထိ) [လဒ္ဒ+သမ္မုဒါ] ရအပ်ပြီးသော-ပြည့်စုံခြင်း-စည်းစိမ်ချမ်းသာ။ ဘန္တေ မယာ လဒ္ဒသမ္မုဒံ မာ နာသေထ။ မ္မေ၊ ငွ၊ ၂။ ၆။ (သီ-မူ)။

လဒ္ဒသမ္မာန (တိ) [လဒ္ဒ+သမ္မာန] ရအပ်ပြီးသော- မြတ်နိုးခြင်း- ပူဇော်သက္ကာရ- ရှိသော၊ မြတ်နိုးခြင်း-ပူဇော်သက္ကာရ-ကို ရပြီးသော။ ရဉေ ဘသန္တိကာ လဒ္ဒသမ္မာနော ရုစမင်္ဂလရက္ခော အတ္ထိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၄၆၇။

လဒ္ဒသမ္မာနသက္ကာရ (တိ) [လဒ္ဒသမ္မာန+သက္ကာရ] ရအပ်ပြီးသော-မြတ်နိုးပူဇော်ခြင်း-ပူဇော်သက္ကာရ-ရှိသော။ မြတ်နိုးပူဇော်ခြင်း- ပူဇော်သက္ကာရ- ကိုရသော၊ သူ။ လဒ္ဒသမ္မာနသက္ကာရော ဉာဏဿ ပရိပါကံ ဂတတ္တာ သတ္တု သန္တိကံ ဂန္ဓာ။ ထေရ၊ ငွ၊ ၂။ ၄၇၇။

လဒ္ဒသမ္မုတိ (တိ) [လဒ္ဒ+သမ္မုတိ] (၁) ရအပ်ပြီးသော-သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု- သဘောတူ-ခန့်အပ်-ခြင်းရှိသော၊ သမ္မုတိရပြီးသော (ရဟန်း)။ (ထိ) (၂) ရအပ်ပြီးသော-သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-သဘောတူ-ခန့်အပ်-ခြင်း။ (၁) လဒ္ဒသမ္မုတိတာ-ကြည့်။ (ထိ) (၂) "ဥပသမ္မုနေန လဒ္ဒသမ္မုတိ သိက္ခာ ပစ္စက္ခာ-နေန ဝိနသတိ" တံ စ ဂုတ္တံ။ ဝဇီရ။ ၂၉၉။

လဒ္ဒသမ္ပတိက (တိ) [လဒ္ဒါသမ္ပတိ+က] လဒ္ဒ-
သမ္ပတိ(၁)ကြည့်။လဒ္ဒသမ္ပတိကော ဘိက္ခု
ယာဝံ၊ ဧဝေါ န ဝုပသမတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ ၂။၂၆၄။
(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ ကခိ။၁၅၇။ သာရတ္ထ၊၂။
၃၆၉)။

လဒ္ဒသမ္ပတိတော (ထိ) [လဒ္ဒသမ္ပတိ+ကာ]
ရအပ်ပြီးသော- သမုတ်- အသိအမှတ်ပြု-
သဘောတူ- နေအပ်-ခြင်းရှိသည်၏ အပြစ်၊
သမ္ပတိပြုသည်၏အပြစ်။ ဥပသမ္ပန္နတော
ဓမ္မေန လဒ္ဒသမ္ပတိတော။ကခိ။၂။၂။သာရတ္ထ၊
၂။၄၉။ဝိမတိ၊ ၂။၂၃။

လဒ္ဒသလင်္ကာ (တိ) [လဒ္ဒါ+သလင်္ကာ] (၁)
ရအပ်ပြီးသော စာရေးတံ (ဆွမ်း) ရှိသော၊
စာရေးတံ (ဆွမ်း)ကို ရပြီးသော၊သူ။ (ထိ)
(၂) ရအပ်ပြီးသော စာရေးတံ (ဆွမ်း)။
(၁) အညံ့ ပစ္စိမဒိသာယ လဒ္ဒသလင်္ကာ
ဥပသင်္ကမိတွာ။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။ (ထိ) (၂)
အတ္တနာ လဒ္ဒသလင်္ကာယေဝဒေတိ။သာရတ္ထ၊
၂။၄၂။

လဒ္ဒသလင်္ကာဘတ္တ (န) [လဒ္ဒသလင်္ကာ+
ဘတ္တ]ရအပ်ပြီးသော စာရေးတံဆွမ်း။တုမ္ပေ
တတ္ထ လဒ္ဒသလင်္ကာဘတ္တံ ဘုဉ္ဇေယျာထ။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၂၇၆။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၀၁-တွင် လဒ္ဒ
သလင်္ကာဘတ္တံ-ဟု ရှိသည်။ ပို၍သင့်သည်။)
(သလင်္ကာဘတ္တ၏ ဝစနတ္တကို သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၃၄။ ကခိ၊ဋ္ဌ၊သစိ၊၄၃၄။ ဝိ၊လင်္ကာရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၃၆။ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၀၁-တို့ ကြည့်။)

လဒ္ဒသ(သ)ဝနကိစ္စဝေါဟာရ (တိ) [လဒ္ဒ+သ
(သ)ဝန+ ကိစ္စ+ဝေါဟာရ]ရအပ်ပြီးသော
ကြားနာခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏ဟူ၍-ခေါ်ဝေါ်-
ပြောဆို-ခြင်းရှိသော၊ ကြားနာခြင်း ကိစ္စရှိ
၏ဟူ၍-ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-ရသော။မယာ
သဝနကိစ္စဝိညာဏသမင်္ဂီနာ ပုဂ္ဂလေန ဝိညာ-

ဏဝသေန လဒ္ဒသဝနကိစ္စဝေါဟာရေန သုတံ။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၆။ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ (-သိ၊ဋ္ဌ၊သစိ၊၁။၁၅၇)။

လဒ္ဒသဝနာနုတ္တရိယ(တိ) [လဒ္ဒ+သဝနာနုတ္တရိယ
(သဝန+အနုတ္တရိယ)။]ရအပ်ပြီးသော လူန့်
ကံသည် ကြားနာခြင်းရှိသော၊ လူန့်ကံသည်
ကြားနာခြင်းကို ပြုပြီးသော၊သူ။လဒ္ဒသဝနာ-
နုတ္တရိယော အပရိပူရေ သီလာဒိဂုဏေ ငရိပူ-
ရေသတိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆။

လဒ္ဒသဟာယ (တိ) [လဒ္ဒ+သဟာယ]ရအပ်ပြီး
သော အဖော်သဟဲရှိသော၊ အဖော်သဟဲကို
ရပြီးသော၊ သူ။ လဒ္ဒသဟာယော ခေါ ပန
သော ဘဂဝါ သေခါနဉ္စေဝ ပဋိပနာနံ
ခိဏာသဝါနဉ္စေ ဝုသိတဝတံ။ဒိ၊ ၂။၁၇၀။(-ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၄၆။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၁)။

လဒ္ဒသာဋက(တိ)[လဒ္ဒ+သာဋက](၁)ရအပ်ပြီး
သော-အဝတ်-ပုဆိုး-ရှိသော၊ အဝတ်-
ပုဆိုး-ကိုရပြီးသော၊သူ။(ပု)(၂)ရအပ်သော
-အဝတ်-ပုဆိုး-အထည်။(၁)ဝေံ သဗ္ဗေပိ
တေ လဒ္ဒသာဋကော ဘိက္ခု။ သာဋကေ ဆိန္နိ-
တွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ (ပု) (၂) ယော ပန
အတ္တနာ စ တေန စ လဒ္ဒသာဋကေ ကေတော
ဋ္ဌပေတွာ တံ ဝေံ ဝဒတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။

လဒ္ဒသာမတ္ထိယ (တိ) [လဒ္ဒ+သာမတ္ထိယ]ရအပ်
သော အစွမ်းသတ္တိရှိသော၊ အစွမ်းသတ္တိကို
ရသော။ ပရိပါကောစ အာသေဝနလာဘေန
လဒ္ဒသာမတ္ထိယဿ ကိလေသေ ပရိစ္စေတိ။
သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၁-၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁။

လဒ္ဒသုခါရမ္ပဏ (တိ) [လဒ္ဒ+သုခ+အာရမ္ပဏ]
ရအပ်ပြီးသော- သုခါရံ- ချမ်းသာသည့်
အာရုံ-ရှိသော၊ သုခါရံ- ချမ်းသာသည့်
အာရုံ-ကို ရပြီးသော၊သူ။ လဒ္ဒသုခါရမ္ပဏာ
ဟုတွာ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာ မာတုကုစ္ဆိ
တောပိသုခေနေဝ နံက္ခမတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။

လဒ္ဒသုတ္တ (န) [လဒ္ဒ+သုတ္တ] ရအပ်ပြီးသော
ချည်။ တေနေဝ ပန အဝိညတ္တိယာ လဒ္ဒသုတ္တံ
ဝါယာပေန္တဿ ယထာ ပုဗ္ဗေ နိဿဂ္ဂိယံ။
ကင်္ခါ။၁၈၅။

လဒ္ဒသေက္ခသမ္ပုတိက (တိ) [လဒ္ဒါ+သေက္ခသမ္ပု-
တိ+ဂ.] ရအပ်ပြီးသော-သေက္ခ-(ကျင့်ဆဲ
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်)-ဟု သမုတ်ခြင်း ရှိသော၊
သေက္ခ-ဟု သမုတ်ခံရပြီးသော၊ (အမျိုး)။
လဒ္ဒသေက္ခသမ္ပုတိကာနိ (ကင်္ခါ။ ၂၇၃)တိ
ဥတ္တိ ဒုတိယေနကမ္မေန လဒ္ဒသေက္ခသမ္ပုတိ-
ကာနိ။ ကင်္ခါ။ ၆။ သင်္ခ။၄၃၄။

လဒ္ဒသေနာသန (တိ) [လဒ္ဒ+သေနာသန]
ရအပ်ပြီးသော-ကျောင်း-အိပ်ယာ နေရာ-
ရှိသော၊ကျောင်း-အိပ်ယာနေရာ-ကိုရရှိပြီး
သော၊သူ။ စတ္တာရော ဟိ န ဝုဠာပေတဗ္ဗာ
ဝုဗ္ဗတရော ဘဏ္ဍာဂါရိကော ဂိဿာနော
သံသတော လဒ္ဒသေနာသနောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၄၀၄။

လဒ္ဒသောတာပတ္တိ (တိ) [လဒ္ဒါ+သောတာပတ္တိ]
ရအပ်ပြီးသော သောတာပတ္တိမဂ်။ ဣတော
မယာ လဒ္ဒသောတာပတ္တိတော ဥတ္တရိ ဣတရ
မဂ္ဂတ္တယံ ယဒိပိ နတ္ထိ။ ဝိမတိ။ ၂။၁၀၁။

လဒ္ဒသောမနဿ (တိ) [လဒ္ဒ+သောမနဿ]
(၁) ရအပ်ပြီးသော-နှစ်သက်-ဝမ်းမြောက်
-ခြင်း ရှိသော၊ နှစ်သက်-ဝမ်းမြောက်-
ခြင်းကို ရရှိပြီးသော၊ သူ။ (န) (၂) ရအပ်
ပြီးသော-နှစ်သက်ခြင်း-ဝမ်းမြောက်ခြင်း-
သောမနဿဝေဒနာ။(၁) တံ ပစ္စဝေကိုတော
လဒ္ဒသောမနဿောတတုတ္တရိပိ သော 'ဗုဒ္ဓေ
အဝေစ္စပ္ပသာဒေန သမန္နာဂတောမ္ပိ' တိ
လဘတံ အတ္တဝေဒန္တိ သမ္ပန္နော။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။
(န) (၂) ဥပသမဿစာတံ ကိလေသုပ-
သမေန လဒ္ဒသောမနဿဿ။ဇ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၃။

လဒ္ဒဿာဒ (တိ) [လဒ္ဒ+အဿာဒ] (၁) ရအပ်
ပြီးသော-သ. ယာဖွယ်-သ.ယာခြင်း-သ
ယာမှု-ရှိသော၊ သ.ယာဖွယ်-သ.ယာခြင်း
-သ.ယာမှု-ကိုရသော။ (ပ) (၂) ရအပ်ပြီး
သော-သ.ယာဖွယ်-သ.ယာခြင်း-သ.ယာ
မှု။(၁) လဒ္ဒဿာဒါ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၈) တိ ဝိပဿ-
နာယ ဝိထိပဋိပတ္တိယာ အင်္ဂေဝ. ဿဒါ။ မ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈။ လဒ္ဒဿာဒေ အနဂ္ဂဟိတေ
ကဿတိ။ မုလဋ္ဌိ၊ ၁။ ၃၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ ၁။
၁၆၉။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၁၃၆)။ (ပ) (၂) လဒ္ဒဿာဒ
ဝသေန ဝါ သုဠု တောသေဘိ။ ဥ၊နိ၊ ၆။
၃၂။ (-ဣဘိဝုတိ၊ ဋ္ဌ။၃၁၄)။

လဒ္ဒဿာသ (တိ) [လဒ္ဒ+အဿာသ] (၁) ရအပ်
ပြီးသော - သက်သာရာ - သက်သာမှု -
ရှိသော၊ သက်သာရာ - သက်သာမှု- ရပြီး
သော၊ သူ။ (ပ) (၂) ရအပ်ပြီးသော-သက်-
သာရာ-သက်သာမှု။ (၁) လဒ္ဒဿာသော
ဝိယ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ဝေမာဟ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၉၃။
ဗုဒ္ဓဿာသနေလဒ္ဒာသာသော....စူဠသောတာ-
ပန္နော နာမ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၀။
(-ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။၃၈၅)။
(ပ) (၂) လဒ္ဒဿာသဝသေန သုဠု တော-
သေသိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၄။ (-သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၃၉)။

လဒ္ဒဟေတုပစ္စယ (တိ) [လဒ္ဒ+ဟေတု+ပစ္စယ]
ရအပ်သော ဟေတုပစ္စည်းရှိသော၊ ဟေတု
ပစ္စည်းရသော။ လဒ္ဒ ဟေတုပစ္စယာ ဟိ ဓမ္မာ
ဝိဂ္ဂုဠုမုလာ ဝိယ ပါဒပါ ထိရာ ဟောန္တိ သုပ္ပ-
တိဋ္ဌတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၆၅။
ဣဘိဝုတိ၊ ဋ္ဌ။၁၇၃။

လဒ္ဒါ (ကြိ၊ဝိ) [လဒ္ဒ+တော။ ကစွန်း။ ၆၀၀။
ဣ၊ ၆၄၅။ မောဂ်၊ ၅။၁၄၅။ နိ၊ဝိ၊ သုတ္တ။
၁၂၀၅။] (၁) ရပြီး၍။ (၂) ရကုန်ပြီး၍။ (၃)
ရသည်ရှိသော်။ (၄) ရသေးကြောင့်။ (၁)
လဒ္ဒါ (ဇ၊၁။၃၃၇။ ဇ၊ ၂။၁၃၅) တိ အတ္တ-
နော ဉာဏဗသေန လဘိတွာ။ ဇ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။

၄၄၅။ (-သံ၊ ၁။ ၁၂၇၆။ အံ၊ ၁။ ၂၃၆၊ ၂၇၇။
 ပေတ။ ၁၇၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၁၉။
 (၂) လဒ္ဒါ မုဓာ နိဗ္ဗုတိံ ဘုဉ္ဇမာနာ။ ခုဒ္ဒက။
 ၅။ သုတ္တနိ။ ၃၁၃။ လဒ္ဒါတိ လဘိတွာ။ ခုဒ္ဒက။
 ၄။ ၁၅၄။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၂၀၃။ (-သံ၊ ၁။ ၂၁)။
 (၃) လဒ္ဒါ န သဒ္ဓိဓိံ ကယိရာ (သုတ္တနိ။
 ၄၂၂။ မဟာနိ။ ၂၇၉) တိ တေသံ အန္ဓာဒိ-
 နံယံကံဉ္စိ ဓမ္မေနလဘိတွာ ... သဒ္ဓိဓိံ န ကရေ-
 ယျ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၇၉။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၄၇။
 (၄) လဒ္ဒါ ပီတိမာနာ ဟောတိ။ လဒ္ဒါ စေတ-
 ယဒိစ္စတိ သုတ္တနိ။ ၃၉၉။ မဟာနိ။ ၁။ ဇာ၊ ၁။
 ၂၄၆။ နေတ္ထိ။ ၆။ ၅၉။ လဒ္ဒါဘိ လဘိတွာ ပဋိလ-
 ဘိတွာ အဓိဂန္ဓာ င်နိတွာ။ မဟာနိ။ ၄။
 လဒ္ဓါတိ လဘိတွာ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၇၉။
 မဟာနိ။ ၄။ ၉။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၄၃။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။
 သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၀၃)။

လဒ္ဒါကာရ (ပု) [လဒ္ဒ+အာကာရ] ခြင်း၏
 အကြောင်းအရာ၊ ရပုံအခြင်းအရာ။ ဓနသ
 လဒ္ဒါကာရံ သတ္တု အာရောစေသံ။ ဇာ၊ ၄။
 ၂။ ၂၆၉။

လဒ္ဒါဂမန (တိ) [လဒ္ဒ+အာဂမန] လဒ္ဒါ-ကြည့်။
 ဣဒံ တဝ နိစ္စဘိက္ခံ သုစိံ ပဏိတံ ဥတ္တမံ
 ရသေန ဥပေတံ လဒ္ဒါဂမနံ ဒေဝသိကံ တေ
 အာဂစ္ဆိယတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။

လဒ္ဒါဓိပ္ပါယ (တိ) [လဒ္ဒ+အဓိပ္ပါယ] ရအပ်သော
 (အောင်ခြင်း၌) အလိုရှိသော၊ (အောင်ခြင်း
 ၌) အလိုရှိရပြီးသော၊ သူ့ထေန ခေါ် ဖန
 သမယေန ရာဒာ ပသေနဒိကောသလော...
 ဝိဇိတသင်္ဂါမော လဒ္ဒါဓိပ္ပါယော။ အံ၊ ၃။
 ၄၀၇။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅-၆)။

လဒ္ဒါဓိမောက္ခ (တိ) [လဒ္ဒ+အဓိမောက္ခ] ရအပ်
 သော အဓိမောက္ခ (=ဆုံးဖြတ်တတ်သည့်
 တရား) ရှိသော၊ အဓိမောက္ခကိုရသော။
 ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတံ လဒ္ဒါဓိမောက္ခံ ဗလဝံ ကသ္မာ
 နာကဗုတိတိ ?။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၂။

လဒ္ဒါဓိဝစန (တိ) [လဒ္ဒ+အဓိဝစန] ရအပ်ပြီး
 သော အမည်ရှိသော၊ အမည်ကိုရရှိပြီးသော။
 ကာယဝါစာနံ ဝိနယနတော "ဝိနယော" တိ
 လဒ္ဒါဓိဝစနသ အတိသဇ္ဇနံ ပဗောဓနံ
 ဒေသနာံ။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၃၃။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄)။

လဒ္ဒါန (ကြိ၊ ဝိ) [လဒ္ဒ+တွာန] နိကိ၊ သုတ္တ။
 ၁၂၀၇။ (၁) ရပြီး၍။ (၂) ရသည်ရှိသော်။
 (၃) ရစဉ်။ (၄) ရအပ်သော။ (၁) လဒ္ဒါန
 ပုဗ္ဗာပရိယံဝိသေသ (ဥဒါန။ ၁၅၅) ၌ ပုဗ္ဗာ-
 ပရိယံဝိသေသံ ဥက္ကံသပါရမိပုတ္တံ အရဟတ္တံ
 လဘိတွာ။ ဥဒါန။ ၂။ ၉။ (၂) သောဟံ
 နန္တု တတော ဂန္ဓာ။ ယောနိံ လဒ္ဒါန-
 မာနသိ။ ပေတ။ ၁၈၀။ (၃) မနုဿလာဘံ
 လဒ္ဒါနံ၊ သဒ္ဓဓမ္မံ သုပ္ပဝေဒိတေ။ ယေ ခဏံ
 နာဓိဂစ္ဆန္တိ၊ အတိနာမေန္တိ တေ ခဏံ။ အံ၊
 ၃။ ၆၁။ (၄) အပစ္စန္ဓာပိ ဒိစ္ဆန္တိ၊ သန္တော
 လဒ္ဒါနံ ဘောဇနံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၁၈။ တာသံ
 အတ္တော မဟာသေဋ္ဌိ အပစ္စန္ဓာပိ သန္တော
 သပ္ပုရိသာ ဘိက္ခာစရိယာယ လဒ္ဓိမ္ပိ ဘောဇနံ
 ဒါတုံ ဣစ္ဆန္တိ၊ န ဧကော ပရိဘူဇန္တိ။ ဇာ၊
 ၄။ ၄။ ၆၄။

(အာချာတ်ပုဒ်သည် ပုဒ်တစ်ပါးကိုငဲ့သော
 အခါ နာမ်ပုဒ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွား
 သကဲ့သို့ ဤတွာနပစ္စယန္တ ပုဒ်သည်လည်း
 ဘောဇနံဟူသော ပုဒ်တစ်ပါးကိုငဲ့သောအခါ
 နာမဝိသေသနအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားသည်
 ဟု ယူသင့်သည်။ တစ်နည်း အဋ္ဌကထာ၌
 လဒ္ဓိပုဒ်၏ရွှေ့၌ လဘိတွာ ပုဒ်ကျပျောက်နေ
 သည်။ ယင်းလဘိတွာပုဒ်သာ လဒ္ဒါန၏
 အဖွင့်ဟု ယူသင့်သည်။)

လဒ္ဒါနိသံသ (တိ) [လဒ္ဒ+အာနိသံသ] ရအပ်ပြီး
 သော-အာနိသင်- အကျိုးဆက်- ရှိသော၊
 အာနိသင်-အကျိုးဆက်-ကိုရပြီးသော၊ သူ။
 အထ သုမေပဏ္ဍိတော... ရုက္ခမူလသေနာ-

သနေ လခွါနိသံသော ဝိဟရန္တော ဥတ္တရိပိ
စိန္တေသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၀၀။

လခွါနဂ္ဂဟ (တိ) [လဒ္ဓ+အနဂ္ဂဟ] ရအပ်သော
ချီးမြှောက်ခြင်းရှိသော၊ ချီးမြှောက်ခြင်းကိုရ
သော။ သူ။ ယေ ပန တတ္ထ သရဏဂမန-
ပဉ္စသီလဒသသီလသမာဒါနေန လခွါနဂ္ဂဟ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။

လခွါနဂ္ဂပ (တိ) [လဒ္ဓ+အနဂ္ဂပ] ရအပ်သည်အား
လျော်သော။ လခွါနဂ္ဂပတော ဝဇ္ဇေသံ
တဒါတိ အတ္ထော။ အပါ၊ ၃။ ၁။ ၂၆။

လခွါနုသာသန (တိ) [လဒ္ဓ+အနုသာသန] ရအပ်
ပြီးသော-ဆုံးမခြင်း-အဆုံးအမ- ရှိသော၊
အဆုံးအမကို ရပြီးသော။ သူ။ လခွါနုသာ
သနေ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။

လခွါဘယ (တိ) [လဒ္ဓ+အဘယ] ရအပ်ပြီးသော
ဘေးမဲ့ (ဘေးကင်းခြင်း၊ ဘေးမရှိခြင်း) ရှိ
သော၊ ဘေးမဲ့(ဘေးကင်းခြင်း၊ ဘေးမရှိခြင်း)
ကို ရပြီးသော။ သူ။ (သမင်) လခွါဘယာနံ
မိဂါနံ သြဝါဒံ ဒတော မနုဿာနံ သဿခါဒန-
တော နိဂါရဏံ။ စရိယ၊ ၁။ ၄။ ၁။ ၄။ (-ဇာ၊ ၄။
၁။ ၁၆၇-၉)။

လခွါဘိဇာတိက (တိ) [လဒ္ဓ+အဘိဇာတိ+က]
ရအပ်ပြီးသော- မီးရှူးသန့်စင်- ဖွားမြင်-
ခြင်းရှိသော၊ မီးရှူး- သန့်စင်- ဖွားမြင်-
ခြင်းကိုရသော။ သူ။ လုမ္ဗိနိဝနေ လခွါဘိ-
ဇာတိကော ဝိဝိဓာ ဓာတိယော အာဒိ-
ကတော။ ဝေရီ၊ ၄။ ၂။

လခွါဘိသင်္ခါရ (တိ) [လဒ္ဓ+အဘိသင်္ခါရ] ရအပ်
သော အဘိသင်္ခါရ (=ပြုပြင်စီစဉ်တတ်သည့်
တရား) ရှိသော။ အဘိသင်္ခါရကိုရသော၊ တရား၊
(ပထမစိတ်)။ လခွါဘိသင်္ခါရေန ပန ပဌမ
စိတ္တေနပိ သန္ဓေနာ ဗလဝတိ ဟောတိ။
အနု၊ ၁။ ၁။ ၇။

လခွါဘိသေက (တိ) [လဒ္ဓ+အဘိသေက] ရအပ်
ပြီးသော အဘိသိက်ရှိသော၊ (အဘိသိက်ခံ
ပြီးသော) သူ။ လခွါဘိသေကာ ခတ္တိယာ
အတ္တနော ဝိဇိတေဝိသဝိတာယ ဗြဟ္မဏာ-
ဒိကေ တေဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိ ရဇ္ဇေတုံ
သက္ကောန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။

လခွါမိသ (န) [လဒ္ဓ+အာမိသ] ရအပ်ပြီးသော
(ဆွမ်းစသည့်) အာမိသ။ အတ္တနာ လခွါမိသံ
တဿ ဒါတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂။

လခွါယ (တိ) [လဒ္ဓ+အယ] ရအပ်သော လာ
ခွင့် သွားခွင့် ရှိသော၊ လာသွားခွင့် နှင့်ကိုရ
သော (ဇာ၊ ၁။ ပြည်-သျှ)။ လခွါယ ယက္ခာ
တပ နိစ္စာသိက္ခံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၇။ လခွါယန္တိ
လဒ္ဓအယံ လခွါဂမနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၇။

လခွါရမ္မဏ (န) [လဒ္ဓ+အာရမ္မဏ] ရအပ်သော
အာရုံ။ ဧဝံ လခွါရမ္မဏေ ပန ဖုသနံ
ဖဿော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၄။

လခွါလောက (တိ) [လဒ္ဓ+အာလောက]
ရအပ်ပြီးသော-(ပညာဟူသော) အရောင်-
အလင်း-ရှိသော၊ (ပညာဟူသော) အရောင်
အလင်း-ကို ရပြီးသော။ နာနာဒိဋ္ဌိဂတန္ဓကာ-
ရဝိမနတော လဒ္ဓ၊ လောကတ္တံ။ ဝဇ္ဇီ၊
၄၀၅။

လခွါဝသရ (တိ) [လဒ္ဓ+အဝသရ] ရအပ်ပြီးသော
-အခွင့်-အခါ-ရှိသော၊ အခွင့်-အခါ-
ရရှိပြီးသော။ အပရဿ (ဗုဒ္ဓဿ) ဥပ္ပတ္တိ
လခွါဝသရာ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၇။ မ၊ ၄။
၂။ ၂၆။

လခွါဝသေသပစ္စယ (တိ) [လဒ္ဓ+အဝသေသ+
ပစ္စယ] ရအပ်ပြီးသော (မိမိမှ) ကြွင်းသော
(အဝိဇ္ဇာစသည့်) အကြောင်းရှိသော။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လဒ္ဒါဝေသသပစ္စယသင်္ခါရ (ပု) (လဒ္ဒါဝေသသပစ္စယ+သင်္ခါရ) ရအပ်ပြီးသော (မိမိမှ) ကြွင်းသော (အဝိဇ္ဇာစသည့်) အကြောင်းရှိသော သင်္ခါရ။ အညတရံ လဒ္ဒါဝေသသပစ္စယသင်္ခါရသင်္ခါတံကမ္ပံ(ဝါ)။ အဘိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၁၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၇။ လဒ္ဒေါ အဝေသေသော အဝိဇ္ဇာဒိကော ဝိညာဏဿ ပစ္စယော ဧတေနာတိ လဒ္ဒါဝေသသပစ္စယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂၁၂။

လဒ္ဒါဝုဗ္ဗဟာရ (တိ) [လဒ္ဒ+အာဝုဗ္ဗ+ပဟာရ] ရအပ်ပြီးသော လက်နက်ဒ် နှစ်ရာဋ်သော လက်နက်ဒ်အာရုံပြီးသော သူ။ လဒ္ဒပုဟာရနန္တိ လဒ္ဒါဝုဗ္ဗဟာရနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂၁၃။

လဒ္ဒါသ (တိ) [လဒ္ဒ+အာသာ။ သိ-ဋ္ဌိလဒ္ဒါသာ။ လဒ္ဒဿာသသင်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂၁၇-တို့ကြည့်။] ရအပ်သော-အလို-အာသာ-တောင့်တခြင်း-ရှိသော၊ အလို-အာသာ-တောင့်တခြင်း-ကိုရသော သူ။ (နတ်)။ လဒ္ဒဿာသ=ရအပ်ပြီးသော-သက်သာရာ - သက်သာမှု - ရှိသော၊ သက်သာရာ- သက်သာမှု- ရှိပြီးသော၊ သူ။ လဒ္ဒါသာ လဒ္ဒပတိဋ္ဌာ ဟုတော့ ဒသဗလံ ဂန္ဓေဟိ စ မာလေဟိ စ ပူဇေတော အတ္တနော ဘဝနံယေဝ အဂမာသိ။ ဘိ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၉။

လဒ္ဒါသန (န) [လဒ္ဒ+အာသန] ရအပ်ပြီးသော နေရာ၊ အတ္တနော အတ္တနော လဒ္ဒါသနေ နိသိဒိတော ငါဏာ ဝါဒယိံသု။ ဝိမာန၊ ငွေ၊ ၁၂၇။

လဒ္ဒါသေဝန (တိ) [လဒ္ဒ+အာသေဝန] ရအပ်ပြီးသော - အာသေဝနပစ္စည်း- မှီဝဲခြင်း- ရှိသော၊ အာသေဝနပစ္စည်းကို ရရှိပြီးသော။ ပုဂုဏောတိ ကတပရိယော လဒ္ဒါသေဝနော၊ ဝိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၄၃၆။ လဒ္ဒါသေဝနံ ဝိရိယံ ဗလပတ္တံ ဟုတော့ ပဋိပက္ခံ ဝိမေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁၅၅။ လဒ္ဒါသေဝနံ ပန ဗလဝဘာ-

ဝတော ဒုတိယံ ဝါ တတိယံ ဝါ ဂေါတြဘုံ ဥပ္ပါဒေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၁-၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁၅၆။ (-အံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၅၅။ ကင်္ခါ၊ ငွေ၊ သင်္ခါ။ ၄၀၇)။

လဒ္ဒါဟာရ (ပု) [လဒ္ဒ+အာဟာရ] ရအပ်ပြီးသော-အာဟာရ-အစားအစာ။ အတ္တနော လဒ္ဒါဟာရံ ပရဿ အဒတွာ န ခါဒိဿာမိ။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၄။ ၆၉။ (-ဓမ္မ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၆၄။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂၅၃)။

လဒ္ဓိ (ထိ) [လဒ္ဓ+တိ။ လဒ္ဓိ-သံ။ လဒ္ဓိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) (က) အယု၊ အယုဝါဒ၊ အလို။ (ခ) မိစ္ဆာအယု၊ မိစ္ဆာဝါဒ။ (ဂ) ယုခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်သော အားဖြင့်ယုခြင်း၊ မသိခြင်း၊ မောဟ။ (၂) ရခြင်း။ (၁) (က) ဒိဋ္ဌိံ တေ နာဘိဇာနာတိတိ ဟယံ ဒိဋ္ဌိံ ခန္တိံ ရုခိံ လဒ္ဓိံ အဇ္ဈာသယံ အဓိပ္ပါယ် လောကော န ဇာနာတိ။ စူဠနိ၊ ၁၇၉။ (-ဝိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၁၂၅။ အဘိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၁၁၀၊ ၁၂၇။ မူလဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇။ အနုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၀)။ (ခ) တေ နာသက္ခိံ သု သကံ ဒိဋ္ဌိံ သကံ လဒ္ဓိံ။ မဟာနိ၊ ၄၇။ တဿ လဒ္ဓိံ ဂဟေတွာ ပဗ္ဗဇိတာ တိတ္ထိယာ နာမ။ မ၊ ငွေ၊ ၁။ ၃၁၃။ အံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂၂၆။ လဒ္ဓါ (ဝိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၃၀၃) တိ တိတ္ထိယလဒ္ဓိံ၊ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၆၂။ လဒ္ဓိံ (ဝိ၊ ငွေ၊ ၄။ ၂၀၅) နိ ဥဒ္ဓမ္မာဓိဝါဒံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၀၅။ (-ဝိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၄၆။ ဒိ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၄၇-၇၊ ၁၅၀။ ဒိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၁၅၅။ ဒိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၉၀။ မ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၉၄၊ ၃၁၃။ သံ၊ ငွေ၊ ၂။ ၃၀။ သံ၊ ငွေ၊ ၂။ ၅၅)။ (ဂ) ကာရဏံ စိန္တေန္တဿ ပါပိကာ လဒ္ဓိံ ဥပ္ပါဒေတိ။ သံ၊ ငွေ၊ ၂။ ၄၇။ လဒ္ဓိံတိ နိစ္စယေန ဂဟဏံ၊ သာ စ ခေါ ဒိဋ္ဌိံ အယာထာဝဂ္ဂဟဏေန အညာဏမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သံ၊ ငွေ၊ ၂။ ၃၁၇။ (၂) လဘနံ လဒ္ဓိံ။ နိရုတ္တိ၊ ၇၅၁။ သာသတ္ထာဒနာဒိနံ လဒ္ဓိံ လဘော။ ဒိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၆၃။ အံ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၀၆။

လဒ္ဒိအနုရူပ (တိ) [လဒ္ဒိ+အနုရူပ] အယူအား -လျော်-လျောက်ပတ်- သော။ တတ္ထ ပဒ္ဓိက္ခေပေါ စ ပဒ္ဓိညာ စ ပရဝါဒိနော လဒ္ဒိအနုရူပေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၁၉။

လဒ္ဒိဥပတ္တိပဋိဗာဟန (န) [လဒ္ဒိ+ဥပတ္တိ+ပဋိဗာဟန] အယူ၏ဖြစ်ခြင်းကို-တားမြစ်-ပိတ်ပင်-တားဆီး-ခြင်း။ ဗာလာနံ လဒ္ဒိဥပတ္တိ ပဋိဗာဟနတ္ထံ တံ ဝစနံ အနဇိဝါ သေတွာ ယေန ဘဂဝါ တေနပသကံမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၅၇။

လဒ္ဒိက (တိ) [လဒ္ဒိ+ဣက] အယူရှိသော သူ။ ဂဟေတဗ္ဗောတိ လဒ္ဒိကာ ဝေ ဗဟုတရာ ဟုတွာ ဇီဝိတာ ဝေါရောပယိ သူ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။ ဝိမတိ၊၂၊၂၅၇။)

လဒ္ဒိကရ (တိ) [လဒ္ဒိ+ကရ+အ] အယူကို-ပြု-ဖြစ်-တတ်-သော သူ။ တိတ္ထကဓေတိ လဒ္ဒိကရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။)။ လဒ္ဒိကရာ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆)။ တိ တဿာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဥပ္ပါဒကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။

လဒ္ဒိကိတ္တန (န) [လဒ္ဒိ+ကိတ္တန] အယူကို ပြောကြားခြင်း။ “ဣဓ ဘာဝိ၊မပေါ ဟိ အနာဂါမိ ဣဓ ဝိဟာယ နိဋ္ဌော နာမ ဟောတိ” တိအာဒိကေန လဒ္ဒိကိတ္တနေန ကထံ သမေတိ။ မူလဋီ၊၃။၆၆။ သစ္စမေတန္တိ လဒ္ဒိကိတ္တနေန ဝုတ္တဘာဝမေဝ ပဋိဇာနာတိ။ အနုဋီ၊၃။၁၄၄။

လဒ္ဒိဂ (ဂ္ဂ)ဟဏ (န) [လဒ္ဒိ+ဂဟဏ] အယူကို ယူခြင်း။ ဣတရေတိ တိတ္ထိယသဘာဝကေဟိ တေသံ လဒ္ဒိဂ(ဂ္ဂ)ဟဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၂၆။ မဟာနံ၊ဋ္ဌ၊၄၀၀။

လဒ္ဒိဂ္ဂဟိတက (တိ) [လဒ္ဒိ+ဂဟိတ+က] အယူကို -ယူ -သင်ယူ -တတ်-သော သူ။ ဣမ္ပနာနာသံဝါသကာနံ လဒ္ဒိဂ္ဂဟိတကော ဝ လဒ္ဒိနာနာသံဝါသကော။ ဝဇီရ၊၅၇၄။

လဒ္ဒိဋ္ဌပနာ (ထိ) [လဒ္ဒိ+ဋ္ဌပနာ] အယူကို ထားခြင်း။ တဿ အဓိပ္ပါယ် အဇာနိတွာ ဟဒ္ဓိတိ လဒ္ဒိဋ္ဌပနာ ပရဝါဒိဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇၁။

လဒ္ဒိဒိဋ္ဌိ (ထိ) [လဒ္ဒိ+ဒိဋ္ဌိ] ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့လားနိုင် သော သမဏ၊ဗြဟ္မဏမဂ္ဂိ- ဟု ယူသော အယူ။ နိစ္စောမိ သဿတောတိ ဣမဿ ကိရ ဗြဟ္မာ့နော လဒ္ဒိဒိဋ္ဌိ သဿကဒိဋ္ဌိ စာတိ ဒေဒိဋ္ဌိ-သော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။ (လဒ္ဒိဒိဋ္ဌိ-နှင့်-သဿတ ဒိဋ္ဌိ အထူး-ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ လားနိုင်သော သံမဏ၊ဗြဟ္မဏမဂ္ဂိ-ဟု ယူသော မှားသော အယူသည် “လဒ္ဒိဒိဋ္ဌိ” မည်၍၊ ၎င်းအယူ သည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ မြတ်စွာဘုရားကို လည်း ကောင်း၊ မြဲစွာ ဘုရား၏ တပည့်သားတို့ကို လည်းကောင်း ဖူးမြင်ရသော် ပျောက်သည်။ “သတ္တဝါသင်္ခါရတို့သည် မြေကြီး၊ မြင့်မိုရ် တောင်၊ လှေနေတို့ကဲ့သို့ အမြဲတည်ကုန်သည် ဟုယူသော အယူသည် “သဿကဒိဋ္ဌိ” မည် ပြီး ၎င်းအယူသည် သောတာပတ္တိမဂ်ရမှ ပျောက်သည်။ (သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၉၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၄)။

လဒ္ဒိဓမ္မ (ပု) [လဒ္ဒိ+ဓမ္မ] မိစ္ဆာအယူ တရား။ အတ္တနော လဒ္ဒိဓမ္မသင်္ခါတံ သန္တိဓမ္မံ သန္တာ-ဝိတာ။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၇။၅၇။

လဒ္ဒိနာနာသံဝါသက (တိ) [လဒ္ဒိ+နာနာသံ-ဝါသက။ ထိ-၌ သံဝါသိကာ။] အယူ၊ပုဂ္ဂို အထူးထူးသောပေါင်းဖော်ခြင်းရှိသော သူ။ (ဥက္ခိတ္တာနုဝတ္တကရဟန်း)။ နာနာသံဝါသ-ကဿာတိ လဒ္ဒိနာနာသံဝါသကဿ ဝါ ကမ္ပ-နာနာသံဝါသကဿ ဝါ သန္တိကေ ဒိဋ္ဌိ

အဝိကရေတိ။ ဝိ၊ဠ၊၄။၂၁၉။ (-ဝိ၊ဠ၊၂။
၄၂။ဝဇိရ။၄၅။သာရတ္ထ။ ၃။၂၄၆။ပီစိတ်၊
ယော။၂၉၆။) တတ္ထ လဒ္ဒိနာနာသံဝါသကော
နာမ ဥက္ခိတ္တာနုဝတ္တကော။ သော ဟိ အတ္တ-
နော လဒ္ဒိယာ နာနာသံဝါသကော ဇာတော-
တိ “လဒ္ဒိနာနာသံဝါသကော” တိ ဝုစ္စတိ။
သာရတ္ထ။ ၂။၂၆၁။

လဒ္ဒိနာနာသံဝါသက (ပ) [လဒ္ဒိနာနာသံဝါ-
သက+ဘာဝ] အယူဖြင့် အထူးထူး ပေါင်း
ဖော်ခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်။ လဒ္ဒိနာနာသံဝါသ-
ကော (ဝိ၊ဠ၊၂။၁၉၂) တိ ဘာဝပုဓာနောယံ
နိဇ္ဈေသော။ လဒ္ဒိနာနာသံဝါသကဘာဝေ-
နာတိ အတ္ထော။သာရတ္ထ။ ၂။၂၆၀။ (-ဝိမတိ၊
၁။၂၉၆။)

လဒ္ဒိနိဿဇ္ဇန (န) [လဒ္ဒိ+နိဿဇ္ဇန] အယူကို-
စွန့်-လွှတ်-ခြင်း။ ဣတရေန လဒ္ဒိနိဿဇ္ဇန-
မတ္တေန ကာတုန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝဇိရ။၄၆၅။

လဒ္ဒိပတိဋ္ဌာပန (န) [လဒ္ဒိ+ပတိဋ္ဌာပန] အယူ၌
တည်-အယူကိုဝန်ခံ-စေခြင်း။ လဒ္ဒိပတိဋ္ဌာ-
ပနတ္ထ (အံ၊ဠ၊၂။၁၅၇) နိ အတ္တနော လဒ္ဒိ-
ယာ ပဋိဇာနာပနတ္ထ။ အံ၊ဠ၊၂။၁၄၃။
(-အဘိ၊ဠ၊၂။၁၇၆။၁၈၉။)

လဒ္ဒိပရမ္မရာ (ထိ) [လဒ္ဒိ+ပရမ္မရာ] အယူ-ဝါဒ-
-တို့၏-အစဉ်အဆက်-အဆင့်ဆင့်။ အာ-
စရိယပရမ္မရာ လဒ္ဒိပရမ္မရာ အတ္တဘာဝပရမ္မ-
ရာ။ အံ၊ဠ၊၂။၁၅၅။

လဒ္ဒိပဝတ္တဋ္ဌာန (န) [လဒ္ဒိ+ပဝတ္တဋ္ဌာန] အယူ-
ဝါဒ-ကိုဖြစ်ပေါ်စေအပ်ရာ- အရပ်- ဌာန။
အယူ-ဝါဒ- ၏ဖြစ်ပေါ်ရာ -အရပ်- ဌာန။
နာနာထိတ္ထိယာနံ လဒ္ဒိ ပဝတ္တဋ္ဌာနေ။ သံ၊ဠ၊
၂။၂၃၈။ ပဝတ္တယိတ္ထ တ္ထေလဒ္ဒိတိ ပဝတ္တိ၊
ပဝတ္တိတဗ္ဗဋ္ဌာနန္တိ အဘံဟ “လဒ္ဒိပဝတ္တဋ္ဌာနေ”
တိ။ သံ၊ဠ၊၂။၂၀၉။

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၇-ပ-မ-သ-စ

လဒ္ဒိပဝေဒနမုခ (န) [လဒ္ဒိ+ပဝေဒန+မုခ]
အယူကို-သိစေ-ကြားလျှောက်- ခြင်းကို-
အဦး-အစ-ပြုခြင်း။ ဧဝံ သိရိမာ ဒေဝ-
ဓိတာ အတ္တနော ‘လဒ္ဒိပဝေဒနမုခေန ရတ-
နတ္ထိယေ ပသာဒံ ပဝေဒေတွာ။ ဝိမာန၊ဠ၊
၇။

လဒ္ဒိပ္ပကာသန (န) [လဒ္ဒိ+ပကာသန] အယူကို
ထင်ရှားပြုခြင်း။ ဒိဋ္ဌာဝိကမ္မဝဂ္ဂေ ဒိဋ္ဌာဝိ-
ကမ္မာတိ ဒိဋ္ဌိနံ အာဝိကမ္မာနံ လဒ္ဒိပ္ပကာသ-
နာနိ။ ဝိ၊ဠ၊၄။၂၁၈။

လဒ္ဒိဘိန္ဒန (န) [လဒ္ဒိ+ဘိန္ဒန] အယူ-ဝါဒ-
ကို- ဖျက်ဆီး- ဖောက်ခွဲ- ဖြေရှင်း- ခြင်း။
လဒ္ဒိဘိန္ဒနတ္ထာယာ (ဒီ၊ဠ၊၂။၄၆။ မ၊ဠ၊၂။
၂၇၆) တိ “ဗြာဟ္မဏာ ဗြဟ္မ၊နော ပုတ္တာ
ဩရသာ မုခတော ဇာတာ” တိ ဧဝံ
ပဝတ္တာယ လဒ္ဒိယာ ဝိနိဝေဋ္ဌနတ္ထံ။ ဒီ၊ဠ၊၂။
၃၇။ မ၊ဠ၊၂။၁၈၆။

လဒ္ဒိဘေဒ (ပ) [လဒ္ဒိ+ဘေဒ] အယူ-ဝါဒ-
၏ အပြား-အထူးအပြား။ တတော ဘိန္ဒ-
လဒ္ဒိကာနံ လဒ္ဒိ ဘေဒေါ ဇာတော။ မေဗ္ဗ၊ဠ၊
၂။၁၆၄။

လဒ္ဒိဝိရုဒ္ဓ (တိ) [လဒ္ဒိ+ဝိရုဒ္ဓ] အယူ-ဝါဒ-နှင့်
ဆန့်ကျင်သော။ တဿ အတ္တနော လဒ္ဒိ-
ဝိရုဒ္ဓိ ဣဒန္တိ န ပုစ္ဆတိ။ သံ၊ဠ၊၂။၃၀။

လဒ္ဒိဝိရောဓ (ပ) [လဒ္ဒိ+ဝိရောဓ] အယူ-ဝါဒ-
-နှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း။ တတိယေ အနိယတဿ
နတ္ထိတိ ပုဋ္ဌတ္တာ လဒ္ဒိဝိရောဓေန ပဋိက္ခိ-
ပတိ။ အဘိ၊ဠ၊၂။၁၈၆။ (-ဝဇိရ။၄၇၁။)

လဒ္ဒိဝိဝေစန (န) [လဒ္ဒိ+ဝိဝေစန] အယူ-ဝါဒ-
-ကို-ခွဲ-ခြမ်း-ဝေဖန်-ခြင်း။ တေသံ
လဒ္ဒိဝိဝေစနတ္ထံ ပုစ္ဆာ သကဝါဒိဿ။ အဘိ၊
ဠ၊၂။၁၅၇။

လဒ္ဒိဝိသောဓန (န) [လဒ္ဒိ+ဝိသောဓန] အယူ-
ဝါဒ - ကို - သုတ်သင် - ရှင်းလင်း - ခြင်း။
တေသံလဒ္ဒိဝိသောဓနတ္ထံ သဗ္ဗမတ္ထိတိ ပုစ္ဆာ
သကဝါဒိယ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၉။

လဒ္ဒိဝိသောဓန (န) [လဒ္ဒိ+ဝိသောဓန] အယူ-
ဝါဒ - ကို စွန့်လွှတ်စေခြင်း။ တဿ အဘိ-
ဘဝေါ နာမ တေသံ လဒ္ဒိဝိသောဓနံ။
သာရန္တ၊ ၂။ ၂၀။

လဒ္ဒိသင်္ခါတပုဂါဒ (ပု) [လဒ္ဒိ+သင်္ခါတ+ပုဂါဒ]
လဒ္ဒိဟုဆိုအပ်သော အယူဝါဒ၊ မိစ္ဆာအယူ။
အညေသံ ပုထုသမဏဗြာဟ္မဏပုဂါဒါနန္တိ
ယေ အညေသံ ပုထုနံ သမဏ ဗြာဟ္မဏာနံ
လဒ္ဒိသင်္ခါတပုဂါဒါ၊ တေသံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၀။

လဒ္ဒိသဉ္စာနန (န) [လဒ္ဒိ+သဉ္စာနန] ဗြာဟ္မဏ
တို့၏ - အယူ - ဝါဒ - ကို ကောင်းစွာသိခြင်း။
အတ္တနော လဒ္ဒိသဉ္စာနနေနနေ၊ သီ၊ ဝိ၊ သင်္ခါ၊
၂။ ၂၉၅။

လဒ္ဒိသဟဂတ (တိ) [လဒ္ဒိ+သဟဂတ] (မိစ္ဆာ-
သတိ = တဏှာသိသအားဖြင့် ယူအပ်သော
အကုသိုလ်ခန္ဓာ(၄)ပါးဟုဆိုအပ်သော) မိစ္ဆာ
- အယူ - ဝါဒ - နှင့် တကွဖြစ်သော။ လဒ္ဒိသ-
ဟဂတာ တဏှာ သန္တိဋ္ဌတိ။ သီ၊ ဝိ၊ သင်္ခါ၊ ၂။

၄၈။

လဒ္ဒိသောဓန (န) [လဒ္ဒိ+သောဓန] လဒ္ဒိ-
ဝိသောဓန - ကြည့်။ ပရိသာယ ပန လဒ္ဒိ-
သောဓနေနေဝ အရိဋ္ဌော ဂဏတော နိဿာ-
ရိတော နာမ ဟောတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂။
(-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄)။

လဒ္ဒါ (ကြီးဝိ) [လဒ္ဒါ+တံ၊ လဒ္ဒါ-သံ၊ လဒ္ဒါ-
-ဗြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ရခြင်းငှာ။ တံ ဉာဏ-
ရတနံ လဒ္ဒါ၊ ဝါယမေထ ဇိနောရသာတိ။
မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၂၂။ ဟတ္ထကမ္ပံ လဒ္ဒါ ဝနုတိ ဥပါ-

သက။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၈။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၆။ ဒီ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၇။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၅။
အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၂။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၅။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၁၄၆။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄)။

လဒ္ဒါ (ထိပု) [လဒ္ဒါ+တံ၊ သို့ နှင့် သတ္တရိ
ကဲ့သို့ လဒ္ဒါ-ပြီးသည်။ လဒ္ဒါ-သံ။] ရသော၊
သူ။ မုဒုစိတ္တော ဟောတိ လဒ္ဒါ ဒါယကေ
“ဣမိနာ မယံ သင်္ဂဟော ကတော” တိ၊
ဒါတာပိ လဒ္ဒါ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၃၆။

လဒ္ဒါကာမ (တိ) [လဒ္ဒါ+ကာမ+ကာ] ရခြင်းငှာ
အလိုရှိသော၊ ရလိုသော။ နနု ဘယံ နာမ
လဒ္ဒါကာမတာ ဇုဂါဒယော ဝိယ စေတနာ-
ယ အဝိသုဒ္ဓိကရံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။

လဒ္ဒါ(ဒ္ဓါ)ပကာရ (တိ) [လဒ္ဒါ+ဥပကာရ]
ရအပ်သော - ကျေးဇူးပြုခြင်း - အကြောင်း -
အထောက်အပံ့ - ရှိသော။ လဒ္ဒါပကာရ
(မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၆) တိ ယထာရဟံ နိဿယာဒိ-
ဝသေန လဒ္ဒါပစ္စယာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၈။
(-အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၅)။

လဒ္ဒါ(ဒ္ဓါ)ပက္ကမ (တိ) [လဒ္ဒါ+ဥပက္ကမ] ရအပ်
ပြီးသော လုံ့လပြုခြင်းရှိသော၊ လုံ့လပြု
ခြင်းကိုရပြီးသော။ တသ္မိဉ္စိ ဥပက္ကမေ ကတေ
လဒ္ဒါပက္ကမံ ဇီဝိတနဝကံ နိရုဇ္ဈမာနံ -
ပစ္စယော ဟောတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉။ ကင်္ခါ၊ ဋ္ဌ၊
၄၂။ (-ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇။ သီ၊ ဝိ၊ သင်္ခါ၊ ၁။
၃၂။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၈၈)။

လဒ္ဒါပဋ္ဌာန (န) [လဒ္ဒါ+ဥပဋ္ဌာန] ရအပ်သော
အလုပ်အကျွေးငှာထူး။ ယာစိတာ လဒ္ဒါပဋ္ဌာ-
နံ နာမ အာဝုသော ကိဒိသံ ဟောတိ။
ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃။

လဒ္ဒါ(ဒ္ဒါ)ပတ္တမ (တိ) [လဒ္ဒါ+ဥပတ္တမ] ရအပ်
ပြီးသောအထောက်အပံ့ရှိသော၊ အထောက်
အပံ့ကိုရပြီးသော၊ ထာမပုတ္တေဟိ သတ္တဟိ
ဗလေဟိ လဒ္ဒါပတ္တမ္ဘာနိ ဝိတက္ကာဒိနိ ...
ပါတုဘဝန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၀။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၄၇၊ ၁၁၀၊ ၄၃၅)။

လဒ္ဒါပဝါဒ (တိ) [လဒ္ဒါ+ဥပဝါဒ။ လဒ္ဒေါ ပရေ-
သံ ဥပဝါဒေါ ယေနဘတိ လဒ္ဒါပဝါဒေါ။
ပါစိတိ၊ ယော၊ ၅။ ၉၉။] ရအပ်သော (သုတစ်ပါး
တို့၏) စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့ခြင်းရှိသော၊ စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့ခြင်း
ကို ရပြီးသော။ သတိဝေပုလ္လပတ္တော ခိဏာ-
သဝေါ လဒ္ဒါပဝါဒေါ သတိဝိနယဿ နိဒါနံ။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၉။

လဒ္ဒါ(ဒ္ဒါ)ပါယ (တိ) [လဒ္ဒါ+ဥပါယ] ရအပ်
ပြီးသော - အကြောင်း-ဥပါယ်-နည်းဥပဒေ
-ရှိသော၊ အကြောင်း-ဥပါယ်-နည်းဥပဒေ
-ကိုရပြီးသော။ လဒ္ဒါပါယဿ ပန ဘိက္ခု-
နော ကိလမနကာရဏံ နာမ နတ္ထိ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၆။ လဒ္ဒါမဂ္ဂန္တိ လဒ္ဒါပါယ် ပဌမမေဝ လဒ္ဒါ-
ပဒေသန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆။

လဒ္ဒါပဒေသ (တိ) [လဒ္ဒါ+ဥပဒေသ] အထက်
ပုဒ်ကြည့်။

လဒ္ဒါပနိဿယ (တိ) [လဒ္ဒါ+ဥပနိဿယ] ရအပ်
ပြီးသော အားကြီးသည့် မှီရာ အကြောင်း
ရှိသော၊ အားကြီးသည့် မှီရာ အကြောင်းကို
ရရှိပြီးသော။ လဒ္ဒါပနိဿယာ ပုညကိရိယာ
ဥပုဇ္ဇတိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၆။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀)။

လဒ္ဒါပပတ္တိက (တိ) [လဒ္ဒါ+ဥပပတ္တိ+က] ရအပ်
သော ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း-ဥပပတ်
ပဋိသန္ဓေ- ရှိသော။ ဟေဋ္ဌ၊ ပပတ္တိကောတိ
ဥပဂ္ဂုပရိတော စရိတော ဟေဋ္ဌာ လဒ္ဒါပပတ္တိ-
ကော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၅။

လဒ္ဒါပသမ္ပဒ (တိ) [လဒ္ဒါ+ဥပသမ္ပဒါ] ရအပ်
ပြီးသော-ပြည့်စုံ-မြင့်မြတ်သော အဖြစ်သို့
ရောက်-ပဉ္စင်းခံ-ခြင်းရှိသော၊ ပဉ္စင်းအဖြစ်
ကိုရပြီးသော။ သူ။ သတ္တုသာသနေ ပဗ္ဗဇိတော
လဒ္ဒါပသမ္ပဒေါ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။ (-ထေရ၊
၄။ ၁။ ၄၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၁။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၆။ ၇၊ ၁၃၇)။

လဒ္ဒေယျ (တိ) [လဒ္ဒါ+တေယျ] ရ- သင့် -
ထိုက်-သော။ လဒ္ဒေယျံ လဘတေ မစ္စော။
ပေတ။ ၂၀၃။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၀။ လဒ္ဒေယျန္တိ
လဒ္ဒဗ္ဗံ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၃၆။

လဒ္ဒေါကာသ (တိ) [လဒ္ဒါ + ဩကာသ] (၁)
ရအပ်သော အခွင့် ရှိသော၊ အခွင့်ရသော
(ပ) (၂) ရအပ်-ရာ-သော-အရပ်-ဒေသ-
ဌာန။ (၁) တတော ထေရော သာဠကန္တရေ
လဒ္ဒေါကာသော ဗလဝမလ္လော ဝိယ တုဋ္ဌ
မာနသော ဟုတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ လဒ္ဒေါ-
ကာသောတိ နိဗ္ဗုဒ္ဓံ ကရောန္တော သာဠကန္တရေ
လဒ္ဒံ ဂဟေတုံ လဒ္ဒါဝသဏေ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၆၀။ တေ လဒ္ဒေါကာသာ မဟာဇနံ ဇိဝိ-
တက္ခယံ ပါပေန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။ လဒ္ဒေါ-
ကာသာတိ ယက္ခာဓိပတိဟိ အနုညာတတ္တာ
လဒ္ဒေါကာသာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ (-အနုဋီ၊
၁။ ၁၆၀)။ (ပ) (၂) ရာဇာ သုတော “ကတ္ထ
လဒ္ဒေါ” တိ ပုစ္ဆိတော လဒ္ဒေါကာသံ သုတော။
အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။

လဖြ (တိ) [လဒ္ဒါ+အ၊ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၆၆။] ကြီး
သော။ ဂယမဂ္ဂရန္တိ တုလာဒဏ္ဍသဏ္ဍာနံ
ဂယာသိသေ သူစိကာ ဟောတိ၊ မုခပတ္တာ
လဖြာ။ ဝဇီရ။ ၁၂၂။ (လဒ္ဒိ(သင်္က)ဘာရဘရ
နာယံ = ဝန်ကိုပြည့်စေခြင်း၊ လေးခြင်း၌၊
လဒ္ဒတိ။ ပါကတ၊ ဓာန်)။

လ၅၈၀ (ကြိ) [လာ+အ+အန္တိ။ နိတိ ဓာတု။ ၂၀၉။ နိတိ-သုတ္တ။ ၃၀။ လာတိ-မှ။ လာတိ-သံ။ လာဏ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] ရ-ယု-ကြကုန်၏။ ဝေန္တိလန္တိ ဒိသာ ဘန္တိဝိညေယျံ သန္တိပန္တိစ။ နိတိ သုတ္တ။ ၃၀။ အလပါ ဗြာဟ္မဏာလန္တိ နိဝါသံ ဂဏန္တိ ဧတ္ထောတိ အလပါလော။ ပါစိတ်။ ယော။ ၁၉၂။

လပ^၁ (တိ) [လပ+အ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၃။ လပ-သံ။ လဝ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ လပ-သက္ကတပိဋက။] (၁)မြောက်ပင့်-ချီးမြောက်-၍ ပြောဆိုတတ်သော၊ သူ။ (ဖြားယောင်းယုတ်မာသော အသက်မွေးမှု၏ အစွမ်းဖြင့် ဒါယကာကို ချီးမြောက်တတ်သော၊ သူ။) နိပ်၍-နိပ်စက်-ပြောဆိုတတ်သော၊ သူ။ (ပစ္စည်းနှင့် စပ်သော စကား၏ အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးဂုဏ်ကို မှန်မှန်ညက်ညက် ကြိတ်ချေ၍ လာဘ်ရှာခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါးအလိုငှာ ပြောဆိုတတ်သော၊ သူ။) (၂) ပြော-ဆို-ခြင်း။ (၁)လပါ (အံ၊ ၁။ ၃၃၅) တိ ဥပလာပကာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။ လပါ (ဣတိဝုတ်။ ၂၇၀) တိ ဥပလာပကာ မိစ္ဆာဇီဝဝသေန ကုလသင်္ဂါဟကာ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၃၂၅။ ဥပလာပကာတိ မိစ္ဆာဇီဝဝသေန ကုလသင်္ဂါဟကာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁။ (၂)လပါ (အံ၊ ၁။ ၃၃၅) တိ ပဇ္ဇယတ္ထံ ပယုတ္တဝါစာဝသေန နိပေသိကတာဝသေန လပကာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁။ (၃) လပသက္ကရာတိ နိရတ္တကလပနေန သက္ကရာ ဝိယ မရရာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၇၆။

လပ^၂ (တိ) [လပ+ဏေ+အ] ပြောဆိုစေတတ်-အဆိုခိုင်းတတ်-သော၊ သူ။ ကုဟာ ထဒ္ဓါလပါ သိဂိ၊ စရိယန္တရိယာ ဝိယ။ ထေရ။ ၃၄၁။ လပါတိ လပနကာ ကုဟာနဝုတ္တိကာ၊ ပသန္နမာနသေဟိ မနုဿေဟိ “ကေန ဘန္တေ

အယုဿ အတ္ထော”တိ ဖစ္စယဒါယကာနံ ဝဒါပနကာ။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၃၆၄။

လပက (တိ) [လပ+ဏ္ဍ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၃။ ထိ - ဌံ လပိကာ။ လပက-သက္ကတ ပိဋက။ လဝအ-ပြာ။ လဝယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (က) (မိမိကိုသော် လည်းကောင်း၊ ဒါယကာကို သော်လည်းကောင်း) ချီးမြောက်-မြောက်ပင့်-၍ပြောဆိုတတ်သော၊ သူ။ (ခ)မြောက်ပင့်-ချီးမြောက်-၍ ပြောဆိုခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ (က) (ခ)လပကာ စ နေမိတ္တကာ စ။ ဒိ၊ ၁။ ၈။ လာဘသက္ကာတ္ထိကာ ဟုတွာ လပန္တိတိ လပကာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈၇။ လပန္တိတိ အတ္တာနံ ဒါယကံ ဝါ ဥက္ခိပိတွာ ယထာ သော ကိဉ္စိ ဒဒါတိ၊ ဝေ ဥက္ကာစေတွာ ကထေန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၉။ (သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၆၉)။ ကုဟကော စ ဟောတိ လပကော စ နေမိတ္တိကော ။ အံ၊ ၂။ ၉၈။ လပကောတိ လာဘသန္တိသိတာယ လပနာယ သမန္နာဂတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄)။

လပကလပက (တိ) [လပက+လပက]အလွန်-ချီးမြောက်-မြောက်ပင့်-ပြောဆိုတတ်သော၊ သူ။ လပကလပကော (မဟာနိ။ ၁၇၄) တိ အတိဝိယ သလ္လာပကော။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၉၄။ အတိဝိယ လပေါ လပနကော လပကလပကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၅၃။

လပတိ (ကြိ) [လပ+အ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၃။ လပတိ-သံ။ လပဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)(က)ဟောတော်မူ၏။ (ခ)လျှောက်တင်-လျှောက်ထား-ပြောကြား-၏။ (ဂ) (မိမိကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒါယကာကို သော်လည်းကောင်း) ချီးမြောက်-မြောက်ပင့်-၍ ပြောဆို၏။ (ဃ)ပြောဆိုမြည်တမ်း၏။ (၂) ငိုကြွေးမြည်တမ်း၏။ (၁) (က) ဟောတော်မူ၏။ ယံ ကေသိံ အန္တရေ ဘာသတိ လပတိ

နိဒ္ဒိသတိ၊ သဗ္ဗံ တံ တထေဝ ဟောတိ။ ဒိ၊
 ၃။ ၁၁၁။ အံ၊ ၁။ ၆၃၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၆။
 ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၅-၆။ ဥဒါန၊ ၄။
 ၁၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၁၄။ (ခ) လျှောက်တင်-
 လျှောက်ထား- ပြောကြား- နှိ။ လပယိဿာ-
 မိ(သံ၊ ၁။ ၂) တိ ကထယိဿာမိ။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၇၇။ လပတေ(ပေတ။ ၁၅၃) တိ ကထေတိ။
 ပေတ။ ၄။ ၁၀၁။

(ဂ) (မိမိကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒါယ
 ကာကို သော်လည်းကောင်း) ချီးမြှောက်-
 မြှောက်ပင့်-၍ ပြောဆို၏။ လပန္တိ (ဒိ၊ ၄။ ၁။
 ၈၇) တိ အတ္တာနံ ဒါယကံ ဝါ ဥက္ခိပိတော
 ယထာ သော ကိဉ္စိ ဒဒါတိ။ ဝေံ ဥက္ကာ-
 စေတော ကထေန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ (-သိ၊
 ၄။ ၁။ ၁။ ၃၆)။ (ဃ) ပြောဆိုမြည်တမ်း၏။
 ခါဒ ခါဒါတိ လပသိ။ ပေတ။ ၁၃၂။ လပသိ
 ဝိလပသိ။ ပေတ။ ၄။ ၁။ ၃၇။ ယေ ရဒန္တိ လပန္တိ။
 ဇာ၊ ၁။ ၁၃၄။ လပန္တိ စာတိ ဝိလပန္တိ စ။ ဇာ၊ ၄။
 ၃။ ၂၀၀။ (-ပေတ။ ၁၄၉။ ပေတ။ ၄။ ၈၇)။ (၂)
 ဝိကြေးမြည်တမ်း၏။ မစ္စုမုခေ လပန္တိ (သုတ္တ
 နံ။ ၄၀၀။ မဟာနိ၊ ၃၄) တိ အန္တကာလေ သမ္ပ-
 တေ မရဏမုခေ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၁၃၅။ လပန္တိ၊ လာလပန္တိ၊ သောစန္တိ၊
 ကိလမန္တိ၊ ပရိဒေဝန္တိ။ ဥရတ္တာဋိံ ကန္တန္တိ၊
 သမောဟံ အာပဇန္တိ။ မဟာနိ၊ ၃၆။ လပတိ-ဒိ၊
 ၃။ ၁၁၁။ လပန္တိ-သုတ္တနိ။ ၄၀၀။ လပသိ-
 ပေတ။ ၁၃၂။ လပတေ-ပေတ။ ၁၅၃။ လပေ-
 ယျာသိ-ဇာ၊ ၂။ ၁၃၂။ လပိတ္တော-ဇာ၊ ၂။
 ၂၁၀။ လပိမှာ-ဇာ၊ ၂။ ၂၀၅။

လပတေ (ကြိ) [လပ+အ+တေ။ လပတိ-မှ၊]
 လပတိ(၁)(ခ)-ကြည့်။

လပန (ထိ၊ န) [လပ+ယု၊ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၃။
 လပန-သံ။] (၁) ပြောဆိုကြောင်းစေတနာ
 (၂) ချီးမြှောက်-မြှောက်-မြှောက်ပင့်-၍
 ပြောဆိုခြင်း။ (၃) (ပစ္စည်းကိုအလိုရှိ၍) (က)

ချီးမြှောက်-မြှောက်ပင့်-၍ ပြောဆိုခြင်း (ခ)
 နှိပ်-နှိပ်စက်-နှိမ်ချ-၍ ပြောဆိုခြင်း။ (၄)
 ရှေးဦးစွာ-စ၍-ပြောဆိုခြင်း။ (၅) ခံတွင်း၊
 ပါးစပ်။ (၆) နှုတ်ခမ်း။ (၁) ပြောဆိုကြောင်း
 စေတနာ။ ကုဟနာ လပနာ နေမိတ္တိကတာ။
 မ၊ ၃။ ၁၁၉။ လာဘသက္ကာရတ္ထိကာ ဟုတော
 တောယ လပန္တိတိ လပနာ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၉၅။ (၂)
 ချီးမြှောက် - မြှောက်ပင့်-၍ ပြောဆိုခြင်း။
 တတ္ထ ကထမာလပနာ။ အယံဝုဇ္ဇတိ လပနာ။
 အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၆။ မဟာနိ။ ၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃။
 လပနာတိ ပုဋ္ဌဿ သတော ဝုတ္တပ္ပကာရမေဝ
 လပနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၀။ ကုဟနာ လပနာ နေ-
 မိတ္တိကတာ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆။ အတ္တာနံ၊ ဒါယကံ
 ဝါ ဥက္ခိပိတော ယထာ ကိဉ္စိ ဒဒါတိ။ ဝေံ ဂ. ထနံ
 လပနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ (၃) (ပစ္စည်းကိုအလို
 ရှိ၍) (က) ချီးမြှောက်- မြှောက်ပင့်၍
 -ပြောဆိုခြင်း။ (ခ) နှိပ်-နှိပ်စက်-နှိမ်ချ-
 ၍ ပြောဆိုခြင်း။ ဘေဝဇနေ အမတ္တည၊ တိ
 ကုဟနံ လပနံ။ အံ၊ ၂။ ၃၇၅။ လပနန္တိ လာဘ-
 ထိ-
 ကတာယ ဥက္ခိပိတော အဝက္ခိပိတော ဝါ လပနံ။
 အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၉။ (၄) ရှေးဦးစွာ-စ၍-ပြော
 ဆိုခြင်း။ အာဒိတေဝံ လပနံ အာလာပေါ။
 မဇ္ဈိ၊ ၂။ ၁၁၃။ (၅) ခံတွင်း၊ ပါးစပ်။ ဝဒနံ တု မုခံ
 တု၊ ဣဝတ္ထံ လပနမာနနံ။ ဓာနံ၊ ၂၆၀။ လပနဇ
 လည်းကြည့်။ (၆) နှုတ်ခမ်း။ လပတိ ကထေတိ
 တေတနာတိ လပနံ။ ဩဋ္ဌိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၃၂။

လပန (ထိ၊ န) [လပ+ဏေ+ယု] (၁) ပြော-
 ဆို-စေတတ်သော။ (၂) ပြော-ဆို-စေခြင်း။
 (၃) ဥလ္လပနာတိ “အဟောသုခံ အဟော-
 သုခ” နှိ ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ လပါပနကာ။ ထေရီ၊ ၄။
 ၂၅၁။ (၂) ဇနလပနတ္ထန္တိ မနုဿေဟိ
 ဝဒါပနတ္ထံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၄။

လပနက (တိ) [လပန+က] ပြောဆိုတတ်သော။
 သူ။ လပါ (မဟာနိ၊ ၉၇) တိ ပစ္စယနိမိတ္တေန
 လပနကာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၁၉။

လပနက (တိ) [လပ+ကေ-ယု=လပန+က]
 လပန (၁)-အနက် ကြည့်။ လပါ (ထေရ။
 ၃၄၁)တိ လပနကာ ကုဟနဝုတ္တိကံ၊ ပသန္န-
 မာနသေဟိ မနုဿေဟိ----- ပစ္စယဒါယ-
 ကာနံ ဝဒါပနကာ။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၃၆၄။
 (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၇၇)။

လပနဇ (ပု) [လပန+ဇန+ကိ။ လပနဇ မုခေ
 ဇာယတိတိ လပနဇော။ ဓာန်၊ ဝိ။ ၂၆၁။]
 သွား။ သေသကေန ပဋိလဘတိ လပနဇံ။
 ဒိ၊ ၃။ ၁၄၅။ လပနဇန္တိ မုခေ၊ ဒန္တန္တိ
 အတ္ထော။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၃။ လပန္တိ ကထေ
 တေနာတိ လပနံ၊ မုခန္တိ အာဟံ လပနဇန္တိ
 မုခဇန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။

လပနဇာဘ (တိ) [လပန+ဇာဘ] ခံတွင်း-
 ပါးစပ်-၌- ဖြစ်- ပေါက်- သော-သွား။
 ကဿေ တေ လပနဇာဘာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၁။
 လပန ဇာဘာတိ မုခဇာဘာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
 ၆၉။

လပနန္တရ (န) [လပန+အန္တရ] (၁)နှုတ်ခမ်းတို့
 ၎်-အလယ် -အကြား- ဖြစ်သောအရပ်။
 (၂)ခံတွင်း-ပါးစပ်-၏အလယ်-အကြား-
 ဖြစ်သောအရပ်။ (၁)လပနန္တရတိ ဥတ္တရ-
 ဓဏေဋ္ဌာနံ အန္တရတော။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၃၁။
 လပတိ ကထေတိ တေနာတိ လပနံ၊
 သြဋ္ဌံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၃၂။ (၂) လပနန္တရ
 လပနဿ ဝဒနဿ အန္တရ။ နေတ္ထိ၊ ၀။ ၂၉၂။

လပနဘာဝ (ပု) [လပန+ဘာဝ] အရိပ်အ
 မြက်ပြု၍ ပြောဆိုတတ်သည်၏ အဖြစ်။ ဇန-
 လပနတ္တန္တိ ပါပိစ္ဆဿေဝ သတော ပစ္စယ-
 တ္တံ ပရိကထောဘာသာဒိသေန လပနဘာ-
 ဝေန ဥပလပနဘာဝေန ဝါ ဇနဿ လပနတ္တံ။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။

လပနာနိဒ္ဒေသ (ပု) [လပနာ+နိဒ္ဒေသ]လပနာ
 နိဒ္ဒေသ၊ ချီးမြောက်-မြောက်ပင့်-၍ပြော
 ဆိုခြင်းကို အကျယ်ပြုရာကားရပ်။ လပနာ-
 နိဒ္ဒေသေ အာလပနာတိ ဝိဟာရံ အာဂတ-
 မနုဿေ ဒိသွာ--အာဒိတောဝ လပနာ။
 အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆။

လပန္တ (တိ) [လပ+အန္တ။ ထိ-၌ လပန္တာ, လ
 ပန္တိ။] ငိုကြွေးမြည်တမ်းသော။ ပေါသေန
 လပတံ ဗဟံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၆။ လပတန္တိ
 လပန္တာနံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ တာတ
 ဘရတ ယံ သတ္တာနံ ဇီဝိတံ ဗဟုမ္ပိ ဝိလ-
 ပန္တာနံ ပုရိသာနံ ဧကေနာပိ မာ ဥစ္ဆိဋ္ဌိတိ
 န သက္ကာ ရက္ခိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၀။

လပန္တိ (ကြိ) [လပ+ အ+အန္တိ၊ လပတိ-မှ။]
 (၁) ချီးမြောက်-မြောက်ပင့်- ၍ပြောဆို
 ကုန်၏။ (၂) ပြောဆိုမြည်တမ်းကုန်၏။
 (၃) ငိုကြွေးမြည်တမ်းကုန်၏။ (၁) လပတိ
 (၁) (ဂ) ကြည့်။ (၂)လပတိ(၁) (သ)
 ကြည့်။ (၃)လပတိ (၂)ကြည့်။

လပယတိ(ကြိ) [လပ+ဏယ+တိ] လပယန္တိ-
 ကြည့်။

လပယန္တိ (ကြိ) [လပ+ဏယ+အန္တိ။ နိတိ၊
 ဓာတု။ ၃၂၃။ လပယတိ-သံ။] ချီးမြင့်-ချီး
 မြောက်-မြောက်ပင့်- ၍ပြောဆို-ကြ-ကုန်
 -၏။ နလပယန္တိသန္တော(ဓမ္မ၊ ၂၅)တိ ဗုဒ္ဓါဒ
 ယော သန္တော ကာမဟေတု နေဝ အတ္တနာ
 လပယန္တိ၊ န ပရံ လပါပန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။

လပယိဿာမိ (ကြိ) [လပ+ဏယ+ဿာမိ]
 (ငါ) လျှောက်တင်-လျှောက်ထား-ပြော
 ကြား-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ လပယိဿာမိ
 (သံ၊ ၁။ ၂၀)တိ ကထယိဿာမိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။

လပယေယျ (ကြိ) [လပ+ဏယ+ယျ] ချီးမြှောက်- မြှောက်ပင့်- မြှောက်စား- ဝါကြား- ရှိပြောဆိုရာ၏။ လာဘကမျာ ဇနံ န လပယေယျာ (သုတ္တန်။ ၄၃၂) တိ လာဘကာမတယ ဇနံ နာလပယေယျ။ သုတ္တန်၊ ၂။ ၂၀။

လပသက္ခရ (တိ) [လပ+သက္ခရ] အကျိုးမရှိသော စကားပြောဆိုခြင်းဖြင့်- သကာခဲ- သကြားခဲ- ကဲ့သို့ ချီသော။ လပ(၃)- ကြည့်။

လပသိ (ကြိ) [လပ+အ+သိ။ လပတိ-မှ] (သင်) ပြောဆိုမြည်ဝမ်း၏။ လပတိ (၁) (ဆ) ကြည့်။

လပါပနက (တိ) [လပ+ဏာပေ+ယု=လပါပန+က] ပြော-ဆို-စေတတ်သော။ လပန(၁) ကြည့်။

လပိတ (တိ) [လပ+တ။ လပိတ-သံ။ လပိအ-ပြာ။ လပိယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ပြော-ဆို-ဟော-အပ်သော။ (န) (၂) ပြောဆိုအပ်သောစကား။ (၃) ပြော-ဆို-ဟော-ခြင်း။ (၁) ဘာသိတံ လပိတံ တထာဂတေန။ ဝိ၊ ၄။ ၂၁။ ဝိ၊ ၅။ ၂၀။ အံ၊ ၁။ ၁၉။ ဝိနယပရိယာယေန စတ္တာရော ပါရာဇိကာ...တံ သနိဿဂ္ဂိယာ ပါမိတ္တိယာတိ ဣဒံ ဘာသိတံ လပိတံ တထာဂတေန။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။ (၂) နာညံ လပိတလာပန (အံ၊ ၁။ ၁၆၆) နိဗ္ဗိယော ပနညော တေဝိဇ္ဇောတိ အညေဟိ လပိတ-ဝစနမတ္ထမေဝ လပတိ၊ တမဟံ တေဝိဇ္ဇောတိ န ဝဒါမိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။ ဘာသိတံ လပိတံ ဘာသာ။ ဝေါဟာရော ဝစနံ ဝစော၊ ဓာန်။ ၁၀၅။ (၃) ပုဗ္ဗေ ဟသိတံ လပိတံ ကိဋ္ဌိတံ သမနုဿရာမိတိ ဝဒတိ ဝိညာပေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၀။ ဟသိတလပိတကိဋ္ဌိတာနိ (မဟ. ၃။ ၅။

၂၆) တိ...ဝစီဘေဒံ ကတွာ လပိတာနိ စ ကာယခိဉ္စာဒိကိဋ္ဌိတာနိ စ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၉။

လပိတလာပန (တိ) [လပိတ+လာပန။ လပိတံ လပတိတံ လပိတလာပနော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈။] (သုတစ်ပါး) ပြောဆိုအပ်သော စကားကို လိုက်၍ ပြောဆိုတတ်သော။ လပိတ (၂) ကြည့်။

လပိတဝစန (န) [လပိတ+ဝစန] ပြောဆို-ပြောကြား-အပ်သောစကား။ လပိတ (၂) ကြည့်။

လဗုဇ (ပု၊ န) [လဗု+ဇန+ကံ။ လဗုနာမကေ ပဗ္ဗတေ ဇာယတိတိ လဗုဇော။ ဓာန်၊ ၄။ ၅၇၀။ လက+ဥစ။ လကိယတေ ခါဒိယ-တေတိ လကုဇော၊ ကပ္ပဒ္ဓါမ။ လကုဇ-သံ။ လဥအ-ပြာ၊ လဥယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (ပ) (၁) တောင်ပိန္နဲပင်၊ ပေါင်ပင်။ (န) (၂) တောင်ပိန္နဲသီး၊ ပေါင်သီး။ (၃) လဗုဇဒါယ-ကတ္ထေရအပဒါနံ။ (၁) လဗုဇံ ဗျာကရေယျ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၉။ အမ္ဘံ ပုဋ္ဌော လဗုဇံ ဗျာကရေတိ-နာမ... “ဒေသော လဗုဇော ဒေသာနိ ဝါ လဗုဇဿ ခန္ဓပဏ္ဍပုပ္ဖလာနိ” တိဗျာကရေ-တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၄၅။ လဗုဇံ လိကုစံ၊ သီ၊ ၃။ သစ်၊ ၂။ ၃၈။ လဗုဇော (ဇာ၊ ၂။ ၃၄၀) တိ လဗုဇရက္ခာနာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၀၅။ လဗုဇော လိကုဇောစာထ။ ဓာန်၊ ၅၇၀။ လဗုဇန္တိ လိကုစံ။ သီ၊ ၃။ သစ်၊ ၂။ ၃၈။ လဗုဇော (ဇာ၊ ၂။ ၃၄၀) တိ လဗုဇရက္ခာ နာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၀၅။ (န) (၂) လဗုဇံ ထေယျစိတ္တော အဝဟရိ။ ဝိ၊ ၁။ ၇။ (၃) အဝဋ္ဌံ လဗုဇဉ္စေ၊ ဥဒ္ဓမ္မရပိလက္ခ။ စ။ အပ၊ ၁။ ၃၅၀။

လဗုဇစောရက (ပု) [လဗုဇ + စောရ + က] တောင်ပိန္နဲ- ပေါင်- သီးကို- ခိုး- ဝှက်- သူ။ လဗုဇစောရကာ လဗုဇေ ဥစ္စိနိတွာ ဘဏ္ဍိကံ အာဒါယ အဂမံသု။ ဝိ၊ ၁။ ၇။

လဗုဇဉ် (န) [လဗုဇ+အဋ္ဌိ]တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-စေ၊ တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-သီး၏အစေ။ အဋ္ဌိ-ခါဒနိယေ လဗုဇဉ် ပနသဋ္ဌိ အမ္မာဋကဋ္ဌိ ခါဒနိယတ္ထံ ဘောဇနိယတ္ထံ ဖရဏကာနိ အဋ္ဌိနိ ယာဝကာလိကာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၉၈။

လဗုဇဒါယက (တိ) [လဗုဇ+ဒါယက။ထိ-၌-ဒါယိကာ။]တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-သီးကို-ပေး-လှူ-တတ်သော၊ သူ။ ဣတ္ထံ သုဒိ အာယသ္မာ လဗုဇဒါယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပါ၊ ၁။၃၄၂။

လဗုဇဒါယကတ္ထေရ (ပု) [လဗုဇဒါယက+ထေရ] လဗုဇဒါယကထေရိ၊ တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-သီးကို-ပေး-လှူ-တတ်သော ထေရိ။ လဗုဇ-ဒါယကတ္ထေရဿာပဒါနံ ဒုတိယံ။ အပါ၊ ၁။ ၃၄၂။

လဗုဇပါလက (တိ) [လဗုဇ+ပါလက။ထိ-၌-ပါလိကာ။] ဝောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-သီးကိုစောင့်ရှောက် တတ်သော၊ သူ။ လဗုဇပါလကာ တိက္ခူနံ လဗုဇံ ဒေန္တိ။ ဝိ၊၁။၈၂။

လဗုဇပိဋ္ဌ (န) [လဗုဇ+ပိဋ္ဌ] ဝောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-စေ၏ အမှုန့်။ ပနသပိဋ္ဌံ လဗုဇပိဋ္ဌံ အမ္မာဋကပိဋ္ဌံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၉၈။

လဗုဇဖလ (န) [လဗုဇ+ဖလ] တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-သီး။ ပသန္နမာနသော လဗုဇဖလံ အဒါသိ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၄၅၇။

လဗုဇဖလဒါယက (တိ) [လဗုဇဖလ+ဒါယက။ထိ-၌ ဒါယိကာ။] တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-သီးကို-ပေး-လှူ-တတ်သော၊ သူ။ ဣတ္ထံ သုဒိ အာယသ္မာ လဗုဇဖလဒါယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပါ၊ ၂။၄၂။

လဗုဇဖလဒါယကတ္ထေရ (ပု) [လဗုဇဖလဒါယက+ထေရ] လဗုဇဖလ ဒါယကထေရိ၊ တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-သီးကို -ပေး-လှူ-တတ်သော ထေရိ။ လဗုဇဖလဒါယကတ္ထေရဿာပဒါနံ သတ္တမံ။ အပါ၊ ၂။၄၂။

လဗုဇဗျာကရဏ (န) [လဗုဇ+ဗျာကရဏ] တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-ပင်ကိုဖြေဆိုခြင်း။ တယ်ဒိ အမ္ပံ ပုဋ္ဌဿ လဗုဇဗျာကရဏံ။ အနုဋ္ဌိ၊၃။ ၁၀၃။

လဗုဇရက္ခ (ပု) [လဗုဇ+ရက္ခ] တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-ပင်။ လဗုဇ(၁) ကြည့်။

လဗုဇဝန (န) [လဗုဇ+ဝန] တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-တော၊ တောင်ပိန္နဲ-ပေါင်-ပင်များ ပေါက်ထောက်ရာ တော။ လဗုဇဝနေနေဝ လဗုဇဝနံ၊ နာဠိကေရသဉ္စရိယေနေဝ နာဠိ-ကေရသဉ္စာနိယံ ခိပ္ပမေဝ အဘိသမ္ဘောန္တိ ရတိတ္ထာယ။ ဇာ၊ ၂။၁၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၆။

လဗ္ဗ (တိ) [လဘ+ဏျ။လဘျ-သံ။ လဗ္ဗ-ပြာ။] (၁) ရအပ်-ရလွယ်-သော၊ရခြင်းငှာ-တတ်ကောင်း-စွမ်းနိုင်-သော။(၂)သင့်လျော်သော။ (၁)လဗ္ဗာ တိက္ခဝေ ယောဗ္ဗ-နေန ကာမာ။ အံ၊ ၂။၅။ လဗ္ဗာတိ သုလဘာ သက္ကာ လဘိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃။ (-မ၊၃။၇။ ထေရိ။၄၁၃။ ဇာ၊ ၂။၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၃၅၃။) (၂) လဗ္ဗံ ယုတ္တေ စ လဒ္ဓဗ္ဗေ။ ဇာနိ။၁၀၈၇။

လဗ္ဗတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [လသ+ယ+တေ။ လဘတိ-မှ။ လဘျတေ-လဗ္ဗုဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ရအပ်၏။ (၂) ထောက်အပ်၏။ (၃) ပြည့်စုံ၏။ (၁)အတ္ထိ စေတ္ထစေတနာ လဗ္ဗတိ။ ဝိ၊၁။၁၅၃။ (၂) လဗ္ဗတိတိ လာဘော၊ စတုန္တံ ပစ္စယာနမေတံ အဓိဝစနံ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။

လဗ္ဗတိ ပါပုဏိယဘိတိ လာဘသဒ္ဓဿ
 ကမ္မသာနေတ္တမာဟ။ မဒ္ဓိ။ ၂၁၅။ (၃) တေန
 မေ ဣဓ လဗ္ဗတိ (ပေတ။ ၂၁၅)တိ...
 သိတစ္စာယာ မနောရမာ ဣဓ လဗ္ဗတိ၊
 သမိဇ္ဈတိတိ အတ္ထော။ ပေတ။ ၂၁၅။
 လဗ္ဗတိ-ဝိ ၁။ ၁၅၃။ ၂၅၅-၆။ လဗ္ဗန္တိ-
 ထေရိ။ ၄၂၉။ လဗ္ဗတေ- ဇာ၊ ၂။ ၂၀၆။
 လဗ္ဗတု-ဝိ၊ ၂။ ၂၅၉။ လဗ္ဗေယျ-ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၁၅၃။ လဗ္ဗေယျ- မူလဒီ၊ ၃။ ၂၃၃။ လဗ္ဗေထ-
 သံ၊ ၂။ ၅၅။

လဗ္ဗတု (ကမ္မ၊ ကြိ) [လဘ+ယ+တု] ရအပ်စေ
 လော၊ ရအပ်စေသတည်း။ ဥဒကကမ္မံ
 လဗ္ဗတု ဥပါသက။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။

လဗ္ဗတေ (ကမ္မ၊ ကြိ) [လဘ+ယ+တေ] ရအပ်
 ၏။ လဗ္ဗတိလည်း ကြည့်။ ကစ္စိတေ မရနာ
 လာဇာ၊ လဗ္ဗတေ သုဗရေ တုဝံ။ ဇာ၊ ၂။
 ၂၀၆။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၆၄။

လဗ္ဗန (န) [လဘ + ယ + ယ။ လဗ္ဗန + တ္တ။
 မောက်၊ ၄။ ၁၂၃။] (၁) ရအပ်သည်၏အဖြစ်။
 (၂) ရခြင်း။ (၃) ရအပ်ရာ (အခါ-ကာလ)။
 (၁) စတုသု မဂ္ဂေသု ပဌမဇ္ဈာနိကဝသေန
 ဝိတက္ကာဒိနံ လဗ္ဗနတော လဗ္ဗမာနကဝသေ-
 နေဝ ဝိတက္ကာဒယော ပရိပုဏ္ဏာ ဝုတ္တာ။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၇-၈။ (ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၇။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၃၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၀။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉၈။)
 (၂) လဘိယတေ ဝါ လဗ္ဗနံ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။
 ၁။ ၁၀၅။ (၃) လဗ္ဗနကာလ-ကြည့်။

လဗ္ဗနက (တိ) [လဗ္ဗန+က] ရအပ်-ရသင့်-
 ရထိုက်-သော။ ပဘဿရတာဒယော နာမ
 ဝဏ္ဏဓာတုယံ လဗ္ဗနကဝိသေသာ။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၉၉။

လဗ္ဗနကာလ (ပု) [လဗ္ဗန+ကာလ] (၁) ရခြင်း
 ၏-အခါ-ကာလ။ (၂) ရအပ်ရာ - အခါ-
 ကာလ။ (၁) (၂) ဘိက္ခဝသမ္ပတ္တိကာလာဒိနံ

သတ္တန္တံ သပ္ပိယာနံ သမ္ပတ္တိယာ လဗ္ဗန-
 ကာလေ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၇။

လဗ္ဗနိယ(တိ) [လဘ+ယ+အနိယ] ရ-အပ် -
 သင့်-ထိုက်သော။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လဗ္ဗနေယျ (တိ) [လဘ+ယ + အနိယ။
 နိရုတ္တိနည်းဖြင့်စီရင်။] လဘိတဗ္ဗာတိ လဗ္ဗ-
 နိယာ၊ သာ ဝေ လဗ္ဗနေယျာ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။
 ၃၇၉။

လဗ္ဗနေယျ (တိ) [လဗ္ဗန + ဧယျ။ (ယျ) ရှ။
 နှာ- ၂၃၀။ မောက်၊ ၄။ ၇၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၇၅။]
 ရခြင်းကိုထိုက်သော။ ရထိုက်သော။ လဘိယ-
 တေ ဝါ လဗ္ဗနံ၊ တမရဟတိတိ လဗ္ဗ-
 နေယျော။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃၇၉။

လဗ္ဗန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [လဘ + ယ + အန္တေ။
 လဘတိ-မှ။] ရအပ်ကုန်၏။ မနုဿေ ပိဏ္ဏ-
 ပါတေ ဘေသဇေ စ ပဉ္စပိ လဗ္ဗန္တိ။ မာ၊ ၄။ ၂။
 ၉၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၂။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။)

လဗ္ဗမာန (တိ) [လဘ+ယ+မာန။ လဗ္ဗတိ-မှ။]
 (၁) ရအပ်ပြီးသော။ (၂) ရအပ်ဆဲ
 သော။ (၃) ရအပ်လတ္တံ့သော။ (၄) ရထိုက်
 သော။ (၅) ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-ရာ
 (-အချိန်- အခါ-ကာလ)။ (၁) ရအပ်ပြီး
 သော။ ပုဗ္ဗေ ကေဒေသဝသေန လဗ္ဗမာနာ
 ပါရိပူရိ...သဗ္ဗာကာရပရိပူရာ ဇာတာ။ ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၁၉၉။ (၂) ရအပ်ဆဲသော။ ဣဒါနိ တယာ
 လဗ္ဗမာနံ သုစရိတဖလံ ဣဇ္ဈတိ နိပုဇ္ဇတိ။
 ပေတ။ ၄။ ၆၆။ (၃) ရအပ်လတ္တံ့သော။ လဗ္ဗ-
 မာနဂုဏ - ကြည့်။ (၄) ရထိုက်သော။
 လဗ္ဗမာနသာပိ ကဿစိ အဂ္ဂဟဏံ။ ဒီ၊ ၄။
 ၁။ ၁၁၅။ (၅) ရအပ် - ရသင့် - ရထိုက်
 ရာ (အချိန်-အခါ-ကာလ)။ လဗ္ဗမာနကာလ
 -ကြည့်။

လပတ္တမာနက (တိ) [လပတ္တမာန+က] (၁)ရထိုက်
သော။ (၂) ရအပ်လတ္တံ့သော။ လပတ္တမာန-
လည်းကြည့်။ (၁) တွေ့ ပန အလပတ္တမာနကံ
ဥပါဒါယ လပတ္တမာနကောပိ ပဋိက္ခိန္တော။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ (၂) လပတ္တမာနကစိဝရ-
ကြည့်။

လပတ္တမာနကစိဝရ (န) [လပတ္တမာနက+စိဝရ]
ရအပ်လတ္တံ့သော သက်န်း။ အာသာနဉ္စ-
အနာသာနဉ္စာ (ဝိ၊၅။၂၀၅)တိ လပတ္တမာနက-
စိဝရေ ဥပုဇ္ဇနကစိဝရသနဉ္စေဝ အလပတ္တ-
မာနေ စိဝရေ ဥပုဇ္ဇနကအနာသာနဉ္စ။
ဝိမတိ၊၂။၂၀၃။

လပတ္တမာနကတိရစ္ဆာနကတိတ္ထိ (ထိ) [လပတ္တမာန-
က + တိရစ္ဆာနကတိတ္ထိ] ရအပ်- ရသင့်-
ရထိုက်-သော တိရစ္ဆာန်- အမ- မိန်းမ။
လပတ္တမာနကတိရစ္ဆာနကတိတ္ထိယော ပရိစ္ဆိန္ဒိ-
တွာ ဒသေန္တော “ပါရာဇိကဝတ္ထုဘူတာ ဝေ
စေတ္တာ”တိ အာဒိမာဟ။ သာရတ္ထ။၂။၈၄။

လပတ္တမာနကပစ္စယ (ပု) [လပတ္တမာနက+ပစ္စယ]
ရအပ်- ရသင့်- ရထိုက်- သော- ပစ္စည်း-
အကြောင်းတရား။ ဟေတုဒုကေန ဟိ သဒ္ဓိ*
.....လပတ္တမာနကပစ္စယာ ဒသိတာ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၄၉၂။

လပတ္တမာနကပဒနိဒ္ဒေသ (ပု) [လပတ္တမာနက+
ပဒ+နိဒ္ဒေသ] ရသင့်သော ပဒနိဒ္ဒေသ(ပြည်၊
သျှ)။ ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော ပုဒ်ကို
အကျယ်အားဖြင့် ပြရာစကားရပ်။ ဇောဏာပိ
ဝသေန လပတ္တမာနကပဒနိဒ္ဒေသေသု သဗ္ဗတ္ထ
အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။

လပတ္တမာနကဟာပဏ (ပု၊န) [လပတ္တမာန+ကဟာ-
ပဏ] ရအပ် - ရသင့် - ရထိုက် - သော-
အသပြာ-ငွေဒင်္ဂါး။ သေဝကာနံ ဂဏနာယ
ယောဇိတဒိဝေသေ လပတ္တမာနကဟာပဏော
ယုတ္တိကဟာပဏော။ မာဠိ၊၂။၂၇၂။

လပတ္တမာနကာလ (ပု) [လပတ္တမာန+ကာလ] ရအပ်
-ရသင့် - ရထိုက် - ထု - အခါ - ကာလ။
စောရိကယုတ္တကာလေတိ ပက္ခဗလာဒိနံ
လပတ္တမာနကာလေ။ အံဠိ၊၂။၁၀၇။

လပတ္တမာနကဏနာ (ထိ) [လပတ္တမာနာ+ဂဏနာ]
ရအပ် - ရသင့် - ရထိုက် - သော - အရေ
အတွက်-ရေတွက်ခြင်း။ လပတ္တမာနကဏနဉ္စေဝ
အာဒါယ ဝါရပရိစ္ဆေဒံ ဒသေတုံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၄၁၇။

လပတ္တမာနဂုဏ (ပု) [လပတ္တမာန+ဂုဏ] ရအပ်
လတ္တံ့သော - ဂုဏ် - ကျေးဇူး - အကျိုး
အာနိသင်။ ဝဏ္ဏံ ဝတွာ တတ္ထ သမ္ပတ္တိ*
အာယတိဉ္စ လပတ္တမာနဂုဏံ ကိတ္တေတွာ။ မာဠိ၊
၂။၁၁၄။

လပတ္တမာနဆန္ဒ (ပု) [လပတ္တမာန+ဆန္ဒ] ရအပ်-
ရသင့်-ရထိုက်-သောဆန္ဒ။ ဝိရိယမေဝ ပန
အနုပ္ပန္နာ ကုသလာနုပ္ပါဒနေ လပတ္တမာနဆန္ဒ-
တာယ ဓုရသမ္ပဂ္ဂဟတာယ ဆန္ဒပရိယာယေန
ဝုတ္တံ။ သံဠိ၊၂။၄၀၁။

လပတ္တမာနတပုရ (တိ) [လပတ္တမာန+တပုရ]
ရသင့်သောပစ္စည်းဟု ဆိုအပ်သော ထိုပစ္စည်း
လျှင် ပြဋ္ဌာန်းခြင်းရှိသော၊ ရသင့်သောပစ္စည်း
ဟု ဆိုအပ်သော ပြဋ္ဌာန်းသော ထိုပစ္စည်း
ရှိသော၊ ပြဋ္ဌာန်းသော ရသင့်သည့် ပစ္စည်း
ရှိသော။ အာဝဇ္ဇနတပုရ (မဏိမဉ္ဇူ၊၁။၄၉၅)
ကြည့်။ ပစ္စယဒ္ဓယဿ ပန လပတ္တမာနတပုရယ
ဒေသနာယ ဥပနိဿယေ ဂဟိတေပိ ကမ္မ-
ပစ္စယော ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗော ယေဝ။ အနုဠိ၊၂။၂၉၆။

လပတ္တမာနဒုက (န) [လပတ္တမာန+ဒုက] ရအပ်-
ရသင့်-ရထိုက်-သော-ဒုက်-နှစ်ခုအပေါင်း။
အဝသေသေဟိတိ အာရမ္မဏဗာဟိရာယတန-
ဉ္စပဓာတုဒုကာဒိတော လပတ္တမာနဒုကေဟိတိ
ဝုတ္တဒုကရာသိတော အဝသေသေဟိ။ အနုဠိ၊
၁။၁၅၀။

လတ္တမာနနာမ (န) [လတ္တမာန+နာမ] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော အမည်။ လတ္တမာနနာမံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တေပိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိယေဝ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၇၉။

လတ္တမာနနိဿယ (ပု) [လတ္တမာန+နိဿယ] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော-နိဿယည်း-မှီရာ။ “နိဿိတာ နိဿိတဝသေနာ”တိ တွေလတ္တမာနနိဿယံ တာဝ ဒဿေတုံ “နိဿယော”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၂၃။

လတ္တမာနပစ္စယ (ပု) [လတ္တမာန+ပစ္စယ] လတ္တမာနကပစ္စယ-ကြည့်။ အနုလောမ ပစ္စနိယဝသေနေဝ လတ္တမာနပစ္စယာ ဒဿိတာ။ အဘိ၊ ၄။၂။၄၉၂။

လတ္တမာနပဉ္စက (န) [လတ္တမာန+ပဉ္စက] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော-ပဉ္စက (ခိုးခြင်း) ငါးပါးအပေါင်း။ လတ္တမာနာနိယေဝ ပဉ္စကာနိတိ ပဉ္စဝိသတိယာ အဝဟာရေသု လတ္တမာနပဉ္စကာနိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၂၈။

လတ္တမာနပဏိတဘောဇန (န) [လတ္တမာန+ပဏိတ+ဘောဇန] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော ပဏိတဘောဇနံ။ နိမန္တနာဒိဝသေန လတ္တမာနပဏိတဘောဇနံ ပဋိက္ခိပိတွာ။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၁၃။

လတ္တမာနပဒ (န) [လတ္တမာန+ပဒ] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော-ပုဒ်-အက္ခရာအစု။ စတုဝိသတိယာ ပစ္စယေသု လတ္တမာနပဒါနံ... ပဝတ္တံ ပစ္စယာနုလောမပစ္စနိယံ နာမ။ အဘိ၊ ၄။၂။၄၉၉။ (-သိ၊ ၂။၁၅၇။)

လတ္တမာနဘေဒ (ပု) [လတ္တမာန+ဘေဒ] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော-ကွဲပြား-ခြားနား-ခြင်း၊ (အထူးအပြား)။ တေသံ လတ္တမာနဘေဒံ ဂဟေတွာ “ဣမေ စတ္တာရော ကိလေသေ”တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ၂။၁၀၁။

လတ္တမာနယုဂနဒ္ဒဘာဝနာ (ထိ) [လတ္တမာန+ယုဂနဒ္ဒ+ဘာဝနာ] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော အစုံဖွဲ့အပ်သော (သမထ၊ ဝိပဿနာ) ဘာဝနာ။ ပုဗ္ဗဘာဂေ အနေကန္တိကံ ယုဂနဒ္ဒဘာဝနံ အဝတွာ မဂ္ဂက္ခန္ဓေ ကေန္တေန လတ္တမာနယုဂနဒ္ဒဘာဝနမေဝ ဒဿေန္တော။ ပဋိသံ၊ ၄။၂။၁၀၉။

လတ္တမာနရူပ (ထိ) [လတ္တမာန+ရူပ] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော သဘော ရှိသော။ သစ္စိကတ္ထပရမတ္တတော လတ္တမာနရူပါတိ-အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၂၇။

လတ္တမာနဝိဘာဂ (ပု) [လတ္တမာန+ဝိဘာဂ] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော-ခွဲခြမ်း-ခွဲဝေ-ဝေဘန်-ခြင်း။ စာတ္ထ လတ္တမာနဝိဘာဂံ ဒဿေန္တော “သာ ပနာ”တိအာဒိမာဟ။ မ၊ ၄။၂။၄၆။

လတ္တမာနဝိသေသ (ပု) [လတ္တမာန+ဝိသေသ] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော-အထူး-ဝိသေသ။ အန္တရဗာရဿ၊ ဥပစာရေ ပန လတ္တမာနဝိသေသံ ဒဿေတုံ “ဗုရူပစာရော စေတ္တာ”တိအာဒိမာဟ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၀၆။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။၉၁။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၄၄။)

လတ္တမာနဝိသေသက (ပု) [လတ္တမာနဝိသေသ+က] လတ္တမာနဝိသေသ-ကြည့်။ အာလမ္ဗကေ လတ္တမာနဝိသေသကံ အာလမ္ဗိတဗ္ဗေ အာရော-ပေတွာ ဝေ ဝုတ္တံ။ ထေရ၊ ၄။၂။၁၆၃။

လတ္တမာနသုတ္တ (န) [လတ္တမာန+သုတ္တ] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက် သော သုတ်။ ကမ္မဉ္စ ဝိပါကော စ ယထာရဟံ လတ္တမာနသုတ္တေန နိဗ္ဗိသိ-တဗ္ဗော။ နေတ္ထိ၊ ၂။၁၇၂။

လတ္တမာနာပွဲစွတာ (ထိ) [လတ္တမာန+အပွဲစွတာ] ရအပ်-ရသင့်-ရထိုက်-သော-အလို-လောဘ-နည်းသူ၏အဖြစ်။ တတ္ထ လတ္တမာ-

နာပိစ္ဆတံ ဒဿေတံ “အပိစ္ဆတာယ ဝတ္ထမ္ပိ န နိဝါသေတိ” တိ ဝုတ္တံ။ သိ၊ ငြါ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆။

လဗ္ဗဓရ (ကမ္မ၊ ကြံ) [လဘ+ယ+အန္တေ။ အန္တေကို ရေ-ပြု။] ရအပ်ကုန်၏။ စတုသဠိ- တထာရူပေ၊ ဒေစတ္တာလိသလဗ္ဗဓရ။ သင်္ဂဟ၊ ၇၀။ လဗ္ဗဓရ ဥပလဗ္ဗန္တိ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၁၆၀။

လဗ္ဗာ (ဗျ) [အတ္ထိ သက္ကာ လဗ္ဗာ ဣစ္စေတေ ပဌမာယ။ ရှု၊ ၁၃၃-နာ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၃၇၉- နာ။ (နိရုတ္တိ။ ၁၅၅-နာ)။ လဘ+ယ+ လဘျ(တိ)-သံ။] (၁)(က)ရ၏၊ ရကောင်း ၏။ (ဝိ၊ ငြ၊ ၃။ သျ။ ရှေ့ဥမင်။ အဘိ၊ ငြ၊ ၁။ သျ၊ ပြည်)။ (ခ) ရအံ့နည်း၊ ရပါအံ့နည်း၊ ရတော့ အံ့နည်း၊ (ရနိုင်ပါတော့အံ့နည်း၊ ရကောင်း အံ့နည်း)။ (ဝိ၊ ၁။ သျ၊ သစ်။ ဝိ၊ ၄။ သျ။ စံကျောင်း။ ပါရာ၊ ဣ၊ ၁။ သစ်။ ဝိ၊ ငြ၊ ၄။ သျ။ ရှေ့ဥမင်။ ဒိ၊ ငြ၊ ၁။ သျ။ ဗား)။ (၂) ရထိုက်၏၊ ရခြင်းငှါတတ်ကောင်း၏၊ (နိတိ၊ သုတ္တ၊ သျ၊ ၁။ ၂၂၇။ ဇာ၊ ၁။ သျ။ ပြည်)။ (၃) ရထိုက် ကုန်၏။ (နိတိ၊ သုတ္တ၊ သျ၊ ၁။ ၂၂၇)။

(၁)(က)န တံ လဗ္ဗာ ကိဉ္စိ ကာတံ။ ဝိ၊ ငြ၊ ၃။ ၂၉၉။ “အယံ ပဌမံ ဥပုနော။ အယံ ပစ္စာ” တိ ဣဒံ ဝတ္ထု န လဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ငြ၊ ၁။ ၁၅၁။ (ခ) တံ ကုတေတ္ထ လဗ္ဗာ ဗဟုကိုစွာ ဆရာ ဝါသာ (ဝိ၊ ၁။ ၁၆၆) တိ တကြာယံ ယောဇနာ ... တံ ကုတော လဗ္ဗာ ကုတော တံ သက္ကာ လဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ငြ၊ ၁။ ၁၆၆။ အနိစွာ သင်္ခါရာ တံ ကုတေတ္ထ လဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၀။ တံ ကုတေတ္ထ လဗ္ဗာ (ဒိ၊ ၃။ ၂၁၇) တိ တံ အနတ္ထစရဏံ မာ အဟောသိတိ တေသ္မိ ပုဂ္ဂလေ ကုတော လဗ္ဗာ ကေန ကာရဏေန သက္ကာ လဒ္ဓံ။ ဒိ၊ ငြ၊ ၃။ ၂၂၇။ (-ဒိ၊ ၂။ ၉၉။ မ၊ ၁။ ၃၆၆။ မ၊ ၃။ ၁၇၀။ သံ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဝိ၊ ငြ၊ ၄။ ၁၇၀-၂။ ဒိ၊ ငြ၊ ၂။ ၁၅၄။ သံ၊ ငြ၊ ၁။ ၂၄၆။ ဒိ၊ ငြ၊ ၂။ ၁၆၃။ သံ၊ ငြ၊ ၁။ ၂၇၂။ မူလဒီ၊ ၁။ ၉၁။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၅၇၃)။ (၂)(၃) လဗ္ဗာ မေ ဇီဝတော သခါ။ ဇာ၊ ၁။

၁၅၆။ လဗ္ဗာ မေတိ ဇီဝတော မမ သဟာ ယော နာမ သက္ကာ လဒ္ဓံ။ ဇာ၊ ငြ၊ ၃။ ၃၀၃။ န မေ ဣဒံ တထာ ဒုက္ခံ၊ လဗ္ဗာ ဟိ ပုမုနာ ဣဒံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၄-နာ။ ပုမုနာတိ ပုရိသေန။ ဝေရူပဉ္စိ ဒုက္ခံ ပုရိသေန လဘိတဗ္ဗမေ ဝါတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ငြ၊ ၆။ ၉၉။ (-ပေတ။ ၁၄၉။ ပေတ၊ ငြ။ ၉၁)။

လဗ္ဗာ (ဗျ) [လဘ+တုာ=လဘ+ယ= လဘျ=လဗ္ဗ၊ အာဒိသပြု] ရ-ရရှိ-ပြီး၍။ သမာရဗ္ဗ၊ လဗ္ဗာ၊ ဥပလဗ္ဗာဒိသော။ နိရုတ္တိ။ ၅၀၉။

လဗ္ဗာပန (န) [လဘ+ယ+ဏာပေ+ယု] ရအပ်စေသည်၏ အဖြစ်၊ ရအပ်စေခြင်း။ မဟာပထဝိသဒိသံ ဂတဂတဋ္ဌာနေ ပတိဋ္ဌာ- နဿ လဗ္ဗာပနတော။ အံ၊ ငြ၊ ၃။ ၂၂၂။

လဗ္ဗာပေတံ (ကာ၊ ကြံ၊ ဝိ) [လဘ+ယ+ဏာ ပေ+တံ] ရအပ်စေခြင်းငှါ။ ဒုပ္ပညာပယောတိ ဉပေတံ စိတ္တေန လဗ္ဗာပေတံ ဒုက္ခော။ မဟာနိ၊ ငြ။ ၃၂၅။

လဗ္ဗိတ (တိ) [လဘ+ယ+တ] ရအပ်ပြီးသော။ တယာ မာလဗ္ဗိတာ ဣဒ္ဓိ၊ ဣ မေ နတ္ထိ သံသယော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၁။ တဝ သန္တိကာ ဣမာ သမ္ပတ္တိ အဓမ္မဟိ လဒ္ဓိ။ ဇာ၊ ငြ၊ ၄။ ၄၂။

လဗ္ဗေတိ (ကာ၊ ကြံ) [လဘ+ယ+ဏေ+တိ။ လာဘေတိ?]။ ရတေတတ်၏။ ပရဉ္စ ပုညံ လဗ္ဗေတိ၊ အတ္တနာပိ စ ဇီဝတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၂။ ပုညံ လဗ္ဗေတိတိ ကာလေ ပန ယာစိတဗ္ဗံ ယာစန္တော ပရဉ္စ ပုညံ အဓိဂမေတိ၊ အတ္တနာပိ စ သုခံ ဇီဝတိ။ ဇာ၊ ငြ၊ ၃။ ၃၃၂။

လဗ္ဗေထ (ကမ္မ၊ ကြံ) [လဘ+ယ+ထေ] ရအပ်ငြားအံ့။ ဗုဒ္ဓေါ စေ မေ ဝရံ ဒဇာ၊ သော စ လဗ္ဗေထ မေ ဝရော။ ထေရ။ ၂၉၁။ သော စ ဝရော မမာဓိပ္ပာယပူရကော လဗ္ဗေထ

မယံ မနောရထံ မတ္တကံ ပါပေယျ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၀။

လဗ္ဗေယျ (ကမ္မကြိ) [လဘ+ယ+ထေ-အတ္တ
နောပုဒ်ကို ပရဿပုဒ်ပြန်။] ရအပ်ရာ၏။
“အယံ မာတာ” တိ န လဗ္ဗေယျ။ ဣတိဝုတ်၊
ဌ။ ၁၅၃။

လဗ္ဗေယျ (ကမ္မကြိ) [လဘ+ယ+ရေ-အတ္တ
နောပုဒ်ကို ပရဿပုဒ်ပြန်။] ရအပ်ကုန်ရာ၏။
တသ္မိံ ပဋိက္ခိတ္တေ ဣမေ ဝါရာန လဗ္ဗေယျ။
မူလဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၃။

လဘ (ပ) [လဘ+အ] (၁)ရပြီးသော။ (၂)
ရအပ်ပြီးသော။ (၁)အလဘိတိ လဘော၊
လဘောယေဝ (လဘောဝေ)လဘော။ဝိ၊ဌ၊
၃။ ၁၃၁။ ကင်္ခါ၊ ၂၄၂။ အလဘိတိ လဘော။
ယထာ “ပစတိတိ ပစော၊ ပထတိတိ ပထာ”
တိ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝံ “လဘတိတိ လဘော” တိ
ကသ္မာ န ဝုတ္တံ ပရိနိဋ္ဌိတလာဘယေဝ ဣဓာ-
ဓိပေတတ္တာ၊ ဝဇီရ။ ၃၃၀။ အလဘိတိ
လဘောတိ ဝစနတ္ထေ အပစ္စယံ ကတွာ။
ပါစိတိ၊ ယော။ ၁၀၄။ (၂) သော စေတ္တ
အတိတကာလိကောတိ အာဟ “အလဗ္ဗိတိ
လဘော” တိ၊ လဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
သစ်။ ၄၀၅-၆။

လဘ (ကြိ) [လဘ+အ+ဟိ။ဟိဝိဘတ္တိယာ
လောပေါ။] (သင်) ရ-ယူ-ပါလော့။
သုဂတိံ ဂန္ဓာ သုလဒ္ဓလာဘံ လဘ။
ဣတိဝုတ်။ ၂၄၇။ သုတွာန ဓမ္မံ လဘ သုပ္ပ-
သာဒ (ပေတ။ ၁၈၃)န္တိ မယာ ဝုစ္စမာနံ ဓမ္မံ
သုတွာ သုန္တရံ ပသာဒံ လဘဿ။ပေတ၊ဌ။
၂၀၉။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂၁၆။ ဇာ၊ဌ၊ ၄။ ၄၀၄)။

လဘတံ (ကြိ) [လဘ+အ+တံ] ရပါစေ
သတည်း။ ရပါစေလော့။ ရချင်ပါ၏။ သာဓု
ဘန္တေ ကဿပ လဘတံ သော ဇနတာ
ဘဂဝန္တံ ဒဿနာယ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၄၄။ လဘတံ

သပါကော (ဇာ၊ ၁။ ၃၀၉) တိ သပါကော
စက္ကာလောပိ လဘတု။ဇာ၊ဌ၊ ၄။ ၃၈၁။

လဘတိ (ကြိ) [လဘ+အ+တိ။လဘတေ-သံ။
လဘဣ။လဘ၊လုဟဣ-ပြ-၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
(၁)ရ၏။ (၂)ရောက်၏။ (၃) မြင်-တွေ့-၏။
(၄) သိ၏။ (၅) ခံစား၏။ (၁)ရ၏။ န
လဘတိ ဘိက္ခုဟိ သဒ္ဓိံ သံဝါသံ။ဝိ၊ ၁။ ၁၅၀။
ဘိက္ခုဟိ သဒ္ဓိံ သံဝါသံ န လဘတိ။ ဝိ၊ဌ၊
၂။ ၁၀၃။ ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ တမ္ပိ ဒုက္ခံ။ ဝိ၊
၃။ ၁၄။ မ၊ ၁။ ၈၂။ အံ၊ ၂။ ၃၆၄။ ပဋိသံ။
၃၆။ ၃၃၀။ နေတ္တိ။ ၆၂။ (၂) ရောက်၏။
ယေဝ ဝဿဂ္ဂါရမ္မဏံ ကရိတွာ လဘန္တိ
သမာဓိံ။ အံ၊ ၁။ ၃၈။ လဘန္တိ သမာဓိံ
မဂ္ဂသမာဓိံ စ ဖလသမာဓိံ စ ပါပုဏန္တိ။ အံ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၇၉။ ဓမ္မေ ငွိတော ကိန္တိ လဘေထ
ဒုက္ခ (ဝိမာန။ ၁၂၂)န္တိ ဝေ-ဒုက္ခံ လဘေထ
ပါပုဏေယျ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၃၂၇။ လဘတေ
(ထေရ။ ၂၂၇)တိ ပါပုဏာတိ။ ထေရ၊ ဌ၊
၁။ ၁၂၄။ လဘေယျ (အပ၊ ၁။ ၃၂) ပါပု-
ဏေယျာတိ အတ္ထော။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၂။
(၃) မြင်-တွေ့-၏။ န လစ္စတိ (ဒီ၊ ၃။ ၄၈)တိ
န လဘိဿတိ န ပဿိဿတိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။
၃၀။ (၄) သိ၏။ သမံ စိတ္တဿ နာလတ္တံ။
ထေရ။ ၃၂၃။ စိတ္တဿ သမံ ဝူပသမဘူတံ
ဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏံ အရိယမဂ္ဂံ နာလတ္တံ နာဓိ-
ဂစ္ဆန္တိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၃။ (၅)
ခံစား၏။ သာ ကိရ ဘန္တေ ကုမာရိကာ
ဒုဂ္ဂတာ ဒုက္ခိတာ န သုခံ လဘတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉၉။

လဘတိ-ဝိ၊ ၁။ ၁၉၉။ ၂၀၀။ ဝိ၊ ၂။ ၂၈၇။
လဘန္တိ-ဝိ၊ ၂။ ၁၈၂-၄။ ဝိ၊ ၃။ ၂၀၈။
လဘသိ-မ၊ ၂။ ၂၅၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁။
လဘထ-အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၆။ ဒုဒ္ဓက၊ ဌ။ ၁၇၀။
လဘာမိ-မ၊ ၁။ ၃၃။ မ၊ ၂။ ၅၀-၁။
လဘာမ-ဝိ၊ ၁။ ၂၀၀။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂၀။
လဘတေ-ဒီ၊ ၃။ ၁၂၉။ မ၊ ၂။ ၂၆၁။ လဘ-

နွေ-နီတိ၊ ပဒါ၊ ၁၅။ လံာ်သေ-အပ၊ ၁။
 ၄၀။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။ လံာ်သေ-(မိ ဝိဘတ္တိ-
 ယာ ကောရော)ပေတ။ ၁၃၀။ ထေရ၊ ၂၇။
 လံာ်တု-ဝိ၊ ၁။ ၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၄၅။ လံာ်နွေ-
 -သံ၊ ၁။ ၄၀။ အပ၊ ၁။ ၅။ လံာ်-(ဟိ
 ဝိဘတ္တိယာ လောပေါ) ဣတိဝုတ်။ ၂၄၇-ဂ။
 အပ၊ ၁။ ၂၁၆။ လံာ်ထ-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၃။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ လံာ်တံ-ဒီ၊ ၁။ ၁၄၄။
 ဒီ၊ ၂။ ၁၂၄။ လံာ်သု-ထေရီ၊ ၄၂။ အပ၊
 ၁။ ၄၃၇။ လံာ်သေ-ပေတ။ ၁၂၉။ ဇာ၊
 ၁။ ၇၉။ လံာ်သေ-(ယျေ ဝိဘတ္တိယာ ကော-
 ရော) ဝိ၊ ၁။ ၁၉၆။ သုတ္တနိ။ ၃၄၆။
 လံာ်သေ-ဝိ၊ ၂။ ၂၀၅။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၂။ လံာ်သေ-
 ယျ-မ၊ ၂။ ၃၉၇-၉။ မိလိန္ဒ၊ ၁၅၇။ လံာ်သေ-
 ယျာသံ-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။ ပေတ၊ ၄။ ၂။ ၃။
 လံာ်သေယာထ-မ၊ ၁။ ၂၁၆။ အံ၊ ၂။ ၄၄၂။
 လံာ်သေ (ယျေမိ ဝိဘတ္တိယာ ကောရော)သံ၊
 ၁။ ၄၇-၉။ လံာ်သေယာမ-ဝိ၊ ၃။ ၄၂-၃။ မ၊
 ၁။ ၂၁၆။ လံာ်သေမု-(ယျေမိ ဝိဘတ္တိယာ
 မုအာဒေသော) ဇာ၊ ၁။ ၃၁၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၅၇။
 လံာ်သေ-ဝိ၊ ၁။ ၃၄၆။ ဝိ၊ ၃။ ၂၆၀။ လံာ်သေ-
 ထော-သုတ္တနိ။ ၄၀၉။ မဟာနိ။ ၁၃၅။ လံာ်သေ
 (ယျေ ဝိဘတ္တိယာ ကောရော) စရိယာ။
 ၃၆၇။ ဇာ၊ ၂။ ၇၀။ လံာ်သေယျ-ဝိ၊ ၃။ ၁၇။ ဒီ၊
 ၁။ ၁၆၅။ လံာ်-အံ၊ ၃။ ၅၃။ စရိယာ။ ၄၁၆။
 လံာ်-အပ၊ ၁။ ၃၄၇။ လံာ်-သု-ဝိ၊ ၃။ ၂၀၇။
 မိလိန္ဒ။ ၁၅၇။ လံာ်ထ-မိလိန္ဒ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။
 လံာ်-ထေရီ။ ၃၇၉။ အပ၊ ၁။ ၃၄၇။ လံာ်မု-
 မိလိန္ဒ။ ၇၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ လံာ်မု-ဒီ၊ ၂။
 ၁၂၂။ မိလိန္ဒ။ ၉။ လံာ်သေ-အပ၊ ၁။ ၆၄။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။ လံာ်သေ-ထေရီ။ ၃၄၂။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၁။ လံာ်သေ-အပ၊ ၂။ ၃။ မိလိန္ဒ။
 ၁၆။ လံာ်သေ-ဒီ၊ ၂။ ၅၄။ မိလိန္ဒ။ ၉။ လံာ်-
 သာမိ-ဝိ၊ ၄။ ၄၃၅။ ဝိ၊ ၅။ ၃၃၂။ လံာ်သေ-
 ဝိ၊ ၁။ ၉၀။ ဝိ၊ ၄။ ၄၉၇။

လံာ်တု (ကြိ) [လံာ်+အ+တု] (၁) ရစေ
 သတည်း။ (၂) ရပါလိ၏။ (၃) ခံစားပါစေ
 သတည်း။ (၄) လံာ်တုယသ္မာ နာရဒေါ
 ဝေံ ပဉ္စံ။ သံ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဝေံ ဝသန္တော
 ဟိ သမ္မာဝနံ လံာ်တု ဝါ မာ ဝါ၊ ဒုက္ကဋ်
 အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။ အယံ မမ သန္တိကေ
 ဉ္စဂ္ဂဟိတသိပေါ ပတိဋ္ဌံ လံာ်တု။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။ (၂) လံာ်တု ကိရ
 အယျ ဘိက္ခုနိသံသော ဩဝါဒုပသက်-
 မနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၅၅။ ကင်္ခါ။ ၉၇။ (၃) ဝေံ မာ
 သုခံ လံာ်တု အယျော ဉ္စဒါယံ။ ဝိ၊ ၁။
 ၂၀၀။
 လံာ်တေ (ကြိ) [လံာ်+အ+တေ] (၁) ရ၏။
 (၂) ရောက်၏။ (၃) ပညာဝိသိဋ္ဌံ လံာ်တေ
 အနတ္တရံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၂၉။ ကထံသု လံာ်တေ
 ပညံ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၇။ ကမ္မေန ကိတ္တိံ လံာ်တေ
 ပသံသံ။ အဘိ၊ က။ ၃၉၆။ (-ဓမ္မ၊ ၃။
 ၄။ ၂။ ၃။)။ (၂) လံာ်တေ (ထေရီ
 ၂၂၇)တိ ပါပုဏာတိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။
 လံာ်ထ (ကြိ) [လံာ်+အ+ထ] (သင်တို့)
 ရကုန်၏။ သီလံ ဝါ လံာ်ထ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၆။
 ဣဒါနိ န လံာ်ထ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၇၀။ ပေတ၊
 ၄။ ၁၉။ တာတာ တုမေ ဣမသ္မိံ နဂရေ
 ဝသီတံ န လံာ်ထ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။
 လံာ်ထ (ကြိ) [လံာ်+အ+ထ] (သင်တို့)
 ရကုန်လေ ? ရစေကုန်သတည်း။ မယာ လံာ်-
 တဗ္ဗံ လံာ်ထ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၃။ ပဋိသံ၊
 ၄။ ၂။ ၃၀။
 လံာ်န (တိ) [လံာ်+ယု။ လံာ်န+တ္တ။ ဘာဝ-
 လောပ။ မောဂ်၊ ၄။ ၁၂၃။ လံာ်န-သံ။
 လဟဏ-ပြာ။] (၁) ရတတ်သော၊ သု။
 (၂) ရခြင်း။ (၃) ရရာဖြစ်သော (အချိန်
 အခါ၊ အရပ်ဌာန)။ (၄) ရတတ်သည်၏
 အဖြစ်။ (၅) လံာ်နဘာဝ-ကြည့်။ (၆) (၇)
 အတ္တနော သန္တာနေ ပါတုဘာဝဝသေန

လဘနံ လာဘော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉။
 ဝိမုတ္တိဝေပုပ္ဖံ ဝိမုတ္တိပုပ္ဖံ၊ လဘနံ လာဘော....
 တေန ဝိမုတ္တိပုပ္ဖလာဘေန အဓိဂမနေန။
 အပါဠာ၊ ၁။ ၂၅၇။ (-သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၁)။
 (၃) အမှောက် အာဟာရံ လဘနကာလံ
 အာစိက္ခယ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၅။ ဝတ္ထာလင်္ကာရာ-
 ဒီနိ လဘနဋ္ဌာနေ နိဗ္ဗတ္တံ ဒဿေတံ ဝုတ္တံ။
 မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၄။ (-သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၃၄။ ပေတ၊ ဌ၊ ၆၇)။ (၄) ယထာရူစိ
 ဝတ္တံ၊ လဘနတော နိရာသကံဒူတော။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၂၄၉။ အနုတ္တဿ နာမဿ လဘနတော....
 လဘနတတိ အတ္ထော။ အနုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၃၇-၉။

လဘနက (န) [လဘန+က] (၁) ရအပ်သော
 (ဝတ္ထု)။ (၂) ရခြင်း။ (၁) ပါတောဝ
 အတ္တနော လဘနကနိယာမေန ခါဒနိယ-
 ဘောဇနိယံ သံဝိဓာယ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။ ဥတ္တိဋ္ဌ-
 ပိဏ္ဍောတိ ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓါရေ ဃရေ ဃရေ
 ပတိဋ္ဌိတွာ လဘနကပိဏ္ဍော။ ထေရီ၊ ဌ။
 ၂၄၉။ (၂) လဘနကဝရ- ကြည့်။

လဘနကနိယာမ (ပု) [လဘနက+နိယာမ]
 ရအပ်သော နည်း။ လဘနက-ကြည့်။

လဘနကပိဏ္ဍ (ပု) [လဘနက+ပိဏ္ဍ] ရ-ခံယူ
 -အပ်သော-ဆွမ်း-ထမင်း။ လဘနက-
 ကြည့်။

လဘနကဝရ (ပု) [လဘနက+ဝရ] ရခြင်းဟု
 သောဆု၊ ရသောဆု။ ဣမဿ မဓုရရသံ ပေသေ-
 တံ လဘနကဝရံ ဂဏှာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၀၇။

လဘနကာလ (ပု) [လဘန+ကာလ] ရရာ-
 အချိန်-အခါ-ကာလ (ရချိန်)။ လဘန (၃)
 ကြည့်။

လဘနဋ္ဌာန (န) [လဘန+ဋ္ဌာန] ရရာ- အရပ်
 ဋ္ဌာန။ လဘန (၃) ကြည့်။

လဘနတ္ထ (န) [လဘန+တ္ထ] ရ-တတ်သည်၏
 အဖြစ်-ခြင်း။ လဘန- (၄) ကြည့်။

လဘနဒိဝေ (ပု) [လဘန+ဒိဝေ] ရ-ရာ-
 သည့်-နေ။ လဘနဒိဝေသေ ပန ယာဝဒတ္တံ
 လဘတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၁။

လဘနနိမိတ္တဒါယက (တိ) [လဘန +နိမိတ္တ +
 ဒါယက။ ထိ - ဌိ ဒါယံကာ။] ရခြင်း၏
 အကြောင်း နိမိတ်ကို ပေးတတ်သော၊ သူ။
 သမထဿ လဘနနိမိတ္တဒါယကံ သပ္ပုရိသံ
 ပယိရူပါသိတွာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၇၇။

လဘနဘာဝ (ပု) [လဘန+ဘာဝ] လဘနတ္ထ
 -ကြည့်။ တေသံ ဝတ္ထပဋိဝတ္တံ ကာတံ လဘန-
 ဘာဝေါပိ သာဓုယေဝ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၆။

လဘနသီလ (တိ) [လဘန + သီလ] ရခြင်း
 အလေ့အထရှိသော၊ ရလေ့ရှိသော။ လဘန
 သီလော ဝါလာဘီ။ ကိ* လဘနသီလော?
 ရူပဇ္ဈာနာနိတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၁။

လဘနာကာရ (ပု) [လဘန+အာကာရ] ရပုံ
 အခြင်းအရာ။ လဘနာကာရမဿ ကရိဿာမိ။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၁၇။

လဘနိယ (တိ) [လဘ + အနိယ] ရ - သိ -
 အပ်သော၊ ရ-သိ-ခြင်းငှါ-တတ်ကောင်း-
 စွမ်းနိုင်-သော။ အမတံ အဇ္ဇာပိ စ လဘနိ-
 ယမိဒံ။ ထေရီ၊ ၄၃၄။ အဇ္ဇာပိ စ လဘနိယံ
 ဣဒါနိ အဓိဂမနိယံ အဓိဂစ္ဆံ သက္ကာ။ ထေရီ၊
 ဌ၊ ၂၆၇။

လဘန္တ (တိ) [လဘ + အ + အန္တ။ ထိ - ဌိ
 လဘန္တိ။] ရသော၊ သူ။ လဘတိလည်း ကြည့်။
 လဘန္တော ဝါ သပ္ပုယာနိ ဘောဇနာနိ။ အံ၊
 ၁။ ၁၁၇။ လဘန္တော ဝါ အလဘန္တော ဝါ
 အရိယာယ ယာစနာယ ယာစတိတိ အတ္ထော။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၄။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၇၇)။

လဘန္တိ (ကြိ) [လဘ+အ+အန္တိ] (၁) ရကုန်
 ၏။ (၂) ရောက်ကုန်၏။ (၁) လဘန္တတ္ထေ
 ပဒက္ခိဏေ (အံ၊ ၁။ ၁၆၉) တိ ပဒက္ခိဏော

ဝစိုအတ္ထေယေဝ လဘန္တိ။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၄၅။
လဘန္တိ (ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၇၀။) တံ တကြဝါသိနော
ဘိက္ခူ။ လဘန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၂။ (၂)
လဘတိ (၂) -ကြည့်။

လဘန္တ (ကြိ) [လဘ+အ+အန္တ] ရစေကုန်
သတည်း။ လဘန္တ လဘဘကာမာ။ သံ၊ ၁။
၄၀၂။ မနုညံ ဘောဗနံ သဗ္ဗံ၊ လဘန္တ မမ
စေတဘာ။ အပ၊ ၁။ ၅။ မမ စိတ္တေန လဘန္တ၊
မမ ပုညိဒ္ဓိယာ လဘန္တ၊ တိ အတ္ထော။ အပ၊
၄။ ၁။ ၁၂၄။

လဘန္တေ (ကြိ) [လဘ+အ+အန္တေ] ရကုန်၏။
လဘန္တေ တာဒိသံ သုတံ။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၁၅။

လဘမာန (တိ) [လဘ+အ+မာန] (၁) ရသော၊
သု။ (၂) ရအပ်-ထင်ရှားရှိ-သော။ (၁)
ကိဝစိရေန ခေါ ဘန္တေ ဘိက္ခု တထာဂတံ
ဝိနာယကံ လဘမာနော.... အနဂါရိယံ ပဗ္ဗ-
ဇန္တိ။ မ၊ ၂။ ၂၉၇။ (-ပဋိသံ၊ ငွ၊ ၁။ ၄၉။ ဇာ၊
ငွ၊ ၂။ ၃၅၅။) (၂) သဗ္ဗိတ္ထိယော ကရေ ပိပံ၊
လဘမာနေ နိဝါတကေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၃။ လဘ-
မာနေတိ လဗ္ဗမာနေ၊ ဘံဝိဇ္ဇမာနေတိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၅။ ၄၇၂။

လဘမာနမနုဿ (ပု) [လဘမာန + မနုဿ]
ရသောလူ။ မဟာသေဋ္ဌိ နိဝါပံ လဘမာန-
မနုဿေ သလ္လက္ခေန္တော.... နိဝါပံ အဒါသိ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၀။

လဘယတိ (ကြိ) [လဘ+ဏယ+တိ] ငြင်းခုံ၏။
လဘေတိ-ကြည့်။

လဘသိ (ကြိ) [လဘ+အ+သိ] (သင်)ရ၏။
ယော တံ န လဘသိ ပဏိတာနိ ဘောဇနာနိ
ဘုဋ္ဌိတံ ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၄၁။

လဘသေ (ကြိ) [လဘ+အ+သေ] လဘသိ-
ကြည့်။ လဘသေ ဝိပုလံ သုခံ။ အပ၊ ၁။
၄၀၁။ န ဟိ လဘသေ နိသေကေ (ဇာ၊ ၁။

၆၃)န္တိ မာဒိသံ ပန ပသယု အဘိဘဝိတွာ
နိသေကေ န တာဝ လဘသိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၀၁။

လဘဿ (ကြိ) [လဘ+အ+ဿ] (သင်) ရပါ
စေ၊ ရပါစေသတည်း။ နိဗ္ဗာနဉ္စ လဘဿ။
ထေရီ။ ၄၂၇။ မဟန္တံ တုယံ၊ တံ လဘဿ
ယထိစ္ဆိတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၀။ (-အပ၊ ၂။ ၁၇၇။)

လဘာပက (တိ) [လဘ+ဏာပေ+ဏု] ရ-
သိ-စေတတ်သော။ သဗ္ဗထာ လဘာပကဿ
ပဋိဝေဓာနရူပတာ ဒေသနာဉာဏဿ
အသက္ကုဏေယျာတိ ဒီပေတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၀။

လဘာပန (န) [လဘ+ဏာပေ+ယု= လဘာ-
ပန+တ္ထ။ ဘာဝလောပ။ မောဂါ၊ ၄။ ၁၂၃။]
(၁) ရစေတတ်သည်၏အဖြစ်။ (၂) ရစေခြင်း။
(၁) ဝေဒဿ လဘာပနတော ဝေဒလ္လသညာ
ပတိဋ္ဌိတာ။ နေတ္ထိ၊ ငွ၊ ၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၉၄။
(၂) အတ္ထဝေဒဓမ္မဝေဒဿေဝ လဘာပနေန
သာတမရုရဓမ္မာမတရသုပသံဟရဏတော။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၆၅။

လဘာပိတ (တိ) [လဘ+ဏာပေ+တ] ရစေ
အပ်သော။ ယဒဂ္ဂေန ပညာ ဝိညာဏေန
သဒ္ဓိံ သမ္ပယောဂံ လဘာပိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၆၄။

လဘာပေတဗ္ဗ (တိ) [လဘ + ဏာပေ + တဗ္ဗ]
ရစေအပ်သော။ သဗ္ဗာပိ ဟိ တာ ကာမဓာတု-
တောဝ နိဟရိတွာ နိဟရိတွာ လဘာပေတဗ္ဗာ
အဋ္ဌာရသဓာတုယောဝ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ငွ၊
၂။ ၇၁။ လဘာပေတဗ္ဗာတိ စက္ခုဓာတာဒိဘာဝံ
လဘမာနာ ဓမ္မာ နိဟရိတွာ ဒဿနေန
လဘာပေတဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၅။

လဘာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [လဘ+ဏာပေ+တိ]
ရ-ဖြစ်-စေ၏။ တဿာ တံ အတ္တနော ဝိပါကံ
အဓိပတိံ လဘာပေတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊
ငွ၊ ၁။ ၃၃၀။ အရိယဖလပဋိလာဘကရတ္တာ ဝါ

အရိယံ ဖလံ လဘာပေတိ ဇနေတိတိ
အရိယော။ ဒီ၊ ဇီ၊ ။၃၄။ မူလဇီ၊ ၂။၇၁။
လဘာပေတိ- အဘိ၊ ဌ။၁။၃၀။ ဒီ၊ ဇီ၊ ၂။
၄၄။ လဘာပေမိ-စရိယာ၊ ဌ။၁၂။ လဘာ
ပေသိ- ဇာ၊ ဌ။၄။ ၁၆။ လဘာပေသုံ-ဇာ၊
ဌ။၆။၈၃။ လဘာပေသံ-ဇာ၊ ဌ။ ၃။၄၁။
လဘာပေသသိ-ဇာ၊ဌ။၅။၃၈။

လဘာပေတုံ (ကာ၊ကြိ၊ဝိ) [လဘ+ဏာပေ+
တုံ] ရစေခြင်းငှါ။ အတ္တနော ဝိပါကံ အဓိ-
ပတိ လဘာပေတုံ န သက္ကောန္တိ။ အဘိ၊
ဌ။ ၁။၃၂။

လဘာပေတွာ (ကာ၊ကြိ၊ဝိ) [လဘ+ဏာပေ+
တွာ] ရစေပြီး၍။ ။ထေရော...သဒ္ဓါပရိလဘာံ
လဘာပေတွာ။ အံ၊ဌ။၁။၂၃။

လဘာပေမိ (ကာ၊ ကြိ) [လဘ+ဏာပေ+မိ]
(ငါ)ရစေ၏။ ဓနံ လဘာပေမိတိ ဝါ တဿ
စိန္တာနုဝတ္တနံ။ စရိယာ၊ဌ။၁၂။ ၃။

လဘာပေသိ (ကာ၊ကြိ) [လဘ+ဏာပေ+ထံ]
(ငါ)ရစေပြီ။ အဟံ တံ..ဇီဝိတံ လဘာ-
ပေသိ။ဇာ၊ဌ။၃။၄၁။

လဘာပေသိ (ကာ၊ကြိ) [လဘ+ဏာပေ+ဤ]
ရစေပြီ။ ရညော မုခံ ဥဒကေန သိဉ္စိတွာ
သတ်လဘာပေသိ။ ဇာ၊ဌ။၄။၂၁-၆။

လဘာပေသုံ (ကာ၊ကြိ) [လဘ+ဏာပေ+ဥံ]
ရစေကုန်ပြီ။ အမစ္စာ အာဂန္တာ တဿ...
ဟတပါဒေ ပရိမဇ္ဇိတွာ သညံ လဘာပေသုံ။
ဇာ၊ဌ။၆။၈၃။

လဘာပေသသိ (ကာ၊ကြိ) [လဘ+ဏာပေ+
သသိ] (သင်) ရစေ-အံ-လတ္တံ-လိမ္မိမည်။
မမ ဇီဝိတံ တံ လဘာပေသသိ။ ဇာ၊ဌ။၅။
၃၈။

လဘာမ (ကြိ)[လဘ+အ+မ] (၁) (ငါတို့)
ရကုန်၏။ (၂) (ငါတို့) ခံစားကုန်၏။ (၃)

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၈-ပ-မ-သ-စ

န မယံ အာဂုသော ဇီဝရံ လဘာမ။ ဝိ၊ ၂။
၃၂။ထေရေ ဒဋ္ဌံ န လဘာမာဝိ၊ဌ။၁။၆၀။
(၂)ယထာ မယံ ဒုဂ္ဂတာ ဒုက္ခိတာ န
သုခံ လဘာမာဝိ၊ဌ။၂၀။

လဘာမ (ကြိ) [လဘ+အ+မ-ဓမ္မေ။
(တနည်း)လဘ+အ+မ။ကာလဝိပလ္လာသ။]
(ငါတို့) ရကုန်-အံ-လတ္တံ-လိမ္မိမည်။ စုဝ
မတ္တသံဒ္ဓိ လဘာမ။ ဗုဒ္ဓဝိ၊၃၀။ လဘာ-
မာတိ လဘိဿာမ။ဗုဒ္ဓဝိ၊ဌ။၅။

လဘာမသေ (ကြိ)[လဘ+အ+မသေ။သေ-ကား
အာဂုမံနိတိ၊သုတ္တံ။၁၁၀။](ငါတို့)ရကုန်၏။
ယေသံ ဖေတု လဘာမသေ။ ခုဒ္ဒက။၈။
ပေတ။၁၂။ လဘာမသေတိ လဘာမ။
ခုဒ္ဒက။ဌ။၁၇။ လဘာမသေတိ ဤဒိသံ-
သမ္ပတ္တိ ပရိလဘာမ။ ပေတ။ဌ။၂။

လဘာမိ (ကြိ) [လဘ+အ+မိ] (ငါ) ရ၏။
နာဟံ လဘာမိ ဘတ္တဂေ အဂ္ဂိသနံ အဂ္ဂိ-
ဒကံ အဂ္ဂပိဏ္ဍိ။ မာ၊၃၄။ လဘာမိ ပစ္စတ္တံ
၁ မထ (မာ၊၃၉)။ အတ္တနော စိတ္တေ
သမထံ လဘာမိတိ အပ္ပော။ မာ၊ဌ။၂။၂၉။

လဘိ (ကြိ) [လဘ+ထံ] (ငါ) ရပြီ။ သမံ
စိတ္တဿန လဘိ။ထေရီ၊၃၈။ အရညံဂတော
ကိဉ္စိ န လဘိ။ ဓမ္မာ၊ဌ။၂။၂၀။

လဘိသု (ကြိ) [လဘ+ဥံ] ရကုန်ပြီ။ဝဿု-
ပဂတာ ဘိက္ခု။န လဘိသု ဘောဇနဿ-
ယာဝဒတ္တံ ပါရိပူရိ။ ဝိ၊၃။၂၀။တေ ပဌမ
ဆရေယေဝ ဥဠုကံမတ္တံ ဥဏှယာဂံ လဘိသု။
ဝိ၊ဌ။၁။၁၃၄။

လဘိ (ကြိ) [လဘ+ဤ]မပြီ။ ဘဂဝန္တံ လဘိ
ကာလေန ကာလံ ဒသ နာယ။ အံ၊၃။၅၃။
ဘဂဝန္တံ ပူဇေတွာ တံ ဒိဝသံယေဝ သဗ္ဗဋ္ဌကံ
လဘိမိလိန္ဒ။၂၈။

လဘိဘ (ဘိ) [လဘ+တ]ရ-သိမ်းဆည်း-အပ်
သော။ ဘေသကေန နာမ ယက္ခေန လဘိ-

တက္ကာ ပရိဂ္ဂဟိတက္ကာ .. အရညေ။ ထေရေဋ္ဌာ
၁။၇၇။

လဘိတဗ္ဗ(တိ) [လဘ+တဗ္ဗ+လဗ္ဗ-သံ။] (၁)
ရအပ်လတ္တံ့သော။ (၂) ရအပ်ဆဲဖြစ်သော။
(၃) ရ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၄)
ရအပ်ရာ(ဌာန)။ (၁) လဘိတဗ္ဗံ လဘိတဗ္ဗံ
ပိဝရာဒိဝတ္ထံ။ ဣ.ခါ။၁၇၇။ (၂) တံ လဒ္ဓါနံ
ဝါ လဘိတဗ္ဗာနံ ဝါ အတ္တနော သမ္ပတ္တိနံ
နိဂ္ဂဟနလက္ခဏံ။ အဘိဋ္ဌာ၁။၂၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၀၀။ (၃) မယာ လဘိတဗ္ဗံ လဘထာ မယာ
ဝသံတဗ္ဗဌာနေ ဝသထ။ အဘိဋ္ဌာ၊ ၂။၄၉၃။
ပဋိသံဋ္ဌာ၊ ၂။၃၀။ ဝေရူပဋိ ဒုက္ခံ ပုရိသေန
လဘိတဗ္ဗမေဝ။ ဇာ၊ ၅။၉၉။ (၄) လဘိတဗ္ဗ-
ဌာန (၂) ကြည့်။

လဘိတဗ္ဗစိဝရ (န) [လဘိတဗ္ဗ+စိဝရ] ရအပ်
သောသင်္ကန်း။ စိဝရလာဘန္တိ လဘိတဗ္ဗစိဝရံ။
သာရတ္ထ၊ ၃။၁၂၅။

လဘိတဗ္ဗဌာန (န) [လဘိတဗ္ဗ+ဌာန] (၁)
ရအပ်သော-အရာ-အရပ်-ဌာန။ (၂) ရအပ်
ရာ-အရပ်-ဌာန။ (၁) တေဋ္ဌိ လဘိတဗ္ဗ-
ဌာနံ ဝါ အလဘိတဗ္ဗဌာနံ ဝါ ယုတ္တဌာနံ ဝါ
အယုတ္တဌာနံ ဝါ န ဇာနာတိ။ ဓမ္မ၊ ၅။၁။
၁၇၇။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လဘိတဗ္ဗဌာနဂမန (န) [လဘိတဗ္ဗဌာန+ဂမန]
ရအပ်ရာ- အရပ်- ဌာန-သို့ သွား ခြင်း။
“အသုကသ္မိ” (အမုကသ္မိ) နာမ အာဝါသေ
ပစ္စယာ သုပဘာ” တိ လဘိတဗ္ဗဌာနဂမနေန
ဝံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၀၉။ အံ၊ ၅။ ၂၆၃။

လဘိ.ဗ္ဗမေုကထာ (ထိ) [လဘိတဗ္ဗ+မေု-
က.ဘ] ရအပ်သော တရားကေား။ ဘဂဝ-
တော သန္တိကာ လဘိ.ဗ္ဗမေုကထာယ
ကာရဏံ။ ဒီ၊ ၃။၂၇၇။

လဘိတဗ္ဗပိဏ္ဍ (ပု) [လဘိတဗ္ဗ+ပိဏ္ဍ] ရ-အပ်-
သင့်-ထိုက်-သော-ဆွမ်း-ထမင်း။ ဥတ္တိဋ္ဌ-

ပိဏ္ဍန္တိ ဥပတိဋ္ဌိတော လဘိတဗ္ဗပိဏ္ဍံ။ ဇာ၊ ၄။
၄။၄၇၀-၁။ (သာရတ္ထ၊ ၂။၄၂၇)။

လဘိတဗ္ဗပိဏ္ဍပါတ (ပု) [လဘိတဗ္ဗ+ပိဏ္ဍပါတ]
လဘိတဗ္ဗပိဏ္ဍ-ကြည့်။ ဘိက္ခာစ. ဝေ အသမ္ပဗ္ဗ-
မာနေတိ ဂေါစရဂါမေ ဘိက္ခာယ စရိတော
လဘိတဗ္ဗပိဏ္ဍပါတ အသမ္ပဗ္ဗန္တေ။ သာရတ္ထ၊
၂။၂၇၀။

လဘိတဗ္ဗဘာဂ (ပု) [လဘိတဗ္ဗ+ဘာဂ] ရ-အပ်
-သင့်-ထိုက်-သောအဖို့။ ဝိနယေ ပကတ-
ညနာ အာရိယေန လဘိတဗ္ဗဘာဂေါ
အယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၅။

လဘိတုံ (ကြိ.ဝိ) [လဘ+တုံ။ လဒ္ဓါ-ကြည့်။]
ရခြင်းငှါ။ အတ္တနာ သစေ အညသ္မိဂါမေ
သက္ကာ ဟောတိ ဘိက္ခာ လဘိတုံ။ ဝိ.သင်္ဂဟ။
၂၇၂။ (-မာဋ္ဌ၊ ၂။၆၀)။

လဘိတ္ထ (ကြိ) [လဘ+တ္ထ] ရကုန်ပြီ။ အပိ ကိဋ္ဌိ
လဘိတ္ထ။ မိလိန္ဒ။ ၇။ အပိ ဘန္တေ ဘိက္ခံ
လဘိတ္ထ။ အံ၊ ၅။၁။ ၁၄၅။ (-၁၉၇)။

လဘိတော (ကြိ.ဝိ) [လဘ+တော] (၁) ရ၌။
(၂) ရောက်၍။ (၁) ဘဒြိ အဿာဇာနိယံ
လဘိတော။ မ၊ ၂။၁၀၉။ လဘိတော (ဝိ.ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၄၂) တိ ယော နံ ဝါသေတံ။ ဟဿ ဟတ္ထ-
တော လဘိတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၇။ (၂)
လဘိတော (မဟာနိ။ ၂၉၀) တိ စိတ္တေန ပံပု-
ဏိဘော။ မဟာနိ.ဋ္ဌ။ ၃၅၅။

လဘိတောန (ကြိ.ဝိ) [လဘ+တောန] ရ၍၊ တစ်
ဖန်ရ၍။ တ တော ဘဒ္ဒံ လဘိတောနာ (ထေရီ။
၃၉၀) တိ ဝေ....သဒ္ဓံ ပဋိလဘိတော။ ထေရီ.ဋ္ဌ။
၉၁။ သုဒ္ဓလ္လဘိ လဘိတောန။ ပဗ္ဗဗ္ဗံ ဝိနသ-
သနေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။

လဘိမ္မ (ကြိ) [လဘ+မ္မ] ရကုန်ပြီ။ အာမ
ဗြဟ္မဏာ လဘိမ္မာတိ။ မိလိန္ဒ။ ၇။ ဝိ.ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉။

လဘိမှာ (ကြိ) [လဘ+မှာ] ရကုန်ပြီ။ န မယံ
လဘိမှာ ပစ္စိမေ ကာလေ တထာဂတံ ဒဿ-
နာယ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂။ (-မ၊ ၄၊ ၄။ ၁၄၅)။

လဘိဿတိ (ကြိ) [လဘ+ဿတိ] (၁) ရ-
အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ (၂) ရောက်-အံ-
လတ္တံ-လိမ့်မည်။ (၃) မြင်-တွေ့-အံ-
လတ္တံ-လိမ့်မည်။ (၁) အသုကဒိဝသံ နာမ
သံဃော စိဝရာနိ လဘိဿတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။
(၂) လဘိဿတိ(အပ၊ ၁။ ၆၄) ဥပပဇ္ဇိဿတိ။
အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ (၃) လဘတိ (၃)-ကြည့်။

လဘိဿထ (ကြိ) [လဘ+ဿထ] (သင်တို့)
ရကုန်-အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ ဝိညာဏဉ္စ ဟိ
အာနန္ဒ နာမရူပေ ပတိဋ္ဌံ န လဘိဿထ။
ဒီ၊ ၂။ ၅၄။ ဣမံ ဘိက္ခံ သဗ္ဗကာလံ တုမေ
လဘိဿထ။ မိလိန္ဒ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။

လဘိဿန္တိ (ကြိ) [လဘ+ဿန္တိ] ရကုန်-အံ-
လတ္တံ-လိမ့်မည်။ ယေ ယေ လဘိဿ-
ဿန္တိ။ ထေရ။ ၄၄၂။ တဒါ ဘိက္ခံ၊ တာဒိသံ
ဣဒ္ဓိမန္တံ သဗြဟ္မစာရိံ ကုတော လဘိဿန္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၁။

လဘိဿသိ (ကြိ) [လဘ+ဿသိ] (သင်) ရ-
အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ အက္ခောဘံ အမိတံ
ဒုဿံ၊ လဘိဿသိ ယဒိစ္စကံ။ အပ၊ ၂။ ၃။
ယံ အညံ သာမိကံ ဣစ္စသိ၊ တံ လဘိဿသိ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၅၁။

လဘိဿာမ (ကြိ) [လဘ+ဿာမ] (ငါတို့)
ရကုန်-အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ န မယံ တံ
ဣတ္ထံ လဘိဿာမ။ ဝိ၊ ၁။ ၉၄။ ဧသိံ
အာဂတေ မယံ မဟာသက္ကာရံ ကာတံ
လဘိဿာမ။ သိ၊ ၄။ ၂။ ၆၅။

လဘိဿာမိ (ကြိ) [လဘ+ဿာမိ] (ငါ) ရ-
အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ ဣမံ၊ ခေါ်-အဟံ
အတ္တာဒါနံ အာဒိယမာနော လဘိဿာမိ

သန္တိဋ္ဌေ သံမ္ဘတ္တေ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၃၆။ ယထာ
ဓိပ္ပာယ် ငါ ဒါနံ ဒါတံ န လဘိဿာမိ။ မ၊ ၄။
၂။ ၄၂။

လဘံ (ကြိ) [လဘ+ဉံ] ရကုန်ပြီ။ အဗ္ဘက္ခာနံ
လဘံ သဗ္ဗေ သုန္နရိကာယ ကာရဏာ။ အပ၊
၁။ ၃၄၈။

လဘေ (ကြိ) [လဘ+အ+မိ။ မိ ဝိဘတ္တိယာ
ကောရော။] (ငါ) ရ၏။ ပါနီယံ န လဘေ
ပါတု (ပေတ။ ၁၃၀) နှိ ပိပါသာဘိဘူတာ
တတ္ထ တတ္ထ ဝိစရန္တိ ပါနီယမ္ပိ ပါတံ န
လဘာမိ။ ပေတ၊ ၄။ ၂။ ၁။ န စ လဘေ ပိဏ္ဏ
(ထေရ။ ၂၇၂) နှိ အဟံ ပိဏ္ဏပါတမတ္တမ္ပိ န
လဘာမိ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။

လဘေ (ကြိ) [လဘ+အ+ယျေ။ ယျေ
ဝိဘတ္တိယာ ကောရော။] ရရာ၏။ ကထံ
ဝဉ္စ၂ာ လဘေ ပုတ္တံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၉၆။ အာဟုတံ
လဘေ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၆။ တတော ကိဉ္စိ
ဒေယျဓမ္မံ လဘေယျ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၃၁။
လဒ္ဓဒ္ဓါရော လဘေ ဒ္ဓါရ (ဇာ၊ ၂။ ၂၉၁) နှိ
အဟံ...ပုနပိ ဒ္ဓါရံ လဘေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။

လဘေ (ကြိ) [လဘ+အ+ယျေ+မိ။ ယျေ+မိ-
ကို။ -ပျ] (ငါ) ရ-ခံစား-ရာ၏။ ဇီဝန္တော
န သုခံ လဘေ။ သိ၊ ၁။ ၄၈-၉။

လဘေ (ကြိ) [လဘ+အ+ယျေ။ ယျေ-ကို
-ပျ] (ငါ) ရရာ၏။ ယဒိဟံ လဘေ (စရိ-
ယာ။ ၃၉၆) တံ ယဒိ အဟံ ကိဉ္စိ ဒက္ခိဏေယျ
အဇ္ဇ လဘေယျ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၀၆။

လဘေတိ (ကြိ) [လဘ+ဧက+တိ] ငြင်းခုံ၏။
လဘ အာဘဏ္ဏနေ လဘေတိ။ လဘယတိ။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၃၁။

လဘေထိ (ကြိ) [လဘ+ဧ+ယျေ။ ပုရိသ-
ဝိပလ္လာသ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၉၉။] (ငါ) ရလို
၏။ ရချင်၏။ ပုတ္တံ လဘေထိ ဝရဒံ။ ဇာ၊ ၂။

၃၁၂။ လဘေထာတိ လဘေယံ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။
၂၄၆။

လဘေထ (ကြိ) [လဘ+အ+ယောသိ။
ယောသိ-ဂ-ထေ-ပူ။] (သင်) ရာဇာဏ်။
အတ္ထာဒနံ ယေန တဝံ လဘေထ။ ပေတ။
၁၇၅။ တံ အတ္ထာဒနံ လဘေထ လဘေယျာသိ။
ပေတ၊ ငွ၊ ၂၁၃။

လဘေထ (ကြိ) [လဘ+အ+ထေ] (၁)
ရာဇာဏ်။ (၂) ရောက်ရာဇာဏ်။ (၁) လဘေထ
ဩတာရ (မ၊ ၁။ ၄၁၀)။ လဘေထ ဆံနံ၊
ကလေသုပ္ပတ္တိယာ အာရမ္မဏံ ပစ္စယံ လဘေ-
ယျာတိ အတ္ထော။ မ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၁၄။ လဘေထ
ဩတာရ (မ၊ ၃။ ၁၃၇)။ လဘေယျ ပဝေ-
သ၊ မ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၀၃။ (-ဥပါန၊ ၁၅။ ၂။ ၅။
၄။ ၂၉၂)။ (၂) ဓမ္မေ ဌိတော ကိန္တိ လဘေ-
ထ ဒုက္ခ (ဝိမာန။ ၁၂၂)။ ဒုက္ခံ လဘေထ
ပါပုဏေယျ။ ဝိမာန၊ ငွ၊ ၃၂၇။

လဘေထော (ကြိ) [လဘ+အ+ထော]
(သင်) လေတ္တံ။ ကိ လဘေထော (သုတ္တနိ။
၄၀၉)။ တိ ပဋိမလ္လံ ကိ လဘိဿသိ။ သုတ္တနိ။
ငွ၊ ၂။ ၂၅၇။

လဘေမု (ကြိ) [လဘ+အ+ယောမ။ ယောမ
ကို ခေ-ပူ။ နိတိ။ သုတ္တံ။ ၁၀၇၀။ နိရုတ္တိ။
၅၇၃။] (ငါတို့) ရကုန်ရာဇာဏ်။ ပုတ္တံ လဘေမု
ဇိဝိတ (ဇာ၊ ၁။ ၃၁၁)။ အပ္ပေဝ န-မပုတ္တဿ
ဇိဝိတံ လဘေယျာမ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၄။ ၃၇၅။

လဘေယံ (ကြိ) [လဘ+အ+ယေ] (ငါ)
ရာဇာဏ်။ ရာဇာဏ်။ လဘေယျာဟံ ဘန္တေ ဘဂ-
ဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇံ။ လဘေယံ ဥပ-
သမ္ပဒံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၇။ လဘေယျာဟန္တိ လဘေယံ
အဟံ။ အာယာစနဝစနမေတံ။ သာရတ္ထ။
၃။ ၁၇၂။

လဘေယျ (ကြိ) [လဘ+အ+ယေ] (၁)
ရုဇာဏ်။ (၂) နောက်ရာဇာဏ်။ (၁) ပရိဘောဂံ

ဝါ လဘေယျ။ ပဋိသင်္ခါရံ ဝါ လဘေယျ။
ဝိ၊ ၂။ ၂၀၅။ လဘေယျာ (မ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၄၀)။ တိ
အဓိပတ္တေယျ။ မ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၄၅။ (၂) လဘေယျ
(အပ၊ ၁။ ၂၂) ပီပုဏေယျာတိ အတ္ထော။
အပ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၆၂။

လဘေယျာထ (ကြိ) [လဘ+အ+ယောထ]
(သင်တို့) ရကုန်ရာဇာဏ်။ အပ္ပေဝ နာမလဘေ-
ယျာထ ဘဂဝတော သမ္ပါခါ ဓမ္မိ ကထံ
သဝနာယ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၁၆။ အံ၊ ၂။ ၄၄၂။

လဘေယျာမ (ကြိ) [လဘ+အ+ယောမ]
(ငါတို့) ရကုန်ရာဇာဏ်။ ရလိုပါကုန်ရာဇာဏ်။ လဘေ-
ယျာမ မယံ ဘန္တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ
ပဗ္ဗဇံ။ လဘေယျာမ ဥပသမ္ပဒံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၂။
လဘေယျာမာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၁၆)။ တိ ကုဏာ-
လဿ သန္တိကာ ပိသဝစနံ လဘေယျာမ။
ဇာ၊ ငွ၊ ၅။ ၄၅၃။

လဘေယျာသိ (ကြိ) [လဘ+အ+ယောသိ]
(သင်) ရာဇာဏ်။ သာမဏေရ တံ မဟာပုညော
ကမ္မလံ လဘေယျာသိ။ ဓမ္မ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၃၃။ တံ
အတ္ထာဒနံ လဘေထ လဘေယျာသိ။ ပေတ၊
ငွ၊ ၂။ ၂၁၃။

လဘေယျ (ကြိ) [လဘ+အ+ယေ] ရကုန်ရာ
ဇာဏ်။ မာတုပိတုဇေဝ ဝါ နုဿ လဘေယျ။
မ၊ ၂။ ၃၉၇။ နော စေ ဗဟိသိမံ ဂန္တိ
လဘေယျ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၆၂။

လမ္ဗ (တိ) [လဗိ+အ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၁၂၄။
လမ္ဗ-သံ။ လံဗ-ပြာ၊ လမ္ဗ-အဗ္ဗမာဂဓိ။] (၁)
တံရန္တံ-တံလံ-တံလံ တံလျား- ဆွ- ကျ-
သော။ ရှည်-ရှည်လျား-သော။ (န) (၂)
တံလျား-ဆွ-ကျ-သော အင်္ဂါဇာတ်။ ရှည်
-ရှည်လျား-သော အင်္ဂါဇာတ်။ (၁)
လမ္ဗကဏ္ဍ။ လမ္ဗတ္တန တို့-ကြည့်။ (န) (၂)

လမ္ဗက (တိ) [လဗိ+က။ လမ္ဗ+က။ လမ္ဗက
-သံ။] (၁) တံလျား-ကျ-ဆွ-သော။

(၂) တွဲလျား-ချ-ဆွဲချိတ်-အပ်သော။
 (ပ) (၃) (ဟိမဝန္တာတောင်အနီးရှိ)လမ္မက-
 မည်သော(တောင်)။ (၁)(၂) လမ္မကဒါမ-
 ကြည့်။ (ပ)(၃) လမ္မကော နာမ ပဗ္ဗတော။
 အပ.၁။၁၆။၂၂။ အပ.၂။၁၀၀။ ထေရဂဠာ
 ၁။၁၂။ ထေရဂဠာ ၂။၃၇။

လမ္မကဏ္ဍ (တိ) [လမ္မ+ကဏ္ဍ။ လမ္မာ ကဏ္ဍာ
 ယသ္မာတိ လမ္မကဏ္ဍော။ ကပ္ပဒ္ဓါမာ လမ္မကဏ္ဍ
 -သံ။] တွဲလျားကျ-ရှည်-သော နား ရှိ
 သော။ ယထာ “လမ္မကဏ္ဍော”တိ ဒဠဗ္ဗံ။
 ကဒါ၊ ဣသိ၊ ၃၀၆။ (-ဇာ၊ ဠာ၊ ၁။ ၁၇၀။ ဇာ၊
 ဠာ၊ ၂။ ၁၇၀။)

လမ္မကဏ္ဍဗဒ္ဓ (တိ) [လမ္မကဏ္ဍ+ဗဒ္ဓ] တွဲလျား
 ကျ-ရှည်-သော နား၌-ပွဲထား-ဝတ်ဆင်-
 အပ်သော။ ပါမဂ်သတ္တံ ဝိယ လမ္မကဏ္ဍဗဒ္ဓံ။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၆၉။ (ဒါ၊ ဠာ၊ ၂။ ၃၄၁ - ၌ကား
 အာလမ္မကဏ္ဍာဒ္ဓံ-ဟု ပါ၌ရှိသည်။ တွဲလွဲကျ
 သော နားပျဉ်းကို၊ (ဝါ) နားသားကို။
 မူလဋီ၊ ၂။ သျ။)

လမ္မကဒါမ (န) [လမ္မက+ဒါမ] (၁) တွဲလျား
 -ကျ -ဆွဲ- သော- ပန်းဆိုင်- ပန်းကုံး။
 (၂) တွဲလျား-ချ-ဆွဲချိတ်-အပ်သော-
 ပန်းဆိုင်-ပန်းကုံး။ (၁)(၂) မတ္တကဒါမန္တိ
 မောသနာဒိမတ္တကေ လမ္မကဒါမံ။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၃၇။

လမ္မစုဠက (ပ) [လမ္မ+စုဠ+က] လမ္မစုဠက
 မည်သော။ သူ - (မင်းစား၊ မင်းမူထမ်း)။
 ဇာနာသိ တွဲ ကောလိယာနံ လမ္မစုဠက
 ဘဇေတိ။ သံ၊ ၂။ ၅၂။

လမ္မတိ (ကြိ) [လမ္ပိ+အ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု၊
 ၁၂၄။ လမ္မတေ-သံ။ လံဗေဇု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာ-
 ဂဓိ။] (၁) တွဲရရွဲ-တွဲလွဲ-တွဲလဲ-တွဲလျား-
 ဆွဲ-ကျ-၏။ (၂) ဆိုင်းတွဲ-နှံ့-နှေး-လေး
 ကန်-ဖင့်နှံ့-၏။ (၁) မဏိကဏ္ဍေ သု လမ္မတိ။

ဇာ၊ ၁။ ၁၅၄။ ဇာ၊ ဠာ၊ ၂။ ၂၉။ အင်္ဂဇာတံ
 ဒိသံ ဟောတိ လမ္မတိ။ ဝိ၊ ဠာ၊ ၁။ ၂၄။
 (၂) ပုဠော ခေါ ပန ပဉ္စာဘိနိတော ဟာ-
 ပေတွာ လမ္မိတွာ အပရိပူရံ... .. ပရဿ
 ငဏ္ဍိ ဘာသိတာ ယောတိ။ အံ၊ ၁။ ၃၈၉။
 (လမ္မဓာတ် ဘူဝါဒိ၊ အကမ္မက။ လမ္မတေ)
 (၁) အထက်၌ တွဲရရွဲ ချိတ်ဆွဲနေခြင်း။
 (၂) တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ငြိမ်သက်စပ်နေခြင်း။
 (၃) အောက်သို့ ဆင်းသက်ခြင်း။ (၄)
 နှံ့ မြုပ်ခြင်း။ (၅) နောက်ချန်နေခြင်း။
 (၆) ကြား-နှေး-ဖင့်နှံ့-ခြင်း။ (၇) အသံ
 ပြုခြင်း။ (ကောတ္ထု၊ ၂)။ (သကမ္မက)
 (၁) အကူအညီယူခြင်း ဆွဲမီခြင်း။ (အကမ္မ
 က) (၂) အထက်၌ တွဲရရွဲ ချိတ်ဆွဲနေခြင်း။
 (ပါကတ)။

လမ္မတိ- ဇာ၊ ၁။ ၁၅၄။ ဝိ၊ ဠာ၊ ၁။ ၂၄။
 လမ္မန္တိ-ထေရီ၊ ၄၁။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄။ ဝိ၊ ဠာ၊
 ၂။ ၂၇။ လမ္မန္တိ-ဇာ၊ ၂။ ၂၂။ လမ္မေယျ
 -သံ၊ ဠာ၊ ၂။ ၂၉။ လမ္မိ သု-ဇာ၊ ၂။ ၂၂။ ဇာ၊
 ဠာ၊ ၂။ ၁။ လမ္မိသတိ-ဇာ၊ ၂။ ၆၉။ ဇာ၊ ဠာ၊
 ၂။ ၃၂။

လမ္မတ္တန (တိ) [လမ္မ+ထန။ ထိ-၌ လမ္မတ္တနာ
 လမ္မတ္တနိ။ လမ္မတ္တနိ-သံ။] တွဲလျားကျ-
 ရှည်-သော-သားမြတ်-ရင်သား-ရှိသော
 သူ။ လမ္မတ္တနော ငေဏိကတော။ ဇာ၊ ၁။ ၅၉။
 ဇာ၊ ဠာ၊ ၂။ ၁၆၉။ တထာ ဟိ ဒိသ ဂုံလိ တမ္မနဒိ
 လမ္မတ္တနာ.....ဝိစရန္တိ။ ဒါ၊ ဠာ၊ ၂။ ၁၅၆။ (ဤ၌
 အလမ္မတ္တနာ ဟု ရှိသင့်သည်။ သာရတ္ထ၊
 ၁။ ၂၇၄-ကြည့်။)

လမ္မတ္တနိ (ထိ) [လမ္မတ္တန+ဤ။ လမ္မတ္တနိ-သံ။]
 လမ္မတ္တန-ကြည့်။ န ပရမဂ္ဂပါတံ ပစ္ဆိသိသာ
 လမ္မတ္တနိ..... မ၊ ဠာ၊ ၂။ ၁၁၇။ လမ္မတ္တနိယာ
 ပသေ နိသိဒိတွာ၊ ဇာ၊ ဠာ၊ ၆။ ၃။

လမ္မန (န) [လမ္ပိ+ယု။ လမ္ပိ+ဏေ+ယု။
 လမ္မန-သံ။ လံဗေဇု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာ-ဂဓိ။]

(၁) တွဲရရွဲ-တွဲလွဲ-တွဲလဲ-တွဲလျား-ဆွဲ-
ချိတ်ထား-ခြင်း။ (၂) တွဲရရွဲ-တွဲလွဲ-တွဲလဲ-
-တွဲလျား- ဆွဲစေ- ကျစေ- ခြင်း။ (၁)
ဟတ္ထတလေ ဆိဒ္ဓိ ကတော ရက္ခေ လမ္ဗနတ္ထ
ရဇ္ဇံ ပဋိမ္မိတ္တာ၊ ရေိယာ၊ ဌ၊ ၂၄၃။ (၂) ဝိဂ္ဂ
နိဟရိတုတိ လမ္ဗနစာလနဝသေန မုခတော
နိက္ခာမေတွာ။ သံ၊ ဋီ၊ ။ ၂၁၅။

လမ္ဗနတ္ထ (ပု) [လမ္ဗန+အတ္ထ] တွဲရရွဲ-တွဲလွဲ-
တွဲလဲ-တွဲလျား- ဆွဲ- ချိတ်ထား- ခြင်း-
အကျိုး-အတွက်။ လမ္ဗန (၁) ကြည့်။

လမ္ဗန္တ (တိ) [လမ္ဗ+အ+အန္တ။ ထိ-ဌ် လမ္ဗန္တိ။]
တွဲရရွဲ-တွဲလွဲ- တွဲလဲ-တွဲလျား- ဆွဲ- ကျ
သော၊ သူ။ တေသု ဒိသ္မာန လမ္ဗန္တေ။ ဇာ၊ ၂။
၂၂၂။ (-ဩလမ္ဗန္တေ နာဂေ ဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ဌ၊
၇၁၀။) (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၃။)

လမ္ဗန္တိ (ကြိ) [လမ္ဗ+အ+အန္တိ] တွဲရရွဲ-တွဲလွဲ-
-တွဲလဲ-တွဲလျား-ဆွဲ-ကျ-ကုန်၏။ ထေဝိ-
ကိဝ လမ္ဗန္တိ နောဒကာ (ထေရီ၊ ၄၁၀) တိ...
ဝေဏယဏ္ဍကေ ဌပိတဉဒကဘညာ ဝိယ
လမ္ဗန္တိ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၁၉။ (-ဇာ၊ ၂။ ၂၃၄။
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၁၂။)

လမ္ဗန္တိ (ကြိ) [လမ္ဗ+အ+အန္တိ] တွဲရရွဲ-
တွဲလွဲ-တွဲလဲ-တွဲလျား-ဆွဲ-ကျ-ကုန်လော။
ရက္ခေဂေသု စ လမ္ဗန္တိ၊ ဝိတတာ တောရဏေသု
စ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၁။

လမ္ဗမာန (တိ) [လမ္ဗ+အ+မာန] တွဲရရွဲ-
တွဲလွဲ-တွဲလဲ-တွဲလျား- ဆွဲ- ကျ- သော၊
သူ။ သော လမ္ဗမာနော နရကေ ပပါတေ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၉၇။ သော လမ္ဗမာနောတိ သော
ကုရုနံ ကတ္တုသေဋ္ဌော တတိယဝါရေ လမ္ဗ-
မာနော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၁၄။ (-အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၃။)

လမ္ဗမာနဖလ (တိ) [လမ္ဗမာန+ဖလ] တွဲလျား
ကျသော အသီး၌သော။ ဖလိတကာလသ္မိ

ဟိ ကိ*သုကော လမ္ဗမာနဖလော
ဟောတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၀။

လမ္ဗာသုဘပယောရေ (တိ) [လမ္ဗ+အသုဘ+
ပယောရေ] တွဲလျားကျသည့်မတင့်တယ်သော
-ရင်သား-သားမြတ်-ရှိသော၊ သူ။ လမ္ဗာ-
သုဘပယောရေ။ အပ၊ ၂။ ၂၂၆။ ထေရီ၊ ဌ၊
၁၃၇။

လမ္ဗိ*သု (ကြိ) [လမ္ဗိ+ဉ*] တွဲရရွဲ-တွဲလွဲ-
တွဲလဲ-တွဲလျား-ဆွဲ-ကျ-ကုန်ပြီ။ ရက္ခေဂေသု
စ လမ္ဗိ*သု၊ ဝိတတာ တောရဏေသုစ။ ဇာ၊
၂။ ၂၂၁။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၀။)

လမ္ဗိက (န) [လမ္ဗိလ-ကြည့်။ ဒ. မ္ဗိလ=လမ္ဗိအ-
လမ္ဗိက။] လမ္ဗိကံ ကသာဂေါ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၇၃။
မဟာနိ၊ ၂၇၇။ စူဠနိ၊ ၂၉၁။ လမ္ဗိကံ လဘိ-
တုာ ကသဒဝံ ပရိယေသန္တိ။ မဟာနိ၊ ၁၀၇။
လမ္ဗိကန္တိ ပဒဏ(ဗေဏ?) မလက ကပိဋ္ဌသာ-
လဝါဒိ၊ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၀၀။

လမ္ဗိတ (တိ) [လမ္ဗိ+တ။ လမ္ဗိတ-သံ။ လမ္ဗိအ၊
လမ္ဗိယ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (က) တွဲလျား
-ဆွဲ-ကျ-သော။ (ခ) တွဲလျား-ဆွဲ-ချ-
အပ်သော။ လမ္ဗိတမုတ္တာဟာရ-ကြည့်။

လမ္ဗိတက ဒေဝ(ပု) [လမ္ဗိတက+ဒေဝ။ လမ္ဗိတက-
သံ။ လမ္ဗိအယ-ပြာ။ လမ္ဗိယ - အဒ္ဓမာဂဓိ။]
လမ္ဗိတက မည်သောနတ်၊ လမ္ဗိတကနတ်။
လမ္ဗိတက-ကြည့်။

လမ္ဗိတမုတ္တာဟာရ (ပု) [လမ္ဗိတ+မုတ္တာ+
ဟာရ။ ဟာရ - သဒ္ဓါ ပုလဲသွယ်ကိုဟော
သော်လည်း ဂါဟအနက်ကိုလည်း ဟောရ
ကား မုတ္တာသဒ္ဓါဖြင့်အထူးပြု၍ မုတ္တာဟာရ-
ဟုဆိုသည်။ ဓာန်။ ၂၈၆၊ ၁၁၁၆။] (က) တွဲလျား
-ဆွဲ-ကျ-သော-ပုလဲသွယ်-ပုလဲကုံး။ (ခ)
တွဲလျား -ဆွဲ- ချ-အပ်သော -ပုလဲသွယ်-
ပုလဲကုံး။ ဥရေ လမ္ဗိတ မုတ္တာဟာရေ ဝိယ။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၉။

လမ္ဗိတော (ကြိဝိ) [လမ္ဗိ+တော။ လမ္ဗိတိ-မှ။]
 (၁)ဆွဲ-၍-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။
 (၂) တွဲလျားဆွဲ-၍-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-
 ပြီးနောက်။ (၃)ဆိုင်တု-နဲ့-နှေး-လေးကန်
 -ဖင့်နဲ့-၍-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီး-နောက်။
 (၁)(နာဝံ)ပါသာဏေ ဝါ လမ္ဗိတော(လမ္ဗေ-
 တော)။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၃၄-၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၉၇။
 ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သင်္ခါ၊၁၄၆။(၂)အန္တော စက္ကဝါဠေ
 ဩကာသံ ဒု၊လဘမာနာ စက္ကဝါဠမုဝေဋ္ဌိယံ
 လမ္ဗိတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၈။ မေဗုရဇ္ဇန္တိ...မေဗု-
 သနေ ဝါ လမ္ဗိတော တတ္ထ ပုပ္ဖါနိ ပဝေသေန္တိ။
 သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၇၁။ (၃)လမ္ဗိတိ-ကြည့်။

လမ္ဗိလ(န) [မရုရ+အမ္ဗိလ။လမ္ဗိလန္တိ မရုရမ္ဗိလံ။
 မူလဋီ၊၁။၁၅၀။ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် စီရင်။လမ္ဗိ+
 အရ။ အ-ကိုလ-ပြု။ ရ-ကိုလ-ပြု။ အမ္ဗိလ
 ကိုနည်းမှီးသည်။အမ္ဗိလ=လမ္ဗိအ=လမ္ဗိလ။]
 (ဆီးသီး-ဆီးဖြူ (=သျှစ်သျှား)သီး-ကဲ့သို့)
 အချိုအချဉ်၊ ချိုချဉ်သောအရသာ။(ဇီးဖျော်
 ရည်စသော အချိုအချဉ်ရောသည့်အရသာ)။
 လမ္ဗိလံ ကသာဝေါ။အဘိ၊ဓ။၁၆၇။အဘိ၊က။
 ၂၈၀။လမ္ဗိလန္တိ ဗဒရာမလက ကပိဋ္ဌသာလဝါ-
 ဒိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၇၇။ လမ္ဗိလန္တိ မရုရမ္ဗိလံ။
 မူလဋီ၊၁။၁၅၀။

လမ္ဗိသတိ (ကြိ) [လမ္ဗိ+သတိ] တွဲရရွဲ-တွဲလွဲ-
 -တွဲလဲ-တွဲလျား-ဆွဲ-ကျ-အံ့-လတ္တံ့-
 လိမ့်မည်။ ထနေသု မေ လမ္ဗိသတိ သင်္ဂါ-
 လော၊မာတုဝ ပုတ္တော တရုဏော တနုဇော။
 ဇာ၊၂။၆၉။(-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀)။

လမ္ဗိ (တိ) [လမ္ဗိ+ဤ+ထိ-၌ လမ္ဗိနိ။ လမ္ဗိန်-
 သံ။ လံဗိ-ပြာ။] (၁)အင်္ဂါဇာတ်ရှည်လျား
 သူ၊ တွဲလျား-ဆွဲ-ကျ-ရှည်-ရှည်လျား-
 သည့် အင်္ဂါဇာတ်ရှိသောသူ။(၂)လမ္ဗိဝတ္ထု။
 (၁) လမ္ဗိဟောတိ။ ဝိ၊၁။၄၄။ အပရာနိပိ
 လမ္ဗိ...အနုလောမပါဇိကာနိတိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။ ၁၀၃။ ကင်္ခါ၊ ၁၂၆။ဒီသတယ လမ္ဗမာနံ

အင်္ဂါဇာတ်မေတသာတိ လမ္ဗိ။ သာရတ္ထ။ ၂။
 ၂၉၈။ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သင်္ခါ၊၂၂၃။ ဒီသတယ လမ္ဗ-
 မာနံ အင်္ဂါဇာတ် လမ္ဗိ နာမာ တံ ယဿ အတ္ထိ
 သော လမ္ဗိ။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၅၀။ လမ္ဗိစာ (ဝိ၊
 ဝိနိစ္ဆယ။၃၁)တိ ပလမ္ဗမာနေန ဒီသေန အင်္ဂ-
 ဇာတေန ယုတ္တော လမ္ဗတိတိ လမ္ဗိ၊ အင်္ဂ-
 ဇာတံ၊ တံ ယဿ အတ္ထိ သော လမ္ဗိ။ ဝိ၊
 ဝိနိစ္ဆယ။ ဋီ၊၁။ ၁၅၆။ (၂) ဇာသာ စ မုဒု
 လမ္ဗိနာ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၂။ လမ္ဗိဝတ္ထုမှိ...လမ္ဗိတိ
 ဝုတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၁။

လမ္ဗိတက(ပု) [လမ္ဗိ +က။ ဆန်းစောင့်ခြင်းငှာ
 ဒီသ-ပြုသည်။] လမ္ဗိတကမည်သော၊ နတ်။
 လမ္ဗိတကာ လာမသေဋ္ဌာ (ဒီ ၂။ ၂၀၉)တိ
 လမ္ဗိတကဒေဝါစ လာမသေဋ္ဌ ဒေဝါစ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။ ၂၈၄။

လမ္ဗိဝတ္ထု(န) [လမ္ဗိ+ဝတ္ထု]အင်္ဂါဇာတ်ရှည်လျား
 သည့်ရဟန်းဝတ္ထု။ ရှည်-ရှည်လျား-သော-
 အင်္ဂါဇာတ် ရှိသည့် ရဟန်း-ဝတ္ထု-
 အကြောင်းအရာ။ လမ္ဗိဝတ္ထု။ခုဒ္ဒကနိကာယ။
 ဝိနယပိဋက၊ ပါရာဇိကပါဠိ၊ ၁-ကဏ္ဍ၊ ၂-
 ဝတ္ထု။ ဝိ၊၁။၄၄။လမ္ဗိဝတ္ထုမှိ...တသ္မာ လမ္ဗိတိ
 ဝုတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၁။

လမ္ဗိတိ(ကြိ)[လမ္ဗိ+ဏေ+တိ]ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ
 တို့၌ ရုရာဒိဂိုဏ်းထင်သည်။] အောက်ပုဒ်-
 ကြည့်။

လမ္ဗိတော(ကြိဝိ)[လမ္ဗိ+ဏေ+တော]လမ္ဗိတော-
 ကြည့်။

လမ္ဗိယျု (ကြိ) [လမ္ဗိ+အ+ယျု] တွဲရရွဲ-
 တွဲလွဲ-တွဲလဲ-တွဲလျား-ဆွဲ-ကျ-ကုန်ရာ၏။
 တေ တီရေ ဇာတာပိ...အဓိဩလမ္ဗေယျု၊
 ဥပရိလမ္ဗေယျုန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။

လမ္ဗိတေ (ကြိ) [လမ္ဗိ+အ+တေ။ လမ္ဗိတေ-
 သံ။ လံဘဏ္ဍ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] အသံပြု-
 ပြောဆို-၏။ လမ္ဗိတေ။ ဓာတုတ္ထ။

လမွန် (န) [လဘိ+ယု။ လမွေတိ-မှ။ လမွန်-သံ။ လံဘဏ-ပြာ။] လှည့်ပတ်ဖျားယောင်းခြင်း။ ဝိပုလမွန်နေနာ(သံ၊ ၄။ ၂၉၅) တိဝိပု.ကရဝသေန အာရမ္မဏဿ လမွန်နေန။ ဝိပုကာရဝသေန ဟိ တေ လမွန် ယဒိဒံ အနဒကမေဝ ဥဒကံ ကတွာ ဒဿနံ အနဂရမေဝ နဂရံ ကတွာ ဂမ္မဗ္ဗနုဉ္ဇကာဒိ ဒဿနံ။ သံ၊ ၄။ ၂၅၀။

လမွေတိ (ကြိ) [လဘိ+ဏေ+တိ။ လဘိ ဘုသဒ္ဓေ စု ဝဉ္ဇေ။ ဓာတုတ္တ။ လမွေတိ-သံ။ လံဘဏ-ပြာ။] (၁) လှည့်ပတ်ဖြားယောင်း၏။ (၂) ချွတ်ယင်းစေ၏။ (၃).... ဝုတ္တံ “န ဝိပုလမွေယျာသိ”တိ၊ န ပလော-ဘေယျာသိတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၂၅၀။ (၂) န ဝိပုလမွေသိတိ န ဝိသံဝါ-ဒေသိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂၁၇။

လယ (ပု) [လယ+အ။ (လုနန္ဒ) + အယ+အ။ လယတိ ဂစ္ဆတိ၊ သတ္တာနံ ဇိဝိတံ လုနန္ဒော ဝါ အယတိ ဂစ္ဆတိတိ လယော။ ဓာန်၊ ၄။ ၆၆-၇။ လယ သာမျဂတိသု၊ အာဓာရေ အပစ္စယော။ ဓာန်၊ ၄။ ၁၃၇။ လိ+အ။ လယန္တိ လိနဘာဝံ သဒကံစန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁၆၀။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၃၉။ ဓာတုတ္တ-လည်းကြည့်။ လိယန္တေ သိလိယန္တေ အနေနာတိ လယော၊ လယန္တေ ဝဇန္တိ သံဗ္ဗာ ဂိဘာဒယော အတြေတိ ဝါ လယော။ ကပ္ပဒ္ဒါမ။ လယ+ သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) လယ= ဆယ်ခဏကြာသော-အချိန်-အခါ (လက်ဖျစ်ဆယ်တွက် ဖ.စံခဏ။ တစ်ခဏ=၄မိနစ်x၁၀=၄၀မိနစ်-အချိန်။ ဝိလျံ)။ (၂) လယ= လက်ဖျစ်ဆယ်တွက်- အချိန်- အခါ- (တစ်ခဏ=၄ မိနစ်အချိန်)။ (၃) လယ=အချိန်၊ အခါ။ (၄) တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်-ခြင်း (စိတ်ဓာတ်ကျခြင်း)။ (၅) အသံ၊ အသံထူး။ (၆) သိဆို-

တီးမှုတ်-က-ခြင်း အမူအရာ အချိန်ကလတို့၏- တူမျှ- ညီညွတ်- စည်းဝါးကိုက်ညီ-ခြင်း။ (၇) ဖလုံးစုံသော ဓားကစားခြင်း စသည်တို့-လည်း- တူမျှ-ညီညွတ်-စည်းဝါးကိုက်ညီ- ခြင်း။ (၈) ပျက်စီးခြင်း။ (၉) ကပ်ငြိ-တွယ်တာ-ခြင်း။

(၁) လယ=ဆယ်ခဏကြာသော-အချိန်-အခါ (လက်ဖျစ်ဆယ်တွက် ဖ.စံခဏ)။ တေန ခဏေန တေန လယေန တေန မုဟုတ္တေန ယာဝ ပြဟုလောကာ သဒ္ဓေါ အဗ္ဗုဂ္ဂစ္ဆိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၇။ သ၊ ၃။ ၃၇။ ပဋိသံ၊ ၃၃။ ဝေရူပေ ခဏေ လယေ မုဟုတ္တေ (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၉)တိ ယထာ ဝုတ္တေ စန္ဒမုဒုလဿ ဥဋ္ဌိတက္ခဏေ ဥဋ္ဌိတ ဝေလယံ (ဥဋ္ဌိတလယေ?၊ ဥဋ္ဌိတ မုဟုတ္တေတိ ဥပရူပရိ ကာလဿ ဝစိတာ.ဝဒဿနတ္ထံ။ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ ဧတ္ထ စ ဒသစ္စရပမာဏော ကာလော ခဏော နာမ၊ တေန ခဏေန ဒသက္ခဏော ကာလော လယော နာမ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄။ ခဏာဒသ လယော ဘဝေ။ ဓာန်။ ၆။ (-အံ၊ ၂။ ၅၁။ ဧဋ္ဌနိ။ ၂၁၄။ ၂၁၆။ စူဠနိ၊ ၄။ ၈၄။ ဓာန်၊ ၄။ ၆၆)။ (၂) လယ=လက်ဖျစ်ဆယ်တွက်-အချိန် - အခါ။ ဧကလယမုဟုတ္တ သဒ္ဓါ အညတ္တ ဘိန္ဒတ္တာပိ ဟောန္တိ၊ ဣမ ပန ခဏ-ပရိယာသဝသနေဝ တံ ခဏံ တံ လယံ တံ မုဟုတ္တ (ဝိ၊ ၁။ ၁၁၇)န္တိ ပါဠိယံ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃။

(၃) လယ=အချိန်-အခါ။ ခဏော ပရိ-နိပုဋ္ဌော လယော ပရိနိပုဋ္ဌော မုဟုတ္တံ ပရိနိပုဋ္ဌန္တိ အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။ ၃၇။ ခဏ လယ မုဟုတ္တက ထာ သု ပိ ဒေဝေ နယော။ သဗ္ဗေပိ ဟေတေ ခဏာ ဒယော အဒ္ဓါ ပရိယာယာ ဝေတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅။ ဧကောဒိနိ သမယဝေဝစနာနိ။ တံ ခဏံ တံ

လယံ တံ မုဟုတ္တံ ဝိတိဝတ္ထေ (ငါး။ ၂၅၀)တိ
 တသ္မိံ ခဏေ တသ္မိံ လယေ တသ္မိံ မုဟုတ္ထေ
 ဝိတိဝတ္ထေ။ ဝိ၊ င္ဍ။ ၂။ ၁၇၀။ (၄) တွန့်တို-
 ဆုတ်နစ်-ခြင်း (စိတ်ဓာတ် ကျဆင်းခြင်း)။
 ဤသကမ္ပိ လယံ ယန္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၂။
 အဘိ၊ ဝတာရ။ ၁၂၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၆။
 လယန္တိ လိနဘာဝံ သင်္ကောစန္တိ အတ္ထော။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ င္ဍိ၊ ၁။ ၁၆၀။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ င္ဍိ၊ သစ်၊
 ၂။ ၂။ ၆။ (၅) အသံ၊ အသံထူး၊ လယဘေဒ-
 ကြည့်။

(၆) သိဆို - တီးမှတ်-က - ခြင်း၊
 အမ္မအရံ အချိန်ကာလတို့၏-တူမျှ-ညီညွတ်
 -စည်းဝါးကိုက်ညီ-ခြင်း။ ကြိယာဒိသမတာ-
 လယော။ ဓာန်။ ၁၃၇။ ကြိယာဒိသမတာတိ
 ဂီတဝါဒိတပါဒနာသဒိ ကြိယာနံ ကာလဿ
 စ သမတ္တံ လယော နာမ။ ဓာန်၊ င္ဍိ၊ ၁၃၇။
 (ကာလဿ စ-၌ စသဒ္ဓါပါဠိလွန်ဖြစ်သည်။
 အမရ၊ င္ဍိ-စသည်ကြည့်။) (၇) အလုံးစုံ
 သော ဓားကစားခြင်း စသည်တို့၏လည်း-
 တူမျှ- ညီညွတ်- စည်းဝါးကိုက်ညီ- ခြင်း။
 သဗ္ဗာဘိနယာနမ္ပိ သာမ္ပိ လယေ-တိ ကေစိ။
 ဓာန်၊ င္ဍိ။ ၁၃၇။ (၈) ပျက်စီးခြင်း။ (၉) ကပ်ငြိ
 -တွယ်တာ-ခြင်း။ “လယောဝိနာသေ သံသိ-
 လေသေ၊ သာမေ ဘောရိယတ္တိကဿ စေ”တိ
 နာနတ္ထသင်္ဂဟေ။ ဓာန်၊ င္ဍိ။ ၁၆၃။

လယတိ (ကြံ) [လယ+အ+တိ] (၁) သွား-
 ရောက်-တတ်၏။ (၂) ကပ်ငြိ-တွယ်တာ-
 တတ်၏။ (၁) လယ ဂတိသံ၊ အာ ပုနပျုနံ
 လယတျာရမ္ပဏေ သူတိ အာလယော။ ဓာန်၊
 င္ဍိ၊ ၁၆၃။ (၂) ပုနပျုနံ လယတိ သံသိလေ-
 သတိ ယေနာတိ ဝါ အာလယော။ ဓာန်၊ င္ဍိ၊
 ၁၆၃။

လယန (န) [လယ+ယု၊ လိ+ယု။ လယန-သံ။
 လယဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) (အာရုံ
 တစ်ခုတည်း၌သာ စိတ်၏) သက်ဝင်-ကိုန်း

ဝပ်- ကိုန်းအောင်း- ခြင်း- ကြောင်းဖြစ်
 သောတရား-ရာဖြစ်သောတရား (ဖလသမာ
 ပတ်)။ (၂) (အာရုံတစ်ခုတည်း၌သာ စိတ်
 ၏) ငြိကပ်-ကိုန်းဝပ်-ကိုန်းအောင်း-ခြင်း။
 (၁) ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာရမ္ပဏေ တော နိဝတ္ထေတွာ
 ကေသ္မိံ ယေဝ အာမေဃဏေ စိတ္တဿ သမ္ပဒေဝ
 လယနံ အပ္ပနံ ပဋိသလ္လာနံ။ မ၊ င္ဍိ၊ ၂။ ၂၆၈။
 (၂) နာနာရမ္ပဏေ တော ပဋိသံကရိတွာ ကမ္မ-
 ဌာနဘူတေ ကေသ္မိံ ယေဝ အာရမ္ပဏေ
 စိတ္တဿ သမ္ပဒေဝ လယနံ ပဋိသလ္လာနံ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ င္ဍိ၊ ၁။ ၆၃။

လယဘေဒ (ပု) [လယ+ဘေဒ] အသံအထူး၊
 အသံအထူး၏ ကွဲပြားခြင်း။ ပဘိဇ္ဇေရေတိ
 ဒွါဒသန္တံ လယဘေဒါနံ ဝသေန ပဘေဒိ
 ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိမာန၊ င္ဍိ၊ ၁၆၆။

လယာပတ္တိ (ထိ) [လယ+အာပတ္တိ] တွန့်တို-
 ဆုတ်နစ်-ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ ဘာဝနာယ
 ထေးကမ္ပိ လယာပတ္တိယာ ဥဒ္ဓံပတ္တိယာ စ
 ဇာနနာ မတ္တညူတာ။ နေတ္ထိ၊ င္ဍိ၊ ၃၃။ တဿ
 ပဂ္ဂဏန္တိ...လယာပတ္တိတော သမုဒ္ဓရဏံ။ ဒီ၊
 င္ဍိ၊ ၂။ ၃၃၃။ သံ၊ င္ဍိ၊ ၂။ ၄၇၀။ အံ၊ င္ဍိ၊ ၁။ ၂၆၀။
 လိနာကာရေတိ ဘာဝနာစိတ္တဿ လယာ-
 ပတ္တိံ သံ၊ င္ဍိ၊ ၂။ ၅၁၃။

လယာပန္န (တိ) [လယ+အာပန္န] တွန့်တို-
 ဆုတ်နစ်-ခြင်းသို့ ရောက်စေအပ်သော။ ဣတိ
 ထိနေန မိဒ္ဓေန စ အဘိဘူတံ အဇ္ဈောတ္တ ငွံ
 ဥပဒ္ဓုတံ သင်္ကောစနပုတ္တံ လယာပန္နံ။
 နေတ္ထိ၊ င္ဍိ၊ ၁၄၅။

လယာပါဒနက်စွ (န) [လယ+အာပါဒန+ကိစွ]
 တွန့်တို- ဆုတ်နစ်- ခြင်းသို့ ရောက်စေခြင်း
 ကိစွ။ ထိနမိဒ္ဓါနပ္ပိ စိတ္တပွါဒဿ လယာပါဒ-
 နက်စွံ သမာနံ။ ဝိဘာဝိနံ။ ၂၂၀။ လယာပါဒ-
 နက်စွန္တိ လိနတာယ သင်္ကောစဿ ပါပန
 ကိစွံ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၂၃၀။

လလတိ (ကြိ) [လလ+အ+တိ။ လငွေဝိလာသေ
 လငွေတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၀၀။ လလ ဝိလာသေ။
 ပါဏိနီ၊ ဓာတု။ ၃၅၉။ လလတိ-သံ။ လလဏ-
 ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] မြူးတူး-ပျော်ပါး-စံပယ်-
 ဇ်။ မောဒတိ ပမောဒတိ လလတိ ဂိဋ္ဌတိတိ။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၆။

လလနာ (တိ) [လလ+ယု+အာ။ လလယတိ
 ဣစ္ဆတိ ကာမေတိ လလနာ၊ ကမိနိ။
 ကပ္ပဒ္ဓါမ။ လလနာ-သံ။ လလဏ-ပြာ၊
 အဒ္ဓမာဂဓိ။] အထူးသဖြင့် စံပယ် (အလို
 ရမ္မက်ကြီး)သော မိန်းမ။ လလနာ ဘိရု
 ကာမိနိ။ ဓာနိ။ ၂၃။ တိကံ ဝိသိဋ္ဌနာရိယ-
 မေဝ။ လလ ဝိလာသေ၊ နန္ဒာဒိဟိယု။ လလ
 ဣစ္ဆာယန္တိ စုရာဒိဂဏတော ဝါ ယု။ ဓာနိ၊
 ဋီ။ ၂၃။ (ဓာနိ။ သျှ။ သစ်တို့၌ မိန်းမသာမန်၌
 သွင်း၍ပြကြသည်။)

လလိတ (တိ) [လလ+တ။ လလိယတေ ဣစ္ဆိ-
 ယတေတိ လလိတော၊ ကပ္ပဒ္ဓါမ။ လလိတ-
 သံ။ လလိအ-ပြာ၊ လလိယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။]
 (၁) မြူးတူး-ပျော်ပါး-ကစား-သော၊
 တင့်တယ်-စံပယ်-သော။ (န) (၂) အလွန်
 နူးညံ့သော အစိအရင်ဖြင့် မျက်ခုံး၊ မျက်လုံး
 စသည်တို့၏ အမူအရာနှင့်တကွ လက်ခြေ
 အင်္ဂါတို့ကို ကောင်းစွာထားခြင်းအမူ။ (၁)
 လလိတေနာကာရေန အနိယတပဒဝိတိဟာ-
 ရေန ဂမနာကပ္ပေါ ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃။
 (န) (၂) ဝိလာသော လလိတံ လိလာ။
 ဓာနိ။ ၁၇၄။ သုကုမာရဝိဓာနေန ဘမုက
 နေတ္တာဒိကြိယာ သစိဝကရဇရဏဂိနျာသေဒ
 လလိတံ။ ဓာနိ၊ ၇၄။

လဝ (ပု) [လူ+အ။ လူ ဆေဒနေ၊ လဝနံ
 လဝေါ။ ရူ။ ၅၆။ လူ ဆေဒနေ၊ လူယတေတိ
 လဝေါ။ အ။ ဓာနိ၊ ၇၀၄-၆။ လဝ-သံ၊
 ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) စုတ်ပြတ်-ပျက်စီး-
 ခြင်း။ (၂) အစက် အပေါက်၊ အပြောက်။

(၃) အနည်း၊ အနည်းငယ်။ (၄) ရိတ်-
 ဖြတ်-ရိတ်ဖြတ်-ခြင်း။ (၅) မျက်တောင်
 တစ်ခတ်၏ ခွဲ ကာလ(အက်ပတေး)၊ စက္ကန့်
 ဝက်ကာလ (ဝိလျံ)။ (၆) ဖြတ်-ပယ်ရှား-
 တတ်သော။ (၁) စုတ်ပြတ်-ပျက်စီး-ခြင်း။
 န ကုလဝံ ဂမေန္တိ (ဝိ၊ ၄။ ၄၇၉) တံ နိရတ္တက-
 ဝိနာသံ န ဂမေန္တိ။ ကုစ္ဆိတော လဝေါ
 ကုလဝေါ၊ အနုသဝိနာသေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅။ ကုစ္ဆိတော လဝေါ ဆေဒေါ
 ဝိနာသော ကုလဝေါ။ နိရတ္တကဝိနိယောဂေါ။
 ဝိမတိ။ ၂။ ၂၆၇။ (-ဝဇီရ၊ ၅၄၀)။ (၂) အစက်၊
 အပေါက်၊ အပြောက်။ သဗလလဝက်
 တိလကာဒိ ဆဝိဒေါသဝိရဟိတန္တိ အတ္ထော။
 ဝိမာန၊ ၄။ ၂၃၅။ (၃) အနည်း၊ အနည်းငယ်။
 လဝါဏာဟိ ကဏော ပုမေ၊ ဓာနိ။ ၇၀။
 (၄) ရိတ်-ဖြတ်-ရိတ်ဖြတ်-ခြင်း။ လဝေါ
 ဘိလာဝေါလဝနံ။ ဓာနိ။ ၇၇၀။ (၅) မျက်
 တောင်တစ်ခတ်၏ ခွဲ ကာလ(အက်ပတေး)။
 စက္ကန့်ဝက်ကာလ (ဝိလျံ)။ လဝတုဋီခဏ-
 ကြည့်။ (၆) ဖြတ်-ပယ်ရှား-တတ်သော။
 လဝက်-ကြည့်။

လဝင် (န) [လဝ (လုနန္တ) + အင်္ဂ + အ။ ရောဂံ
 လုနန္တော အင်္ဂတိ ဂစ္ဆတိတိ လဝင်ဂါ (လဝင်
 အဘိဓာနေ)။ ဓာနိ၊ ၇၀၃။ လုနာတိ
 သိလေသုမာဒိကန္တိ လဝင်၊ ဒေဝကုသုမံ။
 ကပ္ပဒ္ဓါမ။ လူ+အင်္ဂ။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ၊ ၁-
 ၁၁၇-ဖြင့် အင်္ဂ-ပစ္စည်း။ (န) လဝင်-သံ။
 (ပု၊ န) လဝင်-ပြာ။] လေးညှင်း။ တစ-
 ဂန္ဓော လဝင်ဂါဒိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂။
 လဝင် ဒေဝကုသုမံ။ ဓာနိ။ ၇၀၃။

လဝဏ (တိ) [လူ+ယု။ လုနာတိ လူယတိ
 အနေနာတိ ဝါ လဝဏံ။ ရူ။ ၅၆။ လုနာတိ
 ဇေတ္တန္တိ လာဏောယု၊ ဓာနိ၊ ၇၀၄။
 လုနာတိ ဝိတရသဘာဝံ ဝိနာသေတိ သရသ-
 ဘာဝံ ကရေတိတိ လောဏံ၊ လဝဏံ။ နိတိ၊

ဓာတု။ ၂၅၅။ လီ (လိဟ၊ သာဒ၊ က္လေဒ)+
 ဣက်။ က္လာဒိ။ ၆၇။ လုနာတိ ဇာဠု (ဇဠုတ္တ)
 ဣံ လဝဏံ။ ကပ္ပဒ္ဓါမ။ လဝဏ-သံ။ ပြာ၊
 အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) ငန်သော၊ ငန်သော
 အရသာရိသော (သစ်ငင်)။ (ပ) (၂)
 ငန်သောအရသာ၊ အငန်။ (န) (၃) ဆား။
 (၁) အညေ လဝဏာ။ မိလိန္ဒ။ ၆၇။ (ပ)
 (၂) မဇုနော လဝဏော ဣမေ။ ဓာန်။ ၁၄၇။
 လဝဏတ္ထလည်း-ကြည့်။ (န) (၃) ဝိလိယ-
 တိတိ...လဝဏံ ဝိယ ဝိလယံ ဂစ္ဆတိ ဝိဒ္ဓံသတိ။
 ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၄၅၁။ လဝဏံ လောဏမုစ္စတေ။
 ဓာန်။ ၄၆၀။

လဝဏတ္ထ (န) [လဝဏ+တ္ထ] (၁) ငန်သော
 အရသာ၊ အငန်။ (တ္ထ-ပစ္စည်းအနက်မဲ့)။
 (၂) ငန်သောအရသာရိသော ဝတ္ထု၏
 အဖြစ်။ အငန်။ (၁) (၂) ဇာနေယျ အဗ္ဗိ-
 လတ္တံ ဝါ လဝဏတ္တံ ဝါ...မိလိန္ဒ။ ၅၇။
 (-မိလိန္ဒ။ ၆၅။)

လဝတိ (ကြိ) [လူ+အ+တိ။ လုနာတိ-သံ။
 လဝဏ-ပြာ။] ဖြတ်-ရိတ်-၏။ တမေနံ
 ကဿကော... လဝါပေယျ။ အံ။ ၁။ ၂၄၃။
 လာယိတွာတိ လဝိတွာ။ ပေတ။ ၄။ ၃၇။

လဝတုဒ္ဓါဓဏ (ပု) [လဝ+တုဒ္ဓါ+ဓဏ] မျက်တောင်
 တစ်ခတ်၏ ခွံ ကာလ (စက္ကန့်ဝက်-ကာလ) နှင့်
 ထို၏ နှိုထက်ဝက်ကာလ (ခွံ စက္ကန့်ကာလ)။
 အန္တမသော လဝတုဒ္ဓါဓဏသပိ ဥပါဒါယ
 သုဝဝတ္ထိတတ္တာ။ မ၊ ၁။ ၂၂၀။ (ပ) ၃၆-
 ကြိမ် မျက်စိမှိတ်ရာကာလနှင့် ညီမျှသော
 ကာလ (ဟေမ၊ ကောတ္ထုဘ) ကာလ
 ပမာဏအထူး (ထောမ၊ ကပ္ပ)။ ထောက
 ၇-ခုနှင့်ညီမျှသော ကာလ။ တစ်နည်းမဟုတ်
 ခွံ နှင့် ညီမျှသောကာလ (ပါကတ)။
 စက္ကန့် ခွံ နှင့် ညီမျှသောကာလ (တတွာ-
 မတ၊ သူရိယ၊ ဦး)။ တုဒ္ဓါ (ထိ၊ ပု) လဝ၏
 ထက်ဝက်ကာလ (အက်ပတေး)။ ရဿအက္ခရာ

ကို ရွတ်ဆိုရာကာလ၏ ခွံ နှင့် ညီမျှသော
 ကာလ (ကပ္ပ)။ စက္ကန့် ၃၂၄၀၀၀ နှင့်ညီမျှ
 သောကာလ (တတွာမတ၊ သူရိယ၊ ဦး)။ ဒသ
 ခဏာလဝေါ၊ နိမေသဒ္ဓယ ရူပေါ ကာလဘေ-
 ဒေါ တုဒ္ဓါ။ (မ၊ ၁။ ၂၂၀။ အောက်ခြေ
 မှတ်ချက်)။

လဝနံ (တိ) [လူ+ယု။ လဝန-သံ။ လဝဏ-
 ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) ဖြတ်-ရှ-တတ်သော။
 (န) (၂) ဖြတ်-ရိတ်-ခြင်း။ (၃) ဖြတ်-
 ပယ်-ခြင်း။ (၄) ဖြတ်-ရိတ်-ရာအခါ။
 (၁) လဝနက-ကြည့်။ (န) (၂) လဝန-
 မဒ္ဓနေန ဗဟု ခညကော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။
 ၃၄၀။ ကုသာနံ ဝါ ရာဂါဒိနံ လဝနံ ဝေ
 ဓမ္မတာ။ အနုဒ္ဓါ။ ၁။ ၃၇။ (၄) လာယနဂ္ဂန္တိ
 ပက္ကဿ သဿဿ လဝနေ လဝနာရမ္မေ
 ဒါနံ အဒါသိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁၇။ (“မာတုလုဂံ
 လဝနော” ဟု ဝင်္ဇီရ။ ၃၂၀-၌ လဝနသစ္စါ
 ရှောက်ကြီးသီး (သံ-နံသီး) ဟေ-လာ
 သေးသည်။)

လဝနံ (န) [လဝန+တ္ထ။ တွ-ကျေသည်။
 ဘာဝပူဇာနစသည်လည်း ကြံသင့်သည်။]
 (၁) ဖြတ်-ပယ်-တတ်သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။
 (၂) ဖြတ်-ရှ-တတ်သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။
 (၁) ကုသာနံ ဝါ ရာဂါဒိနံ လဝနတော
 (ကုသလာနိ)။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၇။ တေ ဝိယ
 အတ္တနော နိဿယဿ လဝနတော ဆိန္ဒန-
 တော ကုသလံ။ မ၊ ၁။ ၂၅၇-၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။
 ၂။ ၁၄။ (၂) ကုသာဝိယ ဝါ လဝနတော
 (ကုသလာနိ)။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၇။

လဝနက (တိ) [လဝန+က] ဖြတ်-ရှ-
 တတ်သော။ န စ ကုသော ဝိယ လဝနကံ။
 မ၊ ၁။ ၂၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၄။

လဝနဋ္ဌ (ပု) [လဝန+အတ္ထ] ရိတ်ဖြတ်သော-
 အနက်- သဘော။ ဝိရတိ အဝဇ္ဇနုဋ္ဌေန
 လဝနဋ္ဌေန ဝါ ဒါနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။

လဝနာရမ္မ (ပု) [လဝန+အာရမ္မ] ရိတ်ခြင်း
အစ၊ ရိတ်ဦး။ လဝန-(၄)ကြည့်။

လဝါပေတဗ္ဗ (တိ) [လူ+ဏ+ပေ+တဗ္ဗ။ လဝါပ
ယိဘဝ၂-သက္ကတပိဋက။] ဖြတ်စေ-ရိတ်စေ
-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-ရမည်။ လဝါ
ပေတဗ္ဗ (ဝိ၊၄၊၂၃၆) န္တိ ပရိပက္ကကာလေ
လဝါပေတဗ္ဗ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၄၁၀။

လဝါပေတိ (ကာကြိ) [လူ+ဏာပေ+တိ။
လဝတိ-ဇိကာရိက။ လဝါပယတိ-သက္ကတ
ပိဋက။] ဖြတ်-ရိတ်-စေ၏။ လဝတိ-ကြည့်။

လဝါပေတွာ (ကာကြိဝိ) [လူ+ဏာပေ+တွာ]
ဖြတ်စေ-ရိတ်စေ-၍-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-
ပြီးနောက်။ လဝါပေတွာ ဥဗ္ဗာဟာပေတဗ္ဗ။
ဝိ၊၄၊၂၃၆။ (-အံ၊၁။၂၄၃)။

လဝါပေယျ (ကာကြိ) [လူ+ဏာပေ+ယျ]
ရိတ်ဖြတ်စေခြင်းအံ။ လဝတိ-ကြည့်။

လဝိတ္တ (န) [လူ+အတ္တ။ ဣဒိ။ ဂ။ လူ ဆေဒနေ၊
လဝိတ္တံ၊ သဗ္ဗတြိ ကရဏေ ပစ္စယော။
ဓာန်၊ ၄။ ၄၄၀။ လူယတေ အနေနာတိ
လဝိတ္တံ၊ ဒါတ္တံ။ ဣပ္ပဒ္ဒါမ။ လဝိတြ-သံ။ လဝိတ္တ
ပြာ။] တံစဉ်။ အသိတာသု မယာတိ
လဝိတေဟိ မယာံ မုတ္တန္တိ အတ္တော။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၁။ အသန္တိ လုနန္တိတေနာတိ အသိတံ၊
လဝိတ္တံ၊ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၆။ ဒါတ္တံ လဝိတ္တမသိတံ။
ဓာန်၊ ၄။ ၀။

လဝိဘွာ (ကြိ၊ ဝိ) [လူ+တွာ] ဖြတ်-ရိတ်-၍-
-ကာ-ပြီး-ပြီးလျှင်-ပြီးနောက်။ လဝတိ-
ကြည့်။

လသ (တိ) [လသ+အ။ လသ သိလေသန
ကိဋ္ဌနေသု။ လသတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၅။
လသတိတိ လသော၊ သံလေသေ ကိဋ္ဌေ၊ ကပ္ပ
ဒ္ဒါမ။ လသ-သံ။] (၁)ကစားမြူးတူး-လျှင်
မြန်-ဖြတ်လပ်-သော။ (ပု) (၂)အစေး၊

ကော်။ (၁)န လသတိ ကိဋ္ဌတိတိ အလသော။
ဓာန်၊ ၄။ ၅၁၆။ (၂)အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လသဂတ (တိ) [လသ+ဂတ] (အစေးသည်
ကပ်ရောက်အင်သော) အစေးဖြင့် လိမ်းကြံ
အပ်သော။ လသဂတေနာ (အံ၊ ၁။ ၄၀၄) တိ
လသမက္ခိတေန။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၃၅၂။ (သိ
သျှ၊ ၃။ ၂။)

လသတံ (ကြိ) [လသ+တိ။ လမ ကန္တိယံ။ ပါ
ဏိနိ၊ ဓာတု၊ ၀၀၀။ လမတိ-သံ၊ လသဏ္ဍ-
ပြာ။] နှစ်-ကပ်-အလိုရှိ-၏။ မာတုတ္ထ၊
လသ ကန္တိယံ၊ အဘိဓမ္မာ ကတော လသတိ
ယေနာတိ အဘိလသော။ ဓာန်၊ ၄။ ၁၆၃။

လသတံ (ကြိ) [လသ+အ+တိ။ လသ
သိလေသနကိဋ္ဌနေသု ပါဏိနိ၊ ဓာတု။ ၇၁၄။
လသတိ-သံ။ လသဏ္ဍ-ပြာ။] (၁)စေးကပ်-
ပွေ့ကပ်-၏ (၂)ကစားမြူးတူး-ပျော်ပါး-၏။
(၃)အုန်းတောက်ပ၏။ (၄)အတတ်နှင့်ယှဉ်-
နည်းပေး-၏။ (၁) (၂) နိတိ၊ ဓာတု၊ ၁၅၅။
(၃) (၄) ဓာတုတ္ထ။

လသိကာ (ထိ) [လသ+ဣက+အာ။ ဣဒိ။ ၂။
လသတိတိ လသိကာ၊ လာလာ။ ဣပ္ပဒ္ဒါမ။
လသ+အ=လသ+က+အာ။ အ-ကံ၊ ဣ-
ပြု။ ကောတ္တု၊ ဘ။ လသိကာ-သံ။] (၁) (အနာ
-အမာ-မှ ယိုစီးထွက်ကျသော အစေး။
(၂) (၃) ကောဋ္ဌာသတုင်ပါဝင်သော ရိုး
ဆစ်ကြား) အစေး။ (၁) တသ လသိကာယ
စိဏ္ဍန် ကာယေ လဂ္ဂန္တိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၃။ (၂)
.....လသိကာ မုတ္တံ၊ ဒိ၊ ၂။ ၂၃၄။ ဒိ၊ ၃။ ၀၆-
၇။ မ၊ ၁။ ၇၂။ မ၊ ၂။ ၀၅။ မ၊ ၃။ ၁၃၂။
၂၀၄။ သံ၊ ၂။ ၂၂၉။ အံ၊ ၂။ ၀၅။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၀၄-
၂၀၀။ ခုဒ္ဒက၊ ၂။ လသိကာတိ သရိရသန္တိန်
အဗ္ဘန္တရေ ပိစ္ဆိလကုဏပံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၆။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ၊ ၅၄။ (-အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၆၄။ ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၅၀။) လသိကာ

ဝသုဓာဒယော။ ရှု။ ၁၀၁။ လသိကာ သာနသိ-
 ဣာ။ ရှု။ ၁။ (ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းရှိအရိုးဆက်တို့
 ၏အတွင်း၌ ကျိချဲ့ညှိသော အစေးကိုလသိ
 ကာဟုခေါ်သည်။ ယင်းအစေးသည် မဟာ
 လောကား အစေးအဆင်းရှိ၍ ဖြစ်ရာအရပ်
 ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ရှိသည်။ အထက်အရပ်၊ ဧကန်
 အရပ်နှစ်မျိုးလုံး၌ဖြစ်သည့်ပြင် ဆီသင်္ဃုလည်း
 ပုံတောင်းနှင့် လှည်းငင်ရိုး၊ နန်းတို့၏လိမ်းကျ
 ခြင်း ကိစ္စကိုပြီးစေသကဲ့သို့ ဤအစေးသည်
 အရိုးဆက်တို့၏ လိမ်ကျခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေ
 ကာ တစ်ခုခုရှစ်ငယ်သော အရိုးဆက်တို့၏
 အတွင်းမှာတည်သည်။ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၃၅။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၅၆။ အကျယ်ကို ညွှန်းအပ်ပြီး
 သော ကျမ်းတို့၌ ကြည့်။)

လသိကာဘာဂ (ပု) [လသိကာ+ဘာဂ]
 အစေး၏ အဆုံး၊ ဣ။ ပရိစ္ဆေဒတော
 (လသိကာ) လသိကာဘာဂေန ပရိစ္ဆိန္ဒာ။
 အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၅၆။ ခုဒ္ဒက၊
 ၄။ ၅၅။

လသိ (တိ) [လသ+အ+ဤ နိတိ၊ ဓာတု ၁၅၅။]
 ဦးနှောက်။ လသိ စ တေ နိပ္ပလိတာ။ ဗာ၊
 ၁၊ ၃။ လသိတိ မတ္တလုဂံ။ ဗာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၅၁၉။
 မတ္တလုဂံလည်း-ကြည့်။

လသုဏ္ဍ (န+ပု) [ရသ+ဦးနု။ လသ+ယု။ အဓိ
 လောကေန ရသေန ဦးနုတယ လသုဏ္ဍံ။
 လတ္တံ ရသတ္တံ ဣတ္ထံ။ တသ ကန္တိယံ ဝါ၊
 ယု၊ အယု၊ ဣတ္ထံ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၅၉၅။ အသတေ
 ဘုဉ္ဇယတေတိ လသုနံ၊ အသ+ဦးနု။ အသ-ကို
 လသ-ပြု။ ကပ္ပဒ္ဒ၊ မ။ ပါဏိနိ၊ ၃၊ ၃၊ ၅၇-
 ဖြင့် ဦးနု-ပစ္စည်း။ လသုနု၊ လရုနု-သံ။
 လသုဏ္ဍ-ပြာ။ (၁) ကြက်သွန်ဖြူ (၂)။ (၂)
 ကြက်သွန်နီ၊ (၃) (ဟရိတနှင့်နာရိယ မည်
 သော) ကြက်သွန်ဖြူပင်။ (၄) လသုဏ္ဍသဒ္ဓါ။
 (၅) လသုဏ္ဍသိက္ခာပုဒ်။ (၁) ကြက်သွန်ဖြူ
 (၂)။ ယာပန ဘိက္ခုနီ လသုဏ္ဍံ ခါဒေယျ

ပါစိတ္တိယံ...လသုဏ္ဍံ နာမ မာဂဓကံ ဝုစ္စတိ။
 ဝိ၊ ၂၊ ၄၄၀။ လသုဏ္ဍိ မာဓရဋ္ဌေ ဇာတံ
 အာမကံ ဘဏ္ဍိကလသုဏ္ဍေဝ၊ န ကေဒ္ဓိတံ-
 မိစ္ဆကံ။ ကင်္ခါ။ ၃၊ ၃။ လသုဏ္ဍိ ကင်္ဇာပိ
 အဝိသေသေန ဝုတ္တံ၊ တထာပိ မဂဓေသေ
 ဇာတံ လသုဏ္ဍေဝ ဣဓာမိဇ္ဇေတံ၊ တမ္ပိ
 ဘဏ္ဍိကလသုဏ္ဍေဝ ငါတိအာဟ “မဂဓရဋ္ဌေ
 ဇာတ”န္တိ အာဒိ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၁၆။ ၄၆၇။ န
 ဘိက္ခဝေ လသုဏ္ဍံ ခါဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၀။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၄၄။ ပိပ္ပလျာ လသုဏ္ဍေန စ။
 ဝိမာန။ ၅၉။ မဟာကန္ဓော စ လသုဏ္ဍံ။ ဓာန်။
 ၅၉၅။ (လသုဏ္ဍေဝသော) ကြက်သွန်ဖြူ
 သည် ပလက္ခက၊ ဘဉ္ဇနက၊ ဟရိတက၊ စာပ-
 လသုဏ္ဍံ ဟု လေးမျိုးရှိသည်။ ယင်းတို့၏
 အထူးကို ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၉၅။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ၂၀၂။
 ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၁၆။ ၄၆၇။ ဝိ၊ လင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ၂၊ ၃၆၂-
 တို့၌ကြည့်။

အထူးမှာ — အဆင်းအားဖြင့် ထူးခြား
 ပုံကိုပြုရာ၌ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ၂၀၂။ တူဇ
 သာ စာပလော သေတကောပိ စ ဟုဆိုသည်။
 အခြားအဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာတို့၌ ယင်း စာပ
 လသုဏ္ဍံ၏ အဆင်းကို မပြဆိုချေ။ စာကျ
 ပျောက်နေဟန်တူသည်။ (လသုဏ္ဍံကိုရှေးဆရာ
 တို့ အမျိုးမျိုး မြန်မာဘာသာ ပြန်ကြသည်။
 ကြက်သွန်၊ ဝိ၊ ၁၊ ၃၃၉-၄။ သျှ။ ကြေး၊ မြန်။
 ဝိမာန။ ၅၉။ သျှ။ မိုး၊ မြန်။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၉၅။ သျှ။
 ရှေ့ဥမင်။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၃။ သျှ။ ရှေ့ဥမင်။ ကြက်
 သွန်ဖြူ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၀။ မြန်။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၅။ သျှ။ ရှေ့
 ဥမင်။ အပါ၊ ၁။ ၉၀-၉။ မြန်။ မဂဓရဋ္ဌတိုင်း၌
 ဖြစ်သော ကြက်သွန်နီ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၀။ သျှ။ စံ။)။
 (၂) ကြက်သွန်နီ။ လသုဏ္ဍံ ဥပဇီဝိမိ (အပါ၊
 ၁။ ၉၀) တိ ရတ္တလသုဏ္ဍံ ဧပေတော... ဇီဝိကံ
 ကပ္ပေမိ တိ အတ္ထော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ (၃)
 (ဟရိတနှင့် နာရိယမည်သော) ကြက်သွန်ဖြူ
 ပင်။ သောပိ လသုဏ္ဍော တတ္ထ ဗဟုကောတိ
 အတ္ထော။ ဗာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၃၁၄။ (၄) လသုဏ္ဍသဒ္ဓါ။

လသုဏ္ဍဝဂ္ဂ၊ လသုဏ္ဍသိက္ခာပဒတို့- ကြည့်။
(၅) လသုဏ္ဍသိက္ခာပဒ။ လသုဏ္ဍပတိဋ္ဌ-
ကြည့်။)

လသုဏ္ဍ (န၊ပ) [လသုဏ္ဍ+ခါဒန] ကြက်သွန်
ဖြူကိုစား-ရာ-ခြင်း၊ ဘိက္ခုနီယာ လသုဏ္ဍ
ပါစိတ္တိယံ။ဝိ၊၄။၂၃၁။ (လသုဏ္ဍကွာဒနနှင့်
ယှဉ်-ကြည့်။)

လသုဏ္ဍကွာဒန (န) [လသုဏ္ဍ+ခါဒန] ကြက်
သွန်ဖြူကို စား-ရာ-ခြင်း။တထာ လသု-
ဏ္ဍကွာဒန ဘိက္ခုနီယာ ပါစိတ္တိယံ ဘိက္ခုသ
ဒုက္ကဒ္ဓိ။ဝိ၊၄။၄။၁၆၉။

လသုဏ္ဍဇာတိ (ထိ) [လသုဏ္ဍ+ဇာတိ] ကြက်
သွန်ဖြူမျိုး၊ ဣမာ ဒွေပိ လသုဏ္ဍဇာတိယော။
ဇာ၊၄။၇။၃-၄။

လသုဏ္ဍဒ (ပ) [လသုဏ္ဍ+ဒါ+အ] ကြက်သွန်
ဖြူကို လှူဘူးသောသူ။ လသုဏ္ဍဒါယ-
ကတ္ထေရအပဒါနံ။ အဓိမုတ္တော လသုဏ္ဍဒေါ။
အပ၊၁။၁၀၁။

လသုဏ္ဍဒါန (န) [လသုဏ္ဍ+ဒါန] ကြက်သွန်
ဖြူအလှူလှူအပ်သောကြက်သွန်၊ ကြက်
သွန်နီဟူသောလှူ ဘွယ်ဝတ္ထု။ သံသယ။ပ။
မောဒဟန္တိ အဟံ သံသယ လသုဏ္ဍဒါနံ
ဒတွာ။အပ၊၄။၂။၆၃။

လသုဏ္ဍဒါယက (တိ) [လသုဏ္ဍ+ဒါယက။ ထိ-
ဒ္ဓိ-ဒါယိကာ။] (ကြက်သွန်-ဖြူကို ပေးလှူ
တတ်သောကြောင့်) လသုဏ္ဍဒါယက မည်
သော(ထေရ်)။ဣတ္ထံ သုဒိ အာယသ္မာ လသု-
ဏ္ဍဒါယကော ထေရော။ အပ၊၁။၉၉။
လသုဏ္ဍဒါယကတ္ထေရလည်း-ကြည့်။

လသုဏ္ဍဒါယကတ္ထေရ (ပ) [လသုဏ္ဍဒါယက+
ထေရ] လသုဏ္ဍဒါယကထေရ်။ လသုဏ္ဍဒါယ-
ကတ္ထေရဿပဒါနံ သတ္တမံ။ အပ၊၁။၉၉။ ...
လသုဏ္ဍဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။အပ၊၄။၂။

၆၂။ (ဖြူမထေရ်မြတ်သည် ရှေးဝိပဿိဘုရား
ရှင် လက်ထက်ဝယ် ရသေ့ရဟန်း ပြုကာ
ဟိမဝန္တာတောကို ဒ. မှီပြုပြီး တောမှာနေစဉ်
များစွာသော ကြက်သွန်နီ (ကြက်သွန်ဖြူ)
တို့ကိုစိုက်ပျိုး၍ ယင်းကြက်သွန်နှင့် တော
သစ်မြစ် သစ်သီးများကို စားသုံးလျက် နေ
တော်မူရာ ကြက်သွန်များကို ထမ်းပိုးဖြင့်
သယ်ဆောင်ကာ ဘုရားအမူးရှိသော သံဃာ
တော်အား ဆေးအလို့ငှာ လှူဒါန်းသည်။
ယင်းကောင်းမှုကြောင့် ကိုးဆယ့်ဝစ်ကမ္ဘာ
အပါယ်လေးပါးမလားရဲဘုရားသာသနာ
တော်တွင် ရဟန်းပြုပြီး ဝိပဿနာတရား
ပွားများအားထုတ်ရာ မကြာမြင့်မီ ရဟန္တာ
ဖြစ်၍ ရှေးကောင်းမှု အားလျော်စွာ လသုဏ္ဍ-
ဒါယကထေရ်ဟု ကျော်စောထင်ရှားသည်။
အပ၊၁။၉၈-၉။အပ၊၄။၂။၆၂။)

လသုဏ္ဍဝဂ္ဂ (ပ) [လသုဏ္ဍ+ဝဂ္ဂ] လသုဏ္ဍ-
ဝဂ်၊ လသုဏ္ဍဒါ- မြင့်မှတ်အပ်သော-
သိက္ခာပဒ်-အခေါင်း-အစု။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊
ဝိနယပါဠိ၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်း၊ ၄-ကဏ္ဍ၊ ၁-
ဝဂ်။ ဝိ၊၂။၃၃၉-၅။ဝိ၊၅။၁၀၅-၇။ ဝိ၊၄။၃။
၁၉၅၊ ၂၀၁။ကဒိ။ ၃-၃၃-ဂ။ ဝဇီရ။ ၃၆ဂ။
သာရတ္ထ၊၃။၁၂။ဝိမတိ၊၂။၇၆-၇။

လသုဏ္ဍဝဂ္ဂဝတ္ထနာ (ထိ) [လသုဏ္ဍဝဂ္ဂ+ဝတ္ထနာ]
လသုဏ္ဍဝဂ်- ဒါ-ကို- ဖွင့်ပြကြောင်းဖြစ်
သော-စကားအစဉ်-စကားအစု-စကားရပ်
-ဇီကာ။ လသုဏ္ဍဝဂ္ဂဝတ္ထနာ နိဋ္ဌိတာ။ ဝဇီရ။
၃၇၂။သာရတ္ထ၊၃။၁၂၄။

လသုဏ္ဍသည (တိ) [လသုဏ္ဍ+သညာ+အ]
ကြက်သွန်ဖြူဟု အမှတ်သောသူ၊ လသုဏ္ဍ
လသုဏ္ဍသညာ ခါဒတိ။ ဝိ၊၂။၃၄၀။

လသုဏ္ဍသိက္ခာပဒ (န) [လသုဏ္ဍ+သိက္ခာပဒ]
လသုဏ္ဍသိက္ခာပဒ်၊ လသုဏ္ဍဒါဖြင့် မှတ်အပ်
သော သိက္ခာပဒ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဝိနယ-

ပါဠိ၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်း၊ ၄-ကဏ္ဍ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၁-
သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၂။ ၃၃၁-၉။ ငါ၊ ၅။ ၃။ ၁၉၅-၆။
ဝိ၊ ၅။ ၄။ ၁၄၇။

လသုဏသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ (ထိ) [လသုဏသိက္ခာ-
ပဒ+ဝဏ္ဏနာ] လသုဏသိက္ခာပုဒ်-၏-ကို-
ဖွင့်ပြကြောင်းဖြစ်သော- စကားအစဉ်-
စကားအစု-စကားရပ်-အဋ္ဌကထာ။ လသုဏ-
သိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတ။ ကခါ။ ၃၁၃။

လသုဏပတိဋ္ဌ (န) [လသုဏ+ဥပတိဋ္ဌ] လသုဏ-
သိက္ခာပုဒ်နှင့် ဥပတိဋ္ဌန သိက္ခာပုဒ်၊ လသုဏ-
ပတိဋ္ဌနစွနာ(ဝိ၊ ၅။ ၁၆၁။)တိ လသုဏသိက္ခာ-
ပဒံ ဘိက္ခုဿ ဘုဉ္ဇန္တဿ ပါနီယေန ဝါ ဝိဇ္ဇု-
နေန ဝါ ဥပတိဋ္ဌယျာတိ ငုတ္တသိက္ခာပဒံ...။
ဝိ၊ ၅။ ၄။ ၁၄၇။

လဟု (တိ) [လဃံ+ဥ၊ လံဆ+ကု၊ လဃံ-
တေ အနေနာတိ လဟု၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ လဃံ-
တိတိ လဟု၊ လဃံ ဂတိသောသနေသု၊ ဆဿ
ဟော နိဂ္ဂဟိဘလောပေါ၊ ဥပစုယော စ၊
လဟုပရိယာယော လဃုသဒ္ဓေါပျတ္တံ။ ခေန၊
ဋီ။ ၄၀။ (-ယင်းဋီ။ ၇၁၁)။ လံဆ ဂတိသော-
သနေသု၊ ဆဿ ဝါ ဟတ္တံ၊ နိဂ္ဂဟိတလော-
ပေါ စ၊ လဃံတိ ပဝတ္တတိ လဃုဘာဝေနာ-
တိ လဃု လဟု ဧကတ္တာ။ က္ခာဒိ။ ၆။
လဟုသဒ္ဓါဂုဏ်ကို ဟောသော် နပုလ္လိင်၊ -ဗြဟ္မ
ကိုဟောမူ လိင်သုံးပါး၌ ဖြစ်သည်။ ခာန်။
၄၀။ လျင်မြန်ခြင်းအနက်၌ဖြစ်သော် နပုလ္လိင်၊
အလိုရှိအပ်သော အနက်နှင့် အနှစ်သာရမရှိ
သောအနက် မလေး-ပေါ့ပါး-သောအနက်
တို့၌ဖြင့်မူ လိင်သုံးပါး၌ ဖြစ်သည်။ ခာန်။
၉၂၉။ လဃု-သံ။ လဟု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
(၁) လျင်-လျင်မြန်-မနှေးကွေး-သော။
(၂) ပေါ့-ပေါ့ပါး-မလေးလံ-ဝန်မလေး-
သော။ (၃) လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-သော။
(၄) အလွန်လျင်မြန်စွာ ပြန်နှစ်ခြင်း။ (၅)
အလွန်လျင်မြန်စွာ မပြန်နှစ်ခြင်း။ (၆)

ပေါ့ပါးသည်၏အဖြစ်။ (၇) လဟုမည်သော
အက္ခရာ၊ လဟုအက္ခရာ။ (ဂ) နူးညံ့-
သိမ်မွေ့-သေးငယ်-သော။ (၉) လဟုတ၊
ကာယ-စိတ္တ-လဟုတ။ (၁၀) အလိုရှိ
အပ်-ကောင်းမြတ်-သော။ (၁၁) အနှစ်-
မဲ့-မရှိ-သော။ (၁၂) လဟုဖြစ်သောသရ၊
လဟုသရ။

(၁) လျင်-လျင်မြန်-မနှေးကွေး-
သော။ လဟုဉ္ဇ ဂဏှာတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၇၉။
ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၃၉၇။ သိတ္တာ တေ လဟုမေဿတိ။
ဓမ္မ၊ ၆၆။ မဟာနိ၊ ၅။ ၇၉။ သိတ္တာ တေ လဟု-
မေဿဘိတိ...သိသံ နိဗ္ဗာန် ဂမိဿတိ။ ဓမ္မ၊
၅။ ၂။ ၃၇၄။ လဟု ပမုဉ္ဇာ (ပေတ။ ၁၉၀)တိ
သိသံ မောစေဟိ။ ပေတ၊ ၅။ ၂၂၅။ လဟု
အတ္တံ (အတ္တ) ဝိစိန္တိကာ အပ၊ ၂။ ၂၄၂။ ဇာ၊
၁။ ၁၇၇။ လဟု အတ္တံ ဝိစိန္တိကာတိ လဟု
ခိပုံ အတ္တံ ဝိစိန္တိကာ ။ ဇာ၊ ၅။ ၃။ ၄၁၆။

(၂) ပေါ့-ပေါ့ပါး-မလေးလံ-ဝန်မလေး-
-သော။ လဟုဉ္ဇ ဝတခိပုဉ္ဇ။ အပ၊ ၂။ ၂၄၂။
ဇာ၊ ၁။ ၁၇၇။ လဟုဉ္ဇ ဝတဘိ အဒန္တဝတ။
ဇာ၊ ၅။ ၃။ ၄၁၆။ မနော သာရထိကော လဟု။
ဇာ၊ ၂။ ၂၇၄။ လဟုတိ ဝိဂတထိနမိဋ္ဌတာယ
သလ္လဟုကော။ ဇာ၊ ၅။ ၃။ ၄၇၇။ လဟု သော
ကနိဋ္ဌိကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၉။ ဇာ၊ ၅။ ၃။ ၂၇၃။
အထ ခေါ ပနဿ ကာယစိတ္တာနိ ပဿဒ္ဓါနိ
လဟုနိ...။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၇။ (၃) လျှပ်ပေါ်-
လော်လည်-သော။ ပါပေါ အနရိယော
လဟု။ စရိယာ။ ၄၀၂။ လဟုတိ လောလော။
စရိယာ၊ ၅။ ၁၃၉။ လဟုဘဝ (၃) နှင့်
လဟုသဘာဝတို့လည်းကြည့်။ (၄) အလွန်
လျင်မြန်စွာ ပြန်နှစ်ခြင်း။ ဒုရေ အစွ စီရံ
လဟု၊ တထေဝ ဝိဏ္ဏစာရိကော။ ငါ၊ ၄။
၄၁၃။ (၅) အလွန်လျင်မြန်စွာ မပြန်နှစ်
ခြင်း။ ဒုရေ အစွ စီရံ လဟု၊ ကာသနကံ

ကဋ္ဌစွာကာဝိ၊ ၂။ ၄၁၃။ (၆) ပေါ့ပါးသည်၏ အဖြစ်။ လဟုအာဒိဘာနှင့် လဟုအာဒိ-ဝေါဟာရကြည့်။ (၇) လဟုမည်သော အက္ခရာ၊ လဟုအက္ခရာ။ လဟုကွေ-ကြည့်။ (၈) နူးညံ့-သိမ်မွေ့-သေးငယ်-သော။ လဟုတရ (၄) ကြည့်။ (၉) လဟုတာ၊ ကာယ-စိတ္တ-လဟုတာ။ လဟုသညာ (၃) ကြည့်။ (၁၀) အလိုရှိအပ်-ကောင်းမြတ်-သော။ (၁၁) အနှစ်-မဲ့-မရှိ-သော။ သိသမိ လဟု တံ ဣဒ္ဓနိဿရာ ဂရုသုတ္တိသု။ ဓာန်။ ၉၂၉။ (၁၂) လဟု-သော သာ ရ၊ လဟုသရ။ လဟုပန္နာန ဓာတူနံ။ ရှု၊ ၄၃၄။ လဟုပန္နာနိ လဟုဘူတော သရော ဥပသန္နေ သမိပေ ပဝတ္တိ တေသန္တိ လဟုပန္နာ။ ယင်းဦ။

လဟု (တိ) [လဟု+ပရိဝတ္တ။ နောက်ပုဒ် ကျေ။ လဟု+ဏ်က။ ဏိကပစ္စည်းကျေ။] လျှင်မြန်သော- အပြန်- ပြောင်းလဲခြင်း- ရှိသော။ လျှင်မြန်စွာဖြစ်တတ် ချုပ်တတ် သော (လဟုပရိဝတ္တနှင့်ယှဉ်ကြည့်) ဒုန္ဒိဂ္ဂဟဿ လဟုနာ။ ဓမ္မ၊ ၁၈။ မဟာနိ၊ ၃၉၃။ လဟု ဥပဗ္ဗတံ စ နိရုဇ္ဈတိ စာတိ လဟု၊ တဿ ဒုန္ဒိဂ္ဂဟဿ လဟုနော။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၁၈၇။

လဟု (တိ) [လဟု+ကရ+ (ခ) အ။ လယ်+ ဥ။] ပေါ့ပါး-လွယ်ကူ-စွာ-ပြုအပ်သော၊ ပြုလွယ်သော။ တံ ခိပ္ပမာနေန လဟုပရေန။ ဝိမာန၊ ၁၂၂။ ပေတ၊ ၁၉၉။ လဟုန္တိ သုကရံ။ ဝိမာန၊ ၅။ ၃၂၇။

လဟု (ဗျ) ဝန်မလေးပေ၊ ငါဝန်မလေး- ပေ (ငါ့အား သံဥပဿ်အဖြစ်၌ ဝန်လေး မှုမည်သည် မရှိချေ။ (ဥပဇ္ဈာယ်တာဝန်ကို) ဆောင်ရွက်သွယ်ပေ၏။ သာဟူတိ ဝါ လဟူတိ ဝါ...ဝိညာပေတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၇၊ ၇၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၇၁။ သာဟူတိ အဂရ၊ မမ တုယံ ဥပဇ္ဈာယတာဝေ ဘာရိယံ (နာမ) နတ္ထိတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၂။

ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ၆။ ၂။ ၁၂၅။ လဟူတိ အဂရ၊ သုဘ- ရတာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ တိ၊ ၂။ ၁၀၂။ ဝိ၊ လင်္ကာရ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၅။ ဝိ၊ လင်္ကာရ၊ ၆။ ၂။ အာမ သာဟု လဟူပံ စ။ ဩပါယိကံ ပတိရူပံ၊ သဇေဝံ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒနော။ ဓာန်။ ၁၁၄၄။ အာမ၊ သာဟု လဟု ဩပါယိကံ ပတိရူပံ သာရ ဇေဝံ ဧတေ သတ္တ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒနတ္ထေ။ ယင်းဦ။

လဟု (တိ) [လဟုကာ+အာပတ္တိ။ ဂါထာ အရာဖြစ်၍ ရွှေပွားတင်စိတ်နှင့် နောက်ပုဒ် ကြေသည်။] လဟုကာပတ္တိ (၃) အနက်နှင့် တူ။ မုသာ စ လဟုဘာသတော။ သစ္စန္ဒ လဟုဘာသတော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၆။ လဟုကာ- ပတ္တိ (၃) လည်းကြည့်။

လဟုအာဒိ (တိ) [လဟု+အာဒိ] ပေါ့- ပေါ့ပါး- သည်၏အဖြစ်- အပိုင်းအခြား- အတူ-ဒ.စိတ်-ရှိသော။ ကာယဒရထေ ဝူပသန္နေတိ.. သေသတိသန္တတိ ရူပါနမိလဟု အာဒိဘာဝေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၁။ ၃၃၃။

လဟုအာဒိဝေါဟာရ (ပု) [လဟုအာဒိ+ ဝေါဟာရ] (၁) ပေါ့-ပေါ့ပါး-သည်၏ အဖြစ် စသည်ကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ (၂) ပေါ့-ပေါ့ပါး-သည်၏အဖြစ် စသည်ဖြင့် ပညတ်ခြင်း။ (၁) (၂) တထာ ဟိ တူလ- ပိရုအာဒိသု... လဟု အာဒိ-ဝေါဟာရော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၆။

လဟုဥပဋ္ဌာန (န) [လဟု+ဥပဋ္ဌာန] လျှင်- လျှင်မြန်- စွာထင်- ကပ်၍တည်- ဖြင်း။ လဟုကစ္စုပဋ္ဌာန (မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀၄) နှိ လဟု- ဥပဋ္ဌာနံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၁၄။

လဟုက (တိ) [လဟု+က။ လဟုလည်း- ကြည့်။] (၁) လျှင်-လျှင်မြန်-မနှေးကွေး-သော။ (၂) ပေါ့-ပေါ့ပါး-မလေးလံ- ဝန်မလေး-လဟုကဖြစ်-သော။ (၃) တို-

တို့တောင်း-သော။ (၄) လဟုက-သရ-
 အက္ခရာ။ (၅) နည်း- နည်းပါး- အနည်း
 ငယ်-သော။ (၆) (စိတ်သဘောထား)
 သေးငယ်- မကြီးမား- ကြီးမားမှုမရှိ- န-
 သော။ (၇) လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-သော။
 (၈) ပေါ့ပျက်-ပေါ့သွပ်-သော။ (၉)
 အနှစ်သာရမရှိသော။ (၁၀) လဟုကအာ-
 ပတ်, ဂရုကအာပတ်။ (၁၁) လဟုကဂရု-
 ကာပတ္တိပဉ္စက (လဟုကပဉ္စက။ ဝိ၅။ ၂၃၆။
 သျှ၊ မြန်။) (၁၂) ပေါ့-ပေါ့ပါး-
 ခြင်း-မှု၊ ပေါ့ပါးသောသဘော။

(၁) လျင်-လျင်မြန်-မနှေးကွေးသော။
 ဗုဒ္ဓါနံ ဟိ(ဗုဒ္ဓါနဉ္စိ)ဘဝဂ်ပရိဝါသော လဟု-
 ကော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊ ၁၄၁။
 ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၆။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၂။ ရူပဿ ပန
 ဥပ္ပါဒဘဂ်က္ခယော လဟုကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
 ၂၄၉။ (၂) ပေါ့-ပေါ့ပါး-မလေးလံ-ဝန်မ
 လေး-လဟုက ဖြစ်-သော။ လဟုကော စ
 ဟောတိ ပရိက္ခာပေ။ ဝိ၊ ၁။ ၆၇-ဂ။ လဟု-
 ကာ အာပတ္တိတိ ဝါ ဂရုကာပတ္တိတိ ဝါ။ ဝိ၊
 ၄။ ၂၁၂-၃။ ဝိ၊ ၅။ ၂၀၃။ တဿ မေ
 ကာယော လဟုကော ကမ္မညော။ အံ၊ ၃။ ၁၄၉။
 လဟုကော ဝတ မေ ကာယော(ထေရ၊ ၂၄၂)
 တိ...ရူပကာယော သလ္လဟုကော ဝတ။
 ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၆။ လဟုကာ သော ကနိဋ္ဌိ-
 ကာ။ စရိယာ။ ၃၉၃။ (ဇာ၊ ၂။ ၃၂၉-တွင်
 လဟု-ဟု ပါရှိသည်။) (၃) တို-တိုတောင်း-
 -သော။ အပ္ပကံ အာယုပမာဏံ ပရိတ္တံ
 လဟုကံ။ ဒီ၊ ၂။ ၃။ ၄၃-၅။ သံ၊ ၁။ ၃၉၇။ ပရိတ္တံ
 လဟုကန္တိ ဥဘယမေတံ အပ္ပကသေဝ ဝေဝ-
 စနံ၊ ယဉ္စိ အပ္ပကံ၊ တံ ပရိတ္တဉ္စေဝ လဟုကဉ္စ
 ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆။ လဟုကန္တိ သလ္လဟုကံ၊
 အာယုနော အဓိပ္ပေတတ္တာ ရသန္တိ ဝုတ္တံ
 ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈။ ဇိဝိတံ မနုဿာနံ ပရိတ္တံ
 လဟုကံ။ အံ၊ ၂။ ၅၀-၂။ လဟု ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၉-ပ-မ-သ-စ

နိရုဇ္ဈနတော လဟုကံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၈၉။ လဟု-
 သန္တိ လဟုကံ။ တေနာဟ “လဟု ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ
 နိရုဇ္ဈနတော လဟုသ”န္တိ။ ပရိတ္တံ လဟုသန္တိ
 ဥဘယံ ပနေတံ အပ္ပကဿ ဝေဝစနံ။ ယံ ဟိ
 အပ္ပကံ တံ ပရိတ္တဉ္စေဝ လဟုကဉ္စ ဟောတိ။
 ဣဓ ပန အာယုနော အဓိပ္ပေတတ္တာ ရသန္တိ
 ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၇။ လဟုကံ ဇိဝိတံ
 ဣတ္တရံ ဇိဝိတံ။ မဟာနိ၊ ၃။ ၃၂၁။ လဟုကန္တိ
 သလ္လဟုကံ။ အလသပဋိသေဓော။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၁၃၃။ (ဤပါဠိတွ်၌ လျင်မြန်သော
 (သဒ္ဓတ္တ) လျင်မြန်စွာဖြစ်ပြီး ချုပ်တတ်သော
 (ဘာဝတ္တ) တို-တိုတောင်း-သော (ဝေါဟာ
 ရတ္တ အနက်ပေးပါ။) အက္ခိနိဓာနာဒိ(ကမ္ပံ)
 နိမိတ္တကမ္ပံ ပန လဟုကံ ဣတ္တရကာလံ။ ဝဇီရ၊
 ၁၃၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၅။

(၄) လဟုက-သရ-အက္ခရာ။ ဂရုကံ
 လဟုကဉ္စ နိဂ္ဂဟိ (ဟိ) တံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၄၇။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ၊ ၃၉၇။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၈။
 (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။ ကခါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၅။)
 လဟုကန္တိ ရသမေဝ၊ ယံ ဝါ အာယသ္မတော
 ဗုဒ္ဓရက္ခိတထေရဿ ယဿ န ခမတိတိ ဝေ
 အသံယောဂပရံ ကတွာ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။
 ၂၄၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၉၇။ ကခါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၅။
 တဒေဝ လဟုကံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
 ၁၅၆။ အသံယောဂပရံ ရသံ(ရဿဉ္စ?)
 လဟုကံ။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၇၂။ (၅) နည်း-
 နည်းပါး-အနည်းငယ်-သော။ သမ္မာသမ္ဗု-
 ဒ္ဓေန မယံ လဟုကေ ကာရဏေ ပဏာမိတာ။
 သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၅။ လဟုကေန ပန ပစ္စယေန
 ပရိဟိနံ တာဒိသာ (နံ) အပ္ပကသိရေန ဝေ
 ပဋိပါကတိကံ ကဏေန္တိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊
 ၁။ ၃၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၀။ (ပါရာဂဏ္ဍိသစ်၊
 ၂။ ၂၁၆-လည်းကြည့်။) (၆) (စိတ်သဘော
 ထား) သေးငယ်-မကြီးမား-ကြီးမားမှုမရှိ-

န-သော။ လဟုယာ ဘောဂေါတမ သကု-
 ဇာတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၅။ လဟုသတ် လဟုကာ၊
 အပ္ပကေနော ဟုသန္တိ ဝါ ဒုသန္တိ ဝါ ဥဒက-
 ပိဋေ အလာဗုကဋ္ဌာဟံ ငိယ အပ္ပကေနော
 ဥပ္ပပန္နိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၀။ လဟုကာတိ
 တရုဏာ(အဝုဒ္ဓကမ္မာ)။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။ သိ၊ ၄။
 သစ်၊ ၂။ ၂၅၂။ (၇) လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-
 သော။ လဟုသဘာဝ-ကြည့်။ (၈) ပေါ့ပျက်-
 ပေါ့ပျက်-သော။ လဟုကတာ ၃-ကြည့်။
 (၉) အနှစ်သာရ မရှိသော။ လဟုကဘာဝ-
 ကြည့်။ (၁၀) လဟုကအာပတ်, ဂရုကအာ-
 ပတ်။ ကရာ အာပတ္တိ လဟုကော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၂။
 (၁၁) လဟုကဂရုကာယတ္တိပဉ္စက (လဟုက-
 ပဉ္စက။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၆။ သျှ။ မြန်)။ လဟုကဋ္ဌမကာ
 ကော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၆။ (၈) (၁၂) ပေါ့-ပေါ့ပါး-
 -ခြင်း-။ ပေါ့ပါးသော သဘော။ ဂရုကံ
 လဟုကံ။ အဘိ၊ ၈။ ၁၇၀။ အဘိ၊ က။ ၂၀၀။
 လဟုကန္တိ အဘာရိယံ သံလဟုကန္တိ အတ္ထော၊
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၀။

လဟုက (တိ) [လဟုက+ပစ္စုပဋ္ဌာန။
 နောက်ပုဒ်ကြော။] လျှင်မြန်စွာ-ထင်-ကပ်၍
 တည်-ခြင်-ရှိ-သော။ အရူပဓမ္မာနံ ဝိသ-
 ယောနာမ ဧဝံ လဟုကောတိ ဒီပနတ္ထံ။ အဘိ၊
 ၄။ ၂။ ၁၄၀။ မနောဒွါရဝိ-ယော လဟု-
 ကော။ မူလဒီ၊ ၂။ ၁၀၄။

လဟုက (တိ) [လဟု+က။ လဟုက+က။
 က-ပစ္စည်း အတိသယအနက်ကို တွန်းပြု
 သည်း] (၁) လျှင်မြန်သော (အလွန်တို
 တောင်းသော)။ (၂) အလွန်-လျှင်မြန်-တို
 -တိုတောင်း-ခြင်း သဘောရှိသော။ (၁)
 (၂) လဟုသော ဝတ္တတိ ခဏော (မဟာနိ။
 ၃၂၊ ၀။ ၈။ ၄။ ၂။ ၁၂၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၀) တိ ဝတ္တနယေန
 (တာယဓေ) ကေစိတ္တက္ခဏိကတာယလဟု-
 ကော အတိက္ကတ္တဏေ (အတိပရိတ္တော) ဇီဝိ-

တာဒိနံ ခဏော ဝတ္တတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။
 ၂၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။ (အလွန်နည်းသော
 (မဟာနိ။ သျှ) လျှင်စွာ (မ၊ ၄။ ၂။ သျှ) အလွန်
 တိုသည်ဖြစ်၍ လျှင်ခြင်း သဘောရှိသော
 (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ သျှ)။

လဟုကကမ္မ (န) [လဟုက+ကမ္မ] (၁) ပေါ့
 သော-လဟုက-ကံ(သံဆုကံ)။ (၂) ပေါ့
 သော-လဟုက-ကံ(ကာကုသိုလ်ကံ)။ (၁)
 ဝေရူပါနိ(တောနိ) လဟုကကမ္မာနိ...ဝနန္တိ။
 ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၀။ ၂၄၃။ သင်္ဂဟ၊ ၃၉၅။ (၂) ပရိတ္တံ
 လဟုကကမ္မံ ကထမညှနော ဝိပါကဿ
 ဩကာသံ ကဏေတိတိ။ သိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၄။

လဟုကဂရုက (တိ) [လဟုက+ဂရုက] ပေါ့-
 လေး-သောအာပတ်။ လဟုက ဂရုက-
 အာပတ်။ ဧဝံ ဩတိဏ္ဏေ ဝတ္ထုသ္မိန္တံ ဧဝံ
 (ယထာဝုတ္တနယေန) လဟုကဂရုကာဒိဝသေန
 တဒနရူပေ ဩတိဏ္ဏေ ဝတ္ထုသ္မိ (ဝတ္ထုမိ
 ဩတရန္တေ) ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။ သိ၊ ၄။ ၁။
 ၃၀၆။

လဟုကစိဝရပရိဘောဂ (ပု) [လဟုက+စိဝရ+
 ပရိဘောဂ] ပေါ့ပါးသော သက်န်းကို-သုံး
 ဆောင်-ဝတ်ရုံ-ခြင်း။ လဟုက စိဝရ ပရိ-
 ဘောဂေါ(ပိ)န သန္တောသဝိရောဓိ။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၂၆။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ မ၊
 ၄။ ၂။ ၁။ ၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ အံ၊
 ၄။ ၁။ ၁။ ၂။ ၁။

လဟုကတ္ထ (ပု) [လဟုက+အတ္ထ] ပေါ့ပါး-မလေး
 လံ-သော-အနက်-သဘော။ လဟုပညာ-
 ကြည့်။

လဟုကတရ (တိ) [လဟုက+တရ] အထူး
 သဖြင့်- အလွန်- သာ၍- ပို၍- ပေါ့ပါး
 သာ။ န တဿ မန္တကိလေသဿ ဝိယ
 လဟုကတရာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၀။ ၈။ တွေ ယထ

လဟုကတရိကံ ကာကုဋ္ဌာပနာဒိကာယကမ္ပံ...။
မ၊ ဇီ၊ ၂၃၃။

လဟုကတရိက (တိ) [လဟုကတရ+ကိက။
လဟုကတရ+က] အထူးအားဖြင့်-အလွန်-
သာ၍- ပို၍- ပေါ့ပါး- နည်းပါး- သော။
ယထာဟံ လဟုကတရိကံ ဝေဒနံ ဝေဒိ-
ယေယျ။မ၊ ၂။ ၂၅၈။

လဟုကတာ (ထိ) [လဟုက+တာ] (၁) လျင်
မြန်-သည်၏ အဖြစ်-ခြင်း။ (၂) ပေါ့ပါး-
သည်၏ အဖြစ်-ခြင်း။ (၃) ပေါ့ပျက်-
ပေါ့သုပ်-သည်၏ အဖြစ်-ခြင်း။(၄) (လျင်
မြန်သော ထင်ခြင်းရှိ- လျင်မြန်စွာထင်-
သည်၏အဖြစ်-ခြင်း) လျင်မြန်သော-လင်-
ကပ်၍တည်-ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်၊ လျင်မြန်
စွာ-ထင်-ကပ်၍ တည်- သည်၏ အဖြစ်-
ခြင်း။ (၁) ဗုဒ္ဓါနံ ပန ဘဝဂ်ပရိဝါသဿ
လဟုကတာယ...။ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၄၈။လဟု ဂဟဏိ-
ယလည်း-ကြည့်။(၂)ပတ္တာနိ လဟုကတာယ
ပစ္စာ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ (၃) လဟုကတာယ
ဝိသယဿ မ၊ဇီ၊၁။၂၅၃။ (၄) အရူပဓမ္မာနံ
ဝါ စပလာ။လဟုကတာ ဒိပိတာတ်။ မူလဇီ၊
၂။ ၁၀၅။ လဟုကတာတိ လဟုပဋ္ဌာနတာ
(လဟုပဋ္ဌာနတာ?)။ အနုဇီ၊ ၂။၁၁၄။

လဟုကဒဿန (န) [လဟုက+ဒဿန] အနည်း
ငယ်သော-အချိန်-အခါ-ကာလ-၌တွေ့မြင်
ရခြင်း၊ ခဏခေတ္တတွေ့မြင်ရခြင်း။ ဣတ္ထရ-
ဒဿနေနာတိ လဟုကဒဿနေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၃၈။ လဟုကဒဿနေနာတိ ပရိတ္တဒဿနေန
ဝိဇ္ဇါကေန ဝိယ။ သံ၊ဇီ၊၁။၁၈၃။

လဟုကဒုက (န) [လဟုက+ဒုက] လဟုကဒုကံ၊
လဟုကသဒ္ဓါဖြင့် မှတ်အပ်သော - နှစ်ခု
အပေါင်း= ဒုကံ။အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လဟုကဒုကသင်္ဂဟိတ (တိ) [လဟုကဒုက+
သင်္ဂဟိတ] လဟုကဒုကံဖြင့် - သင်္ဂြိုဟ် -
ရေတွက်-အင်သော။ ဒေသနာဂ်မိနိဒုကံ
လဟုကဒုကသင်္ဂဟိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။

လဟုကပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [လဟုက+ပစ္စုပဋ္ဌာန]
(၁)လျင်မြန်စွာ-ထင်-ကပ်၍တည်-ခြင်းရှိ-
တတ်-သော။ (န) (၂) လျင်မြန်စွာ-ထင်-
ကပ်၍တည်-ခြင်း။ (၁) အရူပဓမ္မဿ ဟိ
မနောဒ္ဓါရဿ ဝိသယော လဟုကပစ္စု-
ပဋ္ဌာနောတိ။ မူလဇီ၊ ၂။၁၀၄။(န)(၂)လဟု-
ဥပဋ္ဌာန-ကြည့်။

လဟုကပရိဝတ္တ (တိ) [လဟုက+ပရိဝတ္တ]
လဟုပရိဝတ္တ-ကြည့်။ စိတ္တံ လဟုကပရိဝတ္တံ။
မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၈။ ဝေလဟုကပရိဝတ္တံ ဗုဒ္ဓါနံ
စိတ္တံ။ ဓမ္မ၊ဗ္ဗ၊ ၂။၁၄၀။

လဟုကဘာဝ (ပု) [လဟုက+ဘာဝ] အနှစ်
သာရ မရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဥပ္ပိလဝတိ
လဟုကဘာဝတော။ သံ၊ဇီ၊၁။၁၈၂။

လဟုကမရဏ (န) [လဟုက+မရဏ] လျင်မြန်စွာ
သေခြင်း။ အညံ လဟုကမရဏံ နာမ အတ္ထိ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၄၈။

လဟုကမ္မ (န) [လဟု+ကမ္မ] ပေါ့-ပေါ့ပါး-
သောကံ၊ လဟုကံ၊ (၁၃-ပါးသော သမ္မုတိ
ကံစသော သံသ္မာကံ)။တောနိ လဟုကမ္မာနိ
(-လဟုကကမ္မာနိ) အပလောကေတွာပိ
ကာတံ ဝန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၃။ ကင်္ခါ။၂၅၉။
ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃၉၅။ (မူလဇီ၊ ၂။၁၀၅-တွင် လဟု-
ကမ္မာဒိသုကာ- ဝါကျသာဖြစ်သည်။)

လဟုကဝိညာဏ (န) [လဟုက+ဝိညာဏ]
လဟုဝိညာဏ-ကြည့်။ လဟုကဝိညာဏဿ
ဝိသယသင်္ဂဟိတိမတ္တပစ္စဟတာယ တိဏ္ဏံ ခန္ဓာနံ။
သံ၊ဇီ၊ ၂။၄၆၃။

လဟုကာပတ္တိ (ထိ) [လဟုကာ+အာပတ္တိ]
ပေါ့သောအာပတ်၊ ပေါ့သောဝိနည်းကံဖြင့်

စင်ကြယ်နိုင်သောအာပတ်၊ လဟုကာအာပတ် (ထုလ္လစဉ်း-ပါစိတ် - ပါဠိဒေသနံ - ဒုက္ကဋ်-ဒုဗ္ဘာသိ-(ဒုဗ္ဘာသိတ်)-အာပတ်)။ ဂရုကံ အာပတ္တိံ “ လဟုကာပတ္တိ ” တိ ဒီပေန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၃၁။ သစေ ပန လဟုကာပတ္တိံ အာဝိကဏေမိတိအာဒိနာ နယေန ဝဒတိ။ ပဋိစ္စန္ဒာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ပဉ္စာပတ္တိကွန္ဒာ လဟုကာပတ္တိံ နာမ၊ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၂။ လဟုကာပတ္တိံ (ကခါ၊ ၉၂) နိ လဟုကေန ဝိနယကမ္ပေန ဝိသုဇ္ဈနတော လဟုကာ ထုလ္လစယပါစိတ္တိယ ပါဠိဒေသနိယ-ဒုက္ကဋ် ဒုဗ္ဘာသိတသခါတာ ပဉ္စာပတ္တိယော။ ကခါ၊ ၉။ သစ်၊ ၁၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၉။ ၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇။ ၂၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁။)။

လဟုကာပတ္တိကွန္ဒ (ပု) [လဟုကာပတ္တိ+ခန္ဒ] လဟုကာအာပတ်-အစု-အပုံ။ ဣဒဉ္စ ထုလ္လစယာဒိနံ ပဉ္စန္ဒံ လဟုကာပတ္တိကွန္ဒာနံ သဗ္ဗာဝမတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁။

လဟုကာလ (ပု) [လဟု + ကာလ] လျှင်-လျှင်မြန်-သောအချိန်-အခါ။ တတောပိ လဟုကာလေန ဧကံ ဝိနောဒေန္တော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။

လဟုက္ခရာ (တိ) [လဟု+အက္ခရာ] လဟုအက္ခရာ၊ ပေါ့ပါး-သွက်-လက်-သည့်-အက္ခရာ၊ လဟု မည်သောအက္ခရာ၊ (သံယောဂါဒိစသော ဂရုအက္ခရာမှ တစ်ပါးသော ဆန်းကျမ်းလာ အက္ခရာ)။ လဟုက္ခရာ သတ္တရသ ဘဝန္တိ။ နေတ္တိ ဝိ၊ ၄။

လဟုဂမနသညာ (ထိ) [လဟု+ဂမန+သညာ] လျှင်မြန်စွာသွားခြင်း-၌ - အကျိုးငှာ-ဖြစ်သော သညာ။ လဟုသညာ (နေတ္တိ၊ ၁၄၃) လဟုဂမနသညာ ဩက္ကမိတော။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၂။ (သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ စသည်တို့၌ တစ်မျိုး ပွင့်ကြသည်။)

လဟုဂဟဏိယ (တိ) [လဟု+ဂဟဏိယ] လျှင်မြန်စွာ-ယူအပ်-ယူနိုင်-သော။ လဟုဂဟဏိယော ဝိသယဿ လဟုကတာ။ မူလ၊ ၉။ ၂။ ၁၀၅။

လဟုစိတ္တ (တိ) [လဟု+စိတ္တ] (၁) လျှင်မြန်-လျှင်မြန်စွာ - ပြောင်းလဲတတ် - သောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ (၂) လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-သောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ (၃) လဟုစိတ္တောတိ တံ အာဟု။ သံ၊ ၁။ ၂၀၃။ လဟုစိတ္တဿ ဒုဗ္ဗိနော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၆၆။ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တတာယ လဟုစိတ္တာယော (ဇာ၊ ၂။ ၁၁၄) ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ လဟုစိတ္တာန (ဇာ၊ ၂။ ၁၂၄) နိ မုဟုတ္တမေဝ ပရိဝတ္တနစိတ္တာနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ (၂) လဟုစိတ္တဿ ဒုဗ္ဗိနော။ ဇာ၊ ၁။ ၇၂။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၆။ (အထေကော လောလမက္ကဋော ဟူသော ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၆-နှင့် စရိယာ၊ ၄။ ၁၃၉-တို့ကြည့်။)

လဟုစိတ္တက (တိ) [လဟုစိတ္တ+က] လဟုစိတ္တ (၁) ကြည့်။ လဟုစိတ္တကတာ နော အာရုံ-သော အာနန္ဒ ပညာယိဿတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၁။

လဟုစိဝရ (န) [လဟု+စိဝရ] ပေါ့ပါးသော သင်္ကန်း။ သုခသပ္ပဿာနိ လဟုစိဝရဒိနိ ယုတ္တာနိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။

လဟုဋ္ဌာန (တိ) [လဟု+ဋ္ဌာန] (၁) ပေါ့ပါး-လျှင်မြန်-ချမ်းသာ-စွာ ထကြွနိုင်-ခြင်းရှိ-သော။ (န) (၂) ပေါ့ပါး-လျှင်မြန်-ချမ်းသာ-စွာ ထကြွနိုင်ခြင်း။ (၃) ဣရိယာပထော ခမတိတံ သရီရဿ လဟုဋ္ဌာနတာယ စတုဗ္ဗိဓောပိ ဣရိယာပထော သုပပ္ပဝတ္တိကော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။ (န) (၂) လဟုဋ္ဌာနဉ္စ ဗလဉ္စ ဖာသုဝိဟာရဉ္စ။ မ၊ ၁။ ၁၇၅။ မ၊ ၂။ ၁၀၁။ ၁၃၇။ လဟုဋ္ဌာနန္တိ သရီရဿ သလ္လဟုကံ ဉ္စဋ္ဌာနံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ သရီရဿ ဉ္စဋ္ဌာနသုခတာ လဟုဋ္ဌာနံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။...လဟုဋ္ဌာနံ ဗလံ ဖာသု-

ဝိဟာရံ ပုစ္ဆ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၅။ ဒီ၊ ၁။ ၁၈၈။ ဒီ၊ ၂။ ၆၁။ မ၊ ၂။ ၂၇၇။ အံ၊ ၂။ ၄၀၉။ ဥဒါန၊ ၉၄။ ဂိလာနသေဝ စ ဥဋ္ဌာနံ နာမ ဂရုကံ ဟောတိ။ ကာယေ ဗလံ န ဟောတိ။ တသ္မာ နိဂ္ဂေလည-
 တာယ လဟုပရိဝတ္တိသင်္ခါတံ ကာယသ္မ လဟုဋ္ဌာနံ သရီရဗလဉ္စ ပုစ္ဆာတိ ဝဒတိ။ ဥဒါန၊ ၉။ ၁၁။ လဟုဋ္ဌာနန္တိ နိဂ္ဂေလညတာယ လဟုတာယုတ္တံ ဥဋ္ဌာနံ။ သိ၊ ၉။ သင်္ခါ၊ ၁။ ၁၄၃။ ကစ္စိ ဘောတော ဂေါတမ ခမနိယံ...လဟု-
 ဋ္ဌာနံ ဗလံ ဖာသုဝိဟာရော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ တံ တံ ကိစ္စကရဏေ ဥဋ္ဌာနသုခ-
 တာယ ကစ္စိ လဟုဋ္ဌာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဒီ၊ ၉။ ၁။ ၂၉၆။ သံ၊ ၉။ ၁။ ၂၄၇။ မ၊ ၉။ ၁။ ၂၀၆။ သံ၊ ၉။ ၁။ ၁၆၉။ အံ၊ ၉။ ၁။ ၁၄။ တံတံ ကိစ္စကရဏတ္ထာယ လဟု အကိစ္စေန ဥဋ္ဌာတံ ယောဂ္ဂတာယ လဟုဋ္ဌာနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၇။

လဟုတရ (တိ) [လဟု+တရ။ လဟုတရ-သံ။]
 (၁) အထူးသဖြင့်-အလွန် - သာ၍- ပို၍- လျင်မြန်သော။ (၂) အထူးသဖြင့်-အလွန် သာ၍-ပို၍ - ပေါ့ပါးသော။ (၃) ပေါ့- ပေါ့ပါး - ဝန်လေး- သော။ (၄)-အထူး သဖြင့် - အလွန် - သာ၍ - ပို၍ - နူးညံ့ - သိမ့်မွေ့ - သေးငယ်-သော။ (၅) လဟုတရံ ဘဂဝတော အဗ္ဗညုတညာဏံ၊ လဟုတရံ အာဝဇ္ဇနံ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၁၂။ လဟုတရံ ခိယတိ... အာယု လဟုတရံ ခိယတိ ခယံ ဂစ္ဆတိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၈။ လဟုတရံ အာဝဇ္ဇနဝသိ- နိဗ္ဗတ္တနကာလေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၂။ (၂) တဒါ လဟုတရော စ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆၆- ၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၈။ အဝိသိဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓေန လဟုတရေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၁။ (၃) အယောဂုဋ္ဌေ ဒီဝသံ သန္တတော လဟုတရော စေဝ ဟောတိ (သံ၊ ၃။ ၂၄၇) တိ...တေဇော- သဟဂတော စ ဟုတွာ ဝေ လဟုကော

ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၂။ (၄) အသင်္ဂအပ္ပဋိ- ဟတံ ပဝတ္တမာနံ ဘဂဝတော ဉာဏံ လဟုတ- ရေပိ ဝိသယေ ဂရုတရေ စ ဧကသဒိသမေဝ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄။

လဟုတရနိရောဓ (တိ) [လဟုတရ+နိရောဓ] သာ၍- ပို၍-ချုပ်-ပျက်စီး- ခြင်းရှိသော။ တထောပိ လဟုတရနိရောဓတ္တာ သင်္ခါရာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၆။

လဟုတရပရိဝတ္တိ (တိ) [လဟုတရ + ပရိဝတ္တိ။ လဟုပရိဝတ္တိလည်း-ကြည့်။] သာ၍-ပို၍- လျင်မြန်သော-အပြန်-ပြောင်းလဲခြင်း - ရှိ သော၊ လျင်မြန်စွာဖြစ်ပြီး လျင်မြန်စွာချုပ် တတ်သော။ စိတ္တတော လဟုတရပရိဝတ္တိနော ဓမ္မေ အပဿန္တော ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃။

လဟုတရပပ္ပဝတ္တိ (တိ) [လဟုတရ+ပဝတ္တိ] သာ၍- ပို၍ - လျင်မြန်သော ဖြစ် ခြင်း ရှိ သော။ လဟုတရပပ္ပဝတ္တိ စ ဘဝင်္ဂစိတ္တဒ္ဓယာနန္တရံ ဥပ္ပတ္တိတော။ ဝဇီရ၊ ၄၀။

ရဟုတရဘေဒ (ပု) [လဟုတရ+ဘေဒ] သာ၍- ပို၍-လျင်မြန်သော ပျက်စီးခြင်း။ ဗလဝတရ- နန္တိ(စ)စိတ္တသ္မ လဟုတရ (လဟုတရံ) ဘေဒိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၀။ သိ၊ ၄။ သင်္ခါ၊ ၁။ ၄၂၆။

လဟုတာ (ထီ) [လဟု+တာ။ ကာယလဟုတာ စိတ္တလဟုတာ- တို့ကြည့်။ လဟုတာ-သံ။]
 (၁) ပေါ့ပါး - သည်၏အ-ဖြစ်-ခြင်း-မူ၊ လဟုတာ (ကာယ - စိတ္တ - လဟုတာ စေတသိက်)။ (၂) ရုပ်တို့၏ ပေါ့ပါးသည်၏ အဖြစ်-ခြင်း-မူ၊ လဟုတာ၊ (ရူပသ္မ လဟုတာ)။ (၃) (ခန္ဓာကိုယ်၏) ပေါ့ပါး- လျင်မြန် - သွက်လက်-သည်၏ အဖြစ်-ခြင်း -မူ။ (၄) လဟုတာ (အဘိ၊ ၈။ ၂၄) တိ လဟုတာကာရော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။...ပဿ ဒိဋ္ဌိ-

ဝသေန လဟုတာဝသေန...။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၈၀။ လဟုတာယ သဗ္ဗယုတ္တံ သုခံ သန္တာန-
 ဝသေန ပဝတ္ထေန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇။
 (၂) လဟုတာဒိဝသေန လဟုတာဒယောတိ
 ဝေမိဒံ သဗ္ဗမိ တူတုပါဒါယရူပံ ရူပက္ခန္ဓော။
 သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၃။ လဟုတာဂေါ လဟုတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၈။ ...လဟုတာ၊
 မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာ၊ ဥပစယော၊ သန္တတိတိ
 သတ္တရသဝိခံ ရူပဉ္စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၀။
 (၃) လဟုတာနန္တိ နိဂ္ဂေလညတာယ
 လဟုတာယုတ္တံ ဥဋ္ဌာနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၁၄၃။
 ဂရုဘာဝေ သတိ လဟုတာ အနောကာ-
 သာဝ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၄။

(ယင်းလဟုတာသည် (၁) စေတသိက်ခန္ဓာ
 ၃-ပါးအပေါင်း၏ပေါ့ပါးခြင်း-မူ-ဟူသော
 ကာယလဟုကာ။ (၂) ဝိညာဏကုန္ဓာ၏ပေါ့ပါး
 ခြင်း-မူ-ဟူသောစိတ္တလဟုတာ။ (၃) နိပ္ပန္နရုပ်
 ၁၈-ပါးတို့၏ပေါ့ပါးခြင်း-မူ-ဟူသော ရူပ-
 သာ လဟုတာဟူ၍ (၃) ပါး အပြားရှိသည်။
 ထိုတိုင်-ကာယလဟုတာ စိတ္တလဟုတာ တို့
 သည်စေတသိက် နာမ်တရားများ ဖြစ်ကြ၍
 စိတ္တက္ခန္ဓာ(၁)ချက်ခန့် အသက်ရှည်ကြသည်။

ရူပသာလဟုတာသည် ရုပ်ဘုရားဖြစ်သည်။
 ထိုရူပသာလဟုတာသည် အလောဘ အစရှိ
 သောသဗ္ဗယုတ်ဟိတ်-ရှိသောကြောင့်၊ ဧ-ဟေ-
 တုက-ကံအစရှိသော အကြောင်းတရားနှင့်
 သောကြောင့် သပ္ပစ္စယ-မိမိကို အာရုံပြု၍
 ဖြစ်သော အာသဝေါတရားတို့နှင့် တကွ
 ဖြစ်သောကြောင့် သာသဝ-ကံ ဒ-စရှိသော
 အကြောင်းတရားရှိသည်။ ပြင် စီရင်အပ်
 သောကြောင့် သင်္ခတ-သင်္ခါရ လောက၌
 ယှဉ်(ပါဝင်)သောကြောင့် လောကီယ-ကာ-
 မတဏှာ၏ ဖျင်လည် ကျက်စားရာဖြစ်သော
 ကြောင့် ကာမဝစရ-ယူအပ် ပြုအပ်သော
 အာရုံ မရှိဖြစ်သောကြောင့် အနာရမ္မဏ-
 တင်ဒပဟာန် စသည်တို့ကို အဖွမ်းအားဖြင့်

ပယ်အပ်သော အဖြစ်မရှိသောကြောင့် အပ-
 ဟာတဗ္ဗ-မည်၏။

ထိုတရား(ရူပသာလဟုတာ)သည်နိပ္ပန္နရုပ်
 အနိပ္ပန္နရုပ်(၂)မျိုးတို့တွင် အနိပ္ပန္နရုပ်-အနိ-
 ပ္ပန္နရုပ် (၁၀)ပါးတို့တွင် ဝိကာရရုပ် -ဒ ဇ္ဇ-
 ဟိကရုပ် ဗာဟိရရုပ်(၂)မျိုးတို့တွင်ဗာဟိရရုပ်
 -ဇ္ဇရုပ် အဝတ္ထရုပ်(၂)မျိုးတို့တွင်အဝတ္ထ-
 ရုပ်-ဒွါရရုပ် အဒွါရရုပ်(၂)မျိုးတို့တွင် အဒွါ
 ရရုပ်-လူန္ဒိယရုပ် အနိန္ဒိယရုပ်(၂)မျိုးတို့တွင်
 အနိန္ဒိယရုပ်-ဩဠာရိကရုပ် သုခုမရုပ် (၂)
 မျိုးတို့တွင်သုခုမရုပ်-သန္တိဏေရုပ်(=နိုးသော
 ရုပ်) ဒုဇေရုပ်(=ဝေးသောရုပ်) (၂)မျိုးတို့
 တွင် ဒုဇေရုပ်(=ဝေးသောရုပ်)-သပ္ပဋိသရုပ်
 အပ္ပဋိသရုပ် (၂) မျိုးတို့တွင် အပ္ပဋိသရုပ်-
 ဥပါဒိန္နရုပ် ဒ-နုပါဒိန္နရုပ် (၂)မျိုးတို့တွင်အနု-
 ပါဒိန္နရုပ်-သနိဒဿနရုပ် အနိဒဿနရုပ် (၂)
 မျိုးတို့တွင် သ-နိဒဿနရုပ်-ဂေါစရဂ္ဂါဟိက-
 ရုပ် အဂေါစရဂ္ဂါဟိကရုပ် (၂)မျိုးတို့တွင်
 အဂေါစရဂ္ဂါဟိကရုပ်-အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ဝိနိ-
 ဗ္ဗောဂရုပ် (၂)မျိုးတို့တွင် ဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်-
 ကမ္မဇရုပ်စသည်တို့တွင် ဥတု၊ စိတ်၊ အာဟာရ
 ဟူသော ၈ ကြောင်းတရား ၃-ပါးတို့ကြောင့်
 ဖြစ်သောတိဇရုပ်၌ ပါဝင်၍ စိတ္တက္ခန္ဓာ(၁၇)
 ချက်ခန့် အသက်ရှည်သည်။ အဘိ၊ ဓ၊ ၁၄၅-
 ၂၀၄။ အဘိ ဌ၊ ၁။ ၃၃၅-၇၈။ သင်္ဂဟ၊ ၅၇။
 ဝိဘာဝိနီ၊ ၁၃၀။

လဟုတာ ၂၁၅ (ပ) [လဟုတာ+အာကာရ]ပေါ-
 ပါးသည် အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာ။
 လဟုတာကာရံ ဥပါဒါယ လဗ္ဗနတော။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅၄။ လဟုတာ (၁)လည်း-
 ကြည့်။

လဟုတာဒိတ္တယ(န) [လဟုတာ+ဒါဒိ+ယယ]
 လဟုတာ(ရူပသာလဟုတာ)သော ရုပ်သုံးခု
 အပါင်း။ ဝိကာရဂ္ဂဟဏေန လဟုတာဒိတ္တ-
 ယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၄။

လဟုတဒိသမ္ပယုတ္တံ (တိ) [လဟုတဒိ+သမ္ပ-ယုတ္တံ] လဟုတာ (ကသ-ဇိတ္တ-လဟုတာ) စသည်နှင့်အသိအညွတ် ကျေပျံ့ဒတာစသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော။ လဟုတဒိ-သမ္ပယုတ္တံ ပဿဒ္ဓိ ဥပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၇ ပဋိသံဠ၊ ၂။ ၁၉၂-တွင် လဟုတဒိဟိ သဟိတာစသည်ဖြင့် ပါဠိတစ် မျိုးရှိသည်။)

လဟုတဒယုတ္တံ (တိ) [လဟုတာ+ယုတ္တံ] (နွော ကိုယ်၏) ပေါ့ပါး-လျင်မြန်-သည်၏ အဖြစ် နှင့်ယှဉ်သော။ လဟုဘ(၃)-ကြည့်။

လဟုဒဿနသုခတ္တံ (ပု) [လဟု+ဒဿန+သုခ+အတ္တံ] လျင်မြန်စွာ သိမြင်နိုင်သဖြင့်ချမ်းသာ ခြင်းအကျိုး (လျင်မြန်စွာ လှလွယ်စေခြင်း- ငှာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ သျှ)။ ပဌမသမုဋ္ဌာနေန အာပဇ္ဇိ-တဗ္ဗာနံ အာပတ္တိနံ လဟုဒဿနသုခတ္တံ ကုဋိ-ကာရာဒိနိ ဝေ သမုဒ္ဓဋ္ဌာနိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၆။

လဟုပစ္စုပဋ္ဌာန(တိ) [လဟု+ပစ္စုပဋ္ဌာန] လျင်မြန် သည်-လျင်မြန်သော အရာဝတ္ထု-လျင်မြန် သောတရား-ဟုဉာဏ်အားရှေးရှုထင်-ခြင်းရှိ -တတ်-သော။ ဟဏာ စ မာယာ ဣတ္ထရာ-လဟုပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဝေ ဝိညာဏံ။ သံဠ၊ ၂။ ၂၉၆။ အဘိဠ၊ ၂။ ၃၂။ ဝေ ဝိညာဏမ္ပိ အသာရံ ဣတ္ထရံ လဟုပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဝိသုဓိ၊ ၂။ ၁၆၇။

လဟုပစ္စုပဋ္ဌာနတရ (တိ) [လဟုပစ္စုပဋ္ဌာန+တရ] အထူးသဖြင့်-သာ၍-ပို၍-လျင်မြန် သည်-လျင်မြန်သော အရာဝတ္ထု-လျင်မြန် သောတရား-ဟုဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်-ခြင်း ရှိ-တတ်-သော။ တဉ္စိ တတောပိ...လဟုပစ္စု-ပဋ္ဌာနတရဉ္စ။ သံဠ၊ ၂။ ၂၉၆။ အဘိဠ၊ ၂။ ၃၂။

လဟုပည(တိ) [လဟု+ပညာ] လဟုပညာရှိသော၊ သူ။ ပေါ့ပါး-မလေးလံ-သောပညာရှိသော၊ သူ။ လဟုပညတာယ သံဝတ္တန္တိ(သံဝတ္တတိ)။

သံ၊ ၃။ ၃၆၁။ အံ၊ ၁။ ၄၆။ ပဋိသံ။ ၃၇၁-၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၅။

လဟုပညာ(တိ) [လဟု+ပညာ] လဟုပညာ၊ ပေ ပါး-မလေးလံ-သောပညာ၊ ကတမာ လဟု-ပညာ လဟုံ လဟုံ သံလာနံ ပရိပူရေတိတိ လဟုပညာ...အယံ လဟုပညာ။ ပဋိသံ။ ၃၇၈ -၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၅။ လဟုကဋ္ဌေန လဟုပညာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁။

လဟုပညာနိဋ္ဌေသ (ပု) [လဟုပညာ+နိဋ္ဌေသ] လဟုပညာကို-ညွှန်ပြ-အကျယ်ပြု-ကြောင်း ဖြစ်သော-စကားအစဉ်- စကားငုပ်-စကား စု။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁-ကထာ၊ ၁-နိဋ္ဌေသ။ ပဋိသံ။ ၃၇၈-၉။ ပဋိသံ။ ၄။ ၂။ ၂၆၁။ (-အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၅)။ သိသပညာနိဋ္ဌေသသဒိသောယေဝ လဟု-ပညာနိဋ္ဌေသော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၅။

လဟုပရိကပ္ပန (တိ) [လဟု+ပရိကပ္ပန] လျင်မြန် စွာ ရှေ့ပြောင်း၍-ကြံ-ကြံစည်-တတ်သော (ဝိတက်)။ တထာ ဝိတက္ခော လဟုပရိကပ္ပန-တာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၈။

လဟုပရိက္ခာရ (ပု၊ န) [လဟု+ပရိက္ခာရ] လဟု ပရိက္ခာရ၊ ပေါ့ပါးသော ပရိက္ခရာ၊ (ရဟန်း တော်များ ပေါ့ပါး လွယ်ကူစွာ ခဲ့ဝေသုံး ဆောင်နိုင်သည့် သပိတ် သင်္ကန်း စသော ပစ္စည်း ဝတ္ထုမျိုး)။ (ယင်းလဟုဘဏ် လဟု-ပရိက္ခရာကို သမ္ပုခိဘူတ သံသာခွဲဝေ၍ ယူကောင်းသည်။ ဝိ။ ၄။ ၄၁)။ ယံ တတ္ထ လဟုဘဏ္ဍံ လဟုပရိက္ခာရံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၂။ ဝိ သင်္ဂဟ။ ၂၆၀။

လဟုပရိကာမ (တိ) [လဟု+ပရိက+မ] (၁) ပေါ့ပါးသော- အပြန် - ပြောင်းလဲခြင်း-ရှိ သော၊ တရား (ဝေဒနာစသောစေတသိက်)။ (၂) လျင်မြန်သော-အပြန်-ပြောင်းလဲခြင်း- ချုပ်ခြင်း-ရှိသော၊ ဝ. ရား (နာမ်တရား)။

(၁) လဟုပရိကာမတာ (အဘိ၊ဓ။ ၂၄) တိ
လဟုပကာမော တေသံ ဓမ္မာနန္တိ လဟု-
ပရိကာမာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၄။ (၂) အရူပံ
လဟုပရိကာမံ ခိပ္ပ နိရောဓံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄။
အရူပံ လဟုပရိကာမံ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၁၄၀။
အရူပံ လဟုပရိကာမံ ခိပ္ပနိရောဓံ။ မဏိမဉ္ဇူ။
၁။ ၄၄၀။

လဟုပရိဝဏ္ဏ (တ္ထ)က (တိ) [လဟု+ပရိဝဏ္ဏ(တ္ထ)+
က] လျင်မြန်သော လည်ခြင်း ရှိသော။
လျင်မြန်စွာလည် - လည်ပတ်- တတ်သော။
ကဝါဠိ ဟိ (ကဝါဠိ) လဟုပရိဝဏ္ဏ (တ္ထ) ကံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၉။ ကံ၊ ၁။ ၂၀၇။

လဟုပရိဝတ္တ (တိ) [လဟု+ပရိဝတ္တ] လျင်မြန်
သော - အပြန်-ပြောင်းလဲခြင်း ရှိသော။
လျင်မြန်စွာ ပြစ်ပြီး လျင်မြန်စွာ ချုပ်တတ်
သော။ လျင်မြန်စွာ ပြစ်တတ် ချုပ်တတ်သော။
လဟုပရိဝတ္တံ ခေါ် စိတ္တံ ဝတ္တံ ဘဂဝတာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၀၈-၉။ ယံ ဝေ လဟုပရိဝတ္တံ၊ ယထာ-
ယံဒံ စိတ္တံ။ အံ၊ ၁။ ၉။ အဘိ၊က။ ၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၂၄၉။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၀၃။ ဒီ၊ ၁။ ၂၄၇။ သီ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၉၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆၃။
အနု၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၄။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊
၄၀။ ဝေ လဟုပရိဝတ္တန္တိ ဝေ လဟု ဥပ္ပဇ္ဇိတော
လဟု နိရုဇ္ဈနကံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၅။ စိတ္တဿ ပရိ-
ဝတ္တနံ ဥပ္ပါဒ်နိရောဓောဝေတိ အာဟ “ဝေ
လဟု ဥပ္ပဇ္ဇိတော လဟု နိရုဇ္ဈနကံ” န္တိ။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၉၉။ (အဘိ၊က။ ၁၅၇) တွင် ဝေ-၏ရှေး၌
ယံ-ပုဒ်ကျသည်။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၀၃-တွင် ယထာ-
ယံဒံ-ပုဒ်နောင် ဘိက္ခဝေ-ပုဒ် ပိုလွန်သည်။
အနု၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉-တွင် ဝေ-ပုဒ်၏ရှေး၌ ယံ-
ပုဒ်ကျသည် အပြင် ယထာယံဒံ-ပုဒ်နောင် ဘိက္ခ-
ဝေ-ပုဒ်ပိုလွန်သည်။ ယထာ ဟိ မက္ကဋ္ဌဿ
နိဒ္ဓါ လဟုပရိဝတ္တာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၉။
အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၁။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။

၃၆၆။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၂၇။ ဝေဒနံ လဟုပရိဝတ္တံ။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆။

လဟုပရိဝတ္တနံ (တိ) [လဟု+ပရိဝတ္တနံ] လျင်
မြန်သော-အပြန်-ပြောင်းလဲခြင်း-ရှိသော။
လဟုပရိဝတ္တနံစိတ္တေန သမာနဂတိကော
ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။

လဟုပရိဝတ္တနံ (န) [လဟုပရိဝတ္တနံ+တ္ထ။ တ္ထ
လောပ၊ တနည်း-ဘာဝဗ္ဗဓာန။] လျင်မြန်
သော- အပြန်-ပြောင်းလဲခြင်း-ရှိသည်၏
အဖြစ်။ န ဟိ အတ္ထိ လဟုပရိဝတ္တနတော။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂။ ၉၁။

လဟုပရိဝတ္တိ (တိ) [လဟု+ပရိဝတ္တိ] (၁) လျင်
မြန်သော-အပြန်-ပြောင်းလဲခြင်း ရှိသော။
(၂) ပေါ့ပါး- လျင်မြန်-ချမ်းသာ-စွာ-
ပြောင်းရွှေ့ပြန်လှန်-နိုင်ခြင်းရှိသော။ (ထိ)
(၃) လျင်မြန်စွာ-ပြန်လှန်-ပြောင်းလဲ-ခြင်း
(၁) စိတ္တံ ခိပ္ပနိရောဓံ လဟုပရိဝတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ
၂။ ၂၄၉။ လဟုပရိဝတ္တိနော စိတ္တဿ သီသပရိ-
ပတ္တိတာယ ဝတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၀။ လဟုပ-
ရိ၊ တ္တိနော ဝါ ဓမ္မာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂။ (၂)
လဟုပရိဝတ္တိတာ (၂) ကြည့်။ (ထိ) (၃) တသ္မာ
နိဂ္ဂေလညတယ လဟုပရိဝတ္တိ သင်္ခါတံ
ကာယသ လဟုဋ္ဌာနံ၊ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁။ စိတ္တဿ
ပန လဟုပရိဝတ္တိယာ... ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၃၉။

လဟုပရိဝတ္တိတာ (ထိ) [လဟုပရိဝတ္တိ+တာ]
(၁) လျင်မြန်သော- အပြန်- ပြောင်း
လဲခြင်း-ရှိသည်၏အဖြစ်။ (၂) ပေါ့ပါး-
လျင်မြန်-ချမ်းသာ-စွာ-ပြော၊ ရွှေ-ခြင်း
ရှိသည်၏အဖြစ်။ (လဟုဋ္ဌာန-နှင့် ယှဉ်
ကြည့်)။ (၁) စိတ္တာနံ ပန လဟုပရိဝတ္တိ-
တာယ... ပညာယတိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၉။
ဂ္ဂုဒဿနသဋ္ဌာဝနာဒိနံ လဟုပရိဝတ္တိတံ
ဒိသ္မာ၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၁။ မနော ဟိ လဟု-

ပရိဝတ္တိတာယ အဘိဒ္ဓရေပိ ဝိသယေ ခဏေ-
နေဝ နိပတတိ။ ဝိမာနဠာဝေ။ ဝိညာဏဿ
လဟုပရိဝတ္တိတာ။ ဒိ၊ ဝိ၊ ၂၄၈။ သိ၊ ဝိ၊ သစ်၊
၂။ ၉။ မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၅။ သိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၆။ အနုဋ္ဌိ၊
၂။ ၂၆။ (၂) လဟုပဋ္ဌာနန္တိ ကာယဿ လဟုပရိ-
ဝတ္တိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၉။

လဟုပရိဝတ္တိတာပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [လဟုပရိ
ဝတ္တိတာ+ပစ္စုပဋ္ဌာန] (တိဇနိပုန္ဒရုပ်တို့၏)
ပေါ်ပါးစွာ-ပေါ်ပေါ် ပါးပါး-ပြောင်းရွှေ-
ပြန်လှန်-ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ် ဖြစ်၍ ဉာဏ်
အား ရှေးရှုထင်တတ်သော။ လဟုပရိဝတ္တိ-
တာပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၇။ အဘိဝတာရ။ ၉။ လဟုပရိဝတ္တိတာပစ္စု-
ပဋ္ဌာနာတိ အဒန္တဿ အရောဂိပုရိသဿ
အပဏ္ဍပရံ သင်္ကန္တိ ပရိဝတ္တန် ငိယ အဒန္တ-
ပရိဝတ္တန် ဟုတွာ ပစ္စုပဋ္ဌာနာတိ အတ္ထော၊
အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၆။ သစ်။ ၂။ ၁၅။

လဟုပရိဝတ္တိပွကာရ (တိ) [လဟုပရိဝတ္တိ+
ပကာရ] ပေါ်ပါးစွာ-ပြောင်းရွှေ-ပြန်လှန်-
နိုင်ခြင်း ဟူသော - အထူးအပြား-ရှိသော
(ရူပဝိကာရ)။ ဝေ သန္တေ ပိ ယော အရောဂိ-
နော ဝိယ ရူပါနံ လဟုဘာဝေါ အဒန္တတာ
လဟုပရိဝတ္တိပွကာရော ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၆။ ၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇။ (ဤတွင်သျှ-တို့၌ အဒန္တတာ
ပုဒ်ကို နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသိကြ၍ အနက်
ပေးတော်မူကြသည်။ အဒန္တတာပုဒ်ကိုလဟု-
ဘာဝေါ ပုဒ်၏အဖွင့်ဟု ကြံကာ နောက်
ပုဒ်နှင့် ဝါကျကြံသင့်သည်ဟု ယူဆသည်။)

လဟုပရိဝတ္တိ (တိ) [လဟု+ပရိ+ဝတု (ဝတ္ထု)+
ဏိ] လျှင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲတတ်သော။ လဟု-
ပရိဝတ္တိ (၁) ကြည့်။

လဟုပရိဝိတက္ကန (တိ) [လဟု+ပရိဝိတက္ကန]
လျှင်မြန်စွာရွှေ့ပြောင်း၍- ကြံ- ကြံစည်-
ခြင်း။ တထာ ဝိတက္ကဿ လဟုပရိဝိတက္ကနေန

တဒင်္ဂစလတာယ စဉ္ဇလတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊
၁။ ၁၂။

လဟုပဝတ္တိ (တိ) [လဟု+ပဝတ္ထု+တ္တိ] လျှင်မြန်
သော- အပြန်- ပြောင်းလဲခြင်း- ရှိသော။
ကဘံ ပန အယံ ကာယော ဒန္တပဝတ္တိကော
လဟုပဝတ္တိနာ စိတ္တေန သမာနကတိဂော
ဟောတီတိ။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၅၅။ (လဟုပဝတ္တိ-
နောတိ ယေယျစိတ္တုပ္ပါဒေန လဟုပရိဝတ္တိ-
နော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆။ နှင့် အညီအနက်
ပေးသည်။ မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂-
တို့ကြည့်။)

လဟုပါက (တိ) [လဟု+ပါက] လျှင်မြန်စွာ-
ကျက်ခြင်းရှိ-ကျက်-သော။ တနူ ပန သမ္မာ
ပါကံ လဟုပါကံ။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၅။

လဟုပါဝရဏ (န) [လဟု+ပါဝရဏ] (ပူသော
အခါ [ခွဲအပ်သော) ပေါ်ပါးသော-အခြံ
အရံ-ခြံထည်။ လဟုပါဝရဏနာမ ယံကိဉ္စ
ဥဏ္ဍကာလေ ပါဝရဏံ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၃။ လဟု-
ပါဝရဏန္တိ ဥဏ္ဍကာလေ ပါဝရဏံ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၃။
၁၉။ ကခံ။ ၃။

လဟုပါဝရဏသိက္ခာပဒ (န) [လဟုပါဝရဏ+
သိက္ခာပဒ] လဟုပါဝရဏသိက္ခာပုဒ်၊ လဟု-
ပါဝရဏ-သဒ္ဓါဖြင့်မှတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊
ခုဒ္ဒကနိကာယ။ ဝိနယပိဋက၊ ပါစိတ္တိယပါဠိ၊
သိက္ခာနိဝိဘင်း၊ ၃-ကဏ္ဍ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၁၂-
သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၂။ ၃၃-ဂ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၁၉။

လဟုပဝတ္တိ (ထိ) [လဟု+ပဝတ္တိ] လျှင်မြန်စွာ
ပြစ်ခြင်း။ ဂရုမေဿောတိ အာရမ္မဏေသု
လဟုပဝတ္တိယာ အဘာဝတော ဒန္တဂတိက-
တးယ ဂရုပညဿ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၃။

လဟုဘဏ္ဍ (န) [လဟု+ဘဏ္ဍ] လဟုပရိက္ခာရ
လည်း-ကြည့်။ ပေါသော ဘဏ္ဍာ၊ လဟု
ဘဏ္ဍ။ [လဟုပရိက္ခာရ-ကြည့်။

လဟုဘာရ (တိ) [လဟု+ဘာရ] ပေါ့သောဝန်
ရှိသော။ လဟုဘာရေဟိ သကဒေဟိ သိသံ
သိသံ ဂစ္ဆထံဒိ။ ၂။ ၂၇၃-၄။

လဟုပပဒဋ္ဌာန (တိ) [လဟု+ပပဒဋ္ဌာန]
ပေါ့ပါး-သွက်လက်-သောရုပ်(တိဒေဟိပုန္ဒရုပ်)
လျှင် နိုးစွာသောအကြောင်းရှိသော။ လဟု-
ပပဒဋ္ဌာနာ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၂။ ၂၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။
၇၈။

လဟုဝတ္တိ (တိ) [လဟု+ဝတ္တိ=လဟု ဝတ္တ+
တ္တိ။] လဟုပရိဝတ္တိ(၁)အနက်-ကြည့်။ စိတ္တံသ
လဟုဝတ္တိနော။ ဝိဋ္ဌာ။ ၁။ ၂၄၆။ ဝိသင်္ဂဟ။
၃၁၇။ လဟုဝတ္တိနောတိ ထေယျစိတ္တုပ္ပါဒေန
လဟုပရိဝတ္တိနာ။ ဘာယတ္တ။ ၂။ ၁၆၉။ ဝိ
လင်္ကာရ။ ၂။ ၁၇၆။

လဟုဝိညာဏ (န) [လဟု+ဝိညာဏ]လျှင်မြန်
သော-ဝိညာဏ်-စိတ်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လဟုဝိညာဏဝိသယ (ပု) [လဟု+ဝိညာဏ+
ဝိသယ] လျှင်မြန်သော-ဝိညာဏ်-စိတ်-၏
အာရုံ။ လဟုဝိညာဏဝိသယသင်္ဂတိ မတ္တပစ္စယ-
တာယ တိဏ္ဍိ ခန္ဓာနံ ဝိသယသင်္ဂတိမတ္တတာယ
ဧ ဝိညာဏသ လဟုပရိဝတ္တိတာ။ ဒိ။ ၁။
၂၄၈။ မဒ္ဒိ။ ၁။ ၃၅၉။

လဟုဝိပဿက (တိ) [(၁) လဟု+ဝိပဿက။
(၂) လဟု+ဝိပဿနာ။ နိရုတ္တိနည်းဖြင့်စီရင်။
သုက္ခဝိပဿကောတိ- သုက္ခာ လူခါ အသိ-
နိဒ္ဒါဝါ ဝိပဿနာ တေသာတိ သုက္ခဝိပဿ-
ကော။ ဒိ။ ၁။ ၂။ ၁၁၇။ -မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၂၉၅။
အာရဒ္ဓါ ဝိပဿနာ ယေနာတိ အာရဒ္ဓ-
ဝိပဿကော။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၂၇၉။] (၁)
လျှင်မြန်စွာ ဝိပဿနာ ရှုပွားတတ်သော။ သူ။
(၂)လျှင်မြန်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်ရှိသော။
သု။ (၁) (၂) ဧဝေနသ (ဧတေန ဒနသံ)
လဟုဝိပဿကတာ ဒဿိတာ ဟောတိ။
သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၉၅။ ဒိ။ ၂။ ၇၀။ မဒ္ဒိ။ ၃။ ၃၉။
အိ။ ၃။ ၂၂၄။

လဟုဝုဋ္ဌာနမိဋ္ဌာန (န) [လဟု+ဝုဋ္ဌာန+အမိ-
ဋ္ဌာန]လျှင်မြန်-သော-စွာ-ထခြင်း -အမိ-
ဋ္ဌာန်ခြင်း။ ဧဝံ ပန ကာတံ သက္ကာတိ သာဝ-
ကာနမိ ကိမေဝံ လဟုဝုဋ္ဌာနမိဋ္ဌာနံ။ မဒ္ဒိ။
၃။ ၃၉၂။

လဟုဝုတ္တိ (တိ) [လဟု+ဝုတ္တိ] ပေါ့ပါးသော
အသံ မွေးခြင်းရှိသော။ သူ။ ဘိက္ခူနံ လဟု-
ဝုတ္တိနံ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁။

လဟုသ (တိ) [လဟု+သ။ လဟုနိ ဧဝ လဟု
သာနိ။ နိတိ။ သုတ္တ။ ၈၃၉။ လဟုသ+ဏ။
လဟုက-ကြည့်။ လဟုက-သံ။ လဟုအ။
လဟုယ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) (၂)
လဟုကကြည့်။ (၃)လဟုက (၃)-ကြည့်။
(၄)လဟုက (၆)-ကြည့်။ (၅) ပေါ့-
ပေါ့ပါး-သော။ လဟုသာနိ(အဘိဝိ။ ၂၅၆)တိ
လဟုကာနိ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၂။ ၃၂၇။ လဟုသမ္ပတ
လည်း-ကြည့်။

လဟုသညာ (ထိ) [သဟု+သညာ] (၁) လဟု-
သညာ၊ ပေါ့ပါးသောသညာ (အဘိညာဉ်
စိတ်-စတုတ္ထဈာန် ဣဒ္ဓိစိတ်-နှင့် -ယှဉ်-
တကွဖြစ်-သော -အမှတ်သညာ)။ (၂)
လဟုသညာ၊ ပေါ့ပါးသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်
မှတ်အပ်သောသညာ။ (၃) (ဈာန်သုခနှင့်
ယှဉ်သည့်) ကာယ-စိတ္တ-လဟုတာနှင့်တကွ
ဖြစ်သောသညာ။ (၄) လျှင်မြန်စွာသွား
ခြင်း-နှင့်-ဒ ကျိုးငှာ-ဖြစ်သောသညာ။ (၁)
သုခသညာ လဟုသညာ (သံ။ ၃။ ၂၄၇။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၃၁) တိ အဘိညာဉ်စိတ္တသဟဇာတ-
သညာ။ သာ ဟိ ...ဂံ လော ဒန္တယိတတ္ထထ
စ အဘာပါ လဟုသညာ နာမ။ သံ။ ၃။ ၃။
၂၉၂။ သုခသညာ လဟုသညာ ကာယေ
ဩက္ကမိတွာ ဝိပရတိ။ ပဋိသံ။ ၁၀၇။ ၁၀၇။
သုခသညာ လဟုသညာ ဩက္ကမိတွာ (ဩက္က-
မတိ)တိ ဝါဒကဋ္ဌာနာမုပ္ပဏေန ဣဒ္ဓိစိတ္တေန
သဟဇာတံ သုခသညာ လဟုသညာ ဩက္က-

မိတ္တာ (သြက္ကမတိ)... သာယေဝ(စ)သညာ
 နိဝရဏဟိ စေပ ဝိတက္ကာဒိဟိ ပစ္စနိကေဟိ စ
 ဝိမုတ္တဉ္စ၊ လဟုသညာတိပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
 ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃။ ထေရ၊
 ၄။ ၁။ ၂၆၆-၇။ (၂)လဟုဘာဝေန သညာ-
 တန္တိ လဟုသညာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၄။ ၂။ (ဤအနက်ကို ဋီကာနည်းဟု
 သီးခြား ယူဆင့်သည်။) (၃) သုခသညဉ္စ
 လဟုသညဉ္စ သြက္ကမိတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄။
 ဝဇီရာ၊ ၄၉။ လဟုသညဉ္စ တံသမ္ပယုတ္တလဟု-
 တာသဟဂတံ သည။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁၇။ (၄)
 လဟုဂမနသညာ-ကြည့်။

လဟုသဘာဝ(တိ) [လဟု+သဘာဝ] လျှပ်ပေါ်-
 လော်လည် - သောသဘောရှိသော၊ လျှပ်
 ပေါ်- လော်လည် - သော။ လဟုကာတိ
 လဟုသဘာဝါ စပလာ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၂။

လဟုသမ္ပတ္တ(တိ) [လဟု+သမ္ပတ္တ] လျှင်မြန်စွာ
 ထောက်လာသော။ ဗုဒ္ဓာ တံ လဟုသမ္ပတ္တံ
 ဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၆၆။

လဟုသမ္ပတ (တိ) [လဟု+သမ္ပတ] ပေါ်၏ဟု
 သမုတ်အပ်သော။ ယာနိ တာနိ ဝဇ္ဇာနိ
 အပ္ပမတ္တကာနိ သြရမတ္တကာနိ လဟုကာနိ
 (လဟုသာနိ) လဟုသမ္ပတာနိ။ အဘိ၊ ၁။ ၂၅၆။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။ လဟုသမ္ပတာနိတိ လဟုတိ
 သမ္ပတာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။

လဟုသာနေ (န) [လဟု+သာနေ] လျှင်မြန်
 စွာ-ပြီးစေအပ်-ဖြစ်စေအပ်-သော၊ (ပါရာ၊
 ဂဏ္ဍိသစ်၊ ၂။ ၄၅-လည်း-ကြည့်။) လဟုသာ
 နေ တံ တံ ကာလိကံ ဣစ္ဆိတံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၁။

လဋ္ဌ (ကြိ) [လဋ္ဌ+အ+ဟိ။ ဟိ-လောပေါ။]
 (သင်) မြူးထူး-ပျော်ပါး-ကစား-လော့။
 လဋ္ဌတိ-ကြည့်။

လဋ္ဌတိ (ကြိ) [လဋ္ဌ+အ+ဟိ။ လဋ္ဌ ဝိလာသေ။
 လဋ္ဌတိ၊ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၀၀။ လလတိ-သံ။

လလဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (က) (သုငယ်
 ချင်းတို့နှင့်အတူတကွ) မြူးထူး-ပျော်ပါး-
 ကစား-၏။ (ခ) (ကာမဂုဏ် ၅-ပါးတို့ဖြင့်)
 မွေ့လျော် -တင့်တယ်-စံပယ်-၏။ (ဂ)
 (ဗြဟ္မဝိဟာရတရား ၄-ပါးဖြင့်) မွေ့လျော်
 -တင့်တယ်-စံပယ်-၏။ (ဆ) (မိမိဘုန်း
 တန်ခိုးဖြင့်) တင့်တယ်-စံပယ်-ကုန်မြူး-
 ၏။ (င) (ဈာန်ကစားခြင်းဖြင့်) တင့်တယ်
 -စံပယ်-၏။ (စ) (တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါးတို့ဖြင့်)
 တင့်တယ်- စံပယ်- ကုန်မြူး-၏။ (ဆ)
 (အလိုရှိအပ်သော အရာဝတ္ထု၏-ဖြစ်-ပြီးစီး
 -ခြင်းဖြင့်) တင့်တယ်-စံပယ်-၏။ (ဇ)
 (ပြည့်စုံမှုအမျိုးမျိုးဖြင့်) တင့်တယ်-စံပယ်-
 ၏။ (ဈ) (တဏှာဝိစရိက်တရား ၁၀၀-ပါး
 တို့ဖြင့်) တင့်တယ်-စံပယ်-၏။ (ည)
 (ဝဋ်တရားဖြင့်) မွေ့လျော်-တင့်တယ်-
 စံပယ်-၏။

(က) (သုငယ်ချင်းတို့နှင့် အတူအကွ)
 မြူးထူး-ပျော်ပါး-ကစား-၏။ ပရိစာရေ-
 ဟိတိ ဂန္ဓဗ္ဗနုဋ္ဌနာဋကာဒိနိ ပစ္စုပဋ္ဌ (ဋ္ဌာ)
 ပေတော တစ္ဆ သဟာယကေဟိ သဒ္ဓိံ လဋ္ဌ
 ဥပလဋ္ဌ ရမ၊ ကိဋ္ဌဿူတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။ (ခ) (ကာမဂုဏ်
 ၅-ပါးတို့ဖြင့်) မွေ့လျော်-တင့်တယ်-စံပယ်
 -၏။ အထ ဝါ လဋ္ဌတိ (ပလဋ္ဌတိ) ရမတိ
 ကိဋ္ဌတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ ပလ-
 ဋ္ဌတိတိ ဟိ ပကာရေန လဋ္ဌတိ၊ ဝိလာသံ
 ကဏေတိတိ အတ္ထော။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇။
 ရမန္တိတိ ရတိ ဝိန္ဒန္တိ ကိဋ္ဌန္တိ လဋ္ဌန္တိ။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁။ ၂၁။ ဒိဗ္ဗန္တိ ကာမဂုဏေဟိ
 ကိဋ္ဌန္တိ လဋ္ဌန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။
 (ဂ) (ဗြဟ္မဝိဟာရ တရား ၄-ပါး ဖြင့်)
 မွေ့လျော်-တင့်တယ်-စံပယ်-၏။ ဒိဗ္ဗန္တိ
 ကိလန္တိ လဋ္ဌန္တိ...။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂။ ၉။
 (ဆ) (မိမိဘုန်းတန်ခိုးဖြင့်) တင့်တယ်-
 စံပယ်-ကုန်မြူး-၏။ ဒိဗ္ဗတိ အတ္တနော

ပုညိဒ္ဓိယာ ကိဋ္ဌတိ လဋ္ဌတိ ပဉ္စဟိ ကာမဂု-
 ဏေဟိ ရမတိ။ ဝိမာန၊ ငွါ၊ ငါ။ (င) (ဈာန်
 ကစားခြင်းဖြင့်) တင့်တယ်-စံပယ်-၏။
 တေ မမ သိဿာ ကိဋ္ဌမာနာ ပဌမဇ္ဈာနာဒိ
 ကိဋ္ဌံ ကိဋ္ဌန္တိ လဋ္ဌန္တိ ရမန္တိယံ အဇ္ဈော။
 အပါဠာ၊ ၂၄၅။ (စ) (တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို
 ဖြင့်) တင့်တယ်-စံပယ်-ကွန်မြူး-၏။
 ဒိဗ္ဗန္တိ ကာမဂုဏေဟိ အတ္တနော အတ္တနော
 ဒေဝါနဘာဝသင်္ခါတေဟိ ဣဒ္ဓိဝိသေသေဟိ
 စ ဒိဗ္ဗန္တိ ကိဋ္ဌန္တိ ဇောတန္တိတိ ဒေဝါ။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀။ ဒိဗ္ဗန္တိ ကာမဂုဏာဒိဟိ
 ကိဋ္ဌန္တိ လဋ္ဌန္တိ ...။ မူလဒီ၊ ၂။ ၁၆၅။ လဋ္ဌန္တိတိ
 လဋ္ဌိတာနဘဝနဝသေန ရမန္တိ။ အနုဋီ၊
 ၃။ ၂၂၃။ (ဆ) (အလိုရှိအပ်သော အထဝတ္ထု
 ၏ ဖြစ်ခြင်းဖြင့်) တင့်တယ်-စံပယ်-၏။
 သဂ္ဂမိ မောဒတိတိ...။ ဣစ္စိတနိဗ္ဗတ္တိယာ စ
 မောဒတိ ပမောဒတိ လဋ္ဌတိ ကိဋ္ဌာ။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၂။ (ဇ) (ပြည့်စုံမှုအမျိုးမျိုး
 ဖြင့်) တင့်တယ်-စံပယ်-၏။ ရမတိတိ ရတိ
 ဝိန္ဒတိ ကိဋ္ဌတိ လဋ္ဌတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၇။ (ဒီ၊ ၂။
 ၅၅-နှင့်ယှဉ်-ကြည့်)။ (ဈ) (တဏှာ-
 ဝိရေက်တရား ၁၁-မျိုးတို့ဖြင့်) တင့်တယ်-
 စံပယ်-၏။ ရမန္တိတိ ရဘံ ဝိန္ဒန္တိ ကိဋ္ဌန္တိ
 လဋ္ဌန္တိ။ မာ၊ ၂။ ၁၃၁။ သံ၊ ၂။ ၂၃၀။
 (မာ၊ ၂။ ၇၀။ သံ၊ ၂။ ၁၇၉-တို့နှင့် ယှဉ်
 ကြည့်)။ (ည) (ဝဋ်တရားဖြင့်) မေ့လျော်-
 တင့်တယ်-စံပယ်-၏။ အာရမန္တိတိ ရတိ
 ဝိန္ဒန္တိ ကိဋ္ဌန္တိ လဋ္ဌန္တိ။ အံ၊ ၂။ ၃၃၂။
 (အံ၊ ၂။ ၃၃၄-နှင့်ယှဉ်-ကြည့်)။

လဋ္ဌန (န) [လဋ္ဌ+ယု။ (တိ) လလန-သံ။
 လလဏာ-ပြာ။] (၁) တုန်လှုပ်ခြင်း။ (၂)
 တင့်တယ်-စံပယ်-ခြင်း။ တင့်တယ်-စံပယ်-
 အောင်ပြုခြင်း။ (၁)(၂) လဋ္ဌန (ဒီ၊ ၂။ ၁။
 ၁၇၇။ သံ၊ ၂။ ၂။ ၉) ကမ္ပနံ၊ လိဋ္ဌာကရဏံ
 ဝါ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၇။ သံ၊ ၂။ ၄၆၅။ (ဒီ၊ ၂။
 ၁။ ၁၇၇-တွင် ဟတ္ထပါဒစလနံ-ဟု ပါဌ်

ရှိသည်။ လဋ္ဌန (မာ၊ ၂။ ၆၉) ကမ္ပနန္တိ
 ဝဒန္တိ၊ လိဋ္ဌာကရဏံ ဝါ လဋ္ဌနံ။ မာ၊ ၂။
 ၃၆၁။

လဋ္ဌန္တိ (တိ) [လဋ္ဌ+အ+အန္တိ] တင့်တယ်-
 စံပယ်-သော။ လဋ္ဌန္တော ဒေဝေါ ဂဂနေ
 (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၀၄)တိ ဣဒ္ဓိဝိလာသေန ဝိလာ-
 သေန္တော ဒေဝေါ ဝိယ ဂဂနတလေ ဘဂဝန္တိ
 ဥပသကံမိတိ အတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၆၆။
 (-ဝိမာန၊ ၄၉၊ ၅၀)။

လဋ္ဌမာန (တိ) [လဋ္ဌ+အ+မာန] အထက်ပုဒ်
 ကြည့်။ ဒေဝဇ္ဈာ ဝိယ ပုပ္ဖလတာ ဝိယ
 လဋ္ဌမာနာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၁။

လဋ္ဌိတ (တိ) [လဋ္ဌ+တ။ လလျတေ(လလိယ-
 တေ)ဣစ္စိယ တေတိ လဋ္ဌိတော၊ လလိတော၊
 ဇာဝိသေသော။ ကပ္ပဒုမ၊ လလိတ-သံ။
 လလိအ-ပြာ၊ လလိယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)
 တင့်တယ်-စံပယ်-အလွန်မေ့လျော်-သော။
 (န) (၂) တင့်တယ်-စံပယ်-မြူးတူး-
 ချော်ပါး-ကစား-ခြင်း။ (၁) ကာမေသု
 လဋ္ဌိတာ (အံ၊ ၂။ ၅)တိ...။ လဋ္ဌိတာ အဘိ-
 ရတာ။ အံ၊ ၂။ ၃၂။ (န) (၂) လဋ္ဌိတန္တိ
 ပတိဝေဂသမုဋ္ဌိတံ လိဋ္ဌံ။ လဋ္ဌိသု (ဒီ၊ ၂။
 ၄၄။ မာ၊ ၂။ ၆၄)တိ လဋ္ဌိတံ ကာတုံ
 အာရဘိ သု၊ ဒီ၊ ၂။ ၄၃။

လဋ္ဌိတက (န) [လဋ္ဌိတ+က] လဋ္ဌိတ (၂)
 အနက်နှင့်တူ။ လဋ္ဌိတကံ ကာတုကာမော
 (မာ၊ ၂။ ၃၁)တိ ဝါဒိ ပဟာယ ဣဒ္ဓိယာ
 ပါဋိဟာရိယလိဋ္ဌံ ဒေသေတုကာမော။ မာ၊ ၂။
 ၃၁။ (ဤသံဝဏ္ဏနာကား ဘာဝတ္ထ
 သံဝဏ္ဏနာဖြစ်၍ လဋ္ဌိတကံ မသင့်၊ နိလိတကံ
 ဟူသော (က)မူသာသင့်သည်။ ယင်း နိလိ-
 တကံပုဒ်သာ ဟန္တုပဟိ တေမာရိသ (မာ၊
 ၁။ ၄၀၅) စသောသံသန္တတဗ္ဗ ပါဋိတော်နှင့်
 သင့်လျော်သည်။)

လဠိတဇန (ပု) [လဠိတ+ဇန] ဝ.င်ဟယ် - စံပယ်-သော၊ သူ။ တင်တယ်-စံပယ်-ခြင်းနှင့် ယှဉ်-ပြည့်စုံ-သော၊ သူ။ လဠိတဇနသာ (မ၊ ငှ၊ ၃။ ၁၃၇) တိ အာဘဏာလင်္ကာရနန္တ- ဂီတာဒိဝေနေ ဝိလာသယုတ္တဇနဿ။ မ၊ ငှ၊ ၃။ ၉၂။

လဠိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [လဠ+တုံ၊ လဠတိ - မှ။] (က) တင်တယ်- စံပယ်- ခြင်းငှါ။ (ခ) မြူးတူး-ပျော်ပါး-ကစား-ခြင်းငှါ။ စတုပ္ပဒါ- မတ္တာ (စတုပ္ပဒါဒီနိ မတ္တာနိ) ဝိယ လဠိတုံ အာရဘန္တိ။ ဒီ၊ ငှ၊ ၂။ ၄၄။ မ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၆၃။

လှာခတိ (ကြိ) [လှာခ+အ+တိ။ လှာခတိ- သံ။] (၁) ခြောက်သွေ့၏။ (၂) စွမ်းနိုင်၏။ (၃) (၂) ထုခတိ၊ လှာခတိ။ နိတိ၊ ဇာတု။ ၂။

လှာခါ (ထိ) [လှာခ+အ။ လှာ+ခ။ လှာခ သောသနေ အ၊ လှာ အာဒါနေ ဝါ ခေါ။ ခာန်၊ ငှ၊ ၃။ ၃၀၅။ လက္ခ+အ+အာ။ လက္ခ- ယတေ ဣမာယာတိ လှာခါ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ လှာက္ခာ-သံ။ လက္ခာ-ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂမိ။] ချိပ် (ဇီးချိပ်၊ ကုက္ကိချိပ်စသည်)။ သေယျ- ထာပိ ဘိက္ခဝေ ပုရိသော အာဂစ္ဆေယျ လှာခံ ဝါ ဟလိဒ္ဓိံ ဝါ နိလံ ဝါ မဉ္ဇိဋ္ဌံ ဝါ အာဒါယ။ မ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၇၉။ ဂန္ဓံ ဝါ လှာခံ ဝါ တေလံ ဝါ ရဇနေ ပဏ္ဍိတံ န ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၁။ ၂၅၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅။ (-သံ၊ ၃။ ၁၀၆။ အံ၊ ၂။ ၂၀၂။ မ၊ ငှ၊ ၃။ ၁၉၄။ အံ၊ ငှ၊ ၂။ ၃၅၂။ အံ၊ ငှ၊ ၃။ ၆၇။ ထေရ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၉၂။ မဟာနိ၊ ငှ၊ ၃။ ၆၂)။

လှာခါကာရံ (တိ) [လှာခါ+ကာရ+ဏ] ချိပ်ကို ပြုလုပ်တတ်သော၊ သူ။ ချိပ်အလုပ်သမား။ လှာခါကာရာဒီနံ လှာခါကောဋ္ဌနာဒိံ သင်္ဂ- ဣာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငှ၊ ၂။ ၅။

လှာခါကောဋ္ဌနံ (န) [လှာခါ+ကောဋ္ဌနံ] ချိပ်ကို ထောင်းထုခြင်း။ လှာခါကာရ- ကြည့်။

လှာခါဂုဠ (ပု) [လှာခါ+ဂုဠ] ချိပ်လုံး။ ဘဏ္ဍိကံ မုဠိတွာ လှာခါဂုဠေ ဒိသ္မာ။ မ၊ ငှ၊ ၄။ ၁၉၆။

လှာခါဂုဠက (ပု) [လှာခါဂုဠ + က] ချိပ်လုံး။ လှာခါဂုဠကေန ကိဠတိ။ သုတ္တနိ၊ ငှ၊ ၁။ ၇၁။ (-အပ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၇၂)။

လှာခါဂုဠမတ္တ (တိ) [လှာခါ+ဂုဠ+မတ္တ] ချိပ်လုံး အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ လှာခါဂုဠမတ္တေ အဋ္ဌ- သာရကရဏ္ဍကေ လိခါပေတွာ။ မ၊ ငှ၊ ၄။ ၁၉၆။

လှာခါဂေါဠက (ပု) [လှာခါ+ဂေါဠက] ချိပ်လုံး။ မမ သဟာယော လှာခါဂေါဠကေဟိ ကိဠန- ဗာလကာနံ ဝိယ မယံ လှာခါဂေါဠကေ ပေသေသိ။ သုတ္တနိ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၉၂။

လှာခါစရိယ (ပု) [လှာခါ+ အာစရိယ] ချိပ် ဆရာ၊ ချိပ်ကိုလှပအောင် ပြုလုပ်သည့်ဆရာ။ လှာခါစရိယေဟိ ဗဟိ လှာခါဂေါဠက- သဒိသေ ကာထပေတွာ။ သုတ္တနိ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၉၂။

လှာခါဇာတိ (ထိ) [လှာခါ+ ဇာတိ] ချိပ်- ဇာတ်- အမျိုးအစား။ တက တကပတ္တိ တကပတ္တိယော လှာခါဇာတိယော။ ဝိ၊ ငှ၊ ၃။ ၃၇၂။

လှာခါတမ္ပ (တိ) [လှာခါ+တမ္ပ] ချိပ်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သကဲ့သို့ နီမြန်းသောအမွှေးရှိသော။ ဝစ္ဆော လှာခါတမ္ပော၊ နိလ္လစ္စိတော ဒွါဒေသေ မာသေ။ ထေရီ၊ ၄၂၇။ လှာခါတမ္ပောတိ လှာခါရသရတ္ထေဟိ ဝိယ တမ္ပေဟိ လော- မေဟိ သမန္နာဂတော။ ထေရီ၊ ငှ၊ ၂။ ၇၆။

လှာခါတူလိကာ (ထိ) [လှာခါ+တူလိကာ] ချိပ်ရေး စုတ်တံ၊ ချိပ်ရည်ဖြင့် ရေးဆွဲစရာ စုတ်တံ (Brush)။ လှာခါတူလိကာယ ဣတာဝိယ တိသော ထာဇိယော ပဋိမဇ္ဈေန ဂန္ဓာ။ သံ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၆၁။ အံ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၉၁။

လှာခါပတ္တင်ရသ (ပု) [လှာခါ+ပတ္တင်+ရသ။ ပတြာင်-သံ။] ပတ္တမိဝ အင်္ဂံ ယဏာတိ

ပတ္တင်*၊ ယံ ဝါ ပတ္တေသု အင်္ဂယတိ ပတ္တင်*၊ ရတ္တစန္ဒနံ။ (ကပ္ပဒ္ဒါမ) ချိပ်ရည် စန္ဒကူးနီ (နံသာနီ) ရည်။ လာခါပတ္တင်ရသာဒိကေ လောဟိတကရော။ မ၊ဋီ၊၁။၂၆၉။

လာခါပရိကမ္မ (န) [လာခါ+ပရိကမ္မ] ချိပ်ရည် ဖြင့် - အပြေအပြစ် - အလှအပ - အတင့် အတယ်-ပြုခြင်း၊ ချိပ်ရည်ဆိုးခြင်း။ လာခါယ ဝဋ္ဋာပေတွာတိ မုခံ ပိဒဟိတွာ လာခါပရိကမ္မ ကာရေတွာ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉၃။

လာခါပရိကမ္မကတ (တိ) [လာခါပရိကမ္မ+ကတ] ချိပ်ရည်ဖြင့် အပြေအပြစ် - အလှအပ - ပြု အပ်သော။ ကေသရသိဟော လာခါပရိကမ္မ ကတေနေဝ မုခေန အဂ္ဂနဂ်ဋ္ဌေန... သမန္နာဂတော။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၉၁။

လာခါပသာဒန (ပု) [လာခါ+ပသာဒန။ လာက္ခာ ပြသာဒန (န) - သံ။] ကြပိုင်၊ တောက်ရပ်နီ။ ယူပေါတု ကမုကောစာထ၊ ပဋိ လာခါပသာ ဒနာ။ ဓာန်။ ၅၄။ အသ္မိ* ပက္ခိတ္တေ လာခါ ရတ္တာ ဘဝတိတိ လာခါပသာဒနော။ ဓာန်၊ဋီ။၅၆၄။

လာခါမက္ခိယ (တိ) [လာခါ+မက္ခိယ] ချိပ်ရည် ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော။ လေပမက္ခိယေ- နာတိ လာခါမက္ခိယေန။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၅၂။

လာခါရသ (ပု) [လာခါ+ရသ လာက္ခာရသ - သံ။ လက္ခာရသ - အဒ္ဓမာဂဓိ။] ချိပ်ရည်။ ဘဂဝါ လာခါရသေန တိန္ဒရတ္တကောဝိဋ္ဌာရပုပ္ဖဝဏ္ဏံ ရတ္တဒုပုဏ္ဏံ ကတ္တရိယာ ပဒုမံ ကန္တန္တောဝိယ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၄။ ၃၅၃။ ၄။၃၇၀။

လာခါရသပရိကမ္မကတ (တိ) [လာခါရသ+ပရိကမ္မ+ကတ] ချိပ်ရည်ဖြင့် - အလှအပ - အပြေ အပြစ် - ပြုအပ်သော။ ကေသရသိဟော လာခါရသပရိကမ္မကတေနေဝ မုခေန အဂ္ဂ- နဂ်ဋ္ဌေန... သမန္နာဂတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၆၁။ (-သံ၊ဋီ၊၃။၂၆၀။ | ၃၅၃။ ၄။၁၅၃။ စရိယာ၊ ၄။၁၄၁။)။

လာခါလဉ္ဇန (န) [လာခါ+လဉ္ဇန] ချိပ်ဆိပ်။ မတ္တိကလဉ္ဇနန္တိ ဝါ လာခါလဉ္ဇနန္တိ ဝါ နိလပိ- လောတိကာယဘဏ္ဍိကာ ကတာတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၄။၃။-၅၃။

လာသတိ (ကြိ) [လာသ+တိ။ လာသ သာမတ္တိယေ၊ ပါဏိနီ၊ ဓာတု။ ၁၁၃။ လာသ တေ-သံ။] စွမ်းနိုင်၏။ နာသ လာသ သာ- မတ္တိယေ။ နာသတိ လာသတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၉။

လာသဝ (န) [လာသ+ဝ။ လဟုနော ဘာဝေါ ကမ္မံ ဝါ လာသဝံ၊ လဟုတာ၊ အာရောဂျံ။ ကပ္ပဒ္ဒါမ။ လာသဝ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ပေါ့ပါးသည်၏အဖြစ်။ လဟုနော ဘာဝေါ လာသဝံ။ နိရတ္တိ၊ ၅၅၃။

လာဂ်လီ (ထိ) [လာဂ်လ+ထိ။ လာဂ်လာ ကာရော အဿအတ္တိတိ လာဂ်လီ၊ ဇလဇ- သာကပိဝေသော။ ကပ္ပဒ္ဒါမ။ နဂ်လ+ထိ+ ဤ။ နဂ်လသဒိသမူလတာယ လာဂ်လီ၊ နဿ လော၊ဒီသော စ။ နဂ်လီတိပိ ပါဋော။ ဓာန်၊ဋီ။ ၅၇၀။] (၁) ရေညောင်ပင် (= တောယပိပ္ပလီ)။ (၂) အိုးပင်။ (၃) လာဂ်လီတု စ သာရဒီ၊ ဓာန်။ ၅၇၀။ (၂) လာဂ်လီ နာဋိ- ကေရေ စ၊ သိရပိဏိမိ လာဂ်လီ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၆၀၄။ စိန္တာဏေ၊ ဋီ။၁၄၁။၆၀။

လာဇ (တိ) [လာဇ+ထိ။ ထိ-၌ လာဇာ။ လာဇီယန္တေ ယေ တေတိ လာဇာ၊ ဘဋ္ဌဓညံ။ ကပ္ပဒ္ဒါမ။ လာဇ-သံ။ လာဇ- လာယ-ပြာ။] (ထိ) (ပု) (၁) ပေါက်ပေါက် (စပါးလှော်)။ (ထိ) (၂) လာဇာနတ်သမီး။ (ထိ) (ပု) (၁) ကစွဲတေမရနာ လာဇာ၊ လဗ္ဗ- တေသုဏရေတွာ။ ဇာ၊၂။၂၀၆။ လာဇပဉ္စ- မကာနိ ပုပ္ဖာနိ ဝိပုကိရိ သု။ ဝိမာနာ၊ ၄။၂၇။ (ထိ) (၂) လာဇဒေဝဓိတု - ကြည့်။

လာဇဂဏနာ (ထိ) [လာဇ+ဂ.နာ] ပေါက်
ပေါက်တို့ အရေအတွက်။ ဘန္တေ ဣမေသံ မေ
လာဇာနံ နိဿန္တေန လာဇဂဏနာယ ပုတ္တာ
အဿူ။ အံ၊ ဌ၊ ဝ၊ ၂၆၇။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၀။

လာဇတိ (ကြိ) [လာဇ + အ + တိ။ လာဇ
လာဇိ တဇ္ဇနေ ဘဇ္ဇနေ စ။ ပါဏိနီ၊ ဓာတု။
၂၄၁။ လာဇတိ-သံ။] (၁) ခြိမ်းချောက်-
အပြစ်တင်-ကဲ့ရဲ့-၏။ (၂) လှော်-ကျော်-
၏။ လဇ လာဇ ဝဇ္ဇတဿနေ လဇတိ၊
လာဇတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၄၄။

လာဇဒေဝဓိတု (ထိ) [လာဇ+ဒေဝဓိတု] လာ
ဇာနတ်သမီး။ အဟံ ဘန္တေတုမှာကံ ဥပဋ္ဌာ-
ယိကာ လာဇဒေဝဓိတောတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆။

လာဇပက္ခိပန (န) [လာဇ+ပက္ခိပန] ပေါက်
ပေါက်ကို ထည့်ခြင်း။ လာဇပက္ခိပနတ္ထာယ
ပဒုမိနိယာ ပတ္တဉ္စ ဂဟေတွာ။ အံ၊ ဌ၊ ဝ၊ ၂၆၇။

လာဇပဉ္စမ (တိ) [လာဇ+ပဉ္စမ] ပေါက်ပေါက်
လျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော (မုလေးပန်း၊
မုန်ညှင်းပန်း၊ ဆန်ပန်း၊ မြေဇာပန်း၊ ပေါက်
ပေါက်ပန်း-၅-မျိုး။ ပခုက္ကူ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ သူ။
၅၉၄-နာ။) လာဇပဉ္စမာနံ ပုပ္ဖိနိ ဝိကိရိတွာ။
ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။ အံ၊ ဌ၊ ဝ၊ ၁၂၁။

လာဇပဉ္စမက (တိ) [လာဇပဉ္စမ+က] လာဇ-
ပဉ္စမ- ကြည့်။ လာဇ ပဉ္စမကာနိ ပုပ္ဖိနိ
ဝိပ္ပကိရိ သူ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂။ ၇။ (-အပါ၊ ဌ၊ ဝ၊
၆၇)။

လာဇသေတ (န) [လာဇ+သေတ] ပေါက်ပေါက်
-တစ်ရာ-အရာ။ လာဇေ ဘိဇ္ဇိတွာ ပဉ္စ
လာဇသေတာနိ ဂဏေသိ။ အံ၊ ဌ၊ ဝ၊ ၂၆၇။

လာဇာပဉ္စမ (တိ) [လာဇာ+ ပဉ္စမ] လာဇ-
ပဉ္စမ -ကြည့်။ လာဇာပဉ္စမေဟိ ပုပ္ဖေဟိ
ပူဇေသိ။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၄။

လာဇာပဉ္စမက (တိ) [လာဇာပဉ္စမ+က] လာဇ-
ပဉ္စမ- ကြည့်။ လာဇာပဉ္စမကာနိ ပုပ္ဖာနိ
ဝိကိရိတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ဝ၊ ၆၅။

လာဇာဝိကိရဏ (န) [လာဇာ+ဝိကိရဏ] ပေါက်
ပေါက်တို့ကို ကြခြင်း။ လာဇာဝိကရဏံ ဝါ
ကတွာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ဝ၊ ၃၁၇။

လာဇာသတ (န) [လာဇာ+သ.တ] လာဇသတ-
ကြည့်။ ပဉ္စဟံ လာဇာသတေဟိ သဒ္ဓိံ ကေ
ပဒုပုပ္ဖံ ဒတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၀။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၆၄။

လာဇု (ပ) [လဇု+ဏ] (၁) မိုက်မဲသူ။ (၂)
ဆီရေးသူ၊ ရေရွတ်သူ။ (၁) (၂) လဇုတိ၊
လာဇော။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၂။

လာတ (တိ) [လာ+တ။ လာတိ-မှ။ လာတ-
သံ။ လာယ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ရ-ယူ-
အပ်သော။ သာဓူဟိ ပရမပိစ္ဆသန္တိဋ္ဌေဟိ
လာတော ဂဟိတော သာဟုဋ္ဌိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၇။

လာတဗ္ဗ (တိ) [လာ+တ.ဗ္ဗ။ လာတိ-မှ။] ရ-
ယူ-ဖြစ်စေ-အပ်-သင့်-သော။ တေန
ကုသေန လာတဗ္ဗတိ ကုသလာ၊ ဂဟေတဗ္ဗာ
ပဝတ္တေ တဗ္ဗတိ အယော။ အဘိ၊ ဌ၊ ဝ၊ ၈၁။
တေန လာတဗ္ဗံ ဂဟေတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ
ကုသလံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၈။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၅)။

လာတဗ္ဗ (န) [လာတဗ္ဗ+တ] ယူ (ဖြစ်စေ)
အပ်သည်အဖြစ်။ ကုသလေန ဝါ ဉာဏေန
လာတဗ္ဗတော ပဝတ္တေတဗ္ဗတော ကုသလာနိ။
နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၁၈။

လာတိ (ကြိ) [လာ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၅၉။
လာတိ-သံ။ လာဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ လာ
အာဒါနေ။ ပါဏိနီ၊ ဓာတု။ ၁၀၅၇။] (၁) ယူ၏။
(၂) ဖြစ်၏။ (၃) ဖြစ်စေ၏။ (၁) ဂရံ ဝါ
နာဂံ လာတိ အာဒါတိတိ ဂရုဋ္ဌော။ အပါ၊
ဌ၊ ဝ၊ ၃၁၅။ (-ငိမတိ၊ ဝ၊ ၆၇)။ (၂) ဇော-
ဝသေန လာတိ ပဝတ္တတိတိ ဇာလံ။ နေတ္ထိ၊

ဝိ။၂၆။(၃) သန္တာပံ လာတိ ပဝတ္တေတိတိ
ဝါ သလ္လာ။ နေတ္တိဝိ။၁၂၄။

လၢန (န) [လာ+ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။၁၅။
လာန+တ္တ။ မောဂါ၄။၁၂။ လာတိ-မ။
လာန-သံ။ လာဏ-ပြာ။] (၁) ယုခြင်း။
(၂) ယုတတ်သည်၏ အဖြစ်။ (၁) (၂)
သိဟဿ လာနတော ဂဟဏတော သိဟဋ္ဌော။
သာရတ္ထ။၁။၁၉။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၆။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၆။

လၢပ (ပ) [လူ+ဏ။ လူ ဆေဒနေ၊ ဧကော၊
ဝဿ ပေါ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၂။ လာဝယတိတိ
လးဝေါ=လာပေါ။ ဒ၊မရ၊ဋီ။၂။၅။၃၄။
လာဝ-သံ။ လာဝ၊ လာဝက၊ လာဝဂ-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ဗိလုံးငှက်။ ဘူဇ၊ပုဗ္ဗ
ဘိက္ခဝေ သကုဏန္တိ လာပံ သကုဏံ သဟသာ
အဇ္ဈပ္ပတ္တာ အဂ္ဂေဟေသိ။ သံ၊၃။၁၂၇-ဂ။
လာပံ ဂေါစရဋ္ဌာယံနံ။ ဇာ၊၁။၄၂။ လာပံ
သကုဏံ ဂဟေတွာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၂၃၄-၅)။

လၢပ (ပု၊န) [လပ+ဏ။ လာပေါ ကထနံ။
ကပ္ပဒ္ဓါမ။] (၁) စကားပြောဆိုခြင်း။ (၂)
အော်ဟစ် ကြွေးကြော်ခြင်း။ (၁) ဝစနပဋ္ဌိ-
ဝစနဝသေန သမံ လာပေါ လလ္လာပေါ။
သ၊ရတ္ထ၊၃။၂၇။ (၂) လာပံ ဂိတံ ဒဝကမ္ပံ။
မဟာနံ။၂၉။ လာပန္နိ ဥက္ကဋ္ဌိတ၊ဂ၊ရဏံ။
မဟာနံ၊ဋ္ဌ။၃၆။

လၢပန (ထိ၊န) [လပ+ဏေ+ယု။ နိတိ၊ဓာတု။
၃၂။ လာပန+တ္တ။ မောဂါ၄။၁၂။] (ထိ)
(၁) ရွတ်ဆိုအပ်သော- ဂါထာ- စကား။
(န) (၂) ပြောဆိုစေ-ခြင်း-တတ်သည်၏
အဖြစ်။ (၃) လှည့်ပတ်ဖြားယောင်း-ခြင်း-
တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၄) (တစ်ဖန်လိုက်၍)
ရွတ်ဆိုခြင်း။ (ထိ) (၁) ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနာ
သုခါ လာပနာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၇။ (န) (၂)
ဗာလာနံ လာပနတော ဝါစနတော ဗာလ-
လာပနံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၈၀။ (၃) ဗာလလာပနန္တိ

မယံ ပုတ္တော ...ဝေံ ဗာလာနံ လာပနတော
ဗာလလာပနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈။ (-မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၅။)။
(၄) လပိတ၊လာပနမတ္တေန ဉာဏဝါဒဉ္စ ဝဒါမိ
ထေရဝါဒဉ္စ။ မ၊၁။၂၂။မ၊၂။၂၈။လာပိတ-
လာပနမတ္တေနာတိ တေန လပိတဿ ပဋ္ဌိ-
လာပနမတ္တကေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။ လပိတလာ-
ပနမတ္တကေနာတိ ပုန လပနမတ္တကေန။ မ၊ဋ္ဌိ၊
၂။၁၂။

လၢပသကုဏ (ပ) [လာပ+သကုဏ] ဗိလုံးငှက်။
လၢပသကုဏယောနိ (ထိ) [လာပသကုဏ+
ယောနိ] ဗိလုံးငှက်မျိုး။ ဗောဓိသတ္တော
လာပသကုဏယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၂။၅၃။

လၢပသကုဏိကာ (ထိ) [လာပ+သကုဏိကာ]
ဗိလုံးငှက်မငယ်။ နိသက္ကုသတ္တေသု ပန တံ
“လာပသကုဏိကာ” တိ ဝဒန္တိ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊
၂။၂၅။

လၢပိ (တိ) [လပ+ဏိ။ ထိ-၌ လာပိနိ။] ပြော
ဆိုစေတတ်သောသူ။ မာယာယံ ဗာလလာ-
ပိနိ (သံ၊၂။၁၁၇) တိ...အယံ ဗာလ မဟာ-
ဇနလပါပနိကမာယာ နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။

လၢပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [လာ+ဏာပေ+တိ။
လာတိ-မ။] ယူစေ၏။ အတ္တနိ ဇာတံ မစ္ဆ-
သကုဏာဒိကံ လာတိ ဂဏှာတိ လာပေတိ
ဂဏှာပေတိတိ ဝါ ဇာလံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။၂၆။

လၢပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [လပ+ဏေ+တိ။
လပတိ-မ။ လာပယတိ-သံ။] မြည်တမ်း-
အော်ဟစ်-စေ၏။ အဇကေ ဝိယ သတ္တေ
လာပေတိတိ အဇ ကလာပကော။ ဥဒါန၊
၆။၅၇။

လၢဗု (ထိ၊န) [လမ္ပ+ဥ။ဓာန်၊ဋီ။၅၉။လပိ+ဥ။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၂၄။ န+လမ္ပ+ဥ။ န လမ္ပ-
တေတိ အလာဗု(လာဗု)၊ န လောပေါ စ။

ကပ္ပဒ္ဒါမ။ အလာဗု၊ လာဗု၊ လာဗု-သံ။
 အလာဗု၊ အလာဗု၊ လာဗု၊ လာဗု-ပြာ။
 လာဗု၊ လာဗုယ-အဒ္ဒမာဂမိ။] ဗူးပင်၊ ဗူးသီး၊
 ဗူးတောင်း။ လာဗုနိသိဒ္ဓိ သိလာ ပ္ပဝန္တိ။
 ဇာ၊ ဝ။ ဣမေ သတ္တာ ကဉ္စက-
 ပုဏ္ဏာ လာဗု ငိယ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ဂ၊ ၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ဝဂ၊ ၁။
 (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၀)။

လာဗုက(န) [လာဗု+က။ (ပု) လာဗုယ-အဒ္ဒ-
 မာဂမိ။] ဗူးတောင်း။ ကဟံ တေ လာဗုကံ၊
 ကဟံ ဓူမကဋ္ဌစ္ဆုကော။ မေ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ၁၇၇။

လာဗုကဗဒ္ဓ (ပု) [လာဗုက+ဗဒ္ဓ] ဗူးခုံအိုး။
 လာဗုကတုမ္ပလာဗုဗဒ္ဓော(လာဗုကဗဒ္ဓော။)
 ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ဂ၊ ၂။ ကခါ။ ၂။ ၆၄။

လာဗုကဋ္ဌာဟ (ပု) [လာဗု+ကဋ္ဌာဟ] ဗူး
 တောင်း။ ဗူးတောင်းခွက်၊ ဗူးခုံ၊ ဗူးအိုး။
 တုမ္ပကဋ္ဌာဟန္တိ လာဗုကဋ္ဌာဟံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ဌ၊
 ၄။ ၄၈။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၀)။ အဟံ
 လာဗုကဋ္ဌာဟေ ဌိတာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၉။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၅၄။

လာဗုကတုမ္ပ (ပု၊ န) [လာဗုက+တုမ္ပ] ဗူးခုံကျည်
 တောက်၊ ဗူးတောင်းခွက်၊ ဗူးတောင်းရှည်။
 လာဗုကဗဒ္ဓ-ကြည့်။

လာဗုဗဒ္ဓ (ပု) [လာဗု+ဗဒ္ဓ] ဗူးအိုး။ လာဗုက-
 ဗဒ္ဓ-ကြည့်။

လာဗုဖလ (န) [လာဗု+ဖလ] ဗူးသီး။ အလာဗုက-
 ဋ္ဌာဟန္တိ လာဗုဖလဿ အဘေဇ္ဇကပါလံ။
 သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၂။

လာဗုဗိဇ (န) [လာဗု+ဗိဇ] ဗူးစေ့။ သမဝါပ-
 ကန္တိ လာဗုဗိဇကုမ္ပဏ္ဍဗိဇကောဒိဗိဇဇာတံ။ မ၊
 ဌ၊ ၂။ ၁၁၇။

လာဗုလတက်ပဉ္စ (တိ) [လာဗု+လတာ+အင်္ဂ+
 ပဉ္စ] ဗူးနှယ်၏ အင်္ဂါကို မေးခြင်း၊ ဗူးနှယ်၏

အဘိဓာန် (အ ဝဂ်) ၁၀-ပ-မ-သ-၈

အင်္ဂါပြုဿနာ။ လာဗုလတက်ပဉ္စော ပဌမော
 မိလိန္ဒ။ ၃၅၇။

လာဗုလတာ (ထိ) [လာဗု+လတာ] ဗူးနှယ်။
 လာဗုလတာယ ဧကံ အင်္ဂံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။
 ၃၄၃၊ ၃၅၇။

လာဗုဝန္တိ (န) [လာဗု+ဝန္တိ] ဗူးပင်တို့၏
 တည်ရာမြေ၊ ဗူးပင် စိုက်ပျိုးထားသည့် မြေ
 ကွက်၊ ဗူးခင်း။ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ နာမ လာဗုဝတ္ထု-
 ကုမ္ပဏ္ဍဝတ္ထု မူလကဝတ္ထု... ဇာနနာနုပါ-
 ယော။ သိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။

လာဗုသဒ္ဓိသ (တိ) [လာဗု+သဒ္ဓိသ] ဗူးသီးနှင့်
 တူသော။ မုခံ ပန လာဗုသဒ္ဓိသံ အတိဉ္စဒ္ဓကံ။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၃။

လာဘ (ပု) [လာဘ+ဏာပေ+ဏ။ လာဘ-
 သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂမိ။] ရစေခြင်း၊ ဖြစ်စေခြင်း၊
 ရအောင်ပြုလုပ်ခြင်း။ အလဒ္ဓဿ စ ယော
 လာဘော၊ လဒ္ဓဿ ဖာနုရက္ခဏာ။ ဇာ၊ ၂။
 ၂။ အလဒ္ဓဿာတိ ယော စ ပုဗ္ဗေ အလဒ္ဓဿ
 လာဘဿ လာဘော၊ ယာ စ လဒ္ဓဿ
 အနုရက္ခဏာ။ တာတ အနုပုန္ဓဿ ဟိ လာ-
 ဘဿ ဥပ္ပါဒနံ နာမ န ဘာဏေ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
 ၁၂၃။ (-အနုဂ္ဂါ၊ ၁။ ၁၈၂)။

လာဘ (ပု) [လာဘ+ဏ။ ရှု၊ ၅၇၉။ နိရုတ္တိ၊ ၇၈၅။
 လဗ္ဘတေတိ လာဘော။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၀၀။
 လဗ္ဘတိတိ လာဘော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။ လဗ္ဘန္တိတိ လာ-
 ဘာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၂။ လာဘနံ လာဘော။
 သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၁။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၃၄။
 (လာဘ+အ=) လာဘ+ဏ။ ဏ-ပစ္စည်း
 သူတ္ထ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၁။ ကခါ၊ ဌ၊ သစ်။
 ၄၀၅-၆။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၀၄။]
 (၁) ရသော၊ ရပြီးသော။ (၂) လာဘ်၊
 ရအပ်- ရောက်အပ်- ရအပ်ပြီး- သော
 (သင်္ကန်းစသော ပစ္စည်း)။ (၃) ရခြင်း။
 (၄) မျက်မှောက်ပြုခြင်း။

(၁)နဝံ ပန ဘိက္ခုနာ စိဝရလာဘောနာ (ဝိ၊၂။၁၅၇)တိ ဧတ္ထ အလဘိတိ လဘော၊ လဘောယေဝ လာဘော။ ကိံ အလဘိ? စိဝရံ၊ ကိံဒိသံ? နဝံ။ --- ပဋိလဒ္ဓစိဝရောနာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ (ကင်္ခါ ၂၄၂)။ အဋ္ဌမေ အလဘိတိ လဘောတိ ဝစနတ္ထေ အပစ္စယံ ကတွာ ဣပစ္စယဿ သုတ္တဘာဝံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ “လဘော ယေဝ လာဘော”တိ အပစ္စယမကတွာ ပကတိယာ ဣပစ္စယောပိ ယုတ္တော ယေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ..... အလဘိတိ လဘောတိ ဝစနတ္ထဿ အဘိဓေယျတ္ထံ ဒဿေတုံ “ဘိက္ခုနာ” တိ ဝုတ္တန္တိ အာယံ “ဘိက္ခုနာ” တိ အာဒိ။ ပါစိတ်၊ယော။ ခဝဇ္ဇ။(၂)(၃)န ဝတမေ လာဘာ(ဝိ၊၁။၂၂) တိ ယေပိ မေ ပဋိလဒ္ဓါ ပဗ္ဗဇ္ဇာသရဏဂဓန သိက္ခာသမာဒါနဂုဏာ၊ တေပိ နေဝ မယံ ဇာဘာ အဇ္ဈာဓာရမလိနတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၇၂။ လာဘော နာမ စိဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပစ္စု၊ပဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရာ။ ဝိ၊၁။၃၇၀။ဝိ၊ ၂။ ၂၀၂။လာဘ(ဝိ၊၁။၄၇၀) နိ ပဋိလဘိတဗ္ဗဝတ္ထု အာဟ။ဝိ၊ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၁၀။ လာဘော စ အလာဘော စ .. သုခဉ္စ ဒုက္ခဉ္စ။ ဒီ၊၃။ ၂၁၅။အံ၊၃။၇-၉။ လာဘော အလာဘောတိ လာဘေ အာဂတေ အလာဘော အာဂတော ဝေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၇။အံ၊၄။၃။၁၉၆။ ဃာသတ္တာဒနာဒိနံ လဒ္ဓိ လာဘော။ တာနိ ဝေ ဝါ လဒ္ဓဗ္ဗတော လာဘော။ဒီ၊၄။၃။ ၂၆၃။အံ၊၄။၃။ ၂၀၆။ ဥဋ္ဌာဓေ လာဘသက္ကာဓေ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀) တိ ဧတ္ထ လဒ္ဓတိ ပါပုဏိယတိတိ လာဘော၊စတုန္ဒပစ္စယာနမေတံ အဝိဝစနံ။သာရတ္ထ၊၁။ ၁၃၇။ အံ၊၄။၃။၁၂၁။အဋ္ဌမေ အလဒ္ဓိတိ လဘော၊

လဘောဝေ လာဘော၊ ကိံ အလဒ္ဓိ?စိဝရံ' ပဋိလဒ္ဓစိဝရောနာတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ။ ၂၄၂။(က-မူ)။ လာဘသဒ္ဓေါယံ ကမ္မသာဓနော “ကော ဘဂဝတာ လာဘော လဒ္ဓေါ” တိ အာဒိသုဝိယ-----နဝံ စိဝရံ လာဘော ဧတေနာတိ နဝစိဝရလာဘောတိ ဝေမေတ္ထ သမာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၄၀၅-၆ လာဘာ (ဝိ၊၂။၆၇။မ၊ ၁။ ၃၉၇)တိ စိဝရာ ဒယော လဒ္ဓပစ္စယာ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။ လာဘဉ္စ(စရိယာ။ ၃၇၆)တိ----- လဒ္ဓဗ္ဗံ လာဘံ ဝါ န ပတ္ထယိံ။စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂။ အာဝါသော စ ကုလံ လာဘော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၆။လာဘောတိ စတ္တာဓေပစ္စယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၀။ လာဘာ(ဝိ၊၅။၁၆၇)တိ စိဝရာဒယော လဒ္ဓပစ္စယာ။သာရတ္ထ၊၃။၄၅၉။ ပရိယေသနံ ပဋိစ္စလာဘော။ဒီ၊၂။၅၀။ အံ၊၃။ ၂၀၁။ အဘိဝိ။ ၄၀၄။သာရတ္ထ၊၁။၃၀၇။ လာဘောတိ ဂ္ဂုပါဒိအာရမ္မဏပဋိလာဘော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၉။အံ၊၄။၃။ ၂၇၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၉၄။သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀၉။ လာဘေ(ထေရ၊၃။၃၁၅)တိ စိဝရာဒိနံ ပစ္စယာနံ ပဋိလာဘော၊ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။ (-သံ၊၁။ ၁၂၀။ဥဒါန။၁၃၁။၁၇၂။ထေရ၊ ၂၄၂။အပ၊၁။ ၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၁။၂၁၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၄၃။၃၆၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၅။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။၁။၂၇၃)။ (၄) လာဘော သစ္စိကိရိယာ အဿ အတ္ထိတိ လာဘိတိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၀။

လှဘာ? (တိ) [လာဘ+ဟေတု။နောက်ပုဒ်ကြေ] လာဘ်လျှင်အကြောင်းရှိသော။ လာဘောနာ (ဝိ၊၄။၃၆၅)တိ--- အထ-ဝါ လာဘ-ဟေတုကေန မာနာ ဒိနာ။သာရတ္ထ၊၃။ ၄၁၇ လာဘက (တိ) [လာဘ+က] (၁) ရ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။(ပု) (၂) ရခြင်း။ (၁)

လောကဗျတ္ထိသာဓနံ ဝါ ပါကမ္ပံ။ ဝဇီရ။
၄၁။ (ပု)(၂)ဣမံ ပဿိတော အလောဘကေန
သုဿိတော မရိယတိ။ ဝါ။ ၁။ ၉၇။ ဝါ။ ၉၅။ ၂။ ၅၀။

လောကဗျ (န) [လောဘကာမ+ဏျ] သင်္ကန်း
စသော လောဘလောဘကို- အလိုရှိ-
တောင့်တ- သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ လောဘက-
ဗျာ န သိက္ခာတိ(သုတ္တနိ။ ၄၁။ ၂။ ၄၂။ မဟာနိ။
၁၀၂-၃။ ၁၆၆)တိ န လောဘပစ္စယနာယ သုတ္တ-
န္တဒီဒိသိက္ခာတိ(သုတ္တနိ။ ၄၅။ ၂။ ၂၆၄။ မဟာနိ။
၄။ ၉၉။ လောဘကဗျာ ဇနံ န လပေယျာ
(သုတ္တနိ။ ၄၂။ မဟာနိ။ ၃၀၁)တိ လောဘ-
ကာမတယ ဇနံ နာလပေယျ။ သုတ္တနိ။ ၄။
၂။ ၂၀၀။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၆၇။

လောဘကာမ(တိ) [လောဘ+ကာမ+ဏ] လောဘကို
အလိုရှိသောသူ။ လောဘန္တု လောဘကာမာ၊
ပုညကမာ ကရောန္တု ပုညာနိ။ သံ။ ၁။ ၄၀။ ၂။
ဣမ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု လောဘကာမော စ
ဟောတိ။ အံ။ ၂။ ၃၉၅။ လောဘကာမာ သတ္တာ
အလောဘေန ပဋိဝိရုဒ္ဓိ။ မဟာနိ။ ၃၂။
(-မိလိန္ဒ။ ၃၃၀။ အံ။ ၄။ ၁။ ၆၆)။

လောဘကာမဘာ (တိ) [လောဘကာမ+ဘာ]
လောဘကိုအလိုရှိ - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။
လောဘကဗျ-ကြည့်။

လောဘကာရဏ (န) [လောဘ+ကာရဏ] လောဘ
ဟူသောအကြောင်း။ ဣဓေကစ္စော လောဘ-
ဟေတု လောဘပစ္စယာ လောဘကာရဏာ
ယထာသာမာဒိန္နံ သိက္ခာပဒံ ဝိတိက္ကမတိ။
ပဋိသံ။ ၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၃။ (-မဟာနိ။ ၁၀၂။
၃၀၄)။ လောဘပစ္စယ-လည်းကြည့်။

လောဘဂရဟိ (တိ) [လောဘ+ဂရဟိ=ဂရဟ+
ဏိ။] လောဘကိုကဲ့ရဲ့လေ့ရှိသော သူ။ တဒါ
မာဏဝေါ လောဘဂရဟိ ဘိက္ခု အဟောသိ။
ဇ။ ၄။ ၂။ ၃၀၁။

လောဘဂ္ဂ (တိ) [လောဘ+ဂဂ] လောဘ-ကို-၌-
အလေးပြုသော။ လောဘဂရ န သဒ္ဓမ္မဂရ။

သက္ကာရဂရ န သဒ္ဓမ္မဂရ။ အံ။ ၁။ ၃၅၅။ ၃၉၆။
(-မာဒိ။ ၁။ ၁၀၃။ မူလဒိ။ ၂။ ၁၉၃)။

လောဘဂရက (တိ) [လောဘဂရ+က] (၁) လောဘ-
ကို-၌-အလေးပြုတတ်သော။ (၂) လောဘ၌
အလေးပြုခြင်းရှိသော။ (၁) လောဘဂရကေ
ပါပဘိက္ခု သင်္ကတိတော။ ဝါ။ ၄။ ၂။ ၅၅။ (-ဒိ။ ၄။
၃။ ၁၀၂။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၂၀၃)။ (၂) ပဗ္ဗဇာ နာမ
လောဘဂရကာ ဒုက္ကဏ ဒုရာသဒါ။ မာဒိ။ ၃။
၁၁၇။

လောဘဂဝေသက (တိ) [လောဘ+ဂဝေသက+
ထိ-၌-ဂဝေသိကာ။] လောဘကို- ရှာမှီး-
ရှာဖွေ-စုဆောင်း-တတ်သော။ လောဘေန စ
လောဘံ နိဇိဝိသိတာတိ လောဘေန လောဘ-
ဂဝေသကော။ အံ။ ၄။ ၃။ ၃၀။

လောဘဂိဒ္ဓ (တိ) [လောဘ+ဂိဒ္ဓ] လောဘ-၌-ကို-
တပ်မက်-မကဲမော-သော။ အဒ္ဓါ မံ လောဘ-
ဂိဒ္ဓေါ သေ သုသာနေ သေတိတိ ဥတု။ မာ
ဒိ။ ၁။ ၁၂။ (-ပေတ။ ၄။ ၂၆၃။ ထေရ။ ၄။ ၂။
၃၆၅)။

လောဘဂ္ဂ (တိ) [လောဘ+အဂ္ဂ] (၁) မြတ်-
ကောင်းမြတ်-ကောင်းမွန်-သော လောဘ။
(၂) လောဘ၏ မြတ်သည်၏ အဖြစ်။ (၃)
လောဘဖြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်။ (၄) မြတ်သော
လောဘရှိသည်၏အဖြစ်။ (၁) ဝေမေဝ
ခေါ မဟာရာဇ ယောဂီနာ ယောဂါဝဇရေန
လောဘသက္ကာရ မာနန ဝန္တန ပူဇနအပစိတိသု
လောဘဂ္ဂယသဂ္ဂေပိ နုပ္ပဝိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၆၀။
(၂) ယာဝ န သံသော လောဘဂ္ဂံ ပတ္တော
ဟောတိ။ မာ။ ၂။ ၁၀၉။ လောဘဂ္ဂန္တိ လောဘဿ
အဂ္ဂံ။ မာဒိ။ ၃။ ၁၀၉။ (၃) လောဘဂ္ဂမဟတ္ထ-
ကြည့်။ (၄) လောဘဂ္ဂပတ္ထ-ကြည့်။

လောဘဂ္ဂ(ပွဲ)တ္ထိ (တိ) [လောဘဂ္ဂ+ပတ္ထိ] (၁)
လောဘ၏မြတ်-ကောင်းမွန်-သည်၏အဖြစ်သို့
ရောက်သော။ (၂) မြတ်သော လောဘရှိ

သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ (၁) လာဘဂ္ဂ (မ၊ ၂။ ၁၀၉) ၏ လာဘဿ အဂ္ဂံ။ သံသော ဟိ ယာဝ န လာဘဂ္ဂပတ္တော ဟောတိ။ န တာဝ လာဘံ ပဋိစ္စ အာသဝဋ္ဌာနိယာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဋ္ဌန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။ (၂) လာဘဂ္ဂပတ္တော (ဒါ၊ ၂။ ၇) တိ လာဘဂ္ဂံ ပတ္တော၊ အဂ္ဂလာဘံ ပတ္တောတိ ဝတ္တံ ဟောတိ။ ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၇။

လာဘဂ္ဂမဟတ္တ (န) [လာဘဂ္ဂ+မဟတ္တ။ လာဘ+ အဂ္ဂမဟတ္တ။] (၁) လာဘ်၏ မြတ်များသော အဖြစ်။ (၂) လာဘ်ဖြင့် မြတ်များလော အဖြစ်။ (၃) (၂) ယာဝ န သံသော လာဘဂ္ဂ- မဟတ္တံ ပတ္တော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ လာဘဂ္ဂ- မဟတ္တန္တိ လာဘဿ အဂ္ဂမဟတ္တံ... လာဘေန ဝါ အဂ္ဂမဟတ္တမ္ပိ၊ လာဘေန သေဋ္ဌတ္တဉ္စ မဟန္တတ္တဉ္စ ပတ္တောတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁-၂။ လာဘဂ္ဂမဟတ္တန္တိ စိဝရာဒိလဘိ- တဗ္ဗပစ္စယော လာဘော၊ တဿ အဂ္ဂံ မဟတ္တံ ပဏိတတာ ဗဟုဘာဝေါ ဝါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၅၀။

လာဘဂ္ဂဟဏ (န) [လာဘ+ဂဟဏ] (၁) လာဘ်ကိုယူခြင်း။ (၂) လာဘသဒ္ဓါ။ (၃) တဿ ဝိသံ လာဘဂ္ဂဟဏေ ကာရဏဝစ- နတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၃။ (၂) ဘောဂေါ ပန ကိဉ္ဇာပိ လာဘဂ္ဂဟဏေန ဝ ဂဟိတော ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၉။ (-ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၆။)

လာဘဂ္ဂါဟ (ပ) [လာဘ+ဂါဟ] လာဘ်ကိုခံယူ ခြင်း။ အာဒိသဒ္ဓေန နိဿယပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ- လာဘဂ္ဂါဟော အာဂန္တုကဝတ္တံ ပူရေတွာ အာရာမပဝေသနန္တိ ဝေမာဒိကံ သင်္ကဏာတိ။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၉၄။

လာဘစ္စေဒ (ပ) [လာဘ+ဆေဒ ဆ-ဒ္ဓိ- ဒ္ဓေဘော်ပြု။ ရူးနာ၊ ၃။ ၁။ ပါဏိနိ၊ ၆။ ၁။ ၇။ သိဝစ္ဆာယာ-ကဲ့သို့။] လာဘ်၏ ပြတ်စဲခြင်း။

သဒ္ဓါနံ ဟိ မနုဿာနံ ပုညဟာနိ သံဃဿ စ လာဘစ္စေဒေါ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၄။

လာဘဋ္ဌာန (န) [လာဘ+ဋ္ဌာန] လာဘ်ရမည့် -အရာ- ဋ္ဌာန။ ယာယ တဏှာယ လာဘ- ဋ္ဌာနေသု ပုစ္ဆံ စာလယမာနာ သုနခါ ဝိယ ကမ္မမာနာ ဝိစရန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄။

လာဘတဏှာ (ထိ) [လာဘ+တဏှာ] လာဘ်ရှိ တပ်မက်မောသောတဏှာ၊ (လာဘ်ကိုလိုချင် တောင့်တသည့်တဏှာ)။ လာဘတဏှာယ ပန အာကမ္ဘိယမာနဟဒယာ တာသံ ဥပ- ဿယံ အဂမံသု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂)။

လာဘတ္တ (ပ) [လာဘ+အတ္တ] လာဘ်၏အကျိုး လာဘ်ရခြင်း အကျိုး။ ဘော မယံ လာဘတ္တာယ ပရသမုဒ္ဓံ ဂစ္ဆာမ၊ ဣတော စ ဥတ္တရိ လာဘော နာမ နတ္ထိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။

လာဘတ္တိက (တိ) [လာဘ+အတ္တိက။ အတ္တယံ တိတိ အတ္တိကော။ ကပ္ပဒ္ဓါမ။] လာဘ်-ကို- ဖြင့်-အသိရှိသော။ လာဘတ္တိကော ဟိ ဘိက္ခု ပကတိယာပိ စ ကတပုညော မနုဿေဟိ သက္ကတော ဂရုကတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၈-၉။

လာဘဒါယက (တိ) [လာဘ+ဒါယက။ ထိ-ဒ္ဓိ လာဘဒါယိကာ။] လာဘ်ကို- လှူဒါန်း- ပေးကမ်း- သော၊ သူ။ န ဓမ္မသင်္ဂါဟ- ကတ္ထေရေဟိ ဌပိတာ။ အပိ စ ခေါ လာဘ- ဒါယကေဟိ။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၉၄။

လာဘဒီပန (န) [လာဘ+ဒီပန] လာဘ်ကို ပြုခြင်း။ တတ္ထလာဘောတိ ပဒုဒ္ဓါရကရဏံ ဣစ အနဓိပေတဿာပိ ယဿ ကဿစိ အတ္ထုဒ္ဓါရဝသေန လာဘဒီပနတ္ထံ။ ဝဇီရ၊ ၃၃၉။

လာဘနာနတ္တ (န) [လာဘ+နာနတ္တ] (ရူပါရုံ ကိုရခြင်းစသော) လာဘ်ရခြင်း၏ ထူးခြား ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်၊ အထူးထူးသော သဘောရှိသော လာဘ်ရခြင်း။ ပရိယေ- သနာ နာနတ္တံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတံ လာဘနာနတ္တံ။ ဒီ၊ ၃၊ ၂၅၄။ သံ၊ ၁။ ၃၆၂-၃။ ပဋိသံ၊ ၈၄။ လာဘနာနတ္တန္တိရူပ ပဋိလာဘာဒိနာနတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၄၈။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၆။

လာဘနိမိတ္တ (တိ) [လာဘ+နိမိတ္တ] လာဘ်- လာဘ်ရခြင်း - လျှင် - အကြောင်းရှိသော။ နံစေတ္ထ ဘဂဝါ လာဘနိမိတ္တံ သီလာဒိပရိပူ- ရဏံ ကထေတိတိ ဝတ္တဗ္ဗာ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၃။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၂။

လာဘန္တရာယ (ပု) [လာဘ+အန္တရာယ] လာ- ဘန္တရာယ်၊ လာဘ်၏ အန္တရာယ်။ ပါပံ အန- ရိယံ ဝိပန္နံ မာရော လာဘန္တရာယမကာသိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၅၇။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၄၀၂)။

လာဘပစ္စယ(ပု)[လာဘ+ပစ္စယ]လာဘကာရဏ -ကြည့်။ လာဘဟေတု-လည်းကြည့်။

လာဘပတ္တနာ (ထိ) [လာဘ + ပတ္တနာ] လာဘ် ကို-တောင့်တ-အလိုရှိ-ခြင်း။ လာဘကမ္ပ- ကြည့်။

လာဘပရိယန္တ (တိ) [လာဘ+ပရိယန္တ] လာဘ် လျှင် အပိုင်းအခြားရှိသော၊ လာဘ်ကြောင့် ပျက်စီးခြင်းရှိသော၊ (လာဘ်၏အပိုင်းအား ဖြင့် ပျက်စီးခြင်း အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိ သော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ သျှ၊ ပြည်)။ အတ္ထိ သီလံ လာဘပရိယန္တံ ... အတ္ထိ သီလံ ဝိပရိယန္တံ။ ပဋိသံ၊ ၄၂။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂-၃)။ လာဘ- ပရိယန္တန္တိ လာဘေန ပရိယန္တော ဘေဒေါ တေသာတိလာဘပရိယန္တံ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၉။

လာဘပရိယေသနာ (ထိ) [လာဘ+ ပရိယေသ- နာ] လာဘ်ကို-ရှာမှီး-ရှာဖွေ-စုဆောင်း-

ခြင်း။ အတ္တနာ လဒ္ဓလာဘေန ပရတော လာဘပရိယေသနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈။

လာဘပရိဟာနိ (ထိ) [လာဘ+ပရိဟာနိ] လာဘ် ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ ယသနိမိတ္တကဏာယ လာ- ဘဿ ယသပရိဟာနိယာဝ လာဘပရိဟာနိ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၇။

လာဘဘာဇနဋ္ဌာန (န) [လာဘ+ဘာဇန+ ဋ္ဌာန] လာဘ်ကို-ခွဲခြမ်း-ဝေခွဲ-ရုံ-အရပ် ဋ္ဌာန။ လာဘဘာဇနဋ္ဌာနံ အသမ္ပတ္တာနမ္ပိ။ ကင်္ခါ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၆။

လာဘဘာဇနိယဋ္ဌာန (န) [လာဘ+ဘာဇနိယ +ဋ္ဌာန] လာဘဘာဇနဋ္ဌာန-ကြည့်။ လာ- ဘဘာဇနိယဋ္ဌာနေ လာဘံ ဂဏန္တာ ဥစ္စာ သဒ္ဓါ မဟာသဒ္ဓါ အဟေသံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၇၆။

လာဘမဂ္ဂနာ (ထိ) [လာဘ+မဂ္ဂနာ] လာဘပရိ ယေသနာ-ကြည့်။ ပရဂုဏေ နိဝိသိတာ ဝိစုဏ္ဏေတွာ သော လာဘမဂ္ဂနာ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၅၀။

လာဘမစ္ဆရ (ပု) [လာဘ+မစ္ဆရ] အောက်ပုဒ် ကြည့်။ သော လာဘမစ္ဆရေန.....အာဟ။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၁၇၅။ (-ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁၃)။

လာဘမစ္ဆရိယ (န) [လာဘ+မစ္ဆရိယ] လာဘ် နှိပ်တိုခြင်း၊ လာဘ်၌ ဝန်တိုသောသူ၏ အဖြစ်။ အာဝါသမစ္ဆရိယံ ကုလမစ္ဆရိယံ လာဘမစ္ဆရိယံ။ ဒီ၊ ၃၊ ၁၉၅။ အံ၊ ၃၊ ၂၅။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၂။ မဟာနိ၊ ၂၈။ လာဘေ မစ္ဆရိ- ယံ လာဘမစ္ဆရိယံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၀၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၉၅-၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၄)။ (ပစ္စည်းလေးပါးဟူသော လာဘ်ကို အခြား သောသီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ် ရသည်ရှိသော် မရပ၊ စေနှင့်ဟု ကြံစည်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား လာဘ- မစ္ဆရိယဖြစ်သည်။ သဒ္ဓါကြည့်ဖို့ လှူအပ်

သောဝတ္ထုပစ္စည်းကို ဖျက်ဆီးသူ ပစ္စည်းဝတ္ထုကို မသုံးစွဲခြင်း မတရားသုံးစွဲခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ဖျက်ဆီးသူ ပုပ်သိုးသော်လည်း သူတစ်ပါးအားမပေးသူ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်များကို မြင်ရုံ ဤလတ်ကို ဤပုဂ္ဂိုလ်မရ၊ ဧခြားသိ လဝန္တပုဂ္ဂိုလ်ရမှု သုံးစွဲနိုင်ရာ၏ဟု ကြံစည်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား လောကမဇ္ဈရီယမဖြစ်ပေ။ အဘိ၊ င္ဍါ၊ ၄၇၅-၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၉၅။) လောကမဇ္ဈရီယဖြင့် (၇) လောကမဇ္ဈရီယကြောင့် သံသိက ပစ္စည်း၊ ဂိုဏ်းပိုင် အပွဲပိုင်ပစ္စည်းတို့၌ ဝန်တို၍ ပုဂ္ဂလိက ပစ္စည်းကိုကဲ့သို့ သုံးစွဲနည်းဖြင့် သုံးစွဲမိခဲ့သော် ဘိလူးသော် လည်း ကောင်း၊ ပြိတ္တာသော် လည်းကောင်း၊ စပါးကြီးမြွေသော် လည်းကောင်း ဖြစ်ရတတ်၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် လောကမဇ္ဈရီယကြောင့် မစင်ဘင်ပုပ်ာရဲ၌သော် လည်းကောင်း ဖြစ်ရတတ်၏။ ဒီ၊ င္ဍါ၊ ၂။ ၃၁။ အဘိ၊ င္ဍါ၊ ၄၀၆-၇။ မဟာနိ၊ င္ဍါ၊ ၉၆။ ဒီ၊ င္ဍါ၊ ၂။ ၂၅၆။

လောကမဇ္ဈရီ (တိ) [လောက+မဇ္ဈရီ။ ထိ-ဋ္ဌ-မဇ္ဈရိနိ။] လတ်၌ဝန်တို-တတ်-ခြင်းရှိ-သော၊ သူ။ ကုလမဇ္ဈရီ ဟောတိ၊ လောကမဇ္ဈရီ ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၂၅။ လောကမဇ္ဈရီနိ (အံ၊ ၂။ ၁၂၂) တိ လတ် မဇ္ဈရာယတိ အညေသံ တံ ဥပုဇ္ဇန္တံ န သဟတိ။ အံ၊ င္ဍါ၊ ၃။ ၄၅။

လောကမဇ္ဈရ (ပု) [လောက+မဇ္ဈရ] လတ်၌ ဝန်တိုခြင်း။ လောကမဇ္ဈရေန နိပုဇ္ဇိတတယ အသန္နိပါတော ဘဝိဿတိ။ သိ၊ င္ဍါ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၃။

လောကမတ္တ (န) [လောက+မတ္တ] လတ်မျှ၊ ရကာမျှ၊ ရခြင်းမျှ။ တယော ဝေဒေ အဓိစ္စ ဒိဋ္ဌဓမ္မ ကိတ္တိ မတ္တံ ယသမတ္တံ လောကမတ္တံ ဟောတိ။ ဇာ၊ င္ဍါ၊ ၃။ ၂၂၃။ ဣဒံ အဝသေသာနံ လောကမတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၄။

လောကမဒ (ပု) [လောက+မဒ] လတ်-ဖြင့်-ကြောင့်- မာန်- တက်- ယစ်- မူး - ခြင်း။ “အဟံ လောဘီ အဝသေသာ သတ္တာ အပ္ပလောဘာ၊ မယံ ပန လောဘဿ ပမာဏံ နတ္ထိ” တိ မဇ္ဇနဝသေန ဥပ္ပန္နော မာနော လောကမဒေါ နာမ။ အဘိ၊ င္ဍါ၊ ၂။ ၄၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀၃။

လောကမုဒ (န) [လောက+မုဒ] လတ်ရခြင်း၏ အကြောင်း။ သံဃဿ ဗဟူနိ ဘတ္တာနိ အနေကာနိ လောကမုဒါနိ။ ဝိ၊ င္ဍါ၊ ၂။ ၃၁၀။

လောကဗေတံ (ကာ၊ ကြံ) [လောက+ဗေတံ+တိ။ လောကီ-၏ ကာရိုက်ကြံ။] ရစေ၏။ လောန္တံ ပယောဇယတိ လောကေတိ လောကယတိ။ ချ၊ ၅၄၃။

လောကယတိ (ကြံ) [လောက+ဗေတံ+တိ။] စေခိုင်း တိုက်တွန်း၏။ လောက-ပေသနေ၊ လောကေတိ လောကယတိ။ နိတိ၊ ဇာတု၊ ၃၃၀။

လောကလောနကဋ္ဌာန (န) [လောက+လောနက+ဋ္ဌာန] လတ်ရရာ- အရပ်- ဋ္ဌာန။ ပုဇ္ဈိကတတိ လောကလောနကဋ္ဌာနေ ဝေဒနာကမ္ပနာ နိစဝုတ္တိတာ။ အဘိ၊ င္ဍါ၊ ၂။ ၄၅၉။

လောကလုဒ္ဓ (တိ) [လောက+လုဒ္ဓ] လတ်-ဋ္ဌ-ကို-ဧပမာ-မာ-မော-သော။ ကော အဆေကော လောကလုဒ္ဓေါ ဝေဂေန ပူရေန္တော တေလံ ဆဇ္ဇေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၀။

လောကန္တ (တိ) [လောက+ဝန္တ။ ထိ-ဋ္ဌ-လောကတိ၊ လောကန္တိ] ခြင်းရှိ-ရပြီး၍ တည်-သော၊ သူ။ လောဘီတိ လောဘဝါ ပဋိလဘိတွာ ဌိတော။ အဘိ၊ င္ဍါ၊ ၃။ ၉၄။ ထေရ၊ င္ဍါ၊ ၁။ ၃၁၉။

လောကသံဝတ္တနိက (တိ) [လောက+သံဝတ္တနိက] လတ် - ရခြင်း - ကို - ဖြစ်စေတတ်သော ကံ (ကာရဏံ ပစာရအားဖြင့် ကံ၏အကျိုး)။

တေသံ လၢဘသံဝတ္တနိကန္တိ အတ္ထော။ ဒိ၊
ဠ၊၃။၁၀၉။ လၢဘသံဝတ္တနိကဿ ကမ္မဿ
ဖလံ လၢဘသံဝတ္တနိကန္တိ ကာရဏူပစာရေန
ဝဒတိ။ ဒိ၊ဠ၊၃။၁၁၀။

လၢဘသက္ကရာ (ပ) [လၢဘ+သက္ကရာ]
လၢဘ်နှင့် ပူဇော်သကာ။ မဟာသမဏဿ
လၢဘသက္ကရာ အဘိသံဃိဿတိ။ မမ
လၢဘသက္ကရာပေဝိဟာယိဿတိ။ ဝိ၊၃။၃၆။
(-ဝိ၊၄။၃၄။ ဇာ၊၂။၂၃၅။ မိလိန္ဒ၊ ၂၇၈။
င်၊ဠ၊၁။၂၇။၄၀။ ဒိ၊ဠ၊၂။၂၈။၂၄၆။ ဒိ၊ဠ၊
၃။၂၄။၈၄။ မ၊ဠ၊၁။၉၁-၂။ သံ၊ဠ၊၂။၉၄။
၁၉၄)။

လၢဘသက္ကရာရဂိဗ္ဗ (တိ) [လၢဘသက္ကရာ+ဂိဗ္ဗ]
လၢဘ်နှင့် ပူဇော်သကာ-တပ်မက်-မက်-
မော-သော။ လၢဘသက္ကရာရဂိဗ္ဗော တန္တိ
ပါထိကပုတ္တမေဝ စန္ဒေသိ။ ဒိ၊ဠ၊၃။၁၄။
(-ဇာ၊ဠ၊၄။၁၆၁)။

လၢဘသက္ကရာရသံယုတ္တ (န) [လၢဘသက္ကရာ+
သံယုတ္တ] လၢဘသက္ကရာရသံယုတ်။ လၢဘ်နှင့်
ပူဇော်သကာ၏ အပြစ်ဒေါသကို အမျိုးမျိုး
ဝေတန်၍ ဟောတော်မူအပ်သော သုတ်
အပေါင်း။ (ယင်းသံယုတ်၌ ဝဂ် ၄-ဝဂ်၊ သုတ်
ပေါင်း ၄၃-သုတ် ပါဝင်သည်။ သံယုတ္တ
နိကာယ၊ နိဒါနဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၆-သံယုတ်။
သံ၊၁။၄၂၄-၃။ သံ၊ဠ၊၂။၁၆၀-၅။ သံ၊ဠ၊
၂။၁၇၃-၈)။

လၢဘသက္ကရာရသိလောက (ပ) [လၢဘ-
သက္ကရာ+သိလောက] လၢဘ်နှင့် ပူဇော်
သကာ၊ အကျော်အစော (ဂုဏ်ကျေးဇူး-ဂုဏ်
ပြုစကား-ကို ပြောကြားခြင်း၊ ချီးကျူး-
ချီးမွမ်း-ခြင်း)။ (ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊
ဆေး-ဟု ဆိုအပ်သောပစ္စည်းလေးပါးတို့နှင့်
ယင်းပစ္စည်း လေးပါးတို့ကို ရရှိခြင်း သည်
လၢဘ်မည်၏။ မှန်မှန်မြတ်မြတ် ပြုလုပ်အပ်
သော ပစ္စည်းလေးပါးတို့နှင့် ယင်းပစ္စည်း

လေးပါးတို့ကို ရရှိခြင်းသည် လည်းကောင်း၊
အရိအသေ ပြုခြင်းနှင့် ပန်း၊ သီမီးစသည်တို့
ဖြင့် လှူဒါန်းပူဇော်ခြင်းသည်လည်းကောင်း
သက္ကရာရမည်၏။) လၢဘဘာဏ္ဍာရသိလောကံ
နန္ဒ အယမာယသ္မာ နိကာမယမာဇော။ ဝိ၊
၃။၂၇၀။ လၢဘသက္ကရာရသိလောကန္တိ စတု-
ပစ္စယလၢဘဉ္စ တေသံ မေဝ သုကဓာတာဝဉ္စ
ဝဏ္ဏဘဏနန္ဒ။ ဝိ၊ဠ၊၃။၃၆၆။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၂။
လၢဘသက္ကရာရသိလောကန္တိတ္ထေ လဘနံ
လၢဘော၊ သုဠု ကရဏံ သက္ကရာဇော၊
သိလောကနံ ဝဏ္ဏဘဏနံ သိလောကော၊
လၢဘော စ သက္ကရာဇော စသိလောကော စ
လၢသသက္ကရာရသိလောကန္တိ အတ္ထံ ဒဿေ-
န္တော အာဟ “စတုပစ္စယလၢဘဉ္စ”တိ
အာဒိ၊ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၃၄။ သော တေန
တပသာလၢဘသက္ကရာရသိလောကံ အဘိ-
နိဗ္ဗတ္တေတိ။ ဒိ၊၃။၃၅။ လၢဘသက္ကရာရသိ-
လောကန္တိတ္ထေ စတ္တာဇော ပဗ္ဗယာ လဗ္ဗန္တိတိ
လၢဘာ၊ တေယေဝ သုဠု ကတော ပဋိသင်္ခ-
ရိတွာ လဒ္ဓါ သက္ကရာဇော၊ ဝဏ္ဏဘဏနံ
သိလောကော။ ဒိ၊ဠ၊၃။၂။ ဝဏ္ဏဘဏနန္တိ-
ဂုဏကိတ္တနံ။ ဒိ၊ဠ၊၃။၁၈။ လၢဘသက္ကရာ-
ရသိလောက (မ၊၁။၂၃)န္တိ တ္ထေ လဗ္ဗတိတိ
လၢဘော၊ စတုနံ ပစ္စယာနမေတံ အဝိဝစနံ။
သက္ကရာဇောတိ သုန္ဓရကောဇော၊ ပစ္စယာ ဝေ
ဟိ ပဏိတပဏိတာသုန္ဓရသုန္ဓရာ စ အဘိသင်္ခ-
ရိတွာ သတာ သက္ကရာဇောတိ ဝုဇ္ဇန္တိ။ ယာ စ
ပရေဟိ အတ္တနော ဂါရဝဂိရိယာ ပုပ္ဖါဒိဟိ
ဝါ ပူဇာ။ သိလောကောတိ ဝဏ္ဏဘဏနံ တေ၊
လၢဘဉ္စ သက္ကရာဉ္စ သိလောကဉ္စ လၢဘ-
သက္ကရာရသိလောကံ။ မ၊ဠ၊၁။၁၂၀။ လဗ္ဗတိ
ပါပုဏိယတိတိ လၢဘသဒ္ဓဿ ကမ္မသာဓနတ္ထ-

မာဟ။ သက္ကစံ ကာတဗ္ဗော ဒါတဗ္ဗောတိ သက္ကာရော။ မ၊ဋီ၊၁။ ၂၁၅။ ဒါရုဏော တိက္ခဝေ လာဘသက္ကာရသိလောကော ကဋုကော ဖရုသော အန္တနယိကော။ သံ၊၁။ ၄၂၄။ လာဘသက္ကာရသိလောကောတိတ္ထေ လာဘော နာမ စတုပစ္စယလာဘော။ သက္ကာရောတိ တေသံ ယေဝသုကတာနံ သုသင်္ခတာနံ လာဘော။ သိလောကောတိ ဝဏ္ဏဗောသော။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၆၀။ ဝဏ္ဏဗောသောတိ ဂုဏကိတ္တနာ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၇၂။ စတုပစ္စယလာဘောတိ စတုပစ္စယာနံ ပဋိလာဘော။ သက္ကာရောတိ တေဟိ ယေဝ ပစ္စယေဟိ သုသင်္ခတေဟိ ပူဇနာ၊ သော ပန အတ္တတော သမ္ပတ္တိယေဝါတိ အာဟ “တေသံ ယေဝ။ ပ။ လာဘော” တိ။ ဝဏ္ဏဗောသောတိ ဂုဏကိတ္တနာ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၇၂။ လာဘသက္ကာရသိလောက (အံ၊ ၂။ ၃၃၁) န္တိစတုပစ္စယလာဘဉ္စ တေသညေဝ သုကတဘာဝဉ္စ ဝဏ္ဏဘဏနဉ္စ။ အံ၊ဋီ၊ ၃။ ၁၂၅။ လာဘသက္ကာရသိလောကံ... တေ လဗ္ဘတိ ပါပုဏိယတိတိ လာဘော၊ စတုန္တံ ပစ္စယာနမေတံ အဓိဝစနံ။ သက္ကစံ ကာတဗ္ဗောတိ သက္ကာရော။ ပစ္စယာ ဝေ ဟိ ပဏိတပဏိတာ သုန္တရသုန္တရာ အာဝိသင်္ခရိတွာ ကတာ “သက္ကရော” တိ ဝုစ္စတိယာ စ ပရေဟိ အတ္တနော ဂါရဝကိရိယာပုပ္ပါဒိဟိ ဝါ ပူဇာ။ သိလောကောတိဝဏ္ဏဘဏနံ။ အံ၊ဋီ၊ ၃။ ၁၂၁။

လာဘသက္ကာရဟာနိ (ထိ) [လာဘသက္ကာရ+ဟာနိ] လာဘ်နှင့် ပူဇော်သကာဇာ-ဆုတ်ယုတ်-ပျက်စီး-ခြင်း။ တိတ္ထိယာနံ လာဘသက္ကာရဟာနိ နိဿယ ကာရုညံ ဥပ္ပါဒေတွာ။ ဥဒါန၊ဋီ၊ ၃၂၅။

လာဘသဒ္ဒ (ပု) [လာဘ+သဒ္ဒ] လာဘသဒ္ဒါ။ လာဘသက္ကာရသိလောက-ကြည့်။

လာဘသနိဿိတ (တိ) [လာဘ+သနိဿိတ] လာဘ်ကိုမှီသော။ လဒပဏေတိလဒအသနိ-

သိတာယ လပနာယ သမန္နာဂတော။ အံ၊ဋီ၊ ၃။ ၃၈။

လာဘသမ္ပတ္တိ (ထိ) [လာဘ+သမ္ပတ္တိ] လာဘ်၏-ပြည့်စုံ-ပေါများ-ခြင်း။ ဒါရုစီရာနိ နိဝါသေတွာ လာဘသမ္ပတ္တိ ပတ္တော။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၉၆။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၇။

လာဘသိဒ္ဓိ (ထိ) [လာဘ+သိဒ္ဓိ] လာဘ်၏-ပြီး-ပြည့်စုံ-ခြင်း။ သော လာဘသိဒ္ဓိယာ ပဋိဟညတိ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။ ၁၄၂။

လာဘသိလောကနိဿိတ (တိ) [လာဘ+သိလောက + နိဿိတ] လာဘ် သပ္ပကာ အကျော်အစောကို(တပ်မက်သူ)မှီသော။ ဒေဝါပိ ပိဟယန္တိတာဒိနော၊ နော စေ လာဘသိလောကနိဿိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၄။

လာဘသိမာ (ထိ) [လာဘ+သိမာ။ လာဘတ္ထာယဌပိတာသိမာ လာဘသိမာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၉၄။ ဝိ၊လင်္ကာရ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၇။] လာဘသိမ်၊ လာဘ်၏ အပိုင်းအခြား။ လာဘ်ဖြင့်ပိုင်းခြားအပ်သောသိမ်၊ လာဘ်အကျိုးငှါ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်၍ ထားအပ်သောသိမ် (နယ်မြေ၊ ရပ်တွက်)။ လာဘသိမာ၊ ဂါမသိမာ နိဂမသိမာ၊ နဂရသိမာ။ ဝိ၊ဋီ၊ ၃။ ၄၁၇။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၉။ လာဘသိမာ နာမ နေဝသမ္မာသမ္ပုဒ္ဓေန အနုညာတော၊ ... အယံ လာဘသိမာ နာမ။ ဝိ၊ဋီ၊ ၃။ ၄၁၈။ လောကေ ဂါမသိမာဒယော ဝိယလာဘသိမာ နာမ ဝိသု ပသိဒ္ဓါ နာမ နတ္ထိ။ ဝိ၊ဇေ၊ ၂။ ၂၀၂။ လာဘသိမာတိ လာဘဿ မရိယာဒေါ... လာဘသိမာ နာမ လာဘေန ပရိစ္ဆိန္နာ သိမာနာမ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၃၈၉။

(လာဘသိမ် မည်သည် မြတ်စွာဘုရား ခွင့်ပြုအပ်သည်လည်းမဟုတ်၊ သံဂါယနာတင် မထေရ်တို့ထားအပ်သည်လည်း မဟုတ်၊ စင်စစ် မင်း၊ မင်း၏ အမတ်တို့က ကျေခင်ကို

ဆောက်လုပ်စေ၍ တစ်ဂါငုတ် သို့မဟုတ် ယူဇနာဝက်- တစ်ယူဇနာတိုင် အောင် သော အရပ်ကို ထက်ဝန်းကျင်မှ ပိုင်းခြား လျက် “ဤ အပိုင်းအခြား အတွင်းသည် ငါ တို့ ကျောင်း၏လဘာသိမ်တည်း” ဟု အမည်ရေး ထားသည့် တိုင်တို့ကို စိုက်၍ “ဤ အပိုင်း အခြားအတွင်း၌ ဖြစ်သမျှ လဘာလဘာကို ငါတို့ကျောင်းအား လှူပါ၏” ဟု ပိုင်းခြား ထားရာ အရပ်သည်လဘာသိမ်မည်၏။ ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၄၀၈။ (-ကံ၊ ၁။ ၁၆၀)။

လဘာသုခ (န) [လဘာ+သုခ] လဘာရမ္မ ချမ်းသာ၊ လဘာရမ္မကို စွဲ၍ဖြစ်သော ချမ်းသာ။ လဘာသုခံ သက္ကာရသုခံ ယာနု- သုခံ သယနုသုခံ။ အ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၆၀။

လဘာဟာနိ (ထိ) [လဘာ+ဟာနိ] လဘာ- ၎်-ယုတ်လျော့-ဆုတ်ယုတ်-ခြင်း။ ယော ဓမ္မံ ရက္ခန္တဿ တံ နိမိတ္တံ အလာဘော လဘာဘာဝေါ လဘာဟာနိ။ ထေရာ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၄၈။ (-ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၄၈)။

လဘာဟေတု (ပု) [လဘာ+ဟေတု] လဘာ- ကာရဏ-ကြည့်။ (-မိလိန္ဒ၊ ၁၈၃။ ဒီ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၅၀)။

လဘာဟေတုက (တိ) [လဘာဟေတု+က] လဘာလျှင်အကြောင်းရှိသော။ လဘာ- ကြည့်။

လဘာနုတ္တရိယ (န) [လဘာ+အနုတ္တရိယ] ရခြင်းတို့- ၌-တွင်- အလွန်မြတ်ဆုံးဖြစ် သောရခြင်း၊ လွန်ကဲသောရခြင်း၊ ဆ အနုတ္တရိ ယာနိ ဒဿနာနုတ္တရိယံ သဝနာနုတ္တရိယံ လဘာနုတ္တရိယံ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၀၇။ အံ၊ ၂။ ၂၅၁။ ၂၈၆-၇။ (-ဒီ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၁၉။ အံ၊ ငွ၊ ၃။ ၈၇-၈)။ (ပတ္တမြားရတနာ စသည်တို့ကို ရခြင်းသည် လဘာနုတ္တရိယမဟုတ်၊ သဒ္ဓါ၊ သီလ အစရှိ သော အရိယာသုတော်ကောင်းတို့၏ ဥစ္စာ

၇-ပါးကို ရခြင်းသည်သာ လဘာနုတ္တရိယ မည်သည်။ ဒီ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၉၁။ အံ၊ ငွ၊ ၃။ ၈၈။ ဘုရားရှင်အပေါ်၌ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားကို ရခြင်းသည် လဘာနုတ္တရိယမည်သည်။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၉၂။)

လဘာနုရူပ (တံ) [လဘာ+ အနုရူပ] ရအပ် သည် အား လျော်သော။ ယထာဇာတံ အတ္တနော လဘာနုရူပံ သန္တောသော ယထာလဘာသန္တောသော။ ဒီ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၅၄။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၅၅။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၁၅။

လဘာဘာဝ (ပု)၊ လဘာ+အဘာဝ] (၁) လဘာ ၎် မရှိခြင်း။ (၂) ရခြင်း၏မရှိ-ခြင်း-သည် ၎် အဖြစ်။ (၁) လဘာဟာနိ-ကြည့်။ (၂) န အဟေတုက စိတ္တေသု လဘာဘာဝ- ဒဿနတ္ထန္တိ။ မူလဒီ၊ ၃။ ၁၇၄။ (-အနုရူ၊ ၃။ ၂၉၆)။

လဘာဘိနိဗ္ဗတ္တံ (တိ) [လဘာ+ အဘိနိဗ္ဗတ္တံ] (ပစ္စည်းလေးပါးဟူသော) လဘာ၏အထူး အားဖြင့်-ဖြစ်-ဖြစ်ပေါ်လာ-ခြင်း၊ လဘာ လဘာဖြစ်ပေါ်လာခြင်း။ လဘာဘိနိဗ္ဗတ္တိ- ယာ(မဟာနိ၊ ၁၈၃) တိ စတုန္ဒံ ပစ္စယာနံ ဝိသေသေန ဥပ္ပတ္တိယာ၊ မဟာနိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၉၆။

လဘာရဟ (တိ) [လဘာ+အရဟ] လဘာကို ထိုက်တန်သော၊ ပစ္စည်း လေးပါးဟူသော လဘာအားလျော်သော၊ ပစ္စည်းလေးပါးကို ခံထိုက်သော။ လဘာရဟော (ဇာ၊ ၁။ ၅၄) တိ လဘာ အရဟော စတုပစ္စယလဘာဿ အနုစ္စဝိကော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၈၇။

လဘာသာ (ထိ) [လဘာ+အာသာ] လဘာ- ၌-ကို - တပ်မက်သည့်တဏှာ၊ လဘာကို- မျှော်လင့်-တောင့်တ-တပ်မက်-ခြင်း။ ဒွေ မေ ဘိက္ခဝေ အာသာ ဒုပ္ပဇဟာ။ ကတမာ ဒွေ လဘာသာ စ ဇီဝိတာသာ စ။ အံ၊ ၁။ ၈၆။ (-အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၅၇။ စရိယာ၊ ငွ၊ ၄၄၊ ၄၇။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၅၅)။

လာဘာသာပကတ (တိ) [လာဘာသာ+အပ-
ကတ။ တနည်း-ပကတ (ပကတော=အဘိ-
ဘူတော။ ဝေရာဋ္ဌ၊ ၂။ ၂။ ၁။] လာဘ်-၌-ဣ-
တပ်မက်သည့်တဏှာသည် နှိပ်စက်အပ်သော။
သော လာဘာသာပကတော အန္တေဝါသိက-
ဘာဝံ အနိစ္စန္တော။ ဝေရာဋ္ဌ၊ ၂။ ၂။ ၅။

လာဘိဘရ (တိ) [လာဘိ+တရ] အထူးသဖြင့်-
သာ၍-ပို၍-များသော လာဘ်ရသူ။ အထူး
သဖြင့်သာ၍ပို၍ လာဘ်ရသူ။ တဏှော ဧတေ-
ဟိ လာဘိတရာ ဘဂ္ဂေယျာမ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။

လာဘိတာ(တိ) [လာဘိ+တာ] (၁) ခြင်းရှိ
သည်၏ အဖြစ်။ (၂) ရအပ်သော ရူပါရုံ
စသည်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ (၃) လာဘိတာ
အနုပါနဿ၊ အာယုပဉ္စမကံ မမ။ အပါ၊ ၁။
၃၆။ (၂) လာဘိတယော (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၉၉) တိ
ရူပါဒိသုခါဒိလာဘိဘာဝဗော။ သိ၊ ၄။ သစ်၊
၁။ ၄၀၀။

လာဘိတ္တ (န) [လာဘိ+တ္တ] အလွန်အကဲ-ရ-
ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်။ ထေရောပိ အဋ္ဌိက
သညာယ လာဘိတ္တာ ... အဋ္ဌိကဘရိတာတိ-
စိန္တေသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၈။ လာဘိတ္တတိ
သတိ သယံ လာဘိတယ။ ဥက္ကံသဂတဝသိ
ဘာဝတောတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။

လာဘိ (ထိ) [လာဘ+ဤ။ လာဘိန်-
သံ၊ လာဘိယ-ပြာ။] ရခြင်းရှိသော (ရဟန်း
မိန်းမ)။ လာဘိယော အနုပါနာနံ၊ သဒါ
သမ္မာနိတာ မသံ။ အပါ၊ ၂။ ၂။ ၃။

လာဘိ (တိ) [လာဘ+ဤ။ လာဘ+ဏိ။ ထိ-
၌ လာဘိနိ။] (၁) ရအပ်သော ရူပါရုံ စသည်
ရှိသော။ (၂) ရခြင်းရှိသော၊ ရလေ့ရှိသော။
(၃) တတ္ထ စဟုဗ္ဗိဓော တက္ကံ အနုဿတိကော
ဇာဘိဿရော လာဘိ သုဒ္ဓတက္ကိကောတိ။ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၉၉။ လဗ္ဗတေတိ လာဘော၊ ယံကိဉ္စိ
အတ္တနာ ပဋိလဒ္ဓံ ရူပါဒိသုခါဒိ စ...သော

ဘေဿာတိ လာဘိ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၄၀၀။
(၂) ပဌမဿ ဈာနဿ လာဘိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁၃။ ဝိ၊
၂။ ၃၆။ လာဘိ ဟောတိ ပဉ္စန္ဒံ ဘေသဇ္ဇာနံ။ ဝိ၊
၁။ ၃၆။ လာဘိ ဟောတိ ပဏိတာနံ...ပါနာနံ
ဒိ၊ ၃။ ၁၂၄။ လာဘိ ဟောတိ အဇ္ဈတ္တံ
စေတော သမထဿ။ အံ၊ ၁။ ၄၀၅။ လာဘိ
လာဘော သော ဘေဿာတိ လာဘိ...
လာဘသိလော ဝါ လာဘိ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
၁၄၁။ ရူပဇ္ဈာနလာဘိ-လည်းကြည့်။

လာဘိအဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကဝါဒ (ပု) [လာဘိ+အဓိစ္စ-
သမုပ္ပန္နိကဝါဒ] လာဘိပုဂ္ဂိုလ်၏ အဓိစ္စသ-
မုပ္ပန္နိအယုဝါဒ၊ (ရအပ်သော ရူပါရုံစသည်
ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ - အကြောင်းမဲ့ - အလို
အလျောက် - ဖြစ်၏ ဟူသော အယုဝါဒ)။
လာဘိ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကဝါဒေါ လာဘိ သဿ-
တဝါဒေါ ဝိ၊ ၂။ အနေကပဘေးဒေါ သမ္မဝတိ-
တိ သစ္စံ သမ္မဝတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၄၃၉။

လာဘိတက္ကိက (တိ) [လာဘိ+တက္ကိက]
လာဘိတက္ကိကပုဂ္ဂိုလ်၊ ရအပ်သော ရူပါရုံ
စသည်ရှိသည် ဖြစ်၍ ကြံစည်-တတ်-
ခြင်းရှိ-သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ယော ပန လာဘိ
တယ...တက္ကယိတွာ ဒိဋ္ဌိ ဂဏှာတိ၊ အယံ
လာဘိတက္ကိကော နာမ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၉၉။

လာဘိတက္ကိ(တိ) [လာဘိ+တက္ကိ] လာဘိတက္ကိက
-ကြည့်။ လာဘိတက္ကိနော ဝေမ္ပိ သမ္မဝ-
တိတိ သမ္မဝဒဿနဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၁၄၆။ (-သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၄၀၀)။

လာဘိသဿတဝါဒ (ပု) [လာဘိ+သဿတဝါဒ]
လာဘိပုဂ္ဂိုလ်၏ သဿတ အယုဝါဒ။ လာဘိ
အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကဝါဒေါ လာဘိသဿဝ ဝါဒေါ
ဝိ၊ ၂။ သစ္စံ သမ္မဝတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၄၃၉။

လာဘုပ္ပတ္တိ (ထိ) [လာဘ+ဥပ္ပတ္တိ] လာဘ်
(ပစ္စည်း ၄-ပါး)၏ ဖြစ်ခြင်း၊ လာဘ်(ပစ္စည်း

၄-ပါး)ရရှိခြင်း။ ဂုဏ်ကိစ္ဆာမုခေန ပဂ္ဂဏ-
နေနပိ လောကုပ္ပတ္တိယာတိ အယမေတေသံ
ဝိကပ္ပါနံ ဘေဒေါ။ ဒိ၊ ဇိ၊ ၃။ ၁၄၂။

လောကုပ္ပတ္တိပဋိပဒါ (ထိ) [လောကုပ္ပတ္တိ+ပဋိပဒါ]
လာဘ် (ပစ္စည်း ၄-ပါး) ဖြစ်ခြင်း၏
အကြောင်းဖြစ်သောအကျင့်။ လောကုပ္ပတ္တိပဋိ-
ပဒံ မေ ဘန္တေ ကထေထ။ ဇာ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၃၇။

လောကုပ္ပါဒ (ပု) [လောဘ+ဥပ္ပါဒ] လာဘ်ဖြစ်
ကြောင်း- တရား- ဝတ္ထု။ ကောဟညေန
ပရေ ဝိမ္မာမေတွာ လောကုပ္ပါဒံ နိဇိဂိသန္တော
ဝိစရတိ။ ဒိ၊ ဇိ၊ ၁။ ၃၂၀။

လောကုပ္ပါဒက (တိ) [လောဘ+ဥပ္ပါဒက] လာဘ်ကို
ဖြစ်စေတတ်သော။ လောကုပ္ပါဒကေန ဟိ
ဘိက္ခုနာ ထောကံ အကုသလကမ္မံ ကာတံ
ဝနတိ။ ဓမ္မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၄၄။ (-ဇာ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၂၁၇။)

လောကုပ္ပါဒန (တိ) [လောဘ+ဥပ္ပါဒန] (၁) လာဘ်
ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ (န) (၂) လာဘ်ကို
ဖြစ်စေခြင်း။ (၁) ဝေပေတန္တိ တေ လာ-
ဘုပ္ပါဒနံ ပဋိပဒဉ္စ နိဗ္ဗာနဂါမိနိ ပဋိပဒဉ္စ
ဝေ ဥတွာ။ ဓမ္မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၄၄။ (-သိ၊ ဇိ၊ သစ်၊
၂။ ၂၉၇။) (၂) ဥပ္ပန္နော ခေါ အယံ မယံ
ဗြာဟ္မဏာနဉ္စ လောဘုပ္ပါဒနုပါယော။ ပေတ၊
ဇ္ဇ၊ ၂။ ၂၆၃။ လောကုပ္ပါဒနတ္ထံ ကုလာနံ သင်္ဂဏှန-
ဝိခိနော ပရိယာရဏံ။ သံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၁၃၃။

လောဘုပနိသာ (ထိ) [လောဘ+ဥပနိသာ] လာဘ်
ရခြင်း၏အကြောင်း။ အညာ ဟိ လောဘုပနိ-
သာအညာ နိဗ္ဗာနဂါမိနိ။ ဓမ္မ၊ ၂၄။ လောဘုပနိ-
သာနာမေသာ အညာ ဝေ။ ဓမ္မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၄၄။

လောဘေတိ (ကာ၊ ကြိ) [လောဘ+ဇာ+တိ]
လာဘယတိ - ကြည့်။

လောဘေတိ (ကြိ) [လောဘ+ဇာ+တိ] လောဘ-
ယတိ - ကြည့်။

လောမ (တိ) [ရမ+ဏ=ရာမ=လောမ။ ပါကတ။
လလောမ-သံ။ အဒ္ဓမာဂဓိ၊ သက္ကတပိဋက။]
လှပတင့်တယ်သော။ လောမေ ဌ-ကြည့်။

လောမကံ (တိ) [လောမ+ဏ။ ထိ-၌ လောမကာ၊
လာဇိကာ။] (၁) (က) မကောင်း-ညံ့-သော။
(၁) မကောင်း-ညံ့-အသီး-မသီး-သော။
(၂) ယုတ်နိမ့်-ယုတ်ညံ့-သော။ (၃)
သေးငယ်သော။ (၁) (က) ပါပကံ နာမ ဇီဝိတံ
အဆုန် ဇီဝိတံ ဥပဒါယ ဒယိန္နိနံ ဇီဝိတံ
ပါပကံ လောမကံ။ ဝိ၊ ၁။ ၉၃။ (-၃၅၇။)
လောမက (မဟာနိ၊ ၂၃၇) နိ ပါပကံ။ ဟောနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၃၂။ (-မဟာနိ၊ ၉။ ဒိ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၈၀။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၄၇။ ဒိ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၈၀။) (ခ) လောမကာ (သံ၊ ဇ္ဇ၊
၁။ ၂၁၉) တိ နိဟိနာ နိပ္ပလာ၊ တေနာဟ-
“တိလခါဏကာ” တိအာဒိ။ သံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂၆၄။
(၂) အန္တကာတိလောမကဟိနာ တ္တာ၊ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။
၂၄၇။ လောမကာ (မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၀၇) တိ နိဟိနာ။
မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၉၄။ (၃) လောမကဓညသိတ္ထ-ကြည့်။

လောမက (န) [လောမ+ဏ။ မောဂ်၊ ၄။ ၁၂၃။]
ယုတ်ညံ့သည်၏အဖြစ်၊ ယုတ်ညံ့ခြင်း။
ဩကာရန္တိ လောမကံ။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၇၆။
လောမကန္တိ နိဟိနာဘဝံ။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၆၆။

လောမကတကာရဏ (န) [လောမက+ကတ+
ကာရဏ] ယုတ်မာသောအားဖြင့် ပြုအပ်
သည်၏အဖြစ် ယူသောအကြောင်း။ ဂရဟိ
တကာရဏာတိ လောမကတကာရဏာ။
မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၂၃။

လောမကမ္မ (န) [လောမက+ကမ္မ] ယုတ်ညံ့-
ယုတ်မာ-သောအမှု။ ပါပံ လောမကမ္မံ
အကတံ တယာတိ အကတပါပေါ။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။
၃၆။ (-ဇာ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၇၇။)

လောမကမ္မယုတ္တံ (တိ) [လောမကမ္မ+ယုတ္တံ]
ယုတ်ညံ့-သေးငယ်-သော မကောင်းမှုနှင့်
ယှဉ်သော။ လောမကမ္မယုတ္တံ ဝါ ဝေရ

ကိဗ္ဗိသဘာဝံ အပတ္တေဟိ ခုဒ္ဒကေဟိပိ ပါပေဟိ ယုတ္တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။

လာမကကရဏမာန (ပု) [လာမက+ကရဏ+မာန] ယုတ်ညံ့သည်၏အဖြစ်ကို ပြု-တတ်ကြောင်းဖြစ်-သော-မာန်-မာန။ ပရဝမ္မန-မာနောတိ ပရေ လာမကကရဏမာနော။ မဟာနိ။ဋ္ဌ၊၁၈၀။

လာမကကုလ (န) [လာမက+ကုလ] ယုတ်ညံ့-ယုတ်နိမ့်-သော အမျိုး။ ဝေ မဟာကုလာနိ ဒုဂ္ဂတာနိ ဘဝိဿန္တိ။ လာမကကုလာနိ ဣဿ-ရာနိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၀၈။ အံ၊ဋီ၊၃။၆၅။

လာမကကောဋီ (ထိ) [လာမက+ကောဋီ] ယုတ်-ညံ့-သော ကျောင်းတို၏- အစုန်- အပိုင်း အခြား။ လာမကကောဋီယာ ပိဏ္ဍပါတတ္ထာယ ဝိဿဇေတုံ ဝပူတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။ လာမက-ကောဋီယာတိ လာမကံ အာဒိကတွာ၊ လာမကဆေနာသနတော ပဋ္ဌာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၆၆။

လာမကစိတ္တ (ပု) [လာမက+စိတ္တ] ယုတ်ညံ့-မကောင်း-သော စိတ်။ လာမကစိတ္တေ နိဟိန-စိတ္တေ မာဒိသေ မာ အာသာဒေဟိ။ ထေရာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉၀။

လာမကဇန (ပု) [လာမက+ဇန] ယုတ်ညံ့ သော-သူ-လူ၊ လူယုတ်မာ။ လာမကဇန (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅) နိ ခန္တိအာဒိသု ယောနိသော မနသိကာရာဘာဝေန ဂါရယုသမာစာရ-သမာယောဂေန စ နိဟိနံ ဇနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၅။

လာမကဇာတိ (ထိ) [လာမက+ဇာတိ] ယုတ်ညံ့ သော-အမျိုး-ဇာတ်။ ဝေမဿ အတိတေ လာမကဇာတိယော ပကာသေတွာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၉၈။

လာမကဇီဝိတ (န) [လာမက+ဇီဝိတ] ယုတ်ညံ့-မကောင်း-သောအသက်ရှင်ခြင်း။ ဒုဇ္ဇိဝိတန္တိ တိဏံ ဒုစူရိတာနိ စရန္တော ဒုဇ္ဇိ-ဝိတံ လာမကဇီဝိတံ ဇီဝိတံ နာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၄။

လာမကဇ္ဈာသယ (တိ) [လာမက+အဇ္ဈာသယ] ယုတ်ညံ့သော- နှလုံးသွင်း- အလိုဆန္ဒ-ရှိသော။ ဟိနာဓိမုတ္တိကာတိ လာမကဇ္ဈာ-သယာ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၀။

လာမကဋ္ဌ (ပု) [လာမက+အတ္ထ] ယုတ်ညံ့ သော အနက်သဘော။ဋ္ဌပေတွာ တာနိ ဒုစူရိ-တာနိ အဝသေသာနံ လာမကဋ္ဌေန၊ပါပကာနံ အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅)။

လာမကတရ (တိ) [လာမက+တရ] (ယုတ်ညံ့ သောသူတို့အောက်) အထူးသဖြင့်-ပို၍-ယုတ်ညံ့သော။ ပါပိယောတိ လာမကတရေ အမေဟိ အညော ကောစိ အတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၀။ လာမကတရေတိ နိဟိနတရေ။ သံ၊ ဋီ၊၁။၃၀၃။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။)

လာမကဒဿ (တိ) [လာမက + ဒိသ + အ] အယုတ်-အပွဓာန- ကိုရှုမြင်တတ်သော၊သူ၊ ယုတ်သောအမြင်ရှိသော၊ သူ။ လာမက-ဒဿာ (စူဠနိ။ ၂၀၈)တိ အပွဓာန ဒဿိနော။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ။၈၂။

လာမကဉ္ဇေ (န) [လာမက+ဉ္ဇေ] သေးငယ် သော စပါး။ လာမကဉ္ဇေသိတ္ထ- ကြည့်။

လာမကဉ္ဇေသိတ္ထံ (န) [လာမကဉ္ဇေ + သိတ္ထံ] သေးငယ်သောစပါး၏ ထမင်းလုံး။ ဣဒံဟိ သတ္တန္တံ ဉ္ဇောနံ လာမကဉ္ဇေသိတ္ထံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၃၉။

လာမကဓမ္မ (တိ) [လာမက+ဓမ္မ] (၁) ယုတ်မာ သော- သဘော- အကျင့်တရား - ရှိသော။ (ပု) (၂) ယုတ်မာသောအကျင့်တရား။(၁)

ဒုဿိလောတိ နိဿိလော။ ပါပဓမ္မောတိ
လစာမကဓမ္မော။ သံဠာ ၁။ ၇၅။ အံဠာ ၂။ ၄၈။
အဘိဠာ ၃။ ၂၆။ ပါပဓမ္မောတိ လစာမကဓမ္မာ
အံဠာ ၂။ ၃၂။ လစာမကဓမ္မောတိ ဟိနသ-
ဘာဝေါ ပါပကိရိယာယ။ အံဠာ ၂။ ၃၁။ (ပု)
(၂) အဗြဟ္မံ ဟိနံ လစာမကဓမ္မံ စရန္တိတိ
အဗြဟ္မစာရိ။ မာဠာ ၁။ ၁၉။

လစာမကန္တ (ပု၊ န) [လစာမက+အန္တ]ယုတ်ညံ-
သော-တရား-အစွန်း-အဖို့-အစု။ အယ-
မေကော အန္တောတိ သေ ကော နိက္ခ-
ဋန္တော လစာမကန္တော ပဌမကံ သဿတံ။ သံ-
ဠာ ၂။ ၃၂။

လစာမကပည (တိ) [လစာမက+ပညာ+အ]
ယုတ်သော ပညာရိသော၊ သူ။ ဩမက-
ပညော လစာမကပညော ဆတုက္ကပညော
ပရိတ္တပညော။ မဟာနိ၊ ၁၃၈။ ၂၂၄။ စူဠနိ၊
၁၄၄။

လစာမပဋိပတ္တိ (တိ) [လစာမက+ပဋိပတ္တိ]
ယုတ်ညံသော အကျင့်။ ဒွေ အန္တေတိ
ဥဘော ကောဋီယော၊ ဥဘော လစာမက-
ပဋိပတ္တိယောတိအတ္တော။ အံဠာ ၂။ ၂၂။

လစာမပရိစ္ဆေဒ (ပု) [လစာမက + ပရိစ္ဆေဒ]
ယုတ်သောအပိုင်းအခြား၊ အောက်ထစ်ဆုံး
အပိုင်းအခြား။ လစာမက ပရိစ္ဆေဒေန သဿံ-
ဋီယာ ဥတ္တရသင်္ဂဿ စ ဒီသတော မုဋ္ဌိပဉ္စကံ
တိရိယံ မုဋ္ဌိတ္တိကံ ပမာဏံ ဝနုတိ။ ဝိ၊ ဠာ ၂။
၂၂၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၂။ (-ကင်္ခါ၊ ၁၅၃-၄။)

လစာမပရိယာယ (ပု) [လစာမက+ပရိယာယ]
လစာမကသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်။ (လစာမကသဒ္ဓါ
နှင့်အနက်တူသဒ္ဓါ)။ အဟာတိ ဟိ လစာမက-
ပရိယာယော 'အဟလောကိတ္တိယော နာမ'
တိ အာဒိသု ဝိယ။ ဝေရီ၊ ၂၉။

လစာမပုဂ္ဂလ (ပု) [လစာမက+ပုဂ္ဂလ] ယုတ်ညံ-
ယုတ်မာ-သောပုဂ္ဂိုလ်။ ပါပိမာတိ လစာမက-

ပုဂ္ဂလော ပါပသမာစာရော ဝိ။ သုတ္တနိ၊ ဠာ
၁။ ၇၀။ (-ဇာ၊ ဠာ ၅။ ၁၅။)

လစာမပုတ္တ (ပု) [လစာမက + ပုတ္တ] ယုတ်ညံ-
ယုတ်မာ - သောသား။ အဝဇာတပုတ္တာတိ
လစာမပုတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ဠာ ၁။ ၁၃။

လစာမပုရိသ (ပု) [လစာမက+ပုရိသ] ယုတ်ညံ-
ယုတ်မာ-သော ယောက်ျား။ အသပ္ပံရိ-
သောတိ လစာမပုရိသော။ သံဠာ ၁။ ၁၄၆။
အဘိဠာ ၃။ ၇၁။ (-ဇာ၊ ဠာ ၆။ ၁၆။)

လစာမပုမာဏ (တိ) [လစာမက+ပမာဏ] (၁)
ယုတ်သောအတိုင်း အရှည်ပမာဏ ရှိသော၊
(န) (၂) ယုတ်သောအတိုင်းအရှည်ပမာဏ။
(၁) ဩမတ္တာတိ အဝမတ္တာ လစာမပုမာ-
ဏာ။ သီ၊ ဠာ ၁။ ၂၅၀။ (န) (၂) လစာမပု-
မာဏိက-ကြည့်။

လစာမပုမာဏိက (တိ) [လစာမပုမာဏ+ဏိက]
ယုတ်သော အတိုင်းအရှည် ပမာဏရှိသော။
ဂုဏေန လစာမပုမာဏိကော နော
ဟောတိတိအတ္တော။ သီ၊ ဠာ ၁။ ၂၀၄။

လစာမဘတ္တ (န) [လစာမက+ဘတ္တ] ယုတ်ညံ-
မကောင်း-သော-ဆွမ်း-ထမင်း။ လာလု-
ဒါယိတ္တေရဿ ကဒါစိ ဝရဘတ္တံ ပါပုဏာတိ
ကဒါစိ လစာမဘတ္တံ။ ဇာ၊ ဠာ ၁။ ၁၃၉-၄၀။

လစာမဘိက္ခု (ပု) [လစာမက+ဘိက္ခု] ယုတ်မာ
သော ရဟန်း။ အလဠိနော ပါပဘိက္ခုတိ
နိလ္လဠာ လစာမဘိက္ခု။ ဝိ၊ ဠာ ၂။ ၁၉၈။
(-သံဠာ ၂။ ၂၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၅။ သံဠာ
၂။ ၁၈၆။)

လစာမဘူမိဘာဂ (ပု) [လစာမက+ဘူမိဘာဂ]
ယုတ်ညံသော မြေအင်္ကျီ။ ပါပဘူမိတိ
လစာမဘူမိဘာဂံ။ သံဠာ ၃။ ၁၄၂။

လစာမမိတ္တ (တိ) [လစာမက+မိတ္တ] ယုတ်မာ
သော မိတ်ဆွေရှိသော။ ပါပမိတ္တတာတိ
လစာမမိတ္တတာ။ အံဠာ ၃။ ၁၀၀။

လၢမကလၢမက (တိ) [လၢမက+လၢမက] ယုတ်ညံ့အောက်ယုတ်သော (အလွန်ယုတ်ညံ့သော)။ ဣတရိတရေနာတိ လၢမက-လၢမကေန။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။(-သံ၊ ဋ္ဌ၊၁။၅၉)

လၢမကလၢမကဋ္ဌ(ပု)[လၢမကလၢမက+အတ္ထ] ယုတ်ညံ့အောက် ယုတ်သော အနက်၊ အလွန်ယုတ်သောအနက်။ အတြိစ္ဆတာနိဒ္ဒေ-သေ ယထာ အရိယဝံသသုတ္တေ လၢမက-လၢမကဋ္ဌော ဣတရိတရဋ္ဌော၊ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅၂။

လၢမကဝေဂ(ပု) [လၢမက+ဝေဂ]ယုတ်-နည်း-နွေး-သော အရှိန်အဟုန်။ မဟာရာဇ အယံ ဝေဂေါ မယံ နေဝဉတ္တမော မဇ္ဈိမော၊ ပရိ-တ္တောလၢမကဝေဂေါ သေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၅။

လၢမကဝေါဟာရ (ပု) [လၢမက+ဝေါဟာရ] ယုတ်ညံ့သော-ခေါ်-ဝေါ်-ပြောဆို-ပေါင်း-သင်းဆက်ဆံ-ခြင်း။ ဝေရုပ်မံ လၢမက-ဝေါဟာရေန ဝေါဟရန္တိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆။

လၢမကသတ္တ (ပု) [လၢမက+သတ္တ] ယုတ်ညံ့-ယုတ်မာ-သောသတ္တဝါ။ ဣတရိတရ န ရာတိ လၢမကသတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။(-အပ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈)။

လၢမကသဘာဝ (တိ) [လၢမက+သဘာဝ] (၁) ယုတ်ညံ့သော-သဘော- အကျင့်စာရိတ္တ-ရှိသော။ (ပု) (၂)ယုတ်ညံ့သောသဘော။ (၁) ပါပမ္မာတိ လၢမကသဘာဝါ နိဟိနာစာရာ။ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၃၅။(ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၆၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။၈၀၊၂၅၄)။(ပု)(၂) ဩကာရန္တိ လၢမကသဘာဝံ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၂၅၆။

လၢမကသရီရ (တိ)[လၢမက+သရီရ] ယုတ်ညံ့-သေးငယ်-သောကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ ဝေ-လၢမကသရီရော ဒုတကမ္ပံ ကာတံ န သက္ကော တိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၆။

လၢမကသေနာသန (န) [လၢမက+သေနာသန] ညံ့- ယုတ်ညံ့- မကောင်း-သော ကျောင်း-အိပ်နေရာ။သေနာသနံ အာဂ-န္တက ဘိက္ခုနံ ပစ္စန္ဓိမာနိ လၢမကသေနာသနာနိ စေဝ အမနုဿပရိဂ္ဂဟိတာနိ။စ “တုမေ ဣဓ ဝသထာ” တိ ဝိစာရေန္တော အာဝါသေသု ဣဿရိယံ ဣစ္ဆတိ။ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂၉။(သာရတ္ထ၊ ၂။၁၆၆။)

လၢမကသေယျာ (ထိ) [လၢမက+သေယျာ] ယုတ်ညံ့သောအိပ်ရာ နေရာ။ ဝေတ္တလတာဒိ ဝိနဒ္ဒါ လၢမကသေယျာ အဿ ဒါတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၇၄။

လၢမကာစာရ (တိ) [လၢမက+အာစာရ](၁) ယုတ်ညံ့-ယုတ်မာ-သော အကျင့်ရှိသော။ (ပု) (၂)ယုတ်ညံ့-ယုတ်မာ-သောအကျင့်။ (၁)အန္တကလၢမကာစာရ မာရ တံ မယာ နိဟတော ဗာဓိတော အသိ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၆၇။ (ပု)(၂)မိစ္ဆာ စာရေတိ ကေန္တိန္တိတော လၢမကာစာရော။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၁။မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၂ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆၅။

လၢမကာဓိဝစန (န) [လၢမက+အဓိဝစန] ယုတ်ညံ့သောအနက်ကို ဟောကြောင်းဖြစ်သည့်သဒ္ဒါ။ အသတိတိ လၢမကာဓိဝစန-မေတ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၈။

လၢမကာပတ္တိ (ထိ) [လၢမက+အာပတ္တိ] သေးငယ်သော အာပတ်။ တတော လၢမကာ-ပတ္တိတာ အဘာဝါ အနာပတ္တိ ယာ ပေတ္တဘဝံတံ အယုတ္တတာ။ ဝိမတိ၊ ၂။၃။

လၢမကူပနိဿယ (ပု) [လၢမက+ဥပနိဿယ] ယုတ်ညံ့- အားနည်း-သော ဥပနိဿယ-ပစ္စည်း။ ဥပနိဿယန္တဘာဝေနာတိ လၢမ-ကူပနိဿယ ဘာဝေန။အနုဋီ၊ ၂။၃၆။

လာမဇ = လာမဇ (န) [လာ+မဇာ] ပန်းရင်း။
လာမဇဂန္ဓ-ကြည့်။

လာမဇက = လာမဇက (န) [လာ+မဇာ+က။
လာ အာဒိယမာနာ မဇာ သာရော ယသ္မာ
တိ လာမဇကံ၊ အမရ၊ ထောမ၊ ကပ္ပ။ ဇ-
ကို ဥ-ပြု၍ လာမဇကံ ပြီးသည်။ ဥသိရတိ-
ဏ။ လာမဇက-သံ။ လာမဇက-ပြု။]
ပန်းရင်း။ ပိပ္ပလျာ လသုဏေန စ၊ မိဿံ
လာမဇကေနစ။ ဝိမာန။ ၅၉။ ဝိမာန၊ ဌ။
၁၆၉-၇၀။

လာမဇဂန္ဓ (ပု) [လာမဇ+ဂန္ဓ] ပန်းရင်း၏အနံ၊
ပန်းရင်းနံ။ လာမဇဂန္ဓံ ဂါဟာပေတွာ။
ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၇၀။

လာမဇက (ထိ) [အနိ+ပါတိ] လာမဇက
မည့်သော၊ သူ။ စေလာပိကာ လာမဇက၊
ကုဉ္ဇဝါသိ တိ မဇ္ဈိကာ။ အပါ၊ ၁။ ၄၂၀။
(က-မူ)။

လာမသေဋ္ဌ (ပု) [ရမ+ဏ=ရာမ=လာမ။
ပါကတ။ လာမ+သေဋ္ဌ။ လ၃-ဝိလာသေ၊
ကိ။ တံ အမတိ ပပေါတိတိ လလာမံ(လာမံ)၊
အမ-ဂတိမိ၊ အဏိ၊ သဿ လတ္တံ။ ကပ္ပဒ္ဒမ။
လလာမ-သံ။ လာမ-ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိ။]
လှပ-တင့်ကယ်-သော-လာမသေဋ္ဌ-နတ်။
လမ္ဗိတကာ လာမသေဋ္ဌာ၊ ဇောတိနာမာ စ
အာသဝါ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၉။ လမ္ဗိတကာ လာမ-
သေဋ္ဌာတိ လမ္ဗိတကဒေဝါ စ လာမသေဋ္ဌ-
ဒေဝါ စ။ ဒီ၊ ဌ။ ၂။ ၂၀၄။

လာမသေဋ္ဌဒေဝ (ပု) [လာမသေဋ္ဌ+ဒေဝ]
လာမသေဋ္ဌ-ကြည့်။

လာယက (တိ) [လူ(လေ)+ဏ္ဍ။ ပါကတအလို
လာယ+ဏ္ဍ။ ထိ-၌ လာယိကာ။] ရိတ်ဖြတ်
တတ်သော။ ခေတ္တဝိဝ လာယကာ ဂါမံ ဝိယ

ဂါမသာတကာ။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၃၇။ (-ပဗ္ဗလော ယကော။ သံ၊ ၂။
၁၂၆။ အံ၊ ၂။ ၃၂၀)။

လာယတိ (ကြိ) [လာယ+အ+တိ။ ပါကတ၌
လာယဓာတ်ရှိသည်။ လူ+အ+တိ=လာဝတိ
=လာပတိ။ လာဝယတိ-သံ။ လာယဏ္ဍ-
ပြာ။] ရိတ်-ဖြတ်-၏။ ယံ ဒါယ ဝါသိကော
ဣသိ၊ တိဏံ လာယတိ သတ္ထုနော။ အပါ၊
၁။ ၂၂၀။ (-အံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၅၇။ ဥဒါန၊
ဌ။ ၂၁၃)။

လာယန (န) [လာယ+ယု။ တစ်နည်း-လေ+
ယု။ နိရုတ္တိ။ ၄၀၃-နာ။ လာဝန-သံ။
လာယန-ပြာ။] (၁) ရိတ်-ဖြတ်-ခြင်း။
(၂) ရိတ်-ဖြတ်-ခြင်း-ရာ-အခါ-ကလ။
(၃) လာယနံ နိစ္စောဋ္ဌနံ ဝိယ အနိစ္စသညာ-
ဉာဏန္တိ ဣမိနာ အေဇေန ဥပမာ သံသန္ဓေ-
တဗ္ဗာ။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၀၃။ လာယနဂ္ဂလည်း-
ကြည့်။ (၂) လာယနေ လာယနဂ္ဂံ အံ၊ ဌ။
၁။ ၁၁၁။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လာယနကာလ (ပု) [လာယန+ကာလ] (က)
ရိတ်-ဖြတ်-ခြင်း၏ ကလ။ (ခ) ရိတ်-
ဖြတ်-ရာကလ။ လာယနကာလေ လာယ-
နဂ္ဂံ။ ဒီ၊ ဌ။ ၂။ ၁၀၀။ လာယနကာလော ဝိယ
ဝိပဿနာယ ကမ္မကရဏကာလော။ အံ၊ ဌ။
၃။ ၂၅၇။

လာယနဂ္ဂ (န) [လာယန+အဂ္ဂ] ကောက်ရိတ်ဦး၊
ကောက်ရိတ်ဦးအလှူ။ လာယနဂ္ဂ (ဒီ၊ ဌ။ ၂။
၁၀၀) ၌ ပက္ကဿ သဿဿ လဝနေ လဝနာ-
ရမ္မေ ဒါနံ အဒါသိ။ ဒီ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၁၂။

လာယန္တိ (တိ) [လာယ+အ+အန္တိ။ လေ+အ+
အန္တိ။ ထိ-၌ လာယန္တိ။] ရိတ်-ဖြတ်-
တတ်သော။ ဝပန္တာ ရက္ခန္တာ လာယန္တာ
မဒ္ဒန္တာ။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၃၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၉။

လာယိ (ကြိ) [လာယ+ဤ။ လေ+ဤ။
လာယတ်-မှ။] ရိတ်-ဖြတ်-ပြီး။ ပုနပိ
အသိတ် အာဒါယ သာလိယော လာယိ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၇။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၁၃။

လာယိတ (တိ) [လာယ+တ။ လေ+တ။] (၁)
ရိတ်-ဖြတ်-အပ်ပြီးသော။ (၂) ရိတ်-
ဖြတ်-ရာ(အရပ်)။ (၁) ယတ္ထ ပန လာယိ-
တပ္ပိ ပုဗ္ဗဏ္ဍာဒိ ပုန ဥဋ္ဌဟိဿတိတိ ရက္ခန္တိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၀။ ဝိ၊ ဆင်္ဂဟ။ ၄၃၅။ (၂)
လာယိတဋ္ဌာန-ကြည့်။

လာယိတဋ္ဌာန (န) [လာယိတ+ဋ္ဌာန] ရိတ်-
ဖြတ်-ရာ ဌာန။ လာယိတဋ္ဌာနမ္ပိ န ပဋိဝိ-
ရူဟတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၉။

လာယိတပုဗ္ဗ (တိ) [လာယိတ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌-
ရိတ်-ဖြတ်-အပ်သော။ ရိတ်-ဖြတ်-အပ်
ပူးသော။ ဘဒ္ဒေ မယာ တေက္ကံ ကာလံ
တိဏံနာမ န လာယိတပုဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၉။

လာယိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [လာယ+တုံ။ လေ+တုံ။
လာယတ်-မှ။] ရိတ်-ဖြတ်-ခြင်းငှါ။ ကသိတုံ
ဝါ ဝပိတုံ ဝါ လာယိတုံ ဝါ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၄၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅။

လာယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [လာယ+တွာ။ လေ+
တွာ။] ရိတ်-ဖြတ်-ပြီး၍။ အညတရော
ဘိက္ခူ တိဏခေတ္တံ ဂန္ဓာ တိဏံ လာယိတွာ
ပဉ္စမသဂ္ဂနကံထေယျစိတ္တော အဝဟရိ။ ဝိ၊
၁။ ၇၂။ (-သံ၊ ၂။ ၁၂၆။ ပေတ။ ၁၃၂။)

လာယိဿာမိ (ကြိ) [လာယ+ဿာမိ။ လေ+
ဿာမိ။] ရိတ်-ဖြတ်-အံ။ ယထာ ခေတ္တ-
ဿာမိ ပုရိသော ပဉ္စပဏ္ဍာသဗလိပုရိသေ
ဂဟေတွာ “လာယိဿာမိ”တိ ဧကတော
ခေတ္တံ ဩတရတိ။ အာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၄။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။

လာလ (တိ) [လာလာ+ဏ။ လာလာ-ကြည့်။]
တံတေး-အရိအရွဲ-ယို-ရှို-သော။ လာလ-
မုခ-ကြည့်။

လာလ=လာ (တိ) [လလ+ဏ။ ကောတ္ထုဘ။
လာလ+အ။ ပါကတ။] မိုက်မဲ-နဲ့အ-
သော။ ရညော ပါဒဇ္ဇလိ နာမ ပုတ္တော
လာလော ဒန္ဓပရိသက္ကနော အဟောသိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၄၁။

လာလက=လာဠက (တိ) [လလ+ဏ္ဍ။ ကော-
တ္ထုဘ။ လာလ+ဏ္ဍ။ ပါကတ။] မိုက်မဲ-
နဲ့အ-သော။ တေသု မာဏဇေသု ဧကော
ဒန္ဓပရိသက္ကနော လာဠကော မာဏဝေါ ဓမ္မ၊
န္တေဝါသိကော ဟုတွာ သိပ္ပံ ဥဂ္ဂဏှာတိ။ ဇာ-
ဌ၊ ၁။ ၄၇၃။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၄၃။)

လာလပတိ=လာလပတိ (ကြိ) [လပ+အ+
တိ။ မောဂံ၊ ၅၊ ၇၀။ လပ်+လပ်+အ=
လာလပ+ယ= လာလပယျ = လာလပ+
တိ။ လာလပျတေ-သံ။ လာလံပဏ္ဍ၊ လာ-
လပုဏ္ဍ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] ငိုကြွေးမြည်တမ်း
၏။ အဖန်ဖန်(ငိုမြည်) ပြောဆို၏။ ကုဟိ
ဂတာ ကတ္ထ ဂတာ၊ ဣတိ လာလပတိ ဇနော။
ဇာ၊ ၁။ ၁၃၄။ ဣတိ လာလပတိတိ ဝေ
ဝိပုလပတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၃။

လာလပန္တ (တိ) [လပ+အ+ အန္တ။ ထိ - ၌
လာလပန္တိ။] ငိုကြွေးမြည်တမ်းသော။ ပေက္ခ-
တံယေဝ ဉာတိနံ၊ ပဿ လာလပတံ ပုထု။
သုတ္တနိ၊ ၄၇၁။ မဟာနိ၊ ၉၃။

လာလပန္တိ (ကြိ) [လပ+အ+ အန္တိ။ ငိုကြွေး
မြည်တမ်းကုန်၏။ ပရိဒေဝယန္တိတိ လပန္တိ
လာလပန္တိ သောစန္တိ ကိလမန္တိ ပရိဒေဝန္တိ။
မဟာနိ၊ ၂၉။ ၃၆။

လာလပါမိ (ကြိ) [လပ+အ+မိ] (ငါ) ငိုကြွေး
မြည်တမ်း၏။ သွာဟံ ဆိန္ဒုထာမော ကပ-
ဧကော လာလပါမိ။ ပေတ။ ၂၀၉။ လာလပါမိတိ

ဒုက္ခေန အဋ္ဌိလော အတိဝိယ ဝိလပါမိ။
ပေတဋ္ဌ။ ၂၄၂။

လာလပိံသု (ကြိ) [လပ + အ + ဥ] ငိုကြွေး
မြည်တမ်းကုန်ပြီ။ ဒါရကာ ပန ဗာလတာယ
လာလပိံသု။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၇။

လာလပု(ပု) [လပ + ဣ။ မောဂ်။ ၅၊ ၇၀၊ လာလပု-
တိ - ကဉ္ဇ။ (ပု) - လာလပု - သက္ကတ-
ငိဋ္ဌက။] ငိုကြွေး မြည်တမ်းခြင်း။ လာလပွေ
လာလပုနာ လာလပွေတတ္ထံ။ ပဋိသံ။ ၃၄၇။
မဟာနိ။ ၉။ စူဠနိ။ ၇၂။

လာလပုကာရက (တိ) [လာလပု + ကာရက။ ထိ-
ဉ္ဇိ - ကာရိကာ။] ငိုကြွေး မြည်တမ်းခြင်းကို
ပြုတတ်သော။ လာလပုကာရကော ပရိ-
ဒေဝေါ။ နေတ္ထိ။ ၂၆။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၃၂)။

လာလပုတိ (ကြိ) [လာလပု + အ + တိ။ နာမ-
ဓာတ်။] လာလပုတိ - ကြည့်။

လာလပုန (ထိ၊ န) [လာလပု + ယု။ နာမဓာတ်။
လာလပုန - သံ။ လာလပုဏ - ပြာ၊ အဒ္ဓမာ
ဂမိ။] ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း။ (ထိ) လာလပွေ
လာလပုနာ လာလပွေတတ္ထံ။ ပဋိသံ။ ၃၇။
(န) ဘူသံဝိလာပနံ လာလပုနံ။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၁၇၆။
သီ၊ ဝိ၊ ၁၇၁။

လာလပုနဒုက္ခ (န) [လာလပုန + ဒုက္ခ] ငိုကြွေး
မြည်တမ်းခြင်း - ကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲ
ဒုက္ခ။ တဒယဟနတော လာလပုနဒုက္ခံ ပရိ-
ဒေပေါ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂၊ ၁၀၃။ ပဋိသံ၊ ဝိ၊ ၁၇၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၃၇။

လာလပုနာကာရ (ပု) [လာလပုန + အာကာရ] ငိုကြွေး
မြည်တမ်းသော အခြင်းအရာ။
လာလပုနာကာရော လာလပုနာ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။
၉၈။ ပဋိသံ၊ ဝိ၊ ၁၇၃။

လာလပုမာန (တိ) [လာလပု + အ + မာန။
လာလပုတိ - မှ။ လာလပုမာဏ - ပြာ၊ အဒ္ဓမာ

ဂမိ။] ငိုကြွေးမြည်တမ်းသော။ သေသံ
လာလပုမာနာနံ အဂမံ စိတကံ တဒါ၊
အပ၊ ၂။ ၆၆။ (ဇ၊ ၂။ ၁၈၃)။

လာလပုယနာ (ထိ) (လာလပု + အာယ = လာ-
လပုယ + ယု။ နာမ - ဓာတ်။] ငိုကြွေးမြည်
တမ်းခြင်း။ လာလပွေ လာလပုယနာ
လာလပုယိတတ္ထံ။ မဟာနိ။ ၉။

လာလပုယိတ (တိ) [လာလပုယ + ဣတ] ငိုကြွေး
မြည်တမ်းခြင်းသို့ရောက်သော၊ ငိုကြွေးမြည်
တမ်းသော။ လာလပုယနာ - ကြည့်။

လာလပုတိ (တိ) [လာလပု + ဣတ။ မောဂ်၊ ၄။
၄၅။] ဖြစ်သော ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်းရှိသော
ငိုကြွေး မြည်တမ်းသော။ လာလပုတိတဿ ဘာ
ဝေါ လာလပုတိတတ္ထံ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၉၈။ မဟာနိ၊
၉။ ၂၂။

လာလပုတိ (တိ) [လာလပု + တ။ နာမဓာတ်။]
ပြောဆို - မြည်တမ်း - အပံသော စကား။
တေသံ လာလပုတိ သုတွာ၊ ပုတ္တဿ
သုဏိသာယ စ၊ ဇာ၊ ၂။ ၃၁။

လာလမုခ (တိ) [လာလ + မုခ] တံတွေး - အရိ
အရုံ - ယုံသော ခံတွင်းရှိသော။ ဧဋ္ဌမူဂါတံ
ဧဋ္ဌမုခါ၊ ခ - ကာရဿ ဂ - ကာရော ကတော။
လာလမုခါတိ ဝုတ္တံ ဟောဘိ။ မ၊ ဝိ၊ ၁၁၂။
နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၁၀၃။ (က)။ (ဇာ၊ ဝိ၊ ၂၆၃)။

လာလသ (ထိ၊ ပု) [လာလ + အ။ ပုနပုနံ အတိ
သယံ ဝါ လသတိတိ လာလသာ။ ဒွိတ္ထံ
အဿာ။ ဓာန်၊ ဝိ၊ ၁၆၃။ (တိ) လာလသ - သံ၊
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] လွန်ကဲသော တဏှာ။
တုမိကာ လာလသာ ဒွိသု။ ဓာန်၊ ၁၆၃။

လာလာ (ထိ) [လာ + အလ။ လလ + ဣ။ ဓာန်၊ ဝိ။
၂၈။ လာလာ - သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] (၁)
တံတွေး။ (၂) အရိအရုံအရည်၊ သွားရည်။
(၃) ဒုပ္ပညာနဉ္စိ ကထေန္တာနံ လာလာ မုခ-

တော ဂလတိ၊ လာလာ စ လောတိ ဝုစ္စတိ။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။လာလာခေလော ဋ္ဌော ဘဝေ။
ဓာနံ။၂၇။ (၂) ဇိဝိဟတ္ထပရိဝတ္တိတံ ခေဋ္ဌလာ
လာပလိဗုဒ္ဓံ...တိဋ္ဌတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅။
ဋ္ဌော သဒ္ဓေါ လာလာယ ခေဋ္ဌေ စ ပဝတ္တတိ။
သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၂။ ၂၇။

လာလာကိလိန္ဒဂတ္ထ (တိ) [လာလာ+ကိလိန္ဒ+
ဂတ္ထ] အရံအရံအညစ် အကြေးတို့ဖြင့် လိမ်း
ကျံအပ်သော ကိုယ်ရှိသော။ ကေစွာ ပတ္တ-
ရိတခေဋ္ဌာ လာလာကိလိန္ဒဂတ္ထာ၊ ကေစွာ
ဒန္တေ ခါဒန္တိယော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။အပါ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၇၄။(သီ၊ဇု-မူ)။

လာလာဓာရာ (တိ) [လာလာ+ဓာရာ] တံတွေး
အလျှင်။ အထဿ လာလာဓာရာ ပတ္တရတိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၉၇။

လာလိ(ဋ္ဌိ)တ (တိ) [လလ+ဏေ+တ။ လာလိ
တ-သံ။အဒ္ဓမ္မာဂဓိ။ လာလိအ-ပြာ။] (၁)
ရွှင်မြူးစေ-ချစ်ခင် ယုယ-ချော့မြူ-အပ်
သော၊ (န) (၂) (က) တင့်တယ်လှပခြင်း။
(ခ) ချစ်ခင်နှစ်သက်ခြင်း။ (၁) ဒယိတော
ဩရသိ ဂဟတော လောလိတော ပုတ္တော
ဒယိတံ ဩရသော နာမ။ဗုဒ္ဓဝံ ဋ္ဌ။ ၂၁၉။(န)
(၂) (က) (ခ) ဒေဟေန န တု စိတ္တေန၊
ရူပယောဗ္ဗနလာဋ္ဌတာ။ အပါ၊ ၂။ ၂၅၅။

လာလုဒါယိတ္ထေရ (ပု) [လာလုဒါယိ+ထေရေ]
မိုက်မဲသော ဥဒါယိ၊ လာလုဒါယိထေရံ။
လာလုဒါယိတ္ထေရော အာသနေ နိသိဒ္ဓိတော
စိတ္တာဇနိ ဂဟေတော။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၀။

လာလုဒါယိထေရ်ကား- ကောဝရိယ၏
သာဖြစ်သည်။ တနည်း-ကချေသည်ဇာတ်
ဆရာ၏သားဖြစ်သည်ဟုလည်း အချို့ဆရာတို့
ဆိုကြသည်။ သူ၏ဗူးရပ် ဇာတိကား မထင်
ရှားပေ။ (ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၇)။ လာလုဒါယိ
ထေရ်ကအရှင်အာနန္ဒာအား “ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ

သင်၏ဆရာမြတ်စွာဘုရား ဤသို့ မြင့်မြတ်
ကြီးမားသော တန်ခိုး အာနန္ဒာတော်ရှိခြင်း
ကြောင့် သင့်အားအဘယ်အကျိုးရှိသနည်း”
ဟု ဘုရားရှင်အပေါ်၌ ယုံကြည်လေးစားမှု
သဒ္ဓါတရားကို တားမြစ် ဖျက်ဆီးသော
စကား ပြောကြားခဲ့ဖူးသည်။ (အံ၊၁။ ၂၂၉)။
လာလုဒါယိထေရ်၏ များစွာသော ပရိသတ်
အလယ်၌ တရားဟောခြင်းကို အကြောင်း
ပြု၍ ဓမ္မကထိက ရဟန်းတို့သည်- (၁) အစဉ်
အတိုင်းဖြစ်သော အစဉ်ကျသောတရား
ဟောမည်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်း (၂) အကျိုး
အားလျော်သော အကြောင်းကိုပြုလျက်
တရားဟောမည်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်း (၃)
တရားနာသူ အပေါ်၌ အစဉ်သနားခြင်းကို
အကြောင်းပြု၍ တရားဟောမည်ဟုနှလုံးသွင်း
ခြင်း၊ (၄) လာဘ်အာမိသကိုမငဲ့ကွက်ဘဲတရား
ကိုဟောမည်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်း။ (၅) မိမိ
ကိုလည်းကောင်း သူတပါးကိုလည်းကောင်း
မထိပါး မပုတ်ခတ်မှု၌ တရားစကားကို ဟော
မည်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ဤအကြောင်း
အင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ပြည့်
စုံရန်လည်း မလွယ်ကူကြောင်း မြတ်မှာဘုရား
ဟောကြားတော်မူသည်(အံ၊ ၂။ ၁၆၂)။ အခါ
တစ်ပါး၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာက “ဈာန်စိတ်
ဖြင့်ပြီးသော (မနောမယကာယ) သုဒ္ဓါဝါသ
ဗြဟ္မာ့ဘုံကိုရည်၍ ဤသာသနာတော်၌ သီလ
သမာဓိ ပညာနှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်းသည်
မျက်မှောက် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကို
မရခဲ့မူ ကာမာဝစရနတ်ဘုံကို လွန်မြောက်၍
ဈာန်စိတ်ဖြင့်ပြီးသော (မနောမယကာယ)
သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ ရောက်ကာ နိရောဓ
သမာပတ်ကို ဝင်စားလည်း ဝင်စားရာသည်။

နိဗ္ဗာန်သေမာပတ်မှ ထလည်း ထရာသည်”
 ဟု ဟောတော်မူရာ လာလုဒါယိထေရ်က
 မနောမယ ကာယအရ အရူပဘုံသာဖြစ်သင့်
 သည်ဟု မှတ်ထင်၍ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏
 တရားစကားကို ကန့်ကွက် တားမြစ်သော
 ကြောင့် ဘုရားရှင်က ‘အရှင်သာရိပုတ္တရာ
 ဘက်မှ ရပ်တည် ဖြေရှင်းတော်မူခဲ့သည်။
 ထိုပြင် ဘုရားရှင်က လာလုဒါယိအား
 “အဖန်ဖန် အောက်မေ့အပ်သောအကြောင်း
 တို့သည် အဘယ်မျှရှိကုန်သနည်း”ဟု သုံး
 ကြိမ်တိုင်တိုင် မေးတော်မူရာ မဖြေကြားဘဲ
 ဆိတ်ဆိတ်နေသဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာက
 သတိပေးစကား ပြောကြားလိုက်မှ ဘုရားရှင်
 ၏အမေးကို “အရှင်ဘုရား ဤသာသနာတော်
 ၌ ရဟန်းသည်များစွာသော ရှေး၌ နေပူ
 သည့်ဘဝကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့၏။ ဤ
 သည်ကား အဖန်ဖန်အောက်မေ့ အပ်သော
 အကြောင်းပါ”ဟု မှားမှားယွင်းယွင်းဖြေဆို
 သဖြင့် ဘုရားရှင်က အရှင်အာနန္ဒာကို အာနန္ဒာ
 မဂ်ဖိုလ်မှ အချင်းနီးဖြစ်သော ဤလာလု
 ဒါယိသည် လွန်မြတ်သော (သမာဓိ ဝိပဿ
 နာနှင့်ယှဉ်သော) စိတ်ကို အားထုတ်လျက်
 မနေသူဟူ၍ ငါဘုရားသိတော်မူသည်”ဟု မိန့်
 တော်မူခဲ့သည်။ (အံ၊ ၂၊ ၂၀၃)။ လာလုဒါယိ
 မထေရ်သည် “တရားမဟောတတ်ပါဘဲလျက်
 ရှင်သာရိပုတ္တရာ ရှင်မောဂ္ဂလာန် တို့ထက်
 သာအောင် တရားဟောတတ်သည်”ဟု
 ဝါကြားပြောဆိုသဖြင့် လူတို့က ‘ဓမ္မကသိက
 ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး’ ဟု အထင်ကြီးပြီးတရားဟော
 ခိုင်းရာ”ညဉ့်အခါ၌ ဟောအံ့၊ နံနက်လင်းမှ
 ဟောအံ့”ဟု အချိန်ကိုသာ အကြိမ်ကြိမ် လှီး
 လွှဲတိမ်းရှောင်နေသဖြင့် များစွာသောလူတို့

က ခဲ့တုတ်စသည်တို့ကို ကိုင်၍ - “ဟဲ့ လူအ၊
 လူမိုက် သင်သည် ရှင်သာရိပုတ္တရာ ရှင်
 မောဂ္ဂလာန်တို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ပြောဆို
 ချီးမွမ်းသည့်အခါ မနှစ်မြို့ဟန်ဝန်တို့ဟန်ပြော
 ဆိုလိုသည်။ အမှန်လက်တွေ့အားဖြင့်ကား
 သင်သည် ဘာမျှ မစွမ်းဆောင်နိုင်” ဟု ခြိမ်း
 ခြောက်မောင်းမဲ ကြသဖြင့် ကြောက်လန့်
 ထွက်ပြေးရာ တစ်ခုသော အိမ်သာကျင်း၌
 ကျခဲ့ဖူးလေသည်။ (ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၂၀-၁)။
 အခါတပါး၌ မဟာထေရ်ကြီးတို့သွားကြကုန်
 သည်ရှိသော် ဓမ္မသဘင်သို့ သွား၍ တရား
 ဟောပလ္လင်၌ ထိုင်နေသည့်အခါ အာနန္ဒာ
 ရဟန်းတို့က မြင်၍ “ဤပုဂ္ဂိုလ်ကား အကြား
 အမြင်များသော မဟာထေရ်တစ်ပါးပင် ဖြစ်
 တန်ရာသည်”ဟု အောက်မေ့မှတ်ထင်ပြီးခန္ဓာ
 စသည်တို့နှင့် စပ်သော ပြဿနာကို မေးမြန်း
 ကြကုန်သည်ရှိသော် တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ မသိ
 သဖြင့် “ဤပုဂ္ဂိုလ်ကား ဘယ်လို ပုဂ္ဂိုလ်လဲ?
 ဘုရားရှင်တို့နှင့် တစ်ကျောင်းတည်းနေပါ
 လျက် ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်ကိုမျှ မသိပါ
 တကား”ဟု ကဲ့ရဲ့၍ ထိုအကြောင်းကို ဘုရား
 ရှင်အား လျှောက်ထားကြရာ ဘုရားရှင်က
 လာလုဒါယိကို အကြောင်းပြု၍ -

ယာဝဇီဝမို့ ဂေ ဗာလော၊
 ပဏ္ဍိတံ ပယိရူပါသတိ၊
 န သော ဓမ္မံ ဝိဇာနာတိ၊
 ဒဗ္ဗိ သူပရသံ ယထာ -

ဟူသော ဂါထာကို ဟောတော်မူသည်။ အဓိ
 ပုဂ္ဂိုလ်ကား - ယောက်မသည် ဟင်း၏ ဒ. ရသာ
 ကို မသိဘိသကဲ့သို့ မိုက်သူသည် အသက်ရှည်
 သမျှကားလပတ်လုံး ပညာရှိကို ဆည်းကပ်
 စေကာမူ (သူတော်ကောင်း) တရားကိုမသိ
 နိုင်ဟု ဆိုလိုသည်။ (ဓမ္မ၊ ၂၊ ၂၊ ၂၂၁။ ၂၂၀-၁)။

လာလုဒါယိကိုအကြောင်းပြု၍(၁)ကာယသံ-
သဂ္ဂသိက္ခာပုဒ်။ (၂)ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာ သိက္ခာပုဒ်။
(၃)အတ္တကာမပါရိစရိယသိက္ခာပုဒ်။(၄)သဗ္ဗ-
ရိတ္တသိက္ခာပုဒ်။ (၅) အနိယာသိက္ခာပုဒ်
နှစ်ပါး။(၆)ပုဏ္ဏစိဝေသိက္ခာပုဒ်။ (၇)စိဝေ-
ပဋိဂ္ဂဟဏသိက္ခာပုဒ်။ (၈)ဓမ္မဒေသနာသိက္ခာ
ပုဒ်။ (၉) စိဝေသိဗ္ဗန သိက္ခာပုဒ်။ (၁၀)
ရဟောနိသဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်။ (၁၁) သဗ္ဗိစ္စပါဏ-
ဇီဝိတာ ဝေါရောပနသိက္ခာပုဒ်။(၁၂) ဩဝါဒိ
ဌပေတော စာရိကာပက္ကမနသိက္ခာပုဒ် တို့ကို
ပညတ်တော်မူ၍ (၁) နဂံသီလဇာတ်။ (၂)
သောမဒတ္တဇာတ်။ (၃) ပါဒုဗ္ဗလိဇာတ်တို့ကို
လည်း ဟောတော်မူသည်။

လာလုဒါယိ (ပု) [လာလ+ဥဒါယိ]လာလုဒါယိ၊
မိုက်မဲ-န-အ-သော ဥဒါယိ။ လာလုဒါ-
ယိတ္ထေရလည်း-ကြည့်။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈။ အာနန္ဒ
န ဣဒါနေဝ လာလုဒါယိ အတ္တနော ဗာလ-
တယ ပရေသံ လာဘဟာနိံ ကရေတိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁)။

လာဝက (တိ) [လူ+ကျ။ လုနာတိတိ လာဝ-
ကော။ဋ္ဌ၊၅၇၀။ထိ-၌ လာဝကော။ က.စွည်း။
၆၄၁။ လာဝက-သံ။ လာဝက၊ လာဝက-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ရိတ်-ဖြတ်-တတ်သော၊
သူ။ အထ ဝါ နဒ္ဓါနန္တိ ဆေဒကံ လာဝကံ
ဥပ္ပါဋကန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊-။၂၃၃။သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။

လာဝည (န) [လဝဏ+ကျ။ လဝဏသဘာဝေါ
လာဝဏျ=လာဝညံ။ က.ပုဒ္ဓုမ။ လာဝဏျ-
သံ။ လာယဏ္ဍ၊ လာဝဏ္ဍ၊ လာဝန-ပြာ။
လာဝဏ္ဍ-အဒ္ဓမာဂဓိ။]နှစ်သက်ဖွယ်တင့်တယ်
လှပခြင်း။ ယဒါယံ ယောဗ္ဗနံ ပတ္တာ၊ ဂ္ဃု-
လာဝညဘူသိတာ။ အပါ၊၂။၂၂၄။

လာဝဏျ (န) [လဝဏ+ကျ] လာဝည-ကြည့်။
ဟတ္ထပါဒါဒိပါကဋ္ဌသရိယဝယဝတော အမိတံ

လာဝဏျမိဝ နေောဂေါရေဝိဘူတသုန္ဒရတ္ထံ
ဝိယ။ အလင်္ကာ၊ဋီ၊သင်္၊၂။ (-၆၇)။

လာဝယတိ (ကာ၊ကြိ) [လူ+ဇ.ယ+တိ] ရိတ်-
ဖြတ်-စေ၏။ ကာရိတေ လာဝယတိ၊
လာဝယန္တိ။ နိရုတ္တိ။၆၇၉။

လာဝေ (ကြိ) [လဝ+အ+ယျေ။ ယျေ-ကို
ဇ-ပြု။ ပါက.တ၊ လာယတိ၊ လုနာတိ-မှ။]
ရိတ်-ဖြတ်-ရ၏။ ကသာ ဝပါ အဘိနိဇ္ဇေ၊
နိဒ္ဓါ လာဝေ စ ဥဗ္ဗဟေ။ ဝိ၊၄။၃၇၂။

လာဝေတိ (ကာ၊ကြိ) [လူ+ဏေ+တိ] ရိတ်-
ဖြတ်-စေ၏။ လာဝေတိ၊ နာယေတိ။
ကစွည်း။၅၁၅။ နိတိ၊သုတ္တ။၁၀၂၉။

လာသ (ပု၊န) [လသ+ဏ။ နိတိ၊ဓာတု။၁၇၅။
၁၈၄။ လာသ-သံ၊ပြာ။]မြူးထူး-ပျော်ပါး-
ကစား-ကခုန်-နှစ်သက်-နှစ်လို-ခြင်း။ မုဓ-
ဒဒ္ဓရိကံ နာဋကံ လာသံ ဂိတံ ဒဝကမ္ပံ စူဠနိ။
၂၄၇။ ဝိလာသ၊ အဘိလာသ-တို့ကိုလည်း
ကြည့်။

လာသန (န) [လသ+ယု။ လာသန-သံ။] ကခုန်
ခြင်း။ နတ္တနံ လာသနံ ဘဝေ။ ဓာန်။၁၀၀။

လာသယတိ (ကာ၊ကြိ) [လသ+ဇ.ယ+တိ။
လာသယတိ-သံ။] တင့်တယ်စံပယ်၏။
လာသေတိ-ကြည့်။

လာသိကာ=လာသိယာ (ထိ) [လသ+ကျ။
လာသ+ဣက+အာ။ လာသော အသော
အတ္ထိတိ လာသိကာ၊ နစူကိ။ ကပုဒ္ဓုမ။
လာသိကာ-သံ။ လာသိကာ၊ လာသိဂါ-
ပြာ။ လာသိယာ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] အဆိုတော်၊
သီချင်းသည်။ ဂဏိကာ လာသိကာ စေ၊
နစူန္တိ အစ္ဆရာကဏာ။ အပါ၊၁။၅။ လာသိကာ
မုဓေန သဒ္ဓကာရိကာ စ။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။
(ကောတ္ထုဘဒ္ဒိ လာသက(တိ) ထိ-၌
လာသိကာ) [လသ+ကျလ်] (၁) မြူးထူး

ပျော်ပါး ကစားမှုကို နှစ်သက်သော။ (၂) ထိုထို၍ လှုပ်ရှားသော။ (ပ) (၃) ကချေသည်။ (၄) ဥဒေါင်း။ (၅) ပေ့ဖက်ခြင်း။ (၆) သိဝနတ်။ (၇) (၂) အိမ်၏ အောက်ဆုံး အောက်ရှိအခန်း။ ဗြဟတ်၌ (ပ) (၁) လည်ပင်းကျဉ်းသည့်ရေအိုး၊ ရေကကောင်း။ (၂) လက်နက်တစ်မျိုး။ (ထိ) (၃) ကချေသည်။ (၄) ပြည့်တန်းဆာ။ (၅) ဥပရူပက၏ အထူးအပြား။ ထောမအာဒါသတို့၌ (ထိ) လာသကာ၊ လာသိကာ၊ လာသကီ၊ လာသိနီ-ကချေသည်ဟုဆို၏။

လာသိတ (တိ) [လသ+တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၅။ လာသိက-သံ။ လာသိယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] တင့်တယ်စံပယ်သော။ လာသိတော ဗျတ္တရာဇာဝ၊ အာကာသေ စကံမိ တဒါ။ အပါ ၁။ ၇၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅။

လာသိယနာဠက (ပ) [လာသိယ+နာဠက] တင့်တယ်စံပယ်သော - ကခြင်း - ကပုံ-ကနည်း။ လာသေန္တိ-ကြည့်။

လာသေတိ (ကြိ) [လသ+ဇော+တိ။ လာသယတိ-သံ။ လာသေဣ-ပြာ။] တင့်တယ်စံပယ်၏။ လာသေတိ လာသယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၄၆။

လာသေတိ (ကြိ) [လသ+ဇော+တိ။ လာသတိ-မှ။ လာသယတိ-သံ။] လာသေန္တိ-ကြည့်။

လာသေန္တိ (တိ) [လသ+ဇော+အန္တိ။ ထိ-၌ လာသေန္တိ။] တင့်တယ်စံပယ်သော။ သူ။ လာသေန္တိယာပိ နစ္စန္တိ လာသေန္တိယာပိ ဂါယန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇။

လာသေန္တိ (ကြိ) [လသ+ဇော+အန္တိ] တင့်တယ်စံပယ်ကုန်၏။ နစ္စန္တိပိ ဂါယန္တိပိ ဝါဒေန္တိပိ လာသေန္တိပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂၃၊ ၂၅၊ ၂၈၄။

လာသေန္တိ (ကြိ) [လသ+ဇော+အန္တိ] တင့်တယ်စံပယ်သော ဣပုံကနည်းကို-ကဇော-သင်ပြ-ကုန်၏။ တင့်တယ်စံပယ်ကုန်၏။ (ဝိ၊ ၁။ ဝိ၊ ၄။ သျ)။ လာသေန္တိ (ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂၃၊ ၂၅၊ ၂၈၄) တိ ပီတိယာ ဥပိုလဝမာဒာ...နာဠေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ “လာသိယ နာဠကံ နာဠေန္တိ” တိ ဝတော တမေဝ ပရိယာယန္တရေန ဒသေ တုံ “ရေဝကံ ဒေန္တိ” တိ ဝတ္တံ၊ အဘိနယံ ဒသေန္တိတိ အတ္တော၊ အတ္တနော အဓိပ္ပာယ် ပကာသေတော “ဝေ နစ္စိတဗ္ဗ” နှိ ပဌမံ ဥဋ္ဌဟိတော နစ္စနာကာရံ ဒသေန္တိတ် ဝတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၃။

လာသေသန္တိ (ကြိ) [လသ+ဇော+သန္တိ] တင့်တယ်စံပယ်ကြကုန်ပြီ။ (ကထံ ဟိ သဒ္ဓါ၊ နာမသဒ္ဓါတို့နှင့်ယှဉ်သောကြောင့် အတိတ်အနက်ပေးသည်။) ကထံ ဟိ နာမ တေဘိက္ခဝေ မောဆပုရိသာ...နစ္စိသန္တိပိ ဂါယိသန္တိပိ ဝါဒေသန္တိပိ လာသေသန္တိပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆-၇။

လာဠက (တိ) [လဠ+ဏှ။ လာလ-ကြည့်။] မိုက်မဲ-နံ-အ-သော၊ ပျက်ချော်သော။ နိစ္စလာဠကောယေဝ ဒေသော၊ တေသု မာဏဝေသု ဧကော ဒန္တပရိသက္ကနော လာဠကော မာဏဝေါ ဓမ္မန္တေဝါသိကော ဟုတော သိပုံ ဥဂ္ဂဏှာတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇၂-၄။

လာဠကမာဏဝ (ပ) [လာဠက+မာဏဝ] မိုက်မဲ-နံ-အ-သောလုဂ်။ တဒါ လာဠကမာဏဝေါ လာဠုဒါယိ အဟောသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇၄။

လာဠယတိ (ကြိ) [လဠ+ဇာယ+တိ။ လာလယတိ-ကြည့်။] မိုက်၏၊ ထုံ၏။ (ချော့မော့ သိမ်းပိုက် အလိုလက်၏။ မောဂ်၊ ၅။ ၁၅။ သျ။) လာဠေတိ-ကြည့်။

လောကီ(တိ) [လော+က+တိ] လောကီ
-ကြည့်။

လောကီ(ထေ)ရ (ပု) [လော+ကီ+ထေ+ရ] လောကီ(ထေ)ရ။ ဥဒါယိတိ လောကီ-
ဒါယိတေ။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၁။ (-အံ၊ ငွါ၊ ၂။
၁၀။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၄၀။)

လောကီ (ပု) [လော+ကီ] လောကီ
-ကြည့်။ ဥဒါယိတိ လောကီ(ပု)။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၇၁။
(-ဒိ၊ ငွါ၊ ၄။ ၈၇။) အာဂုသော လောကီ(ပု)
ဒေ ဒဂ္ဂသာဝကေ ဂရဟိတော သြဋ္ဌံ ဘဋ္ဌံ။
ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၄၀။

လောကီ (ကြိ) [လော+က+တိ] မှီဝဲ၏။
ထို၏။ လောကီ၊ လောကီ။ နိတိ၊ ဇာ၊ တု။
၃၅၀။

လောကီ (ကာ၊ ကြိ) [လော+က+တိ။
လောကီ-မှ။] ထိုမှ ဤမှ ပြန်စေ၏။ ဟတ္ထပါဒံ
လောကီ။ ဝိ၊ သုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၂၆၁။ လောကီတိ
ပရိဝတ္တေတိ။ ဝိ၊ သုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၄၄၈။

လောကီ (တိ) [လော+က+အန္တိ။ ထိ-
လောကီ။] ထိုမှ ဤမှ ပြန်စေသော။ အနတ္တံ
မှတ် တံ ပိတိတော ဟတ္ထပါဒေ လောကီ
နတ္တံ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၈၄။

လိက္ခ (ပု) [လိ+က+စ။ လိနံ စံ တေသာ-
တိ လိက္ခော။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၅၇၀။ လက+စ။
ကောတ္ထု၊ ၁။ လက-ခါဒေ။ လက+စ။
လက္ခတေ ခါဒိယတေတိ လက္ခော = လိက္ခ-
စော။ ကပ္ပိဒ္ဓါ၊ ၂။ လက္ခ-သံ။ လက္ခ-ပြာ။
လက္ခ-ဒ။ ဒုမာဂဓိ။] တောင်ပိန္နဲပင်။ (= ပေါင်
ပင်-ဝိလျံ)။ လက္ခော လိက္ခော စာထ။
ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၅၇၀။ လက္ခန္တိ လိက္ခံ။ သိ၊ ငွါ၊ သစ်၊ ၂။
၃၈။

လိက္ခာစက (ပု) [နိ+က+စ။ န-ကို၊ လ-ပြု
လိက္ခ+က] မှန်ကူ ထုတ်ချာတေ။ လိက္ခော
နာမသုရက္ခော တက္ခန္တိလိက္ခာစကော။

သညာယံ ကော။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၅၇၂။ အင်္ဂေါလ၊
နိက္ခာစက-သံ။ အင်္ဂေါလ-ပြာ။] အင်္ဂေါ
လပင် (မှန်ကူပင်)။ လိက္ခာစကော တထာ-
ကောလော။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၅၇၂။ ၎င်းအင်္ဂေါလပင်
ကို ဒု၊ မရပုရ၊ မြို့ ပုထိုးတော်ကြီး ဘုရားအနီး
၌ များစွာတွေ့နိုင်၏။ ၁၁၄၄-ခုနှစ် ဘိုးတော်
မင်းတရားလက်ထက် ဗာရာဏသီမှ အင်္ဂေါ
လပင် ရောက်လာသည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းအ
ပင်၏ဂုဏ်သတ္တိကို ဆေးအဘိဓာန်၊ ၄၊ ၁၁၆-၌
အောက်ပါ အတိုင်းတွေ့ရသည်။ အာယုဗေဒ
အလိုအားဖြင့် နိက္ခာစကောစကော ဆရာကြီး
၏ အမြင်မှာ အင်္ဂေါလပင်သည် ခါ၏
ပန်၏၊ ပြဒါးကို စင်ကြယ်အောင် ပြုတ်တတ်၏။
ကြေကျက်လွယ်၏။ အနည်းငယ် ဖင်၏။
ဝမ်းလျှော့စေ၏။ သက်၏။ ခြောက်သွေ့၏။
ပူ၏။ ၎င်း၏သတ္တိရည်သည် ကိုယ်၏အရောင်
အဆင်းကို ကြည်လင်စေ၏။ အဆိပ်ကိုထုတ်
ပယ်တတ်၏။ လေ သလိပ် ရောဂါနှင့် ထိုး
အောင်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်တတ်၏။ ၎င်းအ
ပြင် ပိုးနာ၊ ရောင်ရမ်းခြင်း၊ သွေးဖောက်
ပြန်ခြင်း၊ ရေယုန်ကြီးနာ၊ ခွေးဆိပ်၊ ကြွက်
ဆိပ် ကြောင်ဆိပ်တို့ကို နိုင်နိုင်၏။ အင်္ဂေါ
လအဆိပ်သည်အေး၏။ နှုတ်ကိုမြှုပ်စေတတ်၏။
အားကိုဖြစ်စေ၏။ ကြေကျက်ခဲ၏။ ဆီးဝမ်း
ကိုရွှင်စေ၏။ လောနာ၊ သည်းခြေနာ၊ အဆုတ်
နာ၊ ပူလောင်ခြင်းနှင့် သွေးဖောက်ပြန်ခြင်း
တို့ကိုပယ်ဖျောက်နိုင်၏။

လိက္ခာ (ထိ) [လက္ခ+အ။ လက္ခဒဿနော၊ ပကတိ
စက္ခုနာပိ လက္ခတေတိ လိက္ခာ၊ အသိတ္တံ။
ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၅၇၂။ ထောမ။ လိသ+ဝ။ ကပ္ပိဒ္ဓါ၊ ၂။
သုက္ခကုသုတ္တိရင်။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၁၈၆။ လိက္ခာ =
ယူကဏ္ဍေ = သန်းဥဉ်ပြင်၏။ ဒု၊ မရပုရ။ လိက္ခာ
-သံ။ လိက္ခာ-ပြာ၊ ဒုမာဂဓိ။] (၁) သန်းဥ
(အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ သု၊ ၂။ ၃၅)။ (၂) ရာဇကုမ္ဘာ
၃၆-ခုအတိုင်းအညီပမာဏ။ (၁) ပင်စွေ-
ဒတောသရီဝေဌနစမေ လိက္ခာမတ္တံ ပဝိသိ-

သိတွာ...။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၃။ (၂) ဆတ္တိ'သ
ရထရေဏ ကောလိက္ခာ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၈။
ရထရေဏ ဆတ္တိ'သတေ။ လိက္ခာ တာ
သက္ကဋိကာ တာ။ ဓာန်။ ၁၉၄-၅။

လိက္ခာမတ္တ (တိ) [လိက္ခာ+မတ္တ] (၁) လိက္ခာမြူ
အတိုင်းအရှည်ရှိသော (အပြစ်)။ (န) (၂)
လိက္ခာမြူမျှ။ (၃) သန်းဥမျှ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ သျှ။
၂။ ၃၅။ (၁) အပလောကယမာနော လိက္ခာ-
မတ္တမ္ပိန္ဒြေ [အဒိသ္မာ ဒိဋ္ဌိ။ ၂။ ၂၄၉။ (၂)
ယထာ တဿ အံသုဿ ဋိကာမတ္တံ ဝါ
လိက္ခာမတ္တံ ဝါ.....။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၇။
(၃) လိက္ခာ (၁) - ကြည့်။

လိခ (ပု) [လိခ+အ။ လိခတိတိ လိခေါ။ ကပ္ပဒ္ဒမ။
(တ) လိခ-သံ။] ရေးမှတ်ကြောင်း (စာရေး
စာချီ အတတ်ပညာ)။ လိခသိပ္ပံ-ကြည့်။

လိခတိ (ကြိ) [လိခ+အ+တိ။ လိခ လေခနေ။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၂။ ၂။ လိခတိ၊ လေခတေ-သံ။
လိဟဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) (အက္ခရာ၊
စာ) ရေး၏။ (၂) ခြစ်ခြပ်၏။ (၃)
ဖြတ်တောက် - ခေါင်းပါးအောင်ပြု - ၏။
(၄) ရွှေ၏။ (၅) ပွတ်-တိုက်-၏။ (၆)
လှီးဖြတ်၏။ (၇) ပွတ်-တွင်-ခံ၏။ (၈)
ထွင်း၏။ (၉) ရော-နှော-ယှက်-၏။ (၁၀)
ကြည့်၏။ (၁၁) (ပန်းချီဆေး) ရေးခြယ်-
ဆွဲ-၏။

(၁) (အက္ခရာ၊ စာ) ရေး၏။ လေခါ-
သံဝဇ္ဇနာယံ လေခံ ဆိန္ဒတံတိ ပဏ္ဏေ ဝါ
ပေါတ္တကေ ဝါ အက္ခရနိ လိခတိ.....။
ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၁။ (၂) ခြစ်ခြပ်၏။ သမ္မာ
ကိလေသေ လိခတိတိ သလ္လေခေါ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၁။
၁၂၅။ (၃) ဖြတ်တောက်-ခေါင်းပါးအောင်
ပြု-၏။ လိခန။ (၃) - ကြည့်။ (၄) ရွှေ၏။
ကိလေသေ သမ္မာ လိခတိတိ သလ္လေ-

ခေါ။ အံဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၅၁။ (၅) ပွတ်-တိုက်-
၏။ ဝါသိဟိ တစ္ဆေတွာ လေခဏိယာ
လိခေယျ။ အံ၊ ၁။ ၅၂၁။ (၆) လှီးဖြတ်၏။
လိခိတွာ (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၀) ကြည့်။ (၇) ပွတ်-
တွင်-ခံ၏။ လိခါပေတွာ (ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၀)
ကြည့်။ (၈) ထွင်း၏။ လာခါဂုဋ္ဌမတ္တေ အဋ္ဌ-
သာရ၊ ရဏ္ဏေ လိခါပေတွာ -။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။
၁၉၆။ လိခါပေတွာ ဥက္ကိရာပေတွာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊
၃။ ၃၉၄။ (၉) ရော-နှော-ယှက်-၏။
(၁၀) ကြည့်၏။ အန္တလိက္ခာရော အပန္နိ
အန္တံ ပရိယောသာနံ ကောဋိ' လိခတေ
သံကရိယတိတိ အန္တလိက္ခံ။ အထ ဝါ အန္တံ
ပရိယောသာနံ လိချတေ ဩလောကိယတေ
တေနာတိ အန္တလိက္ခံ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။
(၁၁) (ပန်းချီဆေး) ရေးခြယ်-ဆွဲ-၏။
လိခိတုကာမ-ကြည့်။ လိခတံ-ဝိဋ္ဌ၊ ၃၃၅။
လိခန္တိ-ဝိဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၄၈။ လိခတေ-အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၉၃။ လိခထ-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃။ လိခေယျ-
မ၊ ၁။ ၁၇၉။ လိခိ-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။ လိခိ' သု-
ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၆။ လိခိဿာမိ - မ၊ ၁။ ၁၇၉။
လိခိဿာမ-ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၁။ လိခိဿံ-ဝိဋ္ဌ၊ ၁။

လိခတေ (ကြိ) [လိခ+အ+တေ] လိခတိ-၃-
ကြည့်။

လိခထ (ကြိ) [လိခ+အ+ထ] ရေးကြကုန်လော။
တေန ဟိ လိခထ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၅။

လိခန (ထိ၊ န) [လိခ+ယု။ လိခန+တ္တ၊ ဘာဝပစ္စယ
လောပ။ လိခန-သံ။ လိဟဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓ-
မာဂဓိ။] (၁) (အက္ခရာ၊ စာ) ရေးသားခြင်း။
(၂) ရေးသားအင်သော-အက္ခရာ-စာ။ (၃)
ဖြတ်ခြင်း (ခေါင်းပါးအောင်ပြုခြင်း)။ (၄)
ခြစ်-ဖြတ်-တတ်သည်၏ အဖြစ်။ (၅) ခြစ်-
ပွတ်ခံ- တွင်ခံ - ထွင်း - တူး - ရာ (အချိန်
အခါ)။ (၁) (အက္ခရာ၊ စာ) ရေးသားခြင်း။
အပရဘာဂေ ပေါတ္တက ရုဋ္ဌကလေ ပမဋ္ဌိ-
တွာ လိခနဝသေန ပဝတ္တံ ပမာဒပါဋိ။ သာ၊ ဋ္ဌ။

၁။ ၂။ (၂) ရေးသားအပ်သော-အက္ခရာ-
စာ။ အက္ခရာလိခနေနပိ ဟောတီတိ ဝဒန္တိ။
ဝဇိရ။ ၁၇။ (၃) ဖြတ်ခြင်း (ခေါင်းပါး
အောင်ပြုခြင်း)။ သလ္လေခေါ ကိလေသာနံ
သမ္ပဒေဝ လိခနာ ဆေဒနာ တနုကရဏံ။
ဝိသုဒ္ဓိ ဋီ၊ ၁၊ ၈။ (၄) ခြစ်-ဖြတ်-တတ်သည်
၏အဖြစ်။ သံကိလေသာနံ သမ္ပဒေဝ လိခန-
တော ဆေဒနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၀။ (၅)
ခြစ်-ပွတ်ခံ-တွင်ခံ-ထွင်း-တူး-ရာ (အချိန်
အခါ)။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လိခနကာလံ(ပု) [လိခန+ကာလ] ခြစ်-ပွတ်ခံ-
တွင်ခံ-ထွင်း-တူး-ရာ- အခါ။ မဟန္တာနံ
ဘေရိပေါက္ခရာဒိနံ လိခနကာလေ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။
၃၅။

လိခနတ္ထ (ပု) [လိခန+အတ္ထ] ရေးသားခြင်း
အကျိုး၊ ရေးသားခြင်းဟူသောအကျိုး။ ဝေဠု
ပန ဝတော ပဉ္စဝိသုဇ္ဇနဿ လိခနတ္ထာယ
သတသဟဿဣနကံ သုဝဏ္ဏပနဉ္စ...။
ဇာ၊ ၅။ ၅။ ၅။

လိခန္တ (တိ) [လိခ+အ+အန္တ။ ထိ-၌ လိခန္တိ။]
(၁) (အက္ခရာစာ) ရေးသော၊ သူ။ (၂)
ခြစ်ခြုပ်-ရေးခြစ်-သော၊ သူ။ (၃) ဖြတ်
သော၊ သူ။ (၄) အက္ခရာနိ လိခန္တဿ အင်္ဂ-
လိယော ဒုက္ခာ ဘဝိဿန္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၁၃။
(၅) ဒီဝါဠာနေ မဉ္ဇေ နိပဇ္ဇိတော ဘူမိယံ
လေခံ လိခန္တော အတ္ထိ။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၃။ (၆)
စမ္ပံလိခန္တာနံ စမ္ပံ လိခိတော ဆဒ္ဓိတကသင်္ဂံ။
အံ၊ ၅။ ၃။ ၁၃။

လိခန္တိ (ကြိ) [လိခ+အ+အန္တိ] ရေးကုန်၏။
လိခတိလည်း-ကြည့်။ ဣတော ပရံ ပါဠိ
ဝိရစ္ဆိတော လိခန္တိ။ ငါ၊ ၅။ ၄။ ၁၄။

လိခသိပ္ပ (န) [လိခ+အ=လိခ+သိပ္ပ။] ရေး
မှတ်ကြောင်း-စာရေးစာချိ-အတတ်ပညာ။

လေဇေတိ လိခသိပ္ပေ။ ကင်္ခါ၊ ၅။ သစ်။ ၄၇၈
(ဥဒါန၊ ၅။ ၁၈၄) လည်းကြည့်။

လိခါပိတ (တိ) [လိခ+ဏာပေ+တ။ လေခိတ
-သံ။ လိခါပိတ-ပြာ။] ရေးသား စေအပ်
သော။ အာစရိယေန “ပဉ္စမိတော ပဋ္ဌာယာ”
တိ လိခါပိတော ကိရ။ ဝဇိရ။ ၂၇။

လိခါပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [လိခ+ဏာပေ+တိ။
လိခတိ-မှ။ လိခါပယတိ-သံ။] (စာ၊ အက္ခရာ၊
ကမ္ပည်း) ရေးစေ၏။ ဗတ္တကံ နာမ ဘဏ္ဍံ
အာဟာရပေတဗ္ဗောတိ ဝါ လိခါပေတိ။ ဝိ၊ ၅။
၃။ ၂၇။ (-ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၄၃။)

လိခါပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [လိခ+ဏာပေ+
တွာ] (၁) (အက္ခရာ၊ စာ၊ ကမ္ပည်း) ရေးစေ
၍။ (၂) (ပန်းချီဆေး) ရေးခြယ်-ဆွဲ-စေ
၍။ (၃) ထွင်းစေ၍။ (၄) ဖုတ်ခံ-တွင်ခံ-
ချောမွေ့-စေ၍။ ရွှေဘော်ထိုး၍။ (၅)
အက္ခရာနိ လိခါပေတွာ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ဝန္တိ-
တွာ ထေရံ ပုစ္ဆိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၇။ (၆) ကလိ-
ဒေဝိ ဖလကေ လိခါပေတွာ...။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၅။ (၇) လိခတိ (၈) ကြည့်။ (၉) ဂေဟ
ဘမံ ယေဇေတွာ ပတ္တံ လိခါပေတွာ။ ဓမ္မ၊
၅။ ၂။ ၁၃။ စန္ဒကာရေ ပက္ခောသာပေတွာ
သုဋ္ဌု လိခါပေတွာ ...။ ဇာ၊ ၅။ ၆။ ၁၇။

လိခါပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [လိခ+ဏာပေ+အန္တိ]
လိခါပေတိ-ကြည့်။

လိခါပေယျ (ကာ၊ ကြိ) [လိခ+ဏာပေ+ယျ]
လိခါပေတိ-ကြည့်။ လေခံ လိခါပေယျ။
မိလိန္တ။ ၄။

လိခါပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [လိခ+ဏာပေ+ဤ]
လိခါပေတိ-ကြည့်။ အန္တောကရဏကေ
အက္ခရာနိ လိခါပေသိ။ ထေရိ၊ ၅။ ၁၆။

လိခိသု (ကြိ) [လိခ+ဥ။ ဥ-ကို ဣသု-ပြု။]
ရေးကုန်ပြီ။ လိခတိ-လည်းကြည့်။ တဿာပံ

သန္တိကေ ဂဟေတွာ သုဝဏ္ဏပဏ္ဍေ လိခိသု။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၆။

လိခိ (ကြိ) [လိခ+ကြိ] ရေးပြီ။ ဗုဒ္ဓဂုဏေ တာဝ
ကေဒေသေန လိခိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၈။

လိခိတ (တိ) [လိခ+တ။ လိခိတဗ္ဗောတိ လိခိ-
တော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၄၁။ လိခိတ-သံ။
လိဟိအ-ပြာ။ လိဟိယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)
(အက္ခရာ၊ စာ) ရေးသားအပ်ပြီးသော။ (၂)
ခြစ်ခြုပ်-ပွတ်တိုက်-ပွတ်သပ်- ဆေးကြော
-အပ်ပြီးသော။ (၃) ချောမွေ့ စေ-ရွှေဘော်
ထိုး - အပ်ပြီးသော။ (၄) ဝရမ်းပြေး၊
ကမ္မည်း-ကြော်ငြာ-ကြေညာ ထားအပ်ပြီး
သု။ (တွေရာအရပ်၌သတ်စေဟု-ကြော်ငြာ-
ဝရမ်းထုတ်-ခံရသူ၊ မင်းပြစ်မင်းဒဏ်သင့်၍
ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေသူ။) (၅) (ပန်းချီ
ဆေး) ရေးခြယ်-ဆွဲ-အပ်သော။ (န) (၆)
ပွတ်တိုက်-ပွတ်ထိုး-ရေးခြစ်-ခြင်း။ (၇)
ရေးခြစ်အပ်ရာ (အရပ်)။

(၁)(အက္ခရာ၊ စာ) ရေးသားအပ် ပြီးသော။
အဋ္ဌကထာသု ပန ကတ္တံစိ ပါရာဇိကန္တိပိ
လိခိတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၈။ (၂) ခြစ်ခြုပ်-ပွတ်-
တိုက်-ပွတ်သပ်-ဆေးကြော-အပ်ပြီးသော။
တတော ဝေ သခံ ဝိယ လိခိတံ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၀။
သခံ ဝိယ လိခိတံ ဓောတံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃။ (၃)
ချောမွေ့ စေ- ရွှေဘော်ထိုး-အပ်ပြီးသော။
လိခိတ (ဇာ၊ ၂။၃၂) န္တိ တထာ ဆေကေန
ဓနုကာရေန သမ္မာ လိခိတံ ဓနု အနန္တတ-
မဇ္ဈ တုလာဝဇ္ဇံ သမံ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၂၄၆။ (၄) ဝရမ်းပြေး၊ ကမ္မည်း-ကြော်
ငြာ-ကြေညာ- ထားအပ်ပြီးသု။ (တွေရာ
အရပ်၌သတ်စေဟု-ကြော်ငြာ- ဝရမ်းထုတ်
ခံရသူ၊ မင်းပြစ်မင်းဒဏ်သင့်၍ ထွက်ပြေး
တိမ်းရှောင်နေသူ။) သော စ ရညော
အန္တေပုရေ လိခိတော ဟောတိ “ယတ္ထ
ပဿတိ၊ တတ္ထ ဟန္တဗ္ဗော” တိ။ ဝိ၊၃။၁၀၅။

လိခိတကလည်း-ကြည့်။ (၅) (ပန်းချီဆေး)
ရေးချယ်-ဆွဲ-အပ်သော။ အယံ ဆေကေန
စိတ္တာကာရေန စိန္တေက္ခာ ဖုလိကာယ
ပရိန္တိန္ဒလေခါယ ပရိန္တိန္ဒိတွာ လိခိတာ စိတ္တ-
ကတဿယျာ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၄။ (န) (၆)
ပွတ်တိုက်-ပွတ်ထိုး-ရေးခြစ်-ခြင်း။ လိခိတ-
ဂဟိတံ စုဏ္ဏံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၃၈၂။ (၇) ရေးခြစ်
အပ်ရာ (အရပ်)။ လိခိတဋ္ဌာန-ကြည့်။

လိခိတက (ပု) [လိခိတ+က။ လိခိတဗ္ဗောတိ
လိခိတော၊ သောယေဝ လိခိတကော။
ပါစိတ်၊ယော။ ၂၄၁။] (၁) လိခိတ (၄)
အနက်-ကြည့်။ (၂) စာရေး၊ စာရေးဆရာ။
(၃) န တိက္ခဝေ လိခိတကော (ဝိ၊၃။၁၀၆)
တိ ဣတ္ထ လိခိတကော နာမ န ကေဝလံ
“ယတ္ထ ပဿတိ တတ္ထ ဟန္တဗ္ဗောတိ၊ အထ ခေါ
ယော ကောစိ စောရိကံ ဝါ အညံ ဝါ ဂရုံ
ရာဇာပရာမံ ကတွာ ပလာတော၊ ရာဇာ စ နံ
ပဏ္ဏေ ဝါ ပေါတ္ထကေ ဝါ “ဣတ္ထန္နာမော
ယတ္ထ ဒိဿတိ၊ တတ္ထ ဂဟေတွာ မာရေ-
တဗ္ဗော” တိ ဝါ “ဟတ္ထပါဒါနိဿ ခန္တိတဗ္ဗာနိ”-
တိ ဝါ” ဣတ္ထကံ နာမ ဒဏ္ဍံ အာဟရာပေ-
တဗ္ဗော” တိ ဝါ လိခါပေတိ၊ အယံ လိခိ-
တကော နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၁၃၅-၆။ (-ပါစိတ်၊ယော။ ၂၄၁)။ (၂)
ကေဝလံ လိခိတကေဟိ ဖာညေဟိ လိခိတာနိ။
ကခါ၊ဋ္ဌ၊၃။

လိခိတဂဟိတ (တိ) [လိခိတ+ဂဟိတ] ပွတ်ထိုး-
ပွတ်တိုက်-ခြင်း၊ အားဖြင့် ရယူအပ်သော။
လိခိတ (န) (၆) အနက်-ကြည့်။

လိခိတဋ္ဌာန (န) [လိခိတ+ဋ္ဌာန] ခြစ်အပ်ရာ
အရပ်၊ ခြစ်အပ်သောအရပ်။ ရညာ ကတ္တရ-
ဒဏ္ဍေန လိခိတဋ္ဌာနေယေဝ ဝတိ ကာဏ-
ပေတွာ ဝါသံ ကပေသိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၇။

လိခိတပဏ္ဍ (န) [လိခိတ+ပဏ္ဍ] ရေးသား
အပ်ပြီးသော-ကမ္မည်း-စာမူက် (စာချုပ်၊

စာတမ်း)။ ပဏ္ဍ (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂) နှိ ဣဏ-
ဒါနဂ္ဂဟဏေ သ လ္လက္ခဏဝသေန လိခိတပဏ္ဍ။
သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၁၃၁။

လိခိတပဏ္ဍဝါစက (တိ) [လိခိတပဏ္ဍ+ဝါစက]
ရေးသားအပ်ပြီးသော - ကမည်း-စာတန်း-
ကို-ဖတ်-ဟောပြော - ပို့ချ - ဇာတ်သော၊
သူ။ အထ ခေါ် လိခိတပဏ္ဍဝါစကော ဝိယ
တေ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။

လိခိတပေါတ္တက (ပု၊န) [လိခိတ+ပေါတ္တက]
ရေး သား အပ် ငြီး သော - ပေ - ပုရပိုက်-
စာအုပ်။ လိခိတပေါတ္တကော ပန ဂဗ္ဘာဏ္ဍ
န ဟောတိ။ ကခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၄၂၆။ ဝိ၊လင်္ကာ၊ရ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။

လိခိတဗ္ဗ (တိ) [လိခ+တဗ္ဗ။ လိခိတဗျ-သံ။]
(၁) (အက္ခရာ၊ စာ) ရေးသား-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သော။ (၂) (ပန်းချီဆေး)ရေးခြယ်-
အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၁) အပရာပရံ
လိခန္ဓေဟိ ဗမာဒေန သတိ အပစ္စုပဋ္ဌ-
ပေတွာ အညတ္တ လိခိတဗ္ဗ...။ ဝိမတိ၊၁။၇။
(၂) ဣမဿ ရူပဿ ဧဝံ ဟတ္ထပါဒါ ဧဝံ
မုခံ လိခိတဗ္ဗ...။ သိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃။

လိခိတပဋ္ဌ(တိ) [လိခိတ+ဟုတွာ+မဋ္ဌ။ဟုတွာ-
ပုဒ်ကျေ။] ခြံခြယ်-ပုတ်တိုက်-အပ်သည်
ဖြစ်၍ ပြေပြစ်သော။ လိခိတမဋ္ဌေ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၅၃)တိ လိခိတေ ဟုတွာ မဋ္ဌေ။ ပါစိတိ၊
ယော။၄၆၁။

လိခိတမဟာပဒုမတ္ထေရဝါဒ (ပု) [လိခိတ+မဟာ
ပဒုမ+ဆေရ+ပါဒ] ရေး သား အပ် သော
မဟာပဒုမဆေရ်၏ အယူဝါဒ။ တေန“မဟာ
အဗ္ဗကထာယ လိခိတမဟာပဒုမတ္ထေရဝါဒေါ
အယ” နှိ ဒသေတိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၂။

လိခိတသံသဒိသ(တိ) [လိခိတ+သံသ+သဒိသ]
ဆေးကြော-ပုတ်သပ်-ခြစ်ခြယ် - အပ်ပြီး
သည့်ရေခင်းနှင့်တူသော။သံသလိခိတံ လိခိတ-

သံသဒိသံ ဓောတသံသပုဋိဘာဂံ စရိတဗ္ဗ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁ ၁၇၀။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၅။

လိခိတသိဟဋ္ဌဋ္ဌကထာ (ထိ) [လိခိတ+သိဟဋ္ဌ+
အဋ္ဌက.၁၁] ရေးသားအပ်ပြီးသော သိဟိုဋ္ဌ
အဋ္ဌက.၁၁။ တံ တံ ဘာဏကောနံ မေတန
လိခိတသိဟဋ္ဌဋ္ဌကထာသု အာဂတနယမေဝ
ဂဟေတွာ ။ ဝိမတိ၊၂။၂၆၄။

လိခိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [လိခ+တုံ] ရေးခြင်း-ငါ-
သည်။ အတ္ထဇောတကံ ပန အက္ခရံ လိခိတုံ
ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။

လိခိတုက ၁၂ (တိ) [လိခိတုံ+ကမု+ဏ](ပန်းချီ)
ရေးဆွဲလိုသော၊ (ပန်းချီဆေး) ရေးခြယ်-
ဆွဲ-ခြင်းငှါအလိုရှိသော၊ သူ။ ယထာ ဝါ ပန
ဆေကော စိတ္တကာရေ ရူပံ လိခိတုကမော
အာဒိတောဝ ဘတ္တိပရိကမ္ပံ ကရေတိ။အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၃၁၀။

လိခိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [လိခ+တွာ] (၁) ရေး၍။
(၂) ခြံခြယ်၍။ (၃) ပုတ်-တိုက်-၍။ (၄)
လှီး၍။ (၁) ပဏ္ဍ လိခိတွာ ဝိဟာရဒ္ဓါရေ ဗန္တိ။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။ (၂) တဿ ဇာမ်မံသံ လိခိတွာ
ပါတိတံ ဝိယ ဟောတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။ (၃)
လေခဏိယာ လိခိတွာ ပါသာဏဂုဋ္ဌေန
ဓောဝေယျ။ အံ၊၁။၅၂၁။ (၄) ဒဗ္ဗုလန္တိ ဧမံ
လိခိတွာ ဆဒ္ဓိံ.ကသန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၀။

လိခိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [လိခ+ယ+တေ။လိခတိ-
မု။] ရေးအပ်၏။ ပါဠိယံ လိခိယတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၃။ ၁၂၀။

လိခိသံ (ကြိ) [လိခ+သံ။ လိခတိ-မု။] (ငါ)
ရေးအံ့။ သမာသတော လိနပဒေ လိခိသံ။
ဝဇ္ဇိရ။ ၁။

လိခိသာမ (ကြိ) [လိခ+သာမ] (ငါတို့)ရေးကုန်
အံ့။ မရဏဝဏ္ဏံ လိခိသာမ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၅၁။

လိခိယာမိ (ကြိ) [လိခ+ယာမိ] (ငါ)ရေးအံ့။
တတ္ထ အဇ္ဇ အက္ခရာနိ လိခိယာမိ။ မ၊ ဋ၊ ငှ။
၁၉၈။

လိခိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [လိခ+ယ+တေ]လိခိယ-
တိ-ကြည့်။ ကေစိ ဝဒန္တိတိ ယတ္ထ ယတ္ထ
လိခိယတိ။ ဂ၊ ခါ၊ ဋီ။ ၂၄။

လိခေတိ (ကာ၊ ကြိ) [လိခ+ဏေ+တိ]
ရေးသားစေ၏။ လိခေတိသည်း-ကြည့်။
ကာရိတေ-လိခေတိ၊ သုလ္လိခေတိ။ နိရုတ္တိ။
၆၂၈။

လိခေယျ (ကြိ) [လိခ+ယျေ] (၁) ရေးရာ၏။
(၂) ပွတ်-တိုက်-ရာ၏။ (၃) အပိ နှ သော
ပုရိသော ဣမသ္မိ အာကာသေ ရူပံ လိခေ-
ယျ။ မ၊ ဝ။ ၁၇၉။ (၂) လိခတိ(၅)-ကြည့်။

လိချတေ (ကမ္မ၊ ကြိ) [လိခ+ယ+တေ] ကြည့်
အပ်၏။ လိခတိ(၁၀)-ကြည့်။

လိခံတိ (ကြိ) [လိခိ+အ+တိ။ လိခတိ-သံ။]
သွား-ရွှေရူး-၏။ လိခိ လိဂ် ဂတေ။
ဓာတုတ္ထ။

လိဂ် (န) [လိဂ်+အ။ လိဂ်တိ “ဣတ္ထိ ပုရိသော”
တိ ဝိဘာဂံ ဂစ္ဆတိ ယေနတိ လိဂ်။ ဓာန၊
ဋီ။ ၂၇၃။ လိဂ်ယတိ ဝိစိတ္တံ ဣရိယတံ အဝိဇ္ဇာ-
တဏှာ ကမ္မေတိ ဥဇုနာ ဝါ စုဏ္ဏာဒိတိ ဝါ
သရိရမိတိ လိဂ်။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၈၅။ လိဂ်-
ယတေ အနေနာတိ လိဂ်။ ကပ္ပဒ္ဒမ၊ လိဂ်တိ
ဂမေတိ ဉာပေတိတိ လိဂ်။ လိဂ်ယတိ ဝါ
တေနာတိ လိဂ်။ မုလဋီ၊ ၂။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၈၅။ လိဂ်ယတိ သလ္လကိယတိတိ လိဂ်။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၄။ လိဂ်ယတိ ဉာယတိ
တေနာတိ လိဂ်။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်။
၁၆၅။ လိန+ဂမု+ကံ။ လိန မတ္ထံ ဂမေန္တိတိ
လိဂ်နိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၁။ ထေရာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၀။
(-ဝိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၇။ သာရဒ္ဒ၊ ၃။ ၂၈၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၀၁-၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁။ ပါစိတ်၊ ယော။

၃၁၃။ ရူ၊ ၂၈၃။ လိဂ်+အ။ ဓာတုတ္ထ။ လိန
+အဂ်။ လိန အဂ်န္တိ လိဂ်။ ရူ၊ ၂၈၃။
(- နိတိ၊ သုတ္ထ။ ၂၀၂)။ လိန အပါကဋ္ဌံ
အဂ်န္တိ ဝါ လိဂ်။ ဓာန၊ ဋီ၊ ၂၇၃။ လိဂ်-
သံ။ လိဂ်-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) လိင်၊
သဒ္ဓလိင် (က) ဖြစ်အနက်ကို ဟောတတ်
သော အနိပုန္နသဒ္ဓါ။ (ခ) ဖြစ်အနက်ကို
ဟောတတ်သော နိပုန္နသဒ္ဓါ။ (၂) လိင်၊
အဘူလိင် - (က) သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ် ၅-ပါး။
(ခ)။ ယောကျ်ား-မိန်းမ-တို့၏-လိင်-
အင်္ဂါဇာတ်။ (ဂ) လက်ခြေစသောသဏ္ဍာန်၊
အသွင်အပြင်၊ အသွင်သဏ္ဍာန်။ (ဃ)
ရဟန်း၏-အသွင် အပြင်-အသွင် သဏ္ဍာန်။
(င) ကျေ့ ကောက်သည့် အရပ်ဌာန။ (စ)
အကြောင်း။ အမှတ်အသား။ (ဇ) အရယ်။
(ဈ) လိဂ်ဝိပလ္လာသယောဇနာနည်း။ (ဋ)-
(သင်္ချာဒဿနကျမ်းလာ)ပဓာန=ပကတိ=
အသက်=လိပ်ပြာ= ဝိညာဉ်ကောင်။ (ဌ)
ပြ-သိ-စေ-တတ်-ကြောင်းဖြစ်- သော-
(က)သဒ္ဓါ၊ ဓမ္မဝေဝစန၊ သိက္ခာဝေဝစနစသည်။
(ခ) အနက်၊ သဘော။ စက္ခု၊ သောတ၊
သိန၊ ဇိဝှိ၊ ကာယ၊ ဣတ္ထိ၊ ပုရိသ၊ ဇီဝိတဟူသော
ကမ္မဇက္ခန္ဓေ (ဂ)ပါး (ဂ) (သဒ္ဓါကျမ်းလာ)
ဣတ္ထိလိင်၊ ပုလ္လိင်၊ နပုလ္လိင်။

(၁) လိင်၊ သဒ္ဓလိင်-(က) ဖြစ်အနက်
ကို ဟောတတ်သော အနိပုန္နသဒ္ဓါ။ လိဂ်တ္ထေ
ပဌမာ။ ကစည်း။ ၂၈၄။ ရူ၊ ၂၈၃။ နိတိ၊
သုတ္ထ။ ၅၇၇။ လိဂ်တ္ထော ပဇ္ဇကတ္ထေတု၊
သောပုန္နာဒိသုဒ္ဓါဟဋ္ဌော။ ဘေဒစိန္တာ။
၁၂၀။ လိဂ်တ္ထေ ပဉ္စကေ သင်္ချာ၊ စတုက္ကေ စံ
ဝိဘတ္တိယော။ ဘေဒစိန္တာ။ ၁၂၉။ လိဂ်တ္ထံ ပန
ဇောတေန္တိ၊ သင်္ချာကမ္မာဒိကာရကံ၊ ဘေဒ-
စိန္တာ။ ၁၃၃။ (ခ) ဖြစ်အနက်ကို ဟောတတ်
သော နိပုန္နသဒ္ဓါ။ ရုက္ခောတံစနံ လိဂ်။
လိဂ်တ္ထော တေန ဒီပိတော။ နျာသ။ ၅၃။ နိတိ၊
သုတ္ထ။ ၁၉၂။ (၂) လိင်၊ အတ္ထလိင် - (က)

သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ် ၅-ပါး။ သတးလိင်္ဂဿ
 အတ္တဿ၊ သတလက္ခဏာဓာရိနော။ ထေရ။
 ၂၄၂။ သတလိင်္ဂဿာတိ လိနမတ္တံ ဂမေန္တိတိ
 လိင်္ဂါနိ။ အတ္ထေသု သဒ္ဒဿ ပဝတ္တိနိမိတ္တာနိ...
 ယေန လိင်္ဂေန ပဝတ္တိနိမိတ္တေန တာဝတိံ
 သာဓိပတိမိ ဣန္ဒသဒ္ဓေါ ပဝတ္တော။ ထေရ။
 ၄၁။ ၂၇၀။ (ခ) ယောကျ်ား-မိန်းမ-တို့၏
 အင်္ဂါဇာတ်၊ လိင်္ဂံ အဏ္ဏံ တု ကောသော မေ
 ဓာနံ။ ၂၇၂။ လိင်္ဂံ (ဒိ၊ ၄၁။ ၂၅) နိ ပုရိသ-
 နိမိတ္တံ။ သိ၊ ၄၁။ ၂၇၂။ ဣတ္ထိနံ အင်္ဂါဇာတ်
 ဣတ္ထိလိင်္ဂံ။

ဝိဘာဝိနိ။ ၁၉၇။ သိဟဋ္ဌဋီကာယံ ငန အင်္ဂ-
 ဇာတာဒိနိ ပုလ္လိင်္ဂါဒိနိတိ ဝုတ္တာနိ။ ဘေဒစိန္တာ
 ဋီ။ ၄၉။ (ဂ) လက်၊ ခြေစသော သဏ္ဌာန်၊
 အသွင်အပြင်၊ အသွင်သဏ္ဌာန်။ တေန ခေါ
 ပန သမယေန အညဘရဿ ဘိက္ခုနော
 ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ပါတုဘူတံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၃။
 ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ပါတုဘူတန္တိ ရတ္ထိဘာဂေ နိဗ္ဗံ
 သြက္ကန္တဿ ပုရိသသဏ္ဌာန် မဿဒါဋ္ဌိကာဒိ သဗ္ဗံ
 အန္တရဟိတံ။ ဣတ္ထိသဏ္ဌာန် ဥပ္ပန္နံ။ ဝိ၊ ၄၁။
 ၂၇၂။ လိင်္ဂံ နာမ ဒွေလိင်္ဂါနိ ဟိနဉ္စ လိင်္ဂံ။
 ဥက္ကဋ္ဌ ဉ္စလိင်္ဂံ။ ဝိ၊ ၂။ ၉။ လိင်္ဂံ အန္တရဟိတေ
 ပဝေဏုပစ္စေဒေါ ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။
 ၁၃၆။ လိင်္ဂံ အဒ္ဓါနံ ဂစ္ဆတိ။ ဒိ၊ ၄၁။ ၇၃။
 မ၊ ၄၁။ ၇၁။ ပဋိစ္စန္ဓာယ အာပတ္တိယာ
 ပရိဝသန္တဿ လိင်္ဂံ ပရိဝတ္တတိ။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၄၀။
 ယေဟိ အာနန္ဒ အာကာရေဟိ ယေဟိ
 လိင်္ဂေဟိ...နာမကာယဿ ပညတ္တိ ဟောတိ။
 ဒိ၊ ၂။ ၅၃။ တေယေဝ သာဓုကံ ဒဿိယမာနာ
 တံတံ လိနမတ္တံ ဂမေန္တိတိ လိင်္ဂါနိ။ ဒိ၊ ၂။
 ၉၁။ (-ဒိ၊ ၄၁။ ၁၀၁)။ လိင်္ဂံ ဇာတိမယ
 (မ၊ ၂။ ၄၀၀။ သုတ္တနိ။ ၃၇၄) နိ အဇာနန္တာ-
 နမ္ပိ စ တေသံ ဇာတိမယဓမေဝ သဏ္ဌာန်
 အတ္တနော မူလဘူတတိဏာဒိသဒိသမေဝ
 ဟောတိ။ မ၊ ၄၁။ ၂၉၅။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁၀၅။
 လိင်္ဂံ (အဘိ၊ ၁၁၆) နိ သဏ္ဌာန်။ အဘိ၊ ၄၁။

၁။ ၃၇၂။ (-ဝိ၊ ၂။ ၁၀၅။ မ၊ ၂။ ၂၃။ သိ၊ ၃။
 ၂၄၃။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂။ ၄၆။ ဝိ၊ ၄၁။ ၃၄၇။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၀။)
 (သ) ရဟန်း၏-အသွင်အပြင်-အသွင်သဏ္ဌာန်။
 လိင်္ဂံ (ဝိ၊ ၄၁။ ၂။ ၄၆။ ဝိ၊ ၁ ဂ်ဟ။ ၁၄၄) နိ သမဏ-
 လိင်္ဂံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၆၀။ (င) ကျေ
 ကောက်သည့်အပုပ်ဌာန။ အသမ္ပတော ပရမံ
 လိင်္ဂံ (ဇာ၊ ၂။ ၁၇၄) နိ ပရတော ဝင်္ဂဋ္ဌာနံ
 အပ္ပတော။ ဇာ၊ ၄၆။ ၀၂။

(၃) အကြောင်း၊ အမှတ်အသား။ ဇေန
 လိင်္ဂေန ဇာနာမ၊ စုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘင်္ဂဿသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
 ၃၁၄။ အဘိ၊ ၄၁။ ၄၇။ တေန လိင်္ဂေန ဇာနာ-
 မာတိတေန ကာရဏေန သဗ္ဗေဝမယံ ဇာနာမ။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၁။ ၂၆။ (၄) အရွယ်။ လိင်္ဂတော ပန
 ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ဝါ ပုရိသလိင်္ဂံ ဝါတိ အဝဝတ္ထ-
 ပေတွာ ပဌမဝယေ ဝါ မဇ္ဈိမဝယေ ဝါ
 ဋ္ဌိတဿ ဣဒံ သင်္ဂရန္တိ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄၁။
 ၁။ ၁၇၀။ လိင်္ဂတောတိ ယော လိင်္ဂံ နာမ
 ဝယော လိင်္ဂံ။ န ထနမဿုအာဒိ ဣတ္ထိ
 ပုရိသလိင်္ဂံ။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၀၅။ (၅) လိင်္ဂ-
 ဝိပလ္လာသယောဇန-နည်း။ အာရမ္မဏပစ္စယာ
 ဟေတုယာ တိဏိ။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၃၀။ အာသေ-
 ဝနပစ္စယာ ဟေတုယာ တိဏိ။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၃၀။
 အတ္ထိယာ ဧကံ။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၃၁။ အာဟာရ-
 ပစ္စယာ ဟေတုယာ နဝ။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၃၁။
 ဝစနေန ဝါဟိ လိင်္ဂေန ဝါ အတ္ထဝိသေသာ
 ဝိကရဏံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂။ လိင်္ဂနာတိ
 ဝိပလ္လာသယောဇနာကရဏေန။ မဓု။ ၂၆၉။
 (၆) (သင်္ချာဒဿနကျမ်းလာ) ပဓာန=ပက-
 တိ= အသက်= လိပ်ပြာ= ဝိညာဉ်ကေးင်။
 လိင်္ဂတာ သာဝယဝတာ ပရတန္တတာတိ
 ဝေမာဒယော အနေကေဒေါသာ ပကတိယာ
 ဟာပဋ္ဌန္တိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၄။ (၇) ပြ-သိဇ-

တတ်-ကြောင်းဖြစ်-သော (က) သဒ္ဓါ၊ မေဃဝေဝစန၊ သိက္ခာဝေဝစန စသည် အနက် သဘော။လိဂ်-ကြည့်။(ခ)အနက်၊ သဘော (စက္ခု၊ သေတ၊ သာန၊ ငိုဝှါ၊ ကာယ၊ ဣတ္ထိ၊ ပုရိသ၊ ဇီဝိတ-ဟူသောကမ္မဇုန် ၈-ပါး)။ ဣန္ဒြိယလိဂ်၊ ဣန္ဒြိယဌော၊ ဣန္ဒြိယဌော၊ ဣန္ဒြိယဌော။ အဘိဋ္ဌာ ၂။ ၁၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ ၂။ ၁၂၂။ လိဂ်တိ ဝါပေတိ ဤပေတိတိ လိဂ်။ လိဂ်ယတိဝါပေတောနာဘိလိဂ်။ ကံ လိဂ်တိ ? ကံ ဝါ လိဂ်ယတိ ? ဣန္ဒြိယ၊ ဣန္ဒြိယ ငါ။ ဣန္ဒြိယ လိဂ် ဣန္ဒြိယလိဂ်၊ ဣန္ဒြိယလိဂ် သဘော တံသဘာဝေါ ဣန္ဒြိယလိဂ်၊ ဣန္ဒြိယလိဂ်မေဝ ဝါ ဣန္ဒြိယသဒ္ဓါ သဘော ဣန္ဒြိယလိဂ်ဌော။ သဗ္ဗိတံ ဥပါဒိတန္တိ သိဋ္ဌံ ဣန္ဒြိယသိဋ္ဌံ ဣန္ဒြိယသိဋ္ဌံ။ ဣန္ဒြိယသိဋ္ဌံ။ ကမ္မသင်္ခါ-တဿ ဣန္ဒြိယ လိဂ်နိ တေန စ သိဋ္ဌာနိတိ ကမ္မဇာနော ယောဇေတဗ္ဗာနိ၊ န အညာနိ။ တေ စ ဒွေ အတ္ထာ ဣမေဝ ယောဇေ-တဗ္ဗာ။ မူလဋီ ၂။ ၇၀-၉။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ ၂။ ၁၁၅-၆။ (-မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၂၅၉)။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ (၇၆၃) လည်းကြည့်။ (ဂ) (သဒ္ဓါ၊ ကျမ်းလာ) ဣတ္ထိ လိဂ်၊ ပုလ္လိင်၊ နပုလ္လိင်။ လိဂ်တော (အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၇) တိ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဿ ဧကသေဝ မေဃဿ “ဒ. လောဘော အလုပ္ပနာ အလုပ္ပိတတ္တ” ဣန္ဒြိယလိဂ်ဝေဝစန နိက္ခေပေါ၊ မူလဋီ ၁။ ၁၇။ နပုသကေန လိဂ်နာ၊ သဒ္ဓေါဒါဟု ပုမေန ဝါ သိဋ္ဌိသစ်။ ၁။ ၁၂။ (-ဇေ ခါဋ္ဌာ ၁။ ၅။ အံဋီ။ ၂။ ၂၀၉)။

လိဂ် (န) [လိဂ်+ပရိဝတ္တနံ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။ တစ်နည်း-ဥပစာ။] လိင်ပြန်ခြင်း။ လိဂ်ပစ္စုဒ္ဓိ-ရာ စေ။ ဝိ၊ ဋ္ဌာ ၂။ ၂၀၅။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၃၉။ ပစ္စုဒ္ဓါရော မ-ရဏလိဂ်သိက္ခာ။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ။ ၇။ လိဂ်သိက္ခာတိ လိဂ်ပရိဝတ္တနံ သိက္ခာ-ပစ္စုဒ္ဓါနဉာတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဋီ၊ ၉၈။ မာရဏလိဂ်သိက္ခာတိ ဥတ္တရပဒလောပေန

ဥပစာရေန ဝါ လိဂ်ပရိဝတ္တနံ သိက္ခာပစ္စုဒ္ဓါ-နဉာ လိဂ်သိက္ခာတိ စ ဝုတ္တံ။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၀၃။

လိဂ် (န) [လိဂ်+ဒိပနံ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။ တစ်နည်း-ဥပစာ။] (ဘုရားအစရှိသည်တို့၏) အသွင်သဏ္ဍာန်ကို- ပြုတတ် - [ကြောင်းဖြစ်-သည့်သဒ္ဓါ၊ မေဃဝေဝစန၊ သံသဝေဝစန သေသည်။ တေဟိအ-ကာရေဟိ တေဟိလိဂ်-ဟိ တေဟိ နိမိတ္တေဟိ (ဝိ၊ ၁။ ၃၃) တိ တေဟိ... ဗုဒ္ဓါဒိနံ ဝေဝစနေဟိ။ ဝေဝစနာနိ ဟိ - ဗုဒ္ဓါဒိနံ သဏ္ဍာနဒိပနတ္တာ (သိက္ခာပစ္စုဒ္ဓါနသဏ္ဍာ-နတ္တာ ဝေ ဝါ) လိဂ်နိ... ဝုတ္တန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၀၉-၂၀။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၀)။ လိင်သည် (၁) သဒ္ဓါလိင်။ (၂) အတ္ထလိင်ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိသည်။ ထိုတွင် သဒ္ဓါလိင်ဟူသည် ဓာတ်၏ အနက်၊ ပစ္စည်း၏အနက်၊ ဝိဘတ်၏အနက် များမပါဝင်၍ ၁ ကတ်၊ ဋြပ်၊ လိင်ဟူသော အနက်သုံးပါး- (တစ်နည်း သင်္ချာသာမန်၊ ကာရကသာမန်တို့ကို ထည့်၍ အနက်ငါးပါး ရှိသော သိ-အစရှိသော ဝိဘတ်များ မသက် ရသေးသော ပုရိသ၊ ဣတ္ထိ၊ စိတ္တ အစရှိသော အနိပ္ပန္နသဒ္ဓါသည် လည်းကောင်း၊ သိအစရှိ သော ဝိဘတ်များသက်ပြီးသော ပုရိသော၊ ဣတ္ထိ၊ စိတ္တ အစရှိသော နိပ္ပန္နသဒ္ဓါသည် လည်းကောင်း သဒ္ဓါလိင်မည်သည်။ ထိုသဒ္ဓါ လိင်သည်-(က) သိ အစရှိသော ဝိဘတ်များ မသက်ရသေးသော (ဝါ) မပြီးဆုံးသေးသော ပုရိသ၊ ဣတ္ထိ၊ စိတ္တ အစရှိသော အနိပ္ပန္နလိင်၊ (ခ) သိ အစရှိသော ဝိဘတ်များ သက်ပြီး သော (ဝါ) ပြီးဆုံးပြီးသော ပုရိသော၊ ဣတ္ထိ၊ စိတ္တ အစရှိသော နိပ္ပန္နလိင်ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ (-ကစ္စည်း။ ၂၁၄။ ရူ။ ၁။ ၂၀၃။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၉၂၇။ ၇၇။ ချာသ။ ၅၅။ ဘေဒစိန္တာ။ ၁၂၀။ ၁၂၉။ ၁၃၃)။

(တစ်နည်း) ဣတ္ထိလိင်၊ ပုလ္လိင်၊ နပုလ္လိင် ဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိသည်။ ထိုတွင်-ရုပ် အစဉ်၊ ရုပ်အနေအထား ရှုပ်ထွေး၍ သန့်ရှင်း မှုမရှိသော ဒေဝတာ၊ ရတနာ၊ ဝိသတိ အစရှိ သော သဒ္ဓါတို့သည် “ဣတ္ထိလိင်” မည်သည်။ ရုပ်အစဉ်၊ ရုပ်အနေအထား သိသာပေါ်လွင် သန့်ရှင်းသော ပုရိကော၊ နပုံသကော၊ အာပေါ၊ မာတုဂါမော၊ ဗောဓိ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့သည် “ပုလ္လိင်” မည်သည်။ ရုပ်အစဉ် ရုပ်အနေအထား မရှုတ်ဖျေလွန်းဘဲ သန့်ရှင်း သည်လည်းမဟုတ် မသန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်သော စိတ္တံ၊ ရူပံ၊ ကလတ္တံ၊ အက္ခံ အစရှိ သော နိပ္ပန္နသဒ္ဓါသည် “နပုလ္လိင်” မည်သည်။ (နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၉၃-၅)။

(တစ်နည်း) သော-ဟူသော ဣတ္ထိလိင် အနက်ဟော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်နှင့် တူသောတည် နာမ်ပုဒ်နှင့် တူသော တည်ရာရှိသော ပုရိ- သော၊ ရုက္ခော အစရှိသော နိပ္ပန္နသဒ္ဓါသည် “ပုလ္လိင်” မည်သည်။ တေဟူသော နပုလ္လိင် အနက်ဟော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်နှင့် တူသော တည် ရာရှိသော မနံ၊ စိတ္တံ အစရှိသော နိပ္ပန္နသဒ္ဓါ သည် “နပုလ္လိင်” မည်သည်။ (ဘေဒစိန္တာ။ ၅၀။)။ (၂) အတ္ထလိင်ဟူသည်-အသိဉာဏ် မြင့် ကြံဆအပ်သော ပညတ်အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော ဝိသဒါကာရ (သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာ)၊ အဝိသဒါကာရ (မသန့်ရှင်း သော အခြင်းအရာ)၊ နေဝိသဒါနာဝိသဒါ ကာရ (သန့်ရှင်းသည်လည်းမဟုတ် မသန့်ရှင်း သည်လည်း မဟုတ်သော အခြင်းအရာ)ဟူ၍ ဆိုအပ်သော ယောကျ်ား၏အဖြစ် အစရှိ သော တစ်ခုသော အခြင်းအရာ သည် “အတ္ထလိင်” မည်သည်။ (ဘေဒစိန္တာ။ ၄၆)။

(တစ်နည်း) ယောကျ်ား၏သန္တာန်၌ ပုရိသိန္ဓြေနှင့်တကွ လူအပေါင်းတို့သည် ကြံဆ အပ်သော ငြီးသော-လက်၊ ခြေ မျက်နှာ အစရှိသော သဏ္ဍာန်သည် လည်းကောင်း၊ မိန်းမသဏ္ဍာန်၌ ဣတ္ထိန္ဒြေနှင့်တကွ လူ အပေါင်းတို့သည် ကြံဆအပ်သော ငယ်သော လက်၊ ခြေ၊ မျက်နှာ အစရှိသော သဏ္ဍာန် သည် လည်းကောင်း၊ နပုံ၏သန္တာန်၌ ဣတ္ထိန္ဒြေ၊ ပုရိသိန္ဓြေကင်းသော လူအပေါင်း တို့သည် ကြံဆအပ်သော အလယ်အလတ် ဖြစ်သော လက်၊ ခြေ၊ မျက်နှာ အစရှိသော သဏ္ဍာန်သည် လည်းကောင်း “အတ္ထလိင်” မည်သည်။ (အဘိဋ္ဌာ၊ ၃၅၇။ ဘေဒစိန္တာ။ ၄၇)။

(တစ်နည်း) သန့်ရှင်းသောသွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း အစရှိသော အမူအရာ ကြိယာ သည် လည်းကောင်း၊ မသန့်ရှင်းသောသွား ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း အစရှိသော အမူအရာ ကြိယာသည် လည်းကောင်း၊ သန့်ရှင်းသည် လည်းမဟုတ် မသန့်ရှင်းသည်လည်းမဟုတ် သော သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အစရှိသော အမူအရာ ကြိယာသည် လည်းကောင်း “အတ္ထလိင်” မည်သည်။ (ရူ။ ၁၅၇။ ဘေဒ- စိန္တာ။ ၄၉)။

(တစ်နည်း) မုတ်ဆိတ်၊ ကျင်စွယ်၊ ဆံပင်၊ သားမြတ်၊ အင်္ဂါဇာတ်၊ အသံ အလုံဆန္ဒ သွားခြင်းထိုက်ခြင်း အစရှိသော အမူအရာကြိယာ၊ လက်ခြေ အစရှိသော သဏ္ဍာန်တို့သည် “အတ္ထလိင်” မည်သည်။ (ဝိဘာဝိနီ။ ၁၉၇။ နျာသ။ ၂၇၄။ ဘေဒစိန္တာ၊ ၅၁။ ဒီပနီ။ ၄၉)။ ထိုအတ္ထလိင်သည်-ယုတ်နိမ့် သောလိင်၊ မြင့်မြတ်သောလိင် ဟူ၍ နှစ်ပါး အပြားရှိသည်။ ထိုဘွင်-အလွန်ရှည်လွန်း- အလွန်တိုလွန်း- သော အ သွင် သဏ္ဍာန်၊ အလွန်မည်းလွန်း- အလွန်ဖြူလွန်း- သော

အသွင်သဏ္ဍာန်တို့သည် “ယုတ် နိမ့် သော လိင်” မည်သည်။ မရှည်လွန်း-မတိုလွန်း-သော အသွင်သဏ္ဍာန်၊ မမည်းလွန်း-မဖြူလွန်း-သော အသွင်သဏ္ဍာန်တို့သည် “မြင့်မြတ် သောလိင်” မည်သည်။ (ဝိ၊ ၂။ ၉)။

(တစ်နည်း) မိန်းမယုတ် အသွင်သဏ္ဍာန် သည် “ယုတ် နိမ့် သော လိင်” မည်၍ ယောက်ျားတို့၏ အသွင်သဏ္ဍာန် သည် “မြင့်မြတ်သောလိင်” မည်သည်။ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၈)။

(တစ်နည်း) မညီညွတ်သော လိင် ညီညွတ်သောလိင် ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိသည်။ ထို တွင် လူ့အဖွဲ့သည် “မညီညွတ်သောလိင်” မည်၍ ရဟန်းအသွင်သည် “ညီညွတ်သော လိင်” မည်သည်။ မိလိန္ဒ၊ ၂၅၇။ ထိုတွင် ရဟန်းအသွင်သည်လည်း ဖန်ရည်ဆိုးသော သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံခြင်း။ ခေါင်းတုံးရိတ်ခြင်း ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိသည်။ (မိလိန္ဒ၊ ၁၆၃)။

(တစ်နည်း) ဣတ္ထိလိင်၊ ပုလ္လိင်၊ နပုလ္လိင် ဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိရာ ထိုတွင်-အသိဉာဏ် ဖြင့် ကြံဆအပ်သော ပညတ်အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော အဝိသဒါကာရ (မသန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာ) ဟု ဆိုအပ်သော မိန်းမအဖြစ် ဟူသော တစ်ခုသော အခြင်းအရာသည် “ဣတ္ထိလိင်” မည်၍ အသိဉာဏ်ဖြင့် ကြံဆ အပ်သော ပညတ်အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော အဝိသဒါကာရ (သန့်ရှင်းသောအခြင်းအရာ) ဟု ဆိုအပ်သော ယောက်ျားအဖြစ်ဟူသော တစ်ခုသောအခြင်းအရာသည် “ပုလ္လိင်” မည်ပြီး အသိဉာဏ်ဖြင့် ကြံဆအပ်သော ပညတ် အနက် ဖြစ်ရုံဖြစ်သော နေဝိသဒနာဝိသဒါ ကာရ (သန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်၊ မသန့် ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်သော အခြင်းအရာ) ဟု ဆိုအပ်သော နပုလ္လိင်အဖြစ်ဟူသော တစ်ခု

သော အခြင်းအရာသည် “နပုလ္လိင်” မည်သည်၊ ဘေဒစိန္တာ၊ ၄၆။

(တစ်နည်း) မိန်းမသန္တာန်၌ ဣတ္ထိန္ဒြေနှင့် တကွ လူအပေါင်းတို့သည် ကြံဆအပ်သော ငယ်သော-လက်-ခြေ-မျက်နှာ အစရှိသော သဏ္ဍာန်သည် “ဣတ္ထိလိင်” မည်၍ ယောက်ျား သန္တာန်၌ ပုရိသိန္ဒြေနှင့်တကွ လူအပေါင်း တို့သည် ကြံဆအပ်သော ကြီးသော လက်-ခြေ-မျက်နှာ အစရှိသော သဏ္ဍာန် သည် “ပုလ္လိင်” မည်၍ နပုလ္လိင် သဏ္ဍာန်၌ ဣတ္ထိန္ဒြေ၊ ပုရိသိန္ဒြေ နင်းသော လူအပေါင်း တို့သည် ကြံဆအပ်သော အလယ်အလတ် ဖြစ်သော-လက်-ခြေ-မျက်နှာ အစရှိသော သဏ္ဍာန်သည် “နပုလ္လိင်” မည်သည် (အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၇။ ဘေဒစိန္တာ၊ ၄၈)။

(တစ်နည်း) မသန့်ရှင်းသော သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း အစရှိသော အမူအရာ ကြိယာသည် “ဣတ္ထိလိင်” မည်၍ သန့်ရှင်းသော သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း အစရှိသော အမူအရာ ကြိယာသည် “ပုလ္လိင်” မည်ပြီး သန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ် မသန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်သော သွားခြင်း ထိုင်ခြင်း အစရှိသော အမူအရာ ကြိယာသည် “နပုလ္လိင်” မည်သည်။ (ရူ၊ ၁၅၄။ ဘေဒစိန္တာ၊ ၄၉)။ (တစ်နည်း) သွားမြတ် ကြီးခြင်း မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ် မပေါက်ရောက်ခြင်း၊ များ သော ဆံပင်ရှိခြင်း၊ မိန်းမအင်္ဂါဇာတ်၊ ငယ် သောအသံ၊ ငယ်စဉ်အခါ ဗန်းငယ် စကော ငယ်တို့ဖြင့် ကစားခြင်း၊ ကြီးသောအခါ၌ ပန်းပန်လိုခြင်း၊ နံ့သာ လိမ်းကျလိုခြင်း အစ ရှိသော အလိုဆန္ဒ၊ မသန့်ရှင်းသော သွား ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း အစရှိသော အမူအရာ ကြိယာ ငယ်သော လက်-ခြေ-အစရှိသော သဏ္ဍာန် တို့သည် “ဣတ္ထိလိင်” မည်၍ သွား မြတ် ငယ်ခြင်း၊ မုတ် ဆိတ် ကျင် စွယ် ပေါက်ရောက်ခြင်း၊ နည်းသောဆံပင်ရှိခြင်း၊

ယောက်ျား အင်္ဂါဇာတ် ကြီးသော အသံ၊
 ငယ်စဉ်အခါ၌ နွားငယ် ရထားငယ် တို့ဖြင့်
 ကစားလိုခြင်း အစရှိသော အလိုဆန္ဒ၊
 သန့်ရှင်း သော သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း အစ
 ရှိသော အမူအရာ ကိရိယာ ကြီးသော လက်၊
 ခြေအစရှိသော သဏ္ဍာန်တို့သည် “ပုလ္လိင်”
 မည်(ပြီး)သားမြတ်မကြီးမငယ်ရှိခြင်း မှတ်ဆိတ်
 ကျင်စွယ် အနည်းငယ်မျှသာ ပေါက်ရောက်
 ခြင်း မနည်းမများသော ဆံပင်ရှိခြင်း အင်္ဂါ
 ဇာတ်နှစ်မျိုးလုံးမပါရှိခြင်း၊ မကြီးမငယ်သော
 အသံ၊ ငယ်စဉ်အခါ နွားငယ်- ရထားငယ်-
 ဗန်းငယ် - စကောငယ် တို့ဖြင့် ကစား
 လိုခြင်း အစရှိသော အလိုဆန္ဒ၊ သန့်ရှင်း
 -သည်လည်းမဟုတ်၊ မသန့်ရှင်းသည်လည်း
 မဟုတ်သော သွားခြင်း ထိုင်ခြင်းအစရှိသော
 အမူအရာကိရိယာ၊ မကြီးမငယ်သော-လက်-
 ခြေ အစရှိသော သဏ္ဍာန်တို့သည် “နုပုလ္လိင်”
 မည်သည်။ (ဂိဘာဝိနီ။ ၁၉၇။ နျာသ။ ၂၇၄။
 ဘေဒဝိန္နာ၊ ဝိဒါ၊ ဒီပနီ။ ၄၉။)

လိင်အန္တရာဇာန (န) [လိင်+ အန္တရာဇာန] လိင်
 သာသနာတော် ကွယ်ပျောက်ခြင်း၊ ရဟန်း၏
 -လိင်- အသွင်အပြင် - အသွင်သဏ္ဍာန်-
 ကွယ်ပျောက်ခြင်း။ ပဉ္စအန္တရာဇာနာနိ နာမ
 အဓိကအန္တရာဇာန ပဋိပတ္တိအန္တရာဇာန
 ပရိယတ္တိအန္တရာဇာန လိင်အန္တရာဇာန ဓာတု-
 အန္တရာဇာနန္တိ။ အံ၊ ပု၊ ၁။ ၆၇။ (လိင်သာသနာ
 တော် ကွယ်ပျောက်ခြင်းဟူသည်- ကာလ
 ရှည်ကြာလာသည့်အခါ ရဟန်းသာမဏေတို့
 သင်္ကန်းဝတ်ရုံခြင်း၊ သပိတ်ကိုင်ခြင်း (သပိတ်
 လွယ်ခြင်း) လက်ခြေတို့ကို- ကျေးခြင်း -
 ဆန့်ခြင်း၊ ရှေ့ရှုရှုကြည့်ခြင်း၊ တစောင်း
 ကြည့်ခြင်းတို့သည် ကြည့်ညှိဖွယ်မရှိကုန် (ငါ)
 ကြည့်ညှိဖွယ်ကို မဆောင်ကုန်၊ တက္ကတွန်း
 ရဟန်းတို့သည် ဘူးခွံ (ဘူးသီးခွံ)ကို ကိုင်
 ဆောင်၍ လှည့်လည်သွားလာကုန်သကဲ့သို့

ရဟန်းသာမဏေတို့သည် သပိတ်ကို လက်ရုံး၌
 ၀ ညှိသွင်းယူဆောင်၍ လှည့်လည်သွားလာ
 ကြသည်။ ဤမှဖြင့်လည်း လိင်သာသနာ
 တော် မကွယ်မပျောက်သေးပေ။

ထို့နောက် ကာလရှည်ကြာလာသည့်အခါ
 သပိတ်ကို လက်ရုံးမှချ၍ လက်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊
 ဆိုင်းထမ်းဖြင့်ဖြစ်စေ တွဲလဲဆွဲလျက်လှည့်လည်
 သွားလာကြသည်။ သင်္ကန်းကိုလည်း သင့်
 လျော်သော ဆိုးရည်ကို ဆိုးဘဲ ဆင်စွယ်
 ရောင်အဆင်းကို ဆိုး၍ ဝတ်ရုံကုန်လျက်
 လှည့်လည်သွားလာကြသည်။ ထို့နောက်
 ကာလရှည်ကြာလာသည့်အခါ သင်္ကန်း
 ဆေးဆိုးခြင်းလည်းမရှိ၊ အဆားအမြိတ်ဖြတ်
 ခြင်း၊ ချုပ်စပ်ခြင်းလည်းမရှိ၊ ကပ္ပဗိန္ဒုမျှကို
 ထိုး၍ ဝတ်ရုံ၊ ၇။ သည်။ တစ်ဖန်ချုပ်စပ်၍
 ကပ္ပဗိန္ဒုကို မထိုးကြကုန်။ ထို့နောက် ချုပ်စပ်
 ခြင်း၊ ကပ္ပဗိန္ဒုထိုးခြင်း နှစ်မျိုးလုံးကို မပြုလုပ်
 ကြဘဲ အဆားအမြိတ်များကို ဖြတ်၍ ပရိဗိုဇ်
 ရဟန်းတို့ကဲ့သို့ လှည့်လည်သွားကြသည်။

ထို့နောက် ကာလရှည်ကြာလာသည့်အခါ
 “ဤသင်္ကန်းဖြင့် ငါတို့အား အကျိုးမရှိ” ဟု
 ပြောဆို၍ သေးငယ်သော သင်္ကန်းပိုင်း
 သင်္ကန်းစကို လက်၌ဖြစ်စေ၊ လည်၌ဖြစ်စေ
 (လက်ဖွဲ့ကဲ့သို့) ဖွဲ့ချည်ကြကုန်လျက် ဦးခေါင်း၌
 (ပန်းပန်သကဲ့သို့) ပန်ဆင်ကြကုန်လျက် သား
 မယားကို လုပ်ကျွေးမွေးမြူ၍ ဝန်ထုပ်
 စိုက်ပျိုးကြကာ အသက်မွေးမှုကိုပြုကုန်လျက်
 လှည့်လည်သွားလာကြကုန်၏။

ထိုအခါ အလှူဒါနကို ပေးလှူကုန်သော
 သူတို့သည် သံဃာကိုရည်စူး၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့
 အား ပေးလှူကြရသည်။ (ဤကိုရည်၍
 ဘုရားရှင်က “ချစ်သားအနန္တ... နောင်
 အနာဂတ်ကာလ၌ ရဟန်းဟူသော အမည်
 အနွယ်မျှကို ဆောင်ကုန်သော လှည့်
 သင်္ကန်းရှိ (သင်္ကန်းလည်၌ရောက်) ကုန်သော

ယုတ်မာသော အကျင့်ရှိကုန်သော ဒုဿီလ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်လတ္တံ့။ သံဃာ ကို ရည်စူး၍ ထိုဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ (အား) အလှူဒါနကို ပေးလှူကြရကုန်လတ္တံ့။ အာနန္ဒာ...ထိုအခါ၌လည်း ငါဘုရားသည် သံဃာသို့ရောက်သောအလှူကို မရေမတွက် နိုင်သော အကျိုးရှိ၏။ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အကျိုးရှိ၏-ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်-ဟု (မ၊၃။၂၉၉)၌ ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီ။

ထို့နောက် ကာလရှည်ကြာလာသည့်အခါ အမျိုးမျိုးသော အမှုကိစ္စတို့ကို ပြုလုပ်ကြကုန် သည်ရှိသော် “ဤသင်္ကန်းစသည် ရှည်လျား ပြီး၊ ဤသင်္ကန်းပိုင်း သင်္ကန်းစဖြင့် ငါတို့အား အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း” ဟု ပြော၍ သင်္ကန်း ပိုင်း သင်္ကန်းစကိုဖြတ်၍ တောထဲ ချွဲထဲ၌ ပစ်ချကုန်သည်။ ထိုအခါ လိင်သာသနာ ကွယ်သည်မည်တော့၏။ ကဿပဘုရားရှင် လက်ထက်တော်မူစ၍ ယောနကတိုင်းသား တို့အား အဝတ်ဖြူကို ဝတ်ရုံ၍ လှည့်လည် သွားလာခြင်းသည် အလေ့အကျင့် ဓလေ့ ထုံးစံဖြစ်သတတ်။ (အံ၊၄။၁။၆၉-၇၀။ အံ၊ ၆။၁။၁၁။ သာရတ္ထ၊၃။၄၄၃)။

လိင်အရိယ (ပု) [လိင်+အရိယ] လိင်အရိယာ၊ (ဝတ်ခြင်းရုံခြင်းဟူသော) မဟန်း၏ အသင် အပြင်ကိုယူခြင်းဖြင့် ရဟန်းနှင့်တူစွာ နေထိုင် သွားလာသူ။ နိဝါသနပါရပုဒ်လိင်ဂုဟဏေန ပန သမဏသဒိသော ဟုတော့ ဝိစရန္တော ဒုဿီလောပိ လိင်အရိယော နာမ။ ဇာ၊၄။ ၂။၂၅၆။ (အရိယာသည်- (၁) အာစာရ အရိယာ။ (၂) ဒဿနအရိယာ။ (၃) လိင်- အရိယာ(၄) ပဋိဝေဓအရိယာ-ဟူ၍ ၄-မျိုး ရှိသည်။ ထိုတွင်-အာစာရအရိယာဟူသည်လူ ပင်ဖြစ်စေ၊ တိရစ္ဆာန်ပင်ဖြစ်စေ အရိယာတို့၏ အကျင့်(ကောင်းသောအကျင့်)၌ တည်သော သူတည်း။ ဒဿနအရိယာဟူသည်-ကြည်ညို

အဘိဓာန် (အ.ဝဂ်) ၁၂-ပ.မ.သ.စ

ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော ရုပ်အဆင်း၊ ဣရိယာ ပုထ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသောသူတည်း။ လိင်အရိယာ ဟူသည်-ဒုဿီလပင်ဖြစ်စေ၊ သီလဝန္တပင် ဖြစ်စေ ဝတ်ခြင်း၊ ရုံခြင်းဟူသော ရဟန်း အသွင်အပြင်ကို ယူခြင်းအားဖြင့် ရဟန်းနှင့် တူစွာ နေထိုင် သွားလာသောသူတည်း။ ပဋိဝေဓအရိယာဟူသည်-ဂေ၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် တို့ကို အမှန်ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ကြသော ဗုဒ္ဓ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓသာဝကတို့တည်း။ သုတ္တန်။ ၂၉၄၊ ဇာ၊ ၂။၁၆၊ ၉၂။ ဇာ၊ ၄။၂။၂၅၆။)

လိင်ဂုဟဏ (န) [လိင်+ဂဟဏ] (၁) (ရဟန်း စသည်တို့၏) အသွင်အပြင်ကိုယူခြင်း။ (၂) (ရဟန်း၏) အသွင်အပြင်ကိုယူရာ(ကာလ)။ (၃) လိင်သဗ္ဗါ။ (၁) သော အသုဒ္ဓစိတ္တ- တာယ လိင်ဂုဟဏေနေဝ ထေယျသံဝါ- သကော နာမ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၅၇။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ၊၂။၁၆၄။ (၂) အောက်ပုဒ်- ကြည့်။ (၃) ဝေ ဥပရိပိ လိင်ဂုဟဏေနေဝ ဣတ္ထိန္ဒြိယာဒိဂုဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၅၄။

လိင်ဂုဟဏကာလ (ပု) [လိင်ဂုဟဏ+ကာလ] (ရဟန်း၏) အသွင်အပြင်ကိုယူရာ-အခါ- ကာလ။ သဇေပိဿ လိင်ဂုဟဏကာလေ ဝေ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၀။ ဝိသင်္ဂဟ၊၁၄၄။

လိင်ဂုဟဏမတ္တ (န) [လိင်ဂုဟဏ+မတ္တ](ရဟန်း ၏) အသွင်အပြင်ကို-ယူရုံ-ယူကာ-မျှ။ ထေယျာယ လိင်ဂုဟဏမတ္တမ္ပိ ဣဓ သံဝါသော ဝေ။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၂၀။

လိင်တာ (ထိ) [လိင်+တာ] သင်္ချာဒဿနကျမ်း။ ၁၊၁၀၊၁၊၂၄-သုတ်တို့ကြည့်။ လိင်တု-သံ။] (သင်္ချာဒဿနကျမ်းတို့၌ ပြဆိုအပ်သော) ပဓာန = ပကတိ = အသက် = လိပ်ပြာ = ဝိညာဉ်ကောင်၏ အဖြစ်။ အနေကတာ နိဿိ- တတာ လိင်တာ သာဝယဝတာ ပရတန္တိ- တာ။ အနုဋီ၊၃။၆၄။

လိင်္ဂတိ (ကြိ) [လိင်္ဂ+အ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၇၅။ ဓာတုတ္ထ။ လိင်္ဂ+အ+တိ။ ဓာတုတ္ထ။ လိင်္ဂတိ-သံ။ လိင်္ဂ-ပြာ။] (၁) မှတ်သား၏။ (၂) သိ၏။ (၃) ပွေ့ဖက်၏။ (၄) သွား၏။ ရောက်၏။ (၅) ဆန်းကြယ်၏။ ဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်ကိုပြ၏။ (၁) မှတ်သား၏။ လိင်္ဂိယတိ သတ္တကိယတိတံ လိင်္ဂံ။ သံ ဋီ။ ၂။ ၅၁၄။ (၂) သိ၏။ လိင်္ဂေန္တိ ဉာပေန္တိတိ လိင်္ဂါနိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။ လိင်္ဂိယတိ ဉာယတိ ဧတေနာတိ လိင်္ဂံ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၆၅။ လိင်္ဂေတိ ဂမေတိ ဉာပေတိတိ လိင်္ဂံ။ မူလ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၅။ (၃) ပွေ့ဖက်၏။ အဂ္ဂိ ပဗ္ဗလိတံ လိင်္ဂိယာ (ထေရီ၊ ၄၂၄) တိ ပဗ္ဗလိတံ အဂ္ဂိ အာလိင်္ဂေတွာ ဝိယ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၆၆။ (၄) သွား၏။ ရောက်၏။ လိင်္ဂတိ “ဣတ္ထံ ပုရိသော” တိ ဝိဘာဂံ ဂစ္ဆတိ ယေနာတိ လိင်္ဂံ။ ဓာန၊ ဋီ၊ ၂၇၃။ (၅) ဆန်းကြယ်၏။ ဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်ကိုပြ၏။ လိင်္ဂိယတိ ဝိစိတ္တံ ကရိယတိ အဝိဇ္ဇာ တဏှာကမ္မေဟိ ဥတုနာ ဝါ စုဏှာဒီဟိ ဝါ သရီရမိတိ လိင်္ဂံ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၇၅။

လိင်္ဂတ္ထယ (ပု) [လိင်္ဂ+တယ] (ဣတ္ထံ ပုံ နပုံ ဟု ဆိုအပ်သော) လိင်္ဂ သုံးပါးအပေါင်း။ လိင်္ဂတ္ထယေပိ ဟိ သပစ္စယေန ပဒသဒ္ဓိမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဓဝိဒ္ဓ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂။ ၄၄၈။

လိင်္ဂတ္ထ (ပု) [လိင်္ဂ+အတ္ထ] (၁) လိင်္ဂ၏အနက်။ (၂) လိင်္ဂလူသောအနက်။ (၁) လိင်္ဂက္ခေပဌမာ။ ကစ္စည်း။ ၂၇၄။ လိင်္ဂိယ အတ္ထော လိင်္ဂတ္ထော။ ရှု။ ၂၇၃။ ကေစိ ပန “လိင်္ဂတ္ထေ တတိယာ အဘိဟိတကတ္ထ၊ ဘာဝကော” တိ ဝေန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁။ ၈၀။ (၂) ကေကာရော ပုမတ္တာဒိ၊ ဗုဒ္ဓိယာ ပရိကပ္ပိတော။ ဝေါဟာရတ္ထော စ လိင်္ဂတ္ထော။ ပုမဘာဝိဒယော ယထာ။ ဘေဒ-စိန္တာ။ ၄၆။ ဗုဒ္ဓိယာ ပရိကပ္ပိတော ဝေါဟာရတ္ထဘူတော ပုရိသိန္ဒြိယာဒယော ဝိယ စ

ဘူတော ဝိသဒါ၊ ဘရ အဝိသဒါကာရ ဥဘယရဟိတာကာရသံခါတော ပုမတ္တာဒိကောကာရေ ဝေ လိင်္ဂတ္ထော လိင်္ဂသင်္ခါတော အတ္ထော။ (ဘေဒစိန္တာဒိပနီ။ ၄၆)။ (လိင်္ဂတ္ထသည်- (၁) သဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထ။ (၂) အတ္ထလိင်္ဂတ္ထ ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိသည်။ ထိုတွင် သဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထသည် လည်း (က) နိပုန္ဒလိင်္ဂတ္ထ။ (ခ) အနိပုန္ဒလိင်္ဂတ္ထ အားဖြင့် နှစ်ပါးရှိသည်။ ထိုတွင်- (၁) (က) နိပုန္ဒလိင်္ဂတ္ထဟူသည် ပုရိသော၊ ရုက္ခေ၊ ဣတ္ထိ၊ ဘိက္ခု အစပူဇော ဝိဘတ်နှင့် တကွ အပြီး အစီးတည်ထားအပ်သော သဒ္ဓါတို့၏ အနက် ဖြစ်သော ယောကျ်ားခြင်၊ သစ်ပင်ခြင်၊ မိန်းမခြင်၊ ရံဟန်းခြင်အစရှိသော ခြင်အနက်များ တည်း။ (ချာသ၊ ၅၃။ နိတိ၊ သုတ္ထ။ ၁၉၂)။

(ခ) အနိပုန္ဒလိင်္ဂတ္ထ ဟူသည် ပု-အစ ရှိသောပုံစံတို့၌ (ဓာတ်နက်၊ ပစ္စည်းနက်၊ ဝိဘတ်နက်များ မပါဝင်မှု၍) ပဉ္စ-သဒ္ဓါသက်သက် သည် ဟောအပ်သော လိမ္မာသော သူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သကတ်၊ မိန်းမခြင်အားဖြင့် အနက်နှစ်ပါးအပေါင်းသည် လိင်္ဂတ္ထမည် သည်။ (တစ်နည်း) (ဓာတ်နက်၊ ပစ္စည်းနက်၊ ဝိဘတ်နက် များမပါဝင်မှု၍) ပဋိသဒ္ဓါ သက်သက်သည် ဟောအပ်သော လိမ္မာသော သူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သကတ်၊ မိန်းမခြင်၊ မသန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာဟူသောလိင်္ဂအားဖြင့် အနက်သုံးပါးအပေါင်းသည် လိင်္ဂတ္ထမည်၏။

မာသဇာတော အစရှိသော ပုံစံ တို့၌ (ဝိဘတ် နက် မပါဝင်မှု၍) မာသဇာတသဒ္ဓါ သက်သက်သည် ဟောအပ်သော တစ်လ အတိုင်း အရှည် ဟု ဆိုအပ်သော ပရိမာဏ သင်္ချာ၏ သူငယ်ခြင်နှင့် ပရိမာဏ၊ ပရိမာဏ-ဝန္တ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း သမ္ပန္နဘောဟူသော သကတ်၊ သူငယ်ခြင်၊ သန့်ရှင်းသော အခြင်း အရာဟူသော ပုလ္လိင် တစ်လ အတိုင်း အရှည် ဟူသော ပရိမာဏ သင်္ချာအားဖြင့် အနက်

လေးပါး အပေါင်းသည် လိင်္ဂတ္ထ မည်သည်။ သုပ္ပိကံ-အစရှိသော ပုံစံတို့၌ (ဝိဘတ်နက် မပါဝင်မှု၍) သုပ္ပိက - သဒ္ဒါ သက်သက်သည် ဟောအပ်သော သုပ္ပေန-ဟူသော ကရဏကာရက၏ ကိတ်-ဟူသော ကြိယာနှင့် သာဓေသာဓေတဗ္ဗ၏ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်း ကြိယာကာရကသမ္ပန္နဘော ဟူသော သကတ်, ဝယ်ယူအပ်သော အဆင်တန်ဆာ ဘဏ္ဍာဒြပ်, သန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ် မသန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်သော အခြင်းအရာ ဟူသော နုပုလ္လိင်, တစ်စကော = (တစ်ဗန်း) အတိုင်း အရှည် ပမာဏ ဟူသော ပရိမာဏသင်္ချာ, “ကိတ်” ၌ တ-ပစ္စည်းသည် ဟောအပ်သော ကမ္မကာရက အားဖြင့် အနက်ငါးပါး အပေါင်းသည် လိင်္ဂတ္ထ မည်သည်။

ဒေါဏိကံ-အစရှိသောပုံစံတို့၌ (ဝိဘတ်နက် မပါဝင်မှု၍) ဒေါဏိက-သဒ္ဒါသက်သက်သည် ဟောအပ်သော တစ်စိတ်ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်အပ်သော ဥစ္စာဒြပ်၌တည်သော ကြိယာသဘာဝ တမသတ္တိဖြစ်သော ကရဏကာရက၏ ဝယ်ယူခြင်း ကြိယာနှင့် သာဓေ သာဓေတဗ္ဗကာရကကြိယာ ၏ အစွမ်းဖြင့် စပ်ခြင်း ကြိယာကာရကသမ္ပန္နဘောဟူသောသကတ်, ဝယ်ယူအပ်သော ဥစ္စာဒြပ်, သန့်ရှင်းသည်လည်းမဟုတ်, မသန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်သော အခြင်းအရာဟူသော နုပုလ္လိင်, တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ် ဟူသော ပကကိသင်္ချာ, “ဒေါဏေန ကိတ်” ဟူသော ဝါကျအနိုက်ဝယ် “ကိတ်” ၌ တပစ္စည်းသည် ဟောအပ်သော ကမ္မကာရက, တစ်စိတ် အတိုင်း အရှည်ဟု ဆိုအပ်သော ပရိမာဏ သင်္ချာ အားဖြင့် အနက်ခြောက်ပါး အပေါင်းသည် လိင်္ဂတ္ထ မည်သည်။ (ဘေဒစိန္တာ။ ၁၁၂-၂၁)။

ဂေါ-အစရှိသော ပုံစံတို့၌ (ဓာတ်နက်, ပစ္စည်းနက်, ဝိဘတ်နက်များ မပါဝင်မှု၍)

ဂေါသဒ္ဒါ သက်သက်သည် ဟောအပ်သော နှားတို့၏ တစ်ကောင်သည် တစ်ကောင်နှင့် တူသော အခြင်း အရာ ဇာတ် ဟူသော သကတ်, နှားဒြပ်, သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာ ဟူသော ပုလ္လိင် အားဖြင့် အနက် သုံးပါး အပေါင်းသည် (ဝါ) သင်္ချာသာမန်, ကာရက သာမန်တို့ကို ထည့်၍ အနက်ငါးပါးအပေါင်း သည် လိင်္ဂတ္ထမည်သည်။ သုက္ကော-အစရှိသော ပုံစံတို့၌ (ဓာတ်နက်, ပစ္စည်းနက်, ဝိဘတ်နက် များ မပါဝင်မှု၍) သုက္က သဒ္ဒါ သက်သက် သည် ဟောအပ်သော ဖြူသောဂုဏ်ဟူသော သကတ်, ဖြူသောအရာဝတ္ထုဒြပ်, သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာဟူသော ပုလ္လိင်အားဖြင့် အနက်သုံးပါးအပေါင်းသည် (ဝါ) သင်္ချာသာမန်, ကာရကသာမန်တို့ ထည့်၍ အနက် ငါးပါး အပေါင်းသည် လိင်္ဂတ္ထမည်သည်။ ပါစကော - အစရှိသော ပုံစံတို့၌ (ဓာတ်နက်, ပစ္စည်းနက်, ဝိဘတ်နက်များ မပါဝင်မှု၍) ပါစက - သဒ္ဒါသက်သက်သည် ဟောအပ်သော ချက်ခြင်းကြိယာဟူသော သကတ်, ချက်တတ်သော စားဖိုသည်ဒြပ်, သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာဟူသော ပုလ္လိင်အားဖြင့် အနက်သုံးပါးအပေါင်းသည် (ဝါ) သင်္ချာသာမန်, ကာရကသာမန်တို့ကို ထည့်၍ အနက်ငါးပါးအပေါင်းသည် လိင်္ဂတ္ထမည်သည်။ ဒဏ္ဍီ-အစရှိသော ပုံစံတို့၌ (ဝိဘတ်နက်မပါဝင်မှု၍) ဒဏ္ဍီ-သဒ္ဒါသက်သက်သည် ဟောအပ်သော တောင်ဝှေးဒြပ်ဟူသော သကတ်, တောင်ဝှေးရှိသူလူဒြပ်, သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာဟူသော ပုလ္လိင်အားဖြင့် အနက်သုံးပါးအပေါင်း သည် (ဝါ) သင်္ချာသာမန်, ကာရကသာမန်တို့ကို ထည့်၍ အနက်ငါးပါးအပေါင်းသည် လိင်္ဂတ္ထ မည်သည်။ ခိုတ္တော အစရှိသော ပုံစံတို့၌ (ဝိဘတ်နက်မပါဝင်မှု၍) ခိုတ္တော- သဒ္ဒါသက်

သက်သည် ဟောအပ်သော ခိုတ္တအမည်ဟူ
သောသကတ်၊ ခိုတ္တအမည်ရှိသော လူဗြပ်၊ သန့်
ရှင်းသော အခြင်းအရာဟူသော ပုလ္လင်အား
ဖြင့် အနက်သုံးပါးအပေါင်းသည် (ဝါ) သင်္ချာ
သာမန်၊ ကာရကသာမန်တို့ကို ထည့်၍ အနက်
ငါးပါးအပေါင်းသည် လိင်္ဂတ္ထမည်သည်။ (ဘေ
ဒစိန္တာ။ ၁၄၃)။

(၂) အတ္ထလိင်္ဂတ္ထဟူသည် အသိဉာဏ်ဖြင့်
ကြံဆအပ်သော ပညတ်အနက် ဖြစ်၍ ဖြစ်
သော ဝိသဒါကာရ၊ အဝိသဒါကာရ၊ နေဝ-
ဝိသဒနာဝိသဒါကာရ-ဟု ဆိုအပ်သော
ယောက်ျားအဖြစ် အစရှိသော တစ်ခုသော
အခြင်းအရာသည် လိင်္ဂတ္ထမည်သည်။ (ဘေဒ-
စိန္တာ။ ၄၆)။

(တနည်း) ယောက်ကျား သန္တာန်၌ ပုရိ-
သိန္ဓြေနှင့် တကွ လူအပေါင်းတို့သည် ကြံဆ
အပ်သော ကြီးသော-လက်-ခြေ-မျက်နှာ
အစရှိသော သဏ္ဍာန် မိန်းမသန္တာန်၌ ဣတ္ထိ-
မြေနှင့် တကွ လူအပေါင်းတို့သည် ကြံဆအပ်
သော ငယ်သော-လက်-ခြေ-မျက်နှာ အစ
ရှိသော သဏ္ဍာန်၊ နပုံးသန္တာန်၌ ဣတ္ထိမြေ၊
ပုရိသိန္ဓြေ နှစ်ပါးမရှိသော လူအပေါင်းတို့
သည် ကြံဆအပ်သော အလယ်အလတ်ဖြစ်
သော-လက်-ခြေ-မျက်နှာ - အစရှိသော
သဏ္ဍာန်သည် လိင်္ဂတ္ထမည်သည်။ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊
၁။ ၃၅၇-၈။ ဘေဒစိန္တာ။ ၄၈)။

(ကနည်း) သန့်ရှင်းသော သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း
အစရှိသော အမူအရာကိရိယာ၊ မသန့်ရှင်း
သော သွားခြင်း ထိုင်ခြင်းအစရှိသော အမူ
အရာကိရိယာ၊ သန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်
မသန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်သော သွားခြင်း
ထိုင်ခြင်းအစရှိသော အမူအရာ ကိရိယာ
သည် လိင်္ဂတ္ထမည်သည်။ (ဣ၊ ၁၅၀။ ဘေဒ-
စိန္တာ။ ၄၉)။

(တနည်း) မုတ်ဆိတ် ကျင်စွယ်၊ ဆံပင်၊
သားမြတ်၊ အင်္ဂါဇာတ်၊ အသံအလိုဆန္ဒ၊

သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း အစရှိသော အမူအရာ
ကိရိယာ၊ လက်ခြေအစရှိသော သဏ္ဍာန်တို့
သည် လိင်္ဂတ္ထမည်သည်။ (ဝိဘာဝိနိ။ ၁၉၇။
ချာသ။ ၂၈၄။ ဘေဒစိန္တာ။ ၄၉။ ၎င်း၊ ၎င်း
ဒီပနီ)။

(တနည်း) လိင်္ဂတ္ထသည် ဝေါဟာရတ္ထ
(= ပညတ္တိအတ္ထ) ဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထ၊ ပရမတ္ထ
ဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိသည်။
ထိုတို့၌ သက်ရှိသတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ စတုဇ
ရုပ်ကလာပ်အစဉ်၊ သက်မဲ့အရာဝတ္ထုတို့၌
ဥတုဇရုပ်ကလာပ်အစဉ်၏ ထူးသော အခြင်း
အရာအားဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော သက်ရှိ သတ္တဝါ
တို့သန္တာန်၌ ဂူပက္ခန္ဓာ အစရှိသည်ကို လည်း
ကောင်း၊ သက်မဲ့အရာဝတ္ထုတို့၌ သုဒ္ဓဋ္ဌက
ကလာပ်ရုပ်ကိုလည်းကောင်း အမှီပြု၍ နတ်၊
လူ၊ ခွေး၊ ဝက်၊ မြေကြီး၊ လော၊ တောင်၊
သစ်ပင်၊ အိမ်၊ ကျောင်း၊ လှည်း၊ အိုး၊ ပုဆိုး
စသည်ဖြင့် ပညတ်အပ်သော ဂူပက္ခန္ဓာစသည်
တို့မှ တစ်သီးတစ်ခြား တစ်ပါးဟူ၍လည်း
မဆိုအပ်၊ တသီးတခြားစပါး မဟုတ်ဟူ၍
လည်း မဆိုအပ်သော သမူဟသန္တာန (မြေ
ညက်အပေါင်း၊ ချည်ချောင်းအစဉ်) စသည်
အပြား ရှိသော ဥပါဒါပညတ်ဟု ဆိုအပ်
သောအိုး၊ ပုဆိုး အစရှိသော ပညတ် အနက်
သည် ဝေါဟာရတ္ထလိင်္ဂတ္ထမည်သည်။ ကာလ
ဒေသစသည်ဖြင့် ပြားသော ပထဝီ၊ ဖဿ
အစရှိသော ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ ဇာတ်တူတရား
အချင်းချင်းသာ ဆက်ဆံသော ရှေး၌ ယူအပ်
မှည့်အပ်သော အမည်နာမ သင်္ကေတပညတ်
အားလျော်စွာ တင်စားခြင်းဖြင့် ပြီးသော
တဇ္ဇာပညတ် (= ဝိဇ္ဇမာနပညတ်) ဟု ဆိုအပ်
သော ကြမ်းတမ်း ခက်မာသည်၏ အဖြစ်၊
တော့ထိခြင်း အစရှိသော သာမညအခြင်း
အရာသည် ပရမတ္ထလိင်္ဂတ္ထ မည်သည်။

ထိုလိင်္ဂတ္ထသည်လည်း သုဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထ၊ သံသဠ-
 လိင်္ဂတ္ထဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိသည်။ ထိုတွင်
 ကံ အစရှိသော အနက်နှင့် မရောသော
 လိင်္ဂတ္ထသည် သုဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထမည်သည်။ ပုံစံ-
 ပုရိသောကည်း။ ဤ၌ ပုရိသောသည် ကံအစ
 ရှိသော အနက်နှင့်မရောသောကြောင့် သုဒ္ဓ-
 လိင်္ဂတ္ထမည်၍ ကံအစရှိသော အနက်နှင့်
 ရောသော လိင်္ဂတ္ထသည် သံသဠလိင်္ဂတ္ထမည်
 သည်။ ပုံစံ-ပုရိသော ပဿိယတိတည်း။
 ဤ၌ပုရိသောဟူသော လိင်္ဂတ္ထသည် မြင်
 ခြင်း ကြိယာဖြင့် ရောက်အပ်သော ကြိယာ
 ပါပုဏနသတ္တိတည်းဟူသော ကံအနက်နှင့်
 ရောသောကြောင့် သံသဠလိင်္ဂတ္ထမည်သည်။
 (ဇူ၊ ၂၇၃။ နိတိ၊ ၄၅။ ၅၇၇။)

ဤသဒ္ဓါကျမ်းလာ (ဣတ္ထိ ပုံ၊ နပုံ)လိင်
 သည် အလွယ်တကူသိမြင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်
 ခက်ခဲပေသည်။ ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်ရန် မလွယ်
 ကူသောကြောင့် အလွန် နက်နဲသည့်
 တောအုပ်ကြီးနှင့်တူ၍ ပြုအပ်ပြီးသော ဉာဏ်
 အဆောက်အဦရှိသော အလွန်သိမ်မွေ့သော
 ဉာဏ်ရှိသော ပညာရှိတို့သာ သိအပ်သော
 ကြောင့် အလွန်သိမ်မွေ့သော အရာလည်း
 ဖြစ်သည်။ (နိဘိ၊ ပဒ၊ ၁၅၄)။ ဝိနည်းအဆုံး
 အဖြတ်၌ သိမ်ပိုင်းဆိုင်ရာခက်ခဲသကဲ့သို့ သဒ္ဓါ
 ၌လည်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခက်ခဲပေသည်။
 ထို့ကြောင့် “သဒ္ဓါမှာလိင် ဝိနည်းမှာသိမ်”ဟ
 လောက၌ ဆိုရိုးရှိလေသည်။

လိင်ဆုံးဖြတ် ယူဆနည်းမှာ-

အတ္တာပကရဏာ လိင်္ဂါ၊ ဩစိတျာကာလ-
 ဒေသတော။ သဒ္ဓတ္တာ ဝိဘဇီယန္တိ၊ န သဒ္ဓါ-
 ယေဝကေဝလံ။ ဇာလိနိ၊ ၉၃။ ဂါထာနှင့်အညီ
 အနက်မှန်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် လိင်ကိုကောင်း
 စွာ မှတ်သားလေ့လာအပ်သည်။ ထိုလိင်ကို
 ဆုံးဖြတ် ယူဆနည်းတို့ကား အောက်ပါ
 အတိုင်းဖြစ်သည်-

(၁) ဣတ္ထိလိင် ဇောတက အာ၊ ဤ၊ ဣနိ
 ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ဣတ္ထိလိင်ဟု မှတ်ယူရသည်။
 ပုံစံ-ကညာ၊ ဣတ္ထိ၊ ဂဟပတနိ-စသည်။
 ပစ္စည်း ဤ၊ အာ၊ ဣတ္ထိချာ၊ နောင်လာနယိုး
 ပြု။ ရွှေကျင်နိယံ။ ၄၀။ (၂) ဝိဘတ် အပြု
 အစီအရင် (က) သိ-ကစွည်း၊ ၂၁၉-ဖြင့်
 သိဝိဘတ်အပြုရာ၌ နပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-စိတ္တံ-
 စသည်။ (ခ) အတောနိစ္စံ၊ ယောနံ နိ နပုံသ
 ကေဟိ။ ကစွည်း။ ၂၁၇-ဂ-တို့ဖြင့် ယော ဝိ
 ဘတ်-နိ ပြုရာ၌ နပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-စိတ္တာနိ၊ အဋ္ဌိနိ-
 စသည်။ (ဂ) ဃပတော သ္မိံ သာနံ သံသာ။
 ကစွည်း၊ ၁၇၉-ဖြင့် သ္မိံ စိဘတ် သံ၊ သဝိဘတ်
 သာပြု၊ ဃပတော သ္မိံ ယံ ဝါ။ ကစွည်း။ ၂၁၆-
 ဖြင့် သ္မိံ ဝိဘတ် ယံ ပြု၊ ဃပတော နာဒိနံ။ ကစွည်း၊
 ၁၁၁-ဖြင့် နာစသော ဝိဘတ် ၅-လုံး အာယ
 ပြု၊ ပတော ယာ။ ကစွည်း၊ ၁၁၂-ဖြင့်
 နာစသော ဝိဘတ် ၅-လုံး ယာပြု၊ အံ
 ယမိတော ပသညတော။ ကစွည်း၊ ၂၂-ဖြင့်
 အံဝိဘတ် ယံ ပြုရာ၌ ဣတ္ထိလိင်၊ အစဉ်အတိုင်း
 ပုံစံ။ သဗ္ဗသံ၊ သဗ္ဗသာ၊ ကညာယံ၊ ရတ္တိယံ၊
 ကညာယ၊ ရတ္တိယာ၊ ဣတ္ထိယံ-စသည်။
 (ဃ) သော။ ကစွည်း။ ၁၀၄-ဖြင့် သိ-
 ဝိဘတ် ဩပြုရာ၌ ပုလ္လိင်၊ ပုံစံ- ပုရိသော-
 စသည်။ (င) သျာစ။ ကစွည်း၊ ၁၀၉-ဖြင့်
 သိဝိဘတ်အပြုရာ၌ ပုလ္လိင်၊ ပုံစံ- ဗြဟ္မာ၊
 အတ္တာ-စသည်။ (စ) သဗ္ဗယောနိနမာဗေ
 ကစွည်း၊ ၁၀၇-ဖြင့် ယောဝိဘတ် နိအက္ခရာကို
 အာ၊ ပြုရာ၌ ပုလ္လိင်၊ နပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-ပုရိသာ၊
 ပုရိသော၊ ရူပါ၊ ရူပေ-စသည်။ သိ၊ ဩ၊
 ယော၊ အာ၊ ပုလ္လိင်သာ၊ မြစာဉာဏ်ဖြင့်ရှု။
 သိ၊ အံ၊ ယော၊ နိ၊ နပုံသိ၊ မှတ်ဘိ သောတု၊
 မျိုးတစု၊ ရွှေကျင်နိယံ။ ၃၉၊ ၄၁။

(၃) သဒ္ဓါ-အပြုအစီအရင် (က) အာ သိမိ။
 ကစွည်း၊ ၁၂၄-ဖြင့် သိဝိဘတ်နှင့်တကွ နှု-

ပစ္စည်းအာပြုရာ၌ပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-ဂုဏဝါ-စသည်။
 (ခ) အံ နပုံသကေ။ ကစ္စည်း၊ ၁၂၅-ဖြင့်
 သိဝိဘတ်နှင့် တကုန္တ-ပစ္စည်း အပြုရာ၌
 နပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-ဂုဏဝံ-စသည်။ (ဂ) ပုမန္တသာ
 သိမိ။ ကစ္စည်း၊ ၁၆၂-ဖြင့် သိဝိဘတ်နှင့်
 တကု ပုမ-သဒ္ဒါ၏အစိတ်အ-ကို အာပြုရာ၌
 ပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-ပုမာ, မ, ဝါ- စသည်။ (ဃ)
 အနပုံသကဿာသံ သိမိ။ ကစ္စည်း၊ ၁၇၂-
 ဖြင့် ဣမ သဒ္ဒါကို အယံပြု၍ သိဝိဘတ်ကို
 ချေရာ၌ ဣတ္ထိလိင်, ပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-အယံ ဣတ္ထိ၊
 အယံ ပုရိသော-စသည်။ (င) သိစ္စံ ဂစ္စန္တာ
 ဒီနန္တသဒ္ဒါ အံ။ ကစ္စည်း၊ ၁၈၆။ ထိယမ္ပိဝါ။
 နိတိ၊ သတ္တ။ ၃၈၄-သုတ်ဖြင့် နန္တ-ကိုအံပြု၊
 သိဝိဘတ်ချေရာ၌ တိလိင်, ပုံစံ-ဂစ္စံ ပုရိသော၊
 ဂစ္စံ စိတ္တံ၊ သာ ဂစ္စံ-စသည်။ (စ) သတ္တု-
 ပိတာဒီနမာသိယံ သိလောပေါစံ၊ ကစ္စည်း၊
 ၁၉၉ ဖြင့် သတ္တုစသော သဒ္ဒါ၏ အစိတ်ကို
 အာပြု သိဝိဘတ်ချေရာ၌ ဣတ္ထိလိင်, ပုလ္လိင်၊
 ပုံစံ-မာတာ၊ ပိတာ- စသည်။ (ဆ) သျာ
 စ။ ကစ္စည်း၊ ၁၈၉-သိဝိဘတ်ကို အာပြုရာ၌
 ပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-မာတာ -စသည်။ (ဇ) ဣမသိဒပံ
 သိသု နပုံသကေ၊ အမုဿာဒံ။ ကစ္စည်း၊ ၁၂၉
 -၃၀-တို့ဖြင့် ဣမသဒ္ဒါကို ဣဒံ၊ အမုသဒ္ဒါကို
 အဒံပြုရာ၌ နပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-ဣဒံ စိတ္တံ တိဋ္ဌ-
 တိ၊ အဒံ ယု ဝိ-နစတိ - စသည်။
 (ဈ) အမုဿမော သံ၊ တေဂေ သန္တော။
 ကစ္စည်း၊ ၁၇၃-၄-တို့ဖြင့် အမု၏ အစိတ်မ
 -ကိုသ-ပြု၊ တေ, ဧသဒ္ဒါ၏ အစိတ် တ
 -ကိုသ-ပြုရာ၌ ဣတ္ထိလိင်, ပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-
 အသု ဣတ္ထိ၊ အသု ဖာဒော၊ သော, သာ၊
 ယော, ဘော-သည်။ (ည) အယော
 ရဿ .၊ သရောဒဏာ...။ ကစ္စည်း၊
 သုန္တ။ ၈၄၊ ၃၄၂-တို့ဖြင့် ပုဒ်အဆုံး အာ,
 ဤ, ဦ တို့ကို ရဿပြုရာ၌ နပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-

အဿာဒံ ကုလံ၊ သုခကာရိ ဒါနံ၊ ဂေါတြဘု-
 စသည်။

(၄) သမာသံပုဒ်၌- (က) အဗျယိဘာဝ,
 သမာဟာရဒိဂုသမာသံတို့၌ ယေဘုယျအား
 ဖြင့် နပုလ္လိင်၊ ပုံစံ- ဥပနဂရံ၊ တိလောကံ-
 စသည်။ အပ္ပကအားဖြင့် ပုလ္လိင်၊ ပုံစံ- သတ္တ-
 ဗောဇ္ဇင်္ဂေါ-စသည်။ အဗျယိနှင့် ဒိဂုသမာသံ၊
 နပုလ္လိင်ဟု အမြဲမှတ်။ ဘုဏ္ဏားကြီး နိယံ။
 ၁၈၈။ ဒိဂုအဗျယိဘာဝေါ စ၊ နပုံသကေဝ နိယ-
 တော။ ကစ္စာယနဘောဒ။ ၁၂၆။ ၎င်းဦ။
 (ခ) ကမ္မဓာရဿ၊ တပျုရိသံ၊ ဒွန္တသမာသံ
 ဟူ၌ နောက်ပုဒ်လိင်၊ ပုံစံ- မဟာပုရိသော၊
 မဟာဒေဝိ၊ မဟာဗလံ၊ ဘုမိဘော၊ ကထိန
 ဒုဿံ၊ ရူပသညာ၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလာနာ၊
 စန္ဒိမသုရိယာ - စသည်။ ကံ, တပျုရိသံ၊
 ဒွန္တသမာသံ၊ နောက်ပုဒ်လိင်ဟု အမြဲမှတ်။
 ဘုဏ္ဏားကြီးနိယံ။ ၁၈၉။ ကမ္မဓာရယော ဒွန္တော
 စ၊ တပျုရိသော စံ လာဘိနော။ တယော
 ပရပဒေ လိင်္ဂံ။ ကစ္စာယနဘောဒ။ ၁၂၅။
 (ဂ) သမာဟာရဒွန္တသမာသံ၌ ယေဘုယျ
 အားဖြင့် နပုလ္လိင်၊ ပုံစံ- မုခနာသိကံ-စသည်။
 ကစ္စည်း၊ ၃၂၂။ အပ္ပကအားဖြင့် ဣတ္ထိလိင်,
 ပုလ္လိင်၊ ပုံစံ- ပဋိသန္ဓိပဝတ္တံယံ၊ မေဓိနယော-
 စသည်။ သမာဟာရဒွန္တပိဟိ ပုလ္လိင် ကတ္တစိ
 သဒ္ဒဝိဒု ဣစ္စန္တိ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၁၁၃။ (ဃ)
 အသမာဟာရဒိဂုသမာသံ၌ တိလိင်၊ ပုံစံ-
 ကေပုဂ္ဂလော၊ စတုဒ္ဓိသ၊ ဒသသဟဿ-
 စက္ကဝါဠာနိ-စသည်။ (င) ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ
 ၌ အညပုဒ်လိင်၊ ပုံစံ- ဇိဝိတိန္ဒြိယော-စသည်။
 အညပဒတ္တ၊ သမာသမာ၊ လိင်္ဂသင်္ချာကို၊
 မြို့စွာအဟုတ်၊ အညပုဒ်၏ လိင်္ဂဝုဒ်ယုလတ်၊
 တူမြဲမှတ်။ ဘုဏ္ဏားကြီးနိယံ။ ၁၉၀။ ဗဟုဗ္ဗိဟိ
 ပဒန္တရေ။ ကစ္စာယနဘောဒ။ ၁၂၅။

(၅) တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း-(က) ဣ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ၊ စသော ဘာဝတဒ္ဒိတ် ပစ္စည်းသက်ဉာဉ် နပုလ္လင်၊ ပုံစံ- အာလ ဟူ၍၊ ပံသုကုလိကတ္ထံ၊ ပုထုဇနတ္တနံ-စသည်။ ဣတ္ထန္တံ၊ ဣန္ဒြေပေါင်းရိုး၊ သံ၊ ပစ္စည်းမှာ၊ နပုံသော၊ ဘုရားကြီးနိယံ။ ၂၂၁။ ဣတ္ထတ္တန္တန္တံ နိစ္စံ နပုံသကတ္ထံ။ ၂၂၆။ (ခ) တာပစ္စည်းသက်ရာ ဣတ္ထိလိင်္ဂ၊ ပုံစံ၊ ဂါမက၊ ဝ၊ ဒေဝတာ၊ သဗ္ဗညုတာ-စသည်။ ဘာမှာ ဣတ္ထိ ကေနိမြဲသတည်း။ ဘုရားကြီး နိယံ။ ၂၂၁။ တာပစ္စယန္တဿ နိစ္စမိတ္ထိလိင်္ဂတာ။ ရူ။ ၂၃၃။ ၂၂၆။ (ဂ) ကြွင်းသော ဣစ္စသည့် သာမည တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းသင်္ချာတဒ္ဒိတ်တို့၌ တိလိင်္ဂ၊ ပုံစံ- ဝါသိဋ္ဌော၊ ဝါသိဋ္ဌိ၊ ငါသိဋ္ဌိ၊ ပဉ္စမော၊ ပဉ္စမံ၊ ပဉ္စမံ၊ ပဉ္စမာ-စသည်။ ရူ။ ၂၁၈၊ ၂၄၅။ (ဃ) ထာ၊ ထံစသော အဗျယတဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းသက်ရာ ၌ အလိင်္ဂ(လိင်္ဂ ဝိမုတ်)၊ ပုံစံ- တထာ၊ ကထံ စသည်။ ရူ။ ၂၅၅။

(၆) ကိတ်ပစ္စည်း- (က) ဘာဝတ္ထ ဖြစ်သော ကိစ္စ-တ-ပစ္စယန္တ ကမ္မာ ဒုပ္ပတ္တ ဖြစ်သော ယုပစ္စ ယန္တတို့သည် နပုလ္လင်၊ ပုံစံ- ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဘဝနိယံ။ တဿ ဂီတံ၊ နန္ဒိတဗ္ဗံ၊ နန္ဒနံ၊ ရဇံ ဟရတိတိ ရဇောဟရဏံ၊ ကရဏံ သမ္ပဒါနံ၊ အပါဒါနံ-စသည်။ ကိစ္စငါးချက်၊ ဘော ၌ သက်မှားပုံသို့။ ဘုရားကြီးနိယံ။ ၂၃၄။ ကြွင်းခြောက်ဖြာမှာ၊ နပုံများသတည်း။ ဘုရား ကြီးနိယံ ၂၄၀။ ဘဝ-အနက်၊ သက်သည့် တမှာ၊ နပုံသော။ ဘုရားကြီးနိယံ။ ၂၄၁။ ဘာဝေ ကိစ္စပစ္စယန္တ နပုံသကော ရူ။ ၂၃၃။ ကိစ္စာဓာ- တူ ဟျကဓမ္မဟိ၊ ဘာဝေယေဝ နပုံသကော။ ဘေဒစိန္တံ။ ၂၄၄။ ဘာဝေ တပစ္စယန္တ နပုံသကော။ ရူ။ ၂၃၀။ ယု စာကတ္တရိ ဘာဝသို့၊ ကိစ္စတော စ နပုံသကော။ သာရ။ ၄၆။ (ခ) ဣတ္ထိ- ယမတိယဝေါ ဝါ။ ကစ္စည်း။ ၂၂၃-ဖြင့် အ၊ တိ၊ ယုပစ္စည်းသက်ရာ၌ ဣတ္ထိလိင်္ဂ၊ ပုံစံ- ဇရာ၊ မတိ စေတနာ-စသည်။ (ဂ) ဣဝဏ်၊ ဥဝဏ် ဝရ

စသောဓာတ်နောင် ဖက်သောအပစ္စည်း၊ သဗ္ဗ တောဣ၊ တွာဝိ ဝါ။ ကစ္စည်း။ ၂၂၇-ဖြင့် အပစ္စည်း၊ ဝိသရူပဒါဒိတောဏ။ ကစ္စည်း။ ၂၂၈-ဖြင့် ဣ-ပစ္စည်း၊ ဘာစေ စ။ ကစ္စည်း။ ၂၂၉-ဖြင့် ဣပစ္စည်း၊ မုနာဒိဟိ စိ။ ကစ္စည်း။ ၆၆၉-ဖြင့် ဣပစ္စည်း သက်ရာတို့၌ ပုလ္လင်၊ ပုံစံ- ခယော၊ လဝေါ၊ ဝဇော၊ ဝိနယော၊ ပဝေသော၊ ပါကော၊ မုနိ-စသည်။ ဣယု- ဝန္တာ ဝဗ္ဗဒိဇော။ အပစ္စယော ဣာ ဒုတိယော၊ ဣပစ္စယော ပုမေ သိယံ။ သာရ။ ၄၅။ ဣန္ဒြေန္တံ၊ ဥာန္တံ၊ ဂဟမုနောကံ၊ ဇော၊ သည့်အ-မှာ၊ ပုလ္လင်သာ။ ဘုရားကြီး နိယံ။ ၂၄၉။ အ၊ ဣပစ္စယ၊ ဒုတိယဏော၊ ဣသဘော၊ အဟောပုလ္လင်သာ။ ဘုရားကြီး နိယံ။ ၂၅၀။ (ဃ) ကြွင်း၊ ဣ-စသောကိတ် ပစ္စည်း၊ ကမ္မတ္တကိစ္စပစ္စည်း၊ ကတုတ္တယုပစ္စည်း၊ ကမ္မတ္တဟပစ္စည်းသက်ရာ၌ ယေဘုယျအားဖြင့် တိလိင်္ဂ၊ ပုံစံ- မဗ္ဗကာမော၊ ဓမ္မကာမာ၊ ဓမ္မာ ကာမံ၊ အဘိဘဝိတဗ္ဗော၊ အဘိဘဝိတဗ္ဗာ၊ အဘိဘဝိတဗ္ဗံ၊ ကောဓနော၊ ကောဓနာ ကောဓနံ၊ ဘာသိတော၊ ဘာဘိဟာ၊ ဘာသိတံ စသည်။ ကိတကာ ဘိဓေယျလိင်္ဂါ။ သာရ။ ၄၅။ ကမ္မေ တိလိင်္ဂါ။ ရူ။ ၂၃၃။ ကမ္မနိ တိလိင်္ဂါ။ ရူ။ ၂၃၀။ ကိတ်စွယ၊ ဝါစက၊ ဝါစလိင်္ဂရစ်ဟောမြဲတည်း။ ဘုရားကြီး နိယံ။ ၂၃၃။ ကံ၌မူကား၊ လိင်္ဂသံးပါး၊ ငြားလိမ့် စင်စစ်ကေနိတည်း။ ဘုရားကြီး နိယံ။ ၂၃၄။ ကတ္တာအနက်၊ သက်သည့်ယုမှာ၊ သံးလိင် သာ။ ဘုရားကြီး နိယံ။ ၂၄၀။ ကြွင်းခြောက် ဖြာမှာ၊ နပုံများသတည်း။ ဘုရားကြီး နိယံ။ ၂၄၀။ (င) တဝေ အစက္ခတ္တပစ္စည်း အဆုံး ရှိရာ၌ အလိင်္ဂ၊ ပုံစံ- ပဟာဝေ၊ ဒါဘုံ၊ ကေက္ခတ္တံ-စသည်။ ဝါဒိက္ခတ္တမန္တာ တု၊ အဗျယနာမကာ သိယံ။ သာရ။ ၄၆။ (စ)

ဣပစ္စည်း၏ ကာရိယအက-အ၏-ကို ဣ-
ပြု၍ပြီးမှ ဣတ္ထိလိင်၊ ပုံစံ၊ အန္တဒါယိကာ
ကညာ-စသည်။ ၅၅၇၀။ ဣတ္ထိယမုပါသ-
ကာဒိကသိကော နိစ္စံ။ နီတိ၊ သုတ္တံ။ ၅၃၇-
ဖြင့် ဣပစ္စည်း၏ ကာရိယ အက-ကို ဣက-
ပြုရာ၌ ဣတ္ထိလိင် ပုံစံ-ဥပါသိကာ-စသည်။

(၇) တုလျာဓိကရကဝိသေသန ဝိသေသျှ
(က) ဝိသေသနသည် များသောအားဖြင့်
ဝိသေသျှနှင့်လိင်တူ၏။ ပုံစံ- နီလံ ဥပ္ပလံ၊
သုမာ နာရိ၊ နီလော ပဋေ-စသည်။
ကုလျတ္တံ ဘေဒကံ ဘိယျော၊ ဘေဒျလိင်္ဂါဒ-
ဂါဟကံ။ အာရ။ ၈။ (ခ) ဝိသေသနပုဒ် ၁-ခု၊
ဝိသေသျှပုဒ် များစွာရှိရာ၌ ဝိသေသနသည်
ရွှေဆုံးဝိသေသျှပုဒ်၏ လိင်၊ ပုံစံ-ယာ တသ္မံ
သမယေ ပီတိ ပါမောဇံ အာမောဒနာ
ပမောဒနာ ဟာသော...။ အဘိ၊ ၈၊ ၃၀။ တာဝ
ဘဒြေန သီလေန၊ သမာဓိနာ၊ ပညာယ...။
ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၇။ စသည်။ ဝိသေသန တစ်ခု
မျှနှင့်၊ ဝိသေသျှများစွာ၊ ထုတ်လေပါက၊
ဝိသေသနမှာ တူမြဲရာသည်။ ဦးစွာဝိသေသျှ
လိင်ဝစ်တည်း။ ဘုရားကြီးနိယံ။ ၈၀။

(ဂ) ဝိသေသျှကြိယာ ၁-ခု၊ ကံ၊ ကတ္တား
ဝိသေသနများစွာရှိရာ၌ ဝိသေသျှ ကြိယာ
သည် နောက်ဆုံး ကံ၊ ကတ္တား၊ ဝိသေသန
၏လိင်။ ပုံစံ၊ ဟတ္ထ တယော အဒ္ဓါ ဒွါဒ-
သင်္ဂါနိ ဝိသတာကာရာ တိသန္တိ စတုသင်္ခေပါ
တိဘံ ဝနာနိ ဒွေ မူလာနိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၅၁။ နှစ်သုံးလေးပါး၊ ကံကတ္တားနှင့်၊
ထားသည့်အရာ၊ ကြိယာမှာ၊ မုန်စွာနေ့ကံ
ဖျား၊ ကံကတ္တားနှင့်၊ တူငြားလိင်ဝစ် အညီ
တည်း။ ဘုရားကြီးနိယံ၊ ၇၉။

(ဇ) ကြိယာဝိသေသနသည် ယေဘုယျ
အားဖြင့် နပုလ္လိင်၊ ပုံစံ-မုဒုံ ပစတိ-စသည်။
ဗာလာဝတာရ သမ္ပန္နစိန္တာဒိသု နပုံသကံ။

ဒုတိယေကဝစနန္တံ၊ ယံ တံ တဂ္ဂတိတိရိကံ။
ဘေဒစိန္တာ။ ၃၀၆။

(၁၀) သာမည၊ အပျတ္တအရာ၌ ပုလ္လိင်၊
နပုလ္လိင်။ ပုံစံ-နရာ နာဂါ စ ဂန္ဓဗ္ဗာ၊ ဝသိ-
ဋ္ဌဿ အပစ္စံ-စသည် နပုံသကောန လိင်္ဂန၊
သဒ္ဓေါဒါဟု ပုမေန ဝါ။ နိဒ္ဒိဿတံတိ
ဉာတဗ္ဗမဝိသေသဝိနိစ္စိတေ။ သိ၊ ၄၊ သစ်၊ ၁၊ ၁၂။
အပျတ္တကုဏသန္ဓေဟေ၊ နပုံသကမိဟုစုဝေ။
ဝေံ ဟံ သဒ္ဓပကတံ။ ဒီပေတဗ္ဗာ ဝိဘာ-
ဝိနာ။ သုတ္တနိဒ္ဓေသ၊ ဝါ ကပစ္စေ- သုတ်။
သာမညေဘိမတေ သဒ္ဓေါ၊ နိဒ္ဒိဿတိ ပုမေန
ဝါ။ နပုံသကောန ဝါ ပီတိ၊ သဒ္ဓသတ္ထဝိဒု
ဝိဒု။ ဗာလာဝတာရ၊ ၂၃၂။

(၁၁) ကညာ ရတ္တိ နဒိ ဣတ္ထိ...။ ရှု၊ ၉၁။
နာ၊ ဝိသာဒိအာနဝုကျန္တံ။ ကာရိကာ။ ၂၃၉။
ဒရိတ္တိ ကန္ဓဗေ ဒွိသု၊ ဓာန်။ ၆၀၉။ ဗေဒိ
သဗ္ဗညုတညာဏေ။ ဓာန်၊ ၈၀၅။ တုနဟာနတ-
ဝေတွာတုံ...။ ဓာန်၊ ၁၂၀၂-၃။ စသော အာဂုံ
ပါဠိတို့ဖြင့်လည်း ဣတ္ထိ၊ ပုံ၊ နပုံ၊ ဒွိ တံ၊ အလိင်
တို့ကိုဆုံးဖြတ်ယူဆမှတ်ယူရသည်။ ပါဏိနိသဒ္ဓါ
ကျမ်းလာ လိင်္ဂါနုသာသန အပိုင်း ၁၈၈-
သုတ်တို့ကို ထည့်သွင်းရေးသားရန် ရည်ရွယ်
သော်လည်း ဂန္ဓဂရမ္မ ရှောင်လွှဲလို၍ ဤ၌
ချန်လှပ်ထားလိုက်ရပါတော့သည်။

လိင်္ဂတ္ထနာမ (တိ) [လိင်္ဂ+ထေနက] လိင်္ဂတ္ထ-
နာမပုဂ္ဂိုလ်။ (ရဟန်း၏) အသွင်အပြင်ကို-
ဦး-ဝှက်-သော သူ။ အယ် လိင်္ဂမတ္ထအေဝ
ထေနိတတ္တာ လိင်္ဂတ္ထနကော နာမ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။
၂၉၈။ ၈။ ၁။ ၁၀၄-၅။ ၀။ သင်္ဂဟ။ ၁၄၆။
(-ဝင်ရ။ ၄၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၀-၁။ ကင်္ဂါ၊
၄။ သစ်။ ၁၆၈-၉)။

မိမိကိုယ်တိုင် ရွှင်သာမဏဝတ်၍ ရဟန်း
တို့နေထိုင်ရာ ကျောင်းသို့သွားပြီး ရဟန်းဝါ
(ရဟန်းသိက္ခာ) တို့ကိုလည်း မရေတွက်

သီတင်းကြီး စဉ်အတိုင်း ရှိခိုးခြင်းကိုလည်း မသာယာ၊ (တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့ကို) နေရာဖြင့်လည်း မတားမြစ်၊ ရဟန်းတို့နှင့် အတူတကွ ဥပုသ်၊ ပဝါရဏာ အစရှိသော သံဃကံတို့ကိုလည်း မပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရဟန်း အသွင်မျှကိုသာ ခိုးဝှက်တက်သော ကြောင့် လိင်တွေနက ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရဟန်းခံ၍ မပေးကောင်း၊ မသိ၍ ရဟန်း ခံပေးမိခဲ့သော် ရဟန်း အသွင်ကို ဖျက်ဆီးပစ်သင့်သည်။ (ဝါ) လူဝတ်လဲစေသင့် သည်။ တဖန် ရှင်၏ အဖြစ်ကို တောင်းပန် သော်လည်း ရှင်သာမဏေပြုမပေးကောင်း။ မင်းဘေး၊ ဒုဗ္ဗိက္ခ ဘေးစသည်တို့ကြောင့် ကိုယ်တိုင် ရဟန်း အသွင်ကိုယူပြီး မင်းဘေး စသည်ငြိမ်းအေးသောအခါ သံဃာ့-အလယ်-ဘောင်(သံဃာ့ ပရိသတ်) သို့မဝင်ဘဲ လူဝတ် လဲ၍ ရှင်အဖြစ်ကိုတောင်းသောသူသည် လိင်- တွေနကမဖြစ်၍ ရှင်သာမဏေပြုပေးကောင်း သည်။ အကယ်၍ မင်းဘေးစသည် ငြိမ်းအေး သောအခါ သံဝေဂရသဖြင့် ရဟန်းအသွင်ဖြင့် ပင်လျှင် သံဃာ့ အလယ်ဘောင်သို့ ဝင်၍ အာဂန္တုကဝတ်ကို မသာယာဘဲ ရဟန်းတို့က မေးသည်ဖြစ်စေ၊ မမေးသည်ဖြစ်စေ မိမိအဖြစ် အပျက်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပြောကြား၍ ရှင်အဖြစ်ကို တောင်းပန်အံ့၊ မူလ ရဟန်း အသွင်ကိုပယ်၍ ရှင်သာမဏေ ပြုပေးကောင်း သည်။

ထိုမှတစ်ပါး ရဟန်း တစ်ပါး သည် မိဘ အိမ်သို့ သွား၍ သိက္ခာချပြီးနောက် မိမိ ဝတ်ရုံခွဲသော သင်္ကန်းများကို ကျောင်းသို့ တစ်ဖန် ဆောင် ယူခြင်းငှာ ဝတ် ရုံ၍ ကျောင်းသို့သွားရာ အဝေးမှမြင်၍ သာမဏေ နှင့် ရဟန်းငယ်များက ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်း၊ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် ပြုခြင်းတို့ကို မသာယာဘဲ မိမိအဖြစ်အပျက်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပြော

ကြားအံ့၊ အကယ်၍ ရဟန်းများက ထိုပုဂ္ဂိုလ် ကို အတင်းအကျပ် ရှင်သာမဏေ ပြုလိုကုန် သည်ဖြစ်အံ့၊ ဟတ်ရုံလာခဲ့သော သင်္ကန်းများ ကိုပယ်၍ တစ်ဖန် ရှင်သာမဏေ ပြုပေး ကောင်းသည်။

ထို့ပြင် သာမဏေကြီးတစ်ပါးသည် မိဘ အိမ်သို့သွား၍ လူထွက်ပြီးနောက် အလုပ် မလုပ်လိုဘဲဖြင့် “ယခု ငါ သာမဏေပြန်ဝတ် တော့အံ့၊ ငါ လူထွက် သည် ကို ငါ ဆ ရာ ဘုန်းတော်ကြီးကလည်း မသိ” ဟူသော စိတ် အကြံဖြင့် သာမဏေဘဝက ဝတ်ရုံခွဲသော သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံပြီးနောက် သပိတ်ကိုယူ၍ ကျောင်းသို့ ပြန်လာအံ့၊ မိမိအဖြစ်အပျက်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရဟန်းတို့အားမပြောကြား ဘဲ သာမဏေအဖြစ်ကို ဝန်ခံ၍ နေထိုင်ပါမူ လိင် တွေန က ပင် ဖြစ် ၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှင်သာမဏေ ပြုမပေးကောင်း၊ အကယ်၍ သာမဏေအသွင်ကို ယူစဉ်အခါက “ငါ လူထွက်သောအဖြစ်ကို မည်သူ့အားမျှ မပြောတော့အံ့” ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီး နောက် ကျောင်းသို့ရောက်သောအခါ မိမိ အဖြစ်အပျက်ကို ထုတ်ဖော်ဝန်ခံသော်လည်း သာမဏေအသွင်ကို ယူ စဉ် အခါ က ပင် လိင်တွေနကဖြစ်၍ ရှင်သာမဏေပြုမပေး ကောင်း။ အကယ်၍ သာမဏေအသွင်ကို ယူစဉ်အခါက “မိမိအဖြစ်အပျက်ကို ဟုတ် မှန်တိုင်း ပြောကြားအံ့” ဟု စိတ်အကြံဖြစ်ခဲ့ သော်လည်း ကျောင်းသို့ ရောက်သောအခါ လှည့်ပတ်သို့စိတ်ဖြင့် “မပြောကြားတော့အံ့” ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချပါမူကား ဆုံးဖြတ်ချက် ချသောအခါ၌ လိင်တွေနကဖြစ်၍ ရှင်သာ- မဏေ ပြုမပေးကောင်း။ အကယ်၍ သာမဏေ အသွင်ကို ယူစဉ်အခါကလည်း “မိမိအဖြစ် အပျက်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပြောကြားအံ့” ဟု စိတ်အကြံဖြစ်၍ ကျောင်းသို့ ရောက်သော

အခါ၌လည်း ဟုတ်မှန်တိုင်း ပြောကြားပါမူ လိင်ကျွေးကမဖြစ်၍ ရှင်သာမဏေ ပြုပေး ကောင်းသည်။

ထိုမှတစ်ပါး ငယ်သောသာမဏေပင်ဖြစ်စေ၊ မယ်မလိမ္မာသော သာမဏကြီးပင်ဖြစ်စေ မိဘအိမ်သို့ သွား၍ လူသွက်ပြီးနောက် နွား ကျောင်းခြင်း အစရှိသော အမှုတို့ကို မပြုလို သဖြင့် မိဘတို့က သင်္ကန်းကို ပြန်ဝတ်ပေး၍ လက်ထဲ၌ ခွက်ကိုဖြစ်စေ၊ သပိတ်ကိုဖြစ်စေ ပေးလိုက်ပြီး “ကျောင်းသွား၍ ဂံရင်ဝတ် ပြီး နေချေ” ဟု ယောဆိုလျက် နှင်ထုတ်ကုန် အံ့။ ကျောင်းသို့ ရောက်သောအခါ ရဟန်း များကလည်း ဤသာမဏေသည် လူထွက် ပြီးနောက် တဖန် ကိုယ်တိုင် သင်္ကန်းပြန်ဝတ် လာသူ” ဟု မသိ၊ သာမဏေ ကိုယ်တိုင်က လည်း “ဤကဲ့သို့ မိမိကိုယ်တိုင် သင်္ကန်း ပြန်ဝတ်လာလျှင် လိင်ကျွေးက ဖြစ်သည်” ဟု မသိ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ် အသက် (၂၀) ပြည့်၍ ရဟန်း ခံ ပေးခဲ့သော် ငဟန်း ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ သာမဏေအဝကပင် “ဤကဲ့သို့ မိမိ ကိုယ် တိုင် သင်္ကန်း ပြန် ဝတ်လာလျှင် လိင်ကျွေးက ဖြစ်သည်” ဟု သိပါမူ၊ နိမိ အဖြစ်အပျက်ကို ရဟန်းတို့အား ပြောကြား ရမည်။ ဤကဲ့သို့ ပြောကြားလျှင် လိင်ကျွေး ကမဖြစ်၍ ရှင်သာမဏေအဖြစ်ကို ရသည်။ သိလျက် မပြောကြားပါမူ “မပြောကြား တော့အံ့” ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချသောဏေပင် လိင်ကျွေးကဖြစ်၍ သာမဏေအဖြစ်ကို ရနိုင်။

ထိုမှတစ်ပါး သာမဏေသည် မိမိ သာမဏေအသင် သာမဏေအဖြစ်၌ တည် လျက် မေထုန်အမှု စသည် ပြုကျင့်ခဲ့သော် လိင်ကျွေးက မဖြစ်။ အကယ်၍ သင်္ကန်း၌ အားထုတ်မှု၊ ငဲကွက် တွယ်တာမှု ရှိလျက် သင်္ကန်းကို ချွတ်၍ မေထုန်မှီဝဲပြီး တစ်ဖန် သင်္ကန်းကို ပြန်ဝတ်သော်လည်း လိင်ကျွေးက

မဖြစ်။ အကယ်၍ သင်္ကန်း၌ အားထုတ်မှု၊ ငဲကွက်တွယ်တာမှု မရှိဘဲ သင်္ကန်းကိုချွတ်ပြီး အဝတ် မဝတ်ဘဲ ဖြစ်စေ၊ အဝတ်-ပုဆိုး-ကို ဝတ်၍ဖြစ်စေ မေထုန်အမှု စသည်ကို ပြုကျင့် ပြီး နောက် သင်္ကန်းကို ပြန်ဝတ်ခဲ့သော် လိင်ကျွေးက ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ လူ့အဖြစ် ကို တောင့်တလျက် သင်္ကန်းကို (သို့မဟုတ်) အဝတ်ဖြူ-ပုဆိုး- စသည်ကို - အောက်ပိုး ကျိုက် (ခါးဟောင်းကျိုက်) ချ ဖြစ်စေ အမှတ်-ရှိ လူကို၏ ဝတ်ခြင်းမျိုးဖြင့် ဖြစ်စေ ငါ၏လူ့-အသွင်-သဏ္ဍာန်သည် တင့်တယ် လေသလော? မတင့်တယ်လေသလော? ဟု စုံစမ်း-လေ့လာ-ခြင်းငှာ ဝတ်ဆင်အံ့။ လိင်ကျွေးက မဖြစ်သေး။ “တင့်တယ်၏” ဟု ဝန်ခံ-လက်ခံ-၍ တ ဖန် သာမဏေ အသွင်ကို သာယာပါမူကား လိင်ကျွေးက ဖြစ်တော့သည်။ အကယ်၍ လူ့အဖြစ်ကို တောင့်တလျက် ဝတ်ထားသော သင်္ကန်းပေါ် ၌ အဝတ်ဖြူ-ပုဆိုး- ကို ဝတ်၍ စုံစမ်း- လေ့လာ-ရာ၊ ဝန်ခံ-လက်ခံ-ရာတို့၌ကား လိင်ကျွေးက မဖြစ်ပေ။ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၉၈-၃၀၂။ ကင်္ခါ၊ ၁၀၄-၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၄၆-၅၁။ ဝဇီရ၊ ၄၃၀-၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၇-၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၀-၂။ ကင်္ခါ၊ ၉။ သင်္ခ၊ ၁၆၈-၉။)

လိင်ဒုဗ္ဗလ (ထိ) [လိင်+ဒုဗ္ဗလ+တာ] အသွင် အပြင်-အသွင်သဏ္ဍာန်- အားနည်းသည်၏ အဖြစ်။ ဝိသမံ မဟာဓုတ ဂိဟိလိင်္ဂံ... လိင်- ဒုဗ္ဗလတာ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၅၇။ သီရိ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၂၀၇။

လိင်စာရဏ (န) [လိင်+စာရဏ] (မိမိ) အသွင် အပြင်ကို ဆောင်ခြင်း။ လိင်စာရဏာဒံပရိ- ယာပုဏနာဒိလောကစိန္တာဒိဝသေန ဝုတ္တ- နသော စေတ္တ သန္နဓဿ။ ပရိသံ၊ ၉။ ၂။ ၄၈။

လိင်န (န) [လိင်+ယု။လိင်န= (ပေ့ဖက်ခြင်း) -သံ။ လိင်(၅)လည်းကြည့်။] ဝိပလ္လာသ-ယောဇနာကို-ပြု-ပြု-ခြင်း။ တာဒိသဿ လိင်နဿ အဘာဝတော ယထာ ဝိပလ္လာသ-ယောဇနာယန္တိ အဓိပ္ပာယ်တော်။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄၇။ လိင်နာ(မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၂) တိ ဝိပလ္လာသ-ယောဇနာကရဏေန" မဓုဋီ၊ ၂၆၉။

(ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၂၇-စသည်၌ "ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တိဏိ၊ အဓိပတိယာ နဝ" စသည်ဖြင့် ပစ္စည်းအစဉ်အတိုင်း သင်္ချာကို ပြလျှင် "အာဝိဂ ရဏ ဒဿိတ" ဟု ခေါ်သည်။ အနုက္ကမေန ဒဿိယမာနာ ဂဏနာ အာဝိကရဏဝသေန ဒဿိတာ။ မဓုဋီ၊ ၂၆၉။ "အာရမ္မဏပစ္စယာဟေတုယာ တိဏိ အဓိပတိပစ္စယာ ဟေတုယာ နဝ" ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၃၀-စသည်၌ အာရမ္မဏ၊ အဓိပတိတို့ နောက်၌ ဟေတုပစ္စည်းကိုယူ၍ သင်္ချာကို ပြခြင်းသည် အစဉ် မဟုတ်၍ ဝိပလ္လာသ ယောဇနာဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းဝိပလ္လာသယောဇနာနည်းကို လိင်နသဒ္ဒါက ဟောသည်။)

လိင်နာနတ္တ (န) [လိင်+နာန +တ္တ] အသွင်-သဏ္ဍာန်-ထူးခြား-ကွဲပြား-ခြားနား-မတူသည်၏ အဖြစ်။ တာသု တာသု ဂတိသု ဟတ္တပါဒကဏ္ဍဥဒရဂီဝါမုခါဒိသ ဏ္ဍာ န ဘိန္နံ လိင်နာနတ္တံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၇။ လိင်နာနတ္တ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၇) ၏ သဏ္ဍာန်နာနတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၅။

လိင်နာသန (ထိန) [လိင်+နာသန။ လိင်နာ-သံ။] (ရဟန်း) အသွင်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ လှထွက်စေခြင်း။ ဥဘော နာသေတဗ္ဗာတိ စေတ္ထ ဒေဝံ လိင်နာသနေန နာသေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။ တိဿော နာသနာ လိင်နာသနာ သံဝါသနာသနာ ဒဏ္ဍကမ္မနာသနာတိ။ တာသု "ဒုသကော နာသေတဗ္ဗာ" တိ အယံ

လိင်နာသနာဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၀၊ ၂၉၅။ ၂၉၇-၈။ ကခါ၊ ဝိ၊ ၂၅၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၅။ ၁၆၁-၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၉။)။

လိင်နာသနကိစ္စ (န) [လိင်နာသန + ကိစ္စ] (ရဟန်း) အသွင်ကိုဖျက်ဆီးခြင်း-ကိစ္စ-အမှု။ လိင်နာသနကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၆၁။

လိင်နိဗ္ဗတ္တက (တိ) [လိင် + နိဗ္ဗတ္တက။ ထိ - ဌိ နိဗ္ဗတ္တိကာ။] လိင်-အသွင်-သဏ္ဍာန် - ကံ ဖြစ်စေတတ်သော။ လိင်နိဗ္ဗတ္တကဿ ဝါ ဂမ္မဿ ယထာ ဝုတ္တနာနတ္တာဒိဝသေန လိင်ဿ နာနတ္တာဒိနိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၁။

လိင်နိယမ (ပု) [လိင်+နိယမ] (ယောကျ်ား မိန်းမ) လိင်-အသွင်-သဏ္ဍာန်-ကံမှတ်ခြင်း။ စတုတ္ထာဒိသု လိင်နိယမေန ဧဝ ဧက္ကဝါဠ-နိယမေန စ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပုရိသနံ ဟိ မာတုဂါမကာလော၊ မာတုဂါမာနဉ္စ ပုရိသကာလောတိ ဝေမေတ္ထ လိင်နိယမော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄)။

လိင်န္တရ (န) [လိင်+အန္တရ] တစ်ပါးသော-လိင်-အသွင်-သဏ္ဍာန်။ သဗ္ဗေနသံ လိင်န္တရံ ပါတုဘဝေယျ။ ဝဇီရ။ ၁။ ၅။ ၄၄၄။

လိင်န္တရဓာန (န) [လိင်+အန္တရဓာန] (ရဟန်း) အသွင်အပြင် - လိင် - ကွယ်ပျောက်ခြင်း။ အဓိကမန္တရဓာနံ ပဋိပတ္တန္တရဓာနံ လိင်န္တရဓာနံ မိလိန္နံ။ ၁၃၆။

လိင်ပညတ္တိ(ထိ) [လိင်+ပညတ္တိ] လိင်ပညတ်၊ လိင် - အသွင်အပြင် - အသွင် သဏ္ဍာန်-၏ အစွမ်းဖြင့် အပြားအားဖြင့် သံစေတတ်သော ပညတ် (မိန်းမ၊ ယောကျ်ား စသည်)။ လိင်-ပညတ္တိ ဘူမိပညတ္တိ ပစ္စတ္တပညတ္တိ အသင်္ခတ-ပညတ္တိ....။ ဣတ္ထိ ပုရိသောတိ အာဒိကာ

လိင်ဝသေန ပညာပနာ လိင်ပညတ္တိ။ အဘိ၊
၄၊ ၃။ ၂၈။

လိင်ပဋိလာဘ (ပု) [လိင်+ပဋိလာဘ] (ဣတ္ထိ)
လိင် - အသွင်အပြင် - အသွင်သဏ္ဍာန် - ကို
ရခြင်း။ သော သဟ လိင်ပဋိလာဘောန ပဌမံ
ဥပ္ပန္နဝသေန သေဋ္ဌဘာဝေန စ ပုရိမံ ပုရိသ-
လိင် ဟေတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၆၈။

လိင်ပရိစ္ဆာဂ (ပု) [လိင်+ပရိစ္ဆာဂ] လိင် -
အသွင်အပြင် - အသွင်သဏ္ဍာန် - ကိုစွန့်လွှတ်
ခြင်း။ တေ ဟိ သေတကံ သမ္ဘာဝေန္တာ
“သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ သေတကေ ဂဟိကေ လိင်-
ပရိစ္ဆာဂေါ ဝေ သိယာ” တိ ဒန္တဝတ္ထံ ပါရုပန္တိ။
ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၉၅။

လိင်ပရိဝတ္ထ (ပု) [လိင်+ပရိဝတ္ထ] လိင်-အသွင်
အပြင်-အသွင်သဏ္ဍာန်- ပြန်ပြောင်း-ခြင်း။
(မိန်းမက ယောက်ျားအဖြစ်သို့ ပြောင်းသွား
ခြင်း။ ယောက်ျားက မိန်းမအဖြစ်သို့ပြောင်း
သွားခြင်း)။ စိက္ခမာနတ္ထဿ ပန လိင်ပရိဝတ္ထေ
ဇာတေ သက္ကုနိဟိ အဗ္ဘာနကမ္ပံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊
၄၊ ၁။ ၂၄၁။ (ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၄။ ဝဇီရ။ ၉၅၊ ၁၁၅၊
၃၇၆-၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၃ - ၄။ အံ၊ ၃၊ ၁။
၂၁၃။)

လိင်ပရိဝတ္ထန (န) [လိင်+ပရိဝတ္ထန] လိင်ပရိဝတ္ထ-
ကြည့်။ လိင်ပရိဝတ္ထနေန တာ အာပတ္တိယော
ဝုဋ္ဌိတာဝ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၈။ (-၂၄၀။
ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၈။ ၂၄၂။ ဝဇီရ။ ၂၃၈၊ ၄၄၄-၅။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃၊ ၂။ ၁၅၅။)

လိင်ပရိဝတ္ထနဝတ္ထု (န) [လိင်ပရိဝတ္ထန+ဝတ္ထု]
လိင်ပြန်သောဝတ္ထု၊ လိင်-အသွင်သဏ္ဍာန်-
ပြန် - ပြောင်း - ပြောင်းလဲ - ခြင်း ၏
အကြောင်း-ဝတ္ထု။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဝိနယ-
ပိဋက၊ ပါရာဇိကပါဠိ၊ ၁-၇၇၊ ဝိနိတဝတ္ထု၊
၁၄-၅-ဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၁။ ၄၃-၄။ အနန္တရေ
ဘိက္ခုနိယာ လိင်ပရိဝတ္ထန ဝတ္ထုမိ ဣဝ ဝတ္ထ-

နယေနဝ သဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄၀။

(အချို့သော ယောက်ျားမိန်းမတို့အား
ပဝတ္တိအခါ၌ သောရေယျ သူဌေးသားကဲ့သို့
ပုရိသလိင်မှ ဣတ္ထိလိင်သို့(ဝါ) ယောက်ျား
အဖြစ်မှ မိန်းမအဖြစ်သို့ ဣတ္ထိလိင်မှ ပုရိသ
လိင်သို့ (ဝါ) မိန်းမအဖြစ်မှယောက်ျားအဖြစ်
သို့ ပြောင်းလဲ တတ်၍သည်။ ရဟန်း(ရဟန်း
ယောက်ျား)တို့အား ထိုကဲ့သို့ လိင်ပြန်လျှင်
လိင်ပြန်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဘိက္ခုနီမ
(ရဟန်းမိန်းမ) အလိုလို ပြစ်သွားတော့
သည်။ ဘိက္ခုနီမဖြစ်ရန် ထပ်၌ ရဟန်းခံစရာ
မလို။ ဥပဇ္ဈာယ်လည်း ထပ်၍ယူစရာ မလို။
ဘိက္ခုနီမ၏ ဝါ (သိက္ခာ)ကို ရေတွက်ရာ၌
လည်း ရဟန်းဘဝကရခဲ့သော ဝါ (သိက္ခာ)
တို့ကိုပါ ထည့်သွင်းရေတွက်ရသည်။ ၎င်း
ဘိက္ခုနီမသည် အနက်အားဖြင့် ဧကတော-
ဥပသမ္ပန္န(ဘိက္ခုတို့အထံ၌သာ ရဟန်းပြုသော
သူ) ဖြစ်သော်လည်း ဘိက္ခုပသမ္ပဒါ၏ ဘိက္ခု
နီဥပသမ္ပဒါထက် မြင့်မြတ်သောကြောင့်-
ဥဘတော ဥပသမ္ပန္န (ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ ၂-မျိုး
လုံးအထံ၌ ရဟန်းပြုသောသူ)တို့ထည့်သွင်း
ရေတွက်ရကာ သံဃကံများကို ဘိက္ခုနီမတို့
နှင့်သာအတူတကွပြုရပြီး နေထိုင်သောအခါ
ဘိက္ခုနီမကျောင်းသို့ ပြောင်း၍ နေထိုင်ရ
သည်။ ရဟန်းဘဝက သင့်ရောက်ခဲ့သော
အာပတ်တို့တွင် ဘိက္ခုတို့နှင့်သာ သက်ဆိုင်
သော(=အသာဓာရဏ)အာပတ်(ဒေသနာ-
ဂါမ်၊ ငုဋ္ဌာနဂါမ်)တို့သည် ငြိမ်းပျောက်(ပျက်
ပြယ်)သွားသည်။ တစ်ပန်ဘိက္ခုနီဘဝမှ ဘိက္ခု
ဘဝသို့ပြောင်းသော်လည်း ထိုအာပတ်(ငြိမ်း
ပြီး အာပတ်)တို့ဖြင့် အာပတ်မသင့်နိုင်တော့
ပေ။ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ ၂-မျိုးလုံးနှင့် သက်ဆိုင်
သော (=သာဓာရဏ) အာပတ်တို့တွင်

ဒေသနာဂါမ်အာပတ်ကို ဘိက္ခုနီမတို့အထံ၌ ထင်စွာပြု၍ ဝုဋ္ဌာနဂါမ်အာပတ်ကို ဘိက္ခုနီမတို့အထံ၌ပင် ထစေရသည် (အာပတ်စင်ကြယ်အောင် ကုစားရသည်)။

အကယ်၍ ရဟန်း ၂-ပါးတို့အတူအကွစာပေရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ တရားဆွေးနွေးခြင်းကိုပြုပြီး တစ်မိုး တင်ရံတည်းသော ကျောင်း၌ အတူတကွ အိပ်ပျော်နေကြစဉ် ရဟန်းတစ်ပါးအား လင်ပြန်ခဲ့သော် ၎င်းတို့ ၂-ဦးလုံး သဟဿယျအာပတ် သင့်သည်။ ဘိက္ခုနီ (ဘိက္ခုအဖြစ်မှ ဘိက္ခုနီအဖြစ်သို့ ပြောင်းလာသူ) သည် စာပေရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်ဖက်ဖြစ်သော ရဟန်းကို “အရှင်ဘုရား တပည့်တော်မကို ရှေးဦးစွာ ဘိက္ခုနီမကျောင်းသို့ ပို့ပေးဆောင်ပေးပါဘုရား” ဟု လျှောက်ထားသင့်သည်။ ထိုအခါ ရဟန်းက ထိုဘိက္ခုနီမနှင့် သိကျွမ်းသော ဘိက္ခုနီမတို့အထံသို့ ဖြစ်စေ၊ မိမိနှင့်သိကျွမ်းသော ဘိက္ခုနီမတို့ အထံသို့ဖြစ်စေ၊ ညတင်းချင်း သွားရောက်ပို့ဆောင်သင့်သည်။ ထိုသို့ ပို့ဆောင်သောအခါ မိမိတစ်ပါးတည်းမသွားမူ၍ ရဟန်း ၄-ပါး-၅-ပါးတို့နှင့် အတူတကွ မီးရှူးမီးတိုင် (မီးခွက်)ကို လည်းကောင်း၊ တုတ်တောင်ဝှေးကိုလည်းကောင်း ယူလျက် သံဝိဓာနသိက္ခာပုဒ်မှ လွတ်စေကာ “ငါတို့ ဤအမည်ရှိသောအရပ်သို့ သွားကြကုန်အံ့” ဟုဆို၍ သွားရောက်ပို့ဆောင်သင့်သည်။

အကယ်၍ ဘိက္ခုနီမတို့၏ ကျောင်းသည် မိမိနေသောရွာ၏ အပတ်ဖြစ်သော ဝေးကွာသော အရပ်၌ တည်ရှိလျှင် လမ်းခရီး၌ ရွာတစ်ပါးရှိသော်လည်း ယင်းဘိက္ခုနီမအား ကေဂါမန္တရဂမန သိက္ခာပုဒ်ဖြင့် သံဃာဒိသိမ် အာပတ်မသင့်။ ဘိက္ခုနီမတို့ ကျောင်းသို့ ရောက်သောအခါ ထိုဘိက္ခုနီမတို့သည် မိမိစိတ်ကို နှစ်သက်စေနိုင်ခြင်း၊ မိမိကို ချီး

မြှောက်ခြင်း၊ မကောင်းမှုမှ ရှက်ကြောက်ခြင်း ဟူသော ဂုဏ်အင်္ဂါ သုံးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံညီညွတ်ကြပါမူ ထိုဘိက္ခုနီမတို့ကို စွန့်ခွာ၍ မိမိ တစ်ယောက်တည်း အရပ်တစ်ပါးသို့ မသွားကောင်း၊ သွားလျှင် ဂါမန္တရဂမန သိက္ခာပုဒ်ဖြင့် သံဃာဒိသိမ်အာပတ် သင့်သည်။ အကယ်၍ ထိုကျောင်းရှိ ဘိက္ခုနီမတို့သည် မိမိကို ချီးမြှောက်ခြင်း၊ မကောင်းမှုမှ ရှက်ကြောက်ခြင်းဟူသော ဂုဏ်အင်္ဂါ ၂-ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါး ချွတ်ယွင်းခဲ့သော် ထိုဘိက္ခုနီမတို့ကို စွန့်ခွာ၍ အရပ်တစ်ပါးသို့ သွားသင့်သည်။ အကယ်၍ ထိုဘိက္ခုနီမတို့သည် ယင်းအင်္ဂါနှင့် ညီညွတ်ကြသော်လည်း မိမိဆွေမျိုးများ မဟုတ်ကြ၍ မိမိဆွေမျိုး ဘိက္ခုနီမများရှိရာ အခြားတစ်ရွာသို့ တစ်ယောက်တည်း သွားကောင်းသည်။ အကယ်၍ မိမိရဟန်းယောက်ျားဘဝက နိဿယည်းယူ၍ ကျင့်နေသူဖြစ်ပါမူ သင့်လျော်သော ဘိက္ခုနီမ အထံ၌ နိဿယည်းယူရမည်။ မာတိကာကိုဖြစ်စေ၊ ဝိနည်းကိုဖြစ်စေ၊ သင်ယူခဲ့ပြီးလျှင် တစ်ဖန်ထပ်၍ သင်ယူရန်မလို။ ဘိက္ခုနီမသည် ရဟန်းဘဝက ပရိသတ်ကို အုပ်ချုပ်နေထိုင်ခဲ့သူ ဖြစ်ခဲ့ပါမူ ၎င်းအထံ၌ ရဟန်းဖြစ်ခဲ့ကြသော ရဟန်းတို့သည် တစ်ဖန်ထပ်၍ ရဟန်းခံစရာမလို။ တစ်ပါးသော ရဟန်းအထံ၌ ပြောင်း၍ နိဿယည်းယူသင့်သည်။ ထိုဘိက္ခုနီမ အထံ၌ နိဿယည်းမယူရ။ အသက်(၂၀) ပြည့်ပြီးသော သာမဏေ ညင်လည်း ရဟန်းခံသောအခါ၌ တစ်ပါးသောရဟန်း အထံ၌သာ ဥပဇ္ဈာယ်ယူသင့်သည်။ ရဟန်းဘဝ၌ အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်သော တိစိဝရိန်နှင့် သပိတ်တို့သည် လိင်ပြန်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အဓိဋ္ဌာန်ပျက်သည်။ တစ်ဖန်ထပ်၍ အဓိဋ္ဌာန်တင်သင့်သည်။ ထိုအပြင် ရင်လွှမ်းတဘက်၊

ရေသနပ် သင်္ကန်းတို့ကိုလည်း ရှာမှီးဝတ်ဆင် သင့်သည်။ ဝိနည်းကံပြု၍ ထားအပ်သော အပိုအလွန်ဖြစ်သော သင်္ကန်း သပိတ်တို့သည် လည်း ဝိနည်းကံ (ဝိကပ္ပနာ)ကို စွန့်ကြကုန် သည်။ တစ်ဖန်ထပ်၍ ဝိနည်းကံ (ဝိကပ္ပနာ) ပြုသင့်သည်။

ရဟန်းဘဝက အကပ်ခံ၍ထားအပ်သော ဆီပျား တင်လဲစသည်တို့သည်လည်း အကပ် ပျက်သဖြင့် တဖန်ထပ်၍ အကပ်ခံသင့်သည်။ အကယ်၍ အကပ်ခံသည့်နေ့မှ ခုနစ်ရက် မြောက်နေ့၌ လိင်ပြန်ခဲ့လျှင် တဖန်အကပ်ခံ၍ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင် ကောင်းသည်။ ရဟန်းဘဝက မိမိအကပ်ခံ ထားအပ်သော ဆီစသည်သည် အခြားတစ် ပါးသော ရဟန်း ပစ္စည်းဖြစ်ပါမူ အကပ် မပျက်။ မိမိနှင့်အခြားရဟန်း ပိုင်ဆိုင်သော ဒွိသန္တကပစ္စည်းဖြစ်လျှင်လည်း မသေအပ် သေးသောကြောင့် အကပ်မပျက်။ အကယ်၍ ဝေဖန်ပြီးခဲ့လျှင် လိင်ပြန်သော ရဟန်း ပစ္စည်းဝတ္ထုသည် အကပ်ပျက်သည်။ ရဟန်း တို့နေထိုင်ရာ ကျောင်း၌ ကျန်ရှိနေခဲ့သည့် သူပိုင်ဆိုင်သော အကပ်ခံမခံ ပစ္စည်းအားလုံး ကို ထိုဘိက္ခုနီပင်-ပိုင်ဆိုင်-အစိုးရ-သဖြင့် ထိုပစ္စည်းများကို အခြားတစ်ယောက် ယောက်ကို အယူခိုင်းသင့်သည်။ ရဟန်းတို့ နေထိုင်ရာ ကျောင်း၌ ကျန်ရှိနေခဲ့သော ထိုဘိက္ခုနီမပိုင်သော မရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့် ကျောင်းကိုဖြင့်စေ ကျောင်း၏အနီးအပါး၌ စိုက်ပျိုးထားအပ်သော သစ်ပင် ဝါးပင်တို့ ကိုဖြစ်စေ ထိုဘိက္ခုနီမ နှစ်သက်ကြည်ညိုရာ ရဟန်းတစ်ပါးပါးအား လှူဒါန်းသင့်သည်။ သမ္မုတိ ရာထူး(၁၃)မျိုးတို့တွင် ရဟန်းဘဝ၌ ရအပ်သော သမ္မုတိရာထူး အားလုံးငြိမ်း (ပျက်ပြယ်) သည်။ ပုရိမဝါ၌ကျောင်းကို ခံယူခြင်းသည် ငြိမ်း (ပျက်ပြယ်)သည်။

အကယ်၍ ပစ္စိမ ဝါ၌ ကျောင်းကိုခံယူပြီးမှ လိင်ပြန်လျှင် ဘိက္ခုနီသံဃာဂ.လည်း ထိုဘိ က္ခုနီမအား 'ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော လာဘ်ကို ပေးလိုသည်ဖြစ်အံ့၊ ဘိက္ခုသံဃာကိုပန်ကြား၍ ပေးသင့်သည်။ အကယ်၍ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ ၂ မျိုးလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော ဖုံးလွှမ်းအပ် သော သဉ္စရိတ္တအာပတ် မသည်ကြောင့် ပရိဝါသ် ဆောက်တည်နေစဉ် လိင်ပြန်ခဲ့သော် ထိုဘိက္ခုနီမအား ပုက္ကမာနတ် ကိုသာလျှင် ပေးသင့်သည်။ ၆-ညဉ့်မာနတ်ကျင့်နေစဉ် လိင်ပြန်ခဲ့သော် တဖန်ထပ်၍ ပုက္ကမာနတ်ကို သာလျှင် ပေးသင့်သည်။ ၆-ညဉ့်မာနတ်ကျင့် ပြီးနောက်မှ လိင်ပြန်ခဲ့သော် ပုက္ကမာနတ် တဖန်ထပ်၍ ပေးရန်မလို။ ဘိက္ခုနီမတို့က အတ္တန်သွင်းခြင်း အမှုကို ပြုသင့်သည်။ အကယ်၍ အကုသိုလ်ကံ၏အကျိုး ကုန်ဆုံး၍ ပုက္ကမာနတ်ကျင့် နေဆဲကာလ၌ တဖန်လိင် ပြန်ခဲ့လျှင်(ဝါ)ယောက်ျား အသွင်ပြောင်းခဲ့ ပြန်လျှင် ထိုရဟန်းအား ၆-ညဉ့် မာနတ်ကို သာလျှင်ပေးသင့်သည်။ ပုက္ကမာနတ်ကျင့်ပြီး နောက်မှ လိင်ပြန်ခဲ့သော် ရဟန်းတို့က အတ္တန်သွင်းခြင်းအမှုကို ပြုသင့်သည်။

အချို့သောရဟန်းတို့အား ပဝတ္တိအခါ၌ ပုလ္လင်မှ တုတ္တိလိင်သို့ ပြောင်းနိုင်သကဲ့သို့ ထို အတူ အချို့သော ဘိက္ခုနီမတို့အား တုတ္တိ လိင်မှ ပုလ္လင်သို့ ပြောင်းတတ်ကြလေသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ သိမှတ်ဖွယ်ဟူ သမျှကို ရှေး၌ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း သိလေ။ ထူးခြားချက်အနည်းငယ်ကိုသာ ယခုပြဆိုပါ မည်။

အကယ်၍ ဘိက္ခုနီဘဝက သင့်ထောက်ခံ သော ဖုံးလွှမ်းထားသည့် သဉ္စရိတ္တ အာပတ် ရှိခဲ့သော် ထိုရဟန်းအား ပရိဝါသ်ပေးရန် မလို၊ ၆-ညဉ့်မာနတ်ကိုသာလျှင် ပေးသင့်

သည်။ အကယ်၍ပက္ခမာနတ် ကျင့်နေစဉ် လိင်ပြန်ခဲ့သော် ထိုကျင့်နေဆဲ ပက္ခမာနတ် ဖြင့် အကျိုးမရှိ (ဝါ) အကျိုးမပြီး၊ ၆-ညဉ့် မာနတ်ကိုသာ ပေးသင့်သည်။ ပက္ခမာနတ် ကျင့်ပြီးသည့်နောက်မှ လိင်ပြန်ခဲ့သော် တစ်ဖန်ထပ်၍ ၆-ညဉ့်မာနတ်ကို ပေးရန်မလို၊ ရဟန်းတို့က အဗ္ဘာန်သွင်းခြင်းအမှုကို ပြုသင့် သည်။ အကယ်၍ ရဟန်းတို့က ၆-ညဉ့်မာ နတ်မပေးမီ တစ်ဖန် လိင်ပြန်ခဲ့သော် (ဝါ) မိန်းမအသွင် ပြောင်းခဲ့သော် ဘိက္ခုနီတို့က ပက္ခမာနတ်ကိုသာပေးသင့်သည်။ အကယ်၍ ၆-ညဉ့်မာနတ်ကျင့်နေစဉ် လိင်ပြန်ခဲ့သော် (ဝါ) မိန်းမအသွင်ပြောင်းခဲ့သော် ဘိက္ခုနီ တို့က ပက္ခမာနတ်ကိုသာ ပေးသင့်သည်။ ၆-ညဉ့်မာနတ် ကျင့်ပြီးမှ လိင်ပြန်ခဲ့သော် (ဝါ) မိန်းမအသွင် ပြောင်းခဲ့သော် ဘိက္ခုနီ တို့က အဗ္ဘာန်သွင်းခြင်းအမှုကို ပြုသင့်သည်။ တစ်ဖန် လိင်ပြန်သော် (ဝါ) မိန်းမ အသွင် ပြောင်းသော်လည်း ရဟန်းဘဝ မရောက်မီ မူလဘိက္ခုနီမဘဝက သင့်ရောက်ခဲ့သော အသာဓာရဏအာပတ်တို့သည် ရဟန်းဘဝ၌ ပင် ငြိမ်းပြီဖြစ်၍ ဒုတိယအကြိမ် ဘိက္ခုနီမ ဘဝ၌ကားထိုအာပတ် များ လုံးဝကင်းလွတ် သွားသည်။ ပါရာဇိကအာပတ်သင့်ပြီးနောက် ဘိက္ခုနီဘိက္ခုနီတို့အား လိင်ပြန်သည်ရှိသော် သန္တာန် မကွဲပြား သော ကြောင့် တစ်ဖန် ရဟန်းအဖြစ်ကို မရကြကော့ပေ။ (-ဝိ၊ ၁။ ၄၃-၄။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၇-၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၀ -၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၄-၉)။

ဣတ္ထိလိင် ပုလ္လိင် ၂-ပါးတို့တွင် ဣတ္ထိ လိင်သည်ယုတ်ညံ့ပုလ္လိင်သည်မြင့်မြတ်သည်။ ပုလ္လိင်သည်အားကြီးသောကုသိုလ်ကံကြောင့် တည်၍ အားကြီးသောကုသိုလ်ကံကြောင့် ကွယ်ပျောက်သည်။ ဣတ္ထိလိင်သည် အား နည်းသော ကုသိုလ်ကံကြောင့်တည်၍ အား

နည်းသောကုသိုလ်ကံကြောင့်ကွယ်ပျောက် သည်။ (-ဝိ၊ ၅။ ၂၃၇။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၄၅၉)။

လိပ်ပရိဝတ္တနသဗ္ဗာဝ (ပု) [လိပ်ပရိဝတ္တန+ သဗ္ဗာဝ] လိင်-အသွင်-သဏ္ဍာန်-ပြန်- ပြောင်း-ခြင်း၏ ထင်ရှားဖြစ်သင့်ခြင်း။ နှစ် တာသံ သဗ္ဗာသံ တသ္မိံ ဘဝေ ပဝတ္တေ ပုရိသန္ဒိယံ န ဥပ္ပဇ္ဇိယတိ လိပ်ပရိဝတ္တန- သဗ္ဗာဝါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။

လိပ်ပရိဝတ္တာဓိကာရ (တိ) [လိပ်ပရိဝတ္တ+ အဓိကာရ] လိင်-အသွင်-သဏ္ဍာန်-ပြန်- ပြောင်း-ခြင်းနှင့်စပ်သွယ်သော အရာဌာနရှိ သော။ မာနတ္ထံ စရန္တဿ လိပ်ပရိဝတ္တာဓိ- ကာရတ္တာ ဝတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၅။

လိပ်ပရိဝတ္တိ (ထိ) [လိပ်+ပရိဝတ္တိ] (သဒ္ဒ) လိင်-ပြောင်းလဲ-ဖောက်ပြန်-ခြင်း။ အဓိက- ရဏဝသေန လိပ်ပရိဝတ္တိံ ဂစ္ဆတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၁။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၂။

လိပ်ပသိဗ္ဗက (ပု၊ န) [လိပ်+ပသိဗ္ဗက] လိင်- သို့-အိတ်။ နာဘိယာ အစောဘာဂသင်္ခါတေ ဝတ္ထိမိ ဇာတေန လိပ်ပသိဗ္ဗကေန။ သီ၊ ၅။ ၂၇၆။

လိပ်ပါတုဘာဝ (ပု) [လိပ်+ပါတုဘာဝ] (ဣတ္ထိ-ပုရိသ) လိင်-အသွင်သဏ္ဍာန်-၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ အပရေဟိ ပိ စတု- ဟာကာရေဟိ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇတိ သံသ- မဇ္ဈေ ဂဏမဇ္ဈေ ပုဂ္ဂလဿ သန္တိကေ လိပ်- ပါတုဘာဝေန။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၅။ (-ဝိ၊ ၅။ ၄။ ၁၆၈။ ဝဇီရ။ ၁၁၃-၄)။

လိပ်ပုစ္ဆာ (င်) [လိပ်+ပုစ္ဆာ] လိင်-အသွင် သဏ္ဍာန်-အသွင်အပြင်-ကို-မေး-မေးမြန်း- ခြင်း။ (အရှည်ကိုလည်းကောင်း၊ အတိုကို လည်းကောင်း၊ အမည်းကိုလည်းကောင်း၊ အဖြူကိုလည်းကောင်း သင်မြင်သလောဟု- အသွင်သဏ္ဍာန်-အသွင်အပြင်-ကို မေးခြင်း

သည် လိက်ပုစ္ဆာမည်သည်။) ကိန္တိ တေ ဒိန္တိ
လိက်ပုစ္ဆာ။ လိက်ပုစ္ဆာတိ ဒီဃံ ဝါ ငှာံ ဝါ
ကဏှံ ဝါ ဩဒါတံ ဝါ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၀။

လိက်ဗျတ္တယ (ပု) [လိက်+ဗျတ္တယ။ လိက်ဗျတ္တယ-
သံ။] (ဣတ္ထိလိင်မှ နပုလိင် စသည်သို့)လိင်-
ပြောင်းလဲ-ဖောက်ပြန်-ခြင်း။ လိက်ဝိပဏ္ဏာ-
သလည်း-ကြည့်။ သဘာယန္တိ လိက်ဗျတ္တ-
ယေန သဘာ ဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။
(-မဟာနိ၊ ၄။ ၃၁၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၈။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၃၉၇။)

လိက်ဗြဟ္မစရိယ (န) [လိက်+ဗြဟ္မစရိယ]
(ရှင်ရဟန်း) လိင်-အသွင်-အပြင်- ဟု
ဆိုအပ်သော မြတ်သောအကျင့်။ လိက်ဗြဟ္မ-
စရိယံ သန္ဓာယာတိ ပေါဏာ။ ဝဇီရ၊ ၄၁၀။

လိက်ဘေဒ (ပု) [လိက်+ဘေဒ] (သဒ္ဒ) လိင်-
ကူးခြား-ကွဲပြား-ခြင်း။ လိက်ဘေဒံ ဝါ
ကတူာ “သော”တိ ဝတ္ထဗ္ဗေ “တ”န္တိ ဝတ္ထံ။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၆။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၄။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၆၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
၄၄၉။)

လိက်ဘေဒမတ္တ (န) [လိက်ဘေဒ+မတ္တ] (သဒ္ဒ) လိင်-
ထူးခြား- ကွဲပြား- ခြင်းမျှ- ရံမျှ။
ကေဝလဉ္စိ သန္တေ အယျေတိအာဒိဝသေန
တသိဉ္စ ဣဓ စ အဘိလာပ မတ္တမေဝ လိက်-
ဘေဒမတ္တဉ္စ ဝိသေသော။ ကင်္ခါ၊ ၂။ ၉၃။
(-ကင်္ခါ၊ ၄။ ၄၅၁။)

လိက်မတ္တ (န) [လိက်+မတ္တ] (ရဟန်း) အသွင်
အပြင်မျှ။ အယံ အသုဒ္ဓစိတ္တတာယ လိက်-
မတ္တဿေဝ ထေနိတတ္တာ လိက်တ္ထေနကော
နာမ။ ကင်္ခါ၊ ၁။ ၁၀၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၆။ ၂။ ၉၈။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁။ ၁၄၆။ ဝဇီရ၊ ၄၁၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၄၅၁။
၁၆၆။)

လိက်ဇေသ (ပု) [လိက်+ဇေသ] အသွင်အပြင်-
အသွင်သဏ္ဌာန်- ဟူသော- အရိပ်အမြက်-

ဆင်တူရိုးများ၊ အရိပ်အမြတ်-ဆင်တူရိုးများ
-ဖြစ်သော-အသွင်အပြင်-အသွင်သဏ္ဌာန်။
လိက်ဇေသော အာပတ္တိဇေသော ပတ္တလေ-
သော... ..လိက်ဇေသောနာမ.....အာပတ္တိ
ဝါဇာယ ဝါဇာယ သံဃာဒိသေသဿ။
ဝိ၊ ၁။ ၁၅၇-၉။

လိက်ဝိပရိယာယ (ပု) [လိက်+ဝိပရိယာယ။
လိက်+ဝိပရိယာယ-သံ။] လိက်ဝိပဏ္ဏာသ-
ကြည့်။ ဣမေ သိက္ခာတိ ဣမာ သိက္ခာယော။
လိက်ဝိပရိယာယော ကတော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၄။
(-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၃။)

လိက်ဝိပရိယာသ (ပု) [လိက်+ဝိပရိယာသ။
ဝိပရိယာသ၊ ဝိပရိယာသ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
လိက်ဝိပဏ္ဏာသ-ကြည့်။ လိက်ဝိပရိယာသော
သေ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ ပုလ္လိင်ဝသေန ဝတ္ထဗ္ဗေ
ဣတ္ထိလိင်ဝသေန ဝိပဏ္ဏာသော လိက်ဝိပရိ-
ယာသော။ သိ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၂၃။

လိက်ဝိပဏ္ဏာသ (ပု) [လိက်+ဝိပဏ္ဏာသ။ လိက်+
ဝိပဏ္ဏာသ-သံ။ ဝိပရိယာသ၊ ဝိပရိယာသ-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] လိင်- ဖောက်ပြန်-
ပြောင်းလဲ-ခြင်း။ (က) ဣတ္ထိလိင်မှ ပုလ္လိင်
ဖောက်ပြန်ခြင်း။ ကတ.မာ ဝါဇာ တေသံ-
သေယျေ- (မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄)တိ.....ကတ.မာ ဝါဇာ
သေယျာတိ။ “သေယျော”တိ လိက်ဝိပဏ္ဏာ-
သေန ဝတ္ထံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။ (ခ) ဣတ္ထိလိင်မှ
နပုလ္လိင် ဖောက်ပြန်ခြင်း။ အဓိပညန္တိ ဣ
လိက်ဝိပဏ္ဏာသော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ အယံ
ပနေတ္ထတ္ထော ယာယံ အဓိပညာနာမ၊ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၂။ ၉၆။ ဣတ္ထိလိင်ထံ နပုသကလိက်ဝိပရိ-
ယာယော ဣဓ လိက်ဝိပဏ္ဏာသော။ သိ၊ ၄။ ၄။
၂။ ၃၆၁။ (ဂ) ပုလ္လိင်မှ နပုလ္လိင် ဖောက်ပြန်
ခြင်း။ တဉ္စ ခေါ နော အသန္တ (ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၂)န္တိ
ဣတ္ထေ ပန လိက်ဝိပဏ္ဏာသော ဝေဒိတဗ္ဗော။
သော စ ခေါ-အသန္တောတိ အယံ ဟေတ္ထ
အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။ ပဉ္စ ပုတ္တာနီ (ပေတ။

၁၃၀)တိ ပဉ္စ ပုတ္တေ။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန
 ဖေတံ ဝုတ္တံ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၃။ ဒုမာနိ (ထေရ၊
 ၃၀၀)တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တံ။ ဒုမာ-
 ရုက္ခာတိ အတ္ထေ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။ (ဃ)
 ပုလ္လိင်္ဂမှ ဣတ္ထိလိင် ဖောက်ပြန်ခြင်း။ မဟာစွာ
 (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၅)တိ မဟ တိယာ၊ လိင်္ဂဝိပလ္လာ-
 သဝသေန မဟန္တေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂။ ၆။ ပုလ္လိင်္ဂဝသေန ဝတ္တဗ္ဗေ ဣတ္ထိလိင်-
 ဝသေန ဝိပလ္လာသော လိင်္ဂဝိပရိယာယော။
 သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃။ (-အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂။)။ (င) ပုလ္လိင်္ဂမှ ဣတ္ထိလိင် ဖောက်ပြန်ခြင်း။
 ပါပမေဝ ပါပိယောတိ အာဟ ပါပံ ဟောတိ-
 တိ။ “ပါပိယော” တိ စ လိင်္ဂဝိပလ္လာသဝသေန
 ဝုတ္တံ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၄၃။ (စ) နပုလ္လိင်္ဂမှ ဣတ္ထိလိင်
 ဖောက်ပြန်ခြင်း။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသင်္ခါတာနံ
 အနေကသတသဟဿာနံ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တ-
 နတ္ထာယ ဩတဋ္ဌောနံ နဂရံ လိင်္ဂဝိပလ္လာသံ
 ကတွာ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန ဗာရာဏသီတိ
 ဝုစ္စတိ။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၂။

လိင်္ဂဝိပလ္လာသနိဒ္ဒေသ (ပု) [လိင်္ဂဝိပလ္လာသ+
 နိဒ္ဒေသ] လိင်္ဂဝိပလ္လာသကို ညွှန်ပြကြောင်း
 (ဖြစ်သည့်သဒ္ဓါ)။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသလည်း-
 ဩ-တတ္ထ တိ၊ အိတိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသနိဒ္ဒေ-
 သော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၄၇။ (-၁၃၂၊ ၂၇၁)။

လိင်္ဂဝိသဘာဂ (တိ) [လိင်္ဂ+ဝိသဘာဂ] (ဣတ္ထိ
 လိင်စသော) လိင်အားဖြင့် မတူသော။ လိင်-
 ဝိသဘာဂေ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၇)တိ ဣတ္ထိလိင်္ဂ-
 ဒိနာ လိင်္ဂေန ဝိသဒိသေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၁။

လိင်္ဂဝိသေသမတ္တံ (ဟိ) [လိင်္ဂ+ဝိသေသ+မတ္တံ]
 သိကြောင်းအထူးမျှ ဖြစ်သော။ မဟာ ပိ
 “တလ္လာ” အလိင်္ဂေဝာ လိင်္ဂဝိသေသမတ္တော
 မဟာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ တိ ဝစနတော ဗုဒ္ဓိဘာဝါနု-
 ဇာနနတော စ နာမ်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၉။
 အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၁၃-ပ-မ-သ-စ

(နိသျှမ္ဘန္တိ လိင်္ဂဝိသေသမတ္တော - ဟု ပါဠိရှိ
 သည်။ ဌိကာ၌မူ လိင်္ဂဝိသေသမတ္တောဟု
 ပါဠိရှိသည်။)

လိင်္ဂသညာ (ထိ) [လိင်္ဂ+သညာ] (၁)လိင်-
 ကြောင့်-၌-ဖြစ်သော အမှတ်သညာ။ (၂)
 လိင်္ဂသညာ။ (လိင်္ဂနှင့်သညာ)။ (၁) (၂)
 ကမ္မတော လိင်္ဂတော စေဝ၊ လိင်္ဂသညာ
 ပဝတ္တရေ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၈။ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တတော
 လိင်္ဂတော ပဝတ္တမာန လိင်္ဂသညာ ဟောတိ။
 -.....အထဝါ လိင်္ဂသညာ စ လိင်္ဂသညာ။
 မူလဌိ၊ ၁။ ၆၆။

လိင်္ဂသဏ္ဌာန (န) [လိင်္ဂ+သဏ္ဌာန]လိင်(အင်္ဂါ-
 ဇာတ်)၏ သဏ္ဌာန်။ တဝ ဥတ္တမင်္ဂ
 လိင်္ဂသဏ္ဌာနံ န ပညာယတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၀၇။

လိင်္ဂသဗ္ဗနာမ (န) [လိင်္ဂ+သဗ္ဗနာမ] လိင်္ဂသဗ္ဗ-
 နာမ်၊ အလုံးစုံသော(ဣတ္ထိပုံ၊ နပုံ)လိင်္ဂနှင့်
 ဆက်သံသောနာမ်။ ဗောဓိသတ္တော လိင်္ဂသဗ္ဗ-
 နာမေန တံ ဝဒန္တော “ကိ” န္တိ အာဟ။ ဒိ၊ ဌ၊
 ၂။ ၄၅။

လိင်္ဂသဗ္ဗာဝ (ပု) [လိင်္ဂ+သဗ္ဗာဝ] (က)လိင်ထင်
 ရှားရှိသည်၏အဖြစ်။ (ခ)ပဓာန=ပကတိ=
 အသက်=လိပ်ပြာ = ငုံညှာဉ်ကောင် - ထင်
 ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်။ (က) ဘဒိ ပဋိသန္ဓိယံ
 ဣတ္ထိလိင်္ဂန္တိ စ ပဋိသန္ဓိယံ လိင်္ဂသဗ္ဗာဝေါ
 ကုရုန္တိယံ ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၂။ (ခ)
 အပရသ္မိ အပရံ ယုဂပဒိ စိရံ ခိပ္ပမိတိ ကာလ-
 လိင်္ဂါနိတိ လိင်္ဂသဗ္ဗာဝတော အတ္ထိ ကာလော။
 အနုဋီ၊ ၃။ ၆၆။

လိင်္ဂသဘာဂ(တိ) [လိင်္ဂ+သဘာဂ] (ထိ-ပု)လိင်
 အားဖြင့်သဘောတူသော။ သူ။ လိင်္ဂသဘာ-
 ဂေတိ အဝိသေသေတွာ “ပိယပုဂ္ဂလေ” တိ
 အာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၈။

လိင်္ဂသမုဒါယ (ပု) [လိင်္ဂ+သမုဒါယ](ဣတ္ထိလိင်္ဂ
စသော)လိင်္ဂတို့၏အပေါင်း။ အဝယဝေကတ္တံ
လိင်္ဂသမုဒါယဿ ဝိသေသကံ ဟောတံ။ ၁။ ၂။
၂။ ၃၄၇။

လိင်္ဂသမုဒ္ဓိစ္စန (န) [လိင်္ဂ+သမုဒ္ဓိစ္စန] လိင်္ဂ-
အသွင်အပြင်-အသွင်သဏ္ဍာန်-ကို- ငနိဒံ-
ခံယူ-ခြင်း။ လိင်္ဂသမုဒ္ဓိစ္စနေနော ဘိက္ခာစရိယံ
အဂ္ဂုပဂတေ-တိ ဝိက္ခူ။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၂၀၄။
အဘိ။ ၄။ ၂။ ၃၁၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉။ ဝိ။ တိ။
၁။ ၁၂၇။)

လိင်္ဂသမုတ္တိ (ထိ) (လိင်္ဂ+သမုတ္တိ) ပုလ္လိင်္ဂ၏
ပြည့်စုံခြင်း။ (ယောကျ်ား၏ အဖြစ်၊
ယောကျ်ားစင်စစ် ဖြစ်ခြင်း)။ မနဿတ္တံ-
လိင်္ဂသမုတ္တိ ဟေတုသတ္တာရဒဿနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၁၁။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၇၁။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၁၁၅။ လိင်္ဂ
သမုတ္တိ(မ၊ ၄။ ၄။ ၇၆။ အံ။ ၄။ ၁။ ၂၆၂။ နေတ္တိ၊
၄။ ၁၅၉။ တိ ပုရိသသာဝေါ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၀၁။ အံ။
၄။ ၁။ ၂၂၀။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၉၄။ လိင်္ဂသမုတ္တိတိ
ပုရိသဘာဝေါ။ အ၊ ၄။ ၄။ ၁။ ၅၆။ (-အဋ္ဌသာ၊
ယော။ ၅၂)။ (ပုလ္လိင်္ဂ၏ ပြည့်စုံခြင်း
ယောကျ်ားစင်စစ် ဖြစ်ခြင်း)သည် ဘုရား
ဆုကို ပန်ဆင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း၌ ရှိရမည့်
အရည်အချင်း(အင်္ဂါ)ရှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါး
အပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။

လိင်္ဂသာမည (တိ) [လိင်္ဂ+သာမည=လိင်္ဂသာ-
မည+က။] လိင်္ဂသာမန်-ရှိ-ဖြစ်-သော၊
လိင်္ဂအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော(ပုဂ္ဂိုလ်)။ ကိန္တိ
လိင်္ဂသာမညမဗျယံ။ ဝဇီရ။ ၅။ ၉။

လိင်္ဂါနုဗ္ဗ (တိ) [လိင်္ဂ+အနုဗ္ဗ](က)(ပုလား၊
သာမဏေ) လိင်္ဂ-အသွင်အပြင်-အသွင်
သဏ္ဍာန်-အားလျော်သော။ (ခ)(ဣတ္ထိလိင်္ဂ
စသော) လိင်္ဂအားလျော်သော။ (က)လိင်္ဂါ-
နုဗ္ဗပဿ သံဝါသဿ သာဒိတတ္တာ။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၅၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၁။ လိင်္ဂါနုဗ္ဗပဿ

သံဝါသဿ (ကင်္ခါ၊ ၁၀၅)တိ သာမဏေရ-
လိင်္ဂါနုဗ္ဗပဿ သာမဏေရသံဝါသဿ။ ကင်္ခါ။
၄။ ၁။ ၁၆၇။ (ခ) လိင်္ဂါနုဗ္ဗပေန “ယော
အယ”န္တိ ဝါ ယာ အယန္တိ ဝါ “ယံ လ္လဒ”န္တိ
ဝါ ယောဇေတဗ္ဗတာ တထာယေဝဿ
တတ္ထ တတ္ထ ဒဿိတတ္တာ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။

လိင်္ဂါနုဗ္ဗပသံဝါသ (ပု) [လိင်္ဂါနုဗ္ဗပ+သံဝါသ၊
အသွင်အပြင်-အသွင်သဏ္ဍာန်- အားလျော်
သောပေါင်းပတ်ခြင်း။ ဣတရထာ သာမဏေ-
ရဿ ပိ ဘိက္ခုဝဿ ဂဏနာဒီသု လိင်္ဂါနုဗ္ဗပ-
သံဝါသော ဝေ သာဒိတော။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၂၂။

လိင်္ဂါပေက္ခ (တိ) [လိင်္ဂ+အပေက္ခ] (ဝိပိဏ်)
လိင်္ဂကို ငဲ့ခြင်းရှိသော။ သင်္ခါရာ စာတိ
ဥပ္ပါဒါဒိ လိင်္ဂမနပေက္ခိတော ... အတ္တနော
လိင်္ဂါပေက္ခမေဝ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
၂၄၄။

လိင်္ဂါယတ္တ (တိ) [လိင်္ဂ+အာယတ္တ] အသွင်
အပြင်-အသွင်သဏ္ဍာန်-နှင့်စပ်သော။ လိင်္ဂါ-
ယတ္တတ္တာ အစောဒါတာဒိပိ လိင်္ဂမေဝ
ဇာတံ။ ဝဇီရ။ ၂။ ၇။

လိင်္ဂိက (တိ) [လိင်္ဂ+အိက။ လိင်္ဂန ဝိဒိဟံ
လိင်္ဂိကံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅။ တထာလိင်္ဂိကံ
ဘေးန တေန လိင်္ဂေန ဝေါဟရိတံ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ လိင်္ဂါ-သံ။
လိင်္ဂိယ-ဗြူ။ အဗ္ဗမာဂဓိ။ (တောင်ဝေး၊
ဝီး စသည့် ပြင်ပ) အသွင်သဏ္ဍာန်
ဖြင့် - သင်္ခါရား - ခေါ်ပေါ်အပ် -
သော အမည်။ စတုဗ္ဗိဓံ ဟိ နာမံ အာတ္ထိ
ကံ လိင်္ဂိကံ နေမိတ္တိကံ အဓိဗ္ဗသမ္ပပ္ပန္နံ။ ဝိ၊
၄။ ၁။ ၉၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀)။ ဒုဗ္ဗိ ဆတ္တိ
သိဝံ ကရိတိ ဝေမာဒိလိင်္ဂိကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၀၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၁။ မဟာ၊ ၄။ ၂၂။

လိဂီယ (ကြိ၊ဝိ) [လိဂ်+တုာ။ တုာ-ကို-ယ
-ပြ၊ လူလာ။] ဝေဇကံ၍။ လိဂ်တိ-၃-
ကြည့်။

လိဂီ (တိ) [လိဂ်+တ္တိ] ပဓာန = ပကတိ =
အသက် = လိပ်ပြာ = ဝိညာဉ်ကောင် - ရှိ
သော။ တံ အယုတ္တံ လိဂီနော အနုပလဗ္ဗ-
မာနတ္တာ။ အနံဋ္ဌိ၊ ၃။ ၆၆။

လိဂီယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [လိဂ်+ယ+ တေ။ ဤ-
လာ။] သိဒ္ဓံပင်။ လိဂ်တိ-၂-ကြည့်။

လိဂေတိ (ကာ၊ကြိ) [လိဂ်+ဇော+တိ။ လိဂ်-
ယတိ-သံ။ ပေဇကံ၏။] သိစေတတံ၏။
လိဂ်တိ ၂-ကြည့်။

လိဂေန္တိ (ကာ၊ကြိ) [လိဂ်+ဇော+အန္တိ] သိစေ
တတံကုန်၏။ လိဂေန္တိ ဥာပေန္တိတိ “လိဂ်နိ”
တိ စ ဝုစ္စန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇။

လိစ္ဆဝိ (ပု) [နိ+ဆဝိ။ လိနာ+ဆဝိ။ လိနာ
အပါကဋ္ဌာ ဆဝိယော ယေသံ တေ လိစ္ဆဝိ-
နော။ ဓာနံ၊ဋ္ဌိ၊ ၃၃၆။ လိစ္ဆဝိ-သံ။ လိစ္ဆဝိ=
လိတ္တဝိ-သက္ကတပိဋက။ လိစ္ဆဝိ၊ လေစ္စက္က၊
လေစ္စကိ-ပြ။ လေစ္စက္က- အဒ္ဓမာဂဓီ။]
လိစ္ဆဝိမင်း (အရေမရှိသော (ဝါ) မထင်ရှား
သော အရေရှိသောမင်း၊ (ဝါ) အချင်းချင်း
ကပ်ငြိသော အရေရှိသောမင်း)။ မာ နော
အပုတ္တကံ သာပတေယျံ လိစ္ဆဝိယော
အတိဟာရာပေသန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၀။ ဩဋ္ဌဒ္ဓေါပိ
လိစ္ဆဝိ မဟာတိယာ လိစ္ဆဝိပရိသာယ သဒ္ဓိံ
... တေနုပသကံမိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၄၄။ အထခေါ
တေ လိစ္ဆဝိ မဂ္ဂေ ပရိသံ ဌပေသံ။ အံ၊ ၂။
၁၄၈။ အေသံ ဥဒရံ ယံယံ ပဝိသတိ၊ တံတံ
သဗ္ဗံ မဏိဘာနောတံ ဝိယ ဒိဿတိ၊ ဧဝံ
နိစ္ဆဝိ အဟောသံ။ အပရေ အာဟု သိဗ္ဗေတွာ
ဌပိတာ ဝိယ နေသံ အညမညံ လိနာ

ဆဝိ အဟောသိ” တိ ဧဝံ တေ နိစ္ဆဝိတာယ
ဝါ လိနစ္ဆဝိတာယဝါ လိစ္ဆဝိတိ ပညာယိံ သု။
မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊ ၁၃၄။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၉၀-
-၁ဝိ၊ ၂။ ၆၊ ဒိ၊ ၂။ ၈၂-၃။ ဒိ၊ ၃။ ၂-၄။
မ၊ ၁။ ၂၉၀။ သံ ၁။ ၂၃။ အံ၊ ၁။ ၂၂၊ ၁၂၇။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၄၃။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၇။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၃။)

ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့၏ အရင်းမူလ နှယ်ဝံသ
ကား တစ်ရံရောအခါ ဗာရာဏသီမင်း၏
မိဖုရားကြီးဝမ်း၌ ကိန်းပိုက် သန္ဓေတည်နေ
သဖြင့် မိဖုရားကြီးသည် မိမိဝမ်း၌ ကိန်း
ပိုက်သန္ဓေတည် နေသည်ကို သိ၍ မင်းကြီး
အား သံတော်ဦးတင်သည်။ ထိုအခါ မင်း
ကြီးက ကိုယ်ဝန်ကို စောင့်ရှောက်တတ်သော
အခြံအရံကို ပေးသည်။ ထို မိဖုရားကြီးသည်
ကိုယ်ဝန်ရင့်သောအခါ သားဖွားခန်းသို့
ဝင်လေသည်။ ဘုန်းရှိသော မိန်းမတို့သည်
မိုးသောက်ထန်း လင်းအားကြီး အချိန်၌
သားဖွားကြသည်။ ထိုမိဖုရားကြီးသည်
လည်း မိုးသောက်ထလင်းအားကြီးအချိန်၌
ချိပ်လွှာ မိုးစေ့ပန်းတို့နှင့် တူသော သားတစ်
ကို ဖွားမြင်လေသည်။ ထို့နောက် “တစ်ပါး
သော မိဖုရားတို့သည် ရွှေဆင်းတုနှင့် တူသော
သားတို့ကို ဖွားမြင်ကြသည်။ မိဖုရား
ကြီးကား သားကိုမဖွား၊ သားတစ်ကိုဖွား၏
ဟု မင်းကြီးရှေ့တော်၌ ဝါအား ကုရ်ကုန်
ရာ၌ “ဟု ကြံစည်ဘေးတော်၌ ကုရ် အံ့သည်
မှ ကြောက်သောကြောင့် ထိုသားတစ်ကို
အိုးတစ်လုံး၌ ထည့်၍ ပိကံပြီးလျှင် အိုး၌ ရွှေ
ပေကို ဆေးဖေး နှင်းသီလံစစ်ဖြင့် “ဗာရာ
ဏသီမင်းမိဖုရားကြီး၏ သားတော်တည်း
ဟု” မင်းတံဆိပ်နှိပ်သျှက် ဂင်္ဂါမြစ်ရေ
အလျှော်၌ ပစ်ချစေသည်။ ထိုအိုးသည် လူတို့
လက်မှစွန့်လွှတ်ကာမျှ၌ မတူဘဲ စောင့်ရှောက်

အပ်သည်ဖြစ်၍ဘေးရန်အနှောက်အရှက်မရှိဘဲ
 ဂင်္ဂါရေအလျဉ်ဖြင့် မျောသွားလေသည်။
 ထိုအခါ နွားကျောင်းရွာကိုမီ၍ ဂင်္ဂါမြစ်
 နား၌ နေသော ရှင်ရသေ့သည် နံနက်စော
 စော ဂင်္ဂါမြစ်သို့ သက်သင်းသည်ရှိသော်
 ထိုအိုးကံမြင်၍ ပုံသက အမှတ်ဖြင့် ဆယ်ယူ
 ပြီး အိုး၌ အကွေ့ကိုင် ရေးအပ်သော ရွှေ
 ပေလွှာနှင့် မင်းတံဆိပ်တို့ကိုမြင်၍ ဖြေကြည့်
 စာ ယိုသားတစ်ကို တွေ့မြင်ရလေသည်။

ထိုအခါ "ကျံဝတ္ထုသည် ကိုယ်ဝန်သား
 ဖြစ်တန်ရာ၏" ဟု ကြံပြီးလျှင် ကျောင်းသို့
 ယူဆောင်၍ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သောနေရာ၌
 ထားလေသည်။ လခွဲလွန်သော အခါ
 သားတစ်နှစ်ခု ဖြစ်လာကြသည်။ ရှင်ရသေ့
 သည် ထိုအခြင်းအရာကိုမြင်၍ ကောင်းသည်
 ထက်ကောင်းမွန်စွာ စောင့်ရှောက်ထားလေ
 သည်။ နောက်တဖန် လခွဲလွန်ပြန်လျှင် ဝန်ခို
 တစ်ခုသော သားတစ်ဦးလက် ခြေ ဦးခေါင်း
 ဖြစ်ရန် အပုငါးခု-ခက်မငါးပြာ ထင်ရှားဖြစ်
 ပေါ်ကြသည်။ ထိုနောက် လခွဲလွန်ပြန်လျှင်
 သားတစ်တစ်ခုသည် ရွှေအဆင်းနှင့် တူသော
 သတ္တိသားငယ် ဖြစ်၍ သားတစ် တစ်ခုမှာမူ
 သတ္တိသမီးငယ် ဖြစ်လာလေသည်။ ထို
 မင်းသား မင်းသမီးငယ်တို့ အပေါ်၌
 သားသမီးရင်းပမာ ချစ်ခြင်းမေတ္တာ ဖြစ်ပေါ်
 လာလေသေးကြောင့် ရှင်ရသေ့၏ လက်ညှိုး
 မှ နှိုးညှပ်ထွက်လာလေသည်။ ထိုအခါမှစ၍
 ထိုမင်းသား မင်းသမီး ယ်တို့အတွက် နှိုးညှပ်
 ဆွမ်း လွယ်လင့်တကူ ရရှိလေသည်။ ထို
 ရှင်ရသေ့သည် ဆွမ်းစားပြီးလျှင် သူငယ်တို့
 ခံတွင်း၌ လက်ညှိုးဖြင့် နှိုးညှပ်ကို သွင်းလေ
 သည်။ သူငယ်တို့ အရေအဆင်း ကြည်လင်
 သန့်ရှင်းမှုကြောင့် ထိုသူငယ်တို့ ဝမ်းတွင်းသို့
 စားမျှီ၍ ဝင်တိုင်းသော အစာအာဟာရတို့

သည် ပတ္တမြားအိုး၌ ထည့်ထားသကဲ့သို့
 ၎င်းမြင်သော ညွှန်အတွက် အရေမရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်
 သေးကြောင့်လည်းကောင်း၊ ချုပ်၍ထား
 အပ်ကုန်သကဲ့သို့ ထိုသူငယ်တို့အား အချင်း
 ချင်း ကပ်ငြိသော အရေရှိသောကြောင့်
 လည်းကောင်း "လိစ္ဆဝိ" ဟူသော အမည် -
 အမျိုး - ထင်ရှား ဖြစ်လာလေသည်။ (မ၊ ဋ၊
 ၁။ ၃၂၅-၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၉-၇၀။)

ထိုလိစ္ဆဝိ အမျိုးအနွယ်သည် အရေ
 အဆင်း လန့်ရှင်းစင်ကြယ် တောက်ပ၍
 တဝတ် သာနတ်ဘမျှ လှပကား ဘုရားရှင်
 ကိုယ်တော်မြတ်က "တာဝတိံ သာနတ် မမြင်
 ပူးသော ရဟန်းတို့သည် လိစ္ဆဝိ ပရိသတ်ကို
 ကြည့်ကြ" ဟု မိန့်ဟောမူသည်။ (-ဝိ၊ ၃။
 ၃၂၆-၇။ ဒီ၊ ၂။ ၂-၃။ ဝိ၊ ဋ၊ ၃။ ၃၇၈။ ဝိ၊ ဋ၊ ၁။
 ၂၇၆။ ဝိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၃၅။ ဓမ္မ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၈၂။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၃၂၁-၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၁။ စီ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၁၄၃-၄။) ရသေ့ကြီးသည် ကလေးငယ်
 တို့ကို ကျွေးမွေးနေရ၍ နေမြင့်မှ ဆွမ်းခံဝင်
 နိုင်သည်။ ထိုရသေ့ကြီး ကြောင့်ကြ ဗျာပါရ
 ဖြစ်နေသည်ကို ရွာသားများသိ၍ ကလေး
 ငယ်တို့ကို မွေးမြူခွင့် တောင်းလေသည်။
 ထိုအခါ ရသေ့ကြီးသည် "ကလေးငယ်တို့
 သည် ဘုန်းကံကြီးသူများ ဖြစ်ကြ၍၊ ကောင်း
 မွန်စွာ မွေးမြူပြီး အရွယ်ရောက်သည့်အခါ
 အချင်းချင်း လက်ထပ်ထိမ်းမြားပေးလျက်
 မင်းကြီးကို နွားနို့အရသာ ငါးပါးတို့ဖြင့်
 နှစ်သိမ့်စေ၍ မြေနေရာတောင်းပြီး မြို့ဝည်
 ထောင်ကာ မင်းအဖြစ် တင်မြှောက်ကြ" ဟု
 မှာကြား၍ ပေးလိုက်လေသည်။

ကလေးငယ်တို့ ကစားနိုင်သည့် အရွယ်သို့
 ရောက်သည်ရှိသော် တစ်ပါးသော ကလေး
 ငယ်တို့နှင့် ခိုက်ရန်ဖြစ်သည့်အခါ လက်ခြေ
 ဖြင့် ပုတ်ခတ်ကြသဖြင့် တစ်ပါးသောကလေး
 တို့သည် ငိုယိုပြီး မိဘများကို တိုင်ပြောကြ

ကြီး။ အထ ခေါ သော ဘဂ္ဂဝ လိစ္ဆဝိမဟာ-
မတ္တော ယေန တိန္ဒြကခါဏုပရိဗ္ဗာဇကာ-
ရာမော။ ဒီ၊ ၃။ ၁၆။ (-သံ၊ ၃။ ၃၄၀)။

လိစ္ဆဝိ(ဝိ) ၂၉ (ပု) [လိစ္ဆဝိ+ရာဇ]လိစ္ဆဝိမင်း။
လိစ္ဆဝိရာဇာနော ဒုမဂ္ဂါ သမ္မောဒမာနာ
ပုရေတရံ ဂန္ဓာ သဗ္ဗံ ဂဏန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။
(-ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၃၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၁၈၃၊ ၂၇၅)။

လိစ္ဆဝိ(ဝိ)ရာဇကုမာရ (ပု) [လိစ္ဆဝိ+ရာဇ-
ကုမာရ] လိစ္ဆဝိမင်းသား။ လိစ္ဆဝိရာဇ-
ကုမာရေဟိ သဒ္ဓိံ ဝေသာလိယာ တိပါကာ-
ရန္တရေ ဝိစရန္တော ပရိတ္တံ ကရေဟိ။ ခုဒ္ဒက၊
၄။ ၁။ ၃၈။ လိစ္ဆဝိရာဇကုမာရနံ သပရိဝါရာနံ...
ပရိက္ခိပံ သု။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။

လိစ္ဆဝိရာဇကုလ (န) [လိစ္ဆဝိရာဇ+ကုလ]လိစ္ဆဝိ
မင်းမျိုး၊ လိစ္ဆဝိ မင်းတို့၏ အမျိုးအနွယ်။
ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓ၊ ပုပ္ဖါဒေ ဝေသာလိယံ လိစ္ဆဝိရာဇ-
ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။

လိစ္ဆဝိရာဇပရိသာ (ထိ) [လိစ္ဆဝိရာဇ+ပရိသာ]
လိစ္ဆဝိမင်းပရိသတ်၊ လိစ္ဆဝိမင်းတို့၏ အမျိုး
အနွယ်ဖြစ်သော ပရိသတ်။ ယထာယံ လိစ္ဆဝိ-
ရာဇပရိသာ သောဘာတိသယေန ယုတ္တာ။ ဒီ၊
၄။ ၂။ ၄၄။ လိစ္ဆဝိပရိသာလည်း-ကြည့်။

လိစ္ဆဝိရာဇပုတ္တ (ပု) [လိစ္ဆဝိရာဇ+ပုတ္တ]လိစ္ဆဝိ-
ပုတ္တ-ကြည့်။

လိစ္ဆဝိဝံသ (ပု) [လိစ္ဆဝိ+ဝံသ] လိစ္ဆဝိအနွယ်၊
လိစ္ဆဝိမင်း တို့၏အမျိုးအနွယ်။ လိစ္ဆဝိပရိသာ
-ကြည့်။

လိစ္ဆဝိ(ဝိ)ဝတ္ထု (န) [လိစ္ဆဝိ+ဝတ္ထု]လိစ္ဆဝိမင်း
တို့၏-အကြောင်း-အဋ္ဌပုတ္တိ၊ လိစ္ဆဝိဝတ္ထု။
ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဓမ္မပဒပါဠိ၊ ၁၆-ဝဂ်၊ ၄-
ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ ၄၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၂။ (-ဝိ၊ ၃။
၃၂၆)။

လိစ္ဆဝိ(ဝိ)ဝတ္ထုကထာ (ထိ) [လိစ္ဆဝိဝတ္ထု+
ကထာ]လိစ္ဆဝိဝတ္ထုတို့ကိုဆို-ရာ -ကြောင်း-
ဖြစ်သည့်ကေား။ လိစ္ဆဝိ(ဝိ) ဝတ္ထုကထာ-
ဝဏ္ဏနာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။

လိစ္ဆဝိသတ(န) [လိစ္ဆဝိ+သတ]လိစ္ဆဝိမင်းတစ်ရာ
တစ်ရာသော လိစ္ဆဝိမင်း။ တေန ခေါ ပန
သမယေန ပဉ္စမတ္တာနိ လိစ္ဆဝိသတာနိ သန္တာ-
ဂါရေ သန္နိပတိတာနိ ဟောန္တိ။ မ၊ ၁။ ၂၉၀။
အံ၊ ၂။ ၁၄၈။

လိစ္ဆဝိသေနာပတိ (ပု) [လိစ္ဆဝိ+သေနာပတိ]
လိစ္ဆဝိမင်းတို့၏ စစ်သူကြီး။ အဇိတဿ
လိစ္ဆဝိသေနာပတိဿ မဟာနိရယေ နိဗ္ဗတ္တိ-
တော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၈။

လိတ္တ (ထိ) [လိပိ+တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၂။
လိပ+တ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၅-၆။ လိပ္ပ-သံ။
လိတ္တ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) (က)
လိမ်းကျ-ခြယ်သ-ဒေပ်သော။ (ခ) လိမ်း
ကျအပ်ပြီးသော။ (၂) လူးလည်း-ပေကျ-
ကပ်ငြိ-သော။ (၃) အဆိပ်လူးမြား။
(၁) (က) ကေန လိတ္တော (စူဠနိ၊ ၂၄)တိ
ကေန လိမ္မိတော။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂။ န ဘိတ္တိ
ဇာနာတိ အဟံ မဟာမတ္တိကာယ လိတ္တာ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၉။ ကဒါဟံ
ကုဋ္ဌာဂါရေ စ၊ လိတ္တေ စန္ဒနဖောသိတေ။
ဇာ၊ ၂။ ၁၆၂။ (ခ) လိတ္တေ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိ-
ယဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၁၆။ (၂) မိဇ္ဇေ န လိတ္တာ
(ဇာ၊ ၁။ ၁၃၉)တိ... ပုရာဏကုထေန ပန
မက္ခိတာ ပလိဗုဒ္ဓါ ဟုတွာ နိက္ခမန္တိ။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၂၃၀။ လိတ္တ(ဇာ၊ ၁။ ၂၂)န္တိမက္ခိတံ ရဉ္စိတံ။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၃။ (-ဒီ၊ ၂။ ၂၇၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၁။)
(၃) လိတ္တောယုတြ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၃၉၀။

လိတ္တဇာတက (န) [လိတ္တ+ဇာတက] လိတ္တ-
ဇာတ် (ဒါယကာတို့ ပေးလှူအပ်သော
ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကိုပစ္စဝေက္ခဏာမဆင်ခြင်ပဲ

ဘဲသုံး ဆောင်ကြသော ရဟန်းတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၁၀-ဝဂ်၊ ၁-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂။ ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၄၀၂-၄။

လိတ္တု (ထိ၊ ပု) [လိပ+တု] လိမ်းကျ-ခြယ်သ- တတ်သူ။ လိတ္တာ။ နိရုတ္တိ၊ ၄၇၇-နှာ။

လိန=လိန (တိ) [လိ+တ။ လိ သိလေသေ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၅၄။ ဓာတုတ္ထ။ လိ လယေ။ နိရုတ္တိ။ ၇၅၂။ (၁) နာသော၊ ဖျားသော။ (၂) အားထုတ်-ကျ-သော။ လိနလည်း ကြည့်။ (၁) လိနာနံ (အလင်္ကာ။ ၁၄၀) ဗျာဓိတာနံ။ အလင်္ကာ၊ ၉။ ၁၃၀။ (၂) လိနာနံ (အလင်္ကာ။ ၁၃၀) ဗျာဝဋ္ဋာနံ ပတန္တာနံ။ အလင်္ကာ၊ ၉။ သစ်။ ၁၃၀။

လိနန္တေ (ကြိ) [လိ+နာ+အန္တေ] လိနာတိ- ကြည့်။

လိနာတိ (ကြိ) [လိ+နာ+တိ။ လိ-သိလေသေ။ လိနာတိ၊ နိလိနာတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၅၄။ လိနာတိ-သံ။] ကပ်ရောက်-ပုန်းအောင်း- နေ။ လိနန္တေ နိလိယန္တေ တ္ထောတိ လေဏံ ဝိဟာရံ။ အပါ၊ ၂။ ၂၀။

လိပိ (ထိ) [လိပ+ဣ။ လိပေန မသျှောပဒေ- သေန ဘဝတိတိ လိပိ၊ ဣ၊ ဝဏသဏ္ဌာနော။ ဓာန်၊ ၉။ ၃၄၀။ လိပိ အက္ခရရစနာ၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ လိပိ (ရေးအပ်သောစာလုံး၊ ရေးသားခြင်း) သံ။ လိပိ၊ လိပိ-ပြာ၊ အဗ္ဗမာဂမိ။] (၁) အက္ခရာ၊ စာလုံး။ (၂) အက္ခရာ-စာ- ရေးနည်းအတတ်ပညာ။ (၁) လိပိကာရ- ကြည့်။ (၂) လိပိယာ သိက္ခိတတ္တာ ဇာနာတိ ဣမာ အက္ခရဿ အနန္တရံ ဣမံ အက္ခရံ ကာတဗ္ဗန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၈၅။

လိပိကာရ (ပု) [လိပိ+ကရ+ဏ။ တံ (လိပိ*) ကရေတိတိ လိပိကာရော။ ဓာန်၊ ၉။ ၃၄၀။

လိပိကာရ-သံ။] စာရေး၊ စာချီ။ လေခ- ကော လိပိကာရော စ။ ဓာန်၊ ၃၄၀။

လိပိဉာဏ (န) [လိပိ+ဉာဏ] အက္ခရာ-စာ- ရေးနည်း အတတ်ပညာကို သိသောဉာဏ် (အတတ်ပညာ)။ လေခါသိပ္ပန္တိ နာနာက- ရေဟိ အက္ခရလိခနသိပ္ပံ၊ လိပိဉာဏံ ဝိ။ ဥဒါန၊ ၅။ ၁၀၄။

လိပ္ပာဒံ (ကြိ) [လိပ+အ+တိ။ ဓာတ်ကျမ်း တို့၌ ဒီဝါဒိ လိပ ဓာတ်မရှိ။ စိရပ္ပဝံသိ ကဲ့သို့ မ-ကို ပ-ပြု။ လိပ္ပတိ=လိပ္ပတိ။ လိပ္ပတေ-သံ၊ လိပ္ပဣ၊ လိပ္ပဣ-ပြာ၊ အဗ္ဗ- မာဂမိ၊ ပြာ၊ အဗ္ဗမာဂမိတို့၌ လိပ+ယ+ တေ=လိပ္ပတေ=လိပ္ပတေ၊ လိပ္ပတိ-ဂမ္မ ရုပ်ဟု ပြသည်။] (၁) ကပ်ငြိ၏၊ ငြိတယ်၏။ (၂) လိမ်းကျ၏။ (၁) မဇ္ဈေ မန္တာ န လိပ္ပတိ (အံ၊ ၂။ ၃၅၉)တိ မန္တာ ဝုစ္စတံ ပညာ၊ တာယ ဥဘော အန္တ ဝိဒိတာ န လိပ္ပတိ၊ ဝေမဇ္ဈဋ္ဌာနေ န လိပ္ပတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၂။ (-သုတ္တန်။ ၄၀၀၊ စူဠနိ၊ ၇။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။ စူဠနိ၊ ၄။ ၉။) န လိပ္ပတိ (အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၃)တိ န အလ္လိယတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၃။ (၂) န လိပ္ပတိ ဒိဋ္ဌသုတေသု ဓိရော (သုတ္တန်၊ ၃။ ၃၁၇)တိ သော ဝေ...ဓိရော ဒိဋ္ဌသုတေသု ဓမ္မေသု ကေနစိ ကိလေသေန န လိပ္ပတိ။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၃၀၀။ ကိဓ ပါပေန လိပ္ပတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၀။

(နိတိ၊ ဓာတု-၌ လိပိ (ဣ) ဥပလေပေ။ လေပတိ။ လိပိ (ရူ) လိပ္ပနေ။ လိပ္ပတိဟု ဆိုသည်။ ကောတ္ထုဘဒ္ဒိကား လိပိ (တုဒါဒိ၊ သကံ၊ လိပ္ပတိ)။ (၁) လိမ်းကျခြင်း။ (၂) နှိပ်နှယ်ခြင်း။ (၃) ပွတ်တိုက်ခြင်း၊ (၄) ဖုံးပိတ်ခြင်း။ (၅) ဖြန့်ခင်းခြင်း။ (၆) အစုန်းအကွက်ထင်အောင် ပြုခြင်း (=ငုဏ် သိက္ခာ ကျဆင်းမှုကို ပြုလုပ်ခြင်း။) (၇) လောင်မြိုက်ခြင်းတို့၌ ဖြစ်၏ဟု ဆိုသည်။)

လိပ္ပန္န (ကြိ) [လိပ+အန္န။ လိပ္ပတိ-ကြည့်။] လိမ်းကျ ကုန်၏။ ပဲရံ ဇီဝိတာ ဝေါဇေပေန္တသ ဟိဏိ လောဟိတေန လိပ္ပန္နိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၂၉။

လိပ္ပေယျ (ကြိ) [လိပ+ယေျ။ လိပ္ပတိ-ကြည့်။] လိမ်းကျရာ၏။ န ကောစိ န လိပ္ပေယျ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅၊ ၂၅၀။

လိပ္ပတိ (ကြိ) 'လိပ+အ+တိ။ လိပ္ပတိနှင့်တွဲ-ကြည့်။' (၁) ကပ်ငြိ၏။ တည်၏။ (၂) လိမ်းကျ၏။ (၁) ယော န လိပ္ပတိ (ဓမ္မ၊ ၇၁။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၆) တိ ဝေမေဝံ ယော အဗ္ဘန္တရေ ဒုဝိဓေပိ ကာမေ န ဥပလိပ္ပတိ၊ တသ္မိံ ကာမေ န သဏ္ဍာတိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၁၀။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၀။ (-မ၊ ၂၊ ၄၁၀။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၊ ၂၉၇)။ (၂) ယော န လိပ္ပတိ ကာမေသု၊ သိတိဘူတော နိရူပဓိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၀၄။ အံ၊ ၁။ ၁၃၇။ န လိပ္ပတိ ကာမေသုတိ ဝတ္ထုကာမေသု စ ကိလေသက၊ ဝါမေသု စ ဝးဏှာဒိဋ္ဌိလေပေဟိ န လိပ္ပတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁၇။ န ကဒ္ဒမော န ရဇော န ဝါရိ လိပ္ပတိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၅၆) တိ နေဝ ကဒ္ဒမော န ရဇော န ဥဒကံ လိပ္ပတိ၊ န မက္ခေတိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၊ ၃၀၁။

လိပ္ပတိ-ဝိ ၄။ ၃၀၄။ လိပ္ပန္နိ-ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ လိပ္ပသိ-သုတ္တနိ၊ ၃၆၉။ လိပ္ပေယျ-မဟာနိ။ ၇၀။ လိပ္ပိဿမိ-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၅၇။ လိပ္ပိဿမ-ဝိ၊ ၄။ ၄၇၉။

လိပ္ပန (န) [လိပ+ယု။ လိပ္ပတိ-မှ။ လေပန-သံ။ လိ ပဏ-ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိ။] (၁) လိမ်းကျ-ကပ်ငြိ-ခြင်း။ (တိ) (၂) လိမ်းကျ-ကပ်ငြိ-တတ်သော။ (၁) ဆဒနဿ အန္တော စ ဗဟိ စ လိပ္ပနမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၈။ (၂) လိပ္ပန-ကြည့်။

လိပ္ပနဋ္ဌ (ပု) [လိပ္ပန+အတ္ထ၊ တ္ထကို ဋ္ဌပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၁၀၇။] လိမ်းကျ-ကပ်ငြိ-တတ်သော အနက်သဘော။ ပရိတော လိပ္ပနဋ္ဌေန ပလိပံ ဝုစ္စတိ မဟာကဒ္ဒမံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၄။

လိပ္ပနပရိဟာရ (ပု) [လိပ္ပန+ပရိဟာရ] လိမ်းကျ-ကပ်ငြိ-ခြင်းမှ-ရှောင်လွှဲ-ဖယ်ရှား-ခြင်း။ စိဝရာဒိသု လိပ္ပနပရိဟာရယ ဟတ္ထေန အင်္ဂဇာတဂ္ဂဟဏံ ဝဂ္ဂတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅၆။

လိပ္ပန္န (တိ) [လိပ+အ+အန္န။ ထိ-၌ လိပ္ပန္နိ။] လိမ်းကျ-ကပ်ငြိ-သော။ သူ။ ပုန လိပ္ပန္နဿ ပန စာဋိတမတ္ထေ သံဃာဒိသေသော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၅၇။ ကခိ၊ ၁၃၇။ လိပ္ပန္နိနံ ဘိက္ခုနိနံ ဝိနာပိ အကုသလစိန္တေန လိပ္ပနဋ္ဌ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၄၀)။

လိပ္ပန္နိ (ကြိ) [လိပ+အ+အန္နိ။ လိပ္ပတိ-ကြည့်။] ကေစိ ကဒ္ဒမေန လိပ္ပန္နိ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၀၀။

လိပ္ပမာန (တိ) [လိပ+အ+မာန] လိမ်းကျ-ကပ်ငြိ-သော။ တိဏဂ္ဂေ လိပ္ပမာန ဥဿာဝ ဗိန္နုသဒိသော။ ပေတ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၀၄။

လိပ္ပသိ (ကြိ) [လိပ+အ+သိ။ လိပ္ပတိ-ကြည့်။] ဥဘယေ တံ န လိပ္ပသိ။ သုတ္တနိ၊ ၃၆၃။

လိပ္ပာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [လိပ+ဏာပေ+တွာ] လိမ်းကျစေ၍။ ဝေ စတုဇာတိယဂန္ဓေဟိ လိပ္ပာပေတွာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၊ ၁၃။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၊ ၈၇။ (ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၃၆၉။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃၀၇။ တို့၌ "လိပ္ပေတွာ" ဟုရှိသည်။ ဤပါဌ်သာ သင့်အံ့ ထင်သည်။ ဆင်ခြင်၍ ယူလေ)။

လိပ္ပာပေန္တ (တိ) [လိပ+ဏာပေ+အန္တ။ လိမ်းကျ စေသော (ရဟန်း)။ ပုနပုနံ လိပ္ပေန္တဿ ဝါ လိပ္ပာပေန္တဿ ဝါ... ပါစိတ္တိယေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃၂။

လိပ္ပာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [လိပ+ဏာပေ+ဤ။ လိပ္ပတိ-မှ။] လိမ်းကျစေပြီ။ အာယသ္မာ ဆန္တော... ဝိဟာရံ ပုနပုနံ ဆာဒါပေသိ ပုနပုနံ လိပ္ပာပေသိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅။ (-ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၃၃)။

လိမ္မိတ (တိ) [လိပ+တ။ လိပတ-သံ။ လိပိယ-
ပြာ။] လိမ်းကျံအပ်သော။ ကေန လိတ္တာတိ
ကေန လိမ္မိတော။ စူဠနိဒ္ဒါ။ ၂။

လိမ္မိတဂန္ထ (တိ) [လိမ္မိတ+ဂန္ထ။ လိမ်းကျံအပ်
သော နံသာရီသော၊ နံသာဖြင့်လိမ်းကျံအပ်
သော။ ပဉ္စဟိ အင်္ဂုလေဟိ လိမ္မိတဂန္ထေဟိ
အလင်္ကီတာ။ အပ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၂၂။

လိမ္မိတဓည (န) [လိမ္မိတ+ဓည။ (မြေညက်တို့
ဖြင့်) လိမ်းကျံအပ်သော စပါး။ သကလပါ-
သာဒတိတ္ထိသု မတ္တိကဟိ မဒ္ဒိတော လိမ္မိတ-
ဓညာနိ စ ခေပေတော။ အပ၊ ငှ၊ ၁။ ၂၂၆။

လိမ္မိတဗ္ဗ (တိ) [လိပ+တဗ္ဗ။ လိမ်းကျံ-အပ်-
သင့်-ထိုက်-သော။ လိမ္မိတဗ္ဗော ဝါ လေ-
ပါပေတဗ္ဗော ဝါတိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယော။
ဝိ၊ ငှ၊ ၂။ ၅၀။ ကခိ။ ၂၀၇။

လိမ္မိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [လိပ+တုံ။ လိမ်းကျံခြင်းငှါ။
တမ္ပိ လိမ္မိတုံ ဝနုတိ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၄။ ၅၀။

လိမ္မိတုကာမ (တိ) [လိမ္မိတုံ+ကမု+ဏ။ လိမ်းကျံ
လိုသော၊ လိမ်းကျံခြင်းငှါ အလိုရှိသော။
ပါသာဏကုဋေ ပုန လိမ္မိတုကာမတာယ
အဘာဝေါယေဝ ဝိညာယတိ။ သာရဟ္မ၊
၂။ ၃၃၆။

လိမ္မိတုာ (ကြိ၊ ဝိ) [လိပ+တုာ။ လိမ်းကျံ၍။
မဟာဇနော နဂရမဇ္ဈေ သန္တာဂါရံ သဗ္ဗဂန္ဓေ-
ဟိ လိမ္မိတုာ။ ခုဒ္ဒက၊ ငှ၊ ၁၃၀။ သုတ္တနိ၊ ငှ၊
၁။ ၂၆၈။

လိမ္မိသန္တိ (ကြိ) [လိပ+သန္တိ။ လိမ်းကျံကုန်
လတ္တံ့။ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ ကောဋေတော မတ္တိ-
ကာယ မဒ္ဒိတော ဘိတ္တိံ လိမ္မိသန္တိ။ ဓမ္မ၊ ငှ၊
၁။ ၁၄၀။

လိမ္မိသာမ (ကြိ) [လိပ+သာမ။ (ငါတို့) လိမ်း
ကျံကုန်အံ့။ တာနိ မဟာဏဇ ကောဋေတော
စိက္ခလေန မဒ္ဒိတော ပရိဘဏ္ဍံ လိမ္မိသာမ။
ဝိ၊ ငှ၊ ၄၇၉။

လိမ္မိသာမိ (ကြိ) [လိပ+သာမိ။ လိမ်းကျံအံ့။
သတိတ္ထိစ္ဆဒနံ လိမ္မိသာမိ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၅၆-၇။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၅။

လိမ္မိတုာ (ကြိ၊ ဝိ) [လိပ+တုာ။ လိမ်းကျံ၍။
အညသ္မိံ ဘဇနေ အသတိ မတ္တိကာယ
လိမ္မိတုာ ယာဂုံ ဝါ ပစိတုံ...ဝနုတိ။ ဝိ၊ ငှ၊
၂။ ၂၇၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၁။ (-အဘိ၊ ငှ၊ ၂။ ၄၅၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၁။)

လိမ္မိန္ဒ (တိ) [လိပ+ဏေ+အန္တိ။ လိမ္မိပေန္တ-
ကြည့်။

လိမ္မိယျု (ကြိ) [လိပ+အ+ယျု။ လိမ်းကျံ
ကုန်ရာ၏ ကေစ္စေ ဗာဟံ ဂန္ဓေန လိမ္မိယျု။
မဟာနိ၊ ဂဂ။

လိသ (ပ) [အနိ၊ ပါဠိ။ နိတံ၊ ဓာတု။ ၂၃၉။ လိပ
အလ္လိဘာဝေ။ ပါဏိနိ၊ ဓာတု။ ၁၀၀၀။] လိသ
ဓာတ်၊ လိသသဒ္ဓါ။ လိသသေလဆကော-
လအလ္လိဘာဝေ။ ကခိ၊ ဝိ၊ ၅၅။ “ဤသကံ
အလ္လိယတိ” တိ ဣမိနာ “လေသော” တိ လိသ
အလ္လိဘာဝေတိ ဣမဿ ရူပန္တံ ဒသေတိ။
ကခိ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၂၄၈။

လိသတိ (ကြိ) [လိသ+ယ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။
၂၃၉။ လိပိတေ-သံ။ လိသဣ-ပြာ။]
ကပ်ငြိတတ်၏။ အညမ္ပိ ဝတ္ထု လိသတိ
သိလိသတိ ဝေါဟာရမဇ္ဈေနေဝ ဤသကံ
အလ္လိယတိတိ လေသော။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၀၄။ ကခိ။
၁၄၀။

လိဟတိ (ကြိ) [လိဟ+အ+တိ။ လိဟ အသာ-
ဒနေ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၈။ ပါဏိနိ၊ ဓာတု။ ၁၀၀၆။
လိဟတိ-သံ။ လိဟဣ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
လျက်-သာယာ-၏။ ပလိဟိ သု ပါဒေတိ
အတ္တနော ဝိဂ္ဂါယ ပါဒေ လိဟိ သု။ ပေတ၊
ငှ၊ ၁၀၂။

လိဟန္တ (တိ) [လိဟ+အ+အန္တိ။ ထိ-၌
လိဟန္တိ။] လျက်-သာယာ-သော၊ သူ၊ ယထ

မဓုဒိဒ္ဓံ ခုရဓာရံ လိဟန္တော ဆေဒတော
ဇိဝံ ရက္ခတိ။ သုတ္တနိ၊ ဣ၊ ၂။ ၂၁၆။

လိဟိံ သု (ကြံ) [လိဟ+ဥံ]လျက်-သယ-
ပြီ။ လိဟတိ-ကြည့်။

လိန (တိ) [လိ+တ။ မောက်။ ၁၅၀။ လိယတိ
တိ လိနော။ ဂ္ဂူ၊ ၆၃၁။ လိယိတ္တာတိ လိနော။
နိရုတ္တိ ၇၅၂။ လိန-သံ။ လိဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓ
မာဂဓိ။] (၁) ကိန်းအောင်းသော (ဈာန်၌
မွေ့လျော်သောအားဖြင့် တစ်ပါးတည်းအဖြစ်
သို့ ကပ်ရောက်သော)။ (၂) ကပ်ငြိ-ယှဉ်-
သော။ (၃) တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်-သော၊ ပျင်းရိ
ခြင်းအဖို့သို့ ကျရောက်သော။ (၄) မထင်
ရှားသော။ (၅) လျှိုဝှက်သော။ (ထိ၊ န)
(၆) (က) တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်-ခြင်း။ (ခ)
တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်-ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း။ (၂)
ကိန်းအောင်းခြင်း (ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကပ်ရောက်
ခြင်း။)

(၁) ကိန်းအောင်းသော (ဈာန်၌ မွေ့
လျော်ခြင်း၏ အစွမ်းမားဖြင့် တစ်ပါးတည်း
အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော)။ ပဋိသလ္လိနောတိ
တတော တော ရူပါဒိဂေါရတော စိတ္တံပဋိ-
သံဟင်တော လိနော ဈာနရတိသေဝနဝသေန
ကေသာဝဂတော။ မ၊ ဣ၊ ၂။ ၁၈၃။ (၂) ကပ်ငြိ-
ယှဉ်-သော။ ဝတ္ထုကာမာရမ္မဏေ သုခေ သမ္မ-
ယောဂဝသေန လိနာံ ယုတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၁။
(၃) တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်-သော၊ ပျင်းရိသည်
၏ အဖြစ်-ပျင်းရိခြင်း အဖို့-သို့ကျရောက်
သော။ ယသ္မိံ ဘိက္ခဝေ သမယေ လိနစိတ္တံ
ဟောတိ။ သံ၊ ၂။ ၉၉။ လိန(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၇) ၌
သကံစိတံ ကောသဇ္ဇပက္ခာတိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၁။ ၁၅၄။ (-ပဋိသံ၊ ၁။ ၆၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၃။ မ၊
ဣ၊ ၁။ ၃၀၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၁။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၁။) (၄) မထင်ရှားသော။
လိနမတ္တံ ဂမေန္တိတိ လိဂံ၊ နိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၉၁။
လိနံ အပါ၊ ကဋံ အတ္တံ ဂမေန္တိ ဉာပေန္တိတိ

လိဂံ၊ နိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။ (၅) လျှိုဝှက်သော။
လိနံ ဂုဋ္ဌံ အတ္တံ ဂမေတိတိ လိဂံ။ မ၊ ၄။ ၂။
၂။ (ထိ၊ န) (၆) (က) တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်-
ခြင်း။ လိန (အဘိ၊ ၈။ ၂၃၃။ မဟာနိ၊ ၃၃၃) ၌
အဝိပ္ပိရိကတာယ ပတိကုဋိတံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၄၀၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ စူဠနိ၊
၁၅၇။ စူဠနိ၊ ၄။ ၄၅။ (ခ) တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်-
ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း။ လိန (အဘိ၊ ၈။ ၂၆၅။ သံ၊
ဣ၊ ၂။ ၁၇၈) ၌ အဝိပ္ပိရိကတာယ သင်္ကော-
စပုဏ္ဏံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၇။ (၂) ကိန်းအောင်းခြင်း
(ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကပ်ရောက်ခြင်း)။ ပဋိသလ္လိနာ-
တာယာတိ ဗဟိဒ္ဓါ နာနာရမ္မဏတော စိတ္တံ
ပဋိနိဝေတ္တတာ ကမ္မဋ္ဌာနေ သမ္ပဒေဝ လိန-
တာယ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။

လိနစိတ္တံ(တိ) [လိန+စိတ္တံ] (၁) တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်
-သောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ (န) (၂) တွန့်တို-
ဆုတ်နှစ်-သောစိတ်။ (၁) လိနစိတ္တံသ ဘိက္ခ-
ဝေ အနုပုန္နဉ္စေ ထိနမိဒ္ဓံ ဥပုဇ္ဇတိ၊ အံ၊ ၁။ ၃။
သော လိနစိတ္တော သမာနော အဘဗ္ဗော
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ပဟာတံ၊ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။ (န) (၂)
အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လိနစိတ္တာစာရ (တိ) [လိန+စိတ္တံ+အာစာရ]
တွန့်တို - ဆုတ်နှစ် - သောစိတ်၏ ဖြစ်ခြင်း
ရှိသော။ တွန့်တိုဆုတ်နှစ်သောစိတ် ရှိသော၊
သူ။ ပတိလိနစရာ ဝုဇ္ဇန္တိတိ တတော တတော
လိနစိတ္တာစာရာ ကထိယန္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၂။

လိနစ္ဆဝိ(တိ) [လိန+ဆဝိ] (ဒ. ချင်းချင်း) ကပ်ငြိ
သော အရေရှိသော၊ သူ။ တေ နိစ္ဆဝိတာယ
ဝါ လိနစ္ဆဝိတာယ ဝါ လိစ္ဆဝိတိ ပညာယိံ သု။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၁။ သံ၊ ၄။ ၂။
၃၃၁။

လိနဠာသယ(တိ) [လိန+အဠာသယ] တွန့်တို-
ဆုတ်နှစ်-သော အလိုဆန္ဒရှိသော၊ သူ။ ဩလိ-
နဝုတ္တိကော စ ဟောတံတိ လိနဠာသယော
ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ နိဟိနလောကာမိသေ

လိနော အဗ္ဗာသယော တေဿ န ပန နိဗ္ဗာနေတိ လိနဗ္ဗာသယော။ မ၊ဇ္ဇိ၊၂။ ၁၇၉။

လိနတာ (ထိ) [လိန+တာ။ လိနတာ-သံ။] တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်-သည်၏ အဖြစ်။ လိနတာ (မူလဇ္ဇိ၊။ ၁၂၆) တိ စ သင်္ကောစော။ အနုဇ္ဇိ၊ ၁။ ၂၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊ ၂။ ၁၅၀)။

လိနတပစ္စုပဋ္ဌာန(တိ) [လိနတာ+ပစ္စုပဋ္ဌာန] (အာရုံကိုယူခြင်း၌) တွန့်တိုသော အခြင်း အရာအားဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ် သော။ မိဒ္ဓိ အကမ္မညတာလက္ခဏံ လိနတာ- ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၉။

လိနတ္ထ (တိ) [လိန+အတ္ထ] (:)မင်ရှား- ကွယ်ဝှက်-သောအနက်ရှိသော(၂) မထင် ရှား-ကွယ်ဝှက်-သော အနက်၊ (၃)ကိန်း အောင်းခြင်းအကျိုး (ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကပ် ရောက်ခြင်းအကျိုး)။ (၁)လိနတ္ထပဒဝဏ္ဏနာ -ကြည့်။ (ပု)(၂) ပေါရာဏေဟံ ကတံ ယံ တု၊လိနတ္ထဿ ပကာသနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁)။ (၃)ကမ္မဋ္ဌာနေ သမ္ပဒေဝ လိနတ္ထာယ။ သံ၊ဇ္ဇိ၊ ၂။ ၅၃၆။

လိနတ္ထဇောတက (တိ) [လိနတ္ထ+ဇောတက- -ထိ-၌ လိနတ္ထဇောတိက ။] မထင်ရှား- ကွယ်ဝှက်-သော အနက်ကို ထွန်းပြတတ် သော။ အဋ္ဌသာလိနိယာ တေတေ၊ ပဒါ လိနတ္ထဇောတက။ မူလဇ္ဇိ၊ ၁။ ၂၇၃။

လိနတ္ထဒိပန (န) [လိနတ္ထ+ဒိပန] မထင်ရှား- ကွယ်ဝှက်-သောအနက်ကို ပြခြင်း။ ဟေဋ္ဌာ အနုညာတတ္တာ တတော လိနတ္ထဒိပနတ္ထမိဓ တထာ ဝုတ္တတ္တာ စ။ ဝဇီရ၊ ၄၉၇။

လိနတ္ထပဒဝဏ္ဏနာ (ထိ) [လိနတ္ထ+ပဒ+ဝဏ္ဏနာ] မထင်ရှား-ကွယ်ဝှက်-သော အနက်ရှိသော ပုဒ် တို့ကို- ဖွင့်-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သည့် စကားရပ်၊ အနုဇ္ဇိက၊ ဣတိ ဓမ္မသင်္ဂဏီ မူလ-

ဇီကာယ လိနတ္ထပဒဝဏ္ဏနာ ဓမ္မသင်္ဂဏီ အနုဇ္ဇိက၊ သမတ္တာ။ အနုဇ္ဇိ၊ ၁။ ၂၂၀။

လိနတ္ထပဒိပနီ (ထိ) [လိနတ္ထ+ပဒိပနီ] မထင်ရှား- ကွယ်ဝှက်-သော အနက်ကိုပြ-တတ်- ကြောင်းဖြစ် -သောစကားရပ်၊ ဇီကာ။ သဒ္ဓိ ယထောပဒ္ဓဝမန္တရေန၊ ဂတာ ဟိ လိနတ္ထပဒိပနီယံ။ က၊ဇ္ဇိ၊ သစ်၊ ၄၇၉။

လိနတ္ထပုကာသနာ (ထိ) [လိနတ္ထ+ပကာသနာ] လိနတ္ထပဒိပနီကြည့်။ သုဗေလဝိလာသနိယာ သာမညပလသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လိနတ္ထပုကာ- သနာ။ ဒိ၊ဇ္ဇိ၊ ၁။ ၂၇၅။

လိနတ္ထပု(ပ)ကာသနီ (ထိ) [လိနတ္ထ+ပကာသနီ] လိနတ္ထပဒိပနီ-ကြည့်။ တထာ ဟိ တတ္ထ လိနတ္ထပကာသနိယံ....ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁။ (-သံ၊ဇ္ဇိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၉။ ဒိ၊ဇ္ဇိ၊ ၂။ ၃၂)။

လိနတ္ထဏ္ဍနာ(ထိ) [လိနတ္ထ+ဏ္ဍနာ] မထင်ရှား -ကွယ်ဝှက်-သော အနက်ကို ဖွင့်-ရာ- ကြောင်း-ဖြစ်သော စကားရပ်၊ ဇီကာ။ သင်္ခေပေန လိခိသာမိ၊ ဝဏ္ဏာ လိနတ္ထ- ဝဏ္ဏနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁။

လိနတ္ထဝိဘာဏနာ (ထိ) [လိနတ္ထ+ဝိဘာဏနာ] -မထင်ရှား- ကွယ်ဝှက် သော အနက်ကို ထင်စွာပြ -တတ် -ကြောင်းဖြစ် -သော စကားရပ်၊ ဇီကာ။ တဿ စ လိနတ္ထဝိဘာဏနံ အနဂန္ဓာ။ ဝိ၊ဇ္ဇိ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၁။

လိနတ္ထဝိဘာနီ (ထိ) [လိနတ္ထ+ဝိဘာဏနီ] လိနတ္ထ ဝိဘာဏနာ-ကြည့်။ အဋ္ဌကထာဝသေန တဿာ လိနတ္ထဝိဘာဏနီဝသေန စ သုဝိညေယျတ္တာ အတိဝိတ္တာရဘယေန န ဝိတ္တာရယံမှာ။ သံ၊ဇ္ဇိ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၅။

လိနန္တရစောဒနာ (ထိ) [လိနန္တရ+စောဒနာ] လိနန္တရစောဒနာ၊ အတွင်း၌-ကွယ်ဝှက်- နှစ်မြုပ်-ငုတ်နှက်-သောအဓိပ္ပါယ်ကို ဖော် ထုတ်၍-မေးမြန်း-စိစစ်-အပြစ်တင်-ခြင်း။

အယ် လိနန္ဒရစောဒနာ သဟိတော အနု-
 သန္တုတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ငှ။ ကသ္မာ ပန
 “လောကုတ္တရံ ။ပ။ ကာမာဝစရဉ္စေ” တိ
 နိဒ္ဒေသံ အကတွာ “ကာမာဝစရံ ။ပ။
 လောကုတ္တရဉ္စေ” တိ နိဒ္ဒေသော ကတောတ်
 လိနန္ဒရစောဒနံ မနသိ နိဓာယာဟ “ယသ္မာ-
 ပနေ” စွာဒိ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၁၂၉။ (-မဏိမဉ္ဇူ။
 ၂။ ၂၅၂၊ ၂၆၂)။

လိနန္ဒရစောဒနာဟူသည် ပရိဟာရသာ
 ရှိ၍ ရှေးဂါကျဝယ် စောဒနာ မထင်ရှားသော
 အနု၌ ထုတ်အုပ်သော စောဒနာမျိုးဖြစ်
 သည်။ (ပါရာဂဏ္ဍိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄၆)။ ထိုလိနန္ဒ
 စောဒနာကို ဋီကာတို့၌ အန္တောလိနစောဒနာ
 ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အန္တောနိတစောဒနာ
 ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်း
 ကြသေးသည်။ ဂန္ဓာဘရဏ စာကိုးနှင့်
 ဋီကာတို့ အလိုအားဖြင့် ပဒုဒ္ဒါရစောဒနာ
 ပဒပဝေသနစောဒနာ နှစ်ပါးတို့မှ ကြွင်းသမျှ
 စောဒနာအားလုံးသည် အန္တောနိတစောဒနာ
 ချည်း ဖြစ် သည်။ အန္တောနိတစောဒနာ
 ဟူသည် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗဝါကျ၏ အတွင်း၌
 ဖြစ်စေ၊ သံဝဏ္ဏနာဝါကျ၏အတွင်း၌ ဖြစ်စေ
 ၎င်းနေသော အနက်ကိုတင်ခြင်း၊ မေးခြင်း
 ပင် ဖြစ်သည်။ ပဒုဒ္ဒါရစောဒနာ ပဒပဝေ-
 သနစောဒနာ နှစ်ပါးတို့မှ ကြွင်းသမျှ
 စော ဒနာအား လုံး သည် အန္တောနိ တ
 စောဒနာချည်းဖြစ်၏ဟူ၍ ဂန္ဓာဘရဏစာ
 ကိုယ်နှင့် ဋီကာဆရာတို့ ဆိုကြသော်လည်း
 ဋီကာကြီးများ၌ကား ယင်းစာကိုယ် ဋီကာတို့
 ဆိုသောအန္တောနိတစောဒနာတိုင်းကိုလိနန္ဒရ
 စောဒနာအမည်ဖြင့် သုံးတော်မူကြချေ။
 အတွင်း၌ လျှို့ဝှက် (မထင်ကွယ်ဝှက်၊ ၎င်း
 နက်) နေသော စောဒနာမျိုးကိုသာ လိနန္ဒရ
 စောဒနာအမည်ဖြင့် သုံးတော်မူကြသည်။
 ဋီကာကြီးတို့၌ အသုံးပြုသော လိနန္ဒရ
 စောဒနာသည် (၁) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၏ အတွင်း၌

လျှို့ဝှက် (မထင်ကွယ်ဝှက်၊ ၎င်းနက်) နေသော
 သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗလိနန္ဒရစောဒနာ (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၅-
 စသည်)။ (၂) ရှေးဝါကျ၏အတွင်း၌ လျှို့ဝှက်
 (မထင်ကွယ်ဝှက်၊ ၎င်းနက်) နေသော ပုဗ္ဗ
 ဝါကျ လိနန္ဒရစောဒနာ။ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆-
 စသည်။) ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။

ယင်းဋီကာကြီးတို့ အလိုအားဖြင့် စော-
 ဒနာ တိုက်ရိုက်မပါမရှိရုံမျှကို လျှို့ဝှက်သည်
 ဟု မဆိုလိုပေ။ ဝါကျာရမ္မဝါကျများ၌ သဒ္ဒါ
 အနက် မနှစ်သက်ဖွယ် အပြစ်စသည်ထွက်၍
 စောဒနာ ထွက်မြင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊
 ဒဠိယဝါကျများ၌ ထူးဆန်းစွာဆိုသော
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သာမညမ္မဝိသေသကို
 ယူ၍ ထားသောကြောင့် လည်းကောင်း၊
 သဒ္ဒတ္ထဝိရောဓိထွက်ခါ စောဒနာ ထွက်မြင်
 သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ကာရဏဝါကျ၌
 ဖလမထာ်၍ အကြောင်းကို ပယ်လှန်ဖွယ်
 အပြစ်-ဖလဝါကျ၌ ကာရဏမထင်၍ အကျိုး
 ကို ပယ်လှန်ဖွယ်အပြစ်-ထွက်၍ စောဒနာ
 ထွက်မြင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဤသို့အစရှိ
 သော စောဒနာထွက်ကို သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌
 သံဝဏ္ဏနာနှင့် ကင်း၌လည်းကောင်း၊ ရှေး
 ဝါကျ၌နောက်ဝါကျနှင့်ကင်း၍လည်းကောင်း
 မမြင်မထင် လျှို့ဝှက် ၎င်းနက်နေသည်ကိုသာ
 လျှို့ဝှက်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ (ဝါ)ဤကဲ့သို့
 လျှို့ဝှက် ၎င်းနက်သော အရာဌာနတို့၌ လိ-
 နန္ဒရ စောဒနာအမည်ဖြင့်သုံးနှုန်းတော်မူကြ
 သည်။

အကျဉ်းချုပ်မှာ-သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ သံဝဏ္ဏ-
 နာနှင့်ကင်း၍-ရှေးဝါကျ၌ နောက်ဝါကျနှင့်
 ကင်း၍-မမြင်နိုင်လောက်အောင် လျှို့ဝှက်
 ၎င်းနက်နေသော စောဒနာသည်သာ လိနန္ဒရ
 စောဒနာ မည်သည်ဟု မှတ်လေ။ ရွှေရေး
 ဆောင် ဆရာဘော် အရှင်အာဒိစ္စရံသီ
 မထေရ်မြတ်၏ အလိုတော်မှာ-

လိနန္ဒရစောဒနာကို ဝါကျတိုင်း၌လည်း တက်၍မရပေ။ ဝါကျ၏အနက်က ဖိုးကွယ် ငုပ်နက်၊ အသိခက်လျက် အနက်တစ်ပါး နှစ်ပါး စသလိုတို့၏ မတင်ရှား မပေါ်လွင် သောအရာ၊ မြုပ်နက်သော အနက်တစ်ပါး နှစ်ပါး စသည်တို့ကို စောဒနပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဉာဏ်အမြင်အတိုင်း ပစ္စ နထား၍ ယူသင့် ငြားသော်လည်း ကျမ်းဆရာတို့က အာဘော် နှလုံးသွင်းကို မသိနိုင်ငှား စောဒနပုဂ္ဂိုလ် တို့၏ ထင်ရှားပေါ်လွင် သိသာအောင် လျှဉ်းပါးခြင်း ဗျာဠာစာရ ဖြစ်သင့်သောအရာ တို့၌သာ လိနန္ဒရ စောဒနာ တက်၍ရသည်။ ထိုသို့ လိနန္ဒရစောဒနာ ဖြစ်သင့်ရာတို့၌ ကျမ်းဆရာတို့သည် “ယသ္မာ ပန” အစချီ၍ ရေးသားတော်မူလေ့ ရှိကြသည်။ သို့သော် “ယသ္မာ ပန” အစချီတိုင်းလည်း လိနန္ဒရ စောဒနာဖြစ်သင့်၏ဟူ၍ တထစ်ချမှတ်ယူ၍ မရပေ။ အချို့နေရာ၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်မှု= အာသကာကြောင့် “ယသ္မာ ပန”ဖြင့် အစချီ ၍ ရေးသည်လည်းရှိသည်။ လိနန္ဒရ ဖြစ် မဖြစ်ကို အာဘော်စကားသွား နက်နဲသည်ကို ထောက်လှမ်းဆင်ခြင်၍ ယူရမည်ဟု ရှေ့ရေး ဆောင်ဇာရာကော် အရှင်အာဒိစ္စရံသီ မထေရ် မြတ် မိန့်မှတ်တော်မူသည်။ (ရှေ့ နိယံ၊ အဖြေ။ ၃၇)။ - တွင်ကြီးနိယံ၌မူကား သမ္ပ ဝါနိပုဒ်၏နောက်၌ ဟေတုဝါကျ ချီလာလျှင် ထိုဝါကျမျိုး၌ များသောအားဖြင့် ဝိတ္ထာရ ရ၍ အပ္ပကအားဖြင့် လိနန္ဒရ စောဒနာရသင့် ၏ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်။ (တွင်းကြီးနိယံ။ ၂၇)။ အန္တောလိနစောဒနာ- သာရတ္ထ။ ၁။ ၂၀၄။ ဒီ ဇို။ ၁။ ၂၀၉။ သီ။ ဇို။ သစ်။ ၂။ ၄။ ဒီ။ ဇို။ ၂။ ၂။ မ။ ဇို။ ၂။ ၂၀၅။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၄၁၃။ လိနန္ဒရ စောဒနာ-မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၁၃၉။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၃၅၃။ ၃၆၂။

လိနပက္ခ (ပု) [လိန+ပက္ခ] တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်- သော -အဖို့- အသင်းအပင်း။ သဗ္ဗသ္မိံ လိနပက္ခေ ဥဒ္ဓစ္စပက္ခေ စ အတ္ထိကာ ပတ္တနိယာ ဣစ္စိတဗ္ဗာတိ သဗ္ဗတ္ထိကာ။ မ။ ဇို။ ၁။ ၁၇၅။ (-သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ဇို။ ၁။ ၃၄၂)။

လိနပက္ခိက (တိ) [လိနပက္ခ+ဏိက] တွန့်တို- ဆုတ်နှစ်-သော အဖို့၌ဖြစ်သော။ လိနပက္ခိ- ကော သမာဓိ ဒ လိနဘာဂပ္ပတ္တိယာ သမတ္တု- တတ္တာ သမံ။ ပဋိသံ။ ဇ္ဇ။ ၂။ ၁၁၀။ (-၁၈၉)။

လိနပဒ (န) [လိန+ပဒ] ကွယ်ဝှက်-နှစ်ပြု- သောပုဒ်။ တဿာ ဟိ လိနပဒံ ဝိကာသန- ကောယမာရမ္ဘော။ ဂ ခါ။ ဇို။ ၁။

လိနပပ္ပတ္တိ (တိ) [လိန+ပပ္ပတ္တိ] တွန့်တို-ဆုတ် နှစ်-သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ အနေလိန- ပုတ္တိတတိ န လိနပပ္ပတ္တိတာ။ ဒီ။ ဇို။ ၂။ ၁၈၃။

လိနဘာဝ (ပု) [လိန+ဘာဝ] တွန့်တို-ဆုတ် နှစ်-သည်၏ အဖြစ်။ စိတ္တဿ လိနဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပဋိသံ။ ဇ္ဇ။ ၂။ ၁၆၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၃၃)။

လိနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [လိနဘာဝ+ပစ္စု ပဋ္ဌာန] လိနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန- ကြည့်။ မိဒ္ဓံ အကမ္မညတာလက္ခဏံ...လိနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ အဘိ။ ဇ္ဇ။ ၁။ ၂၉၇။

လိနမန (တိ) [လိန+မန] တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်- သော စိတ်ရှိသော။ သူ။ လိနမနော ဒုက္ခိ ငှမ္မနော ဝိပုဋ္ဌိသာရိ ပဠာယသိ။ ဝိ။ ၁။ ၂၂။ ကောသဇ္ဇဝသေနေဝ လိနော သက္ကံစိတော မနော အဿာဟိ လိနမနော။ ဝိ။ ဇ္ဇ။ ၁။ ၁၈၂။

လိနဝိရိယ (တိ) [လိန+ဝိရိယ] တွန့်တို- ဆုတ်နှစ်-သော- လုံ့လ- ဝိရိယ- ရှိသော။ သူ။ အပ္ပေါဿုက္ခောတိ နိဓုဿုက္ခော လိနဝိရိယော။ ဥဒါန။ ဇ္ဇ။ ၂၉၇။

လိနဝုတ္တိ (တိ) [လိန + ဝုတ္တိ] အောက်ပုဒ်-
ကြည့်။ အဝိပုရိကတာသင်္ခါတာ လိနဝုတ္တိ-
တာ ကောသဇ္ဇံ။ မူလဋီ။ ၂။ ၂၂၄။

လိနဝုတ္တိက (တိ) [လိနဝုတ္တိ + က] တွန့်တို-
ဆုတ်နှစ်-သောဖြစ်ခြင်းရှိသော။ နှလိန-
ဝုတ္တိကောတိ အနောလိနဝုတ္တိကော။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ။ ၁၆၃။

လိနသာရတ္ထဒီပနီ (ထိ) [လိန + သာရ + အတ္ထ
= လိနသာရတ္ထ + ဒီပနီ] ကွယ်ဝှက်-လျှိုဝှက်
-တိမ်မြုပ်-၍ အနှစ်သာရရှိသော အနက်
တို့ကို ဖွင့်ပြု-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သော
စကားရပ်၊ သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ။ ဝိနယဋ္ဌ-
ကထာယာဗ်၊ လိနသာရတ္ထဒီပနီ ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၂။

လိနာကာရ (ပု) [လိန + အာကာရ] တွန့်တို-
ဆုတ်နှစ်-သော အခြင်းအရာ။ စောသော
လိနတ္တံ နာမ စိတ္တဿ လိနာကာရော။ ဒီ၊
ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၇၀။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၉။ အထဿ စိတ္တေ
လိနာကာရော ဩက္ကမတံ။ သံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၈၉။
လိနာကာရောတိ ဘာဝနာစိတ္တဿ လယာ-
ပတ္တံ။ သံ၊ ဋီ။ ၂။ ၅၁၃။

လိယဝိ (ကြိ) [လိ + ယ + တိ။ ဓာတုတ္ထ။
လိယတေ-သံ၊ လိယတိ- သက္ကတပိဋက။]
(၁) ကပ်ငြိ၏။ (၂) တွန့်တို - ဆုတ်နှစ် -
(လေးတွဲ)-၏။ (၃) လိ သိလေသနေ၊
လိယိတိ လိနာ။ ရှု၊ ၆၃၁။ (နိရုတ္တိ။ ၇၅၂)။
ဣမံ စေ တုမေ ဘိက္ခဝေ ဒိဋ္ဌိ ဝေ ပရိသုဒ္ဓိ
ဝေ ပရိယေဒါတိ အလ္လိယေယ။ မ၊ ၁။ ၃၂၇။
(၂) သေဋ္ဌိနာ ဂဟိတမုခေ ပန ကမ္မံ ဩလိ-
ယတိ။ မ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၈။ ဩလိယတိတိ သင်္က-
စတိ သင်္ကံ ဝတ္တတိ။ မ၊ ဋီ။ ၂။ ၁၀၁။

လိယနဋ္ဌာန (န) [လိယန + ဋ္ဌာန။ လယန-
သံ။ လိယနာ-သက္ကတပိဋက။] အပန်းဖြေ-
ကိန်းအောင်း - ပုန်းအောင်း - ရာ အရပ်။
လိယနာ (၂) ကြည့်။

လိယနဋ္ဌာနရဟိတ (တိ) [လိယနဋ္ဌာန + ရဟိတ]
အပန်းဖြေ- ကိန်းအောင်း- ပုန်းအောင်း -
ရာအရပ်မှကင်းသော။ အလေဏန္တိ ဝ.တော
အရက္ခတ္တာ လိယနဋ္ဌာနရဟိတံ။ မ၊ ဋီ။ ၂။
၄၀၀။

လိယနာ (ထံ) [လိ + ယ + ယု။] (န) လယန -
သံ။ လိယနာ-သက္ကတပိဋက။ (၁) တွန့်တို
- ဆုတ်နှစ် - ခြင်း။ (၂) အပန်းဖြေ -
ကိန်းအောင်း-ပုန်းအောင်း- ရာ (အရပ်)။
(၃) ယာ စိတ္တဿ အကလျတာ အကမ္မညတာ
ဩလိပနာ သလ္လိယနာ လိနံ လိယနာ
လိယိတတ္တံ ဣဒံ ဝုတ္တိ စေတသော စ
လိနတ္တံ။ အဘိဓ၊ ၂။ ၃၃။ အဘိဝိ၊ ၃၆၅။
မဟာနိ၊ ၃၃၃။ စူဠနိ၊ ၁၅၇။ (၂) ပဉ္စ လေ
ဏာနိတိ ပဉ္စလိယနဋ္ဌာနာနိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၉၃။

လိယနာကာရ (ပု) [လိယနာ + အာကာရ]
တွန့်တို- ဆုတ်နှစ်- သော အခြင်းအရာ။
စိတ္တဿ လိယနာကာရော (သံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၇၈) တိ
အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ သင်္ကောပုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၄၁၇။

လိယိတ (တိ) [လိ + ယ + တ] တွန့်တို-ဆုတ်နှစ်
-သော (စိတ်)။ လိယနာ (၁) -ကြည့်။

လိလာ (ထိ) [လဋ္ဌ + အ။ ဋ္ဌ - ကို လ-ပြု။
ဓာတုတ္ထ။ လလ + အ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၇၄။ လိ
+ လာ + အ။ လိ = လပနံ။ လာ = ဂဟဏံ။
လိယံ လပနံ လာတိ ဂဏှာတိတိ လိလာ။
ကပ္ပဒ္ဒုမ။ လိလာ - သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
(၁) ဝ.ငံတယ်-စံပယ်-ခြင်း။ (၂) မြူးတူး
ပျော်ပါး-ကစား- နှစ်သက်- ခြင်း။ (၃)
အလှအပ - စွဲမက်ဖွယ် - အမှုအရာ။ (၄)
ကစား - မြူးတူး - ကြောင်း အရာ ဝတ္ထု၊
ကစားစရာ။ (၁) ပဿထ ဘိက္ခဝေ သာမ-
ဇေရဿ လိလံ။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၁။ လိလာ-
ဝိကန္တိ သုဘဂေါ။ အလင်္ကာ။ ၁၆၆။

လိလာယ ဝိလာသေန။ အလင်္ကာ၊ ခု။ (၂) လိလာ ကိဋ္ဌာ။ ရူ၊ ခု။ ၁၀။ (၃) နလဒ္ဒ-ပိယသမာဂမေန ကုစိတ္တဝိနောဒနတ္ထံ ပိယဿ ယာ ဝေဒဂတိဒိဋ္ဌိ ဟသိတဘာဏိတေဟာ-နကတိ ကရိယတေ၊ သာ လိလာ။ ခာန်၊ ခု။ ၁၇၄။ (၄) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လိလာအရဝိန္ဒ (န) [လိလ+အရဝိန္ဒ။ လိလာရ-ဝိန္ဒ-သံ။] ကစား-မြူးထူး-ဖြေး ဝင်း (ကစား စရာ) ဖြစ်သော ကြွပ်ပန်း။ သြလောကနက-ပဒုမန္တိ လိလာအရဝိန္ဒ။ မ၊ ခု။ ၁၅၂။

လိလာယတိ (ကြိ) [လိလာ+အာယ + တိ-နာဓေတိ။] တင့်တယ်-စံပယ်-ခြင်းကိုပြုစေ။ လိဋ္ဌာယန္တ-ကြည့်။

လိလာယုတ္တဿရ (တိ) [လိလာ+ယုတ္တ+သရ] တင့်တယ်- စံပယ် - ခြင်း - စွဲမက်ဖွယ် အမူ အရာ-နှင့်ယှဉ်သော အသံရှိသော။ ဝဂ္ဂဿ-ရောတိလိလာယုတ္တဿရော။ ဇာ၊ ခု။ ၂၁၀။

လိလာရဝိန္ဒ (န) [လိလာ+အရဝိန္ဒ။ လိလာ ရဝိန္ဒ-သံ။] လိလာအရဝိန္ဒ-ကြည့်။ ဒိဗ္ဗကမလံ လိလာရဝိန္ဒံ ကတ္တုကာတောယ တဝဝတ္ထေန တဠသိ။ ဝိမာန၊ ခု။ ၂၇။

လိလာရာဂိ (တိ) [လိလာ+ရာဂိ။ ထိ-၌ လိလာ-ရာဂိနိ။] တင့်တယ်-စံပယ်-ခြင်း-စွဲမက်ဖွယ် အမူအရာ-၌ တပ်မက်ခြင်းရှိသော။ သူ။ ဝိက္ခိတ္တကံ အင်္ဂပုဂ္ဂါနိ ဝိက္ခေပပ္ပကာသန-တော အင်္ဂပစ္စင်္ဂလီသဒရာဂိနော သပ္ပါယံ။ အဘိ၊ ခု။ ၂၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၇။

လိလာဝိလာ (တိ) [လိလာ+ဝိလာသ] (၁) ရှင်လန်း နှစ်သက်-တင့်တယ် စေ့မယ်-ခြင်း ရှိသော။ (ပု)(၂) ရှင်လန်း နှစ်သက်-တင့် တယ် စေ့မယ်-ခြင်း။ (၁) တသူလာ ဟာသ-ပကတိ၊ လိလာ ဝိလာသတိ အတ္ထော။ အပ၊ ခု။ ၂၁၂။ (၂) ဗျတ္တိ ဝါတိ လိလာဝိလာ-

သေန တရုဏဗျတ္တပေါတိကာ ဝိယ။ ၁။ ဌ၊ ၅။ ၅။

လိဋ္ဌာ (ထိ) [လဋ္ဌ+အ။ ဓာတုတ္ထ။ လလ+အ။ ဓာန်၊ ခု။ ၁၇၄။] လိလာ-ကြည့်။ အဟော လိဋ္ဌာ အဟော လက္ခဏသမ္ပတ္တိ။ ဇာ၊ ခု။ ၁။ ၄၇၁။ လဋ္ဌိတန္တိ ပိကိဝေဂသမုဋ္ဌိတံ လိဋ္ဌိဒီ၊ ခု။ ၄၇။

လိဋ္ဌာကရဏ (န) [လိဋ္ဌာ+ကရဏ] တင့်တယ်- စံပယ်-ခြင်းကိုပြုခြင်း။ လဋ္ဌနန္တိ ကမ္မန္တံ လိဋ္ဌာကရဏံ ဝိ။ ဒီ၊ ခု။ ၂၅။ သံ၊ ခု။ ၅၅။ (-သံ၊ ခု။ ၂။ ၂၇။ မ၊ ခု။ ၁။ ၂၆၁။)

လိဋ္ဌာယန္တ (တိ) [လိဋ္ဌာ+အာယ=လိဋ္ဌာယ+ အန္တ။ ထိ-၌ လိဋ္ဌာယန္တိ။ လိလာယတိ-သံ။ လိလာယတိ-ပြာ။ လိလာယတိ၊ လိဋ္ဌာ-ယတိ-နာဓေတိ အာချာတ်ပုဒ်။] တင့်တယ် - စံပယ်- သော။ တင့်တယ် - စံပယ် - ခြင်းကို ပြုသော။ လိဋ္ဌာယန္တောတိ လိဋ္ဌိ ကရောန္တော။ မ၊ ခု။ ၂။ ၂၅။

လုဂ္ဂ (တိ) [လုဇ+တ္ထ။ မောဂိ၊ ၅။ ၁၅၄။ ရုဏိ-သံ။ လုဂ္ဂ-ပြာ၊ အဒ္ဒမဒဂဓိ။] ကျိုးပဲ့- ပျက်စီး-သော။ လုဂ္ဂံ တိဇ၊ လတာဘူလံ။ အပ၊ ၁။ ၂၁၁။ တံ တထာဂတော မဂ္ဂံ လုဂ္ဂံ ပလုဂ္ဂံ ရုဋ္ဌံ ပိဟိတံ ... အနုယ ဘတံ ။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၁။

လုဂ် (န) [လိဂ်=လုဂ်၊ ဣ-ကို ဥ-ပြု။ မတ္ထု ဣဝ လိဂ် သာဒိသျံ အသာတိ မတ္ထုလုဂ်၊ ဣကာရဿ ဥကာရော ဣပ္ပဒုမ။ (ပု) မတ္ထု-လုဂ်-သံ။ မတ္ထုလုဂ်-ပြာ။ (န) မတ္ထုလုဂ်၊ မတ္ထုလိဂ်-အဒ္ဒမဒဂဓိ။ (ပု၊ န) မတ္ထုလုဂ်-သတ္တတပိဋက။] ဦးနှောက်။ (မတ္ထုလုဂ်-ကြည့်။ သူချည်း လုဂ်ပုဒ်သက်သက်မရှိ)

လုစသဒ္ဒ (ပု) [လုစ+သဒ္ဒ] လုစသဒ္ဒိ။ လုစ-သဒ္ဒေါ ဟိ အပေက္ခနာဒိအတ္ထောပိ ဘဝထံ

“ဩလောကေတိ” တိ အာဒိဿ။ သီရိ၊
သစ်၊ ၂။၁၂။

လုစိယတေ (ကမ္မု၊ကြံ) [လုစ+ယ+ဒေ] ဖွဲ့-
ကုက်-အပ်၏။ တံ ဟိ ဥဒ္ဓံ လုစိယတေ
ပန္နိယတေတိ ဥလ္လောကန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတံ၊
ယော။ ၂။၂။

လုစ္စတိ (ကြံ) [လုစ+ယ+တိ]ပျက်စီး၏။ လုစ္စ-
တိတိ ခေါ် ဘိက္ခု လောကောတိ ဝုစ္စတိ။
သီရိ၊သစ်၊ ၂။၁၂။

လုစ္စန (န) [လုစ+ယ+ယု။ လုဇန-ဖြစ်သင့်
သည်။] (၁) ပြိုကွဲ-ပျက်စီး-ခြင်း။(တိ)(၂)
ပြိုကွဲ-ပျက်စီး - တတ်သော။ (၁) လုစ္စန
သဘာဝကြည့်။ (၂)-အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လုစ္စနဋ္ဌ (ပု) [လုစ္စန+အတ္ထ]ပြိုကွဲ-ပျက်စီး-တတ်
သော-အနက်-သဘော။ လုစ္စနဋ္ဌေနာတိ
ဘိဇ္ဇနဋ္ဌေန၊ ခဏေ နဏေ ဘိဇ္ဇနဋ္ဌေနာတိ
အတ္ထောတိ ဝုတ္တံ။သီရိ၊သစ်၊ ၂။၁၂။

လုစ္စနပလုဇနဋ္ဌ (ပု) [လုစ္စန+ပလုဇန+အတ္ထ]
ပျက်တတ် အပြားအားဖြင့် ပျက်တတ်သော
-အနက် - သဘော။ ခဏိကဘင်အားဖြင့်
ပျက်တတ် အဆုံး စုတိအားဖြင့် အကြွင်းမဲ့
ပျက်တတ်သောသဘော။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၂။
သျှ။ ပြည်)။ အဘိဓမ္မာကထာယံ....“လုစ္စန
ပလုဇနဋ္ဌေနာ”တိလိခိတံ။ တတ္ထ လုစ္စနမေဝ
ပလုဇနပရိယာဒယန ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။
သီရိ၊သစ်၊ ၂။၁၂။

လုစ္စနသဘာဝ (တိ) [လုစ္စန+သဘာဝ]
ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိသော။ ခဏဘင်-
ဝသေန သဘာဝတော စုတိဘင်ဝသေန စ
ပလုဇနသဘာဝတော လောကော နာမ။
သီရိ၊သစ်၊ ၂။၁၂။

လုစ္စန္တိ (ကြံ) [လုစ+ယ+အန္တိ] ပြိုကွဲ-
ပျက်စီး-ကုန်၏။ ရူပါ လုစ္စန္တိ။ သီရိ၊သစ်၊
၂။၁၂။

လုဇတိ (ကြံ) [လုဇ+ယ+တိ။ ရုဇတေ-သံ။
လုဇတိ-သက္ကတပိဋက။] ပြိုကွဲ-ပျက်စီး-၏။
လုဇတိတိ ခေါ် ဘိက္ခု တသ္မာ လောကောတိ
ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ၂။၂၇၈။ စူဠနိ၊၁၈၀။ လုဇတိတိ
ပလုဇတိ ဘိဇ္ဇတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇။ လုဇတိတိ
ဘိဇ္ဇတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၆၅။ န ခိပုံ လုဇတိ
(အဘိ၊ပု၊၁၃၇)တိ န အန္တရာ နသတိ။
ကပ္ပုဋ္ဌာနေနေဝ နသတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၅။
(-ဝိ၊၄။၂၅၉)။

လုဇတေ (ကြံ) [လုဇ+ယ+တေ] လုဇတိ-
ကြည့်။ သဗ္ဗကာရငရူပေတံ လုဇတေ
ဇိနသာသနံ။ ထေရ၊၃၃၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄၉။

လုဇန (တိ) [လုဇ+ယ+ယု။ လုဇန+တ္ထ။
မောဂ်၊၄။၁၂၃။] (၁) ပြိုကွဲ - ပျက်စီး-
တတ်သော။ (န) (၂) ပြိုကွဲ-ပျက်စီး-ခြင်း။
(၃) ပြိုကွဲ-ပျက်စီး-တတ်သည်၏ အဖြစ်။
(၄) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ (န) (၂) မနာ-
ယတနဿာပိ လုဇနတော မနောသမ္ပဿာဒိနံ
ဒွါရခေတ္တံ ဘာဝတော စ ဧတေ အတ္တာ သမ္ပ-
ဝန္တေဝ။ မူလဋီ၊ ၂။၁၃၁။ (၃) ဉာဏစက္ခုနာ
ဩလောကေတဗ္ဗတော လုဇနတော ပလုဇ-
နတော စ “လောကေ”တိ ဝုတ္တံ။သီရိ၊၁။၅၃။

လုဇနဋ္ဌ (ပု) [လုဇန+အတ္ထ] ပြိုကွဲ-ပျက်စီး-
တတ်သော-အနက်-သဘော။ လုဇနဋ္ဌေန
ပန တဿေဝ စက္ခာဒိဘေဒဿ လောကဿ
နိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ အန္တံ အပတွာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။
လုဇနဋ္ဌေနာ (ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉)တိ ဝိနဿ-
နဋ္ဌေန။ ပဋိ၊သံ၊ဂဏ္ဍိ။ ၂၂၆။

လုဇနပလုဇနဋ္ဌ (ပု) [လုဇန+ပလုဇန+အတ္ထ]
လုစ္စနပလုဇနဋ္ဌ-ကြည့်။ သော သဗ္ဗောပိ
လုဇနပလုဇနဋ္ဌေန လောကောတိ အယံ
ဝစနတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၉၀)။

လုံ့နသဘာဝ (တိ) [လုံ့န+သဘာဝ]
ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသော။ တံ ဟိ လုံ့နသဘာဝတ္တာ လောကဓမ္မောတိ ဝုစ္စကံ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၃

လုံ့နသဘာဝဓမ္မ (ပု) [လုံ့နသဘာဝ+ဓမ္မ]
ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိသောတရား။ လောကဓမ္မောတိ လုံ့နသဘာဝဓမ္မော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၉။

လုံ့နန္တိ (ကြိ) [လုဇ+ယ+အန္တိ] လုံ့တိ-
ကြည့်။ ရူပါ လုံ့နန္တိ။ သံ၊ ၂။ ၂၇၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ
ဋီ၊ ၁။ ၂၃၇)။

လုံ့မာန (တိ) [လုဇ+ယ+မာန။ လုံ့မာန-
သက္ကဋ္ဌပိဋက။] ပျက်စီးသော။ နဒိကူလေ ဇာတဒုမောဝ ကူလေ လုံ့မာန လုံ့တိ။
ဇာ၊ ၄။ ၅၀၃။

လုံ့တ (တိ) [လုဇ+ယ+တ] ကျိုးပဲ့-
ပျက်စီး-သော။ ဂဟိတံ သြမကတော လုံ့တံ ဝိဝိဓံ လုံ့တန္တေ။ သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၉၅။

လုံ့က (တိ) [လုံ့+ကျ။ လုံ့က-သံ။] ပယ်-
နှုတ်-တတ်သော။ သူ။ လုံ့တိ၊ လုံ့ကော။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၀။

လုံ့တိ (ကြိ) [လုံ့+အ+တိ။ လုံ့တိ-သံ။
လုံစက္က-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ပယ်-
ထုတ်-နှုတ်-၏။ (၂) (အပိုင်း အပိုင်း)
ဖြတ်၏။ (၃) တားမြစ်၏။ (၄) ကေသေ
လုံ့တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၂၀။ (၂) လုံ့မာန
(မ၊ ၄။ ၃။ ၄၈) ကြည့်။ (၃) လုံ့တွာ။ (အံ၊ ၄။
၂။ ၂၀၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၀) ကြည့်။

လုံ့န (န) [လုံ့+ယု။ (တိ) လုံ့န-သံ။]
ပယ်-နှုတ်-ခြင်း။ တဏှာသလ္လဿ အဗျဟ-
နန္တိ တဏှာကဏှကဿ လုံ့နံ။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၂၈။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၂။

လုံ့နန္တိ (တိ) [လုံ့+အ+အန္တိ။ ထိ-၌ လုံ့နန္တိ။]
ပယ်-နှုတ်-တတ်သော။ သူ။ လုံ့ပိလည်း-

ကြည့်။ ကေသေ လုံ့နန္တော ဘူမိယံ သယ
မာနော ဝိတိနာမေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၆။
(-ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၃။ ၂၆၂)။

လုံ့နန္တိ (ကြိ) [လုံ့+အ+အန္တိ။ လုံ့တိ-
ကြည့်။] ပယ်-နှုတ်-ကုန်၏။ လုံ့နန္တိ (ဇာ၊
၂။ ၁၉၀) တိ ဥပ္ပါဋေနန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၃၆။

လုံ့မာန (တိ) [လုံ့+အ+မာန။ လုံ့မာ.စ-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] အပိုင်းပိုင်း ဖြတ်တတ်
သော။ သူ။ သမ္ပတ္တေ သမ္ပတ္တေ စက္ကကုက္ကရာ
ပဋပဋာတိ လုံ့မာနာ ခိဒိ သု၊ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၈။

လုံ့ပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [လုံ့+ဏာပေ+တိ။
လုံ့တိ-မှ။] ပယ်-နှုတ်-စေ၏။ ကေကေ-
သမ္ပိ လုံ့ပေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၃။ ပိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၅၀။ လုံ့ပေတိတိ အပနယာပေတိ။
ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၆၂။

လုံ့ပေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [လုံ့+ဏာပေ+တုံ။
လုံ့တိ။ -မှ] ပယ်-နှုတ်-စေခြင်းငှာ။ တာလ-
ဋ္ဌိကေန ကေသေ လုံ့ပေတုံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၃၁၃။

လုံ့ပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [လုံ့+ဏာပေ+တုံ။
(ငါ) ပယ်-နှုတ်-စေပြီ။ ကေသေသံ အင်္ဂု-
လိဟိ လုံ့ပေသိ။ ထေရာ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။

လုံ့ဟိ (ကြိ) [လုံ့+အ+ဟိ။ လုံ့တိ-ကြည့်။]
(သင်) ပယ်-နှုတ်-လေ့။ တေပံပွဲ နန္ဒရ
လုံ့ဟိတိ အဏာပေတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၈၆။

လုံ့သ (ကြိ) [လုံ့+အ+ဉံ။ လုံ့တိ-ကြည့်။]
ပယ်-နှုတ်-ကုန်ပြီ။ တလ္လဋ္ဌိဓန္တေန
ကေသေ လုံ့သု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။

လုံ့ (ကြိ) [လုံ့+ဟိ။ လုံ့တိ-ကြည့်။] ပယ်-
နှုတ်-လေ့ပြီ။ လုံ့ ဝေမာရကော ယုဝိ။
အပ၊ ၂။ ၂၃၀။ ဝန္တော သရံ လုံ့၊ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၂၀၈။

လှိုင်ဟ (တိ) [လှိုင်+တ။ လှိုင်တ-သံ။ လှိုင်အ-
-ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိ။] ပယ်-နတ်-အပ်ပြီး
သော။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လှိုင်တကေသ (တိ) [လှိုင်တ+ကေသ] ပယ်-
နတ်-အပ်ပြီးသော ဆံပင်ရှိသော။ သူ။
နိဂဏ္ဍသုပဗ္ဗဇာယ တာလဋ္ဌိနာ လှိုင်တ-
ကေသ။ ကေရိ၊ ဌ။ ၁၁၀။

လှိုင်တမတ္တပက္ခ(တိ) လှိုင်တ+မတ္တ +ပက္ခ] နတ်
အပ်ပြီးကာမျှ အတောင်ရှိသော၊ အတောင်
နတ်ပြီးကာဖြစ်သော၊ (ငှက်)။ လှိုင်ပက္ခ-
ကြည့်။

လှိုင်တမတ္တက(တိ) [လှိုင်တ+မတ္တက] ဦးခေါင်း၌-
ပယ်-နတ်-အပ်ပြီးသောဆံပင်ရှိသော။ သူ။
ဝိလှိုင်ကေသာ လှိုင်တမတ္တကာ ကပေါက်
ဝိယ ဝိဗ္ဗပါ။ ပေတ၊ ဌ။ ၄၄။

လှိုင်ကသလ္လ(တိ) [လှိုင်တ+သလ္လ] ပယ်-နတ်-
အပ်ပြီးသော (တဏှာတည်းဟူသော) ဆူး
ငြောင့်ရှိသော။ သူ။ ဥပ္ပါဒ္ဓိတားလ္လေတိ
လှိုင်တ-လ္လော။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၆၃။

လှိုင်တုံ (ကြိ၊ ဝိ) [လှိုင်+တုံ။ လှိုင်တုံ-မှ။]
ဖြတ် - ပယ် - နတ် - တုတ်-နတ်-ခြင်းငှါ။
မဟာနာဂဂသု ကောဉ္ဇနာဒိ ကတွာ
အာဂစ္ဆန္တေသုပိ နိစ္စလာ ဌတွာ ဒေတသံ
ဒန္တေ ဂဟေတွာ လှိုင်တုံ သမတ္တာ
ယောဓာ။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၂၉၉။

လှိုင်တွာ (ကြိ၊ ဝိ) [လှိုင်+တွာ] (၁) ပယ်-
နတ်-ဖြတ်-ငုတ်-နတ်-ခွာ-ရှိ။ (၂) တား
မြတ်၍။ လှိုင်တုံ-လည်းကြည့်။ (၁) မုခေနေ
မမ ဥတ္တမဂ် လှိုင်တွာ ပက္ခာမိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။
၂၀။ လှိုင်တွာ (မ၊ ဌ။ ၂။ ၂၂) တိ ဥဒ္ဓရိတွာ။
မ၊ ဌ။ ၂။ ၉။ (၂) လှိုင်တွာ (သံ၊ ဌ။ ၂။
၁၀၃) တိ ဥပ္ပါဒ္ဓေတွာ။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၁၄။
မာဟိရကသမယံ လှိုင်တွာ ဟရန္တော(အံ၊ ဌ။
၂။ ၂၀၁) တိ ဇာဟိရကာနံ သမယံ နိသေဓေ-
တွာ အာပန္နော။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၀၈။

လှိုင်ယျ (ကြိ) [လှိုင်+အ+ယျ။] လှိုင်တုံ-
ကြည့်။ နတ်-ရာဇိ။ ကဋိရံ လှိုင်ယျ။
ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၇၈။

လှိုင်ယတိ (ကြိ) [လှိုင်+ဏယ + တိ။ လှိုင်ယတိ-
သံ။] ပြော-ဆို-၏။ လှိုင်တုံ၊ လှိုင်ယတိ။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၉၅။

လှိုင်တံ (ကြိ) [လှိုင်+ဏေ+တိ] လှိုင်ယတိ-
ကြည့်။

လှိုင်တိ (ကြိ) [လှိုင်+အ+တိ။ ဓာတွတ္ထ။] လှိုင်-
လှိုင်-အထက်အောက် ပြန်လှန် - ၏။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လှိုင်တွာ (ကြိ၊ ဝိ) [လှိုင်+တွာ၊ ထောမ။ လှိုင်တုံ-
သံ။ လှိုင်တုံ-ပြာ။] လှိုင်-လှိုင်-အထက်
အောက်ပြန်လှန်-၏။ ပတ်ကော ပန လှိုင်တွာ
ယတ္ထ ဂစ္ဆတံ၊ ဟံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၂။ ၉။
လှိုင်တွာတံ ပဝဋ္ဌိတွာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၀။ လှိုင်-
တွာတံ ပရိဝတ္တေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၄။
ပဝဋ္ဌိတွာတိ လှိုင်တွာ။ ကခါ၊ ဌ။ ၁။ ၁၉၅။

လှိုင်တိ (ကြိ) [လှိုင်+အ+တိ။ လှိုင်တုံ-သံ။
လှိုင်တုံ-ပြာ။] လှိုင်-ကြည့်။

လှိုင်က (တိ) [လှိုင်+က။ လှိုင်က-သံ။
လှိုင်က-ပြာ။] ခိုးဝှက်-လှိုင်က- ဘေးပြ
တိုက်-တတ်သော။ သူ။ လှိုင်က-ကြည့်။

လှိုင်ကတိ (ကြိ) [လှိုင်+က+တိ။ လှိုင်-ထေယျ-
နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၄။ ပါဏိနိ၊ ဓာတု။ ၃၂၈။
လှိုင်က-သံ။ လှိုင်က-ပြာ။] ခိုးဝှက်-
လှိုင်က-ဘေးပြတိုက်-၏။ ရှိုင်လှိုင်-ထေယျ။
ရှိုင်ကတိ လှိုင်ကတိ၊ ရှိုင်ကော၊ လှိုင်ကော။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၄။

လှိုင် (ပု) [လှိုင်+အ။ လှိုင်-သံ။] ပျင်းရိ
-ခြင်း။ လှိုင်-ကြည့်။

လုံ့လ (ကြံ) [လုံ့+အ+တိ၊ လုံ့လ-သံ။] ပျင်းရိ၏။ လုံ့လတိ၊ လုံ့လော၊ နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၆။

လုံ့လယတံ (ကြံ) [လုံ့လ+ယ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၉၇-၅ လုံ့လ ထေယျ၊ လုံ့လတိ၊ လုံ့လယတံ-ဟု ငှ-နှင့် ရှိ၏။ လုံ့လ ထေယျ။ ပါဏနိ၊ ဓာတု။ ၁၅၆၄။ လုံ့လယတံ။) လုံ့လတိ-ကြည့်။

လုံ့လ (တိ) [လုံ့+တိ။ ဆန်းကြောင့်ရသော၊ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၅၅-ကြည့်။ နိရုတ္တိ။ ၅၁၃-နာ။ လုံ့လ-သံ။ လုံ့လ၊ လုံ့လ-ပြာ။] ရိတ်-ဖြစ်-အပ်ပြီးသော။ နန္ဒောဝ ဟရိ-တော လုံ့လော (သံ၊ ၁၅။ ၁၅၆) တိ ယထာ ဟရိတော နန္ဒော လုံ့လော တွာ ဥဏ္ဍ-ပါသဏေ ပက္ခိတ္တော သုဿတိ။ သံ၊ ၅၁။ ၂၇။ လုံ့လောတိ လုံ့လော။ သံ၊ ၅၁။ ၇၃။

လုံ့လ (တိ) [လုံ့+တိ။ လုံ့လ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၅၅၊ ၂၃၅။ လုံ့လတိ၊ လုံ့လတိ-တို့။ လုံ့လ အဓာယနေ၊ လုံ့လတိတိ လုံ့လော။ နိရုတ္တိ။ ၇၃၀။ လုံ့လ-သံ။ လုံ့လ-ပြာ၊ အဗ္ဗ-မာဂဓိ။] ကျေပျောက်-ချေပျောက်အပ်-သော။

လုံ့လ (တိ) [လုံ့+တိ] လုံ့လအပ်သော။ လုံ့လ-ကြည့်။

လုံ့လ (တိ) [လုံ့+တိ] ပယ်-နုတ်-နုတ်ငင်-ခွာ-အပ်ပြီးသော။

လုံ့လနိဗ္ဗိန္ဒ [လုံ့လ+နိဗ္ဗိန္ဒ] ကျေပျောက်-ချေပျောက်အပ်-သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော၊ ကျေ၍ ညွှန်ပြအပ်သော။ ဣဓ သဒ္ဓေါစေတ္ထ လုံ့လနိဗ္ဗိန္ဒောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဥဒါန၊ ၅။ ၃၁၂။ (-ဝိမာန၊ ၅။ ၁၁၊ ၉၉၊ ၁၁၁)။

လုံ့လ-ယောဂ (ပ) [လုံ့လ+ယောဂ] ကျေပျောက်-ချေပျောက်အပ်-သော ပြယုဂ်။

တထာ လုံ့လယောဂဿ စ ဒဿနမတော။ သိ၊ ၅။ ၁၆။ ၂၄၀။

လုံ့လသီရ (တိ) [လုံ့လ+သီရ] ပယ်-နုတ်-နုတ်ငင်-ခွါ-အပ်ပြီးသော ပြီးခေါင်း၍သော။ ယေ မေ ဇနာ လုံ့လသီရ သယန္တိ။ ၁၅၂။ ၁၉၀။ (-ဇာ၊ ၅။ ၁၃၆)။

လုံ့လ (တိ) [လုံ့+တိ။ လုံ့လ+တိ။] ကျေပျောက်-ပျက်စီး-ခြင်း။ လော၊ ၅။ လုံ့လ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၅၅၊ ၂၆၅။

လုံ့လ (ထိ၊ ပ) [လုံ့လ+တိ] ကျေပျောက်ပျက်စီးတတ်သော၊ သူ။ တုဂ္ဂလိတ် သုတ္တံ... လိတ္တာ လုံ့လော။ နိရုတ္တိ။ ၇၃၂။

လုံ့လ (တိ) [လုံ့+တိ။ ရှု။ ၅၇၀။ ရှု+တိ။] ကျေပျောက်ပျက်စီးတတ်သော၊ သူ။ တုဂ္ဂလိတ် သုတ္တံ... လိတ္တာ လုံ့လော။ နိရုတ္တိ။ ၇၃၂။

သော ကိလေသမာရ်။ (၆) မိဂလုဒက-
ပေတဝတ္ထု။

(၁)(က)မုဆိုး။ တကြ ဘိက္ခဝေ လုဒ္ဓါ မက္ကဋ္ဌ-
ဝိဇ္ဇာသု လေပံ ဩဇ္ဇန္တိ မက္ကဋ္ဌာနံ ဗာဓနာ-
ယ။ သံ၊ ၃။ ၁၂၉။ (ခ)သားမုဆိုး။ အနာပိ-
ထဂတော ဘိက္ခဝေ လုဒ္ဓဿာ (စူဠနိ။ ၁၇၂)
တိ မိဂလုဒ္ဓဿ ပရမ္ပုခဂတော။ စူဠနိ။ ၅၂၄။
(ဂ)ငှက်မုဆိုး။ လုဒ္ဓေါ စရိ ပါသဟတ္ထော
အဂုဠေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၆။ (ဃ)ခွေးမုဆိုး။
စိဝရေ လုဒ္ဓဿ ဥပရိ ပတိတေ တဿ သုန-
ခေဟိ ခါဒိတွာ။ သံ၊ ၃။ ၁၂၉။ (၂)ကြမ်းတမ်း-
-ကြမ်းကြတ်-သောသူ။ လုဒ္ဓေါ (မ၊ ၂။ ၆။
အံ၊ ၁။ ၅၂) ကံ ဒါရုဏော ကက္ခဋ္ဌော။ မ၊ ၅။ ၃။
ဂ။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃။ (၃) (က)ရုန့်ရင်း-ကြမ်း
တမ်း-သော အကျင့်နဲ့သောသူ။ ဧဝံ သန္တေ
အာဝုသော နိဂဏ္ဌာ ယေ လောကေ လုဒ္ဓါ
လေဟိတပါဏိနော ကုရုရကမ္ပန္တာ မနု-
ဿေသု ပစ္စာဇာတာ။ မ၊ ၁။ ၁၃၁။ လုဒ္ဓါတိ
လုဒ္ဓါစာရာ။ မ၊ ၅။ ၁။ ၃၆၆။ လုဒ္ဓါတိ သောရာ။
မ၊ ၅။ ၂။ ၄။ (ခ)ကရုဏာ-သနားကြင်နာမှု-
မရှိသော။ သဌာ စ လုဒ္ဓါ စ ပလုဒ္ဓဗာလာ
(ဇာ၊ ၂။ ၂၃၇) တံ အရိဋ္ဌ ဣမေ ဗြာဟ္မဏာ
နာမ ဧကရာဇိကာ စေဝ နိန္တရုဏာ စ။ ဇာ၊
၅။ ၆၃။ (ဂ) ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်း
သောသူ။ လုဒ္ဓဒဿနော (စရိယာ။ ၄၁၄)
ဃေ ရုဂ္ဂပေါ ဝားယနကဒဿနော နိသိဒိ။
စရိယာ။ ၅။ ၂၂။ (၄) (က) နိုင်ထက်ကလူ-
အားရှိအားမဲ့-ပြုသောအမှု (အကုသိုလ်ကံ၊
မကောင်းမှုကံ)။ အယံ ပုရ လုဒ္ဓမကာသိ
ကမ္ပံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၅၁။ မဟာဇနဿ ဝိလုပ္ပန-
ဝိဟေဋ္ဌနာဒိဝေနေ ဗဟံ လုဒ္ဓံ သာဟသိက
ကမ္ပံ အကာသိ။ ဇာ၊ ၅။ ၄။ ၄၇၅။ (ခ)ရုန့်ရင်း-
-ကြမ်းပမ်း- သောကံ (အကုသိုလ်ကံ၊
မကောင်းမှုကံ)။ လုဒ္ဓံ (အံ၊ ၁။ ၄၉၄) နိ ကက္ခ-
ဋ္ဌကမ္ပံ။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃။ (၅) အလွန်ယုတ်မာ
သော ကိလေသမာရ်။ လုဒ္ဓေါတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ

မာရသေတံ ပါပိမတော အဓိဝစနံ။ သံ၊
၁။ ၄၂၅။ (၆) မိဂလုဒ္ဓကပေတာတ္ထု။ ဇေ လုဒ္ဓါ
ပိဋ္ဌိပူဇနာ။ ပေတ။ ၁၇၀။ ဧကော ကိရ လုဒ္ဓ-
ကော မိဂဉ္ဇ မိဂပေါဝကဉ္ဇ ဂဟတော။ ဒိ၊ ၅။
၁။ ၇၀။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃။ အံ၊ ၅။ ၃။ ၃။

လုဒ္ဓက (တိ) [လုဒ္ဓ+က။ လုဒ္ဓ-ကြည့်။ လုဒ္ဓက-
အဒ္ဓမာဂမိ။] (၁)(က)မုဆိုး။ (ခ)ခွေးမုဆိုး။
(ဂ)ဖွတ်မုဆိုး (ဖွတ်တို့ကိုသတ်၍ အသက်မွေး
သောမုဆိုး)။ (ဃ)သားမုဆိုး။ (င)ငှက်
မုဆိုး။ (၂)ရုန့်ရင်း-ကြမ်းတမ်း- သောကံ
(အကုသိုလ်ကံ၊ မကောင်းမှုကံ)။ (၁)(က)
ဝသာမိ လုဒ္ဓကော အဟံ။ အပ၊ ၁။ ၁၉၇။ ဧဝံ
လုဒ္ဓက နန္ဒဿ၊ သဟသဗ္ဗေဟိ ဉာတိဘိ။ ဇာ၊
၁။ ၂။ ၆။ ၁၅၇။ (ခ) လုဒ္ဓကော ဂန္ဓာ ရုက္ခံ
အဘိရုဟတောပိ တေ၊ မောက္ခော နတ္ထိတိ
တံ သရတုဏ္ဏေန ပါဒတလေ ဝိဇ္ဇိ။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၂။
၂။ (ဂ)ဂေါဓာ ဓမ္မန္တာ...ပလာယိတံ
အာရဒ္ဓါ။ လုဒ္ဓကော နိက္ခန္တိ နိက္ခန္တိ ပဟရိတွာ
မာရေသံ။ ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၅။ ၄။ (ဃ)အဟံ တဿ
ကရိဿာမိ၊ ယထာနေဟိတိ လုဒ္ဓကော။ ဇာ၊
၁။ ၅။ ၅။ (င) လုဒ္ဓကော နာသက္ခိ ပါသံ
ဥပနေတံ။ မိလိန္တ။ ၁၅၄။ လုဒ္ဓကော အတ္တာနံ
သာခါပလ္လဝေဟိ ပဋိစ္စာဒေဟော ပုနပုနံ
ယဋ္ဌိဉ္ဇ ပါသဉ္ဇ ဩဇ္ဇေတိ။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၁၄၇။
(-မ၊ ၅။ ၂။ ၉၆)။ (၂)ကတံ ဝတ မယာ ပါပံ၊
ကတံ လုဒ္ဓကံ ကတံ ကိဗ္ဗိသံ။ စရိယာ၊ ၅။
၂။ ၆။

လုဒ္ဓကနိဝါသနဋ္ဌာန (န) [လုဒ္ဓက+နိဝါသန+
ဋ္ဌာန] မုဆိုးတို့၏ နေထိုင်ရာ-ဒ-ရပ်-ဋ္ဌာန။
အညတရံ လုဒ္ဓကနိဝါသနဋ္ဌာနံ အဂမာသိတိ။
ဓမ္မ၊ ၅။ ၂။ ၃။

လုဒ္ဓကမ္ပ (တိ) [လုဒ္ဓ+ကမ္ပ] (၁)ကြမ်းကြုတ်
သောအမှုရှိသော၊ ကြမ်းကြုတ်သောအမှုကို
ပြုတတ်သော၊ သူ။ (န) (၂)ကြမ်းကြုတ်
သောအမှု။ (၁)သူလာ ဝုတော ပုရိသော

လှေကမ္ဘော။ ပေတ။ ၁၉၁။ (-ဇာ၊ ၂။ ၆၀၊ ၁၇၇)။ (န) (၂) ပုတ္တဒါရမ္ပိယံ ပက္ခော-
သာပေတော လှေကမ္ဘော အပနတော။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၇။

လှေကသမ (တိ) [လှေက+သမ] မုဆိုးနှင့်
တူသော။ တေ လှေကသမာ ခဗ၊ ခေတပိ
ဝုစ္စန္တိ ပြာဟူဏာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။
၃၆၅။

လှေဒဿန (တိ) [လှေ+ဒဿန] ကြမ်းတမ်း-
ကြမ်းကြုတ် - ကြောက်မက်ဘွယ် - သော
အဆင်းရှိသော။ သူ။ လှေဒဿနော သောရ-
ရူပေါ ဘယာနကဒဿနော နိသိဒ္ဓိ။ စရိယာ။
၄၁၄။

လှေပုတ္တ (ပ) [လှေ+ပုတ္တ] မုဆိုးသား။ လှေပုတ္တာ
နိသာမေထ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၂။

လှေပုတ္တက (ပ) [လှေပုတ္တ+က] မုဆိုး၏
သားငယ်။ ဘောဇပုတ္တာတိ လှေပုတ္တကေ
ပိယသမုဒါစာရေနာလပတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၁၇၈။

လှေရူပ (တိ) [လှေ+ရူပ] ကြမ်းတမ်း-ကြမ်း
ကြုတ်-သော သဘောရှိသော။ သူ။ လှေ-
ရူပေါ (ဇာ၊ ၁။ ၃၂၄) တိ ဒါရုဏဇာတိကော။
ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄၁၇။

လှေလောဟိတပါဏိမနုဿ (ပ) [လှေ+လော-
ဟိတပါဏိ+မနုဿ] ရှန်ရင်း-ကြမ်းတမ်း-
သော အကျင့်ရှိသည့်ဖြစ်၍ သွေးဖြင့်လိမ်းကျံ
အပ်သော လက်ရှိသော-သူ-လူ။ ယက္ခဒိ-
အမနုဿတော လှေလောဟိတပါဏိမနုဿ-
တောတိ ကုတောဗိပိ န ဘာယာမိ။ စရိယာ။
ဋ္ဌ။ ၂၅၁။ လှေဒါတိ လှေဒါရာ။ လောဟိတ-
ပါဏိနောတိ...လောဟိတေန မက္ခိတပါဏိ-
နော။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၈-၉။

လှေဒါရာ (တိ) [လှေ+ဒါရာ] (၁) ရှန်ရင်း-
ကြမ်းတမ်း-သည့်အကျင့်ရှိသော။ သူ။ (ပ)
(၂) ရှန်ရင်း-ကြမ်းတမ်း-သောအကျင့်။

(၁) လှေဒါတိ လှေဒါရာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၈။
(-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇)။ (ပ) (၂) အောကံ ပုဒ်-
ကြည့်။

လှေဒါရာကမ္ဘ (န) [လှေဒါရာ+ကမ္ဘ] ရှန်ရင်း-
ကြမ်းတမ်း-သော အကျင့်ဟူသောအမှု။
လှေဒါရာကမ္ဘာလှေဒါရာကမ္ဘာနာ (ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၄)
တိ ပရဝိဟေဋ္ဌနာဒိလှေဒါရာကမ္ဘာနာ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊
၃။ ၄၉။

လှေ (တိ) [လှေ+တ] လှေတို့ကို လှေဒေါ။
နိရုတ္တိ။ ၇၅၀။ လှေ-သံ။ လှေ-ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) လိုချင်-နှစ်သက်-တပ်မက်
မော-သော။ သူ။ (၂) မုဆိုး။ (၁) လှေ
ခနံသန္တိစယံ ကရေန္တိ။ မ၊ ၂။ ၂၆၀။ လှေ
အတ္တံ န ဇာနာတံ။ လှေဒေါ ခမ္မံ န ပယတံ။
ဣတိဝုတ်။ ၂၅၂။ မဟာနိ။ ၁၂။ စူဠနိ။ ၂၅၁။
လှေဒေါ အတ္တံ န ဇာနာတိတိ အတ္တတ္ထပရတ္တာ-
ဒိဘေဒံ အတ္တံ ဟိတံ လှေပုဂ္ဂလော ယထာ-
ဘူတံ န ဇာနာတိ။ ဣတိဝုတ်။ ဋ္ဌ။ ၂၆၃။
လှေဒါန (ဇာ၊ ၂။ ၁၂၄) နိ လှေဒါနံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊
၅။ ၄၇၂။ လှေဒေါ ဟိ ဒေါသံ ပဋိစ္စာဒေတိ။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၁။ (-အံ၊ ၁။ ၁၉၄) မိလိန္ဒ။
၉၉။ ၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၀)။ (၂) လှေ
တု လှေကေပိ စ။ ဓာနံ။ ၁၁၀၆။

လှေစိတ္တ (တိ) [လှေ+စိတ္တ] နှစ်သက်-တပ်မက်
မော-သော စိတ်ရှိသော။ လူ့စ ပန ဘိက္ခဝေ
ဘိက္ခု လှေစိတ္တာ ဝိဝေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၁၃။

လှေတရ (တိ) [လှေ+တရ] အထူးသဖြင့်-
သာ၍-နှစ်သက်-တပ်မက်မော-သော။ သူ။
ရာဇတော ဘန္တေ လှေတရာ ကုမာရာ
ရဇလောဘေန...ပရိဂ္ဂဏေယျု။ ဝိလိန္ဒ။ ၁၄၆။

လှေခေတုက (တိ) [လှေ+ခေတု+က] တပ်မက်
မောသော သဘောရှိသော။ သူ။ သမ္ဘူတော
လှေခေတုကော ဝိယ ဟုတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၉၁။

လူပုဂ္ဂလ (ပု) [လူပု+ပုဂ္ဂလ] နှစ်သက်-တပ်
မက်မော-သော ပုဂ္ဂိုလ်။ အဗ္ဘတ္တပရတ္တာ-
ဒိဘေဒံ အတ္တံ ဟိတံ လူပုဂ္ဂလော ယထာဘူတံ
န ဇာနာတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၂၆၃။

လူဒွါသေ (တိ) [လူဒွါ+သေ။ သေတိ နိပါတ-
တ္ထံ။ အက္ခရစိန္တကာ ပန ဤဒိသေသု
ဌာနေသု သေကာရာဂမ် ဣစ္ဆန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊
ဌ။ ၄၁။] လူဒွ (၁) အနက်ကြည့်။ ယေန
လောဘေန လူဒွါသေ သတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ ဒုဂ္ဂတိ
(ဣတိဝုတ်။ ၁၉၅)။ ယေန လောဘေန
လူဒွါ အတ္တတ္တိကဗာဟိရေသု အာယတနေသု
ဂိဒ္ဓါ ဂဇိတာ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၄၁။

လူဒ္ဓိ (ထိ) [လူဒ+ထိ] နှစ်သက်-တပ်မက်
မော-ခြင်း။ လူဒ္ဓနံ လူဒ္ဓိနိရုတ္တိ။ ၇၅၀။

လူဒြ (တိ) [လူဒြ=လူဒြ။ ဒြော ဒဿ။ နိတိ၊
သုတ္တ။ ၈၆။] လူဒြ-ကြည့်။ အစွာဟိတံ ကမ္မံ
ကရောသိ လူဒြ။ ဇာ။ ၂။ ၂၉၈။ ဇာ။ ၅။ ၂၁၄။

လူဓတိ (ကြံ) [လူဓ+အ+တိ။ လူဌတိ၊ လူဓတိ-
ဖြစ်သင့်၏။ လူဌတိ-သံ။ လူဓတိ-ပြာ။]
အပြန်ပြန် အလုန်လုန် လူးလှိုမ့်၏။ ဝိဝေဒန္တိတိ
ပဗ္ဗာရေ ခိတ္တတ္ထမ္ဘာ ဝိယ လူဓန္တိ။ မူလဋီ၊
၂။ ၆၆။

လူန (တိ) [လူ+တ။ ရှူ။ ၃၈၆။ မောင်၊ ၅။ ၁၅၀။
လူန-သံ။ လူအ-ပြာ။ လူတ-ကြည့်။] ရိတ်-
ဖြတ်-အပ်ပြီးသော။ ယဿ အဿု လူနာနိ
ဗန္ဓနာနိ ပညာသတ္တေန ဆိန္ဒာနိ ပဒါလိတာနိ။
သုဗ္ဗနိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၅၆။ (-ဒိ၊ ၃။ ၂။ ၁၈၂)။

လူနန (ထိ၊ န) [လူ+နာ+ယ။ လူန-သံ။
လူဏ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ရိတ်-ဖြတ်-ခြင်း။
နိဒ္ဓါန္တိ ဒေဒနံ လူနနံ ဥပ္ပါဋ္ဌနံ။ သံ၊ ဌ။ ၁။
၂၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၃၃။ လူနနံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ
ဆေဒနံ။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇၃။

လူနန္တိ (ကြံ) [လူ+နာ+အန္တိ၊ လူနာတိ-မှ။]
လူနာတိ-ကြည့်။ ကထံမဟာရာဇ ယဝလာ-

ဝကာ ယဝံ လူနန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၂။ (-အဘိ၊ ဌ။
၁။ ၈၁။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၂၁)။

လူနာတံ (ကြံ) [လူ+နာ+တိ။ နိတိ၊ ဇာတု။
၂၅၅။ နိရုတ္တိ။ ၆၇၉။ လူနာတိ-သံ။ လူဏ-
ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ရှု-ရိတ်-ဖြတ်-၏။
ကုစ္ဆိတသယနတောဝါ ကသန္တိ လူဒ္ဓဝေါ-
ဟာရံ ဒုဒါလျံ လူနာတိတိ ပိ ကုသလံ။ မ၊
ဌ။ ၁။ ၂၀၈။ သာဟိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဘယဘေဒ-
ဝါဒိသင်္ဂတံ ဒုသိလျတေနံ ဒါတံ ခဏ္ဍေတိ
လူနာတိ ဝါတိ ဒါနံ၊ အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၉၇။

လူနာဟိ (ကြံ) [လူ+နာ+ဟိ] လူနာတိ-
ကြည့်။ ဂစ္ဆ ဂစ္ဆ လူနာဟိ လူနာဟိ။ ဒိ၊ ဌ။ ၁။
၁။ ၂၃၃။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၂။ ၁၆၆။

လူနိတဗ္ဗ (တိ) [လူ+နာ+တဗ္ဗ] ရှု-ရိတ်-
ဖြတ်-ပသ်နုတ်-ဖျက်ဆီး-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သော။ ဆိန္ဒိတဗ္ဗ လူနိတဗ္ဗ ဥပ္ပါဋ္ဌေ-
တဗ္ဗ ဣရောမိတိ၊ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၃၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ။
၁။ ၁၃၄။

လူနိတွာ (ကြံ၊ ဝိ) [လူ+နာ+တွာ။ လူနာတိ-
မှ။] ရိတ်-ဖြတ်-ဖျက်ဆီး-ပြီး၍။ လာယိ
တွာတိ လူနိတွာ။ ဇာ။ ၅။ ၂။ ၁၄၅။

လူန္တတိ (ကြံ) [လူသိ + အ + တိ။ ပါ၊ နိ၊ ဇာတု။
၄၇။ လူန္တတိ-သံ။] (၁) ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-
ရိုက်နှက်-၏။ (၂) ညှစ်နှမ်း-စိတ်ညစ်-စိတ်
ဆင်းရဲ-စေ၏။ (၃) (၂) လူထိ ဟိ သာ
သံကိလေဒသသု။ လူန္တတိ။ နိတိ၊ ဇာတု။ ၇၁။

လူပ (တိ) [လူပ+အ] လိုချင်-တပ်မက်မော-
သော။ သူ။ လူပုတိတိလူပေါ။ ဧဝံ၊ မဉ္ဇူ။
၁။ ၄၁၁။

လူပိသဒ္ဓ (ပု) [လူပိ+သဒ္ဓ] လူပိသဒ္ဓါ။ လူမုသဒ္ဓေါ
လူပိသဒ္ဓေါ ဝါ။ သိဋ္ဌိ။ သစ်၊ ၂။ ၄၃၃။

လူပုတိ (ကြံ) [လူပ+ယ+တိ။ နိတိ၊ ဇာတု။
၂၅၅။ ကောတ္ထုဘ။ မောင်၊ ၅။ ၇၀။ လူဘ+

ယ+တိ။ထောမ။လှပွတ်-ဒံ။ လုံပဏ-ပြာ။
လှပွတ်-အဒ္ဓမဂဓိ။ (၁) လိုချင်-မက်
မော-ဇ်။ (၂) ပျက်-ပျက်စီး-ဇ်။ (၁)
သော ဘုသံ လှပွတ် ပုနပွန် လှပွတ်။ အပါ
ဌာဝ။ ၂၀၄။ ၄၄၆။ ၄၅၁။ (၂) ကုပွတ်တိ
လှပွတ်။ မဒ္ဓိ။ ၂၁၆။

လှပွန် (န) [လှ+ယ+ယ။ လုံပဏ-အဒ္ဓ
မဂဓိ။ လောဘန-သံ။] (၁) လှယက်-
ဖျက်ဆီး-ခြင်း။ (၂) ကျေပျောက်-ပျက်
စီး-ခြင်း။ (၁) အတ္တနာ၊ ပရမ္ပုဇေန စ ကုသ-
လဘဏ္ဍာသ ဘုသံ ဝိလှပွ-ဌေန လောလှပွံ
ကဏ္ဍာစာရော။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁၁။ ၉၀။ (၂) လှပွန်၊
လောပေါ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၂၃၅။

လှပွ (တိ) [လှဒ္ဓ=လှပွ(ဥဒ္ဓ=ဥပ-ပါကတ။)
ကဒ်နဒ္ဓါရ-ကထိနုဗ္ဗာရ။ ဥဒ္ဓဇာဏုမဏ္ဍလ=
ဥပဇာဏုမဏ္ဍလ-ကဲ့သို့တည်း။] လိုချင်-
တပ်မက်မော-သောသူ။ လှဒ္ဓါနန္တိ လှပွာနံ။
ဇာဝ။ ၅၅။ ၄၂၀။

လှပွတိ (ကြံ) [လှဘ+ယ+တိ။ လှဘုတ်-
သံ။ လှပွတ်-ပြာ၊ အဒ္ဓမဂဓိ။] လိုချင်-
တပ်မက်-မက်မော-ဇ်။ လောဘနေယျ န
လှပွတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅။ လှပွန္တိ တေန
သယံ ဝါ လှပွတိ လှပွန မတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ
လောဘော။ အဘိ။ ၄၅။ ၂၉။ ဣတိဝုတ်။ ၄၅။
၃၀။ (-ဒိ။ ၄၅။ ၁၆၇။ မဒ္ဓိ။ ၂၀၆။ အဘိ။
၄၅။ ၁၇၀။ ၁၆၃။)

လှပွန (တိ) [လှဘ+ယ+ယ။ ထိ-ဌ် လှပွနာ။
လောဘန-သံ။] (၁) လိုချင်- တပ်မက် -
မက်မော-သော။ (ထိ၊ န) (၂) လိုချင်-
တပ်မက်- မက်မော- ခြင်း။ (၁) အောက်
ပုဒ်ကြည့်။ (ထိ၊ န) (၂) လောဘာတိ ယော-
လောဘော လှပွနာ လှပွတတ္တံ။ မဟာနိ။
၂၀၂။ (-အဘိ။ ၁၆၄။) သဒ္ဓါဂဟဏံ ဝိယ
အာရမ္မဏေ လှပွနံ။ သံဌာ။ ၂။ ၉၂။

လှပွနဌ (ပ) [လှပွန+အတ္တ။ ထွ-ကို ဌ-ပြု။
နိတိ။ သုတ္တ။ ၁၀၇။] လိုချင်- တပ်မက် -
မက်မော- တတ်သော- အနက်- သဘော။
လှပွနဌေန လောဘောတိ ဝုတ္တော။ သံဌာ။
၁။ ၅၁။

လှပွနမတ္တ (န) [လှပွန+မတ္တ။ လိုချင်-တပ်မက်
-မက်မော-ရုံ-ခြင်း-မျှ။ လှပွတိ- ကြည့်။

လှပွနလက္ခဏ (တိ) [လှပွန+လက္ခဏ။ လိုချင်
-တပ်မက်-မက်မော- ခြင်း-လက္ခဏာရှိသော။
လှပွနလက္ခဏော လောဘော။ မဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၀၇။
သံဌာ။ ၁။ ၂၆။

လှပွနသဘာဝ (တိ) [လှပွန+သဘာဝ။ လိုချင်
- တပ်မက်- မက်မော- ခြင်း- သဘော-
ရှိသော။ လှပွနသဘာဝေါ လောဘော
နာမ အတ္တိ။ အံဌာ။ ၂။ ၁၀၇။

လှပွနသီလ (တိ) [လှပွန+သီလ။ လိုချင်-
တပ်မက်- မက်မော- ခြင်း- အလေ
-သဘောရှိသော။ ပရဘဏ္ဍေ လှပွနသီလာတိ
အတ္တော။ သံဌာ။ ၂။ ၁၃၃။ သံဌာ။ ၂။ ၁၄။

လှပွန္တိ (ကြံ) [လှဘ+ယ+အန္တိ။ လှပွတိ-
ကြည့်။

လှပွနာကာရ (ပ) [လှပွန+အာကာရ။ လိုချင်
-တပ်မက်-မက်မော-သော အခြင်းအရာ။
လှပွနာတိ လှပွနာကာရော။ အဘိ။ ၄၅။
၂၉၅။

လှပွတ (တိ) [လှဘ+ယ+တ။ လှပွ+ဣတ။
မောဂ်။ ၄။ ၄၅။ လှပွတ-သံ။] (က) လိုချင်-
တပ်မက်-မက်မော-သော-(စိတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်)။
(ခ) ဖြစ် သော - လိုချင် - တပ်မက် -
မက်မော-မှုရှိသော-(စိတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်)။ (က)
(ခ) လောဘသမဂ္ဂိ ပုဂ္ဂလော လှပွတော
နာမး အဘိ။ ၄၅။ ၁၆၃။ လောဘသပ္ပယုတ္တ-
စိတ္တံ ပုဂ္ဂလော ဝါ လှပွတော။ လှပွတသ
ဘာဝေါ လှပွတတ္တံ။ အဘိ။ ၄၅။ ၂၉၅။

လုမ္ဗိတတ္ထ] (န)လုမ္ဗိတ+တ္ထ]လိချင်-ဝ.ပ်မက်-မက်-မော-သော-စိတ်-ပုဂ္ဂိုလ်-၏အဖြစ်။ လုမ္ဗိနာ လုမ္ဗိတတ္ထ။ အဘိ၊ဓ၊၉၄။ မဟာနိ။ ၃၃၃။ လုမ္ဗိတ-လည်း ကြည့်။

လုမ္ဗတိ (ကြ) [လုပ+အ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၁၆။ လုမ္ဗတိ-သံ။ လုပတု-ပြာ။]ဆွဲငင်-လုလင်ဖျက်ဆီး-၏။ ပုနပုနံ ဝိသယေ လုမ္ဗတိ အာကဗုတိတိ လောလုပေ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၉၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၄။

လုမ္ဗသဒ္ဓ (ပု) [လုမ္ဗ+သဒ္ဓ]လုမ္ဗသဒ္ဓါ။ ဥလ္လမ္ဗတု-၂။ ဥ-ဣတိ ဥပသဂ္ဂယောဂေ လုမ္ဗသဒ္ဓေါ ၃၅၅။ ဣတ္ထော ဟောတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၀၄။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၄၃၃။

လုမ္ဗတိ (ဂြ) [လုမ္ဗ+အ+တိ။ လုမ္ဗတိ-သံ။] စွတ်စိုင်း။ လုမ္ဗတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၂၃။

လုမ္ဗယတိ (ကဒါကြ) [လုမ္ဗ+ဣယ+တိ။ လုမ္ဗတိ။ လုမ္ဗယတိ-သံ။ ဘူ၊ စု။] ညှဉ်းဆဲ၏။ လုမ္ဗဒုတိ အဒ္ဓနေ၊ အဒ္ဓနံ ဟံ သာ၊ လုမ္ဗတိ။ လုမ္ဗယတိ၊ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၈။

လုမ္ဗိနိကာနန (န) [လုမ္ဗိနိ+ကာနန။ လုမ္ဗိနိ။ လုမ္ဗိနိ-သံ။ သက္ကတပိဋက။] လုမ္ဗိနိ အင်ကြင်းတော၊ လုမ္ဗိနိဥယျာဉ်။ လုမ္ဗိနိ မည်သော မင်္ဂလာအင်ကြင်းတော။ ဝ.ဒါ အဇာယိ သိက္ခေ၊ ရမေ လုမ္ဗိနိကာနနေ။ အပါ၊၂။၁၅၇။

လုမ္ဗိနိ (နိ) ဝန (န) [လုမ္ဗိနိ+ဝန] လုမ္ဗိနိကာနန-ကြည့်။ ဘဂဝါ ဟံ ပဌမံ လုမ္ဗိနိဝနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ လုမ္ဗိနိဝနံ နာမ မင်္ဂလာသလဝနံ အတ္ထိ၊ ဇိနာလင်္ကာ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂)။

လုမ္ဗိနိသာလဝနယျာဉ်န (န) [လုမ္ဗိနိ+သာလ+ဝန+ယျာဉ်] လုမ္ဗိနိ အင်ကြင်းတော၊ လုမ္ဗိနိဥယျာဉ်။ လုမ္ဗိနိမည်သော အင်ကြင်းတောဥယျာဉ်။ သာ ဒေဝဒဟနဂဿ

အဝိဒ္ဓရေ လုမ္ဗိနိသာလဝနယျာဉ်နံ ဝိတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၀။

လုမ္ဗိနိ (ထိ) [လုပ+ဣ+ဣနိ။ လုမ္ဗိနိ-သံ။ သက္ကတပိဋက။] လုမ္ဗိနိ-အင်ကြင်းတော-ဥယျာဉ်၊ လုမ္ဗိနိမည်သော-မင်္ဂလာအင်ကြင်းပင်-မင်္ဂလာအင်ကြင်းဥယျာဉ်။ လုမ္ဗိနိသာဘဂဝါ ဇာတော။ အဘိ၊က၊၈၂။(-၄၀၅)။

(လုမ္ဗိနိ ဥယျာဉ်သည် ဂေါတမဘုရား အလောင်း သံဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဖွားတော်မူရာ ဌာနဖြစ်သည်။ (အဘိ၊က၊၈၂။ အပါ၊၂။ ၁၅၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၀။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃-၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂)။ လုမ္ဗိနိဥယျာဉ်သည် ကပိလဝတ်ပြည်(=မြို့)နှင့် ဒေဝဒဟပြည်(=မြို့)တို့၏ အကြား၌ တည်ရှိသည်။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၀။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂-၄)။ (ရှေ့) ကပိလဝတ်ပြည် (ယခု) တောက်လီဟဝ ရွာ (=တောက်လီ၊ ဝါဇေး)မှ အရှေ့တောင်ဘက် ၁-ယူဇနာခွဲအရပ်၌ တည်ရှိသည်။ (ယခု အခါ နိပေါနိုင်ငံအနောက်ပိုင်း ဗုဇ္ဇဝလ-ဒီစတြိတ်တွင် ရှိသည်။ (ကပိလဝတ် မှတ်တမ်း)။ ယင်းဥယျာဉ်သည် ဒဿနိယ-ဌာန=ကြည့်ရှုဖူးမြော်ထိုက်သော အရပ်ဌာန သံဇေဇနိ(မဋ္ဌာန=သံဝေဂဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်စေ တတ်သော အရပ်ဌာန တစ်ခုဖြစ်သည်။ (ဒိ၊၂။၁၁၆။ အံ၊၁။၄၃၅)။

ဘုရားအလောင်းတော် ဖွားတော်မူခါနီး အချိန်က လုမ္ဗိနိဥယျာဉ်တစ်ခုလုံး အပင်ရင်းမှ ကိုင်းဖျားတိုင်အောင် ပင်လုံးကျွတ်ပွင့်သည်။ အခက်အကြား အပွင့်အကြားတို့မှ အဆင်း ၅-မျိုးရှိသော ပိတုန်း ဘူသည်လည်း ကောင်း၊ အထူးထူး အပြားပြားရှိသော ငှက်အပေါင်းတို့သည် လည်းကောင်း၊ သာယာစွာသော အသံဖြင့် တွန်မြူးကုန်လျက် လှည့်လည် သွားလာ နေထိုင် ခဲ့ကြသည်။ လုမ္ဗိနိဥယျာဉ်သည် သံကြားမင်း၏ စိတ္တ-

လတာဥယျာဉ် (ဘုန်းတန်ခိုးကြီးသော မင်း၏) ကောင်းစွာစီရင် ဆောက်လုပ်ထားသော ဈေးရုံဈေးတန်းကြီးများနှင့် တူလှပေသည်။ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်၌ ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားဖွားမြင်ပြီးစအချိန် အရပ်ဆယ်မျက်နှာဘို့ကို ကြည့်သည်ရှိသော် မိမိနှင့်တူသော သူ တစ်စုံတစ်ယောက်ကို မမြင်သဖြင့် မြောက်အရပ်သို့ (၇) ဖဝါး လှမ်းကြွတော်မူ၍ “အဂ္ဂေါဟမသ္မိ လောကဿ=ငါသည် လောက၌ အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏” အစရှိသော ရဲရင့်သည့် စကားကို ကြုံးဝါးခဲ့ဖူးသည်။ (ဒီ၊ ၂။ ၁၃။ မ၊ ၃။ ၁၆၄။ အ၊ ပ၊ ၅။ ၆၃-၅။ ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၆၁-၃။ ဗုဒ္ဓဝါ၊ ၅။ ၂။ ၁။)

လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်သည် ဘုရားမပွင့်မီက ထင်ရှားသော ဓုဒ္ဓဌာန မဟုတ်သော်လည်း ဘုရားပွင့်တော်မူသည့် အခါမှ စ၍ ဘုရားအလောင်း ဖွားတော်မူရာ ဌာနဖြစ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အတွက် အထွဋ်အမြတ်ထားအပ်သော အလွန်ထင်ရှားသည့် နေရာ ဌာန တစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့သော် ကာလကြာမြင့်၍ တိမ်ဖုံးသည့် လပမာ မင်္ဂလာပျောက်ကွယ် နေခဲ့ဖူးသည်။ တဖန် အသောကမင်းကြီး လက်ထက် ခရစ်သက္ကရာဇ် (၂၄၄) ခုနှစ်မှစ၍ ယနေ့တိုင်အောင် အလွန်ထင်ရှားသော နေရာဌာန တစ်ခုဖြစ်လာသည်။ အသောကမင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို သက်ဝင် ယုံကြည်သဖြင့် ဘုရား ဖွားတော်မူရာ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်သို့ သွား၍ စေတီပုထိုးနှင့် ကျောင်းများကို တည်ထား ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းပြီးလျှင် အသောက ကျောက်တိုင်ကိုလည်း စိုက်ထူထားခဲ့ပေသည်။ ယခုအခါ ရှေးဖြစ်ဟောင်း အောက်မေ့ဖွယ် ဖြစ်သော ထိုအဆောက်အဦအားလုံး ပကတိသဘောမှ ရွှေ့လျော့၍ အကျိုး အပျက်များသာ ကျန်ရှိကြတော့သည်။ ရှေးအခါက အင်ကြင်း၊ တရုတ်

စကားစသောသစ်ပင်ပန်းမာလ်တို့ဖြင့်အလွန် တင့်တယ် လှပသာယာခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ ယင်းဥယျာဉ်၌ဥယျာဉ်ပင်နှင့် မန်ကျည်းပင် တမာပင်တို့သာ ရှိကြ၍ “ပဏုရိယာ” ခေါ် ရွာကလေးတစ်ရွာ တည်ရှိနေပေသည်။ ယင်းရွာကလေးသည် နီပေါနယ်စပ် ဘာဂါနုပုရရွာမှ မြောက်ဘက် ၂ မိုင်ကွာတွင် တည်ရှိသည်။ ယင်းရွာ ကလေးသို့ သွားရန် လမ်းနှစ်သွယ်ရှိရာ ပဌမလမ်းက ဂေါရခပုရဒီစတြိတ် နောက်တနပ် ဘူတာမှ သွား၍ ဒုတိယလမ်းကား ဗစ္စတီဒီကြိတ် နောက်ဂရဘူတာမှ သွားရသည်။ နောက်ဂရဘူတာမှ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်သည် (၃၆) မိုင် ကွာသော်လည်း အသွားအလာလွယ်ကူသည်။ မြေလမ်းဖြစ်သော်လည်း မော်တော်ကားဖြင့် သွားလာနိုင်သည်။ နောက်တနပ်ဘူတာမှ (၁၆) မိုင်သာ ကွာသော်လည်း အသွားအလာခက်သည်။ လယ်ကွင်းထဲမှ ဖြတ်သန်း သွားလာရသည်။ ချောင်းမြောင်း များစွာတို့ကို ကျော်ဖြတ်၍ ချေလွှင့် နွားလှည်းတို့ဖြင့်သာ သွားလာ နိုင်သည်။ မိုးအခါ၌ကား လမ်းနှစ် သွယ်စလုံး သွားလာရန် မလွယ်ကူပေ။

၁၉၅၂-ခု ကဆုန်လပြည့်နေ့မှ စ၍ တစ်ပါးသော ဗုဒ္ဓဌာနတို့၌ ကဲ့သို့ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်၌လည်း ဗုဒ္ဓဇယန္တီပုံတော်ကို (၇) ရက်တိုင် တိုင်နှစ်စဉ်ကျင်းပသည်။ ယခုအခါ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်၌-(၁) အသောက ကျောက်စာ။ (၂) ရှေးဟောင်းကျောင်းပျက် အစအနများ။ (၃) ငရေကန်။ (၄) နီပေါအစိုးရ တည်ကားအပ်သော စေတီတော်အသစ် ၂-ဆူ။ (၅) ရုမ္ဗိနဒေ ဤ=မယ်တော် မဟာမာယာဒေဝီ၏ ရုပ်ထုထားရှိရာ အဆောက်အဦ ၁-ခုရှိကြသည်။

ယခုအခါ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်ကိုလည်း မယ်တော် မဟာမာယာဒေဝီ၏ ရုပ်ထုထားရှိရာ

အဆောက်အဦကို အစွဲပြု၍ ဥပစာအားဖြင့် “ရုမ္မိနဝေဠျ” ဟု ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုကြသည်။

(အကုယ်ကို ဗုဒ္ဓသာသနိက ပထဝီပင်ကျမ်းနှင့် ကပိလဝတ္ထုမှတ်တမ်း၊ ဗောဓိ-ဟောတိတ္ထဟိန္ဒူကာကောင်ငွေ၌ ကြည့်။)

လှမြို့နေယျ (တိ) [လှမြို့နိ + ကေးယျ။ လှမြို့နိယ-သက္ကတပိဋက။] လှမြို့နိ ဥယျာဉ်၊ လှမြို့နိမည်သော မင်္ဂလာအင်ကြင်းဥယျာဉ်။ သက္ကာနဂါမေ ဇနပဒေလှမြို့နေယျ၊ သုတ္တနိ။ ၃၈၆။

လှမြို့တိ(ကာကြိ) [လှမြို့ + ကေ + တိ] လှမြို့-တိ-ကြည့်။

လှယတေ (ကမ္မကြိ) [လှ + ယ + တေ။ လှယ-တေ-သံ။] လှယတိ-ကြည့်။ လှယတေဝါ ဇာဘိဇရာမရုဏဒုက္ခေဟိတိ လောကော။ ဝဇီရ။ ၇။

လှယန္တိ (ကမ္မကြိ) [လှ + ယ + အန္တိ] လှယန္တိ-ကြည့်။ အာဒိယန္တိ ဟိ ဒေါသာ ဇေတေန ဒက္ခိယန္တိ လှယန္တိသိဇန္တိတိ ဝါ အပဒါနံ။ သာရဋ္ဌ။ ၂။ ၃၆၄။

လှလာယ (ပု) [လလ + အယ + အ-ကို ဥ-ပြု။ လလ ဣစ္စာယံ ဥဒကံ လလတိတိ လှလာ-ဟော၊ နံပါတနာ၊ အဟော အဿ စ။ ဝေန၊ ဋိ။ ၆၁၆။ လှလ + အာပ + အ။ လှလိ-ယတေတိ လှလော၊ ဝိမေဇ္ဇေ။ လှလံ အာ-ပေတိတိ လှလာပေါ = လှလာယော။ ကပ္ပ-ဒ္ဓါ။ ၆။ ကျဲ။ မဟိ သော စ လှလာယောထ။ ဝေန၊ ၆၁၆။

လှလိတ (တိ) [လှလ + တ။ လှလိတ-သံ လှလိအ-ပြု။ လှလိ + အဒ္ဓမာဂဓိ။] လှလိတ-ကြည့်။ အာဿဒ္ဓိယာဒိဟိ လှလိတ-ဘဝေဒ ဟောလော။ အဘိ၊ ၁၂။ ၉၈။ အံ၊ ဋိ။ ၂။ ၄၇။

လှဝက (ပု) [ဝလ + ဝိက?။ ဝါတုလိ။ ဝလျလ-သံ။ ကောတ္ထုဘ။ ရွှေနေကင်္ဂြိန် ငှေ-ပြု။?] ရှူးပျံ၊ လင်းနိကြီး၊ ခင်ပုပ်ကြီး၊ လင်ကောင်ပိုး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လှဝကစမ္ပပရိက္ခန္ဓ (တိ) [လှဝက + စမ္ပ + ပရိက္ခန္ဓ] ရှူးပျံ- လင်းနိကြီး- ခင်ပုပ်ကြီး- လင်-ကောင်ပိုး-ရေ-အ ကောင်မွေး-ထို့ဖြင့် ခြံရံ (အနားပတ်) အပ်သော။ န လှဝကစမ္ပပရိက္ခန္ဓာ ဥပါဟနာ မာရေဝဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၄။ လှဝကစမ္ပပရိက္ခန္ဓာတံ ပက္ခိဗိဋ္ဌာလစမ္ပပရိက္ခန္ဓာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆၈။ ဗိဋ္ဌာသသဒိသမ္ပမဟာ မဟာဥလူကာ “ပက္ခိဗိဋ္ဌာလာ” တိ ငှေတိ၊ တေသံ စမ္ပ နာမ ပက္ခလောမမေဝ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၃။ လှဝကသဒ္ဓေါ ပက္ခိဗိဋ္ဌာလပရိယာ-ယောတိ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်။ ယော။ ၃၃၇။

လှဝကသဒ္ဓ (ပု) [လှဝက + သဒ္ဓ] လှဝက-သဒ္ဓါ။ လှဝက-ကြည့်။

လှဝေ (ကြိ) [လှ + ယေျ။ ယေျ-ကို -ပြု။ လှနာတိ-မှ။] ရှူး-ရိတ်-ဖြတ်-ဖျက်ဆီး-ရာ၏။ မာ လှဝေ မာ ဝိနာသေယျ မာ အနယ-ဗျသနံ ပါပေယျာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၇။

လှဋ္ဌတိ (ကြိ) [လှဋ္ဌ + အ + တိ။ လောပုတိ-သံ လှလ ဣ-ပြု။] ချောက်ချား-လှိုင်ရှား-မငြိမ်မသက်ဖြစ်-၏။ လှိုင်ပေါ်-လိမ့်စီး-၏ (မိလိန္ဒ။ သျ)။ ဧလတိ ဥဗ္ဗတိ လှဋ္ဌတိ အာဝိ-လတိ ဦမိဇာတံ ဟော။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၂။

လှဋ္ဌိတ (တိ) [လှဋ္ဌ + တ။ လောပုတိ-သံ။ လှလိအ-ပြု။] (၁) ချောက်ချား-မတည်ငြိမ်-ကောင်းစွာမတည်ငြိမ် - ပေါက်ကွဲခတ်-သော။ (၂) ငြိမ်ပေကျသော။ (၃) ညွှန်နှင့် တူသော။ (၄) တံ စက္ကစိန္တံ ဥဒကံ ပရိတ္တံ လှဋ္ဌိတံ အာဝိလံ သန္တတံ ဒိ။ ၂။ ၁၀၇။ ၂၃၅။ ၁၁၁။ လှဋ္ဌိတန္တံ မဒ္ဓိတံ ဝိယ အာကုလံ

ဥဒါန၊ ငွေ၊ ငွေ၊ လှိုင်တော (သံ၊ ၃၊ ၁၀၈။ အံ၊ ၂။ ၂၀၃) တံ အသန္တိ သိန္နော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆။ လှိုင်တော (အံ၊ ၁။ ၈) တံ အပရိ သက္ကံတော။ အံ၊ ၄။ ၄။ လှိုင်တာ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃) တံ ဝိလောဋ္ဌိတာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂။ (၂) လှိုင်တ (ဇာ၊ ၂။ ၁၇၂) န္တိ ပံသုမက္ခိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၇။ (၃) စိတ္တံ အာဝိလံ ဟောတိ လှိုင်တံ ဧရိဟံ။ မဟာနိ၊ ၃၉၀။ လှိုင်တန္တိ ကလ လံ။ မဟာနိ၊ ၄၀၅။

လှိုင်တိတ္ထ (န) [လှိုင်တ+တိတ္ထ] မတည်ငြိမ်- လျှပ်ရှား - ပေါက်ပက်ခတ် - သောစိတ်။ တေန ဝိက္ခိတ္တဘန္တလှိုင်တိတ္ထေန၊ မိလိန္ဒ။ ၂၁၅။

လှိုင်တောဒက (န) [လှိုင်တ+ဒက] မတည်ငြိမ် - လျှပ်ရှား - ပေါက်ပက်ခတ် - သောရေ။ ပရိတ္တောဒကေတိ လှိုင်တောဒကေ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၀။

လူခ (တိ) [လူ+ခ။ လူနာတိ ဆိန္နတိ သောဘန္တိ လူခေါ၊ အသိနိဒ္ဓေါ။ ဣဒိ၊ ၃။ ၁။ လူယေ တိတိ လူခံ၊ ဖရသံ၊ ကပ္ပဒ္ဓါမ၊ ရုက္ခ-သံ၊ လူဟ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ လူခ၊ လူဟ-သက္ကတပိဋက။] (၁) (အသွေးအသား) ခေါင်းပါးသော။ (၂) သာယာဖွယ်မရှိသော၊ (၃) ယုတ်ညံ့ သော။ (၄) ခြောက်သွေ့သော။ (၅) (က) ရုန့်ရင်း-ကြမ်းတမ်း-သော၊ (ခ) ရုန့်ရင်း-ကြမ်းတမ်း-သော၊ မပြေပြစ်သော အဆင်း ရှိသော။ (၆) အဆိဩဇာမရှိသော။ (၇) အို မင်းရင်ရော်သော။ (၈) ဟောင်းနွမ်းသော။ (၉) စင်ကြယ်သော။ (၁၀) ဝန်တို-နုမြော - ကပ်စေးနွဲ-သော။ (၁၁) အညစ်အကြေး- ပါ-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော။ (၁၂) (ပစ္စည်း) ခေါင်းပါး-သည်၏ အဖြစ်-ခြင်း။ (၁၃) - (ပစ္စည်း) ခေါင် ပါးစု (အရပ်)။

(၁) (အသွေးအသား) ခေါင်းပါးသော။ သော တေဓနံ ကုက္ကုစ္စေန တေန ဝိပ္ပဋိ-

သာရေန ကိသော အဟောသိ လူခေါ ဒုဗ္ဗဏ္ဍော။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ (-ဝိ၊ ၃။ ၇၀၊ ၁၃၇။ မ။ ၁။ ၁၁၁။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၆။ မိလိန္ဒ။ ၂၉၂။ ဝိ ငွေ၊ ၃။ ၄၀၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀။) (၂) သာယာဖွယ်မရှိသော။ ယေ လူခသာ ဒါရုဏာ ပိဋိမံသိကာ။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၆။ ယေ လူခသာတိ ယေ လူခါ နိယုသော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။ (၃) ယုတ်ညံ့သော။ တဉ္စ ခေါ လူခံ ကဏာဇကံ ဓိဋ္ဌင်္ဂဒုတိယံ။ အံ၊ ၃။ ၁၉၅။ စိတ္တသ္မိံ ဟိ ပဏီတေ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝ- ကာနံ ဒိန္နဒိနံ လူခံ နာမန ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၈။ ၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။) (၄) ခြောက်သွေ့ သော။ သမထဘာဝနာသိနေဟာဘာပေန သုက္ခာ လူခါ အသိနိဒ္ဓါ ဝိပဿနာ ဧတေ သန္တိ သုက္ခဝိပဿကော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄။ (၅) (က) ရုန့်ရင်း-ကြမ်း တမ်း-သော။ လူခံ တပံ ဝဿလတံ စရန္တာ။ သံ၊ ၁။ ၂၇။ လူခံ ဇာပန္တိ ပဉ္စတပတးပနံ ကဏ္ဍကသေယျာဒိကံ တပံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ လူခံ တပန္တိ အတ္တကိလဇောနုယောဂံ။ တံ ပန ဧကောသေန ဒဿေန္တော “ပဉ္စတပ- တာပန” န္တိ အာဒိမာဟ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၆။ လူခါဇိဝိလည်း-ကြည်။ (ခ) ရုန့်ရင်း-ကြမ်း တမ်း-သော။ မပြေပြစ်သော အဆင်းရှိ သော။ လူခံ ဓာရေပယု စိဝရံ၊ ထေရု၊ ၃၀၅။ လူခန္တိ သတ္တလူခ ရဇန လူခါ ဒိနာ လူခံ အဝဏ္ဏာမဋ္ဌံ။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ (၆) အ. ဆိ ဩဇာမရှိသော။ တပန္တိ လူမိ တပံ စိရန္တရံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၆။ လူခန္တိ နိဗ္ဗေတံ ပဉ္စတပဒိကံ က. ယကိလမထံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၂။ (၇) အို-င်းရင်ရော်သော။ (၈) ဟောင်းနွမ်း သော။ အထ ခေါ အညတရာ ဗြာဟ္မဏမ- ဟာသာလော လူခေါ လူခပါဝုရဏော ယေန ဘဂဝါ တေနပသကံမိ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၈။ လူခေါ လူခပါဝုရဏောတံ ဝိဏ္ဏော ဝိဏ္ဏပါဝုရဏော။

သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။ (၉)စင်ကြယ်သော။ လောကု-
သမ္မတာတိ လူခဘာဝသမ္မတာ၊ လူခဘာဝန္တိ
စောက္ခဘာဝံ၊ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝံ ဒေတီတိ ဝေ
သမ္မတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။
(၁၀) ဝန်တို-နှမြော-ကပ်စေးနှဲ-သော။
အစ္စရိယံ ယာဝ လူခါယံ ဆရဏီ၊ ယတြ ဟိ
နာမ ဆန္ဒနိယခမ္ပံ သပ္ပိ ပိရနာ ဂါဟာပေ-
ဿတိ။ ဝိ၊၂။၃၈၂။

(၁၁)အညစ်အခြေး-နှင့်တ ဂ္ဂုရစ်-ရို-
သော။ လူခ နိဋ္ဌရဝါစာယံဖရသံ ဝါစုလိ-
ဂီကံ။ဇာနံ။ ၉၆၂။လူခေ သမလေ ကက္ခဋေ
စ။ မာန်၊ဋီ၊(၁၂)(ပစ္စည်း)ခေါင်ပါး-၁ ည
၏အဖြစ်-ခြင်း။ လူခမ္ပိ အဟိသမ္ဘောန္တော
(ထေရ၊၂၇၈) တိ ဒုဿဟမ္ပိ ပစ္စယ
လူခံ ဒ.ဘိဘဝန္တော အဓိဝါသေန္တော။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။လူခ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၁၅)န္တိ ပစ္စယလူခတာ။မ၊ဋီ၊၂။၁။အံ၊ဋီ၊၂။
၃၀၉။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၀။အံ၊ ဋီ၊၁။၁၉၉)။
(၁၂) (ပစ္စည်း) ခေါင်းပါးဆ (အရပ်)။
ပဝိပ္ပဂေါစရေ လူခေ ထေရ၊၂၇၈။ လူခေတိ
လူခဋ္ဌာနေ။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။

လူခအမိလဘောဇနပ္ပိယ (တိ)[လူခ+အမိလ+
ဘောဇန+ပိယ]ခြောက်သွေ့-ကြမ်းတမ်း-
သော ဘောဇဉ်၊ ချဉ်သော ဘောဇဉ်ကို-
ကြိုက်-နှစ်သက်-သော။ ဒေါသာစရိတော
လူခ အမိလဘောဇနပ္ပိယော ဟောတိ။ဝိသုဒ္ဓိ
၁။၁၀၃။

လူခဂတ္တ (တိ) [လူခ+ဂတ္တ](အသွေးအသား)
ခေါင်းပါးသောကိုယ်ရှိသော။ သူစိကဏ္ဍာတိ
ပူတိနာ လူခဂတ္တာ ဇန္နကာ။ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၆၇။

လူခစိဝရ (တိ) [လူခစိဝရ](၁)ရုန့်ရင်း-ကြမ်း
တမ်း-သော သင်္ကန်းရှိသော။(န) (၂)ရုန့်
ရင်း-ကြမ်းတမ်း-သောသင်္ကန်း။(၁)ဘိက္ခု။
ဒုဗ္ဗောဋ္ဌံ ဟောန္တိ လူခစိဝရ။ဝိ၊၁။၃၇၇။

(-ဝိ၊၂။ ၃၂၀။ ဝိ၊၃။၄၁၃။ အပါ၊၁။၄၄၁။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၅)။(န)(၂) အောက်ပုဒ်-
ကြည့်။

လူခစိဝရေ (ပု) [လူခစိဝရ + ရေ+အ]ရုန့်
ရင်း- ကြမ်းတမ်း-သော သင်္ကန်းကို-
ဆောင်-ဝတ်ရုံ-သော။လူခစိဝရေန (အံ၊
၁။၂၆)န္တိလူခစိဝရံ ဓာရေန္တံ နံ မောဃဏ-
ဇာ အဂ္ဂေါတိ ဒေသေတိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။လူခ
စိဝရေ (မ၊၂။၂၀၀) တိ သတ္တသုတ္တလူခါနိ
စိဝရန် ဓာရယမာနာ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။(-အံ၊
၁။၂၆။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၀။ထေရ
ဋ္ဌ၊၂။၁၃။အပါ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀)။

လူခစိဝရဓာရက (တိ) [လူခစိဝရ+ဓာရက။ ထိ
-၌ စိဝရဓာရိကာ] လူခစိဝရဓာရ - ကြည့်။
သာဝကံ သမ္ပကံတ္တေသိ။လူခစိဝရဓာရကံ။
ဒ.ပါ၊၂။၁၄၀။

လူခစိဝရဓာရဂ္ဂ (တိ) [လူခစိဝရဓာရ+အဂ္ဂ]ရုန့်
ရင်း-ကြမ်းတမ်း-သောသင်္ကန်းကို-ဆောင်
-ဝတ်ရုံ-သော ရဟန်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံး
ဗြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။လူခစိဝရဓာရဂ္ဂံ၊ ပတ္တယိ
ဋ္ဌာနမုတ္တမံ။အပါ၊၂။၁၄၀။

လူခစိဝရဓာရဏ (န)လူခစိဝရ+ဓာရဏ။]ရုန့်ရင်း
ကြမ်းတမ်း-သောသင်္ကန်းကို-ဆောင်-ဝတ်
ရုံ-ခြင်း။ လူခစိဝရဓာရဏေ ဋ္ဌပေသိ တေ-
ဒဂ္ဂမ္ပိပရိသာသု ဝိနယကေ။အပါ၊၂။၂၄၇။
ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၈၉။

လူခစိဝရဓာရီ (တိ)[လူခစိဝရ+ဓာရ+ဏီ၊ ထိ-
၌ လူခစိဝရဓာရီနီ။] ရုန့်ရင်း-ကြမ်းတမ်း-
သောသင်္ကန်းကို- ဆောင်- ဝတ်ရုံ-လေ့ရှိ
သော(ရဟန်း)။ဓသော ပက္ခေတိ တံ ဋ္ဌာနံ၊
သစ္စသေနာသ ဝိဇ္ဇုနေ။ လူခစိဝရဓာရီဿ၊
တဿ ဝဇ္ဇာသိတာသယော။ အပါ၊၂။ ၁၄၀။
(-၂၄၄)။

လူခဉ်ဝိက (တိ) [လူခါ+ဇီဝိက။ လူခါဇီဝိ-
ကြည့်။] (၁) ရှန်ရင်း-ကြမ်းတမ်း-သော
အသက်မွေးခြင်းရှိသော။ (၂) ခေါင်းပါးသော
အသက်မွေးခြင်းရှိသော။ (၃) လူခဉ်ဝိန္တိ လူခ
ဇီဝိကံ။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၄၅။ (၂) လူခါဇီဝိ- (၁)
ကြည့်။

လူခဉ်ဝိတ (န) [လူခ+ဇီဝိတ] ခေါင်းပါး-ရှန်ရင်း-
-ကြမ်းတမ်း-သော အသက်မွေးခြင်း။ လူခဉ်
ဝိတဝသေန ဒုဇ္ဇိဝံ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၂၆။
သုတ္တန်၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၁၀။ စူဠန်၊ ငွါ၊ ၃၀။

လူခဉ်ဝိ (တိ) [လူခ+ဇီဝိ+ကြ] (ဏိ) ထိဉ်-
ဇီဝိနိ။ လူခါဇီဝိ-ကြည့်။] (က) ရှန်ရင်း-
ကြမ်းတမ်း-သော အသက်မွေးခြင်းရှိသော။
(ခ) ရှန်ရင်း-ကြမ်းတမ်း-စွာအသက်မွေး
လေ့ရှိသော။ သူ။ (က) (ခ) သဗ္ဗံ တပဿိ
လူခဉ် ကံသေန ဥပဝဒတိ ဥပက္ခေသတိ။
သံ၊ ၂။ ၅၁၃။ လူခဉ်ဝိန္တိလူခဉ်ဝိကံ။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။
၁၄၅။ သော ပန အနေကောကရဒေဒေန
လူခံ ဖရသံ ဇီဝနသိလတ္တော လူခဉ်ဝိ နာမ။
တေနာဟ “လူခဉ်ဝိက” နိ။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၂၄။

လူခဉ်ဌာန (န) [လူခ+ဌာန] ခေါင်းပါး-နှမ်းပါး
ရှားပါး-ရာ-အပူ-ဌာန။ လူခ (ဥပ)
ကြည့်။

လူခဉ်တက္ကဝိလုတ္တစိတ္တ (တိ) [လူခ+တက္က+ဝိလုတ္တ
+စိတ္တ] (သဒ္ဓါတရား) ခေါင်းပါး-နှမ်းပါး-
နည်းပါး-ရှားပါး-သော ဝိတကံ-အကြံ-
သည် လုယက်အပ်သော စိတ်ရှိသော။ သူ။
ဝေဘူဟော စ လူခဉ်တက္ကဝိလုတ္တစိတ္တော ပဏ္ဍိ-
တာနံ ဝစနံ နာဒိယတိ။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၄၃၄။

လူခဉ်တပ (ပ) [လူခ+တပ] ခေါင်းပါးသော
အကျင့် ခေါင်းပါး-နှမ်းပါး-စွာ-ကျင့်သော
အကျင့်။ အမရံ တပန္တိ အမရတပံ အမရတာ-
ဝတ္ထာယ ကတံ၊ လူခဉ်တပံ အတ္တကိလမထာန-
ယောဂေါ။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၅၅။

လူခဉ်တပဿိ (တိ) [လူခဉ်တပ+သိ။ ထိဉ်-လူခ-
တပဿိနိ။] ခေါင်းပါး-နှမ်းပါး- သော
အကျင့်ရှိသော။ သူ။ ဘဗ္ဗဝါရေသု စ လူခဉ်တ-
ပဿိနော စေ ဓုတကံတပသု စ ဝသေန
ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ဒိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၃။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၃။
၂၀။

လူခဉ်တရ (တိ) [လူခ+တရ] အထူးသဖြင့်-
သာလွန်-ပိုလွန်-ကြမ်းတမ်းသော။ ဂဒြဘ-
ပိဋေ လူခဉ်တရော လူခဉ်တရော ဟုတ္တာ
ဒိသတိ။ မူလ ငွါ၊ ၂။ ၁၆၀။

လူခဉ်တရဂန္ဓ (တိ) [လူခဉ်တရ+ဂန္ဓ] အထူးသဖြင့်-
သာလွန်-ပိုလွန်-ကြမ်းတမ်းသော အနံ
ရှိသော။ သာခါတကံနာတိ တာဒိသေန
လူခဉ်တရဂန္ဓေန သာခါတကံနံ။ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၇၂။

လူခဉ်တိဏဗိဇောဟာရ (တိ) [လူခ+တိဏဗိဇော
+ဟာရ] ကြမ်းတမ်း-အဆီဩဇာမရှိ-
သော-မြက်စေ့-မြက်သီးအန်-လျှင်-အစာ-
-အဟာရ-ရှိသော။ ဗောဓိသဋ္ဌော ဝဇ္ဇ-
ကယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတော အရညေ လူခဉ်တိ-
ဗိဇောဟာရော ဝသိ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၆၃။

လူခဉ်ဒါယက (တိ) [လူခ+ဒါယက။ ထိဉ်-လူခ-
ဒါယိကာ။] ကြမ်းတမ်း-အဆီဩဇာမရှိ-
သောဘောဇဉ်ကို-ပေး-လျှ-တတ်သော
သူ။ လူခဉ်ဒါယကာ သတ္တာ... အပွင့်သာ အပွ-
လောဟိတာ မနုဿပေတာဝိယ ဒုလ္လဘန္ဓ-
ပါနာဘဝန္တိ။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၀၉။

လူခဉ်ဒိဝသ (ပ) [လူခ+ဒိဝသ] ခေါင်းပါး-နှမ်းပါး
နည်းပါး-ရှားပါး-သော-နေ့-ရက်။ အာ
ဝုသော ဂါမတော သပိကုမ္မောအာဘတော။
လူခဉ်ဒိဝသေ သပိနာ သုနုတ္တယ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။
၃၆၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၂။ လူခဉ်ဒိဝသေတိ
အသိနိဒ္ဓိဒိဝသေ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၃၅၆။

လူခဉ်ဓူသရ (တိ) [လူခ+ဓူသရ] ခြောက်သွေ့-
ဖျော့တော့-မဲ့ပြာ-ပြာလဲ- သော အဆင်း

သိဋ္ဌိသင်္ဂါ ၂။ ၃၄၆။ (အံ ၂။ ၄၁၀။ အံ ၄။ ၂။ ၃၃၀။ အံ ၄။ ၂။ ၃၄၆)။ မံ ပန တပဿိ လူခါဇီဝိ ကုလေသု န သက္ကဏေန္တိ။ ဒီ ၂။ ၃၆။ လူခါဇီဝိန္တိ အစေဇ ကာဒိဝသေန ဝါ ဓုတင်္ဂပသေန ဝါ လူခါဇီဝိ။ ဒီ ၂။ ၂။ လူခါဇီဝိန္တိ သဗ္ဗေခပဋိတ္တိပာ လူခါဇီဝိကံ။ ဒီ ၄။ ၂။ ၁၉။

လူခါဟာရ (ပု) [လူခ+အ+ဟာရ]ကြမ်းတမ်း-အဆိဋ္ဌဇာမရိ-သေဒ-ဟာရ-အစားအစာ။ ဒီပ ရတ္တံ လူခါဟာရေန ကိလန္တာ ပဉ္စဂေါရသေ ပရိဘူန္တိ။ သတ္တနိဋ္ဌ ၂။ ၇၆။

လူတ(တိ) [လူ+တ။ လူန--သံ။ လူအ၊ လူအ-ပြ-] ရိတ်-ဖြတ်-အပ်ပြီးသော။ လူတံ တိတ် ပဉ္စမာသဋ္ဌနကံ ထေယျစိတ္တော အာဇာရိ။ ဝါ ၁။ ၁၀။

လူတသုတ္တ (န) [လူတ+သုတ္တ] ပင့်ကူချည်၊ ပင့်ကူမျှင်၊ ပင့်ကူအိမ်။ မက္ကဋကသုတ္တန္တိ လူတသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ ၁။ ၁၆၁။

လူတာ(ထိ) [လူ+တ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၆ ၂။ လူနာတိတိ လူတာ၊ ကိဋ္ဌဝိသေသော၊ ကပ္ပဒ္ဓါမ၊ လူတာ-သံ။ လူအာ-ပြ-။ လူယာ-အဒ္ဓမာဂဓိ။ ယုသံ ပါတံ ပဋ္ဌင်္ဂမက္ခိတာဇိနံ ဇီဝိတံ လူနာတိတိ လူတာ-ဟု နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၅၅-၌ ပုလ္လိင် နှင့်ဆိုသည်။] ပင့်ကူ၊ လူတာ တု လူတိ၊ ကာ ၂။ ၃။ နာဘိ မက္ကဋကော သိယာ။ ဓာန်။ ၆ ၂။ လူတသုတ္တ-လည်းကြည့်။

လူတိကာ (ထိ) [လူတ+ဣက။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၆ ၂။ လူတာ ဝေ လူတိကာ သကတ္ထေ ကန်။ ဣတ္ထ။ ကပ္ပဒ္ဓါမ၊ လူတိကာ-သံ။] လူတာ-ကြည့်။

လူန(တိ) [လူ+တ။ လူယိတ္တာတိလူနော။ ရှု၊ ၆ ၃။ လူတ-လည်းကြည့်။] ရိတ်-ဖြတ်-ပယ်-နှုတ်-အပ်ပြီးသော။ လူနမိ နပုဋိဝိရူဋ္ဌိ။

ဒီ ၂။ ၇၅။ အကတွာ ဝစနံ တုယံ၊ ပဿ လူနောသိ အာဂတော။ ဇာ ၁။ ၁၀၀။

လူနကေသိ (ထိ) [လူန+ကေသ=လူနကေသ+ဤ] ပယ်-နှုတ်-အပ်ပြီးသော-ဆံ-ဆံပင်-ရှိသော။ သူ။ လူနကေသိ ပက်ဓရိ၊ ကေသာဋ္ဌိ ပုရေစရိ။ ထေရိ၊ ၃၉၁။ လူနကေသိတိ လူနာ လုဋ္ဌိတာ ကေသာ မယန္တိ လူနကေသိ၊ နိဂဏ္ဏေသု ပဗ္ဗဇ္ဇာယ တာလဋ္ဌိနာ လုဋ္ဌိတကေသာ၊ တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ထေရိ၊ ၄၁၁။

လူနပက္ခ (တိ) [လူန+ပက္ခ] (က) နုတ်အပ်ပြီး ကာမျှသောအတောင်ရှိသော၊ (ခ) ကျိုးပြတ်သော အတောင်ရှိ-အတောင်ကျိုး-သော (ဂ)။ (က) (ခ) ပက္ခိ သကုဏောတိ ပက္ခေဟိ ယုတ္တော သကုဏော၊ န အပရိပုဏ္ဏ-ပက္ခော လူနပက္ခော ဝါ။ ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၃၁။ လူနပက္ခောတိ လုဋ္ဌိတမတ္တပက္ခော၊ ဆိန္ဒ-ပက္ခော ဝါ။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဍိ။ ၂၁။

လူနဝန္တိ (တိ) [လူ+တဝန္တိ] ရိတ်-ဖြတ်-ပယ်-နှုတ်-ပြီးသော။ လူနဝါ။ ဓောဂ်၊ ၅။ ၁၅၀။

လူနဝသိဋ္ဌဝိသုက္ခတိလ (ပု) [လူန+အဝသိဋ္ဌ+ဝိသုက္ခ+တိလ] ရိတ်-ဖြတ်-အင်ပြီးသည်မှ-ကြွင်း-ကျန်-၍ အလွန်ခြောက်သွေ့သော နှမ်းပင်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လူနာဝသိဋ္ဌဝိသုက္ခတိလဒဏ္ဍ (ပု) [လူနာဝသိဋ္ဌ-ဝိသုက္ခတိလ+ဒဏ္ဍ] ရိတ်-ဖြတ်-အင်ပြီးသည်မှ-ကြွင်း-ကျန်-၍ အလွန်ခြောက်သွေ့သော နှမ်းပင်၏ အရိုး၊ ခြောက်သွေ့သော နှမ်းရိုး-ငုတ်-ဖြတ်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လူနာဝသိဋ္ဌဝိသုက္ခတိလဒဏ္ဍက (ပု) [လူနာဝသိဋ္ဌ-ဝိသုက္ခတိလဒဏ္ဍ+က] အထက်ပုဒ်နက်-ကြည့်။ တိလဒဏ္ဍကာရိဝါ၊ (ထေရိ၊ ၄၁။) တိ အပမံသလောဟိတတ္တာ ကံသဘာဝေန လူနာဝသိဋ္ဌဝိသုက္ခတိလဒဏ္ဍကာ ဝိယအဟေသံ။ ထေရိ၊ ၄။ ၂၂၀။

လူမ (န) [လူ+မ။ လူယ တေတိ လူမံ။ အမရ၊ ဇိ။ ၃၊ ၇၊ ၄၉။ လူမံ-သံ။]

(နွား၊ မြင်း၊ ကျွဲ၊ ဝက်စသည်တို့၏) အမြီး၊ (နွားစသည်တို့၏အရင်းမှစ၍ အမွေးပေါက်ရာ အရပ်၏ အစတိုင်အောင်သောအမြီး)။ ဒွယ် ပုစ္ဆမတ္တေ။ လူမံ ပျတြ။ ဓာနံ၊ ဇိ။ ၃၇။

လူယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [လူ+ယ+တေ။ ရူ။ ဟေ-ကိုတိ-ပြု။ ၅၊ ၆။ လူနာတိ-မှ။] ရိတ်-ဖြတ်-ပယ်-နှုတ်-အပ်၏။ အပဒိယန္တိ ဒေါသဒေတေန ဒက္ခိယန္တိ၊ လူယန္တိ ဆိဇ္ဇန္တိတိ ဝါ အပဒါနံ။ မ၊ ဇိ။ ၂၊ ၅၀။

လူယတိ-ရူ။ ၅၊ ၆။ လူယန္တိ-မ၊ ဇိ။ ၂၊ ၅၀။ လူယန္တိ-အံ။ ၁။ ၅၊ ၅၊ ၆။ လူယိံ-သု-ဒိ။ ၁။ ၁၃၄။

လူယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [လူ+ယ+အန္တေ။ လူနာတိ-မှ။] ရိတ်-ဖြတ်-နှုတ်-ပယ်-အပ်ကုန်၏။ လူယတိ-ကြည့်။

လူယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [လူ+ယ+အန္တိ။] ရိတ်-ဖြတ်-ပယ်-နှုတ်-အပ်စေ ကုန်သတည်း။ တွေကာ ဒဗ္ဗာ လူယန္တိ ဗရိဟိသတ္ထာယ။ အံ။ ၁။ ၅၊ ၅၊ ၆။

လူယမာန (တိ) [လူ+ယ+မာန] ရိတ်-ဖြတ်-ပယ်-နှုတ်-အပ်ဆဲသော။ လူယမာနာယ ဝါ ယသ္မိံ ကာလေ လူယမာနယဝံ။ မောဂံ၊ ၃၊ ၇။

လူယမာနယ (တိ) [လူယမာန+ယဝ] ရိတ်-ဖြတ်-ပယ်-နှုတ်-အပ်ဆဲပြီးသော မုယော-ရှိသော။ လူယမာန-ကြည့်။

လူယိံသု (ကမ္မ၊ ကြိ) [လူ+ယ+ဦ] ရိတ်-ဖြတ်-ပယ်-နှုတ်-အပ်ကုန်ပြီ။ န ဒဗ္ဗာ လူယိံသု ဗရိဟိသတ္ထာယ။ ဒိ။ ၁။ ၁၃၄-၅။

လူသယတိ (ကြိ) [လူသ+ဏယ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၄၅။ ပါဏနိ၊ ဓာတု။ ၆၇၇။ လူမတိ၊ လူသယတိ-သံ။ လူသယတိ၊ လူသယတိ-ပြာ။]

အဘိဓာန် အဝဂ် ၁၅-ပ-မ-သ-စ

ညဉ်းဆဲ-နိပ်ဇက်-၏။ လူသ ဟိံသာယံ၊ လူသေတိ၊ လူသယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၄၅။

လူသေတိ (ကြိ) [လူသ+ဏေ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၄၅။] လူသယတိ-ကြည့်။

လေခ (တ်) [လိခ+အ။ သူစိ။ လိခ+အ။ လေချ-တေတိ လေခေါ၊ ကပ္ပဒ္ဒမ။ လေခ-သံ၊ အဒ္ဓ-မာဂမိ၊ လေခ၊ လေဟ-ပြာ။] (ထိပု) (၁) ရေး- ရေးသား-ရေးခြစ်-ရေးထွင်း-အပ်သော အက္ခရာ၊ စာ၊ စာလုံး၊ ပေစာ။ (၂) စာရေးအတတ်ပညာ။ (န) (၃) ပွတ်စာ၊ (ပွတ်ဆောက်ဖျားမှထွက်သော သစ်သားမှန်း) (၄) လေခသုတ်။ (ထိ) (၅) အရေးအကြောင်း၊ ခြစ်ကြောင်း၊ ခြစ်ရာ။ (၆) (က) (ခြူးပန်းခြူးနွယ် စသည့်) အရေး အကြောင်း။ (ခ) (ပန်းချီ) အရေးအကြောင်း။ (၇) နတ်။ (ထိ၊ ပု) (၁) ရေး- ရေးသား-ရေးခြစ်-ရေးထွင်း- အပ်သော အက္ခရာ၊ စာ၊ စာလုံး၊ ပေစာ။ လေခါယ သံဝဏ္ဏေတိ နာမလေခံ ဆိန္ဒတိ... အက္ခရာယ အာပတ္တိဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ။ ၁။ ၉၆။ လေခံ ဆိန္ဒတိတိ ပဏ္ဍေဝါ ပေါတ္တကေ ဝါ အက္ခရာနိ လိခတိ။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၅။ (-အံ။ ၁။ ၂၊ ၇။ အဘိပူ။ ၁၃၇။) ယထာမဟာရာဇ ယော ကောစိ ပုရိသော ရတ္တိံ လေခံ ပေသေတုကာမော လေခကံ ပက္ခောသာပေတွာ ပဒိပံ အာရောပေတွာ လေခံ လိခါပေယျ။ ငိလိန္တု။ ၄၂။ လေချေ လေခေါ ထုဇိ လေခါ၊ ဓာနံ။ ၁၀၉၈။ (၂) စာရေးအတတ်ပညာ။ ၂။ ၉၅။ နာမ သိပ္ပံ မုဒ္ဒါဂဏနာ လေခါ (လေခံ)။ ဝိ။ ၂။ ၉။ အဘိပူ။ ၂။ ၃၆၃။ လေခါတိ အက္ခရာလေခါ။ ဒိ။ ၄။ ၂။ ၅။ (န) (၃) ပွတ်စာ (ပွတ်ဆောက်ဖျားမှ ထွက်သော သစ်သားမှန်း)။ ယံနုနာဘံ စနုနဂဏ္ဍိယာ ပတ္တံ လေခါပေယျ။ လေခဉ္စ မေ ပရိဘောဂံ ဘဝိဿတိ။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၉၆။ လေခန္တိ လိခိဒ။ ဂဟိတံ စုဏ္ဏံ။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၃၈၂။ (၄) လေခသုတ်။ ကဋု

ဝိယံ ဒွေ အနုရုဒ္ဓါ။ ပဋိစ္စန္ဓံ လေခန တေ
ဒသ။ အံ၊ ဝါ၊ ၂၇၇။ (ထံ) (၅) အရေး၊ အ
ကြောင်း၊ ခြစ်ကြောင်း၊ ခြစ်ရာ။ ပတ္တေဝါ
ထာလကေ ဝါ အာရက္ခေန လေခံကရောန္တိ။
ဝိ၊ ငှ၊ ၁၊ ၂၅၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၆။ ပါဠိ လေခါ တု
ရာဇိ စ၊ ဓာန်။ ၅၃၉။ (-ဝိမာန။ ၄။ ၂၅၇)။
(၆)(က)၊ ခြူး၊ ပန်း၊ ပြူး၊ နွယ်စသည့် အရေး
အကြောင်း၊ လေခါ (ဝိမာန။ ၈၉)တိ ဝေဠု-
ရိယမယာ မာလာဂ၊ မွလတာကမ္မာဒိလေခါ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၀။ (ခ) (ပန်းချီ) အရေး
အကြောင်း။ လေခါစိတ္တ-ကြည့်။ (၇) နတ်။
လေခါ၊ အဒိတိနန္ဒနာ၊ အာဒိစ္စာ-ဓာန်၊ ငှ၊ ၁၊
-၂။ လေခါသဘ-လည်းကြည့်။

လေခက (တိ) [လိခ+ဣ။ ယံ-၌ လေခိကာ။
လေခတိတိ လေခကော။ ကပ္ပဒ္ဓုမ။ လေက
-သံ။] (က)၊ စာရေး၊ စာရေးဆရာ၊ စာစီကုံး
ရေးသားတတ်သူ။ (ခ) စာရေးကူးသူ၊ (က)
(ခ) မုဒ္ဒိကံ ဂဏာ၊ လေခကံ မုဒ္ဒိကောသိ
ဂဏာကောသိ လေခကောသိ”တိ ဘဏတံ။ ဝိ၊
၂။ ၁၂။ အယ် ပါဠော ဝေတာပိ လိခိတဗ္ဗော၊
လေခကောနံ ပန ဒေါသေန ဂဠိတော။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၁။ (-ဝဇ်၊ ၁၂၇။ ကင်္ဂါ၊ ၆။ သစ်။ ၄၇၄)။

လေခနိ = လေခဏိ (သိ) [လိခ+ယု+ဤ။
လေချတေ ဣမာယာတိ လေခနိ၊ လေခနသာ-
ဓနဝတ္ထု။ ကပ္ပဒ္ဓုမ။ လေခနိ-သံ။ လေဟဏိ-
ပြာ။ လေဟိ၊ နိ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ကညစ်၊
ကလောင်၊ ခဲတံ၊ ကျောက်တံ၊ ဖေါင်တိန်။ (၂)
ကျားလျှာ၊ တံစည်း။ (၃) နယ် (ရက်ကန်းစင်၌
အဝတ် ပြန့်စေရန် ကန်ပေးသော အပ်တပ်
ထားသည့် ဒုတ်တံ)။ (၁) “ပဏ္ဍသုစိနမ
လေခနိ”တိ ပဟာဂဏ္ဍိပဒေ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၄၀၄။ (ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၆)။ (၂)-ဝါသိဟိ
တစ္ဆေတွာ လေခဏံယာ လိခေယျ။ အံ၊ ဝါ၊
၂၅။ လေခဏံယာ လိခေယျာတိ အဝလေခ-
နမတ္ထကေန အပလိခေယျ။ အံ၊ ငှ၊ ၂။ ၃၇။

(၃) သုဝိလေခိတန္တိ လေခနိယာ သုဠု
ဝိလိခိတံ (ဝိလေခိတံ)။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂။ ၃၀၅။ ကင်္ဂါ။
၁၇၆။

လေခတိ (ကြိ) [လိခ+အ+တိ။ လိခတိ-သံ။
လိဟဏ္ဏ လေဟဏ္ဏ-ပြာ။ လိဟဏ္ဏ-အဒ္ဓမာ
ဂဓိ။] ပယ်စွန့်၏။ (ကြွင်းအနက်လိခတိ-
ကြည့်။) အဝိဟံ သာဟိ ဝိဟိ သံ သလ္လေ-
ခတိ၊ တံ ဆိန္ဒတိ၊ တသ္မာ သလ္လေခေါတိ
ဝုစ္စတိ။ မ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၉၁။ သလ္လေခတိတံ သမံ
လေခတိ၊ ပဗဟတိတံ အတ္ထော။ မ၊ ငှ၊ ၁။ ၂၇၉။

လေခဒေါသ (ပု) [လေခ+ဒေါသ] ရေးသား
ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော-အပြစ်-ဒေါသ၊ စာ
ရေးကူးသူ-စာရေး-တို့အပြစ်(သျှ)။ တတ္ထ
အာဒိန္နကပ္ပဝသေန၊ ဣဓ တံ လိခိတံ၊ လေခ-
ဒေါသောတိ စေ? န ဝိသေသဟေတုနော
အဘာဝါ။ ဝဇ်၊ ၂၅၉။

လေခန (န) [လိခ+ယု။ လေခန-သံ။ လေဟဏ-
ပြာ။] (၁) ရေးခြစ်-ခြစ်ခြဲ-ခြင်း။ (၂)
ကညစ်၊ ကလောင်၊ ခဲတံ၊ ကျောက်တံ၊ ဖောင်
တိန်။ (၃) ရေးသားခြင်း။ (၁) ယထာ-
ပရိစ္ဆိန္နေ ဩကာသေ ယေန ကေနစိ သတ္ထေန
ဝါ သူစိယာ ဝါ... ဆိန္ဒနံ ဝါ ဖာလနံ ဝါ ဝိဇ္ဇနံ ဝါ
နခေန ဝါ န ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၃။ ၃၇၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၆၁။ (၂) သူစိဒဏ္ဍကပ္ပမာဏောတိ သိဟဠ-
ဒိပေ လေခနဒဏ္ဍပမာဏောတိ ဝဒန္တိ
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၀။ ကင်္ဂါ၊ ၆။ သစ်၊ ၁၄၀။
(၃) လေခနဒေါသ-ကြည့်။

လေခနဒဏ္ဍပမာဏ (တိ) [လေခန+ဒဏ္ဍ+
ပမာဏ] ကညစ်ရိုး၏- အတိုင်းအရှည်-
အရွယ်အစား-ရှိသော။ လေခန (၂) ကြည့်။

လေခနဒေါသ (တိ) [လေခန+ဒေါသ] ရေးသား
ခြင်း ဟူသော အပြစ်ရှိသော၊ ရေးသား
ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အပြစ်ရှိသော။
(လေခန ဒေါသတ္တာ = ရေးမှားသည်၏ အပြစ်

လျှင် အကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
စာရေးတို့သည်ရေးမှားကြလေသည်၏ အဖြစ်
ကြောင့် (သျှ)။န,တဿ လေခနဒါသတ္တာ၊
တထာ သာဓိတံ။။ ဝဇိရ။ ၂၇၄။

လေခနိဒဏ္ဍပုမာဏ (တိ) [လေခနိ+ ဒဏ္ဍ+
ပမာဒ] ကညစ်-ကလောင်-ရိုးတံ-အတိုင်း
အရှည် ရှိသော။ သူစိဒဏ္ဍကပုမာဏောတိ
ဝံသဒဏ္ဍပမာဏော။ လေခနိဒဏ္ဍပုမာဏောတိ
ကေစိ။ င်မတိ၊ ၂။၁၄၂။

လေခနိ (တိ) [လိခ+ယု+ဂျိ] လေခဏိ-ဂြည့်။

လေခနိယ (တိ) [လိခ+အနိယ။ လေချီ လေခိ
တဗ္ဗံ လေခနိယံ။က ပုဒ္ဒါမ။] (ဆေးမှ ရသ
စသော ဓာတ်ခုနစ်မျိုး တို့ကို (သို့မဟုတ်)
သွေးသည်းခြံ စသည့် ဒေါသတို့ကို ခြောက်
သွေ့စေ- အရည်ကဲ့အောင် ပြုလုပ်-တတ်
သော (ဆေး) (ကောဇ္ဇ၊၁)။ ဧဂါကို
ရေးခြစ်တတ်သော(သူ)။ဧဂါကို လျှော့ပါး
လှင့်ငင်ခတ်တတ်သော (ပြန်)။ န ဟိ ဒန္တေ
တိဏ္ဍာနိ လေခနိယာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ ဒေတိ။
မိလိန္ဒ။ ၁၇၂။

လေခမာန (တိ) [လိခ+အ+မာန။ လေခတိ-
မှ။] ရေး-ခြစ်-တတ်သော။ ပါဒဂိုဠကေန
ဘူမိံ လေခမာနာ အဋ္ဌံသု။ သံ၊ ၄။ ၁။၁၅၁။
(-အပါ၊ ၄။ ၁။ ၉၃)။

လေခဝါကေ (တိ) [လေခ+ဝါကေ။ ထိ-၌
လေခဝါခိက။] စာတော်ဖတ်အရာရှိ၊ စာ-
စာလုံး- ပေးစာ-စာချွန်တော်-ကို-ရွတ်-
ဖတ်-တတ်သော၊ သူ။ လေခဝါကေော ပန
“ဝိသဋ္ဌာယ ဝါစာယ ဝါစေသိ အနေလဂ-
ဋ္ဌာယာ”တိ ပသံသာမတ္ထမေဝ လဘတိ။ မ၊
၄။ ၁။ ၁၉၇။ (-သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇)။

လေခဝါကေသဒိသ (တိ) [လေခဝါကေ+သဒိ-
သ] စာတော်ဖတ်အရာရှိနှင့် တူသော။ဣမေ
ဓမ္မာ တထာဂတေန အဘိသမ္ပုဋ္ဌါ၊ အဟံ

ပန တုမှာကံ ရညော လေခဝါကေသဒိသော။
ဒိ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၁။

လေခသာမိက (ပု) [လေခ+သာမိက] အရေး-
အကြောင်း - ခြစ်ကြောင်း- ခြစ်ရာ-၏-
အရှင်-သခင်။ မဟာဇနော “လေခသာမိ-
ဂေ.ဟိ လေခါဘိန္နာ”တိ ဝတ္တော ဒေဝိယာ
ဂတမဂ္ဂေနေဝ ဂတော။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၇၀။

လေခသာသန (န) [လေခ+သာသန] စာရေး
၍ အကြောင်းကြားခြင်း၊ ကြားသိစေ
ကြောင်းဖြစ်သောစာ၊ ပေးစာ၊ သတင်းစာ။
အပေသိဟံ လေခသာသနံ ပတိဋ္ဌာပေသိ။
ဝိမတိ။ ၁။ ၃၅။ ပဏ္ဍိန္တိ လေခသာသနံ။
သာသနန္တိ မုခသာသနံ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။
၃၅၁။

လေခသုတ္တ (န) [လေခ+သုတ္တ] လေခသုတ်၊
(ကျောက်၌ရေးထွင်းထားအပ်သော အက္ခရာ
နှင့်တူသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ မြေ၌ရေးခြစ်အပ်သော
အက္ခရာနှင့် တူသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ရေ၌ရေးသား
အပ်သော အက္ခရာနှင့်တူသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို
ဟောကြား ပြသသောသုတ်)။ အင်္ဂုတ္တရနိ-
ကာယ၊ တိကနိပါတပါဠိ၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊
၃-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၂၀၆။ အံ၊
၄။ ၂။ ၂၄၁။

လေခဟာရက (တိ) [လေခ+ဟာရက။ သိ-၌
လေခဟာရိက။ လေခဟာရိက- သက္ကတ
ပိဋက။ လေခဟာရ၊ လေခဟာရက-သံ။]
စာပို့သမား၊ စာပို့လုလင်၊ ဆက်သား၊ ကြားသိ
စေကြောင်းဖြစ်သောစာ- ပေးစာ- သတင်း
စာ-ကို-ဆောင်-ယူ-ပို့ဆောင်-ဆက်သ-
တတ်သော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လေခဟာရကပက္ခ (ပု) [လေခဟာရက+ပက္ခ]
စာပို့သမား-စာပို့လုလင်-ဆက်သား-၏-
အပေါင်းအဖော်-အသင်းအပင်း။ သေသ-

ဇနော ပန လေခါဘာရကပက္ခေ ဌိတောဝ
နာမ ဟောတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၆။

လေခါဂဟန (န) [လေခါ+ဂဟန၊ ဂဟဏ ?]
ပုံရေးသားခြင်း။ ကာယ စိတ္တသညာယ
လေခါဂဟန ရုက္ခနဥစ္စောတနဇတ္တနာဒိ နိပ္ပိ-
ဒိကာ စိတ္တကိရိယာ ဥပ္ပဒန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၆။

လေခါဂဟိတ (တိ) [လေခါ+ဂဟိတ] အရေး-
အကြောင်း-ကို-ယူ-ဆွဲ-အပ်သော၊ ပန်းချီ
ပုံကို-ရေးဆွဲ-ယူ-အပ်သော။ (ရေးဆွဲအပ်
သော-ပန်းချီပုံ-ပန်းချီကား)။ တာနိ စ
တိဏာနိ စိတ္တကာရေန လေခါဂဟိတာနိ
ဝိယ အဟေသံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၃၇။

လေခါရိယ (ပု) [လေခါ+အာရိယ] စာရေး
ဆရာ။ ဘူတပုဗ္ဗံ မဟာရာဇ တိဿတ္ထေရာ
နာမ လေခါရိယော အဟောသိ။ မိလိန္ဒ။
၇၄။

လေခါစိတ္တ (တိ) [လေခါ+စိတ္တ] (ပန်းချီ)
အရေး-အကြောင်း-ဖြင့်ဆန်းကြယ်သော။
ယထာ အဟိတိရကော ပုရိသော--လေ
ခါစိတ္တ တာလပဏ္ဏံ ဝါ ဝလ္လိ ဝါ ရဇ္ဇံ ဝါ ဒိသ္မာ
ဘာယတေဝ ဥတ္တသတေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၀။
လေခါစိတ္တန္တိ ကာဠိဝဏ္ဏာဒိနာ ဣတပရိကမ္ပာ-
ယ လေခါယ စိတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၄။

လေခါစိတ္တတာလပဏ္ဏ (န) [လေခါစိတ္တ+တာ-
လ+ပဏ္ဏ] (ပန်းချီ) အရေး-အကြောင်း-
ဖြင့်ဆန်းကြယ်သော ထန်းရွက်။ တေသံ
ပသာတဋ္ဌာနေ စ အညဂါမေ စ လေခါစိတ္တ-
တာလပဏ္ဏာဒိနိ စေဝ ဝေရိသဒိသံ ပုရိ-
သဉ္စ ဒိသ္မာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၀။

လေခါဒဿနကောတူဟလက (တိ) [လေခါ+
ဒဿန+ကောတူဟလက] အကွထ-စာလုံး-
စာ-ကို-ကြည့်-ရှု-ခြင်းငှါ- အုတ်အုတ်
ကျက်ကျက်-အုတ်အော်သောင်းသဲ-ပြုတတ်
သော၊ စာ၏ အကြောင်းအရာကို-ကြည့်ရှု-

သိရှိ-လိုသော၊ သူ။ သဗ္ဗေဝ သဘာယံ ဝါ
အာပဏေ ဝါ ယတ္ထ ဝါ ပန လေခါဒဿန-
ကောတူဟလက ဗဟူ သန္နိပတန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၅၂။ လေခါဒဿနကောတူဟလကတိ သုန္န-
ရက္ခရံ ဒိသ္မာ ဝါ 'ကိဒိသံ န ခေါ ပေါတ္တက'န္တိ
ဝါ ဩလောကေတုက ဘမာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၀။

လေခါပရိစ္ဆေဒ (ပု) [လေခါ+ပရိစ္ဆေဒ] အရေး-
အကြောင်း-ဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်း။ မုခဝဋ္ဋိယံ
ကိရဿ ဒိန္နာနံ စတုန္နမ္ပိ လေခါပရိစ္ဆေဒေါ
အတ္ထိ။ ဝဇီရ၊ ၃၉၆။

လေခါပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [လိခါ+ဏာပေ+
တွာ။ လိခတိ-မှ။] (၁) ရေး-ရေးသား-
ခြစ်-စေ၍။ (၂) ပွတ်ထိုး-ပွတ်ခံ-စေ၍။
(၁) "ဣမေ ပဉ္စာပိ မာ ဝိနဿန္တိ" တိ
သုဝဏ္ဏပဋေ ဇာတိဟိဂုံလကေန လေခါ-
ပေတွာ ဝိမာနေ နိက္ခိပိ။ သ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၉။
(၂) အထ ခေါ ထုဇဂဟကော သေဋ္ဌိ တာယ
စန္ဒနဂဏ္ဍိယာ ပတ္တံ လေခါပေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၆။

လေခါပေယျံ (ကာ၊ ကြိ) [လိခါ+ဏာပေ+
ယျံ။ လိခတိ-မှ။] (ငါ) ပွတ်ထိုးစေ-ပွတ်ခံ
စေ-ချော-ပါး-လုံး-အောင်ခြစ်စေ-ရ၏။
(ရမ္မကား)။ ယံ နန္ဒနာဟံ ဣမာယ စန္ဒန-
ဂဏ္ဍိယာ ပတ္တံ လေခါပေယျံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၆။

လေခါမဇ္ဈ (န) [လေခါ+မဇ္ဈ] အရေး-
အကြောင်း-စဉ်းကြောင်း-မျဉ်းကြောင်း-
စဉ်းဝိုင်း-၏ အလယ်။ ဘူမိယံ လေခံ ကန-
ယိတွာ လေခါမဇ္ဈေ ဒါရကံ နိပဇ္ဇာပေတွာ။
ဇ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၇၁။

လေခါမတ္တ (န) [လေခါ+မတ္တ] အရေး-
အကြောင်း-မျှ။ လေခါမတ္တံ ဂဟေတွာ
ဗန္ဓနံ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၃၇။

လေခါသံဝဏ္ဏနာ (ထိ) [လေခါ+သံဝဏ္ဏနာ]
အကွထ-စာ-စာလုံး-ဖြင့်-ချီးမွမ်း-
ချီးကျူး-ခြင်း။ လေခါသံဝဏ္ဏနာယံ လေခံ

ဆိန္ဒတီတိ ပဏ္ဍေ ဝါ ပေါတ္တကေ ဝါ အက္ခရာနိ
လိခတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊၅၁။

လေခါသညာ (ထီ) [လေခါ+သညာ] အရေး-
အကြောင်း - ခြစ်ကြောင်း- ခြစ် ဖြစ်သော
အမှတ်အသား။ သော ဌိတိကံ အဇာနန္တော
လေခါသညာယ သလာကံ ဒေတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊
၁။ ၁၄၀။

လေခါသဘ (ပု) [လေခါ+အာသဘ] သိကြား
နတ်မင်း။ လေခါသဘော...ဟရိ ဣစ္စာဒိနိပိ
သက္ကဿ နာမာနိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၈၊ ၂၁။
လေခါနံ ဒေဝါနံ ဥသဘော ဥတ္တမော။
စိန္တာမဏိ၊ဋီ။

လေခါသာသန (န) [လေခါ+သာသန]
အက္ခရာ-စာ-စာလုံး-ဖြင့် ကြားသိစေအပ်
သော သတင်း။ ရညော လေခါသာသနံ
အပ္ပေသိ။ ဝဇီရ။ ၂၈။

လေခါသိပ္ပ (န) [လေခါ+သိပ္ပ] စာရေးအတတ်
ပညာ။ စာရေးတတ်သော-အသိ-ဉာဏ်-
ပညာ။ ကေစ္စေ ဝေမာဟံသု “လေခါသိပ္ပံ
သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ”န္တိ။ ဥဒါန။ ၁၁၃။ လေခါသိပ္ပန္တံ
နာနာကာရေဟိ အက္ခရာလိခနသိပ္ပံ။ လိပိဉာဏ်
ဝါ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၈၄။

လေခိက (တိ) [လေခါ+ဣက။ ဥပမာနအနက်
၌ ဣက-ပစ္စည်း။ တနည်းက-ပစ္စည်း။ ဣ-လာ။
ထီ-၌ လေခိကာ။] ပန်းချီဆေးရေး-ကဲ့သို့-
နှင့်တူသော။ စိတ္တကာရသုကတာ စ လေခိကာ
(ထေရီ။ ၄၀၈)တိ စိတ္တကာရေန သိပ္ပိနာ
နိလာယ ဝဏ္ဏဓာတုယာ သုဋ္ဌု ကတာ လေခါ
ဝိယ သောဘတေ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၂၁၈။

လေခိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [လိခ+တွာ] ရေး-ရေးသား
-ရေးခြစ်-ရေးထွင်း-၌။ မဟာထေရေန
လေခိတွာ၊ သုဋ္ဌပိတံ ယထာသုတံ။ မိလိန္ဒ။
၄၀၈။

လေဉူ (ထီ၊ ပု) [လေဉူ+ဉူ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၄၇
(ပု) လေဉူ-သံ။ (ပု၊ န) လေဉူ၊ ဂေ ဉူ၊
အ-ပြာ။ (ပု) လေဉူ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)
မြေစိုင့်ခဲ။ (၂)(က)ခဲ။ (ခ) အိုးခြင်းကဲ့။
(၃) ဖွန်-ထယ်-ချေးခဲ။ (၁) လေဉူယော
တံဋ္ဌန္တိ ဣတိ ဂေ ဉူဋ္ဌာနံ၊ လေဉူနိမိတ္တံ
ကသိတဋ္ဌာနံ။ သံ၊ ဋီ။ ၂။ ၄၇၀။ (၂) (က)
အညေနာပိ လေဉူခိတ္တော(မ၊ ၂။ ၃၀၆)တိ
ကာကသုနခသုကရာဒိနံ ပဋိ၊ မာပနတ္ထယ ...
ခိတ္တာ အာဂန္တာ ထေရသေဝ ကာယေ
ပတတိ။ မ၊ ဋ္ဌ။ -။ ၂၃၄။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၅။
မိလိန္ဒ။ ၁၃၉။ အဘိ၊ က။ ၂၄၆။ အဘိ၊
ဋ္ဌ။ ၁။ ၄၈)။ (ခ) လေဉူ။ ဟိပိ ဥပက္ကမန္တိ၊
မဟာနိ၊ ၁၆၀။ လေဉူ။ ဟိတံ က၊ ပါလခဏ္ဍေဟိ။
မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၇၂။ (၃) အထ ခေါ ဘိက္ခဝေ
လာပေါ သကုဏော နင်္ဂလကဋ္ဌကရဏံ
လေဉူဋ္ဌာနံ ဂန္ဓာ မဟန္တံ လေဉူ၊ အဘိရဟိ-
တွာ။ သံ၊ ၃။ ၁၂၈။ (-ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၂၂၉။ ဒီ၊ ၅။ ၃။
၃၀-၁။ သံ၊ ၅။ ၃။ ၂၃၄။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ၂၅၀။
သိ၊ ၅။ ၁။ ၂၅၃။ ဒီ၊ ၅။ ၃။ ၂၅။ သံ၊ ၅။ ၂။
၄၇၀။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ၅။ ၂။ ၅၅၂)။

လေဉူက (ပု) [လေဉူ+က။ လေဉူလာ-သံ။
(ပု၊ န) လေဉူအ - ပြာ။] မြေစိုင့်ခဲ၊
ကျောက်ခဲ။ လေဉူကေန ပဟတေန သ ပေ့န
ကတံ ပိဋကေ နိက္ခိတ္တလေဉူဏမဗ္ဗမာလသဒိသံ
ဖဏံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၄၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ (-သိ၊
ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၅၅၃)။

လေဉူကိကာ (ထီ) [လေဉူက+ကိကာ။ လဋ္ဌု-
ကိကာ-ကြည့်။] ဘိလုံးငှက် (ဓာန်၊ သျှ။)။
နှံငှက်ငှက် (-ဒီ၊ ၅။ ၁။ သျှ။ ပဒတ္တမဉူ၊ ၁။)။
လေဉူကာနမန္တရေ နိဝါသိတတ္တာ “လေဉူ-
ကိကာ” ဣဇ္ဇေဝ သညာတာ ခုဒ္ဒကသကု-
ဏ်ကာ။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၅၅၃။

လေ့ကျက်ကောပမသုတ္တံ (န) [လေ့ကျက်ကော+ ဥပမာ= လေ့ကျက်ကောပမ+ သုတ္တံ။] လေ့ကျက်ကောပမသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။မ၊ ၂။၁၁-၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၊၁၄-၂၀။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကေ လေ့ကျက်ကောပမသုတ္တံ။နာယံ “စာတကဿကုဏိကာ”တိ ဝုတ္တာ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၂။ ၂၅၃။

လေ့ကျက် (န) [လေ့+ကျက်] မြေစိုင်းခဲ- အငြိမ်း-လျှောက်ခဲကျိုး။ အဟံ လေ့ကျက်အနိ တေမေမိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၆၂။ (မူလဋီ၊ ၂။၄၃)။

လေ့ကျက်န (န) [လေ့+ကျက်န။ လေ့ကျက်ယော တိဋ္ဌန္တံ ထောတိ လေ့ကျက်နံ။သံ၊ဋီ၊ ၂။၄၇၀။] မြေစိုင်းခဲ - ထွန်ချေးခဲ - တည်ရှိရာအရပ်။ ယဒိဒံနဂ်လကဋ္ဌကရဏံ လေ့ကျက်နန္တံ။သံ၊ဋီ၊ ၁၂။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၀-၁။လေ့ကျက်နန္တံ လေ့ကျက်နံ ဌာနံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၄။ လေ့ကျက်နန္တံ လေ့ကျက်နံ ဥပပိတဌာနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၅။

လေ့ကျက်မိတ္တ (တိ) [လေ့+နိမိတ္တ] မြေစိုင်းခဲ- ထွန်ချေးခဲ - လျှင် အကြောင်းရှိသော။ လေ့ကျက်-ကြည့်။

လေ့ကျက်ပ(ပု)ဟာရ (ပု) [လေ့+ပဟာရ] ခဲဖြင့်-ပုတ်ခတ်-ပစ်-ခြင်း။ လေ့ကျက်ပဟာရ- ဒိဟံ ဥပဒ္ဓါတော ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၅၂။ (-သာရတ္ထ၊၃။၁၇၀)။

လေ့ကျက်ပတ (ပု) [လေ့+ပတ] ခဲကျရာ အရပ်၊ ခဲဝ.စ်ကျ-ခဲဝ.စ်ပစ်-ကွာဝေးသော အရပ်။ ပရိက္ခေပါရဟဋ္ဌာနတော ဥတ္တရိမေ- ကော လေ့ကျက်ပတော ဥပစာရေတိ အဓိပ္ပေတော။ ကခံ၊ဋီ၊၃။၁။

လေ့ကျက်ပတဒ္ဓယ (န) [လေ့+ပတ+ဒ္ဓယ] ခဲနှစ်ကျ-ခဲနှစ်ပစ်-ကွာဝေးသော အရပ်။ အန္တော ဥပစာရသိမာယ [လေ့ကျက်ပတဒ္ဓယံ အဟိက္ကံ-တွာပိ။ ဝဇီရ။၄၂။

လေ့ကျက်ပတဒ္ဓယဗ္ဗန္တရ (န) [လေ့ကျက်ပတဒ္ဓယ+ အဗ္ဗန္တရ] ခဲနှစ်ကျ-ခဲနှစ်ပစ်-ကွာဝေးသော အရပ်၏ အတွင်း။ အာစရိယုပဋ္ဌာယာ ဒွေ လေ့ကျက်ပတော အနတိက္ကမ္မ လေ့ကျက်ပတဒ္ဓယဗ္ဗန္တရေ တိရောဝိဟာရေပိ ပရိက္ခိတ္တေ အပရိက္ခိတ္တေ ဝါ ဝသိတုံ ငွေတိ။ ဝဇီရ။၄၂။

လေ့ကျက်ပတဒ္ဓရ (န) [လေ့ကျက်ပတ+အဗ္ဗန္တရ] ခဲကျရာအရပ်၏ အတွင်း၊ ခဲတစ်ကျ-ခဲတစ်ပစ် -ကွာဝေးသော အရပ်၏အ.တွင်း။ သရူပ- စာရေ ငိုတဿ မဇ္ဈိမဿ ပရိသဿ လေ့ကျက်ပတဒ္ဓရံ ဂါမော နာမ။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၁။

လေ့ကျက်ပတတိက္ကမ (ပု) [လေ့ကျက်ပတ + အတိက္ကမ] ခဲတစ်ကျ-ခဲတစ်ပစ်-အ.ရပ်ကို ကျော်လွန်ခြင်း။ တဿ ကေန ပါဒေန လေ့ကျက်ပတတိက္ကမေ ဒုက္ခဋီ။ ကခံ၊ဋီ၊ ၂။၂၀။

လေ့ကျက်ပတု (တူ) ပစာရ (ပု) [လေ့ကျက်ပတ+ ဥပစာရ] ခဲတစ်ကျ-ခဲတစ်ပစ်-ဟု ဆိုအပ် သော (ဥပစာ) အရပ်။လေ့ကျက်ပတု (တူ) ပစာရတော ဗဟိ ငိုတတ္တာ “ပါဒုဒ္ဓါရေန ကာရေတဗ္ဗော”တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၃။၂။ ကခံ၊ဋီ၊သစ် ၃၆၄။

လေ့ကျက်ရသ (ပု) [လေ့+ရသ] ခဲကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော အရသာ၊ ခဲအရသာ။ (မူလရသ စသည်နှင့် ယှဉ်ကြည့်) လေ့ကျက်ရသံ ဘိတ္တိရသ- ပိလေးတိကရသာဒယော ပါဠိယံ အနာ- ဂတာ သဗ္ဗေပိ ရသာ ယေဝါပနကဋ္ဌာနံ ပဝိဋ္ဌာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၇။

လေ့ကျက် (တိ) [လိ+ယု။ နိလိယန္တိ ဧညာတိ လေဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၀၄)။ နိလိယန္တိသ္မိံ လေဏံ။ စာနံ၊ဋီ၊၆၀၉။လိယန္တိ ဧညာတိ လေဏံ။ နိရုတ္တိ။၇၀။ လိ+ဏ။ ဣာဒိ၊၆၅။ လယန-သံ။ လေဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာ၊ဇီ။ လေန၊ လေဏ-သက္ကတပိဋက။] (၁) ထောက်ရာ-တည်ရာ-ဖြစ်သော။ (၂)

ပုန်းအောင်း-မိုးခို-အားထား-ရာဖြစ်သော။
 (၃) နေထိုင်ရာဖြစ်သော။ (န)(၄) (တံခါး
 ဖွဲ့တပ်-နံရံတက်-ထားသော) တောင်ခေါင်း၊
 လိုဏ်၊ ဥမင်လိုဏ်ခေါင်း။ (၅) နိဗ္ဗာန်။ (၆)
 ကိန်းအောင်း-ပုန်းအောင်း- နားခို-ခြင်း။

(၁) ထောက်ရာ-တည်ရာ-ဖြစ်သော။
 တသသိ ဘမသိ လေဏမိစ္ဆသိ၊ ဇာ၊၁။၁၄၈။
 လေနမိစ္ဆသိတိ ပတိဋ္ဌံ ဩလောကေသိ။ ဇာ၊
 ၄။၂။၂၇။ (၂) ပုန်းအောင်း-မိုးခို-အား
 ထား-ရာဖြစ်သော။ လေဏံ ဂဝေသိ (ဒီ၊၁။
 ၈၉)တိ လေဏံ ဂဝေသမာနော။ ဒီ၊၄။၁။
 ၂၃၇။ တံ တဿ ပေတဿ တာဏဉ္စ
 လေဏဉ္စ။ အံ၊၁။၁၅၄-၅။ အဟံ လေဏော
 အလ္လိယနဋ္ဌာနံ တေသန္တိ မံလေဏာ။ သံ၊၄။
 ၃။၁၄၂။ လေဏ (ဒီ၊၄။၂။၆၂။ မ၊၄။၃။၆၄။
 အံ၊၄။၃။၂၁၃)န္တိ ဗျသနေဟိ ပရိဂိစိယ-
 မာနဿ (ပဒံပါတိယမာနဿ) ဩလိကန-
 ပဒေသော။ ဒီ၊၄။၂။၆၇။ မ၊၄။၃။၂၆။ အံ၊၄။
 ၃။၂၂၂။ (-သံ၊၄။၁။၂။ သံ၊၄။၂။၂၄၇။
 သံ၊၄။၂။၁။၁၄၈။ ပဋိသံ၊၄။၁။၂။ ၈။ ဓမ္မ၊၄။
 ၂။၂၇။)။ (၃) နေထိုင်ရာဖြစ်သော။ ပရိ-
 လေသတိ လေဏမလေဏဒသိနိ။ ထေရ။
 ၂၇။ လေဏန္တိ ဝသနဋ္ဌာနံ။ ထေရ၊၄။၂။
 ၃။ (န) (၄) “သေနာသန” နှစ် မဇ္ဈောပိ
 သေနာသနံ... လေဏမိ သေနာသနံ၊ အဘိ၊
 ဝိ၊၂။၆၀။ လေဏန္တိ ပဗ္ဗတံ ခဏိတွာ ဝါ
 ပဗ္ဗာရဿ အပ္ပဟောနကဋ္ဌာနေ ကုဋံ ဥဋ္ဌာ-
 ပေတွာ ဝါ ကတသေနာသနံ။ အဘိ၊၄။၂။
 ၃၅။ နကံ လေဏံ မယာ ကတံ။ အပါ၊၁။
 ၃၄၅။ (-ဝိ၊၁။၂။၆။ ဝိ၊၃။၃၀၀။ ဝိ၊၄။၂။
 ၁၅၉။ ဒီ၊၄။၂။၂၉၀။ ဒီ၊၄။၃။၁၉၈။ မ၊၄။၃။
 ၁၄၁)။

(၅) နိဗ္ဗာန်။ လေဏဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ
 ဒေသေဿာမိ လေဏ ဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊၂။
 ၅၄၂။ နိဗ္ဗာနံ တာဏံ လေဏံ သရဏံ။

အဘိ၊က။၄။၁၉။ လေဏဉ္စ တာဏံ အရဏံ
 အနဂံဏံ။ နေတ္ထိ၊၄။၇။ (-ပဋိသံ၊၄။၂။မဟာနိ၊
 ၁၂၄။ စူဠနိ၊ ၁၃၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၅)။ (၆)
 ကိန်းအောင်း- ပုန်းအောင်း- နားခို-ခြင်း။
 လေဏဉ္စ သုခတ္ထဉ္စ၊ ဈာယိတုဉ္စ ဝိပဿိတု။
 ဝိဟာရဒါနိ သံသဿ၊ အဂ္ဂံ ဗုဒ္ဓေန ဝဇ္ဇိတံ။
 ဝိ၊၄။၂။၉၂။ လေဏတ္ထိန္တိ နိလိယနတ္ထံ။ ဝိ၊၄။
 ၄။၅၈။ လေဏန္တိ နာနာရမ္ပဏတော စိတ္တံ
 နိဝေတ္တေတွာ ပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊
 ၃။၂။၉၃။ လေဏန္တိ နိလိယနတ္ထံ။ သီ၊၄။သစ်၊
 ၂။၂၁၈။

(လေဏနှင့် ဂုဟာသဒ္ဓါတို့ကို ဓာန်၊ဇီ တို့၌
 ပရိယာယ်တူ အဖြစ်ဖြင့် မိန့်ဆိုကြသော်လည်း
 အဘိ၊၄။၂။၃၅၀-အလိုအားဖြင့် ကျယ်ဝန်း
 သော တောင်အရပ်၌ တောင်ကို တူး၍
 ဖြစ်စေ၊ မကျယ်ဝန်းသော တောင်ဆင်ခြေ
 လျှော အရပ်၌ နံရံတက်၍ဖြစ်စေ ပြုစုပ်
 သော တောင်ခေါင်းသည် ‘လေဏ’မည်သည်။
 မီးထုန်းထားမှ အရာဝတ္ထုများကို မြင်နိုင်သည့်
 မှောင်မိုက်သော လျှိုမြောင် ချောက်ကြား
 အုပ်သည် လည်းကောင်း၊ တောင်၌
 ဖြစ်သောဖုန်း၊ မြေ၌ဖြစ်သော တွင်းသည်
 လည်းကောင်းဂုဟာမည်သည်။ ဒီ၊၄။၂။၂၉၀။
 ဒီ၊၄။၁။၂၅၆။ ဒီ၊၄။၂။၂၄၆-တို့ အလိုအား
 ဖြင့် နံရံမတက်၊ တံခါး မတပ်အပ်သော
 တောင်ခေါင်း၊ မြေခေါင်းသည် ‘ဂုဟာ’မည်၍
 နံရံလည်း တက်၍ တံခါးလည်း တပ်အပ်
 သော တောင်ခေါင်း မြေခေါင်းသည် ‘လေဏ’
 မည်သည်။ မဟာနိ၊၄။၁၇၁- အလိုအားဖြင့်
 မြေခေါင်း၊ မြေထွင်းသည် ‘ဂုဟာ’မည်သည်။
 ဖောက်အပ်သော အပေါက်ရှိသော ကောင်
 ခေါင်း၊ တောင်တွင်းသည် ‘လေဏ’မည်သည်
 ဟူ၍ လေဏနှင့် ဂုဟာ အသုံးကို မိန့်ဆိုကြ
 သေး၏)။

လေဏကရဏ (န) [လေဏ+ကရဏ] လိုဏ်ကို ပြုလုပ်ရာ (အချိန်အခါ)။ ပုဗ္ဗေပိတံ လေဏကရဏတော ပုဗ္ဗေ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၄၆။

လေဏကိစ္စကရဏ (န) [လေဏ+ကိစ္စ+ကရဏ] ပုန်းအောင်း-မှီခို-အားထား-ရာ ဖြစ်သော အမှုကို [ပြင်း။ အလေဏန္တိ အလ္လိယံတုံ နိဿိယံတုံ အနရဟံ အလ္လိနာနမ္ပိ န လေဏကိစ္စကရဏံ။ ငွါ၊ ၂။ ၂၄၆။

လေဏကိစ္စာကာရီ (တိ) [လေဏကိစ္စ+အကာရီ] ပုန်းအောင်း-မှီခို-အားထား-ရာ ဖြစ်သော အမှုကို ပြုလေ့မရှိသောသူ။ အလ္လိယံတုံ အနရဟတာယ အလ္လိနာနမ္ပိ စ လေဏကိစ္စာကာရီဘာယ အလေဏကော။ ပဋိသံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၇။ လေဏကိစ္စကာရီတာယာတိ ဃရမိဝ ပဋိသရဏကိစ္စံ ကာတုံ အသမတ္တတာယ။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဍိ၊ ၃၉၃။

လေဏဂတ (တိ) [လေဏ+ဂတ] ပုန်းအောင်း-မှီခို-အားထား-ရာ အရပ်သို့ ကြွသွားတတ်သောသူ။ လေဏဂတော (မဟာနိ၊ ၁၆) တိ ဂဂေန နိလိယနံ ဂတော။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၇၁။

လေဏဂဝေသီ (တိ) [လေဏ+ဂဝေသီ] ပုန်းအောင်း-မှီခို-အားထား-ရာ အရပ်ကို ရှာဖွေလေ့ရှိသောသူ။ ဘယန္တိကာ လေဏဂဝေသီနော ပုထု။ ဇာ၊ ၁။ ၇၅။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂၉၇။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၃၆၆။ ဇာ၊ ၅။ ၄၊ ၃၄၆။)

လေဏဂါပိ (တိ) [လေဏ+ဂါပိ (=ဂမု+ဏိ၊ ဂမု+ဏေ+ဏိ)] နိဗ္ဗာန်သို့-ရောက်ကြောင်း ဖြစ် - ရောက်စေတတ် - သောမဂ်တရား။ လေဏ (၅) ကြည့်။

လေဏဂိရိဝါသီ (တိ) [လေဏဂိရိ+ဝါသီ+ဏိ] တောင်ခေါင်း၌-နေလေ-သံတင်းသုံးလေ-ရှိသောသူ။ လေဏဂိရိဝါသီ တိယပ္ပေရော ကိရ မဟာဒီရဂါမံ ဥပနိဿာယ ဝသတိ။ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉၅။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၄၆၁။ (သိ-မူ၌

လောဏဂိရိဝါသီ-ဟု မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉၅-၌ ရှိ၏။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၄၇။ အံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၉၂-တွင် သေနဂိရိဝါသီ-ဟု ရှိ၏။ ၎င်းတောင်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း မဟာဂိရိဂါမရွာအနီး၌ ရှိသည်။ သာရတ္ထ၌ မဟာမိရဂါမ-ဟု ပြသည်။)

လေဏဂိရိဝိဟာရ (ပု) [လေဏဂိရိ+ဝိဟာရ] လေဏဂိရိ-တောင်ခေါင်း-လိုဏ်ခေါင်း-ကျောင်း။ လေဏဂိရိဝိဟာရေ ဝသန္တော န စိယသေဝ ဧ ရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ထေရ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၀။

လေဏဂုဟာ (ထိ) [လေဏ+ဂုဟာ] လိုဏ်ဂူ၊ ဥမင်လိုဏ်ခေါင်း၊ (လိုဏ်-တောင်ခေါင်း-ဖြစ်သောဂူ)။ မဟလ္လိကာ သိတဝါတေန ပပောဓိတာ...တတ္ထေဝ လေဏဂုဟံ ပါဝိသိ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၃။ ၄၇၆။

လေဏစ္ဆဒန (န) [လေဏ+ဆဒန] လိုဏ်-တောင်ခေါင်း-၏ အမိုး၊ တသ္မိံ ခဏေ လေဏစ္ဆဒနေ ဒွေ အာသိဝိသပေါတကာ ကိဋ္ဌန္တိ။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၄။

လေဏန္ဓာယာ (ထိ) [လေဏ+ဆာယာ] လိုဏ်-လိုဏ်ဂူ-တောင်ခေါင်း-၏အရပ်။ လေဏန္ဓာယာယ မန္တမန္တေန ဝါတပါန ဝါတေန ဗိဇိယမာနော နိသိဒ္ဓိတွာ။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၄။

လေဏဋ္ဌာန (န) [လေဏ+ဋ္ဌာန] ပုန်းအောင်း-မှီခို-အားထား-ရာ အရပ်။ လေဏန္တိ လေဏဋ္ဌာနံ။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၃၇၇။

လေဏဒါန (န) [လေဏ+ဒါန] တောင်ခေါင်း-လိုဏ်-ကို-ပေး-လှူ-ခြင်း။ ဒုဂ္ဂတံ နာဘိဇနာမိ၊ လေဏဒါနဿိဒံ ဖလံ။ အပါ၊ ၁။ ၃၄၆။

လေဏဒွါရ (န) [လေဏ+ဒွါရ] တောင်ခေါင်း-လိုဏ်-၏ တံခါး။ အယဉ္ဇ မဟာပါသာဏော လေဏဒွါရံ ပိဒဟန္တော အဋ္ဌာသံ။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၅။

လောကပဒ (န) [လောက+ပဒ] ပုန်းအောင်း-
မို့ခို-အားထား-ရာဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာန-
ပဒမစ္စုတန္တိ နိဗ္ဗာနပဒံ တာဏပဒံ လောကပဒံ
သရဏပဒံ အဘယပဒံ။ စူဠနိ။ ၁၂၇။

လောကပတ္တာရ (ပု) [လောက+ပတ္တာရ] လိုက်၍
သော-တောင်ချိုင့်ဝှမ်း - တောင်ရှိင်းဝှမ်း။
သော ကိရ...တေ လောကပတ္တာရံ ပါပုဏိ။
ဓမ္မာဠ။ ၂။ ၄၁၂။

လောကပိဋ္ဌ (န) [လောက+ပိဋ္ဌ] လိုက်၏-အပြင်-
မျက်နှာပြင်၊ လိုက်တင်းရှိ-ညီညာသောမြေ
အရပ်-မြေမျက်နှာပြင်။ အထ တသ္မိ
ကာလေ “အသုကံ နာမ သဇ္ဈာယတိ” တိ
လောကပိဋ္ဌေ နိသိန္နာ ဇာနန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁။

လောကပတ္တ (တိ) [လောက+ပတ္တ] နိဗ္ဗာန်သို့
ရောက်သော၊ ပုန်းအောင်း-မို့ခို အားထား-
ရာအရပ်သို့ရောက်သော၊ သူ။ လောကပတ္တော
(မဟာနိ။ ၁၆) တိ တံ ဖလေန နိလိယနံ
ပတ္တော။ မဟာနိ။ ၄။ ၇၁။

လောကဘူမိ (ထိ) [လောက+ဘူမိ] လိုက်မြေ၊
လိုက်၏မျက်နှာပြင်ဖြစ်သောမြေ။ နာနာ-
ဝိရာဂဝတ္ထေဟိ လောကဘူမိယာ သန္တရိတွာ။
အပါဠာ။ ၂။ ၁၉။

လောကဝါဒ (တိ) [လောက+ဝါဒ] နိဗ္ဗာန်ကို
ပြောဟောတတ်သော၊ သူ။ နိဗ္ဗာန်ဟု အယူရှိ
သော၊ သူ။ (သျှ)။ သန္တိဝါဒေါတိ သန္တိ
ဝါဒေါ မုနိတာဏဝါဒေါ လောကဝါဒေါ...
အမတဝါဒေါ နိဗ္ဗာနဝါဒေါ။ ဟောနိ။ ၁၂၆။

လောကဝိရဟိတ (တိ) [လောက+ဝိရဟိတ] ပုန်း
အောင်း-မို့ခို-အားထား- ရာမှကင်းသော။
အလောကတံ လောကဝိရဟိတာ။ မဟာနိ။ ၄။
၃၇၇။

လောကသဒိသ (တိ) [လောက+သဒိသ] လိုက်နှင့်
တူသော။ ပတ္တာရလောကသဒိသေတိ ပတ္တာရ-

သဒိသေ လောကသဒိသေ စ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။
(-သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၂၃။)

လောကသဒ္ဓ (ပု) [လောက+သဒ္ဓ] လောကဟူသော
သဒ္ဓါ၊ လောကသဒ္ဓါ။ ဧတေန လောကသဒ္ဓဿ
အဓိကရဏသာနေတမာဟ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။

လောကသမ္မတ (တိ) [လောက+သမ္မတ] လိုက်
ဟူ၍ သမုတ်အပ်သော။ ပု၊ နိယေ ပန
လောကသမ္မတေ ဒက္ခိဏဂိရိဟတ္ထိကုစ္ဆိ-
စေတိယဂိရိစိတ္တလပဗ္ဗတသ ဒိသေ ဝိဟာရေ
ဝိဟာရန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၁၇။

လောဏ (န) [လဒ္ဓိ+က။ကစ္စုဒ္ဓိး။ဒိ၊ ၆။ ၃။ ၆။ ၇။ ၃။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၀၅။ လောဏ=လောဏ=ဂူထ။
ကပ္ပဗ္ဗမ။] မစင်၊ အစာဟောင်း၊ ချေး၊ ကျင်
ကြီး။ လောဏံဝါ ပဿာဝံ ဝါ ဝိသုဇ္ဇေတုကာ-
မဿ ဣဒံဌာနံ... ရမဏိယံ၊ ဣမသ္မိ ဌာနေ
ဝေရူပံကာတံ န ယုတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၆။

လောဏဝိသုဇ္ဇန (ထိ၊ န) [လောဏ+ဝိသုဇ္ဇန]
မစင်စွန့်ခြင်း၊ နောက်ဖေးသွားခြင်း၊ ကျင်ကြီး
စွန့်ခြင်း။ လောဏဝိသုဇ္ဇနာဒိသု ကာလန္တရာ-
ပေက္ခာဘာဝံ “ကတာ” တိ ဣမိနာ ဥပသံ-
ဟရတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄။

လောတဗ္ဗ (တိ) [လိ+တဗ္ဗ] ပုန်းအောင်း-မို့ခို-
အားထား-ရာဖြစ်သော။ သံသာရဒုက္ခန္တိ-
ဇေဟိ လောတဗ္ဗတော လောဏံ။ နေတ္ထိ။ ၄။
၁၂၀။

လောပိ (ပု) [လိပိ+က။နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၂။
လိပ+ဇ။ ဓာတုတ္ထ။ လိပ၊ လောပ ငါ+ဆဉ်၊
ဘောဇနေ လောပနေ စ၊ ကမ္မနိဆဉ်။ ထောမ။
လောပ-သံ။ လောပ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။ (၁)
လိမံးကျံ-ကပ်ငြိ-ခြင်း။ (၂) လိမံးကျံ-
ကပ်ငြိ-ခြင်း- တတ်-ကြောင်း-ဖြင့်-သော
တရား၊ (တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ)။ (၃) လိမံးကျံ-ကပ်
ငြိ-ကြောင်းဝတ္ထု။ (က) သင်စေး၊ ကော်၊
ချိပ်။ (ခ) မျောက်နဲ့စေး၊ ညွှန်ပျောင်း။ ဒီ၊

ဌာ၂။ သျှဗား။ (ညောင်စေး-စသည်)။ (ဂ) အင်္ဂတေ၊ မြေညက်။ (ဆ) ဆီစသည်။ (လိမ်း ကျှပ်သော ဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၂။ သျှ)။ (၄) လိမ်း ကျ-ကပ်ငြိ-ရာအရပ်။

(၁) ခွါရသာ နိစ္စလဘာဝတ္ထာယ လေပေါ အနုညာတော။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၅၀။ အစုတေယျ-ဟတ္ထပူမာဏေ ယေဝ ပဒေသေ ပုနပုနံ လေ-ပဿအနုညာတတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂။ (၂) လေပေါတိ ခွေ လေပါ ဝဏှာလေပေါ စ ဒိဋ္ဌိလေပေါ စ။ မဟာနိ။ ၄၂။ စူဠနိ။ ၄၄။ (-သုတ္တနိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၃၉။ မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၁၄၁)။ (၃) (က) သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ပုရိသော လေပဂတေန ဟတ္ထေန သာခံ ဂဏှေယျ။ အံ၊ ၁။ ၄၇၄။ လေပဂတေနာတိ လော-ကိ-တေန။ အံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၇၂။ လေပမက္ခိတေနာတိ လာခါမက္ခိတေန။ အံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၇၂။ (ခ) ဝဏှာ ဘိက္ခဝေ လုဒ္ဓါ မက္ခဋ္ဌဝိထိသု လေပံ ဩဇ္ဇေန္တိ။ သံ၊ ၂။ ၁၂၉။ လေပံ ဩဇ္ဇေန္တိတိ ဝဋ္ဋရက္ခ ခိနုဒိတိ ယောဇေတွာ လေပံ ကဏေန္တိ။ တံ ဧက္ကဋ္ဌာနံ ဓုဂမနဋ္ဌာနန္တိ သလ္လက္ခေတွာ ရုက္ခသာခါဒိသု ဌပေန္တိ။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၃၅။ လေပန္တိ သိလေသသဒိသံ အာလေပနံ။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၄၇၀။ ဝါနရံ ဝိယ လေပနာ (ထေရ။ ၂။ ၃)။ ရုက္ခသိလာဒိသု ပက္ခိတ္တေန မက္ခဋ္ဌ-လေပေန ဧက္ကဋ္ဌံ ဝိယ။ ထေရ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၂၁။ (-ဒိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၆၂)။ (ဂ) တတ္ထ လေပေါ စ အလေပေါ စ လေပေါကာသော စ အလေ-ပေါကာသော စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေယျထိဒိ? လေပေါတိ ခွေ လေပါ မတ္တိကာလေပေါ စ သုခာလေပေါ စ။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၅၄။ (ဆ) အနာ-ပတ္တိ ဒါပေတိ န ဒေတိ၊ ဥပနိက္ခိပိတွာ ဒေတိ၊ ဗာဟိရာလေပံ ဒေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၇။ (၄) လေပေါကာသ-ကြည့်။

လေပ (ပ) [ဒိန္န+လေပ။ ရှေ့ပုဒ်ကျေ] ပေးအပ် သော-အင်္ဂတေ-မြေညက်။ လိမ်းကျံခြင်း။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၂။ သျှမဘူ။ ပေးအပ်သော လိမ်းကျံ

ခြင်း။ ကင်္ဂါ၊ သျှယော။ လေပေါ န ဆန္ဒိယတိ (ဝိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၅၇)။ တိ ပုဗ္ဗေ ဒိန္နလေပေါ...န ဆန္ဒိယတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၅။ (-ကင်္ဂါ၊ ၁၃၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၇။ ကခံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၄၀)။

လေပကမ္မ (န) [လေပ+ကမ္မ] လိမ်းကျံခြင်း-ဆေးသုတ်ခြင်း-အမှု-အလုပ်။ ဝေံ လေပ-ကမ္မေ ယံ ကတ္တဗ္ဗံ၊ တံ ဒဿေတွာ ပုန ဆဒနေ ကတ္တဗ္ဗံ ဒဿေတံ။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၅၄။

လေပကိစ္စ (န) [လေပ+ကိစ္စ] လေပကမ္မ-ကြည့်။ ပဋ္ဌမဇေဝ သံသာဒိသေသောတိ လေပကိစ္စဿ နိဋ္ဌိတတ္ထေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၅။

လေပဂတ (တိ) [လေပ+ဂတ] ချိပ်-အစေး-သစ်စေး- ကော်- ပြင်လိမ်းကျံအပ်သော။ လေပ (၃) (က) ကြည့်။

လေပဆန္ဒန (ထိ၊ န) [လေပ+ဆန္ဒန] လိမ်းကျံ ခြင်း-ဆေးသုတ်ခြင်း - (လိမ်းကျံကြောင်း ဝတ္ထု)- ဇာ-ပေါခြင်း-ဆက်မိခြင်း။ ပဏှ-သာလံ လိမ္မတိ၊ လေပဆန္ဒနေနေဝ အာပတ္တိ။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၅၇။ ဝါသာဂါရတာ လေပဆန္ဒနာ။ ကင်္ဂါ၊ ၁၃၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၉။ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၇-၅ ကား လေပဆန္ဒနာ-ဟုရိ၏)။

လေပစိတ္တ (န) [လေပ+စိတ္တ] ရေးဆွဲအပ်သော ရုပ်ပုံ၊ ပန်းချီဆေးရေးရုပ်၊ ပန်းချီကား။ အညတဏှေ ဘိက္ခု သာရတ္ထော လေပ-စိတ္တဿ နိမိတ္တံ အင်္ဂါဇာတေန ဆုပ်။ ဝိ၊ ၁။ ၄၄။ လေပစိတ္တဝတ္ထုမိ လေပစိတ္တံ နာမ စိတ္တကမ္မ-ရူပံ။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၅၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၇။ သိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၆၄)။

လေပစိတ္တကာရ (ပ) [လေပစိတ္တ+ကာရ+ဏ] ပန်းချီဆရာ၊ ပန်းချီရေးဆွဲသူ၊ ပန်းချီသမား။ စိတ္တကာရေ လေပစိတ္တကာရေ။ သိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂။ ၃၄။

လေပစိတ္တဝတ္ထု (န) [လေပစိတ္တ+ဝတ္ထု] ပန်းချီ ဆေးရေးရုပ်၏နိမိတ် (အင်္ဂါဇာတ်)ကို မိမိ

အင်္ဂါဇာတ်ဖြင့် တို့ထိသော ရဟန်း၏-
အကြောင်းအရာ-အတ္ထုပ္ပတ်-ဝတ္ထု။ ခုဒ္ဒက-
နိကာယ ဝိနယပိဋက၊ ပါရာဇိကပါဠိ၊ ၁-
ကဏ္ဍ၊ ၂၄-ဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၁။ ၄၄။ ဝိ၊ ၄၅။ ၂၄။
လေပစိတ္တလည်းကြည့်။

လေပတိ (ကြိ) [လိပိ+အ+တိ။ လေပတေ-သံ။
လိပု-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] လိမ်းကျံ-
ပုံးလှမ်း၏။ လိပိ ဥပလေပေ။ လေပတိ။
နိတိ၊ ဓာဘူ။ ၁၂။ လေပသံ-လည်းကြည့်။

လေပဒါန (န) [လေပ+ဒါန] လိမ်းကျံခြင်းကို
ပေးခြင်း။ အင်္ဂါဘေလိမ်းကျံပေးခြင်း။ ဆေး
သုတ်ခြင်း။ ပုန်ပျံနံ လေပဒါနသ ဝုတ္တပ္ပ-
မာဏတော အညတ္ထ ပဋိက္ခိတ္တမတ္တံ ဌပေတွာ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂။ ဣ၊ ၁။ ၆။ သစ်၊ ၂။ ၃၇။

လေပန (တိ) [လိပ+ယု။ လိမ္မတိ အနေနာတိ
လေပနော၊ ကပ္ပန္ဒု၊ မ] (ပုန) လေပန-သံ။
လေဝဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) လိမ်းကျံ
အင်သော (လိမ်းကျံ-ပွယ်-စရာ-ဝတ္ထု)။
(၂) လိမ်းကျံ-ကပ်ငြိ-ပွဲ-တတ်သော
တဏှာ။ (န) (၃) လိမ်းကျံကြောင်းဖြစ်
သောဝတ္ထု။ (၄) လိမ်းကျံခြင်း။ (၁)
သုဓာယ လေပနံ ကတွာ (အပါ၊ ၁။ ၁၀၄) တိ
သုဓာယ အဝလိတ္တံ ကတွာ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၆၈။
(-ဇာ၊ ၂။ ၁၆၂)။ (၂) ကိဿာဘိလေပနံ
ဗြူသိတိ ကံ လောကဿ လေပနံ လဂ္ဂနံ
ဗန္ဓနံ ဥပက္ခိလေသော။ ခုဒ္ဒနိ၊ ၂၄။ (န) (၃)
မံသဒေပနလေပိတောတိ မံသဒါတေန
လေပနေန လိစ္စော။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။ ၂၀။
(၄) သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ရညော ပစ္စန္ဓိမေ
နဂရေ ပါကာဓရာ ဇောတိ ဥစ္စော ဝေ
ဝိတ္တတော စ ဝါသဒုလေပနသမ္ပန္နော စ။
အံ၊ ၂။ ၄၇။ (-သိ၊ ၆။ သစ်၊ ၂။ ၈၇-၁၀၀)။

လေပပရိယောသာန (န) [လေပ+ပရိယော-
သာန] လိမ်းကျံခြင်း၏အဆုံး (လိမ်းကျံပြီးရာ
အခါ)။ ဗမာဏာတိက္ကန္တေ ပန ကဓရာန္တော-

လေပပရိယောသာနေ ဂရုကံ အာပတ္တိံ
အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။

လေပပိဏ္ဏ (ပ) [လေပ+ပိဏ္ဏ] (၁) လိမ်းကျံ
ကြောင်းဖြစ်သော- အင်္ဂါတေ- မြေညက်-
ဘိလပ်မြေ-အစိုင်အခဲ။ လိမ်းကျံအပ်သော
အင်္ဂါတေမြေညက်စိုင်း။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ သျ၊ မအု။ (၂)
သစ်ဇေး-ကော်-အစိုင်အခဲ။ (၃) ကံ ပိဏ္ဏံ
အနာဂတေတိ ယော သဗ္ဗပဋိမော ဧကော
လေပပိဏ္ဏော၊ တံ ကံ ပိဏ္ဏံ အသမ္ပတ္တေ
ကုဋိကမ္ပေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။ (၂) စိတ္တုပ္ပါဒေါ
လေပပိဏ္ဏေ လဂ္ဂမာနော ဝိယ ဥပစာနေ
သမာဓိယတိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၄၀။ လေပပိဏ္ဏေတိ
သိလေသပိဏ္ဏေ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃။

လေပမက္ခိတ (တိ) [လေပ+မက္ခိတ] ချိပ်ဖြင့်
လိမ်းကျံအပ်သော။ လေပ(၃)(က)ကြည့်။

လေပမုခ (န) [လေပ+မုခ] လိမ် ကျံခြင်းကို-
ဦးစီး ဦးကိုင်-ပဓာန-ပြုခြင်း။ ခါရဒါနံ
ပနေတ္ထ ဘိက္ခုနီဝိဘဂေ ပသဒေ လေပ-
မုခေန အနုညာတန္တိ ဒေဝိတဗ္ဗံ။ ဝင်္ဂ၊ ၄။ ၄၇။

လေပယဋ္ဌိ (ထိ) [လေပ+ယဋ္ဌိ] သစ်ဇေး-
မျောက်နဲ့စေး- ကော်-ဖြင့်- လိမ်းကျံအပ်
သော-တုတ်-ဝါး-ပိုက်ကုန်- မျောက်နဲ့တံ။
သော ဘိက္ခု ခိပ္ပံ ဂဟေတွာ လေပယဋ္ဌိံ
ဩဇ္ဇေတွာ သကုဏေ ဗန္ဓန္တေ ဝိယ ဂတွာ
ဒဿေသိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၅။ လေပယဋ္ဌိန္တိ လေပ-
လိတ္တံ ဝါကုရယဋ္ဌိံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။

လေပယံ (ကာကြိ) [လိပ+ဣယ+ဣ။ လိပုဝိ၊
လေပတိ-၏ကာရိုက်။] လိမ်းကျံ-ပုံးလှမ်း-
စေခဲ့ပြီ။ သုာဏ္ဏေနာတိလေပယံ (အပါ၊ ၁။
၉၃) နှိ တံ သိလာသနံ ဇမ္ပေဒသုာဏ္ဏေန
အဘိဝေသေန လေပယံ ဆာဒေသန္တိ
အတ္ထော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၅၄။

လေပရက္ခ (န) [လေပ+ရက္ခ] လိမ်းကျံ
ကြောင်းဖြစ်သော - အင်္ဂါတေ-မြေညက်-

ဘိလပ်မြေ-ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း။ သစေ
ပန ဥလ္လိတ္တာဝလိတ္တစ္ဆဒနသ ဂေဟဿ လေပ-
ရက္ခဏတ္ထံ ဥပရိ တံဏေန ဆာဒေန္တိ၊ တော-
ဝတာ တိဏကုဋိနာမ န ဟောတံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၅၉။

လေပလိတ္တ (တိ) [လေပ+လိတ္တ] သစ်ဇေး-
မျောက်နဲ့စေး - ကော် - ဖြင့်လိမ်းကျအပ်
သော။ လေပယဋ္ဌိ-ကြည့်။

လေပါပေတဗ္ဗ (တိ) [လိပ+ဏာပေ+တဗ္ဗ။
လေပါပေတိ-မှ။] လိမ်းကျစေ-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သော။ ယာဝ ခွါမကောသာ အဂ္ဂဋ္ဌ-
ဋ္ဌပနာယ ပုနပျုနံ လိုမ္ပိတဗ္ဗော ဝါ လေပါ-
ပေတဗ္ဗော ဝါ တိ ဝေမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊
၃။ ၄၉။ ကခါ။ ၂၀၃။

လေပါပေတိ (ကာကြိ) [လိပ+ဏာပေ+တိ။
လိမ္ပတိ၊ လေပတိ-၏ကရိုက်။] လိမ်းကျ
စေ၏။ ဖုံးလွှမ်းစေ၏။ အထ ခေါ် အာယသ္မာ
ဆန္ဒော ကတပရိယောသိတံ ဝိဟာရံ ပုနပျုနံ
ဆာဒါပေတိ ပုနပျုနံ လေပါပေတိ။ ဝိ၊ ၂။
၆၇-ဂ။

လေပါပေတိ-ဝိ၊ ၂။ ၆၈။ လေပါပေသိ-
ဝိ၊ ၂။ ၆၈။ လေပါပေသိ-အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။
လေပါပေသတိ- ဝိ၊ ၂။ ၆၈။ လေပါပေသသိ-
ဝိ၊ ၂။ ၆၈။

လေပါပေသိ (ကာကြိ) [လိပ+ဏာပေ+ဣ]၊
လိမ်းကျစေပြီ။ အနုလေပမဒါသဟန္တိ အနု-
ပစ္စာ သုဓာလေပံ အဒါသိ။ သုဓာယ
လေပါပေသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။

လေပါပေသိ (ကာကြိ) [လိပ+ဏာပေ+သိ]၊
လိမ်းကျစေ၏။ သစ္စံ ကိရ တံ ဆန္ဒ ကတ-
ပရိယောသိတံ ဝိဟာရံ ပုနပျုနံ ဆာဒါပေသိ
ပုနပျုနံ လေပါပေသိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၈။

လေပါပေသိ (ကာကြိ) [လိပ+ဏာပေ+ဣ]၊
လိမ်းကျစေပြီ။ ဂေဟမ္ပိယ ဗဟလေန အလ္လ-
ဂေါမယေန လေပါပေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၅၈။

လေပါပေသတိ (ကာကြိ) [လိပ+ဏာပေ+
သတိ။ မောဂ်၊ ၆။ ၃။ လိပ+ဏာပေ+ဣ။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၈၉၃-၄။ သုတ်တုံကြည့်။] ကထံ
ဟိ နာမ-သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် လိမ်းကျ
စေပြီ-ဟု အတိတ်အနက်ပေးသည်။ ကထံ
ဟိ နာမ အာယသ္မာ ဆန္ဒော ကတပရိယော-
သိတံ ဝိဟာရံ ပုနပျုနံ ဆာဒါပေသတိ ပုနပျုနံ
လေပါပေသတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၈။

လေပါပေသသိ (ကာကြိ) [လိပ+ဏာပေ+
သတိ။ မောဂ်၊ ၆။ ၃။ လိပ+ဏာပေ+ဣ။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၈၉၃-၅။ သုတ်တုံကြည့်။] လေပါ-
ပေသတိ-ကြည့်။ ကထံ ဟိ နာမ တံ
မောသပရိသ ကတပရိယောသိတံ ဝိဟာရံ
ပုနပျုနံ ဆာဒါပေသသိ ပုနပျုနံ လေပါပေ-
သသိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၈။

လေပိတ (တိ) [လိပ+တ။ လိပ္ပ-သံ။ လိတ္တ-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] လိမ်းကျအပ်သော။ မံသ-
လေပနလေပိတောတိ မံသသင်္ခါတေန
လေပနေန လိတ္တော၊ နဝင်သပေသိသတာနု-
လိတ္တာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။

လေယျ (တိ) [လိဟ+ဣ။ ဟ-ကို ယ-ပြု။
မောဂ်၊ ၅။ ၃။ ပဉ္စိကာ။ ဓာန်၊ ၄။ ၄၆၆။ လိဟ
ဇိဝါယ အသာဒနေ။ ထောမ။ လေ ဟျ-သံ။]
လျက်အပ်သော၊ လျက်ဖွယ်(အစာ)။ တတ္ထ
ဟောတိ အန္ဓမ္ပိ ပါနမ္ပိ ခဇ္ဇမ္ပိ ဘောဇ္ဇမ္ပိ
လေယျမ္ပိ ပေယျမ္ပိ နုဇ္ဇမ္ပိ ဂီတမ္ပိ ဝါဒိတမ္ပိ။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၅။ ခဇ္ဇဘောဇ္ဇမထလေယျ-
သာယံ(ဒိ၊ ၃။ ၁၂၄)န္တိ... လေဟနိယဉ္စ။ ဒိ၊ ၄။
၃။ ၁၀၉။

လေယျက (ပု) [လယ+ဣ။ အ-ကို ပြု။
ဓာန်၊ ၄။ ၅၉၇။ ဝတ္ထုလေယျက-ကြည့်။]

မြို့ပင် (ခန့်သျှ) မုံဟင်း (ခန့်ဋီ) ဝတ္ထု
လေယျကောတံ သမုဒိတနာမံ။ လယ
သာယျေ။ လယာပေတိ သဗ္ဗဒေါသေတိ
ကော၊ ဣ၊ ဒ၊ ယေ၊ ဣ၊ စ သော
လေယျကောစာတိ ဝတ္ထုလေယျကော။
ခန့်ဋီ။ ၅၉၇။

လေသ (ပ) [လိသ+ဣ။ နိတ်၊ ဓာတု။ ၂၃၉။
လိသ+အ။ ခန့်ဋီ။ ၇၀၅။ လိဂ အပ္ပိဘာဝေ။
ပါဏိနီ၊ ဓာတု။ ၁၁၀။ လေဂ - သံ။ လေသ-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။ အညမ္ပိ ဝတ္ထု လိသတံ
သံလိသတံ ဝေါဟာရမတ္ထေနော ဤသကံ
အလ္လိယတိတိ လေသော၊ ဝိ။ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၇၄။
ကခါ။ ၁၄၀။ (၁) အရိပ်၊ အမြက်။ (၂) အတု၊
အတုအယောင်၊ ဆင်တူရိုးများ။ (ဝိ။ ၁။ သျှ။
ပါတိမောက္ခ သျှ၊ ဗုဒ္ဓိတိဉ္စကာ၊ အမြက်-ဟု
မြန်မာ-ပြန်ဆိုတော်မူကြ၏။ (၃) လိမ်လည်-
ကောက်ကျစ်-လှည့်ပတ်-ခြင်း။ (၄) အနည်း
ငယ်။ (၅) တစ်စိတ်တစ်ဒေသ။ (၁) အရိပ်၊
အမြက်။ သော တံ ဘန္တေ ဘေန လေသေန
ဒါရူနိ အဒိန္နံ ဟရိတံ မညတိ။ ဝိ။ ၁။ ၅၄။
(-ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ ၁။ ၄။ ၅။ ၂၄၇။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၀၆။) (၂) အတု၊ အတုအယောင်၊ ဆင်တူ
ရိုးများ။ (ဇာတ်စာ ည်)။ ကိစ္ဆိဒေသံ လေသ-
မတ္တံ ဥပဒါယာတိ လေသော နာမဒေသ
လေသာ။ ဝိ။ ၁။ ၂၅၇။

လေသ သည် (၁) ဇာတ်လေသ=ဇာတ်ဟူ
သော ဆင်တူရိုးများ၊ ဆင်တူရိုးမှာ ဖြစ်သော
ဇာတ်။ (၂) နာမလေသ=အမည်ပူသော
ဆင်တူရိုးများ၊ ဆင်တူရိုးများဖြစ်သောအမည်။
(၃) ဂေါတ္ထလေသ=အနွယ်ဟူသော ဆင်တူ
ရိုးများ၊ ဆင်တူရိုးများဖြစ်သော အနွယ်။
(၄) လိဂ်လေသ= (အတိုအရှည်၊ အမည်း၊
အဖြူစသော) အသွင်သဏ္ဍာန် ဟူသော
ဆင်တူရိုးများ၊ ဆင်တူရိုးများ ဖြစ်သော
အသွင်သဏ္ဍာန်။ (၅) အာပတ္တိလေသ=

အာပတ်ဟူသော ဆင်တူရိုးများ၊ ဆင်တူ
ရိုးများဖြစ်သော အာပတ်။ (၆) ငွေလေသ=
သပိတ်ဟူသော ဆင်တူရိုးများ၊ ဆင်တူရိုးများ
ဖြစ်သော သပိတ်။ (၇) စိဝရလေသ=
သင်္ကန်းဟူသော ဆင်တူရိုးများ၊ ဆင်တူရိုးများ
ဖြစ်သောသင်္ကန်း။ (၈) ဥပဇ္ဈာယလေသ=
ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာ ဟူသော ဆင်တူရိုးများ၊
ဆင်တူရိုးများဖြစ်သော ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ။
(၉) အာစရိယလေသ=စာချဆရာ စသော
ဆင်တူရိုးများ၊ ဆင်တူရိုးများဖြစ်သော စာချ
ဆရာ စသည်။ (၁၀) သေနာသနလေသ=
အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းဟူသောဆင်တူရိုးများ၊
ဆင်တူရိုးများဖြစ်သောအိပ်ရာနေရာကျောင်း
ဟူ၍ဝ-ပါးအပြားရှိသည်။ ဝိ။ ၁။ ၂၅၇-၆၀။
(-ဝိ။ ၄။ ၂။ ၁၇၆)။ (၃) လိမ်လည်-
ကောက်ကျစ်-လှည့်ပတ်-ခြင်း။ လေသ ဝါဒီ
-ကြည့်။ (၄) အနည်းငယ်။ ဝိသယ လေသ မ္ပိ
အသေသေတွာ အပနိတော ဝိနာသိတော။
ထေဝီ။ ၄။ ၂၆။ စုလ္လံ မတ္တေတ္ထိယံ လေသ-
လဝါဏု ဟိ ကဏော ပုမေ။ ခန့်ဋီ။ ၇၀၅။
(-သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၁၆။ ဒီ။ ၅။ ၁၄၆)။ လေသ-
ကပ္ပ (၁) အနက်လည်းကြည့်။ (၅) ဝ. စိတ်
တစ်ဒေသ။ လေသဝါဒီ-ကြည့်။

လေသဩဒ္ဓန (န) [လေသ+ဩဒ္ဓန] အင်ပ-
အမြက်-ထောင်ခြင်း။ အတ္တနော မိစ္ဆာ-
ဂါဟေန လေသဩဒ္ဓနေန ဝါ ပရိပုဏ္ဏဝ္ဗမ္ပိ
ပဌမပညတ္တံ အညထာ ကရောန္တော။
သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၉။

လေသဩဒ္ဓနတ္ထ (ပ) [လေသဩဒ္ဓန+အတ္ထ]
အရိပ် - အမြက် - ထောင်ခြင်း ပူသော
အကျိုး။ ပဌမံ ပညတ္တံ အတ္တနော မိစ္ဆာ-
ဂါဟေန ဝါ လေသဩဒ္ဓနတ္ထာယ ဝါ ဝေမာဟ။
ဝဇီရ။ ၇၅။

လေသကပ္ပ (ပ) [လေသ+ကပ္ပ] (၁) အနည်း
ငယ်၊ အနည်းငယ်မျှ၊ (အနည်းငယ်သော

အနာမျှ) (လေသကပ္ပေန=အမြွက်ထောင် သဖြင့်။ ဝိ၊၄။သျှ။) (၂) (က) အပ်-အပ်စပ်-သင့်လျော်-လျှောက်ပတ် - သောစကား၏-အရိပ်-အမြွက်။(လေသကပ္ပေန=အမြွက်မျှကို ကြံသဖြင့်။ ဝိမာန၊သု။ လေသကပ္ပံ=အမြွက်ထောင်ခြင်း အသွင်ကို။ ဝိမတိ၊ ၁၊ ၁၅။) (ခ) အပ်-အပ်စပ်-သင့်လျော်-လျှောက်ပတ်-သောစကား၏အတုဖြစ်သော၊ အပ်-အပ်စပ် - သင့်လျော် - လျှောက်ပတ် -သောစကားနှင့် တူသော။ (မအပ်သောစကား)။ (၁) ခာဗ္ဗုဒ္ဓိယာ ဘိက္ခု။ လေသကပ္ပေန သေနာသနံ ပဋိဗာဟန္တိ။ ဝိ၊၄။ ၃၊ ၆။ လေသကပ္ပေနာတိ အပ္ပကေန သိသာဗာဓာဒိမတ္တေန။ ဝိ၊၄။ ၄၊ ၆။ လေသကပ္ပေနာတိ ဧတ္ထ လေသကပ္ပသဒ္ဓါနံ အတ္ထတော ကေတ္တာ ဝုတ္တံ “အပ္ပကေန သိသာဗာဓာဒိမတ္တေနာ”တိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၇၆။ (၂) (က) န လောကပ္ပေန စ ဝေါဟရေယျ။ ဝိမာန၊ ၁၂၂။ ပေတ။ ၁၉၉။ လေသကပ္ပေနာတိ ကပ္ပိယလေသေန။ ဝိမာန၊ ၄၊ ၂၇။ ဝေရူပံ ပန လောကပ္ပံ အကတွာ ယထာဘူတမေဝ ဒောရောစေဘော။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၂။ လေသကပ္ပန္တိ ကပ္ပိယလေသံ။ မဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၉။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၇။) (ခ) လေသကပ္ပေ ပရိယာယေ၊ ပရိကဗ္ဗိန္ဒုဓိဝိတာ။ ထေရ၊ ၃၃၉။ လေသကပ္ပေတံ ကပ္ပိယလေသေ ကပ္ပိယပဋိရူပေ။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၅၅။

လေသကပ္ပိယ (န) [လေသ+ကပ္ပိယ] အရိပ်-အမြွက်-ဖြင့် အင်၏ဟု ဖြစ်သောစိတ်၊ ဤဒိဝေ ဂေလညေ ဂိလာနသမယောတိ ဘုဉ္ဇိာဗ္ဗိန္ဒု န လေသကပ္ပိယံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၈၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၇၆။ လေသေန ကပ္ပန္တိ ပဝတ္တံ စိတ္တံ လေသကပ္ပိယံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၂။

လေသကာရဏ (န) [လေသ+ကာရဏ] အရိပ်-အမြွက်-ထောင်ခြင်း၏ ဒေကြောင်း။ ပရိယာယေတိ သဘာဝတော ပရိဝတ္တေတွာ ဉာပေတိ တေေနာတိ ပရိယာယေ။ လေသလေသကာရဏံ ဝိ။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၈၁။

လေသဂ္ဂဟဏ (န) [လေသ+ဂ္ဂဟဏ] အရိပ်-အမြွက်-ကို-ယူ-ဆောင်-ခြင်း။ ရုန္တိတိ “တရစ္ဆာနဂတိတ္ထိယာ ဒေါသော နတ္ထိ”တိ အာဒိနာ အနာပတ္တိယာ လေသဂ္ဂဟဏံ နိဝါရေန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၈။

လေသတ္တိက (တိ) [လေသ+အတ္တိက] အရိပ်-အမြွက်-ကို-ဖြင့်-အလိုရှိသော၊ သူ။ တဒေဝ သိက္ခာပဒံ ပဌမပညတ္တမေဝ လေသတ္တိကာနံ အလေသောကာသံ ကတွာ အာမေဋိကတ္တံကတွာ ပညပေသာမိ။ ဝဇီရ။ ၇၅။

လေသန္တရ (န) [လေသ+အန္တရ] အရိပ်-အမြွက်-အထူး၊ တပါး-တခြား-သော-အရိပ်-အမြွက်။ ပရိယာယေနာတိ ကာရဏေန လေသန္တရေန ဝိ။ သဒရတ္ထ၊ ၂၊ ၁၈၃။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁၂။

လေသပိဒဟန (န) [လေသ+ပိဒဟန] အရိပ်-အမြွက်-ကို-ပိတ်ဆို့-ပိတ်ပင်-တားမြစ်-ခြင်း။ လေသံ သြဇ္ဇေန္တာနံ လေသပိဒဟနတ္ထံ “အရညဿဝါ” တိအဒိကာ အနုပညတ္တိ ဝုတ္တာ။ ကင်္ခါ၊ ၃၊ သစ်။ ၁၉၁။

လေသဘာဝတ္တ (န) [လေသ+ဘာဝ+တ္တ] အရိပ်-အမြွက်-တည်းဟူသော သဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အကတွာ ကာယဝါစာဟိ၊ အဝိညတ္တိဟိ တံ ဖုသေ။ န လေသဘာဝတ္တာ။ ဝဇီရ။ ၁၄၁။

လေသမတ္တ (တိ) [လေသ+မတ္တ] (၁) အတုမျှ-အတုအယောင်မျှ-ဆင်တူ ရိုးမှားမျှ-ဖြစ်သော (ဇာတ်စသည်)။ (အမြွက်မျှ၊

ပါတီမောက်၊ သျှ၊ ဗုဓ်။ (၂) အနည်းငယ် မျှဖြစ်သော။ (၁) ကောစိဒေသော လောသ မတ္တော ဥပါဒိန္နောတိ တေသံ လောသာနံ အညဘရော လောသော ဥပါဒိန္နော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၊ ၁။ (၂) သဗ္ဗာကရေန လောသမတ္တံ အသေသေတွာတိ အဒိပ္ပိ သော။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၉။

လောသဝါဒီ (တိ) [လောသ + ဝဒ + ဣ။ ထိ - ဌိ လောသဝါဒီနိ။] (၁) ချွတ်ချော်-တိမ်းပါး- လိမ်လည်-ကောက်ကျစ် - စဉ်းလဲ- သော စကားကို ဆိုလေ့ရှိသော။ သျှ။ (၂) မပြည့် မစုံ-တစိတ်တဒေသဖြစ်- သောစကားကို ဆိုလေ့ရှိသော။ အမြွက်အားဖြင့် ဆိုလေ့ ရှိသော။ သျှ။ (သျှ)။ (၁) (၂) လောသဝါဒိ- နော ဟိ ဝါဒိ ပဌပေန္တာ ကံဉ္စိဒေဝ ဖလံ ဝါ ပုပ္ဖံ ဝါ ပေါတ္ထကံ ဝါ ဂဟေတာ နိသီဒန္တိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၇။ လောသဝါဒိနောတိ ဆလဝါဒိ- နော၊ ဝါဒမဂ္ဂေ ဝါ အပနိပုဏ္ဏ ဘယ လောသ- မတ္တေ နေဝ ဝါဒသိလော။ မ၊ ၆။ ၃။ ၇၈။

လောသာဘာဝ (ပု) [လောသ + အဘာဝ] အရိပ်- အမြွက်-အိ မရှိခြင်း။ အကုသိုလ်နိမိန္ဒာနေန နိမိန္ဒာတာ ဘျေ န အင်္ဂါ ဘေတိကာဋ္ဌက- ထာယံ ငါ ဣဒ ဝါ အနာပတ္တိဝါရေ လောသာ- ဘာဝတော။ ဝဇီ၊ ၃။ ၃၄၄။

လောသောကာသ (ပု) [လောသ + ဩကာသ] အမြွက်ထောင်ခွင့်၊ အမြွက်ထောင်-အမှန် တရားကို လက်ထုလုံးခြား ပြုလုပ်၍ လှည့် စား-ခြင်း၏အခွင့်။ အထဿ သကဝါဒီ လောသောကာသံ အဒေတွာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅။

လောသောကာသနိရုန္နန (န) [လောသောကာသ + နိရုန္နန] အမြွက် ထောင်ခွင့်ကို-ပိတ်ဆို့- တားမြစ်-ခြင်း၊ အမြွက်ထောင်-အမှန်တရား ကို လက်ထုလုံးခြား ပြုလုပ်၍ လှည့်စား-ခြင်း။ အခွင့်ကို-ပိတ်ပင်-ပိတ်ဆို့-တားမြစ်-ခြင်း။ အနာဂတေ ပါပဘိက္ခုနံ လောသောကာသ-

နိရုန္နနတ္ထံ ဝ ဝာ တတော ဝိတ္တာရတော ဒသေတံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၆။

လောသောကာသနိဝါရဏ (န) [လောသော- ကာသ + နိဝါရဏ] လောသောကာသနိရုန္နန- ကြည့်။ တေန ဖဿေန တံ ဖဿန္တိ အာဒိနိဿ လောသောကာသနိဝါရဏတ္ထံ ဝတ္တာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။

လောသောကာသနိသေခန (န) [လောသောကာသ + နိသေခန] လောသောကာသနိရုန္နန- ကြည့်။ ပါပဘိက္ခုနံ လောသောကာသနိသေ- ခနပ္ပံ ပဉ္စ ကောဗ္ဗာသာ ဒသိတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၆။

လောသောကာသပိဒဟန (န) [လောသောကာသ + ပိဒဟန] လောသောကာသနိရုန္နန- ကြည့်။ အနာဂတေ ဧဝံ စောဒေန္တာနံ ပါပဘိက္ခုနံ လောသော ကာသပိဒဟနတ္ထံ ဣဒံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ ၆။ ၁။ ၂၊ ၆။

လောဟ (ပု) [လိဟ + ဣ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၈။ (ပု) လောဟ-သံ၊ ပြာ။ လောဟော = ဘက္ခနံ ခါဒနံ ရသနံ-ကပ္ပဗ္ဗုမ။ လျက်အပ်သော၊ လျက်ဖွယ်။ လောဟျ-ကြည့်။ သုဇ္ဈာပိတံ မနုဿဋ္ဌိမ္ပိ စုဏ္ဏံ ဣတော လောဟေ ဥပနေတုံ ဝဒတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၁၀။

လောဟတိ (ကြိ) [လိဟ + အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၈။ လောဟိ-သံ။ လောဟဏ-ပြာ။ (လျှာ ဖြင့်) လျက်၏။ သာမာ မုခံ လောဟတိ သန္တ- ဇေနာ (ဇာ၊ ၁။ ၄၀) တိ သာမာ နာမ ဝိဂီ ဣမေသံ တိဗ္ဗံ ဇနာနံ သန္တဝေန သိနေဟေန မုခံ လောဟတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။

လောဟနိယ (တိ) [လိဟ + နိယ။ လောဟတိ- မှ။] လျက်အပ်သော။ ပုဗ္ဗေ မနုဿဘူတော သမာနော ဒါတာ အဟောသိ ပဏိတာနံ... သာယနိယာနံ လောဟနိယာနံ ပါနာနံ။ ဒိ၊ ၃။

၁၂၄။ လောဟနိယာနိတိ နိဇ္ဈေဟိတဗ္ဗာနိ ပိဋ္ဌပါယာသာဒိနိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။

လောဟန္တ (တိ) [လိဟ+အ+အန္တ။ ထိ-၌ လောဟန္တ၊ လောဟန္တိ။ လောဟတိ-မှ။] (လျှာဖြင့်) လျက်ပတ်သော။ တသ္မိံ ဧဏေ သတ္တိံ ဇိဝှိယ လောဟန္တောပိ “ကံ တေ” နန္တိ န ဇာနာတိ၊ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၉၀။

လောဟိံ (ဂြိ) [လိဟ+ဣံ။ လောဟတိ-မှ] (ငါသည်) လျက်ခံပြီ။ ပရိလောဟိသန္တိ ပရိ-တော လောဟိံ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂၉၇။

လောဟိတ (တိ) [လိဟ+တ။ လိ-သံ။] လျက် အပ်သော။ ယံကိဉ္စိ ဘုတ္တံ ပိတံ ခါယိတံ၊ လောဟိတံ၊ သဗ္ဗံ။ တံ ကလလံ ဩသရတိ မိလိန္တံ။ ၁၂၈။

လောဟိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [လိဟ+တုံ] (လျှာဖြင့်) လျက်ခြင်းငှါ။ သုကတုဏ္ဏသဒိသာယ ဇိဝှိယ လောဟိတုံ သက္ကုဏေယျာယ နာသိတာယ သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၄၃။

လောဟိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [လိဟ+တွာ။ လောဟတိ-မှ။] (လျှာဖြင့်) လျက်၍။ ဗုဇော တဿာ သရိရံ လောဟိတွာ ယာပေတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၅။

လောက (ပု) [လောက+ဏ။ သော (အတ္တာ) ဟိ ဒိဋ္ဌိဂတိကေဟံ လောကိယန္တိ ဧတ္ထ ပုညံ ပါပံ တဗ္ဗိပါကာ သယံ ဝါ ကာရကဒိဘာ-ဝေန အဘိယုတ္တေဟိ လောကိယတိတိ လောကော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၃၀၈။ လောကိယန္တိ ဧတ္ထ ပုညပါပဖလာနိ (ဣတိ) လောကော။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၇၀။ လောကိယန္တိ ဧတ္ထ ပုညာ-ပုညာနံ တဗ္ဗိပါကော စာတိ လောကော၊ ပဇာ။ နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ။ ၆။ လောကိယတိ ပဿိယတိ ဗုဒ္ဓံ ဒိဟိ ပါရပုတ္တောတိ ဝါ လောကော။ အပ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၂၉။ လောကိယတိ ဧတ္ထ ဒုက္ခန္တိ လောကော။ ဝဇိရံ။ ၇။ လောကိယတိ ဒိဿ-တိ (ပတိဋ္ဌဟတိ ဝါ) ဧတ္ထ ပုညပါပံ တဗ္ဗိပါ-ကော စာတိ လောကော၊ အတ္တာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။

၃၇၅။ သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။ ၂။ ၃၈၉။ သုခါသုခံ ဧတ္ထ လောကိယတိတိ လောကော။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၂၇၅။ လောကိယန္တိ ဧတ္ထ သတ္တကာယဘူတဂါမာ-ဒိဟိ လောကော စက္ကဝါဠေ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၀၆။ လောကိယတိ ဧတ္ထ ဥဋ္ဌာရံ ပုညဖလန္တိ လောကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၃၀။ လောကိယတိ ဝိစိတ္တာကာရတော ဒိဿတိတိ စက္ကဝါဠေသင်္ခါ-တော လောကော ဩကဒသလောကော၊ သင်္ခါရော လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတိတိ လောကော။ လောကိယတိတိ ဧတ္ထ ပုညပါပံ တဗ္ဗိပါကော စာတိ သတ္တလောကော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၇၇။ သမူဟတ္တော(ပိ)လောကသဒ္ဓေါ သမုဒါယဝ-သေန လောကိယတိ ပညာပိယတိတိ။ သာ-ရတ္ထ၊ ၁။ ၇။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၅။ သံ၊ဋ္ဌိ၊သင်္ခါ၊၁။ ၁။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၅။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၅။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၈။ လောကိယတိ သမုဒါယဝသေန ပညာပိယတိတိ လောကော သမူဟော။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၅၆။ လုဇ+ဏ။ ဇ-ကိုဂ၊ ဂ-ကို က-ပြု။ ကစွည်း။ ၆၂။ ရူ။ ၅၅။ ကစွည်း။ ၂၀။ ရူ။ ၂၇။ ဇ-ကို က-ပြု။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ။ ၉၃။ ၁၈၆။ နိရုတ္တိ။ ၄၅။ ၇၈၆။ လုဇ္ဇတိ-တိ ခေါ ဘိက္ခု တသ္မာ “လောကော” တိ ဝုစ္စတိ၊ သံ၊ ၂။ ၂၇၈။ သင်္ခါရော (ပန) လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတိတိ လောကော၊ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၁၇၇။ အပ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၂၉။ သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၀၆။ သော သဗ္ဗောပိ လုဇ္ဇန ပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကော။ ဝိဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၆။ လောကော ဝုစ္စတိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန ဝဋ်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၉၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၀။ ၂၃၃။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၄၅။ ၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၇၇။ လုဇ္ဇန ပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန ဝါ လောကံ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၇၀။ လုဇ္ဇတိတိ လောကော။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၂၅။ နိရုတ္တိ။ ၄၅။ ၇၈၆။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ။ ၉၃။ ၁၈၆။ လု+ဏ္ဍ။ လုယတေ ဝါ ဘာတိဇရာမရဏ-ဒုက္ခေဟိတိ လောကော။ ဝဇိရံ။ ၇။ လောကိ-ယတေတိ လောကော။ ကပ္ပဒူမ။ ထောမ။ လောက-သံ။ လောအ၊ လောဂ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]

(၁)(က) လူ၊ လောက၊ သတ္တလောက၊ သတ္တဝါ၊ သတ္တဝါအပေါင်း၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါ၊ သတ္တဝါအားလုံး။ (ခ) ဟင်္သာ လောက၊ ဟင်္သာငှက်။ (ဂ) သဒ္ဓါကျမ်းပြု ဆရာ၊ သဒ္ဓါတတ်သော-ဆရာ-ပညာရှိ၊ လူ ပညာရှိ။ (ဃ) ဗာလလောက၊ လူမိုက်။ (င) လူလောက၊ လူလူသား။ (စ) ရူပဝိစရဗြဟ္မာ၊ ရူပဗြဟ္မာ၊ ဈာန် အဘိညာဉ် တို့ဖြင့် ကြီးပွား သောလောက။ (ဆ) နတ်၊ လူ၊ ဗြဟ္မာ၊ သမ္မတ္တိ- သုဂတိ- ဘဝလောက၊ အပါယ်ဘုံ သားမှ တစ်ပါးသော သတ္တဝါ၊ ကာမသုဂတိ- ရူပ- အရူပ-ဘုံသားသတ္တဝါ။ (ဇ) ကာမ-ပုဂ္ဂိုလ် -သတ္တဝါ၊ ရာဂစသော ကိလေသာများပြား သော လောက။ (ဈ) အပါယ်ဘုံသား၊ အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်သော- ပုဂ္ဂိုလ်- သတ္တဝါ၊ ဆင်းရဲများပြားသော လောက။ (ည) အရူပ- သတ္တဝါ-ဗြဟ္မာ၊ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သော သော ဣန္ဒြေရှိသော လောက။ (ဋ) အရဟတ္တ ဖိုလ်ကို ရင့်စေတတ်သော ဣန္ဒြေရှိသော- လောက- ပုဂ္ဂိုလ်- သတ္တဝါ။ (၂) (က) ဩကာသလောက၊ လောကဓာတ်၊ စကြဝဠာ၊ ကမ္ဘာ၊ သတ္တဝါတို့ -တည်ရာ-နေရာ- အရပ် ဌာန။ (ခ) ငရဲလောက၊ ငရဲ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ (ဂ) တိရစ္ဆာန်လောက၊ တိရစ္ဆာန်-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ (ဃ) ပြိတ္တာလောက၊ ပြိတ္တာ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ (င) လူလောက၊ လူ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ (စ) ကာမလောက၊ ကာမဘုံ၊ ကာမဓာတ်။ (ဆ) နတ်ပြည်- ဘုံ- ရွာ။ (ဇ) ရူပ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ-ဓာတ်။ (ဈ) အရူပ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ-ဓာတ်။ (ည) ဗြဟ္မာ- ပြည်-ဘုံ-ရွာ၊ ရူပဓာတ်၊ အရူပဓာတ်။ (ဋ) မဟာဗြဟ္မာ-ပြည်- ဘုံ- ရွာ။ (၄) သဒ္ဓါဝိသဗြဟ္မာ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ (၂) အက- နိဋ္ဌဗြဟ္မာ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ (၃) လူ-နတ်- ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ (က) နတ်-ဗြဟ္မာ-ပြည်-

ဘုံ-ရွာ။ (တ) (လူပြည်မှ တစ်ပါးသော) ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ အပါယ်-နတ်- ဗြဟ္မာ- ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ (ထ) (အပိုင်းအခြား မရှိ သော) စကြဝဠာလောက၊ အနန္တ စကြ ဝဠာ၊ စကြဝဠာ အနန္တ။ (ဒ) (တစ်သောင်း သော) စကြဝဠာ လောက၊ စကြဝဠာ တစ်သောင်း။ (ဓ) ၃-ခုသော-စကြဝဠာ- လောကဓာတ်၊ စကြဝဠာ- လောကဓာတ်- ၃-ခု။

(၃)(က) သင်္ခါရလောက၊ သင်္ခါရတရား။ (ခ) ဝဋ်၊ ဝဋ်တရား (ကံနှင့် ကံ၏ အကျိုး တရားတို့၏ ဖြစ်ရာ-ဘုံ၃ ပါး၌ ဖြစ်သည့်- တရား)။ (ဂ) ဒုက္ခသစ္စာလောက၊ ဒုက္ခသစ္စာ။ (ဃ) ခန္ဓာလောက၊ ခန္ဓာ၅-ပါး။ (င) မိမိရုပ်၊ ဝေဒနာ စသော လောက၊ ရုပ်၊ ဝေဒနာ စသော မိမိခန္ဓာ၅-ပါး။ (စ) သူတစ်ပါးရုပ်၊ ဝေဒနာ စသော လောက၊ ရုပ်၊ ဝေဒနာ စသော သူတစ်ပါး ခန္ဓာ၅-ပါး။ (ဆ) အာယ- တနလောက၊ အာယတနာ၂-ပါး။ (ဇ) ဓာတ် လောက၊ ဓာတ်၁၀-ပါး။ (ဈ) အပါယ် လောက၊ ဒုဂ္ဂတိဥပပတ္တိဘဝ၊ (အကုသလ- ဝိပါက်စိတ်၊ စေတသိက်ကမ္မဇရုပ်)။ (ည) အကုသိုလ်ကံလောက၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ-သို့-ကို- ကပ်ရောက်-ဖြစ်-စေတတ်သော-ကမ္မဘဝ- အကုသိုလ်ကံ။ (ဋ) သုဂတိလောက၊ သုဂတိ ဥပပတ္တိဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝအထူး၊ (အဟိတ် ဝိပါက် ကြည်သော လောကီဝိပါက်စိတ်၊ စေတသိက်ကမ္မဇရုပ်)။ (၄) ကုသိုလ်ကံ လောက၊ သုဂတိဘဝ-သို့- ကို-ကပ်ရောက် -ဖြစ်-စေတတ်သော-ကမ္မဘဝ-ကုသိုလ်ကံ။ (၂) သတ္တဝါ၊ “သတ္တဝါ”ဟု သမုတ်အပ်သော သင်္ခါရတရား။ (၃) နာမ်ရုပ်လောက၊ နာမ် ရုပ် ၂-ပါး။ (လောကီစိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်)။ (က) ဝေဒနာလောက၊ ဝေဒနာ ၃-ပါး။ (လောကီစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ၃-ပါး)။ (တ) အာဟာရလောက၊ (ကဗဠိကာရ၊ ဖဿ၊

မနောသဉ္ဇေတနာ၊ ဝိညာဏ၊- ဟူသော) အာပ ၁၇-၄-ပါး။ (ထ) ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-လောက၊ ဥပါဒါနိတို့၏ အာရုံ ဖြစ်သော ခန္ဓာ၅-ပါး။ (ဒ) အတွင်း အာယတန-လောက၊ (စက္ခာယတန စသော) အတွင်း အာယတန ၆-ပါး။ (ဓ) အပဗ္ဗာယတန-လောက၊ (ရူပါယတန စသော) အပအာယ-တန ၆-ပါး။ (န) ဝိညာဏဋ္ဌိတိလောက၊ (နာနတ္တကာယ နာနတ္တဿညီ စသော) ပဋိ-သန္ဓေ ဝိညာဉ်၏ တည်ရာလောက၊ ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်၏ တည်ရာ ၇-ပါး။ (ပ) လောကဓံ-လောက၊ (လာဘ၊ အလာဘ စသော) လောကဓံ ၈-ပါး။ (ဖ) သတ္တဝါသလောက၊ (နာနတ္တကာယ နာနတ္တဿညီစသော) သတ္တဝါ တို့၏ နေရာလောက၊ သတ္တဝါတို့ နေရာ ၉-ပါး။ (ဗ) ရုပ်အာယတန လောက၊ (စက္ခာယတန စသော) ရုပ်အာယတန ၁၀-ပါး။ (ဘ) ပသာဒရုပ်လောက၊ ပသာဒ ရုပ် ၅-ပါး။ (ဃ) ကာမဂုဏ် လောက၊ ကာမ ဂုဏ် ၅-ပါး။ (ဃ) ကိုယ်-ခန္ဓာ-လောက၊ ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ် (ရုပ်တရားအပေါင်း)။ (၇)စိတ်လောက၊စိတ်၊ (လောကီစိတ်)။(၈) နိဝရဏစသော လောက၊နိဝရဏစသောတရား (ရုပ်, ဝေဒနာ, စိတ်တို့မှ တစ်ပါးသော လောကီတရား)။ (၉) ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်-လောက၊ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်။ (၁၀) ပစ္စုပ္ပန်လောက၊ ယခုဘဝ (အထူး အားဖြင့် ယခုဘဝ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါအစဉ်၊ “သတ္တဝါ”ဟု သမုတ်အပ်သော ခန္ဓာအစဉ်)။ (၁၁) တမလွန်လောက၊ နောက်ဘဝ (“ဘဝ တပါး”ဟု အကျဉ်းချုံးအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော သတ္တဝါအစဉ်- “သတ္တဝါ”ဟု သမုတ်အပ်သော ခန္ဓာအစဉ်-နှင့် ယခုဘဝ ခန္ဓာအစဉ် နောက်ဘဝ ခန္ဓာအစဉ် ၂-မျိုးမှ

လွတ်သည့် ဣန္ဒြေတို့နှင့် မဆက်စပ်သော ရုပ်တရားအစဉ်)။ (၁၂) ပစ္စုပ္ပန်-တမလွန်-လောက၊ ယခု-နောက်-ဘဝ။

(၄) သံသရာလောက၊ သံသရာ၊ (ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့၏ မပြတ်ဖြစ်သည့် အစဉ်)။ (၅) (နှစ်ပါးသော) အနက်၊ အတွင်း-အပ-ခန္ဓာ။ (၆) (က) မိမိ အတ္တဘောလောက၊ မိမိအတ္တဘော။ (ခ) သူတပါး အတ္တဘောလောက၊ သူတပါး အတ္တဘော၊ တမလွန်အတ္တဘောလောက။(၇) ဝိပါက်လောက၊ ဘုံ ၃-ပါး၌ဖြစ်သည့် ဝိပါက်-ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ။(၈) အတိတ်-အနာဂတ်-ပစ္စုပ္ပန်-လောက-ကာလ (အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ဖြစ်သည့် ခန္ဓာစသည်)။ (၉) ဩကာသ-သတ္တ-လောက၊ ဘုံဌာနနှင့် သတ္တဝါ။(၁၀) သတ္တ-သင်္ခါရ-လောက၊ သတ္တဝါနှင့်သင်္ခါရတရား။(၁၁) သတ္တ, ဩကာသ, သင်္ခါရအားဖြင့် ၃-ပါးသော လောက၊ လောက ၃-ပုံ။ (၁၂) အတ္တ၊ ‘တိတ္ထိတို့သည် လောက’ဟု ကြံအပ်သောအတ္တ။(၁၃) (ပရိတ္တ ကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော) အတ္တလောက၊ အတ္တ (=စိတ်)။ (၁၄) (အပ္ပမာဏကသိုဏ်း လျှင် အာရုံရှိသော) အတ္တလောက၊ အတ္တ (=စိတ်)။ (၁၅) (က) ခန္ဓာလောက၊ တိတ္ထိ တို့က “လောက”ဟု ယူဆအပ်လော ခန္ဓာ ၅-ပါး။ (ခ) ခန္ဓာလောက၊ (တိတ္ထိတို့က “အတ္တ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “လောက” ဟူ၍လည်းကောင်း ယူဆအပ်သော) ခန္ဓာ ၅-ပါး။(၁၆) (သမာပတ်အတွင်း၌ဖြစ်သည့်) ရုပ် နာမ် လောက၊ ရုပ်, နာမ်။ (၁၇) ခန္ဓာ လောက၊ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါး သောခန္ဓာ။ (၁၈) ငါ့ဥစ္စာလောက၊ငါ့ဥစ္စာ။ (၁၉) သူတပါးလောက၊ သူတပါး။ (၂၀) (ကြွင်းကျန်သော) ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလောက (ကြွင်းကျန်သော) တစ်ပါးပါးသော ဥပါဒါ-နက္ခန္ဓာ။ (၂၁) သက်မဲ့ခန္ဓာ အစဉ်လောက၊

သက်မဲ့ခန္ဓာအစဉ်။ (၂၂) ပဋိဘာဂနိမိတ်
လောက။ ပဋိဘာဂနိမိတ်။ (၂၃) ကသိုဏ်း
ရုပ်လောက။ ကသိုဏ်းရုပ်။ (၂၄) အပေါင်း၊
အစုအပေါင်း။ (၂၅) လောကသုတ်။

(၁) (က) လူ၊ လောက၊ သတ္တလောက၊
သတ္တဝါ၊ သတ္တဝါအပေါင်း၊ အလုံးစုံသော
သတ္တဝါ၊ သတ္တဝါအားလုံး။ (ရှေး သျှ တို့၌-
များသောအားဖြင့် “လောက”ဟူ၍လည်း
ကောင်း၊ ကစွည်း၊ သျှ၊ နန်းကျောင်း။ ရှု။
သျှ စသည်တို့၌ “လူ”ဟူ၍လည်းကောင်း
အနက်ပြန်ဆိုကြသည်။ (သတ္တလောက
သရုပ် (က) အစဉ်အားဖြင့်ဖြစ်သည့် ဣန္ဒြေ
တို့နှင့်-စပ်-ဆက်သွယ်-သော-ရုပ်တရား-
နာမ်တရား-ရုပ်နာမ်တရား-အပေါင်း။ ဣတိ
ဝုတ်။ ၂၄၈။ (ခ) သညာရို-သညာမရို-
ရုန့်ရင်းသောသညာကားမရို သိမ်မွေ့သော
သညာ မရိုသည်မဟုတ်-သောသတ္တဝါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။ ၁၁၈။ (ဂ) ဣန္ဒြေတို့နှင့်-စပ်-ဆက်သွယ်-
သော - ခန္ဓာတို့၏ - အပေါင်း - အစဉ်။
သံ၊ ရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂၃၇။
ဧကောဝ လောကေ (ဝိ၊ ၁။ ၄။ အံ၊ ၂။ ၂၁)တိ
သကလေပိ လောကသန္နိဝါသေ အဟမေဝ
ဧကော အဒုတိယော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ အံ၊ ၄။
၃။ ၂၀၄။ လောကသန္နိဝါသေတိ လောကော
ဝေ လောကသန္နိဝါသော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၅၁။
လောကသန္နိဝါသေတိ လောကောဒယဝ
သင်္ဂမ္မ သမာမ္မ နိဝါသနဋ္ဌေန လောက-
သန္နိဝါသော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။ နုဿတိ ဝတ
ဘော လောကော။ ဝိ၊ ၂။ ၄။ ဒိ၊ ၂။ ၃။ မ၊
၁။ ၂၂၄။ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
ဒိ၊ ၁။ ၅၈။ မ၊ ၁။ ၂၃၆။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၈။
လောကောတိ...ဣဓ ပန သတ္တလောကော
အဓိပေတော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။
(-ဣတိဝုတ်။ ၂၄၈)။ သဗ္ဗာဝန္တံ လောကံ
မေတ္တာသဟဂတေန။ ဒိ၊ ၂။ ၁၅၂။ ဒိ၊ ၃။ ၁၈၇။
မ၊ ၁။ ၁၇၈။ သံ၊ ၂။ ၄၈၅-၆။ အံ၊ ၁။ ၁၈၄။

ပဋိသံ၊ ၂၃၅။ စူဠနိ၊ ၂၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၁။
လောကန္တံ သတ္တလောကံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ပဋိသံ၊ ၄။
၂။ ၁၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၀၉။ တိတ္ထံ
လောကေ ဝိသတ္တိကံ။ သံ၊ ၁။ ၅၃။ လောကေတိ
သတ္တလောကေ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ အနတ္တရံ ပုည-
က္ခေတ္တံ လောကဿ။ ဒိ၊ ၃။ ၄။ မ၊ ၂။ ၁၀။ သံ၊
၁။ ၂၂၂။ အံ၊ ၁။ ၂၄၃။ အဘိ၊ က။ ၃၉၀။ ဣတိ
ဝုတ်။ ၂၅၅။ အနတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောက-
ဿာတိ သဗ္ဗလောကဿ အသဒိသံ ပုည-
ဝိရူပနဋ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၄။ ဣတိဝုတ်။ ၄-
၂၇၄။ သဿတော လောကောတိ ဝါ အသ-
ဿတော လောကောတိ ဝါ (ဒိ၊ ၁။ ၁၇၅။
သံ၊ ၂။ ၂၁၈။ အံ၊ ၁။ ၂၅၀။ အဘိ၊ ၈။ ၂၂၂)တိ
အာဂတဋ္ဌာနေ သတ္တလောကော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၈။ မိဋ္ဌိဂတိကာနံ သဿတာဒိ-
ဝသေန “အတ္တာ၊ လောကော”တိစ ပရိကပ္ပနာ
ယေဘုယျေန သတ္တဝိသယာ၊ နသင်္ခါရဝိသ-
ယာတိ အာဟ “သဿတော လောကောတိ
ဝါ အသဿတော လောကောတိ ဝါ”
အာဂတဋ္ဌာနေ သတ္တလောကော ဝေဒိတ-
ဗ္ဗော”တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။
၂၃၈။ (-ဝိ၊ ၃။ ၉။ ဒိ၊ ၂။ ၃၃။ မ၊ ၁။ ၂၂၅။ သံ၊ ၁။
၃၆-၈။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၄၄။ ၇၆။ ၁၀၆။ ၃၄၂။ ဥဒါနံ။
၈၄။ ၁၁၅။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၂။ ၂၁၉။ ၂၄၈။
၂၅၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၅။ ဥဒါနံ။
၄။ ၇၂။ ၇၅။ ၁၀၆-၇။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၆၅။
၁၅၀။ ၂၄၈။ ၂။ ၆၆)။

(ခ) ဟင်္သာလောက၊ ဟင်္သာငှက်။ ဝေ
မဟန္တော လောကဿ။ ဇာ၊ ၂။ ၉၂။ လောက-
ဿာ(ဇာ၊ ၂။ ၉၂)တိ ဟံသလောကဿ။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၃၉၀။ (ဂ) သဒ္ဓါကျမ်းပြုအရာ သဒ္ဓါ-
တတ်သော- ဆရာ- ပညာရှိ၊ လူပညာရှိ။
လောကေနကောတိ ဝုစ္စရေ။ ဘေဒိန္နော၊
၇။ အာဒိကပ္ပိကလောကသတ္တကာရိကာသင်္ခါ-
တေန လောကေနကောတိ ဝုစ္စရေ။ ဘေဒိ-
စိန္နော၊ ၇။ (-ဘေဒိန္နော။ ၅၄။ ၁၈၉။

၂၁၆)။(ဃ) ဗာလလောက၊လူမိုက်။ဒိသ္မာန
 လောကဝတ္တန္တိ(ဇာ၊၂။၁၇၁)န္တိဝနာနဂတဿ
 ဗာလလောကဿ ဝတ္တံ တန္တိ* ပဝေဏံ* အဟ-
 မဒ္ဒသံ။ဇာ၊၄။၆။၇၄။(င) လူလောက၊လူ၊ လူ
 သး။လောကေဓံ မနုဿလောကေ။မဟာနိ။
 ၃၃၁။ လောကသမ္ပတေ ပန ခတ္တိယကုလေ ဝါ
 ဗြာဟ္မဏကုလေ ဝါ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၁၉။
 (-အပ၊ဋ္ဌ။၁။၆၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။၇၄။ဇာ၊ဋ္ဌ။၁။
 ၅၇)။ တဒါဗြာဟ္မဏ ဂရုကော လောကော။
 မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၃၇။ (စ) ရူပါဝစရဗြဟ္မာ၊ ရူပ-
 ဗြဟ္မာ။ ဈာန်အဘိညာဉ်တို့ဖြင့် ကြီးပွားသော
 လောက။ (ဆ) နတ်၊လူ၊ ဗြဟ္မာ၊ သမ္ပတ္တိ-
 သူတို့-ဘဝလောက၊ အပါယ် ဘုံသားမှ တစ်
 ပံးသောသတ္တဝါ၊ကာမသုဂတိ-ရူပ-အရူပ-
 ဘုံသား-သတ္တဝါ။ဘဝ လောကော။ နေတ္ထိ။
 ၁၁။ဈာနဘိညာပရိဗုဒ္ဓိယာ ရူပါဝစရသတ္တာ
 ဘဝလောကော။ တဒညေ သတ္တာ သမ္ပတ္တိ-
 ဘာဝတော ဘဝလောကော။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၆၃။
 (ဇ) ကာမ-ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ။ ရာဂစသော
 ကိလေသာ များပြားသော လောက။ (ဈ)
 အပါယ်ဘုံသား၊ အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်သော-
 ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ၊ ဆင်းရဲ များပြားသော
 လောက။ ကိလေသလောကော။ နေတ္ထိ။
 ၁၁။ ဇာ၊ဒိကိလေသဗဟုလ တာယ ကာမာ-
 ဝစရသတ္တာ ကိလေသလောကော။ အထ ဝါ
 ကံလိဿနံ ကိလေသော၊ ဝိပါကဒုက္ခန္တိ
 အတ္တော။ တသ္မာ ဒုက္ခဗဟုလတာယ အပါ-
 ယေသု သတ္တာ ကိလေသလောကော။ နေတ္ထိ၊
 ဋ္ဌ။၆၃။ (ည)အရူပ-သတ္တဝါ-ဗြဟ္မာ၊ သန့်
 ရှင်းစင်ကြယ်သော ဣန္ဒြေရှိသောလောက။
 (ဋ) အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရင့်စေတတ်သော
 ဣန္ဒြေ ရှိသော-လောက-ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ။
 ဣန္ဒြိယလောကော။ နေတ္ထိ။၁၁။ အာနေဉ္စ-
 သမာဓိဗဟုလ တာယ ဝိသဒိန္ဒြိယတ္တာ အရူပါ

ဝစရသတ္တာ ဣန္ဒြိယလောကော။ တတ္ထ ယေ
 ဝိမုတ္တိပရိပါစကေဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ သမန္နာ-
 ဂတာ သတ္တာ၊သော ဣန္ဒြိယလောကောတိ
 ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၆၃။
 (၂)(က)ဩကာသလောက၊လောကဓာတ်၊
 စကြဝဠာ၊ကမ္ဘာ၊သတ္တဝါတို့-တည်ရာ-နေရာ
 -အရပ်ဌာန။ (ဩကာသလောကသရုပ်-
 (က) မြေ တောင် စသော အထူးအပြား
 ရှိသော အရပ်ဌာန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၄၇။ (ခ)
 သတ္တဝါတို့ နေရာအရပ်ဌာန။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၁၀။
 (ဂ) ဣန္ဒြေတို့နှင့် - မစပ် - မဆက်သွယ်-
 သော-ဝတ္ထုဂန္ဓစသောရုပ်တို့၏- အပေါင်း-
 အစဉ်။ သာရတ္ထ၊၁။၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၃၇။
 အယံ လောကော သံဝဇ္ဇတိ။အယံ လောကော
 ဝိဝဇ္ဇတိ။ ဒီ၊၁။၁၆။ ဒီ၊၃။၂၃။ တာဝ သဟ-
 ဿဓာ လောကော(မ၊၁။၄၀၄)တိ တတ္ထကေန
 ပမာဏေန သဟဿဓာ လောကော။ မ၊ဋ္ဌ။
 ၂။၃၀၅။ တာဝ သဟဿဓာ လောကော(ဝိ၊
 ၄။၁။၉၀၊၁၉၇)တိ တတ္ထကေန (တတ္ထကံ)
 ပမာဏေန သဟဿပူကာရော ဩကာသ-
 လောကော။ သာရတ္ထ၊၁။၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။
 ၂၃၇။ လောကေ (ဥဒါန၊ဂ၄။ သုတ္တနိ။၂၇၀)
 တိ ဩကာသလောကေ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၇၅။
 သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၁။၂၀။ (ခ) ငရဲလောက၊ ငရဲ-
 ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ လောကောတိ နိရယလော-
 ကော။ မဟာနိ။၃၂၁။စူဠနိ။၂၄။ (ဂ)
 တိရစ္ဆာန်လောက၊ တိရစ္ဆာန်-ပြည်-ဘုံ-
 ရွာ။ တိရစ္ဆာန် (ယောနိ) လောကော။
 မဟာနိ။၃၂၁။ စူဠနိ။၂၄။ (သ) ပြိတ္တာ-
 လောက၊ ပြိတ္တာ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ ပေတ္တိ-
 ဝိသယလောကော။ မဟာနိ။ ၃၂၁။စူဠနိ။
 ၂၄။ (င) လူလောက၊ လူ-ပြည်-ဘုံ-
 ရွာ။ သကိဒေဝ ဣမံ လောကံ အာဂန္ဓာ။
 ဒီ၊၁။၁၄၇။ ဒီ၊၂။၇၇။ မ၊၁။၄၀။ အံ၊၁။
 ၂၃၃-၅။ အဘိ၊ပု။၁၁၉။ ဣမံ လောကန္တိ
 ဣမံ ကာမာဝစရလောကံ သန္ဓာယ ဝုတ္တိ။

ဒီ၊ဌ၊၂။၁၃၃။ သက်ဒေဝ ဣမံ လောကံ
 အာဂန္နာတိ ကေဝါရံယေဝ ဣမံ မနုဿ-
 လောကံ ပဋိသန္ဓိဝသေန အာဂန္နာ။ မ၊ဌ၊
 ၁။၁၆၆။ (-အဘိ၊ဌ၊၂။၁၃၃-၄)။ အသမ္မော-
 ဟဓမ္မော သတ္တော လောကေ ဥပ္ပန္နော။ မ၊
 ၁။၂၆။၁၁၇။ လောကေတိ မနုဿလောကေ။
 မ၊ဌ၊၁။၁၂၇။ အယံ လောကော ပရော
 လောကော။ သုတ္တနိ။၄၄၇။ စူဠနိ။၁၉။၁၉၇။
 အယံ လောကောတိ မနုဿလောကော။
 စူဠနိ။၁၇၉။ သုတ္တနိ။ဌ၊၂။၃၁၇။ စူဠနိ။ဌ၊၆။၇။
 ဣမံ လောကံ နာသိသတိ မနုဿလောကံ။
 မဟာနိ။၄၆။ ဣဓ လောကေတိ မနုဿ-
 လောကေ။ စူဠနိ။၅၀။ လောကေတိ မနုဿ-
 လောကေ။စူဠနိ။၂၇၉။

(စ)ကာမလောက၊ကာမဘုံ၊ကာမဓာတ်။
 နယိမံ လောကံ ပုန ဣဂမာသိ* (ပုနဂမာသိ*
 ပုနဣဂမာသိ)။ အံ၊၂။၄၆၅။ ၂။ဣတိဝုတ်။
 ၂၄၅။ ဣမံ လောကန္တိ ကာမလောကံ။
 ဣတိဝုတ်၊ဌ။၇။ ဣမံ လောကံ နာသိသတိ
 ကာမဓာတ်။ မဟာနိ။၄၆။ တာနိ ကာမ-
 လောကေ သဗ္ဗာနိပိ လဗ္ဘန္တိ။ သင်္ဂဟ။
 ၂။ (ဆ) နတ် - ပြည် - ဘုံ-ရွာ။
 သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဋိဿသိ (ဥပ-
 ပန္နာ)။ ဝိ၊၁။၉၀။ ဒီ၊၂။၂၁၆။ (-ဒီ၊၃။
 ၁၁၉-၂၁-၄၃)။ (ဇ) ရူပ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ-
 ဓာတ်။ ရူပလောကေ ပန ဃာနာဒိတ္တယံ
 နတ္ထိ။ သင်္ဂဟ။ ၁။ (ဈ) အရူပ-ပြည်-ဘုံ-
 ရွာ-ဓာတ်။ ပရံ လောကံ နာသိသတိ အရူပ-
 ဓာတ်။ မဟာနိ။၄၆။ အရူပလောကေ ပန
 သဗ္ဗာနိပိ န သိဝိဇ္ဇန္တိ။သင်္ဂဟ။၂။ (ည)
 ဗြဟ္မာ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ ရူပဓာတ်၊ အရူပ-
 ဓာတ်။ အနာဝတ္တိဓမ္မော တသ္မာ လောကော။
 ဒီ၊၁။၁၄၇။ ဒီ၊၂။၇၉။ မ၊၁။၄၁။ မ၊၂။၁၃။
 အံ၊၃။၂၀၀။ အဘိ၊ပု။၁၁၉။ အနာဝတ္တိဓမ္မော
 တသ္မာ လောကောတိ တတော ဗြဟ္မာလောကာ
 ပဋိသန္ဓိဝသေန ပုန အနာဝတ္တိသဘာဝေါ။

မ၊ဌ၊၁။၁၆၆။ (-ဒီ၊ဌ၊၁။၂၇၉)။ ဗြဟ္မာ-
 လောကော။ မဟာနိ။၃၂။ စူဠနိ။၁၇၀။ န
 ဗြဟ္မာလောကေ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၁၅၆။ မ၊ဌ၊၂။၁၀၄။
 အံ၊ဌ၊၁။၇၅။ ဣတိဝုတ်၊ဌ၊၂၄၇။ ပရံ လောကံ
 နာသိသတိ ရူပဓာတ် အရူပဓာတ်။ မဟာနိ။
 ၄၆။ (ဋ) မဟာဗြဟ္မာ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။
 ဗြဟ္မာလောကေ အန္တရဟိတော။ ဝိ၊၃။၆။
 မ၊၁။၂၂၄။ မ၊၂။၂၉၂။ သံ၊၁။၁၃၉။၁၄၁။
 တသ္မိံ ဗြဟ္မာလောကေ ပါတုရဟောသိ*
 (ပါတုရဟောသိ)။ မ၊၁။၄၀၁။ သံ၊၁။၁၄၄။

(သ)မဟာဗြဟ္မာသည် မဟာဗြဟ္မာဘုံ
 သားဖြစ်သည်။ သာဓက - သမာဓိ-
 သာတိ...ပဌမဇ္ဈာနဘူမိယံ ကပ္ပါယုကဗြဟ္မာ
 ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော။ မ၊ဌ၊၂။၆၂။ သံ၊ဌ၊၁။
 ၁၇၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဌ။၁၄။ သာရတ္ထ၊၂။၁၅၅။
 သုတ္တနိ။၄။ -၌မူ သမာဓိ ဗြဟ္မာသည်
 အနာဂါမိ ဖြစ်၍ သုဒ္ဓါဝါသ ဘုံသားဟု
 ဆိုသည်။ ဗကဗြဟ္မာလည်း မဟာဗြဟ္မာ
 ဘုံသားပင်တည်း။ သာဓက- ပဌမဇ္ဈာန-
 ဘူမိယံ ကပ္ပါယုကော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ မ၊ဌ၊၂။
 ၃၀၆။ သံ၊ဌ၊၁။၉၁။ တေသု ဗြဟ္မာပရိ-
 သဇ္ဇာနံ ဒေဝါနံ ကပ္ပဿ တတိယော ဘာဝဂါ
 အာယုပ္ပမာဏံ။ ဗြဟ္မာပုရောဟိတာနံ ဥပဇ္ဇ-
 ကပေါ။မဟာဗြဟ္မာနံ ကောကပေါ။သင်္ဂဟ။
 ၇၀-၉။ (ဌ) သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာ-ပြည်-ဘုံ-
 ရွာ။ ကတမော စ ပုဂ္ဂလော အန္တရာ
 ပရိနိဗ္ဗာယီ..... အနာဝတ္တိဓမ္မော တသ္မာ
 လောကော။ အဘိ၊ပု၊၁၁၉။ ဒ.တ္တနော
 အတ္တနော ဗြဟ္မာလောကံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၆။
 အနာဂါမိဖလံ ပတွာ ဗြဟ္မာလောကေ
 နိဗ္ဗတ္တော။ သံ၊ဌ၊၁။၉၇။အံ၊ဌ၊၃။၃၂၀။ တံ
 အဏံယေဝ ဗြဟ္မာလောကတော...။ အံ၊ဌ၊၁။
 ၂၁၉။ အနာဂါမိ ဗြဟ္မာလောကေ (နိဗ္ဗတ္တော)
 နိဗ္ဗတ္တိ။ ဓမ္မ၊ဌ၊၁။၄၀၉။ ဥဒါန၊ဌ၊၇၃။

(ဍ) အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။
 အနာဝတ္တိဓမ္မော တသ္မာ လောကော။မ၊၂။

၂၄၂။ (က) သမန္တစက္ခုဒီပနီ(၂။၂၂၇)။(ခ) စွယ်စုံကျော်ထင်၊ ပုစ္ဆာ (အမှတ် ၂၆၂၊ ၄၃၀-အဖြေ)။ (ဂ) ဒါဌာဓာတုဝင် ဝတ္ထု (၃၇)။ (ဃ) ဇိနတ္ထပကာသနီ(၂၅)။(င)သတပဒိက-ပုစ္ဆာ-အမှတ်(၄၄-အဖြေ)။(စ)မဟာဗုဒ္ဓဝင် (ဒုတိယတွဲ၊ ၂၀၅) အထက်ပါ ကျမ်းတို့၌ ဝတ်လဲတော်ပုဆိုး(ပုဆိုး အစုံ)ကို ဘဒ္ဒိကာရ ဗြဟ္မာယူဆောင်၍ အကနိဋ္ဌဘုံတွင် စေတီ တည်ကြောင်း ပြဆိုဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထို အဆုံးအဖြတ်များအရ- အနာဝတ္တိဓမ္မော တသ္မာ လောကော (မ၊ ၂။ ၂၄၂)၌ လောကောကို အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာဘုံ ဟု အနက် ပေးသည်။ တစ်နည်း- အဝိဟာဗြဟ္မာ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ သုံးသပ်ချက်-သမန္တစက္ခုဒီပနီ ဆရာတော်က သာဓကအဖြစ် ပြအပ်သော ဇိနာလင်္ကာရ ဋီကာ၌ “ဗြဟ္မလောကေ” ဟူ၍လည်းကောင်း တစ်ဖန် သာဓကအဖြစ် ပြအပ်သော “ဗြဟ္မလောကေ ဒွါဒသယောဇနဗ္ဗေခံ စေတီယမကာသိ”-ဟူသော မဟာမာယာ ဝတ္ထုနှင့် “အင်္ဂါရသဿ ဗုဒ္ဓဿ၊ သကျပုတ္တဿ သတ္တုနော။ ဗြဟ္မလောကေ ဒုဿထူပေါ၊ အာသိ ဒွါဒသယောဇနော”- ဟူသော တထာဂတုပ္ပတ္တိ-တို့၌လည်း “ဗြဟ္မလောကေ” ဟူ၍လည်းကောင်း သာမန်ဆိုသဖြင့် ဘဒ္ဒိကာရ ဗြဟ္မာသည် အနာဂါမ်ဖြစ်၍ သုဒ္ဓါဝါသဘုံ သာမန်ကိုသာ ယူသင့်သည်။ အကနိဋ္ဌဘုံကို မယူသင့်ချေ။ (ခ) စွယ်စုံကျော်ထင် (ပုစ္ဆာအမှတ်-၂၆၂) အဖြေတွင် ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ (၃၃၃)ကို သာဓက ဆောင်၍ မြန်မာ ဘာသာဖြင့် အဓိပ္ပာယ် ရေးသားရာ “မိမိနေရာ ဗြဟ္မာဘုံ၌ တစ်ဆယ့်နှစ်ယူဇနာရှိသော ဒုဿစေတီကို ပြု၍ ကိုးကွယ်လေ၏ ဟူ၍သာ ဆိုသည်။ မည်သည့်ဘုံ၌ စေတီတည်၏ ဟူ၍ မဆို” ဟူ၍ ရေးသား

သည်။ (ရှေ့စကား)။ ပုစ္ဆာ အမှတ် (၄၃၀) အဖြေတွင်မူ ဘဒ္ဒိကာရ ဗြဟ္မာမင်း ယူဆောင်၍ အကနိဋ္ဌဘုံတွင် စေတီပြုကာ ကိုးကွယ်ကြောင်းကိုသာ ဇိနာလင်္ကာရ၊ ဗုဒ္ဓဝင်စသော ကျမ်းတို့၌သာ လာသည်။ (နောက်စကား) ဤသို့ စွယ်စုံကျော်ထင် အဖြေ၌ ရှေ့နောက် စကားနှစ်ရပ် ဆန့်ကျင်နေသည်။ (ဂ)ဒါဌာဓာတုဝင် ဝတ္ထုနှင့် (ဃ) ဇိနတ္ထပကာသနီတို့၌ သာဓက မပြဘဲ ရေးသား ထားကြသည့် အတွက် အတ္တနောမတိမျှသာ ဖြစ်သည်။(င) သတပဒိက ပုစ္ဆာအမှတ် (၄၄) အဖြေတွင် ရှေ့ပိုင်းကို သမန္တစက္ခုဒီပနီ စသည်ကို သာဓကပြု၍ ဆုံးဖြတ်ထားသောကြောင့် သုံးသပ်ပြီးဖြစ်သည့်အတွက် တစ်ဖန် သုံးသပ်ရန် မလိုတော့ချေ။ “တတော ဘဒ္ဒိကာရ သရောဇယောနိနာ၊ သမာဟတံ ဓာရယ် စီဝရာဒိကံ။ အတော သကံ စတ္ထယုဂံ နဘာတလေ၊ ပသတ္ထဝေ သဂ္ဂဟနေ သမုက္ခိပိ။ ပဋိဂ္ဂဟေတွာန တမမ္ပဇာသနော၊ မဟာဒ္ဓိကော သတ္ထသရေန စောဒိတော။ သကေ ဘဝနေ ဒွါဒသယောဇနံ အကာ၊ မဏိဟိ နိလာဒီဟိ ဒုဿစေတိယံ”-ဟူသော ဒါဌာဓာတုဝင်(သတပဒိက ပုစ္ဆာအမှတ် ၄၄- အဖြေမှ) ကို သာဓကပြု၍ ဘဒ္ဒိကာရ ဗြဟ္မာသည် အကနိဋ္ဌ ဘုံသားဖြစ်၍ အကနိဋ္ဌဘုံ၌ ဒုဿ စေတီတည်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်တော် မူသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းဂါထာဖြင့် ဘဒ္ဒိကာရဗြဟ္မာ သည် ပုဆိုးအစုံကိုယူ၍ မိမိနေရာ ဗြဟ္မာဘုံ၌ သာ စေတီတည်ကြောင်းကိုပြသည်။ အကနိဋ္ဌဘုံ၌ စေတီတည်ကြောင်းကို မပြချေ။ (စ) မဟာဗုဒ္ဓဝင် ဒုတိယတွဲ၌ သမန္တစက္ခုဒီပနီ စသော ကျမ်းဂန်တို့လာ စကားရပ်တို့ကို ယူဆောင် ပြဆို ထားသည့် အတွက် အထူး သုံးသပ်ရန် မလိုချေ။

စွယ်စုံ ကျော်ထင် ပုစ္ဆာ၊ အမှတ် (၂၆၂)အဖြေတွင် “အင်္ဂုတ္တိုရ်ဒီကာ စသည် တို့၌ကား သုဒ္ဓါဝါသင်းရပ်သွင် အထက်ဆုံး ဖြစ်သော အကနိဋ္ဌဘုံ၌ စေတိရှိကြောင်းကို ဆိုသည်” ဟုဖော်ပြထားသည်။ သတပဒိက ပုစ္ဆာ၊ အမှတ် (၄၄) အဖြေတွင်လည်း ယင်းစကားကိုသာမကဆောင်၍ ဖော်ပြထား သည်။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဒီကာလာ ပါဠိကိုမူ ထုတ် ဖော်မပြကြချေ။ သို့အတွက် အဘိဓာန် ကျမ်းပြုအဖွဲ့ဝင် ၂-ပါးတို့ကို အင်္ဂုတ္တိုရ်ဒီကာ ပဏာမမှစ၍ တတိယအုပ် နိဂုံးအထိ အစဉ် အတိုင်း ဖတ်ရှုစေရာ “အကနိဋ္ဌဘုံ၌ စေတိရှိ ကြောင်းပြသော စကားရပ်ပါဠိ” ကိုမတွေ့ရ ချေ။ သို့အတွက် “အင်္ဂုတ္တိုရ်ဒီကာ စသည်တို့၌ ကား” စသောစကားရပ်ကို ပမာဒလေခ (မေ့လျော့၍ ရေးသားမိသော စကား) ဟု မှတ်သင့်သည်။ ယင်းအဖြေတွင် “သုရိစန္ဒာ၊ ယင်းကဖြာသား” စသောလင်္ကာကိုလည်း ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာ-ဟူသော ခိုင်မာသော အထောက်အထား မရှိသဖြင့် အတ္တနောမတိမျှသာ မှတ်သင့်သည်။

ထင်မြင်ယူဆချက် - ဗဒ္ဓိကာရဗြဟ္မာက အဝိဟာဘုံသို့ ရောက်မဆိုက် ရဟန္တာဖြစ်သော ရဟန်း ၇-ယောက်စသည်ကို မေးမြန်း လျှောက်ထားသဖြင့် ဗဒ္ဓိကာရသုတ် (သံ၊ ၁၊ ၃၂၅) ကို ဟောတော်မူသည်ကို ထောက်၍ ဗဒ္ဓိကာရဗြဟ္မာကို အဝိဟာဘုံသား-ဒုဿ စေတိလည်း အဝိဟာဘုံတွင် ရှိသည်-ဟု ယူဆဖွယ်ရှိသည်။

(၁) လူ-နတ်-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ သုဂတိ သင်္ဂုလောကံ ဥပပန္နာ (ဥပပဇ္ဇတိ)။ ဝိ၊ ၁။ ၆၊ ၁၊ ၃။ ၂၂။ ဒီ၊ ၁။ ၅။ ဒီ၊ ၂။ ၇။ သံ၊ ၃။ ၂၃။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁။ ၂။ ၃။ ၅။ မဟာနိ၊ ၂။ ၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁။ ၀။ သော သဗ္ဗောပိ လုဇန ပလုဇ-နဋ္ဌေန လောကောတိ အယံ ဝစနတ္ထော။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၁။ ၃။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၃။ ၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅။ ၇။

မဟာနိ၊ ၅။ ၃။ ၅။ (-ဥဒါန၊ ၅။ ၃။ ၇။ သာ-ရတ္ထ၊ ၃။ ၃။ ၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၁။ ၃။)။ အဗျာ-ဗဗ္ဗိ သုခံ လောကံ။ အံ၊ ၃။ ၇။ သ လောကံ ဘဇတေ သိဝံ။ အံ၊ ၃။ ၇။ (ဏ)နတ်-မြဟ္မာ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ သော ဣမံ လောကံ သဒေ-ဝကံ သမာရကံ ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ သော ဣမံ လောကန္တိ သော ဘဂဂါ ဣမံ လောကံ... ဝေမေတ္တ တိဟိ ပဒေဟိ ဩကာသလော-ကော။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၇။ (ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၅။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁။ ၅။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁။ ၆။ ၇။ တို့၌မူ ဩကာသလော ကနှင့် သတ္တတလောကကို ယူသည်။) ပရိ လောကံ နာသိသတိ ဒေဝလောကံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၆။ (တ) (လူ့ ပြည်မှတစ်ပါးသော) ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ အပါယ်-နတ်-မြဟ္မာ-ပြည်-ဘုံ-ရွာ။ ပရော လောကော (သုတ္တနိ၊ ၄၄၇။ စူဠနိ၊ ၁။ ၇။) တိ တံ ဌပေတွာ အဝေသေသော။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၂။ ၃။ ၇။ စူဠနိ၊ ၅။ ၆။ ၂။ ပရော လောကောတိ မနုဿလောကံ ဌပေတွာ သဗ္ဗော ပရော လောကော။ စူဠနိ၊ ၁။ ၇။ (ထ) (အပိုင်းအခြားမရှိသော) စကြဝဠာ လောက၊ အနန္တစကြဝဠာ၊ စကြဝဠာ အနန္တ၊ အပတွာဝ လောကဿ အန္တံ အန္တ-ရာဝ ကာသင်္ကတော (ကာလံ ဂ၊ ရေယျ)။ သံ၊ ၁။ ၆။ ၁။ အံ၊ ၁။ ၃။ ၅။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၆။ ၇။ အန္တရာဝ ကာလင်္ကတောတိ စက္ကဝါဠလောကဿ အန္တံ အပတွာ အန္တရာဝ မေတော။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁။ ၀။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃။ ၅။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ ဂမနေန လောကဿ အန္တံ ဉတေယျံ-။ သံ၊ ၂။ ၃။ ၃။ လောကဿာတိ စက္ကဝါဠလောကဿ။ သံ၊ ၅။ ၃။ ၃။ ၃။ (-သံ၊ ၅။ ၂။ ၃။ ၅။)။ (ဒ) (တစ်သောင်း သော) စကြဝဠာ လောက၊ စကြဝဠာ တစ်သောင်း။ အပ္ပမာဏော စ ဉဋ္ဌာရော ဩဘာသော လောကေပါတ၊ ရဟောသံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၇။ သံ၊ ၃။ ၃။ ၇။ ပဋိသံ၊ ၃။ ၃။ ၂။ လောကောတိ စက္ကဝါဠဿ ဒသသဟဿိယံ ယေဝ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၂။ ၅။ ၅။ (ခ) ၃-ခုသော

-စကြဝဠာ - လောကဓာတ်၊ စကြဝဠာ-
 လောကဓာတ်-၃-ခု။ လောကန္တရိကာ (ဒီ၊
 ၂။၁၀) တိ တိန္တိ တိန္တိ စက္ကဝါဠာနံ
 အန္တရာ ဧကေကော လောကန္တရိကော
 ဟောတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆။ လောကနံ လောက-
 ဓာတုနံ အန္တရာ ဝိဝေရာ လောကန္တရာ။
 သော ဝေ ဣတ္ထိလိဂံဝသေန လောကန္တရိ-
 ကာတိ ဝုတ္တော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆။ (၃) (က)
 သင်္ခါရလောက၊ သင်္ခါရတရား။ (သင်္ခါရ
 လောကသရုပ်- (က) “သတ္တ ဩကာသ” ဟု
 သမုတ်အပ်သည့် ခန္ဓာ ၂-မျိုး။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၂၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။
 ၂၃၇။ (ခ) အကြောင်းတရားကို စွဲမှီ၍
 ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ပထဝီဓာတ်စသောတရား။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၁၀။) နာဟံ တံ လောကဿ အန္တ
 (သံ၊ ၁။ ၆၁) နိ သတ္တာ သင်္ခါရလောကဿ
 အန္တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။
 လောကဿ (သံ၊ ၂။ ၃၀၇) တိ သင်္ခါရ-
 လောကဿ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။ လောကဿ
 အန္တံ (သံ၊ ၂။ ၃၁၃) နိ သင်္ခါရလောကဿ
 အန္တံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃။ လောကော (အံ၊ ၁။
 ၂၆၁) တိ သင်္ခါရလောကော။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၃၀။ (ပါဠိတော်တွင် လောကေဟု ပါဠိရှိ
 သည်။) လောကဿ အန္တံ (အံ၊ ၁။ ၃၅၇) နိ
 သတ္တာ သင်္ခါရလောကဿ အန္တံ သန္ဓာယ
 ဝဒတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။
 ၁။ ၂၃၇။) လောကဿ သမုဒယဉ္စ အတ္တဂိ-
 မဉ္စာ (အံ၊ ၃။ ၃၄၁) တိ ပန သင်္ခါရလောကံ
 သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၆။ ပညာ ဟိ
 သေဠာ လောကသ္မိံ။ ဣတိဝုတ်။ ၂။ ၉။
 နေတ္ထိ။ ၁၄၃။ ပေဋကော။ ၂၀၃။ ၂၃၃။
 လောကသ္မိန္တိ သင်္ခါရလောကသ္မိံ။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၁၄၉။ (ခ) ဝဋ်၊ ဝဋ်တရား (ကံနှင့်ကံ၏
 အကျိုးတို့၏ ဖြစ်ရာဘုံ ၃-ပါး၌ ဖြစ်သည့်

တရား)။ လောကိယ (အဘိ၊ ၈။ ၅။ ပဋိသံ။
 ၂။ ၄၇။ မဟာနိ၊ ၄၀၊ ၁၇၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၇။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၅။ ၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၇၇-တို့-
 ကြည့်။)

(ဂ) ဒုက္ခသစ္စာလောက၊ ဒုက္ခသစ္စာ။
 လောကော လောကဿ တထာဂတော
 ဝိသံယုတ္တော။ အံ၊ ၁။ ၃၃၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂။ ၅။
 လောကောတိ ဒုက္ခသစ္စံ။ လောကဿတိ
 ဒုက္ခသစ္စတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၇။ (-ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၂၄၅-၆)။ လောက (သံ၊ ၁။ ၆၁။ အံ၊ ၁။
 ၃၅၇) နိ ဒုက္ခသစ္စံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ အံ၊ ၄။
 ၁။ ၃၀၅။ (ဃ) ခန္ဓာလောက၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး။
 သုညတော လောကံ အဝေက္ခဿူ။ အဘိ၊ က။
 ၅၆။ သုတ္တနိ၊ ၄၄၇။ စူဠနိ၊ ၁၇၀။ နေတ္ထိ၊ ၇။
 သုညတော လောကံ အဝေက္ခဿုတ် သတ္တ-
 သုညတဘာဝေန ခန္ဓလောကံ ဩလောကေ-
 ဟိတိ အတ္တော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၇။ သုည-
 တော လောကံ အဝေက္ခဿုတ်... သုညတော
 လောကံ ပဿ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။ စူဠနိ၊ ၄။
 ၆၅။ (နေတ္ထိ၊ ၄။ ၄၅-၅၆) လောကံကို သဗ္ဗမ္ပိ
 သင်္ခါရလောကံ-ဟု ဖွင့်သည်။ အဘိ၊ ၄။
 ၃-၅၆ ခန္ဓလောကံအရ လောကံခန္ဓာ ၅-ပါး
 သည် သင်္ခါရတရားဖြစ်၍ အဋ္ဌကထာတို့
 မကွဲပြားချေ။) ခန္ဓလောကေ (မဟာနိ၊ ၇။
 စူဠနိ၊ ၃၀။ ခန္ဓလောကော။ ပဋိသံ။ ၁၁၇။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၅။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၄။ ခန္ဓာဒယော ဝေ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန
 လောကော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၅။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၂၃၅။ (-မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃)။
 (င) မိမိရုပ်ဝေဒနာ စသော လောက၊ ရုပ်ဝေဒ
 နာစသော မိမိ ခန္ဓာ ၅-ပါး။ (စ) သူတစ်ပါး
 ရုပ်ဝေဒနာ စသော လောက၊ ရုပ်ဝေဒနာ
 စသော သူတစ်ပါး ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ ရုပ်ဝေဒနာ
 စသော တမလွန် ခန္ဓာ ၅-ပါး။ ဣမံလောကံ
 နာသိသတိ သကရူပဝေဒနာသညာ သင်္ခါရ

ဝိညာဏ်။ ပရံ လောကံ နာသီသတိ ပရဂ္ဂပ-
 ဝေဒနာသညာသင်္ခါရ ဝိညာဏ်။ မဟာနိ။
 ၄၆။ သကရူပဝေဒနာဒယော အတ္တနော
 ပဉ္စက္ခန္ဓေ ပရဂ္ဂပဝေဒနာဒယော စ ပရ-
 လောကေ ပဉ္စက္ခန္ဓေ။ မဟာနိ။ ဋ္ဌ။ ၁၆၄။
 (ဆ) အာယတန လောက၊ အာယတန ၁၂-
 ပါး။ (ဇ) ဓာတ်လောက၊ ဓာတ် ၁၈-ပါး။
 လူဇတိတိ ခေါ် ဘိက္ခု တသ္မာ “လော-
 ကော”တိ ဝုစ္စတိ။ ကိဉ္စ လူဇတိ။ စက္ခု
 ခေါ် ဘိက္ခု လူဇတိ...လောကောတိ ဝုစ္စတိ-
 တိ။ ယံ ခေါ် အာနန္ဒ ပလောကဓမ္မံ၊ အယံ
 ဝုစ္စတိ အရိယဿ ဝိနယေ လောကော။
 ကိဉ္စာနန္ဒ ပလောကဓမ္မံ။ စက္ခု ခေါ် အာနန္ဒ
 ပလောကဓမ္မံ...ဝုစ္စတိ အရိယဿ ဝိနယေ
 လောကောတိ။ သံ၊ ၂။ ၂၇၇-၉။ ဓာတု-
 လောကေ အာယတနလောကေ။ မဟာနိ။
 ၇။ စူဠနိ။ ၃၀။ အာယတနလောကော၊
 ဓာတုလောကော။ ဒွါဒသလောကော၊ ဒွါဒ-
 သာယတနာနိ။ အဋ္ဌာရသလောကော၊ အဋ္ဌာ-
 ရသ ဓာတုယော။ ပဋိသံ၊ ၁၁၇။ ဒီ၊ ၅။ ၂၅။
 မ၊ ၅။ ၂။ ၁၅။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၇၄။

(ဈ) အပါယ်လောက၊ ဒုဂ္ဂတံ ဥပပတ္တိဘဝ
 (အကုသလဝိပါက်၊ စေတသိက်၊ ကမ္မဇရုပ်)။
 ဝိပတ္တိဘဝလောကော (စူဠနိ။ ၂၄၆။ ပဋိသံ။
 ၁၁၇။ ဒီ၊ ၅။ ၂၅။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၅။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၇၄။
 တိ အပါယ်လောကော။ သော ဟိ အနိဋ္ဌ-
 ဖလတ္တာ ဝိရူပေါ လာဘော (လော ကော)
 တိ ဝိပတ္တိ၊ ဘဝတိတိ ဘဝေါ၊ ဝိပတ္တိ ဧ
 ဘဝေါ ဝိပတ္တိဘဝေါ၊ ဝိပတ္တိဘဝေါ ဧ
 လောကော ဝိပတ္တိဘဝလောကော။ စူဠနိ။ ၄။
 ၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ဒုဂ္ဂတိသင်္ခါတဥပပတ္တိ-
 ဘဝေါ ဝိပတ္တိဘဝ လောကော။ ဒီ၊ ၅။ ၂၅။ မ၊
 ၅။ ၂။ ၁၅။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၇၄။ (ဋ) ဤ၌ ဋီကာတို့
 ပေါင်းဖွင့်ရာ ခွဲခြား၍ သာဓက ပြုသည်။
 (ည) အကုသိုလ်ကံ လောက၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ-
 သို့-ကို-ကပ်-ရောက်- ဖြစ်စေတတ်သော-

ကမ္မဘဝ- အကုသိုလ်ကံ။ ဝိပတ္တိသမ္ဘဝ-
 လောကော (စူဠနိ။ ၂၀၆။ ပဋိသံ။ ၁၁၇။ ဒီ၊
 ၅။ ၂၅။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၅။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၇၄။
 တိ အပါယ်ပင် ကမ္မံ၊ တံ ဟိ သမ္ဘဝတိ
 တေသ္မာ ဖလန္တိ သမ္ဘဝေါ၊ ဝိပတ္တိယာ
 သမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိသမ္ဘဝေါ၊ ဝိပတ္တိသမ္ဘ-
 ဝေါ ဧဝ လောကော ဝိပတ္တိသမ္ဘဝလော
 ကောတိ။ စူဠနိ။ ၄။ ၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂။
 ဒုဂ္ဂတိသံဝတ္တနိယကမ္မဘဝေါ ဝိပတ္တိသမ္ဘဝ-
 လောကော။ ဒီ၊ ၅။ ၂၅။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၅။ သံ၊ ၅။
 ၁။ ၁၇၄။ (ဌ) ဤ၌ လည်း ဋီကာတို့ ပေါင်းဖွင့်ရာ
 ခွဲခြား၍ သာဓက ပြုသည်။ (ဍ) သုဂတိ
 လောက၊ သုဂတိ ဥပပတ္တိဘဝ၊ ဥပပတ္တိ-
 ဘဝအထူး၊ (အဟိတ် ဝိပါက် ကြဉ်သော
 လောကီဝိပါက် စိတ်၊ စေတသိက်၊ ကမ္မဇရုပ်)
 သမ္ဘတ္တိ ဘဝလောကော (စူဠနိ။ ၂၀၆။ ပဋိသံ။
 ၁၁၇။ ဒီ၊ ၅။ ၂၅။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၅။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၇၄။
 တိ သုဂတိလောကော။ သော ဟိ ဣဋ္ဌဖလတ္တာ
 သန္တရော လာဘော(လောကော)တိ သမ္ဘတ္တိ၊
 ဘဝတိတိ ဘဝေါ၊ သမ္ဘတ္တိ ဧဝ ဘဝေါ သမ္ဘတ္တိ
 ဘဝေါ၊ သော ဧဝ လောကော သမ္ဘတ္တိ-
 ဘဝလောကော။ စူဠနိ။ ၄။ ၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
 ၂။ သမ္ဘတ္တိဘဝဘူတော လောကော သမ္ဘတ္တိ-
 ဘဝလောကော၊ သုဂတိသင်္ခါတော ဥပပတ္တိ-
 ဘဝေါ၊ ဒီ၊ ၅။ ၂၅။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၅။ သံ၊ ၅။
 ၁။ ၁၇၄။ အာသု လောကီယန္တိ တေ သုခဝိသေ-
 သာတိ လောကော၊ ဥပပတ္တိဝိသေသော။
 အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇၄။ (ဎ) ကုသိုလ်ကံ လောက၊
 သုဂတိဘဝ-သို့-ကို-ကပ်-ရောက်-ဖြစ်-စေ-
 ကတ်သော-ကမ္မဘဝ-ကုသိုလ်ကံ။ သမ္ဘတ္တိ-
 ဘဝလောကော(စူဠနိ။ ၂၀၆။ ပဋိသံ။ ၁၁၇။
 ဒီ၊ ၅။ ၂၅။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၅။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၇၄။
 တိ သုဂတိပင် ကမ္မံ၊ တံ ဟိ သမ္ဘဝတိ တေသ္မာ
 ဖလန္တိ သမ္ဘဝေါ၊ သမ္ဘတ္တိယာ သမ္ဘဝေါ
 သမ္ဘတ္တိသမ္ဘဝေါ၊ သမ္ဘတ္တိသမ္ဘဝေါ ဧဝ လော-
 ကော သမ္ဘတ္တိသမ္ဘဝလောကော။ စူဠနိ။ ၄။

၇၉၊ ၈၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ သမ္ပတ္တိ သမ္ပဝတိ
 တေနာတိ သမ္ပတ္တိသမ္ပဝလောကော၊ သုဂတိ
 သံဝတ္တနိယော ကမ္မဘဝေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၁၃၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၅။ (၃) သတ္တဝါ။ “သတ္တ-
 ဝါ” ဟု သမုတ်အပ်သော သင်္ခါရတရား။
 ကော လောကော၊ သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာ-
 ရဋ္ဌိတိကာ။ ပဋိသံ။ ၁၁။ ၇။ ၁။ ၂။ ၂၀။ ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ တတ္ထ
 “ကော လောကော၊ သဗ္ဗေ သတ္တာ
 အာဟာရဋ္ဌိတိကာ” တိ ယာယံ ပုဂ္ဂလာ-
 ဓိဋ္ဌာ နာယကဏာယ သဗ္ဗသင်္ခါရနံ ပစ္စ-
 ယာယတ္ထဝုတ္တိတာ ဝုတ္တာ၊ တာယ သဗ္ဗော
 သင်္ခါရလောကော ကော ကေဝိဓော ပကာ-
 ရန္တရဿာဘာဝတော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၂။ ၅။ (-မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၅)။ (၁) နာမ်ရုပ်
 လောက၊ နာမ်ရုပ် ၂-ပါး။ (လောကီစိတ်၊
 စေတသိက်၊ ရုပ်)။ ဒွေ လောကော၊ နာမဉ္ဇူပဉ္ဇူ။
 ပဋိသံ။ ၁၁။ ၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၁၆။ (က) ဝေဒနာလောက ဝေဒနာ ၃-ပါး။
 (လောကီစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ ၃-ပါး)။
 ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿိ လောကေအဘိဇ္ဈာ
 ဒေါမနသံ။ ဒီ၊ ၂။ ၂။ ၁။ မ၊ ၁။ ၇။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၂။ ၅။ အံ၊ ၁။ ၄။ အဘိ၊ ၀။ ၂။ ၀။ ပဋိသံ။ ၄။
 တတ္ထ
 ကတမော လောကေ ၁။ သာယေဝ ဝေဒနာ
 လောကော။ အဘိ၊ ၀။ ၂။ ၀။ လောကောတိ-
 စေတ္ထဝေဒနာဝေဒိတဗ္ဗာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂။
 တတော လောကော၊ တိဿော ဝေဒနာ။
 ပဋိသံ။ ၁၁။ ၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၁၆။ (-ဒီ၊ ၂။ ၅။ ၂။ ၅။ မ၊ ၁။ ၇။ အဘိ၊ ၀။
 ၂။ ၀။)။ (က) အာဟာရလောက၊ (က ဗဇ္ဇိ-
 ကာရ၊ ဖဿ၊ မနော သဉ္ဇေတုနာ၊ ဝိညာဏ
 ဟူသော) အာဟာရ ၄-ပါး။ စက္ကာရော
 လောကော၊ စက္ကာရော အာဟာရာ။ ပဋိသံ။
 ၁၁။ ၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။

(လ) ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလောက၊ ဥပါဒါန်
 တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး။ သော

အဘိဇ္ဈာံ လောကေ ပဟာယ။ ဒီ၊ ၁။ ၆။
 ၁။ ၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅။ မ၊ ၁။ ၇။ ၁။ ၂။ ၅။ အံ၊ ၁။
 ၂။ ၅။ အဘိဇ္ဈာံ လောကေတိ တေ လုဇန-
 ပလုဇနဌေန ပညုပါဒါနက္ခန္ဓာ လောကော၊
 တဿာ ပဉ္ဇသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု ဟင်္ဂပဟာယ
 ကာမတ္တန္တံ ဝိက္ခမေတုတိ အယမေတ္ထ
 အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁။
 လောကဿ ဧညာ ဥဒယဗ္ဗယဉ္ဇူ။ ထေရ။
 ၂။ ၅။ လောကဿာတိ ဥပါဒါနက္ခန္ဓပဉ္ဇကဿ။
 တံ တိ လုဇနပလုဇနဌေန လောကော။ ထေရ။
 ၄။ ၁။ ၆။ ပဉ္ဇ လောကော၊ ပညုပါဒါနက္ခန္ဓာ။
 ပဋိသံ။ ၁၁။ ၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၁၆။ ဥပါဒါနာနံ အာရမ္မဏဘူတာ
 ခန္ဓာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၁။ ၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၅။ (ဒ) အတွင်းအာယတန
 လောက၊ (စက္ကာယတန စသော) အတွင်း
 အာယတန ၆-ပါး။ စက္ကာယတ ခေါ် အာဝုသော
 လောကသို့ ... မနေန ခေါ် အာဝုသော
 လောကသို့ လောကသန္တိ ဟောတိ
 လောကမာနိ။ သံ၊ ၂။ ၁။ ၅။ ၆။ ဣမံ လောကံ
 နာသိသတိ ဆအဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ။
 မဟာနိ။ ၄။ ၆။ ဆ လောကော၊ ဆ အဇ္ဈတ္တိ-
 ကာနိ အာယတနာနိ။ ပဋိသံ။ ၁၁။ ၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
 ၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ (ဓ) အပ-
 အာယတန လောက၊ (ရူပါယတနစသော)
 အပအာယတန ၆-ပါး။ ပရံ လောကံ နာသိ-
 သတိ ဆ ဗာဟိရာနိ အာယတနာနိ။ မဟာနိ။
 ၄။ ၆။ (န) ဝိညာနဋ္ဌိတိလောက၊ (နာနတ္ထ-
 ကာယနာနတ္ထသညီစသော) ပဋိသန္ဓေ
 ဝိညာဏ်၏ တည်ရာလောက။ ပဋိသန္ဓေ
 ဝိညာဏ်၏ တည်ရာ-၇-ပါး။ သတ္တ လောကော၊
 သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော။ ပဋိသံ။ ၁၁။ ၇။ ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ (ပ)
 လောကဓံလောက၊ (လာဘ၊ အလာဘ
 စသော) လောကဓံ ၈-ပါး။ အဋ္ဌလေစကော၊
 အဋ္ဌလောကဓမ္မာ။ ပဋိသံ။ ၁၁။ ၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅။

မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။ အနုဇောဓာဒိ-
 ဝတ္ထုဘူတာ လာဘာဒယော အဋ္ဌ လောက-
 ဓမ္မာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅-၆။
 (ဖ) သတ္တာဝါသလောက၊ (နာနတ္ထ-
 ကာယ နာနတ္ထသညီစသော) သတ္တဝါတို့
 နေရာလောက၊ သတ္တဝါတို့နေရာ ၉-ပါး။ နဝ
 လောက၊ နဝ သတ္တာဝါသာ။ ပဋိသံ၊၁၁၂။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။
 (ဗ) ရုပ်အာယတနလောက၊ (စက္ခာယတန
 စသော) ရုပ်အာယတန ၁၀-ပါး။ ဒသ
 လောက၊ ဒသယတနာနိ။ ပဋိသံ၊၁၁၇။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။
 ဒသယတနာနိတိ ဒသ ရူပါယတနာနိ။ ဒီ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။
 (ဘ) ပသာဒရုပ်လောက၊ ပသာဒရုပ်
 ၅-ပါး။ စက္ခုန္ဒြိယံပေတံ လောကောပေ-
 သော ... ကာယိန္ဒြိယံပေတံ လောကောပေ-
 သော။ အဘိ၊ဓ၊၁၅၇-၆၂။ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇန-
 ဋ္ဌေန လောကောပေသော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၆။
 (မ) ကာမဂုဏ်လောက၊ ကာမဂုဏ်
 ၅-ပါး။ ပဋိမေ ဗြာဟ္မဏာ ကာမဂုဏာ
 အရိယဿ ဝိနယေ “လောကော” တိ ဝုစ္စတိ။
 အံ၊၃။၂၂၇။ (ယ) ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်-
 လောက၊ ကိုယ်၊ခန္ဓာကိုယ်၊ (ရုပ်တရား
 အပေါင်း)။ ကာယေ ကာယာနုပဿိ...
 လောကေ အဘိဇ္ဈာ ဒေါမနဿံ။ ဒီ၊၂။၂၃၁။
 မ၊၁။၇၀။ သံ၊၃။၁၂၃။ အံ၊၁။၄၁။ အဘိ၊
 ဝိ၊၂၀၀ ပဋိသံ၊၄၀။ တတ္ထ ကတမော
 လောကော၊ သွေဝ ကာယော လောကော။
 အဘိ၊ဝိ၊၂၀၂။ လောကေတိ တသ္မိံ ယေဝ
 ကာယေ။ ကာယောဟိ ဣဓ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇန-
 ဋ္ဌေန လောကောတိ အဓိပ္ပေတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၃၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။ (-ဒီ၊
 ၂။၂၃၂-၃၊ ၂၃၆။ မ၊၁။၇၁-၂။၇၅။ အဘိ၊
 ဝိ၊၂၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။)။
 (၄) စိတ်လောက၊ စိတ်၊(လောကီစိတ်)။

စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿိ...လောကေ အဘိဇ္ဈာ-
 ဒေါမနဿံ။ ဒီ၊၂။၂၃၁။ မ၊၁။၇၀။ သံ၊၃။
 ၁၂၃။ အံ၊၁။၄၁။ အဘိ၊ဝိ၊၂၀၀။ ပဋိသံ။
 ၄၀။ တတ္ထ ကတမော လောကော၊ တံယေဝ
 စိတ္တံ လောကော။ အဘိ၊ဝိ၊၂၀၆။ (-ဒီ၊
 ၂။၂၃၇။ မ၊၁။၇၆။ အဘိ၊ဝိ၊၂၀၆။
 (လ) နိဝရဏစသော လောက၊နိဝရဏစသော
 တရား။ (ရုပ်၊ဝေဒနာ၊ဇိတ်တို့မှ တစ်ပါးသော
 လောကီတရား)။ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿိ----
 လောကေ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံ။ ဒီ၊၂။၂၃၁။
 မ၊၁။၇၀။သံ၊၃။၁၂၃။အံ၊၁။၄၁။အဘိ၊၂၀၀။
 ပဋိသံ၊၄၀။တတ္ထကတမောလောကော၊တေဝ
 ဓမ္မာ လောကော။ အဘိ၊ဝိ၊၂၀၀။ (-ဒီ၊၂။
 ၂၃၉။၂၄၁။၂၄၃။၂၅၁။အဘိ၊ဝိ၊၂၀၉။)။ (ဝ)
 ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်-လောက၊ ခန္ဓာ
 အာယတန ဓာတ်၊လောက (မ၊၁။၁၀၀။အံ၊
 ၃။၂၈၃။အဘိ၊ဝိ၊၃၂၉။ပဋိသံ၊၃၅၇။သာရတ္ထ
 ၃။၂၁၉။)။ ခန္ဓာယတန ဓာတုလောကံ။မ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၄။
 ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။သာရတ္ထ၊ ၃။၂၂၂။ တေ
 လောကေ(ဓမ္မ၊၂၆)တိ ဣမသ္မိံ ခန္ဓာဒိလော
 ကေ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၁။လောကေ (ဓမ္မ၊၅၁)တိ
 ခန္ဓာဒိလောကေ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။လောက(ဝိ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၈)။ ခန္ဓာဒိလောကံ။
 သာရတ္ထ၊၁။၂၄၀။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။(သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၁၀၉။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၅။တို့၌ လောကန္တိ ဒုက္ခ
 သစ္စံ-ဟု ဖွင့်သည်။ အလားတူဖြစ်သည်။
 ခန္ဓာဒိလောကအရ လောကီခန္ဓာစသည်ကို
 ယူ။)(သ)ပစ္စုပ္ပန်လောက၊ ယခုဘဝ(အထူး
 အားဖြင့် ယခုဘဝဖြစ်သော သတ္တဝါအစဉ်၊
 “သတ္တဝါ”ဟုသမုတ်အပ်သော ခန္ဓာအစဉ်။)
 နတ္ထိ အယံလောကော။ ဒီ၊၁။၃။မ၊၁။၃၅၆။
 သံ၊၂။၁၆၉။ အဘိ၊ဓ၊၂၄၁။ ပဋိသံ၊၁၄၄။
 န စုဗ္ဗံ လောကံ နိဿာယ။ နေတ္ထိ၊၃၄။
 နတ္ထိ အယံ လောကော တိ ပရလောကေ
 ဌိတဿ အယံ လောကော နတ္ထိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။

၁၄၉။မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၁။ နတ္ထိ
 အယံ လောကောတိ ပရလောကေ ဌိတဿ
 ဣမံ လောကံ နတ္ထိတိ ဂဏှ၊၁တိ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၄၁၆။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃။ “ဣဓ လောကော”တိ
 ဝိသေသတော ဒိဋ္ဌဓမ္မဘူတော သတ္တသန္တာ-
 နော ဝုစ္စတိ၊နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၁၀၂။ (ဟ)တမလွန်
 လောက၊နောက်ဘဝ၊ [“ဘဝတစ်ပါး”ဟု
 အကျဉ်းချုံးအပ်သည်၏ အဖြေသို့ ရောက်
 သောသတ္တဝါအစဉ်၊ သတ္တဝါဟုသမုတ်အပ်
 သော ခန္ဓာအစဉ်နှင့် ယခုဘဝခန္ဓာအစဉ်
 နောက်ဘဝခန္ဓာအစဉ် ၂ ချိုးမှလွတ်သည့်
 ဣန္ဒြေတို့နှင့် မဆက်စပ်သောရုပ်တရားအစဉ်၊
 နတ္ထိ ပရော လောကော။ ဒီ၊၁။၅၅၁။ မ၊၁။
 ၃၅၆။သံ၊၂။၁၆၅။အဘိ၊ ၈။၂၄၁။ ပဋိသံ။
 ၁၄၇။န စ ပရလောကံ နိဿယ ဈာယတိ
 ဈာယတိ ဈာယတိ စ။ နေတ္ထိ။၃၄။နတ္ထိ ပရော-
 လောကောတိ ဣဓလောကေ ဌိတဿ၊၁ပိ
 ပရော လောကော နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။မ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၂၃၃။သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၁၁။ နတ္ထိ(ပရလောကော
 ပရော လောကော)တိ ဣဓ လောကေ
 ဌိတော ပရလောကံ နတ္ထိတိ ဂဏှ၊၁တိ။ အဘိ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၄၁၆။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁-၌
 ပရလောကော-ဟု ရှိသည်။ ပါဠိတော်နှင့်
 မညီ။) “ပရလောကော”တိ ဘဝန္တရသခေ-
 ပဂတော သတ္တသန္တာနော တဒုတယဝိနိ-
 မုတ္တော အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓေါရူပသန္တာနော။ နေတ္ထိ၊
 ဋ္ဌ။၁၁၂။(ရူပသန္တာနော စ-ဟုရှိသင့်သည်။)

(ဋ္ဌ)ပစ္စုပ္ပန်-တမလွန်-လောက၊ ယခု-
 နောက်-ဘဝ။ နတ္ထိလောကေ သမဏဗြဟ္မာ-
 ဏာ...၊ ယေ ဣမဉ္ဇ လောကံ ပရဉ္စ လောကံ
၊ဒီ၊၁။၅၅၁။ မ၊၁။၃၅၇။သံ၊၂။ ၁၆၉-၇၀။
 အဘိ၊၈။ ၂၄၁။ပဋိသံ။၃၅၇။သံ၊၂။၁၆၉-၇၀။
 အဘိ၊၈။ ၂၄၁။ပဋိသံ။ ၁၄၇။ သယံ အဘိညာ
 သတ္တိကတွာ ပဝေဒေန္တိတိ ယေ ဣမဉ္ဇ
 လောကံ ပရဉ္စ လောကံ အဘိဝိသိဋ္ဌာယ
 ပညာယ သယံ ပစ္စက္ခံ ကတွာ ပဝေဒေန္တိ

တေ နတ္ထိတိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါနံ အဘာဝံ ဒီပေတိ။
 မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ (ယေ ဣမဉ္ဇ လောကံ စသော
 နောက်ဝါကျကို ထောက်ဆ၍ ရွေးဝါကျ
 နတ္ထိ လောကေ-၌ လောကသဒ္ဓါ ပစ္စုပ္ပန်-
 တမလွန်-လောက-ဟော ဟုယူသည်။)
 ဥဘော လောကဝိဇယာယ ပဋိပန္နော ဟောတိ
 (ဒီ၊၃။၁၄၇)တိ ဥဘိန္နံ ဣဓလောကပရလော-
 ကာနံ ဝိဇိနနတ္ထိယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၆။ ဥဘော
 လောကေ (ဇာ၊၁။၉၉)တိ ဝေ ဣဓလော-
 ကပရလောက သင်္ခါတေ ဥဘော လော-
 ကေ အဝေက္ခတိ ဩလောကေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၃၃-၄။ (၄) သံသရာလောက၊ သံသရာ
 (ခန္ဓာ အာယတန၊ ဓာတ်တို့၏ မပြတ်ဖြစ်
 သည့်အစဉ်)။ လောကန္တဂ္ဂ ပါရဂတောတိ
 ဝုစ္စတိ။ နေတ္ထိ။ ၁၃၄။ လောကန္တဂ္ဂတိ သံသာ-
 ဇလောကဿ အန္တံ ဂတော။ နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၄၅။
 (၅) (နှစ်ပါးသော အနက်၊ အတွင်း-အပ-
 ခန္ဓာ။ ယော မုနာတိ ဥဘော လောကေ(ဓမ္မ။
 ၅၂)တိ ယော ပုဂ္ဂလော ဣမသ္မိ” ခန္ဓာဒီလော
 ကေ တုလံ အာရောပေတွာ မိနန္တောဝိယ
 “ဣမေအဇ္ဈတ္တိကာ ခန္ဓာ၊ ဣမေဗဟိဓာ”တိ
 အာဒိနံ နယေန ဣမေ ဥဘော အတ္ထေ
 မုနာတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၀။ (၆) (က) မိမိ
 အတ္တဘော လောက၊ မိမိအတ္တဘော။ (ခ)
 သူတစ်ပါး အတ္တဘော လောက၊ သူတစ်ပါး
 အတ္တဘော၊ တမလွန်အတ္တဘော လောက။
 (က) (ခ) ဣမံ လောကံ နာသိသတိ သကတ္ထ-
 ဘာဝံ၊ ပရလောကံ နာသိသတိ ပရတ္တဘာဝံ။
 မဟာနိ၊၄၆။ သကတ္တဘာဝန္တိ အတ္တနော
 အတ္တဘာဝံ၊ ပရတ္တဘာဝန္တိ ပရလောကေ
 အတ္တဘာဝံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၆၄။

(၇) ဝိပါင်လောက၊ ဘုံ၃-ပါး၌ဖြစ်သည့်
 ဝိပါင်၊ ဝိပါင်နာမက္ခန္ဓာ။ လောကောတိ
 ဧကော လောကော၊ ဘဝလောကော။ စူဠနိ။
 ၂၀၆။ လောကောတိ လုဇ္ဇနဋ္ဌေန
 လောကော။ ဧကော လောကော၊ ဘဝ-

လောကောတိ တေဘူမကဝိပါကော။ သော
 ဟိ ဘဝတိတိ ဘဝေါ၊ ဘဝေါ ဝေ
 လောကော ဘဝလောကော။ စူဠနိဋ္ဌ၊ ၇၃။
 (ဂ) အတိတ်-အနာဂတ်-ပစ္စုပ္ပန်-လောက
 -ကာလ၊ (အတိတ်-အနာဂတ်-ပစ္စုပ္ပန်-
 ကာလ၌ ဖြစ်သည့် ခန္ဓာစသည်)။ ယံ ယဉ္ဇိ
 လောကသ္မိံ လောကသ္မိပုဒိယန္တိ (သုတ္တန်။
 ၄၄၅။ စူဠနိဋ္ဌ၊ ၁၇၊ ၁၅၁)တိ စေတေသု ဥဒ္ဓါဒိ-
 ဘေဒေသု ယံ ယံ ဂဏန္တိ။ သုတ္တန်၊ ၄၂။
 ၃၁၄။ စူဠနိဋ္ဌ၊ ၄၂။ (ဇ) ဩကာသ-သတ္တ-
 လောက၊ ဘုံဌာနနှင့် သတ္တဝါ။ သော ဣမံ
 လောကံ သဒေဝကံ သမာရကံ သဗြဟ္မကံ။
 ဒီ၊ ၁။ ၅၉။ မ၊ ၁။ ၂၃၆။ အံ၊ ၁။ ၁၀၁။
 သော ဣမံ လောကန္တိ သော ဘဂဝါ
 (ဘဝံ ဂေါတမော) ဣမံ လောကံ၊ဝေ-
 မေတ္တ တိဟိ ပဒေဟိ ဩကာသလောကေန
 သဒ္ဓိံ သတ္တလောကော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။
 နိပု ဩကာသလောကကိုသာ ယူသည်။)
 ယဉ္ဇိ ကာမသုခံ လောကော။ ဥဒါန၊ ၈၉။
 နေတ္ထိ၊ ၁၄၂။ ပေဋကော။ ၂၀၆။ ယဉ္ဇိ ကာမသုခံ
 လောကောတိ... ဣဓ ပန သတ္တလောကော....
 ဩကာသလောကော စ ဝေဒိတဗျော။ ဥဒါန။
 ၉၅။

(၁၀) သတ္တ-သင်္ခါရ-လောက၊ သတ္တဝါ
 နှင့် သင်္ခါရတရား။ ကိသ္မိံ လောကော
 သမုပ္ပန္နော၊ ကိသ္မိံ လောကော ဝိဟညတိ။
 သုတ္တန်၊ ၃၀၄။ ကိသ္မိံ ဥပ္ပန္နော လောကော
 သမုပ္ပန္နော ဟောတိတိ အယဉ္ဇေတ္ထ အဓိပ္ပါ-
 ယော။ သတ္တလောကသင်္ခါရလောကော
 ဆန္ဒာယ ပုစ္ဆတိ။ သုတ္တန်၊ ၄၂၊ ၂၀၆။ ဆသု
 လောကော သမုပ္ပန္နော၊ ဆသု လောကော
 ဝိဟညတိ။ သုတ္တန်၊ ၃၀၄။ သံ၊ ၁။ ၃၈။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၉၀။ သုတ္တန်၊ ၄၂၊ ၂၀၇။ မာ သု တေ
 ဝနု လောကမ္ပိ၊ ဝနတော အဟု ကုဒါစေန။
 ထေရီ၊ ၄၀၂။ ဝနုပုတ္တကသဗ္ဗမိ သတ္တလောကော

သင်္ခါရလောကော စ.. မာ အဟောသိ။
 ထေရီ၊ ၄၀၇။ (၁၁) (သတ္တ၊ ဩကာသ၊
 သင်္ခါရအားဖြင့်) ၃-ပါးသော လောက၊
 လောက ၃-ပါး။ လောကဝိဒ္ဓ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။ သုတ္တန်၊ ၄၂။ ၁၆၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
 ၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၈။ စူဠနိဋ္ဌ၊ ၄၂။)တို့
 ကြည့်။ (၁၂) အတ္တ၊ တိတ္ထိတို့သည်
 “လောက”ဟု ကြံဆအပ်သော အတ္တ။
 သဿတော လောကော၊ အသဿတော
 လောကော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၄။ ဥဒါန၊ ၁၅၈။
 လောကောတိ အတ္တာနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။
 ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။ လောကီယတိ ဒိဿတိ ဣ
 ပုညပါပံ တဗ္ဗိပါကော စာတိ လောကော၊
 အတ္တာ။ သော ဟိဿ ကာရကော၊
 ဝေဒကော စာတိ ဣစ္ဆိတော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၂။
 (-သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၈၉)။ လောကောတိ
 အတ္တာ။ သော ဟိ ဒိဋ္ဌိဂတိကေဟိ လောကီ-
 ယန္တိ ဣ ပုညံ ပါပံ ပုညပါပံ? = တဗ္ဗိပါကာ
 သယံ ဝါ ကာရကာဒိဘာဝေန အဘိယုတ္တေဟိ
 လောကီယတိတိ လောကောတိ အဓိပ္ပေ-
 တော။ ဥဒါန၊ ၄၂၊ ၃၀၈။ သဿတော
 လောကော၊ အသဿတော လောကော။
 ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၀၈။ လောကောတိ အတ္တာ။ ဣဓ
 သင်္ခါရံယေဝ နဿတိ၊ အတ္တာ ပန ဣဓ
 ပရတ္ထ စ သေယေဝါတိ မညန္တိ။ သော
 ဟိ သယံယေဝ အာလောကောတိတိ ကတော
 လောကောတိ မညန္တိ။ အသဿတောတိ
 အနိစ္စော။ အတ္တာ သင်္ခါရေနော သဟ
 နဿတိတိ မညန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၄။ (၁၃)
 (ပရိတ္တကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော) အတ္တ-
 လောက၊ အတ္တ (=စိတ်)။ အန္တဝါ
 လောကော။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၀၈။ အန္တဝါတိ
 ပရိတ္တေ ကသိဏေ ဈာန် ဥပ္ပါဒေတွာ တံ
 ပရိတ္တကသိဏာရမ္ပဏံ စိတ္တံ သပရိယန္တော
 အတ္တာတိ မညန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၄-၅။

(၁၄) (အပ္ပမာဏကသိုဏ်းလျှင်အာရုံရှိ
 သော) အတ္တလောက၊ အတ္တ (=စိတ်)။
 အနန္တဝါ လောကော။ ပဋိသံ။ ၁၁၈။
 အနန္တဝါသိ န အန္တဝါ အပ္ပမာဏကသိဏေ
 ဈာန် ဥပ္ပါဒေတွာ တံ အပ္ပမာဏကသိဏာ-
 ရမ္မဏံ စိတ္တံ အပရိယန္တော အတ္တာတံ မညန္တိ။
 ပဋိသံ။ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅။ (၁၅) (က) ခန္ဓာလောက၊
 (တိတ္ထိတို့က “လောက”ဟု ယူဆအပ်သော)
 ခန္ဓာ ၅ပါး။ သဿတော လောကော(အဘိ၊
 ၈။ ၂၂၂။ ပဋိသံ။ ၁၁၈)တိ ဣ ခန္ဓပဉ္စကံ
 “လောကော”တိ (စ) ဂဟေတွာ “အယံ
 လောကော နိစ္စော ဓုဝေါ သဗ္ဗကာလိကော”
 တိ ဂဏန္တဿ “သဿတ” န္တိ ဂဟဏာကာ-
 ရပ္ပဝတ္ထာ ဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၂။ ပဋိသံ။
 ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅။ (-အဘိ၊ ၈။ ၂၂၅။ ၂၃၀။ ၂၃၆။
 ၂၄၅။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၅၃)။ သဿတော
 လောကော။ မဟာနိ။ ၄၈။ သဿတောတိ
 နိစ္စော ဓုဝေါ။ လောကောတိ အတ္တဘာဝေါ။
 မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၆၇။ (အတ္တဘာဝေါအရ
 ခန္ဓာ ၅-ပါးဖြစ်၍ ခန္ဓာပဉ္စကနှင့် အလားတူပင်
 ဖြစ်သည်။)။ (ခ)ခန္ဓာလောက (တိတ္ထိတို့က
 “အတ္တ”ဟူ၍ ပည်းကောင်း “လောက”ဟူ၍
 လည်းကောင်း ယူဆအပ်သော) ခန္ဓာ ၅-ပါး။
 ဘဝိဿတိ အတ္တာ စ လောကော စာ
 (အဘိ၊ ၈။ ၂၅၇)တိ ခန္ဓပဉ္စကံ “အတ္တာ စ
 လောကော စာ”တိ ဂဟေတွာ “တံ
 ဘဝိဿတိ”တိ အာကာရေန နိဝိဋ္ဌာ သဿတ
 ဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၂၂။ (၁၆) (သမာ
 ပတ်အတွင်း ဖြစ်သည်) ရုပ်နာမ်လောက၊
 ရုပ်နာမ်၊ အန္တဝါ လောကော၊ အနန္တဝါ-
 လောကော။ အဘိ၊ ၈။ ၂၂၂။ ပဋိသံ။
 ၁၁၈။ အန္တဝါတိ - - - - အန္တော သမာ-
 ပတ္တိယံ ပဝတ္တိတရူပါရူပဓမ္မေ “လောကော”
 တိ စ ကသိဏပရိစ္ဆေဒန္တေန စ အန္တဝါတိ
 ဂဏန္တဿ “အန္တဝါ လောကော”တိ - - - “အန-
 နန္တဝါလောကော”တိစ ဂဟဏာကာရပ္ပဝတ္ထာ

ဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၂-၃။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊
 ၂။ ၅။ (အဘိ၊ ၈။ ၂၂၅-၃၀-၆-၄၅။
 အဘိ၊ ဝိ။ ၃၅၃)။ (၁၇) ခန္ဓာလောက၊ ခန္ဓာ
 ၅-ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ခန္ဓာ။ သဿတံ
 အတ္တာနဉ္စ လောကဉ္စ ပညပေန္တိ။ ဒီ၊ ၁။
 ၁၂။ သဿတံ အတ္တာနဉ္စ လောကဉ္စာတိ
 ရူပါဒီသု အညတရံ အတ္တာတံ စ လောကော-
 တိ စ ဂဟေတွာ တံ သဿတံ အမရံ နိစ္စံ
 ဓုဝံ ပညပေန္တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၇။ (-ဒီ၊ ၁။
 ၁၃-၅။ မ၊ ၃။ ၂၂။ ဥဒါန။ ၁၆၂။ မ၊ ဋ္ဌ၊
 ၄။ ၁၅။ ဥဒါန။ ဋ္ဌ။ ၁၆၂)။

(၁၈) ငါဉ္စစာလောက၊ ငါဉ္စစာ။ (၁၉)
 သတစ်ပါးလောက၊ သတစ်ပါး။ (၂၀)
 (ကြွင်းကျန်သော) ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ လောက၊
 (ကြွင်းကျန်သော) တစ်ပါးပါးသော ဥပါ-
 ဒါနက္ခန္ဓာ။ (၂၁) သက်မဲ့ ခန္ဓာအစဉ်လောက၊
 သက်မဲ့ခန္ဓာအစဉ်။ သဿတော အတ္တာ စ
 လောကော စ။ ဥဒါန။ ၁၆၂။ လောကောတိ
 မမင်္ဂာရဝတ္ထု၊ ယံ အတ္တနိယန္တိ ဝုဇ္ဇတိ။
 လောကောတိ ပဏေ။ ဣတဏေ လောကော။
 အဝိညာဏကော လောကော။ ဥဒါန။ ဋ္ဌ။
 ၃၁၃။ (၂၂) ပဋိဘာဂနိမိတ်လောက၊ ပဋိ-
 ဘာဂနိမိတ်။ အန္တသညိ လောကသ္မိံ ဝိဟ-
 ရတိ (ဒီ၊ ၁။ ၂၁)တံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ စက္ကဝါဠ-
 ပရိယန္တံ အဝဇေတွာ တံ “လောကော” တိ
 ဂဟေတွာ အန္တသညိ လောကသ္မိံ ဝိဟရတိ။
 စက္ကဝါဠပရိယန္တံ ကတွာ ဝစိုတကသိဏော
 ပန အနန္တသညိ ဟောတိ၊ ဥဒ္ဓမဓော အဝ-
 ဇေတွာ ပန တိရိယံ ဝဇေတွာ ဥဒ္ဓမဓော
 အန္တသညိ တိရိယံ အနန္တသညိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
 ၁၀၆။ ကဿ ပန အန္တာနန္တောတိ? လောကီ-
 ယတိ သံသာရနိဿရဏတ္ထေဟိ ဒိဋ္ဌိဂတိကေဟိ
 လောကီယန္တိ ဝါ ဣ တေဟိ ပုညာပုညံ
 တဗ္ဗပါကော စာတိ လောကောတိ သင်္ချံ
 ဂတဿ အတ္တနော။ ကောပနေသော
 အတ္တာတိ? ဈာန်ဝိသယဘူတကသိဏနိမိတ္တံ။

ဒီဒ္ဓါဝါ၁၆ဝ။ (-သီဒ္ဓါသစ်၁၁၄၂၇)။ (၂၃) ကသိုဏ်းရုပ်လောက၊ ကသိုဏ်းရုပ်။ ယံ ဖရတိ တံ ဝတ္ထု စေဝ လောကော စ။ ပဋိသံ။ ၁၅ဝ။ ယံ ဖရတိတိ ယံ ကသိဏ်းရုပ် ဖရတိ။ တံ ဝတ္ထု စေဝ လောကော စာတိ တံ ကသိဏ်ရုပ် အာရမ္မဏဉ္စေဝ အာလောကိယ-ဋ္ဌေန လောကော စ။ ပဋိသံ၊ ၂၂၅။ (အမှတ် ၁၂-မှ ၂၃-အထိ တိတ္ထိတို့ ကြံဆ အပ်သည့် အရာဌာနများ ဖြစ်သည်။) (၂၄) အပေါင်း၊ အစုံအပေါင်း။ သနဏမရ-လောကရုံ။ ဒီဒ္ဓါဝါ၁၁။ မ၊ ၂၁၁။ သံ၊ ၂၁၁။ အံ၊ ၂၁၁။ အထ ဝါ သမူဟတ္ထော လောက-သဒ္ဓေါ သမုဒါယဝသေန လောကိ-ယတံ ပညာပိယတိတိ။ ဒီဒ္ဓါဝါ၁၅။ မ၊ ၂၁၁။ ၅။ သံ၊ ၂၁၁။ အံ၊ ၂၁၁။ အပရော နယော သမူဟတ္ထော ဣ လောကသဒ္ဓေါ သမုဒါယဝသေန လောကိယတံ ပညာပိယ-တိတိ ကတွာ။ သီ၊ ၂၁၁။ သစ်၊ ၁။ ၁၂။ (-သ-ရတ္ထါဝါ၁၇)။ (၂၅) လောက သုတ်။ လောကသုတ္တလည်းကြည့်။ ဣတ္ထာ လောကေန တေဒသ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၁။ (-၁ဝ၃၊ ၂ဝဝ။ သံ၊ ၃။ ၁၅၃။ အံ၊ ၁။ ၃၄ဝ။ ဥဒါန။ ၁၁၆။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၇)။

လောကကမဂုဏဝဂ္ဂ (ပု) [လောကကမဂုဏ + ဝဂ္ဂ] လောကကမဂုဏဝဂ်၊ လောကဟု ဆိုအပ်သော ကမဂုဏ ၅-ပါးကို ဟောရာ သုတ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော သုတ် ၁၀-ခု အပေါင်း-အစုံ။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဋ္ဌာ-ယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်။ သံ၊ ၂။ ၃၁၁-၂၆။ သံ၊ ၂။ ၃၁၂-၃၇။

လောကကိစ္စရဝဟနဋ္ဌ (ပု) [လောက+ကိစ္စ+ ရု+ဝဟန+အတ္ထ] သတ္တလောက၏ ပြုဖွယ် ကိစ္စနှင့် တာဝန်ကို ဆောင်ရွက်စေတတ်သော အနက်သဘော။ လောကကိစ္စရဝဟနဋ္ဌေန ပုရိသစောရယော။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၂၅၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၄။

လောကက္ခယိကာ (တိ) [လောက + အက္ခာ-ယိကာ။ လောကံ အက္ခာယတိတိ လောကက္ခာ-ယိကာ။ ဒီဒ္ဓါဝါ၁၂၉။ လောကံ အက္ခာယတိ တောယာတိ လောကက္ခယိကာ။ သီဒ္ဓါ-သစ်၊ ၁။ ၄၆၇။ သံ၊ ၂။ ၂၄ဝ။] (၁) လောကကို -ပြောဆို-ပြောကြား-သော စကား။ (၂) လောကကို-ပြောဆို-ပြောကြား-ကြောင်း ဖြစ်သည့်စကား။ (ဤ လောကကို အဘယ်သူ ဖန်ဆင်းအပ်လေသနည်း စသည့် လောကုယတဝိတဏှဝါဒကျမ်းလာ စကား၊ မဂ်ဖိုလ်မှ ဖီလာဖြစ်သော စကား။) (၁) (၂) လောကက္ခယိကာ သမုဒ္ဓက္ခယိကာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၄။ ဝံ၊ ၂။ ၂၇၆။ ဒီဒ္ဓါဝါ၁၇။ သံ၊ ၂။ ၃၆၆။ မဟာနိ၊ ၂၆၆။ လောကက္ခယိကာတံ “အယံ လောကော ကေန နိဗ္ဗိတော အသုကေန နာမ နိဗ္ဗိတော။ ကာကော သေတော အဋ္ဌိနံ သေ တတ္တာ။ ဗလာကာ ရတ္တာ လောဟိတယ ရဟတ္တာ” တိ ဝေမာဒိကာ။ လောကုယတ-ဝိတဏှသလ္လာပကထာ။ ဒီဒ္ဓါဝါ၁၇။ သံ၊ ၂။ ၃၆၆။ မဟာနိ၊ ၂၆၇။

လောကဂရဟိတ (တိ) [လောက + ဂရဟိတ] လူအပေါင်းသည် ကဲ့ရဲ့အပ်သော။ ပါဏာတိ-ပါတာဒိ ဝိယ နိဝါသနဒေါသော လောက-ဂရဟိတော န ဟောတံ။ သာရတ္ထါ၊ ၃။ ၁ဝ၄။

လောကဂရ (တိ) [လောက+ဂရ။ လောကဂရ-သက္ကတပိဋက။ လောကာနံ ဂရ အာစရိ-ယော လောကဂရ။ လောကာနံ ဂရဘာဇ-နတ္တာ ဝါ လောကဂရ။ ဓာနံ၊ ၂။ ၂။] (၁) လောက (သတ္တလောကလျှင်) အကြီးအမှူး ရှိသောသူ။ (ပု) (၂) (က) လူသုံးပါးတို့၏ (သတ္တလောက၏) အလေးပြုအပ်သောဆရာ၊ (မြတ်စွာဘုရား)။ (ခ) လူသုံးပါး တို့၏ (သတ္တလောက၏) အရိအသေ ပြုခြင်း၏ တည့်ရာ (မြတ်စွာဘုရား)။ (၁) လောကာ-ပဝါဒံ ပရိဟရိတုကာမေန လောကဂရနာ လောကေ ဂါရဝေန ပဝတ္တံတံ လောကာဓိပ-

တေယျံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄။ (ပု)(၂)(က)(ခ)
တဒါ ဟိ သော လောကဂရု ဘိက္ခုနီ ဝိဗ္ဗ-
စက္ခုကံ။ အပါ၊ ၂။ ၂၅။ ယံ လောကဂရုနာ
ကော တံ၊ ပံသုကူလံ န ဓာရယေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၆၂။ လောကဂရုနာ ဗုဒ္ဓေန..... သိသေ
စာလိတေ။ ဓမ္မာဠ၊ ၂။ ၃၆။ (-ဒိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၇၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၉၂။)

လောကဂရုဒီပန (န) [လောကဂရု+ဒီပန] လူ
သုံးပါးတို့၏ အလေးပြုအပ်သော ဆရာ
(=မြတ်စွာဘုရား)ကို ပြကြောင်း ဖြစ်သော
ပုဒ်၊ စုတုတို့သည် အလေးပြုအပ်သောဆရာ၏
အဖြစ်ကို ညွှန်ကြောင်းဖြစ်သောပုဒ်။ (မ၊ ၄။
၁။ သျှ)။ ဘဂဝါတိ လောကဂရုဒီပနံ။ မ၊ ၄။
၁။ ၁၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။

လောကဂ္ဂ (ပု) [လောက+အဂ္ဂ။ လောကတော
အဂ္ဂေါ လောကဂ္ဂေါ။ နိရုတ္တံ၊ ၂။ ၂၇။ လော-
ကာဂြ-သံ။ လောအဂ္ဂ-ပြာ။] (၁) လူသုံးပါး
တို့ထက် (သတ္တလောကထက်) မြတ်သော။
(၂) လောက၌ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ (မြတ်စွာ
ဘုရား)။ (၁) ယဒါ ဝိပဿိ လောကဂ္ဂေါ
အာယုသခါရမောသဇိ။ အပါ၊ ၁။ ၁၆၆။ ထေရ၊
၄။ ၁။ ၁၀၇။ (-အပါ၊ ၂။ ၂၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ သံ၊
၄။ ၁။ ၉၂။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၁။ ၇၃) (၂) အောက်ပုဒ်-
ကြည့်။

လောကဂ္ဂတယက (ပု) [လောကဂ္ဂ+တယက]
လောက၌ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၍ စောင့်ရှောက်
တတ်သော၊ (မြတ်စွာဘုရား)။ ဘဂဝါ ဟိ
လောကဂ္ဂတယကတ္တာ နိပုရိယာ၊ ထေ န
လောကပါလော။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၇။

လောကဂ္ဂနာထ (ပု) [လောကဂ္ဂ+နာထ]
လောက၌ မြတ်သော ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်သော၊
(မြတ်စွာဘုရား)။ သဟ လောကဂ္ဂနာထေန၊
ပရမနေန တပ္ပယိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃။ ၂၄။ သဟ-
လောကဂ္ဂနာထေနာတိ သဒ္ဓိံ ဒသဗလေန

ကောသိသတသဟသာနန္တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၁၆၇။

လောကဂ္ဂနာယက (ပု) [လောကဂ္ဂ+နာယက]
လောက-၏-၌- မြတ်သော ရှေ့သွား
ခေါင်းဆောင် ဖြစ်သော၊ (မြတ်စွာဘုရား)။
ကဉ္စနတ္ထိယသင်္ကာသံ၊ ဗုဒ္ဓံ လောကဂ္ဂနာယကံ။
အပါ၊ ၁။ ၁၁၃။ (-အပါ၊ ၂။ ၇။ ၇၅။ ဝိမာန၊ ၄။
၂၉၅။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀)။

လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလ (ပု) [လောကဂ္ဂ+ပုဂ္ဂလ]
လောက၌ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ (မြတ်
စွာဘုရား)။ လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလံ နာထံ
သဗ္ဗသတ္တာဟိတေ ရတံ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄။ ၆။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၉၆။

လောကဂ္ဂဘဝသိဒ္ဓိ (ထိ) [လောကဂ္ဂ+ဘဝ+
သိဒ္ဓိ] လောက၌ မြတ်သည်၏အဖြစ်ပြီးခြင်း။
တထာဂတော ပန လောကုတ္တရမေမေဝ
ပုရိသဿ သန္နံ ပညပေတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။

လောကစက္ခု (ပု) [လောက+စက္ခု] လောကဘုံ
စက္ခုရိဝါတိ လောကစက္ခု၊ ကပ္ပဒ္ဓါမ။ လောက-
စက္ခု-သံ။] သတ္တလောက (လူသုံးပါး)၏
မျက်စိသဖွယ် ဖြစ်သော၊ (မြတ်စွာဘုရား)။
လောကစက္ခု မဟာတေဇော သဗ္ဗတမ-
ဝိနောဒနော။ အပါ၊ ၁။ ၁၇၄။

လောကစာရိတ္တ (န) [လောက + စာရိတ္တ]
လောက(လူတို့)၏-စရိုက်-အကျင့်-စာရိတ္တ။
အညံ ပန ကပ္ပိယကာရကံ ပေသေတွာ
လောကစာရိတ္တဝသေန အနုယုဉ္ဇိတာပိ.....။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၀။

လောကစာရိတ္တည (တိ) [လောကစာရိတ္တ+
ည+ရ] လောက(လူတို့)၏-စရိုက်-အကျင့်-
စာရိတ္တ-ကို သိတတ်သော၊ သူ။ ဝေံ တေ
နိဟတမာနဒပွါ သိတုဏှကမာ လောက-
စာရိတ္တည။ စ ဘဝိဿန္တိ။ ဓမ္မာဠ၊ ၂။ ၂၅၃။

လောကစိတ္တ (န) [လောက+စိတ္တ] (၁) ထိုဘုံ
 လောက၌ အကျဉ်းဝင်သော ဆန်းကျယ်မှု။
 (၂) လောက၌ တင့်တယ်မှု (၃) လူအပေါင်း
 ၏စိတ်။ (၁) “လောကစိတ္တ” ၏ ဝိသေသနာတို့
 တံ လောကပရိယာပနံ စိတ္တန္တိ အတ္ထေ။ သံ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၅၄၄။ (၂) ပဟာသံ လောကစိတ္တဉ္စ
 သုဂတော ဘဂဝါ တတော။ ဣဝံ ဝုတ်၊ ဋ္ဌ။
 ၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၂။ (၃) အောက်ပုဒ်-
 ကြည့်။

လောကစိတ္တမထန (တိ) [လောကစိတ္တ+မထန]
 လူအပေါင်း၏ စိတ်ကို- ညှဉ်းဆဲ- နှိပ်စက်-
 ဖျက်ဆီး-တတ်သောသူ၊ လောကစိတ္တမထ-
 နာ (ဇာ ၂။ ၁၂၈) တိ လောကဿ စိတ္တဃာ-
 တိကာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၉၂။

လောကစိတြ (တိ) [လောက+စိတြ] (က)
 ဆန်းကြယ်သော လောက။ (ခ) လောက၌
 ဆန်းကြယ်သော-အာရုံ-အရာဝတ္ထု။ တေ-
 ဘူမကလောက၏ ဆန်းကြယ်မှု-ခြင်း(အံ၊
 ၂။ သျ၊ ဗား)။ (က) (ခ) လောကစိတြေသု (အံ၊
 ၂။ ၄၃၅) တိ တိဓာတုက လောကသန္နိဝါသ-
 သင်္ခံ၊ တေသု လောကစိတြေသု။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
 ၁၆၇။ လောကစိတြေသု (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၇) တိ
 ဟတ္ထိအဿရထ ပါသာဒကုဋ္ဌာဂါနဒိသေဒေ-
 သုဒေဝ အာရာမဏမဏေယျကာဒိဘေဒေသု
 စ လောကေ စိတ္တဝိစိတ္တေသု။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၂။
 ယဒါ အရိယသဘဝကော တာနိ လောက-
 စိတြာနိ သမုဒယတော ... ယထာဘူတံ
 ပညာယ ပဿတိ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၄။

လောကစိန္တာ (တိ) [လောက+စိန္တာ] (အဘယ်သူ
 သည် လူ့နေ တို့ကို ပြုအပ်လေကုန် သနည်း
 စသည်ဖြင့်) လောက-လောက၏အကြောင်း
 -လောက၏ တည်နေပုံ-ကို-ကြံစည်-ကြံဆ
 -စူးစမ်း-ခြင်း။ လောကစိန္တံ စိန္တေသာမိ။

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၁၇ ပ-မ-ဆ-စ

သံ၊ ၃။ ၃၉၀။ လောကစိန္တာ ဘိက္ခဝေ အဝိန္တေ-
 ယျာ န စိန္တေကဋ္ဌာ' အံ၊ ၁။ ၃၉၂။ လောက-
 စိန္တာတိ ကေန ဒုခေါ စန္ဒိမလူရိယာ ကတာ
 ကေန မဟာပထဝီ...ဝေရူပါ လောကစိန္တာ။
 အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၉။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၃၁)။ လောက-
 စိန္တာတိ လောကသံနိဝေသယုဋ္ဌိ ယုတ္တာ ဝိမ-
 သာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၅။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄၄)။

လောကစိန္တာသုတ္တ (န) [လောကစိန္တာ+သုတ္တ]
 လောကစိန္တာသုတ်။ သံယုတ္တန်ကာယ၊ မဟာ-
 ဝဂ္ဂသံယုတ္တ၊ ဋီ၊ ၁၂-သံယုတ်၊ ၅ ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။
 သံ၊ ၃။ ၃၉၀။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၃၁-၂။

လောကဇန (ပု) [လောက+ဇန] လောကီ
 လူသား၊ လောက၌-ဖြစ်-နေ-သောလူ။
 လောကဇနေဟိ ပညတ္တော ဂါမပေါဟာရော။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၅၆။

လောကဇနပညတ္တ (တိ) [လောကဇန+ပညတ္တ]
 လောကီလူသား တို့ ပညတ် အပ်သော၊
 လောက၌-ဖြစ်-နေ-သော လူတို့သည်-
 အပြားအားဖြင့် သိစေ-ပညတ်-အပ်သော။
 ကေတ္တေန လောကဇနပညတ္တာနမေဝ အရ-
 ညာခံနံ အရညသိမာဒိဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၅၆။

လောကဇိန (ပု) [လောက+ဇိန] လောကီ
 ဇိတဝါတိ လောကဇိနော၊ ကပ္ပန္တုမ။
 လောကဇိတ်-သံ။ လောကဇိ- သက္ကတံ၊ ဋ္ဌ-
 က။] လောက-(လောက၌ မာရ်၊ ဝါးပါး)ကို
 အောင်မြင်တော်မူသော (မြတ်စွာဘုရား)။
 ဝန့်တုဟံ လောကဇိနံ၊ စက္ခုမန္တံ မဟာယသံ။
 အပါ၊ ၁။ ၃၈၉။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅။

လောကဇေဋ္ဌ (ပု) [လောက+ဇေဋ္ဌ] လောကဇေဋ္ဌ
 -သက္ကတပိဋက။ (က) သတ္တလောက-(လူ့ဘိုး
 ပါးတို့) ထက်-ကြီး-မြတ်-သော (မြတ်စွာ
 ဘုရား)။ (ခ) သတ္တလောက (လူ့ဘိုးပါး) ၏
 အကြီးအမှူးဖြစ်သော (မြတ်စွာဘုရား)။ (က)

(ခ)အနောမဒဿီ ဘဂဝါ၊ လောကဇေဋ္ဌော နုဏ္ဍသဘော။ အပါ ၁။ ၂။ နောစေ ဗုဒ္ဓံ သရေယျာထ လောကဇေဋ္ဌံ နုဏ္ဍသဘံ။ သါ ၁။ ၂။ လောကဿ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌတ္တာ လောက- ဇေဋ္ဌော။ အပါ ၁။ ၂။ ၄၇။ လောကဇေဋ္ဌောဟိ သကလသဗ္ဗ လောကဿ ဇေဋ္ဌော။ ပစာနော။ အပါ ၁။ ၂။ ၆၆။ (- ၂၉၇) (ထေရီ။ ၂။ ၉၆။ အပါ ၁။ ၂။ ၂၄။ ၂၆။ ၂၇။ ၂၈။ ၂၉။ ၃၀။ ၃၁။ ၃၂။ ၃၃။ ၃၄။ ၃၅။ ၃၆။ ၃၇။ ၃၈။ ၃၉။ ၄၀။ ၄၁။ ၄၂။ ၄၃။ ၄၄။ ၄၅။ ၄၆။ ၄၇။ ၄၈။ ၄၉။ ၅၀။ ၅၁။ ၅၂။ ၅၃။ ၅၄။ ၅၅။ ၅၆။ ၅၇။ ၅၈။ ၅၉။ ၆၀။ ၆၁။ ၆၂။ ၆၃။ ၆၄။ ၆၅။ ၆၆။ ၆၇။ ၆၈။ ၆၉။ ၇၀။ ၇၁။ ၇၂။ ၇၃။ ၇၄။ ၇၅။ ၇၆။ ၇၇။ ၇၈။ ၇၉။ ၈၀။ ၈၁။ ၈၂။ ၈၃။ ၈၄။ ၈၅။ ၈၆။ ၈၇။ ၈၈။ ၈၉။ ၉၀။ ၉၁။ ၉၂။ ၉၃။ ၉၄။ ၉၅။ ၉၆။ ၉၇။ ၉၈။ ၉၉။ ၁၀၀။

လောကဇေဋ္ဌက (ပ) [လောကဇေဋ္ဌ+က] လောကဇေဋ္ဌ-ကြည့်။ လောကဇေဋ္ဌကော။ အပါ ၁။ ၂။ ၁၄၁။

လောကဇေဋ္ဌကမ္မ(န) [လောကဇေဋ္ဌက+ကမ္မ] (၁) (က) သတ္တလောက (လူသုံးပါးတို့) ထက် - ကြီး-မြတ်-သော သူတို့သည် ပြုလုပ်အပ် သောအမှု။ (ခ) သတ္တလောက (လူသုံးပါးတို့) ၏ အကြီးအမှူးဖြစ်သော သူတို့သည် ပြုလုပ် အပ်သောအမှု။ (၂) လောက၌ မြတ်၏ဟု သနုတ်အပ်သောအမှု။ (၁) (က) (ခ) (၂) လောကဇေဋ္ဌကမ္မ (ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၀၆။ အပါ ၁။ ၂။ ၂၀၁) ၏ လောကဇေဋ္ဌကနံ ကတ္တဗ္ဗကမ္မံ လောကေ ဝါ သေဋ္ဌသန္ဓိတံ ကမ္မံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ ၄၇။ အပါ ၁။ ၂။ ၂၁။

လောကဇေဋ္ဌသေဋ္ဌ (ပ) [လောက+ဇေဋ္ဌ+ သေဋ္ဌ] သတ္တလောကထက် ကြီးမြတ်သော (မြတ်စွာဘုရား)။ ကထံ? အာဏာသာသနာ- ရဟော ဟိ ဘဂဝါ ပဟိနကိလေသတ္တာ၊ အဓိဂတဂုဏဂိသေသတ္တာ၊ လောကဇေဋ္ဌ- သေဋ္ဌတ္တာ၊ တာဒိဘာဝပုတ္တတ္တာ။ ဝဇီရ၊ ၃၀။

လောကတန္တိ (ဝ) [လောက+တန္တိ။ လောက- တန္တိ-သံ။] လောက၏-အစဉ်အလာ-ကျင့် ရိုး-ပုံစံ-နည်းစနစ်။ ဣမံ အာဂမ္မ အယံ လောကတန္တိ လောကပဝေဏီ ဥစ္ဆိဋ္ဌတိတိ မဉ္ဇမာနော ဘဂဝန္တိ ဥစ္ဆေဒဝါဒေါတိ

အာဟ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၀၅။ အပါ ၁။ ၂။ ၂၀။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ ၄၇။ အပါ ၁။ ၂။ ၂၁။)

လောကတမောနုဒ (တိ) [လောက+တမ+နုဒ] (၁) လောက၏ အမှိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျောက် တတ်သော။ (၂) လောက၌ အမှိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော။ (၁) တယော ဟိ အာလောကကရာ၊ လောကေ လောက- တမောနုဒါ။ အပါ ၁။ ၂။ ၉၂။ (၂) ပဘကံရံ လောကတမော နုဒုတ္တမံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၃။ (-ဇာ ဋ္ဌာ၊ ၅။ ၄၂၂။)

လောကတာရက (ပ) [လောက+တာရက] သတ္တလောကကို (သံသရာမှ)- ကူးမြောက် စေ- ကယ်တင်- တတ်သော၊ (မြတ်စွာ ဘုရား)။ ဟောပရိသမဇ္ဈေ သော၊ နိသိန္နော လောကတာရကော။ အပါ ၂။ ၁၆။ လောက- တာရကော ဗုဒ္ဓေါ နာမ အတ္ထိ နုခေါ နပုပ္ဖိတိ ကင်္ခတိ။ အပါ ၁။ ၂။ ၃၇။

လောကတ္တယ (န) [လောက+တယ။ လောက- ကြယ- သံ။] (၁) သတ္တလောက၏ သုံးပါးအပေါင်း၊ လောကလူသုံးပါးအပေါင်း။ (၂) လောက-ဘုံ- သုံးပါး၏ အပေါင်း။ (၁) သဗ္ဗမိ လောကမိ သကလသ္မိ ဝေ- ကတ္တယေ မမံ ဌပေတွာ။ အပါ ၁။ ၂။ ၁၄၃။ (၂) လောကတ္တယဗျာပက- ကြည့်။

လောကတ္တယနာယက (ပ) [လောကတ္တယ+ နာယက] လောက လူသုံးပါး အပေါင်း၏ ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော (မြတ်စွာ ဘုရား)။ “နာထ” ၏ ဣမိနာ သမ္မာသမ္ဗော- ဓိယံ ဖလံ ဒသေတိ လောကတ္တယနာယက- ဘာဝဒီပနတော။ နေတ္ထိ၊ ၆။

လောကတ္တယဗျာပက (တိ) [လောကတ္တယ+ ဗျာပက] (ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ) လောက- ဘုံ- သုံးပါး အပေါင်း၌ ပျံ့နှံ့သော။ လောကတ္တယဗျာပကော ယထာဘူစုဂုဏာ-

ဓိဂတော အတိဝိယ ပရိသုဒ္ဓါ ယသော။ဝိ။
ဋ္ဌ။၁။၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၀၅။ (-သာရတ္ထ။၁။
၃၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။၆။ ၁။ ၂၅၆။)။

လောကတ္ထယဗျာပီ (တိ) [လောကတ္ထယ+
ဗျာပီ] လောက- ဘုံ- သုံးပါးအပေါင်း၌
ပျံ့နှံ့သော။ ဣတိပိ သော ၁ ဂဝါတိ အာဒိ-
နယပုဏ္ဏေန လောကတ္ထယဗျာပိနာ သုဝိ-
ပုလေန.....။ ဣတိဝုတ်။၆။ ၁။ သာရတ္ထ။၁။
၃၁၇။မ။၆။၁။၄၀။ သံ။၆။၁။၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။၆။
၁။ ၂၆၁။

လောကတ္ထယ ဝိတ္တတာနန္တကိစ္ဆိယောသ (တိ)
[လောကတ္ထယ+ ဝိတ္တ+ အနန္တ+ ကိစ္ဆိ+
ယောသ] လောကသုံးပါး၌ ကျယ်ပြန့်သည်
ဖြစ်၍ အဆုံး အပိုင်း အခြား မရှိသော
ကျော်စောသံရှိသော။ အနန္တယသော တိ
ပညာဂုဏ္ဍေဟေဝ လောကတ္ထယဝိတ္တတာ-
နန္တကိစ္ဆိယောသော။ ပဋိသံ။၆။ ၂။ ၂၅၃။
မဟာနိ။ ၆။ ၂၅၄။

လောကတ္ထယသာမိ (ပု) [လောကတ္ထယ+ သာမိ]
လောကသုံးပါး၏ အနှင်သခင် (မြတ်စွာ
ဘုရား)။ အရေ ဒုဋ္ဌစောရိ တံ ဝေရူပဿ
လောကတ္ထယသာမိနော ဝေရူပံ အဗ္ဘက္ခာနံ
အကာသိ။ အပ။၆။၁။၁၃၂-၃။

လောကတ္ထယာဘိဗျာပန (န) လောကတ္ထယ+
အဘိဗျာပန] လောကသုံးပါး အပေါင်း၌
လွန်စွာပျံ့နှံ့ခြင်း။ လောကတ္ထယာဘိဗျာပန-
တော ဒိ-သုဒ္ဓါယာဒိဝိဘဂတော စ။
ဣတိဝုတ်။၆။ ၂။ ၅၅။ (-သံ။၆။ ၂။ ၆၇။)။

လောကတ္ထ (ပု) [လောက+အတ္ထ] (၁)လောက
သဒ္ဓါ၏- အနက် သရုပ်။ (၂) လောက-
သတ္တလောက-၏ (မျက်မှောက် တမလွန်)
အစီးအပွား။ (၃) လောကတ္ထော ဝုက္ခော
ယေဝ။ ပဋိသံ။၆။ ၂။ ၁။ (၂) သဗ္ဗလော-
ကဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မကသမုဗ္ဗယကာ အတ္ထာ

လောကတ္ထာတိ အယံ ဝိသေသော။ ပဋိသံ။
ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၃၉။ လောကတ္ထစရလည်း-ကြည့်။

လောကတ္ထကရိယ (ထိန) [လောကတ္ထ+ကရိယ]
လောက- လူ-တိုင်းသူပြည်သား-၏ အစီး
အပွား အလို့ငှာ ပြုဖွယ်ကိစ္စ (နိုင်ငံရေး ကိစ္စ)။
ရာဇကုလကိစ္စဥေဝ လောကတ္ထကရိယဥေဝ စာ-
ရေတွာ အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ ဗုဒ္ဓဿ
ဝဏ္ဏံ ဘာသန္တိ။ သာရတ္ထ။၃။ ၃၂၃။

လောကတ္ထဂ (ဂိ)မ (ပု) [လောက+အတ္ထဂိမ]
လောက-ဒုက္ခသစ္စာ-၏ ချုပ် ရာ ဖြစ် သော
(နိဗ္ဗာန်)။ လောကေ လောကပုဘဝေ။
လောကတ္ထဂမေ သိဝေ စ တဒုပ]-ယ။
အဘိ ဋ္ဌ။ ၂။ ၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၁၄၂။

လောကတ္ထစရ (တိ) [လောကတ္ထ+စရ] သတ္တ-
လောက၏ အစီးအပွားအလို့ငှာ ဝေပိုင်ဝတ်
သော (မြတ်စွာဘုရား)။ နနု ဘဂဝါ က-ရ-
ဏိကော သောကဟိ-တော လောကောနကမ္မ-
ကော လောကတ္ထစရေတိ။ အာမန္တာ။အဘိ။
က။ ၄၀၈။

လောကတ္ထစရိယာ (ထိ) [လောက+အတ္ထ+
စရိယာ] (၁)အလုံးစုံသော-သတ္တလောက-
သတ္တပါ-၏ အစီးအပွားအလို့ငှာကျင့်ခြင်း။
(၂) အလုံးစုံသော-သတ္တလောက-သတ္တပါ-
၏ အစီးအပွား၏ ဖြစ်ခြင်း။ (၃) လောက-
တိုင်းသူပြည်သား-၏ အစီးအပွားအလို့ငှာ
ပြုကျင့်ဖွယ်ကိစ္စ။ (၄) ဉာတတ္ထဇနိယ-
လောကတ္ထစရိယ ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယာနံ ဝေပိုင်
ပတွာ။ ဒိ။၆။၂။၂၀။ ဉာတတ္ထစရိယံ လော-
ကတ္ထစရိယံ ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယံ မတ္ထကံ ပါပေတွာ။
အံ။၆။၃။၂၀၈။ (-မ။၆။၃။၃။ အဘိ။၆။၁။
၇။ မေ။၆။၂။၂၇။ ၉။ ၆။၆။၇။ ဣတိဝုတ်။
ဋ္ဌ။ ၇။ ၂၄၉။ ဒေရိ။၆။၁။ အပ။၆။၁။၅၅။၆။
စရိယာ။၆။၃၂။ ဒေ။၆။၁။၅၄။၆။၂။၆။
ဒေ။၆။၃။၁၃၇။၂။)။ သတ္တလောကဿ

ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပဗုဒ္ဓိကပရမတ္တာနံ ဝသေန
 ဟိတစရိယာ လောကတ္ထစရိယာ။ ဒီ၊ ဣ၊ ၂။ ၂၀။
 (၂) ဣရိယာပထစရိယာ၊ အာယတန-
 စရိယာ... လောကတ္ထစရိယာတိ။ ပဋိသံ။
 ၂၁၅၊ ၄၀။ စူဠနိ၊ ၂၃၂။ ဣရိယာပထစရိ-
 ယာတိ ဣရိယာပထာနံ စရိယာ၊ ပဝတ္တနန္တိ
 အတ္ထော။ သေဒေသပိ သေဝ နယော။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။ စူဠနိ၊ ၄။ ၉။ (-သုတ္တနိ၊
 ၄။ ၁။ ၅၇။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇၊ ၁၆၉။ စရိယာ၊
 ၄။ ၁။ ၇။ (၃) ရာဇကုလေ ကိစ္စဥေဝ
 လောကတ္ထစရိယဉ္စ ဝိစာရေတွာ။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၀။ လောကဿ အတ္ထစရိယာ လောကတ္ထ-
 စရိယာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။

လောကတ္ထနိပ္ပိဒန (န) [လောကတ္ထ+နိပ္ပိဒန]
 အလုံးစုံသော - သတ္တလောက-သတ္တဝါ-၏
 အကျိုး-အစီးအပွား-ကိုပြီးစေခြင်း၊ (ဘုရား
 ရှင်၏ ကိစ္စကို - ပြီး - ပြည့်စုံ - စေခြင်း)။
 တဒတ္ထနိပ္ပိဒန (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂) နှင့် လောကတ္ထနိပ္ပိဒနံ၊ ဗုဒ္ဓကိစ္စ-
 သမ္ပိဒနန္တိအတ္ထော။ သာရ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ မ၊ ၄။
 ၁။ ၂၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။

လောကတ္ထာနုသာသန (န) [လောက+အတ္ထ+
 အနုသာသန] သတ္တလောက-သတ္တဝါ-ကို
 မျှစေရန် ပစ္စုပ္ပန်၌ ဖြစ်သော အကျိုး
 စီးပွား၊ တမလွန်၌ဖြစ်သော အကျိုးစီးပွား၊
 နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော မြတ်သော-အစီးအပွား
 တို့ကို-ဆုံး-မခြင်း။ (သာဓကဓာတ်သည် ဒွိကမ္မ-
 ကတည်း၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀။ သတ္တာဒေဝမနု-
 သာနံ-သျှ၊ ပြည်မှုလည်းကြည့်)။ လော-
 ကတ္ထာနုသာသနပရိယောသာနံ ပါဠိဟာရိယံ
 ဒေသေန္တေန...။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၉။

လောက(ထ)ထူပိကာ (ထိ) [လောက+
 ထူပိကာ။ လောကာ ဂြတ္ထူပိကာ-သံ။
 လောကထူပိကာ-ပြာ။] (၁) ဩကာသ
 လောက၏ အဆုံးဖြစ်သော နေဝသညာ-

နာသညာယတနဘုံ။ (၂)လောက၏ အထွတ်
 သဖွယ်ဖြစ်သော ဗြဟ္မာ့ဘုံ။ (၃) ရုပ်ရှိသော
 လောက၏-အထွတ်အဖျား-အထွတ်အဖျား
 သဖွယ် - ဖြစ်သော အသညသတ်ဘုံ။
 (လောကထူပိကာပုဒ်ကို နေရင်းဆရာတော်က
 ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃-နှင့် အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၆၂- တို့၌
 ဩကာသလောက၏ အဆုံးဖြစ်သော နေဝ-
 သညာနာသညာယတန ဘုံဟု မြန်မာပြန်
 သည်။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၃၉၂-၌ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။
 ဆရာတော်က ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃-အဖွင့်၌ လောက
 ထူပိကာ နာမ ဗြဟ္မာ့ဘုံမိ ဝုစ္စတိ လောက သ
 ထူပိကာသဒိသတာ ပရိကပ္ပနေန-ဟု ဖွင့်တော်
 မူ၏။ ပြည်ဆရာတော်နှင့် မဟာစည် ဆရာ
 တော်တို့က ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁၀-
 တို့၌ ရုပ်ရှိသော လောက၏ အထွတ်အဖျား
 သဖွယ် ဖြစ်သော အသညသတ်ဘုံဟု မြန်မာ
 ပြန်တော်မူကြသည်။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၁၃ ဆရာ
 တော်က ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃-၌ လောက၏အထွတ်-
 ဟု မြန်မာပြန်တော်မူသည်။ ထို့အပြင်
 ပြည်ဆရာတော်က လောကထူပိကာယာတိ
 အသညဘဝ-ဟု ဖွင့်သော မဇ္ဈိကာကို
 သာဓကပြု၍ ဆရာကြီးတို့ကား နေဝသညာ-
 နာသညာယတနဘုံဟူ၏။ အဗ္ဗပလောကေ-
 ဟု အသီးဆုံးပြီးရကား မသင့်စေရိုး-ဟု
 ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်။

(၁)(၂) သဗ္ဗေ ဟိ တိတ္ထိယာ...လောက-
 ထူပိကာဒိဝသေန နိဋ္ဌံ ပညပေန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
 ၂၁၃။ လောကထူပိကာ နာမ ဗြဟ္မာ့ဘုံမိ ဝုစ္စတိ
 လောကဿ ထူပိကာသဒိသတာပရိကပ္ပနေန။
 ကေစိ ပန နေဝသညာနာသညာယတန-
 ဘုံမိ* ဝဒန္တိ၊ တဒယုတ္တံ အဋ္ဌကထာသု
 တထာ အဝစနတော။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၃၉၂။
 (၃) နိရောဓဉ္စ အဗ္ဗပလောကလောကထူ-
 ပိကာဒိသ...။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၂။
 လောကထူပိကာယံ အပဝဂ္ဂေါမောက္ခော။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁၀။ လောကထူပိကာယာ

(မူလဋီ၊ ၂။ ၅၆) တိ အသညတံဝေ။ မဓု။ ၅၇။

လောကဒဒ (ပု) [လောက+ဒဒ+အ] နတ်-ကောက- ပြည်- ကိုပေးတတ်သော။ မမ လောကဒဒေါ (ဇာ၊ ၂။ ၇၈) တိ တဿ မမ တံ သဂ္ဂလောကဒဒေါ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၅။ ၂၄၅။

လောကဓမ္မ (ပု) [လောက+ဓမ္မ။ လောကဓမ္မ- သက္ကတပိဋက။] (၁) လောကဓံ=လောကဓံ တရား။ (၂) ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိသော တရား။ ပျက်စီးတတ်သော သဘောတရား (ခန္ဓာ ၅-ပါး)။ (၃) ရူပါရုံစသော လောကီ ဓမ္မ၊ လောကီတရား။ (၄) လူတို့၏ အကျင့်။ မေထုန်အကျင့်။ (၅) အဋ္ဌိမေ ဘိက္ခုဝေ လောကဓမ္မာ လောကံ အနုပရိဝတ္တန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၇။ ဖုဋ္ဌဿ လောကဓမ္မေဟိ။ စိတ္တံ ယဿ န ကမ္မတိ။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ သုတ္တနိ။ ၃။ ၉။ (-အံ၊ ၅။ ၁။ ၁၅)။ အဋ္ဌလောကဓမ္မေဟိ ... ဣမေ ဟိ သတ္တလောကဿ အဝဿံ ဘာဝိနော ဓမ္မာ။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၂၄၆။ (-ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၆၃)။ (၂) လောကဓမ္မော (သံ၊ ၂။ ၁၁၃) တိ ခန္ဓပဉ္စကံ။ တံ ဟိ လုဇ္ဇနသဘာဝတ္တာ လောကဓမ္မောတိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၂၉၃။ လောကဓမ္မောတိ လုဇ္ဇနသဘာဝဓမ္မော။ ကော ပန သောတိ အာဟ “ခန္ဓပဉ္စက”န္တိ။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၂၄၉။ (၃) လောကဓမ္မဂရုက-ကြည့်။ (၄) သော တာယ သဒ္ဓိံ လောကဓမ္မံ သေဝိတွာ။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၄၇၄-၅။ (-ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၂၉၇။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၉၁)။

သတ္တလောက=သတ္တဝါ အပေါင်းအား မချွတ်ကော် အမှန်စင်စစ် ဖြစ်လေ့ရှိသော သဘောတရား ဖြစ်သောကြောင့် လောကဓံ မည်သည်။ (ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၂၈။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၅၅။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၆၃။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၀၆)။ တစ်နည်း- လောက၌ ဖြစ်တတ် တွေ့ကြုံတတ်သည့် သဘောတရား ဖြစ်သောကြောင့် လောကဓံ

မည်သည်။ (ခုဒ္ဒက၊ ၅။ ၂။ ၉။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၂။ ၃၄။) လောကဓံတရားတို့သည်... (၁) လာဘ= လာဘ်ရခြင်း။ (၂) အလာဘ=လာဘ်မရ ခြင်း။ (၃) ယသ= အခြံအရံ- အကျော် အစော-ရရှိခြင်း။ (၄) အယသ=အခြံအရံ -အကျော်အစော-မရရှိခြင်း။ (၅) နိနာ= ကဲ့ရဲ့ခြင်း။ (၆) ပသံသာ = ချီးမွမ်းခြင်း။ (၇) သုခ = ချမ်းသာခြင်း။ (၈) ဒုက္ခ= ဆင်းရဲခြင်း ဟူ၍ ဂ-ပါး ရှိကြသည်။ (အံ၊ ၃။ ၇။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၄၀၁။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၁၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၃။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၁၇၄။ ခုဒ္ဒက၊ ၅။ ၂။ ၉။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၂။ ၃၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၆)။

လောကဓံတရား ဂ-ပါးတို့သည်- သတ္တ လောက=သတ္တဝါအပေါင်းသို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ကြကုန်သည်။ သတ္တလောက= သတ္တဝါ အပေါင်းသည်လည်း လောကဓံတရား ဂ-ပါး သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ကြကုန်သည်။ (အံ၊ ၃။ ၇။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၅၅-၆)။ မည်သို့မဆိုလောကဓံ တရားနှင့် ရင်ဆိုင်ရပေမည်။ လောကဓံ တရား ဂ-ပါးမှ လွတ်မြောက်သူဟူ၍ မရှိပေ။ ဘုရား ရှင်တို့ အားသော်မှလည်း လောကဓံ တရားမား ဖြစ်ကြသည်။ (ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၂၈။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၅၅။ အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၄၉၂။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၁၀၆။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၂၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၆)။ လောကဓံတရားကို ခံနိုင်ရည် သတ္တိရှိသူ မရှိ သူ-အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လောကဓံတရား ကို ခံနိုင်ရည် သတ္တိရှိ၍ ပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ခံနိုင်ရည် သတ္တိ မရှိကြပေ။ ချဲ့ဦးအံ-အကြား အမြင်မရှိသော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် လာဘ= လာဘ်ရမှု၊ အလာဘ=လာဘ်မရမှု စသည့် လောကဓံ တစ်မျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ကြုံခဲ့သော် “ထိုလောကဓံတရားသည် အနိစ္စ=အမြဲမရှိ၊ ဒုက္ခ= ဆင်းရဲ၏၊ ဝိပရိဏာမဓမ္မ=ဖေးကံ ပြန်တတ်သော သဘောရှိ၏ဟု မဆင်ခြင်၊ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာမသိ။ ထိုပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလိုရှိအပ်သော(လာဘစသော) လောကဓံ

တရားနှင့် တွေ့ကြုံသည့် အခါ ဝမ်းမြောက်၍ အလို မရှိအပ်သော (အလာဘ စသော) လောကဓံ တရားနှင့် တွေ့ကြုံသည့် အခါ ဝမ်းနည်း၏။ ဤသို့ ဝမ်းမြောက်မှု ဝမ်းနည်းမှု သို့ ရောက်သည့်ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အခြင်း၊ သေခြင်း၊ အစရှိသော ဆင်းရဲဒုက္ခ အပေါင်းမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ပေ။ အကြား အမြင် ရှိသော အရိယာသာသကသည် လာဘ=လာဘ်ရမှု၊ အလာဘ=လာဘ်မရမှု စသည့် သောကဓံ တစ်မျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ကြုံခဲ့သော် “ထိုလောကဓံတရားသည် အနိစ္စ=ဒ. မြဲမရှိ၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲ၏၊ ဝိ. ရိက္ခာမဓမ္မ=ဖောက်ပြန်တတ်သော သဘော ရှိ၏” ဟု ဆင်ခြင်၏။ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။ ထို အရိယာ သာဝကသည် အလိုရှိအပ်သော (လာဘ စသော) လောကဓံ တရားနှင့် တွေ့ကြုံသည့် အခါမှာလည်း ဝမ်းမမြောက်၊ အလို မရှိအပ်သော(အလာဘ စသော) လောကဓံ တရားနှင့် တွေ့ကြုံသည့် အခါမှာလည်း ဝမ်းမနည်း။ ဤသို့ နှစ်သက်မှု၊ ဝမ်းနည်းမှုကို ပယ်နိုင်သည်ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အခြင်း၊ သေခြင်း၊ အစရှိသော ဆင်းရဲဒုက္ခ အပေါင်းမှ လွတ်မြောက်နိုင်၏။ ဤသို့ ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာတို့ ထူးခြားလေသည်။ (အံ၊ ၃၊ ၇။ ၈။ ၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၅။ ၁။ ၂။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၃၄)။ လာဘ် ရမှု (လာဘ) စသော တရားတို့သည် လူတို့ ၌ အမြဲမငိုကုန်။ အတည်တကျ မရှိကုန်။ ဇမ္ဗူ ကျွန်ုပ် ပြောင်းလဲတတ်သော သဘော ရှိကုန်၏။ အံ၊ ၃။ ၉။ (-ဇာ၊ ၅။ ၃။ ၉။ ၁)။ ထို လောကဓံတရား ဂ-ပါး တို့တွင် လာဘ၊ ယဒ၊ သုခ၊ ပသံသာ တို့သည် အသာဒ မည်ကုန်၏။ အလာဘ၊ အယသ၊ ဒုက္ခတို့သည် အာဒိနဝ မည်ကုန်၏။ (နေတ္ထိ၊ ၆။ ၆၅)။

လောကဓမ္မဂံရုက (တိ) [လောကဓမ္မ+ဂရုက] (ရူပါရုံစသော) လောကီဓမ္မကို အလေး အမြတ် ပြုသောသူ။ လောကဓမ္မဂရုကဿာ (မဟာနိ၊ ၃၀၃) တိ လောကုတ္တရဓမ္မ မုဉ္ဇိတော ရူပါဒိလောကဓမ္မမေဝ ဂရိုက. တွ. ဝေ. ရန္တဿ။ မဟာနိ၊ ၃၇၀။

လောကဓမ္မဂုဟဏ (န) [လောကဓမ္မ+ ဂဟဏ] လောကဓမ္မသဒ္ဓါ။ လောကဓမ္မဂုဟဏေန ဂဟဏံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၄။

လောကဓမ္မတာ (ထိ) [လောကဓမ္မ+တာ] သတ္တလောကအား မချွတ်ကော် ဖြစ်လေ့ ရှိသော- ဓမ္မတာ- သဘော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

လောကဓမ္မတာနုဿရဏ (န) [လောကဓမ္မတာ +အနုဿရဏ] သတ္တလောကအား မချွတ် ကော် ဖြစ်လေ့ရှိသော-ဓမ္မတာ-သဘော-ကို အဖန်ဖန်-အောက်မေ့-ဆင်ခြင်-ခြင်း။ လောကဓမ္မတာနုဿရဏေန အပရာနိ ပိ ကာရဏာနိ အာဟံ သု။ သင်္ခါ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၃။

လောကဓမ္မပဋိသေဝန (န) [လောကဓမ္မ+ပဋိ- သေဝန] လူတို့၏ အကျင့်။ (မေထုန်အကျင့်) ကို မှီဝဲခြင်း။ တဿ တာယ သဒ္ဓိံ လောကဓမ္မပဋိသေဝနံ သကဇနဂရေ ပါကဋံ ဇာတံ။ ဇာ၊ ၅။ ၃။ ၄၇၄။

လောကဓမ္မဂါတ (ပ) [လောကဓမ္မ+ဂါတ] လောကဓံ တည်းဟူသော- လေ- လေမှန် တိုင်း။ ဧက. စနံ သေလံ ဝိယ ဝါ တေဟိ လောကဓမ္မဂါတေဟိ အကမ္မနိယတော။ နေတ္ထိ၊ ၅။ ၂၄။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၀၄)။

လောကဓမ္မသမတိက္ကန္တ (တိ) [လောကဓမ္မ+ သမတိက္ကန္တ] လောကဓံကို ကောင်းစွာ- လွန်မြောက်-ကျော်လွန်- ပြီးသော၊ စကျီမာ လောကဓမ္မသမတိက္ကန္တော အနုဇေဝိရာဇေ ဝိပုယုတ္တော....။ နေတ္ထိ၊ ၄၆။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၆။

လောကဓမ္မသမာဂမ (ပု) [လောကဓမ္မ+သမာဂမ] လောကဓံနှင့်- ပေါင်းဆုံ- တွေ့ဆုံ- တွေ့ကြုံ-ခြင်း။ လာဘ် သိလောကံ သက္ကာရံ လောကဓမ္မသမာဂမံ။ အပါ ၂။ ၂၇၀၊ ၂၇၂။

လောကဓမ္မသိဒ္ဓ (ပု) [လောကဓမ္မ+သိဒ္ဓ] လောကဓမ္မအားဖြင့် ပြီးသော။ ထေးရာ ဖက်နက်မှုမရှိသည့် ပဉ္စဒတ္တံ ကေန ပရိယာယေန လောကဓမ္မသိဒ္ဓေန ဝေမာဟ၊ ဝဇီရ။ ၂၆။

လောကဓမ္မသေဝန (န) [လောကဓမ္မ+သေဝန] လောကဓမ္မပဋိသေဝန-ကြည့်။ ဂမိယန္တိတိ လောကဓမ္မသေဝနဝသေန ဂမိယန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၆။

လောကဓမ္မဟေတုက (တိ) [လောကဓမ္မ+ဟေတု+က] လောကဓံလျှင် အကြောင်း ရှိသော။ လောကဓမ္မဟေတုကံ ဒုက္ခံ နာနဂမ်သတိ။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၂၄၁။

လောကဓမ္မာတိက္ကမ (ပု) [လောကဓမ္မ+အတိက္ကမ] (ဂ-ပံးသော) လောကဓံ (တရား) တို့ကို-ကျော်လွန်-လွန်-မြောက်-ခြင်း။ အဋ္ဌ လောကဓမ္မာတိက္ကမေ၊ အဋ္ဌ အာရဗ္ဗဝတ္ထုနိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇။ (-ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၀၅။ စရိယာ၊ ဌ။ ၈)။

လောကဓမ္မာနုဝတ္တန (တိ) [လောကဓမ္မ+အနုဝတ္တန] လောကဓမ္မသို့ အစဉ်လိုက်သော (လောကဓမ္မ၊ ဓမ္မဓမ္မာနှင့်-လျော်-သင့်လျော်-သော)။ တတော ဒေဝါ စ ဗြဟ္မာ စ၊ လောကဓမ္မာနုဝတ္တနံ၊ အပါ ၂။ ၂၈။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၅၅။

လောကဓာတု (ယိ) [လောက+ဓာတု] လောကဓာတ်-(ဂ) မကြာဝဋ္ဌာတစ်ခု။ (ခ) စကြာဝဋ္ဌာတစ်ခုသာ။ (ဂ) စကြာဝဋ္ဌာတစ်သောင်း။ (ဆ) စကြာဝဋ္ဌာပင်သန်း။ (င) စကြာဝဋ္ဌာကုဋေဝင်သန်း။ (ဏ) တံ သဗ္ဗမိ...ကံ

စက္ကဝါဠာ ကော လောကဓာတု။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀။ သုဠုနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၂။ ... ဂါထာယ ကေစက္ကဝါဠာမေဝ ကော လောကဓာတု။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၂။ ငူဠုနိ။ ဌ။ ၃၉။ (ခ) သဟဿိလောကဓာတု အကုဋ္ဌာ (အံ၊ ၁။ ၂၈၀)တိ အာဂတဋ္ဌာနေ စက္ကဝါဠာ သဟဿိ ကော လောကဓာတု။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၂။ (ဂ) အာဂတဋ္ဌာသဟဿိ လောကဓာတုတိ အာဂတဋ္ဌာနေ ဒသစက္ကဝါဠာပ သာနိ ကော လောကဓာတု။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၂။ (-ဒီ၊ ၂။ ၁၀။ မ၊ ၃။ ၁၆၀။ ပ၊ ၁။ ၁၂။)။ (ဆ) ယာဝတာနန္တ ခုသဟဿိ မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတု။ အံ၊ ၁။ ၂၂၉။ (င) "အကမ်မာနော အာနန္တ ဇထာဂတော တိသဟဿိ မဟာသဟဿိလောကဓာတု သရေန ဝိညာပေယျ၊ ဩဘာသေန စ ဖရေယျာ"တိ။ အာဂတဋ္ဌာနေ တိသဟဿိ မဟာသဟဿိ ကော လောကဓာတု။ ဒီ၊ ဌ။ ၂။ ၂၅၂။ (အံ၊ ၁။ ၂၂၉။)

(စကြာဝဋ္ဌာတစ်သောင်းသည်လောကဓာတ်တစ်ခုဖြစ်၍ စကြာဝဋ္ဌာအနန္တသည် လောကဓာတ်အနန္တဖြစ်သည်။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၂။-၂။ စက္ကဝါဠာလည်း-ကြည့်။ လောကဓာတ်သည်- (၁) စူဠနိကာ လောကဓာတ်=လောကဓာတ်-အငယ်-အနည်း။ (၂) မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်=လောကဓာတ်အလတ်။ (၃) မဟာလောကဓာတ်=တိသဟဿိ မဟာသဟဿိ လောကဓာတ် = လောကဓာတ် - အကြီး-အများဟု ၃-မျိုး ရှိသည်။ ထို ၃-မျိုး တို့တွင်-(၁) လူ့နေထိုင်လှည့်လည်လျက် အရပ်မျက်နှာတို့ ထွန်းလင်းတောက်ပရာ စကြာဝဋ္ဌာတစ်ခု အပိုင်းအခြားကို ဂစ်ထောင်ဖြင့် မြောက်ယူသော လောကဓာတ်ရှိသည်။ ထိုလောကဓာတ်တစ်ထောင် (စကြာဝဋ္ဌာ)၌ လဟင်္ဂသောင်း၊ နေပင်သောင်း၊ မြင်းမိုရ်ပေသင်မင်း တစ်ထောင်၊ ဇမ္ဗူဒိပ် 'တောင်' ကျွန်း

တစ်ထောင်၊ အပရဂေါယာန ‘အနောက်’
ကျွန်း တစ်ထောင်၊ ဥတ္တရကုရု ‘မြောက်’
ကျွန်း တစ်ထောင်၊ ပုဗ္ဗဝဒေဟ ‘အရှေ့’ကျွန်း
တစ်ထောင်၊ မဟာသမုဒ္ဒရာ လေးထောင်၊
နတ်မင်းကြီး လေးထောင်၊ စာတူးဟာရာဇ်
နတ်ဘုံတစ်ထောင်၊ တာဝတိံသာ နတ်ဘုံ
တစ်ထောင်၊ ယာမာနတ်ဘုံ တစ်ထောင်၊
တုသိတာ နတ်ဘုံတစ်ထောင်၊ နိမ္မာနရတီ
နတ်ဘုံတစ်ထောင်၊ ပရနိမ္မိဘဝသဝတ္တိနတ်ဘုံ
တစ်ထောင်၊ ဗြဟ္မာဘုံ တစ်ထောင်ရှိသည်။
ဤလ၊ နေ စသည် တစ်ထောင်စီ ရှိသော
လောကဓာတ် တစ်ခုကို တစ်ထောင်ဖြင့်
မြောက်ပွားခြင်းသည် စူဠနိကာလောကဓာတ်
= လောကဓာတ် - အငယ် - အနည်း -
မည်သည်။ (၂) တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက်ပွား
ခြင်း ရှိသော စူဠနိကာယ လောကဓာတ်တစ်ခု
(စကြဝဠာတစ်ထောင်) အပိုင်းအခြားကို
တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက်ယူရသော လောက
ဓာတ်ရှိသည်။ ဤလောကဓာတ်ကို နှစ်ကြိမ်
မြောက် (စကြဝဠာ) လောကဓာတ် တစ်
ထောင်ဖြင့် မြောက်ပွားခြင်းသည် (စကြဝဠာ
တစ်သန်း) မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ် = လော-
ကဓာတ် အလတ်မည်သည်။ (၃) နှစ်ကြိမ်
မြောက် တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက်ခြင်းရှိသော
မဇ္ဈိမိကာလောကဓာတ်တစ်ခုကို တစ်ထောင်
ဖြင့် မြောက်ယူရသော လောကဓာတ်ရှိသည်။
ဤ လောကဓာတ်ကို ၃ ကြိမ် ၃-ခါ ထောင်
များစွာဖြင့် မြောက်ပွားခြင်း (၃-ကြိမ်မြောက်
စူဠနိကာယ လောကဓာတ် = စကြဝဠာတစ်
သန်းဖြင့် မြောက်ပွားခြင်း) သည် (စကြဝဠာ
ကုဋေ တစ်သိန်း) မဟာလောကဓာတ် =
လောကဓာတ် - အကြီး - အများ - မည်သည်။
(၃ - ကြိမ် ၃ - ခါ ထောင်များစွာဖြင့်
မြောက်ပွားရသောကြောင့် တိသဟဿိ
မဟာသဟဿိ လောကဓာတ်လည်း မည်
သည်။ အံ၊ ၁။ ၂၂၇-၉။ (-မဟာနိဂ္ဂ။ ၃၃၆။)

စကြဝဠာ လောကဓာတ်

(ဩကာသလောက-ဟုခေါ်ဆိုအပ်သော
လောကဓာတ်သည် (၁) စကြဝဠာတစ်ခုဟုဆို
အပ်သော လောကဓာတ်။ (၂) စကြဝဠာတစ်
ထောင်ဟု ဆိုအပ်သော သဟဿိစူဠနိကာ
လောကဓာတ်။ (၃) စကြဝဠာတစ်သောင်း
ဟု ဆိုအပ်သော ဒသသဟဿိလောကဓာတ်။
(၄) စကြဝဠာ တစ်သန်းဟု ဆိုအပ်သော
ဒိသဟဿိမဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်။ (၅)
(က) စကြဝဠာ ကုဋေတစ်သိန်း၊ (ခ) စကြ
ဝဠာ ကုဋေတစ်ရာ ဟုဆိုအပ်သော တိသ-
ဟဿိ မဟာသဟဿိ လောကဓာတ် ဟူ၍
(၅)မျိုးရှိသည်။ (မ၊ ၁။ ၇၀၄။ အံ၊ ၁။ ၂၂၇-
၉။ မဟာနိ။ ၂၇၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၂။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၃၆။) ထိုတွင် (၁) လ၊ နေတို့ လှည့်လည်
သွားလာရာ အရပ်မျက်နှာတို့ ထုန်းလင်း
တောက်ပရာ ဖြစ်သောအရပ်သည် စကြဝဠာ
လောကဓာတ် ၁-ခု မည်သည်။ ထိုစကြဝဠာ
လောကဓာတ် ၁-ခု အတွင်း၌ လ ၁-စင်း၊
နေ ၁-စင်းမြင်မိရိတောင် ၁-လုံး၊ ကျွန်း
ကြီးလေးကျွန်း၊ သမုဒ္ဒရာ ၄-စင်း၊ နတ်
မင်းကြီး ၄-ယောက်၊ နတ်ပြည် ၆-ထပ်၊
ဗြဟ္မာဘုံ ၁-ဘုံတို့ပါဝင်၏။ (အံ၊ ၁။ ၂၂၇။ ဒီ၊
၄။ ၂။ ၂၅၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၉-၁၀။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၇၄။) ထိုစကြဝဠာ လောကဓာတ်တစ်ခုသည်
အလျား အနံအားဖြင့် ယူဇနာ (၁၂၀၃၅၀)
တစ်သန်းနှစ်သိန်းသုံးထောင်လေးရာ ငါးဆယ်
စီရှိ၍ အဝန်းအားဖြင့် ယူဇနာ (၃၆၁၀၃၅၀)
သုံးသန်း ခြောက်သိန်း တစ်သောင်း သုံးရာ
ငါးဆယ်ရှိသည်။ ထိုစကြဝဠာ လောကဓာတ်
တစ်ခုအတွင်း၌ မြေသည် အထူအားဖြင့်
ယူဇနာ (၂၄၀၀၀) နှစ်သိန်း လေးသောင်း
ရှိကာ ထိုမြေကိုခံတတ်သော ရေသည် အထူ
အားဖြင့် ယူဇနာ (၄၇၀၀၀) လေးသိန်း
ရှစ်သောင်းရှိပြီး ထိုရေကို ခံတတ်သော လေ
သည် ယူဇနာ (၉၆၀၀၀) ကိုးသိန်း ခြောက်

သောင်း ဝင်တိုင် အောက်ကောင်းကင်သို့ သက်ဝင်သည်။ ဤမြေ ရေလေသည် စကြာ ဝဋ္ဋာလောကဓာတ်(=ဩကာသလောက)၏ ထက်ဝန်းကျင် တည်ရာဖြစ်သည်။

မြင်းမိုရ်တောင်

မြင်းမိုရ်တောင်သည် အလျား အားဖြင့် ယူဇနာ(၈၄၀၀၀) ရှစ်သောင်း လေးထောင် ရှိ၍ အနံအားဖြင့်လည်း ယူဇနာ (၈၄၀၀၀) ရှစ်သောင်း လေးထောင်ပင် ရှိသည်။ မဟာ သမုဒ္ဒရာထဲ၌ ယူဇနာ (၈၄၀၀၀)ရှစ်သောင်း လေးထောင်နှစ်ဝင်၍ မဟာသမုဒ္ဒရာအထက်၌ ယူဇနာ (၈၄၀၀၀) ရှစ်သောင်း လေး ထောင်ပင် မြင့်သည်။

တောင်စဉ် ၇-ထပ်

မြင်းမိုရ်တောင်ကို ဝန်းရံ၍ တည်ထား သော တောင်တို့သည် (၁)ယုဂန္ဓိရ်တောင်။ (၂)ဤသဓရတောင်။ (၃) ကရဝိကတောင်။ (၄) သုဒဿနတောင်။ (၅)နေဓိန္ဒရတောင်။ (၆) ဝိနတကတောင်။ (၇) အဿကဏ္ဍ တောင်-ဟူ၍ တောင်စဉ် (၇) ထပ်ရှိကြ သည်။ ယင်းတောင်စဉ်(၇)ထပ်တို့၏ ပမာဏ နှင့် တည်နေဟန်ကို ယုဂန္ဓရပုဒ်၌ကြည့်။

ဟိမဝန္တာတောင်

ဟိမဝန္တာတောင်သည် ယူဇနာ (၅၀၀) ငါးရာတိုင်ဘိုင်မြင့်၍ အလျား အနံအားဖြင့် ယူဇနာ (၃၀၀၀) သုံးထောင် ကျယ်ပြန့်ပြီး အထွဋ်ပေါင်း (၈၄၀၀၀) ရှစ်သောင်း လေး ထောင်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင် ဖွဲ့ပုံသည်။

စကြာဝဋ္ဋာတောင်

စကြာဝဋ္ဋာတောင်သည် မဟာသမုဒ္ဒရာ ထဲ၌ ယူဇနာ (၈၂၀၀၀) ရှစ်သောင်း နှစ် ထောင် နှစ်ဝင်၍ မဟာသမုဒ္ဒရာ အထက်၌ ယူဇနာ (၈၂၀၀၀) ရှစ်သောင်းနှစ်ထောင်

ပင်မြင့်ကာ ထိုစကြာဝဋ္ဋာတောင်သည်လောက ဓာတ် တစ်ခုလုံးကို တံတိုင်းသဖွယ် ဝန်းပတ် ခြံရံ၍တည်နေသည်။

ကျွန်းဦးသစ်ပင်ကြီးများ

(၁) ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း (=တောင်ကျွန်း) ၌ သပြေပင်။

(၂) အပရဂေါယာန(=အနောက်ကျွန်း)၌ ထိန်ပင်။

(၃) ဥတ္တရကုရု (=မြောက်ကျွန်း) ၌ ပဒေသာပင်။

(၄) ပုဗ္ဗဝိဒေဟ(=အရှေ့ကျွန်း)၌ ကုက္ကိုပင်- ဟူ၍ ကျွန်းဦးသစ်ပင်ကြီး (၄)ပင် ရှိ ကြသည်။ ယင်းသစ်ပင်ကြီးတို့သည် ပင်စည် လုံးပတ်အားဖြင့် (၁၅) တစ်ဆယ်ငါး ယူဇနာ ရှိ၍ အမြစ်ရင်းမှ အခက်ရင်းတိုင်အောင် ယူဇနာ (၅၀) ငါးဆယ် အခက်ရင်းမှ ခေါင်ဖျားဒ ထိ ယူဇနာ (၅၀) ငါးဆယ်ရှိပြီး အမြင့်အားဖြင့် ယူဇနာ (၁၀၀) တစ်ရာ မြင့် ကြသည်။ အရပ်လေးမျက်နှာသို့ ဖြာထွက် သော ခက်မတိုသည်လည်း ယူဇနာ (၅၀) ငါးဆယ်စီပင် ရှိပြီး အချင်းယူဇနာ (၁၀၀) တစ်ရာ ရှိကြ၍ တစ်ကမ္ဘာပတ်လုံး တည်ရှိ ကြသည်။

ကျွန် ကြီးလေးကျွန်းနှင့် လ, နေစသည်တို့၏ ပမာဏ

ထိုစကြာဝဋ္ဋာ လောကဓာတ် အတွင်း၌ လအဝန်းသည် (၄၉)ယူဇနာရှိ၍ နေအဝန်း သည် ယူဇနာ(၅၀) ရှိသည်။ တ-ဝတီသာ နတ်ပြည်, အသုရာနတ်ပြည်, အဝီစိငရဲကြီး, ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း (=တောင်ကျွန်း) တို့သည် အလျားအနံအားဖြင့် ယူဇနာ (၁၀၀၀၀) တစ်သောင်းစီ ရှိကြသည်။ အပရဂေါယာန (=အနောက်ကျွန်း)နှင့် ပုဗ္ဗဝိဒေဟ(=အရှေ့

ကျွန်း)တို့သည် အလျားအနံ့အားဖြင့် ယူဇနာ (၇၀၀၀) ခုနစ်ထောင်စီ ရှိ၍ ဥတ္တရကုရု (=မြောက်ကျွန်း)သည်ကား အလျား အနံ့အားဖြင့် ယူဇနာ(၈၀၀၀, ရှစ်ထောင်ရှိသည်။ ထိုကျွန်းကြီး လေးကျွန်းတို့တွင် ကျွန်းကြီး တစ်ကျွန်းလျှင် ကျွန်းငယ်ငါးရာစီ အခြံအရံ ရှိသည်။ ဤဆိုအပ်ပြီ သော အလုံးစုံသည် စကြဝဠာ လောကဓာတ် တစ်ခုမည်၏။ ထို စကြဝဠာ လောကဓာတ် သုံးခု သုံးခုတို့ အကြား၌ လောကန္တရိုက်ခဲရဲ တစ်ခုစီရှိ၏။ (အံ၊ ၂။ ၄၇၄။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၀-၂။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၀၄-၅။ ၂၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၇။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၉၊ ၂၀၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄-၅။ စူဠနိ၊ ၄။ ၃၇-၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂၄၁-၃။)

(၂) ဂေါတမက စေတီယသုတ်ကို ဟောတော်မူသည့်အခါနှင့်ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့ ကပ်တော်မူသည့်နေ့တို့၌ စကြဝဠာတစ်ထောင်ဟုဆိုအပ်သော သဟဿိစူဠနိကားယ လောကဓာတ် တစ်ခုလုံး တုန်လှုပ်သည်။ (အံ၊ ၁။ ၂၈၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။) (ဤလောကဓာတ်သည် တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက်၍ ငေတုက် အပ်သောကြောင့် “သဟဿိ” မည်၍ သေးငယ်နည်းသောကြောင့် “စူဠနိကာ” မည်သည်။ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ အံ၊ သျ၊ ၁။ ၁၃။ ၂၆၇။) ထိုစကြဝဠာ တစ်ထောင်ဟုဆိုအပ်သော သဟဿိစူဠနိကာ လောကဓာတ် အတွင်း၌ လ တစ်ထောင်၊ နေ-တစ်ထောင်၊ မြင်းမိုရ်တောင် တစ်ထောင်၊ ဗေဗျူဒိပ်ကျွန်း(=တောင်ကျွန်း)တစ်ထောင်၊ အပရဂေါယာန (= အနောက်ကျွန်း) တစ်ထောင်၊ ဥတ္တရကုရု (=မြောက်ကျွန်း) တစ်ထောင်၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟ (=အရှေ့ကျွန်း) တစ်ထောင်၊ သမုဒ္ဒရာ လေးထောင်၊ နတ်မင်ကြီး လေးထောင်၊ စာတုမဟာရာဇ် နတ်ဘုံ တစ်ထောင်၊ တာဝတိံသာနတ်ဘုံ

တစ်ထောင်၊ ယာမာနတ်ဘုံ တစ်ထောင်၊ နိမ္မာနရတိနတ်ဘုံတစ်ထောင်၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်ဘုံတစ်ထောင်၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံတစ်ထောင် တို့ပါဝင်ကြသည်။ (အံ၊ ၁။ ၂၂၈။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၂။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၃-၁၀။)

(မှတ်ချက်။ ။ ယသ္မာ ပန ဧကေကသ္မိံ စက္ကဝါဠေ စတ္တာရော စတ္တာရော မဟာရာဇာနော၊ တသ္မာ “စတ္တာရိ မဟာရာဇသဟဿာနိ” တိ ဝုတ္တံ။ ဣမိနာ ဥပါယေန သဗ္ဗတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော-ဟူသော ဤ အဋ္ဌကထာ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀)အရ စကြဝဠာ လောကဓာတ် တစ်ခု၌ လ-တစ်စင်း၊ နေ-တစ်စင်း၊ မြင်းမိုရ်တောင်တစ်လုံး စသည်ဖြင့် ရှိသင့်ကြောင်းကိုလည်း သိမှတ်သင့်ပေသည်။ (၃) စကြဝဠာကို ဗဟိုပြု၍ ဤစကြဝဠာနှင့် တကွ တစ်သောင်းသော စကြဝဠာဟုဆိုအပ်သော ဒသသဟဿိလောကဓာတ်သည်ဘုရားလောင်းတို့ဖြစ်ရာ ဇာတိဇေတ် မည်၍ ထိုဇာတိဇေတ်ဟု ဆိုအပ်သော စကြဝဠာ လောကဓာတ် တစ်သောင်းတွင်လည်း ဤစကြဝဠာ လောကဓာတ် အတွင်းရှိ မဇ္ဈိမဒေသ (ဗေဗျူဒိပ်ကျွန်း အလယ်ပိုင်းအရပ်)မှ တစ်ပါးသောအရပ်တို့၌ ဘုရားရှင်တို့ ပွင့်တော်မမူချေ။ မဇ္ဈိမဒေသ၌ သော်လည်း ဘုရားနှစ်ဆူ တစ်ပြိုင်နက် ပွင့်ရိုးထုံးစံမရှိ။ (၄) တစ်ဆူသော ဘုရားရှင် ဓာတ်တော်များ ပရိနိဗ္ဗာန် မဝင်စံမချင်း နောက်ဘုရားတစ်ဆူ ပွင့်တော်မူချီး ထုံးစံမရှိ။ ဇာတိဇေတ်မှတစ်ပါး ဘုရားရှင်တို့ ပွင့်တော်မူရာ အရပ်သည် ပိဋကသုံးပုံတို့၌ မလာသောကြောင့် မထင်ရှားချေ။ ဘုရားလောင်းများ နောက်ဆုံးဘဝ နတ်ပြည်မှ စုတေ၍ ငယ်တော်ပမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေသောနေ့၊ ဖွားမြင်တော်မူသောနေ့၊ တောထွက်တော်မူသောနေ့၊ ယစွာလေးပါး တရားတို့ကို သိတော်မူသောနေ့၊ ဓမ္မစကြာတရား ဟောကြားဝေ့တော်မူသော

နေ့၊ အာယုသင်္ခါရလွှက်သောနေ့၊ ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံတော်မူသောနေ့၊ ဘုရားဆုပန်တော်မူသော
 နေ့ စသည်တို့၌ ဖာတိခေတ်ဟု ဆိုအပ်သော
 ဒသသဟဿိလောကဓာတ်တစ်ခုလုံး တုန်လှုပ်
 ၏။ (ဝိ၊ ၃။ ၁၇။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀။ ၁၃။ ၁၄။ ၂၄။ မ၊ ၃။
 ၁၆။ ၁၆။ ၂။ ၁။ ၂။ ၁၀။ ၁၃။ ၁၄။ ၂၄။ ပဋိ၊ ၁။
 ၃၃။ ၂။ ၃။ ၅။ ၆။ ၇။ ၈။ ၉။ ၁၀။ ၁၁။ ၁၂။
 ၁၃။ ၁၄။ ၁၅။ ၁၆။ ၁၇။ ၁၈။ ၁၉။ ၂၀။ ၂၁။
 ၂၂။ ၂၃။ ၂၄။ ၂၅။ ၂၆။ ၂၇။ ၂၈။ ၂၉။ ၃၀။
 ၃၁။ ၃၂။ ၃၃။ ၃၄။ ၃၅။ ၃၆။ ၃၇။ ၃၈။ ၃၉။
 ၄၀။ ၄၁။ ၄၂။ ၄၃။ ၄၄။ ၄၅။ ၄၆။ ၄၇။ ၄၈။
 ၄၉။ ၅၀။ ၅၁။ ၅၂။ ၅၃။ ၅၄။ ၅၅။ ၅၆။ ၅၇။
 ၅၈။ ၅၉။ ၆၀။ ၆၁။ ၆၂။ ၆၃။ ၆၄။ ၆၅။ ၆၆။
 ၆၇။ ၆၈။ ၆၉။ ၇၀။ ၇၁။ ၇၂။ ၇၃။ ၇၄။ ၇၅။
 ၇၆။ ၇၇။ ၇၈။ ၇၉။ ၈၀။ ၈၁။ ၈၂။ ၈၃။ ၈၄။
 ၈၅။ ၈၆။ ၈၇။ ၈၈။ ၈၉။ ၉၀။ ၉၁။ ၉၂။ ၉၃။
 ၉၄။ ၉၅။ ၉၆။ ၉၇။ ၉၈။ ၉၉။ ၁၀၀။)

မြတ်စွာဘုရား ဟောသမယသုတ် ဟော
 တော်မူခါနီး သက္ကတိုင်း ကပိလဝတ်မြို့တော်
 ၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူစဉ် မြတ်စွာ
 ဘုရားနှင့်တကွ ရဟန်းသံဃာတော်အပေါင်း
 ကို ဖူးမြင်ရန် တစ်သောင်းသော လောက
 ဓာတ်တို့မှ နတ်ဗြဟ္မာတို့ ဖူးရောက်လာ
 ကြသည်။ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇။ ဒီ၊ ၂။
 ၂၄။) (၄) ကြော့တစ်သိန်းဟု ဆိုအပ်
 သော ဒွိသဟဿိမဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်
 သည် သာဝကတို့၏ အရာမဟုတ်၊ ဘုရားရှင်
 တို့၏ အရာသာဖြစ်သည်။ ယင်းဒွိသဟဿိ-
 မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်သည်ကား ဘုရား
 လောင်းတို့ဖြစ်ရာ ဇာတိခေတ် မည်ရုံ။
 ဘုရားလောင်းများ နောက်ဆုံးဘဝ နတ်ပြည်
 မှစုတေ၍ မယ်တော်ဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေ
 နေသောနေ့ စသည်တို့၌ ဇာတိခေတ်ဟုဆို
 အပ်သော ဒွိသဟဿိမဇ္ဈိမိကာ လောက
 ဓာတ်တစ်ခုလုံး တုန်လှုပ်၏။ (အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၀။
 မဟာနိ၊ ၅။ ၃၃။)

(ဤလောကဓာတ်သည် စကြာဝဠာ တစ်
 ထောင်ကို တစ်ထောင်အပြားရှိသည်ကို ပြု၍

ရေတွက်အင်သောကြောင့် (ဝါ) နှစ်ကြိမ်
 မြောက်ကပ်ထောင်ဖြင့် မြောက်၍ ရေတွက်
 အပ်သောကြောင့် ဒွိသဟဿိမဇ္ဈိမိကာ
 သဟဿိစူဠနိကာလောကဓာတ် တိသဟဿိလော
 ကဓာတ်တို့၏အလယ်၌ဖြစ်သောကြောင့်မဇ္ဈိ
 မိကာမည်၏။ (အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၀။ အံ၊ သျှ၊ ၁။
 ဗား၊ ၂။ ၆၇။) ယင်းဇာတိခေတ်ကို (၁) ကြော့-
 ဝဠာတစ်သောင်းဟု ပြဆိုသော ပါဠိအဋ္ဌ
 ကထာ(ဝိ၊ ၃။ ၁၇။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀။ ၁၃။ ၁၄။ ၂၄။ ဒီ၊
 ၅။ ၂။ ၃။ ၅။ ၆။ ၇။ ၈။ ၉။ ၁၀။ ၁၁။ ၁၂။
 ၁၃။ ၁၄။ ၁၅။ ၁၆။ ၁၇။ ၁၈။ ၁၉။ ၂၀။ ၂၁။
 ၂၂။ ၂၃။ ၂၄။ ၂၅။ ၂၆။ ၂၇။ ၂၈။ ၂၉။ ၃၀။
 ၃၁။ ၃၂။ ၃၃။ ၃၄။ ၃၅။ ၃၆။ ၃၇။ ၃၈။ ၃၉။
 ၄၀။ ၄၁။ ၄၂။ ၄၃။ ၄၄။ ၄၅။ ၄၆။ ၄၇။ ၄၈။
 ၄၉။ ၅၀။ ၅၁။ ၅၂။ ၅၃။ ၅၄။ ၅၅။ ၅၆။ ၅၇။
 ၅၈။ ၅၉။ ၆၀။ ၆၁။ ၆၂။ ၆၃။ ၆၄။ ၆၅။ ၆၆။
 ၆၇။ ၆၈။ ၆၉။ ၇၀။ ၇၁။ ၇၂။ ၇၃။ ၇၄။ ၇၅။
 ၇၆။ ၇၇။ ၇၈။ ၇၉။ ၈၀။ ၈၁။ ၈၂။ ၈၃။ ၈၄။
 ၈၅။ ၈၆။ ၈၇။ ၈၈။ ၈၉။ ၉၀။ ၉၁။ ၉၂။ ၉၃။
 ၉၄။ ၉၅။ ၉၆။ ၉၇။ ၉၈။ ၉၉။ ၁၀၀။)

မိန့်ဆိုကြပုံကား

(က) ပညာဇောတာဘိဝံသ သိရိပဝရာ-
 လင်္ကာရဓမ္မသေနာပတိ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ
 ဂုရုဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ ဒုတိယ ဗားကရာ သာ
 သနာပိုင်ဆရာတော်က “ဒွိသဟဿိ” ပုဒ်ကို
 သဟဿာနံ ဒသကံ သဟဿိ၊ ဒုတိယာ
 ဂဟဿိ ဒွိသဟဿိ” ဟုဝစနုတ္တုပြု၍ “သဟ-
 ဿစူဠနိကာ လောကဓာတ်တို့” မှထောက်၍
 နှစ်ခု မြောက်ဖြစ်သော စကြာဝဠာတစ်ထောင်
 တို့၏ ဆယ်ခုအပေါင်း (= တစ်သောင်း) ဟု
 ဆိုအပ်သော လောကဓာတ်ကို အရကောက်
 ၏ “သဟဿေန ဂဏိတာ သဟဿိ၊ ဒုတိ
 ယာ သဟဿိ ဒွိသဟဿိ” ဟု ဝစနုတ္တုပြု၍
 နှစ်ကြိမ်မြောက် တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက်၍
 ရေတွက်အပ်သော စကြာဝဠာတစ်သန်း (စကြ
 ဝဠာတစ်ခုကို တစ်ကောင်ဖြင့် မြောက်၍
 စူဠနိကာ လောကဓာတ်ဖြစ်သည် တစ်ကြိမ်၊
 ယင်းစူဠနိကာ လောကဓာတ်တင်ခု စကြ-
 ဝဠာတစ်ထောင်ကို တစ်ထောင်ဖြင့်မြောက်၍
 မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ် ဖြစ်သည် တစ်-

ကြိမ်-ဤသို့တစ်ထောင်ဖြင့် နှစ်ကြိမ်မြောက်
၍ ရေတွက်အပ်သော စကြဝဠာ)ကို အရ
ကောက်၏။ အံ၊ ဌ၊ ဝ၊ ဗ၊ ဟ၊ ၂၆၇-၈။

(ခ) ပဏ္ဍိတဇင်္ဂပဝရမဟာဓမ္မရာဇာဓိ-
ရာဇဂုဗ္ဗဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ မိုင်းခိုင်ဆရာတော်
ကမူ “တစ်သန်းအရေအတွက်ရှိသောမဇ္ဈိမိက
ဒွိသဟဿံ လောကဓာတ်ကို ဇာတိခေတ်
ဟုမိန့်ဆို တော်မူကြသည်မှာ ထိုတစ်သန်း
သော် မဇ္ဈိမိက လောကဓာတ်ကို ဇာတိခေတ်
အာဏာခေတ် ဝိသယခေတ်သုံးပါးတွင်ချ
သော် ဇာတိခေတ်၌ ကျဘောကြောင့်သာ
မိန့်ဆိုတော်မူကြသည်။ စကြဝဠာ တစ်သန်း
လုံး ဇာတိခေတ် ဖြစ်သောကြောင့် မိန့်
မဆိုဟု မှတ်ယူအပ်၏။ (တနည်းကား) စကြ
ဝဠာတစ်သန်းအရေအတွက်ရှိသောမဇ္ဈိမိက
လောက ဓာတ်ဖြင့် ထို၏အစိတ်ဖြစ်သော
စကြဝဠာ ဘစ်သောင်းရှိသော ဇာတိခေတ်
ပြစ်ဟု မိန့်ဆိုတော်မူသည်။ စကြဝဠာတစ်
သန်းလုံးကို ဇာတိခေတ်ဟု မပြမဆိုကြဟူ၍
မှတ်ယူအပ်၏။ (တစ်နည်း) သမုဒ္ဒသဒ္ဒါသည်
အပေါင်းဖြစ်သော သမုဒ္ဒရာ တစ်စင်းလုံးကို
ဟောပြောသော်လည်း “သမုဒ္ဒေါ မယာ
ဒိဇ္ဇာ”၌ မျက်စိဖြင့်မြင်ရာ သမုဒ္ဒရာတစ်
စိတ်ကို ဟောသကဲ့သို့ ဒွိသဟဿံ လောက
ဓာတ်သည် စကြဝဠာတစ်သန်းအမှန်ဖြစ်ပြား
သော်လည်း “တ္ထေကေန ဗုဒ္ဓါနံ ဇာတိခေတ္တံ
နာမ ဒဿိတံ။ ပ။ တွေကံ ဌာနံ ကမုတိ” ဟူ၍
ဇာတိခေတ်နှင့် စပ်သော အရာကို၌ ထိုတစ်
သန်း၏ အစိတ်ဖြစ်သော တစ်သောင်းသော
စကြဝဠာကိုသာ ဇာတိခေတ် မိန့်ဆိုကြ
သည်။ စကြဝဠာတစ်သန်းကို ဇာတိခေတ်
မဆိုဟု မှတ်ယူအပ်၏ “ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။
(တိပိဋကဝိနိစ္ဆယ၊ ၁။ ၇၇၃)။

(၅) (က) စကြဝဠာ ကုဋေတစ်သိန်း
(ခ) စကြဝဠာကုဋေတစ်ရာဟု ဆိုအပ်သော
ဝိသဟဿံမဟာသဟဿံ လောကဓာတ်

သည် အာဏာခေတ်မည်သည်။ ထိုအာဏာ
ခေတ်အတွင်း၌ အာဋာနာဋိယပရိတ်၊ ဣသိ
ဂီလိပရိတ်၊ ဇေဂ္ဂပရိတ်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂပရိတ်၊
ခန္ဓပရိတ်၊ မောရပရိတ်၊ မေတ္တပရိတ်၊
ရတနပရိတ်တော်တို့၏ အာဏာ ပြန့်နှံ့သည်။
(ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၁။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၇၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁၁။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၄)။

ထိုစကြဝဠာကုဋေတစ်သိန်း ကုဋေတစ်ရာ
ဟု ဆိုအပ်သော ဝိသဟဿံမဟာသဟဿံ
လောကဓာတ်သည် စကြဝဠာတစ်ထောင်ကို
တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက်၍ စကြဝဠာ
တစ်သန်းဖြစ်သည်တစ်ကြိမ်၊ ယင်းစကြဝဠာ
တစ်သန်းကို တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက်၍
စကြဝဠာကုဋေတစ်ရာ ဖြစ်သည်တစ်ကြိမ်၊
ယင်းစကြဝဠာကုဋေတစ်ရာကို တစ်ထောင်
ဖြင့်မြောက်၍ စကြဝဠာကုဋေတစ်သိန်း ဖြစ်
သည်တစ်ကြိမ်၊ ဤသို့တစ်ထောင်ဖြင့်မြောက်
၍ ရေတွက်အပ်သည့်မှစ၍ သုံးကြိမ်မြောက်
တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက်၍ ရေတွက်အပ်
သောကြောင့် ဝိသဟဿံမည်၍ စကြဝဠာ
တစ်ထောင်ကို တစ်ထောင်အပြား ရှိသည်ကို
ပြု၍ရေတွက်အပ်သော မဇ္ဈိမိက လောက
ဓာတ်ကို တစ်ထောင်အပြားရှိသည်ကို ပြု၍
(အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ ဆဋ္ဌမူ) တစ်သန်းအပြား
ရှိသည်ကိုပြု၍ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ တိပိဋက-
ဝိနိစ္ဆယ၊ ၁။ ၄၇၀-၉။ မူ) ရေတွက်အပ်သည်
ဖြစ်၍ များစွာသော ဒ. ဇေဝင်ထို့ဖြင့်
ရေတွက်အပ်သောကြောင့် မဟာသဟဿံ
မည်သည်။

ဂဏကပုတ္တတိသထေရ်ကား “စကြဝဠာ
ကုဋေတစ်သန်းသည် ဝိသဟဿံ မဟာ
သဟဿံ လောကဓာတ်မည်၏” ဟု ဆိုသည်။
ထိုထေရ်၏ဝါဒကို ထေရဝါဒဟု မှတ်ယူသင့်
၏။ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ ဟောနိ၊ ၄။ ၃၃၆)။

စကြဝဠာလောကဓာတ်ကား ကုဋေတစ် သိန်းမျှသာ ရှိသည်မဟုတ်၊ အဆုံးအပိုင်း အခြားမရှိ၊ မရေမတွက်နိုင်အောင် များပြား လှပေသည်။ ထိုအဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိ၊ မရေမတွက်နိုင်၊ များပြားလှသော အနန္တ စကြဝဠာ လောကဓာတ်သည် ဝိသယခေတ် မည်သည်။ အကျယ်ကို ဝိသယက္ခေတ္တ-ပုဒ် ကြည့်။ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၉။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈၁။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၉။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၈။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၁၁။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၄)။

ဒွိသဟဿိမဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်နှင့် တိသဟဿိမဟာသဟဿိ လောကဓာတ် တို့ကို ပြဆိုရာ၌- ဒသသဟဿစက္ကဝါဠပရိ- မာဏာ ဒွိသဟဿိ မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ် နာမ။ ဧတ္ထကေန ဗုဒ္ဓါနံ ဇာတိဇေတ္တံ နာမ ဒဿိတံ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၃၆။ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀)။ အာဂ္ဂ ဒသသဟဿိလောကဓာတ် သံကမ္ပိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၁၇။ “အာဏာဇေတ္တံ ကော- ဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠပရိယန္တံ ဟောတိ” ဟူသော ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၉-စသည်တို့နှင့်ညီ အောင် ကြံစည်ကြသဖြင့် အယူအဆအမျိုး မျိုး၊ စာမူအမျိုးမျိုး ကွဲပြားနေကြသည်။ ယာဝတာနန္ဒ သဟဿိ စူဠနိကာ လောက- ဓာတ်။ ဟာဝ သဟဿဓာလောကော။ အယံ ဝုစ္စတာနန္ဒ ဒွိသဟဿိ မဇ္ဈိမိကာ လောက ဓာတ်။ ယာဝတာနန္ဒ ဒွိသဟဿိ မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်။ တာဝ သဟဿဓာ လော- ကော။ အယံ ဝုစ္စတာနန္ဒ တိသဟဿိ မဟာသဟဿိ လောကဓာတ်။ အံ၊ ၁။ ၂၂၉။ (မဟာနိ၊ ၂၇၇)။ ဒွိသဟဿိ မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်၏ အယံ သဟဿစက္ကဝါဠာနိ သဟဿဘာဂေန ဂဏေတွာ ဒသသတသ- ဟဿစက္ကဝါဠပရိမာဏာ ဒွိသဟဿိ မဇ္ဈိမိ- ကာ နာမ လောကဓာတ်။ ... ဧတ္ထ- ကေန ဗုဒ္ဓါနံ ဇာတိဇေတ္တံ နာမ ဒဿိတံ။ တိသဟဿိ မဟာသဟဿိတိ သဟဿိတော

ပဋ္ဌာယ တတိယာတိ တိသဟဿိ၊ သဟဿိ သဟဿဓာ ကတွာ ဂဏိတတ္တာ မဟန္တေဟိ သဟဿေဟိ ဂဏိတာတိ မဟာသဟဿိ။ ...ဧတ္တာဝတာ ဟိ ဘဂဝတာ အာဏာခက္ခတ္တံ နာမဒဿိတံ။ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀)။ သဟဿိ လောကဓာတ်ယာ သဟဿိ ဒွိသဟဿိ- လောကဓာတ်ယာ စက္ကဝါဠဂဏ နာယ ဒသ- သတသဟဿ စက္ကဝါဠပရိမာဏာ။ တေနာဟ “သဟဿစက္ကဝါဠာနိ သဟဿဘာဂေန ဂဏေတွာ”တိ အာဒိ။ .. သဟဿိ သဟ- ဿဓာ ကတွာ ဂဏိတံ မဇ္ဈိမိကန္တိအာဒိနာ မဇ္ဈိမိကာယ လောကဓာတ်ယာ သဟဿိ တိသဟဿိလောကဓာတ်၊ သာယေဝ စ မဟာသဟဿိလောကဓာတ်တိ ဒဿေတိ။ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၅)။ ဒွိသဟဿိမိမဇ္ဈိမိကံ လောကဓာတ်န္တိ ဧတ္ထ သဟဿစက္ကဝါဠာနိ သဟဿဘာဂေန ဂဏေတွာ ဒသသတ- သဟဿစက္ကဝါဠပရိမာဏာ သဟဿိ မဇ္ဈိ- မိကာ လောကဓာတ် နာမ။ ဧတ္ထကေန ဗုဒ္ဓါနံ ဇာတိဇေတ္တံ နာမ ဒဿိတံ။ တိသဟ- ဿမိ။ မဟာသဟဿိမိ လောက ဓာတ်န္တိ သဟဿိတော ပဋ္ဌာယ တတိယာတိ တိသဟဿိ၊ ပဋ္ဌမသဟဿိ သဟဿဓာ ကတွာ ဂဏိတံ မဇ္ဈိမိကံ သဟဿဓာ ကတွာ ဂဏိတတ္တာ မဟန္တေဟိ သဟဿေဟိ ဂဏိတာတိ မဟာသဟဿိ။ ဧတ္ထဝတာ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠပရိ- မာဏော လောကော ဒဿိတော ဟောတိ။ ...ဧတ္တာဝတာ ဟိ ဘဂဝတာ အာဏာ- ခက္ခတ္တံ နာမ ဒဿိတံ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၃၆။ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ ကြောင်းရေး-၂၀ နှင့် မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၃၆။ ကြောင်းရေး-၁၉ တို့၌ ရှိသော “ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠ- ပရိမာဏော”ဟူသော ပါဠိသည် ပါဠိဟော် (အံ၊ ၁။ ၂၂၉) ဋီကာ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၅) တို့နှင့်

မညီညွတ်ပေ။ “ကောဋိသတစက္ကဝါဠပရိမာ-
 ကော” ဟု ရှိမှသာ ယင်းပါဠိစေ၍ ဋီကာတို့
 နှင့် ညီညွတ်ပေမည်။ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့်မူ
 (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၉) စသည်တို့၌ လာသော
 “ဇာတိခေတံသည် စကြဝဠာ တစ်သောင်း
 အပိုင်းအခြား၎်၍ အာဏာခေတံသည် စကြ-
 ဝဠာ ကုဋေတစ်သိန်း အပိုင်းအခြားရှိ၏”
 ဟူသော ဝါဒသည် ဂရိဟိဒါ။ (အံ၊၁။ ၂၂၉။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၃၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၈၅) တို့၌ လာသော “ဇာတိခေတံသည်
 စကြဝဠာ တစ်သိန်း အပိုင်းအခြား၎်၍
 အာဏာခေတံသည် စကြဝဠာ ကုဋေတစ်ရာ
 အပိုင်းအခြားရှိ၏” ဟူသော ဝါဒသည် တစ်
 ဝါဒ-ဟူ၍ ထင်မြင်ပေသည်။

စကြဝဠာ လောကဓာတ် တစ်ခုတည်း
 တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက် ၁x၁၀၀၀ = စုဋ္ဌ
 နိကာသဟဿိ လောကဓာတ်ဖြစ်၏။ စကြ
 ဝဠာ လောကဓာတ် တစ်ထောင်ကိုတည်း
 တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက် ၁၀၀၀ x ၁၀၀၀ =
 တစ်သိန်းဒွိသဟဿိမဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်
 ဖြစ်၏။ စကြဝဠာလောကဓာတ် တစ်သိန်းကို
 တည်း တစ်ထောင်ဖြင့် မြောက် ၁၀၀၀၀၀၀ x
 ၁၀၀၀ = ကုဋေတစ်ရာ တိသဟဿိမဟာ-
 သဟဿိ လောကဓာတ် ဖြစ်၏။

လောကဓာတုသတသဟဿ (န) [လောက
 ဓာတု + သတသဟဿ] လောကဓာတ်
 တစ်သိန်း။ ယဒိပိ မဟာရာဇ လောကဓာတု
 သတသဟဿေသု ယေကေစိ သတ္တနိကာယ-
 ပရိသပန္နာ.....။ မိလိန္ဒ၊ ၂၀၅။ (-မ၊ဋ္ဌ၊
 ၄။၁၀၄)။

လောကဓာတုသန္နိဝါသ (ပ) [လောကဓာတု+
 သန္နိဝါသ] လောကဓာတ်တို့၏ - စုဝေး -
 ပေါင်းစု-တည်နေ-ခြင်း။ တတ္ထ စတုသု
 ဒိသာသု ဟေဋ္ဌာ ဥပရိတိ သမန္တတော
 လောကဓာတုသန္နိဝါသံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၇။

လောကဓာတုသဟဿ (န) [လောကဓာတု+
 သဟဿ] လောကဓာတ်တစ်ထောင်။ တတ္ထ
 စေတောဖရဏံနာမ လောကဓာတုသဟဿေ
 သတ္တာနံ စိတ္တဇနနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၅။

လောကဓာတုသာကလျ (န) [လောကဓာတု+
 သာကလျ။ (သကလ+ကျ)။] လောက
 ဓာတ် - အလုံးစုံ - အားလုံး-၏ အဖြစ်။
 လောကဓာတုသာကလျံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ န ဒေဝတာ-
 သာကလျံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၆။

လောကဓာတုန္တရ (န) [လောကဓာတု+
 အန္တရ] လောကဓာတ်-တစ်ပါး-တခြား၊
 (တစ်ပါး - တခြား -သောလောကဓာတ်)။
 ဘဂဝါ ကော ဝေ ဟောတီတိ ဝဒန္တော
 လောကဓာတုန္တရေသုပိ ဒုတိယဿ အဘာဝံ
 ဒသေတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၀။

လောကနန္ဒန (တိ) [လောက+နန္ဒန] (က)
 လူအပေါင်းကို နှစ်သက် စေတတ်သော
 (ဘုရား)၊ (ခ) လူအပေါင်း၏-နှစ်သက်-
 ကြည်ညို-ခြင်းကို ပြုတတ်သော (ဘုရား)၊
 (ဂ) သတ္တလောက - လူအပေါင်း - သည်
 ချစ်ခင် နှစ်သက်အပ်သော (ဘုရား)။ (က)
 (ခ)(ဂ) လောကနန္ဒနော (အပ၊ ၂။ ၁၂၉) တိ
 ကုဟိ ဌာနေ လောကပသာဒကရော သတ္တာ။
 အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။

လောကနန္ဒနကရ (တိ) [လောကနန္ဒန+ကရ+
 အ] သတ္တလောက-လူအပေါင်း-၏ ချစ်ခင်
 နှစ်သက်ခြင်းကို ပြုတတ်သော (ဘုရား)။
 လောကနန္ဒနကရော နိဝါသိတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
 ၃၀၅။

လောကနာထ (ပ) [လောက+နာထ။ လော-
 ကာနံ လောဂေသု ဝါ နာထော လောက-
 နာထော၊ ဓာနံ၊ဋီ။ ၂။ ၂ (၁) သတ္တလောက
 သတ္တဝါတို့၏ ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူသော
 မြတ်စွာဘုရား။ (၂) သတ္တဝါတို့၌ ကိုးကွယ်ရာ

ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ (၁)
 (၂) အညထာ လောကနာထမ္ပိ၊
 တိဋ္ဌန္တေ ပုရိသုတ္တမေ။ ထေရ။ ၃၃၀။ လောက-
 နာထမှိ သမ္ပာသမ္ပုဒ္ဓေ။ ထေရ။ ၂။ ၂၅၀။
 လောကနာထံ ဌပေက္ခာန၊ သဒ္ဓိသေဝံ မေ န
 ဝိဇ္ဇတိ။ အပါ။ ၁။ ၃၃။ ပရိနိဗ္ဗာတေ ၁၀၀၀တိ
 လောကနာထံ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃။ နိဗ္ဗာ-
 တေ လောကနာထမ္ပိ။ အပါ။ ၁။ ၆၅။ ၀။ ထွ
 ကာမဂ္ဂပါဠိပလောကဿ နာထော ပဓာ-
 နောလံ လောကနာထော။ အပါ။ ၁။ ၂။ ၁၄။
 နိဗ္ဗာတေ လောကနာထမ္ပိ (အပါ။ ၁။ ၁၀၀)တိ
 သကလလောကဿ နာထေ ပဓာနဘူတေ
 ပဋိသရဏေ စ သတ္တရိ ခန္ဓနိဗ္ဗာနေန နိဗ္ဗာ-
 တေ။ အပါ။ ၁။ ၂။ ၁၅။ လောကနာထ (ဗဒ္ဓဝံ။
 ၃၀၃)န္တံ သဗ္ဗလောကေကနာထံ၊ သဗ္ဗလော
 ကေဟိ...ဝေမာသိသိယတိတိ အတ္ထော။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆။ ၂။ (-အပါ။ ၁။ ၆၅။ စူဠနိ။ ၃။ ၉။ ၂။
 ၁၂။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၃။ ၅။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ ၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅)။

လောကနာယက (ပ) [လောက+နာယက]
 (က) သတ္တလောက သတ္တဝါ အပေါင်း၏-
 အကြီး-အမှူး-ဦးစီး- ခေါင်းဆောင်- ဖြစ်
 တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ (ခ) သတ္တ
 လောက သတ္တဝါအပေါင်း၏ အရှင်သခင်ဖြစ်
 တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ (ဂ) သတ္တ
 လောက သတ္တဝါအပေါင်းကို (နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်
 သို့)-ပို့ဆောင်- ရောက်စေ- တော်မူလတ်
 သော မြတ်စွာဘုရား။ (က)သမ္မောဓိ ဗုဒ္ဓ
 သေဋ္ဌာနံ၊ သသံသေ လောကနာယကေ။
 အပါ။ ၁။ ၂။ လောကနာယကေ လောကဇေဋ္ဌေ
 ဗုဒ္ဓေ။ အပါ။ ၄။ ၁။ ၁၁၆။ ဥပေသိ
 သောကနာယကံ၊ အပါ။ ၁။ ၆၃။ လောကနာယ-
 ကံ ပဓာနံ တံ ဘဂဝန္တံ ဥပေသိန္တိသမ္ပန္နော။
 အပါ။ ၄။ ၂။ ၁။ (ခ) ပရေတော လောက
 နာယကော။ အပါ။ ၁။ ၃၄၆။ အပါ။ ၄။ ၂။ ၂၀။
 (ဂ) လောကနာယကော (အပါ။ ၁။ ၅၄)တိ

လောကဿ နာယကော သဂ္ဂမောက္ခသမ္ပာ-
 ပဂေ။ အပါ။ ၄။ ၁။ ၃၇။ လောကနာယကော
 (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁၀၀)တိ သဂ္ဂမောက္ခဘိမုခံ လောကံ
 နယတိတိ လောကနာယကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၅၀။
 (-အပါ။ ၁။ ၁၀၂။ ၁၅။ အပါ။ ၄။ ၂။ ၆၇။ ၅၉)။

လောကနာယက (ပ) [လောကနာယက+ဏ]
 သတ္တလောက သတ္တဝါအပေါင်းကို (နတ်ရွာ
 နိဗ္ဗာန်သို့)-ပို့ဆောင်- ရောက်စေ- တော်မူ
 လတ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ (အရဟံအစ
 ရှိသော)ဂုဏ်တော်။ ကိတ္တယံ လောက-
 နာယကံ (အပါ။ ၁။ ၃၂)။ လောကနာယကဿ
 ဗုဒ္ဓဿ ဂုဏံ ကောယျ။ အပါ။ ၄။ ၁။ ၂။ ၆၁။ ။

လောကနာသက (တိ) [လောက+နာသက]
 လောက-သတ္တဝါအပေါင်း-ကို-ပျက်စီးစေ-
 ပျက်ဆီး-တတ်သော။

လောကနာသကဒုက (ပ) [လောကနာသက+
 ဒုက] လောကနာသကဒုကံ၊ (သတ္တဝါ
 အပေါင်းကို ပျက်ဆီးတတ်သော အဟိရိက၊
 အနောတ္တပ္ပတနုး ၂-ပါးဒ ပေါင်း)။ လောက-
 နာသကဒုကံ ပတွာ အဟိရိကန္တံ။ အဘိ၊ ၄။
 ၁။ ၂။ ၉၃။

လောကနိတ္ထရဏ (န) [လောက+နိတ္ထရဏ]
 (၁) သတ္တလောကကို (သံသရာမှ) ထုတ်
 ဆောင်ကယ်တင်ခြင်း။ (၂) (က) လောက
 ၃-ပါးမှ ထွက်မြောက်ခြင်း။ (ခ) လောက
 ၃-ပါးမှ လွတ်မြောက်ရာနိဗ္ဗာန်၊ (၃)လောက
 နိတ္ထရဏတ္ထာယ ပန ဝေါ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တေ-
 နန္တဟိ ပရိပူရိတာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၁၀။ (-ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၂။ ၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ ၉။ ၁။ ၅၇)။ (၂)
 (က) (ခ) လောကနိတ္ထရဏေ သိကြည့်။

လောကနိတ္ထရဏတ္ထိက (တိ) [လောကနိတ္ထရဏ+
 အတ္ထိက] (၁)သတ္တလောကကို(သံသရာမှ)-
 ထုတ်-ဆောင်- ကယ်တင်-ခြင်း-ကို- ဖြင့်-
 အလိုရှိသော။ (၂) (က)လောက ၃-ပါးမှ-

ထွက်မြောက်ခြင်း -ကို-ဖြင့်-အလိုရှိသော၊
(ခ) လောက ၃-ပါးမှ ထွက်မြောက်ရာ
နိဗ္ဗာန်-ကို-ဖြင့်-အလိုရှိသော။ (၁)(၂)
(က)၊ခ)ယာနိ ယေသု စိရံ သတ္တာ၊လောက
နိတ္ထရုဏတ္တိကော။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။

လောကနိတ္ထရုဏသမတ္တ (တိ) [လောကနိတ္ထ-
ရုဏ+သမတ္တ]သတ္တလေဝံကကို(သံသရာမ)-
ထုတ်ဆောင်-ကယ်တင်-ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်
သော။ သဗ္ဗညုဂုဏေ နိဗ္ဗတ္တေတွံ၊ လောက-
နိတ္ထရုဏသမတ္တော ဗုဒ္ဓဘဝေါ။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။

လောကနိတ္ထရုဏေသိ (တိ) [လောကနိတ္ထရုဏ+
ဏသ+ဏ်] (၁)လောက ၃-ပါးမှ ထွက်
မြောက်ခြင်းကို ရှာမှီးလေ့ရှိသော။ သူ။ (၂)
လောက ၃-ပါးမှ ထွက်မြောက်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို
ရှာမှီးလေ့ရှိသော။သူ။ (၁)(၂)တာဝတိံဋ္ဌတု
လောကသိံ၊ လောကနိတ္ထရုဏေသိနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၄။၂၆၂။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၄။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၄၁။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၅၇။ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၂၁၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၅၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၅၂။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၄။

လောကနိပ္ပတ္တိ (ထိ) [လောက+နိပ္ပတ္တိ]လောက
- သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရတို့ - ဤဖြစ်ရာအရပ်။
ယာဝတာ ဇဂတော ဂတိတိ ယတ္တကာ
လောကနိပ္ပတ္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၁။

လောကနိယျာန (န) [လောက+နိယျာန] (၁)
ဓာတ်၃-ပါး ဟူသော လောကမှ ထွက်
မြောက်ခြင်း။ (၂) သတ္တလောက၏ (ဝဋ်
ဆင်းရဲမှ)ထွက်မြောက်ခြင်း။(၁)(၂)လောက
နိယျာနာယ သံဝတ္တန္တိ (ပဋိသံ။၂၄၄)တိ
တေဓာတုကလောကတော နိယျာနာယ
နိဂ္ဂမနာယ သံဝတ္တန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။
လောကနိယျာနာယာတိ လောကဟော
နိက္ခမနာယ၊ သတ္တလောကဿ ဝါ ဝဋ်ဒုက္ခ-
တော နိက္ခမနာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၄၆၁။

လောကနိရုတ္တိ (ထိ) [လောက+နိရုတ္တိ] (၁)
လောက၌- (အနက်ကို) ထုတ်ဆောင်-
ထုတ်ဖော်- ခေါ်ဝေါ်- ပြောဆို- ကြောင်း
ဖြစ်သော အမည်ပညတ်။ (၂) ရှေး လူ
အပေါင်းသည် ဆုံ ဖြတ်အပ်ပြီးသော အနက်
ကိုနောက်လူပေါင်းက-ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို
-အပ်သော အမည်ပညတ်။(၃) လူအပေါင်း
သည် အမြဲ-ခေါ်ဝေါ်- ပြောဆို-အပ်သော
အမည်ပညတ်။(၁)ဣမာ ခေါ စိတ္တလောက-
သမညာ လောကနိရုတ္တိ ယော လောက-
ဝေါဟာရာ လောကပညတ္တိယော။ဓိ၊၁။၁၀၆။
ဣမာ ခေါ စိတ္တလောကသမညာ လောကေ-
သမညာ မတ္တကာနိ...တထာ လောကနိရုတ္တိ-
မတ္တကာနိ ဒိ၊၁။၃၁၅။ (-သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။
၃၉၇)။(၂)(၃)လောကသမညာယ လောက-
နိရုတ္တိယံ...ဋ္ဌတာ ယေဝ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊
၈၀။ တဿ တဿ အတ္တဿ ဝိဘာဝနေ
လောကေန နိစ္ဆိတံ နိယတံ ဝါ ဝုစ္စတံ
ဝေါဟရိယတံတိ လောကနိရုတ္တိ၊ တဿံ
လောကနိရုတ္တိယံ၊ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။

လောကနိရုဋ္ဌ (တိ) [လောက+နိရုဋ္ဌ] (၁)
လောက၌ ထင်ရှားသော။ (၂) လူတို့သည်
တင်စားအပ်သော။ (၁)(၂) မမန္တိ တဿ
သန္တကဘူတေ ဝတ္ထုသ္မိံ လောကနိရုဋ္ဌေ။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။

လောကနိရောဓ (ပု) [လောက+နိရောဓ] (၁)
သင်္ခါရလောက ဒုက္ခ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်
(=နိရောဓသစ္စာ=အနုပ္ပါဒနိရောဓ)။ (၂)
သင်္ခါရလောက-ဒုက္ခ-၏-ချုပ်-ပျောက်-
ပျက်စီး-ခြင်း (ခဏ်ကနိရောဓ)။(၁) လော
ကနိရောဓ(သံ၊၁။၆၁။အံ၊၁ ၃၅၇)န္တိ နိရောဓ-
သစ္စံ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၅။ လောက-
နိရောဓော (အံ၊၁။၃၃၁။ဣတိဝုတ်။၂၇၆)တိ
နိဗ္ဗာန်၊ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊၃၄၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။
(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။သာရတ္ထ၊၁။၂၄၀။ဝိမတိ၊၁။၂၁။

ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂၃၆-၇။ (၂) လောက-
နိရောဓ (သံ၊ ၁။ ၂၅၇) ၏ သင်္ခါရာနံ 'ဘင်္ဂ' ။
သံ၊ ၅။ ၂။ ၃။ လောကနိရောဓန္တိ သင်္ခါရ-
လောကဿ ခဏိကနိရောဓံ ။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၃။

လောကနိရောဂါမိနိပဋိပဒါ (ထိ) [လောက-
နိရောဂါမိနိ + လောကနိရောဓပဋိပဒါ။
ဥတ္တရပဒေ ပုဗ္ဗပဒေလောပေါ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။
၃၂၀။] သင်္ခါရလောကဒုက္ခ၏-ချုပ်-ငြိမ်း-
ရာ-နိဗ္ဗာန်သို့ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) သွား-
-ရောက်-တတ်သည်ဖြစ်၍ သင်္ခါရလောက
ဒုက္ခ၏-ချုပ်-ငြိမ်း-ရာ နိဗ္ဗာန် အကျိုးငှာ
(အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ် တို့သည်) ကျင့်အပ်သော
(မဂ္ဂင် ဂ-ပါး) ။ လောကနိရောဂါမိနိပဋိပဒါ
(အံ၊ ၁။ ၃၃၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၆) တိ သိလာ-
ဒိက္ခန္တတ္ထယသင်္ဂဟော အရိယော အဋ္ဌဂိကော
မဂ္ဂေါ။ သော ဟိ လောကနိရောဓံ နိဗ္ဗာန်
ဂစ္ဆတိ အဓိဂစ္ဆတိ၊ တဒတ္ထံ အရိယေဟိ
ပဋိပဋိယတိ စာတိ လောကနိရောဂါမိနိပဋိ-
ပဒါတိ ဝုစ္ဆတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၆။ အံ၊ ၅။ ၂။
၂၄၉။ (-ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၁၉၆။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၆။ ဒီ၊ ၅။
၂။ ၃၄၈။ မ၊ ၅။ ၁။ ၃၉၃။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၉။)

လောကနိရောဂါမိ (တိ) [လောကနိရောဓ+
ဂမု+ဏိ။ ထိ-၌ လောကနိရောဓံ'မိနိ။]
သင်္ခါရလောက-ဒုက္ခ-ချုပ်-ငြိမ်း-ရာနိဗ္ဗာန်
သို့ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) သွား-ရောက်-
တတ်သော (မဂ္ဂင် ဂ-ပါး) ။ (လောက၏
ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၈။ သျ၊ ပြည်မူ) ။ လောက-
နိရောဓဉ္စ။ လောကနိရောဂါမိနိဉ္စ ပဋိပဒါ။
သံ၊ ၁။ ၆။ ၁။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၈။
(-မ၊ ၅။ ၁။ ၅။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၈။ ဥဒါနု၊ ၅။
၁၁၆) ။

လောကနိဿဋ္ဌ (တိ) [လောက+နိဿဋ္ဌ] လော
ကမ္မ- ထွက်မြောက်- ကျွတ်လွတ်- သော။
ဝသတေကော ဇိနော တတ္ထ၊ သယမ္မ။

အထိရေန်(အာဂါ) တ ပ မ ဆ စ

လောကနိဿဋ္ဌော။ အပါ၊ ၁။ ၁၉၇။ ထေရ်၊ ၅
၁။ ၂၇၄။

လောကနိဿယ (ပု) [လောက+နိဿယ] သင်္ခါရ
လောက၏ မှီရာဖြစ်သော။ လောကနိဿယေ
ပဿန္တဿာပိ ဟိ ပစ္စယာနံ အနုစ္စေဒေန
ပစ္စယုပ္ပန္နဿ အနုစ္စေဒံ ပဿတော ယာ
နတ္ထိ။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၃။

လောကနိဿရဏ (န) [လောက+နိဿရဏ]
လောကမ္မ - ထွက်မြောက်-ကျွတ်လွတ်-ရာ
(နိဗ္ဗာန်) ။ ဣဒံ လောကနိဿရဏ (အံ၊ ၁။
၂၆၁) ၏ ဣဒံ နိဗ္ဗာန် လောကတော နိဿ-
ဋ္ဌတ္တာ လောကနိဿရဏန္တိ ဝုစ္ဆတိ။ အံ၊ ၅။ ၂။
၂၃၀။ (-ဓမ္မ၊ ၅။ ၂။ ၄၉။ ဇာ၊ ၅။ ၃။ ၃၃၇) ။

လောကနိဿရဏဘဝေါက္ကန္တိပဉ္စ (တိ) [လောက-
နိဿရဏ+ဘဝေါက္ကန္တိ+ပဉ္စ] သင်္ခါရလော
ကမ္မ ထွက်မြောက်သည်၏အဖြစ်ကို မေးမြန်း
ခြင်း၊ ဘာ၌-သက်ဆင်းခြင်း-ပဋိသန္ဓေ နေ
ခြင်း-ကို မေးမြန်းခြင်း။ လောကနိဿရဏ-
ဘဝေါက္ကန္တိပဉ္စ။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၁၉။

လောကနိဿိတ (တိ) [လောက+နိဿိတ]
ပစ္စုပ္ပန်-မနုဿ-လောကကိုမှီသော။ န စ
မေ ဣဓ လောကနိဿိတံ ဝိညာဏံ
ဘဝိဿတိ။ မ၊ ၃။ ၃၀၅။

လောကန္တ (ပု) [လောက+အန္တ] သင်္ခါရ
လောက၏အဆုံး (နိဗ္ဗာန်) ။ န စ အပ္ပတွာ
လောကန္တံ ဒုက္ခာ အတ္ထိ ပမောစနံ။ သံ၊ ၁။
၆။ ၁။ အံ၊ ၁။ ၃၅၇-၉။ (-ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ ဝိ၊ ၅။
၁။ ၉၀) ။

လောကန္တဂတ (တိ) [လောကန္တ+ဂတ] လောက
၏အဆုံး (နိဗ္ဗာန်) သို့-ရောက်-ကြ-သွား
-တော်မူပြီး-သော။ တံ စက္ခုဘူတံ သိရသာ
နမိတွာ၊ လောကဿ လောကန္တဂတဿ ဓမ္မံ။
ဝဇီရ၊ ၁။

လောကန္တဂမနသုတ္တ (န) [လောကန္တ+ဂမန+သုတ္တ] လောကန္တဂမနသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၃၁၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃-၅။

လောကန္တဂဝေသက (တိ) [လောကန္တ+ဂဝေသက] လောကအဆုံး (နိဗ္ဗာန်)ကို ရှာမှီးသောသူ။ ယဒါ သော လောကန္တဂဝေသကော အဟာသိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၃။

လောကန္တဂူ (တိ) [လောကန္တ+ဂမု+ရူ] (က) လောကအဆုံး(နိဗ္ဗာန်)သို့ ရောက်တော်မူပြီးသော။ (ခ) လောကသုံးပါးအဆုံး(နိဗ္ဗာန်)သို့ ရောက်တော်မူပြီးသော။ (ဂ) သင်္ခါရလောကအဆုံး (နိဗ္ဗာန်)သို့ ရောက်တော်မူပြီးသော။ (ဃ) ခန္ဓာလောက၏အဆုံး (နိဗ္ဗာန်) သို့ ရောက်တော်မူပြီးသော။ (င) သံသရာလောက၏ အဆုံး(နိဗ္ဗာန်)သို့ ရောက်တော်မူပြီးသော။ (က) လောကန္တဂူ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၀) တိ ပရိညာဘိသမယေန လောကံ ဝိဒိတုဒံ ပဟာနာဘိသမယေန လောကန္တဂူ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၀။ (ခ) လောကန္တဂူ (အံ၊ ၁။ ၃၁၂) တိ တိဝိဇ္ဇာယာပိ လောကဿ အန္တံ ဂတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၁။ (ဂ) လောကန္တဂူ (သံ၊ ၂။ ၃၆၇) တိ သင်္ခါရလောကဿ အန္တံ ဂတော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၅၀။ (ဃ) လောကန္တဂူ (ဣတိဝုတ်၊ ၂၇၂) တိ ခန္ဓလောကဿ အန္တံ ဂတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၃၃။ (င) လောကန္တဂူ (နေတ္ထိ၊ ၁၃၄) တိ သံသာရလောကဿ အန္တံ ဂတော။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၂၄၅။

လောကန္တရ (ပု၊ န) [လောက+အန္တရ] (၁) လောကန္တရိုက်ငရဲ၊ လောကန္တရိုက်ငရဲ။ လောကန္တရိုက်လည်း ကြည့်။ (၂) လောကန္တရ-

မည်သော - ကျောင်း။ (၁) လောကန္တရေသု အာလောကော ဥဒပါဒိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၃။ (-အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။) (၂) လောကန္တရဝါသိ-လောကန္တရဝိဟာရ-ကြည့်။

လောကန္တရနိရယ (ပု) [လောကန္တရ+နိရယ-လောကန္တရိုက်-လောကန္တရိုက်-ငရဲ။] လောကန္တရနိရယေ နိဗ္ဗတ္တိဿသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၄၀။ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၅။ ၇။ ၇။ ၁၇။)

လောကန္တရမဟာနိရယ (ပု) [လောကန္တရ+ဟောနိရယ] လောကန္တရိုက်ငရဲကြီး။ ယေပိ တသ္မိ လောကန္တရမဟာနိရယေ သတ္တာ ဥပပန္နာ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၄။

လောကန္တရဝါသိ (တိ) [လောကန္တရ+ဝသ+ဏံ] လောကန္တရ-မည်သော-ကျောင်း၌-သီတင်းသုံး-နေ-လေ့ရှိသောသူ။ လောကန္တရဝါသိ စူဠသိဝဗ္ဗေပေ ပန။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၆၆။

လောကန္တရဝိဟာရ (ပု) [လောကန္တရ+ဝိဟာရ] လောကန္တရကျောင်း။ လောကန္တရဝိဟာရေပိ ဒတ္တော နာမ ဒဟရဘိက္ခု စေတိယဂံဏံ သမ္ပဇိတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၄။

လောကန္တရာလောက (ပု) [လောကန္တရ+အာ-လောက] လောကန္တရိုက် ငရဲ၌ ဖြစ်သော အရောင်အလင်း။ လောကန္တရာလောကော အဝိဇ္ဇန္တာရံ ဝိမိတွာ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၄။

လောကန္တရိက (တိ) [လောကန္တရ+ဣက] လောကနံ စက္ကဝါဠာနံ အန္တရေ ဝိဝရေ ဘဝတ္တာ လောကန္တရိကာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၆။] လောကန္တရိုက်ငရဲ၊ လောကန္တရိကာ (ဒိ၊ ၂။ ၁၀။ မ၊ ၃။ ၁၆။ အံ၊ ၁။ ၄၄၆) တိ တိဏ္ဍံ တိဏ္ဍံ စက္ကဝါဠာနံ ဧကေကော လောကန္တရိကော

ဟောတိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၆။အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
 ၃၃၃။လောကန္တရိုက် လောကဓာတုနံ အန္တရော
 ဝိဝေသေ လောကန္တရော၊ သောဝေ ဣတ္ထိလိင်္ဂ-
 ဝသေန လောကန္တရိုကာတိ ဝုတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၂၆။ (-သံ၊၃။၃၉၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၀၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။
 ၄၄)။(လောကန္တရိုက်ငရဲ ဟူသည်-အချင်း
 ချင်းထိ၍ထားအပ်သောလှည်းဘီး ၃-ခုတို့၏
 လည်းကောင်း၊ သပိတ် ၃-လုံးတို့၏လည်း
 ကောင်း၊ လလယ်၌ ဟင်းလင်းသော အရပ်
 ကဲ့သို့ ၃-ခု၊ ၃-ခုသော စကြဝဠာ လောက
 ဓာတ်တို့၏ အကြား အကြား၌ တည်သော
 ၁-ခု၊ ၁-ခုသောအရပ်သည် လောကန္တရိုက်
 ငရဲမည်သည်။ယင်းငရဲသည် ယုဇနာ(၈၀၀၀)
 မှစ်ထောင်ကျယ်ဝန်း၍ ယင်းငရဲ၏ အောက်၌
 မြေကြီးမရှိ၊ အထက်၌ လရောင်စသော
 အရောင် အလင်းမရှိ၊ အမြဲမှောင်မိုက် နေ
 သည်။ လောကန္တရိုက် ငရဲသားတို့၏ ခန္ဓာ
 ကိုယ်သည် ၃-ဂါဇုတ်ရှိ၍ လောကန္တရိုက်
 ငရဲသားတို့သည် စကြဝဠာတောင် တံတိုင်း
 ခြေ၌လင်းဆွဲ(လင်းနွဲ့)ကဲ့သို့ ဦးခေါင်းစောက်
 ထိုးချိတ်ဆွဲပြီး တွဲရ၍ (တွဲလွှဲ)ဆွဲ၍ နေရကုန်
 သည်။ ထိုသို့နေသောအခါ တလှုပ်လှုပ်
 တရွရွ ညီးတွားကုန်သည်ဖြစ်၍ တစ်ယောက်
 နှင့်တစ်ယောက် ၂-ဝောင်ထွာဟတ္ထပါသ်သို့
 ကပ်ရောက်သောအခါ “ငါတို့အား အစာကို
 ရလေပြီ”ဟု အောက်မေ့ မှတ်ထင် ကြကုန်
 လျက် (သတ္တဝါတို့ စားဖို့ရန်) အားထုတ်
 ကုန်သည်ရှိသော် လိမ့်-လန်-၍ စကြဝဠာ
 လောကဓာတ်ကိုခံသော ရေထဲသို့ ကျကုန်
 သည်။ လေအေးတိုက်ခတ်ပြန်သော် သစ်မြည်
 စည်သီးမှည့်တို့ကဲ့သို့ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ အပိုင်း
 အပိုင်းပြတ်လျက် ရေထဲ၌ကျ၍ ကျရုံမျှဖြင့်
 ဆီပူထဲ၌ကျသော မုန့်ညက်စိုင့်တို့ကဲ့သို့ တဖျစ်
 ဖျစ်မည်ကုန်လျက် ကျေညက်-ကျေမှု-ကုန်
 သည်။ မိဘများနှင့် တရားစောင့်သော

ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့ အပေါ်၌ ငြီးလေးကြမ်း
 ကြုတ်သော အမှုကိုပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ နေ့စဉ်
 နေ့စဉ် သတ္တဝါတို့ကို သတ်ဖြတ်ညှင်းဆဲခြင်း
 စသော အမှုကိုပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်
 လောကန္တရိုက် ငရဲ၌- ကျ - ဖြစ်ကြရ-ကုန်
 သည်။ (အသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။
 ၁၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၃၃။)

လောကန္တရိုက်နိရယ (ပု) [လောကန္တရိုက်+နိ-
 ရယ] လောကန္တရိုက်ငရဲ။ တဒန္တရေသု
 လောကန္တရိုက်နိရယာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ သော
 ပန လောကန္တရိုက်နိရယော ပရိမာဏတော
 အဋ္ဌ ယောဇနသဟသော ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၂၆။

လောကန္တရိုက်ဝါသ (ပု) [လောကန္တရိုက်+ဝါသ]
 လောကန္တရိုက် ငရဲပြည်၌ -နေ -ခံစား -
 ရခြင်း။ အတိသီတေ လောကန္တရိုက်ဝါသော
 ဝိယ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။

လောကန္တရိုကာလောက (ပု) [လောကန္တရိုက်
 +အာလောက] လောကန္တရလောက-
 ကြည့်။ လောကန္တရိုကာလောကော အဝိဇ္ဇန္တ-
 ကာရံ ဝိမေတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၃။

လောကန္တရိယ (တိ) [လောကန္တရ+ဣက။ က-
 ကို ယ-ပြု။] လောကန္တရိုက်ငရဲ။ လောကန္တ-
 ရိယသတ္တ-ကြည့်။

လောကန္တရိယသတ္တ (ပု) [လောကန္တရိယ +
 သတ္တ] လောကန္တရိုက်ငရဲသား၊ လောကန္တ-
 ရိုက်ငရဲ၌ ဖြစ်သောသတ္တဝါ။ လောကန္တရိယ-
 သတ္တာနံ ပန ဝါပကမ္မမလေန အခါရေပိ-
 ခါရေ ဝိယ သရိရဿ ဝိလိယနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
 အနုဋီ၊ ၂။၁။

လောကန္တရ (ပု) [လောက+ဒရ] (သီဟိုဠ်
 ကျွန်းရှိ) လောကန္တရ-မည်သောကျောင်း။

လောကန္တရကျောင်း။ လောကန္တရေ နေ-
မဏ္ဍလတလေ ကထေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၆။

လောကန္တကာရ (ပု) [လောက+အန္တကာရ]
လောက၌ ဖြစ်သော အမှိုက်မှောင်။ လော-
ကန္တက-ရဉ္စ ဟဒယတမဉ္စ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၇၄။

လောကပကတိ (ထိ) [လောက+ပကတိ]လော
က၏-ပြုကတေ-သဘော၊ သတ္တလောက၏
(ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ သေခြင်း
စသော) သဘော။ အပိ နုခေါ မဟာရာဇ
အတ္ထိလောကပကတိ လောကာစိန္တံ။မိလိန္ဒ။
၂၇၁။ သေ အဂ္ဂိလက္ခဏံ ဝိယ လောက-
ပကတိ ဝိယ စ.... သစ္စဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
အဘိ၊ဋ္ဌ။၂။၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၂၇။ “ဇာတိ-
ဗ္ဗော ဇရာဗ္ဗော၊ အထော မရဏဗ္ဗော”
တိ ဝေ ဝုတ္တာ ဇာတိအာဒိကာ လောက-
ပကတိ။ မူလဋီ၊၂။၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၉၃။

လောကပစ္စက္ခ (တိ) [လောက+ပစ္စက္ခ] လောက
-၌-၏-မျက်မှောက်-မျက်မြင်-ဖြစ်သော။
နာပိ တေသု ဣဒါနိ ကယိရမာနသက္ကာရာ-
သက္ကာရာနံ အဘာဝဝသေန တေသံ လောက-
ပစ္စက္ခတ္တာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။
သံ၊ဋီ၊၂။၂၆၅။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၀၆။

လောကပစ္စယ (ပု) [လောက+ပစ္စယ] လောက
၏-အကြောင်း-နိမိတ်။ အနုလောမပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒေါ လောကပစ္စယတော “လောက-
သမုဒယော”တိ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ သမုတ္တိတတ္ထံ
ပကာသိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၁။

လောကပဇ္ဇောတ (တိ) [လောက+ပဇ္ဇောတ]
လောက- လူအပေါင်း- ၏- အရောင်-
အလင်း- ဆီမီးတန်ဆောင်- သဖွယ်- ဖြစ်
သော(ဘုရား)။ လောကပဇ္ဇောတ (ထေရီ။
၃၉၆)။ ဉာဏပဇ္ဇောတေန လောကဿ
ပဇ္ဇောတဘူဘံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၄၂။

လောကပညတ္တိ (ထိ) [လောက+ပညတ္တိ] (၁)
လောကပညတ်၊ လောက၌ (အနက်ကို)
အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော နာမ
ပညတ်။ (၂)လောကပညတ်၊သတ္တလောက၌
ဖြစ်သည့် အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်သော
အတ္ထပညတ်။ (၃) လောကပညတ်၊လောက
ကို အပြားအားဖြင့် သိခြင်း။(၁) လောက
ဝေါဟာရာ လောကပညတ္တိယော။ ဒီ၊၁။
၁၈၆။(၂)လောကပညတ္တိသု (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅)တိ
သတ္တလောကဂတပညတ္တိသု။ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၅။ (၃)
လောကပညတ္တိ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂)။ လောကဿ
ပညာပနံ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂။

လောကပညာသုတ္တ (န) [လောက + ပညာ +
သုတ္တ။]လောကပညာသုတ် (ရဟန်းတစ်ပါးက
လောကမည်ခြင်း အကြောင်းနှင့် လောက
မည်သော တရားတို့ကို လျှောက်ထား၍
ဖြေကြားတော်မူသော သုတ်)။ သံယုတ္တ-
နိကာယ်၊ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-
သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊၂။၂၇၈။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇။

လောကပဋိသရဏ (ပု) [လောက+ပဋိသရဏ]
လူတို့၏-လည်းလျောင်း- မှီခို-အားထား-
ကိုးကွယ်-ရာ ဖြစ်သော(ဘုရား)။လောက-
ပဋိသရဏော လောကသာမိ လောက-
နာယကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၈။
ဝိမတိ၊၁။၂။

လောကပဏ္ဏတ္တိ (ထိ) [လောက + ပဏ္ဏတ္တိ]
လောကပညတ္တိ-ကြည့်။ ရုက္ခော သလ္လပ-
တီတိ စေသ လောကပဏ္ဏတ္တံ။ မိလိန္ဒ။
၁၇၃။(-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၂)။

လောကပ (ပု) ဒီပ (ပု) [လောက + ပဒီပ]
လူအပေါင်း၏ ဆီမီးတန်ဆောင်သဖွယ် ဖြစ်
သော(ဘုရား)။ လောကပဒီပေါ စန္ဒ-
ကဉ္စနာဘာ။ အပ၊၁။၁၅။ လောကပဒီပေါ
သိဒ္ဓတ္ထော ဘဂဝါ ဥပဂစ္ဆံ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၃။

လောကပရိကပ္ပိတ (တိ) [လောက+ပရိကပ္ပိတ] လူတို့သည်- ကြံဆ- ကြံစည်- အပ်သော။ ကာရကော ဝေဒကော သယံဝသိတိ ဝေ လောကပရိကပ္ပိတေန။ ပဋိသံဠာ ၂။ ၂၃၉။

လောကပရိယာပန (တိ) [လောက+ပရိယာပန] လောက၌- အကျိုးဝင်- အတွင်းဝင်- ပါဝင် -သော။ တမညေတမာဟံသု အယမ္ပိ လောကပရိယာပနော။ အံ၊ ၃။ ၂၂၇။ (- ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၅။ ဒိ၊ ၃။ ၂။ ၂၅။ မ၊ ၃။ ၂။ ၁၂၂။)

လောကပရိယာယ (တိ) [လောက+ပရိယာယ] သင်္ခါရလောက၏- အဖြစ်အပျက်- ဖြစ်မှု ပျက်မှု။ န ဝေ ဓိရာ ပကုဗ္ဗန္တိ၊ ဝိဒိတွာ လောကပရိယာယံ။ သံ၊ ၁။ ၂၃။ လောက- ပရိယာယံ သင်္ခါရလောကဿ ဥဒယဗ္ဗယံ ဥ တွာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ လောကပရိယာယန္တိ လောကဿ ပရိဝိမေနံ ဥပ္ပါဒနိရောဓေဝသေန သင်္ခါရာနံ ပရာ ဝုတ္တိံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။

လောကပဝတ္တိ (ထိ) [လောက + ပဝတ္တိ] လောက၏- ဖြစ်ပုံ- အကြောင်း။ တာတ သောမဒတ္တ တံ တရုဏကော လောကပဝတ္တိံ န ဇာနာသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၇။

လောကပဝေဏိက (တိ) [လောကပဝေဏိ+က] လောက၏- အစဉ်အဆက်- အစဉ်အလာ- တရား။ (လောကဓံတရား)။ တေ ဝေ လောကပဝေဏိကာ၊ အဋ္ဌ လောကဓမ္မာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၇။

လောက(ပ)ဝေဏီ (ထိ) [လောက+ပဝေဏီ] လောက၏- အစဉ်အဆက်- အစဉ်အလာ။ ဣမံ အာဂမ္မ အယံ လောကတန္တိ လောက- ပဝေဏီ ဥစ္စိဋ္ဌတိတိ မညမာနော ဘဂဝန္တံ ဥစ္စေဒဝါဒေါတိ အာဟ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။ (-ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၇။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၂၀၂။)

လောကပသာဒကရ (တိ) [လောက+ပသာဒ +ကရ+ဏ] လူ့အပေါင်း၏- ကြည်- ကြည်ညို -ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ လောကနန္ဒန- ကြည့်။

လောကပသိဒ္ဓ (တိ) [လောက + ပသိဒ္ဓ] လောက၌- ပြီး- ထင်ရှား- သော။ တိဏ- သန္တာရပုဏ္ဏသန္တာရာနိ ပန လောကပသိဒ္ဓိနိ ယေဝ။ ကင်္ခါ၊ ၃။ ၁။ ၂၆၆။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၂။)

လောကပါကဋ္ဌာနုဘာဝ (ပု) [လောက+ပါက- ဋ္ဌ+အာနုဘာဝ] လောက၌ ထင်ရှားသော- တန်ခိုး- အာနုဘော်။ ဣတ္ထာပိ လောကပါက- ဋ္ဌာနုဘာဝတ္ထာ အတိဝိမှာပနန္တိ ပဌမံ ဣဒ္ဓိ- ဝိဇ္ဇာဏံ ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ။ ပဋိသံဠာ၊ ၁။ ၄၆။

လောကပါလ (ပု) [လောက+ပါလ] လောကကို စောင့်ရှောက်တတ်သော (က) မြတ်စွာဘုရား (ခ) ရဟန်းပုဏ္ဏား။ (ဂ) တိရိစ္ဆာန်ပုထုဇာနိ- ပါး။ (ဃ) ဣန္ဒစသောနတ်။ (င) တေရဋ္ဌ စသော နတ်မင်းကြီး ၄-ယောက်။ (စ) သုယာဇစသောနတ်။ (ဆ) မင်း။ (ဇ) မဟာ ဗြဟ္မာ။ (ဈ) သိကြား။ (က) ဣမသိဉ္ဇ နယေ လောကပါလသဒ္ဓေန ဘာဝါပိ ဝုစ္စတိ။ ဘဂဝါ ဟိ လောကဂ္ဂတာယကတ္တာ နိပ္ပရိယာယေန လောကပါလော။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၆။ (- နေတ္တိ၊ ၀။ ၁၅-၆)။ (ခ) ဣလောကပါလာ (ဇာ၊ ၁။ ၅၁) တိ ဣမသိဉ္ဇ လောကေ လောကပါလသမ္ပတာ သမဏဗြဟ္မဏာပိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၂။ (ဂ) ဒွေ မေ ဘိက္ခဝေ သုက္ကာ ဓမ္မာ လောကံ ပါလေန္တိ တိ ဝစနတော ဟိရောတ္တပုဓမ္မာ လောက- ပါလာ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၆။ (ဃ) လောကိယာ ပန ဣန္ဒယမဝရုဏ ကုဝေရာ လောကပါလာတိ ဝဒန္တိ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၆။ (င) (စ) (ဆ) (ဇ) (ဈ) အထဝါ ဣဿ ရိယာဓိပစ္စယေန... လောက- ပါလာ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၆။

လောကပါလက(ပု) [လောကပါလ+က]လောကပါလတရား၊ လောကကိုစောင့်ရှောက်တတ်သောတရား၊ (ဟိရိ ဩတ္တပ္ပတရား ၂-ပါး)။ ဣမေ စ ပန ဒွေ ဓမ္မာ လောကပါလကာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၄။(ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၃)။

လောကပါလကံဓမ္မ (ပု) [လောကပါလက+ဓမ္မ] လောကပါလက-ကြည့်။ ယသ္မာ ပနိမေ လောကပါလကဓမ္မာ လောကံ ပါလေန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၅၃။

လောကပါလဒုကံ (န) [လောကပါလ+ဒုက] လောကပါလဒုကံ၊ လောကကို စောင့်ရှောက်တတ်သော (ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ) တရားနှစ်ပါး အပေါင်း။လောကပါလဒုကံ ပတွာ ဟိရိတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၇၈။

လောကပါလဒေတော (ထိ) [လောကပါလ+ဒေတော] လောကပါလနတ်၊ လောကစောင့်နတ် ၊လောကကို စောင့်ရှောက်တတ်သောနတ်။ လောကပါလဒေတော ဥဋ္ဌေါ-သေန္တိယော အာဟိဏ္ဏန္တိ။အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ၊၃၁၇။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။(-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၃၄)။

လောကပါလဓမ္မ (ပု) [လောကပါလ+ဓမ္မ] လောကပါလတရား၊ လောက-လောက၏ အပိုင်းအခြား - ကိုစောင့်ရှောက်တတ်သော တရား။ အပိစ ဣမေ ဒွေ ဓမ္မာ လောကံ ပါလနတော လောကပါလဓမ္မာ နာမ။မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၃။လောကမရိယာဒဿ ပါလနတော၊ သောကပါလဓမ္မာ နာမ။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၂၃၂ (-အံ၊ဋ္ဌိ။၂။၈)။

လောကပါလနကိစ္စ (တိ) [လောကပါလန+ကိစ္စ] လောကကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း ကိစ္စရှိသော(တရား)။ လောကပါလနကိစ္စေ ဟိရိ-ဩတ္တပ္ပဓမ္မေ ကိစ္စတော ပကာသေတုံ။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။၂၄၃။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၂၁။

လောကပါလသဒ္ဓ (ပု) [လောကပါလ+သဒ္ဓ] လောကပါလသဒ္ဓိ။ လောကပါလသဒ္ဓေါ ဂုဏိဘူတောပိ သတ္တုဝိသယတ္တာ။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၈။(-နေတ္တိ၊ဋ္ဌိ။၂၀)။

လောကပါလသမ္မတ (တိ) [လောကပါလ+သမ္မတ]လောကကို စောင့်ရှောက်တတ်သော သူဟူ၍ သမုတ်-အပ်-ခံရ-သော၊ သူ။ လောကပါလသမ္မတာ သမဏဗြာဟ္မဏာပိ သီလဝန္တာနံ အနုဂ္ဂဟကာ န ဟိ န္နန သန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၂။

လောကပိတာမဟ (ပု) [လောက+ပိတာမဟ] (သတ္တ)=လောက၏ အဖိုးဖြစ်သော၊ သူ။ လောကပိတာမဟော မဟာဗြဟ္မာ ဝါ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၉၁။

လောကပိယ (တိ) [လောက+ပိယ]လူအပေါင်း သည်-ချစ်-မြတ်နိုး-အပ်သော။ လောကပိယတာ နေလတာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၃။

လောကပူဇန (န) [လောက+ပူဇန] လောက၏ ပူဇော်ခြင်း။ ပူဇယတေသဒ္ဓေါ လောက-ပူဇန....တိရစ္ဆာန ပူဇနာဒိကိရိယာသကေဉ္စ ဝဒတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၀။

လောကပူဇိတ (တိ) [လောက+ပူဇိတ] လူတို့-ပူဇော်-အပ်-ခံရ-သော၊ သူ။ အဒ္ဓသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ သိဒ္ဓတ္ထံ လောကပူဇိတံ။ အပ၊ ၁။ ၁၅၅။ ထေရ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၅၆။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၁။ မ၊ ဋ္ဌိ၊၃။၂၀၈)။

လောကပုဒေသ (ပု) [လောက+ပုဒေသ] လောကဓာတ်အရပ်၊ လောကဓာတ်ဟူသော အရပ်။ မဟန္တံ လောကပုဒေသံ ထပိတွာန။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၁၉။(-မူလဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၃၁)။

လောကပညာဝ (ပု) [လောက+ပညာဝ] (သင်္ခါရ) =လောက-ဒုက္ခသစ္စာ-၏အကြောင်း(သမုဒယသစ္စာ)။ လောကေ လောကပညာဝေ၊ လောကတ္ထဂမေ သိဝေ စ တဒုပါယေ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၂။

လောကပ္ပမာဏ (န) [လောက+ပမာဏ] လောကပမာဏ၊ လူတို့ နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း ပမာဏ။ ဝိစိတြတာ စေတ္ထ လောကပ္ပမာဏတော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၃။

လောကပ္ပဝတ္တိ (ထိ) [လောက+ပဝတ္တိ] (ခန္ဓာ ဟူသော) လောက၏ဖြစ်ခြင်း။ လောကပ္ပဝတ္တိယာ သတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၂၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂၄၄။ စူဠနိ၊ ၄။ ၈၁။ လောကပ္ပဝတ္တိယာတံ ခန္ဓပဝတ္တိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၆။

လောကပ္ပဝတ္တိဓမ္မ (ပု) [လောကပ္ပဝတ္တိ+ဓမ္မ] လောက၌ ဖြစ်-လေ့ရှိတတ်-သော-သဘော-တရား။ ယသေတိသင်္ချံ ဂတေ လောကပ္ပဝတ္တိဓမ္မေ ဟာပေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၄။

လောကပ္ပဝတ္တိ (တိ) [လောက+ပ+ဝတ္တိ(ဝတ္တိ+တိ) သိ-နံ လောကပ္ပဝတ္တိနိ။] လောကပ္ပဝတ္တိဓမ္မ-ကြည့်။

လောကပ္ပသာဒန (တိ) [လောက+ပသာဒန] သတ္တလောကကို ကြည့်ညှိစေတတ်သော။ လောကပ္ပသာဒနံ နာမာ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၃)တိ လောကဿ ပသာဒနရဏတော လောကပ္ပသာဒနံ ပါဠိဟိရံ ဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆၅။

လောကဗန္ဓု (ပု) [လောက+ဗန္ဓု။ သကလ-လောကဿဗန္ဓု ဉာတကောတိလောကဗန္ဓု။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။] တစ် လောက လုံး-လောကသုံးပါး-၏-အဆွေခင်ပွန်း-ဆွေမျိုး-ဖြစ်-နှင့်တူ-ဘူးဖွယ်ဖြစ်-သော (မြတ်စွာဘုရား)။ လောကဗန္ဓုနော တာဒိနော

(အပါ၊ ၁။ ၉၃)တိ သကလလောကဗန္ဓု-သဒိသဿ တာဒိဂုဏသမဂီဿ ဗုဒ္ဓဿ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ လောကဗန္ဓုနော (အပါ၊ ၁။ ၂၇၆)တိ သကလလောကတ္တယဗန္ဓုဿ ဉာတကဿ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။ (-၁၄၇၊ ၁၆၀)။

လောကဗျူဟ (ပု) [လောက+ဗျူဟ။ ဝိ+ဦဟ+ဏ=ဗျူဟ။ လောကံ ဗျူဟေန္တိ သမ္ပိဏ္ဏေန္တိတိ လောကဗျူဟာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။] လောကဗျူဟ နတ်၊ လောကကို စုပေါင်း-စည်းရုံးကြွေးကြော်-တတ်သောသူ။ လောကဗျူဟာနာမ ကာမာဝစရဒေဝါ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၅။

လောကမရိယာဒပရိပါလန (န) [လောကမရိယာဒါ+ပရိပါလန] လောက၏-အပိုင်းအခြား-စည်းကမ်း-ဥပဒေ-ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း။ လောကမရိယာဒပရိပါလနာဒိနာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။

လောကမရိယဒါ (ထိ) [လောက+မရိယာဒါ] သတ္တလောက၏ -အပိုင်းအခြား-စည်းကမ်း-ဥပဒေ။ လောကမရိယာဒါယ အာဒိ-ဘူတော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁။ ၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။

လောကမလ(န) [လောက+မလ] ညစ်နွမ်းသော လောက။ (အကုသိုလ်) သင်္ခါရလောကတည်းဟူသောအညစ်အကြေး။ လောကမလံ ဓောဝိတွာ လောကာ သုဇ္ဈန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။

လောကမဟိတ (တိ) [လောက+မဟိတ] လူသုံးပါးတို့သည် ပူဇော်အပ်သော သူ။ လောကမဟိတေ (အပါ၊ ၁။ ၁၉၀)တိ လောကေဟိ မဟိတော ပူဇိတောတိ လောကမဟိတော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။

လောကမာနီ (တိ) [လောက+မာနီ=မန+ဏီ] သတ္တလောကဟု -သိမြင်- မှတ်ထင်-

အောက်မေ့-လေ့ရှိ-သော၊ သူ။ စက္ခုနာ
ခေါ် အာဝုသော လောကသို့ လောကသည်
ဟောတိ လောကမာနိ။ သံ၊ ၂။ ၃၁၅။
လောကောတိ သဉ္ဇာနာတိ စေဝ မညတိ စ။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၇)။

လောကယဘ် (ကြိ) [လောက+ဏယ+တိ။
လောကယတိ-သံ။] (၁) ကြည့်-ရှု-၏။
(၂) ပြောဆို၏။ (၁) လောက ဒဿနေ
လောကေတိ လောကယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။
၂၇၈။ (၂) လောက-ဘာသာယံ။ နိတိ၊
ဓာတု၊ ၂၇၃။

လောကရဉ္ဇက (တိ) [လောက+ရဉ္ဇက] လူ
အပေါင်းကို နှစ်သက်စေတတ်သော။ ယထာ
ယထာ ယသို့ ယသို့ သြကာသေ ဌပိတံ
ပါသာဒိကံ ဟောတိ လောကရဉ္ဇကံ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၁၁၉။

လောကရာမဏေယျက (တိ) [လောက+ရာမ
ဏေယျက] (၁) လောက၌ မွေ့လျော်ဖွယ်
ကောင်းသည်၏ အဖြစ်။ (၂) လောက၌
မွေ့လျော်ခြင်း-ငှာ-ကို-ထိုက်သော (၁)
(၂)လောကရာမဏေယျက (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉။ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၁၀)။ သောကေ ရမဏိယဘာဝံ
ရမဏံ အရဟတီတိ ဝါ လောကရာမဏေယျကံ၊
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၇။ သီ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၇၃)။

လောကဝဂ္ဂ (ပု) [လောက+ဝဂ္ဂ] လောကဝဂ်၊
လောကဝန်သဒ္ဓါဖြင့် မှတ်အပ်သောသုတ်
၁၁-ခုတို့၏အပေါင်း၊ လောကဝန်ကို အဦး
ပြု၍ ဒဟရဘိက္ခုဝတ္ထုစသော တစ်ဆယ့်
တစ်ပါးသော သုတ်တို့၏အပေါင်း။ ခုဒ္ဒက-
နိကာယ၊ ဓမ္မပဒပါဠိ၊ ၁၃-ဝဂ်၊ ဓမ္မ၊ ၃၈-၄၀။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄-၁၂၅။

လောကဝစန (န) [လောက+ဝစန] လောက
သဒ္ဓါ။ သုညန္တိဝစနံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တေန
လောကဝစနေန စ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။

လောကဝဠာ (ထိ၊ န) [လောက+ဝဠာ] (၁)
လောက-လူ-သည် သမုတ်အပ်-လူ့အနေ
အားဖြင့် ထင်ရှား-သောအပြစ်(သိက္ခာပုဒ်)
(၂) လူ့လောက၌-လူတို့သည်-ရှောင်ကြဉ်
အပ်သောအပြစ်။ (၃) လောကီလူသားတို့
သည် ကဲ့ရဲ့အပ်သောအပြစ်။ (၁) ဒုဝိဓဉ္စိ
လောကဝဠာ ပဏ္ဏတ္တိဝဠာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။
လောကေန သမ္ပုတံ ဝဠာ လောကဝဠာ။
ပါရာ၊ ယော၊ ၁၁၆။ မိလိန္ဒ၊ ၂၅၈။ (လောက
သည် သမုတ်အပ်သောအပြစ်၊ လောကအား
ဖြင့် ထင်ရှားသော အပြစ်ဖြစ်သော သိက္ခာ
ပုဒ်။ ပါရာဂဏ္ဍိ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၆၃။) (၂) အယံ
တာဝ.....လောကဝဠာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၀။
လောကသို့ လောကေဟိ ဝါ ဝဠေတဗ္ဗန္တိ
လောကဝဠာ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၄၄၅။ လောက-
ဝဠာ (ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၇)တိ လောကေဟိ ဝဠေ-
တဗ္ဗာ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၅၆၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၃။) (၃) လောကဝဠာဝသေနာ
(အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉)တိ လောကီယဇနေဟိ
ပကတိယာ ဂရဟိတဗ္ဗဝဠာဝသေန။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၇၀။

လောကဝဠာ (တိ) [လောကဝဠာ+ဏ] လောက
၌ ထင်ရှားသော အပြစ်ရှိသော (အာပတ်)။
သဗ္ဗာပတ္တိယော ဝဠာဝသေန ဒုဝိဓာ ဟောန္တိ
လောကဝဠာ၊ ပဏ္ဏတ္တိဝဠာ စာတိ။ ကင်္ခါ။
၁၁၂။ လောကေ ဝိဒိတံ ဝဠာ ယဿာတိ
လောကဝဠာ။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ ၉၀။

(သမိတ္တကပက္ခ၌ အကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်သာ
လွန်ကျူးအပ်သော သမိတ္တက-အာပတ်-
သိက္ခာပုဒ်-နှင့်- အမိတ္တက- အာပတ်-
သိက္ခာပုဒ်-တို့သည် လောကဝဠာ-အာပတ်-
သိက္ခာပုဒ်-မည်သည်။ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။ ကင်္ခါ။
၁၁၂)။ အကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်သာ လွန်ကျူးအပ်
သော- သမိတ္တက- အာပတ်- သိက္ခာပုဒ်-
တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုဝိဇာနနစိတ်

အားဖြင့် သစ္စိတ္တကပက္ခန္ဓိ အကုသိုလ်စိတ်ဖြင့် သာ လွန်ကျူးအပ်သော သစ္စိတ္တက အစိတ္တကပက္ခန္ဓိသော (သစ္စိတ္တက အစိတ္တက ဟု ဆိုအပ်သော) အစိတ္တက- အာပတ်- သိက္ခာပုဒ်-တို့သည် လည်းကောင်း လောကဝဠာ- အာပတ်- သိက္ခာပုဒ်- မည်သည်။ (ဝဇီရ။၇၆။သာရတ္ထ။၂။၃၉-၄၀။ ကင်္ခါ၊ဇ္ဇိ၊ သစ်၊၁၇၉)။ဝတ္ထုဝိတိက္ကမဝိဇာနန စိတ်အားဖြင့် သစ္စိတ္တကပက္ခန္ဓိ အကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်သာ လွန်ကျူးအပ်သော သစ္စိတ္တက-အာပတ်- သိက္ခာပုဒ်-နှင့် အစိတ္တက- အာပတ်- သိက္ခာပုဒ်-တို့သည် လောကဝဠာ-အာပတ်- သိက္ခာပုဒ်-မည်သည်။ (ဝိမတိ၊၁။၁၀၈)။

လောကဝဠာ ပဏ္ဏတ္တိဝဠာ အဆုံးအဖြတ် အကျယ်ကို ယင်းကျမ်းတို့၌ကြည့်။ လောကဝဠာ-အာပတ်- သိက္ခာပုဒ်- ကို ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်များ လွန်ကျူးတော်မမူကြ။ (-ဒိဋ္ဌ၊၃။၁၇၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၆)။

လောကဝဠာဒုက (န) [လောကဝဠာ+ဒုက] လောကဝဠာဒုက၊ (လောကဝဠာ ပဏ္ဏတ္တိဝဠာ ၂-ပါးအပေါင်း)။ လောကဝဠာ ဒုကသ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တလက္ခဏတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၇။

လောကဝဠာဝစန (န) [လောကဝဠာ+ဝစန] လောကဝဠာသဒ္ဓါကိုဆိုခြင်း။သေသာ ပဏ္ဏတ္တိဝဠာတိ ဝုတ္တေ လောကဝဠာဝစနံ နိရတ္ထကံ သိယာ ဝတ္ထုအဇာနနပက္ခေပိ အကုသလေနေဝ ပါတဗ္ဗတ္တာ။ ဝဇီရ။၃၅၃။ကင်္ခါ၊ဇ္ဇိ၊၁၁၀။

လောကဝဠာသိက္ခာပဒ (န) [လောကဝဠာ+ သိက္ခာပဒ]လောကဝဠာသိက္ခာပုဒ်၊(လောက၌ အပြစ်ရှိသော သိက္ခာပုဒ်)။ (လောကဝဠာ လည်းကြည့်။ လောကဝဠာသိက္ခာပဒသေဝ အနဝသေသံ ကုတော ပညာပနတော။ သာရတ္ထ၊ ၃။၁၀။ (-ကင်္ခါ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊၁၇၇။ အံ၊ဇ္ဇိ၊ ၂။၁၈၆)။

သိက္ခာပုဒ်တိုင်း၌ လောကဝဠာသိက္ခာပုဒ်များ-

- (၁) ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်။ (၂) ဒုတိယ ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်။ (၃) တတိယ ပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်။ (၄) စတုတ္ထပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်။ (၅) သုက္ကဝိသုဋ္ဌိ သိက္ခာပုဒ်။ (၆) ကာယသံသဂ္ဂ သိက္ခာပုဒ်။ (၇) ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာ သိက္ခာပုဒ်။ (၈) အတ္တကာမ-ပါရိစရိယ သိက္ခာပုဒ်။ (၉) ဒုဋ္ဌဒေါသသိက္ခာပုဒ်။ (၁၀) အညဘာဂိယ သိက္ခာပုဒ်။ (၁၁) သံဆဘေဒ သိက္ခာပုဒ်။ (၁၂) ဘေဒါန-ဝတ္တက သိက္ခာပုဒ်။ (၁၃) ဒုဗ္ဗစသိက္ခာပုဒ်။ (၁၄) ကုလဒူသကသိက္ခာပုဒ်။ (၁၅) ပဌမ အနိယတသိက္ခာပုဒ်။ (၁၆) ဒုတိယအနိယတ သိက္ခာပုဒ်။ (၁၇) စိဝရအစိန္တ သိက္ခာပုဒ်။ (၁၈) ပရိဏတ သိက္ခာပုဒ်။ (၁၉) မုသာ-ဝါဒ သိက္ခာပုဒ်။ (၂၀) ဩမသဝါဒ သိက္ခာပုဒ်။ (၂၁) ပေသုညသိက္ခာပုဒ်။ (၂၂) ဒုဋ္ဌုလ္လာရောစနသိက္ခာပုဒ်။ (၂၃) အညဝါ-ဒက သိက္ခာပုဒ်။ (၂၄) ဥဇ္ဈာပနက သိက္ခာပုဒ်။ (၂၅) အနုပဓဇ သိက္ခာပုဒ်။ (၂၆) နိက္ကမန သိက္ခာပုဒ်။ (၂၇) အာမိသ သိက္ခာပုဒ်။ (၂၈) ရဟောနိသဇ သိက္ခာပုဒ်။ (၂၉) ဒုတိယပဝါရဏာ သိက္ခာပုဒ်။ (၃၀) ဥယျောဇနသိက္ခာပုဒ်။ (၃၁) သဘောဇန သိက္ခာပုဒ်။ (၃၂) ရဟောပဋိစ္ဆန္တ သိက္ခာပုဒ်။ (၃၃) ရဟောနိသဇ သိက္ခာပုဒ်။ (၃၄) ဥယျုတ္ထသေနာသိက္ခာပုဒ်။ (၃၅) ဥယျော-ဓိက သိက္ခာပုဒ်။ (၃၆) သုရာပါနသိက္ခာပုဒ်။ (၃၇) အင်္ဂုလိပတောဒက သိက္ခာပုဒ်။ (၃၈) ဟသဓမ္မ သိက္ခာပုဒ်။ (၃၉) အနာဒရိယ သိက္ခာပုဒ်။ (၄၀) ဘိ သာပန သိက္ခာပုဒ်။ (၄၁) အပနိဓာန သိက္ခာပုဒ်။ (၄၂) သဗ္ဗိစ္စ သိက္ခာပုဒ်(သပ္ပါဏကဝဂ်)။ (၄၃) ဥက္ကောဋန သိက္ခာပုဒ်။ (၄၄) ဒုဋ္ဌုလ္လသိက္ခာပုဒ်။ (၄၅) အရိဋ္ဌ သိက္ခာပုဒ်။ (၄၆) ကဏ္ဍက သိက္ခာပုဒ်။ (၄၇) သဟဓမ္မိက

သိက္ခာပုဒ်။ (၄၈) ဝိလေခန သိက္ခာပုဒ်။
 (၄၉) မောက္ခသိက္ခာပုဒ်။ (၅၀) ပဟာရ
 သိက္ခာပုဒ်။ (၅၁) တလသတ္တိက သိက္ခာ-
 ပုဒ်။ (၅၂) အမူလက သိက္ခာပုဒ်။
 (၅၃) သဗ္ဗိစ္စ သိက္ခာပုဒ် (သဟမေဓိကဝဂ်)။
 (၅၄) ဥပဿတိသိက္ခာပုဒ်။ (၅၅) ကမ္မပ္ပဋိဗာ-
 ဟနသိက္ခာပုဒ်။ (၅၆) ဆန္ဒ အဒတွာ ဂမန
 သိက္ခာပုဒ်။ (၅၇) ဒုဗ္ဗလသိက္ခာပုဒ်။ (၅၈) ပရိ-
 ဏာမန သိက္ခာပုဒ်။ (၅၉) ပဌမဉ္ဇေဂ္ဂိက
 သိက္ခာပုဒ်။ (၆၀) ဒုတိယဉ္ဇေဂ္ဂိက သိက္ခာပုဒ်။
 (၆၁) ပဌမဉ္ဇေဂ္ဂိက သိက္ခာပုဒ်။ (၆၂) ဒုတိယ
 ဉ္ဇေဂ္ဂိက သိက္ခာပုဒ်။ (၆၃) တကဗဠသိက္ခာပုဒ်။
 (၆၄) ဆမာသိက္ခာပုဒ်။ (၆၅) နိစာသနသိက္ခာ
 ပုဒ်။ (၆၆) ဌိတသိက္ခာပုဒ်။ (၆၇) ပစ္စတောဂ-
 မနသိက္ခာပုဒ်။ (၆၈) ဥပ္ပထေနဂမနသိက္ခာပုဒ်။
 (၆၉) သူပေါဒနဝိညတ္တိသိက္ခာပုဒ်။ (၇၀) ဆတ္တ
 ပါဏိသိက္ခာပုဒ်။ (၇၁) ဒဏ္ဍပါဏိ သိက္ခာပုဒ်။
 (၇၂) သတ္တပါဏိသိက္ခာပုဒ်။ (၇၃) အာဝုဓပါ-
 ဏိသိက္ခာပုဒ်။ (၇၄) ပါဒကသိက္ခာပုဒ်။ (၇၅)
 ဥပါဟနသိက္ခာပုဒ် (၇၆) ယာနသိက္ခာပုဒ်။
 (၇၇) သယန သိက္ခာပုဒ်။ (၇၈) ပလ္လတ္တိက
 သိက္ခာပုဒ်။ (၇၉) ဝေဋ္ဌိတသိက္ခာပုဒ်။ (၈၀)
 သြဂုဏ်တသိက္ခာပုဒ်။ တို့ဖြစ်သည်။

လောကဝဋ္ဌာပတ္တိ(ထံ) [လောကဝဋ္ဌ+အာပတ္တိ]
 လောကဝဋ္ဌအာပတ်။ လောကဝဋ္ဌာပတ္တိယာ
 ပန ပဏ္ဍိတ္တိ အဇာနန္တဿာပိ ကာရဏံ
 ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၅။

လောကဝဋ္ဌန (န) [လောက+ဝဋ္ဌန] လူအပေါင်း
 ကို-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ခြင်း။ ရတ္တိယံ
 ဂူထံ ခါဒန္တော လောကဝဋ္ဌနတ္ထံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊
 ၂။ ၁၄။

လောကဝဋ္ဌ (န) [လောက+ဝဋ္ဌ] သင်္ခါရ-
 လောကဟူသော -ဝဋ္ဌ -သံသရာ။ လောက-
 ဝဋ္ဌာနုသာရိ-ကြည့်။

လောကဝဋ္ဌာနုသာရိ (တိ) [လောကဝဋ္ဌ+
 အနုသာရိ] (၁) သင်္ခါရလောက ဟူသော-
 ဝဋ္ဌ- သံသရာ- သို့ အစဉ်လိုက်တတ်သော။
 (၂) သင်္ခါရ လောကဟူသော-ဝဋ္ဌ-သံသရာ
 -၏အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်တတ်သော။ (၁) လောက-
 ဝဋ္ဌာနုသာရိနံ ဗာလပုထုနာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇။ လောကဝဋ္ဌာဘာဝေန အနုသ-
 ရတိ ပဝတ္တတိတိ လောကဝဋ္ဌာနုသာရိ။ သံ-
 ကိလေသဓမ္မောတိ အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊ ၁၉၈။
 (၂) လောကဝဋ္ဌာနုသာရိ စ လောကဝိဝဋ္ဌာ
 နုသာရိ စ၊ ငဋ္ဌံ နာမ သံသာဓော၊ ဝိဝဋ္ဌ
 နိဗ္ဗာနံ။ နေတ္ထိ၊ ၉၄။

လောကဝဋ္ဌန (တိ) [လောက+ဝဋ္ဌန] လောက
 ကိုတိုးပွားစေတတ်သော၊ သူ။ လောကဝဋ္ဌ-
 နော(ဓမ္မ၊ ၃၈) တိ ယော ဟိ ဝေံ ကဏေတိ၊
 သော လောကဝဋ္ဌနော နာမ ဟောဟိ။ ဓမ္မ၊
 ၄၂။ ၁၀၅။

လောကဝတ္တန္တ (ပု၊န) [လောက+ဝတ္တ+အန္တ။
 အန္တ-သဒ္ဓါတဗ္ဗော။] မှိုက်သောသတ္တဝါ၏-
 ကျင့်ဝတ်-အစဉ်အဆက်။ လောကဝတ္တန္တ(ဇာ၊
 ၂။ ၁၇၁) န္တိ ဝဋ္ဌာနုဂတဿ ဗာလလောကဿ
 ဝတ္တံ တန္တိ* ပဝေဏိ* အဟမဒ္ဓသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။
 ၇၄။

လောကဝေ (ပု) [လောက+ဝေ] သံသရာ
 လောကကို- ညှဉ်းဆဲ-သတ်-ခြင်း။ လောက-
 ဝဇာယ ဥပ္ပဇ္ဇော ကိံ တုယံ သမဏဘာဝေ-
 နာတိ နိဂ္ဂဟေဿာမိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။
 ၂၀၈။

လောကဝါဒ (ပု) [လောက+ဝါဒ] (၁) လောက-
 ဝါဒ၊ (အတ္တကို) လောကဟုပြောဆိုခြင်း။ (၂)
 လောကဝါဒ၊ လောကကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော-
 စကား-အယူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လောကဝါဒပ(ပု)ဋိသံယုတ္တ(တိ) [လောကဝါဒ+
 ပဋိသံယုတ္တ] (၁) လောကဝါဒနှင့် စပ်ယှဉ်

သော၊(အတ္တကို)လောကဟု ပြောဆိုခြင်းနှင့် စပ်ယှဉ်သော။ (၂)လောကကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော - စကား- အယူ- နှင့် စပ်ယှဉ်သော။ (၁) လောကဝါဒပဋိသံယုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ။၁၃၃။ အတ္တာနံ လောကောတိ ဝဒနံ ကထနံ လောကဝါဒေါ။ တေန ပဋိသညုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ လောကဝါဒပဋိသံယုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ၊၄။ ၂။ ၄၆။ (၂) လောကဝါဒပဋိသံယုတ္တာ (မ၊ ၁။ ၄၉) တိ သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တေန လောကဝါဒေန ပဋိသံယုတ္တာ။မ၊၄။ ၁။ ၁၈၆။ အတ္တဝါဒေနာတိ အတ္တာနံ အာရဗ္ဗ ပဝတ္တေန ပစနေန၊ ပဋိသံယုတ္တာတိဝိသယဘာဝေန ပဋိသံယုတ္တာ။ လောကဝါဒပဋိသံယုတ္တာတိ တ္ထောပိ ဒေဝေနယော။ မ၊၄။ ၁။ ၂၇၄။

လောကဝိစရဏ(န) [လောက+ဝိစရဏ]လောက၌- လှည့်လည်- သွားလာ- ကြွသွား- ခြင်း။ ကိဝေါ လောကဝိစရဏေန။ သံ၊၄။ ၂။ ၂၇၄။ ဥဒါန၊၄။ ၂။ ၉၆။

လောကဝိစာရဏ (တိ) [လောက+ဝိစာရဏ] (၁)လောကကို-ဆင်ခြင်-ဆုံးသပ်-ဆုံးဖြတ်-တတ်သော။(န) (၂) (က) လောက၌-လှည့်လည်-သွား-ကြွသွား-ခြင်း။ (ခ) လူအပေါင်းကို စိစစ်စီရင်ခြင်း။ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၅။ သျ၊ ၁။ ၂။ ၁။) (၁) လောကဝိစာရဏ-ဉာဏပဘဂ္ဂ-ကြည့်။ (န)(၂)(က)(ခ) ကိဝေါ လောကဝိစာရဏေန။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၅။ အံ၊၄။ ၂။ ၂၇၄။

လောကဝိစာရဏဉာဏပဘဂ္ဂ (တိ) [လောက-ဝိစာရဏ + ဉာဏ + ပဘာ + အဂ္ဂ] ခန္ဓာစသော လောကကို - ဆင်ခြင်-ဆုံးဖြတ်-တတ်သော ဉာဏ်တည်းဟူသောအရောင်ဖြင့် မြတ်သော။ လောကဝိစာရဏဉာဏပဘဂ္ဂ ဒေသယံ သုတ္တဝရံ ဒွိပဒဂေါ။ သုတ္တနိ၊ ၄၅။

လောကဝိစိတ္တ (န) [လောက+ဝိစိတ္တ] လောက၌ ဆန်းကြယ်သော- ဒုရ-ဝတ္ထု။ သက္ကာယဿ သဗ္ဗမညနာနံ မူလဘာဝေါ ယုဇ္ဇတိ ပရိပုမတ္တကတ္တာ လောကဝိစိတ္တဿ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃။ (-အနုဋီ၊၃။ ၆၅)။

လောကဝိဒ္ဓ (ပ) [လောက+ဝိဒ္ဓ+ကိ] ကစွဲဦး။ ၆၁၆-သုတ်ဖြင့် ဦး-လာ။ လောက+ဝိဒ္ဓ+ဦးနိရုတ္တိ၊ ၇၉၇။ (က) လောကသုံးပါးကို သိတော်မူသော (ဘုရားရှင်)။ (ခ) လောကသုံးပါးကို ထင်စွာသိတော်မူသော၊ လောကသုံးပါးတို့ကို ထင်ရှားသင်္ချာတို့ကို ပြု၍ တည်တော်မူသော (ဘုရားရှင်)။ (က) လောကဝိဒ္ဓ အနတ္တဓော ပုရိသ ဓမ္မသာရထံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၄၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။ ဒီ၊ ၂။ ၈၀။ မ၊ ၁။ ၄၅။ မ၊ ၂။ ၇။ သံ၊ ၁။ ၂၂။ သံ၊ ၂။ ၇၀။ သဗ္ဗတာဝိဒိတလောကတ္တာ ပန လောကဝိဒ္ဓ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၈။ (ခ) လောကဝိဒ္ဓ (အံ၊ ၁။ ၁၄၈) တိ ကယော လောကေ ဝိဒိတော ပါကဇ္ဇေ ကတွာ ငိတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။

(ဘုရားရှင်သည် သင်္ခါရလောကကို ဒုက္ခ၏ သဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ လောက၏ ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယတဏှာအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း မဂ်အားဖြင့် လည်းကောင်း သိတော်မူသည်။ ထို့ပြင် နာမ်ရုပ် ၂-ပါး၊ ဝေဒနာ ၃-ပါး၊ အာဟာရ ၄-ပါး၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါး၊ ဝိညာဏဌိဝိ ၇-ပါး၊ လောကဓံတရား ၈-ပါး၊ သတ္တာဝါသ ၉-ပါး၊ ရုပ်အာယတန ၁၀-ပါး၊ ရုပ်နာမ်အာယတန ၁၂-ပါး၊ ဓာတ် ၁၈-ပါး-ဟု ဆိုအပ်သော သင်္ခါရလောကကို လည်းကောင်း အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏ သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ၊ အနုလောမိကဓန္တိ၊ ယထာဘူတဉာဏ်

ဟုဆိုအပ်သော အာသယ၊ ကာမရာဂါနုသယ အစရှိသော အနုသယ ၇-ပါး၊ သုစရိုက် ဒုစရိုက် ၂-ပါး၊ ရာဂအစရှိသော စရိုက် ၆-ပါး၊ (ဟိန်၊ ပဏိတ၌ စိတ်၏ ညွတ်ခြင်း ဟူသော) အဇ္ဈာသယ ဓာတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပညာမျက်စိ၌ နည်းသော ကိလေသာ မြူရှိသော သတ္တဝါ၊ များသော ကိလေသာ မြူရှိသော သတ္တဝါ၊ ထက်သော ဣန္ဒြေ ရှိသော သတ္တဝါ၊ နုသော ဣန္ဒြေရှိသော သတ္တဝါ၊ ကောင်းသော ပကတိသဘောရှိ သော သတ္တဝါ၊ မကောင်းသော ပကတိ သဘောရှိသော သတ္တဝါ၊ သမ္မတ္တနိယာမကို သိစေနိုင်လွယ်သော သတ္တဝါ၊ သိစေနိုင်ခဲ့ သော သတ္တဝါ၊ မဂ်ဖိုလ်ရခြင်းငှါ ထိုက်သော သတ္တဝါ၊ မထိုက်သော သတ္တဝါဟုဆိုအပ်သော သတ္တလောကကို လည်းကောင်း အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသော အနန္တ စကြဝဠာ လောကဓာတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဩကာသ လောကကို လည်းကောင်း သိတော်မူသည်။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၈၉-၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၁။

လောကဝိနာယက (တိ) [လောက+ဝိနာယက] သတ္တလောကလူသုံးပါးတို့-၏-ရွှေဆောင်- အကြီးအမှူး - ဦးစီး - ခေါင်းဆောင်-ဖြစ် တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ အဟေဋ္ဌ- ယန္တော ပါဏာနိ၊ ယာတိ လောကဝိနာယ- ကော။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၆။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၉၁။ ဥဒါန၊ ငွါ၊ ၃၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၉၆)။

လောကဝိနာသ (ပု) [လောက+ဝိနာသ] (၁) သတ္တလောက၏ - ပျက် - ပျက်စီး - ခြင်း။ (၂) ဩကာသလောက - လောကဓာတ် - ပျက် - ပျက်စီး - ခြင်း။ (၁) သံဝဋ္ဌကပုံ အပူတော အန္တရာဝ လောကဝိနာသော။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၃၈။ (-ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၃၁)။ (၂) ယာဝ ဗြဟ္မ- လောကာ လောကဝိနာသော ဘဝိဿတိ။

ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၅။ ခုဒ္ဒက၊ ငွါ၊ ၁၀၁။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃။ အပါ၊ ငွါ၊ ၁။ ၅၇။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၅၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၅၅)။

လောကဝိနာသက (တိ) [လောက+ဝိနာသက။ ထိ-၌ လောကဝိနာသိကာ။] လောကကို ပျက်ဆီးတတ်သော။ နတ္ထိ တယာ သမာ လောကဝိနာသိကာ ပါပဓမ္မာ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၅။ ၄၃၀။

လောကဝိဝဋ္ဌ (တိ) [လောက+ဝိဝဋ္ဌ] လောက- ၏-မှ-ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်။ လောကဝိဝဋ္ဌာနု- သာရိ-ကြည့်။

လောကဝိဝဋ္ဌာနုသာရိ (တိ) [လောကဝိဝဋ္ဌာ+ အနုသာရိ] လောက-၏-မှ-ကင်းရာနိဗ္ဗာန် သို့-အစဉ်လိုက်- အလျော်အားဖြင့်ရောက်- တတ်သော (ဝေါဒါနိတဏှ)။ လောကဝဋ္ဌာ- နုသာရိ စ လောကဝိဝဋ္ဌာနုသာရိ စ၊ ဝဋ္ဌ နာမ သံသာဓော၊ ဝိဝဋ္ဌ နိဗ္ဗာန်။ နေတ္ထိ၊ ၉၄။ လောကဿ လောကတော ဝါ ဝိဝဋ္ဌ နိဗ္ဗာန်၊ တံ အနုသရတိ အနုလောမဝသေန ဂစ္ဆတိတိ လောကဝိဝဋ္ဌာနုသာရိ၊ ဝေါဒါနဓမ္မောတိ အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ ငွါ၊ ၁၉၈။

လောကဝိဝရဏ (န) [လောက+ဝိဝရဏ] ဩကာသ-သတ္တ-လောကကို ဖွင့်ကြောင်း ဖြစ်သည့် တန်ခိုးပြာဠိဟာ။ တတော လောကဝိဝရဏ နာမ ပါဠိဟာရိယံ အကံသု။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၇။ (-မ၊ ငွါ၊ ၄။ ၁၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀)။ အနေကသဟဿသင်္ချဿ ဩကာသလောက- ဿ တန္တိဝါသိသတ္တလောကဿ စ ဝိဝဋ္ဌဘာဝ- ကရဏပါဠိဟာရိယံ လောကဝိဝရဏ နာမ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၃၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၄)။

လောကဝိဝရဏပါဠိဟာရိယ (န) [လောကဝိဝရ- ဏ+ပါဠိဟာရိယ] လောကဝိဝရဏ-ကြည့်။ လောကဝိဝရဏပါဠိဟာရိယေ ပသန္နာနံ နရ မရူနံ တိ သကောဠိယာ အဘိသမိ သု။ မိလိန္ဒုဉာ။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွါ၊ ၆၅။ စရိယာ၊ ငွါ၊ ၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၈)။

လောကဝိဝရဏယမကပါဠိဟာရိယ(န) [လောက-ဝိဝရဏ+ယမက+ပါဠိဟာရိယ] လောကကို ဖွင့်ပြကြောင်းဖြစ်သည့် အစုံအစုံသော တန်ခိုး ပြာဠိဟာ။ ကဿ အနန္တဘာဝေါ လောက-ဝိဝရဏယမကပါဠိဟာရိယာဒိသု ဒဠဗ္ဗော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၁၂။

လောကဝိဝရဏိဒ္ဓိကာလ (ပု) [လောကဝိဝရဏ+ဣဒ္ဓိ+ကာလ] လောကကို ဖွင့်ပြကြောင်း ဖြစ်သည့်-တန်ခိုး-ဣဒ္ဓိပါဒ်-ကို ပြရာအခါ။ ယဿ နိသိန္နဿေဝ ဝဿ တံ ဒေဝလောကံ ဒဿေယျ လောကဝိဝရဏိဒ္ဓိကာလေ ဝိယ။ ဥဒါန၊ ၁၅၄။

လောကဝိသယသညာတ (တိ) [လောက+ဝိသယ+သညာတ] လောက၌(ညွှန်ပြအပ်သော) အရာဖြင့် ကောင်းစွာမှတ်သားအပ်သော။ လောကဝိသယသညာတံ ပညတ္တိဝသေန ဝေ ဝုတ္တံ။ အပါဠိ၊ ၂၁၂။

လောကဝိသေသကံ(တိ) [လောက+ဝိသေသက။ ထိ-၌-ဝိသေသိက။] လောကသဒ္ဓါကို အထူးပြုတတ်သော။ လောကဝိသေသကော သမာနောပိ သာသနဝရပေက္ခတာယ ဇနက သာမိဘာဝေန။ နေတ္တိ၊ ၁၅။

လောကဝိသုတ(တိ) [လောက+ဝိသုတ] လောက၌-ထင်ရှား-ကျော်ကြား-သော။ သော လောကဝိသုတော မဟာကန္တာရမဂ္ဂေါ အဟောသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၉၇။

လောကဝိဟေဌက (တိ) [လောက+ဝိဟေဌက။ ထိ-၌-ဝိဟေဌိကာ။] လူအပေါင်းကို-နှိပ်စက်-ညှဉ်းဆဲ- သတ်ဖြတ်- တတ်သော။ သူ။ ဟေဌကေ (ဇာ၊ ၁။ ၂၅၅) တိ သန္နိစ္စေဒါဒိဟိ လောကဝိဟေဌကေ။ ဇာ၊ ၁။ ၅၀၃။

လောကဝေါလောကန (န) [လောက+ဝေါ-လောကန] သတ္တလောက-လူအပေါင်း-ကို ကြည့်တော်မူခြင်း။ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကဝေါ-

လောကနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂၀၃)။

လောကဝေါဟာရ (ပု) [လောက+ဝေါဟာရ] (၁) လောကဝေါဟာရ၊ လောက၌-(ဖြစ်သော) ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-ကြောင်းအမည် ပညတ်။ (၂) လောက၌-ခေါ်ဝေါ်-သမုတ်-အပ်သော။ (၃) လောက-၌ဖြစ်သော အဆုံးအဖြတ် - ဖြတ်ထုံး - တရားဥပဒေ။ (၁) ဣမာ စ ခေါ စိတ္တ လောကသညော လောကနိရုတ္တိယော လောကဝေါဟာရာ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၆။ လောကဝေါဟာရံ ဂဟေတွာ (မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆) တိ 'လောကသမညံ အဝိဇဟိတွာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ ၁၃၉။ အံ၊ ၄။ ၄။ ၂၇၀။ အသိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၉)။ (၂) လောကဝေါဟာရဝစနမတ္တ - ကြည့်။ (၃) လောကဝေါဟာရဝိညူ-ကြည့်။

လောကဝေါဟာရကုသလ (တိ) [လောက-ဝေါဟာရ+ကုသလ] လောကဝေါဟာရ၌ လိမ္မာသော။ သူ။ လောကဝေါဟာရကုသလေန မနုဿေန။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၉။

လောကဝေါဟာရဝစနမတ္တ (န) [လောက-ဝေါဟာရ+ဝစန+မတ္တ] လောက၌- ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-သမုတ်-အပ်သော-စကား။ လောကဝေါဟာရဝစနမတ္တမေဝ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၇၃။

လောကဝေါဟာရဝိညူ (ပု) [လောကဝေါဟာရ+ဝိညူ] လောက၌(ဖြစ်သော) အဆုံးအဖြတ် -ဖြတ်ထုံး-တရားဥပဒေ-ကို သိသော။ သူ။ လောကဝေါဟာရဝိညူဟိ ပန သဒ္ဓိ သံသန္နိတွာ ပညတ္တေ သော ဥပဝါဒေါ န ဟေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။

လောကဝေါဟာရဝိသယ (တိ) [လောက-ဝေါဟာရ+ဝိသယ] လောက၌- ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-ကြောင်း အမည်ပညတ်- လောက-

ဝေါဟာရ- လျှင် အာရုံရှိသော။ လောက-
ဝေါဟာရဝိသယတ္တာ ကရုဏာယ။ ဒိ၊ ဝိ၊ ဝါ။
၈။ သိ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆။ မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၈။ အံ၊ ဝိ၊ ၁။
၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၇။

လောကသံနိဝါသ (ပု) [လောက+သံနိဝါသ]
လောကသန္နိဝါသ - ကြည့်။ လောကသံ-
နိဝါသေ အသမ္မောဓကာသာ ဝိဂမေဿ-
မိဒိံ ဈာနပုဟာနာ။ ပေဋကော။ ၂၆၈။

လောကသက္ကတ (တိ) [လောက+သက္ကတ] လူ
အပေါင်းတို့ အရိုအသေပြုအပ်သောသူ။ တံ
လောကသက္ကတံ ဓမ္မပါလံ ဣဒါနိ မဓုရေန
သရေန ဓမ္မံ ဘာသမာနံ သမ္ပုခါဝ ပဿထ။
ဇော၊ ဝိ၊ ၇။ ၂၂၃။

လောကသင်္ကေတ (ပု၊ န) [လောက+သင်္ကေတ]
လူတို့၏- အမှတ်- အသား- သင်္ကေတ။
ကေစ္စေ လောကသင်္ကေတေန သမဏဗြဟ္မ-
ဏာတိ လဒ္ဒဝေါဟာရာ သံဝိဇ္ဇန္တိ။ မဟာနိ၊
ဝိ၊ ၁၇။ (-ဝဇိရ။ ၄၂၇။ မ၊ ဝိ၊ ၇။ ၂၉၁။)

လောကသင်္ကေတသိဒ္ဓိ (တိ) [လောကသင်္ကေတ+
သိဒ္ဓိ] လူတို့၏- အမှတ်- အသား- သင်္ကေတ-
ဖြင့် ပြီးသော (ပညတ်)။ လောကသင်္ကေတသိဒ္ဓါ
ပညတ္တိတိ ပညတ္တိမတ္ထေ အဋ္ဌတွာ ပရမတ္ထ-
တော ထာမသာ ပရမဿ ဝေါဟရဏံ။
မ၊ ဝိ၊ ၇။ ၂၉၂။ (-မူလဝိ၊ ၁။ ၁၇၈။ အနု၊ ဝိ၊ ၁။
၁၉၅။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၄။)

လောကသင်္ကေတသိဒ္ဓိ (ထိ) [လောကသင်္ကေတ+
သိဒ္ဓိ] လူတို့၏- အမှတ်- အသား- သင်္ကေတ-
ဖြင့် ပြီးခြင်း။ လောကသင်္ကေတသိဒ္ဓိယာ
သမ္ပုတိသစ္စာဘာဝတော။ အနု၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၀၈။

လောကသင်္ဂဟ (ပု) [လောက + သင်္ဂဟ] လူ
အပေါင်း- အား-ကို - ချီးမြှောက်ခြင်း။
လောကသင်္ဂဟံ ကံရောန္တော.....။ အပ၊ ဝိ၊ ၁။
၁၃၉။

လောကသညာ (ထိ) [လောက + သညာ]
လောက၌ ဖြစ်သော - အမှတ်-သညာ။
သညာတိ ဓမ္မသညာ၊ လောကသညာ ဧဝ
ဝါ။ ဝိမာန၊ ဝိ၊ ၂၂၃။

လောကသညာတ (တိ) [လောက+သညာတ]
လူတို့သည် မှတ်သားအပ်သော။ အဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ
ဟိ ပရိကပ္ပိတံ လောကသညာတံ ဝါ။ မူလဝိ၊
၁။ ၁၇၁။ (-အနု၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၉၅။)

လောကသညာနုရောဓ (ပု) [လောကသညာ+
အနုရောဓ] လောက၌ ဖြစ်သော-အမှတ်-
သညာ-နှင့်- မဆန့်ကျင်- လျှော်- ခြင်း။
ဝဏ္ဏလက္ခဏာဒိ* အဂဟေတွာ လောက-
သညာနုရောဓေနော။ အနု၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၀၇။

လောကသညိတ (တိ) [လောက + သညိတ]
လောကဟု-သိ-မှတ်-အပ်သော။ ယသ္မာ
အယံ လောကသညိတော အတ္တာ။ ဒိ၊ ဝိ၊ ၁။
၁၆၁။

လောကသညိ (တိ) [လောကသညာ+ ဤ]
သတ္တလောကဟု- အမှတ်-သညာ-ရှိသော၊
သတ္တလောကဟု သိတတ်သောသူ။ လောက-
မာနိ-ကြည့်။

လောကသဒ္ဓ (ပု) [လောက+သဒ္ဓ] လောက
သဒ္ဓါ။ လောကသဒ္ဓေါ ဟိ ဇာတိသဒ္ဓတာယ
သာမညဝသေန နိရဝသေသတော သတ္တေ
သင်္ဂဟာတိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၆။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။
၇။ ဒိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၅။)

လောကသဒ္ဓဂ္ဂဟဏ (န) [လောကသဒ္ဓ+ဂဟဏ]
လောကသဒ္ဓါကို ယူခြင်း။ လောကသဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ
ဩကာသလောကမေဝ နိယမေတိတိ အာဟ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၂။

လောကသန္တတိ (ထိ) [လောက + သန္တတိ]
လောက-အစဉ်-အဆက်။ လောကသန္တတိဉ္စ
အာဝဟတိ။ သံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၀၀။ ဣတိဝုတိ၊ ဝိ၊

၂၄၅။ (သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂၂၄-၅ ကား “လောကသန္နိတိ” ဟု ပါဠိရှိသည်။)

လောကသန္နိတိ (တိ) [လောက+သန္နိတိ] လောက=လူအပေါင်း၏ချီးမွမ်းခြင်း၊ လောကသန္နိတိဉ္စ အာဝဟတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂၂၄။

လောကသန္နာရက (တိ) [လောက+သန္နာရက] စကြဝဠာ- (လောကဓာတ်)ကို-ခံ-ဆောင်-တတ်-သော။ အထ ဘက္ခော နော လဒ္ဓေါ-တိ မညမာနာ ဘတ္တ ဗျာဝဋ္ဌာ ဝိပရိဝတ္တိတွာ လောကသန္နာရကေ ဥဒကေပတန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄။ (-မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၄။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၃၄။)

လောကသန္နိဝိသ (ပု) [လောက+သန္နိဝိသ] (၁) သတ္တလောက၊ သတ္တဝါအပေါင်း၊ လူအပေါင်း၊ ပေါင်းစု-ပေါင်းဆုံ-၍ နေရာဖြစ်သော လောက၊ အတူတကွ-နေ-နေထိုင်-သင့်-ထိုက်-သော သတ္တဝါအပေါင်း၊ သတ္တလောက အပေါင်းအသင်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၅။ ပြည်၊ သျှ။) အကျိုးအကြောင်းတို့၏ ပေါင်းစည်း၍ တည်ရာဖြစ်သော သတ္တလောက။ (ပါရာ၊ ဂစ္ဆိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၃။) (၂) သင်္ခါရလောက၊ တေဘူမကသင်္ခါရ၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်နာမ်တရား၊ သတ္တဝါတို့၏ (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အစွမ်းပြင့်) အတူတကွ နေထိုင်ရာဖြစ်သော လောက။ (၃) သြကာသလောက၊ စကြဝဠာ၊ ကမ္ဘာ၊ လောကဓာတ်၊ သတ္တဝါ (လူ) တို့ အတူတကွ-တည်-နေထိုင်-ရာအရပ်၊ လူတို့သည် နေအပ်သော လောကဓာတ် (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅။ သျှ၊ ဗား)။ လူတို့နေရာ (ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ ဇာတ်၊ ဝတ္ထု)။ (၄) သတ္တဝါအပေါင်း။ (၅) သတ္တလောက၏ အတူတကွ-နေထိုင်-ပေါင်းဖော်-ကြောင်း-အကျင့်-စရိုက်။

(၁) သတ္တလောက၊ သတ္တဝါအပေါင်း။ ကောဝ လောကေတိ သကလေပိ လောက-

သန္နိဝိသေ အဟမေဝ ကော အဒုတိယော၊ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ လောကသန္နိဝိသေတိ လောကော ဝေ လောကသန္နိဝိသော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၅၁။ လောကောယေဝ လောကသန္နိဝိသော။ ဝိတိ၊ ၁။ ၇၀။ စတုပ္ပမာဏိ-ကော ဟိ အယံ လောကသန္နိဝိသော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။ လောကောယေဝ သင်္ဂမ္ပ သမာဂမ္ပ ဝသနဋ္ဌေန လောကသန္နိဝိသော၊ သတ္တကာ-ယော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁။ သဗ္ဗောယေဝ လောက-သန္နိဝိသော၊ ဇာတိယာ အနုဂတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၅။ လောကောယေဝ လောကသန္နိဝိသော ယထာ သတ္တာဝါသာတိ၊ သန္နိ-ဝသံတဗ္ဗတယ ဝါ သတ္တနိကာယော လောကသန္နိဝိသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၀။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၉။ အဘိ၊ ၄။ ၄။ ၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၅၁။ ပါစိတိယော။ ၁၉၃။) (၂) သင်္ခါရလောက၊ သဗ္ဗလောကံ အဘိညာ (အံ၊ ၁။ ၃၃၂)တိ တေဓာတုကံ လောကသန္နိဝိသံ ဇာနိတွာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၉။ သကလသ္မိမ္ပိဟံ လောကသန္နိဝိသေ ကေသင်္ခါရေပိ နိစ္စော နာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၉၂။ (-အံ၊ ၁။ ၄၆၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၄။) (၃) သြကာ-သလောက၊ စကြဝဠာ၊ ကမ္ဘာ၊ လောကဓာတ်။ မဟာ ခေါ ပနာယံ လောကသန္နိ-ဝိသော၊ မဟန္တသ္မိံ ခေါ ပန လောက-သန္နိဝိသေ သန္တိ သမဏဗြာဟ္မဏာ။ အံ၊ ၁။ ၁၄၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။ ကပ္ပသဏ္ဍာနကာ-လသ္မိဉ္စိ ကေမသင်္ချေယံ၊ ကေဂံဏံ ဟုတ္တာ ဌိတေ လောကသန္နိဝိသေ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅။ လောကသန္နိဝိသေတိ ဘာဇန လောကေ (န) တ္ထေနကာရေ အဓိကော ဝိယ ဒိဿတိ၊ သန္နိဝိသံတဗ္ဗဋ္ဌာနေ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၇။ (၄) သတ္တဝါအပေါင်း။ အာဒိတ္ထော လောကသန္နိဝိသော၊ ပဋိသံ၊ ၁၂၁။ လောကသန္နိဝိသောတိ ပဉ္စကန္ဓာ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကော။

တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန သန္နိဝသန္နိ ဧတ္ထ သတ္တာတိ သန္နိဝါသော၊ လောကောဝ သန္နိဝါသော လောကသန္နိဝါသော၊ ဒုက္ခိတံ ခန္ဓသန္တာနံ ဥပါဒါယ သတ္တဝေါဟာရသဗ္ဗာဝတော လောကသန္နိဝါသယောဂတော သပ္ပသမ္ပဟောပိ လောကသန္နိဝါသော။ သောပိ စ သဟ ခန္ဓကောယေဝ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅။
 (၅) သတ္တလောကဏိ အတုဝ.ကု-နေထိုင်-ပေါင်းဖော်-ကြောင်း- အကျင့်- စရိုက်။ စရန္တိ ဝိသမေ သမ (သံ၊၁။၄)န္တိ ဝိသမေ ဝါ လောကသန္နိဝါသေ ဝိသမေ ဝါ သတ္တနိကာယေ ဝိသမေ ဝါ ကိပေသဇာတေ သမ္ပစရန္တိတိ။ သံ၊ဌ၊၁။၂၄။ သန္နိဝသတိ ဧတေနာတိ သန္နိဝါသော၊ စဝိတံ။ လောကဿ သန္နိဝါသော လောကသန္နိဝါသော။ ဘသ္မိံ။ သံ၊ဌ၊၁။၇၀။

လောကသန္နိဝါသယောဂ (ပု) [လောကသန္နိဝါသ+ယောဂ] သင်္ခါရလောက-ခန္ဓာ ၅-ပါး နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ လောကသန္နိဝါသ ၄-ကြည့်။

လောကသန္နိဝေသပ(ပု)ဋိသံယုတ္တ(တိ)[လောက +သန္နိဝေသ+ ပဋိသံယုတ္တ] စကြဝဠာ-လောကဓာတ် -တည်နေပုံ- တည်နေမှု-နှင့်-စပ်-ယှဉ်-သော။ လောကသန္နိဝေသ-ပုဋိသံယုတ္တာ ဝိမံသာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၁၅။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၅၅၄)

လောကသဘာဝ (ပု) [လောက+သဘာဝ] လောက-၏-သဘော။ ဣမံ လောက-သဘာဝံ ဥတ္တာ န သောစန္ဒိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဌ၊၂။၁၈၁။ (-မူလဋီ၊၁။၅၁)။

လောကသဘာဝက္ခာန (န) [လောကသဘာဝ+အက္ခာန] လောက-သဘော-အကြောင်း-ကို ပြောကြားခြင်း။ လောကသဘာဝက္ခာန-ဝသေန ပဝတ္တနကုတာ။ ဝိမတိ၊၂။၅၅။

လောကသဘာဝါတိတ (တိ)[လောကသဘာဝ+အတိတ] လောကသဘောကို လှူဒါနသော။ ကဏာယာသာဘဂဝတာ အနုပ္ပတ္တာ....လုဇ္ဇန-ဘာဝါဘာဝတော လောကသဘာဝါတိတာ။ ဥဒါန၊ဌ၊၁၃၄။ ဣတိဝုတ်၊ဌ၊၁၃၀။

လောကသမညာ (တိ) [လောက+သမညာ] (က) လူအပေါင်းသည် - သိ-ခေါ်ဝေါ်-သမုတ်-အပ်သော-အမည်-ပညတ်၊ (ခ) လောက၌ - သိ - ခေါ်ဝေါ် - သမုတ်-ကြောင်းအမည်-ပညတ်၊ (ဂ) လောက၌ ဖြစ်သော-အမည်-ပညတ်။ (က) (ခ) (ဂ) ဣမာ ခေါ စိတ္တလောကသမညာ လောက-နိရုတ္တိယော လောကဝေါဟာရာ။ ဒီ၊၁။၁၈၆။ လောကသမညာယ လောကနိရုတ္တိယံ လောကဘိလာပေ ဌိတာယေဝ ဓမ္မံ ဒေဇေန္တိ။ မ၊ဌ၊၁။၁၄၄။ သမညာဂဟဏဝသေန လောကေန ဉာယတိ သမညာယတိ ဝေါဟရိယ-တိတိ လောကသမညာ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၄။ (-မိလိန္ဒ၊၁၇၃။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၂၈)။

လောကသမညာကရဇ (ပု) [လောကသမညာ+ကရဇ] လူအပေါင်းသည်-သိ-ခေါ်ဝေါ်-သမုတ် - အပ်သော - သုတ်သွေးကြောင့် ဖြစ်သည့်ကိုယ်ဝန်။ န လောကသမညာကရဇဿ လဂ္ဂနဒိဝသမတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄၈။

လောကသမညာတ (တိ) [လောက+သမညာတ] လောကသမညာ-ကြည့်။ ကာပန သာ သမ္ပုတိတိ အာဟ သမညာယာတိ၊လောက-သမညာတေနာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၃။၂၀၂။

လောကသမညာတရဇ (ပု၊န) [လောကသမညာတ+ရဇ။ လောကသမညာတကရဇ?။] လူအပေါင်းသည်-သိ- ခေါ်ဝေါ်-သမုတ်-အပ်သောမြူတည်းဟူသော ကိုယ်ဝန်။ န၊ လောကသမညာတရဇဿ လဂ္ဂနဒိဝသမတ္တံ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၂၈။

လောကသမညာနတိက္ကမန္တ (တိ) [လောကသမညာ+အနတိက္ကမန္တ] လူ့အပေါင်းသည်-သိ-ခေါ်ဝေါ်-သမုတ်-အပ်သော-အမည်-ပညတ်-ကို မကျော်လွန်သော။ လောကသမညာနတိက္ကမန္တာဝေ ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ လောကိယေ ဝိသယေ ဒေသနာပဝတ္တိ။ အံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၄၉။

လောကသမညာနပဝတ္တိ (ထိ) [လောကသမညာ+အနပဝတ္တိ] လူ့အပေါင်းသည်-သိ-ခေါ်ဝေါ်-သမုတ်-အပ်သော-အမည်-ပညတ်-အားလျော်စွာဖြစ်ခြင်း။ လောကသမညာနပဝတ္တိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၃။

လောကသမညာနရူပ (တိ) [လောကသမညာ + အနရူပ] လူ့အပေါင်းသည်-သိ-ခေါ်ဝေါ်-သမုတ်-အပ်သော-အမည်-ပညတ်-အား-လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ လောကသမညာနရူပံ ဘာဝဒတာ ပဝတ္တိ ဒေသတိ။ ဒီ၊ ဇိ၊ ၁။ ၈။ သိ၊ ဇိ၊ ၁။ ၁၁။ ၈။ သံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၈။ အံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၁၁။ မူလဇိ၊ ၁။ ၇။

လောကသမညာနရောဓ (ပု) [လောကသမညာ + အနရောဓ] လူ့အပေါင်းသည်-သိ-ခေါ်ဝေါ်-အပ်သော-အမည်-ပညတ်-အား-နှင့်-မဆန့်ကျင်ခြင်း။ ဘဂဝါ သမညံအနုယိ ဓာဝန္တော လောကသမညာနရောဓေန။ ဣတိဝုက်၊ ငွ၊ ၃၀၃။ (-နေတ္တိ၊ ဇိ၊ ၆၆)။

လောကသမညာနသာရ (ပု) [လောကသမညာ + အနသာရ] လူ့အပေါင်းသည်-ခေါ်ဝေါ်-သမုတ်-အပ်သော-အမည်-ပညတ်-သို့ အစဉ်လိုက်-ခြင်း။ လောကသမညာနသာရေန အတ္ထံ ပဋိဝိဇ္ဈိဘုံ သမတ္တာနံ ဝသေန ဒေသနာယ အာရဒ္ဓတ္တာ။ မာ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂၄။

လောကသမညာသိဒ္ဓ (တိ) [လောကသမညာ + သိဒ္ဓ] လောက၌ဖြစ်သော-အမည်-ပညတ်-ဖြင့်ပြီးသော။ လောကသမညာသိဒ္ဓံ သတ္တုတ္တိပုရိသာဒိဗိယ။ မာ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂၇။

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၁၉ - ပ.မ.သ.စ

လောကသမတိက္ကမနုပါယ (ပု) [လောက + သမတိက္ကမနု + ဥပါယ] လောကသုံးပါးကို ကောင်းစွာ လွန်မြောက်ခြင်း၏-အကြောင်း-ဥပယ်။ သက္ကာ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ ဣမ လောကဟိတမ္ပိ လောကသမတိက္ကမနုပါယဉ္စ သမ္မာဒေတုံ။ အဘိ၊ ငွ၊ ၃။ ၇၄။

လောကသမတိက္ကမပဋိပတ္တိ (ထိ) [လောက သမတိက္ကမ + ပဋိပတ္တိ] လောကသုံးပါးကို ကောင်းစွာ လွန်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သော အကျင့်။ လောကံ တရတိတိ တေနေ လောကသမတိက္ကမပဋိပတ္တိမာဟ။ မူလဇိ၊ ၁။ ၁၁။

လောကသမုဒယ (ပု) [လောက + သမုဒယ] သင်္ခါရလောက-ဒက္ခ-ပြုကြောင်း (တဏှာ-သမုဒယသစ္စာ) (ဝါ) ပုညာဘိသင်္ခါရသညတို့နှင့် တကွ တစ်ထောင့်ငါးခု ကိလေသာ။ ယော၊ ဉ္စ ပညာပမိ လောကသမုဒယဉ္စ လောကနိဒေဓဉ္စ။ သံ၊ ၁။ ၆၁။ လောကသမုဒယန္တိ သမုဒယသစ္စံ။ သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၄၉။ လောကသမုဒယော ဘိက္ခဝေ တဿဂတေန အဘိသမ္ပဒေါ။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၃။ လောကသမုဒယောဘိ သုတ္တန္တနယေန တဏှာ၊ အဘိဓမ္မနယေန ပန အဘိသမုဒယော သဒ္ဓိဒိယာမုကိလေသသဟဿ။ အံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၂၄၉။ (-ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၉၁။ မာ၊ ငွ၊ ၁။ ၅၄။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၀။

လောကသမုဒယသုတ္တ (န) [လောကသမုဒယ + သုတ္တ] လောကသမုဒယသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဠာယတနာဂ္ဂ သံယုတ္တပဋိ ၁၁-သံသုတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၃၀၇။ သံ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၂။

လောကသမုဒါစာရ (ပု) [လောက + သမုဒါစာရ] လူ့အပေါင်း-ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-တင်စား-တင်စား၍ ပြောဆို-ခြင်း။ လူ့အပေါင်း-ပြောဆိုရိုး-ပြောရိုးဆိုစဉ်။ လောကသမုဒါစာရ-

ဝသေန ပန ဝေမာဟ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂။ လောက-
သမုဒါစာရဝသေနာတိ လောကောပစာရ-
ဝသေန။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂။

လောကသမ္ဘာဝိတ (တိ) [လောက + သမ္ဘာ
ဝိတ] လူအပေါင်းတို့- ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-
အပ်သော။ လောကသမ္ဘာဝိတတံ သြဝါဒါ-
နုသာသနီတိ လောကဿ ဗဟုပကာရတံ။ ဒီ၊
ငွါ၊ ၃။ ၁။

လောကသမ္ပတ (တိ) [လောက + သမ္ပတ] လူတို့
သည် မြတ်၏ဟု-သမုတ်-ခေါ်ဝေါ်-ပြော
ဆို-အပ်သော။ လောက၌ (အမြတ်ဟူ၍)
သမုတ်အပ်သော။ ဗုဒ္ဓါ နာမ လောကသမ္ပတေ
ကုလေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂။ မ၊ ငွါ၊ ၄။ ၁။ ၂။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွါ၊ ၇။ ၄။ (-ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၅။ ၃။ နုဒ္ဒက၊ ငွါ၊
၁။ ၇။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁။ ၂။ အပ၊ ငွါ၊ ၁။ ၆။
ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၅။ ၇။)

လောကသမ္ပတသေနာသန (န) [လောကသမ္ပတ
+ သေနာသန] လူတို့သည် (မြတ်၏ဟု)-
လောက၌ (မြတ်၏ဟူ၍) -သမုတ်အပ်သော
ကျောင်း။ လောကသမ္ပတသေနာသန-
သံဝဏ္ဏနာဒီဟိ ဥပါယေဟိ လောကံ ပရိ-
ပါစေတု။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၇။ စိတ္တလပဗ္ဗတာဒိ-
ဝိဟာရေ လောကသမ္ပတ သေနာသနနာမ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။ ၇။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ ၄။)

လောကသမ္ပတိ (တိ) [လောက + သမ္ပတိ]
လူအပေါင်းသည် သမုတ်အပ်သော အတ္ထ-
ပညတ်။ လောကသမ္ပတိ စ ဗုဒ္ဓါ၊ ဘဂဝန္တော
နပုဗ္ဗေန္တိ။ မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁။ ၄။ ၄။ (-သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁။
အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၇။ ၄။ ၅။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁။ ၃။)

လောကသမ္ပတိကာရဏ (တိ) [လောကသမ္ပတိ
+ ကာရဏ] လောကသမ္ပတိ- လူအပေါင်း
သည် သမုတ်အပ်သော အတ္ထပညတ်-လျှင်
ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ သင်္ကေတဝစနံ သစ္စံ၊
လောကသမ္ပတိကာရဏံ။ မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁။ ၄။ ၃။ အံ၊
ငွါ၊ ၁။ ၇။ ၄။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁။ ၃။

လောကသရဏ (ပု၊ န) [လောက + သရဏ]
လောက၏ ကိုးကွယ်ရာ (မြတ်စွာဘုရား)။
ပူဇော်ရာ လောကသရဏံ၊ တံ ငွါ၊ နမာဏိ-
ပတ္ထယံ။ အပ၊ ၂။ ၁။ ၃။ ထေရ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁။ ၄။
(-ထေရိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၆။ ၆။ ၁။ ၃။)

လောကသာဓာရဏ (တိ) [လောက + သာဓာ-
ရဏ] (၁) လောကသုံးပါးနှင့်ဆက်ဆံသော။
(န) (၂) လောကသုံးပါးနှင့် ဆက်ဆံခြင်း။
(၁) လောကသို့ လောကသာဓာရဏော။
မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁။ ၃။ (န) (၂) တံ လောကသာဓာ-
ရဏံ လောကေ ဇာတသံဝုဒ္ဓါနံ တထာဂတာ-
နံ ဒဟာတိ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၉။

လောကသာမိ (ပု) [လောက + သာမိ] မေဗ္ဗ-
သာမိ-ကဲ့သို့ “လောကသာမိ” ဟုလျှင်
ကောင်း၏။ သွာမိနံ-သံ။ နိတိသုတ္တ၊ ၅။ ၂။
၅။ သာမိ သာမိ ၂-ချက်သင့်ဟုဆိုသည်သဒ္ဓေ
ဘော်မဲ့ရှိသောဒီကာပါဌ်ကိုလည်းမပြင်သင့်။
လူသုံးပါးတို့၏-အရှင်-သင်။ လောကသာ
မိ လောကနာယကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇။ ၆။ ၁။ ၅။

လောကသာရ (ပု) [လောက + သာရ] လောက
၏-အနှစ်-အမြတ်။ ပုဉ္ဇိတံ လောကသာရံ-
ဝါနယနာနံ ရသာယနံ။ အပ၊ ၂။ ၂။ ၅။ ထေရိ၊
ငွါ၊ ၇။ ၆။

လောကသိဒ္ဓ (တိ) [လောက + သိဒ္ဓ] လောက-
ပြီး-ထင်ရှား-သော။ တမတ္ထံ လောကသိဒ္ဓါ-
ယ သာဓေတံ ဇာနန္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သီ၊ ငွါ၊
သစ်၊ ၂။ ၂။ ၉။ (-မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂။ ၉။ ဗုလင်္ခါ၊ ၁။ ၅။
၉။ ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၄။ ၆။)

လောကသိဒ္ဓဝါဒ (ပု) [လောကသိဒ္ဓ + ဝါဒ] လောက
၌-ပြီး- ထင်ရှား- သောအယူဝါဒ။ လောက
သိဒ္ဓဝါဒေါ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃။ ၅။ သီ၊ ငွါ၊ သစ်၊ ၂။ ၃။ ၇။

လောကသိမာနုရက္ခက (တိ) [လောက + သိမာ +
အနုရက္ခက] လောက၏ အပိုင်းအခြားကို

အစဉ်စောင့်ရှောက်တတ်သော၊ သူ။ ယသသိန်
တေဇသိန်၊ လောကသိမာနုရက္ခကံ။ ဒိ၊ ဋီ၊
၁။ ၃၀၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၆။

● လောကသုတ္တ (န) [လောက+သုတ္တ] လောက
သုတ်။ သံယုတ္တ-နိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂသံ-
ယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၇-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ သံ
၁။ ၃၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၀။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါ-
ထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၃-
သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၉၀။ သံယုတ္တနိကာယ၊ နိဒါ နဝဂ္ဂ-
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။
သံ၊ ၁။ ၃၀၁-၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၉။ သံယုတ္တ နိကာ-
ယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊
၈-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၁၅၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၁။
အဂ္ဂတ္တရနိကာယ၊ တေကုန္တနိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဍာ-
သက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၁၃၁-၂။ အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈-၇၀။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဥဒါနပါဠိ၊
၃-ဝဂ်၊ ၁၁-သုတ်။ ဥဒါန၊ ၁၁၄-၆။ ဥဒါန၊ ဋီ၊
၁၈၆-၉၂။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဣတိဝုတ္တကပါဠိ၊
၄-နိပါတ်၊ ၁၃-သုတ်။ ဣတိဝုတ်၊ ဋီ၊ ၃၄၅-
၅၃။

(လောကသုတ်သည်—(၁) သံ၊ ၂။ ၃၀-၌
လာသော လောကသုတ်။ (၂) သံ၊ ၂။ ၉၀-၌
လာသော လောကသုတ်။ (၃) သံ၊ ၁။ ၃၀-
၌လာသော လောကသုတ်။ (၄) သံ၊ ၃။ ၁၅၃-
၌လာသော လောကသုတ်။ (၅) အံ၊ ၁။ ၁၃၁-
၌လာသော လောကသုတ်။ (၆) ဣတိဝုတ်။
၂၇၅-၌လာသော လောကသုတ်။ (၇) ဥဒါန။
၁၁၄-၌လာသော လောကသုတ်ဟူ၍ ၇ပါး
သုတ်ရှိသည်။ ထိုတွင်—(၁) သံ၊ ၂။ ၃၀-၌လာ
လောကသုတ်သည် “သတ္တလောက=လူအ
ပေါင်းသည် စက္ခု၊ သောတဗာန၊ ဇိဝါ၊ ကာ-
ယ၊ မန-ဟူသော အဇ္ဈတ္တိကာယတန(၆)ပါး
ဖြစ်သည်ရှိသော်ဖြစ်သည်။ အဇ္ဈတ္တိ ကာယာ
န(၆)ပါးကြောင့် ချစ်ကျမ်းဝင်၍ အဇ္ဈတ္တိ-

ကာယတန(၆)ပါးတို့ကို စွဲ၍ဖြစ်ပြီး အဇ္ဈ-
တ္တိကာယတန(၆)ပါးတို့ကြောင့်ပင်ပန်းသည်”
ဟု သတ္တလောက၏ ဖြစ်ကြောင်း စသည်တို့
ကို ဟောကြားတော်မူရာသုတ်ဖြစ်သည်။

(၂) သံ၊ ၁။ ၉၀-၌လာသော လောက
သုတ်သည် “လူအပေါင်းသန္တာန်၌ စီးပွားမဲ့
ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ ချမ်းသာစွာ မနေရခြင်းငှာ
ဖြစ်လာသောတရားတို့ကား လောဘ၊ မေ၊ သ၊
မောဟတရား ၃-ပါးတို့ပင်တည်း” ဟု
လူအပေါင်းစီ စီးပွားမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်သော
တရားတို့ကို ဟောကြားတော်မူရာသုတ် ဖြစ်
သည်။ (၃) သံ၊ ၃။ ၁၅၃-၌လာ လောကသုတ်
သည် အဇ္ဈတ္တိ ကာယတန (၆)ပါး၊ အာရုံ (၆)
ပါး၊ ဝိညာဉ် (၆) ပါးတို့ အသီးသီး ပေါင်း
ဆုံမိခြင်းကြောင့် ဖဿဖြစ်သည်။ ဖဿဖြစ်
ခြင်းကြောင့် ဟောနာဖြစ်သည့် စသည်ဖြင့်
သင်္ခါရလောက ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊
တဏှာချုပ်ခြင်းကြောင့် ဥပဒါနချုပ်သည်။
ဥဒါဒါ၊ ချုပ်ခြင်းကြောင့် တဝချုပ်သည်
စသည်ဖြင့် သင်္ခါရလောက ချုပ်ခြင်းကို
လည်းကောင်း၊ ဟောကြားတော်မူရာ သုတ်
ဖြစ်သည်။ (၄) သံ၊ ၃။ ၁၅၃-၌လာ လောက
သုတ်သည် သတိလက္ခဏာတရား ၄ ပါးတို့ကို
ပွားများခြင်းကြောင့် မြတ်သောအဘိညာဉ်
နှင့်ပြည့်စုံခြင်း သို့ဆောက်ပြီးလျှင် လောက
(၁၀၀၀)ကို သိမြင်နိုင်၏ဟူ၍ ဒ. ရှင်အနုရုဒ္ဓါ-
ကအရှင်သရိပုတ္တရာအား ဟောကြားအပ်
သောသုတ်ဖြစ်သည်။

(၅) (၆) အံ၊ ၁။ ၁၃၁-၌လာ လောက
သုတ်ဣတိဝုတ်။ ၂၇၅-၌လာသော လောက
သုတ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဒုက္ခသစ္စာ၊
ဒုက္ခသစ္စာ၏ဖြစ်ကြောင်းသမုဒယသစ္စာ၊ ဒုက္ခ-
သစ္စာ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိရောဓသစ္စာ=နိဗ္ဗာန်၊
ဒုက္ခသစ္စာ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ဆောက်
ကြောင်း မဂ္ဂသစ္စာတို့ကိုထိုးသွင်း၍ သိတော်

မူကြောင်းကို ဟောကြားတော်မူရာ သုတ်များဖြစ်သည်။(၇) ဥဒါန။ ၁၁၄-၌ လာလောကသုတ်သည် ဘုရားသခင်က ရာဂ၊ ဒေါသ မောဟတို့ကြောင့် ပူလောင်ကုန်သော သတ္တဝါတို့ကို မြင်စတော်မူ၍ ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည် ပူလောင်မှုဖြစ်သဖြင့် ဆင်းရဲသော တွေထိမှုဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သည်။ ဖဿကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဝေဒနာဟူသော ရောဂါကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိသည်ဖြစ်၍ “ငါ ချမ်းသာ၏၊ ငါဆင်းရဲ၏” ဟူ၍ အတ္တအားဖြင့်(ဝါ)အတ္တဟူ၍ ပြောဆိုသည်။ ဘဝ၌ ကပ်ငြိသော သတ္တဝါများသည် ဘဝဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်လျက် ဘဝကိုပင် နှစ်သက်သည် ဘဝသည် ဘေးသာဖြစ်သည်၊ ဇရာ မရဏ စသည်သည် ဆင်းရဲဒုက္ခမည်၏။ ဘဝကိုပယ်ခြင်းငှာ မဂ်ဟူသော မြတ်သော အကျင့်ကိုကျင့်သုံးအပ်၏-စသည်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်သောသုတ်ဖြစ်သည်။

လောကသုဒ္ဓကိစ္ဆေယျ (တိ) [လောက+သုဒ္ဓကိစ္ဆေယျ] လူ့အပေါင်း၏ မြတ်သောအလှူကို ခံထိုက်သော၊ သူ။ နိဿိသယံ လောကသုဒ္ဓကိစ္ဆေယျာ။ အပါ၊ ၁။ ၁၅။ ကေန္တေန လောကဿ သုဒ္ဓကိဏာယ အဂ္ဂဒါနဿ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ အရဟာ ယုတ္တာ။ အပါ၊ ၁။ ၂၂။

လောကသေဋ္ဌ (တိ) [လောက+သေဋ္ဌ] သတ္တလောက-(လူသုံးပါးတို့)ထက်မြတ်သော၊ သူ။ လောကဇေဋ္ဌောတိ လောကသေဋ္ဌော။ ဗုဒ္ဓဝါ၊ ၄။ ၆၇။

လောကဿာဒ (ပု) [လောက+အဿာဒ](၁) လောက-၌-ကို-သာယာ-နှစ်သက်-ခြင်း။ (၂) လောကကို-သာယာ-နှစ်သက်-တတ်သော-တဏှာ-လောဘ။ (၃) လူ့အပေါင်းသည် သာယာ-နှစ်သက်-အပ်သော။ (၄) လောကဿာဒရဟိတ-ကြည့်။ (၂) လောက-

ဿာဒေန ဗုပ္ပုရဏိယတ္တာ မဟာသမုဒ္ဓေ ပါတာလသင်္ခါတေန ပပါတေန သဒိသာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၀၅။ (၃) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လောကဿာဒမိတ္တသန္တဝ (ပု) [လောကဿာဒ+မိတ္တ+သန္တဝ]လောက (လူ)၌-လူတို့သည်-သာယာအပ်သော အဆွေခင်ပွန်း ဖွဲ့ခြင်း၊ (လူ-ကဲ့သို့-၌-မြူးတူးခြင်းကို သာယာ-သော-လို၍-အချစ်ခင်ပွန်းဖွဲ့ခြင်း။ ပါမိတျာဒိ။ သျ။) လောကဿာဒမိတ္တသန္တဝဝသေန။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇၄။ ကင်္ခါ။ ၂၉၆။ လောကဿာဒ-သင်္ခါတဿ မိတ္တသန္တဝဿ ဝသေန။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁၅။ ကင်္ခါ၊ ၃။ သင်္ခါ။ ၄၅၃။ လောကေဟိ အဿာဒေတဗ္ဗော စ သော မိတ္တသန္တဝေါ စေတိ လောကဿာဒမိတ္တသန္တဝေါ။ ပါမိတိ၊ ယော။ ၅၆။

လောကဿာဒရဟိ (တိ) [လောကဿာဒ+ရဟိ] လောက၌ - လူ့အပေါင်းသည်- သာယာ - အပ်သော - ဓမ္မေလျော် - ပျော်ပါး- ခြင်း။ ရာဇ ယဒါ ဥဘော ဇယမ္ပတိကာ ရဟောဂတာ လောကဿာဒရဟိယာ ကိဋ္ဌန္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၂။

လောကဿာဒရဟိတ (တိ) [လောကဿာဒ+ရဟိတ]လောက-၌-ကို-သာယာ-နှစ်သက်-ခြင်းမှကင်းသော။ ဣတိ ကုမာရဿ ကုမာရိကာယ စ သဒိသံ ပဏ္ဍိ လောကဿာဒရဟိတမေဝ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၀။

လောကဟိတ (န) [လောက+ဟိတ] သတ္တလောက၏ အစီးအပွား။ လောကဟိတာယာ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁)တိ သတ္တလောကဿ ဟိတာယ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။

လောကဟိတ (န) [လောကဟိတ+ကရဏ] သတ္တလောက၏ အစီးအပွားကို ပြုခြင်း။ လောကဟိတာယာ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁)တိ...သတ္တ-

လောကဿ ဟိတကရဏတ္ထာယာတိ အတ္ထော။
သာရတ္ထ။ ၁။ ၇။

လောကဟိတ^၂ (တိ) [လောကဟိတ+ဏ။ ဇီဝ-
လောကဿ ဟိတံ ကရေတိတိ လောကဟိ-
တော။ ကင်္ခါ၊ ယော။ ၉၆-၇။] သတ္တ-
လောက၏ အစီးအပွားကို ပြုတတ်သော။
အက္ခာတာ လောကဟိတေန ဝိဝေကဒဿိ-
နာ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၇၅။ န ဗျဉ္ဇနံ လောကဟိတော
မဟေသိ။ ကင်္ခါ။ ၁၁၄။ လောကဟိတ(ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၀၆)န္တိ သဗ္ဗလောကဟိတံ ဗုဒ္ဓဝံသံ။ ဗုဒ္ဓဝံ
၄။ ၈၃။

လောကဟိတကရဏ (န) [လောကဟိတ+ကရ-
ဏ] လောကဟိတ-ကြည့်။

လောကဟိတဇနနိ (ထိ) [လောကဟိတ+ဇနနိ]
သတ္တလောက၏ အစီးအပွားကို ဖြစ်စေ
တတ်သော (အဋ္ဌကထာ)။ နိဋ္ဌိ ဂတာ ယထာ-
ယံ၊ အဋ္ဌကထာ လောကဟိတဇနနိ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၃၂၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၃၉။

လောကဟိတသိဒ္ဓိ (ထိ) [လောကဟိတ+သိဒ္ဓိ]
သတ္တလောက၏ အစီးအပွား-ပြီး-ပြည့်စုံ-
ခြင်း။ န တု ဒုက္ခာနုဘဝနေနေဝ လောက-
ဟိတသိဒ္ဓိတိ။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၇။

လောကဟိတာနုကမ္မက (တိ) [လောကဟိတ+
အနုကမ္မက] (၁) သတ္တလောက၏ အစီး
အပွားဖြစ်၍ သတ္တလောကကို အစဉ်သနား
စောင့်ရှောက်တတ်သော။ (၂) သတ္တလောက
၏ အစီးအပွားဖြင့် (သတ္တလောကကို) အစဉ်
သနားစောင့်ရှောက်တတ်သော။ (၁) (၂)
ပဿန္တိ တံ လောကဟိတာနုကမ္မကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၀၁။ လောကဟိတာနုကမ္မန္တိ လောက-
ဟိတဉ္စ လောကာနုကမ္မကဉ္စ လောကဟိတေန
ဝါ အနုကမ္မကံ လောကဟိတာနုကမ္မကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။ ၅၄။

လောကဟိတာနုစိန္တန (န) [လောကဟိတ+
အနုစိန္တန] သတ္တလောက အစီးအပွားကို
အစဉ် ကြံစည်ခြင်း။ ပဋိညာနုရူပံ လောက-
ဟိတာနုစိန္တနတော။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၁၄။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၉၅။

လောကဟိတေသိ (တိ) [လောကဟိတ+ဣသ+
ဏိ] လောကအစီးအပွားကို ရှာမှီး-လေ့ရှိ-
တတ်-သော။ သူ။ ဂုဏာတိသယယုတ္တဿ၊
ယသ္မာ လောကဟိတေသိနော။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂၆၂။

လောကာစရိယ (ပ) [လောက+အာစရိယ]
(က) သတ္တလောက=လူသုံးပါး၏ ဆရာ
ဖြစ်တော်မူသော (ဘုရားရှင်)။ (ခ)
လောက၌ (ဖြစ်-ထင်ရှား-သော) ဆရာ။
(က) တထာပိ လောကာစရိယော။ အပ၊ ၂။
၁၆၀။ ဌပေတွာ ဒသဗလံ လောကာစရိယံ။
မိလိန္ဒ။ ၃၄၂။ (ခ) ပုဗ္ဗာစရိယာတိ ဝုတ္တေ
လောကာစရိယာပိ...သင်္ဂယန္တိ။ ဝဇီရ။ ၁၇။

လောကာစိဏ္ဍ (န) [လောက+အာစိဏ္ဍ]
လောက၏-အလေ့-အကျက်-အကျင့်။ အပိ
နု ခေါ် မဟာရာဇ အတ္ထိ လောကပကတိ
လောကာစိဏ္ဍံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၁။ (-သီ၊ ၄။ သစ်၊
၂။ ၂၅၇)။

လောကာတိက္ကန္တ (တိ) [လောက+အတိက္ကန္တ]
လောကကိုလွန်ပြီးသောသူ။ လောကာ
တိက္ကန္တံ။ ရှု။ ၃၅၁။

လောကာဓာရဘာဝ (ပ) [လောက+အာဓာရ
+ဘာဝ] လောကုလျှင် တည်ရာရှိသည်၏
အဖြစ်။ တေန န ပဌမဂံထာယံ သတိပိ နိဝါ-
ရဏာဒိန္နံ လောကာဓာရဘာဝေ လောကံ
အာမသံတွာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၆၇။

လောကာဓိဋ္ဌာန (တိ) [လောက+အဓိဋ္ဌာန]
သတ္တလောကုလျှင် တည်ရာရှိသော။ “ကျေ-
နဿ နိဝုတော လောက္ခေ” တိလောက္ခ

ဓိဋ္ဌာနံ ပုစ္ဆတိ။ နေတ္ထိ။၁၁။ လောကောတိ သတ္တလောကော။ နေတ္ထိ။၉။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊၇)။

လောကဓိပ (တိ) [လောက+အဓိပ]လောကလျှင် အကြီးအမှူးရှိသော၊ လောကကို အကြီးအမှူးပြု၍ ရေးသော၊ သူ။ လောကဓိပေါ (အံ၊၁။၁၄၇)တိ လောကဇေဋ္ဌကော။ အံ၊၉။ ၂။၁၃၁။

လောကဓိပတိ (တိ) [လောက+အဓိပတိ] လောကော အဓိပတိ ဂရု တေဿာတိ လောကဓိပတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉။၁။၃၅။ တဿ ... (လောကဿ) ဣဿဓေ အဓိပတိတိ လောကဓိပတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၉။၁၄။ (၁) သတ္တလောကလျှင် အကြီးအမှူး ရှိသော။ (ပ) (၂) သတ္တလောကကို အစိုးရသော၊ သူ။ (၃) သတ္တလောက၏ အကြီးအမှူး - ဦးစီး-ခေါင်းဆောင်-ဖြစ်တော်မူသော ဘုရား။ (၁) လောကဓိပတိ ဩတ္တပ္ပံ နာမ။ အံ၊ ၉။၁။၁၆။ ပဒ္ဓိသံ၊ ၉။ ၂။ ၂၂၇-ဂ။ မဟာနိ၊ ၉။၄၇။ (ပ) (၂) ဗြဟ္မာ လောကဓိပတိ သဟဗျတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၉။ တေသု ဣဓ သတ္တလောကော အဓိပေတော။တဿ ဣဿဓေအဓိပတိတိ လောကဓိပတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၉။၁၄။ (၃) လောကဿ အဓိပတိ လောကဓိပတိ။ သကလလောကနာယကေနာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၉။ သစ်။ ၂။ ၇၄။

လောကဓိပတိမဟာဗြဟ္မ (ပ) [လောကဓိပတိ+မဟာဗြဟ္မ] သတ္တလောကကို အစိုးရသောမဟာဗြဟ္မာ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လောကဓိပတိသဟဗျတာ (ထိ) [လောကဓိပတိ+သဟဗျတာ] သတ္တလောကကို အစိုးရသော မဟာဗြဟ္မာနှင့် အပေါင်း

အဖော်၏အဖြစ်။ လောကဓိပတိသဟဗျတာ (သံ၊၁။၁၇၃) န္တိ လောကဓိပတိမဟာဗြဟ္မာနာ သဟသာဝံ။ သံ၊ ၉။၁။ ၂၄၃။

လောကဓိပတေယျ (တိ) [လောကဓိပတိ+တေယျ] (၁) (က) သတ္တလောကကို အကြီးအမှူး (အလေးဂရ) ပြု၍ ဖြစ်စေအပ်သော။ (ခ) သတ္တလောကဟူသော အကြီးအမှူးမှလာသော။ သတ္တလောကကို အဓိအသေပြုခြင်း။ (ဒီ၊ ၃။ နေရင်း၊ ၁။ သျ။) (သတ္တလောကကို အကြီးအမှူးပြု၍ မကောင်းမှုကို မပြုခြင်းသည် လောကဓိပတေယျမည်၏)။ (၂) (က) သတ္တလောကလျှင် အကြီးအမှူးရှိသူသည် ဖြစ်စေအပ်သော။ (ခ) သတ္တလောကလျှင် အကြီးအမှူး ရှိသူမှလာသော။

(၁)(က)(ခ) အတ္တာဓိပတေယျံ လောကဓိပတေယျံ ဓမ္မာဓိပတေယျံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၇၄။ အံ၊ ၁။ ၁၃၆။ လောကံ အဓိပတိံ ကတော (ပါပဿ) အကရဏံ လောကဓိပတေယျံ နာမ။ ဒီ၊ ၉။ ၃။ ၁၇၇။ လောကံ အဓိပတိံ ကတော အကရဏံ ဩတ္တပ္ပဿ ဝသေန။ ဒီ၊ ၉။ ၃။ ၂၁၆။ လောကံ ဇေဋ္ဌကံ ကတော နိဗ္ဗတ္တိတံ ဂုဏဇာတံ လောကဓိပတေယျံ။ အံ၊ ၉။ ၂။ ၁၃၀။ လောကန္တိ သတ္တလောကံ။ အံ၊ ၉။ ၂။ ၁၂၀။ လောကဓိပတေယျံ ဩတ္တပ္ပံ။ ဒီ၊ ၉။ ၃။ ၁၆၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၉။ ၁၅၀။ အတ္တာ ဝေ အဓိပတိံ အတ္တာဓိပတိတော အာဂမနတော အတ္တာဓိပတေယျာ။ လောကဓိပတေယျန္တိ ဧတ္တာပိ သေဝနယော။ ဒီ၊ ၉။ ၃။ ၁၇၃။ (၂) (က) (ခ) တိဝိဓံ အတ္တာဓိပတေယျလောကဓိပတေယျဓမ္မာဓိပတေယျဝသေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁။ လောကပဝါဒံ ပရိဟရိတုကာမေန လောကဓိပတေယျံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃။ အတ္ထာ

ဝေ ဂရု ဒေဝိပတိ တေဿာတိ အတ္ထဂရု...
အတ္တာဓိပတိတော အာဂတံ အတ္တာဓိပတေ-
ယျံ။ လောကေ အဓိပတိ ဂရု တေဿာတိ
လောကဓိပတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၇။

လောကနန္ဒကဏ္ဍ (ပု) [လောက+အာနန္ဒ+
ကဏ္ဍ+အ] သတ္တလောက၏-နှစ်သက်-
မြတ်နိုး-ခြင်းကို ပြုတတ်သော (ဘုရား)။
လောကနန္ဒကဏ္ဍကဏ္ဍိ။ ဗုဒ္ဓဝါ၊ ၁၅။

လောကနန္ဒကမ္မက (ထိ) [လောက+အနန္ဒ+ကမ္မ
(ကပိ)+အ] ထိ-၌ လောကနန္ဒကမ္မကာ။
သတ္တလောက (လူ)ကို အစဉ်-သနား-
စောင့်ရှောက် - ချီးမြှောက် - တတ်သော။
အဟော ဗုဒ္ဓါနာမ လောကနန္ဒကမ္မကာ ဓမ္မ၊
၅။ ၉၄။ လောကနန္ဒကမ္မကာ (သံ၊ ၁။ ၄၇)
တိ သဗ္ဗလောကဿ အနုဂ္ဂဟာ။ သံ၊ ၅။
၁၄၇-၉။ (-ဝိ၊ ၅။ ၂၀၇။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၁။)

လောကနန္ဒကမ္မကာ (ထိ) လောကနန္ဒကမ္မ+က+
အာ] သတ္တလောက(လူ)ကို အစဉ်-သနား-
စောင့်ရှောက်-ချီးမြှောက်-ခြင်း။ လော-
ကနန္ဒကမ္မကာယ စာရိကံ စရတိ။ ဒိ၊ ၅။
၂၀၆။ (-သိ၊ ၅။ ၂၀၆။)

လောကနန္ဒကပ္ပိ (ထိ) [လောက+အနန္ဒ+ကမ္မ
(ကပိ)+အ] သတ္တလောကကို အစဉ်-
သနား-စောင့်ရှောက်-ခြင်း။ လောကနန္ဒ-
ကမ္မာယ အတ္တာယ ဟိတာယ သုခါယ ဒေဝ-
မနုဿာနံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇။ မိ၊ ၂။ ၄၉။ မ၊ ၂။ ၂၆။
သံ၊ ၁။ ၁၀၆။ အံ၊ ၁။ ၂၁-၂။ ဥဒါန၊ ၁၅။
လောကနန္ဒကမ္မာယာတိ လောကဿ အန-
ကမ္မတ္ထာယ။ မ၊ ၅။ ၁။ ၂၇။ လောကနန္ဒကမ္မာ-
ယာတိ သတ္တလောကဿ အနန္ဒမ္ပံ ပဋိစ္စ
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၇၇။ ဥဒါန၊ ၅။ ၂၉၅။

လောကနန္ဒဂဟ (ပု) [လောက+အနန္ဒဂဟ] သတ္တ
လောက-လူအပေါင်း- ကို- ချီးမြှောက်-
ထောက်ပံ့-ခြင်း။ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေါ-

လောကေတွာ လောကနန္ဒဟေန ဗာရာ
ဏသိ ဂန္ဓာ။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၂၇။ ပဋိသံ၊ ၅။
၂၇။ (-အံ၊ ၅။ ၁။ ၁၄၇။ ၂၄။ ယေ၊ ၅။ ၁။
၂၇။ အပ၊ ၅။ ၁။ ၁၅။ အပ၊ ၅။ ၂။ ၉၂။ သံ၊
၅။ ၂။ ၁၅၇။)

လောကနန္ဒတ္တန (န) [လောက+အနန္ဒတ္တန]
သတ္တလောကသို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း၊ သတ္တ
လောက၏ - အလေ့အကျက် - အကျင့်-
သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း။ လောကနန္ဒတ္တနတံ
ပန ပရိဘူမာနံ ဝိယ အတ္တာနံ ဒေဿတိ။
အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၅၉။

လောကပစိတ (တိ) [လောက+အပစိတ]
လူအပေါင်းသည် ပူဇော်အပ်သော။ လော-
ကပစိတော သမာနော (ဇာ၊ ၂။ ၂၄)တိ
ဗဝ ဒေဝေါ လောကဿ အပစိတော
ပူဇိတော သမာနော။ ဇာ၊ ၅။ ၇။ ၅။

လောကပဝါဒ (ပု) [လောက+အပဝါဒ] လူ
အပေါင်း၏-ပုပ်စွဲ-ကဲ့ရဲ့-ခြင်း။ လောက-
ပဝါဒံ ပရိဟရိတုကာမေန...။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄။
(-သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။ ၁၅။)

လောကဘိမတ (တိ) [လောက+အဘိမတ]
လူအပေါင်းသည် အလွန် အလိုရှိအပ်သော။
လောကဘိမတံ မဟန္တံ ယသဉ္စ နိရပေက္ခော
ပရိစ္စဇိ။ စရိယာ၊ ၅။ ၁၇။

လောကဘိလာပ (ပု) [လောက+အဘိလာပ။
လောကေန အဘိလပ်ယတိတိ လောကဘိ-
လာပေါ။ မ၊ ၅။ ၁။ ၂၄။] လူတို့သည်-
ခေါ်ဝေါ်- ပြောဆို-သုံးနှုံး- အပ်သော-
ပညတ်-ဝေါဟာရ-စကား။ လောကဘိ-
လာပေ ဌိတာယေဝ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။ မ၊ ၅။
၁။ ၁၄၄။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၇၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၅။ ၈။

လောကမိသ (န) [လောက+အာမိသ] (၁)
(က) လောကမိသ၊ သင်္ခါရ လောက၌-
ဖြစ်-အကျိုးဝင်-သော အာမိသ၊ (ကိုလေ

သာတို့- သည် - ဖြင့် - သုံးသပ်အပ်သော ကာမဂုဏ် ၅-ပါး။ (ခ) လောကမိသ၊ သတ္တလောက-လူအပေါင်း-သည် တဏှာဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော ကာမဂုဏ် ၅-ပါး။ (၂) လောကမိသ၊ (သင်္ခါရ) လောကဟု ဆိုအပ်သော အာမိသ၊ (ကိလေသာတို့-သည်-ဖြင့်-သုံးသပ်အပ်သောတရား)။ (က) တေဘူမကဝဋ်တရား။ (ခ) ဇနနှင့် ဇန၏ အာရုံ။ (ဂ) လောကဓံတရား ၈-ပါး။ (၃) လောက၌-ဖြစ်-အကျိုးဝင်-သော အာမိသ (တဏှာဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး ဟူသော ပစ္စည်း ၄-ပါး)။ (၄) လူအပေါင်းတို့သည် (တဏှာဖြင့်) သုံးသပ်အပ်သော (ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး ဟူသော ပစ္စည်း ၄-ပါး)။ (၅) သတ္တလောက-သတ္တဝါအပေါင်း-သည် သုံးသပ်အပ်သော (တဏှာ)။ (၆) သတ္တလောက၏ အာမိသ။

(၁) (က) လောကမိသ၊ သင်္ခါရ-လောက၌-ဖြစ်-အကျိုးဝင်-သော အာမိသ (ကိလေသာတို့ - သည်- ဖြင့်-သုံးသပ်အပ်သော ကာမဂုဏ် ၅-ပါး)။ အမိ... အဗ္ဗနိ စ လောကမိသာနီ (မ၊၁။၂၁၀)တို့ တွေ့နိုင်ပါပေတိ ဝါ လောကမိသာနီတိ ဝါ ဝဋ္ဋာမိသာနီတိ ဝါ ငဋ္ဌာမိသဘူတာနံ ပဉ္စန္ဒိကာမဂုဏာနမေတံ အဓိဝစနံ။ မ၊၄။၂။၆၈။ လောကပရိယာပန္နံ ဟုတွာ ကိလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗတယ လောကမိသာနီတိ ဝါ။ မ၊၄။၂။၁၂။ (-ထေရီ၊၄၁၈။နေတ္ထိ၊၁၂။ဝိ၊၄။၁။၁၆၀။မ၊၄။၄။၃၄။ထေရီ၊၄။၂၅၀။နေတ္ထိ၊၄။၂၃၄။ ဝိမတိ၊၁။၉၅။ မ၊၄။၃။၂၄၇)။ (ခ) လောကမိသ၊ သတ္တလောက-လူအပေါင်း-သည် တဏှာဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော ကာမဂုဏ် ၅-ပါး။ လောကမိသ (ဇ၊၁။၆၅)န္တိ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ။ တေ ဟိ လောကော

ဣဋ္ဌတော ကန္တတော မနာပတော ဂဏှာတိ၊ တသ္မာ “လောကမိသ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဇ၊၁။၄။၁။၂၀၉။

(၂) လောကမိသ၊ သင်္ခါရ လောကဟု ဆိုအပ်သော အာမိသ (ကိလေသာတို့-သည်-ဖြင့်-သုံးသပ်အပ်သော တရား)။ (က) တေဘူမကဝဋ်တရား။ လောကမိသ (သံ၊၁။၂)န္တိ ဒွေ လောကမိသာ ပင်္ဂယာယေန စ နိပ္ပရိယာယေန စ... ဣဓ ပရိယာယ-လောကမိသံ အဓိပ္ပေတံ။ သံ၊၄။၁။၂။ လုဇန ပလုဇနဋ္ဌေန လောကော၊ ကိလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗတော အာမိသဉ္စာတိ လောကမိသံ။ သံ၊၄။၁။၆၅။ (ခ) ဇနနှင့် ဇန၏အာရုံ။ (ဂ) လောကဓံတရား ၈-ပါး။ “သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ”တိ အာဒိနာ လောကဂ္ဂဟဏဝသေန ပဝတ္ထော... ဇနဂေါ တဒါရမ္မဇ္ဇန္တလောကမိသံ၊ လောကဓမ္မာ ဝါ။ မူလဒ္ဓိ၊၂။၁၇၂။ (-အနုဒ္ဓိ၊၂။၁၇၁)။

(၃) လောက၌ - ဖြစ် - အကျိုးဝင် - သော အာမိသ (တဏှာဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော ဆွမ်းစသော ပစ္စည်း ၄-ပါး)။ လောကမိသ (သံ၊၁။၂)န္တိ... နိပ္ပရိယာယေန စတ္တာရော ပစ္စယာ... နိပ္ပရိယာယ-လောကမိသမ္ပိ ဝုစ္စတိယေဝ။ သံ၊၄။၁။၂။ နိပ္ပရိယာယာမိသံ ပန လောကေ အာမိသန္တိပိ လောကမိသံ။ သံ၊၄။၁။၆၅။ ဘဂဝတာ ဟိ ပရိစ္စတ္တလောကမိသာနံ... ကုလပုတ္တာနံ တေရသဓိတင်္ဂါနိ အနုညာတာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၇။ လာဘသက္ကာရာဒိ တဏှာယ အာမသိတဗ္ဗတော၊ လောကပရိယာပန္နတယ စ လောကမိသံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။၈၈။ (၄) လူအပေါင်းတို့သည် တဏှာဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော (ဆွမ်းစသော ပစ္စည်း ၄-ပါး)။ လောကေဟိ တဏှာယ အာမသိ-

တဗ္ဗတော လောကံသိသ၊ စိဝရာဒယော
 ပစ္စယာ။ သိ၊ ငြိ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၃။ (၅) သတ္တဝါ
 အပေါင်းသည် သုံးသပ်အပ်သော (တဏှာ)။
 လောကံသိသပဋိသံယုတ္တာန (မ၊ ၃။ ၂၆၀) နှိ
 တဏှာပဋိသံယုတ္တာန။ မ၊ ၄။ ၁၀၆။ (-သံ
 ငြ၊ ၂။ ၁၇၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉)။ လောကေန
 အာမသိယတိတိ လောကံသိသံ၊ တဏှာ။ မ၊
 ၄။ ၃။ ၃၀၂။ (-သံ၊ ငြ၊ ၂။ ၁၆၇။ အံ၊ ငြ၊ ၁။ ၁၅၃)။
 (၆) သတ္တလောက၏ အာမိသ။ ယေဘုယျ-
 တော သတ္တလောကဿ အာမိသဘာဝတော
 လောကံသိသံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၇-၀။

လောကံသိသကထာ (တိ) [လောကံသိသ+
 ကထာ] လောကံသိသ - (ဆွမ်းစသော
 ပစ္စည်း ၄-ပါး) - နှင့်စပ်သော စကား။
 လောကံသိသကထံ ကထေန္တော။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၁၂။

လောကံသိသဋ္ဌာန (န) [လောကံသိသ+ဋ္ဌာန]
 လောကံသိသ - (ဆွမ်းစသော ပစ္စည်း
 ၄-ပါး) ဟု ဆိုအပ်သော - အရာ - အာရုံ။
 လောကံသိသဋ္ဌာနေသုယေဝ စရန္တော....
 အမိတ္တာနံ ဝသံ ဂစ္ဆတိ၊ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၇၆။
 (-အံ၊ ငြ၊ ၂။ ၃၂၄)။

လောကံသိသနိရပေက္ခ (တိ) [လောကံသိသ+
 နိရပေက္ခ] လောကံ သိသ - (ဆွမ်းစသော
 ပစ္စည်း ၄-ပါး) - ခြင်း-မြင်း-မရှိ-ကင်း-သော။ လော-
 ကံသိသနိရပေက္ခတော စ ပရိသုဒ္ဓိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၅၂။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇-၀။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၂။ လော-
 ကံသိသနိရပေက္ခတောတိ ကထဉ္စိပိ တဏှာ-
 သန္နိဿယဿ အနိဿယ(န)တော။ သာရတ္ထ၊
 ၁။ ၃၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၅။ ဘဂဝါ ပန
 လောကံသိသနိရပေက္ခာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၀။ မ၊
 ၄။ ၂။ ၁၀၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။ လောကံသိသံ
 စိဝရာဒယော ပစ္စယာ။ တတ္ထ အဂမိတ-

စိတ္တတာယ လောကံသိသနိရပေက္ခော။ ဒီ၊ ၄။
 ၁။ ၂၃၉။ အံ၊ ငြ၊ ၂။ ၁၅၆။ (-သိ၊ ငြ၊ သစ်၊ ၂။
 ၇၃)။

လောကံသိသပဋိသံယုတ္တ (တိ) [လောကံသိသ+
 ပဋိသံယုတ္တ] (၁) လောကံသိသ-တဏှာ-
 နှင့်စပ်ယှဉ်သည်-ကိုမှီသော။ (၂) လောကံ
 သိသ-ကာမဂုဏ် ၅-ပါး-နှင့် စပ်ယှဉ်သော။
 (၃) လောကံသိသပဋိသံယုတ္တာန (မ၊ ၃။
 ၂၆၀) နှိ တဏှာပဋိသံယုတ္တာန။ မ၊ ၄။ ၄။
 ၁၀၆။ လောကံသိသပဋိသံယုတ္တာန (ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၃၁၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၂) နှိ
 တဏှာသန္နိသိတာနံ (ကာမသဉ္စိတာနံ) ဒီ၊
 ၄။ ၂။ ၂၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၁။ (၂) လော-
 ကံသိသပဋိသံယုတ္တာန (သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၂) နှိ
 ကာမဂုဏ်ပဋိသံယုတ္တာနံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၁။

လောကံသိသသံယောဇန (န) [လောကံသိသ+
 သံယောဇန] လောကံသိသသံယောဇန။
 လောကံသိသသံယောဇနေန ဟိ ခေါ ဝိသံ-
 ယုတ္တာ။ မ၊ ၃။ ၄၂။

လောကံသိသာဓိမုတ္တ (တိ) [လောကံသိသ+အဓိ
 မုတ္တ] လောကံသိသ-ကာမဂုဏ် ၅-ပါး-၌-
 နှလုံးသွင်း- မှီ- အလေးပြု- ကိုင်းရှိုင်း-
 သော။ သူ။ လောကံသိသာဓိမုတ္တ (မ၊ ၃။ ၄၁)
 နှိ.... ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု အဓိမုတ္တော
 တန္နိသိတော တဂ္ဂရုကော တပ္ပဗ္ဗာရော။
 မ၊ ၄။ ၄။ ၁၄။

လောကံသိသပါဒါန (န) [လောကံသိသ+
 ဥပါဒါန] လောကံသိသ-ကာမဂုဏ် ၅-ပါး-
 ကိုပြင်းစွာစွဲလမ်းခြင်း။ ယတ္ထသဗ္ဗသောလော-
 ကံသိသပါဒါနာ အပရိသေသာ နိရုဇ္ဈန္တိ။
 မ၊ ၂။ ၂၇။ (-မ၊ ၄။ ၃။ ၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၃)။

လောကံသိသ (န) [လောကံ+ အာယတ-
 (=န+ယတ+အ။ အာ+ယတ+အ)။ လော
 ကံ ဗာလဇနာ အာယတန္တိ တေ ဥဿဟန္တိ
 ဝါဒဿာဒေနာတိ လောကံသိသတံ၊ လော-

ကော ဝါ ဟိတံ န ယတတိ န ဣဟတိ
 တေနာတိ လောကာယတံ။ သိဒ္ဓါသစ်၊ ၁။
 ၃၆၇။ (-ဝိ၊လင်္ကာ၊ ၂။ ၂၄။ ဒီ၊ ၅။
 ၂၉၂။ သိဒ္ဓါသစ်၊ ၂။ ၂၄။ မ၊ ၅။ ၁၆၇။ သံ၊
 ၅။ ၂။ ၈၉။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃၀၀။ ဓာန်၊ ၅။ ၁၁၂။
 လောကာယတကျမ်း၊ ဝိတဏှဝါဒီ-တိတ္ထိ-
 တို့၏ကျမ်း။ တိတ္ထိ-လူမိုက်-တို့ သာသနာ
 တော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဝါဒကို ပြဆိုရေးသား
 ဖြစ်သည့်ကျမ်းလူအများ-နောင်သံသရာ
 အကျိုးစီးပွား-ကုသိုလ်ကောင်းမှု-ကိုမပြုလုပ်
 ကြောင်း ဖြစ်သည့်ကျမ်း။ ဝိတဏှသတ္တ-
 လည်းကြည့်။

(ငှက် အစရှိသည်တို့သည် ရှေး၌စား
 အပ်ပြီးသောကြောင့် အလုံးစုံသည် စား
 ကြွင်းစားကျန်ဖြစ်သည်။ ဤကြွင်းကျန်သော
 ဘောဇဉ်ကို တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူသည်
 ရှေး၌မသုံးဆောင် မစားသောက်အပ်သော
 ကြောင့် အလုံးစုံသည် စားကြွင်းစားကျန်
 မဟုတ်။ အရိုးပြုသောကြောင့် ကျိုး (ကျိုး
 ကန်း)သည် ဖြူသည်။ ခြေမည်းနက်သော
 ကြောင့် ဥဗျိုင်းသည် မည်းနက်၏ (သွေးနီ
 သောကြောင့် ဗျိုင်းအောက်တို့သည် နီကုန်
 သည်) ဤသို့အစရှိသော အကျိုးမဲ့ (မရှိ)
 သောအကြောင်းနှင့်ယှဉ်သော တိတ္ထိတို့၏
 ကျမ်းသည် လောကာယတမည်သည် (ဝိ၊ ၄။
 ၄။ ၅၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၇။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၈၆။ သံ၊ ၅။ ၂။
 ၃၂၆။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃၀၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၇။ ဝိ၊
 လင်္ကာ၊ ၅။ ၂။ ၃၆၁။ ဝါ၊ ဝိတံ၊ ယော၊ ၄၆၅။
 နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်နှင့် ဆန့်ကျင်သော အယူအဆ
 ကို ချဲ့ထွင်ပြောဆိုတတ်သော ဝိတဏှဝါဒီ
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ကျမ်းသည် (ဝါ) ပညာရှိတို့၏
 စိတ်နှလုံးကို အထူးတုန်လှုပ်ချောက်ချားစေ
 တတ်သော ကျမ်းသည် (ဝါ) သံသရာ
 ဝဋ်ဆင်းရဲကို ချဲ့တတ်သော ကျမ်းသည်
 လောကာယတ မည်သည်။ (ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၂၄။

မ၊ ၅။ ၂။ ၂၄၉။ သိ၊ ၅။ ၂။ ၂၂၀။ ဓာန်၊
 ၁၁၂။ ဓာန်၊ ၅။ ၅။

ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု လောကာယတံ
 ပရိယာပုဏန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ လောကာယတံ
 နာမ...တိတ္ထိယသတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅၆။ လောကာ-
 ယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု အနဝယော။
 ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂။ မ၊ ၅။ ၂။ ၃၄၇။ လောကာယတံ ဝုဇ္ဇတိ
 ဝိတဏှဝါဒသတ္တံ။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၂၂၀။ မ၊ ၅။ ၂။
 ၂၄၉။ (-ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၂။ သိ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၂၄၇။
 မ၊ ၅။ ၂။ ၁၆၇။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၈၉။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃၀၀။)။

လောကာယတက (န) [လောကာယတ+က]
 လောကာယတ-ကြည့်။ ယမေဋ္ဌေ လောကာ-
 ယတကံ၊ ပရိကာပုဏိ သု ဝါစယံ၊ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။

လောကာယတနိဿိတ (တိ) [လောကာယတ+
 နိဿိတ] လောကာယတကျမ်းကို မှီသော။
 လောကာယတနိဿိတော နိတိမဂ္ဂေါ။ မ၊ ၅။
 ၂။ ၁၀၀။

လောကာယတဝါဒက (တိ) [လောကာယတ+
 ဝါဒက] လောကာယတကျမ်းကို-ပြော-
 ဆို-ပို့ချ-တတ်သော။ သူ။ လောကာယတိ-
 ကာ (အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၂) တိ လောကာယတဝါဒကာ။
 အံ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၂၀။ လောကာယတဝါဒကာတိ...
 လောကာယတံ... တံ ဝဒန္တိတိ လောကာ-
 ယတဝါဒကာ။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃၀၀။

လောကာယတဝေဒသမယ (ပု) [လောကာ-
 ယတ+ဝေဒ+သမယ] လောကာယတ
 ဗေဒင်-အတတ်-အယူဝါဒ။ နိဿာရေ
 လောကာယတဝေဒသမယေ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၃၁။

လောကာယတသိပ္ပံ (န) [လောကာယတ+သိပ္ပံ]
 လောကာယတကျမ်းအတတ်။ လောကာယ-
 တသိပ္ပံ (ဥဒါန၊ ၁၁၃) န္တိ... ဝိတဏှသတ္တသိပ္ပံ။
 ဥဒါန၊ ၅။ ၁၀၅။

လောကဿတိက (တိ) [လောကဿတ+
 ကိက] (၁) (က) လောကဿတကျမ်း၌
 ပြုအပ်ပြီးသော - လေ့လာ-ဆည်းပူး-ခြင်း
 ရှိသော၊ လောကဿတကျမ်းကို-လေ့လာ-
 ဆည်းပူး-သော၊ သူ။ (ခ) လောကဿတ
 ကျမ်းကို-ပြော-ဆို-ပို့ချ-တတ်သော၊ သူ။
 (န) (၂) လောကဿတကျမ်း အတတ်၊
 (လောကကို ရှည်လျားစေသော အတတ်၊
 သ)။ (၁)(က)လောကဿတိကောံ ဗြာဟ္မ-
 ဏော ဘဂဝန္တံ တေဒဝေါစ၊ သံ၊၁။၃၀၅။
 လောကဿတိကောတိ ဝိတဏှသတ္ထေ လော-
 ကဿတေ ကတပရိစယော။ သံ၊၄။၂။၇၀။
 အာယတိံ ဟိတံ တေန လောကော
 န ယတတိ န ဤဟတိတိ လောကဿတံ။...
 တံ တေဿ အတ္ထိ တတ္ထဝါ နိယုတ္တောတိ
 လောကဿတိကော။ သံ၊၄။၂။၆၉။ (ခ)
 လောကဿတဝါဒက-ကြည့်။ (န) (၂)
 လောကဿတိကံ သာစက္ကံ... သိက္ခာကရ-
 ဏိယာ။ မိလိန္ဒ။၁၇၀။

လောကဿတိက (ပ) [လောကဿတိက+
 ဝါဒ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။]လောကဿတကျမ်း
 ကို-ပြောဆို-လေ့လာ-ဆည်းပူး-သူတို့အယူ
 ဝါဒ။ လောကဿတိက (ဇာ၊၂။၂၇၇)။
 ဝိတဏှသတ္ထာပံ လောကဿတိကဝါဒံ န
 သေဝေယျ။ ဇာ၊၄။၇။၁၇၉။

လောကဿတိကသုတ္တ (န) [လောကဿတိက၊
 +သုတ္တ] လောကဿတိကသုတ်။ သံယုတ္တ-
 နိကာယ၊ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်။
 ၈-သုတ်။ သံ၊၁။၃၀၄-၅။ သံ၊၄။၂။၇၀။
 အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ နဝကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-
 ပဏ္ဍာသက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။အံ၊၃။၂၂၅-၈။
 အံ၊၄။၃။၂၇၀-၁။

လောကလောကကရ (တိ) [လောက +
 အာလောကကရ] သတ္တလောက၌အရောင်
 အလင်းကိုပြုတတ်သော။လောကာလောက-
 ကရံ ဓမ္မံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။၁။

လောကာယေဝ (ပ) [လောက+အဝယဝ]
 လောကအစိတ်၊ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သော
 သတ္တလောက။ လောကာဝယဝေန ကတ-
 ဝိဂ္ဂဟေန လောကသမုဒါယဿ ယထာရဟံ
 လဗ္ဗမာနတ္တာ။ သံ၊၄။သစ်၊၂။၆၅။

လောကာဟုဝိပရိဋ္ဌိဂ္ဂဟ (တိ) [လောက+အာ-
 ဟုတိ+ပရိဋ္ဌိဂ္ဂဟ] လောက (လူတို့၏ ပူဇော်
 ခြင်းကို ခံတော်မူထိုက်သော (ဘုရားရှင်)။
 အဒ္ဓသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ လောကာဟုတိ ပရိဋ္ဌိဂ္ဂဟံ။
 အပါ၊၁။၁၃၀။ (-၃၉၂)။

လောကိက (တိ) [လောက+ကိက။ လော-
 ကေ ဝိဒိတော လောကိကော၊ လောကဿ
 သံသတ္တတိတိပိ လောကိကော။ လောကေ
 ဝိဒိတံ ပရိယာပန္နံ၊ လောကေန သမ္ပတံ ဝါ
 လောကိကံ၊ ရှု။၃၇၄။ မောဂံ၊ ၄။၃၀၊၃၂။
 နိတိ၊သုတ္တ။၇၆။] (၁) လောကိဖြစ်သော၊
 လောကဟုဆိုအပ်သော ဝဋ်တရား၌-ယှဉ်-
 အကျိုးဝင်-သော-တရား။ (၂)လောက(-ဘဝ
 သုံးပါး)၌ အကျိုးဝင်သော-(က) သင်္ခတ-
 တရား။ (ခ) လူ။ (၃) သတ္တလောက
 အကျိုးငှာ ဖြစ်သော။ (၄) လောက၌
 ထင်ရှားသော- (က) ဝေဒကျမ်းပြုဆရာ
 (ခ) သဒ္ဓါကျမ်းပြုဆရာ (ဂ) ပညာရှိ။

(၁) လောကိကံ ဘန္တေ နာဂသေန
 လောကုတ္တရေန ဝိညာပိတံ။ မိလိန္ဒ။၂၇၄။
 လောကိကာယ ပညာယ လောကိကာ
 ဟောတိ။ မ၊၄။၂။၄၇။ ဣတဏှပန လောကိ-
 ကာပိ သိယာ။ သံ၊၄။၁။၂၃၁။ (-မ၊၄။၄။
 ၁၀၄။ ပဋိသုဒ္ဓါ၊၁။၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၉)။

(၂) (က)....လောကီကံ ဘဝတ္တယပရိယာပနံ သင်္ခတံ။ ထေရဂ္ဂ၊ ၂။ ၅၂၃။ (ခ) လောကီကာ ပန ဣဿယော....မညန္တိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၂။ (ဂ) ကံတမော လောကီကော ဝိမောက္ခော။အယံ လောကီကော ဝိမောက္ခော ပဋိသံ။ ၂၃၇။ လောကယ သံဝတ္တတီတိ လောကီ-ယော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။ (၄) (က) လောကီကာနံ မတေန ပန မာသဝသေန သံဝစ္စရသမညာ လက္ခိတာ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၂။ (ခ) န ဟိ ဝိစ္ဆာသမာသော လောကီ-ကေဟိ အဘိတော။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၂၇။ (မ-မူ၊ ၂။ ၅။ ၆)။ (ဂ) ရာဇဓမ္မောတိ လောကီကာ ဝဒန္တိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၇။ (-၃၁)။

လောကီကံ (တိ) [လောကီကံ+ကံ] လောကဋ္ဌိ ယှဉ်-ထင်ရှား-သောပညာရှိတို့သိအပ်သော အကျိုးစီးပွားရှိသော (သုတ်)။ တတ္ထ ကတမံ လောကီကံ သုတ္တံ။ ပေဋကော၊ ၂။ ၀။ (-၁၈၃)။

လောကီတ (န) [လောကံ+တ] ကြည့်-ရှု-ခြင်း။ အဘိမုခံ လောကီတံ အလောကီတံ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၇၄။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၀။

လောကီယံ (တိ) [လောကံ+ဣယံ။ မောဂါ ၄။ ၂၅။ လောကံ+ဣယံ။ လောကေ ဝိဒိတံ ပရိယာပနံ၊ လောကေန သမ္ပတံ ဝါ လောကီယံ။ ဧဝံ လောကီကံ။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၇၆၁။] (၁) (က) လောကီဖြစ်သော၊ လောကဟု ဆိုအပ်သော ဝဋ်တရား၌-ယှဉ်-အကျိုးဝင်-သော။ (ခ) လောကဋ္ဌိ-ယှဉ်-ထင်ရှား-အကျိုးဝင်-သော။ (၂) လောကီဖြစ်-လောကဋ္ဌိအကျိုးဝင်-သော(က)သဒ္ဓါစသော တရား။ (ခ) သမ္ပပုဓာန်စကား။ (ဂ) သရဏဂုံ။ (ဃ) သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ (င) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်။ (၃) လောကီဖြစ်-လောကဋ္ဌိ ထင်ရှား-လောက သည်သမုတ်အပ်-သော (ကုမ်းစား)။ (၄)

လောကီဖြစ်-လောကဋ္ဌိထင်ရှား-သော(က) ပညာရှိ။ (ခ) ပုဏ္ဏားပညာရှိ။ (ဂ) သဒ္ဓါ ကျမ်းပြုပညာရှိ။ (ဃ) လူ၊ လောကီလူသား။ (၅) လောကအကျိုးငှာဖြစ်သော။

(၁)(က)လောကီဖြစ်သော၊ လောကဟု ဆိုအပ်သောဝဋ်တရား၌-ယှဉ်-အကျိုးဝင်-သော။ လောကီယာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ဓ။ ၅။ လောကော ဝုစ္စတိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေ ဝဋ်။ တသ္မိံ ပရိယာပနဘာဝေန လောကေ နိ-ယုတ္တာတိ လောကီယာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။ လောကီယော(ပဋိသံ။ ၄၇။ မဟာနိ။ ၃၉။ ၁၇၂)တိ လောကော ဝုစ္စတိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေ ဝဋ်။ တသ္မိံ ပရိယာပနဘာဝေန လောကေ နိယုတ္တာတိ လောကီယော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၄၅။ ၂၉၁။ (အဘိ၊ က။ ၃၇၄။ မဟာနိ။ ၃၉။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၆၇။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၄၅)။ (ခ)လော ကဋ္ဌိ-ယှဉ်-ထင်ရှား- အကျိုးဝင်-သော။ သတ္တမဒုကေ သဗ္ဗမိသာသဝံ သီလံ လော-ကီယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃။ အတ္တနော ပစ္စ ယေဟိ လောကေ နိယုတ္တံ၊ တတ္ထဝါ ဝိဒိတန္တိ လောကီယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။ ဟိတုာန လောကီယံ ရတိ(ထေရ၊ ၂၅၂)န္တိ လောကေ ဝိဒိတတာယ လောကပရိယာပနတာယ စ လောကီယံ ရူပါရမ္မဏာဒိရတိ ---ထေရ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၈၊ ၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၇၀၊ ၁၀၆)။

(၂)လောကီဖြစ်-လောကဋ္ဌိ အကျိုးဝင် -သော(က)သဒ္ဓါစသော တရား။ ဧတ္ထ စ လောကီယာ ပရိယာယန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ (ခ)သမ္ပပုဓာန်စကား။ လောကီယာ (အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၃)တိ လောကီယသမ္ပပု-ဓာန်ကထာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀။ (ဂ) သရဏ ဂုမ်။ နုဝိဓံ သရဏဂမနံ လောကုတ္တရံ

လောကီယဉ္စ။ ဒီ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၀၆။ မ၊ ငွ၊ ၁။
 ၁၃၆။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၇။ ဣတိဝုတ်၊ ငွ။ ၂၁၃
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၆။ (ဃ)သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သာစာ-
 ယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဒုဝိဓာ ဟောတိ လောကီယာ
 လောကုတ္တရာတိ။ မ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၀၀။ (င)
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်။ “သေဝန္တော ဒုက္ခဿ”
 တိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။ သော ဒုဝိဓော
 လောကီယော စ လောကုတ္တရာ စ။ နေတ္ထိ။
 ၅၇။ (၃) လောကီဖြစ်-လောက၌ထင်ရှား-
 လောကသည်သမုတ်အပ်-သော(ကွမ်းစား)။
 လောကီယံ မဂဓဉ္စေတိ ပတ္တဒ္ဒယမုဒါဟဋ္ဌံ။
 လောကီယံ သောဠသပလံ၊ မဂဓံ ဒိဂုဏံ
 မတံ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၃၄၈။ (၄)လောကီဖြစ်-
 လောက၌ထင်ရှား- သော-(က) ပညာရှိ။
 တထာ ဟိ ဝိဓယတ္ထဂတသဒ္ဓေ လောကီယာ
 ပကာရတ္ထေ ဝဒန္တိ။ ဥဒါန၊ ငွ။ ၇။ မ၊ ငွီ၊ ၁။
 ၂၄။ အံ၊ ငွီ၊ ၁။ ၂၃။ (-ဒီ၊ ငွီ၊ ၁။ ၁၄၂။
 သီ၊ ငွီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၄)။ (ခ)ပုဏ္ဏားပညာရှိ။
 ဣမေ လောကီယာ ဥဘတော သုဇာတိယာ
 ပြာဟူဏသိက္ခာ နိပုတ္တိယာ စ ပြာဟူဏော
 ဟောတိ။ ဥဒါန၊ ငွ။ ၅၃။ (ဂ) သဒ္ဓါကျမ်းပြု
 ပညာရှိ။ လောကီယာ ပန “မနုဓော
 အပစ္စဘာဝေန မနုဿာ” တိ ဝဒန္တိ။ ဝိမာန၊
 ငွ။ ၁၇။ ဒီ၊ ငွီ၊ ၃။ ၁၀၂။ (-ဝိဘာဝိနီ။
 ၁၆၂။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၅၊ ၆။ (ဃ) လူ၊
 လောကီလူသား။ လောကီယာ ဟိ စိရဿံ
 အာဂတဗ္ဗိ အနာဂတပုဗ္ဗဗ္ဗိ...ဒိသု။ ဒီ၊ ငွ၊
 ၃။ ၂။ (-ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၀၉။ ဝိမတိ၊ ၁။
 ၁၃၁)။ (၅) လောကအကျိုးငှာဖြစ်သော။
 လောကီကံ (၃) ကြည့်။

လောကီယ (တိ) [လောကီယ+က] (၁) လောကီ
 ဖြစ်သော- (လောကဟုဆိုအပ်သော=
 ဝဋ်တရား၌ -ယှဉ်- အကျိုးဝင်- သော)
 တရားတို့ကိုပွားစေခြင်း။ (၂) (က) လောက၌
 -ယှဉ်-ထင်ရှား- သော အကျိုးစီးပွားကို

ဟောကြားရာဖြစ်သောသုတ်။ (ခ) လောက၌
 -ယှဉ်-ထင်ရှား-သော အကျိုးစီးပွားရှိ
 သောသုတ်။ (ဂ) လောက၌ယှဉ်သော-
 လောက၌ (ပညာရှိတို့) သိအပ်သော-
 သဘောတရားရှိသည့် သုတ်အထူး။ (၃) (က)
 လောကီပညာနှင့် ယှဉ်သောတရား(ဝိရိယ)။
 (ခ) လောကီစိတ်နှင့်ယှဉ်သောသတိ။

(၁) ဒွေ ဘာဝနာ လောကီယာ စ
 ဘာဝနာ၊ လောကုတ္တရာ စ ဘာဝနာ။ ပဋိသံ၊
 ၂၈။ တသ္မိံ ပရိယာပနုဘာဝေန လောကေ
 နိယုတ္တာတိ လောကီယာ၊ လောကီယာနံ
 ဓမ္မာနံ ဘာဝနာ လောကီယာ။ ပဋိသံ၊ ငွ၊ ၁။
 ၁၂၀။ (၂) (က) (ခ) လောကီယ (နေတ္ထိ။
 ၁၃၉) ။ လောကေ နိယုတ္တော လောကေ
 ဝါ ဝိဒိတော လောကီယော၊ ဣဓ ပန
 လောကီယော အတ္ထော ယသ္မိံ သုတ္တေ ဝုတ္တော၊
 တံ သုတ္တံ လောကီယံ။ နေတ္ထိ၊ ငွ။ ၂၄၉။ အံ၊
 ငွီ၊ ၁။ ၆၇။ လောကီကံ အဿတ္တိတံ၊ လော-
 ကီကသဟစရဏတော ဝါ လောကီယံ၊ သုတ္တံ။
 နေတ္ထိ၊ ငွီ၊ ၁၄၂။ (ဂ) လောကေ နိယုတ္တော
 သဘာဝဓမ္မောတံ လောကီယော၊ လောကေ
 ဝါ ဝိဒုဟိ ဝိဒိတော သဘာဝေါတိပိ လော-
 ကီယော၊ လောကီယော စ ဘာဝဓမ္မော
 အဿ ဝိသေသသုတ္တဿ အတ္တိတံ တံ ဝိသေ-
 သသုတ္တံ လောကီယံ နာမ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၃၁၇။
 (၃) (က) ဝိရိယာရမ္ဘဿာတံ ကာယိကစေတ-
 သိကဝိရိယဿ၊ တံ ပညာဂတိကမေဝဟော-
 တိ။ လောကီယာယ ပညာယ လောကီယံ။
 မ၊ ငွ၊ ၂။ ၃။ (ခ) လောကီယာ အာနာပါနာ
 လောကီယသတိပဋ္ဌာနံ ပရိပူရေန္တိ။ မ၊ ငွ၊ ၄။
 ၁၀၂။ တာ ပနေကသန္တာနေ လောကီယစိတ္တ-
 သပ္ပယုတ္တာတိ လောကီယာ။ မ၊ ငွီ၊ ၃။ ၃၁၄။

လောကီယအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တ (၃) [လောကီယ
 +အဋ္ဌသမာပတ္တိ+စိတ္တ] လောကီလူသားတို့
 သည် - ကောင်းစွာရောက် - ဝင်စား- အပ်

သော ဂ-ပါးသောစိတ်၊ လောကိဖြစ်သော ဂ-ပါးသော သဘာဝစိတ်၊ (သျှ)။ လောကိယအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိ စ ကေဠိ ကတ္တာ စိတ္တမောဂါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂၀၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၀၃။ လောကိယ အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိတိ သာသနသဘာဝံ အဇာနန္တေဟိ လောကိယဇနေဟိ သမာပတ္တိဗ္ဗာနိ အဋ္ဌ ဝုပါဝုပဇ္ဈာနသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိ သန္ဓေယ ဝုတ္တံ... လောကိယဝိသေသနံ ကဘံ၊ ဝိမဘိ၊ ၁။ ၁၃။

လောကိယအဓိပ္ပာယ် (န) [လောကိယ+အဓိပ္ပာယ်] လောကိဖြစ်သော-လွန်ကဲ-မြင့်မြတ်-သည့်စိတ်။ လောကိယအဓိပ္ပာယ်တော အဓိပ္ပညတော စ ပရိဟာယိတွာပိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၂။

လောကိယအပ္ပနာ (ထိ) [လောကိယ+အပ္ပနာ] လောကိအပ္ပနာ၊ လောကိဖြစ်သော အပ္ပနာ(မဟဂ္ဂုတ်ကျန်တဆုံး)။ အပ္ပနာတိ လောကိယအပ္ပနာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၆။

လောကိယအဗျာကတ (ထိ) [လောကိယ+အဗျာကတ] လောကိအဗျာကတ၊ (ဇာနိ-မြေ့ မနိမြေ့ စသောဝှပ်တဆုံး)။ ယသ္မာ ပနသေသသနိပိ သောကိယအဗျာကတနိစေဝ... ပရိညေယျာနော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၉။ (-မူလဒီ၊ ၃။ ၁၆၂)။

လောကိယဗျူဟ (န) [လောကိယ+ဗျူဟ] လောကိဗျူဟ၊ လောကိဖြစ်သောဗျူဟ။ -လောကိယဗျူဟာနမောဂါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၅။

လောကိယကထာ (ထိ) [လောကိယ+ကထာ] လောကိဖြစ်သော ကော၊ လူဘိသည် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သောစကား။ လောကသမညာ လောကိယကထာ န လမိဘဗ္ဗာ၊ ၆။ ၄။ ၃။ ၂၅။

လောကိယကမ္ပ (န) [လောကိယ + ကမ္ပ] လောကိကံ၊ လောကိဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ။ ကုသလာကုသလသင်္ခါတိ လောကိယကမ္ပ ဩဿဓိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅။ (-မူလဒီ၊ ၃။ ၁၆၆)။

လောကိယကမ္ပကထာ (ထိ) [လောကိယကမ္ပ+ကထာ] လောကိကုသိုလ်ကံကိုဆိုရာ စကားရပ်။ ...လောကိယကမ္ပကထာယံ အနုဓိပေတေသိ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၇၇။

လောကိယကိစ္စ (န) [လောကိယ+ကိစ္စ] လူ-ကိစ္စ-အမှု။ လောကိယကိစ္စာနံ နိပုတ္တိကာရထံ ကထေတွာ ဝနသဏ္ဍမေဝ ပါပိသိ။ ဝေ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၂။

လောကိယကုဋ္ဌမ္ပ (န) [လောကိယ+ကုဋ္ဌမ္ပ] လောကိဥစ္စာ။ လောကိယကုဋ္ဌမ္ပဿ သာမိကံ အကာသိ။ မ္ဗေ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၉။

လောကိယကုဋ္ဌမ္ပသုဗ္ဗိ (ထိ) [လောကိယကုဋ္ဌမ္ပ+သုဗ္ဗိ ထိ-သုဗ္ဗိ- သာဓိနိ] လောကိ-(ဖြစ်သော)ပစ္စည်း-ဥစ္စာ-ပိုင်ခွင့်၊ လောကိပစ္စည်းပိုင်ခွင့်။ အဟံ ပန လောကိယကုဋ္ဌမ္ပသုဗ္ဗိနိ ကရိဿဓိမိ။ မ္ဗေ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။

လောကိယကုလပုတ္တောစာရ (ပ) [လောကိယ+ကုလပုတ္တ+အစာရ] လောကိ-(လူ)အမျိုးသားတို့၏အကျင့်။ လောကိယကုလပုတ္တောစာရေန ဝိရဟိတော ဌိတဏှောဝ ဥစ္စာရံ ကဏေတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၁။

လောကိယကုသလ (န) [လောကိယ+ကုသလ] လောကိကုသိုလ်။ လောကိယကုသလဿ-အဝိဇ္ဇာ ပဒုယော ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။ (-အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၇။ ဟောနိ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၄၅၅။ နေတ္ထိဝိ၊ ၃။ ၂။ ၂။)

လောကီယကုသလစိတ္တ (န) [လောကီယကုသလ + စိတ္တ] လောကီကုသိုလ်စိတ်။ ဧတ္ထ နန္ဒ လောကီယကုသလစိတ္တဿပိ... ဥပက္ကံလေသ- တာတိ? သစ္စမေတံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇။

လောကီယကုသလစိတ္တပ္ပါဒ (ပု) [လောကီယ- ကုသလ + စိတ္တပ္ပါဒ] လောကီကုသိုလ် စိတ္တပ္ပါဒ။ လောကီယကုသလစိတ္တပ္ပါဒေသု မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၇။ (- ၂၁၄)။

လောကီယကုသလသမ္ဘာရ (တိ) [လော- ကီယကုသလ + သမ္ဘာရ] လောကီကုသိုလ် - အဆောက်အဦး - အဆောက်အအုံ။ သုဒ္ဓါ- ဒယော ဟိ လောကီယကုသလသမ္ဘာရ ဝေဝေတ္ထ အဓိပ္ပေတာတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၉။

လောကီယကုသလဟေတု (ပု) [လောကီယ ကုသလ + ဟေတု] လောကီကုသိုလ်၏ အကြောင်း။ လောကီယကုသလဟေတု- သင်္ခါတော သမုဒယော ဝါ နိဒ္ဒိသိတဗျော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၅၃။

လောကီယကုသလကုသလ (န) [လော- ကီယကုသလ + အကုသလ] လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်၊ လောကီဖြစ်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်။ လောကီယကုသလကုသလ- ဝသေန ကျေနုတိ သ မနောသဉ္ဇေတနာ- နမေတံ အဓိဝစနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆။

လောကီယကုသလကုသလစေတနာ (ထိ) [လောကီယကုသလကုသလ + စေတနာ] လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ။ တေ သဗ္ဗေ လောကီယကုသလကုသလစေတနာ မတ္တမေဝဟေန္တိ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၇။ (အဘိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၅၇)။

လောကီယကုသလဗျာကတ (န) [လော- ကီယကုသလ + ဗျာကတ] လောကီဖြစ် သော ကုသိုလ်ဗျာကတ (စိတ်)။ လော- ကီယကုသလဗျာကတံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၇။

လောကီယကုသလုပ္ပတ္တိ (ထိ) [လောကီယ ကုသလ + ဥပ္ပတ္တိ] လောကီကုသိုလ်၏ ဖြစ် ခြင်း။ လောကီယကုသလုပ္ပတ္တိယာ နိဝါရ- ကတ္တေ ဝတ္တဗ္ဗမေ နန္တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀။

လောကီယက္ခဏ (ပု) [လောကီယ + ဧက] လောကီကုသိုလ်ခဏ (လောကီကုသိုလ်၏ ဖြစ် နာရ)။ လောကီယက္ခဏေ အလောဘ- မေတ္တာကရုဏာသမ္ပယောဂဝသေန သိန္နာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၉။

လောကီယက္ခန္ဓ (ပု) [လောကီယ + ခန္ဓ] လောကီခန္ဓာ၊ လောကီဖြစ်သော - ခန္ဓာ- တရားအစု။ ယေ လောကီယက္ခန္ဓာ သဥပါ- ဒါနာ ခန္ဓာ ဘဝန္တိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၅၇။

လောကီယဂုဏ (ပု) [လောကီယ + ဂုဏ] လောကီဂုဏ်၊ လောကီ - ဂုဏ် - ကျေးဇူး။ အပိ စ လောကီယဂုဏာပိ ဣမ စာရော။ တေဝ အဓိပ္ပေတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၄။ ၁၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂၉။

လောကီယဂုဏဒီပက (ထိ) [လောကီယဂုဏ + ဒီပက။ ထိ-၌... ဒီပိကာ။] လောကီ - ဂုဏ် - ကျေးဇူး - ကို ပြုတ်သော (ပုဒ်)။ တေ လောကီယဂုဏဒီပကေဟိ ပဒေဟိတိ န တထာ ဟေဋ္ဌာ... ဝုတ္တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၄ - ၅။

လောကီယဂုဏသမ္ပတ္တိ (ထိ) [လောကီယဂုဏ + သမ္ပတ္တိ] လောကီ - ဂုဏ် - ကျေးဇူး - နှင့် ပြည့် စုံခြင်း။ သော ပဉ္စဝိဓေန... လောကီယဂုဏ-

သမ္ပတ္တိယာ။ နေတ္တိ။၁၆၆။ (-နေတ္တိ၊ဝိ။ ၃၅၄)။

လောကီယဂ္ဂဟဏ (န) [လောကီယ+ဂ္ဂဟဏ] လောကီယသဒ္ဓါ။ ပဝတ္တိကထာဘာဝတော လောကီယဂ္ဂဟဏံ။ မ၊ဋီ၊၁။၃၂၃။ လောကီယဂ္ဂဟဏံ .ဂတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၅၁၃။

လောကီယစက္ခု (န) [လောကီယ+စက္ခု] လောကီမျှစ်စိ၊ လောကီဖြစ်သောဉာဏ် မျက်စိ။ လောကုတ္တရစက္ခုနာ ရူပကာယံ ဒိသ္မာ လောကီယစက္ခုနာ သဒ္ဓါပဋိလာဘံ လဘတိ။သုတ္တန်၊ဋီ၊၁။၃၈။

လောကီယစတုတ္ထဇ္ဈာန (န) [လောကီယ+စတုတ္ထဇ္ဈာန] လောကီစတုတ္ထဇ္ဈာန်။ 'လောကီယစတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပဇ္ဇနဗဟုလော ဝိဟာသိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၁၅။

လောကီယစာရိတ္တ (န) [လောကီယ+စာရိတ္တ] လောကီလူ- လောကီသား- တို့၏အလေ့အကျင့်။ လောကီယစာရိတ္တေနပိ ပုရိသဿ ပဗ္ဗဇိတာနံ သမ္မုသနာယ န ကပ္ပတိ။ထေရ်၊ဋီ၊ ၂၅။

လောကီယစိတ္တ (န) [လောကီယ+စိတ္တ] လောကီစိတ်။(ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါး၊ ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး၊ အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး ပေါင်း လောကီစိတ်(၈၁)ပါး ရှိသည်။ လောကီယစိတ္တေ ပန ကေက္ခဏေ တိဿော ဝိရတိယော န လဗ္ဘန္တိ။ အဘိ၊ဋီ၊၁။ ၁၉၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၃။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၁၇၅)။

လောကီယစိတ္တစာရ (ပု) [လောကီယစိတ္တ+စာရ] လောကီစိတ်၏ ကျက်စားရာအာရုံ။ ဗုဒ္ဓါနံ လောကီယစိတ္တစာရံ တံ ဇာနေယျာသိ။ မိ၊ဋီ၊၃။၆၀။

လောကီယစိတ္တသမ္ပယုတ္တ(တိ) [လောကီယစိတ္တ+သမ္ပယုတ္တ] လောကီစိတ်နှင့် ယှဉ်သော လောကီယစိတ္တ သမ္ပယုတ္တာတိ လောကီယာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၄။

လောကီယစိတ္တာစာရ (ပု) [လောကီယစိတ္တ+အာစာရ] လောကီယ စိတ္တစာရ - ကြည့်။ ဗုဒ္ဓါနံ လောကီယစိတ္တာစာရံ တံ ဇာနေယျာသိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၅။

လောကီယစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [လောကီယ+စိတ္တုပ္ပါဒ] လောကီစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဣဒံ လောကီယစိတ္တုပ္ပါဒေ.....သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အနု၊ဋီ၊ ၂။ ၂၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃)။

လောကီယစောရ (ပု) [လောကီယ+စောရ] လောက၌ - ဖြစ် - ထင်ရှား- သောခိုးသူ၊ လူဖြစ်သောသူခိုး။ လူသူခိုး။ 'လောကီယစောရာ လောကီယမေဝ ဇနညောဒိ' ထေနေန္တိ။ သုတ္တန်၊ ဋီ၊ ၁။၁၆၅။

လောကီယစ္ဆန္ဒ (ပု) [လောကီယ+ဆန္ဒ] လောကီဆန်းကျမ်း။ သတ္တုသာသနေ ဟိ လောကီယစ္ဆန္ဒံ အနုပေက္ခိတံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၄။ ဣဒံ ဝုတ္တောဒယံ နာမ၊ လောကီယစ္ဆန္ဒနိသိတံ၊ဆန်း။ ၄။

လောကီယဇော (ထိ) [လောကီယာ+ဇော] လူတို့၏-လူ၌ ဖြစ်သော - အရှုပ်အထွေး။ တေ သဗ္ဗေပိ လောကီယဇော့ ဆိန္နိတံ.... ဝဏ္ဏံ ဘာသန္တိ။အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၈။

လောကီယဇန (ပု) [လောကီယ+ဇန] လောကီလူသား၊ လောကီ ဖြစ်သောလူအပေါင်း၊ လောက၌ အကျိုးဝင်ကာမျှဖြစ်သော လူသာမန်။သာသနသဘာဝံ အဇာနန္တေဟိ လောကီယဇနေဟိ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗာနံ။ ဝိမတိ၊ .၁။ ၁၃၁။ လောကီယဇနော ဟိ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ တုဿတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ -၂၇၄။

လောကီယဇနပုသဒ္ဒက (တိ) [လောကီယဇန+
ပသဒ္ဒက] လောကီဖြစ်သောလူတို့၏ ကြည်
ညိုခြင်းကို-ဖြစ်စေ -ဆောင်- တတ်သော၊
လောက၌အကျိုးဝင်ကာမျှဖြစ်သော လူသာ
မန်၏ ကြည်ညိုခြင်းကို ဆောင်တတ်သော။
သဒ္ဒေယျတော လောကီယ ဇနပုသဒ္ဒကန္တိ
-သဗျဉ္ဇနံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၈။
ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊ ၂၅၂။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၇။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၄)။

လောကီယဇာတိ (ထိ) [လောကီယာ+ဇာတိ]
လောကီဇာတ်၊ လောက၌ဖြစ်သော အမျိုး
ဇာတ်။ အရိယဇာတိ လောကီယဇာတိတိ၊
ဒိန္နံ ဇာတိနံ သဘာဝသမောဓာနေန။ ဝေရ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။ အပါဠ၊ ၂။ ၅၉။

လောကီယဋ္ဌာန (န) [လောကီယ + ဈာန]
လောကီဈာန်။ လောကီယဋ္ဌာနမ္ပိ လောကု-
တ္တရဋ္ဌာနမ္ပိ သင်္ဂဟိတမေဝ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၈။
(-မူလဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၁၁။ ၁၁၆။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၀၈)။

လောကီယဋ္ဌာနက္ခဏ (ပု) [လောကီယဋ္ဌာန+
ခဏ] လောကီဈာန် (ဥပါဒ်သော) ခဏ၊
လောကီဈာန်ဖြစ်ရာ-ခဏ-အခါ။ လောကီ-
ယဋ္ဌာနက္ခဏံ ဝါ သန္ဓာယ၊ ပဋိဇာနာတိ။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၀။

လောကီယဋ္ဌာနစိတ္တ (န) [လောကီယဋ္ဌာန +
စိတ္တ] လောကီဈာန်စိတ်၊ လောကီဈာန်နှင့်
ယှဉ်သောစိတ်။ လောကီယဋ္ဌာနစိတ္တံ ဝိယ...န
ဌပိတံ။ သံ၊ ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၁၆။ (-အံ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၀၀)။

လောကီယဋ္ဌာနဓမ္မ (ပု) [လောကီယဋ္ဌာန +
ဓမ္မ] လောကီဈာန်တရား၊ လောကီဖြစ်သော
ဈာန်တရား။ လောကီယဋ္ဌာနဓမ္မာ ပရိဟာ
ယန္တိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၉။

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၂၀-ဇမ.သ.စ

လောကီယဋ္ဌာနနိဗ္ဗတ္တံ (တိ) [လောကီယဋ္ဌာန+
နိဗ္ဗတ္တံ] လောကီဈာန်ကြောင့် ဖြစ်သော။
လောကီယဋ္ဌာနနိဗ္ဗတ္တံ စိတ္တိဿရိယံ။ ဥဒါနံ၊
ဋ္ဌ။ ၁၄၂။

လောကီယဋ္ဌာနပသုတ (တိ) [လောကီယဋ္ဌာန
+ ပသုတ] လောကီဈာန်၌- လေ့လာ -
အားထုတ်- သော ။ သူ ။ လောကီယဋ္ဌာနပ
သုတောယေဝ သိယာ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၄။

လောကီယဋ္ဌာနသုခ (န) [လောကီယဋ္ဌာန +
သုခ] လောကီဈာန်ချမ်းသာ၊ လောကီ
ဖြစ်သောဈာန်ချမ်းသာ။ “ဒိဝိယ” န္တိလဒ္ဓနာမံ
လောကီယဋ္ဌာနသုခံ။ ဥဒါနံ၊ ဋ္ဌ။ ၉၆။

လောကီယဋ္ဌာနာဓိဂမ (ပု) [လောကီယဋ္ဌာန +
အဓိဂမ] လောကီဈာန်သို့ရောက်ခြင်း ။
လောကီဈာန်ကို- ရ - သိ - ခြင်း ။ န ဟိ
လောကီယဋ္ဌာနာဓိဂမမတ္တေန၊ ဣစ္ဆိတော ။
မ၊ ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၈၉။

လောကီယဋ္ဌာနာဘိညာ (ထိ) [လောကီယဋ္ဌာ
န+အဘိညာ] လောကီဈာန် အဘိညာဉ်၊
လောကီ ဖြစ်သော ဈာန် အဘိညာဉ်၊ ။
လောကီယဋ္ဌာနာ ဘိညာနိဗ္ဗတ္တံ စိတ္တသာရိ-
ယဉ္ဇ။ ဥဒါနံ၊ ဋ္ဌ။ ၁၄၂။

လောကီယဉာဏ (န) [လောကီယ+ဉာဏ] လော
ကီ-ဉာဏ်-ပညာ၊ လောကီဖြစ်သော ဉာဏ်-
ပညာ။ လောကီယဉာဏေန ပဋိဝေဓ-
ကာလေ ပဿန္တိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၄။ (-ဥဒါနံ၊
ဋ္ဌ။ ၃၃)။

လောကီယဋ္ဌာန (န) [လောကီယ+ဋ္ဌာန]
လောကီ-အရာ-ဋ္ဌာန။ လောကီယဋ္ဌာနေ
လောကီယံ လောကုတ္တရဋ္ဌာနေ လောကုတ္တ
ရန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၃၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၆၄။

လောကီ(ကီ)ယတိ (ကြံ) [လောက+ယ+တိ။
 လောကီယတိ၊ လောယကိန္နိ-တို့ကို နိတိ၊
 ဓာတု။ သျှ (ဗုဒ္ဓိ)၌ ဒိဝါဒိကတ္ထု ရုပ်ဟုဆို
 သည်။] (၁) တည်၏။ (၂) ဖြစ်၏။ (၃) ထင်၏။
 ထင်ရှား၏။ (၄) လောကီယတိ ဒိဿတိ
 ပတိဋ္ဌဟတိ ဝါ ဧတ္ထ ပုညပါပံ တဗ္ဗိပါကော
 စာတိလောကော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၉။ (၂)
 လောကီယတိ ဧတ္ထ ပုညပါပံ တဗ္ဗိပါကော
 စာတိ သတ္တလောကော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၇၇။
 ဧတ္ထ သတ္တနိကာယေ ပုညာပုညာနိ လောကီ-
 ယန္တိ၊ ပဝတ္တန္တိတဗ္ဗိပါကော စ လောကီယတိ
 ပဝတ္တတိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၇။ (၃) လောကီယတိ
 ဝိစိတ္တာကာရတော ဒိဿတိတံ စက္ကပါဋ္ဌသင်္ခါ-
 တော လောကော ဩကာသလောကော။
 ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၇၇။

လောကီ(ကီ)ယတိ (ကမ္မ၊ ကြံ) [လောက+ယ+
 တေ] (၁) ကြည့်-ရှု-အပ်၏။ (၂) ပညတ်-
 ထား-အပ်၏။ (၃) သော ဟိ ဒိဋ္ဌဂတိ-
 ကေဟိ လောကီယန္တိ ဧတ္ထ ပုညံ ပါပံ ပုည-
 ပါပံ တဗ္ဗိပါကာ သယံ ဝါ ကာရကာ-
 ဒိဘာဝေန အဘိယုတ္တေဟိ လောကီယတိတိ
 လောကောတိ အဓိပ္ပေတော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။
 ၃၀၈။ တတ္ထလောကီယန္တိ ဧတ္ထ ပုညာပုညာနိ
 တဗ္ဗိပါကောစာတိ လောကော၊ ပဇာ။ နေတ္ထိ၊
 ဋ္ဌ။ ၆။ (၂) အထ ဝါ သမူဟတ္ထော လောက-
 သဒ္ဓေါ သမုဒါယဝသေန လောကီယတိ
 ပညာပီယတိတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅။
 သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈။

လောကီယတုလာ (တိ) [လောကီယာ+တုလာ]
 လောက (လူ) ၌ ဖြစ်သော-ချိန်-ချိန်နှင့်၊
 (အလေးချိန်)။ သာ စ လောကီယတုလာယ
 ဒွိဂုဏာတိ ဝဒန္တိ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၁။

လောကီယတ္ထ (န) [လောကီယ+တ္ထ] လောကီ
 ၏အဖြစ်၊ လောကီ-လောက- ၌ အကျုံးဝင်
 သည်၏အဖြစ်။ လောကီယတ္တာ သာသဝတ္တာ
 စ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၇။

လောကီယတ္တိက (တိ) [လောကီယ+တိက]
 လောကီယတိကံ သံကိလေသဘာဂီယ၊ ဝါ သ-
 နာဘာဂီယ နိဗ္ဗေဓဘာဂီယသုတ် စသော
 လောကီသုတ်သုံးခုအပေါင်း။ ဧဝံ လောကီယ-
 တ္တိကဿ သံကိလေသဘာဂီယာဒိဟိ စတု-
 ဟိ ပဒေဟိ သံသန္ဓနံ ဒဿေတု။
 နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၆၉။

လောကီယဒါယဇ္ဇ (န) [လောကီယ+ ဒါယဇ္ဇ]
 လောကီ-အမွေ-ဥစ္စာ-ပစ္စည်း၊ လောကီဖြစ်
 သော-အမွေခံပုဂ္ဂိုလ်၏-ဖြစ်ကြောင်း-ဖြစ်ရာ-
 အမွေ-ဥစ္စာ။ လောကီယဒါယဇ္ဇံ လဘိ။ အံ၊
 ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၇၀။ (-ထေရ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၉၂။ အပါဠ၊ ၂။
 ၁၀)။

လောကီယဒေဝ (ပု) [လောကီယ+ဒေဝ]
 လောက(ကာမသုဂတိဘုံ)၌ ဖြစ်သောနတ်။
 လောကီယဒေဝေဟိ ဒိဿယုကတာဒိနာ
 ဥက္ကဋ္ဌာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁။

လောကီယဒေသနာ (တိ) [လောကီယာ+
 ဒေသနာ] လောကီဒေသနာ။ လောကီယ-
 ဒေသနံ ဒေသေန္တော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၁၀။

လောကီယဓန (န) [လောကီယ+ဓန] လော
 ကီ-ဥစ္စာ-ပစ္စည်း၊ လောကီဖြစ်သော-ဥစ္စာ-
 ပစ္စည်း။ စူဠန္တေဝါသိ ဝိယ လောကီယဓနဉ္စ...
 လဘတိ။ သံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၀၄။

လောကီယဓမ္မ (ပု) [လောကီယ+ဓမ္မ] လော
 ကီတရား။ လောကီယဓမ္မံ ပိ ပတုာ စိတ္တံ ဇေဋ္ဌ-
 ကံ...ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၁၀။ (-သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၄၃၄။ မူလ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၈)။

လောကီယဓမ္မဒေသနာ (ထိ) [လောကီယဓမ္မ+ဒေသနာ] လောကီတရား ဒေသနာတော်၊ လောကီတရားကိုဟောပြောသောဒေသနာ။ လောကီယဓမ္မဒေသနာယံ ပန စိတ္တဿ အဓိကဘာဝတော။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၅၅။

လောကီယဓမ္မနိဿိတ (တိ) [လောကီယဓမ္မ+နိဿိတ] လောကီတရားကိုမှီသော။ လောကီယဓမ္မနိဿိတမေဝ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၃။

လောကီယဓမ္မသန္ဓဿန (န) [လောကီယဓမ္မ+သန္ဓဿန] လောကီတရားကို ကောင်းစွာ ပြုခြင်း။ လောကီယဓမ္မသန္ဓဿနဝသေန ပ-ဝတ္တံ အဂ္ဂညသုတ္တံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၁။

လောကီယဓမ္မသန္ဓိဿိတ (တိ) [လောကီယဓမ္မ+သန္ဓိဿိတ] လောကီတရားကို ကောင်းစွာ မှီသော။ လောကီယဓမ္မသန္ဓိဿိတမေဝ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၂။

လောကီယဓမ္မသမ္မာပက (တိ) [လောကီယဓမ္မ+သမ္မာပက။ ထိ-၌ သမ္မာပိကာ။] လောကီတရားသို့ ကောင်းစွာရောက်စေတတ်သော။ လောကီယဓမ္မသမ္မာပကော လောကုတ္တရဓမ္မသမ္မာပကော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၂။

လောကီယဓမ္မာရမ္မဏ (တိ) [လောကီယဓမ္မ+အာရမ္မဏ] လောကီတရားလျှင် အာရုံရှိ-လောကီတရားကိုအာရုံပြု-သော။ လောကီယဓမ္မာရမ္မဏတယ စ မဂ္ဂါရမ္မဏာဒိဘာဝံ န လဘန္တိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄၂။

လောကီယနယ (ပ) [လောကီယ+နယ] လောကီနည်း။ လောကီယနယံ ပဟာယ လောကုတ္တရနယောဝေ ဂဟေတဗ္ဗော။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၆။

လောကီယနိပ္ပိတိက (တိ) [လောကီယ+နိပ္ပိ-တိက] လောကီနိပ္ပိတိကဈာန်ချမ်းသာ၊ လောကီပြစ်၍ ပီတိမရှိသောဈာန်ချမ်းသာ။ ပီတိမရှိသော လောကီ တတ်ယစတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာ။ နိပ္ပိတိကန္တိ တတိယစတုတ္ထဈာန်သင်္ခါတတ္ထ လောကီယသ ပိတိကတော လောကီယနိပ္ပိတိကံ.....အဂ္ဂံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၃။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇-လည်းကြည့်)။

လောကီ(ကိ)ယန္တိ (ကြံ) [လောက+ယ+အန္တိ] လောကီ (ကိ)-ယတိ-ကြည့်။

လောကီ(ကိ)ယန္တိ (ကြံ) [လောက+ယ+အန္တိ] လောကီ (ကိ)-ယတိ-ကြည့်။

လောကီယပဉ္စသီလ (န) [လောကီယ+ပဉ္စသီလ] လောကီ ၅-ပါးသီလ၊ လှူ၍ဖြစ်သော ၅-ပါးသီလလူတို့စောင့်သုံးအပ်သော ငါးပါးသီလ။ လောကီယပဉ္စသီလတောအညော သဗ္ဗောပိ သီလသံဝရော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၂။

လောကီယပဉ္စာဘိညာ (တိ) [လောကီယာ+ပဉ္စ+အဘိညာ] လောကီအဘိညာ၌ ၅-ပါး၊ ၅-ပါးသောလောကီအဘိညာ၌။ အပိ စ ခေါလောကီယပဉ္စာဘိညာယောပိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၈။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၂၃)။

လောကီယပဋိပဒါနုတ္တရိယ (န) [လောကီယပဋိ-ပဒါ+အနုတ္တရိယ] အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော လောကီအကျင့်၊ လောကီအကျင့်တို့-တွင်-ထက်-အမြတ်ဆုံးအကျင့် (ဝိပဿနာ)။ လောကီယပဋိပဒါနုတ္တရိယေသုပိ သေဝနယော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။

လောကီယပည (တိ) [လောကီယာ+ပညာ။ လောကီယပည+တ္ထ။ ဣ-ကျေ။] (၁) လောကီပညာရှိသော။ (န) (၂) လောကီပညာရှိသည်၏အဖြစ်။ (၁) လောကီယပည-

သာတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၈။ (န) (၂)
ဝိမံသာနုစရိတန္တိ ဣမိနာ စသ လောကီယ-
ပညံ အနုဇာနာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။ လောကီ-
ယပညံ အနုဇာနာတိ ဥပနိသိန္နပရိသာယ
အနုကူလဓမ္မကထနတောတိ အဓိပ္ပာယော။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။

လောကီယပညာ (ထိ) [လောကီယာ+ပညာ]
လောကီပညာ၊ လောကီဖြစ်သော ဝိပဿနာ-
ပညာ။ လောကီယပညာတိစေတ္တ ဝိပဿနာ-
ပညာဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၈၃)။

လောကီယပဋိပဒါနုတ္တရိယ (န) [လောကီယ-
ပဋိပဒါ+အနုတ္တရိယ] အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော
လောကီအကျင့်၊ လောကီအကျင့်တို့-တွင်-
ထက် -အမြတ်ဆုံးအကျင့်။ လောကီယပဋိ-
ပဒါနုတ္တရိယေသုပိ သေဝေနယော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၀၈။

လောကီယပဋိသမ္ပောဒန (န) [လောကီယ+
ပဋိသမ္ပောဒန] လောကီဖြစ်သော အတုံ
အပြန် ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ လောကီယပဋိ-
သမ္ပောဒနံ သန္ဓာယ...ဥပဋ္ဌိတံ။ ဥဒါနံ။ဋ္ဌ။
၁၆၈။

လောကီယပဒ (န) [လောကီယ+ပဒ] လော-
ကီယပုဒ်၊ လောကီယာ(ဓမ္မာ)ဟူသောပုဒ်။
“လောကီယာ ဓမ္မာ လောကုတ္တရာ ဓမ္မာ”
တိ ဟိ ဒုကေဇဇာမရဏံ နော လောကီယပ-
ဒေ...နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ အဘိ၊၃။၂။၂၄၆။

လောကီယပ(ပ) ယောဂ (ပ) [လောကီယ+
ပယောဂ]လောကီ-ပြယုဂ်-ပုံစံ၊ လောကိန္ဒြ-
ထင်ရှား-ဖြစ်-သော-ပြယုဂ်-ပုံစံ။ လော-
ကတောတိ လောကီယပယောဂတော။ သိ၊
ဋ္ဌိ၊သုတ်၊၁။၁၂၂။

လောကီယပရိညာ (ထိ) [လောကီယ+ပရိညာ]
လောကီပရိညာ။ လောကီဖြစ်သောပရိညာ။
(ဉာတပရိညာ၊ တိရဏပရိညာ၊ ပဟာနပရိညာ
သုံးပါး)။ တိသော ဟိ လောကီယပရိညာ
ဉာတပရိညာ တိရဏပရိညာ ပဟာနပရိ-
ညာ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၂၄၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၉၅။(-
စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၃၀၈)။

လောကီယပရိယာပန္န (တိ) [လောကီယ+ပရိ
ယာပန္န] လောကီတရား၌-အကျိုး-အတွင်း-
-ဝင်သော။ တသ္မာဒိဋ္ဌိ လောကီယပရိယာ-
ပန္နာ န ဟောတိတိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ မူလဋီ၊၃။
၁၀၂။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၃၉။

လောကီယပုထုဇ္ဇန (ပု) [လောကီယ+ပုထုဇ္ဇန]
လောကီပုထုဇ်၊ လောကိန္ဒြအကျိုးဝင်သော
ပုထုဇ်။ အန္တရန္တရာ ကုသလကာရကော
လောကီယပုထုဇ္ဇနော။ အံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။၃၃၇။
(-အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၇၃)။

လောကီယပုနာ (ထိ) [လောကီယ+အပုနာ]
လောကီအပုနာ။လောကီယပုနာပိ ဟိ အပု-
နာဝိထိမိလောကုတ္တရေန သမာနဂတိကာဝ။
ဝဇီရ။ ၁၅၃။ (-ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။၃၂၈)။

လောကီယဖလ (န) [လောကီယ+ဖလ]လောကီ
အကျိုးဆက်၊ လောကီဖြစ်သော အကျိုး။
လောကီယဖလံ ဒုဝိမံ ကာယိကံ မာနသဉ္စ။
နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၈။

လောကီယဗာလပုထုဇ္ဇန (ပု) [လောကီယ+
ဗာလပုထုဇ္ဇန] လောကီပုထုဇ်မိုက်၊ လော
ကိန္ဒြအကျိုးဝင်သော-အန္တ-ဗာလ-ပုထုဇ်။
ဝဇ္ဇာနုဂတော လောကီယဗာလပုထုဇ္ဇနော
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၆၂။

လောကီယဘာဝနာ (ထိ) [လောကီယ+ဘာ-
ဝနာ]လောကီ ဘာဝနာ၊လောကီ(ကုသိုလ်)
တရားတို့ကို ပွားစေခြင်း။ ဣဓ ပန-လောကီ

ယ ဘာဝနာယ ဝေ သင်္ဂဟိတာ။ ပဋိသံ၊ ငွါ
၁။ ၂၂။ (-၁၂၀။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉၀-၉။ မူလ၊ ငွါ၊ ၂။
၁၄၉)။

လောကီယမဂ္ဂ (ပု) [လောကီယ+မဂ္ဂ]လောကီ
မဂ္ဂ၊ လောကီမဂ္ဂသစ္စာ၊ (ကာမကုသိုလ်
စိတ်၌ယှဉ်သောသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာ
ဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိ၊ ဆိုအပ်
သော ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာဗင်္ဂ)။ လောကီ
ယမဂ္ဂေနာပိ အဋ္ဌဂိကေန တဝိတဗ္ဗန္တိ။ အဘိ
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၀။ လောကီယ မဂ္ဂေ သဗ္ဗာနေဝ
မဂ္ဂဂါနိ...ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၁၃။
(-ဝဇီ၊ ၄၅)။

လောကီယမဂ္ဂက္ခန္ဓာ (ပု) [လောကီယမဂ္ဂ+ခဏ]
လောကီမဂ္ဂဏေ။ လောကီယမဂ္ဂက္ခန္ဓာ ဝေဒိ
တဗ္ဗာ။ အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၃၃။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၇၀။

လောကီယမဂ္ဂစိတ္တက္ခန္ဓာ (ပု) [လောကီယမဂ္ဂ+
စိတ္တ+ခဏ] လောကီမဂ္ဂစိတ်ခဏ၊ လောကီ
ဖြစ်သော မဂ္ဂစိတ်၏ဖြစ်၊ တည်၊ ပျက်၊ နှစ်အခါ။
လောကီယမဂ္ဂ စိတ္တက္ခန္ဓာတိ အဓိပ္ပာယော။
ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉၀။

လောကီယမဂ္ဂသင်္ဂဟိတ (တိ) [လောကီယမဂ္ဂ
+သင်္ဂဟိတ] လောကီမဂ္ဂဖြင့်-ပေါင်း၍ယူ-
ရေတွက်-အပ်သော။ ပုရိမောလောကီယ-
မဂ္ဂသင်္ဂဟိတော။ အနု၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၀၁။

လောကီယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တ (တိ) [လောကီယမဂ္ဂ
+သမ္ပယုတ္တ] လောကီမဂ္ဂနှင့် ယှဉ်သော၊
လောကီ ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌ မဂ္ဂနှင့်ယှဉ်
သော။ လောကီယ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၆၈)တိ လောကီယကုသလစိတ္တုပ္ပါဒေသု
မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၇၇။

လောကီယမနုဿ (ပု) [လောကီယ+မနုဿ]
လောကီလူသား၊ လောကီအကျိုးငှာသော
လူ၊ (ပုထုဇဉ် လူသာမန်)။ လောကီယ မနု-
ဿာ ဥရုံပဟရန္တာ “ကုဟံ ကုဟ”န္တိဟသန္တိ။
မာ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၉၃။ အံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၆၃။

လောကီယမဟာဇန (ပု) [လောကီယ+မဟာ
ဇန] လောကီလူသားအပေါင်း၊ ဖျင်းသော
လူအပေါင်း၊ (ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၂။ ဗား)၊ လောကီ
အကျိုးဝင် -လောကီဖြစ်- သည့်များစွာ
သောလူအပေါင်း။ တံ လောကီယမဟာဇနာ
ကထံ ပဋိဝိဇ္ဈိသန္တိ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၅၇။ မာ၊ ငွါ၊ ၂။
၈၂။ သံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၈၁။ (-အဘိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ငွါ၊ ၁။ ၄၃၅)။

လောကီယမဟာနယ (ပု) [လောကီယ+
မဟာနယ] လောကီကုသိုလ်နည်းကြီး။ ဣမ
ဝီသတိ လောကီယ မဟာနယာတိ ကတော
“တတ္ထ ဝိဘတ္တာ” တိ ဝုတ္တံ။ မူလ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၁၀။

လောကီယရတန (န) [လောကီယ+ရတန]
လောကီရတနာ။ လောကီဖြစ်သော ရတနာ။
၎င်းရတနာတို့ကား- (၁) ပုလဲ
(၂) မြူ။ (၃) ကြောင်မျက်ရွဲ။ (၄) ခရုသင်း။
(၅) ကျောက်သလင်း။ (၆) ဘန္တာ။ (၇) ငွေ။
(၈) ရွှေ။ (၉) ပတ္တမြားနီ။ (၁၀) ပတ္တမြား
ပြောက်-ဟူ၍ ၁၀ မျိုးရှိသည်။ အံ၊ ငွါ၊ ၄၃၃။
လောကီယ ရတန နိမိတ္တံ (နိဗ္ဗတ္တံ) ပန ပိတံပါ
မောဇ္ဇံ န တဿ ကလဘာမိ အဂ္ဂတိ။ ဥဒါ-
န၊ ငွါ၊ ၂၇၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၁။ အံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၂၉။

လောကီယဝါယု (ပု) [လောကီယ+ဝါယု]
လောကီ ထင်ရှားသောလေ။ လောကီယ
ဝါယုနာ ဘဿာ ဝိယ ယေန တံတံကလာ
ပဿ ဥဒ္ဓါမာယနံ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၀၅။ (အံ၊ ငွါ၊
၁။ ၁၃၁)။

လောကိယဝါရ (ပု) [လောကိယ+ဝါရ] လောကီ-အလှည့်-အကြိမ်။ အဘိညာန် လောကိယ ဝါရောအာဂတော။မ၊ဋီ၊၁။၂၆၄။

လောကိယဝိဇ္ဇာ (ထိ) [လောကိယာ+ဝိဇ္ဇာ] လောကီ-အတတ်-ပညာ၊ လောကီဝိဇ္ဇာ။ ကေစ္စာနံ တေဝိဇ္ဇာဒိနံ လောကိယဝိဇ္ဇာ-ဒယော ဝိယ၊ ဒိ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၇၈။မ၊ဋီ၊၁။ ၂၃၅။ အံ။ ဋီ၊ ၂။ ၂၀။

လောကိယဝိတက္က (ပု) [လောကိယ + ဝိတက္က] လောကီဝိတက်၊ လောကီဖြစ်သော အကြံ အစည်။ လောကိယဝိတက္ကော ဝါစံ သံ၊ ရောတိ။ မ၊ဋီ၊၄။၉၃။ (-မ၊ဋီ၊၃။၃၀၈)။

လောကိယဝိပဿနာ (ထိ) [လောကိယ + ဝိပဿနာ] လောကီဝိပဿနာပညာ၊ လောကီ တရားတို့ကို အထူးအားဖြင့် ရှုမှတ်တတ်သော ပညာ။ လောကိယဝိပဿနာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၉)တိ လောကိယဝိပဿနာ ပညာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၂။ ၇၉။ (-ဒိ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၂၁။ ဒိ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၃၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၆၆)။

လောကိယဝိပါက (ပု) [လောကိယ+ဝိပါက] လောကီဝိပါက။ လောကိယဝိပါကမေဝ ဝိညာဏံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၄။ (-အနု၊ဋီ၊၃။၃၂၁)။

လောကိယဝိပါကစိတ္တ (န) [လောကိယဝိပါက + စိတ္တ] လောကီဝိပါကစိတ်။ လောကိယ-ဝိပါကစိတ္တာနိ အဗ္ဗာဒေသံ အရဟန္တိ။ အနု၊ဋီ၊ ၂။ ၁၁၃။

လောကိယဝိမုတ္တိ (ထိ) : လောကိယာ+ဝိမုတ္တိ] လောကီလွတ်မြောက် -ခြင်း-မှု၊ လောကီ ဖြစ်သော (ကိလေသာတို့မှ) လွတ်မြောက်-ခြင်း-မှု။ သမယဝိမုတ္တိသင်္ခါတယ လော-ကိယဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တစိတ္တဿ။ အံ၊ဋီ၊၃။၅၃။ (-သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၁၆)။

လောကိယဝိမောက္ခ(ပု)[လောကိယ+ဝိမောက္ခ] လောကီမောက္ခ၊ လောကီ ဖြစ်သော (ကိလေသာတို့မှ) လွတ်မြောက်တတ်သော တရား။ လောကိယဝိမောက္ခော ဝိယ အဓိ-ဂမဝဠုနတ္ထံ ဝေ ဝုတ္တော။ အနု၊ဋီ၊၃။၄၄။

လောကိယဝိရတံ (ထိ) [လောကိယ + သမ္ပ-ယုတ္တ + ဝိရတံ] လောကီဝိရတိ၊ လောကီ (ကာမာဝစရကုသိုလ်) စိတ်တို့၌ ယှဉ်သည့် ဝိရတိ၊ လောကိယဝိရတိသမ္ပယုတ္တစိတ္တေ စ ယထာယောဂံ သမ္ပယောဂတော စကေ-ဘူတာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ။ ပဋိသံ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၀၇။

လောကိယဝိသေသန (န) [လောကိယ + ဝိသေသန] လောကိယ-ဟူသော ဝိသေသန၊ လောကိယ သဒ္ဓါဖြင့် အထူးပြုခြင်း။ လော-ကိယဝိသေသနံ လောကုတ္တရနိဝတ္တနံ သိယာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၁။

လောကိယဝိရိယ (န) [လောကိယ+သမ္ပယုတ္တ+ ဝိရိယ] လောကီဝိရိယစေတသိက်၊ လောကီ စိတ်တို့၌ ယှဉ်သည့် ဝိရိယစေတသိက်။ တံ ခေါ ပန မေ ဉာဏံ လောကိယဝိရိယ-သမ္ပယုတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ဋီ၊၁။ ၁၁၀။ အပါ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၁၆။

လောကိယဝေဒနာ (ထိ) [လောကိယ+သမ္ပ-ယုတ္တာ + ဝေဒနာ] လောကီဝေဒနာ စေတသိက်၊ လောကီစိတ်တို့၌ ယှဉ်သည့် ဝေဒနာစေတသိက်။ လောကိယဝေဒနာ ဒိက္ခန္တုတ္တယံနာမံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၄။

လောကိယဝေါဟာရ (ပု) [လောကိယ + ဝေါဟာရ] (၁) (က) လောက၌ ထင်ရှား သော ဝေါဟာရ၊ (ခ) လူတို့၏-ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုခြင်း-ဝေါဟာရ။ (၂) လူတို့သည် ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်သော(စကား)။ (၁) (က) (ခ) လောကိယဝေါဟာရနေ ယဒိစ္စိ-ကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋီ၊၁။၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊

၁။ ၂၀၃။ မဟာနိဂ္ဂါဒ္ဓါ။ ၂၂၇။ (၂) “ဣဓ
ရာဇာ ဇာတော ဣဓ ရဇ္ဇံ အဂ္ဂဟေသိ” တိ
အာဒိလောကီယဝေါဟာရဝစနံဝိယ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။

လောကီယသံစုဉာဏ (န) [လောကီယ + သံစု +
ဉာဏ] လောကီသံစုဉာဏ။ လောကီယသံစု
ဉာဏေန ဝိသု ဝိသု သံစုပရိဂ္ဂဟဝသေန ဝုတ္တံ။
စူဠနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။

လောကီယသန္တိကိရိယာ (ထိ) [လောကီယ +
သန္တိကိရိယာ] (၁) လောကီတရားကို
မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ (၂) လောကီဖြစ်သော
မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ (၃) (၂) လောကီယ-
သန္တိကိရိယာ လောကုတ္တရသန္တိကိရိယာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၇။ လောကီယဿ၊ လောကီယာ
ဝါ သန္တိကိရိယာ လောကီယသန္တိကိရိယာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၀။

လောကီယသတိပဋ္ဌာန (ပု၊ န) [လောကီယ +
သတိပဋ္ဌာန] လောကီသတိပဋ္ဌာန။ လောကီ
ဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာန။ လောကီယသတိ-
ပဋ္ဌာနေ ပရိပူရေန္တိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၀၂။ ကာယာဒိ-
အာရမ္မဏေသု လောကီယသတိပဋ္ဌာနေသု
တန္တိ ငြုပ်တာ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၄။

လောကီယသဒ္ဓိန္ဒြိယ (န) [လောကီယ + သဒ္ဓိ-
န္ဒြိယ] လောကီယသဒ္ဓိန္ဒြိယ။ လောကီဖြစ်သော
သဒ္ဓိန္ဒြိယ။ လောကီယသဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိဘာဝံ သာ-
ဓေတုံ... ဝုတ္တန္တိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋီ၊
၃။ ၁၁၁။

လောကီယသပ္ပိတိက (တိ) [လောကီယ +
သပ္ပိတိက] လောကီသပ္ပိတိက ဈာန်ချမ်းသာ၊
လောကီဖြစ်၍ ပိတိ- နှင့်တကွ ဖြစ်-ရိ-
သော ဈာန်ချမ်းသာ(ပိတိနှင့်တကွ)ဖြစ်သော
လောကီပဏ္ဍိတဈာန်ချမ်းသာ၊ နုတိယဈာန်

ချမ်းသာ)။ လောကီယသပ္ပိတိကတော လော-
ကီယနိပ္ပိတိကံ ... အဂ္ဂံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၃။ (-အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၄၇)။

လောကီယသဘာဝ (ပု) [လောကီယ + သဘာဝ]
လောကီသဘော၊ လောကီဖြစ်သောသဘော။
အယံ လောကီယသဘာဝေါတိ အတ္ထော။
ပေတ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၀၄။

လောကီယသမညာ (ဏီ) [လောကီယ +
သမညာ] လောကီ- အမည်- ပညတ်၊
လောက၌ ဖင်ရား- လောကီဖြစ်- သော-
အမည်- ပညတ်။ လောကီယသမညာဝသေန
ဘာဝါ ဥပါလိ ဂဟပတိ ပညာပေတု-
ကာမော ဝေမာဟ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁။

လောကီယသမထဘာဝနာ (ထိ) [လောကီယာ
+ သမထဘာဝနာ] လောကီသမထဘာဝနာ။
လောကီယသမထဘာဝနာယ ဟိ ဝိပဿနာ-
ဂတာယ... သရိက္ခမဖလော စေတေ ဝိမုတ္တိ။
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၇။

လောကီယသမယ (ပု) [လောကီယ + သမယ]
လောက၌ ထင်ရှားသော- ဆရာ- ဘဒ္ဒါဆရာ-
တို့၏- အယု- အယူဝါဒ။ လောကီယသမယေ
ပန ဝေမိ သမ္ပဇ္ဈနံ ဘဝတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၇၇။

လောကီယသမာဓိ (ပု) [လောကီယ + သမာဓိ]
လောကီသမာဓိ (လောကီဈာန်နှင့်ယှဉ်သော
သမာဓိ)။ လောကီယသမာဓိနာ နိဝရဏာ-
ဒိနံ ပစ္စနိကဓမ္မာနံ ဝိက္ခမ္ဘနံ ဒုရိကရဏံ။
ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၅။

လောကီယသမာဓိက္ခန္ဓ (ပု) [လောကီယ +
သမာဓိက္ခန္ဓ] လောကီသမာဓိခန္ဓာ။ လောကီ
သမာဓိအရ။ လောကီယသမာဓိက္ခန္ဓဿ ပန
အဓိပေတတ္တာ... ဝုတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂။ ၄၀၈။

လောကီယသမာပတ္တိ (ထိ) [လောကီယ + သမာပတ္တိ] လောကီယသမာပတ်၊ လောကီ ဖြစ်သောသမာပတ်၊ လောကီယ သမာပတ္တိ သမာပန္နဿ အတ္တိ ဝစိသေဒေါ။ အဘိ၊ က။၁၅၂။ (အဘိ၊ ဣ၊ ၂။ ၁၄၁)။

လောကီယသမုဒါဟာရ (ပု) [လောကီယ + သ မုဒါဟာရ] လူတို့ ပြောခြင်း၊ လူ့လော က၌ဖြစ်သော ပြောဆိုခြင်း။ လောကီယ သမုဒါဟာရဝသေန "စိရားခါ ခေါ် ကန္တေ" တိအာဒိနာ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ဣ၊ ၂။ ၉၁။

လောကီယသမ္ပတ္တိ (ထိ) [လောကီယာ + သမ္ပ တ္တိ] လောကီပြည့်စုံခြင်း၊ လောကီစည်းစိမ် ချမ်းသာ။ ဣဒါနိ လောကီသမ္ပတ္တိ အာကင်္ခါ ယုတ္တရူပါတိ စး ဒိ၊ ဣ၊ ၁။ ၈၃။ သိ၊ ဣ၊ သင်္ခါ၊ ၁။ ၂၆။ (စရိယာ၊ ၄။ ၂၉၂)။

လောကီယသမ္ပါ (ထိ) [လောကီယာ + သမ္ပါ] လောကီပြည့်စုံခြင်း၊ လောကီဖြစ်သော ပြည့်စုံခြင်း၊ လောကီယသမ္ပါဟိ ဥပရိဘူတာ သေဋ္ဌဘူတာ သမ္ပါတိ ဥပသမ္ပါ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၂။

လောကီယသမုတ (ဝိ) [လောကီယ + သမုတ] လူကိုသည် (အ၊ ဟု) သမုတ်အပ်သော။ လောကီယသမုတ် သမ္ပာကာရပရိပူရိ အတ္တိ။ ဝိ၊ ဣ၊ ၁။ ၉၆။ ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၂၀၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃၀။

လောကီယ သမ္ပပ္ပဓာန (န) [လောကီယ + သမ္ပ ပ္ပဓာန] လောကီသမ္ပပ္ပဓာန်။

လောကီယသမ္ပပ္ပဓာနကော (ထိ) [လောကီယ သမ္ပပ္ပဓာန + ကော] လောကီသမ္ပပ္ပဓာန်ကို ဆိုရာ စကား။ အယ် တေဝ လောကီယသမ္ပပ္ပ ဓာနကထာယ ဝိနိစ္ဆေသာ။ အဘိ၊ ဣ၊ ၂။ ၂၈၃။ (-အိ၊ ဣ၊ ၁။ ၂၄၁)။

လောကီယသမ္မာဒိဋ္ဌိ (ထိ) [လောကီယာ + သမ္မာ ဒိဋ္ဌိ] လောကီသမ္မာဒိဋ္ဌိ။ လောကီဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ လောကီယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သမ္မာ-

ဒိဋ္ဌိကော။ ပဋိသံ၊ ဣ၊ ၂။ ၆၅။ (-မ၊ ဣ၊ ၂။ ၂၅။ အိ၊ ဣ၊ ၂။ ၃၁၉)။

လောကီယသရဏဂမန (န) [လောကီယ + သရ ဏဂမန] လောကီသရဏဂုံ၊ လောကီဖြစ်သော သရဏဂုံ၊ လောကီယသရဏဂမနံ စေတ္တ တီသု ဝတ္ထု။ သု အညာဏသံသယမိစ္ဆာ ဉာဏာ ဒီဟိ သံကိလိဿတိ။ အိ၊ ဣ၊ ၂။ ၂၀။ မ၊ ဣ၊ ၁။ ၁၃၉။ ဣတိဝုတ်၊ ဣ၊ ၂။ ၂၆။ (-စရိ၊ ၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၇)။

(လောကီသရဏဂုံသည် - ပုထုဇဉ်တို့အား သရဏဂုံညစ်ညူးကြောင်း တရားတို့ကို ပယ်ခွာလျက် ဘုရားတရား သံဃာရတနာ ၃-ပါး ဂုဏ်လျှင် အာရုံရှိသည်ဖြစ်၍ ပြည့်စုံသည်၊ ထိုလောကီသရဏဂုံသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဘုရားအစရှိသော ရတနာ ၃-ပါးတို့၌ ယုံကြည် မှု သဒ္ဓါတရား၊ ထိုသဒ္ဓါတရားလျှင် အရင်းခံ ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း၊ ပုညကိရိယဝတ္ထု ၁၀-ပါးတို့တွင် ဒိဋ္ဌိဇကမ္မတည်း။ လောကီသရဏဂုံ သည် (၁) အတ္တသန္နိယျာတန၊ (၂) တပုဗ္ဗယ-ဏတာ၊ (၃) သိဿဘာဝုပဂမန၊ (၄) ပဏိပါတ-ဟုဒ-ပါး၊ အပြားရှိသည်။ ထိုတွင် (၁) အတ္တသန္နိ-ယျာတနဟူသည် ငါသည် ယနေ့မှအစပြု၍ မိမိ ကိုယ်ကို ရတနာ ၃-ပါးအား အပ်နှင်းပါသည် ဟု ရတနာ ၃-ပါးအား သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ခြင်းအကျိုးငှာ မိမိကိုယ်ကို စွန့်ခြင်း ပင်တည်း။ (၂) တပုဗ္ဗယဏတာဟူ သည် - အကျွန်ုပ်ကို ယနေ့မှအစပြု၍ ရတနာ ၃-ပါးလျှင် ကိုးကွယ် လည်းလျောင်းပုန်း-အောင်း မှီခို အားထားရာရှိသူဟူ၍ မှတ်တော် မူပါ - ဟု ရတနာ ၃-ပါးလျှင် ကိုးကွယ် လည်း လျောင်း ပုန်း-အောင်း မှီခို အားထားရာရှိ သူ၏ အဖြစ်ပင်တည်း။ (၃) သိဿ ဘာဝုပဂ-မန - ဟူသည် ယနေ့မှအစပြု၍ "အကျွန်ုပ်ကို ရတနာ ၃-ပါး၏ အနီးနေ တပည့် ဂုရု မှတ်တော်မူပါ" ဟု ရတနာ ၃-ပါး၏ တပည့်

အဖြစ်သို့ ကပ်ထောက်ခြင်းပင်တည်း။ (၄)ပ-
ဏိပါတဟူသည်-ယနေ့မှအစပြု၍အကျွန်ုပ်ကို
ရတနာ ၃-ပါးတို့အား ရိုသေစွာရှိခိုးသူ၊ ခရီး
ဦးကြိုဆိုသူ၊ လက်အုပ်ချီသူ၊ အရိုအသေပြုသူ
ဟူ၍ မှတ်တော်မူပါ'ဟု ရတနာ ၃-ပါးတို့၌
မိမိကိုယ်ကို အလွန်နိမ့်ချမှုတည်း။

တစ်နည်း- အကျွန်ုပ်သည် မိမိကိုယ်နှင့်
အသက်ကိုရတနာ ၃-ပါးအား စွန့်လှူပါ၏-
ဟု ဖြစ်စေ၊ အကျွန်ုပ်၏ ကိုယ်နှင့် အသက်ကို
ရတနာ ၃-ပါးအား စွန့်လှူအပ်ပြီးသည်
သာလျှင် ဖြစ်သည်-ဟု ဖြစ်စေ၊ အကျွန်ုပ်
သည် အသက်ထက်သုံး ရတနာ ၃-ပါးကို
ကိုးကွယ်ရာဟုဆည်းကပ်သိမှတ်ပါသည်-ဟုဖြစ်
စေ၊ ရတနာ ၃-ပါးသည် အကျွန်ုပ်၏ ကိုးကွယ်
လျောင်း ပုန်းအောင်းရာဖြစ်သည်ဟု ဖြစ်စေ
မြွက်ဆိုပြီး မိမိကိုယ်ကိုရတနာ ၃-ပါးအား
လည်း အပ်နှင်းစွန့်လှူသော အခြင်းအရာ
သည် အတ္တသန္နိယျာတန သရဏဂုံမည်သည်။
အကျွန်ုပ်သည် လှ နတ်တို့၏ ဆရာမြတ်ကို
ကြည့်ရှုလျှင် ရှင်ပင်ဘုရားကိုသာ ကြည့်ရှု
ပါအံ့၊ သုတခေါ်လတ် ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ကို
ကြည့်ရှုလျှင် ရှင်ပင် ဘုရားကိုသာ ကြည့်ရှု
ပါအံ့၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ခေါ်လတ် ပုဂ္ဂိုလ်။
မြတ်ကိုကြည့်ရှုလျှင် ရှင်ပင် ဘုရားကိုသာ
ကြည့်ရှုပါအံ့-ဟု (အရှင်မဟာကဿပထေရ်
၏ တပည့်အဖြစ်ခံယူသော သရဏဂုံကဲ့သို့)
ရတနာ ၃-ပါး၏ တပည့်အဖြစ်ခံယူသော
သရဏဂုံသည် သိဿဘာဝုပဂမနသရဏဂုံ
မည်သည်။ “သော အဟံ ဝိစရိဿာမိ၊
ဂါမာ ဂါမံ ပုဗ္ဗပုရံ၊ နမဿမာနော သမ္ဗုဒ္ဓံ၊
ဓမ္မဿ စ သုဓမ္မတံ”။ (သံ၊ ၁။ ၂၀၇) ဟူ၍
လည်းကောင်း၊ ‘တေ မယံ ဝိစရိဿာမ၊ ဂါမာ
ဂါမံ နဂရာ နဂရံ၊ နမဿမာနာ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဓမ္မဿ
စ သုဓမ္မတံ။ (-သုတ္တနိ၊ ၃၀၅) ဟူ၍ လည်း

ကောင်း (အာဠဝက ဘီလူး သာတာဂိရိနတ်၊
ဟေမဝတနတ်အစရှိသည်တို့၏ သရဏဂုံကဲ့သို့)
ရတနာ ၃-ပါး၌ ကိုးကွယ် လည်းလျောင်း၊
ညွတ်ကိုင်းသော အခြင်းအရာဖြင့် ဖြစ်သော
သရဏဂုံသည် တပုဏယဏတာ သရဏဂုံ
မည်သည်။

ဘုရားရှင်၏ ခြေတော်တို့၌ ဦးခေါင်းဖြင့်
တုပ်ဝပ်လျက် ဘုရားရှင်၏ ခြေတော်တို့ကို
ခံတွင်းဖြင့်စုပ်၍ လက်တို့ဖြင့် သုံးသပ်ဆုပ်
နယ်ကာ “အို...အရှင်ဂေါတမ အကျွန်ုပ်သည်
ဗြဟ္မာယု ပုဏ္ဏားပါတည်း၊ အိုအရှင်ဂေါတမ
အကျွန်ုပ်သည် ဗြဟ္မာယု ပုဏ္ဏားပါတည်း”
ဟု အမည်ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားလျောက်
ထားသော ဗြဟ္မာယုပုဏ္ဏားကဲ့သို့ ကိုယ်ထိ
လက်ရောက် ရတနာ ၃-ပါး၌ မိမိကိုယ်ကို
နိမ့်ချမှုသည် ပဏိပါတ သရဏဂုံ မည်သည်။
(ဒီ၊ ၄။ ၂၀၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၄၁၇-ဂ)။ (ပဏိပါတ ၄-မျိုးကို ဒီ၊ ၄။ ၁။
၂၀၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၈-ကြည့်)။

ဤသို့ ဖော်ပြအပ်သော ၄-မျိုးသော
အခြင်းအရာတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အခြင်း
အရာကို ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် သရဏဂုံကို
ခံယူ ပြီးဖြစ်သောတော့သည်။ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၇)။ တစ်နည်း-
လောကီသရဏဂုံသည်-(၁) ဉာဏဝိပယုတ်၊
သရဏဂုံ (၂) ဉာဏသမ္ဗယုတ် သရဏဂုံဟု
၂-ပါး အပြားရှိရာ အဓိအဖေဝေ
သူတို့က တိုက်တွန်းသဖြင့် ကလေးသူငယ်
အစရှိသော သူတို့၏ နှုတ်မြက် ခံယူ-
ဆောက်တည်အပ်သော သရဏဂုံသည် ဉာဏ
ဝိပယုတ်သရဏဂုံမည်သည်။ ရတနာ ၃-ပါး
ဂုဏ်ကျေးကို သိရှိသဖြင့် နှုတ်မြက်-
ဆောက်တည်အပ်သော သရဏဂုံသည် ဉာဏ-
သမ္ဗယုတ်သရဏဂုံ မည်သည်။ (သာရတ္ထ၊ ၁။
၄၁၇)။

လောကီယရဏဂုံ၏ အကျိုးစီးပွား-ဘဝ၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ၏ ပြည့်စုံခြင်း ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၄။ သံ၊ ၁။ ၂၅။ ဒီ၊ ၄၅။ ၂၀၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၀)။ သေလွန်ပြီးသည့်နောက် နတ်ပြည်သို့ လားရောက်ခြင်းနတ်၌ဖြစ်သော ၎င်းသက် အဆင်း ချမ်းသာ၊ အခြံအရံ၊ အစိုးရခြင်း တို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ နတ်၌ဖြစ်သော ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ဖြင့် လည်းကောင်း တစ်ပါးသော နတ်တို့ကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်းဟူသော အကျိုးထူးတရား (၁၀) ပါးကို ရရှိခြင်း၊ (သံ၊ ၂။ ၄၆၃-၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀)။ ဝေလာမသုတ်လာ အလွန်ကြီးကျယ်မွန်မြတ်သော အလှူဒါနကြီး (၉) မျိုး ဘုံထက် သာလွန် မြင့်မြတ်သော အကျိုးရှိခြင်းတို့ ဖြစ်လေသည်။ (အံ၊ ၃။ ၁။ ၉၅။ ဒီ၊ ၄၅။ ၂။ ၂၀၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀)။ ထို့ပြင်-နိဗ္ဗဒ္ဓသရဏဂုံ=မပျက်မစီး မြဲမြံထိန်းသိမ်းထားအပ်သော သရဏဂုံ၏ အကျိုးမှာ-သုဂတိဘဝသို့ အမြဲလားရောက်ရခြင်း၊ သောတာပန် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တူသဖြင့် မချွတ်မချ နိဗ္ဗာန်ရရန် သေချာခြင်း စသော အကျိုးများ ဖြစ်ပေသည် (မ၊ ၄၅။ ၁။ ၁၉၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၅)။

လောကီယရဏဂုံသည်- ရတနာ ၃-ပါး တို့၌ မသိခြင်း၊ တွေ့ဝေခြင်းဟူသော အညာဏ၊ ဘုရားဟုတ်သလော မဟုတ်သလောဟု သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း ဟူသော သံသယ၊ ဖောက်ပြန်၍ ယူခြင်း ဟူသော မိစ္ဆာဉာဏ် စသည်တို့ဖြင့် ညစ်ညူးသည်။ ကြီးကျယ်သော အရောင်အလင်းမရှိ၊ တောက်ပခြင်းမရှိ၊ မစင်ကြယ်၊ မဖြူစင်၊ များစွာပြန့်ပြောခြင်းမရှိ၊ လွန်မြတ်ခြင်း မရှိပေ (ဒီ၊ ၄၅။ ၂။ ၂၀၉။ မ၊ ၄၅။ ၁။ ၁၃၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ ဝဇီရ။ ၅၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၁)။ လောကီယရဏဂုံသည်-ရတနာ ၃-ပါးဂုဏ်၌ ကြည်

ညိုခြင်း သဒ္ဓါတရားပြခန်း၍ ဉာဏ်ပြခန်းခြင်းမရှိ (ဒီ၊ ၄၅။ ၂။ ၂၀၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ မ၊ ၄၅။ ၁။ ၂၄၅)။ လောကီယရဏဂုံ ပျက်စီးခြင်းသည်-(၁) အပြစ်ရှိသော ပျက်စီးခြင်း၊ (၂) အပြစ်မရှိသော ပျက်စီးခြင်းဟူ၍ ၂-မျိုးရှိရာ ဘုရားအစရှိသော ရတနာ ၃-ပါးမှ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်ခြင်းကြောင့် သရဏဂုံ ပျက်စီးခြင်းသည် အပြစ်ရှိသော ပျက်စီးခြင်းမည်၍ သေလွန်ခြင်းကြောင့် သရဏဂုံ ပျက်စီးခြင်းသည် အပြစ်မရှိသော ပျက်စီးခြင်းမည်သည် (ဒီ၊ ၄၅။ ၂။ ၂၀၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၁)။ သရဏဂမနုဒ်ကိုလည်း-ကြည့်။

လောကီယသာဓု (ပု) [လောကီယ+သာဓု] လောကီယုတော်စင်၊ လူသူတော်ကောင်း။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန အညေ န ဝါ လောကီယသာဓုနာ သာဓု သန္တရံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၉။

လောကီယသာဓုဇန (ပု) [လောကီယ+သာဓုဇန] လောကီယသာဓု-ကြည့်။ ဘဂဝါ လောကီယသာဓုဇနောဟိပိ ပရိပုရိတဗ္ဗာနိ “သိခရဏံ သိ” တိ အာဒိနိ ဝနောနိ ... အဘာသိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅။ (-သီ၊ ၄။ ၁။ ၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၅)။

လောကီယသာဓုသမနုညာတ (တိ) [လောကီယသာဓု+သမနုညာတ] လောကီယုတော်စင်-လူသူတော်ကောင်း-တို့သည် ခွင့်ပြုအပ်သော။ လောကီယသာဓုသမနုညာတ ထုဂဿ ဝဠု၊ ၄။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။

လောကီယသီလ (န) [လောကီယ+သီလ] လောကီယသီလ။ သဗ္ဗမ္ဘိ ဝါ လောကီယသီလံ သီလမေဝ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၆။)။ (၅-ပါးသီလအစ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ အဆုံးရှိသော သီလတို့သည် လောကီယသီလမည်ကြသည်။ (ဒီ၊ ၄၅။ ၁။

၂၉၅။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၅၆။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။၃၆၀။
ယင်းသီလသည် ဘဝ ကထူးကို ဆောင် ဘတ်
သည်၊ဘဝမှ ထွက်မြောက်ခြင်း၏အကြောင်း
လည်းဖြစ်သည်။(ဝိ၊၅။ ၂၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၄။)

လောကီယသီလပုဗ္ဗက (တိ) [လောကီယသီလ+
ပုဗ္ဗ+က.] လောကီသီလ ရှေ့သွားရှိသော။
မပ္ပလသီလံ လောကီယသီလပုဗ္ဗကံ။ ဒီ၊ဋီ၊
၂။၁၇။

လောကီယသီလ ဝိသုဒ္ဓိ (တိ) [လောကီယသီလ+
ဝိသုဒ္ဓိ] လောကီသီလ၏ စင်ကြယ်ခြင်း။
လောကီယသီလဝိသုဒ္ဓိ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ စ ဝုတ္တံ။
သံ၊ဋီ၊ ၂။၃၈၆။

လောကီယသုခ (န) [လောကီယ+သုခ]လောကီ
ချမ်းသာ။ ဝေ ဘဂဝါ သဗ္ဗတ္ထ လောကီယ-
သုခံ သဗ္ဗတ္ထရံ သာတိသယံ၊ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၉၇။
(-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၂၂။ ဝေ၊ဋ္ဌ၊
၁၉၂။ သေ၊ရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၆။ ထေ၊ရီ၊ဋ္ဌ၊ ၂၉၀-၁)။

လောကီ ဝသုခနိဗ္ဗတ္တက (တိ) [လောကီယသုခ+
နိဗ္ဗတ္တက] လောကီချမ်းသာကို ဖြစ်စေတတ်
သော။ လောကီယသုခနိဗ္ဗတ္တကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၅၃။

လောကီယသုစရိတဓမ္မ (ပု) [လောကီယ+
သုစရိတ+ဓမ္မ] လောကီသုစရိတ်တရား။
လောကီယသုစရိတဓမ္မာ... ဝိဘဟ္မာ။ အံ၊
ဋီ၊၁။၆၇။ နေတ္ထိ၊ဋီ၊၁၄၀။

လောကီယသုတ္တ (န) [လောကီယ+သုတ္တ]
လောကီယသုတ်၊ လောကီဖြစ်သော အနက်
ကို ဟောရာသုတ်။ လောကီယ ၂-လည်း
ကြည့်။ လောကီယသုတ္တာနံ ဝါသနာဘာ-
ဂိယံ သုတ္တံ သံ၊ဋီ၊လေသာဘဂိယဿ သမ-
တိက္ကမာယ ဟောတိ။ နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၆၉။
(-၂၄၉)။

လောကီယသောတ (န) [လောကီယ+သောတ]
လောကီနား၊လူတို့၏နား၊ လောကီဖြစ်သော
နား။ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဝေါဟာဏေ
လောကီယသောတေ ပဋိဟညတိ။အနုဋီ၊၁။
၁၉၀။ (-အဘိ၊က။၁၆၉)။

လောကီယာဘိညပ္ပတ္တ (တိ) [လောကီယာဘိ-
ညာ+ပတ္တ] လောကီအဘိညာဉ်-သို့ရောက်
-ကို ရ-သောသူ။ လောကီယာဘိညပ္ပတ္တာ
ပန ပကတိသဘဝကာ ယေန မုခေန ဝိပဿနံ
အာရဘန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။၂၃၀။မ၊ဋီ၊၃။၂၇။

လောကီယာဘိညာ (တိ) [လောကီယာ+အဘိ-
ညာ] လောကီအဘိညာဉ်။ (လောကီအဘိ-
ညာဉ်သည်-ဣဒ္ဓိဝိခ၊ ဒိဗ္ဗသောတ၊ စေတော
ပရိယ၊ (=ပရစိတ္တဝိဇာနန) ပုဗ္ဗေနိဝါသာ-
နဿတိ၊ (=စုတူပပါတ)ဒိဗ္ဗစက္ခု-ဟု ၅-မျိုး
ရှိသည်။ ဟစ်နည်း-အနာဂတိသ၊ ယထာ-
ကမ္မူပဂအဘိညာဉ်ဘိကို ထည့်၍ လောကီ
အဘိညာဉ် ၇-ပါးရှိသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၆၀။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။) လောကီယာဘိညာ ဖေဂ္ဂ-
သဒိသာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။၁)။

လောကီယာဝပောဓ (ပု) [လောကီယ+အဝ-
ပောဓ] လောကီလူတို့၏သိခြင်း။ လောကီ-
ယာဝပောဓဝသေနဝသမ္မာဉာယေန ဒဿန-
တော။ သာရတ္ထ၊၁။၄၁၇။ သီ၊ဋီ၊ ပစ်၊ ၂။
၁၇၉။မ၊ဋီ၊၁။၂၃၅။

လောကီဿရ (တိ) [လောက+ဣဿရ]လောက
(လူတို့)ကို အစိုးရသောမင်း။ လောကီ-
ဿရေ မဟန္တော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၇။၇၉။

လောကုတ္တမ (တိ) [လောက+ဥတ္တမ] လောက
ထက်မြတ်သော (ဘုရား)။ ဒေ၊ဟော တေ
မေ ဘဂဝါ လောကုတ္တမော... ဝိသုတ္တော။
မိလိန္ဒ၊ ၂၁၈။

လောကုတ္တရီ (တိ) [လောက+ဥတ္တရ။ ဥတ္တိ
 ဣတ္တာတိ ဥတ္တရ။ လောကတော ဥတ္တရုတိ
 လောကုတ္တရ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၁၂၀၊၂၁၃၊၃၄၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ မပ၊၁နိ၊
 ဋ္ဌ၊၁၄၅၊၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၀၈။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။
 ၄၃၊၇၇။ လောကတော ဥတ္တရတိတိ လော-
 ကုတ္တရီ...တတော ဥတ္တိဣန္တိ လောကုတ္တရီ။
 ဝိဘာဝိနီ၊၇၆။ လောကံ တရတိတိ လော
 ကုတ္တရံ၊ လောကံ ဥတ္တရတိတိ လောကုတ္တရံ။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၅၉။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။၁၅၇။
 သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၇။ အံ၊ဋီ၊ ၃။ ၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။ ၃။ လောကေ ဥတ္တရဝိသိဋ္ဌာ
 လောကုတ္တရ။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၆။]လောကုတ္တရ-
 (၁) လောကကို-ကူးခပ်-လွန်-မြောက်-
 ကျော်လွန်-တတ်သော။ (၂) လောကကို-
 လွန် - ကောင်းစွာလွန် - တတ်သော။
 (၃) လောကကို ကောင်းစွာလွန်ပြီးသော။
 (၄) လောကမှ လွန်မြောက်တတ်သော။
 (၅)လောကထက်လွန်ကဲသော။(၆)လောက
 ၏ အ ဆုံး သို့ ကူး မြောက် တတ် သော။
 (၇) လောကမှ ထွက်မြောက်ဆဲဖြစ်သော။
 (၈)လောကမှ -ထွက်မြောက်-လွန်မြောက်-
 ပြီးသော။ (၉)လောက၌ မတည်သော၊(၁၀)
 လောက၌-မလိမ်းကျ-မကပ်ငြိ-မလူးမကပ်
 -သော။(၁၁) လောကဖြင့် -မလိမ်းကျ-
 မကပ်ငြိ-မလူးမကပ်-သော။ (၁၂)လော-
 က၌ လွတ်မြောက်သော။(၁၃)လောကဖြင့်
 လွတ်မြောက်သော။(၁၄) လောကမှ လွတ်-
 မြောက်သော။ (၁၅)လောက၌မယှဉ်သော။
 (၁၆) လောကနှင့် မယှဉ်သော။ (၁၇)
 လောကမှ မယှဉ်သော။ (၁၈) လောကမှ
 -စင်ကြယ်-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်-သော။
 (၁၉) လောကမှ ထတတ်သော။ (၂၀)
 လောကမှ ဆုတ်နှစ်ဖဲခွာသော။ (၂၁)
 လောက၌ မငြိတတ်သော။ (၂၂) လောက၌

မယူအပ်သော။ (၂၃) လောက၌ မဖွဲ့အပ်
 သော။ (၂၄) လောကကို-ကောင်းစွာ-
 အကြွင်းမဲ့-ဖြတ်ဘတ်သော။ (၂၅)လောက-
 ကို-ကောင်းစွာ-အကြွင်းမဲ့-ဖြတ်ပြီးသော။
 (၂၆) လောကကိုငြိမ်းစေတတ်သော။(၂၇)-
 လောကကို ငြိမ်းစေပြီးသော။ (၂၈) လော-
 က၏ ခရီးလမ်းမဟုတ်သော။ (၂၉)လောက-
 ၏ တည်ရာမဟုတ်သော။ (၃၀) လောက၏
 အရာ မဟုတ်သော။ (၃၁) လောကနှင့်
 မဆက်ဆံသော။ (၃၂) လောကကိုပျိုအန်
 တတ်သော။ (၃၃) လောကကို တစ်ဖန်ပြန်၍
 မချိုတတ်သော။ (၃၄) လောကကို ပယ်စွန့်
 တတ်သော။(၃၅) လောကကိုမစွဲယူ-မစွဲလမ်း
 တတ်-သော။ (၃၆) လောကကို ဖြန့်ကြဲပစ်-
 တတ်လော။ (၃၇) လောကကိုမပေါင်းစု
 တတ်သော။(၃၈) လောကကို- ဖျက်ဆီး-
 ငြိမ်းစေ-တတ်သော။ (၃၉) လောကကို
 မတောက်လောင် စေတတ်သော။ (၄၀)
 လောကကို-ကောင်းစွာလွန်၍-လွမ်းမိုး၍-
 တည်သော။ (၄၁) လောက၌ထူးခြားသော။
 (၄၂) လောကထက်သာ၍ ထူးခြားသော။
 (၁) လောကကို-ကူးခပ်-လွန်မြောက်-
 ကျော်လွန်-တတ်သော။ပဋ္ဌပံ ဥ.ဏံ အဓိကတံ
 ဟောတိ အရိယံ လောကုတ္တရံ။ မ၊၁။၃၉၈။
 ယသ္မိံ သမယေ လောကုတ္တရံ ဈာနံ ဘာဝေ
 တိ။ အဘိ၊ဓ၊ ၇။ (-အဘိ၊ က။ ၁၅၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၁)။ သမုစ္ဆေဓပုဗ္ဗာနဉ္စ လော-
 ကုတ္တရံ ခယဂါမိမဂ္ဂံ ဘာဝယတော။ပဋိသံ။
 ၂၆။ လောကံ တရန္တိတိ လောကုတ္တရ။
 ပဋိသံ။၃၄၉။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆)။လောကံ
 တရတိတိ လောကုတ္တရံ၊ လောကံ ဥတ္တရတိတိ
 လောကုတ္တရံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၁၁၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။၁၅၇။သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၁။
 အံ၊ဋီ၊၂။ ၄။အံ၊ဋီ၊၃။၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃။
 (၂) လောကကို- လွန်- ကောင်းစွာလွန်-

တတ်သော။ လောကံ အတိက္ကမန္တိတိ
 လောကုတ္တရာ။ လောကံ သမတိက္ကမန္တိတိ
 လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ (-ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။
 ၂၂၆)။ (၃) လောကကို ကောင်းစွာလွန်ပြီး
 သော။ လောကံသမတိသက္ကန္တာတိ လော
 ကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ (၄) လောကမှ
 လွန်မြောက်တတ်သော။ လောကာ ဥတ္တ
 ရန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။
 (၅) လောကထက်ကဲလွန်သော။ လောကေန
 အတိရေကာတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။
 လောကတော ဥတ္တရံ အဓိကန္တိ လောကုတ္တရာ။
 ဝိဘာဝိနီ။ ၇၆။ (၆) လောကအဆုံးသို့
 ကူးမြောက်တတ်သော။ လောကန္တံ တရန္တိတိ
 လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ (၇) လောကမှ
 ထွက်မြောက်ဆဲဖြစ်သော။ လောကာ နိဿ-
 ရန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ လော-
 ကတော ဥတ္တရတိတိ လောကုတ္တရာ။ ဝိဘာဝိနီ။
 ၇၆။ (၈) လောကမှ-ထွက်မြောက်-လွန်-
 မြောက်-ပြီးသော။ လောကတော နိဿဋ္ဌာ-
 တိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ လော-
 ကံယော ဖဿော လောကုတ္တရာ ဖဿော။
 မဟာနိ။ ၃၉။ လောကုတ္တရာဓမ္မာ။ အဘိ၊
 ၈။ ၅။ (-ပဋိသံ၊ ၂၊ ၄၊ ၁၁၊ ၂၊ ၂၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၀)။ ဥတိဏ္ဍာ-
 တိ ဥတ္တရာ။ လောကတော ဥတ္တရာတိ
 လောကုတ္တရာ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၉၀။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။
 ၁၂၀၊ ၂၃၊ ၃၄။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၇။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၁၄၅၊ ၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။
 ၄၄၊ ၇၇။တတော ဥတ္တိဏ္ဍန္တိ လောကုတ္တရာ။
 ဝိဘာဝိနီ။ ၇၆။ (၉) လောက၌ မတည်သော။
 လောကေန န တိဋ္ဌန္တိတိ လောကုတ္တရာ။
 ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ (၁၀) လောက၌-မလိမ်းကျံ-
 မကပ်ငြိ-မလူးမကပ်-သော။ လောကေန
 န လိမ္မန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ လောကေန အသံ-
 လိတ္တာတိ လောကုတ္တရာ။ လောကေန အနုပ-

လိတ္တာတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ (၁၁)
 လောကဖြင့် -မလိမ်းကျံ- မကပ်ငြိ-မလူး
 မကပ်-သော။ လောကေန န လိမ္မန္တိတိ
 လောကုတ္တရာ။ လောကေန အသံလိတ္တာတိ
 လောကုတ္တရာ။ လောကေန အနုပလိတ္တာတိ
 လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။

(၁၂) လောက၌ လွတ်မြောက်သော။
 လောကေန ဝိပုမုတ္တာတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။
 ၃၄၉။ (-ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၆)။ (၁၃)
 လောကဖြင့် လွတ်မြောက်သော။ လောကေန
 ဝိပုမုတ္တာတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။
 (၁၄) လောကမှ လွတ်မြောက်သော။
 လောကာ ဝိပုမုတ္တာ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။
 ၃၄၉။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၆။ (၁၅) လောက၌
 မယှဉ်သော။ လောကေန ဝိသညုတ္တာ တိ
 လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ (၁၆) လောက
 နှင့် မယှဉ်သော။ လောကေန ဝိသညုတ္တာ-
 တိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ (၁၇)
 လောကမှ မယှဉ်သော။ လောကာ
 ဝိသညုတ္တာတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။
 (၁၈) လောကမှ-စင်ကြယ်- အထူးသဖြင့်
 စင်ကြယ် - သော။ လောကာ သုဇ္ဈန္တိတိ
 လောကုတ္တရာ။ လောကာ ဝိသုဇ္ဈန္တိတိ လော-
 ကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၇။
 (၁၉) လောကမှ ထတတ်သော။ လောကာ
 ဝုဋ္ဌဟန္တိတိလောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ (၂၀)
 လောကမှ ဆုတ်နစ်ဖွဲ့သော။ လောကာ
 ဝိဝုဋ္ဌန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉-၅၀။
 (-ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၇)။ (၂၁) လောက၌
 မငြိတတ်သော။ လောကေန န သဇ္ဇန္တိတိ
 လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၅၀။ (၂၂)
 လောက၌ မယူအပ်သော။ လောကေန
 ဂယုန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၅၀။
 (-ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၇)။ (၂၃) လောက၌

မဖွဲ့အပ်သော။ လောကေ န ဗဇ္ဇန္တိတိ
 လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (၂၄) လောက
 ကို - ကောင်းစွာ - အကြွင်းမဲ့ - ဖြတ်တတ်
 သော။ လောကံ သမုတ္တန္တန္တိတိ လောကု-
 တ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (-ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၇)။
 (၂၅) လောကကို - ကောင်းစွာ - အကြွင်းမဲ့
 - ဖြတ်ပြီးသော။ လောကံ သမုတ္တန္တတ္တာတိ
 လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (-ပဋိသံ၊ ၄။
 ၂၂၇)။ (၂၆) လောကကို ငြိမ်းစေတတ်
 သော။ လောကံ ပဋိပ္ပဿဓမ္မန္တိတိ လောကု-
 တ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (၂၇) လောကကို
 ငြိမ်းစေပြီးသော။ လောကံ ပဋိပ္ပဿမ္မိ
 တတ္တာတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။
 (၂၈) လောက၏ ခရီးလမ်း မဟုတ်သော။
 လောကဿ အပထာတိ လောကုတ္တရာ-
 ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (၂၉) လောက၏ တည်ရာ
 မဟုတ်သော။ လောကဿ အဂတတိ
 လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (၃၀) လောက
 ၏ အရာမဟုတ်သော။ လောကဿ အဝိ-
 သယာတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။

(၃၁) လောကနှင့်မဆက်သံသော။ လော
 ကဿ အသာဓာရဏာတိ လောကုတ္တရာ။
 ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (၃၂) လောကကို ပျို အန်တတ်
 သော။ လောကံ ဝမန္တိတိ လောကုတ္တရာ။
 ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (၃၃) လောကကို တဖန်ပြန်၍
 မမျိုတတ်သော။ လောကံ န ပစ္စာဝမန္တိတိ
 လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (၃၄)
 လောကကို ပယ်စွန့် တတ်သော။ လောကံ
 ပဗဟန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။
 (၃၅) လောကကို မစွဲယူ - မစွဲလမ်း - တတ်
 သော။ လောကံ န ဥပါဒိယန္တိတိ လော-
 ကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (၃၆) လောကကို
 ဖြန့်ကြဲပစ်တတ်သော။ လောကံ ဝိသိနေန္တိတိ

လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (၃၇) လောက
 ကို မပေါင်းစုတတ်သော။ လောကံ န ဥသံ-
 နေန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ (၃၈)
 လောကကို - ဖျက်ဆီး - ငြိမ်းစေ - တတ်သော။
 လောကံ ဝိဓူပေန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။
 ၂၅၀။ ဝိဓူပေန္တိတိ နိဗ္ဗာပေန္တိ။ ပဋိသံ။
 ၄၊ ၂။ ၂၂၇။ (၃၉) လောကကို မတောက်
 သောင်စေတတ်သော။ လောကံ န သံဓူ-
 ပေန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။ ၂၅၀။ န
 သံဓူပေန္တိတိ န ဥဇ္ဇလန္တိ။ ပဋိသံ။ ၄၊ ၂။ ၂၂၇။
 (၄၀) လောကကို - ကောင်းစွာလွန်၍ - လွမ်း
 မိုး၍ - တည်သော။ လောကံ သမတိက္ကမ္မ
 အဘိဘုယျ တိဋ္ဌန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ။
 ၂၅၀။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၅၉)။ လောကံ သမာ-
 တိက္ကမ္မ အဘိဘုယျ တိဋ္ဌန္တိတိ သဗ္ဗေပိ လော-
 ကုတ္တရာ ဓမ္မာ လောကံ သမ္မာ အတိက္ကမိတော
 အဘိဘဝိတော စ တိဋ္ဌန္တိတိ လောကုတ္တရာ။
 ပဋိသံ။ ၄၊ ၂။ ၂၂၇။ (၄၁) လောက၌ ထူးခြား
 သော။ လောကုတ္တရာ (မ၊ ၃။ ၁၅၆) တိ လော-
 ကေ ဥတ္တရာ ဝိသိဋ္ဌာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ (၄၂)
 လောကထက်သာ၍ ထူးခြားသော။ ဥဘယမ္ပိ
 ဝါ သဟ နိဗ္ဗာနေန ဥပါဒါနက္ခန္ဓသင်္ခါတ-
 လောကတော ဥတ္တရံ ဝိသိဋ္ဌတရန္တိလော-
 ကုတ္တရံ။ အဘိ၊ ဝတဘျ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။

(လောကုတ္တရာတရားသည် - အကျဉ်းအား
 ဖြင့်မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ၃-ပါးသာရှိသည်။
 မကျဉ်း မကျယ်အားဖြင့်သော်ကား - မဂ် ၄-
 ပါး၊ ဖိုလ် ၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ၉-ပါးရှိသည်။
 အကျယ်အားဖြင့်ကား - သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး၊
 သမ္မပ္ပဓာန် ၄-ပါး၊ ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါး၊ ဣန္ဒြေ
 ၅-ပါး၊ ဖိုလ် ၅-ပါး၊ ဗောဇ္ဇင် ၇-ပါး၊ အဋ္ဌကိက
 အရိယမဂ်၊ မဂ် ၄-ပါး၊ ဖိုလ် ၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်
 ဟူ၍ (၄၆)ပါးရှိသည်။ (အဘိ၊ ဓ၊ ၂၂၀။
 ပဋိသံ။ ၃၄၉၊ ပဋိသံ။ ၄၊ ၂။ ၂၂၅ - ၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၄၂)။

(လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးတို့တွင် မဂ် ၄-ပါးသည် လောကကို လွန်မြောက်ဆဲ၊ လောကမှ ထွက်မြောက်ဆဲ မည်သည်။ ဖိုလ် ၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်တို့သည်ကား-လောကကို လွန်မြောက်ပြီး၊ လောကမှ ထွက်မြောက်ပြီး မည်သည်။ မဂ် ၄-ပါးတို့တွင် သောတာပတ္တိ မဂ်သည် အပါယ်လောကကို-သကဒါဂါမိ မဂ်သည် ကာမာဝစရလောက တစ်စိတ်ကို- အနာဂါမိမဂ်သည် အလုံးစုံသော ကာမာ-ဝစရလောကကို အရဟတ္တမဂ်သည်ရှုပလောက အရှုပလောကကို-လွန်မြောက်ဆဲ ဖြစ်သည်။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၉။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။ ဝိဘာ-ဝိနိ၊ ၇၆။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၃။ (ဤကား မဂ် ၄-ပါးတို့၏ သြကာသလောက ကိုလွန်မြောက်ပုံတည်း။) မဂ်လေးပါးတို့သည် အာသဝေါတရားတို့၏အာရုံမဟုတ်သောအား ဖြင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်သော သင်္ခါရ လောကကို လွန်မြောက်ဆဲဖြစ်သည်။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၃။ (ဤကားမဂ် ၄-ပါးတို့၏ သင်္ခါရလောကကို လွန်မြောက်ပုံ တည်း။) မဂ်လေးပါးတို့တွင် သောတာပတ္တိ မဂ်သည် ပုထုဇဉ်လောကကို-သကဒါဂါမိမဂ် သည် သောတာပန်လောကကို-အနာဂါမိမဂ် သည် သကဒါဂါမိလောကကို-အရဟတ္တမဂ် သည် အနာဂါမိလောကကို- လွန်မြောက်ဆဲ ဖြစ်သည်။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၃။ (ဤကားမဂ် ၄-ပါးတို့၏ သတ္တလောကကို လွန်မြောက်ပုံတည်း။) သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟ-ဂုတ်စိတ် ၁-ခု၊ ဤစိတ် ၅-ပါးတို့ကို(အကြွင်းမဲ့) ပယ်သည်။ သကဒါဂါမိမဂ်သည် ရုန့်ရင်းသော ကာမရာဂနှင့်ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပုယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဗျာပါဒနှင့် ယှဉ်သော ဒေါမနဿသဟ-ဂုတ်စိတ် ၂-ခု ဤ ၆-ပါးတို့ကို(အကြွင်းမဲ့) ပယ်သည်။ အနာဂါမိမဂ်သည်-သိမ်

မွေသောကာမရာဂနှင့်ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပု-ယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဗျာပါဒနှင့်ယှဉ်သော ဒေါမ-နဿသဟဂုတ်စိတ် ၂-ခု ဤစိတ် ၆-ပါးတို့ ကို(အကြွင်းမဲ့)ပယ်သည်။ အရဟတ္တမဂ်သည် ရှုပါရာဂ၊ အရှုပရာဂနှင့်ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပု-ယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ် ၁-ခု ဤစိတ် ၅-ပါးတို့ကို (အကြွင်းမဲ့) ပယ်သည်။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။ သင်္ဂဟ။ ၁၆၄။

လောကုတ္တရာ (တိ) [လောကုတ္တရာ+ဇ၊ သော အတ္တဘူတော ဧတေသံ အတ္တိတိ လောကုတ္တ-ရော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁။] (၁) လောကုတ္တရာ-တရား- အနက်- ရှိ- ကိုပြတတ်- သော။ (၂) လောကုတ္တရာတရားနှင့်ယှဉ်သော။ (၁) ယေ တေ သုတ္တန္တာ တထာဂတဘာသိတာ ဂမ္ဘိရာ ဂမ္ဘိရတ္တာ လောကုတ္တရာ သုညတပုဋိသံယုတ္တာ။ သံ၊ ၁။ ၄၅၇။ သံ၊ ၃။ ၃၅၆။ အံ၊ ၁။ ၇၃။ အံ၊ ၂။ ၉၄။ လောကုတ္တရာတံ လောကုတ္တရာအတ္တ-ဒီပနာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၁။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၂၁။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇-ဂ။ လောကုတ္တရာတိ လော-ကုတ္တရာဓမ္မဒီပနာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၇။ လောကံ ဥတ္တရတိတိ လောကုတ္တရော။ နဝဝိအေပု-မာဏဓမ္မော၊ သော အတ္တဘူတော ဧတေသံ အတ္တိတိ လောကုတ္တရာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁။ (၂) လောကုတ္တရေနပိ ဈာနေန ဈာယိ။ စူဠနိ၊ ၁၅၄။ လောကုတ္တရေန-ပိတိ တေနေဝ လောကုတ္တရာသမ္ပယုတ္တေန။ စူဠနိ၊ ၁၅၄။

လောကုတ္တရာအတ္ထဒီပနာ (တိ) [လောကုတ္တရာ+ အတ္ထ+ဒီပနာ၊ ထိ-ဋ္ဌိ...ဒီပိကာ။] လောကု-တ္တရာ-အနက်-တရား-ကို ပြတတ်သော။ လောကုတ္တရာ (သံ၊ ၁။ ၄၅၇။ အံ၊ ၁။ ၇၃။) တိ လောကုတ္တရာအတ္ထဒီပနာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၁။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇-ဂ။

လောကုတ္တရကထာ (ထိ) [လောကုတ္တရ + ကထာ] လောကုတ္တရကထာ၊ လောကုတ္တရကို ပြဆိုရာစကား။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ-မဂ္ဂပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁-ကထာ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ ဣဒါနိ လောကုတ္တရကထာယ အနန္တရိ ကထိတောယ...။ ပဋိသံ၊ ၄၂၊ ၂၂၇။

လောကုတ္တရကထာဝန္တ (တိ) [လောကုတ္တရ-ကထာ+ဝန္တ]။ ထိန္တိ...ကထာဝတိ။ လောကုတ္တရကထာရှိသော။ လောကုတ္တရကထာဝတိ-ယာသုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ဇလကထာယ အပုဗ္ဗ-တ္တာနုဝဏ္ဏနာ။ ပဋိသံ၊ ၄၂၊ ၂၂၇။

လောကုတ္တရကမ္မ (န) [လောကုတ္တရ+ကမ္မ] လောကုတ္တရ (ကုသိုလ်)ကံ။ တေဘူမက-သေဝဂဟဏံ လောကုတ္တရကမ္မဿ ကမ္မက္ခယ ကတတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁၊ ၇၆။

လောကုတ္တရကိစ္စ (န) [လောကုတ္တရ+ကိစ္စ] လောကုတ္တရ (မဂ်စိတ်၏) ကိစ္စ။ ကိလေ-သာနံ ပဟာနံ နာမ အဘာဝမတ္တမ္ပိ လော-ကုတ္တရကိစ္စတ္တာ... ဝိမတိ၊ ၁၊ ၂၄၄။

လောကုတ္တရကိရိယစိတ္တ (န) [လောကုတ္တရ+ ကိရိယ+စိတ္တ] လောကုတ္တရကိရိယာစိတ်။ မဂ္ဂစိတ္တံ အရဟတောပိ ပဝတ္တတိတိ လော-ကုတ္တရကိရိယစိတ္တံ သိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၉။ (လောကုတ္တရ ကိရိယာစိတ် မရှိသော်လည်း ပရိကပ္ပအားဖြင့်သာ ဆိုသည်ဟူ၍မှတ်)။

လောကုတ္တရကိရိယဝိညာဏ (န) [လောကုတ္တရ- ကိရိယ+ဝိညာဏ] လောကုတ္တရကိရိယာ-ဝိညာဉ်-စိတ်။ တသ္မာ နတ္ထိ လောကုတ္တရ- ကိရိယဝိညာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၉။

လောကုတ္တရကုဋ္ဌမ္မ (န) [လောကုတ္တရ+ကုဋ္ဌမ္မ] လောကုတ္တရ-ပစ္စည်း-ဥစ္စာ။ လောကုတ္တရ-ဟူသော-ပစ္စည်း-ဥစ္စာ-နွစ်။ ဣဒါနိ လော-

ကုတ္တရကုဋ္ဌမ္မဿ သာမိကော ဇာတော။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆၂။

လောကုတ္တရကုဋ္ဌမ္မသာမိ (တိ) [လောကုတ္တရ- ကုဋ္ဌမ္မ+သာမိ]။ ထိ-န္တိ...သာမိနိ။ လောကုတ္တရ-ပစ္စည်း-ဥစ္စာ-ကိုပိုင်ဆိုင်သူ၊ လောကုတ္တရ-ပစ္စည်း-ဥစ္စာ-ပိုင်ရှင်။ တုမေဟိ သာ လောကုတ္တရကုဋ္ဌမ္မသာမိနိ ကတာ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇၃။

လောကုတ္တရကုသလ (န) [လောကုတ္တရ+ ကုသလ] လောကုတ္တရကုသိုလ်။ ကုသလပုဂ္ဂိ-ကြည့်။ န ဝေ လောကုတ္တရကုသလခနိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၉။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆)။

လောကုတ္တရကုသလစိတ္တ (န) [လောကုတ္တရ- ကုသလ+စိတ္တ] လောကုတ္တရကုသိုလ်စိတ်။ လောကုတ္တရကုသလ စိတ္တ ဿ ပိ ဥ ပုတ္တိယာ နိဝါရနံ ဟောတုံ သမတ္ထံ။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၀။

လောကုတ္တရကုသလစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [လောကုတ္တရ- ကုသလ+စိတ္တုပ္ပါဒ] လောကုတ္တရကုသိုလ်-စိတ္တုပ္ပါဒ။ (မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ စေတသိက်ဆတ္တိ သ) နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဓါဘာဝတော လော-ကုတ္တရကုသလစိတ္တုပ္ပါဒါ "အပစယဂါမိနော" တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အနုဋီ၊ ၁၊ ၄၆။

လောကုတ္တရကုသလစေတနာ (ထိ) [လောကု- တ္တရကုသလ+စေတနာ] လောကုတ္တရကု- သိုလ်စေတနာ၊ လောကုတ္တရကုသလစေတနာ ပန အနန္တရူပနိဿယောပိ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၅၇။

လောကုတ္တရကုသလနိဒ္ဒေသ (ပု) [လောကုတ္တရ- ကုသလ+နိဒ္ဒေသ] လောကုတ္တရကုသလ နိဒ္ဒေသ၊ လောကုတ္တရကုသိုလ်ကို-အကျယ်-ပြရာ-ပြကြောင်း-(စကား)။ ခုဒ္ဒကနိကာ-ယ အဘိဓမ္မပိဋက၊ ဓမ္မသင်္ဂဏိပါဠိ၊ ၁-ကဏ္ဍ။ အဘိ၊ ၈၊ ၇၂-၉၀။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၅၇-၂၅၉။

လောကုတ္တရကုသလနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တမေဝ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၈။

လောကုတ္တရကုသလဝဏ္ဏနာ (ထိ) [လောကုတ္တ-
ရကုသလ+ဝဏ္ဏနာ] လောကုတ္တနာကုသိုလ်
အဖွင့်၊လောကုတ္တနာကုသိုလ်ကို-ဖွင့်ပြ-ရာ-
ကြောင်း- ဖြစ်သည့်- အဋ္ဌကထာ- ဋီကာ။
လောကုတ္တရကုသလဝဏ္ဏနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၅၈။မူလဋီ၊၁။၁၁၁။အနုဋီ၊၁။၁၁၈။

လောကုတ္တရကုဏ (ပ) [လောကုတ္တရ+ခဏ]
လောကုတ္တနာ (စိတ်ဖြစ်ရာ)-ခဏ-အခါ။
လောကုတ္တရကုဏေဝ သဟ ပဝတ္တော။မူလဋီ၊
၁။၉၈။ (-မူလဋီ၊၃။၂၄၂။အနုဋီ၊၂။၁၇၄။)

လောကုတ္တရကုန္ဒ (ပ) [လောကုတ္တရ+ခန္ဒ]
လောကုတ္တရာခန္ဓာ။ လောကုတ္တရကုန္ဒေ တတ္ထ
ပဝတ္တိတုံ အသမတ္တဘာဝတော။ အနုဋီ၊၁။
၁၇၅။(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၅၀။)

လောကုတ္တရဂုဏ (ပ) [လောကုတ္တရ+ဂုဏ]
လောကုတ္တရာ-ဂုဏ်-ကျေးဇူး။ လောကု-
တ္တရဂုဏာနံ အန္တရာယကရံ အနိယျာနိက-
ဒိဋ္ဌိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ (- အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၇။
ဥရ၊န၊ဋ္ဌ၊၁၈၆။)

လောကုတ္တရစက္ခု (န) [လောကုတ္တရ+စက္ခု]
လောကုတ္တရာမျက်စိ။ လောကုတ္တရာတရား
တည်းဟူသောမျက်စိ။ လောကုတ္တရစက္ခုနာ
ရူပကာယံ ဒိသွာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။

လောကုတ္တရစတုမရ (ပ) [လောကုတ္တရ+စတု-
မရ] လောကုတ္တရစတုမရ၊ လောကုတ္တရာ
တရားတည်းဟူသော ချိုသောအရသာ
လေးမျိုးတို့ဖြင့် စိရင်အပ်သောဆေး။ထဂဝါ
ယကုဿ စိတ္တေ လောကုတ္တရစတုမရံ ပူရေ-
တုကာမော။သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၈။သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။

လောကုတ္တရစိတ္တ (န) [လောကုတ္တရ + စိတ္တ]
လောကုတ္တရာစိတ်။ လောကုတ္တရစိတ္တာနိ ပန

အဘိဓာန် (အဂ်) ၂-ပ-မ-သ-စ

နေဝ သုဒ္ဓဝိပဿကဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၂၃။
(-မ၊ဋီ၊၁။၃၇၂။အနုဋီ၊၁။၂၀၉။)

လောကုတ္တရာစိတ်သည် အကျယ်အား
ဖြင့် ကုသိုလ် (=မဂ်)စိတ် ၄-ပါး၊ဝိပါက်
(=ဖိုလ်)စိတ် ၄-ပါး၊ဟု ၈-ပါးအပြားရှိသည်။
(သင်္ဂဟ။၁၃-၄။) အခြားသောစိတ်တို့၌
ကုသိုလ်၊ဝိပါက်၊ကြိယာဟု ၃-မျိုးရှိကြသော်
လည်း လောကုတ္တရာစိတ်၌ကား ကုသိုလ်
ဝိပါက်ဟု ၂-မျိုးသာရှိသည်။ ကြိယာစိတ်
မရှိပေ။အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ- လောကု-
တ္တရာမဂ်စိတ် ၄-ပါးသည် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ
ကိလေသာတို့ကိုပိုင်ပိုင်ခွဲ၍စိတ္တက္ခဏာတစ်ချက်
တည်းဖြင့် ဖျက်ဆီးသတ်ဖြတ်သောကြောင့်
ပင်ဟည်း။(အဘိ၊ ဝတာရ၊ဋ္ဌ၊၁၈။ဝိဘာဝိနိ၊
၉၉။)

လောကုတ္တရာစိတ်သည် အကျယ်အား
ဖြင့်- (၁)ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့်တကွဖြစ်
သောပဋ္ဌမဈာန်သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁-ပါး၊
(၂)ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော
ဒုတိယဈာန်သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁-ပါး၊
(၃)ဈာန်အင်္ဂါ ၃-ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော
တတိယဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁-ပါး၊
(၄)ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့် တကွ ဖြစ်သော
စတုတ္ထဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁-ပါး၊
(၅)ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော
ပဉ္စမဈာန်သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁-ပါး ဟု
သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်သည် ပဋ္ဌကနည်းအား
ဖြင့် ၅-ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုအတူသကဒါဂါမိ-
မဂ်စိတ်၊အနာဂါမိမဂ်စိတ်၊အရဟတ္တမဂ်စိတ်တို့
၌လည်း၅-ပါးစီရှိကြ၍မဂ်စိတ်၂၀-ပြားသည်။
ထိုအတူ ဖိုလ်စိတ် ၄-ပါးသည်လည်း မဂ်အား
လျော်စွာဖြစ်သောကြောင့် တစ်ပါးတစ်ပါး၌
၅-ပါးစီ အပြားရှိကြ၍ ဖိုလ်စိတ်၂၀-ပြား
သည်။ ထို့ကြောင့် လောကုတ္တရာစိတ်သည်
အကျယ်အားဖြင့် ၄၀-ရှိသည်။

(နာမဂ္ဂပ ပရိစ္ဆေဒါဉာဏံ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယံ။ သင်္ကဟံ၊ ၁၆-၇၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉၊ ၂။ ၂၇။) ယင်း လောကုတ္တရ စိတ်တို့သည် နိဗ္ဗန်ကိုသာ အာရုံပြုကြ၏။ (သင်္ကဟံ၊ ၅၁-၂။)

လောကုတ္တရစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [လောကုတ္တရ+စိတ္တု- ပ္ပါဒ] လောကုတ္တရစိတ္တုပ္ပါဒ်။ လောကုတ္တရ စိတ္တုပ္ပါဒ်ဝသေန ပန “သတ္တပညာသာ” တိ ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၂။

လောကုတ္တရဋ္ဌာန (န) [လောကုတ္တရ+ဋ္ဌာန] လောကုတ္တရဋ္ဌာန။ လောကုတ္တရဋ္ဌာနံ ပဋိပဒါယ သဒ္ဓံ ယေဝ ဂရုက္ခာဒေသတုကာမတာယ။ အဘိ၊ ၁။ ၂၆။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂ ။ ဂဏှ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉။ ၂၆။)

လောကုတ္တရကုသိုလ်ဇာန်နာဉာဏ-စတုက္ကနည်းအားဖြင့် (၁) ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ-ဟူသော အင်္ဂါ ၅-ပါးရှိသော ပဌမဇာန်န (၂) ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ-ဟူသော အင်္ဂါ ၃-ပါးရှိသော ဒုတိယဇာန်န (၃) သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ-ဟူသော အင်္ဂါ ၂-ပါးရှိသော တတိယဇာန်န (၄) ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ-ဟူသော အင်္ဂါ ၂-ပါးရှိသော စတုတ္ထဇာန်န-ဟု ၄-ပါး ရှိသည်။ ပဉ္စကနည်း အားဖြင့် (၁) ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ-ဟူသော အင်္ဂါ ၅-ပါး ရှိသော ပဌမဇာန်န (၂) ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ-ဟူသော အင်္ဂါ ၄-ပါး ရှိသော ဒုတိယဇာန်န (၃) ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ-ဟူသော အင်္ဂါ ၃-ပါး ရှိသော တတိယဇာန်န (၄) သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ-ဟူသော အင်္ဂါ ၂-ပါး ရှိသော စတုတ္ထဇာန်န (၅) ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာ-ဟူသော အင်္ဂါ ၂-ပါး ရှိသော ပဉ္စမဇာန်နဟု ၅-ပါးရှိသည်။ (အဘိ၊ ၁။ ၂၇၆-၈)။ ထို့အတူ ဝိပါက်ဇာန်နလည်း စတုက္ကနည်း အားဖြင့် ဇာန်န ၄-ပါး၊ ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် ဇာန်န ၅-ပါးရှိသည်။ (အဘိ၊ ၁။ ၂၇၉-၈၀)။

လောကုတ္တရဉာဏ (န) [လောကုတ္တရ+ဉာဏ] လောကုတ္တရ-ဉာဏ်-ပညာ။ လောကုတ္တရ-ဉာဏေန နိမိတဓမ္မိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၆။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၄)။

လောကုတ္တရဉာဏာလောက (ပု) [လောကုတ္တရ-ဉာဏ+အာလောက] လောကုတ္တရ-ဉာဏ်-ပညာ-ဟူသော အလင်းရောင်။ လောကုတ္တရဉာဏာလောကဿ ဒေသနော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။

လောကုတ္တရဋ္ဌာန (န) [လောကုတ္တရ+ဋ္ဌာန] လောကုတ္တရ-အရာ-ဋ္ဌာန။ လောကုတ္တရ-ဋ္ဌာနေ လောကုတ္တရန္တိဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၄။ အံ၊ ၉။ ၂။ ၆၄။

လောကုတ္တရတ္ထ (ပု) [လောကုတ္တရ+တ္ထ] လောကုတ္တရ-အနက်-တရား။

လောကုတ္တရတ္ထဒီပက (တိ) [လောကုတ္တရတ္ထ+ဒီပက။ ကိ-ဒ္ဓိဒီပိကာ] လောကုတ္တရအတ္ထဒီပက - ကြည့်။ လောကုတ္တရတ္ထဒီပကာ အသင်္ခတသံ ယုတ္တာဒယော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ သံ၊ ၉။ ၂။ ၅၃၇)။

လောကုတ္တရဒါယဇ (န) [လောကုတ္တရ+ဒါယဇ] လောကုတ္တရအမွေ၊ လောကုတ္တရတရားဟူသော-အမွေ-ဥစ္စာ။ လောကုတ္တရဒါယဇဿ နံ သာမိကံ ကရေမိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၇၅။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။

လောကုတ္တရဒါယဇပဋိလာဘ (ပု) [လောကုတ္တရဒါယဇ+ပဋိလာဘ] လောကုတ္တရတရားအမွေကိုရခြင်း။ လောကုတ္တရဒါယဇပဋိလာဘာယ ပဗ္ဗာဇေဟိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၉။

လောကုတ္တရဒါယဇ္ဇလာဘ (ပု) [လောကုတ္တရဒါယဇ္ဇ+လာဘ] လောကုတ္တရဒါယဇ္ဇပဋိလာဘ-ကြည့်။ အနစ္စရိယံ ဘိက္ခဝေ ဣဒါနိ မယံ ဩဝါဒိ ကကော လောကုတ္တရဒါယဇ္ဇလာဘော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။

လောကုတ္တရဓန (န) [လောကုတ္တရ+ဓန] လောကုတ္တရဥစ္စာ၊ လောကုတ္တရတရားဟူသောဥစ္စာ။ လောကုတ္တရဓနဉ္စ လာဘတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။

လောကုတ္တရဓမ္မ (ပု) [လောကုတ္တရ+ဓမ္မ] လောကုတ္တရတရား၊ လောကထက်-လွန်-ထူးမြတ်-သောတရား။ လောကုတ္တရ-လည်းကြည့်။ သဗ္ဗလောကံ အဘိဘဝိတာ အစူဂ္ဂဓမ္မ လောကုတ္တရဓမ္မေ ဌာတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၃၅၇။ (-၃၆၈)။ အဒ္ဓါ တေဿ အဗ္ဗန္တရေ လောကုတ္တရဓမ္မော ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ လောကုတ္တရဓမ္မေ မယံ အာရိယော နာမနတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။ လောကုတ္တရဓမ္မံ ပုစ္ဆန္တော ပန...ပညံ ရရံ ကတာ ပုစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၀၆)။ လောကုတ္တရဓမ္မောတိ သေသဇနေသု အဝိဇ္ဇမာနော ဝိသိဋ္ဌဓမ္မော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၂၉။

လောကုတ္တရဓမ္မဒီရ (န) လောကုတ္တရဓမ္မ+ဒီရ] လောကုတ္တရ တရားတည်း ဟူသော ဒီရည်။ လောကုတ္တရဓမ္မဒီရံ ပါယေသံ...ဝေမကာသံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၈။ သတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။

လောကုတ္တရဓမ္မဒါယ (ပု) [လောကုတ္တရဓမ္မ+ဒါယ] လောကုတ္တရ တရားအမှု၊ လောကုတ္တရတရားတည်းဟူသော- အမှု-ဥစ္စာ။ ဗုဒ္ဓဿဘဂဝတော လောကုတ္တရဓမ္မဒါယဿ အာဒိယနတော ဒါယာဒေါ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၁)။

လောကုတ္တရဓမ္မဒီပက (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+ဒီပက။ ထိ-ဋ္ဌံ...ဒီပိကာ။] လောကုတ္တရတရားကို ပြတတ်သော။ လောကုတ္တရတိ လောကုတ္တရဓမ္မဒီပကာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁)။

လောကုတ္တရဓမ္မနိဒ္ဒေသ (ပု) [လောကုတ္တရဓမ္မ+နိဒ္ဒေသ] လောကုတ္တရတရားတို့ကို-အကျယ်ပြု-ထု-ကြောင်း-စကားရပ်၊ (အဘိ၊ဓမ္၊၂။ အဘိဓမ္မာကျမ်း)။ အဘိဓမ္မေ စ လောကုတ္တရဓမ္မနိဒ္ဒေသေ...ဂုတ္တမေဝ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။

လောကုတ္တရဓမ္မနိယာမနိယတ (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+သမ္မာပန+နိယာမ+နိတ။ သမ္မာပန-ပုဒ်ကျေကြံ။] လောကုတ္တရတရားတို့သို့ ရောက်စေခြင်း၏ မြဲသောအားဖြင့် မြဲသော လောကုတ္တရ တရားသို့ ရောက်စေနိုင်သော နိယာမအားဖြင့် မြဲသော။ လောကုတ္တရဓမ္မနိယာမနိယတ (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂)။ လောကုတ္တရဓမ္မသမ္မာပနနိယာမေန နိယတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်-၂။၃၉၀။

လောကုတ္တရဓမ္မပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+ပဋိဗဒ္ဓ] လောကုတ္တရတရားနှင့် စပ်သော။ အရိယဓမ္မသန္နိဿိတန္တိ လောကုတ္တရဓမ္မပဋိဗဒ္ဓံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။

လောကုတ္တရဓမ္မပဋိလာဘ (ပု) [လောကုတ္တရဓမ္မ+ပဋိလာဘ] လောကုတ္တရတရားကို ရခြင်း။ ဝိသေသာဓိဂမန္တိ လောကုတ္တရဓမ္မပဋိလာဘံ။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၄။

လောကုတ္တရဓမ္မပါသာဒ (ပု) လောကုတ္တရဓမ္မ+ပါသာဒ] လောကုတ္တရတရားတည်း ဟူသော ပြာသာဒ်။ ဓမ္မပါသာဒန္တိ လောကုတ္တရဓမ္မပါသာဒံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။

လောကုတ္တရဓမ္မရတီ (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+ရတီ]လောကုတ္တရာ တရား၌ မွေ့လျော်ခြင်း။
လောကုတ္တရဓမ္မရတီယာ အဂ္ဂဗလနိဗ္ဗာနာဘိရတီယာ စ ရမန္တိ အဘိရမန္တိ။ ထေရဂါဠာ ၁။ ၂၅။

လောကုတ္တရဓမ္မဝန္တိ (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+ဝန္တိ။ ထိ-၌... မွေ့ဝဘိ။] လောကုတ္တရာတရားရှိသော။ ဣဒါနိ လောကုတ္တရဓမ္မဝတိယာ မွေ့စက္ကကထာယ...။ ပဋိသန္ဓေ ၂။ ၂၂။

လောကုတ္တရဓမ္မသန္ဓိသိတ (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+သန္ဓိသိတ] လောကုတ္တရာ တရားကို ကောင်းစွာမှီသော။ လောကုတ္တရဓမ္မသန္ဓိသိဘော ဟေတတိ။ ဒိ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂။ သိ၊ ဇိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၃။ မ၊ ဇိ၊ ၂။ ၁၇၆။ အံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၃၇၂။

လောကုတ္တရဓမ္မသမဂီ (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+သမဂီ။ ထိ-၌... သမဂီနိ။] လောကုတ္တရာတရားနှင့်ပြည့်စုံသော သူ။ ဝေ တေ ပဉ္စဝိညာဏသမဂီပိ လောကုတ္တရဓမ္မသမဂီယေဝ ဘဝံသတိ။ မ၊ ဇိ၊ ၂။ ၁၃၄။ (-မ ဇိ၊ ၂။ ၁၇၆)။

လောကုတ္တရဓမ္မသမိဂမ (ပု) [လောကုတ္တရဓမ္မ+သမိဂမ] လောကုတ္တရာတရားကို ကောင်းစွာ-ရ-သိ-ခြင်း။ လောကုတ္တရာတရားသို့ ကောင်းစွာရောက်ခြင်း။ လောကုတ္တရဓမ္မသမိဂမမူလကတ္တာ သဗ္ဗဗုဒ္ဓဂုဏသမိဂမသေဝ ဝုတ္တိ။ ဒိ၊ ဇိ၊ ၂။ ၁၈၀။

လောကုတ္တရဓမ္မသမ္မာပက (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+သမ္မာပက။ ထိ-၌... သမ္မာပိကာ။] လောကုတ္တရာတရားသို့ရောက်စေတတ်သော။ လောကုတ္တရဓမ္မသမ္မာပကော လောကုတ္တရဓမ္မသမ္မာပကော။ အံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၆၂။

လောကုတ္တရဓမ္မသမ္မာပန (န) [လောကုတ္တရဓမ္မ+သမ္မာပန] လောကုတ္တရာတရားတို့သို့ ရောက်

စေခြင်း။ လောကုတ္တရဓမ္မနိယာမနိယတ-ကြည့်။

လောကုတ္တရဓမ္မသာရ (ပု) [လောကုတ္တရဓမ္မ+သာရ] လောကုတ္တရာတရားဟူသောအနှစ်၊ လောကုတ္တရာတရားမြတ်။ လောကုတ္တရဓမ္မသာရေ ပတိဋ္ဌိတော။ မ၊ ဇိ၊ ၂။ ၆၇။

လောကုတ္တရဓမ္မသိက္ခာပက (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+သိက္ခာပက။ ထိ-၌... သိက္ခာပိကာ။] လောကုတ္တရာတရားကို - သင်စေ- သင်ပြပေး-တတ်သော သူ။ အာရိယော လောကုတ္တရဓမ္မသိက္ခာပကော အဟံ။ အပ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂၆၅။

လောကုတ္တရဓမ္မာဓိဂမ (ပု) [လောကုတ္တရဓမ္မ+အဓိဂမ] လောကုတ္တရာတရားကို-ရ-သိ-ခြင်း။ လောကုတ္တရဓမ္မာဓိဂမေ ပရူပဒေသဝိဂတတ္တာ။ သိ၊ ဇိ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၀။ (-မ၊ ဇိ၊ ၂။ ၂၁၇)။

လောကုတ္တရဓမ္မာဓိပတိ (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+အဓိပတိ] လောကုတ္တရာတရားလျှင်အကြီးအမှူးရှိသော။ လောကုတ္တရဓမ္မာဓိပတိနိ အနုဗဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသမ္မာသမ္ပုဒ္ဓါနိ ပါရမိဥပပါရမိ ပရမတ္ထပါရမိ။ စရိယာ၊ ငှ။ ၃၁။ ဒိ၊ ဇိ၊ ၁။ ၆၃။ သိ၊ ဇိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈၆။

လောကုတ္တရဓမ္မာနုဂတ (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+အနုဂတ] လောကုတ္တရာ တရားသို့ အစဉ်လိုက်သော။ လောကုတ္တရဓမ္မာ နုဂတော သဘာဝေါ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၆။

လောကုတ္တရဓမ္မာရမ္မဏ (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ+အာရမ္မဏ] လောကုတ္တရာတရားလျှင် အာရုံရှိ - လောကုတ္တရာတရားကိုအာရုံပြုသော။ လောကုတ္တရဓမ္မာရမ္မဏာတိ ပစ္စဝေက္ခ-

ဏာတိ ဝိပေတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထံ ၂။ ၁၇၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၂။

လောကုတ္တရဓမ္မာဝဟ (တိ) [လောကုတ္တရဓမ္မ
+ အာဝဟ] လောကုတ္တရ ဘုတုဏ်းကို
ရွက်ဆောင်-ကက်-နိုင်-သော။ အနုက္ကမေန
လောကုတ္တရဓမ္မာဝဟမ္ပိ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။
၇၅။

လောကုတ္တရနယံ (ပု) [လောကုတ္တရ + နယံ]
လောကုတ္တရနည်း။ လောကုတ္တရနယော ဝေ
ဂယေတဗ္ဗော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၃။

လောကုတ္တရနိပ္ပိတိက (တိ) [လောကုတ္တရ +
နိပ္ပိတိက] လောကုတ္တရနိပ္ပိတိကဈာန်
ချမ်းသာ၊ လောကုတ္တရဖြစ်၍ ပီတိမရှိသော
ဈာန်ချမ်းသာ (ပီတိမရှိသော လောကုတ္တရ
ယတိယ ဈာန်ချမ်းသာ စတုတ္ထဈာန်
ချမ်းသာ)။ လောကုတ္တရ သပ္ပိတိကတော စ
လောကုတ္တရ နိပ္ပိတိကံ အဂ္ဂံ။ အ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃။

လောကုတ္တရနိဗ္ဗာန (န) [လောကုတ္တရ +
နိဗ္ဗာန] လောကုတ္တရနိဗ္ဗာန်၊ (သင်္ခါရ)
လောကုတ္တရ ဘုတုဏ်းမြောက်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်။
လောကုတ္တရနိဗ္ဗာန (ဝိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၃) နှစ် ဝိရာ
ဂါယာတိအာဒိနာ ဝုတ္တုတံလေသက္ခယနိဗ္ဗာန-
တော ဝိသေသေတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၃။
(-သာရတ္ထံ ၂။ ၁၆။)။

လောကုတ္တရနိဝတ္တန (တိ) [လောကုတ္တရ +
နိဝတ္တန] လောကုတ္တရဘုတုဏ်းကို ဆုတ်နှစ်
စေတတ်သော။ ခန္ဓပဗ္ဗေ ဝိယ အာယတန
ပဗ္ဗေပိ လောကုတ္တရနိဝတ္တနံ ပါဠိယံ ဂဟိတံ
နတ္ထိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၀။

လောကုတ္တရန္တောဂေ (တိ) [လောကုတ္တရ +
အန္တောဂေ] (အပေါင်းဖြစ်သော) လော-
ကုတ္တရ ဘုတုဏ်း-အတွင်းဝင်-အကျုံးဝင်-

သော။ မဂ္ဂါဒိဓမ္မာနဉ္စ လောကုတ္တရန္တော-
ဂတ္တော ပရိယာပန္နတာ အာပဇ္ဇတိ။ မူလဋီ၊
၁။ ၅၅။

လောကုတ္တရပညာ (တိ) [လောကုတ္တရ +
ပညာ] လောကုတ္တရ-ပညာ-ဉာဏ်။ သဗ္ဗာ-
လောကုတ္တရပညာ ပဋိသမ္ဘိဒါ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၇၇။ လောကုတ္တရပညာယ သမန္နာဂတာ
ဟုတွာ ဝိဟရထ။ ဣတိဝုဘံ၊ ၆။ ၁၆၃။ (-သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၂)။

လောကုတ္တရပညာဘာဝနာ (တိ) [လောကုတ္တရ
ပညာ + ဘာဝနာ] လောကုတ္တရပညာကို
ပွားစေခြင်း၊ ပွားစေအပ်သော လောကုတ္တရ
ပညာ။ လောကုတ္တရပညာဘာဝနာယ အာနိ-
သံသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၂။

လောကုတ္တရပညာဝိမုတ္တိ (တိ) [လောကုတ္တရ-
ပညာ + ဝိမုတ္တိ] လောကုတ္တရပညာကို
(ကိလေသာတို့မှ) လွတ်ခြင်း။ လောကုတ္တရ
ပညာဝိမုတ္တိ စေတောဝိမုတ္တိသင်္ခတံ ဥတ္တမံ
ဒမထံ သမထဉ္စ အနုပတွာ အဓိဂန္ဓာ ဌိတံ။
ဥဒါန၊ ဋီ၊ ၇၇။ သာရတ္ထံ၊ ၃။ ၃၀၀။

လောကုတ္တရပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ (ပု) [လောကုတ္တရ +
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ] လောကုတ္တရပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ။
လောကုတ္တရပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဘာဝံ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊
၇၀။ (-နေတ္ထိ၊ ၅၇။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၂)။

လောကုတ္တရပဋိသယုတ္တ (တိ) [လောကုတ္တရ +
ပဋိသယုတ္တ] လောကုတ္တရ ဘုတုဏ်းနှင့်
ယှဉ်သော။ လောကုတ္တရပဋိသယုတ္တံ အတ္တနာ
ဉာတံ ဣန္ဒြိယံ အတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၇။

လောကုတ္တရပဋိသမ္ဘိဒါ (တိ) [လောကုတ္တရ +
ပဋိသမ္ဘိဒါ] လောကုတ္တရဖြစ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါ
ဉာဏ်။ လောကုတ္တရပဋိသမ္ဘိဒံ သန္ဓာယ ပုန

ပဋိသမ္ဘိဒါဝစနဉ္စ။ ဝဇီရ။၅၇၇၃ (-မ၊ဋီ၊ဝ၊
၃၆၈)။

လောကုတ္တရပုဒ်သမ္ပောဒန (န) [လောကုတ္တရ+
ပဋိသမ္ပောဒန] လောကုတ္တရဖြစ်သော-ဝမ်း
မြောက်-ဝမ်းသာ-ခြင်း။ လောကုတ္တရပုဒ်-
သမ္ပောဒနေနေဝ တိယာမရတ္တိ ဝိတိနာ
မေသိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၈။

လောကုတ္တရပဌမဇ္ဈာန (န) [လောကုတ္တရ+ပဌမ-
ဇ္ဈာန]လောကုတ္တရပဌမဇ္ဈာန်။ လောကုတ္တရ
ပဌမဇ္ဈာနဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနော အဋ္ဌဂီကော
မဂ္ဂေါ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ (-မ၊ဋီ၊၁။
၂၀၂)။

လောကုတ္တရပဒ (န) [လောကုတ္တရ+ပဒ] လော
ကုတ္တရပဒ။ လောကုတ္တရဟူသောပဒ။ န
လောကုတ္တရပဒေ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၆။
(-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၃)။

လောကုတ္တရပဒဋ္ဌာန (န) [လောကုတ္တရ+ပဒ-
ဋ္ဌာန] လောကုတ္တရဟူသော-ပဒဋ္ဌာန်-နီး
သောအကြောင်း။ တသ္မိံ လောကုတ္တရပဒ-
ဋ္ဌာနံ နတ္ထိ ဂေ။ ဝဇီရ။ ၁၄၉။

လောကုတ္တရပရိပန္န (ပ) [လောကုတ္တရ+ပရိ-
ပန္န] လောကုတ္တရဟု ဆိုအပ်သော(အပါယ်
လမ်းခရီး၏) ဘေးရန်။ လောကုတ္တရပရိ-
ပန္နဿဆိန္နတ္တာ ဆိန္နပရိပန္နော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၉။
လောကုတ္တရမော အပါယမဂ္ဂဿ ပရိပန္န-
ဘာဝတော ပရိပန္နော နာ။ အံ၊ဋီ၊၃။၇၈။

လောကုတ္တရပါဒက (ပ) [လောကုတ္တရ+ပါဒက]
လောကုတ္တရတရား- ပါး၏ - အခြေ -
အခြေခံ - အကြောင်းတရား။ သာသနေ
သရဏဂမနမ္ပိ လောကုတ္တရပါဒကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၉၀။

လောကုတ္တရပါဒကဇ္ဈာန (န) [လောကုတ္တရ+
ပါဒကဇ္ဈာန] လောကုတ္တရ ပါဒကဇ္ဈာန်။
လောကုတ္တရ၏ အခြေဖြစ်သော ဇ္ဈာန်။
လောကုတ္တရ ပါဒကဇ္ဈာနာဒိ အရိယမ္မော-
ဘိမုခံ...ဒုက္ခာဓိဝါဟံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ (-အံ၊
ဋီ၊၁။၈၉)။

လောကုတ္တရပိတိ (ထိ) [လောကုတ္တရ+ပိတိ]
လောကုတ္တရပိတိ။ လောကုတ္တရပိတိတောပိ
ဥတ္တရိတရတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။

လောကုတ္တရပုည (န) [လောကုတ္တရပုည+
လောကုတ္တရပုညဖလ။ ကေသိသံ၊ကြံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၃။သျ၊ဗာ။ဒီ၊ဋီ၊၃။] လောကုတ္တရကုသိုလ်၊
ထိုလောကုတ္တရကုသိုလ်၏အကျိုး။ လော-
ကုတ္တရပုညမ္ပိ ယာဝ အာသဝက္ခယာ ပဝစုတိ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂။ လောကုတ္တရပုညမ္ပိတိ လော-
ကုတ္တရပုညမ္ပိ ပုညဖလမ္ပိ။ဒီ၊ဋီ၊၃။၃၅။

လောကုတ္တရပုပ္ဖကာသက (ထိ) [လောကုတ္တရ+
ပုပ္ဖကာသက။ ထိ-နံ ... ပုပ္ဖကာသိကာ။]
လောကုတ္တရတရားကို ထင်ရှားပြတတ်သော။
တဒေတံ မဟာနိဒ္ဒေသံ... လောကုတ္တ-
ရပုပ္ဖကာသကံ။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၈။

လောကုတ္တရပုပ္ဖကာသန (ထိ) [လောကုတ္တရ+
ပုပ္ဖကာသန] လောကုတ္တရပုပ္ဖကာသက-ကြည့်။
တဒေတံ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပုပ္ဖကာရဏံ လောကု-
တ္တရပုပ္ဖကာသနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။

လောကုတ္တရပုပ္ဖနာ (ထိ) [လောကုတ္တရ+အ-
ပုပ္ဖနာ] လောကုတ္တရအပုပ္ဖနာ။ လောကုတ္တရ-
ပုပ္ဖနာ ပန တေသံ သမဘာဝေန ဣစ္ဆိတာ။
ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၂၈။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၅၃။

လောကုတ္တရပုညာဒ (ပု) [လောကုတ္တရ+ပုညာဒ] လောကုတ္တရဉာဏ်ဖြစ်ခြင်း၊ လောကုတ္တရဖြစ်သောကြည်ညိုခြင်း။ အနာဂါမိမဂ္ဂန လောကုတ္တရပုညာဒဒါ အဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅။

လောကုတ္တရဖလ (န) [လောကုတ္တရ+ဖလ] လောကုတ္တရဖိုလ်(-ဖလသမာပတ်)။ သမာပတ္တိတိ စ လောကုတ္တရဖလဘူတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။

လောကုတ္တရဖလဝိမုတ္တိ (ထံ) [လောကုတ္တရဖလ+ဝိမုတ္တိ] လောကုတ္တရဖိုလ်ဟူသော(ကိလေသာဘို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း-မူ။ အရိယာယဝိမုတ္တိယာတိ သုဝိသုဒ္ဓါယ လောကုတ္တရဖလဝိမုတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။

လောကုတ္တရမဿ (ပု) [လောကုတ္တရ+မဿ] လောကုတ္တရမဿ၊ လောကုတ္တရဖြစ်သောမဿစေတသိကံ။ လောကုတ္တရမဿောပိ သင်္ဂယန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။

လောကုတ္တရဗလ (န) [လောကုတ္တရ+ဗလ] (သဒ္ဓါ-စသည့်) လောကုတ္တရဗလံ။ ဣဒါနိ လောကုတ္တရဗလပရိယောသာနာယ ဗလကထာယ အနန္တရံ...။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။

လောကုတ္တရဗုဒ္ဓိ (ထီ) [လောကုတ္တရ+ဗုဒ္ဓိ] လောကုတ္တရဗုဒ္ဓိ - ပညာ - အသိဉာဏ်။ အမိတာယ လောကုတ္တရဗုဒ္ဓိယာ အမိတဗုဒ္ဓိမာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၇။

လောကုတ္တရဗောဓိပက္ခိယဓမ္မ (ပု) [လောကုတ္တရ+ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မ] လောကုတ္တရဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ။ လောကုတ္တရဗောဓိပက္ခိယဓမ္မ ဥဒ္ဓိဿ ပုထုဇ္ဇနာနံ ဝိဝါဒေါ သမ္ပငတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၈။

လောကုတ္တရဗောဇ္ဈင်္ဂ (ပု) [လောကုတ္တရ+ဗောဇ္ဈင်္ဂ] လောကုတ္တရဗောဇ္ဈင်။ လောကုတ္တရဗောဇ္ဈင်္ဂါဝေ အဓိပ္ပေတံ ၁။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၈)။

လောကုတ္တရဘာဝ (ပု) [လောကုတ္တရ+ဘာဝ] လောကုတ္တရဉာဏ်အဖြစ်၊ လောကုတ္တရလွန်မြောက်သည်အဖြစ်။ လောကုတ္တရဘာဝေ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉) တိ လောကံ ဥတ္တိန္ဒြာဘာဝေ။မူလဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ တေသံ လောကုတ္တရဘာဝေါ မာ ယုဋ္ဌိတ္ထ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။မူလဋ္ဌ၊၂။၇၀)။

လောကုတ္တရဘာဝနာ (ထီ) [လောကုတ္တရ+ဘာဝနာ] လောကုတ္တရဘာဝနာ ၊ လောကုတ္တရသီလ သမာဓိ ပညာတို့ကိုဖြစ်ပွားစေခြင်း ။ ဘာဝနာ ပန လောကီယဘာဝနာ လောကုတ္တရဘာဝနာ။ ငိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၃၉။

လောကုတ္တရဘူမိက(တိ) [လောကုတ္တရ+ဘူမိ=လောကုတ္တရဘူမိ + က] လောကုတ္တရဘူမိ ဖြစ်သော ။န ပန လောကုတ္တရဘူမိကဇာ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၅၂။ ဣတရေဟိ လောကုတ္တရဘူမိကာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၈။

လောကုတ္တရမဂ္ဂ (ပု) [လောကုတ္တရ+မဂ္ဂ] လောကုတ္တရမဂ္ဂ(တရား)။ န လာဘိ လောကုတ္တရမဂ္ဂဿ ဝါ ဖလဿ ဝါ။ အဘိ၊ ပု။ ၁၇၁။ ဒွါရံ ဝိယ အဋ္ဌင်္ဂိကော လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၆။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။

လောကုတ္တရမဂ္ဂကွဏ (န) [လောကုတ္တရမဂ္ဂ+ခဏ] လောကုတ္တရမဂ္ဂခဏ ၊ လောကုတ္တရမဂ္ဂဉာဏ်ဖြစ်ရာအခါ။ ကတံ လောကုတ္တရမဂ္ဂကွဏေ...အဘိသဗေတိ။ပဋိသံ။၃၉၂။ လောကုတ္တရမဂ္ဂကွဏေ ပန ကေစိတ္တေယေဝ လဗ္ဗန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၂။(-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၂၆။မူလဋ္ဌ၊ ၃။၇၂။အနုဋ္ဌ၊၃။၁၀၄)။

လောကုတ္တရမဂ္ဂဉာဏ (န) [လောကုတ္တရမဂ္ဂ + ဉာဏ] လောကုတ္တရမဂ္ဂဉာဏ်။ လောကုတ္တရမဂ္ဂဉာဏမေဝ ဒိပေတိ ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၂။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၁၁။

လောကုတ္တရမဂ္ဂဒဿန (န) [လောကုတ္တရမဂ္ဂ + ဒဿန] (အနုမာနစသည်၏အစွမ်းအားဖြင့်) လောကုတ္တရမဂ္ဂကိုသိမြင်ခြင်း။ လောကုတ္တရမဂ္ဂဒဿန(သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၈) ။ အနုမာနာဒိဝသေန လောကုတ္တရမဂ္ဂဿ ဒဿနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၉။

လောကုတ္တရမဂ္ဂပညာ (ထိ) [လောကုတ္တရမဂ္ဂ + ပညာ] လောကုတ္တရမဂ္ဂပညာ၊ လောကုတ္တရမဂ္ဂနှင့် ယှဉ်ပညာ ။ လောကုတ္တရမဂ္ဂပညာ ပန ယသ္မာ စုတိပဋိသန္ဓိ အပစိနတေ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၉။

လောကုတ္တရမဂ္ဂဘာဝနာ (ထိ) [လောကုတ္တရမဂ္ဂ + ဘာဝနာ] လောကုတ္တရမဂ္ဂကိုပိုးစေခြင်း။ အဓိပညာယာတိ လောကုတ္တရမဂ္ဂဘာဝနာယ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၄။

လောကုတ္တရမဂ္ဂဝိရတိ (ထိ) [လောကုတ္တရမဂ္ဂ + ဝိရတိ] လောကုတ္တရမဂ္ဂနှင့်ယှဉ်သောဝိရတိ။ အသံ လောကုတ္တရမဂ္ဂဝိရတိ ဥပ္ပဇ္ဇိတော တံ ကိရိယံ ကာတံ န ဒေတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၃။

လောကုတ္တရမဂ္ဂသင်္ဂဟိတ (ထိ) [လောကုတ္တရမဂ္ဂ + သင်္ဂဟိတ] လောကုတ္တရမဂ္ဂဖြင့် - ပေါင်း၍ ယူ-ရေတွက်-သဂြိုဟ်-အပ်သော။ ဒုတိယော လောကုတ္တရမဂ္ဂသင်္ဂဟိတော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၁။

လောကုတ္တရမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တ (ထိ) [လောကုတ္တရမဂ္ဂ + သမ္ပယုတ္တ] လောကုတ္တရမဂ္ဂနှင့် ယှဉ်သော ။ လောကုတ္တရမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ လောကုတ္တရမဂ္ဂဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၈။

လောကုတ္တရမဂ္ဂသမ္ပာပက (ထိ) [လောကုတ္တရမဂ္ဂ + သမ္ပာပက။ ထိ-ဋီ... သမ္ပာပိကာ။] လောကုတ္တရမဂ္ဂသို့ ရောက်စေတတ်သော။ လောကုတ္တရမဂ္ဂသမ္ပာပကံ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေတိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၃။

လောကုတ္တရမိဿက (ထိ) [လောကုတ္တရ + မိဿက] လောကုတ္တရနှင့် - ရောနှော - ရောပြွမ်း - သော။ ဣမသ္မိ သုက္ကေ အရိယမဂ္ဂေါ လောကုတ္တရမိဿကော ကထိတော။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။ ၂၄၆။ (-မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၄)။

လောကုတ္တရဝိပဿနာ (ထိ) [လောကုတ္တရ + ဝိပဿနာ] လောကုတ္တရဝိပဿနာ၊ (လောကုတ္တရတရား(နိဗ္ဗာန်)ကို အထူးအားဖြင့် ရှုတတ်သော၊ ဉာဏ်)။ နိဗ္ဗာနံ အာရဗ္ဗ ပဝတ္တာ အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ။ သာ လောကုတ္တရဝိပဿနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၉။ (သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၉)။

လောကုတ္တရဝိပဿနာစိတ္တ (န) [လောကုတ္တရ + ဝိပဿနာ + စိတ္တ] လောကုတ္တရဝိပဿနာနှင့် ယှဉ်သောစိတ်(မဂ်စိတ်)။ လောကုတ္တရဝိပဿနာစိတ္တံ အတိရေက သဠိကုသလဓမ္မေ ... ကရေတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၈။

လောကုတ္တရဝိပါက (ပု) [လောကုတ္တရ + ဝိပါက] လောကုတ္တရဝိပါက၊ (ဖိုလ်စိတ် ၄-ခု)။ လောကုတ္တရဝိပါကမ္ပိ ကုသလသဒ္ဓိသတ္တာ ... ဘာဝိတံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၈။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၂။ ၄၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၈)။

လောကုတ္တရဝိပါကကထာ (ထိ) [လောကုတ္တရ + ဝိပါက + ကထာ] လောကုတ္တရဝိပါကကို ဆိုရာစကားရပ်။ လောကုတ္တရဝိပါကကထာ နိဋ္ဌိတာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၀။

လောကုတ္တရဝိမုတ္တိ (ထိ) [လောကုတ္တရ+ဝိမုတ္တိ]
 လောကုတ္တရဖြစ်သော (ကိလေသာတို့မှ)
 လွတ်မြောက်ခြင်း-မူ။ကေစိ ဗနံ ဌပေဘူ
 လောကုတ္တရဝိမုတ္တိ အဝသေသာ ဝိမုတ္တိ-
 ယောသမ္မာဝိမုတ္တိ 'တိ ဝဗန္ဓိ။ပဋိသံဋ္ဌာ ၂။
 ၂၂၉။လောကုတ္တရဝိမုတ္တိ အစန္တပဟာယိ
 တာလေအသမယဝိမုတ္တိ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၁၆။

လောကုတ္တရဝိမောက္ခ (ပု) [လောကုတ္တရ+
 ဝိမောက္ခ] လောကုတ္တရဝိမောက္ခ၊လောကု-
 တ္တရဖြစ်သော (ကိလေသာတို့မှ) လွတ်
 မြောက်သည့်အရား။ တိဏ္ဏံ လောကုတ္တရ-
 ဝိမောက္ခာနံ သမထဂေါတြဘုလကတု ဗနံ သ-
 ယပစ္စယာ ဟောန္တိ။ပဋိသံဋ္ဌာ ၁။ ၂၂၅။

လောကုတ္တရဝိရိယ (န) [လောကုတ္တရ+ဝိရိယ]
 လောကုတ္တရဝိရိယ၊ လောကုတ္တရ(စိတ်)နှင့်
 ယှဉ်သောဝိရိယစေတသိက်။ လောကုတ္တရယ
 ပညာယ ပဝက္ခိက္ခဏေ လောကုတ္တရဝိရိယံ
 ဂဟေတဗ္ဗံ။မ၊ဋီ၊ ၂။၁၀၆။(-အနုဋီ၊ ၂။၁၇၂)။

လောကုတ္တရဝေဒနာ (သိ) [လောကုတ္တရ+
 ဝေဒနာ] လောကုတ္တရဝေဒနာ၊ လောကု-
 တ္တရ(စိတ်)နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာစေ-
 တသိက်။ ကုသလာ လောကုတ္တရဝေဒနာပိ
 သမာနာ ဩဋ္ဌာရိကာနာမ ဟေတိ။အဘိ
 ဋ၊ ၂။၁၄။

လောကုတ္တရသင်္ခါရ (ပု) [လောကုတ္တရ+သင်္ခါရ]
 လောကုတ္တရဖြစ်သောသင်္ခါရ။ လောကုတ္တ-
 ရသင်္ခါရနံ ဗနံ နိဝတ္တနေ ကာရဏံ သယ-
 မေဝ ဝက္ခတိ။မ၊ဋီ၊ ၂။၂၉၂။

လောကုတ္တရသစ္စိကိရိယာ (ထိ) [လောကုတ္တရ+
 သစ္စိကိရိယာ] (၁)လောကုတ္တရ(တရား)ကို
 မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ (၂)လောကုတ္တရဖြစ်-
 သောမျက်မှောက်ပြုခြင်း။ (၁)(၂)လောကိ-

ယသစ္စိကိရိယာ လောကုတ္တရသစ္စိကိရိယာ
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၃၀။ လောကိယဿ လောကိယာ
 ဝါ သစ္စိကိရိယာ လောကိယသစ္စိကိရိယာ။
 ဒေဝံ လောကုတ္တရသစ္စိကိရိယာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၅၁၀။

လောကုတ္တရသတိပဋ္ဌာန (န) [လောကုတ္တရ+
 သတိပဋ္ဌာန] လောကုတ္တရသတိပဋ္ဌာန၊
 လောကုတ္တရ ဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာန။
 လောကုတ္တရသတိပဋ္ဌာနဝသေန ဒေသနာယ
 အာရဒ္ဓတ္တာ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၄။(-မ၊ဋီ၊၃။၃)။

လောကုတ္တရသဒ္ဓါ (ပု) [လောကုတ္တရ+သဒ္ဓါ]
 လောကုတ္တရသဒ္ဓါ၊ လောကုတ္တရ ဟူသော
 သဒ္ဓါ။ဣဓ လောကုတ္တရသဒ္ဓေန ဝိနာတိ
 အယမေတ္ထဝိသေသော။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၀၈။

လောကုတ္တရသဒ္ဓါ (ထိ) [လောကုတ္တရ+သဒ္ဓါ]
 လောကုတ္တရသဒ္ဓါ၊ လောကုတ္တရဖြစ်သော
 ယုံကြည်မှု။ ပုဗ္ဗဘာဂသဒ္ဓဉ္ဇေဝ, လော-
 ကုတ္တရသဒ္ဓါ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၂၆။ (-မူလဋီ၊ ၃။
 ၁၁၇)။

လောကုတ္တရသပ္ပိတိက (ထိ) [လောကုတ္တရ+
 သပ္ပိတိက] လောကုတ္တရသပ္ပိတိက ဈာန်
 ချမ်းသာ၊ လောကုတ္တရဖြစ်၍ ပီတိရှိသော
 ဈာန်ချမ်းသာ၊ (ပီတိရှိသောလောကုတ္တရ
 ပဌမ-ဒုတိယ-ဈာန်ချမ်းသာ)။ လောကုတ္တရ-
 သပ္ပိတိကတောစ၊ လောကုတ္တရနိပ္ပိတိကံ
 အဂ္ဂံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၃။

လောကုတ္တရသမဂီတာ (ထိ) [လောကုတ္တရ+
 သမဂီတာ=လောကုတ္တရသမဂီ+တာ]။ လော-
 ကုတ္တရ (တရား) နှင့် ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်။
 လောကုတ္တရသမဂီတံ သစေ သမ္ပုဋ္ဌိစ္စတံ။မ
 ဋီ၊ ၃။၈၉။

လောကုတ္တရသမထ (ပု) [လောကုတ္တရ+သမထ] လောကုတ္တရာသမထ။ လောကုတ္တရသမထသ သရိက္ခကမလော...စေကောဝိမုတ္တံ။ ဒါဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆၇။

လောကုတ္တရသမာဓိ (ပု) [လောကုတ္တရ + သမာဓိ] လောကုတ္တရာသမာဓိ။ လောကုတ္တရသမာဓိ ဥပ္ပါဒေန္တဿ...။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၁။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၂၁၀)။

လောကုတ္တရသမာဓိပ္ပဋိလာဘ (ပု) [လောကုတ္တရ- သမာဓိ+ပဋိလာဘ] လောကုတ္တရာသမာဓိ ကို ရခြင်း။ လောကုတ္တရသမာဓိပ္ပဋိလာဘံ သန္ဓာယ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။

လောကုတ္တရသမာဓိသုခ (န) [လောကုတ္တရ- သမာဓိ+သုခ] လောကုတ္တရာသမာဓိ ချမ်းသာ။ လောကုတ္တရသမာဓိ သုခေန စ ဇီဝိမိ။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၃၂။

လောကုတ္တရသမာပတ္တိ (ထိ) [လောကုတ္တရာ+ သမာပတ္တိ] လောကုတ္တရာသမာပတ်။ (ဖလ သမာပတ်)။ လောကုတ္တရ သမာပတ္တိဟိ တဿ အသေဋ္ဌဘာဝတော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၈။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၀။

လောကုတ္တရသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇန (န) [လောကုတ္တရသမာပတ္တိ + သမာပဇ္ဇန] လောကုတ္တရာသမာပတ် (ဖလသမာပတ်) ကို ဝင်စားခြင်း။ လောကုတ္တရသမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇနေ တဗ္ဗံ ပရိဂမ္ပံ လုတ္တံ တဗ္ဗမေဝါတိ ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅၆။

လောကုတ္တရသမ္ပတ္တိ (ထိ) [လောကုတ္တရာ+ သမ္ပတ္တိ] လောကုတ္တရာစည်းစိမ်။ ပစ္စာ သဗ္ဗသတ္တန် လောကုတ္တရသမ္ပတ္တိ အာကဗန္တေန...။ စရိယာ၊ ၄။ ၂။ ၅၉။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉၉။ ၊

လောကုတ္တရသမ္ပာဒိဋ္ဌိ (ထိ) [လောကုတ္တရာ+ သမ္ပာဒိဋ္ဌိ] လောကုတ္တရာသမ္ပာဒိဋ္ဌိ၊ လောကုတ္တရာ ဖြစ်သည့် ကောင်းသော-အမြင်-ဉာဏ်။ လောကုတ္တရသမ္ပာဒိဋ္ဌိ သဟဇာတာ ပရိဝါရေန္တိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၉၃။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၉၅)။

လောကုတ္တရသမ္ပာသင်္ကပ္ပ (ပု) [လောကုတ္တရာ+ သမ္ပာသင်္ကပ္ပ] လောကုတ္တရာသမ္ပာသင်္ကပ္ပ၊ လောကုတ္တရာဖြစ်သည့် ကောင်းသော အကြံအစည်။ လောကုတ္တရသမ္ပာသင်္ကပ္ပံ ပရိဝါရေန္တိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၉၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။

လောကုတ္တရသရဏဂမန (န) [လောကုတ္တရာ+ သရဏဂမန] လောကုတ္တရာ သရဏဂုံ။ လောကုတ္တရသရဏဂမနေ ဟိ ဘဂဝတော ဩရုပုတ္တာ ဇာတာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂။ ၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ မဂ္ဂေနာဂတံ အနိတ္တန သရဏန္တိ လုမိနာ လောကုတ္တရသရဏဂမနံ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။ (လောကုတ္တရာသရဏဂုံသည် သစ္စာ ၄-ပါး တရားသိမြင် အရိယာ အရှင်တို့အား မဂ်ဇာတိ သရဏဂုံ ညစ်ညူးကြောင်း ဥပက္ကိလေသတရားတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖျက်၍ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ကိစ္စအားဖြင့် အလုံးစုံသော ရတနာသုံးပါး၌ ပြည့်စုံလေသည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့် လေစကုတ္တရာသရဏဂုံဟူသည် သစ္စာ ၄-ပါးကို သိသောမဂ်ဉာဏ်တည်း။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၆။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၇၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀)။ လောကုတ္တရာ သရဏဂုံ၏ အကျိုးရင်းကား အရိယဖိုလ် ၄-ခု ဖြစ်၍ အကျိုးဆက်ကား သံသရာဝဋ်၊ ဒုက္ခ၏ ကုန်ခမ်း ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ပင် ဖြစ်လေသည်။ (ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉-၆၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၉။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၈၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂)။

တစ်နည်း-ရုပ်၊ နာမ်၊ ဓမ္မသင်္ခါရ တို့ကို ဘယ်သောအခါမှ နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တဟူ၍ မယူခြင်း စသည်သည် လောကုတ္တရာသရဏဂုံ၏ အကျိုး ဆက်မည်သည်။ (အ၊ ၃။ ၁၀၉။ အံ၊ ၁။ ၂။ အာ၊ ၁။ ၂၄၇။ ဒီ၊ ၅။ ၂၀၈။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၉)။ လောကုတ္တရာ သရဏဂုံသည်-အခြင်း-ခပ်သိမ်း- ညစ်ညူး- ညစ်နွမ်း- ပျက်စီး-ခြင်း-မရှိ။ (ဒီ၊ ၅။ ၂၀၉။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ ၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇)။

လောကုတ္တရာသာဓက(တိ) [လောကုတ္တရာ+သာဓက။ ထိ-၌... သာဓိကာ။] လောကုတ္တရာ၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော။ တဒတ္ထော တပယောဇနော လောကုတ္တရာသာဓကော။ အနဋ္ဌိ၊ ၃။ ၅။ ၁။

လောကုတ္တရာသိက္ခာ (ထိ) [လောကုတ္တရာ+သိက္ခာ] လောကုတ္တရာ အကျင့်သိက္ခာ(အဓိစိတ္တ၊ အဓိသီလ၊ အဓိပညာသိက္ခာ)။ တေနေ တာသံ လောကုတ္တရာသိက္ခာနံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆။

လောကုတ္တရာသီလ (န) [လောကုတ္တရာ+သီလ] လောကုတ္တရာသီလ၊ လောကုတ္တရာမဂ်စိတ်၊ ဖိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော အာဇီဝဋ္ဌမကသီလ၊ (လောကုတ္တရာသီလသည် ဘဝမှ လွတ်ကင်း ရန်ဗျာန်ကို ဆောင်တတ်သည်။ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်၏ အာရုံလည်း ဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။ ၃၄)။ လောကုတ္တရာသီလံ အင်္ဂသီလံ။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၁၄။ အနုပုဗ္ဗေနလောကုတ္တရာသီလေနသီလ ဝါဟုတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၅။ ၂၁၄။ (-အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၄၅။ သုပ္ပနိ၊ ၅။ ၁။ ၁၉၁။ ထေရဂူ၊ ၅။ ၂၂။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၁၅၆။ သီ၊ ၅။ ၂။ ၁၆၀။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၁၆၁)။

လောကုတ္တရာသုခ (န) [လောကုတ္တရာ+သုခ] လောကုတ္တရာသုခမ်းသာ။ (မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၅၅)။ ဧဝံ အရိယာ “လော-

ကုတ္တရာသုခံ အနုဘဝိဿာမာ” တိ... ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၂။ ၃၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၅။

လောကုတ္တရာသုခနိဗ္ဗတ္တက (တိ) [လောကုတ္တရာ+သုခ+နိဗ္ဗတ္တက။ ထိ-၌... နိဗ္ဗတ္တိကာ။] လောကုတ္တရာ သုခမ်းသာကို ဖြစ်စေတတ်သော။ မဂ္ဂက သလံ လောကုတ္တရာသုခနိဗ္ဗတ္တကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၂။ ၃၅။

လောကုတ္တရာသုညတာ (ထိ) [လောကုတ္တရာ+သုညတာ] လောကုတ္တရာ ဖြစ်သော (အတ္တ၊ အတ္တနိယ- အလုံးစုံသော သင်္ခါရ- တို့မှ) ဆိတ်-သုဉ်း-ကင်းဆိတ်-သည်၏ အဖြစ်-ခြင်း။ လောကုတ္တရာသုညတာ ပရိယောသာနာယ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ သုညတာကဏာယ အပုဗ္ဗတ္တာနုဇ္ဈာနာ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၂။ ၃၇။

လောကုတ္တရာသုတ္တ (န) [လောကုတ္တရာ+သုတ္တ] လောကုတ္တရာသုတ်၊ လောကုတ္တရာ အနက်ကို ဟောရာသုတ်။ လောကုတ္တရာသုတ္တာနိ ဝိယ လောကီယသုတ္တာနံ ... သမတိက္ကမာယ ဟောတိ။ နေတ္ထိ၊ ၅။ ၂။ ၉။ (-နေတ္ထိ၊ ၁။ ၆၃)။

လောကုတ္တရာဟိတ (န) [လောကုတ္တရာ+ဟိတ] လောကုတ္တရာ အစီးအပွား။ လောကုတ္တရာဟိတာယ လောကုတ္တရာသုခါယ စ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၂။ ၃၃။

လောကုတ္တရာဓိဂမ (ပု) [လောကုတ္တရာ+အဓိဂမ] လောကုတ္တရာတရားကို ရ- သိ- ခြင်း။ န ကဒါစိ လောကုတ္တရာဓိဂမော သမ္ဘဝတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၁။ ၁။ (အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၁)။

လောကုတ္တရာပနယန (န) [လောကုတ္တရာ+အပနယန] လောကုတ္တရာကို ပယ်ခြင်း။ ကာယောတိ ဟိ ခန္ဓပဉ္စေကေ ဝုစ္စမာနေ လောကုတ္တရာပနယနံ နတ္ထိ၊ မူလဋီ၊ ၁။ ၁။ ၆၁။

လောကုတ္တရာဗျာကတ (တိ) [လောကုတ္တရာ+
အဗျာကတ] လောကုတ္တရာဗျာကတ၊
(ဖိုလ်စိတ် ၄-ခု၊ နိဗ္ဗာန်)။ လောကုတ္တရာ-
ဗျာကတံ သစ္စိကာတဗ္ဗံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၉။

လောကုတ္တရာဘိညာ (ထိ) [လောကုတ္တရာ+
အဘိညာ]လောကုတ္တရာအဘိညာဉ်(အာသ-
ဝက္ခယဉာဏ်) အာသဝက္ခယဉာဏသင်္ခါတယ
ပန လောကုတ္တရာဘိညာယ ပုရတော ဝုတ္တံ
တဿ အနန္တရတယ ဥပကာရံ။ သိဒ္ဓိ၊
သစ်၊ ၂။ ၁၄၇။ လောကုတ္တရာဘိညာ ဟိ
အဝိဇ္ဇာစက္ကောသံ ပဒါလိကာ။ မ၊ ၂။ ၅၆။
အံ၊ ၂။ ၂၁၇။

လောကုတ္တရိဒ္ဓိပါဒ (ပု) [လောကုတ္တရာ+ လုဒ္ဓိ-
ပါဒ] လောကုတ္တရာလုဒ္ဓိပါဒ။ လောကုတ္တ-
ရိဒ္ဓိပါဒါပန သမ္မောဂ္ဂေဟဒဏေနဝဂဟိတာ။
မ၊ ၂။ ၅၆။

လောကုတ္တရိန္ဒြိယ (န) [လောကုတ္တရာ+လုဒ္ဓိယ]
လောကုတ္တရာလုဒ္ဓိယ။ “ကတိ န၊ ခေါ
လောကုတ္တရိန္ဒြိယာနိ” တိ ကထာ ဥပပံဒိ။
သံ၊ ၂။ ၂၆၉။ တိဏိ လောကုတ္တရိန္ဒြိယာနိ။
အဘိ၊ ၅။ ၁၂၂။ (-လောကုတ္တရာလုဒ္ဓိ-
သည်-အနညာတညာဿာမိတိန္ဒြိယ၊ အညိ-
န္ဒြိယ၊ အညာတာဝိန္ဒြိယ-ဟူ၍ ၃-ပါးရှိ၏။ (သံ၊ ၂။
၁၈၀။ သံ၊ ၅။ ၂၆၉။ အဘိ၊ ၅။ ၁၂၂။)
တစ်နည်း - လောကုတ္တရာလုဒ္ဓိတို့သည်-
ပါဠိတော်နည်းအားဖြင့် ၇၂-ပါး၊ အဋ္ဌကထာ
နည်းအားဖြင့် ၆၄-ပါး ဖြစ်သည်။ ပါဠိတော်
နည်းအားဖြင့် ၇၂-ပါး ဟူသော်ကား-
ဂောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၌ ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ မနိန္ဒြိယ၊
သောမနဿိန္ဒြိယ (သို့မဟုတ်) ဥပေက္ခိန္ဒြိယ၊
သဒ္ဓိန္ဒြိယ၊ ဝီရိယိန္ဒြိယ၊ သတိန္ဒြိယ၊ သမာဓိန္ဒြိယ၊
ပညိန္ဒြိယ၊ အနညာတညာဿာမိတိန္ဒြိယ အားဖြင့်

၉-ပါး၊ အထက်မဂ်သုံးခု၊ အောက်အောက်-
ဖိုလ်သုံးခုတို့၌ တစ်ခုတစ်ခုလျှင် ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊
မနိန္ဒြိယ၊ သောမနဿိန္ဒြိယ (သို့မဟုတ်)
ဥပေက္ခိန္ဒြိယ၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယ၊ ဝီရိယိန္ဒြိယ၊ သတိန္ဒြိယ၊
သမာဓိန္ဒြိယ၊ ပညိန္ဒြိယ၊ အညိန္ဒြိယ အားဖြင့်၊
၉-ပါး စီရသောကြောင့် ၎င်းစိတ် ၆- ခုတို့၌
လုဒ္ဓိပေါင်း (၆x၉=၅၄)ပါး၊ အရဟတ္တဖိုလ်
စိတ်၌ ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ မနိန္ဒြိယ၊ သောမနဿိန္ဒြိယ၊
(သို့မဟုတ်)ဥပေက္ခိန္ဒြိယ၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယ၊ ဝီရိယိန္ဒြိယ၊
သတိန္ဒြိယ၊ သမာဓိန္ဒြိယ၊ ပညိန္ဒြိယ၊ အညာတာ
ဝိန္ဒြိယအားဖြင့် ၉-ပါး၊ ဤသို့လျှင် လောကု-
တ္တရာစိတ် ၈-ခုတို့၌ လုဒ္ဓိ ၉-ပါးစီရသော
ကြောင့် (၈x၉=၇၂) ပါးတို့ဖြစ်သတည်း
(အဘိ၊ ၅။ ၁၂၃၀။ အဋ္ဌကထာနည်းအားဖြင့်
၆၄-ပါးဟူသော်ကား - လောကုတ္တရာစိတ်
တစ်ခုတစ်ခု၌ဇီဝိတိန္ဒြိယ၊ မနိန္ဒြိယ သောမနဿိ
န္ဒြိယ (သို့မဟုတ်) ဥပေက္ခိန္ဒြိယ၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယ၊
ဝီရိယိန္ဒြိယ၊ သတိန္ဒြိယ၊ သမာဓိန္ဒြိယ၊ ပညိန္ဒြိယ၊
အားဖြင့် လုဒ္ဓိ ၈ - ပါးစီရသောကြောင့်
လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုတို့၌ လုဒ္ဓိပေါင်း
(၈x၈=၆၄)ပါးတို့ ဖြစ်သတည်း။

လောကုတ္တာရဏသမတ္တ(တိ) [လောက+ဥတ္တာ-
ရဏ+သမတ္တ] သတ္တဝါအပေါင်းကို(သံသ-
ရာ တည်းဟူသော ရေအယဉ်မှ) ကူး-လွန်
- မြောက် စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော။
လောကုတ္တာရဏသမတ္တော ဗုဒ္ဓဘာဝေါ။
အဘိ၊ ၅။ ၄၁၈။

လောကုဒ္ဓါရ (ပု) [လောက+ဥဒ္ဓါရ] သတ္တဝါ
အပေါင်းကို (သံသရာတည်းဟူသော ရေ
အယဉ်မှ) ထုတ်ဆောင်ခြင်း။...အတ္ထုဒ္ဓါရော
မ္ပေုဒ္ဓါရော လောကုဒ္ဓါရောတိ တယော ဥဒ္ဓါရော
ဇိနာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ၆။

လောကုပ္ပတ္တိ (ထိ) [လောက+ဥပ္ပတ္တိ] သတ္တ-
လောက(သတ္တဝါ အပေါင်း) ၏ဖြစ်ခြင်း။...
ပေါ်ထုတ် လောကုပ္ပတ္တိ အနန္တသရန္တာ
အဘိဓမ္မာ ဝေ ဝဒန္တိ။ဒါဠာ၂။၄၆။ (-မ၊ဋီ၊
၃။၃၂၂)။

လောကုပ္ပတ္တိစရိယဝံသ (ပု) [လောကုပ္ပတ္တိ+
စရိယ+ဝံသ] သတ္တလောက ဖြစ်ခြင်း၏-
အစဉ်-အဆက်။ အဟံ ဘဂ္ဂဝ အဂ္ဂညဉ္ဇူ ပဇာ-
နာမိ လောကုပ္ပတ္တိစရိယဝံသဉ္စ။ ဒါဠာ၂။၁၄။
လောကဿ ဥပ္ပတ္တိက္ကမော ပဝတ္တိ ပဝေဏိ-
စာတိ အာဟ “လောကုပ္ပတ္တိစရိယဝံသ”န္တိ။
ဒါဠာ၂။၁၁။

လောကုပ္ပတ္တိဝံသကထာ (ထိ) [လောကုပ္ပတ္တိ-
ဝံသ+ကထာ] သတ္တလောက ဖြစ်ခြင်း၏-
အစဉ်-အဆက်-ကြောင့် ဖြစ်သော အစဉ်
အလာဖြစ်သည့် စကား၊ သတ္တလောက ဖြစ်
ခြင်း၏-အစဉ်-အဆက်-ကို ဆိုရာစကား။
လောကုပ္ပတ္တိဝံသကထ (ဒါဠာ၂။၅၂) ၏
လောကုပ္ပတ္တိဝံသင် ပဝေဏိကထံ။ ဒါဠာ
၃။၄၅။

လောကုပ္ပတ္တိဝံသဇ (တိ) [လောကုပ္ပတ္တိဝံသ+
ဇ (ဇန+ကံ)။] သတ္တလောကဖြစ်ခြင်း၏
အစဉ် အဆက်ကြောင့် ဖြစ်သော။ လော
ကုပ္ပတ္တိဝံသကထာ-ကြည့်။

လောကုပ္ပန္န (တိ) [လောက+ ဥပ္ပန္န]လောက၌
ဖြစ်သော။ ဒိန္နံ လောကုပ္ပန္နာနံ သမက-
ဘာဝပဉ္စော ပဉ္စမော မိလိန္နံ။ ၈၉။

လောကေကံဒေသ (ပု) [လောက+ကေဒေသ]
လောက တစ်စိတ်တစ်ဒေသ။ လောကေက
ဒေသဿာပိ အဓိပတိ လောကာဓိပတိတိ
ဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဠာ။၁၄။

လောကေကဗန္ဓု (ပု) [လောက + ကေဗန္ဓု]
သတ္တလောက၏ မြတ်သော အဆောင်ပွန်း
ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။ ဂုဏာ
သဘာဝ မဓုရာ၊ အပိ လောကေကဗန္ဓု-
နော။ အလင်္ကာ။၃၂၄။ လောကေကဗန္ဓု
နော လောကနာထဿ။ အလင်္ကာ။ ၆။
လောကေကဗန္ဓုနော ဗုဒ္ဓဿ။ အလင်္ကာ
၆။သစ်။

လောကေတိ (ကြိ) [လောက + ကေ + တိ။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၇၈၊ ၂၈၃။] (၁) ကြည့်ရှု-
မြင်-၏။ (၂) ဆို-ပြောဆို-ပြောဟော-
၏။ (၃) လောကေတိ လောကယတိ။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၇၈။ (၂) တတ္ထ
လောက ဘာသာယံ။ ... လောကေတိ
လောကယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၈၃။

လောကေသ (ပု) [လောက + ဤသ] (၁)
ဗြဟ္မာ။ (၂) (က) ဗြဟ္မာ (ခ) ဘုရား။
(၁) လောကေသော ကမလာသနော။
ဓာန်။ ၁၅။ လောကာနံ ဤသော ဣန္ဒော
လောကေသော။ ဓာန်၊ ၆။ (၂)(က)(ခ)
လောကေသော ဝိတသံဇ္ဈေသော။
အလင်္ကာ။ ၂၉၉။ လောကေသော ဗြဟ္မာ
မုနိန္ဒော စ။ အလင်္ကာ။ ၆။

လောကောပစာရ (ပု) [လောက+ဥပစာရ]
လောကသမုဒါစာရ-ကြည့်။

လောကွ (န) [လူခ + က။ စောက္ခ-သံ။
စောက္ခ-ပြာ၊ သုဒ္ဓ-သုစိ-ပဝိတ္တ။] သန့်
ရှင်း - စင်ကြယ် - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။
အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လောကွ (တိ) [လောကွ+က] (က) သန့်
ရှင်း- စင်ကြယ်-သည်၏ အဖြစ်- ခြင်း-ရှိ
သော။ (ခ) သန့်ရှင်း-စင်ကြယ်-သည်၏
အဖြစ်ကိုပေးတတ်သော။ လောကွသမ္ပတာ
ဟိ ဘော ဂေါတမ ဗာဟုကာ နဒီ ဗဟုဇ-

နဿ။ မ၊၁။၄၇။ လောကသမ္မတာ တိ လူခဘာဝသမ္မတာ၊ လူခဘာဝန္တိ စောက္ခ-
ဘာဝံ၊ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝံ ဒေတီတိ ဝေ သမ္မ-
တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊၄။၁။၁၇။
လူခဘာဝေ၊ လောက္ခံ၊ တံ တေိဿ
အတ္ထိတိ လောက္ခာ။ မ၊၄။၁။၂၇။

လောကသမ္မတ (တိ) [လောက္ခ + သမ္မတ]
(က) သန့်ရှင်း-စင်ကြယ်-သည်၏အဖြစ်-
ခြင်း-ရှိ၏ဟူ၍ သမုတ်အပ်သော။ (ခ) သန့်
ရှင်း - စင်ကြယ် - သည်၏အဖြစ်ကို ပေး
တတ်၏ဟူ၍ သမုတ်အပ်သော လောက္ခ-
ကြည့်။

လောကသမ္မတဂ္ဂဟဏ (န) [လောက္ခသမ္မတ+
ဂဟဏ] လောက္ခသမ္မတ သဒ္ဓါ။ လောက္ခ-
သမ္မတဂ္ဂဟဏေန “တထာ သာ နဗ္ဗိ
လောကေ ပါကဋ္ဌာ” တိ ဝေ ပဝတ္တံ
အတ္တနော မိစ္ဆာ ဂါဟံ ဒီပေတိ။ မ၊၄။၁။
၂၇။

လောကသမ္မတာလက္ခဏ (န) [လောက္ခ-
သမ္မတာ+လက္ခဏ] သန့်ရှင်း-စင်ကြယ်-
သည်၏အဖြစ် ရှိ၏ဟူ၍ သမုတ်အပ်သော
ဖြစ်၏-အမှတ်အသား-လက္ခဏာ။ လောက္ခ-
သမ္မတာလက္ခဏေန ကေလက္ခဏတ္တာ ပြာဟု-
ဏဿ အဓိပ္ပာယ်န။ မ၊၄။၁။၂၇။

လောကျ (တိ) [လောက+ကျ] (၁) (မြတ်
သော) လောကသို့ ရောက်စေတတ်သော
(မြစ်)။ (၂) လောက၏ အစီးအပွားဖြစ်
သော (မြစ်)။ (၃) စင်ကြယ်မှုကို ရွက်
ဆောင်တတ်သော။ (၄) (မကောင်းမှုကို
မျှောနိုင်၏ဟု) လူတို့သည် သမုတ်အပ်
သော။ (၅) (၂) လောကျသမ္မတာတိပိ
ပါဠော။ တဿတ္ထော၊ သေဋ္ဌံ လောကံ

ဂမယတီတိ ဝေ သမ္မတာတိ၊ မ၊၄။၁။
၁၇။ ပါပပဝါဟနေန သမ္မဏယိကာဒိ
သမ္မတ္တိအာဝဟတော။

လောကဿ ဟိတာ လောကျာ။ မ၊၄။၁။
၂၇။ (၃) မတမိ ရုက္ခံ န ယသော န
လောကျံ၊ န ဝတ္ထိတံ သမဏပြာဟု-
ဏဟိ။ ထေရ၊၃၀၃။ ယေ ပန ရုဒန္တိ၊
တေသမ္ပိ မတမိ မတပုဂ္ဂလနိမိတ္တံ ရုက္ခံ န
ယသော န လောကျံ ယသာဝဟံ ဝိသုဒ္ဓါ-
ဝဟဉ္စ န ဟောတိ။ ထေရ၊၄။၂။၁၇။ (၄)
လောကျံ သဇ္ဇန္တံ ဥဒကံ၊ ပယာဂသ္မိံ ပတိ
ဋ္ဌိတံ။ ဇာ၊၂။၂၃၀။ လောကျန္တိ ဝေပါပဝါဟန
သမတ္တန္တိ လောကသမ္မတံ။ ဇာ၊၄။၇။၄၄။

လောကျသမ္မတ (တိ) [လောကျ+သမ္မတ။
(မြတ်သော) လောကသို့ ရောက်စေတတ်၏
ဟူ၍ သမုတ်အပ်သော။ လောကျ(၁)ကြည့်။

လောစက (တိ) [လှဉ္စ+ကျ။ နိတိ၊ဓာတု။၃၀။
တိ-၌ လောစိကာ။ လောစက-သံ။ လော-
ဇက - ပြာ။ လောယအ-အဒ္ဓမာဂဓိ။]
(အမွေးကို) နုတ်-ပယ်-ဓာတ်သောသူ။
ကေသမဿလောစကောပိ ဟောတိ ကေသ-
မဿလောစနာနုယောဂမနယုတ္တော။ ဒီ၊၁။
၁၅၇။မ၊၁။၃၇။

လောစတိ (ကြိ) [လောစ+အ+တိ။ လော
စတေ-သံ။] ကြည့်-ရှု-မြင်-၏။ လောစ
ဒဿနေ။ လောစတိ။ လောစနံ၊ နိတိ၊ဓာတု။
၃၃။

လောစနံ (န) [လှဉ္စ+ယု။ နိတိ၊ဓာတု။၃၀။]
(အမွေးကို) ပယ်-နုတ်-ခြင်း။ လောစက-
ကြည့်။

လောစန (န) [လောစ+ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၃၊ ၂၉၁။ လောစန-သံ။ လောအာဏ-ပြာ။ လောယဏ - အဒ္ဓမာဂဓိ။ ရူပါရမ္မဏံ လောစယတိ ပဿတိတိ လောစနံ၊ ကျေ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၉၁။ လောစတိ ပဿတိ တေ နာတိ လောစနံ။ ဓာန်၊ ဝိ၊ ၁၄၉။ (၁) မျက်စိ။ (၂) ကြည့်-ကြည့်ရှု-စုံစမ်း-ဆင်ခြင်-ကြောင်း-နေထိုင်နည်း။ (၁) လောစန စစ္ဆိ စက္ခု စ။ ဓာန်။ ၁၄၉။ သဗ္ဗာကာရ-သမ္ပန္နာယအတ္တနော ဗူပသိရိယာ လောကဿ လောစနာနိ အာကစ္ဆန္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၂၇)။ (၂) တံ ခု ဒိသာလောစနံ အာဟု။ နေတ္ထိ၊ ၅။ ဒိသာလောစနေနာတိ ဒိသာလောစနနယေန ကရဏဘူတေန။ ယေန ဟိ ဝိမိနာ တာယ ဟဿ အတ္တနယဿ ယောဇနာယ ဒိသာ ဩလောကံယန္တိ။ သောဝိမိ ဒိသာလောစနန္တိ ဝေ ဝါ တွေ အတ္ထောဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နေတ္ထိ၊ ၅။ ၃။

လောစနာနန္ဒဝဟ (တိ) [လောစန+အာနန္ဒ+ဝဟ] မျက်စိ၏-နှစ်သက်-ပမ်းမြောက်-ခြင်းကိုဆောင်တတ်သော။ မုနိန္ဒဒါဠကုရဝါသဘူတောယော လောစနာနန္ဒဝဟေ ဝသန္တော။ ကင်္ခါ၊ ဝိ၊ ၁၆။ ၄၇၇။

လောစေတိ (ကြိ) [လောစ+ဏယ+တိ] ကြည့်-ရှု-မြင်-၏။ လောစ ဒဿနေ။ လောစေတိ၊ လောစယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၉၁။

လောစေတိ (ကြိ) [လောစ+ဏေ+တိ] လောစယတိ-ကြည့်။

လောဋ္ဌတိ (ကြိ) [လုဋ္ဌ+အ+တိ။ လောဋ္ဌတိ-သံ] (၁) လုံးထွေး-မေ့နှောက်-၏။ (၂) ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-၏။ (၁) လုဋ္ဌ ဝိလောဋ္ဌနေ။ လောဋ္ဌတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၃။ (၂) ရုဋ္ဌ လုဋ္ဌ ပရိယာတေ။ ဖေဋ္ဌတိ။ လောဋ္ဌတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၄။

လောဋ္ဌယတိ (ကြိ) [လုဋ္ဌ+ဏယ+တိ] ပြော-ဆို-၏။ ပဋ္ဌ ပုဋ္ဌ လုဋ္ဌ ဘဒ္ဒိ ဘာသာယံ။ ... လောဋ္ဌတိ၊ လောဋ္ဌယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၉၇။ လောဋ္ဌတိ (ကြိ) [လုဋ္ဌ+ဏေ+တိ] လောဋ္ဌယတိ-ကြည့်။

လောဋ္ဌတိ (ကြိ) [လုဋ္ဌ+အ+တိ။ လောဋ္ဌတိ-သံ] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ထိပါး-၏။ ဥဋ္ဌ ရုဋ္ဌ လုဋ္ဌ ဥပသာတေ။ ... လောဋ္ဌတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၆။

လောဏ (န) [လူ+ယု။ ဓာန်၊ ဝိ၊ ၄၆၀။ လုံနာ-တိ ဝိတရသဘာဝံ ဝိနာသေတိ သရသဘာဝံ ကရောတိတိ လောဏံ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၅၅။ လိ+ဏ။ လိဟ+ဏ။ ယာဒ+ဏ။ ဣဒေ+ဏ။ လိ လိဟ ယာဒဣဒါနိ လော၊ လိယတိ၊ လေဟိယတိ၊ သာဒိယတိ၊ ဣဒေယတိတိ လောဏံ။ ဣဒါဒိ၊ ၆၇။ (တိ) လဂဏ-သံ။ (န) လောဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) ဆား။ (၂) ဆားငန်မြေညက်။ သံဆပ်ပြာ။ (၃) ဆားငန်ရေ။ (၁) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ လောဏာနိ ဘေသဇာနိ သာမုဒ္ဓံ ကာဠလောဏံ သိန္ဓဝံ ဥဗ္ဗိဒံ ဗိလံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၃။ ဣဒဉ္စ လောဏံ နာမယာဝဇိဝကတ္တာ သန္တိမိဘာဝံ န-ပဋိတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၄။ (-ဒိ၊ ၃။ ၅၉။ အံ၊ ၂။ ၄၇၉။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၆။ မိလိန္တ။ ၆၅။ အသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၉။ (၂) လောဏ(အံ၊ ၁။ ၂။ ၁) နိလောဏ မတ္တိကာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။ (၃) အပိန တံ ပရိတ္တံ ဥဒကံ အမုနာ လောဏကပလ္လေန လောဏံ အဿ အပေယျန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁။ (-မိလိန္တ။ ၉၂)။ (ဆားသည် (၁) သမုဒ္ဓထုမြစ်ကမ်း အနီး၌ သဲကဲ့သို့ ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်သော ဆား။ (၂) သိန္ဓုမည်သော အရပ်၌ တည်ရှိသော တောင်၌ ပေါက်သော ဆား၊ သိန္ဓောဆား။ ၎င်းသည် ဖြူသော အဆင်းရှိသည်။ (၃) မည်းနက်သော အဆင်းရှိသော ဆား။ ဆားပုလဲ၊ (ဓာန်၊ ဝိ၊ ၄၆၀။ ဓာန်၊ သျှ။) ပကတိ

ဆား၊ ဆားခိုးခိုး (ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၇။) (၄) မြေမှ အညွန့်ပေါက်သော ဆား၊ မြေပေါက်ဆား (ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၇။)။ တွင်းထွက်ဆား။ (ဓာန်။ သျ။)။ (၅) ဓာတုဗေဒပစ္စည်းတို့ဖြင့် ချက်အပ်သော ဆား၊ ချက်ဆား။ (၎င်းသည် နီသော အဆင်း ရှိသည်။) ဟူ၍ ၅-ပါး အပြားရှိသည်။ ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၇။ ဓာန်။ ၄၆၁။ ဓာန်။ ၆။

လောက (တိ) [လောက + ကောတ္ထုဘ။] ငန်သော၊ ဆားငန်သော။ အာမံပက္ကဉ္စ ဇာနန္တိ၊ အထော လောကံ အလောကကံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၇။ (-ဇာ၊ ငွ၊ ၅။ ၅၀၆။)

လောက (န) [လောက + ကပလ္လသုတ္တ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။] လောကကပလ္လသုတ်။ လောကံ ဓောဝတိ နိမိတ္တာနိ။ အံ၊ ၁။ ၂၆၀။

လောကကပလ္လ (န) [လောက + ကပလ္လ] ဆားထည့်သောခွက်-အိုးကင်း။ သေယျထာ ပိ တိက္ခဝေ ပုရိသော လောကကပလ္လံ ပရိတ္တေ ဥဒကမလ္လကေ ပက္ခိပေယျ။ အံ၊ ၁။ ၂၅၁။

လောကကပလ္လဝဂ္ဂ (ပ) [လောကကပလ္လ + ဝဂ္ဂ] လောကကပလ္လဝဂ်၊ လောကကပလ္လသုတ်ဖြင့် မှတ်အပ်သောသုတ် ၁၁-ခုတို့၏အပေါင်း။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၅၁-၉။ လောကကပလ္လဝဂ္ဂေါ ပဉ္စမော။ အံ၊ ၁။ ၂၆၀။

လောကကပလ္လသုတ္တ (န) [လောကကပလ္လ + သုတ္တ] လောကကပလ္လသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၂၅၀-၄။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၅၅ x ၇။ (၎င်းသုတ်သည် ဆားထည့်ထားသည့်ခွက်ကို ရေအနည်းငယ်ရှိသော ခွက်၌ထည့်သော အခါ ပင်ကိုယ်အခံဖြစ်သော ရေထုနည်းသောကြောင့် ခွက်တွင်းရှိ ရေအားလုံးငန်ကြသကဲ့

သို့၊ ထို့အတူ ကာယဘာဝနာ စသည်ကို မပွားများသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပင်ကိုယ်က ကုသိုလ်ဇာတ်ခံ အားနည်းသောကြောင့် အနည်းငယ်သောမကောင်းမှုကို ပြုရုံမျှဖြင့် ငရဲသို့ကျရောက်ရသည်။ ဆားထည့်ထားသည့် ခွက်ကို ဂင်္ဂါမြစ်၌ထည့်သောအခါ ပင်ကိုယ် အခံဖြစ်သော ရေထုများပြားသောကြောင့် ဂင်္ဂါမြစ်တွင်းရှိ ရေအားလုံး မငန်ကြသကဲ့သို့ ထို့အတူ ကာယဘာဝနာစသည်ကို ပွားများသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပင်ကိုယ်က ကုသိုလ်ဇာတ်ခံအားကြီးသောကြောင့် အနည်းငယ်မသော မကောင်းမှုကို ပြုရုံမျှဖြင့် ငရဲသို့မကျရောက်ရဟု ဆားခွက်ကို ဥပမာပြု၍ ဟောကြားအပ်သောသုတ်ဖြစ်ပေသည်။ အံ၊ ၁။ ၂၅၁-၂။

လောကကပ (တိ) [လောက + ကပ] ဆားနှင့်တူသော။ လောကကပေါ (စူဠနိ။ ၂၃၃) တိ လောကသဒိသောတိ ဝုစ္စတိ။ စူဠနိ။ ငွ။ ၉၃။

လောကကရ (ပ) [လောက + ကရ + အ] ဆားချက်သု၊ ဆားချက်သမား။ လောကကရ (ဇာ၊ ၂။ ၂၃၄) တိ လောကောဒကံ ပစိတွာ လောကကရကော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၇။ ၅၇။

လောကကရ (ပ) [လောက + ကရ + က] လောကကရ ကြည့်။

လောကကရက (တိ) [လောက + ကရက။ ထိ-၌လောကကရိက။] လောကကရ-ကြည့်။

လောကကရဂါမဒါရက (ပ) [လောကကရ + ဂါမဒါရက] လောကကရ = ရွာသား သူငယ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လောကကရဒါရက (ပ) [လောကကရ + ဒါရက။ ဂါမ-ပုဒ်ကျေ။] အထက်ပုဒ်ကြည့်။ လောကကရဒါရကော (အံ၊ ၁။ ၅၀၂) တိ လောကကရဂါမဒါရကော။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၆၂။

လောကကိစ္စ (န) [လောက+ကိစ္စ] ဆားခပ်မှု
ကိစ္စ။ ဆားဖြင့်ပြုအပ်သော အမှုကိစ္စ။ လော
ကေ အသတိ သမုဒ္ဓေါဒကေန လောကကိစ္စ
ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၁၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၂၂။ လောကကိစ္စ(ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ၁၅၁၅) နှိ
အလဝဏဋ္ဌာနေ လောကေန ကာတဗ္ဗကိစ္စ။
ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ၁၅။

လောကဂိရိဂါသီ (တိ) [လောက+ဂိရိ+ဝါသီ။
ထိ-ဋ္ဌ...ငါသိနိ။] လောကဂိရိဝါသီ-ကြည့်။
မ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၉၅။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၉၂ (သိမ္မ)။

လောကဆဋ္ဌ (ထိပု) [လောက+ဆဋ္ဌ] ဆား
အိုးကြီး။ လောကဆဋ္ဌယာ(သံ၊ ၁။ ၄၆၅) တိ
စက္ကဝါဠမုခခဋ္ဌိယာ အာဓာရကံ ကတွာ မုခ-
ဝဋ္ဌိယာ ဗြဟ္မလောကံ အာဟစ္စ ဌိတယ
လောကစာဋ္ဌိယာ။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၁၅။

လောကစာဋ္ဌိ (ထိ) [လောက+စာဋ္ဌိ] ဆား
ထည့်ရာအိုးစရည်း၊ ဆားအိုးစရည်း၊ ဆား
အိုးကြီး။ လောကဆဋ္ဌ-ကြည့်။

လောကစုဏ္ဏ (န) [လောက+စုဏ္ဏ] ဆားမှုန့်။
အန္တရန္တရေ မနုဿာ လောကစုဏ္ဏ အာဟ-
ရိတွာ အဒါသိ။ မ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၇၁။

လောကစုဏ္ဏမတ္တသန္တိဓိကာရဏ (န) [လောက-
စုဏ္ဏ + မတ္တ + သန္တိဓိ + ကာရဏ] ဆားမှုန့်မျှက်
သိုမှီးခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဣဒါနိ
က သ္မာ လောကစုဏ္ဏမတ္တသန္တိဓိကာရဏာ
ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အနုစ္စဝိကံ န ကဗေထ။ မ၊ ငွ၊ ၂။
၂၇၁။

လောကဇလပရိက္ခိတ္တ (ကိ) [လောက+ဇလ+
ပရိက္ခိတ္တ] ဆားငန်ရေဖြင့်- [ခြံရံ- ဝန်းရံ-
အပ်သော။ လောကဇလပရိက္ခိတ္တ အရညေ
ကိစ္ဆတ္တံ တပေါကမ္ပံ ကဗေသိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၄။ ၂၃၉။

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၂၂ ပမ၊ အ၊ ၈

လောကဇလပဟဋ္ဌ (ဝိ) [လောကဇလ+ပဟဋ္ဌ]
ဆားငန်ရေသည်- ပုတ်ခတ်- ထိခိုက်-
အပ်သော။ တဿ အပရဘာဂေ လောက-
ဇလပဟဋ္ဌာနိ ဒွေပိ စက္ခုနိ နဿိ သု။ ဇာ၊
ငွ၊ ၄။ ၁၄၀။

လောကတေလယုတ္တ (တိ) [လောက+တေလ+
ယုတ္တ] ဆား ဆီတို့နှင့် ယှဉ်သော၊ ဆား
ဖြူး၍ ဆီဆမ်းအပ်သော။ လောကီယတေ-
လိယာနိတ် လောကတေလယုတ္တာနိ။ ဇာ၊ ငွ-
၃။ ၄၉၇။

လောကဟောယ (န) [လောက + တောယ]
ဆားငန်ချေ၊ ဆားရေ။ လောကတောယံ
ဂ. ရာမဟံ။ အပါ၊ ၁။ ၄၁၁။

လောကတောယဝဏ္ဏိယ (တိ) [လောကတောယ-
ဝန္တိ + ဣယ။ ဣယ-ပစ္စည်း သုတ္တ။] ဆားငန်
ရေရှိသော။ လောကတောယဝတိယ (ဇာ၊
၂။ ၁၂၄) နှိ လောကတောယဝန္တိ သဗ္ဗဒ္ဓန္တိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၅။ ၄၉၂။

လောကန္တောယဝန္တိ (တိ) [လောကတောယ+
ဝန္တိ။ ထိ-ဋ္ဌ လောကတောယဝတိ... ဝန္တိ]
ဆားငန်ရေရှိသော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

လောကတ္တိက (တိ) [လောက+အတ္တိက] ဆာ-
-ဖြင့်-ကို-အလိုရှိသော၊ သူ။ အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေ ပါထေယျံ ပရိယေသိတုံ တဏှု-
လော တဏှုလ တ္တိကေန၊ ...လောကံ လော-
ကတ္တိကေန။ ဝိ၊ ၃။ ၃၄၂။

လောကဓူပန (န) [လောက+ဓူပန] ဆားနှင့်
(မဆလာစသော) အမွှေးအကြိုင်။ (ဆား
လှောက်ခြင်း။ ဆားခတ်ခြင်း။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ သူ။ ဆားငန်ခြင်း။ ဆားသန့်ခြင်း။ ဒိ၊
ငွ၊ ၂။ သု၊ ၂။ ၂။ ဆားပျက်ခြင်း။ ဆားထုံခြင်း။
နိတိ၊ သုတ္တ။ သူ။)။ တသ္မာ သာ လောကဓူပနံ

ဝိယ သဗ္ဗဗျဉ်နေသ၊ သဗ္ဗကမ္မိကအမစော
ဝိယ စ သဗ္ဗရာဇကိစောသု သဗ္ဗတ္တု ဣစ္ဆိကဗ္ဗာ။
ဒိ၊ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၇၈။ သံ၊ဋ္ဌ။ ၃။ ၁၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၄။ လောကဓူပန (သံ၊
ဋ္ဌ။ ၃။ ၂၀၇) ၏ လောကဓူပန ဓူပနလောကဓူပန။
သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၄၄၅။ (-နိတိ၊ သုတ္တ။ ၂-နာ)။

လောကပဋ္ဌလ(န) [လောက+ပဋ္ဌလ] ဆားတိုင်း-
အထပ် - အလွှာ - အပေါင်း။ ဇလိကာ
ဝုစ္စတိ လောကပဋ္ဌလာဒိ ဆဝိယာ ဥပရိ ဌိတံ
သရိရမလံ။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၂၆၉။

လောကဗိလ(န) [လောက+ဗိလ] ဗိဉ-သက္ကတ။
ဗိဉ်ဆား။ ဗိဉ်(ဝိဉ်) = ဗိဉ်-ဗိလ = ဖြစ်သည်။
ဆပ်ပြာဖြူအစရှိသောဓာတုဗေဒပစ္စည်းတို့ဖြင့်
ချက်အပ်သောဆား။ ချက်ဆား။ လောကဗိ
လန္တိ လောကဝိသေသော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၆။
(သံပုဏဆား- ၆၀-ကျပ်သား+ဆီးဖြူသီးမှုန့်
၁၂-ကျပ်သားရောပြီး ၆-နာရီခန့် ချက်ရ
သည်။ ၎င်းဆားကို ဗိဉ်ဆားဟုခေါ်သည်။ နှလုံး
ရောဂါ လေရောဂါစသည်ကို ပျောက်ကင်း
စေတတ်၏။ ဓာတ်သမုဒ္ဒရာကျမ်း ၂၅၆-နာ)။

လောကဘတ္တ(န) [လောက+ဘတ္တ] ငန်သော
ထမင်း၊ ဆားနှင့်အရသာလွန်ကဲသောထမင်း။
သောနိ၊ ၈(၁) ကြည့်။

လောကမ(ပု) [လောက+မ] ငန်သောငါး၊
ငါးပိ။ လောကိက(၁) ကြည့်။

လောကမဉ္ဇ(ပု) [လောကမဉ္ဇ+ဗာလ]
ဆားနှင့်နက်ရှိုင်းရင်ကိုခွဲ-ပ်သောငါး၊ ငါး
ဆားနယ် ငါးခြေ။ လောကမဉ္ဇ(ပု) ဟာ-
ဇေန သဗ္ဗန ဘတံ ပိဋကေ နိက္ခိတ္တလောက-
ဇေဗလသဒိသံ ဖဏံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ။ ၂။ ၄၆၆။

လောကမတ္တ(န) [လောက+မတ္တ] ဆားမျှ၊ ဆား
သက်သက်။ လောကမတ္တံ သန္ဓေမိ ကရေသိ၊
ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၃၄၆။

လောကမတ္တိကာ(ထိ) [လောက+မတ္တိကာ] ဆား၊
ပါသော မြေညက်၊ ဆားမြေညက်၊ (သံ
ဆပ်ပြာ)။ လောကမတ္တိကာယ ဒုလောဟိဓံ
ဝိလိယာပေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ။ ၃။ ၂၀၆။ (အံ၊ဋ္ဌ။ ၂။
၁၉၆။ ထေရ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၉၂)။

လောကမိဿ(တိ) [လောက+မိဿ] ဆားနှင့်
ရောနှောသော၊ ဆားခပ်သော။

လောကမိဿဘောဇန(န) [လောကမိဿ+
ဘောဇန] ဆားနှင့်ရောနှော- ဆားခပ်-
သောဘောဇန။ လောကမိဿဘောဇ နေ
ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ အနဝဇ္ဇသညိနော အဟေသုံ။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၉။

လောကမ္မိလ(န) [လောက+အမ္မိလ] ဆား၊
အချဉ်၊ ချဉ်နှင့်ဆား။ ချဉ်ဆား။ မနုဿပထံ
ဂန္ဓာ လောကမ္မိလံ ဥပသေဝိဿာမိ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၄၉။ (ဓာတ်သမုဒ္ဒရာကျမ်း ၂၅၉၅ ကား
လဝဏမ္ဗလ = ဆားချဉ် = Hydro Chloric Acid = ဆား ငရဲမီး ပျော့
“ဆေးသုံးငရဲမီး ဆားရည်” ဟုဖော်ပြ၏)။

လောကမ္မိလသုတ္တ(န) [လောကမ္မိလ+သုတ္တ]
လောကမ္မိလသုတ်။ လောကမ္မိလသုတ္တေပိ
ဟိ...ဝေပဌမံ ဥပမံ ဒဿေတွာ ပစ္စာ အတ္ထော
ဝုတ္ထော၊ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၉၃-၄။ (၎င်းသုတ်သည်- သံ
ဉ္ဇ၊ ၁၃၀-၂။ ၌ သူဒသုတ်ဟုအမည်တွင်သည်)။

လောကမ္မိလသေဝနတ္ထ(ပု) [လောကမ္မိလသေဝ-
နာ+အတ္ထ] ဆား၊ ချဉ်ဆားကို မှိဝဲခြင်း
ဟူသော အကျိုး။ လောကမ္မိလသေဝနတ္ထာယ
ဘရုနဂရံ ဂန္ဓာ။ သံ၊ဋ္ဌ။ ၃။ ၃၁၄။ (-မ၊ဋ္ဌ။ ၃။
၄၆။ အံ၊ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၀၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ။ ၁။ ၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ။
၁။ ၃၂၁၊ ၃၂၂)။

လောကမ္မိလသေဝနာ(ထိ) [လောကမ္မိလ+
သေဝနာ] ဆား၊ ချဉ်၊ ချဉ်ဆားကို မှိဝဲခြင်း။
လောကမ္မိလသေဝနတ္ထ-ကြည့်။

လောကယာဂ (ထိ) [လောက+ယာဂ] ငန်သော
ယာဂ၊ ဆားငန် အရသာ လွန်ကဲသောယာဂ။
လောကီက (၁) ကြည့်။

လောကရသ (တိ) [လောက+ရသ] (၁) ငန်
သော အရသာရှိသော။ (ပု) (၂) ဆားငန်
အရသာ၊ ငန်သော အရသာ။ (၁) ပုန စ
ပရံ ဘိက္ခုဝေ မဟာသမုဒ္ဒေါ ကေရသော
လောကရသော၊ ဝိ၊ ၄၊ ၄၂။ (-အံ၊ ၂၊ ၄၀။
ဥဒါ၊ ၁၊ ၁၇။ မိလိန္ဒ၊ ၉၂)။ (ပု) (၂) ယတ္ထ
လောကရသော အဓိကော၊ တံ လောကီကံ။
သံ၊ ၃၊ ၂၊ ၂၃။

လောကရဟိတ (တိ) [လောက+ရဟိတ] ဆားမဲ့
ကင်းသော၊ ဆား - မပါ - မခပ် - သော။
အလောကီကန္တိ လောကရဟိတံ ဘတ္တံ
ဗျဉ္ဇနံ ဝိ။ ဝိမတိ ဝိ၊ ၂၆။

လောကဝိရဟိတ (တိ) [လောက+ဝိရဟိတ]
လောကရဟိတ- ကြည့်။ လောကဝိရဟိ-
တာနိ ပဏ္ဏာနိ ခစိ ဂွာ ဘက္ခာမိ။ အပါ၊ ၄၊ ၂၊
၁၉။

လောကဝိသေသ (ပု) [လောက + ဝိသေသ]
လောကမို့လ- ကြည့်။

လောကသက္ခရာ (ထိ) [လောက + သက္ခရာ]
ဆားခဲ၊ ဆားပွင့်။ ဣဒါနိ လောကသက္ခရာယ
တက္ခ ဇနေသိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၄။ (-ဓမ္မ၊ ၄၊
၂၊ ၈၃)။

လောကသက္ခရိကာ (ထိ) [လောကသက္ခရာ+
ကိကာ] ဆားပွင့်၊ ဆားခဲ၊ ဆားငန်ရည်၊ သဲ
ဆပ်ပြာရည်၊ ငန်သောဆေးရည်။ (ဝိ၊ ၂၊ ၁၂။ သု၊
ဝေယနံ၊ ၁၊ ၁။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂။ ရှေ့ဥမင်တို့၌
ကား- လောကသက္ခရိကာယ = သင်တန်း
ဖြင့်-ဟု- ပြန်ဆိုတော်မူကြသည်။ အန-

ဇာနာမိ ဘိက္ခုဝေ လောကသက္ခရိကာယ
ဆိန္ဒိတံ၊ ဝိ၊ ၂၊ ၉။ လောကသက္ခရိကာယ
ဆိန္ဒိတံ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇။
ဝိ၊ လင်္ကာ၊ ၄၊ ၂၊ ၄။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄။
ဝိ၊ လင်္ကာ၊ ၄၊ ၂၊ ၄။
ဝိ၊ လင်္ကာ၊ ၄၊ ၂၊ ၄။
ဝိ၊ လင်္ကာ၊ ၄၊ ၂၊ ၄။

လောကသဒ္ဓိသ (တိ) [လောက+သဒ္ဓိသ] ဆား
နှင့်တူသော။ လောကကပ္ပ- ကြည့်။

လောကသလ္လောပမ (တိ) [လောကသလ္လ+
ပမာ] လောကသလ္လောပမသုတ်၊ ဆားနှင့်
မြှားလျှင် ဥပမာရှိသောသုတ်၊ ဆားအိုးကင်း
ကို ဥပမာပြု၍ ဘောရာ လောကကပလ္လ
သုတ်(အံ၊ ၁၊ ၂၅) မြှားကို ဥပမာပြု၍
ဟောရာ သလ္လသုတ်(သံ၊ ၂၊ ၄၀) ကာမာ ဟိ
စိတြာ ဝိဝိဓော၊ အထ လောကသလ္လောပမံ။
ပေဋကော၊ ၂၊ ၄။

လောကသာဂရ (ပု) [လောက+ရသ+သာဂရ
ရသပုဒ်ကျေ။] ဆားငန်အရသာ ရှိသော
သမုဒ္ဒရာ၊ ဆားငန်သမုဒ္ဒနံ။ အာပုသော
သမုဒ္ဒါတိ ဝုတ္တေပိ သမုဒ္ဒါတိ ဝုတ္တေပိ
မယ် လောကသာဂရမေဝ ဇာနာမ၊ ၄၊ ၂၊
၄။

လောကသုပုဋက (န) [လောက+သုပုဋက]
ဆားထုပ်။ လောကသုပုဋကံ ဒတွာ၊ ကပ္ပံ
သဂ္ဂမိ မောဒတံ။ အပါ၊ ၁၊ ၂၊ ၂။

လောကသောဝိရက (န) [လောက+သောဝိ-
ရက] လောကသောဝိရကမည်သော-ဆေး
အထူး-ဖျော်ရည်အထူး။ တေ တံ လောက
သောဝိရက ပါယေသံ၊ ဝိ၊ ၁၊ ၁၊ ၂။ (-ဝိ၊ ၂။

၃၀၄)။လောကသောဝိရကဝတ္ထုသို့ လောကသောဝိရကံ နာမ သဗ္ဗရသာဘိသင်္ခတံ ကံ ဘေသဇ္ဇံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ လောကသောဝိရကံ ဝါ သုတ္တံ ဝါ ဧကောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၂၇။ လောကသောဝိရကံ သုတ္တံ အနုကေဟိ ဘေသဇ္ဇေဟိ အဘိသင်္ခတေ။ အမဇ္ဇ ဘူတော အာသဝဂိဒေသော သာဝတ္ထံ။ ၃။၇၇။ လောကသောဝိရကန္တိ ဝေ နာမ ဝံ ပါနံ။ ပါစိ ဘိ၊ ယော။ ၁၀၁။ လောကသောဝိရကနာ (သံ၊၁၊ ၃၃၁) တိ သဗ္ဗေ သဖလကဋ္ဌိရာဒီနိ ဗက္ခိတော လောကသောဝိရကံ နာမ ဂဏေန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ လောကသောဝိရက(ဝိမာနံ ၂၃)န္တိ ဓညရသာဒီဟိ ဗဟူဟိ သမ္ဘာရေဟိ သမ္ဘာဒေတဗ္ဗံ ကံ ပါနံ။ “အာစာမကဋ္ဌိကလောဏုဒက” န္တိပိ ဝေန္တိ။ ဝိမာနံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။

(လောကသောဝိရကဆေး ဖော်စပ်ပုံ— ဖန်ခါးသီး၊ သျှစ်ရှားသီး၊ သစ်ဆိမ့်သီး၊ စပါးမျိုးစုံ၊ ပဲမျိုးစုံ၊ စပါးမျိုးစုံတို့၏ ထမင်း၊ ငှက်ပျောသီး အစရှိသော သစ်သီးမျိုးစုံ၊ ကြမ်း၊ ဆပ်သွား၊ သင်္ဃန်းတို့၏ အညောက် အစရှိသော အညောက်မျိုးစုံတို့ကို လည်းကောင်း၊ ငါးတုံး၊ အမဲတုံးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပျား၊ တင်လဲ၊ သိန္ဓောဆား၊ ငြုပ်၊ ပိတ်ချင်း၊ လျင်း အစရှိသော များစွာသော ဆေးတို့ကို လည်းကောင်း အိုး၌ ထည့်ပြီး ယင်းအိုး၏ အဝကို ဇော်မံ၍ (ဝါ) လိမ်းကျံ၍ ၁-နှစ် ၂-နှစ်စသည်ကြာအောင် ထားရသည်။ ၎င်းဆေးသည် ကောင်းစွာ ကျက်သည့်အခါ သပြေသီးရည် အဆင်းကဲ့သို့သော အဆင်း ရှိသည်။ ထိုဆေးသည် လေနာရောဂါ၊ ကုတ်ဘီးနာရောဂါ၊ နှုနာရောဂါ၊ ဖျော့တော့သောရောဂါ၊ မြှင်းသရိုက်ရောဂါ အစရှိသည်တို့အားလည်းကောင်း၊ အဘိအာစားပါသော ဘောဇဉ်ကို စားကုန်သော သူတို့အားလည်း

ကောင်း မြတ်သော အဖျော်ရည် ဖြစ်သည်။ ထိုဆေးနှင့်တူသော အစာကြေးဆေးမည်သည် မရှိ။ ထိုဆေးကို နာဖျားသော ရဟန်းတို့ အား နေလွဲသောအခါ၌ ဆေးအတိုင်းပင် သောက်ကောင်းသည်။ မနာမဖျားသော ရဟန်းတော်တို့အား ရေနှင့် ဖျော်၍ အဖျော်ရည် အဖြစ်ဖြင့် သောက်ကောင်းသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂-၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။ ဝိမာနံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ ဝိ၊လင်္ကာရာဋ္ဌိ၊၂။၄၇။ ၎င်းဆေးကို အချို့ဆရာတို့က “ယာမကာလိက” ဟု ဆိုကြသည်။ အချို့ဆရာတို့ကမူ “သတ္တာဟကာလိက” ဟု၍ ဆိုကြသည်။ (သာရတ္ထ၊ ၂။၂၇၈။ ဝိမတိ၊၁။၂၄၀။)

လောကသောဝိရကဝတ္ထု (န) [လောကသောဝိရက+ဝတ္ထု] လောကသောဝိရက ဆေးကို အတိုက်ခိုင်းသောဘိက္ခုနီမ၏-အကြောင်း-ဝတ္ထု။ လောကသောဝိရကဝတ္ထု။ ဝိနယပိဋက၊ ပါရာဇိကပါဠိ၊ ၁-ကဏ္ဍ၊ ၃-ပါရာဇိက။ ဝိ၊ ၁။၁၁၂။ လောကသောဝိရကဝတ္ထုသို့ လောကသောဝိရကံ နာမ သဗ္ဗရသာဘိသင်္ခတံ ကံ ဘေသဇ္ဇံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၇၂။

လောကီကံ (တိ) [လောက+ကီကံ (ဣက) ။ လာဝကီက-သံ။ လောကီယ-ပြာ။] (၁)-ဆား-ရို-ပါ-သော၊ ငန်သော၊ ဆားဖြင့် ရောနှောအပ်သော၊ ဆား-ခတ်-ဖြူး-အပ်သော(ဘောဇဉ်)။ (၂) ဆားကုန်သည်၊ ဆားဟူသော ဥစ္စာရှိသော၊ သူ။ (၃)-ငန်သောအရသာ၊ သမုဒ္ဒရာ၌ ဖြစ်သောဆားစသည်။ (၄) ဂုဇ္ဇေန သံသဋ္ဌံ ဂေါဋ္ဌိကံ။ ဝေ... လောကီကံ။ ရူ။ ၃၇၃။ လောကီကန္တိ လောကယာဂု လောကမစ္စလောကဘတ္တာဒိနာနုပ္ပကာရံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၀။ ယတ္ထ လောကရသော အဓိကော၊ တံ လောကီကံ။ သံ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။၂၃၇။ (၂) ဂန္ဓော အဿ ဘဏ္ဍန္တိ

ဂန္ဓိကော။ ဝေ... တမ္ပလိကော၊ လောကီ-
ကော၊ ရှု။ ၃၇၅။ (၃) လောကီက(အဘိ၊
ဓ။ ၁၆၇)န္တိ သမုဒ္ဒိကလောကာဒိ။ ...ဣမေ
သဗ္ဗေပိ ရသာဝတ္ထုဝသေန ဝုတ္တာ။ တံ တံ
ဝတ္ထုတော ပနေတ္ထ ရသေဝ အဗ္ဗိလာဒိဟိ
နာမေဟိ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၅။

လောကီယ (တံ) [လောက+ကိက။ လောက
(ဣက)။ က-ကို ယ-ပြု။] လောကီက-
ပြုည့်။ အတ္တိ တတ္ထ မူလရသော... လော-
ကီယံ ခါရိယံ လမ္ဗိလံ ကသာဝေါ သာဒု
အသာဒု။ အဘိ၊ က။ ၂၀၀။ နောက်ပုဒ်-
လည်း-ကြည့်။

လောကီယတေလိယ (လိ) [လောကီယ +
တေလိယ] ဆား ဆီနှိုနှင့် ယှဉ်သော၊
ဆားပြူး၍ ဆီဆမ်းအပ်သော။ လောကီယ-
တေလိယာနိ (ဇာ၊ ၁။ ၂၅၅)တိ လောက-
တေလယုတ္တာနိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၉၇။

လောကီ (ထိ) [လောက + က။ ဣတ္ထိလိင်
ဇောတက ဤ](၁) (သမုဒ္ဒရာ ဆားငန်ရည်
ဖြင့်ပြည့်သော) ရေအိုင်၊ နားကျင်း၊ ဆား
အိုင်၊ ဒီချောင်း။ (၂) သမုဒ္ဒရာ။ (၃) လော
ကီပင်၊ ကျီးပေါင်းငင်။ (၁) လော.နိပိ
ဇာဘဏရသချ်မေဝ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၃၇။
လော.ကီတိ သမုဒ္ဒံ ဒကဿ ဥပ္ပတ္တိဝေဂနိန္ဒော
မာတိကာကာရေန ပဝတ္ထနတော။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၆၀။ လော.ကီယံ ဝါ သမုဒ္ဒေ ဝါ နိမိတ္တံ
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၅။ သမုဒ္ဒိကေန
လောကီဒကေန သရိတော လောသယော
လောကီ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၅။ (၂) ရုစ္စတီတိ
ယထာ လောကီသင်္ခါတံ သမုဒ္ဒံ ဩတရိတွာ
မတေ ပတိမိံ ကောဉ္စိ သကုဏိကာ ကပဏာ
ရောဒတိ။ ဝေ နိန သာ ရောဒိဿတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ

၅။ ၃၀၉။ (၃) မဟာနုခပိဋ္ဌိမတ္တာ ပဏ္ဏလောကီ
ရုက္ခေစ ဂစ္ဆေစ အာရောဟတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀၁။
မဟာနုခပိဋ္ဌိမတ္တပဏ္ဏာ လောကီရုက္ခေ စ ဂစ္ဆေ
စ အာရောဟတိ။ ဝါ သင်္ဂဟ။ ၉၇-ဟု ပါဠိကံ
နေရာ ယာ လောကီအာရောဟတိ၊ တဿာ
လောယိယာ ပတ္တံ ယာဝဇီဝကံ။ (ပါစိတ်၊
ယော။ ဂပ)ကိုသောက်၍ ငါ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀၁။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၉၇-တံ၌ “မဟာနုခပိဋ္ဌိမတ္တပဏ္ဏာ
လောကီ ရုက္ခေစ ဂစ္ဆေစ အာရောဟတိ၊
တဿာ ပတ္တံ ယာဝဇီဝကံ”ဟု ပါဠိနိဒ္ဒါနှင့်
သည်။

လောကု (ဣ) ဒက (န) [လောက+ဥဒက]
ဆားငန်ရေ။ ယေ ကေစိ ကုပါ ဣဝ ဇီဝ-
လောကော လောကုဒကော ကုပခဏေဟိ
ခါတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၉။

လောကုဒကပါန (န) [လောကုဒက + ပါန]
ဆားငန်-ရကိုသောက်ခြင်း။ လောကုဒကပါန
ဝိယ ပံပသဟေတုတုတာ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၆။
ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၉။ သိ ဋ္ဌ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၀၃။

လောကုပဟဘ (ဟိ) [လောက+ဥပဟဘ]
ဆား=အပ်ပြာ-သည်-နိပ်စက်- ဖျက်ဆီး-
အပ်သေ ။ ဒုဗ္ဗုမန္တိ ဦးစရဘမိ လောကု-
ပဟဘ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၁။ လောကု ဟတန္တိ
ဇာတသဘာပေန လောကေန ဦးစရေန
ဥပဟဘံ။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၃၄။

လောကောဒက (န) [လောက+ဥဒက] ဆား
ငန်ရေ။ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ဥပ္ပိတံ လောကောဒကံ
လောကံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၉။ (-သံ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၃။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၇။)

လောဒ္ဒ (ပု) [လု+ဒ္ဒ။ ရတ္တကဖပိတ္တသောသေ
လုနာတတိ လောဒ္ဒေါ။ ဓာနံ၊ ဋ္ဌ။ ၅၅၆။
လောပြ-သံ။ လောဒ္ဒ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
တောက်ရပ်ပင်။ သောဘဉ္ဇနာ လောဒ္ဒံ မ-

ထောပိ ပဒ္ဒကော၊ ကေကာ စ ဘင်္ဂါ တိသု-
ကာ သုပုပ္ဖိကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၈။ လောဒ္ဒ^၃
မထောပိ ပဒ္ဒကောတိ လောဒ္ဒရက္ခာ စ ပဒုမ-
ရက္ခာစ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၃၃။ သာလဝေါ တု
စ လောဒ္ဒေါထ။ ဓာနိ။ ၅၅၆။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။
၄၀၇။ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅)။

လောဒ္ဒရက္ခ (ပု) [လောဒ္ဒ+ရက္ခ] လောဒ္ဒ-
ကြည့်။

လောပ (တိ) [လုပ+ဏ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၅။
လောပ-သံ။ လောဝ-ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိ။]
(၁) ချေပျောက်-ပျက်ဆီး-အပ်သော။(ပု)
(၂) ကျေပျောက်-ပျက်စီး-ခြင်း။ (၃) လု
ယက် - ပျက်ဆီး - ခြင်း။ (အလောပ၊
ဝိလောပ- ပုန်တိုကိုလည်း-ကြည့်။) (၁)
တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စ.... ဝိဘတ္တိ-
ယော လောပနိယာ ဟောန္တိ။ ရှု။ ၃၃၂။ (၂)
ကေဿ တကာရဿ လောပေါ ဒ္ဒဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၄။ ၁၅၇။ လောပေါ (ပဋိသံ၊ ၄။ ၄၈)တိ
ဝိနာသော။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဍိ။ ၆၉။ (-ပဋိသံ၊ ၄။
၂။ ၈၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၉ မာဒိ၊ ၂။ ၃၆)။ (၃)
ကိဉ္စိပိ အသေသေတွာ နိရဝသေသော လော
ပေါ နိလ္လောပေါ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ကိဉ္စိပိ အသေ
သေတွာ နိရဝသေသော လောပေါ ဝိလုပ္ပနံ
နိလ္လောပေါ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၆။ (-မာဒိ၊
၃။ ၅၃)။

လောပယတိ (ကာ၊ ကြိ) [လုပ+ဏယ+တိ]
ကျေပျောက်-ပျက်စီး-စေ၏။ လောပေတိ-
ကြည့်။

လောပါဘာဝ (ပု) [လောပ+အဘာဝ] ကျေ
ပျောက်-ပျက်စီး-ခြင်း၏ မရှိခြင်း၊ မကျေ
ပျောက်-မပျက်စီး-ခြင်း။ သမာသေ စဿ-
လောပါဘာဝေါ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ မဟာနိ၊
၄။ ၄၀၉။

လောပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [လုပ+ဏ+တိ] ကျေ
ပျောက်-ပျက်စီး-စေ၏။ ကာရိတေ လော-
ပေတိ၊ လောပယတိ ဣစ္စာဒိ။ နိရုတ္တိ။ ၄၄၅။

လောဘ (ပု) [လုဘ+ဏ။ လုဗ္ဗနံ လောဘော။
ဓာနိ၊ ၄။ ၁၆၃။ လုဗ္ဗန္တိ တေန (သတ္တာ)သယံ
ဝါ လုဗ္ဗတိ၊ လုဗ္ဗနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ
လောဘော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ အဘိ၊ ၀တတရ။
၂၉-နာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၈။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၈။
ရှု။ ၅၈၂။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၅။ လောဘ-သံ။
လောဘ၊ လောဟ-ပြာ။ အဒ္ဒမာဂဓိ။] (က)
လောဘ=လိုချင်-နှစ်သက်-တပ်မက်-ခြင်း။
(ခ) လောဘ=လိုချင်-နှစ်သက်-တပ်မက်-
တတ်သောတရား။ (ဂ) လောဘ=လိုချင်-
နှစ်သက်-တပ်မက်-ကြောင်းတရား။ (က)
(ခ) (ဂ) လောဘော အကုသလမူလံ။
မာ၊ ၁။ ၅၇။ အံ၊ ၁။ ၂၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၆။
လောဘော စ ဒေါသော စ မဒေါ စ
မောဟော။ ဒိ၊ ၂။ ၁၉၅။ ယော တသ္မိံ
သမယေ လောဘော လုဗ္ဗနာ လုဗ္ဗိတတ္ထံ
သာဓုဂေါ သာရဇ္ဇနာ သာရဇ္ဇိတတ္ထံ အဘိဇ္ဈာ
လောဘော အကုသလမူလံ။ အဘိ၊ ၀။ ၉၄။
အနတ္တဇနနော လောဘော၊ လောဘော
စိတ္တပ္ပကောပနော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၂။ စူဠနိ။
၂၅၁။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ (-ဝိ၊ ၅။ ၁၀၃။ ဒိ၊ ၂။
၁၉၅။ ဒိ၊ ၃။ ၁၀၀။ မာ၊ ၁။ ၁၉၁။ ၂၆။ မာ၊ ၂။
၁၅၇။ သံ၊ ၁။ ၁၅။ အံ၊ ၁။ ၁၃၃။ အဘိ၊ က။
၁၁၄။ ၃၅၃။ ၃၈၆။ ဓမ္မ၊ ၄၉။ ဣတိဝုတ်။ ၉၅။
၁၉၈။ ၂၂၆။ ၂၅၂။ မဟာနိ၊ ၆။ ၇။ စူဠနိ၊ ၃၇။
ဇာ၊ ၁။ ၁၅၉။ ၂၀၂။ ၂၆၆။ ၂၉၂။ ဇာ၊ ၂။ ၆၂။
မာ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။ ၁၀၇။ မာ၊ ၄။ ၃။ ၉၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၆၂-၃။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀-၁။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၂၉။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
၉၈။ မူလဒိ၊ ၁။ ၇၀။ ၂၀၃။ အနုဒိ၊ ၁။ ၉၅။ ၁၀၃။

(လောဘမည်ပုံ။ ။မိမိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် နာမ်တရားများကို အာရုံကို-လိုချင်-တပ်မက်-အောင် ပြုလုပ်တတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင် အာရုံကို-လိုချင်-တပ်မက်-တတ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း၊ အာရုံကို-လိုချင်-တပ်မက်-ခြင်းမျှဖြစ်သော သဘောသည်လည်းကောင်း “လောဘ” မည်သည်။

လောဘ၏လက္ခဏာစသည်။ ။လောဘသည် မျောက်နှဲစေးကဲ့သို့ အာရုံကိုစွဲလမ်းခြင်း လက္ခဏာရှိသည်။ လောလောပူသောအို ကင်း၌ တည့်အပ်သော အသားစိုင်ကဲ့သို့ အာရုံ၌ ရှေးရှုကပ်ပြီခြင်းကိစ္စရှိသည်။ ဆီ၊ မင်၊ စွန်းခြင်းကဲ့သို့ မစွန့်လွှတ်တတ်သော တရား၏ အဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှုတင်တတ်သည်။ သံယောဇဉ်၏ အာရုံဖြစ်သော တရားတို့၌ သာယာသည်၏အစွမ်းဖြင့် ရှုခြင်းလျှင် နီးသော အကြောင်းရှိသည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ ၂။ ၉၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၉။ ၃၈။ မဟာနိ၊ ၉။ ၃၅။ နေတ္ထိ၊ ၉။ ၁၈)။ (တစ်နည်း) တဏှာ (=လောဘ) သည် ဒုက္ခ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာရှိသည်။ ရှုပ်ရှင်အစရှိသော အာရုံတို့ကို အလွန်နှစ်သက်ခြင်း ကိစ္စရှိသည်။ တင်းတိမ်-ရောင်ရဲ-ခြင်းမရှိသော အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဉာဏ်အား ရှေးရှုကင်တတ်သည်။ ဝေဒနာလျှင် နီးသော အကြောင်း ရှိသည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၉)။ ဝေဒနာကြောင့် တဏှာလောဘဖြစ်ပုံ- ဆင်းရဲသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ချမ်းသာကို လိုလားတောင့်တသဖြင့် ဒုက္ခဝေဒနာကြောင့် တဏှာ- ဖြစ်သည်။ ချမ်းသာသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ချမ်းသာကို အလွန်လိုလားတောင့်တသဖြင့် သုခဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်သည်။ ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ချမ်းသာကို-

လိုလား- အလွန်လိုလား- တောင့်တသဖြင့် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်သည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၁။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂၀-၁။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၃၂)။

တဏှာ-လောဘအပြာ။ ။ တဏှာ = လောဘသည် အာရုံ ၆-ပါးတို့၌ တပ်မက်တတ်သော တရားဖြစ်၍ အာရုံမှလာသော အမည်အားဖြင့် ၆-ပါး အပြားရှိသည်။ ထို ၆-ပါးတို့တွင် တစ်ပါး တစ်ပါးသည် ကာမတဏှာ (= ဝတ္ထုကာမကိုလွန်စွာသာယာတတ်သော တဏှာ)၊ ဘဝတဏှာ (= သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် တကုဖြစ်သော တဏှာ)၊ ဝိဘဝတဏှာ (= ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိနှင့် တကုဖြစ်သော တဏှာ) ဟူ၍ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာအားဖြင့် ၃-ပါးစီအပြား ရှိသောကြောင့် တဏှာပေါင်း- (၆x၃= ၁၈) ပါး ပြားသည်။ ထို ၁၈-ပါးတို့တွင် တစ်ပါးတစ်ပါးသည် သန္တာန်နှစ်ပါး၌ ဖြစ်သောကြောင့် တဏှာပေါင်း (၁၈x၂= ၃၆) ပါး ပြားသည်။ ၁၂x၃-ပါးတို့တွင် တစ်ပါးတစ်ပါးသည် ကာလသုံးပါး ဖြစ်သောကြောင့် တဏှာပေါင်း (၃၆x၃= ၁၀၈) ပါး ပြားသည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၀-၁။ မဟာနိ၊ ၉။ ၁၃၈)။

လောဘ၏ ဖြစ်ရာဌာနများ- လောဘသည် (၁) အာသဝ (= ကာမာသဝ, ဘဝ၊ သဝ)၊ (၂) ဩဆ (= ကာမောဆ, ဘဝေါဆ)၊ (၃) ယေဂ (= ကာမယော, ဘဝယောဂ)၊ (၄) ဂန္ဒ (= အဘိဇ္ဈာ-ကာယဂန္ထ)၊ (၅) ဥပါဒါန (= ကာယုပါဒါန)၊ (၆) နိဝရဇ (= ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ)၊ (၇) အနုသယ (= ကာရာဂါနုသယ ဘဝရာဂါနုသယ)၊ (၈) သံယောဇန (= ကာမရာဂသံယောဇန, ရှုရာဂသံယောဇန, အရှုရာဂသံယောဇန)၊ (တစ်နည်း) သံယောဇန (= ကာမရာဂယောဇန, ဘဝ

ရာဂသံယောဇန)(၉)ကိုလေသ (=လောဘ
ကိုလေသ) ဟူသော-ဌာနတို့၌ဖြစ်သည်။
(သင်္ဂဟ။၁၁၅-ဂ။ဝိဘာဝိနိ။၂၂၁)။

လောဘ၏အမည်များ- (၁)လောဘ
(= တပ်မက်တတ် သောတရား) (၂)
လုဗ္ဗနာ(=တပ်မက်သော အခြင်းအရာ)
(၃) လုတ္တိတတ္တ (=တပ်မက်သည်၏
အဖြစ်) (၄) သာရာဂ (=လွန်စွာတပ်မက်
တတ်သောတရား) (၅)သာရဇ္ဇနာ(=လွန်စွာ
တပ်မက်သောအခြင်းအရာ)(၆)သာရဇ္ဇိကတ္တ
(=လွန်စွာ တပ်မက်သည်၏ အဖြစ်) (၇)
အဘိဇ္ဈာ (=သုတစ်ပါးစည်းစိမ်ကို ရှေးရှု
ကြံ့ဘက်သောတရား) (၈) အကုသလမူလ
(=အကုသိုလ်တို့၏မူလတရား) ဟူ၍ ဂ-မျိုး
ရှိသည်။ (အဘိ။၈။၉၄။ မဟာနိ။၂၁၁၊၂၀၀၊
၂၃၃။အဘိ။၄။၁။၂၅၅-၆။

(တစ်နည်း) (၁)ရာဂ=လောဘ (=
တပ်မက်တတ်သောတရား) (၂) သာရာဂ
(=လွန်စွာ တပ်မက်တတ်သော တရား)
(၃) အနုနယ - (=အာရုံ၌ သတ္တဝါ တို့ကို
ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဆောင် တတ် သော
တရား) (၄)အနုဗျော(=အလိုရှိတတ်သော
တရား) (၅) နန္ဒိနိ (=အမှတ်မရှိသောတဝ၌
နှစ်သက်- ကြောင်း- တတ်- ခြင်းမျှဖြစ်-
သော-တရား) (၆) နန္ဒိရာဂ(=နှစ်သက်-
တပ်မက်-တတ်သောတရား) (၇) စိတ္တယ-
သာရာဂ (=စိတ်၏ လွန်စွာတပ်မက်သော
တရား)(၈)ဣစ္ဆာ(=အာရုံကိုအလိုရှိကြောင်း
တရား) (၉) မုစ္ဆာ(=သတ္တဝါတို့ တွေဝေ
ကြောင်းတရား) (၁၀) အဇ္ဈောသာန
(=မျိုးကားသကဲ့သို့ စွဲမှု ဆုံးဖြတ်ခြင်း
သဘောတရား) (၁၁) ဂေဓ (=သတ္တဝါတို့
တပ်မက်ကြောင်းတရား) (၁၂) ပလိဂေဓ
(=အလုံးစုံသော အဖို့အားဖြင့် သတ္တဝါတို့

တပ်မက်ကြောင်းတရား) (၁၃) သင်္ဂ (=
အာရုံ၌ ကပ်ငြိကြောင်းတရား) (၁၄)ပက်
(=အောက်သို့ နှစ်ယူသောတရား) (၁၅)
ဇော(=ထိုထိုသော သာဝသို့ ငင်တတ်သော
တရား) (၁၆) မာယာ (=လှည့်ပတ်ဘက်
သောတရား) (၁၇) ဇနိကာ (=ဝဋ်၌
သတ္တဝါတို့ကိုဖြစ်စေကတ်သောတရား) (၁၈)
သဗ္ဗနနိ (=ဝဋ်၌ သတ္တဝါတို့ကို ဆင်းရဲနှင့်
ယှဉ်စေသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်စေတတ်သောတရား)
(၁၉) သိပ္ပိနိ (=ဝဋ်၌ သတ္တဝါတို့ကို စုဘိ
ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ချုပ်စပ်တတ်သောတရား)
(၂၀) ဇာလိနိ (=များသောအာရုံ ဝည်း
ဟူသော ကွန်ရက်ရှိသောတရား) (၂၁)
သရိတာ(= ပျင်သော အယဉ်ရှိသော မြစ်
နှင့်တူသောတရား) (၂၂) စုတိစိတတ်သော
တရား) (၂၃) ဝိသတ္တိကာ(=အာရုံ၌ကပ်ငြိ
တတ်သောတရား) (၂၄) သုတ္တ (=လိပ်ကို
ဖွဲ့ချည်သောကြိုးနှင့်တူသောတရား) (၂၅)
ဝိသဇာ (=ရူပါရုံစသည်တို့၌ ပြန့်နှံ့တတ်
သောတရား) (၂၆) အာယုဟိနိ(=အာရုံ
ကို ခြင်းအကျိုးငှါ သတ္တဝါတို့ကိုအားထုတ်
စေတတ်သောတရား) (၂၇) ဒုတိယာ(=
အဖော်နှင့်တူသော တရား) (၂၈) ပဏိခိ
(=ရူပါရုံ စသည်တို့၌ ချထားတတ်သော
တရား) (၂၉)ဘဝနေတ္ထိ(=ထိုထိုဘဝသို့ဆွဲငင်
ဆောင်ယူတတ်သောကြိုးနှင့်တူသော တရား)
(၃၀) ဝန (=ထိုထိုအာရုံသို့-ဆည်းကပ်-
ကပ်ငြိ-တောင်း-တတ်သောတရား) (၃၁)
တောနှင့်တူသောတရား) (၃၂) ဝနထ (=
သာလွန် ၊ ရှုပ်ထွေးသော တောနှင့်တူသော
တရား) (၃၃) သန္ဓ(သန္ဓဝ) (=နှိုးနှော
ရောယှက် ပေါင်းဖက်ဘက်သော တရား)
(၃၄) သေန္တ (=စိုစွတ်ခမ်းကပ်ဘက်သော

တရား) (၃၃) အပေက္ခာ (= ငဲ့ကွက်တယ်တာ တတ်သောတရား) (၃၄) ပဋိဗန္ဓါ (= အသီး အသီးသော အရံ၌ ဖွဲ့တတ်သော တရား၊ (ဝါ) အသီးအခြား ဖြစ်သော ဆွေမျိုး ဖြစ် သည့်တရား) (၃၅) အာသာ (= အာရုံတို့ကို- လွှမ်းမိုး- သုံးဆောင်ခံစား- တတ်သော တရား) (၃၆) အာသိသနာ (= လိုချင် တောင့်တတတ်သောတရား) (၃၇) အာသိ သိတတ္တ (= လိုချင်တောင့်တတတ်သော သူ၏ အဖြစ်) (၃၈-၄၂) (= အာရုံ ၅-ပါး- ကာမဂုဏ် တရားတို့၌ လိုချင် တောင့်တတတ်သော တရား) (၄၃) လာဘာသာ (= သင်္ကန်း အစ နှိုသော လာဘ်၌ လိုချင်တောင့်တတတ်သော တရား) (၄၄) နောသာ (= ပစ္စည်းဥစ္စာ၌ လိုချင်တောင့်တတတ်သော တရား) (၄၅) ပုတ္တာသာ (= သားသမီး၌ လိုချင်တောင့်တ တတ်သောတရား) (၄၆) ဇီဝိတာသာ (= အသက်၌ လိုချင်တောင့်တတတ်သောတရား) (၄၇) ဇ္ဈိယာ (= ဤဥစ္စာသည် ငါ့ဥစ္စာ၊ ဤ ဥစ္စာသည် ငါ့ဥစ္စာ၊ ဤမည်သော သူသည် ငါ့အား ဤဥစ္စာ၊ ဤမည်သောသူသည် ငါ့ အား ဤဥစ္စာကို ပေးအပ်၏ဟု သတ္တဝါတို့ကို ဆိုတတ်သောတရား) (၄၈) ပဇ္ဈိယာ (= ဇ္ဈိယာနှင့် အဓိပ္ပါယ်တူ) (၄၉) အဘိဇ္ဈိယာ (= ဇ္ဈိယာ နှင့် အဓိပ္ပါယ်တူ) (၅၀) ဇေယျာ (= ဤဥစ္စာ သည် ငါ့ဥစ္စာ၊ ဤမည်သောသူသည် ငါ့အား ဤဥစ္စာ၊ ဤဥစ္စာသည် ငါ့ဥစ္စာ၊ ဤမည်သော သူသည် ငါ့အား ဤဥစ္စာကို ပေးအပ်၏ဟု သတ္တဝါတို့ကို ဆိုစေသော အခြင်းအရာ) (၅၁) ဇေယျတ္ထ (= ဤဥစ္စာသည် ငါ့ဥစ္စာ၊ ဤဥစ္စာသည် ငါ့ဥစ္စာ၊ ဤမည်သောသူသည် ငါ့အား ဤဥစ္စာ၊ ဤမည်သော သူသည် ငါ့အား ဤဥစ္စာကို ပေးအပ်၏ဟု ဆိုတတ် သောသူ၏အဖြစ်) (၅၂) လောလုပ္ပံ (=

အာရုံ၌ အဖန်ဖန် ဆွဲငင်တတ်သည်၏အဖြစ်) (၅၃) လောလုပ္ပါယနာ (= အာရုံ၌ အဖန် ဖန် ဆွဲငင်သော အခြင်းအရာ) (၅၄) လောလုပ္ပါယိတတ္တ (= လောလုပ္ပတဏှာနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်) (၅၅) ပုစ္ဆိကတာ (= လာဘ်ရမည့်အရာတို့၌ အမြီးတန်နဲ့နေ သော ခွေးကဲ့သို့ တုန်လှုပ်ကြောင်း ဖြစ် သောတရား) (၅၆) သာဓုကမ္ပတာ (= အလွန်မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းသော အာရုံ တို့ကို အလိုရှိသည်၏အဖြစ်) (၅၇) အဓမ္မ- ရာဂ (= အမိ မိကြီး မိထွေး စသောမသင့်) သော အရာတို့၌ တပ်မက်တတ်သောတရား) (၅၈) ဝိသမလောဘ (= မညီမမျှ အဆ မတန်အားကြီးစွာတပ်မက်တတ်သောတရား) (၅၉) နိကန္တိ (= အာရုံကို လိုလားနှစ်သက် တတ်သောတရား) (၆၀) နိကာမနာ (= အာရုံတို့ကို လိုလားနှစ်သက်သောအခြင်း အရာ) (၆၁) ပတ္တနာ (= တောင့်တတတ် သောတရား) (၆၂) ပိဟနာ (= ချစ်မြတ်နိုး တတ်သောတရား) (၆၃) သမ္ပတ္တနာ (= လွန်စွာ တောင့်တတတ်သောတရား) (၆၄) ကာမတဏှာ (= ကာမဂုဏ် ၅-ပါးတို့ ၌ တပ်မက်တတ်သောတရား) (၆၅) ဘဝ တဏှာ (= ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝတို့၌ တပ်မက် တက်သောတရား) (၆၆) ဝိဘဝတဏှာ (= ဥစ္စေဒဟုဆိုအပ်သော ဘဝကင်းခြင်း၌ တပ်မက်တပ်သောတရား) (၆၇) ရူပတဏှာ (= ရူပဘဝ၌ တပ်မက်တတ်သောတရား) (၆၈) အရူပတဏှာ (= အရူပဘဝ၌ တပ် မက်တတ်သောတရား) (၆၉) နိရောဓတဏှာ (= ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ၌ တပ်မက်တတ်သောတရား) (၇၀-၇၅) အာရုံ ၆-ပါး၌ တပ်မက်တတ်သော တရား (၇၆) ဩဇာ (= ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ နစ်မြုပ်

စေတတ်သောတရား) (၇၇) ယောဂ (=ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ယှဉ်စေတတ်သောတရား) (၇၈) ဂန္ဓ (=စုတ်ပဋိသန္ဓ်အားဖြင့် ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ဆက်စပ်တတ်သောတရား) (၇၉) ဥပါဒါန (=ပြင်းစွာ အာရုံကိုယူတတ်သော တရား) (၈၀) အာဝရဏ (=ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပိတ်ဆို့ တတ်သော တရား) (၈၁) နိဝရဏ (=စိတ်ကို မြှေးယှက်တတ်သောတရား) (၈၂) ဆဒန (=ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖုံးလွှမ်း တတ်သောတရား) (၈၃) ဗန္ဓန (=သတ္တဝါ တို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ နှောင်ဖွဲ့ တတ်သောတရား) (၈၄) ဥပက္ကိလေသ (=စိတ်သို့ ကပ်၍ နှိပ်စက်တတ်သော တရား) (၈၅) အနုဿ (=အဖန်ဖန် ကိန်းတတ်သောတရား) (၈၆) ပရိယုဋ္ဌာန (=ကုသိုလ်စိတ်ကို လုယူတတ် သောတရား) (၈၇) လတာ (=ရစ်ပတ် တတ်သည့် နှယ်နှင့်တူသောတရား) (၈၈) စေဝစ္ဆ (=အထူးထူး အပြားပြားများသော စတ္တုတို့ကို အလိုရှိတတ်သောတရား) (၈၉) ဒုက္ခမူလ (=ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အခြေအမြစ် ဖြစ်သောတရား) (၉၀) ဒုက္ခနိဒါန (=ဝဋ် ဆင်းရဲ၏ အကြောင်းဖြစ်သောတရား) (၉၁) ဒုက္ခပုဘဝ (=ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ စ၍ဖြစ်ပေါ်ရာ တရား) (၉၂) မာရပါသ (=မာရ်နတ်၏ ကြော့ကွင်းနှင့် တူသောတရား) (၉၃) မာရဗဠိသ (=မာရ်နတ်၏ ငါးမြားချိတ်နှင့် တူသောတရား) (၉၄) မာရဝိသယ (=မာရ်နတ်၏ နိုင်ငံဖြစ်သောတရား) (၉၅) တဏှာနဒိ (=မြစ်နှင့်တူသောတဏှာ) (၉၆) တဏှာဇာလ (=ပိုက်ကွန်နှင့်တူသောတဏှာ) (၉၇) တဏှာဂဒ္ဒုလ (=တောက်နှင့်တူ သောတဏှာ) (၉၈) တဏှာသမုဒ္ဒ (=သမုဒ္ဒရာနှင့် တူသောတဏှာ) (၉၉)

အဘိဇ္ဈာ (=သူတစ်ပါး စည်းစိမ်ကို ရွှေ့ရှုကြံ တတ်သောတရား) (၁၀၀) လောဘ (=လိုချင်- တပ်မက်- တတ်သောတရား) (၁၀၁) အကုသလမူလ (=အကုသိုလ်ထို့၏ မူလဖြစ်သောတရား) ဟူ၍ ၁၀၈-မျိုးရှိ၏ (အဘိဓမ္မာ ၂၁၅-၆၊ မဟာနိဗ္ဗာ ၆၊ ၇။ အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၃၅၅-၉။ မဟာနိဗ္ဗာ ၃၂-၄)။

ထို့ပြင် စူဠနိဗ္ဗာ ၂၇-၌ကား-(၁) မာရာမိသ (=မာရ်နတ်၏ အစာဖြစ်သောတရား) (၂) မာရနိဝါသ (=မာရ်နတ်၏ နေရာဖြစ် သောတရား) (၃) မာရဂေါစရ (=မာရ်နတ် ၏ ကျက်စားရာ ဖြစ်သောတရား) (၄) မာရဗန္ဓန (=မာရ်နတ်၏ အနှောင်အဖွဲ့ ဖြစ် သောတရား) ဟူသော အမည် ၄-ခုတို့ကိုပါ ထည့်၍ အမည် ၁၀၅ မျိုးတို့ကို ဟောတော်မူ ၏။ လောဘသည် စိတ်၏ အညစ်အကြေး၊ စိတ်၏မိတ်ဆွေပျက်၊ စိတ်၏ရန်သူ၊ စိတ်၏ သူသတ်သမား၊ စိတ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သာ ဖြစ်၍ အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်သည်။ စိတ်ကို ချောက်ချားစေပြီး အတွင်းစိတ်၌ဖြစ်သော တိုလောဘဟူသော ဘေးကို လူတို့မသိနိုင် ပေ (ဣတိဝုတ် ၂၅၂။ မဟာနိဗ္ဗာ ၃၇၄။ စူဠနိဗ္ဗာ ၂၅၁။ မာဠာ ၃။ ၃၃)။

လောဘနှင့်ဆန္ဒအထူး-မကပ်ငြိ မစွဲလမ်း မူ၍ အလိုရှိကာမျှသည် ဆန္ဒ၊ အလွန်ကပ်ငြိ စွဲလမ်းသောအားဖြင့် လိုချင်တပ်မက်မှုသည် လောဘ၊ ဤသို့ ထူး၏။ ဝိဘာဝိနိ ၁၀၈။ လောဘကြီးသောသူတို့သည် အပါယ် ၄-ဘုံသို့ ကျရောက်ရ၍ များသောအားဖြင့် ပြိတ္တာ ဘုံသို့ ရောက်ရကုန်သည်။ (ဣတိဝုတ် ၁၂၅။ မာဠာ ၃။ ၉၃။ အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၁၇၂။ ဣတိဝုတ် ၄။ ၃၉-၄၁)။ လောဘသည်- လောဘ၊ စိတ် ၈-ခုတို့၌ မောဟ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ထိန၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊

အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ-ဟူသော ကိလေသာ (၇)ပါးတို့နှင့် (ထိုက်သည် အားလျော်စွာ) အတူတကွ ဖြစ်သည် (အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၅၂)။

လောဘကို-ပယ်ဖျောက်ပုံ-ပယ်ဖျောက်နည်း။ “ဤသူ၏ လက်၊ ခြေ အစရှိသည်တို့သည် တင့်တယ်ကြသည်” ဟု သတ္တဝါ အာရုံတို့၌ လောဘဖြစ်သည်ရှိသော် “သင်သည် အဘယ်ဝတ္ထု၌ တပ်စွန်းသနည်း၊ ဆံတို့၌ ဟပ်စွန်းသလော၊ အမွေးတို့၌ တပ်စွန်းသလော (ပ) ကျင်ငယ်တို့၌ တပ်စွန်းသလော၊ ဤခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောမည်သည်ကို ၃၀၀ = သုံးရာသော အရိုးတို့ဖြင့် စိုက်ဆောက်အပ်သည်။ ၉၀၀ = ကိုးရာသော အကြာတို့ဖြင့် ဖွဲ့၍။ ၉၀၀ = ကိုးရာသော သားဘစ်တို့ဖြင့် လိမ်းကျံပြီး စိုသော အရေထူဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်မှ မြွေးရက်အပ်သည်။ အမည်းအရှေ့ အစရှိသော အရေပါး အဆင်းဖြင့် ဖုံးလွှမ်းသားသည်။ ၉ = ငါးခုသော အမာဝ၊ ၉၉၀၀ = ကိုးသောင်းကိုးထောင်သော မွေးတွင်းတို့မှ မစင်ကြယ်သော ဝတ္ထုများယိုစီးပြီး အပူတ်ရည်တို့ဖြင့် ပြည့်နေသည်။ မကောင်းသော အနံ့ရှိ၍ စက်ဆုတ်ဖွယ် ရှုရှာဖွယ်ရှိသည်။ ၃၂ = သုံးဆယ်နှစ်ပါးသော အပုပ်တို့၏ စုဝေးရာ ဤခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘော၌ အနှစ်အရသာ ဖြစ်သောဝတ္ထု မှန်မြတ်သော ဝတ္ထုမရှိ” ဟူ၍ မတင့်တယ် စက်ဆုတ်ဖွယ် အားဖြင့် ရှေးရှုဆောင်- ရှုမှတ်-အပ်သည်။ တိုသို့- ရှေ့ရှုဆောင်- ရှုမှတ်-သော ပုဂ္ဂိုလ်အား သတ္တဝါအာရုံတို့၌ ဖြစ်သည့် လောဘကင်းပျောက်၏။ သပိတ်သင်္ကန်း အစရှိသော သင်္ခါရတို့၌ လောဘဖြစ်သည်ရှိသော် “ဤ သပိတ်သင်္ကန်းတို့သည် အစဉ်အတိုင်း အဆင်းဖောက်ပြန်ခြင်း၊ ဆွေးမြည့်ခြင်းသို့ ရောက်၍ စွန့်ပစ်ရကုန်လတ္တံ့။ အကယ်၍ ထိုသပိတ်

သင်္ကန်းအရှင် (=အတ္တ) ရှိသည် ဖြစ်ပါမူ ထိုသပိတ်သင်္ကန်းတို့အား ဤသို့ ပျက်စီးခြင်းငှာ မပေးရာ” ဟု အရှင် (=အတ္တ) မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ဤသပိတ်သင်္ကန်းသည် အရှည်ခံသည် မဟုတ်၊ အခိုက်အတန့်မျှသာ ဖြစ်၏” ဟု အခိုက်အတန့်မျှသာ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း နှလုံးသွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အား သပိတ်သင်္ကန်း အစရှိသော သင်္ခါရတို့၌ဖြစ်သည့် လောဘကင်းပျောက်သည်။ (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၂။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၄)။

လောဘကို ပယ်နိုင်သော တရားများ- အပါယဂမနိပာ ဖြစ်သော ကာမရာဂါနုသယ လောဘကို သောတာပတ္တိမဂ်က ပယ်သည်။ အပါယဂမနိယမဖြစ်သော ကာမရာဂါနုသယ လောဘကို အနာဂါမိမဂ်က ပယ်၍ ဘဝရာဂါနုသယာလောဘကို အရဟတ္တမဂ်က ပယ်သည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၈-၉။ အဘိ၊ ၀တာရ။ ၁၇၇။)

လောဘနှင့်ဥပမာအထွေထွေ-တဏှာသလ္လ = မြား- ဆူးငြောင့်- နှင့်တူသော တရား။ (မဟာနိ၊ ၂၆၊ ၃၂၄။ စူဠနိ၊ ၇၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၈။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၂)။ တဏှာကေတု = အလံ-တံခွန်-နှင့်တူသော တရား။ (မဟာနိ၊ ၂၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၅)။ တဏှာဂဗ္ဗလ = ခေးကိုချည်သော-သားရေကြိုး-တောက်- နှင့်တူသော တရား။ (အဘိ၊ ၁။ ၂၁၆။ မဟာနိ၊ ၇။ စူဠနိ၊ ၂၇၊ ၂၄၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၅)။ တဏှာဆဒန = အမိုးနှင့်တူသော တရား။ (ဥဒါန၊ ၁၇၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၃၃)။ တဏှာဇဇာ = ရှုပ်ထွေးသော အရာ-ဝတ္ထုနှင့်တူသော တရား = (သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁။ ၆။ တဏှာဇာလ = ပိုက်ကုန်နှင့်တူသော တရား။ အဘိ၊ ၁။ ၂၁၆။

မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ဣန္ဒြိယ၊ ၂၇၊ ၂၄၂။ အဘိဓမ္မာ၊ ၁။
 ၃၉၉။ မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၃၅။ တဏှာဒုတိယ = အဖော်
 မိတ်ဆွေနှင့် တူသောတရား။ အံ၊ ၁။ ၃၁၆။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၀၁။ ၂၆၈။ သုတ္တန်၊ ၃၉၄။ မဟာနိဗ္ဗာန်၊
 ၃၆၂။ အဘိဓမ္မာ၊ ၁။ ၃၉၆။ သုတ္တန်၊ ၄၅၊
 ၁။ ၁၆။ မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၃၃။ တဏှာနဒိ = မြစ်
 နှင့် တူသောတရား။ အဘိဓမ္မာ၊ ၂၁၆-၂၂၉။
 ဓမ္မာ၊ ၄၉။ မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၃၇။ အဘိဓမ္မာ၊
 ၄၁။ ၃၉၉။ ဓမ္မာ၊ ၅၂။ ၂၃၁။ မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၃၅။
 တဏှာပသ = ကြော့ကွင်းနှင့် တူသောတရား။
 (ထေရ်၊ ၁၇၁။ ကမ်၊ ၄။ သစ်၊ ၃၇။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၁၂။) တဏှာပန္နန = နှောင်ကြီး - နှောင်အိမ်
 - နှင့် တူသောတရား။ (နေတ္ထိ၊ ၃၂။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၀၄။ ဓမ္မာ၊ ၅၂။ ၃၄၇။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၂။ ထေရ်၊
 ၄၁။ ၃၄၂။ အပါ၊ ၄၁။ ၁၈၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၃၁။
 ၁၉၂။) တဏှာယောတ္တ = ကြီးနှင့် တူသော
 တရား။ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈)။ တဏှာပျော =
 အနာရောဂါနှင့် တူသောတရား။ (ပေရုကော၊
 ၂၅၀)။ တဏှာလတာ = နှယ်နှင့် တူသောတရား
 (ထေရ်၊ ၃၅၄။ ဓမ္မာ၊ ၅၂။ ၃၃၃။ ထေရ်၊ ၄၅။
 ၄၆၆-၇)။ တဏှာလေပ = လိမ်းကျံကြောင်း
 ဝတ္ထုနှင့် တူသောတရား။ (မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၄၄၊
 ၃၀၂)။ တဏှာဝဇ္ဇမ = ခရီးလမ်းကြောင်း
 နှင့် တူသောတရား။ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇)။ တဏှာ-
 ဝရတ္တာ = သားရေလွန်ကြီးနှင့် တူသောတရား။
 (ဓမ္မာ၊ ၅၂။ ၄၀၇)။ တဏှာသမုဒ္ဒ = သမုဒ္ဒရာနှင့်
 တူသောတရား။ (အဘိဓမ္မာ၊ ၂၁၆။ မဟာနိဗ္ဗာန်၊
 ၃၇။ ၃၅။ အဘိဓမ္မာ၊ ၃၉၉။ မဟာနိဗ္ဗာန်၊
 ၄၁။ ၃၅)။ တဏှာသောတ = ရေအယဉ်နှင့် တူ
 သောတရား။ (ပဋိသံ၊ ၁၂၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉)။
 ဣကန္တာရ = ခရီးခဲ - ခရီးခက် - နှင့် တူသော
 တရား။ (မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၃၇။ ၃၅။ ၃၅)။ ဣ-
 ကသာဝ = အကာဖြစ်သော ဝတ္ထုနှင့် တူသော
 တရား။ (အဘိဓမ္မာ၊ ၃၈၃။ အဘိဓမ္မာ၊ ၂။ ၃၈၀)။
 ဣဂိလ = ငြောင့်တံဆင်းနှင့် တူသောတရား။

(မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၄၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၂)။
 ဣကဏ္ဍ = အိုင်းအမာနှင့် တူသောတရား။
 (ဣန္ဒြိယ၊ ၁၂၂)။ ဣကဏ္ဍ = တောအုပ်နှင့်
 တူသောတရား။ (မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၃၇။ ၃၅)။
 ဣဂိ = မီးနှင့် တူသောတရား။ (ဝိ၊ ၃။ ၄၄။
 သံ၊ ၂။ ၂၅၁။ အံ၊ ၂။ ၄၂၈။ ၄၃၁။ အဘိဓမ္မာ၊
 ၃၈၃။ အဘိဓမ္မာ၊ ၁၆၀-၁။ ပဋိသံ၊ ၁၂၂။
 အဘိဓမ္မာ၊ ၂။ ၄၈၀)။ ဣကဏ္ဍ = အမှိုက်မှောင်
 နှင့် တူသောတရား။ (မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၃၆။ ၃၅။
 ၂၀၆။ ၂။ ၂။ မိလိန္ဒ၊ ၃၇။ မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၃၈။
 ဣကဏ္ဍ = အညစ်အကြေးနှင့် တူသောတရား။
 (သုတ္တန်၊ ၄၅။ ၄၅။ နေတ္ထိ၊ ၇၅။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၅၄)။
 ဣဂရ = မြို့မုန်နှင့် တူသောတရား။ (နေတ္ထိ၊
 ၇၅။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၂၄၁)။ ဣဂိသ = အဆိပ်နှင့် တူသော
 တရား။ (နေတ္ထိ၊ ၇၅)။ ဣဂိသ = ငြိကပ်
 တတ်သော အထုတ်နှင့် တူသောတရား။
 (မဟာနိဗ္ဗာန်၊ ၇၀။ ၃၅။ ၃၅။ ၃၅။ ၃၅။ ၃၅။
 ၃၃၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၈)။ လောဘစောရ = ခိုးသူနှင့်
 တူသောတရား။ (ဓမ္မာ၊ ၄၁။ ၁၉၈)။

လောဘ (တိ) [လောဘ + က] လောဘ
 (ဟူသော အကြောင်း) ရှိသော ကံ။ တသ္မာ
 လောဘဉ္စ ဒေါသဉ္စ၊ မောဟဉ္စာပိ ဝိဒ္ဓုသ္မ
 (အံ၊ ၁။ ၁၃၅) တိ... တံ လောဘဇာဒိဘေဒိ
 ကမ္မံ န ကဏေတိ... ဧတ္ထာပိ လောဘဒေါသ-
 သိသေန လောဘဉ္စ ဒေါသဉ္စ ကမ္မမေ
 နိဒ္ဓိဉ္စိ ဝေဒိတမ္ပံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။ လောဘော
 ဧတေ ကာရဏဘူတော အတ္ထိတိ လောဘံ။
 လောဘနိမိတ္တံ ကမ္မံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။

လောဘကန္တာရ (ပု) [လောဘ + ကန္တာရ]
 လောဘဟူသော - ခရီးခဲ - ခက်ခဲသော ခရီး။
 ဝေနေယျသတ္တာနံ လောဘကန္တာရဒိတော
 ဝါဟနဋ္ဌေန သတ္ထဝါဟေ။ ထေရ်၊ ၄၁။ ၃၂၁။

လောဘကာရဏ (န) [လောဘ+ကာရဏ] လောဘဟေတု-ကြည့်။

လောဘကိလေသ (ပု) [လောဘ+ကိလေသ] လောဘဟူသော ကိလေသ၊ ပူပန်စေ- နှိပ်စက်-တတ်သော လောဘ။ စိတ္တံ ကိလိဿ တိတိ ဝိပဿနာနိကန္တိသင်္ခါတေန လောဘ- ကိလေသေန စိတ္တံ ကိလိဿတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၀။

လောဘကောဋ္ဌာသ(ပု) [လောဘ+ကောဋ္ဌာသ] လောဘ - ၎င်း - အဖို့ - အပိုင်း - အခန်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လောဘက္ခန္ဓ(ပု) [လောဘ+ခန္ဓ] (၁)လောဘ- ၎င်း-အစု-အပို-အပေါင်း။ (၂)လောဘ-၎င်း- အဖို့-အပိုင်း-အခန်း။ (၃) (၂) လောဘက္ခန္ဓ (သံ၊ ၃။ ၇၈။ ပဋိသံ၊ ၃၀၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၆)။ လောဘရာသိ။ လောဘကောဋ္ဌာသံ စါ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။

လောဘက္ခန္ဓဒီပက (တိ) [လောဘက္ခန္ဓ+ဒီပက။ ထိ-၌...ဒီပိက။] လောဘ-၎င်း-အဖို့-အစု- ကို ပြတတ်သော။ ဒါဂ္ဂသုပိ လောဘက္ခန္ဓ- ဒီပကံ ဝစနံ ဘောဇာပန္နဿ သကော တဿ ဖုဇဿ ပတိဂ္ဂပံ။ ဝဇီရ။ ၁၂၃။

လောဘက္ခယ (ပု) [လောဘ+ခယ] လောဘ- ၎င်း-ကုန်ခန်း-ပျက်စီး-ခြင်း။ လောဘက္ခယာ ကမ္မနိဒါနသင်္ခယော။ အံ၊ ၃။ ၄၇၁။

လောဘဂုဏ (ပု) [လောဘ + ဂုဏ] အကြိမ် ကြိမ်-အဖန်ဖန်-မပြတ်-ဖြစ်သောလောဘ။ ယော လောဘဂုဏေ အနုယုတ္တော၊ သော- ဝစသာ ပရိဘာသတိ အညေ။ သုတ္တနိ။ ၃၇၂။ နေတ္ထိ။ ၁၁၁။ ပဌမ-ဂါထာယ တာဝ “ဂုဏော” တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ အနေကက္ခန္တိ၊

ပဝတ္တတ္တာ ဝါ လောဘောယေဝ လောဘ- ဂုဏော၊ တဏှာယေတံ အဓိဝစနံ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ လောဘဂုဏေ(နေတ္ထိ။ ၁၁၁)တိ “ဂုဏော” တိ ဗာလေဟိ ဒိဋ္ဌတ္တာ၊ အနေက- ကက္ခန္တိ၊ ပဝတ္တိတတ္တာ စ လောဘောယေဝ လောဘဂုဏော၊ တသ္မိံ လောဘဂုဏေ၊ တဏှာယတိ အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၂၇။

လောဘဂုဟဏ (န) [လောဘ + ဂဟဏ] လောဘကိုယူခြင်း။ လောဘသဒ္ဓါ။ လောဘေ သတိ သမ္ပဝတော လောဘဂုဟဏေနဝ ခေါသော ဂယတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၂၁။

လောဘစာရ(ပု) [လောဘ+စာရ]လောဘ-၎င်း- ဖြစ်ခြင်း။ သဗ္ဗောပိ လောဘစာရေ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၆။ (-သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၇၇)။

လောဘစိတ္တ (န) [လောဘ + စိတ္တ]လောဘ- နှင့်ယှဉ်သောစိတ်။ လောဘစိတ်။ လောဘ စိတ္တေန အာပဇ္ဇိတဗ္ဗဘော အကုသလစိတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။ (-ဇော၊ ၄။ ၄။ ၅၃)။

လောဘစိတ္တုပ္ပါဒပရိယာပန္န (တိ) [လောဘ- စိတ္တုပ္ပါဒ+ပရိယာပန္န] လောဘစိတ္တုပ္ပါဒ်- လောဘနှင့်ယှဉ်သောစိတ်၊ စေတသိက်-၌ အကျုံးဝင်သော။ လောဘစိတ္တုပ္ပါဒ်ပရိယာ- ပန္နတာယ သမာနလက္ခဏတ္တာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။

လောဘစောရ (ပု) [လောဘ + စောရ] လောဘသူခိုး၊ လောဘဟူသောသူခိုး၊ သူခိုး နှင့်တူသော လောဘ။ မယာ ပန အဇ္ဈတ္တိ- ကော လောဘစောရေ ဇိတော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၈။

လောဘဇ (တိ) [လောဘ + ဇန + ကိ။] လောဘကြောင့် ဖြစ်သော။ ယံ သိက္ခဝေ လောဘပကတံ ကမ္မံ လောဘဇံ လောဘ

နိဒါနံ လောဘသမုဒယံ။ အံ၊ ၁။ ၁၃၃-၅။
(-အံ၊ ၂။ ၂၉၇။ စူဠနိ။ ၄၇)။ လောဘတော
ဇာတန္တိ လောဘဇာ။ ဝေါ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။
လောဘဇေနာ(အံ၊ ၂။ ၂၉၇)န္တိလောဘတော
ဇာတေန။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၆။

လောဘကမ္မ (န) [လောဘဇ + ကမ္မ
လောဘကြောင့်ဖြစ်သော (အကုသိုလ်) က

လောဘကမ္မဝန္တိ (တိ) [လောဘကမ္မ +
ဝန္တိ။ ထိ-၌ ... ကမ္မဝတိ၊ ကမ္မဝန္တိ။]
လောဘကြောင့်ဖြစ်သောကံရှိသော။ ယသ္မိ
ဌာနေ အဿ လောဘကမ္မဝတော ပုဂ္ဂလဿ
အတ္တဘာဝေါ နိဗ္ဗုတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။

လောဘဇာတ (တိ) [လောဘ+ဇာတ။ ဇာတ
-အနက်မဲ။] လောဘ၊ လိုချင်-နှစ်သက်-
တပ်မက်-ခြင်း။ လောဘဇာတံ ကသ္မာ
သတ္တာ ပရိမုဒ္ဓိတုံ န သက္ကောန္တိ။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၂၂၇။

လောဘဇ္ဈာသယ (တိ) [လောဘ+အဇ္ဈာ-
သယ] လောဘဟူသော အလိုဆန္ဒရှိသော၊
သူ။ လောဘဇ္ဈာသယာ သတ္တာ လုဒ္ဓါ မစ္ဆ-
ရိနော ... ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၂။ ၅၇။
(-နေတ္ထိ၊ ၄။ ၅၀-၁)။

လောဘဒုက္ခ (န) [လောဘ+ဒုက္ခ] လောဘ-
ကြောင့်ဖြစ်သော-ဆင်းရဲ-ဒုက္ခ။ မဟိစ္ဆတံ
နိဿယ ဥပ္ပန္နေန လောဘ ဒုက္ခေန
ဒုက္ခိတော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၀။

လောဘဓမ္မ (ပု) [လောဘ+ဓမ္မ] လောဘ-
တရား၊ လောဘဟူသောတရား။ မဟဂ္ဂံ
ဘဏ္ဍံ ပဿိတွာ လောဘဓမ္မံ ဥပ္ပါဒေဿတိ။
ဝိ၊ ၂။ ၁၂၆။ အတိဝိယ မံ တသ္မိ သမယေ
လောဘဓမ္မာ ပရိသဟန္တိ။ သံ၊ ၂။ ၃၃၀။
(-ဒိ၊ ၁။ ၂၁၄။ မ၊ ၃။ ၆၆-၉၀။ အံ၊ ၂။
၃၀၇။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၂)။

လောဘန (တိ) [လုဘ + ဣ + ယ။ (တိ)
လောဘန-သံ၊ လောဘဏယ-ပြာ။] တပ်-
မက်မော-တေတ်သော၊ လောဘကိုဖြစ်
စေတတ်သော။ လောဘနံ မဒနံ စေတံ၊
မောဟနံ ရဇဝဇနံ။ ထေရီ၊ ၄၁၇။ တတ္ထ
လောဘနန္တိ လောဘုပ္ပါဒနံ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၄၇။

လောဘနိဂ္ဂဟတ္ထ (ပု) [လောဘ+နိဂ္ဂဟ+အတ္ထ]
လောဘကို-နှိပ်ကွပ်-နှိမ်နင်း-ခြင်းဟူသော
အကျိုး။ လောဘနိဂ္ဂဟတ္ထာယ ဥပေါသထံ
သမာဒိယိတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၂၇။

လောဘနိဒါန (တိ) [လောဘ + နိဒါန။
လောဘော နိဒါနမဿာတိ လောဘနိဒါနံ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။] လောဘဟူသော အကြောင်း
ရှိသော။ လောဘဇ-ကြည့်။

လောဘနိဒ္ဓေသ (ပု) [လောဘ + နိဒ္ဓေသ]
လောဘနိဒ္ဓေသ၊ လောဘကို အကျယ်ပြုစု
စကားရပ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ အဘိဓမ္မပိဋက၊
ဓမ္မသင်္ဂဏိပိဋံ၊ ၃-ကဏ္ဍ၊ ဒုကနိက္ခေပ၊
အဘိ၊ ၈။ ၂၁၅-၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၅-၉။
လောဘနိဒ္ဓေသပိဟေဋ္ဌာ အနာဂတာနံ
ပဒါနံ အယမတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၅။

လောဘနိမိတ္တ (တိ) [လောဘ + နိမိတ္တ]
လောဘဟူသော အကြောင်းရှိသော။
လောဘနိမိတ္တေန သာဟသာကာရေန
ပတ္တာတိအတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၉။

လောဘနိဿန္နယုတ္တ (တိ) [လောဘ+ နိဿန္န+
ယုတ္တ] လောဘ၏အကျိုးဆက်နှင့်ယှဉ်သော၊
လောဘဥပနိဿရည်းရသော ကံ၏အကျိုး
ဆက်နှင့်ယှဉ်သော (လောဘဟူသော အား
ကြီးသော မှီရာရှိသော ကံ၏အကျိုးဆက်နှင့်
ယှဉ်သော)။ လောဘနိဿန္နယုတ္တတ္တာ ဝါ
ဒလိဒ္ဓေ အပ္ပန္နပါနေ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။

၂။၅၄။လောဘဇ္ဈာသယာ သတ္တာ လုဒ္ဓါ မစ္ဆ-
ရိနော လောဘူပနိဿယေန ကံမျာဒာ ဒုဂ္ဂတ္တာ
ဒုဗ္ဗပါ (ဒုဗ္ဗပေတာ) ဟောန္တိတိ အာဟ
“လောဘနိဿယုတ္တတ္တာ ဝါ ဒလိဒ္ဓေ အပ္ပန္န-
ပါနေ” ဝိ။ သာရဇ္ဇ၊ ၁။၄၄၁။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၅၇။

●လောဘနိဿရဏ (န) [လောဘ + နိဿရဏ]
(က) လောဘ၏ - ထွက်မြောက် - ကင်း-
ပျောက်-ကြောင်း-ရာ (နိဗ္ဗာန်) (ခ)
လောဘမှလွတ်မြောက်ရာဖြစ်သော(နိဗ္ဗာန်)။
လောဘနိဿရဏ နိဗ္ဗာန် အပဿန္တော။
သံ၊ ၄။၁။ ၂၉။

●လောဘနိယ (တိ) [လုဘ + အနိယ။ လောဘ
နိယ-သံ ။ လောဘဏိဗ္ဗ-အဒ္ဓမာဂမီ။]
(၁) (က) နှစ်သက်-တပ်မက်-မက်မော-
တတ်သော လောဘ။ (ခ) နှစ်သက်-တပ်
မက်- မက်မော-အပ်သော လောဘ။ နှစ်
သက်- တပ်မက်- မက်မော- ဖွယ်- စရာ-
ကောင်းသောလောဘ။ (၂)(က)နှစ်သက်-
တပ်မက်-မက်မော-အပ်သော၊ နှစ်သက်-
တပ်မက် - မက်မော- ဖွယ်-စရာ-ကောင်း
သော (ပစ္စည်း၊ ဝတ္ထု)။ (ခ)နှစ်သက်- တပ်
မက်-မက်မော-အတတ်သော (အာရုံ)။
(၁) (က) (ခ) လောဘနိယေသု ဓမ္မေသု-
(မ၊ ၂။၃၇၃)တိ လောဘဓမ္မေသု။ မ၊ ၄။၃။
၂၉။လုပ္ပန္တိတိ လောဘနိယာ ယထာ “အပါ-
ယဂမနိယာ” တိ အာဟ “လောဘနိယေသု
ဓမ္မေသု”တိ၊ ယထာ ဝါ ပူပါဠိဓမ္မော
လောဘနိယာ၊ ဝေလောဘောတိ အာဟ
လောဘနိယေသု ဓမ္မေသုတိ လောဘဓမ္မေ-
သုတိ။ မ၊ ၄။၃။၁၉၄။ (၂)(က)(ခ) ယထာ
မဟာဏဇ ပဒုခံ... သိနိဒ္ဓံ မုဒုလောဘနိယံ
သုဂန္ဓံ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၄၁။ မဏိဝဏ္ဏပတ္တော ပန
လောဘနိယော စိဝရေ ဝုတ္တနယေနဝ

အသပ္ပိယော။ သံ၊ ၄။၃။ ၂၃၀။ (အဘိ၊ ၄။
၁။၁၇၂။ ထေရီ၊ ၄။၂၆။ အပါ၊ ၄။၁။ ၂၀၂။
ဘေ၊ ၄။၅။ ၂၆၇။)

လောဘနိယစိဝရ (န) [လောဘနိယ + စိဝရ]
နှစ်သက်- တပ်မက်-မက်မော-အပ်-ဖွယ်
ကောင်း-သော -သက်နိုး-အဝတ်အထည်။
တထာ ပဏ္ဍိတ္တဒုကုလာဒိဘေဒံ (စောဏနံ)
လောဘနိယစိဝရံ။ မ၊ ၄။၁။ ၂၆၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၃၄၄။

လောဘနိယဋ္ဌ (ပု) [လောဘနိယ + ဣတ္ထ။
တ-ကို- ဋ္ဌ- ပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၇။]
နှစ်သက်-တပ်မက်-မက်မော- အပ်သော-
အနက်-လဘော။ လောဘနိယဋ္ဌေန မနံ
ရမယန္တိတိ မနောရမာ။ ထေ၊ ၄။၂။ ၃၄၂။

လောဘနိယဘဏ္ဍ (န) [လောဘနိယ+ဘဏ္ဍ]
နှစ်သက်-တပ်မက်-မက်မော - အပ်-ဖွယ်
ကောင်း- သော - ဘဏ္ဍာ-ဥစ္စာ-ပစ္စည်း။
တံလောဘနိယဘဏ္ဍံ ဒတော ဂစ္ဆတိ။ ထေရီ၊
၄။ ၂၆၆။

လောဘနိယဝေ (ပု) [လောဘနိယ+ဝေ]
နှစ်သက်-တပ်မက်- မက်မော-အပ်-ဖွယ်-
ကောင်း-သော-(ပဌာ) သနွယ်။လောဘနိယ-
ဝေသ္မိဝါ ဌိတကာလေ ဒါရကံ ဩလော-
ကေဘော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၉။ လောဘနိယဝေသ္မိ
ပဌမယောဒုနေ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။

လောဘနေယျ (တိ) [လောဘနိယ+ကျ။
လောဘ+ဧယျ(အနေယျ)။ လောဘသာ
ဟိတံ လောဘနေယျံ။ န-လာယည်။ နိရုတ္တိ။
၅၀၊ ၅၅၂-သုတ်၌ကားအနေယျပစ္စည်း။ (က)
နှစ်သက်- တပ်မက်- မက်မော- အပ်-ဖွယ်
ကောင်း-သော၊ (ခ)နှစ်သက်-တပ်မက်-
မက်မော-စေတပ်-သော(အာရုံ)။ (က)(ခ)

ယောစလောဘံပဟန္တာန၊ လောဘနေယျ
န လုပ္ပတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၂။ ပဇဟန-
ဟေတု လောဘနေယျ ဒိဗ္ဗေပိ ဂူပါဒိက
ဥပဋ္ဌိတေ န လုပ္ပကိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၃။
ကိဉ္စိ လောဘနေယျ ပရိက္ခာရံ ဩလော-
ကေတိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၃၃၁။

လောဘနေယျဘဏ္ဍ (န) [လောဘနေယျ+
ဘဏ္ဍ]လောဘနိယဘဏ္ဍ-ကြည့်။ ကိဉ္စိ လော-
ဘနေယျဘဏ္ဍံ ဒိသ္မာ။ ကင်္ခါ၊ ငွါ၊ သစ်။ ၂၀၁။

လောဘပကတ (တိ) [လောဘ+ပကတ]
လောဘသုဉ္စိပရ် အပ်သော၊ လောဘ
ကြီးသည်ဖြစ်၍ ပြုအပ်သော။ လောဘပကတ
(အံ၊ ၁။ ၃၃၃) နှိ လောဘေန ပကတံ၊
လောဘာဘိဘူတေန လုဒ္ဓေန ဟုတွာ ကတ-
ကမ္မန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၀၃။ (-ဇာ၊ ငွါ၊
၃။ ၄၉၂)။

လောဘပကတိ (တိ) [လောဘ+ပကတိ]
လောဘကြီးသော၊ လောဘဟုဆိုအပ်သော
ပင်ကိုယ်သဘောရှိသော။ သူ။ လောဘပကတိ-
တာယ အတ္တနော ပရိဏာမေန္တော ဝါ
ဆန္ဒာဂတိ ဂစ္ဆတိ နာမ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၄၃။
(-ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၄၀)။

လောဘပကတိက (တိ) [လောဘပကတိ+က]
လောဘပကတိ-ကြည့်။ ယော ပန လောဘ-
ပတိကော ဟောတိ၊ တဿ န ဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ငွါ၊
၃။ ၃၀၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၉၈။ ကင်္ခါ၊ ငွါ၊ သစ်။
၂၇၆။

လောဘပစ္စယ (တိ) [လောဘ+ပစ္စယ]
လောဘနိ ဒါန-ကြည့်။ လောဘပစ္စယာ
အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ မ္ဗော
သမ္ဘဝန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၂၀၂။

လောဘပဋိပက္ခ (ပု) [လောဘ+ပဋိပက္ခ]
လောဘ၏ဆန့်ကျင်ဘက် (အလောဘတရား)
လောဘပဋိပက္ခဿ ဓမ္မဏေတံ အဓိဝစနံ။ မ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၉။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀၃)။

လောဘပဓာန (တိ) [လောဘ+ပဓာန]ပြု
ဓာန်းသော လောဘရှိသော၊ လောဘလျှင်
ပြဓာန်းခြင်းရှိသော၊ လောဘပြဓာန်းသော။
သေခေါ် အနုပုန္နံ လောဘပဓာနံ ကိလေ-
သဉ္စ ဥပ္ပါဒေတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၀၉။

လောဘပဝတ္တိ (တိ) [လောဘ+ပဝတ္တိ]
လောဘ-၏-ဖြစ်ခြင်း။ ပသာဒပတိဂ္ဂဟကာ
ပန လောဘပဝတ္တိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၈။

လောဘပါပ (န) [လောဘ+ပါပ]ယုတ်မာ
သော လောဘ၊ လောဘတည်းဟူသော
မကောင်းမှု-အကုသိုလ်။ အက္ခောဓနော
လောဘပါပံ ဝေဝိစ္ဆံ ဝိတရေ မုနိ၊ သုတ္တနိ။
၄၂၄။

လောဘပါသ (ပု) [လောဘ+ပါသ]လောဘ
ဟူသော-ကျော့ကွင်း -အနှောင်အဖွဲ့၊ ကျော့
ကွင်း-အနှောင်အဖွဲ့-နှင့် တူသော လောဘ။
ဒိဗ္ဗာ နာမ ဒိဗ္ဗေသု ဝိသယေသု လောဘ-
ပါသာ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၄၈။ လောဘပါသာတိ
လောဘသင်္ခါတာ ဗန္ဓနာ။ ပါစိတိ၊ ယော။
၂၀၅။

လောဘပုဘေဒ (ပု) [လောဘ+ပုဘေဒ]
လောဘ-၏-အထူး-အပြား။ ပဘေဒသဒ္ဓိ
ပစ္စေကံ သမ္ပန္နိတွာ လောဘပုဘေဒေါတိ-
အာဒိနာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၀။

လောဘပုဟာန (န) [လောဘ+ပုဟာန]
လောဘကို-ပယ်-ရှင်းခြင်း။

လောဘပုဟာနာနိသံသ (ပု) [လောဘပုဟာန+ အာနိသံသ] လောဘကို-ပယ်-စွန့်-ခြင်း၏ -ပကျိုး-အာနိသင်။ တသွာ တဿ လောဘပုဟာနပါယံ ... လောဘပုဟာနာနိသံသဉ္စ ဩရပါရပုဟာနံဒိဿေန္တော။ သုတ္တန်၊ ၄၊ ၁၊ ၂၀။

လောဘပုဟာနပါယ (ပု) [လောဘပုဟာန+ ဥပါယ] လောဘကို- ပယ်-စွန့်- ခြင်း၏- အကြောင်း-ဥပါယ်။ လောဘပုဟာနာနိသံသ-ကြည့်။

လောဘမူလ (တိ) [လောဘ+မူလ] လောဘမူလ လောဘပုဟာနာနိသံသ (တိ)။ လောဘမူလံ သောမနဿုပေက္ခာဒိဋ္ဌိဂတသင်္ခါရဘောဒဟော အဋ္ဌဝိဓံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၄။ လောဘော မူလံ တေဿာတိ လောဘမူလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၀။ အဋ္ဌမာလောဘမူလာနိ။ သင်္ဂဟ။ ၂။ လောဘော စ သော သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘဝသာဓနေန မူလသဒိသတ္တာ မူလဉ္စ၊ တံ တေသန္တိ လောဘမူလာနိ။ ဝိကာဝိနိ။ ၈၃။

လောဘမူလက (တိ) [လောဘမူလ + က လောဘမူလ- ကြည့်။ လောဘမူလကာတာဝ မာယာသာဓဋ္ဌေယျမာနာတိမာနဒိဋ္ဌိစာပလာဒယော။ သံ၊ ၂။ ၃၄၅။

လောဘမူလစိတ္တ (န) [လောဘမူလ + စိတ္တ] လောဘမူလစိတ်၊ လောဘဟူသော- မူလ-အကြောင်းရ- -ရှိသောစိတ်၊ ယဒါ ဟိတိ-အာဒိ လောဘမူလစိတ္တာနံ ပဝတ္တိအာကာရဒဿနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၀။

လောဘရာသိ (ပု) [လောဘ+ရာသိ] လောဘအစု၊ လောဘက္ခန္ဓ-ကြည့်။

လောဘဝစန (န) [လောဘ+ဝစန] လောဘကို-ဟော-ဆို-ခြင်း။ ပုန လောဘဝစနေကာရဏံ ဝုတ္တမေဝ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၆။

အသိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၂၃-ပ-မ-သ-ဝ

လောဘဝမန (န) [လောဘ+ဝမန] လောဘကို-ပျိုအန် - ထွေးအန်- အဘူ...နံ- ခြင်း။ လောဘဝမနံ ကာရေတိ။ ဝိလိန္ဒ၊ ၃၊ ၉။

လောဘဝသိက (တိ) [(လောဘ+ဝသ)လောဘဝသ+ဣက] လောဘ၏အလိုသို့လိုက်သောသူ။ ဣတော ဒါနံ ပဋ္ဌာယ န လောဘဝသိကော တဝိဿာမိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၉။ (-ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၃၅၄)။

လောဘဝါသန (တိ၊ န) [လောဘ+ဝါသန] လောဘဟူသောထုံခြင်း၊ လောဘဖြင့်ထုံခြင်း။ ဝိဘဝသမ္ပတ္တိသု အလဂ္ဂစိတ္တော ပရိစ္စာဂသီလော လောဘဝါသနဉ္စ သမုတ္တိန္နတံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၀၁- ၂။ (-ဒိ၊ ၂၊ ၁။ ၈၇)။

လောဘဝိဒ္ဓံသနရသ (တိ) [လောဘ+ဝိဒ္ဓံသန+ရသ] လောဘကိုပျက်စီးခြင်း-ကိစ္စ-ရသ-ရှိသော။ စီနပါရမံ ဒေယျဓမ္မေ လောဘဝိဒ္ဓံသနရသာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၇၃။ (-ဒိ၊ ၂၊ ၁။ ၇၁။ သံ၊ ၂၊ ၁။ ၂၅၂)။

လောဘဝိသေသ (ပု) [လောဘ+ဝိသေသ] လောဘအထူး၊ ထူးသည့်လောဘ။ ပဉ္စဝိမောပံ လောဘဝိသေသော.....ဝုတ္တော။ ဒိ၊ ၂၊ ၃။ ၂၄၉။ (-မ၊ ၂၊ ၁။ ၃၃၁)။

လောဘသမဂီ (တိ) [လောဘ+သမဂီ။ ထိ-ဋ္ဌိ ထောဘသမဂီနံ။] လောဘနှင့်ပြည့်စုံသော၊ လောဘရှိသော၊ သူ။ လောဘသမဂီပုဂ္ဂလော လုဗ္ဗိတော နာမ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၃။

လောဘသမုဋ္ဌာန (တိ) [လောဘ+သမုဋ္ဌာန] လောဘလျှင် - ဖြစ်ကြောင်း - သမုဋ္ဌာန-ရှိသော။ ဣဒံ လောဘသမုဋ္ဌာနံ။ နေတ္ထံ။ ၃၇။ (-နေတ္ထံ၊ ၄။ ၁၀၇။ နေတ္ထံ၊ ၁။ ၁၆၃)။

လောဘသမုဒယ (တိ) [လောဘ+သမုဒယ။
လောဘော သမုဒယော အဿာတိ လောဘ-
သမုဒယံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။] လောဘ နိဒါန၊
-လောဘဇ-တို့ကြည့်။

လောဘသမ္ပယုတ္တ (တိ) [လောဘ+သမ္ပယုတ္တ]
လောဘသမ္ပယုတ်၊ လောဘနှင့်ယှဉ်သော၊
(လောဘနှင့်အညီအညွတ် ကေပုဒတာ အစ
ရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော)။ အယံ
သင်္ခါရက္ခန္ဓေ ကိလေသဂဏော လောဘသမ္ပ-
ယုတ္တော နာမ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၀၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၀၉)။

လောဘသလ္လ (န) [လောဘ + သလ္လ]
လောဘတည်းဟူသော - မြား - ငြောင့်။
လောဘသလ္လံ ဥဒ္ဓရတိ။ ပေဋကော။၂၄၆။

လောဘသဟဂတ (တိ) [လောဘ+သဟဂတ]
လောဘသဟဂတ်၊ လောဘနှင့် - အတူ -
တကွ-ဖြစ်သော။ နန္ဒ၊ပသေစနန္တိ လောဘ
သဟဂတံ သမ္ပယုတ္တနန္တိယာဝ ဥပသိတ္တံ
ဟုတွာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၄။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆)။

လောဘသဟဂတစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [လောဘ-
သဟဂတ+စိတ္တုပ္ပါဒ]လောဘသဟဂတ်စိတ်၊
လောဘနှင့်-အတူ- တကွ- ဖြစ်သောစိတ်။
ကာမရာဂေါ ဟိ အဋ္ဌသု လောဘသဟဂတ-
စိတ္တုပ္ပါဒေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၅။

လောဘသာဟသ (တိ) [လောဘ+သာဟသ]
လောဘကြောင့်-လျှင်မြန်-ရဲဝံ့လွန်း-မဆင်
မခြင်- မစဉ်းစား-ခြင်း။ သဟသာ အဇ္ဈ-
ပတ္တာတိ လောဘသာဟသေန ပတ္တာ။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။ အာမိသတ္တာယ ပတ္တတ္တာ“လော-
ဘသာဟသေန ပတ္တာ”တိ ဝုတ္တံ။လောဘနိ-
မိတ္တေန သာဟသာကာရေန ပတ္တာတိ
အတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၉။

လောဘသုတ္တ (န) [လောဘ + သုတ္တ]
လောဘသုတ်၊ တပ်မက်မှုလောဘကို ပယ်စွန့်
နိုင်လျှင် အနာဂါမိမဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်၏ဟု
လောဘကို ပယ်ရန် ဟောတော်မူအပ်သော
သုတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဣတိဝုတ္တကပါဠိ၊ ၁-
နိပါတ၊ ၁-၀၈၊ ၁-သုတ်။ ဣတိဝုတ်။ ၁၉၅။
ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊၃၂-၄၂။

လောဘဟေဟု (ပု) [လောဘ + ဟေဟု](က)
လောဘဟိတ်၊ (ခ) လောဘဟူသောအ
ကြောင်း။ (က) ရူပံ သဟေတုကန္တိ၊...
လောဘဟေတုနာတိ နဟေဝံ ဂတ္ထဗ္ဗေ။
အဘိ၊က၊၃၇၇။ (ခ) လောဘဟေဟု လော-
ဘောနာဘိဘူတာ ဝိစရန္တိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၀၉။
လောဘဟေတု ပန လောဘကာရဏာ
လောဘံ နိဿာယ မယာ တေ ကထံ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၁။၅၂၉။

လောဘဟေတုက (တိ) [လောဘ + ဟေတု +
က] လောဘဟူသော-အကြောင်း- အရင်း
ခံ- ရှိသော။ လောဘဟေတုကမ္ပိ (အံ၊၃။
၄၇၀) တိ ပါဏာတိပါတဿ လောဘော
ဥပနိဿယကောဋိယာ ဟေတု ဟောတိ
ဒေါသမောဟသမ္ပယုတ္တောပိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၈။

လောဘာကုသလမူလ (န) [လောဘ + အကု-
သလမူလ] လောဘဟူသော - အကုသိုလ်မူ
လ-အကုသိုလ်၏ အရင်းခံတရား။ကာမရာဂ-
ဘဝရာဂါနုသယာ ဝေဟိလောဘာကုသလ-
မူလေန သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။

လောဘာဂတိ (ထိ) [လောဘ + အဂတိ]
လောဘာဂတိ၊ လောဘကြောင့် - မလား-
မရောက်- မလိုက်ပါ-မပြုကျင့်- အပ်သော
အရာ၊ စာဂါဒိဋ္ဌာနသမုဒါဂမေန လောဘာ-
ဂတိံ န ဂစ္ဆတိ၊ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၃၁၇။

လောဘာတိက္ကန္တ (တိ) [လောဘ+အတိက္ကန္တ] လောဘကို-လွန်-ကျော်လွန်- လွန်မြောက်-သော။ နေကမ္ဘာမှ ဝုဇ္ဇတိ လောဘာတိက္ကန္တ-တ္တာ ပဌမဇ္ဈာန်။မ၊ဋီ၊၂။၆၈။

လောဘာဒေသိတ (တိ) [လောဘ+အာဒေသိတ] လောဘဖြစ်ခြင်းငှာ-ဖြစ်ပိုရန်-ညွှန်ပြအပ်သော။ လောဘာ ဒေသိတံ ပဋိပတ္တိ ဥပဓိသတိ။ ဒိ၊ဋီ၊၁။၃၈၄။ (-သိ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၄၀၂)။

လောဘာဓိက (တိ) [လောဘ+အဓိက] လောဘလွန်ကံသော။ ပိုမို-လွန်ကဲ-ပိုလွန်-သော လောဘရှိသော။ လောဘုဿဒ-ကြည့်။

လောဘာဘိဘူတ (တိ) [လောဘ+အဘိဘူတ] (က) လောဘသည်-လွမ်းမိုး-ဖိစီး-နှိပ်စက်-အပ်သော။ (ခ) အာဟာရ၌ တပ်မက်သော လောဘသည်- လွမ်းမိုး- ဖိစီး-နှိပ်စက်-အပ်သော။ (ဂ) လောဘာဘိဘူတေန လုဒ္ဓေန ဟုတွာ ကတကမ္မန္တိ အတ္ထော။အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၃။ (ခ) လောဘာဘိဘူတာ (ဒိ၊ဋီ၊၂။၂၈၂)တိ အာဟာရလောဘေန အဘိဘူတာ။ ဒိ၊ဋီ၊၂။၂၄၁။

လောဘာဓိဋ္ဌာန (န) [လောဘ+အဓိဋ္ဌာန] လောဘာဓိဋ္ဌာနသုတ်၊ လောဘလျင်တည်ရာ ရှိသောသုတ်၊ လောဘ၏တည်ရာဖြစ်သော သုတ်။ တတ္ထ ကာမံ လောဘာဓိဋ္ဌာနံ။...ယံ ကာယဿ ဘေဒါ ဒေဝေသု ဥပပဇ္ဇတိတိ ဣဒံ ပလံ။ ဣဒံ လောဘာဓိဋ္ဌာနံ။ဂေဇ္ဇကော။ ၂၀၉-၁၀။

လောဘိ (တိ) [လောဘ+ဤ၊ထိ-၌လောဘိ-နိ။ လောဘော အဿ အတ္ထိတိ လောဘိ၊ ကပ္ပုဒ္ဓါမ။ လောဘိနံ-သံ၊ လောဘိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] လောဘ- ရှိ-ကြီး -သော၊

အလိုကြီးသော၊ သူ။ တေသံ မိဂါနံ မာရ-ဏေ လုဒ္ဓေါ ဒါရဏော လောဘိတိ မိဂလု-ဒ္ဓေါ။ အပ၊ဋီ၊၂။၁၁၄။ မိဂါနံ မာရဏေ လုဒ္ဓေါ လောဘိ ဂေဓောတိ မိဂလုဒ္ဓေါ၊အပ၊ဋီ၊၂။၁၁၈။

လောဘုပ္ပတ္တိ (ထံ) [လောဘ+ဥပ္ပတ္တိ]လောဘ-၏-ဖြစ်ခြင်း။ ယော ကောစံ ကာမစာဓောယာ ကာစံ လောဘုပ္ပတ္တိ။ ဒိ၊ဋီ၊၁။၃၆၆။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇၇။

လောဘုပ္ပတ္တိကာရဏ (န) [လောဘုပ္ပတ္တိ+ကာရဏ] လောဘဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း။ မနုဉ္ဇဝတ္ထုန္တိ မနောရမံလောဘုပ္ပတ္တိကာရဏံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၅၇။

လောဘုပ္ပတ္တိသဗ္ဗာဝ (ပု) [လောဘုပ္ပတ္တိ+သဗ္ဗာဝ] လောဘဖြစ်ခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်။ ဒေယုဓမ္မေတိ စ ဣဒံ နိဒဿနမတ္ထံ...တဿ လောဘုပ္ပတ္တိသဗ္ဗာဝတော။ မ၊ဋီ၊၁။၁၉၄။

လောဘုပ္ပါဒ (ပု) [လောဘ+ဥပ္ပါဒ] ။လောဘုပ္ပတ္တိ-ကြည့်။ လောဘုပ္ပါဒေ သတိ အဘိဝဒတိယေဝ နာမ။သံ၊ဋီ၊၂။၂၁၁။

လောဘုပ္ပါဒန (တိ) [လောဘ+ဥပ္ပါဒန] (၁) လောဘကို ဖြစ်စေတတ်သော (န) (၂) လောဘကိုဖြစ်စေခြင်း။ (၁) လောဘန- (ထေရီ၊၄၁၇) ၏ လောဘုပ္ပါဒနံ။ ထေရီ၊ဋီ၊၂၄၈။ (န) (၂) တ္ထောဝတာ (သံ၊ဋီ၊၃၆၂) တိ လောဘုပ္ပါဒနမတ္ထေန။သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၈။

လောဘုဿဒ (တိ) [လောဘ+ဥဿဒ]လောဘ-များ-ကြီး-ထန်-လွန်ကဲ-သော၊ များ-ပြန်ပြော-ထူပြော-လွန်ကဲ-သော လောဘ

ရှိသော၊ သူ။ တတ္ထ လောဘုဿဒါယ ပဇာယ
 ဒုဗ္ဗိက္ခိန္ဒရကပ္ပေါဟောတိ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃။လော-
 ဘုဿဒါယာတိ လောဘာဓိကာယ ပဇာယ
 ဝတ္တမာနံယ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃။ ဣမေ သတ္တာ
လောဘုဿဒါ ဒေါသုဿဒါ....ဟောန္တိ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉။ လောဘော ဥဿဒေါ
 တေသန္တိ လောဘုဿဒါ၊ ဥဿန္တလောဘာ
 လောဘာဓိကာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၁၂၄။

လောဘူပနိဿယ (တိ) [လောဘ + ဥပ-
 နိဿယ]လောဘလျှင် အားကြီးသော-မှီရာ
 -အကြောင်း-ရှိသော။ လောဘဇ္ဈာသယာ
 သတ္တာ လုဒ္ဓါ မစ္ဆရိနော လောဘူပနိဿယေန
 ကမ္မုနာ ဒုဂ္ဂတာ ဒုရုပေတာ ဟောန္တိ။ဝိသုဒ္ဓိ
 ဋီ၊ ၂။၅၇။

လောမ (ပု၊န) [လူ+မန်(မ)]လူယတေ ဆိဇ္ဇ-
 တေတိ လောမံ။ တနုရဟံ။ ကပ္ပဒ္ဓုမ။
 လူယတေတိ လောမံ။ဏ္ဍာဒိ။၁၃၆။မံသစမ္မာနိ
 လုနာတိ ဆိန္ဒတိတိ လောမော။ ကစ္စည်း။
 ၆၂။ဓူ။၄၀၅။နိတိ၊သုတ္တ။ ၁၃၃၄။ဝတ္တမာနံ-
 လူယတေတိ လောမံ။ ဓာန်၊ဋီ။ ၂၅၉။(န)
 လောမာန်-သံ။ (ပု၊န)လောမ-ပြာ၊အဒ္ဓ-
 မာဂဓိ။](၁)အမ္ပေး၊မ္ပေးညင်း။ (၂)မ္ပေညင်း-
 တွင်း-ပေါက်။(၃)(ငှက် ဘို၏) အတောင်။
 (၄)အမြိတ်=အဆာ။ (၁)အတ္တိ ဣမသ္မိ-
 ကာယေ ကေသာ လောမာ။ဒိ၊ ၂။ ၂၃၂။၆၊
 ၁။ ၇၂။အံ၊ ၂။ ၂၇၅။ (-ဝိ၊၁။၃၅၁။ဒိ၊၃။၆၆
 -၇။သံ၊၁။ ၂၀၇။အဘိ၊ဝိ။ ၂၀၀-၁)။ယေဘု-
 ယျေန လောမာနိ ဟံသန္တိ (ဝိ၊၁။၉)တိ ဗဟု
 တရာနိ လောမာနိ ဟံသန္တိ ဥဒ္ဓံ မုခါနိ။ဝိ၊ ၆
 ၁။၁၅၇။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၉။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၃။)။
 (၂)လောမဝေဓဝိဒ္ဓ-ကြည့်။(၃)လောမသာ
 (ဇာ၊၁။၂၀၂)တိ ပဂ္ဂိ နော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၉၆။
 (၄)ဥဒိတ် နွဲ့သူ လောမံ ဒသာ ယဿာတိ

ဥဒ္ဓလောမိ။ ကေသ္မိ အန္တေ လောမံ ဒသာ
 ယဿာတိ ကေန္တလောမိ။ သိ၊ဋီ၊ သစ်၊၁။
 ၃၆၄။

အမ္ပေး(=မ္ပေညင်း) တို့သည် ပင်ကို
 အဆင်းအားဖြင့် ဆံပင်တို့ကဲ့သို့ တပါးသော
 အဆင်းတို့နှင့် မရောမယှက် မည်းနက်သော
 အရောင် အဆင်းသာ ရှိကြကုန်သည်မဟုတ်၊
 မည်းသောအဆင်း၊ ကြောင်သောအဆင်း
 ဟူ၍ ၂-မျိုး ၂-စားရှိကုန်သည်။ ပုံပန်း
 သဏ္ဍာန်အားဖြင့် အောက်သို့အဖျားညွတ်
 သည့်ထန်းမြစ်သဏ္ဍာန်ရှိကြကုန်၍ ကိုယ်ခန္ဓာ
 ၏အောက်ပိုင်းအောက်ပိုင်းတို့၌ပေါက်ရောက်
 ကြပြီး များသောအားဖြင့် ဆံပင်ပေါက်ရာ
 ဌာနနှင့်ခြေဖဝါး၊ လက်ဖဝါးပြင်တို့မှတစ်ပါး
 တစ်ကိုယ်လုံး ရစ်စာတ်သည် အရေး၌
 သန်းဥပမာဏ(တလိက္ခ)မျှ အတွင်းသို့စူးဝင်
 ကာ တစ်ချောင်းချင်းသာ မရောမယှက်
 ပေါက်ရောက်ကြသည်။ မှေးတူင်းတစ်ခု
 တည်း၌ နှစ်ချောင်းပူးပေါက်ရှိုးထုံးစံမရှိပေ။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၃။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၂။ လူနေအိမ်
 ခြေမှကင်းဆိပ်လေသောရွာဟောင်းကုန်းမြေ
 အရပ်နှင့် ၎င်းမြေအရပ်မှာ ပေါက်ရောက်
 သည့်တမန်းမြက်တို့ပမာ ကိုယ်ရေဖျားက
 လည်း“ငါ၏အပေါ်၌ အမ္ပေး(မ္ပေးညင်း)တို့
 ပေါက်ကုန်သည်”ဟုမသိ၊အမ္ပေး(မ္ပေးညင်း)
 များကလည်း “ငါတို့သည် ကိုယ်ရေဖျား ပေါ်
 မှာပေါက်ကြသည်”ဟု မသိကြပေ။ အချင်း
 ချင်း(ငါ့အပေါ်၌ အမ္ပေးတို့သည်ပေါက်ကုန်
 သည်၊ငါတို့သည်ကိုယ်ရေဖျားပေါ် မှာပေါက်
 ကုန်သည်ဟု)နှလုံးသွင်း-ဆင်ခြင်ခြင်းကင်း
 ကြလေသည်။ ဤသို့မ္ပေးညင်းတို့မည်သည်
 ကားဤခန္ဓာကိုယ်၌အသီးအခြားကောဋ္ဌာသ
 တစ်ပါးဖြစ်၍ (စိတ်စေတနာမရှိ၊အဗျာကတ
 တရားဖြစ်ပြီးအတ္တမှ ဆိတ်၏၊သတ္တဝါမဟုတ်၊

ခက်ဆရာရို၏) ဓာတ်ကြီးလေးပါးကိုတွင် ပထဝီဓာတ်၌ပါဝင်သည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၇-၉)။ ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံး၌ ပေါက်ပျက်သည့် မွေးညှင်းအရေအတွက် ကား-၉၉၀၀၀=ကိုးသောင်းကိုးထောင်ရှိ၏ (ပဋိသန္ဓေ၊ ၁။ ၇၆)။

လောမ (န) [လောမ+ဏ] (၁)ရဟန်းအသွင် (၂)မာန်မာန၊မာန်မာနတည်းဟူသောအမွှေး (၃) လောမန တွံ မုဒတ္တာသိ(ဝိ ၁။ ၅၄)တိ ဘူ လောမိဝိ လောမံ၊ ကိပန တံ ပဗ္ဗဇ္ဇာလိင်္ဂံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၆။ (၂)လောမံ ပါတေန္တိ (ဝိ၊ ၄။ ၁၀)တိ ပန္နလောမာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃။

လောမန (န) [လောမ+ မယ။မယ-ကျ] အမွှေးဖြင့်-ပြီး- ပြုလုပ်-သော၊ ပန်း-ဝန်း-ပွင့်။ ဥဒိတမေကတော ဥဂ္ဂတံ လောမမသံ-ပုပ္ဖံ ယဿာတိ ဥဒ္ဓလောမိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၁။ ၃၆၃။

လောမကာယ (ပ) [လောမ+ကာယ]အမွှေး-မွှေးညှင်း-အပေါင်း-အစုံ။ ကေသကာယံ လောမကာယံ၊ ဆဝိကာယံ။ ပဋိသံ၊ ၄၀၆။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၇၊ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၇)။

လောမကိလိဋ္ဌ (တိ) [လောမ+ကိလိဋ္ဌ]ညစ်နွမ်းသော- အမွှေး-အမျှင် -ချည်မျှင်-ရှိသော၊ လောမကိလိဋ္ဌာနီ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၃၇)တိ ကိလိဋ္ဌလောမာနိ၊ ကိလိဋ္ဌံ သူနီတိ အတ္ထော။ မ၊ဋီ၊ ၃။ ၃၄၄။

လောမကူပ (ပ) [လောမ+ကူပ။လောမကူပ-သံ။]မွှေးညှင်း-တွင်း-ပေါက်။ ကေကာနိ လောမာနိ လောမကူပေသု ဇာတာနိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၅။ (-ဒီ၊ ၃။ ၁၁၁။ မ၊ ၂။ ၂၇၇။ အဘိ၊ က။

၁၂၇။ ပဋိသံ၊ ၁၂၀)။ အဟံ ဣမဿ သမဏဿ နာသဝါဘေန လောမကူပမ္ပိ စာဝေ တုံ နာသက္ခိ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၀။

လောမကူပသဟဿ (န) [လောမကူပ+ သဟ-ဿ]မွှေးညှင်း-တွင်း-ပေါက်- အထောင်-ထောင်ပေါင်းများစွာ။ သင်္ချေစေ့မှ နဝနဝ-တိ ယာ လောမကူပသဟဿ သု လိက္ခာမတ္တံ ပဝိသိက္ခာ ဝိတံ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၆။

လောမကောဋ္ဌာသ (ပ) [လောမ+ကောဋ္ဌာသ] အမွှေး- မွှေးညှင်း- အဖို့ - အခု၊ ကထံ ကေသကောဋ္ဌာသော လောမကောဋ္ဌာသောတိ သဗ္ဗာယံ ကဏေဟိတိ ဝတ္တဗော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။

လောမဂဏနာ (ထိ) [လောမ+ဂဏနာ] အမွှေး-မွှေးညှင်း-အရေအတွက်။ ပယောဂ-ဂဏနာယ ပါစိတ္တိယာနိ၊ န လောမဂဏနာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၆။ တဿာ လောမဂဏနာယ သီသစ္ဆေဒံ ပါပုဏိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၁။

လောမဂ္ဂဟဏ (န) [လောမ+ဂဟဏ]လောမ-သဒ္ဓါ။ ကေသာပိ ဟိ လောမဂ္ဂဟဏေန ဂယန္တိ။ မ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။

လောမဆန္ဒန (ထိ၊န) [လောမ+ဆန္ဒန] အမွှေး-မွှေးညှင်း-တို့ကို-ထိခိုက်-ထိပါး-ပွတ်ကိုက်မိ-ခြင်း။ န စ မေ လောမဆန္ဒနေန ကာယဝိညာဏံ ဥပ္ပန္နံ။ ဝလိ၊ ၁။ ၁၇၂။ ကမ်၊ဋီ၊ ၅၀။

လောမစလန (န) [လောမ+စလန] အမွှေး-မွှေးညှင်း- တုန်လှုပ်- လှုပ်ရှား- ခြင်း။ သုညာဂါရဂတော ဗုဒ္ဓမုနိ လောမစလန-မတ္တကမ္ပိ န ကဏေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။

လောမန္တရ (န) [လောမ+အန္တရ] အမွှေး-မွှေးညှင်း- အကြား-ကြား။ အဋ္ဌန္တရံ၊ လောမန္တရန္တိ ဣဒံ သဗ္ဗံ ယေဝါပနကဋ္ဌာနံ

ပဝိဋ္ဌံ။ အဘိ၊ဗျ၊ ၂။ ၆၈။ သစေ လောမန္တ-
ရေသု ပါဏကာ အတ္ထိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၀၈။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅။

လောမပက္ခ (တိ) [လောမ+ပက္ခ] အမွေး-
ဟူသော-အတောင်-တောင်ပံ-ရှိသောငှက်၊
(ဥဒေါင်း၊ကြက်စသောသတ္တဝါ။ တေလောမ
ပက္ခာ စမ္ပပက္ခာ အဋ္ဌိပက္ခာတိ တိဝိဓာ။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။၃၁၀။ (-ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၈၀။ဒိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။၉၅။)

လောမပရိယာယ (ပု) [လောမ+ပရိယာယ]
လောမ-သဒ္ဓါ၏- ပရိယာယ်- ဝေဝုဇ်-
စကားလှယ်။ ဥက္ကာ သဒ္ဓေါ လောကေ
အဝိသေသတော လောမပရိယာယော။
ဒိ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၄၁။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၇၆။

လောမပါဒ (တိ) [လောမ+ပါဒ။ လောမာနိ
ပါဒေသု ယဿာတိ လောမပါဒေါ။ ကပ္ပဒ္ဓု
မ။]ခြေ၌အမွေး-ရှိ-ပေါက်-ရောက်-သော၊
သု။ သလောမပါဒေါ ပရိစရိယ မဂ္ဂိ။ ဇာ၊ ၂။
၂၃၂။ အင်္ဂါနာမ လောမပါဒေါ ဗာဏ-
ဏသိရာဇာ ဗြာဟ္မဏေ သဂ္ဂမဂ္ဂံ ပုစ္ဆိတွာ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၅၀။

လောမပိဏ္ဏ (ပု) [လောမ+ပိဏ္ဏ] အမွေး-
အပေါင်း-အစု။ ယထာ အယံ ဒိဿတိ
လောမပိဏ္ဏော။ဇာ၊ ၁။ ၂၀၀။ (-ဇာ-ဋ္ဌ၊၃။
၅၁၆)။

လောမဖုသန (န) [လောမ+ဖုသန] အမွေး-
မွေးညှင်း- တို့ကို- ထိ-တွေ့ထိ- ခြင်း။
လောမဖုသနောပိ သံဃာဒိသေသော။ ဝဇီရ။
၁၈၅။

လောမမယသုတ္တ (န) [လောမ+မယ+သုတ္တ]
(သိုးစသည်တို့၏) အမွေး-သားမွေး-ဖြင့်-
ပြီး- ပြုလုပ်အပ်-သော-ချည်-ချည်မျှင်။
ကမ္မလန္တိ ငွေကာဒိနံ လောမမယသုတ္တေန
ဝါယိတပဋိ၊ ဝိမတိ၊ ၁။၃၁၀။

လောမမူလ (န) [လောမ+မူလ] အမွေး-
မွေးညှင်း-တို့၏-အမြစ်-အရင်း။ လောမ
မူလာနံ ပရိဗြူဟနကေ မံသေ လောဟိတေ
စ ပရိက္ခိဏေ။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၃၇။

လောမရာဇိ (ထိ) [လောမ+ရာဇိ။ လောမရာဇိ
သံ။] အမွေးရေး၊ အမွေး၏- အရေး-
အကြောင်း၊ (ရေးရေးထင်သော အမွေး)။
ဝေဝံ တနကလောမာယ လောမရာဇိယာ
သောတတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၀၈။

လောမရာဇိဥပန (န) [လောမရာဇိ+ဥပန]
အမွေး ရေးထားခြင်း၊ အမွေး၏-အရေး-
အကြောင်း-ကိုထားခြင်း။ အစုဒုကန္တိ ဥဇ-
ရေ လောမရာဇိ ဥပနံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၄။၅၃။ လောမ
ရာဇိဥပနန္တိ လောမလေခါဥပနံ။ ပါစိတိ၊
ယော။ ၄၆၁။

လောမဝန္တု (တိ) [လောမ+ဝန္တု။ ထိ-နှ့်
လောမဝတိ လောမမဝန္တိ။လောမဝတ်-သံ။]
အမွေး- ရှိ-ထူပြောသော ဆံမုတ်ဆိတ်ရှိ-
သော။ လောမသာနီတိ လောမဝန္တာနိ၊
ဆနကေသမယုဝါနီတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋ္ဌိ၊ ၁။
၁၁၇။ (-မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၃၆)။

လောမဝါရ (ပု) [လောမ+ဝါရ] အမွေး၏-
အလှည့်-အကြိမ်။ လောမာနိ ပန လောမ
ဝါရေ လောမဝါရေ အနေကေ ကဟာပဏေ
အဂ္ဂန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။

လောမဝေဓဝိဒ္ဓ (တိ) [လောမ+ဝေဓ+ဝိဒ္ဓ]
အမွေး-မွေးညှင်းတွင်၊ -မွေးညှင်းပေါက်-
၌-စူး-နှင်တံ-ဖြင့်ထိုးဖာပ်သော။ လောမ-
ဝေဓဝိဒ္ဓေါ (အံ၊၁။ ၄၂၉)တိ လောမက္ခပေ
ပတောဒဝေဓေန ဝိဒ္ဓမတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၃၂၉။

ထောမသံဟရဏ (န) [လောမ+သံဟရဏ] အမွေးတို့ကို-နတ်သိမ်း- ပယ်- ရိတ်ပယ်- ခြင်း။ ရိမ္မာန္တိ ဥရေ လောမသံဟရဏံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၅၇၃။ လောမသံဟရဏန္တိ လောမာနံ အပနယနံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၆၁။

လောမသ (တိ) [လောမ+သ၊ နိတိ၊ သုတ္တံ] ၇၈။ လောမ+သိ+အ၊ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၈၃၉။ လောမာနိ သန္တိ အဿာတိ လောမသော၊ ကပ္ပဗ္ဗမ။ လောမဂ-သံ။ လောမသ-ပြာ။] (၁) (က)အမွေး- ဆံ့မှက်ဆိတ်- ရှိ-ထူ-သော (ဦးခေါင်း)၊ (ခ) အမွေး-ရိ-ထူ-သော (အဝတ်)။ (ဂ) တခဲနက်-ပေါက်-ပွား-သော အမွေးရှိသော၊ များသော အမွေးရှိသော။ (ဃ) နည်း-ပါး- ကျ-နိယော အမွေးရှိသော၊ နည်း-ပါး-ကျ-သည့် အမွေးရှိသော။ (င) နူးညံ့ယော အမွေးရှိသော (၂) အမွေးအတောင်ရှိသော (၄၇)။ (၁) (က)လောမသာနိ (ဇာ၊ ၁။ ၆၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၈)တိ လောမဝန္တာနိ၊ ဆနကေသမထုဂ်နိတိ အတ္ထော၊ ကေသာပိ ဟိ လောမဂ္ဂဟဏေန ဂယန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ (ခ)လောမသာနိ (ကေ၊ ၁။ ၁၃၃)တိ သလောမကာနိ သုခသမ္ပဿာနိ၊ သန္နာနိတိ အတ္ထော၊ ဇာ၊ ၁။ ၄။ ၄၁-၂။ (ဂ)ဆနနိစိတလောမော လောမသော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။ လောမသကင်္ဂိယ-လည်းကြည့်။ (ဃ)လောမသာယာ(ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၈)တိ တနုကမ္ပလောမတာယ အပ္ပလောမဝတိယာ၊ လောမံ တေဿာ အတ္တိတိ လောမသာ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၄၈။ (-ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၄၈)။ (င)လောမသာယာ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၈၀)တိ ဘရုဏမုဒု လောမဝတိယာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၈။ (၂) လောမသာ (ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၂)တိ ပက္ခိနော၊ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၆၆။

လောမသကင်္ဂိယ (ပု) [လောမသ+ကင်္ဂိယ။] လောမသကင်္ဂိယ။ လောမသကင်္ဂိယမည်သော ထေရ်။ ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ လောမသကင်္ဂိယော သက္ကေသု ဝိဟရတိ။ သံ၊ ၃။ ၂၈၄။ (လောမသဝင်္ဂိယော-သိ၊ ဣ-မူ)။

လောမသက (ပု) [လောမသ+က]အနည်းငယ်-နူးညံ့-သော အမွေးရှိသော (ရဟန်း) လောမသင်္ဂိယ-ကြည့်။

လောမသကကင်္ဂိယ (ပု) [လောမသက+အင်္ဂိက] လောမသကကင်္ဂိယ - သတုံသား - ထေရ်။ အနည်းငယ်-နူးညံ့-သော အမွေးရှိသည့် ဖြစ်၍ တင့်တယ် ပုပသော ကိုယ်အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသောထေရ်။ လောမသကင်္ဂိယ-ကြည့်။

လောမသကင်္ဂိယ (ပု) [လောမသက+အင်္ဂိက] လောမသကင်္ဂိယမည်သော - သတုံသား - ထေရ်၊ အနည်းငယ်-နူးညံ့-သော အမွေးရှိသည့်ဖြစ်၍ တင့်တယ်လှပသော ကိုယ်အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသောထေရ်၊ အာယသ္မာလောမသကင်္ဂိယော သက္ကေသု ဝိဟရတိ ကပိလဝတ္ထုသ္မိနိဂြောခာနုမေမ၊ ၃။ ၂၄၀။ (-ထေရ၊ ၂။ ၂၆)။ လောမသကင်္ဂိယောတံ အင်္ဂထေရေ ကိရနာမေသ၊ ကာယာယ ပန ဤသကလောမသာကာရတာ၊ လောမသကင်္ဂိယောတိ ပါကဇော ဇာတော။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၄။ ဆနနိစိတလောမော လောမသော၊ အယံ ပန အပ္ပတာယ လောမ သကောတိ ... လောမသကော အင်္ဂိကော လောမသကင်္ဂိယော၊ ပဋ္ဌမော ကဏာဓော အပ္ပတ္တော၊ ဒုတိယံ ပန ပဒဝစုနမေဝ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။ ဟဿ သုခမာလဘာဝေန ယောဏဿ ဝိယ ပါဒတလေသု လောမာနိ ဇာတာနိ ဧနဿလောမသကင်္ဂိယောတိနာမံ အဟောသိ၊ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။

လောမသကင်္ဂိယတ္ထေရ(ပု) [လောမသကင်္ဂိယ+ထေရ]လောမသကင်္ဂိယထေရ်။ ဒဗ္ဗံ ကုသန္တိ

အာယသ္မတော လောမသကဂီယတ္ထေရဿ ဂါသာ။ သေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၅။ (ထိုမစေရ်သည်- ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာမှ ကိုးဆယ့်တစ်ကံမှ ထက်ဝယ် ဝိပဿိမြတ်စွာဘုရားအား အမျိုးမျိုးသော ပန်းတို့ဖြင့် လှူဒါန်းပူဇော်ရသော ကောင်းမှု ကံကြောင့် နတ်ပြည်၌ဖြစ်၍ ထိုမှတစ်ဖန် အဆင့်ဆင့်ကုသိုလ်- ကောင်းမှုတို့ကို ပြုစောကြောင့် သူတိတဝတို့၌သာ ကျွန်လည်း လျက် ကံဿ မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာ၌ ရဟန်းပြု၍ ရဟန်းတရားကို အားထုတ်တော် မူစဉ်၊ ကဿပမြတ်စွာဘုရားသည် ဘဒ္ဒေကရတ္တ အကျင့်တရားကို ဟောကြားအပ်သည် ရှိသော် အခြားသီတင်းသုံးပေါ် ရဟန်း တစ်ပါးက- ဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ်နှင့် စပ်သဖြင့် ထိုရဟန်း (= လောမသကဂီယထေရ်၏ အလောင်းလျှာ) နှင့် ဆွေးနွေး တိုင်ပင်မှု ပြုသည်အခါ ပြည့်ပည့်စုံစုံ မဖြေကြား နိုင်သောကြောင့် ငါသည် နောင်သောအခါ ဘဒ္ဒေကရတ္တ (အကျင့်) သုတ် တရားတော်ကို ရှင်းလင်း ဖြေကြားနိုင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ရ ပါလို၏-ဟု ဆုပန်ခဲ့သည်။ ငါတို့ဂေါတမ ဘုရားရှင် လက်ထက်၌ကား ကပိလဝတ် နေပြည်တော်တွင် သာကီဝင် မင်းမျိုး၌ဖြစ် ၍ သူ၏ခြေဖဝါး အပြင်တို့၌ သောဏသတို့ သားကဲ့သို့ အမွေးများပေါက်သောကြောင့် “လောမသကဂီယ” အမည်မှည့်ခေါ်ကြလေ သည်။ အခြားရဟန်းတော်ကမူ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရ၍ စန္ဒနအမည်ဖြင့် ထင်ရှားလေသည်။ ထိုလောမသကဂီယသတို့သားသည်ရဟန်း ပြုရန် စိတ်ဆန္ဒမရှိဘဲ ဖြစ်နေလေရာ စန္ဒန နတ်သား (သီတင်းသုံးဘော် ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော ရဟန်း) ၏ ဘဒ္ဒေကရတ္တ ပြဿနာနှင့် စပ်သော သံဝေဂစကားကြောင့် ဘုရားရှင်ထံ ကပ်၍ လျှောက်ထားရာ ရှေးက ဆုဒတောင်း ရှိခဲ့ကြောင်းကို ကြားသိရ၍ မိခင်ကို ခွင့်ပန်

ကာ ရဟန်းပြုလေသည်။ ထိုနောက်တောသို့ ဝင်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာစီးဖြန်းရာ မကြာ ပြင်မီ ဆဋ္ဌာဘိည ရဟန္တာဖြစ်လေသည်။ (ထေရ၊ ၂၂၆။ အ၊ ၁။ ၉၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၅ - ၆)။

လောမသကဂီယတ္ထေရဂါထာ (ထိ) [လောမသ- ကဂီယတ္ထေရ + ဂါထာ] လောမသကဂီယ- ထေရဂါထာ၊ လောမသကဂီယ ထေရ်သည်- ရွတ်ဆို- ကျူးရင့်အပ်သော ဂါထာ။ ခုဒ္ဒက နိကာယ၊ ထေရဂါထာပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၃- ဝဂ်၊ ၇-ဂါထာ။ ထေရ၊ ၂၂၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၅-၆။

လောမသကဂီယဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ္တ (န) [လော- မသကဂီယ + ဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ္တ] လောမသ- ကဂီယဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ်၊ လောမသကဂီယ- ထေရ်အား ဟောကြားအပ်သော ဘဒ္ဒေက ရတ္တသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ မ၊ ၃။ ၂၇၀-၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၄-၅။

လောမသကဿပ (ပ) [လောမသ + ကဿပ] လောမသကဿပရသေ။ သစေ တံ ယည ယာဇေယျ၊ ဣသိ လောမသကဿပ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၃။

လောမသကဿပဇာတက (န) [လောမသ- ကဿပ + ဇာတက] လောမသကဿပဇာတ်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတက ပါဠိ၊ ၉-နိပါတ်၊ ၇- ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၃-၄။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၈၀- ၉၃)။

လောမသနာဂတ္ထေရ (ပ) [လောမသ + နာဂ- ထေရ] လောမသနာဂထေရ်။ အပိ စ ခေါ လောမသနာဂတ္ထေရေ ဝိယ အနပ္ပကေနာပိ သီတေန ဖုဋ္ဌော န စလတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁။

လောမသနာဘိက (ပု) [လောမသ+နာဘိက] ပင့်ကူ၊ ချက်မှထွက်သော-အမွေး-အမွှေး- ရှိသော-သတ္တဝါ။ ဥစ္စာနာဘိကိ လောမသ- နာဘိကော မက္ကဋ္ဌကော။ အ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ သာရတ္ထ၊၃။၃။၂။ဝိမတိ၊၂။၂၂၉။

လောမသပါဏက (ပု) [လောမသ+ပါဏက] အမွေး- ရှိ- များ- ထူ- သောပိုး (ခူ- ခူကောင်)။ ဥစ္စာလိင်္ဂပါဏကာ နာမ လော- မသပါဏကာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။ လော- မာ ဝေဝ သံ သန္တတိ လောမသာ၊ ဗဟု- လောမပါဏကာ။ ဝိမတိ၊၁။၂၅၆။ ပါဏ- ကော စာပျထော ဥစ္စာ၊ လိင်္ဂါ လောမ- သပါဏကော။ ဓာန်၊၆။၂၃။ (ခေန်၊ဋီ၊၆။၂၃)။

လောမသုတ္တ (န) [လောမ+သုတ္တ] သားမွေး- ချည်၊ သားမွေးဖြင့် - ပြီး- ပြုလုပ်အပ်- သောချည်။ ကမ္မလာ လောမသုတ္တေဟိ ကတာ။ အ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၀။

လောမသုဒ္ဓရိ (ထိ) [လောမသ+ဥဒ္ဓရ+ဤ] အမွေးရှိသော- ဝမ်း- ဝမ်းဗိုက်- ရှိသော မိဖုရား၊ (အမွေး-အရေးအသား - အရေး- အကြောင်း - ဖြင့်ကန်ဆာဆင်အပ်သော ဝမ်းဗိုက်ရှိသောမိဖုရား)။ ကုရုဂံဒေဝီ နာမ လောမသုဒ္ဓရိ ဋ္ဌေကကုမာရံ ကာမယမာနာ။ ဇာ၊၂။၁၁၀။ လောမသုဒ္ဓရိတိ လောမရာဇိ- ယာ မဏ္ဍိတဥဒ္ဓရာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၆၂။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၅။၄၅၅)။

လောမသုန္ဒရိ (ထိ) [လောမ+သုန္ဒရ+ဤ] အမွေးတို့ဖြင့် လှပတင့်တယ်သော မိဖုရား။ ကုရုဂံဒေဝီ နာမ လောမသုန္ဒရိ။ ဇာ၊၂။ ၁၁၀။ (သိ၊သျှာ-ဣ-မူ)။

လောမဟံသ (ပု) [လောမ+ဟံသ။ လောမ- ဟံ၊ လောမဟံ၊ဣ-သံ၊ လောမာနံ ဟံ-

သော (ဟံ၊ဣ) ဥဂ္ဂမော ယသ္မာတိ လော- မဟံသော။ ကပ္ပဒ္ဓ၊မ။ (၁) ကြက်သီးမွေး- ညှင်းထခြင်း၊ အမွေးတို့၏ ရှင်ခြင်း၊ အမွေး- တို့၏အထက်သို့ -သောင် -လှည့်-ကော့- သောအဖျား ရှိ- သည် ။ အဖြစ်- ခြင်း။ (တရားနာရာအခါ စသည်တို့၌ ဖြစ်သည့် နှစ် သက်မှတိ ပြော၍ လည်း ကောင်း- ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အား ထိုးပစ်ပုတ်ခတ်ရာအခါ မြေဘုတ်- တီလူး စသည်တို့ကို မြင်ရာအခါ စသည်တို့၌ ကြောက်ရွံ့ ထိတ် လန့် ခြင်း ကြောင့် လည်းကောင်း ကြက်သီးမွေးညှင်း ထခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆-၇) (၂) လောမ- ဟံသမည်သော ပစ္စေကဒ္ဓါ။ (၁)လောမ- ဟံသော (ဝိ၊၁။၁၉။ အဘိ၊ဝိ၊၃၀၂။မဟာနိ။ ၂။၉)တိ ဥပ္ပန္နေ ဘယေ လောမာနံ ဟံသနံ ဥဒ္ဓဂ္ဂဘာဝေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၇၇။ ဟောနိ၊ဋ္ဌ၊၃၄၀။ လောမဟံသော (ဝိ၊၁။၈၇)တိ ဥဒ္ဓံ ဌိတလောမတာ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၈။ လောမဟံသော (ဒိ၊၁။၄၆)တိ လောမ- ဟံသနံ၊ ဥဒ္ဓံ ဌိတလောမတာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ လောမဟံသော (ဒိ၊၃။၁၃) တိ လောမာနံ ဥဒ္ဓဂ္ဂဘာဝေါ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀။ လောမဟံသ (ဥဒါန၊ ၈၂)န္တိ လောမာနံ ယာဋ္ဌဘာဝေါ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၆၀။ လောမဟံ- သော (မဟာနိ။ ၁၃) တိ ကဏ္ဍကသဒိသော ဥဒ္ဓဂ္ဂလောမော။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၅၀။ (-ထေရ။ ၂။၅၇။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၈။)။(၂) သတ္တင်္ဂ ပာတ္တာ သရတင်္ဂါ လောမဟံသော ဥစ္စင်္ဂ မာယော (မ၊၃။၁၁၂)တိ ဣမေ ပဉ္စ ဇနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၁။ (-အ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄)။

လောမဟံသ (ပု) [လောမဟံသ+ဣ] ကြက်သီးမွေးညှင်း ထခြင်းကို ဖြစ်စေတတ် သော။ (အရတိ ရတိ လောမဟံသော ကု-

တောဇာ။ သံ၊ ၁။ ၂၀၉။ သုတ္တနိ၊ ၃၂။ နေတ္တိ၊ ၂၆) တိ...ယောစ လောမဟံသ သမုဋ္ဌာ ပနတော “လောမဟံသော” တိ သချံ ဂတော စိတ္တုကြာသော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။ (-နေတ္တိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆)။

လောမဟံသကရဏ (တိ) [လောမဟံသ+ကရဏ] ကြက်သီးမွေးညှင်း ထခြင်းကို ပြုတတ်သော။ အတ္တုတံ လောမဟံသကရဏံ ဒိသော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၈၆။

လောမဟံသဇနန (တိ) [လောမဟံသ+ဇနန] ကြက်သီးမွေးညှင်း ထခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။

လောမဟံသဇနနရူပယုတ္တ (တိ) [လောမဟံသဇနန+ရူပ+ယုတ္တ] ကြက်သီး မွေးညှင်း ထခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော-အဆင်း-ရူပါရုံ-နှင့်ယှဉ်သော။ လောမဟံသရူပဝန္တု-ကြည့်။

လောမဟံသဇာတ (တိ) [လောမဟံသ+ဇာတ] ကြက်သီးမွေးညှင်း ထသော၊ ဖြစ်သော ကြက်သီး မွေးညှင်း ထခြင်း ရှိသော၊ သူ။ လောမဟံသဇာတော ကမာရံ သြလောကေသိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၆၇။ (-ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၄)။

လောမဟံသဇာတက (န) [လောမဟံသ+ဇာတက] လောမဟံသဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၁၀-ဝဂ်၊ ၄-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၃-၅။ (-အ၊ ၁။ ၄။ ၁။ ၇။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၅၇)။

လောမဟံသန (ပု၊ န) [လောမ+ဟံသန] ကြက်သီးမွေးညှင်းထ-အမွေးတို့ ရှင်-ခြင်း။ အတ္တုတော လောမဟံသနော (ထေရ။ ၂၀၂) တိ အဘူဘုဗ္ဗဘာယ အတ္တု-

တော လောမဟံသနဝသေန ပဝတ္တိယာ လောမဟံသနော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။ (-ဒ၊ ၁။ ၁။ ၃၀၀။ ဇာ၊ ၂။ ၃၁၃၊ ၃၅၁။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၅၅)။ ထေမဉ္ဇော လောမဟံသနံ။ ဓာနံ။ ၁၇၅။ လောမာနံ ဟံသနံ ဥဒ္ဒဂ္ဂဘာဝေါ လောမဟံသနော။ ဓာနံ၊ ၄။ ၅။

လောမဟံသန (တိ) [လောမ+ဟံသန (=ဟံသ+ဏ+ယု)။ လောမဟံသန+ဏ။] (က) အမွေးတို့ကို ရှင်-ကြက်သီးမွေးညှင်း ထ-စေတတ်သော။ (ခ) အမွေးတို့ ရှင်-ကြက်သီး မွေးညှင်းထ-ကြောင်း ဖြစ်သော။ (ဂ) ကြက်သီးမွေးညှင်း ထခြင်းကိုဖြစ်စေ တတ်သော။ (က) (ခ) (ဂ) တဒါသိ ယံ ဘိသနကံ၊ တဒါသိ လောမဟံသနံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၉။ သံ၊ ၁။ ၁၆၁။ ထေရ။ ၃၄၉၊ ၃၆၃။

လောမဟံသန (ပေတ။ ၂၀၂) ၌ လောမာနံ ဟံသနံ။ ပေတ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။ လောမဟံသန (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၂) ၌ လောမာနံ ဥဒ္ဒဂ္ဂဘာဝကရဏံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၅၇။ အတ္တုတံ လောမဟံသနံ၊ စရိယာ၊ ၃၉၄။ လောမာနံ ဟံသနသမတ္ထတာယ လောမဟံသနံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၈၈။ လောမဟံသနော (ဇာ၊ ၁။ ၃၆၀) တိ ယေ တံ ပဿန္တိ တေသံ လောမာနံ ဟံသန္တိ၊ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၀။ (-သုတ္တနိ၊ ၃၀၅။ ဝိမာနံ၊ ၇၀။ ပေတ။ ၁၈၀။ ထေရ။ ၂၀၂။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၀။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ ပေတ၊ ၄။ ၁၉၉။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၅၅)။

လောမဟံသနက (တိ) [လောမဟံသန+က] လောမဟံသန-ကြည့်။ လောမဟံသနကော (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆) တိ လောမာနံ ဟဋ္ဌဘာဝါ ပါဒနော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၃။

လောမဟံသနကရ (တိ) [လောမဟံသန + ကရ + အ] ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းကို

ပြုတတ်သော။ အဟိယက္ခာဒယော ဝါ ပဋိစ္စ
လောမဟံသနကရံ ဘယံ ဥတ္တာသဘယံ
နာမ။ ဒီ၊ ငွ၊ ၃၊ ၁၀၅။

လောမဟံသနပရိယာယ (ပု) [လောမဟံသန+
ပရိယာယ] အမွေးတို့ကို ရှင်- ကြက်သီး
မွေးညှင်းထ - စေတတ်သော ဒေသနာ၊
ကြက်သီး မွေးညှင်းထခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်
သော ဒေသနာ။ (ဝ၊ ဘု၊ ၁၀၅)။ နာဂ-
သမာလ ဣမံ ဓမ္မပရိယာယံ “ လောမဟံ-
သနပရိယာယော ” တွေဝ နံ ဓာရေဟိ။ မ၊ ၁။
၁၁၇။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၅၉။ လောမာနံ ဟဋ္ဌဘာဝဿ
ပဝေဒိတတ္တာ “ လောမဟံသနပရိယာယော ”
တိ နာမံ ဂဟိတံ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀။

လောမဟံသနဂ္ဂပ (တိ) [လောမဟံသန+ဂ္ဂပ]
(ဝ) ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းသဘောရှိ
သော။ (န) (၂) ကြက်သီးမွေးညှင်း
ထခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောဂ္ဂပါရုံ။ (ဝ)-
လောမဟံသနဂ္ဂပါစ၊ ဘေသ္မာ ပဋိဘယာ
ဒုခါ။ မဟာနိ၊ ၃၊ ၇။ ဇာ၊ ၂။ ၆၀။ ဒိဋ္ဌမတ္တာ ဝါ
သုတမတ္တာ ဝါ လောမာနံ ဟံသေန္တိတိ
လောမဟံသနဂ္ဂပါနိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၅။ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၂၀၉။ (န) (၂) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လောမဟံသနဂ္ဂပဝေဒ္ဓိ (တိ) [လောမဟံသနဂ္ဂပ+
ဝေဒ္ဓိ။ ထိ-၌...ဂ္ဂပဝေဒ္ဓိ။] ကြက်သီးမွေးညှင်း
ထခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော - အဆင်း -
ဂ္ဂပါရုံ-ရှိသော။ လောမဟံသနဂ္ဂပဝါ (ပေတ။
၁၇၉) တိ ပဿန္တာနံ လောမဟံသနနဂ္ဂပ-
ယုတ္တော။ ပေတ၊ ၄။ ၁၉၆။

လောမဟံသသမုဋ္ဌာန (န) [လောမဟံသ +
သမုဋ္ဌာန] ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်း၏
အကြောင်း။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။ ယော
စ လောမဟံသသမုဋ္ဌာနတော လောမဟံ-
သသင်္ခါဘော စိတ္တုကြာသော။ နေတ္တိ၊ ၄။
၂၃၆။

လောမဟံသသမုဋ္ဌာပန (တိ) [လောမဟံသ+
သမုဋ္ဌာပန] ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းကို
ဖြစ်စေတတ်သော။ လောမဟံသ (၂)ကြည့်။

လောမဟံသဘိသမ္ဘူ (ပု) [လောမဟံသ +
အဘိသမ္ဘူ] ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းကို-
လွှမ်းမိုး-လွန်မြောက်-ပြီးသော၊ ကြက်သီး
မွေးညှင်းထ - ကြောက်ရွံ့ - ခြင်းမရှိသော။
လောမဟံသဘိသမ္ဘူနော (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၄) တိ
လောမဟံသံ အဘိဘဝိတော ဌိတာ၊ နိဗ္ဗယာတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။

လောမဟံသပုပ္ပါဒက (တိ) [လောမဟံသ+ပုပ္ပါ-
ဒက။ ထိ - ၌...ပုပ္ပါဒိကာ။] ကြက်သီး
မွေးညှင်းထခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ပန္န-
လောမောတိ လောမဟံသပုပ္ပါဒကဿ ဆမ္ဘိ-
တတ္တာယ အဘာဝေန အနုဂ္ဂတလောမော။
ဥဒါန၊ ၄။ ၁၄၅။ သ ရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၂။

လောမဟဋ္ဌ (ပု) [လောမ+ ဟဋ္ဌ] ဒေမွေးတို့
ရှင်-ကြက်သီးမွေးညှင်းထ-ခြင်း။

လောမဟဋ္ဌဇာတ (တိ) [လောမဟဋ္ဌ+ ဇာတ]
ကြက်သီးမွေးညှင်း ထသော၊ ဖြစ်သော
အမွေးတို့ ရှင်-ကြက်သီးမွေးညှင်းထ- ခြင်း
ရှိသော။ သံဝိဂ္ဂေါ လောမဟဋ္ဌဇာတော
ယေပ ဘဂဝါ တေနုပသကံမိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၂၀။
(ဒီ၊ ၁။ ၄၇၊ ၂၀၉။ ဒီ၊ ၂။ ၁၉၃။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၃)။

လောမဟရဏ (န) [လောမ+ဟရဏ] (က)
အမွေးတို့ကိုနှုတ်ခြင်း။ (ခ) အမွေးတို့ကို
နှုတ်ရာ(အခါ)။ လောမဟရဏကာလေ ဒုက္ခံ။
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၀။

လောမိ (တိ) [လောမ+မိ] အမြိတ်-အဆာ-
ရှိသော (သားမွေးအခင်း)။ ဥဒ္ဓလောမိတိ
ကေယော ဥဂ္ဂတလောမံ ဥတ္တာမယတ္ထရဏံ။
ဥဒ္ဓလောမိတိ ပိ ပါဠော။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၃။

လောလ (တိ) [လောလ+အ။ လောလ ဥမ္မာ ဒနေ၊ အ။ လောလော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၇၂၉။ လူ၃ + အ။ လောလုတိတိ လောလော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ လုလ + အ။ အပ္ပတေ။ ဓာန်။ လောလ - သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-မတည်ငြိမ်-သော ။ (၂) လောဘကြီး-မက်မော -အလိုကြီး - အလိုရမက်ကြီး- သော။ (၃) လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-မတည်ငြိမ်-ဆော့-ခြင် ။ (၁) လောလော ဟောတိ။

မန္တော မောမူဟော ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၄၅။ အဘိ၊ ပ။ ၁၁၁။ လောလောတိ သဒ္ဓါဒိန္နံ ဣတ္တရကာလဋ္ဌိတိကတ္တာ အဿဒ္ဓိယာဒိဟိ လုလိတဘာဝေန လောလော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၇။ တေ ပန ဘိက္ခု။ ဗာလာ လောလာ ဘန္တိဂိဝပပ္ပဋိဘာဂါ န ဝေမကံသု။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။ လောလော(ဇာ၊ ၁။ ၇၃)တိ လောလ-ဇာတိကော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ ဓိရတ္ထု သင်္ခတံ လောလံ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၁။ ကေစ္စော ပုဂ္ဂလော လောလော ဟောတိ။ ကာလေန သမဏော ဟောတိ ကာလေန ပြာဟုဏော ကာလေန နိဂဏ္ဏော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၉၅။ (-၃၄၂)။ ဗုဒ္ဓမာတာ နာမ လောလာ သုဓုတ္တာ န ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၃။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ မိလိန္ဒ။ ၂၇။ မဟာနိ၊ ၂၇။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၉၅။ ၃၄၂။ (၂) လောလော စ မစ္ဆေ အနုဗန္ဓမာနော (ဇာ၊ ၁။ ၆၄) တိ.... ဘတ္တေဒိယမာနေ လောလော ဟုတ္တာ ခါဒနတ္ထာယ မစ္ဆေ အနုဗန္ဓမာနော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၈။ လောလော (ဇာ၊ ၂။ ၉၂)တိ ရသလောလော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၉၀။ (-ဇာ၊ ၁။ ၈၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅။ ၂၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၈။ ဓာန်၊ ၁၀၆၆)။ (၃) လောလကာရဏ-ကြည့်။

လောလကစ္ဆပုဋ္ဌဝါစိဇေ (ပု) [လောလ+ကစ္ဆ+ပုဋ္ဌ+ဝါစိဇေ] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-သော -ရွဲ လည်ဆွဲ-ကုန်သည်။ လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-အလိုကြီး-သော ခါးပိုက်ဖြင့်-ဥစ္စာ-ရွဲထုတ်ကိုပိုက်၍ ရောင်းဝယ်သောကုန်သည်။ သေရိဝနာမကေန ဧကေန လောလကစ္ဆပုဋ္ဌဝါစိဇေန သဒ္ဓိံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၇။

လောလကပိ (ပု) [လောလ+ကပိ] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-မတည်ငြိမ်- သောမျောက်။ ကော လောလကပိ ပုရေတရံ ဂန္ဓာ... ပါတေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၅။

လောလကာက (ပု) [လောလ+ကာက] လျှပ်ပေါ်- လော်လည်- အလိုရမက်ကြီး-သော-ကျီး-ကျီးငှက်။ တဒါ ဗာရာဏသိယံ ကော လောလကာကော ဟတ္ထိကုဏပါဒိဟိ အတိတ္ထော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၃။

လောလကာရဏ (န) [လောလ+ကာရဏ] လျှပ်ပေါ်- လော်လည်- အလိုရမက်ကြီး-ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ ပုဗ္ဗေ တံ ဘိက္ခု လောလော လောလကာရဏာ ဇီဝိတက္ခယံ ပတ္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၉။

လောလဇာတက (န) [လောလ+ဇာတက] လောလဇာတိ။ (လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-သော ရဟန်း၏- အကြောင်းအရာကို ဟောကြားရာဇာတ်-အတ္ထုပ္ပတ္တိ-) ခုဒ္ဒက နိကာယ၊ ဇာတတကပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၄-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၇၀-၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၆-၉။

လောလဇာတိက (တိ) [လောလ+ဇာတိ+က] လျှပ်ပေါ်- လော်လည်- အလိုရမက်ကြီး-သောသဘောရှိသော။ လောလဇာတိကော (ဒီ၊ ၃။ ၇၀)တိ လောလသဘာဝေါ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၀။ (-သံ၊ ၃။ ၁၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၅)။

စောလောတုက (တိ) [လောလ+တု+က] အထက်ပုဒ်ကြည့်။ သော ကံရ ဤသက် လောလောတုကော အဟောသိ။ အံ၊ ငွ၊ ဝ။ ၁၅၅။

လောလပုရိသ (ပု) [လောလ+ပုရိသ] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-အလိုရမ္မက်ကြီး-သောယောကျ်ား။ ကေစွေ လောလပုရိသာ “အမ္ပရက္ခောအယ” နှိ သညာယ ဖလာနိ ခါဒိ သူ။ ငွ၊ ဝ။ ၂၀၈။ (- ငွ၊ ဝ။ ၂၅၉။)။

လောလဗာလ (ပု) [လောလ+ဗာလ] လျှပ်ပေါ်-လော်လိ-သောလူမိုက်။ လောလဗာလံ ရာဇင်္ဂဏေန ဂစ္ဆန္တိ ဒိသွာ။ ငွ၊ ဝ။ ၁၄၀။

လောလဗိဋ္ဌာရ (ထိ၊ ပု) [လောလ+ဗိဋ္ဌာရ။ ထိ-ဋ္ဌ လောလဗိဋ္ဌာရိ။] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-သောကြောင်။ လောလဗိဋ္ဌာရိဝိယဟောန္တိ တိဝတွာ အတိတံ အာဟရိ။ ငွ၊ ဝ။ ၂၄၄။

လောလဘာဝ (ပု) [လောလ+ဘာဝါ] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-သည်၏အဖြစ်။ ပဌ-မေန လောလဘာဝဿ ဟေတုပရိစ္စာဂေါ။ အဘိ၊ ငွ၊ ဝ။ ၂၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝ။ ၁၃၆။

လောလဘိက္ခု (ပု) [လောလ+ဘိက္ခု] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-အလို-ရမ္မက်-ကြီး-သောရဟန်း။ ဣဓေကစွော လောလဘိက္ခု ပရပရိဝေဏံ ဝါ ကုလဆရံ ဝါ... ပရိက္ခာရံ ဩလောကေတိ။ ဝိ၊ ငွ၊ ဝ။ ၃၃၁။ (- ငွ၊ ဝ။ ၂၅၉။)။

လောလမက္ကဋ္ဌ (ပု) [လောလ+မက္ကဋ္ဌ] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-မတည်ငြိမ်-သော မျောက်။ အထေကော လောလမက္ကဋ္ဌော ဘိက္ခာစာရံ ဂတေ...။ ငွ၊ ဝ။ ၂၆၆။

လောလမစ္ဆ (ပု) [လောလ+မစ္ဆ] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-အလိုရမ္မက်ကြီး-သော ငါး။ သော ပန ကာမဂိဋ္ဌေါ လောလမစ္ဆော ဇာလကုစ္ဆိမေဝ ပဝိဋ္ဌော။ ငွ၊ ဝ။ ၂၂၆။

လောလမနုဿ (ပု) [လောလ+မနုဿ] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-သောလူ။ အနာဂတသ္မိဉ္စိ အဓမ္မိကာ ဗာလရာဇာနော အဓမ္မိကေ လောလမနုဿေ ဝိနိစ္ဆယေ ဌပေဿန္တိ။ ငွ၊ ဝ။ ၃၅၇။

လောလမဟာထေရ (ပု) [လောလ+မဟာ-ထေရ] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-အလိုရမ္မက်ကြီး-သော-မဟာထေရ်-မထေရ်ကြီး။ ကော လောလမဟာထေရော သာမဏေ-ရေဟိ စေဝ ဥပဋ္ဌာကေဟိ စ သဒ္ဓိံ... နိပဇ္ဇတိစ။ ဝိ၊ ငွ၊ ဝ။ ၃၁၂။

လောလလောစန (တိ) [လောလ+လောစန] လျှပ်ပေါ်-မငြိမ်သက်-လှုပ်ရှား-သော မျက်စိရှိသော။ ဗာလော ဝိယ စ ဥတြဿော၊ န ဘဝေ လောလလောစနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝ။ ၃၇။

လောလဝတ္ထု (န) [လောလ+ဝတ္ထု] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-အလိုရမ္မက်ကြီးသော ရဟန်း၊ ၎င်း-ဝတ္ထု-အကြောင်း-အကြောင်းအရာ။ လောလဝတ္ထု အနေကသော ဝိတ္တာရိတမေဝ။ ငွ၊ ဝ။ ၂၁၀။

လောလဝါဏိဇ (ပု) [လောလ+ဝါဏိဇ] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-အလိုရမ္မက်ကြီး-သော ကုန်သည် (ရွဲကုန်သည်)။ သော လောလဝါဏိဇော တသ္မိံ သမယေ “မဏိကေ ဂဏှထ မဏိကေ ဂဏှထာ” တိ ဝိစရန္တော တံ ဆရဒ္ဓါရံ ပါပုဏိ။ ငွ၊ ဝ။ ၁၂၇။

လောလဝါနရ (ပု) [လောလ+ဝါနရ] လောလ-မက္ကဋ္ဌ-ကြည့်။ သော လောလဝါနရော တဿ

မုခေ သလာကပဝေသနကမ္ပံ အကာသိ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၂၄။

လောလသတ္တ (ပု) [လောလ+သတ္တ] လျှပ်
ပေါ်-လော်လည်- အလိုရမ္မက်ကြီး- သော
သတ္တဝါ။ မယ့် ဒါနံ ဗုဒ္ဓိလာ လောလ-
သတ္တာ ဘုဇ္ဇန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၄၆။

လောလသဘာဝ (တိ) [လောလ+သဘာဝ]
လောလဇာတိက-ကြည့်။

လောလသာမဏေရ (ပု) [လောလ+သာမဏေ-
ရ] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-အလိုရမ္မက်ကြီး-
သော-သာမဏေ-ကိုရင်-မောင်ရှင်။ အထ
ဘဏ္ဍာဂါရိကောဝ လောလသာမဏေရေ-စ
ဥပဋ္ဌာကေ စ...နိပဇ္ဇတိ စ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၊ ၂၊
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၀။ သစေ လောလသာမဏေရော
ဂဏ္ဍိတာ ပုန ဌပေတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁၀။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၂၂။

လောလာ (ထိ) [လောလ+အာ] လောလာ
မည်သော-သတို့သမီး-ပရိဗိုဇ်မ။ ဒါရိကာနံ
“သစ္စာ၊ ယောလာ၊ အဝဓာရိကာ၊ ပဋိစ္စာ-
ဒါ”တိ နာမံ အကံသု။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊
၂၊ ၁၇၀)။

လောလိယ (န) [လောလ+ကျ။ လောလ+
လိယ။ လောလဘာဝေါ လောလိယံ။ ယထာ
ဒက္ခိယံ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၆။ လော်လျ-သံ။
လောလိက္ခ၊ လောလိယ၊ လောလိမ-ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ။] လျှပ်ပေါ်-လော်လည်-မတည်
ငြိမ်- ဘည်၏အဖြစ်- ခြင်း။ ဣဓေကဓော
စက္ခုလောလိယေန သမန္နာဂတော ဟောတိ။
မဟာနိ။ ၂၀၅။ (-စူဠနိ။ ၂၀၄။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၃၄၂)။

လောလျ (န) [လောလ+ ကျ။] လောလိယ-
ကြည့်] တဉ္စ ပန တေ လောလျံ နိဿာယ

ပဏ္ဍိတာဝိ သကာဝါသာ ပရိဟိနာ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၂။

လောလျကာရဏ (န) [လောလျ+ကာရဏ]
လျှပ်ပေါ်-လော်လ်-လည်၏အဖြစ်-ခြင်း-
ဟူသောအကြောင်းပုဗ္ဗေပိ တံ လောလော၊
လောလျကာရဏေနေဝ ပန အသိနာ
သိသစ္စေဒနံ လဘိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၀၈။

လောလုပ (တိ) [လုပ+ဏ။ ပုနပျုနံ ဝိသယေ
လုံပုတိ အာကဇုတိတိ လောလုပေါ။...လုပ-
တိတိ လုပေါ။ အတိ ဝိယ၊ ပုနပျုနံ ဝါ လုပေါ
လောလုပေါ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၄၁- ၂။ လုပလုပ၊
ဒေဘော်ပြု၊ ပိ-ချေ၊ အစ ၂-ကို သြ-ပြု၊
မောက်၊ ၅။ ၇၀။ တနည်း။ လုဘ+အ(ဏ)
လုဘလောဘော၊ အ၊ ဒိတ္တံ၊ ဘဿ ပေါ၊
လောလုပေါ၊ လောလုဘောပိ။ ဓာနံ၊ ဋ္ဌိ။
၇၂၉။ ထောမ။ (တိ) လောလုပ-သံ။
လောလုအ၊ လောလုယ၊ လောလုဝ-ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) (လွန်စွာ)လုံယက်-ဖျက်
ဆီး- တတ်သု။ (၂) (အဖန်ဖန်အာရုံ၌)
ဆွဲငင်-လုံယက်-ဖျက်ဆီး-တတ်သု။ (၃)
သော ဘုသံ လုပုတိ ပုနပျုနံ လုပုတိ၊
တေန လောလုပေါတိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊
၁။ ၉၆။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၄။ (၂) လောလုပ-
ကြည့်။

လောလုပတဏှာ (တိ) [လောလုပ+တဏှာ]
လောလုပတဏှာ- ကြည့်။ အလောလုပေါ
(အပ၊ ၁။ ၁၉)တိ လောလုပတဏှာယ အပ-
ဝတ္တနကာ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၁။

လောလုပေ (တိ) [လုပ+ကျ။ လောလုပုတိတိ
လောလုပေါ၊ အာဒိဒိတ္တံ သြတ္တံ။ နိဂ္ဂုတ္တိ။
၇၀၆။ လောလုပတဏှာ၊ လွန်စွာ-ဆွဲငင်-
လုံယက်-ဖျက်ဆီး-တတ်သော တဏှာ။ သာ
လောလုပေါ တဏှာ...ပဟိနာ။ စူဠနိ။ ၂၇၂။

ကုသလဘဏ္ဍာယ ဘုသံ ဝိလုပ္ပ(ပ) နဒဋ္ဌန
လောလုပ္ပံ ဝုစ္စတိ တဏှာ၊ သာရတ္ထ၊ ၂။၆။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။၉၀)။

လောလုပ္ပ (န) [လောလုပ္ပ+ဏှ။လောလုပ္ပယ
ဘာဝေါ လောလုပ္ပံ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၄၁၂။]
အာနိဗ္ဗာနအာရုံ၌-ဆွဲငင်-လှယက်- ဖျက်ဆီး-
-တတ်သူ၏အဖြစ်(တဏှာလောဘ)။ လော-
လုပ္ပံ လောလုပ္ပါယနာ လောလုပ္ပါယိဘတ္တံ။
အဘိ၊ ၈။၂၁၅။ အဘိ၊ ဝိ။၃၆၄။ မဟာနိ။
၆။ စူဠနိ။ ၂၇။ ပုနပျနံ ဝိသယေ လုပ္ပတိ
အာကစ္ဆတိတိ လောလုပေါ။ လောလုပ္ပယ
ဘာဝေါ လောလုပ္ပံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၇။
မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၄(-အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅၉။ သာရတ္ထ၊
၂။၆)။

လောလုပ္ပစာရ (ပ) [လောလုပ္ပ+စာရ] လော-
လုပ္ပတဏှာဖြင့်- လှည့်လည်- သွားလာ -
ခြင်း၊ (လောဘတဏှာ၏ အစွမ်းဖြင့် အိမ်စဉ်
ကို ကျော်လွန်၍ ဆွမ်းအကျိုးငှါ လှည့်လည်
သွားလာခြင်း)။ လောလုပ္ပစာရံ ပဋိက္ခိပိတုာ
(ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၃)တိ ကုသလဘဏ္ဍာယ ဘုသံ
ဝိလုပ္ပနဒဋ္ဌန လောလုပ္ပံ ဝုစ္စတိ တဏှာ။
လောလုပ္ပေန စရဏံ လောလုပ္ပါစာရော။
တဏှာဝသေန သရပဋိပါဋိ အတိက္ကမိတုာ
ဘိက္ခာယ စရဏံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၆။ (-မ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၅။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၆၇)။

လောလုပ္ပစာရပုပ္ဖဟာန (န) [လောလုပ္ပစာရ+
ပဟာန] လောလုပ္ပတဏှာဖြင့်-လှည့်လည်-
သွားလာ-ခြင်းကို ပယ်ခြင်း။ အနစ္စရိယံ
ဘိက္ခဝေ တထာဂတဿ ဣဒါနိ လောလုပ္ပ-
စာရပုပ္ဖဟာနံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၁။

လောလုပ္ပစာရပိက္ခစာရိက(ပ) [လောလုပ္ပစာရ+
ပိက္ခစာရိက] လောလုပ္ပတဏှာဖြင့် လှည့်လည်

သွားလာခြင်းဖြင့် ဆွမ်းခံသွားသောရဟန်း။
န ဟိ ဘဂဝါ လောလုပ္ပစာရပိက္ခစာရိကော
ဝိယ ယတ္ထ ကတ္တစိ ဂစ္ဆတိ။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။
၂၁၇။

လောလုပ္ပစာရီ (တိ) [လောလုပ္ပစာရ+ဤ။
လောလုပ္ပ+စာရ+ဏိ။ ထိ-၌ လောလုပ္ပ-
စာရိနိ။] (က) လောလုပ္ပတဏှာဖြင့် လှည့်
လည်သွားလာခြင်းရှိသော၊ (ခ) လောလုပ္ပ
တဏှာဖြင့် လှည့်လည်သွားလာလေ့ ရှိသော
သူ (က)(ခ)သယံလောလုပ္ပစာရိနိ(ဇာ၊ ၁။
၂၇)တိ အတ္တနာ လောလုပ္ပစာရိနိ သမာနာ။
ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၅၅။

လောလုပ္ပတဏှာ (တိ) [လောလုပ္ပ+တဏှာ]
လောလုပ္ပတဏှာ၊ (ကုသိုလ်ဘဏ္ဍာကို)
လွန်စွာ လှယက်ဖျက်ဆီးတတ်သော တဏှာ။
ဝေ ရူပါ နာမ မေ လောလုပ္ပတဏှာ ပဟိနာ။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃၂။ (-မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၇။ ဝိဘာဝိနိ။
၁၃၃)။

လောလုပ္ပတိ (ကြိ) [လုပ္ပ+ယ+တိ] လွန်စွာ-
ဆွဲငင်- လှယက်- ဖျက်ဆီး- တတ်၏။
လောလုပ္ပတိ လောလုပ္ပန္တိ။ နိရုတ္တိ။ ၆၅၉။

လောလုပ္ပန္တိ (ကြိ) [လုပ္ပ+ယ+အန္တိ] လွန်စွာ-
ဆွဲငင်- လှယက်- ဖျက်ဆီး- တတ်ကုန်၏။
လောလုပ္ပတိ-ကြည့်။

လောလုပ္ပဝါစက (တိ) [လောလုပ္ပ+ဝါစက။
ထိ- ၌... ဝါစိကာ။] (ကုသိုလ်ဘဏ္ဍာကို)
ပြင်းစွာ လှယက်ဖျက်ဆီးတတ်သော တဏှာ
(လောလုပ္ပတဏှာ)ကို ဟောသော။ သညာ-
သဒ္ဓေါ ဟိ သော လောလုပ္ပဝါစကော။
မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၈။

လောလုပ္ပဝိဂမ (ပ) [လောလုပ္ပ+ဝိဂမ] လော-
လုပ္ပတဏှာ မှ ကင်းခြင်း။ “စ တူ သု

ပစ္စယေသု”တိဟိ ဣမိနာဝ သဗ္ဗတ္ထလော-
လုပ္ပဝိဂမော ဒိပိတော ဝါတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၉၈။

လောလုပ္ပဝိဒ္ဓိသန (တိ) [လောလုပ္ပ+ဝိဒ္ဓိသန]
လောလုပ္ပတဏှာ- (ကုသိုလ်-ဘဏှာကို)
ပြင်းစွာ လုယက်ဖျက်ဆီးတတ်သော တဏှာ
ကို ဖျက်ဆီးခြင်း။

လောလုပ္ပဝိဒ္ဓိသနရသ (တိ) [လောလုပ္ပဝိဒ္ဓိ-
သန+ရသ] လောလုပ္ပတဏှာကို ဖျက်ဆီး
ခြင်းကိုစွဲရှိသော။ သဗ္ဗာနေဝ စ လောလုပ္ပ-
ဝိဒ္ဓိသနရသာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၉။ တဿ
(လောလုပ္ပဿ) ဝိဒ္ဓိသနကိစ္စတ္တာ လောလုပ္ပ-
ဝိဒ္ဓိသနရသာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၀။

လောလုပ္ပဝိရဟိတ (တိ) [လောလုပ္ပ+ဝိရဟိတ]
လောလုပ္ပတဏှာမှကင်းသော။ အလောလုပ္ပန္တိ
စတူသု ပစ္စယေသု လောလုပ္ပဝိရဟိတ ရသ-
တဏှာ ပဋိက္ခေပေါ ဝါ သေ။ သံ၊ဋီ၊၁။၅၂။
(-သံ၊ဋီ၊၁။၉၈)။

လောလုပ္ပဝိဝဇ္ဇန (န) [လောလုပ္ပ + ဝိဝဇ္ဇန]
လောလုပ္ပ တဏှာကို ကြဉ်ရှောင်ခြင်း။ သပ-
ဒါနစာရိနာ ဝိယ ဒွါရပ္ပရူပိဋိယာ စရဏံ
လောလုပ္ပဝိဝဇ္ဇနံ နာမ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၆။ အံ၊
ဋီ၊၂။၂၆၉။

လောလုပ္ပသမဂီ (တိ) [လောလုပ္ပ+သမဂီ။
ထိ-ဒ္ဓိ သမဂီနိ] လောလုပ္ပတဏှာနှင့် ပြည့်
သော။ သူ။ လောလုပ္ပိယိတတ္ထ-ကြည့်။

လောလုပ္ပိကံဒရ (ပု) [လောလုပ္ပ+အာကာရ။
(က) (အဖန်ဖန်) ဆွဲငင်လုယက်ခြင်းဟူ
သော အမူအရာကြိယာ။ (ခ) (အဖန်ဖန်)
ဆွဲငင်-လုယက်တတ်သော အမူအရာကြိယာ။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လောလုပ္ပိယနာ (ထိ) [လောလုပ္ပ+ဏယ =
လောလုပ္ပိယ+ယု။ ကစွည်း။ ၄၃၉။ ရှု၊၅၃၉။

နိတိ၊သုတ္တ။၉၁၉။ လောလုပ္ပ+အာယ =
လောလုပ္ပိယ+ယု။ မောက်၊ ၅။၁၀။ နိရုတ္တိ။
၇၁၀။ လောလုပ္ပ+အာယန။ မေတ္တာယနာ
(မူလဒ္ဓါ၊၁။၁၆၇။ အနုဒ္ဓါ၊၁။၁၈၂) ကဲ့သို့
ရုပ်ပြီးသည်။] အဖန်ဖန် အာရုံ၌ ဆွဲငင်
လုယက်ခြင်း။ လောလုပ္ပိယိတတ္တာ-ကြည့်။

လောလုပ္ပိယိဟ (တိ) [လောလုပ္ပ+အယိတ။
မေတ္တာယိတ (အဘိ၊ဋီ၊၁။၃၉၄-၅) ကဲ့သို့
ရုပ်ပြီးသည်။ တစ်နည်း-လောလုပ္ပ+ဏယ =
လောလုပ္ပိယ+တ။ ကစွည်း။ ၄၃၉။ ရှု၊ ၅၃၉။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၁၉။ လောလုပ္ပ + အာယ =
လောလုပ္ပိယ+တ။ မောက်၊ ၅။၁၀။ နိရုတ္တိ။
၇၁၀။] လောလုပ္ပတဏှာ အဖန်ဖန် အာရုံ၌
ဆွဲငင် လုယက်တတ်သော တဏှာနှင့် ပြည့်စုံ
သော။ သူ။

လောလုပ္ပိယိတတ္ထ (န) [လောလုပ္ပိယိတ+တ္ထ]
လောလုပ္ပတဏှာနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏-
အဖြစ်-ဖြစ်ကြောင်း-ဖြစ်ရာ (လောဘ)။
လောလုပ္ပိ လောလုပ္ပိယနာ လောလုပ္ပိယိ-
တတ္ထံ။ အဘိ၊ဋီ၊၁။၂၁၅။ မဟာနိ၊၆။စူဠနိ၊၂၇။
လောလုပ္ပသမဂီနော ဘာဝေါလောလုပ္ပယိ
တတ္ထံ။ အဘိ၊ဋီ၊၁။၃၉၇။ မဟာနိ၊ဋီ၊၃၄။

လောသက (ပု) [ဇောသ+ဏှ။ (နိတိ၊ဓာတု)
၁၈၄။ ရ-ကို လ-ပြု။] လောသက တိဿ။
ထေရ်။ ထေရောပိ “ဣမံ လောသကဿ
ဒေတာ”တိ လဒ္ဓါဟာရံ ပေသေသိ။ ဇာ၊ဋီ၊
၁။၂၅၃။

●လောသကဇာတက (န) [လောသက+ဇာတက]
လောသကဇာတိ၊ လောသကတိဿထေရ်၏
အကြောင်းအရာ အတ္ထုပ္ပတ်ကို ဟောကြား
ကြောင်း ဖြစ်သည့်ဇာတိ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊
ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁-ဇာတ်။
ဇာ၊၁။၁၀။ ဇာ၊ဋီ၊၁။၂၅၁-၉။

လောသကတိဿတ္ထေရ (ပု) [လောသက+တိဿ + ထေရ] လောသကတိဿထေရ။ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော လောသကတိဿတ္ထေရံ နာမ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၅။

လောသကတ္ထေရ (ပု) [လောသက+ထေရ] လောသက (တိဿ)ထေရ။ လောသကတ္ထေရံ အာသနသာလာယံ နိသီဒါပေတွာ ကောသလရညော နိဝေသနံ အဂမာသိ။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၅။

(လောသကတိဿထေရ်ကား ကောသလတိုင်း သာဝတ္ထိမြို့နေ တံငါသည်၏သား လာဘ်လာဘ အလွန်နည်းပါးသော ရဟန်း ဖြစ်သည်။ ထိုမထေရ်သည် ကာမပဘုရားရှင် လက်ထက် သီလနှင့်ပြည့်စုံသော ဝိပဿနာ တရားကို ပွားများအားထုတ်သော ရဟန်း တစ်ပါးဖြစ်၍ တစ်ခုသောရွာ၌ ကျောင်း ဝါယကာ သူကြွယ်တစ်ယောက်ကို အမှီပြု၍ နေစဉ် တစ်နေ့သ၌ မိမိအလုပ်အကျွေး ကျောင်း ဒကာအိမ်သို့ ကြွရောက်လာသော အာနန္ဒက ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တစ်ပါးကို ရဟန္တာမှန်း မသိသဖြင့် လာဘ်လာဘ၌ ဝန်တိုခဲ့ဖူးသောကြောင့် ငရဲ၌နှစ်သိန်းပေါင်း များစွာ ကျရ၍ ထိုအကုသိုလ်၏ အကြွင်း အကျန်အားဖြင့် ဘီလူးဘဝ(၅၀၀) ခွေး ဘဝ (၅၀၀)ဖြစ်ရသည်။ ထိုဘဝတို့၌ အစာ အာဟာရကို ဝမ်းပြည့်အောင် မစားသောက် ရဘဲ ဖြစ်ရသည်။ ဘီလူးဘဝ၌ ကိုယ်ဝန် အညစ်အကြေးကိုရ၍တစ်ကြိမ်၊ ခွေးဘဝ၌ အံ့ပတ်ထမင်းကိုရ၍တစ်ကြိမ် ဤနှစ်ကြိမ်သာ ဝမ်းပြည့်အောင် စားရဖူးသည်။ ထိုခွေးဘဝမှ စုတေ၍ ကာသိတိုင်း ရွာငယ်တစ်ခု၌ “မိတ္တဝိန္ဒက” ဟူသောအမည်ဖြင့် သူဆင်းရဲမျိုး၌ ဖြစ်ရပြန်သည်။ ထိုဘဝမှာပင် မိဘတို့စွန့်ပစ်

ခံရမှု ပစ္စန္ဓရစ်သူ ပစ္စန္ဓရစ်သားတို့ စွန့်ပစ်ခံရမှု စသော အကုသိုလ် အကျိုးဆက်များကို ခံရ လျက် သံသရာ၌ကျင်လည်လာရာ ငါတို့ဘုရား ရှင် လက်ထက်တော်၌ကား ကောသလတိုင်း ဘာဝတ္ထိမြို့အိမ်ခြေ (၁၀၀၀)ရှိသော တံငါရွာ ကြီး၌ ဖြစ်ရလေသည်။ ထိုလောသကတိဿ ပဋိသန္ဓေ နေသောနေ့မှစ၍ တံငါသည်တို့သည် ငါးငယ်တကောင်မျှကိုပင် ရှာ၍ မရကြဘဲ ရွာကို မီး (၇)ကြိမ် အလောင်ခံရပြီး မင်းပြစ် မင်းဒဏ် (၇)ကြိမ်သင့်၍ ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီးကာ ဆင်းရဲငတ်မွတ်ကြကုန်သည်။

ထိုအခါ တံငါသည်တို့သည် “ရှေးက ငါတို့အား ဤသို့ ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးမှုမရှိ၊ ယခုမှဖြစ်သည်။ ငါတို့အတွင်း၌ သူယုတ် တစ်ယောက်ရှိသည်ဖြစ်ရာ၏။ ရွာကို ၂-ပိုင်း ခွဲကြစို့” ဟု တိုင်ပင်ကြပြီး ရွာကိုနှစ်ပိုင်းခွဲကြ ရာ လောသကတိဿ မိဘများပါသောအပိုင်း ၌သာ ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီး၍ တခြားအပိုင်း ၌ကား စည်ပင်တိုးပွားသည်။ ဤသို့အကြိမ် ကြိမ် ရွာကို ခွဲကြပြန်ရာ နောက်ဆုံးသူတို့ တစ်အိမ်တည်းသာ ကျန်သဖြင့် “သူယုတ်” ဟု သိရှိကြ၍ ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်ပြီး နှင်ထုတ် ကြသည်။ ထိုအခါ လောသကတိဿ၏ မိခင် သည် ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ အသက်မွေးလျက် တစ်ခုသောအရပ်တွင် လောသကတိဿကို ဖွားမြင်သည်။ ထို့နောက် မတ်တတ်ပြေး အရွယ်တွင် တောင်းစရာ ခွက်တစ်ခုကိုပေး၍ စွန့်ပစ်ထားခဲ့သည်။ ထိုအခါမှစ၍ လောသက တိဿသည် အိမ်စဉ်လှည့်လည်၍ တောင်းရမ်း စားသောက်လျက် ဆင်းရဲစွာအသက်မွေးမြူရ သည်။ လောသကတိဿသည် အစဉ်သဖြင့် ၇-နှစ်သားအရွယ်ရှိသည်ဖြစ်၍ တစ်ခုသော အိမ်တံခါးဝ၌ စွန့်ပစ်ထားသော ထမင်းလုံး များကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ကောက်ယူ စားသောက်နေစဉ် မြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံကြွလာ

သော အရှင်သာရိပုတ္တရာ တွေ့မြင်တော်
မူသဖြင့် ကရုဏာမေတ္တာ ရွှေထား၍ အမျိုး
အမည် နေရပ်ဌာနတို့ကို မေးမြန်းကာ ရှင်
ရဟန်း ပြုပေးတော်မူသည်။

ထိုရဟန်းသည် နောင်အခါ“လောသက-
တိဿထေရ်”ဟု ဖွဲ့ခေါ်၍ ဘုန်းကံနည်းပါး
လာဘ်လာဘအလွန်ရှားပါးသဖြင့်၊ အသ-
ဒိသ အလှူကြီးမျိုးနှင့် ကြုံတွေ့သော်လည်း
ဝမ်းပြည့်အောင်မစားရ၊ မသေရမျှသာစား
သောက်ရ၍ လောသကတိဿ၏ သပိတ်၌
ယာဂု တစ်စွန်းလောက် လောင်းလှူသည်
ရှိသော် သပိတ်သည် လောင်းလှူစရာမရှိ
လောက်အောင် ပြည့်မောက် နေသည်ဟု
ထင်ရပေသည့် အမှန်စင်စစ် မည်သည့် ယာဂု-
ခဲဘွယ်ကိုမျှ မရရှိသေးပေ။ “ထိုရဟန်း၏
သပိတ်၌ ယာဂုဆွမ်းစသည်တို့ကို လောင်းလှူ
သည့်အခါ လူတို့၏ခွက်၌ရှိသော ယာဂုဆွမ်း
များပင် ထိုရဟန်း၏အကုသိုလ် အကျိုးဆက်
အားဖြင့် ကွယ်ပျောက် ကုန်ကြသည်ဟုဆိုကြ
ကုန်၏။

လောသကတိဿသည် နောင်အခါ
ဝိပဿနာတရားကိုပွားများ အားထုတ်၍
ရဟန္တာဖြစ်သော်လည်း လာဘ်လာဘ နည်း
ပါးမြဲနည်းပါးနေသဖြင့် လောသကတိဿ
ထေရ် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုမည့်နေ့ရောက်သော အခါ
အရှင်သာရိပုတ္တရာ သိရှိတော်မူသဖြင့်သူ့ကို
ခေါ်တော်မူ၍ သာဝတ္ထိမြို့တွင်းသို့ဆွမ်းခံဝင်
တော်မူရာ ရှင်သာရိပုတ္တရာသည် လောသက
တိဿထေရ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဆွမ်းကိုမဆို
ထားဘိ၊ လူတို့၏ရှိခိုးဦးချမှုကိုပင် မခံရပေ။ ထို
အခါ လောသကတိဿထေရ်ကို ဇရပ်ပေါ်၌
ထားခဲ့ပြီး ဆွမ်းခံလှည့်လည်မှ လူတို့က ရှိသေ
စွာပင့်ဖိတ်၍ ဆွမ်းကပ်လှူကြသည်။ ရှင်သာ
ရိပုတ္တရာသည်ရသမျှသောဆွမ်းကို-လောသ

က တိဿထံ အပ္ပိခိုင်းရာ ဆွမ်းပို့သော သူတို့-
သည် လောသကတိဿ-ကို အမှတ်မရကြဘဲ
မိမိတို့သာ စားပစ်ကြကုန်၏။ ရှင်သာရိပုတ္တရာ
သည် ဆွမ်းကိစ္စပြီး၍ ကျောင်းသို့အပြန်
ဆွမ်းမစားရသေးကြောင်း လောသကတိဿ
မထေရ်က လျှောက်ထားသဖြင့် ထိတ်လန့်
ခြင်း “သံဝေဂ” ရလျက် အချိန်အခါကို
ကြည့်ရှုရာ အချိန်ကား မွန်းလွဲနေပြီ ဖြစ်၍
တစ်ဖန် လောသကတိဿကို ဇရပ်ပေါ်၌
ခေတ္တထားခဲ့ပြီး ဧကသလ မင်းကြီးထံ
ကြွတော်မူ၍ စတုမရကို အလှူခံကာ မိမိ
ကိုယ်တိုင် သပိတ်ကိုကိုင်၍ ဘုန်းပေးစေသည့်
အခါ မထေရ်၌ရှိသေမှုရှိသောကြောင့်မဘုန်း
ပေးဝံ့ချေ။ ထိုအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာက
“ငါ့ရှင် တိဿ လာခဲ့၊ မရှက်ပါနှင့် ဘုန်း
ပေးပါ”ဟု တိုတ်တုန်းတော်မူ၍ စတုမရ
ကွယ်ပျောက်မှာ ဖြစ်သောကြောင့် မိမိကိုယ်
တိုင် သပိတ်ကိုကိုင်ထားကာ ဘုန်းပေးစေ
ပြန်သဖြင့် လောသကတိဿသည် စတုမရကို
ပြည့်စုံအောင် ဘုန်းပေး၍ ထိုနေ့၌ပင် ပရိ
နိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်မူသည်။

ဤသို့လောသကတိဿသည် ဘဝသံသ
ရာ မြောက်မြားစွာ ကျင်လည်ခဲ့ရသော်လည်း
အစာအဟာရကို ဝင်အောင် မစားသောက်
ရဘဲ ဘီလူးဘဝ၌ တစ်ကြိမ်၊ ခွေးဘဝ၌
တစ်ကြိမ်၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုမည့်နေ့၌ တစ်ကြိမ်
ဤ ၃-ကြိမ်သာဝမ်းပြည့်အောင်စားသောက်
ရ၏။ ဤသို့ ဖြစ်ရခြင်းကား သူတစ်ပါး၏
လာဘ်လာဘကို အန္တရာယ်ပြုခဲ့ မှုကြောင့်
ပေးတည်း။ ဤသို့လျှင် လာဘ်လာဘ၌
အန္တရာယ်ပြုခဲ့ဖူး၍ သံသရာတစ်လျှောက်လုံး
လာဘ်လာဘနည်းပါးခြင်းဘေးနှင့် တွေ့ကြုံရ
ပြီး ကဿပဇုဏှာရှင် လက်ထက်၌ ဝိပဿနာ
တရားကို အားထုတ် ခဲ့ဖူးသောကြောင့်

ကိလေသာ-အာသဝေါ-ကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာ
ဖြစ်တော်မူသည်(ဇာဝုဒ္ဓါ။ ၂၅၁-၉)။

လောဟ (ပု၊န) [လူ+ဟ။ ဓ-နိ၊ ဝိ။ ၃၀၂။
၄၉၃။ လူနာတိ တေနာတိ လောဟံ။ သုစိ။
(တိ)လောဟ-သံ။ (ပု၊န) လောဟ-ပြာ။
(ပ) လောဟ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)သံ။
(၂)ကြေးနီ။ (၃)(သံ၊ ခဲမဖြူ၊ ခဲပုပ်မှ၊ ငွေ-ဤ
၄-ပါးတို့မှ ကြွင်းသော) ဓာတ်သတ္တုများ။
(၄)သံ၊ ကြေးနီ၊ တေး(=ကြေးခပ်ပြာ၊ ခဲပုတ်
နှင့်ကြေးနီတို့ကို ရောစပ်၍ ပြုအပ်သော
သတ္တု)၊ ကြေးဖြူ (=ခဲမဖြူနှင့် ကြေးနီတို့ကို
ရောစပ်၍ ပြုအပ်သောသတ္တု)။ (၅)(သံ၊ ခဲမ
ဖြူ၊ ခဲပုပ်၊ ငွေ၊ ရွှေ-ဤ-၅-ပါးတို့မှ ကြွင်း-
သော) ဓာတ်သတ္တုများ။ (၆)သံတူ။ (၇)
ကြေးနီရောင်အဆင်း။ (၈) အကျော်။

(၁) သံ၊ သုပဏ္ဍမိ ဇာတိမန္တံ လောဟေန
ဘိဇ္ဇတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၂။ လောဟံ သမုဋ္ဌာ-
ပေတွာ ကရောမ။ ဝိ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၂၇၀။ လောဟ-
ကုရဝဿ၊ လောဟပတ္တ-တို့ကိုလည်းကြည့်။
(၂) ကြေးနီ။ အယံ ဝါ လောဟံ ဝါ
တိပုံ ဝါ သိသံ ဝါ သဇ္ဈံ ဝါ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၇၀။
လောဟန္တိ တမ္ပလောဟံ။ ဒိ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၂။ ၄၀၁။
အယာဒိနမိ လောဟဘာဝေ သတိပိ
လောဟသဒ္ဓေါ သာသနေ တမ္ပလောဟေ
နိရုဋ္ဌောတိ အာဟ “လောဟန္တိ တမ္ပလော-
ဟ”န္တိ။ ဒိ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၂။ ၃၅၅။ လောဟ (ဇာ၊ ၁။ ၇၃)
န္တိ တမ္ပလောဟံ။ ဇာ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၂။ ၂၇၀။ (-ဇာ၊
၂။ ၉၈။ ဇာ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၅။ ၄၀၅)။ (၃) (သံ၊ ခဲမဖြူ၊
ခဲပုပ်၊ ငွေ-ဤ ၄-ပါးတို့မှ ကြွင်းသော)
ဓာတ်သတ္တုများ။ လောဟံ ဘိက္ခဝေ ဇေတ-
ဂ္ဂပဿ ဥပက္ခိလေသော။ သံ၊ ၃။ ၈၂။ ဝုဒ္ဓါပေတွာ
ဣဓ ဝုတ္တာနိ စတ္တာရိ အဝသေသံ လောဟံ
နာမ။ သံ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၁။ ၁၈၈။ အဝသေသံ လောဟန္တိ
ဝုတ္တာဝသေသံ ဇာတိလောဟံ ဝိဇာတိ
လောဟံ ကိတ္တိမလောဟန္တိ ပဘေဒံ သဗ္ဗမိ

လောဟံ။ သံ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၂။ ၄၂၇။ (-အံ၊ ၂။ ၁၃။ အံ၊
ဝုဒ္ဓါ။ ၂။ ၆။ အံ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၃။ ၇)။ (၄) သံ၊ ကြေးနီ၊ တေး
(ကြေးခပ်ပြာ၊ ခဲပုပ်နှင့်ကြေးနီတို့ကို ရောစပ်
၍ ပြုအပ်သော သတ္တု)၊ ကြေးဖြူ (ခဲမဖြူနှင့်
ကြေးနီတို့ကို ရောစပ်၍ ပြုအပ်သော သတ္တု)။
လောဟဝါရကော ပန ကာလလောဟတမ္ပ-
လောဟဝန္တုလောဟကံသလောဟာနံ ယေန
ကေနစိ ကတော သိဟဋ္ဌဒီပေ ပါဒကဏ္ဍ-
နကော ဘာဇတေဗျော။ ဝိ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၄။ ၇၉။ (၅)
(သံ၊ ခဲမဖြူ၊ ခဲပုပ်၊ ငွေ၊ ရွှေ-ဤ-၅-ပါးတို့မှ
ကြွင်းသော ဓာတ်သတ္တုများ။ လောဟ
(အဘိ၊ ဝိ၊ ၈၄) န္တိ ဇာတိလောဟံ ဝိဇာ-တိ
လောဟံ ကိတ္တိမလောဟံ ပိသာစလော-
ဟန္တိ စတုပ္ပိဓံ။...တမ္ပလောဟံ ဝေကန္တကန္တိ
ဣမေဟိ ပန ဒ္ဓိဟိ ဇာတိလောဟေဟိ သဒ္ဓိ
သေသံ သဗ္ဗမိ ဣဓ “လောဟ”န္တိ ဂဟိတံ။
အဘိ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၂။ ၆၀။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၀။ မ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၁။
၆၉။ ၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၂။ ၄၁၂-၃)။ (၆) သံတူ။
လောဟေန ဝါ ဟညတိ ဇာတဂ္ဂပံ။ ဇာ၊ ၁။
၂၃၀။ လောဟေနာတိ အယမုဋ္ဌိကေန။
ဇာ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၄။ ၁၀၄။ ဧရိယာ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၁။ ၆၀-၁။ (၇)
ကြေးနီရောင်အဆင်း။ လောဟမဿ ဟရိတ
ကေသော၊ ဝလိနံ တိလကာဟတော။
ဇာ၊ ၂။ ၃၅၂။ လောဟမဿတံ တမ္ပလောဟ-
ဝဏ္ဏမဿ။ ဇာ၊ ဝုဒ္ဓါ။ ၇။ ၃၂၉။ (၈) အကျော်။
ကာဠာနုသာရိ ကာဠိယံ၊ လောဟံ တွာ ဂရု
စာ ဂဠု။ ဓာနံ။ ၃၀၂။

လောဟ (သတ္တု)သည်-(၁) ဇာတိ
လောဟ (သတ္တုစစ်)။ (၂) ဝိဇာတိလောဟ
(အမျိုးမစစ်သောသတ္တု)။ (၃) ကိတ္တိမ
လောဟ (သတ္တုအချင်းချင်း ရောစပ်၍
ပြုအပ်သောသတ္တု)။ (၄) ပိသာစလောဟ
(သံချေး)ဟူ၍ ၄-ပါးအပြားရှိသည်။ ထိုတွင်
ဇာဟိလောဟသည်လည်း-(၁) အယ=သံ။
(၂) ရဇတ=ငွေ။ (၃) သုဝဏ္ဏ=ရွှေ။ (၄)

တိပု=သလွဲစင်၊ သလွဲဖြူ၊ ခဲမဖြူ၊ ဗင်။ (၅)
 သိသ=သလွဲမည်း၊ ခဲပုပ်၊ ခဲနက်။ (၆) တမ္ပ-
 လောဟ=ကြေးနီ။ (၇) ဝေကန္တက လောဟ
 =သံမဏိ=သံရှင်-အားဖြင့် ၇-ပါး အပြား
 ရှိသည်။ ဝိဇာတိလောဟသည်ကား အပြား
 မရှိ၊ နာဂနာသိက လောဟ = ထယ်သံ =
 ပထက်သံ=သံကြွပ် ၁-မျိုးတည်းသာရှိသည်။
 ကိတ္တိမလောဟသည်- (၁)ကံသလောဟ=
 ခဲမဖြူနှင့်ကြေးနီတို့ကိုရောစပ်၍ ပြုအပ်သော
 သတ္တု။ ၂) ဝဋ္ဋလောဟ=ခဲပုပ်နှင့်
 ကြေးနီတို့ကိုရောစပ်၍ ပြုအပ်သောသတ္တု။
 (၃) အာရကုဋ္ဌုဟာရကုဋ္ဌ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၄၁၃)=သွပ်နှင့် ကြေးနီတို့ကို ရောစပ်၍
 ပြုအပ်သော သတ္တု။ (အနုဋီ၊ ၂။ ၅၂။)
 (တနည်း) ပြဒါးနှင့် ကြေးနီတို့ကို ရောစပ်၍
 ပြုအပ်သောသတ္တု။ (သံရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၁။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၂။)ဟူ၍ ၃-ပါးအပြား ရှိသည်။
 ပိသးစလောဟသည်- (၁) မောရက္ခက=သံ
 ကြောင်။ (၂)ပုထုက=သံကြွပ်။ (၃)မလိနက
 (လေိနက၊ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၉။)=သံပွတ်။ (၄)စပ-
 လက=သွတ်မည်သောသံ၊ သံပြန်။ (၅) သေ-
 လက (သလက၊ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၉။)=သံကျောက်
 (၆)အာဋက (အာဋလ၊ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၉။)=သံ
 လိုက်။ (၇) ဘလ္လက(ဘတ္တက၊ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၀)
 =သံခဲ။ (၈) ဒုသိလောဟ=သံချေး ဟူ၍
 ၈-ပါးအပြားရှိသည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၀။ မ၊ ဋီ၊
 ၁။ ၆၉။ ၇၀။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၃။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၄၁၂-၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၉၂-၅။ ကား လောဟ
 အမျိုးအစား (၇)ပါး ရှိ၏ဟု ဆို၏။ သရုပ်
 ကိုကား ထုတ်ဖော်မပြ၊ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၀-၅။
 လာသော ဇာတိလောဟ (၇)ပါးကိုပင်
 ဆိုလိုဟန်ရှိသည်။)

(လုဟဂါဓေါ + သဉ်=ဏ၊ အစ်=အ၊
 လူဉ် ဆေဒနေ+ဟ။ ရူဟ၊ ပြာ-ဒုဘံ+ဝေ+
 သဉ်=ဏ၊ အစ်=အ။ အမရ၊ ဗျာချာ။ ၂။
 ၁၂၆) (န)(၁)အကျော်ပင်။ (၂)ဓာတ်သတ္တု
 အားလုံး။ (ပု၊ န) သံ-အမရ။ (န)(၁)သံ။
 (ပု)(၂) သမင်စာပင်။ ထောမ။ (ပု၊ န)(၁)
 သံ၊ ကြေးနီ၊ ရွှေသော ဓာတ်သတ္တု။ (၂)
 သွေး။ (၃) လက်နက်။ (၄) ငါးမျှားချိပ်။
 (န) (၅)အကျော်ပင်။ (ပု) (၆) ဆိတ်နီ။
 (တိ) (၇) ကြေးနီရောင်ရှိသော။ (ဂ)
 သံဖြင့်ပြုလုပ်သော။ ကောတ္ထုဘ၊ ဗြဟတ်။)

လောဟ^၂ (တိ) [လောဟ+က] ဥပမတ္ထေကော။]
 ကြေးနီအဆင်းကဲ့သို့ နီသော။ မိတ္တိနသ
 လောဟပိဋ္ဌာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၇။ လောဟ
 ပိဋ္ဌာတိ လောဟိတဝတ္ထသကုဏာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
 ၃၁၆။

လောဟဥဒက (န) [လောဟ+ဥဒက] သံရေ
 သံဟု ဆိုအပ်သောရေ။ လောဟဥဒကေ
 နိမ္မဇ္ဇာပေန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၁။

လောဟကဋ္ဌာဟ (ပု၊ န) [လောဟ + ကတ +
 ကဋ္ဌာဟ။ လောဟေန ကတံ ကဋ္ဌာဟံ
 လောဟကဋ္ဌာဟံ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၄၈၉။]
 ကြေး - ဒယ်အိုး - ဖျဉ်းအိုး၊ သံ-ဒယ်အိုး-
 ဖျဉ်းအိုး။ ကြေး၊ သံ စသည်တို့ဖြင့် ပြုအပ်
 သော- ဒယ်အိုး - ဖျဉ်းအိုး။ လောဟ-
 ဝါရကော လောဟကဋ္ဌာဟံ ဝါသိဖရသု-
 ကုဋ္ဌာရီ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၅။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၂။ (-ဝိ၊ ၄။
 ၄။ ၇၉။ ကဒါ။ ၂။ ၆၀-၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၀၁။)

လောဟကာယ (ပု) [လောဟ+ကာယ] ကြေးနီ
 -ကိုယ်-ကိုယ်သည်၊ ကြေးနီတို့၏-အပေါင်း-
 -အစုံ။ (လက်နှစ်သစ်ထူသော ကြေးနီပြား။)
 လောဟကာယော အယောကာယော
 ဝါလိကကာယော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။

လောဟကာရ (ပု) [လောဟ + ကရ + ဣ။
လောဟကာရ-သံ၊ ပြာ။] လောဟကာရက-
ကြည့်။ မဏိကာရာ လောဟကာရာ။ အပါ
၁။၄၂။ (-မိလိန္ဒ။၃၁၅)။

လောဟကာရက (တိ) [လောဟ + ကာရက။
ထိ-ဌိ လောဟကာရိကာ။] ပန်းဘဲ -
ပန်းတုဉ်း- သံချက်- သမား၊ ကြေး၊ သံ
စသည်ကို ပြုလုပ်သော၊ သူ။ ကမ္မာရော
လောဟကာရကော။ ဓာန်။၅၀၉။ အာကရော-
ဌိတံ ယော လောဟံ မေတ္တာ သင်္ခရေတိ။
တကြာပိ လောဟကာရကော။ ဓာန်။၆။

လောဟကုဋ္ဌိ (ထိ) [လောဟ + ကုဋ္ဌိ။ (န)
လောဟကိဋ္ဌိ - သံ။] သံချေး၊ (သံမုန့်?)။
လောဟကုဋ္ဌိ လောဟဂုဋ္ဌော လောဟပိဋ္ဌိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈၀။

လောဟကုဋ္ဌိ (ထိ) [လောဟ + ကုဋ္ဌိ] လောဟ-
ကုဋ္ဌိ-ကြည့်။ လောဟကုဋ္ဌိ လောဟဂုဋ္ဌော
လောဟပိဋ္ဌိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၀၅။

လောဟကုဋ္ဌိဇာတက (န) [လောဟကုဋ္ဌိ +
ဇာတက] လောဟကုဋ္ဌိဇာတ်၊ လောဟ-
ကုဋ္ဌိငရဲကျသော မင်းသား ၄-ယောက်တို့၏
အကြောင်းအရာကို ဟောကြားကြောင်း
ဖြစ်သည့်ဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ဇာတကပါဠိ၊
၄-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၄-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၁၀၀။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁-၅။

လောဟကုဋ္ဌိနိရယ (ပု) [လောဟကုဋ္ဌိ +
နိရယ] လောဟကုဋ္ဌိငရဲ။ အဟံ ဒသ မာသေ
လောဟကုဋ္ဌိနိရယေ ဝိယ စ ဂူထနိရယေ
ဝိယ စ မာတုကုဋ္ဌိမိ ဝသိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။
၄၉၇။ (-သာရဋ္ဌ၊၂။၂၉၅။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။
၁၈၀)။

လောဟကုဋ္ဌိပက္ခေပန (န) [လောဟကုဋ္ဌိ +
ပက္ခေပန] လောဟကုဋ္ဌိငရဲ- ဌိ- ပစ်ချ-

ထည့်-ခြင်း။ လောဟကုဋ္ဌိပက္ခေပနံ၊ အသိ-
ပတ္တဝနပုဝေသနံ။ ပေတ၊ ၁။၂၀၅။

လောဟကုဋ္ဌိမုခ (န) [လောဟကုဋ္ဌိ + မုခ]
လောဟကုဋ္ဌိငရဲ၊ လောဟကုဋ္ဌိငရဲ၏- အဝ
နှုတ်ခမ်းဝ။ တိ သာယ ဝဿသဟဿေဟိ
လောဟကုဋ္ဌိမုခံ ပတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၇။

လောဟကုဋ္ဌိမုခဝဋ္ဌိ (ထိ) [လောဟကုဋ္ဌိမုခ +
ဝဋ္ဌိ] လောဟကုဋ္ဌိငရဲ၏ မျက်နှာဝအပုပ်။
လောဟကုဋ္ဌိမုခဝဋ္ဌိ ဒိသ္မာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။

လောဟကုဋ္ဌိမုခဝဋ္ဌိသိသ (န) [လောဟကုဋ္ဌိ-
မုခဝဋ္ဌိ + သိသ] လောဟကုဋ္ဌိငရဲ၏နှုတ်ခမ်း-
အရေး-အရစ်-၏ အရင်း။ လောဟကုဋ္ဌိ-
မုခဝဋ္ဌိသိသေ ပတ္တေ တတ္ထ မဟန္တံ အလော-
ကံ ဩလောကေတွာ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၇၉။

လောဟကုဋ္ဌိဝါသ (ပု) [လောဟကုဋ္ဌိ + ဝါသ]
လောဟကုဋ္ဌိ ငရဲ၌- ဖြစ်-နေ-ကျ-ရခြင်း။
အစုဏှေဟိ မာတရာ အဇ္ဈောဟဋ္ဌေ ဂဗ္ဘဿ
လောဟကုဋ္ဌိဝါသော ဝိယ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။

လောဟကုဋ္ဌိ (ထိ) [လောဟ + ကတ + ကုဋ္ဌိ။
လောဟေန ကတာ ကုဋ္ဌိ လောဟကုဋ္ဌိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၇။ ပါစိတ်၊ယော။၄၇၉။ လောဟ-
မယာ ကုဋ္ဌိ လောဟကုဋ္ဌိ။ ပါစိတ်၊ ယော။
၄၈၉။ ဓာန်၊ ဋ္ဌိ။၆၅၈။] (၁) ကြေးအိုး၊
သံအိုး၊ ကြေး၊ သံ စသည်တို့ဖြင့် -ပြုအပ်-
ပြီး-သော အိုး။ (၂) လောဟကုဋ္ဌိ-အမည်
ရှိသော-ငရဲ။ (၁) လောဟကုဋ္ဌိ လောဟ-
ဘာဏကံ လောဟဝါရကော။ ဝိ၊၁။၁၁၅။ ဝိ၊
၄။၃၂၂။ လောဟကုဋ္ဌိ နာပ ကာဠုလော-
ဟေန ဝါ တမ္ပလောဟေန ဝါ ယေန ကေနစိ
လောဟေန ကတာ ကုဋ္ဌိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၇။
(၂) တတ္ထာယ လောဟကုဋ္ဌိယာ ပက္ခိပန္နိ။

မ၊၃။ ၂၀၅။ အံ၊ ၁။ ၁၄၀။ အဘိ၊ က်။ ၄၃၁။
မဟာနိ။ ၃၁၇။ စူဠနိ။ ၂၃၇။ လောဟကုမ္ပဏီယံ
နိဗ္ဗတ္တိတွာ တံ သဝဿသဟဿာနိ အဓော
ပတန္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၂။ (-အံ၊ ၂။ ၄၉၉။ မ၊
၄။ ၁။ ၃၁၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၄။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၁။)။

(လောဟကုမ္ပဏီရံသည် ယူဇနာ(၆၀)
ရှိသည်။ မိဘကိုသတ်သောသူ သူတစ်ပါး
မယားကိုပြစ်မှားကျူးလွန်သောယောက်ျား၊
မိမိလင်မူ တစ်ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် လော်လည်
ဖောက်ပြားသော မိန်းမ၊ အကျင့်သိလနှင့်
ပြည့်စုံကုန်သော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ညှဉ်းဆဲ
နှိပ်စက်သောသူတို့သည် လောဟကုမ္ပဏီရံ၌
ဖြစ်ကြရသည်။ အဘကိုသတ်သော အဇာ-
တသတ်မင်းသည်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါး
မယားကို ပြစ်မှားကျူးလွန်သော (ဒု-သ-
န-သော) ဟူသော အကုဏ္ဍ(၄)လုံးကို ရွတ်
ဆို အော်ဟစ်ကြသော မင်းသား(၄)
ယောက်တို့သည် လည်းကောင်း (ဇာ၊ ၄။ ၁။
၄၁) သေဋ္ဌေးသား (၄)ယောက်တို့သည်
လည်းကောင်း (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁) ဤလောဟ-
ကုမ္ပဏီရံ၌ ဖြစ်သည်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၀။ ဇာ၊
၂။ ၆၂-၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၅-၈။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
၁၃၅-၆။)။

လောဟကုမ္ပဏီနိရုဏ (ပု) [လောဟကုမ္ပဏီ+နိရုဏ]
လောဟကုမ္ပဏီရံ။ လောဟကုမ္ပဏီနိရုဏတော
မုစ္ဆိယတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၅။

လောဟကုမ္ပဏီသဒိသ (တိ) [လောဟကုမ္ပဏီ+
သဒိသ] လောဟကုမ္ပဏီ ရဲနှင့် တူသော။
နိရုဏပုဗ္ဗဟန္တေ လောဟကုမ္ပဏီသဒိသော
ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။

လောဟကုမ္ပ (ပု၊ န) [လောဟ+ကုမ္ပ] (၁)
သံတွ။ သံဆောက်ပုတ်၊ သံလက်ရိုက်။ (၂)

သံတွံ၊ သံခဲ။ (၁) သတ္တိဟိ လောဟကုမ္ပဏီ၊
နေတ္တိ သေဟိ ဥသုဟိ စ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၄။
ဘိန္နိပါလော လောဟကုမ္ပဏီ လောဟကုမ္ပဏီ။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၈။ (၂) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လောဟကုမ္ပဏီ (န) [လောဟကုမ္ပဏီ+ဝဿ]
သံတွံ-သံခဲ-မိုး။ အဋ္ဌမံ လောဟကုမ္ပဏီ၊
နဝမံ ကလလဝဿ ဝဿိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။
လောဟကုမ္ပဏီ အယောဂုဋ္ဌဝဿိ။ မ၊ ၄။
၁။ ၂။

လောဟခဏ္ဍ (ပု၊ န) [လောဟ+ခဏ္ဍ] သံတွံ
သံစ၊ ကြေးတို့ကြေးစ၊ ကြေးသံတို့၏ အစိတ်
အပိုင်း။ အန္တမသော လောဟခဏ္ဍနာပိ
အာဒိတ္တေန ကပ္ပိယံ ကာတမ္ပံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၂။

လောဟခါဏ္ဍ (ပု) [လောဟ+ခါဏ္ဍ] လောဟ-
ခိလက-ကြည့်။ လောဟခါဏ္ဍံ ဝါ ခဒိရ-
သရ ဒီခါဏ္ဍံ ဝါ ပထဝီယံ အာကော-
ဇေက္ခာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၄။

လောဟခါဒက (တံ) [လောဟ+ခါဒက။ သိ-
ဋ္ဌိ လောဟခါဒိကာ။] သံကိုစားတတ်သော
(သံချေ၊ တံစဉ်း)။ လောဟကော လောဟ-
ခါဒကံ မလံ ဝိယ ဣမသ္မိ မယံယေဝ
သာသနေ တေ ဥပဗ္ဗန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၈။

လောဟခိလက (ပု) [လောဟ+ခိလက]
ကြေး-သံ-ငုတ်-တံသင်း-ဧြောင့်၊ ကြေး-
သံ-ဖြင့်-ပြီး- ပြုလုပ်အပ်- သော- ငုတ်-
တံသင်း-ဧြောင့်။ အန္တမသော လောဟခိ-
လကံ ဥပါဒါယ သဗ္ဗာနိ လောဟာဏ္ဍာနိ
ဂရုဘဏ္ဍာနိယေဝ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၈၀။
ကင်္ခါ။ ၂၆၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၁၅။ လောဟ-
ခိလကန္တိ လောဟမယံ အာဏိ။ ပါစိတိ၊
ယော။ ၄၉၂။

လောဟဂန္ဓ (ပု) [လောဟ+ဂန္ဓ] သံဇီ အနံ အသက်။ သတ္တကံ ဓောဝိတွာ ဖာလိတေသု မလံ န ပညာယတိ လောဟဂန္ဓမတ္တံ ဟေဒတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၃။

လောဟဂုဋ္ဌ (ပု) [လောဟ+ဂုဋ္ဌ] သံတွေခဲ၊ သံတုံး၊ သံခဲ။ တတ္တံ လောဟဂုဋ္ဌံ အာဒိတ္တံ သမ္ပုဇ္ဈလိတံ သဇောတိဘူတံ မုခေပက္ခိပေယျ။ အံ၊၂။၄၉၇-ဂ။ (-ဓမ္မ၊၆၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၅)။

လောဟဂေဟ (န) [လောဟ+ဂေဟ] သံအိမ်၊ ကြေးအိမ်၊ သံ-ကြေး-ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ် အပ်-သောအိမ်။ အပိ စ အာဝါသမစ္ဆရိယေန လောဟဂေဟေ ပစ္စတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၀၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၉၆။

လောဟစက္ကလိက (န) [လောဟ+စက္ကလိက။ (န) စက္ကလ၊ စက္ကလက၊(တိ) စကြလ-သံ] အကြမ်း အဆပ်၊ ကွေးကောက်သော။ဝန်း-ဝိုင်း-သောသံသံပြားဝိုင်း သံကြွပ် သံဆပ်။ လောဟဂုဋ္ဌော လောဟပိဏ္ဍိ လောဟ-စက္ကလိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၀။ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၀၅။

လောဟစာဋိ (ထိ) [လောဟ+စာဋိ] သံ-ကြေး-အိုးစရည်း၊ ကြေး-သံ-ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်အပ်-သောအိုးစရည်း။ တာ ယထာ ပိဟိတလဋ္ဌိတာဝ လောဟစာဋိယော အက္ကဝ-ကုက္ခိယံ ပဝဋ္ဌန္တာ ဝိစရန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။

လောဟဆဒန (န) [လောဟ+ဆဒန] ကြေး-သွပ်-သံ-အမိုး၊ ကြေး-သွပ်-သံ-ဖြင့်-ပြီး-ပြုအပ်-သောအမိုး။ လောဟပထဝီ လောဟဆဒနံ ဧကကာ စ ဘိတ္တံ နဝနဝ-ယောဇနိကာ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၆။

လောဟဇာတိ (ထိ) [လောဟ+ဇာတိ] သတ္တု-ဇာတ်-အမျိုးအစား။ ဝေကန္တက-

လောဟံ နာမ သဗ္ဗလောဟဒစ္ဆဂနသမတ္တာ ကော လောဟဇာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ (-မူလဋီ၊၂။၄၃)။

လောဟဇာလ (န) [လောဟ+ဇာလ] သံကွန်ချာ၊ သံကွန်ရက်၊ သံဇကာ။ ဥပရိ လောဟဇာလ ပတ္တတံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ (-ပေတ၊ဋ္ဌ၊၁၄၂။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၅)။

လောဟဇာလပရိက္ခိတ္တ (တိ) [လောဟဇာလ+ပရိက္ခိတ္တ] သံကွန်ချာ-သံကွန်ရက်-သံဇကာ -တို့ဖြင့် ကာရံပုံးအုပ်အပ်သော။ တေန စ သမာယန ဗာနုဏသိဇဇာ လောဟဇာလ ပရိက္ခိတ္တေ ဂင်္ဂါဇလေ နာယတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊ ၁၄၂။

လောဟခုမာသ (ပု) [လောဟ+အခုမာသ] ပဲဝက်မျှထိုက်သော ကြေးလက်ကောက်။ လောဟခုမာသောဝ သုဝဏ္ဏဆန္ဒော သံ၊၁။ ၇၉။ မဟာနိ၊၃၅၅။ လောဟခုမာသောတိ လောဟခုမာသဂေ၊သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။ လောဟခုမာသောဝ သုဝဏ္ဏဆန္ဒောတိ သုဝဏ္ဏေန ပဋိစ္ဆန္ဒော လောဟမာသးကာ ဝိယ။-ဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊၃၈၈။ လောဟခုမာသောတိ လောဟ-မသော ဥပခုဏ္ဏနကမာသော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။

လောဟခုမာသက (ပု) [လောဟခုမာသ+က] လောဟခုမာသ-ကြည့်။

လောဟတာဋ္ဌ (န) [လောဟ+တာဋ္ဌ] သံ-ကြေး-ကောက်၊ သံ-ကြေး-သော။ အနု-ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တာဋ္ဌစ္ဆိဒ္ဓိ၊ တိဏိ တာဋ္ဌာနိ လောဟတာဋ္ဌံ၊ ကဋ္ဌတာဋ္ဌံ၊ ဝိ၊သင်္ဂဟတာဋ္ဌန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။

လောဟတုဏ္ဍိ (န) [လောဟ+တုဏ္ဍိ] သံနှုတ် သီး၊ သံမည်-ဖြင့်-ပြီး-သော နှုတ်သီး။ အသိ-ဓာရူပမေဟိ တံခိဏေဟိ လောဟတုဏ္ဍေဟိ ဝိဇ္ဇိန္တိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ လောဟ

တုဏှဟိတိ ကာဠုလောဟမယေဟိ တုဏှေ-
ဟိ။ ဝိမတိ။ ၂၄၇။

လောဟတုဏှ (တိ) [လောဟ+တုဏှ+ဏ]
သံနှုတ်သီးရိသော။ လောဟတုဏှာ ဂိဇ္ဈာ စ
ကာကောလသံသာ စ... သတ္တေ ဘက္ခယန္တိ။
ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉၂။ (-ဇာ၊ ငွါ၊ ၆။ ၁၃၃။ ဇာ၊ ငွါ
၇။ ၁၃၉။)

လောဟတုဏှက (န) [လောဟတုဏှ+က]
လောဟတုဏှ -ကြည့်။ လောဟတုဏှကေဟိ
(သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၀၀) တိ လောဟမယေဟေဝ
တုဏှကေဟိ။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၇၂။

လောဟတုဏှကာကဂဏ (ပု) [လောဟတုဏှ+
ကာက+ဂဏ] သံနှုတ်သီးရိသော (ဇရဲသား)
ကျီးအပေါင်း။ ကာကောလသံသာတိ
လောဟတုဏှကာကဂဏာ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၆။ ၁၃၃။

လောဟတုဗ္ဗ (ပု၊ န) [လောဟ+တုဗ္ဗ] ကြေး-
သံ-ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ် - အပ်-သော-ဗူး -
ကျည်တောက်-ကရား။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ
တိဏိ တုဗ္ဗာနိ လောဟတုဗ္ဗံ၊ ကဋ္ဌတုဗ္ဗံ၊
ဖလတုဗ္ဗန္တိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉၇။ (-ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၃၇၅။)

လောဟထာလက (န) [လောဟ+ထာလက]
ကြေး- သံ- ခွက်။ ပရိဘောဂဘာဇနေစ၊
အထောပိ လောဟထာလကေ။ အပ၊ ၁။
၃၅၂။ လောဟထာလကံ ဓာရေတိ။ မဟာနိ။
၃၆၈။ (-စူဠနိ။ ၂၇၄။)

လောဟထာလီ (ထိ) [လောဟ+ထာလီ] ကြေး
ထမင်းအိုး၊ သံထမင်းအိုး၊ ကြေး-သံ-ဖြင့်
ပြုအပ်သော-အိုး-ထမင်းအိုး။ လောဟ-
ထာလီယာ ပက္ကုလိတံ ဥဏှောဒကံ မုခေ
အာသိဉ္စတိ။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၈၁။

လောဟဒဏှ (ပု) [လောဟ+ဒဏှ] သံ-တုတ်-
ချောင်း-စို-မယ်န။ လောဟဒဏှေန ပဗ္ဗတံ
ဝိဇ္ဈိတွာ ခါဏကံ ကောဇေတွာ။ မဟာနိ၊ ငွါ၊
၂၄၂။ (-ဇာ၊ ငွါ၊ ၅။ ၁၅၂။)

လောဟဒန္တကဋ္ဌမယ (တိ) [လောဟ+ဒန္တကဋ္ဌ+
မယ] သံ - ကြေး - ဆင်စွယ်-သစ်သား-
ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်အပ်-သော။ ဒီပရုက္ခာနန္တိ
လောဟဒန္တကဋ္ဌမယာနံ မဟန္တာနံ ဒီပရုက္ခာနံ၊
အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၅၅။

လောဟဒေါဏိ (ထိ) [လောဟ+ဒေါဏိ] ကြေး-
သံ-ခွက်-စားကျင်း။ လောဟဒေါဏိ
ဂဟေတွာန။ အပ၊ ၁။ ၄၀၈။

လောဟနာဠိ (ထိ) [လောဟ+နာဠိ] ကြေး-
သံ-ကျည်တောက်၊ ကြေး-သံ-ဖြင့်-ပြီး-
ပြုလုပ်အပ်-သော ယန္တရားကျည်။ လော-
ဟနာဠိ (မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၅၀) နန္တိ လောဟမယယန္တ-
နာဠိ။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၅၅။

လောဟနိဂဋ္ဌသဒိသ (တိ) [လောဟ+နိဂဋ္ဌ+
သဒိသ] ကြေး၊ သံ-ဖြင့်ပြုအပ်သော-ခြေ
ကျင်း-ထူး-နှင့်တူသော။ ဗောဓိသတ္တဿ
ပဒဝလဉ္စ ဒိသော လောဟနိဂဋ္ဌသဒိသံ ဝဋ္ဌမယံ
ပါသံ ဩဇေတွာ အဂမာသိ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၄၀။

လောဟပစ္စိ (ထိ) [လောဟ+မယ+ပစ္စိ] ထေ-
ကျေ။ သံ-တောင်း-ခြင်းတောင်း၊ သံဖြင့်-
ပြီး - ပြုလုပ်အပ် - သော - တောင်း-ခြင်း
တောင်း၊ ပလုံး-လက်ဆွဲခြင်း။ မဟန္တံ
လောဟပစ္စိ လောဟဂုဠာနံ ပူရေတွာ တံ
ဥပဂစ္ဆန္တိ။ မ၊ ငွါ၊ ၄။ ၁၆၉။

လောဟပနု (ပု) [လောဟ+ပနု] သံပြာ။
ကြေးပြား။ အဂ္ဂိဠပမာဏဗဟလံ လောဟ-
ပနုဗ္ဗိ...ဝိနိဝိဇ္ဈိတံ သမတ္ထော။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၄၂။
(-ပေတ၊ ငွါ၊ ၄၂။)

စောဟပတ္တ (ပု) [လောဟ+ကတ+ပတ္တ။ မဇ္ဈေလောပ] (၁) သံသပိတံ၊ သံဖြင့်-ပြီး-ပြုအပ်-သောသပိတံ။ (၂) သံခွက်၊ သံဖြင့်-ပြီး-ပြုအပ်-သောခွက်။ (၃) ဧတိ သုသုမ္ဘကံ ပတ္တံ၊ လောဟပတ္တံ ဖာဓာရယံ။ အပါဝါ ၃၅၆။ ဘဂဝတော ကောဒသပတ္တေ ပဋိကိပိတော ဒွေ ပတ္တာ အနုညာတာ လောဟပတ္တာစေဝ မတ္တိကာပတ္တာ စ။ ဝိဠု ၂။ ၃၇၅။ ဝိသင်္ဂဟ ၄၆၃။ (-ဝိဠု ၂။ ၁၇၆။ သာရတ္ထ ၂။ ၃၅၉။) (၂) ဘိက္ခုနံ ပတ္တသဒိသမေဝ လောဟပတ္တံ ဟောတိ။ ဒီဠု ၂။ ၁၅၀။

စောဟပတ္တဓပု (တိ) [လောဟပတ္တ+ဓပု+အ] သံသပိတံကို- ဆောင်-ကိုင်- တတ်သော (ရဟန်း)။ ပတ္တလေသော နာမ လောဟပတ္တဓပု ဒိဋ္ဌော ဟောတိ။ ဝိ ၁။ ၂၅၉။

စောဟပထဝိ (ထိ) [လောဟ+ပထဝိ] သံမြေ၊ သံမြေကြီး၊ သံဖြင့်ပြီးသော-မြေ-မြေကြီး။ လောဟပထဝိယာ ဥတ္တာနကံ နိပဇ္ဇာပေတွာ။ မဠု ၄။ ၁၅၀။ အံဠု ၂။ ၁၂၀။

စောဟပါတိ (ထိ) [လောဟ+ပါတိ] ကြေးခွက်။ ဧကံ သုဝဏ္ဏပါတိ ကတွ၊ အညာ ဒွေ တိဿော လောဟပါတိယော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ ကဗျေန္တိဒီဠု ၁။ ၇၇။ သံဠု ၂။ ၃၃၇။ အဘိဠု ၂။ ၉၀။

စောဟပါသာဒ (ပု) [လောဟ+ပါသာဒ] လောဟပါသာဒ၊ ကြေးပြာသာဒ၊ ကြေးပြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်အပ်သောပြာသာဒ။ (က) ဒေဝါနံ ပိယတိဿမင်းကြီး ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသော လောဟပါသာဒ = ကြေးပြာသာဒ။ (ခ) ဒုဠုဂါမဏိအဘယမင်းကြီး ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသော- လောဟပါသာဒ = ကြေးပြာသာဒ။ လောဟပါသာဒသာ ဟေဠာ

ဘိက္ခုနံ ဝိနယံ ကထေတွာ သာယနသမယေ ဝဠုတိ။ ဝိဠု ၂။ ၁၇၆။ လောဟပါသာဒေ ကိရ ဣက္ခဏဂါရသမော ပါသာဏော။ ဒီဠု ၂။ ၂၇၁။ သံဠု ၁။ ၇၀။ လောဟပါသာဒေတိ အာဒိတော ကတေ လောဟပါသာဒေ။ ဒီဠု ၂။ ၂၃၄။ လောဟပါသာဒေတိ သဗ္ဗပဋ္ဌမကတေ လောဟပါသာဒေ။ သံဠု ၁။ ၁၁၂။

(လောဟပါသာဒ ခေါ် ကြေးပြာသာဒ တော်ကြီးကား - သာသနာ သက္ကရာဇ် (၂၃၆)ခု၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် (ဘီစီ-၃၀၀) လောက်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း (=သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)၌ နန်းတက်သော ဒေဝါနံပိယတိဿမင်းကြီး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသော လောဟပါသာဒ သာသနာသက္ကရာဇ် (၃၆၄)ခု၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် (ဘီစီ-၁၀၀) လောက်မှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း (=သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ) ၌ နန်းတက်သော (ဒေဝါနံ ပိယတိဿမင်းကြီး၏ မြေးတော်) ဒုဠုဂါမဏိ အဘယမင်းကြီး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသော - လောဟပါသာဒ-ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ (မှတ်ချက်- ဒုဠုဂါမဏိ အဘယမင်းကြီးကား- ဒေဝါနံ ပိယတိဿမင်းကြီး၏ ညီတော်၎င်း မဟာနာဂမင်းကြီးမှ ဆင်းသက်လာသော မြေး (တိ)တော်ဖြင့်သည်။ မှန်၏။ မဟာနာဂမင်းမှ ယဠာလယကတိဿမင်းကို၊ ယဠာလယကတိဿမင်းမှ ဂေါဠာဘယမင်းကို၊ ဂေါဠာဘယမင်းမှ ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်းကို၊ ယင်း ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်းနှင့် ကလျာဏီမင်းကြီး၏ သမီးတော် ဝိဟာရဒေဝီမိဖုရားတို့မှ ဒုဠုဂါမဏိအဘယမင်းကြီးကို မွေးဖွားခဲ့သည်။ (နန်းတက်သော ခုနှစ် သက္ကရာဇ်များကို မဟာဝင် ဝတ္ထုလာအတိုင်း ဖော်ပြပါသည်။)

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် ဒေဝါနံပိယတိဿမင်းကြီး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသော လော-

ဟပါသာဒ၌ စုလစ်မွန်းချွန်အထွတ် ၇-ခု ရှိကြောင်းကိုသာ တွေ့ရ၍ ၎င်းစာပေ ကျမ်းဂန်တို့၌ အကျယ်တဝင့် မတွေ့ရဘဲ ထိုလောဟပါသာဒကို ဒုဠဂါမဏိအဘယမင်း ကြီးကဖျက်၍ တဖန် ရွှေဖြင့်-ပြီး-မွမ်းမံ-သော လောဟပါသာဒကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။ ဒုဠဂါမဏိ-အဘယမင်းကြီး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသော လောဟပါသာဒကား ဒေဝါနံပိယတိဿ မင်းကြီး၏ လက်ထက်၌ပင် မဟိန္ဒထေရ်က “ဤအရပ်၌ နောင်အခါ သံဃာတော်၏ ဥပုသ်ပြုရာအိမ်=လောဟပါသာဒသည် ဖြစ်လတ္တံ့၊ ထိုဥပုသ်ပြုရာအိမ်=လောဟပါသာဒကို သင်မင်းကြီးနှင့် သင်မင်းကြီး(=ဒေဝါနံပိယတိဿမင်းကြီး) တို့၏မြေး (တိ)တော် ဖြစ်သော ဒုဠဂါမဏိ အဘယမင်းသည် ဆောက်လုပ်စေလတ္တံ့” ဟု ဗျာဒိတ်စကား ကြားခဲ့ဖူးသော ပြာသာဒ်တော်ကြီး ဖြစ်သည်။ ထိုပြာသာဒ်တော်ကြီးကို ရဟန္တာဂ-ပါးတို့ စတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်မှ ဆောင်ယူလာခဲ့သော ဗိရဏိ(ဘရဏိ) နတ်သမီး၏ ဗိမာန် ပုံစံအတိုင်း ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။ ထိုဗိရဏိ (ဘရဏိ) နတ်သမီး၏ ဗိမာန်ကြီး =ပြာသာဒ်ကြီးကား အစောက်အားဖြင့် (၁၂) ယူဇနာ၊ အဝန်းအားဖြင့် (၄၈) ယူဇနာရှိ၍ စုလစ်မွန်းချွန် တပ်သော ပြာသာဒ် (၁၀၀၀)ရံလျက် အလယ်၌ ဘုံ(၉)ဆင့်ရှိသော ပြာသာဒ်ကြီး တည်ရှိ၍ အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ဝင်ထုတ်ခါးဝရှိသည်။ အထူးထူးသော ရွှေခြူ-အုန်းရက် တို့ဖြင့် ဆွဲလျက် ပုလဲ၊ သန္တာ၊ ဂီဝါအဆင်းနှင့် တူသော ပွတ်တိုင်တို့ဖြင့်ခြံရံအပ်ပြီ ထိုရတနာ ပြာသာဒ်၏ အလယ်၌ တင့်တယ်စွာ သရက်ပင်ပျိုထောက်သော ပြာသာဒ် တည်ရှိ၍

အထူးထူးသော တံခွန်တို့ကို ကောင်းမွန်စွာ ဆွဲထားလေသည်။

ယင်း ကြေးပြာသာဒ်တော်ကြီး တည်ဆောက်သည့် နေ့မှစ၍ လက်သမားတို့အား လက်ခပေးရန် မြှုပ်ခါး လေးမျက်နှာတို့၌ တိုက်(ဂိုတောင်) ကြီးများကို ဆောက်လုပ်စေ၍ ရှစ်(၈) သောင်း ရှစ်(၈) သောင်း စီသော ငွေအသပြာ တို့ကိုလည်းကောင်း၊ တစ်ထောင် (၁၀၀၀) တစ်ထောင် (၁၀၀၀) မျှသော အဝတ်ပုဆိုးတို့ကို လည်းကောင်း ထည့်ထားလျက် “လက်ခတန်ဖိုးကို နေ့တိုင်း ပေးရမည်” ဟု အမတ်တို့အား အပ်နှံထား၍ ဆီ ပျား စသည်တို့ဖြင့်ပြည့်သော အိုးစရည်း ကြီးတို့ကိုလည်း “အလိုရှိတိုင်း သုံးပလေစေ” ဟု ထားတော်မူသည်။ ယင်းကြေးပြာသာဒ် တော်ကြီးသည်တံခါးနံပါးဝ-စံဘက်တစ်ချက် မှသံတောင် (၁၀၀)စံကျယ်၍ အမြင့်လည်း သံတောင် (၁၀၀) ပင်မြင့်သည်။ အရပ်လေးဘက်မျက်နှာဝရှိ၍ (=လေးဘက် မျက်နှာပြု၍) ဘုံ(၉)ဆင့်တို့ဖြင့် တင့်တယ်လှပေသည်။ တစ်ဘုံတစ်ဘုံ၌ စုလစ်မွန်းချွန် ဆောင်တစ်ရာ(၁၀၀) တစ်ရာ(၁၀၀) စီရှိ၍ ထိုစုလစ်မွန်းချွန်ဆောင်တို့ကို ငွေဖြင့်သာ မွမ်းမံထားသည်။ ပွတ်တိုင်တို့ကိုလည်းအထူး ထူးသော ရတနာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ထိုပွတ်တိုင်တို့၏ အကြား အကြား၌ ရွှေဖြင့် ပြီးသော ပဒုမ္မာကြာပွင့်များနှင့် ငွေဆည်းလည်း(=ဆွဲလဲ) တို့ကို ချိတ်ဆွဲထားလေသည်။ အောက်နံရံခြေတို့၌ ခြင်္သေ့၊ သစ်ကျား၊ သားရဲရုပ်၊ အယက်နံရံတို့၌လူရုပ်တို့ဖြင့် မွမ်းမံထား၍ အလုံးစုံသော သည်တိုင်တို့၌ ရတနာ(၇)ပါးတို့ဖြင့် ထင်တယ်လှပအောင် စီခြယ်ထားလေသည်။

ယင်းကြေးပြာသာဒ်တော်ကြီး၏အတွင်း၌ ဝေဿဝဏ် နတ်မင်းကြီး၏ နာရီဝါဟန

ယာဉ်ပုံစံကဲ့သို့ ရတနာမဏ္ဍပ်ကို ဆောက်လုပ်
စေပြီး ထိုမဏ္ဍပ် ထက်ဝန်းကျင် အရပ်တို့၌
ပုလဲကုန်ရက်တို့ဖြင့်ခြံရံ၍ သန္တာဖြင့်ပြီးသော
ပွတ်လုံး၊ ပွတ်တိုင်တို့ဖြင့် ရံထားလေသည်။
ယင်းရတနာမဏ္ဍပ်အလယ်၌ နှလုံးမေ့ လျော်
ဖွယ်တင့်တယ်လှပသော ဖလ်အဆင်းရှိသည့်
ဆင်စွယ်ပလ္လင်ကိုထား၍ ထိုပလ္လင်၌ ဆင်စွယ်
ဖြင့်ပြီးသော တကဲကိုထောင်ကာ ထိုတကဲ
အထက်၌ ရွှေဖြင့်ပြီးသော နေဝန်း၊ ငွေဖြင့်
ပြီးသောလဝန်း၊ ပုလဲဖြင့်ပြီးသောကြယ်တာ-
ရာတို့ကိုတင့်တယ်စွာ စီခြယ်ထားလေသည်။
ထိုပလ္လင်ပေါ်၌ နှစ်သက်ဖွယ်အရောင်အဆင်း
ရှိသည့် အခင်းတို့ကို ခင်းကျင်းလျက် လူတို့၏
စိတ်နှလုံး ဆွဲဆောင်နိုင်သော ဖြူဝင်းသော
အရောင်ရှိသည့် ဆင်စွယ်ယပ်ကို ထား၍
ထိုပလ္လင်၏အနီး၌ သန္တာဖြင့်ပြီးသော ခုံကို
ခံလျက် ငွေရိုးတပ်သော ထီးဖြူရတနာကို
လည်း ဖွင့်(= ဆောင်း) ထားလေသည်။
ထိုထီးဖြူရတနာ၏ အနား ဆွဲထားအပ်သော
သန္တာဆိုင်၊ ရှဲဆိုင်တို့သည်လည်းကောင်း၊
အကြားအကြား၌ ပတ္တမြားလုံးတို့သည်
လည်းကောင်း အလွန်တင့်တယ် လှပကြ၍
ပြာသာဒ်၊ ထီးဖြူ ပလ္လင်၊ မဏ္ဍပ်ကြီးလေးရပ်
တို့သည် အဖိုးမဖြတ် နိုင်လောက်အောင်
ထိုက်တန်ကြလေသည်။

ထိုပြာသာဒ်အတွင်း၌ အခင်းနှင့်တကွ
ညောင်စောင်းတို့ကို ကောင်းမွန်စွာ ခင်း-
ကျင်း၍ မြေအခင်း ကမ္မလာတို့ကိုလည်း
စပ်လျက် စပ်လျက်သာ ခင်းကျင်းထား
လေသည်။ သန့်သက်အိုးနှင့် သန့်သက်ရေမှတ်
ကိုလည်း ရွှေဖြင့်သာ ပြုလုပ်ကားပေသည်။
ထိုပြာသာဒ်ကို အုဋ်တံတိုင်းတို့ဖြင့် တင့်တယ်
စွာကာရံကာ လေးမျက်နှာ တံခါးမုခ်ကို
ပြုလုပ်ထား၍ တာဝတိံသာ နတ်သဘင်
ကဲ့သို့ အလွန်တင့်တယ် လှပလေသည်။

ကြေးနီးအုဋ်ကြွပ်ကိုသာ မိုးထားသဖြင့်
“လောဟပါသဒ္ဒ” ဟု ထင်ရှားလေသည်။
ထိုကြေးပြာသာဒ်ကြီး၏ ပဌမဒေထပ် (=
ပဌမဘုံ) ၌ ပုထုဇဉ် ရဟန်းတော်တို့ကို
သီတင်းသုံးစေ၍ ဒုတိယအထပ် (= ဒုတိယ-
ဘုံ) ၌ ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင် ရဟန်းတော်
တို့ကို သီတင်းသုံးစေသည်။ တတိယအထပ်
(= တတိယဘုံ) စသည်တို့၌ သောတာပန်၊
သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ် ရဟန်းတော်တို့ကို
သီတင်းသုံးစေ၍ အထက်ဆုံးအထပ်၌ကား
ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ကိုသာ သီတင်းသုံးစေ
သည်။ ယင်း ပြာသာဒ်တော်ကြီးနှင့်ပင်၍
စွန့်ကြဲလှူဒါန်းအပ်သောဥစ္စာတို့ကား အဖိုး
အနုဂ္ဂထိုက်တန်သော ရတနာတို့ကိုချန်လှုပ်၍
ငွေဒင်္ဂါးကုဋေ (၃၀) ကုန်ကျပေသည်။
(ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၄-၅။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၀။
ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄-၄။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။ မဟာဝင်ဝတ္ထု။)

သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဂင်္ဂါမြစ် ဒီဘက်ကမ်း၌
သီတင်းသုံးသော ရဟန်းတော် တို့သည်
ပြာသာဒ်တော်ကြီး၌ အညီအညွတ်စည်းဝေး
ကြ၍ဂင်္ဂါမြစ်၏တစ်ဘက်ကမ်း၌ သီတင်းသုံး
သောရဟန်းတော်တို့သည်တိဿမဟာဝိဟာ-
ရကျောင်းတိုက်၌ အညီအညွတ်စည်းဝေးကြ
သည်။ ဂင်္ဂါမြစ်၏ ဒီဘက်ကမ်း၌ သီတင်း
သုံးသောရဟန်းတော်တို့သည်ဝါဆိုခါနီးလတ်
သော် အမှိုက်ပစ်စရာတောင်းနှင့်တံမြက်စည်း
တို့ကိုယူလျက် မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌
စုဝေးကြ၍ရေတံတော်၌ အင်္ဂုတေအမှုပြုလုပ်
ကြပြီးလျှင် “ ဝါကျွတ်ပြီးသော ရဟန်းတို့
သည် လောဟပါသဒ္ဒ ၌ စည်းပေးကြရမည် ”
ဟု ကတိကဝတ်ပြု၍ မိမိတို့ချမ်းသာရာဖူးရပ်
တို့၌ ဝါကပ်(= ဝါဆို) တော်မူကြပြီး ဝါကျွတ်
ပြီးသည့်အခါ လောဟပါသဒ္ဒသို့လာရောက်
ကြ၍ ပဉ္စနိကာယမဏ္ဍလခေါ်နိကာယ်ငါးရပ်
ကိုသင်ကြား တတ်မြောက်ပြီးသော ရဟန်း

ပရိသတ်၌ ပါဠိတော်ကို လောဟကျေပွန်
 သောရဟန်းတို့ကပါဠိတော်ကို အဋ္ဌကထာကို
 လောဟကျေပွန်သောရဟန်းတို့ကအဋ္ဌကထာ
 ကို ရွတ်အံ့သရဇ္ဈာယ်ကြကုန်သည်။ ပါဠိတော်
 ကိုဖြစ်စေ၊ အဋ္ဌကထာကိုဖြစ်စေ မှားယွင်းစွာ
 ပြန်ဆိုသောရဟန်းကို “သင်သည် အဘယ်သူ
 ၏အထံ၌ သင်ယူအပ်သနည်း”ဟု မေးမြန်း
 စိစစ်၍ မှန်မှန်ကန်ကန်ဖြစ်အောင် ထောက်မ
 ပေးကြသည်။ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂-၃။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
 ၉၂-၃။)။ ယင်း ကြေးပြားသားတော်ကြီး
 အောက်၌ တိပိဋက စုဋ္ဌာဘယထေရ်သည်
 ရဟန်းတော်တို့အား ဝိနည်းပိဋကကို ပို့ချ
 တော်မူသည်။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။) မာလေယျ
 ဒေဝထေရ်သည် ဆဏ္ဍကသုတ္တန်ကိုဟောတော်
 မူသောအခါ ၆-ကျိပ်သော ရဟန်းတို့သည်
 အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော် မူကြသည်။
 (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၄၆။) တိပိဋကစုဋ္ဌနာဂထေရ်သည်
 လက္ခဏာရေး သုံးပါးတို့ဖြင့် မှတ်အပ်သော
 တရားဒေသနာကို ဟောတော်မူသည်။ (သံ၊
 ၄။၂။၂၄။)

လောဟပါသာဒဋ္ဌာန (န) [လောဟပါသာဒ+
 ဌာန] ကြေးပြားသား-တည်မည့်-အရပ်-
 ဌာန။ တဿ လောဟပါသာဒဋ္ဌာနံ သမ္ပတ္တဿ
 ပရိသာ ပုပ္ဖုနိ အဘိဟရိံ သု။(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇-။)

လောဟပါသာဒဒွါရ (န) [လောဟပါသာဒ+
 ဒွါရ] လောဟပါသာဒ=ကြေးပြားသား၏
 တံခါး။ လောဟပါသာဒဒွါရေ ဌိတံ ဒဟရံ
 ဩလောကေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။

လောဟပါသာဒဒွါရကောဋ္ဌက (ပု) [လောဟ-
 ပါသာဒဒွါရ+ကောဋ္ဌက] “လောဟပါသာဒ
 တံခါးမုခ်ဦး၊ကြေးပြားသားတံခါးမုခ်၊ကြေး
 ပြားသားတံခါးမုခ်ဦး။ လောဟပါသာဒ-
 ဒွါရကောဋ္ဌကေ ဌတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။

လောဟပါသာဒပရိက္ခေပ (ပု) [လောဟပါသာဒ
 +ပရိက္ခေပ] လောဟပါသာဒ အကာအရံ၊
 ကြေးပြားသား၏ အကာအရံ။ လောဟပါ-
 သာဒပရိက္ခေပဿ စတုသု ဒွါရကောဋ္ဌကေသု
 အာပတ္တိ ဝုတ္တာ။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။)

လောဟပါသာဒပုမာဏ (တိ) [လောဟပါသာဒ
 +ပမာဏ] လောဟပါသာဒအတိုင်းအရှည်
 ရှိသော၊ ကြေးပြားသား-အတိုင်းအရှည်-
 ပမာဏ-ရှိသော။ ပရိက္ခေပဿ အန္တော
 ဩကာသေ ဟေဋ္ဌာ လောဟပါသာဒပု-
 မာဏော အဟေသိ။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။(-မ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၁၃၉။)

လောဟပါသာဒဝိဟာရ (ပု) [လောဟပါသာဒ
 +ဝိဟာရ]ကြေးပြားသားကျောင်း။ လောဟ
 ပါသာဒဝိဟာရေ ဝသတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။

လောဟပါသာဒသဒိသ (တိ) [လောဟပါသာဒ
 +သဒိသ] ကြေးပြားသားနှင့်တူသော။
 လောဟပါသာဒသဒိသံ ပါသာဒံ ဗဟူတိက္ခူ
 ...ပဝိသန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၄။)

လောဟပိဋ္ဌိ (ပု) [လောဟ+သဒိသ+ပိဋ္ဌိ။
 မဇ္ဈေလောပ။ လောဟသဒိသော ပိဋ္ဌိ ယဿ
 လောဟပိဋ္ဌော။ ဓာနံ၊ဋ္ဌ၊၆၄၃။] နိ-နိရဲ-
 နိမြန်း-သောကျောက်(ကျော)ကုန်းရှိသည့်
 ငှက်၊ ငှက်ကြီးတုံးစပ်။ (ဓာနံ၊သျှ၊သစံ။)
 သင်တိုင်းဝတ်ငှက်။ (ဓာနံ၊ သျှစံထား။)
 လေးဟပိဋ္ဌာ (ဇာ၊၂။၃၄၇)တိ လောဟိတ-
 ဝဏ္ဏ သကုဏာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၆။

လောဟပိဏ္ဍိ (ထိ) [လောဟ+ပိဏ္ဍိ] သံတော့ခဲ၊
 သံခဲ၊သံတုံး။ လောဟပိဏ္ဍိံ ဝါ ဖာလံ ဝါ
 ကုဒါလံ ဝါ ဂဟေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။

လောဟဗီဇ (န) [လောဟ+ဗီဇ]သံ-မျိုးစေ-
 -ကျောက်။ *တတော အရည် ဂန္ဓာ
 လောဟဗီဇတ္ထံ ပထဝိံ ခဏန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။

လောဟဘဏ္ဍ (န) [လောဟ+ဘဏ္ဍ] ကြေး
 ဘဏ္ဍာ၊သံဘဏ္ဍာ၊ ကြေး-သံ-ဖြင့်-ပြီး-
 ပြုအပ်-သော- ပစ္စည်း-ဥစ္စာ- ဘဏ္ဍာ-
 အရာဝတ္ထု။လောဟဘဏ္ဍ ကံသဘဏ္ဍ သန္နိ-
 စယံ ကရံသန္နိ။ဝိ၊၄။၂၇၅။(-၂၇၅၊၂၇၉)။
 တံ ဌပေတွာ အညံ သဗ္ဗံ လောဟဘဏ္ဍံ
 အနုဇာနာမိ။ ဝိ၊၄။၄။၅၇။ (-၇၀၊၇၄)။
 လောဟဘဏ္ဍံ နာမ ကံသတော သေသ-
 လောဟဘဏ္ဍံ။ ဝဇီရ။၅၂၄။

လောဟဘာဇန (န) [လောဟ+ဘာဇန]
 ကြေး-အိုး-ခွက်၊သံ-အိုး-ခွက်၊ကြေး-သံ-
 -ဖြင့်- ပြီး-ပြုအပ် -သော- အိုး-ခွက်။
 ဣမာနိ တာဝ ပါဠိယံ အာဂတာနိ လောဟ-
 ဘာဇနာနိ။ ဝိ၊၄။၄။၇၅။ ကခါ။ ၂၆၁။
 (-ထေရ်၊၄။၂၇၃။)

လောဟဘာဇနသဒ္ဓ (ပု) [လောဟဘာဇန+
 သဒ္ဓ] ကြေး-သံ- အိုး- ခွက်- ၏အသံ။
 လောဟဘာဇနသဒ္ဓေန ပဗုဒ္ဓေဟိ သာမိ-
 ကေဟိ အနုဗဒ္ဓါ။ ဓမ္မ၊၄။၂။၉၅။

လောဟဘာဏက (န) [လောဟ+ကတ+
 ဘာဏက]ကြေး-သံ-အိုးစရည်းကြီး၊ ကြေး-
 -သံ-တို့ဖြင့်- ပြီး- ပြုအပ်- သော-အိုး
 စရည်း- ရေလှောင်အိုးကြီး။ လောဟကုမ္ဘိ
 လောဟဘာဏကံ လောဟဝါရကော။ ဝိ၊၁။
 ၁၁၅။ ဝိ၊၄။၃၂၂။ လောဟကုမ္ဘိနာမ
 ကာဠုလောဟေန ဝါ တမ္ပလောဟေန ဝါ
 ယေန ကေနစိ လောဟေန ကတာ ကုမ္ဘိ
 လောဟဘာဏကာဒိသုပိ သေဝနယော။
 ဧတ္ထ ပန ဘာဏကန္တိ အရဉ္စရော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊
 ၄။၄။၇၇။ အရဉ္စရော ဥဒကစာဋိ၊အလဉ္စရော
 ဗဟုဥဒကဂဏှနကောတိ အတ္ထော။ ဝဇီရ။
 ၅၂၇။ အရဉ္စရောတိ ဗဟုဥဒကဂဏှနက
 မဟာစာဋိ၊ဇလံ ဂဏှိတုံ အလန္တိ အရဉ္စရော။
 သာရတ္ထ၊၃။၄၀၄။

လောဟဘိတ္တိ (ထိ) [လောဟ+ဘိတ္တိ] သံ-နံရံ
 -အကာအရံ၊ သံဖြင့်-ပြီး- ပြုလုပ်အပ်-
 သော-နံရံ-အကာအရံ။ ဒွေ ဟတ္ထာယာဝ
 မဏိဗန္ဓာ လောဟဘိတ္တိယော ပဝိဋ္ဌာ။ မ၊၄။
 ၄။၁၆၇။

လောဟမဏ္ဍလ(န) [လောဟ+မဏ္ဍလ] သံပြား-
 ဝန်း-ဝိုင်း၊ သံပြား၏- အဝန်း- အဝိုင်း။
 လောဟမဏ္ဍလေန ဗဒ္ဓိမ္မိ မဋ္ဌံ န ဟောတိ။
 ကခါ။၁၇၀။

လောဟမဏ္ဍလက (န) [လောဟမဏ္ဍလ+က]
 လောဟမဏ္ဍလ-ကြည့်။လောဟမဏ္ဍလကေန
 ဗဒ္ဓိမ္မိ မဋ္ဌံ န ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၂။၂၇၇။ ပံ၊
 သင်္ဂဟ။ ၄၁။ ဆိဒ္ဓါနိ ပဒ္ဓိစ္စာဒေတုံ ဗဒ္ဓိတဗ္ဗာနိ
 အယောပဋ္ဌာနိ လောဟမဏ္ဍလကာနိ နာမ။
 ဝိ၊ဝိနိစ္စယ၊ ၃။၁။၃၄၂။

လောဟမယ(တိ) [လောဟ+မယ။ လောဟ-
 မယ - သံ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။](က) သံဖြင့်-ပြီး-
 ပြုလုပ်ထားသော။ (ခ) ကြေးနီဖြင့်-ပြီး
 ပြုလုပ်ထား-သော။ (က) အနုဇာနာမိ
 ဘိက္ခဝေ အဋ္ဌိမယံ... လောဟမယံ။ ဝိ၊၃။
 ၂၆၅။ ဝိ၊၄။၂၇၅-၇။ (-သုတ္တနိ။ ၃၇၃။
 သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၁၀)။(ခ)လောဟမယ(ပေတ၊
 ၁၄၉။ ဇာ၊၁။၂၂၄)။ တမ္ပလောဟမယံ။
 ပေတ၊၄။ ၇၉။

လောဟမယဥပကရဏ (န) [လောဟမယ+
 ဥပကရဏ] ကြေး-သံ-ဖြင့်-ပြီး- ပြုလုပ်
 ထား-သော- အသုံးအဆောင်-အဆောက်
 အဦး။ သဗ္ဗာနိ လောဟမယဥပကရဏာနိ
 သံသေ ဒိန္နကာလတော ပဋ္ဌာယ ဂရုဘဏ္ဍာနိ။
 ဝိ၊၄။၄။၇၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၀၆။

လောဟမယပတ္တ (ပု၊န) [လောဟမယ+ပတ္တ]
 ကြေး-သံ-ခွက်၊ ကြေး-သံ- ဖြင့်- ပြီး-
 ပြုလုပ်အပ်- သော ခွက်။ လောဟမယော

တူရိယဇာတိဝိသေသော ကံသော၊ လောဟ-
မယပတ္တော ဝါ။ သိ၊ ဝါ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၉။

လောဟမယယန္တနာဠိ (ထိ) [လောဟမယ+
ယန္တ+နာဠိ] လောဟနာဠိ-ကြည့်။

လောဟမယသတ္တ (န) [လောဟမယ+သတ္တ]
သံ၊ ကြေးနီစသည်တို့ဖြင့်-ပြီး- ပြုလုပ်အပ်-
သော-ခေး-လက်နက်။ သတ္တေန ကဏ္ဍ-
နန္တန ယဿ ကဿစိ လောဟမယသတ္တဿ။
ဝိ၊ ဝါ၊ ၂။ ၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၇။ လောဟမ-
ယသတ္တဿာတိ အယတမ္ပာဒိ လောဟမယဿ
သတ္တဿ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂။

လောဟမလ (န) [လောဟ+မလ] ကြေးညို၊
ကြေး၏ အညစ်အကြေး။ အယောမလံ၊
လောဟ မလံ ဧတံ၊ ကံသနီလံနာမ။ ဝိ၊ ဝါ၊
၃။ ၁။ ၃။ (-မ၊ ဝါ၊ ၁။ ၃။ ကင်္ဂါ၊ ဝါ၊ ၁။
၃။ ၁။ ၃။ မ၊ ဝါ၊ ၁။ ၃။ အနု၊ ဝါ၊ ၁။ ၃။)

လောဟမဿ (ထိ) [လောဟ+မဿ] (ကြေးနီ
အဆင်းနှင့်တူသော) နီသော မုတ်ဆိတ်မွေး
ရှိသော၊ မုတ်ဆိတ်မွေးနီစိရရှိ ပေါက်သော၊
သု။ လောဟမဿ ဟရိတကေသော၊ ဝလိနံ
တိလကာဟတော။ ဝါ၊ ၂။ ၃။ ၂။ ဝါ၊ ဝါ၊ ၃။
၃။ ၂။ လောဟမဿတိ တမ္ပလောဟ-
ဝတ္ထမဿ။ ဝါ၊ ဝါ၊ ၃။ ၃။

လောဟမသက (ပု) [လောဟ+ကတ+မသက။
မဇ္ဈလောပ။] ကြေးနီ-ပဲစေ့- အသပြာ-
ပိုက်ဆံ၊ (ကြေးနီ စသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်
အပ်သော ၂-ချင်ရွေး အလေးချိန် ရှိသော
အသပြာ)။ လောဟမသကော(ဝိ၊ ၁။
၃။ ၅)တိ တမ္ပလောဟာဒိဟိ ကတမာ-
သကော။ ဝိ၊ ဝါ၊ ၂။ ၂။ ၉။

လောဟမုဂ္ဂ (ပု) [လောဟ+မုဂ္ဂ] သံတင်းပုတ်။
သံဖြင့်ပြီးသော- ဆောက်ပုတ်- တင်းပုတ်။

လောဟမုဂ္ဂရမေသေသု၊ ဓာန် ၇၂။ လောဟ
မုဂ္ဂရေ လောဟမယေ မုဂ္ဂရေ၊ ဓာန်၊ ဝါ။

လောဟရသ (ပု) [လောဟ+ရသ] သံရည်။ ပဗ္ဗ-
တပ္ပမာဏာကပ္ပေန သန္တံ၊ တလောဟရသေန
သမ္ပုဏ္ဏာ။ ဝါ၊ ဝါ၊ ၆။ ၁။ ၃။

လောဟရူပ (န) [လောဟ+ရူပ] ကြေးရုပ်၊
ကြေးဖြင့်-ပြီး- ပြုလုပ်အပ်သော- အရုပ်။
ဣတ္ထိသဏ္ဍာနေန ကတံ ကဋ္ဌရူပမ္ပိ ဒန္တရူပမ္ပိ
အယရူပမ္ပိ လောဟရူပမ္ပိ... အနာမာသမေဝ။
ဝိ၊ ဝါ၊ ၂။ ၁။ ၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။

လောဟဝဋ္ဌိ (ထိ) [လောဟ+ဝဋ္ဌိ] သံလုံး၊
သံချောင်း။ လောဟဝဋ္ဌိ လောဟဂုဋ္ဌော
လောဟပိဏ္ဍိ လောဟစက္ကလိကန္တိ ဧဝံ
အနကတံ လောဟံ။ ကင်္ဂါ၊ ဝါ၊ ၁။ ၃။ ၅။

လောဟဝါရက (ပု) [လောဟ+ကတ+ဝါရက]
ကြေးသံ- တို့ဖြင့်-ပြီး-ပြုအပ်-သော-အိုး-
-အင်တွဲ။ လောဟဝါရကော၊ လောဟ-
ကဋ္ဌာဟံ။ ဝိ၊ ဝါ၊ ၃။ ၂။ ၂။ ဧတ္ထ ပန... ဝါရ-
ကောတိ စသော။ ဝိ၊ ဝါ၊ ၃။ ၂။ ၂။ လောဟ-
ကုန္တိ-လည်းကြည့်။

လောဟဝိဇ္ဇာတိ (ထိ) [လောဟ + ဝိဇ္ဇာတိ]
ကြေးနှင့်-မတူ-ထူးခြား-ကွဲပြား-ခြားနား-
-သော ဇာတ်ရှိသော၊ (ဓာတ်တစ်မျိုး)
(=ပထယ်သံ)။ လောဟသဒိသံ လောဟ-
ဝိဇ္ဇာတိ ဟလိဒ္ဓါဒိဝိဇ္ဇာတိ (ဟလိဒ္ဓိဝိဇ္ဇာတိ)
ဝိယ။ မ၊ ဝါ၊ ၁။ ၃။ ၂။ မူလ၊ ၂။ ၃။ တာပေတွာ
တာဠိကံ ပန ဆိန္နံ ဆိန္နံ ဟုတွာ ဝိသရတိ၊
မုဒု မဋ္ဌံ ကမ္ပနိယံ ဝါ န ဟောတိ၊ တေန
“လောဟဝိဇ္ဇာတိ”တိ ဝုစ္စတိ။ အနု၊ ဝါ၊ ၂။ ၅။

လောဟဝိဇ္ဇာ (ထိ) [လောဟ+ဝိဇ္ဇာ+(ဏ)]
(၁) ကြေး သံစသော ဓာတ်သတ္တု အတတ်
ပညာ၊ ပန်းထိမ်-ပန်းတဲ-ပန်းတဦး-အတတ်

ပညာ။ (၂) ရတနာ ၇-ပါးဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်
အပ်-သော တန်ဆာ၊ ကြေး၊ သံသော
ဓာတ်သတ္တု၊ အတတ်ပညာ (ပန်းထိမ်-ပန်းဘဲ-
-ပန်းတဦး-အတတ်ပညာ) -ဖြင့် ပြုလုပ်
အပ်သော အဆင်တန်ဆာ။ (၁)(၂)အောက်
ပုဒ်ကြည့်။

လောဟဝိဇ္ဇာလင်္ကာရာဘ (တိ) [လောဟဝိဇ္ဇာ+
အလင်္ကာရ + အာ + ဘာ+အ] ပန်းထိမ်-
ပန်းဘဲ-အတတ်ပညာဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော
ချုပ်ဝတ်တန်ဆာနှင့်(အခြား)အဆင်တန်ဆာ
တို့ဖြင့် တောက်ပသော။ လောဟဝိဇ္ဇာ-
လင်္ကာရာဘာ၊ ဝေဇီနိ ဝါမဓေဟိနိ။ ဇာ၊ ၂။
၂၀၄။ လောဟဝိဇ္ဇာလင်္ကာရာဘာတိတ္ထေ
လောဟဝိဇ္ဇာတိ လောဟသိပ္ပါနိ။ သတ္တရတန-
ပဋိမဏ္ဍိတာနံ ကဝစမ္မဇာလိကာသိသက-
ရေဏိကာဒိနံ တေ နာမံ။ အလင်္ကာရာတိ
ရာဇမဟာမတ္တာဒိနံ အလင်္ကာရာ။ တသ္မာ
လောဟဝိဇ္ဇာဟိ စေဝ အလင်္ကာရေဟိ စ
ဘာသတိတိ လောဟဝိဇ္ဇာလင်္ကာရာဘာတိ
အယမေတ္ထ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၅။ ၂၄၂။
လောဟဝိဇ္ဇာတိ သတ္တရတနမယာ အလင်္ကာ-
ရာ၊ ဇာတ်၊ ၅။

လောဟဝိသေသ (ပု) [လောဟ + ဝိသေသ]
သတ္တု- သတ္တု၏ အထူး၊ သတ္တုအထူး၊
ထူးသော-သတ္တု(ရွှေ)။ ယောသတ္တုဝဏ္ဏော
လောဟဝိသေသော၊ ဣဒံ ဇာတရူပံ နာမံ။
ဝိ၊ ၅။ ၂၆၉။

လောဟသဒိသ (တိ) [လောဟ + သဒိသ]
ကြေးနှင့်တူသော။ လောဟသဒိသ (မူလဋီ၊
၂။ ၃၃) ၏ လောဟကာရံ လောဟမလံ ဝိယ
ဗနသဟိတံ ဟုတော တိဋ္ဌတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၂။

လောဟသဒ္ဓ (ပု) [လောဟ+သဒ္ဓ] လောဟ-
သဒ္ဓါ၊ လောဟဟူသော သဒ္ဓါ။ လောဟ-

သဒ္ဓေါ သာသနေ တဗ္ဗလောဟေ နိရုဋ္ဌော။
ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၃၅။

လောဟသလာကာ (တိ) [လောဟ+သလာ-
ကာ] သံချောင်း။ ပုရိသော မဟတိယာ
လောဟသလာကာယကံသတာဋ္ဌံ အာကော-
ဋေယျ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၅။ ဇာ၊ ၅။
၂။ ၃၀၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၃)။

လောဟသန္တာရ (ပု) [လောဟ+သန္တာရ] သံ
အခင်း၊ သံဖြင့်- ပြီး- ပြုလုပ်အပ်- သော
အခင်း။ ဟေဋ္ဌာ လောဟသန္တာရံ သန္တာရ-
ပေတွာ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၀၃။

လောဟသိပ္ပ (န) [လောဟ+သိပ္ပ+ဏ] လောဟ
ဝိဇ္ဇာ-ကြည့်။ လောဟဝိဇ္ဇာတိ လောဟ-
သိပ္ပါနိ။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၂၄၂။

လောဟသုလ (ပု၊ န) [လောဟ+သုလ] သံ-
တံကျင်- စုံ။ အဓောဘံဂေန ဧကံ
လောဟသုလံ ပဝိသိတွာ။ မ၊ ၅။ ၄။ ၁၆၇။

လောဟကာရ (တိ) [လောဟ + အာကာရ]
ကြေး၏ အသွင်သဏ္ဍာန်ရှိသော။ လောဟ-
သဒိသ-ကြည့်။

လောဟိစ္စ (ပု) [လောဟိတ+ဣ] လောဟိ-
တဿ အပစ္စံ လောဟိစ္စော။ သိ၊ ၅။ သစ်၊ ၂။
၄၂။ လောဟိတျ-သံ။ လောဟိစ္စ-ပြာ၊ အဗ္ဗ-
မာဂဓိ။ (၁) လောဟိစ္စပုဏ္ဏား (=လောဟိ-
တမည်သောသူ၏-သား-အနွယ်)။ (က)
ကောသလတိုင်း သာလဝတိကာ မြို့စား
လောဟိစ္စပုဏ္ဏား။ (ခ) အဝန္တိတိုင်း မက္ကရ-
ကတမြို့သား လောဟိစ္စပုဏ္ဏား။ (၂) (က)
သီလက္ခန် ပါဠိတော်လာ လောဟိစ္စသုတ်။
(ခ) သံယုတ် ပါဠိတော်လာ လောဟိစ္စသုတ်။
(၁) (က) တေန ခေါ ပန သမယေန လော-
ဟိစ္စော ပြာဟုဏော သာလဝတိကံ အဇ္ဈာ-

ဝသတိ။ ဒါ။ ၂၁၄။ လောဟိစ္စောတိ တဿ
 ဗြာဟ္မဏဿ နာမံ။ ဒါ။ ၂၁၅။ ၂၂၇။ လောဟိ-
 တော နာမ တဿ ကုလေ ပဗ္ဗပုရိသော၊
 တဿ ဝသေန လောဟိစ္စောတိ တဿ
 ဗြာဟ္မဏဿ ဂေါတ္တတော အာဂတံ နာမံ။
 ဒါ။ ၂၁၆။ ၂၂၉။ (-သိ၊ ၂၁၆။ ၂၂၀)။
 (ခ) အထ ခေါ လောဟိစ္စဿ ဗြာဟ္မဏဿ
 သမ္ပဟုလာ အန္တေဝါသိကာ..... တေနပ-
 သကံမိံ သု။ သံ။ ၂။ ၂၃၄။ (၂) (က) လော-
 ဟိစ္စတေဝိဇ္ဇာ တေရသာတိ။ ဒါ။ ၂၂၆။
 (ခ) လောဟိစ္စော ဝေရဟစာနိတိ။ သံ။ ၂။
 ၃၄၀။

(ကောတ္ထုဘ၌ လောဟိစ္စ (ပ) [လော-
 ဟိတ+ကျ] (၁) ပုဏ္ဏား၏သား “နဒ” ၏
 အမည်။ (၂) နိဗ္ဗာန်အဖြစ်။ ဗြဟ္မာတံ-၌
 (ပ) (၃) စပါးတစ်မျိုး။ (၄) ပင်လယ်နီ။
 (၅) လောဟိစ္စတောင်။ (၆) လောဟိစ္စ
 ဆိပ်ကမ်း။ (= ကောင်းမှုပြုရာ - သန်ရှင်း
 စင်ကြယ်ရာ - အရပ်)။ (၇) အနီရောင်။
 ပါကတ-၌ အနွယ်ထူး။ အာဒါသ-၌ (ပ)
 ဗြဟ္မပုတြ မြစ်- ဟူ၍ ဆိုသည်။ (က)
 ကောသလတိုင်းသား သာလဝတိကာမြို့စား
 လောဟိစ္စပုဏ္ဏားကြီးသည် “ဤလောက၌
 (ဝိမောက္ခ) ကုသိုလ်တရားရပြီးသော ရဟန်း၊
 ပုဏ္ဏားတို့သည် မိမိရပြီးသည့် တရားကို
 သူတစ်ပါးအား မဟောပြောအပ်၊ ဟောပြော
 သဖြင့် အကျိုးမရှိ၊ ဟောပြောခြင်းသည်
 ယုတ်မာသော လောဘဖြစ်သည်” ဟု
 မိစ္ဆာ အယူရှိသည်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားက
 စောဒနာထိုက်သည့် ဆရာ ၃-ဦး၊ မစော
 ဒနာထိုက်သည့်ဆရာ ၃-ဦးတို့ကို ခွဲခြမ်း
 ဝေဖန်၍ ဟောပြောပြသမှု မိစ္ဆာအယူကင်း
 ပျောက်၍ ရတနာသုံးပါးကို ကိုးကွယ် ဆည်း
 ကပ်သည့် ဥပသကာအဖြစ်သို့ ရောက်သည်။
 (ဒါ။ ၂၁၄-၂၁။ ဒါ။ ၂၁၅။ ၂၂၇-၃၀။ ဒါ။ ၂၁၆။
 ၂၂၉-၈။ သိ၊ ၂၁၆။ ၂၂၀-၄)။

(ခ) အဝိဇ္ဇာတိုင်း မက္ကရကတမြို့သား
 လောဟိစ္စပုဏ္ဏားကြီးသည် ရှင်မဟာကစ္ဆာ
 မထေရ်ထံ ကပ်ရောက်၍ “အဘယ်မျှ
 လောက်ဖြင့် ဣန္ဒြေတို့၌ မလုံခြုံသောတံခါး
 ရှိသူဣန္ဒြေတို့၌ လုံခြုံသောတံခါးရှိသူ ဖြစ်
 ပါသနည်း” ဟု မေးမြန်းလျှောက်ထားသဖြင့်
 ရှင်မဟာကစ္ဆာ မထေရ်က “စက္ခုစသော
 ၅-ပါးသောဣန္ဒြေတို့၌ မလုံခြုံသောသူသည်
 ဣန္ဒြေတို့၌ မလုံခြုံသော တံခါးရှိသူမည်၏။
 ကျွန်ုပ်စသော ၅-ပါးသော ဣန္ဒြေတို့၌ လုံခြုံ
 သောသူသည် ဣန္ဒြေတို့၌ လုံခြုံသောတံခါး
 ရှိသူမည်သည်” ဟု အကျယ်ဟောကြား
 ဖြေဆိုတော်မူသဖြင့် ရတနာ သုံးပါးကို
 ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်သည့် ဥပသကာအဖြစ်
 သို့ရောက်သည်။ (သံ။ ၂။ ၃၃၄-၇။ သံ၊ ၂။
 ၄၁-၃။ သိ၊ ၂။ ၃၂၁-၃။)

လောဟိစ္စကုလ (န) [လောဟိစ္စ+ကုလ]
 (အဝိဇ္ဇာတိုင်း မက္ကရကတမြို့သား) လောဟိစ္စ
 ပုဏ္ဏား၏အမျိုး။ ဝေမေဝ လောဟိစ္စကုလံ
 ဥပသကံမတု။ သံ။ ၂။ ၃၃၇။

လောဟိစ္စသုတ္တ (န) [လောဟိစ္စ+သုတ္တ]
 လောဟိစ္စသုတ်။ လောဟိစ္စ အမည်ရှိသော
 ပုဏ္ဏားကို အကြောင်းပြု၍ ဟောတော်
 မူအပ်သောသုတ်။ (က) သီလက္ခန္ဓာပိဋိတော်-
 လာ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်သော
 လောဟိစ္စသုတ်။ ဒီဃနိကာယ၊ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ
 ပါဠိ၊ ၁၂-သုတ်။ ဒါ။ ၂၁၄-၂၁။ ဒါ။ ၂၁၅။
 ၃၂၇-၃၀။ (ခ) သံယုတ်ပိဋိတော်လာ
 အရှင်မဟာကစ္ဆာထေရ် ဟောတော်မူအပ်
 သော လောဟိစ္စသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊
 သဗ္ဗာယတနဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊
 ၃-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၃၃၄-၇။ သံ၊ ၂။
 ၄၁-၃။

လောဟိတ (တိ) [ရူပ+ဣတ။ ဓာန်၊ ဋီ။
 ၉၅၊ ၁၅၇။ ရူပ+တ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၀၀။ ရူပတိ
 သရီရေ ဗျာပနဝသေနာတိ လောဟိတံ။
 သူစိ။ လောဟိတ၊ ဇေဟိတ-သံ။ လောဟိအ
 -ပြာ။ လောဟိ၊ ဣလောဟိယ-အဒ္ဒမာဂဓိ။]
 (၁) အနိ၊ နိ + နိရဲ - နိတေး - နိမြန်း - သော၊
 နိသော - အထင် - အဆင်း - ရှိသော။ (၂)
 လောဟိတမည်သောသူ။ (န) (၃) (က)
 သွေး။ (ခ) ဥတုဥတုသွေး ဥတုပန်း။ (ဂ)
 အင်္ဂါရှိရည်။ (၄) လောဟိတကသိုဏ်း။ (၅)
 သွေးကိုယိုဖွက်စေတတ်သောသူသေကောင်။
 (၆) လောဟိတဝတ္ထု၊ နိသော - ကမ္မလာကို
 -ခြုံ - ရုံ - သောမိန်းမ၏ - အကြောင်းအရာ -
 ဝတ္ထု။

(၁) အနိ၊ နိ - နိရဲ - နိတေး - နိမြန်း -
 သော။ အပေကစေ့(ကေစေ့)လိစ္ဆဝိ လော-
 ဟိတာ ဟောန္တိ လောဟိတဝဏ္ဏာ လောဟိ-
 တဝတ္ထာ လောဟိတာလင်္ကာရာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၂၆။
 ဒီ၊ ၂။ ၆၂။ တတြိဒံ သုတ္တံ အာဂုတံ နိလံ ဝါ
 ပိတံ ဝါ လောဟိတံ ဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၇၂။ နိလန္တိ-
 အာဒိဟိ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိံ ဒေသေတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
 ၁၉၇။ လောဟိတာ (ဝိမာန။ ၂၆) တိ ပဒုမ
 ဧကလောဟိတကံ ပဝါဠရတနာဒိနံ ဝသေန
 လောဟိတောဘာသာ၊ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၀၀။ (၂)
 လောဟိတမည်သောသူ။ လောဟိတော နာမ
 တဿ ကုလေ ပဗ္ဗပုရိသော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။
 သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၄၂၀။ (န) (၃) (က) သွေး။ ဥတု
 လောဟိတံ မုခတော ဥဂ္ဂန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၄။ ဝိ၊ ၄။
 ၃၆၃။ အတ္ထိ ဣမ ဌိ ကာယေ ကေသာ
 လောမာ... လောဟိတံ သေဒေါ မေဒေါ။
 ဒီ၊ ၂။ ၂၃၃-၄။ ဒီ၊ ၃။ ၆၆။ မ၊ ၁။ ၇၂။ သံ၊ ၂။
 ၃၂၉။ သံ၊ ၃။ ၂၄၃။ အံ၊ ၂။ ၂၈၅။ အံ၊ ၃။ ၃၄၃။
 ခုဒ္ဒက။ ၂။ နေတ္ထိ။ ၆၃။ (-မ၊ ၂။ ၈၅။ မ၊ ၃။ ၂၈၄။
 ၃၇၀။ ၃၉၄။ ပဋိသံ။ ၈)။ (ခ) ဥတု၊ ဥတုသွေး၊
 ဥတုပန်း။ အာဝသထစီဝရံ လောဟိတေန

မက္ခိယျတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၆၂။ (-ဝိ ၄။ ၁။ ၁၇၉)။
 (ဂ) အမိဇန္တိဋ္ဌေ။ လောဟိတဉ္ဇေတံ ဘိက္ခဝေ
 အရိယဿ ဝိနယေ ယဒိဒံ မာတုတညံ။ မ၊ ၁။
 ၃၃၃။ လောဟိတဉ္ဇေတံ ဘိက္ခဝေတိ တဒါ
 ကိရ မာတုလောဟိတံ တံ ဌာနံ သမ္ပတ္တံ ပုတ္တ-
 သိနေဟေန ပဏ္ဍရံ ဟောတိ။ တသ္မာ ဝေမာဟ။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ (၄) လောဟိတ ကသိုဏ်း။
 လောဟိတပရိကမ္မ-ကြည့်။ (၅) သွေးကိုယို
 ထွက်စေတတ်သော သူသေကောင်။ လောဟိ
 တက(မ. ၄ မဉ္ဇူ။ ၂။ ၄၇၀) ကြည့်။ (၆) လောဟိ-
 တဝတ္ထု၊ နိသောကမ္မလာကို - ခြုံ - ရုံ - သော
 မိန်းမ၏ - အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။ ခုဒ္ဒကနိ-
 ကာယ ဝိနယပိဋက၊ ပါနုဇိကပါဠိ၊ ၂ - ကဏ္ဍ။
 ၃ - သိက္ခာပုဒ်၊ ၁ - ဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၆။
 လောဟိတံ ကက္ကသာကိဏ္ဍံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉၀။

(သွေးသည် - (၁) သန္တိစိတလောဟိတ =
 စုဝေး၍ တည်နေသော သွေး။ (၂) သံသ ရဏ-
 လောဟိတ = ခန္ဓာကိုယ်၏ အတွင်း၌
 လှည့်လည်နေသော သွေးဟူ၍ (၂) မျိုးရှိသည်
 ထိုတွင် စုဝေး၍ တည်နေသော သွေးသည်
 အဆင်းအားဖြင့် ကျက်ပြီး၍ ပျစ်ခဲသော
 ချိပ်ရည်အဆင်းရှိ၍ ခန္ဓာကိုယ် အတွင်း၌
 လှည့်လည်နေသော သွေးသည် ကြည်လင်
 သောချိပ်ရည် အဆင်းရှိသည်။ အသွင်သဏ္ဍာန်
 အားဖြင့်သော်ကား ထိုသွေး (၂) မျိုးလုံးပင်
 တည်ရာအရပ် အသွင်သဏ္ဍာန်အတိုင်း တည်ရှိ
 ကာ အရပ်ဒေသအားဖြင့် စုဝေး၍ တည်နေ
 သော သွေးသည် ခန္ဓာကိုယ်၏ အထက်အရပ်
 ဒေသ၌ ဖြစ်သည်။ ခန္ဓာကိုယ်၏ အတွင်း၌
 လှည့်လည်နေသော သွေးသည် ခန္ဓာကိုယ်၏
 အထက် အောက်အရပ်ဒေသ (၂) ပါ လုံး၌
 ဖြစ်သည်။ တည်ရာအားဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်၏
 အတွင်း၌ လှည့်လည်နေသော သွေးသည်
 ဆံပင်၊ မွေးညင်း၊ သွား၊ ခြေသည်းလက်သည်း
 တို့၏ အသားလွတ်ရာအရပ်ကိုလည်းကောင်း၊
 ကြမ်းတမ်းခြောက်သွေ့သော အရေကိုလည်း

ကောင်း ချန်လှပ်၍ အကြောတည်းဟူသော ကုန်ရက်ကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့် အလုံးစုံ သောကမ္မဇရုပ်ဖြစ်သောကိုယ်ကို ပြန့်နှံ့၍ တည်သည်။ စုဝေး၍တည်နေသောသွေးသည် အသည်း၏အောက်အဖို့ကို ပြည့်စေရုံသပိတ် တစ်လုံးပြည့်လောက်ရုံအတိုင်းအရည် ပမာဏ ရှိသည်ဖြစ်၍နှလုံး၊ အညှို့၊ အဆုပ်တို့၏အထက် နှ့် အတန်ငယ် အတန်ငယ် (= အနည်းငယ် အနည်းငယ်)ယိုစီးလျက် နှလုံး၊ အညှို့၊ အဆုပ် တို့ကို စိုစေသည်ဖြစ်၍တည်သည်။ မှန်၏ ထိုသွေးသည် နှလုံး၊ အညှို့၊ အဆုပ်တို့ကို မစို စွတ်စေသောအခါ သဗ္ဗဝါတို့သည် ခေမုတ် သိပ်လာကြသည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၅၀။)

ထောမ-၌ လောဟိတ (န) [ရဟ+ တတ။ ရ-ကိုလ-ပြု။] (၁) ကုကံမံ။ (၂) စန္ဒကူး နိ(=နံသာနိ)။ (၃) မြက်ကုကံမံ။ (၄) သွေး။ (ပု) (၅) ဒန္တသလ္လနိ။ (၆) နိသောအဆင်း။ (တိ) (၇) နိသောအဆင်းရှိသော အနက်တို့၌ ဖြစ်သည်။ ကပ္ပ-၌ကား (န) (၁) ကြာပန်း အနံ့ရှိသောဂေါသီသစန္ဒကူးနိ။ (၂) ကုကံမံ။ (၃) နံသာနိ။ (၄) စန္ဒကူးဓမ္မ။ (၅) မြတ် ကုကံမံ။ (၆) သွေး။ (၇) စစ်ထိုးခြင်း။ (ပု) (ဂ) မြစ်အထူး(=ပင်လယ်နိ)။ (၉) အင်္ဂါဂြိုဟ်။ (၁၀) နိသောအဆင်း။ (၁၁) ငါးကြင်း။ (၁၂) သမင်အထူး။ (၁၃) မြေ။ (၁၄) နတ်အထူး။ (၁၅) ပဲဏာ။ (၁၆) အလူးနိ။ (၁၇) သလေးနိ။ (၁၈) အစမ်းသတ္တိခွန်အားဗလ ဒ. ထူး။ (တိ) (၁၉) နိသောအဆင်းရှိသော - အနက်တို့၌ဖြစ်၏။

သာဂရ- ၌ကား (တိ) (၁) နိသော အဆင်းရှိသော၊ (၂) ကြေးနီဖြင့်ပြုလုပ် အပ်သော။ (ပု) (၃) နိသောအဆင်း။ (၄) အင်္ဂါဂြိုဟ်။ (၅) လောဟိတမြစ်။ (၆) ငါးကြင်း။ (၇) သမင်အထူး။ (ဂ) မြေ။ (၉)

လောဟိတမည်သောနတ်။ (၁၀) ပဲဏာ။ (၁၁) နိသောအဆင်းအကျင်းပုံစံ။ (၁၂) ဒန္တသလ္လနိပင်။ (၆) (၁၃) သွေး(၁၄) နန္ဒင်းနိ (၁၅) အကျော်၊ စံပါ၊ ကရမက်။ (၁၆) စန္ဒကူးနိ (=နံသာနိ)။ (၁၇) စစ်ထိုးခြင်း။ (၁၈) ကြေးနီ။ (၁၉) သက်တ. နိ။ (တိ) (၂၀) အသားနိသောမိန်းမ။ (၂၁) နွယ်ပင် တစ်မျိုးဟူသော အနက်တို့၌ ဖြစ်၏-ဟု ဆိုသည်။ ပါကတ-၌ လောဟိတ(ပု) ကောသိကအနွယ်၏ အကိုင်းအခက်လောဟိ တမည်သောနွယ်အထူးကို ဟောသေးသည် ဟုဆိုသည်။ မြဟတ်၌ကား-(လောဟိတ(ပု) မြဟုပုတြမြစ်၊ ပင်လယ်နိ၊ လောဟိတမည် သောအိုင်၊ မျက်ခုံရောဂါတစ်မျိုး၊ ရတနာ အထူးဟူသောအနက်တို့၌လည်း ဖြစ်သေး၏ ဟုဆိုသည်။)

လောဟိတက (တိ) [လောဟိတ+က။ လောဟိတက-သံ။ လောဟိတက-ပြာ။ လောဟိတက၊ လောဟိယသ-အဗ္ဗမာဂပိ။] သွေး-ဖြင့်-သည် -လိမ်းကျံ- လူး-အပ်- သော။ လောဟိတကံ အသိ အာဒါယ။ ဝိ၊ ၁။ ၈၇။ လောဟိတကန္တိလောဟိတမက္ခိကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂၆။

လောဟိတက (န) [လောဟိတ+ကိရ+ကိ။ လောဟိတံ ကိရတိ ဝိက္ခိပတိ ဣတေ စိတော စ ပဂ္ဂုရတိတိ လောဟိတကံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။ လောဟိတ+က။ ကုစ္ဆိတံ လောဟိတံ လောဟိတကံ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၄၈၁။] (၁) လောဟိတကအသုဘ။ (က) သွေးကို ကြဲဖြန့်သွန်းလောင်း သကဲ့သို့ ဖြစ်သောသူဇေကောင်။ (ခ) စက်ဆုပ်ရွံရှာ -ဖွယ် သွေးကိုယိုထွက်ခေတ်တ်သောသူဇေ ကောင် (၂) လောဟိတက အသုဘကို အာရုံ

ပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂ
နိမိတ်။(၃) ၎င်းနိမိတ်တို့၌ ရအပ်သော
လောဟိတကဗျာနံ။

(၁)(က)လောဟိတကံ ပုဋ္ဌဝကံအဋ္ဌိကံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၃။ လောဟိတံ ကိရတိ ဝိက္ခိပတိ
ဣတောစိတော စ ပုဂ္ဂရတိတိ လောဟိတကံ
ပုဂ္ဂရိတလောဟိတကမက္ခိကဿ ဆဝသရိ-
ရသေတံ အဓိဝစနံ။ ၃. ဘိ၊ဋ္ဌ၊။ ၂၄၃။ပဋိသံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၄။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၇၂။
(ခ)လောဟိတကံ ပုဋ္ဌဝကံ အဋ္ဌိကဋ္ဌေတိ
ဣမေ ဒသ အသုဘာ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၇။
သင်္ဃာ၊၅။၈။ ပုဂ္ဂရမာနလောဟိတတာယ
လောဟိတကံ။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၃၂။လောဟိတ-
ပုဂ္ဂရဏကံ လောဟိတကံ။ ဝိဘာဝနီ၊၂၅။
ဇောဟိတပုဂ္ဂရဏကန္တိ ပုဂ္ဂရဏကလောဟိ-
တကံ၊လောဟိတဿ ဝါ ပုဂ္ဂရဏကံ။ဧတေန
“လောဟိတပုဂ္ဂရဏကံ လောဟိတံ ဥတ္တရ
ပဒလောပေန၊ ကုစ္ဆိတံ လောဟိတံ လောဟိ-
တက”န္တိ အတ္ထံ ဒသေတိ။မဏိ၊ဋ္ဌေ။ ၂။၄၇၁။
(၂)(၃)ဝိက္ခာယိတက-ကြည့်။

(လောဟိတကအသုဘသည် အသုဘ
ကမ္မဋ္ဌာန်း၁၀-ပါးတွင် တစ်ပါးအပါအဝင်
ဖြစ်၍ သွေးလိမ်းကျနေပြီး စက်ဆုပ်ဖွယ်
ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြသောကြောင့် အဝတ်
တန်ဆာတို့ဖြင့် အလွန်လှပလိုသူ၊ အလှအပ
အလွန်မြတ်နိုးသူတို့အား လျှောက်ပတ်သော
ရာဂငြိမ်းဆေးဖြစ်သည်။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄)
၎င်းလောဟိတက အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို
စစ်မြေပြင်စသည်တို့မှလက်ပြတ်၊ ခြေပြတ်တို့၌
လည်းကောင်း၊ အမာ(=အနာဝမှ သွေးယို
ထွက်သောအခါ၌ လည်းကောင်း “သွေးရှိ
သည်ဖြစ်၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်ပါတကား သွေးရှိ
သည်ဖြစ်၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်ပါတကား” ဟု
နုလုံးသွင်းစီးဖြန်းရမည်။ ထိုအခါ ဥဂ္ဂဟ
နိမိတ်သည် လေတွင်လွင့်နေသည့် အလံပမာ

လှုပ်ရှားထင်လာပြီးလျှင် ပဋိဘာဂနိမိတ်
မူကား ငြိမ်သက်စွာ ထင်လာသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၁၇၅။)

လောဟိတက (တိ) [လောဟိတ+က။ဥပမာ-
နတ္ထ-၌ က-ပစ္စည်း။] ပဉ္စမြား၊ ပဉ္စမြားနိ၊
ကျောက်နီ။ ရတေ၊ ဇာတရူပံ လောဟိ-
တကော၊ မသာရဂလ္လံ။ ဝိ၊၄။၄၂၀။ အံ၊၃။
၄၀။ (-ဝိမတိ၊။၁၇၅)။ လောဟိတကော
ပဋမဏဂါဒိဘေဒေါ အနေတဝိစော။သာရတ္ထ၊
၃။၄၂၉။ ယုဂဋ္ဌိဒံ လောဟိတကောယ စိတ္တိတံ။
ဝိမာန၊ ၉၀။ လောဟိတကယာတိ လောဟိ-
တကမဏိနာ၊ ယေန ကေနစိ ရတ္ထမဏိနာ
ဝါ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂၅၀။

လောဟိတက (တိ) [လောဟိတ + က။
သကဝ္ဋ-၌ က-ပစ္စည်း။] (၁)နိသောအဆင်း။
(၂) နိသော။ (၃) လောဟိတက-အည်
ရိုသော-ရဟန်း။ (၄)လောဟိတကကသိုဏ်း၊
နိသောအဆင်း ဟူသော ကသိုဏ်း။ (၁)
လောဟိတကမ္မိ သဉ္ဇာနာတိ။ သံ၊၂။၇၁။
အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ
ပဿတိ လောဟိတကနိ လောဟိတက-
ဝဏ္ဏာနိ လောဟိတကနိဒဿနာနိ လောဟိ-
တကနိဘာသာနိ။ ဒီ၊၂။၉၃။ ဒီ၊၃။၂၁၆-၇။
မ၊၂။၂၀၆။ အံ၊၃။၁၂၆၊၁၆၁။ အဘိ၊၆။၆၅။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ (၂) ပဝါဠံ သာ ပဝါဠ-
ဝဏ္ဏာ၊ ကာစိ လောဟိတက သုဘာ။
အပါ၊၁။၂။ ကာစိ ဘူမိ လောဟိတက
လောဟိတကဝဏ္ဏာ။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ နိလာ
ဒီတာ လောဟိတကာ၊ ဩဒါတာ သုဒ္ဓက-
ဋ္ဌကာ။ အပါ၊၁။၂။ လောဟိတကာ လောဟိ-
တကဝဏ္ဏာ၊ရတ ဝဏ္ဏာ။အပါ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။မဉ္ဇ
ဋ္ဌကံလောဟိတကံ၊ပိတကံပ ရိဝိဉ္ဇရံ။ အပါ၊၁။
၂။ လောဟိတကံ လောဟိတဝဏ္ဏံ။ အပါ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၁၈။ (-ဝိ၊၁။၁၅၃။ ဝိ၊၄။၄၇၇။ အပါ
၁။၁၃၇။ ပဋိသံ၊၁၂။ မဟာနီ၊၂၇၅။ သံ၊

ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၃၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၂။ (၃) ပဏ္ဍကော လောဟိတကော မေတ္တိယော ဘုမ္မဇကော အသင်္ဃိပုနဗ္ဗသုကောတိ ဣမေ ဆ ဇနာ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ နာမ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၀။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၆)။ (၄) နီလကံ ပိတကံ လောဟိတကံ သြဒါတန္တိ စတ္တာရိ ဝဏ္ဏကသိဏာနိ လတတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။

လောဟိတကမ္မဋ္ဌာန (န) [လောဟိတက + ကမ္မဋ္ဌာန] လောဟိတကမ္မဋ္ဌာနံ။ လောဟိတကကသိုဏ်းဟု ဆိုအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာနံ။ ဘဂဝါ လောဟိတကမ္မဋ္ဌာနံ အဒါသိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။

လောဟိတကစ္ဆုပဓာရိတ (တိ) [လောဟိတ + ကစ္ဆု + ဥပဓာရိတ] နိသောအဆင်းရှိသော သန်လျက်အိမ်- ကိုဆောင်- နှင့်ပြုဆုံးသော သူ။ သုဝဏ္ဏထရုသမ္ပန္နာ၊ လောဟိတကစ္ဆုပဓာရိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၁၅။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၉၉။ လောဟိတကစ္ဆုပဓာရိတာတိ လောဟိတဝဏ္ဏာယ ကောသိယာ သမန္နာဂတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၀၀။

လောဟိတကတ္တံ (ပု) [လောဟိတက + အတ္တံ] နိသောအဆင်းဟူသော အကျိုး။ လောဟိတကရက်-ကြည့်။

လောဟိတကနိဒဿန (တိ) [လောဟိတက + နိဒဿန] အနိဟု ရှုမြင်အပ်သော၊ တခဲနက် နီသည်ဖြစ်၍ ထင်သော။ လောဟိတက- (၁) ကြည့်။

လောဟိတကနိဘာသ (တိ) [လောဟိတက + နိဘာသ] နိသောအရောင်ရှိသော။ လောဟိတက- (၁) ကြည့်။

လောဟိတကနိမိတ္တံ (န) [လောဟိတက + နိမိတ္တံ] လောဟိတကသိုဏ်း-နိမိတ်-အာရုံ။ လောဟိတကနိမိတ္တံ သပ္ပိယံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။

လောဟိတကပဋိက္ခလ (တိ) [လောဟိတက + ပဋိက္ခလ] (ယိုသော) သွေးရှိသည်ဖြစ်၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိသော ဆူသေကောင်။ တသ္မာစံ ဒိသ္မာ “လောဟိတကပဋိက္ခလံ လောဟိတကပဋိက္ခလ” နှိ မနဿိကာဓောကာတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၅။

လောဟိတကမဏိ (ပု) [လောဟိတက + မဏိ] ပတ္တမြားနီ၊ ကျောက်နီ။ လောဟိတကာယာ (ဝိမာန၊ ၉၀) တိ လောဟိတကမဏိနာ၊ ယေန ကေနစိ ရတ္တမဏိနာ ဝါ။ ဝိမာန၊ ၉။ ၂၅၀။

လောဟိတကမယ (တိ) [လောဟိတက + မယ] ပတ္တမြား - ကျောက် - နီဖြင့်ပြီးသော။ သောဝဏ္ဏမယံ မဏိမယံ၊ လောဟိတကမယံ အထရူပိယမယံ။ ဝိမာန၊ ၁၁၃။ ပေတ၊ ၁၄၆။

လောဟိတကရက် (ပု) [လောဟိတက + ရက်] နိသောဆိုးရည်၊ (မိုးစေ့ပန်းနှင့် တူသော ဆိုးရည်)။ လောဟိတကတ္တာယ ဥပသံဟရန္တော ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖသဒိသေ လောဟိတကရင်္ဂေ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။ လာခါပတ္တင်္ဂရသဒဒိကေ လောဟိတကရင်္ဂေ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၉။

လောဟိတကရသ္မိ (တိ) [လောဟိတက + ရသ္မိ] နိသော-အရောင်-ရောင်ခြည်တော်။ လောဟိတကသိဏံ သမာပဇ္ဇိတွာ လောဟိတကရသ္မိယော မုဉ္ဇိတွာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။

လောဟိတကရူပနိမ္မာန (န) [လောဟိတက + ရူပ + နိမ္မာန] နိသော-ရုပ်- အဆင်း-ကို

ဖန်ဆင်းခြင်း။ လောဟိတကသိဏဝသေန
လောဟိတကဓူပနိမ္မာနံ...ဝေမာဒီနိ ဣဇ္ဈိန္တိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၇၀။

လောဟိတကဝဏ္ဏ (တိ) [လောဟိတက+ဝဏ္ဏ]
နိသောအဆင်းရှိသော။ လောဟိတက
(၁) ဩဇာ။

လောဟိတကဝတ္ထ (တိ) [လောဟိတက+ဝတ္ထ]
(၁) နိသော-အဝတ်- အထည်- ပုဆိုး-
ရှိသော။ (န) (၂) နိသော-အဝတ်-အထည်-
ပုဆိုး။ (၁) အပွေကစွေ လိစ္ဆဝိ လောဟိတက
ဟောန္တိ လောဟိတကဝဏ္ဏာ လောဟိတက-
ဝတ္ထာ လောဟိတကာလင်္ကာရာ။ အံ၊ ၂။
၂၀၈။ (န) (၂) ပုပ္ဖသန္တရံ ဝါ လောဟိတက
ဝတ္ထမဏိဓာတုနံ ဝါ အညတရံ ဒိသ္မာဝ နိမိတ္တံ
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၆၈။

လောဟိတကဝဒ္ဓိက (တိ) [လောဟိတက+
ဝဒ္ဓိက] နိသော-သာ၊ ရေလွန်ကြိုး-သဲကြိုး-
ရှိ-တပ်-သော (ဘိနပ်)။ န လောဟိတက-
ဝဒ္ဓိကာ ဥပါဟနာနိဓာရေဓာဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၃။
မိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၅၄။

လောဟိတကဝေါဟာရ (ပု) [လောဟိတက+
ဝေါဟာရ] အနိဟူ၍-ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-
ခြင်း။ ကာသာဝံ ပန လောဟိတကဝေါဟာရံ
န ဂစ္ဆတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၄။

လောဟိတကသညာ (တိ) [လောဟိတက+
သညာ] လောဟိတကသညာ၊ လောဟိတက-
ဈာန်။ (က) လောဟိတကအသုဘနိမိတ်၌
(အပူနာဇ် အစွမ်းဖြင့်) ဖြစ်သော သညာ၊
လောဟိတကအသုဘနိမိတ်၌ဖြစ်သော (ပဌမ
ဈာန်နှင့်တကွဖြစ်သော) သညာ၊ ထိုသညာ-
အဦးရှိ-ပြဓာန်း-) သော ဈာန်။ (ခ)
“လောဟိတကအသုဘ လောဟိတက-

အသုဘ”ဟု ပွားများသောသုအားဖြစ်သော
သညာ၊ ထိုသညာ-အဦးရှိ-ပြဓာန်း-သော
ဥပစာရဈာန်။ (က) လောဟိတကပုဗ္ဗိနှင့်ဥဒ္ဓါ-
မာတကသညာ (အဘိ၊ ဗျ၊ ၁။ ၂၄၃) ဩဇာ။
(ခ) လောဟိတကသညာ ပုဋ္ဌဝကသညာ။
မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၁၆။ အဋ္ဌိကသညာ (သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၁။
သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၄၇) လည်းကြည့်။

လောဟိတကသညာသဟဂတ (တိ) [လောဟိ-
တကသညာ + သဟဂတ] လောဟိတက-
သညာနှင့် တကွဖြစ်သော။ ပဌမံ ဈာန်
ဥပသာမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ...လောဟိတကသညာ-
သဟဂတိ။ အဘိ၊ ဝေ၊ ၆၈။

လောဟိတကသဒ္ဓါ (ပု) [လောဟိတက+သဒ္ဓါ]
လောဟိတကသဒ္ဓါ။ န ဟိ လောဟိတက-
သဒ္ဓေါ စိတ္တေ ဝတ္တတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၄။

လောဟိတကသာလိ (ပု) [လောဟိတက+
သာလိ] နိသောသလေး (= ကောက်ကြိုး
စပါး)။ န စ တဿာ ဝိနဋ္ဌတ္တာ လောဟိတက
သာလိ ဟိဋ္ဌိတာ နာမ ဟောန္တိ။ မိလိန္ဒ။
၂၄၄။

လောဟိတကသိဏ (တိ) [လောဟိတ+ကသိဏ]
(၁) လောဟိတကသိဏဈာန်၊ လောဟိတ
ကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသောဈာန်။ (န) (၂)
လောဟိတကသိုဏ်း-နိသောအဆင်းဟူသော
ကသိုဏ်း။ (ခ) လောဟိတကသိဏံဘာဝေတိ။
အံ၊ ၁။ ၄၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၈။ လောဟိတ-
ကသိဏံ အဘိညေယျံ။ ပဋိသံ၊ ၈။ လောဟိတ-
ကသိဏံ သမာပဇ္ဇိက္ခာ လောဟိတရသ္မိ-
ယော မုဋ္ဌိက္ခာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ (န) (၂)
လောဟိတကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ။
မ၊ ၂။ ၂၇။ အံ၊ ၂။ ၂၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။
လောဟိတကသိဏံ ညုဒါတကသိဏံ။ အဘိ၊
က၊ ၁၅၁။ ကင်္ဂဟ။ ၁၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၃။

လောဟိတကသိဏသမာပတ္တိ(ထိ) [လောဟိတ-ကသိဏ.+သမာပတ္တိ] လောဟိတကသိဏသမာပတ်။ လောဟိတကသိဏ်းလျှင် အာရုံရှိသောသမာပတ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လောဟိတကသိဏသမာပတ္တိပရမ (တိ) [လောဟိတကသိဏ.+သမာပတ္တိ+ပရမာ] လောဟိတကသိဏသမာပတ်လျှင် အလွန်အမြတ်ရှိသော၊ သူ။ လောဟိတကသိဏသမာပတ္တိပရမာ ခေါ် ဘဂိနိ...ဒေကသမဏဗြဟ္မဏာ အတ္ထောတိ အဘိနိဗ္ဗတ္တေသံ။ အံ၊ ၃။ ၂၃၄။

လောဟိတကာလ (ပု) [လောဟိတ+ကာလ] နိသောအဆင်းရှိရာ-အခါ-ကာလ၊ နိသော-အခါ-ကာလ။ ယထာ စ လောဟိတကာလေ ဩစံရကဇာတကာလေဗဟလပတ္တိ-ပလာသကာလေ ကိ သုကဒဿာဝိနောပိ တံဒဿနံ ဘူတံ တစ္ဆံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။

လောဟိတကာလင်္ကာရ (တိ) [လောဟိတက+အလင်္ကာရ] နိသော အဆင်တန်ဆာရှိသော၊ သူ။ သောတိဘကတ္ထေ - ကြည့်။

လောဟိတကုမ္ဘိ (ထိ) [လောဟိတက+ကုမ္ဘိ=လောဟိတကုမ္ဘိ+ကန်(က)ပါနိနိ၊ ၅။ ၂။ ၉၈။] သွေးအိုးနှင့်တူသော အဝေမ်း။ မာတုကုမ္ဘိ-သင်္ခတာယ လောဟိတကုမ္ဘိယာ ဝသိ။ ၉၅။ ၃။ ၁၀၉။ (-ဇော၊ ၄။ ၁။ ၄၃၂-၃)။

လောဟိတက္ခ (တိ) [လောဟိတ+အက္ခိ။ သမာသန္တ အ။ လောဟိတာနိ အက္ခိနံ ယဿ သော လောဟိတက္ခော။ နိက္ခိ။ ၃၇၇။ လောဟိတာက-သံ။ လောဟိအက္ခ-ပြာ။ လောဟိယက္ခ-အဗ္ဗမာဂဓိ။] နိသောမျက်စိရှိသော၊ သူ။ တေ ဇေယက္ခာ လောဟိတက္ခာ ဗြဟ္မန္တာ။ ဝိမာနံ။ ၇၄။ ပေတ။ ၂၀၆။ လောဟိတက္ခာတိ ရတ္တနယနာ။ ယက္ခာနံ ဟိ

နေတ္တာနိ အတိ လောဟိတာနိ ဟောန္တိ။ ဝိမာနံ။ ၅။ ၂၇၇။ လောဟိတက္ခော (ဇော၊ ၂။ ၂၂၂) တိ ရတ္တက္ခော။ ဇော၊ ၄။ ၇။ ၁၅။

လောဟိတက္ခသဟဿ(န) [လောဟိတက္ခ+သဟဿ] နိသော မျက်စိရှိသော-တစ်ထောင်-တစ်ထောင်အတိုင်းအရှည်ရှိ-အထောင်မကသောနဂါးမ။ လောဟိတက္ခသဟဿဟိ-သမန္တာ ပရိဝါရိတံ။ ဇော၊ ၂။ ၂၂၄။ (သဟဿ-သဒ္ဓါ နိစ္စနပုံလိင်ဖြစ်၍ “လောဟိတက္ခသဟဿဟိ” ဟု ရှိသင့်သည်။ ရှေးမူ-ဇော၊ ၄။ ၁၅။ -နှင့်ဇာတ် ဝတ္ထုတို့၌ “လောဟိတက္ခသဟဿဟိ” ဟု ရှိသည်။) ရတိက္ခိကာဟိ သဟဿမတ္တာဟိ နာဂမာဏဝိကာဟိ သမန္တာ ပရိဝါရိတံ ဣမံ မဏိ အဇ္ဈဂါ။ ဇော၊ ၄။ ၇။ ၂၄။

လောဟိတဂတ (တိ) [လောဟိတ+ဂတ] (၁) သွေးဖြင့်လိမ်းကျံအပ်သော၊ သွေးလူးသော။ (န) (၂) သွေး။ (၁) လောဟိတကန္တိ တွေ “လောဟိတဂတ” နှစ်ပိ ပဌန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၃။ (န) (၂) ဂူထဂတံပိ နိက္ခိပန္တိ။ မုတ္တဂတံပိ နိက္ခိပန္တိ။ ခေဋ္ဌဂတံပိ နိက္ခိပန္တိ... လောဟိတဂတံပိ နိက္ခိပန္တိ။ မ၊ ၂။ ၈၆။ အံ၊ ၃။ ၁၈၁။ ဂူထဂတန္တိ အာဒိသု ဂူထမေဝ ဂူထဂတံ ဝေ သဗ္ဗတ္ထ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၉၈။ ဂူထဂတန္တိ ဂူထမေဝ။ သေသေသုပိ ဇေသေဝ နယော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၃။

လောဟိတဂတိက (တိ) [လောဟိတ+ဂတိ+က။ သမာသန္တ-က။] သွေးနှင့်အလားတူ-သွေး၏အလားကဲ့သို့သော အလားရှိသော (ရုပ်ကလပ်)။ တမ္ပိ လောဟိတ ဂတိကမေဝ ဟုတူာ တိဋ္ဌတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။

လောဟိတဂန္ဓ (ပု) [လောဟိတ+ဂန္ဓ] သွေး၏အနံ့၊ သွေးနံ့။ လောဟိတဂန္ဓေန မဇ္ဈာ သန္တိ ပတိတော လုဋ္ဌိတော ခါဒန္တာ ယာဝ သီသာ အာဂမံသု။ ဇော၊ ၄။ ၅။ ၅၀၂။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃)

လောဟိတဂုံ (တိ) [လောဟိတ+အဂ္ဂ] နိသော
-အစွန်း-အဖျား- နိသော (လက်သည်း၊
လက်သံ)။ အကတ္တသင်္ဂေနိ ဓဒိသလော-
မော၊ နခါယ ဝိဇာ အပိ လောဟိတဂုံ။
၁။ ၂။ ၃။

လောဟိတကံ (ပု၊န) [လောဟိတ+အကံ+ဏ။
လောဟိတဝဏ္ဏေ န အကိယတေတိ လောဟိ-
တကော။ သူစိ။ လောဟိတကံ-သံ။ လော-
ဟိအက-ပြာ။ လောဟိတက-အဒ္ဓမာဂမိ။
ကျောက်နိ၊ ပတ္တမြား၊ ပတ္တမြားနိ။ အယော
လောဟိ ဝိပု သိသံ...လောဟိတကော
မသာရဂလ္လံ။ အဘိဝိ။ ဂဌ။ ၁။ ၂။ (-ဝိ၊
ဌ။ ၂။ ၁၃၀။ ကင်္ခါ။ ၁၆၉)။ လောဟိတကောတိ
ရတ္တမဏိ။ အဘိဌ။ ၂။ ၆၀။ သာရတ္တ။ ၂။ ၃၂။
ဝိမာနံ။ ၂။ ၆၀။ ကင်္ခါ။ ၁။ ၁၃၀။ မဇ္ဈိ၊
၁။ ၇၁။

လောဟိတကံကရဏ္ဍ (ပု) [လောဟိတကံ+
ကရဏ္ဍ] ကျောက်နိ-ပတ္တမြား-ပတ္တမြားနိ-
ဖြင့်ပြီးသော-ကြာတ် (ကြာတ်) -ပရိတ်-
အစ်-အုပ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လောဟိတကံထူပ (ပု) [လောဟိတကံ+ထူပ]
ပတ္တမြားစေတီ၊ ပတ္တမြားပုထိုး။ အဋ္ဌ လော-
ဟိတကံကရဏ္ဍ အဋ္ဌသု လောဟိတကံထူ-
ပေသု။ ဒိဌ။ ၂။ ၂၀၄။

လောဟိတကံမယ (တိ) [လောဟိတကံ+မယ]
ကျောက်နိ-ပတ္တမြား- ပတ္တမြားနိ- ဖြင့်ပြီး
သော။ ဧကော လောဟိတကံမယော။ ဒိဌ၊
၂။ ၁၄၀။ (-ဝိမာနံ၊ ၄။ ၁၅၂)။

လောဟိတဂံ (ပု၊န) [လောဟိတ+အဂံ+ဏ။
လောဟိတ+အဂံ။ လောဟိတဝဏ္ဏေ န အကိ-
ယတေတိ လောဟိတင်္ဂေ။ လောဟိတံ
အဂံ သရိရမေသယ ဝါလောဟိတင်္ဂေ။

ခာနိ၊ ၄။ ၄၉၁။] လောဟိတကံ- [ကြည့်။
မုတ္တာ မဏိ ဝေဠုရိယော သင်္ခေါ သံလာ
ပဝါဠံ ရဇေတံ ဇေတပု လောဟိတင်္ဂေ
မသာရဂလ္လံ။ ဥဒါနံ။ ၁၄၀-၁။ လောဟိ-
တင်္ဂေတိ ပဒမဏဂါဒိဘေဒေါ အနေက-
ဝိဇော။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၂၇၄။

လောဟိတဂံ (တိ) [လောဟိတကံ+မယ။
နောက်ပုဒ်ကျေ။] ပတ္တမြား-ပတ္တမြားနိ-
ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်အပ်သော(ညောင်စောင်း)
မဏိမယာ လောဟိတဂံ၊ မသာရဂလ္လမယာ
တထာ။ အပ။ ၁။ ၂။ လောဟိတဂံ၊ ရတ္တဇာ-တိ
မဏိဟိ ကတော။ အပ။ ၄။ ၁။ ၁၀၈။

လောဟိတကံမဏိ (ပု) [လောဟိတကံ+မဏိ]
နိသောပတ္တမြား၊ ပတ္တမြားနိ၊ ကျောက်နိ။
မသာရဂလ္လမုတ္တာ-ဟိ၊ လောဟိတကံမဏိဟိ
စ။ ဝိမာနံ။ ၁၀၅။ လောဟိတကံမဏိဟိစာဟိ
ရတ္တမဏိဟိ။ ဝိမာနံ၊ ၄။ ၂၀၅။

လောဟိတကံမဏိမယ (တိ) [လောဟိတကံမဏိ+
မယ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လောဟိတကံမယ (တိ) [လောဟိတကံ+မယ]
ပတ္တမြားနိ-ဖြင့်-ပြီး- ပြုလုပ်အပ်-သော။
သောဝဏ္ဏမယာ လောဟိတကံမယာ စ။
ဝိမာနံ။ ၅၃။ လောဟိတကံမယာတိ ပဒမ
ဏဂါဒိရတ္တမဏိမယာ။ ဝိမာနံ၊ ၄။ ၁၅၂။
(-အပ။ ၁။ ၃။ အပ။ ၄။ ၁။ ၂၉၉)။

လောဟိတစန္ဒနံ (န) [လောဟိတ+စန္ဒနံ။
လောဟိတဉ္စ တံ နန္ဒနဉ္စာတိ လောဟိတ-
စန္ဒနံ။ ကစုဉ်း။ ၃၂၄။ (န) လောဟိတ-
စန္ဒနံ-သံ။] စန္ဒနံ၊ နံသာနိ။ လောဟိတ-
စန္ဒနံ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ။ မ၊ ၃။ ၅၇။
သံ၊ ၂။ ၁၂။ သေယျထာပိ ဘော ပုရိသော
စန္ဒနံသန္ဓိကံ အဓိဂစ္ဆေယျ ဟရိစန္ဒနံ

ဝါ လောဟိတစန္ဒနဿ ဝါ။ အံ၊ ၂။ ၂၀၇။
လောဟိတစန္ဒနဿာတိ ရတ္တဝဏ္ဏစန္ဒနဿ။
အံ၊ ၉။ ၂။ ၇၀။ (-ဇာ၊ ၁။ ၃၄၃။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၅။
ဒီ၊ ၉။ ၂။ ၁၇၇။ အဘိ၊ ၉။ ၁။ ၆၄။ ဓမ္မ၊ ၉။ ၁။
၂၆၂။)

လောဟိတစန္ဒန (တိ) [လောဟိတစန္ဒန+မယ။
နောက်ပုဒ် (မယပစ္စည်း)-ကျေ။] စန္ဒကူးနီ-
နံသာနီ-ဖြင့် ပြီးသော၊ စန္ဒကူးနီ-နံသာနီ
-အဆာသုတ်သော (ခေါင်းအုံး)။ ဥဏ္ဏိကေ
ပဒုမကေ စ၊ အထော လောဟိတစန္ဒနော။
အပါ၊ ၁။ ၃၆၇။

လောဟိတစန္ဒနကရဏ္ဍ (ပု) [လောဟိတစန္ဒန+
ကရဏ္ဍ] စန္ဒကူးနီ - နံသာနီ - ပခြုတ်-
ကြုတ်၊ စန္ဒကူးနီ-နံသာနီ-ဖြင့်-ပြီး-ပြု
လုပ်အပ်-သော-ပခြုတ်-ကြုတ်။ အောက်
ပုဒ်ကြည့်။

လောဟိတစန္ဒနထူပ (ပု) လောဟိတ စန္ဒန+
ထူပ] စန္ဒကူးနီ-နံသာနီ-စေတီ-ပုထိုး၊
စန္ဒကူးနီ-နံသာနီ-ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်အပ်-
သော-စေတီ-ပုထိုး။ အဋ္ဌ လောဟိတစန္ဒန
ကရဏ္ဍ အဋ္ဌသု လောဟိတစန္ဒနပေသု
(ပကိပ်တွာ)။ ဒီ၊ ၉။ ၂။ ၂၀၃။ (-ဒီ၊ ၉။
၂။ ၁၉၂။)

လောဟိတစန္ဒနမယ (တိ) [လောဟိတစန္ဒန+
မယ] စန္ဒကူးနီ-နံသာနီ-ဖြင့် ပြီးသော။
လောဟိတစန္ဒနမယာဒိသုပိ ဒေသေ နယော။
ဒီ၊ ၉။ ၂။ ၁၉၂။

လောဟိတစန္ဒနလိတ္တ (တိ) [လောဟိတစန္ဒန+
လိတ္တ] စန္ဒကူးနီ- နံသာနီ-လိမ်း-လူး-အပ်
သော၊ စန္ဒကူးနီ-နံသာနီ-ဖြင့်-လိမ်း-
လိမ်းကျ-အပ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လောဟိတစန္ဒနလိတ္တဂတ္တ (တိ) [လောဟိတ-
စန္ဒနလိတ္တ+ဂတ္တ] စန္ဒကူးနီ-နံသာနီ-လိမ်း-
-လူး-ထားသည့် ကိုယ်ရှိသော၊ ကိုယ်ကို-
စန္ဒကူးနီ-နံသာနီ-လိမ်း-လူး-ထားသော၊
သူ။ စန္ဒနဓုဒကဂတ္တေဟိတိ လောဟိတ-
စန္ဒနလိတ္တဂတ္တေဟိ။ ဇာ၊ ၉။ ၇။ ၉၃။

လောဟိတစန္ဒနဝိလေပန (န) [လောဟိတ-
စန္ဒန+ဝိလေပန] စန္ဒကူးနီ-နံသာနီ-နံသာ
ပျောင်း၊ လိမ်း - လိမ်းကျ - လူး-စရာ-
စန္ဒကူးနီ-နံသာနီ၊ လိမ်းကျကြောင်း ဖြစ်
သည့် - စန္ဒကူးနီ - နံသာနီ။ သိသတော
ဂလန္တံ လောဟိတ လောဟိတစန္ဒနဝိလေပန
ဝိယ ဟုတွာ...ဥပဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ ၉။ ၇။ ၃။
(-ဇာ၊ ၉။ ၇။ ၉၇။)

လောဟိတစန္ဒနသာရာနလိတ္တ (တိ) လောဟိတ-
စန္ဒန+သာရာနလိတ္တ] စန္ဒကူးနီ-နံသာ
နီ-နှစ်တို့ဖြင့် အဖန်တလဲလဲ လိမ်းကျအပ်
သောသူ။ လောဟိတစန္ဒနသာရာနလိတ္တ
တေ ခတ္တိယေ ယတ္တာဟိ ဃာတေသိ။ ဇာ၊
၉။ ၃။ ၁၄၉။ (-၁၆၈)။

လောဟိတဋ္ဌာန (န) [လောဟိတ+ဋ္ဌာန] နိသော
-အရပ်-ဋ္ဌာန။ ပိတကဋ္ဌာန အတိပိတကံ၊
လောဟိတဋ္ဌာန အတိလောဟိတံ။ သံ၊ ၉။
၁။ ၁၁၅။

လောဟိတတုဏ္ဏ (တိ) [လောဟိတ+တုဏ္ဏ]
နိသော နှုတ်သီးရှိသော၊ ၄၈။ စရ စာရိကံ
လောဟိတတုဏ္ဏ မာ မရိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၉။
ဇာ၊ ၉။ ၃။ ၄၆၈။

လောဟိတတုဏ္ဏက (တိ) [လောဟိတတုဏ္ဏ+က။
သမာသန္တက။ ထိ-ဉ္စ လောဟိတတုဏ္ဏိက။]
(၁) လောဟိတတုဏ္ဏ-ကြည့်။ (၂) နိသော
-အညာ-အစုန်-အဖျား-ထိပ်ဖူး-ရှိသော

(၁) သူဝေါ လောဟိတ တုဏ္ဏကော။
ဇာ၊၁။၂၂၉။ လောဟိတတုဏ္ဏကောတိ
ရတ္တတုဏ္ဏော သောဘဂ္ဂပ္ပတ္တော။ ဇာ၊၄။
၄၄၃၆။ (၂) ပိဋကတိ လောဟိတ
တုဏ္ဏိကာ သုခမပိဋကော။ ဝိ၊၄။၂။၁၅၆။
လောဟိတံ တုဏ္ဏံ တေဿာတိ လောဟိတ-
တုဏ္ဏိကာ။ ပါ၊စိတ်၊ ယော၊၁၂၇။

လောဟိတတ္ထရဏ (ပု) [လောဟိတ + အတ္ထ-
ရဏ] နိသောအခင်း၊ အခင်းနိ။ ဥက္ကဋ္ဌမ-
ယတ္ထရဏောတိ ဥက္ကဋ္ဌမယော လောဟိတတ္ထ-
ရဏော။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၃။ (-သာရတ္ထ၊
၃။၂၉၄။ ဝိ၊လင်္ကာရ၊ဋီ၊၂။၃၇၁။)။

လောဟိတဒေါဏိ (ထိ) [လောဟိတာ + ဒေါဏိ] (၁) နိသောဆိုးရည်ကျင်း။ (၂) သွေးဖြင့်ပြည့်
သောကျင်း။ (၁) (၂) သဏ္ဍာနတော
လောဟိတဒေါဏိယံ အာဘုဇိတွာ ဌပိတ
သိသစ္စိန္နသပပသဏ္ဍာနံ။ အဘိ၊ဋီ၊၂။၂၃၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၄၉။ (-ခုဒ္ဒက၊ဋီ၊၄၄)။

လောဟိတဒေါဏိကာ (ထိ) [လောဟိတာ +
ဒေါဏိကာ] လောဟိတဒေါဏိ - ကြည့်။
တတ္ထ ယထာ လောဟိတဒေါဏိကာယ
ဩဘုဇိတွာ။ အဘိ၊ဋီ၊၂။၅၈။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅၃။

လောဟိတဒေါသ (ပု) [လောဟိတ + ဒေါသ]
သွေး ဟူသောအဖြစ်။ ဒေါသေတိ ကာဠပိဋ-
ကာဒိနံ ဟေတုဘူတေ လောဟိတဒေါသေ။
သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၆။

လောဟိတဓာရာ (ထိ) [လောဟိတာ + ဓာရာ]
သွေးအယဉ်၊ သွေးဟူသောအယဉ်။ ဝိဝဋ္ဌ-
မတ္တေလောဟိတဓာရံ ဥဂ္ဂိရမာနံ တဿ
မုခံ ဒိသ္မာပိ။ အဘိ၊ဋီ၊၁။၅၈။ အပါ၊ဋီ၊၁။၄၀။
ဇာ၊၄။၁။၃၈။ (-ဓမ္မ၊ဋီ၊၂။၂၁၄။ ရေိယာ၊
ဋီ၊၉၈)။

လောဟိတနဒိ (ထိ) [လောဟိတ + ပူရိတာ +
နဒိ] သွေးချောင်းစီးသော မြစ်၊ သွေးတို့
ဖြင့် ပြည့်သောမြစ်။ မယ် သဟတ္တာ
အညမညံ ဝဓိတော လောဟိတနဒိ
ပဝတ္တယိဿာမ။ သံ၊ဋီ၊၁။၆၆။ ဇာ၊၄။၅။၄၄၃။
(-ဓမ္မ၊ဋီ၊၁။၂၂၇။ ဓမ္မ၊ဋီ၊၂။၁၆၆)။

လောဟိတနိမိတ္တ (န) [လောဟိတ + နိမိတ္တ]
လောဟိတ - ကသိုဏ်း - အာရုံ - နိမိတ်၊
နိသောအဆင်းနိမိတ်။ ဣဓေကစော အဇ္ဈတ္တ
ပစ္စတ္တံ လောဟိတနိမိတ္တံ မနသိကရေတိ။
ပဋိ၊သိ။၂၃၄။

လောဟိတန္တ (ထိ) [လောဟိတ + အန္တ] အနိ
ရောင်လျှင် - အဆုံး - အပိုင်းအခြား - ရှိသော။
အပဏ္ဍရာ လောဟိတန္တာ၊ ဇိဉ္ဇူကဖလ-
သန္နိဘံ။ ဇာ၊၂။၁၄။ လောဟိတန္တာတိ
ရတ္တပရိယန္တာ။ ဇာ၊၄။၅။၁၆၇။

လောဟိတပ (တိ) [လောဟိတ + ပါ + အ]
ဘေးကို - သေခက် - လေ့ရှိ - တတ် - သော။
သု။ ဝိတတပေါ အဇ္ဈပ္ပတ္တော၊ ဘဉ္ဇိ လောဟိ-
တပေါ တပံ။ ဇာ၊၁။၉၁။ လောဟိတပေါတိ
လောဟိတပါယိ။ ဇာ၊၄။၂။၄၀၈။ (-ဇာ၊
၁။၁၄၄။ ဇာ၊၄။၂။၂၅)။

လောဟိတပက္ခန္ဓတာ (ထိ) [လောဟိတ +
ပက္ခန္ဓ = လောဟိတပက္ခန္ဓ + တာ။] ယုံစီး -
ထွက် - ကျ - သွန်း - သော သွေးရှိသည့်၏
အဖြစ်။ ဘဂန္ဓရဗျာဓိသဟိတာယ လောဟိတ
ပက္ခန္ဓတာယ (လောဟိတပက္ခန္ဓိကာယ)
ဝသေန ယံ လောဟိတံ ဝိဿဝတိ။ မ၊ဋီ၊
၂။၂၉၇။

လောဟိတပက္ခန္ဓိက (တိ) [လောဟိတ +
ပက္ခန္ဓိက] (၁) ဝမ်းသွေး - သွန် - ကျ -
သော - အနာ - ရောဂါ - ရှိသော။ (ထိ) (၂)
ဝမ်းသွေး - သွန် - ကျ - သော - အနာ -

ရောဂါ။ (၁) အထပုရိသော အာဂစ္ဆေယျံ
လောဟိတပက္ခန္ဓိကော။ မ၊၁။၃၉၁။ (တိ)
(၂) လောဟိတပက္ခန္ဓိကာပဗာဠာ ဝေဒနာ
ဝတ္တန္တိ မာရဏန္တိကာ။ ဒိ၊၂။၁၀၆။ ဥဒါနံ။
၁၀၀။ ဇ၊၂။၁၁၁။ ပက္ခန္ဓိကာတိ လော
ဟိတပက္ခန္ဓိကာ အတိသာရော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊
၅။ (-၃၆၄။ ဇ၊၅။၃၊၁၃၁-၂)။

လောဟိတပက္ခန္ဓိကရောဂ (ပု) [လောဟိတ-
ပက္ခန္ဓိကာ+ရောဂ] ဝမ်းသွေး-သွန်-ကျ-
အနာ-ရောဂါ။ စိန္တနဝသေန လောဟိတ-
ပက္ခန္ဓိကရောဂံ ပတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၆။

လောဟိတပက္ခန္ဓိကာဗာဓ (ပု) [လောဟိတ-
ပက္ခန္ဓိကာ+အာဗာဓ] လောဟိတပက္ခန္ဓိက-
ရောဂ - ကြည့်။ လောဟိတပက္ခန္ဓိကာ-
ဗာဓော ဥပုနော။ မိလိန္ဒ။၁၃၆။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၇၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။ ဇ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇)။

လောဟိတပက္ခန္ဓိကာဝိရေစန (န) [လောဟိတ-
ပက္ခန္ဓိကာ+ဝိရေစန] ဝမ်းသွေး-သွန်-ကျ-
-သော ရောဂါ။ သဟ ဘုတ္တက္ခဏေ
လောဟိတပက္ခန္ဓိကာဝိရေစနံ အဟောသိ။
အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁။

လောဟိတပဋ္ဌရဏ (န) [လောဟိတ+ပဋ္ဌရဏ]
သွေး-ယိုစိမ်း-ထွက်-ခြင်း၊ သွေးကိုယိုထွက်
စေခြင်း။ တထာဂတဿ အဘေဠကာယ-
တာယ ပဋ္ဌပက္ခမေန စမ္ပစ္စေဒံ ကတွာ
လောဟိတပဋ္ဌရဏံ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၇။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၀။

လောဟိတပဋ္ဌရံလိက () [လောဟိတ+ပဋ္ဌရံ-
လိက] သွေးဖြင့်ပြီးသော လက်ငါးချောင်း
ရာ၊အန္တဝနိဟိ ရုက္ခံ ပရိက္ခိပိတွာ လောဟိတ-
ပဋ္ဌရံလိကာနိ ကရောမ။ ဇ၊ ၅။၃။၁၄၀။

လောဟိတပတ္တမာလီ (တိ) [လောဟိတ+ပတ္တ+
မာလာ=လောဟိတပတ္တမာလာ+ဤ။ ထိ-န္တံ

မာလိနိ။] နိသောအဆင်းငိုသော အရွက်တို့
ဖြင့် ခြံရံအပ်သော-ပန်းရိုး-ပန်းကိုပန်ဆင်-
သော(နတ်သမီး)။ ဒ၊ နိလေရိတာလောဟိတ-
ပတ္တမာလိနိ။ ဇ၊၂။ ၁၀၀။ လောဟိတ
ပတ္တမာလိနိတိ လောဟိတဝဏ္ဏေဟိ ပတ္တေဟိ
ပရိဓုတာ။ ဇ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၈၃၁။

လောဟိတပရိကမ္ပ (န) [လောဟိတ+ပရိကမ္ပ]
လောဟိတ ကသိုဏ်းပရိကမ်၊ လောဟိတ
ကသိုဏ်း၌ စီးဖြန်းခြင်း။ လောဟိတပရိကမ္ပ
ကရောက္ခော မံသေ ဝါ လောဟိတေ ဝါ
ဇိဝါယ ဝါ အက္ခိနံ ရတ္တဋ္ဌာနေ ဝါ ကရောတိ။
ဒိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။ မ၊ ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၅။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။

လောဟိတပလိဂုဏ္ဍိတ (တိ) [လောဟိတ+
ပလိဂုဏ္ဍိတ] နိသောအဆင်းဖြင့် -အင်္ဂဝန်း
ကျင် ပုံးလွမ်းအပ်-ကပ်ငြိမြှေးယှက်-သော။
လောဟိတပလိဂုဏ္ဍိတံ ဧကံ ပလုပ္ပမက္ကဋီ
ဒသေသိ။ ဇ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။

လောဟိတပါဏိ (တိ) [လောဟိတ+ပါဏိ]
သွေးဖြင့်-လိမ်းကျံ-အလိမ်းလိမ်း ကပ်ငြိ-
သော လက်ရိုသော၊သွေး-စွန်း-ပေ-သော
လက်ရိုသော၊သူ။ လုဒ္ဓေါ လောဟိတပါဏိ
ဟတပ္ပဟတေ နိဝိဋ္ဌော အဒယာပန္နော
ပါဏဘူတေသု။ မ၊၁။၃၅၅။၃၆၂။ မ၊၂။၃၀။
မ၊၃။ ၉၄၊၁၀၁၊၂၄၄။ အံ၊၃။၄၇၃။၄၉၀။
လောဟိတပါဏိနော (မ၊၁။၁၃၁)တိ ပါဏေ
ဇီဝိတာ ဝေါရောပေန္တာ လောဟိတေန
မက္ခိတပါဏိနော။ ပါဏံ ဟိ ဟနန္တဿပိ
ယဿ လောဟိတေနပါဏိ န မက္ခိယတိ
သောပိ “လောဟိတပါဏိတေ” ဝုစ္စတိ။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၈-၉။ လောဟိတပါဏိ (ဆေရ၊
၃၃၅)တိ....လောဟိတေန ရုဟိရေန မက္ခိတ-
ပါဏိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၄။ (-မ၊၁။၁၃၁။
မ၊၂။၃၀၀။ မိလိန္ဒ။၂၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။

ပေတ၊ ငွေ။ ၁၉၁။ ထေရ၊ ငွေ။ ၂။ ၃၃၄။ မ၊ ငွေ။ ၂။ ၂၄၇။

လောဟိတပါဏိ (တိ) [လောဟိတပါဏိ + ဤ] မဟေသိ၊ မဟေသိ (နိတိ၊ ပဒ။ ၂၅၇-၉) ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စိလျံ၊ သက္ကတ၊ အဘိဓာန်တို့၌ သတ္တပါဏိ၊ သတ္တပါဏိ ပြီးသကဲ့သို့လည်းကောင်း ပြီးသည်။

လောဟိတပါယိ (တိ) [လောဟိတ + ပါ + ဏိ။ ထိ - ဌ...ပါယိနိ။] လောဟိတပ - ကြည့်။ ရဟိရ - တက္ခော လောဟိတပါယိ သာဟသိကဒိပိ - ကော။ ဇာ၊ ငွေ။ ၂။ ၄၅၇။ (-ဇာ၊ ငွေ။ ၂။ ၄၀၀)။

လောဟိတပိတ္တ (န) [လောဟိတ + ပိတ္တ] ရတ္ထပိတ်နာ၊ သွေးခြေနာ။ လောဟိတပိတ္တ မရမဟော အံသာ ပိဋကော။ ဟောနိ။ ၁၀။ စူဠနိ။ ၂။ ၆၇၊ ၂၄၉။ လောဟိတပိတ္တန္တိ သောဏိတပိတ္တံ၊ ရတ္ထပိတ္တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မဟာနိ၊ ငွေ။ ၅၁။

လောဟိတပိဋက (တိ) [လောဟိတ + ပိဋက] (၁) နိသော - သွေးစု - ထုတ်အိုင်း - ထုတ်မြင်း - နာ။ (၂) သွေး - စု - ဖု - အစိုင်အခဲ။ (၃) ပိဋကတိ လောဟိတပိဋက။ မဟာနိ၊ ငွေ။ ၅၁။ (၂) ဝတ္ထု မဟတိ လောဟိတပိဋက သက္ကဟိတော ဘိဇ္ဇိတော ပဏ္ဍရတိ။ မ၊ ငွေ။ ၂။ ၂၁၀။ အံ၊ ငွေ။ ၂။ ၁၄၇။ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁။ ဒီ၊ ငွေ။ ၂။ ၃၇)။

လောဟိတပုဏ္ဏ (တိ) [လောဟိတ + ပုဏ္ဏ] သွေးဖြင့်ပြည့်သော။ တဒါ နဒီ လောဟိတပုဏ္ဏာ ဟောတိ။ ပေတ၊ ငွေ။ ၁၃၂။ (သီ၊ ဣ - မူ)

လောဟိတပုဗ္ဗပူရ (တိ) [လောဟိတ + ပုဗ္ဗ + ပူရ] သွေး၊ ပြည့်ဖြင့်ပြည့်သော။ ရဟဒေါ အယံ လောဟိတပုဗ္ဗပူရေ ဒုန္နုပေါ အသုစိ ပူတိ ဝါတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၂။ ဇာ၊ ငွေ။ ၆။ ၁၄၀။

လောဟိတပုဗ္ဗဘက္ခ (တိ) [လောဟိတပုဗ္ဗ + ဘက္ခ + အ။ လောဟိတပုဗ္ဗ + ဘက္ခ] (က) သွေး၊ ပြည့်ကို စ...သောကံတတ်သော (ခ) သွေး၊ ပြည့်လျှင် အစာရှိသော၊ သူ။ အယံ နု ကိံ ကမ္မကောသိ နဒရိယာ သဗ္ဗဒါ လောဟိတပုဗ္ဗဘက္ခာ (ပေတ။ ၁၃၃)တိ ယာ သဗ္ဗကာလံ ရဟိရပုဗ္ဗမေဝ ဘက္ခတိ ပရိဘူတိ။ ပေတ၊ ငွေ။ ၄၁။ (-ဇာ၊ ၂။ ၁၉၂။ ဇာ၊ ငွေ။ ၆။ ၁၄၀)။

လောဟိတပုဗ္ဗလိတ္တ (တိ) [လောဟိတပုဗ္ဗ + လိတ္တ] သွေး၊ ပြည့် အလိမ်းလိမ်းကပ်သော၊ သွေး၊ ပြည့်ဖြင့် လိမ်းကျအပ်သော၊ သူ။ သမ္ပက္ခိတာ လောဟိတပုဗ္ဗလိတ္တာ၊ ဂါဝေါ ယတာ အာသာတနေ ဝိကန္တာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၃။ ဇာ၊ ငွေ။ ၆။ ၁၃၂။

လောဟိတပူရ (တိ) [လောဟိတ + ပူရ] လောဟိတပုဏ္ဏ - ကြည့်။ တဒါ နဒီ လောဟိတပူရ ဟောတိ။ ပေတ၊ ငွေ။ ၁၃၂။

လောဟိတပုကောပ (ပု) [လောဟိတ + ပကောပ] သွေးပျက်ခြင်း။ သတိ စ တဗ္ဗိပရိယာယေ လောဟိတပုကောပေ ပုဗ္ဗော ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွေ။ ၁။ ၃၅၅။

လောဟိတပုဗ္ဗဟာန (န) [လောဟိတ + ပုဗ္ဗဟာန] သွေးကို - ပယ် - ငယ်ရှား - ခြင်း။ အနုနယပုဟာနေ နေဝ စသ ဟောဟိတပုဟာနေန ပုဗ္ဗော ဝိယ ဗျာပါဒေါပိ ပဟိယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၄။

လောဟိတဗိန္နု (ပု၊ န) [လောဟိတ + ဗိန္နု] သွေးစက်၊ သွေးပေါက်။ အဿုနိ ပရိဝတ္တိတွာ လောဟိတဗိန္နုနိ ဟုတွာ နေတ္တေဟိ နိက္ခမိံ သု။ မိလိန္နု။ ၂၇၃။ ဇာ၊ ငွေ။ ၇။ ၃၃၅။ (-သုတ္တနိ၊ ငွေ။ ၁။ ၅၆။ စရိယာ၊ ငွေ။ ၇၅။ ၂၃၃)။

လောဟိတဘက္ခ (တိ) [လောဟိတ+ဘက္ခ+အ။
လောဟိတ+ဘက္ခ](က)သွေးကိုစားသောက်
တတ်သော။ (ခ) သွေးလျှင်အစာရှိသော။
သူ။ မမ လောဟိတဘက္ခဿ၊ နိစ္စံ လုံခြုံနိ
ကုဗ္ဗတော။ ဇာ၊၁။၉၇။ ဓမ္မ၊၅။၉၃။
ဇာ၊၅။၂၅။

လောဟိတဘာဂ (ပု) [လောဟိတ+ဘာဂ]
သွေး-ဟူသော-အဖို့-အစု။ ပရိစ္ဆေဒတော
လောဟိတဘာဂေန ပရိစ္ဆိန္နံ။ အဘိ၊၅။၂။
၂၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၅၃။ (-ခုဒ္ဒက။၅၀)။

လောဟိတမံသခါဒက (တိ) [လောဟိတ+
မံသ+ခါဒက။ ထိ-၌ခါဒိကာ။] သွေး
အသား (သွေးနှင့်အသား)တို့ကို စားတတ်
သော။ သူ။ ပရေသံ လောဟိတမံသခါဒ-
ကေဟိ ပန ကက္ခဋ္ဌေဟိ ဖရုသေဟိ ယက္ခေဟိ
တဝ ဂုဏာ ဉာတာ။ ဇာ၊၅။၁။၂၇၃။

လောဟိတမံသဘက္ခ (တိ) [လောဟိတမံသ+
ဘက္ခ+အ။ လောဟိတမံသ+ဘက္ခ] (က)
သွေးအသားကို စားတတ်သော။ (ခ) သွေး
အသားလျှင် အစာရှိသော။ သူ။ ပရေသံ
လောဟိတမံသဘက္ခော ယက္ခော ဟုတော
နိဗ္ဗတ္တော။ ဇာ၊၅။၁။၃၀၉။

လောဟိတမံသဘောဇန(တိ) [လောဟိတ+မံသ
+ဘောဇန] လောဟိတမံသဘက္ခ-ကြည့်။
သီဟော ယထာ လောဟိတမံသဘောဇနော။
ဇာ၊၂။၁။၉။ ဇာ၊၅။၅။၄၅၆။

လောဟိတမက္ခိတ (တိ) [လောဟိတ+မက္ခိတ]
သွေးဖြင့်လိမ်းကျံအပ်သော။ သွေး-စွန်း-
ပေ-သော။ တမေနံ ဒက္ခော ဂေါဃာတ-
ကော ဝါ... နိက္ကန္တံ နိမ္မံသံ လောဟိတမက္ခိတံ
ဥပသုဓမ္မေယျ။ မ၊၂။၂၇။ လောဟိတံ ပန
မက္ခိတော တိဋ္ဌဝိ၊ တေန ဝုတ္တိ “လောဟိတ-

မက္ခိတ”န္တိ။ မ၊၅။၃။၃၀။ (-အံ၊၅။၁။၂၇၀။
ဓမ္မ၊၅။၂။၁၁၄။ ဝေရီ၊၅။၁။၉၃။ စရိယာ၊၅။
၁၂၇။ မဟာနိ၊၅။၂၆။ ဇာ၊၅။၃။၃၀၃။ ဇာ၊
၅။၄။၄၆။ ဇာ၊၅။၅။၃၆၀၊၃၇၂။ ဇာ၊၅။၆။
၅၅၀)။

လောဟိတမက္ခိတပဋိက္ကုလ (တိ) [လောဟိတ-
မက္ခိတ + ပဋိက္ကုလ] သွေးဖြင့် လိမ်းကျံ
အပ်သည်ဖြစ်၍ စက်ဆုပ်ပူယံရှိသော။လော-
ဟိကတံ လောဟိတမက္ခိတပဋိက္ကုလဘာဝပု-
ကာသနတော အလင်္ကာရဇနိတသောဘရာ-
ဂိနော သပ္ပါယံ။ အဘိ၊၅။၁။၂၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၁၀၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၅။၁။၂၁၅)။

လောဟိတမက္ခိတပါဏိ (တိ)[လောဟိတမက္ခိတ
+ပါဏိ] လောဟိတပါဏိ-ကြည့်။ အဘိဏ္ဍ
ပါဏသဘောဇန လောဟိတမက္ခိတပါဏိ။
ပေတ၊၅။၁။၉၀။

လောဟိတမဒ္ဒန (န) [လောဟိတ + မဒ္ဒန]
သွေးဖြင့် လိမ်းကျံခြင်း။ ဥပနိယတိဓံ မဇ္ဈေ၊
စန္ဒေ လောဟိတမဒ္ဒနေ။ ဇာ၊၁။၂၇၇။ဇာ၊
၅။၄။၂၇၃။

လောဟိတမလ (န) [လောဟိတ + မလ]
သွေးအညစ်အကြေး၊ သွေးဟူသော အညစ်
အကြေး။ လောဟိတမလာ ဝါ လောဟိတ-
မလံ ဂစ္ဆေယျ။ သံ၊၁။၉၄။ (-သာရတ္ထ၊
။၁၁)။

လောဟိတယုတ္တဋ္ဌာန (န) [လောဟိတ+ယုတ္တ
+ဋ္ဌာန]နိသောအဆင်းနှင့် ယှဉ်သင့်သော-
အရာ-အရပ်။ (နိသင့်ရာ၊ နိသင့်သောအရာ၊
ဒီ၊၅။၂။သျှ၊ဗား)။ လောဟိတယုတ္တဋ္ဌာနေ
ဗန္ဓုဇိဝကပုပ္ဖသဒိသေန လောဟိတဝဏ္ဏေန
(သမန္နာဂတာနိ နေတ္တာနိ ဟောန္တိ)။ ဒီ၊၅။
၂။၄၂။ မ၊၅။၃။၂၆၃-၄။

လောဟိတရသို့ (ထိ) [လောဟိတာ + ရသို့] နိုသော - အရောင် - ရောင်ခြည်တော်။ ရုက္ခဋ္ဌာနေဟိလောဟိတရသို့ယော နိက္ခမိံ သူ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄။ (-ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၃။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃)။

လောဟိတလိတ္တ (တိ) [လောဟိတ + လိတ္တ] စော၊ ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော၊ သွေးအလိမ်း-လိမ်းကပ်သော၊ သူ။ တေသု လောဟိတ-လိတ္တေသု၊ သေတိ သာမော မယာဟတော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၈။ စန္ဒာ ပန ဒေဝီ ... လောဟိတလိတ္တာ ပရိဒေဝမာနာ ဝိစရိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၆၆-၇။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၁၀၆)။

လောဟိတလေပ (ပု) [လောဟိတ + လေပ] သွေးဖြင့် လိမ်းကျံခြင်း။ ဂဗ္ဘသဏ္ဍဟနဿ ပရိတ္တဿ လောဟိတလေပဿ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁။

လောဟိတလေသ (ပု) [လောဟိတ + လေသ] သွေးသုက်နှင့် ဆင်တူ ရိုးမှား ဖြစ်သော၊ အနည်းငယ်သောသုက်သွေး။ တံ ဂဗ္ဘသဏ္ဍာ-နာယ ခေတ္တမေဝ ဟောတိ မာတု မံသာဇ္ဇ လောဟိတလေသဿ သဗ္ဗဒါပိ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၁။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၇)။

လောဟိတဝဏ္ဏ (တိ) [လောဟိတ + ဝဏ္ဏ] (၁) နိုသော အဆင်းရှိသော။ (ပု) (၂) နိုသော အဆင်း၊ အနီရောင်။ (၁) အပွေကစွေ လိစ္ဆဝိ လောဟိတာ ဟောန္တိ လောဟိတ-ဝဏ္ဏာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၂၆။ ဒီ၊ ၂။ ၇၂။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၉။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၃။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၇-၈)။ (ပု) (၂) လောဟိတယုတ္တဋ္ဌာန-ကြည့်။

လောဟိတဝဏ္ဏဝိဂမ (ပု) [လောဟိတဝဏ္ဏ + ဝိဂမ] နိုသော အဆင်း - အနီရောင် - မှ

ကင်းခြင်း။ ဒကသောတဿ သုက္ခတာယ လောဟိတဝဏ္ဏဝိဂမော ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၄။

လောဟိတဝဏ္ဏသကုဏ (ပု) [လောဟိတဝဏ္ဏ + သကုဏ] နိုသော အဆင်းရှိသော ငှက်။ လောဟပိဋ္ဌာတိ လောဟိတဝဏ္ဏသကုဏာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃၁၆။

လောဟိတဝတ္ထ (တိ) [လောဟိတ + ဝတ္ထ] နိုသော အဝတ်ရှိသော၊ နိုသော အဝတ်ကို ဝတ်ဆင်သော၊ သူ။ အပွေကစွေ လိစ္ဆဝိ ... လောဟိတဝတ္တာ လောဟိတာလင်္ကာရာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၂၆။ ဒီ၊ ၂။ ၇၂။

လောဟိတဝတ္ထု (န) [လောဟိတ + ဝတ္ထု] နိမြန်းသောကမ္မလာ-ခြုံ-ရုံ-သည့် အမျိုး သမီး၏ - ဝတ္ထု - အကြောင်းစာရာ-အတ္ထုပ္ပတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဝိနယပိဋက၊ ပါရာဇိကပါဠိ၊ ၂-ကဏ္ဍ၊ ၁-ဝတ္ထု၊ လော-ဟိတံ ကဏ္ဍသင်္ကဏ္ဍံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉၀။ ။ ဝိနိတဝတ္ထု သု လောဟိတဝတ္ထုသို့ သော-ဘိက္ခု၊ ဣတ္ထိယာ လောဟိတကံ နိမိတ္တံ သန္တာယာဟ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။

လောဟိတဝါသိ (တိ) [လောဟိတ + ဝေ + ဇာ + ဇာ] ထိ-၌ လောဟိတဝါသိနိ။ နိုသော သမုဒ္ဒရာ ၌-နေ-နေလေ့ရှိ-သော-နတ်၊ လောဟိတ ဝါသိနတ်။ အထာဂုံ ဟရယော ဒေဝါ၊ ယေ စ လောဟိတဝါသိနော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၄၈။ ယေ စ လောဟိတဝါသိနောတိ လောဟိတ-ဝါသိနော စ အာဂတာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။

လောဟိတဝိတာန (ပု၊ န) [လောဟိတ + ဝိတာန] နိုသော- ဗိတာန-မျက်နှာကြက်။ တဉ္စ လောဟိတဝိတာနံ ဣဓာဇိပေတံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၅။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂)။

လောဟိတသဉ္စန္ဒ (တိ) [လောဟိတ+သဉ္စန္ဒ]
သွေးဖြင့်- ကောင်းစွာဖုံးလွှမ်း- လိမ်းကျ-
အပ်သော။ သာဇ္ဇ လောဟိတသဉ္စန္ဒာ၊
ဂစ္ဆသိ ယမသာဓနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၇၀။ (-ဇာ၊
ဋ၊ ၅။ ၃၂၂-၃)။

လောဟိတသဉ္စန္ဒဿ (တိ) [လောဟိတ+သဉ္စန္ဒ-
ဿ] သွေးလျင်မြီရာရှိသော။ ဧဝံ ဟိ
လောဟိတသဉ္စန္ဒဿယော ပုဗ္ဗော ဝိယ။ မ၊ ဋီ၊
၄။ ၂၅၂။

လောဟိတသဘာဝ (တိ) [လောဟိတ +
သဘာဝ] လောဟိတသဘာဝရှိသော။ သွေးနှင့်
အလားတူသော။ လောဟိတသဘာဝေါ
ပုဗ္ဗော ဝိယ စေတသိကံ ဝုက္ခံ ဂေါမနသံ
နတ္ထိ။ ထေရ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၆၇။

လောဟိတသမ္ပန္န (ပု) [လောဟိတ + သမ္ပန္န]
(က) သွေးနှင့်စပ်ခြင်း၊ သွေးသားတော်စပ်
ခြင်း။ (ခ) သွေးဟူသောတော်စပ်ကြောင်း၊
တော်စပ်ကြောင်းသွေး။ (က) (ခ) ကေ-
လောဟိတသမ္ပန္နာတိ ကေန သမာနေန
လောဟိတသမ္ပန္နေန သဗ္ဗဒ္ဓါ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၂။
(-အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၄)။

လောဟိတသလိ (ပု) [လောဟိတ+သလိ]
နိသောသလေး၊ သလေးနိ၊ (ကော်က်ကြီး
စပါး)။ သလိနန္ဒိ လောဟိတသလိဂန္ဓ-
သလိအာဒိနံ အနေကရူပိနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။

လောဟိတသိပ (ထိ) [လောဟိတ + သိပ]
သွေးကြော။ လောဟိတာနုဂတာ လောဟိတ-
သိပ ဝိယ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃၈။

လောဟိတသိပဝေ (ပု) [လောဟိတ+သိပ+
ဝေ] သွေးကြောကို- ထွင်းထိုး-ဖောက်-
ခြင်း။ ဗာဟု ဖာလာပေတွာတိ လောဟိတ-

သိပ ဝေဝေသေန ဗာဟု ဖာလာပေတွာ။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၆။

လောဟိတသိသ (တိ) [လောဟိတ+ သိသ]
နိသောဦးခေါင်းရှိသော။ နေဝ လောဟိတ
သိသဿ ဝိသံ နာဂဿ ဝိဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၉။
ဇာ၊ ဋီ၊ ၇။ ၄၀။

လောဟိတဟောမ (န) [လောဟိတ+ဟောမ]
(လက်ယာ ညှပ်ရိုးသွေး၊ လက်ယာ ပုဆစ်-
ဌားဝန်းသွေး အဖရှိသည့်) သွေးတို့ဖြင့် ယဇ်-
ပူဇော်ခြင်း။ သပ္ပိဟောမံ တေလဟောမံ
မုခဟောမံ လောဟိတဟောမံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၈။

လောဟိတာနုဂတ (တိ) [လောဟိတ+အနုဂတ]
သွေးသည် အစဉ် လျှောက်အပ်သော
လောဟိတသိပ-ကြည့်။

လောဟိတာဘိဇာတိ (ထိ) [လောဟိတ+အဘိ-
ဇာတိ] နိသောအမျိုးဇာတ်(နိသော အမျိုး
ဇာတ်ဟူသည်-အဝတ်တစ်ထည်တည်းကို ဝတ်
သော နိဂဏ္ဌတက္ကတွန်းကို ဆိုလိုသည်)။
တကြိဒံ ဘန္တေ ပူရဏေန ကဿပေန
လောဟိတာဘိဇာတိ ယညတ္တာ နိဂဏ္ဌာ
ဧဝံသာဠကာ။ အံ၊ ၂။ ၃၃၇။ လောဟိတာ-
ဘိဇာတိ နာမ နိဂဏ္ဌာ ကေသာဠကာတိ-
ဝုတ္တာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၃။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၄)။

လောဟိတာယတိ (ကြိ) [လောဟိတ+အာယ+
တိ။ လောဟိတာယတေ (တိ)-သံ။] နိဇ်၊
နိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ နိဇ်၊ ဇာတ်-လုပ်-ဆေးဆိုး-
-၏။ အလောဟိတမ္ပိ လောဟိတံ ဘဝတိ
လောဟိတာယတိ။ နိရုတ္တိ။ ၇၀၉။

လောဟိတာလင်္ကာရ (တိ) [လောဟိတ+
အလင်္ကာရ] နိသောအဝတ်တန်ဆာရှိသော၊
နိသောအဝတ်တန်ဆာကို ဝတ်ဆင်သောသူ။
လောဟိတဝတ္ထ-ကြည့်။

လောဟိတာသယ (ပု) [လောဟိတ+အာသယ] သွေးဟူသော - တုဉ်ရာ - နေရာ - ကိန်းအောင်းရာ-မှီရာ။ ယသ လောဟိတာသယော အဓိကော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၉။

လောဟိတိက (တိ) [လောဟိတ + ကိက။ လောဟိတောဝ လောဟိတိကော။ ပါ၊ ၅၊ ၃။ ၁၁၈။ (တိ) လောဟိတိက - သံ။] (၁) နိသော အဆင်းရှိသော။ (၂) သွေးကဲ့သို့ ဖြစ်သော။ (၃) သာ အဟောသိ ကုဋိကာ အဘိရူပါ ဒဿနိယာ ပါသာဒိကာ လောဟိတိကာ။ ဝိ၊ ၁။ ၅။ လောဟိတိကာယိ လောဟိတဝဏ္ဏော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ (၂) လောဟိတိကော ဖဋ္ဌိကော၊ သယမလောဟိတော လောဟိတသန္နိဓာနာ တထာဝဘာသတေ။ မောဂါ၊ ၄။ ၄၀။ ပဋိကာ။

လောဟိတုဏှိသ (တိ) [လောဟိတ+ဥဏှိသ] နိသော - သင်းကျစ်ပြား - နှူးစည်းပြား - ရှိ-နှုံးပြုစုံ-သော (မင်း)။ သောဘတိ လောဟိတုဏှိသော၊ ဒိဝါ သူရိယောဝဘာသတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂။ လောဟိတုဏှိသောတိ ရက္ခေန ဥဏှိသပဋ္ဌေန သမန္တာဂဓေ ဝ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၄။

လောဟိတုပ္ပလမာလာ (တိ) [လောဟိတ + ဥပ္ပလ + မာလာ၊ နိသောကြာပန်း၊ နိသော ကုမုဒြာကြာပန်း။ ဝ၊ တော အရုဏမတ္တိကဉ္စ လောဟိတုပ္ပလမာလာဉ္စ ဂဏှိတွာ ဟေ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။

လောဟိတုပ္ပါဒ (ပု) [လောဟိတ + ဥပ္ပါဒ] လောဟိတုပ္ပါဒကံ။ (၁) ကံတော်ထင်ရှား ရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်၌ သွေးကိုဖြစ်စေခြင်း၊ သွေးထွက်အောင်ပြုခြင်း။ လောဟိတုပ္ပါဒေ တထာဂတသ

အဘေဇကဘယတာယ ပရူပက္ကမေန စမ္ပစ္စေဒိကတွာ လောဟိတပဂ္ဂရဏံ နာမ နတ္ထိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၇၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၈။ (-ဝိမဘိ၊ ၂။ ၅။ ၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂။ ၂)။

လောဟိတုပ္ပါဒက (တိ) [လောဟိတ+ဥပ္ပါဒက။ ထိ-၌ လောဟိတုပ္ပါဒိကာ။] လောဟိတုပ္ပါဒကံကို ကျူးလွန်သူ၊ လောဟိတုပ္ပါဒကံကြီးထိုက်သူ၊ (မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်၌) သွေးကိုဖြစ်စေ - သွေးထွက်အောင်ပြု - တတ်သော သူ။ လောဟိတုပ္ပါဒကမ္မ - ကြည့်။ လောဟိတုပ္ပါဒကော ကိက္ခဝေ အနုပသမ္ပန္နော န ဥပသမ္ပါဒေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၂။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၆။ ဝိမာ၊ ၂။ ၁။ ၂။ ကင်္ခါဋီ၊ ၂။ ၅။ ကင်္ခါဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇။)။ ယော ဒေဝဒတ္တော ဝိယဒ္ဓန္တိတ္ထေန ဝဒကစိတ္တေန တထာဂတသ ဝိဝဿနာ ဘဒီရေ နန္ဒကေ ကိကာယ ဝိဝဿန္တေမ္ပိ လောဟိတံ ဥပ္ပါဒေဝိ။ အယံ လောဟိတုပ္ပါဒကော နာမ၊ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၆။ ကင်္ခါ၊ ၁။ ၆။

လောဟိတုပ္ပါဒကမ္မ (န) [လောဟိတုပ္ပါဒ+ကမ္မ] လောဟိတုပ္ပါဒကံ။ (မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်၌) သွေးကိုဖြစ်စေသော-အမှု-ကံ။ ဒေဝဒတ္တော... သံလာပဝိဇ္ဇနေန လောဟိတုပ္ပါဒကမ္မံ ကတွာပိ။ ဣဟိဝုတ်၊ ၄။ ၆၄။

မြတ်စွာဘုရား၏ သူတစ်ပါးတို့ မဖျက်ဆီး အပိုမဖျက်ဆီးနိုင်သော ကိုယ်တော်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သူတစ်ပါးတို့ လုံ့လပယောဂဖြင့် အရေကို ဖြတ်၍ သွေးယိုစီးခြင်း၊ သွေးထွက်ခြင်း မည်သည်မရှိပေ။ ထိုသို့ သွေးယိုစီးခြင်း ဝေးထွက်ခြင်း မရှိသော်လည်း ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တွင်းတစ်နေရာ၌ သွေးစုအောင် သွေးချည်ဥအောင် ပြုလုပ်ခြင်းကိုပင် “လောဟိတုပ္ပါဒကံ” ဟု ခေါ်သည်။

သို့သော် ဇီဝကကဲ့သို့ အနာပျောက်စေလို
သော စေတနာဖြင့် သွေးထွက်စေရာ၌
ကား လောဟိတုပ္ပါဒကံ မဆိုပါ။ ကုသိုလ်
ကောင်းမှုပင် ဖြစ်သေးသည်။ စေတီပုထိုး
အမျိုးမျိုးနှင့် ဗောဓိပင်တို့ကို ဖျက်ဆီးရာ၌
ကား “လောဟိတုပ္ပါဒကံ” မဆိုပါ။ သို့သော်
ထိုကံနှင့် အလားတူသော အပြစ် ကြီးလေး
သည့် ကံကြီးကား ဖြစ်ပေသည်။ ဓာတ်တော်
မွေတော်ရှိသော စေတီ၊ ပုထိုးနှင့် ဆင်းတု
တော်တို့ကို ဖျက်ဆီးနေသော ဗောဓိပင်၏
အခက်အလက်ကိုကား ပရိဘောဂစေတီထက်
သရီရစေတီက သာလွန် မြင့် မြတ်သော
ကြောင့် ဖြတ်ပယ်သင့်၊ ဖြတ်ပယ်ကောင်း
သည်။ စေတီတည်ထားရာခုံကို ဖျက်ဆီးနေ
သည့် ဗောဓိပင်မြစ်ကိုလည်း နုတ်ပယ်သင့်
နုတ်ပယ် ကောင်းသည်။ ဗောဓိပင်ကို မိုးထား
သည့် အိမ်နှင့်ကျောင်းကို နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီး
နေသော ဗောဓိပင်၏ အခက်အလက်
များကိုကား ဗောဓိပင် အကျိုးငှါ အိမ်
ဆောက်ထားသည်ဖြစ်၍ အိမ်အကျိုးငှါ
ဗောဓိပင်စိုက်သည် မဟုတ်သောကြောင့်
မဖြတ်သင့်၊ မဖြတ်ကောင်း။ ဓာတ်တော်
ထားရာ၊ ကိန်းဝပ်ရာ ကျောင်းတော်ကို
ထိခိုက်သည့် ဗောဓိခက်ကိုကား ကျောင်းကို
စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှါ ဖြတ်သင့် ဖြတ်
ကောင်းသည်။ ဗောဓိပင်ကို သုတ်သင်ရှင်း
လင်းခြင်းငှါ မကောင်းသည့် အခက်
အရှက် စသည်တို့ကို ဖြတ်တောက်ပယ်ရှား
ပေးခဲ့လျှင် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်ကို သုတ်
သင်ခြင်းကဲ့သို့ ကုသိုလ်ပင် ဖြစ်လေသည်။
(မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၅-၆။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၄။ ကင်္ခါ၊ ၃။
၁၇၃-၄။ လောဟိတုပ္ပါဒကံသည် ပဉ္စာနန္ဒ-
ရိယကံတို့တွင် ဒုတိယ အပြစ်အကြီးဆုံး
(မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊

၂။ ၄၀၉) ဖြစ်၍ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ မလွန်
ကျူးသောဌာန (= အဘိဌာန) ၆-မျိုးတွင်
တစ်ပါးအပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။ (မ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ၁၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊ ၁၅၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၇၇။ ၎င်းကံလွန်ကျူးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်
မည်မျှပင်တရားအားထုတ်စေကာမူ ပဗ္ဗုပ္ပန်
သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ ငရဲသို့ရောက်ရသည်။
ဘာ၌ မဂ်ဖိုလ်မရနိုင်ပေ (မိလိန္ဒ၊ ၂၉၇)
၎င်းပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝဇ္ဇနီယပုဂ္ဂိုလ် ၂၁-ယောက်
(ကင်္ခါ၊ ၉၃)၊ အဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ် ၁၁-ယောက်
(ဝိ၊ ၅။ ၃၇၂။ ကင်္ခါ၊ ၁၀၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၄၅)၊
ပါဆုဇီက ကျသောပုဂ္ဂိုလ် ၂၄-ယောက်-
(ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅၀-၁။ ကင်္ခါ၊ ၃။
၁၃၃) တို့တွင် တစ်ယောက်အပါအဝင်
ဖြစ်၍ ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို မရနိုင်ပေ။ ကံကြီး
ထိုက်သူမှန်း မသိ၍ ရှင်ရဟန်း ပြုပေးမိပါက
လည်း ရှင်ရဟန်း မဖြစ်၊ သိသောအခါ၌
အသွင်ပြောင်း (လူဝတ်လဲ) ပစ်ရမည်။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁၂၃၊ ၁၂၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၆)။

လောဟိတုပ္ပါဒကုပဇ္ဈာယ (ပု) [လောဟိတုပ္ပါဒက
+ ဥပဇ္ဈာယ] လောဟိတုပ္ပါဒကံထိုက်သည့်
ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ။ န ဘိက္ခဝေ လောဟိတုပ္ပါ-
ဒကုပဇ္ဈာယေန ဥပသမ္မာဒေတဗ္ဗော။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁၂၅)။

လောဟိတုပ္ပါဒန (န) [လောဟိတ+ဥပ္ပါဒန]
(မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်၌) သွေးကိုဖြစ်
စေခြင်း၊ သွေးစိမ်းထွက်အောင် ပြုခြင်း
လောဟိတုပ္ပါဒနဝသေန ဒုဋ္ဌစိတ္တံ။ ဝဇ္ဇီရ၊
၄၃၂။ (-ဒီ၊ ၃။ ၂၇၁)။

လောဟိတုပ္ပါဒသဒိသ (တိ) [လောဟိတုပ္ပါဒ+
သဒိသ] သွေးကိုဖြစ်စေခြင်း - သွေးထွက်
အောင် ပြုခြင်း - လောဟိတုပ္ပါဒကံ -
နှင့် တူသော။ လောဟိတုပ္ပါဒသဒိသော
လောကုတ္တရမဂ္ဂတာဝေါ ဒုဋ္ဌဗ္ဗော။ သံ၊ ၃။
၂၊ ၄၀၃။

လောဟိတုပ္ပါဒါပတ္တိ (ထိ) [လောဟိတုပ္ပါဒ+အာ+တ္တိ] လောဟိတုပ္ပါဒအာပတ်၊ ပါရာဇိကအာပတ်၊ (မြတ်စွာဘုရား၏ကိုတ်တေ၌) သွေးကိုဖြစ်စေ- သွေးစိမ်းတည်အောင်ပြု-ခြင်းကြောင့်-သင့်-အောက်-သောအာပတ်။ တတ္ထ လောဟိတုပ္ပါဒါပတ္တိ တိဋ္ဌန္တေ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၂။ လောဟိတုပ္ပါဒါပတ္တိန္တိ ပါရာဇိကပတ္တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၇။ လောဟိတုပ္ပါဒါပတ္တိတိ အနုလောမပါရာဇိကပတ္တိ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၅၇၀။

လောဟိတောဘာသ (တိ) [လောဟိတ+ဩဘာသ] နိသော- အရောင်- အဆင်း- ရှိသော။ လောဟိတာတိ ပဒုမထဂလောဟိတကံပဝါဠရတနာဒိနံ ဝသေန လောဟိတောဘာသာ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၀၀။

လောဠာ (ကြိ) [လောဠ(=လူဠ)+အ+တိ။ လူဠ ဝိလောဠနေ။ ပါဏိနိ၊ဓာတု။၃၁၄။ လောဠ+အ+တိ။လောဠ ဝိလောဠနေ၊ ခိရ။ ၃-ကို ဠ-ပြု။ ထောမ။] (က) ရူးသွပ်လော်လည်၏။ (ခ) မွေ့နှောက်- ချောက်ချား-နှောက်ကျစေ-၏။(က) (ခ) လောဠဥမ္မာဒေ။ လောဠတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၀၀။

လောဠိတ (တိ) [လောဠ+တ။ လောဠတိ-လည်းကြည့်။ လောဠိတ-သံ။] မွေ့နှောက်-ချောက်ချား- နှောက်ကျစေ- အပ်သော (ဖ.ရပ်)။ ဝါဠမိဂသံသသေဝိတံ၊ ကုဉ္ဇရ-ကရေဏုလောဠိတံ။ ယေရီ။ ၄၂။ မတ္တကုဉ္ဇရေဟိ ဟတ္တိနိဟိ စ မိဂါနံ စိတ္တဟာပနေန ဗုက္ခဂစ္ဆာဒိနံ သာခါဘဉ္ဇနေန စ အာလောဠိတပဒေသံ။ ယေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၈။

လောဠိ (ထိ) [လောဠ+ဏိ။လောဠတိ-ကြည့်။] (ရေဖြင့်)မွေ့နှောက်အပ်သော (မြေညက်)။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သီတာလောဠိ

ပါယေတံ။ ဝိ၊၃။၂၆၉။ သီတာလောဠိန္တိ နဂ်လေန ကသန္တဿ ဖာလေ လဂ္ဂမတ္တိကံ ဥဒကေန အာလောဠေတော ပါယေတံ အနုဇာနာမိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၄။ (-ပါစိတ် ယော။ ၃၄၇)။

လောဠေသာမိ (က၊ကြိ) [လောဠ+ဏေ+သာမိ]နောက်ကျစေ-အံ့-လတ္တံ့ လိမ့်မည်။ ခေါ်တေသာမိပိ တံ လောဠေသာမိပိ တံ ဖပေယျန္တိ တံ ကရိသာမိ။ အံ၊၂။ ၁၆၅။ လောဠေသာမိတိ အာကုလံ ကရိသာမိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၇။

ဝိ-၄၁- လုံးသောအက္ခရာတို့တွင် ၃၇-လုံးမြောက်၊ ဗျည်း ၃၃-လုံးတို့တွင် ၂၉-လုံးမြောက်၊ ဣတ္ထဇေသော ၆-မျိုးတို့တွင် သွားနှုတ်ခမ်းတို့၌ဖြစ်သော ဒန္တဥဇ၊ ငင်အက္ခရာ၊ အ-ဝင်အက္ခရာတို့တွင် အ-ဝင်၊ အ-ဝင်အက္ခရာ ၈-လုံးတို့တွင် စတုတ္ထ၊ စောသ အစောသတို့တွင်စောသ၊ ဇိဝှိမဇ္ဈစသော ကရိဏ်း၄-မျိုးတွင် မိမိဌာန်တည်းဟူသော သကဌာနကရိဏ်း၊ သံဝုတ စသောပယတ် ၄-မျိုးတို့တွင် သွားဖြင့် နှုတ်ခမ်းကို စင်းငယ်ထိစေ၍ ရွတ်အပ်သော ဤသံဖဋ္ဌ၊ ပုဗ္ဗာ သယဗျည်း၊ ပရာသယဗျည်း ၂-မျိုးတို့တွင် နောက်သရကိုမှီသောပရာသယဗျည်းအက္ခရာ [ကောတ္တုဘ-၌-ဝ-အက္ခရာသည် ၂၉-လုံးမြောက်ဗျည်း အက္ခရာ၊ ယင်းဝ-အက္ခရာကို “ဥ”၏ ငိုကာရဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အန္တဋ္ဌ၊ အဒ္ဓဋ္ဌဗျဉ္ဇဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုသည်။ ၎င်းဝ-အက္ခရာသည် သွားနှင့် နှုတ်ခမ်းတို့၏ အကူအညီဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သောကြောင့် ဒန္တောဋ္ဌဇအက္ခရာမည်၏။ ရွတ်ဆိုသောအခါ သွားနှင့်နှုတ်ခမ်းတို့ကို ထနည်းငယ်ထိစေ၍ ရွတ်ဆိုအပ်သောကြောင့် ဤသံဖဋ္ဌပယတနဟုဆို၏။]

၀၂-၀-အက္ခရာသည်(၁)ကေကွရ-၀။(၂)အခြား
 ဗျည်းများနှင့် မထေ သူချည်းသက်သက်
 တည်သော အနေကက္ခရာပုဒ်၌ အကျုပ်ဝင်
 သည့် သုဒ္ဒ-၀။(၃)က-သ-ဟ စသည့်အခြား
 ဗျည်း ၁၃-လုံးတို့နှင့် ယှဉ်တွဲ၍ တည်သော
 သံယောဂဝန္တ- ၀-အက္ခရာဟု ၃-မျိုးရှိ၏။
 ထိုပုဒ် (၁) ၀-သည် ဝါ ဝေ ဝေါ-ဟူသည့်
 တည်း။ (၂)၀-သည်(က) ပုဒ်၏အစ၌
 တည်သော၀။(ခ)ပုဒ်၏အလယ်၌တည်သော
 ၀။(ဂ)ပုဒ်၏ အဆုံး၌ တည်သော၀-ဟူ၍
 ၃-မျိုးရှိ၏။(က) ဝန၊ ဝတ္ထ၊ (ခ)ဘဝန၊
 လဝန။ (ဂ)သုဝ၊ ပဘဝ။ (၃)၀-သည်
 လည်း(က) အဗျည်းနှင့် ယှဉ်တွဲသော-၀။
 (ခ)အလယ်ဗျည်းနှင့် ယှဉ်တွဲသော-၀။ (ဂ)
 အဆုံးဗျည်းနှင့် ယှဉ်တွဲသော-ဟူ၍ ၃-မျိုး
 ရှိ၏။ (က)တွ၊ ဝေ၊ သုတန။ (ခ)အဝုယ၊
 ကတွန။ (ဂ)အဝါ၊ ဇိဝါ။ ဝိဒ္ဓါ၊ ကတွာ။
 (၁၃-လုံးသရုပ်ကို ၀၂-(က)ကြည့်ပါ။

၀၃-လာသောအင်္ဂု၀။ တိ+အင်္ဂုလံ= တိဝင်္ဂုလံ။
 တိအင်္ဂိကံ= တိဝင်္ဂိကံ။ ဘူ+အာဒယော=
 ဘူဝါဒယော။ ဥဒိက္ခတိ=ဥဒိက္ခတိ။ ပ+
 ဥစ္စတိ=ပဥစ္စတိ။ ပါဂုည+ဥဇုတာ=ပါဂုည
 ဥဒုတာ။ ရူ၊၁၉။

၀၄- နှစ်လုံးဖြစ်အောင် ထပ်ဆင့်ပေးသော
 ဒွေဘော်-၀။ ၎င်းဒွေဘော်-၀သည် ပုဒ်ပုဒ်
 သောအခါ ပ-သို့ပြောင်းသွားသည်။ ကုပိ-
 နော=ကုဗန္ဓော။ နိဝါန=နိဗ္ဗာန။ ဒိဝုတိ=
 ဒိဗ္ဗတိ၊ ဟုဒတိ= ပဗ္ဗတိ။ ရူ၊ ၃၂။ ဝိဓော၊ ဟ
 =ဝေဓဗ္ဗံ=ဝေဓဗျံ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၁။

၀၅- သဒ္ဓါအစီအရင် ဘေးဖြင့် (က) သန္တိစင်ရာ
 မှ ပြောင်းလာသော-၀။ (ခ) နာမ်ပုဒ်
 တစိတ်မှ ပြောင်းလာသော-၀။ (ဂ) ဓာတ်
 အစိတ်မှ ပြောင်းလာသော-၀ ဟူ၍ ၃-မျိုး
 ရှိ၏။ (က) ယာဝဘကော + အယ = ယာဝ

တက္ခယ။ စက္ခု+အာပါထ=စက္ခာပါထ။
 ဝတ္တ+တ္ထေ=ဝတ္ထေတ္ထ။ ဟေတု+အတ္ထ=
 ဟေတုတ္ထ။ ဒု+အာကာရ=ဒုကာရ။ အနု+
 အာဂန္တာန=အနာဂန္တာန။ ယော+အယံ=
 ယောယံ။ သု+အာဂတံ=သုဂတံ။ ဗဟု+
 အာဗာဓ=ဗဟာဗာဓ။ လဟု+ အက္ခရ=
 လက္ခရ။ လု+အာဟာသေသိ=လော-
 ဟာသေသိ။ စိတြဂု+အာဒယော=စိတြဂု-
 ဒယော။ ဘူ+အာပ+ အနုလ-အနိလ=
 ဘူပါနုလာနိယ။ မရု+အာသဝေါ=မရု-
 သဝေါ။ (ခ) ကာပညံ-ကာဝညံ။ အပါဝ။
 ၁၄၈။ သန္တိသိဒ=သန္တိသိဝ။ ဒီ၊ ၉၊ ၂။ ၄၉။
 သတ္တ=သတ္တဝ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၃၇၄။ သဏေဟိ-
 သုဝကေဟိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၅၃၀။
 (ဂ) ဘူ+အ+တိ=ဘူတိ။ စု+အ+တိ=
 စူတိ။ မာန+သ+တိ=ဝိမံသတိ။

၀၆- လိင် ဓာတ်တို့နောင် စီမံအပ်သော
 ပစ္စည်းဖြစ်သော-၀။ ၎င်း-၀သည် (၁)နာမ်
 ပစ္စည်း-၀။(၂) တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း-၀။(၃) ကိတ်
 ပစ္စည်း-၀ ဟူ၍ ၃-မျိုးရှိသည်။ ထိုတိုင် (၁)
 နာမ်ပစ္စည်း-၀ သည် သတ္တမိဝိဘတ်၏ အနက်
 ၌ ကိ-သဒ္ဓါနောင် သက်သည်။ ကိ+၀=
 ကိ။ (၂) တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း-၀ သည် (က)
 ရှိရာဟူသော အဿတ္တိအနက်။ (ခ) သာ၊
 အနွယ်၊ အဆက်ဟူသော အပစ္စ အနက်တို့၌
 ဖြစ်သည်။ (က) ကေသာ အဿ အတ္တိတိ
 ကေသဝေါ။ ရူ၊ ၂၄၃။ မေဓာ အဿ အတ္တိတိ
 မေဓာဝိ။ ကစ္စည်း။ ၃၆၄။ ဂုဏော အဿ
 အတ္တိတိ ဂုဏဝါ။ ကစ္စည်း။ ၃၆၈။ (ခ)
 မနုနော အပစ္စံ မာနဝေါ။ ရူ၊ ၃၇၁။ ဒန္နနာ-
 မာယ မာတုယာ =ပစ္စံ ဒါနဝါ။ ဓာန်၊ ၆။
 ၁၄။ (၃) ကိတ်ပစ္စည်း-၀ သည်။ ဝ၊ ဝိ၊
 အာဝိ၊ ကာဝိ၊ ဝေ၊ ဝန္တ၊ တဝေ၊ ဣဝ၊ အဝ၊
 ဤဝ၊ ရဝိ၊ ငေဝ၊ ရိဝ၊ ဤဝရ၊ ဝရ၊ တာ
 ဝနာန-ဟူ၍ ၁၆-မျိုးရှိ၏။ ဘော၊ ကံ
 ကတ္တာ၊ စသော အနက်တို့၌ ထိုက်သည်

အားလျော်စွာ ဖြစ်ကုန်၏။ သိ+ဝ=သိဝ
 (=သံသာရသီရကေဟိ သေဝိတဗ္ဗတ္တာ ဝါ
 သိဝံ၊ ယဒါဒိနာ ဝ-ပစ္စယော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၇။)
 ဆဒ+ဝိ=ဆဝိ (=ဆာဒယတိတိ ဆဝိ။ ဆဒ-
 သံဝရဏေ၊ ဝိ-ပစ္စယော၊ ဒ-လောပေါ။
 ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၄။) ဒိသ+အာဝိ = ဒဿာဝိ။
 (=ဘယံ ပဿိတုံ သိလံ ယဿာတိ ဘယ
 ဒဿာဝိ။ ကစ္စည်း။ ၅၃၂။) ဟု+တဒိဝိ=
 ဟုတာဝိ။ (=အဝပိတိ ဟုတာဝိ။ ရှု။ ၆၁၂။)
 ဟု+တဝန္တု =ဟုတဝါ။ ရှု။ ၆၁၂။ ကရ+တဝေ
 =ကာတဝေ။ ကစ္စည်း။ ၅၆၁။ အလ+ဏဝ=
 အာလဝ။ မလ+ဏဝ=မာလဝ။ ဗိလ+ဏဝ
 =ဗေလဝ။ (=အလ ဗန္ဓုနော၊ လတာတိ
 အလိယတိတိ အာလဝေါ၊ ဂစ္စဇာတိ။ မလ-
 ဓာရဏေ၊ မလတိ ဓာရေတိတိ မာလဝေါ၊
 ပတ္တလတာ။ ဗိလ-ဘေဒနော၊ ဗိလတိ ဘိန္နတိတိ
 ဗေလဝေါ၊ ရုက္ခော။ က္ခာဒိ။ ၂၀၂။) ပိလ+
 အဝ=ပေလဝ။ ပလ္လ+အဝ=ပလ္လဝ။ ပဏ
 +အဝ=ပဏဝ။ (=ပိလဝတ္တနော၊ ပိလျ-
 တေတိ ပေလဝေါ၊ လဟု။ ပလ္လ ဂမနော၊
 ပလ္လတိတိ ပေလဝေါ၊ ကိသလယံ။ ပဏ-ဗျဝ-
 ဟာရထုတိသု၊ ပဏိယတိတိ ပဏဝေါ၊ မုဒိ-
 ဝေါ။ က္ခာဒိ။ ၁၉၉။) ဂါ+ဤဝ=ဂိဝါ။
 (=ဂါ သဒ္ဓေါ၊ ဂါယန္တိ တောယာတိ ဂိဝါ၊
 ဂလော။ ဂ္ဂာဒိ။ ၂၀၃။) ဆဒ+ဝိဝိ=ဒဝိ။
 (=ဆဒ-သံဝရဏေ၊ ဆာဒေတိတိ ဆဝိ၊
 ဇုတိ။ က္ခာဒိ။ ၂၀၈။) ထု+ရော=ထေဝ
 (=ထု အဘိတ္တဝေ၊ ထဝတိ သိဉ္စတိတိ
 ထေဝေါ၊ ဇုသိတိ။ က္ခာဒိ။ ၂၀၆။) သမ+
 ဝိဝ=သိဝ။ (=သမ ဥပသမေ၊ သမေတိ
 ဥပသမေတိ သိဝေါ၊ ဥမာပတိ။ သိဝါ
 သိဝါလော။ သိဝံ၊ သန္တိ။ က္ခာဒိ။ ၂၀၇။)
 ဝိ+ဤဝရ=ဝိဝရ။ (=ဝိယတိတိ ဝိဝရံ။
 ကစ္စည်း။ ၆၆၆။ ရှု။ ၆၇၈။) ပါ+ဤဝရ=
 ပိဝရ။ (=ပိဝတိတိ ပိဝရော၊ ပါထဗ္ဗံ ရက္ခိ-

တဗ္ဗန္တိ ဝါ ပိဝရံ။ ကစ္စည်း။ ၆၆၆။ ပါတိတိ
 ပိဝရော၊ ပိဝရော။ ရှု။ ၆၇၈။) ဓာ+ဤဝရ=
 ဝိဝရ။ (=ဓာရေတိ ဓာရေတွာ ဝိဝိဘံ
 ကပ္ပေတိတိ ဝိဝရော၊ ဝိဝရံ။ ကစ္စည်း။
 ၆၆၆။) ဌာ+ဝရ=ထာဝရ။ (=ဌာ ဂတိ
 နိဝတ္တိယံ၊ တိဋ္ဌတိ သီလေန ထာဝရော၊
 စိရကာလပ္ပဝတ္တနတော။ မောဂံ၊ ဗျ။ ၅၄။)
 ကရ+တွာ=ကတွာ။ (=ကစ္စည်း။ ၅၆၂။ ရှု။
 ၆၄၀။) ကရ+တွာန=ကတွာန။ (=ကစ္စည်း။
 ၅၆၄။ ရှု။ ၆၄၀။)

၈၇- ပါ၊ ဝိ၊ ဝု၊ ဝေ ချေ-ဓာတ်တို့၌ ပါဝင်သော
 ဝ-အက္ခရာ။ (၁) ဝါ-ဓာတ်သည် ဘူဝါဒိ၊
 ဒိဂါဒိဂဏ်ကဓာတ်ဖြစ်၍ လားခြင်း=ဂတိ။
 ပြုခြင်းဂန္ဓန-အနက်တို့၌ ဖြစ်သည်။ ကြိယာ
 ပုဒ်အနေဖြင့် ဝါတိ၊ ဝါယတိ-စသည် ရုပ်ပြီး
 ၍ နာမ်ပုဒ်အနေဖြင့် ဝါတော၊ ဝါယော-
 စသည် ရုပ်ပြီးသည်။ (၂) ဝိ-ဓာတ်သည်
 ဘူဝါဒိ၊ ကိယာဒိ ဂဏ်ကဖြစ်၍ ဘူဝါဒိဂဏ်က
 ဓာတ်ဖြစ်လျှင် တုန်လှုပ်ခြင်း=ပဇန၊ နှစ်သက်
 ခြင်း=ကန္တိ၊ စားခြင်း=အသန၊ ခဲခြင်း=
 ခါဒန၊ လား - သွား-ခြင်း=ဂတိ-အနက်
 တို့၌ ဖြစ်သည်။

ကြိယာပုဒ်အနေဖြင့် ဝေတိ၊ ဝေန္တိ-စသည်
 ရုပ်ပြီး၍ နာမ်ပုဒ်အနေဖြင့် ဝေဋ္ဌ၊ ဝေဏု-ဟု
 ရုပ်ပြီးသည်။ ကိယာဒိဂဏ်ကဓာတ်ဖြစ်လျှင်
 ချည်ချောင်းတို့၏ အစဉ် (ဝါ) ရက်ကန်း
 ယက်ခြင်း=တန္တသန္တာန၊ ညှဉ်းဆဲခြင်း=
 ဟိံသာအနက်တို့၌ ဖြစ်သည်။ ကြိယာပုဒ်
 အနေဖြင့် ဝိနာတိ၊ ဝိယုတိစသည် ရုပ်ပြီး၍
 နာမ်ပုဒ်အနေဖြင့် ဝိတံ၊ သုဝိတံ၊ ဝေမော
 စသည် ရုပ်ပြီးသည်။ (၃) ဝု-ဓာတ်သည်
 သွာဒိဂဏ်ကဓာတ်ဖြစ်၍ စောင့်စည်းခြင်း=
 သံဝရဏ-အနက်၌ ဖြစ်သည်။ ကြိယာပုဒ်
 အနေဖြင့် ဝုဏောတိ၊ ဝုဏာတိ-စသည် ရုပ်ပြီး
 ၍ နာမ်ပုဒ်အနေဖြင့် သံဝုတော-စသည်

ရုပ်ပြီးသည်။ (၄)ဝေ-ဓာတ်သည် ဘူဝါဒိ
ဂဏိကဓာတ်ဖြစ်၍ ချည်ချောင်းသို့၏အစဉ်
(ဝါ) ရက်ကန်းယက်ခြင်း = တန္တသန္တာန၊
ခြောက်သွေ့ စေခြင်း = သောသန - အနက်
တို့၌ဖြစ်သည်။ ကြိယာပုဒ်အနေဖြင့် ဝါယတိ၊
ဂါယန္တိ - စသည်ရုပ်ပြီး၍ နာမ်ပုဒ်အနေဖြင့်
တန္တဝါပောစသည်ရုပ်ပြီးသည်။ (၅)ပေ-
ဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဂဏိကဓာတ် ဖြစ်၍
ဝေါ်ခြင်း = အဝ္ဗာယန၊ မာန်မှုခြင်း =
အဟင်္ဂာရ၊ အသံပြုခြင်း = သဒ္ဓ - အနက်တို့၌
ဖြစ်သည်။ ကြိယာပုဒ်အနေဖြင့် ဝေတိ၊
ဝှါယတိ၊ အာ + ဝေ + တိ = အဝေတိ၊ အဝ္ဗာ-
ယတိ - စသည်ရုပ်ပြီး၍ နာမ်ပုဒ်အနေဖြင့်
အဝ္ဗာ, အဝ္ဗာယနာ - စသည်ရုပ်ပြီးသည်။

၀^၆ - ဓာတ်၏ကာရိယဖြစ်သော - ဝ၊ ၎င်း - ဝ
သည် (က)ကိလ-ဓာတ်၏ လ - ၎်ကာရိယ
ဖြစ်သော - ဝ။ (ခ)ဟန-ဓာတ်၏ ကာရိယ
ဖြစ်သော - ဝ။ (ဂ)သမ-ဓာတ်၏ မ - ၎်
ကာရိယဖြစ်သော - ဝ။ (ဃ)တရ-ဓာတ်၏
ရ - ၎်ကာရိယဖြစ်သော - ဝ။ (င)တရ-ဓာတ်
၏ ရ - ၎်ကာရိယဖြစ်သော - ဝ။ (စ)ယုဇ-
ဓာတ်၏ ယ - ၎်ကာရိယဖြစ်သော - ဝ။ (ဆ)
ဈပ-ဓာတ်၏ ပ - ၎်ကာရိယဖြစ်သော - ဝ။
(ဇ)သရ-ဓာတ်၏ ရ - ၎်ကာရိယဖြစ်သော -
ဝ။ (ဈ) တိဇ-ဓာတ်၏ ဇ - ၎်ကာရိယဖြစ်
သော ဝ - ဟူ၍ ၉ - မျိုးရှိ၏။ (က)ကိလျ-
တေ သိထိလီ ကိလျတေ ယေနေတိ ကိဗ္ဗိသံ၊
လဿ ဝေါ၊ ဣသော စ။ ဓာန်၊ ဇီ။ ၇၄။ (ခ)
ကေသိံ နာမ အသုရံ ဟတဝါတိ ကေသဝေါ၊
ဤကာရဿ အကာဓော၊ ဟနဿ စ ဝေါ။
ဓာန်၊ ဇီ။ ၇၅။ (ဂ) ဂုဏာဝတ္ထာရဟိဘော
သမ္ပတံ ပရမာနန္ဒရူပတ္တာ နိဗ္ဗိကာဓော သမေတိ
ဘဝတိတိ သိဝေါ၊ နိရုတ္တိနယေန အကာရဿ
ဣတ္တံ၊ မဿ ဝေါ စ။ ဓာန်၊ ဇီ။ ၇၆။ (ဃ)
ဖဝတိ အတိက္ကမတိဟိ တိဗ္ဗံ၊ ရဿ ဝေါ၊
အဿ ဣ။ ဓာန်၊ ဇီ။ ၇၇။ (င) သဗ္ဗတ္ထံ ပတ္ထရ-

တိတိ ဝါ ပထဝီ၊ ထရ သန္တရဏေ ယုဗ္ဗော၊
ရဿ ဝေါ၊ နဒါဒိ။ ဓာန်၊ ဇီ။ ၇၈။ (စ) ဗီဇန္တိ
ဝံ၊ ယုနာ ယောဇယန္တိ ယာယ၊ သာ ဗီဇနိ၊
ယုနဒါဒိ၊ ယုဇ ယောဂေ၊ ယဿ ဝေါ၊
ဥ = သိ။ ဓာန်၊ ဇီ။ ၇၉။ (ဆ) ဈာဝုကော၊ ဈပ
ဒါဟေ၊ ဣ။ ပဿ ဝေါ။ ဓာန်၊ ဇီ။ ၈၀။ (ဇ)
သရတိတိ သဗ္ဗံ၊ ဝေါ၊ ရဿ စ ဝေါ။ ဓာန်၊
ဇီ။ ၈၁။ (ဈ) တိဇတောယေဝ ဝေါ၊ ဇဿ
ဝေါ၊ ဗတ္တံ၊ တိဗ္ဗံ။ ဓာန်၊ ဇီ။ ၈၂။

၀^၇ - ဝ - အက္ခရာ။ ယရလဝသဟဋ္ဌအံ။ ကစ္စည်း။
၂။ ရူ။ ၂။

၀^၈ - တစ်ပုဒ်တည်းအရာ၌ “ယဝကာရာ စ”
သုတ်၏ အစီအရင်ဖြစ်သည့် သဒ္ဓါကျမ်း
ဆရာတို့ မှည့်ခေါ်ထားသော လ - နှင့် ပ -
အမည်ရှိသော ဥ, ဥိ, သရမှ ပြောင်းလဲသော
- ဝ။ ဇုဟု + အ + တိ = ဇုဟုတိ။ ရူ။ ၅၀။ ၂။ ကရ +
ဩ + တိ = ကဗ္ဗတိ။ ဘူ + ဣ = ဘူဝိ။ ပသု +
ဩ = ပသဝေါ။ ဂရု + ဩ = ဂရဝေါ။ နိတိ။
သုတ္တံ။ ၂၃၄။

၀^၉ - ဝေန်ပါတ်မှ သေရကို ချေ၍ ကျန်သော -
ဝ အက္ခရာ။ ဝံသော ဝိလာသောဝ = (ဝိသာ
လော + ဝေ) ယထာ ဝိသတ္တော။ သုတ္တန်။
၂၇၅။ အပါ။ ၉။ စူဠနိ။ ၂၄။ ဝေကာဓော ဝါ
အယံ၊ သန္တိဝေနေတ္ထ ကောဓော နဋ္ဌော။
အပါ။ ၉။ ၁၇၈။ စူဠနိ။ ၄။ ၁၀၅။ (- သုတ္တန်၊
၄။ ၁။ ၆၇)။ ဣမဉ္ဇိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါဝ = (သဗ္ဗညု-
ဗုဒ္ဓါ + ဝေ) ပဋိဝိဇ္ဇိ။ အပါ။ ၉။ ၁။ ၁၃။

၀^{၁၀} - ဣဝန်ပါတ်မှ ဣသရကို ချေ၍ ကျန်သော -
ဝ အက္ခရာ။ ဣဝံ ဝဟတော ပဒံ = (ဣဝံ +
ဣဝ) ဆာယာဝ အနပါယိနိ = (ဆာယာ +
ဣဝ)။ ဓမ္မ။ ၁၃။ ကိန္နု၊ ဥပ္ပတ္တရူပေါဝ = (ဥပ္ပတ္တ-
ရူပေါ + ဣာ)။ ပေတ။ ၁၃၂။ (- ပေတ။ ၄။
၃၇)။

၀^{၃၃}- ဝါ-နိပါတ်ပုဒ်မှ အာ-ကို ရသ ပြု၍ဖြစ်
သော ဝ-အက္ခရာ။ ဘုမ္မာနိ ဝါ ယာနိ ဝ
အန္တ-လိက္ခေ။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ ယံကိဉ္စိ ယိဉ္စိ ဝ
ဟုတ်လောကေ။ ဓမ္မ။ ၂၉။

၀^{၃၄}- (န) [ဝါ+အ]စိတ်။ အပိ စ သုဝေါတိ
တ္ထေ ဝ-ကာရော စိတ္တဝါစကော။ စာတ္ထ ဟိ
သုန္နရံ ဆေကံ ဝံ စိတ္တံ ယဿာတိ သုဝေါ၊
သုကောတိ အတ္ထော။ ကေကွရ၊ ငို။

၀^{၃၅}- (ပ) [ဝါ + အ]လေ။ “ စူဠနိပ္ပေါ
မဟာနိပ္ပေါ ” တိ အာဒိသု- ဝ ကာရော
ဝါတေ ဟောတိ။ တတ္ထ ဟိ နိပ္ပေါဒိတော ဝေါ
ဝါတော ယေနာတိ သော နိပ္ပေါဝေါ၊ အပ-
ရက္ခဝိသေဒံသာ။ ကေကွရ၊ ငို။

၀^{၃၆}- (ပ) [ဝါ + အ] ဆင်။ ဝရုဏော
နာဂရာဇာတိ ဧတ္ထ ဝ-ကာရော နာဂေ ဂဇ
ဟောတိ။ တတ္ထ ဟိ ဝေ နာဂေ ရုဏောတိ
ဝရတိ ပသာသတိ အဓိပတိသာဝေ နာတိ
ဝရုဏောတိ အတ္ထော။ ကေကွရ၊ ငို။

၀^{၃၇}- နိပါတ်ဖြစ်သော-ဝ။ (က) အနက်ထူး
မရှိ နိပါတ်မျှသော-ဝ။ ဓေနဝ ဝတ္ထဂိဒ္ဓါဝါ
ကထံ မဒ္ဓိ ကရိဿသိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅။ ဓေနဝ
ဝတ္ထဂိဒ္ဓါဝါတိ တဝ ဒါရကေ အပဿန္တိ
ဝတ္ထဂိဒ္ဓါ ဓေန ဝိယ ကထံ ကရိဿသိ။ ဝ -
ကာရော ပနေတ္ထ နိပါတ်မတ္ထောဝ။ ဇာ၊
၅။ ၇။ ၂၅။ (ခ) အဝဓာရဏ အနက်ရှိသော-
ဝ။ ဝံသော ဝိသာလောဝါ ယဘာဝိသတ္ထော။
သုတ္တနိ။ ၂၇။ အပ၊ ၁။ ၉။ ဝ-ကာရော
အဝဓာရဏတ္ထော။ အပ၊ ၅။ ၁။ ၇။ စူဠနိ၊
၅။ ၁၀၅။

- လေးခုသင်္ချာဟော - ဝ။ သက္ကရာဇေ
ဝယက္ခာယေ- သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄-ခုနှစ်၌။
အင်္ဂုတ္တိရိနိဿယ၊ နိဂုမ်း။ ၅၀၂။

[ကောတ္ထုဘ-၌ ဝ(န၊ပ)(ဝါ+၃=အ)
(ဗျ)(၁)ဝရုဏနတ်။ (၂)ဣဝ=ဥပမာအနက်

=ကဲ့သို့။ (ပ) (၃) လေ။ (၄)လက်မောင်း၊
လက်ရုံး။ (၅) နှစ်သက်စေခြင်း။ (၆)သမ္မော
ဓန=အာလုပ်။ (၇) ကောင်းခြင်းမင်္ဂလာ။
(၈) နေခြင်း။ (၉) သမုဒ္ဒရာ။ (၁၀) ကျား၊
(၁၁) အဝတ်အထည်။ (၁၂) ရှုဖွယ်။ (၁၃)
သစ်ပင်။ (၁၄) အရ နှစ်။ (၁၅) လည်ပင်းကျဉ်း
သည့်အိုးမှထွက်သည့် အသံ၊ ၎င်းအိုးကို
သက္ကတ၌ “ကဗေ” ခေါ်၍ ဟိန္ဒူ၌ “ဂဂရာ”
ဟုခေါ်သည်။ (၁၆) စိနာရ= ဟိန္ဒူဘာသာ
“ မရိဉ်ဒီလ ” မည်သောအန္တယ်။ (၁၇)
သံလျက်ကို ကိုင်ဆောင်သောယောက်ျား။
(တိ) (၁၈) အားရှိသော။

ကောမ-၌(ပ)(၁)လေ။ (၂)ရဟု(၃)
ဟိုင်ပင်ခြင်း။ (၄)နှစ်သက်စေခြင်း။ (၅)
ကောင်းခြင်းမင်္ဂလာ။ (၆)အားရှိသူ။ (၇)
နေခြင်း။ (၈)သမုဒ္ဒရာ။ (၉)ကျား။ (၁၀)
အဝတ်အထည်။ (၁၁)ကြားစွယ်။ (၁၂)
ရှိခိုးခြင်း။ (ပ၊န) (၁၃)ဝရုဏနတ်။ (ဗျ)
(၁၄) ဥပမာ။ သဒ္ဓသာရ-၌ (ပ)တန်ဆာ
ဆင်ခြင်း။ ရဟုဇာတ်သတ္တိ၊ ရိတ်ဖြတ်ခြင်း။
ထိ-၌ ဝါ=သွားခြင်း၊ အမဲလိုက်ခြင်း၊ မြင်း
အထည်ယက်ခြင်း၊ အထည်ယက်သူ။ (န)
မန္တန်အနက်တို့ကိုလည်း ဆိုသေးသည်။
ဝံသ (ပ၊ န) [ဝန+သ+ဝနတိ သမ္ပတိတိ
ဝံသော။ ဓာန်၊ ၆။ ၆၀၀။ ဝနောတိ ပတ္ထရတိတိ
ဝံသော။ ဇာ၊ ၅။ ၂၁၃။ ဝသ+အ။ ဓာန်၊ ၆။
၆၀၀။ ဝ-ထက်၌ နိဂုဟိတ်၊ ၂။ ကောတ္ထုဘ
-၌ ဝမ+သ။ ဝန + သ။ ဝသ + အ။
ဝ-နောက်၌ မ-လာ၊ နိဂုဟိတ်ပြုသည်။
ဝမတိ ဥဂ္ဂရဘိ ပုရိသေ ဝဗျတေတိ ဝါ
ဝံသော၊ ဝမ ဥဂ္ဂရဏေ၊ ဝန-သဒ္ဓေ။ ဝသတိ
ဥဿတေတိ ဝါ ဝံသော၊ ဝသ-ကန္တိယံ၊
က.ပုဒ္ဓါမ။ ဝံဝ၊ ဝထိ-သံ။ ဝံသ-ပြား၊ အဗ္ဗမာ
ဂဓိ။](၁)(က)ဝါး။ (ခ)(ခေါင်အုပ်)သစ်ဝါး
(ဂ)ဝါး တိုင်၊ (၂) ဝါးချို။ (၃) နှံ၊ ပြေ။ (၄)

(က) အမျိုး၊ အနွယ်၊ အစဉ်အဆက်၊ အဆက်အနွယ်။ (ခ) (ဂုဏ်တို့၏) အနွယ်၊ အဆက်။ (၅) ဓလေ့၊ ထုံးစံ၊ အစဉ်အလာ။ (၆) အရိယဝံသသုတ်။ (၇) ဝံသတိုင်း၊ ဝံသဇနပုဒ်။ (ဂ) (သစ်ပင်၏) ပင်စည်။ (ဇ) (က) (သစ်ပင်၏) အခွ-အကြား။ (ခ) (ဆင်စသည်တို့၏) -ကျောက်ကုန်းလယ်အရပ်။ (၁၀) (သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်တို့မှစ၍ ဆရာစဉ်ဆက်ဆောင်ယူခဲ့သော) အယူဝါဒ၊ အဋ္ဌကထာ၏အစဉ်။

(၁) (က) ဝါး။ ဝံသော ဝိသာလောဝယထာ ဝိသတ္တော။ သုတ္တနိ။ ၂၇၅။ အပါ ၁။ ၉။ စူဠနိ။ ၂၄၁။ ဝံသောတံ ဝေဠု။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၆၇။ အပါ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ စူဠနိ။ ၄။ ၁၀၂။ ဝံသနာ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆) တိ ဇေဏုနာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁။ ၁၃။) ဗုဒ္ဓံ။ ၃၅၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၂၄၅။ အံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၂၆၄။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၆၆။ ၄၇၂။) (ခ) (ခေါင်အုပ်) သစ်၊ ဝါး။ ပိဋိဝံသံ အတိက္ကမိတွာ နိသိဒ္ဓတိ။ အံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၂၆၄။ (ဂ) ဝါးတိုင်။ အထေကာလ ဝိကဓိတာ၊ ဝံသံ အဘိရုယံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၁။ (၂) ဝါးချို။ ဝံသော ဝုဒ္ဓဘိ ဝေဠုဂုဗ္ဗော။ စူဠနိ။ ၂၄၁။ (၃) နံ၊ မြေ။ ယေ ပနိမေ ဝံသဓမကာ ဝံသံ ဓမ္မန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၉။ -ဓာနံ။ ၁၄၂။ အံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၂၆၄။) (၄) (က) အမျိုး၊ အနွယ်၊ အစဉ်အဆက်၊ အဆက်အနွယ်။ ကုလပုသံ သက္ကပေသာမိ (ဒီ၊ ၃။ ၁၅၄) တိ မာဝာပိတုနံ သန္တကံ --- အဝိနာသေတွာ ကုလဝံသံ သက္ကပေတိနာမ။ --- ဣဒံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “ကုလပုသံ သက္ကပေသာမိ” တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၆။ ခတ္တိယဝံသော ဗြာဟ္မဏဝံသော --- ရာဇဝံသော။ အံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၂၇၆။ တတ္ထ ခတ္တိယဝံသော ခတ္တိယကုလဝံသော။ ယေ နယော သေသပဒေသုပိ။ သမဏဝံသော ပန သမဏတန္တိ သမဏ

ပဝေဏိ။ အံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၂၆၄။ (-အံ၊ ၂။ ၃၇။ အံ၊ ၃။ ၆၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂။ ၂၂၉။) မယံ ကုလဝံသော ကုလတန္တိ ကုလပုဝေဏိ သော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၉။ ဝံသောတိ အနုက္ကမေ။ တန္တိတိ သန္တတိ။ ပဝေဏိတိ သဗ္ဗန္ဓော။ သဗ္ဗမေတံ စာင်တ္တကိရိယာပဗန္ဓဿ ဝစနံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၀။

(ဝံသ-တို့သည်- (၁) အရိယာတို့၏- အနွယ်-ဂုဏ်ကျေးဇူး အစဉ်။ (၂) ခတ္တိယ မင်းတို့၏အနွယ်။ (၃) ပုဏ္ဏားတို့၏အနွယ်။ (၄) ကုန်သည်တို့၏ အနွယ်။ (၅) သူဆင်းရဲ တို့၏အနွယ်။ (၆) ရဟန်းတို့၏အနွယ်။ (၇) အမျိုးတို့၏အနွယ်။ (ဂ) မင်းတို့၏ အနွယ်-ဟူ၍ ဂ-မျိုးရှိကြသည်။ ထို ဂ-မျိုး တို့တွင် အရိယာတို့၏အနွယ်သည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏။ ယင်းတို့၏အကျယ်ကို ဆိုင်ရာပုဒ် များ၌ကြည့်။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆-၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၁၂-၃။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၁၆။

(ခ) (ဂုဏ်တို့၏) အနွယ်၊ အဆက်။ ခိဏာသဝေါ ကေဝလံ ပဝေဏံပါလနတ္ထာယ ဝံသာနရက္ခန္ဓာယ ပရိယာပုဏ္ဏာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ တတ္ထ ပဝေဏိတိ ဓမ္မသန္တတိ၊ ဓမ္မဿ အဝိစ္ဆေဒေန ပဝတ္တိတိ အတ္တော။ ဝံသာနရက္ခန္ဓာယာတိ ဗုဒ္ဓဿဘဂဝံသော ဝံသာနရက္ခန္ဓာယာ တဿ ဝံသောတိ အတ္တတော ပဝေဏံပေဝါတိ ဝေဝိ တဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၅။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။) (၅) ဓလေ့ထုံးစံ၊ အစဉ်အလာ။ သော ဝံသော၊ မဟာရာဇသဗ္ဗေသံ ပုဗ္ဗကာနံ တတာဂတာနံ ယဒိဒံ ဘိက္ခုမဗ္ဗေ ပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသော အဝသေသာနံ ဝိဟိတော။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၉။ (၆) အရိယဝံသသုတ်။ ကုလံ သန္တုဋ္ဌိဝံသော စ။ ဓမ္မပဒံ ပရိဗ္ဗာဇကေန စ။ အံ၊ ၁။ ၃၄၀။

(၇)ဝံသတိုင်း၊ ဝံသဇနပုဒ်။ (အကျယ် ဝံသ-
ရဋ္ဌ-ကြည့်)။ အထ အညေဟိ ကမ္ပေဟိ
အဇာယံ ဝံသ ဘူမိယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၆။ ဝံသ
ဘူမိယန္တိ ဝံသရဋ္ဌေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၈။ (-စူဠနိ၊
၁၅၀)။ (ဂ) (သစ်ပင်၏) ပင်စည်။
ဥဇုဝံသာ မဟာသာလာ၊ နိလောဘာသာ
မနောရမာ၊ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။ ဥဇုဝံသာတိ
ဥဇုကန္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၆၅။

(၉) (က) (သစ်ပင်၏) အခွ-အကြား။
ဥဇုဝံသာ မဟာသာလာ၊ နိလောဘာသာ
မနောရမာ။ မ'ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃။ ဥဇုဝံသာတိ
ဥဇုဘူတဝိဇ္ဇပါ။ မ'ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၅။ (ခ) (ဆင်
စသည်တို့၏) ကျောက်ကုန်းလယ်အရပ်။
“ဘိခန္ဓန ပိဋ္ဌိဝံသေန မဒတာ ဟတ္ထိတိ”
အာဒိသု ဟတ္ထိအာဒိနံ ပိဋ္ဌိဝေမဇ္ဈေ ပဒေ-
သေ။ ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။ (၁၀) သင်္ဂါယနာတင်
မထေရ်တို့မှစ၍ ဆရာစဉ်ဆက် ဆောင်ယူ
ခဲ့သော) အယူဝါဒ၊ အဋ္ဌကထာ၏အစဉ်။
အာစရိယိဝံသောတိ အာစရိယဝါဒေါ။ မိလိန္ဒ။
၁၅၁။ အာစရိယဝါဒေါ နာမ... အဋ္ဌကထာ-
တန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။ မဗ္ဗသင်္ဂါယကပုဂ္ဂိုလ်-
အာစရိယပရမုဒ္ဓရဒတာ အာနိတာ အဋ္ဌကထာ
တန္တိ ဣဓ “အာစရိယဝံသော” တိ အဓိပ္ပေ-
တာတိ အာဟ အာစရိယဝံသောတိ အာ-
စရိယဝါဒေါဟိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၅။ (-ဝိမတိ၊
၁။ ၁၂)။

ဝံသ (တိ) [ဝံသ+ဏ။ ဝံသေန ကတံ ကိဋ္ဌနံ
ဝံသံ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၆။ ဝံသဿ သေဝ
ဝံသေ။ ဝစနတ္ထဇောတိကာ။ ၇၃။) (န)
(၁)ဝါးကို စိုက်ထောင်၍ ကစားခြင်း။ (ပ)
(၂) (နှံ-ပြေ-တို့၏)အသံ။ (န) (၁)ဝံသံ
ဓောဝနံ ဟတ္ထိယုဒ္ဓံ အဿယုဒ္ဓံ မဟိသယုဒ္ဓံ။
ဒိ၊ ၁။ ၆။ မဟာနိ။ ၂၇၅။ ဝံသန္တိ ဝေဠု၊
ဥဿာပေတွာ ကိဋ္ဌနံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။ ဝံသန္တိ-

ဝေဠု၊ ဥဿာပေတွာ ကိဋ္ဌနံ မဟာနိ။ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄။
(ပ) (၂)တောင်ကွင်း-ကြည့်။

ဝံသက(က)ဋ္ဌိရ (ပ) [ဝံသ+ကဋ္ဌိရ] (၁) ဝါး-
ညောင်က - မျှစ်။ (မိုးဦးကျ၍ ပေါက်သစ်
ဝါးမျှစ်စို့) ဝါးပင်ပေါက်။ (၂)ဝါးညွန့်။
(၁)မဟာပတာပေန နာမ ရညာ ဝံသက-
ဋ္ဌိရသု ဝိယ တေသု ဟတ္ထပါဒေသု... ပဒုဋ္ဌာ-
ကာရမတ္တမ္ပိ နာကာသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆၅။
(-သုတ္တနိ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၇။ အပါဠ၊ ၁။ ၁၇၈။ စူဠနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။) (၂) ကဋ္ဌိရေတိ
အကိုဇော၊ ဣဓ ပန ဝံသကဋ္ဌိရေ အဓိပ္ပေတော
... ယထာ ပန ဝံသကဋ္ဌိရေ အသညာတသာ-
ဗေန္ဓော ဝေဠုဂုဗ္ဗကော သုနိယရကိယောဝ
ဟောတိ။ ထေရ်၊ ၄။ ၁။ ၂၀၃။

ဝံသက(က)ဋ္ဌိရဂါထာ (ထိ) [ဝံသကဋ္ဌိရ +
ဂါထာ + ဂါထာ။ လက္ခိတပုဒ်ကျေ။]
ဝံသကဋ္ဌိရဂါထာ၊ ဝံသကဋ္ဌိရ စသော
ဒဒ္ဓါဖြင့် မှတ်အပ်သော (ဝံသော ဝံသ
လော-စသော)ဂါထာ၊ ဝံသကဋ္ဌိရဂါထာပံ
ဝုတ္တနယေနော အတ္တနော ဂမ္မဉ္စ သဟာယဉ္စ
အာဝဇ္ဇေတွာ ... သြပာသံ ဂဝေသန္တိ။
အပါဠ၊ ၁။ ၁၆။ ဝံသကဋ္ဌိရဂါထာယံ ဝုတ္တန-
ယေနော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။

ဝံသကဋ္ဌိရစက္ကလက (န) [ဝံသကဋ္ဌိရ + စက္ကလ
+ က။ က-အနာ မဂ္ဂိ။] ဝါးမျှစ်-ဝန်း-ဝိုင်း-
ကွင်း၊ ဝန်းဝိုင်းသော အခြင်းအရာဖြင့် လှီး
ဖြတ်အပ်သော ဝါးမျှစ်၊ အကွင်းလိုက် အကွင်း
လိုက် လှီးဖြတ်အပ်သော ဝါးမျှစ်။ ဣန္ဒြေလာ-
ကာရေန ဆိန္ဒူ ဝံသကဋ္ဌိရဇ္ဈာနိ ဝံသကဋ္ဌိ-
ရစက္ကလကာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၆။

ဝံသကာနုန (န) [ဝံသ+ကာနုန] ဝါးဟော။
သေန ယထာ ကုက္ကုဇော ဝံသကာနုနေ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၁၆။ ဝံသကာနုနေတိ ယထာ၊
ဝံသဝနေ ကုက္ကုဇော သေန ဝိဝဇ္ဇေတိ

ဝေံ ဝိစက္ခဏော ပါပမိတ္တေ ဝိဝဇ္ဇေယျ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၄။ ၅၇။

ဝံသကောဋိ (ထိ) [ဝံသ+ကောဋိ] (သင်္ကန်း
တန်း) ဝါ.၏ - အစွန်း - အဖျား။ ဝလယံ
က.ဘူ ဌပိတေ ဝလယံ ဆိန္ဒတိ ဝါ
မောစေတိ ဝါ ကေ ဝါ ဝံသကောဋိ
မောစေတွာ နိယာရတံ။ ဝိ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။

ဝံသဂုဗ္ဗ (ပု) [ဝံသ+ဂုဗ္ဗ] ဝါးချို၊ ဝါးတို့၏ -
အပေါင်း-အစု။ ဝံသောဝိပိတ် ပထာ ဝံသ-
ဂုဗ္ဗတော ဥဂ္ဂတဝံသော ဝါတေန ပဟဋ္ဌက-
လေ ပကမ္ပတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁။ ၉။

ဝံသဂုဗ္ဗပရိက္ခိတ္တ (တိ) [ဝံသဂုဗ္ဗ + ပရိက္ခိတ္တ]
ဝါးချို-ဝါးအပေါင်းတို့ဖြင့်- ငြိမ်း ဝန်းရံ-
ကာရံ-အပ်သော။ ဟံ ဟိ ဝနံ ဂါမသ
ပါစိနဒိသာယံ ငှိတတ္တာ ဝံသဂုဗ္ဗပရိက္ခိတ္တတ္တာ
စ ပါစိနဝံဒါယောတိ ဝုတ္တော။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၀။

ဝံသဂ္ဂ (န) [ဝံသ+အဂ္ဂ။ ဝံသသာ အဂ္ဂံ ဝံသဂ္ဂံ။
ကပ္ပဒ္ဒမ။ ဝံသဿ အဂ္ဂံ မူလံ။ တောမ။ ဝင်္ဂါ
ဂြ-သံ။] (၁) ဝါးတိုင်၏ ထိပ်ဖျား။ (၂)
ဝါးပင်၏-အဖျား-ထိပ်ဖျား။ (၃) သဗ္ဗကာ
လဉ္စ ဝံသဂ္ဂံ ဥလ္လောကန္တော တံ ကေတိ
နာမ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၇-၉။ (၂) တတော
သာခါ ပသံဇူတိသံ တတော ဝံသဂ္ဂတော
ပဉ္စံစာ သာခါ နိက္ခမိက္ခာ ပတိဇူတ္ထ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဋ္ဌ။ ၂၄၅။

ဝံသယောသပရမ္ပရာ (ထိ) [ဝံသ+ ယောသ+
ပရမ္ပရာ] နှိုး-ပြဲ-သံအဆက်ဆက်၊ အနွယ်ဖြစ်
သော သီချင်းသံအဆက်ဆက်။ (သျှ)။
သောစန္တေ ဇနေ အတ္တနော ဝံသယော-
သပရမ္ပရာနံ နစ္စေ ကတေ နိသောကေ
ကထွာ သယာပကာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၇၀။ (သိ-
သျှာ-ဣ-ပေါတ္ထကေသု နတ္ထိ)။

ဝံသကံရ (ပု) (ဝံသ+အကံရ။ ဝံသဿ အကံ
ရော၊ ကပ္ပဒ္ဒမ။ ဝင်္ဂါကံရ-သံ။] ဝါးညွန့်။
ဝံသကဋိရ-ကြည့်။

ဝံသင်္ဂပဉ္စ (တိ) [ဝံသ+အင်္ဂ+ပဉ္စ] ဝါး၏
အင်္ဂါနှင့်စပ်သော- အမေး-ပုစ္ဆာ ပြဿနာ။
ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဝိလိန္ဒ-ဥပါဠ၊ ၆- သြပမ္မာ
ကတာပဉ္စ၊ ၇-ပဉ္စ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၅၄။ (ဤ ဝံသင်္ဂ
ပဉ္စာအရာ၌ “ဝါးပင်သည် လေတိုက်မှု အရပ်
သို့သာ ညွတ်ကိုင်၍ တပါးသော အရပ်
သို့ မညွတ်ကိုင်သကဲ့သို့-ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်း
သော ငယာဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘုရားရှင်ဟော
ပြောတော်မူအပ်သော အင်္ဂါကိုးပါးမှ သော
မြတ်စွာဘုရားအဆုံးအမ= သာသနာတော်
ကို လျော်စေကာ အပ်စပ်၍ အပြစ်မရှိသော
အရပ်၌ နေလျက် ရဟန်းတရားကိုသာ ရှာ
ဖွယ်ရမည်” ဟု ဝါးပင်ကို ဥပမာထား၍ ဟော
တော်မူသည်။ မိလိန္ဒ၊ ၃၅၄။)

ဝံသစာရိတ္တ (န) (ဝံသ+စာရိတ္တ) အမျိုး-
အနွယ်-မှ လာသော-အကျင့်- ကျင့်ဝတ်၊
အမျိုး- အနွယ်-၏- အကျင့်-ကျင့်ဝတ်၊
(သျှ)။ ဝံသ စာရိတ္တမေတံ မဟာရာဇ
အမှူးကန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၉။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။ ဝံသ စာရိတ္တမေတန္တိ တေ
ပိဏ္ဍာယ စရဏံ ဝံသတော ပပေဏံတော
စာရိတ္တံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၅၀။

ဝံသဇ (တိ) [ဝံသ+ဇန+က္ခိ။ ဝံသာ သန္တဝံ-
သတော ဇာယတေတိ ဝံသဇော။ ကပ္ပဒ္ဒမ။
ဝင်္ဂဇ-သံ။] အမျိုးအနွယ်-အဆက်-၌-မှ-
ဖြစ်သော၊ သူ၊ မဟာဝိဟာရဝါသီနံ၊ ဝံသဇဿ
ဝိဘာဝိနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၅၅။ (သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
၂၁၇၊ ၂၅၇)။

ဝံသဇာတ (တိ) [ဝံသ+ဇာတ] အမျိုး-အနွယ်-
အဆက်-၌ဖြစ်သော။ တသ္မာ ဒိဋ္ဌာဝံသဇာတေ

“ဘုဝိ သကျာ”တိ ဝိဿုတာ။ သိ၊ ငါ၊ သစ်၊ ၂။
၂၅၉။ (ဝါပေတိ၊ သက္ကတအဘိဓာန်)။

ဝံသည (တိ) [ဝံသ+ည+အ] ဝံသံ ဇာနာတိတိ
ဝံ သညော။ နိရုတ္တိ။ ၅၃၆။] (ဘုရားအစ
ရှိသောအရိယာတို့၏) အနွယ်-အဆက်-ဟု
သိအပ်သော။ (၂) အနွယ်-အဆက်-ကို သိ
တတ်သော။ သူ၊ (၁) ဣမေ ခေါ ဘိက္ခဝေ
စက္ကာနရာ ဒ. ရိယဝံသာ အဂ္ဂညာ ရတ္တညာ
ဝံသညာ ပေါဏာ။ အံ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဝံသညာ
ဝံသာတိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၁။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၇၇။ ဝံသံ တိ ဇာနိ တဗ္ဗာ၊ ဗုဒ္ဓါဒိနံ အရိယာနံ
ဝံသာတိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၂။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၆၅။ (အံ၊ ၃။ ၇၆။ အဘိ၊ က။ ၂၅၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။
၂၇၃။ သိ၊ ငါ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂၅။) (၂) ထောင့်
ကွင်း-ကြည့်။

ဝံသဋ္ဌ (န) [ဝံသ+ဋ္ဌ+အ] ဝံသဋ္ဌမည်သော
ဂါထာ။ ဝဒန္တိ ဝံသဋ္ဌမိဒံ ဇ, တာ, ဇ, ရာ။
ဝုတ္တောဒယ-၇၄။ ဝံသဿ သော ဝံသော၊
သဏော၊ ဝံသော ဝိယ တိဋ္ဌတိ ဣတ္တာတိ
ဝံသဋ္ဌံ၊ ဝံသေ ဌိတော ဝါ ဝံသဋ္ဌော၊ သော
ဝိယာတိ ဝံသဋ္ဌံ။ ဝစံနတ္ထဇောတိကာ။ ၇၃။

ဝံသတာလသဒ္ဓ (ပု) [ဝံသ+တာလ+သဒ္ဓ]
နံ (ပြေ) မောင်းကြေးနင်းတို့၏ အသံ၊ နံ
(ပြေ) သံ၊ မောင်းကြေးနင်းသံ။

“ ဘေရိသဒ္ဓေါ မုဒိဂံသဒ္ဓေါ ဝံသတာလ
သဒ္ဓေါ” တီအာဒိသု တူရိယဝိသေသေ။ အံ၊
ငါ၊ ၂။ ၂၆၄။

ဝံသတ္ထပကာသိနိ(ထိ) [ဝံသ+အတ္ထ+ပကာသိနိ]
(မြတ်စွာဘုရား၏) အမျိုး-အနွယ်-အဇဉ်-
အဆက်-၏ အကြောင်းအရာကို ပြဆိုရာ
ဖြစ်သော - ကျမ်း - မဟာဝံသ ဋီကာ။
ဝံသတ္ထပကာသိနိသံ ပန ဝုတ္တံ။ သိ၊ ငါ၊ သစ်၊ ၂။
၁၂၅။

ဝံသဏ္ဍေပုမာဏ (တိ) [ဝံသ+ဒဏ္ဍ+ပမာဏ]
ဝါး-ကညစ်-ရိုး အတိုင်း အရှည် ရှိသော။
သူစိဒဏ္ဍကပုမာဏော (ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၀) တိ
ဝံသဒဏ္ဍပုမာဏော။ ဝိမတိ၊ ၂။-၄၂။

ဝံသဒါယ (ပု) [ဝံသ+ဒါယ] ဝါးတော။
(ဝံသကာနန-လည်းကြည့်။) ပစိနဝံသဒါ-
ယေ(အံ၊ ၃။ ၆၂) တိ ဒသဗလဿ ဝသနဋ္ဌာန
ဇော ပါစိနဒိသာယ ဌိတေ ဝံသဒါယေ
နိလောတာသေဟိ ဝေဋ္ဌူဟိ၊ သဉ္ဇန္တေ အရ-
ညေ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၅။

ဝံသဒ္ဓ (ပု) [ဝံ+သဒ္ဓ] ဝံ-သဒ္ဓါ။ ဝံ-သဒ္ဓေါ
လုတ္တနိဒ္ဓိဋ္ဌော။ အနု၊ ငါ၊ ၂။ ၁၃၄။

ဝံသမေက (ပု) [ဝံသ+မေက] နံ-ပြေ-
(ပုလေ) မှတ်သမား။ နံ-ပြေ-(ပလေ)ကို
မှတ်တတ်သော၊ သူ။ ဝံသံ (၂) ကြည့်။

ဝံသဓရ(တိ) [ဝံသ+ဓရ+အ] ဝံသဓရ-သံ။
အနွယ်-အဆက်-ကို ဆောင်တတ်သော။
ဘိက္ခု သိက္ခာပကော ဝံသဓရော။ မိလိန္ဒ။
၁၆၅။

ဝံသနာဋ္ဌ (န) [ဝံသ+နာဋ္ဌ] ဝါးပင်၊ ဝါးရိုးတံ။
ယထာ မဟာရာဇဝံသနာဋ္ဌဿ ဝိတတဿ
ဝိသာလဿ.... ဂရုကံ ဟောတိ အာဂမနံ
ဒန္တံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၉။

ဝံသန္တရ (န) [ဝံသ+အန္တရ] ဝါးတို့၏-
အလယ်-အကြား-အတွင်း။ ဝံသော ဝစိ-
တဂ္ဂေါ ဝံသန္တရေသု သံသဋ္ဌသာခါပသာခေါ။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၃။

ဝံသပထ (ပု) [ဝံသ + ပထ] ဝါးလမ်းခရီး၊
ဝါးရုံထိပ်ဖျားပြင် သွားအပ်သောခရီး။
ဝံသပထံ ဂစ္ဆတိ။ မဟာနိ။ ၁၂၀၊ ၃၂၆။
ဝံသပထန္တိ ဝေဇုဂုဗ္ဗဆေဒနသတ္တေန ဆိန္နိ-
တော ရုက္ခံ ဖရသုနာ.... ဝေဇုဂုဗ္ဗမတ္ထဏေနေဝ
ဂန္တဗ္ဗံ မဂ္ဂံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၄၃။

ဝံသပရမ္မရာ (ဏ်) [ဝံသ + ပရမ္မရာ။ ဝံသ + ဝိနိစ္ဆယ + ပရမ္မရာ။ အလယ်ပုဒ်ကျေ။]

(၁) မျိုးနွယ်အဆက်ဆက်၊ မျိုးရိုးအဆက်ဆက်။ (၂) အနွယ်တို့၏ အဆုံးအဖြတ်—အယူဝါဒ—အဆက်ဝက်။ (၃) ဝံသပရမ္မရာယ ပစ္စာ ဒုဂ္ဂတပုရိသေဟိ ပဒါတဗ္ဗဒါနံ။ အံ၊ ဣ၊ ၂။ ၂၉၇။ (၄) အာရုံယပရမ္မရာ ခေါ် ပနဿ သုပ္ပဟိတံ၊ ဟောတိတိ သေရပရမ္မရာ ဝံသပရမ္မရာ စဿ သုပ္ပူ ဂဟိတာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဣ၊ ၁။ ၂၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၂၃။

ဝံသပရိသုဒ္ဓ (ပု) [ဝံသ + ပရိသုဒ္ဓ] ။ မျိုး—အနွယ်—၏သန့်ရှင်း—စင်ကြယ်—ခြင်း၊ မျိုးရိုး—သန့်ရှင်း—စင်ပြယ်—ခြင်း။ အတ္တနော ဝံသပရိသုဒ္ဓံ နိဿာယ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဣ၊ ၁။ ၁၀၉။

ဝံသပိဋ္ဌိ (ထိ) [ဝံသ + ပိဋ္ဌိ] (အိမ်၏) ခေါင်လျှောက်ခါး။ ဝံသပိဋ္ဌိယံ ဌပနာသေန ဒဏ္ဍကေ ပသာရေတွာ။ ဝိ၊ မတိ၊ ၂။ ၂၃၉။

ဝံသပေသိကာ (ထိ) [ဝံသ + ပေသိကာ] ဝါးခြမ်းစိတ်။ ဝံသပေသိကာဟိ ဝေါတေတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၃။

ဝံသဖာလနသဒ္ဓ (ပု) [ဝံသ + ဖာလန + သဒ္ဓ] ဝါးခွံသံ၊ ဝါးကိုခွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အသံ။ တထာ ကိတ္တေတဗ္ဗောတိ “ဝံသဖာလန သဒ္ဓေါ” တိ အာဒိနာ ဝတ္ထုဝသေန ကိတ္တေဗ္ဗော အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၃။

ဝံသဘူမိ (ထိ) [ဝံသ + ဘူမိ] (အကျယ်ကို ဝံသရဋ္ဌ—ကြည့်)။ ဝံသတိုင်း။ ဝံသဘူမိယ (ဇာ၊ ၂။ ၂၆၆)။ ဝံသရဋ္ဌေ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၂၇။

ဝံသဘေဒက (ထိ) [ဝံသ + ဘေဒက] ဝါးမျိုး၊ အမျိုးမျိုးသောခါး၊ ဝါးအထူး။ ဝေဠုကာတိ ဝံသဘေဒကာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၃၃။

ဝံသမတ္တက (န) [ဝံသ + မတ္တက] ဝါးတိုင်—အဖျား—သိပ်ဖျား၊ ဝါးတိုင်၏ —အဖျား—ထိပ်ဖျား။ သေ သေဋ္ဌိပုဏ္ဏော သိပ္ပံ ဒသေဿာမိတိ ဝံသမတ္တကေ ဌာယတိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၂—၃။

ဝံသမယ (ထိ) [ဝံသ + မယ] ဝါးဖြင့်—ပြီး—ပြုလုပ်အပ်—သော၊ ဖာသုကဒ္ဓယမံသံ ဝံသမယကောက္ခန္တိပဒေသမ္ပိ တနုမတ္တိကာလေပသဇ္ဇေနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၃၆။

ဝံသရဋ္ဌ (န) [ဝံသ + ရဋ္ဌ] ဝံသတိုင်း။ အတိတေ ဝံသရဋ္ဌေ ကောသမ္ပကော နာမရာဇာ ရဋ္ဌံ ကာရေသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၇။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၁၂၇)။

ဝံသတိုင်းသည် တိုင်းကြီး ၁၆-တိုင်းတွင် ပါဝင်သည်။ ဤဝံသတိုင်းကို သင်္ခတဘာသာအားဖြင့် “ဝစ္စ” ဟုခေါ်သည်။ ၎င်းအမည်ဖြင့်ပင် ကမ်းဗရိဒိရာဇဝင်မြေနှင့် ဗုဒ္ဓိသိတ်ဣန္ဒိယစာအုပ်၌လည်း “Vatsa” ဟု ပါရှိသည်။ ဝံသတိုင်းမြို့တော်ကား ရှေးအမည်ကောသမ္ပိဖြစ်၍ ယခုအမည် “ကောဆမ်” ဖြစ်သည်။ ယင်းမြို့သည် လောဟာဗာဒ်၊ ကာဏပူရ (= ကွဲပူရ) ဟတေဟပူရ (= ဖက်တာပူရ) ဒီစကြိတ်စီရင်ငုန်းယယ်များ၌တည်ရှိသည်။ ကောသမ္ပိ-လည်းကြည့်။ (ဗုဒ္ဓသာနိကပ။ ဝိဝင်ကျမ်း။ ၂၀၁။)

ဝံသရာဇ (ပု) [ဝံသ + ရာဇ] (၁) အမျိုး—အနွယ်—အဆက်—မှလာသော မင်း။ မျိုးရိုးမှလာသော မင်း။ (၂) ဝံသတိုင်း၏ အရှင်ဖြစ်သော (ဥဒေန)မင်း။ (၃) အယံ တေ ဝံသရာဇာနော၊ သိဝိနံ ရဋ္ဌဝစုနော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၁၄။ ဝံသရာဇာတိ ပဝေအိယာ အာဂတော မဟာရာဇာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၅၅။ (၂) ကုတော န အာဂစ္ဆသိ ဒုမ္မဝံသိတိ လူဒံ

သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဥဒေနံ နာမ
ဝံသထုဇာနံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။
၃၇၆။

ဝံသဝဏ္ဏ (ပု) [ဝံသ+ဝဏ္ဏ။ ဝံဝဏ္ဏ- သံ။]
ဝံသဝဏ္ဏံ၊ ဝင်သဝဏ္ဏကျောက်၊ ကြောင်
မျက်ရွဲ။ ဝေဠုရိယ-လည်းကြည့်။ ဝိနယသံ-
ဝဏ္ဏနာသု ပန အလ္လဝေဠုဝဏ္ဏောတိ ဝဒန္တိ။
တထာဟိဿ ဝံသဝဏ္ဏောတိပိ နာမံ ဇာတံ။
သိ၊ ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၅။ (၎င်းကျောက်
သည် ဝါးနုအဆင်းကဲ့သို့ စိမ်းသော အရှင်
အဆင်း ရှိသည်။ ဝံသော တစသာဓော၊
တဗ္ဗဏ္ဏော မဏိ ဝံသဝဏ္ဏော။ ဓာန်၊ဋီ၊ ၄၉၁။)

ဝံသဝဏ္ဏမဏိ (ပု) [ဝံသ+ဝဏ္ဏ+မဏိ] ဝံသဝဏ္ဏံ၊
ဝင်သဝဏ္ဏကျောက်၊ ကြောင်မျက်ရွဲ။ (ဝါး
မုည့်အဆင်းကဲ့သို့ အဆင်းရှိသော ပတ္တမြား။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ သျ။) ဝေဠုရိယောတိ ဝံသ
ဝဏ္ဏမဏိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၀။
(-ကဒါ၊ဋီ၊ သစ်၊ ၃၁၀။ မ၊ဋီ၊ ၁။ ၇၁။)

ဝံသဝန (န) [ဝံသ+ဝန] ဝါးတော။ ဝံသကာ-
နန-ကြည့်။

ဝံသသဒ္ဓ (ပု) [ဝံသ+သဒ္ဓ] (၁) န-ပြေ
(ပလ္လေ)- ဇါအသံ၊ န-ပြေ (ပလ္လေ)-
မူတ်သံ။ (၂) ဝံသ-သဒ္ဓါ။ (၁) “ဘေရိ-
သဒ္ဓေါ မုဒိင်္ဂသဒ္ဓေါ ဝံသသဒ္ဓေါ ကံသတာဠု-
သဒ္ဓေါ” တိအာဒိသု တူရိယဝိသေသေ။
ဒိ၊ဋီ၊ ၃။ ၂၂၁။ အံ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၆၄။ (၂) ဝံသ-
သဒ္ဓေါ... အာဂတော။ ဒိ၊ဋီ၊ ၃။ ၂၂၁။ အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၆၄။

ဝံသသမ္ဘဝ (တိ) [ဝံသ+သမ္ဘဝ] အမျိုး-
အနွယ်-အဆက်-၌ဖြစ်သော၊ သူ။ ပုရိသ-
ယုဂေတိ ဝံသသမ္ဘဝေ ပုရိသေ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။
၂၁၅။ ပုရိသယုဂေါ ယသ္မာ တသ္မိံ ဝံသေ
သဉ္စာတပုရိသဌိတိယာ ပရိစ္ဆိန္နော၊ တသ္မာ

အာဟ “ဝံသသမ္ဘဝေ ပုရိသေ”တိ။ မ၊ဋီ၊ ၃။
၁၄၇။

ဝံသကာရ (ပု) [ဝံသ+အာကာရ] န-ပြေ
(ပလ္လေ)-သဏ္ဍာန်။ ပဏ္ဏေန ဝံသကာရေန
ကတာ နာဠိကာ ပဏ္ဏနာဠိကာ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၇၃။ သိ၊ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၁။ (ဒိ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇-
၌ ပဏ္ဏနာဠိကာပုဒ်ကျနေသည်။)

ဝံသဂတ (တိ) [ဝံသ+အာဂတ] အမျိုး-
အနွယ်- အဆက်- မှလာသော၊ မျိုးရိုးမှ
လာသော။ ဝံသဂတမေတံ ဘော အမှူးကံ။
သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၆။

ဝံသဂဝ ခတ္တိယ (ပု) [ဝံသဂဝ+ခတ္တိယ]
(မင်း=) - မျိုး - နွယ် - မှလာသော
(ပု၊ ဟိသိကံသော ဇာတိခတ္တိယ) မင်း။
အဟံ ပန ဝံသဂဝခတ္တိယောတိ မာနံ
ကဏေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၄၇။

ဝံသဒိက (တိ) [ဝံသ+အာဒိ+က] န-ပြေ-
အစရှိသော တူရိယာ။ သုသိရံ နာမ ဝံသ-
ဒိကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊ ၁၂၅။

ဝံသနုဂတ (တိ) [ဝံသ+အနုဂတ] အနွယ်-
အဆက်-မှလာသော။ ဝံသနုဂတံ မုဒ္ဓါ-
ဂဏနာဒိသိပွံ သိက္ခာပေန္တိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၃၆။
(-အပါဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၊ ၂၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊ ၉၇။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၆။ ၁၉၅။)

ဝံသနုပါလက (တိ) [ဝံသ+အနုပါလက]
အမျိုး- အနွယ်- အဆက် -ကို စောင့်တတ်
သော၊ သူ။ ဝံသနုပါလကော ပန ဝေါ
ပုတ္တော န ဝိဒ္ဓဘိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၁၇။

ဝံသာနုရက္ခက (တိ) [ဝံသ+အနုရက္ခက။ ထိ-၌
ဝံသာနုရက္ခိကာ။] (တုဗ္ဗာအစရှိသော အရိ-
ယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) အနွယ်- အဆက်- ကို
အစဉ်စောင့်ရှောက်တတ်သော၊ သူ။ ဗုဒ္ဓဝေနံ
ပရိယာပုဏန္တော... ပဝေဏိ ပါလကော

ဝိသာနုရက္ခကောဝ ဟုတော ဥဂ္ဂဏှာတိ။
မာဠု၊ ၂။ ၁၂။ ဝိသာနုရက္ခကော (သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂)
တိ အရိယဝံသဿ အနုရက္ခကော။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၄၀။ ဝိသာနုရက္ခကော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၅) တိ
ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓံသဿ အနုရက္ခကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၁။ ၂၀။

ဝိသာနုရက္ခက (န) [ဝံသ+အနုရက္ခက]
(ဘုရားအစရှိသော အရိယဝံသပုဂ္ဂိုလ်တို့၏)
အနွယ်-အဆက်-ကို အစဉ်စောင့်ရှောက်
ခြင်း။ ပဝေဏိပါလနတ္ထာယ ဝိသာနုရက္ခ-
တ္ထာယ ပရိ၊ ဘာပုဏာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၅၃။
၁။ ၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄)။

ဝိသာနုရက္ခိတ (တိ) [ဝံသ+အနုရက္ခိတ]
အမျိုး-အနွယ်-အဆက်-ကို အစဉ်စောင့်
တတ်သော။ သူ။ ဒေပကုမာရော သီလာစာ-
ရဂုဏသမ္ပန္နော ဝိသာနုရက္ခိတော ရဗ္ဗဒါ-
ယာဒေါ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၂။ (-၄၄၇)။

ဝိသာလင်္ကာရဘူတ (ဟိ) [ဝံသ+အလင်္ကာရ+
ဟုတော+ဘူတ။ ဟုတော-ပုဒ်ကျေသည်။]
(၁) အနွယ်-အဆက်-၌-၏-တန်ဆာ
ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (၂) အနွယ်-အဆက်-၌-
-၏-တန်ဆာအဖြစ်သို့ ရောက်သော။ (၃)
အနွယ်-အဆက်-၌-၏-တန်ဆာ၏ အဖြစ်
ဖြင့်ဖြစ်သော။ (၁) (၂) (၃) ထေရာနံ
မာဘာဝိ၊ ဘာရဝါသိနံ ဝိသာလင်္ကာရဘူတေန။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၆၅။ ကံ၊ ၁။ ၂။ ၅။ ၅။ ၅။ ၅။ မ၊
၄။ ၄။ ၂၅၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၃၅၅။ ဝံသေ အလင်္ကာရော၊ ဝံသဿ ဝါတိ
ဝိသာလင်္ကာရော၊ သော ဟုတော ဘူတော၊
ဝိသာလင်္ကာရဘာဝံ ဝါ ပတ္တေတိဝိသာလ-
င်္ကာရဘူတော။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၆၅၃။
(အဇ္ဈာစာရပဋိပက္ခဘူတော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။
ပါရာဂဏ္ဍိသစ်၊ ၁။ ၁၅၇-ကြည့်။)

ဝိသိက (တိ) [ဝံသ+ဝိက။ ဝံသ+က။ အမရ၊
ဋီ။ ထောမ။ ဝံသော အဿ အတ္ထိတိ ဝိသိကံ။
ကပ္ပမ္ပု၊ ၁။ ဝိက-ဝံက-သံ။ ဝိသိအ-ပြာ။]
(၁) နံ-ပြေ-မှတ်သမား၊ နံ-ပြေ-အတတ်
ပညာရှိသော။ သူ။ (၂) ဝါးတိုင်ကိုတက်သော၊
ဝါးဖြင့် ကစားတတ်သော။ သူ။ (န) (၃)
အကျော်ပင်။ (၁) ဝိ၊ ဘာ အဿ သိပ္ပံ
ပေဏိမော၊ ဝိ၊ ဘာ အဿ သိပ္ပံ ဝါ၊ ဝေ
ပါဏဝိကော၊ မောဒိဂိကော၊ ဝိသိကော။
ကမ္မည်း။ ၃၅၁ (-ဇူ၊ ၃၇။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၇၆၄)။
(၂) စက္ကာလဝိသိကော စက္ကာလဝံသံ ဥဿာ-
ပေတွာ။ သံ၊ ၃။ ၁၄၆။ (န) (၃) ဝိသိကံ ရာဇာ
ရဟံ ကိဇိဇံ ဇောက်ကံပျတြ။ ဓာန်၊ ၄။ ၃၀၂။
(ကပ္ပမ္ပု၊ ၁။ ၃။ ဝိသိကော=ဝိသိက+အာ။ ဣတ္ထိ
လိင် ဟောသဒ္ဓါလည်း “အကျော်ပင်” ဟော
ဟုလာသေးသည်။)

ဝိသုပစ္ဆေဒ (ပု) [ဝံသ+ဥပစ္ဆေဒ] အမျိုး-
အနွယ်-ကို ဖြတ်တောက်ခြင်း။ ဇီဝိတန္တရာ-
ယဗ္ဗိ ဝိသုပစ္ဆေဒမ္ပိ ကရေယျ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆၂။

ဝက (ပု) [ဝက+အ။ ဝက-အာဒါနေ။ ဓာန်၊
ဋီ။ ၆၁၅။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၆။ ဝကောတိတိ
ဝကော=ဝကော။ ကပ္ပမ္ပု၊ ၁။ ဝက-သံ၊ ဝေ
-ပြာ။ ဝက-အဗ္ဗမာဂမိ။] (၁) သစ်ကျုတ်၊
ဝံပုလေ့(ကျားရဲ၊ ဇာ။ သျှ။) (၂) ကျားသစ်။
(၃) ဝကဇာတ်။ (၁) ခါဒန္တိ နံ သုဝါနာ စ၊
သိင်္ဂါလာ စ ဝကာ ကံမိ။ သုတ္တန်၊ ၃၀၀။
ဝကော ဝတံ သမာဓါယ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၁။ (-
ဇာ၊ ၂။ ၅၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၅။)
(၂) တသ ဝက ဇေကာနံ၊ ဘယာ ဟိ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၀။ (-ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၅။ ၃၆၂။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၀၄-၆)။ (၃) ခုဒ္ဓကနိကာယ ဇာတကံ
ပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၅-ဝဂ်။ ၁၀-ဇာတ်။ ဇာ၊
၁။ ၉၁။ (“သစ်ကျုတ်” ဟုခေါ်သော သတ္တဝါ
ကား ခွေးအရွယ်ပမာဏရှိ၍ ကြောင်ကျား

သော အဆင်းရှိသော သားကောင်တစ်မျိုး
တည်း။ ခန်း၊ ဇို၊ ၆၁၅။ ဝက-အရ တော၌
နေသော သစ်ဝယ်၊ ကူး၊ ဟု(နိတိ၊ ဓာတု။
၁၆)၌ ၂-မျိုးယူသည်။)

ဝက၂ (တိ) [ဝစ+ယ]ပြော-ဆို-တတ်သော။
သု။ဝစ = ဗျတ္တဝစနေ၊ ဝစတိ ဝကော။
မောင်၊ ၅။ ၄၄။ ပဋိကာ။

ဝကတိ (ကြိ) [ဝက+အ+တိ] (၁) ယူ၏။
(၂) တောက်ပ- တင့်တယ် -၏။ (၃)
ညှိုးဆဲ၏။ (၁) တံ ဝကတိ အာဒေါတိစိ
ကရမ္မကော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၇၄။ (၂) (၃)
ဝက ဒိတ္တိယံ ပဋိဘာတေ စ။ ဝကတိ။ နိစိ၊
ဓာတု။ ၁၆။

ဝကဓူပ (ပု) [ဝက+ဓူပ။ ထောမ။ ဝကဓူပ၊
ဝကဓူပ-သံ။] ထင်းရှူးဆီ။ ပါယသော၊
ကဓူပေါ၊ သိရိဓေဋ္ဌော ပျတြ။ ခန်း၊ ဇို။
၃၀၆။

ဝကာရ (ပု) [ဝ+ကာရ] ဝ-အက္ခရာ။ ဝန္တ-
သဒ္ဒတော ဝကာရဉ္စ ဒီသံ ကဘူ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊
၁။ ၉၇။ ပကာရဿ စေတ္ထ ဝကာရော ကတော။
ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇။

ဝကုလ (ပု) [ဝက+ဥလ။ ဝက အာဒေါနေ
ဥလော။ ခန်း၊ ဇို။ ၅၇။ ဝကုလ၊ ဝကုလ-သံ။
ဗဥလ-ပြာ။] ချမ်းပင်၊ ခရေပင်။ ဥဒ္ဓါ-
လကာ စ ကုလုဒါ၊ ကဒမ္မာ ဝကုလာ ဗဟူ။
အပ၊ ၁။ ၁၇။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ ဝကုလော တု
စ ကေဒဒရာ။ ခန်း၊ ၅၇။

ဝကုလပုပ္ဖ (န) [ဝကုလ+ပုပ္ဖ] ချမ်းပင်-ခရေ
-ပင်။ ဝေဓိမံ နာမ သဝဏ္ဏကာနိ ဝသိက-
ပုပ္ဖါဒိနိ ဝဏေသု အဝဏ္ဏကာနိ ဝါ ဝကုလ-
ပုပ္ဖါဒိနိ။ ... တေ ဝေဓိမံ နာမ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၂၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၀။

ဝက္ကံ (န) [ဝက+က။ ဝက-အာဒေါနေ၊ ဝကတိ
ဩဒနံ အာဒေါတိတိ ဝက္ကံ။ ကာဒိ၊ ၁၄။ ၀စ+
က။ ၀စ-ဝိယတ္တိယံ၊ ဝါစာယံ။ ရူ၊ ၆၇။ (ပု)
ဝက္က-သံ] အညို၊ (ကျောက်ကပ်။ P.T.S)။
မံသံ နာရ အဋ္ဌိ အဋ္ဌိမိဋ္ဌံ ဝက္ကံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃။ ဒါ၊ ၃။
၆။ မ၊ ၁။ ၇။ ဝက္ကန္တိ ကေဗန္ဓနာ ခွေ မံသ-
ပိဏ္ဏိကာ။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄။ ဝက္ကံ ကောဋ္ဌာ-
သဘေဒသ္မိ။ ခန်း။ ၁၀၃။ (အညို သည်
၃၂- ကောဋ္ဌာသတွင် ပါဝင်၍ တစ်ခုတည်း
သော အဖွဲ့ရှိသည့် အသားစိုင်နှစ်ခု ဖြစ်သည်။
ထိုအညို သည် အဆင်းအားဖြင့် အနည်းငယ်
နိ၍ ပင်လယ်ကသစ်စေအဆင်းနှင့်တူသော
အဆင်းအဆင်းရှိသည်။ သဏ္ဍာန်အားဖြင့်
ကလေးသူငယ်တို့ ကစားသည့် အစုံဖွဲ့အပ်
သော ဂျင်ငယ် = ဂေါ်လီလုံးသဏ္ဍာန်ရှိသည်။
တစ်နည်း-တစ်ခုသော အညှာရှိသည့် သရက်
သီးနှစ်လုံးပြုတ်သဏ္ဍာန်ရှိသည်။ အရပ်ဌာန
အားဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်၏ အထက်ပိုင်းအရပ်၌
ဖြစ်သည်။ တည်ရာဌာနအားဖြင့် လည်ချောင်း
မှထွက်သော တစ်ခုလော အညှာရင်းဖြင့်
အနည်းငယ်သွား၍ နှစ်ပြာကွဲသော အကြော
ကြီးဖြင့် ဖွဲ့ချည်အပ်သည်ဖြစ်၍ နှလုံးသားကို
ဝန်းရံ၍ တည်သည်။ အပိုင်းအခြားအားဖြင့်
အညို ကို အညို ၏ အဆုံးအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြား
အပ်၏။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄-၇)။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။
၅၆-၇။ ပဋိသင်္ဃ၊ ၁။ ၇၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၄၁)။

ဝက္ကံ၂ (တိ) [ဝက္က + အ။ ဝကံ-ကောဋ္ဌိလ္လေ၊
ဝကံသဒ္ဓေါ ဟိ ဝက္ကသဒ္ဓေန သမာနတ္ထော၊
ဝက္ကသဒ္ဓေါ စ ဝကံသဒ္ဓေန။ နိတိ၊ ဓာတု။
၁၂-၃။ ဝကြ-သံ။ ဝက္က-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဇိ]
က္ကေ- ကောက်-သော ။ ဝက္ကော စကေ
တိသုစော။ ခန်း။ ၁၀၃။ ဝက္ကံ -
လည်းကြည့်။

ဝက္ကံ၃ (န) [ဝက္က+အ။ ဝက္က-သံ။ ဝက္က-ပြာ။
ဝက္က - အဒ္ဓမာဂဇိ။ သစ်ခေါက်၊ သစ်ခွံ။

(ဝတ္ထုလ-ကြည့်)။ဝတ္ထု ရုက္ခတစေ အလန္တိ
ဝတ္ထုလံ။ ကစွည်း။၆၅။

ဝတ္ထု (ပု) [ဝတ္ထု+အင်္ဂ။ ငတ္ထု+ အင်္ဂ+ အ။
ဝတ္ထု အင်္ဂ ယဿာတံ ဝတ္ထုဂေ။ ကပ္ပဒ္ဒါမ။
ဝကြာဂ်-သံ။] (ကျေ-ကောက်-သော-
လည်ပင်း- အတောင်နှစ်ဘက် - ဟူသော
အင်္ဂါရှိသော)ပု။ ဒိသာ ဘဇေ ငတ္ထုဂါ။
ဇာတံ ဘရဏတော ဘယံ။ ဇာ၊၁။၉။၁၉၂။
ဝတ္ထုဂ်၊၁။ သကုဏေ အ-လပတိ၊ တေ ဟိ
ဥတ္တမဂ်။ ဂလံ ကဒါစိ ကဒါစိ ငဂ်
ကဗျေန္တိ၊ တသ္မာ “ဝတ္ထုဂ်” တိ ဝုပ္ပန္တိ။ ဝ ဟံ
ဝါ တေသံ ဥဘောသု ပဿေသု ပက္ခာ
ဇာ တာတိဝတ္ထုဂ်။ဇာ င္ဂ၊၁။ ၂၃၂။ဝတ္ထုဂေ၊၁။
ဝက်ဂိဝေါ။ ဇာ၊၄။၁။၄၆၁။ (-ဇာ၊၂။၈၇။
ဇာ၊၄။၅။၃၇၁)။ ဝတ္ထုဂေ၊၁။ ပတ္တယာနော စ။
ဓာန်။၆၅။ ဥဒ္ဓန ဒိသု ဝတ္ထု ကုဋိလံ အင်္ဂ
ဂိ၊၁။ဒိကံ တေသု၊ ဝတ္ထုန ဂမနေန အင်္ဂ-
တိတိ ဝါ ဝတ္ထုဂေ၊၁။ ဓာန်၊၆။၆၅။

ဝတ္ထုဂိ (ပု) [ဝတ္ထု+အင်္ဂ=ဝတ္ထုဂ်+ဂြိ။ ဝတ္ထု+
အဿိ။ ဝကြာဿိ-သံ။]အဿိ=အစားအစား၊
သစ်မြစ်။ ကြက်တက်ပင်။(ဝတ္ထုဂ်ပိ။) ဓာန်၊
၆။၅၉၀။

ဝတ္ထုနာသိက (ပု) [ဝတ္ထု+နာသိက။ ဝတ္ထု
နာသိက ယဿာတံ ဝတ္ထုနာသိကော။
ကပ္ပဒ္ဒါမ။ ဝကြာနာသိက - သံ] ဇီးကွက်၊
ဒီးဒုတ်၊ခင်ပုပ်။ ဝတ္ထုနာသိကော ရတ္တံစာရိပိ။
ဓာန်၊၆။၆၃၁။

ဝတ္ထုပဉ္စက (န) [ဝတ္ထု + ပဉ္စက] ဝတ္ထုပဉ္စက၊
အညိ နှင့်တကွ(ကောဋ္ဌာသ) ၅-ခု၊ ဝတ္ထု-
သဒ္ဓါဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သား အပ်သော
ကမ္မဋ္ဌာန်း ၅-ခုအပေါင်း(အသား၊အကြော
အရိုး၊ ရိုးတွင်ခြင်ဆီ၊ အညိ)။ တဒန္တရံ
ဝတ္ထုပဉ္စကေ...ဝတ္ထုဗွံ။ အဘိ၊ င္ဂ၊၂။၂၁၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃၄။ (-ခုဒ္ဒက၊ င္ဂ၊၃။ အနုဋီ၊၂။

၁၅၄)။ (ဝတ္ထုပဉ္စက ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သရဇ္ဈာယ်
ထု၌ “မံသံ၊နာရ၊အဋ္ဌိ၊အဋ္ဌိမိဉ္စ၊ဝတ္ထု” ဟု အနု
လောမအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ဝတ္ထု၊အဋ္ဌိမိဉ္စ၊
အဋ္ဌိ၊နာရ၊ မံသံ ” ဟု ပဋိလောမအားဖြင့်
လည်းကောင်း “မံသံ၊နာရ၊အဋ္ဌိ၊အဋ္ဌိမိဉ္စ၊ဝတ္ထု၊
ဝတ္ထု၊ အဋ္ဌိမိဉ္စ၊ အဋ္ဌိ၊နာရ၊မံသံ ” ဟု အနု-
လောမ ပဋိလောမ အားဖြင့်လည်းကောင်း
သရဇ္ဈာယ်ရမည်။ အဘိ၊င္ဂ၊၂။၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၂၃၄)။ ခုဒ္ဒက၊ င္ဂ၊၃။

ဝတ္ထုယတိ (ကြိ) [ဝတ္ထု+ဏယ+တိ] (၁)
ပြောဆို၏၊ ထွန်းပန်း။ (၂)ပျက်စီး၏။(၁)
(၂) သက္က ဝတ္ထု ဘာသနေ...ဝတ္ထုတိ၊
ဝတ္ထုယတိ။ နက္က ဝတ္ထု နာသနေ...ဝတ္ထုတိ၊
ဝတ္ထုယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု၊၂၈၂။

ဝတ္ထုလ (ပု၊န) [ဝတ္ထု+အလ။ ဝတ္ထု ရုက္ခတစေ
အလန္တိ ဝတ္ထုလံ။ ကစွည်း။၆၆၅။ ဝတ္ထု တစေ
အလော။ ဓာန်၊၆။၄၄၂။ ငတ္ထု ရုက္ခတစေ၊
ဝတ္ထုလံ။ဓု၊ ၆၇၅။ ဝလ+ကလ။ ဝလတေ
သံဝုဏောတိတိ ဝတ္ထုလံ။ လ-ကို က-ပြု။
ကပ္ပဒ္ဒါမ။ ဝလက-သံ။ ဝတ္ထုလ-ပြာ၊အဒ္ဓ-
မာဂဓိး] (၁)လျော်တေ-အဝတ်- သက်နိုး။
(၂) သစ်ခေါက်၊ သစ်ခုံး။(၁) ဝါကစီရံ
နာမ တာပသာနံ ဝတ္ထုလံ၊ဝိ၊င္ဂ၊၁။၂၃၆။
(-ဇာ၊င္ဂ၊၂။၁၃)။(၂) ဒန္တေန ဥပ္ပါဋိတံ
ဝတ္ထုလံ ရုက္ခတ္တစော ဒန္တဝတ္ထုလံ။ ဒိ၊၆။၁။
၃၀၇။သံ၊၆။သစ်။၂။၂၆၉။

ဝတ္ထုလန္တရ (န) [ဝတ္ထုလ+အန္တရ] လျော်တေ
-အဝတ်-သက်နိုး၏-အကြား- ကြားထဲ။
ဝတ္ထုလန္တရံ ပါဝိသိ။ ဇာ၊င္ဂ၊၂။၁၂-၃။

ဝတ္ထုလသဒ္ဓ (ပု) [ဝတ္ထုလ+သဒ္ဓ] လျော်တေ
-အဝတ်-သက်နိုး-သံ။ တဿ ဝတ္ထုလသဒ္ဓံ
သုတွာ။ဇာ၊င္ဂ၊၂။၂၅၀။

ဝတ္ထုလိ (ပု) [ဝတ္ထုလ + လိန + ကလိ။ ဝ-
အက္ခရာသု။ အပဂတော ဗျပဂတော ကလိ

ဒေါသော အသတိ ဝ-ကာရာဂမံ ကတွာ
 ဝတ္ထုလိတိ ဝုစ္ဆတိ။ အပါဠိ ၂။ ၂၁၄။ ဝတ္ထုလ
 + ဤ။ ဝတ္ထုလိနံ - သက္ကတဝိဇ္ဇက။ ဝတ္ထုလိ
 - ပြာ၊ အဒ္ဓမာ(ဓိ)။ (၁) ဝတ္ထုလိရဟန်း၊
 ဝတ္ထုလိထေရ်၊ (သဒ္ဓါမိမုတ္တကေဒဂရ ဝတ္ထု-
 လိထေရ်။) (၂) ဝတ္ထုလိသုတ်။ (၁) တေဒဂံ
 ဘိက္ခဝေ မေ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ သဒ္ဓါမိ-
 မုတ္တာနံ ယဒိဒံ ဝတ္ထုလိ။ အံ၊ ၁။ ၂၄။ ဝတ္ထုလိ
 နာမ နာမေန၊ ဟေသ တိ သတ္ထုသာဝကော။
 အပါ ၂။ ၁၁၆။ တေန ခေါ ပန သမယေန
 အာယသ္မာ ဝတ္ထုလိ ကမ္မကာရနိဝေဒေန
 ဝိဟရတိ။ သံ၊ ၂။ ၉၇။ (၂) အာနန္ဒော
 တိဿော ယမကော၊ အနုရာဇော စ ဝတ္ထုလိ
 သံ၊ ၂။ ၁၁၂။

[ဝတ္ထုလိထေရ်သည် အသိဇီမဟာသာဝက
 (=ဂဝ-သောတပည့်ကြီး) တို့တွင် ဝတ်ပါး
 အပါအဝင်ဖြစ်၍ အားကြီးသောသဒ္ဓါတရား
 ရှိသည့် ရဟန်းအပေါင်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံး
 ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဘုရားရှင်ချီးမြှောက်ခြင်းကို ခံရ
 သောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုလိထေရ်သည်
 ဤကမ္မာမှပြန်၍ ရေတွက်သော် ကမ္မာ
 တစ်သိန်းထက်၌ ပွင့်တော်မူသော ပဒုမုတ္တရ
 ဘုရားရှင်၏ အထံတော်၌ “သဒ္ဓါမိမုတ္တ
 တေဒဂ်ဗုဒ္ဓ” ကို ရလို့ကြောင်း ဆုတောင်း
 ခဲ့သည်။ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာဝယ် ငါတို့ဘုရားရှင်
 လက်ထက်တော်၌ ခါ သာဝတ္ထိပြည်၌ ပုဏ္ဏား
 မျိုး၌ဖြစ်၍ ဖင်း၏အမည်ကို “ဝတ္ထုလိ” ဟု
 မှည့်ခေါ်ကြသည်။ ထိုဝတ္ထုလိ အမျိုးသား
 သည် အရွယ်ရောက်၍ လူလားမြောက်သော
 အခါ ဗေဒင်သုံးပုံကို သင်ယူပြီးလျှင် ပုဏ္ဏား
 တို့ ဖတ်သင့်သော အကတ်ဟုသမျှတို့ကို
 ကဆုံးတိုင် တတ်မြောက်လေသည်။ သာဝတ္ထိ
 မြို့တွင်းသို့ ရဟန်းအပေါင်းခြံရံလျက် ဆုမ်းခံ
 ဝင် (ဆုမ်းခံကြွလာ) တော် မူသော ဘုရား
 ရှင်ကို ပူးဖွေရ၍ ဘုရားရှင်၏ ရူပကာယ

တော်၏ ပြည့်စုံမှုကို ပူးမြင်ရသည်ရှိသော်
 အားရကင်းတိမ်မူ မရှိသဖြင့် အမြဲမပြတ်
 ပူးမျှော်ရန်၊ တွက် ဘုရားရှင် အထံတော်၌
 ရဟန်းပြုလေသည်။

ရဟန်းပြုပြီးနောက် မိမိပြုလုပ်ရမည့်
 ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာအလုပ်ကိစ္စများကို မလုပ်
 တဲ ဘုရားရှင်ကို ကြည့်ရှု ပူးမြော်ခြင်းဖြင့်သာ
 အချိန်ကုန်လွန်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်
 က “ချစ်သား ဝတ္ထုလိ၊ ဤအပုပ်ကောင်
 ကြီးကို ပူးမြင်ခြင်းဖြင့် သင့်အား အကျိုးမရှိ
 ချစ်သား ဝတ္ထုလိ၊ တရားကို မြင်သူသည်
 ငါဘုရားကိုမြင်၏၊ ငါဘုရားကို မြင်သူသည်
 တရားကိုမြင်၏” စသည်ဖြင့် ဆုံးမတော်
 မူသည်။ သို့သော်လည်း ဘုရားရှင်ကို မပူး
 မြင်ရ မနေနိုင်၍ ဘုရားရှင်အထံ၌သာ ကျင်
 လာညီကျက်စားသွားလာ နေထိုင်ခဲ့သည်။

ထိုနောက် ဘုရားရှင်က သံဝေဂရရန်
 ဝါဆိုမည့်နေ့၌ ဝတ္ထုလိထေရ်ကို ကြိမ်းမောင်း
 နှင်ထုတ်လိုက်သဖြင့် ဘုရားရှင်ထံ၌မနေနိုင်၍
 တောင်ပေါ်မှ ခုန်ချရန် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်
 သို့ ကက်ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုအကြောင်းကို
 ဘုရားရှင် သိတော်မူ၍ ကိုယ်တော်မြတ်ကို
 ထင်ရှားပြရန် နေင်ခြည်တော်ကို လွှတ်ခဲ့
 သည်။ ထိုအခါ ဝတ္ထုလိအား ဘုရားရှင်ကို
 ပူးမြင်ရသော အခါမှစ၍ ကြီးစွာသော
 သောဏ ငြိမ်းပျောက်လေသည်။ ဘုရား
 ရှင်သည် ဝတ္ထုလိထေရ်အား နှစ်သက်ဝမ်း
 မြောက်မူ ဖြစ်စေရန် “ပါမေဇ္ဇမဟုလော”
 စသော ဂါထာကို ဟောတော်မူပြီး “ချစ်သား
 ဝတ္ထုလိ လာခဲ့လော့” ဟု ခေါ်တော်မူရာ
 ဘုရားရှင်ကို ပူးမြင်ခြင်း၊ ဘုရားရှင်ခေါ်
 ကော်မူခြင်းကို ကြားသိရခြင်းတို့ဖြင့် ဝတ္ထုလိ
 ထေရ်သည် အားကြီးသော ပီတိကို ဖြစ်စေ
 ပြီး ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ကာ ဘုရားဟော
 တော်မူအပ်သော ဂါထာကို ဆင်ခြင်လျက်

ဖြစ်ပေါ်လာသော ပီတိကို ခွာပြီးလျှင် ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါးနှင့်တကွ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။ သူ့နောက် ဘုရားရှင်က ဝတ္ထုလိယေဝရ်အား သဒ္ဓါတရား လွန်ကဲသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သည့် “သဒ္ဓါမိနတ္တဗောဓိ” ဘွဲ့ထူးကို ချီးမြှင့်တော်မူသည်။ (အံ၊ ၁။ ၂၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄-၆) မေ၊ ၄။ ၂။ ၃၀ - ၂။ ၄။ ၅။ ၂။ ၅၇ - ၆၄။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄-၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။

(သံ၊ ၂။ ၅၇ - ၁၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇-၉) တို့၌မူ ဝတ္ထုလိယေဝရ်သည် အိုးထိန်းသည်၏ အိုးလုပ်ရာ တဲ၌ အနာရောဂါ ပြင်းစွာ နိပ်စပ်၍ ပကျန်းမမာ ဖြစ်နေသဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ရန်အတွက် မိမိအလုပ်အကျွေးတို့ကို မြတ်စွာဘုရားထံ အပ်လှော်ရာ မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်တိုင် ကြွလာဘော်မူ၍ ဖိတ်စွာဘုရားက “ချစ်သား ဝတ္ထုလိယေဝရ်လျှောက်၍ ဤအပုတ်ကောင်ကြီးကို ဖူးမြော်ခြင်းဖြင့် သင့်အား အကျိုးမရှိ၊ တရားကို မြင်သူသည် ငါဘုရားကို မြင်သည်မည်၏။ ငါဘုရားကို မြင်သူသည် ကရားကို မြင်သည် မည်” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူလေသည်။ ထို့နောက် ဝတ္ထုလိယေဝရ်သည် ရွာတွင်း၌ (ဝါ) အိုးထိန်းသည်၏ တဲအိမ်၌ ငါသည် မသေလင့်ဟု နှလုံးသွင်းလျက် ဣသိဂိလိတောင်နိပါးရှိ ကာဠသီလာ (= ကျောက်သို့ပေါ်၌ ဆောက်ထားအပ်သော) ကျောင်းသို့ သွားရောက်နေထိုင်၍ ဝိပဿနာတရား အားလုတ်ရာ မိမိကိုယ်မိမိ ရဟန္တာဖြစ်ပြီဟု ထင်မှတ်၍ “ဤဆင်းရဲသော အသက်ရှင်ခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိ၊ ဓားကို ယူပြီး လည်ကိုဖြတ်၍ သေအံ့” ဟု ထင်သော ဓားဖြင့် လည်ပင်း (လည်ချောင်း) ကို ဖြတ်စဉ်အခါ မုဒ္ဒဒေနာဖြစ်ပေါ်လာ၍ မိမိ၏ ပုထုဇဉ်အဖြစ်ကို သိရှိသဖြင့် ဝိပဿနာတရား

ကို ဆက်လက် ရှုမှတ်ပွားများမှ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်-ဟု ဟောကြားပြဆိုတော်မူသည်။]

ဝတ္ထုလိယေဝရ် (ပု) [ဝတ္ထုလိ + ယေဝရ်] ဝတ္ထုလိယေဝရ်။ ဝတ္ထုလိယေဝရ်သာပဒါနံ ဒုတိယံ။ အပါ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဣကော သတသဟဿမ္ပိတိ အာဒိကံ အာယသ္မာတော ဝတ္ထုလိယေဝရ်သာ အပဒါနံ၊ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉၊ ၃၇၂)။

ဝတ္ထုလိယေဝရ်အပဒါနံ (န) [ဝတ္ထုလိယေဝရ် + အပဒါနံ] ဝတ္ထုလိယေဝရ်ဝတ္ထု - ကြည့်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရပဒါနပါဠိ၊ ၅၄-ငှါ၊ ၂-အပဒါနံ။ အပါ၊ ၂။ ၁၁၅-ဂ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄-၇။

ဝတ္ထုလိယေဝရ်ဂါထာ (ထီ) [ဝတ္ထုလိယေဝရ် + ဂါထာ] ဝတ္ထုလိယေဝရ်သည်-ရွတ်ဆို-ဟောကြား-အပ်သော ဂါထာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရဂါထာ-ပါဠိ၊ ၅-နိပါတ်၊ ဂ-ဂါထာ။ ထေရ၊ ၂။ ၇။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၇-၆၃။

ဝတ္ထုလိယေဝရ်ဝတ္ထု (န) [ဝတ္ထုလိယေဝရ် + ဝတ္ထု] ဝတ္ထုလိယေဝရ်၏-အကြောင်း-အရာ-ဖြစ်စဉ် ဖြစ်ရပ်-အဋ္ဌာပုတ်-ဝတ္ထု။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဓမ္မပဒပါဠိ၊ ၂၅-ငှါ၊ ၁၁-ဝတ္ထု။ မေ၊ ၆ဂ။ မေ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀-၂။ အင်္ဂုတ္တနိကာယ၊ ဧကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၁၄-တေဒဂ္ဂဝါ၊ ၂-ဂါ၊ ၂၀၀-သုတ်၊ အံ၊ ၁။ ၂၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄-၆။ ဝတ္ထုလိယေဝရ်ဝတ္ထုစေတီ နိဒဿနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄။

ဝတ္ထုလိယေဝရ် (န) [ဝတ္ထုလိ + သုတ္တ] ဝတ္ထုလိယေဝရ်။ ဝတ္ထုလိယေဝရ် အကြောင်းအရာကို ပြသော-စကား-သုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဂ္ဂု-သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၅၇-၁၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇-၉။

ဝက္ခ (ပု) [ဝက္ခ+အ။ အတော အာဝရတိ (အာဝရတောတိ)တိ ဝက္ခော၊ မဟံရဟော။ ကပ္ပဒ္ဒမ။ ရက္ခ ဝက္ခ ဝရဏေ။ နိတိ၊ဓာတု။ ၂။ဓာတုတ္ထ။ ပါကတ ဝက္ခ-သံ။ဝက္ခ။ဝစ္ဆ-ပြာ-အဒ္ဒမာဂဓိ။] (၁) သစ်ပင်။ (၂) ရင်ဘတ်။ (၃) သန္တိ ဝက္ခာ မနောရမာ။ဇာ၊ ၁။၁၁၆။ ဝက္ခာတိ ရက္ခာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ (၂) ဥရံ တာဠေတွာတိ ဝက္ခပုဒေသံ ပဟ-ရိတွာ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၂။

ဝက္ခတိ (ကြိ) [ဝစ+သတိ။ ရူ၊၄၇၉။မောင်၊ ၆၊၂၇။နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၇၀-၁။ ဝက္ခတိ-သံ။ ဝစ္ဆိဟိဏ္ဍ၊ ဝစ္ဆိဏ္ဍ-ပြာ။] (၁) ပြော-ဆံ-ဟော-ကြား-မိန့်-မြက်-လတ္တံ့။ (၂) ဆုံးမ-ကံမြစ်-လတ္တံ့။ (၃) ဘိက္ခုပိ အာ-ယသန္တိ ဝက္ခန္တိ သဟဒေမ္မေန။ ဝိ၊၁။၂၇၁။ တျာဟံ ဝက္ခာမိ။ ဝိ၊၂။၂၀၉-၁၀။ ကာလေန ဝက္ခာမိ။ ဝိ၊၂။၄၃၇။ ဝိ၊၅။၂၃၃။ ၃၃၀။အံ၊ ၂။၁၇၂။အံ၊၂။၃၁၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃၂၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။ ဝက္ခာမိ (အပါ၊၁၊၈) ကထေသာမိတိ အတ္ထော။ အပါ၊ ၄။၁၁၄၃။ ဗာလာ တုဋေဟိ ဝက္ခန္တိ။ဇာ၊၁။ ၂၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၅။ (၂) နိဂ္ဂယု နိဂ္ဂယုာ-ဟံ အာနန္ဒ ဝက္ခာမိ။ မ၊၃။၁၅၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၁၅။ အံ၊ ၄။၁၊၁၉၀။ နိဂ္ဂယု နိဂ္ဂယုတိ နိဂ္ဂဏိတွာ နိဂ္ဂဏိတွာ ပုနပ္ပုနံ ဩဝဒိဿာမိ အနုသာ-သိဿာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၈။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၄၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၁၅။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။၁၉၀)။

ဝက္ခတိ (ကြိ) [ဝစ+သတိ။ ဝစ+ဤ၊ ဤကို ထုတိပြု။ ရူ၊၄၇၉။ မောင်၊ ၆၊၃၊၂၇။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၈၉၃၊ ၉၇၀-၁။ ဝက္ခတိ-ထောင့် ကွင်းလည်း ကြည့်။] ပြော-ဆို-ဟော-ကြား-မိန့်-မြက်-ပြီ။ ကထံ ဟိ နာမ... ဝက္ခန္တိ။ ဝိ၊၁။၉၀၊၃၂။ ဝိ၊၂။၈၁။ ဝိ၊၄။၁။

အဘိဓာန် (အ-ဝင်) ၂၇ ပ-မ၊အ-စ

(နိတိဆရာအလို ကထံ ဟိ နာမ-ဒ.ယုဉ် အတိတ်အနက်၌ ဤ-ဝိဘတ်သက်၊ ဤ-ကို ထုတိပြု။ မောင် ဆယုအလို နာမ.ယုဉ် ထုတိ ဝိဘတ်သက်)။

ဝက္ခတိ (ကြိ) [ဝစ+သတိ။ မောင်၊ ၆၊ ၃။ ဝက္ခတိ-ထောင့်ကွင်းလည်းကြည့်။] ပြော-ဆို-ဟော-ကြား-မိန့်-မြက်-ပြီ။ ယတြ ဟိ နာမ အနိစ္စယေဝ သမာနံ “နိစ္စ”န္တိ ဝက္ခတိ။ မ၊၃။ ၄၀၁။ သံ၊၁။၁၄၅။ ဝက္ခတိတိ ဘဏတိ၊ ယတြာတိ နိပပါယောဂေန ပန အနာဂတဇနံ ကတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။အနာ-ဂတေ သပ္ပေ၊ ဟောတာယံ “ဝက္ခတိ”တိ ယတြာပစ္စယောဂေန၊ အတ္ထော ပန ဝတ္ထ-မာနကာလိကော။ ဇေနာဟ “ဘ ဘတံ”တိ။ သံ၊ ၄။၁၊၂၄၂။ (ကထဉ္စိ နာမယောဂေနာ-တိဇေ.နာဂတဇေဝ ပယောဂေါ။ နိတိ၊ သုတ္တ၊၈၉၃။ ဤသုတ်ကို စီရင်သော နိတိ ဆယုအလို ကထဉ္စိနာမ-အယုဉ် အနာဂတ် ဝိဘတ်.ကဲ့သို့သော ဝိဘတ် (=အတိတ်.ကလ ဝါစိ အဇ္ဈတ္တနိဝိဘတ်)ကို စီရင်သဖြင့် ပုံစံ အားလုံးကို မမြင်နိုင်ချေ။ ကထဉ္စိနာမ-အယုဉ်-ဗုဗ္ဗဇိဿသံ-ကို ပ+ဝဇ+ဩ-ဟု ပဒဝိဘာဂပြု၍ ဩ-ကို ထုသံ-ပြု။အလား တူ ပုံစံများကို ပဒဝိဘာဂ ပြုပါလေ။ ပုံစံ အနည်းငယ်ကို ထုတိပြုအံ့-ကထံ ဟိ နာမ တံ့...န သက္ခိဿသံ။ဝိ၊၁။၂၃။ကထံ ဟိ နာမာ တိ ကေန နာမ ကာရဏေန၊ကိ ပန ကာနကံ ပဿန္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ ကထံ သဒ္ဒယောဂေန န သက္ခိဿသိတိ အနာ-ဂတဇနံ ကတံ။ နာမသဒ္ဒယောဂေနာတိ စ ဝဒန္တိ။ သာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ ကထံ ဟိ နာမ သော ကရိဿတိ။ ဝိ၊၁။၅၂။ ကထံ ဟိ နာမ သော ဘိက္ခဝေ (ပ) ကုဋိကံ ကရိဿတိတိ ဣဒံ အတိတတ္ထေ အနာဂတဇနံ၊ အကာ-သိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တဿ လ.ကွကံ

သဒ္ဓတ္ထတော ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဠ၊၁။ ၂၅၀။
 သဒ္ဓသတ္ထဝိဒ္ဓဟိ ကိံ သဒ္ဓယောဂေ အနာဂတ-
 ဝစနဿ ဣစ္စိတတ္တာ ဝုတ္တံ “တဿ လက္ခဏံ
 သဒ္ဓတ္ထတော ပရိယေသိတဗ္ဗံ”န္တိ။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၁၁၇။ ယထာ ဟိ နာမ သယံ အဘိက္ခန္ဓော
 သယံ ပဋိက္ခန္ဓော ဝေ ဝက္ကတိ။ အံ၊ ၂။ ၂၉၇။
 ကယ် ဟိ နာမာတိ ကေန နာမ ကရဏေန။
 အံ၊ဠ၊ ၂။ ၁၀၈။ ကထံ ဟိ နာမ-ပုံစံ ဝိနည်း၌
 များစွာတွေ့ရသည်။

ဝါဒမဝူပုံ-နိတိဆရာအလို ကထဉ္စိ နာမ
 အယှဉ်-မောဂ္ဂလာန်ဆယုအလို နာမသဒ္ဓါ
 အယှဉ်-အဋ္ဌာယော၊ ဋီကာဆယုတို့ အလို
 ကိံ သဒ္ဓါ-ကယ်သဒ္ဓါတို့ အယှဉ်-ဘဝိဿန္တိ
 ဝိဘတ်-... ဝိဿန္တိ ဝိဘတ်ကဲ့သို့သော ဝိဘတ်
 -ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ အထက်ပါပုံစံတို့၌
 ဂရဟာအနက်အတိတ်ကောလချည်းဖြစ်သည်။
 ရှင်းသင်းချက်-အထက်ပါသုတ်၏ ဝုတ္တံ၌
 (၁) တဿာ ပန ပါဠိယာ အဋ္ဌာယောယံ
 ကဿ ဉ္စိသဒ္ဓံ အဂ္ဂဟေတွာ နာမသဒ္ဓမေဝ
 ဂဟေတွာ “နာမယောဂေန အတိတေနာဂ-
 တဿ ဝိယ ပယောဂေါ”တိ ဝုတ္တံ-ဟု ဖွင့်ဆို
 ရာ ယင်းသံဝဏ္ဏာနာ ပါဠိကို ယခုအခါ မဟေ
 ပုတေဒုချေ။ ပျောက်ပျက်သွားဟန်တူသည်။
 (၂) ဒဗ္ဗာဿနိ နာမ ... ယာပေဿတိ
 ဣမိဿံ ပန စူဠသိဟေနဒေသုတ္တုကဿံ
 အနာဂကဿ ဝိယ ပယောဂေါ ဟောတိ။
 တေနာဟ တဋ္ဌိကဿံ “ယာပေဿတိ
 နာမာတိ နာမသဒ္ဓံ အာနေတွာ သမ္ပန္နိ-
 တဗ္ဗော၊ နာမသဒ္ဓယောဂေနဟိ အနာဂတဿ
 ဝိယ ပယောဂေါ၊ ယာပေသိ ဣစ္စေဝတ္ထော”
 တိ။ ဤအမှတ်(၂) စကားအရ ကထဉ္စိနာမ-
 သဒ္ဓါ-၏ ယတြ ဟိ နာမသဒ္ဓါ-သူ့ ချမ်း
 သက်သက်တည်သော နာမသဒ္ဓါ၏-အယှဉ်၌
 လည်း အနာဂတ်ဝိဘတ် ကဲ့သို့သော ဝိဘတ်
 (=အတိတကောလဝါစိ အဇ္ဈန္တနိဝိဘတ်)ကို

စီရင်ရမည်ဟူသော ကေးကျရောက်သည်။
 သတိပြုဘုရား။

နာမေ ဂရဟာ ဝိမှယသု။ မောဂ်၊ ၆။ ၂-
 သုတ်ကဲ့စီရင်ဟော မောဂ်ဆရာအလို ကထဟိ
 နာမ ယတြဟိနာမ အခြားပိုင်နှင့် မရော
 မယှက် သူချည်တည်းသောနာမ ပုံစံအားလုံး
 ကို ခြုံငုံမိသည်။ ယင်းသုတ်ဖြင့် နာမသဒ္ဓါ၏
 အယှဉ် ဂရဟာအနက်နှင့် ဝိမှယအနက်ကို
 သိဟပ်သည်ရှိသော် ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်သက်
 ဟုပြသည်။ ပုံစံအနည်းငယ် ထုတ်ပြပေအံ့...
 ကထဟိနာမ အယှဉ်ကို အထက်၌ ထုတ်ပြခဲ့
 သည့်အတိုင်း သိပါလေ။ ယင်းပုံစံများ
 ဝိနည်း၌များစွာ ရှိပါသည်။ (ယတြဟိ နာမ)
 နာမအယှဉ်-ယတြဟိ နာမ... နန္ဒဿရိဿ-
 တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၇။ ယတြဟိ နာမာတိ အစ္စရိ-
 ယတ္ထေ နိပါတော၊ ယော နာမ တထာဂ-
 တောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဠ၊ ၂။ ၁၀။ ယတြာတိ
 ပစ္စတ္တတ္ထေ၊ နာမာတိ အစ္စရယတ္ထေ နိပါ-
 တော၊ ဟိသဒ္ဓေါ အနတ္တကော။ တေနာဟ
 “ယော နာမ တထာဂတော”တိ။ ဝေ
 ကတွာ ယတြာတိ နိပါတဝသေန ဝိသံ
 ယတြသဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ သမတ္တိတံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဠ၊
 ၂။ ၁၇။ ယတြဟိ နာမ... နေဝ ဒက္ကတိ၊ န
 ပန သဒ္ဓံ သောသတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၀။ ယတြ
 ဟိ နာမာတိ ယောနာမ။ နေဝ ဒက္ကတိ
 န ဒဒသ။ ယတြသဒ္ဓယုတ္တတ္တာ ပနေတံ
 အနာဂတဝသေန ဝုတ္တံ။ ဝေဇ္ဇပဋိညှိဒိသေသု
 ဋ္ဌာနေသု သဒ္ဓလက္ခဏံ။ ဒီ၊ဠ၊ ၂။ ၁၆၀။ ဝေ-
 ဇ္ဇပန္တိ ဒက္ကတိ ကရိဿတိ အဝိဿတိတိ
 ဤဒိသံ။ ဤဒိသေသုတိ ယတြ ယဉ္ဇာတိ
 ဝေဇ္ဇပနိပါတသဒ္ဓယုတ္တတ္တာနေသု။ ဒီ၊ဠ၊ ၂။
 ၁၇၀။ ဤပုံစံ၌ သမ္ဘာဝနာအနက် အတိတ်
 ကာလဖြစ်သည်။ ယတြ ဟိ နာမ... ဝက္ကတိ။
 မ၊၁။ ၄၀၁။ သံ၊၁။ ၁၉၁။ ယတြ ဟိ နာမာတိ
 ယော နာမ။ မ၊ဠ၊ ၂။ ၃၀၂။ ယတြ ဟိ

နာမာတ် ယော နာမာ ဝက္ခတိတိ ဘာတိ၊
 ယတြာတိ နိပါတယောဂေန အနာဂတဝေန
 ကတံ သံဠါဝါ ၁၉၁။ နာဂတေ သဒ္ဓေါ
 ဟောတာယံ ဝက္ခတိတိ ယတြသဒ္ဓယော-
 ဂေန။ အတ္ထော ငန ဝတ္တမာနကာလိကော။
 တေနာဟ “ဘဏတိ”တိ။ သံဠါဝါ ၂၄၂။
 ဤပုံစံ၌ ဂရဟာအနက် ဝတ္တမာန်ကာလဖြစ်
 သည်။ ယတြ ဟိ နာမ ဇာနိဿတိ (အနု-
 သရိဿတိ၊ ဇာနိဿတိ။ က-မူ) မ၊ ၃။
 ၁၅၉-၆၀။ ယတြ ဟိ နာမာတိ (နာမာတိ-
 ဝါးပဓာနနည်း) အတ္ထရိယတ္ထေ နိပါတော၊
 ယော နာမတထာဂဟောတိ အတ္ထော။ အနု-
 သရိဿတိတိ ဣဒံ ယတြာတိ နိပါတဝသေန
 အနာဂတဝေန။ အတ္ထော ပနေတ္ထ အတံတ-
 ဝသေန ဝေဒိတဗျော။ ဘဂဝါ ဟိ တေ ဗုဒ္ဓေ
 အနုဿရိ၊ န ဣဒါနိ အနုဿရိဿတိ။ မ၊ ၄။
 ၁၁၉။ ဝိဘန္တိပရိရူပကာ စ နိပါတာ ဟောန္တိတိ
 ယထာရဟံ တံ တံ ဝိဘန္တိအတ္ထဒိပကာ၊ ဣဓ
 ပန ပစ္စက္ခဝစနော ယတြ သဒ္ဓေါ၊ ဟိ သဒ္ဓေါ
 ဟောတုအတ္ထော၊ နာမသဒ္ဓေါ အတ္ထရိယတ္ထော၊
 ပဒတ္တယဿ ပန အတ္ထရိယတ္ထနိဒ္ဓိဋ္ဌာဘယ
 အတ္ထရိယတ္ထ နိပါတောတိ ဝုတ္တံ။ ဧကံသတော
 ပနေတံ ပဒတ္တယံ။ တဏှာ ဟိ ဝက္ခတိ
 “ယတြာတိ နိပါတဝသေန အနာဂတဝေန”
 န္တိ။ မ၊ ၃။ ၂၃၃။ ဤပုံစံ၌ သမ္ဘာဝနာ
 အနက် အတိတ်ကာလဖြစ်သည်။

ဤနိကာဆရာအလို ကထံ ဟိ နာမ-၌ ၃
 -ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ၃-ပုဒ်လုံးက ဂရဟာအနက်
 ၌ဖြစ်သည်ဟုယူ။ ယတြ ဟိ နာမ...ဥဿတိ
 ဝါ ဒက္ခတိ ဝါ သက္ခိ ဝါ ကရိဿတိ။ ဝိ၊ ၁။
 ၁၄၅။ သံ၊ ၁။ ၄၄၇။ ယတြ ဟိ နာမာတိ ဧတ္ထ
 ယတြာတိ ကာရဏဝစနံ။ ...ယသ္မာ နာမ
 သာဝကောပံ ဝေရူပံ ဥဿတိဝါ ဒက္ခတိ ဝါ
 သက္ခိ ဝါ ကရိဿတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၀၀။ ယတြာတိ ဟောဘုအတ္ထေ နိပါတောတိ

အာဟ “ယတြာတိ ကာရဏဝစနံ” န္တိ။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ ဤပုံစံ၌
 သမ္ဘာဝနာအနက် အတိတ်ကာလ ဖြစ်သည်။
 ယတြ ဟိ နာမယံ ဝိဇာယံဿတိ။ ဥဒါန၊ ၉၅။
 ယတြာတိ အတ္ထရိယပသံသာကောတုဟလ-
 ဟာသပသာဒါဒိပေါ ပစ္စတ္တဒတ္ထ နိပါတော၊
 တေန ယုတ္တတ္တာ ဝိဇာယံဿတိ အနာဂတ-
 ဝစနံ၊ အတ္ထော ပန အတိတကာလောယေဝ။
 ဥဒါန၊ ၄။ ၁၃၇။ ဤပုံစံ၌လည်း အထက်ပ
 ပုံစံအတိုင်း ဖင်တည်း။ နာမသဒ္ဓ အယုဉ် အတ္ထိ
 နာမ တာတ ... ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇။ မ၊ ၂။
 ၂၅၁။ အတ္ထိ နာမ တာတာတိ ဧတ္ထ အပ္ပိတံ
 ငဇ္ဇမာနတ္ထေ။ နာမာတိ ပုစ္ဆနဒတ္ထ မညနတ္ထေ
 ယ (ဝါ) နိပါတော။ ... ကုမ္မာသံ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၆။ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၂)။ ဤပုံစံ၌ ဂရဟာအနက် (ပ)
 ဂရဟာအနက် သမ္ဘာဝနာအနက် ဝတ္တမာန်
 ကာလဖြစ်သည်။ တတ္ထ နာမ ဟံ... သမာပဇ္ဇိ-
 သသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄။ သမာပဇ္ဇိဿသိတိ ဧတံ
 “တတ္ထ နာမ တူ” န္တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနာမသဒ္ဓေန
 ယောဇေတဗ္ဗံ။ သမာပဇ္ဇိဿသိ နာမာ”တိ။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။ သမာပဇ္ဇိဿသိတိ အနာဂတ-
 ဝစနံ နာမသဒ္ဓယောဂေန ကတန္တိ အာဟ
 “သမာပဇ္ဇိဿသိတိ (ပ) နာမသဒ္ဓေန ယော-
 ဇေတဗ္ဗံ” န္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂-၄။ ဤပုံစံ၌
 ဂရဟာအနက် အတိတ်ကာလ ဖြစ်သည်။
 ဘူတပုဗ္ဗံ... ဥရုက္ခမ္ဘောပံ နာမ ဧဝိဿတိ။
 မ၊ ၁။ ၃၀၀။ ဥရုက္ခမ္ဘောတိ ခမ္ဘကတဥရုဘာဝေါ
 ဥရုဇဒ္ဓတာတံ အတ္ထော။ ဝိမုယတ္ထဝသေန
 ပနေတ္ထ ဘဝိဿတိတိ အနာဂတဝေန ကတံ-
 မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၅။ ဥရုက္ခမ္ဘောပိ နာမ ဘဝိဿ။
 တိတိ ဧတ္ထ နာမသဒ္ဓေါ ဝိမုယတ္ထောတိ
 ကတွာ ဝုတ္တံ “ဝိမုယတ္ထဝသေနာ” တိအာဒိ။
 “အန္ဓော နာမ ပဗ္ဗတံ အဘိရုဟိဿတံ”
 တိအာဒိသု ဝိယ ဝိမုယ ဝါစီသဒ္ဓယောဂေန

ဟိ ဘဝိဿတိတိ အနာဂတဝစနံ။ မဇ္ဈိ၂။
၂၁။ ဣပုံစံ၌ သမ္ဘာဝနာအနက် အတိတ်
ကာလဖြစ်သည်။

ယတြ ဟိ နမ...နမတိ။ ဝိဂါဏံ။ ဒိ၂။
၃။ မာ၂။ ၂၄။ သံဝါသဝဂါ။ ယတြ ဟိ
နာမာတိ ယသ္မိံ နာမ သောကော။ ဝိဂါဏံ။
၂၄။ ဒိဂါဏံ။ မဇ္ဈိ၂။ ၇။ သံဝါသံ။
ဝဂါ။ ဗြဟ္မဿာစနကတာပါဠိတော် (ဝိဂါ။)
စသည်နှင့် ယင်းပါဠိတော်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ
မူအားလုံးတွင် ယတြ ဟိ နာမ-အယှဉ်
ဝတ္ထုမာန် ဝိဘတ်နှင့် နမတိ-ဟု ရှိသည်။
“သဒ္ဓါဟူက၊ အနိစ္စ၊ ဗုဒ္ဓမုဒ္ဓိရာ” ပရိ-
ဘာသာအရ ဘဝိဿန္တိဘိဘတ်မမြဲဟု မှတ်ယူ
ရာ၏။ ဣပုံစံ၌ ဂရဟာအနက် အတိတ်
ကာလဖြစ်သည်။ ဗုတ်ချက်- အဋ္ဌကထာ၊
ဒီကာဘိ၌ ကံ-ကထံ-ယတြ - သဒ္ဓါတို့၏
အ ယှဉ်မှုနှင့်သောကော့ကို တောက်၍ အဋ္ဌ-
ကထာ၊ ဝိဂါဏံ နှစ်တို့ကြီး ရှိသော သက္ကတ
သဒ္ဓါကျမ်းကို ယခုလ ကိရိသက္ကတသဒ္ဓါကျမ်း
မျှာထက် ပေးကျသောသဒ္ဓါကျမ်းဟု ယူဆ
ဖွယ်ရှိသည်။)

ဝက္ခတ် (ကြိ) [ဝစ+ဒ+တိ မဟာဝိသယသုတ်
ဖြင့် စီရင်။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂။ နိတိ၊ သုတ္တ။
၉၇။ တို့လည်း ကြည့်။] ပြော-ဆို-ဟော
ကြား-၏။ ဝက္ခာဟိ မေ ရာဇိနော သမ္ပုဓေ
တံ။ ဇာ၂။ ၁၃၂။ (က-မူ၊ ပတ္တ။ ၂။ ၆၀-
ကြည့်။)

ဝက္ခတ် (ကြိ) [ဝက္ခ+အ+တိ။ ဝက္ခ ဝရဏေ။
ပါ။ နိနိ၊ ဓာတု။ ၆၀၄။] (၁) စောင့်ရှောက်၏။
(၂) ချုပ်ချယ်၏။ (၁) ရက္ခ ဝက္ခ ဝရဏေ။
...ရက္ခတိ၊ ဝက္ခတိ၊ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၃။ (၂)
ဝက္ခ ရောသေတိ ဓာတုဿ စ ဝက္ခတိ၊ ဝက္ခန္တိ။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂။

ဝက္ခတ်-ဝိဂါ။ ၁၉။ ၂၃။ ဝိဂါ။ ၁၆။ ဝိဂါ။ ၃၅။
မာ၂။ ၄၀-၂။ သံဝါ။ ၄၅။ အံ၊ ၂။ ၁၁။
မဟာနိ။ ၁၇။ ဇာ၂။ ၂၆။ ဝက္ခန္တိ- ဝိဂါ။
၉၀။ ၂၇။ ဝိဂါ။ ၁၆။ ဝိဂါ။ ၂၀-၁။ ဝိဂါ။
၁၂။ ဇာ၂။ ၂၄။ ၂၅။ ဇာ၂။ ၂၃။
ဝက္ခသိ-ဝိဂါ။ ၁၆။ ဇာ၂။ ၁၁။ ဇာ၂။ ၅။
၁၅။ ဇာ၂။ ၅။ ဝိဂါ။ ၁၆။ ဝိဂါ။ ၂၀။ ဝက္ခာမိ-
ဝိဂါ။ ၂၇။ ဝိဂါ။ ၅။ ၂၀။ ဝိဂါ။ ၄၃။ ဝိဂါ။
၂၃။ ၃၃။ အံ၊ ၂။ ၁၇။ အံ၊ ၂။ ၃။ ၃။ ၃။
၄။ အပါ။ ၁၆။ အပါ။ ၂။ ၅။ ဇာ၂။
၁၆။ ဇာ၂။ ၇။ ၉။ မိလိန္ဒ။ ၁၂။ ၂။ ၁။
၃။ ဝက္ခေ-ဝိဂါ။ ၃၅။ ဝက္ခမ-မာ၂။
၅။

ဝက္ခယ (ကြိ) [ဝစ+သထ] ဝက္ခတ် (၃) ကြည့်။
ဝက္ခန္တိ (ကြိ) [ဝစ+သန္တိ] ဝက္ခတ် (၁၃)၊ တို့
ကြည့်။

ဝက္ခပဒေသ (ပု) [ဝက္ခ+ပဒေသ] ရင်ဘတ်
အရပ်၊ ရင်ဘတ်ဟူသောအရင်။ ဝက္ခ(၂)-
ကြည့်။

ဝက္ခမာန (တိ) [ဝစ+အ+မာန။ ဝက္ခတ်၂-
ကြည့်။] ဝက္ခမာဏ-ပြာ။ ဝက္ခမာဏ-သံ။
(၁) ပြော-ဆို-ပြဆို-ဟော-ကြား-
မိန့်-မြက်-သော။ (၂) ပြော-ဆို-ပြဆို-
ဟော-ကြား-မိန့်-မြက်-လတ္တံ့-အံ-
သော။ (၁) ကသ္မာဝေမဟာတိ ဝေဝက္ခ-
မာနောတိ အဓိပ္ပါယော။ သံဝါ။ ၂။ ၄။
(၂) အနာ ဂဝေဝစ ဘုဇ ဖေ ဝိသနံ
ကွင်' ဣတိ သေးနသဟ (ဝိနာဒိ?) ဓာတု-
န္တဿ ကွာဒေသော၊ ဝက္ခန္တော၊ ဝက္ခမာနော။
နိရုတ္တိ။ ၅၂။

ဝက္ခမာန (တိ) [ဝစ+ယ+မာန။ ယ-ပစ္စည်း
ကျေ။] ပြော-ဆို-ဟော-ကြား-မိန့်-မြက်
အပ်လတ္တံ့သော။ ဥပရိ ဝက္ခမာနာနံ နာနပ္ပံ
ကာရပ္ပဋိဝေဓေတောကနံ အဝိပရိတသိဒ္ဓိ-
ဥဒါနုဋ္ဌ။ ၁၅။ ဣဓာပိ ဝက္ခမာနေယေ။

ဒေသဗျာ။ ဣတိဝုတ်၊ ဣ။ ၄။ ဝက္ခမာနော ဟိ
 ဣဝသဒ္ဓေါ...။ ထေရ၊ ဣ။ ၂။ ၁၂။ ဥပရိ ဝက္ခ-
 မာနော ဂန္ဓောပုရာဏပေါတ္ထကေသု ဒိဿတိ။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ ၁။ ကာယ တေဗ္ဗိဓမ္မိ ဝက္ခမာနံ
 ငရဏဂမနံ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဣ။ ၂။ ၇။
 သိ၊ ဣ။ ၁။ ၂။ ၁၇။ မ၊ ဣ။ ၁။ ၂။ ၃၅။ အံ၊ ဣ။ ၂။
 ၂။ ၀။ (-နေတ္ထိ၊ ဣ။ ၁။ ၂။ ၃၀။ ဒီ၊ ဣ။
 ၃။ ၂။ ၁။ အနု၊ ဣ။ ၁။ ၂။ ၂။ ၀။)။

ဝက္ခမာနကမ္မဋ္ဌာန (န) [ဝက္ခမာန+ကမ္မဋ္ဌာန]
 ဟော - ဆို - အပ်လတ္တံ့သောကမ္မဋ္ဌာန။
 ကမ္မဋ္ဌာနသိသေနေဝါတိ ဝက္ခမာနကမ္မဋ္ဌာန-
 မုခေနေဝ။ သိ၊ ဣ။ ၁။ ၂။ ၉၄။

ဝက္ခမာနကာရဏ (န) [ဝက္ခမာန+ကာရဏ]
 ပြောဆိုအပ်လတ္တံ့သော အကြောင်း။ ဝက္ခ-
 မာန ကာရဏဿ အကာရဏဘာဝဟေတု
 ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ သိ၊ ဣ။ ၁။ ၁။ ၁၈၅။

ဝက္ခမာနကာလ (ပု) [ဝက္ခမာန+ကာလ] ပြော
 ဆိုအပ်လတ္တံ့သော - အချိန်-အခါ-ကာလ။
 အဝသေသာ ဘိက္ခုတိ ဝက္ခမာနကာလေ
 နိသိန္နာ ဘိက္ခု။ ဝဇီရ၊ ၂။ ၂။ ၂။

ဝက္ခမာနဂါထာ (ထီ) [ဝက္ခမာန+ဂါထာ]
 ဟော - ပြဆို - အပ်လတ္တံ့သောဂါထာ။
 ဝက္ခမာနဂါထာသင်္ခါတံ အတိတနာဒံနာဒိံ သု။
 ထေရ၊ ဣ။ ၁။ ၇။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၇။)

ဝက္ခမာနဂုဏ (တိ) [ဝက္ခမာန+ဂုဏ] (၁)ပြဆို
 အပ်လတ္တံ့သော - ဂုဏ်ကျေးဇူး- ဂုဏ်ထူး
 ဝိသေသ-ရှိသော တရားတော်။ (ပု) (၂)
 ပြဆိုအပ်လတ္တံ့သော ဂုဏ်ကျေးဇူး၊ (၁)
 ဝက္ခမာနဂုဏေ ဓမ္မေ သမ္မာဝနံ ဒီပေတိ။
 ဒီ၊ ဣ။ ၁။ ၁။ ၀။ မ၊ ဣ။ ၁။ ၁။ ၀။ သိ၊ ဣ။ ၁။ ၁။ ၀။
 (ပု) (၂) ဝက္ခမာနဂုဏဟေတုက-ကြည့်။

ဝက္ခမာနဂုဏဓမ္မ (တိ) [ဝက္ခမာနဂုဏ+ဓမ္မ]
 ဝက္ခမာနဂုဏ(၁)-ကြည့်။ ဝက္ခမာနဂုဏဓမ္မ
 သမ္မာဝနံ ဒီပေတိ။ အံ၊ ဣ။ ၁။ ၁။ ၁။

ဝက္ခမာနဂုဏဟေတုက (တိ) [ဝက္ခမာနဂုဏ+
 ဟေတု+က] ပြဆိုအပ်လတ္တံ့သော ဂုဏ်
 ကျေးဇူး- ဟူသော- လျင်- အကြောင်း
 ရှိသော (ချီးမွမ်းခြင်း)။ ဂုဏသမ္မာဝနာ-
 ယာတိ ဝက္ခမာနဂုဏဟေတုကာယ သမ္မာ-
 ဝနာယ သမ္မာ ဝိတော။ မ၊ ဣ။ ၂။ ၁။ ၀။

ဝက္ခမာနတ္ထ (ပု) [ဝက္ခမာန+အတ္ထ] ပြဆိုအပ်
 ဆိုလတ္တံ့သော အနက်။ တေ ပရိယန္တံ
 ကတွာ ဝက္ခမာနတ္ထံ ဒီပေတိ။ အံ၊ ဣ။ ၂။ ၄။

ဝက္ခမာနဒေသနာ (ထီ) [ဝက္ခမာနာ+ဒေသနာ]
 ဟော ကြား အပ် လတ္တံ့ သော - တ ရား -
 ဒေသနာ - တော်။ ဣမေ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာတိ
 “အာဒိကာဟိ ဣဓ ဝက္ခမာနဒေသနာယေဓ
 သိဟနာဒေါ။ သိ၊ ဣ။ ၁။ ၁။ ၂။ ၁။

ဝက္ခမာနနယ (ပု) [ဝက္ခမာန + နယ] ပြဆို -
 ဟောကြား-အပ်လတ္တံ့သောနည်း။ ပုဂ္ဂလ-
 ဝသေနေဝ ကာတဗ္ဗန္တိ ပရတော ဝက္ခမာန-
 နယေန...ကာတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄။ ၀။ သိမာ-
 သမ္ပဒါ ပန ဥပေါသထက္ခန္ဓကေ ဝက္ခမာန-
 နယေန...ငေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁။ ၁။ ၆။ (-ဒီ
 ဣ။ ၁။ ၂။ ၃။ သိ၊ ဣ။ ၁။ ၂။ ၂။ ၅။ ၂။ ၀။ မ၊ ဣ။ ၂။
 ၄။ သိ၊ ဣ။ ၁။ ၇။)

ဝက္ခမာနနယာနသာရ (ပု) [ဝက္ခမာနနယ +
 အနုသာရ] ပြဆိုအပ်လတ္တံ့သောနည်း-သို့-
 ကို-အစဉ်လျှောက်-ဆင်ခြင်-ခြင်း။ တတ္ထ
 ဝက္ခမာနနယာနသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ မ၊ ဣ။ ၃။
 ၂။ ၂။

ဝက္ခမာနနိဒဿန (န) [ဝက္ခမာန + နိဒဿန]
 ပြဆိုအပ်လတ္တံ့သည်ကို ညွှန် ပြကြောင်း
 ဖြစ်သည့် -သဒ္ဓါ -စကား။ ဣမ (ဣဒ)န္တိ
 ဝက္ခမာနနိဒဿနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁။ ၄။ ဝိမတိ၊
 ၁။ ၂။ ၆။

ဝက္ခမာနပါဠိ (ပု) [ဝက္ခမာန+ပါဠိ] ဟောကြား
 အပ်လတ္တံ့သော-ပါဠိ-ပါဠိတော်။ ပုဗ္ဗေ ဝါ

ပစာ ဝါတိ...ဝက္ခမာနပါဌေ ဝါတိ အတ္ထော။
ဝိမာဝိ။၁။၃၉။

ဝက္ခမာနပါဌာနရူပ (တိ) [ဝက္ခမာနပါဌ +
အနရူပ] ဟောကြားအပ်လတ္တံ့သော-ပါဌ-
ပါဌိတော် - အား-သင့်လျော်-သင့်တင့်-
သင့်မြတ် - လျှောက်ပတ် - လော်ကန် -
သော။ ဣဒါနိ “အန္တဝါ အယံ လောကော”
တိအာဒိနာ ဝက္ခမာနပါဌာနရူပံ အတ္ထံ
ဝိဘဇန္တော။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၆။

ဝက္ခမာနပုကာရ (တိ) [ဝက္ခမာန + ပုကာရ]
ပြဆိုအပ်လတ္တံ့သော အပြားရှိသော၊
ကမ္မဋ္ဌာနန္တိ ... ဝက္ခမာနပုကာရံ ဓာတုကမ္မ-
ဋ္ဌာနံ။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၉၇။

ဝက္ခမာနဘူပပတ္တိကာရဏ (န) [ဝက္ခမာန +
ဘဝ + ဥပပတ္တိ + ကာရဏ] ဟောကြားအပ်
လတ္တံ့သော-ဘုံ-ဘဝ-၌-၂-ဖြစ်ခြင်း -
ကပ်ငြိမ်းခြင်း - ဇာတိကြောင်း။ဝက္ခမာန-
ဘူပပတ္တိကာရဏံ ဒဿေတံ သက္ကာ။ မ၊
ဋီ၊၃။၃၄၇။

ဝက္ခမာနဝစန (တိ) [ဝက္ခမာန+ဝစန] ပြဆို-
ဟောကြား - အပ်လတ္တံ့သောအနက်ကို
ဟောသော၊ သဒ္ဓါ။ သဗ္ဗနာမာနိ ဟိ ဝက္ခမာ-
နဝစနာနိပိ ဟောန္တိ ပက္ခန္တဝစနာနိပိ။
သာရဇ္ဇ။ ၂။၂၉။

ဝက္ခမာနဝစနပုဗန္ဓ (ပု) [ဝက္ခမာနဝစန +
ပဗန္ဓ] ပြဆို-ဟောကြား-အပ်လတ္တံ့သော
အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါအစဉ်။ ဥဒ္ဓေသာ
ပရိစ္ဆိဒ္ဓန္တိ ယေဟိ ဝက္ခမာနဝစနပုဗန္ဓေဟိ။
တေ ဥဒ္ဓေသပရိစ္ဆေဒါ။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇။

ဝက္ခမာနဝဏ္ဏနာ (ထိ) [ဝက္ခမာနာ + ဝဏ္ဏနာ]
ပြဆို (ပုဋ္ဌပြ) အပ်လတ္တံ့သော - အဖွင့်-
စကား - အဋ္ဌကကာ။ အယံ ဝဏ္ဏနာဟိ
ဝက္ခမာနဝဏ္ဏနာမာ။ ကခါ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇။

ဝက္ခမာနဝါဒ (ပု) [ဝက္ခမာန + ဝါဒ] ပြဆို-
ရေးသား - အပ်လတ္တံ့သော -အယူ-ဝါဒ။
ကေစိ ပန “ဣတော ပဋ္ဌာယ ဝက္ခမာနဝါဒံ
ဝုတ္တန္တိ” ဝေန္တိ။ တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ သာရဏ္ဍ၊
၂။၁၂၅။

ဝက္ခမာနဝိဓိ (ပု) [ဝက္ခမာန + ဝိဓိ] ပြဆိုအပ်
လတ္တံ့သော အစီအရင်။ ဥပရိ ဝက္ခမာန-
ဝိဓိနာ ပမာဏတ္တာ စ သဒ္ဓဟိတွာ။ သာရဏ္ဍ၊
၁။၂၁။

ဝက္ခမာနဝိဘာဂ (တိ) [ဝက္ခမာန + ဝိဘာဂ]
ပြဆိုအပ်လတ္တံ့သော-ခွဲခြမ်း-ခေဖန်-ခြင်း
ရှိသော (ဌာနနှင့် ဝါယာမ)။ ဌာနေ စ
ဝါယာမေစာတိ ဝက္ခမာနဝိဘာဂေ ပတိဋ္ဌဟ-
နေ ဝါယာမေ စ။ သိ၊ဋီ၊၁။၄၇။

ဝက္ခမာနဝိသေသ (ပု) [ဝက္ခမာန + ဝိသေသ]
ပြဆိုအပ်လတ္တံ့သောအထူး။ (ဣမံ) ဝက္ခမာ-
နဝိသေသံ ဇောတေတိ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၉၈။ဒီ၊ဋီ၊
၁။၂၆။ဒီ၊ဋီ၊၂။၇၉။

ဝက္ခမာနသံဝဏ္ဏနာ(ထိ)[ဝက္ခမာနာ+သံဝဏ္ဏနာ]
ဝက္ခမာနဝဏ္ဏနာ - ကြည့်၊အယံ ဝက္ခမာန-
သံဝဏ္ဏနာ အာဂတာ။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၇။

ဝက္ခမာနသာမညသုတ္တဝစန (န) [ဝက္ခမာန+
သာမည + သုတ္တ + ဝစန] ဟောကြားအပ်လတ္တံ့
သော သာမညဖလသုတ်လာကော။ ဝက္ခ-
မာနသာမညသုတ္တဝစနဂ္ဓေတ္ထ သဒဓကံ။ သိ၊
ဋီ၊သစ်၊၁။၂၆၄။

ဝက္ခမာနသုတ္တ (န) [ဝက္ခမာန+သုတ္တ] ပြဆို-
ဟောကြား- အပ်လတ္တံ့သောသုတ် (က)
ဗြဟ္မဇာလသုတ်။ (ခ) ဒေါသသုတ်။ (က)
ဣဒံ အဓနာ ဝက္ခမာနသုတ္တံ။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊
၁။၁၇၈။ (ခ) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝက္ခမာနသုတ္တတ္ထသမ္ပိဏ္ဏန(တိ) [ဝက္ခမာနသုတ္တ+
အတ္ထ+သမ္ပိဏ္ဏန] ပြဆို-ဟောကြား-အပ်
လတ္တံ့ သောသုတ်(ဒေါသသုတ်)၏ အနက်

ကို-ပေါင်း-ခြင်းရှိ-တတ်-သော။ အပိ-
သဒ္ဓေါ ဣဒါနိ ဝက္ခမာနသုတ္တတ္ထသမ္ပိန္နော။
ဣတိဝုတ်၊ ၄၂။

ဝက္ခမာနဟတ္ထိကုလာနုသာရ (ပု) [ဝက္ခမာန+
ဟတ္ထိ+ကုလ+အနုသာရ]ပြဆို-ဖွင့်ပြ-အပ်
လတ္တံ့သောဆင်မျိုး - သို့- ကို - အစဉ်
လျှောက်-ဆင်ခြင်-ခြင်း။ ဟတ္ထိကုလာ-
နုသာရေနာတိ ဝက္ခမာနဟတ္ထိကုလာနုသာ-
ရေန။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၄။

ဝက္ခမာနာကာရ (ပု) [ဝက္ခမာန+အာကာရ]
ပြဆိုအပ်လတ္တံ့သော အခြင်းအရာ။ ဝက္ခ-
မာနာကာရေန ကဒါစိ စောဒေယျ ဝါတိ
အဿော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၀၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။ အံ၊
၄။ ၁။ ၃၉။ (-မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၃၉။)

ဝက္ခမာနာပေက္ခ (တိ) [ဝက္ခမာန+အပေက္ခ]
(၁) ပြဆိုအပ်လတ္တံ့သော အနက်ကို-ငဲ့ခြင်း
ရှိ-ငဲ့-သော (သဒ္ဓါ)။ (တိ)(၂) ပြဆိုအပ်
လတ္တံ့သော အနက်ကို-ငဲ့ခြင်း။ (၁) တနုဗ္ဗ-
ဇိကံ တဒနုလောမိကန္တိ ဧတ္ထ တ-သဒ္ဓေါ
ဝက္ခမာနာပေက္ခော စ အတိတာပေက္ခော စ
ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉။ (တိ)(၂) သုတန္တိ
ဣမိနာ ဧဝံ(ဣတိ)သဒ္ဓသန္တိဓာနတော ဝက္ခ-
မာနာပေက္ခာယ ဝါ... ဒီပေတိ။ ဥဒါနု၊ ၄။ ၁၆။
ဣတိဝုတ်၊ ၄၂။ ၂။ (-ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁။ ၁၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ အံ၊ ၄။ ၁။
၃၂။)

ဝက္ခသိ (ကြိ) [ဝစ+သတိ] ဝက္ခတိ၊ ဝက္ခတိ-
တို့ကြည့်။

ဝက္ခမ (ကြိ) [ဝစ+သာမ] ဝက္ခတိ (၁)
ကြည့်။

ဝက္ခမိ (ကြိ) [ဝစ+သာမိ] ဝက္ခတိ (၁၊ ၂)
တို့ကြည့်။

ဝက္ခဟိ (ကြိ) [ဝစ+အ+ဟိ] ဝက္ခတိ-
ကြည့်။

ဝက္ခိတ (တိ) [ဝစ+တ။ ဝက္ခမာန- ကြည့်။]
ပြောဆို-သိစေ-အပ်သော။ “သဒ္ဓမ္မော
သမ္ဘိ ဝက္ခိတော”တိ ကေစိ ပဒန္တိ၊ တေသံ...
ကထံတော ပဝေဒိတောတံ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။
၂။ ၃။

ဝက္ခိဿတိ (ကြိ) [ဝစ+သတိ။ နိဟိသုတ္တ။
၉၇၁-သုတ်ဖြင့် ဝစကို ဝက္ခိပူ။ မောက်၊ ၇။
သျှ။ ၃၄၂-လည်းကြည့်။] ဝက္ခိတိ (၁) ကြည့်။
ရာဇာ တုမေဟိ သဒ္ဓိံ ပဋိသန္တံ ရံ ကတွာ...
ဝက္ခိဿတိ (နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၇၁-ကြည့်။) ဇာ၊
၄။ ၆။ ၁၀။

ဝက္ခေ (ကြိ) [ဝစ+သာမိ။ သပ္ပစ္စယသဒ္ဓါဖြင့်
သ-ကို ခ-ပူ။ ကစည်း၊ ၄၇၃-သုတ်ဖြင့်
စ-ကို က-ပူ။ ကစည်း၊ ၅၁၇-သုတ်ဖြင့်
မိ-ကို ဝ-ပူ။] ဝက္ခိတိ (၁) ကြည့်။

ဝခတိ (ကြိ) [ဝခ+အ+တိ။ ဝခ- ဝခိ...
ဂတုတ္ထာ။ ပါဏိနိ၊ ဓာတု၊ ၃၃၀-၁။ ဝခတိ-
သံ။] သွား-ရွေ့ရှား-၏။ ဓာတုတ္ထ၊ ၃၄၇။

ဝဂ္ဂ (တိ) [ဝဂ္ဂ+အ။ ဝဇ+ဂ။ ဝဇ+ဏ။ ဝဂ္ဂ-
ဂတိယံ။ သမုဒါယဝသေန ဝဂ္ဂနံ ပဝတ္တနံ
ဝဂ္ဂေါ။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၂။ ၇။ ဝဇတိ သမ္မဟတ္ထံ
ဂစ္ဆတိတိ ဝဂ္ဂေါ၊ သမူဟော။ ဣ၊ ဒီ၊ ၃။
ဝဇေတိ အသမာနဇာတျာဒယောတိ ဝဂ္ဂေါ။
ဓာန်၊ ၄။ ၆၃။ ဝဇိယတေတိ ဝဂ္ဂေါ၊ သဇာ-
တိသသမူဟော။ ကပ္ပဒ္ဓ၊ မ။ ဝဂ်-သံ။ ဝဂ္ဂ-ပြာ၊
အဒ္ဓမာ၊ ၆။ (ပု)(၁) ဝဂ်၊ (သုတ်အက္ခရာ
တို့၏) အပေါင်း-အစု အုပ်စု၊ အပိုင်း၊ ကဏ္ဍ။
(၂) အစု-အုပ်စု-ဖြစ်သော (ရဟန်းစသည်)။
(၃) ဝဂ်ဖြစ်သော၊ ကွဲပြား-ကွဲ-မညီညွတ်-
သော (သံဃာစသည်)။

(၁) ဝဂ္ဂေါ သြဝါဒပဉ္စမော။ မ၊ ၃။ ၃၅။
ဝဂ္ဂေါ တေန ပဝုစ္စတံ။ သံ၊ ၁။ ၃၀။ သံ၊ ၂။ ၁၀။

အထ ဝဂ္ဂံ ပကိတ္တိသံ။ ဇာ၊၁။၁၅၄။ ယေသံ
 နဇဟိ ဝဂ္ဂေဟိ၊ သင်္ဂဟော သုပ္ပတိဋ္ဌိတော။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁။၇၀။ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂) တိ သမ္မဟ
 တော၊သော ပနေတ္ထ ဒသကဝသေန ဝေဒိ-
 တဗ္ဗော၊ ယေဘုယျေန ဟိ သာသနေ
 ဒသကေ ဂ္ဂေဝေါဟာရော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀။
 (ဝိ၊မာန၊ ၂။၁။ ပေတ။ ၂၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၆။
 ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ သာရတ္ထ၊၁။၆။ ဝိမတိ၊ ၂။၁။
 (အ၊ကုဋ အပေါင်းသင်္ဂဟံ၊ ပုဒ်အပေါင်း
 သင်္ဂဟံ၊ ဝိ၊ကျ၊အပေါင်းသင်္ဂဟံ၊ သုတ်၊
 သုတ်အပေါင်းသင်္ဂဟံ၊ ဝဂ္ဂံ၊ ဝဂ္ဂံအပေါင်းသင်္ဂဟံ
 သံယုတ်။ သီ၊ဋ္ဌိ သင်္ဂဟံ၊ ၂။၂။၃၆။ ဇာတ်စ
 သင်္ဂဟံသော သတ္တဝါ၊ဝတ္ထုတို့၏ အပေါင်း
 သင်္ဂဟံ ဝဂ္ဂံ၊မာနံ၊မာနံ၊၆။၃။) (၂)ဥပကဋ္ဌ-
 ဝသပနာယိကာယ ဒသပိ ဝိသတ်ပိ...ဘိက္ခု
 ဝဂ္ဂါ ဝဂ္ဂါကမ္မဋ္ဌာနတ္ထာယ အာဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
 ၃။၂။၇။

(၃) ကထံ ဣမေ နာနာ အဿု ဝိနာ
 အဿု ဝဂ္ဂါ အဿု၊ ဝိ၊၁။၂၆၅။ မဟာနိ။
 ၁၇။ အဓမ္မေန ငဂ္ဂံ ဥပေါသထကမ္မံ၊ဝိ၊ ၃။
 ၁၅။ အဓမ္မေန ဝဂ္ဂန္တိအာဒိသု သဗေ ကေသိ
 ငါဟာရေ စတုသု ဘိက္ခုသု ဝသန္တေသု
 ကေဿ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ အာဟရိတော တယော
 ပါရိသုဒ္ဓိဥပေါသထံ ကရေန္တိ၊ တိသု ဝါ
 ငသန္တေသု ကေဿ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ အာဟ-
 ရိတော ဒွေ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဓိသန္တိ၊(အဓမ္မ
 န ဝဂ္ဂံ ဥပေါသထကမ္မံ နာမ ဟောတိ။)
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၃၇။ ယသ္မာ သဗ္ဗေဝ န သန္နိပတိ
 သု၊ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ သံဆမဇ္ဈိယေဝ အာ-
 ဂစ္ဆတိ၊ န ဂဏမဇ္ဈိ၊ တသ္မာ “ဝဂ္ဂ”န္တိ ဝုတ္တံ။
 သာရတ္ထ၊၃။ ၂၇၆။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၆၉။ ဝဂ္ဂံ နာမ
 သဗ္ဗေဝ အသန္နိပတိတော ကေဿ ဆန္ဒပါရိ
 သုဒ္ဓိဟရဏံ၊ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ နာမ သံဆမဇ္ဈိ
 ယေဝ အာဂစ္ဆတိ၊ န ဂဏမဇ္ဈိ၊ န ပုဂ္ဂလဿ
 သန္တိကံ။ ပါစိတ်ယော။ ၃၀။ ဝဂ္ဂါ သမဂ္ဂသ-

ညိနော (ဝိ၊၃။၁၇၂) တိ တေသံ သိမံ ဩက္က-
 န္တတ္တာ ဝဂ္ဂါ၊သိမံ ဩက္ကန္တဘာဝဿ အဇာနန
 တော သမဂ္ဂသင်္ဂဟော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၆။ န ကမ္မ
 ဝါစံ ဝဂ္ဂံ ကရေန္တိ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟံ။
 ၁၇၀) တိ ကမ္မဝါစံ န ဘိက္ခုန္တိ၊ ကမ္မံ န ကော
 ပေန္တိတိ အပိပေါယော။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၇၃။ ဝိ၊
 လင်္ကာရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၉။ ကတမာ စ ဘိက္ခုဝေ
 ဝဂ္ဂါ ပရိသာ ဣဓ ဘိက္ခုဝေ ယသံ ပရိ-
 သာယံ ဘိက္ခု ဘဏ္ဍနဇာတာ ကလဟဇာ
 တာ...အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခုဝေ ဝဂ္ဂါ ပရိသာ။
 အံ၊၁။ ၇။ သမဂ္ဂေ သတ္တေ အဝယဝဘူတေ
 ဝဂ္ဂေ ဘိန္နေ ကရေတိ။ ကမ်၊ဋ္ဌိ၊သင်္ဂဟံ။ ၃၄၇။
 ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၁၉။ (-ဝိ ၃။၁၇၃။ ၂၂၄။ ဝိ၊၄။၅။
 ၁၅။ ၂၉။ ၂၀၅။ မဟာနိ။ ၁၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၅၉။
 မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၂၄၇။)

ဝဂ္ဂံ (ပ) [ဝဂ္ဂ+ဏ+ဝဂ္ဂ+အ+ဝဇ+ဏ။ ဝဂ္ဂန္တိ၊
 ပဉ္စ ပဉ္စ ဝိဘာဂေန ဝဂ္ဂန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ငဂ္ဂါ၊
 ဝဂ္ဂိယန္တိ ဝါ ပဉ္စ ပဉ္စ ဝိဘာဂေန ဣမေ ဣ-
 တာတိ ဂမိယန္တိ ဣယန္တိတိ ဝဂ္ဂါ၊ အပိ စ
 သမ္မဟတ္တော ဝဂ္ဂသဒ္ဓေါ၊ ဧဝံ သမ္မဟတ္တေနပိ
 ဝဂ္ဂါ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၇။ ဝဂ္ဂေါတိ သမ္မဟော။
 ရှု။ ၉။ ဝဂ္ဂသဒ္ဓေါ သမ္မဟတ္တဝါစိ။ တေန ပဉ္စ
 ပဉ္စ အက္ခရာ ...ကေကသ္မိ ကဏ္ဍာဒိဋ္ဌာနေ
 ဝဂ္ဂဘားဝေန ဇာတတ္တာ စ ဝဂ္ဂါတိ နာမံ
 လဘန္တိ၊ ဝဂ္ဂိယန္တိ ဂမ္မံ ဂမ္မံ ဥစ္စာရိယန္တိတိ
 ဝဂ္ဂါတိပိ ဝဒန္တိ။ နိဒ္ဒေသ၊ ၇။ (ကဏ္ဍာယနဝဏ္ဏ
 နာ။ ၇။) ဝဂ္ဂိယန္တိဟိ ဝဂ္ဂါ၊ ဝဂ္ဂဂုဗ္ဗေ။ သမဂ္ဂ
 တော ဝဇန္တိတိ ဝါ ဝဂ္ဂါ၊ ဝဇ တိမိ၊ ဂဋ္ဌ၊ န
 ပျံ။ ၇။ ဝဏ္ဏ၊ ဒွေသေ ကေဋ္ဌာနိကာနံ ဗျဉ္ဇနာနံ
 ဝဂ္ဂေ သမ္မဟေ နိယုတ္တာတိ ဝဂ္ဂါ၊ နိရုတ္တိ။ ၇။)
 ဝဂ္ဂံ၊ ဝဂ္ဂံအက္ခရာ။ ဝဂ္ဂံသင်္ဂဟံ-

(၁)က-ဝဂ္ဂံ၊ (၂)စ-ဝဂ္ဂံ၊ (၃)ဋ-ဝဂ္ဂံ၊ (၄)
 တ-ဝဂ္ဂံ (၅)ပ ဝဂ္ဂံ၊ ရှု ၅-ပံးရိဇိ၊ ထိုတွင်-
 က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င။ အက္ခရာ ၅-လုံးတို့သည်
 က-ဝဂ္ဂံမည်ကုန်၏။ (ဝါ) က ဝဂ္ဂံ အက္ခရာမည်

ကုန်၏။ စ,ဆ,ဇ,ဈ,ည အက္ခရာ ၅-လုံးတို့သည် စ-ဝဂ် မည်ကုန်၏။ (ဝါ) စ-ဝဂ် အက္ခရာမည် ကုန်၏။ ဋ,ဌ,ဍ,ဎ အက္ခရာ ၅-လုံးတို့သည် ဋ-ဝဂ်မည်ကုန်၏။ (ဝါ) ဋ-ဝဂ်အက္ခရာ မည်ကုန်၏။ တ,ထ,ဒ,ဓ,န အက္ခရာ ၅-လုံးတို့သည် တ-ဝဂ် မည်ကုန်၏။ (ဝါ) တ-ဝဂ် အက္ခရာ မည်ကုန်၏။ ပ,ဖ,ဗ,ဘ,မ အက္ခရာ ၅-လုံးတို့သည် ပ-ဝဂ် မည်ကုန်၏။ (ဝါ) ပ-ဝဂ် အက္ခရာ မည်ကုန်၏။ ယ,ရ,လ,ဝ,သ,ဟ,ဠ,အံ အက္ခရာ ၈-လုံးတို့သည် (ဝဂ်အက္ခရာမဟုတ်သောကြောင့်) အ-ဝဂ် မည်ကုန်၏။ ဝဂ္ဂါ ပဉ္စပဋ္ဌသော မန္တာ။ ကစ္ဆည်း။ ၇။ ကာဒိမန္တာ ငဂ္ဂါနိတိ။ သုတ္တ။ ရ။ (-ဂ္ဂ။ ၉။ နိဒ္ဒေသ။ ၇။ ကစ္ဆာယနဝဏ္ဏနာ။ ၇။ နိရုတ္တံ။ ၇။)။ ဧတ္ထ ဟိ သိထိလံ နာမ ပဉ္စသု ဝဂ္ဂေသု ငဠမ တတိယံ။ ဝိဋ္ဌာ၄။ ၂၄၇။ ဝိ။ သင်္ဂဟ။ ၃၉၇။

ဝဂ္ဂ^၉ (တိ) [ဝဂ္ဂ+ဏ] (က) မညီညွတ်ခြင်း အဖို့၌ ဖြစ်သော။ (ခ) (သံဃာ) ကွဲပြား-ကွဲ-ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ကွဲပြား-ကွဲအောင် ပြုတတ်သော။ (ဂ) (ညီညွတ်သော သတ္တဝါတို့ကို) အစိတ်အစိတ်-အရအစု-အသီးအသီး - ဖြစ်အောင် ပြုတတ်သော။ (ဃ) ငြင်းခုံခြင်းကို- ပြု- ဖြစ်စေ- တတ်သော(စကား)။ အနုဝတ္တကာ ဝဂ္ဂဝါဒကာ။ ဝိ။ ၂၆၈။ ဝဂ္ဂံ အသာမဂ္ဂိ ပက္ခိယဝနေ ဝဒန္တိ-တိဝဂ္ဂဝါဒကာ။ ဝိဋ္ဌ ၂။ ၁၉၆။ ၇။ ၁၄၂။ ယံ ဝစနံ သမဂ္ဂေပိ ဝဂ္ဂေ အဝယဝဘူတေ ကဏေတိ ဘိန္နတိ။ တံ ကလဟကာရကဝစနံ ဣဝဂ္ဂန္တိ ဝုစ္စတိတိ အာဟ “ဝဂ္ဂံ အသာမဂ္ဂိပက္ခိယဝစနံ ဝဒန္တိ”တိ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၆၃။ ကင်္ခါ။ ၉။ သင်္ခါ။ ၂၅၄။ ဝဂ္ဂကရဏီ (မာ။ ၃၂၆။ မာဠာ ၂။ ၂၃၁)လည်းကြည့်။

ဝဂ္ဂ^၉ (ပု) [ဝဂ္ဂ+ဗန္ဓန။ ဥတ္တရပဒလောပ။] အပေါင်း-အသင်း-အစု-ဖွဲ့ခြင်း။ ဝဂ္ဂဗန္ဓနံ

ဝဂ္ဂေါ ဥတ္တရပဒလောပေန၊ ဝဂ္ဂေန စရန္တိတိ ဝဂ္ဂိယာ ။ပါစိတ်။ ယော။ ၂၁၀။

ဝဂ္ဂကထာ (ထိ) [ဝဂ္ဂ+ကထာ] ဝဂ္ဂကထာ၊ သံဃာ- ကွဲ-ကွဲပြား- မညီညွတ် - ခြင်းနှင့် စပ်သော စကား။ ဝဂ္ဂကထာယ ယထာကမ္ပံ သာမဂ္ဂိဝတ္ထာနတော။ ဝဇီရ။ ၄၆၂။

ဝဂ္ဂကမ္မ (န) [ဝဂ္ဂ+ကမ္မ။ ဝဂ်ကမိန်-သံ။] (က) ဝဂ္ဂကံ၊ ငဂ်ဖြစ်သောကံ။ (ခ) (သံဃာ) ကွဲပြား- ကွဲ-မညီညွတ်-သော-ကံ-အမှု-ကိစ္စ။ (ဂ) ကွဲပြား-ကွဲ-မညီညွတ်-သော သံဃာသည် ပြုအပ်သော -ကံ-အမှု-ကိစ္စ။ အဓမ္မေန ဝဂ္ဂကမ္ပံ ကဏေန္တိ အဓမ္မေန သမဂ္ဂကမ္ပံ ကဏေန္တိ မဓမ္မေန ဝဂ္ဂကမ္ပံ ကဏေန္တိ ဓမ္မပတိရူပကေန ဝဂ္ဂကမ္ပံ ကဏေန္တိ။ ဝိ။ ၃။ ၄၃၄။ (- ဝိ။ ၅။ ၂၂၆။ ဝိ။ ၄။ ၄။ ၄၂၇။ (ဝိ။ ၄။ ၄။ ၂၃၇။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၂၇၁။ ဝိမတိ။ ၁။ ၂၅။ ဝိမတိ။ ၂။ ၁၇၂။)

ဝဂ္ဂကမ္မပရိဟာရ (ပု) [ဝဂ္ဂကမ္မ + ပရိဟာရ] (သံဃာ) ကွဲပြား-ကွဲ-မညီညွတ်-သော-ကံကို-စောင့်ရှောက်-ရှောင်လွှဲ-ပယ်- ခြင်း။ ဝဂ္ဂကမ္မပရိဟာရတ္ထံ ဗဟူ ဗဒ္ဒသိမာယော အနုညာတာ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၁၅၈။

ဝဂ္ဂကမ္မသင်္ကာဘာဝ (ပု) [ဝဂ္ဂကမ္မ+သင်္ကာ+အဘာဝ] (သံဃာ) ကွဲပြား-ကွဲ-မညီညွတ်-သော-ကံ၌-ယုံမှား-သင်္ကာ-မရှိခြင်း။ ဝဂ္ဂကမ္မသင်္ကာဘာဝေန သတ္တမန္တရသိမာပေက္ခာနတ္ထိ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၁၅၈။

ဝဂ္ဂကရဏ (န) [ဝဂ္ဂ+ကရဏ] အပေါင်း-အစု-အပိုင်း-ကဏ္ဍ-ပြုခြင်း။ သုတ္တေနေဝ သမ္ပိဇ္ဇေတော ဝဂ္ဂကရဏဝသေန တယော ငဂ္ဂါ။ သိ။ ၉။ သင်္ခါ။ ၁။ ၈၂။

ဝဂ္ဂကရဏီ (ထိ) [ဝဂ္ဂ+ကရဏီ (ကရ+ယု+ဤ)] (က) (ညီညွတ်သော သတ္တဝါတို့ကို)

ကွဲပြား-ကွဲ-မညီညွတ်-အောင် ပြုတတ်
 သော စကား။ (၁) ကစိတ်စိတ် အစုစု-
 အသီးသီး-ဖြစ်အောင်ပြုတတ်သော စကား။
 (၂) ငြင်းခုံခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော
 စကား။ ဝဂ္ဂကရဏံ ဝါစ (မ၊ ၁။ ၃၅၆။ မ၊
 ၃။ ၉၅။ အ၊ ၃။ ၄၇။ မဟာနိ။ ၁၇၉)
 န္တိ ယာ ဝါစာ သမဂ္ဂပိ သတ္တေ ဝဂ္ဂေ က-
 ရောတိ ဘိန္ဒုတိ၊ တံ ကလဟကာရဏံ ဝါစံ
 ဘာသိတာ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။

ဝဂ္ဂတ္ထမ (ပု) [ဝဂ္ဂ+ကမ] (ပဉ္စစသော) ဝဂ်-
 အပိုင်း-ကဏ္ဍ-၏ အစဉ်။ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂေ
 တိ သကကဏ္ဍံ ပဉ္စာ ဝဂ္ဂတ္ထမသ ဝတ္တတ္တာ။
 ဝဇီရ၊ ၃၆၆။

ဝဂ္ဂဂတ (တိ) [ဝဂ္ဂ+ဂတ] (၁) (ကိလေသာ)
 အစုသို့ ကပ်ရောက်သော။ (၂) (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ)
 အစုတို့ဖြင့်ဖြစ်သော။ (၁) န စ ဝဂ္ဂဂတဿ
 ကုဟန္တိ (သံ၊ ၁။ ၁၈၈) တိ ဘေသံ ဝသေ န
 ကတ္ထမိ ကိလေသဝဂ္ဂဂတော ဘဝေယျ။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၂၄၈။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၃)။ (၂) ဝဂ္ဂဂ
 ဘေသု န ဝဂ္ဂသာရိ(သုတ္တနိ။ ၃၃၄) တိ ဝဂ္ဂဂတာ
 နာမ ဒွါသ-ဒိဋ္ဌိ ဂတိကာ အညမည် ပဋိ
 ဝလာမတ္တာ၊ ဝေ ဝဂ္ဂါဟိ ဒိဋ္ဌိဟိ ဂတေသု
 သတ္တေသု။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။

ဝဂ္ဂဂမန (န) [ဝဂ္ဂ+ဂမန] မညီညွတ်သည်၏
 အဖြစ်ဖြင့်-လား-ရောက်-ခြင်း။ ဆန္ဒဂမနံ
 ဝဂ္ဂဂမနံ ဝါရိဂမနံ။ အဘိ၊ ၁။ ၃၉၀။ သက-
 ပက္ခရာဂဉ္စ ပရပက္ခဒေါသဉ္စ ပုရက္ခတ္တာ အသ
 မဂ္ဂဘာဝေနဂမနံ ဝဂ္ဂဂမနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၃။

ဝဂ္ဂတိ (တြိ) [ဝဂ္ဂ+အ+တိ။ ဝဂ္ဂ ဂတိယံ၊ ဝဂ္ဂတိ။
 နိတိ၊ ဓါ၊ ၂။ ၇။ ဝလ္လတိ-သံ။ ဝဂ္ဂဏ-ပြာ၊
 အဒ္ဓမာဂဓိ] (၁) အသွားကျသွား-ဒုန်းစိုင်း-
 ဒုန်းပြေး-၏။ (၂) ဟစ်ကြွေး-ကြော်ငြာ-
 ကြိမ်းဝါး-ကြုံးဝါး-၏။ (၃) ဖြစ်၏။ (၄)

သိ၏။ (၅) ရွတ်ဆို၏။ (၁) အသွားကျသွား-
 ဒုန်းစိုင်း-ဒုန်းပြေး-၏။ ဓနုန္တိ ဝဂ္ဂန္တိ ပတန္တိ
 ဖဗ္ဗရေ။ ဝိမာန၊ ၉။ ၁။ ဝဂ္ဂန္တိတိ ကဒါစိ ပဒေ
 ပဒံ နိက္ခိပန္တာ ဝဂ္ဂနေန ဂမနေန ဝဂ္ဂန္တိ။
 ဝိမာန၊ ၄။ ၂။ ၅။ (၂) (ဟစ်ကြွေး-ကြော်ငြာ-
 ကြိမ်းဝါး-ကြုံးဝါး-၏။) တံ ဒိသွာ မဟာဇနာ
 ဝဂ္ဂန္တိ နဒန္တိ အဂ္ဂေါဇ္ဇန္တိ။ သေဇ္ဇန္တိ။ ဇာ၊
 ၄။ ၅။ ၁၃၇။ (-ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၃) (၃)
 ဖြစ်၏။ ဝဂ္ဂကြည့်။ (၄) သိ၏။ ဝဂ္ဂယန္တိ-
 ကြည့်။ (၅) ရွတ်ဆို၏။ ဝဂ္ဂိယန္တိကြည့်။

ဝဂ္ဂတ္ထ (န) [ဝဂ္ဂ+တ္ထ] သံသာမညီညွတ်-
 ကွဲပြား-သည်၏အဖြစ်၊ ဝဂ်ဖြစ်သည်၏အဖြစ်။
 ဣဒံ သိက္ခဝေ ကမ္ပံ အဓမ္မတ္တာ ဝဂ္ဂတ္တာ ကပ္ပံ
 အဋ္ဌာနာရဟံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၃၇။

ဝဂ္ဂတ္ထယ (န) [ဝဂ္ဂ+တယ] ဝဂ်-အစု-အပိုင်း
 -ကဏ္ဍ-သုံးခုတို့၏အပေါင်း။

ဝဂ္ဂတ္ထယသင်္ဂဟ (တိ) [ဝဂ္ဂတ္ထယ+သင်္ဂဟ]
 ဝဂ်သုံးခုအပေါင်းဖြင့် ချေတုက်အပ်သော။
 ဝဂ္ဂဘော အကိတ္တိဝဂ္ဂေါ ဟတ္ထိနာဂဝဂ္ဂေါ
 ယုဇ္ဇယဝဂ္ဂေါ ဘိဝဂ္ဂတ္ထယသင်္ဂဟံ။ စရိယာ၊
 ၄။ ၃။

ဝဂ္ဂန (န) [ဝဂ္ဂ+ယု။ ဝလ္လန-သံ။ ဝဂ္ဂဏ-ပြာ
 အဒ္ဓမာဂဓိ။] အသွားကျသွား-ဒုန်းစိုင်း-၊
 ဒုန်းပြေး-ခြင်း။ ဝဂ္ဂတိ-ကြည့်။

ဝဂ္ဂနန္တိ (တိ) [ဝဂ္ဂ+နန္တ+ဏိ။ ထိ-၌ ဝဂ္ဂနန္တိနိ]
 ကွဲပြား-မညီညွတ်-သောသူတို့ကို နှစ်သက်
 -လေ့ရှိ-တတ်-သော။ သူ။ ဝဂ္ဂနန္တိ ဝဂ္ဂကရ
 ဏံ ဝါစံ ဘာသိတာ ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၃၅၆။
 မ၊ ၃။ ၉၅။ ဝဂ္ဂေ ဒိသွာ ဝါ သုတ္တာ ဝါ နန္ဒ
 တိတိ ဝဂ္ဂနန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။

ဝဂ္ဂန္တိ (တိ) [ဝဂ္ဂ+အန္တိ။ ထိ-၌ ဝဂ္ဂန္တိ။]
 ဟစ်ကြွေး-ကြော်ငြာ- ကြိမ်းဝါး-ကြုံးဝါး-

သော၊ သူ။ အာရက္ခဇေဋ္ဌကော ကောဝ
နဒန္တောဝဂ္ဂန္တော ပဟရိဘူ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃။ ၃။

ဝဂ္ဂန္တ (ပု၊ န) [ဝဂ္ဂ+အန္တ] (ကဝင်စသည့်)
ဝင်၏အဆုံး (င, ဥ, ဣ, န, မ) အက္ခရာ။
ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ။ ကစွန်း။ ၃။ ၁။

ဝဂ္ဂန္တရ (န) (ဝဂ္ဂ+အန္တရ) ဝင်-တစ်ပါး-
တခြား၊ တစ်ပါး-တခြား-သောဝင်၊ တ-
ကာရဿ ထကာရံ အကတွာ ဝဂ္ဂန္တရေ
သိထိလမေပကတွာ၊ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃။ ၅။

ဝဂ္ဂန္တိ (ကြိ) [ဝဂ္ဂ+အ+အန္တိ] ဝဂ္ဂတိ-ကြည့်။

ဝဂ္ဂန္တု (ကြိ) (ဝဂ္ဂ+အ+အန္တု) ဝဂ္ဂတိ-ကြည့်။
ဝါဒေန္တု - ဝဂ္ဂန္တု - သေဋ္ဌန္တု - နဒန္တု - နစ္စ
န္တု။ ဝါ ယန္တု၊ အပေါဋ္ဌန္တု၊ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၂။ ၅။

ဝဂ္ဂပစ္စယ (ပု) [ဝဂ္ဂ+ပစ္စယ] ဝင်ဖြစ်-(သံသာ)
ကွဲပြား-မညီညွတ်-ခြင်းဟူသောအကြောင်း။
ကမ္မဉ္စ တံ ကုပ္ပေယျ ဝဂ္ဂပစ္စယာ။ ဝိ၊ ၅။
၃၇။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂။ ၉။)

ဝဂ္ဂပဋိပက္ခ (ပု) [ဝဂ္ဂ+ပဋိပက္ခ] ဝင်၏ဆန့်
ကွင်းဘက်၊ (သံသာ)-ကွဲပြား-မညီညွတ်-
ခြင်း၏ဆန့်ကွင်းဘက်။ တထာပိ ဝဂ္ဂပဋိပ-
က္ခဘာဝေန သမဂ္ဂံ သမဂ္ဂပဋိပက္ခဘာဝေန
စ ဝဂ္ဂံ နာမ ကတံ။ ဝဇီရ၊ ၄၆။ ၂။

ဝဂ္ဂပဏ္ဍာသက (တိ) [ဝဂ္ဂ+ပဏ္ဍာသ+က] ဝင်-
အပိုင်း-ကဏ္ဍ - ငါးဆယ်ရှိသော (ပိဋက
ကျမ်းဂန်)။ ဝဂ္ဂပဏ္ဍာသကာယ ပိဋကဂန္ထ-
သမ္ပတ္တိယာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁။ ၆။ ၂။

ဝဂ္ဂပရိယောသာန (န) [ဝဂ္ဂ+ပရိယောသာန]
(မဟာယည) ဝင်-အပိုင်း-ကဏ္ဍ-၏အဆုံး။
ဝဂ္ဂပရိယောသာနေ သုဝဏ္ဏ မုရဇသဒိသံ။
သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁။ ၁။

ဝဂ္ဂဗန္ဓ(ပု) [ဝဂ္ဂ+ဗန္ဓ] (၁) အစု-အုပ်စု-အသင်း
ဖွဲ့ခြင်း။ (၂) အစု-အုပ်စု-ဖွဲ့သောသူ။ (၁)
ပဉ္စပညာသဇနာ သဟာယကာ ဝဂ္ဂဗန္ဓေန
ပုညာနိ ကဓရာန္တာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂။ ၄။ ၂။ (-၂၅။ မ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂။ ၉။)။ (၂) နသက္ကာ အမေဟိ ဝဂ္ဂ
ဗန္ဓေဟိ ဝိစရိတံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁။ ၇။

ဝဂ္ဂဗန္ဓန (န) [ဝဂ္ဂ+ဗန္ဓန] အစု-အုပ်စု-အသင်း-
ဖွဲ့ခြင်း။ န သက္ကာ အမေဟိ ဝဂ္ဂဗန္ဓနေန ဝိစ-
ရိတံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁။ ၅။ (-ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆။ ၃။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၁။ ၁။)

ဝဂ္ဂဘေဒ (ပု) [ဝဂ္ဂ+ဘေဒ] အစု-အုပ်စု-၏
ကွဲပြားခြင်း။ (ဒွေ ဝိသတိယော၊ တိဿော
ဝိသတိယောစတဿေ ဝိသတိယော စသော
ပုံစံတို့၌ ဝိသတိ ၂ စု ၃-စု စသည်ဖြင့်ကွဲပြား
ခြင်းကို "ဝဂ္ဂဘေဒ" ဟုဆိုသည်။ ဒွေ၊ နှစ်ခု+
နှစ်လီ-ကုန်သော၊ ဝိသတိယော၊ နှစ်ဆယ်
တို့သည်။ (ဝါ) ဒွေဝိသတိယော လေးဆယ်
တို့သည်။ တိဿော၊ သုံးခု+သုံးလီ-
ကုန်သော၊ ဝိသတိယော၊ နှစ်ဆယ်တို့သည်။
(ဝါ) တိဿော ဝိသတိ-ယော၊ ခြောက်ဆယ်
တို့သည်။ စတဿော၊ လေးခု+လေးလီ
ကုန်သော၊ ဝိသတိယော၊ နှစ်ဆယ်တို့သည်။
(ဝါ) စတဿောဝိသတိယော၊ ရှစ်ဆယ်တို့
သည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့်အနက်ယောဇနာလေ။
(အကုလံကို ဓာနံ၊ သျှ၊ သစ်။ ၄၇။ ၃။ ဓာနံ၊ သျှ၊
သစ်၊ တောင်ပေါက် ၄၇။ ၃။ ဗာလာဝတာရ။
ဂဏ္ဍိ။ ၁၇။ ၃။ တို့ကြည့်။) ဝဂ္ဂဘေဒေဗဟုတ္တေပိ၊
တာ အာနုဝတိ နာရိယံ၊ ဓာနံ။ ၄၇။ ၃။ ဝဂ္ဂဘေ-
ဒေ ပန သတိ ဗဟုဝစနမ္ပိဝိကပေဉ္စ ဒိသတိ၊
ဒွေ ဝိသတိယော ဣစ္စဒိ။ နိရုတ္တိ။ ၂။ ၁။

ဝဂ္ဂမာန (တိ) [ဝဂ္ဂ+မာန။ ဝဂ္ဂတိ-မှ]
ဟစ်ကြွေး - မြည်တမ်း - ပြောဆို - သော။
ဝဂ္ဂမာနာဝ ကမ္မဒရ(ဇာ၊ ၂။ ၃။ ၅) တိဝဇ္ဇမာ
နာယေဝ မာတုဟဒယမံသံ ကမ္မန္တိ ဝိယ။
ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃။ ၄။

ဝေဠုရတ (တိ) [ဝေဠု+ရတ] (၁) (သံဃာ) ကွဲပြား-
မညီညွတ်-ခြင်း၌ မွေ့လျော်သော၊ (၂)
ကွဲပြား-မညီညွတ်-သူတို့၌ မွေ့လျော်သော။
(၁) ဝေဠုရတော (အံ၊ ၃။ ၃၁၅) တိ ဘော
ရတော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၆၆။
(-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၁)။ (၂) ဝေဠု-
ရတော (မ၊ ၇။ ၃၅၆) တိ ဝေဠုသု ရတော။ မ၊
၄။ ၂။ ၂၃၁။

ဝေဠုဝေဠု (ပု) [ဝေဠု + ဝေဠု] မြတ်သော-ဝဂ်-အပိုင်း-
ကဏ္ဍ-သုယျတိ ဝေဠုဝေဠုဥရဂေါတိ။ သုတ္တနိ။
၄၅၂။

ဝေဠုဝါဒက (တိ) [ဝေဠု + ဝါဒ + က] (က) မညီ
မညွတ်ခြင်း အဖို့၌ ဖြစ်သော စကားကို
ပြောဆိုတတ်သော။ (ခ) (သံဃာ) ကွဲပြား
ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည့် စကားကို ပြောဆို
တတ်သော၊ (ဂ) ငြင်းခုံခြင်းကို ပြု-ဖြစ်စေ-
တတ်သည့် စကားကို ပြောဆိုတတ်သော။
(ဃ) (ညီညွတ်သူတို့ကို) အစိတ်အစိတ်-အစု
အစု-အသီးသီး- ဖြစ်အောင် ပြုတတ်သည့်
စကားကို ပြောဆိုတတ်သော။ သူ။ ဝေဠု-
ကြည့်။

ဝေဠုဝေါဟာရ (ပု) [ဝေဠု + ဝေါဟာရ] ဝဂ်-
အပိုင်း- ကဏ္ဍ-ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-ခြင်း။
ယေဘုဒယျန ဟိ သာသနော ဒသကေ ဝေဠု-
ဝေါဟာရော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။

ဝေဠုသင်္ဂဟ (ပု) [ဝေဠု + သင်္ဂဟ] ဝဂ်-အပိုင်း-
ကဏ္ဍ-တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ရေတွက်ခြင်း၊ ဝဂ်-
အပိုင်း-ကဏ္ဍ- အရေအတွက်။ ပဌမော
ဝေဠုသင်္ဂဟော။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၇။ ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ
ဝေဠုသင်္ဂဟ... အနေကဏ္ဍ... သင်္ဂဟပူဇော်-
ဒံ ဝဝတ္ထပေတွာ ဝေ သတ္တဟိ မာသေဟိ
သင်္ဂဟံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၂။ သီလက္ခန္ဓာဝေဠုလပရိယာယ ဝဂ္ဂါဒိ-

ဝေဠုသေ ဝေဠုသင်္ဂဟော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၀၈။
သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ သီလက္ခန္ဓာဝေဠုလပရိ-
ယာယဝဂ္ဂါဒိဝေဠုသင်္ဂဟော သင်္ဂဟောဝေဠုသင်္ဂဟော
အဋ္ဌသာယော။ ၃။ ၄။

ဝေဠုသညာ (ထိ) [ဝေဠု + သညာ] ဝဂ်-ပြစ်-
သံဃာကွဲပြား - ဟူသော အမှတ်သညာ၊
သံဃာမညီညွတ် - ဟူသော - အမှတ် -
သညာ။

ဝေဠုသညီ (တိ) [ဝေဠု + သညာ + ဣ] ထိ-၌
ဝေဠုသညီနိ။ ဝဂ်-ပြစ်-သံဃာကွဲပြား-၏ဟု-
အမှတ်-သညာ-ရှိသော၊ သံဃာမညီညွတ်
ဟု-အမှတ်-သညာ-ရှိသော၊ သူ။ ဝေဠု
ဘိက္ခုနီသံဃံ ဝေဠုသညီ ဩဝေတိ။ ဝိ၊ ၂။
၇၅-၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅။

ဝေဠုသမုဒါယ (ပု) [ဝေဠု + သမုဒါယ] ဝဂ်-အပိုင်း-
-ကဏ္ဍ- တို့၏အပေါင်း။ ဝေဠုသမုဒါယေ
သံယုတ္တသမညာ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂။

ဝေဠုသာရီ (တိ) [ဝေဠု + သာရီ (သရ + ဣ)] ထိ-
၌ ဝေဠုသာရီနိ။ (က) (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ) အစု-
အပေါင်း-တို့ဖြင့်- လားရောက်တတ်သော၊
သူ။ (ခ) (ဆန္ဒအစရှိသောတရား) အစု
တို့ဖြင့် လားရောက်တတ်သော၊ သူ။ (က)
ဝေဠုဂတေသု န ဝေဠုသာရီ (သုတ္တနိ၊ ၃။ ၃၄) တိ-
ဝေဠုဂတောနာမ ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိဂတိကာ... ဝေဠုဂ
ဟိ ဒိဋ္ဌိဟိ ဂတေသု သတ္တေသု န ဝေဠုသာရီ...
ဝေဠု ဒိဋ္ဌိဝေဠု အဂမနတော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၉၇။ (ခ) သဝေ ပိယတ္တေသု န ဝေဠုသာ-
ရီတိ သဝေ ပိယတ္တေသု ဘိန္ဒေသု ဒေဋ္ဌက-
ဇာတေသု နာနာဒိဋ္ဌိကေသု... န ဝေဠုဟိ
ဓမ္မေဟိ ယာယတိ နိယျတိ ဝုယျတိ သံဟရိ-
ယတိတိ သဝေ ပိယတ္တေသု န ဝေဠုသာရီ။
မဟာနိ၊ ၈။ ၂။ (-မဟာနိ၊ ၂။ ၅။) န ဝေဠု-
သာရီ (သုတ္တနိ၊ ၄။ ၄။ မဟာနိ၊ ၈။ ၂။) တိ ဆန္ဒာ-
ဒိဝေဠု အဂစ္ဆနဓမ္မော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၂၄၅၊ ၂၀၉။

၀ဂ်ဠ (ပု) [၀ဂ်ဠ=မဂ်ရ=(ဆက္ကတ) မဒ္ဒါလ] ငါးဥ။ ၀ဂ်ဠာ ပပတာ ယန္တော၊ သောဘယန္တံ မမဿမံ။ အပါ၁။၁၆။ ဧဝရဋ္ဌ၊ ၂။၃၇၆။

၀ဂ်ဠမစ္ဆ (ပု) [၀ဂ်ဠ+မစ္ဆ] ငါးဥငါး။ ၀ဂ်ဠမစ္ဆာ စ တေ သဗ္ဗေ မစ္ဆဇာတိကာ။ အပါ၁။၁။ ၂၃၆။

၀ဂ်ါရာမ (တိ) [၀ဂ်+အာရာမ] ကွဲပြား-မညီညွတ်- သူလျှင်မွေ့လျော်ရာရှိသော၊ သူ။ ၀ဂ်ါရာမော ၀ဂ်ရတော ဝဂ်နန္တံ ဝဂ်ကရဏံ ဝါစံ ဘာသိတာ ဟောတိ။ မ၊၁။၃၅၆။ အံ၊၃။၄၇၄။ မဟာနိ။၁၇၉။ ဝဂ်ါ အာရာမော အဘိရတိဋ္ဌာနမဿာတိ ၀ဂ်ါရာမော။ မ၊၄။၂။၂၃၁။

၀ဂ်ါဝဂ်သညီပန္နရသက (န) [၀ဂ်+ဝဂ်သညီ+ပန္နရသက] ဝဂ်ါဝဂ်သညီပန္နရသ အခန်း၊ (အစုအစု ဝဂ်ဖြစ်၍ အစုအစု ဝဂ်ဖြစ်၏ဟု အမှတ်ရှိသော ဟစ်ဆယ့်ငါးခုအပေါင်းကို ပြဆိုရာ အပိုင်းအခန်း။) ဝဂ်ါဝဂ်သညီပန္နရသကေ တေ ဇာနန္တိတိ ပဗ္ဗတေ ဝါ ထလေ ဝါ ငွိတာ သီမံ ဩက္ကန္တေဝါ ဩက္ကမန္တေ ဝါ ပဿန္တိ။ ဝိ၊၄။၃။၃၄၆။

၀ဂ်ါက=၀ဂ်ါယ (တိ) [၀ဂ်+ဣက=၀ဂ်ါက။ က-ကို ယပြုလျှင် ၀ဂ်ါယ။ ဝဂ်ါ-သံ။] (၁) ဝဂ်-အပိုင်း- ကဏ္ဍ-၌- လာ-ဖြစ်- ပါဝင်-သော။ (၂) (၅-ပါး၊ ၆-ပါး) အစု-အုပ်စု-၌-ဖြစ်-ပါဝင်-သော၊ သူ။ (၃) အစု-အုပ်စု-ဖွဲ့ခြင်းဖြင့် လှည့်လည်သွားလာ တတ်သော၊ သူ။ (၄) (၄-ပါး၊ ၅-ပါး စသော) ရဟန်း-အစု- အပေါင်း- သည် ပြုအပ်သောကံ။ (၅) ဝဂ်ါ အပေါင်း၊ အစု။

(၁) ဝဂ်-အပိုင်း.....ကဏ္ဍ-၌-ဖြစ်-ပါဝင်-သော။ ယံ တံ ဝုတ္တံဘဂဝတာ အဋ္ဌက-

၀ဂ်ါယေ မာဂဏ္ဍိယပဉ္စေ။ သံ၊၂။၁၁။ (၂) (၅-ပါး၊ ၆-ပါး) အစု-အုပ်စု-၌-ဖြစ်-ပါဝင်-သော၊ သူ။ ဘဂဝါ ပဋ္ဌ၀ဂ်ါယေ ဘိက္ခု။ အာမဇန္တိသိ။ ဝိ၊၃။၁၄။ သံ၊၂။၃၆၈။ အင်္ဂဇာတဉ္စ ဩကာသံ၊ သမ္ပယောဇေန္တိ ၀ဂ်ါကာ။ ဝိ၊၄။၄၇၇။ (၃) အစု-အုပ်စု-ဖွဲ့ခြင်းဖြင့် လှည့်လည်သွားလာတတ်သော၊ သူ။ ဘဒ္ဒဝဂ်ါယာ (ဝိ၊၃။၃၀)တိ တေ ကိရ ဗုဒ္ဓကုမာဏ ရှပေန စ စိတ္တေန စ ဘဒ္ဒကာ ဝဂ်ါဇန္တေန စ ဝိစရန္တိ။ တဿ “ဘဒ္ဒဝဂ်ါယာ” တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိ၊၄။၃။၂၅၂။ ဝဂ်ါဇန္တေန ဝဂ်ါ ဥတ္တရပဒလောပေန၊ ဝဂ်ါဇန္တေန စရန္တိတိ ဝဂ်ါယာ။ ဘဒ္ဒကာ စ တေ ဝဂ်ါယာစာတိ ဘဒ္ဒဝဂ်ါယာ။ ပါစိတံ၊ ယော။ ၃၁၀။ (၄) (၄-ပါး၊ ၅-ပါးစသော) ရဟန်း-အစု-အပေါင်း-သည်ပြုအပ်သောကံ။ အဇ္ဈောတ္ထရတိ သီမာယ၊ စတုပဉ္စ စ ဝဂ်ါကာ။ ဝိ၊ ၅။၃၈၉။ (၅) ဝဂ်ါ အပေါင်း၊ အစု။ အဋ္ဌ-ဝိသတိ သုတ္တာနိ၊ အာဟုနေယျေ စ ဝဂ်ါကေ။ အံ၊၂။၅၁၂။

၀ဂ်ါတ (န) [၀ဂ်+တ။ ဝဂ်ါ ဂတိယံ။ နိတိ၊ ဓာတု။၂။] သွားခြင်း။ သုဝဂ်ါတေနာ (ပေတ။ ၁၃၅)တိ သုန္နရဂမနေန။ ပေတ။ ၄။၅၃။

၀ဂ်ါတ (တိ) [၀ဂ်+တ။ ဝလ္လိတ-သံ။ ဝဂ်ါအ-ပြာ။] အသွားကျသွား-ဒုန်းစိုင်း-ဒုန်းပြေး-သော။ သော ဟိ ဝဂ်ါတာယ ဂတိယာ ပဒေ ပဒံ ကောဇ္ဇေန္တော ဂစ္ဆတိ။ မ၊၄။၂။ ၁၈၉။

၀ဂ်ါတူာ (ကြိ၊ဝိ) [၀ဂ်+တူာ။ ဝဂ်ါတိ-မှ။] မြည်း-ကြွေးဝါး-၍။ ဝဂ်ါတိ-လည်းကြည့်။ ပုရတော စ ပစ္ဆတော စ ဥဘောသု ပဗ္ဗတဘိတ္တိသု ဝဂ်ါတူာ ဥန္တဒိတူာ။ ဇာ၊၄။၂။ ၃၆၃။

ဝဂ္ဂိုယ (တိ) [ဝဂ္ဂ+ဣယ။ ဝဂ္ဂ+ဣက။] ဝဂ္ဂိက
-ကြည့်။

ဝဂ္ဂိုယန္တိ (ကမ္မ၊ကြိ) [ဝဂ္ဂ+ယ+အန္တိ](၁)
သိအပ်ကုန်၏။(ခ)ရွက်ဆံ့အပ်ကုန်၏။ ဝဂ္ဂ-
ကြည့်။

ဝဂ္ဂိ (တိ) [ဝဂ္ဂ+ဥ။ဓာန်၊ဋီ၊ဇေဥ။ဝလ+ဂ။
ဝလ္လ+ဂ။ ဝလိယတိ သံဝရိယတိတိ ဝဂ္ဂ။
ဣဒါဒိ။၃၅။ ဝလ္လိယတိ သံဝရိယတိတိ ဝဂ္ဂ။
သုစိ။ ၄၇၄။ ဝလ္လ-သံ။ ဧဂ္ဂ-ပြာ၊ အဒ္ဓ-
မာဂဓိ။] (၁) နှလုံးမွေ့လျော်ဘွယ်ရှိ-
ပျော်မွေ့ဘွယ်ကောင်း-သော။ (၂) (က)
ကျွမ်းကျင်-လိမ္မာ-သော။ (ခ) ကောင်း-
တင့်တယ်-အလွန်အဆင်းလှ-သော။ (၃)
ချိုမြိန်-သာယာ- နာပျော်ဘွယ်ရှိ-သော။
(၄) နူးညံ့-ပြေပြစ်-ညက်ညော-စိတ်နှလုံး
ကိုဆောင်တတ်-သော။ (၅) တင့်တယ်-
စံပယ်- သိမ်မွေ့ပြေပြစ် - သော။ (၆)
သန့်ရှင်း-စင်ကြယ်- အညစ်အကြေးကင်း-
သော။ (၇) တင့်တယ်-သာယာဖြိုးညှင်း
-စွာ။

(၁) နှလုံးမွေ့လျော်ဘွယ်ရှိ-ပျော်မွေ့
ဘွယ်ကောင်း သော။ ခိပ္ပံ ဂိရိ ဧရယ ဝဂ္ဂ
ဝဂ္ဂ။ သုတ္တနိ။၃၃၁။ ဝဂ္ဂိ မနောရမံ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၈၂။ ယဿ ဝဉ္စဂီကတူရိယဿ
ဝိယ သဒ္ဓေါ ဝဂ္ဂ ဓ ရဇနိယော စ
ကမနိယော စ မဒနိယော စ ဟောတံ။ ဒီ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ ဝဂ္ဂုတိ မနောရမော။ ဒီ၊ဋီ၊၂။
၁၉၅။ (-ထေရ။၃၇၄။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၃။ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၂။၅၃၅။မ၊ဋီ၊၃။၃၅၆)။ (၂) (က)
ကျွမ်းကျင်- လိမ္မာ- ကောင်း- သိမ်မွေ့ -
သော။ (ခ) ကောင်း-တင့်တယ်-အလွန်-
အဆင်းလှ-သော။ ပဉ္စဂီကဿ တုရိယဿ
....သဒ္ဓေါ ဟောတိ ဝဂ္ဂ ဓ ရဇနိယော
စ။ ဒီ၊၂။ ၁၄၀ - ၁။အံ၊ ၃။ ၆၁။ ဝဂ္ဂုတိ

ဆေကော သုန္ဓရော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၃။၂၃၄။ပုဏ္ဏရိကံ ယထာ ဝဂ္ဂ။ အံ၊၁။
၃၄၈။ သုတ္တနိ။၃၆၃။ ဝဂ္ဂုတိ သုန္ဓရံ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀။ ဝဂ္ဂုတိ အဘိရူပံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၅၉။တတ္ထ သောဂန္ဓိယာ ဝဂ္ဂ။ ပေတ။
၁၆၃။ ဝဂ္ဂုတိ သုန္ဓရာ ရူပိယာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။
၁၄၅။

(၃)ချိုမြိန်-သာယာ-နာပျော်ဘွယ်ရှိ-
သော။ နေလာ အတ္ထဝတိ ဝဂ္ဂ။ မန္တာ အတ္ထု
ဘာသတိ။ ဝိမာန၊၈၇။ ဝဂ္ဂုတိ မဇုရာ။
ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၄၄။ (-သုတ္တနိ။၃၈၃။ ဝိမာန။
၁၂၊၇၀။ ပေတ။၁၇၂။ ဇာ၊၂။၄၀။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၅၀၊၁၉၈။ ပေတ၊ဋ္ဌ။
၁၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂၇။) (၄) နူးညံ့-
ပြေပြစ် - ညက်ညော - စိတ်နှလုံးကို
ဆောင်တတ်-သော။ နရဝိရကတံ ဝဂ္ဂ။
ထေရ၊၃၂၂။ ဝဂ္ဂ မဋ္ဌံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။
သဝနိယေန ဝဂ္ဂနာ။ ထေရ၊၃၇၀။ ဝဂ္ဂ-
နာတံ မဋ္ဌေန မနောဟရေန။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၅၂၈။ဝဂ္ဂုတိ(ထေရီ၊၄၂၁)တိ သိနိဒ္ဓမဋ္ဌေဟိ။
ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂၆၀။ (၅) တင့်တယ်-စံပယ်-
သိမ်မွေ့ပြေပြစ် - သော။ ပီတန္တရာဟိ
ဝဂ္ဂုဟိ၊ အပ္ပိဋ္ဌန္တာဝ သောဘတိ။ ဝိမာန။
၅၂။ ဝဂ္ဂုဟိတိ သောဘနေဟိ သဏ္ဍမဋ္ဌေဟိ။
ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၅၄။ (၆) သန့်ရှင်း-စင်ကြယ်-
အညစ်အကြေးကင်း-သော။ ဝဂ္ဂ(ဇာ၊၁။
၉၆)တိ စောက္ခာ နိမ္မလာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀။
(၇)တင့်တယ်-သာယာဖြိုးညှင်း-စွာ။ဋ္ဌံတံ
ဝဂ္ဂ မနုတ္တိတိ။ ဝိမာန။၅။ ဝဂ္ဂုတိ စာဓု။
ကိရိယာဝိသေသနဋ္ဌေတံ၊ မ-ကာရော ပဒ-
န္တိသကဏေ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၁။

ဝဂ္ဂါ (တိ) [ဝဂ္ဂ+ဣ] (၁) ချိုမြိန်-
သာယာ- သော အသိရှိသော။ (၂)
တင့်တယ် - စံပယ် - မြင်းရှိသော။ (၃)

ကောယံ ဗိန္ဒုဿဏေ ဝဂ္ဂု။ သရဏန္တာန-
မုတ္တမော။ ဇာဝါဂဇ။ ဝဂ္ဂုတိ မရဇာဒ္ဓေါ။
ဇာဝဋ္ဌါ ၂။ ၃၉၆။ (- ဇာ ၂။ ၁၅၄၊ ၁၇၂၊ ၃၄၃၊
၃၇၁။ ဇာဝဋ္ဌါ ၆။ ၂၆၊ ၇၅။ ဇာဝဋ္ဌါ ၇။ ၂၉၀၊
၃၇၂။) (၂) ဝဂ္ဂု သုဘေ အပ္ပဋိမေ ပထဗျာ။
ဇာဝါဂ ၃၇၅။ ဝဂ္ဂုတိ ဝိလာသဝန္တေ။ ဇာ
ဝဋ္ဌါ ၅။ ၅၄၄။

ဝဂ္ဂုကထ (တိ) [ဝဂ္ဂု + ကထာ] ပြေပြစ်သော
စကားရှိသော၊ သူ။ တတ္ထ ဝဂ္ဂုကထော(ဇာ
၂။ ၁၅၂)တံ သဒ္ဓိလကထော။ ဇာဝဋ္ဌါ ၆။ ၁၉။

ဝဂ္ဂုဒ္ဓါန (န) [ဝဂ္ဂု + ဥဒ္ဓါန] ဝဂ်၏-ဥဒါန်း-
အကျဉ်း စကား၊ ဝဂ်ကို အကျဉ်းထုတ်
ဆောင်ရွက်ဆိုခြင်း။ တဿ မူလပဏ္ဍာသ ကဿ
ဝဂ္ဂုဒ္ဓါနံ။ သံ၊ ၂။ ၄၃။ အံ၊ ၂။ ၂၄၆။

ဝဂ္ဂုမတ (တိ) [ဝဂ္ဂု + မတ။ ဝဂ္ဂုတိ မတာ
ဝဂ္ဂုမတာ။ သာယတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၉။] စင်ကြယ်၏
ဟူ၍-သိ-သမုတ်- အပ်သော (ဖြစ်)။
ဝဂ္ဂုမဒါ-ကြည့်။

ဝဂ္ဂုမဒါ (ထိ) [ဝဂ္ဂု + မဒါ] စင်ကြယ်သိမ်မွေ့
သောဖြစ်။ “ဝဂ္ဂုမဒါ” တံပိ ပါဠော၊ တဿ
ဝဂ္ဂု စ သာ ပသန္တသုဒ္ဓတရဂံသမိဒ္ဓတ္တာ
သုခုမာ စာကိ အတ္ထော.....။ ဝဇီရ။ ၁၇၀။

ဝဂ္ဂုမုဒန္တိက (တိ) [ဝဂ္ဂုမုဒါ + အန္တိ = ဝဂ္ဂုမုဒန္တ
+ ကိက။] ဝဂ္ဂုမုဒါဖြစ်၏အနီး(ကမ်း) ၌-
နေ - နေလေ့ရှိ - သော၊ သူ။ သုဒိန္နော
ဓနိယောသမ္ပဟုလာ ဝဂ္ဂုမုဒန္တိကာ။ ကခါ၊
၆။ သစ်။ ၁၀၆။

ဝဂ္ဂုမုဒါ (ထိ) [ဝဂ္ဂု + မတ။ ဝဂ္ဂု + မုဒါ]၊
ဝဂ္ဂုမုဒါဖြစ်- (က) လူအပေါင်းတို့သည်-
စင်ကြယ်-သန့်ရှင်း-၏ဟု သမုတ်အပ်သော
ဖြစ်။ (ခ) စင်ကြယ်-သန့်ရှင်း-သည်ဖြစ်၍
သတ္တဝါတို့ကို နှစ်သက် - ဝမ်းမြောက် -
တေတ်သောဖြစ်။ (က) ယေန ဝဂ္ဂုမုဒါနဒိ

(ဝိ၊ ၁။ ၈၇) တိ ဝဂ္ဂုမတာ လောကဿ
ပုညသမ္ပတ နဒိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ “ ဝဂ္ဂုတိ ”
မတာ၊ သုဒ္ဓသမ္ပတာတံ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။
၂၀၈။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၉။) (ခ) စတုတ္ထေ
ဝဂ္ဂု စ သာ မောဒယတံ စ သတ္ထေတံ
ဝဂ္ဂုမုဒါ၊ ဝဇီရ။ ၁၇၀။

ဝဂ္ဂုမုဒါတိရဝါသံ (တိ) [ဝဂ္ဂုမုဒါ + တိရ =
ဝဂ္ဂုမုဒါတိရ + ဝသ + လံ။ ထိ-၌... ဝါသံနိ။]
ဝဂ္ဂုမုဒါဖြစ်၏အနီး(ကမ်း) ၌ - နေ - နေလေ့ရှိ-
သော၊ သူ။ ဝဂ္ဂုမုဒါတိရိယာ(ဝိ၊ ၁။ ၁၁၄)တိ
ဝဂ္ဂုမုဒါတိရဝါသံနော၊ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၇၄။ (- ဥဒါန။
၁၀၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၆။)

ဝဂ္ဂုမုဒါတိရိယ (တိ) [ဝဂ္ဂုမုဒါတိရ + ဣယ
ဝဂ္ဂုမုဒါတိရဝါသံ-ကြည့်။ ဝဂ္ဂုမုဒါတိရိယေ
ဘိက္ခု အာရဗ္ဗ ကထေသံ။ မေဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။

ဝဂ္ဂုရူပ (တိ) [ဝဂ္ဂု + ရူပ] ချိုသာသော
သဘော (= အခြင်းအရာ) ရှိသော။ တေသံ
သဏေ သုယုတိ ဝဂ္ဂုရူပေါ။ ဝိမာန၊ ၅၃။ ဝေ
ဝဂ္ဂုရူပေါ မရဇာကဏေ သဏေ သုယုတံ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁၅၂။

ဝဂ္ဂုလိ (ထိ၊ ပု) [ဝဂ္ဂု + ဥလိ။ ဝဂ္ဂု + ဥလ + ဣ။
ထိ-၌ ဝဂ္ဂုလိ-ကောတ္ထုဘ။] (ပု) ဝလ္လုလာ၊
ဝလ္လုလာ ဝလ္လုလိ-(ထိ)-သံ။ ငဠုလိ-ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) လင်းနိ။ (၂) ဝဂ္ဂုလိဗျာ။
(၁) ယထာ ဟောဏေ ဝဂ္ဂုလိ ဂေဟံ
ပဝိသိတွာ ဝိစရိတွာ နိက္ခမတိ။ မိလိန္ဒ။
၃၈။ (၂) ပါရဂဂါယ ဝဂ္ဂုလိ နာမ ဂါမံ
ကာရေတွာ။ ဇာဝဋ္ဌါ ၆။ ၂၇၈။

ဝဂ္ဂုလိင်္ဂပဉ္စ (တိ) [ဝဂ္ဂုလိ + အင်္ဂ + ပဉ္စ]
လင်းနှို၏အင်္ဂါကို မေးခြင်း၊ လင်းနှို၏အင်္ဂါကို
မေးသောပြဿနာ။ (လင်းနှို၏အင်္ဂါသည်-
(၁) အိမ်တွင်းသို့ဝင်၍ လှည့်လည်၊ ဝင်ထွက်

သွားလာသော်လည်း ထိုအိမ် မနှောင့်ရှက်ခြင်း။ (၂) သူကပ်ပါးအိမ်၌ နေသော်လည်း အိမ်ရှင်တို့၏ ဆုတ်ယုတ်ချက်စီးကြောင်းကို မပြုခြင်းဟူ၍ နှစ်ပါးရှိသည်။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၉-၉၀။ ခုဒ္ဒကနိကာယ။ မိလိန္ဒပဉ္စဂါဠိ။ ၆-ဩပဒကထာပဉ္စ။ ၇-လူ။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၉-၉၀။ ဝဂ္ဂလိပက္ခက။ သတ္တမေ။ မိလိန္ဒ။ ၃၉၀။

ဝဂ္ဂလိပက္ခက (ပု) [ဝဂ္ဂလိ+ပက္ခက=ပက္ခက။] လင်းနို့၏ - အတောင် - တောင်ပံ။ ယသဝဂ္ဂလိပက္ခကာ ဝိသ အဂုံလိယော သမ္ပဒါဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓါ။ ၃၁၀။

ဝဂ္ဂလိပက္ခက (ပု) [ဝဂ္ဂလိ+နိသေဝိတ+ပက္ခက။ မဇ္ဈိမောပ] လင်းနို့လှိုင်းသည်-မှီဝဲအင်-အမြဲစွဲနေ-သောသန်ပင်။ ဝဂ္ဂလိပက္ခကော (ဝိသုဒ္ဓါ။ ၁။ ၇၁) ဝဂ္ဂလိနိသေဝိတော။ ဝိသုဒ္ဓါ။ ၉၀။

ဝဂ္ဂလိဝတ (တိ) [ဝဂ္ဂလိ+ဝတ] (၁) လင်းနို့၏ အကျင့်ရှိသော၊ လင်းနို့ကျော်ကိုကျင့်သော၊ လင်းနို့ကဲ့သို့ တွဲလျားဆွဲ၍ ကျင့်သော၊ သူ။ (န) (၂) လင်းနို့၏အကျင့်၊ လင်းနို့ကျင့်။ (၁) ဧကံ ဝဂ္ဂလိဝတံ ကုဟာ ပြာဟုဗ္ဗံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ မေ။ ဋ္ဌ။ ၂။ ၄၀၂။ (န) (၂) တတ္ထ ဌိတော ဝဂ္ဂလိဝတံ စရတိ။ ဒိ။ ဋ္ဌ။ ၃။ ၂၂။ (-မ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၁၇)။ (လင်းနို့၏အကျင့် ဟူသည့်-သစ်ပင်သို့တက်၍ ခြေနှစ်ချောင်းတုံဖြင့် သစ်ကိုင်းကို ချိတ်လျက်ဦးခေါင်း စေ့ကပ်နိုး တွဲစုရွဲနေခြင်း တည်း။ မေ။ ဋ္ဌ။ ၂။ ၄၀၂။)

ဝဂ္ဂလိဝတိက (တိ) [ဝဂ္ဂလိဝတ+ဣက] လင်းနို့၏အကျင့်ရှိသော၊ လင်းနို့ ကျင့်ကျင့်သောသူ။ ဝဂ္ဂလိဝတိက... စတုဗ္ဗိသယ-တဝါဒါဒယော ဆန္ဒဂုတိ တဏှာပါဒသန ချံသနတော။ မဇ္ဈိ။ ၂။ ၁၂။

ဝဂ္ဂဝေ (ပု) [ဝဂ္ဂ+ဝေ+ဏ] ကောင်းသော စကားကို-ပြော-ဆို-တော်မူတတ်သော

ဘုရား။ ဧဝံ ဝဂ္ဂဝေေါ သတ္တာ။ သုတ္တနိ။ ၅။ ၂။ ၇၇။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၃၀၆။

ဝဂ္ဂဿရ (တိ) [ဝဂ္ဂ+ဿရ။ ဝလ္လု သွရ-သံ။] (၁) ဣမံး ကျင်-လိမ္မာ-ကောင်း-သိမ်မွေ့-သော သံဃိသော။ (၂) နှလုံးမွေ့လျော်တယ်-ပျော်မွေ့တယ်- ဖြစ်သော အသံဇ္ဈိသော။ (၃) တင့်တယ်-စံပယ်- သော အသံရှိသော။ (၄) ချိုမြိန်- သာယာ- နာပျော်တယ်ဖြစ်- သော အသံရှိသော။ (၅) ဇာတော ခေါ် ပန ဘိက္ခဝေ ဝိပဿိကုမာနု မဉ္ဇူဿပရာ စ ဧဟောသိ ဝဂ္ဂဿရ စ ခရုယရာ စ ပေမနိယဿရာ မ။ ဒိ။ ၂။ ၁၇။ ဝဂ္ဂဿရေတိ ဆေကနိပုဏဿရာ။ ဒိ။ ၂။ ၄။ (၂) ဝဂ္ဂဿရေတိ မောရဗ္ဗဿရာ။ ဒိ။ ၂။ ၄၂။ (၃) ဝဂ္ဂဿရေတိ ကဏ္ဍာန၊ ကုဿု ရှစ်ရေပိယံ။ ဇာ။ ၂။ ၆၀။ ဝဂ္ဂဿရေတိ လိလာယုတ္တဿရာ ဇာ။ ၅။ ၂။ ၃၀။ (၄) ဝဂ္ဂဿရ ကောကိုလာ သဗ္ဗတန္တံ။ ဝိသုဒ္ဓါ။ ၁။ ၇၂။ ဝဂ္ဂဿရေတိ မေတရာ။ ဝိသုဒ္ဓါ။ ၅။ ၅။

ဝဂ္ဂ (ပု) [ဗျဂ္ဂ=ဝဂ္ဂ။ ဗျဂ္ဂ-ကို ဝဂ္ဂ-ပြုဝိ+အာ+ဘန+က္ခိ။ င်ဝိဓေ သတ္တေ အာယာ-တေတိတိ ဝဂ္ဂေါ။ ဧဝံ ဗျဂ္ဂေါ နိတိသုတ္တံ။ ၅၄၁။ ဝျာဩ- သံ။ ဝဂ္ဂ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ကျား။ ဝဂ္ဂေါ ပိဓာနိ။ ၆၁။ နိတိသုတ္တံ။ ၅၄၁။

ဝင်္ကဘယ (တိ) [ဝင်္က+ဘယ။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။] (၁) ယောဂံ ကျစ်-ပဉ်းလဲ- သောတိလူးတို့-မှ - ကြောင့် - ကြောက်လန့်သော၊ (ကြောက်လန့်ခြင်းရှိသော) သူ။ (၂) ယုံမှား တွေးတောမှုတို့-မှ - ကြောင့် - ကြောက်လန့်သော၊ (ကြောက်လန့်ခြင်းရှိသော) သူ။ (၁)(၂) ဝင်္ကဘယာ နဋ္ဌမနာ မနုဿာ။ ဝိသုဒ္ဓါ။ ၁။ ၆။ ပေတ။ ၁။ ၉၄။ ဝင်္ကဘယာတိ ဝင်္ကဟိ ဘိဟာ၊ ဝင်္ကဟိ ဘယံ ဧတေသန္တိ “ဝင်္ကဘယာ”တိ ဝတ္ထဗ္ဗေ ဂါထာသုတ္တံ

သာနုနာသိကံ ကတွာ “ဝက်” ဘယာ” တိဝုတ္တံ
ဝိမာန၊ ဣ၊ ၃၁၃။

ဝက် (တိ) [ဝက်+အ။ဝက် ကောဋီလေ။ဝက်တိ
ဝက်။ နိတိ၊ ဓါတု။ ၁၂။ ကုဋီလတာယ
ဝက်ေံ။ ဝက်တိတိ ဝက်ေံ။ ဝက်ေံကောဋီလေ။
အ။ ဓါနိ၊ ဋီ။ ၆၀၆။ ၆၇၄။ ၇၀၉။ ၀ကြ။ ဝက်-သံ။
ဝံက-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ကောက်-ကွေ့-
-ကွေး-ကိုင်း-ကုန်း-ရွဲ-စောင်း-သော။
(က) တစ်ဖက်ကောက် ကောက်သော၊
တစ်ဖက်ကောက်။ (ခ) နွားသေးကဲ့သို့
ကောက်- နွားသေးကောက်ကောက်သော၊
နွားသေးကောက်။ (ဂ) လရေးကဲ့သို့ကောက်
-လရေးကောက် ကောက်သော၊ လရေး
ကောက်။ (ဃ) လရေး၊ နွားသေး ကဲ့သို့
ကောက်-လရေး၊ နွားသေးကောက်ကောက်
-သော၊ လရေးကောက်၊ နွားသေးကောက်။
(၂) ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော။ (၃) ယုံမှား
ရာ-တွေးတောပု-ယုံမှားဘွယ်-တွေးတော
ဘွယ်-ဖြစ်သော။ (ပု) (၄) (ကွေ့ သည်၏
အဖြစ်၊ ကောက်သည်၏အဖြစ်) အကွေ့၊
အကောက်။ (၅) ငါးမျှားချိတ်။ (၆) ချိတ်၊
သံချိတ်၊ သံမျှားချိတ်၊ သံမျှားကောက်။ (၇)
ဝက် (ဝက်)၊ တောင်။ (ဝက်)၊ တောင်သည်
သိဝိတိုင်း (အဂ္ဂိဋ္ဌပုရ) =) ဇေတုတ္ထရမြို့တော်မှ
ယူဇနာ ၆၀-ကွာသော အရပ်၌ တည်ရှိသည်
ဇာ၊ ဣ၊ ၂၀၇-၅။ စရိယာ၊ ဣ၊ ၈၈။ (၈)
ကောက်ခြင်း၊ ကောက်တတ်- ကောက်
ကြောင်းဖြစ်-သောစာရင်း (ရုစရိတ်စာရင်း)
(၉) မိဋ္ဌိ၊ မိဋ္ဌာမိဋ္ဌိ။ (၁၀) အလုံးစုံသော
ကိုလေသော။ (ပု၊ န) (၁၁) ထွန်း၊ တွန်းတိုး
(၁၂) သဲမြေ။

(၁) ကောက်-ကွေ့-ကွေး-ကိုင်း-ကုန်း-
-ရွဲ-စောင်း-သော။ သူတ္တာ ဝက်ာ ဟောန္တိ
ဝိ၊ ၄။ ၂၅၃။ ဝက်ာ ဘိတ္တံ ပရိပတိ၊ ဝိ၊ ၄။
၃၀၈။ ဝက်ေံ ဘောဂ္ဂေါ ဒဏ္ဍပဏုယဏော

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၂၇-ပ-မ-သ-စ

သော ဇရာယပိ စဝတိ။ မဟာနိ၊ ၉၃။ တေန
ဝက် ဝိယ ဌိတံ။ သံ၊ ဣ၊ ၃။ ၁၃၆။ မဟာလ္လ-
ကကာလေ ပန ကာယော ပုရတေ၊ စကော
ဟောတိ။ သံ၊ ဣ၊ ၃။ ၂၇၆။ ပုရတော ဝက်ေံတိ
ထောက် ပုရတော နတမတ္တံ သန္ဓာယာဟ။
သံ၊ ဣ၊ ၂။ ၄၉၉။ တဒါဟိဿ အတ္တဉာဝေါ
နင်္ဂလကောဋီ ဝိယ ဝက်ေံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၂၅၅။ (က) တစ်ဖက်ကောက်ကောက်
သော။ ဣမဉ္ဇ ဝက် ဣမဉ္ဇ ဝိမ္ဗု၊ ဣမဉ္ဇ
ဒေါသံ တစ္ဆေယျ။ မ၊ ၁။ ၃၇။ ဝက် နာမ
ကေတော ကုဋီလံ။ မ၊ ၁။ ၁၅၆။ (ခ)
နွားသေးကဲ့သို့ ကောက်- နွားသေးကောက်
ကောက်-သော၊ နွားသေးကောက်။ ဝက်
ကုဋီလဇိမ္မုတေဇနံ ဝိယ ဝက်ကုဋီလဇိမ္မုစိတ္တံ။
မ၊ ၁။ ၄။ ၉။ ဂေါမုတ္တဝက် စန္ဒလေခါကုဋီလံ
နင်္ဂလကောဋီဇိမ္မံ စိတ္တံ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၃။ (ဂ)
လရေးကဲ့သို့ ကောက်- လရေး ကောက်
ကောက်-သော၊ လရေးကောက်။ အဇိမ္မတာ
အဝက်တာ အကုဋီလတာ။ အဘိ၊ ဓ၊ ၂၄-၅။
အဝက်တာတိ စန္ဒလေခါဝက်တာဝပုဋိကွေ့-
ပေါ။ အဘိ၊ ဣ၊ ၁။ ၁၉၅။ ဝက်ေံ စ ကုဋီလော
စ ကုဋီလာတံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁၇။ (ဃ) လရေး၊
နွားသေးကဲ့သို့ကောက်-လရေး၊ နွားသေး
ကောက်ကောက်- သော၊ လရေးကောက်၊
နွားသေးကောက်။ ဣဒံ ပန စိတ္တံ...ဂိလာနံ
ဝက် ကုဋီလံ။ အဘိ၊ ဣ၊ ၁။ ၂၉၂။

(၂) ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော။ ယဿ
ကိသ္မိဋ္ဌိဒေဝ ဌာနေ မဂ္ဂါ ဥက္ကမ္မ နိဝတ္တိတော
ပဋိမဂ္ဂံ အာရောဟိတုကာမဿ သတော
ယံ ဌာနံ မနုဿာနံ သပုဋိဘယံ၊ ပုရတော
ဂန္ဓာ ဝဉ္ဇေတွာ ဝေံ ကရိဿာမိတိ န
ဟောတိ၊ တထ္ထေဝ မဂ္ဂါ ဥက္ကမ္မ နိဝတ္တိတော
ပဋိမဂ္ဂံ အာရောဟတိ၊ အယံ ဝက်ေံ နာမ။
မ၊ ၁။ ၃။ ၅။ (-အံ၊ ဣ၊ ၃။ ၂၂၆။) (ဝက်ေံဃျ-

လည်းကြည့်။) (၃) ယုံမှားရာ-တေးတောရာ
 -ယုံမှားဖွယ် -တေးတောဖွယ်- ဖြစ်သော။
 ဝက် အရညေ အမနုဿဌာနေ။ ဝိမာန။
 ဝါဒ။ ပေတ။ ၁၃၄။ ဝက်တိ သံသယဌာနေ။
 ယတ္တ ပဝိဋ္ဌာနံ ဇီဝိဿာမ န ခေါ မရိဿာမ
 နုခေါ"တိ ဇီဝိတေ သံသယော ဟောတိ
 တာဒိသေ အရဓည။ ဝိမာနာဌာ ၃၁၄။ (၃)
 (၄) (ကွေ့သည်အဖြစ်၊ ကောက်သည်၏
 အဖြစ်) အကွေ့- အကောက်။ အဋ္ဌဝက်
 မဏိရတနံ ဥဋ္ဌာရံ။ ဇာ၊ ၁၁၃၄။ ဇာ၊ ၄၆။
 ၂၃၂ (ဤအနက်ကား ဧကမိတို့ အလိုဖြစ်
 သည်။ အဋ္ဌဝက် ယဿာတိ အဋ္ဌဝက်-ဟု
 ဝိဂ္ဂဟပြုပါ။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၁၃-အလိုအားဖြင့်မူ
 အဋ္ဌသု ဌာနေသု ဝက်-ဟု ပြုပါ။ ယင်းနိတိ
 ဆရာ၏ အလိုသည်သာ "မဏိတိ သက္ကေန
 ကုသရညော ဒိန္နော မဏိက္ခန္ဓော အဋ္ဌသု
 ဌာနေသု ဝက်ော ဟောတိ" ဟူသော ဇာ၊
 ၄၆။ ၁၇၇-နှင့် နီးနေညီညွတ်ပေသည်။)

(၅) ငါးမြားချိတ်။ ဝက်ော တု ဗဠိသော
 ဘဝေ။ ဓာန်၊ ၆၇၄။ ဝက်ံဗုဿောဝ အမ္ပုဇော
 (ဒီ၊ ၂။ ၂၁၃) တိ ဗဠိသံ ဂိလိတာ ဌိတမစ္ဆော
 ဝိယံ ဒီ၊ ၄။ ၂၂၅။ (၆) ချိတ်၊ သံချိတ်၊
 သံမြားချိတ်၊ သံမြားကောက်။ ဝက်ောနာ
 (ဇာ၊ ၂။ ၆၄) တိ... ဗလိသေန ဇိဝုဂ္ဂံ နိဗ္ဗဟန္တိ။
 ဇာ၊ ၄၅။ ၂၅၄။ ဝက်ံသတ္တု (ဇာ၊ ၂။ ၁၃၃) တိ
 ဂိလိဘဗလိသာ။ ဇာ၊ ၄၆။ ၁၄၁။ (ဤအမှတ်
 ၆-၌ ပြအပ်သော ချိတ် စသည်ကား ငရဲ
 ပြည်မှာရှိသည့် ပစ္စည်းဝတ္ထုမျိုးတည်း။) (၇)
 ဝက် (ဝက်ပါ) ဟောင်။ ငံဥျော ပဏ္ဍဝ-
 ဝက်ာဒီ။ ဓာန်၊ ၆၀၆။ ဝက်ံ ဂစ္ဆတု (အဂမု)
 ပဗ္ဗတံ။ စရိယာ၊ ၁၃၃-၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၇-၉။
 ဝက်ံ ဂစ္ဆာမိ ပဗ္ဗတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၄။
 ဝက်ံသော ဖောဟဏေ နဋ္ဌေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၃၇) တိ
 ဝက်ံပဗ္ဗတဿ ဂမနမဂ္ဂေ ဝိနဋ္ဌေ။ ဇာ၊ ၃။ ၇။
 ၂၅၈။ (၈) ကောက်ခြင်း၊ ကောက်တတ်-

ကောက်ကြောင်းဖြစ်-သောတရား (ဗုဒ္ဓရိုက်
 တရား)။ ကုသလော ကာယဝိက္ခာနံ...
 ကုသလော ဝစီဝက်ာနံ... ကုသိလော
 မနောဝက်ာနံ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၀-၁။ (ကုသ-
 ဝက်ာတိ အာဒိနိ ကာယဒုစ္စရိတာဒိနံ နှာမာနံ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ (၉) မိစ္ဆိ မိစ္ဆိ ဒိဋ္ဌိ။ (၁၀)
 အလုံးစုံသော ကိလေသာ။ အန္တေဝက်-
 ဂတော အာသိ (ထေရ၊ ၃၂၃) တိ-ဝက်ံ
 ဝုစ္စဟိ ဒိဋ္ဌိဂတံ မနောဝက်ံဘဒ္ဒဝတော၊
 သဗ္ဗပိ ဝါ ကိလောဘာ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။
 (ပု၊ ၃) (၁၁) ထွန်၊ ထွန်တုံး။ ဝက်ံက-ကြည့်။
 (၁၂) သဲမြေ။ ဝက်ံ (ပေတ။ ၂၀၁။ က-မူ) နိ
 မရဘူမိ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၃၄ (က-မူ)။

ဝက်ံ (န) [ဝိ+အက်] ဖောက်ပျက်သော-
 အမှတ်-စား။ သကဏိကန္တိ ကာဠတိလကဏ-
 မုခဒုသံပိဋ္ဌကာဒိနံ အညတရေန သဒေါသံ။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၇။ ဝက်ံ နာမ ပိယဂံ။ မ၊ ၄။ ၃။
 ၁၂၆။ (-ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉-တွင်-သကဏိကန္တိ
 ကာဠတိလကဏ...ဟု ပါရှိရှိ၍ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။
 သီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၁-တွင်လည်း ဝက်ံ နာမ
 ပိယဂံ-ဟုဖွင့်ပြသည်။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉-အချို့
 မူတို့၌ ကာဠတိလကဏံ...ဟူ၍ပင် ပါရှိ
 ရှိသည်။ အချို့သူတို့ မျက်နှာတွင် ဝမ်းတွင်း
 ပါဖြစ်သည့် အမဲကွက်၊ အဖြူကွက်၊ အနီကွက်
 များပါရှိတတ်သည်။ ယင်းတို့ကို အမှတ်
 ဟူ၍လည်းကောင်း၊ စာဟူ၍လည်းကောင်း
 မြန်မာလူမျိုးတို့ခေါ်ကြသည်။)

ဝက်ံအာဏိ (ထိ) [ဝက်ံ+အာဏိ] ကောက်
 သော - စို့ - မယ်န-နပန်းစွန်း။ ဝက်ံဆီဓွေ
 (န) ဝက်ံအာနိဝိယ ဩနမိတွာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၃။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။

ဝက်ံသြဋ္ဌ (တိ) [ဝက်ံ+သြဋ္ဌ။ ဝက္ကော မြိက-သံ။]
 ကောက်-ရွဲ-သော နှုတ်ခမ်းရှိသော၊ သူ
 (သိန္နောမြင်း)။ ပက်ောဋ္ဌော (ဇာ၊ ၁။ ၁၄၆) တိ
 ဝက်ံဗုဋ္ဌော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၂။

ဝက်က (ပု၊ န) [ဝက်+က] (၁) ထွန်ငယ်
 (ယလေးကစားစရာ ထွန်-ငယ်-ကလေး)။
 (၂) ဝက်ကတောင် (ဝေပုလ္လတောင်၏ ရှေး
 နောက်အမည်)။ (၃) ကုန်းသောသူ။ (၄)
 ကုန်းခြင်း။ (၅) ဝက်ကေ နာပိ ကိဋ္ဌန္တိ။ ဝိ
 ၁။ ၂၇၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂၃၊ ၂၅၊ ၂၇၊ ၂၈၄။ မဟာနိ။
 ၂။ ၂၆၆။ ဝက်ကေနာပိ ဂါမဒါရကာနံ ကိဋ္ဌန-
 (ကေန ခုဒ္ဒကနက်လေန။ ဝိ၊ ၅။ ၂၀၅။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၂၆၆။ ဝက်ကံ ဘဋိကံ...မာ၊ ၁။ ၃၃၃။
 အံ၊ ၃။ ၄၂၁။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၃။ ဝက်သန္တိ ဂါမ-
 ဒါယကာနံ (ကုမာရကာနံ) ကိဋ္ဌနကံ ခုဒ္ဒက
 နက်လံ။ မာ၊ ၅။ ၂၁၀။ အံ၊ ၄။ ၃၃၃။ (၃)
 ဘူတပုဗ္ဗဘိက္ခဝေ ဣမဿ ဝေပုလ္လဿ ပဗ္ဗ-
 တဿ “ဝက်ကော” တွေဝ သမညာ ဉဒပါဒိ။
 သံ၊ ၁။ ၃၃၇။ (၃)(၄) တိဟိ ဝက်ကေဟိ ပရိ-
 မုတ္တိ ယာတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၆။ (၄-
 အနက်သည် သာမညဖြစ်၍ အကုန်း သုံးပါး
 လုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည်။)

ဝက်ကဋကသဒိသ (တိ) [ဝက်+ကဋက+သဒိသ]
 ကောဘိသော လက်ကောက်နှင့် တူသော။
 ကုဋ္ဌိလောတိ ဝက်ကဋကသဒိသော။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၂၃၈။

ဝက်ကဏ္ဍက (ပု) [ဝက်+ကဏ္ဍက] ကောက်
 သော-ဆူး-ငြောင့်။ လင်္ဂါတိ ဝက်ကဏ္ဍက
 ဝိယ အာသတ္တာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂။

ဝက်ကဏ္ဍကနာမ (န) [ဝက်+ကဏ္ဍက+နာမ]
 ဝက်ကဏ္ဍကအမည်။ ဇေကဏ္ဍကန္တိ ဝက်-
 ကဏ္ဍကနာမံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၀၈။

ဝက်ကာဇ (ပု) [ဝက်+ကာဇ] ကောက်သော
 ထမ်းပိုး၊ ထမ်းပိုးကောက်။ တီသု ဌာနေသု
 ဝက်ကာဇံ အာဒါယ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။ ဇာ၊
 ၄။ ၁။ ၁၁။

ဝက်ကာဇေဏ္ဍသဒိသ (တိ) [ဝက်ကာဇ+ဓဏ္ဍ +
 သဒိသ] ကောက် သော ထမ်း ပိုး တုတ်နှင့်

တူသော၊ ထမ်းပိုးတုတ်ကောက်နှင့် တူသော။
 စာပေါက် မဇ္ဈေ ဝက်ကာဇေဏ္ဍသဒိသ ဇန-
 ဝိကတိ။ ၂။ ၆၅။ (-သာဓုတ္တ၊ ၃။ ၁၀၀။ ကွဒါ၊
 ၄။ ၁။ ၄၃၃-တိဋ္ဌိ ဝက်ာ...ဟုဝါကျနှင့် ပါဠိ
 ရှိသည်။ ယင်းပါဠိသည် ပို၍ကောင်းသည်။)

ဝက်ကန္ဓ (တိ) [ဝက် + ခန္ဓ] ကောက်သော
 ပင်စည်ရှိသော (သစ်ပင်)။ အယံ ဝက်ကန္ဓော။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။

ဝက်ကွံ (တိ) [ဝက်+အက္ခိ] (၁) ကောက်
 စေ့စောင်း-သော မျက်စိရှိသော၊ ကောက်-
 စေ့စောင်း-၍ ကြည်သောသူ။ (န)(၂)
 ကောက်-စေ့စောင်း-သော မျက်စိ။ (၁)
 ဝက်ကွံ ပန အာဝိလကံ စ ဟောတိယေဝ။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။ ဝက်ကွံတိ ဝိမုပေက္ခနကော။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။ (န)(၂) ဝက်ကွံကောဋီ-
 ကြည့်။

ဝက်ကွံကောဋီ (ထိ) [ဝက်ကွံ+ကောဋီ] ကောက်
 -စေ့စောင်း-သော မျက်စိစွန်း၊ ကောက်
 - စေ့စောင်း - သောမျက်စိစွန်းရှိ ကျစေ-
 မျက်စောင်းထိုး-ခြင်း။ န စ ပိ ဘာစိတိ
 ဝက်ကွံကောဋီယာ ပေက္ခိတာပိ နာဟောသိ။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။ တေနာဟ “ဝက်ကွံကော-
 ဋီယာ” တိ၊ ကုဋ္ဌိလအက္ခိကောဋီ ပါ တေနာတိ
 အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။

ဝက်ဂတိ (တိ) [ဝက်+ဂတိ] (၁) ကောက်
 သော-အလား-လွှား-ခြင်း-လွှားပုံ-ရှိသော
 (မြစ်)။ (၂) ကောက်သော-ဖြစ်ခြင်း-
 ဖြစ်ပုံ-ပုံပန်း-သဏ္ဍာန်-ရှိသော (မျှော်စဉ်း
 ကျည်)။ (၁) သဗ္ဗာ နဒိ ဝက်ဂတိ။ ဇာ၊ ၂။
 ၁၂၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၆၉။
 ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၀၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၇။ (၂) ဝက်-
 ဂတိက-ကြည့်။

ဝက်ဂတိက (တိ) [ဝက်ဂတိ+က] ဝက်ဂတိ-
 ကြည့်။ စတုရသ္မာဒိသဗ္ဗာနာပိ ဒဋ္ဌိ ဝက်-

ဂတိကာ န ဝဇ္ဇတိ။ ဝိတေဝါ။ ဝါဝါ။ (-သာ- ရတ္ထ။ ၂။ ၁၂-တွင် ပါဠိ တစ်မျိုး ရှိသည်။ ဝိမတိ။ ဝါဝါ-၌ ရှိသောပါဠိသာ ကောင်း သည်။)

ဝက်ဂတ္ထ (တိ) [ဝက်+ဂတ္ထ] ကိုင်း-ကုန်း- သောကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ ဝက်ဂတ္ထံ ဒဏ္ဍဟတ္ထံ ပဝေဓမာနံ ကတွာ ဒသေသံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဣ။ ၂။ ၂။

ဝက်ဂလ (တိ) [ဝက်+ဂလ] ကောက်သော- လည်-လည်ပင်း-လည်တိုင် - ရှိသော၊ သူ။ ဝက်ဂလာ ပုထုလဂလာ စ ဟောန္တိ။ ဒိ၊ ဣ။ ၂။ ၄၀။ မ၊ ဣ။ ၂။ ၆၁။ ဗကာ ဝိယ ဝက်ဂလာ။ ဒိ၊ ဣ။ ၂။ ၄၀။ မ၊ ဣ။ ၂။ ၁၇၄။

ဝက်ဂိရိကုစ္ဆိ (ထိပု) [ဝက်+ဂိရိ+ကုစ္ဆိ] ဝက် (ဝက်ပ) -တောင် - ဝမ်း - ဝမ်း - တောင် ခေါင်း-တောင်ကြား။ ဝက်ဂိရိကုစ္ဆိတော... ပဋိပဋိ။ ဇာ၊ ဣ။ ၂။ ၃၈၄။

ဝက်ဂိဝ (တိ) [ဝက်+ဂိဝါ] ကောက်သော- လည်-လည်ပင်း-လည်တိုင်- ရှိသော(ငှက်)။ ဝက္ကင်္ဂေဟိတိ ဝက်င်္ဂေဟိ သက္ကဏေဟိ အဘိနာဒိတံ။ ဇာ၊ ဣ။ ၂။ ၁၀။

ဝက်ဂေါပါနသိက (တိ) [ဝက်+ဂေါပါနသိ+ က] ကောက်သော-အခြင်-ရနယ်-ရှိသော (ဗောဓိအိမ်)။ ကေဏ္ဍဂါဠဂဗ္ဗံ ဝက်ဂေါပါန သိကံ ဝိယ ဗောဓိဆရံ အဟောသိ ကော- လောကံ။ ဓမ္မ၊ ဣ။ ၂။ ၁၄၄။ သိ၊ ဣ။ သစ်၊ ၁။ ၂။ ၃၇။

ဝက်ဂေါပါနသိ (ထိ) [ဝက်+ဂေါပါနသိ] ကောက်သော-အခြင်-ရနယ်။ ဂေါပါနသိ- ဝက်န္တိ ဝက်ဂေါပါနသိ ဝိယ။ ဒိ၊ ဣ။ ၂။ ၄၅။ (-အံ၊ ဣ။ ၂။ ၁၁၅။)

ဝက်ဆသ (တိ) [ဝက်+ဆသ] ဝက်ဆတ္ထ- ကြည့်။ “ဆသော” တိပိ ပါဠိ၊ အယမေ- ဝတ္ထော။ ဒိ၊ ဣ။ ၂။ ၂၉၅။ (ပါဠိကို ချုံးထား သည်။ ဝက်ဆတ္ထာ-ဟူ၍သာ ပါဠိရှိသည်

မဟုတ် ဝက်ဆသ-ဟူ၍လည်း ပါဠိရှိသည် ဟု ဆိုလိုသည်။)

ဝက်ဆတ္ထ (တိ) [ဝက်+ဆသ] (၁) ငါးမျှား ချိတ်ကို-မျိုးပြီး-မျိုးမိ-သော၊ (ငါး)။ (၂) မျိုးအပ်ပြီးသော-ချိတ် - သံချိတ်- သံမျှား ချိတ်-သံမျှားကောက်-ရှိသော၊ (ငရဲသား)။ (၁) ဝက် - (၅) ကြည့်။ (၂) ဝက် - (၆) ကြည့်။

ဝက်ဂုံလိ (တိ) [ဝက်+အဂုံလိ] (၁) ကောက် သောလက်ချောင်းရှိသော၊ သူ။ (ထိ) (၂) ကောက်သောလက်ချောင်း။ (၁) ရသဂုံလိ ဝါ ရသဟတ္ထာဝါဝက်ဂုံလိ ဝါ ဖဏဟတ္ထကာ ဝါ ဘဝန္တိ။ ဒိ၊ ဣ။ ၂။ ၁၀၈။ (ထိ) (၂) ဒက္ခိဏေန ဟတ္ထေန ဝက်ဂုံလိ တရိတွာ။ မ၊ ၂။ ၅၇။ အံ၊ ၂။ ၅။

ဝက်ဆိဒ္ဓ (န) [ဝက်+ဆိဒ္ဓ] ကောက်သော အပေါက်။ ဝက်အာဏိ-ကြည့်။

ဝက်ဌာန (န) [ဝက်+ဌာန] ကောက်ရာ- ကောက်သော-အရပ်-ဌာန။ ဝက်ဌာနေသု ဝိလာသမဒနော သာဂရံ ပတွာ။ သံ၊ ဣ။ ၂။ ၇၄-၅။ အသမ္ပတ္တာ ပရမံ လိင်္ဂန္တိ ပရတော ဝက်ဌာနံ အပ္ပတွာ။ ဇာ၊ ဣ။ ၆။ ၈၂။

ဝက်တ (ပု) [ဝက်+တ။ ဝက်မဿ သဏ္ဍာန- မတ္ထိတံ ဝက်တော။ နိတိ၊ ဇာတု။ ၁၅။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၉၆။ ဝက် (ဝက်ပါ)တောင်။ ဝက်တ ပဗ္ဗတ-ကြည့်။

ဝက်တပဗ္ဗတ (ပု) [ဝက်တ+ပဗ္ဗတ။ သမာသိ အလယ်၌ တ-အာဂုံ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၄၇။ အသတ္ထိအနက်၌ တ-ပစ္စည်း။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၉၆။ သက္ကတ္တံ၌ တာပစ္စည်း ရသပြု။ နိတိ၊ ဇာတု။ ၁၅။) ဝက်မည်သောတောင်၊ (ဝက်ပါ) တောင်။ ဒုက္ခံ တေ ပဋိဝေဇေန္တိ၊ ဒုဓေ ဝက်တပဗ္ဗတော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃၀။ ဇာ၊ ဣ။ ၇။ ၂၈၃။

ဝေဏ်တၢ (တိ) [ဝေဏ် + တၢ။ ဝေဏ်ဘၢဝ - လည်းကြည့်။ ဝေဏ်တၢ၊ ဝေဏ်တူ - သံ။] (က) ကောက်-သည့် အဖြစ်-ခြင်း။ (ခ) ကုန်း - သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ (ဂ) လရေး ကောက်ကောက် - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။ (ဃ) နွားသေးကောက်ကောက် - သည်၏ အဖြစ် - ခြင်း။ (က)န ဝေဏ်တၢ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၃။

(ခ) ဘောဂုန္တိ အတိဝိယ ဝေဏ်တၢယ ဘောဂုံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅။ (ဂ) ဝေဏ် - (ဂ) ကြည့်။ (ဃ) ဇိမ္မတၢ ဝေဏ်တၢ ကုဋိလ တၢ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၇၄။ ဝေဏ်တၢတိ ဂေါမုတ္တဝေဏ်တၢ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၅။

ဝေဏ်တၢလဟိရသဏ္ဍာန (တိ) [ဝေဏ် + တၢလ + ဟိရ + သဏ္ဍာန] ကောက်သော-ထန်းမျှင်-ထန်းကြောမျှင်-သဏ္ဍာန်-ပုံပန်း-ပုံသဏ္ဍာန် - ရှိသော (အမွေး)။ ဥပရိ ဝေဏ်တၢလဟိရ- သဏ္ဍာနာ ဝိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၃၂။

ဝေဏ်တ္တ (န) [ဝေဏ် + တ္တ] ဝေဏ်ယျ-ကြည့်။

ဝေဏ်တ္တယဝိဘာဝနာနုယောဂ (ပု) [ဝေဏ် + တယ + ဝိဘာဝန + အနုယောဂ] အကောက် - သုံးပါး အပေါင်း-သုံးပါး-ကို-ထင်စွာပြ - အဖန်ဖန်အားထုတ်-ခြင်း။ ဝေဏ်တ္တယဝိဘာ- ဝနာနုယောဂေါ ဗဟုဘာရပဋိပက္ခဒီပနာ တိဝိခေန်ဿယ သံသုစနာ အာသဝက္ခယကထနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂။

ဝေဏ်ဒဏ္ဍ (ပု၊ န) [ဝေဏ် + ဒဏ္ဍ] ကောက်သော- တုတ်-တောင်ဝှေး၊ တုတ် - တောင်ဝှေး- ကောက်။ ကုဟနာ ဝေဏ်ဒဏ္ဍ စာ(သံ၊ ၂။ ၃၃၅) တိ... ဝေဏ်ဒဏ္ဍော စ၊ ဥဒုမ္မရပလာသဗေလုဝ- ရှုက္ခာနံ အညတရတော ဂဟိတံ ဝေဏ်ဒဏ္ဍ- ဉ္ဇာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၃။ ဝေဏ်ဒဏ္ဍ

(ဇာ၊ ၁။ ၃၀၃) န္တိ ဝေဏ်ဒဏ္ဍကဋ္ဌံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၆၆။

ဝေဏ်ဒဏ္ဍက (ပု၊ န) [ဝေဏ်ဒဏ္ဍ + က] ဝေဏ်ဒဏ္ဍ- ကြည့်။ ဥသုကာရော အရညတော ဧဝံ ဝေဏ်ဒဏ္ဍတံ အာဟရိတံ။ မေ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၂။ (-မဟာနိ၊ ဌ။ ၈။ ၁။)

ဝေဏ်ဒဏ္ဍက(န) [ဝေဏ်ဒဏ္ဍ + ကဋ္ဌ] ဝေဏ်ဒဏ္ဍ - ကြည့်။

ဝေဏ်ဒသက (န) [ဝေဏ် + ဒသက] ကုန်းသော အားဖြင့် ဖြစ်သော - ကုန်းသောကိုယ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော - ဆယ်နှစ်အပေါင်း - ဆယ်စု နှစ်။ တတော ပရာနိ ဒသ ဝေဏ်ဒသကံ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၅။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၉၇)။

ဝေဏ်ဒိဋ္ဌ (တိ) [ဝေဏ် + ဒိဋ္ဌာ] ကောက်သော အစွယ်ရှိသော၊ သူ။ ဝေဏ်ဒိဋ္ဌော ဝိဂ္ဂပေါ ဗိဘတ္ထော ဥဒကရက္ခသော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၄)။

ဝေဏ်န္တပဗ္ဗတ (ပု) [ဝေဏ် + အန္တ + ပဗ္ဗတ။ အန္တသဒ္ဓါ တဗ္ဗော။] ဝေဏ် (ဝေဏ်ပါ) တောင်။ ကုဟိ ဝေဏ်န္တပဗ္ဗတော၊ ... ငှေ ဝေဏ်န္တပ ဗ္ဗတော။ စရိယာ။ ၃၉၄။ (ဇာ၊ ၂။ ၃၃၀။ ဝေဏ်တပဗ္ဗတော - ဟုသာပါဋိ ရှိသည်။ ထိုပါဋိသာ နီတိ၊ သုတ္တံ ၇၄၇၊ ၇၉၆ - သုတ် တို့နှင့်ညီညွတ်သည်။)

ဝေဏ်ပဗ္ဗတ (ပု) [ဝေဏ် + ပဗ္ဗတ] ဝေဏ်န္တပဗ္ဗတ- ကြည့်။ ဝေဏ်ပဗ္ဗတဿ မဂ္ဂံ ပုစ္ဆန္တာ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၈၇။ ကုဟိ ဝေဏ်ပဗ္ဗတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၀၃။

ဝေဏ်ပဗ္ဗတကုစ္စိ (ဝိ၊ ပု) [ဝေဏ်ပဗ္ဗတ + ကုစ္စိ] ဝေဏ်ဂိရိကုစ္စိကြည့်။ ဂစ္စိ (တာတ တံ) ဝေဏ်- ပဗ္ဗတကုစ္စိမှိ...။ စရိယာ၊ ဌ။ ၉၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၉၁။

ဝေဏ်ပဗ္ဗတဂီမိပန္န (ပု) [ဝေဏ်ပဗ္ဗတ + ဂီမိ + ပန္န] ဝေဏ် (ဝေဏ်ပါ) တောင်သို့သွားသော - လမ်း

။ ၂။ ဥ။ အေရိး။ ဒုရေ ပဗ္ဗတံ ဝက်ပဗ္ဗတဂါမိပန္နိတော ဒုရေ ပက္ကမံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၉၈။

- ဝက်ပဗ္ဗတဂါမိမဂ္ဂ (ပု) [ဝက်ပဗ္ဗတဂါမိ + မဂ္ဂ] ဝက်ပဗ္ဗတဂါမိပန္နိ - ကြည့်။ ဝက်ပဗ္ဗတဂါမိမဂ္ဂ အိမ်ရုံဧဋ္ဌာ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၉။ (ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၉၈)။

- ဝက်ပဗ္ဗတသဒေသ (တိ) [ဝက်ပဗ္ဗတ + သဒေသ] ဝက် (ဝက်ပါ) တောင်နှင့်တူသော။ ဝက်ပဗ္ဗတသဒေသ ပဗ္ဗတေ ဝသိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၇။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈။

ဝက်ပဗ္ဗတဘိမုခေ (တိ) [ဝက်ပဗ္ဗတ + အဘိမုခေ] ဝက် (ဝက်ပါ) တောင်သို့ - မျက်နှာမူ - မျက်နှာလှည့် - ရှေးဖြစ် - တူဖြစ် - တည်တည်ဖြစ် - သော။ တံ သုတ္တာ ခုဇာ ... ဝက်ပဗ္ဗတဘိမုခေ ပါယာသိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၀။ သိနေရုပဗ္ဗတခုဇာ ... ဝက်ပဗ္ဗတဘိမုခေ အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃၂၆။

ဝက်ပါဒေ (တိ) [ဝက်ပါဒ + ကြပါဒ - သံ။] ဟောက် - နှင် - သော - ခြေ - ခြေဖင်း - ရှိသော။ သူ။ ဝက်ပါဒေါ ဝါ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၁၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၄။ ဝက်ပါဒ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၇၄) နှိ ကုဋိလပါဒံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၇။

ဝက်ပါဒက (တိ) [ဝက်ပါဒ + က] ကောက်သော - အခြေ - ခြေ - ရှိသော။ (ညောင်တောင်း)။ ယော ဝါ ပန ကောစိ ဝက်ပါဒကော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၉။

ဒဏမတ္တ (န) [ဝက်ပါဒ + တာ = ဝက်ပါဒတာ + မတ္တ] ကောက်သော - အခြေ - ခြေ - ရှိသည်၏ - အဖြစ် - မျ - သာ - သာလျှင်။ ဝက်ပါဒတာမတ္တန ကုဋိလပါဒကဿ သေသဟိ င်သေသော။ ဝိ၊ တိ၊ ၂။ ၁၅။

ဝက်ဖလက (န) [ဝက် + ဖလက] ကောက်သော - ကောက်သော သဏ္ဍန်ရှိသော - ပျဉ် - ပျဉ်ချပ်၊ ပျဉ် - ပျဉ်ချပ် - ကောက်။ ဝက်ဖလကံ ဒီထံဖလကံ ...။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၈၇။ ၈၃။ ကုခါ။ ၂၆၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၄၇။

ဝက်ဘယ (တိ) [ဝက် + ဘယ] ဝက်ဘယ - ကြည့်။

ဝက်ဘဝ (ပု) [ဝက် + ဘဝ] (က) ကောက်သည်၏အဖြစ်၊ ကောက်ခြင်း။ (ခ) အလွန် - ကောက် - ကုန်း - သည်၏အဖြစ်၊ အလွန် - ကောက် - ကုန်း - ခြင်း။ (ဂ) လရေးကောက် ကောက်သည်၏အဖြစ်၊ လရေးကောက် ကောက်ခြင်း။ (က) ဝက်ဘဝနိ ဝက်ဘဝဿ - နိဒဿ နတ္ထိ အဝက်ဂေါပါနသံပိ ဂယတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅။ အင်္ဂါဒိဏိယာ ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိယောသနာ ပဋိပတ္တိယာ ဝက်ဘဝတော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၉။ (ခ) ဣမိနာပိဿ ဝက်ဘဝမေဝ (ဝက်ဘဝံ) ဒီပေတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၈။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆။ ဣဒံဝဂ္ဂန္တိ အတိဝိယ ဝက်ဘာယ ဘောဂံ။ တုဒိသံ ပန သရီရံ ဘဂ္ဂံ ဝိယ ဟောတိတိ အာဟိ “ဘဂ္ဂ” နှိ တေနာဟ ဣမိနာပိဿ + ဝက်ဘဝမေဝ ဒီပေတိ” တိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅။ (ဂ) ဝက်ယျာနိတိ ဝက်ဘဝါ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၅၊ ၃၂၅။ (ကုဋိလဓိမ္မဝက်သဒ္ဓါကို ယှဉ်တွဲ၍ ဟောရာတွင် အဋ္ဌကထာပုဒ် မည်သို့ တိ၊ နိသုဆရာတော်များလည်း အနက်အဓိပ္ပါယ်များ ပေးကြသည်။ ဝက် (က) (ခ) (ဂ) (ဃ) ဝ့်ကြည့်။

ဝက်ဘဝါပတ္တိ (တိ) [ဝက်ဘဝ + အာပတ္တိ] ကောက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ ပဋိပတ္တိယာ မဇ္ဈဋ္ဌာနေ ဝက်ဘဝါပတ္တိတော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၉။ ၆၀။

ဝက်ခ (တိ) [ဝက်+မုခ] ကောက်-ရွဲ-သော-
 နှုတ်ခမ်း- နှုတ်သီး- ရှိသော၊ နှုတ်ခမ်း-
 နှုတ်သီး- ရှိသော၊ သူ။ ဝက်မုခေါ(ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
 ၃၃၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၃) တိ ကေပသေ
 အပက္ကမ္မ ဌိတဟေဋ္ဌိမဟဒုဂ္ဂဋ္ဌိကော။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၁၂၀။ ဝိ၊ လင်္ကာ၊ ၃။ ၁။ ၂၃၆။

ဝက်လဒ္ဓိက (တိ) [ဝက်+လဒ္ဓိ+က] မိစ္ဆာ
 အယု ရှိသော၊ ကောက်-မပြောင့်-မှား-
 သော-အယုရှိသော၊ သူ။ ကော်ခိဒ္ဓေန ဝက်-
 အာဏိ ဝိယ ဩနမိတွာ ဝက်လဒ္ဓိကေန
 ရက်လဒ္ဓိကာ ဩနမိတွာ တသေဝ-ပြုဇ္ဇုနော
 ပါနမုလံ ဂစ္ဆန္တိ။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၂၁။
 (ကြည့် ဝက်လဒ္ဓိယာ ဝက်လဒ္ဓိကာ-ဟု ရှိမ
 ဥပမာနှင့်သာ ရှိ ညီညွတ်သည်။)

ဝက်ဝက် (တိ) [ဝက်+ဝက်] (၁) (ကာယ-
 ဝက်စသော) ကောက်ခြင်းတို့ဖြင့် ကောက်
 ချော (ကောက်ဟတ်- ကောက်ကြောင်း
 ဖြစ်-သော ဒုစရိုက်တရား တို့ဖြင့် ကောက်
 သော)။ (၂) ကွေ့ ကွေ့၊ ကောက်ကောက်၊
 အလွန်ကောက်သော။ (၁) သဋ္ဌောတိ
 ဝက်ဝက်ော။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၆။ ဝက်ဝက်ောတိ
 ကာယဝက်ော ဒိဟိပိ ဝက်ောဟိ ဝက်ောဇိမော
 ကုဋ္ဌိလော။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၂။ (၂) ဘုဇန္တောတိ
 ဝက်ဝက်ော ဟုတ္တော။ ဟောနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။

ဝက်ဝုတ္တိ (တိ) [ဝက်+ဝုတ္တိ] ဝက်ဝုတ်၊ ဝက်-
 ဝုတ်အလင်္ကာ၊ (ဇာတ်၊ ဂုဏ်၊ ကြိယာ၊ ဖြစ် ဟု
 နှိုအပ်သော ဝတ္တုတို့၏) သွယ်ဝိုက်သော
 သဘောကို ပြောတတ်သော အလင်္ကာ။
 အစာဝက်ဝုတ္တိနံ၊ ဘေဒါ ဒွိဓာ အလံ
 ကြိယာ။ အလင်္ကာ။ ၁၆၅။ ဝုတ္တိတ္ထု-
 သဘာဝေ ယညထာ သာ ပရာဘဝေ။
 အလင်္ကာ။ ၁၆၇။ ဇာတျာဒိပဒဏ္ဍာနံယေဝ
 ဟကာသဘာဝံ ဟိတွာ ... ဝက်သဘာဝံ
 ကေသေန္တိ ဝက်ဝုတ္တိ နာမ။ အလင်္ကာ
 ၃။ ၁၆၅။ ဥပကဝုတ္တိ ပရိတရိတွာ ဝက်ဝုတ်

ယာဝ ယထာစိန္တိတမတ္တိ ပုစ္ဆန္တော။ သိ၊ ဋ္ဌ၊
 သစ်၊ ၂။ ၃၁၅။

(ဝက်ဝုတ္တိအလင်္ကာဆိုသည်မှာ... ဇာတ်၊
 ဂုဏ်၊ ကြိယာ၊ ဖြစ်တို့၏ အထူးထူးသော
 အနိက်အတန်၌ ဖြစ်သော သဘောကို မှုချ
 တိုက်ခိုက်မဟုတ်ဘဲ အတိသယ ဥပမာစသော
 သွယ်ဝိုက် ကျေကောက်သော အားဖြင့်
 ဆိုအပ်သော အလင်္ကာနည်း ဖြစ်သည်။
 အလင်္ကာ။ ၁၆၇။

သဘာဝကို မဆိုတိုက်ခိုက်၊ သွယ်ဝိုက်၌
 သာ တန်သာဆင်လျက်၊ ဆိုချက်အလင်္ကာ
 ဝက်ဝုတ္တိ။ အမည်ရှိ၏။ ထိုသည့်ဝက်ဝုတ်
 အလင်္ကာကား၊ အလွန်များ၏။ အလင်္ကာ။
 သျှ၊ သစ်၊ (စံ)။

ဤဝက်ဝုတ္တိ အလင်္ကာနည်းသည် -
 (၁) ဇာတိသယ (၂) ဥပမာ (၃) ရှုပက၊
 (၄) အာဝုတ္တိ၊ (၅) ဒိပက၊ (၆) အက္ခေပ၊
 (၇) အတ္တနုရချာသ၊ (၈) ဗျတိရေက (၉)
 ဝိဘာဓနာ၊ (၁၀) ဟေတု (၁၁) ကမ၊
 (၁၂) ယထာရ၊ (၁၃) သမာသဝုတ္တိ၊ (၁၄)
 ပရိကိပုနာ၊ (၁၅) သမာဟိတ၊ (၁၆) ပရိယာ
 မာဝုတ္တိ၊ (၁၇) ဗျာဇောပဝဏ္ဏန၊ ဗျာဇေထိ၊
 (၁၈) ဝိသေသ၊ (၁၉) ရုဠာဟိကရ၊ (၂၀)
 သီလေသ၊ (၂၁) တုလုယောဂိတာ၊ (၂၂)
 နိဒ္ဒါန၊ (၂၃) မဟန္တတ္တ၊ (၂၄) ဝဇ္ဇနာ၊
 (၂၅) အပ္ပကတတ္တတိ၊ (၂၆) ကောဝလိ၊
 (၂၇) အညမည၊ (၂၈) သဟဝုတ္တိ၊ (၂၉)၊
 ဝိဇေမိတာ၊ (၃၀) ဝရိဝုတ္တိ၊ (၃၁) အမ၊
 (၃၂) သာဝ၊ (၃၃) မိဿ၊ (၃၄) အသီ၊
 (၃၅) ... ရသီ - ဟု ၃၅ - ပါး ရှိသည့်
 အလင်္ကာ။ ၁၆၈-၇၂။ ဝက်ဝုတ္တိအင်္ကာ ၃၅-
 ပါးတို့တွင် သာဝလင်္ကာကို “အလင်္ကာတို့၏
 အသက်” ဟု၍ ဆိုအပ်၏။ “သီလေသ”
 အလင်္ကာသည်ကား ကျက်သရေကို လွန်စွာ
 ပိုပွားစေတတ်၏။ အလင်္ကာ။ ၁၇၂။

ဝင်္ဂသက္ကရာဇ် (တိ) [ဝင်္ဂ+သက္ကရာဇ်]
 (၁) ကောက်သော-ပုံပန်း - သက္ကရာဇ် - ရှိသော။ (ပုန) (၂) ကောက်သော-ပုံပန်း- သက္ကရာဇ်။ ဝင်္ဂသက္ကရာဇ် သရက္ခေပသိဒ္ဓ သဟိတော မတိသယဝိသေသော အဋ္ဌာလ ကော နာမ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၂၇၀။ ဝင်္ဂသက္ကရာဇ် ဖလကံ။ သံ၊ ဝိ။ ၂။ ၃၂။ (ပုန) (၂) ဝင်္ဂ သက္ကရာဇ်နိ သိန္နိက္ခာ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၂၀၄။

ဝင်္ဂသရီရ (တိ) [ဝင်္ဂ+သရီရ] ကောက်- ကိုင်း-စောင်း-သော ကိုယ်ရှိသော။ သူ။ ခုဇ္ဇသရီရော (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၁) တိ ဝင်္ဂသရီရော။ ဝိမတိ။ ၂။ ၁၂၇။ ဝိ၊ လင်္ကာရ၊ ဝိ။ ၁။ ၂၃၅။

ဝင်္ဂသဘခါ (လိ) [ဝင်္ဂ+သဘခါ] ကောက်- ကိုင်း-သော သစ်ခက်။ ဗဟိ စသ ဂတာ ဝင်္ဂသဘခါ နာနာဝလ္လိဟိ အာဗဒ္ဓါ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၄။

ဝင်္ဂဟနုက (တိ) [ဝင်္ဂ+ဟနု+က] (၁) ကောက်သော မေးရှိသော။ သူ။ (၂) နံပါးတစ်ဖက်ဖြင့် ကောက်သော မေးရှိ သော။ သူ။ (၁) ဘိန္နဟနုကော ဝါ ဝင်္ဂဟနု ကော ဝါ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၃။ (၂) အန္တောပဝိဋ္ဌဟနုကော ဝါ ဝင်္ဂဟနုကော ဝါ ပတ္တရဟနုကော ဝါ ဟောန္တိ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၂၂။ ဝင်္ဂဟနုကော ကေပသေန ကုဋ္ဌိလဝိသု- ကာ။ ဒိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၁၂၄။

ဝင်္ဂဟာရဇနပဒ (ပု) [ဝင်္ဂ+ဟာရ+ဇနပဒ] ဝင်္ဂဟာရမည်သော ဇနပဒ။ ဝင်္ဂဟာရ ဇနပဒ (ဤဇနပဒသည် အိန္ဒိယပြည်၌ မဂဓ တိုင်း တောင်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည့် ဓမ္မိုင် တစ်ခုဖြစ်သည်။) အနုက္ကမေန စ ဝင်္ဂဟာရ (ဝင်္ဂဟာရ-သည်-မ) ဇနပဒေ။ သုတ္တနိ ၃။ ၁။ ၂၄၇။ ပက္ခာမိတိ ဝင်္ဂဟာရဇနပဒ နာမ အ မာသိ။ ပဇိ၊ ၄၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၅။

ဝင်္ဂကာရ (ပု) [ဝင်္ဂ+အာကာရ] ကောက် သော-ပုံပန်း - သက္ကရာဇ် - ပုံသက္ကရာဇ်။ ဋ္ဌေကသ ပစ္စိမပါဒိ ဝိယ ဝင်္ဂကာရေနဋ္ဌိ တတ္တာ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၃၇။ ကုစ္ဆိတေန ဝင်္ဂ ကာရေန ဇာယတိဟိ ကာဇော။ သိ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၆၇။

ဝင်္ဂတိဝင်္ဂ (တိ) [ဝင်္ဂ+အတိဝင်္ဂ]၊ အရင်း၌ - အတန်ငယ် - အနည်းငယ်- ကောက်၍ အဖျားတွင် အလွန်ကောက်သော (ဦးချို၊ ချို)။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝင်္ဂတိဝင်္ဂီ (တိ) [ဝင်္ဂတိဝင်္ဂ+ဤ] အရင်း ၌- အတန်ငယ်- အနည်းငယ်- ကောက်၍ အဖျားတွင် အလွန်ကောက်သော-ဦးချို-ချို -ရှိသော။ သူ (သမင်)။ ဝင်္ဂတိဝင်္ဂီန (ဇာ၊ ၁။ ၄) ၌ မူလ ဝင်္ဂတိ အဂ္ဂေ အတိဝင်္ဂတိ ဝင်္ဂတိဝင်္ဂတိ၊ တာဒိသာနိ သိင်္ဂါနိ အသ အတ္ထိတိဝင်္ဂတိဝင်္ဂီ၊ တံ ဝင်္ဂတိဝင်္ဂီနံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၆။

ဝင်္ဂဘာဝ (ပု) [ဝင်္ဂ+အဘာဝ] ကောက် ခြင်း၏မရှိခြင်း (ဖြောင့်ခြင်း)။ ဝင်္ဂဘာဝ ဟရန္တာ တေဇနံ ဥသု ဒမယန္တိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၃၃။

ဝင်္ဂေယျ (န) [ဝင်္ဂ+ဧယျ]။ ရှု၊ ၃၇၇။ မောင် ၄။ ၅၉။ နိတိ သုတ္တ။ ၇၀။ ကောက်ကျစ်- စဉ်းလဲ - သည်၏ အဖြစ်၊ ကောက်ကျစ်- စဉ်းလဲ-ခြင်း။ သဗ္ဗာနိ တာနိ သာဠေယျာနိ ကုဋ္ဌေယျာတိ ဝင်္ဂေယျာနိ ဝိမေယျာနိ ပါတုကရိယတိ။ မ၊ ၂။ ၃။ ဝင်္ဂေယျာနိတိ ဝင်္ဂတ္တာနိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၅။ ယာနိ ခေါ ပနသ ဟောန္တိ သာဠေယျာနိ ကုဋ္ဌေယျာနိ ဝိမေ- ယျာနိ ဝင်္ဂေယျာနိ။ အံ၊ ၃။ ၃၂။ (- ၃၉၁- ၂)။ ဝင်္ဂေယျာနိဝိဝင်္ဂသာဝါ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁၅။ (ဤအနက်ကား သာမည အနက်ဖြစ် သည်။ မ၊ ၂။ ၃။ သျှ၊ ၃၂၅။ (ဆဋ္ဌ) ၌ “ဝင်္ဂေ ယျာနိ=တစ်ဖက်ကောက်” ဟု အနက်ပေး၍

အံ၊ ၃။ ၂။ - သျှ (ဗား) တွင်မူ “ထွန်ကိုင်း
ကောက်ကဲ့သို့ ကောက်သည်၏ အဖြစ်ဟု
အနက်ပေးကာ- အံ၊ ၃။ ၃။ ၁- သျှ (ဗား)
၌ကား “လရေးကောက်ကဲ့သို့ ကောက်သည်
၏ အဖြစ်” ဟုအနက်ပေးသည်။)

ဝင်္ကောဋ (တိ) [ဝင်္က+သြဋ] ဝင်္ကသြဋ-ကြည့်။

ဝင်္က (ပ) [ဝင်္က+အ၊ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂။ ဓာတုတ္ထ
၃၄၉။ ဝင်္က+အ၊ ဓာနံ၊ ၁၀၅။ ဝင်္က-သံ၊ ဝင်
-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ဝင်္ကတိုင်း ဗင်္ကလား
ဒက်ရ်။ (၂) ဗင်္ကခဲမဖြူ။ (၃) သွားခြင်။
(၄) အင်္ဂါနံ မဂဓာနံ ကာသိနံ
ကောသလာနံ ဝဇ္ဇိနံ မလ္လာနံ။ စေတိနံ
ဝင်္ကါနံ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃။ အံ၊ ၃။ ၁။ (၂) ဝင်္ကီ
လောဟန္တရေ ဝင်္ကီ၊ ဒေသေ ပုမေ ဗဟုမိ စ။
ဓာနံ၊ ၁၀၃။ (၃) ဝင်္ကတိ၊ ဝင်္ကီ၊ နိတိ၊ ဓာတု။
၂။ (ဝင်္ကတိုင်းသည် ရှေးခေတ်တိုင်းကြီး ၁၆-
တို့၌ အပါအဝင်ဖြစ်၍ ယခုခေတ် အိန္ဒိယ
ပြည်အရှေ့ပိုင်း ဗင်္က=ဗင်္ကလား-ပြည်နယ်ဖြစ်
သည်။ ဝင်္ကတိုင်းဟော ဝင်္ကသဒ္ဓါကို ဓာနံ။
၁၀၄-၅။ တို့၌ ပုလ္လင် ဗဟုဝုစ်မြဲသော သဒ္ဓါ
ဟူ၍ဆိုသည်။ သို့သော်လည်း မဟာနိ။
၁၂၀-တို့၌ မူကား တိုင်းကြီး ၂၄-တိုင်းကို
ပြုရာ၌ ကေဝုစ်ဖြင့်- လည်း တွေ့ရသည်။)

ဝင်္က (န) [ဝင်္က+အ၊ ဝိဂတံ ဝိဂလံ အင်္ဂံ ဝင်္ကံ =
(ပျက်) ထောမ။] တင်းတိပ်၊ အမဲစက်၊ အမဲ-
ပြောက်၊ (မျက်နှာ၌ရှိသော ဖောက်ပြန်သည့်
အင်္ဂါ)။ သက၊ နန္တိ ကာဠတိလကဝင်္ကမုဒ္ဒ-
သိပိဋကဒီနံ အညဝ၊ ရေန သဒေါသံ။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၁၉၉။ ပင်္ကံ နာမ ဝိယင်္ကံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၅။
ဝင်္ကံ နာမ ဝိယင်္ကံ ဝိပရိကာမိတမင်္ကံ။ သီ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၁၅။

ဝင်္ကတိ (ကြိ) [ဝင်္က+အ+တိ၊ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂။
ဓာတုတ္ထ။ ၃၄၉။ ဝင်္ကတိ-သံ၊ ဝင်္ကတ္ထ-ပြာ၊ အ-
ဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ခွင်၏။ (၂) သွား၏။ (၃)

ဝင်္ကတိ။ ဓာတုတ္ထ။ သျှ၊ ၃၄၇။ (၂) ဝင်္ကတိ၊
ဝင်္ကီ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂။

ဝင်္ကဒေသ (ပ) [ဝင်္က+ဒေသ] ဝင်္ကတိုင်း=ဗင်္က-
လားဒက်ရ်။ ဝင်္ကသာဠကောတိ ဝင်္ကဒေသေ
ဥပ္ပန္နသာဠကော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၅။ (-အံ၊
၄။ ၁။ ၁၄၇)။

ဝင်္ကန္တ (ပ) [ဝင်္က+အန္တ] ဝင်္ကန္တပုဏ္ဏား။ (အရှင်
သာရိပုတ္တရာ၊ အရှင်စုံန္တ၊ အရှင်ဥပသေန
အရှင်ရေဝတ၊ စာလာ၊ ဥပစာလာ၊ သီသ္မ၊
ပစာလာ-တို့၏ ခမည်းတော်)။ ဝင်္ကန္တဿ
သုတော ဓိမာ၊ သာရိယာ၊ သြရသော
ပိယော။ အပ၊ ၁။ ၁၁၄။ ဝင်္ကန္တပုဏ္ဏ၊ ဝင်္ကန္တ
-ပြာဟုဏ-တို့လည်းကြည့်။

ဝင်္ကန္တပုတ္တ (ပ) [ဝင်္ကန္တ+ပုတ္တ] ဝင်္ကန္တပုဏ္ဏား၏
သား(အရှင်ဥပသေန)။ သမန္တပါသဒိကာနံ
ယဒိဒံ ဥပသေနော ဝင်္ကန္တပုတ္တော။ အံ၊ ၁။ ၂။
(-ဝိ၊ ၁။ ၃၃၆။ ဝိ၊ ၃။ ၇၄။ ဥဒါန၊ ၁၃၁-၂။ အပ
၁။ ၆၇။ မိလိန္ဒ၊ ၃၄၁)။ ဥပသေနောတိ တဿ
ထေရဿ နာမံ၊ ဝင်္ကန္တပြာဟုဏဿ ပန သော
ပုတ္တော၊ တသ္မာ ပင်္ကန္တပုတ္တောတိ ဝုဇ္ဇတိ။ အံ၊
၄။ ၁။ ၂။ ၁။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၂၄၂)။

ဝင်္ကန္တပြာဟုဏ (ပ) [ဝင်္ကန္တ+ပြာဟုဏ] ဝင်္ကန္တ
ပုဏ္ဏား။ ဝင်္ကန္တပြာဟုဏဿ သဟာယကော
မဟာသေနပြာဟုဏော နာမ ဣဇဂဟေ
ဝသတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၃။

ဝင်္ကပဋ (ပ) [ဝင်္က+ဥပ္ပန္န+ပဋ။ မဇ္ဈေ
လောပ။] ဝင်္ကတိုင်းဖြစ်-ပုဆိုး-အဝတ်၊ (ဝင်္က
တိုင်းအရပ်၌- ဖြစ်- ရက်လုပ်အုပ်- သည့်
ထူထဲနူးညံ့သော-ပုဆိုး-အဝတ်)။ ဘတ္တကိစ္စ
ပရိယောသာနေ တိစိဝရပဟောနကေဝင်္က-
ပဋေ တထာဂတဿ ပါဒမူလေ ဌပေတွာ။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။ ဝင်္ကပဋေတိ ဝင်္ကဒေသေ ဥပ္ပန္န
ဆံနသုရမဝတ္ထေ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇။

ဝန်ထမ်းစာ (ပ) [ဝန်+ပည့်နွ+သာဠက]ဝန်
တိုင်းပြည်ဆိုး၊ ဝန်ဆိုင်ခြင်း- ဖြစ်-ရက်လုပ်
အပ်-မသာယာဆိုး။ ဝန်သာဠကောသိ ဝန်
ဒေသေ ပည့်နွသာဠကော၊ သံ၊ ၂။ ၁၆၅။

ဝန်ဟာရနေပဒ (ပ) [ဝန်ယာရ+နေပဒ] ဝန်
ဟာရနေပဒ။ ဝန်ဟာရနေပဒေ အညတရသို့
မိဂလုဒ္ဒကာ၊ မေ ဇေဋ္ဌ၊ မိဂလုဒ္ဒကာယ မိတာ
ဟုတော နိပုတ္တိ။ ထေရ်၊ ၅။ ၂၂၈။ (-၂၃၀)။

ဝင်္ဂိသ (ပ) [ဝင်္ဂ+ဤသ။ ဝင်္ဂေ ဇာတောတိ
ဝင်္ဂိသော။ အပါ၊ ၂။ ၁၂။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၇။
ဝါစာ+ဤသ။ ဝစနေ ဣဿရေတိ ဝင်္ဂိ-
သော။ အပါ၊ ၂။ ၁၅၂။ ဝါစာယ ဤသော
ဣဿရေတိ ဝင်္ဂိသော။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၇။
ပဋိဘာနသမ္ပန္နဝါစာယ အညေ ဤသတိ
အဘိဘဝတိတိ ဝင်္ဂိသော။ သံ၊ ၁။ ၂၉၂။
ဝါဒီ+ ဤသ။ ဒ-ကို ဂ၊ အာ-ကို အံ၊ နိဂ္ဂဟိတိ
ကို ဇ-ပြု။ အပါ၊ ၅။ ၂၅၆။ ဝင်္ဂိသော။ အမရ။
၂။ ၁၃၅။ အမရ၊ ဗျာချာသုဓာ။ ဝါဂီရ-သံ။
(ဝါဂ်+ဤ)ကဗျာလင်္ကာ-ဘာသာစကား
+၌ ကျမ်းကျင်သူ။ (၁) (က) ဝင်္ဂိသထေရ်။
(ခ) ဝင်္ဂိသပုဏ္ဏား။ (၂) ဝင်္ဂိသသုတ်။ (၃)
(က) ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ ဝင်္ဂိသော
အာဠဝိယံ ဝိဟရတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၇။ ဝင်္ဂိ-
သောတိ တဿ ထေရဿ နာမံ။ သံ၊ ၅။ ၁။
၂၆၀။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၇၈။ (-ထေရ၊ ၅။ ၂၅၀။
အပါ၊ ၅။ ၂၅၄)။ (ခ) ဗုဒ္ဓဂဟေ ကိရေကော
ဗြာဟ္မဏော ဝင်္ဂိသော နာမ မတမနဿာနံ
သိသံ အာကောဠေတော။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၂၄၄၉။
(၂) ပရောသဟယံ ကောဏ္ဍညော၊
မေက္ခလ္လာနန ဂဂ္ဂရာ။ ဝင်္ဂိသေန ဒွါဒသ။
သံ၊ ၁။ ၁၉၈။

ဝင်္ဂိသထေရ်သည် - အဘိတိုမဟာ-
သာဝကတွင် တစ်ပါးအပါအဝင် ဖြစ်သည်။
(စေရ၊ ၅။ ၂၅၄)။ အံ၊ ၅။ ၂၅၁၃)။ ဘုရားရှင်
၏ ဂုဏ်လောဘိုက်လနေ စသော ဥပမာ

အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ယင် နှိုင်းယှဉ်
တင်စား၍ ဆန်းပြားစွာ ဖွဲ့ဆိုသီကုံးမှု၌
သူမတူအောင် ထူးချွန် ကျွမ်းကျင်ရကား
ဆန်းကြယ်သောဉာဏ် ဖွဲ့ဆိုသီကုံးမှု၌ ပဋိ
ဘာနံသုတို့တွင် အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ဟု ပဋိ
ဘာနဝန္တတေဒဂံ ဘွဲ့ထူးဖြင့် ဘုရားရှင်
ချီးကျူးခြင်းခံရသောဉာဏ် ပဋိဘာနတေဒဂံ
ရှင် ပုဂ္ဂိုလ်ထူး တစ်ပါးဖြစ်သည်။ (အံ၊ ၁။ ၂၅၀။
အံ၊ ၅။ ၂၀၈။ ထေရ၊ ၅။ ၂၅၀၃။)

ဝင်္ဂိသ မထေရ်သည်- ကမ္ဘာတစ်သိန်း
ထက်၌ ပွင့်တော်မူသည့် ပဉ္စမတ္ထရ မြတ်စွာ
ဘုရားလက်ထက်ဘော်အခါ ဟံသာဝတီပြည်
၌ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ကြွယ်ဝသောအမျိုး၌ဖြစ်၍
ကျောင်းတော်သို့ သွားရောက် တန်းနား၌
ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတင်ပါးကို ပဋိဘာန
ဝန္တတေဒဂံအရာ၌ ထားသော် မူသည်ကို
တွေ့မြင်ရ၍ နောင်အခါ “ပဋိဘာနဝန္တတေ
ဒဂံဘွဲ့ထူး”ကို ရလိုကြောင်း ဆုံးတောင်း
ခဲ့လေသည်။ ငါတို့ ဘုရားရှင်လက်ထက်
သာဝတ္ထုပြည် ပုဏ္ဏားမျိုး၌ဖြစ်၍ အမည်မှာ
ဝင်္ဂိသဖြစ်သည်။ ဝင်္ဂိသလုလင်သည် ပညာရှင်
နို့သောက်စို့ရန် အချိန်အရွယ် ရောက်၍
လူလားမြောက်သောအခါ ဗေဒင်သုံးပုံတို့ကို
သင်ယူ၍ ဆဝသီသမန္တာန် (=သေပြီးသူ၏
ဦးခေါင်းကို မန်းမှုတ်၍ ထိုသူ၏ လားရောက်
ရာဂတိ (ဘုံဌာန)ကို သိနိုင်သောမန္တာန်)
ကိုလည်း သင်ယူသည်။

ယင်းမန္တာန်အတတ်ကို သာမန်လူသားတို့
မသင်ယူနိုင်ပေ။ ဝေဒကျမ်းနှင့် ပညာရပ်
တို့ကို ကုန်စင်နှစ်ပုံ ကြေညက်အောင် သင်ယူ
တတ်မြောက်ပြီးသူ ပါရမီရှင် ဗြာဟ္မဏတို့
သည်သာ ဆရာကို အထူးတလည် ကျေနပ်
နှစ်သိမ့်စေပြီးမှ သင်ယူနိုင်သည်။ (ဧကံ၊
“ဆဝသီသမန္တာန်” ၏ အစွမ်းထက်ကား
မန္တာန်ကို မန်းမှုတ်၍ လွန်ခဲ့သော သုံးနှစ်

ကျော်က သေဆုံးပြီးသု၏ ဦးခေါင်းခွံကို လက်သဲဖြင့် ခေါက်ကြည့်ရုံမျှဖြင့် “ဤသူ ကား သယ်ဘုံမှာထောက်နေသည်” ဟု ထိုသူ လားရာကို မှုတ်တတ်အပ် ပြောနိုင် သိနိုင်သည်။ သို့သော် ပစ္စိမာဝိကဖြစ်ရုံ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံပြီးသူ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ ဖြစ်ရာအပေါ်ကိုကား ယင်းမန္တန်ကို အထပ် ထပ် အခါခါ မုန်းမုတ်၍ ဦးခေါင်းခွံကို မပြတ်ခေါက်ကြည့်သော်လည်း မသိနိုင်ပေ။

ဝင်္ဂီသလုလင်သည် လူဖားပေါင်း၏ ယုံမှား သံသယကို ပယ်ဖျောက်ရန် ထိုထိုကွယ်လွန် ပြီးသောသူတို့ကို ခေါ်(ပူးဝင်စေ)၍ မိမိ မိမိတို့၏ လားရောက်ရာ ဘုံဌာနကို မန္တန် အဖွမ်းဖြင့် ပြောကြားစေသည်။ ထိုအပတ် ကို အမှီပြု၍ လူအများထံမှ အသပြာ နာထောင်ချီ၍ ရရှိလေသည်။ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဆဝသီလမန္တန်အတတ်ပညာ ပြင့် ကသက်မွေးမှုပြုလုပ်လဲ၍ ဝင်္ဂီသလုလင် ကို ခေါ်ကာ မိမိတို့ အင်ရိုပေအရပ်ဌာနသို့ လှည့်လည် သွားလာကြပြီးသော် တစ်ဖန် သာဝတ္ထိပြည်သို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိ၍ နောက်ဆုံး ဘုရားရှင်ထံ ရောက်သွားရာ ဘုရားရှင်က “မည်သည့်အတတ်ကို တတ်ပါ သလဲ” ဟု မေးတော်မူရာ “ဆဝသီလမန္တန်” ခေါ် သုံးနှစ်ကျော်က သေဆုံးပြီးသု၏ ဦးခေါင်းခွံကို လက်သဲဖြင့် ခေါက်ကြည့်ရုံမျှ ဖြင့် ထိုသူတို့၏ဖြစ်ရာအပေါ်ဌာနကို သိနိုင် စေသော အတတ်ကို တတ်သိကြောင်း ဝန်ခံ ပြောဆိုသည်။

ဘုရားရှင်သည် ဝင်္ဂီသလုလင်အား ငရဲဘုံ၊ လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံတို့၌ ဖြစ်သူတို့၏ ဦးခေါင်းခွံ နှင့် ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံပြီးသူ ရဟန္တာအရှင်မြတ် ၏ ဦးခေါင်းခွံကို ပြသ၍ ထိုသူတို့လားရာ ဂတိကို မေးတော်မူရာ ငရဲဘုံ၊ လူ့သို့

နတ်ဘုံတို့၌ ဖြစ်သူတို့၏ ဦးခေါင်းခွံကို မန္တန်စုတ်၍ လက်သဲဖြင့် ခေါက်ကြည့်ရာ “ဤသူကား ငရဲဘုံမှာဖြစ်သည်။ ဤသူကား လူ့ဘုံမှာဖြစ်သည်။ ဤသူကား နတ်ဘုံမှာ ဖြစ်သည်” ဟု ထိုသူတို့၏ လားရောက်ရာ တိ (ဘုံ၊ ဌာန)ကို ဝင်္ဂီသလုလင်က မှုတ် တတ်အပ် ဖြေဆိုနိုင်သည်။ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံ ပြီးသူ ရဟန္တာအရှင်မြတ်၏ ဖြစ်ရာအပေါ်ကို ကား မန္တန်ကို အထပ်ထပ် မုန်းမုတ်၍ ဦးခေါင်းခွံကို အထပ်ထပ် ခေါက်ကြည့်လျှင် သိ လည်း ဗဟိုရကမန္တန်ဖြင့် မသိနိုင်သော ကြောင့် ရွေးစီးစီးကု၍ အရှက်ရကာ နောက်ဆုံး မသိကြောင်း ဝန်ခံလိုက်ရလေ သည်။ ထိုနောက် ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံပြီးသူ ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့၏ လား ရောက်ရာ တိကို သိမြင်နိုင်သော မန္တန်အတတ်ပညာကို ဘုရား ရှင်ထံ တောင်းရာ၊ ငှားရမ်းယူတတ်သူအား မပေးနိုင်၊ အသွင်တူရဟန်းပုဂ္ဂိုလ် ပေါ်ပေါက် မည်ဟု ဘုရားရှင်၏ မိန့်ကြားချက်အရ နောက်ဆုံး ဘုရားရှင်ထံမှ မန္တန်ကို ရရှိမှု ကြောင့် ရဟန်းပြုလေသည်။

ရဟန်းပြုပြီးနောက် ဝင်္ဂီသထေရ်သည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ချက်ချင်း မရောက်နိုင် သေးပေ။ ကာမဂုဏ်တရားတို့ နှိပ်စက်မှု ကြောင့် သာသနာတော်၌ ဖျော်ဖြော် မြေ့မြည် ကာမဝိဘတ်ဟို့ ပြေးသွား၍ အချိန်ကုန် လွန်ခဲ့ရသည်။ ထိုနောက် ဘုရားရှင်၏မန္တန် ခွတ္တိ သာကာရ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အထင်ထပ် သရဇ္ဈာယ်လျက် ထိုခွတ္တိ သာကာရ = ၃၂ - ကောဋ္ဌာသ၌ ကုန်နေမူ “ငယ်” ဟု ချက်ချင်းမူ “ငယ်” ကို ဖြစ်စေကာ ဝိပဿနာကို ပုဒ်မျှား အားထုတ်သောကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက် (ရဟန္တာဖြစ်) တော်မူကာ “ပင်္ဂီ သ - မထေရ်” ဟု သာသနာတော်၌ ဟင်္ဂါ

ကျော်စောသည်။ ထို့နောက် ဘုရားရှင်သည် အရိယာသံဃာတို့အလယ်၌ နေရုံ ဝဲဂီသထေရ်ကို “ဗုဒ္ဓဘာနဝန္တတေဒဂ်အရာ” ၌ ထားတော်မူသည်။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈-၁၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀-၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၉-၅၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀-၉။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၈၊၅၄၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃-၆။)

ဝဲဂီသမထေရ် သည် ရှင်သာရိပုတ္တရာ (သံ၊၁။၁၉၁။) အညာသိကောဏ္ဍညမထေရ်နှင့် ရှင်မောဂ္ဂလာနမထေရ် (သံ၊၁။၁၉၅) တို့၏ ဂုဏ်များကို ဘုရားရှင်မျက်မှောက် တော်၌ပင် ချီးကျူးထောမနာ ပြုဖူးသည်။ ဝဲဂီသမထေရ်၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆုကား နိဂြောဓကပ္ပမဒေသနိဖြစ်သည်။(သံ၊၁။၁၈၇၊သုတ္တနိ။ ၃၂၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။)

ဝဲဂီသထွေရ (ပု) [ဝဲဂီသ+ထေရ] ဝဲဂီသမထေရ်။ သမ္ပန္နပဋိဘာနာနံ ဝဲဂီသထွေရော အဂ္ဂေါတိ ဒဿေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၈။အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃။)

ဝဲဂီသထွေရအပဒါန (န) [ဝဲဂီသထွေရ+အပဒါန] ဝဲဂီသမထေရ်၏ - အပဒါန - အကြောင်း - အဋ္ဌ၊ပုတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရာပဒါနပါဠိ၊ ၅၅-ဝဂ်၊ ၄-အပဒါန။ အပ၊၂။၁၅၀-၄။ ဗ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၃-၆။

ဝဲဂီသထွေရဂါထာ (ထိ) [ဝဲဂီသထွေရ+ဝုတ္တ + ဂါထာ။ ဝုတ္တ - အလယ်ပုဒ်ကျေသည်။] ဝဲဂီသမထေရ် - ရွတ်ဆို - ကျူးရင့် - အပ်သောဂါထာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရဂါထာပါဠိ၊ ၂၁-မဟာနိပါတ်၊ ၁-ထေရ-

ဂါထာ။ထေရ။ ၃၆၈-၇၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၈-၄၆။

ဝဲဂီသထွေရဝတ္ထု (န) [ဝဲဂီသထွေရ+ဝတ္ထု] ဝဲဂီသမထေရ်၏ - ဝတ္ထု - အကြောင်း - အဋ္ဌ၊ပုတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ဓမ္မ၊ပဒါဠိ၊ ၂၆-ဝဂ်၊၇-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ ၇၃။ ဝဲဂီသထွေရဝတ္ထု သတ္တတိသတိမ်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၉-၅၀။

ဝဲဂီသပရိယောသာန (တိ) [ဝဲဂီသ+ပရိယောသာန] ဝဲဂီသမထေရ်အဆုံးရှိသော။ ဝေမေတေ သုဘူတိအာဒယော ဝဲဂီသပရိယောသာနာ ဒွိသတံ စတုသဋ္ဌိ စ မဟာထေရာဇ္ဇပပါဠိယံ အာရုဇ္ဇာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃၈။

ဝဲဂီသမြာဟုဏ (ပု) [ဝဲဂီသ+မြာဟုဏ] (ဝဲဂီသမထေရ်၏အလောင်းလျာ) ဝဲဂီသပုဏ္ဏား။ အမှောက် ဝဲဂီသမြာဟုဏေန သဒိသောနာမနတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၉။

ဝဲဂီသမာဏဝ (ပု) [ဝဲဂီသ+မာဏဝ] (ဝဲဂီသမထေရ်၏ အလောင်းလျာ) ဝဲဂီသလုလင်။ ဝဲဂီသမာဏဝေါတိဿ နာမံ အကံသု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။

ဝဲဂီသဝတ္ထု (န) [ဝဲဂီသ+ဝတ္ထု] ဝဲဂီသမထေရ်၏-ဝတ္ထု - အကြောင်း - အဋ္ဌ၊ပုတ်။ ဝဲဂီသဝတ္ထုစေတု သာကေ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။ ၄၁၀။

ဝဲဂီသသံယုတ္တ (န) [ဝဲဂီသ+သံယုတ္တ] ဝဲဂီသသံယုတ်။ ဝဲဂီသမထေရ်ကိုအကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူသောသံယုတ်။ (၎င်းသံယုတ်၌ နိက္ခန္ဓသုတ်အစ ဝဲဂီသသုတ် အဆုံးရှိသော သုတ်ပေါင်း ၁၂-သုတ်ပါဝင်သည်။ အကျယ်ကို သံ၊၁။၁၈၇ - ၉၈။ကြည့်)။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၈-သံယုတ်။ သံ၊၁။၁၉၈။ ဝဲဂီသသံယုတ္တထပဋ္ဌမေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆-၇။

ဝိသုဒ္ဓိ (န) [ဝိသု+သုတ္တ] ဝိသုသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သင်္ဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ဂ-သံယုတ်၊ ၁၂-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၁၉၇။ သံ၊ ၁။ ၂၆၀-၂။ ဝေ မေ သုတန္တိ နိဂြောဓကပ္ပ-သုတ္တံ “ဝိသုသုတ္တန္တိ” ပိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ ဝိသုသုတ္တေ ဂါထာပဒေန သာဓေတံ “တေနာဟာ” တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၆၀။

ဝေ (ထိ၊ န) [ဝေ+အ။ ထိ-၌ ဝေ၊ ဓာန်၊ ၄။ ၅၀၄။ ဝုစ္စတိအနေနာတိ ဝေ၊ သူစိ၊ ၄၇၆။ (ထိ) ဝေ-သံ၊ ပြာ။] လင်းလေ၊ လင်းနေ။ (လင်းလေ = လင်းနေသည် အမြစ်ဖြူမျိုး အမြစ်နီမျိုးဟူ၍ ၂-မျိုးရှိသည်။ ထိုတွင် အမြစ်ဖြူမျိုးကို “ဟေမဝတိ” ဟူ၍ ခေါ်သည်။ ဓာန်၊ ၄။ ၅၀၄။) မူလဗိဇံ နာမ ဟလိဒ္ဓိ သိဂိဝေရံ ဝေ၊ ဝေတ္တံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၅၂။ မူလာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ ဟလိဒ္ဓိ သိဂိဝေရံ ဝေ၊ ဝေတ္တံ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၉၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၉။ မူလဗိဇန္တိ ဝေ၊ ဝေတ္တံ ဟလိဒ္ဓိ သိဂိဝေရန္တိ ဝေမာဒိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၅၀။ ဝေန္တိ သေတဝေ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၃။

ဝေ (ပ) [ဝေ+အ။ ဝုစ္စတေတိ ဝေ၊ ဓာန်၊ ၄။ ၅၀၅။ ဝုစ္စတိတိ ဝေ၊ သူစိ၊ နိရုတ္တိ။ ၅၃၉-နာ။ ဝေသံ-သံ၊ (န) ဝေ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (က) စကာ။ (ခ) နှုတ်။ (ဝိ၊ ၂။ သျ။ ဝိ၊ ၄။ သျ။ မ၊ ၁။ သျ။ စသည်။) ဝေဒ္ဓါရ။ (ဇာတ်၊ ဝတ္ထု၊ ၃။ ၃၇၁-နာ။) (က) ဝေသာ ပရိစိတာတိ ဝါစာယ ပဂုဏာကတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၄။ ဝေတာ ပရိစိတာတိ... ဝါစာယ သဇ္ဈာယိတာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၇။ (-မ၊ ၁။ ၃။ သံ၊ ၁။ ၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။) အရဟတံ ဝေ၊ (ပေတ၊ ၁။ ၃၆) တိ အရဟတံ ဗုဒ္ဓါဒိနံ အရိယာနံ ဝေ၊ သုတွာ။ ပေတ၊ ၄။ ၅၆။ ဝေသာ ကတံ ယော (ထေရ၊ ၃၅၉) တိ အမ္ဘော စိတ္တ တဝ ဝေ၊ မယာ

ကတံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၄။ (-စူဠနိ၊ ၁၂၂-၃။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂၇။ ခုဒ္ဓက၊ ၄။ ၁၂၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။) (ခ) ဝေသာ ပရိစိတာ မနသာ အနုပေက္ခိတာ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ မ၊ ၁။ ၂၇၄။ မ၊ ၂။ ၁၉။ အံ၊ ၁။ ၄၃၁။

ဝေ (တ) [ဝေ+အ။ (တိ) ဝေ-သံ။] ပြောဆို တတ်သော။ သူ။ သော ကာလာဂတံ ဗျာကဏာရဟံ ဝေ၊ ဝိ၊ ၃။ ၅၀၉။ ဝေတိ ဝေန္တော၊ ဇေရူပံ ဝေ၊ ဘဏန္တောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၃၆။ ဝေတိပဒံ န ဝေ၊ ပဓာနံ၊ ဝေ၊ ဝန္တပုဂ္ဂလောယေဝ ပဓာနန္တိ ဒသေန္တော အာဟ “ဝေန္တော” တိ၊ ပါစိတိ၊ ယော။ ၄၀၅။

ဝေ (ကြိ) [ဝေ+အ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၃။ ဝတ္တိ-သံ။ ဝေ၊ ဝေ၊ ဝေ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာ-ဂဓိ။] (၁) ပြော-ဟော- ဆို-၏။ ဝတ္တိ-လည်းကြည့်။ (၂) တင့်တယ်၏။ (၁) ဝေတိ၊ ဝေ၊ ရှု၊ ၄၇၇။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၃။ ၂။ နိရုတ္တိ။ ၄၂၆-နာ။ (-ပါစိတ်၊ ယော။ ၂။) (၂) ဝေတိ ဝေတိ။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၃။

ဝေ (ကြိ) [ဝေ+အ+တု] ဝေတိ (၁) ကြည့်။ ဝေ (န) [ဝေ+အတ္တ] ဆိတ်ဖူး (နိဿယ၊ မြန်မာပြန်)။ တိဝုတ် (ကပ္ပဒ္ဓမ)။ လင်းလေ (သေတဝေ)။ မူသဘေသဇ္ဇာနိ ဟလိဒ္ဓိ သိဂိဝေရံ ဝေ၊ ဝေတ္တံ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၉၂။ ဝေတ္တန္တိ သေတဝေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၂။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၅၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။)

ဝေ (န) [ဝေ+ယု၊ ဝုစ္စတိ အနေနာတိ ဝေ၊ ရှု၊ ၅၉၇။ ဝုစ္စတိ အတ္ထော တေနာတိ ဟိ ဝေ၊ သဒ္ဓေါ၊ အထ ဝါ ဝုစ္စတိတိ ဝေ၊ အတ္ထော။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၇၆။ (-ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။ ဓာန်၊ ၄။ ၅၀၅။ သူစိ (တိ) ဝေ၊ သံ၊ (ပု၊ န) ဝေ၊ န-ပြာ။ (န) ဝေ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)

ပြော-ဟော-ဆို-မိန့်-မြက်- စောဒနာ- ဆုံးမ-ခြင်း။(၂) ပြော-ဟော-ဆို-မိန့်-မြက်-အပ်သော(က) စကား၊ဝါကျ၊သဒ္ဒါ။ (ခ)စကား၊ အလုံးစုံသောအမှု၊စုံ။ (ဂ) အနက်ဝတ္ထု၊ဒြပ်။ (၃)(က)ပြော-ဟော-ဆို-မိန့်-မြက်-ကြောင်းဖြစ်သော-စကား-ဝါကျ-သဒ္ဒါ-နာမ်။ (ခ)ဆုံးမကြောင်းဖြစ်သောစကား။ (ဂ)ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းဖြစ်သော-သဒ္ဒါ-အမည်။ (၄) ဝုတ် (ကေဝုတ်, ဗဟုဝုတ်)။(၅)(ဝိဘတ်)။

(၁) ပြော-ဟော-ဆို-မိန့်-မြက်-စောဒနာ-ဆုံးမ-ခြင်း။ ဝိပဿနာယသ္မန္တော မမ ဝစနာယာ (ဝိ၊၁။၂၇၁)တိ ယေန ဝစနေန မံ ဝဒတ၊တတော မမ ဝစနတော ဝိနမဘ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။ ကလ္လံ ဝစနာယာ (ဝိ၊၃။၂၅၉)တိ ကလ္လံ စောဒနာယ၊စောဒေ တံ ဝဇ္ဇတိတိ အတ္ထော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၆၁။ ကထံ ဗုဒ္ဓါနံ သာဝကာနံ ဝစနံ ဗျပ္ပထံ ဒေသနံ အနုသိဋ္ဌိံ နာဒိယန္တိ။ မဟာနံ။ ၂။ဝစနန္တိ ကထနံ။မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၉၄။ဝစနန္တိ သင်္ခေပဝစနံ။ အကဝါ ဒသေတွာကတနံ ဝစနံ နာမ၊အထ-ဝါ ပဒိတာပဒုက္ခံ နာသေတွာ ကထနံ ဝစနံ နာမ။ အထာဒုက္ခသစ္စပရိညာပဋိဝေယုတ္ထံ ဝစနံ။မဟာနံ၊ဋ္ဌ၊၉၇။ (-မ၊၃။၁၀၇။သံ၊၁။ ၃၃၆။ဒံ၊၁။၁၀၇။ ကင်္ဂါ။ ၁၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၇။ကင်္ဂါ။ ၁။သင်္ဂါ။ ၂၅၅)။(၂) ပြော-ဟော-ဆို-မိန့်-မြက်- အပ်သော(က) စကား၊ ဝါကျ၊သဒ္ဒါ။ တေန ဟိ ဘန္တေ မမ ဝစနေန ဘဂဝတော ပါဒေ သိရသာ ဝန္တံ။ဝိ၊၁။၂၇၆။ ကဿ ဝစနန္တိ ဘဂဝတော ဝစနံအရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ ဝိ၊၅။ ၂။သမဏဗြာဟ္မဏာနံ သစ္စံ ဝစနံ။မ၊၂။၆၅။တေန ဟိ မဟာရာဇ တိတ္ထိယာနံ ဝစနံ မိစ္ဆာ ဘဝတိ။မိလိန္တံ။ ၁၀၄။(-ဝိ၊၁။၂။သံ၊၁။၁၀။အံ၊ ၃။၁၂။ဇာ ၁။၂၆၅။ဇာ၊ ၂။၁၇၁။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။

၃၆။အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၃။၆၁။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၇၄။ ဝိ၊မိ၊၆။၂။ ၁၂။၃၆။ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၀၇။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇။)။(ခ) စကား၊ အလုံးစုံသော အမှု၊စုံ၊န စောဒန သုဇေပိတံ ဝစနံ ဟောဘိ။ အဘိ ဋ္ဌ၊၃။၂။၉၉ ဝစနန္တိ တေ နိဗ္ဗာနမတ္ထံ ဒဋ္ဌဋ္ဌိ။သိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၀ ဟိ ကံစွံ စောဒန ကရိယမာနံ သုဇေပိတံ န ဟောတိတိ။ မူလဋ္ဌ၊၁။၁၂။ (ဂ)အနက်၊ ဝတ္ထု၊ဒြပ်။ ဘဂဝါတိ ဝစနံ သေဋ္ဌိ၊ဘဂဝါတိ ဝစနမုတ္တမံ၊ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ အထ ဝါ ဝုစ္စတိတိ ဝစနံ၊အတ္ထော။သီ၊ဋ္ဌ၊သင်္ဂါ။၁။၁၇၆။ ဗုတိယ ပဒံ ပဋ္ဌမဿ၊စတုတ္ထဉ္စ တတိယဿ ဝေဇစနံ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ ဝိဝိမေကတ္ထေယေဝ ပဝတ္ထံ ဝစနံ ဝိဝစနံ၊ တဒေဝ ဝေဝစနံ၊ ဝစနန္တိ ဝါ အတ္ထော သဒ္ဓေန ဝဇနိယတ္တာ ဘဂဝါတိ ဝစနံ သေဋ္ဌိ။"ဘဂဝါတိ ဝစနမုတ္တမံ"န္တိ အာ ဒိသု ဝိယ။သီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။သင်္ဂါ။၁။၂၂၄။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၁။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆)။(၃)(က)ပြော-ဟော-ဆို-မိန့်-မြက်-ကြောင်းဖြစ်သော- စကား-ဝါကျ-သဒ္ဒါ-နာမ်။ ဘဂဝါတိ ဝစနံ သေဋ္ဌိ၊ ဘဂဝါတိ ဝစနမုတ္တမံ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ ဝုစ္စတိအတ္ထော စောဒနာတိ ဟိ ဝစနံ၊သဒ္ဓေါ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သင်္ဂါ။၁။၁၇၆။ (ခ)ဆုံးမကြောင်းဖြစ် သောစကား။ကရံ မိတ္တာနံ ဝစနံ(ဣတိဝုတ်။ ၂၀၂)န္တိ ကလျာဏမိတ္တာနံ ဩဝါဒိ ကဏေ-န္တော။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊၆၃။ (-ထေရီ၊ ၃၉၂။ သေဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၂၂)။ (ဂ) ဝဇ္ဇနာဒိန-ကြည့်။ (၄)ဝုတ်၊ (ကေ.ဝုတ်, ဗဟုဝုတ်) လိင်္ဂဝစနံ ဝိဘတ္တိကာလကာရကသမ္ပတ္တိဟိ စ သမန္နာဂတံ မုသာဝါဒါဒိ ဝါမေဓိ သုဘာသိ-တန္တိ မညန္တိ၊ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။ လိင်္ဂံ ဣတ္ထိ-လိင်္ဂါဒိ။ ဝစနံ ကေဝစနာဒိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။ ဝစနဘေဒ, ဝစနဝိပလ္လာသ-တို့လည်းကြည့်။ (၅) ဝိဘတ်။ သမိပတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၈၁။(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၆)။

ဝဲစနကရ (တိ) [ဝဲစန+ကရ+အ။ ဝဲစန+ကရ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၃၇။] စကားကို- လိုက်နာ- နားထောင်- တတ်သော။ ဝဲစနကရော ဟောတ် သြဝါဒပုဂ္ဂိုလ်ရော။ မ၊ ၂။ ၁၃၇။ ဗိက္ခုသံဃော မေ အန္ဓာယိကော ဝဲစန- ကရော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ (-ဝိမာန။ ၁၁၉။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၀၊ ၂၄၆။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၇။ စူဠနိ၊ ၅။ ၇၃။)

ဝဲစနကရဏ (တိ) [ဝဲစန+ကရဏ။] (၁) စကားကို -လိုက်နာ-နားထောင်-တတ်သော။ (န) (၂) စကားကို- လိုက်နာ- နားထောင်- ခြင်း။ (၁) ဝဲစနကရဏာ-ကြည့်။ (န) (၂) တေန ဝဲစနကရဏေန “အဟံ ကရောမိ သံဃာ ခံ နိဗ္ဗာဏမိ” တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၃၇။

ဝဲစနကရဏကဿ (ထိ) [ဝဲစန + ကရဏ + ကဿ] စကားကို လိုက်နာခြင်းကို ဆိုရာ စကား။ တတ္ထ ဝဲစနကရဏကဿယေဝ ကထိဟပုဗ္ဗာ။ သိ၊ ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃။

ဝဲစနကရဏဘာ (ထိ) [ဝဲစနကရဏ+ဘာ] စကားကို လိုက်နာတတ်သည်၏အဖြစ်။ အတိ ဝိယ အာဒရဉ္စ ဂါရဝဉ္စ နိမေနတဉ္စ ကတွာ “သာဓု” တိ ဝဲစနကရဏဘာ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁။

ဝဲစနကရဒါသိ (ထိ) [ဝဲစနကရ+ဒါသိ] စကား ကို- လိုက်နာ- နားထောင်- တတ်သော ကျွန်ုပ်တို့။ ဣဿရပုရိသော အတ္တနော ဝဲစန- ကရဒါသိဒိ* ဝေသေ ဝေတ္တတိ။ ယေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇၇။

ဝဲစနကရဏ (ပု) [ဝဲစန+ကရဏ။ ထိ-၌ ဝဲစနကရဏိကာ] စကားကို- လိုက်နာ- နားထောင်- တတ်သော။ သု။ အတ္တာနဉ္စ အတ္တနော ဝဲစနကရဏေ စ ဝိနာသေန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁။ မေဝဲစနကရဏိကာ ကတာ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၇။ (-စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၀၀။)

ဝဲစနကရဏ (န) [ဝဲစန + ကရဏ။] (က) ပြောဆို-ဟော-ခြင်း၌ အကြောင်း။ (ခ) စကားဟူသောအကြောင်း။ (က) ဝဲစနက- ကရဏ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၀) ၏ “သံဃာဒိသေ- သော” တိ ဝေ ဝေနေ ကာရဏံ။ သု၊ ရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၄။ (-အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၀)။ (ခ) ပရတော- သောသပစ္စယာ ဝါဟံ ပရဿ ဝါ ဝဲစန- ကာရဏာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၄၀။ ဝေ၊ နတ္ထေနာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၂၃။) တံ ဝဲစနကရဏေန။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၇၂။

ဝဲစနကလ (ပု) [ဝဲစန + ကာလ] ပြော- ဟော- မိန့်- မြှောက်- ဆို-ရာအခါ။ တဿ ပဉ္စသီလနိတိ ဝဲစနကလေ ဝိဝုဒ္ဓါ ပပတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၀။ (-အာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၇။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၀၀)။

ဝဲစနကလဒဿန (န) [ဝဲစနကလ+ဒဿန] ပြော- ဟော- မိန့်- မြှောက်- ရွတ်ဆို- ရာ အခါကို- ပြခြင်း- ပြကြောင်း ဖြစ်သော စကား။ ပုဗ္ဗေဝါဟံ အယေ၊ အညာသိန္တိ ဣဒံ တဿာ ဝဲစနကလဒဿနံ။ ကခါ။ ၂၉၅။

ဝဲစနကိရိယာ (ထိ) [ဝဲစန+ကိရိယာ] ပြော- ဟော-မိန့်-မြှောက်-ရွတ်ဆို-ခြင်း ဟူသော- အမှုအရာ-လုံ့လ-ပုဂ္ဂိုလ်။ ကလျာဏ- ဝါက္ကဏာနန္တိ ဝါက္ကဏံ ဝုဇ္ဇတံ ဝဲစန- ကိရိယာ၊ ဝေ၊ ဝေစနာနန္တိ အာတ္တာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၇။ ဝဲစနကိရိယာယာ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၁) တိ ဝဲစနပုပ္ဖယောဂဿ ဖေရုတာဝေါ မဇ္ဈဿ- ရတာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။

ဝဲစနကုသလ (တိ) [ဝဲစန+ကုသလ] စကား- ပြောဆိုမှု-လိမ္မာ ကျွမ်းကျင်-သော။ သော အနက္ကမေန ဝဲစနကုသလော ဝေါဟာရ- ကုသလော ယုဝါ အဘိဉ္စပေါ အဟောသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၇၇။ (-ဧရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၀။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၁၇၀။)

ဝစ်နက္ခမ (ပု) [ဝစ်န+ကမ] သဒ္ဓါ-စကား-
 တို့၏အစဉ်။ အဝေ ဝသော စ ဝစ်နက္ခမော
 သဗ္ဗော ငဠမ ဂထိန သိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာယံ
 ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။
 တကြာယံ ဝစ်နက္ခမော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၆၀။
 (-မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၃၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၄။ သိ၊ဋ္ဌိ၊
 သစ်၊ ၂။ ၁၀၊ ၁၄၇၊ ၁၆၃)။

ဝစ်နက္ခမ (ပု) [ဝစ်န+ခမ] ဟော-ပြော-
 မိန့်-မြွက်-ရွတ်ဆို-ရာ-ခဏ-အချိန်ပိုင်း။
 ပုဗ္ဗေပိ ဇာနိတွာ ဝစ်နက္ခမေပိ ဇာနန္တဿေဝ
 မုသာဝါဒဏဏနေ။ ကင်္ခါ၊ ၁၉၀။ (-သာရ-
 ထ္ထ၊ ၂။ ၂၇၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။
 ၃၄၆။)

ဝစ်နက္ခမ (တိ) [ဝစ်န+ခမ+အ] ဝစ်နံ ခမတိ-
 တိ ဝစ်နက္ခမော၊ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၃။ စကားကို
 သည်းခံတတ်သော။ အစဉ်ကတေန ဘင်္ဂတဗ္ဗ
 ဝစ်နက္ခမေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။ ဝစ်နက္ခမေနာတိ
 ဒုရုတ္တဝါစံ ခမနသိလေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၆။
 ဝစ်နက္ခမော အန္တေ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော။
 သံ၊ ၁။ ၆၃။ ဝစ်နက္ခမောတိ ဝစ်နံ ခမတိ။
 သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၃။ (-အံ၊ ၂။ ၄၂၂။ နေတ္တိ၊ ၁၄၂။
 အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၆၂။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၁)။

ဝစ်နဂတိ (သိ) [ဝစ်န+ဂတိ] သဒ္ဓါ၏ဖြစ်ခြင်း၊
 စကားသွား စကားလာ။ သဗ္ဗတ္ထ ဝစ်နဂတိ-
 ယံ...ကေနေဝ ဉာဏေန သကလာဝဗော-
 ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၉။

ဝစ်နဂုဏဟေတု (ပု) [ဝစ်န+ဂုဏ+ဟေတု]
 စကား၏ ဂုဏ်အကြောင်း။ ဝါက္ကဋေ စာတရီ-
 ယတော ဝစ်နဂုဏဟေတုနံ ပူရိယာ ပေါရိ၊
 ပေါရိယံ ဘဝါတိ ပေါရိ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၀၃။
 (-သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၂၇၀)။

ဝစ်နဂ္ဂဟဏ (န) [ဝစ်န+ဂဟဏ] သဒ္ဓါ-
 စကား-ကို ယူ-ရွတ်ဆို-ခြင်း။ ဝစ်နဂဟ-

ဏဉ္စ မုဉ္စိတွာ။ မူလဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၇၉။ ဝစ်နဂ္ဂဟဏံ
 ဝစ်နစ္စာရဏံ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၉၁။

ဝစ်နဂ္ဂဟဏာနုသာရ (ပု) [ဝစ်နဂ္ဂဟဏံ+အနု-
 သာရ] သဒ္ဓါကို-ယူ-ရွတ်ဆို-ခြင်းကို အစဉ်
 လိုက်ခြင်း။ ဘာဝဇ္ဇောပိ ဟိ ဝစ်နဂ္ဂဟဏာနု-
 သာရေန ဝိညယျတ္တာ “ဝစ်နိယော”တိ
 ဝုစ္စတံ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။ ၂၂၈။

ဝစ်နစာတုရိယ (န) [ဝစ်န+စာတုရိယ] သဒ္ဓါ-
 စကား -၏- တင့်တယ် - စံပယ် - သည်၏
 အဖြစ်-ခြင်း။ ဗျဉ္စန ပရိသုဒ္ဓတာယာတိ
 သဘာဝနိရုတ္တိဘဝေန တဿာ ကထာယ
 ဝစ်နစာတုရိယမာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၂၉၆။ သိ၊ဋ္ဌိ၊
 သစ်၊ ၂။ ၂၄၈။ သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၆၉။ (-ဒီ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။ ၇၇)။

ဝစ်နစ္စာယာ (ထိ) [ဝစ်န+ဆာယာ] စကား-
 ရိပ်-ရောင်၊ စကား-သဒ္ဓါ-၏ - အရိပ်
 အရောင်-အမြွက်။ ဝစ်နစ္စာယံ နိဿာယ။
 နေတ္တိ၊ဝိ၊ ၄။

ဝစ်နညူ (ပု) [ဝစ်န+ညူ+ရ] စကား-အဆုံး
 အမ-ကိုသိ-တတ်-လေ့ရှိ-သောသူ။ ယော
 ဝေ ဂရုနံ ဝစ်နညူ စိရော။ ထေရေ၊ ၂၇၀။
 ဝစ်နညူတိ တေသံ အနုသာသနိဝစ်နံ ဇာနု-
 န္တော။ ထေရဂုဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၅။ ဝစ်နညူတိ...ယာစကာနံ
 ဝါ ဝစ်နညူ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၂၆၄။

ဝစ်နတ္တယ (န) [ဝစ်န+တယ] သဒ္ဓါတို့၏
 သုံးခုအပေါင်း။ ဣတ္ထာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀)တိ
 တေသ္မိံ ဝစ်နတ္တယေ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၁။ ၁၅၆။

ဝစ်နတ္ထ (တိ) [ဝစ်န+အတ္ထ] (၁) ဝစ်နသဒ္ဓါ၏
 အနက်ရှိသော (ရောပ-ဟူသောသဒ္ဓါ။) (ပု)
 (၂) ဝိဂ္ဂိုဟ်၊ ဝစ်နတ္ထ၊ သဒ္ဓါ၏အနက်။ (ပု)
 (၃) ပြောဆိုခြင်း - စကား - ဟူသော
 အကြောင်း။ (၄) သဒ္ဓါအနက်၊ (သဒ္ဓါနှင့်
 အနက်)။ (၅) ရောပသဒ္ဓါဝစ်နတ္ထမေဝ (ရော-
 ပသဒ္ဓါဝစ်နတ္ထမေဝ?) ကေစိ ဝဏ္ဏန္တိ။ မူလဋ္ဌိ၊
 ၁။ ၁၂၂။ ဝနတ္ထမေဝ ဝစ်နပရိယာယမေဝ။
 အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၂၈။ (၂) ဝေဒသသာနံ မှီ

အနန္တံ၊ ဝါ၊ ၁၂၀။ (၂) ခဝံ သေသာနမ္ပိ
 နိကာယဘာဝေ ဝေန်ထွော ဝေဒိတဗျော။
 ဝိ၊ ၄၂၁။ ၂၁။ ဣတိ ဣမိနာ ဝေန်ထွေန
 ကေဝိဗ္ဗိ သိလဂန္ထဘေဒတော ဒုဝံ
 ဟောတိ။ ကင်္ခါ၊ ၁၄။ ဝေန်ထွေနာတိ “အထိ-
 သေဋ္ဌ”န္တိ သဒ္ဓထွေန။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခါ၊ ၁၂၅။
 ဝေန်ထွော (ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၅) တိ သဒ္ဓထွော။ ဒိ၊ ၄၊
 ၂၊ ၄၄။ (-ကင်္ခါ၊ ၁၂၅။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၊ ၁၉၀။ အံ၊
 ၄၊ ၂၊ ၁၊ ၂၊ ၁၆၊ ၂၊ ၆၇။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၊ ၁၊ ၁၊
 ကင်္ခါ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၂၀။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၊ ၄၅)။ (၃) သိဝိနံ
 ဝေန်ထွေန၊ တမ္ပာ ရဋ္ဌာ နိရဇ္ဇတိ။ အ၊ ၂၊
 ၃၊ ၂။ ဝေန်ထွေနာတိ ဝေန်ကာရဏေန။
 ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၂၊ ၂။ (၄) ဝေန်ထွနာနတ္တတော-
 ကြညံ။

ဝေန်ထွကောသလ္လ (န) [ဝေန်ထွ+ကောသလ္လ]
 ဝေန်ထွသဒ္ဓါ၏အနက်-၌- လိမ္မာသောသု၏
 -အဖြစ်ဟူသောဉာဏ်။ တေနေဘမေတသ
 ဝေန်ထွကောသလ္လတ္တံ ဝတ္ထံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၅-၆။
 ဒိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇-၃။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၉-၂၀။

ဝေန်ထွဂ္ဂဟဏ (န) [ဝေန်ထွ+ဂ္ဂဟဏ] ဝေန်ထွ-
 သဒ္ဓါ၏အနက်-ကိုယူခြင်း။ ဝေန်ထွဂ္ဂဟဏ-
 မုခေနေ ဂဟေတဗ္ဗဿ ပန ဝိဘာဝေန်ထွဿ
 နထွေထွ နာနတ္တံ။ အနန္တိ၊ ၂၊ ၄၅။

ဝေန်ထွဇာနန (န) [ဝေန်ထွ+ဇာနန] ဝေန်ထွ-
 သဒ္ဓါ၏အနက်-ကိုသိခြင်း။ ဝေန်ထွဇာနန
 ဝိဒိတပ္ပကဗျာဏတ္ထသာမညတ္ထဿ ပကရဏ-
 ကထာ ဝုဇ္ဇာနာ သောဘေယျာတိ။ နေဝိ၊
 ၄၊ ၁၇။

ဝေန်ထွဒဿနပက္ခိက (တိ) [ဝေန်ထွ+ဒဿန+
 ပက္ခိ- ဝေန်ထွဒဿနပက္ခိ+ဣက] ဝေန်ထွ-
 သဒ္ဓါ၏အနက်-ကိုပြုခြင်း-အဖို့အစု-အပင်း
 အသင်း-၌ဖြစ်သော။ ပဗ္ဗေ အနုဿတိ
 မ္မောနုဿတိတိ သမာသပဒဝိဘာဝဒဿနမ္ပိ
 ဝေန်ထွဒဿနပက္ခိကမေဝ။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၃။

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၂၉-ပ-ပ-သ-စ

ဝေန်ထွနာနတ္တ (န) [ဝေန်ထွ+နာနတ္တ] သဒ္ဓါ၊
 အနက်တို့၏ တူးသည်၏အဖြစ်။ ဝေန်ထွ
 နာနတ္တတော (ဝိ၊ ၄၊ ၄၊ ၂) တိ ဝေန်ထွ ဝ
 အတ္ထဿ ဝ နာနာဘာဝတော။ ပါစိတ်၊
 ယော၊ ၄၊ ၁။

ဝေန်ထွပမာဏ(တိ) [ဝေန်ထွ+ပမာဏ] ဝေန်ထွ-
 သဒ္ဓါအနက်-လျှင်-အတိုင်းအရည်-ပမာဏ
 -ရှိသော။ ဝိနယပညတ္တိ ဝေန်ထွပမာဏာံ။
 သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၆။ (က-မူ)။

ဝေန်ထွ ဝာန (တိ) [ဝေန်ထွ+ဝာန] ဝေန်ထွ-
 သဒ္ဓါ၏အနက်-လျှင်-ပြောင်းခြင်း- အကြီး
 အမှူး-ရှိသော။ ဝိနယပညတ္တိ ဝေန်ထွ-
 ပွဇာနာ။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၆။

ဝေန်ထွပတ္တဒဿန (န) [ဝေန်ထွမတ္တ+ဒဿန]
 သဒ္ဓါ၏အနက်ကို ပြုခြင်း။ ဒိန္နံ ဝါ တိဏ္ဏံ
 ဝါ ငုတ္တိန္နန္တိ ပန ဝေန်ထွဒဿနတ္တံ ဝတ္ထံ။
 ကင်္ခါ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၄၅။

ဝေန်ထွဝိဇာနန (န) [ဝေန်ထွ + ဝိဇာနန] ဝေန်ထွ-
 ဇာနန-ကြညံ။ ဝေန်ထွဝိဇာနနေန ဝိဒိ-
 တာဘိဓမ္မသာမညတ္ထဿ အဘိဓမ္မကထာ ဝုဇ္ဇ-
 မာနာ သောဘေယျ။ မူလဋီ၊ ၁၊ ၁၂။

ဝေန်ထွဝိဇာနနပကတိက(တိ) [ဝေန်ထွဝိဇာနန+
 ပကတိ+က] သဒ္ဓါ - ကောင်း - ၏အနက်
 (အပိပ္ပာယ်)ကို သိခြင်းဟူသော သဘောရှိ
 သော။ သဗ္ဗသဟ္တာယိ ဣတ္ထ ဝေန်ထွဝိဇာနန-
 ပကတိကာ တိရုဗ္ဗာနဂတာပိ ဂဟေတဗ္ဗာ။
 သ၊ ရတ္ထ၊ ၃၊ ၄။ (-ပါစိတ်၊ ယော၊ ၅)။

ဝေန်ထွဝိဇာနနသမတ္ထ (တိ) [ဝေန်ထွဝိဇာနန+
 သမတ္ထ] သဒ္ဓါ-ကောင်း-၏အနက်(အဓိပ္ပာယ်)
 ကိုသိခြင်း ပိုစမ်းနိုင်သော။ ဝေန်ထွဝိဇာနန-
 သမတ္ထံ တိရုဗ္ဗာနဂတံ သောတုံ။ သ၊ ရတ္ထ၊
 ၂၊ ၁။

ဝစနတ္ထဝိဂ္ဂ (ပု) [ဝစနတ္ထ+ဝိဒ+ကိ-ဦအက္ခရာ
လာ(ဝိဒ+ဂ္ဂ။ ဝိဒ+ကူ။)] ဝစနတ္ထ-သဒ္ဓါ၏
အနက်-ကိုသိဘတ်သော။ သူ။ (ပညာရိ)။
သဗ္ဗသတ္တာတိ တေ ဝစနတ္ထဝိဒ္ဓ ဟိ တိရစ္ဆာ-
နဒဒယောပိ ဂဟိတာ။ ဝိမဟိ။ ၂။ ၃။

ဝစနတ္ထဝိနိမုတ္တ (တိ) [ဝစနတ္ထ+ဝိနိမုတ္တ] သဒ္ဓါ၏
အနက်မှ-လွတ်-ကင်းလွတ်-သော။ သညပျိ-
ဒမဒတ္တ ပန သင်္ကေတဂ္ဂဟဏေ ဝစနတ္ထ
ဝစနတ္ထဝိနိမုတ္တဿ ကပ္ပနေ ပယောဇနံ နတ္ထိ။
မူလဋီ။ ၁။ ၁၇၉-၈၀။

ဝစနတ္ထဝိဘာဝနာ (ထိ) [ဝစနတ္ထ+ဝိဘာဝနာ]
ဝစနတ္ထကို ထင်စွာပြုခြင်း။ ဝတ္တမာနာဒိနံ
ဝစနတ္ထဝိဘာဝနာ စ။ နိတိ။ ပဒ။ ၄။ ၁။

ဝစနတ္ထဝိရဟ (ပု) [ဝစနတ္ထ+ဝိရဟ] သဒ္ဓါ၏
အနက်မှ-ကင်း-ဆိတ်-ခြင်း။ အဟံ ဝစ-
နတ္ထဝိရဟတော တုစ္ဆံ....ဝိလပိ။ ဝိဋ္ဌ။ ၂။ ၈၄။
ကခါ။ ၁၂၅။ (-ကခါ။ ဋီ။ သစ်။ ၂၂၀)။

ဝစနတ္ထဝိသေသ (ပု) [ဝစနတ္ထ+ဝိသေသ] သဒ္ဓါ
၏ အနက်ထူး။ ဝစနတ္ထဝိသေသေန တံ
ဒ္ဓယဿ ဝုတ္တတ္တာ (မူလဋီ။ ၂။ ၁၄၁)တိ တေေန
ဓမ္မနာနတ္တာဘာဝေပိ ပဒတ္တနာနတ္ထေန ဝါရန္တ-
ရဒေသနာ ဟောတိ....ဒသေတိ။ အနုဋီ။ ၂။
၁၉၇-၈။ ဝစနတ္ထဝိသေသေနာတိ သဒ္ဓတ္ထ-
ဝိသေသမတ္တေန။ မဇုဋီ။ ၂။ ၂၀။

ဝစနတ္ထသလ္လက္ခမတ္တ (န) [ဝစနတ္ထ+သလ္လ-
က္ခမ+မတ္တ] ကောင်း - သဒ္ဓါ-၏အနက်-
(အဓိပ္ပာယ်)ကို ကောင်းစွာမှတ်သားခြင်းမျှ။
တတိယာယ ဝစနတ္ထသလ္လက္ခမတ္တေပိ အသ-
မတ္တဘာဝဿ ဒဿိတတ္တာ။ သိဋီ။ သစ်။ ၁။
၄၈။

ဝစနပဿနာနုသာရ (ပု) [ဝစန+ဒဿန+အနု-
သာရ] ပြုအပ်သော စကားကို - အစဉ်
လျှောက်-အစဉ်လိုက်-ဆင်ခြင်ခြင်း။ လော-

ကသံမ္မတဿ ဗြဟ္မာနောပိ ဝစနဒဿနာ-
နုသာရေန ဒဋ္ဌံ ကတွာ။ ဒီ။ ဋ္ဌ။ ၂။ ၅၆။

ဝစနဒ္ဓယ (န) [ဝစန+ဒ္ဓယ] သဒ္ဓါတို့၏ နှစ်ခု
အပေါင်း၊ သဒ္ဓါနှစ်ခုအပေါင်း။ ပစ္စယဘာဝ-
ဝိသေသဒဿနတ္ထံ အညမညာပေက္ခံ ဝစနဒ္ဓယံ
ဝုတ္တံ သာမညေန ဂဟိတမ္ပိ ဝိသု ဥဒ္ဓဋ္ဌံ။ မူလဋီ။
၂။ ၂၀၅။

ဝစနဒ္ဓါရ (န) [ဝစန+ဒ္ဓါရ] ပြောဆို-
စောဒနာ - အပြစ်တင် - ကြောင်းဖြစ်သည့်
ခံတွင်းတံခါး၊ အပြစ်တင်လမ်းကြောင်း။ ဒ္ဓါရံ
ထကေဟိတိ မစ္ဆမံသပရိဘောဂါနုညာယ
အညေသံ ဝစနဒ္ဓါရံ ပိဒဟတိ။ စောဒနာပထံ
နိရုန္တတိ။ မဇုဋီ။ ၂။ ၂၇။

ဝစနနာနတ္တ (န) [ဝစန+နာနတ္တ] သဒ္ဓါအားဖြင့်
ထူးသည်၏အဖြစ်။ ယဒိဒံ ယတ္ထ ယတ္ထ ဝစ-
နနာနတ္တမတ္ထိ။ ဝဇီရ။ ၄၄၂။ (-မူလဋီ။ ၂။ ၂၂။
အနုဋီ။ ၂။ ၄၅။)

ဝစနနိဋ္ဌာန (န) [ဝစန+နိဋ္ဌာန] စကား၏-
ဆုံး-ပြီးဆုံး-ခြင်း။ ဝစနနိဋ္ဌာနဉ္စ ထမ္မမတိ-
ဋ္ဌာနဉ္စ ကေတော ဘင်္ဂိဿတိ။ ဝိဋ္ဌ။ ၂။ ၃၈၀။
ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၀၉။

ဝစနန္တရ (န) [ဝစန+အန္တရ] သဒ္ဓါ-တပါး-
တခြား၊ တပါး-တခြား-သောသဒ္ဓါ။ ပဌမံ
ဝုတ္တဗျဉ္စနာနေဝ ဝစနန္တရေန နိဂမေန္တော
အာဟ။ မဇုဋီ။ ၂။ ၂၇၅။ သုတ္တနိဋ္ဌ။ ၂။ ၁၇၄။
(-ငံမတိ။ ၁။ ၁၁၆။ နေတ္တိဋီ။ ၂။ ၂)။

ဝစနပက္ခ (ပု) [ဝစန+ပက္ခ] (၁) (က)
စကားဟူသော - အဘို့ - အပင်းအသင်း -
ပက္ခ။ (ခ) စကား၏-အဘို့-အပင်းအသင်း-
ပက္ခ။ (၂) (က) သဒ္ဓါဟူသော-အဘို့-
အပင်းအသင်း-ပက္ခ။ (ခ) သဒ္ဓါ၏-အဘို့-
အပင်းအသင်း-ပက္ခ။ (၁) (က) (ခ)
ဒေဝတာယ ဟိ ဝစနပက္ခေ....တပေဿတိ
ဟေ ဝါတိ အတ္ထော။ သိဋီ။ ၁။ ၂၆၄။ (၂)

(က) (ခ) ဝစနပက္ခောယေဝ ပါဠိအနု-
ဂတော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၆။

ဝစနပဋိန္ဒန (န) [ဝစန+ပဋိန္ဒန] စကားကို
ဖြတ်ခြင်း။ ဝဒန္တဿ ဝစနပဋိန္ဒနတ္ထိ ပုစ္ဆတိ။
မူလဋီ၊ ၂။ ၄၀။

ဝစနပဋိကရ (တိ) [ဝစန+ပဋိ+ကရ+အ]
စကားကို - လိုက်နာ - နာယူ - နားထောင် -
တတ်သော။ ဝစနပဋိကရဿာဘိပသန္နာ
(ဒီ၊ ၃။ ၁၂၆) တိ ဝစနပဋိကရာ အဿ အဘိ-
ပသန္နာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။

ဝစနပဋိက္ခေပ (ပု) [ဝစန+ပဋိက္ခေပ] စကားကို
ပယ်မြစ်ခြင်း။ “ဣဝ ဝဿ ဥပေမီ” တိ ဝစန-
ပဋိက္ခေပေါ။ ဝဇိရ၊ ၄၇၁။

ဝစနပဋိဂ္ဂဟဏ (န) [ဝစန + ပဋိဂ္ဂဟဏ။
စကားကို - ခံယူ - လက်ခံ - နာယူ - ခြင်း။
ဝစနပဋိဂ္ဂဟဏသဇ္ဇ - ကြည့်။

ဝစနပဋိဂ္ဂနဏသဇ္ဇ (တိ) [ဝစနပဋိဂ္ဂဟဏ +
သဇ္ဇ] စကားကို - ခံယူ - လက်ခံ - နာယူ - ခြင်း
- အံ့သော - အစီအရင်ရှိသော။ ဝစန-
ပဋိဂ္ဂဟသဇ္ဇံ ဗြာဟ္မဏံ ဝိဒိတော။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၂။ ၁၃၁။

ဝစနပဋိဂ္ဂဟလက္ခဏ (တိ) [ဝစန + ပဋိဂ္ဂဟ +
လက္ခဏ] စကားကို - ခံယူ - လက်ခံ - နာယူ -
ခြင်းလျှင် - မှတ်ကြောင်း - လက္ခဏာ
ရှိသော။ ယဉ္ဇူ အပရေ ဝါ ဝစနပဋိဂ္ဂဟ-
လက္ခဏာ သဒ္ဓါ။ ပေဋကော၊ ၂၈၀။

ဝစနပဋိဂ္ဂဟိက (တိ) [ဝစန+ပဋိဂ္ဂဟိက။ ထိ
- ဌံ ဝစနပဋိဂ္ဂဟိကာ] စကားကို - ခံယူ -
လက်ခံ - နာယူ - တတ်သော။ သူ။ အဿဝါတိ
ဝစနပဋိဂ္ဂဟိကာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၉။

ဝစနပဋိပူဇန (န) [ဝစန + ပဋိပူဇန] စကား
တော်ကို ပူဇော်ခြင်း။ သတ္တု ဝစနပဋိပူဇနတ္ထိ
ကာတဗ္ဗမေဝ။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။

ဝစနပဋိဗဒ္ဓကရဏ (န) [ဝစန+ပဋိဗဒ္ဓ+ကရဏ]
(အနက်ကို) သဒ္ဓါ - စကား - နှင့် စပ်သွယ်
အောင်ပြုခြင်း။ ကထေတဗ္ဗဿ သံဝရာ-
သံဝရာဒိနော အတ္တဿ ကထနံ ဝစနပဋိဗဒ္ဓ-
ကရဏံ ကထာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၀။

ဝစနပဋိဗဒ္ဓတာ (ထိ) [ဝစန + ပဋိဗဒ္ဓတာ]
သဒ္ဓါ - စကား - နှင့် စပ်သွယ်သည်၏အဖြစ်။

ဝစနပဋိဗဒ္ဓတာကရဏ (န) [ဝစနပဋိဗဒ္ဓတာ +
ကရဏ] သဒ္ဓါ - စကား - နှင့် စပ်သွယ်သည်၏
အဖြစ်ကို ပြုခြင်း။ ကထေတဗ္ဗဿ သံဝရာ-
သံဝရာဒိနော အတ္တဿ ကထနံ ဝစန-
ပဋိဗဒ္ဓတာကရဏံ ကထာတိ ဝုဇ္ဇတိ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၇၄။ (-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၉၇)။

ဝစနပဋိမောစန (န) [ဝစန + ပဋိမောစန]
ပြောဆို - ကဲ့ရဲ့ - အပြစ်တင် - ခြင်းမှ - လွတ် -
ကင်းလွတ် - စေခြင်း။ အာရာမေ အာရာမေ
စောရေ ဝသန္တေ အမှာကံ နာရောစန္တိတိ
ဝစနပဋိမောစနတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၅၉။

ဝစနပဋိဝစန (န) [ဝစန + ပဋိဝစန] (၁)
ရှေးဦးစွာ ပြောဆို၊ တုံ့ပြန်၍ ပြောဆို -
ခြင်း။ အပြန်အလှန် - အလ္လာပ သလ္လာပ -
ပြောခြင်း။ (၂) ရှေးဦးစွာ ပြောဆို - တုံ့ပြန်၍
ပြောဆို - အပ်သောစကား။ အပြန်အလှန် -
အလ္လာပ သလ္လာပ - စကား။ (၃) ဝစနပဋိ-
ဝစနဝသေန ဂါထာ ပဝတ္တာ။ ပေတ၊ ၄။
၇၇။ (-ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၉၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅)။ (၂)
သတ္တု သန္တိကံ ဂန္ဓာ သဗ္ဗံ တံ ဝစနပဋိဝစနံ
အာရောစေသိ။ မေ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။

ဝစနပဋိဝစနကထာ (ထိ) [ဝစနပဋိဝစန +
ကထာ] ရှေးဦးစွာ ပြောဆို၊ တုံ့ပြန် ပြောဆို
- အပ် - ကြောင်းဖြစ် - သောစကား။ ဣတော
ပရံ အင်္ဂုရဿ စ ဒေဝပုတ္တဿ စ ဝစနပဋိ-
ဝစနကထာ ဟောတိ။ ပေတ၊ ၄။ ၁။ ၀။ (-
စရိယာ၊ ၄။ ၁။ ၆၀)။

ဝစနပဋိဝစနဂါထာ (ထိ) [ဝစနပဋိဝစန + ဂါထာ] ရှေးဦးစွာ ပြောဆို၊ တုံ့ပြန်၍ ပြောဆိုအပ် သောဂါထာ။ တတ္ထေဒိဇနာ ဒေဒပုတ္တဿ စ ဝါဏိဇာနဉ္စ ဝစနပဋိဝစနဂါထာ ဟာန္တိ။ ဝိမာန၊ ဗျူ၊ ဝ၊ ၂။ (-ပေတ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ထေရ်၊ ဋ္ဌ၊ ၂၃၄။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၉၄)။

ဝစနပဋိဝစနဟရဏ (န) [ဝစနပဋိဝစန + ဟရဏ] ရှေးဦးစွာ ပြောဆို၊ တုံ့ပြန်၍ ပြောဆို အပ်သော ကောင်းကို - ပို - ဆောင် - ခြင်း။ ဧဝံ ဝစနပဋိဝစနဟရဏေ ဟိ သံဝိဒဟိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၃၆။

ဝစနပတောဒ (ပု) [ဝစန + ပတောဒ] ကောင်း ဟူသော နှင့်တံ၊ နှင့်တံနှင့်တူသော ကောင်း။ ဝါစာသန္တိတောဒကေနတိ ဝစနပတောဒေန။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀။ ဝစနသင်္ခါတေန သမန္တတော နိစ္စံ ကတွာ ဥပတုဒနဘော သန္တိတုဒကေန။ ဝိဘတ္တိလောပေန သော နိဒ္ဒေသော။ တေနာဟ “ဝစနပတောဒေနာ” တိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။

ဝစနပတ္တိယာယနာ (ထိ) [ဝစန + ပတ္တိယာယနာ] ကောင်းကို ယုံကြည်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ၊ ကောင်းကို ယုံကြည်ခြင်း။ သဒ္ဓါတိယဿ ကဿစိ ဝစနပတ္တိယာယနာ သာဝဇ္ဇာပိ ဟောတိ အနပဇ္ဇာပိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၂၉။

ဝစနပထ (ပု) [ဝစန + ပထ] (၁) ခေါ်ဝေါ် - ပြောဆို - ဆုံးမ - ခြင်းဟူသော - အကြောင်း - အခွင့် - အခွင့်အလမ်း - အခွင့်အရေး။ (၂) (က) ကောင်း (ဖြစ်ပေါ်ခြင်း) ၏ အကြောင်း၊ စကားဖြစ်ကြောင်း။ (ခ) ကဲ့ရဲ့ - ပြစ်တင် - ပြောဆို - ခြင်း၏ အကြောင်း။ (ဂ) စကား။ (င) စကားအစဉ်။ (၅) အထူးထူးသော စကား။

(၁) ခေါ်ဝေါ် - ပြောဆို - ဆုံးမ - ခြင်း ဟူသော - အကြောင်း - အခွင့် - အခွင့်

အလမ်း - အခွင့်အရေး။ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ဩဝဇ္ဇော ဘိက္ခုနီနံ ဘိက္ခုသု ဝနေပထော။ ဝိ၊ ၂။ ၅။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၅ - ၆။ အံ၊ ၃။ ၁၀၃။ ဝစနံ ယေဝ ဝစနပထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဩဝဇ္ဇော ဘိက္ခုနီနံ ဘိက္ခုသု ဝစနပထောထိ ဩဝါဒါနုသာ သန မ္ဗေ ကထာ သင်္ခါတော ဝစနပထော ဘိက္ခုနီနံ ဘိက္ခုသု ဩဝရိတော ပိပံတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၇။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၉)။ (၂) (က) ကောင်း (ဖြစ်ပေါ်ခြင်း) ၏ အကြောင်း၊ စကားဖြစ်ကြောင်း။ ပဋိမေ ဘိက္ခဝေ ဝစနပထော။ မ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဝနေပထော (မ၊ ၄။ ၂။ ၆) တိ ဝစနမဂ္ဂေ ယုတ္တကာ လာဒိကေ။ သဏ္ဍာဘာဝေါပိ ဟိ ဝနေဿ ပဝတ္တိအာကာရေတံ ကတွာ ဝစနပထော - တွေဝ ဝုတ္တော မ၊ ၄။ ၂။ ၈။ (ခ) အောက်ပုဒ်ကြည့်၊ (ဂ) စကား။ ဝစနပထေဟိ (မ၊ ၁။ ၂။ ၁၇) တိ ဝစနေဟိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄။ ဝစနပထာန (အံ၊ ၂။ ၁၄၄) ၏ ဝစနနံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅။ (င) ကောင်း အစဉ်။ ဝစနပထံ နိသာယမိတွာ ပဋိပဇ္ဇေမ ဟိတာယ နော သိယာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၅။ (၅) အထူးထူးသောစကား။ ဝနေပထ (ဇာ၊ ၁။ ၃၃၄) ၏ တံ တုမေဟိ ဝုတ္တံ ဝိဝိဝစနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၄၆။

ဝစနပထစ္ဆေဒန (န) [ဝစနပထ + ဝစ္ဆေဒန] ကောင်းလမ်း၊ ကြောင်းကို ဖြတ်ခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ - ပြစ်တင်။ ပြောဆို - ခြင်း၏ အကြောင်းကို ဖြတ်ခြင်း။ ဝစနပထစ္ဆေဒနတ္ထံ ပန အာပုစ္ဆိတွာဝ ကာတဗ္ဗော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ ဝစနပထစ္ဆေဒနတ္ထံ အညေသံ ဝစနဿ ပထစ္ဆေဒနတ္ထံ သမ္ပော ယော။ ၁၀၄။

ဝစနပထမတ္ထက (န) [ဝစနပထ + မတ္ထ + က] ခေါ်ဝေါ် - ပြောဆိုခြင်း - ဟူသော အကြောင်းမျှ၊ အကြောင်းဖြစ်သော - ခေါ်ဝေါ် - ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သည့် နာပေညတ်။ ဝစနပထမတ္ထကာနိ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၅) တိ တထေဝ

ဝေဝစနံ။ နိရုတ္တိယေဝ ဟိအညေသမ္ပိ ဒိဋ္ဌာ
နုဂတိမာပဇ္ဇန္တာနံ ကာရဏဋ္ဌေန ဝစနပထော။
သိ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၉၈။

ဝစနပထာတိတ (တိ) [ဝစနပထ+အတိတ]
ပြောဆိုခြင်းဟူသောအကြောင်းကိုလွန်သော။

ဝစနပထာတိတာနဘာဝ (ပု) [ဝစနပထာတိတ
+အာနဘာဝ] ပြော ဆိုခြင်း ဟူ သော
အကြောင်းကို လွန်သော -အာနဘော် -
အစွမ်းသတ္တိ။ တာနိ ဟိ အစွန္တဒုက္ခေန
ကသိ ရေန ဝစနပထာတိတာနဘာဝေန
မဟတာ ဥဿာဟေန ကရိယန္တိတိ အတိ-
ဒုက္ခရာနိ နာမ။ ဝဇိရ။၂။

ဝစနပ(ပု)ဗန္ဓ (ပု) [ဝစန+ပဗန္ဓ]စကား-အစဉ်
-အဆက်။ တေန ထေရေန ယထာရမ္ဘဿ
ဝစနပဗန္ဓဿ သမာပိဘဘာဝံ ဇောတေတိ။
သိ၊ဋီ၊၂။၄၇၉။ (-သာရတ္ထ၊၁။၇၇။မ၊ဋီ၊၂။
၁၈၈။ အိ၊ဋီ၊၂။၂၄၇။)

ဝစနပရမ (တိ) [ဝစန+ပရမ] နှုတ်-စကား-
လျှင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ဝစပရမ-ကြည့်။

ဝစနပရမ္မရာ (ထိ) [ဝစန+ပရမ္မရာ] စကား
အဆက်ဆက်။ သာမံ ဝါ ဝစနပရမ္မရံ ဝိနာ
သယမေဝ အဘာသထ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။

ဝစနပရိဋ္ဌိတိပဘိန္ဒ (ပု) [ဝစန+ပရိဋ္ဌိတိ+ပဘိန္ဒ]
(အနိစ္စစသောတဏှာ)စကား၌ ထက်ဝန်းကျင်
တည်ခြင်း၏ ပျက်စီးခြင်း။ သမနုပဿနာယ
အညေသံ အဝိဇ္ဇမာနတာယ ဝစနပရိဋ္ဌိတိ-
ပဘိန္ဒစတ။ သိ၊ဋီ၊၂။၂၂၁။

ဝစနပရိစ္ဆေဒဒေါသဝိရဟိတ (တိ) [ဝစန+ပရိ-
စ္ဆေဒ+ ဒေါသ+ဝိရဟိတ] စကားကို-
ပိုင်းခြား- ပိုင်းဖြတ်- ခြင်းဟူသောအပြစ်မှ
ကင်းသော။ ဩဓိကတန္တိ ဝစနပရိစ္ဆေဒ-
ဒေါသ ဝိရဟိတံ ပရိစ္ဆေဒကတံ သိမန္တရိက
ရုက္ခောဝိယ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၃၈။

ဝစနပရိယန္တ (ပု) [ဝစန+ပရိယန္တ] အဆုံး-
အပိုင်းအခြား-ဖြစ်သော-စကား- ဝါကျ။
ဣတော ပဋ္ဌာယ “တဿ ဝါစိတ္တိယမေဝ
ယုဇ္ဇတိ”တိ ဝစနပရိယန္တံ ဒွိသုပိ အဋ္ဌက-
ထာသု အဓိပ္ပါဒဝိဘာဝနံ။ သာရတ္ထ၊၂။
၃၄၆။

ဝစနပရိယာယ (ပု) [ဝစန+ပရိယာယ] (၁)
(ရောပ)သဒ္ဓါ၏- ပရိယာယ်-ဝေဝစ။ (၂)
စကား- ပရိယာယ်- ဝေဝစ၊ ဥပစာ-
ပရိယာယ်-ဝေဝစ-စကား။ (၁)ဝစနတ္ထ(၁)
ကြည့်။(၂)အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝစနပရိယာယဝိနိမုတ္တံ (တိ) [ဝစနပရိယာယ
+ဝိနိမုတ္တံ] စကား- ပရိယာယ်- ဝေဝစ-
ဥပစာ-မှလွတ်သော၊ ပရိယာယ်-ဝေဝစ-
ဥပစာ-စကားမှလွတ်သော။ ကေန္တိကံ ပန
ဝစနပရိယာယဝိနိမုတ္တံ ဟောဘိ။ ဒိ၊ဋီ၊၃။၈။

ဝစနပရိယောသာန (န) [ဝစန+ပရိယော
သာန] စကား၏-ဆုံး-ပြီးဆုံး-ခြင်း၊စကား
၏အဆုံး၊ ထမ္မပတိဋ္ဌာနဉ္စ ဝစနပရိယော-
သာနဉ္စ သမကာလံ ဝဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၀။ဝိ၊
သင်္ဂဟ။၁၀၉။(-ဝိမဟိ၊၂။၉၂။)

ဝစနပရိဟာရ (ပု) [ဝစန+ပရိဟာရ] (ပြော
ဆိုအပ်သော) စကားကို-ရှောင်လွှဲ- လွှဲလွှဲ
-ခြင်း။ ဝစနပရိဟာရော (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၁)တိ
တေဟိ သကျာဏုဇုဟိ ဝုတ္တဝစနဿ ပရိ-
ဟာရော။မ၊ဋီ၊၃။၇၉။

ဝစနပုဗ္ဗာပရိယဘာဝမတ္တ (န) [ဝစန+ပုဗ္ဗာပ-
ရိယ+ဘာဝ+ မတ္တ] သဒ္ဓါ- စကား-
ရှေ့နောက်ပြန်-သည်၏အ ဖြစ်-ခြင်း-မျှ။ န
ဟိ ဝစနပုဗ္ဗာပရိယဘာဝမတ္တေန တဒတ္တ
ပုဗ္ဗာပရိယဘာ ဟောတိ။ဝဇိရ။၃။၉၉။

ဝစနပူဇန (န) [ဝစန+ပူဇန] စကားတော်ကို
ပူဇော်ခြင်း။ ဣတ္ထ ထေရာ ဘဂဝတော
ဝစနပူဇနတ္ထံ တိတ္ထံဝိဒပရိမောစနတ္ထု...

စိန္တေသံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂ။ဓုဒ္ဓက၊ဋ္ဌ၊ဂဝ။(-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။
ဧ။သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၇၂)။

ဝစ်နပေသန (န) [ဝစ်န+ပေသန] စကား-
နှုတ်-ဖြင့်-စေခိုင်း-စေလွှတ်-ခြင်း။ ယော
ဝစ်နပေသနာဒိနိ အကဏေန္တော ဟညတိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၂၀)။

ဝစ်နပမာဏ (န) [ဝစ်န+ပမာဏ] (က)
(ဘုရားရှင် ဟောတော်မူအပ်သော) ပါဠိ
တော်စကား၏-အတိုင်း အရှည်- ပမာဏ။
(ခ)(ဘုရားရှင်ဟောတော်မူအပ်သော) ပါဠိ
တော်စကား၏-အစွမ်း-စွမ်းအား။(က)ဝစ်
နပမာဏတော(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉) တိဘဂဝတော
ဝုတ္တပါဠိဝစ်နပမာဏတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၄၇။ (ခ) ဝစ်နပမာဏတော(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉)
တိ ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပါယေ သမာနေပိ အနုဒ္ဓိ-
သနာဒိဝိသေသေ သံဃာဒိသေသာဒိနော
ဝိဓာယကဝစ်နဗလေနာတိအတ္ထော။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၇။

ဝစ်နပယောဂ (ပု) [ဝစ်န+ပယောဂ] (၁)
ပြော - ဟော - မြတ်ဆို-ခြင်းဟု ဆိုအပ်
သော-လူလူ-ပယောဂ-အားထုတ်မှု။ (၂)
ယုဉ်-စပ်-အပ်သော သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါပြုယုဂ်။
(၁) ဝစ်နကိရိယာ-ကြည့်။ (၂) ဝစ်နိယ-
ရဟိတ-ကြည့်။

ဝစ်နပယောဇနာဘာဝ (ပု)[ဝစ်န+ပယောဇန+
အဘာဝ] ဆို-မိန့်ဆို-ခြင်း-၏-အကျိုး-
ပယောဇန-မရှိသည်၏အဖြစ်။တုဏှိဘူတဿ
ဝစ်နပယောဇနာဘာဝတော။ ဝဇီရ။ ၂၉၀။

ဝစ်နပုဝတ္တိ (ထိ) [ဝစ်န+ပုဝတ္တိ] စကား၏ဖြစ်
ခြင်း။ အတ္တနော ပရေသဉ္စ ဝစ်နပုဝတ္တိ
နတ္ထိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁။

ဝစ်နဗဒ္ဓိသ (ပု) [ဝစ်န+ဗဒ္ဓိသ]စကားဟူသော
ငါးမျှားချိတ်၊ငါးမျှားချိတ်သဖွယ် ဖြစ်သော
စကား။ ဓိတရန္တိ စူဠနိဗ္ဗာဏိသိက္ခာယ ကေဝဋ္ဌ-

ဗြာဟ္မဏဿ ဝစ်နဗဒ္ဓိသံ ဆာဒေတွာ ဝှိတံ
အာမိသသဒိသံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။ ၂၆၂။

ဝစ်နဗျ (တ) ဣယ (ပု) [ဝစ်န+ဗျတ္တယ]
ဝစ်-ဖောက်ပြန်-ပြောင်းလဲ-ခြင်း။ ဝစ်န-
ဗျတ္တယော ဝေဒိတဗော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၂၆။ ဗဟုဝစ်နော ဝတ္တဗ္ဗေ ကေဝစ်နံ၊ ကေ-
ဝစ်နော ဝါ ဝတ္တဗ္ဗေ ဗဟုဝစ်နံ (ဝစ်နဗျတ-
ယော) ဝစ်နဗျတ္တယော ဝစ်နဝိပ္ပလ္လာသောတိ
အတ္ထော။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။၁၄။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၁၂(-အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၅)။

ဝစ်နဘယ (န) [ဝစ်န+ဘယ] လျှောက်ထား-
ပြောဆို-ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်း။ ဒုတဿ ပုန
ပဋိပထံ အာဂန္နာ “ဘတ္တံ ဂဏှထာ” တိ
ဝစ်နဘယေန...ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၆။

ဝစ်နဘာဝ (ပု) [ဝစ်န+ဘာဝ] (က) စကား
၏ အဖြစ်။ (ခ) သဒ္ဓါ၏ အဖြစ်။(က) ဣဒံ
သုတ္တံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဝစ်နဘာဝတော
သကဝစ်နံ နာမ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊၃၂၆။ (ခ)
တထာဟိ “ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝါတော ဝေါဟာ-
ရော လောကီယသောတေ ပဋိဟညတိ”
တိအာဒိနာ ပညတ္တိယာ ဝစ်နဘာဝံ သာ-
ဓယတိ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၇၉-၉၀။

ဝစ်နဗေဒ(ပု)[ဝစ်န+ဘေဒ] (၁) ဝစ်-အထူး-
အပြား။ (ကေဝစ်၊ ဗဟုဝစ်အထူးအပြား)။
(၂) သဒ္ဓါ-အထူး-အပြား။ (၃)ကောင်း-
အဆို အမိန့်-မိန့်ဆိုချက်-အထူး- အပြား။
(၄) နှုတ်မြတ်-မြတ်ဆို-ပြောဆို- ခြင်း။
ဝစ်ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေခြင်း။(၁) ဝစ်နဘေဒ
(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇) တိ ကေဝစ်ဗဟုဝစ်နာနံ
ဘေဒေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၂၂။ ဝိမတိ၊ ၁။
၁၆၉။ (၂) ဝစ်နဘေဒေါ စေသ၊ အတ္ထော
ပန ဒိန္နမ္ပိ ပဒါနံ ကောယေဝ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၁၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ ပဉ္စဝိသတိ အဝဟာရာ
နာမ ဝစ်နဘေဒေနေဝ ဘိန္နာ၊ အတ္ထ-

တောပန အဘိန္နာ။ ဝဇိရ။ ၁၂၆။ (၃) ပဌမဗုဒ္ဓဝစနဒီသု ဝိယ တံကံဘာဏကနံ မတေန အဋ္ဌကထာသု ပိ ဝစနဘေဒေါ ဟောတိတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆၆။ (၄) ဝစနဘေဒဝသေနာ(မေဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၇)တိ ဝါစာနိစ္စာရဏဝသေန။ ဝစီဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပနဝသေနာတိ အတ္ထောမ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉။)

ဝစနမဂ္ဂ (ပု) [ဝစန+မဂ္ဂ] ဝစနပထ ၂-အနက်ကြည့်။

ဝစနမဋ္ဌတာ (ထိ) [ပစန+မဋ္ဌ+တာ] သဒ္ဓါ၏ ပြေပြစ် - ချောမော - သည်၏အဖြစ်။ ဣတ္ထံသဟဿာတိ ဝစနမဋ္ဌတာယ ဝတ္ထံ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၀၀။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၁၀။)

ဝစနမတ္တ (န) [ဝစန+မတ္တ] (၁) စကား - ပြောဆိုခြင်း - မျှ။ (၂) သဒ္ဓါမျှ။ (၁) “အတိစ္စထ ဘန္တေ” တိ ဝစနမတ္တံ အလတ္ထံ။ မိလိန္တံ။ (၂) အဓိဝစနပထောတိ... အတ္တံ အဒိသ္မာ ဝစနမတ္တမေဝ အဓိကိစ္စပဝတ္တဿ ဝေါဟာရေ ပထော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၄။

ဝစနမတ္တက(န) [ဝစနမတ္တ+က] ပြောဆိုခြင်းမျှ၊ အပြောမျှ။ ဝါစာယ ဝတ္ထဗ္ဗဝတ္ထမတ္တကမေ ဝါတိ ဝဉ္စ၂ာပုတ္တဂဂနကုသုမဒဒိဝါစာ ဝိယ... ဝစနမတ္တကမေ ဝါတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇။

ဝစနမတ္တကာလ (ပု) [ဝစနမတ္တ+ကာလ] ပြောဆိုကာမျှဖြစ်သော - အခါ - ကာလ။ ... ဘတ္တိယာစိတွံ “နတ္ထိ” တိ ဝစနမတ္တကာလ မေဝသတ္တမံ ဂါထမဟ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၆၆။

ဝစနမတ္တဂ္ဂဟဏ (န) [ဝစနမတ္တ+ဂ္ဂဟဏ] သဒ္ဓါမျှကိုယူခြင်း။ ... န ဒယာ မေတ္တာတံ ဝစနမတ္တဂ္ဂဟဏေ အဋ္ဌကထာနမ္ပိ ဝိရောဓံ ဒဿေတိ။ အန၊ ဋီ၊ ၁။ ၉။

ဝစနမတ္တသာမည (န) [ဝစနမတ္တ+သာမည] စကားမျှဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်။ ကလျာဏာနူသယောတိ ဝစနမတ္တသာမညေန ဝါ ပဋိဇာနာတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၅။

ဝစနမတ္တာဘိနိဝေသ (ပု) [ဝစနမတ္တ+အဘိ-နိဝေသ] သဒ္ဓါမျှ-၌-ကို- နှလုံးသွင်းခြင်း။ သာ ပနေသာ ဝစနမတ္တာဘိနိဝေသေန ပတိဋ္ဌာပိတာတိ အပွတ်ဋ္ဌာ ပိတာဝ ဟောတိတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။

ဝစနမောစန (န) [ဝစန+မောစန] ပြောဆိုခြင်းမှ-လွတ်-လွတ်မြောက်-ခြင်း။ “မံသေနမိဂံ ဂဟေတုံ နာသက္ခိ” တိ ဝစနမောစနတ္ထံ ကာဇေ ဣတွာ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၆၄။

ဝစနယောဂ (ပု) [ဝစန+ယောဂ] သဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ ဣဓ ပန “ယာဝ အဂ္ဂါ ယာဝ စ မူလာ” တိ ဝစနယောဂေန ... ဝစန မေဝိဓိပေတံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃၉။

ဝစနလေသ (ပု) [ဝစန+လေသ] စကား အမြှက်၊ အရိပ်အမြှက် - အရိပ်အရောင် - စကား။ “နာတိဒ္ဓုဒရနစွာသန္တေ” တိ ဣန္ဒကော ဘဂဝတော ဝစနလေသောတိ။ ဝဇိရ။ ၄၁၇။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၆။)

ဝစနဝစနိယ (တိ) [ဝစန+ဝစနိယ] သဒ္ဓါ အနက်(သဒ္ဓါနှင့်သဒ္ဓါသည် ဟောအပ်သော အနက်)။ ဣမဿ အတ္ထဿ ဒေယံ သဒ္ဓေါ ဝါစကောတိ ဝစနဝစနိယေ ဝဝတ္ထပေတွာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၀။

ဝစနဝစနိယဘေဒ (ပု) [ဝစနဝစနိယ+ဘေဒ] သဒ္ဓါအနက်တို့၏-ကွဲပြား-ခြားနား-ခြင်း။ အညထာ ဝစနဝစနိယဘေဒါနံ သက်ရော သိယာ။ အန၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၅။

ဝစနဝစနိယသမုဒါယ (ပု) [ဝစနဝစနိယ+ သမုဒါယ] သဒ္ဓါ အနက်တို့၏အပေါင်း။ ဧတ္ထ ပန ဣတိသဒ္ဓေါ ဝစနဝစနိယသမုဒါယ နိဒ္ဒေသေတိ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၆၀။

ဝစနဝိဒ္ဓ (ပု) [ဝစန+ဝိဒ္ဓ+ကို။ ကစ္စည်း။ ၆၁၆။ ရူ။ ၅၇၇။ စကား-စကား၏အနက် အဓိပ္ပာယ်-ကို သိတတ်သော၊ သူ။ ဝဒညန္တိ ဝစနဝိဒ္ဓံ၊ သဗ္ဗကားရေန သတ္တာနံ ဝတ္ထု-ဝစနာဓိပ္ပာယ်ညန္တိ ဝတ္ထံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၀။

ဝစနဝိပရိဏာမ (ပု) [ဝစန + ဝိပရိဏာမ] ဝုဇ်- ဖောက်ပြန်- ပြောင်းလဲ- ခြင်း။ “ကေသ္မိံ ဝါ နဋ္ဌေ” တိ ဝစနဝိပရိဏာမံ ကတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၀၇။

ဝစနဝိပရိယာယ (ပု) [ဝစန+ ဝိပရိယာယ] ဝုဇ်-ဖောက်ပြန်-ပြောင်းလဲ-ခြင်း။ နိဒ္ဓါဝတီ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၇) တိ နိဒ္ဓါဝန္တိ၊ ဝစနဝိပရိယာ-ယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။ ၁၇၃။

ဝစနဝိပရိယာသ (ပု) [ဝစန+ဝိပရိယာသ] ဝုဇ်- ဖောက်ပြန်-ပြောင်းလဲ-ခြင်း။ ပုပ္ဖံ ပနာတိ ကုသုမံ ပန “ပုပ္ဖါနိ ဝါ” တိ ပိ ပါဋ္ဌော၊ ဝစနဝိပရိယာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ၊ ၅၅။

ဝစနဝိပုလ္လာသ (ပု) [ဝစန + ဝိပုလ္လာသ] ဝုဇ်-ပြန်-ဖောက်ပြန် - ပြောင်းလဲ-ခြင်း။ အသတံ သင်္ခါရေသုတိ ဝစနဝိပုလ္လာသော ကကော။ အသန္တေသု သင်္ခါရေသုတိ ဝတ္ထံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။

ဝစနဝိပရိဟိတ (တိ) [ဝစန+ဝိပရိဟိတ] ပြောဆို ခြင်းမကင်းသော။ အနလာတိ တိဟိ ဓမ္မေဟိ အလန္တိ ဝစနဝိပရိဟိတာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၇၉။

ဝစနဝိဓရာဝ (ပု) [ဝစန+ဝိဓရာဝ] ပါဠိတော် (ဘုရားစကားတော်) နှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း။

ဓုတဂုဏေ သမာဒါယ ဝတ္တတီတိ ဝစနဝိဓရာဝေဝံ ပိ နေသံ အာပုဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၇။

ဝစနဝိသိဋ္ဌ (တိ) [ဝစန+ဝိသိဋ္ဌ] သဒ္ဓါအထူး။ အထူးပြုတတ်သောသဒ္ဓါ။ “ဆန္ဒံတေဝ ဖဂ္ဂုဏ ဖဿာယတနာန” န္တိ အာဒိသု ဝစနဝိသိဋ္ဌေ သင်္ချာ ဝိသေသေ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉။

ဝစနဝိသေသ (ပု) [ဝစန+ဝိသေသ] သဒ္ဓါအထူး။ ဝစနဝိသေသော ပန အတ္ထိ။ ဝဇီရ၊ ၁။ ၇၂။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၇။ မူလဒ္ဓါ၊ ၁။ ၅၆)။

ဝစနသံသဂ္ဂ (ပု) [ဝစန+သံသဂ္ဂ] စကားဖြင့်- နှိုးနှော- ရောယှက်- ပေါင်းသင်းဆက်ဆံ- စပ်ယှက်-ခြင်း။ ဝစနသံသဂ္ဂေန နိမုဂ္ဂေါ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။

ဝစနသင်္ဂဟ (ပု) [ဝစန+သင်္ဂဟ] (ကေဝုဇ်၊ ဗဟုဝုဇ်) ဝုဇ်တို့ကို ပေါင်း၍ ယူခြင်း။ သမာနာ- သမာန ဝသေန ဝစနသင်္ဂဟော။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၄၁။

ဝစနသင်္ခာတ (ပု) [ဝစန+သင်္ခာတ] သဒ္ဓါ တို့၏အပေါင်း၊ သဒ္ဓါအပေါင်း။ အက္ခရပဒ- နိယမိတံ၊ ဝစနသင်္ခာတံ ပဇတ္တယိသာမိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။

ဝစနသဉ္စာရ (ပု) [ဝစန+ သဉ္စာရ] စကားကို -အသွားအပြန်-လှည့်လည်၍-ဆောင်ခြင်း။ ကုန်းချော-ကုန်းတိုက်-ခြင်း။ ဝစိသံဟာဓော (မ၊ ၃။ ၃၀၁) တိ ဝစနသဉ္စာရော။ ဣဇေဟိ ကထိတံ အမူသံ အန္တရံ ပဓာ သေယျ။ တုမေ ဣဇေဟိ ဣဒ္ဓိဒဉ္စ ဝုတ္တာဟိ အမူဟိ ကထိတံ ဣမေသံ အန္တရံ ပဝေသယျာတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၀။ ဝစနသဉ္စာရောတိ ပေသုည- ဝသေန အညာထာဝစနပသံဟာဓော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၀။

ဝစနသညာပန (န) [ဝစန+သညာပန] ဝါကျ- စကား-ကိုသိစေခြင်း။ (ဝါကျာရမ္မ၊ ၂။

နျာသ)။ တကြွတိ ဝစနသညာပနေ နိပါတမတ္တံ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၉၁။

ဝစနသဏ္ဍာန (န) [ဝစန+သဏ္ဍာန] စကား၏ ကောင်းစွာတည်ခြင်း၊ စကားပြေပြစ်ခြင်း။ ပဋိဘာနေနာတိ ဝစနသဏ္ဍာနေန။ အံ၊ဋ္ဌ။ ၃။၃၁၆။

ဝစနသဏ္ဍာတ (ထိ) [ဝစန+သဏ္ဍာ+တာ] စကား- ပြေပြစ်နူးညံ့သည်၏အဖြစ်- ခြင်း။ ဝေ ဝစနသဏ္ဍာတယ အဖရုသဝါစာပိ န ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ။ ၁။ ၂၀၄။ သံ၊ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၃၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ။၁။၁၃၃။

ဝစနသဒ္ဓ (ပု) [ဝစန+သဒ္ဓ] စကားပြောသော အသံ၊ စကားသံ။ အပုသဒ္ဓန္တိ ဝစနသဒ္ဓေန အပုသဒ္ဓံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၃။၂၅၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ။၂။၃၅၁။

ဝစနသဘာဝ (တိ) [ဝစန+သဘာဝ] (၁) သဒ္ဓါသဘောရှိသော။ (ပု) (၂) စကား၏ သဘော။ (၁) တေနေ နိပုရိယာယေန အတ္တသဘာဝံ သာသနံ၊ ပရိယာယေန ဝစနသဘာဝန္တိ ဒေသေတိ။ အနု၊ဋ္ဌ။ ၂။၆၀။ (ပု) (၂)တဿ တာဒိသံ ဝစနသဘာဝံ ဥာဏဝေ ယျတ္ထိယံ ဝိဘာဝေတိ။ဒိ၊ဋ္ဌ။၃။၁၅။

ဝစနသမကာလ (ပု) [ဝစန+သမ+ကာလ] စကားတော်နှင့် အညီအမျှ ဖြစ်သော-အချိန်-အခါ-ကာလ။ တဿ ဝစနသမကာလ ဗေဝ သော ဂစ္ဆော ဗဟိ နိက္ခမိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၁၁။

ဝစနသမနန္တရ (န) [ဝစန+သမနန္တရ]စကား ၏အခြားမဲ့ကာလ၊စကား၏အခြားမရှိရာဖြစ်သော-အချိန်-အခါ-ကာလ။ “အဘိဝိဒိနာတု ဘဝံ စက္ကရတန”န္တိ ဝစနသမနန္တရမေဝ....စက္ကရတနံ ပဝတ္တတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၁၂။

ဝစနသမုဋ္ဌာပက (တိ) [ဝစန+သမုဋ္ဌာပက။ထိ-၌ ဝစနသမုဋ္ဌာပိကာ။] စကားကိုဖြစ်စေ တတ်သော။

ဝစနသမုဋ္ဌာပကစိတ္တ (န) [ဝစနသမုဋ္ဌာပက+စိတ္တ] စကားကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ်။ န ပန စိရန္တိ ဝစနသမုဋ္ဌာပကစိတ္တံ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ။ ၃။ ၂၁၇။

ဝစနသမုဋ္ဌာပကစေတနာ (ထိ) [ဝစနသမုဋ္ဌာပက+စေတနာ]စကားကိုဖြစ်စေတတ်သော စေတနာ။ ဝစနသမုဋ္ဌာပကစေတနာသခါတာယ ဝါ ကိရိယာယ ဘာဏကောတိ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိပက္ခံ ဘဇတိ။ မူလ၊ဋ္ဌ။ ၃။ ၂၉။

ဝစနသမုဒါယ (ပု) [ဝစန+သမုဒါယ]သဒ္ဓါအပေါင်း၊ သဒ္ဓါတို့၏အပေါင်း။ သမုဒါယာတိ “သာသနံ နဝံ ကတ”န္တိအာဒိနာ ပုစ္ဆာဝသေန ပဝတ္တာ ဝစနသမုဒါယာ။အနု၊ဋ္ဌ။၃။ ၁၅၂။

ဝစနသမုဒါယတ္ထဝိဇာနနံ (ထိ၊န) [ဝစနသမုဒါယ+အတ္တ+ဝိဇာနနံ] သဒ္ဓါအပေါင်း၏အနက်ကို သိခြင်း။ ဝစနသမုဒါယတ္ထဝိဇာနေန.... ပဋ္ဌာနကထာ ဝုစ္စမာနာ သုခဂ္ဂဟဏာ ဟောတိ။ အနု၊ဋ္ဌ။ ၃။ ၂၂၅။

ဝစနသမုဒ္ဓိဂ္ဂဟ (ပု) [ဝစန+သမုဒ္ဓိဂ္ဂဟ] စကားကို-ဝန်ခံ-ခံယူ-ခြင်း။ “ဝေ ဘန္တေတိ ခေါ တေ ဘိက္ခု။ ဘဂဝတော ပစ္စယောသံ” န္တိအာဒိသု ဝစနသမုဒ္ဓိဂ္ဂဟေ။ မ၊ဋ္ဌ။၁။ ၄။သံ၊ဋ္ဌ။၁။၃။အံ၊ဋ္ဌ။၁။၃။ဓုဒ္ဓက၊ဋ္ဌ။၆၅။

ဝစနသမုဒ္ဓိဂ္ဂဟတ္ထ (တိ) [ဝစန+သမုဒ္ဓိဂ္ဂဟ+အတ္ထ] စကားကို-ဝန်ခံ-ခံယူ-ခြင်း အနက် ရှိသော။ ဝေသဒ္ဓေါ ဝစနသမုဒ္ဓိဂ္ဂဟတ္ထော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၆။

ဝစနသမုဒ္ဓိစ္ဆက (တိ) [ဝစန+သမုဒ္ဓိစ္ဆက။ ထိ-၌ ဝစနသမုဒ္ဓိစ္ဆိကာ။] စကားကို-ဝန်ခံ-ခံယူ-လိုက်နာ-တတ်သော၊ သူ။ အာသုဏမာနောတိ သပုဋိဿဝေါ ဟုတွာ ဝစနသမု-

ဋ္ဌိစ္စကော။ သံ၊ဋီ၊၁။၇၈။ အထဝါတိ ဝစန
သမ္ပုဋ္ဌိစ္စကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၇၁။

ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိစ္စန (တိ) [ဝစန+သမ္ပုဋ္ဌိစ္စန] (၁)
စကားကို-ဝန်ခံ-ခံယူ-တတ်သော။ သူ။
(န) (၂) စကားကို-ဝန်ခံ-ခံယူ-ခြင်း။
(၁) “သုဋ္ဌ၊ သန္တေ” တိ ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိစ္စန-
ဘာဝေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ (န) (၂) သံသယ
“သုဋ္ဌ၊ သန္တေ”တိ မမ ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိစ္စနတ္ထိ
ပညပေသာမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၁၆)။

ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိစ္စနတ္ထိ (တိ) [ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိစ္စန+အတ္ထိ]
(၁) စကားကို-ဝန်ခံ-ခံယူ-ခြင်း အနက်
ရိသော။ (ပ) (၂) စကားကို-ဝန်ခံ-ခံယူ-
ခြင်းအကျိုး။ (၁) ဝေသဒ္ဓေါ ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိစ္စ
နတ္ထော ဝုတ္ထော။ ဒိ၊ဋီ၊၁။၃၆။မ၊ဋီ၊၁။၂၅။
(ပ) (၂) ဝစနသမ္ပုဋ္ဌိစ္စန (၂) ကြည့်။

ဝစနသမ္ပုတ္တိ (ထိ) [ဝစန+သမ္ပုတ္တိ] သဒ္ဓါ၏
ပြည့်စုံခြင်း။ ဝစနသမ္ပုတ္တိယာ ဝါ အဘိနန္ဒိ-
တွာ အတ္ထသမ္ပုတ္တိယာ အနုမောဒိတွာ။ဥဒါန၊
ဋ္ဌ၊၁၁၂။

ဝစနသမ္ပုန္န (ပ) [ဝစန+သမ္ပုန္န] စကား၏-
ဆက်စပ်ခြင်း- အဆက်အစပ်။ တကြာယံ
ဝစနသမ္ပုန္နော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၀၉)။

ဝစနသမ္ပုဝ (ပ) [ဝစန+သမ္ပုဝ] ဆို-ဟော-
မိန့်-မြက်- ခြင်း၏ဖြစ်သင့်ခြင်း။ တိသုပိ
တာသံ ဝစနသမ္ပုဝတော “ဝိသေသေနာ”တိ
ဝုတ္တံ။သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၀၀။

ဝစနသဝန (န) [ဝစန+သဝန] စကားကို
နားထောင်ခြင်း။ အပစ္စေတော ဂစ္ဆန္တိနံ
ဝစနသဝနတ္ထိ ဩဟိယမာနေပိ။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊သစ်။၄၁၇။

ဝစနသဟဿ (န) [ဝစန+သဟဿ]စကားလုံး-
-ဂါထာ- တစ်ထောင်- ထောင်ပေါင်းများ

စွာ။ “မြင်ဟူကောဝ သုဋ္ဌတံ” တိ ဝေ
ဝစနသဟဿမ္ပိ ဘဏန္တောတိ အတ္ထော။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ ဝစနသဟဿမ္ပိတိ ဂါထာနေက-
သဟဿမ္ပိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၅၈။

ဝစနသာမည (န) [ဝစန+သာမည။သမာနာနံ
ဘာဝေါသာမညံ။ ဝစနာနံ သာမညံ ဝစန-
သာမညံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။သျှ။သစ်။] သဒ္ဓါတူသည်၏
အဖြစ်။ ယာနိ ပန အဓိကရဏန္တိ ဝစန-
သာမညတော အတ္ထုဒ္ဓါရဝသေန ပဝတ္တာနိ
စတ္တာရိ အဓိကရဏာနိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၄။ ကင်္ခါ။
၁၄၀။

ဝစနသာမတ္တိယ (န) [ဝစန+သာမတ္တိယ]
သဒ္ဓါ၏ - စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ် - အစွမ်း
သတ္တိ။ ဝစနသာမတ္တိယေနေဝ တဒုတ္တရိ ဂုဏံ
ဝတ္တံ န သက္ခိယတိ။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၂၉။

ဝစနသာမတ္တိယလဒ္ဓ (တိ) [ဝစနသာမတ္တိယ+
လဒ္ဓ] သဒ္ဓါ၏-စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်-အစွမ်း
သတ္တိ-ဖြင့်ရအပ်သော။ တေနာတိ “ကာမ-
ရာဂေါ ဒိဋ္ဌသုဝေဒနာသု အနုသေတိ” တိ
ဝစနသာမတ္တိယလဒ္ဓေန ဝိသေသနိစ္ဆယေ-
နေဝ။ အနုဋီ၊၃။၁၉၉။

ဝစနသိလိဋ္ဌ (န) [ဝစန+သိလိဋ္ဌ] (၁)
သဒ္ဓါ-စကား- ပြေပြစ်-ချောမော- ခြင်း။
(၂)ပြေပြစ်-ချောမော-သော - သဒ္ဓါ -
စကား။ (၁)သတ္တိဥသုတိ ဝတ္ထဗ္ဗေ ဝစန-
သိလိဋ္ဌတ္တံ ဥသုသတ္တိအာဒိနာတိ ဝုတ္တံ။ဝဒိရ။
၁၅၃။ (၂)အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝစနသိလိဋ္ဌဘာ (ထိ) [ဝစနသိလိဋ္ဌ+ဘာ]
(က)သဒ္ဓါ-စကား- ပြေပြစ်- ချောမော-
သည်၏အဖြစ်။ (ခ)ပြေပြစ်- ချောမော -
သော-သဒ္ဓါ-စကား-၏အဖြစ်။ အထ ခေါ
ဝစနသိလိဋ္ဌတာယ ဝေ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၈။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၇၄)။

ဝစနသီလေသ (ပု) [ဝစန+သီလေသ] သဒ္ဓါ-
-ပြေပြစ်-ချောမော-ခြင်း။ ကုသလဇာတိ-
အာဒိဝိသိဋ္ဌဿေဝ 'တဿ ဣဓ အဓိပ္ပေ-
တတ္တာ ကေတ္တတာ န အနုညာတာတိ
ဝုတ္တံ။ဝစနသီလေသဝသေန ဝါ။အနုဋီ၊၁။၃၃။

ဝစနသီလ (တိ) [ဝစန+သီလ]စကားပြောဆို
ခြင်း အလေ့ရှိသော။ သူ။ ဝတ္တာတိ ဝါ ဓမ္မ-
ကထာဝသေန ဝစနသီလော။နေတ္တိ၊၄။၂၅။

ဝစနသုတာနုသာရ (တိ) [ဝစန+သုတ+
အနုသာရ] ကြားအပ်သော စကားသံကို
အစဉ်လျှောက်သော။ အနောမ ဒဿိဿ
ဘဂဝတော ဝစနသုတာနုသာရေန ဉာဏေန
ဒိဋ္ဌမတ္တံ သန္ဓာယ။သံ၊၃။၄၇၉။

ဝစနသေသ (ပု) [ဝစန+သေသ]စကားကြွင်း၊
စကားကျန်၊ သဒ္ဓါကြွင်း၊သဒ္ဓါကျန်။ဒိသ္မာတိ
ဝစနသေသော။ ဥဒါန၊၄။၂၅။ ဝိမာန၊၄။
၆၄၊၁၄၇။

ဝစနသေသယောဇနာ (တိ) [ဝစနသေသ+
ယောဇနာ] သဒ္ဓါအကြွင်းကို ယှဉ်စေခြင်း။
စတုရော စ အသဒိယေတိ ဥဒ္ဓံ အာရော-
ဟနဝသေန အတိက္ကမိတွာ အမရိနာမ နဂရံ
အဟောသီဟိဝစနသေသယောဇနာ ကာ-
တဗ္ဗာ။မူလဒီ၊၁။၂၄။

ဝစနသောဓန (န) [ဝစန+သောဓန] သဒ္ဓါကို
-သုခ်သင်ခြင်း - သုခ်သင်ကြောင်းစကား။
ဣဒါနိ ဝစနသောဓနံ ဟောတိ။အဘိ၊၄။၃။
၁၂၄။

ဝစနဟေတု (ပု) [ဝစန+ဟေတု]ပြောဆိုခြင်း
-စကား-ဟူသောအကြောင်း။ သမာဏာနံ
ပရဝါဒိနံ ဝစနဟေတုပိ အတ္တနော ဒိဋ္ဌိ
ပဟာယ။အံ၊၄။၂။၃၃။

ဝစနာကာရ (ပု) [ဝစန+အာကာရ] ပြောဆို
-မြည်တမ်း-သောအခြင်းအရာ။ မရဏ-
ဘိတာနံ ဝစနာကာရော စ ဟတ္ထပါဒ-

ဝိကာရော စ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ။မ၊၄။၃။
၂၃၄။

ဝစနာဓိဝါသန (ထိ၊န) [ဝစန+အဓိဝါသန]
စကားကို-သားယာ-သည်းခံ-ခြင်း။ တဝ
ဝစနံ သုဿုသာယစေဝ ဝစနာဓိဝါသနေန
စ သမန္နာဂတော ဘဝေယျ။ဇာ၊၄။၃။၅။၀။

ဝစနာဓိန (တိ) [ဝစန+အဓိန] အမည်နှင့်
စပ်သော။ ဝိညေယျဘာဝေ ဝစနံ အဓိကိစ္စ
ပဝတ္တာ၊ ဝစနာဓိနာ ဝါ အရူပက္ခန္ဓာ အဓိ-
ဝစနံ ဝါ ဧတေသံ ပကာသနံ အတ္ထိတိ
“ အဓိဝစနာ ” တိ ဝုစ္စန္တိ။ မူလဒီ၊၂။၁၅။
ဝစနန္တိသဒ္ဓေါ၊ နာမန္တိ အတ္ထော။ ဝစနာဓိ-
နာတိ ဂဟေတဗ္ဗတံ ပတိသဒ္ဓါဒိနာ၊ နာမာ-
ယတ္ထဂဟဏာတိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊၂။၂၀။

ဝစနာနတိက္ကမ (ပု) [ဝစန-အနတိက္ကမ (န+
အတိက္ကမ)။] စကားကို -မကျော်လွန် -
မကျူးလွန်-ခြင်း။ သိက္ခာပဒေသု နာမကာ-
ယာဒိဝသေန ဝုတ္တေသု ဝစနာနတိက္ကမ-
ဝသေန သိက္ခိတဗ္ဗေသု။ မူလဒီ၊၂။၁၇၆။

ဝစနာနန္တရ (တိ) [ဝစန+အနန္တရ] (ဥဒါနိး)
စကား၏- အခြားမဲ့ -မရှိရာ- ဖြစ်သော။
ရညောဝစနာနန္တရံ “ အဂမာ ခေါတွံ
မဟာရာဇယထာပေမန္တိ ” အာဟ။ ဒိ၊ ၄။
၁။၁၄၀။ ဝစနာနန္တရန္တိ ဥဒါနဝစနာနန္တရံ။သိ၊
ဒီ၊သစ်၊၂။၂၇။

ဝစနာနိယမ (ပု) [ဝစန + အနိယမ] သဒ္ဓါ-
စကား-၏ -ဆိုးဖြတ်-ပိုင်းခြား-သတ်မှတ်
-ရည်ညွှန်း- မှုမရှိခြင်း။ ဝစနာနိယမတော
အာပတ္တိယာပိ အနိယမော သိယာ။ ဝဇီရ။
၂၆၂။

ဝစနာနုကရဏ (န) [ဝစန + အနုကရဏ]
စကားကိုအထပ်ထပ်- ပြု - ပြောဆို-ခြင်း။
မကားထစ်ခြင်း ။ ဝစနာနုကရဏေန ဟိ
သော မမ္မနော ဝုတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၈။

ဝေန်နာနုဋ္ဌာန (န) [ဝေန်+အနုဋ္ဌာန (အနု + ဋ္ဌာယု)။] စကားတော်ကို လိုက်နာခြင်း။ ဘဂဝတော ဝေန်နာနုဋ္ဌာနန္တိ ကတော အာစာရသီလမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ ဋီ၊ ဝ။ ၁၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃။

ဝေန်နာနုပုဗ္ဗ (တိ) [ဝေန် + အနုပုဗ္ဗ] သဒ္ဓါ၏ အစဉ်။ အယဉ္ဇ အတ္တနယော ယထာသမ္ဘဝံ ယောဇတေဗ္ဗော န ဝေန်နာနုပုဗ္ဗေနာဘိ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၃၈။

ဝေန်နာနုရူပ (တိ) [ဝေန်+အနုရူပ] စကား- သဒ္ဓါ-အားလျော်သော။ လုဒ္ဓကော တဝ ဝေန်နာနုရူပံ လတ္တသိတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇။ (ဝဇီ၊ ၂။ ၆၆)။

ဝေန်နာနုလောပ (တိ) [ဝေန် + အနုလောမ] စကားအားလျော်သော။ န ဟိ ဘဂဝတော ဝေန် ဝေန်နာနုလောမဉ္ဇ အနိဿာယ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂။

ဝေန်နာနုသန္နိ (ပ) [ဝေန် + အနုသန္နိ] (ရှေ့နောက်) စကားနှစ်ရပ်ဆက်စပ်ခြင်း။ ဝေဉ္ဇ သတိ ဝေန်နာနုသန္နိနာ သာနုသန္နိကာဝ ဒေသနာဟောတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄။

ဝေန်နာနုသာရ (ပ) [ဝေန် + အနုသာရ] စကား(ကို) သို့အစဉ်- လျှောက်- လိုက်- ငြင်း။ မယံ ဝေန်နာနုသာရေန ပဿ ဉာဏစက္ခုနာ ဩလောကေပိ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၉၂။

ဝေန်နာပေက္ခ (ပ) [ဝေန်+အပေက္ခ] သဒ္ဓါ- စကား-ကိုင့်ခြင်း။ “ဥပ္ပတသ္မိံ ကထိနေ” တိ ဝေန်နာပေက္ခဿ အနိဿဂ္ဂိယတ္တာ။ ဝဇီ၊ ၂။ ၁၈။

ဝေန်နာဘာ (တိ) [ဝေန် + အဘာ] (တရား) စကားဟူသော-အရောင်-အလင်း။ ဝေန်နာ- ဘာယ ဗောဓေတိ။ အပ၊ ၂။ ၁၁။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၈။

ဝေန်နာဘာဝ (ပ) [ဝေန်+အဘာဝ] ပြောဆို ခြင်း-စကား-၏ မရှိခြင်း။ ဣဓ ဝိမုစ္စတိတိ ဝေန်နာဘာဝတော ဝိမုတ္တမေဝသိယာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇။ (-ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃၇)။

ဝေန်နာလင်္ကာရ (ပ) [ဝေန် + အလင်္ကာရ] စကားကိုတန်းဆာဆင်ခြင်း။ ခေါ်တိ ဝေန်နာ- လင်္ကာရေ နိပါတော။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၃၉။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၃)။

ဝေန်နာဝယဝ (ပ) [ဝေန်+အဝယဝ] ဝါကျ- စကားအပိုင်း-သဒ္ဓါအပိုင်း-၏-အစိတ်-အစိတ်အပိုင်း။ တတ္ထ ဟေတုတိ ဝေန်နာဝ- ယဝကာရဏမ္ပလာနမေတံ အဓိဝေန်နံ။ “ ပဋိ- ဉာဟေတူ ” တိအာဒိသု ဟိ လောကေ ဝေန်နာဝယဝေါ ဟေတုတိ ဝုဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၄။ ဝေန်နာဝယဝေါတိ သာနောဝယဝံ သန္ဓာယာဟ ဝေန်သဘာဝဉ္စိ သာဓနံ ပရေသံ အဝိဒိတတ္ထဉာပနတော လောကေ သာဓနန္တိ ပါကဋ္ဌံ ပညာဝံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၇။ ဝေန်နာဝယဝေ မူလေ- ကထိတော ဟေတု ကာရဏေ။ ဓာန်၊ ၉၇။ ဝေန်နာဝယဝေတိ ဝါကျာဝယဝေ။ ဟေတု ဒါဟရဏာဒိယုတ္တဿ သမ္ပန္နတ္တဿ ဝေန်သ မ္ပဟဿ အဝယဝေ။ ဓာန်၊ ၉။

(ဝါကျ၏ အစိတ်အပိုင်းတို့သည်-(၁) ပဋိညာ - အကြီးအမှူးပြု၍ ဆိုအပ်သော ဦးတည်ချက်စကား။ (၂) ဥပမာ=နှိုင်းယှဉ် ကြောင်းကား။ (၃) ဟေတု=အကြောင်း ပြစ်ကား။ (၄) ဥဒါဟရဏ = နမူနာပုံစံပြ စကား။ (၅) နိဂမန = ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားများကို တစ်ဖန်ပြန်၍ နိဂုံးအပ်သော စကားဟူ၍ ၅-မျိုး ရှိသည်။ အချို့သော ဝါကျ၌ အစိတ်အပိုင်း ၅-မျိုးလုံး ပါဝင်၍ အချို့သော ဝါကျ၌ ၄-မျိုး၊ အချို့သော

ဝါကျ၌ ၃-မျိုး၊ အချို့သောဝါကျ၌ ၂-မျိုး၊ အချို့သော ဝါကျ၌ ၁-မျိုးသာ ပါဝင်ပေသည်။

အစိတ်အပိုင်း ၅-မျိုးလုံး ပါဝင်သည့် ဝါကျကား- ယထာ မဟာနသေ ဝေ၊ မဂ္ဂိဒဟနဓူမတော။ မချတေ ကတ္ထ ဓမ္မိနော၊ သိဒ္ဓိတော စလမတ္ထကေ-တည်း။ မဟာနသေ အဂ္ဂိ ယထာ-ကား ဥပမာပြ၊ ဝေံ ဟထာ-ကား နိဂုံးပြ၊ အဂ္ဂိမချတေ-ကား ပဋိညာပြ၊ ဥပမေယျဝါကျ၌ အသိဒ္ဓိတော - ကား ဗျတိရေကဉ္စပကဟေတုပြ၊ ဥပမာန ဝါကျဝယ် ဒဟနဓူမတော၌ “ဒဟနတော-ကား သဘာဝဉ္စပကဟေတု ပြ၊ ဓူမတော ကား ကာရိယဉ္စပကဟေတု ပြ၊ အစလမတ္ထကေ ကား ဥဒါဟရဏပြ စကားဖြစ်သည်။ အစိတ်အပိုင်း ၄-မျိုး ပါဝင်သည့် ဝါကျကား- ယထာ မဟာနသေ အဂ္ဂိဒဟနဓူမတော မချတေ။ ကတ္ထ ဓမ္မိနော သိဒ္ဓိတော စလမတ္ထကေ-တည်း။ ယင်းဝါကျ၌ မဟာနသေ အဂ္ဂိယထာ-ကား ဥပမာပြ၊ အဂ္ဂိမချတေ ကား ပဋိညာပြ၊ ဥပမေယျဝါကျ၌ အသိဒ္ဓိတော-ကား ဗျတိရေကဉ္စပက-ဟေတုပြ၊ ဥပမာနဝါကျဝယ် ဒဟနဓူမတော-၌ ဒဟနတော - ကား သဘာဝဉ္စပကဟေတု ပြ၊ ဓူမတော-ကား ကာရိယဉ္စပကဟေတု ပြ၊ အစလမတ္ထကေ-ကား ဥဒါဟရဏပြစကား ဖြစ်သည်။ ဥဒါဟရဏတစ်ခုသာ ပါဝင်သည့် ဝါကျကားယသိန္ဒိယာနိ-အစရှိသည်တည်း။ ပဋိညာတစ်ခုသာ ပါဝင်သည့် ဝါကျကား- သဏ သရေ လောပံ- အစရှိသောသုတ်၊ ပုရိသော မဂ္ဂ ဂစ္ဆတိ-အစရှိသော ဝါကျတို့တည်း။ ဘေဒစိန္တာ။၁၄-၅။ ဘေဒစိန္တာ။ ၆။၁၄-၅။ ဘေဒစိန္တာဒိပနိ။၁၄-၅။

ဝေန်နာဝသန (န) [ဝေန်န+အဝသန]ကား၏ အဆုံး။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဝေန်နာ-

ဝသာနေ “ဝေံ ဟောတူ”တိ ဝတွာ။ ဓမ္မ၊ င္ဍ၊၂။၂၃၆။

ဝေန်နာဝသေသ (ပ) [ဝေန်နာ + အဝသေသ] ကြွင်းကျန်သေးစကား၊ စကား-အကြွင်း-အကျန်။ “ဝေံ သန္တေပိ”တိ အာဒိနာ ပါဌာနာရုဋ္ဌံ ဝေန်နာဝသေသံ ဒသေတိ။ သိ၊ င္ဍ၊သစ်၊၂။၁၉၆။

ဝေန်နိစ္ဆာ (ထိ) [ဝေန်န+ဣစ္ဆာ] ပြောဆိုခြင်း၌ အလို၊ ပြောဆိုလိုသော ဆန္ဒ။ ကာယဝေံ- ကိရိယာနဉ္စ အညာမညာနုလောမေန ဝေန်နိစ္ဆာယံ... သမ္ပန္နိဘာဝေန ဥပတိဋ္ဌတိ။ ဒိ၊ င္ဍ၊၁။၁၀၉။ အံ၊င္ဍ၊၁။၁၃၇။

ဝေန်နိယ (တိ) [ဝေန်န + အနိယ။ ဝုစ္စတိတိ ဝေန်နိယော။ နိရုတ္တိ။၅၂၃-နာ။ ဝစိတဗ္ဗံ အနေနာတိ ဝေန်နိယံ။ ပါစိတိ၊ယော။၄၁၈။] (၁) ဟော-ပြော-ဆို-ဖြေကြား-ဆုံးမ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂) ဟော-ပြော- ဆို- ဖြေကြား- ဆုံးမ- ကြောင့်-ဖြစ်သော။ (၃) ကိန္တိ သွာသ ဝေန်နိယော ဇေဋ္ဌော ဝါ ကနိဋ္ဌော ဝါတိ။ ဝိ၊၁။၄။သော ကိန္တိ ဝေန်နိယော အဿ၊ ကိန္တိ ဝတ္ထဗ္ဗော ဘဝေယျ။ဝိ၊င္ဍ၊၁။၁၀၉။ ဝေမဿ ဝေန်နိယော (ဝိ၊၁။၂၂၄)တိ သံသော ဝေံ ဝတ္ထဗ္ဗော အဿ။ ဝိ၊င္ဍ၊၂။၁၅၅။ ပဝါရေတိ စေပိ အာဝုသော ဘိက္ခု “ဝေန္တု မံ အာယသ္မန္တော၊ ဝေန်နိယောမိ အာယသ္မန္တေတိ”တိ။ မ၊၁။၁၃၃။ ဝေန်နိယောမိတိ အဟံ တုမေဟိ ဝတ္ထဗ္ဗော၊အနု-သာသိတဗ္ဗော ဩဝေိတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ မ၊င္ဍ၊၁။၃၇၀။ ကရဏိယာဓိကရဏိယေသု ဝေန်နိယာဓိဝေန်နိယေသု အလမတ္ထဒသတရေဟိ အလမတ္ထဒသတဏတိ။ အံ၊၁။၅၀၀။ ဝေန်နိယာဓိဝေန်နိယေသုတိ ဝတ္ထဗ္ဗေသု စ အတိ-ရေကဝတ္ထဗ္ဗေသု စ။ အံ၊င္ဍ၊၂။၃၆၁။ (၂) န သဝေန်နိယံ ကာလဗ္ဗံ။ ဝိ၊၄။၁၀၊၈၃။ န

သဝစနိယံ ကာတဗ္ဗန္တိ ပလိဗေဝတ္ထောယ ဝါ ပက္ခောသနတ္ထာယ ဝါ သဝစနိယံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၉။ ဝစိတဗ္ဗံ အနေန ဒေါသေနာတိ ဝစနိယံ၊ သံဝိဇ္ဇတိ ဝစနိယံ အသာတိ သဝစနိယံ၊ တံ န ကာတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ပါစိတ်၊ယော။၄၁၈။

ဝစနိယတ္တ (ပု) [ဝစနိယ+အတ္တ] ဟော-ပြော -ဆို-ပြောကြား-အပ်-သင့်-ထိုက်- သော အနက်။ ဣတိသဒ္ဓေါ ဟေတ္ထ ဝစနိယတ္တံ နိဒဿေတိ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။၂၆၀။ (-သိ၊ဋ္ဌ၊ သစ်။၂။၄၀)။

ဝစနိယရဟိတ (တိ) [ဝစနိယ+ရဟိတ] ဟော အပ်သော အနက်ဒြပ်မှ ကင်းသော။ န ဟိ ဝစနိယရဟိတော ဝစနပယောဂေါ အတ္ထိ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၉၇။

ဝစနုစ္စာရဏ (န) [ဝစန+ဥစ္စာရဏ] သဒ္ဓါ- စကား-ကို ရွတ်ဆိုခြင်း။ ဝနေဂ္ဂဟန-ကြည့်။

ဝစနပစ္စေဒက (တိ) [ဝစန+ဥပစ္စေဒက။ ထိ- ဌိ ဝစနပစ္စေဒိကာ။] စကားကို ဖြတ်တတ် သော။ ကဒါ နုခေါ ဇတဿ ဝစနပစ္စေဒကံ တဉ္စိ လဘိဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၃။

ဝစနပန္နာသ (ပု) [ဝစန+ဥပန္နာသ။] စကား ကို- ဆက်စပ်-တွဲဖက်-ခြင်း။ ငုတ္တပဋိနိဒ္ဓေ သတော ဝစနပန္နာသတော (နာသနတော) စ "တကြာ"တိ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။ သိ၊ဋ္ဌ၊ သစ်။၁။၄၀။

ဝစနပန္နာသန (န) [ဝစန+ဥပန္နာသန] ဝစန- ပန္နာသ-ကြည့်။

ဝစနပသံဟာရ (ပု) [ဝစန+ဥပသံဟာရ] စကား ကို ကပ်၍ ဆောင်ခြင်း။ ဝစနသဉ္ဇာရ- ကြည့်။

ဝစနောကာသ (ပု) [ဝစန+ဩကာသ] စကား- ပြော-ဆို-ခြင်း၏အခွင့်၊ စကား-ပြော-ဆို

-ခွင့်။ ဣဒံ သုတွာ ဝစနောကာသော န ဘဝိဿတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။

ဝစနောကာသပစ္စေဒန (န) [ဝစနောကာသ+ ဆေဒန] စကား-ပြော-ဆို-ခွင့်ကို ဖြတ် ခြင်း။ တေသံ ဝစနောကာသပစ္စေဒနတ္ထမ္ပိ အဂ္ဂဟေသိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။

ဝစနောကာသပစ္စေဒန (န) [ဝစနောကာသ+ ပစ္စေဒန] ဝစနောကာသပစ္စေဒန-ကြည့်။ ပရေသံ ဝစနောကာသပစ္စေဒနံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၁။

ဝစနောကာသပစ္စေဒန (န) [ဝစနောကာသ+ ဥပစ္စေဒန] ဝစနောကာသပစ္စေဒန-ကြည့်။ တဿ ဝစနောကာသပစ္စေဒနတ္ထံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၁၄။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။

ဝစနောပါဒါန (န) [ဝစန+ဥပါဒါန] သဒ္ဓါ- စကား- ဝါကျ- ကို- စွဲယူ- ကပ်ယူ- ခြင်း။ အထော ဣတိ ဝစနောပါဒါနေ နိပါတော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။ (-၂၃၇)။

ဝစနောမဒ္ဒနာ (ထိ) [ဝစန+ဩမဒ္ဒနာ] စကား ဖြင့်သာ-နှိပ်-နှိမ်နင်း-ခြင်း။ ဝစနောမဒ္ဒနာ ဟိ ဣမ ဩမဒ္ဒနာတိ အဓိပ္ပေတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၃၆၀။ ဝစနောမဒ္ဒနာတိ ဝစနေနေဝ ဩမဒ္ဒနာ။ ပါစိတ်၊ယော။၃၂၈။

ဝစေ (တိ) [ဝစ+အ။ ကစွည်း။ ၁၈၄။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၃၇၆-ဖြင့် သ-လာ။ ဝစသံ+အ။ ဝစသ-သံ။] စကားရှိသော၊ စကားကြွယ်- စကားပေါ-သော။ (သဒ္ဓေယျဝစသာ- ကြည့်)။

ဝစိ (ထိ) [ဝစ+ဤ။ ဝုစ္စတေတိ ဝစိ၊ဓာနံ၊ဋ္ဌိ၊ ၁၁၅။မဏိ၊မဉ္ဇူ။ ၂။၄၇၀။ ဝစိ-သံ။ ဝစိ-သက္က တပိဋက။] (၁)စကား၊ပြော-ဆို-အပ်သော စကား၊ဝါကျ။ (၂)ပြော-ဆို-နှုတ်မြှက်- ခြင်း။ (၃)ဝစိဝိညတ်၊ဝစိဒါရ။ (၄)ဝစိသုစရိက် ၄-ပါး။

(၁)စုဒ္ဓိတော ဝစီတိ သင်္ခါမာဘိနန္ဒေ-
 (မဟာနိဗ္ဗာနဝဂ္ဂ) တိဥပဗ္ဗာယာဒိဟိ ဝါစာဟိ
 စောဒဒိတော သမာနော သတိမာဟုတော တံ
 စောဒဒနံ အဘိနန္ဒေယျမဟာနိဗ္ဗာနံ။ ၄၁၄။
 ဘဝါသဝါ ယဿ ဝစီ ခရာ စ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၇။
 ဝစီတိ ဝါစာ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၁၃၆။ ဝစီဘေဒ-
 လည်းကြည့်။ (၂) (ဝစီ ဝစီသင်္ခါဇော။ ယမက။
 ၂။ ၁။ ဝစီယာ သင်္ခါဇောတိ ဝစီသင်္ခါဇော။ ဝစီ
 ဘေဒသမုဋ္ဌာပကဿဝိတက္ကဝိစာရဒုယသေတံ
 နာမံ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၃။ ၃။ ၃။ ဝစီသင်္ခါဇော (သံ၊ ၁။
 ၂၄၅) တိ ဝစနတော ပဝတ္တသင်္ခါဇော။ ဝစီ
 ဒွါရေ ဝစနဘေဒဝသေန ပဝတ္တာနံ ဝိသတိ-
 ယာ ဝေ ဝစီသဉ္စေတနာနမတံ အဓိဝစနံ။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။ (ဘေဒ-အကျေကြံသည်။) (၃)
 ယာ တသ္မိံ သမယေ စတုဟိ ဝစီဒုစ္စရိတေဟိ
 အာရတိ ဝိရတိ ပဋိဝိရတိ။ အဘိ၊ ၈။ ၇၆။
 စတုဟိ ဝစီဒုစ္စရိတေဟိ တိအာဒိသု ဝစီတိ
 ဝစီဝိညတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၂။ ၆၃။
 ကတမံ တံ ရူပံ ဝစီဝိညတ္တိ။ အဘိ၊ ၈။ ၁၆၈။
 “သာဓု ဝါစာယ သံဝဇော” တိအာဒိသု
 အာဂတာ စောပနသင်္ခါတာ ဝစီ ဝေ ဝိညတ္တိ
 ဝစီဝိညတ္တိ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၃။ ၆၁။ ယတ္ထကော
 မနုဿဝစီဒွါရတော ဥဂ္ဂတော နိက္ခန္ဓော
 ပဝတ္တော၊ ယံကိဉ္စိ ဝစီမယန္တိ အတ္ထော။ မ၊
 ဋီ၊ ၃။ ၃။ (၄) ကာယဂုတ္တော ဝစီဂုတ္တော၊
 အာဟာရေ ဥဒရေ ယတော။ သံ၊ ၁။ ၁၅၇။
 သုတ္တနိ။ ၂။ ၉၁။ ဝစီဂုတ္တောတိ ဧတုဗ္ဗိဓေန ငစီ
 သုစရိတေန ဂုတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ သုတ္တနိ၊
 ၄။ ၁။ ၁၃၃။

ဝိစိစာသံဝရ (ပု) [ဝစီ+အသံဝရ] ဝစီဒွါရဉ္စိ
 မစောင့်စည်းခြင်း၊ နှုတ်မစောင့်ခြင်း။ အကု
 သလံ ကာယကမ္မံ စောပနာကာယအသံ
 ဝရဒွါရဝသေန၊ ဝစီအသံဝရဝသေနစဥပ-
 ဇေတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၉။

ဝိစိကမ္မ (န) [ဝစီ+ကတ+ကမ္မ။ ကတ-ပုဒ်ကြေ။
 ဝစီယာ ကတံ ကမ္မံ ဝစီကမ္မံ။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်။
 ၂။ ၀။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၄။ ၀။ ဝစီ+ပဝတ္တ+ကမ္မ
 ပဝတ္တ-ပုဒ်ကျေ။ ဝစီတော၊ ဝစီယာ ဝါ ပဝတ္တံ
 ကမ္မံ ဝစီကမ္မံ။ မဟာနိဗ္ဗာန၊ ၉။ ဝစီယံ (ဝစီဒွါ
 ရေ) ပဝတ္တံ ကမ္မံ ဝစီကမ္မံ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၁၇၂။ ဝစီ
 ဒွါရေ ပဝတ္တံ ဝစီကမ္မံ။ မောဟဝိစ္ဆေဒနိ။ ၃။ ၀။]
 (၁) ဝစီကံ၊ နှုတ်အမှု- (က) ဝစီဝိညတ်-
 ဝစီဒွါရ-ဉ္စိ ဖြစ်သောအမှု။ (ခ) ဝစီဝိညတ်-
 ဝစီဒွါရ-နှုတ်-ဖြင့် ပြုအပ်သောအမှု။ (ဂ)
 ဝစီဝိညတ်-ဝစီဒွါရ-မှ-ကြောင့်-ဖြစ်သော
 အမှု။ (၃) ဝစီဝိညတ်-ဝစီဒွါရ-ဟု ဆိုအပ်
 သောအမှု။

(၁)(က) ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ မနော
 ကမ္မန္တိ။ မ၊ ၂။ ၃၆။ ဝစီဒွါရေ ဝစနဘေဒံ ပါပယ
 မာနာ ဥပဗ္ဗန္တာ တာယေဝ ဝိသတိ စေတနာ
 ဝစီကမ္မံ နာမံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃။ မေတ္တံ ဝစီကမ္မံ
 မစ္စုပဋိတံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၆၇။ သာဝဇ္ဇေန
 ဗဟုလံ ဝစီကမ္မေန သမန္နာဂတော ဟောတိ။
 အဘိ၊ ပု၊ ၁၄၆။ သဗ္ဗံ ဝစီကမ္မံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂ
 ဝတောဉာဏာနုဝရိပတ္တိ။ ပဋိသံ၊ ၃။ ၇၆။
 မဟာနိဗ္ဗာန၊ ၃။ ၀။ စူဠနိ။ ၁၇၅။ ယံ ဝစီဒွါရိကံ တံ
 ဝစီကမ္မန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။ တတ္ထ အကု
 သလံ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ မနောကမ္မဉ္စေတိ
 ကမ္မဒွါရဝသေနတိဝိစံ ဟောတိ။ သင်္ဂဟ၊ ၈။ ၂။
 ကာယဒွါရေ ပဝတ္တံ ကမ္မံ ကာယကမ္မံ။ ဝေ
 ဝစီကမ္မာဒိနိ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၁၇၂။ ဝစီဝိညတ္တိ
 သင်္ခါဇော ဝစီဒွါရေ ဗဟုလ္လုဝတ္တိတော ဝစီ
 ကမ္မံ နာမံ။ သင်္ဂဟ၊ ၈။ ၃။ (ခ) ကာယကမ္မံ ဝစီ-
 ကမ္မံ၊ အကုသလစိတ္တံ၊ တိဝေဒနံ။ ကင်္ခါ၊
 ၁။ ၂။ ၀။ ကာယေန ကတံ ကမ္မံ ကာယကမ္မံ၊
 ကာယဒွါရေနကတန္တိ အတ္ထော။ ဝစီကမ္မန္တိ
 တောပိ သေဝ နယော။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်။
 ၂။ ၀။ ဝစီဒွါရေ အကုသလံ ဝစီကမ္မံ။ အဘိ၊
 ၄။ ၁။ ၁၄၇။ (-အဘိဋ္ဌာ။ ၁။ ၁၂။ ဝိမတိ၊ ၂။

၂၉)။(ဂ)ဝိသမေ ဝစီကမ္မေ နိဝိဋ္ဌာ။မဟာနိ။
 ၂။ကာယကမ္မေတိ ကာယတော ပဝတ္တေ၊
 ကာယေန ဝါ ပဝတ္တေ ကာယကမ္မေ။ဝစီ
 ကမ္မာဒိသပိ ဒေသေ နယော။မဟာနိ။၉။
 (-ဒိ။၂။၆။၁။၁။ဒိ။၂။ ၁၅။ အံ။၁။ ၆။
 ၁၀။ပဋိသံ။ ၁၃၄။မိလိန္ဒ။၃၅။ဝိဋ္ဌာ။၂။၆။
 ၁၄၇။ ကင်္ခါ။၁။၂။အဘိ။ဋ္ဌာ။၁။၁၄၇။ခုဒ္ဒက။
 ၄။၂၂-၃။ဒိ။ ၄။၂။ ၅၄။၁။၉။မ။ဒိ။၂။ ၇။
 မူလဋ္ဌိ။၁။၇။ဂ။၃)။(၂)ကုသလေန စိတ္တေန။
 သမုဋ္ဌိတံ ဝစီကမ္မံ ရူပံ။ အဘိ။ က။ ၂၇
 ကာယဝစီဝိညတ္တိံ သင်္ခါတံ ရူပမေဝ ကာယ
 ကမ္မံ ဝစီကမ္မံနာမ။အဘိ။ဋ္ဌာ။၃။၂။၁။

(ဝစီကံဟူသည် ကာယဒွါရ၌-ယူ-ကိုင့်
 လှုပ်ရှား-ခြင်းသို့ မရောက်မူ၍ ဝစီဒွါရ၌
 နှုတ်မြှက်ခြင်းသို့ ရောက်စေသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်
 ကုန်သော ကာမာဝစရကုသိုလ် စေတနာ
 ဂ-ပါး၊ အကုသိုလ် စေတနာ ၁၂-ပါးအားဖြင့်
 (၂၀)သော စေတနာတို့ပင်တည်း။ ထိုဝစီကံ
 သည်-(၁) အကုသိုလ်ဝစီကံ။ (၂) ကုသိုလ်
 ဝစီကံ-ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိသည်။ ထို ၂-မျိုးတို့
 တွင်- (၁) မုသာဝါဒ = မဟုတ်မမှန်သော
 စကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာ။ (၂)
 ပိသုဏဝါဒ = ချောပစ် ကုန်းတိုက်သော
 စကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာ။ (၃)
 ဖရုသဝါဒ = ကြမ်းကြုတ် ခက်ထန်သော
 စကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာ။ (၄)
 သမ္ပပ္ပလာပ = ပြိန်ဖျင်း - အကျိုး - မရှိ -
 သော စကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာ
 အားဖြင့် ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါးသည် အကုသိုလ်
 ဝစီကံမည်၏။

(၁) မုသာဝါဒါဝေရမဏိ = မဟုတ်မမှန်
 လိမ်လည်ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း
 စေတနာ။ (၂) ပိသုဏဝါဒယဝေရမဏိ =
 ချောပစ်ကုန်းတိုက်သော စကားကို ပြောဆို

ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း စေတနာ။ (၃)
 ဖရုသ ဝါ စာယံ ဝေ ရ မဏိ = ကြမ်းကြုတ်
 ခက်ထန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ
 ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း စေတနာ။ (၄) သမ္ပပ္ပ-
 လာပါဝေရမဏိ = ပြိန်ဖျင်း - အကျိုး-မရှိ -
 သောစကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်
 ကြောင်း စေတနာအားဖြင့် ဝစီသုစရိုက်
 ၄-ပါးသည် ကုသိုလ်ဝစီကံမည်၏။ (မ။၁။
 ၅၇။ဂ။ မ။ဋ္ဌာ။၁။၂။၃-၄။၂။၆။မ။ဋ္ဌာ။၃။၃။အံ။
 ဋ္ဌာ။၁။၃၇။ အဘိ။ဋ္ဌာ။၁။၁၄၁-၂။၁၄၅။အံ။ဋ္ဌိ။
 ၁။၂။၆)။

အကုသိုလ်ဝစီကံ ၄-ပါးတို့တွင် မုသာဝါဒ၊
 ပိသုဏဝါဒ ၂-ပါးကို သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့်
 ပယ်၍၊ ဖရုသဝါဒကို အနာဂါမိမဂ်ဖြင့်၊
 သမ္ပပ္ပလာပကို အဂဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်၏။(အံ။
 ၄။၂။ဂဝ)။အကုသိုလ် ဝစီကံသည် လက်ဆုပ်
 (ကိုယ်)ဖြင့် မုသာဝါဒစသည် ပြောဆိုသော
 အခါ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်၍ နှုတ်မြှက်၍ ပြောဆို
 သောအခါ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သည်။ သို့သော်
 ဝစီဒွါရ၌ အဖြစ်များသောကြောင့် ဝစီကံ
 မည်၏။ (အဘိ။ဋ္ဌာ။၁။၁၃၅။အဘိ။သင်္ဂဟ။
 ၈၂-၃)။

ဝိတဏှငါဒိပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား- “ယော ပန
 ဘိက္ခု... သန္တိ အာပတ္တိံ နာဝိကရေယု၊
 သမ္ပဇာနမုသာဝါဒဿ ဟောတိ-ဟူသော
 (ဝိ။ ၃။ ၁၄၁) ပါဠိတော်ကို ထောက်၍
 အကုသိုလ် ဝစီကံသည် မနောဒွါရ၌လည်း
 ဖြစ်၏ဟုဆိုကြသည်။ သို့သော် အလုံးစုံသော
 အာပတ်တို့ကို ကာယဒွါရ၊ ဝစီဒွါရတို့၌သာ
 လျှင် ပညတ်၍ မနောဒွါရ၌ အာပတ်ကို
 ပညတ်ခြင်း မည်သည် မရှိလေသောကြောင့်
 ယင်းအယူဝါဒကို မမှတ်သားအပ်၊ မမှတ်သား
 ထိုက်ပေ။ အဘိ။ဋ္ဌာ။၁။၁၃၅-၆။ ကုသိုလ်ဝစီကံ
 သည် မုသာဝါဒါဝေရမဏိ-စသည်ဖြင့် ကိုယ်

ဖြင့်ဆောက်တည်သောအခါ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်၍ နှုတ်မြွက်၍ ဆောက်တည်သောအခါ စိစိဒွါရ၌ စိစိဖြင့်သာလျှင် ဆောက်တည် သောအခါ မနောဒွါရ၌ဖြစ်၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၇)။

အကုသိုလ်ဝစ်ကံသည် တရားကိုယ်အား ဖြင့် စောနာသာဖြစ်၍ ကောဠာသ (=အဗ္ဗိကစ)အားဖြင့် ကမ္မပထသာဖြစ်၏။ အာရုံအားဖြင့် မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏဝါစာ သမ္မပ္ပလာပ ၃-ပါးတို့သည် သတ္တဝါ၊ သင်္ခါရလျှင် ဇာရုံရှိ၍ ဖရူသဝါစာသည် သတ္တဝါသာ လျှင် အာရုံရှိ၏။ ဝေဒနာအားဖြင့် မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏဝါစာ၊ သမ္မပ္ပလာပ ၃-ပါးတို့သည် သုခ၊ ဒုက္ခ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ၃-ပါးရှိ၏။ ဖရူသဝါစာသည် ဒုက္ခဝေဒနာရှိ၏။ မူလအားဖြင့် မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏဝါစာ၊ သမ္မပ္ပလာပ တို့သည် ဒေါသ၊ မောဟ (တနည်း)လောဘ၊ မောဟ မူလ ၂-ပါးရှိ၍ ဖရူသဝါစာသည် ဒေါသ၊ မောဟမူလ ၂-ပါးရှိ၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၄၄-၅။ သင်္ဂဟ၊ ၂၄)။ အကုသိုလ်ဝစ်ကံ ၄-ပါးတို့နှင့် မုသာဝါဒသည် အကျိုးစီးပွား ဖျက်စီးမှု နည်းလျှင် အပြစ် ဝေးငယ်၍ အကျိုးစီးပွား ဖျက်စီးမှုများလျှင် အပြစ်ကြီး သည်။

တနည်း-မိမိပစ္စည်းဥစ္စာကို မပေးလို၍ “မရှိဘူး” စသည်ဖြင့် လိမ္မာစွာဖြင့် ပြောဆို သောလူတို့၏ မုသာဝါဒကားသည် အပြော သေးငယ်၍ မတရားသက်ဝေ ပြု၍ အကျိုး စီးပွားဖျက်စီးရန် မမှန်မကန် ထွက်ဆိုမော မုသာဝါဒကားသည် အလွန်အပြစ် ဖြစ်၏။ အနည်းငယ်သော ဆိန် (သို့မဟုတ်) ထောပတ်ကိုရရှိရယ်မြူးလိုသဖြင့် “ယနေ့၂၁၌ ဆီသည် ပြစ်ကဲ့သို့ပီး၏” ဤသို့ စကားအပို အလွန်ဆိုသော ရဟန်းတို့၏ မုသာဝါဒကား သည် အပြစ်သေးငယ်၍ မမြင်-မသိ-အပ်

သည်ကို မြင်-သိ-၏ဟူ၍ ပြောဆိုသော ရဟန်းတို့၏ မုသာဝါဒကားသည် အပြစ်ကြီး၏။ မုသာဝါဒသည်-အင်္ဂါအားဖြင့် (၁) မဟုတ် မမှန်သော ဝတ္ထုဖြစ်ခြင်း။ (၂) ချွတ်ယွင်း- လွဲမှား-စေလိုသောစိတ်ရှိခြင်း။ (၃) ချွတ် ယွင်း - လွဲမှား - စေခြင်းအားလျော်သော လုံ့လပယောဂ။ (၄) အားပြောခံရသူက လိမ်ညာပြော ဆိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိခြင်းဟူ၍ အင်္ဂါ ၄-ခုရှိသည်။ ယင်း အင်္ဂါ ၄-ခုကို ပြည့်စုံမှု ကမ္မပထမြောက် သည်။ ပယောဂအားဖြင့် သာဟတ္ထိက-ပယောဂ (=မိမိကိုယ်တိုင် လုံ့လပြုခြင်း) တစ်ပါးသာတည်း။ ထိုသာဟတ္ထိကပယောဂ ကို ကိုယ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ကံ့ဖဲနှင့် ပေလော အရာ ဝတ္ထုဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါးကို -ချွတ်ယွင်း-လွဲမှား-စေသော အမှုအရာကို ပြုခြင်း၌ သိမှတ်အပ်၏။ ထိုအမှုအရာဖြင့် အပြောခံရသူက ထိုအနက် အဓိပ္ပါယ်ကို သိလျှင် အမှုအရာကိုပြုသော ခဏ၌သာလျှင် ကမ္မပထမြောက်သည်။

အင်္ဂါ-ကို သိမြင်ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်နှင့်စပ် သော အနုဝတ္ထုဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ သူတစ်ပါးကို ချွတ်ယွင်း-လွဲမှား-သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဤသူအား “ဤစကားကိုဆိုသော” ဟု ခေါ်ဝေါ်သော သူသည် ယည်းကောင်း စာရေး၂ သူတစ်ပါး၏ ချွတ်ယွင်းသော သူသည် ယည်းကောင်း “ဤအနက်ကို ဤသို့ မှတ်စပ်၏” ဟု နှစ်ရံအစရှိသည်တို့၌ ရေး၍ ထားသောသူ ယည်းကောင်း ချွတ်ယွင်း - လွဲမှား - စေသည် မည်၏။ ထို့ကြောင့် မုသာဝါဒ၌ အာဇာနည်ပယောဂ၊ နိသန္ဒယ-ပယောဂ၊ ထာဝရပယောဂတို့သည် ဖြစ်သ ၏။ ထိုသို့ဖြစ်သင့်သော လည်း ရှေးအဋ္ဌကထာ တို့၌ မလာသောကြောင့် စူးစမ်းသင့်ခြင်း၍

ယူလေဟု အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်သည်။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၄၁-၂။

ပိသုဏဝါစာသည် သီလစသည့် ဂုဏ်-
နည်း-မရှိသော သူကို ကွဲပြားအောင်ပြော
ဆိုလျှင် အပြစ်နည်း၍ သီလစသည့် ကွဲ-
ကြီး-ရှိ-သော သူကိုကွဲပြားအောင် ပြောဆို
လျှင် အပြစ်ကြီးသည်။ ပိသုဏဝါစာသည်
အင်္ဂါအားဖြင့် (၁) ခွဲအပ်သော တစ်ပါး
သော သူရှိခြင်း။ (၂) “ဤအကြောင်းဖြင့်
ဤသူတို့သည် အချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲကြ
လိမ့်မည်” ဟု ကွဲပေးခြင်းကို ရှေးရှုငါး
သို့မဟုတ် “ဤအကြောင်းဖြင့် ငါ့ကိုချစ်ကြ၊
ခင်ကြလိမ့်မည်” ဟု အပြောခံရသူ၏ ချစ်ခင်
မှုကို အလိုရှိခြင်း။ (၃) ထိုကွဲပြားခြင်း
မသည်အားလျော်သော လုံ့လပဿာစိုက်
ထုတ်ခြင်း။ (၄) ကွဲပြားစေအပ်သော တစ်
ပါးသောသူက ထိုအနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုသိခြင်း
ဟူ၍ အင်္ဂါ ၄-ခုရှိသည်။ ယင်းအင်္ဂါ ၄-
ခုချစ် ပြည့်စုံမှ ကမ္မပထမြောက်သည်။ အင်္ဂါ
၄-ခုချစ် ပြည့်စုံသော်လည်း မိမိကုန်းတိုက်
ပြောဆိုမှုကြောင့် တစ်ပါးသူနှစ်ယောက်တို့
စိတ်ဝမ်း ကွဲကြလျှင် ကမ္မပထမြောက်၊
တစ်ပါးသူတို့ စိတ်ဝမ်းကွဲကြမှသာ ကမ္မပထ
မြောက်သည်။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂)။

ဗရသဝါစာသည်ရည်ရွယ်၍အပြောခံရသူက
သီလသမာဓိစသောဂုဏ် -နည်း- မရှိ-လျှင်
အပြစ်နည်း၍ သီလ သမာဓိစသော ဂုဏ်-
ကြီး-ရှိလျှင် အပြစ်ကြီးသည်။ ဗရသဝါစာ
သည် အင်္ဂါအားဖြင့် (၁) ဆဲရေးအင်သော
တစ်ပါးသောသူရှိခြင်း။ (၂) အမျက်ထွက်
သော စိတ်ရှိခြင်း။ (၃) ခဲ-ငှားခြင်းဟူ၍
အင်္ဂါ ၃-ခုချစ်ရှိသည်။ ယင်းအင်္ဂါ ၃-ခုချစ်
ပြည့်စုံမှ ကမ္မပထမြောက်သည်။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၄၃) သမ္ပပ္ပလာပ ည် အာသေဝန = မှီခို-
ထပ်ကာ ထပ်ကာ ပြောဆို-ခြင်းများလျှင်

အပြစ်ကြီး၍၊ မှီခို - ထပ်ကာ ထပ်ကာ
ပြောဆို - ခြင် နည်းလျှင် အပြစ်နည်း
သည်။ သမ္ပပ္ပလာပသည် အင်္ဂါအားဖြင့်
(၁) ဘာရတမင်းတို့ စစ်တိုက်ခြင်း၊ သီတာ
မိဖုရားကို ဆောင်ခြင်း စသော အကျိုးမရှိ
သော စကားသို့ ရှေ့ရှုခြင်း။ (၂) ထိုသို့
သဘော ရှိသောစကားကို ပြောဆိုခြင်းဟူ၍
အင်္ဂါ ၂ ချစ်ရှိသည်။ ထိုအင်္ဂါ နှစ်ချစ်
ပြည့်စုံမှ ကမ္မပထမြောက်သည်။ အင်္ဂါ နှစ်ချစ်
လုံး ပြည့်စုံညီညွတ်သော်လည်း တစ်ပါးသော
သူက မိမိ၏စကားကို မယူနားထောင်မှ ကမ္မ-
ပထမြောက်သည်။ မမိမိယူနားထောင်ခဲ့သော်
ကမ္မပထမမြောက်ပေး (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃)။

ကုသိုလ် ဝေဓိကံသည်ဘုရားကိုယ်အားဖြင့်
စေတနာနှင့် ဝိရတိတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုတွင်
အသက်မွေးခြင်းဟူသော အကြောင်းကို မငဲ့
မူ၍ မုသာဝဒ စသည်မှ ရှောင်ကြဉ်လျှင်
သမ္မာဝါစာ ဖြစ်၍ အသက်မွေးခြင်းဟူသော
အကြောင်းကိုငဲ့၍ ရှောင်ကြဉ်လျှင် သမ္မာ-
အာဇီဝဖြာသည်။ ထိုဝိရတိသည် သမ္ပတ္တ-
ဝိရတိ၊ သမာဒါနှင့်ဝိရတိ၊ သမုစ္ဆေဒဝိရတိဟု
၃-မျိုးရှိသေးသည်။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆-၇၊
၂၆၅)။

ကုသိုလ်ဝေဓိကံသည်-ဒကာဋ္ဌသ (=အဖို့
အစု)အားဖြင့် ကမ္မပထ အာရုံအားဖြင့် ၁ တ္တ-
ဝါ၊ ၁ ခံ၊ ရှု၊ ဇေနာအားဖြင့် သုခဝေဒနာ၊ ဥပေ
က္ခာဝေဒနာ ၂-ပါး၊ မူလအားဖြင့် ဉာဏသမ္ပ
ယုတ်စိတ်ဖြင့် ရှောင်ကြဉ်သည့်အခါ အလော
ဘ၊ အဒေါသ၊ အမေဟအားဖြင့် မူလ ၃-
ပါးရှိ၍၊ ဉာဏဝိပွသုတ်စိတ်ဖြင့် ရှောင်ကြဉ်
သည့်အခါ အလောဘ၊ အဒေါသအားဖြင့်
မူလ ၂ ပါးရှိသည်။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇)။
အကုသိုလ်ဝေဓိကံကြောင့် မျက်မှောက်ဘဝ၌
ခင်းခဲ့သော ကာကျိုးကို ခံစားရ၍ ဟလေ့နိဗ္ဗိ

လည်း အပါယ်ရဲသို့ ကျရောက်ရသည်။ ကုသိုလ်ဝစီကံကြောင့် မျက်မှောက်ဘဝ၌ချမ်းသာသောအကျိုးကို ခံစားရ၍၊ တမလွန်၌လည်း နတ်ရွာသုဂတိသို့ လားရောက်ရလေသည်။ (အံ၊၃။၄၉၇၊၅၀၃။အဘိ၊က။၂၃၀။)

ဝစီကမ္မကထာ (ထိ) [ဝစီကမ္မ+ကထာ] ဝစီကံကို ဆိုရာဖြစ်သော စကားရပ်။ အဘိဓမ္မာပိဋကကထာဝတ္ထု၊ ပါဠိ၊ ဂ-ဝဂ်၊ ၉-ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၂၉၀။ သေသာ သံသန္တနနယာ ဝစီကမ္မကထာ ...ပါဠိအနုသာရေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁။

ဝစီကမ္မဒွါရ (န) [ဝစီကမ္မ+ဒွါရ] ဝစီကံ၏ ဖြစ်ရာဒွါရ၊ ဝစီဝိညာတ်၊ ကာယကမ္မဒွါရ်၊ ဝစီကမ္မဒွါရ်၊ မနောကမ္မဒွါရ်။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃။ ကာယကမ္မဿ ဥပ္ပဋ္ဌနဌာနံ “ကာယကမ္မဒွါရ” န္တိ နာမံ လာဘတိ။ ဝစီမနောကမ္မဒွါရေသုပိ ဧသေဝနယော။ ဝစီကမ္မဒွါရန္တိ နေဝစေတနာယနာမံ န ဝိရတိယာ၊ သဟသဒ္ဓါ ပန ဧကော ဝိညတ္တိ အတ္တိ။ ဣဒံ ဝစီကမ္မဒွါရံ နာမံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇-ဂ။

ဝစီကမ္မဒွါရကသာ (ထိ) [ဝစီကမ္မဒွါရ+ကထာ] ဝစီကံ၏ ဖြစ်ရာ ဒွါရကို ဆိုရာဖြစ်သော စကားရပ်။ ဝစီကမ္မဒွါရကထာယံ ပန စေတနာဝိရတိ သဒ္ဓာသန တိဝိဓော ဝါစာနာမ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇။

ဝစီကမ္မန္တ (န) [ဝစီကမ္မ+အန္တ] အန္တ အနက် မရှိ။ ဝစီကမ္မ-ကြည့်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝစီကမ္မန္တဝါရ (ပု) [ဝစီကမ္မန္တ+ဝါရ] ဝစီကံကို ဆိုရာ- အလှည့် - အကြိမ်။ ဝစီကမ္မန္တဝါရေ တာဝ အပရိသုဒ္ဓဝစီကမ္မန္တာတိ အပရိသုဒ္ဓေန မုသာဝါဒါဒိနာ ဝစီကမ္မန္တေန သမန္နာဂတာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၀။

ဝစီကမ္မန္တသန္ဓေသဗျာပတ္တိ (ထိ) [ဝစီကမ္မန္တ+သန္ဓေသ+ဗျာပတ္တိ] ဝစီကံပျက်စီးမှုခြင်း

ဝစီကံဟုဆိုအပ်သော- ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်း၊ အပြစ်ရှိသော ဝစီကံဟု ဆိုအပ်သော ဖောက်ပြန်ခြင်း။ သျှ။ ၂၅၉။ စတုဗ္ဗိဓာ ဝစီကမ္မန္တသန္ဓေသဗျာပတ္တိ အကုသလသဇ္ဇေတနိကံ ခုက္ခုဒြယာ နုက္ခဝပါကာ ဟောတိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၇။ ကာယကမ္မန္တသန္ဓေသဗျာပတ္တိတိ ကာယကမ္မန္တသင်္ခါဘဝိပတ္တိ။ ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗပဒါနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၀။

ဝစီကမ္မန္တသမ္ပတ္တိ (ထိ) [ဝစီကမ္မန္တ+သမ္ပတ္တိ] ဝစီကံ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ စတုဗ္ဗိဓာ ဝစီကမ္မန္တသမ္ပတ္တိ ကုသလသဇ္ဇေတနိကာ သုခုဒြယာ သုခဝိပါကာ ဟောတိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၉။

ဝစီကမ္မာသင်္ကာ (ထိ) [ဝစီကမ္မ+အာသင်္ကာ] ဝစီကံ၏ အဖြိုး၌- ယုံမှား- တွေးတော- သံသယဖြစ်-ခြင်း။ နု စေတ္ထ ဝစီကမ္မာသင်္ကာ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆။

ဝစီကရဏမတ္တ (န) [ဝစီ+ကရဏ+မတ္တ] မြက်- ပြော- ဆို- ခြင်းကို ပြုကာမျှ၊ ကောင်း- သာယာ- သော စကားကို ဆိုတတ်ကာမျှ၊ ဝါက္ကရဏမတ္တ- ကြည့်။

ဝစီကသာဝ (ပု) [ဝစီ+ကသာဝ] နှုတ်၏ အကာ အဆွေး၊ နှုတ်ဖြင့် ပြုအပ်သော အကာအဆွေး (ပစီဒုဓမ္မိကံ)။ ကုသလော ဝစီဝင်္ကာနံ ဝစီဒေါသာနံ ဝစီကသာဝါနံ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၁။ ကာယကသာဝေါ ဝစီကသာဝေါ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၀၃။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၀)။

ဝစီကိရိယာ (ထိ) [ဝစီ+ကိရိယာ] နှုတ်၏ မူအရာ၊ နှုတ်ဖြင့် ပြုအပ်သော အမှု။ သမ္ပေ ဒတိတိ ဥဒ္ဓေသပရိပုစ္ဆာဒီသု ဝစီကိရိယာသု ဝါစာယ သမောဓေနံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၆။

ဝစီဂဟဏာနုသာရီ (ပု) [ဝစီ+ဂဟဏ+အနုသာရ] စကားကို ယူတတ်သော သောတဒွါရိကဇောကို အဖဉ်လျှောက်ခြင်း။ ပုရိသေဟိ ဝါ တိရစ္ဆာနာနမ္ပိ ဝစီဂဟဏာနုသာ-

ရေန ဂဟိတာယ တောယ ဘာဝေါ ဝိညာ-
ယတံတိ ဝိညတ္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၆။

ဝစီဂုတ္တ (တိ) [ဝစီ+ဂုတ္တ] ဝစီသုစရိတ် ၄-ပါး
ဖြင့်-လုံခြုံစေ- စောင့်ရှောက်- ကာကွယ်-
အပ်သော၊ သူ။ ဝစီ (၄) အနက်ကြည့်။

ဝစီဂေါစရ (ပု) [ဝစီ+ဂေါစရ] အသံ-
စကား-တော်၏ကျက်စားရာအရပ်၊ အသံ-
စကား-တော်ကို ကြားလောက်ရာအရပ်။
ယေ ဝေဘူတာ အတ္တနော ဝစီဂေါစရံ
အာဂတာနိ မာဒိသာနမ္ပိ ကင်္ခါဗဟုလာနံ
ကင်္ခံ ဝိနယန္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ (-အနုဋီ၊
၃။၉၁)။

ဝစီသောသ (ပု) [ဝစီ+သောသ။ ဝုစ္စတေတိ
ဝစီ၊ သုဿတေတိ သောသော။ ဝစီ၊ သိ-
ဓတာ သောသော ဝစီသောသော။ မဏိ-
ပဉ္စ။ ၂။၄၇၀။] နှုတ်မြက်-ပြော-ဆို-
အပ်သောအသံ၊ စကားသံ။ သာ ပနေသာ
ဝစီသောသေန အဒိပ္ပိယဝိညာပန ဟေ
တုတ္တာ၊ သယဉ္စ ဘာယ ဝစီသောသ
သင်္ခါဘာယ ဝါစာယ ဝိညယျက္ကာ“ဝစီ-
ညတ္တိ”တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၇၈။

ဝစီသောသဒဟတုဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [ဝစီ-
သောသ+ ဟေတု+ဘာဝ+ ပစ္စုပဋ္ဌာန]
စကားသံ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်-နှင့် ဉာဏ်
အား ရှေးရှုထင်ခြင်းရှိသော။ အဓိပ္ပာယ်ပု-
ကာသနရသာ၊ ဝစီသောသဟေတုဘာဝပစ္စု-
ပဋ္ဌာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၇၈။

ဝစီဒဏ္ဍ (ပု၊ န) [ဝစီ+ဒဏ္ဍ] ဝစီဒဏ်၊ ဝစီ-
ဒုစရိတ်၊ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော-အပြစ်-ဒဏ်၊
နှုတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော မကောင်းသောအကျင့်။
ကိံ ပန တပဿိ အညဒေဝ ကာယဒဏ္ဍံ
အညံ ဝစီဒဏ္ဍံ အညံ မနောဒဏ္ဍံ။ မ၊ ၂။၃၅။
စတုဒ္ဓိဝံ ဝစီဒုစရိတ် ဝစီဒဏ္ဍော၊ မဟာနိ။
၃၁၅။ စူဠနိ။ ၂၂၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။
အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၇၃)။

ဝစီဒဏ္ဍဘယ (န) [ဝစီဒဏ္ဍ+ဘယ] ဝစီဒဏ်-
ဝစီဒုစရိတ်-ဟူသောဘေး။ ဝါစာဒေါသ-
ဘယနိကာတိ ဝစီဒဏ္ဍဘယေန စေဝ ဒေါသ-
ဘယေန စ အနိတာ ပိဋိတာ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။
၂၁၀။

ဝစီဒုစရိတ် (န) [ဝစီ+ဒုစရိတ်။ ဝဇိယာ
ဒုစရိတ် ဝစီဒုစရိတ်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၆၇။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၉၇၊ ၂၀၂။ ဝစီ+ဥပုန္န+
ဒုစရိတ်။ ဝစီတော ဥပုန္န ဒုစရိတ် ဝစီဒုစရိတ်။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ ဝစီယာ ဝိညတ္တိယာ ဒုစရိတ်၊
တတော ဝါ ဥပုန္န ဒုစရိတ် ဝစီဒုစရိတ်။
မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။၃၄၂။ ဝစီ+ဇဝတ္တ+ဒုစရိတ်။
ဝဇိကော ပဝတ္တ ဒုစရိတ် ဝစီဒုစရိတ်။ ဣတိ-
ဝုတ်၊ ဋ္ဌ။၉၇၊ ၂၀၂။ ဝစီ+နိပ္ပိဒိတာ+ဒုစရိတ်။
ဝစီယာ နိပ္ပိဒိတာနိ ဒုစရိတာနိ ဝစီဒုစရိ-
တာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။]

ဝစီဒုစရိတ်- (က) ဝစီဝိညတ်-ဝစီ-
ဒွါရ-ဖြင့်-မကောင်းစွာ-မကောင်းသဖြင့်-
ပြုအပ်သော-အကျင့်-စရိတ်။ (ခ) ဝစီ-
ဝိညတ်-ဝစီဒွါရ-ဖြင့်ပြုအပ်သော မကောင်း-
သော-အကျင့်-စရိတ်။ (ဂ) ဝစီဝိညတ်-
ဝစီဒွါရ- ကြောင့်ဖြစ်သော -မကောင်းစွာ-
မကောင်းသဖြင့်- ပြုအပ်သော- အကျင့်-
စရိတ်။ (ဃ) ဝစီဝိညတ်-ဝစီဒွါရ-ကြောင့်
ဖြစ်သော မကောင်းသော- အကျင့်-
စရိတ်။ (င) ဝစီဝိညတ်- ဝစီဒွါရ-ဖြင့်
ပြုအပ်သော ဖောက်ပြန်သော- အကျင့်-
စရိတ်။ (စ) ဝစီဝိညတ်-ဝစီဒွါရ- ကြောင့်
ဖြစ်သော ဖောက်ပြန်သော- အကျင့်-
စရိတ်။ (ဆ) ဝစီဝိညတ်-ဝစီဒွါရ-၌ဖြစ်
သော-မကောင်းစွာ-မကောင်းသဖြင့်- ပြု
အပ်သော-အကျင့်-စရိတ်။ (ဇ) ဝစီ-
ဝိညတ်-ဝစီဒွါရ- ၌ဖြစ်သော မကောင်း-
သော-အကျင့်-စရိတ်။ (ဈ) ဝစီဝိညတ်-
ဝစီဒွါရ-ကြောင့်ဖြစ်သော ဖျက်ဆီးအပ်

ဧဝာ-အကျင့်-စရိုက်။ (ည) ဝစ်ဝိညတိ-
ဝစ်ဒုရိ-သင်္ဃာ-ဗြဟ္မ-ဗျူဟိ-အပ်-ဧဝာ-
အကျင့်-စရိုက်။

(က) (ခ) (ဂ) (ဃ) အဟံ ဟိ ဣန္ဒြေ
ဇိက္ခာမိ ကာယဒုစုရိတေန ဝစ်ဒုစုရိတေန
မနောဒုစုရိတေန။ ဝိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ဣ၊ ဝေ၊ ဝတ
ဘောန္တော သန္တာ...ဝစ်ဒုစုရိတေန သမန္တာ-
ဂတာ။ ဝိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ တိ၊ ဟိ ဒုစုရိတံ နိ ကာယ-
ဒုစုရိတံ ဝစ်ဒုစုရိတံ မနောဒုစုရိတံ။ ဝိ၊ ဝါ။
၂၂၂။ ကာယဒုစုရိတံ ကာယဒုစုရိတံ နိ
ဧ၊ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၂။ ကာယဒုစုရိတောနာတိ-
အာဒိသု ဒုဋ္ဌ၊ စရိတံ၊ ဒုဋ္ဌံ ဝါ စရိတံ
ကိလေသပူတိကတ္တာဘိ ဒုစုရိတံ၊ က ယေန
ဒုစုရိတံ ကာယတော ဝါ ဥန္တံ ဒုစုရိတံ
ကာယဒုစုရိတံ။ ဧဝံ ဝစ်မနောဒုစုရိတောနိပိ
ဒုဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။ (-ဝိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။
ဣတိဝုတ်။ ၂၂၂။ ၂၀။)

(င) (စ) တံဏိ ဒု ရိတာနိ၊ ကာယဒုစုရိတံ
ဝစ်ဒုစုရိတံ မနောဒုစုရိတံ။ ဒိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ဒုဋ္ဌ၊
စရိတာနိ၊ ဝိညပါနိ ဝါ စရိတာနိတိ ဒုစုရိ-
တာနိ။ ကာပေ န ဒုစုရိတံ၊ ကာယတော
ဝါ ပဝတ္တံ ဒုစုရိတံ ကာယဒုစုရိတံ။ သေ-
သေသုပိ ဧဝေ န ယော။ ဒိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။
(-ဝိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။) (ဆ) ဇ) ကာယဒုစုရိတံ
ဝစ်ဒုစုရိတံ မနောဒုစုရိတံ။ မဟာနိ၊ ဝါ၊ ဝါ။
ကာယေ ပဝတ္တံ၊ ကာယတော ဝါ ပဝတ္တံ၊
ဒုဋ္ဌ၊ စရိတံ၊ ကိလေသပူတိကတ္တာ ဝါ ဒုဋ္ဌ၊
စရိတံ ကာယဒုစုရိတံ။ ဝစ်မနောဒုစုရိတေ-
သုပိ ဧဝေ န ယော။ မဟာနိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။
(ဈ) (ည) စဘူဟိ ဝစ်ဒုစုရိတေဟိ (အဘိ၊
ခ။ ၂၆) တံအာဒိသု ဝစ်တိ ဝစ်ဝိညတိ ဝေဒိ-
တဗ္ဗာ။ တိန္တံ ဒေါသာနံ ယေန ဧကေန ဝိ ဒုဋ္ဌာနိ
စရိတာနိတိ ဒုစုရိတာနိ။ ဝစ်တော ပဝတ္တာနိ
ဒုစုရိတာနိ ဝစ်ဒုစုရိတာနိ။ ဝစ်ယာ ဝါ နိပျိ-
ဒိတာနိ ဒုစုရိတာနိ ဝစ်ဒုစုရိတာနိ။ အဘိ၊ ဝါ၊
၂၆။

(ဝစ်ဒုစုရိတံ- (၁) မုသာဝါဒ-
မဟာတံ မုန် လိမ်လည်လှည့်ဖြား၍ ပြောဆို
ကြောင်း စေတနာ။ (၂) ဝိသုဇာဝါစာ-
ချောပစ် နန်းတိုက်သောစကားကို ပြောဆို
ကြောင်း စေတနာ။ (၃) ဖရုသဝါစာ-
ကြီးတမ်းခက်ထန်သောစကားကို ပြောဆို
ကြောင်း စေတနာ။ (၄) သမ္ပပုလ္လာပ-
အကျိုးမရှိ ပြန်၍ သောစကားကို ပြောဆို
ကြောင်း စေတနာ ဟူ၍ ၄ ပါးအပြားရှိ၏။
(ဝိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။ အံ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။
သုဋ္ဌာနိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ မဟာနိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။)

ဝစ်ဒုစုရိတပုဟာန (န) [ဝစ်ဒုစုရိတ+ပဟာန]
ဝစ်ဒုစုရိတံကို ပယ်ခြင်း။ ဝစ်ဒုစုရိတသဒ္ဓါ။
ဝစ်ဒုစုရိတပုဟာနောနော ဝစ်ဒုစုရိတပုဟာနော...
မဟာသာ-ဇတာဝေသနတ္ထန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
ဝိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။ ပဋိသံ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။ ဝိသုဋ္ဌိ၊
၂၆-၇။ မဟာနိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။

ဝစ်ဒု ရိတစေတနာ (ထိ) [ဝစ်ဒုစုရိတ+
စေတနာ] ဝစ်ဒု ရိတ်စေတနာ၊ ဝစ်ဒုစုရိတ်
ပူသောစေတနာ။ စတုဗ္ဗိဓာယ ဟိ ဝစ်ဒုစုရိ-
တစေတနာယ ပဒစ္စေဒံ ကုရုမာနာ။ အဘိ၊
ဝါ၊ ဝါ။ ၂၆။

ဝစ်ဒုစုရိတပစ္စယသမုတ္တိက (တိ) [ဝစ်ဒုစုရိတ+
ပစ္စယ+သမုတ္တိက] ဝစ်ဒုစုရိတ်၏အကြောင်း
(ပြစ်သော နာမသောတရား)ကို အကြောင်းမဲ့
-သတ်-ဖြတ်-ပယ်-ခွါ-တတ်သော။ ဝစ်-
ဒုစုရိတပစ္စယသမုတ္တိကကာယ ဝိရဘိယာ တေ
အဒိဝေဒံ။ အဘိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၆။

ဝစ်ဒုစုရိတပရိဝေဒန (န) [ဝစ်ဒုစုရိတ+ပရိဝေဒန]
ဝစ်ဒုစုရိတ်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ ယော
ပုဂ္ဂလော ဝစ်ဒုစုရိတပရိဝေဒနော ဝါစာနုရက္ခီ
ဘဝေယျ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ ၃၃။

ဝစ်ဒုစုရိတပုဟာန (န) [ဝစ်ဒုစုရိတ+ပဟာန]
ဝစ်ဒုစုရိတ်ကို ပယ်ခြင်း။ ဝစ်ဒုစုရိတပုဟာန-
ဝေသန ဝါစာ မုန်။ မဟာနိ၊ ဝါ၊ ဝါ။ ၂၂၂။

ဝစ်ဒုစရိတဝိရတိ (ထိ) [ဝစ်ဒုစရိတ+ဝိရတိ]
 (က) ဝစ်ဒုစရိတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ (ခ)
 ဝစ်ဒုစရိတမှ ရှောင်ကြဉ်-တတ် - ကြောင်း
 ဖြစ်-သောတရား။ကားယဒုစရိတဝိရတိ
 ဝစ်ဒုစရိတဝိရတိ မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိဘိ ဣမေ နဝ
 ဓမ္မာ ပညာယန္တိ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၇၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၉၁။) ကာ ဘဒုစရိတတော ဝိရတိ ကာယ-
 ဒုစရိတဝိရတိ၊ သေသပဒုဒ္ဓေပပိ ဇေသေ
 နယော။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၇၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၇။
 အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၆၅။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၇။)

ဝစ်ဒုစရိတသံကိလေသ (ပု) [ဝစ်ဒုစရိတ+သံကိ-
 လေသ] ဝစ်ဒုစရိတဟူသော သံကိလေသာ
 (=ပုပုန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သောတရား)။
 ဝစ်ဒုစရိတသံကိလေသတော နိယျာတိ။ ဒိ၊ ငွါ၊
 ၁။ ၁၂။ သိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၂၆။ အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၄၇။

ဝစ်ဒုစရိတသန္နိသိတ (တိ) [ဝစ်ဒုစရိတ+သန္နိ-
 သိတ] ဝစ်ဒုစရိတ-၌-ကို-မှီသော၊ အနေ-
 ကာကာရ-ဘိကာရံ ဝစ်ဒုစရိတသန္နိသိတံ
 အာဒိနဝံ။ ပေတ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁။

ဝစ်ဒုစရိတသမဂီ (တိ) [ဝစ်ဒုစရိတ+သမဂီ။
 ထံ-၌ သမဂီနိ] ဝစ်ဒုစရိတနှင့် ပျံ့နှံ့စွာသော၊
 သူ။ ယံ ဝစ်ဒုစရိတသမဂီ.....သဂ္ဂံ လောကံ
 ဥပပဇ္ဇေယျ။ မ၊ ၁။ ၁။ အံ၊ ၁။ ၁။

ဝစ်ဒုစရိတသမုဂ္ဂါဋီ (တိ) က (တိ) [ဝစ်ဒုစရိတ
 +သမုဂ္ဂါဋီက] ဝစ်ဒုစရိတ အကြွင်းမဲ့-သတ်
 -ဖြတ် - ပယ် - ခွာ-တတ်သော။ ဝစ်ဒုစ-
 ရိတသမုဂ္ဂါဋီကားယ မိစ္ဆာဇီဝာ ဝိရတိယာ
 တေ ဃ. ဇ. စနံ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၆၁။ ဝစ်ဒုစ-
 ရိတသမုဂ္ဂါဋီကာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၁) တိ
 စာပုဗ္ဗိဓေပပိ ဝစ်ဒုစရိတသမုဂ္ဂါဋီကာ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၁၅။

ဝစ်ဒုစရိတာနုပ္ပ (တိ) [ဝစ်ဒုစရိတ+အနုပ္ပ]
 ဝစ်ဒုစရိတအား - သင့်လျော် - လျှောက်
 ပတ်-သော။ အတ္တနော ဝစ်ဒုစရိတာနုပ္ပံ
 ဒုန္တံ အနုဘဝန္တိ။ ပေတ၊ ငွါ၊ ၇၃။

ဝစ်ဒုစရိတာဘာဝ (ပု) [ဝစ်ဒုစရိတ+အဘာဝ]
 ဝစ်ဒုစရိတ၏ မရှိခြင်း။ တေသု အက္ခာသ
 ဇယေန ဝစ်ဒုစရိတာဘာဝေါ.....ဒသိတော။
 ဥဒါန၊ ငွါ၊ ၁၆၉။

ဝစ်ဒေါသ (ပု) [ဝစ်+ကတ (ပဝတ္တ)+ဒေါသ။
 မဇ္ဈေလောပ။] နှုတ်အပြစ်၊ ဝစ်ဒုစရိတ၊
 နှုတ် ဖြင့် ပြု အပ် သော အပြစ်၊ ဝစ်ဒါရန္တံ
 ဖြစ်သော အပြစ်။ ဝဇီဇကော အပုဟိနော
 ဝစ်ပေါသော ဝဇီကသာဝေါ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၁။
 ကာယဝင်္ကာတိအာဒိနာ ကာ.ဒုစရိတာဒိနံ
 နာမာနိ။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၇၀။

ဝစ်ဒါရ (ထိ၊ န) [ဝစ် + ဒါရ။ ဝစ် ဝေ ဒါရံ
 ဝစ်ဒါရံ။ မဏိမဇ္ဈ၊ ၁။ ၁၁၇။] ဝစ်ဒါရ၊ ဝစ်
 ဝိညတ်ဟူသော အကြောင်း၊ ဝစ်ကံ၏
 ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း ဝစ်ဝိညတ်။ နိရယေ
 ကပ္ပဋ္ဌိကသံသဘောဒကမ္ပံ ဝစ်ဒါရေန ကရေ တိ။
 မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၇။ ကာယဒါရေ စ ဝစ်ဒါရေ စ
 အာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၇၀။ ဝစ်ဒါရေ
 အကုသလံ ဝစ်ကမ္ပံ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၄၇။
 ဝစ်ဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ဝစ်ဒါရေ (သင်္ခါ၊ ၇၃)
 တိ.....ကမ္မာနံ (ပဝတ္တိမုခဘာဝတော စ ဝစ်ဒါရ-
 သင်္ခါတေ ကမ္ပဒါရေ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၁၇၄။
 ကာယဝစ်မနောဒါရေဟိ ဝန္တိတော။ ဝိဘာ-
 ဝိနိ။ ၇၃။ ဝစ်တိ ဝဇီဝိညတ္တိယေဝ န သဒ္ဓါဒိ....
 ဝစ် ဝေ ဒါရံ ဝစ်.ကမ္ပဿ ပဝတ္တိမုခ-
 ဘာဝတောတံ ဝစ်ဒါရံ။ မဏိမဇ္ဈ၊ ၁။ ၁၁၇။
 (-ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၇၇။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၆၆။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၆၇။
 အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၂၇- ၇၊ ၁၃၆-၇၊ ၁၃၆။ အဘိ၊
 ငွါ၊ ၂။ ၁၃၇။ ပဋိသံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၂။
 ဥဒါန၊ ငွါ၊ ၂။ ဣတိဝုတ် ငွါ၊ ၂။ ၁၃၇။) ဝစ်ဒါရန္တံ
 ဝစ်ဝိညတ္တိ။ မောဟဝိဇ္ဇေဒနိ။ ၃၀။

ဝစ်ဒါရပုဗ္ဗတ္ထ (တိ) [ဝစ်ဒါရ+ပဝတ္တ] ဝစ်ဒါရန္တံ
 ဖြစ်သော။ သော ဝေ ဝစ်ဒါရပုဗ္ဗတ္ထော ဝစ်-
 သင်္ခါရေ။ နေတ္ထိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁။

ဝစ်ဒ္ဓါရဝိတိက္ကမ (ပု) [ဝစ်ဒ္ဓါရ + ပဝတ္တ + ဝိတိက္ကမ၊ မဇ္ဈေလောပ။] ဝစ်ဒ္ဓါရ်ဖြစ်သော လွန်ကျူးခြင်း။ အညေနေဝ ဟိ စိတ္တေန ကာယဒ္ဓါရဝိတိက္ကမာ ဝိရမတိ၊ အညေန ဝစ်ဒ္ဓါရဝိတိက္ကမာ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၆၅။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၁၂။ ပဋိသံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၅၅။

ဝစ်ဒ္ဓါရသလ္လက္ခိတ (တိ) [ပစ်ဒ္ဓါရ + သလ္လက္ခိတ] ဝစ်ဒ္ဓါရ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော။ ဝစ်ဒ္ဓါရသလ္လက္ခိတဿ မုသုဒဝါဒါဒိနောပိ ... အသုဒ္ဓတာ အတ္ထိတိ တံ နိဝါရဏတ္ထံ ဝတ္ထံ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၇၉။

ဝစ်ဒ္ဓါရသုဒ္ဓိ (ဝ်) [ဝစ်ဒ္ဓါရ + သုဒ္ဓိ] ဝစ်ဒ္ဓါရ်- သန်ရှင်း-စင်ကြယ်-ခြင်း။ သစေ မုသာ န ဘဏသိတိ ဧတေနဿ ဝစ်ဒ္ဓါရသုဒ္ဓိ။ မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၇၃။ (-သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၂)။

ဝစ်ဒ္ဓါရိက (တိ) [ဝစ်ဒ္ဓါရ + ဣက] ဝစ်ဒ္ဓါရ် ဖြစ်သော။ ယံ ဝစ်ဒ္ဓါရိကံ တံ ဝစ်ကမ္မန္တ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၄၅။ (-ဝိ ငွါ၊ ၄။ ၁၆၂။ ၁၆၅)။

ဝစ်ဒ္ဓါရိကစေတနာသမုဋ္ဌိတ (တိ) [ဝစ်ဒ္ဓါရိကာ + စေတနာ + သမုဋ္ဌိတ] ဝစ်ဒ္ဓါရ်ဖြစ်သော စေတနာသည် ဖြစ်စေအပ်သော။ ဝစ်ဒ္ဓါရိက- စေတနာသမုဋ္ဌိတေန ဝါ ပယောဂေန ဇိဝိတာ ဝေါဓောပေတိ။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၆၀။

ဝစ်ဒ္ဓါရပုပ္ဖ (တိ) [ဝစ်ဒ္ဓါရ + ပုပ္ဖ] ဝစ်ဒ္ဓါရ် ဖြစ်သော။ ဘေန ဝစ်ဒ္ဓါရပုပ္ဖာပိ ပါဏာတိ- ပါတာဒယော သင်္ဂဟံတာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၀။

ဝစ်နိစ္ဆာရဏ (န) [ဝစ် + နိစ္ဆာရဏ] နှုတ်မြှောက်- ပြောဆို-ခြင်း။ ကောရတ္တိယာဒိနံ ပန ဆဝ- သရိရဿ ဥဋ္ဌာနံ ဝစ်နိစ္ဆာရဏဉ္စ ကေဝလံ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၂။

ဝစ်နိစ္ဆာရဏလက္ခဏ (ဝ်) [ဝစ်နိစ္ဆာရဏ + လက္ခဏ] နှုတ်မြှောက် - ပြောဆို - ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ ဝစ်နိစ္ဆာရဏလက္ခဏော ပရိဒေဝေါ။ ပေဋကော၊ ၂၄၇။

ဝစ်နိစ္ဆာရဏပေတု (ပု) [ဝစ်နိစ္ဆာရဏ + ပေတု] နှုတ်မြှောက်-ပြောဆို-ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဝစ်ဝိညတ္တိပွါရ-ကြည့်။

ဝစ်ပကောပ (ပု) [ဝစ် + ပဝတ္တ + ပကောပ] ဝစ်ဒ္ဓါရ်၊ နှုတ်မြှောက်ခြင်း၊ ဝစ်ဝိညတ် - ဝစ်ဒ္ဓါရ် - နှိပ်ဖြစ်သော - အမျက် - အပြစ် - ဒေါသ။ ဝစ်ပကောပံ ရက္ခေယျ၊ ဝိစာယ သံဝုတော သိယာ။ ဓမ္မ၊ ၄၇၊ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၄၂။

ဝစ်ပဏာမ (ပု) [ဝစ် + ပဏာမ] ဝစ်ဝိညတ် - ဝစ်ဒ္ဓါရ် - ဖြင့် ငိုခိုခြင်း “မမ သုတ္တုနော” တိအာပိနာ ပဒ ဝစ်ပဏာမော။ သိဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၃)။

ဝစ်ပဏိဓိ (ပု) [ဝစ် + ပဏိဓိ] နှုတ်ဖြင့် - ဆုတောင်း - ဆောက်တည် - တောင့်တ - ခြင်း။ စိတ္တပဏိဓိတာ ယာဝ ဝစ်ပဏိဓိ။ စရိ၊ သ၊ ၁။ ၃၁၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၉ - ၃၀။

ဝစ်ပ(ပွ)ယောဂ (ပု) [ဝစ် + ကတ + ပယောဂ] နှုတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော ဝိရိယပြဇာန်းသော အမူအရာ။ မုသာတိ ဝိသံဝိဒနပုရေက္ခာ- ရဿ အတ္တဘဉ္စနကော ဝစ်ပယောဂေါ ကာယပယောဂေါ ဝါ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၁။ ၇၁။ မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၀၃။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၃၅။ ဝစသာ ကတာ ဝါယာမပုဇာနာ ကိရိယာ ဝစ်ပယောဂေါ။ သိဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၃၅။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၆)။

ဝစ်ပ(ပွ)ယောဂ (တိ) [ဝစ်ပဒယာဂ + က] နှုတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော ဝိရိယပြဇာန်းသော အမူအရာကြောင့် ဆင့်ရောက်-အပ်-ထိုက်- သော။ အာပတ္တိယာ ပယောဂံ န ဇာနာ- တိတိ အယံ အာပတ္တိ ကာယပယောဂါ၊ အယံ ဝစ်ပယောဂါတိ န ဇာနာတံ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၄။ ၂၁၆။ ဝစ်ပယောဂေန အာဠိဇဗ္ဗာ ဝစ်ပယောဂါ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၇။

ဝစ်ပရ (တိ) [ဝစ်+ပရ] ဝစ်ပရမ-ကြာ်။ အသဒတ္တုဟရေ မိတ္တော၊ ယော စ ဝိတ္တော ဝစ်ပရေ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅။

ဝစ်ပရမ (တိ) [ဝစ်+ပရမ] (က) နှုတ်-စကား - သာလျှင်- အတိုင်းအရှည်- ပမာဏ - ရှိသော၊ (ခ) နှုတ်-စကား-သာလျှင်ဖြတ် သောအမှုရှိသော၊ နှုတ်-စကား-မျှဖြင့် သာလျှင် ပေးတတ်သော၊ သူ။ ဝစ်ပရမော အမိတ္တော မိတ္တပတိရူပကော ဝေဒိတဗျော။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅။ ဝစ်ပရမောတိ ဝစနပရမော ဝစန-မတ္တေနော ဒါယကော ကာရကောဝိယ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃။ ဝါစာ ဝေ ပရမာ တေဏ ကမ္မန္တိ ဝစ်ပရမော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃။ ပရမ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၆) နှိ ပမာဏ။ ကေဝလံ တတ္ထ ဝစ်ပရမာဝ မယံ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၉။ (-ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၂)။

ဝစ်ပရိဿမ (ပု) [ဝစ်+ပရိဿမ] နှုတ်၏ ပင်ပန်းခြင်း၊ တေနေ ဝစ်ပရိဿမံ ဒဿေတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀။

ဝစ်ပလာပ (ပု) [ဝစ်+ပလာပ] အချီးနှီးငိုကြွေး မည်တမ်းသောအသံ၊ ကောင်းဟူသော ယောင် ယမ်းပြောဆိုခြင်း၊ ယောင်ပမ်းပြောဆိုသော ကား၊ ဝစ်ဝိညတ်နှင့်ဘကုဖြစ်သော ငိုကြွေး ဖြည်တမ်းသော အသံ။ ပရိဒေဝေါ နာမ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ ဝစ်ပလာပေါ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၄။ မဟာ နိ ဋ္ဌ။ ၆။ ၃။ ဝစ်ပလာပေါတိ ဝါစာ ဝိပုလာပေါ၊ သော အတ္တတော သဒ္ဓေါ ငေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇၊ ၂၄၃။ မဇ္ဈိ၊ ၂။ ၃)။ ဝစ် သင်္ခါတော၊ ငေဝိဉ္စ ဇ္ဇိသဟိတော ဝါ ပလာ-ပေါ.....လင်တော ကထိတော စိတ္တဇသဒ္ဓေါ ဝစ်ပလာပေါ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၃၄၄။

ဝစ်ပါဂဗ္ဗိယ (န) [ဝစ်+ပါဂဗ္ဗိယ] ဝစ်ပါဂဗ္ဗိယ-ကြည့်။ ယထာ ဝစ်ပါ-ဗ္ဗိယေန အခရာ၊ တထာ ဝါစာ(ပ) ယဝိတဗ္ဗိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။

ဝစ်ပါဂဗ္ဗိယ(န) [ဝစ်+ပါဂဗ္ဗိယ] ပြာဂလတ္ထုသံ။ ပါဂဗ္ဗိယ-ပြာ။ နှုတ်-စကား၏-ရဲတင်း-ကြမ်းတမ်း- ရိုင်းပြ- မယဉ်ကျေး- ခြင်း၊ မသင့်သျှော်-မလျှောက်ပတ်- သောစကား ကိုမြှောက်ဆိုခြင်း။ စတုဋ္ဌာနေန ဝစ်ပါဂဗ္ဗိယေန ...ဝိရဟိတာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၀၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇။ ၁၀၃။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၅၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၄။ စတုဋ္ဌာနံ ဝစ်ပါဂဗ္ဗိယံ နာမ သံသဂဏပုဂ္ဂလအန္တရသရေသု အပ္ပတိရူပ-ဝါစာနိစ္ဆာရဏံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၀၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။ (ဝစ်ပါဂဗ္ဗိယ ၄-ငါန - (၁) သံသာ၊ (၂) ဂိုဏ်း၊ (၃) ပုဂ္ဂိုလ်၊ (၄) ရွာတွင်း-ဟူသော ၄-ငါန တို့တွင် (က) စာအလယ်၌၊ မထေရ်ကြီး ကို မပန်ကြားဘဲ တရားဟောခြင်း။ (ခ) (ဂ) ဂိုဏ်းပုဂ္ဂိုလ်တို့အလယ်၌ လူတို့ကအမေး ပုစ္ဆာမေးသော် မထေရ်ကြီးကို မပန်ကြားဘဲ ဖြေဆိုခြင်း၊ (ဃ) ရွာထဲမှာ ဘယ်သူဘာရှိသ လဲ၊ ယာဂုလား၊ မွဲလား၊ ဆွမ်းလား၊ ငါ့ကိုလှူ မလား၊ ဒီနေ့ဘာကို စားရ သောက်ရမလဲ စသော ရဟန်းနှင့်မသင့်သျှော်သည့် အပြော အဆိုများကို “ဝစ်ပါဂဗ္ဗိယ=နှုတ်၏ရိုင်းရိုင်း မှုမယဉ်ကျေးမှု” ဟုဆိုလိုသည်။)

ဝစ်ပါဂဗ္ဗိယရဟိတ (တိ) [ဝစ်ပါဂဗ္ဗိယ+ရဟိတ] နှုတ်၏-ကြမ်းတမ်း-ရိုင်းပြ- မယဉ်ကျေး-ခြင်း-မှ ကင်း-မရှိ-သော။ အမုခရာတိ န မုခာ၊ နမုနေ ခရာဝစ်ပါဂဗ္ဗိယ ရဟိတာတိ ဝါအတ္တော။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။ ၂၅။

ဝစ်ပါရိသုဒ္ဓိ (ထိ) [ဝစ်+ပါရိသုဒ္ဓိ] နှုတ်-စကား-၏-စင်ကြယ်ခြင်း။ ကံ သဏ္ဍိတေန၊ ကံ ပကာရေန ကံ ပဋိဘာဂေနာတိ ဝစ်ပါရိသုဒ္ဓိ ပုစ္ဆတိ။ မဟာနိ၊ ၃။ ၇။ (-၃၇၇)။

ဝစ်ဘေဒ (ပု) [ဝစ်+ဘေဒ] ဝစ်ယာ ဘေဒေါ ဝစ်ဘေဒေါ၊ အာ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၁၄၆။ ဝစ် ဝေ ဘေဒေါ ဝစ်ဘေဒေါ။

မဏိမဉ္ဇူ။ ။၁၄၆။] (၁) စကား၏အထူး၊
 ပြောဆိုခြင်း၊ နှုတ်မြှောက်ခြင်း။ (၂) ကွဲပြား
 သောစကား။ (၃) ပီသ-ပံ့ပြင်-သောစကား။
 (၄) ဝေပိညတံ။

(၁) ယာ ကုသလစိတ္တဿ ဝါ အကုသလ
 စိတ္တဿ ဝါ...ဝါစာဂီရာ...သောသော ယော
 သကမ္ပံ ဝါစာ (သမာန္တဿ အတ္ထိ) ဝေပိဘေ-
 ဒေါ။ အဘိ၊ ဝေ၊ ၁၆၆။ အဘိ၊ က၊ ၁၅၀။ ဝေပိယာ
 ဘေဒေါ။ သောပန န ဘင်္ဂေါ၊ ပဘေဒဂကာ
 စါစာ ဝေါတိ ဉာပနတ္ထံ ဝါစာ ဝေပိဘေဒေါကိ
 ဝုတ္တံ။ ဣမေဟိ သမ္ပေဟိ ပိ ပဒေဟိ
 သဒ္ဓဝါစာဝ ဒဿိတာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၁။
 ပဘေဒဂတာ ဝါစာ ဒေါဟိ တိဿ ဖုဿာတိ
 ပဘေဒဂတာ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၁။ ဝေပိဘေဒကရ
 စိတ္တသမုဋ္ဌာန ပထဝီဓာတုယာ ... ကော
 ပိကာဓေ ဝေပိညတံ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၂၀၀။
 သဝိညာဏက သဒ္ဓ သင်္ခါ တာ ယ ဝေပိယာ
 ဘေဒေါ ဝေပိဘေဒေါ “ တိဿ ဖုဿာ ”
 တိအာဒိကော ပဘေဒ ဂတော အတ္တာ
 ဝဗောနေသမတ္ထော ဝေပိဘေသောဝေ န
 ဘင်္ဂေါ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၁၄၆။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
 ၂။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
 ၂။ ၁၀၀။)။ ဝေပိဘေဒ (မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၃) ၊
 ဝါစာနိစ္စရဏံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၃။ ဝေပိဘေဒေ-
 ဝါ (မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၆) တိ အာပ. စုဝေနေနေဝ။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၀။ (၂) အထ ဝါ ဝေပိသင်္ခါရေဟိ
 ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတာ သဝနဝိသယ-
 ဘာဝံ အနုပနိတကာယအဘိန္နာ တ. ဗ္ဗာဝံ နိယ-
 မာနာ ဝါစာ “ ဝေပိဘေဒေါ ” တိ ဝုတ္တံ။ မူလ ဋီ၊
 ၁။ ၁၅၁။ အထ ဝါ ဝေပိသင်္ခါရေန ဝိတက္ကဝိစာ-
 ရေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတာ သဝနဝိသယဘာဝံ အနု-
 ပနိတတာယ အဘိန္နာ တ. ဗ္ဗာဝံ နိယမာန-
 ဝါစာ ဝေပိဘေဒေါတိ ဝုတ္တံ။ ဝေပိဝေ ဘေဒေါ
 ဘိန္နောတိ ပန ဝိဂ္ဂဟော။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၁၄၆။

(၃) ပဇ္ဇေဂါထာ ဝေပိဘေဒေ။ ဓာနံ။ ၁၀၉၀။
 ဝေပိဘေဒေ ဗျတ္တဝါစာယံ။ ဓာနံ၊ ၄။ (၄)
 ဝေပိဘေဒဝေသေနာတိ ဝေပိဘေ ဒုပ္ပါဒ-
 ဝေသေန၊ ဝေပိညတ္တိယာ သမုဋ္ဌာပနဝေသ-
 နာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။

ဝေပိဘေဒကထာ (ထိ) [ဝေပိဘေဒ + ကထာ]
 နှုတ်မြှောက်-ပြောဆို-ခြင်းကို ပြဆိုရာစကား
 ရပ်၊ ဝေပိဘေဒကထာ။ အဘိမေဗပိဋက၊ ကထာ
 ပတ္ထုပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်။ (၁၄) ၅-ကထ။ အဘိ၊
 ၇။ ၁၅၀-၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၁-၂။ (-မူလဋီ-
 ၃။ ၇၁-၂။ အနု၊ ၄။ ၃။ ၁၀၄)။

ဝေပိဘေဒကရ (တိ) [ဝေပိဘေဒ + ကရ + အ]
 နှုတ်မြှောက်-ပြောဆို-ခြင်းကို ပြုတတ်သော။
 တံ (ဝေပိဘေဒံ) ကဏေတိတိ ဝေပိဘေဒကရံ၊
 စိတ္တံ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၁၄၆။ ဝေပိဘေဒ (၁)
 အနက်လည်း ညွှန်း။

ဝေပိဘေဒကရဏ (န) [ဝေပိဘေဒ + ကရဏ] နှုတ်
 မြှောက်-ပြောဆို-ခြင်းကို ပြုခြင်း၊ နှုတ်မြှောက်-
 ပြောဆို-ခြင်း။ တနုသဉ္ဇောပနန္တိ ကာယ-
 ဝိညတ္တိဝေသေန ပုပ္ဖဘာဂေ တနုသဉ္ဇောပနံ
 ကတွာဝေ ဟိ ဝေပိဘေဒကရဏံ။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၃၇၃။

ဝေပိဘေဒနိယာမက (တိ) [ဝေပိဘေဒ + နိယာမက။
 ထိ - ဋ္ဌ...နိယာမိကာ။] နှုတ်မြှောက်-ပြောဆို-
 ခြင်းကို မှတ်သားတတ်သော၊ (= သမ္မာဝါစာ)
 ဝေပိဘေဒနိယာမိကာ ဝါစာကာယိက ကိရိယာ
 နိယာမကဿ သမ္မာကမ္မန္တဿ ဥပကာရိကာ။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၇၂။ ဝေပိဘေဒနိယာမိကာ ဝါစာတိ
 ဝေပိနုတ္တရိတဝိရတိမာဟ။ သာ ဟိ သမ္မာဝါစာ
 ဘူတာ မိစ္ဆာဝါစာယု သံယမိနိ။ အနု၊ ၄။
 ၂။ ၇၇။ (-သစ်၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၃၈။ အံ၊ ၄။
 ၁။ ၂၆၅)။

ဝစ်ဘေဒပစ္စယ (ပ) [ဝစ်ဘေဒ + ပစ္စယ] နှုတ်မြွက်-ပြောဆို-ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ မုသာဝါဒေါနာမ ဝစ်ဘေဒပစ္စယာ ဟေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၄။ ၂၆၉။

ဝစ်ဘေဒပဝတ္တက (တိ) [ဝစ်ဘေဒ + ပဝတ္တက။ ထိ-၌ ပဝတ္တိကော။] နှုတ်မြွက်-ပြောဆို-ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ဝဇိဒ္ဓါရေ တနုသဉ္ဇော-ပနဝသေန ဝစ်ဘေဒပဝတ္တိကော တာယေဝ ဒ္ဓါဒသ ဝစ်သင်္ခါရော နာမ။ မာဠ၊ ၃။ ၇၃။ အံ၊ ဇို၊ ၂။ ၃၀၈။

ဝစ်ဘေဒပ (ပ) ယောဂ (ပ) [ဝဇိဘေဒ + ပယောဂ] နှုတ်မြွက်-ပြောဆို-ခြင်းဟူသော-လုံ့လ-ပယောဂ။ “ဝဒတိတ် ဝစ်ဘေဒပ-ယောဂံ ဒသေတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၈။

ဝစ်ဘေဒပ (ပ) ဝတ္တကဝိက္ခသမုဋ္ဌာနပထဝိဓာတု (ထိ) [ဝစ်ဘေဒပဝတ္တက + ဝိက္ခသ မုဋ္ဌာန + ပထဝိဓာတု] (က) ဝဗိ=နှုတ်မြွက်ခြင်း-ပြောဆိုခြင်း-၏ အထူးကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ်ပျင်ဖြစ်ကြောင်းရှိသော ပထဝိဓာတ်။ (ခ) နှုတ်မြွက်-ပြောဆို-ကွဲပြား-ခြင်းသို့ရောက်သော ဝဗိကိုဖြစ်စေတတ်သော စိတ်လျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသော ပကဝိဓာတ်။ ဝစ်ဘေဒ ပဝတ္တကစိတ္တသမုဋ္ဌာန ပထဝိဓာ-တုသာ ပစ္စယော အာကာရဂိုကာရော ဝဗိဝိညတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၈။ တဿ ပဝတ္တက စိတ္တံ သမုဋ္ဌာနံ ယဿာ သာ ဝစ်ဘေဒပ-ဝတ္တကစိတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ ပထဝိဓာတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇို၊ ၂။ ၁၀၀။

ဝစ်ဘေဒသဒ္ဓ (ပ) [ဝစ်ဘေဒ + သဒ္ဓ] နှုတ်မြွက်-ပြောဆို-ခြင်းဟူသောအသံ၊ စကား-သံ၊ အတ္ထဝိညာပဒန သာဓနတာယ ဝိစာဝ-ကရဏံ ဝါက္ခဏန္တိ တုလျာဓိကရဏံ ဒသေတုံ “ဥဒါဟရဏဗောဒသာ” ဝိ ဝုတ္တိ။ ဝစ်ဘေဒသဒ္ဓေတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဇို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၆။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၉)။

ဝစ်ဘေဒသမုဋ္ဌာပက (တိ) [ဝစ်ဘေဒ + သမုဋ္ဌာပက။ ထိ-၌ သမုဋ္ဌာပကော။] နှုတ်မြွက်-ပြောဆို-ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ဝစ်ဘေဒ သဒ္ဓကို ဖြစ်စေတတ်သော။ (သျ)။ ဝစ် () ကြည့်။

ဝစ်ဘေဒသမုဋ္ဌတ္တိ (ထိ) [ဝစ်ဘေဒ + သမုဋ္ဌတ္တိ] နှုတ်မြွက်-ပြောဆို-ခြင်း၏ ကောင်းစွာ ဖြစ်ခြင်း။ ဝစ်ဘေဒသမုဋ္ဌတ္တိ သန္ဓာယ “စိတ္တ သပုဗ္ဗတ္တ” နိ ဝုတ္တိ။ ဝိမတ်၊ ၁။ ၃၄။

ဝစ်ဘေဒဒ္ဓါဒ (ပ) [ဝစ်ဘေဒ + ဥပ္ပါဒ] နှုတ်မြွက်-ပြောဆို-ခြင်း ဖြစ်စေခြင်း၊ ဝစ်ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေခြင်း။ ဝစ်ဘေဒ (၄) ကြည့်။

ဝစ်ပယ (တိ) [ဝစ် + မယ။ ဝစ် ဝေ ဝစ်ပယော။ မာဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၄၇၀။] (၁) နှုတ်မြွက်-ပြောဆို-ခြင်းဖြင့် ပြီးသော၊ (၂) နှုတ်မြွက်-ပြောဆို-အပ်သောအသံ၊ စကားသံ၊ (၁) ယတ္ထကော မနုဿ ဝစ်ဒ္ဓါရတော ဥပ္ပတော နိက္ခန္ဓော ပဝေတ္တာ၊ ယံက်ဉ္စိ ဝစ်ယန္တိ အပ္ပေတ။ မာဠ၊ ၃။ ၇၃။ (၂) ဝစ်ပယောသာနသာရေနာတိ ဘူပဗ္ဗဘရူပဝေဒနာဒိ ဝစ်ပယသဒ္ဓဿ အနု-သာရေန၊ ဝိဘာဒိနိ။ ၂။ ၅၅။ ဝစ် ဝေ ဝစ်ပယော ယာသ “ပါနမယန္တိ” မာဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၄၇၁။

ဝစ်ပုနိ (ပ) [ဝစ် + မုနိ] ဝစ်ဒ္ဓါရ-နှုတ်-၌-ဖြင့်- ကောင်းမြတ်- ဧင်ကြယ်-ပညာရှိ-သောသူ၊ (ရဟန္တာ)။ ကာယမုနိ ဝစ်မုနိ၊ ဝေတောမုနိ အနာသဝံအံ၊ ၂။ ၇၇။ ကာယ မုနိန္တိ ကာယဒ္ဓါရေ မုနိ ဥတ္တမံ ပရိသုဒ္ဓိ၊ ကာယေန ဝါ မုနိ သေသဒ္ဓယေပိ သေဝ နယော။ အံ၊ ဇို၊ ၂။ ၂၃၅။ (-ဣတိဝုတ်။ ၂၃။ စူဠနိ။ ၇၃)။

ဝစ်ပေဒနယျ (န) [ဝစ် + မေဒနယျ] (က) ဝစ်ဒ္ဓါရ၌- ပညာရှိ- သူတော်ကောင်း-၏ အဖြစ်။ (ခ) ဝစ်ဒ္ဓါရ၌-ပညာရှိ-သူတော်-ကောင်း-ဖြစ်ကြောင်းအကျင့်တရား။ (ဂ)

ဝစီဒါရ၌-ပညာ-ရိ- သူတော်ကောင်း-တို့၏
ဥစ္စာဖြစ်သောအကျင့်တရား၊ (ဆ)နှုတ်ကို
အဦးပြုသဖြင့်ဖြစ်သော မောနေယျအကျင့်။
(က)(ခ)(ဂ) (ဆ)ကယမောနေယျ ဝစီ-
မောနေယျ မနောမောနေယျ။ အံ၊ ၁။ ၂၇၆။
ဣတိဝုတ်။ ၂၃၄။ မဟာနိ။ ၄၄။ စူဠနိ။ ၇၃။
ကယမောနေယျန္တိ ကာယဒွါရေ မုနိ
ဘာဝေါ သာဓုဘာဝေါ (ပဏ္ဍိတဘာဝေါ။)
သေသဒ္ဓယေပိ သေသနဿာ။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၃၅။ ဝိညတ္တိဝါစာ သဒ္ဓါဝါစာဝသေန
ပညပေတဗ္ဗံ ဝစီ မောနေယျ။ မဟာနိ၊ ၄၅။ ၂။
(-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၄။ ဒိ၊ ၃။ ၂။
၂၁၄-၅။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၂၀၇-၈)။

(ဝစီမောနေယျဟူသည်-(က) လေးပါး
အပြားရှိသော ဝစီဒုရိက်ကို ပယ်ခြင်း။
(ခ)လေးပါး အပြားရှိသော ဝစီသုရိက်
(ဂ)စကားသံဗျူဟာ- လျှင်အာရုံရှိ-သော-
ဉာဏ်။ (ဆ)စကားသံကို ပိုင်းခြား၍ သိတတ်
သောဉာဏ်။ (င)စကားသံကို ပိုင်းခြား၍
သိတတ်သော ဉာဏ်နှင့် အတုတကွ -
ဖြစ်သောဂေ။ (စ) စကားသံ ဖြင့် စွာ
တပ်မက်မှု=ဆန္ဒရာဂ-ကို ငယ်ခြင်း။ (ဆ)
(ဝိတက်ဝိစာရဟူသော)ဝစီသင်္ခါရ၏ ချုပ်ရာ
ဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်၌ မာပတ်ကို ငစီမော
နေယျ-ဟုဆိုသည်။ (အံ၊ ၁။ ၂၇၇။ မဟာနိ၊
၄၄။ စူဠနိ။ ၇၃။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၅။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၄။ မဟာနိ၊ ၄၅။ ၂။ ဒိ၊ ၃။
၂။ ၂၁၄-၅။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၂၀၇-၈)။

ဝစီယတိ (ကမ္မကြံ) [ဝစ+ယ+တေ။ ဤ-
လာ။] ပြော-ဟော-ဆို-အပ်၏။ ကမ္မ
ဝစီယတိ၊ ငစီယန္တိ။ နိဂ္ဂန္တိ၊ ၄၂၆-နာ။

ဝစီယန္တိ (ကမ္မကြံ) [ဝစ+ယ+အန္တေ] ပြော-
ဟော-ဆို-အပ်ကုန်၏။ ဝစီယတိ-ကြည့်။

ဝစီဝင်္က (ပု) [ဝစ+ဝင်္က] နှုတ်၏ ကောက်ကျစ်
စဉ်းလဲခြင်း (ဝစီဒုရိက်)။ ဝစီဒေါသ-
ကြည့်။

ဝစီဝိကာရ (ပု) [ဝစီ+ဝိကာရ] နှုတ်၏ ဖောက်
ပြန်ခြင်း။ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေအပ်သော ဖောက်
ပြန်ခြင်း။ ကေနစိပိ ကာယဝိကာရော ဝါ
ဝစီဝိကာရော ဝါ န ကတော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။
ဝစီဝိကာရော ငစီဝိညတ္တိ နာမ။ အတိ၊ ၄။ ၁။
၃၇၈။ (-ကင်္ခါ၊ ၂၂၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆)။

ဝစီဝိကာရဇနက (တိ) [ဝစီဝိကာရ+ဇနက။ ထိ
-၌ ဝစီဝိကာရဇနိကာ။] နှုတ်၏ ဖောက်ပြန်
ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော။ ဝစီဝိကာရဇန
ကာ သူယန္တိ။ မ၊ ၃။ ၁။ ၂၇၆။

ဝစီဝိညတ္တိ (ထိ) [ဝစီ+ ဝိညတ္တိ။ ဝစီ ဝေ ဝိညတ္တိ
ဝစီဝိညတ္တိ။ ဝစီယာ ဝိညတ္တိ ဝစီဝိညတ္တိ။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၂။ ၆။ မဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ငစီ စ သာ
ဂိညတ္တိ စာတိ ဝစီဝိညတ္တိ။ ငစီ၊ ၃။ ၂။ ၁။ ၇။
ဝိညတ္တိ-ပုဒ်နှင့်တွဲစပ်ကြည့်။] ဝစီဝိညတ်-
(က) စကား-ကောင်းသံ-ဖြင့် (မိမိအလိုဆန္ဒ
အကြံအားကို) သူတစ်ပါးတို့အား၊ သိစေ-
ထင်စွာပြု-ငတ်သော-သဘော-ရုပ်။ (ခ)
စကား-စကားသံ-ဖြင့် သူတစ်ပါးတို့သည်
သိအပ်သော-သဘော-ရုပ်။ (ဂ) စကား-
ကောင်းသံ-ဖြင့် သိအပ်ကြောင်းဖြစ်သော
-သဘော-ရုပ်။ (ဆ) လှုပ်ရှားသောနှုတ်
(=ငစီဝိညတ်) ဟူသော သိစေတတ်သော-
သဘော-ရုပ်။

(က) (ခ) (ဂ) (ဆ) ကတမံ တံ ရူပံ
ဝစီဝိညတ္တိ ယာ တာယ ဝါစာယ
ဝိညတ္တိ ဝိညာယနာ ဝိညာဗတတ္တိ။ ဣဒံ တံ
ရူပံ ဝစီညတ္တိ။ အဘိ၊ ၈။ ၁၆၈။ ဝါယာယ
အတ္တနော ဘာဝံ ဝိညာပေန္တာနံ တိရစ္ဆာနေ-
ဟိပံ ပုရိသာနံ ပုရိသဟိ ဝါ တိရစ္ဆာနာ-
နမ္ပိ ဝစီဂဟဏာနုသာရေန ဂဟိယာယ
ဘောယ ဘာဝေါ ဝိညာယတိတိ ဝိညတ္တိ။
သယဉ္စ ဝစီဂဟဏာနုသာရေန ဝိညာယတိ
တိပိ ဝိညတ္တိ။ စောပနသင်္ခါတာ ဝစီဝေ
ဝိညတ္တိ ဝစီဝိညတ္တိ။ ဝစီသောသေန ဧ၊ မိပ္ပါယ

ဝိညာဏေဟေတုတ္တာ သယည တဏှာဝိညော
ယျတ္တာငါစာယ ဝိညာကိုကို ဝေဝိညတ္တိ။
အဘိ၊ ၄၂၁။ ၆၁။ ကာသိညတ္တိ ဝေဝိညတ္တိ
ဝိညတ္တိရူပံနာမ။ သင်္ဂဟ။ ၉၇။ ဒ ဝိညာဏက-
သဒ္ဓသခါဘ ဝါစာယ အနိပ္ပါ ဝိညာပေတိ
သယည ကာယ ဝိညာယတိတိ ဝေဝိညတ္တိ။
ဝိသာဝနီ။ ၂၀၈ ဝိညတ္တိသဒ္ဓသ ဂတ္ထုကမ္မ-
ဝသေန အဝဒ္ဓယံ ကာသိညတ္တိဝေဝိညတ္တိ-
သဒ္ဓဉ္စ ကိသာတယူဝိ သမာသံ ဝေဝေန္တော
စတမာနကယယနာတိ ဝေဝိညတ္တိ။ ဝေဝိ
မာ။ ၂။ ၃။ ၉။ ကာသိညတ္တိ ဝေဝိညတ္တိ။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၁။ ဝေဝိညတ္တိဝိညတ္တိ
အနိပ္ပါယာပနပလာဝ ဝေဝိညတ္တိ သာ
ဝိညတ္တိဝေဝိ ဝေဝိညတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၀။

(-ဝေဝိညတ္တိသည်- ဟိ၊ စိတ်၊ ဥတု၊
အာဟာရတည်းဟူသော အကြောင်းတရား
၄-ပါးတို့နှင့် စိတ်ကြောင့်သာဖြစ်သည်။
ယင်း ဝေဝိညတ္တိကို ဖြစ်တော်မူသောစိတ်
မျှားကား ဝုဋ္ဌောစိတ်(၁) ကာမာဝေရဇော
စိတ်(၂၉) အဟိညာဉ်စိတ်(၂) ပါးအားဖြင့်
(၃၂)ပါးတို့ဖြစ်သည်။ အဘိ၊ ၄၂၁။ ၃၆၁။
သင်္ဂဟ။ ၄၂။ ဝေဝိညတ္တိ ဖြစ်ပေါ်ပုံမှာ -

“ဤစဂ.၁.ကိုပြောဆိုအံ့”ဟု ကြံစည်သော
သူအား အကြံမစည်ဖြစ်သည်နှင့်ယှဉ်နှိုင်းနက်
ရှေးဦးစွာ ဝိညတ္တိဖြစ်စေတတ်သော စိတ်
ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထိုစိတ်သည် ပထဝီဓာတ်၊
အာပေါဓာတ်၊ တေဇောဓာတ်၊ ဝါယော
ဓာတ်၊ ဝဏ္ဏဂန္ဓရဟ၊ သြဗာဟုအိဝေဝိယော
(ဂ)ပါးသောရုပ်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။
ထိုစိတ္တဇရုပ်(ဂ)ပါးတို့တွင်ပါဝင်သော စိတ္တဇ
ပထဝီဓာတ်နှင့် အသိဖြစ်ရာ ဇရုပ်၌ ဟည ရှိ
သော ကမ္မဇပထဝီဓာတ်တို့၏ ထိခိုက်ခြင်း၏
အကြောင်း ဖြစ်သော - အခြင်း အရာ -
အမှုအရာ - အပူအလေးသည် ဝေဝိညတ္တိ
မည်၏။ ထိုဝေဝိညတ္တိကို သောဘဝိညာဉ်ဖြင့်

သိအပ်သည် မဟုတ်၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့်သိ
သိအပ်သည်။

ဤဝေဝိညတ္တိသည် လူသတ္တဝါတို့ကို မဆို
ဟားဘိတိရစ္ဆာန်တို့အားသော်မှလည်းသိသာ
ထင်ရှားလေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် လူတို့
၏“လာလော့” “သွားလော့”ဟု ပြောဆို
သော အသံကိုကြားသဖြင့် “ဤသူသည်
ဤအမှုကိုပြုစေလိုယောင်တကား = ပြုစေလို
ပုံမ၏”ဟု သိပြီး လာလည်းလာကြသည်။
သွားလည်းသွားကြသည်။ အဘိ၊ ၄၂၁။ ၁၂၉။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၇၀။ အဘိ၊ ၀တာရ။ ၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉။
၂။ ၁၀။ ဝိသာဝနီ။ ၂၀၁။ ဝေဝိညတ္တိ၊
သင်္ဂဟ။ ၄၂။ ဝေဝိညတ္တိသည် - ပဋိပတ္တ
အစဉ် ဟုတ် အတုမျှသဖြင့်ဖြစ်သည်။ (အဘိ၊
၄၂၁။ ၁၂၅။ ၂၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၂။ အနုဋီ၊ ၁။
၇၂။) ဝေဝိညတ္တိသည် စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်မျှ
သာအသက်ရှည်သည် ထို့ကြောင့် “စိတ္တာနု
ပရိဝတ္တိနော မော” ဟူသော မာတိကာ-
ပေတွင် ပါဝင်၍ စိတ်နှင့်ပြိုင်တူဖြစ်၊ ပြိုင်တူ
ချုပ်သည်။ (ဝိသာဝနီ။ ၁၄၀။) ဝေဝိညတ္တိ
သည် - ကောင်းပြောသောသူ၏ အလိုကို
သုဘစ်ပါးအား ပြုခြင်းကိုစွဲရှိသည်။ ကောင်း
သံ၏ အကြောင်း၏အကြောင်းဖြင့် ဉာဏ်အား
ရှေးထွက်ကတ်သည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ပထဝီ
ဓာတ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသည်။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၇၀။ အဘိ၊ ၀တာရ။ ၉၅။

ဝေဝိညတ္တိဇနန (တိ) [ဝေဝိညတ္တိ+ဇနန] ဝေဝိ-
ညတ္တိကို ဖြစ်တတ်သော။ (န) ဝေဝိညတ္တိကို
ဖြစ်စေ-ခြင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်။ လော-
ကီပဏိတက္ခော ဒုတ္တိသ စိတ္တသဟဂဘော
ဝါစံ သစ်ရောတိ ဝေဝိညတ္တိဇနနတော။
မဒါ၊ ၃။ ၃၀။

ဝေဝိညတ္တိဝိပျာ (၄) [ဝေဝိညတ္တိ+ဝိပျာ] ဝေဝိ-
ညတ္တိ၏-ပြန်-နိ-ခြင်း၊ နှုတ်မြက်၍-ပြော

-ဆို-ခြင်း။ ဝစ်ဝိညတ္တိဝိပ္ပါရာ၊ ဥပ္ပန္နံ မဇု-
ပါယသံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၀။ ဝစ်ဝိညတ္တိဝိပ္ပါရာတံ
ဝစ်နိစ္ဆာရဏဟေတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၀။

ဝစ်ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပန (န) [ဝစ်ဝိညတ္တိ+သမုဋ္ဌာ-
ပန] ဝစ်ဝိညတ်ကိုဖြစ်စေခြင်း။ စေနဘေဒ
(၄) ကြည့်။

ဝစ်ဝိညတ္တိသမ္ဘဝ (ပု) [ဝစ်ဝိညတ္တိ+သမ္ဘဝ]
ဝစ်ဝိညတ်၏ ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်း။ အာဏ-
တ္တိကေ ပန သတ္တဟိပိ စောနာဟိ သဟ
ဝစ်ဝိညတ္တိသမ္ဘဝတော...အဓိပ္ပါယ် ပိညာပေ-
တိ။ ဝဇီရ၊ ၁။ ၅၇။

ဝစ်ဝိညတ္တိသဟိတ (တိ) [ဝစ်ဝိညတ္တိ+သဟိတ]
ဝစ်ဝိညတ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဟာဏာပနန္တိ
ဝစ်ဝိညတ္တိသဟိတံ ယ ဝဓကစေတနာယ
အဓိပ္ပေတတ္ထသာဓနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၆။

ဝစ်ဝိညတ္တိဟေတုက (တိ) [ဝစ်ဝိညတ္တိ+ဟေတု
+က] ဝစ်ဝိညတ်လျှင် အကြောင်းရှိသော။
ဝစ်ဝိညတ္တိဟေတုကံ သြဋ္ဌာဝိဂ္ဂါဒိမိ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၈၈။

ဝစ်ဝိပ္ပလာပ (ပု) [ဝစ်+ဝိပ္ပလာပ] နှုတ်ဖြင့်
အထူးထူးအပြားပြား (ဖောက်ပြန်စွာ) -
ယောင်ယမ်း - မြည် တမ်း - ဖော် ဟစ် -
ပြောဆို-ခြင်း။ တေဟိ ဖုဋ္ဌဿ ဝစ်ဝိပ္ပလာ-
ပေါ ပရိဒေဝေါ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၇၈။

ဝစ်ဝိပ္ပါရ (ပု) [ဝစ်+ဝိပ္ပါရ] စကားသံကို
ပြန်နှံ့စေခြင်း။ နှုတ်ပြက်-ပြော-ဆို-ခြင်း။
ဣဒကေစွာ ဘိက္ခု ဝစ်ဝိပ္ပါရေန ပရိသာယ
သာဝေတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၂၅။

ဝစ်ဝိသမ (န) [ဝစ်+ဝိသမ] နှုတ်၏ မညီ
မညွတ်ခြင်း (ဝစ်ဒုစရိက်)။ ကာယဝိသမံ
ဝစ်ဝိသမံ မနောဝိသမံ။ အဘိဝိ၊ ၃၇၂။
(-မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆)။

ဝစ်ဝိသရူပသမကရ (တိ) [(ဝစ်+ဝိသ+ရူပသမ
-) ဝစ်ဝိသရူပသမ+ကရ+အ] စကား

တည်းဟူသော အဆိပ်၏ အစူးသဖြင့်-
ငြိမ်း-ချုပ်ငြိမ်း-ခြင်း-ကို ပြုတတ်သော။
အဆိပ်နှင့်တူသော စကားကို အထူးသဖြင့်-
ငြိမ်း-ချုပ်ငြိမ်း-အောင် ပြုတတ်သော။
ပါပုဂ္ဂလားနံ ဝစ်ဝိသရူပသမကရေ မန္တာ-
ဂဒေါ။ ဧရိယာ၊ ၄။ ၂၉၀။

ဝစ်ဝိတိက္ကမ (ပု) [ဝစ်+ဝိတိက္ကမ] နှုတ်ဖြင့်
လွန် ဂျူးခြင်း (ဝစ်ဒုစရိက်)။ ဝစ်ဝိတိက္ကမော
ဝစ်ဒုစရိက်။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၄။

ဝစ်ဝိသံဝရ (ပု) [ဝစ်+သံဝရ] နှုတ်စောင့်စည်း
ခြင်း။ နှုတ် - ဝစ်ဒုရ - ဖြင့်စောင့်စည်း -
ထိန်းသိမ်း - စောင့်ရှောက် - ခြင်း (ဝစ်-
သုစရိက်)။ ကာယသံဝရေ ဝစ်ဝိသံဝရေ
အာဇီဝသံဝရေ။ အံ၊ ၃။ ၃၂၂။ ဝစ်ဝိသံဝရေ
ဝစ်သုစရိတ်။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၄။

ဝစ်ဝိသံသာရ (ပု) [ဝစ်+သံသာရ] အပြန်
အလှန် ဆဲရေးပုတ်ဖော်သောစကား။ အပြန်
အလှန် ဆဲရေးခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်
သောစကား။ ဥကတော ဝစ်ဝိသံသာရေ (အံ၊
၁။ ၇၈) တိ ဒွိသုပိ ပက္ခေသု အညမညံ
အက္ခောသန ပစ္စက္ခောသန။ ဝေသန သံသရ-
မာနာ ဝါစာ ဝစ်ဝိသံသာရေ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။
သံသရမာနာတိ ပစ္စက္ခမာနာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။

ဝစ်ဝိသံဘာရ (ပု) [ဝစ်+သံဘာရ] စနသဉ္ဇာရ
-ကြည့်။

ဝစ်ဝိသင်္ခါရ (ပု) [ဝစ်+သံ+ကရ+ဏ။ ဝစ်-
သင်္ခါရေတိ ဝစ်ဝိသင်္ခါရေ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၃၁၃။ ဝါစံ သင်္ခါရေန္တိ ဥပ္ပါဒေန္တိ ဝစ်-
သင်္ခါရေ။ ပရိသံ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။ ၂၈၄။ မ၊ ၄။ ၂။
၂၇၄။ ဝါစံ သင်္ခါရေတိ ကရေတိ နိဗ္ဗတ္တေ-
တိတိ ဝစ်ဝိသင်္ခါရေ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၃။ မ၊ ၄။ ၃။
၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃။ ဝါယေ (ခါစံ?)
သင်္ခါရေတိ နိဗ္ဗတ္တေတိတိ ဝစ်ဝိသင်္ခါရေ။ သံ၊
၄။ ၃။ ၁၃၂။ ဝစ်+သင်္ခါရ။ ဝစ်ယာ သင်္ခါ-
ရေတိ ဝစ်ဝိသင်္ခါရေ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၃။

ဝစ်+ပဝတ္တ+သင်္ဂါရ။ ဝစ်တော(ဝစနတော)
 ပဝတ္တသင်္ဂါရော ဝစ်သင်္ဂါရော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၊၂၊၈။
 သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။] ဝစ်သင်္ဂါရ- (၁) (က)ဝစ်-
 ဘေဒသဒ္ဓ-စကား- စကားသံ-ကို-ပြုပြင်-
 စီရင်-တတ်သည့်တရား (ဝိတက်)။ (ခ)
 ဝစ်ဘေဒသဒ္ဓ-စကား- စကားသံ - ကို -
 ပြုပြင်- စီရင် - တတ်သည့်တရား (ဝိဟက်၊
 ဝိစာရ)။ (၂) ဝစ်ဝိညတ်-ဝစ်ဒ္ဓါရ-နှုတ်-မှ-
 နှိ-ဖြစ်သော (ပြုပြင်- စီရင်- တတ်သည့်)
 -သင်္ဂါရ- စေတနာ။ (ဝစ်ဒ္ဓါရ၌ ပြုသော
 ကာမာဝစရ ကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ-
 ၂၀) (၃) (က)ဝစ်ဝိညတ်-ဝစ်ဒ္ဓါရ-နှုတ်-
 ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော (ပြုပြင်- စီရင်-
 တတ်သည့်)- သင်္ဂါရ - စေတနာ။ (ယင်း
 စေတနာ-၂၀)။ (ခ)ဝစ်ဝိညတ်-ဝစ်ဒ္ဓါရ-
 နှုတ်-မှဖြစ်သော (ပြုပြင်-စီရင် - တတ်
 သည့်) သင်္ဂါရ-စေတနာ (ယင်းစေတနာ-
 ၂၀)။ (ဂ)ဝစ်ဝိညတ်-ဝစ်ဒ္ဓါရ-၏ (ပြုပြင်
 -စီရင်- တတ်သည့်) - သင်္ဂါရ - စေတနာ
 (ယင်းစေတနာ -၂၀)။ (၄) အပြန်အလှန်
 ပြောဆိုဆွေးနွေးသောစကား။

(၁) (က) ဝစ်ဘေဒသဒ္ဓ - စကား -
 စကားသံ-ကို-ပြုပြင်- စီရင် - တတ်သည့်
 တရား။ (ဝိတက်)။ တက္ကော ဝိတက္ကော
 သင်္ဂါရော...ဝစ်သင်္ဂါရော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ ဝါစံ
 သင်္ဂါရောတိ ဝစ်သင်္ဂါရော။ ဧတ္ထ စ
 လောကီယဝိတက္ကော ဝါစံ သင်္ဂါရောတိ။ န
 လောကုတ္တရော။ ကိဉ္စာပိ န သင်္ဂါရောတိ
 ဝစ်သင်္ဂါရော တေပ ပနဿ နာမံ ဟောတိ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၃။ ဝါစံ သင်္ဂါရောတိ ဝါစံ ဥပ္ပါ-
 ဒေတိ ဝစ်သောသုပ္ပတ္တိယာ ဝိသေသ-
 ပစ္စယာ ဟောတိတိ အတ္ထေ။ လောကီယ-
 ဝိတက္ကော ဒုတ္တိံ သမိတ္တသဟဂတော ဝါစံ
 သင်္ဂါရောတိ ဝစ်ဝိညတ္တိဇနနတေ။ ဝစ်-
 သင်္ဂါရော တေပ ပနဿ နာမံ ဟောတိ

ရူဠိတော၊ တံသ မတ္တတာ နိရောဓတော ဝါ
 သမ္ပဝတော ပန သင်္ဂါရောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၃၀။ (ခ) ဝစ်ဘေဒသဒ္ဓ-စကား-စကားသံ-
 ကို-ပြုပြင် - စီရင် - တတ်သည့်တရား
 (ဝိတက်၊ ဝိစာရ)။ ဝစ်သင်္ဂါရ နိရုဒ္ဓါ
 ပဋိပုဿဒ္ဓါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇။ ဝစ်သင်္ဂါရတိ
 ဝိတက္ကဝိစာရ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ ဝါစံ သင်္ဂါရော-
 န္တိတံ ဝစ်သင်္ဂါရော။ င်တက္ကော ဝိစာရေတွာ
 တံ ဝါစံ သင်္ဂါရော ကထေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။
 တယော သင်္ဂါရော ကာယသင်္ဂါရော ဝစ်သင်္ဂါ-
 ရော စိတ္တသင်္ဂါရောတိ ...ဝိတက္ကဝိစာရ
 ဝစ်သင်္ဂါရော။ ယမက၊၂။၁။ ပုဗ္ဗေဝ ခေါ
 အာရုသော ဝိသာခ င်တက္ကောတွာ
 ဝိစာရေတွာ ပစ္စာ ဝါစံ သင်္ဂါရော တသ္မာ
 ဝိတက္ကဝိစာရ ဝစ်သင်္ဂါရောတိ ဝစနတော
 ပန သင်္ဂါရောတိ သင်္ဂါရော။ ကိသင်္ဂါ-
 ရောတိ? ဝစ်။ ဝစ်ယာ သင်္ဂါရောတိ
 ဝစ်သင်္ဂါရော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ (-ပဋိသံ။
 ၉၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅၊ ၂၊၃၃-၄)။

(ဝစ်သင်္ဂါရသည် ဘုံအားဖြင့် အသည
 သတ်ဘုံမှတစ်ပါးသော အလုံးစုံသောဘုံ၌
 ဖြစ်၍၊ ဈာန်အားဖြင့်ကား ပထမဈာန်၌သာ
 ဖြစ်သည်။ စိတ္တပုဒ်အားဖြင့်ကား ဒွေပဉ္စ
 ဝိညာဉ် (၁၀) မှ တစ်ပါးသော ကာမီတိ
 (၄၄) ခု၌သာဖြစ်ကာ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့်ကား
 အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ နိရောဓသမာပတ်ဝင်
 စားခိုက်ပုဂ္ဂိုလ်၊ သေဒသာပုဂ္ဂိုလ်မှတစ်ပါး
 အလုံးစုံသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ဖြစ်သည်။ ယမက၊
 အ၊၁။၇။ နိရောဓသမာပတ်ကိုဝင်စား
 သောပုဂ္ဂိုလ်အား ရှေးဦးစွာဝစ်သင်္ဂါရချုပ်၍
 ထို့နောက်၌ ကာယသင်္ဂါရချုပ်သည်။ ထို
 နောက်၌ စိတ္တသင်္ဂါရချုပ်သည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၃၆။ သံ၊၂။၄၈၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။

(၂) ဝစ်ဝိညတ်-ဝစ်ဒ္ဓါရ-နှုတ်-မှ-နှိ-
 ဖြစ်သော(ပြုပြင်- စီရင်- တတ်သည့်) -

သင်္ခါရ - စေတနာ။ (ဝစီဒွါရဉ္စိဖြစ်သော ကာမာဝရေကုသိုလ်, အကုသိုလ်စေတနာ-၂၀) စာယော မေ အာဝုသော သင်္ခါရာ၊ ကာယ သင်္ခါရေ ဝစီသင်္ခါရေ စိတ္တသင်္ခါရေ။ မ၊၁။ ၆၇။ ဝစီသင်္ခါရေတိ ဝစီတော (စနတော) မတ္တသင်္ခါရော၊ ဝစီဒွါရေ ဝနေဘေဒဝသေန ပဝတ္တာနံ ဝိသတိယာ ဝေ ဝစီသဇ္ဇတနာန-မေတံ အဓိဝစနံ။ မ၊၄၊၁။၂၂၇။ သံ၊၄၊၂။ ၁၆။ (-သံ၊၁။၂၄၅)။ (၁) (၂) ကာယ-သင်္ခါရေ ဝစီသင်္ခါရေ စိတ္တသင်္ခါရေ။ မ၊၁။ ၃၇၅၊၄၇၃။ ဝါစံ သင်္ခါရေတိ ကရေတိ နိဗ္ဗတ္တေတိတိ ဝစီသင်္ခါရေ။ဝစီဒွါရေ ဟနသံစောပနံ ဝစီဘဒံ ပါပေဘာ ဥပ္ပန္နာ စုတ္တပ္ပကာရဝ ဝိသတိစေတနာပိ ဝိတက္က-င်္ဂဗျာပိ ဝစီသင်္ခါရေတေစ ဝုဇ္ဇန္တိ။ မ၊၄၊၂။ ၂၆၃။ ဝါဇန္တိ ဝစီယောသံ။ သင်္ခါရေတိတိ ဇနေတိ။ တေနာဟ “နိဗ္ဗတ္တေတိ” တိ။ န ဟိ စံ ငိတက္ကဝိစာရ ငဟိဝစိတ္တံ ဝစီယောသံ နိဗ္ဗတ္တေတံ သက္ကောတိ။ မ၊၄၊၂။၂၇၃။ (-သံ၊ ၄၊၃။၁၃၂။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇၃)။ (၃) (က) စစိဝိညတ် - ဝစီဒွါရ - နှုတ် - ဖြင့်ဖြစ်စေ အပ်သော (ပြုပြင်စီရင် - တတ်သည့်) - သင်္ခါရ - စေတနာ၊ (ယင်းစေတနာ - ၂၀)။ (ခ) စစိဝိညတ် - ဝစီဒွါရ - နှုတ် - မှဖြစ်သော (ပြုပြင် - စီရင် - တတ်သည့်) သင်္ခါရ - စေတနာ (ယင်း စေတနာ - ၂၀)။ (ဂ) စစိဝိညတ် - ဝစီဒွါရ - နှုတ် (ပြုပြင် - စီရင် - တတ်သည့်) - သင်္ခါရ - စေတနာ (ယင်း စေတနာ - ၂၀)။တာ ဝေ ဝစီဝိညတ္တိ သမုဋ္ဌာပေတွာ ဝစီဒွါရေတော ပဝတ္တာ ဝစီ-သင်္ခါရေ နာမ။ ဝစီသဇ္ဇတနာ ဝစီသင်္ခါရေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၂။ ကာယေန ပဝတ္တိတော၊ ကာယတော ဝိ ပဝတ္တော၊ ကာယဿ ဝါ သင်္ခါရေတိ ကာယသင်္ခါရေ။ ဝစီသင်္ခါရေ-သုပိ ဒေဝေ နယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။၂၅၇။

(၄) အပြန်အလှန် ပြောဆိုဆွေးနွေးသော ကေား။ သံမယေန သမယဉ္ဇဿ ဝစီသင်္ခါရ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အံ၊ ၂။ ၃၀၇။ ဝစီသင်္ခါရတိ အာလာပသလ္လာပ စသေန စနာနေဝ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၅။

ဝစီသင်္ခါရနိရောဓ (ပု) [ဝစီသင်္ခါရ + နိရောဓ] ဝစီသင်္ခါရ (-ဝိတက်, ဝိစာရ) နိ- ချုပ်- ငြိမ်း-ခြင်း (ဒုတိယဈာန်သမာပတ်ကိုဝင်စား မြင်း)။ ဝစီသင်္ခါရနိရောဓော (မဟာနိမ္မိ ၄၄၊ ၂၆၀။ ဇူဇ္ဇနံ ၇၃) တိ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ နိရောဓော အာဝရဏော၊ ဒုတိယဇ္ဈာန-သမာပတ္တိသမာပဉ္စနံ။ မဟာနိမ္မိ ၁၅၂။

ဝစီသင်္ခါရပဋိပက္ခ (ပု) [ဝစီသင်္ခါရ + ပဋိပက္ခ] ဝစီသင်္ခါရ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ ကေစိ ပန “ဝစီသင်္ခါရပဋိပက္ခတာဝတော ဒုတိယဇ္ဈာန် အရိယော တုက္ခိဘာဓေါ” တိ ဝပန္တိ၊ ဉ္စဒါန၊ ၄။ ၉၄။

ဝစီသင်္ခါရပဟာန (န) [ဝစီသင်္ခါရ + ပဟာန] ဝစီသင်္ခါရကို - ပယ် - စွန့် - ခြင်း။ ဒုတိယဇ္ဈာ-နမ္ပိ အရိယော တုက္ခိဘာဝေါ စစီသင်္ခါရ-ပဟာနတော။ မ၊၄၊၂။ ၁၂၆။

ဝစီသင်္ခါရမူလက (တ) [ဝစီသင်္ခါရ + မူလ + က] ဝစီသင်္ခါရလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ ဝစီသင်္ခါရမူလကံ ကေန္တိ အနုလောမေ တိဏိ။ အာ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄-၅။

ဝစီသင်္ခါရဝိရဟ (ပု) [ဝစီသင်္ခါရ + ဝိရဟ] ဝစီသင်္ခါရမှ ကင်းခြင်း။ ဒုတိယဉ္စိ ဈာန် ဝစီ-သင်္ခါရဝိရဟတော ဝိသေသတော တုက္ခိဘာ-ဝေါ နာမ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၅၄။ သီ၊ ၄၊ ၁။ ၂။ ၁၁၀။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၆၄။ (-မူလဋီ၊ ၂။ ၁၇၂)။

ဝစီသင်္ခါရဘာဝ (ပု) [ဝစီသင်္ခါရ + အဘာဝ] ဝစီသင်္ခါရ၏ မငြိမ်းခြင်း။ ဝစီသင်္ခါရဘာဝတော

အဝိတက္ကာဝိစာရာသမာပတ္တိ “အရိယော တုဏှိဘာဝေါ”တိ ဝေဒန္တိ။ ထေရဂါဠာ ၂။ ၂၄၂။

စစ်သစ္စာ (န) [ဝစိ+သစ္စ] (က) စစ်သစ္စာ၊ မှန်ကန်-ကောင်း-သောစကား၊ (သမ္မာဝါစာ)။ (ခ) ခန့်ခံအပ်ပြီးသော ပဋိညာဉ်စကား၊ မှန်သောစကား။ (က) သမ္မမနုရက္ခေယျာ (မ၊ ၂။ ၂၀၂) တိ ပရမတ္ထသစ္စဿ နိဗ္ဗာနဿ သစ္စိကိရိယတ္တံ အာဒိတောဝစစ်သစ္စံ ရက္ခေယျ။ မ၊ ၄။ ၂၀၈။ သစ္စမနုရက္ခေယျာတိ သစ္စာနုရက္ခာပဒေသေန သီလဝိသောဓနမာဟ၊ သစ္စေ ဌိတော သမာဒိန္နသီလံ အစိပေတော ပရိပူရေန္တော သမာဓိသံဝတ္တနိယတံ ကဏေတံ။ တေနာဟ “စစ်သစ္စံ ရက္ခေယျာ” တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။ သစ္စံ ဓမ္မော သံယမော ဗြဟ္မစရိယံ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၁။ ဣဒါနိ အရိယမဂ္ဂရဟဒဿ အင်္ဂါနိ ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေန္တော သစ္စံ ဓမ္မောတိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သစ္စန္တိ စစ်သစ္စံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၈။ စစ်သစ္စန္တိ ဣမိနာ “စတုရင်္ဂသမန္နာဂတာ ခါစာ သုပရိသုဒ္ဓါ ဟောတိ” တိ သမ္မာဝါစံ ဒဿေတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၃။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၂၀၇။ ၂။ ၂၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ၁၀၇။ အနုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၃။) (ခ) သစ္စေ ပတိဋ္ဌာယာ (မ၊ ၂။ ၂၉) တိ ထုသရာသိမ္ပိ အာကောဋိတခါဏကော ဝိယ အလေန္နော စစ်သစ္စေ ပတိဋ္ဌဟိတွာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ စစ်သစ္စေ ပတိဋ္ဌဟိတွာတိ ယထာ၊ ပဋိညာတာယ ပဋိညာယ ဌတွာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။

စစ်သစ္စရဟိတ (တိ) [စစ်သစ္စ+ရဟိတ] ဝစိ သစ္စာ- မှန်ကန်သောစကား- မှကင်းသော။ အသစ္စဿာတိ စစ်သစ္စ ရဟိတဿ တဝ သုဘာသိတံ မုဗ္ဗဿ ဒန္တသုစိ ဝိယ ကိံ ကရိဿတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၈။

ဝစိသဉ္ဇေတနာ (တိ) [ဝစိ+သဉ္ဇေတနာ] ဝစိ-ဒွါရ-မှ-ဋ်-ဖြစ်သောစေတနာ။ (က) ဝစိ-ဒွါရဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော စေတနာ။ (ခ) ဝစိဒွါရ၏ စေတနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ သု၊ ၄။ ၅၂)။ ဝစိသဉ္ဇေတနာ ဝစိသင်္ခါရေ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၂။ ဝစိသဉ္ဇေတနာတိ ဝစိဝိညတ္တံ သမုဋ္ဌာပေတွာ ဝစိဒွါရတော ပဝတ္တာ တာယေဝ ဝိသတိ ဓေတနာ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၇။ စတုဗ္ဗိဓာ ဘိက္ခဝေ ဝစိသဉ္ဇေတနာ အက္ခယလံ ဝစိကမ္ပံ ဒုက္ခု၊ ဗြဟ္မံ ဒုက္ခဝိပါကံ။ အဘိ၊ က၊ ၂။ ၉၀။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

ဝစိသဉ္ဇေတနာဟေတု (ပု) [ဝစိသဉ္ဇေတနာ+ဟေတု] ဝစိဒွါရ-မှ-ဋ်-ဖြစ်သော စေတနာ ဟူသောအကြောင်း။ ဝါစာယ ဝါ ဟာနန္တ သတိ ဝစိသဉ္ဇေတနာဟေတု ဥပ္ပဇ္ဇတိ အဇ္ဈတ္တံ သုခဒုက္ခံ။ သံ၊ ၁။ ၂၇။ ကာယသဉ္ဇေတနာ-ဟေတုတိ ကာယဒွါရေ ဥပ္ပန္နစေတနာ-ဟေတု။ ဝစိသဉ္ဇေတနာ မနောသဉ္ဇေတနာ-သုပိ ဒေသေစ နယော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ (-အံ၊ ၁။ ၄၇၆။ အဘိ၊ က၊ ၂။ ၉၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၇)။

ဝစိသညိတ (တိ) [ဝစိ+သညိတ] ဝစိ-ဝစိ-ဝိညတ်-ဟူ၍-ကောင်းစွာ- သ်-မှတ်-အပ်-သော။ ဝစိဘေဒေါတိ ဝစိသညိတာယ ဝါစာယ ဘေဒေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂။

ဝစိသတ္တ (န) [ဝစိ + သတ္တ] ဝစိကံလက်နက်၊ ဝစိဒုစရိကံဟူသောလက်နက်၊ လက်နက်နှင့် တူသော ဝစိဒုရိကံ။ ဝစိသတ္တံ မနောသတ္တံ။ အံ၊ ၂။ ၄၃၀။ စတုဗ္ဗိဓံ ဝစိဒုစရိကံ ဝစိသတ္တံ။ မဟာနိ။ ၁၁၇။ ကာယ ဒုစရိကံ ကာယသတ္တံ။ ဝစိသတ္တာဒိသုပိ ဒေသေဝနယော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃၈။

ဝစိသမာဓာရ (ပု) [ဝစိ + သမာဓာရ] နှုတ် အကျင့်၊ နှုတ်အမှုအရာ၊ စစ်ဒွါရ - နှုတ်-

ဦးဖြစ်သော ကောင်းသော အကျင့်၊ နှုတ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း။ ပရိသုဒ္ဓေနမိ ဝစ်သမာစာရေန သမန္နာဂတော။ ဝိ၊၄။၄၃၆။ ဝစ်သမာစာရံ ပါဟံ ဒေဝါနိန္ဒိ ဒုဝိနေ ဝါမိ သေဝိတဗ္ဗံ ပိ အသေဝိတဗ္ဗံ။ ဒိ၊၂။ ၂၂၃။ (-မာ၊၁။၃၃၉။ မ၊၂။၃၁၆-၇။ ဒီ၊၄။ ၂။၃၂၇၊၃၃၀။ မ၊၄။၂။၂၁၅။ အံ၊၄။၃။၃၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၂။)

ဝစ်သမာစာရဓပသမ (ပု) [ဝစ်သမာစာရ + ဓပသမ] နှုတ်အကျင့် (=ဝစ်သမာစာရ) ၏ ငြိမ်းခြင်း။ တဿ တေ အစိန္တေတာ ဝစ်သမာစာရဓပသမောယေဝ အနုသရိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၂။

ဝစ်သမာစာရသုဒ္ဓိ (ထိ) [ဝစ်သမာစာရ + သုဒ္ဓိ] နှုတ်အကျင့် (- ဝစ်သမာစာရ) ၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ သ ကံ ပွ ဝ သိ ဘာ ဝေ န ဝိတက္ကမူလကတ္တာ ဝါစာယ ဝစ်သမာစာရ သုဒ္ဓိ။ သုတ္တနိ၊၄။၂၀၀။

ဝစ်သမုဋ္ဌာပနက္ခဏ (ပု) [ဝစ်သမုဋ္ဌာပန+ခဏ] ကောင်းသံကို ဖြစ်စေ - ရာ ဖြစ်-သော ဂဏ (လက်ဖျစ် ဆယ်ဘွက်ခန့် အချိန်အခါ)။ ဝစ်သမုဋ္ဌာပနက္ခဏေ ဝေ တေ သဒ္ဓိသုဏာတိ။ မူလဒီ၊၃။၇၂။ (-အနုဒီ၊၃။၁၀၄)။

ဝစ်သမ္ပယုတ္တ (တိ) [ဝစ်+သမ္ပယုတ္တ] ဝစ်ဒ္ဓါရ- ဝစ်ဝိညတ်-နှင့် ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် စပ်ယှဉ်သော။ ဝစ်သမ္ပယုတ္တံ ကာယကြိယံ ကတာ ဒေသေန္တဿ ကာယေန ဝါစာယ ဝုဋ္ဌာတိ နာမ။ ဝိ၊၄။၄။၁၆၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။၄၇၂။ ဝိ၊၄။၅၅၇)။

ဝစ်သမ္ဘဝ (ပု) [ဝစ်+သမ္ဘဝ] ဝစ်ဒ္ဓါရ်ဖြစ် သော။ ပါဏာတိပါတေ ကတိ အာပတ္တိယော၊

ဝါစာ ပါရာဇိကာ ကတိ။ ဝိ၊၅။၃၆၅။ ဝါစာတိ ဝစ်သမ္ဘဝါ။ ဝိ၊၄။၅၇၆။

ဝစ်သုစရိတ (န) [ဝစ် + သုစရိတ။ ဝစ်ယာ သုစရိတံ ဝစ်သုစရိတံ။ ဝစ် + ပဝတ္တံ + သုစရိတ။ ဝစ်တော ပဝတ္တံ သုစရိတံ ဝစ်သုစရိတံ။ ဒီ၊၄။၃။၁၆၇။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂၀၃] ဝစ်သုစရိတ် - (က) ဝစ်ဝိညတ် - ဝစ်ဒ္ဓါရ- နှုတ်-ဖြင့်-ကောင်းစွာ 'ကျင့်အပ်-ပြုအပ် (ပြောဆို) သော ကောင်းသောအကျင့်။ (ခ) ဝစ်ဝိညတ်-ဝစ်ဒ္ဓါရ-နှုတ်-မှဖြစ်သော -ကောင်းစွာ ကျင့်အပ် -ကောင်း - သော အကျင့်။ (ဂ) (ခ) ဝစ်သုစရိတေန သမန္နာဂတော။ ဝိ၊၁။၆။ဒီ၊၁။၇၀-၉။ ဒီ၊၃။၄၃။ မ၊ ၁။၂၇၊၄၂။ မ၊၃။၁၆။ သံ၊၁။၃၄၃။ သံ၊၃။ ၂၃၃။ အံ၊၁။၂၅၇။ အံ၊၂။၁၆။ အဘိ၊ပု။ ၁၇၀။ ကာယသုစရိတံ ဝစ်သုစရိတံ မနော သုစရိတံ။ ဝိ၊၅။ ၂၂။ ဒီ၊၃။၁၆၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၃၃။ ဒုဋ္ဌ၊ရိတာနိ၊ ပိရူပါနိ ဝါ စရိတနိတိ ဒုစရိတာနိ။ ကာယေန ဒုစရိတံ၊ ကာယတော ဝါ ပဝတ္တံ ဒုစရိတန္တိ ကာယဒုစရိတံ။ သေသေသုပိ သေဝေ နယော။ သုဋ္ဌ၊ရိ- တာနိ၊ သုန္တရာနိ ဝါ စရိတာနိတိသုစရိ တာနိ။ ဒီ၊၄။၃။၁၆၇။ သုဋ္ဌ၊ စရိတာနိ၊ သုန္တရာနိ ဝါ ရိတာနိ သုစရိတာနိ။ ကာယေန သုစရိတံ၊ ကာယတော ဝါ ပဝတ္တံ သုစရိတံ ကာယသုစရိတံ။ သေသေ- သုပိ သေဝေ နယော။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂၀၃။ ဝစ်သုစရိတ (အံ၊၁။၅၀)န္တိ တဿ (ဝစ်ဒ္ဓါရိ- တဿ) ပဋိပက္ခဘူတံ စတုဋ္ဌိဓံ ကုသလကမ္မံ။ အံ၊၄။၂။၃။ စတုဋ္ဌိဓံ ဝစ်သုစရိတံ ကုသလံ ဝစ်ကမ္မမေဝ ဟောတိ။ အဘိ၊၄။၁။၁၄၇။

(ဝစ်သုစရိတ်ဟူသည် ဟုတ်မမှန်ပြောဆို ခြင်း၊ ချောပစ်ကုန်းတိုက်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားကို

ပြောဆိုခြင်း၊ ပြိန်ဖျင်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်းဟူသော ဝစီဒုစရိတ် လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းပင်တည်း။ (အံ၊ ၁၁၅၀။ ၂၇၅။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၃၅။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၇။) တနည်း- ဝစီဒုါရ၌ ပညတ် အပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို မလွန်ကျူးခြင်းပင်တည်း။ ၎င်းသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝစီ ဒုစရိတ် ၄-ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း ဖြစ်သော ဇေတနာနှင့် ဝစီဒုစရိတ် ၄ - ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်တတ်၊ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ဟူသော ဝိရတီစတသိက်ဘိ ဖြစ်ကြသည်။ (ဒီ၊ ၂။ ၁၈၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၂။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၇-၈။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၀၃။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၅။)

ဝစီသုစရိတ်သည်- အလိုရှိအပ်၊ နှစ်သက်အပ်၊ စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော အကျိုးတရားကို -ဖြစ်စေ-ပေး- နိုင်သည်။ ဝစီသုစရိတ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် (၁) မိမိကိုယ်ကို မိမိ မစွပ်စွဲတတ်ပေ။ (၂) ပညာရှိတို့၏ ချီးမွမ်းမှုကို ခံရ၍ (၃) ကောင်းသောကျေးဇူးစောသံ ပျံ့နှံ့၍တက်သည်။ (၄) မတော့မဝေသေရပြီး။ (၅) သေပြီးနောက် နတ်ပြည်သို့ လားရောက်ရသည်။ (မ၊ ၂။ ၁၁၁။ အံ၊ ၁။ ၅၃။ အံ၊ ၂။ ၂၃၃-၄။)

ဝစီသုစရိတပဋိသံယုတ္တ (တိ [ဝစီသုစရိတ် + ပဋိသံယုတ္တ] ဝစီသုစရိတ်နှင့်- စပ်- ယှဉ်- သော။ ငစီသုစရိတပဋိသံယုတ္တံ စ အာနိသံ ဘိ ပကာသေန္တော ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၁။

ဝစီသုစရိတသမဂီ (တိ) [ဝစီသုစရိတ်+သမဂီ။] ထိ-၌ သမဂီနိ။ ဝစီသုစရိတ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ယံ ဝစီသုစရိတသမဂီ....သုဂတိသဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇေယျ။ မ၊ ၂။ ၁၁၂။ အံ၊ ၁။ ၂၃၁။

ဝစီသုစရိတသမုဒါယ (ပု) [ဝစီသုစရိတ်+သမုဒါယ] ဝစီသုစရိတ်ဟူသော အပေါင်း။ တဿ ဝစီသုစရိတသမုဒါယဿ သစ္စာဝါစာဒယော အင်္ဂဘူတာတိ အာဟ “သစ္စာဝစနာဒယော စတ္တာရော အဝယဝါ”တိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၅။

ဝစီသုစိ (တိ) [ဝစီ+သုစိ] ဝစီဒုါရ-နှုတ်-ဖြင့်- စင်ကြယ်ခြင်း ရှိသော၊ သူ (ရဟန္တာ)။ ကာယသုစိ ဝစီသုစိ၊ စေတော သုစိ အနာသဝံ။ အံ၊ ၁။ ၂၇၆။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၃။

ဝစီသေဝံစေယျ (န) (ဝစီ+သောစေယျ) ငစီဒုါရ-နှုတ်-၌ စင်ကြယ်-သု၏အဖြစ်-ခြင်း။ (တရားကိုယ်အားဖြင့်ဝစီသုစရိတ်ပင်တည်း။) ကာယသောစေယျ၊ ဝစီသောစေယျ၊ မနောသောစေယျ။ အံ၊ ၁။ ၂၇၅။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၃။ ကာယသောစေယျန္တိ ကာယဒွါရေ သုစိဘာဝေါ၊ သေသပဒဒယေပိ ဒေသဝ နဒယာ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၃၅။ ကာယသောစေယျန္တိ ကာယသုစရိတံ၊ ဝစီမနောသောစေယျာနိပိ ငစီမနောသုစရိတာနေဝ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၀၄။ ဝစီသုစရိတ-လည်းကြည့်။

ဝစီ (ပု) [ဝစ+ကျ (တိ) ဝါဠ-သံ။ ငစု-အဒ္ဓမာဂဓိ။] ဟောအပ်သောအနက်။ အက္ခရာနိယေဝ ဟံ အက္ခရာသု ယထာဇာတံ ပဒဝါကျဘာဝေန ပရိစ္ဆိဋ္ဌန္တိ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၆၆။

ဝစီ (ပု၊ န) [ဝရ+စ၊ ဝစု+အ။ ဝါရေတိ သုခန္တိ ဝစု။ ကောဒိ။ ၃၉။ ဓာန်၊ ၄။ ၂၇၄။ ဝစုယစေဦဟဒယတေ ဝစု၊ ဣရိသံ။ ဝိ၊ လင်္ကာရ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ “ဝစသ-သံ။ ဝစု-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) မစင်၊ ကျင့်ကြံ။ (၂) အရောင်းအဆင်း။ (၃) ဝစေ့န ပိဋိတဿ အင်္ဂဇာတံ ကမုနိယံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၅၄။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဣမန္တံဝစု ကာတု။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၂။ န ဘိက္ခဝေ ဝစုကုဋိယာ ယထာဝုစု ဝစော ကာတဗော။

ဝိ၊ ၄။ ၃၉။ ဝစ္စံ ကတု ပိ ဥဒကကိစ္စံ န ကဏေ-
 တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ ယဘာ ဟိ ဒဟယ ဟိ ကမာ-
 ရဿ ဝစ္စံ ဝဏ္ဏတော ဟဋ္ဌိဒ္ဓိဝဏ္ဏံ။ အဘိ၊ ၄။
 ၂။ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၉။ ဝိ၊
 ၄။ ၃၇။ မ၊ ၁။ ၁၁၄။ ၃။ ၁။ ၂။ ၆။ မ၊
 ၄။ ၁။ ၂၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၆။
 ၁။ ၆။ (၂) ဝန္တေ တေ ပိတရံ ဘဒ္ဒေ တိမ္မရံ
 သူရိယဝစ္စသေ။ ဒိ၊ ၂။ ၂။ (သီ၊ ၇။ ၆။
 ဝစ္စသိ၊ ဝစ္စသ-တို့၊ ၅။ ၂။ ၂။)

ဝစ္စကုဋိ (ထိ) [ဝစ္စ+ကတာ+ကုဋိ၊ မဇ္ဈေလော
 ပိ။ ဝစ္စဘာယ ကတာ ကုဋိ ဝစ္စကုဋိ။ ဝိ၊
 လင်္ကာ၊ ၄။ ၂။ ၂။] ဝစ္စကုဋိအိမ်သာ၊ ရေ
 အိမ်၊ ကျင်ကြီးအိမ်၊ (မစင်-ကျင်ကြီး- စွန့်
 ဖြိုရန် ပြုလုပ်အပ်သော-အိမ်-ကျောင်း-
 အဆောက်အဦ။) အထ ခေါ် အာယသ္မာ
 ဗဟုလော သေယျံ အလဘမာနော ဝစ္စ-
 ကုဋိယာ သေယျံ ကပေသိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂။
 အနဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဝစ္စကုဋိန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၃။
 (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂။ ၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၂။ ၇။ မ၊ ၄။
 ၄။ ၁။ ၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။)

ဝစ္စကုဋိ (ထိ) [ဝစ္စကုဋိ+ကန်] ဝစ္စကုဋိ-
 အိမ်သာ-ကျင်ကြီးအိမ်-နှင့် တူသော-ရူပ-
 ကာယရူပကန္တာ။ အယမ္ပိ တေသံ ပါဏာနံ
 သူတိယရံ ဝစ္စကုဋိ ဂိလာနသလာ သုသာနဉ္စ
 ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၄။
 အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၂။ ၂။ ၅။)

ဝစ္စကုဋိ (ထိ) [ဝစ္စကုဋိ+ဝတ္ထု၊ နောက်ပုဒ်ကျေ။]
 ဝစ္စကုဋိ-အိမ်သာ-ကျင်ကြီးအိမ်၌ ပြုအပ်
 သော-ဝတ်-ကျင့်ဝတ်။ ဝတ္ထုဒန္တကေ ဝတ္ထာနိ
 အာဂန္တုကဝတ္ထံ အာဝါသိကံ... ဇန္တုထရံ ဝစ္စ-
 ကုဋိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၆။

ဝစ္စကုဋိကိစ္စ (န) [ဝစ္စကုဋိ+ကိစ္စ] ဝစ္စကုဋိ-
 အိမ်သာ- ကျင်ကြီးအိမ်-၌ ပြုအပ်သော-
 အမှုကိစ္စ။ ဗုဒ္ဓါ မနုဿာနံ ဝစ္စကုဋိကိစ္စံ

သာဓယမာနံ ဧဝံ ဆဒ္ဓိတဂေဟံ ဒါပေသိ။
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၂။

ဝစ္စကုဋိဂတ (ထိ) [ဝစ္စကုဋိ+ဂတ] ဝစ္စကုဋိ-
 အိမ်သာ-ကျင်ကြီးအိမ်-သို့ သွားသော၊ သူ။
 ထေရေ ဝစ္စကုဋိဂတေ ပရိဝေဏံ သမ္မုဋိတဗ္ဗံ။
 ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။ ၂။

ဝစ္စကုဋိဒ္ဓါရ (န) [ဝစ္စကုဋိ+ဒ္ဓါရ] ဝစ္စကုဋိ-
 အိမ်သာ- ကျင်ကြီးအိမ်-၏တံခါး။ အထ
 သဠာ ပုရေ အရုဏံယေဝ ဝစ္စကုဋိဒ္ဓါရေ
 ဌတော ဥက္ကာသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၇။

ဝစ္စကုဋိပရိက္ခေပဗ္ဗန္တရ (န) [ဝစ္စကုဋိ+ပရိက္ခေ-
 ပ+အဗ္ဗန္တရ] ဝစ္စကုဋိ-အိမ်သာ-ကျင်ကြီး
 အိမ်၏ အရံဘွင်း။ ပရိဝေဏန္တိ ဝစ္စကုဋိ
 ပရိက္ခေပဗ္ဗန္တရံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။

ဝစ္စကုဋိပူရက (ထိ) [ဝစ္စကုဋိ+ပူရက] ဝစ္စကုဋိ-
 အိမ်သာ- ကျင်ကြီးအိမ်-ကို ပြည့်စေတတ်
 သော၊ သူ။ လန္တုပူရကောတိ ကုစ္စိပူရံ ဘုဠိ-
 တော ဝစ္စကုဋိပူရကော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ၂။

ဝစ္စကုဋိဂတ္တ (န) [ဝစ္စကုဋိ+ဂတ္တ။ ဝစ္စကုဋိယာ
 ဝတ္တိတဗ္ဗံ ဝတ္တံ ဝစ္စကုဋိဂတ္တံ။ ဝိ၊ လင်္ကာ၊
 ၄။ ၂။ ၂။] ဝစ္စကုဋိ-အိမ်သာ- ကျင်ကြီး
 အိမ်-၌-ပြု-ကျင့်-အပ်သော-ဝတ်-ကျင့်
 ဝတ်။ ဝေ၊ နဟိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနံ ဝစ္စကုဋိ
 ဝတ္တံ ပညပေသာမိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၄။
 ၁။ ၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။ ၄။ ၁။ ၂။)

ဝစ္စကူပ (ပ) [ဝစ္စ+ကူပ။ ဝစ္စကူပ- အဒ္ဓမာဂဓိ]
 မစင် - ကျင်ကြီး - တွင်း၊ အိမ်သာကျင်း၊
 မစင်-ကျင်ကြီး-စွန့်ရာ-တွင်း။ အနဇာနာမိ
 ဘိက္ခဝေ ဝစ္စကူပံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ (-သေ၊
 ၄။ ၂။ ၁။ ၆။)

ဝစ္စဂုတ္တဋ္ဌာန (န) [ဝစ္စ+ ဂုတ္တ+ဋ္ဌာန] မစင် -
 ကျင်ကြီး-ကို-စောင့်ရှောက် - လုံခြုံစေ-

ရာဖြစ်သော အရပ်၊ အာသယော ဝစ္စဂုတ္တ-
ဋ္ဌာနတာယ ကောဋ္ဌံ။ မ၊ဋီ၊၂။၃၂၀။

ဝစ္စသဋ္ဌ (ပု) [ဝစ္စ+သဋ္ဌ] သန့်သက်ရေအိုး၊
(ဝစ္စကုဋ္ဌိ-အိမ်သာ-၌ သုံးစွဲသည့် ရေအိုး)။
ယော ပသေယျ ပါနိယသဋ္ဌံ ဝါ... ဝစ္စသဋ္ဌံ
ဝါ ခိတ္တံ တုစ္ဆံ။ ဝိ၊ ၃။၂၂၀။ ဝိ၊၄။၃၇၅။
မ၊၁။၂၆၈။ ဝစ္စသဋ္ဌန္တိ အာစမနကုစ္ဆိ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၄၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၇)။

ဝစ္စဋ္ဌာန (န) [ဝစ္စ+ဋ္ဌာန] မစင်-ကျင်ကြီး-
စွန့်ရာ-အရပ်-ဋ္ဌာန (ဝစ္စကုဋ္ဌိ၊ အိမ်သာ)။
ဣဒံ ဝစ္စဋ္ဌာနံ၊ ဣဒံ ပဿာဝဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊ ၁။
၂၄၅-၆။ ဝိ၊၄။၁၉၄။

ဝစ္စဋ္ဌာနသောဓက (တိ) [ဝစ္စဋ္ဌာန+သောဓက]
မိလ္လာသိမ်းသူ၊ မစင်-ဘင်-ကျုံးသမား၊
မစင်-ကျင်ကြီး-စွန့်ရာ အရပ် (ဝစ္စကုဋ္ဌိ၊
အိမ်သာ)ကို - သုတ်သင် - ရှင်းလင်း -
ရသော၊ သူ၊ပုပ္ဖခန္ဓကန္တိ ဝစ္စဋ္ဌာနသောဓကံ။
ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၇၇။

ဝစ္စဒေါဏိကာ (ထိ) [ဝစ္စ+ဒေါဏိကာ] မစင်-
ကျင်ကြီး-တွင်း၊ဝစ္စကုဋ္ဌိ-အိမ်သာ-တွင်း။
ဗဟိဒ္ဓါပိ ဝစ္စဒေါဏိကာယ ငစ္စံ ကရေန္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၃၉၁။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၂၄၁)။

ဝစ္စဒ္ဓါရ (န) [ဝစ္စ + ဒ္ဓါရ] ကျင် ကြီး ပေါက်၊
မစင် - ကျင်ပြီး-ထွက်သည့်-အပေါက် -
အခေါင်း။ ဝစ္စဒ္ဓါရံ အန္တော ပဝိဋ္ဌတာ
အာနိသဒံ မဇ္ဈေ ဂမ္ဘိရံ ဟောတံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊၁။
၃၅၇။

ဝစ္စပါဒကော (ထိ) [ဝစ္စ+ပါဒကော] ကျင်ကြီး-
ရေ ငမ်း- သွားစ.ပ -ခြေနင်း- ခြေနင်းခုံ။
(ဝစ္စကုဋ္ဌိ - အိမ်သာ - ၎င်းတွင်း၌ ပြုလုပ်
ထားသော ခြေနင်းခုံ)။ဝစ္စပါဒကံ ပဿာဝ-
ပါဒကံ အာစမနပါဒကံ။ ဝိ၊၃။၂၇၉။(-ဝိ၊၄။
၂၇၂၊၃၉၂၊၄၁၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၆)။

ဝစ္စပိဏ္ဏ (ပု) [ဝစ္စ+ပိဏ္ဏ] မစင်-ကျင်ကြီး-
စိုင်း-ခဲ-တုံး။ တဿ မတ္တကေ ဝစ္စပိဏ္ဏံ
ပါတေတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၃၅။

ဝစ္စပိဋ္ဌိတ (တိ) [ဝစ္စ+ပိဋ္ဌိတ] မစင်-ကျင်ကြီး-
ဖြင့်- သည်- နှိပ်စက်အပ်သော။ ဝစ္စိတ-
ကြည့်။

ဝစ္စမက္ခိတ(တိ) [ဝစ္စ+မက္ခိတ] မစင်-ကျင်ကြီး-
ဖြင့်-သည်- လိမ်းကျံအပ်-အလိမ်.လိမ်း
ကပ်-သော။ ဗဟိ ဝစ္စမက္ခိတတိအတ္ထော။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၂။

ဝစ္စမဂ္ဂ(ပု)[ဝစ္စ+မဂ္ဂ] ဝစ္စမဂ်၊ မစင်-ကျင်ကြီး-
-သွား- ထွက်- သည့်- လမ်း- အပေါက်
-အခေါင်း၊ မစင်-ကျင်ကြီး-ထွက်ကြောင်း
ဖြစ်သည့်လမ်း။ ဝစ္စမဂ္ဂံ အင်္ဂဇာတံ ပဝေ-
သေန္တဿာ (ဝိ၊၁။ ၃၅) တိ ယေန မဂ္ဂေန
ဝစ္စံ နိက္ခမတိ၊ တံ မဂ္ဂ အတ္တနော အင်္ဂဇာတံ
ပုရိသနိမိတ္တံ တိလဖလမတ္တမ္ပိ ပဝေသေန္တဿ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။

ဝစ္စမဂ္ဂဗန္တရ (န) [ဝစ္စမဂ္ဂ+အဗန္တရ] ဝစ္စမဂ်၏
အတွင်း။ သော စေ ဘိက္ခု ဝစ္စမဂ္ဂဗန္တရံ...
ပဝေသနံ သာဒိယတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၂၇။

ဝစ္စဝိသုဋ္ဌနတ္ထ (တိ) [ဝစ္စ+ဝိသုဋ္ဌန+အတ္ထ]
မစင်-ကျင်ကြီး-ကံစွန့်ခြင်းဟူသော အနက်
ရှိသော(ဇာတ်)။ ဦးဖိတာတံ ဧတ္ထ ဟဒ-
ဇာတုဿ ငစ္စဝိသုဋ္ဌနတ္ထတာယာဟ “ဗဟိ-
ငစ္စမက္ခိတာ” တိ။ဝိမတိ၊ ၂။၂၆၀။

ဝစ္စသီ (တိ) [ဝစ္စ+ဤ။သ-လာ။ ဝစ်သိန်-သံ။
ငစ္စသီ - ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ကိယံအရောင်
ဒ. ဆင်းနိုသော၊ သူ့ဘဝံ ဟိ စကီ အဘိရူပေါ
...ဗြဟ္မဝဏ္ဏိ ဗြဟ္မဝစ္စသံ။မ၊ ၂။၃၇၇-၈။(သိ၊
ဣ-မ) (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၅။မ၊ဋီ၊၃။၁၉၁)။

ဝစ္စဘ (တိ) [ဝစ္စ + ဣတ။ မောင်၊၄။ ၄၅။
ဝစ္စော သဉ္ဇာတော ဣမဿာတံ ဝစ္စိတော။
ပစိတံ၊ ယော။ ၅၂၆။ ဝစ္စိတ-သံ။] ကျင့်

ကြီးဖြင့်-သည်- နိပိစက် အပ်သော၊ ကျင့်
ကြီး-အခင်းကြီး-အလွန်- သွား-စွန့်-လို
သော၊ သူ ။အညတရော ထေရော ဘတ္တဂေ
ဝစို့တော အာဂမေသိ။ ဝိ၊၄။၃၇။ဝစို့တော-
တိ သဒ္ဓာတဝစော၊ဝစူပိဋိဘောတ် အတ္ထော။
ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၁၉။

ဝဇ္ဇပတ္တမြူ (ပု) [ဝဇ္ဇ+ပတ္တမြူ]မစင်-ကျင်ကြီး
ကြောင့်-(အင်္ဂါဇာတ်) ခိုင်မာ-ခံ- ခြင်း။
ဝဇ္ဇပတ္တမြူတံ ဝဇ္ဇေန ပိဋိတဿ အင်္ဂါဇာတ်
ကမ္မနိဿံ ဟောတိ။ဝိ၊၁။၁၅၄။

ဝဇ္ဇံ (ကြံ) [ဝသ+သံ။ဝဇ္ဇတိ-မူ။] (ငါ)နေအံ၊
ဣသိဒါသိသာ န သဟ ဝဇ္ဇံ။ထေရ်။ ၄၂၆။
ဝဇ္ဇန္တိ ဝသိသံ။ ထေရ်၊၄။၂၇၃။

ဝဇ္ဇ (ပု) [ဝဒ+ဆ။ဝဒတိတိ ဝဇ္ဇော။အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၀၅။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ဣဒါဒိ၊၄၃။ဝသ+
ဆ။မာတု သန္တိကေ ဝသတိတိ ဝဇ္ဇော။ပါရာ'
ဂဏ္ဍိသစ်၊၂။၂၄။ဝဇ္ဇကူ=သစ်ပင်-သံ။ ဝတ္ထ-
နွားငယ်-သံ။ဝဇ္ဇ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁)
သစ်ပင်-ချို-ပန်းပင်-ငယ်။(၂)နွားငယ်=
နို့စို့၊နွားကလေး။ (၃)သားငယ်၊သမီးငယ်။
(၄)ဝဇ္ဇ-မည်သော(က)မထေရ်။(ခ)ရသေ့။
(၅)ဝဇ္ဇ-အနွယ် ဖြစ်သော (က) မထေရ်။
(ခ) ရသေ့။(၆)ဝဇ္ဇဂေါတ္တံ သံယုတ်။ (၇)
ဝဇ္ဇဂေါတ္တသုတ်၊ (၈)ဝဇ္ဇတ္ထေရဂါထာ။

(၁)သစ်ပင်-ချို-ပန်းပင်-ငယ်။မာလာ-
ဝဇ္ဇံ ရောပေန္တိပိ။ဝိ၊၁။ ၂၇၄။ဝိ၊၄။ ၂၂။မာလာ
ဝဇ္ဇန္တိ တရုဏာရုက္ခပုပ္ဖံ၊တရုဏကာတိ ပုပ္ဖရက္ခာပိ
ပုပ္ဖဂစ္ဆာပိ “မာလာဝဇ္ဇာ” တေဝ ဝဇ္ဇန္တိ။ဝိ၊ ဋ္ဌ၊
၂။၁၉၉။ဝဇ္ဇကာရ-လည်းကြည့်။(၂)နွားငယ်
နို့စို့၊နွားကလေး။ သေယျထာပိ နာမ ဝဇ္ဇဿ
တရုဏဿ မာတရံ အပဿန္တဿ သိယာ
အညတက္ကံ သိသာ ဝိပရိဏာမော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၂၁။သံ၊၂။၇၅။ဝဇ္ဇဿာတိ ခိရပကဝဇ္ဇဿ။

သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇၅။ (-ဓမ္မ။၅၄။ ဥဒါန။၁၇၂။
နေတ္ထိ။၃၂၊၁၁၇။ပေဋကော။ ၁၇၄။ဝိ၊ ဋ္ဌ၊၁။
၉၅၊၁၂။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။ဝိ၊သု၊၅။ ၁၅၄။
၂၀၃။ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၃၃)(၃)သားငယ်၊သမီးငယ်၊
မာတာ ပန ဝဇ္ဇင်္ဂဒ္ဓါ အာဂန္တာ ဒါနဿ
အန္တရာယမ္ပိ ကရေယျ။ထေရ်၊၄။၉၂။ (၄)
ဝဇ္ဇ-မည်သော (က)မထေရ်။ ဒေဇတာနံ
ပိယမနာပံနံ ပိလိန္ဒဝဇ္ဇော။အံ၊၁။၂၅။ ပိလိ-
န္ဒောတိပနဿဂေါတ္တံ။ဝဇ္ဇောတိ နာမံ။ တဒ္ဓ-
ဘယံ သံသန္ဓေတွာ ပိလိန္ဒဝဇ္ဇောတိ ဝုစ္စတိ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၆။(ခ)ရသေ့။သာပိ ဝဇ္ဇံ အကာ
မယ်။ ဇာ၊၂။ ၂၀၇။တတ္ထ ဝဇ္ဇန္တိဝေဓာမကံ
တာပသံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၆။၂၆၈။ ဝဇ္ဇတာပသ-
ကြည့်။(၅)ဝဇ္ဇ -အနွယ်ဖြစ်သော- (က)
မထေရ်။ ငိလိန္ဒဝဇ္ဇော (ဥဒါန။၁၀၉) တိ
ပိလိန္ဒောတိဿ နာမံ။ဝဇ္ဇေ-တိ ဂေါတ္တဝသေန
ထေရံ သဉ္ဇာနန္တံ၊ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၇၃။ (-ထေရ်၊
ဋ္ဌ၊၁။ ၆၃)။ (ခ)ရသေ့။ (၄)ရသေ့သည်-
ညစ်ညူးသော အကျင့်ကိုကျင့်ခြင်း၌ အထွတ်
အထိပ်အောက်သူ ခုယောက် ကိုယ်၌ဖြစ်သော
ပွားများခြင်းကို ပွားသူ ခုယောက်တို့တွင်
တစ်ယောက် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ နန္ဒော
ကိသော ဝဇ္ဇော၊ သံကံစောမက္ခလိဂေါသာ-
လော။မ၊၁။၃၀၀။အံ၊ ၂။၃၃၇။တတ္ထနန္ဒောတိ
တဿ နာမံ၊ ဝဇ္ဇောတိ ဂေါတ္တံ။မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၆။
(၆)ဝဇ္ဇဂေါတ္တသံယုတ်။ ဝလာဟဝဇ္ဇဈာနန္တိ၊
ခန္ဓဝဂ္ဂမ္ပိ ဝေရသတိ။ သံ၊ ၂။၂၃၅။ ဝဇ္ဇ-
ဂေါတ္တသံယုတ်- ကြည့်။(၇) ဝဇ္ဇဂေါတ္တသုတ်။
ဝဇ္ဇဂေါတ္တသုတ္တ-ကြည့်။ ပလောကဝဇ္ဇောတိ
ကဏ္ဍော၊ သောဏိသင်္ဂါရဝေနစာတိ။ အံ၊၁။
၁၇၃။(၈)ဝဇ္ဇဂေါတတ္ထေရဂါထာ။ ဇန္ဒော စ
ဝဇ္ဇဂေါတ္တော စ၊ ဝဇ္ဇော စ ဝနသဒုယော။
ထေရ်၊ ၂၄၆။

ဝဇ္ဇက (တိ) [ဝဇ္ဇ+က။ဝက္ခက၊ ဝတ္တက-သံ။
ဝဇ္ဇာဂ-အဒ္ဓမ-ဂဓီ။] (၁) ပန်းပင်သဏ္ဍာန်

ဖြင့်ရစ်ပတ်အပ်သော၊ (ပု)(၂) နို့စို့ နွား
 ငယ်။ (၁) မာလာဝစ္စကေတိ ပုပ္ဖမာလဟိ
 ဝစ္စကာရေန ဝေဠိတေ။ ဒီ၊ ၂။ ၇၃။ (၂)
 အထာပရေ ပတာရေသိ ဝစ္စကေ ကိသာ-
 ဗလကေ။ မ၊ ၁။ ၂၇။ ဝစ္စကေတိ ဓေနိပကေ
 တရုဏဝစ္စကေ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၆။ ဝစ္စကေတိ
 ခုဒ္ဒကဝစ္စေ။ အပ္ပတ္တော ဟိ အယံ က-
 သဒ္ဓေါ။ တေနာဟံ တရုဏဝစ္စကေ” တိ။
 မ၊ ၅။ ၂။ ၂၀။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၇။ မ၊ ၁။ ၁၁။ ၂။
 မ၊ ၂။ ၇။ အံ၊ ၁။ ၅။ ၂၇။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၆။ ၁၉။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀။ အပါ၊ ၅။ ၂။ ၁။ ၅။ ၁။
 ၈၀။)

ဝစ္စကဂေါမယ (တိ) [ဝစ္စက+ဂေါမယ] နွားငယ်
 ၎်-ချေး-မာဏ်။ ဝစ္စကဂေါမယေန စေ
 ဆာရိကာယ စ သဒ္ဓိံ မဒ္ဓိတမတ္တိကံ။ ဝိ၊ ၅။
 ၆။

ဝစ္စက (ဂေါ) ရက္ခဏ (န) [ဝစ္စက+ (ဂေါ)
 ရက္ခဏ] နွားငယ်တို့ကို - ထိန်းသိမ်း-စောင့်-
 ရှောက်-ကျောင်း-ခြင်း။ ဘရေ ဝစ္စက-
 ဂေါရက္ခဏာဒိနိံ ကမ္မာနိံ ကာတံ န ဣစ္ဆာဟိ။
 ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၃၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄။

ဝစ္စကပါလက (တိ) [ဝစ္စက+ပါလက] နွားငယ်
 တို့ကို - စောင့်ရှောက် - ထိန်းသိမ်း -
 တတ်သော၊ သူ။ ဝစ္စကပါလကေ ဒိသ္မာ ...
 အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၄၆။

ဝစ္စကဗန္ဓနယောတ္တ (န) [ဝစ္စက+ဗန္ဓန+
 ယောတ္တ] နွားငယ်တို့ကို - ချည်နှောင် -
 ဖွဲ့ချည်-သော - ကြိုး-လွန်ကြိုး။ ဝစ္စကဗန္ဓန-
 ယောတ္တံ ဝိယ ဒသ သံယောဇနာနိ။ အံ၊
 ၅။ ၂။ ၃၆။

ဝစ္စကမာတု (တိ) [ဝစ္စက+မာတု] နွားငယ်၏
 -အမိ-မိခင် (နွား)။ ဝစ္စကမာတာ ဓေနု
 ပုက္ကသောကေန တိဏံ န ခါဒတိ။ ဇာ၊ ၅။
 ၅။ ၁၀။

ဝစ္စကရဝ (ပု) [ဝစ္စက+ရဝ] နွားငယ်တို့၏-
 တွန့်-မြည်-အော်-သံ။ ဝစ္စကရဝံ ရဝန္တော
 တေ ဂဟေတွာ ခါဒတိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၅၀။

ဝစ္စကသာလာ (တိ) [ဝစ္စက+သာလာ] နွားခြံ၊
 နွားတင်းကုပ်၊ (နွားငယ်တို့ကို လှောင်ရာ
 ဖြစ်သည့်-ခြံ-တင်းကုပ်)။ ဂေါဝစ္စကော
 ဝိယ ဝစ္စကသာလာယ ပက္ခိပိတွာ ပရိဟရိတံ
 ဝိ။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၄။ (-အံ၊ ၅။ ၂။ ၃၅။ ၆။ အဘိ၊
 ၅။ ၂။ ၅၄။)

ဝစ္စကသာလူပမာ (တိ) [ဝစ္စကသာလာ+
 ဥပမာ] နွား-ခြံ-တင်းကုပ်-ဥပမာ။ တေ
 ဥဘောပိ ဝစ္စကသာလူပမာယ ဒီပေတဗ္ဗာ။
 အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၅၄။

ဝစ္စကသာလောပမာ (တိ) [ဝစ္စကသာလာ+
 ဥပမာ] ဝစ္စကသာလူပမာ-ကြည့်။ ဣမဿ
 စ ပနတ္ထဿ ဝိဘာဝနတ္ထံ ဣဒံ ဝစ္စကသာ-
 လောပမံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (အယံ ဝစ္စကသာလော-
 ပမာ ဝေဒိတဗ္ဗာ?)။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃၅။ (-အံ၊
 ၅။ ၂။ ၃၃။)

ဝစ္စကသေဟ (ပု) [ဝစ္စက+သေဟ] နွားငယ်
 တို့ကို ချစ်ခြင်း။ ဝစ္စကိဒ္ဓိနိ-ကြည့်။

ဝစ္စကာမ (တိ) [ဝစ္စ+ကမ+ဏ။ ထိ-၌ ဝစ္စ-
 ကာမာ။] သားကို-ချစ်-ခင်-သော နွားမ။
 ဝစ္စကာမာ တု ဝစ္စ ပာ။ ဓာန်၊ ၄၉။

ဝစ္စကာလ (ပု) [ဝစ္စ+ကာလ] နွားငယ်
 ဖြစ်သည့်-အခါ-ကာလ။ ဝစ္စကာလေယေဝ
 မံ ဝေ မနာပေါ တဝိသတိ။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၁၃။

ဝစ္စကုတ္တိယဝါဒီ (တိ) [ဝစ္စ+ကုတ္တိယ+ဝါဒီ=
 ဝစ္စကုတ္တိယဝါဒ+ဤ။] နွားငယ်၏ အပြု
 အမူ ကဲ့သို့ - ပြုမှု- နေထိုင် - သည့်အယူ
 ရှိသော၊ မတည်တံ့သော အယူရှိသော၊ သူ။

ပုဂ္ဂလဝါဒိမှိတိ ဣမိနာ ဝစ္စကုတ္တိယဝါဒိ ဒဿတိ။ အံ၊ဋီ၊၂၁၆၈။

ဝစ္စဂိဋ္ဌ (တိ) [ဝစ္စ+ဂိဋ္ဌ] သား-သမီး-နွား-ငယ် -၌ -ကို-ချစ်-ချစ်ခင်-နှစ်သက်-တပ်မက်-သော၊ ၁။ ဓေနဝ ဝစ္စဂိဋ္ဌိ ဝါ (ဇာ၊ ၂၊ ၃၂၆)တိ တဝ ဒါရကေ အပဿန္တိ ဝစ္စဂိဋ္ဌါ ဓေန ဝိယ ကသံ ကရိယတိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇၊ ၂၇၆။

ဝစ္စဂိဋ္ဌနိ (ထိ) [ဝစ္စ+ဂိဋ္ဌ=ဝစ္စဂိဋ္ဌ+နိ။ မောဂါ၊ ၃၊ ၃၁။ နိရုတ္တံ၊ ၂၉။] သား-သမီး-နွား-ငယ် -၌ -ကို-ချစ်-ချစ်ခင်-နှစ်သက်-တပ်မက်-ခြင်းရှိသော နွားမ။ ဧထ ခေါ သာ ဂါဝိ ဝစ္စဂိဋ္ဌနိ တံ ပါပသိက္ခံ၊..... အနုဗန္ဓိ။ ဝိ၊ ၃၊ ၂၇၂။ ဂမိယန္တိ ဘန္ဓေ ဂါဝေါ ဝစ္စဂိဋ္ဌနိ-ယော။ သံ၊ ၂၊ ၃၇၈။ ဝစ္စဂိဋ္ဌနိယောတိ ဝစ္စေသု သေဟာ၊.....သယမေဝ ဂမိယန္တိတိ။ သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၇၅။ (-အံ၊ဋီ၊၂၊ ၃၁။ သုတ္တနိ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၉၈။ သုတ္တနိ၊ဋီ၊ ၂၊ ၂၄၆)။

ဝစ္စဂေါတ္တ (တိ) [ဝစ္စ+ဂေါတ္တ။ ဝစ္စဂေါတ္တ+ဏ] (၁) ဝစ္စ-အမျိုး-အနွယ် -ရှိ-ဖြစ်-သော၊ ဝစ္စ-အမျိုး-အနွယ် -၌ဖြစ်သော၊ သူ။ (၂) ဝစ္စဂေါတ္တမည်သောသူ။ (၃) ဝစ္စ-အမျိုး-အနွယ်။ (၄) ဝစ္စဂေါတ္တ-ပွေရဂါထာ။ (၅) တေန ခေါ ပန သမယေန ဝစ္စဂေါတ္တော ပရိဗ္ဗာဇကော ပဋိဝသတိ။ မ၊ ၂၊ ၁၄၈။ ဝစ္စဂေါတ္တောထေရော။ ထေရ၊ ၂၄၄။ တဿ ဝစ္စဂေါတ္တတာယ ဝစ္စဂေါတ္တော တေဝ သမညာ အဟောသိ။ ထေရ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၇၁။ (၂) ဝစ္စဂေါတ္တဿ နာမ ပြာဟုဏဿ ဂေဟေ ပဋိသန္တိ ဂဏိ။ ထေရ၊ဋီ၊ ၁။ ၇၂။ (-သံ၊ ၂၊ ၂၇၈။ အံ၊ ၁။ ၁၆၁)။ (၃) (၄) ဝစ္စဂေါတ္တေ ဇာတတ္တာ ဝစ္စော။ အပါ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၆၇။ (၄) ဇေန္တော စ ဝစ္စဂေါတ္တော စ။ ထေရ၊ ၂၄၆။

ဝစ္စဂေါတ္တတ္ထေရ (ပု) [ဝစ္စဂေါတ္တ+ထေရ] ဝစ္စဂေါတ္တထေရံ၊ ဝစ္စ-အမျိုး-အနွယ်-၌ ဖြစ်သော ထေရ်။ ဝေ၊ဝိ၊ဋီ၊ ၁။ ၂။ မဟာ ဈာယီတိ အယသုတော ဝစ္စဂေါတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၇၁။ (၄) မထေရ် သည် ရှေးရှေး ဘုရားရှင်တို့ လက်ထက်၌ ကောင်းမှုကို ပြု၍ ဝ ထိုထို၌ (ဝိဝဇ္ဇ၊ ပ-နိဿယ) ကုသိုလ်မျိုးစေ့ကို စိုက်ပျိုးလျက် ဝိပဿီ ဘုရားရှင် လက်ထက် ဗန္ဓုမတီ မင်းနေပြည်၌ ဖြစ်နေစဉ် မင်းကြီးနှင့်တကွ ဘုရားရှင်ကို ပူဇော် ခဲ့ဖူးသည်။ လူပြု နတ်ပြု ဝှံ့၌ အဖန်ဖန်ကျင့်လည်ပြီးနောက် ဤဂေါတမဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူသ ဌ်အခါ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ စည်းစိမ်ဥစ္စာပေ များကြယ်ဝ သည့် ဝစ္စပုဏ္ဏားမျိုး၌ဖြစ်၍ ဝစ္စအနွယ်ကို စွဲလျက် “ဝစ္စဂေါတ္တ” ဟု အမည်တွင်လေ သည်။ အရွယ်ရောက်လတ်သော် ဗေဒင်ကို တစ်ဘက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက်အောင် သင်ယူ၍ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ရာ “ဝိဒ္ဓတ္တိ”ကို ရှာကြံ လတ်သော် ဗေဒင်၌ အနှစ်သာရကို မမြင်၍ ပရိသတ် ရဟန်းပြု၍ လှည့်လည်စဉ် ဘုရားရှင်ထံ ကပ်ရောက်၍ ပြဿနာကို မေးမြန်း လျှောက်ထားရာ အဖြေကိုနှစ်သက်၍ ဘုရားရှင်ထံရဟန်းပြုပြီး ဝိပဿနာပွားများ၍ မကြာမြင့်မီ ဆဋ္ဌဘိညာ ရဟန္တာဖြစ်လေသည်။ ထေရ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၇၁-၂)။

ဝစ္စဂေါတ္တတ္ထေရဂါထာ (ထိ) [ဝစ္စဂေါတ္တတ္ထေရ +ဂါထာ] ဝစ္စဂေါတ္တထေရ်သည် ရွတ်ဆိုအပ် သောဂါထာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရဂါထာ ပါဠိ၊ ၁-နိပါတ၊ ၁၂-ဝဂ်။ ၂-ထေရဂါထာ။ ထေရ၊ ၂၄၄။ (-ထေရ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၇၂)။

ဝစ္စဂေါတ္တသံယုတ္တ (န) [ဝစ္စဂေါတ္တ+သံယုတ္တ] ဝစ္စဂေါတ္တသံယုတ်၊ ဝစ္စဂေါတ္တ ပရိမိဒ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူအပ်သော သံယုတ်။ (ယင်း-သံယုတ်၌ ၁၁-သုတ်ပါဝင်၍

အဖြေပေါင်း ၅၅-ခုပါဝင်သည်။ သံ၊ ၂။ ၂၁၈-၂၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။) သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂံ သံယုတ္တပါဠိ။ ၁၂-သံယုတ်။ သံ၊ ၂။ ၂၁၈-၂၃။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။)

ဝစ္စဂေါရက္ခ (ပု) [ဝစ္စ + ဂေါ + ရက္ခ] နွားကျောင်းခြင်း၊ လယ်စောင့်ခြင်း။ ဝစ္စ-ဂေါ ရက္ခာဒိနိ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၀။ က-မူ၊) တိတ္ထေ ဝစ္စောတိ တရုဏဂေါဇော...ဂေါ ဝုစ္စတိ ခေတ္တဘူမိ။ ဝစ္စော စ ဂေါ စ ဝစ္စဂဝါ၊ တေသံ ရက္ခနံ ဝစ္စဂေါရက္ခော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၆။

ဝစ္စတရ (ထိ၊ ပု) [ဝစ္စ+တရ+အ။ ဝစ္စ+တရ။ ထိ-ဒ္ဓိ ဝစ္စတရံ။ မောဂါ၊ ၄။ ၅၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။] နွားသိုး၊ နွားပေါက်၊ (နိစ္စိ-နွားငယ်၏ အဖြစ်ကို သွန်ပြို (နုပျို) သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သောနွား။) (၂) နွားငယ် (နွားငယ်သာမန်)။ (၁) တွေကာ ဝစ္စတရ ဟညန္တ ယညတ္တာယ၊ မ၊ ၂။ ၇။ အံ၊ ၁။ ၅၂။ အဘိ၊ ပု။ ၁၆၅။ ဝစ္စတရတိ တရုဏဝစ္စက-ဘာဝံ အတိက္ကန္တာ ဗလဝဝစ္စာ။ ဝစ္စတရိ-သုပိ ဝေသဝနံ ပေ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၃။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈။ ဝစ္စဘာဝံ တရိတွာ ဋ္ဌိတော ဝစ္စတရော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။ အမ္ပော ဝစ္စတရော သမာ။ ဓာနံ။ ၄၆။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝစ္စတရသတ (န) [ဝစ္စတရ+သတ] နွားငယ် (နွားငယ် သာမန်) အဆု- တစ်ရာ။ အထက်ပုဒ်လည်းကြည့်။ ဝစ္စတရသတနိ (-ဒီ၊ ၁။ ၁၂၀) တိ ဝစ္စသတနိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။ ဝစ္စတရသတနိတိ ယုဘာ- ငပုတ္တာနိ ဗလဝဝစ္စသတာနိ၊ တေ ပန ဝစ္စာ ဝေ ဟောန္တိ၊ န ဖမ္ပာ ဗလိဗဒ္ဓါ စာတိ အာဟ “ဝစ္စသတနိ” တံ။ ဒီ၊ ၁။ ၃၂၂။

(-အံ၊ ၂။ ၄၂၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၂။)

ဝစ္စတရဏူပမာ (ထိ) [(ဝစ္စ+တရုဏ) ဝစ္စ-တရုဏာ+ဥပမာ] နွားငယ်ဥပမာ၊ (နုပျို-ငယ်ရွယ်-သော နွားလေးနှင့် တူသော ဥပမာ) ဗြဟ္မာ စ သဟမ္ပတိ ဗိဇ္ဇပမဉ္စ ဝစ္စတရ-ဏူပမဉ္စ ဥပဒေသောတွာ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၆။ ။

ဝစ္စတာပသ (ပု) [ဝစ္စ+တာပသ] ဝစ္စ-မည်သော-ရသေ့။ ဝစ္စတာပသော... ကံနု-ရိယာ သဒ္ဓိံ သံဝါသံ ကပေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၆။

ဝစ္စတိ (ကြိ) [ဝသ+သတိ။ ရူ။ ၅၂၄။ မောဂါ၊ ၆။ ၂၆။ နိ၊ ၃။ သုတ္တံ၊ ၆၆။ ဝသတိ-မှ] နေလတ္တံ။ ကောဓ နာဠာယ ဝစ္စတိ(ထေရီ၊ ၄၁၂) တိ ကော ဣဓ နာဠာယ ဝသိသတိ။ ဧရိ၊ ၄။ ၂၃၃။ ဝစ္စတိ-မောဂါ၊ ၆။ ၂၆။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၆၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆။ ဝစ္စန္တိ-နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၆၆။ ဝစ္စသိ-ဝိဗာန။ ၂၆။ အပ၊ ၂။ ၂၆။ ဝစ္စသိ-ဇာ၊ ၁။ ၂၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၇။ ဝစ္စထ-နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၆၆။ ဝစ္စာမိ-ဝိ၊ ၃။ ၇၆။ အပ၊ ၂။ ၁၆။ ဝစ္စတေ-နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၆၆။ ဝစ္စ-ထေရီ၊ ၄၂၆-၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၆။ ၂၇၃-၄။

ဝစ္စတေ (ကြိ) [ဝသ+သတေ။ ဝသတိ-မှ။] (သု) နေလတ္တံ။ ဝစ္စတိ-ကြည့်။

ဝစ္စထ (ကြိ) [ဝသ+သထ။ ဝသတိ-မှ။] (သင်တို့) နေရုန်လတ္တံ။ ဝစ္စတိ-ကြည့်။

ဝစ္စဒန္တ (ပု) [ဝစ္စ+ဒန္တ] နွားငယ်၏သွား။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝစ္စဒန္တ (တိ) [ဝစ္စဒန္တ+ဏ။ ဝစ္စဒန္တ-သံ။] နွားငယ်၏သွားကို သို့ အသွားရှိသော (မြား) (ဆင်ငယ်၏အစွယ်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောမြား။

သျှ။၉၇။ယဒိ ဝါ ဝတ္ထဒန္တံ ယဒိ ဝါရက
စီပုတ္တံ။ မ၊ ၂။ ၉၃။

ဝတ္ထဒန္တမုခ (တိ) [ဝတ္ထဒန္တ+မုခ] နွားငယ်၏
သွား (=ဆောက်)နှင့်တူသော-မျက်နှာဝ-
အသွား-ရှိသော။ ဝတ္ထဒန္တမုခါ သေတာ၊
တိက္ကဏိ အဋ္ဌဝေဓိနော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၁၄။
ဝတ္ထ ဒန္တမုခါတိ နိခါဒနသဒိသမုခါ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။
၂၉၉။

ဝတ္ထနခ (ပု) [ဝတ္ထ+နခ](ဝ) ဝတ္ထနခမည်သော-
ပရိပိုင်။ ဝတ္ထနခပရိဗ္ဗာဇက-ကြည့်။ (၂)ဝတ္ထ
နခဇာတ်၊(ဝ)သုခါလထု ဝတ္ထနခသဟိရညာ
သဘောဇနာ။ဇာ၊၁။၆၅။ (၂) အသိတာ
ဘုယ ပဉ္စမဝတ္ထနခေါ။ ဇာ၊၁။၆၇။

ဝတ္ထနခပရိဗ္ဗာဇက (ပု) [ဝတ္ထနခ+ပရိဗ္ဗာဇက]
ဝတ္ထနခ(ဝ)အနက်ကြည့်။ မမ သဟာယံ ဝတ္ထ-
နခပရိဗ္ဗာဇကံ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၂။

ဝတ္ထနာဘ (ပု)[ဝတ္ထ+နာဘ+ဏ။ (ဝတ္ထ+နာဘိ=
ဝတ္ထနာဘိ+အ။ အမရ၊ဋီ။) ဝတ္ထေ နာဘတိ
ဟိ သတိတိ ဝတ္ထနာဘော။ ဂ၊ပုဒ္ဒါမ။]ဝတ္ထနာ-
ဘအဆိပ်၊နွားငယ်တို့ကို ညှင်းဆဲတတ်သော၊
နွားငယ်တို့၏ ချက်နှင့် တူသော (အဆိပ်)
(အဆိပ်အထူး ၉-မျိုးတွင် ပါသည်)။ဒါ၊ဒေါ
ဝတ္ထနာဘော စ၊ ဝိသဘောဒါ ဣမေ နဝ။
သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၇၇။ ဓာန်၊ဋီ၊၆၅၅။

ဝတ္ထန္တိ (ကြိ) [ဝသ+သန္တိ။ဝသတိ-မှ](သုတို့)
နေကုန်လတ္တံ့။ ဝတ္ထတိ-ကြည့်။

ဝတ္ထပါလ (ပု) [ဝတ္ထ+ပါလ။ ဝတ္ထပါလ-သံ။
ဝတ္ထဝါလ-ပြာ။ထိ--ဋ္ဌဝတ္ထပါလိ။] (ဝ) နွား
ကျောင်းသား၊ နွားငယ်တို့ကို-စောင့်ရှောက်
-ထိန်းကျောင်း-တတ်သော၊ သူ။ (၂)ဝတ္ထ-
ပါလမည်သော သူ။ (ဝ) အထေကော ဝတ္ထ
ပါလော တံ ပဒေသံ အာဂတော။ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။
၂၀၁။ (၂)ဝတ္ထပါလောတိဿ နာမံ အဟော-
သိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ ဝတ္ထပါလထေရ-
လည်း ကြည့်။

ဝတ္ထပါလက (တိ) [ဝတ္ထ+ပါလ+ဏ္ဍ။ ထိ-ဋ္ဌ
ဝတ္ထပါလိကာ။] ဝတ္ထပါလ (ဝ) အနက်ကြည့်။
အဝဓိ ဝတ္ထပါလကော(ဝိမာန။၇၃)တိ ဝတ္ထေ-
ရက္ခန္ဓော ဂေါပါလဒါရကော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။
၂၀၃။

ဝတ္ထပါလကဇေဋ္ဌက (တိ) [ဝတ္ထပါလက+ဇေဋ္ဌက]
နွား (ငယ်)ကျောင်းသားတို့၏-အကြီးအကဲ
-အကြီးအမှူး-အကြီးဆုံး-ဖြစ်သော၊ သူ။
နွားကျောင်းသားကြီး။ ပဉ္စစူဠကဒါယက-
ကာလေ ဝတ္ထပါလကဇေဋ္ဌကော ဟုတွာ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၀။

ဝတ္ထပါလတ္ထေရ (ပု) [ဝတ္ထပါလ+ထေရ] ဝတ္ထ-
ပါလထေရ၊ ဝတ္ထပါလမည်သောထေရ။ သု
သုခမနိပုဏ္ဏတ္ထဒဿိနာတိ အာယသ္မတော
ဝတ္ထပါလတ္ထေရဿ ဂါတာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၀။
(၎င်းမထေရသည် ရှေးဘုရား ထံတော်၌
ကောင်းမှု ကုသိုလ်တို့ကို ဆည်းပူးလျက်
လူ့ပြည် နတ်ပြည်တို့၌ အဖန်ဖန်ကျင်လည်
ကာ ဤကမ္ဘာမှ ကိုးဆယ့်တစ်ကမ္ဘာထက်
(=ဝိပဿီဘုရား.၁.ကထက်) ဝယ်ပုဏ္ဏားမျိုး
၌ဖြစ်၍ အရွယ်ရောက်လတ်သော် ဗေဒင်
အ.၁.တံကို တဖက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက်
အောင် သင်ယူ၍ မီးကို လုပ်ကျွေးလျက်
တစ်နေ့သ၌ ရွှေခွက်များဖြင့် နို့သနာဆွမ်းကို
ထည့်လျက် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှာနေစဉ်
ကောင်းကင်၌ စကြိုကြွနေသော ဝိပဿီ
ဘုရားရှင်ကို မြင်လတ်၍ အလွန်ကြည်ညို
သဖြင့် ဘုရားရှင်အား ပေးလှူခဲ့လေသည်။
(အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၂-၌ နို့သနာဆွမ်းကို ရွှေခွက်
တစ်စောင်တို့ဖြင့် ယူစေလျက် လက်ပံတော
သို့ သွားစဉ် ဝိပဿီဘုရားရှင်ကို မြင်၏ဟု
ဆိုသည်)။ထိုကောင်းမှုကြောင့် ထိုအခါမှစ၍
အပါယ်လေးပါးသို့ မလားရောက်ရဘဲ လူ့
ပြည်၊နတ်ပြည်တို့၌သာ အဖန်ဖန် ကျင်လည်
လျက် ဤဂေါတမ ဘုရားရှင် လက်ထက်

ထုတ်ပြန်ပြန်၍ စည်းစိမ် ဥစ္စာ ပေါများ
ကြွယ်ဝသည့် ပုဏ္ဏားမျိုး၌ဖြစ်၍ “ဝစ္စပါလ”
အမည်ရှိလေသည်။ ဗမ္မိသာရ မင်းကြီး၏
အစည်းအဝေး၌ ဥရုဝေဒကဿပထေရ်က
ဟုရားရှင်ကိုတံခိုးပြာဠာဟုပြောပြီး၍ အလွန်
ရိုသေစွာရှိခိုးသည်ကိုမြင်ရ၍ ကြည်ညိုသော
ကြောင့် ရဟန်းပြုလေသည်။ ရဟန်းပြုပြီး
ခုနစ်ရက်အကြာတွင် ဝိပဿနာပွားများ၍
ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာ ဖြစ်လေသည်။ (ထေရ၊
၂၃၅။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၀-၂။) (နိဗ္ဗာန်ကို
ပေးလှူခဲ့ဖူးသောကြောင့် “ပါယာသဒါသက
ထေရ်” ဟုလည်း ခေါ်သည်။ (အပ၊ ၁၊
၁၇၂-၃။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၇-၉။)

ဝစ္စပုဏ္ဏေ (ပု) [ဝစ္စ+ပုဏ္ဏေ] နွားတိုင်း-
အထူး-အပြား၊ နွားအမျိုးမျိုး။ ဝေဠု
သဗ္ဗောပိ ဝစ္စပုဏ္ဏေဒေါ သင်္ဂဟိတော
ဟောဘိ။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၀၀။

ဝစ္စဗာလ (ပု) [ဝစ္စ+ဗာလ] နွားငယ်၊ နို့စို့-
နွားကလေး။ ကန္တန္တာ မဘိဓာဝိ သု၊ ဝစ္စဗာ
လာဝ မာတရံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။
၃၇၇။

ဝစ္စမာန (တိ) [ဝသ+သမာန] နေလတ္တံ့သော၊
သု။ အနာဂဟေ ဝစ္စန္တော ဝသိဿန္တော
ဝစ္စမာနော ဝသိဿမာနော။ နိရတ္တိ။
၅၂၉-နာ။

ဝစ္စရ (ပု၊ န) [ဝသ+ဆရ။ ဣဒါ။ ၁၅၆။] နှစ်
(=၁၂-လ)သံဝစ္စရ-ကြည့်။ ဝသန္တိတ္ထောတိ
ဝစ္စဏေ၊ ဝသော။ ဣဒါ။ ၁၅၆။

ဝစ္စလ (တိ) [ဝစ္စ+လ။ ဝေဠော သိနေဟော
ယဿတ္ထိ ဝစ္စလော၊ လော။ ဓာန်၊ ဋ္ဌ၊ ၇၂၆။
ဝစ္စတိ ကဆေတိ သိလေနာတိ ဝစ္စလော။ မဓု၊
ဋ္ဌ၊ ၁၅၃။ (၁) ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ချစ်ခင်ခြင်း
ရှိ-သော၊ သု။ (၂) ကျေးဇူးပြု-လေ့ရှိ-

တတ်-သော၊ သု။ (အစီးအပွားနှင့်စပ်သော
စိတ်ရှိသော၊ သု။) (၁) အာနန္ဒော စ တဒါ
သေခေါ၊ သောကဇ္ဇော ငိနဝစ္စလော။ အပ၊
၂။ ၂၁၁။ (၂) အပိ စ အကာရဏဝစ္စလော
ပုဗ္ဗကာရီ၊ သကာရဏဝစ္စလော ကတညု-
ကတဝေဒိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၄။ ကာရဏေန ဝိနာ
ပဝတ္တဟိတစိတ္တော အကာရဏဝစ္စလော။
မူလဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၉။

ဝစ္စလာ (ထိ) [ဝစ္စ+လာ+အ။ ဝစ္စံ လာတိတိ
ဝစ္စလာ။ ဓာန်၊ ဋ္ဌ၊ ၄၉၇။] သားကို-ခင်-ချစ်
-သောနွားမ။ ဝစ္စကာမ-ကြည့်။

ဝစ္စသ (ပု) [အနိ၊ ပါဠိ ဝစ္စ၊ ဝစ္စသိ-ကြည့်။]
ကိုယ်၏အရောင်အဆင်း။ ယသ္မာ ပန ဝစ္စ-
သဒ္ဓေါ သရိရာဘေ ပဝတ္တတိ၊ တသ္မာ ဗြဟ္မ-
ဝစ္စသိ (ဒိ၊ ၁။ ၁၀၆။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၁) တိ
ဥတ္တမသရိရာဘော၊ သုဝဏ္ဏာဘော ဣစ္စေဝ
အတ္တော။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၅။

ဝစ္စသတ (န) [ဝစ္စ+သတ] နွားငယ်-အရာ-
တစ်ရာ။ ဝစ္စတရသတ-ကြည့်။

ဝစ္စသသဒ္ဓ (ပု) [ဝစ္စသ+သဒ္ဓ] ဝစ္စသသဒ္ဓါ။
ဝစ္စသ-ကြည့်။

ဝစ္စသာလာ (ထိ) [ဝစ္စ+သာလာ] နွားခြံ၊
နွားတင်းကပ်၊ (နွားငယ်တို့ နေထိုင်ရာ
ဖြစ်သော ခြံ)။ ဝစ္စသာလာယော မာပေတွာ
တတ္ထ နိဝါသံ ကပ္ပေသိ။ သုတ္တန်၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄။

ဝစ္စသိ (သိ) (ကြိ) [ဝသ+သသိ။ ဝသတိ-
မှ။] (သင်) နေရလတ္တံ့။ ယာဝ မေ ဝစ္စသိ
ဗရေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၀။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၁၇။
(-ဝိမာန။ ၂၉။)

ဝစ္စသိ (တိ) [ဝစ္စသ+ဤ။ ဝစ္စသိ?] ကိုယ်
အရောင် အဆင်း ရှိသော၊ သု။ ဗြဟ္မဝစ္စသိ

(မ၊ ၂။ ၃၇) တိ မဟာဗြဟ္မာနော သရီရသဒိ
သေန သရီရေန သမန္နာဂတော။ မ၊ ၄။ ၂။
၂၇။ ဗြဟ္မဝစ္စသံတိ ဥတ္တမသရီရတော၊
သုဝဏ္ဏာဘောတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၁။

ဝစ္စာ (ထိ) [ဝသ+ဆ+အာ] နေခြင်း။ ဝသနံ
ဝစ္စာ။ ကစ္စည်း။ ၆၃၀။ ရှု။ ၆၆၀။

ဝစ္စာကာရ (ပု) [ဝစ္စ+အာကာရ] ပန်းပင်ငယ်
ဟူသော- အခြင်းအရာ- အသွင်သဏ္ဍာန်။
ဝစ္စက(၁)ကြည့်။

ဝစ္စာန (တိ) [ဝစ္စ+ဏာန။ ထိ-၌ ဝစ္စာနိ။]
ဝစ္စာ အမည်ရှိသော သူ၏- သား- သမီး။
ဝစ္စဿ အပစ္စံ ဝစ္စာယနော၊ ဝစ္စာနော။
ကစ္စည်း။ ၃၄၅။ (-ရူ၊ ၄၆၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၅၄)။

ဝစ္စာမိ (ကြိ) [ဝသ+သာမိ။ ဝသတိ-မှ] (ငါ)
နေအံ့။ အာယသ္မတော နိဿာယ ဝစ္စာမိ။
ဝိ၊ ၂။ ၇၆။

ဝစ္စာယန (တိ) [ဝစ္စ+ဏာယန။ ထိ-၌ ဝစ္စာ
ယနိ။ ကစ္စည်း။ ၃၄၅။ ရှု။ ၃၆၆။ မောဂ်၊
၄။ ၂။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၅၄။] ဝစ္စမည်သောသူ၏
သား၊ ဝစ္စာယန အနွယ်ဖြစ်သောသူ။ ဟန္တ
ကုတော န ဘဝံ ဝစ္စငွယနော အာဂစ္စတိ
ဒိဝါဒိဝဿ။ မ၊ ၁။ ၂၃၂။ ဧဝံ ဂေါတ္တောတိ
ဏက္ခာယနော ဝစ္စာယနောတိ အာဒိ-
ဂေါတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၃။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၃)။

ဝစ္စာယောဂ (တိ) [ဝစ္စ+အာယောဂ] (နို့နို့)
နွားငယ်နှင့်-ယဉ်-စပ်-သော၊ သူ။ ဝစ္စာ
ယောဂေါ ဒုဟကော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။

ဝစ္စိတ (တိ) [ဝစ္စ+တ။ နိဘိ၊ ဓာတု။ ၄၀။]
ဖြတ်အပ်သော။ အယံ ဝါ သော မတော
သေဘိ။ အလ္လသိဂံ ဝစ္စိတော။ ဇာ၊ ၁။
၁၆၀။ ဝစ္စိတောတိ ဆိန္နော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၀။

ဝဇာ (ပု) [ဝဇ+အ။ ဝဇ-ဂတိယံ၊ ဝဇန္တိ ယံ
ဂါဝေါ နိဝါသနတ္ထာယာတိ ဝဇော။ ခာန်၊
ဇူ။ ၁၀၉။ ပါဒိတိ၊ ယော။ ၉၉။ ငြဇ - သံ။
ဝယ-ပြာ၊ အဗ္ဗမာဂဓိ။] (၁)(က) နွားခြံ။
(ခ) နွားကျောင်းသားတို့နေရာ။ (ဂ) နွား
ကျောင်းသား။ (၂) ဆိတ်ခြံ။ (၁) (က)
မနုဿာ ဝဇံ ဂတာ ဝ-ပွဲ အာဟရိတုံ
ကာလံ အာဟရိဿထ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၇။ (-အံ၊
၂။ ၃၄၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။ ၃၁၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၂၇၁။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၃)။ (ခ) အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေ ဝဇေ ဝဿ ဥပဂန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁။
ဝဇောတိ ဂေါပါလကာနံ နိဝါသဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၃၅၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၄၅။ (ဂ) ဝဇော
ဝဋ္ဌာသိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁။ ယေန ဝဇောတိ ဧတ္ထ
ဝဇေန သဒ္ဓိံ ဂတဿ ဝဿ ဝစ္စဒေ အနာပတ္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၂။ (၂) အဇယုထံ ဂဟေတွာ
အရညေ ဝဇံ ကတွာ တတ္ထ အဇာ
ဌပေတွာ....။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၉။

ဝဇာ (န) [ဝဇ+ဏ။ ဂိရိဗ္ဗဇ-ကြည့်။] နွားခြံနှင့်
တူသောမြို့၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့။ နာနာဒိသာ
နမဿန္တိ၊ ပိဏ္ဏာယ နဂရံ ဝဇံ။ အပ၊ ၂။
၂၇၇ (-မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅)။

ဝဇာ (ကြိ) [ဝဇ+အ+ဟိ။ ဟိ-ကျေ။ ဝဇတိ
-မှ။] (၁) ဆည်းကပ်-ကိုးကွယ်-လော့။
(၂) သွားလော့။ ဝဇတိ-လည်းကြည့်။ (၁)
မာ မံ တံ သရဏံ ဂစ္စ၊ တမေဝ သရဏံ ဝဇ။
ဝိမာန၊ ၀၉။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၄၇။ (၂) ဝဇာ
(မဟာနိ၊ ၁၃၃) တိ မာတိဋ္ဌ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၀။

ဝဇကလိ (ပု၊ န) [ဝဇ + ကလ + လူ။ ဝဇ
ကလိယတိ။] ကင်ပိန့်ပင်။ ဝဇကလိ ဇဗ္ဗရိ
သေဇ္ဇ၊ သိ၊ ၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၉၆။ ဝဇကလိ နိကောဋ္ဌံ။ ငဇိရ၊ ၃။ ၃၉။

ဝေကလိပုပ္ဖ (န) [ဝေကလိ+ပုပ္ဖ] ကင်ပိန့်ပွင့်။
ပုပ္ဖခါဒနိယေ မူလကပုပ္ဖံ ခါရကပုပ္ဖံ စစ္စုပုပ္ဖံ
တမ္ပကပုပ္ဖံ ဝေကလိပုပ္ဖံ...။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။
ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၇။

ဝေကလိမူလ (န) [ဝေကလိ+မူလ] ကင်ပိန့်မြစ်။
တ္ထေ စ ဝေကလိမူလေ ဇရဋ္ဌံ ဆိန္ဒိတွံ
ဆဇ္ဇေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၄။

ဝေဘိ (ကြိ) [ဝေ+အ+တိ] ဝေတိ၊ ဝြဇတိ-
သံ။ဝေဇ္ဇဏ-ပြာ(၁) ဆည်းကပ်-ကိုးကွယ်-
၏။ (၂) သိ၏။ (၃) ကပ်ရောက်၏။
(လိုက်နာရ၏။ ဣတိဝုတ်၊မြန်။၂၃၁)။ (၄)
သွား၏။ (၅) ဖဲ-ဖဲသွား-ရှောင်ကွင်း
သွား-၏။ (၆) ထွက်-ထွက်ခွာသွား-၏။
(၇)စီး-စီးသွား-၏။ (၈) ဝင်၏။ (၉)
တက်၏။ (၁၀) နေ၏။

(၁) ဆည်းကပ်-ကိုးကွယ်-၏။ (၂)
သိ၏။ အဇ္ဇေဝ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဝေတဟိ။ ဝိမာန။
၁၁၅။ ပေတ။ ၁၄၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ ဝိမာန။
ဋ္ဌ။၃၀၉။ (၃) ကပ်ရောက်၏။(လိုက်နာရ၏။
ဣတိဝုတ်၊ မြန်။ ၂၃၁)။ ယေန မစ္စု ဝသံ
ဝေဇ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၇။ ယေန သော
မစ္စုနော မရဏဿ ဝသံ ဝေဇ ဥပဂစ္ဆေယျ။
ဣတိဝုတ်။ဋ္ဌ။၂၄၂။ ဝေန္တိ(သုတ္တနိ၊၃၉၂)တိ
ဂစ္ဆန္တိ ဥပေန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၂။၂၂၂။ (၄)
သွား၏။ သုဂ္ဂတိ ဝေတိ တတ္ထ မောဒတိ။
မိ၊၃။၁၂၇။ဝေတိတိ ဂစ္ဆတိ။ မိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၂။
တေမိ ဆေတွာန ဝေန္တိ ဓီရာ (ဓမ္မ၊၆၃)တိ
ပဏ္ဍိတာ တေ ဗန္ဓနံ ဆေတွာ...သဗ္ဗဒုက္ခံ
ပဟာယ ဝေန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၃၄၀။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ ဝေတိတိ စက်မတိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၀၄။ (၅) ဖဲ-ဖဲသွား-ရှောင်ကွင်း
သွား-၏။ တေမိ ဆေတွာနာ (ဇာ၊၁။၅၃)
တိ...ကာမသုခံ ပဟာယ ဝေန္တိ ပက္ကမန္တိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။ (၆) ထွက်-ထွက်ခွာသွား-

ရှင်ရဟန်းပြု-၏။ တေမိ ဆေတွာန ဝေန္တိ
ဓီရာ။ဇာ၊၁။၁၇၀။ကာမသုခံ ပဟာယ ဝေန္တိ၊
နိက္ခမိတွာ မနောရမံ ပဗ္ဗဋ္ဌံ ဗုဗ္ဗန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၇၂။ (၇) စီး-စီးသွား-၏။ သဗ္ဗာ စ
နဇ္ဇော ပဋိသောတံ ဝေယျ။ ဇာ၊၁ ၃၄၀။
ဇာ၊၂။၁၃၅။ (၈) ဝင်၏။ ပုနပျုနံ ပဏ္ဍ
ကုဋိ ဝေဇာမာ(ဇာ၊၂။၃၇)တိ .. ပုနပျုနံ ဣမ
မေဝ ကုဋိ ပဝိသာမာတိ ဝဒတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၅။၂၁၈။ (၉) တက်၏။ တေတ ဝေန္တိ(ဇာ၊
၂။၆၄)တိ တေ ပရဒါရိကာ သတ္တာ နာနာ-
ဝိမေဟိ အာဝုမေဟိ ကေ နိယမ နာ တေတ
သိမ္ဗလိနိရယေ အဘိရုဟန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉၃။
(၁၀) နေ၏။ အနုသေတံ ဝေမဟ (အပါ
၁။၁၄၀)န္တိ...ဟေဋ္ဌာံ သေတာနုသာရေန
အဟံ ဝေဇမိ ဂစ္ဆမိ တတ္ထ တတ္ထ ဝသာမိတံ
အတ္ထော။အပါ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။

ဝေန္တိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၇၇။ သံ၊၁။၂၃၈။ အံ၊၂။
၄၆၈-၉။ ထေရ။၂၂၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။
ဇေသိ-ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၄၂၈-၉။ ဝေသေ-
ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၃၀၉။ ဝေဇမိ-သုတ္တနိ၊ ၄၅၁။
ပေတ။၁၄၈။ အပါ၊ ၁။ ၁၄၀။ ၂၀၄၊ ၂၄၃။
ဝေဇမ-ဇာ၊၂။၃၇။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၁၅။ဝေတေ-
ဇာ၊၁။၃၅၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈၇။ ဝေန္တိ-အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၅၀၇။ ဝေ-ဝိမာန၊ဂဇ။ မဟာနိ၊၁၃၃။
ဝေဟိ-ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၃၀၉။ ဝေဇမသေ-ဇာ၊
၁။၆၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၄၄။ ဝေဇ-ဣတိဝုတ်။
၂၄၇။သုတ္တနိ၊ ၃၄၅။ ဝေယျ-ဝိ၊ ၅။၃၇၈။
ပေတ။ ၁၉၁။ဇာ၊၂။ ၉၅။ ဝေယျ-ဇာ၊
၁။၃၄၀။ ဇာ၊၂။၁၃၅။ ဝေယျ-ပေတ။
၁၉။ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၂။ ဝေသေ-အပါ၊၂။၂၀၈။
ထေရိ၊ဋ္ဌ။၁၄၉။

ဝေတေ (ကြိ) [ဝေ+အ+တေ] သွား၏။
ဝေတိ-ကြည့်။

ဝေဒ္ဒါရ (န) [ဝေ+ဒ္ဒါရ] နွားခြံတံခါး။ တံ
ဝေဒ္ဒါရံ အတိက္ကာမေတိ။ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊

၁။၂၁၉။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၀၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။ ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။

ဝေဒ္ဓါရမဋ္ဌ (န) [ဝေဒ္ဓါရ+မဋ္ဌ] နွားခြံဘဲခါး၏
အလယ်။ ဝေဒ္ဓါရမဋ္ဌေ ဣမံ တိရိယံ နိပဇ္ဇာ-
ပေဟိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။ မွေ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။

ဝေဒန (န) [ဝေ+ယု။ ပြေန-သံ။] သွားခြင်း။
ဝေဒနသီလ-ကြည့်။

ဝေဒနသီလ (တိ) [ဝေဒန+သီလ] သွားလေ့ရှိသော၊
သွားခြင်းအလေ့ရှိသောသူ။ ပဝေမာနာန
(သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂) နှိ ဝေဒနသီလာနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၃၆။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။မူလဋီ၊ ၂။၂၁၀)။

ဝေန္တ (တိ) [ဝေ+အန္တ။ ထိ-ဋ္ဌံ ဝေန္တိ။] သွား-
ပြေး-သောသူ။ ဝေတော (ဇာ၊၁။၁၆၀) တိ
ဂေဟံ ဂစ္ဆန္တယ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၄။ (-
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄)။ ဝေန္တ (ဇာ၊၂။၂၇၁) နှိ
၁၃၁။ ဣဝေ၊၁။ဝေတော စ ဝေန္တိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။

ဝေန္တိ (ကြိ) [ဝေ+အ+အန္တိ] သွားကုန်၏။
(၂) ကပ်ရောက်ကုန်၏။ (၁) ဝေန္တိ (ထေရ။
၂၂၄) တိ အဘယဋ္ဌာနမေဝ ဂစ္ဆန္တိ။ ထေရ။
ဋ္ဌ၊၁။ ၉၅။ (၂) ဝေန္တိ (သုတ္တနိ။ ၃၉၂)
တိ ဂစ္ဆန္တိ ဥပေန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၂၂။

ဝေသဒိသ (တိ) [ဝေ+သဒိသ] နွားခြံနှင့်တူ
သော။ ဂိရိဗ္ဗဇနဂရန္တိ သမန္တာ ပဗ္ဗတပရိက္ခိတ္တံ
ဝေသဒိသံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ...။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၃၁။

ဝေသဒ္ဓ (ပု) [ဝေ+သဒ္ဓ] ဝေသဒ္ဓါ။ ပ-သဒ္ဓေန
ဝိသိဒ္ဓော ဝေ-သဒ္ဓေါ ဥပသင်္ကမနေတိဝုတ္တံ
“ဥပာစ္ဆာဘိ” တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။

ဝေသိ (ကြိ) [ဝေ+အ+သိ] ကပ်ရောက်၏။
တေန တေနော ဝေသိ၊ ယေန သူလံ ကလိင်္ဂရ
(ထေရ။ ၂၆၁) နှိ...တေန တေနော ပါပစိတ္တ

ဝေသိ၊ တံ တဒေဝ ဌာနံ ဥပဂစ္ဆသိ။ ထေရ။
ဋ္ဌ၊၁။ ၄၂၇-၉။

ဝေသိဋ္ဌာယက (တိ) [ဝေ + အဓိဋ္ဌာယက]
နွားခြံကို-စီရင်-လုပ်ကိုင်-ဆောင်ရွက်တတ်
သောသူ။ ဝေသိဋ္ဌာယကေ ပုရိသေပက္ခော-
သာပေတွာ...။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။

ဝေသမ (ကြိ) [ဝေ+အ+မ] ဝင်ကုန်၏။ ဝေတိ
(ဂ) ကြည့်။

ဝေသမိ (ကြိ) [ဝေ+အ+မိ] (၁) (က) သွား၏။
(ခ) နေ၏။ (၂) သွားအံ့။ (၃) ဆည်းကပ်-
ကိုးကွယ်-၏။ (၁)(က)(ခ) ဝေတိ (၁၀)
ကြည့်။ (၂) ဝေသမဟ (ဇာ၊၁။၁၁၅) နှိ
အဟံ ဟိ-ဝန္တိ ဂစ္ဆာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။
(-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၅)။ (၃) ဝေတိ (၁) ကြည့်။

ဝေသဟိ (ကြိ) [ဝေ+အ+ဟိ] ဆည်းကပ်-
ကိုးကွယ်-လော့။ ဝေတိ-ကြည့်။ အဇ္ဇေဝ
ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဝေသဟိ။ ဝိမာန။ ၁၁၂။ ဝိမာန၊
ဋ္ဌ၊၃၀။

ဝေဒီရိ (တိ) [ဝေ+ဣရ။ အပ္ပဋိဟတော ဟုတွာ
ဝေတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝေဒီရိ။ ကစ္ဆန္တိ။၆၆၁။ ဝေ-
ဂတိမ္ပိ၊ ဣရ-စယော၊ အပ္ပဋိဟတံ ဝေတိတိ
ဝေဒီရိ။ ရှ၊၆၇။ ဓာန် ဋီ၊ ၂၄။ ဝေ+ကိရ။ ဝေ-
တိတိ ဝေဒီရိ။ ကျာဒိ။၁၄၉။ ထိ-ဋ္ဌံ ဝေဒီရ၊ ဝေဒီရိ။
(ပု-န)။ ဝေ-သံ။ ဝေဒီရ။ ဝေ-ပြာ၊ အဒ္ဓ
မာဂဓိ။] (၁) ဝေဒီရိ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁ ပြည်-
သျှ၊၁။၃၅၅)။ ဝေဒီရိ၊ မိုးကြိုးစက် (သိကြား
မင်းသက်နက်)။ (၂) စိနံ၊ ရတနာစိနံ၊
(၃) ဝေဒီရမည်သော တိက္ခ၊ နိမ။ (၄) ဝေဒီရ
သုတ်။ (၅) ဝေဒီရပြည်။ ဝေဒီရ၊ ၆။
(က) ဝေဒီရမည်သော စကြဝဘေးမင်း။ (ခ)
ဝေဒီရမည်သော ဘီလူး။

(၁) ဝဇိရာ၊ ဝဇိရာမိုးကြိုးစက်(သံကြား
မင်းလက်နက်)။ ဝဇိရာသ နတ္ထိ ကိစ္ဆိ အဘေဇံ
မဏိ ဝါ ပါသာဏော ဝါ။ အံ၊ ဝ၊ ၁၂၂။ ဝဇိရံ
ဝိယ ဟိ ဝဇိရာတ္ထမဂ္ဂဏ ဒဠဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ဝ၊ ၂၊
၉၃။ (၂) စိန်၊ ရတန စိန်။ ဝဇိရံပ' သွမယံ မဏိ
(ဓမ္မ၊ ၃၇၊ နေတ္ထိ။ ၁၅၇) န္တိ ဝဇိရံဝ အသွမယံ
မဏိ ။ ဓမ္မ၊ ဝ၊ ၂၊ ၆။ ယသာ ပါသာဏမယံ
ပါသာဏသမ္ပဝံ ဝဇိရံ တမေဝ အသွမယံ မဏိ
...၊ နေတ္ထိ၊ ဝ၊ ၂၊ ၆။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၄၀)။
(၃) ဝဇိရာမည်သော ဘိက္ခုနီမ။ ဒ. ထခေါ
ဝဇိရာ ဘိက္ခုနီ ပုဗ္ဗဏှသမယံ နိဝါသေတွာ
...။ သံ၊ ၁၊ ၁၃၆။ (၄) ဝဇိရာသုတ်။ သေလာ
ဝဇိရာယ ဘေ ဒသတံ။ သံ၊ ၁၊ ၁၃၇။
(၅) ဝဇိရာပြည်၊ ဝဇိရာမြို့။ ဝဇိရာယံ ဘဂဝ-
တော၊ ပတ္တော ဒဏ္ဍဉ္စ စိဝရံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၄။
(၆) (က) ဝဇိရမည်သော စကြာဝတေး
မင်း။ ဝဇိရာယ-ကြည့်။ (ခ) ဝဇိရမည်သော
ဘိလူး။ တတိယေ ဝဇိရာ နာမ တံဟိ
သဟဿေဟိ သဗ္ဗိ။ ဓမ္မ၊ ဝ၊ ၂၊ ၄၃၇။

ဝဇိရာ (တိ) [ဝဇိရာ+ဏ] ဝဇိရာ-ဝဇိရာ-
မိုးကြိုးစက်-နှင့်တူသော။ ဝဇိရာဏ-ကြည့်။

ဝဇိရကဋက (န) [ဝဇိရာ+ကဋက] စိန်-လက်
ကောက်-လက်ကြပ်။ မဏိကဋကံ ဝဇိရကဋ-
ကန္တိအာဒိ။ တဗ္ဗိသိဋ္ဌံ ဥပနိဓာယ ဝုတ္တ-
တာယ တဗ္ဗိသိဋ္ဌံ ပနိဓာနာမ။ အဘိ၊ ဝ၊ ၂၊
၂၇။

ဝဇိရကုဒ္ဒါလ (ပုန) [ဝဇိရာ+ကုဒ္ဒါလ] (ရတနာ)
စိန်ဖြင့် - ပြီး - ပြုလုပ်အပ်သော - ပုဆိန်-
ပေါက်တူး။ သုဝတ္ထဒဏ္ဍိ ဝဇိရကုဒ္ဒါလံ ဇေဋ္ဌ-
ပုတ္တဿ ဟတ္ထေ ဌပေတွာ။ ဓမ္မ၊ ဝ၊ ၂၊ ၄၄၄။

ဝဇိ(ဇိ)ရကုမာရိ(တိ) [ဝဇိရာ+ကုမာရိ] ဝဇိရမည်
သော - သတို့သမီး - အမျိုးသမီး။ အတ္တနော
ဇိတရံ ဝဇိရကုမာရိံ ဘာဂိနေယျဿ ဒတွာ။

ဇာ၊ ဝ၊ ၂၊ ၃၆၃။ (-ဓမ္မ၊ ဝ၊ ၂၊ ၁၇၂။ ဇာ၊ ဝ၊
၄၊ ၃၄၄)။

ဝဇိရဂ္ဂ (တိ) [ဝဇိရာ + အဂ္ဂ] (၁) ထိပ်ဖျား
- ထိပ်ဖူး - နှို - ဝဇိရာ - ဝဇိရာ - ရှိသော၊ ဝဇိ
ရာ - ဝဇိရာ - ထိပ်ဖူး - အသွား - တပ်သော။
(န) (၂) ဝဇိရာ - ဝဇိရာ - မိုး - အဖျား -
ထိပ်ဖျား။ (၁) ဝဇိရဂ္ဂေန လောဟဒဏ္ဍေန
ပဗ္ဗတံ ဝဇ္ဈိတွာ ခါဏကံ ကောဇေတွာ - ။
မဟာနိဋ္ဌ၊ ၂၄၂။ သယံ ဝဇိရဂ္ဂံ နာဏှံ ဂဟေ-
တွာ။ ဇာ၊ ဝ၊ ၂၊ ၁၃၇။ (န) (၂) ဝဇိရဂ္ဂသမ-
ကြည့်။

ဝဇိရဂ္ဂတိဓိဏဉာဏ (တိ) [ဝဇိရဂ္ဂ + တိဓိဏ +
ဉာဏ] ဝဇိရာ - ဝဇိရာ - မိုး အသွားကဲ့သို့
ထက်သော - ဉာဏ် - ပညာ - ရှိသော၊ သူ။
ပဏ္ဍိတာ သေဋ္ဌိဓိတံ ဝဇိရဂ္ဂတိဓိဏဉာဏာ
ကပ္ပသတသဟဿံ ... ။ ဓမ္မ၊ ဝ၊ ၂၊ ၄၇။

ဝဇိရဂ္ဂနာရာစ (ပု) [ဝဇိရဂ္ဂ + နာရာစ] ဝဇိရာ -
ဝဇိရာ - ထိပ်ဖူး - အသွား - တပ်သောမြား။
မဟာဓနံ ဂဟေတွာ ဝဇိရဂ္ဂနာရာစံ နဓေန
ပရိဝဇေန္တော။ ဇာ၊ ဝ၊ ၄၊ ၁၀၃။

ဝဇိရဂ္ဂသမ (တိ) [ဝဇိရဂ္ဂ + သမ] ဝဇိရာ - ဝဇိရာ
- ထိပ်ဖူး - အသွား - နှို - တူသော။ ဝဇိရဂ္ဂသမံ
ဉာဏံ၊ ဟောတိ ကမ္မေန တာဒိသံ။ အပါ၊ ၁။
၁၄၉၊ ၃၆၀။

ဝဇိရကံသ (ပု) [ဝဇိရာ + အကံသ] ဝဇိရာ -
ဝဇိရာ - ဖြင့် - ပြီး - ပြုလုပ်အပ် - သောချွန်း။
တတော ဝဇိရကံသေန ဟတ္ထိ ကုမ္မေ ပဟ-
ရိတွာ ... ။ သုတ္တနိ၊ ဝ၊ ၁၁၆။ (-ဓရိယာ၊ ဝ၊
၃၇။ ဇာ၊ ဝ၊ ၂၊ ၃၃၂။ ဇာ၊ ဝ၊ ၄၊ ၉၇၊ ၂၃၄)။

ဝဇိရဉာဏ (တိ) [ဝဇိရာ + ဉာဏ] ဝဇိရာ - ဝဇိရာ
- နှို - တူသော - ဉာဏ် - ပညာ - ရှိသော၊ သူ။
ဥပန္နုပန္နဘဝေ တိက္ခပညော ဝဇိရဉာဏော
အဟောသိ။ အပါ၊ ဝ၊ ၂၊ ၁၁၆။

ဝဇီရတုဏ္ဏ (ပု) [ဝဇီရ+တုဏ္ဏ။ ဝဇီရံ ဝိယ တုဏ္ဏံ အဿာတိ ဝဇီရတုဏ္ဏော။ ဓာန်၊ ဇိ၊ သျ၊ ၆၃၃။] ဂဠုန်။ ဝဇီရတုဏ္ဏော၊ သုဓမ္မာယော၊ သုဝဏ္ဏပက္ခော၊ ဘုဇဂါသနောပိ။ ဓာန်၊ ဇိ၊ ၆၃၃။

ဝဇီရဒုမ (ပု) [ဝဇီရ+ဒုမ။ ဝဇီရဒုမော ဒုမော ဝဇီရဒုမော။ ဓာန်၊ ဇိ၊ သျ၊ ၅၇၇။] ဆီးစောင်းကြီးပင်။ သိဟုဏ္ဏော၊ ဝဇီရဒုမော၊ ဂုဠာပိ။ ဓာန်၊ ဇိ၊ ၅၇၇။

ဝဇီရနာဠိ (ထိ) [ဝဇီရ+နာဠိ] (ရတနာ) စိန်-တစ်-ကမ်းစား-စလယ်၊ (ဝ.စ်ကမ်းစား-တစ်စလယ် - ပမာဏရှိသောစိန်)။ တသ္မိံ ပိဋန္တနေ စတဿော ဝဇီရနာဠိယော ဥပယေ.ဂံ အဂမံသု။ ဒီ၊ ဠ၊ ၃၊ ၃။ ဓမ္မ၊ ဠ၊ ၁။ ၂၇၇။ သာရ၊ ၂၊ ၉၇။ အံ၊ ဠ၊ ၁။ ၂၀၇။

ဝဇီရနိဂ္ဂါတနိဂ္ဂေါသ (ပု) [ဝဇီရ+နိဂ္ဂါတ+နိဂ္ဂေါသ] မိုးကြိုး၊ စိချုန်းသံ။ ဣန္ဒြိယဒေဝရညော ဝဇီရနိဂ္ဂါတနိဂ္ဂေါသံ အတ္တေနော ဂမ္ဘီရတာယ ဝိပ္ပိရိကတာယ.....။ ဥဒါန၊ ဠ၊ ၆။

ဝဇီရပန္နိ (ထိ) [ဝဇီရ + ပန္နိ] (ရတနာ) စိန်လုံး-အစဉ်-အတန်း (စိတန်းထားသော စိန်လုံး)။ ဒုတ္တံ သဒန္တာ သုပုသိတာ ပရိသုဒ္ဓုပဝါဠာန္တိ သဒိသာ ဝဇီရပန္နိ ဝိယ ခါယန္တိ။ ဥဒါန၊ ဠ၊ ၁၅၃။

ဝဇီရပါဏိ (ထိ) [ဝဇီရ+ပါဏိ။ ဝဇီရံ ပါဏိမိ အဿာတိ ဝဇီရပါဏိ။ ဝဠုပါဏိန် - သံ။ ဝဠုပါဏိ၊ ဝဠုရပါဏိ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] သိကြားနတ်မင်း၊ ဝေစိန်-ဝရဇိန်-လက်နက်လက်၌ရှိသော၊ ဝေစိန်-ဝရဇိန်-လက်နက်ကိုင်ဆောင်ထားသော၊ သူ။ ဝေ.နခေါ ပန သမယေန ဝဇီရပါဏိ ယက္ခော မဟန္တံ အယောက္ခန္တံ အာဒါယ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၂။ (-မ၊ ၁။ ၂၉၄)။

ဝဇီရပါဏိဘယ (န) [ဝဇီရပါဏိ + ဘယ] သိကြားနတ်မင်း - မှ-ကို-ကြောင့် ခြင်း။ ဝဇီရပါဏိဘယေန အတ္တနော ကုလဝံသံ ယာထာဝတော ဣထေသိတိ။ ဒီ၊ ဠ၊ ၁။ ၂၉၅။ သီ၊ ဠ၊ ၁။ ၂။ ၅၅၃။

ဝဇီရပုဏ္ဏ (တိ) [ဝဇီရ + ပုဏ္ဏ] (ရတနာ) စိန်တို့ဖြင့် ပြည့်သော။ တပ၊ စန္ဒ-ဝိယာ ကုစ္ဆိ ဝဇီရပုဏ္ဏာ ဝိယ အဟောသံ။ ဠ၊ ၁။ ၂။ ၆။

ဝဇီရပုရိတ (တိ) [ဝဇီရ + ပုရိတ] ဝဇီရပုဏ္ဏ-ကြည့်။ တာဝဒေဝ တဿာ ဝဇီရပုရိတာ ဝိယ ဂရုကာ ကုစ္ဆိ အဟောသိ။ ဠ၊ ၁။ ၂။ ၁။ ၁၅၁။ (ဠ၊ ၁။ ၆။ ၂။ ၅)။

ဝဇီရဗလ (န) [ဝဇီရ+ဗလ] ဝေစိန် ဝရဇိန်-နှင့် တူသောစွမ်းအာ။ နာရာယနဗလံ ဝဇီရဗလန္တိ ဣဓမေဝ ဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဠ၊ ၆။ ၁။

ဝဇီရဗာဟု (ပု) [ဝဇီရ + ဗာဟု] ဝဇီရဗာဟု မည်သောဘိလူး။ စတုတ္ထေ ဝဇီရဗာဟု နာမ စတုဟိ သဟဿေဟိ သဒ္ဓိ။ ဓမ္မ၊ ဠ၊ ၂။ ၄၃၇။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိ (တိ) [ဝဇီရ + ဗုဒ္ဓိ] ဝဇီရဗုဒ္ဓိထေရ်၊ ဝရဇိန်-ဝရဇိန်-လက်နက်နှင့်တူသော ဉာဏ် ပညာရှိသော၊ သူ။ ဝဇီရဗုဒ္ဓိတ္ထေရ-ဖြည့်။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာ (ထိ) [ဝဇီရဗုဒ္ဓိ+ကတ+ဋ္ဌိကာ။ မဒဗ္ဗေလောပိ။] ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာ၊ ဝဇီရဗုဒ္ဓိထေရ်သည် - ရေးသား - ပြုပြင်-စီရင်-အပ် သောဋ္ဌိကာ။ (ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ကျမ်း)။ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာ။ ဝဇီရ၊ ၁။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာကာရ (ပု) [ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာ+ကာရ+ဏ] ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာကို - ရေးသား-ပြုပြင်-စီရင်-သော၊ သူ။ (ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာဆရာ)။ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာကာရေနတိ ဂဟေတုဗ္ဗိ။ သာရ၊ ၁။ ၁။ ၇။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိတ္ထေရ (ပု) [ဝဇီရဗုဒ္ဓိ + ထေရ] ဝဇီရဗုဒ္ဓိထေရ်။ ဣမံ အနိဋ္ဌပသင်္ဂံ ပဟရိတု-

ကာမတာယ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဇ္ဇောရဿ ဂဏ္ဍိပဒေ
ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ။ ၇၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၂။ ကင်္ခါ၊
၆။ ၄)။

(ဝဇီရဗုဒ္ဓိဇ္ဇောရဿ- (၁) ဝိနည်းပိဋက
၈၁၀ ခက်ဆစ်ပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ဆို-
ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သော “အနုဂဏ္ဍိပဒ”
မည်သောကျမ်းကို စီရင်ရေးသားသည့်
ဝဇီရဗုဒ္ဓိဇ္ဇောရဿ။ (၂) ဝိနည်းပိဋကလာ
အလုံးစုံသောပုဒ်တို့၏ အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်သော
အနက်တိုအကျဉ်းချုပ်၍ ဖွင့်ဆိုရာဖြစ်သော
“ဝဇီရဗုဒ္ဓိဇ္ဇော” မည်သောကျမ်းကို စီရင်
ရေးသားသည့် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဇ္ဇောရဿ၏ အမည်တူ
မထေရ် ၂-ပါးရှိသည်။ ထိုတွင် “အနုဂဏ္ဍိပဒ”
ကျမ်းပြုဆရာသည် ရှေးဦးစွာပေါ်ပေါက်၍
“ဝဇီရဗုဒ္ဓိဇ္ဇော” ကျမ်းပြုဆရာကား နောက်မှ
ပေါ်ပေါက်သော မထေရ်ဖြစ်သည်။ (ဝဇီရ။
၇၅-၆၊ ၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈၊ ၂၂)။

ထိုမထေရ် ၂-ပါးတို့တွင် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဇ္ဇော
ကျမ်းပြုဆရာကား သာသနာသက္ကရာဇ်
(၁၇၀၇)ခု၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် (အေဒီ။ ၁၁၆၃-
ခန့်) မတိုင်မီအချိန်၌ သီဟိုဠ် ဘုန်း၊ အနုရာဇမြို့
တောင်ဘက်၊ မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်၌
သီတင်းသုံးနေထိုင်ခဲ့သော သီဟိုဠ် (သီရိ-
လင်္ကာ) နိုင်ငံသား ရဟန်းတစ်ပါးဖြစ်သည်။
(ဝဇီရ။ ၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၉၆။
ပိဋကတော်သမိုင်း၊ စာကိုယ်အမှတ်။ ၂၃၈၊
၃၇၄။ ပခုက္ကူသာသနာဝင်။ ၇၁-၃)။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိဇ္ဇောဆရာသည်- (၁) အနုက-
ဋ္ဌကထာ။ (၂) မဟာအဋ္ဌကထာ။ (၃)
မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ။ (၄) ကုရုန္ဒအဋ္ဌကထာ
-ဟူသော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကြီး (၄) ကျမ်း
တို့ကို ကိုယ်တိုင် ကြည့်ရှုလေ့လာခဲ့ရသော-
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်သာမက (ဝဇီရ။ ၁၁၇၊ ၁၈၆၊
၂၀၇၊ ၂၂၃၊ ၂၂၇) ယခင် ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သော

(၁) ပေါ်ရာဇဂဏ္ဍိပဒ။ (ဝဇီရ။ ၁၂၅၊ ၂၄၅၊
၂၅၄၊ ၂၅၆၊ ၂၈၃၊ ၂၈၄၊ ၂၈၅၊ ၂၈၆၊ ၂၈၇၊ ၂၈၈၊ ၂၈၉-၃၀၊
၃၀၄၊ ၃၀၆၊ ၃၀၇။) (၂) အမည်မထင်ရှားသော
ဂဏ္ဍိပဒ။ (ဝဇီရ။ ၉၆-၇၊ ၉၇၊ ၁၁၆၊ ၁၅၉၊ ၁၅၉၊
၂၃၇။) (၃) ဓမ္မသီရိထေရ်၏-ဂဏ္ဍိပဒ။ (ဝဇီရ။
၁၇၂၊ ၃၆၊ ၄၉-၅၂၊ ၇၅၊ ၉၄၊ ၁၀၀၊ ၁၀၃၊ ၁၁၁-
၂၊ ၁၂၄၊ ၁၂၅၊ ၁၂၇၊ ၁၂၉-၃၀၊ ၁၆၇၊ ၁၇၀၊ ၁၇၅၊
၁၇၈၊ ၁၈၉၊ ၂၁၁၊ ၂၂၀၊ ၂၄၃။) (၄) ဝဇီရ-
ဗုဒ္ဓိဇ္ဇောရဿအနုဂဏ္ဍိပဒ။ (ဝဇီရ။ ၅၇၊ ၆၂၊ ၁၀၈၊
၁၁၈-၂၀၊ ၁၂၃-၆၊ ၁၂၄၊ ၁၃၁၊ ၁၆၀-၁၊ ၁၆၃၊
၁၆၅၊ ၁၈၆၊ ၁၉၂၊ ၁၉၄၊ ၂၁၂၊ ၂၁၅၊ ၂၁၀-၁၊
၂၃၅၊ ၂၄၀၊ ၂၄၇၊ ၂၅၆-၇။) ဟူသော ဝိနည်း
ဂဏ္ဍိကျမ်း (၄) ကျမ်းအထက် ထူးခြားစွာ
ဝိနည်းဋီကာခေတ်ကို စတင်ဆန်းသစ်စေသော
ပုဂ္ဂိုလ်လည်းဖြစ်ပေသည်။ (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၉။ ကင်္ခါ ၆။ ၂၈-၉)။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိဇ္ဇောဆရာသည် သူ၏ဋီကာကျမ်း
အနုဂဏ္ဍိပဒကျမ်းလာ စကားရပ်များကို
ရေးသားရာ၌ “အနုဂဏ္ဍိပဒ ဝုတ္တံ” ဟူ၍
လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၅၇၊ ၆၂၊ ၁၀၈၊ ၁၁၈၊
၁၁၉-၂၀၊ ၁၂၃-၆၊ ၁၂၄၊ ၁၃၁၊ ၁၅၉၊
၁၆၀၊ ၁၆၃၊ ၁၆၅၊ ၁၇၀၊ ၁၇၅၊ ၂၅၀-၁၊ ၂၅၅၊ ၂၄၀၊
၂၄၇၊ ၂၅၇။) “ဝုတ္တံ” ဟူ၍ လည်းကောင်း
(ဝဇီရ။ ၁၃၁-၂၊ ၁၃၄၊ ၁၃၉။) ဝဇီရဗုဒ္ဓိဇ္ဇော-
ရဿ ဂဏ္ဍိပဒ ဝုတ္တံ” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
(ဝဇီရ။ ၇၅) ရေးသားဖော်ပြ၍ ဂဏ္ဍိပဒ
ကျမ်းလာ စကားရပ်များကို ရေးသား
ဖော်ပြရာ၌ “ဂဏ္ဍိပဒ လိခိတံ” ဟူ၍ လည်း
ကောင်း (ဝဇီရ။ ၂၃) “ဂဏ္ဍိပဒ ဝုတ္တံ” ဟူ၍
လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၃၆) “လိခိတံ” ဟူ၍
လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၁၃၂၊ ၁၄၃၊ ၁၄၉၊ ၁၅၁၊
၅၅၅။) ရေးသားဖော်ပြလေသည်။ အမည်
မထင်ရှားသော ဂဏ္ဍိပဒကျမ်းလာ စကားရပ်
များကို ရေးသားဖော်ပြရာ၌ “အညတရသ္မိ”

ဂဏ္ဍိပဒေ ဝုတ္တံ” ဟူ၍လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၉၇၊ ၉၈၊ ၉၉၊ ၁၀၀။) “အညတရသ္မိံ ဂဏ္ဍိပဒေ လိခိတံ” ဟူ၍လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၁၁၆-၇၊ ၁၂၀၊ ၁၂၄၊ ၁၂၅။) သုံးနှုန်းရေးသား၍ ပေါ်ထုတ် ဂဏ္ဍိပဒကျမ်းလောကကားရပ်များကို ရေးသား ဖော်ပြရာ၌ကား “ပေါ်ထုတ်ဂဏ္ဍိပဒေ ဝုတ္တံ” ဟူ၍ (ဝဇီရ။ ၁၂၅၊ ၂၄၅၊ ၂၅၆၊ ၂၇၂၊ ၂၇၃၊ ၂၇၄၊ ၂၇၅၊ ၂၇၆၊ ၂၇၇၊ ၂၇၈၊ ၂၇၉၊ ၂၈၀၊ ၂၈၁၊ ၂၈၂၊ ၂၈၃။) သုံးနှုန်းရေးသား လေသည်။ ကလသမ္ဘိန္ဒူနေသော အရှင် အာနန္ဒာမေဂ်၏ဝါဒကို ရေးသားဖော်ပြရာ၌ “အာစရိယေန လိခိတံ” ဟူ၍လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၃၆၊ ၁၅၉။) “အာစရိယဿ တက္ကော” ဟူ၍လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၃၆။) “အာစရိယော ဝဒတံ” ဟူ၍လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၅၂။) သုံး နှုန်းရေးသား၍ လေးစားအပ်သော ဗုဒ္ဓမိတ္တ၊ ဓမ္မသိရိအစရှိသောထေရ်တို့၏ဝါဒကို ရေးသား ဖော်ပြရာ၌ “အာစရိယာ ဝဒန္တိ” ဟူ၍ လည်း ကောင်း (ဝဇီရ။ ၁၂၀၊ ၁၄၇။) “ဝဒန္တိ” ဟူ၍ လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၁၂၀၊ ၁၅၂၊ ၁၅၅၊ ၁၅၆။) “ဥပတိဿတ္ထေခရာ ဝဒတံ” ဟူ၍လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၁၇၆။) “ဓမ္မသိရိတ္ထေခရာ အာဟ” ဟူ၍ လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၁၂၄။) သုံးနှုန်းရေး သားလေသည်။ စူးစမ်းဆင်ခြင်၍ လိုက်နာ ယူဆရမည့် ဆရာတို့၏ဝါဒကို ရေးသားဖော်ပြ ရာ၌ “အပရေ” ဟူ၍လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၁၂၀။) “ခကေ” ဟူ၍လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၁၂၀။) သုံးနှုန်းရေးသားလေသည်။ “ခကေ” ဟူ၍ရေးသားသုံးနှုန်းရာ၌ ဗုဒ္ဓမိတ္တထေရ်၊ ဓမ္မ သိရိထေရ်၊ ဥပတိဿထေရ်စသည်တို့မှ ကြွင်း သော မထေရ်တို့ကို ဆိုလိုကြောင်းကိုလည်း မှာကြားခဲ့လေသည်။ (ဝဇီရ။ ၁၄၇။)

ဝဇီရဗုဒ္ဓိထေရ်ပြုစုခဲ့သောကျမ်းကို နောင်လာ နောက်သားပုဂ္ဂိုလ်တို့က “ဝဇီရဗုဒ္ဓိဒီကာ” ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်း ရေးသားကြသော်လည်း ဝဇီရဗုဒ္ဓိထေရ် ကိုယ်တိုင်ကမူ “ဂဏ္ဍိဋ္ဌာန- အဘိဓာန်- (ဇ-ဝဂ်) ၃၂-ပ-ဇ-သ-စ

ဝိကာသနာ” ဟူ၍ လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၅၀၄) “ဂဏ္ဍိပဒါဓိပ္ပါယပကာသနာ” ဟူ၍ လည်းကောင်း (ဝဇီရ။ ၅၀၅) အမည် ပေးခဲ့ လေသည်။ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဒီကာ ဆရာသည် “ဝဇီရ- ဗုဒ္ဓိ” မည်သော ဝိနည်း ဒီကာ ကျမ်းကြီး အပြင် “မုခမတ္တဒိပနီ” အမည်ရှိသော “နျာသ” သဒ္ဒါကျမ်းကဲ့လည်း ရေးသားပြုစု ခဲ့ပေသေးသည်။ (နိတိ၊ ပဒ။ ၂၇၂၊ ၂၇၉။ ပိဋကတ်တော် သမိုင်း။ စာကိုယ် အပုတ်။ ၂၃၀၊ ၃၇၄။)

ဝဇီရဘေဒဒေသနာ (ထိ) [ဝဇီရ + ဘေဒ + ဒေသနာ] ဝရဇိန်ကဲ့သို့ (နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တ၊ သညာတို့ကို) ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီး - တတ် - ကြောင်း ဖြစ်-သောဒေသနာ (တေပရိဝဇ္ဇ- ဒေသနာ)။ ဣဒါနိဿ တေပရိဝဇ္ဇဝဇီရဘေဒ- ဒေသနံ အာရဘန္တော။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၅။ ဝဇီရဘေဒဒေသနံ (နာ) နာမ အတ္တကော တေပရိဝဇ္ဇဒေသနာ။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၂။

ဝဇီရလေပသိလေသ (ပု) [ဝဇီရ + လေပ + သိလေသ] စိန်ကျောက်၌ လိမ်၊ ကျံအပ်သော အစေး။ ဝဇီရလေပသိလေသေ ဝတ္တဗ္ဗမော နတ္ထိ။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၄။

ဝဇီရဝုယ (ထိ) [ဝဇီရ + အဝုယ] ဝဇီရ ဟူသော - အမည် - နာမည် - ရှိသော။ (စကြဝဠာမင်း)။ ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ သတ္တာသံ ဝဇီရဝုယာ။ အပ။ ၁။ ၁၄၉။

ဝဇီရသင်္ဘော (ပု) [ဝဇီရ + သင်္ဘော] (ရတနာ) စိန်-တုံး-ခဲ။ ယထာ ဝဇီရသင်္ဘောတော နာမ န အညေန မဏိနာ ဝါ ပါသာဏေန ဝါ ဘောဇ္ဇော။ သီ၊ ငွါ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇၉။

ဝဇီရသင်္ဘော (ထိ) [ဝဇီရသင်္ဘော + ဧ] စိန်- တုံး-ခဲ-နှင့် တူသော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

ဝင်ရသင်္ဘာတကာယ (တိ) [ဝင်ရသင်္ဘာတ+ကာယ] စိန်-တုံး-ခဲ-နှင့် တူသော ကိုယ်ခန္ဓာ ရှိတော်မူသော၊ (မြတ်စွာဘုရား)။ ဒသဗလဓရာ ဝင်ရသင်္ဘာတကာယောသောပိ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗုတော။ ခုဒ္ဒက၊ ငွေ၊ ၉၃။

ဝင်ရသင်္ဘာတဗလ (န) [ဝင်ရသင်္ဘာတ + ဗလ] စိန်-တုံး-ခဲ-နှင့် တူသော (ကိုယ်) အား။ တသ္မာ နာရာယနသင်္ဘာတဗလန္တိ ဝင်ရသင်္ဘာတဗလန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၉။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၅၄။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၁။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၈)။

ဝင်ရသင်္ဘာတသမာနကာယ(တိ) [ဝင်ရသင်္ဘာတ + သမာန + ကာယ] ဝင်ရသင်္ဘာတကာယ - ကြည့်။ ဒသဗလဓရာ ဝင်ရသင်္ဘာတသမာနကာယော သောပိ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗုတော။ မ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၂။ သံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၁။ ဥဒါန၊ ငွေ၊ ၂။ ၂။ (-ဥဒါန၊ ငွေ၊ ၂။ ၆၅။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၄၈။ မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၄၂။ သံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၉။ အံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၆)။

ဝင်ရသဒိသ (တိ) [ဝင်ရ + သဒိသ] ဝရစိန် - ဝရဇိန် - နှင့် တူသော။ ဝင်ရူပမ - ကြည့်။

ဝင်ရသမုဒ္ဒ (ပု) [ဝင်ရ + သမုဒ္ဒ] စိန်သမုဒ္ဒရာ၊ (ရတနာ) စိန်ပေါများသော သမုဒ္ဒရာ။ “အယ် ဝင်ရသမုဒ္ဒေါ” တိ ဝေ တေသံ ကထေကာ မိ။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၄၂။

ဝင်ရသာရ (ပု) [ဝင်ရ + သာရ] (ရတနာ) စိန် ဥစ္စာ နှစ်။ တယော မေ ဟတ္ထေ ဓနသာဓု အတ္ထိ မုတ္တသာဓု၊ မဏိသာဓု၊ ဝင်ရသာရောတိ။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၆။ ၄၃။ (-ဇာ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၄၂။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၉၈)။

ဝင်ရသုစိ (တိ) [ဝင်ရ + သုစိ] စိန်အပ်သွား၊ (စိန်လွန်)။ ဆေကေန မဏိကာရာစရိယေန ဝင်ရသုစိယာ ဝိဇ္ဇိတော...။ မ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂၀၉။

ဝင်ရဟတ္ထ (တိ) [ဝင်ရ + ဟတ္ထ။ ဝင်ဟတ္ထ - သံ။] သိကြားနတ်မင်း၊ ဝရစိန် - ဝရဇိန် -

လက်နက် လက်၌ရှိသော၊ ဝရစိန် - ဝရဇိန် - လက်နက်ကိုင်ဆောင်ထားသော၊ သူ။ ဇိတာ ဝင်ရဟတ္ထေန သမုဒ္ဒံ အသုရာသိတာ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၇။ (-အံ၊ ငွေ၊ ၃။ ၂၈။ ဓမ္မ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၂။ ၁၃၁။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၅။ ၉၈။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၀၃။

ဝင်ရာဝုဓ (တိ) [ဝင်ရ + အာဝုဓ။ ဝင်ရံ အာဝုဓံ ယဿ ဝင်ရာဝုဓော။ ဓာန်၊ ဝိ၊ ၁၈။ ဝဠာယုဓ - သံ။ ဝဠာဥဟ - ပြာ]။ (၁) ဝရဇိန်လက်နက် ရှိသော၊ သူ၊ သိကြားနတ်မင်း၊ (န) (၂) ဝရဇိန်လက်နက်။ (၁) မဟိယမာနော ဝင်ရာဝုဓောရိဝံ။ ဝိမာန၊ ၉၃။ ဝင်ရာဝုဓောရိဝါတံ ဣန္ဒော ဝိယ။ ဝိမာန၊ ငွေ၊ ၂။ ၆၅။ (န) (၂) သက္ကဿ ဝင်ရာဝုဓံ၊ ဝေဿဝဏဿ ဂဒါဝုဓံ။ သံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂၉၆။ သုတ္တနိ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂၁၉။ (-ဇာ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂၉၁)။

ဝင်ရာသန (န) [ဝင်ရ + အာသန။ ဝဠာသန - သံ။] (ရတနာ) စိန်တို့ဖြင့်ပြီးသော နေရာ၊ စိန်ခင်း ထားသောနေရာ။ အပရာဇိတပလ္လင်ဝရေ ဝင်ရာသနေ နိသိန္နကာလတော ပဋ္ဌာယ။ ဥဒါန၊ ငွေ၊ ၂။ ၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃၃။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၄။ (-အံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၉။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၈၃)။

ဝင်ရာသုတ္တ (န) [ဝင်ရ + သုတ္တ] ဝင်ရာသုတ်။ သဂါထာဝဂ္ဂသံသုတ္တပါဠိ၊ ၅ - သံယုတ်၊ ၁၀ - သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၁၃၆ - ၇။ သံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၇၈။

ဝင်ရီ (တိ) [ဝင်ရ + ဤ။ ဝင်ရ - လည်းကြည့်။] ဝင်ရီမည်သော - အမျိုးသမီး - သတို့သမီး။ တံ ကိ မညထ မဟာဓုဇ၊ ပိယာ တေ ဝင်ရီကုမာရီ။ မ၊ ၂။ ၃၁၂။ (-မ၊ ငွေ၊ ၃။ ၂၃၈)။

ဝင်ရူပမ (တိ) [ဝင်ရ + ဥပမာ] ဝရစိန် - ဝရဇိန် - မိုးကြိုးစက် - ဥပမာရီ - နှင့်တူ - သော။ ဝင်ရူပမာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ဓမ္မ၊ ၁။ ၃။ နိဿေသံ ဝိဒ္ဓံသနသမတ္တတာယ ဝင်ရံ ဥပမာ တေသန္တိ ဝင်ရူပမာ။ အဘိ၊ ငွေ၊ ၁။ ၉၃။ (-အပ၊ ၂။

၁၄၇။ အပ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၅၃) ဝဇိဂ္ဂပမ(ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၁) န္တိ ဝဇိရသဒိသံ တိခိဏံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွ။ ၂၁၂။

ဝဇိဂ္ဂပမစိတ္တ (တိ) [ဝဇိဂ္ဂပမ+စိတ္တ] ဝရစိန်-ဝရဇိန်-မိုးကြိုးစက်-နှင့် တူသော စိတ်ရှိသော။ ဝဇိဂ္ဂပမစိတ္တော (အံ၊ ၁။ ၁၂၁-၂) တိ ကိလေသာနံ မူလသာတကရဏသမတ္တကာယ ဝဒီရေန သဒိသစိတ္တော။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၉၂။ (-အဘိ၊ ပု၊ ၁၀၆။ ၁၃၄။ အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၆၃)။

ဝဇိဂ္ဂပမဉာဏ (တိ) [ဝဇိဂ္ဂပမ+ဉာဏ] (၁) ဝရစိန်-ဝရဇိန်-မိုးကြိုးစက်-နှင့် တူသော ဉာဏ်ရှိသော။ (န) (၂) ဝရစိန်-ဝရဇိန်-မိုးကြိုးစက်-နှင့် တူသော ဉာဏ်။ (၁) ပညာပါ ပန ဟောတိ ဝဇိဂ္ဂပမဉာဏော ဒတ္တာဘယ ထေရော ဝိယ။ အဘိ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၀။ (-သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၃၂)။ (န) (၂) အဂ္ဂမဂ္ဂေန ဝဇိဂ္ဂပမဉာဏေန မောဟသင်္ခါတမေဝ တမောဓုသိ ပဒါလယိ သုဗ္ဗတိဝုတ်၊ ငွ။ ၅၅။ (-ဆေရ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၀၄၊ ၂၅၆။ နေတ္ထိ၊ ငွ။ ၁၉၆။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၇၅-၂၂၄)။

ဝဇိဂ္ဂပမဓမ္မ (ပု) [ဝဇိဂ္ဂပမ+ဓမ္မ] ဝရစိန်-ဝရဇိန်-မိုးကြိုးစက်-ဥပမာရှိ-နှင့် တူ-သော ကဏ္ဍး။ (အရဟတ္တမဂ်စိတ်၌ ရှိသောပညာ)။ ...ယော ဝဇိဂ္ဂပမဓမ္မသု မတ္တကပ္ပတ္တာနံ အဂ္ဂမဂ္ဂဓမ္မာနံ ပဋ္ဌာတမဘာဝေါ။ နေတ္ထိ၊ ငွ။ ၁၁၀။

ဝဇိဂ္ဂပမသုတ္တ (န) [ဝဇိဂ္ဂပမ+သုတ္တ] ဝဇိဂ္ဂပမသုတ်၊ ဝရစိန်-ဝရဇိန်-ကို ဥပမာ-ပြ-ပြု၍ ဘာကြား အပ်သော သုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတ်၊ ပိဋိ၊ ၁-ပဏ္ဍာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၁၂၁-၂။

ဝဇိဿံ (ကြိ) [ဝဇ+ဿံ+ဝဇတိ-မူ] (ငါ) သွားအံ။ တံ ဝဇိဿံ အသင်္ခိတံ။ အပ၊ ၂။ ၂၀၈။ ထေရီ၊ ငွ။ ၁၄၉။

ဝဇေ (ကြိ) [ဝဇ+ဇေ] (၁) သွားထုတ်။ (၂) ကပ်ထုတ်။ (၃) ဝင်ထုတ်။ (၁) ယေဟိ

မဗ္ဗဝသံ ဝဇတိ ယေဟိ အာသဝေဟိ မဗ္ဗုနေ၊ ဝါ ဝသံ ဂစ္ဆေယျ။ စူဠနိ၊ ၁၄၇။ အသိတော စ ဘရံ ဝဇေ (ဇာ၊ ၁။ ၆၇)တိ အသိတော သုဟိတော ဟုတော အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆေယျ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၂၆။ (-ဒီ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၅၈။ မ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၅၇။ ဒီ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၀၅။ မ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၅၃)။

(၂) တဉ္စ တဿ န ပဿန္တိ၊ ယေန မဗ္ဗုဝသံ ဝဇေ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၇။ ယေန သော မဗ္ဗုနော မရဏသ ဝသံ ဝဇေ ဥပဂစ္ဆေယျ။ ဣတိဝုတ်၊ ငွ။ ၂၄၂။ (၃) သစေ ဝဇေ (ဇာ၊ ၁။ ၇၀)တိ ယဒိ ဣမံ ပဏ္ဍသာလံ ဝဇေ ပဝိဒေယျ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၄၆။

ဝဇေ (ကြိ) [ဝဇ+တိ၊ တိ-ကို ဝ-ပြု] သွား-လိုက်-၏။ ယေ ဣန္ဒြိယာနံ ဝသံ ဝဇေ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၂။ ယော ပန ကိလေသာဝသေန ဣန္ဒြိယာနံ ဝသံ ဝဇတိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၄၄၂။

ဝဇေမသေ (ကြိ) [ဝဇ+မ+အာမသေ] (ငါတို့) သွားကြကုန်အံ။ ယေ ဒါနိ ဘရကံ ဝဇေမသေ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၉။ ယေ အမှာကံ ဘရံ ဂမိဿာမ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၄၄။

ဝဇေယျံ (ကြိ) [ဝဇ+ဇေယျံ] (ငါ) ထောက်ရာ၏။ ယထာ အဟံနော နိရယံ ဝဇေယျံ။ ပေတ၊ ၁၉၁။ ပေတ၊ ငွ။ ၂၂၂။

ဝဇေယျ (ကြိ) [ဝဇ+ဇေယျ] သွား-ထုတ်-ရာ၏။ တေန နိဝတ္တော ယေန ကာမံ ဝဇေယျ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၈။ ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၄၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၂၄။ ယံ ကတွာ ပစ္စာ နိရယံ ဝဇေယျ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၅။ အထ ခေါ ပစ္စာ နိရယမေဝ ဥပပဇေယျ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၇။ ၂၀၅။ (-ပေတ၊ ၁၉၁။ ပေတ၊ ငွ။ ၂၂၁)။

ဝဇေယျံ (ကြိ) [ဝဇ+အ+ဇေယျံ] သွား-စီး-ကုန်ထုတ်။ ဝဇတိ (၇) အနက်ကြည့်။

ဝဇေယျိ (ကြိ) [ဝဒ+ဏေ+သိ] (သင်) ဆည်းကပ်
-ကိုးကွယ်-၏။ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဝဇေယျိ။ ဝိမာန၊
ဋ္ဌ။ ၃၀၉။

ဝဇ္ဇိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယေျံ။ နိဘိ၊ ဓာတု။
၁၀။ ယျ-ဈေ။ နိရုတ္တိ။ ၄၂၉-နာ။] (ငါ)
ပြော-ဆို-မိန့်-ကြား-ပါအံ့။ သွာဟံ အဇ္ဇ
ကထံ ဝဇ္ဇိ။ အဟံ နိစ္စောမိ သဿတော။ သံ၊
၁။ ၁၄၇။ ကထံ ဝဇ္ဇန္တိ ကေန ကာရဏေန
ဝဒေယျံ။ သံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၉၅။ ဝဇ္ဇ (ဇာ၊ ၂။
၁၄၂) န္တိ ဝဒေယျံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၅။ ၅၃၆။

ဝဇ္ဇိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+သံ။ သ-ဈေ။ ကစွဉ်း။
၄၀၀။] (ငါ) ပြော-ဆို-ကြား-လျှောက်-
ပါအံ့။ ဝန္တနံ ဒါနိ တေ ဝဇ္ဇိ။ လောကနာထံ
အနုတ္တရံ။ ထေရီ၊ ၄၃၂။ တေ ဝဇ္ဇန္တိ တဝ
ဝန္တနံ ဝဇ္ဇိ ဝက္ခာမိ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၆။

ဝဇ္ဇိ (န) [ဝဒ္ဓ+အ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၆၀။ ဝဇ္ဇေ-
တဗ္ဗာနိတိ ဝဇ္ဇာနိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၄၆။
ဝဒ+ဏျ။ ကစွဉ်း။ ၅၄၄။ ရူ။ ၅၂၆။ နိတိ၊
သုတ္တံ။ ၁၁၂၉။ ဝဒိတဗ္ဗံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဝဇ္ဇိ။ ကိ-
တံ? ဇနံ။ နိတိ၊ ဓာဘူ။ ၉၀။ ဝါဒိတဗ္ဗံ
ကထေတဗ္ဗန္တိ ဝဇ္ဇိ။ ဝဒ-ဓာတုတော ဏျ-ပစ္စ
ယော။ ဓာတုန္တေန သဟဇ္ဇာဒေသံ ကတွာ။
ဂရိတ္တ၊ ဋ္ဌိ။ ၁၀၅။ ဝဒ+ယ။ မောဂ်၊ ၅။ ၃၀။
ဝါဒယန္တိ တန္တိ ဝဇ္ဇိ။ ယော။ ဓာနံ၊ ဋ္ဌိ။ ၁၄၂။
ဝစီ၊ ဝဒျ-သံ။ ဝဒ္ဓ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] (၁)
အပြစ်-(က) လွန်ကျူးလိုသော စိတ်စေတ
နာဖြင့် မစေ့ဆော်ပဲ -သင့်-ရောက်-သော
သေခံယအာပတ်နှင့် အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်
စသည်။ (ခ) အကုသိုလ်သဘော။ (အကု
သိုလ်တရား။ ဒီ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၆၃။ သျ၊ ဟောင်း၊
သစ)။ (ဂ) ပါဏာတိပါတ စသော ရန် ၅-
ပါး။ (ဃ) ဝိပါကဒုက္ခ။ အကျိုးဝိပါကံ ဖြစ်-
သောဆင်းရဲ။ (င) ကန်းယောင်၊ ကုန်း
ယောင်၊ ခွင်ယောင်စသည်။ (စ) ပါရာဇိက

အာပတ်။ (ဆ) ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒကအာပတ်။ (ဇ)
ချွတ်ယွင်းမှု။ (ဈ) (အကြောင်းဝတ္ထုဆယ်ခု-
ရှိသော) မိစ္ဆာအယုနှင့် ယင်း၏အကြောင်း
တရား။ (ည) ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အကြောင်းရင်း-
၏ အဖြစ်စသည်။ (ဋ) နာဂစသော ကိလေ-
သာ။ (ဌ) ပါဏာတိပါတစသောဒုစရိုက်။ (ဍ)
အဘိသင်္ခါရ=အထူးပြုပြင် စီရင်တတ်သော
ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သည့်ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံ။
(ဎ) ဘာသို့ လားစေတတ်သော ကုသိုလ်၊
အကုသိုလ်ကံ။ (၂) စကား။ (၃) တီးခပ်အပ်
သော အာတတ်သောစည် (=တူရိယာ)။
(တိ) (၄) ကြဉ်အပ်သော။

(၁) အပြစ်-(က) လွန်ကျူးလိုသော
စိတ်၊ စေတနာဖြင့် မစေ့ဆော်ပဲ-သင့်-
ရောက် - သော သေ ခံယ အာ ပတ်နှင့်
အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်စသည်။ အဏုမတ္တေသု
ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝိ (ဝိ၊ ၂။ ၇၃) တိ အပ္ပ
မတ္တကေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၅၄။ အပ္ပမတ္တကေသု ဝဇ္ဇေသုတိ အသဉ္ဇိစ္စ
အာပန္နသေခံယအကုသလ စိတ္တုပ္ပါဒ်ဒိဘေ-
ဒေသု ဝဇ္ဇေသု။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀ (-
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉။ ၂။ ၃၅။ ၂။ ၅၅။ ၂။ ၅၄)။
(ခ) အကုသိုလ်သဘော။ (အကုသိုလ်
တရား။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။ သျ၊ ဟောင်း၊ သစ)။
ဝဇ္ဇေသုတိ အကုသလဓမ္မေသု။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀။
ဝဇ္ဇေသုတိ ဂါရယေသု။ တေ ပန ကေန္တ-
တော အကုသလသဘာဝါ ဟောန္တိတိ
အာဟ “အကုသလဓမ္မေသု” တိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၃၇။ (ဂ) ပါဏာတိပါတ စသော ရန် ၅-ပါး။
ဒိဋ္ဌမ္ပိကောနံ ဝဇ္ဇာနံ သံဝရာယာ (ဝိ၊ ၅။
၃၀၅) တိ တေသံယေဝ ပဉ္စန္တံ ဝေဗုဒ္ဓံ
သံဝရာတ္ထာယ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၆၀။ (ဃ) ဝိပါက-
ဒုက္ခ။ အကျိုးဝိပါကံ ဖြစ်သောဆင်းရဲ။ သမ္ပ-
ရာယိကာနံ ဝဇ္ဇာနံ (ဝိ၊ ၅။ ၃၀၅) န္တိ တေသံ-
ယေဝ ဝိပါကဒုက္ခာနံ။ ဝိပါကဒုက္ခာနေဝ

ဟိ ဣဓ ဝဇ္ဇနိယဘာဝတော ဝဇ္ဇာနိတိ
 ဝဇ္ဇာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၆၀။ (င) ကန်းယောင်၊
 ကုန်းယောင်၊ ဝိုင်ယောင်စသည်။ ယထာ
 ဝဇ္ဇေနာ(ဝိ၊၁။ ၂၇၅။ မဟာနိ။ ၂၉၆) တိ
 ယထာဝဇ္ဇ ဝဇ္ဇတိ ကာဏကုဏိခဇ္ဇာဒိနံ ယံ
 ယံ ဝဇ္ဇံ၊ တံ တံ ပယောဇေတွာ ဒဿနကိဋ္ဌာ။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၀၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၆၂။ ယထာဝဇ္ဇံ
 (ဒိ၊၁။ ၆) နဒမ ကာဏကုဏိခဇ္ဇာဒိနံ ယံ ယံ
 ဝဇ္ဇံ၊ တံ တံ ပယောဇေတွာ ဒဿနကိဋ္ဌာ။
 ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၃။ (စ) ပါရာဇိကအာပတ်။ ယာ
 ပန ဘိက္ခုနိ အညိဿာ ဘိက္ခုနိယာ ပါရာ-
 ဇိကသင်္ခါတံ ဝဇ္ဇံ ဇာနံ ပဋိစ္စာဒေတိ။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၈။ (ဆ) ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကအာပတ်။
 ဝဇ္ဇပုဋိစ္စာဒိကာ(ဝိ၊ ၂။ ၃၁၀)တိ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက-
 ဝဇ္ဇဿ ပဋိစ္စာဒိကာ။ သာတ္ထေ၊ ၃။ ၁၂၀။
 (-ကင်္ခါ၊ ၃၄၄)။ (ဇ) ချွတ်ယွင်းမှု။ သုဒဿံ
 ဝဇ္ဇ မညေသံ။ အတ္တနော ပန ဒုဒ္ဓဿံ။ ဓမ္မ။
 ၄၉။ သုဒဿံ ဝဇ္ဇန္တိ ပရဿ အဏမတ္တမ္ပိ ဝဇ္ဇံ
 ခလိတံ သုဒဿံ သုခေနေဝ ပဿိတံ သက္ကာ။
 ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၈။ (ဈ) (အကြောင်းဝတ္ထု
 သယ်၍သော) မိစ္ဆာအယူနှင့် ယင်း၏
 ကကြောင်းတရား။ အဝဇ္ဇေ ဝဇ္ဇမတိနော၊
 ဝဇ္ဇေစာဝဇ္ဇဿိနော။ ဓမ္မ၊ ၅၇။ ဝဇ္ဇမတိ-
 နောတိ ဝဇ္ဇံ ဣဒန္တိ ဥပ္ပန္နမတိနော၊ ဒသ-
 ဝတ္ထုကာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ပန တဿာ ဥပနိ-
 သာယဘူတေ ဓမ္မေ စ အဝဇ္ဇဿိနော။
 ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။ (ည) ဝဋ်ဆင်းရဲ၏
 အကြောင်းရင်း၏အဖြစ်စသည်။ သံယော-
 ဇနေဝဇ္ဇမပဿမာနာ(ဥဒါန၊ ၁၇၁)တိ ကမ္မ-
 ဝဋ်၊ ဝိပါကဝဇ္ဇေန ဘဝါဒိကေ ဝါ ဘဝန္တဏု-
 ဒိဟိ...ဝဋ်ဒုက္ခမူလဘာဝါ ဒိကံ ဝဋ် ဒေါသံ
 အာဒိနဝံ အပဿန္တော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊ ၃၃၁-၂။
 (ဋ) ရာဇသောကီလေသာ။ ဝဇ္ဇန္တိ သဗ္ဗေ
 ကီလေသာ ဝဇ္ဇာ။ ပဋိ၊သံ၊ ၁၁၇၊ ၂၃၀။
 ကီလေသာဟိ ရာဂါဒယော။ ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃။

ဝဇ္ဇန္တိ ရာဂါ ဝဇ္ဇံ။ ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၈။ (ဋ)
 ပါဏာတိပါတစသော ဒုစရိုက်။ သဗ္ဗေ ဒုစ-
 ရိုတာ ဝဇ္ဇာ။ ပဋိ၊သံ၊ ၁၁၇၊ ၂၄၀။ ဒုစရိုတာ-
 တိ ပါဏာတိပါတာဒယော။ ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃။
 (ဍ) အဘိသင်္ခါရ = အထူးပြုပြင်စီရင်တတ်
 သော ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သည့် ကုသိုလ်၊
 အကုသိုလ်ကံ။ သဗ္ဗေ အဘိသင်္ခါရာ ဝဇ္ဇာ။
 ပဋိ၊သံ၊ ၁၁၇၊ ၂၃၀။ အဘိသင်္ခါရာတိ ပုညာ-
 ဘိသင်္ခါရာဒယော။ ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃။ (ဎ)
 ဘဝသို့ လားစေတတ်သော ကုသိုလ်၊
 အကုသိုလ်ကံ။ ဘဝဂါမိကမ္မာ (ပဋိ၊သံ၊ ၁၁၇)
 တိ အတ္တနော ဝိပါကဒါနဝသေန ဘဝံ
 ဝဇ္ဇန္တိတိ ဘဝဂံ မိနော။ ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃။ (၂)
 စကား။ တေန သစ္စဝဇ္ဇေန၊ ဝိသံသာမဿ
 အညတု။ ဇာ၊ ၂။ ၁၈၁။ (၃) တီးခပ်အပ်သော
 “အာတတ”စသော စည် (=တူရိယာ)
 အာတောဇံ တု စ ဝါဒိတ္ထံ၊ ဝါဒိတံ ဝဇ္ဇမဇ္ဇ-
 တေ၊ ဓာနံ၊ ၁၄၂။ ဝဇ္ဇံ ဒေါသေ စ ဘေင်ယံ။
 ဓာနံ၊ ၁၁၀၀။ (တိ) (၄) ကြံ အပ်သော။
 ဒွိပဋ္ဌဝိညာဏဇေသု သေသစိတ္တေသု။ အဘိ၊
 ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၇၉။ (- ဝတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၈။ မဟာနိ၊
 ဋ္ဌ၊ ၄၀၄)။

ဝဇ္ဇ ၂ (တိ) [ဝဇ္ဇ+ဏ] အပြစ်-ရို-နှင့်တကွ-
 ဖြစ်-သော။ ဝဇ္ဇေ အဝဋ် သညိတာ
 (မဟာနိ၊ ၁၆၇၊ ၂၉၂)တိ သဒေါသေ နိဒ္ဒေါ-
 သ သညိတာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂။

ဝဇ္ဇ ၃ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ဟိ။နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၀၂။]
 (သင်) ငြော-ဆို-မိန့်-ကြား- ပါးလှူ။
 အ-ဆေဂျံ ပြာဟူဏိ ဝဇ္ဇ။ ပဗ္ဗဇိနိန် ငြာဟူ-
 ဇော။ ထေရီ၊ ၄၁၅။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃။

ဝဇ္ဇ ၄ (ကြိ) [ဝဒ+အ+တိ။နိတိ၊ ဓာတု။
 ၉၈။ဝဒတိ(ကတ္တ)၊ ဥဒျတေ (ကမ္မ) - သံ
 ဝဇ္ဇဏ-ပြာ။] (၁) ပြော-ဆို-ဟော-ကြား-
 -မိန့်-၏။ (၂) မြည်-အသံပြု-၏။ (၃) ပြု

ဝေဇာထ-ကြည့်။ (၂) ဝေဇာ ၁ - ကြည့်။
 ဝေဇာ - ဒီ၊ ၂။ ၁၁၄။ အပါ၊ ၁။ ၄၂။ ဝေဇာ-
 အပါ၊ ၂။ ၁၇။ ဝေဇာ - အပါ၊ ၁။ ၄။ ၁။ ၂။
 ၃၅။ ဝေဇာ - ထေရီ၊ ၄၁။ ၇။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ဝေဇာ
 (ယေ) သံ၊ ၁။ ၁။ သုတ္တန်၊ ၄၂။ ဝေဇာ -
 သုတ္တန်၊ ၄၁။ ၂ - ၄၄။ မဟာနိ၊ ၁။ ၂။ ဝေဇာယျ
 - မိလိန္ဒ၊ ၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၅။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၁၄။ ဝေဇာသိ - သံ၊ ၁။ ၂။ ၁။ ၅။ ဝိမာန၊
 ၁။ ၁။ ထေရီ၊ ၄၁။ ၁။ ဝေဇာ - (ယေ) ၁။ ၁။
 ၁။ ၂။ ၁။ ၅။ ၁။ ၅။ ၁။ ၅။ ဝေဇာထ - ဇာ၊ ၂။
 ၃၅။ ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၃။ ဝေဇာ - (ယေ) ဇာ၊ ၂။
 ၁၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၅။ ၀။ အပါ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၅။
 ဇာ၊ ၅။ ၅။ ၅။ ၅။ ဝေဇာ - အပါ၊ ၂။ ၁။ ၅။ ထေရီ၊ ၄။
 ၂။ ၅။ ၁။ ဝေဇာ သု - ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၃။ မ၊ ၅။ ၄။ ၁။ ၃။
 ၂။ ဒီ၊ ၅။ ၄။ ၁။ ၃။ ဝေဇာ - (သိ) ထေရီ၊ ၄၁။
 ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၅။

ဝေဇာ (ကာ၊ ကြ) [ဝေ+ကာ+တိ၊ နိတိ၊
 ဇာတု၊ ၅။ ၅။] တီးမူတ်း၊ မြည်-အသံပြု-
 ဝေဇာ။ အန္တလိက္ခသို့ ဝေဇာဒိသ္မာနစွေရကံ
 နဘေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀။ ၂။ ဝေဇာတိ ဝါဒယန္တိ။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅။ ၅။ ဝေဇာ - ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀။ ၂။ ၃၀။ အဘိ၊
 ၅။ ၁။ ၄။ ဝေဇာသိ-ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၄။ ဝေဇာယံ -
 အပါ၊ ၁။ ၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၀။ အပါ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၅။
 ဝေဇာ သု - အပါ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၅။ ဝေဇာသို - အပါ၊
 ၅။ ၁။ ၂။ ၅။ ဝေဇာသိ - အပါ၊ ၃။ ၅။ ၄။ ၂။

ဝေဇာ (ကမ္မ၊ ကြ) [ဝေ+ယ+တေ၊ ဥဒ္ဓုတေ-
 သံ၊] ပြော-ဆို- ဟော - ကြား- မိန့် -
 အပ်၏။ ဝေဇာ၊ ၁။ ၅။ ၄။ ၀။ ဝေဇာတိ
 ဝေဇာ၊ ၁။ ၅။ ၄။ ၀။

ဝေဇာသိ (တိ) [ဝေ+သိ+အာဝိ၊ ထိ-
 ဝေဇာသိ၊] အပြစ်အားဖြင့် ရှုမြင်လေ့
 ရှိ သောသူ။ ဝေဇာသိ (အဘိ၊ ၅။ ၅။) တိ
 ဝေဇာတော ဒေါသတော ဒဿနသိလော။
 အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၃။

ဝေဇာသိ (တိ) [ဝေ+သိ+ထိ၊ ထိ-
 ဝေဇာသိ၊] ဝေဇာသိ-ကြည့်။ နိမိန့်
 ပဝတ္တာရံ၊ ယံ ပဿေ ဝေဇာသိနံ။ ဓမ္မ၊
 ၂။ ၄။ ထေရီ၊ ၃၄။

ဝေဇာ (န) [ဝေ+ယျ] မြည်-အသံပြု-ခြင်း။
 တန္တိဗုဒ္ဓဝိကာနံ သယံ ဝေဇာနံ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ-
 ပဋိလာဘဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၃။ မ၊
 ၅။ ၄။ ၁။ ၃။ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀။ ၄။)

ဝေဇာ (ထိ၊ န) [ဝေ+ယျ၊ ဝေဇာ-သံ၊ ဝေဇာ-
 ပြော၊ အဒ္ဓမာဂဓိ၊] ကြည်-ရှောင်-ဖဲ-ခွာ-
 ခြင်း၊ မကပ်ခြင်း။ ဝေဇာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅။)
 အနုပဂမနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁။

ဝေဇာ (ဝေဇာ+တ္ထ၊ တွ) ကြေ၊ မောဂါ၊ ၁။ ၂။
 ကြည်-ရှောင်-တတ်သည်၏အဖြစ်။ မာတု-
 ဂါမဿ သမ္ပဿဝေဇာတော ဝေဇာတောတွေ
 နာမံ ဇာနံ။ ထေရီ၊ ၅။ ၁။ ၄။ ၀။

ဝေဇာနိယ (တိ) [ဝေ+အနိယ၊ ဝေဇာနိယာတံ
 ဝေဇာတဗ္ဗာ။ ပါရိတ်၊ ယော၊ ၃။ ၀။ ဝေဇာနိယ-
 သံ။] (၁) ကြည်-ရှောင်-အပ်သော။ (၂) စွန့်
 -ပယ်-အပ်-သင့် - ထိုက်-သော (အရာ)
 (မြန်)။ (၁) ဝေဇာနိယာ စ ပုဂ္ဂလာ တသ္မိံ
 န ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၃။ ၄။ ဝိ၊ ၅။ ၄။ ၁။ ၂။
 (၂) ဝေဇာနိယံ အပနေတော တစ္ဆေကော ရုက္ခံ
 ဥဇုကံ ပရိသုဒ္ဓံ ကဇေတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၆။

ဝေဇာနိယ (ပု) [ဝေဇာနိယ+အတ္ထ၊ တွ-ကို-
 ပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၁။ ၀။] ရှောင် - ကြည် -
 အပ်သော-အနက်-သံ-ဘော။ ဝေဇာနိ ဝ
 ဝေဇာနိယဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၂။

ဝေဇာနိယဓမ္မဝေဇာ (ထိ၊ န) [ဝေဇာနိယ+ဓမ္မ+
 ဝေဇာနိ] ကြည်-ရှောင်-အပ်-သင့်-ထိုက်-
 သောတရားကို-ကြည်-ရှောင်-ခြင်း။ ဒေဝ
 မနုဿာနဉ္စ အန္တရေ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ဝိယ

ဝိဇ္ဇာစသိတိ ဝဇ္ဇနိယဓမ္မဝဇ္ဇနတ္ထံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၃၅။

ဝဇ္ဇနိယပုဂ္ဂလ (ပု) [ဝဇ္ဇနိယ+ပုဂ္ဂလ] ဝဇ္ဇနိယ
ပုဂ္ဂိုလ်၊ (သံသာဏိ ၂-ထောင်တွာဟတ္ထပါသ်
မှ)ကြည့်-ရှောင်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော
ပုဂ္ဂိုလ်။ ဝဇ္ဇနိယပုဂ္ဂလာနံ အဝုတ္တတ္တာ ပဏ္ဍ
ကုပဏ္ဍာယာဒိ ဥပသမ္မာဒေန္တိ။ဝဇ္ဇိရ၊ ၄၃၅။
ဝဇ္ဇနိယပုဂ္ဂလာနံ သံသယ ဟတ္ထပါသေ
အဘာဝေါ။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၃၆။

ဝဇ္ဇနိယပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား.....(၁) လူ။ (၂)
ဘိက္ခုနီမ။ (၃) သိက္ခမာန်၊ (၄) သာမဏေ
ယောကျ်ား။ (၅) သာမဏေမိန်းမ။ (၆)
သိက္ခာချပြီးသူ။ (၇) ပါရာဇိကကျပြီးသူ။
(၈) အားပတ်ကိုမရှုခြင်းကြောင့်သံသာက
နှင့်ထုတ်ထားသူ။ (၉) အားပတ်ကိုမကုစား
ခြင်းကြောင့် သံသာ က နှင့် ထုတ်ထား သူ။
(၁၀) ယုတ်မာသောမိစ္ဆာအယူကို မစွန့်ခြင်း
ကြောင့်သံသာကနှင့်ထုတ်ထားသူ။ (၁၁)
ပဏ္ဍုတ်။ (၁၂) ထေယျသံဝါသက =
ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှုခိုးသူ။ (၁၃) တိတ္ထိယ-
ပက္ကန္တက = တိတ္ထိဘောင်သို့ကူးပြောင်းသူ-
သူ။ (၁၄) တိရစ္ဆာန်။ (၁၅) မာတုဿာ
တက = အမိကိုသတ်သူ။ (၁၆) ပိတုဿာတက
= အဘကိုသတ်သူ။ (၁၇) အရဟန္တဿာ-
တက = ရဟန္တာကိုသတ်သူ။ (၁၈) ဘိက္ခုနီဒု-
သက = ဘိက္ခုနီမကိုဖျက်ဆီးသူ။ (၁၉)
သံသဘေဒက = သံသာ ကိုသင်းခွဲသူ။ (၂၀)
လောဟိတုပ္ပါဒက = မြတ်စွာဘုရားကို သွေး
စိမ်းတည်အောင်ပြုသူ။ (၂၁) ဥဘတော
ဗျဉ္ဇနက = ဥဘတောဗျည်း (=မိန်းမအင်္ဂါ
ယောကျ်ားအင်္ဂါနှစ်မျိုးပါရှိသူ) ဟူ၍ (၂၁)
ယောက်ရှိသည်။

ဤ၌ တိရစ္ဆာန်အရ မြင်း၊ နွားစသည်တို့
ကို မယူရ၊ ရဟန်းအဖြစ်ကို ပယ်ထားသော

လူယောင်ဖန်ဆင်းနိုင်သည့် နတ်၊ သိကြား၊
နဂါး၊ ဂဠုန် စသည်တို့ကို ယူရမည်။ တိတ္ထိ
တို့ကို လှူဂိုဏ်း၌ ထည့်သွင်းရေတွက်ထား
သောကြောင့် တိတ္ထိတို့သည်လည်း ဝဇ္ဇနိယ
ပင်ဖြစ်သည်။ ဥပုသ်၊ ပင်္ဂါရဏ စသော
သံသာကကို ဆောင်ရွက်သည့်အခါ ၎င်း
ဝဇ္ဇနိယပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သံသာဏိ ၂-တောင်
တွာဟတ္ထပ သ်မှအပပြု၍ ကြည့်ရှောင်အပ်စေ။
ထိုဂိုဏ်းတို့တွင် သံသာကနှင့်ထုတ်ထားသော
ဥက္ကိတ္တကရဟန်း ၃-ယောက်ကို ဟတ္ထပါသ်
မှ မကြည့်မှု၍ ဥပုသ်၊ ပင်္ဂါရဏ စသည့် ပြုခဲ့
သော် ကံပြုသောသံသာ ပါစိတ်အာပတ်
သင့်၍ ကျန်ပုဂ္ဂိုလ်များကို မကြည့်မှု၍ ဥပု
ပင်္ဂါရဏ စသည်ပြုခဲ့သော် ဒုက္ကဋ်အာပတ်
သင့်သည်။ (ဝိ၊ ၃။၁၅၅၊ ၁၆၀၊ ၁၆၁။ ကင်္ခါ၊ ၆။၃။
ကင်္ခါ၊ ၆။၁၅၊ ၁၅၆။)

ဝဇ္ဇနိယပုဂ္ဂလကထာ (ထိ) [ဝဇ္ဇနိယပုဂ္ဂလ +
ကထာ] ဝဇ္ဇနိယပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပြဆိုရာစကား
ရပ်။ ပန္နကာဒယော ဝဇ္ဇနိယပုဂ္ဂလကထာ-
ယံ ဝုတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ ၁၀၄။ (-ဂင်္ခါ၊ ၆။၁၅၊
၁၅၀)။

ဝဇ္ဇနိယဘာဝ (ပု) [ဝဇ္ဇနိယ + ဘာဝ] ကြည့်-
ရှောင်-အပ်သည်၏အဖြစ်။ ဝိပါကဒုက္ခာနေဝ
ဟိ ဣဓ ဝဇ္ဇနိယဘာဝတော ဝဇ္ဇာနိတိ ဝုတ္တာနိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၆၀။

ဝဇ္ဇနိယဘာဝဇာနာပန (န) [ဝဇ္ဇနိယဘာဝ+
ဇာနာပန] ကြည့် -ရှောင် - အပ် -သင့် -
ထိုက် - သည်၏အဖြစ်ကိုသိစေခြင်း။ ဗုဒ္ဓိ
ဒဿေတဗ္ဗမေဝ ဝဇ္ဇနိယဘာဝဇာနာပနတ္ထံ။
အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၉၇။

ဝဇ္ဇနိယဝဇ္ဇန (ထိ၊န) [ဝဇ္ဇနိယ+ဝဇ္ဇန] ဝဇ္ဇ
နိယဓမ္မဝဇ္ဇန - ကြည့်။ ဘဂဝိ ဂဟေတံ
ပုတ္တေန.... ဝဇ္ဇနိယဝဇ္ဇနတ္ထေဝ သေင်တဗ္ဗ

သေဝနတ္ထု ဩဝါဒံ ဒေန္တော။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၃။
၁၂၀(-၂၂၁)။

ဝဠုန္တိ^၀ (တိ) [ဝဒ+အန္တ] ပြော-ဆို-ဟော-
မိန့်-ကြား-သော။ သူ။ ဝဠုန္တော၊ ဝဒန္တော။
မောဂါ။ ၁၇၆။

ဝဠုန္တိ^၂ (တိ) [ဝဒ+ဏေ+အန္တ။ ဝဠု+အန္တ။
ထိ-၌ ဝဠုန္တော၊ ဝဠုန္တိ။] တီးမှုတ်သော။ သူ။
မြည်-အသံပြု-စေသော။ သူ။ ဝဠုန္တော ဒိဗ္ဗ-
ကုရိယေဟိ၊ လောကဇေဋ္ဌံ ဥပါဂမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၆၄။ ဝဠုန္တော (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၆၄) တိ ဝါဒေန္တော
တာဠုန္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၇၃။

ဝဠုန္တိ^၁ (ကြိ) [ဝဒ + အ + အန္တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။
၉၉။] မြည်-အသံပြု-ကုန်ပြီ။ (အတိတ်
အနက်၌ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်)။ မာနုဿကာ စ
ဒိဗ္ဗာ စ တူရိယာ ဝဠုန္တိ တာဝဒေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၁၃။ ဝဠုန္တိတိ ဟေဋ္ဌာဝုတ္တနယေန ဝဠုန္တိ သူ။
အတိတတ္ထေ ဝတ္တမာနဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။ ၁၂၅။

ဝဠုန္တိ^၂ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ + ဏယ + အန္တိ။ နိတိ၊
ဓာတု။ ၉၉။] မြည်- အသံပြု- စေကုန်၏။
တီးမှုတ်ကုန်၏။ ဝဠုတိ^၂-ကြည့်။

ဝဠုန္တိ^၃ (ကမ္မ၊ ကြိ) [ဝဒ + ယ + အန္တေ။ အန္တေ-
ကို အန္တိ-ပြု] ပြော-ဆို-ဟော-ကြား-
မိန့်-အပ်ကုန်၏။ ဝဠုတိ^၃-ကြည့်။

ဝဠုန္တိ^၀ (ကြိ) [ဝဒ + အ + အန္တိ။] ပြော-ဆို-မိန့်-ကြား-ပါကုန်လော့။ ဝဠုန္တိ၊
ဘောန္တော အမ္မဉ္ဇ၊ မိဒ္ဓိ အသ္မာကမာတရံ။
ဇာ၊ ၂။ ၃၅၅။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၃၆။

ဝဠုန္တိ^၂ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ + ဏေ + အန္တိ။ နိတိ၊
ဓာတု။ ၉၉။] မြည်-အသံပြု-စေကုန် -သဘည်း-
-လော့။ ဘေရိယော သဗ္ဗာ ဝဠုန္တိ၊ ဝိဏာ
သဗ္ဗာ ရသန္တိတာ။ အပါ၊ ၁။ ၄။ ဘေရိယော

ဝဠုန္တိ ဟညန္တိ။ အပါ၊ ၁။ ၁၂၂။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ၂၆။

ဝဠုပုဋိစ္ဆာဒက (တံ) [ဝဠု+ပုဋိစ္ဆာဒက။ ထိ-၌
ဝဠုပုဋိစ္ဆာဒိကာ။] အပြစ်ကို - ဖုံးလွှမ်း -
ဖုံးကွယ်တတ်သော။ သူ။ ဝဠုပုဋိစ္ဆာဒိကာ
(ဝိ၊ ၂။ ၂၀) တိ ဣဒမ္ပိ ဣမိဿာ ပါဏဇိ-
ကာယ နာမမတ္တမေဝ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၆။ (-ဝိ၊
၄။ ၄။ ၂၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၂၀)။

ဝဠုပုဋိစ္ဆာဒန (န) [ဝဠု+ပုဋိစ္ဆာဒန] အပြစ်ကို
-ဖုံးလွှမ်း- ဖုံးကွယ်- ခြင်း။ ယထာ နာမ
ပရိသမတ္တံ ပဝိသန္တော ပုရိသော ဝဠုပုဋိစ္ဆာ-
ဒနတ္ထံ နိဝါသနံ သဏ္ဍပေတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၇။
(-ဝဠု၊ ၃၅၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁၄။ ဝိမတိ၊ ၂။
၆၉)။

ဝဠုပ(ပု)ဋိစ္ဆာဒိကာသိက္ခာပဒ (န) [ဝဠုပ(ပု)
ဋိစ္ဆာဒိကာ + သိက္ခာပဒ] ဝဠုပ(ပု)ဋိစ္ဆာဒိကာ
သိက္ခာပုဒ်။ အပြစ်ကို- ဖုံးလွှမ်း- ဖုံးကွယ်-
တတ်သော ဘိက္ခုနီမကို အကြောင်းပြု၍
ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊
ဝိနယပိဋက၊ ပါစိတ္တိယပါဠိ၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်း-
၁-ကဏ္ဍ၊ ၂-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၁၇၆။

ဝဠုပုဋိပက္ခ (ပု) [ဝဠု + ပုဋိပက္ခ] အပြစ်၏
ဆန့်ကျင်ဘက်၊ ဝဠုပုဋိပက္ခတ္တာ အနဝဠုနံ...
ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ။ ကင်္ခါ၊ ဝိ၊ သစ်။ ၁၂၂။

ဝဠုပုဋိစ္ဆာဒနကမ္မ (န) [ဝဠုပုဋိစ္ဆာဒန + ကမ္မ]
အပြစ်ကို- ဖုံးလွှမ်း- ဖုံးကွယ်-ခြင်း အမှု။
ဣဒံ ဝဠုပုဋိစ္ဆာဒနကမ္မနာမ ကတံ ဟောတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁)။

ဝဠုပုဋိစ္ဆာဒနပစ္စယ (ပု) [ဝဠုပုဋိစ္ဆာဒန + ပစ္စယ]
အပြစ်ကို- ဖုံးလွှမ်း- ဖုံးကွယ်-ခြင်း ဟူသော
အကြောင်း။ ဝဠုပုဋိစ္ဆာဒနပစ္စယာ ပါဏဇိကံ
ကတ္ထ ပညတ္တန္တိ သာဝတ္ထိယံ ပညတ္တံ။ ဝိ၊ ၅။
၁၄၆။ (-၁၅၀)။

ဝဇ္ဇပုဏ္ဏ (ပု) [ဝဇ္ဇ+ပုဏ္ဏ] အပြစ်တို့၏-
အထူး-အပြား။ ဝဇ္ဇကမ္မပုဏ္ဏဒဿ (ကင်္ခါ။
၁၀၉)တိ ဣ ပဘေဒသဒ္ဓေါ ပစေကံ
ယောဇေတဗ္ဗော “ဝဇ္ဇပုဏ္ဏဒံ၊ ကမ္မပုဏ္ဏ-
ဒဿ”တိ။ ကင်္ခါ၊ ဝဇ္ဇိ၊ သင်္ခါ။ ၁၀၆။

ဝဇ္ဇပုသင်္ဂ (ပု) [ဝဇ္ဇ+ပုသင်္ဂ] အပြစ်၌ကပ်ငြိ-
အပြစ်သို့ရောက်- သည်၏အဖြစ်။ ဘန္တဒါန-
ကာလေ အ ဓ မ္မ က မ္မ က ရ ဣာ န မ တိ ယာ
အဘာဝတော၊ ကာရကထေဝ ဝ ဝဇ္ဇပု-
သင်္ဂတော စ။ ဝဇ္ဇိ။ ၃၃၀။

ဝဇ္ဇဗန္ဓန (န) [ဝဇ္ဇ + ဗန္ဓန] (ရာဂစသော)
အပြစ်ဟူသော အနှောင်အဖွဲ့။

ဝဇ္ဇဗန္ဓနဗဒ္ဓ (န) [ဝဇ္ဇဗန္ဓန+ဗဒ္ဓ] (ရာဂစသော)
အပြစ်ဟူသော အနှောင်အဖွဲ့ဖြင့် နှောင်ဖွဲ့
အပ်သော၊ သူ။ ဝဇ္ဇဗန္ဓနဗဒ္ဓေါ (ပဋိသံ။
၁၂၃)တိ ရာဂိဒိဝဇ္ဇဗန္ဓနဟိ ဗဒ္ဓေါ။ ပဋိသံ၊
၄၂။ ၂၀။

ဝဇ္ဇဗဟုလ (တိ) [ဝဇ္ဇ+ဗဟုလ] အပြစ်ဒေါသ
များသော၊ များသော အပြစ်ဒေသရှိသော၊
သူ။ ဝဇ္ဇဗဟုလော (အံ၊ ၁။ ၄၅၂။ အံ၊ ၂။ ၂၂၂)
တိ ဒေါသဗဟုလော။ အံ၊ ၄၅၂။ ၂။ ၂၀။ ဝဇ္ဇ-
ဗဟုလော (အဘိ၊ ၀။ ၃၉၃)တိ ဗဟုဒေါသော။
အဘိ၊ ၄၅၂။ ၄၇၇။ (-အဘိ၊ ၄၅၂။ ၇၂။ အံ၊ ၄။
၂။ ၃၃၅)။

ဝဇ္ဇဘယဒ္ဓသ ဝဇ္ဇ (တိ) [ဝဇ္ဇ + ဘယ + ဒိသ +
အာဝိ။ ထိ-၌... ဒဿာဝိနိ။] အပြစ်တို့ကို
ဘေးအားဖြင့် ရှောင်လှေ့ရှိသော၊ သူ။ ဝဇ္ဇ-
ဘယဒ္ဓသဝဇ္ဇော (အံ၊ ၁။ ၅၁)တိ ဝဇ္ဇာနိ
ဘယတေ ဒဿနသိလာ။ အံ၊ ၄၅။ ၂။ ၃။

ဝဇ္ဇဘိရ (တိ) [ဝဇ္ဇ+ဘိရ] အပြစ်-ကို-မှ-
ကြောက်ရွံ့ တတ်သော၊ သူ။ ဝဇ္ဇဘိရနော
(အံ၊ ၁။ ၅၀-၁။)တိ ဝဇ္ဇဘိရကာ။ အံ၊ ၄၅။ ၂။ ၃။

ဝဇ္ဇဘိရက (တိ) [ဝဇ္ဇ+ဘိရ+က] ဝဇ္ဇဘိရ-
ကြည့်။

ဝဇ္ဇဘိရကဘယဒဿာဝိလက္ခဏ (တိ) [ဝဇ္ဇဘိရ-
ကဘယဒဿာဝိ+လက္ခဏ] အပြစ်-ကို-မှ-
ကြောက်ရွံ့ တတ်သည်၏အဖြစ်၊ ဘေးအား
ဖြင့် ရှောင်တတ်သည်၏အဖြစ်လျှင် လက္ခဏာရှိ
သော။ ဝဇ္ဇဘိရကဘယဒဿာဝိလက္ခဏံ
ဩတ္တပ္ပံ နာမ။ အဘိ၊ ၄၅၂။ ၁၆၆။ ပဋိသံ၊ ၄၅။ ၂။
၂၂၀။

ဝဇ္ဇဘိရကဘယဒဿဝိ (တိ) [ဝဇ္ဇဘိရက+ဘယ-
ဒဿာဝိ] အပြစ်-ကို-မှ-ကြောက်တတ်
(ထိုအပြစ်ကို) ဘေးအားဖြင့် ရှောင်တတ်သော၊
သူ။ ဝဇ္ဇဘိရကဘယ ဒဿာဝိလက္ခဏတ္တာ ဝဇ္ဇ-
ဘယတိ တံ ဘယတော ပဿတိတိ =
ဝဇ္ဇဘိရကဘယဒဿာဝိ။ မာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။

ဝဇ္ဇမ (တိ) [ဝဇ္ဇ+မတိ။ ထိ-၌ ဝဇ္ဇမတိနိ။]
အပြစ်ရှိ၏ဟု - အယု - အမှတ်သညာ -
ရှိသော၊ သူ။ ဝဇ္ဇမတိနော (ဓမ္မ၊ ၅၀။)တိ
ဝဇ္ဇံ ဣဒန္တိ ဥပန္နမတိနော။ ဓမ္မ၊ ၄၅။ ၂။ ၃၀၇။
အဝဇ္ဇေ ဝဇ္ဇမတိနိ (ဝေရီ၊ ၃၉၁)တိ...
ဒေနဝဇ္ဇေ သာဝဇ္ဇသညိ။ ဝေရီ၊ ၄၅။ ၁၀၀။

ဝဇ္ဇမာန (တိ) [ဝဇ္ဇ+အ+မာန] မြည်-အသံ
ပြု-ပြောဆို-သော၊ သူ။ ဝဇ္ဇမာနာဝ ကမ္မ-
ဇေတိ ဝဇ္ဇမာနာယေဝ မာတုဟဒယမံသံ
ကမ္မေန္တိ ဝိယ ဝေ ပုဗ္ဗေ မမ ပုတ္တာ။ ဇာ၊ ၄၅။ ၇။
၃၄၃။

ဝဇ္ဇမာန (တိ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ + ယ + မာန]
တီးမှုတ်အပ်သော၊ မြည်-အသံပြု-စေအပ်
သော။ မဟယိတ္တာ သဗ္ဗေမိံ၊ နာနာ-
တုရိယေဟိ ဝဇ္ဇမာနဟိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၆။

ဝဇ္ဇယတိ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ+တိ] တီးမှုတ်၏၊
မြည်-အသံပြု-စေ၏။ ဝဇ္ဇယန္တိ - ကြည့်။

ဝဇ္ဇယတိ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ+တိ] ကြည့်-
ရှောင်-၏။ ဝဇ္ဇယန္တိ - ကြည့်။

ဝဇ္ဇယန္တိ (ဝိ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ+အန္တိ။ ထိ-၌
ဝဇ္ဇယန္တော၊ ဝဇ္ဇယန္တိ။] မြည် - အသံပြု -

စေသော သူတီးမှုတ်သောသူ။ ဥဘောပိ
တေ ဝဇ္ဇယန္တာ၊ အနုယန္တိ ဟထာဂတံ။
ဗုဒ္ဓဝိ၊ ၃၁၀။ ဝဇ္ဇယန္တာတိ ဝါဒေန္တာ။ ဗုဒ္ဓဝိ၊
၄၁၁။

ဝဇ္ဇယန္တ (တိ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ+အန္တ။ ထံ-၌ ဝဇ္ဇ-
ယန္တ။] ကြဉ်-ရှောင်-သောသူ။ အယံ
ဒေဝတာ သဒ္ဓပုနရုတ္တိ ဝဇ္ဇယန္တိ ဝေမာဟ။
သံ၊ ၄၅၁။ ၂၃။ (-ထေရ၊ ၄၅၂။ ၄၆၉။ ဘံ၊ ၄၆၁။
၆၇။ အံ၊ ၄၆၁။ ၂၄၇။)

ဝဇ္ဇယိတဗ္ဗ (တိ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ+တဗ္ဗ] ကြဉ်-
ရှောင်-အပ်သော။ ဝေမေဝ ခေါ မဟာရာဇ
ယောဂိနာ ယောဂါဝစရေန ကိလေသေသု
ဩပတန္တေသု ဝဇ္ဇယိတဗ္ဗ(က-မူ) ပလာယံ-
တဗ္ဗ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၁၀။

ဝဇ္ဇယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ+တွာ] ကြဉ်-
ရှောင်-၍။ ဝဇ္ဇေတွာ-လည်းကြည့်။ တံ
ဝဇ္ဇယိတွာ အဿာပိ၊ ဟောတိ သံဝဏ္ဏနာ
အယံ။ ဝိ၊ ၄၅၁။ ၂၁၇။

ဝဇ္ဇယိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ+တွာန]
ကြည့်-ရှောင်-၍။ ဝဇ္ဇေတွာ-လည်းကြည့်။
တံ ဝဇ္ဇယိတွာန ပမာဒလေခံ။ ဝိ၊ ၄၅၁။ ၃။

ဝဇ္ဇယိသန္တိ (ကာ၊ ဂြ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ+သန္တိ]
မြည်-အသံပြု-စေကုန်သတ္တံ၊ (ဖျော်ဖြေ)
ဟီးမှုတ်ကုန်သတ္တံ (မြန်)။ ဝဇ္ဇယိသန္တိ မံ
နိစ္စံ၊ သဗ္ဗဒါနသိဒိ ဖလံ။ အပါ၊ ၁။ ၃၂၇။
(-၄၂၃)။

ဝဇ္ဇယံ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ+ညံ] မြည်-အသံ
ပြု-စေကုန်ပြီ၊ တီးဇူတ်ကြကုန်ပြီ။ ဒေဝါ
တူရာနိ ဝဇ္ဇယံ(အပါ၊ ၁။ ၃၅)။ စာတုမဟာ-
ဘုဇိကာ ဒေဝါ ဒိဗ္ဗတူရိယာနိ ဝဇ္ဇံ သု
ဂါဒေသုန္တိ အတ္ထော။ အပါ၊ ၄၅၁။ ၂၆၇။

ဝဇ္ဇယေ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဏယ+ယေ] ကြဉ်-
ရှောင်-ရာ၏။ ဝဇ္ဇယေတိမေ ကိ သုကံ၊
ဟလဒ္ဓိ။ ဝဇ္ဇိ၊ ၃၁၉။

ဝဇ္ဇရဟိတ (တိ) [ဝဇ္ဇ+ရဟိတ] အပြစ်-ကင်း-
-မရှိ-သော။ အနဝဇ္ဇာနိတိ ဝဇ္ဇရဟိတာနိ
နိဒ္ဒေါသာနိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၀၈။

ဝဇ္ဇရေ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+အ+အန္တိ] မြည်ဟီး-အသံ
ပြု-ကုန်၏။ မာတုကုစ္ဆိဂတဿာပိ၊ ဝဇ္ဇရေ
ဘေရိယော သဒိ။ အပါ၊ ၂။ ၁၇။

ဝဇ္ဇလေသ (ပု) [ဝဇ္ဇ+လေသ] အပြစ်ဟူသော
အမြက်၊ အပြစ်၏အရိပ်၊ အရောင်။ ဝဇ္ဇ
လေသဿပိ အဘာဝတော ကုသလော၊
မာ၊ ၄။ ၁၀၃။

ဝဇ္ဇဝန္တ (တိ) [ဝဇ္ဇ+ဝန္တ] ထံ-၌ ဝဇ္ဇဝတံ၊
ဝဇ္ဇဝန္တိ။ အပြစ်ရှိသောသူ။ ယမဟံ ဥပါဒိ-
ယမာနော န ဝဇ္ဇဝါ အဿံ။ သံ၊ ၂။ ၇၇။ န
ဝဇ္ဇဝါ အာန္တိ နိဒ္ဒေါသော ဘဝေယံ။ သံ၊
၄။ ၂။ ၂၉။

ဝဇ္ဇသညာ (ထိ) [ဝဇ္ဇ+သညာ] အပြစ်ရှိဟူ
သော အမှတ်သညာ၊ အပြစ်ရှိဟုထင်မှတ်
ခြင်း။ အနဝဇ္ဇေ ဝဇ္ဇသညာယ...ဝိတိက္ကမံ
ကရောကံ နာမ။ အပါ၊ ၄၅၁။ ၄၁၄။

ဝဇ္ဇသညိတာ (ထိ) [ဝဇ္ဇသညိ+တာ] အပြစ်
ရှိဟူသော အမှတ်သညာ ရှိသူ၏အပြစ်
အပြစ်ရှိဟု မှတ်ငြင်ခြင်း။ အဝဇ္ဇေ ဝဇ္ဇ
သညိတာ။ အပါ၊ ၈။ ၂၃၃။ အနဝဇ္ဇေ ဝဇ္ဇ
သညိဘာယပိ ကတေ ဝိတိက္ကမေ ဥပုဇ္ဇတိ။
အဘိ၊ ၄၅၁။ ၄၁၄။

ဝဇ္ဇသညံ (တိ) [ဝဇ္ဇသညာ+ညံ] အပြစ်ရှိ
ဟူသော အမှတ်သညာရှိသော၊ အပြစ်ရှိ
ဟု အထင်ရှိသောသူ။ အနဝဇ္ဇေ ဘိက္ခု-
ဒဿနစေတိယဝန္နနာဒိ ဝဇ္ဇသညံ အကတွာ-
ကတွာ စ။ မူလဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၅။

ဝဇ္ဇသဒ္ဓ (ပု) [ဝဇ္ဇ+သဒ္ဓ] ဝဇ္ဇဟူသော သဒ္ဓါ၊
ဝဇ္ဇသဒ္ဓါ။ ဝဇ္ဇသဒ္ဓေါ၊ အပရုဇတ္ထော။ သံ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၃၆၂။

ဝဇ္ဇသောဓန (ထိန်) [ဝဇ္ဇ+သောဓန] အပြစ်ကို - သုတ်သင် - စင်ကြယ်အောင်ပြု - ခြင်း။ ပဋိပတ္တိဝိသောဓနာယ အတ္တနော အတ္တနော ဝဇ္ဇသောဓနာယ ဩကာသဒါနံ။ သံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂၀၉။

ဝဇ္ဇာ^၁ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျေ။ ယျေ-ဝိဘတ်ကို အာ-ပြု ဝဇ္ဇာဒေသေမဟာဝုတ္တိနာ ယျေဿ အာတ္တံ။ နိရုတ္တိ။ ၄၂၉-နာ။] ပြော-ဆို-မိန့်-ကြား-ရာ၏။ ယော စ ဝဇ္ဇာ ဒဒါမိတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၉။ ဝဇ္ဇာတိ ဝဒေယျ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၁၉။

ဝဇ္ဇာ^၂ (ကြိ) [ဝဒ+အာ] ပြော-ဆို-ဟော-မိန့်-ကြား-ပြီ။ အဝဇ္ဇာ၊ ဝဇ္ဇာ။ နိရုတ္တိ။ ၄၂၉-နာ။

ဝဇ္ဇာထ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျောထ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၀၁။ ယျေ-ချေ။ နိရုတ္တိ။ ၄၂၉-နာ။] ပြော-ဆို-မိန့်-ကြား-ပါကုန်လေဘူး။ အမ္ပိ အာဇေဂျံ ဝဇ္ဇာထ။ အယံ နော နေတိ ဗြာဟ္မဏော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅၅။ ဇာ၊ ငွ၊ ၇။ ၃၃၅။

ဝဇ္ဇာနုစိန္တန (န) [ဝဇ္ဇ+အနုစိန္တန] အပြစ်ကို အဖန်ဖန်ကြံစည်ခြင်း။ ဝဇ္ဇာနုစိန္တေနန စ ဟဒယေ ကတာ ဝဇ္ဇတော နိဝါရေတွာ။ ဣတိဝုတ်၊ ငွ။ ၃၀၅။ (-သိ၊ ဇိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀)။

ဝဇ္ဇာနုဂ္ဂပ (တိ) [ဝဇ္ဇ+အနုဂ္ဂပ] ဒ. ပြစ်အား-လျော်-သင့်လျော်-လျှောက်ပတ်-သော။ ယော ပန တထာဂ္ဂပံ ဝဇ္ဇံ ဒိသ္မာ ဝဇ္ဇာနုဂ္ဂပံ တဇ္ဇေန္တော ပဏာမေန္တော။ ၃၄၇။ မဟာနိ၊ ငွ။ ၄၁၅။ သံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၁၉၀။

ဝဇ္ဇာပယတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ+ဏာပယ+တိ] ဝဇ္ဇာပေတိ-ကြည့်။

ဝဇ္ဇာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဏာပေ+တိ] ပြော-ဆို-ဟော-မိန့်-ကြား-စေ၏။ ဝဇ္ဇာ-ပေတိ၊ ဝဇ္ဇာပယတိ။ နိရုတ္တိ။ ၄၂၇-နာ။

ဝဇ္ဇာဘယ (ပု) [ဝဇ္ဇ+အဘာဝ] ဒ. ပြင်မရှိခြင်း။ အနုရောဓေန ဝိနာ သမ္ပဟံသနဝသေန ယယာဘူတဂုဏကထန် နေဝုဏ္ဏာဒနာ၊ ဝဇ္ဇာ-ဘာဝတော။ မ၊ ဇိ၊ ၃။ ၃၉၀။

ဝဇ္ဇာမိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+မိ] (ငါ)ပြော-ဆို-ဟော-မိန့်-ကြား-၏။ -ဝဇ္ဇာမိ၊ ပဒါမိ။ ကစ္စည်း။ ၅၁၀။ ဝဇ္ဇာမိ၊ ဝဇ္ဇေယျ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၀၀၆။

ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇ (န) [ဝဇ္ဇ+အဝဇ္ဇ] အပြစ်ငယ် အပြစ်ကြီး၊ နှိုင်းငယ်သောအပြစ်၊ ကြီးသောအပြစ်၊ အပြစ်ကြီးငယ်။ ဧဝံသမ္ပဒါဂတဿ အာယသ္မ-တော ဝဂီသဿ ဥပဇ္ဈာယော ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇာပိ-ဥပဇ္ဈာယနေန။ သုတ္တနိ၊ ငွ။ ၂။ ၇၉။

ဝဇ္ဇာသိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျောသိ။ ယျေ-ကိုချေ။ ဝဇ္ဇာသိတိ ဧတ္ထ ယျေဿ လောပေါ။ ရှု၊ ဇိ၊ ၁၉၆။ ယျောသိ-ကို အာသိ-ပြု။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၀၀၀။] ပြော-ဆို-မိန့်-ကြား-ပါလေလော့။ ပုနပိ ယက္ခ ဝဇ္ဇာသိ၊ ယဒါ ပဿသိ ဒေဒိသံ။ သံ၊ ၁။ ၂၀၆။ ဝဇ္ဇာ-သိတိ ဝဒေယျာသိ။ သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၇၂။ (-ဝိမာနံ။ ၁၁၁။ ဇာ၊ ၁။ ၉၀။ ဝိမာနာ၊ ငွ။ ၂၉၇။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၄၀၁)။

ဝဇ္ဇိ^၁ သု^၁ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ဥံ။ နိရုတ္တိ။ ၄၂၉-နာ။] ငြည်-အသံပြု-ကျန်ပြီ။ ဝဇ္ဇိန္တ-၁-ကြည့်။

ဝဇ္ဇိ^၁ သု^၂ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ+ဏာယ+ဥံ] ဝဇ္ဇယံ-ကြည့်။

ဝဇ္ဇိ (ကြိ) [ဝဒ+ဤ] ပြော-ဆို-ဟော-မိန့်-ကြား-ပြီ။ ဝဇ္ဇိတိ- လည်းကြည့်။ အဝဇ္ဇိ၊ ဝဇ္ဇိ။ နိရုတ္တိ။ ၄၂၉-နာ။

ဝဇ္ဇိကရဏိယ (တိ) [ဝဇ္ဇိ+ကရဏိယ] ဝဇ္ဇိမင်းတို့သည်-ပြု-ကျင့်-အပ်သော၊ (ကျင့်ဝတ်တရား)။ သမဂ္ဂါ ဝဇ္ဇိကရဏိယာနိ က. ရေ. နိ။

ဒီ၊ ၂။ ၆။ ၂။ အံ၊ ၂။ ၄၁၀။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၀။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၅။

ဝဇ္ဇီဂါယ (ပု) [ဝဇ္ဇီ+ဂါယ] (၁) ပဇ္ဇိမင်္ဂတို့၏-
ရွာ-မြို့၊ (ဝေသာလီမြို့)။ (၂) ဝဇ္ဇီတိုင်းတို့
၌- (အကျုံးဝင်- ပါဝင်- သော) ရွာ။
(၁) (၂) အနေနုရိယာယေန ခေါ် တေ
သုနက္ခတ္တ မမ ဝဇ္ဇော ဘာသိတော ဝဇ္ဇီဂါယေ။
ဒီ၊ ၂။ ၄။ ပဇ္ဇီဂါယေတိ ဝဇ္ဇီရာဇာနံ ဂါယေ
ဝေသာလီနဂရေ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂။ အညတရံ
ဝဇ္ဇီဂါမံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇။
(-မ၊ ၂။ ၃။ သံ၊ ၂။ ၂။ ၄။) ဝဇ္ဇီဂါမန္တိ
ဝဇ္ဇီနံ ဂါမံ။ ဝဇ္ဇီသု ဝါ ဂါမံ။ ဝိ၊ ၅။ ၁။
၁၇။ (-သာရိတ္ထ၊ ၂။ ၆။ ဝိမဟိ၊ ၁။ ၁၀၀။)

ဝဇ္ဇီစေတီယ (န) [ဝဇ္ဇီ+စေတီယ] ဝဇ္ဇီဘိုင်း
၌- ဖြစ်- ရှိ- သော- စေတီ- နတ်စင်-
နတ်ကုန်း-နတ်နန်း။ ဝဇ္ဇီနံ ဝဇ္ဇီစေတီယာနီ
(ဒီ၊ ၂။ ၆။ အံ၊ ၂။ ၄၁၁) တိ ဝဇ္ဇီရာဇာနံ ဝဇ္ဇီ-
ရဋ္ဌေ စိတ္တိကတဋ္ဌေန စေတီယာနီတိ လဒ္ဓ-
နာမာနိ ယ ဋ္ဌာနာနိ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ၅။
၂။ ၁၅။

ဝဇ္ဇီတ (တိ) [ဝဇ္ဇီ+တ] ဝဇ္ဇီတိ - သံ၊ ဝဇ္ဇီအ-
ပြာ။ (၁) (က) ကြဉ်-ရှောင်-သော။
(ခ) ကင်းသော။ (၂) ကြဉ်-ရှောင်-
အပ်သော။ (၃) ဝဇ္ဇီတမည်သော၊ သူ။
(၁) (က) ဂဟဒေ.န ဝဇ္ဇီတဉ္စ ဟုတွာ
ဣက္ခတိ ဩလောကေတိတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ
နာမာတိ အဓတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၄။
(ခ) ဝိဝေကဋ္ဌန္တိ ကိလေသေဟိ ဝဇ္ဇီတံ၊ ဒုရိ-
ဘူတံ ဝါ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၀။ န စ ယထာ
ဝိဇ္ဇမာနေန ပဟာနေနေဝ ဝဇ္ဇီတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။
မူလဋီ၊ ၂။ ၁။ ၄။ န စ ယထာဝိဇ္ဇမာနေ-
နာတိ မဂ္ဂကိစ္စဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနပ္ပကာရေန
ပဟာနေန ဝဇ္ဇီတာ ရဟိတာ ဝေ ဝုတ္တာတိ
ယောဇနာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂။ ၀။ (၂) အပုတိ-

ကောတိ နပုတိတော ပီတိသုခါဒီဟိ ဝဇ္ဇီ-
တော၊ န အဘိသဇ္ဇောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၅။
၂။ ၁။ ၇။ ဝဇ္ဇီတော သီလဝန္တေဟိ၊ ကထံ
ဘိက္ခု ကရိဿတိ။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၁။ ၉။ ဣတိ-
ဝုတံ၊ ၅။ ၁။ ၅။ မဟာနိ။ ၅။ ၄။ ၉။ ၁။
၁၄။ (၃) တသ္မာ မာတုဂါမသမ္ပဿဝဇ္ဇ-
နတော ဝဇ္ဇီတောတွေ နာမံ ဇာတံ၊ ထေရ၊
၅။ ၁။ ၄။ ၁။ ဝဇ္ဇီတတ္ထေရ-ကြည့်။

ဝဇ္ဇီတတ္ထေရ (ပု) [ဝဇ္ဇီတ+ထေရ] ဝဇ္ဇီတ
မည်သောထေရ်။ သံသရံ ဒီဃမဒ္ဒါနန္တိ
အာယသ္မတော ဝဇ္ဇီတတ္ထေရဿ ဂါတာ။
ထေရ၊ ၅။ ၁။ ၄။ ၂။ (၄) မထေရ်သည် ဗြဟ္မာ
ပြည်မှ လာသည်ဖြစ်၍ မွေးဖွားသည့်အခါမှ
စ၍ မိန်းမတို့ အထိအတွေကို ကြဉ်ရှောင်
တတ်သောကြောင့် “ဝဇ္ဇီတ” ဟု အမည်တွင်
သည်။ (အပ၊ ၁။ ၂။ ၃။ ဤကား ကေစမ္မက
ပုပ္ဖိယ=စကားပန်းဖင်ပွင့် လှူဒါနပေးသော
ထေရ်ဟုလာသည်။ (အရွယ်ထောက်လတ်
သော်ဘုရားရှင်၏ အစုံအစုံသော တန်ခိုးပြာ
ဋီဟာကို ဖူးတွေ့ကြည်ညိုရသဖြင့်ရဟန်းပြု၍
တရားအားထုတ်ရာ ထိုရဟန်းပြုသည့်
နေ့၌ပင် ပဋိသမ္ဘိဒါ ၄-ပါး၊ ဝိမောက္ခ
ဂ-ပါး၊ အဘိညာဉ် ၆-ပါးတို့နှင့်တကွ ရဟန္တာ
အဖြစ်သို့ထောက်တော်မူသည်။) (အပ၊ ၁။
၃။ ၃။ ထေရ၊ ၅။ ၁။ ၄။ ၂။ ၁။)

ဝဇ္ဇီတဗ္ဗ (တိ) [ဝဇ္ဇီ+တဗ္ဗ] ကြဉ်-ရှောင်-
အပ်သော။ ဝဇ္ဇီတဗ္ဗ ဝဇ္ဇီတွာ နိသိန္နေနာတိ
အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၀။ ဝဇ္ဇီတဗ္ဗတိ ယေ
ဝဇ္ဇီတံ သက္ကာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁။ ၀။

ဝဇ္ဇီတဘူမ္မဒေဝ (ပု) [ဝဇ္ဇီတ+ဘူမ္မဒေဝ] ကြဉ်
ရှောင်အပ်သော ဘူမ္မဒိုင်းနတ်။ ပုဗ္ဗေ
ဝဇ္ဇီတဘူမ္မဒေဝေ သု စ စတသောပိ ယောနိ-
ယော ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၅။ ဝိသုဋီ၊
၂။ ၁။ ၅။

ဝဇ္ဇိတော (ကြိ၊ဝိ) [ဝဇ္ဇ+တော] ကြည်-ရှောင်-
၍၊ မဟန္တံ နဂရံ ဝဇ္ဇိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၁၆။
(-ဝဇ္ဇိ၊၄၀၇)။

ဝဇ္ဇိဓမ္မ (ပု) [ဝဇ္ဇိ+ဓမ္မ]ဝဇ္ဇိမင်းတို့၏-အကျင့်-
ကျင့်ဝတ်-ကျင့်ထုံး-တရားဥပဒေ။ ယထာ-
ပညတ္တေ ပေါရာဏေ ဝဇ္ဇိဓမ္မေ သမာဒါယ
ဝတ္တန္တိ။ ဒီ၊၂။ ၆၂။ အံ၊၂။ ၄၀၈၊၄၀၉။
ပေါရာဏံ ဝဇ္ဇိဓမ္မန္တိ တ္ထေ....ဣတိ တေ
ပေါနာဏံ ဝဇ္ဇိဓမ္မံ သမာဒါယ ဝတ္တန္တာနံ
မနုဿာ န ဥဇ္ဈာယန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၉။
ပေါရာဏံ ဝဇ္ဇိဓမ္မံ သမာဒါယ န ဝတ္တန္တိ နာမ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၅။ ဝဇ္ဇိဓမ္မန္တိ ဝဇ္ဇိရာဇဓမ္မံ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊
၂။ ၁၂၃။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၁၅၉။

(ဝဇ္ဇိမင်းတို့၏ - ကျင့်ဝတ် - ကျင့်ထုံး-
တရားဥပဒေ။ ရှေးအခါက ဝဇ္ဇိမင်းတို့သည်
“ဤသူသည် ခိုးသူ” ဟု ပြအပ် (=တိုင်ကြား၊
အပ်)သည်ရှိသော် “ထိုသူကိုဖမ်းကြကုန်” ဟု
မဆိုမူ၍ အဆုံးအဖြတ်ရာထူး၌ ခန့်ထား
အပ်သော အမတ်ကြီးတို့အား အပ်နှင်းကြ
ကုန်၏။ ထိုအမတ်ကြီးတို့က စုံစမ်း၊ စစ်ဆေး
မေးမြန်းပြီး ခိုးသူမဟုတ်လျှင် ပြန်လွှတ်၍
ခိုးသူဟုတ်လျှင် မကောင်းမှုမှ ကြောက်
သောကြောင့် စကားကပ်ခွန်းမျှ မပြော
မဆိုဘဲ အဆုံးအဖြတ်ရာထူး၌ ခန့်ထား
အပ်သော တရားသူကြီးတို့အား တဖန်လွှဲအပ်
ကုန်၏။ ထိုတရားသူကြီးတို့ကလည်း စစ်ဆေး
မေးမြန်းပြီး ခိုးသူမဟုတ်လျှင် ပြန်လွှတ်၍
ခိုးသူဟုတ်လျှင် နန်းတွင်းမှကို စီရင်သည့်
အတွင်း ဝန်ကြီး၊ ဂ-ပါးသောအမျိုး၌
ဖြစ်သော အဂတိလိုက်စားမှုမရှိသည့် တရား
သူကြီး၊ စစ်သူကြီး၊ အိမ်ရှေ့မင်းတို့အား
အဆင့်ဆင့် လွှဲအပ်ကြသဖြင့် ထိုသူတို့က
လည်း ရှေးနည်းအတိုင်း ပြုကျင့်၍ နောက်ဆုံး
မင်းကြီးက စစ်ဆေး မေးမြန်း၍ ခိုးသူ
မဟုတ်လျှင် ပြန်လွှတ်ပြီး ခိုးသူအမှန်ဖြစ်လျှင်

အစဉ်အဆက် အားဖြင့်လာသော ဥပဒေ
ပေစာ (=ဥပဒေစာအုပ်)ကို ကြည့်ရှု၊ ဖတ်
ကြားရေး၍ ပြစ်မှုအားလျော်သော အပြစ်
ပေးလေသည်။ ဤကား ဝဇ္ဇိမင်းတို့၏-ကျင့်
ဝတ်-ကျင့်ထုံး-တရားဥပဒေ-ဖြစ်ပေသည်။)
(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၅-၃၊ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။
၁၂၃-၄။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၁၆၀)။

ဝဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)နာမက (တံ) [ဝဇ္ဇိ+နာမက] ဝဇ္ဇိ
အမည်ရှိသော (ဇနပုဒ်)။ ဝဇ္ဇိနာမကေ
ဇနပဒေတိ အတ္တော။ သာရတ္ထ၊၂။ ၆။
(-ဝိမတိ၊၁။ ၁၀၀)။

ဝဇ္ဇိပဇာ (ထိ) [ဝဇ္ဇိ+ပဇာ] ဝဇ္ဇိတိုင်း-သူ-
သား၊ ဝဇ္ဇိတိုင်း၌ဖြစ်သော - သတ္တဝါ-လူ
အပေါင်း။ သုလဒ္ဓလာဘာ ဝဇ္ဇိပဇာယ။
၊၁။ ၂၃၁။

ဝဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ပုတ္တ (ပု) [ဝဇ္ဇိ+ပုတ္တ] (၁) ဝဇ္ဇိမင်း
တို့၏သား၊ ဝဇ္ဇိတိုင်းသား။ (၂) ဝဇ္ဇိပုတ္တ-
ဝတ္ထု။ (၃) ဝဇ္ဇိပုတ္တသုတ်။ (၄) ဝဇ္ဇိပုတ္တ-
တ္ထေရဂါထာ။ (၅) ဝဇ္ဇိရာဇပုတ္တတ္တာ ဝဇ္ဇိ-
ပုတ္တောတွေဝ စသ သမညာ အဟောသံ။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၉၀။ (-အပ။
၂။ ၁၇၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၈)။ ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရ-
လည်းကြည့်။ (၂) မက္ကဋ္ဌိ ဝဇ္ဇိပုတ္တာ စ၊ ဂိဟိ
နဂေါ စ တိတ္ထိယာ။ ဝိ၊၁။ ၄၁။ ဝဇ္ဇိပုတ္တက-
ဝတ္ထုလည်းကြည့်။ (၃) ဝဇ္ဇိပုတ္တော စ
ဝေသာလိ၊ သဇ္ဈာယေန အယောနိသော-
သံ၊၁။ ၂၀၇။ ဝဇ္ဇိပုတ္တသုတ္တ-ကြည့်။ (၄)
၁ပေါ စ ဝဇ္ဇိပုတ္တော စ၊ ပက္ခော ဝိမလ
ကောဏ္ဍညော။ ထေရ၊၂။ ၃၅။ (-၂၄၆)။

ဝဇ္ဇိ(ဇ္ဇိ)ပုတ္တက (ပု) [ဝဇ္ဇိပုတ္တ+က] (၁) (က)
ဝဇ္ဇိမင်းတို့၏သား။ (ခ) ဝဇ္ဇိတိုင်းသူတို့၏သား၊
ဝဇ္ဇိတိုင်းသား။ ဝဇ္ဇိပုတ္တကဝတ္ထု-လည်းကြည့်။

- (၂) ဝဇ္ဇိပုတ္တကမည်သော-အယူ-ဝါဒ။(၁)
- (က) ဝဇ္ဇိပုတ္တကော ဘိက္ခုဝေသလိယံ ဝိဟရတိ အညတရသ္မိံ ဝနသဏ္ဍေ။ ၁။၁။ ၂၀၃။ အသ ခေါအညတရော ဝဇ္ဇိပုတ္တကော ဘိက္ခု ယေန ဘဂဝါ တေနပသကံမိ။ အံ၊၁။ ၂၃။ ဝဇ္ဇိပုတ္တကောတိ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ နပပုတ္တော ဆတ္တံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ ဝဇ္ဇိပုတ္တကောတိ ဝဇ္ဇိဗုဇကုလဿ ပုတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ (ခ) ဝေသာလိကာ ဝဇ္ဇိပုတ္တကော ဘိက္ခု ယာဝဒတ္တံ ဘုဉ္ဇိံသု။ ဝိ၊၁။၂၇။ ဝဇ္ဇိပုတ္တကတိဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ ဝေသာလိယံ ကုလာနံ ပုတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ (-သာရတ္ထ၊၁။၁၁။ သာရတ္ထ၊၂။၄၃)။
- (၂) ဒွေ အာစရိယဝါဒါ ဥပ္ပန္နာ မဟိသာသကာ စ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ စ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။

ဝဇ္ဇိပုတ္တကဘိက္ခုဝတ္ထု (န) [ဝဇ္ဇိပုတ္တက+ဘိက္ခု+ဝတ္ထု] ဝဇ္ဇိတိုင်းသားရဟန်း ၁ ပါး၏- အကြောင်း-ဝတ္ထု။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဓမ္မပဒ-ပါဠိ၊ ၂၁-ဝဂ်၊ ၆-ဝတ္ထု။ဓမ္မ၊၅၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၇-၉။ ဝဇ္ဇိပုတ္တက ဘိက္ခုဝတ္ထုဆဋ္ဌံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။ဝဇ္ဇိပုတ္တသုတ္တံ-ကြည့်။

ဝဇ္ဇိပုတ္တကဝတ္ထု (န) [ဝဇ္ဇိပုတ္တက+ဝတ္ထု] ဝဇ္ဇိပုတ္တကဝတ္ထု။ ဝဇ္ဇိတိုင်းသား ရဟန်းတို့၏- အကြောင်း-ဝတ္ထု။ ပဌမပါရာဇိကေပညတ္တေ အပရမ္မိ အနုပညတ္တတ္ထာယ ဝဇ္ဇိပုတ္တကဝတ္ထု ဥဒပါဒိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။

ဝဇ္ဇိပုတ္တကဝတ္ထု - ဝဇ္ဇိတိုင်းသား ရဟန်း များစွာတို့သည် အလိုရှိတိုင်း စား၊ အိပ်၊ ရေချိုးကြပြီးလျှင် မသင့်မတင့်နုလုံးသွင်းကြ ကုန်ပြီးသော် သိက္ခာမချ၊ သိက္ခာပုဒ်၌ အားနည်းမှုကို ထင်စွာမပြုကြဘဲ မေထုန်မှီဝဲကြ ကုန်သည်။ ထိုရဟန်းတို့သည် နောင်အခါ၌ ဆွေမျိုး၊ စည်းစိမ်စသည် ပျက်စီးခြင်းကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာထံသို့ ချဉ်းကပ်ကြပြီးလျှင်

နောက်တစ်ဖန် ရဟန်းပြုခွင့်ရရန်ဘုရားရှင်ကို လျှောက်ထားပေးရန် တောင်းပန်ကြသဖြင့် အရှင်အာနန္ဒာသည် ထိုသူတို့၏ အလိုဆန္ဒကို မသိဘဲ သဘောရိုးနှင့် လျှောက်ခိုင်းသည် ထင်၍ မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ထား လေသောအခါ ဘုရားရှင်သည် မြစ်ပယ် ပြီးလျှင် “ရဟန်းတို့ သိက္ခာမချဘဲ မေထုန် အမှုကို ပြုပြီးလာသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရဟန်း ထပ်ခံမပေးအပ်၊ သိက္ခာချပြီး မေထုန်အမှုကို ပြုလာသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရဟန်းထပ်ခံလိုလျှင် ရဟန် ထပ်ခံ ပေးကောင်း၏” ဟု ပဌမ ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်တော်ကို နောက်တစ်ဖန် ပညတ်တော်မူသည်။ (ဝိ၊၁။၂၇-၈။၄၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄-၅။၂၃၆။ သာရတ္ထ ၂။၁၀၀။)

မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီး အနှစ်တစ်ရာ လွန်သောအခါ ဝေသာလီပြည်၌ ဝဇ္ဇိတိုင်းသားရဟန်းတို့သည် သုသုနာဂမင်း၏ သား ကာဠာသောကမင်းကြီး၏ ကူညီ ထောက်ပံ့မှုကိုယူ၍ (၁) “ဆား၊မရှိရာအရပ်၌ သုံးဆောင်အံ့” ဟု သားချိုဖြင့် ဆားကိုသွား ထုသို့ ဆောင်ခြင်းသည်အပ်သည်၊ (၂) အရိပ် လက်နှစ်သစ်လွန်ပြီးသော ဇနမုန်းလွဲချိန်၌ ဘောဇဉ်ကိုစားခြင်းသည် အပ်သည်၊ (၃) “ရွာတစ်ပါးသို့သွားအံ့” ဟု ဆွမ်းစားစဉ် ပဝါရိတ်သင့်သော ရဟန်းအား အဝီရိတ် ဝိနည်းကံမပြုဘဲ ဘောဇဉ်ကို စားခြင်းသည် အပ်သည်၊ (၄) များစွာကုန်သော သိမ်တူ ရှိကြသည့်ကျောင်းတို့၌ အထူးထူး ဥပုသ် ပြုခြင်းသည် အပ်သည်၊ (၅) “မလာကုန် သေးသော ရဟန်းတို့ကို ခွင့်ပြုစေအံ့” ဟု ဝဂ်ဖြစ်သော သံဃာသည် ကံကိုပြုလင့်ခြင်း သည် အပ်သည်၊ (၆) ဥပဇ္ဈာန်နှင့်ဆရာဟု ကျင့်သောအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းသည်အပ်တို့။ သည်၊ (၇) ပဝါရိတ်သင့်သောရဟန်းသည် နို့၊ ရည်လည်းမက နို့၊ ဓမ်းလည်း မဟုတ်သေး

သော နို့ရည်ကို ဝိနည်းကံမပြုဘဲ သောက်
 ကောင်းသည်။ (ဂ) စိမ်းရည်ကို သောက်
 ကောင်းသည်။ (ဇ) အမြတ်အဆာမရှိသော
 နို့သံခိုင်သည် အပ်သည်။ (ဃ) ရှေ့ငွေ
 သည် (ရဟန်းတို့အား) အပ်စပ်သည်-ဟု
 အကြောင်းမယံမရှိပြုကြသည်ကို ကာကဏ္ဍ-
 ဟပုဏ္ဏားအသား အရှင်ယသ ကြားသိသဖြင့်
 “သာသနာပြုအံ့” ဟု ဝေသာလီပြည်သို့
 ကြွတော်မူ၍ မဟာဝုန်တောဝယ် အထွဋ်
 အပ်၍ ဇရပ်အသွင် ဆောက်ထားသော
 ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူသည့်အခါ
 ဝေသာလီပြည်သား ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမ
 များထံမှ ငွေအသပြာ အလှူခံခြင်းကို
 အကြောင်းပြု၍ အရှင်ယသမထေရ်အမှူး
 ရှိသော ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာ (၇၀၀)တို့
 ဝေသာလီပြည် ဝါလိကာရုံကျောင်း၌ ဒုတိယ
 သံဂါယနာတင်တော်မူခဲ့ကြရသည်။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၂၆-၇)။သာသနာတော်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်
 ဘေးရန်အပြစ်ဟူသမျှသည် ဝဇ္ဇိတိုင်းသား
 ရဟန်းများနှင့် သာစပ်၍ ဖြစ်ပေါ်သတတ်။
 (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။)

ဝဇ္ဇိပုတ္တကဝါဒ (ပု) [ဝဇ္ဇိပုတ္တက+ဝါဒ] ဝဇ္ဇိပုတ္တက
 မည်သော-အယူ-ဝါဒ။ တတ္ထဝဇ္ဇိပုတ္တကဝါဒ
 တော ဘိဇ္ဇိတော အပရေ စတ္တာဇော အာစ-
 ရိယဝါဒါ ဥပ္ပန္နံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။

ဝဇ္ဇိ (ဇ္ဇိ)ပုတ္တတ္ထေရ (ပု) [ဝဇ္ဇိပုတ္တ+ထေရ]
 (က) (အမတ်မျိုး၌ဖြစ်သော) ဝဇ္ဇိပုတ္တ
 ထေရ်။ (ခ) (ဝဇ္ဇိမင်း၏သားတော်) ဝဇ္ဇိပုတ္တ
 ထေရ်။ (က) ဧကကာ မယံ အရညေတိ
 အာယသ္မတော ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။
 ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ (ခ) ရုက္ခမူလဂဟနံ
 ပသက္ကိယာတိ အာယသ္မတော ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေ-
 ရဿဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။

ဝဇ္ဇိပုတ္တသုတ္တ (န) [ဝဇ္ဇိပုတ္တ+သုတ္တ] ဝဇ္ဇိပုတ္တ
 သုတ်။ ဝဇ္ဇိတိုင်းသားရဟန်း(က) အကြောင်း
 ပြု၍ ဟောတော်မူသည့်သုတ်။ ဝဇ္ဇိပုတ္တသုတ်
 သည်-(၁)သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂ
 သံယုတ္တပါဠိ၊ ၉-သုတ်၊ ၉-သုတ်၊ သံ၊၁။
 ၂၀၃-၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၉-၇၀။ (၂) အင်္ဂုတ္တ-
 ရန်ကာယ၊ တိကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊
 ၄-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်၊ အံ၊၁။ ၂၃၁ -၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
 ၂၁၅။ ဟူ၍ ၂-သုတ်ရှိ၏။

ဝဇ္ဇိဘူမိ (ထိ) [ဝဇ္ဇိ+ဘူမိ] ဝဇ္ဇိ-မြေ-တိုင်း။
 အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝဇ္ဇိဘူမိယ (တိ) [ဝဇ္ဇိဘူမိ+ဣယ-(ဣက)။
 က-ကို ဣ-ပြု။] ဝဇ္ဇိ-မြေ-တိုင်း-သို့
 သွားသောသူ။ ဧကမ္ဘိယာ ပန ဝဇ္ဇိဘူမိယာ။
 သံ၊၁။ ၂၀၁။ မဟာနိ၊ ၃၉၆။ ဝဇ္ဇိဘူမိယာတိ
 ဝဇ္ဇိရဋ္ဌာဘိမုခါ ဂတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၆။ ဝဇ္ဇိ
 ဘူမိံ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌံ ဂတာတိ ဝဇ္ဇိဘူမိယာ။ သံ၊
 ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။

ဝဇ္ဇိမဟလ္လက (တိ) [ဝဇ္ဇိ+မဟလ္လက] အသက်
 ကြီးသောဝဇ္ဇိမင်း။ ဝဇ္ဇိ ယေ တေ ဝဇ္ဇိနံ
 ဝဇ္ဇိမဟလ္လကာ။ ဒီ၊ ၂။ ၆၃။ အံ၊ ၂။ ၄၀၈၊ ၄၁၀။

ဝဇ္ဇိယမာန (တိ) [ဝဇ္ဇိ+ယ+မာန] ကြည်-
 ရွှောင်-အပ်သော။ တေန ခိပ္ပဗ္ဗိညာဏ-
 ဝဇ္ဇေသုတိဝစနေနဝဇ္ဇိယမာနာနမ္ပိ သုဒ္ဓေက္ခိာ-
 နံ...ဒဿိတံ ဟောတိ။ မူလ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၂။

ဝဇ္ဇိယမာဟိတ (ပု) [အနိပါဠိ] (၁) ဝဇ္ဇိယ-
 မာဟိတမည်သောသူကြွယ် (န) (၂) ဝဇ္ဇိယ
 မာဟိတသုတ်။ (၁) အထ ခေါ ဝဇ္ဇိယမာ-
 ဟိတော ဂဟပတိ ဒိဝါဒိဝဿ စမ္ပာယ နိက္ခ-
 မတိ ဘဂဝန္တံ ဒဿနာယ။ အံ၊ ၃။ ၂၄၉။
 စတုတ္ထေ ဝဇ္ဇိယမာဟိတောတိ ဝေ နာမ
 ကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၃၀။ (န) (၂) အင်္ဂုတ္တရ

နိကာယ၊ဒသကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဍိတသက။
၅-ဝဂ်၊၄-သုတ်။အံ၊၃။၄၀၉-၁၂။

ဝဇ္ဇိရဋ္ဌ (န) [ဝဇ္ဇိ + ရဋ္ဌ။ ဝဇ္ဇိ၊ ဝဇ္ဇိ -
သက္ကတပိဋက။] ဝဇ္ဇိတိုင်း၊ ဝဇ္ဇိမင်းတို့၏
နေထိုင်ရာဖြစ်သော - တိုင်း - နိုင်ငံ -
တိုင်းပြည်။ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာတိ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ ဝေသာ-
လိယံ ကုလာနိ ပုတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။
(-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၂။အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၆၁)။

ဝဇ္ဇိရဋ္ဌဝါသီ (တိ) [ဝဇ္ဇိရဋ္ဌ+ဝသ+ဏိ။ ထိ-ဋ္ဌိ...
ဝါသီနိ။] ဝဇ္ဇိတိုင်း၌ နေလေ့ရှိသော၊ သူ။
ဝဇ္ဇိတိုင်း - သူ-သား။ ယေ ဘန္တေ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌ-
ဝါသီနော လဘန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။
(-မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၈၅)။

ဝဇ္ဇိရဋ္ဌဘိမုခ (တိ) [ဝဇ္ဇိရဋ္ဌ + အဘိမုခ]
ဝဇ္ဇိတိုင်း သို့ - ရွှေရွှ - မျက်နှာမူ -
မျက်နှာလှည့် - (သွား) သော၊ သူ။
ဝဇ္ဇိဘူမိယ-ကြည့်။

ဝဇ္ဇိ (ဇ္ဇိ)ရာဇ (ပု) [ဝဇ္ဇိ+ရာဇ] (က) ဝဇ္ဇိမင်း၊
ဝဇ္ဇိအမည်ရှိသောမင်း။ (ခ) ဝဇ္ဇိတိုင်းကို
အစိုးရသောမင်း။ (က၊ခ) ဝဇ္ဇိရာဇာနော
(ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅)တိ “ဝဇ္ဇေ၊
တဗ္ဗာ ဣမေ” တိအာဒိတော ပဝတ္တံ ဝစနံ
ဥပါဒါယ “ဝဇ္ဇိ” တိလဒ္ဓနာမာ ရာဇာနော၊
ဝဇ္ဇိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ဝါ ရာဇာနော ဝဇ္ဇိရာဇာနော။
ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၂။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၆၁။ (-သာရတ္ထ၊
၂။၆။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၀)။

ဝဇ္ဇိရာဇကုလ (န) [ဝဇ္ဇိရာဇ + ကုလ] ဝဇ္ဇိ
မင်းမျိုး၊ ဝဇ္ဇိမင်းတို့၏ - အမျိုး - အနွယ်-
ဆွေမျိုး။ အထ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ
ဝေသာလိယံ ဝဇ္ဇိရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတော။
ထေ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။

ဝဇ္ဇိရာဇဓမ္မ (ပု) [ဝဇ္ဇိရာဇ + ဓမ္မ] ဝဇ္ဇိဓမ္မ-
ကြည့်။

ဝဇ္ဇိရာဇပုတ္တ (ပု) [ဝဇ္ဇိရာဇ+ပုတ္တ] ဝဇ္ဇိမင်းသား၊
ဝဇ္ဇိမင်း၏သား၊ ဝဇ္ဇိတိုင်း၌ မွေးဖွား၍
ကြီးပြင်းသော မင်းသား။ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ ဖုဇ-
ပုတ္တောတိ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ ဇာတသံဝေဒေါ ဝဇ္ဇိရာဇ-
ပုတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၀၂။

ဝဇ္ဇိသတ္တက (န) (ဝဇ္ဇိ+သတ္တက) ဝဇ္ဇိသတ္တက၊
ဝဇ္ဇိမင်း တို့၏ မဆုတ်ယုတ် (ကြီးပွား)
ကြောင်းတရား ၇ - ပါးအပေါင်း။ အဘိဏ္ဍ
သန္နိပါတာတိ ဣဒံ ဝဇ္ဇိသတ္တကေ ဝုတ္တသဒိသ-
မေဝ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၆။
(-ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၂၅)။

ဝဇ္ဇိသတ္တကဝဂ္ဂ (ပု) [ဝဇ္ဇိသတ္တက + ဝဂ္ဂ]
ဝဇ္ဇိသတ္တကဝဂ်၊ ဝဇ္ဇိမင်းတို့၏-မဆုတ်ယုတ်
(ကြီးပွား) ကြောင်း-တရား-၇-ပါးတို့ဖြင့်
မှတ်အပ်သောသုတ် - အပေါင်း - အစု။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ သတ္တကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၃ -
ဝဂ်။ ဝဇ္ဇိသတ္တကဝဂ္ဂေါ တတိယော။ အံ၊၂။
၄၀၇-၁၈၊၄၁၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၁-၆၂။

ဝဇ္ဇိသန္နိပါတ (ပု) [ဝဇ္ဇိ+သန္နိပါတ] ဝဇ္ဇိမင်းတို့
၏ အစည်းအဝေး။ အဘိဏ္ဍ သန္နိပါတာတိ
ဣဒံ ဝဇ္ဇိသန္နိပါတေ ဝုတ္တသဒိသမေဝ။
(သျှာ)။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။

ဝဇ္ဇိသမညာ (ဏိ) [ဝဇ္ဇိ+သမညာ] ဝဇ္ဇိဟူသော
အမည်။ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌ-ကြည့်။

ဝဇ္ဇိသထိ (ကြိ) [ဝဒ + သထိ] ပြော-ဆို-
ဟော-မိန့်-ကြား-လတ္တံ့။ ဝဇ္ဇိတိ-လည်း
ကြည့်။ဝဒိသထိ၊ ဝဇ္ဇိသထိ။ နိရုတ္တိ။ ၄၂၉
-နာ။

ဝဇ္ဇိ (ပု) [ဝဇ္ဇိ+ဤ။ ဝဇ္ဇေတဗ္ဗာတိ ဝဇ္ဇိ။ ဓာနံ၊
ဋ္ဌိ၊၁၀၄။ ဝဇ္ဇိ၊ ဝဇ္ဇိ-သက္ကတပိဋက။] (ခ)

(က) ဝဇ္ဇိဇနပုဒ်၊ ဝဇ္ဇိတိုင်း။ တိုင်းကြီး ၂၁-
 တိုင်းတွင်ပါဝင်သည်။ (ခ) ဝဇ္ဇိမည်သော
 အရပ်။ (၂) ဝဇ္ဇိဘိုင်းသား (ဝဇ္ဇိတိုင်းသား
 ရဟန်း။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇။ သျှ၊ ကြီး။) (၃) ဝဇ္ဇိ-
 မင်း-မင်းမျိုး၊ ဝဇ္ဇိဘိုင်းကို အစိုးရသော-
 မင်း - မင်းမျိုး၊ လိစ္ဆဝိဇင်း။ (လိစ္ဆဝိပုဒ်
 ကိုလည်းကြည့်)။ (၄) ဝဇ္ဇိတိုင်း၌ ဟောတော်
 မူသည့် ကောဋီ-ဂါမသုတ် ၂-သုတ်။

(၁)(က) ဝဇ္ဇိ ဒုဗ္ဗိက္ခာ ဟောတိဒ္ဓိဟိတိကာ
 သေတဋ္ဌိကာ သလကာဝုတ္တာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇။
 ဝိ၊ ၂။ ၃၅။ ပတ္တစိဝရမာဒါယ ယေန ဝဇ္ဇိ တေန
 စာရိကံ ပက္ခမံ သု။ ဥဒါန။ ၁၀၅။ ဝဇ္ဇိတိ ဝေ
 နာမကော ဇနပဒေါ၊ ဝဇ္ဇိ နာမ ဇာနပဒိနော
 ဖုဇကုမာရာ၊ တေသံ နိဝါသော ကောပိ
 ဇနပဒေါ ရဇ္ဇိဝေသေန ဝဇ္ဇိတေဝ ဝုစ္စတိ။
 တေန ဝုတ္တံ “ဝဇ္ဇိသု” တိ။ ဥဒါန။ ၄။ ၁၆၄။
 ဝဇ္ဇိနံ ဝေဠုဝဂါမေ (ထေရ။ ၃၃၇) တိ
 ဝဇ္ဇိရဋ္ဌဿ ဝေဠုဝဂါမေ၊ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ ယတ္ထ
 ပစ္စိမဝဿံ ဥပဂစ္ဆံ ဝေဠုဝဂါမေ။ ထေရ။
 ၄။ ၂။ ၃၄၇။ (-မ၊ ၁။ ၂၇၆။ သံ။ ၃။
 ၁၄၁။ အံ၊ ၁။ ၂၁၃။ အံ၊ ၃။ ၇၁။ ထေရိ။
 ၃၉၂။ ထေရိ။ ၄။ ၁၁၀-၁)။ (၁) တတော
 ပဘုတိ ကိရ သော ပဒေသော “ဝဇ္ဇိ” တိ
 ဝုစ္စတိ ယောဇနသတိကော ပရိမာဏေန။
 မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၆။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၃၄-၅။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၁။
 (၂) ယံတထာဂတော ဝဇ္ဇိနံ ဝါ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာနံ
 ဝါ ကာရဏာ... သိက္ခာပဒိ ပညတ္တံ သမုဟ-
 နေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇။ ဝဇ္ဇိသု ဇနပဒေသု ဝသန္တာ
 ဝဇ္ဇိနောနာမ။ ဝဇ္ဇိရ။ ၇၇။ (၃) ဝဇ္ဇိ သမဂ္ဂါ
 သန္နိပတန္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၆၂။ ဝဇ္ဇိနံ ပဋိဗာဟာယာ
 (ဝိ၊ ၃။ ၃၂၃။ ဒီ၊ ၂။ ၇၄။ ဥဒါန။ ၁၆၆)
 တိ ဝဇ္ဇိရာဇကုလာနံ အာယမုခပစ္စိန္နနတ္ထံ။
 ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။ (-အံ။
 ၂။ ၆၇၊ ၄၀၈။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇၊ ၁၁၀။

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၃၃-ပ-မ-အ-၈

ဥဒါန။ ၄။ ၃၇၆။ သ-ယတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၇။ (၄)
 ဝဇ္ဇိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ ဟရဟံ အာသဝ
 ကွယော။ သံ၊ ၃။ ၃၇၂။

ဝဇ္ဇိတင်္ဂ (ပ) [ဝဇ္ဇိ+အင်္ဂါ+တ-အာဂံ]။ ဝဇ္ဇိတိုင်း
 သားနှင့်အင်္ဂတိုင်းသား။ ဝဇ္ဇိတင်္ဂါ စ တေ
 သဗ္ဗေ၊ အဝဂစ္ဆန္တိ မမံ စရံ။ အပါ၊ ၁။ ၄၂။
 ဝဇ္ဇိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [ဝဒ+ယ+တေ] ပြော-
 ဆို-ဟော-အပ်၏။ ဝဇ္ဇိယတိ၊ ဝဇ္ဇိယန္တိ။
 ရူ။ ၄၇၇။

ဝဇ္ဇိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယေျ]။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၁၀၁။ နိရုတ္တိ။ ၃၆၇၊ ၄၂၉-နာ။ (၁) ပြော-
 ဆို-မိန့်-ကြား-ကုန်ရာ၏။ (၂) (အလိုလို)
 မြည်-အသံပြု-ကုန်၏။ (၁) ဝဇ္ဇိ ဝါ တေ
 န ဝါ ဝဇ္ဇိ (ဇာ၊ ၁။ ၇၅) န္တိ “တဝ နာသာ
 ရူဟတူ” ဟိ ဝေ ဝဒေယျံ။ ဝါ န ဝါ
 ဝဒေယျံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၂။ (၂) ဗုဒ္ဓဿ
 အာနုဘာဝေန၊ ဘေရိ ဝဇ္ဇိမသန္တိတာ။ အပါ
 ၂။ ၁၇။

ဝဇ္ဇိ (ကြိ) [ဝဒ+ဥ] ပြော-ဆို-ဟော-မိန့်-
 ကြား-ကုန်ပြီ။ အဝဇ္ဇိ၊ ဝဇ္ဇိ။ နိရုတ္တိ။
 ၄၂၉-နာ။

ဝဇ္ဇိ (ကြိ) [ဝဒ+ဥ] ပြော-ဆို-ဟော-
 မိန့်-ကြား-ကုန်ပြီ။ အဝဇ္ဇိ၊ ဝဇ္ဇိ။ နိရုတ္တိ။
 ၄၂၉-နာ။

ဝဇ္ဇိ (ကြိ) [ဝဇ္ဇိ+ဇော+ယေျ] ကြဉ်-
 ရှောင်-စွန့်လွှတ်-ရာ၏။ ဝဇ္ဇေ ကိစ္စံ နိရုတ္တက
 (ထေရ။ ၃၂၃) န္တိ သမ္မုရာယိကတ္ထရဟိတံ
 အနတ္ထုပသဟိတံ ကိစ္စံ သဗေပိ ဝိဿဇ္ဇေယျ
 ပရိစ္စုဇေယျ... မညိတွာ ဝိဝဇ္ဇေယျ။ ထေရ။
 ၄။ ၂။ ၂၇၉။

ဝဇ္ဇိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယေျ] ပြော-ဆို-
 ဟော-မိန့်-ရာ၏။ ဝဇ္ဇာမိ၊ ဝဇ္ဇေယျ။
 ကစ္စည်း။ ၅၀၀။ ဝဇ္ဇေ၊ ဝဇ္ဇေယျ။ ရူ။ ၄၇၇။
 နိရုတ္တိ။ ၄၂၉-နာ။

ဝဇ္ဇာ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျာသိ။ယျာသိ-
ကို-ပြေ။ နိတိ။ သုတ္တ။၁၀၈၈။]ပြော-ဆို-
မိန့်-ကြား-ပါလော့။ မတ္တော စ ကေဒါ
ဝဇ္ဇော ဟံ သထုဗ္ဗံ ပစန္တိ မေ။ ဇာ။ ၁။ ၂၆။
မတ္တော စ ကေဒါတိ မဟာဇုဇ မယံ တဝ
မံသဒါဒနတ္ထံ “ဟံသထုဗ္ဗံ ပစန္တိ မေ”တိ
ဝဇ္ဇေယျာသိ။ ဇာ။ ၅။ ၂၁၆။

ဝဇ္ဇတဗ္ဗ (တိ) [ဝဇ္ဇ+ဇေ+တဗ္ဗ] ကြဉ်-
ရှောင်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ငဠမံ
ဝဇ္ဇတဗ္ဗံ အနဂိယပရိယေသနံ အာစိက္ခိတော။
မ။ ၅။ ၂။ ၇။ (-မူလဋီ။ ၂။ ၂။ အနုဋီ။
၂။ ၂၇။)

ဝဇ္ဇတိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+တိ။ ကစွဉ်း။
၅၁၀။ ရူ။ ၄၇၇။] ပြော-ဆို-ဟော-
ကြား-မိန့်-၏။ ဝုတ္တာ ဝဇ္ဇေမိ (ဝိ။ ၁။ ၇၇)
တိ တယာ ဝုတ္တာ ဟုတ္တာ တ။ ဝဇ္ဇေန
ဝဒါမိတိအတ္ထော။ ဝိ။ ၅။ ၁။ ၃၃၆။ ဝဇ္ဇတိ-
ရူ။ ၂၉၁။ ဝဇ္ဇန္တိ။ ရူ။ ၂၉၂။

ဝဇ္ဇေမိ ဝိ။ ၁။ ၇၇-၈။ ဝိ။ ၅။ ၁။ ၃၃၆။
ဝဇ္ဇေဟိ-ဝိမတိ။ ၁။ ၂၀၃။ ဝဇ္ဇတိ ပေတ။
၁၆၂။ ၁၇၇။

ဝဇ္ဇတိ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဇေ+တိ။ နိတိ။ ဓာတု။
၂၉၄။ ဝဇ္ဇယတိ-သံ။ ဝဇ္ဇေလ္လ-ပြာ။ အဒ္ဓ
မာဂဓိ။] ကြဉ်-ရှောင်-ပယ်-ခွဲ-စွန့်-၏။
ဝေံ သဒန္တော စ န ကိဉ္စိ ဝဇ္ဇတိ။ မာဠ။
၁။ ၆၀။ ဇာ။ ၅။ ၂။ ၂၃၈။ ဝဇ္ဇေတွာ-
လည်း-ကြည့်။

ဝဇ္ဇတိ (ကာကြိ) [ဝဒ+ဇေ+တိ။ ဝါဒယ-
တိ-သံ။ ဝဇ္ဇေလ္လ-ပြာ။]မြည်-အသံပြု-စေ
၏။ တီးမျှတ်-တီးခပ်-၏။ ဝဇ္ဇေယျံ-ကြည့်။

ဝဇ္ဇတံ (ကြိဝိ) [ဝဇ္ဇ+ဇေ+တံ] ကြဉ်-ရှောင်-
ပယ်-စွန့်-ခြင်းငှါ။ ပဏ္ဍိမတ္တိကဂေရုကပုတိ
ပဏ္ဍရသကံလံဠာနိ ပန ဥဒကာနိ ဝဇ္ဇတံ ဝဇ္ဇ-

တိ။ အံဠာ။ ၂။ ၂၀။ (-မူလဋီ။ ၂။ ၁၁၉။ အနုဋီ
၁။ ၁၀။)

ဝဇ္ဇေတု (ကြိ) [ဝဒ+အ+တု] ပြော-ဆို-
ဟော- မိန့်- ကြား- ပါလော့။ ဝဇ္ဇေတု၊
ဝဒေတု၊ ဝဒတု။ ရူ။ ၄၇၈။

ဝဇ္ဇေန္တိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+အန္တိ] ပြော-ဆို-
ဟော- ကြား- မိန့်- ကုန်၏။ ဝဇ္ဇေတိ-
ကြည့်။

ဝဇ္ဇေတွာ (ကြိဝိ) [ဝဇ္ဇ+ဇေ+တွာ] ကြဉ်-
ရှောင်- ပယ်= စွန့်- ၎င်း။ သဗ္ဗေသံ သတ္တဝနံ
ပိဋ္ဌနံ ဝဇ္ဇေတွာ အပိဋ္ဌနာယ။ ဓာ ဒုက္ခိနော။
ပဋိသံ၊ ၃၁၅။ ဝဇ္ဇေတွာတိ ပိဋ္ဌနာဒိသု
ဇကေကံ အတ္တနော စိတ္တေန ဝ အပနေတွာ
ပဋိသံဠာ။ ၂။ ၂၁၀။ ပမာဒဇေဝံ ဝဇ္ဇေတွာ။
နေန္တိဠာ။ ၂။ ဝဇ္ဇေတွာတိ အပနေတွာ။ နေတ္တိ။
ဋီ။ ၁၆။ (-ဒိဠာ။ ၂။ ၃၉၂။ သံဠာ။ ၁။ ၅။
မဟာနိ။ ၅။ ၁၄၀။ ၁၉၀။ ၄၀၄။ စူဠနိဠာ။ ၅။ ၆။
သာရတ္ထ။ ၂။ ၄၂၀။ သီဠာ။ ၂။ ၇၃။ နေတ္တိ။
ဝိ။ ၃၂၄။)

ဝဇ္ဇေထ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဇေ+ထ] (သင်တို့)
ကြဉ်-ရှောင်-ကြကုန်လော့။ ကမ္မာရာမတံ
သင်္ဂဏိကာရာမတံ ပစ္စယဂေဇ္ဇ ဝဇ္ဇေထ။
ထေရာဠာ။ ၂။ ၁၄၇။

ဝဇ္ဇေမိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ိ] ဝဇ္ဇတိ -ကြည့်။

ဝဇ္ဇေယျံ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဇေ+ယျ] (သု)
ကြဉ်-ရှောင်-ရာ၏။ ဝေမေဝံ သုကောမော
ဒုက္ခပဋိက္ကုလော ကာမေ ဝဇ္ဇေယျပရိဝဇ္ဇေ-
ယျ အဘိနိဝဇ္ဇေယျ။ မဟာနိ။ ၆။ ဝဇ္ဇေယျာ-
တိဒုတော ဝဇ္ဇေယျ။ မဟာနိဠာ။ ၃၂။

ဝဇ္ဇေယျံ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျ] ဝဇ္ဇေ-
ကြည့်။

ဝဇ္ဇေယျာမေ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျာမေ]
(ငါတို့) ပြော- ဆို- ဟော- မိန့်- ကြား-

ကုန်ရာ၏။ မသံ ဝဇ္ဇာမေ၊ ဝဇ္ဇယျာမေ။
နိရုတ္တိ။ ၄၂၉-နာ။

ဝဇ္ဇယျာသိ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဏေ+ယျာသိ]
(သု) ကြဉ်-ရှောင်-ရာ၏။ အဘိနိဝဇ္ဇေ-
ယျာသိတိ... သုဋ္ဌ၊ ဝဇ္ဇယျာသိ။ဒီ၊ဋ္ဌ။
၃။၃၅။

ဝဇ္ဇယျာသိ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+အ+ယျာသိ]
(သင်) ပြော-ဆို-ဟော-မိန့်-ကြား-ရာ
၏။ ဝဇ္ဇယျာသိ၊ ဝဇ္ဇေသိ၊ ဝဇ္ဇယျာသိ။ရူ။
၄၇၈။

ဝဇ္ဇေယျ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+အ+ယျေ] ပြော-
ဆို-ဟော-မိန့်-ကြား-ကုန်ရာ၏။ ဝဇ္ဇေ-
ယျ။ ဝဇ္ဇေယျ။ ရူ။ ၄၇၈။နိရုတ္တိ။၄၂၉-နာ။

ဝဇ္ဇေယျ (ကာကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဇေ+ယျေ]
မြည်-အသံပြု-စေကုန်ရာ၏။ (အချင်းချင်း
-တစ်ခုနှင့်တစ်ခု) တီးခပ်ကုန်ရာ၏။ ယထာ
မဟာနဇ ခွေပါဏိ ဝဇ္ဇေယျ။ မိလိန္ဒ။ဒီ၊ဋ္ဌ။

ဝဇ္ဇေသိ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+အ+ယျာသိ](သင်)
ပြော-ဆို-ဟော-ကြား-မိန့်-ဆုံးမ-ရာ၏
-ပါလော့။ဝဇ္ဇေသိ အညဗ္ဗိ ဇနံ ဣဓာဂတံ။
ပေတ။ ၁၆၂။ ဝဇ္ဇေသိတိ ဝဇ္ဇယျာသိ။
..... ဝဇ္ဇယျာသိ ဩဝဇ္ဇယျာသိတိ။
ပေတ။ ၄။၁၃၉။ (-ပေတ။၁၇၅။ပေတ။၄။
၁၈၇)။

ဝဇ္ဇေသိ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ + ဇေ + ဤ] ကြဉ်-
ရှောင်-ပြီ။ ပဇ္ဇေသိ သောဋ္ဌသကရိသာနိ။
စရိယာ။၄၁၅။

ဝဇ္ဇေသိ (ကာကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဇေ+ဤ] မြည်-
အသံပြု-စေပြီ။တီးခပ်ပြီ။အ ယံ ပန ဧကေ-
ကဏ သဿ ဝသေန ယောဂျဘာ-
ဝေန ဝိဏံ ဝဇ္ဇေသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ။၂။၂၄၇။

ဝဇ္ဇေသံ (ကာကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဇေ+ဥ] ဝဇ္ဇယံ-
ကြည့်။ ဝါဒေသံ ဒိဗ္ဗဝါဒေဟိ ဂီတာ

ဝါကောဒိဟိ ဝါဒေသံ လဒ္ဓါနုရူပတော
ဝဇ္ဇေသံ။ အပါဋ္ဌ။ ၁။၂၆၇။

ဝဇ္ဇေဟံ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+အ+ဟံ] ပြော-ဆို-
ဟော-ကြား-မိန့်-လော့။ ဝုတ္တော ဝဇ္ဇေဟိ
(ဝိ၊၁။၇၇) တိ မယာ ဝုတ္တော ဟုတ္တာ
မမ ဝစနေန ဝဒေဟိတိ အတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ။
၁။၃၃၆။

ဝဇ္ဇေဟိ (ကြိ)[ဝဇ္ဇ+ဇေ+ဟိ] (သင်)ကြဉ်-
ရှောင်-လော့။ အယောနိသော ပဋိ-
နိဿဇ္ဇာတိ အနုပါယမနသိကာရံ ဝဇ္ဇေဟိ။
သံ၊ဋ္ဌ။၁။၂၇၁။

ဝဇ္ဇံ (တိ) [ဟန+ဏျ။ ဟနနံ ဝဇ္ဇာ၊ ဟန္တ-
ဗ္ဗော ဝဇ္ဇော။ ကစ္ဆံး။၆၃၈။ရူ။၆၆၀။ နိဘိ၊
သုတ္တ။၁၃၄၇။ ဓာနံ။၇၃၇။ ဝေ+ဏျ။ ဝေ
ဟိံသာယံ။ နိရုတ္တိ။၅၀၉-နာ။ စိ-ဋ္ဌံ ဝဇ္ဇော။
ဝဗျ-သံ။ဝဇ္ဇ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။(၁)သတ်-
အပ် - သင့်-ထိုက်သော။ (၂)သတ်ခြင် ။
(၃)သတ်အပ်လတ်-သေဒဏ် ပးပြီး-သော၊
သု။(၁)ဝဇ္ဇံ ဝိဒိတံ အနပလောကေတွာ။ ဝိ၊
၂။၂၉၁။(-ဇာ၊၁။၆။ မိလိန္ဒ။၂၆၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။
၁၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၂။၁၈၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၂။၁၁၀)။
သေယျထာပိ ဗြာဟ္မဏ ဂါဝိ ဝဇ္ဇာ အာသာ-
တနံ နိယမာနာ။ အံ၊၂။၅၁၂။ (၂)ဝါဇီကာ
ဝဇ္ဇံ န ကချေန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ။၂။ ၁၁၁။(၃)ဝဇ္ဇဉ္ဇာပိ
(ဇာ၊၂။၃၁၂)တိ ကဗ္ဗိသကာရကံ ရာဇာ-
ပရာဓိကံ ဝဇ္ဇာတ္တဓာရံ အတ္တ-နာ ဗသေန
မောစေတံ သမတ္တာ ဘဂေယျ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၇။
၂၄၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၁)။

ဝဇ္ဇံ (န) [ဝဇ္ဇ+တ္တ။ ဣ-ကြေ။ မောဂါ၊၄။
၁၂၃။] သတ်အပ်သည်၏အဖြစ်။ဝဇ္ဇာ နာမ
ယံ ကာ သူ ဝဇ္ဇပုတ္တာ ဟောတိ။ဝိ၊၂။ ၂၉၂။
(ဝဇ္ဇပုတ္တာ= သတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့
ရောက်သည်။ဝိ၊၂။၂၉၂။သျှ။ဤ။)

ဝဋ္ဋ^၃ (ကြိဝိ) [ဟန+တွာ။ ဝဓ+တွာ။ ယ-
လာ။] ညှင်းဆဲ- နှိပ်စက်- သတ်ဖြတ်-ဋ္ဌ။
ဝဋ္ဋ ဝဋ္ဋိယ။ နိရုတ္တိ။ ၅၀၉-နာ။

ဝဋ္ဋဂါဝိ (ထိ) [ဝဋ္ဋာ+ဂါဝိ] သတ်-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သောနားမ။ ဒ.ဂ္ဂိသန္တာပလဂုဋ္ဌာဘိ-
သာယပရိဿမာဘိဘူတာ ဝဋ္ဋဂါဝိ...။ အဘိ။
ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂ ၁၅၆။

ဝဋ္ဋဃာတ^၁ (ပု) [ဝဋ္ဋ+ဃာတ] သေဒဏ်ပေးပြီး
သူကို သတ်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝဋ္ဋဃာတ^၂ (ဝိ) [ဝဋ္ဋ+ဃာတ=ဝဋ္ဋဃာတ+
ဏ။] သူသတ်သမား အာဏာသား၊ သေဒဏ်
ပေးပြီးသူကို သတ်ခြင်းအမှု၌ ယှဉ်သော၊ သူ။
ဝဋ္ဋဃာတာ (ထေရ်၊ ၄၀၆)ဟိ ဝဋ္ဋဃာတ-
ကမ္မေ နိယုတ္တာ။ ထေရ်၊ ၄။ ၂၁။

ဝဋ္ဋဃာတကမ္မ (န) [ဝဋ္ဋ+ဃာတ+ကမ္မ]
သေဒဏ်ပေးပြီးသူကို သတ်ခြင်းအမှု။

ဝဋ္ဋစောရ (ပု) [ဝဋ္ဋ+စောရ] သေဒဏ်ပေးပြီး
သော-သူခိုး- ခိုးသူ။ ကေဿ ဗန္ဓနာဂါဒရ
ဌပိဘဿ ဝဋ္ဋစောရဿ ခါဒိတုံ အဒါသိ။
ပေတ၊ ၄။ ၁၄၂။

ဝဋ္ဋဇန (ပု) [ဝဋ္ဋ+ဇန] သတ်-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သော-သူ-လူ။ ဝဋ္ဋဇနာနံ မောစန-
သဗ္ဗတာ စာတိ ဣမေ ဒသဝဒရ ဂဘိ။
စရိယ၊ ၄။ ၇၇။

ဝဋ္ဋန္တ (ကမ္မ၊ ကြိ) [ဟန+အ+အန္တ] (က)
သေဒဏ်ကုန်သတည်း။ (ခ) ညှင်းဆဲ-နှိပ်စက်-
-သတ်ဖြတ် - အပ်စေကုန်သတည်း။ (က)
(ခ) ဝဋ္ဋန္တ (မ၊ ၁။ ၃၅၆) တိ ငဝံ ပါပုဏန္တ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ ဝဓံ ပါပုဏန္တံ တိ မရဏံ
ပါပုဏန္တံ။ မ၊ ၃။ ၂။ ၂၅၀။ ဝဋ္ဋန္တ (ထေရ်။
၃၀၇) ဗာဓိယန္တ။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။ (-အဘိ၊
ဋ္ဌ။ ၁။ ပြည်၊ သျ၊ ၁။ ၅၀၉-လည်းကြည့်။

ဝဋ္ဋပုတ္တ (တိ) [ဝဋ္ဋ+ပုတ္တ] သတ်အပ်သည်၏
အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ ဝဋ္ဋ-ကြည့်။

ဝဋ္ဋပုတ္တစောရ (ပု) [ဝဋ္ဋပုတ္တ+စောရ] သတ်အပ်
သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော - ခိုးသူ -
သူခိုး။ ဝဋ္ဋ^၃ (၃) ကြည့်။

ဝဋ္ဋဘာဝပုတ္တ (တိ) [ဝဋ္ဋ+ဘာဝ+ပုတ္တ]
သတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော။
ပုရောဟိတံ ပစ္စာဗဟံ ဗန္ဓိတော ဝဋ္ဋဘာဝ-
ပုတ္တံ ကတော နဂဏ နိဟရိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၄၆၄။

ဝဋ္ဋဘေရိ (ထိ) [ဝဋ္ဋ+ဘေရိ] သူ့သတ်စဉ်၊
(သတ်ဖို့ရန် ပြေးကြော်သော)။ ပစ္စာ
ဗဟံ ဗန္ဓိတော ဝဋ္ဋဘေရိ စရပေသံ။ ဇာ၊
၄။ ၁။ ၄၆၄၊ ၅၂၆။ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၄)။

ဝဋ္ဋမာန (တိ) [ဟန+ယ+မာန] သတ်ပုတ်-
ညှင်းဆဲ-နှိပ်စက်-အပ်သော။ ဝဓေ ဝါ ဝဋ္ဋ-
မာနေ ဝါ ဟဏေဝါ ဟညမာနေ ဝါ
နာဘိဇာနာမိ စိတ္တဿ အညတတ္တန္တိ။ အံ၊ ၂။
၄၄၆။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃)။

ဝဋ္ဋယိဘူန (က၊ ကြိဝိ) [ဟန+ယ+အယ+
တွာန] သေစေ၍၊ သတ်၍။ သိရော တေ
ဝဋ္ဋယိဘူန။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃၀။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၀၀။
ဝဋ္ဋယိဘူနာတိ တံ မာရေတွာ...။ ဇာ၊ ၄။
၇။ ၃၀၁။

ဝဋ္ဋဝါရ (ပု) [ဝဋ္ဋ+ဝါရ] သတ်အံ့သော-
သတ်ရမည့်-အလှည့်-အပြန်။ တဒါ မယိ
ကုစ္စိဂဿေ ဝဋ္ဋဝါရေ ဥပဋ္ဌိတော။ အပ၊
၂။ ၁၂၆။ ထေရ်၊ ၄။ ၁။ ၄၁၄။

ဝဋ္ဋိယ (ကြိဝိ) [ဝဓ+တွာ။ ဟန+တွာ။ ယ-
အကုဗုလာ။] ဝဋ္ဋ^၃-ကြည့်။

ဝဋ္ဋကံ (တိ) [ဝဋ္ဋ+ဏ္ဍ၊ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၂၉၂။
ဝဋ္ဋ+ဏ္ဍ။ ဝဋ္ဋယတေ ဝိပုလပတေတိ ဝဋ္ဋ-
ကော။ ဓာန်၊ ၄။ ၇၃၇။ ဝဋ္ဋက-သံ။ ဝံစဂ၊
ဝံစအ-ပြာ။] (၁) လှည့်ပတ်-လှည့်စား-

ဖြားယောင်း-တတ်သော။ (၂) မြေဆွေး။
(၁) ဝဠကော ပုဂ္ဂလော တတ္တံ အဂ္ဂိသိဉ္စပမံ
အယောဂုဋ္ဌံ ဘုဇ္ဇေယျ အဒဗ္ဗာဟရေယျ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။ (-ဆရိ၊ဋ္ဌ၊၂၉၃။ ဝိမတိ၊၁။
၁၄၇။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၂၂။) (၂) မိဂဓုတ္တော
ဝဠကောပိ။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ၊၆၁၅။

ဝဠက (တိ) [ဝဠက+တ္တ။ တ္တ-ကြေ။ မောဂ်၊
၄။ ၁၂၃။] လှည့်ပတ် - လှည့်စား -
ဖြားယောင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်။ မာယာ
ဝိယ ဝိညာဏံ၊ ဝဠကတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁၀။

ဝဠကဋ္ဌ (ပု) [ဝဠက+အတ္ထ။ တ္ထ-ကို ဋ္ဌ-ပြု။]
လှည့်ပတ် - လှည့်စား - ဖြားယောင်း -
တတ်သောအနက်။ ဣတိ ဝဠကဋ္ဌေန ယက္ခိနိ
မဟာဘူတသာမညတောပိ မဟာဘူတာနိ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။

ဝဠကတ္တ (န) [ဝဠက+တ္တ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား - ဖြားယောင်း - တတ်သည်၏
အဖြစ်။ အတ္တနော သဘာဝံ ဒဋ္ဌါ န
ဒေန္တိတိ ဝဠကတ္တေန ယက္ခိနိမဟာဘူတ-
သာမညတောပိ မဟာဘူတာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၃၆၃။

ဝဠကဘာဝ (ပု) [ဝဠက+ဘာဝ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား- ဖြားယောင်း- တတ်သည်၏
အဖြစ်။ ဝဠနိယဋ္ဌေနာတိ ဝဠကဘာဝေန
အယာထာဝဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနတော....။
မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၂၆။

ဝဠတာ (ထိ) [ဝဠ+တာ] ဝဠကတ္တ-ကြည့်။
ရဇယလတာ ဝဠတာ၊ ဂဗ္ဘဓာရဏံ၊ ပဋ္ဌမာ-
ယ ပကဘိယာ နိဟိန ပကတိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။
၄၆။

ဝဠန (တိ) [ဝဠ+ယု။ ထိ-၌ ဝဠနာ၊ဝဠန။
ဝဠနာ-သံ၊၁။၁။ ၀။ ၀။-ပြာ၊ အမာန-
ဂဓိ။] (၁) လှည့်ပတ် - လှည့်စား -

ဖြားယောင်း-တတ်သော၊ တရား။ (၂)
လှည့်ပတ်-လှည့်စား - ဖြားယောင်းခြင်း။
(၃) လှည့်ပတ်- လှည့်စား- ဖြားယောင်း-
ကြောင်းဖြစ်သော (ဗေဒင်)။ (၄) သွားနိုင်
-သွား-ခြင်း။

(၁) ယာ ဝေရူပါ မာယာ မာယာဇိတာ
အစွာသရာ ဝဠနာ နိကတိ...။ အဘိ၊ဝိ။
၃၇၂။ အဘိ၊ပု။၁၂။ မဟာနိ၊၆၁။၂၉၅။
၃၃၂။ ကာယဝိစာကိရိယာ ဟိ အညဏာ
ဒဿနတော ဝဠေတိတိ ဝဠနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၄၇၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။၃၆၁။ (၂) ဝဠန
(ဒီ၊၁။၅။ မ၊၁။၂၃၈။ အံ၊၁။၅၃၀။ အဘိ၊
ပု။၁၆၅)။ နိတိတိ တေဟိ ဥပါယေဟိ
ပရေသံ ဝဠနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၉၁။ (-ခိလိနံ။၂၇၃။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၈၁။ ဝိမတိ၊
၂။၁၃၂)။ (၃) ဝဠနာ (ဇာ၊၂။၂၃၈)တိ
ယေ စ တေဗြာဟ္မဏာနံ မန္တာ နာမ၊ သော
လောကေ သန္နိဋ္ဌိကာ ဝဠနာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၆၅။
(၄) သန္တိ ပက္ခာ အပတနာ၊ သန္တိ ပါဒါ
ကဝဠနာ။ စရိယာ။ ၄၁၅။ ဇာ၊၁။၉။ တေဟိ
ပန ဝဠိတုံ ပဒဝါရဂမနေန ဂန္တိ န သက္ကောတိ
အဝဠနာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၂၇။

ဝဠန (ထိန) [ဝဠန+တ္တ။ တ္တ-ကြေ။ မောဂ်၊
၄။ ၁၂၃။] လှည့်ပတ် - လှည့်စား -
ဖြားယောင်း - တတ်သည်၏အဖြစ်။ ယေ
သမ္ပုဒပရမ္ပုဒဝဠနာဟိ လောကံ ဝဠနတော
“ဝဠနိကာ”တိ စ.... ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၀။

ဝဠနက (တိ) [ဝဠန+က] လှည့်ပတ် -
လှည့်စား- ဖြားယောင်း- တတ်သော၊သူ။
နေကတိကာတိ ပတိရူပကေန ဝဠနက။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၀။ ဘာဂိနေယျောတိ ဝေ ခ ဟိ
ကာရဏေဟိ ဝဠနကံ ဘာဂိနေယျနိဋ္ဌိသတိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။

ဝဠုနက (တိ) [ဝဠုနက+တ္တ-ကြေ။ မောဂါ၎။ ၂၃။] လှည့်ပတ်-လှည့်စား - ဖြားယောင်း-ကပ်သည်၏အဖြစ်။ မာယာ ဝိယ ဝိညာဏံ ဝဠုနကဘော။ ဗုဒ္ဓဝံဠု၁၉၄။

ဝဠုနကဋ္ဌ (ပု) [ဝဠုနက+အတ္တ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား - ဖြားယောင်း - တတ်သော အနက် သဘော။ ဧဝံ ကာယာပိ အနိစ္စာဒိနိ နိစ္စာဒိဘာဝံ ဒဿေန္တာ ဝဠုနကဋ္ဌေနပိ မာယာကတန္တိဝတ္ထာ။ မ၊ဠု၁၄။ ၃၀။

ဝဠုနကပုဂ္ဂလ (ပု) [ဝဠုနက+ပုဂ္ဂလ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား - ဖြားယောင်း - တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ဝဠုနကပုဂ္ဂလဿ နိကဏျာ အပ-ဈော နိကတိကာရကော ဝဠုနကပုရိသော ဘဝတိလေဝ။ ဇာ၊ဠု၂။ ၁၆၆။

ဝဠုနကပုရိသ (ပု) [ဝဠုနက+ပုရိသ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား - ဖြားယောင်း - တတ်သော ယောက်ျား။ ဝဠုနကပုဂ္ဂလ-ကြည့်။

ဝဠုနကရဏ (န) [ဝဠုနက+ရဏ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ခြင်းကို ပြုခြင်း။ ဝဠုနိက-ကြည့်။

ဝဠုနကိရိယ (ထိန) [ဝဠုနက+ကိရိယ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း - ခြင်းကိုပြုခြင်း။ ဝဠုနိက-ကြည့်။

ဝဠုန(နာ)စိတ္တ (န) [ဝဠုနက+စိတ္တ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား - ဖြားယောင်း - လိုသောစိတ်။ ဧဗ္ဘကမ္ပိ ကိရဿ ဝဠုနစိတ္တံ နာဘောသိ။ ဓမ္မ၊ဠု၂။ ၄၃။ (ဝဠုန၊ ၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅။ က၊ ၁။ ၂။ က၊ ၁။ ၂။ သစ်၊ ၁။ ၂။)

ဝဠုနဋ္ဌ (ပု) [ဝဠုနက+အတ္တ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား - ဖြားယောင်း-တတ်သောအနက် သဘော။ ဝဠုနဋ္ဌေန မာယာ။ အဘိ၊ဠု၁။ ၃၃၅။ ဇာ၊ဠု၅။ ၃၉၀။

ဝဠုနတ္ထ (ပု) [ဝဠုနက+အတ္တ] ဝဠုနဋ္ဌ-ကြည့်။ အတ္ထေန ဧတေဟိ ဝဠုနတ္ထေန ဧတေ သမကာ ဘဝန္တိ။ ဇာ၊ဠု၅။ ၆၇။

ဝဠုနလက္ခဏ (တိ) [ဝဠုနက+လက္ခဏ] လှည့်ပတ်-ဖြားယောင်းခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ သဒိသံ ဒဿေတွာ ဝဠုနလက္ခဏာ နိကတိ စ။ ဒီ၊ဠု၂။ ၂၅၉။

ဝဠုနဝစန (န) [ဝဠုနက+ဝစန] လှည့်ပတ်-ဖြားယောင်း-သောစကား။ ဝဠုနဝစနံ ဝဠုနဝစနံ ဝဒေယျ။ ဇာ၊ဠု၁။ ၄၀။

ဝဠုနသဘာဝ (ပု) [ဝဠုနက+သဘာဝ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား- ဖြားယောင်း- ခြင်းသဘော။ တထာ တထာ ဝဠုနသဘာဝေါ ယုတ္တိတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နေတ္ထိ၊ဠု၂။ ၃။

ဝဠုနသာဓိယောဂ (ပု) [ဝဠုနက + သာဓိ + ယောဂ] ဥပါယ်တမည်တို့နှင့် လှည့်ပတ်ခြင်း ဟူသော ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲခြင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ တသ္မာ ဥက္ခောဋ္ဌန သာဓိယောဂေါ ဝဠုနသာဓိယောဂေါ နိကတိသာဓိယောဂေါ-တိ ဝေမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒီ၊ဠု၁။ ၇။ မ၊ဠု၂။ ၁၁၅။ သံ၊ဠု၂။ ၃၃။ အံ၊ဠု၂။ ၇၉။ အဘိ၊ဠု၂။ ၃။

ဝဠုနာဓိပ္ပါယ (တိ) [ဝဠုနက+အဓိပ္ပါယ။ ဝဠုနက+ပဝတ္တ+အဓိပ္ပါယ။ အလယ်ပုဒ်ကျေ။] (၁) လှည့်ပတ်ခြင်းငှါအလိုရှိသော။ (ပု) (၂) လှည့်ပတ်ခြင်း၌ဖြစ်သောအလို၊ လှည့်ပတ်လိုခြင်း။ (၁) န ပရေသံ ဝဠုနာဓိပ္ပါယော... ဒါနံ ဒေတိ။ စရိယာ၊ ဠု၂။ ၂၉၆။ အတ္ထနော ဝဠုနာဓိပ္ပါယတံ ဆာ ဒေတွာ။ ဝဠုန၊ ၃၃။ (၂) ဝဠုနာဓိပ္ပါယတော မုသာ ဝိပဿိ။ ဝိ၊ဠု၂။ ၆၄။ က၊ ၁။ ၂။

ဝဠုနိက (တိ) [ဝဠုနက + က (ဏိက)]။ ပစ္စည်း။ ၃၅။ ၃၅။ ရှု။ ၃၅။ ၃၅။] လှည့်ပတ် - လှည့်စား - ဖြားယောင်း - တတ်သော

လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ခြင်း-
ရှိ - ခွဲယှဉ် - သော။ (က) မျက်မှောက်
မျက်ကွယ်လှည့်စားခြင်းဖြင့် လှည့်စားတတ်
သော။ သူ။ (ခ) မျက်မှောက်လှည့်စားခြင်း
ဖြင့်လှည့်စားတတ်သော။ သူ။ (ဂ) ချိန်စဉ်းသဲ
စသည်ဖြင့်လှည့်စားတတ်သော။ သူ။ (ဃ)
လှည့်ပတ်-ဖြားယောင်း - ခြင်းရှိသော -
အကျင့်-တရားသဘော(မာယာ)။

(က) အာဂုံ ဝဠုန်ကာ သဠာ။ ဒီ၊ ၂။
၂၀၆။ နေကဘိကာ ဝဠုန်ကာ။ ခလိန္တံ။ ၂၀၀။
ယေ ဘမ္မုခပဒုဒ္ဓါဝဠုန်နာဘိလောကံ ဝဠုန်-
တော “ဝဠုန်ကာ” တိ စ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။
ဝဠုန် ဧတေသု အတ္ထိဝဠုန် ဝါနိယုဟာတိ
ဝဠုန်ကာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ (ခ) ဝဠုန်ကာ (ဒီ၊
၃။ ၁၄၃) တိ သ-၂။ ၁။ ဝဠုန်နာဟိ ဝဠုန်ကာ။
ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၁၃။ (ဂ) ဝဠုန်ကာ (သေ၊ ၃။ ၃၉)
တိ ကုဒ္ဓမာနာဒီတိ ဝိပ္ပလမ္ပကာ။ ထေရ၊ ၄။
၂။ ၃၅။ (ဃ) မာယာ ဝဠုန်ကာ
စရိယာ (မဟာနိ၊ ၆၀) တိ ဝဠုန်ကိရိယံ
ဝနေကရဏံ အ-၂။ အတ္ထိတိ ဝဠုန်ကာ
စရိယာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၉။ (-မဟာနိ၊ ၂။ ၅။
၃၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၀)။

ဝဠုန်ကစရိယ (ထိန်) [ဝဠုန်က + စရိယ]
လှည့်ပတ် -ဖြားယောင်း -ခြင်းရှိသော -
အကျင့်-တရားသဘော။ ဝဠုန်ကစရိယဘူ-
တာ မာယာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄။

ဝဠုန်ယ (တိ) [ဝဠုန်နာ + ဣယ။ ဥပမာအနက်၌
ဣယ။] မျက်လှည့်သည်ကဲ့သို့ -လှည့်ပတ် -
လှည့်စား - ဖြားယောင်း - တတ်သော။
မျက်လှည့်သမားနှင့်ဘူသော။ သုပိနောပမာ
ဝဠုန်ယာ၊ ကာမာ ယာစိတကူပမာ။ ထေရီ။
၄၃၂။ သုပိနောပမာ ဣက္ခရ-စူပဋ္ဌာနဋ္ဌေန
မာယာဝိ ဝ ပလောဘနဒတာ။ တေနာဟ

“ဝဠုန်ယာ” တိ၊ ဝဠုကာတိ အတ္ထော။ ထေရီ။
၄။ ၂။ ၅။ ၃။

ဝဠုန်ယ (န) [ဝဠုန် + ဣကာ။ ဝဠု + အနိယ။
ကစ္ဆည်း။ ၃၅။ ရှ။ ၃၇၄။ ဝဠုန်ယ - သံ။
ဝံစ။ စိအ-ပြာ။] (အာဂုံပြု၍) လှည့်ပတ်-
လှည့်စား - ဖြားယောင်း - ခြင်း။ ဝဠုန်ယံ
ဝါ (မဟာနိ၊ ၃၀၀) တိ ဝဠုန်ပတ် သေထွာ
ဝဠုန် သံ ဝါ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၆၀။

ဝဠုန်ယဋ္ဌ (ပု) [ဝဠုန်ယ + အတ္ထ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား - ဖြားယောင်း - တတ်သော
သဘော။ ဝဠုန် (နိ) ယဋ္ဌေန (မ၊ ၄။ ၁။
၂၂၀) တိ ဝဠုကာဘေနေ အယာထာဝဘာ-
ဝေန ဥပဋ္ဌာနတော ဗုဒ္ဓသတ္တာ ဂမ္ဘိရံ၊ န
သဘာဝတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။

ဝဠုယတိ (ကြိ) [ဝဠု + ဣယ + တိ။ နိတိ ဓာတု။
၂။ ၅။ ဝဠုယတိ - သံ။ ငံစလု - ပြ။]
လှည့်ပတ်-လှည့်စား - ဖြားယောင်း - ၏။
ဝဠုယန္တိ။ ဝဠုယတိ - ကြည်း။

ဝဠုယန္တိ (တိ) [ဝဠု + ဣယ + အန္တိ။ တိ - ခွဲ
ဝဠုယန္တိ။] လှည့်ပတ် - လှည့်စား -
ဖြားယောင်း-တတ်သော။ အထိန် သာ
ဝဠုယန္တိ ဂါထာဒ္ဓယမာဟ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၀။

ဝဠုယန္တိ (ကြိ) [ဝဠု + ဣယ + အန္တိ]
လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ကုန်၏။
ဆဒန် ကတွာ ဝဠုယန္တိ မဒုဿေ။ ဇာ၊ ၂။
၅၀။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၅။

ဝဠုယမာန (တိ) [ဝဠု + ဣယ + မာန] လှည့်ပတ်
-လှည့်စား - ဖြားယောင်း - တတ်သော။
ဇမ္ဗုက တံ လောကသ္မိံ အန္တဗာလံ မဟာ-
ဇန် ဝဠုယမာနော မဗ္ဗိ ဝဠုတုကာဇော
ဇာတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၀။

ဝဠုယသေ (ကြိ) [ဝဠု+ဏယ+သေ]လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ကုန်၏။ အဝိ-သေန စ နာဂေန၊ ဘုသံ ဝဠုယသေ ဇနံ။ ဇာ၊၂။၂၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၄၀။

ဝဠုယိသု (ကြိ) [ဝဠု+ဏယ+ဥ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ပြို၊ အဝဠုယိတိ သက္ကာရံ၊ င၊ ဖေဇန္တော ဝိယဟုတော အသက္ကာရံ ကရောဇန္တော အနတ္တစရဇေန ဝဠုယိ။ မ၊ဋီ၊ ၃။၂၂။

ဝဠုယိဘဗ္ဗ (တိ) [ဝဠု+ဏယ+တဗ္ဗ။ ဝဠုယိဘဗ္ဗ-သံ။] လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ဝေမေဝ ခေါ မဟာရာဇ ယောဂိနာ ယောဂါဝစရေန ကိလေသေသု ဩပ-တန္တေသု ဝဠုယိဘဗ္ဗံ ပလာယိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၀။

ဝဠုယိတ္ထ (ကြိ) [ဝဠု+ဏယ+အတ္ထ]လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ကုန်ပြီ။ “အရေ ဒုဋ္ဌစန္ဒာလ၊ တွေကံ ကာလံ ဗြဟ္မဏာ” တိ ဝတ္တာ “ဝဠုယိတ္ထာ” တိ ဥဘောပိ တေ ပေါထယိ သု။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၄။၃၉၂။

ဝဠုယိတွာ (ကြိဝိ) [ဝဠု+ဏယ+တွာ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-၍။ ဝိဘာဘေန စ သာမိကံ ဝဠုယိတွာ။ ဝိမာန။ ၇။ ပေတ။၂၀၉။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၁၂။

ဝဠုဘ (တိ) [ဝဠု+တ။ ဝဠုဘ-သံ။ဝံစိအ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-အပ်သော။ သာဘုဠိပရေန နိကဇဘာ ဝဠုဘော ပလုဒ္ဓေါ။ မ၊၂။၁၇၀။ စိန္တေန ဝဠုဘာ သက္ကာ၊ မာရဿ ဝိသယေ ရတာ။ ဝေဒီ။၃၉၇။ ဝဠုဘောမိ တယာ ဘန္တေ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၄။(-သံ၊၂။၄၉၅။ သေရ၊၂၄၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။

၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။

ဝဠုတတ္ထ (န) [ဝဠုတ+တ္ထ]လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-အပ်သည်၏အဖြစ်။ တေန ပန ဝဠုတတ္တာ တထာ အကဘူာ ပက္ကန္တောဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၄။(-သံ၊ဋီ၊၁။၃၄၄။)

ဝဠုဘဘာဝ (ပု) [ဝဠုတ+ဘာဝ] လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-အပ်သည်၏ အဖြစ်။ တဿ ဝဠုဘဘာဝေါ သံသမဇ္ဈေ ပါကဋ္ဌော ဇာတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀၊၂၄၀။

ဝဠုတုံ (ကြိဝိ) [ဝဠု+တုံ။ နိတိ။ဓာဘု။၂၉၂] လှည့်လည်-ကျက်စား-သွားလာခြင်းငှာ။ သန္တိ ပါဒါ အဝဠုနာဘိ ပါဒါဝိ မေ အတ္ထိ၊ တေဟိ ပန ဝဠုဘုံ ပဒဝါရဂမနေန ဂန္တိ န သက္ကာတိ အဝဠုနာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။

ဝဠုတဗ္ဗ (တိ) [ဝဠု+ဏေ+တဗ္ဗ။ ဝဠုယိတဗ္ဗ-သံ။] လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ အဇ္ဇ မယာ ကုမ္ပိလော ဝဠုဘဗ္ဗာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။

ဝဠုတိ (ကြိ) [ဝဠု+ဏေ+တိ။ နိတိ။ဓာတု။ ၂၉၂။ ဝဠုယတ-သံ။ ဝံစလ-ပြာ။]လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-၏။ ဝဠုတိတိ အသုဝဠုမေဝ သုဝဠုန္တိ အမုတ္တမေဝ မုတ္တာဘ်အာဒိနာ ဝဠုတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၁။

ဝဠုတိ- သုတ္တနိ။၂၉၅၊၂၉၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၁။ မူလဋီ၊၂။၂၂၂။ ဝဠုန္တိ-ဝိ၊၁။၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၀။ ဝဠုရ၊၃၃၅။ ဝဠုသိ-ဒိ၊၁။၄၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၇၁။ ဝဠုမိ-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။ ဝဠုဗျ-မ၊၂။၁၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၀၃။ ဝဠုသိ-ထေရ၊၃၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၄၂။

ဝဠေသုံ- အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။ ဝဠေသိ- ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၄၆။ ဝဠေသတိ- ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ ဝဠေသာမိ-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။

ဝဠေတုံ (ကြိဝိ) [ဝဠ+ဏေ+တုံ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ခြင်းငှာ။ ဒါနိ တေ
ဝဠေတုံ အသက္ကိန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၄။ ဧကံ
ဝဠေတုံ ဝဠတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။

ဝဠေတုကာ (တိ) [ဝဠေတုံ+ကမု+က] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း- လို-
ခြင်းငှါ အလိုရှိ-သောသူ။ ဝဠေတုကာမာ
သမ္ပဟုလာ ဓတ္တာ ပိတဋ္ဌာနေ ဌတော။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၈။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀)။

ဝဠေတွာ (တြိ ဝိ) [ဝဠ+ဏေ+တွာ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း- ခြ်။
ဝဠေတွာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁)တိ ပလမ္မေတွာ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၀၇။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၇၆-၇။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၁၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။၁၅၁)။

ဝဠေန္တ (တိ) [ဝဠ+ဏေ+အန္တ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း- တတ်သောသူ
ပဌမံ အာသိဝိသေဟိ အနုဗဒ္ဓေါ ဣကော
ဝိတော စတေ ဝဠေန္တော ပသယံ။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၅၆။

ဝဠေန္တိ (ကြိ) [ဝဠ+ဏေ+အန္တိ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ကုန်၏။ဣဇာနမ္ပိ
ဣဒဝဠေန္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၅။၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈။အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၁။၃၆၃။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၅၇။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၇။ ဝဠိရ။၃၃၅)။

ဝဠေမိ (ကြိ) [ဝဠ+ဏေ+မိ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း-၏။ န တံ ဒေဝ
ဝဠေမိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇)။

ဝဠေယျ (ကြိ) [စဠ+ဏေ+ယျ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း- ရ၏။ တမေနံ
အညာဘရေ ပုရိ-သာ တေလမလိကဇတန
သာဟုဋ္ဌိစိရေန ဝဠေယျ ။ မ၊၂။ ၁၇၇။
ယံ ဝနေဇော ဝနေဇဿ၊ဝဠေယျ ကပိနော
ကပိ။ ဇာ၊၁။၉၁။

ဝဠေသိ (ကြိ) [ဝဠ+ဏေ+ဣ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း- ပြီ။ အဟံ တံ
ဝဠေသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။

ဝဠေသိ (ကြိ) [ဝဠ+ဏေ+သိ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း-၏။ ကစ္စိ မံ သု-
ဇီဝက န ဝဠေသိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။မုသာပါဒေန
ဠေသိ။ နံ ပါပံ ပကတံ တယာ။ ဝိမာန။
၇၅။ ပေတ။၂၀၈။

ဝဠေသိ (ကြိ) [ဝဠ+ဏေ+ဣ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း- ပြီ။ သာမိ
မာလာတိ မံ တော မာတုဂ၊မော ဝဠေသိ။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ ဝဠေသိ ဝတ မံ
ယဒက္ခာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၉၈။

ဝဠေသုံ (ကြိ) [ဝဠ+ဏေ+ပုံ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း- ကုန်ပြီ။ အာမ
ဘန္တေ ဒဟာန ဘိက္ခု မံ ဝဠေသုံ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၁၅။

ဝဠေသတိ (ကြိ) [ဝဠ+ဏေ+သတိ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း- လတ္တံ။ လှည့်
ဝိဠေသတိတိ အတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၀။

ဝဠေသာမိ (ကြိ) [ဝဠ+ဏေ+သာမိ] လှည့်ပတ်-
လှည့်စား-ဖြားယောင်း- အံ။
သော ဧကံ ဗြာဟ္မဏံ ဂစ္ဆန္တိ ဒိသ္မာ ဣမံ
ဝေဠေသာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။

ဝဠေလ (ပု) [ဝဠ+လ] ဝဠ ဂမနေ၊ ဥလော။
ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၅။၅၃။၅၃။ (ဗဠလ) = ဝဠလ-သံ။
ဝဠလ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) ယင်းရဲ

(ကုန်းကြိမ်) ပင်။ (၂) သော်က-
 (အသောက, ပန်းသုံး)ပင်။ (၁) ကုရဝက-
 မုစ ဝိန္ဒကတကဝေဒိသဝဠုလ....။ ဇာ၊ ၂။
 ၁၁၅။ ဇာ၊ ၁၅၅။ ၄၄၉။ ဝဠုလော တု စ ခေတ-
 သော။ ဓာန်။ ၅၅။ (၂) အသောကော ဝဠု
 လော စာထ။ ဓာန်။ ၇၃။

ဝဠု (တိ) [ဝန+ဈာန။ ဝနောတိ အတ္တနံ
 အနုဘဝိတံ ယာစတိတိ ဝဠော၊ အဖလ-
 ရွေးကွာ။ ဝဠော၊ အပသဝါ ဣတ္ထိ။ ဣဒါ။
 ၄၇။ ဟန+အ။ ဗန္ဓ+အ။ ဟနတိသ္မာ ဣတ္ထိယံ
 အ။ ဟနတိသ္မ ဝဠော။ နိဂ္ဂဟိတာဂမော၊
 ဝေထ ဈော စ၊ ဗန္ဓ ဗန္ဓနောဝါ ဝဠော။ ဓာန်၊
 ၆။ ၄၉၇။ ဝန+ဈာ။ ဟန+ယ။ ဝန ယာစနေ၊
 ဈော၊ ဝဠော ဝဠော ဖလန္တိ ဝါ ဝဠော၊ ဝဠော-
 ဝိနာ ယော၊ ဈာဏ ဈော၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော
 စ။ ဓာန်၊ ၆။ ၅၄၁။ မန္တ-သံ။ ဝံဈာ၊ ဝံဈာ-
 ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) မြု-ဖို-အသီးမရို-
 အသီးမသီး-သော (ထန်းပင်စသည်)။ (ထိ)
 (၂) မိန်းမမြု၊ အမြု၊ မြု-ဖို-သားမဖွား-
 -သားမမွေး-သော မိန်းမ။ (၃) မိန်းမ-
 ဝဠု။

(၁) ဝဠု (က) (ခ) တို့ကြည့်။
 တိသု ဝဠော ဖလာစာထ။ ဓာန်။ ၅၄၁။
 (ထိ) (၂) ဝဠော ဣတ္ထိ....ကေဒဝေစ။ ဝိ
 ၁။ ၁၀၇။ ကံ ဝဠော လဘကေ ပုတ္တံ။
 ဝိ၊ ၁။ ၁၉၆။ သုဇိသဗ ဟိ မယံ ဝဠော
 အဟောသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၅။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၅။
 ၀စာ (ဂစ္ဆာ) ဝဠော ဇော ဆဋ္ဌာ။ ရှု၊ ၁။ ၁၀။
 နိတိ၊ ပဒ၊ ၂၆၂။ နိရုတ္တိ ၆၅။ ဝဠော ပေတ္တိ-
 ကာ။ ရှု၊ ၁။ ၁၀။ (၃) ကာဝံ ဝဠော ငါဇာ-
 ယိနိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၀။

ဝဠု (တိ) [ဝဠု +က (အ) ဝနတိ ယာစ-
 တိ ပုတ္တန္တိ ဝဠော ဈ ပစ္စယံ၊ န-ကာရဿ
 စ နိဂ္ဂဟိတံ ကတော၊ ဝဠော ပုတ္တံ၊ ဖလံ ဝါ
 ဟနတိ (ဟံ သတိ?) တိပိ ဝဠော သပစ္စယ-
 ဈ-ကာရဿ ဈကာရံ၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမဠု

ကတော။ သာ ဝိယ ကဿစိ ဖလဿ အဇ-
 နေနာတိ ဝဠော။ တေနာဟ “ဝဠုပသု”
 တိအာဂိ။ သိ၊ ၆။ သင်၊ ၁။ ၃၉၅။] မြု-ဖို-
 သားမဖွား- သားမမွေး-အသီးမရို-အသီး
 မသီး-သေး- သားကောင်-ထန်းပင်စသည်
 -နှင့်တူသော၊ အကျိုးမရို-အကျိုးမပေး-
 အကျိုးကို မဖြစ်စေတတ်-သော (က)
 အတ္တလောကဟု ယူအပ်သော ဈာန်စသည်၊
 (ခ) ပထဝီကာယစသည်၊ (ဂ) သမ္မာပဋိပတ်
 စသည်။

(က) ဝဠော ကုဋ္ဌော သေကဋ္ဌာယိ-
 ဋ္ဌိကော။ ဒိ၊ ၁။ ၁၂-၅။ ဒိ၊ ၂။ ၉၀-၁။
 ဝဠောတိ ဝဠုပသု ဝဠု တာလာဒယော
 ဝိယ အဖလော ကဿစိ အဇနကောတိ။
 ဒိ၊ ၁။ ၉၇။ (ခ) ဝဠော ကုဋ္ဌော သေကဋ္ဌာ-
 ယိဋ္ဌိတာ။ ဒိ၊ ၁။ ၅၂-၃။ မ၊ ၂။ ၁၁၅။ သံ၊ ၂။
 ၁၇၃။ ဝဠောတိ ဝဠုပသု ဝဠုတာလာဒယော
 ဝိယ အဖလာ ကဿစိ အဇနကာ
 (တိ အတ္တော)။ မ၊ ၂။ ၁၅၉။ သံ၊ ၂။
 ၃၁၃။ ဒိ၊ ၁။ ၅၂။ (-သိ၊ ၆။ သင်၊ ၅။ ၅၁)။
 (ဂ) န စာယံ ဝဠော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။
 န စာယံ သမ္မာပဋိပတ္တိ ဝဠော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။
 ၂။ ၂၀၆။ ဝဠော ဘဝတိ အဖလော။
 မိ၊ ၆။ ၁၀၃-၇။ (ထိုသို့ သျှာသိ၌ ဝဠု=
 မြုသော-ဟု အနက်ပေးကြရာ ယင်း
 အနက်ကို ဥပစာအနက်ဟု မှတ်သင့်သည်။)
 ဝဠုတာသ (ပ) [ဝဠု+တာသ] မြု-ဖို-
 အသီးမရို- အသီးမသီး- သောထန်းပင်။
 ဝဠု (က) (ခ) တို့ကြည့်။

ဝဠုပသု (ပ) [ဝဠု+ပသု] မြု-ဖို-သား
 မဖွား-သောသားကောင်။ ဝဠု (က) (ခ)
 တို့ကြည့်။

ဝဠုဘဝ (ပ) [ဝဠု+ဘဝ] (၁) မြုသည်
 ၏ ဖြစ်။ (၂) မြု-ဖို-သော-သားကောင်
 -ထန်းပင် စသည်နှင့် တူသည်၏အဖြစ်။ (၁)

(၂) သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ဝဠုဘာဝေါ အာပဠာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆-၇)။ (ဝဠုဘာဝါပဠာန-စသည့် လည်း ဤနည်းအတူ အနက်ပေးသင့်သည်။)

ဝဠုဘာဝါပဠာန (တိ) [ဝဠုဘာဝ + အာပဠာန] မြုံသည်၏အဖြစ်သို့ရောက်-သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။ ပဋိပတ္တိယာ ဝဠုဘာဝါပဠာနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀။

ဝဠုဘာဝါပတ္တိ (ထိ) [ပဠာဘာဝ + အာပတ္တိ] မြုံသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ န ပဋိပတ္တိယာ ဝဠုဘာဝါပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀။)

ဝဠုဘာဝနယ (ပု) [ဝဠုဘာဝ + တနယ] မြန်းမမြေမ-အမြေမ - ၏သား။ ဝဠုဘာဝနယသ ဝိယ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၉၃။ ဟံ ဝဠုဘာဝနယသ ရသ-ဒီသသာမတဒီဝိဝါဒသဒံ။ အနု၊ ၃။ ၁၂၄။

ဝဠုဘာပတ္တိ (ပု) [ဝဠုဘာဝ + ပတ္တိ] ဝဠုဘာဝနယ-ကြည့်။ ကော ဝဠုဘာပတ္တိပုသတိတိအာဒိ ဝိယာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၅။ ဝဠုဘာပတ္တိဂဂနကုသုမာဒိဝါစာ ဝိယ။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၂၇။

ဝဠုဘာသုတ (ပု) [ဝဠုဘာဝ + သုတ] ဝဠုဘာဝနယ-ကြည့်။ တယ်ဒံ နေသံ ဝဠုဘာသုတသ ဒီသရသတာ ပရိကပ္ပနသဒံ။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၃၄၅။

ဝဠုတ္ထိဝတ္ထု (န) [ဝဠုတ္ထိ] ဝဠုတ္ထိဝတ္ထု မြန်းမမြေမ - အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။ ခုဒ္ဒကနိကာယ: ဝိနယပိဋက၊ ပါကုဒိကာ၊ ၃။ ၁-ကဏ္ဍ၊ ၇-ဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၀။ ဝဠုတ္ထိ-ဝတ္ထုသို့.....။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၆၄။

ဝဠုတ္ထိ (ထိ) [ဝဠုဘာဝ + ဣတ္ထိ] မြုံ-ဖို့-သားမရှိ-သားမမွေး - မောမိန်းမ။ ဝဠုတ္ထိ နာမ ယာ ဂဗ္ဘံ န ဂဏှာတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၆၄။ အညတရံ ဝဠုတ္ထိ အာရဗ္ဗကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၉။ (-ပေတ၊ ၅။ ၃၀။)

ဝဠုသ (န၊ ပု) [အဝ + ကသိ + အ။ အဝ + ကသိ + အ။ တသိ အလင်္ကာရေ၊ ဥဒ္ဓံ တသိယတေတိ အဝတံသော၊ သော ဝေ ဝဠုသကော။ သကတ္ထေ ကော၊ တသ ဣဒါ အနကတ္ထတ္တာ ဥပသဂ္ဂနိပါတာနံ ဥဒ္ဓံဘာဝ-ဇောတကော စေတ္ထအဝသဒ္ဓေါတိ တထောတ္ထံ။ ဓာနံ၊ ၃။ ၂။ ၃၀၀။ ၂ + တသိ + အ။ ဝဠုသကောတိ ဥတ္တံသော။ သော ဟိ ဥဒ္ဓံ တသိယတေ အလင်္ကာရေယတေတိ ဝဠုသောတိ ဝုစ္စတိ။ ဥကာရသ ဝကာရံ၊ တကာရသ စ ဥကာရံ ကဘာ၊ သောယေဝ ဝဠုသကော၊ မုဒ္ဓနိ ပိလန္ဒိကော ကော အလင်္ကာရဝိသေသော။ ပါစိတံ၊ ယော။ ၁၃၅။ အဝ + တသိ + က] (ပု) အဝ + တနံသ သဉ္စ = ဝ။ သော။ (၁) နားတန်ဆာ၊ နားသွယ်ပန်း၊ (နား၌ ပန်ဆင်အပ်သော နားတောင်း၊ နားကပ်၊ နားကောက်စသည်)။ (၂) ဦးဆောက်ပန်း၊ ဦးစိုက်ပန်း၊ ဦးခေါင်းတန်ဆာ၊ (နား၏ အထက် ဦးထိပ် ဦးခေါင်း၌ ပန်ဆင် အပ်သောတန်ဆာ)။ (၃) သုနုဘုရားသခင် ၏ ဝဠုသမည်သော ဘာသာ။ (၁) သိဝိကံ သင်္ခံ ဝဠုသဉ္စ။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၅၆။ ဝဠုသကံ (၁) လည်းကြည့်။ (၂) ဝဠုသကော (ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၄) တံ ကဏ္ဍသ ဥပရိ ပိဋနုနတ္ထံ ကတပုပ္ဖ-ဝိကတိ၊ သော စ "ဝဠုသော" တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ ၃၀။ (၃) စန္ဒော သုစန္ဒော ဝဠုသော စ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃။ ၃၃၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅။ ၁။ ၉၀။

ဝဠုသကံ (န၊ ပု) [ဝဠုသ + က။ ဝဠုသ - ကြည့်။ အဝ + တသိ + က။ (ပု) အဝ + တသိ + က။ လ် = က။ ကောတ္ထုဘ။] (၁) နားတန်ဆာ၊ နားသွယ်ပန်း၊ (နား၌ ပန်ဆင်အပ်သော နားတောင်း၊ နားကပ်၊ နားကောက်စသည်)။ (၂) (က) (နား၏အထက် ဦးထိပ်၊ ဦးခေါင်း၌ ပန်ဆင်သည့်) ဦးဆောက်ပန်း၊ ဦးစိုက်ပန်း၊ ဦးခေါင်းတန်ဆာ။ (၁) ပန်း - ပန်းပွင့် - ပြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်ထား - သော -

ဦးဆောက်ပန်း-ဦးစိုက်ပန်း။ (ဂ) ရတနာဖြင့်-
 ပြီး-ပြုလုပ်ထား-သော- ဦးဆောက်ပန်း-
 ဦးစိုက်ပန်း။ (ဃ) နားပန်းဆံ အရပ်တွင်
 ဆွဲသောတန်ဆာ။ (င) ပန်းပွင့်၊ ပန်းကုံး၊
 ပန်းဆိုင်။ (စ) ဝဋ်သကံသည်သော ပစ္စေက
 ဗုဒ္ဓါ။ (ဇ) ဝဋ်သကံယထေရ်။

(၁) နားတန်ဆာ၊ နားသွယ်ပန်း၊ (နား
 ဦးပန်ဆင်သော နားတောင်း၊ နားကပ်၊ နား
 ကောက်စသည်)။ ဝဋ်သကံ(ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၅၆) နှစ်
 ကဏ္ဍပိဋနွန် ဝဋ်သကံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၂။ ဝိ၊ ဘိ၊ ၁။ ၂၃။ (- သာရတ္ထ၊
 ၁-တွင် သမာသိရှိသည် မကောင်း)။ (၂)
 (က) (နား၏အသက် ဦးထိပ်၊ ဦးခေါင်း၌
 ပန်ဆင်သည့်) ဦးဆောက်ပန်း၊ ဦးစိုက်ပန်း၊
 ဦးခေါင်းတန်ဆာ။ ဝဋ်သကံ ကဏ္ဍပိ
 ကာဓေဒ္ဓိပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂၃-၄၊
 ၂၇၄။ ဝဋ်သကောတိ ဝဘိသကော။ ဝိ၊ ငွ၊
 ၂။ ၂၀။ တယော ဝဋ်သကော တိဏိ သတ-
 သဟဿာနိ။ စရိယာ။ ၈၃။ ဇ၊ ၃။ ၂။ ၂၅။

(ခ) ပန်း-ပန်းပွင့်-ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်ထား-
 -သော- ဦးဆောက်ပန်း- ဦးစိုက်ပန်း။
 သဗ္ဗလံ ပုဗ္ဗိတံ ဒိသ္မာ၊ ဂန္ဓိတွာန ဝဋ်သကံ။
 အပါ၊ ၁။ ၁၉၂။ ဝဋ်သကော (နေတ္ထိ၊ ၁၁၇)
 တိ ပုပ္ဖမယဏ္ဍိကော။ နေတ္ထိ၊ ငွ။ ၂၃။

(ဂ) ရတနာဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်ထား-သော
 -ဦးဆောက်ပန်း-ဦးစိုက်ပန်း။ ဝဋ်သကော
 ဝါတရုတာ ဝိ၊ န၊ ၅၅၊ ၆၉။ ဝဋ်သကောတိ
 ရတနမယာ ကဏ္ဍိကာ ဝဋ်သကောတိ
 အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ငွ။ ၁၅၉။ (ဃ) နားပန်းဆံ
 အရပ်တွင် ဆွဲထားသော တန်ဆာ။ ဝဋ်သကံ
 ကဏ္ဍပိဋကဌာနေ ဩလမ္မကန္တိပိ ဝဒန္တိ။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၂။ (င) ပန်း၊ ပန်းကုန်း၊
 ပန်းဆိုင်။ ဝိစိတ္တဝါနေယျ ဝဋ်သကောန

(ထေရ။ ၂၉၈) နှစ် ဝနေ ဇာတတ္တာ ဝါနေ-
 ယျာနိ ဝနပုပ္ဖာနိ ဝိစိတ္တာနိ ဝါနေယျာနိ
 ဝဋ်သကောနိ တောသန္တိ ဝိစိတ္တဝါနေယျ
 ဝဋ်သကော ထေရ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၆၄။ (၅) ဝဋ်သက
 မည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ
 ဓုကဏဂေါ။ ဝဋ်သကော နာမ ဝဘဝိ-
 သတိ။ နေတ္ထိ၊ ၁၁၇။ ဓုကဏဂေါ ဝဋ်သ-
 ကောနာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ သဝိသတိ။ နေတ္ထိ၊
 ဝိ၊ ၂၉၂။ (၆) ဝဋ်သကံယထေရ်။ ဖလကော
 စ ဝဋ်သကော။ အပါ၊ ၁။ ၁၉၂။

ဝဋ်သကံ (န၊ ပ) [ဝဋ်သကံ+က။ ကပစ္စည်း
 ကျေသည်။] ဦးဆောက်ပန်း၊ ဦးဆောက်ပန်း-
 -နှင့်တူ-သဗ္ဗင်္ဂဖြစ်-သော။ (က) မုန့်
 စသည်။ (ခ) အမှတ်အသား၊ အမှတ်
 လက္ခဏာ၊ လက္ခဏာတော်။ (က) ပူဝဋ်သ-
 ကံ ဌပေတွာ ပိဏ္ဍပါတံ ဒေန္တိ...။
 ပုပ္ဖဝဋ်သကတက္ကော လကဋ္ဌကဖလာဒိဝဋ်-
 သကော ပန ဌပေတွာ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၆၅။ မတ္တကေ
 ထူပိကတံ ပူဝမေဝ ဝဋ်သကသဒိသတ္တာ
 ပူဝဋ်သကန္တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၆။
 ပတ္တမတ္တကေ ဌပိတာနိ ပူဝါနိ ဝေ ဝဋ်သ-
 ကာကာရေန ဌပိတတ္တာ ပူဝဋ်သကန္တိ
 ဝုတ္တာနိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၃။ တက္ကောလဝဋ်-
 သကောဒယော (ကဒိ၊ ၂၇၁) တိ မတ္တကေ
 ဌပိတက္ကောလမေဝ ဝဋ်သကသဒိသတ္တာ
 တက္ကောလဝဋ်သကံ။ ကဒိ၊ ၂။ ၄၄၁။
 (ခ) သတ္တိသိရိ (ရိ) ဝစ္စော နန္ဒိ သော-
 ဝက္ကိကော ဝဋ်သကော။ ဒိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၇။ မ၊ ငွ၊ ၂။
 ၂၅၇။ ဝဋ်သကောတိ အာဝေဋ်ဒိ၊ ဒိ၊ ၂။ ၃၇။
 မ၊ ဒိ၊ ၂။ ၁၇၂။

ဝဋ်သကသဒိသ (တိ) [ဝဋ်သကံ+သဒိသ]
 ဦးဆောက်ပန်း- ဦးစိုက်ပန်း-နှင့်တူသော။
 ဝဋ်သကံ(က) ကြည့်။

ဝဋ်သကောကောရ (ပ) [ဝဋ်သကံ+အာကာရ]
 ဦးဆောက်ပန်း၏-သဏ္ဍာန်-အသွင်သဏ္ဍာန်

-ပုံသက္ကန်-အခြင်းအရာ။ ဝဋ်သကာကာ-
နေ့ ဂန္တေတွာ။ အပါဠာ ၂။ ၁၆၀။ ဝဋ်သက္ကန်
(က)လည်းကြည့်။

ဝဋ်သကိယ (ပု) [ဝဋ်သက+ဇိက(ဇက)]။
ဝဋ်သကိယထေရ်။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။
ဣတ္ထိသုဒ္ဓါအာယသ္မာဝဋ်သကိယော စေတေ။
အပါ ၁။ ၁၉၂။

ဝဋ်သကိယဘေရ (ပု) [ဝဋ်သကိယ+ဘေရ]
ဝဋ်သကိယထေရ် (သုမေဓာဘုရားကား
ထင်းရှူး ဦးဆောက်ပန်း (နား ယွယ်ပန်း)
လှူခဲ့ဖူးသောထေရ်)။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊
ထေရာပဒါနပါဠိ -၁၅- ဝဂ်၊ ၉-အပဒါန။
အပါ ၁။ ၁၉၂-၃။ အပါ ၅။ ၁၆၀။ (ထင်း
မထေရ်သည် ရှေးဘုရားရှင်တို့၌ ပြုဖူးသော
ကောင်းမှုထူး ရှိသည်ဖြစ်၍ ဘဝကြီးငယ်
အသွယ်သွယ်၌ ဝိဝဋ္ဌပုဏ္ဏိယ ကောင်းမှု၊
ဆည်းပူးလျက် သုမေဓာ ဘုရားလက်
ထက်ဝယ် အမျိုးကောင်းအိမ်၌ဖြစ်၍ အရွယ်
ရောက်သည့်အခါ အိမ်ထောင်ပြုပြီး ထိုအိမ်
ထောင်ပြုမှု၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ ရသေ့ရဟန်း
ပြုလုပ်ကာ ဘောကြီးယံနစဉ် သုမေဓာ
ဘုရားရှင်ကို ဖူးဆုံရာ၌ နိဗ္ဗာန်သို့သော
စိတ်ရှိလှသဖြင့် ထင်းရှူးပန်းကို ဆွတ်ခူးပြီး
ဦးဆောက်ပန်း ပုံသက္ကန်သီကုံး၍ သုမေဓာ
ဘုရားရှင် ကား လှူဒါန်းပူဇော် ခဲ့ဖူးသည်။
ထိုကောင်းမှုကြောင့် လူစည်းစိမ် နတ်စည်း
စိတ်တို့ကို ခံစားပြီးနောက် ဤဂေါတမဘုရား
ပွင့်တော်မူသည့်အခါ စည်းစိမ်ဥစ္စာကြွယ်ဝ
ချမ်းသာသော ကမ္မိ၌ ဖြစ်၍ အသက်အရွယ်
ကြီးပြင်းသည့်အခါ သာသနာတော်၌ သဒ္ဓါ
ကြံ့ခိုင်၍ ရဟန်းပြုရာ မကြာမြင့်မီ ဒုဟန္တာ
အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်။ အပါ ၁။
၁၉၂-၃။ အပါ ၅။ ၁၆၀။

ဝဋ်သိကာ (ထိ) [ဝဋ်သ+ဇက+အာ]
(သုမနဘုရားလောင်း၏ ကြင်ယာတော်)

ဝဋ်သိကာမိဖုရား။ ဝဋ်သိကာ နာမ နာရီ။
ဗုဒ္ဓင်္ဂါ ၃၃၀။ ဗုဒ္ဓဝိဂ္ဂဟ ၁၉၀။

ဝဋ် (ပု) [ဝဋ်+အ။ ဝဋ် ဇေဓနေ၊ ဝဋ်တိတိ၊
အ၊ ဓာန်၊ ဇိ၊ ၅၅၁။] (၁) ပညောင်ပင်၊
ညောင်ပိန္နဲပင်၊ (န) (၂) (ရက်ကန်းရက်
ရာ၌ အသုံးပြုသော) ချပ်။ (၃) ရစ်ပတ်ခြင်း၊
(၄) ခရ၊ (၅) ကြေ။ (၁) နိဂြောဓော တု
ဝဋ္ဌော ဘဝေ။ ဓာန်။ ၅၅၁။ ဝဋ်ရက္ခ-လည်း
ကြည့်။ (န) (၂) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ
တန္တကံ ဝေမကံ ဝဋ်...။ (သျှာ-မူ)။ ဝိ၊
၄။ ၂၇၆။ ဝဋ် သဏာကဗန္ဓန်။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၈။
(၃) ဝဋ်ဘုရားကောင်းကြည့်။ (၄)
(၅) ဝဋ်ကာရ-ထောင့်ကွင်းကြည့်။ သ်ဝဋ်
=ကြေ။ ဓာန်၊ ဇိ၊ ၆၆၆။ သျှ။

ဝဋ် (ပု) [ဝဋ်+ဝန။ နောက်ပုဒ်ကျေ။]
ပညောင်တော။ ဝဋ်ဇာလိကာ-ကြည့်။

ဝဋ် (တိ) [ဝဋ်+တ] ဖွင့်အပ်သော၊ ဖွင့်ထား
ကော။ ဝိဝဋ္ဌော (အံ၊ ၁။ ၄၁၈။ အဘိ၊ ပု။
၁၅၂) ကြည့်။

ဝဋ်ဇာလိကာ (တိ) [ဝဋ်+ဇာလိကာ။ အံ၊ ၅။ ၃။
၁၉၆။] ဝဋ်ဇာလိကာ မည်သောကျောင်း၊
(ပညောင်တောတွင်း၌ဆောက်လုပ်အပ်သော
ကျောင်း၊ ဝဋ်ဇာလိကာယ (အံ၊ ၃။ ၁၁)
ဦးဆောင် ဖြစ် ဝိဟာရေ။ သော ကိရ
၁၉၁။ နိဝိဋ္ဌတ္တာ “ဝဋ်ဇာလိကာ” တိ သင်္ခ
ဂဟော။ အံ၊ ၅။ ၃။ ၁၉၆။

ဝဋ်တိ (ကြိ) [ဝဋ်+အ+တိ] ရစ်ပတ်၏၊
ဖောက်ထွင်း၏။ ဝဋ် ဇေဓနေ။ ဝဋ်တိ။ နိတိ၊
ဓာတု။ ၅၂။

ဝဋ်တိ (ကြိ) [ဝဋ်+အ+တိ] ဝေဖန်၏။
ဝဋ်=ဝိဘာဇနေ။ ဝဋ်တိ။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၅၄။

ဝဋ်ယတီ (ကြိ) [ဝဋ်+ယ+တိ] ဝေဖန်၏။
ဝဋ်ယတီ-ကြည့်။

ဝဋ်ပ (ပ) [ဝဋ်+ပ] ပင်ညောင်ပင်၊
ညောင်ပိန္နဲပင်။ ဝဋ်ပကွေ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၃)
တိ နိဂြောဓရက္ခေ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၁။
ဝဋ်ပကွေ (ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄) နိမဟာနိဂြောဓရ-
က္ခံ (နိဂြောဓရက္ခံ?) သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။
ဝဋ်ပကွေ ပကွေ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂) တိနိဂြောဓ-
ရက္ခံ ပကွေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၂၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၇၉။ ဒ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၇။
ဇ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၆)။

ဝဋ်ပကွေခိရ (န) [ဝဋ်ပကွေ+ခိရ] ပညောင်ပင်
စေး၊ ပညောင်ပင်မှ ထွက်သောနို့ရည်နှင့်
တူသည့်အစေး၊ လေပံ ဩဇာနို့တိ ဝဋ်ပကွေ
ခိရဒိဝိ ယောဇေတွာ လေပံ ကဏေန္တိ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၅။

ဝဋ်ပကွေမူလ (န) [ဝဋ်ပကွေ+မူလ] ပညောင်ပင်
ရင်း။ တ၊ ဒါ အနေကာနိ ဟတ္တံသယ သာနိ
အာဂန္တာ ဝဋ်ပကွေမူလ နိသိဒန္တိ။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။

ဝဋ်ပကွေဝါသိ (တိ) [ဝဋ်ပကွေ+ဝါသိ+ထိ-ဒိ
...ဝါသိနိ] ပညောင်ပင်၌ နေ-တတ်-
လေ့ရှိ-သော၊ သူ။ ပုနဝါရေ တေသု အာဂ-
စ္ဆန္တေသု ဒန္တိဏဒ္ဓါရေ ဝဋ်ပကွေဝါသိနော-
ပဌမတရံ အာဂန္တာ။ ဇ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၆။

ဝဋ်ပကွေသာခါ (ထိ) [ဝဋ်ပကွေ+သာခါ]
ပညောင်ပင်၏ -အကိုင်း-အခက်-အလက်၊
ပညောင်ပင်ကိုင်း။ ယသာ ဝဋ်ပကွေ သာခါနံ
ဂတဂဟဋ္ဌာနေ ပါရောဟာ ဩတမန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၄၆။

ဝဋ်ပန (န) [ဝဋ်+ဝန] ပညောင်ဟော။ ဝဋ်-
ဇာလိကာ-ကြည့်။

ဝဋ်ပကရ (ပ) [ဝဋ်+အာ+ကရ+အ။ ဝဋ်
ဝေဒနံ အာ ကရောဘိဘိ အမ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၁၊
၂၇။] ကြီး၊ ကျောက်ကြီး၊ ရွက်ကြီး။ သယန္တံ
သာဋ္ဌာကရ (ဇ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၅) နိ ယန္တေနစေ

ဝဋ်ပကရေန စ သဒ္ဓိံ သဗ္ဗသမ္ဘာရယုတ္တံ။
ဇ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅၄။

ဝဋ်ပကာရ (ပ) [ဝဋ်+အာကာရ။ ဝဋ်ပ
ဝုစ္စတိ သိပဇ္ဇေ၊ တဒိ ကာရတာယ ဝဋ်ပ-
ကာရော “ဝဋ်ပ ကာရေ (ကပဇ္ဇေ?)
နိဂြောဓေ” တိ ဟိ နာနတ္ထသင်္ဂဟော။
ဇနံ၊ဋ္ဌ၊၆။၆၆၈။] ဝဋ်ပကရ-ကြည့်။ သယန္တံ
သဝဋ်ပကာရ (ဇ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၅။ နိ-မူ)။
ယန္တေန စေ ဝဋ်ပကာရေန စ သဒ္ဓိံ
သဗ္ဗသမ္ဘာရယုတ္တံ။ ဇ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅၄။ ဝဋ်ပ-
ကာရော ဖိယာဒယော။ ဇနံ၊ဋ္ဌ၊၆။

ဝဋ်ပ (ပ) [ဝဋ်+ဘ] ချက်ကြီးသူ။ ဝဋ်ပဘော။
မောဂံ၊၄။၈၃။

ဝဋ်ပ (ပု၊န) [ဝဋ်+ဥပ။ ဝဋ် ဂတိယံ၊ ဥပမာ၊
ဇ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ဇနံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ဝဋ်+တုမ။
ဝဋ်ပသန္တယ ဇော၊ ဝဋ်ပန္တောတိ ဝဋ်ပမံ၊
ပဇာက။ ဣဒိ၊၁။၃၃။] (၁) (ပြုကတေ-
ရိရိး) ခရီးလမ်း။ (၂) ပဋိပဒါခရီး၊
အကျင့်လမ်းစဉ်၊ အရိယမဂ်ခရီး၊ အရိယ
မဂ်လမ်းစဉ်၊ သတိပဋ္ဌာန်လမ်းစဉ်။ (၃)
ဒါနခရီး၊ အလှူဒါနလမ်းစဉ်။ (၄) ကုသိုလ်
အကုသိုလ်တည်းဟူသော ကမ္မဝဋ်။ (၅)
အပိုင်၊ အခြား။ (တိ)(၆) လုံးဝန်းပုကွေသော
သူ။

(၁) (ပြုကတေ-ရိရိး) ခရီးလမ်း။
ကယ သောဓိယတိ မဂ္ဂေါ၊ အဇ္ဇသံ ဝဋ်ပ-
မာယနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃။၃၀၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။
အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ ဇ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။မဂ္ဂေါ အဇ္ဇသံ
ဝဋ်ပမာယနံ မဂ္ဂဿေဝေဘာနိ ဝေဝစနာနိ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ အဇ္ဇသံ ဝဋ်ပမာယနံ ပရိ-
ယာယဝေ နေဟိ မဂ္ဂမေဝ ဝဒတိ။ မူလဋ္ဌ၊
၁။၂၅။ (၂) ပဋိပဒါခရီး၊ အကျင့်လမ်းစဉ်၊
အရိယမဂ်ခရီး၊ အရိယမဂ်လမ်းစဉ်၊ သတိ
ပဋ္ဌာန်ခရီး၊ သတိပဋ္ဌာန်လမ်းစဉ်။ အဇ္ဇသံ
ဝဋ်ပမာယနံ။ စူဠနိ၊၂။၁။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။

မာဠု၁။၂၃၄။ ပဋိသံဠု၂။၅။ သုတ္တနိဠု
 ၁။၃။ မဟာနိဠု၃။၃။ နေတ္တိဠု၂။၆။
 (အကျယ်ကို ညွှန်းပြသ :သော အဋ္ဌကထာ
 တို့နှင့်-သံဠု၂။၅။ နိတိဠု။ ၂၆-
 ၈-တို့ကြည့်။) (၃) ဒါနဓိဒါန အလှူဒါန
 လမ်းစဉ်။ ဝဋ္ဋမံ အာစရိယာမိ သောကနေ။
 ဇာ၁။၁၇၃။ ဝဋ္ဋမန္တိ မဂ္ဂံတဒေဝ
 အဋိယာစရိတံ ဒါနမဂ္ဂံ အာစရိယာမိ။ ဇာ
 ၅။၂။၃၃။ (၄) ကုသိုလ် အကုသိုလ်တည်း
 ဟူသော ဖဗ္ဗဝဋ္ဋိ။ ဆိန္ဒုဝဋ္ဋမေတံ ဧတ္ထ
 ဝဋ္ဋမန္တိ ကုသလာကုသလာမ္မဝဋ္ဋံ ဝုဇ္ဇတိ။
 ဒိဋ္ဌိ၂။၁၈။ မာဠု၄။၁၁။ (၅) အပိုင်း
 အခြား။ ဝဋ္ဋမ-ကြည့်။ (တိ) (၆)
 လုံးဝန်းပုကူသော သူ။ ပရိဝဋ္ဋမော (ဝိ
 ၅။၃။၃၀။ ဝိသင်္ဂဟ။၁၄) တိ သမန္တဟော
 ဝဋ္ဋလော (ဝဋ္ဋကာယော)။ သာရတ္ထု၃။
 ၂၆၄။ ဝိမတိ။ ၂။၁၂။ ဝိလင်္ကာရဋီ၁။၂၃။

ဝဋ္ဋမ (တိ) [ဝဋ္ဋမ+က] အပိုင်းအခြား
 ရှိသော။ အန္တဝါ အယံ လောကော ပရိ-
 ဝဋ္ဋမော။ ဒိ ၁။၂။ ပဋိသံဠု၁။ ပရိ-
 ဝဋ္ဋမောတိ သမန္တတေ ပရိစ္ဆေဒဝါ။ ပဋိသံ
 ၅။၂။၇။

ဝဋ္ဋမ (ပုန) [ဝဋ္ဋမ+ဝဋ္ဋမ။သာမညနိဒ္ဒေသ
 နည်း စသည်လည်း ကြံသင့်သည်။] (လူ
 စသည်ကို သွားရာခရီးနှင့် ထိုထိုရေကိုစီးသွား
 ရာခရီး) ကုန်းလမ်းခရီးနှင့် မေလမ်းခရီး။
 အာသိတ္ထောဒကာနိ ဝဋ္ဋမာနိ (ဒိ ၂။၂၃-
 ၄) တိ ပရိပုဏ္ဏသလိလာ မဂ္ဂါ စ ကန္တရာ
 စ။ ဒိ ၅။၂။ ၄၀၀။ အာသိတ္ထောဒကာနိ
 ဝဋ္ဋမာနိတိ ဂမနမဂ္ဂါစေဝ တံ တံ ဥဒကမဂ္ဂါ
 စ သမ္ပဒေဝ ဒေဝေန ဖုဋ္ဌတ္တာ တဟံ တဟံ
 ပဂ္ဂရိသဥဒက သန္နမာနဥဒကာ။ ဟေနာဟ
 “ပရိပုဏ္ဏသလိလာ မဂ္ဂါ စ ကန္တရာ စာ”တိ။
 ဒိ ၅။၂။၃၅။

ဝဋ္ဋတိ (ကြိ) [ဝဋ္ဋ+ဏေ+တိ] ဝေဘန်ဇါ။
 ပဋ္ဌ ဝိတဇနေ။ဝဋ္ဋတိ။ဝဋ္ဋယတိ။နိတိဠု။
 ၂။၆။

ဝဋ္ဋ (တိ) [ဝဋ္ဋ+အ] (၁)လုံး - ဝန်း-သော။
 (၂)အလုံးအဝန်း။ (၃) ဖြစ်ပွားဆဲသော။
 (၁)ဝဋ္ဋာ သုဘတာ အနုပုဗ္ဗဂ္ဂတာ။ ဒိ ၃။
 ၁၂။ ဝဋ္ဋံ ပရိမဏ္ဍလံ စတုရံသံ ဆဋ္ဌံ သံ။
 အဘိဓာပဇိ ၃။ စက္ကသဏ္ဍာနံ ဝဋ္ဋံ။ အဘိဋ္ဌာ
 ၁။၂၅။ ဒိသံ ဝါ ဝဋ္ဋံ ဝါ စတုရသံ ဝါ။ ဝိ
 ၅။၃။၁။ (-ဝိဋ္ဌာ ၂။၁၅။ ဒိဋ္ဌာ ၂။၄၀။
 အဘိဋ္ဌာ ၂။၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။၁၂။ မာဠိ ၂။
 ၂။ သံဋီ ၁။၁၆။) (၂) ထိရဘာဝါယ
 ဝဋ္ဋံ ဝါ စတုရသံ ဝါ ဆိန္ဒုတော ကေဒေသေ
 ဝါ သန္တရံတဗ္ဗံ။ ဝိ ၁။၃၃။ (၃) ကာလံ
 ဂတိ ဘဝါဘပ (အံ ၂။၆) နိ ဝဋ္ဋကာလံ
 ဂတိဗ္ဗ ပုနပုနဗ္ဗဝေ စ။ အံ ၅။၂။၂။

ဝဋ္ဋ (ပုန) [ဝဋ္ဋ+အ။ ဝတု+ယ။ တ-ကို
 ဋ-ပြု။မဏိမဉ္ဇူ ၂။၃၂။ အပရာပရံ ဝဋ္ဋန-
 ဋေန ဝဋ္ဋံ။ ဝိသုဒ္ဓိ ၂။၃၈။ ဝတ္တတိ ဧတ္ထ
 ကမ္မံ တဗ္ဗိပိကောစာတိ ဝဋ္ဋံ။ ဝိဘာဝိနိ။
 ၂။၂။] (၁) ဝဋ္ဋံ ဝဋ္ဋံဆင်းရဲ၊ ဝဋ္ဋတရား။
 (က) သံသရာဝဋ္ဋံ။ (ခ) တေဘူမကဝဋ္ဋံ။
 (ဂ) ကမ္မဝဋ္ဋံ။ (ဃ) ဝိဂါကဝဋ္ဋံ။ (င)
 ကိလေသဝဋ္ဋံ။ (စ) ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ
 ၂-ပါး။ (၂) ရိက္ခာ၊ လှူဖွယ်ဝတ္ထု။ (၃)
 ငုံးငှက်။ (၄) ကျင် (ဂျင်) ကစားစရာ
 ဘောလုံး။ (၅) အကြောင်း။ (၆) ကြေးပုပ်
 (ခဲပုပ်နှင့် ကြေးနီရောစပ်ထားသော ဝတ္ထု
 အထူး)။ (၇) ဟင်းလင်းပွင့်ခြင်း။ (၈)
 ဝဋ္ဋကဇာတ်။

(၁) ဝဋ္ဋံ ဝဋ္ဋံဆင်းရဲ၊ ဝဋ္ဋတရား။ (က)
 သံသရာဝဋ္ဋံ။ ကုတော သရာ နိဝတ္တန္တိ။ ဂတ္ထ
 ဝဋ္ဋံ န ဝတ္တတိ။ သံ ၁။၁၅။ ကုတော သရာ
 နိဝတ္တန္တိတိ ဣမေ သံသာရသရာ ကုတော
 နိဝတ္တန္တိ။ သံ ၅။၁။၅။ ဝဋ္ဋေ အနပေက္ခာ

(စရိယာ။၄၀၁)တိ သံသာရေ နိဗ္ဗာနယာ။
 စရိယာ။၄၀၂။ တတ္ထ ဝဋ် နာမ သံသာရေ။
 နေတ္ထိ။၄၄။ ဝဋ် ဝတ္ထိ (စူဠနိဋ္ဌ။၁၃၅) တိ
 သံသာရပဝတ္ထိ။ စူဠနိဋ္ဌ။၁၃၆။ ဝဋ် ဝတ္ထိယတိ
 (စူဠနိဋ္ဌ။၁၃၆)တိ သံသာရပဝတ္ထိ။ စူဠနိဋ္ဌ။
 ၁၃၇။ (-ဒိဋ္ဌ။ ၂။ ၂။ ၁၃၁)။ (ခ) တေဘူမကဝဋ်။
 ဝဋ် နာမ တေဘူမကဝဋ်။ အံဋ္ဌ။၁။၄၀။
 ဝဋ် ဝါ (မဟာနိဋ္ဌ။၄၆)တိ တေဘူမကဝဋ်။
 မဟာနိဋ္ဌ။၁၆၄။ (-မဟာနိဋ္ဌ။ ၇။ ၆။ မဋ္ဌ။၁။
 ၇။ မဋ္ဌ။ ၂။ ၁၉။ သံဋ္ဌ။ ၃။ ၁၆။ မဟာနိ
 ဋ္ဌ။ ၂၀၄။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၉။ မဋ္ဌ။ ၂။ ၁၀၇။
 (ဂ) ကမ္မဝဋ်။ (ဃ) ဝိပါကဝဋ်။ (င)
 ကိလေသဝဋ်။ ဝဋ် တေသံ နတ္ထိ ပညာ-
 ပနာယာ (ဥဒါန။၁၆၇)တိ... တံဝိဓမ္မိ ငဋ်
 နတ္ထိ ပညာပနာယ။ ဥဒါန။၁၆၇။ အစ္စန္ဒိ
 ဝဋ် ဗျာနိ နိဗ္ဗာသံ.....ဆိန္ဒ ဝဋ် န ဝတ္ထိတိ။
 ဥဒါန။၁၇၁။ လောကီယဉ္ဇိ ကုသလံ.....
 ဝဋ် အာစိနန္တံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိဋ္ဌ။၁။ ၂၀၃။
 ဝဋ် ကမ္မဝဋ်။ မူလဋ္ဌိ။၁။ ၇။ အစ္စန္ဒိ
 ဝဋ် အနဝသေသတော ကိလေသဝဋ်
 သမ္မုတ္တိန္တိ.....ဆိန္ဒ ဝဋ် န ဝတ္ထိတိ...ဥပစ္စန္ဒ
 ကမ္မဝဋ် န ဝတ္ထိတိ န ပဝတ္ထိတိ။ ဥဒါန။
 ၁၇၀။ ဝဋ်ဝေဒနာ(အံဋ္ဌ။၁။၄၀)တိဝိပါက-
 ဝဋ်ဝေဒနာ။ အံဋ္ဌ။၁။၇၀။ (-မဋ္ဌ။၁။၉၄။
 သံဋ္ဌ။ ၂။ ၄၇။ နေတ္ထိ။ ၇။ ၁၅။ မဋ္ဌ။ ၂။ ၅။ သံ
 ဋ္ဌ။ ၂။ ၅။ အဘိဋ္ဌ။၁။၉၁။ အဘိဋ္ဌ။ ၁။ ၉။
 ငာဋ္ဌ။ ၂။ ၁၃၄။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၅)။ (ခ) (ဂ)
 (ဃ) (င) ဝဋ်သံ (ဝိဘာဝိနီ။ ၂၁၉)န္တိ
 တေဘူမကဝဋ်သံ ကိလေသကမ္မဝိပါကဝဋ်
 သေန ဝါ တံဝိဓေ ဝဋ်။ မဏိမဋ္ဌ။ ၂။ ၂၃။
 (စ) ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာ ၂-ပါး။
 တတ္ထ ဒွေသစ္စာနိ ဝဋ်။ ဒိဋ္ဌ။ ၂။ ၁၉။ ဒိဋ္ဌ။
 ၃။ ၂၀။ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ် ပဝတ္ထိ
 ဟေတုဘာဝတော။ ဒိဋ္ဌိ။ ၂။ ၃၄ - ၃။
 ဒိဋ္ဌိ။ ၃။ ၂၃။

(အဖန်ဖန်လည်တတ်သောကြောင့် ဝဋ်
 မည်၏။ တစ်နည်း ကံနှင့်အကျိုး ဝိပါကတို့၏
 ဖြစ်ထုတ်သောကြောင့် ဝဋ်မည်၏။ ယင်း
 ဝဋ်သည် ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်-
 ဟူ၍ ၃-မျိုးရှိရာ အင်ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်
 တို့သည် ကိလေသဝဋ်မည်၍ ကမ္မာ၊ ဝ၊ သင်္ခါရ
 တို့သည် ကမ္မဝဋ်မည်ပြီး ဥပပတ္တိဘဝ၊ ဝိညာဏ်
 နာမ်ရုပ်၊ သဗ္ဗာယဟန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊
 ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏတို့သည် ဝိပါကဝဋ်မည်
 သည်။ (အဘိဋ္ဌ။ ၂။ ၁၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၃။
 သင်္ဂဟ။ ၁၃။ မူလဋ္ဌိ။ ၂။ ၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ။ ၂။
 ၃၀။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၄၀)။

ယင်း ဝဋ် ၃-ပါးကို ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ၊
 ဟုဆိုအပ်သော ဘုံ ၃- ပါး၌ ဖြစ်တတ်
 လည်တတ်သောကြောင့် တေဘူမကဝဋ်ဟူ၍
 လည်းခေါ်သည်။ (ဝိဋ္ဌ။၁။၁၀၃။ သာရတ္ထ။
 ၂။ ၁၇။ ဝိမတိ။၁။၁၀။) ခန္ဓာ၊ အာယတန၊
 ဓာတ်တို့၏ မပြတ်ဖြစ်သော အစဉ်သည်
 သံသရာဝဋ်မည်သည် (အံဋ္ဌ။ ၂။ ၃၇။ အဘိ
 ဋ္ဌ။၁။၁။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၁၇။ စူဠနိဋ္ဌ။ ၂။ ၁။
 ဘဝသိန်းပေါင်းများစွာသည် (ဝါ) ဘဝ
 သိန်းပေါင်းများစွာအရေအတွက်ရှိသော ဝဋ်
 ဆင်းရဲသည်သံသရာဝဋ်မည်သည်။ (ဓမ္မဋ္ဌ။ ၂။
 ၇။ ဝေဒနာဋ္ဌ။ ၂။ ၁၃။ သာရတ္ထ။၁။၆၅။
 ဝိမတိ။၁။၁၇။ အကျယ်ကို ဆိုင်ရာပုဒ်များ
 ကြည့်)။

(၂) ရိက္ခာ၊ လှူဖွယ်ဝတ္ထု။ တတော
 ဟတ္ထိ အဿ ဗ လ ကာ ယဩရောဓာဒယော
 ယထာနိဗ္ဗိန္ဒ ဝဋ် အလဘာနာ ထာမေန
 ဗလေန ပရိဟာယန္တိ။ ဒိဋ္ဌ။ ၂။ ၁၀။ (-သံ
 ဋ္ဌ။၁။၆၆။ အဘိဋ္ဌ။ ၂။ ၄၂)။ (၃) ငှက်။
 ဝဋ်ပေါတက - ကြည့်။ (၄) ကျင် (=ဂွင်)
 ကစားစရာဘောလုံး။ ဝဋ်မနုပ္ပ (စရိယာ။
 ၄၁၆) နှိ ခိပနဝဋ်သဏ္ဍာနတာယ ဝဋ်
 လဒ္ဓနာမ ဂေဏှုကံ အနက္ခိ ပေန္တော။ စရိယာ

၄။ ၂၃၇။ (၅) အကြောင်း။ ဝဏ္ဏံ တေသံ နတ္ထိ ပညာပနာယ။ သံ၊ ၂။ ၄၈။ အထဝါ ဝဏ္ဏိ ကာရထံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ (၆) ကြေးပုပ် (=ခဲပုပ်နှင့်ခဲကြေးနီထေရ်စပ်ထားသောသတ္တုအထူး)။ ဝဏ္ဏကာရ၊ ဝဏ္ဏလောဟ-တို့ကြည့်။ (၇) ဟင်းလင်းပွင့်ခြင်း။ ဝဏ္ဏတ-ကြည့်။ (၈) ဝဏ္ဏဇာတ်။ အထ ဝဏ္ဏ ကပေါတဝရေန ဒသာတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၄။

ဝဏ္ဏက (ပု၊န) [ဝဏ္ဏ+က] တစ်နည်း ဝဏ္ဏ+ဏ္ဍ။ ထိ-၌ ဝဏ္ဏကာ=ငုံးမ။ ဝဏ္ဏကာ ပက္ခိဝိသေ-သော။ ရှု၊ ၄။ ၅၄-နာ။ ဝဏ္ဏ ဝဏ္ဏနော၊ ဏ္ဍ၊ ဝဏ္ဏကာ နာရိ၊ ခာနံ၊ ၆။ ၂၄-၅။] (၁) ငုံးငှက်။ (၂) လက်ဆွဲယာဉ်၊ လက်တွန်းယာဉ်။ (= ဝန်ချား)။ (၃) ဝဏ္ဏဇာတ် ၄-ဇာတ်။ (၄) ကြေး-သံ-ခွက်အထူး။ (၁) မောဓောဝါ ကပိဋ္ဌထေဝါ တိတ္ထိဓောဝါ ဝဏ္ဏကောဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၉။ (၂) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဣတ္ထိယုတ္တံ ပရိသယုတ္တံ ဟတ္ထဝဏ္ဏကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၀။ (၃) ဝဏ္ဏဇာတ်-ကြည့်။ (၄) ဝဏ္ဏန္တိ စ အစုစန္ဒာကာရေ လောဟာဒိမယောဘာဇနိယဝိသေသော။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။

ဝဏ္ဏက္ခာပက (ပု) [ဝဏ္ဏ + ဆာပက] ငုံးငယ်၊ ငုံးပေါက်စ၊ ငုံးကလေး။ တတောဝေ အဇာတပမက္ခ ဝဏ္ဏက္ခာပကော ယဒါ အဟံ ကုလာဝကေယေဝ ဟောမိ၊ စရိယာ၊ ၄။ ၂၂၅။

ဝဏ္ဏဇာတက (န) [ဝဏ္ဏ+ဇာတက] ဝဏ္ဏဇာတ်၊ ငုံးငှက်ကို အကြောင်းပြု၍ ဟောကြားအပ်သောဇာတ်။ ဝဏ္ဏဇာတ်ကထေသိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။

(ဝဏ္ဏဇာတ်သည်- (၁) ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၃-ခုမြောက် ဝဏ္ဏဇာတ်=သမ္မောဒမာနဇာတ်။ (ဇာ၊ ၁။

စာဘိဝေန် (ထ-ဝဂ်) ၃၄-မ-မ၊ သ၊ စ

၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄-၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။) (၂) ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၅-ခုမြောက် ဝဏ္ဏဇာတ်။ (ဇာ၊ ၁။ ၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၈-၃၁။) (၃) ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၁၂-ဝဂ်၊ ၈-ခုမြောက် ဝဏ္ဏဇာတ်။ (ဇာ၊ ၁။ ၂၇။ ၇။ ၄။ ၁။ ၄၅၈-၆၁။) (၄) ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၆-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၉-ခုမြောက် ဝဏ္ဏဇာတ်။ (ဇာ၊ ၁။ ၁၅၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉၃-၅။) အားဖြင့် ၄-ဇာတ်ရှိသည်။

ဝဏ္ဏကတ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ကတ] ဟင်းလင်းမြူအပ်သော။ ဝဏ္ဏကတေ မုခေ ဆုပန္တံ အဂ္ဂဇာတ် ပဝေသေသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၆။ ဝိ၊ ၅။ ၅၅၊ ၈၂၊ ၈၉။

ဝဏ္ဏကထာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ကထာ] ဝဏ္ဏဆင်းရဲနှင့်စပ်သောစကား ဝဏ္ဏဆင်းရဲကို ဟော-ရာ-ကြောင်း- ဖြစ်သော စကား။ ဝဏ္ဏကထာ ကထိတာ ဟောတိ။ ဘဂဝါ ဟိ ဝဏ္ဏကထာ ကထေန္တော ကတ္ထစိ အဝိဇ္ဇာသိသေန ကထေသိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ ၃။ ၂။ ၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၂-၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။)

ဝဏ္ဏန္တ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ကန္တ] လုံးသော-အမြစ်-အရင်း-သစ်-အု-ဖူး။ ယန္တိ ဝဏ္ဏန္တံ၊ ဝိမတိ။ ၂။ ၃၂။

ဝဏ္ဏပေါတက (ပု) ဝဏ္ဏ+ ပေါတက] ဝဏ္ဏက္ခာပက-ကြည့်။ [ဝမဟာဂေဏ္ဍပုဗ္ဗမာဏော ဝဏ္ဏပေါတကော အယောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၉။

ဝဏ္ဏယုဒ္ဓ (န) [ဝဏ္ဏ+ယုဒ္ဓ] ငုံးတိုက်ခြင်း၊ ငုံးတိုက်ပွဲ။ မေဏ္ဍယုဒ္ဓံ ကုက္ကုဋယုဒ္ဓံ ဝဏ္ဏယုဒ္ဓံ။ ဒီ၊ ၁။ ၆။ ၆၁။ မဟာနိ၊ ၂။ ၅။ ၃၇။ စူဠနိ၊ ၂။ ၅။ ၃၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂။ ၆။

ဝဋ်ကယောနိ (ထိ) [ဝဋ်က+ယောနိ] ငုံး-
မျိုး-ဇာတ်။ ဗောဓိသတ္တော စုတိပဋိ-
သန္တိဝသေန ပရိဝဋ်ဇန္တော ဝဋ်ကယောနိယံ
နိဗ္ဗတ္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၀။

ဝဋ်ကရာဇ (ပု) [ဝဋ်က+ရာဇ] ငုံးမင်း၊
ငုံးဘုရင်။ ဝဋ်ကရာဇာ ပန လောကနာထော။
စရိယာ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၈။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၁)။

ဝဋ်ကလက္ခဏ (န) [ဝဋ်က+လက္ခဏ] (၁)
ငုံးလက္ခဏာ။ (၂) ငုံးလက္ခဏာကိုပြတတ်
သောကျမ်းစာ။ (၁)(၂) ကုက္ကုလက္ခဏံ
ဝဋ်ကလက္ခဏံ ဂေါဓာလက္ခဏံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။
မဟာနိ။ ၂၉၈။ အာလက္ခဏာဒီသု ပန
ဝေဇ္ဇပါနိ အဇာဒီနိ မံသံ ခါဒိတဗ္ဗံ၊ ဝေဇ္ဇပါနိ
န ခါဒိတဗ္ဗန္တိ အယံ ဝိသေသောဝေဒိတဗ္ဗော။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၉။ လက္ခဏန္တိ တေသံလက္ခဏပု-
ကာသကသတ္တံ။ သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။

ဝဋ်ကလုဒ္ဒက (ပု) [ဝဋ်က+လုဒ္ဒက] ငုံးထောင်
မှဆိုး၊ ငုံးမှဆိုး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝဋ်ကဝသိတ (န) [ဝဋ်က + ဝသိတ] ငုံး-
မြည်-တုန်-သံ။ တဒါ ဧကော ဝဋ်က-
လုဒ္ဒကော တေသံ ဝသနဋ္ဌာနံ ဂန္ဓာ ဝဋ်က-
ဝသိတံ ကတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၄-၅။

ဝဋ်ကာယ (ပု) [ဝဋ် + ကာယ] လုံး-ဝန်း-
သောကိုယ်။ ပရိဝဋ်မောတိ သမန္တတော
ဝဋ်ကာယော။ ဝိမတိ၊ ၂။၁၂။

ဝဋ်ကာရ (ပု) [ဝဋ်+ကာရ+ဏ] ကြေးသွန်း
သမား။ တိပုကာရာ လောဟကာရာ ဝဋ်-
ကာရာ အယောကာရာ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၁၅။

ဝဋ်ကာရဏ (န) [ဝဋ်+ကာရဏ] ဝဋ်တရား-
ဝဋ်ဆင်းရဲ-၏ အကြောင်း။ နတ္ထိ ဒိန္နန္တိ-
အာဒိနယပုဝတ္တာနိ ဒိဋ္ဌိဝိသေသဘူတာနိ
ဝဋ်ကာရဏာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂။ (-မူလဋီ၊ ၂။
၁၂၅)။

ဝဋ်ကာလ (ပု) [ဝဋ်+ကာလ] ဖြစ်ပွားဆဲ
ဖြစ်သော- အချိန်- အခါ- ကာလ။ ဝဋ်
၃-ကြည့်။

ဝဋ်ကိလမထ (ပု) [ဝဋ်+ကိလမထ] ဝဋ်ဆင်းရဲ
ဟူသော ပင်ပန်းခြင်း။ ဒရထာဒယော ဝဋ်-
ဒရထာ ဝဋ်ကိလမထာ ဝဋ်ပရိဋ္ဌာဟာ ဝေ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၀။

ဝဋ်ကုလ (န) [ဝဋ်+ကုလ] (သုတစ်ပါးတို့ကို
သတ်ဖြတ် ညှဉ်းဆဲတတ်သော) ဖြစ်ပွားဆဲ
ဖြစ်သောအမျိုး။ ကုလံ ဂတိန္တိ ဝဋ်ကုလဉ္ဇေဝ
ဝဋ်ဂတိဉ္ဇ အတိက္ကန္တာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၀၂။

ဝဋ်ကွယ (ပု) [ဝဋ်+ခယ] (၁) ဝဋ်သုံးပါး-
ဝဋ်ဆင်းရဲ-၏ကုန်ရာ (နိဗ္ဗာန်)။ (၂) ဝဋ်
ဆင်းရဲ၏ ကုန်ခြင်း။ (၁) ဘဝကွယံ သံသာ-
ရကွယံ ဝဋ်ကွယံ ပဿ။ စူဠနိ၊ ၁၀၅။
(-၂၁၄၊ ၂၁၅)။ (၂) ဝဋ်ကွယော၊ ဥပဓိကွ-
ယော တဏှကွယော ဟောတု။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၉၈။ အပါဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။

ဝဋ်ကွိ (န) [ဝဋ် + အကွိ] လုံး-ဝန်း-ဝိုင်း-
သော မျက်စိ။ တဿာ ကာကိယာ ဝေဇ္ဇပု
နာမ တုဏှံ အဟောသိ။ ဝေဇ္ဇပါနိ ဝဋ်ကွိနိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၄။

ဝဋ်ခါဏှ (ပု၊န) [ဝဋ် + ခါဏှ] ဝဋ်-၏-၌-
သစ်ငုတ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝဋ်ခါဏှ (ထိ) [ဝဋ်ခါဏှ+ဏ(က)] (သံသရာ)
ဝဋ်-၏-၌-သစ်ငုတ်နှင့် တူသော၊ သူ။ ဝဋ်-
ခါဏှဘူတ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈) ၏ ဝဋ်တော ဥဒ္ဓ-
ရိတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ ဝဋ် နိဝ္ဗလ-
ဘာဝေန ဌိတံ ခါဏှ ဝိယ ဘူတံ။ ဝိမတိ၊ ၁။
၇၀။ ဝဋ်ခါဏှနာမေသ သတ္တော ပထဝိဂေါ-
ပကော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။
၉၆။ “ဝဋ်ခါဏှ နာမေသ” တိ ဣဒံ ဝစနံ
နေယျတ္ထံ၊ န နိတတ္ထံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၈။ သိ၊ဋ္ဌ၊
သစ်၊ ၂။၄၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆)။

(ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံနှင့် ယင်းကံ ၂-ပါးတို့၏အကျိုးမရှိ-ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသော အဟေတုကဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုကို ပြုအပ်သော်လည်း ပြုအပ်သည်မမည်၊ ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုပင် မရှိဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသော အကိရိယဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်၊ အကျိုးမရှိဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသော နတ္ထိကဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မြဲသောမိစ္ဆာအယူ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက ပုဂ္ဂိုလ် မည်ကုန်၏။ ယင်းနိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက ပုဂ္ဂိုလ်သည် သဂ္ဂန္ဓဗျာဓိ၊ မဂ္ဂန္ဓဗျာဓိဖြစ်၍ နတ်ရွာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်မရနိုင်၊ သို့ကြောင့် ယင်းနိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကပုဂ္ဂိုလ်ကို “ဝဋ္ဋခါဏု= သံသရာဝဋ်- ဧ- နှ့် သစ်ငုတ်နှင့်တူသော ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ခေါ်ဆိုလေသည်။ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၀။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၉၆။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၇-၅၀)။

ဝဋ္ဋခါဏုက (ထိ) [ဝဋ္ဋခါဏု+က] ဝဋ္ဋခါဏု- ကြည့်။ ဝဋ္ဋခါဏုကော နာမေသ သတ္တော ပထဝိဂေါပကော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။

ဝဋ္ဋခါဏုကစောဒနာ (ထိ) [ဝဋ္ဋခါဏုက+ဘာဝ+ စောဒနာ။ ဘာဝပုဒ်ကျေ။] (သံသရာ)ဝဋ်၏ သစ်ငုတ်နှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကို စောဒနာ ကြောင်းစကား။ ဝဋ္ဋခါဏုကစောဒနာယ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၇။

ဝဋ္ဋခါဏုကဇောတနာ (ထိ) [ဝဋ္ဋခါဏုက+ ဘာဝ + ဇောတနာ။ ဘာဝပုဒ်ကျေ။] (သံသရာ) ဝဋ်၏သစ်ငုတ်နှင့်တူသည်၏အဖြစ် ကို ထွန်းပြတတ်သောစကား။ ယဒိ ဝေ ဝဋ္ဋခါဏုကဇောတနာ ကထန္တိ အာဟ “အာသေဝနဝသေန ပနာ”တိအာဒိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၆။

ဝဋ္ဋခါဏုဇောတနာ (ထိ) [ဝဋ္ဋခါဏု+ဇောတနာ] ဝဋ္ဋခါဏုကဇောတနာ-ကြည့်။ ဝေ ဝဋ္ဋခါဏု- ဇောတနာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။

ဝဋ္ဋဂတ (တိ) [ဝဋ္ဋ+ဂတ] (၁) ကျင် (=ဂျင်) -ကစားစရာဘောလုံး - သွားရာဖြစ်သော (လမ်း)။ (၂) ဝဋ်ဆင်းရဲ - ခွဲဖြစ်- သို့ရောက်-သော။ (၁) ဝဋ္ဋဂတံ မဂ္ဂံ အန္ဓေ- သန္ဓော (စရိယာ၊ ၄၁၆)တိ တေန ဝဋ္ဋေန ဂတံ မဂ္ဂံ ဂဝေသန္ဓော။ စရိယာ၊ ၄၁၇။ (၂) ဣဒါနိ ဒါနံ ဝဋ္ဋဂတာ ဥက္ကံသပတ္တာ သမ္ပတ္တိယော ဝိယ ဝိဝဋ္ဋဂတာပိ တဒ္ဒ သမ္ပာ- ဒေတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၈။

ဝဋ္ဋဂတဝေဒနာ (ထိ) [ဝဋ္ဋဂတ+ဝေဒနာ] ဝဋ်ဆင်းရဲ-ခွဲဖြစ်-သို့ရောက်-သောဝေဒနာ။ နိဗ္ဗတ္တံ ဝဋ္ဋဂတဝေဒနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ မူလဒီ၊ ၂။ ၂၇။

ဝဋ္ဋဂထိ (ထိ) [ဝဋ္ဋ+ဂထိ] ဖြစ်ပွားဆဲသောဂထိ။ ဝဋ္ဋကုလ-ကြည့်။

ဝဋ္ဋဂါမိက (တိ) [ဝဋ္ဋ+ဂမု+ဏိ=ဝဋ္ဋဂါမိ+က။] ဝဋ်ဆင်းရဲ-သို့- ခွဲ- ရောက်- လားရောက်- ကျင်လည်တတ်-သော။ ဝဋ္ဋဂါမိကသတ္တ- ကြည့်။

ဝဋ္ဋဂါမိက (တိ) [ဝဋ္ဋ+ဂမု+ဏေ+ဏိ=ဝဋ္ဋဂါ မိ+က။] ဝဋ်ဆင်းရဲသို့-ရောက်-လား- ရောက်-စေတတ်-သော။ ဝဋ္ဋဂါမိကကမ္မ- ကြည့်။

ဝဋ္ဋဂါမိကကမ္မ (န) [ဝဋ္ဋဂါမိက+ကမ္မ] ဝဋ်- ဆင်းရဲ - သို့- ခွဲ- ရောက်- လားရောက်- ကျင်လည်-စေတတ်သော ကံ။ ကမ္မာနန္တိ- ဝဋ္ဋဂါမိကကမ္မာနံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၃။

ဝဋ္ဋဂါမိကပသုတ (န) [ဝဋ္ဋဂါမိက+ပသုတ] ဝဋ်ဆင်းရဲသို့-ရောက်-လားရောက်-စေတတ် -သောကံကို-လေ့ကျက်-အားထုတ်-ခြင်း။ ဝဋ္ဋဂါမိကပသုတေန ဝဋ္ဋသေတံ အနုဿ- ရန္တေသု။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၇။

ဝေဇ္ဇာမိကမ္မ (န) [ဝေဇ္ဇာမိ+ကမ္မ] ဝေဇ္ဇာမိက-
ကမ္မ-ကြည့်။ တသ္မိံ ဌတော ဗဟံ ဝေဇ္ဇာမိ-
ကမ္မံ အာယုဟိတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။

ဝေဇ္ဇာမိကသတ္တ (ပု) [ဝေဇ္ဇာမိက+သတ္တ] ဝေဇ္ဇာ
ဆင်းရဲ-သို့-၌-ဧကံ-လားဧကံ- ကျင်
လည်တတ်-သော သတ္တဝါ။ ဝေဇ္ဇာမိကသတ္တာ
နာမ ဝေဇ္ဇာမိ အတ္တဘာဝါ န မုစ္ဆန္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၇

ဝေဇ္ဇာမိကုသလ (ပု၊န) [ဝေဇ္ဇာမိ+ကုသလ။]
ဝေဇ္ဇာမိကုသိုလ်။ဝေဇ္ဇာဆင်းရဲ-သို့-၌-ဧကံ-
လားဧကံ -ကျင်လည်-စေတတ် -သော
ကုသိုလ်။ ဝေဇ္ဇာမိကုသလံ နာမ မာတာပိတုနံ
ပုတ္တဓိတာသု...မုဒုမဒုဝစိတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။
တဒညေပိ ပန ဒါနသံလာဒိမ္မေ ဝေဇ္ဇာ
ဥပနိဿသဘူတာ ဝေဇ္ဇာမိကုသလံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၆။ (မိဘတို့၏ သားသမီးတို့အပေါ်၌ သား
သမီးတို့၏လည်း မိဘတို့အပေါ်၌ ချစ်ခြင်း
တဏှာလောတ၏ အစွမ်းဖြင့် အလွန်နူးညံ့
သည်၏အဖြစ်ရှိသော ကုသိုလ်စိတ်နှင့် ဝေဇ္ဇာ-
ဆင်းရဲ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဒါန၊ သီလ
စသော ကုသိုလ်ဟူသမျှတို့သည် ဝေဇ္ဇာမိ
ကုသိုလ်မည်၏။ ထိုဝေဇ္ဇာမိ ကုသိုလ်သည်
အလွန်ဆုံး စကြဝတေး၊ မဇ္ဇတံ၊ ပဒေသရာဇံ၊
ကေရာဇံစသော လူ့ စည်းစိမ်နှင့်နတ်စည်းစိမ်
တို့ကိုသာ အကျိုးပေးနိုင်သည်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။)

ဝေဇ္ဇာမိကုသလာနုသန္တိ (ထိ၊ပု) [ဝေဇ္ဇာမိကုသ-
လ+ အနုသန္တိ] ဝေဇ္ဇာမိကုသိုလ်၏အနုသန္တေ၊
ဝေဇ္ဇာမိကုသိုလ်ကိုဆက်စပ်ပြခြင်း။ တဒါ ဝဇ္ဇိ
သ္မတိ ဝဘ္ဘာ ဝေဇ္ဇာမိကုသလာနုသန္တိဝသေန
“ဘူတပုဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ”တံ ဒေသနံ အာရတံ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။

ဝေဇ္ဇာမိနိကုသလပညာ (ထိ) [ဝေဇ္ဇာမိနိ +
ကုသလပညာ။] ဝေဇ္ဇာဆင်းရဲ - သို့ - ၌ -
ဧကံ-ကျင်လည်-စေတတ်သော ကုသိုလ်
စိတ်၌-ယှဉ်-ရှိ-သော ပညာ။ သာသန

-နိသိတာ ပန သဗ္ဗာပိဝေဇ္ဇာမိကုသလပညာ
ကမ္မဿကတညာဏေ ပဝိဋ္ဌာ။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၂။

ဝေဇ္ဇာမိပုည (န) [ဝေဇ္ဇာမိ+ပုည] ဝေဇ္ဇာမိကုသလ
-ကြည့်။ဝေဇ္ဇာမိပုညဿ ပရိယောသနံ မနု-
ဿလောကေ စက္ကဝတ္တိသိရိဝိဘဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၂။

ဝေဇ္ဇာမိမဂ္ဂ (ပု) [ဝေဇ္ဇာမိ+မဂ္ဂ] ဝေဇ္ဇာဆင်းရဲသို့
ဧကံစေတတ်သောအကြောင်းကံ၊ဝေဇ္ဇာဆင်း
ရဲသို့ဧကံခြင်း၏အကြောင်း။ ဝေဇ္ဇာမိမဂ္ဂေါ
ဒုက္ခာဝဟတ္တာ။သံ၊ဋီ၊ ၂။၂၁။

ဝေဇ္ဇာမိသတ္တ (ပု) [ဝေဇ္ဇာမိ+သတ္တ] ဝေဇ္ဇာမိက
သတ္တ-ကြည့်။ ဝေဇ္ဇာမိသတ္တာ နာမ ဝေဇ္ဇာမိ
အတ္တဘာဝါ န မုစ္ဆန္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၀။
(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။)

ဝေဇ္ဇာမိသုခ (န) [ဝေဇ္ဇာမိ+သုခ] ဝေဇ္ဇာမိချမ်း-
သာ၊ ဝေဇ္ဇာဆင်းရဲသို့ လား-ဧကံ-ကြောင်း
ဖြစ်-စေတတ်-သောချမ်းသာ။ သာမိသန္တိ
သံကိလေသံ ဝေဇ္ဇာမိသုခံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃။

ဝေဇ္ဇာမိ (တိ) [ဝေဇ္ဇာ+ဂမု+ဏိ။ထိ၌ ဝေဇ္ဇာမိနိ။]
ဝေဇ္ဇာဆင်းရဲသို့ -၌- ဧကံ - လားဧကံ -
ကျင်လည် - တတ်သော။ အဘာဝိတကာ-
ယောတိအာဒိဟိ ကာယဘာဝနာရဟိတော
ဝေဇ္ဇာမိ ပုထုဇ္ဇနော ဒဿတော ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၂။ ဝေဇ္ဇာမိသတ္တ စသည်လည်းကြည့်။

ဝေဇ္ဇာမိ (တိ) [ဝေဇ္ဇာ+ဂမု+ဏေ+ဏိ။ ထိ-၌
ဝေဇ္ဇာမိနိ။] ဝေဇ္ဇာဆင်းရဲ-သို့-၌-ဧကံ-လား
ဧကံ-ကျင်လည်-စေတတ်သော။ တတ္ထ-
ဒုဝိဓံ ကုသလံ ဝေဇ္ဇာမိစ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။

ဝေဇ္ဇာဂေဟ(ပု၊န) [ဝေဇ္ဇာ+ဂေဟ] တန်ဆောင်းဝန်း။
ဝန်းဝိုင်း သော-အိမ်- အဆောက်အဦး။
မာဠာတိ ဝေဇ္ဇာဂေဟာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၇၁။

ဝေဇ္ဇာမိ (တိ) [ဝေဇ္ဇာ+အင်္ဂုလိ] (သန္တာညွန့်ကဲ့သို့)
လုံးသောလက်ချောင်း၊ ခြေချောင်းရှိသော။

သု။ ဝဇ္ဇာနီ(ဇာ၊၁။၃၄၂)တိ ပဝါဠကံရသ
ဒိသဝဇ္ဇာနီ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆၉။

ဝဇ္ဇာဓကသကုဏိကာ (ထိ) [ဝဇ္ဇာဓက+
သကုဏိကာ] ဝဇ္ဇာဓကမည်သော-ငှက်မ-
စာမ။ (သစ်ကိုင်းဖျား၊ သစ်ခက်ဖျားတို့၌
တွဲရ၍ ဆွဲ၍ အသိုက်လုပ်တတ်သော-ငှက်မ-
စာမ)။ သကုဏိကာတိဝဇ္ဇာဓကသကုဏိကာ။
သးဟိ ရုက္ခသာခါသု ဩလမ္ပန ကုလာဝကာ
ဟောတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၀၄။

ဝဇ္ဇာဓိ (ထိ) [ဝဇ္ဇာ+စာဋီ] အိုးလုံး၊ အိုးတုတ်
ကြီး၊ အိုးစရည်းကြီး။ ဝဇ္ဇာဓိ ဝိယ ဟုတော
ထောက် ဒိသမုခေါ မဇ္ဈေ ပရိစ္ဆေဒံ ဒဿေ-
တော ကတေဒံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၄။

ဝဇ္ဇာရက (ပု) [ဝဇ္ဇာ+စာရက။] နောင်အိမ်-
အချုပ်သောင်- အချုပ်ခန်း- နှင့်တူသော
ဝဋ်ဆင်းခဲ၊ ဝဋ်ဆင်းခဲဟုဆို အပ်သော-နောင်
အိမ်-အချုပ်ထောင်-အချုပ်ခန်း။ ဝဇ္ဇာ-
ရကတော နိယျာတိတိ ဝါ နိယျာနိကော။
ဒိ၊ဋီ၊၃။၆၄-၅။ (-မုလဋီ၊၁။၅၅)။

ဝဇ္ဇစန္ဒဒ (ပု) [ဝဇ္ဇာ+ဆေဒ] ဝဋ်ကိုပြတ်-ဝဋ်ပြတ်
-ခြင်း။ ဝေဘူတဿ ဝိပဿနာ ကေန္တတော
ဝဇ္ဇစန္ဒဒါယ ဟောတိ ယေဝ။ သံ၊ဋီ၊၂။၉၇။

ဝဇ္ဇဆိန္ဒ (ထိ) [ဝဇ္ဇာ+ဆိန္ဒ] ဝဋ်ပြတ်ပြီးသူ၊ ဝဋ်
ကိုဖြတ်သော၊ ပြတ်ပြီးသောဝဋ်ရှိသော၊ သူ။
(ဝဋ်ပြတ်သေးသောပုဂ္ဂိုလ်များသည်ပသာ
ပင်ရိုးသတ်လည်း သတိဖြစ်ခဲ့ပေ၏။ ဝဋ်ပြတ်
ပြတ်ပြီးသော ဘုရားရှင် စသောပုဂ္ဂိုလ်တို့မှ
သာပသာနှင့် သတိအညီအမျှ ရှိနိုင်သော
ကြောင့် ပညာရှိသတိဖြစ်ခဲ့ဟု ဆိုစမှတ်ပြုကြ
လေသည်။) ဝိရောသတောတိ ပဒဒ္ဒယေန
ဝဇ္ဇဆိန္ဒ အာဟ။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၀၈။

ဝဇ္ဇဇနကပိတု (ပု) [ဝဇ္ဇာ+ဇနက+ပိတု] ဝဋ်ကို
ဖြစ်စေတတ်သော အဘ။ ပုဏ္ဏော မမ ဝဇ္ဇ-
ဇနကပိတော။ ဓဒ္ဒ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။

ဝဇ္ဇဇာတက (န) [ဝဇ္ဇာ+ဇာတက] ဝဇ္ဇဇာတိ။
ဘုရားအလောင်းငှားငှက်၏-အဖြစ်အပျက်-
အကြောင်းအရာ-ကို ပြဆိုသည့် စကားရ်။
ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊
၁၂-ဝဂ်၊ ၈-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၅၈-၆၁။ ဝဇ္ဇကဇာတကေ သစ္စာရိယ-
ဋ္ဌာနေ အဂ္ဂိဇာလဿ အာဂမနပစ္စဒေါ။ အံ၊
ဋီ၊၃။၃၃၄။

ဝဇ္ဇဇ္ဈာသယ (ထိ) [ဝဇ္ဇာ+အဇ္ဈာသယ။ ဟိတဇ္ဈာ-
သယ။ မဏ်မဉ္ဇူ၊၁။၃၄၇။] ဝဋ်ဖြင့်အလိုရှိ
သော၊ ဝဋ်-ဋ္ဌ-ကို-အလိုရှိသော၊ သူ။
ကေစ္စော ဟိသောတာပန္နော ဝဇ္ဇဇ္ဈာသယော
ဟောတိ ဝဇ္ဇာဘိရတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၁။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။

ဝဇ္ဇတိ (ကြိ) [ဝဇ္ဇာ+အ+တိ။ ဝဇ္ဇော အာဝတ္တနေ။
ဇာတုတ္ထ။ ဝဋ်+အ+တိ။ ဝတု၊ ဝဋ်ဒိသာ-
ဒိနမန္တေ ယတာ ဝတ္တတိ။ ဝဇ္ဇတိ။ ရူ၊၄၀။
နိရုတ္တိ။ ၄၈-နာ။ ဝဋ် ဝဇ္ဇနေ။ ရူ၊ဋီ၊၄၀။]
(၁) လည်-ချာချာလည်-လိမ့်-လူးလိမ့်-၏။
(၂) အပ်စပ်-သင့်-သင့်တော်-၏။ (၃) ဖြစ်၏။
(၁) ဝဋ်တူ ဂတာယ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၇၈။ အာဝဇ္ဇန္တိတိ အာမုခံ ဝဇ္ဇန္တိ။ ယံ
ဒိသာဘိမုခံ ပတိတာ၊ တံ ဒိသာဘိမုခါ ဝေ-
ဝဇ္ဇန္တိ ဝိဝဇ္ဇန္တိတိ ဝိပရိဝတ္တနဝသေန ဝဇ္ဇန္တိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၀၁။ (-မဏ်မဉ္ဇူ၊၂။၂၃၃)။
(၂) ဝဇ္ဇတိ နု ခေါ တုမှာကံ မုသာဝါဒေါ။
မိလိန္ဒ၊ဋ္ဌ၊ဝတ္ထု၊ ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။ အာပဒါ-
သုတိ ကေနစိ ဥပဒ္ဓါတာ ဟောတိ။ ဝေရူ-
ပါသု အာပဒါသု ပဝိသိတုံ ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၁၆။ ဝတ္တံ ကာတုံ ဝဇ္ဇတိ(-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၆)
တိ ဝတ္တံ ကာတုံ ယုဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၆၅။
(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၊၂၉။ ကင်္ခါ၊၈၅၊၉၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၂၊၇၊၉။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၊၃၀၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀၊
၂၇၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၊၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၊
၁၀။၂၀။ (၃) ဝဇ္ဇယျာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၆၂)

တိ သမ္ဘဝေယျ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၄။ ဝဋ်တိ-
မိလိန္ဒ။ ၉။ ဝဋ်န္တိ-ဝိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၂-၃။ ဝဋ်ယျ
-မိလိန္ဒ။ ၁၅၂။ ဝဋ်ယျ-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၃-၄။
ဝဋ်ထာတိ-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၆။

ဝဋ်တ္တယ (န) [ဝဋ် + တယ။] ဝဋ် ၃-ပါး
အပေါင်း။

ဝဋ်တ္တယဝိစ္ဆေဒနု (န) ပါယ (ပု) [ဝဋ်တ္တယ+
ဝိစ္ဆေဒန+ပပါယ] ဝဋ် ၃-ပါးအပေါင်း၏ကင်း
ပြတ်ကြောင်း။ တဏှာ ဝိဇ္ဇာဝိသောဓနံ
ဝဋ်တ္တယဝိစ္ဆေဒနုပါယော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၂။
(-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၄)။

ဝဋ်တ္တယာနုပရမ (ပု) [ဝဋ်တ္တယ+အနုပရမ] ဝဋ်
၃-ပါးအပေါင်း၏-မငြိမ်း - မပြတ်စဲ-ခြင်း။
အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ပရိသုဒ္ဓိ ဝဋ်တ္တယာနုပရမော။
မာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၁။

ဝဋ်ဒရထ (ပု) [ဝဋ်+ဒရထ] ဝဋ်ဆင်းရဲဟုဆိုအပ်
သော-အပူ - ပူပန်ခြင်း။ ဒရထာဒယော
ဝဋ်ဒရထာ ဝဋ်ကိလမထာ ဝဋ်ပရိဋ္ဌာဟာ
ဝေ၊ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၀။

ဝဋ်ဒိပနိ (ထိ) [ဝဋ်+ဒိပနိ] ဝဋ်ဆင်းရဲကို
ပြုကတ်သော (ဒေသနာ)။ ယထာ ဝတ္တာ
ဒေသနာတိ စတုရာဟာရပဋိပဒ္ဓရာဂါဒိမုခေန
ဝဋ်ဒိပနိ ငုတ္တပ္ပကာရာ ဒေသနာ။ နေတ္တိ၊
ဋီ၊ ၇၀။

ဝဋ်ဒုက္ခ (န) [ဝဋ်+ဒုက္ခ-ဝဋ်ဘယကြည့်။] ဝဋ်
ဆင်းရဲ၊ ဝဋ်ဉှိ ဖြစ်သောဆင်းရဲ။ သကလဿ
ဝဋ်ဒုက္ခဿ နိဗ္ဗတ္တိ အဒ္ဓသ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁။
သဏေဓမ္မံ ကတော ဝဋ်ဒုက္ခတော မုစ္ဆိဿတိ။
မာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၃။ ဝဋ်ဒုက္ခဿ
ကောဋိ အန္တဘူတံ နိဗ္ဗာနံပါပုဏိတော။ သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၃၆။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၀။ ဓမ္မာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၄။ ၂၃၅။ ဋီ၊
၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဋီ၊ ၅၇၂။ ၁၀။ သုတ္တနိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉
၂၀၀။ မဟာနိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၁။

ဝဋ်ဒုက္ခန္ဓာရ (ပု၊ န) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ကန္ဓာရ] ဝဋ်
ဆင်းရဲဟူသော ခရီးခဲ။ ဝဋ်ဒုက္ခန္ဓာရတော
နိတ္ထရဏတ္ထာယ ပရိယတ္တိ နိတ္ထရဏပရိယတ္တိ။
မာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၀၀။

ဝဋ်ဒုက္ခန္ဓာယ (ပု) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ခယ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏
ကုန်ခြင်း။ တဿ တက္ကရဿ သမ္မာ ဟေတုနာ
နယေန ကာရဏေန ဝဋ်ဒုက္ခန္ဓာယာယ-
နိယျာတိ ဂစ္ဆတိ။ မာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၀။ (-အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၀၀)။

ဝဋ်ဒုက္ခနိတ္ထရဏတ္ထ (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+နိတ္ထရဏ+
အတ္ထ] ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ခြင်းအကျိုး
ရှိသော။ သာသနာဝတရဏံ နာမ ယာဝ
ဒေဝ ဝဋ်ဒုက္ခနိတ္ထရဏတ္ထံ။ မာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၀။

ဝဋ်ဒုက္ခနိဒါန (န) [ဝဋ်ဒုက္ခ+နိဒါန] ဝဋ်ဆင်းရဲ
၏ အကြောင်း။ ဝဋ်ဒုက္ခနိဒါနဿ ပရိဇိတ္တံ
ဣမေဟိ ဝါရေဟိ ဒုက္ခန္ဓယော ဝိဘာဝိ-
တော။ မာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၇။

ဝဋ်ဒုက္ခနိဿရဏ (န) [ဝဋ်ဒုက္ခ+နိဿရဏ] ဝဋ်
ဆင်းရဲ-၏ - မှ- ထွက်မြောက် - ခြင်း-ရာ
နိဗ္ဗာန်။ ယဿ ဝဋ်ဒုက္ခနိဿရဏဿ အတ္တာယ
ဓမ္မော ဒေသိတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂။ ၃၆၃။

ဝဋ်ဒုက္ခနိဿရဏတ္တိက (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခနိဿရဏ+
အတ္တိက] ဝဋ်ဆင်းရဲ-၏-မှ-ထွက်မြောက်-
ခြင်း-ရာနိဗ္ဗာန်-ဖြင့်-ကို - အလိုရှိသော။
ဝိဒုက္ခနိဿရဏတ္တိကေဟိ သောတဗ္ဗတော
သုတံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉။ (-၁၆၉။ မာ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၉၅။ မာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၀)။

ဝဋ်ဒုက္ခနိဿိတ (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+နိဿိတ] ဝဋ်
ဆင်းရဲ-၌-ကို-မှီသော။ တေန ဝဋ်ဒုက္ခ-
နိဿိတာ တတော အပရိမုစ္စမာနာယေဝ
ကပ္ပယိ သူတိ ဒီပေတိ။ စူဠနိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂။

ဝဋ်ဒုက္ခန္ဓ (ပု) [ဝဋ်ဒုက္ခ+အန္တ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏
အဆုံး (နိဗ္ဗာန်)။ ပရိယိဿတိ ပရိက္ခိဿတိ

ဝဋ်ဒုက္ခန္တော အာဂမ္မာတိ ပရိယောသာနန္တိပိ-
နိဗ္ဗာနဿ နာမံ။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၄။

ဝဋ်ဒုက္ခန္တောဂဓ (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခန္တော+အန္တောဂဓ]
ဝဋ်ဆင်းရဲ၌-အကျိုး- အတွင်း-ဝင်သော။
ဒုက္ခဒုက္ခာဒိဘေဒဿ သဒ္ဓဿိ ဒုက္ခဿ
ဝဋ်ဒုက္ခန္တောဂဓတ္တာ။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၆၆။

ဝဋ်ဒုက္ခပရိတ္တာသန (န) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ပရိတ္တာသန။
ဝဋ် ဒုက္ခပရိတ္တာသန+တ္ထ။ တ္ထ-ကျေ] (က)
ဝဋ်ဆင်းရဲ ကိုထိတ်လန့်စေ-ခြင်း -တတ်သည်
၏အဖြစ်။ (ခ) ဝဋ်ဆင်းရဲမှ တားမြစ်-
ခြင်း-တတ်သည်၏ အဖြစ်။ သိဒ္ဓိပဒေတိ
ကိလေသာနံ သာသနတော ဝဋ်ဒုက္ခပရိတ္တာ
သနတော စ သိဒ္ဓိသညိတေ...ပဒေ။ သံ၊ ဝိ၊
၁။ ၁၅၀။

ဝဋ်ဒုက္ခပရိမုတ္တိ (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ပရိမုတ္တိ] ဝဋ်
ဆင်းရဲမှ - လွတ်မြောက် - ထွက်မြောက်-
ခြင်း။ အဝဿယံ ဂတောတိ ဝဋ်ဒုက္ခပရိ-
မုတ္တိယာ အဝဿယော...ဟောတိ။ အံ၊ ဝိ၊
၂။ ၉၂။

ဝဋ်ဒုက္ခပရိယာပန (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ပရိယာပန]
ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ အကျိုးဝင်သော။ ဣဒ္ဓိ သဗ္ဗမ္ပိ
သုခံ ဝဋ်ဒုက္ခပရိယာပနမေဝ။ ဓမ္မ၊ ဝိ၊ ၂။
၁၆၂။

ဝဋ်ဒုက္ခပရိယောသာန (န) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ပရိယော-
သာန] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏-အဆုံး-ကုန်ဆုံးရာ-
နိဗ္ဗာန။ ဝဋ်ဒုက္ခပရိယောသာနံ ဂစ္ဆတိ
တောယာတိ “နိဗ္ဗာ” တိ ဝိမုတ္တိ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ ဝိ၊
၁။ ၂၇၇။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၉၁။

ဝဋ်ဒုက္ခပါတ (ပ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ပါတ] ဝဋ်ဆင်းရဲ
၌ကျရောက်ခြင်း။ သော ဝေ တံ သမဂီနံ
ဝဋ်ဒုက္ခပါတတော ဓာရဏဋ္ဌေန ဓမ္မော။ သံ၊
ဝိ၊ ၂။ ၄၀၇။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၉၈။

ဝဋ်ဒုက္ခပမောစန (န) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ပမောစန]
ဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်စေခြင်း။ သဗ္ဗညုတ-

ညကပ္ပဋိလာဘေန သဗ္ဗသတ္တန် ဝဋ်ဒုက္ခပ-
မောစန။ စရိသာ၊ ဝိ၊ ၉၉။

ဝဋ်ဒုက္ခဗျာဓိတိကိစ္ဆာ (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ဗျာဓိ+
တိကိစ္ဆာ] ဝဋ်ဆင်းရဲဟူသော အနာကို-
ကုသ - ဆေးကု - ခြင်း။ ဝဋ်ဒုက္ခဗျာဓိ-
တိကိစ္ဆာယ ဩသဓဘူတံ။ ထေရီ၊ ဝိ၊ ၆၂။

ဝဋ်ဒုက္ခဘယ (န) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ဘယ] ဝဋ်ဆင်းရဲ
ဘေး၊ ဝဋ်ဆင်းရဲဟူသော ဘေး။ ဝဋ်ဒုက္ခ-
ဘယေ သံယောဇနတော တတ္ထ သတ္တ
သံယောဇန္တိ နာမ၊ သံ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၄။

ဝဋ်ဒုက္ခမယ (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+မယ] ဝဋ်ဆင်းရဲ
ဖြင့်ပြီးသော။ ကတ္တစိ “ဝဋ်ဒုက္ခမယေ
ရထေ” တိ ပါဠော။ သံ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၄။

ဝဋ်ဒုက္ခမူလ (န) [ဝဋ်ဒုက္ခ+မူလ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏
အကြောင်းရင်း။ ဝဋ်ဒုက္ခမူလဘာဝါဒိကံ ဝဋ်
ဒေါသံ အာဒိနံ အပဿန္တာ။ ဥဒါန၊ ဝိ၊ ၃၃၂။

ဝဋ်ဒုက္ခမောစန (န) [ဝဋ်ဒုက္ခ + မောစန] ဝဋ်
ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်ခြင်း။ ဝဋ်ဒုက္ခ-
မောစနဿပိ အညာသာဓာရဏံ ဟောတိ။
သံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၁။

ဝဋ်ဒုက္ခရာသိ (ပ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ရာသိ] ဝဋ်ဆင်းရဲ
အစု။ ဧကဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓာဘတိ
သကလဿ ဝဋ်ဒုက္ခရာသိဿ။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၃၀။
၁၆၄။

ဝဋ်ဒုက္ခလက္ခဏ (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခ + လက္ခဏ] ဝဋ်
ဆင်းရဲလျှင်မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာရှိသော။
တထာ ကာမဝိပရိကာမလက္ခဏဿ ဝဋ်ဒုက္ခ-
လက္ခဏဿ စာတိ ဒုဝိဿောပိ အာဒိနံ ဝဿ
နိဒဿနတ္ထံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၄၂။

ဝဋ်ဒုက္ခလေသ (ပ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+လေသ] ဝဋ်ဆင်းရဲ
ဟူသော - အရိပ် - အမြက်။ စရိမစိတ္တ-
နိရောဓေန ဝဋ်ဒုက္ခလေသဿပိ အသမ္ဘ-
ဝဘော။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၆၅။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၀။

ဝဋ်ဒုက္ခဝိနိဝတ္တက (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ဝိနိဝတ္တက] ဝဋ်ဆင်းရဲကို ဆုတ်နှစ်စေတတ်သော။ လောကုတ္တရော ပန သာမညဖလဝိပါကဒါယကော ဝဋ်ဒုက္ခဝိနိဝတ္တကောစ။ ဣတိဝုတ်၊ ငွ။ ၂၇၁။ အံ၊ ငွီ၊ ၂။ ၂၇၀။

ဝဋ်ဒုက္ခဝုပသမ (ပု) [ဝဋ်ဒုက္ခ + ဝုပသမ] ဝဋ်ဆင်းရဲ - ကို - န် - ငြိမ်းစေခြင်း - ငြိမ်းခြင်း။ မဂ္ဂသမာဓိ..... ဝဋ်ဒုက္ခဝုပသမေတမာနာနိသံသော။ ဒီ၊ ငွီ၊ ၂။ ၁၃၅။

ဝဋ်ဒုက္ခဝုပသမဟေတု (ပု) [ဝဋ်ဒုက္ခဝုပသမ + ဟေတု] ဝဋ်ဆင်းရဲ ငြိမ်းခြင်း၏အကြောင်း။ ဝဋ်ဒုက္ခဝုပသမဟေတုဘူတံ အမတမဟာနိဗ္ဗာနဿ အာနုဘာဝံ သမ္မာပဋိပတ္တိယာပကာသေသိ။ ဥဒါန၊ ငွ။ ၃၆၀။

ဝဋ်ဒုက္ခသတ္တိ (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခ+သတ္တိ] ဝဋ်ဆင်းရဲဟူသော လုံ့မ၊ လုံ့မနှင့်တူသော ဝဋ်ဆင်းရဲ။ သတ္တာ အဝိဇ္ဇာယ အညာဏာ ဟုတွာ.... ဝဋ်ဒုက္ခသတ္တိယာ ဘာတံ လတန္တိ။ မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၇၉-၉၀။

ဝဋ်ဒုက္ခသမတိက္ကမ (ပု) [ဝဋ်ဒုက္ခ+သမတိက္ကမ] ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ကောင်းစွာလွန်မြောက်ခြင်း။ ဆ အဗျတ္တိကာနိ အာယတနာနိ ဝဋ်ဒုက္ခသမတိက္ကမာယ ဟောန္တိ။ မ၊ ငွီ၊ ၃။ ၃၇၀။

ဝဋ်ဒုက္ခသမုစ္ဆေဒ (ပု) [ဝဋ်ဒုက္ခ+သမုစ္ဆေဒ] ဝဋ်ဆင်းရဲကို ဖြတ်ခြင်း၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ ဖြတ်ခြင်း။ သတ္တမဘဝါဒိတော ပဋ္ဌာယ ဝဋ်ဒုက္ခသမုစ္ဆေဒေါ အနုတ္တရသုခါဓိဂမော။ ဣတိဝုတ်၊ ငွ။ ၂၇၅။

ဝဋ်ဒုက္ခသမုဿယန (န) [ဝဋ်ဒုက္ခ+သမုဿယန] ဝဋ်ဆင်းရဲ- န်- ကို- တိုးပွား- တိုးပွားစေခြင်း။ တာဝေ စ ဥပရူပရိဗ္ဗိယာ မာနလောဘာဒိကိလေသသမုဿယနန ဝဋ်ဒုက္ခသမုဿယနေန စ သမုဿယာ။ အံ၊ ငွီ၊ ၂။ ၂၉၆။

ဝဋ်ဒုက္ခသမ္ပူတ (တိ) [ဝဋ်ဒုက္ခ + သမ္ပူတ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝဋ်ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သော။ တဏှံ ဒုက္ခဿ သမ္ပူတံ တဏှံ စ အယံ ဝဋ်ဒုက္ခသမ္ပူတောသဘာဝေါ ကာရဏန္တိ ဝေ ဇာနိတွာ။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၅၆။

ဝဋ်ဒုက္ခဟေတု (ပု) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ဟေတု] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏အကြောင်း။ အာယတိ အပါယဒုက္ခဟေတုတာယ စ ဝဋ်ဒုက္ခဟေတုတာယ စ ဒုက္ခံ။ ထေရ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၄၅။

ဝဋ်ဒုက္ခာနတိက္ကမ (ပု) [ဝဋ်ဒုက္ခ+အနတိက္ကမ] ဝဋ်ဆင်းရဲမှလွန်မြောက်ခြင်း။ ဝဋ်ဒုက္ခာနတိက္ကမေ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေ နတ္ထိ။ ဣတိဝုတ်၊ ငွ။ ၉၆။

ဝဋ်ဒုက္ခာနဘဝ (ပု) [ဝဋ်ဒုက္ခ+အနဘဝ] ဝဋ်ဆင်းရဲကိုခံစားခြင်း။ သံသာဓေ အတ္တနော ဝဋ်ဒုက္ခာနဘဝံ ဒသေတွာ။ ထေရ၊ ငွါ၊ ၁။ ၄၇၂။

ဝဋ်ဒုက္ခပသမ (ပု) [ဝဋ်ဒုက္ခ+ပသမ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏-ငြိမ်း-ငြိမ်းအေး-ခြင်း။ သာသနံနိဿာယ အာနိသံသော ပန သင်္ခေပတော ဝဋ်ဒုက္ခပသမော။ မ၊ ငွီ၊ ၃။ ၇၀။ အံ၊ ငွီ၊ ၂။ ၃၂၇။

ဝဋ်ဒေသနာ (တိ) [ဝဋ်+ဒေသနာ] ဝဋ်ဆင်းရဲနှင့်စပ်သော တရားဒေသနာ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲကို ဟောကြားတော်မူခြင်း။ သဗ္ဗထာဝ ဝဋ်ဒေသနာတော နိဝဇ္ဇေတဗ္ဗာ သိယာ။ သံ၊ ငွီ၊ ၂။ ၉၁။

ဝဋ်ဒေါသ (ပု) [ဝဋ်+ဒေါသ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အပြစ်။ ဣတိ တေသံ သမ္မာ သမ္ပူဇေစ ဝဋ်ဒေါသံ ဒသေတွာ။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၆၆။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉၆။

ဝဋ်ဒေါသဒီပက (တိ) [ဝဋ်ဒေါသ+ဒီပက။ ထိ၌...ဒီပိကာ။] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အပြစ်ကို

ပြတတ်သော။ ဝဋ်ဒေါသဒိပကံ လက္ခဏာဟန္တံ
ဓမ္မကထံ သုဘူ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅။

ဝဋ်ဒ္ဓ (ပု) [ဝဋ်+အဒ္ဓ] ဝဋ်ဆင်းရဲဟူသော
ခရီး။ တက္ကဝတဒ္ဓိဒနာဘိဂတမဂ္ဂဿ ကန္တာရဒ္ဓါ
ဝဋ်ဒ္ဓါတိ ဒွေ အဒ္ဓါနာမ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၃။

ဝဋ်ဒ္ဓယ (န) [ဝဋ်+ဒ္ဓယ] (ကမ္မဝိပါက) ဝဋ်
၂-ခုအပေါင်း။ တေန ဟိ ကိလေသဝဋ်
နိရောဓိတေ ဣတရမ္ပိ ဝဋ်ဒ္ဓယံ နိရောဓိ-
တမေဝ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၁။

ဝဋ်န (ထိ၊ န) [ဝဋ်+ယု။ တနည်း-ဝဋ်န+တ္တ။
ဘာဝ ပစ္စယ လောပ။ မောဂံ၊ ၄။ ၁၂၃။]
(၁) ဖြစ်ခြင်း။ ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်။
(၂) ဖြစ်စေခြင်း။ ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်။
(၃) လူးလိမ့်ခြင်း=လည်းခြင်း။ (၄)
အိုးခြမ်းကဲ့။ (၅) (က) ပုတီးလုံး။ (ခ)
ယောက်လုံး၊ ဘီးလုံး။ (၁) ဖြစ်ခြင်း၊ ဖြစ်တတ်
သည်၏ အဖြစ်။ ယထာ နာမ ဧကဝဋ်
ဥဒကေ ဝဋ်နဓတာ မစ္စဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပတ္တ-
နဓတာ “ဧကဝဋ်” တိ လဒ္ဓိနာမာ။ ဥဒါ၊ ၄။
၁၆၃။ (၂) ဝဋ်နဋ္ဌ-ကြည့်။ (၃) လူးလိမ့်ခြင်း
=လည်းခြင်း။ ပုရတော ဝဋ်နံ အာဝဋ်နံ။
ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၀။ (၄) အိုးခြမ်းကဲ့။ ပိဇ္ဇာနိ
တတ္ထ လာယိတွာ၊ ကဏ္ဍေ ဗန္ဓတ္ထိ ဝဋ်နံ။ ဇာ၊
၁။ ၁၃၆။ ဝဋ်နန္တိ ကဋ္ဌလိကံ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၂၁၂။ (၅) (က) ဝဋ်နာဝဋ် (၂) ကြည့်။
(ခ) ဝဋ်နာဝဋ်-ကြည့်။

ဝဋ်နက (တိ) [ဝဋ်န+က] အင်စပ် - သင်
တော်-သော။ “ဥဗ္ဗုဖာဏိတံ ပစ္စာဘတ္တံ
နော ဝဋ်နကံ နာမ နဋ္ဌိ” တိ ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ။
၄၀၁။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆၄၊ ၂၅၄)။

ဝဋ်နဋ္ဌ (ပု) [ဝဋ်န+အတ္ထ။ ထွ-ကို ဋ္ဌ-ပြု။
နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၀၇။] လည်-မပြတ်ဖြစ်-တတ်
သော-အနက်-သဘော။ တိသု ဘူမိသု
ကမ္မကိလေသဝိပါကာဝဋ်နဋ္ဌေန ဝဋ်။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇။

ဝဋ်နဋ္ဌ (ပု) [ဝဋ်န+အတ္ထ] ဖြစ်စေတတ်သော
-အနက်-သဘော။ ဝဋ်နန္တိ ကာရဏံ ဝဋ်န-
ဋ္ဌေန ဖလဿ ပဝတ္တနဋ္ဌေန။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅။

ဝဋ်နဋ္ဌာန (န) [ဝဋ်န+ဋ္ဌာန] ပုတီးလုံးရှိရာ-
အရပ်-ဋ္ဌာန။ ဝဋ်နဋ္ဌာနေသု ဥန္တတာ။ မ၊ ၄။
၁။ ၃၅၅။

ဝဋ်နာဝဋ် (ထိ) [ဝဋ်န+အာဝဋ်] ယောက်
လုံး-ဘီးလုံး-တို့၏-အစဉ်-အတန်း။ သုတ္တ-
ကန္တနသလာကာဝိဒ္ဓါ ဂေါဋ္ဌကာ ဝဋ်နာတိ
ဝုစ္စန္တိ၊ ဝဋ်နာနံ အာဝဋ် ဝဋ်နာဝဋ်။ မူလဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၅၃။

ဝဋ်နာဝဋ်သဏ္ဍာန (တိ) [ဝဋ်နာဝဋ်+သဏ္ဍာန]
ယောက်လုံး-ဘီးလုံး-တို့၏-အစဉ်-အတန်း-
-ပုံသဏ္ဍာန်ရှိသော။ ဗာဟိရတော ဝဋ်နာ-
ဝဋ်သဏ္ဍာနာနိ။ ဒုဒ္ဓကာ၊ ၄။ ၃၀။

ဝဋ်နာဝဋ် (ထိ) [ဝဋ်န+အာဝဋ်] (၁) ယောက်
လုံး-ဘီးလုံး-တို့၏-အစဉ်-အတန်း။ (၂)
ပုတီးလုံးတို့၏ အစဉ်အတန်း။ ပုတီးသွယ်၊
ပုတီးကုံး။ (၁) ယေန သုတ္တံ ကန္တန္တိ တသ္မိ-
တက္ကမိ ဝိဇ္ဇိတွာ ဌပိတဂေါဋ္ဌကာ ဝဋ်နာ နာမ၊
ဝဋ်နာနံ အာဝဋ် ဝဋ်နာဝဋ်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၃၀၆။ (၂) ဝဋ်နာဝဋ် (မ၊ ၁။ ၁၁၅) တိ ယထာ
ရဋ္ဌယာ အာဝုနိတွာ ကတာ ဝဋ်နာဝဋ်။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၅။

ဝဋ်နာဝဋ်သင်္ကာသ (တိ) [ဝဋ်နာဝဋ်+သင်္ကာသ]
(သိကုံး၍ထားအပ်သော) ပုတီးလုံး-ရွဲလုံး-
၏-အစဉ်-အတန်း-နှင့်တူသော။ ဝဋ်နာဝဋ်
သင်္ကာသ (ဇာ၊ ၁။ ၃၀၀) တိ ပိဋိကဏ္ဍက-
ဋ္ဌာနေ အာဝုနိတွာ ဌပိတာ ဝဋ်နာဝဋ်-
သဒိသာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၇၁။

ဝဋ်နာဝဋ်သဏ္ဍာန (တိ) [ဝဋ်နာဝဋ်+သဏ္ဍာန]
ဝဋ်နာဝဋ်သဏ္ဍာန-ကြည့်။ ဗာဟိရတော
ဝဋ်နာဝဋ်သဏ္ဍာနာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၆။

ဝဋ် (ထိ) [ဝဋ်+အဋ်။ ကာဒိ။ သုတ္တံ။ ၁၁၂။]
 (၁) လက်လိပ်တံ။ (ရက်ကန်းစင်၌ ရက်ပြီး
 အပတ်များကို ရက်ပတ်ထားအပ်သောအတံ)
 (၂) အလုံးအဝိုင်း။ (၃) ဘုံ=ဗိမာန်။
 (၁) တဟိတဟိ ဥပ္ပန္နဝသိဟိ ဝလိတာ
 ဟုတော့ ဝဋ်နိယာ ပဏာမိတဝတ္ထက္ခန္ဓာ ဝိယ
 ဘဏ္ဍာ ဩလမ္ပန္တိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၁၉။ (၂)
 ဝဋ်နိရိဝါတိ လဒေါယ ဂုဋိကာဝိယ။ ထေရီ၊
 ၄။ ၂၆၅။ (၃) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝဋ်အဋ် (ထိ) [ဝဋ်နိ+အဋ်ဝိ] ဝဋ်နိ
 မည်သော တောအုပ်၊ ဗိမာန်လမ်းခရီး။
 ဝဋ်အဋ်ဝိယ (ဒီ၊ ၄။ ၂၁၄၀) နှိ ဝိမာန်-
 ဝိထိယံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂၁၅၀။

ဝဋ်နိယာန (န) [ဝဋ်+နိယာန] ဝဋ်ဆင်းရဲမှ
 ထွက်ပြေးခြင်း။ သာ ဟိ ဘိက္ခုနော
 ဝဋ်နိယာနာယ ဂန္ထဗ္ဗာ ပဋိပဒါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
 ၃၃၀။

ဝဋ်နိရောဓ (ပု) [ဝဋ်+နိရောဓ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏
 ချုပ်ငြိမ်းရာ (နိဗ္ဗာန်)။ ဝဋ် နိဗ္ဗိန္ဒနတ္ထာယ
 ဝါ ဝိရဏ္ဍနတ္ထာယ ဝါ ဝဋ်နိရောဓာယ ဝါ။ မ၊
 ၄။ ၁၁၀၀။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၆၁)။

ဝဋ်နိရောဓန (န) [ဝဋ်+နိရောဓန] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏
 ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ ဝေ ဘဂါဒိနံ နိရောဓနံ ဝဋ်-
 နိရောဓနတ္ထမေဝါတိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။

ဝဋ်နိရောဓသစ္စ (န) [ဝဋ်နိရောဓ+သစ္စ]
 ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ ဖြစ်သောနိရောဓ-
 သစ္စာ။ ဝဋ်နိရောဓော ဝဋ်နိရောဓသစ္စဉ္စ
 နိဗ္ဗာနံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၆၁။

ဝဋ်နိဿရဏ (န) [ဝဋ်+နိဿရဏ] ဝဋ်နိယာန
 -ကြည့်။ သာ ဟိ ဘိက္ခုနော ဝဋ်နိဿရ-
 ဏာယ ဂန္ထဗ္ဗာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာ ပဋိပဒါ။ မ၊ ၄။
 ၁။ ၃၀၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၂။

ဝဋ်နိဿိတ (တိ) [ဝဋ်+နိဿိတ] ဝဋ်ဆင်းရဲ-
 ၌-ကို-မှီသော။ ရုက္ခဇဂ္ဂော ပုရိသော

ဝိယ ဝဋ်နိဿိတော ပုထုဇ္ဇနော။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၇၉။

ဝဋ်နိဿိတပုထုဇ္ဇန (ပု) [ဝဋ်နိဿိတ+ပုထုဇ္ဇန]
 ဝဋ်ဆင်းရဲ- ၌ - ကို - မှီသောပုထုဇ္ဇန။
 ဝဋ်နိဿိတပုထုဇ္ဇနာယ ပဋိက္ခန္ဓေ န ဣမေ
 မယုန္တိ အဂဟေတော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။

ဝဋ်နိဿိတဗာလပုထုဇ္ဇန (ပု) [ဝဋ်နိဿိတ+
 ဗာလ+ပုထုဇ္ဇန] ဝဋ်ဆင်းရဲ - ၌ - ကို -
 မှီသောဗာလပုထုဇ္ဇန။ ဝဋ်နိဿိတဗာလ-
 ပုထုဇ္ဇနာယ ဆဟိ ဒွါရေဟိ ကမ္မံ အာယု-
 ဟန္တဿ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။

ဝဋ်နိဿိတမဟာဇန (ပု) [ဝဋ်နိဿိတ +
 မဟာဇန] ဝဋ်ဆင်းရဲ- ၌ - ကို - မှီသော
 လူများအပေါင်း။ ဉာယမ္ပိစေတံ န လောကီ-
 ယဿ ဝဋ်နိဿိတမဟာဇနာယ နာမံ။ အံ၊
 ၄။ ၂။ ၃၅။

ဝဋ်နိ (တိ) [ဝဋ်+အ+အန္တိ။ ထိ-၌ ဝဋ်နိ။]
 ချာချာလည်-လိမ့် - လူးလိမ့် - ဟတ်သော၊
 သူ။ ဘူမိယံ ပတိတော ဝဋ်နိ ပုန အန္တော
 ပဝိသတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၄။ အယံ သံသာရဝဋ်
 ဝဋ်နိယာ ပုတ္တော အဟောသိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။

ဝဋ်နိ (ကြိ) [ဝဋ်+အ+အန္တိ] ဝဋ်တိ-ကြည့်။

ဝဋ်နိန္ဒာဂဓ (တိ) [ဝဋ်+အန္တောဂဓ] ဝဋ်
 ဆင်းရဲ၌ - အတွင်းဝင် - အကျုံးဝင် - ပါဝင် -
 သော။ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသဿ သံသာရဝဋ်
 နိဗ္ဗိဒါဝိရာဂနိရောဓပသမာသံဝတ္တနံ ဝဋ်နိန္ဒာ-
 ဂဓတ္တံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၅။ - သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
 ၃၀၉။

ဝဋ်ပုဒ် (တိ) [ဝဋ်+ပုဒ်=ဝဋ်ပုဒ်+ဣယ။]
 ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အသင်းအပင်းဖြစ်သော။ သဗ္ဗံ
 တံ ဝဋ်ပုဒ်သံ ဝဋ်သိသန္တိ ဝဋ်သိသတ္တာ မိစ္ဆာ
 ပဋိပဒါဝ ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။

ဝဋ်ပစ္စယ (ပု) [ဝဋ်+ပစ္စယ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အကြောင်း။ အင်္ဂုပစ္စယနိ သက္ကပနမိ ဟိ ဝဋ်ပစ္စယတ္တာ ဝဋ်နိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၅။

ဝဋ်ပဋိဿာတက (တိ) [ဝဋ်+ပဋိဿာတက] ဝဋ်ဆင်းရဲကို-ပယ်ဖျောက် -ဖျက်ဆီး-တတ်သော။ အတ္ထိ န ခေါ ဝေ ဝဋ်ပဋိဿာတကံ ဝိဝဋ်၊ နောတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၄။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၂။

ဝဋ်ပဋိစ္ဆာဒက (တိ) [ဝဋ်+ပဋိစ္ဆာဒက။ ထိ-ဋ္ဌိ ဝဋ်ပဋိစ္ဆာဒိကာ။] ဝဋ်ဆင်းရဲကို-ဖုံးလွှမ်း-ဖုံးအုပ်-တတ်သော။ အဝိဇ္ဇာပဟိယတိတိ ဝဋ်ပဋိစ္ဆာဒိကာ အဝိဇ္ဇာ ပဟိယတိ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။ (-ဒိ၊ ဋီ၊ ၂၃၇)။

ဝဋ်ပဋိပက္ခ (ပု) [ဝဋ်+ပဋိပက္ခ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ နိဗ္ဗာနဋ္ဌ ဝဋ်ပဋိပက္ခတောတိ အာဟ ဝိပဿနာဥာဏဋ္ဌေဝါတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။

ဝဋ်ပဋိလာဘ (ပု) [ဝဋ်+ပဋိလာဘ] ဝိပါက-ဝဋ်ကိုရခြင်း။ ဝဋ်ပဋိလာဘာယ ကမ္မ(အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀)။ ဝိပါကဝဋ်ဿ ပဋိလာဘာယ ဥပ-နိဿယဘူတံ ကမ္မံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၈။

ဝဋ်ပတိတ (တိ) [ဝဋ်+ပတိတ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ကျဆောက်သောသူ။ ဝဋ်ပတိတဿ ပန ဗာလပုသုဋ္ဌနဿ အနမတဂ္ဂသံသာရဝဋ် ကေန္တိဒိဿမေဝါတိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။

ဝဋ်ပထ (ပု) [ဝဋ်+ပထ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အကြောင်း။ ဥမ္မဂ္ဂပထန္တိ အနေကာနိ ကိလေသုမ္မုဋ္ဌနသတာနိ၊ ဝဋ်ပထတ္တာ ပန ပထန္တိဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၅။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၂)။

ဝဋ်ပဒ (န) [ဝဋ်+ပဒ] ဝဋ်ပထ-ကြည့်။ ဧတ္တ ဟိ အဋ္ဌာရဿ ဝဋ်ပဒါ နာမ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၇၅။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၂)။

ဝဋ်ပဗန္ဓ (ပု) [ဝဋ်+ပဗန္ဓ] ဝဋ်၏အစဉ်အဆက်။ ပုနဗ္ဗဝဿာတိ ပုနပျုနံ အပဏုပရံ ဘဝနတော ဇာယနတော ပုနဗ္ဗဝေါတိ လဒ္ဓနာမဿ ဝဋ်ပဗန္ဓဿ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၀။

ဝဋ်ပရိစ္ဆေဒလေခါ (ထ်) [ဝဋ်+ပရိစ္ဆေဒ+လေခါ] လုံးသော- အရေး- အကြောင်း၊ လုံးသောအပိုင်းအခြား၊ အရေးအသား၊ ပိုင်းခြားအပ်သော လုံးသည့်အရေးအသား။ ရတ္တဇမ္ပနဒပဋ္ဌာ ဝဋ်ပရိစ္ဆေဒလေခါ သုဝိ-ဘတ္တာ ဟုတ္တာ ပညာယန္တိ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။

ဝဋ်ပရိယန္တ (ပု) [ဝဋ်+ပရိယန္တ] (ကမ္မ၊ ဝိပါက၊ ကိလေသ)-ဝဋ်တို့၏အဆုံး။ ဝဋ်ပရိယန္တေ (မဟာနိ၊ ၁၇)တိ ကမ္မဝိပါကကိလေသဝဋ်နာနံ ပရိယန္တေ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၇၈။

ဝဋ်ပရိယာဒါန (န) [ဝဋ်+ပရိယာဒါန] ဝဋ်-ဝဋ်ဆင်းရဲ-ကို ကုန်စေခြင်း။ ကဿာ ပနေတံ သဗ္ဗံ ဂဟိတန္တိ။ ဝဋ်ပရိယာဒါနတ္ထံ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၉။

ဝဋ်ပရိယာပန္န (တိ) [ဝဋ်+ပရိယာပန္န] ဝဋ်-ဝဋ်ဆင်းရဲ-၌- အကျိုးဝင်-ပါဝင်-သော။ ဝဋ်နာဂတန္တိ ဝဋ်ပရိယာပန္နံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၁။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၆)။

ဝဋ်ပရိယာယ (ပု) [ဝဋ်+ပရိယာယ] ဝဋ်သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်။ ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဓေါ ဝဋ်ပရိယာ-ယော သိယ။ အနု၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၈။

ဝဋ်ပရိဋ္ဌာဟ (ပု) [ဝဋ်+ပရိဋ္ဌာဟ] ဝဋ်ဟူသော- ပူလောင်-ပူအိုက်-ခြင်း။ ဝဋ်ဒရထ-ကြည့်။ ဝဋ်ပလိသသဒိသောပမ (တိ) [ဝဋ်+ပလိသ+သဒိသ+ဥပမာ] လုံးသော မင်းတုတ်နှင့် တူသည့် နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း ဥပမာရှိသော။ ဝဋ်ပလိသသဒိသောပမာ (ထေရီ၊ ၄၀၉) တိ ဝဋ်န ပလိသဒဇ္ဈေန သမသမာ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၁၉။

ဝဋ်ပလိပထ (ပု) [ဝဋ်+ပလိပထ] ဝဋ်ဆင်းရဲ
ဟူသော ခရီးခဲ။ ပလိပထန္တိ ဝဋ်ပလိပထံ။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၀။

ဝဋ်ပါဒ (ပု) [ဝဋ်+ပါဒ] (ဝိပါက) ဝဋ်၏
အကြောင်း။ (ဝိပါက) ဝဋ်ကို ရခြင်း၏
အကြောင်းဖြစ်သော ကံ။ ဝဋ်ပါဒံ နာမ
ဝဋ်ပဋိလာဘာယ ကမ္ပံ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀။
ဝဋ် ပဋိလာဘာယ ကမ္ပန္တိ ဝိပါကဝဋ်ထ
ပဋိလာဘာယ ဥပနိဿယဘူတံ ကမ္ပံ။ အံ၊
ဌ၊ ၁။ ၈၈။ ဝဋ်ပါဒါ ဟောန္တိ (အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၂)
တိ ဝိပါကဝဋ်ထ ကာရကံ ဟောန္တိ။ အံ၊ ဌ၊
၁။ ၂၃၄။

ဝဋ်ပါဒက (တိ) [ဝဋ်+ပါဒက] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏-
အခြေခံ-အကြောင်း-ဖြစ်သော။ ဗာဟိရ-
ကာနဉ္စိ အဋ္ဌသမာပတ္တိယော ဝဋ်ပါဒကာ-
ယေဝ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၀။ အာဠာရုဒကသမာ-
ဂမေ လဒ္ဓဇ္ဈာနာနိ ဝဋ်ပါဒကာနိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။
၂၁၅။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၆)။

ဝဋ်ပါဒကသမာပတ္တိစိတ္တ (န) [ဝဋ်ပါဒကာ +
သမာပတ္တိ+စိတ္တ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏-အခြေခံ-
အကြောင်း- ဖြစ်သော သမာပတ် (နှင့်
ယှဉ်သော) စိတ်။ ဝဋ်ပါဒကသမာပတ္တိ-
စိတ္တထပိ ဣဓ အဓိစိတ္တဘာဝေန အနိစ္စိ-
တတ္တာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂။

ဝဋ်ပုစ္ဆာ(ထိ) [ဝဋ်+ပုစ္ဆာ] ဝဋ်ဆင်းရဲကို-
မေးသောပုစ္ဆာ-မေးခြင်း။ ယထာ စ သက္ကာ-
ယ ဒိဋ္ဌိဇောတနာ ဝဋ်ပုစ္ဆာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၄။

ဝဋ်ပေါတက (ပု) [ဝဋ်+ပေါတက] ငုံးငယ်
ငုံးပေါက်စ၊ ငုံးကလေး။ ပုနာပရံ ယဒါ-
ဟောမိ၊ မဂဓေ ဝဋ်ပေါတကော။ စရိယာ။
၄၁၄။

ဝဋ်ပေါတကကာလ (ပု) [ဝဋ်ပေါတက+ကာလ]
ငုံးငယ်- ငုံးပေါက်စ- ငုံးကလေး- ဖြစ်ရာ

အခါ။ ပေါတကံ ပနောတံ ဝဋ်ပေါတက-
ကာလေမယုမေဝ သစ္စပလန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၁။

ဝဋ်ပေါတကစရိယ (ထိ၊ န) [ဝဋ်ပေါတက+
စရိယ] ငုံးငယ်-ငုံးပေါက်စ-ငုံးကလေး-
၏-အကျင့်- ကျင့်စဉ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊
စရိယာပိဋကပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၉-စရိယ။
စရိယာ။ ၄၁၄-၅။

ဝဋ်ပုဝတ္တိ (ထိ) [ဝဋ်+ပုဝတ္တိ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏
ဖြစ်ခြင်း။ ကမ္ပံ အာယုဟတော အပထပရံ
ဝဋ်ပုဝတ္တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉။

ဝဋ်ပုသုတပထ (ပု) [ဝဋ်+ပသုတ+ပထ]
ဝဋ်ဆင်းရဲကို တိုးပွားစေခြင်း၏အကြောင်း-
ဝဋ်ဆင်းရဲတိုးပွားခြင်း၏အကြောင်း။ ဝဋ်ပု-
သုတပထတာယ ဟိ ပထန္တိ ဝတ္တိ။ ထေရ၊ ဌ၊
၂။ ၅၃၀။

ဝဋ်ဗန္ဓနဋ္ဌ (ပု) [ဝဋ်+ဗန္ဓန+အတ္ထ။ ထွ-ကို
ဋ္ဌ-ပြု။] ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ နှောင်ဖွဲ့ခြင်းဟူသော-
အနက်-သဘော။ ဝဋ်ဗန္ဓနဋ္ဌေန ဟိ ဟိတ-
ပဋိစ္စာဒနဋ္ဌေန စ သံယောဇနန္တိပိ နိဝရဏန္တိပိ
ဝုတ္တိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈။

ဝဋ်ဗိန္နု (ပု) [ဝဋ်+ဗိန္နု] ကပ္ပဗိန္နုလုံး၊ လုံး-
ဝန်း-သော-အစက်-အပြောက်။ တဿာ
ဌပေတွာ ဧကံ ဝဋ်ဗိန္နု အညေန ဧကေနစိပိ
ဝိကာရေန ကပေါ န ကာတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၁၃၁။

ဝဋ်ဘယ (န) [ဝဋ်+ဘယ။ ဝဋ်ဘယံ ဝဋ်ဘယံ၊
ဝဋ်ဒုက္ခံ။ နိရုတ္တိ။ ၂၃၀-နာ] ဝဋ်၌ဖြစ်သော
ဘေး၊ ဝဋ်ဆင်းရဲဘေး။ ဝဋ်ဘယေန တဇ္ဇေ-
တွာ ဘိက္ခုနိယော ဩဝဒိတုံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၆။
ဝဋ်ဘယံ သမတိက္ကမိတုံ န သက္ကောတိ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၄။

ဝဋ်ဘာဝ (ပု) [ဝဋ်+ဘာဝ] လုံး-ဝန်း-သည်
၏အဖြစ်။ သုဝဋ်ဘာတိ ဝဋ်ဘာဝထံ ယုတ္တ-
ဌာနေ သုဋ္ဌ၊ ဝဋ်လာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈။

ဝဋ်မဏိ (ပု) [ဝဋ်+မဏိ]လုံး-ဝန်း-သော-
(ပတ္တမြား)ကျောက်။ပဗ္ဗာရဋ္ဌာနေပဝဋ်တော
ဝိသုဒ္ဓေသု ဝဋ်မဏိ ကေန္တေနော ပဝဋ်တံ။
အဘိဋ္ဌာဝ။၃၀၂။

ဝဋ်မဏိက (န) [ဝဋ်+မဏိက=ဝဋ်မဏိက+က]။
လုံး-ဝန်း-သောရွဲကြီး၊ ရွဲလုံးကြီး (သျှ)။
အာရကဏ္ဍကေပိ ဝဋ်မဏိကံ ဝါ အညံ ဝါ
ဝတ္ထုမဋ္ဌံ န ဝဋ်တံ။ ဝိဋ္ဌာဝ။၂၅၃။ ဝဋ်မဏိ-
ကန္တိ ဝဋ် ကတော အဂ္ဂကောဋိယံ ဥဋ္ဌာပေ-
တဗ္ဗပုဗ္ဗဋ္ဌံ။ သာရတ္ထ။၂။၁၂။ ဝဋ်မဏိကန္တိ
ဝဋ် ကတော ဥဋ္ဌာပေတဗ္ဗပုဗ္ဗဋ္ဌကံ။ဝိမတိ။၁။
၁၆၈။

ဝဋ်မယ (တိ) [ဝဋ်+မယ] (၁)လုံး-လိမ့်-၍
ပြုအပ်သော၊ လုံး၍ ပြုအပ်သော။(သျှ)။
(၂)ဝဋ်တရားဖြင့်ပြီးသော။ (၁) ဣသံ ဝဋ်-
မယံ ပါသံ၊ ဆန္ဒ ဒန္တဟိ ကစ္စပ။ ဇာ၊၁။
၅၅။ ဇာ၊၅။၂။၁၄၀။ (၂)ဝဋ်မယကမ္မဘာဝ-
ကြည့်။

ဝဋ်မယကမ္မဘာဝ (ပု) [ဝဋ်မယ+ကမ္မ+ဘာဝ]
(က)ဝဋ်တရားဖြင့်ပြီးသောကံ၏အဖြစ်။ (ခ)
ဝဋ်တရားဟူသောကံ၏အဖြစ်။(မယအနက်မဲ့)
ဝဋ်မယကမ္မဘာဝတော တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇ-နာရဟံ
ကိလေသဇာတံ ဘူမိလုဒ္ဓဝဒ္ဓံ။ သံ၊၅။၁။၁၂။

ဝဋ်မရိယာဒ (ပု) [ဝဋ်+မရိယာဒ] ဝဋ်ဟူ
သောအပိုင်းအခြား။ တတ္ထ ဒုဝိဇာ မရိယာဒါ
ကိလေသမရိယာဒါ ဝဋ်မရိယာဒါတိ။ သံ၊၅။
၂။၁၄၄။

ဝဋ်မာန (တိ) [ဝဋ်+အ+မာန]ချာချာလည်-
လိမ့်-လူးလိမ့်-သော၊သူ။ ဝိဝဋ်န္တိတိ ပတိတ
ဋ္ဌာနတော ပရသာဂံ ဝဋ်မာနာ ဂစ္ဆန္တိ။ ဒိ၊
၅။၂။၁၇၂။ (-ဒိ၊၅။၂။၁၇၈)

ဝဋ်မာရ (ပု) [ဝဋ်+မာရ] ဝဋ်ဟူသောမာရ်။
ဘဝမာရေ သံသာမာရေ ဝဋ်မာရေ
အန္တေတိ။စူဠနိ။၁၅၂။

ဝဋ်မူလ (န) [ဝဋ်+မူလ] ဝဋ်၏-အကြောင်း-
အရင်း-အမြစ်။ အဝိဇ္ဇံ ပဟာယာတိ ဝဋ်မူလံ
အဝိဇ္ဇံ ပဇဟိတော။ မ၊၅။၁။၂၁၀။ (မူလဋီ၊
၁။၁၇၂။အနုဋီ၊၁။၁၉၉။)

ဝဋ်မူလက (တိ) [ဝဋ်+မူလ= ဝဋ်မူလ+က]
(၁)ဝဋ်ဆင်းရဲ-လျှင်-ဟူသော-အကြောင်း
ရှိသော။ (၂) ဝဋ်ဆင်းရဲ၏-အကြောင်း-၊
အရင်း-အမြစ်-ဖြစ်သော။ (၁) အတိတေ
ဝဋ်မူလကံ ဒုက္ခံ အနာဂတေ ဝဋ်မူလကံ ဒုက္ခံ။
ဒိ၊၅။၂။၃၇၇။(၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝဋ်မူလကအဝိဇ္ဇာ (ထိ) [ဝဋ်မူလကာ+အဝိဇ္ဇာ]
ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အကြောင်း-အရင်း-အမြစ်-
ဖြစ်သောအဝိဇ္ဇာ။ အဝိဇ္ဇာသမတိက္ကမာတိ
စတုသစ္စပဋိစ္စာဒိကာယ ဝဋ်မူလကအဝိဇ္ဇာ-
ယ သမတိက္ကမေန။ သံ၊၅။၁။၃၂၂။

ဝဋ်မူလကကိလေသ (ပု) [ဝဋ်မူလက+ကိလေ-
သ] ဝဋ်ဆင်းရဲ၏အကြောင်း-အရင်း-အ-
မြစ်-ဖြစ်သောကိလေသာ။ ဝဋ်မူလကကိ-
လေသာနံ ပရိယာဒိက္ကတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၀။

ဝဋ်မူလကတဏှာ (ထိ) [ဝဋ်မူလကာ+တဏှာ]
ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အကြောင်း-အရင်း-အမြစ်-
ဖြစ်သောတဏှာ။ ဣဓ ဝဋ်မူလကတဏှာယ
အဘာဝေါ ဒဿိတော။ သံ၊၅။၂။၂၆၀။

ဝဋ်မူလကဒုက္ခ (န) [ဝဋ်မူလက+ဒုက္ခ] ဝဋ်-
ဝဋ်ဆင်းရဲ-လျှင်-ဟူသော- အကြောင်းရှိ
သောဆင်းရဲ။ အတိတာနာဂတေပိ နေသံ
ဝဋ်မူလကဒုက္ခံ ပရိတုလေတော။ ဥဒါန၊၅။
၂၄၆။

ဝဋ်မူလကဒုက္ခသတ္တကဏ (န) [ဝဋ်မူလကဒုက္ခ+
သတ္တကဏ] ဝဋ်-ဝဋ်ဆင်းရဲ-လျှင်-ဟူသော
-အကြောင်း ရှိသောဆင်းရဲကို ကောင်းစွာ
မှတ်ခြင်း။ဝေံ အတိတေ အနာဂတေ စ ဝဋ်မူ-
လကဒုက္ခသတ္တကဏဝသေန သံဝေဂတ္ထု-
တယ။ သာရတ္ထ။၂။၆၃။

ဝဋ်မူလကနာနာဝိဒေက္ခပျိဒ (ပု) [ဝဋ်မူလက+နာနာဝိဒ+ ဒုက္ခ+ ဥပျိဒ] ဝဋ်ဟူသောအကြောင်းရှိသော အထူးထူးအပြားပြားသော ဆင်းရဲ၏ဖြစ်ခြင်း။ ဇာတေသု ခန္ဓေသု ဝဋ်မူလကနာနာဝိဒေက္ခပျိဒေါ။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။

ဝဋ်မူလကမဟာအဝိဇ္ဇာ (ထိ) [ဝဋ်မူလက+မဟာအဝိဇ္ဇာ] ဝဋ်၏အကြောင်းဖြစ်သော အားကြီးသော-အဝိဇ္ဇာ-မောဟ။ အဝိဇ္ဇာတိ ဝဋ်မူလကမဟာအဝိဇ္ဇာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇)။

ဝဋ်မူလကသေးက (ပု) [ဝဋ်မူလက+သေးက] ဝဋ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော- စိုးရိမ်မှု-သောက။ ဝဋ်မူလကသောကာတာဝေန အသောကံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၃။

ဝဋ်မူလကိလေသ (ပု) [ဝဋ်မူလက+ကိလေသ] ဝဋ်-ဝဋ်ဆင်းရဲ-၏-အကြောင်း-အရင်း-အမြစ်-ဖြစ်သော ကိလေသ။ ပုထုဇ္ဇနသ သဗ္ဗသော ဝဋ်မူလကိလေသာနံ အပ္ပဟိနတ္တာ။ ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။

ဝဋ်မူလတဏှာ (ထိ) [ဝဋ်မူလက+တဏှာ] ဝဋ်မူလကတဏှာ- ကြည့်။ ဣမေ ဒွေ ဓမ္မာတိ ဝဋ်မူလတဏှာ စ သမုဒါစာရတဏှာ စာတိ ဣမေ ဒွေ ဓမ္မာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။

ဝဋ်မူလဒဿန (န) [ဝဋ်မူလက+ဒဿန] ဝဋ်-ဝဋ်ဆင်းရဲ-၏-အကြောင်း-အရင်း-အမြစ်-ကိုပြခြင်း။ ဝဋ်မူလဒဿ နေန ဝါ ဝဋ်မူလာနံ ပဝတ္ထိ ဒဿိတာ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။

ဝဋ်မူလသမုဒါစာရ (ပု) [ဝဋ်မူလက+သမုဒါစာရ] (၁) ကျင်လည်-ကျက်စား-ဖြစ်-တတ်သောဝဋ်မြစ်။ (၂) ဝဋ်မြစ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း။ (၁)(၂) တိဟိ အကုသလမူလဟိ ဝဋ်မူလသမုဒါစာရေ ကထိတော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၂။ ၄၇၆။ သမုဒါစာရတိဟိ ဟိ သမုဒါစာရေ၊ ဝဋ်မူလမေဝသမုဒါစာရေ ဝဋ်မူလသမုဒါ-

စာရေ...ဝဋ်မူလာနံ သမုဒါစာရေ ဝဋ်မူလသမုဒါစာရေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။

ဝဋ်မူလသမုဒါစာရဒဿန (န) [ဝဋ်မူလသမုဒါ-စာရ+ဒဿန] (၁) ကျင်လည်-ကျက်စား-ဖြစ်-တတ်သော ဝဋ်မြစ်ကို ပြခြင်း။ (၂) ဝဋ်မြစ်တို့၏ဖြစ်ခြင်းကိုပြခြင်း။ (၁) (၂) ဣတိ အယ် ဒုက္ခော ဝဋ်မူလသမုဒါစာရဒဿနတ္ထံ ဂဟိတော။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။ဝဋ်မူလသမုဒါစာရလည်းကြည့်။

ဝဋ်မူလသောက (ပု) [ဝဋ်မူလက+သောက] ဝဋ်မူလကသောက- ကြည့်။ တမတံ ဝဋ်မူလသောကေန အသောကံ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။

ဝဋ်မူလာဝုပသမ (ပု) [ဝဋ်မူလက+အဝုပသမ] ဝဋ်မြစ်၏ မငြိမ်းခြင်း။ အကာရဏံ ဝဋ်မူလာဝုပသမော စုတိစိတ္တဿ ရူပပျိဒနေ။ အနုဋီ၊၂။၂၄။

ဝဋ်မူလိက (ထိ) [ဝဋ်မူလက+လိက။] ဝဋ်၏-အကြောင်း-အရင်း- အမြစ် - ဖြစ်သော။ ဝဋ် မူလိကာ အဝိဇ္ဇာအနုပျိဒနံရောဓေန ပဟိနာ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၃။ ဝဋ်မူလိကာယ တဏှာယ အဘာဝါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၁။

ဝဋ်မူလိကတဏှာ((ထိ) [ဝဋ်မူလိကာ+တဏှာ] ဝဋ်၏-အကြောင်း-အရင်း- အမြစ် - ဖြစ်သော တဏှာ။ ဒါသကာရိကတဏှာ စေဝ ဝဋ်မူလိကတဏှာ စ ပဟိနာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၀။

ဝဋ်မောက္ခ (ပု) [ဝဋ်+မောက္ခ] ဝဋ်(ဆင်းရဲ)မှ-ထွက်-လွတ်-မြောက်-ရာ- ကြောင်း။ ဝဋ်မှထွက်မြောက်ခြင်း။ (သျှ) သာပိ ယသ္မာ ဝဋ်မောက္ခံ ဘဝနံဿရဏံ န သမ္မာပေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀။

ဝဋ်မူလမာန (ထိ) [ဝဋ်+မာန+မာန] (၁)လိမ့်စေ-လိမ့်-အပ်သော၊ ခါ-ဆင့်-အပ်သော။ (၂)လိမ့်စေ-လိမ့်-ထုတ်သော၊ ထွင်းဖောက်

-ပေါက်စေ-အပ်သော (ဇာတ်ဝတ္ထု)။ (၁) တဒိဒိသုပ္ပဏေ ပိဋ္ဌံ ဝနုယမာနံဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၅။ ပိဋ္ဌ ဝနုယမာနံ ဝိယာတိ ထူ.ပထူလ. တော ဝိဝေစန ဝသေန နိပေါဒ္ဓိယမာနံ... ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆၀။ (၂) ဥဘောပိ ဂေါမယပိဏ္ဍံ ဝနုယမာနာ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃။

ဝနုရဇ (ထိ) [ဝနု+ရဇ] လုံးသောကြီး၊ ကြီးလုံး။ ဝနုရဇံ အတိကဿ အာဝုနိတွာ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၆။

ဝနုရဟိတ (တိ) [ဝနု+ရဟိတ] ဝနုမှကင်းသော (ဘုရား)။ ဝနုရဟိတော ဆဒနရဟိတော စာတ် ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၂။ သုတ္တနိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၁။

ဝနုလ (တိ) [ဝနု+အလ] ဝနုလေ ဗုဗ္ဗဋ္ဌသက္ကဏ ဇန။ ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၁၀၁၀။ (ရေပွက်ကဲ့သို့) လုံး-ဝန်း-ဝိုင်း-သော။ ပရိဝေဠု မာတိ သမန္တ-တော ဝနုလော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၄။ ဘုဇဂ်-သိသဇာ နိလာဒိဝဏ္ဏာ သုဝိသုဒ္ဓါ ဝနုလာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၀။ အနုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၃။

ဝနုလဒဏ္ဍ (တိ) [ဝနုလ+ဒဏ္ဍ] လုံးသော-အရိုး-အတံ-တုတ်-ရှိသော။ ကောဒဏ္ဍောတိ ဝနုလဒဏ္ဍာ ဓနုဝိကတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၀။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၄၃။

ဝနုလိက (ပု) [ဝနု+ကုလ=ဝနုလ+ဏိက၊ ဝနုန္တိ ဝလာဟကာ အာဝနုန္တိအသ္မိံ သယေတိဝနုလော၊ သော ဝေ ဝနုလိကော။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၂။] မိုးစွေ-မိုးရွာ-ရာအခါ။ သတ္တာ-တံ ဝနုလိကော။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၂။

ဝနုလေခါ (ထိ) [ဝနု+လေခါ] လုံးသော-အရေး-အကြောင်း။ ဟေဋ္ဌတောပိဿာ ဒွေဝါ တိဿော ဝါ ဝနုလေခါယော ဝနုန္တိ။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၃-၄။

ဝနုလောက (ပု) [ဝနု+လောက] ဝနု-ဝဋ္ဋိဆင်းရဲ-ဟုဆိုအပ်သောလောက။ ဣမဗ္ဗာ ဝနု-လောကာ နိယန္တံ။ ဓမ္မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၅။

ဝနုလောဟ (န) [ဝနု+လောဟ] တေး၊ ကြေးခပ်ပြာ၊ ကြေးပုပ်၊ (=ခဲပုပ်နှင့်ကြေးနီထေ့စပ်သောသတ္တုအထူး) ။ အတ္ထိသုဝဏ္ဏံ ရဇတံ ဝနုလောဟံ ကံသလောဟံ။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၅၉။ ကံသလောဟံ ဝနုလောဟံ အာရဂ္ဂုန္တံ အဘိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၀။ (- ဝိ၊ ဋီ၊ ၄။ ၇၉)။ သံသ-တဗ္ဗေ မိဿေတွာကတံ ဝနုလောဟံ။ သဒရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၁။ ဝိမတံ၊ ၁။ ၂၆၂။

ဝနုလောဟမယ (တိ) [ဝနုလောဟ+မယ] တေး- ကြေးခပ်ပြာ- ကြေးပုပ်- ဖြင့်ပြီးသော။ ကံသမယောတိတ္ထေ ဝနုလောဟမယောပိ သင်္ဂဟိတော။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၄။ ၄၇။

ဝနုဝိဒ္ဓံ သန (န) [ဝနု+ဝိဒ္ဓံသန] ဝနု (ဆင်းရဲ) ကိုဖျက်ဆီးခြင်း။ အပစယာရာမာတံ ဝနုဝိဒ္ဓံ-သနေ ရတာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။

ဝနုဝိပဿနာပါဒက (တိ) [ဝနု+ဝိပဿနာ+ပါဒက] ဝဋ္ဋိကို အထူးထူးအပြားပြားဖြင့် ရှုမှတ်ပွားများတတ်သော ဝိပဿနာ၏ အခြေဖြစ်သော။ စတုတ္တာနံ ဝနုဝိပဿနာပါဒကတ္တာ။ အနုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၇။

ဝနုဝုပသမ (ပု) [ဝနု+ဝုပသမ] ဝနု (ဆင်းရဲ) ၏ ငြိမ်းခြင်း။ ပရိနိဗ္ဗုတဿ ဝနုဝုပသမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၀။

ဝနုသံယောဇန (န) [ဝနု+သံယောဇန] ဝဋ္ဋိ၌ ယှဉ်ခြင်း။ တဏှာဒိဋ္ဌိသံယောဇနေန ဝနုသံ-ယောဇနဿ သန္တိကေ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၃။

ဝနုသက္ကဏ (ထိ၊ န) [ဝနု+သက္ကဏ] ကျောက်စရစ်လုံး။ လုံး-ဝန်း-ဝိုင်း-သောကျောက်စရစ်။ အထ နံ ဣတရံ ဝနုသက္ကရံ ဂဟေတွာ။ ဓမ္မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၀။

ဝဋ်သက္ကရာဇ် (တိ) [ဝဋ်+သက္ကရာဇ်] လုံး-ဝန်း-
ပိုင်း-သောသက္ကရာဇ်ရှိသော၊ စက္ကသက္ကရာဇ်
တာ ပန ဝဋ်သက္ကရာဇ် စက္ကဝါဠေ။ အနုဋီ၊ ၁။
၁၄၈။

ဝဋ်သန္တိသုခါဝဟ (တိ) [ဝဋ်+သန္တိ+သုခ+အာ-
ဝဟ] ဝဋ်ငြိမ်းရာ ချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်
သော၊ မရမိ ပရမထာဒါ၊ ဝဋ်သန္တိသုခါဝဟ။
အပ၊ ၂။ ၂၄၄။

ဝဋ်သန္တိ (တိ) [ဝဋ်+သန္တိ] ဝဋ်-အဆက်-အစပ်။
ဝဋ်သန္တိ သံသာရသန္တိ ဆိန္တိတောငြိတောတိ
သန္တိစွေဒေါ၊ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၆။

ဝဋ်သန္တိသိတ (တိ) [ဝဋ်+သန္တိသိတ] ဝဋ်(ဆင်း
ရဲ-၌-ကို-မှီသော။ နိရတ္တကကထာဝ ဇ
သာ နိဿာရာ ဝဋ်သိတိတာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၈။
(-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၀)။

ဝဋ်သန္တိသိတက (တိ) [ဝဋ်သန္တိသိတ+က]
ဝဋ်သန္တိသိတက- ကြည့်။ အဂ္ဂိဇဂ္ဂနကပုရိ-
သော ဝိယ ဝဋ်သန္တိသိတကော ယောဂါဝစ-
ရော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။

ဝဋ်သန္တိသိတကာလ (ပု) [ဝဋ်သန္တိသိတ+
ကာလ] ဝဋ်-၌-ကို-မှီ-ရာ-သော-အချိန်
-အခါ။ စမ္မာဘိတတ္ထပုရိသော ဝိယ ဝဋ်-
သန္တိသိတကာလော ယောဂါဝစရော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၂။

ဝဋ်သန္တိသိတဋ္ဌ (ပု) [ဝဋ်သန္တိသိတ+အတ္ထ။ တ္ထ
-ကို-၌-ပြု။] ဝဋ်-၌-ကို-မှီသော-အနက်
-သဘော။ ဝဋ်သန္တိသိတဋ္ဌေန မာရဏ
အာမိသန္တိ မာရာမိသိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၀၆။

ဝဋ်သန္တိသိတပုထုဇ္ဇန (ပု) [ဝဋ်သန္တိသိတ+ပုထု
ဇ္ဇန] ဝဋ်-၌-ကို-မှီသောပုထုဇ္ဇန။ ကမ္မ
ရညာ ဝဋ်သန္တိသိတပုထုဇ္ဇနံ ဂဟေတွာ ပဋိ-
သန္တိယံ ပက္ခိပနကာလော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။

ဝဋ်သန္တိသိတသီလ (ပု) [ဝဋ်သန္တိသိတ+သီလ]
ဝဋ် - ၌ - ကို - မှီသော - အလေ့အကျင့် -
သီလ။ ဂေဟသိတသီလာနန္တိ ဝါ ဝဋ်သန္တိ-
သိတသီလာနံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆။

ဝဋ်သမဂ္ဂိပုဂ္ဂလ (ပု) [ဝဋ်+သမဂ္ဂိ+ပုဂ္ဂလ]
ဝဋ်သမဂ္ဂိပုဂ္ဂိုလ်။ ဝဋ်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်။
ဝဋ်သမဂ္ဂိပုဂ္ဂလဿ ဝဋ် အဘိရတကာလော
ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၅။

ဝဋ်သမ္ပတ္တိ (တိ) [ဝဋ်+သမ္ပတ္တိ] ဝဋ်-၏-နှင့်-
ပြည့်စုံခြင်း။ သစေ ဝဋ်သမ္ပတ္တိ ပထေတွာ
ဝဋ်သိတဝသေန မိစ္ဆ-ဌပိတံ ဟောတိ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။

ဝဋ်သမ္ပန္နန (န) [ဝဋ်+သမ္ပန္နန] ဝဋ်နှင့်-စပ်-
ဖွဲ့ကပ်-ခြင်း။ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသဿ သံသာရ
ဝဋ် နိဗ္ဗိဒါဝိရာဂနိရောဓပသမာသံဝတ္တနံ
ဝဋ်န္တောဂဓတ္တာ တဿ ဝဋ်သမ္ပန္နနတော။ ဒီ၊
၄။ ၁။ ၂၇၅။

ဝဋ်သိသ (တိ) [ဝဋ်+သိသ] (၁) ဝဋ်လျှင်အဦး
ရှိသော။ (န) (၂) ဝဋ်အဦးခေါင်းသဖွယ်
ဖြစ်သော (အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ)။ (၁)သဗ္ဗ
တံ ဝဋ်ပက္ခိယံ ဝဋ်သိသန္တိ ဝဋ်သိသတ္တာ
မိစ္ဆာပဋိပဒါ စ ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။
(န) (၂) ဝဋ်သိသာနမ္ပိ အဝိဇ္ဇာတဏှာနံ...
ပုရိမာယ ကောဋိယာ အပညာယနံ ဝိဘာ-
ဝေတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉၄။

ဝဋ်သုခ (န) [ဝဋ်+သုခ] ဝဋ်ချမ်းသာ၊ ဝဋ်၌
အကျိုးဝင်သော ချမ်းသာ။ သာသဝသုခန္တိ
အာသဝါနံ ပစ္စယဘူတံ ဝဋ်သုခံ။ အံ၊ ၄။ ၂။
-၅၂။ ဝဋ်ပရိယာပန္နံ သုခံ ဝဋ်သုခံ။ အံ၊ ၄။
၂။ ၄၇။

ဝဋ်သုဝဋ်သုသက္ကတဂီဝ (တိ) [ဝဋ်+သုဝဋ်+
သုသက္ကတ = ဝဋ်သုဝဋ်သုသက္ကတ+ဂီဝါ]
ကောင်းစွာအလုံးအလုံးတည်သောလည်ရေး
သုံးဆင့်ရှိသော (ဇာတတ္ထကိ၊ သျှ)၊ လုံး-

ကောင်းစွာ- လုံး-တည်- သော လည်ရေး
(သုံးဆင့်)ရှိသော။ ဝဋ္ဋာသုဝဋ္ဋာသုဏ္ဍိတကံဝေါ
....နရသိယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ ဝဇ္ဇိ၊၄၂၆။
သာရတ္ထ၊၃။၂၄၇။

ဝဋ္ဋာသေတု (ပု) [ဝဋ္ဋာ+သေတု] ဝဋ္ဋာကို ဖွဲ့တတ်
သော ကိလေသာ။ ဘူမိလဒ္ဓဝဋ္ဋာသေတု
သမုတ္တိတကရဏန္တိပိ တေဒေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၇၇။ ဝဋ္ဋာ သိနောန္တိဗန္ဓန္တိတိ ကတွာ
ဝဋ္ဋာသေတု စ။ မူလဋီ၊၁။၁၁၇။

ဝဋ္ဋာသောတ (ပု) [ဝဋ္ဋာ+သောတ] ဝဋ္ဋာ ဟူသော
အယဉ်၊ ရေအယဉ်နှင့်တူသောဝဋ္ဋာ။ ဝဋ္ဋာ-
သောတံ အနုသရန္တေသု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၁။ ဝဋ္ဋာ-
သောတေ နိမုဂ္ဂေါပုထုဇ္ဇနော ဝေဒိတဗ္ဗော။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၄။ (-ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၄၇။ဒီ၊ဋီ၊
၃။၂၄၇။ သံ၊ဋီ၊၁။၉၇။)

ဝဋ္ဋာသာဒ (ပု) [ဝဋ္ဋာ+အသာဒ] ဝဋ္ဋာ-၌-ကို-
သာယာခြင်း။ ဝဋ္ဋာသာဒဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇော
သံသာရဇနကော ရာဂေါ။ မူလဋီ၊၂။၁၇၂။

ဝဋ္ဋာဟေတု (ပု) [ဝဋ္ဋာ+ဟေတု] (၁) ဝဋ္ဋာဟူသော
အကြောင်း။ (၂) ဝဋ္ဋာ၏အကြောင်း။ (၃)
န ဝဋ္ဋာဟေတု သဗ္ဗံ တံ ဝိသံယောဂါဓိပ္ပါ-
ယော။ မဟာနိ၊ ၃၃၄။ (၂) ဝဋ္ဋာဟေတု-
ဘူတာနိ ဣန္ဒြိယာနိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၃။
(-အနုဋီ၊၂။၉၄၇။)

ဝဋ္ဋာဟေတုက (တိ) [ဝဋ္ဋာဟေတု+က] ဝဋ္ဋာ၏
အကြောင်းဖြစ်သော။ အာယတိံ ဝဋ္ဋာဟေ-
တုကေ သင်္ခါရေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၇၂။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၁၅။

ဝဋ္ဋာကာရ (ပု) [ဝဋ္ဋာ+အကာရ] လုံး-ဝန်း-
-ဆောအခြင်းအရာ။ သုဝဏ္ဏရာဇိဟိတိ အန္တ-
ရန္တရာ ဝဋ္ဋာကာရေန သဏ္ဍိတာဟိ သုဝဏ္ဏ-
လေခါဟိ၊ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။၂၅၇။ (-ကင်္ခါ၊ဋီ၊
သစ်။၂၇၉။)

အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၃၅-ပ-မ-၁-စ

ဝဋ္ဋာဓာရ (ပု) [ဝဋ္ဋာ+အာဓာရ] ဝန်း-ဝိုင်း-
သောဓား၊ ဓေဝန်း။ ဝဋ္ဋာဓာရဿ အန္တော
ရဇနောဒကံ ဗဟိံ ဆလ္လိကဉ္စ ကတွာ။ဝိမတိ၊
၂။၁၉၇။

ဝဋ္ဋာဓာရက (ပု) [ဝဋ္ဋာဓာရ+က] ဝဋ္ဋာဓာရ-
ကြည့်။ ဥတ္တရာဋ္ဌ၊မုန္တိ ဝဋ္ဋာဓာရကံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၄၀၈။

ဝဋ္ဋာနတ္ထသဗ္ဗာဝ (ပု) [ဝဋ္ဋာ+အနတ္ထ+သဗ္ဗာဝ]
ဝဋ္ဋာဟူသော အကျိုးမဲ့ ထင်ရှား-ရှိသည်၏
အဖြစ်-သောအနက်သဘော။ အနုပ္ပဇ္ဇမာ
နေစ တသ္မိံ ဝဋ္ဋာနတ္ထသဗ္ဗာဝတော။မ၊ဋီ၊၃။
၁၁၆။

ဝဋ္ဋာနဂတ (တိ) [ဝဋ္ဋာ+အနဂတ] ဝဋ္ဋာ-သို့-၌-
အစဉ်လိုက်-အကျိုးဝင်- သော။ ယံ အယံ
ပိတုသန္တအံ ဓနံ ဣစ္ဆတိ၊ တံဝဋ္ဋာနဂတံ
သဝိသာတကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၁။

ဝဋ္ဋာနဂတကိလေသ (ပု) [ဝဋ္ဋာနဂတ+ကိလေ
သ] ဝဋ္ဋာ-သို့-၌- အစဉ်လိုက်-အကျိုးဝင်-
သောကိလေသာ။ ဣမေ ဝဋ္ဋာနဂတကိလေ-
သာ သမူဟတာ။သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။

ဝဋ္ဋာနဂေဓ (တိ) [ဝဋ္ဋာ+အနဂေဓ] ဝဋ္ဋာ၌
အဖန်ဖန် တပ်မက်မောသော။ ဝဋ္ဋာနဂေဓ-
ဘူတော လောဘော ဝဋ္ဋာမိသန္တိ စ ဝဒန္တိ။
အနုဋီ၊၂။၁၇၁။

ဝဋ္ဋာနုပစ္စေဒ (ပု) [ဝဋ္ဋာ+အနုပစ္စေဒ] သံသရာ
ဝဋ္ဋာ၏မပြတ်ခြင်း။ တဿာပိ ဝိပါကောတိ ဝဋ္ဋာ
နုပစ္စေဒေါ အာပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။

ဝဋ္ဋာနုသာရိပုညမတ္တနိဿန္န (ပု) [ဝဋ္ဋာနုသာရိ+
ပုည+မတ္တ+နိဿန္န] ဝဋ္ဋာသို့အစဉ်လိုက်သော
ကောင်းမှုမျှ၏အကျိုးဆက်။ ဣတိ ဝဋ္ဋာနု-
သာရိပုညမတ္တနိဿန္နဿပိ တာဝ မဟန္တော
အာနုဘာဝေါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၄။

ဝဏ္ဏာနုသာရိမဟာဇန (ပု) [ဝဏ္ဏာနုသာရိ+မဟာဇန] ဝဏ္ဏိန္ဒြိ ကျင်လည်သောလူများ။ သကဒါဂါမိဿဟံ ဝဏ္ဏာနုသာရိမဟာဇန-သောဝကံလေသာ အဘိက္ခံ နုပုဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။

ဝဏ္ဏာနုသာရိ (တိ) [ဝဏ္ဏ+အနု+သရ+ဏိ။ တိ - န္တိဝဏ္ဏာနုသာရိနိ။] (၁) ဝဏ္ဏိန္ဒြိကျင်လည်သော။ (၂) ဝဏ္ဏိသို့ အစဉ်လိုက်သော။ (၃) ဝဏ္ဏာနုသာရိ မဟာဇနော ဟိ ဒုက္ခဘိက္ခုတော...ကရေတိ။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၂၁၅။ (၂) ဝဏ္ဏာနုသာရိပုညမတ္တနိဿန္တ-ကြည့်။

ဝဏ္ဏာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏာပေ+တိ] (၁) လိမ္မိစေ - လိမ္မိ - ဇိ (၂) ပြုစေ - (ချိတ်ပိတ်)ဇိ (၃) အန္တော ဌတော ဟတ္ထေန ဝါ ပါဒေန ဝါ ယဋ္ဌိယာ ဝါ ဝဏ္ဏေတိ၊ အညေန ဝါ ဝဏ္ဏာပေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၄။ (၂) ဝဏ္ဏာပေတွာ - ကြည့်။

ဝဏ္ဏာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝဏ္ဏ+ဏာပေ+တွာ] ချာချာလည် - လိမ္မိ - လူးလိမ္မိ - စေ၍၊ (ချိတ်ဖြင့် အပြေအပြစ်ပြုအပ်သောအမှုကို) ပြုစေ၍၊ ချိတ်ပိတ်၍။ လာခါယ ဝဏ္ဏာပေတွာ (မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၆) တိ မုခံ ပိဒဟိတွာ လာခါပရိ-ကမ္မံ ကာရေတွာ။ မ၊ ၃။ ၂။ ၂၉၃။

ဝဏ္ဏာဘာဝ (ပု) [ဝဏ္ဏ+အဘာဝ] ဝဏ္ဏိ-ဝဏ္ဏိဆင်းရဲ - ဇိ မရိခြင်း။ တေန အရဟံ ဝဏ္ဏာဘာဝေန။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁။ မ၊ ၃။ ၂။ ၁၆၉။

ဝဏ္ဏာဘိရတ (တိ) [ဝဏ္ဏ + အဘိရတ] ဝဏ္ဏိန္ဒြိ-မေ့လျော် - ပျော်ပိုက် - သော။ သက္ကသဒိ-သောပိ ဝဏ္ဏာဘိရတော သတ္တမံယေဝ ဘဝံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။

ဝဏ္ဏာဘိရတသတ္တ (ပု) [ဝဏ္ဏာဘိရတ + သတ္တ] ဝဏ္ဏိန္ဒြိ-မေ့လျော်-ပျော်ပိုက်-သောသတ္တဝါ။

ဝဏ္ဏာဘိရတသတ္တာ နာမ တေဟိ သဒိသာ သုခဘာဂိနော နာမ နတ္ထိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၂။

ဝဏ္ဏာဘိရတိ (တိ) [ဝဏ္ဏ+အဘိရတိ] ဝဏ္ဏိန္ဒြိ အလွန်မေ့လျော်ခြင်း။ ဘဂဝါ ဝိသာခါယ ဝဏ္ဏာဘိရတိံ ဇာနန္တော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၇၅။ ။

ဝဏ္ဏာမိသ (န) [ဝဏ္ဏ+အာမိသ] (၁) ဝဏ္ဏိ ဟူသော အာမိသ၊ တေဘူမကဝဏ္ဏိတရား။ (၂) (က) သုံးသပ် - သာယာ - တတ်သောဝဏ္ဏိ၊ ရာဂ။ (ခ) သုံးသပ်-သာယာ-အပ်သော ဝဏ္ဏိ၊ အာရုံ။ (၃) ဝဏ္ဏာမိသန္တိ စေတ္ထ တေဘူမကဝဏ္ဏမေဝ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၀)။ (၂) (က) (ခ) ဝဏ္ဏာသဒဝသေန ဥပ္ပန္နော သံသာရဇနကော ရာဂေါ တဒါရမ္မဏဉ္စ ဝဏ္ဏာမိသံ။ မူလ၊ ၃။ ၂။ ၁၇၂။

ဝဏ္ဏာသယ (ပု) [ဝဏ္ဏ+အာသယ] ဝဏ္ဏိန္ဒြိ (ဖြစ်သော) အလို၊ (က) သဿတဒိဋ္ဌိ။ (ခ) ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ။ တတ္ထ ဝဏ္ဏာသယောပိ သဿတု-စ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဝသေန ဒုဝိဓော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၄။ ။

ဝဏ္ဏိ (တိ) [ဝဏ္ဏ + ဣ။ ဝတိ = ဝုတ်+ဣနံ သက္ကတ။ ဝတိ၊ ဝတိနံ၊ ဝုတ္တိ-သံ။ ဝဏ္ဏိ၊ ဝတ္တိ၊ -ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) မီးစာ၊ လောင်စာ။ (၂) မင်းတုပ်လျှိုသောတိုင်။ (၃) အစွန်း၊ အနား။ (၄) အရစ်၊ အခွေ၊ အလပ်၊ အလုံး။ (၅) ဆေးလုံး = (သောက်သည့်ဆေးလုံး)။ (၆) အလုံး၊ အတုံး၊ အတစ်။ (၇) ပတ္တီး = (အနာစသည်ကို ရစ်ပတ်သည့် ကျစ်ထားသော ကြိုးလုံး၊ ချည်လုံး၊ ပုဆိုးလုံး)။

(၁) မီးစာ၊ လောင်စာ။ တေလဉ္စ ပဋိစ္စ ဝဏ္ဏိဉ္စ ပဋိစ္စ တေလပုဒိပေါ ဈာပေယျ။ သံ၊ ၂။ ၁၀၃။ (-မ၊ ၃။ ၁။ ၉၀၊ ၃၁၇။ နေတ္ထိ၊ ၆၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၅)။ (၂) မင်းတုပ်လျှိုသောတိုင်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ကဝါဋိ ပိဋ္ဌသံသာဋိ ဥဒုက္ခလိကံ ဥတ္တရပါသကံ အဂ္ဂဋ္ဌ-

ဝဋ်။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅။ ဝဋ်ဉ္စ ကပိသိသကံ။ ဝိ
 ၄။ ၂၇။ (၃) အစွန်း၊ အနား။ ဝေ ဂစ္ဆတော
 ပန တဿ ရထနေမိဝဋ်ဃာ စိတ္တကုဋ္ဌ-
 ဒွါရကောဋ္ဌကဿ ဥမ္မာရေ ပဟတမတ္တမေ။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ (၄) အရစ်၊ အခွေ၊ အလိပ်
 အလုံး။ အဏုနာမ ဘိတ္တိစ္ဆိဒ္ဓတာလစ္ဆိဒ္ဓေဟိ
 ပဝိဋ္ဌသုရိယသုဿ ဝဋ် ဝဋ် ဟုတော ပရိဗ္ဗ-
 မန္တောပညာယတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ (-သံ၊
 ၄။ ၂။ ၁၇။) (၅) ဆေးလုံး (သောက်သည့်
 ဆေးလုံး)။ တညေဝ ဝဋ် အာလိမ္မေတော
 ပိဝဋ်။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ (၆) အလုံး၊ အတုံး၊
 အတစ်။ နဝဟိ ဝဏမုခေဟိ ပုဗ္ဗဝဋ်ဃော
 ဖေဝ ပုဋ္ဌဝါ စ ပဏ္ဍရိသု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄။
 (၇) ပတ္တီး = (အနာစသည်ကို ရစ်ပတ်သည့်
 ကျစ်ထားသော ကြိုးလုံး၊ ချည်လုံး၊ ပုဆိုး
 လုံး)။ ဒုဿဝဋ်ဃာ ဖာသုကာနာမေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
 ၂။ ၇။ န သုတ္တဝဋ်ဃာ ဖာသုကာ နာမေ-
 တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅။

ဝဋ်ကပါလ (န) [ဝဋ်+ကပါလ] မီးစာခွက်၊
 မီးစာထည့်ရာခွက်။ ဒီပပဋိဇဂ္ဂနတ္ထံ တေလ-
 ဘာဇနဉ္စ မဟန္တဉ္စ ဝဋ်ကပါလံ ဂဟေတော။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၇။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၅။)

ဝဋ်ကာ (ထိ) [ဝဋ်+ကာ။ ဝဋ်+ကာ။ ဝတိကာ
 -သံ။ ဝဋ်အာ-ပြာ။] (၁) (ကျစ်-လိမ်-
 ထားအပ်သော) အလုံး။ (၂) ပတ္တီး (ဝဋ်-
 ကြည့်)။ (၃) (ဝက်မှင်စသည့် အမွေးအမျှင်
 တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သည့်) ဆေးသုတ် -
 ဆေးချယ်-ဆေးရေး-စုတ်တံ။ (ဝိလျှံ)။
 (၁) သိထိလံ ဝဋ်ကံ ရဋ္ဌံ ကတော ဗောဓိ-
 ဝါ စေတိယံ ဝါ ပရိက္ခိပိတော။ သာ၊ ရတ္ထ၊ ၂။
 ၃၇။ (၂) စောဋ္ဌဝေဏိ စ ဝဋ် စ သုတ္တ
 ဝေဏိ စ ဝဋ်ကာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၇။ (၃) ရင်ဇာ-
 တာနိ ယောဇေတော ဝဋ်ကံ ဝါ တူလိကံ ဝါ
 အာဒါယ ဂ္ဃပမေဝ သမုဋ္ဌာပေတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅။

ဝဋ်ကွာ (ပ) [ဝဋ်+ခယ] မီးစာ-လောင်စာ-
 ကုန်-ခန်း-ခြင်း။ ငဒိပေါနာမေသ တေလက္ခ
 ယေန ဝဋ်ကွာယေန စ ဂတမဂ္ဂေါပိဿ
 န ပညာယိဿတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ (-၂၅)။

ဝဋ်တ (ထိ) [ဝဋ်+တ။ ဝဋ်+ဏေ+တ။ ကာရိ-
 တလောပ။ ဝတိတ-သံ။ ဝဋ်အ-ပြာ။ ဝဋ်ဃ-
 အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) လုံးအပ်သော။ (၂) လိမ်-
 ကျစ်-အပ်သော။ (၃) လိမ်-လည်-သော။
 (၄) လိမ်စေအပ်-လိမ်အပ်-သော။ (၅)
 ဝဋ်တဟရိတာလဝဋ်သဒိသ - ကြည့်။ (၂)
 ရဇ္ဈကေ လဘိတော သယံ ဝဋ်တံ ပဋ္ဌနေတော၊
 ဝါကေ လဘိတော ဝဋ်တံ ဟိရံ ဟိရံ ကတော
 မုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ ရဇ္ဈ ကေတိ ဝါကေဟိ
 ကေဝါရံ ဝဋ်တရဇ္ဈကေ သယံ ဝဋ်တန္တိ
 တနက။ ဝဋ်တံဒိဂုဏတိဂုဏဘာပါဒနေန အတ္တ-
 နာ ဝဋ်တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ (၃) ဦးရဋ္ဌိ ဘဝံ
 ဝဋ်တောခါရိဘာရေ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇။
 (ဇာ၊ ၁။ ၁၀၅-၅။ ပဝဋ်တော-ဟု ရှိသည်။)
 (၄) အညေန ဝါ ဝဋ်တံ ဗဟိ ဂစ္ဆတိ။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။

ဝဋ်တရဇ္ဈ (ထိ) [ဝဋ်တာ+ရဇ္ဈ] (သားမြီး
 တို့ဖြင့်) လိမ်-ကျစ်-အပ်သောကြိုး။ ဝါလ-
 ရဇ္ဈယာတိ အဿဝါလဂေါဝါလေဟိ ဝဋ်တ-
 ရဇ္ဈယာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။

ဝဋ်တရဇ္ဈက (ထိ၊ န) [ဝဋ်တ+ရဇ္ဈ+က] လိမ်-
 ကျစ်-အပ်သော-ကြိုး-တို-ငယ်။ ဝဋ်တ
 (၁) အနက်ကြည့်။

ဝဋ်တဟရိတာလဝဋ်သဒိသ (ထိ) [ဝဋ်တ+
 ဟရိတာလ+ ဝဋ်+ သဒိသ] လုံးအပ်သော
 ဆေးခါန်းအတောင့်နှင့်တူသော။ နိယျာဇ-
 တေလေန မဒ္ဓိတော ဝဋ်တဟရိတာလဝဋ်-
 သဒိသာ ဟောန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅။

ဝဋ်တော (ကြိ၊ ဝိ) [ဝဋ်+တော] (၁) လိမ်-လှ
 လိမ်-၍။ (၂) လုံး၍။ (၃) လျှောကျ၍

ကျဆင်း၍။ (၄) (ကြီး) ကျစ်၍။ (၁) ထေယျစိတ္တေန ကုမ္ပိယာ အာဓာရကံ ဝါ ဥပတ္တမ္ပနလေဉ္စကေ ဝါ အပနေတိ၊ ဝဋ်တော ဂဏာယ ပါနုဇိကံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇။ (၂) “တုဂံနာသာ” တိ လဒ္ဓဝေါဟာရံ သာနံ ဝဋ်တော ဌပိတဟရိတာလဝဋ် ဝိယ မညန္တိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၇။ (၃) ဝဋ်တော (သံ၊ ၅။ ၂။ ၂၇။) တိ ဘသိဟော အပရံ ဂန္ဓာ။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။ (၄) ခေမကော ကာဠအဘဝါလမယံ ဒဋ္ဌ-မဟာရဋ္ဌံ ဝဋ်တော။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၂၇။

ဝဋ်နိဟရဏနိယာမ(ပု) [ဝဋ်+နိဟရဏ+နိယာမ] ချည်လုံး-ချည်စ-ကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း ဟူသော-အမှတ်အသား-နိယာမ။ ဒါရကာနံ ကဏ္ဍဝေဓတော ဝဋ်နိဟရဏနိယာမေန အဒုက္ခာပေန္တော သဏိကံ နိဟရိ။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။

ဝဋ်နိယာ (န) [ဝဋ်+ဟေတု+ဣန္ဒြိယ။ ဟေတုပုဒ်ကျေ။] ဝဋ်၏အကြောင်းဖြစ်သော ဣန္ဒြိယ။ ဝဋ်နိယာနိ (သံ၊ ၅။ ၂။ ၂၅။) တိ ဝဋ်ဟေတုဘူတာနိ ဣန္ဒြိယာနိ။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၅၉။

ဝဋ်ပုဒေသ (ပု) [ဝဋ်+ပဒေသ] မီးစာပိုဏ်အရပ်။ မီးစာ၏ထိပ်-ဖူး - ဖျား-အလုံး-အစိတ်၊ မီးစာအိမ်လုံး။ ဝဋ်ပုဒေသ (သံ၊ ၅။ ၂။ ၉။) နိ ဝဋ်ယာပုလကံ ဗရဟံ၊ တံ ဟိ ဝဋ်ယာ ပုလကံ အနတိက္ကမိတွာဝ သာ ဒီပဇာလာ ဘိဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။

ဝဋ်လေခါ (ထိ) [ဝဋ်+လေခါ] လုံးသော-အရေးအကြောင်း-အရေးအသား။ အရေးသူ ဝဋ်လေခါ ဒိဿန္တိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၃။

ဝဋ်သဟဿ (န) [ဝဋ် + သဟဿ] မီးစာထစ်ထောင်။ သိနေရမတ္တကေ ဝဋ်သဟဿ ထာလပဒိပံ ဇာလေန္တော ဝိယ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၆။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၇။

ဝဋ်သတိ (ကြိ) [ဝဋ်+အ+သတိ] အပ်စပ်-သင့်တော်-လတ္တံ့။ ဝဋ်တိ-လည်းကြည့်။ “ထေရော ဝဋ်သတိ ထေရိ” တိ ဝတော တုကို အဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၁၂။ ဝဋ်သတိတိ ကပ္ပိဿတိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၁၃။

ဝဋ်ပစ္စေဒ (ပု) [ဝဋ်+ဥပစ္စေဒ] (၁) (က) ဝဋ်ကိုဖြတ်တတ်သော (တရား)။ (ခ) ဝဋ်၏ ပြတ်ရာ(နိဗ္ဗာန်)။ (၂) ဝဋ်၏ပြတ်ခြင်း။ (၁) (က) အာလယသမုတ္တိတော ဝဋ်ပစ္စေဒေါ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၉။ ဝဋ်ဥပစ္စေဒတိတိ ဝဋ်ပစ္စေဒေါ။ သီ၊ ၅။ ၂။ ၁။ ၁၇။ (ခ) ဝဋ်ပစ္စေဒေါယ တဏှာက္ခယာယ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂။ ယသ္မာ စ တံ အာဂမ္ပတေဘူမကဝဋ် ဥပစ္စေဒတိ၊ တသ္မာ ဝဋ်ပစ္စေဒေါတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၁။ ၁၇။ (အံ၊ ၁။ ၃၄။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၆-၇)။ (၂) ဝဋ်ပစ္စေဒဒိပန-ကြည့်။

ဝဋ်ပစ္စေဒက (တိ) [ဝဋ်+ဥပစ္စေဒက၊ ထိ-ဋ္ဌံ ဝဋ်ပစ္စေဒိကာ။] ဝဋ်ကိုဖြတ်တတ်သော။ ဝဋ်ပစ္စေဒကေန မဂ္ဂေန ဟိ ဇိဝိတံန္ဒြိယမ္ပိ အနဝသေသတော နိရုဇ္ဈတိတိ။ အနု၊ ၂။ ၄၆။

ဝဋ် (ဝဋ်) ပစ္စေဒဒိပန (န) [ဝဋ်ပစ္စေဒ+ဒိပန] ဝဋ် ပြတ်ခြင်းကို ပြခြင်း၊ အရဟတ္တပန ပတော အတ္တနော ဝဋ်ပစ္စေဒဒိပနေန အညံ ဗျာကရေန္တော။ ထေရ၊ ၅။ ၁။ ၂၇။

ဝဋ်ပစ္စေဒဘယ (န) [ဝဋ်ပစ္စေဒ+ဘယ] မပြတ်လည်သော ဝဋ်-အစဉ်အဆက်-ပြတ်အံ့သည်မှ ကြောက်ခြင်း၊ ဝဋ် (ဆင်းရဲ) ပြတ်အံ့သည်မှ ကြောက်ခြင်း (သျှ)။ မြာဟူကာ ဟိ.....ဝဋ်ပစ္စေဒဘယေနပဝေကီ ဗဒ္ဓယိဿာမာတိ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၆။

ဝဋ် (ဝဋ်) ပတ္တမိက (တိ) [ဝဋ်+ဥပတ္တမိက] ဝဋ်ကိုချီးမြှောက် ထောက်ပံ့ တတ် သော။

ဝဋ်၏အားကြီးသော မှီရာဖြစ်သော။ ဝဋ်။ ပတ္တမ္မကာ (မူလဋီ၊ ၂၊ ၈၅) တိ ဝဋ္ဌတ္တယူပနိ ယယာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉၂။

ဝဋ္ဌ (ဝဋ္ဌ)ပနိသယ (ပ) [ဝဋ္ဌ+ပနိသယ] ဝဋ် (ဆင်းရဲ) ၏ အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်း။ တဿ သံကိလေသော ဝဋ္ဌပနိ သာယော အသုဒ္ဓိ ဝါ န ဟောတိ။ မ။ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၀။

ဝဋ္ဌ (ဝဋ္ဌ) ပနိသယဒါန (န) [ဝဋ္ဌ+ပနိသယ+ဒါန] ဝဋ် (ဆင်းရဲ) ၏အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း ဖြစ်သောဒါန။ ဒဿာမိတိ ဣဒံ ဝိဿဠနဆန္ဒေ ဝုတ္တနယေန စေဝ ဝဋ္ဌပနိ သယဒါနဝသေန စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၀။

ဝဋ္ဌမ (န) [ဝဋ္ဌ+ပမ] အပိုင်းအခြား၊ အကန့် အသတ်။ သကောဋီယေ နော အကောဋီယေ၊ သဝဋ္ဌမေ၊ နော အဝဋ္ဌမေ။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၁၂၀။

ဝဋ္ဌလ (တိ) [ဝဋ္ဌ+ကုလ။ ဝဋ္ဌလော။ ပရိမဏ္ဍ လော။ ဣဒါဒါ။ ၁၉၂။ ဝဋ္ဌ-ဥလ။ ဝဋ္ဌဝဋ္ဌနေ၊ ဥလော၊ ဝဋ္ဌလော။ သုစိ။ ၄၇၈။ ဝကံလ-သံ။ ဝဋ္ဌလ-ပြာ]။ (၁)လုံး-ဝန်း-ဝိုင်း-သော။ (၂) အလုံး-အဝန်း-အဝိုင်း။ (၃) သုဝဋ္ဌိတာတိ ဝဋ္ဌဘာဝဿ ယုတ္တဋ္ဌာနေ သုဋ္ဌ ဝဋ္ဌလာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၈။ (၂) ဝဋ္ဌလဘာဝ-ကြည့်။

ဝဋ္ဌလဘာဝ (ပ) [ဝဋ္ဌလ+ဘာဝ] လုံး-ဝန်း-ဝိုင်း-သည်၏အဖြစ်။ အလုံး-အဝန်း-အဝိုင်း-၏အဖြစ်။ သုပရိကမ္မကတံ သုဝဏ္ဏကကံဏံ ဝိယ ဝဋ္ဌလဘာဝ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၂၁၉။

ဝဋ္ဌကဒေသ (ပ) [ဝဋ္ဌ+ကဒေသ] ဝဋ်၏-တစ်စိတ်- တစ်ဒေသ။ ဝဋ္ဌကဒေသတ္တာ ဝါ ဝဋ္ဌာနိထိ ဝုတ္တာနိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂၆။

ဝဋ္ဌတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဋ္ဌ+ဏေ+တိ] (ခ) လိမ္မိစေ-လိမ္မိ-၏။ (၂) လည်စေ-(ကြီးကျစ်) ၏။ (၃) လည်စေ-(ယက်ပေါက်ရောက်) ၏။ (၄) ဝဋ္ဌာပေတိ-ကြည့်။ (၂) ဓနုသဇ္ဇေတိ ဇိယံ ဝဋ္ဌတိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၂။ သုတ္တံကဏေတိတိ သုတ္တံ ဝဋ္ဌတိ။ သာဓုတ္တ၊ ၃။ ၅၅။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇)။ (၃) တသ္မိ ခဏေ သက္ကော တန္တံ ပသာရေတိ၊ သုဇာ တသရံ ဝဋ္ဌတိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၈။

ဝဋ္ဌတော (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝဋ္ဌ+ဏေ+တော] (က) လိမ္မိစေ-လိမ္မိ-၍။ (ခ) လိမ္မိ၍။ (ဂ) လုံး-ချော-၍။ (ဃ) လိပ်၍။ (င) လည်စေ၍ (ယက်ပေါက်ရောက်၍) (စ) ကြီးကျစ်၍။

(ဆ) ဖွဲ့၍။ (ဇ) လိမ်-ချိုး-၍။ (ဈ) ပြန်-ပြန်လှန်-၍။ (ည) အိမ်း-ဝင်-၍။ (က) လိမ္မိစေ- လိမ္မိ-၍။ ဧကံ ဂုဠံ ဂဟေတော ဟတ္ထေန ဝဋ္ဌတော တုလယန္တော။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉၆။ တာနိ ဒဏ္ဍကေဟိ ဝဋ္ဌတော တဋ္ဌာ ကာသု ဥဒကသောဏိသု ခိပိတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၃။

(ခ)လိမ္မိ၍။ နသုဿုဒန္တိတိ သဋ္ဌပိဇ္ဇေ အာသိတ္တဥဒကံ ဝိယ ဝဋ္ဌတော ဂစ္ဆတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၆၆။ (ဂ)လုံး-ချော-၍။ တေုတ္ထကော ဋ္ဌာသေ (စံတုတ္ထကောဋ္ဌာသေ) အာရဂေန ဝဋ္ဌတော ဌပံတာဝိယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၅၈။ ဝဋ္ဌတောတိ ယထာ သုဝဋ္ဌံ ဟောတိ ဝေ ဝဋ္ဌတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၂။ (-ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၊ ၄၁။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၂။ သာရဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၄၅။ (ဃ)လိပ်၍။ ဝဋ္ဌတော ကရဏံ ဩဝဋ္ဌကံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၀၉-၁၀။ (င) လည်စေ၍ (ယက်ပောက်ရောက်၍)။ တသ္မာ တသရံ ဝဋ္ဌတော တဿ ဒတော။ မေ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။ (စ)လည်စေ၍ (ကြီးကျစ်၍)။ အဿဝါလေ ဝဋ္ဌတော ...

ပါသည့် ဩဇာတော၊ ဇာဠာ၊ ၂၇၈။ (-ဝိဠာ၊ ၄၊ ဂ၊ ဇာဠာ၊ ၁။ ၃၅၈။ ဇာဠာ၊ ၄၊ ၄၁၅။ ဇာဠာ၊ ၆။ ၁၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၅။) (ဆ) ဖွဲ့၍ ဂန္ဓတောတိပိ ပါဠိ၊ ဝဇ္ဇတော၊ ဗန္ဓိတောတိ အတ္ထော။ သီ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၇။ (ဇ) လိမ်-ချိုး-ရုံ။ ပိယပုတ္တဿ ဂိဝံဝဇ္ဇတော ဇိဝိတက္ခယံ ပါပေတော။ ဇာဠာ၊ ၂။ ၁၇၇။ (ဈ) ပြန်-ပြန်လှန်-၍။ အဠိဝေဓပုဂ္ဂလာနာမေတေ ဝဇ္ဇဘွာ ဝဇ္ဇတောဂါဠိ ဝိဠိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ ၅။ ၂၇၉။ ဝဇ္ဇတော ဝဇ္ဇတောတိ တောမာဒဒိ ဝတ္ထေန္တေန ဝိယ စောဒနဝစနံ ပရိဝဇ္ဇတော ပရိဝဇ္ဇတော။ ဒီ၊ ၅။ ၂၇၅။ (ည) အိမ်-ဝင်-၍။ ဟတ္တံ ဝဇ္ဇတော ဝဇ္ဇတော မုခေန ဝိဠိ ပရိပေန္တိ။ အဘိ၊ ၅။ ၁၃၄။ မဟာနိ၊ ၅။ ၃၆၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၆။

ဝဇ္ဇန္တ (တိ) [ဝဇ္ဇ+ဇော+အန္တ။ ထိ-ဠိဝဇ္ဇန္တိ။ (၁) လိမ်စေ-လိမ်-သော။ သူ။ (၂) လည်စေ- (ယက်ဖောက်ရောက်) သော။ သူ။ (၃) ဘူမိယံ ဝဇ္ဇန္တော ပရိဝဇ္ဇန္တော ဝိဟေဠန္တော ပါတေသိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၃။ (၂) သောဣတရေသု ကမ္ပိဝိယဠေတော ဘုဠမာနေသု တသရံ ဝဇ္ဇန္တော နိသိဒိ။ မ၊ ၅။ ၁၇၁။ အဘိ၊ ၅။ ၂၇၁။

ဝဇ္ဇန္တ၊ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဇော+အန္တ။] လည်စေကုန်-လော-သတည်း။ ဟတ္ထဝဇ္ဇကံ ပန ဣတ္ထိယော ဝါ ဝဇ္ဇန္တ ပုရိသာ ဝါ ဝဇ္ဇတိ ယေ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၅၇။

ဝဇ္ဇယျ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+အ+ယျေ] (၁) လူး-လိမ်-လူးလိမ်-ရာ၏။ (၂) လည်စေ-(ကြိုးကျစ်)ရာ၏။ (၃) အပ်စပ်-သင့်တော်-ရာ၏။ (၄) သော တေန ဝိသဝိကာရေန ပတေယျ ဥပ္ပတေယျ ဝဇ္ဇယျ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၅၂။ (၂) "မဟာသမုဒ္ဒေါ ဂမ္ဘိရော ဥတ္တာနော" တိ ဇာနနတ္ထံ ယောတ္တာနိ ဝဇ္ဇယျ။

ဒီ၊ ၅။ ၂၇၉။ (၃) ယဒိ ဘဝေယျ၊ ဝိညာပေတံ န ဝဇ္ဇယျ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၆။

ဝဇ္ဇယျ၊ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+အ+ယျေ] တနည်း ဝဇ္ဇ+အ+ယျေ။ အပ်စပ်-သင့်တော်-ကုန်ရာ၏။ -ဝဇ္ဇတိ-ကြသံ။ သစေ သဒါရာ အတ္တာ ဘဝေယျ။ အတ္တာတိ ဂဟေတံ ဝဇ္ဇယျ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၃။ (-၂၆၄)။

ဝဇ္ဇသိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဇော+ဣ] ဝတံယတိ -သံ။ ဝဇ္ဇဣ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) လည်စေ-(ကြိုးကျစ်) ပြီ။ (၂) လည်စေ-(ယက်ဖောက်ရောက်) ပြီ။ (၃) သုတ္တံဗ္ဗိ အဒါသိ၊ သုတ္တံ ဝဇ္ဇသိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂၇၅။ (၂) ပိဋကေ နိသိဒိတော တသရံ ဝဇ္ဇသိ။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၁၁၂။

ဝဇ္ဇသတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဇော+သတိ] လိမ်စေ-လိမ်-လတ္တံ၊ အညော နံ ဝဇ္ဇသတိတိ ဝါ...ရက္ခတိယေ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၃။

ဝဇ္ဇသန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဇ္ဇ+ဇော+သန္တိ] လည်စေ-(ကြိုးကျစ်) ကုန်လတ္တံ။ တံ ဩလောကေတော တေန ပမာဏေန ဝဇ္ဇသန္တိ။ ဇာဠာ၊ ၆။ ၁၇၈။

ဝဋ္ဌတိ (ကြိ) [ဝဋ္ဌ+အ+တိ။ ဝဋ္ဌတိ-သံ] ဝ-ဆူဖြိုး-၏။ ဝဋ္ဌတိ၊ ဝဋ္ဌဏေ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၅၆။

ဝဋ္ဌရ (တိ) [ဝဒ+အရ။ ဒ-ကို ဋ္ဌ-ပြု။ ဝဒ-တိတိ ဝဋ္ဌဏေ၊ မူဠော၊ ဝဋ္ဌရံ-ထူလံ။ ဣဒိ။ ၁၆၁။ ဝဒ ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ ဝဒတိတိ ဝဋ္ဌရံ၊ အဏေ၊ ဒဿ ဋ္ဌော။ ဓာန်၊ ၆။ ၆၉၃။ ၇၀။ ဝဋ္ဌ+အရ။ ဝဋ္ဌ တူလိယေ၊ ဝဋ္ဌတိ၊ ဝဋ္ဌဏေ၊ ဝဋ္ဌဏေတိ ထူလသနသရိသ္မိံ ဝဋ္ဌဗ္ဗဝစနံ။ နိတိ၊ -ဓာတု။ ၅၆။ ဝဋ္ဌ+ရ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ဂဏိ။ ဝဋ္ဌရ-သံ။ ဝဋ္ဌရ၊ ဝဋ္ဌလ-ပြာ။] ဝ-ဆူဖြိုး-သော၊ သူ။ ဝဋ္ဌဏေ (ဝိ

၂။၁၂၀)တိ ထူလော။ဝိ။ဋ္ဌာ၂။၁၁၈။ ဝဋ်ထူလော ဘဝတိတိ ဝဋ္ဌော၊ မုဒ္ဒဇဒုတိယောယံ၊ သော အထ အတ္တိတိ ဝဋ္ဌးထုတိ ဒဿေန္တော အာဟ “ဝဋ္ဌရေတိ ထူလော” တိ။ ပါစိတ်ယော။ ဂဏ်။

ဝဋ္ဌရပုရိသ (ပု) [ဝဋ္ဌရ+ပုရိသ] ဝ-ဆူဖြိုး-သော ယောကျ်ား။ န ဝဋ္ဌရပုရိသာ ဝိယ ထူလာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌာ၊၁။၂၀၄။

ဝဋ္ဌရသရီရ (တိ) [ဝဋ္ဌရ+သရီရ] ဝ-ဆူဖြိုး-သော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော၊ သူ။ ထူလသရီ-ရေတိ ဝဋ္ဌရသရီရေ။ သိ၊ဋ္ဌာ၊သစ်၊၂။၃၃၁။

ဝဋ္ဌ (န) [ဝဋ္ဌ+တ။ ဝဋ္ဌ-သံ။ ဝဋ္ဌ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ] တိုးပွား - ကြီးပွား - ခြင်း။ (မင်္ဂလာဟုသမုတ်အပ်သောဝဋ္ဌ - ဟူသော အသံ)။ တေ ကာလတော ဝဋ္ဌဟိတော အဘိ မင်္ဂလာတာနိ သဒ္ဓါနိ သုဏန္တိ ဝဋ္ဌာတိ ဝါ ဝဋ္ဌမာနာတိ ဝါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌာ။ဝဋ္ဌာတိဝါတိ-အာဒယော လောကေ ပဝတ္ထသဒ္ဓမတ္တာနိ ဂဟေတွာ ဝတ္ထာ။မဟာနိ၊ဋ္ဌာ။၁၈၈။ (-ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌာ။၁၀၀)။

ဝဋ္ဌ (တိ) [ဝဋ္ဌ+တ။ ကဋ္ဌည်း။၅၇၆၊၆၁၂။ရွှ။ ၆၀၇၊၆၁၅။] (၁) ကြီးပွား-တိုးပွား-ဝိ-လွန်-သော။ (၂) မြတ်သော။ (၃) ကြီးပွား-တိုးပွား- ကြီးရင့်- အိုမင်း -ရာ (အခါ)။ (၄) နာမပညတ်-(က) ဝဋ္ဌမည်သော-သူ-ထေရ်။ (ခ) ဝဋ္ဌမည်သောသူကြွယ်။ (ဂ) ဝဋ္ဌမည်သောလိစ္ဆဝိမင်း။ ဝဋ္ဌမာနထေရ - လည်းကြည့်။ (ဃ) ဝဋ္ဌမည်သောပြာသာဒ်။ (င) ဝဋ္ဌမည်သောရွာ။

(၁) ဝဋ္ဌမည်သောကြည့်။ (၂) ဝဋ္ဌမောဒန (ဇော၊၁။၃၀၇) နှိ ဥတ္တမောဒနံ။ ဇော၊ဋ္ဌာ၊၄။ ၃၇၃။ (၃) ဝဋ္ဌကာလ-ကြည့်။ (၄) (က) တထ ဝဋ္ဌောတိ နာမံ၊အဟောသိ။ထေရီ၊ဋ္ဌာ။ ၁၇၇။ (-ထေရ၊ဋ္ဌာ၊၂။၅၀)။ (ခ) ဝဋ္ဌဉာပိ

ဂဟပတိ။ဇော၊၂။၂၄၄။ဇော၊ဋ္ဌာ၊၇။၇၇။ (ဂ) ဝဋ္ဌော လိစ္ဆဝိ မေတ္တိယဘူမကောနံ သိက္ခူနံ သဟာယော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌာ၊၂။၆၂။ (-၂၃၃၊ ၂၅၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၁၀-၂။ဝိမတိ၊၂။၂၃၄)။ (ဃ) သိရိ ဥပသိရိ ဝဋ္ဌောတယော ပါသာဒ-မုတ္တမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၃၇။ (င) ငဇုဂါမ-ကြည့်။ ဝဋ္ဌက (န) [ဝဋ္ဌ+က။ က-ပဇ္ဇည်းသုတ္တ။ ဝဋ္ဌက-သံ။] တိုးပွားခြင်း။ဥဘတော ဝဋ္ဌကံ ဝေမေဝ ဝဋ္ဌတဗ္ဗံ။ဝိ၊၁။၁၆၂။

ဝဋ္ဌက (တိ) [ဝဋ္ဌ+ကော+ကူ။ နိတိ၊ဇာတု။ ၅၉၊ဝဋ္ဌ ဆေဒနေ။ ဝဋ္ဌ-ကို ဝဋ္ဌပြု။ ဝဋ္ဌကိ-ကြည့်။] (၁) ကြီးပွား-တိုးတက်- စေတတ် သော၊သူ။ (၂) မြတ်တတ်သော၊သူ (ချုပ်-ဖြတ်-အဝတ်ချုပ်-သမား)။ (၃) ကာပါ-ဒကာတိ ဝဋ္ဌကာ အနုပါလကာ။အံ၊ဋ္ဌာ။ ၂။၂၈။ (၄) သော တာယ ကုသလတာယ စိဝရံ ဝဋ္ဌောတိ၊ တသ္မာ “စိဝရဝဋ္ဌကော” တေဝ ပညာယိတ္ထ။ဇော၊ဋ္ဌာ၊၁။၂၃၇။ ဝဋ္ဌကိထောင့် ကွင်းလည်းကြည့်။

ဝဋ္ဌကာလ (ပု) [ဝဋ္ဌ+ကာလ] အိုမင်းသော ကာလ၊ ကြီးပွား-တိုးပွား-ကြီးရင့်-အိုမင်း-ရာအခါ။ “အဟံ တာဝ တရုဏော၊ ဝဋ္ဌ-ကာလေ ဝါသဓုရံ ပရိပူရေသာမိ” တိ၊ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌာ၊၂။၄၂။

ဝဋ္ဌကိ(ကိ)ကမ္ပ (န) [ဝဋ္ဌကိ+ကမ္ပ]လက်သမား-ဇ်-အမူ-အလုပ်။ န သက္ကာ ဝဋ္ဌကိကမ္ပေန နိစ္စံ ဇီဝိကံ ကပ္ပေတု။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌာ၊၂။၂၉၁။ အံ၊ ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၉၁။ (-အဘိ၊ ဋ္ဌာ၊၂။ ၃၉၃။ သာရတ္ထ၊၃။၃)။

ဝဋ္ဌကိကုလ (န) [ဝဋ္ဌကိ+ကုလ]လက်သမား-ဇ်-အမျိုးအနွယ်။ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝဋ္ဌကိကုလေ...အဒါသိ။ အပ၊ဋ္ဌာ၊ ၂။၁၅၉၊၂၄၄။

ဝဋ္ဌကိဂဏ (ပု) [ဝဋ္ဌကိ+ဂဏ] လက်သမား-တို့ဇ်-အပေါင်း-အသင်း-ဂိုဏ်း။... ဝိဝေရ-

န္တေန ဝေခက်ဂဏေနသမန္တာဂတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ငါ၊
၂၄၂။

ဝေခက်(ကိ)ဂါမ (ပု) [ဝေခက်+ဂါမ] လက်သမား
ရွာ။ .. ဗဟိနဂရေ ဝေခက်ဂါမော အဟောသိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ငါ၊ ၂၀၈။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆)။

ဝေခက်(ကိ)ဇေဋ္ဌက (တိ) [ဝေခက်+ဇေဋ္ဌက။
ထိ-ဋ္ဌ၊ ဝေခက်ဇေဋ္ဌက။] လက်သမား
ဆရာကြီး၊ လက်သမားတို့၏-အကြီးအကဲ-
ဆရာ။ ဝေခက်ဇေဋ္ဌကော စိန္တေသိ။ အံ၊ ဌ၊
၁။ ၂၅၄။ (-မ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၀)။

ဝေခက်(ကိ)ပုတ္တ (ပု) [ဝေခက်+ပုတ္တ] လက်သမား
၏-သား-သမီး။ သော ကံရ ပုရိမတေဝေ
ဝေခက်ပုတ္တော ဟုတွာ ရုက္ခတစ္ဆန္ဒာနံ....
ဝိဇ္ဇိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ငါ၊ ၂၉။ (-စရိယာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၅)။

ဝေခက်ပုရိသ (ပု) [ဝေခက်+ပုရိသ] လက်သမား
ယောက်ျား၊ လက်သမား ဖြစ်သော
ယောက်ျား။ ဝေခက်ပုရိသာ မဟာအရညံ
ပဝိသိတွာ၊ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၄။

ဝေခက်ယုဝရာဇ (ပု) [ဝေခက်+ယုဝရာဇ]
လက်သမား အိမ်ရှေ့မင်း၊ (လက်သမား
ဖြစ်သော-မင်းပျို-မင်းလွင်)။ မယံ ဟိ တံ
ဂဟေတွာပိ “ဝေခက်ရာဇာ ဝေခက်ယုဝရာဇာ”
တိ ဝေခက်ဝါဒါ န မုစ္ဆိဿမ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၉၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။

ဝေခက်ရာဇ (ပု) [ဝေခက်+ရာဇ] လက်သမား
မင်း။ ဝေခက်ယုဝရာဇ-ကြည့်။

ဝေခက်(ကိ)ဝဏ္ဏ (ပု) [ဝေခက်+ဝဏ္ဏ] လက်သ
မား၏-အသွင်-အပြင်-ပုံသဏ္ဍာန်။ ဝေခက်
ဝဏ္ဏံ နိမ္မိနိတွာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၉။ အပ၊ ဌ၊ ၁။
၄၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။

ဝေခက်ဝါဒ (ပု) [ဝေခက်+ဝါဒ] လက်သမားဟူ
၍-ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-ခြင်း။ ဝေခက်ယုဝ-
ရာဇ-ကြည့်။

ဝေခက်သာလာ (ထိ) [ဝေခက် + သာလာ]
လက်သမားတဲ။ လက်သမားတို့၏ နေထိုင်-
အမှုလုပ် - ရာ-စရပ်- အဆောက်အဦး။
ဣဋ္ဌကသာလာ ဝေခက်သာလာ ဒွါရကောဋ္ဌ-
ကော....အသေနာသနာနိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၀။
....တံ ဂါမံ ပတွာ တဿာ ဝေခက်သာလာယ
နိသိန္နော ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။

ဝေခက်သိပ္ပ (န) [ဝေခက်+သိပ္ပ] လက်သမား-
အတတ်-ပညာ။ ဒုက္ခံ ဝေခက်သိပ္ပေန ဝိဝိတုန္တိ။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။

ဝေခက် (ကိ) ဟတ္ထ (ပု) [ဝေခက် + ဟတ္ထ]
လက်သမား-တောင်၊ ကိုက်တောင်၊ လက်သ
မားတို့၏အတောင်။ (လက်သမားတို့၏ ဝ-
တောင်သည်လက်မအားဖြင့် ၁၈-လက်မရှိ၏။
ဝိလျံ၌ ၄၂-လက်မရှိ၏ဟုဆိုသည်။) ဝေခက်-
ဟတ္ထေန ဒိယဇောဟတ္ထော ဟောတိ။ ကခါ။
၁၃၄။ ကခါ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၃၅၂။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၃၄၊ ၃၈၆)။

ဝေခက်(ကိ)ဟတ္ထပမာဏ (တိ) [ဝေခက်ဟတ္ထ+
ပမာဏ] လက်သမားတို့၏ ဝ-တောင် -
အတိုင်းအရှည်- ပမာဏ-ရှိသော။ တံ ပန
ဒိဃတော ဝေခက်ဟတ္ထပမာဏံ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၃၂။ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၆။ ကခါ၊ ဌ၊ သစ်၊
၃၈၆)။

ဝေခက် (ပု) [ဝေခက်+ဣ+ဤ]။ ဝေခက်တိ ဆိန္ဒတိတိ
ဝေခက်၊ ဝေခက် ဝိ။ ဓာနံ၊ ဌ၊ ၅၀၆။ ဝေခက်+ဣ+
ဤ။ ဝေခက်ပ (ဆိန္ဒတိ)တိ ဝေခက်။ ဝေခက်
ဒွေါ ဝေခက်ပိ။ သူစိ။ ၄၇၈။ ဝေခက်၊ ဝေခက်နိ-
သံ။ ဝေခက်-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] လက်သမား။
(သစ်သားဖြင့်- ပရိဘောဂ- အဆောက်
အဦး- စသည်ကိုပြုလုပ်တတ်သူ)။ ဝေခက်ဟိ
သုသင်္ခတံ။ အပ၊ ၁။ ၅၅။ ယထာ မဟာရာဇ
ဝေခက် သုပရိကမ္ပကတံ ဒါရုံ သန္နိသ္မိံ အပ္ပေ-
တိ။ မိလိန္ဒ၊ ၆၄။ ပါသာဒဒါရူနံ အတ္တာယ
ဝေခက်နံ သန္တိကံ....ဟတ္ထကမ္ပံ ယာစိတုံ ဝေခက်။

ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ ဝဇုကိ ဝိဿကမ္မဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ဓမ္မဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၀၇။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။သံ၊ ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၃၃။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ဇာ၊ဋ္ဌ ၁။၂၁၆-၇။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၅။

ဝဇုကိအင်္ဂုလ (န) [ဝဇုကိ+အင်္ဂုလ] လက်သမားတို့၏လက်သစ်။ (လက်သမားတို့၏ ၁-လက်သစ်သည် ၇-စပါးရှိ၏။)ပမာဏဂုံလေ့နာတိ ဝဇုကိအင်္ဂုလံ သန္ဓာယ ဝုတ္တိ။သာရတ္ထ ၃။၃၉၁။

ဝဇုကိကိစ္စသာဓန (န) [ဝဇုကိ+ကိစ္စ+သာဓန] လက်သမားတို့၏-အမှု-ကိစ္စ-ကိုပြီးစေခြင်း။ ပဉ္စကင်္ဂါတိ ဝဇုကိကိစ္စသာဓနေ... ပဉ္စကင်္ဂါ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။

ဝဇုကိဒါရက (ပု) [ဝဇုကိ+ဒါရက] လက်သမား တို့၏ -ကလေး-သုဇယ်-သားဇယ်။ ဝဇုကိဒါရကပိ တံ သောဏ္ဍာဒိသု ဂဟေတွာ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။

ဝဇုကိဘရိယာ (ထိ) [ဝဇုကိ+ဘရိယာ] လက်သမားမယား။ ဟတ္ထိ ဧတ္ထကေနာပိ အဂန္ဓာ သဗ္ဗဝဇုကိနံ ဒုဿယုဂေသု ဝဇုကိဘရိယာနံ --အဂမာသိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။

ဝဇုကိဝိဇ္ဇာ (ထိ) [ဝဇုကိ+ဝိဇ္ဇာ] လက်သမား-အတတ်-ပညာ။ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာပါသာဒဝိဇ္ဇာတိ ဒုဝိဓာ ဟိ ဝဇုကိဝိဇ္ဇာယ။အနု၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။

ဝဇုကိဝေသ (ပု) [ဝဇုကိ+ဝေသ] ဝဇုကိဝတ္ထု-ကြည့်။ သော ဝဇုကိဝေသေန၊ ဝဇုကိနံ သန္ဓိကံ ဂန္ဓာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၂၄။

ဝဇုကိသုကရ (ပု) [ဝဇုကိ+ပေါသိတ+သုကရ] ဝဇုကိ သုကရမည်သောဝက်။ လက်သမားသည် မွေးမြူအပ်သောဝက်၊ဝဇုကိနာ ပေါသိတတ္တာပန "ဝဇုကိသုကရေ"တွေဝ ပညာယိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၄။

ဝဇုကိသုကရဇာတက (န) [ဝဇုကိသုကရ+ဇာတက] ဝဇုကိသုကရဇာတ်။ (လက် သမားသည်မွေးမြူအပ်သောဝက်၏အပြစ်အပျက်ကို ပြဆိုရာဖြစ်သောစကားရပ်)။ ခုဒ္ဒကနိကာယဇာတကပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊၄-ဝဂ်၊၃-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၈၄-၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၂-၇။

ဝဇုဂါမ (ပု) [ဝဇု+ဂါမ] ဝဇုမည်သောရွာ။ အဝန္တိရဋ္ဌေ ဝဇုဂါမေ...နိဗ္ဗတ္တိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၂။

ဝဇုတိ (ကြိ) [ဝဇု+အ+တိ။ ရှု၊ ၅။ဇာ၊၆။၁၄၄။နိတိ ဓာတု။၅။ ဓာတုတ္ထ။၃၅၃။ငဓိတိ-သံ၊ဝဇုဗု-ပြာ၊အဒ္ဓမာဂမိ။](၁)ကြီး-ပွား-ကြီးပွား-ပွားများ-တိုးတက်-မြှင့်-၏။ (၂)ပြည့်၏(၁)ဣတ္ထန္နာမံ ကုလံ သမ္ဗုဒ္ဓါယ ဝဇုတိ။ဝိ၊၂။ ၂၃၁။ဝဇုတေဝ ဝဏ္ဏေန ဝဇုတိ မဏ္ဍလေန။ သံ၊၁။၄၀၉။ ဝေမေဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ သဒ္ဓံ ကုလပတိ နိဿာယ အန္ဓေ ဇနော တိဟိ ဇေတိ ဝဇုတိ။ အံ၊၁။၁၅၁။ ဝေဒယမာနဿ တဏှာ ဝဇုတိ လောဏဒက ပိဝိတော-ပိပါသာ ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။(-အံ၊၂။ ၃၄၊၃၇-၈၊၄၀၃-၄။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၆။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၇၊၁၉၊၁၆၃။) (၂) ဥပယာပေတိတိ ဥပရိယာပေတိ ဝဇုတိ ပူရေတိတိအတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။

ဝဇုတိ- ဝိ၊၂။ ၂၃၁။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၄။ ဝဇုန္တိ-ဝိ၊ ၅။ ၂၁၆။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။၁၆၆။ဝဇုဇေ-ဝိ၊ ၄။ ၇၉။ ဝဇုမ-ဒိ၊ ၃။ ၆၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၈၄။ ဝဇုတေ -ဇာ၊ ၁။၂၀၂။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁။ ဝဇုန္ဓေ-အံ၊၁။၁၅၁။မူလဋ္ဌ၊၃။၁၀။ဝဇုယျ၊ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၊ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၅။ဝဇုယျ၊-ဒိ၊၃။ ၁၃၄။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ၊ ၁၉၃။ ဝဇုယျာသိ-ထေရိ၊ ဋ္ဌ၊၁၆၃၊၁၇၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၀၉။

ဝေဇ္ဇာယျ-ဒီ၊ ၂။ ၂၇၁။ ဝေဇ္ဇာ-ဒီ၊ ၅။ ၂။ ဝေဇ္ဇာ၊
 ၅။ ၂။ ၁၁။ ဝေဇ္ဇာ-ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ဝေဇ္ဇာ၊ ၂။
 ၉၅။ ဝေဇ္ဇာ-ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။
 ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။
 ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။
 ၆၄။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။

ဝေဇ္ဇာ (ကြိ) [ဝေဇ္ဇာ + အ + တေ] ဝေဇ္ဇာ-
 ကြည့်။ အပေါ် ဟု တွာ ဗဟု ဟောတိ။ ဝေဇ္ဇာ
 သော အခန္တိတေ။ ၆။ ၁။ ၂။ ၂။ ၆။ ၅။ ၂။ ၂။

ဝေဇ္ဇာရ (ပု) [ဝေဇ္ဇာ + ရေ] ဝေဇ္ဇာရ။
 သာဓုဟိတိ အာဒိကာ အာ သသ္မတော
 ဝေဇ္ဇာရသ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၅။ ၂။ ၅။
 (- ထေရီ၊ ၅။ ၁၇၇-ဂ)။ (ဝေဇ္ဇာရသည်
 ဂေါတမဘုရားရှင်၏ လက်ထက်၌ ဘာဝုကစ္ဆက
 မြို့၌ ဖွားမြင်သော အမျိုးသား တစ်ဦးဖြစ်
 သည်။ ငယ်စဉ်အခါ၌ သူ၏ ခံစား (ဝေဇ္ဇာတု-
 ထေရီမ) က တရားသံဝေဂရရှိ အိက္ခမနိမိတ်
 (= ရဟန်းမိန်းမပြု) သူ့ ဝေဇ္ဇာ ကြောင့်
 ဆွေမျိုးတို့၏ လက်၌ ကြီးပြင်းခဲ့ရလေသည်။
 အရွယ်ရောက်သောအခါ ဝေဇ္ဇာဒန္တထေရီ၏
 အထံ၌ ရှင်ပြုရုံစာပေပရိယတ်ကို သင်ကြားရာ
 အကြား အမြင်များသော ဓမ္မကထိက ခုဟန်း
 ဖြစ်ရုံစာပေ ပရိယတ်ပို့ချမှု တရားဟောမှု
 တာဝန်များကို- ဖြည့်ကျင့်- ဆောင်ရွက်-
 နေ့စဉ် ဘစ်နေသည့် သင်းပိုင်၊ ကေသီနှစ်ထည်
 သော သင်္ကန်းကို သာဝတ်လျက် တစ်ပါး
 တည်းခိုင် (ဝေဇ္ဇာတု-ထေရီမ) ကို သွား
 ရောက်တွေ့ဆုံရာ မိခင်ထေရီမ အဆုံးမရှိ တရား
 သံဝေဂသဖြင့် တရားအား ထုတ်ရာ ရဟန္တာ
 ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်။ ထေရ၊ ၅။ ၂။
 ၅၀-၁။ ထေရီ၊ ၅။ ၁၇၇-ဂ)။

ဝေဇ္ဇာ (တိ) [ဝေဇ္ဇာ + ယု။ ဝေဇ္ဇာံ သီလမဿာတိ
 ဝေဇ္ဇာနော။ မူ။ ၅။ ၉။ ကစ္ဆည်း။ ၅။ ၂။ နိတိ။

ဝေဇ္ဇာ၊ ၅။ ၉။ ဝေဇ္ဇာ၊ ၅။ ၉။ (န) ငဓိန-သံ။
 ဝေဇ္ဇာ-ပြာ။ (တိ) ဝေဇ္ဇာ-အဒ္ဓမာဂဓိ။]
 (၁) ကြီး-ပွား-တိုးတက်-ခြင်းငှာ အလေ့
 ရှိသော သူ။ (ထိ၊ န) (၂) ကြီး-ပွား-
 တိုးတက်-ခြင်း။ (၃) ကြီးပွား-တိုးပွား-
 ရာ။ (၄) ဝေဇ္ဇာံ သီလမဿာတိ-ဝေဇ္ဇာနော။
 ရှု၊ ၅။ ၉။ (-ကစ္ဆည်း။ ၅။ ၂။) (၂) တေန
 နေသံ ရုက္ခာဒိနံ နိမိတ္တာနံ ဝေဇ္ဇာပိ ဗဒ္ဓသိမာ
 ဂါမသိမာနံ သင်္ကဓေါသာဘာဝေါ ဣပိ
 တောဝ ဟောတိ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၁၅။ (-နေတ္ထိ၊
 ဝိ။ ၂။ ၄၄)။ (၃) ဝေဇ္ဇာနာ-ကြည့်။

ဝေဇ္ဇာ (တိ) [ဝေဇ္ဇာ + ယု။ နိတိ။ ဝေဇ္ဇာ၊ ၅။ ၉။
 ဝေဇ္ဇာ၊ ၅။ ၉။] (၁) ကြီး-ပွား-တိုးတက်
 -ဖွံ့ဖြိုး-စေတတ်သော။ (၂) ပွား-တိုးပွား-
 -စေအပ်သော။ (ထိ၊ န) (၃) ကြီး-ပွား-
 တိုးတက်- ဖွံ့ဖြိုး- စေ ခြင်း။ (၄) ရိတ်
 ဖြတ်ခြင်း။ (၅) န သေဝေ လောကာယ-
 တိကံ၊ နေတံ ပညာယ ဝေဇ္ဇာံ။ ၆။ ၂။ ၂။ ၇။
 ၆။ ၅။ ၂။ ၁၀။ (၂) ဝေဇ္ဇာဝေဇ္ဇာတေတိ
 ဣမေသု စတ္တာလိသာယ ကမ္မဋ္ဌာနေသု ဒသ
 ကသိကာနေဝ ဝေဇ္ဇာဗ္ဗာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၁။ ၁၀။ (ထိ၊ န) (၃) အသုဘာ-
 ကာရံ ဂဟေတုာ ပဝတ္တဿ စိတ္တဿ ဘာဝနာ
 ဝေဇ္ဇာ ဖာတိကမ္ပံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၂။ ၉။
 ဘာဝနံ ဒေသေသာမိတိ ဗြူဟနံ ဝေဇ္ဇာ-
 ပကာသယိဿာမိ။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၉။ သမာဓိဿ
 ဝါ ဘာဝနာ ဝေဇ္ဇာ သမာဓိဘာဝနာ။
 ပဋိ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၆။ (၄) တိ ကေ ဒု ကေစ
 ဥဘတော ဝေဇ္ဇာနိဟာရေန အာဟရိ။ အဘိ၊
 ၅။ ၂။ ၄။ ဝေဇ္ဇာသဒ္ဓေါ ဝါ ဆေဒနတ္ထော
 ကေသဝေဇ္ဇာဒိသု ဝိယာတိ ပုဗ္ဗေ ဂဟိတဿ
 အဂ္ဂဟဏံ ဆိန္နနံ ဝေဇ္ဇာံ။ မူလဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၉။

ဝေဇ္ဇာ (န) [ဝေဇ္ဇာ + တ္ထ။ မောဂါ၊ ၄။ ၁၂။]
 ကြီး-ပွား-တိုးတက်-ဖွံ့ဖြိုး- တတ်သည်၏
 အဖြစ်။ သီလာဒိဟိ ဂုဏေဟိ ဝေဇ္ဇာတော

ဝုဒ္ဓိံ နိစ္စလာဘာဝေန ဝိရုဠိံ...ပါပုဏန္တိ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။

ဝဇ္ဇနဥဒက (န) [ဝဇ္ဇန+ဥဒက] ကြီး-တိုးပွား-
-များပြား-သော ရေ။ ဝဇ္ဇနဥဒကံ ဝါ
ပကတိဝိစိ ဝါ ဝေဂေန အာဂန္ဓာ သြတ္ထရတိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၉၈။

ဝဇ္ဇနက (တိ) [ဝဇ္ဇန+က။ ဝဇ္ဇနက-သံ။] (၁)
ကြီးပွား-တိုးတက်-ဖွံ့ဖြိုး-သော။ (န) (၂)
ကြီးပွား-တိုးတက်-ဖွံ့ဖြိုး-စေခြင်း။ (၁)
ရုဒ္ဓကမူလာနိ အနုပုဗ္ဗေန ဝဇ္ဇနကာနိ ဟုတ္တာ
ဋီတာနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။ ဝိမတိ၊၂။၁၆၉။(န)
(၂) ဝဇ္ဇနကနယ-ကြည့်။

ဝဇ္ဇနကနယ (ပု) [ဝဇ္ဇနက+နယ] (၁) ပွားစေ
ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒေသနာနည်း။
(၂) ဖြတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော
ဒေသနာနည်း။ (၁)(၂) 'ဝဇ္ဇနကနယော ဝါ
ဝဇ္ဇနကနိဟာဓော၊ မူလဋီ၊၂။၂၉။ ဝဇ္ဇနကန-
ယောတိ ယထာဝုတ္တဝဇ္ဇနကဝသေနပဝတ္တော
ဒေသနာနယော။ အနုဋီ၊၂။၃၄။ (-မရ၊
ဋီ၊၂။၂၇)။

ဝဇ္ဇနကနိမိတ္တ (န) [ဝဇ္ဇနက+နိမိတ္တ]ကြီးပွား-
တိုးတက်- ဖွံ့ဖြိုး- သော-နိမိတ်- အမှတ်
အသား။ တထာ ဟိ ပါဠိယံ...ဝဇ္ဇနက-
နိမိတ္တာနိ အနုညာတာနိ။ဝိမတိ၊၂။၁၅၁။

ဝဇ္ဇနကနိဟာရ (ပု) [ဝဇ္ဇနက+နိဟာရ] ဝဇ္ဇ-
နကနယနှင့် အနက်တူ။

ဝဇ္ဇနကပက္ခ (ပု) [ဝဇ္ဇနက+ပက္ခ] ကြီးပွား-
တိုးပွား-သော အဖို့။ တဉ္စေနပိဋ္ဌိပမာအမ္ပိ
ဝဇ္ဇနကပက္ခေ ဌိတံ ဟောတိ။ န ပဗ္ဗာဇေ-
တဗ္ဗော"ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ (-ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၃၃။
သာယတ္ထ၊၃။၂၄၁-၂)။

ဝဇ္ဇနကသတ္တ (ပု) [ဝဇ္ဇနက+သတ္တ] ကြီးပွား-
တိုးပွား-ဆဲဖြစ်သော သတ္တဝါ။...ဌိတသတ္တ-

သင်္ခါတာ ဘူတာ စ ဣဒါနိ ဝဇ္ဇနကသတ္တ-
သင်္ခါတာနိ ဘဗျာနိ စ။ဇော၊ဋ္ဌ၊၇။၁၀၀။

ဝဇ္ဇနကိစ္စ (န) [ဝဇ္ဇန+ကိစ္စ] ကြီးပွား-တိုးပွား-
-စေခြင်းဟူသော- အမှု-ကိစ္စ၊ နတ္ထိ တတ္ထ
အဋ္ဌိတော ဝဇ္ဇနကိစ္စံ၊သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။

ဝဇ္ဇနက္ကမ (ပု) [ဝဇ္ဇန+ကမ] ပွား-ကြီးပွား-
တိုးပွား-စေခြင်း၏အစဉ်၊ကြီးပွား-တိုးပွား-
-စေသောအစဉ်။ တကြာယံ ဝဇ္ဇနက္ကမော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၃။အသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။

ဝဇ္ဇနသနရတ္တ (တိ) [ဝဇ္ဇန+သန+ရတ္တ] ကြီး
ပွား-တိုးပွား- သည်ဖြစ်၍ တခဲနက်နိသော။
အရုဏောတိ စေတ္ထ သူရိယုဂ္ဂမနဿ ပုရေ-
စဏေ ဝဇ္ဇနသနရတ္တော ပဘာဝိသေသောတိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊၁။၃၁၁။

ဝဇ္ဇနဋ္ဌ (ပု) [ဝဇ္ဇန+အတ္ထ။ ထွ-ကို ဋ္ဌ-ပြု။
နိတိ၊သုတ္ထ၊၁၀၇။] ကြီးပွား- တိုးပွား- စေ
တတ်သော အနက်။ မနဿ ဝဇ္ဇနဋ္ဌေန မနာ-
ပေါ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၀၅။ (-ဒိ၊ဋီ၊၂။၃၄၃။ မ၊
ဋီ၊၂။၂၅၇)။

ဝဇ္ဇနဋ္ဌာန (န) [ဝဇ္ဇန+ဋ္ဌာန]ကြီးပွား-တိုးပွား-
ဏ-အရပ်-ဋ္ဌာန။ ယထာ ခေတ္တံ သဿာနံ
ဥပတ္တိဋ္ဌာနံ ဝဇ္ဇနဋ္ဌာနဉ္စ။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၂၀။

ဝဇ္ဇနတ္တစ (တိ) [ဝဇ္ဇန+တစ] ကြီးပွား-တိုး
ပွား- သော - အခွံ - အခေါက် - ရှိသော။
ပိယုနံ အသနရက္ခော ဝဇ္ဇနတ္တစော ခဇ္ဇဖ-
လော။ ဝဇ္ဇိ၊၂။၂၉၇။

ဝဇ္ဇနတ္ထ (ပု) [ဝဇ္ဇန+အတ္ထ] ကြီးပွား-တိုးပွား-
-စေခြင်းဟူသောအကျိုး။ အာမိသကဋိက္ခ-
ဿ ဝဇ္ဇနတ္ထာယ ကတန္တိ အတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၄၃။ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပြုဟနတ္ထာယ
ဝဇ္ဇနတ္ထာယ ပဓာနံ ဘာဝနာပုဓာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၃၁၇။(-မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊၃၀၀။ ဝိ၊ဋီ၊၂။၁၆၇)။

ဝဇုန(နာ)နယ (ပု) [ဝဇုန+နယ]ပွားများစေ-
ပုံ-နည်း၊ပွားများအောင်လုပ်နည်း။တကြာ-
ယံ ဝဇုနနယော တေန ယောဂိနာ .. ပရိစ္ဆေ-
ဒဗ္ဗန္တရေ ကသတိံဝိသုဒ္ဓိံ။၁၄၇။(- ဝိသုဒ္ဓိံ၊
၂။၅၇)။

ဝဇုနပညာ (ထိ) [ဝဇုန+ပညာ] ပွားများစေ
အပ်သောပညာ။ ဘာဝနာပညာတိ ဝဇုန-
ပညာ၊ ပဋိသိံဋ္ဌ၊၁။၃၃။

ဝဇုနဗလ (န) [ဝဇုန+ဗလ]ပွားစေခြင်းဟူသော
အား။ ဘာဝနာဗလန္တိ ဗြဟ္မာနဗလံ။ ဝဇုန-
ဗလံ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။

ဝဇုနသဒ္ဓ (ပု) [ဝဇုန+သဒ္ဓ] ဝဇုန-ဟူသော
သဒ္ဓါ။ ဝဇုနသဒ္ဓေါ ဝါ ဆေဒနတ္ထော ကေသ-
ဝဇုနာဒိသု ဝိယ။မူ၊သဒ္ဓိံ၊၂။၂၉။အနုဒ္ဓိံ၊၂။၃၄။

ဝဇုနသမယ (ပု) [ဝဇုန+သမယ] ကြီးပွား-
တိုးပွား - ရာဖြစ်သောအခါ။ ဇလာဘိ-
သန္ဓနဝသေန ဥဒကဿ ဝဇုနသမယေ။ သံ၊
ဋ္ဌိံ၊၂။၁၂။

ဝဇုနသီလ (တိ) [ဝဇုန+သီလ] ပွားစေခြင်း
အလေ့ရှိသော။ .. ဇရာမရဏေဟိ သီဝထိ-
ကာယ ဝဇုနသီလာ ကေန္တေနဝ ကဋ္ဌသိ-
ဝဇ္ဇန္တိ။ နေတ္ထိံ၊ ဋ္ဌ။၂။၅၇။

ဝဇုနဟေတုက(ပု) [ဝဇုန+ဟေတု+က]ကြီးပွား၊
-တိုးပွား-ခြင်း-၏ အကြောင်း ဖြစ်သော။
....ယေ ဣမသ္မိံ ဝိပါကဝေဋ္ဌ ဌိတဿ
အာယတိံ ဝဇုနဟေတုကာ သင်္ခါရာ။ နေတ္ထိံ၊
ဋ္ဌ။၁၂။

ဝဇုနာနုယောဂ (ပု) [ဝဇုန+အနုယောဂ။ယုဇ္ဇ-
နံယောဂေါ၊ အနု ပုနပ္ပုနံ ယောဂေါ အနု-
ယောဂေါ၊ဝဇုနဿ အနုယောဂေါ ဝဇုနာ-
နုယောဂေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။မအူမူ၊သျှ။]ပွား-
-ပွားစေ - ခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အား
ထုတ်ခြင်း။ ဘာဝနာနုယောဂန္တိ ဝဇုနာ-
နုယောဂံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။

ဝဇုနာဘူမိ (တိ) [ဝဇုနာ+ဘူမိ] ပွားများရာ-
ဘုံ-အရပ်ဌာန။တဿ ဒွေ ဝဇုနာဘူမိယော
ဥပစာရံ ဝါ အပ္ပနံ ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိံ၊၁။၁၄၇။

ဝဇုနိ (ထိ) [ဝဇု+ဏေ+ယု+ဤ။ နိတိ၊ဓာတု။
၅၉။]ကြီးပွား- တိုးတက်- စေတတ်သော။
ကလဟပ္ပဝဇုနိ (ဒိ၊၃။၂၄၇)တိ ဝါစာကလ-
ဟဿစေ...ဝဇုနိ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။ (-ဇာ၊
၂။၄။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၉)။

ဝဇုနိယ (တိ) [ဝဇု+ဏေ+အနိယ။နိတိ၊ဓာတု။
၅၉။ ဝဇိနိယ-သံ။] ကြီးပွား - တိုးပွား -
စေအပ်သော။ အဘာဝနိယော ဟောတိတိ
ဝဇုနိယော န ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။

ဝဇုနုပဋ္ဌာန (န) [ဝဇုန+ဥပဋ္ဌာန]ပွားများသော
အားဖြင့်-ထင်-ကပ်၍တည်-ခြင်း။ တသ္မု
တမေဝ ဝဇုနုပဋ္ဌာနံသန္ဓာယ...ဝုတ္တံ။ နေတ္ထိံ၊
ဝိ။၃။၃၆။

ဝဇုနုပါယ (ပု) [ဝဇုန+ဥပါယ]တိုးပွားခြင်း၏
အကြောင်း-ဥပါယ်-နည်းလမ်း။ ကောဋ္ဌက-
ဗန္ဓနံဝိယ သီလံ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဝဇုနုပါယဿ
မူလဘာဝတော။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၀။

ဝဇုန္တံ (တိ) [ဝဇု+အ+အန္တံ။ ထိ-ဌိ ဝဇုန္တိ။]
ကြီးပွား- တိုးပွား - တတ်သော။ သော
အနုက္ကမေန ဝဇုန္တော သတ္တဝသိကော
ဇာတော။မိလိန္တု။ဣဒါနိ ဣမာနိ စတ္တာရိ
အဓိကရဏာနိ ပဘ္ဘာဥပရိ ဝဇုန္တော သော
ဝိဝါဒေါ ယေဟိ သမထေဟိ ဝူပသမ္ပတိံ ။မ၊
ဋ္ဌ၊၄။၂၇။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅-၆။၂၃၉၊၃၅၅)။

ဝဇုန္တိ (ကြိ) [ဝဇု+အ+အန္တိ။ ကြီး-ပွား-
ကြီးပွား-ပွားများ- တိုးတက်- ဖွံ့ဖြိုး- ကုန်
၏။ ဒွိန္တံ ပုဂ္ဂလာနံ အာသဝါ န ဝဇုန္တိ။ဝိ၊၅။
၂၁၆။ တဿ ဝဇုန္တိ ဝေဒနာ။သံ၊၂။၂၉၆။
ဒွိန္တံ ဘိက္ခဝေ အာသဝါ ဝဇုန္တိ။ အံ၊၁။

၈၄-၅၂၁၅၀-၁။ (-အဘိ၊ပု။၁၀၅၂၁၂၉။ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၄။၁၆၂။မ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၆)။

ဝဇ္ဇန္တ (ကြိ) [ဝဇ္ဇ+အ+အန္တ] ဝဇ္ဇန္တိ-ကြည့်။
တံ ရှက် ဥပနိဿာယ၊ ဝဇ္ဇန္တ တေ ဝနပ္ပတိ။
အံ၊၁။၁၅၁။ အံ၊ ၂။၃၈။မူလဋီ၊၃။၁၈၈။

ဝဇ္ဇမံသ (န) [ဝဇ္ဇ+မံသ] အသားပို၊ ပို-လွန်
-သောအသား။ ဝဇ္ဇမံသ(ဝိ၊၃။၂၉၈) နန္တ
အဓိကမံသံ အာဏိ ဝိယ ဥဋ္ဌဟတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၇၄။

ဝဇ္ဇမာတု (တိ) [ဝဇ္ဇ+မာတု] ဝဇ္ဇ(မည်သော
ထေရ်)၏-မိခင်-အမိ-မယ်တော်၊ ဝဇ္ဇ-
မာတုအမည်ရှိသော-မိန်းမ-ရဟန်း မိန်းမ-
ဘိက္ခုနီမ-ထေရီ။ တတော ပဋ္ဌာယ သာ
ဝဇ္ဇမာတာတိ ဝေါဟရိယိတ္ထ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊
၁၇၇။ (ဝဇ္ဇမာတုအမည်ရှိသော ထေရီမသည်
ငါတို့ဘုရားရှင်လက်ထက် ဘာရုကစ္ဆကမ္မိန္ဒ
ပွားမြင်သော အမျိုးသမီးတစ်ဦး ဖြစ်သည်။
အချိန်တန် အရွယ်ရောက်၍ အိမ်ထောင်ပြု
ပြီးနောက် ဝဇ္ဇအမည်ရှိသော သားတစ်
ယောက်ကို ပွားမြင်ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါမှစ၍
၎င်းကိုလည်း ဝဇ္ဇမာတု=ဝဇ္ဇ၏မိခင်)ဟူ၍
လူအများက ခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။ ထို
အမျိုးသမီးသည် ရဟန်းတော်များ အထံမှ
တရားနာ ရသောကြောင့် သဒ္ဓါတရား
ထက်သန်သဖြင့် မိမိ၏သား “ဝဇ္ဇကို” ဆွေမျိုး
တို့လက်၌ အပ်နှင်းကာ ရဟန်းမိန်းမပြု၍
ပိပဿနာတရား ပွားများအားထုတ်ရာ
မကြာမြင့်မီ ရဟန္တာမအဖြစ်သို့ ရောက်လေ
သည်။ တစ်နေ့သ၌ တစ်ပါးတည်း မိမိထံလာ
ရောက် တွေ့ဆုံသော မိမိ၏သား ဝဇ္ဇထေရ်ကို
“မာ သု တေ ဝဇ္ဇ လောကမ္ပိ” အစရှိသော
(၃) ဂါထာတို့ဖြင့် ဆုံးမ၍ ရဟန္တာ အဖြစ်သို့
ရောက်စေခဲ့လေသည်။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၅၀-၁။
ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁၇၇-၈၀။)

ဝဇ္ဇမာန (တိ) [ဝဇ္ဇ+အ + မာန] (၁)
ကြီးပွား-တိုးပွား-တတ်သော။ (၂) နာမ-
ပညတ်(က) ဝဇ္ဇမာန မည်သောမြို့။ (ခ)
ဝဇ္ဇမာနမည်သော-သူ-ထေရ်။ (ဂ) ဝဇ္ဇမာန
မည်သောပြာသာဒ်။ (ဃ) ဝဇ္ဇမာနမည်သော
အရပ်။ (င) (မင်္ဂလာဟု သမုတ်အပ်သော)
ဝဇ္ဇမာန ဟူသောအသံ။ ဝဇ္ဇမာနကလည်း-
ကြည့်။

(၁) ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုဝေ ဝဇ္ဇိဟိ ဝဇ္ဇမာနာ
အရိယာသာဝိကာ အရိယာယဝဇ္ဇိယာ ဝဇ္ဇတိ။
သံ၊ ၂။၄၄၆။ န ဟိ ဗုဒ္ဓါ ဝဇ္ဇမာနေ အာယုမ္ပိ
နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ ...ပထဝိယာ ဝဇ္ဇမာ-
နာယ အန္တောဘူမိတံ ဇာတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၄၁။ (၂) (က) နဂရံ ဝဇ္ဇမာနနာမ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ (ခ) တံ ပုဏ္ဏောနာမ တံ ဝဇ္ဇ-
မာနော နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၉။ အာယသ္မတော
ဝဇ္ဇမာနတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။
(ဒုတိယာ) ဝဇ္ဇမာနတ္ထေရံ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၄၉၁။ (ဂ) သိရိဝဇ္ဇော ဝဇ္ဇမာနော
သိဒ္ဓတ္ထော စေဝ စန္ဒကော။ အနာဂတဝံ။ ဋ္ဌ၊
ပိ၊ကျော။ (ဃ) ဝဇ္ဇမာနဝါသိလုဒ္ဓကော
ကထေတဗ္ဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၇။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၀။
(င) ဝဇ္ဇ (၁) ကြည့်။

ဝဇ္ဇမာန (ပ) [ဝဇ္ဇ+ဏေ+မာန။ ဝဇ္ဇမာန-
သံ။ ဝဇ္ဇမာဏ၊ ဝဇ္ဇမာဏယ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။
ဝဇ္ဇမာနက-ကြည့်။] မျက်နှာချေမှုန်း၊ ရေချိုး
ကသယ်မှုန်း (ကြက်သရေကို ပွားစေတတ်
သောအမှုန်)။ ထင် ဂင်္ဂေ၊ဒကံ ဝဇ္ဇမာနံ
ဝဋံသကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ ဝဇ္ဇမာနန္တိ အလင်္ကာ-
ရဏစုဏ္ဏံ။ဝဇ္ဇိ၊ ၂။ ဝဇ္ဇမာနန္တိ အလင်္ကာရ-
စုဏ္ဏံ “နဟာနစုဏ္ဏံ”န္တိ ကေစိ။ သာရဏ္ဍ၊
၁။၁၆၂။ ဝိမတိ၊၁။၃၃။

ဝဇ္ဇမာနက (တိ) [ဝဇ္ဇမာန+က။] (၁)
ကြီးပွား-တိုးပွား-သော။ (၂) ကြီးပွား-
တိုးပွား-စေတတ်သော။ (၃) ရှု၊ခပ်-

ကော်ခပ်-လောင်းထည့်-အပ်သော။ (၄) ထမ်းပဲ့၊ ထမ်းအုပ်။ ပုန်းမြို့သား (ပါဠိ ပါမောက္ခ) ဒေါက်တာ ဘားပ (၆) စိက ဘုရားရွှေ၌ ထားသော ရွှေအုပ်ယွန်းအုပ်ကို “ဝဇ္ဇမာန” ဟု ခေါ်ကြောင်း၊ အချို့သော ဟိန္ဒူ ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၌ လည်း ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းတစ်ခုအနေနှင့် ထားရှိကြောင်း ပြောဖူးသည်။ ပါကစ္စ၌ ခန္ဓာ-ရောပိတပုဂ္ဂိုလ် = ပုခုံးပေါ်၌ ထမ်းထားအပ်သော ယောက်ျားဟု ဖွင့်သည်။ အလားတူ အဒ္ဓမာဂစိ၌ ပုခုံးပေါ်မှာ ယောက်ျားတစ်ယောက်ကို ထမ်းပြီး လမ်းလျှောက်နေသော ယောက်ျားဟု ဖွင့်သည်။ (၁) ဝဇ္ဇမာနကစ္ဆာယာ-ကြည့်။ (၂) ဝဇ္ဇမာနကပဋိပဒါ-ကြည့်။ (၃) သယမ္ပိ ဘုဉ်တော ဘဂဝတော ဝဇ္ဇမာနကံ ဘတ္တသုပံ ပဋ္ဌပေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉၇။ (၄) ဝဋ္ဌသကော ဝဇ္ဇမာနကံ မစ္ဆယုဂလံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၇။

ဝဇ္ဇမာနကစ္ဆာယာ (တိ) [ဝဇ္ဇမာနကာ+သာယာ] ကြီးပွား-တိုးပွား-သော အရိပ်ရှိရာအခါ၊ နေမှန်းတိမ်း-နေမှန်းလွဲ-ရာအခါ၊ (ရဟန်းတော်ဘို့) ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးသည်မှ နောက်- အချိန်- အခါ-ကာလ။ ဒက္ခိဏက္ခိယ အာဒါယ ဝဇ္ဇမာနကစ္ဆာယာယ မဟာနဂဝနယျာနမဂမံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၂၊ ၇၂။ ဝဇ္ဇမာနကစ္ဆာယာယာတိ ပစ္ဆာဘတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃။ (-ဓမ္မ၊ ၅။ ၁။ ၆၁၊ ၁၄၄၊ ၂၆၊ ၂၊ ၁၁၆၊ ၃၃၊ ၁၄၁၆)။

ဝဇ္ဇမာနကပဋိပဒါ (ထိ) [ဝဇ္ဇမာနကာ+ပဋိပဒါ] ကြီးပွား- တိုးပွား- စေတတ်သောအကျင့်။ မယံ သာသနော မဂ်လပဋိပဒါ ဝဇ္ဇမာနကပဋိပဒါတိပိ ဣမံ ပဋိပဒံ နိယမေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၊ ၂၂။

ဝဇ္ဇမာနကစ္ဆာယာ (ထိ) [ဝဇ္ဇမာနကာ+သာယာ] ကြီးပွား-တိုးပွား-သောအရိပ်။ ဝိဟာရစ္ဆာ-

ယာယန္တိ ဝိဟာရဿ ဝဇ္ဇမာနကစ္ဆာယာယံ။ ဝဇ္ဇိ၊ ၄၇၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၂။

ဝဇ္ဇမာနစန္ဒရ (ပု) [ဝဇ္ဇမာန+ထေရ] ဝဇ္ဇမာနထေရ။ ဘတ္တိယာဝိယ ဩမဋ္ဌောတိ အာယသ္မတော ဝဇ္ဇမာနစန္ဒရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၉၁)။ (ဝဇ္ဇမာနစန္ဒရသည် ဤကမ္ဘာမှပြန်၍ ရေသည်ရှိသော် (၉၂) ကမ္ဘာထက်၌ တိဿ ဘုရားရှင် လက်ထက် အမျိုး၏အိမ်၌ ဖြစ်၍ သိကြား လိမ္မာသော အရွယ်သို့ ရောက်လတ်သော် ဆွမ်းခံကြွတော်မူလာသော တိဿဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ရသဖြင့် ကြည်ညိုသောစိတ်ယုံဖိတ်ကာ သရက်သီးမှည့်တို့ကို လှူဒါန်းခဲ့သော ကောင်းမှုကံကြောင့် နတ်ပြည်၌ဖြစ်၍ အဆက်ဆက် ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို ဆည်ပူးလာရာ ငါတို့ဘုရားရှင် လက်ထက်ဝေသာလီပြည် လိစ္ဆဝိမင်းမျိုး၌ဖြစ်၍ “ဝဇ္ဇမာန” ဟု အမည်တွင်လေသည်။ ထိုစင်းသားသည် အရွယ်သို့ရောက်လတ်သော် သဒ္ဓါတရားနှင့်ပြည့်စုံသော အလှူပေးခြင်း၌ မွေ့လျော်သော သံဃာ၏ အလုပ်အကျွေး “သံဃုပဋ္ဌာက” ဖြစ်၍ တနေ့သ၌ သံဃာကို ပြစ်မှားမိသောကြောင့် သံဃာက ပတ္တနိက္ကုဋ္ဌနကံ (= သပိတ်မှောက်ကံ) ပြုအပ်သည်ရှိသော် မချီကပ်ကံ လွန်စွာဆင်းရဲသဖြင့် သံဃာကို ကန်ဘော့၍ ထိုပတ္တနိက္ကုဋ္ဌနကံကို ငြိမ်းစေပြီး (= သပိတ်လှန်စေပြီး) သတိသံဝေဂရကာ ရဟန်းပြုလေ၏။ ရဟန်းပြုပြီးနောက် အိပ်ငိုက်ခြင်းဖြင့်သာ အချိန်ကို ကုန်လွန်စေသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်က “ဘတ္တိယာဝိယ ဩမဋ္ဌော” အစရှိသော ဂါထာဖြင့် ထိတ်လန့်စေသဖြင့် တရားအားထုတ်ရာ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့လေသည်။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၉၁။)

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (တိ) [ဝဗုဒ္ဓ+ဘာသာ+တိ။ ထိ-၌ ဝဗုဒ္ဓဘာသာဝါဒီ။] ဝဗုဒ္ဓဘာသာဝါဒီ နေလေ့ရှိသော သူ။ နေဝ ဒါဒကတောတိ ဣတ္ထ ဝဗုဒ္ဓဘာသာဝါဒီ လုဒ္ဓကော ကထေတဗျော။ အံ၊ ဌ၊ ၂၊ ၃၊ ၂။ (-မ၊ ဌ၊ ၄၊ ၂၊ ၂)။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာဝိဘဝ (တိ) [ဝဗုဒ္ဓဘာသာ+ဝိဘဝ] ကြီးပွား-တိုးပွား-သော ဥစ္စာရှိသော။ ဝေ ဝဗုဒ္ဓဘာသာဝိဘဝေါ ဂေါမဟိံ သ ဒါသိဒါသပရိဂ္ဂဟံ ကထေတိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁၊ ၂၊ ၄။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာဝေဂ (တိ) [ဝဗုဒ္ဓဘာသာ+သံဝေဂ] ပွား-ကြီးပွား-တိုးပွား-သောထိတ်လန့်ခြင်း-ရှိသော သူ။ အနေသနံ ပဟာယ ဥပဂ္ဂပရိ ဝဗုဒ္ဓဘာသာဝေဂေါ အနောလိန ဝုတ္တိကောဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၉၄။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာယုက (တိ) [ဝဗုဒ္ဓဘာသာ+အာယု+က] ကြီးပွား-တိုးတက်-သော အသက်အပိုင်းအခြားရှိသော။ သတ္တာနံ ဝဗုဒ္ဓဘာသာယုကကာလေ ဗုဒ္ဓါ န နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂၊ ၃၊ ၂။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (ကြိ) [ဝဗုဒ္ဓ+ဘာသာ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၊ ၉၉။ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ-သံ။ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ-ပြာ၊ အဗ္ဗမာဂဓိ။] (၁) လောင်းထည့်၏။ (၂) (ထမင်း) ခူးသပ်၏။ (၃) တေ ဟိ တေသံ ကထေဋ္ဌိယံ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ ဂေါဘတ္တံ ဒေဟိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄၊ ၆၊ ၆။ ကံသပါတိယာ ပါယာသံ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ၊ နိဘိ၊ ဓာတု။ ၂၊ ၉၉။ (၂) ပါတိယံ ဘတ္တံ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ ဥပနာမေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃၊ ၄၊ ၂။ နာနဂ္ဂရသံ သာလိဘတ္တံ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဇာ၊ ဌ၊ ၄၊ ၆၊ ၆။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (က၊ ကြိ) [ဝဗုဒ္ဓ+ဘာသာ+တိ] ကြီးပွား-တိုးပွား-စေ၏။ (ဝဗုဒ္ဓဘာသာ-ကြည့်)။ ယော ကာမေ ပဋိသေဝတိ၊ သော လောကံ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁။ ဣတိဣပံ ကောဒိ ဘာဝေတိ ဝဗုဒ္ဓဘာသာတိ ကောဒိဘာဝံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ (-သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂၊ ၂၊ ၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၊ ၃)။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (တိ) [ဝဗုဒ္ဓ+ဘာသာ+အန္တိ။ ထိ-၌ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ။] ကြီးပွား-တိုးပွား-စေသော။ တထာ၊ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ ဧကါဒိနံ ဘေသဠံ သမထာဝိပဿနံ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၊ ၅။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (က၊ ကြိ) [ဝဗုဒ္ဓ+ဘာသာ+အန္တိ] ကြီးပွား-တိုးပွား-စေကုန်၏။ တေ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ နိရယံ၊ တိရစ္ဆာန်ဌ ယောနိယော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၊ ၅။ ဇာ၊ ၂၊ ၂။ (-နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၊ ၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၊ ၅)။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (က၊ ကြိ) [ဝဗုဒ္ဓ+ဘာသာ+တ္ထိ] ကြီးပွား-တိုးပွား-စေပြီ။ (ဝဗုဒ္ဓဘာသာ-ကြည့်)။ ယာ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ ပယတ္တေန၊ သရိရံ ပစ္စိမံ မုနေ၊ အပ၊ ၂၊ ၂၊ ၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၊ ၆၊ ၀။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (က၊ ကြိ) [ဝဗုဒ္ဓ+ဘာသာ+တ္ထ] (သင်တို့) ကြီးပွား-တိုးပွား-စေကုန်ပြီ။ ဘန္တေ မာ ဥပရိ ဓမ္မဒေသနံ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ အံ။ ဌ၊ ၁၊ ၁၊ ၂၊ ၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁၊ ၅၊ ၉။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (က၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝဗုဒ္ဓ+ဘာသာ+ဘာ] ကြီးပွား-တိုးပွား-စေ၍ အာလောကံ ပန ပဗုဒ္ဓဘာသာ (ဒီ၊ ဌ၊ ၃၊ ၁၊ ၅၊ ၆) တိ အာဒိ ကမ္မိစိ ဘာဝါ ဝေမိ က-ထတိတိ အဓိပ္ပါယေန ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃၊ ၁၊ ၆၊ ၅-၆။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (ကြိ) [ဝဗုဒ္ဓ+ဘာသာ+အန္တိ။ အန္တိ-တိ] ရေပြု။ ရှ၊ ၄၊ ၄၊ ၂။ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ-ကြည့်။ အနုပုဒ္ဓနံ ဇာယန္တိ။ ဥပုဒ္ဓနိပိ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ ဝိ၊ ၄၊ ၇၊ ၉။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (န) [ဝဗုဒ္ဓဘာသာ+ဝတ္ထ] ဝဗုဒ္ဓဘာသာ မည် ရှိ သော လိစ္စဝိ မင်း သား ၏-အကြောင်း-အကြောင်းအရာ-ဝတ္ထု။ ခုဒ္ဓက နိကာယ၊ ဝိနယပိဋက၊ ဝုတ္တဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၅-ခန္ဓက။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆၊ ၂။ သာ ခုဒ္ဓကက္ခန္ဓကေ ဝဗုဒ္ဓဘာသာ ဝတ္ထုသိ ဝုတ္တာ။ ကမ္မိ၊ ၂၊ ၅၊ ၆။

ဝဗုဒ္ဓဘာသာ (န) [ဝဗုဒ္ဓ+ဘာသာ] ဝ-အက္ခရာလား။ မေဝင် ၄၊ ၆၊ ၀။] ပညာရှိသည်၏အဖြစ်။ (ပညာကို)

တိုးပွားစေတတ်သည်၏အဖြစ်။ ဝဲဇာ- (ဇာ၊
၁။ ၃၅၉) နှိ ပညာဝဲဇာဘဝံ ပဏ္ဍိတဘာဝံ။
ဇာ၊ ၅၅၅။

ဝဲဇာပိယတိ (ကာ၊ ကမ္မ၊ ကြိ) [ဝဲဇာ+ကာပေ+
ယ+တေ။ တေ-ကို တိပြု။ ကစွည်း။ ၄၇၈။
၅။ ၄၄၆။] ပွားများ- တိုးပွား- စေအပ်၏။
ဩဒနကုမ္မာသေဟိ ဥပစိယတိ ဝဲဇာပိယတိ။
သိ၊ ၅။ ၂။ ၁၄၃။

ဝဲဇာပေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝဲဇာ+ကာပေ+တုံ]
ပွားများ- တိုးပွား- စေခြင်းငှာ။ မယ် ခေါ်
ဘဏေ ခုဇာတကာ နာမ... ဘတ္တမ္ပိ
ဝေတနမ္ပိ ဝဲဇာပေတုံ၊ ဝိ၊ ၄။ ၃၅၆။

ဝဲဇာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝဲဇာ+ကာပေ+တွာ]
ဝဲဇာယိတွာ- ကြည့်။ တသ္မာ မတ္တိကာမယ်
ဘိတ္တိ ဝဲဇာပေတွာ။ ဝေ၊ ၄။ ၁၉၄။ (-ဇာ၊
၅။ ၁။ ၄၄၆။)

ဝဲဇာပေန္တ (တိ) [ဝဲဇာ+ကာပေ+အန္တ။ ထိ-
ဝဲဇာပေန္တိ။] ကြီးပွား- တိုးပွား- စေတတ်
သော။ ဧတေနောပုယေန ဒိဝသေ ဒိဝသေ
ဝဲဇာပေန္တော။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၃၆။ လောက် ဝဲဇာ-
ပေန္တာ ဗဟံ ပုညံ ဝဲဇာပေန္တိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊
၂။ ၅။

ဝဲဇာပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဲဇာ+ကာပေ+အန္တိ]
ကြီးပွား- တိုးပွား- ရှည်- စေကုန်၏။ မသ္မံ
ဝဲဇာပေန္တိ (ဝိ၊ ၄။ ၂၇၄) တိ မသ္မံ ဒီဝံ
ကာရေန္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၄။ ၅။

ဝဲဇာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဲဇာ+ကာပေ+သိ]
ကြီးပွား- တိုးပွား- စေပြီ။ အရွယ်သို့ရောက်
စေပြီ။ တံ ဂေဗဟ ဝဲဇာပေသိ။ ပဋိသံ၊
၅။ ၂။ ၂၉၆။ (-ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၁၆၅၊ ၄၇၈။ ဇာ၊
၅။ ၂။ ၉။ ဇာ၊ ၅။ ၄။ ၆။)

ဝဲဇာပေသန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဲဇာ+ကာပေ+
သန္တိ] ကြီးပွား- တိုးပွား- စေကုန်- လတ္တံ -

လိမ့်မည်။ မင်္ဂလံဝဲဇာပေသန္တိ (ဒိ၊ ၅။ ၂။ ၁၄၀)
တိ မင်္ဂလံ ပြုဟေသန္တိ။ ဒိ၊ ၅။ ၂။ ၁၃၈။

ဝဲဇာမ (ကြိ) [ဝဲဇာ+အ+မ] (ငါ့တို့) ကြီးပွား-
တိုးပွား- ကုန်၏။ ...မယ် ခေါ် ကုသလာနံ
ဓမ္မာနံ သမာဒါနဟေတု အာယုနာပိ ဝဲဇာမ။
ဒိ၊ ၅။ ၆။ ပဌမဝယေ ငွိတာ ပုတ္တဝိတာဟိ
ဝဲဇာမ။ ဇာ၊ ၅။ ၅။ ၆။

ဝဲဇာသု (ကြိ) [ဝဲဇာ+ဥ၊ ဥ-ကို ထုသုပြု။
ကစွည်း။ ၅၀၂။ ၅။ ၄၇၀။ မောက်၊ ၆။ ၃၉။ နိတိ။
သုတ္တံ၊ ၁၀၀၆။] ကြီးပွား- တိုးပွား- ကုန်ပြီ။
ယဒါ ပန အဋ္ဌသု၊ တဒါ ဝဲဇာသုတိ ဝဲဇာ...
ဒေသနံ အာရဘိ။ ဒိ၊ ၅။ ၂။ ၃၂။ ကေသု
ပုန ဝဲဇန္တာ ခုသိဗုသိဝသေန ကုဏ္ဍလာ
ဝတ္တာ ဟုတ္တာ ဝဲဇာသု။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၂၇။

ဝဲဇာ (ထိ၊ န) [ဝဲဇာ+တိ။ ရှု၊ ၆။ ၅။ မောက်၊ ၅။
၁၅၈။ နိတိ။ ဓာတု၊ ၅။ ၉။ ဝုဒ္ဓိ-သံ၊ ဝိဒ္ဓိ-ပြား
ဝဲဇာ- အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ကြီးပွား- တိုးတက်-
ပွံ့ဖြိုး- ခြင်း။ (၂) ကြီးပွား- တိုးပွား- တိုး
တက်- ပွံ့ဖြိုး- ကြောင့်။ (၃) ကြီးပွား-
တိုးပွား- ရာ။ (၄) အတိုး၊ အပွား၊ အမြတ်
အစွန်း။ (၅) ဝဲဇာသုတိ။

(၁) ပဉ္စမိ ဘိက္ခဝေ ဝဲဇာမာနာ
အရိယသာဝိကာ အရိယာယ ဝဲဇာမာ
ဝဲဇာတိ။ သံ၊ ၂။ ၄၄၆။ (-ဒိ၊ ၅။ ၂။ ၄၀၀။ မ၊ ၅။ ၂။
၁၆၀။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃၄၉။ ဒိ၊ ၅။ ၂။ ၃၅၄။ မ၊ ၅။ ၂။
၁၉၃။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃၆၄။) သောတ္တိ ဇာတာ ဝဲဇာ
ဇာတာ အာရောဂျံ ဇာတံ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၆၇။
ဝဲဇာတိ အပရိဟာနံ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၉၉။ (၂)
ဝဲဇာကာ- ကြည့်။ (၃) ဝဲဇာနာ- ကြည့်။
(၄) ဝဲဇာ ပယောဇေန္တိ၊ ဝဲဇာပယောဇေန္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၄၅၈။ ယမ္ပိ ဘိက္ခဝေ ဒလိဒ္ဓေါ အဿ-
ကော အနာဋိကော ထုဏံ အာဒိယိတု။
ဝဲဇာ ပဋိသုဏာတိ။ အံ၊ ၂။ ၃၀၉။ (၅) ဝိသာရ-
ဒေါ ဝဲဇာ ဒသ။ သံ၊ ၂။ ၄၄၆။ ဒေ ဝ သညာ
ဒေ ဝဲဇာ စ။ အံ၊ ၂။ ၇၃။ (အံ၊ ၂။ ၃၇၆။)

၀ခို^၂ (ထိ) [၀ခို+ဏေ+တိ] ကြီးပွား-တိုးပွား-စေတတ်သော။ ၀ခိုစိတ္တ-ကြည့်။

၀ခို^၃ (ကြိ) [၀ခို+ဤ။ ဤ-ကိုဣပြု။] ကြီး-ပွား-ကြီးပွား-ပွားများ- တိုးတက်- ဖွံ့ဖြိုး-ပြု။ တထေဝံ စိန္တယတော အသို့မာနော ၀ခို။ဒိ။ဋ္ဌ။၂။၁၂။ဒသပလဿ ဘိယျောသော ဇတ္တာယ ၀ခို။ဓမ္မာဋ္ဌ။၂။၁၁၀။ တထ ဇာတကာလတော ပဋ္ဌာယ တံ ကုလံ ဓနဓညာဒီဟိ ၀ခို။ထေရဂ္ဂ။၁။၁၄၇။၂၄၈။ (-ထေရဂ္ဂ။၂။၂။ အပါဠာ။၁။၁၃၅။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။၃၂၄။ ဝဇီရ။၂၆၆။အံ။ဋီ။၂။၁၅၂)။

၀ခိုအတ္ထ (ပု) [၀ခို+အတ္ထ] ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်းဟူသောအကျိုးစီးပွား။ အတ္ထေ စိန္တေ တုန္တိ ၀ခိုအတ္ထေ စိန္တေန္တိ။ အံဋ္ဌ။၃။၄၉။ ၀ခိုအတ္ထေတိ ၀ခိုသင်္ခါတေ အတ္ထေ။ အံဋီ။၃။၄၆။ (-အံဋ္ဌ။၃။၁၄၀။ဇာ။ဋ္ဌ။၄။၃၈၀)။

၀ခိုအတ္တိက (တိ) [၀ခို+အတ္တိက] ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်း-ဖြင့်-ကို-အလိုရှိသော။ သူ။ ဥဒယတ္တိကောတိ ၀ခိုအတ္တိကော။ အံဋ္ဌ။၂။၃၇၀။

၀ခိုအာဝဟ (တိ) [၀ခို+အာဝဟ] ကြီးပွားခြင်း- တိုးပွားခြင်း- အကျိုးစီးပွား- အစီးအပွား-ကို ရက်ဆောင်တတ်သော။ တထ ၀ခိုအာဝဟံ အဂါရဿ ဟိတံ။သာရတ္ထ။၂။၃။ ဒိ။ဋီ။၁။၁၃၁။၂၄၀။

၀ခိုကတ (န) [၀ခို+ကတ] ကြီးပွားခြင်း-တိုးပွားခြင်း- အတိုး- အပွား- ကိုပြုခြင်း။ ဝေါဟာရဝသေနာတိ ဝဏိဇ္ဇာဝသေန ၀ခိုကတာဒိဝသေန။ သာရတ္ထ။၂။၇။

၀ခိုကထာ (ထိ) [၀ခို+ကထာ] (၁)ကြီးပွား-တိုးပွား-တိုးတက်-ခြင်းနှင့် စပ်ယှဉ်သော စကား။ (၂) ကြီးပွား-တိုးပွား-တိုးတက်-ကြောင်းဖြစ်သည့်စကား။ (၁) (၂)အတ္ထ-နော ဟိတကထံ ၀ခိုကထမေဝ ပစ္စာသိသတိ။အံဋ္ဌ။၂။၂၉၀။

၀ခိုကမ္မ (န) [၀ခို+ကမ္မ] ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်းဟူသောအမှု။ (ကြီးပွား- တိုးပွား-ခြင်းငှါပြုအပ်သော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်စသည်)။ ထာဝရံ ၀ခိုကမ္မံ ကတွာ။ ကခါ။ဋီ။သစ်။ ၄၂၇။

၀ခိုကမ္မတ္တ (ပု) [၀ခိုကမ္မ+အတ္တ] ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်းအမှုဟူသောအကျိုး (ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်းငှါပြုအပ်သော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ် အစရှိသည်၏ အကျိုး။) ဖာတိကမ္မတ္တာယာတိ ၀ခိုကမ္မတ္တာယ။ ဝိဋ္ဌ။၄။၈၇။ ၀ခိုကမ္မတ္တာယာတိ ယထာ တမ္ပူလဂ္ဂတော န ပရိဟာယတိ။ ဧဝံ ကတ္တဗ္ဗဿ ဧဝံ နိပ္ပါဒေတဗ္ဗဿ မဉ္ဇပိဋ္ဌာဒိနော အတ္တာယ။ ဝိမတိ။၂။၂၄၈။

၀ခိုကရ (တိ) [၀ခို+ကရ+အ] ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်းကို ပြုသော။ သူ။ ဂုဏထုသိ ဂုဏပုညော သတ္တာနံ ၀ခိုကရော သီလဝါ... ပညပေသိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၄။

၀ခိုကာမ (တိ) [၀ခို+ကာမ+ဏ] ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်းကိုအလိုရှိသော။ အတ္ထကာမာတိ ၀ခိုကာမာ။ မဟာနိဋ္ဌ။၂၂၃။ ဒိ။ဋီ။၁။၂၂၈။

၀ခိုကာယကမ္မ (န) [၀ခို + ကာယကမ္မ] ကြီးပွား- တိုးပွား- ခြင်းနှင့် ယှဉ်သော ကာယကံ။တံ ဒိဝသံ တေန ကတံ ကာယကမ္မံ ၀ခိုကာယကမ္မံ နာမ ဟောတိ။ အံဋ္ဌ။၂။၂၄၅။

၀ခိုကာရဏ (န) [၀ခို+ကာရဏ] ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်း၏ အကြောင်း။ အဘိမဂ်လသမ္ပတဋ္ဌေနာတိ “၀ခိုကာရဏ”န္တိ အဘိသမ္ပတဘာဝေန။ ဒိ။ဋီ။၂။၆၈။ အံဋီ။၃။၂၂၂။ (-ဒိဋီ။၂။၂၂၅)။

၀ခိုကာလ (ပု) [၀ခို+ကာလ] ကြီးပွား-တိုးပွား-ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ဝိပဿနာ-ဉာဏဿ ပရိကာမကာလော ၀ခိုကာလော။

ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏ-ကာလော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။၂၀၅။
ဝစိုကာလောဘိ ဝဋ္ဌာနဂါမ်နိဝိပယနာကာ
လော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၅။

ဝစိုဂ(ဂ)ဟဏ (န) [ဝစို+ဂဟဏ] (၁) အတိုး
အပွားဖြင့် (ကြေးကို) ယူခြင်း။ (၂) အတိုး
အပွားကိုယူခြင်း။ (၁) “တွေ့ကေန ကာလေန
တွေ့ကံ ဝစို ဒဿာမိ” ကိ ဝစိုဂဟဏေန
ဂါ..... ဣဏံ ဂဟေတွံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။
(၂) တတ္ထ ဝါ အညတ္ထ ဝါ ယထာကလ-
ပရိစ္ဆေဒံ ဝစိုဂဟဏဝေနေ ပယောဇနံ ဥဒ္ဓါ-
ဓော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀။

ဝစိုဂါမိ (တိ) [ဝစို + ဂမု + ဧ။ တိ - ငါ
ဝစိုဂါမိနိ။] ကြီးပွား - တိုးပွား - ခြင်းသို့
ရောက် - ကြောင်းဖြစ် - စတတ် - သော။
ဥဒယဂါမိနိန္ဒိ အတ္တနော သမယေ ဝစို-
ဂါမိနိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၁၆။

ဝစိုစိတ္တ (န) [ဝစို+စိတ္တ] ကြီးပွား-တိုးတက်-
စေလိုသောစိတ်။ “ကသံ အယံ နပရိဟာ-
ယေယျာတိ ဝစိုစိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။
၁၀၁။

ဝစိုဋ္ဌာန (န) [ဝစို+ဋ္ဌာန] ကြီးပွား-တိုးပွား-
ရာအရပ်။ ယထာ ခေတ္တံ သဿာနံ ဥပုတ္တိ-
ဋ္ဌာနံ၊ ဝစိုဋ္ဌာနဋ္ဌ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၂၄။

ဝစိုတံ (တိ) [ဝစု+တ။ နိတိ၊ဓာတု။၅၉။ဝစိတ-
သံ။ ဝစိုအ-ပြား။ ဝစိုယ- အဒ္ဓမာဂဓိ။]
(၁)ကြီးပွား-တိုးပွား-သော။(၂)ကြီးပွား-
တိုးပွား-တိုးတက်-ကြောင်းဖြစ်သော။ (၃)
ကြီးပွား-တိုးပွား-ရာ။ (န) (၄)ကြီးပွား-
တိုးပွား-တိုးတက်-ခြင်း။(၁)ပရိသာဝေနေ
ဝစိုတာ နာမ သိမာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၉။ ဗာကုလောတိ ဒွိသု - ကုလေသု
ဝစိုတတ္တာ ဝေံ လဒ္ဓနာမောဝေဓော၊အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၃၆။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃)။ (၃)ဝစိုတ-
ကာလ-ကြည့်။(၂)(၄)ဝစိုတကာလ-ကြည့်။

ဝစိုတံ (တိ) [ဝစု+ဏေ+တ။ နိတိ၊ ဓာတု။
၅၉။] (၁)ပွား-ကြီးပွား-တိုးပွား-စေအပ်
သော။ ပြန်ပြော-ကွယ်ပြန်-သော။ (၂)
ပြုပြင်-စီရင်-အပ်သော။ (၁)အပမာဏာ
နိတိ ဝစိုတပမာဏာနိ၊ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၇၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၄။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ဝစိုတပမာဏာနိတိ ဝိပုလပု-
မာဏာနိတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၇။
ဝစိုတာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄) တိ ဘာဝနာပါရိပုရိ-
ဝသေနပရိမြူဟိတာ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈။(-မဟာနိ။
၁၃၃။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂၄၉)။ (၂)
ဥပစိတတ္တာတိ ယထာ အညဿ ဝိပါကံ ပဋိဗာ
ဟိုတွာ အတ္တနော ဝိပါကာဘိမုခံ ဟောတိ
တထာ ဝစိုတတ္တာ၊ မူလဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ဝစိုတတာ
စ သကမ္မဿ ဗလဒါနသမတ္တတာဝသေန
အတ္တနော ကာရဏေဟိ အဘိသင်္ခတတာ။
အနုဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။

ဝစိုတံ (န) [ဝစိုတ+တ္တ] ကြီးပွား-တိုးပွား-
စေအပ်သည်၏ အဖြစ်။ ဝစိုတကာရဏ-
ကြည့်။

ဝစိုတံ (တိ) [ဝစု+ဏေ+တ။နိတိ၊ဓာတု။၂၉၉။]
ခူးခပ်-ကော်ခပ်-လောင်းထည့်-အပ်သော။
ဝစိုတဘတ္တ-ကြည့်။

ဝစိုတအတ္တ (တိ) [ဝစိုတ+အတ္တ] ပွားစေအပ်
ပြီးသော စိတ်ရှိသောသူ။ ယော ပန ကေ
သီလာဒိဂုဏဝိသေသေန ဝစိုတအတ္တာနံ
ဟေဋ္ဌိမကောဋ္ဌိယာ သောတာပန္နံ၊ဓမ္မ။ ဋ္ဌ။
၁။၄၂၀။

ဝစိုတအာယုကာလ (ပု) [ဝစိုတ+အာယု+
ကာလ] ကြီးပွား-တိုးပွား-သောအသက်ရှိ
ရာ အခါ။ ဥဒ္ဓံ ဝစိုတအာယု ကာလော
ကာလော နာမ န ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။မ၊
ဋ္ဌ၊၄။၁၂။ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၁၈။

ဝခိုတက္ကနိယ (တိ) [ဝခိုဘ+က္ကနိယ] ပွားစေ
အပ်ပြီးသော ကျွန်ုပ်တို့သောသူ။ သမိတပါ-
ပေါ်ပူပသန္တကိလေသော၊ သမဏော ဝခိုတ-
က္ကနိယော။ အပါဠာ၊ ၂။ ၁၉။

ဝခိုတက (တိ) [ဝခိုတ+က] ဝခိုတ-ကြည့်။
မဟာဂ္ဂသော ပုရိသော ကေ ဘတ္တဝခိုဘကံ
လဘိတော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ ကေ ဝခိုတကံ
ဘတ္တမတ္တောဝ မရေယျ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၅။

ဝခိုတကဏမတ္တိက (တိ) [ဝခိုတာ+ကဏမတ္တိ
ကာ (=ကဏာ+မတ္တိကာ)] တိုးပွားသော
မည်းနက်သည့် မြေညက်ရှိသော။ ဥပရိ ဝခိုတ-
ကဏမတ္တိကာတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။

ဝခိုတကထာ (တိ) [ဝခိုတ+ကထာ] (၁) ကြီး
ပွား- တိုးပွား- တိုးတက်- ခြင်းနှင့်-စပ်-
ယှဉ်-သောစကား။ (၂) ကြီးပွား-တိုးပွား-
-တိုးတက်-ကြောင်းဖြစ်သည့်စကား။ (၃)
(၂) အတ္တနော ဟိတကထံ ဝခိုတကထမေဝ
ပစ္စသိသတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁။

ဝခိုတကသိဏ (တိ) [ဝခိုတ+ကသိဏ] ကြီးပွား
-တိုးပွား-စေအပ်သော ကသိဏ်း ရှိသော။
ဒုတိယဝါဒေါ ဝခိုတကသိဏဿ ဝသေန
ဝုတ္တော။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။

ဝခိုတကာယ (တိ) [ဝခိုတ+ကာယ] (၁)
ကြီးပွား-တိုးပွား-စေအပ်သော နာမကာယ
ရှိသော။ (၂) ကြီးပွား-တိုးပွား-သောဂ္ဂပ
ကာယရှိသော။ (၃) ဘာဝိတကာယောတိ
ဝခိုတကာယော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃။ (၂)
ပဝစုကာယန္တိ ဝခိုတကာယံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၁၇။ (-၃၆၄)။

ဝခိုတကာရဏ (န) [ဝခိုတ+ကာရဏ] ကြီးပွား
-တိုးပွား-စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော
အကြောင်း။ ဥပစိတတ္တာတိ အာစိတတ္တာ
ဝခိုတကာရဏာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။

ဝခိုတကာလ (ပ) [ဝခိုတ+ကာလ] ဝခိုကာလ
-ကြည့်။ ဝိပဿနာဉာဏာဿ ပရိပါက-
ကာလော ဝခိုတကာလော ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏ-
ကာလော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။

ဝခိုတကုမာရ (ပ) [ဝခိုတ+ကုမာရ] ကြီးပွား
-တိုးပွား-ကြီးပြင်း-သော-သူငယ်- သတို့
သား။ ကေဒိဝသေ အဏ္ဏကောသံ ပဒါလေ-
တွာ ကေတော ဝခိုတကုမာရေတိ အတ္တော။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၇။

ဝခိုတကုသလ (တိ) [ဝခိုတ+ကုသလ] ကြီးပွား
-တိုးပွား-စေအပ်ပြီးသော ကုသိုလ်ရှိသော။
ဓမ္မေသု အပ္ပမာဒေန ကုသလပက္ခံ ဝနေတော
ဝခိုတ ကုသလတာယ ဂိဟိဗျဉ္ဇနံ ဩဟာယ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။

ဝခိုတဂ္ဂ (တိ) [ဝခိုတ+အဂ္ဂ] ကြီးပွား-
တိုးပွား-သောအခက်ရှိသော။ ဝခိုတဂ္ဂေါ
(ထေရ။ ၂၃၆) တိ ပဝခိုတသာခေါ။ ထေရ၊
၄။ ၁။ ၂၀။

ဝခိုတစိတ္တ (တိ) [ဝခိုတ+စိတ္တ] ပွားစေအပ်
သော စိတ်ရှိသော။ သူ။ အနမတဂ္ဂေ သံသာရ-
ဝဇ္ဇေ စ နာနာရမ္မဏေသု ဝခိုတစိတ္တဿ
ကေသာတိ.....မတ္တလုဂေ ပတိဋ္ဌာနံ။ အဘိ
၄။ ၂။ ၂၄။

ဝခိုတဋ္ဌာန (န) [ဝခိုတ+ဋ္ဌာန] (၁) ပွား-
တိုးပွား-စေအပ်သောအရပ်။ (၂) ကြီးပွား-
-တိုးပွား-ကြီးပြင်း-ကြီးထွား-ရာဖြစ်သော
အရပ်။ (၃) ဝခိုတဋ္ဌာနဿ အန္တောယေဝ
ဂ္ဂပဂတံ ပဿိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅။ (၂) ဣဒံ
မမ ဝခိုတဋ္ဌာနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇။

ဝခိုတတ္ထ (တိ) [ဝခိုတ+အတ္ထ] ကြီးပွား-
တိုးပွား-စေအပ်သော စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော။
ဩစိတတ္ထေန ဝခိုတတ္ထေန ယသသမ္ပန္နေန....
သက္ကာ လဒ္ဓံ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၆။ (-ဇာ၊ ၄
၅။ ၅၄၀)။

ဝစိတဓမ္မဒေသနာ (ထိ) [ဝစိတ+ဓမ္မဒေသနာ] ပွားစေတတ်-ပွားကြောင်းဖြစ်-သောတရား ဒေသနာ။ မဟာကပ္ပိနတ္ထေရော တာသံ ဝစိတဓမ္မဒေသနံ သုဏတော.....ပါပုဏိ။ ဓမ္မဋ္ဌါဝ။၃၅။

ဝစိတနိမိတ္တ (န) [ဝစိတ+နိမိတ္တ] ပွား-တိုး-စေအပ်သောကသိုဏ်းနိမိတ်။ ကေတော ဝစိတနိမိတ္တံ လောကောတိ ဂါဟေန ဝါ တက္ကေနဝါ ဥပ္ပန္နဒိဋ္ဌိ။ သံဋ္ဌါ ၂။ ၃၁။ ကေတော ဝစိတနိမိတ္တံ ကေပဿေန ဝစိတံ ကသိဏနိမိတ္တံ။ သံဋ္ဌါ ၂။ ၂၇။

ဝစိတပုတ္တ (ပ) [ဝစိတ+ပုတ္တ]ကြီး-ကြီးပွား-တိုးတက်-ကြီးပြင်း- စေအပ်သောသား။ ထည် ပါယေတွာ ဟတ္ထပါဒေ သဏ္ဍပေဘူာ ဝစိတ ပုတ္တော မေ သာမိံ ဇာ၊ဋ္ဌါ၊၃။၁၅။

ဝစိတပုဒေသ (ပ) [ဝစိတ+ပုဒေသ]ကြီးပွား-တိုးပွား-သောအရပ်။ ဝေ ပဌမံ နိဝိဋ္ဌဿ ပစ္စာ ဝစိတပုဒေသောပိ သိမာသနံမေဝ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌါ၊၃။၃၃။

ဝစိတပမာဏ (တိ) [ဝစိတ+ပမာဏ] ပွားစေအပ်-ပြန်ပြော-ကျယ်ပြန့်-သော-အတိုင်း အရှည်-ပမာဏ- ရှိသော။ ဝစိတ(၁) ကြည့်။

ဝစိတဗ္ဗ (တိ) [ဝစု+ဏေ+တဗ္ဗ။ နိတိ၊ဓာတု။ ၅၉။ ဝစိတဗ္ဗ-သံ။ ဝဇေဘဗ္ဗ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] ပွားစေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ အာရမ္မဏံ အာလမ္ပိတွာ ဝစိတဗ္ဗံ အသေက္ခမလေ။ မိလိန္ဒ။ ၃၅။(-ထေရီ၊ဋ္ဌ။ ၂၅။ ဝဇီရ။ ၉၄)။

ဝစိတဘတ္တ (န) [ဝစိတ+ဘတ္တ] ခူးခပ်အပ်သောထမင်း။ ပရဿ ဝစိတဘတ္တံ ဘုဇ္ဇန္တော ဝိယ။ အံ၊ ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၁၂။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၆။

ဝစိတဘောဇန (န) [ဝစိတ+ဘောဇန] ခူးခပ်အပ်သော-ဘောဇန-စားဘွယ်။ ပရဿ ဝစိတဘောဇနံ ဘုဇ္ဇိတွာ။ အံ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၄။

ဝစိတဟန (ပ) [ဝစိတ+ဟန] ကြီးပွား-တိုးပွား-သော-ဟန။ အယံ တေနဝဝိဇေန ဝစိတဟနောတိ အတ္ထော။ အံ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၂၄။ အံ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၂၅။

ဝစိတမူလပါရောဟ (တိ) [ဝစိတ+မူလ+ပါရောဟ]ကြီးပွား-တိုးပွား-သော-အမြစ်၏ပါးပျဉ်း-မြစ်ပျဉ်း-ရိသော။ (သင်္ဂဟေ တွဲရဲကျနေသော အမြစ်ရှိသော)။ ဝရုဠမူလသန္တာနန္တိ ဝစိတမူလပါရောဟံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌါ၊ ၆။ ၁။

ဝစိတဝဇန (တိ) [ဝစိတ+ဝဇန] ပွားစေအပ်ပြီးသည်ကို ပွားစေခြင်းရှိသော။ အရဟတော ပညာ ဝစိတဝဇနာ။ ပဋိသံ၊၃၅။ အံ၊ဋ္ဌါ၊ ၁။၄၅။ ဝစိတံ ဝဇနံ တောယာတိ ဝစိတဝဇနာ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၂၅။ အံ၊ ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၂၇။

ဝစိတသာခ (တိ) [ဝစိတ+သာခါ] ကြီးပွား-တိုးပွား-သော အခက်ရှိသော။ ဝစိတဂ္ဂ-ကြည့်။

ဝစိတသိင်္ဂါလ(ပ) [ဝစိတ+သိင်္ဂါလ]ကြီးပြင်းကြီးပွား-သောမြေခွေး။ ဝစိတသိင်္ဂါလော ဝိယ လာဘသက္ကာရဂါဇေါ တုန္တံပါထိကပုတ္တ-မေဝ ဘဇေသိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌါ၊၃။၁၄။

ဝစိတသီလ (တိ) [ဝစိတ+သီလ]ပွားစေအပ်သော သီလရှိသော။ သူ။ ဘာဝိတသီလော-တိ ဝစိတသီလော၊ အံ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၂၅။(-အံ၊ ဋ္ဌါ၊ ၃။ ၂၉၊ ၃၀)။

ဝစိတသုနခ (ပ) [ဝစိတ+သုနခ] ကြီးပြင်း-ကြီးပွား-သောခွေး။ အဋ္ဌိဓမ္မာဒီနိ ခါဒိတွာ ဝစိတသုနခေါ ဘတ္တကာရကေ ဘတ္တံ ဆမ္ပာဒေတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌါ၊ ၆။ ၁။

ဝစိတသေခဓမ္မ (တိ) [ဝစိတ+သေခ+ဓမ္မ] ပွားစေအပ်သော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တရား

ရှိသော၊ သူ။ ပရိပုဏ္ဏသေခေါ်တိ သဗ္ဗသော
ဝဇီဝ သေခ ဓမ္မော။ မ၊ ဋီ၊ ၃၊ ၉၆။
ဝဇီဝဓာရ (တိ) [ဝဇီဝ+အာဘာရ]ပွား၁၈
အပ်ပြီးသော အကျင့် သီလရှိသော။ ဝုဒ္ဓ-
သီလသာဘိ ဝဇီဝဓာရဿ။ မ၊ ဋီ၊ ၃၊ ၆၈။

ဝဇီဝာရမ္မဏ (န) [ဝဇီဝ+အာရမ္မဏ] ကြီးပွား
စေအပ်-တိုးပွားစေအပ်-ပြန်ပြော-ကျယ်-
ပြန့်-သောအာရုံ။ အဝဇီဝာရမ္မဏပုဋိပက္ခ-
တော စ ဝဇီဝာရမ္မဏံ ဝိပုလန္တိ ဝုတ္တံ။ အဘိ
ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၀၁။

ဝဇီဝတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝဇီ+တုံ]ကြီးပွား-တိုးပွား
-တိုးတက်-ဖွံ့ဖြိုး-ခြင်းငှာ။ နာ.ဃ ဝဇီဝတုံ
ဒဿာမိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁၊ ၃၈၃။ နာဒါသိ ဝဇီဝတုံ-
ပရိ (စရိယာ။ ၄၀၂)တိ တတော ကေဝါချ-
ပုတ္တိတော ဥပရိ ဥဒ္ဓံ ဝဇီဝတုံ န အဒါသိ။
စရိယာ၊ ဋီ၊ ၁၃၄။

ဝဇီဝတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဝဇီ+တော] ကြီးပွား-တိုးပွား
-တိုးတက်-ဖွံ့ဖြိုး-ပြီး၍။..... ငိုနသာသနေ
န ဝဇီဝတော ဝေပုလ္လတံ န ပါပုဏ္ဏိတော အန္တ-
ရာဒယဝ ဟိနာယာဝတ္တန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၅။
မာတုဂါမဿ ဟိ ဥတုကာလေ....သတ္တဒိဝ-
သာနိ ဝဇီဝတော ဘိဇ္ဇန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၉။ ဝုဒ္ဓေါတိ
ဝဇီဝတော ဌိတအာပစ္စင်္ဂေ။ မ၊ ဋီ၊ ၁၊ ၃၅၆။ (-ဒိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂၊ ၃၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂၊ ၁၃၉။ စရိယာ၊
ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၉၀။ ၂၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၁၉။ ဝိမဘိ၊
၂၊ ၁၄၃။ ၂၈၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁၊ ၂၃၂)။

ဝဇီဝိမိတ္တ (န) [ဝဇီ+နိမိတ္တ] (၁) ကြီးပွား-
တိုးပွား-ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ (၂)
ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်း၏အကြောင်း။ (၁)
အတ္တကာရဏာဘိ ဝဇီဝိမိတ္တံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃၊ ၁၃၅။
(၂) ဘာတိ ဝဇီဝိ ဧတေနာတိ ဘဗ္ဗံ၊ ဝဇီ-
နိမိတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃၊ ၃၈၀။

ဝဇီဝိသိတ (တိ) [ဝဇီ+နိသိတ] ကြီးပွား-
တိုးပွား-ခြင်းကိုမှီတတ်သော။ အနတ္တသံဟိ-

တန္တိ န အတ္တသံဟိတံ န ဝဇီဝိသိတံ။
မ၊ ဋီ၊ ၃၊ ၂၇။

ဝဇီဝိပက္ခ (ပု) [ဝဇီ+ပက္ခ] ကြီးပွား-တိုးပွား-
ခြင်း-ဟူသောအဘို့။ ဓယာတိတန္တိ ဝဇီဝ-
က္ခေ ဌိတန္တိ အတ္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၃၊ ၁၉၈။

ဝဇီဝညာပနလဒ္ဓိက (တိ) [ဝဇီ+ပညာပန+
လဒ္ဓိ+က] ကြီးပွား- တိုးပွား- ခြင်းကို-
ပညတ် -သိစေ- တတ်သောအယူရှိသော။
ဆသု ဒွါရေသု ဝဇီဝညာပနလဒ္ဓိကတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊
၃၊ ၁၄၇။

ဝဇီဝိပမာဏ (တိ) [ဝဇီ+ပမာဏ] ကြီးပွား
-တိုးပွား- ခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်
ရှိသော။ ဝဇီဝမာဏတ္တာ အပ္ပမာဏော။ သိ၊
ဋ္ဌ၊ ၃၊ ၁၈၇။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂၊ ၄၂၆)။

ဝဇီဝိပုတ္တ (တိ) [ဝဇီ+ပုတ္တ] ကြီးပွား-တိုးပွား-
ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။...တဿ သန္တိ-
ကေ အဂ္ဂမဟေသိဋ္ဌာနံ ပတော ပုတ္တမိတာဟိ
ဝဇီဝိပုတ္တာ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၅၊ ၅၅၀။

ဝဇီဝိယမာန (တိ) [ဝဇီ+ဇော+ယ+မာန] ပွား
စေအပ်သော။ ဣဓ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ သဒ္ဓိံ ဘိတ္တိ-
ပရိယန္တာဒိဟိ ဆိန္ဒသဒိသမေဝ ဟောတိ၊
ဝဇီဝိယမာနမိ န ဝဇီဝိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၆၉။

ဝဇီဝိယုတ္တ (တိ) [ဝဇီ+ယုတ္တ] ကြီးပွား-တိုးပွား-
ခြင်းနှင့်ယှဉ်သော။ ပဒက္ခိဏာနိ ကတော-
နာတိ ဝဇီဝိယုတ္တာနိ ကာယကမ္မာဒိနိ ကတော။
အံ၊ ဋီ၊ ၂၊ ၂၄၅။

ဝဇီဝိရဟိတ (တိ) [ဝဇီ+ရဟိတ] ကြီးပွား-တို့
ပွား-ခြင်းမှကင်းသော။ အဝဇီဝေဝ ဝိနာ-
သဉ္ဇာတိ ဝဒန္တိ သဗ္ဗသော ဝဇီဝိရဟိတံ။ သံ၊
ဋီ၊ ၂၊ ၁၃၅။

ဝဇီဝိသဒိသ (တိ) [ဝဇီ+သဒိသ] ကြီးပွားခြင်း-
တိုးပွားခြင်း- အတိုး-အပွား-နှင့်တူသော။
အတ္တတ္ထံ ဟိ ဒါနံ ဝဇီဝိသဒိသံ ဟောတိ။
စရိယာ၊ ဋီ၊ ၂၊ ၈။

ဝခိုသတိ (ကြိ) [ဝခို+သတိ] ကြီးပွား-တိုးပွား-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ ပဝခိုသတိတိ ဝခိုသတိ ဗဟံ ဘဝိသတိ။ ဒါဠာ၃။၃၆။ မယံ ဂတေ ကော ဓမ္မဒေသနာ စ ဝခိုသတိ။ အံဠာ၁။၂၀၂။ (-သံဠာ၃။၂၄။ အံဠာ၁။၂၄။ ဥဒါနံဠာ၃။၂၄။ဇာဠာ၃။၄၇။)

ဝခိုသထ (ကြိ) [ဝခို+သထ] (သင်တို့) ကြီးပွား- တိုးပွား- ကြကုန် - လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ ဂေါစရေ ဘိက္ခဝေ စရန္တာ သကေ ပေတ္တိကေ ဝိသယေ အာယုနာပိ ဝခိုသထ။ ဝဇ္ဇေနပိ ဝခိုသထ သုခေနပိ ဝခိုသထ။ ဒါဠာ၆၄။ (-ဒါဠာ၃။၄၁။)

ဝခိုသန္တိ (ကြိ) [ဝခို+သန္တိ] ကြီးပွား-တိုးပွား-ကြကုန်-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ တေ ကုသလာနံ မဗ္ဗာနံ သမာဒါနဟေတု အာယုနာပိ ဝခိုသန္တိ။ ဝဇ္ဇေနပိ ဝခိုသန္တိ။ ဒါဠာ၆၁။တေ တဏှံ ဝခိုသန္တိ။ ယေ တဏှံ ဝခိုသန္တိ။ တေ ဥပဓိံ ဝခိုသန္တိ။ သံ၊၁။၃၃။ (-သံဠာ၂။၂၃။ အံဠာ၃။၂၆။ ခုဒ္ဒက၊ ဠာ၁။၁၀။ သုတ္တနိဠာ၂။၁၅။ဇာဠာ၃။၃၇။ သာရတ္ထ ၂။၃၀။)

ဝခိုသာမ (ကြိ) [ဝခို+သာမ] (ငါတို့) ကြီးပွား-တိုးပွား-ကြကုန်-အံ- လိမ့်မည်။ မယမ္ပိ ပုညေန ဝခိုသာမ။ ထေရီဠာ၂။၁၆၀။

ဝခိုဟတ (တိ) [ဝခို+ဟတ] ဖျက်ဆီးအပ်သော ကြီးပွားခြင်းရှိသော၊ ကြီးပွားခြင်းကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ ဝခိုဟတော သမဏောဂေါတမော မရိယာဒကာရကော။ မ၊၃။၁။၁၃။ ဝခိုဟဘာ ဟတာခိုတော။ မ၊၃။၁။၁၀။

ဝခိုဟနန (န) [ဝခို+ဟနန]ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်းကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ တံ ပနာယံ စက္ခာဒိသု သံဝရဝိဓာနံ ဝခိုဟနနံ မညတိ။ မ၊၃။၃။၁၀။

ဝခိုဟေတု (ပု) [ဝခို+ဟေတု] ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်း၏အကြောင်း။ တထာ သမ္ပတ္တိဘဝဟေတုဘူတော ပိ ဝခိုဟေတုဘူတောဝါတိ အယံ ဝေမတ္တတာ။ နေတ္ထိဠာ၁။၁၇။

ဝခိုယတိ (ကာ၊ ကမ္မ၊ ကြိ) [ဝခို+ဏေ+ယ+တေ။ တေ-ကိုတိပြု။ကစည်း။၅၁။ရ။၄၄။ နိတိ၊သုတ္တ။၁၀၃။] တိုး-ပွား-စေအပ်၏။ စိတ္တံ ဘာဝိယတိတိ မဂ္ဂစိတ္တံ ဘာဝိယတိပြုဟိယတိ ဝခိုယတိ။ အံဠာ၂။၂၆။ ဘာဝိယတိ ဝခိုယတိတိ ဘာဝနာ။ ပဋိသံဠာ၁။၁၆။

ဝခေတဗ္ဗ(တိ) [ဝခို+ဏေ+တဗ္ဗ။နိတိ၊ဓာတု။၅၉။ ဝခိုတဗ္ဗ-သံ။ဝခေယဝိ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] ဝခိုတဗ္ဗ-ကြည့်။ ဥဘတော ဝခေကံ ဝေမေဝ ဝခေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၁၆၂။ ဝခေတဗ္ဗပိဏေတဗ္ဗံ၊မ၊၃။၃။၁၀။

ဝခေတိာ (ကြိ) [ဝခို+ဏေ+တိ။ နိတိ၊ဓာတု။၂၉။ဝခေယတိ-သံ။ ဝခေကု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ခူးခပ်-ကော်ခပ်-လောင်းထည့်-၏။ နာနဂ္ဂရသံ သာလိဘတ္တံ ဝခေတိ။ဇာဠာ၄။၆၈။

ဝခေတိာ (ကာ၊ ကြိ) [ဝခို+ဏေ+တိ] ကြီးပွား-တိုးပွား- ပြည့်ဖြိုး -စေ၏။ ရဇံ ဝခေတိ အတ္တနော။ သုတ္တနိ။ ၃၂။ သစေဘာဂံ ဝခေတိ။ ဝိ၊ဠာ၁။၃၄။ ဘာဝေတိတိ ဝခေတိ။ ဒါဠာ ၃။ ၂၇။ အံ၊ ဠာ ၃။ ၂၃။ ဝခေတိတိ ပြုဟေတိ၊ န ဟာပေတိ။ ဒါဠာ ၃။ ၂၆။ အံ၊ဠာ၃။၂၃။ ဝခေတိ ပုရေတိတိ အတ္ထော၊သံဠာ ၂။၁၁၄။သံ၊ဠာ ၂။၁၂။ (-ဒါ ၂။၂၇။ဒါဠာ ၂။၄၀။)

ဝခေတိ - သုတ္တနိ။ ၃၂။ ဝိ၊ဠာ၁။၃၄။ ဝခေန္တိ-ဝိ၊ဠာ ၂။၁၂။ဝိ၊ဠာ၄။၁၃။ ဝခေသိ-ဇာ၊၁။၁၃။ဇာ၊ဠာ၃။၁၉။ ဝခေထ-နေတ္ထိ။ ၃၁။ဝိ၊ဠာ၃။၂၇။ ဝခေမိ -သံ၊ဠာ ၂။၉။ သုတ္တနိ၊ဠာ၁။၁၀။ ဝခေဟိ-ထေရီ၊ဠာ၁။၃။

ဝေပုပု - ဝိဇ္ဇာဝါဝဂါ။ အံ၊ ငွါ၊ ၂၀၂။
 ဝေပုပု - အပ၊ ၂။ ၂၇။ ဝေပုပု - ဒါ၊ ၂။
 ၂။ ၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀။ ဝေပုပု - မ၊
 ၂။ ၂။ ၂။ အံ၊ ၂။ ၂။ ဝေပုပု - နေတ္ထိ၊ ၂။
 ဝိဇ္ဇာဝါဝဂါ။ ဝိဇ္ဇာပုပု - ဣတိဝုတ်။ ၂၇။
 ဣတိဝုတ်။ ၂။ ၂။ ဝေပုပု - အပ၊ ၂။ ၂။
 ထေရီ၊ ၂။ ၂။ ဝေပုပု - အံ၊ ၂။ ၂။
 မေ၊ ၂။ ၂။ ဝေပုပု - ဝိ၊ ၂။ ၂။
 ၂။ ၂။ ဝေပုပု - ပဋိသိ၊ ၂။ ၂။
 ၂။ ၂။ ဝေပုပု - ဒါ၊ ၂။ ၂။

ဝေပုပု (က၊ကြိဝိ) [ဝေပု+ဧက+တု]
 ကြီးပွား-တိုးပွား-စေခြင်းငှာ။ နေဝ
 ဟာပေတု န ဝေပုပု သက္ကာန္တိ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။
 ၂။ (-ကံ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။
 ဒါ၊ ၂။ ၂။ ၂။)

ဝေပုပု (ပ) [ဝေပု+ဧက+တု] ကြီးပွား-
 တိုးပွား-စေတတ်သော။ ပြုဟေတာ
 သုညာဂါနန္တိ ဝေပုပု သုညာဂါနန္တိ။ အံ၊
 ၂။ ၂။

ဝေပုပုကမ (တိ) [ဝေပု+ကမ+ဧက]
 ပွားများ-တိုးပွား-စေလိုသော၊ ပွားများ-
 တိုးပွား-စေခြင်းငှာ အလိုရှိသော။ တံ
 သု တွာ ဓုဇာ တဿ ကသံ ဝေပုပုကမ
 မတယ ပရိဟာသံ ကမုန္တော။ ဇာ၊ ၂။
 ၂။ ၂။ ဥပသိဒေ သနံ ဝေပုပုကမော ဘဂဝါ
 အာဒိတော ပဋ္ဌာယ...ဒေသနံ အာရသိ။ ဒါ၊
 ၂။ ၂။ ၂။ သိ၊ ၂။ ၂။ ၂။

ဝေပုပု (ကြိဝိ) [ဝေပု+ဧက+တု။ နိတိ၊
 ဓာတု၊ ၂။ ၂။] ခူးခပ်-ကော်ခပ်-လောင်း-
 ထည့်-ပြီး၍။ ဗြာဟ္မဏော မဟတိယာ
 ကံသပိတိယာ ပါယာသံ ဝေပုပု တဂဝ-
 တော ဥပနာမေသိ၊ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၂။ ဝေပု-
 တွာတိ ဆုပိတွာ၊ အာကိရိတွာတိ ဝုတ္တံ
 ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၂။ (-မ၊ ၂။ ၂။
 မေ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။)

ဝေပုပု (က၊ကြိဝိ) [ဝေပု+ဧက+တု။
 နိတိ၊ ဓာတု၊ ၂။ ၂။] ကြီးပွား-တိုးပွား-ပြည့်
 ပြီး-စေပြီး၍။ ဝိဇ္ဇာသံ ဝေပုပု၊ ဒါ၊ ၂။
 ၂။ ဝေပုပုတိ စ ပြုဟေတွာ။ သိ၊ ၂။
 သစ်၊ ၂။ ၂။ ရမယိတွာတိ ဝေပုပု၊ ပရိ-
 ပူရေတွာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၂။ ၂။ ၂။
 ၂။ (-သံ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။
 ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။)

ဝေပုပု (က၊ကြိ) [ဝေပု+ဧက+ထ] (သင်တို့)
 ကြီးပွား-တိုးပွား-စေကုန်လော့။ ဥဒကေန
 ပံသံ တေမေတွာ၊ ထုပံ ဝေပုပု ကဿပံ။
 နေတ္ထိ၊ ၂။ ၂။ ရာဇာ၊ ၂။ ၂။ ပစ္စန္တံ ဥစ္စိ-
 နထာပိ ပစ္စန္တံ ဝေပုပု။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ ၂။
 သမထဉ္စ ဝိပဿနဉ္စ ဝေပုပုတိ ဝုတ္တံ
 ဟောတိ။ သံ၊ ၂။ ၂။ ၂။

ဝေပုပု (တိ) [ဝေပု+ဧက+အန္တိ။ ထိ-ဉ္စ
 ဝေပုပု။] ကြီးပွား-တိုးပွား-ပြစ်-တည်
 -စေတတ်သော။ ဥပရိ ဒေသနံ ဝေပုပု
 “တေန ဟိ ဗြာဟ္မဏာ” တိ အာဒိမာဟ။ အံ၊
 ၂။ ၂။ ၂။ ဝေပုပုတိ ပဋ္ဌပေန္တော။ အံ၊
 ၂။ ၂။ ၂။ (-ဒါ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။
 ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။)

ဝေပုပု (က၊ကြိ) [ဝေပု+ဧက+အန္တိ] ပွားများ-
 ကြီးပွား-တိုးပွား-စေကုန်၏။ ပေါက်
 ရောက်ကုန်၏။ မသု ကပုပု ဝေပုပု။
 ဝိ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။
 ဝိ ဝေပုပု။ သံ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။
 ကမ္မာနိ ကမ္မောန္တော၊ ဓုဇာကောသံ ဝေပုပု။ ဒါ၊ ၂။
 ၂။ ၂။ (-သံ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။
 ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။)

ဝေပုပု (ယ၊ကြိ) [ဝေပု+ဧက+ဒါ (ငါ)
 ကြီးပွား-တိုးပွား-စေ၏။ သောဥပသမ္ပဒါယ
 ကေဝသိကော ဟတွာ “အနိယဂဗ္ဗံ ဝေပုပု”
 တိ...ဥပသမ္ပဒေသိ။ အံ၊ ၂။ ၂။ (-သံ၊ ၂။
 ၂။ ၂။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။)

ဝဇေယျ (ကာကြိ) [ဝဇ+ဏေ+ယျ] (ငါ)
 ကြီးပွား-တိုးပွား- စေတုဏ်- စေရလျှင်-
 စေရမူ။ “န ခေါ်မေတ်... ယံနုနာဟံ ဣမံ
 ဒါရကံ အထမံ နေတာ အာပါဒေယျံ
 ပေါသေယျံ ဝဇေယျံ” နိ။ ဒိ။ ၂။ ၂၇၀။
 ဝဇေယျန္တိ ဝဇိံ ဂမေယျံ။ ဒိ။ ၂။ ၂၇၀။

ဝဇေယျံ (ကြိ) [ဝဇ+ယျ] ကြီးပွား-
 တိုးပွား-ရာဏ်။ ဂဗ္ဘဘာဝေန ဥပ္ပန္နံ ရူပံ
 သတ္တော န ဘဝေယျ နော ဝဇေယျ။ သိဒ္ဓိ။
 ၁။ ၂၀၆။

ဝဇေယျ (ကာကြိ) [ဝဇ+ဏေ+ယျ] ကြီးပွား-
 ပွားများ- တိုးတက်- ဖွံဖြိုး- စေရာဏ်။
 အထ ဝါ သစေ မဂ္ဂေ ဘာဝိတေပိ အနာဂတေ
 စက္ခုသောတာဒိဝန္တံ ဝဇေယျ။ သိဒ္ဓိ။ ၂။ ၁၇၇။
 ဣမံ တိဝိဓမ္မိ ဝိဝေကံ ဗြူဟေသျှိ ဝဇေယျ။
 ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရေယျာတိ အတ္ထောဓမ္မေ ဌာဝ
 ၃၄၅။ (-ဓမ္မေ ဌာ။ ၄၃။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၇၅။
 ထေရ။ ၄။ ၁။ ၁၂။ ၁။ ၄။ ၅။ ၄၁။ ၄။ ၀။ ၃။
 ၂။ ၆။)

ဝဇေယျာသိ (ကြိ) [ဝဇ+ယျာသိ] (သင်)
 ကြီးပွား- တိုးပွား-ရာဏ်- ငြားအံ့-လျှင်-
 ပါမူ။ သစေ တံ အာယုနာ ဝါ ဝဏ္ဏေန ပါ
 ဝဇေယျာသိ။ ဇာ။ ၄။ ၁။ ၁၀။

ဝဇေယျာသိ (ကာကြိ) [ဝဇ + ဏေ +
 ယျာသိ] (သင်) ကြီးပွား- တိုးပွား-
 ပြည့်စုံ - စေလော့။ ဟိတွာ ပုတ္တံ ဝသံ
 ပိယန္တိ... တမေဝ ဝဇေယျာသိ သမ္မာဒေ-
 ယျာသိ။ ထေရီ။ ၄။ ၁။ ၃။ (-၁၇၀)။

ဝဇေယျံ (ကြိ) [ဝဇ+ ယျ] ကြီးပွား-
 တိုးပွား- ကုန်ရာဏ်။ သဒ္ဓါယ ဝဇေယျံ။ ဒိ။
 သီလေန ဝဇေယျံ သုတေန ဝဇေယျံ။ ဒိ။
 ၃။ ၁။ ၃။ ၄။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ ၁။ ၃။ (-ဒိ။ ၄။ ၁။ ၁။ ၃။)

ဝဇေသိ (ကာကြိ) [ဝဇ+ဏေ+ဣ။ သ-
 လာ။] (ငါ) ပွား- တိုးပွား- စေပြီ။

နုလုံးသွင်းပြီ။ ဘာဝယာ နိစ္စသညဟန္တိ
 အနိစ္စေ အနိစ္စန္တိ ပဝတ္တသညံ အဟံ
 ဘာဝယိံ ဝဇေသိံ မနသိံ အကာသိံ။
 အပါဠာ။ ၂။ ၂၇။

ဝဇေသိ (ကာကြိ) [ဝဇ+ဏေ+သိ] (သင်)
 ကြီးပွား-တိုးပွား-စေ၏။ ယံ တံ အက်သို့
 ဝဇေသိ ခိရရက္ခံ ဘယာနကံ။ ဇာ။ ၁။ ၁။ ၃။
 ဇာ။ ၄။ ၂။ ၁။ ၃။

ဝဇေသိ (ကာကြိ) [ဝဇ+ဏေ+ဣ။ သ-လာ]
 ကြီးပွား-တိုးပွား- စေခဲ့ပြီ။ ဗြာဟ္မဏဿ
 ဓမ္မဒေသနံ ဝဇေသိံ ဝိဒ္ဓါ။ ၁။ ၁။ ၀။ (-မာဠ
 ၄။ ၈။ သိဒ္ဓါ။ ၂။ ၀။ အံဠာ။ ၁။ ၁။ ၂။ ၁။ ၄။
 ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၂။ ၂။ ဒိ။ ၂။
 ၂။ ၆။)

ဝဇေသန္တိ (ကာ ကြိ) [ဝဇ+ဏေ+သန္တိ]
 ကြီးပွား-တိုးပွား-စေကုန်- လတ္တံ- လိမ့်
 မည်။...ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ ဥပေက္ခာ-
 သမ္မောဇ္ဇကံ သမုဠာပေန္တာ ဝဇေသန္တိတိ
 အတ္ထော။ ဒိ။ ၄။ ၂။ ၁။ ၂။

ဝဇေသာမိ (ကာကြိ) [ဝဇ+ဏေ+ သာမိ]
 (ငါ) ပွား- ကြီးပွား- တိုးပွား- စေ အံ့-
 လိမ့်မည်။ ကုသလပက္ခတော... သိသံ ဝဇေ-
 သာမိတိ။ မာဠာ။ ၃။ ၃။ သမာပတ္တိံ ပါဒကံ
 ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဇေသာမိ။ မာဠာ။ ၃။ ၆။
 (-အံဠာ။ ၂။ ၇။ အဘိဠာ။ ၁။ ၁။ ၀။)

ဝဇေဟိ (ကာကြိ) [ဝဇ+ဏေ+ဟိ] (သင်)
 ကြီးပွား- တိုးပွား- စေလော့။ ဘာဝေဟိ
 ကုသလေဓမ္မေ တိ အရိယမဂ္ဂဓမ္မေ ဝဇေဟိ။
 ထေရီ။ ၄။ ၁။ ၃။ (-ဇာ။ ၄။ ၄။ ၆။ ဇာ။ ၄။ ၅။
 ၂။ ၇။)

ဝဇေဟိ (ကြိ) [ဝဇ+ဏေ+ဟိ] ခူးခပ်-ကော်
 ခပ်-လောင်းထည့်-လော့။ ဝဇေဟိ-ကြည့်။

ဝဏ (ပုန) [ဝဏ+ဏေ+အ။ ဓာန်၊ ဇီ၊ ၃၊ ၂၊ ၄။
 သရိရံ ဝဏယတိ ဝိပုဏ္ဏေတိ ဆိဒ္ဓါဝဆိဒ္ဓိကရာ

တိတိ ဝဏော။ သူစိ။နိတိ။ခဲတု။၃၀၄။ ဝဏ-
 တိ ဂတ္တဝိစုဏ္ဏံ ကရောဘိတိ ဝဏော။
 ပါစိတိယော။ ၁၃၂။ (၂၄၂)ဝဏ-သံ။ဝဏ-
 ပြာ၊ အဒ္ဓမာ။ခိ။(၁) အမာ၊ အနာ၊နန္နာ၊
 ပေါက်သော အနာ၊ ထိခိုက်ရှုနာ၊ ဒဏ်ရာ
 ရသောအနာ။ (၂)ဝဏဝတ္ထု ၂-ပါး(၁)အင်္ဂ
 ဇာတသာမန္တာ ဝဏော ဟောတိ။ဝိ။၁။၄၄။
 မုတ္တကရဏေ ဝဏံ အကာသိ။ ဝိ။၂။၃၄၄။
 ဇသံယ ဝါပါဒေ ဝါ ဝဏော ဟောတိ။
 ဝိ။ဋ္ဌ။၃။၁၆၂။ဝဏောတိ အရူ။ပါစိတိယော။
 ၁၃၂။(-မ၊၃။၄၄။အံ၊၃။၅၄၆။ မိလိန္ဒ။၇။ဝိ။
 ဋ္ဌ။၃။၂၇။မဟာနိ။ ၃၇၆။မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။၄၀၃-
 ၄။ပါစိတိ၊ ယော။ ၂၄၂။ (၂)ဒွေဝဏာ၊
 လေပစိတ္တဉ္စ။ ဝိ။၁။၄၂။

ဝဏ၂(တိ) [ဝဏ+ဏ] (၁)အမာ- အနာ-ရိ-
 ပေါက်-သော(ကိုယ်)။ (၂)အမာ-အနာ-
 နှင့်တူသော။(၃)အမာရွတ်၊ အနာရွတ်။(၁)
 ဝဏသရီရ-ကြည့်။(၂)အတ္တဘာဝေါ ဟိ...
 ဝဏောတိပိ ဓဇောတိပိ ဝမ္ဘိကောတိပိ ကုဋ္ဌိ-
 တိပိ ကုဋ္ဌိကာတိပိ ဝစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ။၁။၂၇။
 (-မ၊၃။၂။၁၉၆။အံ၊၃။၃၆၆)။(၃)မာတာ-
 ပိတု ကေသဝဋ္ဌိ မောစေတွာ ဥိကံ သြလော-
 ကေန္တိ သိသေဝဏံ ဒိသ္မာ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၂၀၄။

ဝဏကမ္ပ(န) [ဝဏ+ကမ္ပ+ဝဏသ၊ ဝဏေ ဝါကမ္ပံ
 ဝဏကမ္ပံ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၃၄၆။] အမာ-
 အနာ-၏အမူ၊အမာ-အနာ-၌ ဆေးကုသ
 ခြင်းအမူ။ နခါ စ ဝဏကမ္ပနာ။ ဝိ။၄။၄၇၉။

ဝဏကရဏ (တိ) [ဝ.ဏ+ကရဏ] အမာ-
 အနာ-ကို- ပြုတတ်- ပြုခြင်းရှိ- သော၊
 (အမျက်၊ဒေါသ)။န စ တာဝ ဆိန္နဝိစ္စိန္နကရ-
 ဏော ဟောတိ(မဟာနိ။၁၆၅)တိ .. ဝဏကရ-
 ဏော စ န တာဝ ဟောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၇၀။

ဝဏကာယ (ပု) [ဝဏ+ကာယ] အမာ-အနာ-
 သဗ္ဗယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သောကိုယ်၊ အမာ-အနာ-

သဗ္ဗယ်ဖြစ် သည်၏ အဖြစ်-သို့ရောက်-ဖြင့်
 ဖြစ်-သောကိုယ်။ဝဏကာယ(မ၊ဋ္ဌ။၃။၂၀၇။)
 န္တိ ဝဏဘူတံ ကာယံ။ မ၊ဋ္ဌိ။၃။၁၄၃။

ဝဏဂန္ဓ (တိ) [ဝဏ+ဂန္ဓ] အမာ-အနာ-၏
 အနံ့ကဲ့သို့သော အနံ့ရှိသော၊ စဉ်းငယ် -
 မကောင်းသောအနံ့- ရှိ-နံ့-သော(ဝံကိုက်
 နာ=မိန်းမအင်္ဂါဇာတ်)။ ဝဏဂန္ဓော (ဇာ၊
 ၂။၃၂)တိ ထောက် ဒုဂ္ဂန္ဓော။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၅။၂၀၇။

ဝဏသန္ဓိတ (တိ) [ဝဏ+သန္ဓိတ]အမာ-အနာ
 -၌-ပုတ်ခတ်- ရိုက်နှက်- အပ်သော၊ သူ။
 ဥပသဘာတောတိ စဏ္ဍာဘာဝေန ဝဏသန္ဓိတဿ
 ဝိယ ဒုက္ခုပ္ပတ္တိ။ မ၊ဋ္ဌ။၄။၂၀။ ဝဏသန္ဓိတဿ
 ဝိယာတိ ဝဏေသန္ဓိတဿ ဝိယ။မ၊ဋ္ဌိ။၃။၂၃၉။

ဝဏစောဋ္ဌက (န) [ဝဏ+ပဋိစ္စာဒကစောဋ္ဌက။
 ပဋိစ္စာဒကပုဗ္ဗိ ကျေသည်။ စောဋ္ဌက
 ၌ က-ပစ္စည်း ခုဒ္ဒကတ္ထ။] အမာ- အနာ-
 လှမ်း-ပုဆိုး-အဝတ်-ပိုင်း၊ အမာ-အနာ-
 ကိုဖုံးလှမ်းကြောင်းဖြစ်သော- အဝတ်ပိုင်း-
 အဝတ်စငယ်။ဝဏစောဋ္ဌကံ ဝိယ စိဝရံ။ ဒီ၊
 ဋ္ဌ။၁။၁၇၉။ မ၊ဋ္ဌ။၁။၂၇။ သံ၊ဋ္ဌ။၃။၂၃။
 အဘိ၊ဋ္ဌ။၂။၃၄၅။ ဝဏစောဋ္ဌကံ ဗန္ဓန္တေန
 ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃၇။ ဝဏစောဋ္ဌကန္တိ
 ဝဏပဋိစ္စာဒကဝတ္ထုဇနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ။၁။၄၁၉။

ဝဏတိ (ကြိ) [ဝ.ဏ+အ+တိ။ ဖြဏတိ-သံ။
 ဝဏေ ဣ-ပြာ။ (၁)ပြော-ဆို-ဟော-၏။
 (၂) ကိုယ်ကို မုန့်မုန့်ညက်ညက် ပြု၏။ (၁)
 ဝဏတိ၊ ဝါဏကော။ နိတိ။ခဲတု။၅၉။ (၂)
 ဝဏ-ထောင့်ကွင်းကြည့်။

ဝဏတေလ (န) [ဝဏ+တေလ] အမာ-အနာ
 -ကို သုတ်လိမ်း စရာဆီ။ အနုဇာနာမိ
 ဘိက္ခဝေ ဝဏတေလန္တိ။ ဝိ၊၃။၂၉၇။ ဘေသဋ္ဌံ
 ဝါ ဝဏတေလံ ဝါ လဘိဿာမိတိ အဇ္ဈာသ-
 ယံ အကတွာ။ မ၊ဋ္ဌ။၃။၁၁၇။

ဝက်ခေဝန် (န) [ဝက် + ခေဝန်] အမာ-
အနာ-ကို-ဖန်ရေဒး - ဖန်သေး-ခြင်း။
...ဝက်ခေဝန်သောသန ဘောသဇ္ဇာနုလိမ္မန-
ဝမန ဝိရေစနာနဝါသန ကိရိယမနုသိက္ခိတော။
မိလိန္ဒ။၃၃၄။

ဝက်ပ(ပွ)ဋိကမ္ပ (န) [ဝက်+ပဋိကမ္ပ] အနာကို
- ကုစား- ကုသ- ဆေးကု- ခြင်း။ သဗ္ဗ
ဝက်ပဋိကမ္ပ (ဝိ၊၃။၂၉၈)န္တိ ယံကိဋ္ဌိ ဝက်-
ပဋိကမ္ပ နာမ အတ္ထိ၊ သဗ္ဗ အနုဇာနာခိတိ
အတ္ထော။ ဝိ၊၃။၃၇၄။ (-ဝိ၊၄။၄၇၄။ ဝိ၊၄။
၄၂၁။ ဝိ၊၄။၅၀၇)။

ဝက်ပဋိကမ္ပတ္ထ (ပု) [ဝက်ပဋိကမ္ပ+အတ္ထ] အမာ
- အနာ-ကို ဆေးကုသခြင်းဟူသောအကျိုး။
ဝက်ပဋိကမ္ပတ္ထာယ တိခိဏဘေသဋ္ဌံ ဒတွာ။
ဓမ္မ၊၄။၁၂၃၇။

ဝက်ပဋိစ္စာဒန (န) [ဝက်+ပဋိစ္စာဒန] အမာ-
အနာ-ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း။ ဝက်ပဋိစ္စာဒနံ
ဝိသိညဘာ ဂေါစရကုသလဉ္စ။ ပေဋကော။
၁၇၉။

ဝက်ပဋိစ္စာဒေက (ပု၊န) [ဝက်+ပဋိ+စောဒေက]
ဝက်ပဋိပဋိစ္စာဒေက- ကြည့်။ ဒယာလုကာ
ပုရိသာ တေသံ ဝက်ပဋိစ္စာဒေကနိ...ဥပနာ-
မေန္တိ။မ၊၄။၁၂၇၁။ သံ၊၄။၃၂၀။

ဝက်ပမာဏ (န) [ဝက် + ပမာဏ] အမာ-
အနာ-၏-အတိုင်းအရှည်-ပမာဏ။ ဝက်-
မတ္တစောဒေက-ကြည့်။

ဝက်ပန္နနစောဋ္ဌ (ပု) [ဝက် + ပန္နန + စောဋ္ဌ]
ပတ်တီး၊ အမာ-အနာ-ကို စည်းစဉ်အဝတ်။
အနုဇာနာမိ သိက္ခဝေ ဝက်ပန္နနစောဋ္ဌန္တိ။
ဝိ၊၃။၂၉၈။

ဝက်ပန္နပဋိစ္စာဒေက (န) [ပက် + ပန္န + ပဋိ+
စောဒေက] ပတ်တီး၊ အမာ-အနာ-ကို-
ချည်နှောင် - စည်း - စရာ ပါးလွှာသည့်

အဝတ်။ ဝက်ပန္နပဋိစ္စာဒေကနိ စေဝ
ကပါလာဒီဟိ စ ဘေသဇ္ဇာနိ ဥပနာမေန္တိ။
အဘိ၊၄။၂။၃၄၅။

ဝက်ပန္နပိလောတိက (ထိ၊ပု) [ဝက်ပန္န+ပိလော-
တိက] နူနာစည်းသော-ပုဆိုးနှမ်း-အဝတ်
နှမ်း။ သော ပဒနသ ဝက်ပန္နပိလောတိ-
ကာယ ဖဿော ဒေဝါတိ။ ဇာ၊၄။၆။၂၃၁။

ဝက်မတ္တစောဒေက (ပု၊န) [ဝက်+မတ္တ+
စောဒေက] အမာ-အနာ-၏-အတိုင်းအရှည်
အားဖြင့် (ဖုံးလွှမ်းခြင်းငှါ) ဆုတ်ဖြတ်အပ်
သော-အဝတ်ပိုင်း- အဝတ်။ ဝက်မတ္တ-
စောဒေကနိ (ဒိ၊၄။၁။၁၇၇)တိ ဝက်ပမာ-
ဏေန ပဋိစ္စာဒနတ္ထာယ ဆိန္ဒစောဋ္ဌာဏ္ဍကာနိ။
သိ၊၄။၁။၂။၁၀၁။

ဝက်မုခ (န) [ဝက်+မုခ] အမာဝ၊ အနာဝ။
နခေဟိ ဝက်မုခါနိ ဝိပတစ္စမာနော။ မ၊၂။
၁၇၃။ သတ္ထေန ဝက်မုခံ ပရိကန္တေယျ။ မ၊၃။
၄၄-၆။ ဝက်မုခေန နိက္ခန္တိ သမ္ဘဝံ ဒဿေသိတိ။
ဝိ၊၄။၂။၁၀၇။ (-ဒိ၊၄။၁။၁၇၇။ မ၊၄။၁။၂၇၁။
သံ၊၄။၃။၂၃၁။ အဘိ၊၄။၂။၃၄၅)။

ဝက်မုခါ (န) [ဝက်မုခ+ဏ] အနာဝ-နှင့်တူ-
သဖွယ်ဖြစ် - သောအပေါက်။ တဿဿု
ဂဏ္ဍဿ နဝ ဝက်မုခါနိ နဝ အဘေဒနမုခါနိ။
အံ၊၃။၁၉၁။ အဘေဒနမုခါနိတိ န ကေနစိ
ဘိန္တိတော ကတာနိ၊ ကေဝလံ ကမ္မသမုဋ္ဌိတာ-
နေဝ ဝက်မုခါနိ။ အံ၊၄။၃။၂၆၆။ အရုကာ-
ယန္တိ နဝန္တံ ဝက်မုခါနိ ဝသေန ဝက်ကာယံ
(အရုဘူတိကာယံ) မ၊၄။၃။၂၀၇။ ဓမ္မ၊၄။၂
၆၉။ အထ နေသံ တဿ နိက္ခမနတ္ထာယ
ဝက်မုခါနိ သိဇ္ဇန္တိ။ ပဋိသံ၊၄။၁။၃၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၄၇။ ဣမံ နဝဟိ ဝက်မုခေဟိ ပဋ္ဌရန္တံ
ကာယံ ဆနေတော။ အပ၊၄။၁။၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။၉၃။ ဇာ၊၄။၁။၆။

ဝက်မုခဇနန (န) [ဝက်မုခ+ဇနန] အမာ-အနာ
-၏အဝကို ဖြစ်စေခြင်း။ ဝက်မုခဇနနံ ဝိယ
ဒန္တဇနနံ။ မ၊၄။၁။၂၇၅။

ဝဏမုခပရိကန္တန (န) [ဝဏမုခ+ပရိကန္တန] အမာဝ-အနာဝ-ကို ဖြတ်လှီးခြင်း။ စတုဟိ ဥပမာဟိတိ ဝဏမုခပရိကန္တနာဒိဟိ စတုဟိ ဥပမာဟိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။

ဝဏမုခသတ (န) [ဝဏမုခ+သတ] အမာဝ-အနာဝ-တစ်ရာ။ တမဿ သရီရေ ဝဏမုခသတံ ကတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၀)။

ဝဏယဘိ (ကြိ) [ဝဏ+ဏယ+တိ။ ပြဏယဘိသံ။ ငဏေဣ-ပြာ။] မုန့်မုန့်ညက်ညက်ပြု၏။ ဝဏေတိ-ကြည့်။

ဝဏရူဟန (န) [ဝဏ+ရူဟန] အမာ-အနာ-၏ အသားနုတ်ကံခြင်း။ ဘေသဇ္ဇေန အနုလိမ္မတိ ဝဏရူဟနာယ။ မိလိန္ဒ။၁၁၇။

ဝဏလေပန (န) [ဝဏ+လေပန] အမာ-အနာ-လိမ်းဆေး။ ဝဏလေပနံ ဝိယ ဝဏိနော အဘုဗ္ဗိံ သူ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။ (-နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၂၆၂-၃)။

ဝဏဝတ္ထု (န) [ဝဏ+ဝတ္ထု] အမာ-ဖြင့်-၌-အင်္ဂါဇာတ်ကို-ထုတ်-သွင်း-သော ရဟန်း၏-ဝတ္ထု-အကြောင်းအရာ-အဖြစ်အပျက်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဝိနယပိဋက၊ ပါရာဇိကပါဠိ၊ ၁-ကဏ္ဍ၊၂၂-၃-ဝတ္ထု။ ဝိ၊၁။၄၄။ ဣတော ပရာနိ ဝေ ဝဏဝတ္ထုနိ ဥတ္တာနာနေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။

ဝဏသင်္ခေပ (ပု) [ဝဏ+သင်္ခေပ] (၁)အမာ-အနာ-၌-ရေတွက်-ပေါင်းသွင်း၍ယူ-ခြင်း-အပ်သည်၏အဖြစ် (၂) အမာ-အနာ-၌-ရေတွက်-ပေါင်းသွင်း၍ ယူ-သင့်-ထိုက်-သော အရာဌာန၊ (၁)မုခသဏ္ဌာနံ ပန ဝဏသင်္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၄။ ဝဏသင်္ခေပံ ဂစ္ဆတိတိ ဝဏသင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၇၅။ ဝဏသင်္ခေပန္တိ ဝဏသင်္ဂဟံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၄၀။ ဝဏသင်္ခေပဝသေနာ (ကင်္ဂါ၊၁၁၄)

တိ ဝဏသင်္ဂဟဝသေန။ ကင်္ဂါ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၁၉၁။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉)။ (၂)သဗ္ဗတ္ထ ဝဏသင်္ခေပေ ထုလ္လစ္စယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။ ကင်္ဂါ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၁၉၁။

ဝဏသင်္ဂဟ (ပု) [ဝဏ+သင်္ဂဟ] ဝဏသင်္ခေပ (၁)အနက်-ကြည့်။

ဝဏသဒိသ (တိ) [ဝဏ+သဒိသ] (ပြကတေ) အမာ-အနာ-နှင့်တူသော။

ဝဏသဒိသခဏ္ဍိစ္စဝိရဟိတ (တိ) [ဝဏသဒိသ+ခဏ္ဍိစ္စ+ဝိရဟိတ] (ပြကတေ)အမာ-အနာ-နှင့်တူသော-ကျိုးပြတ်-ပေါက်ကွဲ-ခြင်းမှ ကင်းသော(ပတ္တမြား)။အကာစောတိဝဏော (အဝဏော?) ဝဏသဒိသခဏ္ဍိစ္စဝိရဟိတော။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၂၉။

ဝဏသရီရ (တိ) [ဝဏ+သရီရ] အမာ-အနာ-ပေါက်သော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ ကိုယ်၌-အမာ-အနာ-ရှိ-ပေါက်-သော၊ သူ။ ဝဏသရီရေ(သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၀)တိ ဝဏိတသရီရေ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၄၇။

ဝဏသာရောပိ (တိ) [ဝဏ+သာရောပိ=(သံ+ရူဟ+ဏာပေ+တိ)။] အမာ-အနာ-ကို ကောင်းစွာ အသားနုတ်ကံစေသော၊ သူ။ ဝဏာနုရက္ခိ-ကြည့်။

ဝဏသိသ (တိ) [ဝဏ+သိသ] (၁)ဦးခေါင်း၌-အမာ-အနာ-ရှိသော၊ သူ။ (သျှ၊ရွှေဥမင်) (၂) အမာ-အနာ-ရှိသည့်ဦးခေါင်းရှိသော၊ သူ။ (အောက်ပုဒ်-ကြည့်)။ (၁)(၂) ဝဏသိသော ဝါ ပုတံသိသော...ဝါ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။ ဝိသင်္ဂဟ ၁၄၂။

ဝဏသိသက (တိ) [ဝဏသိသ+က] ဝဏသိသ ၂-အနက်-ကြည့်။ ဝဏသိသကော (ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ။ ၂၄၀) တိ ဝဏေ ဟိ သမန္နာဂတသိသော။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၅၄။

ဝက်ဟရကတ္ထ (ပ) [ဝက်+ဟရက+အတ္ထ] အမာ-
-အနာ-ကိုပယ်ရှား- ငျောက်စေ-ခြင်းဟူ
သောအကျိုး။ ဝက်ဟရကတ္ထ(ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂) နှိ
အရူပနယနတ္ထံ၊ သိ၊ဋ္ဌိ၊သင်္ခါ၊၁။၃၇၇။

ဝက်ဟရကတ္ထ (န) [ဝက်+အရကတ္ထ] အမာ-
-အနာ-ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း။

ဝက်ဟရကတ္ထ (ပ) [ဝက်+အရကတ္ထ+အတ္ထ] အမာ-
-အနာ-ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း ဟူ
သောအကျိုး။ တံ ဝက်ဟရကတ္ထံ ဂေဟေ-
ယေဝ ကရိ သူ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။

ဝက်ဟရကတ္ထ (တိ) [ဝက်+အရကတ္ထ၊ ထိ-ဝိဝက်
နုဒ္ဒကိန္နိ။] အမာ-အနာ-ကို အစဉ်စောင့်
ရှောက်-လေ့ရှိ-တတ်-သော၊ သူ။ ဝက်
ဟရကတ္ထံ စ အဗ္ဗေ ဟု ဝိဟရေယျာသိ
ဝက်သာဓေပိတိ။ မ၊၃။၄၄-၆။

ဝက်ဟလေပန (န) [ဝက်+အာလေပန] ဝက်ဟလေ
ပန-ကြည့်။ ဝက်ဟလေပနမိဝ(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁)
ဝက်ကော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၅၉။ အရူမကွနံ ဝက်
ဟလေပနံ။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၀၅။

ဝက် (ပ) [ပက်+လူ။ ပ-ကို ဝ-ပြု။ ပဏ
ဗျဝဟာရေ၊ ကောတ္ထုဘ၊ နိတိ၊ဓာတု၊၆။၁။
ဝက်၊ ပါကဘ။ ဝက်တိ။ အမရ။ ဝက်တိ။
ကောတ္ထုဘ။ ဝက်+လူ။ အက ရက ဝက် ...
သဒ္ဓေ။ နိတိ၊ဓာတု၊၅၉။ ဝက်တိ-သံ၊ ဝက်၊
ဝက်အ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂမိ။] (၁) ကုန်သွယ်-
ရောင်းဝယ်- ခြင်း။ (အမရ၊ဋ္ဌိ၊ဋ္ဌိ၊ထိ-ဟု ဆို
သည်။) (၂) ကုန်သည်၊ ကုန်သည်သူ၊ ကူးသန်း
ရောင်းဝယ်သူ။ (၃) တောင်းအပ်သော
(မျက်စိ)။ (၄) (၂) ယာဝဘာ ဝက်ပုထော
(ဝိ၊၃။၃၂၃) တိ ယတ္ထကံ ဝက်ဇာနံ အာဘတ
ဘဏ္ဍာယ ဓုသိဝသေနေဝ ကယဝိက္ကယဋ္ဌာနံ
နာမ အတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၇။ ယာဝတာ ဝက်ပု-
ထော (ဝိ၊၃။၃၂၃။ ဒိ၊ ၂။၇၄။ ဥဒါန၊၁၀၇) တိ
ယတ္ထကံ ဝက်ဇာနံ အာဘတဘဏ္ဍာယ

ဓုသိဝသေနေဝ ကယဝိက္ကယဋ္ဌာနံ နာမ
ဝက်ဇာနံ ဝသနဋ္ဌာနံ ဝိ အတ္ထိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၃၀-၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။၃၁၀။ ...
ဝက်ဇာယ (ဝက်ဇာယ?) ပထော ပဝတ္ထိဋ္ဌာ-
နန္တိ ဝက်ပုထောတံ ပုရိမဝိကပေ အတ္ထော၊
ဒုတိယဝိကပေ ပန ဝက်ဇာနံ ပထော ပဝတ္ထိ-
ဋ္ဌာနန္တိ ဝက်ပုထောတံ ဣမဒတ္ထံ ဒေသေန္တော
“ဝက်ဇာနံ ဝသနဋ္ဌာနံ” နန္တိ အာဟ။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။
၁၃၀။ ဓမ္မေန န ဝက် စရေ (ဥဒါန၊ ၁၅၇)
တိ... သော ဓမ္မေန ဝက်ဇာနံ ကဏ္ဍတိနာမ၊
ဝေ ဓမ္မေန တံန စရေယျ။ ... ဝေ ဓမ္မေန
ဝက်ဇာနံ န စရေ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၃၀၃-၄။

(၃) ဝန်ဗ္ဗတော မယု ဝက် အနုတ္တရံ (သိ၊
သျှာ၊ဣ-မူ)။ ဇာ၊၁။၃၁၆။ ဝန် (၁) လည်း-
ကြည့်။

ဝက်က (တိ) [ဝက်+လူက။ ပြုစီတ-သံ၊
ဝက်အ-ပြာ။] အမာ-အနာ-အိုင်းအမာ-
ရိသော၊ သူ။ ဝက်ကာနဉ္စ ယံ သာန၊ သိသ-
န္တိန္နာနလောဟိတံ။ ပေတ။ ၁၄၀-၁။ (ဝက်-
တာနဉ္စ၊ သိ၊ဣ၊က-မူ) ဝက်ကာနန္တိ သဉ္စာတ-
ဝက်နံ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊ ၇၄။ ဝက်ဟလေပနလည်း-
ကြည့်။

ဝက်ကပုဂ္ဂလ (ပ) [ဝက်က+ပုဂ္ဂလ] အမာ-
-အနာ-အိုင်းအမာ-ရိသောပုဂ္ဂလံ။ မဉ္ဇေန
သဒ္ဓိံ ဗန္ဓိတွာ ယသ္မိံ မဉ္ဇေ ဝက်ကပုဂ္ဂလော
နိပဇန္နာ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၉၀။

ဝက်ဇ (ပ) [ဝက်+လူဇ။ ပ-ကို ဝ-ပြု။ ပက-
ဗျဝဟာရေ၊ ကောတ္ထုဘ၊ နိတိ၊ဓာတု၊၆။၁။
ဝက်+လူဇ။ ဝက် သဒ္ဓေ ဣဇော။ ဓာနိ၊ဋ္ဌိ။
၄၆၉။ ဝက်ဇ-သံ။ ဝက်အ၊ ဝက်ဇ-ပြာ။
ဝက်ယ-အဒ္ဓမာဂမိ။] ကုန်သည်၊ ကုန်သွယ်
သူ၊ ရောင်းဝယ်သူ။ ဝက်ဇောပျုတြံ။ ဓာနိ၊
ဋ္ဌိ၊၄၆၉။ ဝက်ပုထ(၃)လည်း-ကြည့်။

ဝက်ဗေဂ္ဂ (ပ) [ဝက်ဇ+မဂ္ဂ] ဝက်ပုထ(၃)ကြည့်။

ဝဏိဇကမ္မ (န) [ဝဏိဇာ+ကမ္မ] ကုန်သွယ်ခြင်း အမှု၊ ကုန်သွယ်မှု။ ဝဏိဇကမ္မံ အပ္ပပလံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။

ဝဏိဇကမ္မဋ္ဌာန (န) [ဝဏိဇကမ္မ+ဋ္ဌာန] (၁) ကုန်သွယ်မှု။ (၂) အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည့် ကုန်သွယ်မှု။ (၁)(၂) ဝဏိဇကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိပဇ္ဇမာန (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၃) နှိစ္ဆေ တဿ ဝိပဇ္ဇမာနာကာရော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅။ သရာဝါသကမ္မဋ္ဌာန (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅) တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

ဝဏိဇကာရက (တိ) [ဝဏိဇ + ကာရက] အရောင်းအဝယ်သမား၊ ကုန်သွယ်-ကူးသန်းရောင်းဝယ်-ခြင်းကိုပြုသော၊ သူ။ ဝဉ္ဇနာယ ဝဏိဇကာရကော။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၁၇၈။

ဝဏိဇတ္ထ (ပ) [ဝဏိဇာ+အတ္ထ] ကုန်သွယ်ခြင်း ဟူသောအကျိုး။ ဝဏိဇတ္ထာယ ဗဟူနံ ဘဏ္ဍာနံ နာဝံ ပုရေတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၇၀။

ဝဏိဇာ (တိ) [ဝဏိဇ+ဏျ။ ဝဏိဇာနံ ကမ္မံ ဝဏိဇာ။ ဓာနံ၊ ဋ္ဌ၊၄၄၆။ ဝါဏိဇ+ဏျ။ ဝါဏိဇာနံ ကမ္မံ ဝဏိဇာ။ သူစိ။ ဝါဏိဇာနံ အယန္တိ ဝဏိဇာ။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊ ၂။၁၈၉။ ဝဏိဇျ၊ ဝါဏိဇျ၊ ဝါဏိဇျာ-သံ၊ဝဏိဇ-ပြာ။] (၁) ကုန်သွယ်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်မှု၊ ရောင်းဝယ်မှု။ (၂) ကုန်သည်တို့၏အတတ်ပညာ။ (၃) ဝဏိဇာသုတ်။ (၁) ဥက္ကဋ္ဌံ နာမ ကမ္မံ ကသိ ဝဏိဇာ ဂေါရက္ခာ။ ဝိ၊ ၂။၉။ ပဉ္စမာ ဘိက္ခဝေ ဝဏိဇာ ဥပါသကေန အကရဏိယာ။ အံ၊ ၂။ ၁၈၃။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁။ ဝဏိဇာတိ ဝါဏိဇကမ္မာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၆၂။ ဝါဏိဇာနံ အယန္တိ ဝဏိဇာ၊ ယဿ ကဿစိ ဝိက္ကယော။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊ ၂။ ၁၈၉။ (၂) ယဒိ ဝဏိဇာယ...ယဒိ သိပ္ပညတရေန။ မ၊၁။၁၂၀၊၁၂၇။ စူဠနိ။ ၂၆၂။ ဝဏိပုထ (၃)လည်း-ကြည့်။ (၃) ဒက္ခိဏာ စ ဝဏိဇာ

ကမ္မောဇန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၃၉၅။ ပိတိဝဏိဇာ ရာဇာနော။ အံ၊ ၂။၁၉၂။

ဝဏိဇာမုခ (န) [ဝဏိဇာ+မုခ] ကုန်သွယ်ခြင်း ကို-အဦးအစ-အကြောင်း-ပြုခြင်း။ ဝဏိဇာမုခေန စေတ္တ ကသိဂေါရက္ခာဒိ အပ-ရောပိ ဓမ္မိကော ဝေါဟာရော သင်္ဂဟိတော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။ ၂။၁၀၉။

ဝဏိဇာသုတ္တ (န) [ဝဏိဇာ+သုတ္တ] ဝဏိဇာ သုတ်၊ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဟော အပ်သော သုတ်(၂)သုတ်။ ၁-အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုတ္ထနိပါတ်ပါဠိ။ ဒုတိယပဏ္ဍာသက အပဏ္ဍကဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၃၉၃-၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၀။ ၂-အင်္ဂုတ္တရနိကာယ ပဉ္စကနိပါတ်ပါဠိ၊ စတုတ္ထပဏ္ဍာသက၊ ဥပါသကဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၁၈၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။

ဝဏိဇာသုတ်သည်-(၁) ရဟန်းပုဏ္ဏား သူတော်ကောင်း တို့အား ပစ္စည်းများကို လောင်းခံရန် ဖိတ်ကြား လျှောက်ထားပြီး နောက်-(က) မိမိဖိတ်ထားသော ပစ္စည်းကို လုံးဝမပေးလှူသူ-(ခ) မိမိဖိတ်ထားသော ပစ္စည်းကို အလိုဆန္ဒရှိသလောက် မပေးလှူသူ၊ (ဂ) မိမိဖိတ်ထားသော ပစ္စည်းကို အလို ဆန္ဒရှိသလောက် ပေးလှူသူ - (ဃ) မိမိ ဖိတ်ထားသောပစ္စည်းကို-အလိုဆန္ဒရှိသည်- မိမိဖိတ်ထားသည်-ထက်ပိုပြီး-ပေးလှူသူဟု ပုဂ္ဂိုလ် ၄-မျိုး ရှိသည်။ ယင်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့ လူ့ ပြည်သို့ရောက်လာကြ၍ ကူးသန်းရောင်း ဝယ်သောအခါ - (က) ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကုန်ရုံးပျက်စီးမှုနှင့် တွေ့ကြုံရတတ်ပေသည်။ (ခ) ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလိုဆန္ဒရှိ-မြော်မှန်း ထား-သည်အတိုင်း အမြတ်အစွန်း မရနိုင် ပေ။ (ဂ) ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလိုဆန္ဒရှိ-မြော် မှန်းထား-သည်အတိုင်း အမြတ်အစွန်း ရရှိ တတ်ပေသည်။ (ဃ) ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလိုဆန္ဒ ရှိ-မြော်မှန်းထား-သည်ထက် ပိုမို၍ အမြတ်

အစွန်း ရရှိတတ်ပေသည်-ဟု ကုန်သွယ်မှု နှင့်ပတ်သက်၍ ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဝဏိဇာသုတ်။ (အံ၊၁။၃၉၃။ အံ၊၄။၂၂၀။ အံ၊၄။၂၂၁။)။ (၂) (က) လက်နက် ကုန်သွယ်မှု။ (ခ) လူကုန်သွယ်မှု။ (ဂ) အသား (ဝက်သား စသည်) ကုန်သွယ်မှု။ (ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါး ကုန်သွယ်မှု။ (င) အဆိပ်ကုန်သွယ်မှုအားဖြင့် တရားနှင့်မလျော် သည့် ကုန်သွယ်မှု ၅-မျိုးကို ရတနာ သုံးပါးကို ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်သူ (=ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင်အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး)တို့ မပြု သင့်ကြောင်း ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဝဏိဇာသုတ် (အံ၊၂။၁၇၃။ အံ၊၄။၂၂၁။ ၆၂။ အံ၊၄။၂၂၁။)ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိသည်။

ဝဏိတ^၁ (တိ) [ဝဏ+တုတ။ မောဂါ၊၄၊၄၅။ ဝဏော သဉ္ဇာတော အဿာတိ ဝဏိတံ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ၊သျှ၊၁။၄၄၉။ ဝဏ+တ။ ငြဏိတ- သံ။ ဝဏိအ-ပြာ။ ဝဏိ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] ဖြစ် -ပေါက်- သော-အမာ-အနာ- ရှိသော၊ အမာ-အနာ - ရှိ - ပေါက် - သော၊သူ။ ဝဏိတေ ကာရာပေတွာ။ ဇာ၊၄။၂။၂၇။

ဝဏိတ^၂ (တိ) [ဝဏိတ+ဏ။ ဝဏိတံ ဝိယာတိ ဝဏိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ၊သျှ၊၁။၄၄၉။] အမာ- အနာ-ရှိသူနှင့်တူသော၊ ဖူးဖူးရောင်သော။ ဝဏိတံ ဥဒ္ဓုမာတကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၇၈။ ဝဏိတန္တိ သူနံ။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ၊၁။၂၀၅။

ဝဏိတသရီရ (တိ) [ဝဏိတ+သရီရ] (၁) အမာ-အနာ-ရှိသည့်ကိုယ်ရှိသော၊ကိုယ်၌- အမာ-အနာ-ရှိသော၊ သူ။ (၂) မီးလောင် နာရှိသည့် ကိုယ်ရှိသော၊ ကိုယ်၌ မီးလောင် နာရှိသော၊သူ။ (၁) သဗ္ဗသော ဝဏိတ- သရီရဿ ဝိယ။ ထေရ၊၄။၂။၂၂၃။ ဝဏ- သရီရလည်း-ကြည့်။ (၂) ဗဟူ ဟတ္ထိ ဝဏိ- တသရီရ အဟေသံ။ ဇာ၊၄။၁။၅၁။

ဝဏိပူဟ (ပ) ဝဏိဇ+ပတ+ဏ။ ဝဏိဇာ ပတန္တိ သန္တိပတန္တိ ဧတ္တာတိ ဝဏိပူတော။ ပါစိတ်၊ ယော၊၃၅၀။ဝဏိကွထ-သံ။] ဈေး၊ ပဲ့ရုံ၊ ဝါဏိဇာနံ၊ပ။ ကယဝိက္ကယဋ္ဌာနံ နာမာ (ဝိ၊၄။၃။၃၇၇)တိ ဣဇိနာ ဝဏိဇာ ပတန္တိ သန္တိပတန္တိ ဧတ္တာတိ ဝဏိပူတောတိ ဝခနတ္ထိ ဒဿေတိ ဝဏိဇပတောတိ ဝတ္ထုဗ္ဗေ ဇ-ကာ- ရလောပေါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ပါစိတ်၊ယော။ ၃၅၀။

ဝဏိပူထ (ပ) [ဝဏိ+ပထ] (၁) ပဲ့ရုံ၊ကုန်ဈေး တန်း၊ (ကုန်သည်တို့ သယ်ဆောင်လာသည့် ပစ္စည်းဥစ္စာကို အစုလိုက်အပုံလိုက် အရောင်း အဝယ် - ပြု - ဖြစ် - ရာ - အရပ်)။(၂) ကုန်သည်တို့-ဖြစ်ထွန်း နေထိုင်-ရာ-အရပ်။ (၃) ကုန်သွယ်-ရောင်းဝယ်-ခြင်း၊ ကုန်သည် တို့၏-နည်းလမ်း-အတတ်ပညာ။ (၁) (၂) ဝဏိ (၁) (၂) တို့ကြည့်။ (၃) ဝဏိဇာတိ ဇဃိဝဏိဇထလဝဏိဇာဒိဝဏိပူထော။ မ၊၄။ ၁။၃၆၁။ စူဠနိ၊၄။၁၂၀။ ဝဏိပူထောတိ ဝဏိဇမဂ္ဂေါ၊ ဒါနဂ္ဂဟဏဝသေန သံဝေါဟာ- ရောတိ အတ္ထော။ မ၊၄။၂။၄၂။

ဝဏိဗွက (ပ) [ဝဏ္ဏ+ဝက+အ။ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် စီရင်။ ဓာနံ၊၇၄၀။ သျှ၊သစ်(အဘယာ)နှင့် ဝနိဗွကတို့-ကြည့်။ ဝဏ+ဏျ။ ဣဗ္ဗ-လာ။ ဝနိပက၊ ဝနိယက-သံ။ ဝဏိအ-ပြာ။] (၁) (က) သူတောင်းစား၊ ဖုန်းတောင်းယာ စကား။ (ခ) သူတောင်းစား၊ ချီးကျူး ပြောဆို၍ တောင်းစားသူ။ (ဒကာနှင့်ကံ၏ အကျိုးကို-ချီးကျူး-ဆုပေး - တေးဆို-၍ တောင်းစားသူ)။ (၂) အလှူခံသူ၊ အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်၊ အလှူခံပုဏ္ဏား။ (၁)(က) သမဏေ- ဗြာဟ္မဏေစာပိ အညေဝါပိဝဏိဗွကေ။ ဝိမာနံ။ ၇၅(သျှ၊၁။က-မူ)။ (ခ) ဝဏိဗွကာ (ဒိ၊၁။ ၁၃၀)တိယေ...ဒါနဿ ဝဏ္ဏံ ထောမယမာနာံ ဝိစရန္တိ။ ဒိ၊၄။၁။၂၆၆။ဝဏိဗွကာတိ ဒါယကာနံ

ဂုဏကိတ္တနဝဂသန, ဂေမုဖလကိတ္တနမုခေန စ
 ယာစနကာ သေယျထာပိ နဂ္ဂစရိယာဒယော။
 တေနာဟ “ဣဋ္ဌံ ဒိန္နံ” န္တိ အာဒိ။ ဒိ။ ဒိ။ ၁။ ၂။ ၆။
 (-သိ။ ဒိ။ သစ်။ ၂။ ၄၀၀)။ ဝဏ္ဏိဗ္ဗကေ (ဇာ။ ၂။
 ၂၉၃။ ဝဏ္ဏိဗ္ဗကေ ပါဠိယံ) တိ ဒါနကာလေ
 ဝဏ္ဏိဗ္ဗကေ အာဂတေ ဒိသ္မာ။ ဇာ။ ၄။ ၇။ ၂၀။
 (ဝဏ္ဏိဗ္ဗကသဒ္ဓါသည် သူ့ချည်း သက် သက်
 တည်သောအခါ သူတောင်းစား သာမာန်ကို
 ဟောသည်။ ယာစက စသော သဒ္ဓါများနှင့်
 ယှဉ်တွဲ၍ တည်သောအခါ ဒါယကာနှင့် ကံ၏
 အကျိုးကို ချီးကျူးပြောဆို၍ တောင်းယမ်း
 စားသောက်သည့် သူတောင်းစားကို ဟော
 သည်။ ဒိ။ ၄။ ၁။ ၂။ ၆။ ဒိ။ ၄။ ၁။ ၂။ သိ။ ဒိ။
 သစ်။ ၂။ ၄၀၀)။ (၂) ဥဘောပိ နယနံ ဒေဟိ။
 ဥပ္ပါဠေတွာ ဝဏ္ဏိဗ္ဗကေ။ စရိယာ။ ၃၉။

ဝဏ္ဏိဗ္ဗိ (တိ) [ဝဏ+ဏိ။ ဣဗ္ဗ-လာ။ ဝဏ္ဏိဗ္ဗိလည်း
 -ကြည့်။] ဝဏ္ဏိဗ္ဗိ-ကြည့်။ ယေဗြာဟ္မဏဿ
 သမဏဿ၊ အညဿ ဝါ ဝဏ္ဏိဗ္ဗိနော။ ဇာ။ ၁။
 ၁၅၃။ (သိ။ သျာ။ မူ။)

ဝဏ္ဏိ (တိ) [ဝဏ+ဏိ။ ထိ-၌ ဝဏ္ဏိနိ။ ငြိတိနိ-
 သံ။ ဝဏ္ဏိ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] အမာ-အနာ
 -အိုင်-အမာ-ရှိသော သူ။ ဝဏ္ဏလေပန-
 ကြည့်။

ဝဏ္ဏိ (တိ) [ဝန+ဏိ။ ဝနတိ ယာစတိတိ
 ဝဏ္ဏိ။ န-ကိုဏ-ပြု။ ဝနိ ပုဒ်-ကြည့်။ ဝဏ+
 ဏိ။ အဏရဏဝဏ သဒ္ဓေ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၅၉။]
 သူတောင်းစား၊ ဖုန်းတောင်းယာစကာ။ သဗ္ဗ-
 ဝဏ္ဏိသ္မဟ (ဇာ။ ၂။ ၂၆၃။ သျာ။ က-မူ) န္တိ
 သဗ္ဗဝဏ္ဏိဗ္ဗကေ သူ အဟံ ဒဿာမိ။ ဇာ။ ၄။ ၇။
 ၁၂။

ဝဏ္ဏပမ (တိ) [ဝဏ+ဥပမာ] အမာ-အနာ-
 လျှင် ဥပမာရှိ-နှင့်တူ-သော (ကိုယ်)။ ဝဏ္ဏ-
 ပမော ကာယော ဝုတ္တော ဘဂဝတာ။
 မိလိန္ဒ။ ၇၇။

ဝဏ္ဏတိ (ကြိ) [ဝဏ+ဏေ+တိ။ ဝါနယတိ-
 သံ။ ဝဏ္ဏေဣ-ပြာ။] မုန့်မုန့်ညက်ညက်ပြု၏။
 ဝဏ္ဏတိ။ ဝဏ္ဏယတိ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၃၀၄။

ဝဏ္ဏ (ပု၊ န) [ဝဋ်+က(ဏ)။ ဝဏ္ဏန္တိ တွောတိ
 ဝဏ္ဏော။ ကစ္စည်း။ ဖြိ။ ၆။ ၅။ ၇။ ၃။ ဝဋ်-ဝိဘာ-
 ဇနေ။ ဝဋ်တိ။ ဝဏ္ဏော။ နိတိ။ ဓာတု။ ၅၄။
 ဗန္ဓိယတေ ယေန ဝဏ္ဏံ။ ဝဇာဒိ။ ဓာန်။ ၄။ ၅။ ၄။
 ဝဋ်-သံ။ ဝဋ်-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)
 (အပွင့်-အသီး-အရွက်စသည်တို့၏) အညာ။
 (၂) (က) ထန်းရွက်၊ (ထန်းပွက်စသည်၏)
 အစိတ် အပိုင်။ (ခ) ယပ်၊ ယပ်တောင်၊
 ယပ်ဝန်း။ (၃) ဝဏ္ဏေ ဆေတွာဟံ တဒါ။
 အပ။ ၁။ ၆။ ၁။ ၁။ ၂။ ၉။ ထေရါဠာ။ ၂။ ၂။
 ထေရါဠာ။ ၂။ ၂။ ၂။ ဝဏ္ဏေ ဆေတွာနဟံ
 တဒါတိ...တံ ပုပ္ဖံ ဝဏ္ဏေ ဝဏ္ဏသ္မိံ ဆေ-
 တွာန ဆိန္နိတွာန။ အပ။ ၄။ ၂။ ၁။ ၁။ ဝဏ္ဏာ
 ပဝုတ္တတာလဖလမိဝ (မုတ္တဘာလဖလဝိယ)။
 ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁။ ၀။ အံ။ ၄။ ၂။ ၁။ ၃။ သာလိ-
 သိသာနိ ဝဏ္ဏေ သု ဆိန္နိတွာ။ အံ။ ၄။ ၁။ ၁။ ၀။
 စလာနိ စ ပတ္တာနိ စ ... ဝဏ္ဏေတော
 မုစ္စေယျ။ အဘိ။ ၄။ ၂။ ၂။ အဟံ ဝဏ္ဏေန
 ဥပနိဗဒ္ဓံ။ အဘိ။ ၄။ ၂။ ၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃။ ၅။
 ခုဒ္ဒက။ ၄။ ၄။ (၂) (က) (ခ) တာလဝဏ္ဏ
 (ဝိမာနာ၄၇) န္တိ တာလပတ္တေဟိ ကတ-
 မဏ္ဍလဗိဇနိ။ ဝိမာနာ။ ၄။ ၁။ ၃။ မာဠိ။
 ၂။ ၁။ ၄။ တာလဝဏ္ဏန္တိ တာလဝဏ္ဏေဟိ ကတံ။
 ဝိ။ ဝိနိစ္စယာဠိ။ ၂။ ၃။ ၁။ တာလဝဏ္ဏေဟိ
 ကတတ္တာ တာလဝဏ္ဏံ။ ဝဏ္ဏံနာမ ဗိဇနာဒိ-
 ကရဏတ္ထံ ဝိသံ ဘာဝိတော တာလပတ္တ-
 ဝယဝေါ။ ဓာန်။ ၄။ ၂။ ၆။ (- ဝိ။ ၄။ ၄။ ၅။
 ဒိ။ ၄။ ၂။ ၃။ မာဠိ။ ၂။ ၅။ သံ။ ၄။ ၂။ ၁။ ၄။
 အဘိ။ ၄။ ၁။ ၁။ ၅။)

ဝဏ္ဏ (တိ) [ဝဏ္ဏ + ဏ] အညာ - နှင့်တူ-
 သဖွယ်ဖြစ် - သော။ (ဘဝနေတ္တိတဏှာ)။
 ဘဝနေတ္တိဝဏ္ဏဿ အနုပစ္စိန္နတ္တာ။ ဒိ။ ၄။ ၁။
 ၁။ ၁။

ဝဏ္ဏိ(ဆိ)န (တိ) [ဝဏ္ဏ + ဆိန] ပြတ်အပ်
ပြီးသော အညှာရှိသော၊ အညှာပြတ်ပြီး
သော။ အမ္ပပိဏ္ဍိယာဝဏ္ဏိနယ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၂။
သံ၊ ၂။ ၁၂၇။ အံ၊ ၂။ ၃၂၀။ ဝဏ္ဏိနယာတိ
တိဏ္ဏေန ခုရပေနေ ဝဏ္ဏိနယ။ သံ၊ ၄။ ၂။
၃၀၃။

ဝဏ္ဏိ(ဆိ)နတလပတ္တ (န) [ဝဏ္ဏ + ဆိန +
တလ + ပတ္တ] ပြတ်ပြီးသောအညှာရှိ -
အညှာပြတ်ပြီး-သော ထန်းသီးမူည့်။ ဝဏ္ဏိ-
(ဆိ)နတလပတ္တ ဝိယ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။
သာရတ္တ၊ ၂။ ၅၂။

ဝဏ္ဏေဒ (ပ) [ဝဏ္ဏ + ဆေဒ] အညှာ၏
ပြတ်ခြင်း။ ဝဏ္ဏေဒါ ဆိနနိယေဝါတိ
အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ ဧတ္ထ စ ဝဏ္ဏေဒေ
ဝဏ္ဏပနိဗဒ္ဒနံ အမ္ပပတ္တာနံ ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၁၀၆။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၄၇၁။

ဝဏ္ဏဋ္ဌာနံ (န) [ဝဏ္ဏ + ဋ္ဌာန] အညှာအရပ်။
ဧဋ္ဌ ဋ္ဌာနာနိ လဘတိ ဋ္ဌပိတဋ္ဌာနဉ္စ။ ဝဏ္ဏ-
ဋ္ဌာနဉ္စ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၅။

ဝဏ္ဏပဋိဗဒ္ဒ (တိ) [ဝဏ္ဏ + ပဋိဗဒ္ဒ] (၁)
အညှာနှင့်စပ်သော။ (၂) အညှာ - ဖြင့် -
တည် - ဖွဲ့အပ်သော။ (၃) (၂) ယာနိ
ကာနိစိ (တတ္ထ) အမ္မာနိ ဝဏ္ဏပဋိဗဒ္ဒာနိ။
ဒီ၊ ၁။ ၄၂။ သံ၊ ၂။ ၁၂၇။

ဝဏ္ဏဗန္ဓရ (န) [ဝဏ္ဏ + အဗန္ဓရ] အညှာ၏
အတွင်း၊ အညှာအတွင်း။ ဝဏ္ဏဗန္ဓရေ ပန
ကေသဉ္စိ သူစိကာ ဟေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄။

ဝဏ္ဏမုတ္တ (တိ) [ဝဏ္ဏ + မုတ္တ] အညှာမှ-လွတ်-
လွတ်၍ မြေ၌ကျ-သော (သစ်ရွက်)။

ဝဏ္ဏမုတ္တိက (တိ) [ဝဏ္ဏမုတ္တ + လုက] အညှာမှ-
လွတ်-လွတ်၍ မြေ၌ကျ-သော-သစ်သီး-
သစ်ရွက် - ကို-သုံးဆောင်-ခဲစား-သော။

သု။ (ရသေ)။ ဝဏ္ဏမုတ္တိကာနာမ ဝဏ္ဏမုတ္တာနံ
ဘူမိယံ ပတိတာနိ ပဏ္ဏာနိ ယေဝ ခါဒန္တိ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၁။

ဝဏ္ဏမုတ္တိကပဗ္ဗဇာ (ထိ) [ဝဏ္ဏမုတ္တိက + ပဗ္ဗဇာ]
အညှာမှ -လွတ်-ကြွေကျ-သော-သစ်သီး
-သစ်ရွက်-ကိုသာစားသော ရသေ့ရဟန်း၏
အဖြစ်။ ဝဏ္ဏမုတ္တိက ပဗ္ဗဇမေဝ ပဗ္ဗဇိတွာ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၁။

ဝဏ္ဏမူလ (န) [ဝဏ္ဏ + မူလ] အညှာရင်း။
ဝဏ္ဏမူလံ န ပဝိသတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀။

ဝဏ္ဏာနုဂတ (တိ) [ဝဏ္ဏ + အနုဂတ] အညှာ-
ညှာတံ-သို့ အစဉ်လိုက်သော။ တဒန္ဓယာနိတိ
ဝဏ္ဏာနုဂတာနိ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၄၇၁။

ဝဏ္ဏာနုဝတ္တက (တိ) [ဝဏ္ဏ + အနုဝတ္တက]
ဝဏ္ဏာနုဂတ-ကြည့်။ တဒန္ဓယာနိ ဘဝန္တိတိ
ဝဏ္ဏာနုဝတ္တကာနိ ဘဝန္တိ။ အမ္ပပိဏ္ဍိဒဏ္ဍကာ-
နုဝတ္တကာနိ ဘဝန္တိတိပိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၂၀။ ဝဏ္ဏေ ပတမာနေ သဗ္ဗာနိ
(အမ္မာနိ) ဘူမိယံ ပတန္တိတိ အာဟ
“ဝဏ္ဏာနုဝတ္တကာနိဘဝန္တိ”တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။

ဝဏ္ဏိက (တိ) [ဝဏ္ဏိ + လုက] အညှာရှိသော
(ပန်း)။

ဏိဝ

ဝဏ္ဏိကမာလာ (ထိ) [ဝဏ္ဏိကာ + မာလာ] အညှာ
ရှိသော-ပန်း-ပန်းကုံး။ ကေတော ဝဏ္ဏိက-
မာလံ ကဏေန္တိပိ ကာဏပေန္တိပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄။
ဝိ၊ ၄။ ၂။

ဝဏ္ဏ(ဏ္ဍ)ပနိဗဒ္ဒ (တိ) [ဝဏ္ဏ + ပနိဗဒ္ဒ]
အညှာ-ဖြင့်-သည်-ဖွဲ့အပ်သော။ ဝဏ္ဏ(ပ-
နိဗဒ္ဒ) အမ္ပပဗဒ္ဒယေ န ဝဏ္ဏံ ဇာနာတိ။
အာဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၇။ ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၃၅၁။ ဝဏ္ဏ(ပ-
နိဗဒ္ဒ) သဟကာရဒ္ဒယံ န ဇာနာတိ။ ခုဒ္ဒက၊
၄။ ၄၁။

ဝဏ္ဏပန်န (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဥပန်န] (၁) အညာဉ်ပွဲစပ်သော။(၂)အညာဉ်တည်သော။ (၁) (၂) ဝဏ္ဏေဒ-ဩည။

ဝဏ္ဏပန်နန (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဥပန်နန] ဝဏ္ဏပန်န-ဩည။ ဝဏ္ဏပန်နနာနိ (အံ၊ ၂။ ၃၂၀)တိ ဝဏ္ဏေ ဥပန်နနာနိ ဝဏ္ဏေ ဝါ ပတိဋ္ဌိတာနိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။

ဝဏ္ဏ (ပု၊ န) [ဝဋ်+က(အ)] ဝဏ္ဏ-နှင့်ဝဏ္ဏ-တို့ကြည့်။ ဝိဇ္ဇပနဋ္ဌ တာလဝဏ္ဏ အာဒါယ (က-မူ)။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆။ ယာနိ ကာနိစိ အဗ္ဗာနိ ဝဏ္ဏပဋိပဋ္ဌာနိ (က-မူ)။ ဒိ၊ ၁။ ၄၂။ ရုက္ခေ ဇာတမဟာဝဏ္ဏော ဝိယ (သျှာ-မူ)။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ (ဝဏ္ဏန္တု ပုပ္ဖနန္တံ သိဟိဋ္ဌိအဘိဓာန်။ လောကီကျမ်းတို့၌လည်း ဋ သံလျင်းချိတ်နှင့် ရှိ၏။ မဂကျမ်းတို့၌ကား ဝဏ္ဏ-ဟု ၃ ရင် ကောက်နှင့်သာ ရှိ၏။ ဝဋ် ဓာတ်၌လည်း ဝိဘာဇနတ္ထ စသည်လာရကား နှစ်ချက်သင့် မှတ်။ ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟ။)

ဝဏ္ဏတိ (ကြိ) [ဝဋ်+အ+တိ]ရစ်ပတ်၏။ ဝဏ္ဏတိ။ မဏ္ဏတိ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၅၀။

ဝဏ္ဏိ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ဤ]။ ဣတ္ထိလိင်ဇောတက ဤ-ပစ္စည်း။] ဝဏ္ဏိမည်သောဥပါသိကာ။ (နာရဒ ဘုရားသခင်၏ မြတ်သောအလုပ်အကျွေး) ဣန္ဒာဝရိ စ ဝဏ္ဏိ စ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၂။

ဝဏ္ဏံ (ပု၊ န) [ဝဏ္ဏ+ဏ] ဝဏ္ဏိယတိ ကထိယတိ အတ္ထော ဇေတဟိတိ ဝဏ္ဏာ။ နိတိ။ သုတ္တ။ ၁။ အတ္ထံ ဝဏ္ဏန္တံ ပကာသေန္တိတိ ဝဏ္ဏာ။ နိဇ္ဇတ္တိ။ -၁။ ဝဏ္ဏိယတိ ပကာသိယဘိ အတ္ထော ယေန၊ သော ဝဏ္ဏော။ ဓာန်၊ ၄။ ၃၄၀။ သူစိ။ အညမညမသင်္ဂရတော ဝဏ္ဏေတဗ္ဗတော ဌပဟေဗ္ဗတော ဝဏ္ဏာ။ ဓာန်၊ ၄။ ၃၃၂။ ဝဏ္ဏိ-တဗ္ဗော ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ ဝဏ္ဏော။ ဝိဘာဝိနိ။ ၂၀၆။ ဝဏ္ဏ+အ။ ဝဏ္ဏနံ ဒိဗရဿာဒိ-ဝသေန သဏ္ဏဟနံ (သဏ္ဏာပနံ) ဝဏ္ဏော။

အသိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၃၃-ပ-မ-သ-စ

ဝဏ္ဏေတိ ဝိကာရံ အာပဇ္ဇမာနံ ဟဒယင်္ဂတံ ဘာဝံ ပကာသေတိတိ ဝဏ္ဏော။ ဝဏ္ဏိယတိ အသံကရတော ဝဝတ္ထပိယတိတိ ဝဏ္ဏော။ ဝဏ္ဏိယတိ ဖလံ ဇေတေန ယထာသဘာ-ဝတော ဝိဘာယတိတိ ဝဏ္ဏော။ ဝဏ္ဏိယတိ အရုမဟန္တာဒိဝသေန ပမိယဘိတိ ဝဏ္ဏော။ ဝဏ္ဏနံ ကိတ္တိယာ ဥဂ္ဂေါဋနန္တိ ဝဏ္ဏော။ နိတိ။ ဓာတု။ ၃၀၀။ သူစိ။ ဝဏ္ဏိတဗ္ဗော “အယ-မိဒိသော”တိ ပကာသေ-ဗ္ဗောတိ ဝဏ္ဏော။ ဝဏ္ဏိယတိ အပုမဟန္တာဒိဝသေန ပမိယ-တိတိ ဝဏ္ဏော။ ဝဏ္ဏိယတိ ပသံသိယတိတိ ဝဏ္ဏော။ ဝဏ္ဏနံ ဂုဏသင်္ဂဟန္တံ ဝဏ္ဏော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ (-ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃။ ဝရ+ဏ။ ဝိရူပတ္တံ ဝါရေတိတိ ဝဏ္ဏော။ ဣဒိ၊ ၆။ ၅။ ဝဏ-သံ။ ဝဏ္ဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ချီးမွမ်းခြင်း။ (၂) အမျိုးဇာတ်၊ အမျိုးစု (ကုလ-ဝဂ္ဂ)။ (၃) အကြောင်း။ (၄) ပုံသဏ္ဌာန်၊ အခြင်းအရာ။ (၅) အတိုင်းအရှည်၊ ပမာဏ။ (၆) အဆင်း၊ ရွာ၊ ရွာ၊ (၇) ကိုယ်၏အဆင်း၊ အရေအဆင်း။ (၈) ရွှေ။ (၉) ကျေးဇူး၊ ဂုဏ်ကျေးဇူး။ (၁၀) အကုရာ၊ စာလုံး။ (၁၁) သံ။ (၁၂) လှပခြင်း (ကိုယ်အဆင်း၏ပြည့်စုံခြင်း)။ (၁၃) ပြည့်စုံခြင်း။ (၁၄) အသ-ပြာ၊ ပိုက်သံ၊ ငွေ။ (၁၅) အပိုင်အကျယ် ချဲ့ခြင်း (ဇီကာ) P.T. ၅။ (၁၆) ပကာရ = အပြား။

(၁) ချီးမွမ်းခြင်း။ ဗုဒ္ဓဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ၊ ဓမ္မဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ၊ သံဃဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁။ ဝဏ္ဏာရဟဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။ အံ၊ ၁။ ၃၀၇။ (-ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉)။ (၂) အမျိုးဇာတ်၊ အမျိုးစု (ကုလ-ဝဂ္ဂ)။ ပြာဟုဏောဝ သေဋ္ဌော ဝဏ္ဏော၊ ဟိနော အညော ဝဏ္ဏော။ မ၊ ၂။ ၂၇-၆၊ ၃၅၅-၈၊ ၃၆၀-၃။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။ စတ္တာဇေ-မေ ဝါသေဋ္ဌ ဝဏ္ဏာ ခတ္တိယာ ပြဟုဏာ

ဘေသာ သုဒ္ဓါ၊ ဒီ၊ ၃၊ ၆၇။ စတ္တာပေမေ
 ဘော ဂေါတမ ဝဏ္ဏာ။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃။ သုတ္တနိ။
 ၄၊ ၂၊ ၆။ (၃) အကြောင်း။ အထ ကေန
 နဝဏ္ဏေန၊ ဂန္ဓတ္ထေနောတိ ဝုစ္စဘိ။ သံ၊ ၁။
 ၂၀၆။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၂။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၉။ သံ၊ ၄၊
 ၁၊ ၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇။
 ဝဏ္ဏနာဘိ ကံသဏေန။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇။
 ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇။ ဝဏ္ဏိယတိ ဖလံ ဇေတနာတိ
 ဝဏ္ဏိ၊ ကာရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဝဏ္ဏနာတိ ကာရ-
 ဏေနာတိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၅။ (၄) ပုံသဏ္ဍာန်၊
 အခြင်းအဆု။ မဟန္တံ သပ္ပာဇဝဏ္ဏံ အဘိ-
 နိမ္မိနိတွာ။ သံ၊ ၁။ ၁၀၇။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၇။ မဟန္တံ
 ဟတ္ထာဇဝဏ္ဏံ အဘိနိမ္မိနိတွာ။ သံ၊ ၁။ ၁၀၇။
 သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆။ (-ဘေတ။
 ၁၂၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၂၆၅။ ပေတ၊ ၄။ ၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၂။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂။)

(၅) အတိုင်းအရှည်၊ ပမာဏ။ တယော
 ပတ္တဿ ဝဏ္ဏာ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၅၃။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၉။
 သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆။ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏံ
 ကဘူ(ဝိ၊ ၃။ ၃၉၇) တိ.....သမေ ပဋိဝိသေ
 ဌပေတွာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၀၅။ ဝဏ္ဏာ-
 ဝဏ္ဏံ ကတွာတိ ဝဏ္ဏဉ္စ အဝဏ္ဏဉ္စ ခုဒ္ဒကဉ္စ
 ပမာ.စံ၊ မဟန္တဉ္စ ပမာဏံ ကတွာ တိ အတ္ထော
သမေ ပဋိဝိသေတိ သမပမာဏေ ပဋိဝိသေ
 ဌပေတွာ၊ ဣမိနာ “ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏ” န္တိတ္ထေ ဝဏ္ဏ-
 သဒ္ဓေါ ပမာဏတ္ထောတိ ဒီပေတိ။ ပါစိတိ၊
 ယော။ ၃၇၇။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၉။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၁၉၇)။ (၆) အဆင်း၊ ရူပါရုံ။ ပရမာယ
 ဝဏ္ဏပပါက္ခရတာယ သမန္နာဂတော။ ဒီ၊ ၁။
 ၁၀၆။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၇။ ဝဏ္ဏော ဂန္ဓော ရသော
 ဩဇာ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆။
 သင်္ဂဟ။ ၄။ သူစိ။ (၇) ကိုယ်၏အဆင်း
 အရေအဆင်း။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောသိ ဘဂဝါ။ မ၊
 ၂။ ၃၅၁။ သုတ္တနိ၊ ၃၊ ၆၇။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃။ သုတ္တနိ၊
 ၄၊ ၂၊ ၆။ သုဝဏ္ဏေ ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ သုဂတေ ဒုဂ္ဂတေ။

ဒီ၊ ၁။ ၇။ မ၊ ၁။ ၁၀၁-၂။ (-ဝိ၊ ၃။ ၃၁၅။ အံ၊
 ၂။ ၃၅။ အဘိဝိ။ ၃၊ ၆၃။ ပေတ။ ၁၂၇။ ဇာ၊
 ၁။ ၃၁၄။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၇။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂။ အဘိ၊
 ၄၊ ၂။ ၄၄၉။ ပေတ၊ ၄။ ၁၀။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၃၉။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၅။)

(၈) ရွှေ၊ ဝဏ္ဏံ အဉ္စနဝဏ္ဏေန၊ ကာလိင်္ဂသံ
 နိမ္မိဒေ။ ဇာ၊ ၁။ ၇။ ဝဏ္ဏန္တိ တဒါ တသ္မိ
 ဒေသေ သုဝဏ္ဏံ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၃၃။
 (၉) ကျေးဇူး၊ ဂုဏ်ကျေးဇူး။ ကဒါ သညဉ္စာ
 ပန တေ ဂဟပတိ ဣမေ သမဏဿ
 ဒဂါတမဿ ဝဏ္ဏာ။ မ၊ ၂။ ၄၉။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၉။
 (၄င်းပုံစံကို-သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၆။
 သံ၊ ၄၊ ၁။ ၄၂- တို့၌ ထုတ်အနက်၌ ထုတ်-
 ပြသည် (-ဝိ၊ ၁။ ၁၉၄။ အံ၊ ၁။ ၇။ အဘိဝိ၊
 ၃၊ ၆၃။ ထေရ၊ ၃။ ၃၉။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၃၇။ ကဒါ။
 ၁၃။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၅၉။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၄၉။ ထေရ၊
 ၄၊ ၂။ ၂၂၀)။ ဗုဒ္ဓဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ၊ ဓမ္မဿ
 ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ၊ သံသဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။
 ဒီ၊ ၁။ ၁။ တတ္ထ ဝဏ္ဏန္တိ ဝဏ္ဏသဒ္ဓေါ.... ဣ
 ဂုဏောပိ ပသံသာပံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၇-၉။ ဝဏ္ဏော
 န ဝိသေထ တထာဂတဿ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇။ ဒီ၊ ၄၊
 ၃။ ၆။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇။ ၂။ ၃၅၃။ ၃။ ၃၅၃။ အပ၊ ၄၊ ၂။
 ၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၊ ၁။ ၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၇။ (=၄င်းပုံစံ
 ကို - မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၅-၆။ ၌ကား ပသံသာ
 အနက်၌ ထုတ်ပြသည်။ (၁၀) အက္ခရာ၊
 စာလုံး။ ဝဏ္ဏာဂမော ဝဏ္ဏဝိပရိယယောတိ
 ဧတံ နိရုတ္တိလက္ခဏံ ဂဟေဘူ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၉၅။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၄။ ဝဏ္ဏသည်-အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊
 ဦး၊ ဧ၊ ဩ၊ က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င၊ စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ည၊ ဋ၊ ဌ၊
 ဍ၊ ဎ၊ တ၊ ထ၊ ဒ၊ ဓ၊ န၊ ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ၊ ယ၊ ရ၊
 လ၊ ဝ၊ သ၊ ဟ၊ ဌ၊ အံ-ဟူ၍ ၄၁-လုံး ရှိ၏။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ ၁။ တစ်နည်း-ဝဏ္ဏသည်-အ၊ အာ၊ ဣ၊
 ဤ၊ ဥ၊ ဦး၊ ဧ၊ ဩ၊ တံ၊ က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င၊
 စ၊ ဆ၊ ဇ၊ ဈ၊ ည၊ ဋ၊ ဌ၊ ဍ၊ ဎ၊ တ၊ ထ၊ ဒ၊ ဓ၊ န၊

ပ,ဖ,ဗ,ဘ,မ၊ ယ,ရ,လ,ဝ,သ,ဟ,ဋ,အံ-ဟူ၍
 ၄၃-လုံး ရှိ၏။ မောက်၊၁။၁။နိဂ္ဂတ္တိ၊၁။ (၁၁)
 သဲ။ အင်္ဂါလာသုနော ဝဏ္ဏပထေ ခဏန္တာ။
 (က-မ)ဇာ၊၁။၁။ နိတိ၊ဓာတု၊၃၀။ (၁၂)
 လှပခြင်း (ကိုယ်အဆင်း၏ပြည့်စုံခြင်း)။ ဝဏ္ဏ
 ပဿ ဗုတိဉ္စ မေ။ ဝိမာန၊၇၃။ ဝဏ္ဏန္တိ
 သရိဒဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ။ ဝိမာန၊၄၊၂၀၃။ (-ဓမ္မ၊
 ၂၊)။ (၁၃)ပြည့်စုံခြင်း။န ပြာဟုဇဏာ ဗဟိ-
 ဝဏ္ဏော၊ အန္တော ဝဏ္ဏော ဟိ ပြာဟုဇဏော။
 ထေရ၊ ၂၄၉။ ဣရိယာပထသဏ္ဏပနာဒိဗဟိ-
 သမ္ပတ္တိမတ္တေန ပြာဟုဇဏော န ဟောတိ။
 သမ္ပတ္တိအတ္တော ဟိ ဣဓ ဝဏ္ဏသဒ္ဓေါ။ ထေရ၊
 ၄၃၊၃၃။ (၁၄) အသပြာ၊ ပိုက်ဆံ၊ ငွေ။
 ဝဏ္ဏဗ္ဗက္ခ-ကြည့်။ (၁၅) အဖွင့်, အကျယ်
 ချဲ့ခြင်း (ဋီကာ) P.T.၆။ ဝဏ္ဏေန ဝဏ္ဏံ
 ကထယိသာမိ။ မိလိန္ဒ၊၃၂၃။ (၁၆)ပကာရ-
 အပြား။ နဝသိဝထိကာ ဝဏ္ဏဗ္ဗာနဝသေန
 ပဝတ္တာ ကာယဂတာသတိ ဂဟိတာဝံ။အဘိ၊
 ၄၊၁။၂၄၅။ သိဝသိကပ္ပကာရာနိ ဝါ သိဝထိ-
 ကာဝဏ္ဏာနိ။ မူလဋီ၊၁။၁၀၇။ ကောဟမတံ
 ဝါ ဒွိဟမတံ ဝါတိ အာဒိနာ ဝုတ္တာ နဝသိ-
 ဝထိကပ္ပကာရာနိ ဈာနာနိ နဝသိဝထိကာ-
 ဝဏ္ဏဈာနာနိ။ အဋ္ဌသာ၊ယော၊၁၂၇။

ဝဏ္ဏ^၁ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဏ] (၁)အဆင်းရှိ-အဆင်း
 လှ-အဆင်းကောင်း-သော။ (၂)အဆင်း-
 လှပခြင်း-၏အကြောင်းဖြစ်သော။(၁)ဝဏ္ဏ-
 သာဠက-ကြည့်။ (၂) အာယု အဆရာဂတာ
 ဝဏ္ဏံ။ မိလိန္ဒ၊၃၂၄။

ဝဏ္ဏ^၂ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဘာသန]ကျေးဇူး-ဂုဏ်ကျေး
 ဇူး-ကို ပြောဆိုခြင်း။ ကိသ္ဗိ ဝိတ္ထုသိန္နိ။
 ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေတိ။ ဒါ၊၄၊၁။၁၅။ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေတိ
 ပသံသာယ စေဝ ဂရဟာယ စ၊ အထ ဝါ
 ဂုဏော ဝဏ္ဏော၊ အဂုဏော အဝဏ္ဏော၊
 တေသံ ဘာသနံ ဥတ္တရပဒလောပေန တထာ
 ဝုတ္တံ ယထာ “ရူပဘဝေါ ရူပ”န္တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊
 ၁။ဂ၃။

ဝဏ္ဏက (န) [ဝဏ္ဏ+ဏေ+ဏှ။ ဝဏ္ဏယတိတိ
 ဝဏ္ဏကံ။ ဓာနံ၊ဋီ၊၃၀၆။ ဝဏ္ဏယတိ ဆဝိ-
 သောဘံ ပကာသေတိတိ ဝဏ္ဏကံ။ ပါစိတိ၊
 ယော။ ၁ဂဝ။ ဝသ်က-သံ။ ဝဏ္ဏယ-ပြာ။
 ဝဏ္ဏဂ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] နံသာပျောင်း၊ မျက်နှာ
 ချေ၊ မိတ်ကပ်၊ ဝဏ္ဏကံ နာမ ယံ ကံဉ္စိ
 ဝဏ္ဏကံ၊ ဝိ၊၂၊၄၅၆။ ဂန္ဓဝဏ္ဏကေနာတိ ဂန္ဓေန
 စ ဝဏ္ဏကေန စ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၂၇။
 ဝဏ္ဏကေန ဇာတိ ဝိလေပနေန စ၊ တံ ဟိ
 ဝဏ္ဏယတိ ဆဝိသောဘံ ပကာသေတိတိ
 ဝဏ္ဏကန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတိ၊ ယော။၁ဂဝ။

ဝဏ္ဏကထန (န) [ဝဏ္ဏ+ကထန]ကျေးဇူး-ဂုဏ်
 ကျေးဇူးကို- ချီးမွမ်း- ပြောဆို- ခြင်း။
 ပဏ္ဏိတေဟိ ဝဏ္ဏကထနံ ပန လာဘော။
 မ၊၄၊၂။၅၄။ ပေထ၊၄။၂၀၀။ (-အံ၊၄၊၂။
 ၃၂၆)။

ဝဏ္ဏကသာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ကသာ] ချီးမွမ်းခြင်း
 -ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကို ဆိုလိုကြောင်းဖြစ်သော
 စကား။ ဝဏ္ဏကထာယ အန္တရာယံ ကဏေတိ။
 သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၉။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၉၀)။

ဝဏ္ဏကသိဏ (န) [ဝဏ္ဏ+ကသိဏ] ဝဏ္ဏကသိုဏ်း၊
 (နီလအစရှိသော) အဆင်းတို့ဖြင့် မှတ်အပ်
 သော ကသိုဏ်း။ သုဝိသုဒ္ဓေသု နီလာဒိသု
 ဝဏ္ဏကသိဏေသု ဈာနာနိ ဒသိတာနိ။ ဒိ၊
 ၄၊ ၂။ ၁၀၃။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၆။ ဝဏ္ဏာဓေ
 ကသိဏာနိ ဝဏ္ဏကသိဏာနိ.....ပါကဋ္ဌတ္တာ
 ဝါ နီလာဒိဟိ ဝဏ္ဏေဟိ လက္ခိတာနိ ကသိ
 ဏာနိ ဝဏ္ဏကသိဏာနိ။ မဏိမဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇၉။
 (ဝဏ္ဏကသိုဏ်းသည်- (၁) နီလကသိုဏ်း။
 (၂) ပီတကသိုဏ်း။ (၃) လောဟိတ
 ကသိုဏ်း။ (၄) သြဒါတကသိုဏ်း ဟူ၍ (၄)
 ပါး ရှိ၏။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၅။)။

ဝဏ္ဏကသိဏဝိသေသ(ပု) [ဝဏ္ဏကသိဏ+ဝိသေသ]
 ဝဏ္ဏကသိုဏ်းအထူး၊ ထူးသောဝဏ္ဏကသိုဏ်း။

ပဋိက္ခုလ္လိသေသံ ဓာတုပိသေသံ၊ ဝဏ္ဏက
သိကာရသေသံ။ အနံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၆။

ဝဏ္ဏကသိကာရဗျုပ္ပန် (တိ) [ဝဏ္ဏကသိကာရ+အာရ-
မ္မဏ] ဝဏ္ဏကသိကာရလျှင်အာရုံရှိသော(ဈာန်)။
တဘော ပရာနိ စတ္တာရိ ဝဏ္ဏကသိကာ-
ရဗျုပ္ပန်။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၅။ (-အနုဋီ၊ ၁။
၁၁၂)။

ဝဏ္ဏကာမ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ကာမ+ဏ] နိတိ၊ ဓာတု၊
၃၃။ ဓာတုတ္ထ။ ကစ္စဉ်း၊ ၅၂၄။ ရူ။ ၃၅။
၅၆။] (၁) အဆင်းကို အလိုရှိသော၊ သူ။
(၂) ချီးမွမ်းခြင်း- ဂုဏ်ကျေးဇူး- ကို-
အလိုရှိ-ပြောဆို-သော၊ သူ။ (၁) န ခေါ
ဂဟပတိ အရဟတိ အရိယသာဝကော
ဝဏ္ဏကာမော ဝဏ္ဏ အာယာစိတံ ဝါ အဘိ-
နန္ဒိယံ ဝါ။ အံ၊ ၂။ ၄၁။ (၂) ဝဏ္ဏကာမ
(ဇာ၊ ၁။ ၂၅၅) တိ တဿ ဝဏ္ဏဘဏန္တေ။
ဇာ၊ ၄။ ၁၉၈။

ဝဏ္ဏကာရ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ကာရ+ဏ] ရူ။ ၃၅။
၅၆။] ဆေးဆိုးပန်းရိုက်သမား၊ အဆင်းကို
-အဆင်းလှအောင်-ပြုလုပ်တတ်သော၊ သူ။
ဝဏ္ဏကာရော အဟံ ဟဒါ (အပ၊ ၁။ ၂၄၇) တိ
နိလပိဟရတ္တာဒိဝသေန ဝတ္တာနိ ကရောတိ
ရဉ္စေတိတ် ဝဏ္ဏကာရော။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၇။
(-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၄)။

ဝဏ္ဏကာရက (တိ) [ဝဏ္ဏ+ကာရက။ ထိ-ဋ္ဌိ
ဝဏ္ဏကာရိကာ။] ချီးမွမ်းပြောဆိုတတ်သော၊
သူ။ ဧဝာရာ ဂေါဗာတကာ လုဒ္ဓါ၊ အဝဏ္ဏေ
ဝဏ္ဏကာရကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၈၇။

ဝဏ္ဏကာရဏ (န) [ဝဏ္ဏ+ကာရဏ] (၁) ချီးမွမ်း
ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ (၂) အဆင်း-
တင့်တယ်- လှပ- ခြင်း- ၎င်း- အကြောင်း။
(၁) ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟန္တိ အာဒိနာ
အနေက၊ ဓေန ဝဏ္ဏကာရဏေန။ (၂) ဣဒံ
တတ္ထ ဝဏ္ဏကာရဏံ၊ ဒါ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။ (-သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၄၄။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၇)။

ဝဏ္ဏကာရတ္ထေရ (ပု) [ဝဏ္ဏကာရ+ထေရ] ဝဏ္ဏ
ကာရထေရိ။ ဝဏ္ဏကာရတ္ထေရဿာပဒါနံ
ဆဋ္ဌံ။ အပ၊ ၁။ ၂၄၇။

ဝဏ္ဏကာလ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ကာလ] (က) ချီးမွမ်း-
ကျေးဇူးကိုဆို-ခြင်း၏-အခါ-ကာလ။ (ခ)
ချီးမွမ်း-ကျေးဇူးကိုဆို-ရာ-အခါ-ကာလ။
(က) (ခ) ဝဏ္ဏကာလောနာမ ကိရေသ။ မ၊
၄။ ၃။ ၁၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၆၂။ ၂၃၅။ ၄။ ၃၇၃။
ဗုဒ္ဓါနုဘာဝဿ ပကာသနဝသေန ဂတတ္တာ
ဝဏ္ဏကာလောနာမ ကိရေသ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁။
မုဒုသံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၆။

ဝဏ္ဏကိတ္တန (ထိ၊ န) [ဝဏ္ဏ+ကိတ္တန] ကျေးဇူး-
ဂုဏ်ကျေးဇူး- ကို-ပြောကြား- ချီးမွမ်း-
ခြင်း။ မာတာပိတုနံ စဿ ဝဏ္ဏကိတ္တနေန
စိတ္တတံ ကတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၄၄။

ဝဏ္ဏကိတ္တိဘတ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ကိတ္တိ+ဘတ]
ဂုဏ်သတင်း၊ ကျော်စောခြင်းကိုဆောင်သော၊
ဆောင်အပ်သော ဂုဏ်သတင်း၊ ကျော်စော
ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဝဏ္ဏကိတ္တိဘတော (ဇာ၊ ၂။
၁၅၀) တိ ဘတဝဏ္ဏကိတ္တိ၊ ဂုဏဉ္စေ ဂံတ္တိ-
သဒ္ဓဉ္စ ဉ္စကိပိတော စရန္တော နာမ ဟောတိတိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၇။

ဝဏ္ဏကိတ္တိလာဘိ (တိ) [ဝဏ္ဏကိတ္တိ+လာဘိ။ ထိ
ဋ္ဌိ.....လာဘိနိ] ဂုဏ်သတင်း၊ ကျော်စော-
ခြင်း-ကို-ပြော-ရလေ့-ရှိသော၊ သူ။ ဝဏ္ဏ-
ကိတ္တိလာဘိနော ဟောန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။

ဝဏ္ဏဂန္ဓရသသမ္ပန္န (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဂန္ဓ+ရသ+
သမ္ပန္န] အဆင်း၊ အနံ၊ အရသာတို့နှင့်
ပြည့်စုံသော။ ယာဂုဘတ္တဇကမ္ပိ ဝဏ္ဏဂန္ဓ-
ရသသမ္ပန္နံ ဩဇေန္တံ မနောရမံ သဗ္ဗာ-
ကာရပဏိတ် ယာဝဒတ္ထံ ဝဂ္ဂတိ။ ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၁။
၁၀၅။ (-ပေတ၊ ၄။ ၄၆။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၂)။

ဝဏ္ဏဂန္ဓရသုတ္တမ (တိ) [ဝဏ္ဏဂန္ဓရသ+သုတ္တမ]
အဆင်း၊ အနံ၊ အရသာတို့-ဖြင့်-ပြောင့်-

မြတ်သော။ ဝဏ္ဏဂန္ဓရသုတ္တမ (ဇာ၊ ၁။ ၃၅၈) ။
ဝဏ္ဏဂန္ဓရသေဟိ ဥတ္တမံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄။
(-ဇာ၊ ၂။ ၃၄၀။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၀၃၊ ၃၀၅)။

ဝဏ္ဏဂန္ဓရသုပေတ (တိ) [ဝဏ္ဏဂန္ဓရသ+ဥပေတ]
အဆင်း၊ အနံ၊ အရသာတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။
ဝဏ္ဏဂန္ဓရသုပေတော၊ အမွေယံ အဟုဝါ
ပုရေ၊ ဇာ၊ ၁။ ၄၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ ဇာ၊
၄။ ၂။ ၉၆။

ဝဏ္ဏဂန္ဓရသောပေတ (တိ) [ဝဏ္ဏဂန္ဓရသ+ဥပေတ]
ဝဏ္ဏဂန္ဓရသုပေတ-ကြည့်။ ဝဏ္ဏဂန္ဓ-
ရသောပေတံ၊ မဂ္ဂံ ဒေတာ ဇိနေ ဂဇေ။ အပါ
၁။ ၃၆၉။

ဝဏ္ဏဂန္ဓရဟိတ (တိ) [ဝဏ္ဏဂန္ဓ+ရဟိတ] အဆင်း၊
အနံ ဘိုမှကင်းသော၊ အဆင်းအနံမရှိသော။
တေ ဇိနသာသနေ ကိမိဝိဒ္ဓါနိ ဝယိကာ-
ပုပ္ဖါနိ ဝိယ ဝဏ္ဏဂန္ဓရဟိတာ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၄။

ဝဏ္ဏဂိတ (န) [ဝဏ္ဏ+ဂိတ] ဘုန်းတော်သို့
ဂုဏ်ကျေးဇူး-ဘုန်းတော်-ဂုဏ်တော်-ကိုဖွဲ့
ဆိုအပ်သောသီချင်း။ အတ္တနော ဒါရိကာနံ
ဝဏ္ဏဂိတံ ဂါယာပေန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၅၇။
ဝဏ္ဏဂိတန္တိ ထုတိဂိတံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၆။

ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏ (န) [ဝဏ္ဏ+ဂ္ဂဟဏ] (၁) ဝဏ္ဏ-
ဟူသော-သဒ္ဓါ။ (၂) အဆင်း-ရူပါရုံ-ကို-
ယူ-သိ-တတ်သော။ (၁) ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏေန
စေတု သကော အတ္တဘာဝဝဏ္ဏော ဂဟိတော
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ (၂) ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနုသာရ-
ကြည့်။

ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနန္တရ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဂ္ဂဟဏ+အနန္တရ]
အဆင်း-ရူပါရုံ-ကို-ယူ-သိ-သည်၏
အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော။ ဧဝံ သတိ ဝဏ္ဏဂ္ဂ-
ဟဏာနန္တရေန ဥဒကာဒိဂ္ဂဟဏေနဝ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၇၃။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၇၉)။

ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနုသာရ (ပု) [ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏ+အနုသာရ]
အဆင်း-ရူပါရုံ-ကို-ယူ-သိ-သော-

မနောဝိညာဏဝိထိသို့- အစဉ်လိုက်- အစဉ်
လျှောက်-ခြင်း။ ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနုသာရေန
ဂဟိတာယ ဝိညတ္တိယာ ယံကာရဏံ ဝိညာ-
တဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၂။

ဝဏ္ဏဃောသ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဃောသ] ကျေးဇူး-
ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကို-ကြွေးကျော်-ပြောကြား-
ခြင်း။ ဝဏ္ဏဃောသော (သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉) တိ
ဂုဏကိတ္တနာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၃။

ဝဏ္ဏဃောသန (န) [ဝဏ္ဏ+ဃောသန] ဝဏ္ဏ-
ဃောသ - ကြည့်။ ဘေရိံ ရောပေတွာ
နဂရဿ ဝဏ္ဏဃောသနံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။

ဝဏ္ဏဇနန (တိ) [ဝဏ္ဏ + ဇနန] အဆင်။
(=အဆင်းလှခြင်း) ကိုဖြစ်စေတတ်သော။
ဘောဇနံ သဗ္ဗသတ္တာနံ ဝဏ္ဏဇနနံ။ ဝိလိန္ဒး
၃၀၆။

ဝဏ္ဏဇ္ဈက္ခ (ပု) [ဝဏ္ဏ+အဇ္ဈက္ခ] ငွေငှက်စာရေး၊
ငွေကို-ကိုင် - သိမ်း - သူ။ ဧပယော
ဝဏ္ဏဇ္ဈက္ခံ နိသိဒ္ဓါပေသံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။
ဝဏ္ဏဇ္ဈက္ခန္တိ ကဟာပဏပရိက္ခကံ။ သာ၊ ၄။ ၅။
၁။ ၄၂၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၈။

ဝဏ္ဏတ (တိ) [ဝဏ္ဏ+တ] နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၇၉၆။
အဆင်းရှိသော။ ပဿာဝမ္ပိ ဝဏ္ဏတံ ပဿိတွာ
ဝတ္ထိကောသဂတဿ ပိစ္ဆိလတာယ ဝါ
ဥတွာ။ ဝဇီရ၊ ၁။ ၇၆။

ဝဏ္ဏထောမန (ထိ၊ န) [ဝဏ္ဏ + ထောမန]
ကျေးဇူး - ဂုဏ်ကျေးဇူး - ကို - ချီးမွမ်း -
ချီးကျူး - ခြင်း။ တဒုဘယေန ဟိ
ဒါနဿ ဝဏ္ဏထောမနာ သမ္ပဝတိ။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၃၀၈။

ဝဏ္ဏဒ (တ်) [ဝဏ္ဏ+ဒ+အ+ရူ၊ ၅၆၈။ ဝဏ္ဏဒ-
သံ။] အဆင်းကို- ပေး- လှူ- တတ်သော
သူ။ အနုဒေါ ဗလဒေါ ဟောတိ၊ ဝတ္ထဒေါ

ဟောတိ ဝဏ္ဏဒေါ။ သံ၊ ၁။ ၂၉။ (-အံ၊ ၂။ ၃၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၃။)

ဝဏ္ဏဒသက (န) [ဝဏ္ဏ+ဒသက] ဝဏ္ဏဒသက အရွယ်၊ အရေအဆင်းအလှဆုံးဖြစ်သည့် - အချိန်-အခါ-အရွယ်၊ အဆင်းပြည့်စုံ - အဆင်းလှပ - သောအားဖြင့်ဖြစ်သောနှစ်တို့၏(၁၀)ခုအပေါင်း (အသက် ၂၁-နှစ်မှ အသက် ၃၀-အထိ (၁၀)နှစ်တားကာလ)။ မန္တဒသကံ၊ ခိဉ္ဇာဒသကံ၊ ဝဏ္ဏဒသကံ... တတော ပရာနိ ဒသ ဝဏ္ဏဒသကံနာမ။ တဒါ ဟိဿ ဝဏ္ဏာယတနံ ဝေပုလ္လံ ပါပုဏာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၄။ မန္တတာ ဗဟုလ္လေန ပဝတ္တံ ဝဿာနံ ဒသကံ မန္တဒသကံ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၀၈။

ဝဏ္ဏဒါန (န) [ဝဏ္ဏ + ဒါန] အဆင်းအလှ။ အဆင်းကိုပေးလှူခြင်း။ ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဝဏ္ဏဒါနသိဒ္ဓိဖလံ။ အပါ၊ ၁။ ၂၄၇။ (-အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈)။

ဝဏ္ဏဒါယိ (တိ) (ဝဏ္ဏ+ဒါ+ဏိ။ ထိ-၌ ဝဏ္ဏ-ဒါယိနိ။) အဆင်းကိုပေးလှူ-တတ်-လေ့ရှိ -သောသူ။ သော အာယုဒါယိ ဝဏ္ဏဒါယိ၊ သုခံ ဗလံ ဒဒေါ နရော။ အံ၊ ၁။ ၃၇၅။

ဝဏ္ဏဒါသိ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+သမ္ပန္နာ+ဒါသိ။ ဝဏ္ဏ-သမ္ပန္နာ ဒါသိ ဝဏ္ဏဒါသိ။ ဓနိ၊ ၂။ ၃၃။ သုစိ။] ပြည့်တန်ဆာမ၊ အဆင်းလှသောကျန်းမာ (အခကြေးငွေယူ၍ ကာမဂုဏ်ဖြင့်လုပ်ကျွေး ပြုစုသည့်မိန်းမ)။ ဘုဇိဿိတ္ထိယော အသိယတာ ဝဏ္ဏဒါသိဟိ သဒ္ဓိံ ဝိရေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၂။ ဝဏ္ဏဒါသိဟိတိ နဂရသောဘိနိဟိ။ တာ ဟိ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နဒါသိဘာဝတော ဝဏ္ဏဒါသိတိ ဝုစ္စန္တိ။ ပါ၊ ၁။ ၂။ ၄၄။ ဣမေ တေ သေဠုပုတ္တာ ဝဏ္ဏဒါသိ အာနေတော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၉။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၆၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၉၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၁။)

ဝဏ္ဏဒိပက (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဒိပက။ ထိ-၌ ဝဏ္ဏ-ဒိပိကာ။] သူတောင်းစား၊ (အလှူရှင်၏) ကျေးဇူး-ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကို-ပြ-ချီးကျူး-တတ်သော၊ သူ။ ဝနိဗ္ဗကာတိ ဝဏ္ဏဒိပကာ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၁၃။

ဝဏ္ဏဓမ္မ (ပု) [ဝဏ္ဏ + ဓမ္မ] ဝဏ္ဏရုပ်တရား၊ အဆင်း- ရူပါရုံ - ဟုဆိုပေသောတရား။ သမုဒိတာ ပန ဝဏ္ဏဓမ္မာ အာရမ္မဏပစ္စယာ ဟောန္တိ။ မ၊ ၃။ ၂။ ၆၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၇။

ဝဏ္ဏဓာတု (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ဓာတု။ ဝဏ္ဏဓာတု- သက္ကတပိဋက။] အဆင်းဓာတ်၊ ရူပါရုံ။ ဝဏ္ဏဓာတုဥဘယတ္ထ ဝိထိယာ။ ဝိမာန၊ ၁။ ၁၁၄။ ပေတ။ ၁။ ၄၇။ ဝဏ္ဏဓာတုတိ သိတိဘာဝ- ဝိသိဋ္ဌာ... ဝဏ္ဏနိဘာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၀၇။ ဒိဗ္ဗ သုဘံ ဓာရေသိ ဝဏ္ဏဓာတု။ ပေတ။ ၁။ ၂၈။ ဝဏ္ဏဓာတုန္တိ ဆဝိဏ္ဏံ။ ပေတ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ဝဏ္ဏ- ဓာတုဥဘယတ္ထ ဝိထိယော။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၇။ ဝဏ္ဏောယေဝ ဝဏ္ဏဓာတု။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၆၁။ စိတ္တ- သမုဋ္ဌာနာ ဝဏ္ဏဓာတု (အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅) တိ ဣတ္ထပစ္စယ ဥဉ္စာသမုဋ္ဌာနာ ဝဏ္ဏဓာတုတိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈။

ဝဏ္ဏဓာတု (တိ) [ဝဏ္ဏဓာတု+ဏ] အဆင်း ဓာတ်နှင့်တူသော။ န စတ္တိံ တေ ဒုတိယာ ဝဏ္ဏဓာတု (သံ၊ ၁။ ၃၂၂) တိ တဝ ဝဏ္ဏဓာတု- သဒ္ဓိသာ ဒုတိယာ ဝဏ္ဏဓာတု နတ္ထိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။

ဝဏ္ဏဓာတုအာရမ္မဏ (တိ) [ဝဏ္ဏဓာတု + အာရမ္မဏ။] အဆင်းဓာတ်-ရူပါရုံ-လျှင်အာရုံ ရှိသော။ ဣမိနာပိ... ဝဏ္ဏဓာတုအာရမ္မဏာ ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ အပ္ပနာပညာဝ ကထိတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၃။ (- မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၆)။

ဝဏ္ဏဓာတုပရိယာယ (ပု) [ဝဏ္ဏဓာတု+ပရိ-ယာယ] အဆင်းဓာတ် - ဝဏ္ဏဓာတ် - ၎င်း-ပရိယာယ်-ဝေဝင်-စကားလှယ်။ ဝဏ္ဏဓာတု

ပရိယာယမေဝ ဝဏ္ဏသဒ္ဓံ ဂဟေတုာ ဒုတိယ-
ဝိကပေါ ဝုက္ခော။ ဒီ၊ ငါ၊ ၂။ ၃၉။ မ၊ ငါ၊ ၃။ ၁၇၃။

ဝဏ္ဏဓာတုရာသီ (၄) [ဝဏ္ဏဓာတု+ရာသီ] အဆင်း-
- အဆင်းဓာတ်- ဝဏ္ဏဓာတ်- တို့၏-
အပေါင်း-အစု-အပုံ။ အနေကေဟိ ဝဏ္ဏ-
ဓာတုရာသီဟိ ဝိနဒ္ဒပဋိမဏ္ဍိတပဒေသေ။ ဇာ၊
ဋ၊ ၅။ ၄၄၇။

ဝဏ္ဏဓာတုသဒ္ဓိသ (တိ) [ဝဏ္ဏဓာတု+သဒ္ဓိသ]
အဆင်း-အဆင်းဓာတ်- ဝဏ္ဏဓာတ်- နှင့်တူ
သော။ ဝဏ္ဏဓာတု-ကြည့်။

ဝဏ္ဏဓာတုသမ္ပဒါ (ထိ) [ဝဏ္ဏဓာတု+သမ္ပဒါ]
အဆင်း-အဆင်းဓာတ်- ဝဏ္ဏဓာတ်- နှင့်ပြည့်
စုံခြင်း။ ဝဏ္ဏဓာတုသမ္ပဒါ ပန ရူပေတိ ဣမိနာ
ဝုတ္တာယေဝ။ ပေတ၊ ဋ၊ ၁၂၇။

ဝဏ္ဏဓာတုသမ္ပန္န (တိ) [ဝဏ္ဏဓာတု+သမ္ပန္န]
အဆင်း-အဆင်းဓာတ်- ဝဏ္ဏဓာတ်- နှင့်ပြည့်
စုံသော။ သူ။ ဝဏ္ဏဓာတုသိသေန ဝဏ္ဏဓာတု-
သမ္ပန္နံ ဒုတိယံ ဘိက္ခုနီံ ဝေတိ။ သံ၊ ငါ၊ ၁။
၂၂၆။

ဝဏ္ဏဓာတုသံသ (န) [ဝဏ္ဏဓာတု+သံသ] အဆင်း-
- အဆင်းဓာတ်- ဝဏ္ဏဓာတ်- ကို- အဦး-
အစ-ပခာန - ပြုခြင်း။ ဝဏ္ဏဓာတုသမ္ပန္န-
ကြည့်။

ဝဏ္ဏနာ (ထိ၊ န) [ဝဏ္ဏ+ယု။ ဝဏ္ဏ ပသံသာယံ၊
ဝဏ္ဏိယတေတိ ဝဏ္ဏနာ။ ဓာန်၊ ငါ၊ ၁၁၀။
ဝဏ္ဏိယတိ အတ္ထော တောယာတိ ဝဏ္ဏနာ။
ဝဏ္ဏနာ စ ဝဏ္ဏနာ စ ဝဏ္ဏနာ။ ဋီကာယော။ မဏိ-
မဗ္ဗ၊ ၂။ ၁။ ၁၀။ ကင်္ခါ၊ ငါ၊ သစ်။ ၁၂၄။ ဝဏ္ဏန-သံ
ဝဏ္ဏနာ။ ဝဏ္ဏဏ၊ ဝဏ္ဏဏာ-ပြာ။ (၁) ချီးမွမ်း-
ချီးကျူး-ခြင်း။ (၂) ဖွင့်ပြခြင်း။ (၃)
(အနက်ကို) ဖွင့်ပြ-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သော
စကား။ (= အဖွင့်ကျမ်း၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ)။

(၄) သဏ္ဌာန်၊ ကောင်းစွာတည်ခြင်း။ (၅)
ထင်ခြင်း၊ ထင်တတ်သည်၏အဖြစ်။

(၁) ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-ခြင်း။ ဣမသ္မိဉ္စ
အတ္တဘာဝေ... ပသံသံ ဝဏ္ဏနံ ထောမနံ
လဘန္တိ။ ဇာ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၃၆။ ဝဏ္ဏနံ ဂုဏသံ ကိတ္တ-
နန္တိ ဝဏ္ဏော၊ ပသံသာ။ ဒီ၊ ငါ၊ ၁။ ၇၀။ (-ဓမ္မ၊ ဋ၊
၁။ ၃၄၃။ သိ၊ ငါ၊ သစ်။ ၂။ ၇၁။ ဒီ၊ ငါ၊ ၃။ ၁၀၅။)

(၂) ဖွင့်ပြခြင်း။ တသ္မာ တဿ တာဝ ဝဏ္ဏ-
နုတ္ထမိဒံ ဝုစ္စတိ။ ကင်္ခါ၊ ဣ။ ဂန္တဝဏ္ဏနမုခေန
အတ္တသေဝ ဝဏ္ဏနတော။ ကင်္ခါ၊ ငါ၊ သစ်။
၁၂၇။ (-ဓုဒ္ဒက၊ ဋ၊ ၁၃)။ (၃) (အနက်ကို)

ဖွင့်ပြ-ရာ- ကြောင်း- ဖြစ်သောစကား။
(= အဖွင့်ကျမ်း၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ)။

ယသ္မာ အယံ ဟေသတိ ဝဏ္ဏနာပိ၊ သက္ကစ္စ
တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာတိ။ ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၃။

ပေါရာဏေဟိ အနေကောပိ၊ ကတာ ယာ ပန-
ဝဏ္ဏနာ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၆၉။ တတ္ထ သဉ္စာတ-
ကင်္ခါနံ၊ ဘိက္ခုနီံ တဿ ဝဏ္ဏနံ။ ကင်္ခါ။

ဂု။ ဝဏ္ဏိယတိ အတ္ထော ကထိယတိ တာယာ-
တိ ဝဏ္ဏနာ၊ အဋ္ဌကထာ။ ကင်္ခါ၊ ငါ၊ သစ်
၁၂၄။ ဝဏ္ဏနံ နိဿာယာ (ဒီ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၀၄) တိ

တဿ ပဒေသ အတ္တဝေနံ နိဿာယ။ ဒီ၊ ငါ၊
၂။ ၁၂၀။ (-ဝိ၊ ဋ၊ ၃။ ၁။ ဝိ၊ ဋ၊ ၄။ ၄၀၊ ၁၃၆။
သံ၊ ဋ၊ ၁။ ၂။ အံ၊ ဋ၊ ၁။ ၂)။ (၄) သဏ္ဌာန်၊

ကောင်းစွာ တည်ခြင်း။ ဝဏ္ဏနံ ဒီသရဿာဒိ-
ဝေသေန သဏ္ဌဟနန္တိ ဝဏ္ဏော၊ သဏ္ဌာန်၊ နိတိ၊
ဓာတု။ ၃၀၀။ (၅) ထင်ခြင်း၊ ထင်တတ်သည်၏

အဖြစ်။ ဝဏ္ဏနတော ထူလရဿာဒိဘာဝေန
ဥပဋ္ဌာနတော ဝဏ္ဏော၊ သဏ္ဌာန်၊ ဒီ၊ ငါ၊ ၃။ ၁၄၀။

ဝဏ္ဏနာက္ခမ (ပ) [ဝဏ္ဏနာ+ကမ] ဖွင့်ပြ-ရာ-
ကြောင်း-ဖြစ်သော စကား၏အစဉ်။ အဋ္ဌ-
ကထာ-ဋီကာ-အစဉ်။ ယံ နာထော တဿ
ဒါနေ သော၊ သမ္ပတ္တော ဝဏ္ဏနာက္ခမော။
ကင်္ခါ။ ၂၆၃။ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍဿ ဝဏ္ဏနာ-
က္ခမော အနုပ္ပတ္တော။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၄၃၇။

(-ဝိ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၀။ ဝဇီရ၊ ၂၆၇။)

ဝဏ္ဏနာနတ္တ(န) [ဝဏ္ဏ+နာနတ္တ] ကိုယ်အဆင်း၏-
ထူး-ပြား-ခြားနား-သည်၏အဖြစ်။ ဝဏ္ဏ-
နာနတ္တ(မ၊၂။၁၇၇) နှိ သရီရဝဏ္ဏဿ နာနတ္တ။
မ၊ ၄။၄။၁၄၄။ (-ဝိ၊ ၄။၂။၄၆)။

ဝဏ္ဏနိဘာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+နိဘာ။ ဝဏ္ဏောဝနိဘာ
ဝဏ္ဏနိဘာ၊ အဘိ၊ ၄။၁။၂၅၄။ ဝဏ္ဏောဝေ နိလာဒိ-
ဝသေန နိဘာတိတိ ဝဏ္ဏနိဘာ။ အနု၊ ၄။၂။
၁၂၀။] (၁) အဆင်း- ရူပါရုံ။ (၂) တောက်ပ
သော-အရောင်-အဆင်း။ (၃) ယုံ ရှုပ် စတုန့်
မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယ ဝဏ္ဏနိဘာ။ အဘိ၊
မ၊ ၄။၂။ ဝဏ္ဏောဝ နိဘာ ဝဏ္ဏနိဘာ။ အဘိ၊
၄။၁။၂၅၄။ (-မ၊ ၁။၂၂။ မ၊ ၄။၁။ ၃၆၄။
မူလ၊ ၄။၁။၁၅၀) (၂) နိဘာတိတိ ဝါ နိဘာ၊
စ ပြိညာဏဿပါကဋ္ဌာဟောတိတိ အတ္ထော၊
ဝဏ္ဏောဝ နိဘာ ဝဏ္ဏနိဘာ။ အဘိ၊ ၄။၁။၂၅၄။
(-မူလ၊ ၄။၂။၇၇။ အနု၊ ၄။၂။၁၂၀)။

ဝဏ္ဏနိမိတ္တ (န) [ဝဏ္ဏ+နိမိတ္တ] အဆင်းဟူသော
-အာရုံ- အကြောင်းနိမိတ်။ ကေသဿ
ဝဏ္ဏနိမိတ္တံ သဏ္ဌာနနိမိတ္တံ။ အဘိ၊ ၄။၂။၂၄၇။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။၆၀။

ဝဏ္ဏနိယမ (ပု) [ဝဏ္ဏ+နိယမ] အဆင်းကိုမှတ်
သားခြင်း။ ဝဏ္ဏနိယမေန သေတံ ပဒုမံ။ သိ၊
၄။၁။၂။၁၃၉။

ဝဏ္ဏနိဿိတ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+နိဿိတ] အဆင်း-ကို-
၌ - မှီသော။ သာ စ ဝဏ္ဏနိဿိတာတိ
အဘေဒဝသေန ဝုတ္တံ။ သိ၊ ၄။၁။၂။၂၇၂။

ဝဏ္ဏနိယ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+အနိယ။ ဝဏ္ဏနိယ-သံ။
ဝဏ္ဏဏိဇ္ဇ-ပြာ။] (၁) ချီးမွမ်း-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သော။ (၂) အကျယ်ဖွင့်ပြ- အပ်-
သင့်-ထိုက်-သော။ (၃) ဂေါပေတွာ ဝဏ္ဏ-
နိယံ ယံ ကိဉ္စိ ဒဿိယတေ ပရံ။ အလင်္ကာ။
၃။၁။ (၂) ဝဏ္ဏနိယာ ယထော ခိတံ။
ဓလှာကရူပါ'နဂါမိနာ။ အလင်္ကာ။ ၃။၅။

ဝဏ္ဏပဋိက္ကလသုညတာမုခ(န) [(ဝဏ္ဏ+ပဋိက္ကလ
+သုညတာ-) ဝဏ္ဏပဋိက္ကလသုညတာ+မုခ]
အဆင်း၊ ရွှံ့ရှာဖွယ်၊ ကင်းဆိတ်ခြင်းတို့ကို
အဦး - အစ - ပြုခြင်း။ ဝဏ္ဏပဋိက္ကလ-
သုညတာမုခေ။ အနု၊ ၄။၂။၁၅၆။

ဝဏ္ဏပ(ပု)ဋိစ္စာယာ(ထိ) [ဝဏ္ဏ+ပဋိစ္စာယာ]
အဆင်း၏- အတု- အယောင်။ ဝဏ္ဏ
ကသိဏေသု ဝိယ ပုရိမဘူတကသိဏတ္တယေပိ
ဝဏ္ဏပဋိစ္စာယာဝ ပဏ္ဏတ္တိ အာရမ္မဏံ။ ဒီ၊ ၄။
၁။၁၆၇။ သိ၊ ၄။၁။၁၄၃။ အံ၊ ၄။၂။၂၅၂။

ဝဏ္ဏပဋိပက္ခ(ပု) [ဝဏ္ဏ+ပဋိပက္ခ] ကျေးဇူး-
ဂုဏ်ကျေးဇူး-၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ ဝဏ္ဏပဋိ-
ပက္ခတော အဝဏ္ဏနိယတော စ အဝဏ္ဏန္တိ
ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ၄။၁။၁၃၁။ သိ၊ ၄။၁။၄၇၀။

ဝဏ္ဏပဋိလာဘ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ပဋိလာဘ] အဆင်း
ကိုရခြင်း၊ အဆင်းလှခြင်း။ ဝဏ္ဏသံဝတ္တနိကာ-
ဟိဿ ပဋိပဒါ ပဋိပဒ္ဓာ ဝဏ္ဏပဋိလာဘာယ
သံဝတ္တတိ။ အံ၊ ၂။၄၁။

ဝဏ္ဏပဋ္ဌာန (န) [ဝဏ္ဏ+ဒီပက+ပဋ္ဌာန။ မဇ္ဈေ-
လောပ။] ဝဏ္ဏပဋ္ဌာန်းကျမ်း။ (က) (မြတ်စွာ
ဘုရား၏) ဂုဏ်တော်တို့ကို ပြတတ်သော
ကျမ်း။ (ခ) (မြတ်စွာဘုရား၏) ဂုဏ်တော်
တို့ကို ပြတတ်သောသုတ်။ (ဂ) ဝဏ္ဏပဋ္ဌာနေ
အာဂတံ နာမသဟဿံ။ ဝိ၊ ၄။၁။၂။၂၆။ ဝဏ္ဏ-
ပဋ္ဌာနန္တိ သတ္တုဂုဏာဏ္ဍပူကာသကံ ပကရဏံ။
ဝိမတိ၊ ၁။၁။၁၃၅။ (ခ) ဝဏ္ဏပဋ္ဌာနံ ဗုဒ္ဓဂုဏ-
ဒီပကံ သုတ္တံ။ ဝဇီရ၊ ၄။၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။၇၁)။

ဝဏ္ဏပထ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ပထ] သဲလမ်းခရီး (=
သဲကန္တာရ)။ အင်္ဂါလာသုနော ဝဏ္ဏပထ
ခဏန္တာ၊ ဥဒင်္ဂဏေ တတ္ထ ပပံ အဝိနံ။
ဇာ၊ ၁။၁။ (က-မူ)။

ဝဏ္ဏပဒေသနာပဒေသနာစိဝိဘာဂ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ပဒေသနာ
+ပဒတ္တ+အာဒိ+ဝိဘာဂ] အကွရာပုဒ်တို့၏
အစပ်၊ ပုဒ်တို့၏ အနက်အစရှိသည်ကို

ဝေဖန်ခြင်း။ သော ပန ဝဏ္ဏပဒဗန္ဓပဒတ္တာဒိ-
ဝိဘာဂတော ဗဟုဝိကပေ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။

ဝဏ္ဏပဒသမ္ပန္နပဒတ္တဝိဘာဂ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ ပဒသမ္ပန္န
+ ပဒတ္တ+ ဝိဘာဂ] အက္ခရာကိုဝေဖန်ခြင်း၊
ပုဒ်ကို အစပ်ကို ဝေဖန်ခြင်း၊ ပုဒ်တို့၏
အနက်ကို ဝေဖန်ခြင်း။ သော ပန ဝဏ္ဏ-
ပဒသမ္ပန္နပဒတ္တဝိဘာဂတော ဗဟုဝိကပေ။
မ၊ ၉။ ၁။ ၁၆။

ဝဏ္ဏပဒသမ္ပန္နပဒတ္တာဒိဝိဘာဂ (ပု) [ဝဏ္ဏ+
ပဒသမ္ပန္န+ ပဒတ္တ+ အာဒိ+ ဝိဘာဂ] ဝဏ္ဏ-
ပဒသမ္ပန္နပဒတ္တာဒိဘာဂ-ကြည့်။ သော ပန
ဝဏ္ဏပဒသမ္ပန္နပဒတ္တာဒိဝိဘာဂတော ဗဟု-
ဝိကပေ။ ဒိ၊ ၉။ ၁။ ၂၉။ သိ၊ ၉။ ၁။ ၂။ ၂။

ဝဏ္ဏပဒေသ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ ပဒေသ] ကျေးဇူး-
ဂုဏ်ကျေးဇူး-၏-တစိတ်-တဒေသ။ တေသံ
ဣမံ ဝဏ္ဏပဒေသမတ္တံ၊ ဝက္ခာမဟံ သာဓု
မဟာမုနိနံ။ အပါ၊ ၁။ ၈။ (-အပါ၊ ၁။ ၁၄၃)။

ဝဏ္ဏပ (ပု) ဘာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ ပဘာ] အဆင်း
ဟူသောအဆင်း။ ဝဏ္ဏပဘာယ ဘာသေတိ၊
ဩဘာသေတော သမဂ္ဂတော။ မ၊ ၉။ ၂။ ၁၅၂။
(-သိ၊ ၉။ ၁။ ၇၇)။

ဝဏ္ဏပရိဘောဒ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ ပရိဘောဒ] အဆင်း၏
ပျက်စီးခြင်း။ ဝဏ္ဏပရိဘောဒေန ဝိနိလကော။
သုတ္တနိ၊ ၉။ ၁။ ၂၄၀။

ဝဏ္ဏပလောဘိတ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ ပလောဘိတ]
အဆင်းဖြင့် ဖျားယောင်းအပ်သော၊ သူ။
ပဘာဝတိ ဝဏ္ဏပလောဘိတော တဝ။ ဇာ၊
၂။ ၆၆။ ဇာ၊ ၉။ ၅။ ၃၁။

ဝဏ္ဏပါရိပူရိ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ ပါရိပူရိ] အဆင်း၏
ပြည့်စုံခြင်း၊ အဆင်းလှခြင်း။ ဝဏ္ဏပါရိပူရိ
ဝါ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ။ မူလ၊ ၉။ ၂။ ၂၀။
အ၊ ၉။ ၂။ ၂၇။

ဝဏ္ဏပိဋက (န) [ဝဏ္ဏ+ ပိဋက] ဝဏ္ဏပိဋကကျမ်း။
ဝဏ္ဏပိဋကံ အင်္ဂုလိမာလပိဋကံ။ သံ၊ ၉။ ၂။
၁၈၆။ ကင်္ခါ၊ ၉။ ၁။ ၂၄၉။ (-ဝိ၊ ၉။ ၂။ ၉)။

ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ ပေါက္ခရ+ တာ]
(၁) အဆင်းသဏ္ဌာန်။ (၂) အဆင်း
(ကိုယ်) သဏ္ဌာန်တို့၏ အဖြစ်၊ အဆင်း
(ကိုယ်) သဏ္ဌာန် ပြည့်စုံခြင်း။ (၃) အဆင်း
၏-ကောင်း-ပြည့်စုံ-လှပ- သည်၏အဖြစ်-
ခြင်း။ (၄) ကိုယ်၏အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။
(၅) ကိုယ်သဏ္ဌာန်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်။
(၆) အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသော ကိုယ်သဏ္ဌာန်
၏အဖြစ်။

(၁) အဆင်း၊ သဏ္ဌာန်။ ယေန မိဂေကေစော
မာတုဂါမော အဘိရူပါ စ ဟောတိ....
ပရမာယ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ သမန္နာဂတာ။
အံ၊ ၁။ ၅၂။ (-အံ၊ ၂။ ၇၉။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၇၆)။
ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယာတိ ဝဏ္ဏေနစေဝ သရိရ-
သဏ္ဌာနေန စ။ အံ၊ ၉။ ၂။ ၃၇၂။ ဝဏ္ဏပေါက္ခရ-
တာယာတိ သရိရဝဏ္ဏေန စေဝ အင်္ဂသဏ္ဌာ-
နေန စ။ အံ၊ ၉။ ၂။ ၃၇၃။ အဘိ၊ ၉။ ၂။ ၉၉။
(အံ၊ ၉။ ၂။ ၃၆၈- ၉ ဌ်ကား- တာပစ္စည်း
အနက်ရှိကြံတော်မူသည်။) (၂) အဆင်း
(ကိုယ်) သဏ္ဌာန်တို့၏အဖြစ်။ အဆင်း(ကိုယ်)
သဏ္ဌာန်ပြည့်စုံခြင်း။ (၃) အဆင်း၏-
ကောင်း- ပြည့်စုံ- လှပ- သည်၏အဖြစ်-
ခြင်း။ ဘဝံ ဟိ သောဏဒဏ္ဍော.... ပါသာဒိ-
ကော ပရမာယ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ သမန္နာ-
ဂတာ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၀၆။ ပေါက္ခရတာ ဝုစ္စကိ
သုန္နရဘာဝေါ၊ ဝဏ္ဏဿ ပေါက္ခရတာ ဝဏ္ဏ
ပေါက္ခရတာ၊ တာယ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိယာ
ယုတ္တော တိ အတ္ထော။ ပေါဏ္ဏာ ပနာယု
“ပေါက္ခရန္တိ သရိရံ ဝဒန္တိ ဝဏ္ဏမေပတိ။
တေသံ မတေန ဝဏ္ဏော စ ပေါက္ခရဉ္စ
ဝဏ္ဏပေါက္ခရတံ။ တေသံ ဘာဝေါ ဝဏ္ဏ-
ပေါက္ခရတာ၊ ဣတိ ဝဏ္ဏေနစေဝ

သရီရသဏ္ဍာနသမ္ပတ္တိယာ စာတိ အတ္ထော။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၅။ (-မ၊၂။၃၇၇။မ၊၃။၂၃။
 ၂၃၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀၅။ သာရတ္ထ၊
 ၂။၁၀၀။ ဝိမတိ၊၁။၁၅၄။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၃၆၈-၉။
 (၄) ကိုယ်၏အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံခြင်း။ သော စ
 ဟောတိ အဘိရူပေါ... ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ
 သမန္နာဂတော၊ အဘိ၊ပု၊၁၆၀။ ဝဏ္ဏပေါက္ခရ-
 တာယာတိ ပေါက္ခရဝဏ္ဏတာယ။ ပေါက္ခရံ
 ဝုစ္စတိ သရီရံ၊ တဿ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိယာတိ
 အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၇၉။ (၅) ကိုယ်သဏ္ဍာန်
 ကောင်းသည်၏အဖြစ်။ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယဝါ
 ဓနေနဝါ အဇ္ဈေနန ဝါ။ မဟာနိ၊ ၅။ ဝဏ္ဏ
 ပေါက္ခရတာယ ပါတိ သရီရသန္နုတယ ဝါ။
 မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၇၂။ (၆) အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသော
 ကိုယ်သဏ္ဍာန်၏အဖြစ်။ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ
 ဝါ ဓနေန ဝါ အဇ္ဈေနန ဝါ။ မဟာနိ။
 ၆။ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ ဝါတိ ဝဏ္ဏသမ္ပန္န-
 သရီရတာယ ဝါ။ သရီရံ ဟိ ပေါက္ခရန္တိ
 ဝုစ္စတိ၊ တဿ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိယာ အဘိရူပဘာ-
 ဝေနာတိ အတ္ထော၊ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၈၃။ အထဝါ
 ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ ပေါက္ခရံ ဝဏ္ဏပေါက္ခရန္တိ ဥတ္တရ-
 ပဒလောပေါ ပုပ္ဖပဒဿ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ တဿ
 ဘာဝေါ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ၊ တာယ ဝဏ္ဏ-
 ပေါက္ခရတာယ၊ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နသရီရတာယာတိ
 အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၀၀။

ဝဏ္ဏပုကာသန (န) [ဝဏ္ဏ+ပုကာသန။ ဝဏ္ဏ-ပြ-
 ကာ-သံ] ကျေးဇူး-ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကိုပြ
 ခြင်း။ အပိ စ ခေါ ပနဿ တတိယမဂ္ဂါဒိနံ
 ဝဏ္ဏပုကာသနတ္ထံ...။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။

ဝဏ္ဏဗလူပပန္န (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဗလ+ဥပပန္န] ရုပ်ရေ
 အဆင်း၊ ခုန်အားဗလနှင့် ပြည့်စုံသော။
 ဒုရဂံမော ဝဏ္ဏဗလူပပန္နော။ ပေတ။ ၁၅၅။
 ဝဏ္ဏဗလူပပန္နောတိ ရူပသမ္ပတ္တိယာ သရီရ-
 ဗလေန စ ဥပပန္နော သမန္နာဂတော။ ပေတ၊
 ၄။၁၀။ (-ဇာ၊၁။ ၆။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၈။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
 ၁၉၂။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၂၁၄)။

ဝဏ္ဏဘဏန (န) [ဝဏ္ဏ+ဘဏန] (၁) ကျေးဇူး-
 ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကို-ချီးမွမ်း-ပြောဆို-ခြင်း။
 (၂) ကျေးဇူး-ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကိုချီးမွမ်း
 ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သည်စကား။ (၁)
 တသ္မာ ဣမဿ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ ဣဒမေဝ
 “သမာဓိဇ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။ ၂၅။ ဝဏ္ဏဘဏနံ သိလောကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
 ၃။ ၂။ (-မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၈။
 ဝဏ္ဏဘဏနန္တိ ဂုဏ်ကိတ္တန်။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။ ၁။ မ၊ဋီ၊
 ၂။ ၁၇၇။ (၂) အပိ စ ဝဏ္ဏဘဏနမေတံ
 ကောယနမဂ္ဂဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၂၄၁။ ဝဏ္ဏဘဏနန္တိ ပသံသာဝစနံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။
 ၂၀၅။ မ၊ဋီ၊၁။ ၃၃၅။

ဝဏ္ဏဘဏနက္ခန္ဓ (ပု) [ဝဏ္ဏဘဏန+ခဏ] ကျေးဇူး-
 -ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကို ပြောဆိုရာ ခဏ။
 ဘိက္ခုနော ဝဏ္ဏဘဏနက္ခန္ဓော ဝုတ္တတ္တာ
 အာဟ “ပဗ္ဗဒိတုကာမော မညေတိ သလ္လ-
 ကေတွာ”တိ။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၅၈။

ဝဏ္ဏဘဏနပဉ္စ (တိ) [ဝဏ္ဏဘဏန+ပဉ္စ] ကျေးဇူး-
 -ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကို-ချီးမွမ်း-ပြောဆို-
 ခြင်းကို မေးမြန်းခြင်း။ ဝဏ္ဏဘဏနပဉ္စော
 ဒသမော။ မိလိန္ဒ၊ ၁၈၃။

ဝဏ္ဏဘဏနမဂ္ဂ (ပု) [ဝဏ္ဏဘဏန+မဂ္ဂ] ကျေးဇူး-
 -ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကို-ချီးမွမ်း-ပြောဆို-
 ခြင်း၏အစဉ်။ အယံ ပနေတ္ထ ပေါရာဏာနံ
 ဝဏ္ဏဘဏနမဂ္ဂေ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၂။
 ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊ ၃၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁။

ဝဏ္ဏဘဏနမုခ (န) [ဝဏ္ဏဘဏန + မုခ]
 ကျေးဇူး - ဂုဏ်ကျေးဇူး - ကို-ချီးမွမ်း -
 ပြောဆို-ခြင်းကို - အဦး-အစ- ပခာန -
 ပြုခြင်း။ ဝဏ္ဏဘဏနမုခေန အနဝသေသတဉ္စ
 သန္ဓာယ သဗ္ဗသံယောနပုဟာနကိတ္တန် ပရိ-
 ယာယဝစနံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၁၃။

ဝဏ္ဏဘဏ္ဍသီလ (တိ) [ဝဏ္ဏဘဏ္ဍ + သီလ]
ကျေးဇူး - ဂုဏ်ကျေးဇူး - ကို - ပြောဆို-
ချီးမွမ်း-ခြင်း အလေ့ရှိသော။ အတ္တနော
ဝဏ္ဏဘဏ္ဍသီလော ဟောတိ။ မဟာနိဋ္ဌာ
၂၀၁။

ဝဏ္ဏဘဏ္ဍာပဒေသ (ပု) [ဝဏ္ဏဘဏ္ဍ + အပ
ဒေသ] ကျေးဇူး-ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကို ပြောဆို
ခြင်းကို-ညွှန်း - ရည်ညွှန်း-ခြင်း။ ဝဏ္ဏ-
ဘဏ္ဍာ ပဒေသေန တေတိက္ခ။ ပသံသတိ။
ဥပါနိဋ္ဌာ။ ၁၆၆။

ဝဏ္ဏဘဏ္ဍက (တိ) [ဝဏ္ဏ + ဘဏ္ဍက။ ထိ-၌
ဝဏ္ဏဘဏ္ဍက။] ကျေးဇူးတင်တတ်သော၊
ကျေးဇူး - ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကိုဆိုတတ်သော၊
သူ။ ဝဏ္ဏဂီတ-ကြည့်။

ဝဏ္ဏဘာသန (န) [ဝဏ္ဏ + ဘာသန] ကျေးဇူး-
ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကို-ချီးမွမ်း- ပြောဆို-ခြင်း။
ဝိညူဟိ ဝဏ္ဏဘာသနံ ဧကော လာဘော။
မာဠု ၂။ ၅၄။ (-ဒိဋ္ဌာ ၂။ ၃၄၃။ မာဠု ၁။ ၂၄၂။
သံဠု ၃။ ၂၁၄။)

ဝဏ္ဏဘာသနဝတ္ထု (န) [ဝဏ္ဏဘာသန + ဝတ္ထု]
ကျေးဇူး-ဂုဏ်ကျေးဇူး - ကို ပြောဆိုခြင်း
ဟူသော-အကြောင်း-ဝတ္ထု။ သာဝတ္ထိယံ
ဥဒါယိတ္ထေရံ အာပုဗ္ဗ အတ္တကာမပါရိစရိ-
ယာယ ဝဏ္ဏဘာသနဝတ္ထုသို့ ပညတ္တံ။
ကင်္ခါ။ ၁၃၁။

ဝဏ္ဏဘာသနာကာရ (ပု) [ဝဏ္ဏဘာသန +
အာကာရ] ကျေးဇူးကို ဆိုသော အခြင်း
အနာ။ ဣဒါနံ တဿာ အတ္တကာမပါရိစရိ-
ယာယ ဝဏ္ဏဘာသနာကာရံ ဒဿေန္တော။
ဝိဠု ၂။ ၁၃၀။

ဝဏ္ဏဘာသနာကာရနိဒဿန (န) [ဝဏ္ဏဘာ-
သနာကာရ + နိဒဿန] ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဆို
သောအခြင်းအနာကိုညွှန်ပြ-ခြင်း-ကြောင်း
ဖြစ်သောစကား။ တေဒဂ္ဂန္တိအာဒိ တဿာ

အတ္တကာမ ပါရိရေယာယ ဝဏ္ဏဘာသနာ-
ကာရနိဒဿနံ။ ကင်္ခါ။ ၁၃၁။

ဝဏ္ဏဘူမိ (ထံ) [ဝဏ္ဏ + ဘူမိ] (က) ကျေးဇူး
တော်ကို ဖွင့်ဆိုရာ ဖြစ်သောစကား။ (ခ)
ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဖြစ်ရာ-ဘုံ-အခိုက်အတန့်။
ဝဏ္ဏဘူမိနာမေသာ။ ဒီဠု ၂။ ၂၇၁။ သံဠု ၁။
၆၉။ ဇာဠု ၁။ ၉၇။ အံဠု ၃။ ၁၁၁။ (-
သံဠု ၁။ ၂၂၆။)

ဝဏ္ဏဘေဒ (ပု) [ဝဏ္ဏ + ဘေဒ] (၁) အဆင်း၏
-အပြား-အထူးအပြား။ (၂) အဆင်း၏-
ပျက် - ပျက်စီး - ခြင်း။ (၃) တံ ဟာဝ
သင်္ချာတော ဝဏ္ဏဘေဒတော စ ဒဿေတံ။
ဝိဠု ၂။ ၁၀၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၂၇၈။ ဓမ္မာဠု
၁။ ၁၉၃။) (၂) သူစိမလာဒိဟိ ဝဏ္ဏဘေဒေါ
ဝေဒိတဗော။ ဝိဠု ၁။ ၂၀၅။ အဘိဠု ၂။
၃၁၄။ (-ဝိဠု ၃။ ၃၆၇။ ထေရီဠု ၂။ ၉။)

ဝဏ္ဏဘေဒကရဏ (န) [ဝဏ္ဏဘေဒ + ကရဏ]
အဆင်း ပျက်ခြင်းကို ငြိုငြင်။ ဝဏ္ဏဘေဒ-
ကရဏဝိသေနေ သံသဠော။ သံဠု ၃။ ၂၁၀။
အံဠု ၃။ ၆၈။

ဝဏ္ဏဘေဒမတ္တရဇန (န) [ဝဏ္ဏဘေဒ + မတ္တ +
ရဇန] အဆင်း ပျက်ရုံမျှ-ဆိုး-ဆေးဆိုး-
ခြင်း။ ဝဏ္ဏဘေဒမတ္တရဇနေန ကပ္ပဗိန္ဒုကရ-
ဏေန စ ကတော ပရိဒဟိတဗော။ ကင်္ခါ။
၁၀၂။ (-သာရတ္ထ ၂။ ၄၃၆။)

ဝဏ္ဏဘေဒမတ္တရတ္တ (တိ) [ဝဏ္ဏဘေဒမတ္တ + ရတ္တ]
အဆင်းပျက်ရုံမျှ-ဆိုး-ဆေးဆိုး-အပ်သော။
ဝဏ္ဏဘေဒမတ္တရတ္တာပိ စေသာ ဝဠုတိ။ ဝိဠု
၂။ ၂၂၇။ ကင်္ခါ။ ၁၅၄။ ဝိသင်္ဂဟံ ၃၃။

ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယ (န) [ဝဏ္ဏ + မစ္ဆရိယ] (၁) အဆင်း၌
ဝန်တိုခြင်း။ (၂) ဂုဏ်-ဂုဏ်သတင်း-ဂုဏ်
ကျေးဇူး-၌ ဝန်တိုခြင်း။ (၃) (၂) ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယံ
ဓမ္မမစ္ဆရိယံ။ ဒီဠု ၁။ ၉၅။ အံဠု ၂။ ၂၅၁။ ဝဏ္ဏ
မစ္ဆရိယံ ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယံ။ ဝဏ္ဏောတိ။ စေဟ္မ

သရီရဝဏ္ဏောပိ ဂုဏဝဏ္ဏောပိ ဝေဒိတဗျော။
ဒါဠာ ၂။ ၂၁၀။

ဝဏ္ဏမစ္ဆရီ (တိ) [ဝဏ္ဏ+မသ+ဏိ။ ကစ္စည်း။
၆၃၀။ ထိ-၌ ဝဏ္ဏမစ္ဆရီနိ။] (၁) အဆင်း-
ကိုယ်ရေအဆင်း-ကို-၌-ဝန်တိုလေ့ရှိသော။
သ။ (၂) ဂုဏ်-ဂုဏ်သတင်း-ဂုဏ်ကျေးဇူး-
ကို-၌-ဝန်တိုလေ့ရှိသော။ သ။ (၁) (၂)
ဝဏ္ဏမစ္ဆရီနိ (အံ၊ ၂။ ၁၂၂) တိ ဂုဏ် မစ္ဆရာ-
ယတိ၊ အညေသံ ဂုဏကထံ န သဟတိ။
အံ၊ ၅။ ၂။ ၄၅။ ဝဏ္ဏောတိ စေက္ခ သရီရဝဏ္ဏောပိ
ဂုဏဝဏ္ဏောပိ ဝေဒိတဗျော။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၄၅။
ဝဏ္ဏမစ္ဆရီ (အံ၊ ၂။ ၂၂၅) တိ ဂုဏမစ္ဆရီ။ အံ၊
၅။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။

ဝဏ္ဏမစေရ (န) [ဝဏ္ဏ+မစေရ] ဝဏ္ဏမစ္ဆရီယ-
ကြည့်။ ဗုဒ္ဓါနဉ္စ ဝဏ္ဏမစ္ဆရံ နာမ နတ္ထိ။
သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၆၈။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၂၂။ ထေရဒ္ဓါ၊ ၂။
၄၃၀။

ဝဏ္ဏမဋ္ဌ (တိ) [ဝဏ္ဏ+မဋ္ဌ] (၁) ပြေပြစ်-
ချောမော-သောအဆင်းရှိသော (ပ) (၂)
အဆင်း-ပြေပြစ်-ချောမော-ခြင်း။ (၁)
ကေဓိ တာလပဏ္ဍိတံ အန္တော ဝါ ဗဟိ ဝါ
ပဉ္စဝဏ္ဏေန သုတ္တေန သိဗ္ဗန္တာ ဝဏ္ဏမဋ္ဌ
ကဓေန္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။ (ပ)
(၂) ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မ-ကြည့်။

ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မ (န) [ဝဏ္ဏမဋ္ဌ+ကမ္မ] အဆင်း-
ပြေပြစ်-ချောမော-အောင်ပြုခြင်း။ အဉ္စနိ-
သလာကာယပိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မံ န ဝနုတိ။ ဝိ၊ ၅။
၂။ ၂။ ၂။ ၂။ ၂။

ဝဏ္ဏမဋ္ဌတ္တ (ပ) [ဝဏ္ဏမဋ္ဌ+အတ္တ] အဆင်း-
ပြေပြစ်- ချောမော-ခြင်းဟူသောအကျိုး။
န ဝဏ္ဏမဋ္ဌတ္တယ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၂။

ဝဏ္ဏမတ္တဂုဟဏ (န) [ဝဏ္ဏ+မတ္တ+ဂဟဏ+တ္တ]
အဆင်း-ရူပီရုံ-မျှကို ယူဝတ်သည်၏အဖြစ်။
တေသံ စက္ခုနံ ဝဏ္ဏမတ္တဂုဟဏတော

န အရိယဘာဝဂေါစရတော။ မ၊ ၅။ ၁။ ၂။
သံ၊ ၅။ ၂။ ၂။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၂။

ဝဏ္ဏမတ္တာရမ္ပဏ (တိ) [ဝဏ္ဏမတ္တ+အာရမ္ပဏ]
အဆင်း-ရူပီရုံ-မျှသာအာရုံရှိသော။ ဝဏ္ဏ-
မတ္တာရမ္ပဏတဉ္စ ဥပမေတိ။ ဝဇီရ။ ၅။ ၂။

ဝဏ္ဏမတ္တိကာ (တိ) [ဝဏ္ဏ+မတ္တိကာ] အဆင်း-
ရှိသောမြေညက်။ နာနပုကာရာ ဝါ ဝဏ္ဏ
မတ္တိကာ အာဟရိတော ဌပိတော။ ဝိ၊ ၅။ ၁။
၂။ ၂။

ဝဏ္ဏမဒ (ပ) [ဝဏ္ဏ+မဒ] အဆင်း-ဂုဏ်-ကိုစွဲ
၍- မာန်ယစ်- မာန်မူ- ခြင်း၊ အဆင်း-
ဂုဏ်ကျေးဇူး- ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော- မာန်-
မာန-ထောင်လွှား-ကြီး-ခြင်း။ ဝဏ္ဏမဒေါ
သုတမဒေါ ပဋိဘာနမဒေါ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၅။
ဝဏ္ဏံ ပဋိစ္စာ (အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၆။) တိ သရီရ-
ဝဏ္ဏမိ ဂုဏဝဏ္ဏမိ ပဋိစ္စ။ “အဝသေသာ
သတ္တာ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာဒုရူပိ...ဣတိပိ ဓုတဂုဏ-
ယုတ္တော” တိ မဇ္ဇနဝသေန ဥပ္ပန္နော မာနော-
ဝဏ္ဏမဒေါနာမ။ အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၄၄။ (-ဇာ၊
၂။ ၁၀၂။ ၁၁၀။ ဇာ၊ ၅။ ၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၂။ ၂။ ၂။ ၂။)

ဝဏ္ဏမုခ (န) [ဝဏ္ဏ+မုခ] အဆင်း-ဟူသော-အဦး-
အစ-ပမာန။ ဝဏ္ဏမုခါဒီသု တိသုပိ မုခေသု။
အနုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅။

ဝဏ္ဏယတိ=ဝဏ္ဏေတိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏယ+တိ။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၂။ ၅။ ဝဏ္ဏယတိ-သံ။ ဝဏ္ဏေဣ-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-
၏။ (၂) အကျယ်ချဲ့-ပွင့်-၏။ (၃) နှိုင်းယှဉ်၏။
(၄) ပိုင်းခြားမှတ်သား၏။ (၅) ဖြစ်စေ၏။
(၆) ပြော-ဆို-၏။ (၇) ထင်စွာ-ထင်ရှား
အောင်-ပြု၏။ (၈) သိစေ၏။ (၉) ပွင့်-
လှစ်-၏။ (၁၀) ကြည့်-ရှု-၏။ (၁၁) ချီးမွမ်း-
ချီးကျူး-၏။ ကမ္မံ တဿ န ဝဏ္ဏေတိ။

ဇာဝါ။ ၂၅။ ကမ္ပံ တဿာတိ တေန
 ကတကမ္ပံ န ဝဏ္ဏယတိ။ ဇာ ဌာ။ ၁၉၉။ ဝဏ္ဏ
 ဘဏတိ နာမ ဒေမဂေ ထောမေတိ ဝဏ္ဏတိ
 ပသံသတိ။ ဝါ။ ၁၁၀။ ဝဏ္ဏတိ ပသံသတိ
 ဣမာနိ ပန ထောမနပဒထေဝ ဝေဝစနာနိ။
 ဝါ။ ၂။ ၁၃၃။ (၂) အကျယ်ချဲ့-ဖွင့်-၏။
 ပရိပုစ္ဆံ ဒေတိ။ ပါဠိ။ ဝဏ္ဏတိ။ ဝါ။ ၂။
 ၃၃။ ဝဏ္ဏဘိတိ ပါဠိယာ အတ္တံ သံဝ-
 ဏ္ဏန္တော ပါဠိ။ ဝဏ္ဏတိ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၈။
 (-ခုဒ္ဒက၊ ဌာ။ ၁၄၃)။ (၃) နှိုင်းယှဉ်၏။
 ဝဏ္ဏိယတိ ၆-ကြည့်။ (၄) ပိုင်းခြား
 မှတ်သား၏။ ဝဏ္ဏိယတိ ၄-ကြည့်။ (၅)
 ဖြစ်စေ၏။ ဝဏ္ဏိယံသာမိ (ကင်္ခါ။ ၈၃) တိ
 ပဝတ္ထသိသာမိ။ ကင်္ခါ။ ဝိသစ်။ ၁၂၄။ (၆)
 ပြော-ဆို-၏။ ဝဏ္ဏိယတိ ၂-ကြည့်။ (၇)
 ထင်စွာ-ထင်ရားအောင်-ပြု၏။ ဝဏ္ဏိယတိ
 ၅-ကြည့်။ (၈) သိစေ၏။ ဝဏ္ဏိယတိ ၇-
 ကြည့်။ (၉) ဖွင့်-လှစ်-၏။ ဝဏ္ဏိယတိ ၈-
 ကြည့်။ (၁၀) ကြည့်-ရှု-၏။ ဝဏ္ဏိယတိ ၉-
 ကြည့်။

ဝဏ္ဏယတိ- ဇာ၊ ဌာ၊ ၁၉၉။ ဝဏ္ဏယန္တိ-
 ဇာ၊ ၂။ ၇။ ဝါ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဝဏ္ဏယသိ- အံ၊ ဝိ၊ ၂။
 ၂၅။ ဝဏ္ဏ ဗာမိ-အံ၊ ၂။ ၄၆၄။ အံ၊ ၃။ ၃၃၃။
 ဝဏ္ဏယေ-ဝေ၊ ဝါ၊ ၅၀၄။ ကင်္ခါ၊ ဝိ၊ ၄၀။ ဝဏ္ဏယိ-
 အပ၊ ၁။ ၃၇၉။ ထေရ၊ ဌာ၊ ၂။ ၆။ ဝဏ္ဏယိ-
 အပ၊ ၂။ ၁၅၇။ ထေရီ၊ ဌာ၊ ၁၀၆။ ဝဏ္ဏယံ သု-
 သုတ္တနိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၅၅၅။ ဝိမာန၊ ဌာ၊ ၂။ ၂။ ဝဏ္ဏ-
 ယိ- အပ၊ ၂။ ၁၀၇။ ဝဏ္ဏယိမ္မ-ဝါ၊ ၂။ ၁၃၄။
 ဝဏ္ဏယိသတိ-ခုဒ္ဒက၊ ဌာ၊ ၁၀၉။ သုတ္တနိ၊ ဌာ၊ ၂။
 ၁၅။ ဝဏ္ဏယိသန္တိ- ဇာ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၀၄။ ဝိမာန၊
 ဌာ၊ ၂။ ၂။ ဝဏ္ဏယိသာမိ- အဘိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၅။
 ၁၀၅။ ဝဏ္ဏယိသာမ- ဝါ၊ ၂။ ၁၁၀။ ၁၂၀။ ၁၃၂။
 ဝဏ္ဏယိသံ-အပ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဝါ၊ ၂။ ၁၅။ ဝဏ္ဏ-
 တိ- ဝါ၊ ၂။ ၃၁၀-၁၂၃၃-၆။ သံ၊ ၂။ ၈၅၀။
 ဝဏ္ဏန္တိ-စူဠနိ၊ ၅၆။ အံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၀။ ဝဏ္ဏထ-
 ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၆-၇။ ဝဏ္ဏမိ- သံ၊ ၃။ ၁၅။

အံ၊ ၁။ ၃၆။ ဝဏ္ဏမ- စူဠနိ၊ ၅၇။ ဝါ၊ ၂။
 ၃၆။ ဝဏ္ဏယျ- သံ၊ ၂။ ၈။ မ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂၃၉။
 ဝဏ္ဏသိ-ဝါ၊ ၄။ ၃၃၄။ မ၊ ၃။ ၆၄-၅။ ဝဏ္ဏသံ-
 ဇာ၊ ဌာ၊ ၄။ ၁၄၀။ ဝဏ္ဏသာမိ- ဇာ၊ ဌာ၊ ၇။ ၄၇။

ဝဏ္ဏယန္တိ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဏယ+အန္တိ။ ထိ-ဒွံ
 ဝဏ္ဏယန္တိ။] (၁) ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-သော၊
 သူ။ (၂) အကျယ်ချဲ့-ဖွင့်-သော၊ သူ။
 (၃) ဝဏ္ဏယန္တော ပရိသတ်၊ တောသေသိ
 ဇနတ် ဇိနော။ အပ၊ ၂။ ၁၄၆။ (၂) ဝဏ္ဏ-
 ယန္တော ယထာဘူတံ၊ အတ္တံ သီလာဒိဘေဒနံ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ဝဏ္ဏယန္တောတိ ဝိဝေဒန္တော ဝိတ္တာ-
 ရေန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၆။ (-ဝိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၆၃။
 အဘိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၄၀၇)။

ဝဏ္ဏယန္တိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏယ+အန္တိ] (၁)
 ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-ကုန်၏။ (၂) အကျယ်ချဲ့
 -ဖွင့်-ထင်စွာ-ပြု-ကုန်၏။ ဝဏ္ဏယတိလည်း-
 ကြည့်။ (၃) မက္ခပ္ပဟာနံ ဣသယော ဝဏ္ဏ-
 ယန္တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၁၄၈-၉။ (၂)
 ပေါဏှကာ ပန ဝဏ္ဏယန္တိ။ ဝါ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဝိ၊ ဌာ၊
 ၂။ ၇၃။ မ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၀။ သံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၀။

ဝဏ္ဏယမာန (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဏယ+မာန] ချီးမွမ်း
 -ချီးကျူး-သော၊ သူ။ တုမ္မာကံယေဝ ပန
 ဂုဏေ ဝဏ္ဏယမာနာ နိသိန္နာမ။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။
 ၁၃၆။ (-ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၂၄၊ ၃၀၄။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၄။
 ၃၉၀)။

ဝဏ္ဏယသိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏယ+သိ] (သင်)
 ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-၏။ နေ သမဏေ ဗာလံ
 ကတော ပသံသိ ဝဏ္ဏယသိ။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၅။

ဝဏ္ဏယာမိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏယ+မိ] (ငါ)
 ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-၏။ ဌိတိမ္မာဟံ ဘိက္ခဝေ
 န ဝဏ္ဏယာမိ ကုသလေသု ဓမ္မေသု။ အံ၊ ၃။
 ၃၃၂။

ဝဏ္ဏယံ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဏယ+ဣ] (ငါ)
 ချီးမွမ်း - ချီးကျူး-ချဲ့-ပြီ။ ဝဏ္ဏယံ ဟေမ

ဝဏ္ဏဿ ဝဏ္ဏံ ဝဏ္ဏဝိသာရဒေါ။ အပါ၊ ၂။ ၁၀၉။

ဝဏ္ဏယ် သု (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဣယ + ဥံ။ ရှု၊ ၄၇၀။ မောက်၊ ၆၊ ၃၉။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၁၁၁၆။] (သုတ္တိ) ချီးမွမ်း - ချီးကျူး - ကြကုန်ပြီ။ တေပိ တတ္တ သာရဒဿိနော ဟုတွာ ဝါစာယ ဝဏ္ဏယ် သု ပသံသိ သု။ သုတ္တနိ၊ ၅၊ ၂၊ ၅။ (-ဝိမာန၊ ၄။ ၂၂၂)။

ဝဏ္ဏယ် (ယိ) (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဣယ + ဤ။ ရှု၊ ၄၇၀။ မောက်၊ ၆၊ ၃၉။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၁၀၄၁။] (သု) ချီးမွမ်း - ချီးကျူး - ပြီး။ ယော မေ သိလဉ္စ ဉ္စဏဉ္စ၊ သဒ္ဓုဉ္စာပိ ဝဏ္ဏယ်။ အပါ၊ ၁။ ၃၇၉။ ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆။ (-အပါ၊ ၂။ ၂၄၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၀၆။)

ဝဏ္ဏယ် တွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝဏ္ဏ + ဣယ + တွာ။ ဣ - အာဂုံ။] ချီးမွမ်း - ချီးကျူး - ပြီး၍။ ဝဏ္ဏယ် တွာ ဝေဠုဝနံ။ အပါ၊ ၂။ ၂၂၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၃၅။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၉၇)။

ဝဏ္ဏယ် မှ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဣယ + မှာ။ ရှု၊ ၄၆၉။] (ငါတို့) အကျယ်ချဲ့ - ဖွင့် - ကုန်ပြီ။ ဣခ အာဟရိတွာ ဝဏ္ဏယ် မာနေ ဟိ သုဠုတရံ သမ္မောဟော ဘဝေယျာတိ န ဝဏ္ဏယ် မှ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။

ဝဏ္ဏယ် သံ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဣယ + သံ။ ကစ္စည်း။ ၅၁၆။ ရှု၊ ၄၆၆။] (ငါ) အကျယ်ချဲ့ - ဖွင့် - အံ့။ ကေဂ္ဂမနသ သဗ္ဗေ ဝဏ္ဏယ် သုဏာထ မေ။ အပါ၊ ၂။ ၁၁၀။ တံ ဝဏ္ဏယ် သံ ဝိနယံ အမိသံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ (-ဝေရီ၊ ၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆ - ၇။ ဝိမာနိ၊ ၁။ ၄၊ ၅။ ၁)။

ဝဏ္ဏယ် သတိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဣယ + သတိ။ ဣ - အာဂုံ။ ရှု၊ ၄၆၆၊ ၄၇၂။] (၁) (သု) ချီးမွမ်း - လတ္တံ့ - လိမ့်မည်။ (၂) (သု) ထင်စွာ - ထံ ရှားအောင် - ပြု - လတ္တံ့ - လိမ့်မည်။ (၁) ဗုဒ္ဓာပိ တံ ဝဏ္ဏယ် သတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။

(၂) ကော တေသံ ပူဇာဖလံ ဝဏ္ဏယ် သတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၉။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၂။ ၁၅။

ဝဏ္ဏယ် သန္တိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဣယ + သန္တိ။] (သုတ္တိ) ချီးမွမ်း - ချီးကျူး - ကုန် - လတ္တံ့ - လိမ့်မည်။ အနာဂတေပိ န ဝဏ္ဏယ် သန္တိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၂၂။ (-ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄)။

ဝဏ္ဏယ် သာမ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဣယ + သာမ။ ဣ - အာဂုံ။] (ငါတို့) အကျယ်ချဲ့ - ဖွင့် - ကုန်အံ့။ ဣခ ပန ပါဠိမေဝ ဝဏ္ဏယ် သာမ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၇၊ ၁၃၂။

ဝဏ္ဏယ် သာမိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဣယ + သာမိ။ ဣ - အာဂုံ။] (၁) (ငါ) ချီးမွမ်းအံ့။ (၂) (ငါ) အကျယ်ချဲ့ - ဖွင့် - အံ့။ (၃) (ငါ) ဖြစ်စေအံ့။ (၁) ဣမသ္မိ မဟာဇနသန္တိပိတေ မမ ဒါနံ ဝဏ္ဏယ် သာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၁။ (၂) တသ္မာ နံ ဝဏ္ဏယ် သာမိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၁၀၅၊ ၃၄၁။ (၃) ဝဏ္ဏ ယတိ - ၅ - ကြည့်။

ဝဏ္ဏယေ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဣယ + ယေ။ ယေ - ကို - ပြီး။] ချီးမွမ်း - ချီးကျူး - ရ၏။ ယော ဝဏ္ဏယေ တံ ဝိနယံ အဝိညူ။ ဝေရီ၊ ၅၇၄။ ကခါ၊ ၄။ ၄၀။

ဝဏ္ဏရာဂ (ပု) [ဝဏ္ဏ + ရာဂ) အဆင်း၌ - နှစ်သက် - တပ်မက် - ခြင်း။ ဆန္ဒသင်္ခါ တဿ ရာဂဿ သံဝရဏံ န ဝဏ္ဏရာဂဿ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၁။

ဝဏ္ဏရာသိ (ပု) [ဝဏ္ဏ + ရာသိ] ပုဏ် - ကျေးဇူး - တို့၏ - အစု - အပုံအပေါင်း။ နာနာဝိဇေနံ ဝဏ္ဏာနံ ဘဂဝတော သိနေရမတ္တာဝ ရာသိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။

ဝဏ္ဏရူပ (န) [ဝဏ္ဏ + ရူပ] (၁) အဆင်း သဏ္ဌာန်။ (၂) ဝဏ္ဏရုပ်။ အဆင်းဟု ဆိုအပ်သောရုပ်။ (၁) န ဝဏ္ဏရူပေန နရော သုဇာနော။ သံ၊ ၁။ ၇၉။ ဝဏ္ဏရူပေနာတိ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနေန။ သံ၊

ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။ ဝဏ္ဏရူပေနာ (ဇာ၊၂။၁၃) တိ သရီရဝဏ္ဏေန စေဝ ရူပသမ္ပတ္တိယာ စ။ဇာ၊ ၄။၅။၁၆၄။ (-ထေရီ၊၂။၃၉၆။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၄၂ -၃)။ (၂) ဝဏ္ဏရူပံ န တဝေဒိသံ ပုရေ (ဇာ၊၂။၂၇၅)ဘိတာဝဏ္ဏသင်္ခါတံ ရူပံ ပုရေ ဒေသံ န ဘေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၅။၁၅၆။

ဝဏ္ဏလက္ခဏ (န) [ဝဏ္ဏ+လက္ခဏ] ဝဏ္ဏ ကသိုဏ်း၏ လက္ခဏာ။ ဝဏ္ဏလက္ခဏာဒိ အဂ္ဂမဟတော လောကသညာနုရောဓေနဝ ဂဟိတေ ပထဝီဒိကေ။ အနုဋီ၊၁။၂၀၇။

ဝဏ္ဏလောပ (ပု) [ဝဏ္ဏ+လောပ] အက္ခရု၏- ခြေ-ကြေချောက်-ခြင်း။ တေနဝ ဝဏ္ဏ- ဝိကာရော ဝဏ္ဏလောပေါ...ဣမံ တိဝိခံ လက္ခဏံ သင်္ဂဏှာဘိ။ ဝိမတိ၊၁။၅၉။

ဝဏ္ဏတာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+တာ။ မောဂ်၊ ၃။ ၅၇။] အဆင်းလှပ- သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ န ဘိက္ခဝေ သပတ္တော သပတ္တဿ ဝဏ္ဏတာယ နန္ဒတိ။ အံ၊ ၂။၄၆၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၄၄။သုတ္တနိ၊ ၄။၁။၁၀။

ဝဏ္ဏန္တတရ (တိ) [ဝဏ္ဏ+တရ။ကစူဠ်း။ ၃၆၃။ရူ။၃၉၀။ နိတိ၊ သုတ္တ။၇၇၆။ မောဂ်၊ ၃။၅၇။] အထူးသဖြင့်- သာလွန်၍ - အဆင်း လှပသော၊ သူသော ဒီသာယုကတရော စ ဟောတိ ဝဏ္ဏန္တတရော စ မဒေသက္ခ- တနာ စ။ဒီ၊၁။၁၇။ဒီ၊ ၂။၂၄။ဝဏ္ဏန္တတရော- စာတိ ဝဏ္ဏန္တတရော။ အဘိရူပေါ ပါသာဒိ- ကောတိ အတ္တော။ဒီ၊ဋ္ဌ။၁။၁၀၃။

ဝဏ္ဏန္တတာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+တာ။ မောဂ်၊ ၃။ ၅၇။] အလွန်အကဲအဆင်း လှပသူ၏အဖြစ်၊ အလွန် ဆန်းကျယ်သော အဆင်းရှိသူ၏ အဖြစ်။ ဝဏ္ဏန္တတာယာ(သံ၊ဋ္ဌ။၂။၃၂၀) တိ အတိသယေန ဝိသိတ္တဝဏ္ဏတာယ။ အတိသ- ယတ္တော ဟိ အယံ ဝိန္ဒသဒ္ဓေါ။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၇၆။

ဝဏ္ဏန္တ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဝန္တ။ ထိ-ဋ္ဌ ဝဏ္ဏတိ၊ ဝဏ္ဏန္တိ။ ဝဏ္ဏဝံလံ-သံ။ ဝဏ္ဏံတ-ပြာ၊ အဒ္ဓ- မာဂဓိ။] (၁) အဆင်း-ရှိ-လှ-သော၊ အလွန်အဆင်းလှသော၊ သူ။ (၂) အဆင်း သဏ္ဍာန်ရှိသော၊ အဆင်းသဏ္ဍာန်နှင့် ပြည့်စုံ သော။ (၃) အလွန်အကဲ အဆင်းလှသော၊ သူ။ (၁) ဝဏ္ဏဝါ အဟေသု(ဝိ၊၁။၁၁၃)န္တိ- အညောယေဝ နေသံ အဘိနဝေါ သရီရာ ဝဏ္ဏော ဥပ္ပဋိ၊ တေန ဝဏ္ဏေန ဝဏ္ဏန္တေ- အဟေသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၂။၇၄။ ဣဒ္ဓိမန္တော ဇုတိ မန္တော၊ ဝဏ္ဏန္တော ယသသိနော။ ဒီ၊၂။ ၂၀၅။ ဝဏ္ဏန္တောတိ သရီရဝဏ္ဏသမ္ပန္နာ။ ဒီ၊ ၄။၂။၂၇၉။ ဝဏ္ဏန္တောတိ အတိက္ခန္တိဝဏ္ဏာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။၂၄၀။(၂) ယထာပိ ရုစံရံ ပုပ္ဖံ၊ ဝဏ္ဏန္တံ အဂန္ဓကံ။ ဓမ္မ၊၂။၀။၄၅။ ၂၇၅။ သုခုမာလာ မဟာကာယာ၊ ဝဏ္ဏန္တော ယသသိနာ။ သုတ္တနိ၊၃၂၄။ ဝဏ္ဏန္တန္တိ ဝဏ္ဏသဏ္ဍာနသမ္ပန္နံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ။၁။၂၄၂။ ထေရ၊ ၄။၂။၄၂။ ဝဏ္ဏန္တော သုဝဏ္ဏန္တတာယ သဏ္ဍာနယုတ္တာယ စ။ သုတ္တနိ၊ ၄။၂။ ၅၄။ (၃) ဝဏ္ဏန္တတာ-ကြည့်။

ဝဏ္ဏဝါစက (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဝါစက။ ထိ-ဋ္ဌ ဝဏ္ဏ- ဝါစိကာ] အဆင်း(ဟူသောအနက်)ကိုဟော တတ်သော။ ဝဏ္ဏဝါစကဿ ရူပသဒ္ဓဿ ရူပ- ယတိတိ နိဗ္ဗစနံ။ မူလဋီ၊၂။၃၄။ (-အနုဋီ၊ ၂။၃၉)။

ဝဏ္ဏဝါဒ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဝါဒ] ကျေးဇူး- ဂုဏ် ကျေးဇူး-ကိုပြောဆိုခြင်း။ ဝဏ္ဏဝါဒီသု ဝါ ဒက္ခော ဆေကောဗျတ္တော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၁၆၆။

ဝဏ္ဏဝါဒီတာ (ထိ) [ဝဏ္ဏဝါဒီ+တာ] ကျေးဇူး- ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကို ပြောဆို-တတ်-လေ့ရှိ - သောသူ၏ အဖြစ်။ တဿ စ ဝဏ္ဏဝါဒိတံ အလဒ္ဓါ စ အပရိတဿနံ လဒ္ဓါ စ အဂဓိတ ပရိဘောဂန္တိ တေ ဂုဏေ ဒဿေတိ။ မူလဋီ၊၂။၁၇၆။ (-ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၂၇)။

ဝဏ္ဏဝါဒီ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဝဒ+ဇိ။ သိ-၌ဝဏ္ဏဝါဒီနိ။
 ဝဏ္ဏဝါဒီနိ - သံ။] ကျေးဇူး-ဂုဏ်ကျေးဇူး-
 အကျိုးအာနိသင် - ကိုပြောဆို - လေ့ရှိ -
 တတ်-သောသူ။ ဝိရိယ-ရမ္ဘယ ဝဏ္ဏဝါဒီ။
 ဝါ။ ၂၆၃။ ဝါ။ ၂၇၅။ ဝဏ္ဏဝါဒီ (သံ။ ၁။ ၄၆၉)
 တိ အာနိသံသဝါဒီ။ သံ။ ၄။ ၂။ ၂၂၂။ န ဝဏ္ဏ-
 ဝါဒီ(အံ။ ၁။ ၂၄၀)တိ ဂုဏ် န ကထေတိ။ အံ။
 ၄။ ၂။ ၂၂၀။ (-ဒိ။ ၁။ ၁၆၇။ ဒိ။ ၂။ ၃၁-၁၈၈။
 မ။ ၁။ ၂၇၇။ သံ။ ၁။ ၅၇။ အံ။ ၁။ ၃၃၆။ အံ။
 ၂။ ၃၇၀။ အံ။ ၄။ ၂။ ၂၈၀။)

ဝဏ္ဏဝိကာရ(ပု) [ဝဏ္ဏ+ဝိကာရ] (၁)အဆင်း၏
 ဖောက်ပြန်ခြင်း။ (၂) အကုဏ-ဗျည်း-
 ဖောက်ပြန်ခြင်း။ (၃) ရူပယတိတိ ရူပံ၊ ဝဏ္ဏ
 ဝိကာရံ အာပဇ္ဇမာနံ ဟဒယဂံတဘာဝံ ပကာ
 သေတိတိ အတ္တော။ အဘိ။ ၄။ ၂။ ၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ
 ၂။ ၁၁၂။ (-ဒိ။ ၄။ ၂။ ၃၈၄။ မ။ ၄။ ၁။ ၃၀၃။ အံ။
 ၄။ ၁။ ၄၀၂။ ပဋိသိ။ ၄။ ၁။ ၇၄။) (၂) “နဝေ
 ဆန္ဒကေ ဒါနိ ဒိယျတိ”တိ ဧတ္ထ ဖာကာရဿ
 ကောဓုပဇ္ဇနတာ ဝိယ အညက္ခရဿ အည-
 က္ခရပဇ္ဇနတာ ဝဏ္ဏဝိကာရော နာမ။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၂၂၉။ (-သိ။ ၄။ ၁။ ၂၂၃။)

ဝဏ္ဏဝိကာရာပနရောဂ (ပု) [ဝဏ္ဏဝိကာရာပန+
 ရောဂ] အဆင်းကိုဖောက်ပြန်စေတတ်သော-
 အနာ-ရောဂါ။ ကာဠကော တိလကောတိ
 ဝဏ္ဏဝိကာရာပနရောဂဝသေန အညန္ဓပရိ-
 ယာယဝစနံ။ သိ။ ၄။ ၁။ ၂၅၁။

ဝဏ္ဏဝိဂမ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဝိဂမ] အဆင်း၏-ကင်း
 ပျောက်-ကုန်ခမ်း-ပျက်စီး-ခြင်း။ ဩဒါတ-
 ဘာဝံ ဇဟတိတိ ပဉ္စေ ဝဏ္ဏဝိဂမံ သန္ဓာယ
 ပဋိညာ သကဝါဒိဿ။ အဘိ။ ၄။ ၂။ ၁၅၀။

ဝဏ္ဏဝိဒ္ဓသန (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဝိဒ္ဓသန] အရေအဆင်း
 နှင့် ဂုဏ်အသရေကို ပျက်ဆီးတတ်သော။
 ဝဏ္ဏဝိဒ္ဓသနော တဝါ (ဇာ။ ၁။ ၁၉၂)တိ တဝ
 သရိရဝဏ္ဏဿ စ ဂုဏဝဏ္ဏဿ စ ဝိဒ္ဓသနော။
 ဇာ။ ၄။ ၃။ ၄၇၆။

ဝဏ္ဏဝိနာသ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဝိနာသ] အကုဏ-
 ဗျည်း-၏-ကျေပျောက်-ပျက်စီး - ခြင်း။
 ဝိဇ္ဇမာနက္ခရဝိနာသော ဝဏ္ဏဝိနာသော နာမ။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂၉။ သိ။ ၄။ ၁။ ၂၂၃။

ဝဏ္ဏဝိနာသန (န) [ဝဏ္ဏ+ဝိနာသန] အဆင်းကို
 -ပျက်စေ-ပျက်ဆီး-ခြင်း။ တေန သံကိ-
 လေသေန ပံသုရဇာဒိနာ သံကိလိဋ္ဌံ ဝဏ္ဏ-
 ဝိနာသနေန ဝိဒ္ဓသိတံ။ မ။ ၄။ ၁။ ၂၆၉။

ဝဏ္ဏဝိပတ္တိ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဝိပတ္တိ] အဆင်း၏ပျက်စီး
 ခြင်း။ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ ဝါတိ ဝါသဒ္ဓေန
 ဝဏ္ဏဝိပတ္တိ ဝါတိ ဒဿေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၂။ ၅၅။

ဝဏ္ဏဝိပရိယယ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဝိပရိယယ။ ဝဏ္ဏ
 ဝိဝဏ္ဏယ-သံ။] ဆောက်ပုဒ်ကြည့်။ ဝဏ္ဏာ
 ဂမော ဝဏ္ဏဝိပရိယယောတိ တေ နိရုတ္တိ
 လက္ခဏံ ဂဟေတွာ။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။
 ၂၀၄။ (-ဝိမတိ။ ၁။ ၅၉။)

ဝဏ္ဏဝိပရိယာယ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဝိပရိယာယ] အကုဏ
 -ဗျည်း-တို့၏ ရှေ့နောက်ပြန်ခြင်း။ ဝိဇ္ဇမာ-
 နက္ခရနံ ဟေဠုပရိယဝသေန ပရိဝတ္တနံ
 ဝဏ္ဏပရိယာယော နာမ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂၉။
 သိ။ ၄။ ၁။ ၂၂၃။

ဝဏ္ဏဝိသာရဓ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဝိသာရဓ] ချီးမွမ်း-
 ချီးကျူး-ခြင်း၌ ရဲရင့်သောသူ။ ဝဏ္ဏယိ
 ဟေမဝဏ္ဏဿ၊ ဝဏ္ဏံ ဝဏ္ဏဝိသာရဓေါ။ အပ၊
 ၂။ ၂၀၉။

ဝဏ္ဏဝိသေသ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဝိသေသ] ထူးသော
 အဆင်း၊ အဆင်းထူး။ တတော အညေသု
 ပန ယထာဂုတ္တေသု အန္တရန္တရာ ဝဏ္ဏဝိသေ-
 သာဒိနံ သုဝိညေယျတ္တာ ဇရာ ဇဝိမိဇရာ
 နာမ။ မ။ ၄။ ၁။ ၂၂၀။ သံ။ ၄။ ၁။ ၂။

ဝဏ္ဏဝိသေသယုတ္တ (တိ) [ဝဏ္ဏဝိသေသ+ယုတ္တ]
 ထူးသော အဆင်း - အဆင်းထူး - နှင့်ယှဉ်

သော။ ယထာဒိဋ္ဌေ ဝဏ္ဏဝိသေသယုတ္တေ ပုပ္ဖေ ကိတ္တေတွာ။ ဝိမာနာဋ္ဌ ၁၀၀။

ဝဏ္ဏဝိသေသမုဇ္ဈလ (တိ) [ဝဏ္ဏဝိသေသ + သမုဇ္ဈလ]ထူးသော အဆင်းဖြင့် တောက်ပသော။ တံ ကိုရ ဝဏ္ဏဝိသေသသမုဇ္ဈလံ ဟောတိ ပဘာဿရံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၂။

ဝဏ္ဏဝေဝဇ္ဇ (န) [ဝဏ္ဏ+ဝေဝဇ္ဇ]အဆင်း၏ကင်ခြင်း။ ဝိဝဇ္ဇနံ ဝိဝဇ္ဇော၊ သော ဝေ ဝေဝဇ္ဇံ။ ဝဏ္ဏဿ ဝေဝဇ္ဇံ ဝဏ္ဏဝေဝဇ္ဇံ၊ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိယံ ဝိဂမော။ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၅။

ဝဏ္ဏဝေဝဏ္ဏတာ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဝေဝဏ္ဏ+တာ] အဆင်းဖောက်ပြန်ခြင်း။ တေသံ သတ္တာနံ ရသပထဝီ ပရိဘူဇန္တာနံ ခရုတ္တဉ္ဇေဝ ကာယသ္မိံ ဩက္ခမိ၊ ဝဏ္ဏဝေဝဏ္ဏတာ စ ပညာယိတ္ထ၊ ဒီ၊၃။၇၁။ ဝဏ္ဏဝေဝဏ္ဏတာ စာတိ ဝဏ္ဏဿ ဝိဝဏ္ဏဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၂။

ဝဏ္ဏသံဝတ္တနိက (တိ) [ဝဏ္ဏ+သံဝတ္တနိက] အဆင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော။ ပဏ္ဏသံဝတ္တနိကံ အာယသ္မတာ စုဒန္တန ကမ္မာရပုတ္တေန ကမ္မံ ဥပစိတံ၊ ဒီ၊၂။၁၁၃၊၂၃ဒါန။၁၀၃။(-အံ၊ ၂။၄၁)။

ဝဏ္ဏသင်္ကမန (န) [ဝဏ္ဏ+သင်္ကမန] အက္ခရာ-ဗျည်း-၏ ပြောင်းရွှေ့ခြင်း။ ဝဏ္ဏသင်္ကမနေန ယော ဂေါပမုနောတိပိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၅၀။

ဝဏ္ဏသင်္ကရ (ပု) [ဝဏ္ဏ+သင်္ကရ] အဆင်း၏ -ရောယှက်-ရောနှော-ခြင်း။ ဝဏ္ဏသင်္ကရဘာဝ-ကြည့်။

ဝဏ္ဏသင်္ကရာဘာဝ (ပု) [ဝဏ္ဏသင်္ကရ+အဘာဝ] အဆင်း၏ ရောယှက်ခြင်း၏ မရှိခြင်း အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်)-၃၇ ပ-မ-သ-စ

နီလမေဝ ဟောတိ ဝဏ္ဏသင်္ကရာဘာဝတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၆၂။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄။

ဝဏ္ဏသင်္ကမန (န) [ဝဏ္ဏ+သင်္ကမန] အက္ခရာတို့၏ -ပေါင်းဆုံ- စုဝေး- ဆုံစည်း- ခြင်း။ ဝဏ္ဏသင်္ကမနဝသေနေဝံ ဝုတ္တံ ယထာ “ဥပဏ္ဍေသော၊သွေဟော”ဣစ္စာဒိ၊သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၇၂။

ဝဏ္ဏသင်္ကဟဏ (န) [ဝဏ္ဏ+သင်္ကဟဏ] အဆင်းကို- ပေါင်းရုံး-အကျဉ်းချုပ်-သိမ်းကျုံး-၍ယူခြင်း။

ဝဏ္ဏသင်္ကဟဏလက္ခဏ (တိ) [ဝဏ္ဏ+သင်္ကဟဏ+လက္ခဏ] အဆင်းကို-ပေါင်းရုံး-အကျဉ်းချုပ်-သိမ်းကျုံး-၍ယူခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ ဝဏ္ဏသင်္ကဟဏလက္ခဏာ သုဘသညာ။ ပေဋကော။ ၂၄၉။

ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနဝိက္ခေပ (ပု) [ဝဏ္ဏ+သဏ္ဌာန+ဝိက္ခေပ]အဆင်း၊သဏ္ဌာန်တို့ကိုလျှပ်ဖြေခြင်း။ ယက္ခိနံသင်္ခါတာနိ မဟာဘူတာနိ မနာပေဟိ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနဝိက္ခေပဟိ အတ္တနောဘယာနကဘာဝံ ပဋိစ္စာဒေတွာ သတ္တေ ဝဉ္ဇေန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနဝိက္ခေပဟိတိ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာနံစာလနေဟိ။ အဋ္ဌသာ၊ယော။ ၁၅၇။

ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနသမ္ပန္န (တိ) [ဝဏ္ဏသဏ္ဌာန+သမ္ပန္န] အဆင်း၊သဏ္ဌာန်နှင့်ပြည့်စုံသော။ သုဘာသိတာ ဝါစာ နာမ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝေဒနံ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနသမ္ပန္နပုပ္ဖဿဒိသံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၂။(-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂)။

ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဘိရတ (တိ) [ဝဏ္ဏသဏ္ဌာန+အဘိရတ] အဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၌ အလွန်မွေ့လျော်သော။ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဘိရတဿ ကာယေသုဘာမိမုတ္တဿ စ ဝိပုဋိစ္စန္ဒာအသုဘသညာ န ဥပဋ္ဌာတိ။ ပေဋကော။၂၅၃။

ဝဏ္ဏသတ (န) [ဝဏ္ဏ+သတ] အဆင်းတစ်ရာ။ အယံ ဒက္ခိကာ အာယုသတံ ဝဏ္ဏသတံ..... ပဋိဘာနသတန္တိ ပဉ္စအစနိသံသံ တာနိ ဒေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၃။

ဝဏ္ဏသဒိသ (တိ) [ဝဏ္ဏ+သဒိသ] အဆင်းနှင့် တူသော။ တံ ပန ယသ္မာ တထာဂတဿ ဝဏ္ဏသဒိသံ ဟေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၉။

ဝဏ္ဏသဒ္ဓ (ပု) [ဝဏ္ဏ+သဒ္ဓ] ဝဏ္ဏသဒ္ဓါ၊ ဝဏ္ဏ ဟူသောသဒ္ဓါ။ ဝဏ္ဏသဒ္ဓေါ ပန ဆဝိတုတ်- ကုလဝဂ္ဂကာရဏသဏ္ဍာနပမာဏဂ္ဂုပါယတနာ- ဒိသု ဒိသတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။

ဝဏ္ဏသမညာ (တိ) [ဝဏ္ဏ+သမညာ] ဝဏ္ဏ- ဟူသော အမည်-ဟူ၍ သမုတ်ခြင်း။ ယသ္မာ ပန အကာရာဒိဂေ သရသမညာ၊ ကကာ-ရာ- ဒိဂေ ဗျဉ္ဇနသမညာ၊ ဥဘယတ္ထဝဏ္ဏသမညာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄၂။

ဝဏ္ဏသမသနာမက (တိ) [ဝဏ္ဏသမ+သနာမက] ဝဏ္ဏသမဟူသော အမည်ရှိသော (စကြာ မင်း)။ ဣတေ တေဝိသတိကပေ၊ ဝဏ္ဏသမ- သနာမကော။ အ၊ပ၊ ၁။၂၄၇။

ဝဏ္ဏသမုဒါယ (ပု) [ဝဏ္ဏ+သမုဒါယ] အဆင်း- ဟိုင်း-အပေါင်း-အစု။ ဝဏ္ဏသမုဒါယ ဘူတံ ဂ္ဂုပါယတနမေဝ ဒိသဒိဝေါဟာရေန ဘာသိ- တံ။ မူလဒီ၊၁။၁၅၀။

ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+သမ္ပတ္တိ] အဆင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း။ တတိယယုဂဋ္ဌေန ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉။

ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိဒဿန (န) [ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ+ဒဿန] အဆင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း ကိုပြခြင်း။ ယဒိ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ၊ ဝဏ္ဏဒဿကံ ကသ္မာ န ဂဟိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။

ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိပဋိတာဘ (ပု) [ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ+ပဋိ- လာဘ] အဆင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို ပြခြင်း။ ဝတ္ထဒါနေန ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိပဋိလာဘော။ ဝိ၊မာန၊ ၄။၂၀။

ဝဏ္ဏသမ္ပဒါ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+သမ္ပဒါ] ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ- ကြည့်။ ဟေတိ ခေါ မရဏကာလေ ဒေသိ ဝဏ္ဏသမ္ပဒါ။ အ၊၂။၂၆။ ဇ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၀၁။

ဝဏ္ဏသမ္ပဒါနိမိတ္တ (န) ဝဏ္ဏသမ္ပဒါ+နိမိတ္တ အဆင်းပြည့်စုံ (လှပ) ခြင်း၏အကြောင်း။ ဘောဇနဒါနဿ ပိ ဝဏ္ဏသမ္ပဒါနိမိတ္တဘာ- တော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၀။

ဝဏ္ဏသမ္ပဒါသဒိ (တိ) [ဝဏ္ဏသမ္ပဒါ+သဒိသ] အဆင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းနှင့် တူသော။ တာလ- ဖလမုဿ ဝဏ္ဏသမ္ပဒါသဒိသတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၇၂။

ဝဏ္ဏသမ္ပန္န (တိ) [ဝဏ္ဏ+သမ္ပန္န] (၁) အဆင် နှင့် ပြည့်စုံသော အဆင်းလှပသော။ (၂) ဂုဏ်-ဂုဏ်ကျေးဇူး-နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဂုဏ်ရှိ- သော။ (၃) သာ အဟောသိ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နာ ဂန္ဓသမ္ပန္နာ ရသသမ္ပန္နာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၇။၀။ ဝဏ္ဏ- သမ္ပန္နာတိ ဝဏ္ဏေန သမ္ပန္နာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၉။ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော(အံ၊၁။၅၇၃)တိ သရိရဝဏ္ဏေန သမ္ပန္နာဂတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၇။ (၂) ဣ- ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော ဟေတိ။ အံ၊၁။၅၇၃။ ဘိက္ခုပါရေ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နောတိ ဂုဏဝဏ္ဏေန သမ္ပန္နာဂတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၇။

ဝဏ္ဏသမ္ပန္နသရီရ (တိ) [ဝဏ္ဏသမ္ပန္န+သရီရ] အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသည့်ကိုယ်ရှိသော။ ဝဏ္ဏ- ပေါက္ခရတာယာတိ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နသရီရတဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၈၃၊၂၀။

ဝဏ္ဏသမ္ဘာသနပုဗ္ဗင်္ဂမ (တိ) [ဝဏ္ဏ+သမ္ဘာသန +ပုဗ္ဗင်္ဂမ] ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကောင်းစွာပြောဆို- ခြင်း ရွေးသွားရှိသော။ ဝဏ္ဏသမ္ဘာသနပုဗ္ဗင်္ဂ-

မာယ ဝါစာယ တံ ယာမာနာ ပဌမံ-
ဂါထမာဟ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၅။

ဝဏ္ဏသဟဿ (န) [ဝဏ္ဏ+သဟဿ] အဆင်း-
ဘစ်သောင်။ နယော နေတဗ္ဗာတိ
“အာယုသဟဿံ ဝဏ္ဏသဟဿန္တိ” အာဒိကော-
နယော။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄၁။

ဝဏ္ဏသာဠက (ပု) [ဝဏ္ဏ+သာဠက] အဆင်း-
-အဆင်းလှ- အဆင်းကောင်း- သော-
အဝတ်-ပုဆိုး။ ဝဏ္ဏသာဠကေ နိဝါသေတွာ။
ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၈၂။

ဝဏ္ဏသာမည (န) [ဝဏ္ဏ+သာမည] အက္ခရာ-
ဗျည်း-သာမန်-သာမည၊ အက္ခရာ-ဗျည်း-
တို့၏တူသည်၏အဖြစ်။ အကာရာဒိဝဏ္ဏဝိသေ-
သံ သန္ဓာယ ဝဒတိ၊ န ဝဏ္ဏသာမညံ။
နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၄။

ဝဏ္ဏသိတာသယ (တိ) [ဝဏ္ဏ+သိတာ+အာသယ]
ဂုဏ်ကျေးဇူး- ကို- ဦး- မှီသော အလိုဆန္ဒ
ရှိသော၊ သူ။ လူ့ခစိဝရခာရိယ တဿ ဝဏ္ဏ-
သိတာသယော။ အပါ၊ ၂။ ၁၃။

ဝဏ္ဏသုက္ကတာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+သုက္က+တာ] အဆင်း-
၏ ဖြူသလဲ၏အဖြစ်။ သုက္ကတံ န ဝဏ္ဏသုက္က-
တာ သ သုက္ကာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇။

ဝဏ္ဏသုန္ဒရ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+သုန္ဒရ] အဝင်း-
ကောင်း-လှ-မသာ၊ ကောင်းသောအဆင်း-
ရှိသော။ ဝဏ္ဏသုန္ဒရိကရိယာယာ ဝဏ္ဏသုန္ဒ-
ရကာယ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၆။

ဝဏ္ဏသောဘာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+သောဘာ+အာ] အဆင်း-
၏-လှပ- တင့်တယ်-ခြင်း။ ဝဏ္ဏ-
သောဘံ အပတ္တယိ။ အပါ၊ ၂။ ၂၃။

ဝဏ္ဏဟရဏာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ဟရဏာ] ကျေးဇူး-
ဂုဏ်ကျေးဇူး-ကိုဆောင်ကြောင်း ဖြစ်သော
စကား။ ပရဝဏ္ဏဟရိကာယာ (အဘိ၊ ပု။
၁၆၂) တိ ပရမုရထုတိဝသေန ပရေဟိ ပဝတ္တိ-
တာယ ဝဏ္ဏဟရဏာယ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈၀

ဝဏ္ဏဟရိကာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ဟရိကာ (=ဟရ
+ကျ။ တနည်း-ဟရ+ကျ။)] ဝဏ္ဏဟရိယာ-
ကြည့်၊ သကာယ လဒ္ဓိယာ ပသံသံ ထောမနံ
ကိတ္တိ ဝဏ္ဏဟရိကံ လဘန္တိ။ မဟာနိ။
၂၃၇။ အဝဏ္ဏဟရိကာယာ (မဟာနိ။ ၁၂၈)
ဟိ အဂုဏဝစုနေန။ မဟာနိ။ ဋ္ဌ။ ၂၄၇။

ဝဏ္ဏဟရိယာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+ဟရိယာ (=ဟရ
ကျ။ တနည်း-ဟရ+ကျ။)] ဂုဏ်ကျေးဇူးကို
ဆောင်-ပွားစေ-ခြင်း။ ပသံသမိစ္ဆန္တိ ပသံ-
သံ ထောမနံ ကိတ္တိ ဝဏ္ဏဟရိယံ ဣစ္ဆန္တော။
မဟာနိ။ ၁၂၇။ ဝဏ္ဏဟရိယန္တိ ဂုဏာစုနံ။
မဟာနိ။ ဋ္ဌ။ ၂၄၇။

ဝဏ္ဏဟေတု (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဟေတု] အဆင်း-
ဟူသောအကြောင်း။ န ဝဏ္ဏဟေတု ဒေတိ။
မိလိန္ဒ။ ၁၂။

ဝဏ္ဏာဂမ (ပု) [ဝဏ္ဏ+အာဂမ] အက္ခရာ-ဗျည်း-
၏လာခြင်း ဝဏ္ဏာဂမနိရုတ္တိနည်း။ အဝိဇ္ဇမာ-
နဿ အက္ခယ အာဂမော ဝဏ္ဏာဂမော
နာမ။ မဟာနိ။ ဋ္ဌ။ ၂၂၅။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။
၂၂။ (“နက္ခတ္တရာဇာရိဝ တာရကာနံ” ပုစံ၌
ရ-အက္ခရာ လာခြင်းကဲ့သို့ ထင်ရှား မရှိသော
အက္ခရာ လာခြင်းကို စီရင်သော နည်းကို
“ဝဏ္ဏာဂမနိရုတ္တိ” နည်းဟု ခေါ်သည်။)

ဝဏ္ဏာဘိမာနပစ္စယ (ပု) [ဝဏ္ဏ+အတိမာန+
ပစ္စယ] အဆင်းကိုစွဲ၍ အလွန်မာန်မူခြင်း
ဟူသောအကြောင်း။ တေသံ ဝဏ္ဏာဘိမာန-
ပစ္စယာ မာနာဘိမာနဇာတိကာနံ ရသပထဝီ
အန္တရဓာယိ။ ဒီ၊ ၃။ ၇။

ဝဏ္ဏာနုရက္ခဏ (န) [ဝဏ္ဏ+အနုရက္ခဏ] အဆင်း-
ကို အစဉ်စောင့်ရှောက်ခြင်း။ စိမိလိကာ နာမ
သုခာဒိပရိက္ခမ္မကတာယ ဘူမိယာ ဝဏ္ဏာနု-
ရက္ခဏတ္ထံ ကတာ ဟေတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၁။
(-ကဒါ။ ၂၀၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၇။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၅။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၂။)

ဝဏ္ဏာနုသန္ဓိ (ပု) [ဝဏ္ဏ+အနုသန္ဓိ] (ချီးမွမ်း
ပြောဆိုအပ်သော)ကျေးဇူး-ဂုဏ်ကျေးဇူး-
-၏-အနုသန္ဓေ-အဆက်အပ်။တ္ထောဝတာ
အသံ ဝဏ္ဏာနုသန္ဓိတိ ဒသေတော။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ဝ။ ၂၃။

ဝဏ္ဏာဘာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+အာဘာ] အဆင်း
အရောင်။ မနုဿာနဉ္စ ဝဏ္ဏာဘာ ဗဟိ န
နိစ္ဆရဘိ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၆၀။

ဝဏ္ဏာဘိဘာယတန (န) [ဝဏ္ဏ+အဘိဘာယ-
တန] ဝဏ္ဏာဘိဘာယတနဗျာန်။ (ဝဏ္ဏာဘိ-
ဘာယကနဗျာန်ဟူသည့်- (၁) နိလအဘိ
ဘာယကနဗျာန်။ (၂) ပိတအဘိဘာယကန-
ဗျာန်။ (၃) လောဟိတအဘိဘာယကနဗျာန်။
(၄) သြဒါတအဘိဘာယတန ဗျာန်အားဖြင့်
လေးပါးသောဗျာန် တို့ပင်တည်း။) ဝဏ္ဏာ-
ဘိဘာယတနေသု တတိယဝိမောက္ခော စ
အဘိဘဝနပ္ပာတ္တိတော သင်္ဂဟိတော။ ဒိ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၆၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၆၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၆။
ဝဏ္ဏာဘိဘာယတနာနိ နာမ နိလပိတာဒိ-
အဘိဘာယတနာနိ။ မဓ၊ ၁။ ၁၉၁။

ဝဏ္ဏာဘောဂ (ပု) [ဝဏ္ဏ+အာဘောဂ]အဆင်း
ကို-နှလုံးသွင်း-ဆင်ခြင်-ခြင်း။ ပရိတ္တအပ္ပ-
မာဏတာ ဟိ အဘိဘဝနဿ ကာရဏံ
ဝဏ္ဏာဘောဂေ သတိပိ အသတိပိ။ဒိ၊ဋီ၊၂။
၁၆၀။မ၊ဋီ၊၃။၁၂၃။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၆၆။အံ၊ဋီ၊၃။
၂၄၆။မူလဋီ၊၁။၁၀၆။

ဝဏ္ဏာဘောဂဇနိတ (တိ) [ဝဏ္ဏာဘောဂ+
ဇနိတ] အဆင်းကို-နှလုံးသွင်း-ဆင်ခြင်-
ခြင်းသည် ဖြစ်စေအပ်သော။ တတ္ထ ယဒိဒံ
ဝဏ္ဏာဘောဂဇနိတံ ဝိသေသံ အဂ္ဂဟေတော။
အနုဒံ၊ ၁။ ၁၁၃။

ဝဏ္ဏာဘောဂရဟိတ (တိ) [ဝဏ္ဏာဘောဂ+
ရဟိတ] အဆင်းကို-နှလုံးသွင်း-ဆင်ခြင်-

ခြင်းမှကင်းသော။ တေ စ ဝဏ္ဏာဘောဂ-
ရဟိတာနိ၊ သဟိတာနိ စ သဗ္ဗာနိ ပရိတ္တာနိ
“သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ”တိ ဝုတ္တာနိ။ဒိ၊ဋီ၊၂။၁၆၁။
မ၊ဋီ၊၃။၁၂၃။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၆၈။အံ၊ဋီ၊၃။၂၄၇။
မူလဋီ၊၁။၁၀၆။

ဝဏ္ဏာဘောဂသဟိတ (တိ) [ဝဏ္ဏာဘောဂ+
သဟိတ] အဆင်းကို-နှလုံးသွင်း-ဆင်ခြင်-
ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။နန္ဒစသဗ္ဗတ္ထ “သုဝဏ္ဏ-
ဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ” တိ စစနတော ဝဏ္ဏာဘောဂသဟိ-
တာနိယေဝ ဂဟိတာနိတိ။ အနုဒံ၊ ၁။ ၁၁၃။

ဝဏ္ဏာယတန (န) [ဝဏ္ဏ+အာယတန] ရူပါရုံ၊
ဝဏ္ဏာယတန၊ အဆင်းဟူသော-အာယတန-
-အာရုံ။ ဝဏ္ဏာယတနံ ကာယဝိညတ္တိကာ-
လေ ဟတ္ထပါဒါဒိရူပဉ္စ ဒိသွာ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၉၅။ရူပန္တိစေတ ဝဏ္ဏာယတနမေဝ။ ပဋိသံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၉၃၊၉၈။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၅၄။အံ၊ဋီ၊၁။၄၉။)

ဝဏ္ဏာယတနသမ္ပတ္တိ (ထိ) [ဝဏ္ဏာယတန+
သမ္ပတ္တိ] ရူပါရုံ - ဝဏ္ဏာယတန- ခြ်ပြည့်စုံ
ခြင်း။ ရူပပဋိလာဘံ အာသိသမာနာတံ
ဝဏ္ဏာယတနသမ္ပတ္တိလာဘံ ပတ္တယမာနာ။
စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၁၂။

ဝဏ္ဏာရမ္မဏ (တိ) [ဝဏ္ဏ+အာရမ္မဏ] အဆင်း
-ရူပါရုံ-လျှင် အာရုံရှိသော။ဒိဗ္ဗစက္ခု ဉာဏ-
စတုတ္ထံ ဝဏ္ဏာရမ္မဏတ္တာ ပရိတ္တာရမ္မဏံ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၇။

ဝဏ္ဏာရဟ (တိ) [ဝဏ္ဏ+အရဟ]ချီးမွမ်းထိုက်
သော။သူ။ အနနုဝိစ္စ အပရိယောဂါဟေတော
ဝဏ္ဏာရဟဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။ အံ၊၁။၈။
ဝဏ္ဏာရဟဿာတိ ဗုဒ္ဓါဒိသု အညတရဿ
သမ္မာပဋိပန္နဿ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။ (-မ၊၂။
၄၉။အံ၊၂။၁၂၃-၅။ အဘိ၊ပု။၁၀၈-၉။)

ဝဏ္ဏာဓရာဟ (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဧရာဟ] (၁)
အရေအဆင်း၊ လုံးရပ်သဏ္ဌာန်။ (၂) ဝဏ္ဏာ-

ရောဟဇာတ်။ (၁)ဝဏ္ဏာရောဟေန ဇာတိ-
ယာ၊ဗလနိက္ကမနေန စ။ ဇာ၊ဠ၊၃။၁၇၇-၀။
(-သုတ္တန်။၃၄၁)။ (၂)သုယောနန္ဒိ ဝဏ္ဏာ-
ရောဟ၊ သီလံ ဟိရီ ခဇောပနံ။ ဇာ၊ဠ၊၃။
၂၁၃။

ဝဏ္ဏာရောဟဇာတက (န) [ဝဏ္ဏာရောဟ+
ဇာတက]ဝဏ္ဏာရောဟဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊
ဇာတကပါဠိ၊ ၅-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁-
ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၁၂၇။ဇာ၊ဠ၊၃။၁၇၆-၉။
(ဤဇာတ်ကိုမြတ်စွာဘုရားသည် သာဝတ္ထိ
ပြည်နှင့် ဇေတဝန်ကျောင်းပေါ်၌ သီတင်း
သုံးနေတော်မူစဉ် အဂ္ဂသာဝက -၂-ပါးကို
အကြောင်းပြု၍ တစ်ယောက်သောစားကြွင်း
စား (သုတောင်းစား)၏ မထေရ်-၂-ပါး
ကဲ့ပြားခြင်းငှာ ကုန်းချောခြင်း ဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ဟောတော်မူသည်။
ဇာ၊၁။-၁၂၇-ဂ။ဇာ၊ဠ၊၃။၁၇၆-၉)။

ဝဏ္ဏာရောဟဝဂ္ဂ (ပု) [ဝဏ္ဏာရောဟ+ ဝဂ္ဂ]
ဝဏ္ဏာရောဟဝဂ်။ ဝဏ္ဏာရောဟဇာတ်ဖြီးမှတ်
အပ်သောဇာတ် (၁၀) ခုတို့၏အပေါင်း။
ဝဏ္ဏာရောဟဝဂ္ဂေါ ဒုတိယော။ဇာ၊၁။၁၂၇-
၃၃။ ဇာ၊ဠ၊၃။၁၇၆-၉၇။

ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏ (ပု) [ဝဏ္ဏ+အဝဏ္ဏ] ချီးမွမ်းခြင်း၊
ကဲ့ရဲ့ခြင်း။ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသိန္နိ။ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေတိ။
ဝိ၊ဠ၊၁။ ၁၃၊ဒိ၊ဠ၊၁။၁၅။

ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏကထာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ+အဝဏ္ဏ+ကထာ]
ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို ပြောဆိုကြောင်း
ဖြစ်သောစကား။ တတ္ထ စ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏကထာ
ဝိပုကကာ။ဒိ၊ဠ၊၂။၃။

ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏဒီပန (န) [ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏ+ဒီပန]
ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းကိုပြခြင်း။ ပ ဗ္ဗိတ-
ထဟာယထ စ ဗာလသဟာယထ စ ဝဏ္ဏာ-
ဝဏ္ဏဒီပနတ္ထံ ဝုတ္တာ။ ဝိ၊ဠ၊၃။၄၃၄။ မ၊ဠ၊ ၄။
၁၄၇။ ဇာ၊ဠ၊၃။၄၆၆။ (-မ၊ဠ၊၃။၃၂၀)။

ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏနိမိတ္တ (န) [ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏ + နိမိတ္တ]
ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ ဟူသောအကြောင်း။
ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏနိမိတ္တံ...ဣမိဿာ ဓမ္မဒေသနာယ
ဘာဇနံ။ ဒိ၊ဠ၊၁။၁၀၇။

ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏဘဏန (န) [ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏ + ဘဏန]
ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းကိုပြောဆိုခြင်း။ဝစ္စမဂ္ဂံ
ပဿာဝမဂ္ဂံ အာဒိဿ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာ ဘဏနေ
သံသာဒိသေသော။ ဝိ၊ဠ၊၃။၂၂။ (ဒိ၊ဠ၊
၁။၁၀၇)။

ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာရဟ (တိ) [ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏ+ အရဟ]
ချီးမွမ်းထိုက်၊ ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော၊ သူ။ ဗုဒ္ဓေါ
ဘဂဝါ ဝိဂရဟိ နိန္ဒိယထာ၊ တံ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာ-
ရဟာနံ ဝဏ္ဏဉ္စ အဝဏ္ဏဉ္စ ဘဏန္တေသု အဂ္ဂ-
ပုဂ္ဂလော။ ဝိ၊ဠ၊၁။၁၀၅။

ဝဏ္ဏိက (တိ) [ဝဏ္ဏ+က။ဝဏ္ဏိက-သံ။ဝဏ္ဏိယ-
အဒ္ဓမာဂဓိ။] အဆင်းရှိသေ ။ ဥဿာပေမိ
ဇေ သဗ္ဗံ၊ ဝိမိတ္တံ ပဉ္စဝဏ္ဏိကံ။ အ၊၁။၁။၅။
ဝိဂိတ္တံ အနေကဝဏ္ဏဝိမိတ္တံ ပဉ္စဝဏ္ဏိကံ နိဗ-
ပိတာဒိပဉ္စဝဏ္ဏံ သဗ္ဗံ ဇေ ဥဿာပေမိတိ
အတ္ထော။ အပါ၊ဠ၊၁။၁၂၃။

ဝဏ္ဏိတ(တိ)[ဝဏ္ဏ+တ။ဝဏ္ဏိ-တ-သံ။ဝဏ္ဏိအ-
ပြာ။ ဝဏ္ဏိယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ချီးမွမ်း-
ချီးကျူး-အပ်ပြီးသော။ (၂) အကျယ်ချဲ့-
ဖွင့်-အပ်ပြီးသော။ (၃) ဟောကြား-ပြော
-ဆို - အပ်ပြီးသော။ (၄) ဝိယာရဒါနံ
သံဃဿ၊ အဂ္ဂံ ဗုဒ္ဓေန ဝဏ္ဏိတံ။ ဝိ၊ ၄။၂၉၂။
ဝဏ္ဏိဘ (အံ၊၂။၁၉၃) န္တိ ဣဒံ အာရညိကင်္ဂ
နာမ ဗုဒ္ဓေဟိ စ ဗုဒ္ဓသာဝကေဟိ စ ဝဏ္ဏိတံ
ပသတ္တန္တိ အာရညကော ခဟာတိ။ အံ၊ဠ၊၃။
၆၅။ ဝဏ္ဏိတော ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌေန၊ နိဿယောတိ
စ ဘာသိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ။၁။၇၂။ ဝဏ္ဏိဒကတိ
“ အပ္ပါနိ စေဝိ” တံအာဒိနာ ပသံသိတော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဠ၊၁။၉၉။ (-အဘိ၊ ပု၊၁၇၉။ ဝိ၊ဠ၊၄။
၅၇။ အဘိ၊ဠ၊၃။၁၀၀။ အပါ၊၁။၁၀၀။ အပါ၊
ဠ၊၂။၆၄)။ (၂) ဂန္ဓေ ဟိ ဝဏ္ဏိတေ တဿ

အတ္ထော ဝဏ္ဏိတော ဝ ဟောတိ။ ကင်္ခါ။၈၄။
ဝဏ္ဏိတောဝ ဟောတိတိ ဂန္ထဝဏ္ဏနာမုခေန
အတ္ထသေဝ ဝဏ္ဏနတော။ ကင်္ခါ။၉။သစ်။
၁၂၇။ (၃)သိက္ခာပဒါ ဗုဒ္ဓဝရေန ဝဏ္ဏိတာ။
ဝိ၊၅။၃၇၄။ ဒိဋ္ဌာသဝါပိ ဝါ ဧတ္ထဝုတ္တော-
သေဝါတိ ဝဏ္ဏိတမေတံ။ မ၊၄။၁။၇၀။ ဝဏ္ဏိ-
တန္တိ ကသိတံ။ မ၊၄။၁။၁၅၅။

ဝဏ္ဏိတဗျာန (န) [ဝဏ္ဏိတ+ဗျာန] ချီးမွမ်း-
ချီးကျူး-အပ်သောဗျာန။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန
ဝဏ္ဏိတဗျာနမိ အတ္ထိ၊မ၊၄။၄။၄၉။

ဝဏ္ဏိတဗ္ဗ=ဝဏ္ဏေတဗ္ဗ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဏေ+
တဗ္ဗ။ဣ-လာ၍ ဧ-သရကျေလျှင် ဝဏ္ဏိတဗ္ဗ၊
ဧ-မကျေလျှင် ဝဏ္ဏေတဗ္ဗ။] (၁) ချီးမွမ်း-
အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂) အကျယ်ချဲ့
-ဖွင့်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၃)
ဟောကြား-ပြော-ဆို-ပြသ-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သော။ (၁) ဗောဓိသတ္တဿ ဂုဏာ
ဝဏ္ဏေတဗ္ဗ။မ၊၄။၁။၁၁၉။ (-အံ၊၄။၃။၂၇၉)
(၂) တဒေကဒေသော စ ဣမ ဝဏ္ဏိတဗ္ဗ-
ဘာဝေန “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”တိ။မူ၊၃။၄။
၂။၉၀။ (-အနု၊၃။၂။၉၅)။ (၃) သဗ္ဗတ္ထ
ပူဇိတော ဟောတိ” တိ ဣဒံ သိဝံလိဝတ္ထုနာ
ဝဏ္ဏေတဗ္ဗ။ ဗ၊၄။၄။၁၇။ ဧတ္ထ စ ဝဏ္ဏိတဗ္ဗော
“အယမိဒိသော”တိ ပကာသေတဗ္ဗောတိ
ဝဏ္ဏော။ သိ၊၄။သစ်။၁။၁၀၈။

ဝဏ္ဏိတဗ္ဗ=ဝဏ္ဏေတဗ္ဗ (န) [ဝဏ္ဏိတဗ္ဗ+တ္ထ။
မောဂ်၊၄။၁၂။ဝဏ္ဏိယိတဗျ-သံ။ ဝဏ္ဏေအဝိ-
-ဗျာ။] လား-ဘည်စေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-
-သည်၏ အဖြစ်။ အညမည် အသက်ရကော
ဝဏ္ဏိတဗ္ဗတော ဌပေတဗ္ဗဒဟာ ဝဏ္ဏော ဒိ၊၄။
၃။၁၄၈။အံ၊၄။၂။၂၁၃။

ဝဏ္ဏိတဗ္ဗ (ပ) (ဝဏ္ဏိတဗ္ဗ+အတ္ထ။တ္ထ-ကိုး-
-ပြု။နိဝိ၊သုတ္တ။၁၀၇။] ချီးမွမ်း-အပ်-သင့်-
-ထိုက်-သော - အနက်- သဘော။ တတ္ထ

“အတ္ထော ဝိပုသန္နော”တိ အာဒိနာ ဝဏ္ဏိ-
တဗ္ဗဋ္ဌေန ဝဏ္ဏော။ ဒိ၊၄။၃။၁၄၈။အံ၊၄။၂။
၂၁၃။

ဝဏ္ဏိတာနုသာရ (ပ) [ဝဏ္ဏိတ+အနုသာရ]
အကျယ်ချဲ့-ဖွင့်- အပ်ပြီးသည်ကိုအစဉ်-
လျှောက်-လိုက်-ခြင်း။ ယတော ပုဗ္ဗ
ဝဏ္ဏိတာနုသာရေန ဝေဒိတဋ္ဌံ။ သုတ္တနိ၊၄။၂
၁၆၀။

ဝဏ္ဏိတံ (ကြိ၊ဝိ) [ဝဏ္ဏ+တံ] အကျယ်ချဲ့-ဖွင့်-
ခြင်းငှါ-ဖို့ရန်။ ဝဏ္ဏယတိ-လည်းကြည့်။
ဝဏ္ဏိတံ ယုတ္တရူပံ ဟုဘွာ...ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။
၂၄။(-ဝိမတိ၊၁။၈)။

ဝဏ္ဏိယ (တိ) [ဝဏ္ဏ+ဏျ။ဝဏ္ဏိ-သံ။ ဝဏ္ဏိယ-
အဒ္ဓဘေဂဓိ။](၁)ချီးမွမ်း-အပ်-သင့် - ထိုက်
-သော (အစာ)။ (၂) အကျယ်ချဲ့-ဖွင့်-
အပ်သော။ (၁) တမေန အဿဒမကော
ဥတ္တရိ ဝဏ္ဏိယဉ္စ ပါ၊နိယဉ္စ အနုပုဝေစ္စတိ။မ၊
၂။၁၁၀။(၂) ဝဏ္ဏိယာ ဗန္ဓန ဖုဋ္ဌ။အလင်္ကာ။
၃၄၉။ ဝဏ္ဏိယာ ကဝိနာ ဝဏ္ဏိယာ ဟောန္တိ။
အလင်္ကာ၊၄။သစ်။

ဝဏ္ဏိယမာန (တိ) [ဝဏ္ဏ+ယ+မာန။ဣ-လာ။
ရှ၊၅။၂။](၁)ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-အပ်သော
(၂) အကျယ်ချဲ့-ဖွင့်- အပ်သော။ (၁)
ဧဝံ တဿာ ဂါထာယ သတေနပိ သဟ-
ဿေနပိ ဝဏ္ဏိယမာနာနံ ဂုဏာနံ ပမာဏံ
နာမ နတ္ထိ။ ဇာ၊၄။၄။၃၂၁။ (-ဇာ၊၄။၇။
၁၄၆)။ (၂)ဣမ အာဟရိတာ ဝဏ္ဏိယ။
မာနေ ဟိ သုဋ္ဌ၊တရံ သမ္မောဟော ဘဝေယျ။
ဝိ၊၄။၃။၁၃၃။ (-အပ၊၄။၁။၂။ဇာ၊၄။၁။၂)။

ဝဏ္ဏိ(တိ) [ဝဏ္ဏ+ဤ။ထိ-၌ ဝဏ္ဏိနိ။ ဝဏ္ဏိန-
သံ။](၁) အဆင်း- ရှိ-လှပ- သော။ (၂)
(ခတ္တိယစသည် ငှ-ပါးသော) အမျိုးနှင့်
ငှ ကံသံသော။(၃) အသင်္ခယဏ္ဍာန်ရှိသော။
(၁) ယက္ခာ နာနုတ္တဝဏ္ဏိနေ။ ဒိ၊၂။၂၀၅။
ဧတာ ပဉ္စာလဆဏေ၊ ဩသဓိဝိယ ဝဏ္ဏိနိ။

ဇာ၊ ၂။ ၂၀၇။ ဇာ၊ ၅။ ၂၇၀။ (-မ၊ ၂။ ၃၅။ သုတ္တန်၊ ၃။ ၆၈။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၇၅။ သုတ္တန်၊ ၅။ ၁၇၄။) (၂) အယ်ဒေါ သမဏောဂေါတမော စာတုဝဏ္ဏိ သုဒ္ဓိ ပညပေတိ။ မ၊ ၂။ ၃၅၄။ စာတုဝဏ္ဏိန္ဒ စတုဝဏ္ဏသာဓာရဏံ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၇၈။ (၃) အာမံ ပက္ခဝဏ္ဏိပက္ခံ အာမဝဏ္ဏိ။ အံ၊ ၁။ ၄၂။ အဘိ၊ ပ။ ၁၅။ အာမံပက္ခဝဏ္ဏိတိ အာမကံ ဟုတွာ ဩလောကေန္တာနံ ပက္ခသဒိသံခါယတိ။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၇။ (-အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၇၆။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃၂၃။)

ဝဏ္ဏိယတိ (ကမ္မကြိ) [ငဏ္ဏ+ယ+တေ။ ကစွည်း။ ၄၁၈၊ ၄၄၂။ ရ။ ၄၄၆၊ ၄၄၇။] (၁) အကျယ်ချဲ့- ဖွင့်-အပ်၏ (၂) ပြော-ဆို-အပ်၏။ (၃) ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-အပ်၏။ (၄) မဆေယျက် သောအားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်၏။ (၅) ကင်စွာ ပြုအပ်၏။ (၆) နှိုင်းယှဉ်အပ်၏။ (၇) သိစေ အပ်၏။ (၈) ဖွင့်-လှစ်-အပ်၏။ (၉) ကြည့်-ရှု-အပ်၏။ (၁) အကျယ်ချဲ့- ဖွင့်-အပ်၏။ ဝိတ္တာရတော ငန ဝေသာလိဝတ္ထုတော ပဘုတိ ဝေါနုဏေဟိ ဝဏ္ဏိယတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၅။ ၁၃၃။ (-သုတ္တန်၊ ၅။ ၂။ ၂၇၅။) (၂) ပြော-ဆို-အပ်၏။ ဝဏ္ဏိယတိ အတ္ထော ကထိယဘိ တောယာတိ ဝဏ္ဏနာ။ ကခါ၊ ၅။ ၁၂၄။ (-မ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၂။) (၃) ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-အပ်၏။ ဝဏ္ဏိယဘိဘိ ဝဏ္ဏော၊ ဂုဏော။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၅၀။ (-သိ၊ ၅။ ၁။ ၁၀၇။) (၄) မဆေရှက်သော အားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်၏။ ဝဏ္ဏိယတိ အသက်ရခေ ဝဝတ္ထာပိယတိတိ ဝဏ္ဏော၊ ဘာတိ။ သိ၊ ၅။ ၁။ ၁၀၇။ (-မ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၂။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၄၅။) (၅) ထင်စွာ ပြုအပ်၏။ ဝဏ္ဏိယတိ ဖလမေတေန ယထာသဘာဝေတော ဝိဘာဝိယတိဘိ ဝဏ္ဏော၊ ကာရဏံ။ သိ၊ ၅။ ၁။ ၁၀၇။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၂။ သိ၊ ၅။ ၁။ ၄၂။ (၆) နှိုင်းယှဉ်အပ်၏။ ဝဏ္ဏိယတိ အပ္ပမာန္တာဒိဝေေန ပမိယတိ ဝိ ဝဏ္ဏော၊

ပမာဏံ။ သိ၊ ၅။ ၁။ ၁၀၇။ (-မ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၂။ သိ၊ ၅။ ၁။ ၄၂။) (၇) သိစေ အပ်၏။ ဝဏ္ဏိယတိ ဉာပိယတိ တေေနာတိ ဝဏ္ဏော၊ ဉာပကံ ကာရဏံ။ ဒိ၊ ၅။ ၂။ ၁၄၈။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၇၃။ (၈) ဖွင့်-လှစ်-အပ်၏။ ဝဏ္ဏိယတိ စက္ခုနာ ဝိဝရိယကိတိ ဝဏ္ဏော၊ ရူပါယတနံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၁၄၈။ (၉) ကြည့်-ရှု-အပ်၏။ ဝဏ္ဏိယတိ စက္ခုနာ ပဿိယတိတိ ဝဏ္ဏော၊ ရူပါယတနံ။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၇၃။

ဝဏ္ဏိ^၃ (ပ) [ဝဏ္ဏ+ဥ+ဝဏ္ဏိ-သက္ကတ။ ဝဏ္ဏိ-သဒ္ဓါ သဲယောမရိ၊ မှေးခေတ်ပေ၊ စာအုပ်ဘုံ၌ လည်း ဝဏ္ဏပုဒ်မရိ၊ သဲယော၌ ဝဏ္ဏ သာ ရှိသည်။ ဝဏ္ဏ- ကြည့်၊ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၃၀၀။] (က) သဲ။ (ခ) သဲသောင်ပြင်။ (က) ဝဏ္ဏပုဒ်တိ ဝါလုကာ။ ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၂၅။ ၂၅။ မရ၊ သိကတာ၊ ဝါလုကာ၊ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၂၅။ ဝါလိကာတိ ဣမေ သဒ္ဓါ သမာနတ္ထာ၊ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၉။ (ခ) ဝဏ္ဏပဒေသ-ကြည့်။

ဝဏ္ဏိ^၂ (ပ) [ဝဏ္ဏ+ပထ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။] သဲလမ်းခရီး။ သဲသောင်ပြင်၊ သဲကန္တာရ။ ပါရိ သမုဒ္ဓယ ဣမဉ္ဇ ဝဏ္ဏိ၊ ဝေတ္တာစရံ သင်္ကံပထဉ္ဇ မဂ္ဂံ၊ ဝိမာန။ ၁၁၇။ ပေတ။ ၁၉၅။ ဣမဉ္ဇ ဤဒိသံ ဝဏ္ဏိ ဝဏ္ဏပထံ ဝေတ္တလတာ ဗန္ဓိတွာ။ ဝိမာန၊ ၅။ ၁၁၇။

ဝဏ္ဏပထ (ပ) [ဝဏ္ဏ+ပထ] (၁) သဲလမ်းခရီး၊ သဲသောင်ပြင်၊ သဲကန္တာရ။ (၂) ဝဏ္ဏပထ ဇာတိ။ (၁) သုဒ္ဓဂ္ဂမေ ဝဏ္ဏပထသယ မဇ္ဈေ၊ ဝင်္ကတယာ နဋ္ဌမနာ မဒုဿာ။ ဝိမာန။ ၁၁၆။ ပေတ။ ၁၉၄။ ဝဏ္ဏပထသယ မဇ္ဈေတိ ဝါလုကာ- ကန္တာရမဇ္ဈေတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၅။ ၁၁၄။ အင်္ဂါလာသုနော ဝဏ္ဏပဒေဝ ဧကန္တာ၊ ဥာဂံ- ဧကတတ္ထ ဝပံ အဝိန္နံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁။ ဝဏ္ဏပထေတိ ဝဏ္ဏပုဒ်တိ ဝါလုကာ၊ ဝါလုကာ- မဂ္ဂေဝိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၂၅။ (၂) ဝေပပက္ခက

ဝဏ္ဏပထသေရိဝရော။ ဇာ၊၁။၃။ အပဏ္ဏကံ
ဝဏ္ဏပထံ။ ဇာ၊၄။၁။၁၅။

ဝဏ္ဏပထဇာတက (န) [ဝဏ္ဏပထ + ဇာတက]
ဝဏ္ဏပထဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတက
ပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၂-ဇာတ်။ ဇာ၊၁။၁။
(ဤဇာတ်တော်ကို မြတ်စွာဘုရားသည်
သာဝတ္ထိပြည်မှန် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌
သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် လုံ့လလျော့သော
ရဟန်းကိုအကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူသည်။
ဇာ၊၄။၁။၁၂-၆။)

ဝဏ္ဏပဒေသ (ပု) [ဝဏ္ဏ + ပဒေသ] သဲ-
ရောက်-ရှိ-ရာအရပ်၊ သဲသောင်ပြင်။ ဖိယာ-
ရိတ္တံဝ မေဗ္ဗနီ(သံ၊၄။၁။၁၅၅)တိ ဓမ္မံ ဝုစ္စတိ
ဝဏ္ဏ။ သော ဣဓ “ဓမ္မ”န္တိ ဝုတ္တော၊ ဓမ္မနိ
ဝဏ္ဏပဒေသေတိ အတ္တော။ သံ၊၄။၁။၂၀၂။

ဝဏ္ဏပသံဟိတ (တိ) [ဝဏ္ဏ + ပသံဟိတ] ဂုဏ်
ကျေးဇူးနှင့်- စပ်- ယှဉ်- ပြည့်စုံ-သော။
ကိတ္တယံသာမိ ဝိရံ ဝဏ္ဏပသံဟိတန္တိ ဝဏ္ဏေန
ဥပေတံ သမုပေတံ ဥပါဂတံ သမုပါဂတံ ဥပပန္နံ
သမုပပန္နံ သမန္နာဂတံ ဝါစံ ဝိရံ ဗျပုသံ ဥဒါနံ
ကိတ္တယံသာမိ ...။ စူဠနိ။ ၂။၂၀၆။ ဝဏ္ဏ-
ပသဟိတန္တိ ဂုဏပသဟိတံ။ စူဠနိ၊၄။၇၉။

ဝဏ္ဏပသဉ္စိဘ (တိ) [ဝဏ္ဏ + ပသဉ္စိဘ] ဝဏ္ဏ
ပသံဟိတ- ဤသည်။ ဟန္တာဟံ ကိတ္တယံသာမိ-
ဝိရံ ဝဏ္ဏပသဉ္စိဟံ။ သုတ္တနိ၊၄၅၀။ ဝဏ္ဏ-
ပသဉ္စိတန္တိ ဂုဏပသဉ္စိတံ။ သုတ္တနိ၊၄။၂၂၁။

ဝဏ္ဏေတဗ္ဗ (တိ) [ဝဏ္ဏ + တေ + တဗ္ဗ] ဝဏ္ဏိတဗ္ဗ
-ကြည့်။ အဝိစိမဟာနိရယော ဒေဝဒုတ-
သုတ္တေန ဝဏ္ဏေတဗ္ဗော။ ဓမ္မ၊၄။၁။၈၂။

ဝဏ္ဏေတဗ္ဗ (န) [ဝဏ္ဏေတဗ္ဗ + တ္တ] မောဂါ၊၄။
၁၂၃] ချီးမွမ်း- အပ်- သင့်- ဆိုက်- သည်၏
အပြစ်။ ဝဏ္ဏေတဗ္ဗကော ဇိတ္တောဘဗ္ဗတော
ဝဏ္ဏော။ ဂုဏာ။ ဒီ၊၄။၂။၂၂၀။

ဝဏ္ဏေတိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဧ + တိ] ဝဏ္ဏသတိ-
ကြည့်။ ဝိဝေကဗျေဝ ဘဂိနိနံ သံသော
ဝဏ္ဏေတိ။ ဝိ၊၂။၃၁၀။

ဝဏ္ဏေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [ဝဏ္ဏ + ဧ + တုံ] (၁) ချီးမွမ်း-
ချီးကျူး-ခြင်းငှာ-ဘို့ရန်။ (၂) အကျယ်ချဲ့-
ဖွင့်-ခြင်းငှာ-ဘို့ရန်။ (၁) န သက္ကာ တဿာ
ဘတ္တံ ဝဏ္ဏေတုံ။ ဓမ္မ၊၄။၂။၆၇။ ဝိမာန၊၄။
၆၈။ (၂) ဝေ ဒါနဿ နိပ္ပလတံ ဝဏ္ဏေတော
ဣဒါနိ ပါပဿ နိပ္ပလဘာဝံ ဝဏ္ဏေတုံ
အာဟ။ ဇာ၊၄။၇။၁၁၃။

ဝဏ္ဏေတု (ထိ၊ပု) [ဝဏ္ဏ + ဧ + တု] ချီးမွမ်း-
ချီးကျူး- တတ်သူ။ ဂုဏဝန္တာနံ ဂုဏေ
ဝဏ္ဏေတော ပရေသံ အပကာရေ ခန္တာ။ သီ၊
၄။သစ်၊၁။၂၇၁။

ဝဏ္ဏေတုကာမ (တိ) [ဝဏ္ဏေတုံ + ကမ + ဣ] (၁)
ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-ခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ သူ။
(၂) အကျယ်ချဲ့-ဖွင့်-ခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊
သူ။ (၁) သတ္တာ...တံ ကိရိယံ ဝဏ္ဏေတု-
ကာမော...ပုစ္ဆိ။ ဇာ၊၄။၆။၈၉။ (၂) ပုဂ္ဂလ-
ဝိသေသံ ဝဏ္ဏေတုကာမော “ယေ ဟိ ကေစီ”
တိ အာဒိမာဟ။ ပဋိသံ၊၄။၂။၁၆၄။

ဝဏ္ဏေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [ဝဏ္ဏ + ဧ + တွာ] (၁)
ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-ပြီး၍။ (၂) အကျယ်ချဲ့-
ဖွင့်- ပြီး၍။ (၁) အပရိမ္ပန္နံ ဝိပါကံ
ဝဏ္ဏေတွာ။ ဒီ၊၄။၂။၁၆၉။ တံ ဥက္ကံသတိ
ဝဏ္ဏေတွာ ထောမေတွာ။ ဇာ၊၄။၄။၁၁၆။
(၂) ဝိဝဋံ ကာတုန္တိ ဥဒါဟရဏံ ဝဏ္ဏေတွာ
ပါကဋံ ကာဘုံ။ သံ၊၄။၂။၂၄၇။

ဝဏ္ဏေထ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ + ဧ + ထ] (သင်တို့)
ချီးမွမ်း - ချီးကျူး - ကြကုန်၏။ တုမေ
ကေဝလံ သုရံ ဝဏ္ဏေထ၊ န ပန ပိဝထ။
ဇာ၊၄။၁။၂၇၂။

ဝဏ္ဏန္တိ (ဝိ) [ဝဏ္ဏ + ဧ + အန္တိ] ထိ-၌
ဝဏ္ဏန္တိ။ ဝဏ္ဏယန္တိ-ကြည့်။ ဝဏ္ဏန္တော

ပရိသမဇ္ဈေ၊ အကံ ဓမ္မကထံ အဟံ။ အပါ၊ ၂။
၁၁၀။ ...ဝဏ္ဏန္တော (သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၇)တိ
ဝိတ္တာရေန္တော။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၁။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂။
ဇော၊ ၄၊ ၁။ ၂၀)။

ဝဏ္ဏန္တိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏေ+အန္တိ] (၁)
ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-ကုန်၏။ (၂) အကျယ်
ချဲ့-ဖွင့်-ကုန်၏။ (၁) ဒဒံ စိတ္တံ ပသာဒိတန္တိ
ထောမေန္တိ ကိတ္တေန္တိ ဝဏ္ဏန္တိ ပသံသန္တိ။
စူဠနိ ၂၅၆။ ဝဏ္ဏန္တိတိ ဝဏ္ဏံ ဘဏန္တိ။
စူဠနိ၊ ၄။ ၁။ (၂) ဧကေပိ ပန...အနုနာသိက-
လောပံ နကမေဝ သမာသပဒံ ကတော
ဝဏ္ဏန္တိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၆။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀)။

ဝဏ္ဏေမ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏေ+မ] (ငါတို့) ချီးမွမ်း-
ချီးကျူး-ကြကုန်၏။ သဟာယသမ္ပဒံ
ပသံသာမ ထောမေမ ကိတ္တေမ ဝဏ္ဏေမ၊
စူဠနိ ၂၅၇။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆)။

ဝဏ္ဏေမိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏေ+မိ] ချီးမွမ်း-ချီး
ကျူး-၏။ ဝေမေဝံ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ ဘဝံ
န ဝဏ္ဏေမိ(အံ၊ ၁။ ၂၆)။ တိ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ
ကာလံ ဘဝေ ပဋိသန္တိ နဝဏ္ဏယာမိ။ အံ၊ ၄။
၁။ ၂၇၆။ (-မိလိန္ဒ၊ ၁၄၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ၄။
၂။ ၂၆၅)။

ဝဏ္ဏေယျ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏေ+ယျ] ဝဏ္ဏယေ-
ကြည့်။ နယိဒံ ဘာဝါ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ
ပဟာနံ ဝဏ္ဏေယျ။ သံ၊ ၂။ ၇၊ ၀။ (-မ၊ ၄၊ ၂။
၂၂၉။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၀၇။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၇။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂။ ၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၀)။

ဝဏ္ဏေသိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏေ+သိ] (သူ)
ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-ပြီ။ အာရဒ္ဓဝိရိယာနဂ္ဂံ၊
ဝဏ္ဏေသိ ဘိက္ခုနိ ဇိနော။ အပါ၊ ၂။ ၂၅၇။
ထေရီ၊ ၄။ ၉၉။ (-သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၅)။

ဝဏ္ဏေသံ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏေ+သံ] ဝဏ္ဏယံ သု-
ကြည့်။ ဒသဗလဿ မဟာပညာပါရမီ
ဝဏ္ဏေသံ။ ဇော၊ ၄၊ ၁။ ၁၄၀။

ဝဏ္ဏေသာမိ (ကြိ) [ဝဏ္ဏ+ဏေ+သာမိ] ဝဏ္ဏ-
ယိသာမိ(၁)-ကြည့်။ ယညကာရကာနံ ဝေ
ဂုဏေ ဝဏ္ဏေသာမိ။ ဇော၊ ၄၊ ၇။ ၄၇။

ဝတံသက (ပု) [အဝံ+တသိ+အ။ ဥဒ္ဓံ တသိယ-
တေတိ အဝတံသော၊ သောဝေ ဝတံသကော။
ဓာန်၊ ၄။ ၄၀။] ဝဋ္ဋံသက-ကြည့်။ ဝဋ္ဋံသကော
(ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄) တိ ဝတံသကော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။

ဝတံ (ဗျ) [ပဒပူရဏံ ဗဟုဝိဓံ အထ ခလု ဝတ
... ..။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၃၂၅-၇-ပိဋေ။ ဗတ၊
ဝတ-သံ။] (၁) အနက်ထူးမရှိ၊ ပုဒ်ပြည့်စုံမှု၊
စကားချောမောင့်မှု = (ပဒပူရဏ၊ ဝါစာသိလိဋ္ဌ)။
(၂) (ပင်ပန်း) လေစွတကား =
(ခေဒ)။ (၃) (အထူးကျန်) ရှာလေစွ
တကား = အနုကမ္မာ၊ ဒယာ၊ အနုသောစန)။
(၄) ... အော်-ကောင်းလေစွ-ကောင်းမှာဘဲ
= (သင်္ကပ္ပ၊ ပရိဝိတက္က)။ (၅) စင်စစ်အားဖြင့်
= (ကေသ၊ ကေန္တ)။ (၆) အော်... (ပြည့်စုံ)
ပေစွတကား = (အတ္ထရိယ၊ သမ္ဘာဝနာဝိမ္ဗယ)။
(၇) အော် ... (ဝမ်းမြောက်ဖွယ်)
ကောင်းလေစွ တကား = (ဟာသ)။ (၈)
(ဆိုအပ်) သည်သာလျှင် = (ဩကပ္ပနု၊ သန္တိ
ဋ္ဌာန)။ (၉) (အံ့ဘယ်) ကောင်းပါလေ =
(ဂရဟာ)။ (၁၀) ကဲ့သို့ = (ဥပမာ)။ (၁၁)
ပါပေစွ(=ငါသည်၍ သို့ဖြစ်မှုကောင်းလေစွ)
= (ပတ္တနာ)။ (၁၂) (သိပုံ) အလျော်ကား
= (အနုလောမဝစနတ္ထ)။ (၁) အနက်ထူး
မရှိ၊ ပုဒ်ပြည့်စုံမှု စကားချောမောင့်မှု =
(ပဒပူရဏ၊ ဝါစာသိလိဋ္ဌ)။ တံ စတ အနာဂတံ
ဝါဒပထံ န ဒက္ခတိ။ မ၊ ၂။ ၂၀။ တံ ဝတာတိ-
တ္ထေ ဝတာတိ နိပါတမတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။
အစ္စေတ္ထံ၊ ဝတဘောရက္ခံ။ ဇော၊ ၂။ ၂၂။ ဝတာတိ
နိပါတမတ္တံ ဇော၊ ၄။ ၇။ ၂၇။ (၂) (ပင်ပန်း) လေ
စွတကား = (ခေဒ) ကိစ္စံ ဝတာယံ လောကော

အာပန္နော။ ဒီ၊ ၂၊ ၂၆။ (၃) (အထိးကျန်) ရှာလေစွတကား = (အနုကမ္မာ၊ ဒဿာ၊ အနုသောစန)။ ကပဏောဝတ ယံ ဘိက္ခု။ ဇာ၊ ၂၊ ၅၃။ ဣမေ ဝတ ဘောန္တော သတ္တာ ကာယဒုစ္စရိတေန သမန္နာဂတာ။ မဟာနိ။ ၂၇၆။ ဝတာတိ အနုသောစနတ္ထေ နိပါတော။ မဟာနိ။ ၂၊ ၃၃၃။ (၄) အော် ... ကောင်းလေစ - ကောင်းမှာပဲ = (သင်္ကပ္ပ၊ ပရိဝိတက္က)။ သာဓု ဝတ မံ အာယသ္မာ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၁၈။ ကံ၊ ၁။ ၉။ ဝတာတိ ပရိဝိတက္က။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅၁။ ဟင်္ခါ၊ ၁၆၈။ အဟော ဝတ ဣဒံ မမဿ။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၄၃၃-၄။ (၅) စင်စစ်အားဖြင့် = (ကော်သ၊ ကေန္တ)။ သော ဝတ ဘိက္ခုဝေ ဘိက္ခု။ ပဋိသံ၊ ၄၀၉။ ဝတာတိ ကော်သတ္ထေ နိပါတော။ ပဋိသံ၊ ၄၅၂။ ၃၁၅။ အစ္စေရံ ဝတ လောကသိံ၊ ဥပုဇ္ဇန္တိ ဝိစက္ခဏာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၈၄။ (-အပါ၊ ၁။ ၅၂။ အပါ၊ ၂။ ၇၀။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၃။ အပါ၊ ၅။ ၂၅၁။ သီ၊ ၅။ ၁။ ၅။ ၄၂၉)။ (၆) အော်... (ပြည့်စုံ) ခပစ္စာကား = (အစ္စရိယ၊ သမ္မာဝနာ၊ ဝိမှယ)။ အစ္စရိယံ ဝတ ဘော၊ အဗ္ဗုတံ ဝတ ဘော။ ဥဒါန။ ၉၅။ ဝတာတိ သမ္မာဝနေ၊ အဟော အစ္စရိယန္တိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၂။ ဣဇ္ဈိတ္တဝတ ဒက္ခိဏာ(ဝိမာန၊ ၂၅) တိ ဒက္ခိဏာ ဒါနံ အဟော နိပုဇ္ဇိတ္ထ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၉။ (-သံ၊ ၁။ ၁။ သုတ္တနိ။ ၂၈၄။ ထေရ။ ၂၃၉။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၅၅၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၃၈။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၅၆၉။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၅၅၅။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၃၂၅)။ (၇) အော်... (ဝမ်းမြောက်ဖွယ်) ကောင်းလေစွတကား = (ဟာသ)။ ခောဒန္တိ ဝတ ဘောဒေဝါ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၈။ ၁၇၁။ ၁၇၉။ ၁၈၃။ (၈) (ဆိုအပ်) သည်သာလျှင် = (ဩကပ္ပနု၊ သန္တိဋ္ဌာန) တေန ဝတ ရေ ဝတ္ထဗ္ဗေ။ အဘိ၊ က။

၁။ ဝတာတိ ဩကပ္ပနုဝစနံ။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၁၁၄။ (၉) (အံ့ဖွယ်) ကောင်းပါပေ = (ဂရဟာ)။ တကြ သုဒံ ဘိက္ခုဝေ ဗြဟ္မာ စ... ဗြဟ္မာပါရိသဇ္ဇာစ ဥဇ္ဈာယန္တိ ခိယုန္တိ ဝိပံဇေန္တိ အစ္စရိယံ ဝတ ဘော၊ အဗ္ဗုတံ ဝတ ဘော။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၅၅၅။ သူဇော ဝတ ရေ သေ ဝိနယဇော။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၅၅၉။ ဝတရေတိ ဂရဟတ္ထေ နိပါတော။ သာဓုတ္ထ၊ ၂။ ၈၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၃။ (၁၀) ကဲ့သို့ = (ဥပမာ)။ သော ဝတဿာဟ (ဒီ၊ ၁။ ၅။ ၅) ကိစ္စေ သောရာဇာ ဝိယဘဝယျ။ ဝဟသဒ္ဓေါ ဥပမာသံ။ သီ၊ ၅။ ၁။ ၅။ ၅။ (-သံ၊ ၁။ ၅။ ၅)။ (၁၁) ပါပေစု (= ငါသည် ဤသို့ဖြစ်မှု ကောင်းလေစ) (= ပတ္တနာ)။ သာဓုရူပေါ ဝတ ဘော အယံ သမဏော။ ဒီ၊ ၃။ ၅။ တတ္ထ ဝတာတိ ပတ္တနတ္ထေ နိပါတော။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၅။ ၅။ (၁၂) (သိပုံ) အလျော်ကား = (အနုလောမဝစနတ္ထ)။ ဣမေ ဝတ ဘောန္တော သတ္တာ ကာယဒုစ္စရိတေန သမန္နာဂတာ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဝတာတိ အနုလောမဝစနတ္ထေ နိပါတော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၃။ (ကောတ္ထုဘ၊ ဓာန်။ ၁။ ၅၂။ တို့၌ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း = (အာလုပ်) တင်းတိမ်၊ ရောင့်ရဲခြင်းတို့၌လည်း ဖြစ်၏ဟုဆိုသည်။)

ဝတ (ပု၊ န) [ဝတု + အ။ ဝတု ဝတ္ထနေ၊ ဝါ ပုလ္လိဂေပိ။ ဓာန်၊ ၅။ ၄၃၀။ ငြိတ-သံ။ ဝတ၊ ဝသ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) (ဆင်မြင်း စသည်တို့၏) အလှေအကျင့်။ (၂) (က) အကျင့်သီလ၊ (ခ) ဆောက်တည် အပ်သော - အကျင့်-ကျင့်ဝတ်။ (၃) စုတင် အကျင့်၊ စုတင် ဆောင်ခြင်း၊ စုတင် အကျင့်ကို ဆောက်တည်ခြင်း၊ (၄) ဝိရိယ၊ ဝိရိယကို ဆောက်တည်ခြင်း။ (၅) သီလေနာ (ဒီ၊ ၁။ ၅။ ၁။ မ၊ ၂။ ၁။ ၈၆) တိ အပေလကသီလေန ဝါ အညေန ဝါ ယေန ကေနစိ။ ဝတေနာတိ တာဒိ။ သေန ဝတေန။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၁၄၈။ မ၊ ၅။ ၁။ ၅၆၀။

(-သံ၊၁။၇။ သုတ္တနိ။၄၀။မဟာနိ။၆၆၆။
 ကင်္ခါ။၁၀၅။ မ၊ဋ္ဌ၊။၂၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။
 သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ သုတ္တနိ။၄။၂၄၂။ မဟာနိ။
 ၄။၁၆၆။၁၉၁။ ကင်္ခါ။၇။သင်္ခါ။၁၇၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊
 သင်္ခါ။၂။၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။
 (၂) (က)တံ တေ ပုနုဏံ ဝတသီလဝတ္တံ။
 သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ ဝတသီလဝတ္တံ သီလမေဝ
 ဝုစ္စတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ ဝတ လဝတ္တံ
 သမာဒါနဝသေန ဝတဘူတံ စာရိတ္တ
 သီလဝသေန သမာစိန္တတ္တာ သီလဝတ္တံ။
 တံ ပန ဧကမေ ဝါတိ အာဟ သီလမေဝါတိ။
 သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။ (-ထေရ။ ၃၂။ ထေရ။
 ၄။၂။၂၇၄။) (ခ) ဝတသီလဝတ္တံ (ဇော၊၁။
 ၁၆၃။) ဝတသမာဒါနဉ္စ သီလဝတ္တံ။ ဇော၊
 ၄။၂။၂၁၉။ (-သုတ္တနိ။၂၇၃။ အပါ၊၁။၁၉။
 သုတ္တနိ။၄။၁၆၄။ အပါ၊၄။၂၄၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၁၄၄။) (၃) သဒါ သမုန္ဒတေ ဝတ (မ၊၁။
 ၄၇)။ ဝတသမာဒါနဉ္စ နိစ္စံ သမုန္ဒမေဝ
 ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ ဝတသမာဒါနဉ္စ
 ဝုတဓမ္မသမာဒါနာဒိ သမုန္ဒမေဝ ဟောတိ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ ဝတ(မ၊၁။၁၄၇။) ဝတ-
 သမာဒါနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။ ဝတသမာဒါနဉ္စ
 ဝုတင်္ဂါဒိဝဟာနုဋ္ဌာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄။ (-မဟာနိ။
 ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇။ မဟာနိ။၄။၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။၆၇။) (၄) ဝိရိယသမာဒါနဉ္စ ဝုစ္စတိ ဝတံ၊
 န သီလံ။ ကာမံ တစော စ နှာရ စ... ဧဝဇ္ဇပံ
 ဝိရိယသမာဒါနံ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဝတံ၊ န သီလံ။
 မဟာနိ။၅၀-၁။ ဥတ္တရိံ ဝတ မဓိဋ္ဌာသိ
 (ဗုဒ္ဓံ။၂၃၇) နိ ပါရမိ ပုရဏတ္ထာယ
 ဘိယျောပိ ဒဋ္ဌတရံ ပရက္ကမမကာသိတိ
 အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓံ။၂၃၇။

သီလနှင့်ဝတ အထူး - ယမသီလ = ၅-ပါး
 သီလ, နိယမသီလ = ဥပုသ်သီလ စသည်
 တို့ကို ဆောက်တည်ခြင်းသည် သီလမည်၍

မလွန်ကျူးခြင်းသည် ဝတမည်သည်။ တနည်း
 ဆောက်တည်ခြင်း၊ မလွန်ကျူးခြင်း ၂-ပါး
 စုံသည် သီလမည်ပြီး၊ ပြုနိုင်ခဲ့သော အကျင့်
 အားဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော အကျင့်သည်
 ဝတမည်သည်။ တနည်း-မပြုသင့် မပြုတိုက်
 သော အမှုဟု သမုတ်အပ်သော ထိုထိုအမှုမှ
 ဆုတ်နှစ်ကြည့်ရှောင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော
 အကျင့်သည် သီလမည်ကာ ထိုထိုဆောက်တည်
 ခြင်းရှိသော သူ၏ အသွင်အပြင်ကို ဆောင်
 ခြင်း၊ စားခြင်း ကိစ္စကိုပြုခြင်း စသည်ဖြင့်
 ထူးသောအကျင့်သည် ဝတမည်သည်။ (အံ၊
 ၄။၂။၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။၆၇။) မလွန်ကျူး
 အပ်သည်ကို မလွန်ကျူးခြင်းသည် သီလ
 မည်ကာ ဆည်းကပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် အမြဲ
 ကျင့်သုံးအပ်သည်ကို ကျင့်သုံးခြင်းသည်
 ဝတမည်သည်။ (မူလ၊၄။၁။၁၆၃။) မလွန်ကျူး
 အပ်သည်ကို မလွန်ကျူးခြင်း၊ အမြဲကျင့်သုံး
 အပ်သည်ကို ကျင့်သုံးခြင်းသည် သီလမည်ပြီး
 ပူပန်စေတတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သော
 အားဖြင့် ကျင့်သုံး ဆောက်တည်ခြင်းသည်
 ဝတမည်သည်။

တနည်း-မိမိကို နွားစသည် အဖြစ်၌တည်
 စေခြင်းသည် သီလမည်၍ သွားလျက်သာ
 စားခြင်း အစရှိသော နွားစသည်တို့၏ အမူ
 အရာကို ပြုခြင်းသည် ဝတမည်သည်။ တနည်း
 မပြုသင့် မပြုတိုက်ဟု သမုတ်အပ်သော
 အမှုမှ ဆုတ်နှစ်ကြည့်ရှောင်ခြင်းသည် သီလ
 မည်ကာ ထိုထိုဆောက်တည်ခြင်းရှိသောသူ၏
 အသွင်အပြင်ကို ဆောင်ခြင်း၊ စားခြင်းကိစ္စကို
 ပြုခြင်းစသည်ဖြင့် ထူးသောအကျင့်သည်
 ဝတမည်သည်။ (အနု၊၄။၁။၁၇၆။) တပသဒ္ဓါ
 သံယမသဒ္ဓါ၊ သီလသဒ္ဓါတို့သည် ကုသိုလ်
 သီလ၌မူချ (တိုက်ရိုက်)အားဖြင့် ဖြစ်၍
 အကုသိုလ်သီလ၌ ရှဉ့် (တင်စားခြင်း) အား
 ဖြင့် ဖြစ်ကြသည်။ နိယမသဒ္ဓါ၊ ဝတသဒ္ဓါတို့

သည် အကုသိုလ်သီလ၌ မုချ (တိုက်ရိုက်) အားဖြင့်ဖြစ်၍ ကုသိုလ်သီလ၌ ရှိ (တင်စားခြင်း)အားဖြင့် ဖြစ်ကြသည်။ ဤသို့လျှင် သီလနှင့် ဝတတို့၏ အထူးကိမ္မတ်အပ်၏။ (ခေန်၊ နိ၊ ၄၃၀။)

ဝတသည်-(၁) ဟတ္ထိဝတ။ (၂) အဿဝတ။ (၃) ဂေါဝတ။ (၄) ကုက္ကုရဝတ။ (၅) ကာဏဝတ။ (၆) ဝါသုဒေဝဝတ။ (၇) ဗလဒေဝဝတ။ (၈) ပုဏ္ဏဘဒ္ဒဝတ။ (၉) မဏိဘဒ္ဒဝတ။ (၁၀) အင်္ဂိဝတ။ (၁၁) နာဂဝတ။ (၁၂) သုပဏ္ဏဝတ။ (၁၃) ယက္ခဝတ။ (၁၄) အသုရဝတ။ (၁၅) ဂန္ဓဗ္ဗဝတ။ (၁၆) မဟာရာဇဝတ။ (၁၇) စန္ဒဝတ။ (၁၈) သူရိယဝတ။ (၁၉) ဣန္ဒဝတ။ (၂၀) ဗြဟ္မဝတ (၂၁) ဒေဝဝတ။ (၂၂) ဒိသာဝတအစရှိသော အားဖြင့် များသောအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ဟတ္ထိဝတ ကသည် ဆင်တို့၏ သွားပုံ၊ ရပ်ပုံ၊ နေပုံ၊ အိပ်ပုံ၊ ကျင်းကြီးကျင်းငယ်၊ စွန်ပုံ၊ တပါးသောဆင်တို့ကို မြင်၍ နှာမောင်းကို ပင့်မြောက်၍သွားပုံ အခြင်းအရာအစရှိသော အမှုအရာတို့ဖြစ်သည်။ ကြွင်းသောအဿဝတ အစရှိသည်တို့ကိုလည်း ထိုအတူ ထိုက်သည် အားလျော်စွာ မှတ်သားအပ်ကုန်၏။ ထိုတွင် အဆုံးဖြစ်သော ဒိသာဝတ ဟူသည်ကား အရှေ့အရပ်အစရှိသော အရပ်မျက်နှာတို့ကို ရှိခိုးခြင်းပင် တည်း။ (မဟာနိ၊ ၆၊ ၇၁။ မ၊ ကာနိ၊ ၅၊ ၁၀၈။)

- ဝတကောဋ္ဌာသ (ပ) [ဝတ + ကောဋ္ဌာသ] အကျင့်၏ - အဖို့ - အစု - ဝတပဒ-ကြည့်။
- ဝတဂ္ဂဟဏ (န) [ဝတ + ဂဟဏ] ဝတသဒ္ဓါ။ ဧတ္ထ စ ဝတဂ္ဂဟဏေန ဝါရိတ္တသီလံ ဂဟိတံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၇၄။
- ဝတစရိယ (ထိ၊ န) [ဝတ + စရိယ] အကျင့်ကို - ကျင့်သုံး - ဆောက်တည် - ပြုကျင့် - ခြင်း။

ဝတစရိယာဟိ (ဘေရ၊ ၂၉၂)တိ ... အနုသနာဒိဝတစရဏေဟိ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၃၄။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂၆။ ဇာ၊ ၅၊ ၂၄၃)။

ဝတတ္ထ (ပ) [ဝတိ + အတ္ထ] ဝတိအတ္ထ - ကြည့်။ ဝနတ္တာယာတိ ဣဒံ ဧကစိ ဝတတ္တာယာတိ ပဋ္ဌန္တိ၊ တေသံ ဝတိအတ္ထာယာတိ အတ္ထော သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၃၆၈။ (-ဝဇီ၊ ၂၊ ၁၇)။

ဝတဓရ (ပ) [ဝတ + ဓရ + အ။ ရှု။ ၃၇၁၊ ၅၆၈။ အကျင့်ကို - ဆောင်-ကျင့်-တတ်သောသူ။ တဿာ ဝတဓရေ ဇေဋ္ဌဗ္ဗတိကောတိ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၃၇၅။

ဝတပဒ (န) [ဝတ + ပဒ] (၁) အကျင့်။ (၂) အကျင့်၏ - အဖို့ - အစု - အပေါင်း။ (၁) (၂) ဝတပဒါနိ (ဒိ၊ ၃၊ ၇။) တိ ဝတာနိယေဝဝတကောဋ္ဌာသာ ဝါ။ ဒိ၊ ၅၊ ၃၊ ၇။ (-သံ၊ ၁။ ၂၃၀။ သံ၊ ၅၊ ၁၊ ၃၁၇)။

(သိကြားမင်း ဖြစ်ကြောင်း အကျင့် (ဝတပဒ) ၇-ပါး- (၁) အမိအဘတို့ကို အသက်ထက်ဆုံးလုပ် ကျွေးခြင်း။ (၂) ကြီးမြတ်သူတို့ကို အသက်ထက်ဆုံးအရိုအသေပြုခြင်း။ (၃) အသက် ၁၀ ဆုံး နူးညံ့ ပြေပြစ်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်း။ (၄) အသက်ထက်ဆုံး ကုန်းတိုက်မှုကို ပယ်ခြင်း။ (၅) အသက်ထက်ဆုံး ဝန်တို့ကို ပယ်ခြင်း (= လွတ်လွတ် စွန့်ကြဲခြင်း စသည်ကို ပြုခြင်း)။ (၆) အသက်ထက်ဆုံး မှန်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်း။ (၇) အသက်ထက်ဆုံး အမျက်ထွက်ခြင်းတို့သည် သိကြားမင်းဖြစ်ကြောင်း အကျင့် (၇) ပါးတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ သံ၊ ၁။ ၂၃၀-၃။ သံ၊ ၅၊ ၁။ ၃၁၇။)

ဝတပဒသုတ္တ (န) [ဝတပဒ + သုတ္တ] ဝတပဒသုတ်။ (သိကြားမင်းဖြစ်ကြောင်း) အကျင့် - ၇ -

ပါးကို ဟောပြောသောသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၂၃၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။

ဝတ်ဝန္တ (တိ) [ဝတ် + ဝန္တ။ ထိ-၌ ဝတ်ဝတ်၊ ဝတ်ဝန္တ] (၁) (က) ဓုတင်အကျင့်ရှိသော၊ ဓုတင်-ဆောက်တည်-ဆောင်-သော၊ သူ။ (ခ) သီလအကျင့်၊ ဓုတင်အကျင့် - ရှိ - နှင့်ပြည့်စုံ-သော၊ သူ။ (၂) ကျင့်ဝတ် - ရှိ - နှင့်ပြည့်စုံ - သော၊ သူ။ (၃) ဝတ်ဝန္တ (မ၊ ၂။ ၄၁၀) ၏ ဓုတင်ဝန္တ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။ (-ဓမ္မ။ ၇၀။ သုတ္တနိ။ ၃၇၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၀။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၈၈)။ (ခ) ဓောရယုသီလ ဝတ်ဝန္တမရိယံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၄။ သီလဝဂ္ဂေန စေ ဓုတင်ဝဂ္ဂေန စ ဝတ်ဝန္တ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ (၂) ကဒါဟံ အရိယဂဏေ စ၊ ဝတ်ဝန္တေ အလင်္ကတေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၆၅။ (-ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၆၁။ ၆၅)။

ဝတ်သဒ္ဓ (ပု) [ဝတ် + သဒ္ဓ] ဝတ်ဟူသောသဒ္ဓါ။ ဝတ်သဒ္ဓေါ ဥပမာယံ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၅၄။

ဝတ်သမာဒါန (ပု၊ န) [ဝတ် + သမာဒါန] (၁) ဓုတင် ဆောင် ခြင်း၊ ဓုတင် အ ကျင့် ကို ဆောက်တည်ခြင်း။ (၂) (နွား၊ ခွေး စသည် တို့၏) အလေ့အကျင့် - အမှုအရာ-ကို ဆောက်တည်ခြင်း။ (၃) (က) (တိတ္ထိတို့ သည်) ဆောက်တည်အပ်သော အကျင့်။ (ခ) ဆောက်တည်အပ်သော အကျင့်သီလ (နွားကျင့် - ခွေးကျင့် - ကျင့်ခြင်း)။ (၃) ဝတ် သမာဒါနဗ္ဗိ နိစ္စံ သမ္ပန္နမေဝ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။ ဝတ်သမာဒါနန္တိ ဓုတဓမ္မ သမာဒါနာဒိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။ (-မ၊ ၁။ ၁၄၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၅၄)။

(၂) ဝတ်သမာဒါနာနိ (မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆) တိ မဂ- ဝတာဒိ ဝတ်သမာဒါနာနိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။ ဝတ်သမာဒါနေနာ (မ၊ ၄။ ၂။ ၇၁) တိ ကုက္ကုရ ဝတာဒိဋ္ဌာနေန။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ (၃) (က) ဝတ်သမာဒါန (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၆) ၏ သမာဒါ- တဗ္ဗံ ဝတ်။ ပါစိတ်။ ယော။ ၃၂၃။ (ခ) အသံဝုတဒ္ဓါရဿ သဗ္ဗေပိ ဝတ်သမာဒါနာ မောသာ ဘဝန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၃။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၈)။

ဝတ်သမာဒါနပုစ္ဆာ (ထိ) [ဝတ်သမာဒါန + ပုစ္ဆာ] အကျင့်သီလ ဆောက်တည်ခြင်း- ဆောက်တည်အပ်သောအကျင့်သီလ-ကိုမေး ခြင်း။ ကိမဿ သီလန္တိ ဝတ်သမာဒါနပုစ္ဆာ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၈၈။

ဝတ်သမာဒါနသီသ (န) [ဝတ်သမာဒါန + သီသ] (တိတ္ထိတို့သည်) ဆောက်တည်အပ် သော အကျင့်ကို - အဦး - ဦးစီး ဦးကိုင် - အကြီး - အမှူး - ပြုခြင်း။ ဝါလိကာထူပုံ ကတူတိ ဝတ်သမာဒါနသီသေန ဝါလိကာ- သဗ္ဗယံ ကတူ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၇။

ဝတ်သမ္ပဒါ (ထိ) [ဝတ် + သမ္ပဒါ] အကျင့်- နှင့်-၏-ပြည့်စုံခြင်း။ သော တာယ ဝတ်- သမ္ပဒါယ ပရံ အတိမညတိ။ မဟာနိ။ ၃၁၀။

ဝတ်သမ္ပန္န (တိ) [ဝတ် + သမ္ပန္န] (၁) (ဆောက် တည်-စောင့်သုံး-အပ်သော) အကျင့်-ကျင့် ဝတ်-နှင့်ပြည့်စုံသော။ (၂) ဓုတင်အကျင့်နှင့် ပြည့်စုံသော (၃) ဝတ်သမ္ပန္နော (အပ၊ ၁။ ၁၆) တိ ဣတော ပဋ္ဌာယ ဗရာဇာသံ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ဝါ နသေဝိဿာမိ" တိ ဝတ်သမာ- ဒါနေနသမ္ပန္နော။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၂။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄)။ (၂) ဝတ်သမ္ပန္နော (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၀) တိ ဓုတဂုဏသမ္ပန္နော။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၃။ (-မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၃)။

ဝတသိဒ္ဓိ (ထိ) [ဝတ+သိဒ္ဓိ] အကျင့်၏-ပြီး-
ပြည့်စုံ-ခြင်း။ အာဟုတ် ဒါတုကာ မောဟံ၊
ပဂ္ဂန္တိ ဝတသိဒ္ဓိယာ။ အပါ ၁။ ၂၁၅။

ဝတသီလဗဒ္ဓါ (တိ) [ဝတ + သီလ + ဗဒ္ဓါ]
(ဆိတ် ခွေး စသည်တို့၏) အမူအရာ အလေ့
အကျင့်တို့နှင့်စပ်သော၊ အမူအရာ အလေ့
အကျင့်တို့ဖြင့် နောင်ဖွဲ့ခြင်းရှိသော။ ဝတ-
သီလဗဒ္ဓါ (သံ၊ ၁။ ၂၇)တိ အဝေတကုက္ကရ
ဝတာဒိဟိ စ ဝေတဟိ တာဒိသေဟေဝ
စ သီလေဟိ ဗဒ္ဓါ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။

ဝတသီလဝတ္ထ (န) [ဝတ+ သီလ+ဝတ္ထ]
(၁) ဆောက်သည်-လေ့ကျက်-အပ်သော
အကျင့် (သီလ)။ (၂) ဆောက်တည်အပ်
သော အကျင့်၊ လေ့ကျက်အပ်သောသီလ။
(၁) ဝတသီလဝတ္ထ (သံ၊ ၁။ ၁၄၅) န္တိ သီလ-
မေဝ ဝုစ္စာန်။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၂။ ဝတသီလဝတ္ထန္တိ
သမာဒါနဝသေန ဝတဘူတံ စာရိတ္တသီလ-
ဝသေန သမာစိန္တိတ္တာ သီလဝတ္ထံ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၄၃။ (၂) ဝတသီလဝတ္ထ (ဇာ၊ ၁။ ၁၆၃) န္တိ
ဝတသမာဒါနဉ္စ သီလဝတ္ထဉ္စ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၉။

ဝတသုဒ္ဓိ (ထိ) [ဝတ+သုဒ္ဓိ] အကျင့်၏
စင်ကြယ်ခြင်း (သျှ)။ (ဆင်၊ မြင်း စသည်
တို့၏) အလေ့အကျင့် (မျှ) ဖြင့် စင်ကြယ်
ခြင်း။ ဝတသုဒ္ဓိယာပိ သုဒ္ဓိ နာဟ။ မဟာနိ။
၆၃။

ဝတသုဒ္ဓိက (တိ) [ဝတသုဒ္ဓိ+ဏိက](ဆောက်
တည်အပ်သော)အလေ့အကျင့်ဖြင့် စင်ကြယ်
ခြင်းကို အလိုရှိသော၊ သူ။ ဝတသုဒ္ဓိကာ
(မဟာနိ။ ၆၈)တိ သမာဒါနေန ဝတေန
သုဒ္ဓိ ဣစ္ဆနကာ။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၈၈။

ဝတိ (ထိ) [ဝရ + တိ။ ဝရတိ အာဝရတိ
ဣမာယာတိ ဝတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၉၂။
ပုတိ-သံ။ ဝဏ္ဏ၊ ဝတိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]

(၁) (ဆူးခက်စသည်ဖြင့်ပြုအပ်သည့်) စည်း
ရိုး၊ စောင်ရန်း၊ ဝင်းထရံ။ (၂) တံတိုင်း
အရံအတား။ (၃) ကန်သင်း။ (၁) ဝတိ ဝါ
မရိယာဒံဝါ သကာမေ။ ဝိ၊ ၁။ ၆၂။ ဝတိယာ
(ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇) တိ ကဏ္ဍာ သာခါဒိဝတိယာ။
သိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၂။ အယသ ဝတိ ဘိန္တိတုာ
ဂါဝေါ ပဝိသိ သူ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ (-မာ၊ ၄။
၂။ ၆၆။ ဝံသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၁၆၉။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၆။) (၂) ဝိနာပါကာရ-တိ-
ယာ ခည ဥဒ္ဓရေယျ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၂၅။ ဒွါရံ
ဝတံ စ ပစာနံ ကတွာ.....။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၆။
(၃) သစေ ဝတိ ကဏ္ဍေဉ္စ ဝိယ။ ဝိ၊
၄။ ၁။ ၂၇။ ဝတိန္တိ ပါဠိ။ ပါစိတ်၊ ယော။
၂၇၄။

ဝတိအတ္ထ (ပု) [ဝတိ+အတ္ထ] စည်းရိုး-စောင်
ရန်း-ဝင်းထရံ-ဟူသော အကျိုး။ မုပ္ပပတ္တာ-
ယ ဝါ ဝတိအတ္ထာယ ဝါ ဝလ္လိယာဏေပနတ္ထာ-
ယ ဝါ ဘူမိယံ နိဗ္ဗန္တိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၇၉။

ဝတိအာသန္နပုဗေသ (ပု) [ဝတိ+အာသန္န+
ပဗေသ] စည်းရိုး-တံတိုင်း-အရံဒေ-တား-၏
အနီးအရပ်။ ဒွိန္တိ လေဉ္စပါတာနံ အပ္ပန္တရံ
ဝတိအာသန္နပုဗေသသင်္ခါတံ ဥပစာရံ။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၃။

ဝတိက (တိ) [ဝတိ+ဏိက။ ငြိတိက - သံ။]
(ဆင်၊ မြင်း စသည်တို့၏) အလေ့အကျင့် -
အမူအရာ-ရှိသော။ အယ ခေါ ပုဏ္ဏော စ
ကောလိယပုတ္တော ဂေါဝတိကော.....။
မ၊ ၂။ ၅၀။ ဟတ္ထိဝတိကာ ဝါ (မဟာနိ။ ၆၈)
တိ သမာဒိန္တိ ဟတ္ထိဝတံ တေသံ အတ္ထိတိ
ဟတ္ထိဝတိကာ။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၈၈။

ဝတိစိဉ္စ (န) [ဝတိ+စိဉ္စ] စည်းရိုး-ဝင်းထရံ-
ပေါက်၊ စည်းရိုး-စောင်ရန်း-ဝင်းထရံ-၏-
အပေါက်-အကြား။ သစေ ပန ခုပ္ပပါယာ-

ရေနဝါ ဝတ်စွဲဒွနဝါ ဘိက္ခုနီဝိဟာရဘူမိ -
ယေဝ သက္ကာ ဟောတိ ဝိသိတံ၊ ကင်္ခါ။
၃၀၀။

ဝတ်ဆီဒွ (န) [ဝတ်+ဆီဒွ] ဝတ်စွဲဒွ-ကြည့်။
သစေ ပန ခန္တုပါကာရေန ဝါ ဝတ်ဆီဒွန
ဝါ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၈၄။

ဝတ်ဒဏ္ဍက (ပု၊န) [ဝတ်+ဒဏ္ဍက] စောင်ရန်း-
ဝင်းထရံ-ရိုး-တုဟ်-တိုင်။ ဝတ်ဒဏ္ဍကေသု
အပ္ပဟဒိဘူ နိဂ္ဂဟံ ဂဏန္တဿ ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ-
၃၊၁၁၅။ ဝတ်ဒဏ္ဍကေသုတိ ဝတ်ယာ
အတ္တာယ နိက္ခန္တိတေသု ဒဏ္ဍကေသု။ပါစိတ်၊
ယော။၉၂။

ဝတ်ပရိက္ခေပ (ပု) [ဝတ်+ပရိက္ခေပ] စည်းရိုး-
စောင်ရန်း-ဝင်းထရံ-အရံ-အတား။ ဝိသု
ဝိသု ဝတ်ပရိက္ခေပံ ကတာ ဝိဘဇိတာ
ဘူန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၈၅။

ဝတ်ပရိက္ခေပဗန္ဓန (န) [ဝတ်ပရိက္ခေပ+ဗန္ဓန]
စည်းရိုး - စောင်ရန်း - ဝင်းထရံ- အရံ -
အတား-ကိုဖွဲ့ခြင်း၊ ပရိက္ခေပဗန္ဓနန ဝါတိ
ဝတ်ပရိက္ခေပဗန္ဓနေန ဝါ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၁။

ဝတ်ပါကာရ (ပု) [ဝတ်+ပါကာရ] စည်းရိုး-
စောင်ရန်း - တံတိုင်း - အရံအတား။ ကဋ္ဌ
သာခဉ္စ ခိန္နိတော ဝတ်ပါကာရံ ကဘူ။မိလိန္ဒ။
၂၅၅။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၈၆)။

ဝတ်ပါဒ (ပု) [ဝတ်+ပါဒ] ဝင်းထရံ-စောင်
ရန်း-စည်းရိုး-တံတိုင်း- ခြေ။ ဝတ်ပါဒါ ဝါ
ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၂။(-မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၆၇)။

ဝတ်ပါဒပန္နိ (ထိ) [ဝတ်ပါဒ+ပန္နိ] ဝင်းထရံ-
စောင်ရန်း- စည်းရိုး- တံတိုင်း - ခြေ၏-
အစဉ် - အဘန်း။ ဝတ်ပါဒပန္နိ ဝိယ စ
ခါယန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၅။

ဝတ်သဒ္ဓ (ပု) [ဝတ်+သဒ္ဓ] စည်းရိုး-စောင်ရန်း
-၏ အသံ။ အာရက္ခမနုဿာ ဝတ်သဒ္ဓံ
သုတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၅။

ဝတ် (တိ) [ဝတ်+တိ]။ ထိ-ဋ္ဌံ ဝတ်နိ။ ဝြတိန်-
သံ။ ဝတ္တ - ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] အကျင့်-
ရှိ - နှင့်ပြည့်စုံ - သော၊ သူ။ သမ္ပုဒ္ဓိမန္တံ
ဝတ်နံ အမညိ (သံ၊၁။၁၄၆)တိ သမ္ပာ ဗုဒ္ဓိမာ
ဝတသမ္ပန္နော အယံ...။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄။

ဝတ်သဒ္ဓ (ပု) [ဝတ်+သဒ္ဓ။ (ဝန္တိ+တိ)=
ဝတ်)]။ ဝတ်သဒ္ဓါ၊ (ဝန္တိပစ္စည်း၏ အပြုဖြစ်
သောသဒ္ဓါ)။ အာကာရဝတိတိ ဧတ္ထ ဝတ်-
သဒ္ဓေါ န ကေဝလံ အတ္ထိတာမတ္တဒီပကော။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁။

ဝတ်သဒ္ဓ (ပု) [ဝတ်+သဒ္ဓ] ဝတ်-ဓာတ်-သဒ္ဓါ။
တထာ ဝတ်သဒ္ဓေန "ပဝတ္တယိတာဓေ" တိ။
သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊ ၂။၂၇၃။

ဝတ္ထ (ပု၊န) [ဝတ်+က။ ဝတ္ထတိတိ ဝတ္ထံ။
ကစ္စည်း။ ၆၅၆။ ဝတ်ဝတ္ထနေ ဝတ္ထံ၊ ခူ၊၆၆၆။
နိတိ၊သုတ္တံ။ ၁၂၅၅။ ဝရ+တက်။ ဝရ ဝရဏ-
သမ္ပတ္တိသု ဝရဏံ ဝတ္ထံ။ ဣဒိ၊ သုတ္တံ။ ဂ၃။
ဝဒ+တ။ ဝစ+တ။ ဝဒတိ ဧနာဘိ ဝတ္ထံ၊
တော။ ဝုစ္စတ အနေနာဘိ ဝါ ဝတ္ထံ။ ဝဒ
ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ တော။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ။၂၆၀။
ဝတ္ထ+အ။ ဝတ္ထ ဝတ္ထနေ၊ ဝတ္ထ သမာဒါနေ ဝါ
ဝတ္ထံ။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ။ ၇၅၇။ ဝတ္ထ-သံ။ ဝဇ္ဇ၊ ဝတ္ထ-ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ဝတ်၊ ကျင့်ဝတ်၊ ဝတ်
တရား (ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်)။ ဝတ္ထကုန္တက-
ကြည့်- (၂) အလှေအကျင့်၊ အစဉ်အဆက်၊
လေ့ထုံးစံ။ (၃) ဖြစ် - လည် - ခြင်း။
(၄) ဝတ္ထဂါထာ။ (၅) ခံတွင်း။ (၆)
ဝတ္ထမည် သော အသုဓာ။

(၁)ဝတ်,ကျင့်ဝတ်,ဝတ်တရား။ (ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်) တေန ဟိ ဘိက္ခဝေ အာဂန္တုကာနံ ဘိက္ခုနံ ဝတ္တံ ပညပေဿာမိ။ဝိ၊၄။၃၇၄။(ဝိ၊ ၈၃၊၈၉။ မ၊၂။၂၆၃။ ဇာ၊၁။၁၁၃။ ဝိ၊၄။၁။ ၃၀၂။ ဝိ၊၄။၂။၃၈-၉။ ဝိ၊၄။၂။၁၆။ ဒိ၊၄။ ၂။၇၅၊၈၁။ မ၊၄။၁။၁၈၉။ သံ၊၄။၁။၃၈၊ အံ၊၄။၁။၂၃၊၂၇။ အဘိ၊၄။၁။၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။၉၇။ ဓမ္မ၊၄။၁။၂၆။ ဇာ၊၄။၂။၁၂၀။ (၂) အလေ့အကျင့်၊ အစဉ်အဆက်၊ လေ့ထုံးစံ။ ဒိသ္မာန လောကဝတ္တန္တိ (ဇာ၊၂။ ၁၇၁)န္တိ ဝဇ္ဇာနဂဘဿ ဗာလလောကဿ ဝတ္တံ တန္တိ* ပဝေဏိ*။ ဇာ၊၄။၆။၇၃။ (၃) ဖြစ်-လည်-ခြင်း။ ဝတ္တု ကြည့်။ (၄) ဝတ္တဂါထာ။ နဋကဗျေသု ပါဒေသု သွာဒိမာယော'ဏ္ဍဝါ ဝတ္တံ။ ဝုတ္တောဒယ။ ၁၁၈-ဂါထာ။ ဒိရာဝတ္တေန ပူရိတဗ္ဗတော ဝတ္တတိ ပရိဝတ္တတိတ် ဝတ္တံ။ ဝစနတ္တ၊ ဇိ၊၁၁၈။ (၅) ခံတွင်း။ ဝဒနံ တု မုခံ တု ဘူ'၊ ဝတ္တံ လပနမာနနံ။ ဓာနံ။ ၂၆၀- (၆) ဝတ္တမည်သော အသုရာ။ ဝတ္တဟုဒ်-ကြည့်။

ဝတ္တု (ပ) [ဝတု+ဏေ+တ] ဖြစ်-လည်-စေခြင်း။ ပရဟိတာယ စ ဣရိယာပထစက္ကာနံ ဝတ္တော တေသ္မိ အတ္တိတိ စက္ကဝတ္တိ။ ဒိ၊၄။၁။၂၂၂။ မ၊၄။၂။၂၅၁။ ထေရ၊၄။၂။ ၃၀၇။ ဝတ္တောတိ ပဝတ္တနံ ဥပ္ပဇနံ။ ဣမိနာဝဣရိယာပထစက္ကံ ဝတ္တောတိ ပရဟိတာယ ဥပ္ပါဒေတိတိ နိဗ္ဗစနမ္ပိ ဒေသေတိ အတ္တတော သမာနတ္တာ။ သိ၊ ဇိ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃၂။.....

ပရဟိတာဝဟေ၅ ဣရိယာပထစက္ကာနံ ဝတ္တော ဝတ္တနံ တေသ္မိ အတ္တိတိ စက္ကဝတ္တိ။ မ၊ ဇိ၊ ၃။၁၆၇။ (-ဒိ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂၉၃)။

ဝတ္တု (န) [ဝတ္တ+ကိရိယာ။ နောက်ပုဒ်ကျေ] ကျင့်ဝတ်- ဝတ်တရား- ကို- ပြု-ပြုလုပ်-ခြင်း။ ဝတ္တကိရိယ-ကြည့်။

ဝတ္တက (တိ) [ဝတု(ဝတ္တု)+ဏေ+ဏ္ဍ။ ထိ-န္တံ ဝတ္တိကာ။ ဝုတ္တက-သံ။ ဝဇ္ဇက၊ ဝဇ္ဇဂ၊ ဝဇ္ဇယ-ပြာ။] (အလိုသို့) လိုက်စေလတ်သော။ အဝသဝတ္တိကေ (အဝသဝတ္တကေ?) သံသာရပဝတ္တေ မရဏံ ပဉ္စစွ ကာ နာမ ပရိဒေဝနာ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။ ၅။

ဝတ္တကထာ (ထိ) [ဝတ္တ+ကထာ] ဝတ္တကထာ၊ ကျင့်စတ်-ဝတ်တရား-ကို-ဆို-ဆုံး-ဆို-ကြောင်း-စကားရပ်၊ (ပရိဝါသ်နေသော ရဟန်းဘို့၏ ကျင့်ဝတ်ကို ဆိုဆုစကားရပ်)။ ဣမံ ပန ဝတ္တကထံ သုဘူ.....-ပါရိဝါသိကဝတ္တံ ပညတ္တံ။ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၄။

ဝတ္တကရဏ (န) [ဝတ္တ+ကရဏ] (၁)ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ကို ပြုခြင်း။(၂) ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ် ကိုပူရာ(အခါ)။ (၁) အာစရိယုပဇ္ဈာယေ ကာလေန ဥပသင်္ကမိတော ဝတ္တကရဏေန ပယိရူပါသိတော။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၃။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။ နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၅။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၁။ သေ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၃။ မ၊ ဇိ၊ ၃။ ၃၂၁)။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္တကရဏကာလ (ပ) [ဝတ္တကရဏ+ကာလ] ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ကို ပြုရာ-အခါ-ကာလ။ ပါဟောဝ သရိရသရိဂ္ဂနကာလော ဝတ္တကရဏကာလော စ သမာပဇ္ဇနဿ အကာလော နာမ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၁။ (-ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၃။)

ဝတ္တကရဏဝေလာ (ထိ) [ဝတ္တကရဏ+ဝေလာ] ဝတ္တကရဏကာလ-ကြည့်။ ဘိက္ခုနံ ဝတ္တကရဏဝေလာယမေဝ ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၃။ (-ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၅)။

ဝတ္တကာလကဂါမ (ပ) [ဝတ္တကာလက+ဂါမ] ဝတ္တကာလက မည်သောသူ၊ (သိဟိန္တုကျန်း

ဂိဒိုက စက ဧကောင်းတိုက်အနီး၌ ရှိသည်။
ဝတ္ထုဘလဂါဓမ ကော ကုလဓိတာပိ...
အာကာသေ လခေသိ။ အာ။ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၅၆။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၃၉။

ဝတ္ထုကိုရိယ (ထိ၊န) [ဝတ္ထု+ကိုရိယ] ကျင့်ဝတ်-
ဝတ္ထုဆုံး-ကို-ပြု-ပြုလုပ်-ခြင်း။ နိသမ္မဝတ္ထု
လောကဿာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၅၅) တံ အာ
လောကဿ ဝတ္ထုကိုရိယံ ဝိသု ဥပခာရေတွာ
ဝိဟာနမိ။ ဇာ၊ ၅။ ၆။ ၄၄။

ဝတ္ထုကောဋ္ဌာသ (ပ) [ဝတ္ထု+ကောဋ္ဌာသ] ကျင့်
ဝတ်၏-အဖို့-အစ။ ဝတ္ထုပဒ-ကြည့်။

ဝတ္ထုကုန္ဒက (ပ) [ဝတ္ထု+ခန္ဓက။ ခန္ဓကပုဒ်နှင့်
တွဲကြည့်။] (က) ဝတ္ထုကုန္ဒက၊ ဝတ်-ကျင့်
ဝတ်-အစ။ (အာဂန္တုကဝတ်စသော-ဝတ်-
ကျင့်ဝတ်-နှင့်စပ်သော-ဝိနည်းကံ-သိက္ခာ
ပုဒ်-ဝိနည်းပညတ်-တို့၏-အပေါင်း-အဖို့-
အစ)။ (ခ) ဝတ္ထုကုန္ဒက၊ ဝတ်-ကျင့်ဝတ်-
အစကိုပြုတတ်သော-သဒ္ဓါအစဉ်- အခန်း-
အပိုင်း၊ (အာဂန္တုက ဝတ်စသော- ဝတ်-
ကျင့်ဝတ်-နှင့်စပ်သော-ဝိနည်းကံ- သိက္ခာ
ပုဒ်- ဝိနည်းပညတ်- တို့ကိုပြုတတ်သော-
သဒ္ဓါအစဉ်-အပိုင်း-အခန်း)။ ဝိနယပိဋက၊
စူဠဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၈-ခန္ဓက။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၃-၃၇၇။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၇-၁၂၂။ (က) (ခ) ဝတ္ထုကုန္ဒ-
ကေ ဣဒါနိ အာ နမံ ပဝိသိဿာမိတံ ဣဒါနာ
ဥပစာရသိမသမိပံ ဒသေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၁၁၇။ ဝတ္ထုကုန္ဒကံ ဝတ္ထုဝတ္ထာနိပိ သိက္ခိ-
တဗ္ဗတ္တာ သေခိယာနေဇ ဟောန္တိ။ ကခိ။
၂၇၆။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၀၄၊ ၄၂၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၅၊ ဝိမတိ၊ ၂။
၅၉၊ ၂၅၇)။

ဝတ္ထုကုန္ဒကသာ သာသနာ့ ဝန်ထမ်း
ရဟန်းတို့ ကျင့်သုံးရမည့် ကျင့်ဝတ်တို့ကား-
(၁) အာဂန္တုကဝတ်။ (၂) အာဝါသိက-

ဝတ်။ (၃) ဂမိကဝတ်။ (၄) အနုမောဒန
ဝတ်။ (၅) ဘတ္တဂ္ဂဝတ်။ (၆) ပိန္နဲစာရိက
ဝတ်။ (၇) အာရဋ္ဌိကဝတ်။ (၈) သေနာ-
သနဝတ်။ (၉) ဇန္တာသရဝတ်။ (၁၀) ဝစ္စ-
ကုဋ်ဝတ်။ (၁၁) ဥပဉ္စယဝတ်။ (၁၂)
သဒ္ဓိဝိဘာရိကဝတ်။ (၁၃) အာစရိယဝတ်။
(၁၄) အန္တေဝါသိကဝတ်-ဟူ၍ (၁၅) ပါး
အပြားရှိကုန်၏။ (ဝိ၊ ၄။ ၃၇၃-၄၁၁။) ယင်း
ကျင့်ဝတ်-၁၄-ပါးတို့ကို “ဝတ်ကြီး=မဟာ
ဝတ်”ဟုခေါ်၍ ထို (၁၅)ပါးမှတစ်ပါး ရံခါ
ကျင့်သုံးရသည့် (၈)ပါးသော ခန္ဓကဝတ်
များကို “ဝတ်ငယ်=ခုဒ္ဒကဝတ်”ဟုခေါ်သည်။
(သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၈-၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၁။
၇၃။)

ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်ကို မမြင်ဘဲ ကျင့်သော
ရဟန်းသာမဏေသည် သီလကို ဖြည့်ကျင့်
သည်မမည်။ သီလမစင်ကြယ်သော ရဟန်း
သာမဏေသည် ပညာမရှိသည်ဖြစ်၍ စိတ်
တည်ကြည်မှု ‘သမာဓိ’ ကိုမရနိုင်။ ပျံ့လွင့်သော
စိတ်ရှိသော ရဟန်းသာမဏေသည် သူတော်
ကောင်းတရားကို ကောင်းစွာ မမြင်နိုင်။
သူတော်ကောင်းတရားကို ကောင်းစွာ မမြင်
သော ရဟန်းသာမဏေသည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ
မလွတ်မြောက်နိုင်ပေ။ ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်ကို
ဖြည့်ကျင့်သော ရဟန်းသာမဏေသည် သီလ
ကို ဖြည့်ကျင့်သည်မည်၏။ သီလစင်ကြယ်
သော ရဟန်းသာမဏေသည် ပညာရှိသည်
ဖြစ်၍ စိတ်တည်ကြည်မှု ‘သမာဓိ’ ကိုရနိုင်၏။
စိတ် မပျံ့လွင့်သော ရဟန်းသာမဏေသည်
သူတော်ကောင်းတရားကို ကောင်းစွာ မမြင်နိုင်
၏။ သူတော်ကောင်းတရားကို ကောင်းစွာ
မြင်သော ရဟန်းသာမဏေသည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ
လွတ်မြောက်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပညာ
အမြော်အမြင် ရှိရည် တုရား သား တော်
ဟူသမျှ တုရားရှင်၏ အဆုံးအမတော်

ဖြစ်သော ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်ကို ဖြည့်ကျင့်
ရာ၏။ ထိုသို့ဖြည့်ကျင့်မှသာ ဝဋ်ဆင်းရဲ
ကုန်ဆုံးရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်နိုင်ပေမည်။
(ဝိ၊ ၃၊ ၄၁၆-၇)။

ဝတ္ထုကုန်ကဝဏ္ဏနာ (ထိ) [ဝတ္ထုကုန်က+ဝဏ္ဏနာ]
ဝတ္ထုကုန်က ဓမ္မဋ္ဌ၊ ဝတ္ထုကုန်ကကို-ဗုဒ္ဓဆို-ရာ
-ကြောင်း-ကောင်းရပ်။ ဝတ္ထုကုန်ကဝဏ္ဏနာ။
ဝိ၊ ၄၊ ၄၁၁၇-၂၂။ ဝဇီ၊ ၅၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၄၂၂-၂၅။ ဝိမာ၊ ၂။ ၂၅၇-၆၀။

ဝတ္ထုဘိ (ဘိ) [ဝတု+အ+တိ။ ဂ္ဃ၊ ၄၀။ နိတိ၊
ဓာ၊ ၁။ ၆၇။ ဝတ္ထု+ အ+တိ။ ဓာတုတ္ထ။
ဝတ် တေ-သံ။ ဝဋ်၊ ဝဋ်၊ ဝတ္ထု-ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) (က) ဖြစ်၏။ (ခ) လွန်၍
ဖြစ်၏။ (၂) ကျင့်-ကျင့်ကြံ-အားထုတ်-
၏။ (၃) ချာချာလည်၏။ (၄) (အလိုသို့)
လိုက်၏။ (၅) ပြည့်စုံ၏။ (၆) အသက်မွေး
၏။ (၇) လာ၏။ (၈) ရောက်၏။ (၉) သင့်
ဘော်၏။ (၁၀) (ရေအယဉ်) စီးသွား၏။

(၁)(က)ဖြစ်၏။ ကောဓောဝတ္ထုတိရထော။
ဥဒါန၊ ၁၇၃။ ဝတ္ထုတိတ် ပဝတ္ထုတိ။ ဥဒါန၊ ၄။
၃၃၅။ (ခ) လွန်၍ဖြစ်၏။ လဟုသော ဝတ္ထု-
တေ ခဏော (မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၇) တိ... ဝတ္ထုတိ
ဝိတိဝတ္ထုတိတိ အတ္ထော၊ မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၇။ (၂)
ကျင့်-ကျင့်ကြံ-အားထုတ်-၏။ ဓတဂုဏေ
သမာဒါယ ဝတ္ထုတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ သိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၃။) (၃)
ချာချာလည်၏။ ကတ္တ ဝဋ် နဝတ္ထုတိ။ သံ၊ ၁။
၁၅။ တထာသင်္ခေါဘိတော သုဂတိဒုဂ္ဂတိသု။
ဝတ္ထုတိ ပရိဗ္ဗမာဘိ။ ယေရာ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၀။ (၄)
(အလိုသို့)လိုက်၏။ ဣဓာဝုသော မောဂ္ဂလ္လာ-
န ဘိက္ခု စိတ္တံ ဝသံ ဝတ္ထုတိ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၆။
ဝတ္ထုတု-လည်းကြည့်။ (၅) ပြည့်စုံ၏။ ဝတ္ထု-
တိ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၂။) တိ ပဝတ္ထုတိ သမ္မုဒ္ဓတိ။
သိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၃။ (၆) အသက်မွေး၏။
ဝတ္ထုတိ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၃။) တိ ဇိဝတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။

ဒီ၊ ၁။ ၄။ ၂။ (၇) လာ၏။ ဝတ္ထုန္တိ (ဝိ၊ ၂။ ၇။ ၄။)
တိ အာဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ ပါစိတ်။ ယော။
၄၅။ (၈) ရောက်၏။ သောတ္ထိ ဂမိသန္တိ-
(သံ၊ ၁။ ၂။ ၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂) တိ... သောတ္ထိ
ကိလေသေဟံ အနုပဗ္ဗုတာ ဝတ္ထိသန္တိ။ သံ၊
ဒီ၊ ၁။ ၁၅။ (၉) သင့်တော်၏။ ဒဿနံ ဥပါ-
ဒါယ ဝေ ဝတ္ထု ဝတ္ထုတိ (ဝဋ်၊ ၄။ ၂။ ၁။
၁၃) တိ... ဝေ ဝတ္ထု ယုဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။
(၁၀) (ရေအယဉ်) စီးသွား၏။ ဝတ္ထုတေ ဝါ
(ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၃။) တိ ပဝါယဝသေန ဝတ္ထုတိ-
ဝေ န တိဋ္ဌာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၃။

ဝတ္ထုဘိ (ကာ၊ ဘိ) [ဝတု+ဇော+ဘိ။ ဂ္ဃ၊ ၄၀။
နိတိ၊ ဓာတု၊ ၆၇။ ဝတ္ထု+ ဇော+ တိ။
ဓာတုတ္ထ။] ဖြစ်၏။ ဝိဟရတိတိ ဣရိယတိ
ဝတ္ထုတိ ပါလေတိ။ အဘိ၊ ၀။ ၂၅။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၂။ ၂။ ဝတ္ထုတိ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ ၃။) တိ အတ္ထဘာဝံ
ပဝတ္ထေဘိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃။ (-ပါစိတ်၊
ယော၊ ၄၀)။

ဝတ္ထုတိ - ဝိ၊ ၁။ ၁၇။ ဝတ္ထုန္တိ - ဝိ၊ ၄။ ၂။
၂။ ၀။ - ၉။ ဝတ္ထုရေ - အ၊ ၁။ ၁။ ၁၇။
ဝတ္ထုသိ-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၀။ ဝတ္ထုသ-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။
ဝတ္ထုဆ-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ ဝတ္ထုမိ-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။
ဝတ္ထုမ-ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၄။ ဝတ္ထုဘေ-မ၊ ၁။ ၄။ ၀။
ဝတ္ထုတု-စရိ၊ သ၊ ၄။ ၂။ ၀။ ဝတ္ထုန္တု-အပ၊ ၁။
၄။ ဝတ္ထုဟိ-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၀။ ဝတ္ထုသု-ဒီ၊ ၄။ ၂။
၁၃။ ဝတ္ထုဆ-မ၊ ၃။ ၃။ ဝတ္ထု-ဇာ၊ ၁။
၂။ ၀။ ဝတ္ထုယု-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဝတ္ထုယု-သံ-
၄။ ၁။ ၁၂။ ဝတ္ထုယုသိ-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၀။ ဝတ္ထု။
ယုထ-မ၊ ၃။ ၃။ ဝတ္ထုယုမ-ဒီ၊ ၄။ ၆။
ဝတ္ထုထ-ထေရာ၊ ၃။ ၃။ ဝတ္ထုယု-မ၊ ၄။ ၂။ ၆။
ဝတ္ထိ-စူဠ၊ ၁။ ၃။ ၆။ ဝတ္ထိ သု-မဟာနိ။
၁၀။ ဝတ္ထိတ္ထ-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဝတ္ထိသဘိ-
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဝတ္ထိသန္တိ - ဝိ၊ ၄။ ၆။
ဝတ္ထိသထ-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၉။ ဝတ္ထိသမိ-မ၊ ၄။
၄။ ၅။ ဝတ္ထိသမ-ဝိ၊ ၁။ ၃။ ၃။

ဝတ္ထု (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+အ+တု] (၁) ဖြစ်စေလို၏။ (၂) (အသံသို့) လိုက်လော့။ (၃) ကျင့်လော့။ (၁) ဝတ္ထုတညောဝ ဝါသဝ။ ဇာ၊၁။၁၁၃။ တံ မယံ ဓရန္တေ ဝတ္ထုတုယေဝ။ ဇာ၊၄။၃။၁၂၀။ (၂) ဝေသ ဝါ ဝတ္ထုတု။ စရိယာ၊၄။၂၀၆။ (၃) ဣမသို့ ဩဝါဒေ ဝတ္ထုတု။ ဇာ၊၄။၅။၆၈။

ဝတ္ထုဘေ (ကြိ) [ဝဘု (ဝတ္ထု)+အ+တေ] (က) ဖြစ်၏။ (ခ) လွန်ရှိ၏။ (က) လဟုသော ဝတ္ထုဘေ ခဏော (သံ၊၄။၁။၃)တိ... ခဏော ဝတ္ထုတိ။ သံ၊၄။၁။၆၄။ (ခ) ဝတ္ထုတိ (၁) ကြည့်။

ဝတ္ထုဆ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+အ+ထ] (၁) (သင်တို့) ကျင့်ကြကုန်၏။ (၂) (သင်တို့) ကျင့်ကြကုန်လော့။ (၁) ကစုံ ဘင်္ဂနိယော အဋ္ဌ ဂရုဓမ္မေ သမာဒါယ ဝတ္ထုထ။ ဒိ၊၄။၂။ ၁၇၇။ (၂) တဿာတိ ဘာနန္တ ဣမေ ဆ သာရဏိယေ ဓမ္မေ သမာဒါယ ဝတ္ထုထ။ မ၊၃။၃၉။

ဝတ္ထုဒဿန (န) [ဝတ္ထု+ဒဿန] ဝတ်အကျင့်ကို ပြုခြင်း။ ဝတ္ထုဒဿနတ္ထံ ပနေတံ ကတဗ္ဗိယံ ဝေဝေတံ ဗုဒ္ဓါနံ ပနာတိ အာဒိ ဝုပ္ပံ။ မ၊၄။ ၂။ ၁၂၅။

ဝတ္ထုဓမ္မ (ပု) [ဝတ္ထု+ဓမ္မ] ကျင့်ဝတ်တရား။ စက္ကံ ဒသဝိခံ ဒါ သဝိခံ ဝါ ဝတ္ထုဓမ္မံ ဝတ္ထုတိ ပဋိပဇ္ဇဘိဘိ စက္ကဝတ္ထိ။ သံ၊၄။၁။၂။ ၂၃၃။

ဝတ္ထုဓမ္မတာ (ကိ) [ဝတ္ထု+ဓမ္မတာ] ကျင့်ဝတ် ဖြစ်သော- သဘော-ဓမ္မတာ-ထုံးစံ။ အပံ တက္က သာမိစိတိ အယံ တက္က အနုဓမ္မတာ လောကုတ္တရဓမ္မံ အနဂတာ၊ ဝတ္ထုဓမ္မတာကို အတ္ထော။ က၊၅။၁၇၁။

ဝတ္ထုနိ (ထိ၊န) [ဝတု (ဝတ္ထု)+ယု+နိတိ] ဓာတု။ ဒိ၊၄။၃၀၉။ ဓာတုတ္ထ။ ဝတ္ထုန္တိ တောယာတိ ဝတ္ထုနာ။ အဘိ၊၄။၁။၁၉၃။ ဝတိန-

သံ။ ဝဇ္ဇဏ၊ ဝတ္ထုဏ-ဌာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁) ကျင့်အပ်သော ကျင့်ဝတ်။ (ထ) (၂) ဖြစ်ကြောင်း ဇီဝိတိန္ဒြေ။ (၃) ကျင့်ခြင်း။ (၄) ဟောခြင်း။ (၅) အသက်မွေးခြင်း။ အသက်မွေးမှု။ (၆) ဖြစ်-လည်-ခြင်း။ (၇) ကျင့်ရာ။

(၁) ကျင့်အပ်သော ကျင့်ဝတ်။ တေ စတ္တာလီသ ဝတ္ထုနာ (ဝိ၊၅။၃၆၈) တိ တေသံ ဝေဝေ ဥက္ခိယကနံ ဧတ္ထကေသု ဝတ္ထေသု ဝတ္ထုနာ။ ဝိ၊၄။၄။ ၂၃၃။ (ထ) (၂) ဖြစ်ကြောင်း ဇီဝိတိန္ဒြေ။ ဣဋိယနာ ဝတ္ထုနာ ပါလနာ ဇီဝိတံ ဇီဝိတိန္ဒြေယံ။ အဘိ၊မ။၂၀။ (တောယ) ဝတ္ထုန္တိ ကိ ဝတ္ထုနာ။ အဘိ၊၄။၁။၁၉၃။ (၃) ကျင့်ခြင်း။ ဣရိယနာတိ ဝတ္ထုနာ ပဋိပဇ္ဇနာ။ သံ၊၄။ ၂။ ၃၄၅။ (၄) ဟောခြင်း။ သုတာန သောသံ ဇိနဝရစက္ကဝတ္ထုနေ။ သုတ္တနိ။ ၃၈၈။ (- သုတ္တနိ၊၄။၂။ ၂၀၉။) (၅) အသက်မွေးခြင်း။ အသက်မွေးမှု။ အာဇီဝေါ ဝတ္ထုနဉ္စာထ။ ကသိကမ္ပံ ကသိတ္ထိယံ။ ဓာနံ၊၄၄၅။ (၆) ဖြစ်-လည်-ခြင်း။ ဝတ္ထု-ကြည့်။ (၇) ကျင့်ရာ။ ဝတ္ထုနဋ္ဌာန-ကြည့်။

ဝတ္ထုနိ^၂ (န) [ဝဘု (ဝတ္ထု)+ဏေ+ယု] (၁) ဖြစ်စေခြင်း။ ဝတ္ထုတိ^၂-လည်းကြည့်။ (၂) (အလိုသို့) လိုက်စေခြင်း။ ဣရိယနံ ဝတ္ထုနံ-ဣရိယာ၊ ဂယပယောဂေါ။ သံ၊၄။၁။၄၀။ (၂) ဝတ္ထုနတ္ထ (၃)-ကြည့်။

ဝတ္ထုနိ^၃ (န) [ဝတ္ထုန + တ္ထ၊ ဘာဝလောပ။ မာဂါ၊ ၄ ၁၂၃။] (၁) ဖြစ်တတ်သည်၏ အခြစ်။ (၂) ဟောတတ်သည်၏အဖြစ်။ (၃) လိုက်တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၄) ကျင့်တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၁) ဘူတတ္ထ အဓိဘတ်တွာ ယထာသဘာဝတော အဂ္ဂဟေတွာ ဝတ္ထုနာတာ အဓိဝုတ္တိယောတိ ဒိဋ္ဌိယော ဝုပ္ပန္တိ။ မ၊၄။၄။၁။ (၂) ဓမ္မဘူ

တော ဗြဟ္မာတော ဝတ္ထာ ပဝတ္ထာ အတ္ထဿ နိဇန္တတာ။ သံ၊ ၂။ ၃၁၅။ သွာယံ ဓမ္မဿ ဝတ္ထနဘော ဝတ္ထာ။ သံ၊ ၂။ ၃၁၅။ မဟာ နိဇ္ဈိ။ ၂၅၆။ (၃) ရနိဗ္ဗိကာသဝတ္ထိဒေဝေဘိပရနိဗ္ဗိ- တေသု ကာမေသု ဝသံ ဝတ္ထနတော ဝေ လဒ္ဒခဝါဟာရေ ဒေဝေ။ အဘိ၊ ၂။ ၄၁၇။ (-ပဋိသံ၊ ၂။ ၁၆)။ (၄) ဓမ္မေ ဌိတော ဓမ္မ ဝတ္ထနတော။ သုက္ကနိ၊ ၂။ ၆၇။ (-ပဋိသံ၊ ၂။ ၂၅၅)။

ဝတ္ထနက (ဘိ) [ဝတ္ထန+က။ ဝတိနက-သက္က- တပိဋက။] (၁) ကျင့်ဘတ်သော။ (၂) ကျင့်ရာ (အရပ်ဌာန)။ (၃) ဖြစ်-တည်- တတ်သော။ (၄) (အလိုသို့) လိုက်စေ-ဘတ် -နိုင်-သော။ (၅) တပနိ ဘိတကောတိ အတ္ထကိလ မထာနုယောဂ သင်္ခါတံ တပ နိဿာယ သမာဒါယ ဝတ္ထနကာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇။ (၂) ဝတ္ထနဌာန-ကြည့်။ (၃) ရာဇာ စက္ကဝတ္ထိ စက္ကာနုဘာဝေန ဝတ္ထနကော။ အပ၊ ၄။ ၂၆၄။ မမ ဝတ္ထသ္မိ သယနကောတိ မယံ ဌာန ဝိသယေ ဝတ္ထနကော။ မ၊ ၂။ ၃၁၃။ (၄) ဒသသဟဿိလောကဓာတု ဝသေ ဝတ္ထနဘော မဟာဗြဟ္မာ ဟုတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဘိဝုတ်၊ ၄။ ၂၇၀။

ဝတ္ထနကိရိယာ (ထိ) [ဝတ္ထန + ကိရိယာ] ဖြစ်ခြင်း-အနုအပ-ကိရိယာ။ “ဝတ္ထတိ” တိ ဧတ္ထ ဝတ္ထနကိရိယာ။ အနု၊ ၂။ ၂၂၇။

ဝတ္ထနဌာန (န) [ဝတ္ထန+ဌာန] ကျင့်ရာဌာန။ “ဒါယဇ္ဇံ ပဋိပဇ္ဇာမိ” တိ ဣဒံ စတုတ္ထံ ဝတ္ထ နဌာနံ ဝတ္ထိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃၉။

ဝတ္ထနတ္ထ (တိ) [ဝတ္ထန+အတ္ထ] (၁) ဖြစ်- တည်-ကိန်းဝပ် -ခြင်းအနက်ရှိသော။ (၂) ကျင့်ခြင်းအနက်ရှိသော။ (ပ) (၃) (အလိုသို့) လိုက်စေခြင်းဟူသောအကျိုး။ (၄) အနေ-

ကတ္ထကာဓာတုနံ ဝတ္ထနတ္ထောဒဋ္ဌဗျော။ မ၊ ၂။ ၃၁၃။ (-သံ၊ ၂။ ၁၆)။ (၂) အထ ဝါ ယဒေတံ ဝတ္ထန္တိ ဒုတိယပဒံ၊ တံ ဝတ္ထနတ္ထံ၊ အယံ ဟိဿ အတ္ထော ဝတ္ထံ ဟေတံ...။ ဣဘိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆။ (ပ) (၃) မမ ဝသံ ဝတ္ထ- နတ္ထာယ အာဏံ ဒေယ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၂။

ဝတ္ထနပုကာရ (ပ) [ဝတ္ထန+ပုကာရ] ဖြစ်သော အခြင်းအရာ။ ဘာမဂ္ဂိရသသဒ္ဓဿ ဓူပရသာ- ဒီသု ဝတ္ထနပုကာရံ ဒဿေန္တော အာဟ ဝတ္ထာရဗ္ဗဏာဒီဘိအာဒိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၆။

ဝတ္ထနလက္ခဏ (တိ) [ဝတ္ထန + လက္ခဏ] ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ ကာလော နာမ ဘာဝေါ ဝတ္ထနလက္ခဏော...။ အနု၊ ၂။ ၆၇။

ဝတ္ထနသီလ (တိ) [ဝတ္ထန+သီလ] (၁) (အလို သို့) လိုက်လေ့ရှိသော၊ လိုက်ခြင်း အလေ့ရှိ သောသူ။ (၂) ကျင့်လေ့ရှိသော၊ ကျင့်ခြင်း အလေ့ရှိသောသူ။ (၃) သာမိကဿ အနု ကုလဘာဝေန ဝသေ ဝတ္ထနသီလာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၆၄။ (၂) စရဏသီလာတိ သမာဒါယ ဝတ္ထန- သီလာ။ သံ၊ ၂။ ၅၀၆။ အံ၊ ၂။ ၂၅၅။

ဝတ္ထနဟေတု (ပ) [ဝတ္ထန+ဟေတု] ကျင့်ခြင်း ဟူသောအကြောင်း။ သမာဒါနဟေတု (ဒီ ၃။ ၄၆) တိ သမာဒါယ ဝတ္ထနဟေတု။ ဒီ၊ ၃။ ၃၁။

ဝတ္ထုနိ=ဝတ္ထုနိ (တိ) [ဝတ္ထု+အနိ။ ဝတ္ထုနိ ဧတေနာတိဝတ္ထုနိ။ ဣဒါ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဝတ္ထုနိ- တ္ထောတိဝတ္ထုနိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ဝတ္ထုနိ+ဤ။ ဓာနိ၊ ၂။ ၁၉၀။ ဣဒါ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဝတိနိ၊ ဝတိနိ- သံ။ ဝတ္ထုနိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ ကပ္ပဒုမ-ဉ္စ ကား ဝတိနိ-သဒ္ဓါ အရွှေတိုင်း= ပုဗ္ဗဒေသ ဟောလျှင်ပုလ္လိင်၊ လမ်းခရီးစသည်၌ ဣတ္ထိ- လိင်ဟုခွဲခြားသည်။ ဝတ္ထုနိ=ဝတ္ထုနိ+ဤ-ဟု

ဤပစ္စည်းထပ်သက်သည်။ (ထိ)(၁)လမ်း၊ ခရီး။ (၂) ဖြစ်ခြင်း။ (၃) ဝတ္ထု (နိ)မည် သောတောအုပ်။ (၄) ဝတ္ထု (နိ) မည်သော ကျမ်း။ (၅) ဝတ္ထု (နိ) မည်သောကျောင်း။ (ပု၊န) (၆) ဝင်ရိုး၊ တည်းလုံးရိုး။ (ထိ)(၁) လမ်း၊ ခရီး။ က. န. ဝတ္ထု နိ ဝတ္ထု နိ ဘိမ္မိ ၇။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂)။ (၂) ဖြစ်ခြင်း။ မဂ္ဂ ဝတ္ထု သူ ဝတ္ထု နိ။ ဓာန်။ ၁၀၅၇။ (၃) ဝတ္ထု (နိ) မည်သောတောအုပ်။ ဝတ္ထုအလို-ကြည့်။ (၄) ဝတ္ထု (နိ) မည်သော ကျမ်း။ ဝတ္ထုပကရဏ-ကြည့်။ (၅) ဝတ္ထု (နိ) မည်သော ကျောင်း။ ဝတ္ထုနိသေနာ သန - ကြည့်။ (ပု၊န) (၆) ဝင်ရိုး၊ တည်းလုံးရိုး။ ဝတ္ထုနိတေနာဘိ ဝတ္ထုနိ၊ တသရဒဏ္ဍံ။ ဣဒိ။ ၁၁၂။ ဝတ္ထုဝတ္ထုနေ၊ ဝတ္ထုနံ ဂမနာဒိ၊ အနိ၊ နဒိဒိ၊ ဝတ္ထုနိ။ ဝန္တနဒဏ္ဍေ ပုန္နပံသကံ။ ဓာန်၊ ဋ္ဌ၊ ၁၉၀။

ဝတ္ထုအလို (ထိ) [ဝတ္ထု+အလို] ဝတ္ထု(နိ) မည်သောတောအုပ်။ ဝတ္ထု အလိုဝယ် တိ သမတ္တာနံ ဘိက္ခုနံ အညတဓာ ဗျဂ္ဂမုခေ နိပန္နဘိက္ခု ဝိယ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၂။

ဝတ္ထုအလိုသညာရ (ပု) [ဝတ္ထုအလို+သညာရ] ဝတ္ထုမည်သော တောအုပ်၌- လှည့်လည်- သွားလာ-ခြင်း။ မဟာအလိုဝိမုခေ ဝန္တိ သမာနယောရသရိရံ ဝတ္ထုအလိုသညာရံ ပစ္စိန္တိတာ ...။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၅။

ဝတ္ထုအရည (န) [ဝတ္ထု+အရည] ဝတ္ထုမည် သော-တော-တောအုပ်။ ဝတ္ထုပကရဏ- ကြည့်။

ဝတ္ထုကျေပ (ပု) [ဝတ္ထု+နိကျေပ] ဝတ်ကိုချ တားခြင်း။ ကမ္မပါပာပရိယောသာနေ စ ဝတ္ထု ဘမာဒိနံ ဝတ္ထုကျေပပါ မာနတ္တစရဏဉ္စ သဗ္ဗံ ဝတ္ထုနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ သင်္ဂ၊ ၃၄။

ဝတ္ထုပကရဏ (န) [ဝတ္ထု + ပကရဏ] (က) ဝတ္ထု (နိ) မည်သောကျမ်းဂန်။ (ခ) ဝတ္ထုမည်သောတောအုပ်၌ - ပြု - စီရင် - ရေးသား - အပ်သောကျမ်းဂန်။ (က) (ခ) ဝတ္ထုပကရဏ ကိရ ဝတ္ထု ဝေတ္တံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ သဗ္ဗာရိပန္နန္တိ ဝတ္ထုတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၄။ ဝတ္ထုပကရဏတိ ဝေဒနာမကေ ဂန္ဓေ၊ ဝတ္ထုအရညေ ကာက္ကာ ဝါ တမေဝ ဝတ္ထု။ ပဋိသံ၊ ဝတ္ထု။ ၁၈၂။

ဝတ္ထုမဟာမဂ္ဂ (ပု) [ဝတ္ထု+မဟာမဂ္ဂ] ဝတ္ထု မည်သော - လမ်းခရီးကြီး - လမ်းခရီးမ။ ဝတ္ထု - နိမ ဟာမဂ္ဂါနာမ သပ္ပဋိတယော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၅၄။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၄။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၇-၈)။

ဝတ္ထုနိယ (န) [ဝတ္ထု+က။ တစ်နည်း - ဝတ္ထု + ဣက။ (တိ) တိနိယ - သံ။] ဝတ္ထုနိယမည် သော - ကျောင်း - သင်ခန်း (က) အရှင် နာဂသိန်၏ဆရာ ရောဟဏဇေရံ သီတင်း သုံးဆည့်ကျောင်း။ (ခ) အဿဂုတ္တဇေရံ သီတင်းသုံးဆည့် ဝိဗ္ဗာ-ဇဝိတောကျောင်း။ (၁) အာယသ္မာ ရောဟဏော ဝတ္ထုနိယေ သေနာသနေ နိသိန္ဓော။ ဝိလိန္ဒ။ ၁၀. ၁၂။ (ခ) ဝိဗ္ဗာဇဝိဝတ္ထုနိယာ၊ သေနာသနာ တု ဥတ္တဓာပ။ မဟာဝံ၊ ၂၉၊ ၄၀။ အန္တရမဂ္ဂေ ဝတ္ထုနိယသေနာသနေ အဿဂုတ္တဇေရံ သာ ဝသနဋ္ဌာနံ ဒိသ္မာ "အယံ ပဗ္ဗဇိတနိဝါသ- နောကာသော" တိ သိဝိကာယ ဩဝရိတာ။ မဟာဝံ၊ ဋ္ဌ၊ သိ၊ မူ။ ၁၂၇-၈။ အင်္ဂလိပ်မူ။ ၁၉၂။ အဿဂုတ္တဇေရံ ရော ဝတ္ထုနိယသေနာ- သနေ ဘိက္ခုယံသံ သုက္ခဘတ္တံ ဘုဉ္ဇမာနံ ဒိသ္မာ။ ... အသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၀။ ဝတ္ထုနိယသေနာသနံ နာမ ဝိဗ္ဗာဇဝိယံ ဝိဟာဓေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၄။

ဝတ္ထုနိယသေနာသန (န) [ဝတ္ထုနိယ + သေနာသန] ဝတ္ထုနိယ မည်သော - ကျောင်း - သင်ခန်း။ ဝတ္ထုနိယ - ကြည့်။

ဝတ္တနိသေနာသန (န) [ဝတ္တနိ+သေနာသန] ဝတ္တနိ (နိ)မည်သော ကျောင်း။ ထေဇှုသကလဗ္ဗေဒိပေ ဘိက္ခုသံဃဿ ဩဝါဒါစရိယော ဟက္ကာ ဝတ္တနိသေနာသနေ အာဝသိ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၆၀။

ဝတ္တန္တိ(တိ)[ဝတု(ဝတ္တု)+အန္တိ။ ထိ-၌ ဝတ္တန္တိ။] (၁)ဖြစ်သော။ (၂) ကျင့်- ကျင့်ကြ- အားထုတ်-သော။ (၃) လိမ့်-လည်-သော။ (၄) အသက်မွေးသောသူ။ (၁) ဝတ္တန္တေ စရိမေ စိတ္တေ။ အပ၊၁၀၇၂။ (၂) ဝတ္တေ ဝတ္တန္တိ ဩသာရေတိ။ ဝိ၊၂။၂၉၉။ကေန ဝတေနာ (ဇာ၊၁။၃၉၀) တိ ကတရေန ဝတသမဒါနေန ဝတ္တန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၈၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။ ပါစိတ်၊ ယော။၁၅၂။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၄၂။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၇၀။ ဝိ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၂၂)။ (၃)ဘူမိယံ ပတိတော ဝတ္တန္တံ ပုန အန္တော ပဝိ သတိ။ဝိမတိ၊၁။ ၁၅၂။(၄).... သတ္တဋ္ဌာနိ-ယေန သမ္ပဇညေန သမ္ပဒေဝ ဝတ္တန္တဿ။ ဘေရာဋ္ဌ၊၂။၁၁၄။

ဝတ္တန္တိ(တိ)[ဝတု(ဝတ္တု)+ကော+အန္တိ။ ထိ-၌ ဝတ္တန္တိ။] (အန္တောဘိ) ဖြစ်စေသော သူ။ စရန္တိ စရန္တော ဝိဟရန္တော ဣရိယန္တော ဝတ္တန္တော....။ မဟာနိ၊၄၅။

ဝတ္တန္တိ(ပု၊န) [ဝတ္တ+အန္တိ] အလေ့အကျက် (အစဉ်အဆက်)။ ဝတ္တ(၂)ကြည့်။

ဝတ္တန္တိ(ကြိ) [ဝတု (ဝတ္တု) +အ+ အန္တိ] (ဝတ္တတိ)-ကြည့်။

ဝတ္တန္တိ(ကြိ) [ဝတု(ဝတ္တု)+အန္တိ] (၁)ဖြစ်စေ ကုန်လော့။(၂) (အလိုသို့) လိုက်စေကုန်လော့။(၃) လိုက်တိယော ပါသာဒဿ သမန္တတော ဝတ္တန္တိပဝတ္တန္တိ ဂါယန္တိတိ အတ္တော။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။ (၂) နိဟိ စ ပဗ္ဗဗိတာ စ

သဗ္ဗေပိ မမေဝ ဝသေ ဝတ္တန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၉။

ဝတ္ထပညာပန (န) [ဝတ္ထ+ပညာပန] ဝတ်ကို- အပျားအားဖြင့်- သိစေ- ပညတ်-ထား-ခြင်း။ ဥက္ကေပနိယကမ္မာတဝတ္ထေသု ဝတ္ထပညာပနဝသေန ဝတ္ထိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၉၉။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၆။အံ၊ဋ္ဌိ၊၁-၇၄။

ဝတ္ထပ(ပွ)ဋိပတ္တိ(တိ) [ဝတ္ထ+ပဋိပတ္တိ] (က)ဝတ် အကျင့်၊ ဝတ်ဖြစ်သောအကျင့်၊ (ဥပဇ္ဈာယ ဝတ်အစရှိသော) ဝတ်ကို ပြုခြင်းဟူသော အကျင့်။(ခ)ဝတ်ကို-ပြု-ကျင့်-ခြင်း။(က) (ခ)ပက္ကန္တေသု သယမေဝ ဝတ္ထပဋိပတ္တိ ကဏေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။ ပစ္စာ ကော တေ ဝတ္ထပဋိပတ္တိ အကာသိ။မ၊ ဋ္ဌ၊၂။၉၆။ဝတ္ထပဋိပတ္တိ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇)န္တိ ဥပဇ္ဈာယဝတ္တာဒိ ဝတ္ထကရဏံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၅။ကေစိ ဝတ္ထပဋိပတ္တိန္တိ ပဋ္ဌန္တိ။ဝတ္ထဿ ကရ၊စန္တိ အတ္တော။သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၆၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၊၇၅၊၁၀၅။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၇၃။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃။မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၊၂၆၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၈၀။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၄။ အသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၅)။

ဝတ္ထပ(ပွ)ဋိပတ္တိအာပါယကဇ္ဈာယိတာ(တိ)[ဝတ္ထ ပဋိပတ္တိ+အာပါယကဇ္ဈာယိတာ] ဝတ်ကိုပု ကျင့်ခြင်း၊ လူမြင်ကွင်း၌ ဈာန်ဝင်စားလေ့ရှိခြင်း။ ဝတ္ထပဋိပတ္တိကာရကဝိသေသလာဘိတိ ဇာနာတု “ဝတ္ထပဋိပတ္တိအာပါယကဇ္ဈာယိတာ” တိ ဝေ မာဒိနာ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၁၀။

ဝတ္ထပ(ပွ)ဋိပတ္တိကရဏ (န) [ဝတ္ထပ(ပွ)ဋိပတ္တိ +ကရဏ] ဝတ်အကျင့်(=ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်) ကိုပြုခြင်း။ ဝုဗ္ဗတနံ ဝတ္ထပ(ပွ) ဋိပတ္တိကရဏဝသေန ...ဝေယျာဝစ္စသဟဂတံ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁-၂၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။

ဝတ္ထုပ(ပွ)ဋိပတ္တိကာရကဝိသေသလာဘိ (တိ) [ဝတ္ထုပဋိပတ္တိ+ကာရက + ဝိသေသလာဘိ။ ထိ-၌ လာဘိနိ။]ဝတ်အကျင့် (=ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်)ကို ပြုသည် ဖြစ်၍ တရားထူးကို ရခြင်း ရှိသော သူ။ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိအာပါထကဗျာယိတာ-ကြည့်။

ဝတ္ထုပ(ပွ)ဋိပတ္တိပူရက (န) [ဝတ္ထုပဋိပတ္တိ+ပူရက] ဝတ်အကျင့် (=ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်) ကို-ကြည့်ကျင့်- ပြည့်စေ- ခြင်း။ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိပူရက စ နိက္ခိတ္တရော အဝိပ္ပိရိကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆)။

ဝတ္ထုပ(ပွ)ဋိပတ္တိပူရကသဒ္ဒ (ပွ) [ဝတ္ထုပဋိပတ္တိပူရက+သဒ္ဒါ] ဝတ္ထုပဋိပတ္တိပူရကသဒ္ဒါ။ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိပူရကသဒ္ဒေါ ပဒေစွကံ ယောဇေတဗော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။

ဝတ္ထုပ(ပွ)ဋိပတ္တိဝတ္ထ (န) [ဝတ္ထုပဋိပတ္တိ+ဝတ္ထ] ဝတ်အကျင့် (= ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်) ကို ပြုခြင်း ဟူသော-ဝတ်-ကျင့်ဝတ်။ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိသီလ-လည်းကြည့်။ အဘိသမာစာရေ ဥတ္တမသမာစာရေ ဘဝံ အဘိသမာစာရိကံ။ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိဝတ္ထ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။

ဝတ္ထုပ(ပွ)ဋိပတ္တိသာရ(ကိ) [ဝတ္ထုပဋိပတ္တိ+သာရ] ဝတ်အကျင့် (ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်)ဟူသော အနှစ်သာရရှိသော။ သော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိသာရော သမဏဓမ္မံ ပူရေတွာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။

ဝတ္ထုပ(ပွ)ဋိဝတ္ထ (န) [ဝတ္ထ + ပဋိပတ္တိ] (၁) ရေးဦးစွာ ပြုအပ်သောဝတ်၊ နောက်တစ်ဖန် ပြုအပ်သောဝတ်။ (၂) ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်။ (၁)(၂) ပိန္နဲပါတိဒကာ ပန ကာလဒေယဝ ဝုဋ္ဌာယ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိ ကက္ခာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။ ပဌမတရံ ကာတဗ္ဗံ ယံ၊ တံ ဝတ္ထံ။ ဣတရံ

ပဋိဝတ္ထံ။ မဟန္တံ ဝါ ဝတ္ထံ ခုဒ္ဒကံ ပဋိဝတ္ထံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။

ဝတ္ထုပ(ပွ)ဋိဝတ္ထကရဏ(န) [ဝတ္ထုပဋိပတ္တိ+ကရဏ] ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်ကို ပြုခြင်း။ ပယိရူပံသနံ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိကရဏေန ဥပဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊သင်္၊၂။၁၇၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၃)။

ဝတ္ထုပ(ပွ)ဋိဝတ္ထကာရက (တိ) [ဝတ္ထုပဋိပတ္တိ + ကာရက။ ထိ-၌ ကာရိကာ။] ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်ကို ပြုတတ်သော သူ။ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိကာရကောပိ မုခေါဒကာဒိဒါယကောပိ နာဟောသိ မညေ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။

ဝတ္ထုပ(ပွ)ဋိဝတ္ထပူရက (န) [ဝတ္ထုပဋိပတ္တိ + ပူရက] ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ကို- ဖြည့်ကျင့်- ဖြည့်ဆီးပူး-ပြည့်စေ-ခြင်း။ ဘိက္ခုဝေ ဒီသရတ္တံ ကာယဝစိသံယမော ဝတ္ထုပဋိပတ္တိပူရကံ ပုညာနိ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၇။၁။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁)။

ဝတ္ထုပ(ပွ)ဋိဝတ္ထသီလ (န) [ဝတ္ထုပဋိပတ္တိ+သီလ] ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ် ဟူသောသီလ။ ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်ကို ပြုခြင်းဟူသော သီလ။ အဘိဝိသံဋ္ဌော ဥပ္ပမော သမာစာရော အဘိသမာစာရော၊ ဝတ္ထုပဋိပတ္တိသီလံ။ ဝိမတံ၊၂။ ၁၀၇။

ဝတ္ထုပဒ (န) [ဝတ္ထ + ပဒ] ကျင့်ဝတ်အစု။ သတ္တဝတ္ထုပဒါနိ ပူဇရဘွာ သက္ကတ္တံ ပတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၀။ တတ္ထေဝ တေ ဝတ္ထုပဒါ (ဇာ၊၂။၂၃)တိ... တေ ဝတ္ထုပဒါ ဝတ္ထုကောဋ္ဌာသာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၀-၁။ (-မိလိန္ဒ၊ ၉၇)။

ဝတ္ထုပရိပူရက (တိ) [ဝတ္ထု+ပရိပူရက။ ထိ-၌- ပရိပူရိကာ။] ကျင့်ဝတ်-ဝတ်-အကျင့်-ကို-

ပြည့်စေ-ဖြည့်-တစ်သော။ သူ။ ဝတ္ထုပရိပူရ-
ဏေ ဒဟရဘိက္ခု...ဒိသွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၆။

ဝတ္ထုပရိပူရဏ (န) [ဝတ္ထု+ပရိပူရဏ]ကျင့်ဝတ်-
ဝတ်အကျင့် - ကို-ဖြည့်- ပြည့်စုံစေ-ခြင်း။
တဉ္စ ခေါ် ကရုဏာ ယနဝသေန, န ဝတ္ထု-
ပူရဏဝသန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။

ဝတ္ထုပရိယာနိဘယ (န) [ဝတ္ထု+ပရိယာနိ+
ဘယ] ကျင့်ဝတ်-ဝတ်အကျင့် - နှိ-ဆုတ်
ယုတ် - ပျက်စီး - ယုတ်လျော့ - ခြင်းမှ
ကြောက်ခြင်း။ ထိနမိဒ္ဓေ သြက္ကန္တမတ္ထေ
ဝတ္ထုပရိယာနိဘယေန ... ပါဒေ ဥဒကေ
ဩတာဒပတွာ နိသိဒတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။

ဝတ္ထုပူရဏ (တိ) [ဝတ္ထု+ပူရဏ။ ထိ-၌ ဝတ္ထု-
ပူရိကာ။] ဝတ္ထုပရိပူရဏ-ကြည့်၊ သာမိကဿ
ဝတ္ထုပရိကာ ဒါသိတိ မံ ဘဂဝါ ဓာရေတု။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၈။

ဝတ္ထုပူရဏ (န) [ဝတ္ထု+ပူရဏ] ဝတ္ထုပရိပူရဏ-
ကြည့်။ အာဏဿ ဝတ္ထုပူရဏဉ္စေ...အာဝ-
ဇေန္တဿ စိတ္တံ ပသိဒတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။

ဝတ္ထုပယောဂ (ပု) [ဝတ္ထု+ပယောဂ] အားထုတ်
ဖူးသော အကျင့်။ သတ္တာနံ သမ္မာ မိစ္ဆာ
ပါ ဝတ္ထုပယောဂေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၆၄။ (-မ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။၅၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၅။ တို့၌ကား “ပဝတ္ထု-
ပယောဂေါ” ဟု ပါဠိရှိသည်။ ၎င်းပါဠိသာ
ပိုကောင်းအံ့ထင်သည်။ ပဝတ္ထုပယောဂေါ=
(သတ္တဝါတို့၌)ဖြစ်သော အားထုတ်ဖူးသည့်
အကျင့်-ဟု ပြန်ဆိုသင့်သည်။)

ဝတ္ထုဗျူဟာ (တိ) [ဝတ္ထု+ဗျူဟာ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၁။
ဝတ္ထုဗျူဟာ-သံ၊ ဝတ္ထုဗျူဟာ၊ အဗ္ဗမာဂဓိ။] (၁)
(က) ဟော-ရွတ်-ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-
သော။ (ခ) ဟော-ရွတ်-ဆို-အပ် လတ္တံ-
သော။ (၂) ဟော-ရွတ်-ဆို-ခြင်း။ (၁)

(က) တံ သံသမဇ္ဈေ ပုစ္ဆန္တေ “သန္တံ အတ္ထိ” တိ
ဝတ္ထုဗျူဟာ။ အသန္တံ “နတ္ထိ” တိ ဝတ္ထုဗျူဟာ။ ဝိ၊ ၃။
၁၃၁။ န ဝတ္ထုဗျူဟာ “ပဟိနော” တိ ဝိ
“အပ္ပဟိနော” တိ ဝိ။ ယမက၊ ၂။ ၂၃၅။
နဋ္ဌေပုပ္ဖိမန္တုမူလေဘိ န ဝတ္ထုဗျူဟာ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၆။
(-ဝိ၊ ၁။ ၇၇။ ဝိ၊ ၅။ ၁၆၉-၇၀။ အဘိ၊ ၈။
၃၉၊ ၄၀။ မိလိန္ဒ၊ ၂၆၂-၃။ ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၁၄၀။
၂၅၃။ ၂၅၅။ ကင်္ခါ၊ ၈၅၊ ၈၇။ ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၁။
၁၆၊ ၆၅။ မ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၂၅၃။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၂။ ၃။
အံ၊ ၃။ ၂။ ၂။ ၂။ အဘိ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၆။ ပဋိသံ၊ ၃။ ၂။
၁၉၉။ ဝဇီ၊ ၁။ ၂။ ၁။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄။
၇၇။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၆။ သီ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၂။ ၇။ ၈။
မ၊ ၃။ ၁။ ၂။ ၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇။
(ခ) ဝတ္ထုဗျူဟာသလပုဋိပက္ခ၊ ဝတ္ထုဗျူဟာသ-
ဒဿန-တို့ကြည့်။ (၂) ဝတ္ထုဗျူဟာဇန-
ကြည့်။

ဝတ္ထုဗျူဟာ (န) [ဝတ္ထုဗျူဟာ။ ဘာဝသောပ။ မောဂါ၊
၄။ ၁။ ၂။] ဟော-ရွတ်-ဆို-အပ် သည် နိ
အဖြစ်။ တံ တံ ဥပါဒါယ ဝတ္ထုဗျူဟော ဥပါဒါ-
ပညတ္တိ။ မ၊ ၃။ ၁။ ၇။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၆။

ဝတ္ထုဗျူဟာ (ပု) [ဝတ္ထုဗျူဟာ+အတ္ထု] ဟော-ဆို-
အပ်-သင့်-ထိုက်-သော အနက်။ အတ္ထု-
ဒ္ဓါရဝသေနာတိ တေန ဝတ္ထုဗျူဟာနံ
ဥဒ္ဓန္နဏဝသေန။ ကင်္ခါ၊ ၃။ ၁။ ၆။ ဒီ၊ ၃။
၁။ ၂။ ၀။

ဝတ္ထုဗျူဟာသံဝဏ္ဏနာ (တိ) [ဝတ္ထုဗျူဟာ+သံ-
ဝဏ္ဏနာ] ဟော - ဆို - အပ် - သင့် - ထိုက် -
သော အနက်ကို ဖွင့်ဆို-ခြင်း-ကြောင်း
ဖြစ်သော စကား။ ဝတ္ထုဗျူဟာသံဝဏ္ဏနာ
(နေတ္ထိ၊ ၃။ ၆။) တိ တံ တံ ပဒဝစနိယဿ
ကတ္တဿ ဘေဒံ ဝတ္ထု ပရိယာယေဟိ ဝိဝရိ-
တွာ ကာနံ။ နေတ္ထိ၊ ၃။ ၄။

ဝတ္ထုဗျူဟာနိဝရဏ (န) [ဝတ္ထုဗျူဟာ+အဝိဇ္ဇာ+
နိဝရဏ] ဟော-ဆို-အပ် လတ္တံသော

အဝိဇ္ဇာနိဝရဏ။ အညန္တိဏ္ဍိနိ ဝတ္ထု အဝိဇ္ဇာ-
နိဝရဏတော အည။ ဣတိဝုတ်၊ ၅၂။

ဝတ္ထုဗျာကဏ (ပု) [ဝတ္ထု+ဗျာကဏ] ရွတ်-
ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော - အခြင်း
အရာ။ ဒီသန္တိ ဒီသေန ကာလေန ဝတ္ထု-
ဗျာကဏဒိ။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၃၉၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၇။

ဝတ္ထုဗျာကဏ (န) [ဝတ္ထု+ဗျာကဏ] ဟော-
ဆို-အပ်လတ္တံ့သော မိန်းမ၏ အဆင်း။
အညန္တိ အပေက္ခာသိဒ္ဓတ္တာ အညတ္တဿ
“ဣဒါနိ ဝတ္ထုဗျာကဏံ ဟော အည” ဟိ
အာဟ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။

ဝတ္ထုဗျာကဏ (န) [ဝတ္ထု+ဗျာကဏ] ပြော-
ဆိုအပ်သော- စုပ်စွဲ- ကဲ့ရဲ့- ခြင်းမှ-
ကြောက်ခြင်း။ ပရဿ ဥပဝါဒဘယေနာတိ
ပါပကိရိယဟေတု ပရေန အတ္တနော ဝတ္ထု-
ဗျာကဏဘယေန။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။

ဝတ္ထုဗျာကဏ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဗျာကဏ] ပြော-
ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောစကား။ ပဗ္ဗိမ-
ကဿ န ဇာယတိတိ ပစ္စာ ဝတ္ထုဗျာကဏာယ
အသံဝရော န ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။
(-မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။)

ဝတ္ထုဗျာက (ပု) [ဝတ္ထု+ဗျာက] ဝတ္ထုဗျာမည်သော
သူ(နိဂြောဓထေရ်) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထုဗျာကနိဂြောဓထေရ် (ပု) [ဝတ္ထုဗျာ+နိဂြောဓ
+ထေရ်] ဝတ္ထုဗျာကနိဂြောဓထေရ်။ ဝတ္ထုဗျာ-
ကနိဂြောဓထေရ်ရဿပိ သာမဏေရကာလေ
ဗြာဟ္မဏဘိဿဘယံ ဥဒပါဒိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၄၃၀။

ဝတ္ထုဗျာက နိဂြောဓထေရ်ကား - သာမ-
ဏေ ဘဝမှစ၍ တော၌သာ အရုဏ်ကို-တက်
စေ-ခံ-စေသော သီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ် တစ်ပါး

ဖြစ်သည်။ ထိုမထေရ်သည် သာမဏေဘဝ
သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဗြာဟ္မဏဘိဿသုပ္ပန်ဘေးကြီး
ဖြစ်သောအခါ အမျှသော ရဟန်းတော်များ
ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသို့ ကူးသွားကြသော်လည်း
လိုက်ပါမသွားဘဲ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌သာ ဥပဇ္ဈာယ်
ဆရာ၏ ဝတ်ကြီးဝတ်ယော်ကို ပြုစု၍ ဥပဇ္ဈာယ်
ဆရာနှင့်အတူ နေထိုင်ခဲ့လေသည်။ သူပုန်
ကေးကြီး ငြိမ်းအေးသောအခါ၌ ရဟန်း
အဖြစ်သို့ ချောက်၍ ပရိယတ္တိစာပေများကို
သင်အံ့လေ့ကျက်၍ ပိဋက ၃-ပုံဆောင်
တိပိဋကရသ မထေရ်တစ်ပါးဖြစ်၍ လွန်စွာ
ထင်ရှားကျော်စောလေသည်။ (အဘိ၊ ၄။ ၂။
၄၃၀-၂)။

ဝတ္ထုဗျာကမ (ပု) [ဝတ္ထု+ဗျာကမ] ဆိုအပ်သော
အစဉ်။ ဝတ္ထုဗျာကမတော ပန ကလိယုဂ-
ဝဿာဒိသု သဗ္ဗဒေသပသိဒ္ဓေသု...။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၃၈။

ဝတ္ထုဗျာကဏ (န) [ဝတ္ထု+ဗျာကဏ] ဆို-အပ်
-သင့်-ထိုက်-သော-အကြောင်း။ အင်္ဂု-
တကာလတော ပဋ္ဌာယ...။ ဝတ္ထုဗျာကဏ
နာဟောသိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄(-၄၁)။

ဝတ္ထုဗျာကလ (ပု) [ဝတ္ထု+ဗျာကလ] ပြော-ဆို-
အပ်-သင့်-ထိုက်-သော- အခါ- ကာလ။
အာဝါဠေသု ပရိတ္တေပိ ဥဒကေ သတိ “ဝိပိ
ယံ ဥဒကံ အတ္တိ” တိ ဝတ္ထုဗျာကလော ဝိယ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၉။

ဝတ္ထုဗျာကိစ္စ (န) [ဝတ္ထု+ဗျာကိစ္စ] ပြောဆိုဘွယ်
ကိစ္စ။ ပြော-ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-
အမှု-ကိစ္စ။ “မယုမေဝ ပတ္တံ အာဟရာ” တိ
ဝတ္ထုဗျာကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၆။

ဝတ္ထုဗျာကသုပ္ပိပက္ခ (ပု) [ဝတ္ထု+ဗျာကသုပ္ပိပက္ခ
+ပုပ္ပိပက္ခ] ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ကုသိုလ်၏

ဆန့် ဖျင့်ဘက်။ ပရတော ဝတ္ထုဗျာပါလ-
ပဋိပက္ခော ဝါ။ မဒ္ဒါ။ ၂၀၁။

ဝတ္ထုဗျာပါ (ထိ) [ဝတ္ထုဗျာ+ဂါထာ] ဟော-
ဆို-အပ်သောဂါထာ။ ဣဒါနိ ဝတ္ထုဗျာပါထံ
ဒဿေတော သဗ္ဗမေတံ သင်္ဂီတိကာရကာ
အာဟံသု။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၅။

ဝတ္ထုဗျာန (န) [ဝတ္ထုဗျာ+ဌာန]ဆို-အပ်-သင့်
-ထိုက်-သော-အရာ-ဌာန။ ဝတ္ထုဗျာနော
ဝေ “အကုသလေနေဝပါတဗ္ဗာ ၁၂၁ လောက
ဝဇ္ဇတာ” တိ ဝတ္ထုဗျာ ၈။ ငါမတိ။ ၁။ ၁၁၄။

ဝတ္ထုဗျာဇောတက (တိ) [ဝတ္ထုဗျာ+အတ္ထ+
ဇောတက။ ထိ-...ဇောတိကာ။] ဟော-
ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော- အနက်ကို-
ထွန်းပြတော်သော။ ဘေန တေန ဝတ္ထုဗျာ-
ဇောတကော ဟောတိ။ မဒ္ဒါ။ ၁။ ၁၀၆။

ဝတ္ထုဗျာ (ပု) [ဝတ္ထုဗျာ+ဗျာ] ဟော-ဆို-အပ်
-သင့်-ထိုက်-သော-တရား။ ဝတ္ထု ၈ န
ဝတ္ထုဗျာဗျာ သိယာ။ ဝဇ္ဇိ။ ၅၅၃။

ဝတ္ထုဗျာယ (ပု) [ဝတ္ထုဗျာ+နယ] ဆိုအပ်လတ္တံ့
သောနည်း။ ဝေန္တိ ဣဒါနိ ဝတ္ထုဗျာန သနာတိ
လိခိတံ။ ဝဇ္ဇိ။ ၁၅၁။

ဝတ္ထုဗျာနိဗ္ဗာန (န) [ဝတ္ထုဗျာ+နိဗ္ဗာန] ဟော-
ဆို-အပ်လတ္တံ့သော စကားကိုညွှန်ပြခြင်း။
ကေန္တိ ဣဒါနိ ဝတ္ထုဗျာနိဗ္ဗာန သန္ဓာယ
ဝေတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၁၆။

ဝတ္ထုဗျာနိဗ္ဗာနာယ (န) [ဝတ္ထုဗျာ+နိဗ္ဗာန+ဘယ]
ပြော-ဆို-အပ်-သောကဲ့ရဲ့ခြင်းကြောက်
ခြင်း။ “သမ္မာဒိဋ္ဌိဉ္စ နာမေတေ ဂရဟန္တိတိ
အာဒိနာ ဥပရိ ပရေဟိ ဝတ္ထုဗျာနိဗ္ဗာနာယေန။
မဒ္ဒါ။ ၂။ ၂၁၀။

ဝတ္ထုဗျာနိဗ္ဗာနာယ (ပု) [ဝတ္ထုဗျာ+နိဗ္ဗာနာယ] ဆို-
အပ်-သင့်-ထိုက်-သောနည်း။ ယထာ
မဟာကဿပတ္ထေရေတိ အတ္တနာ ဝတ္ထုဗျာ-
နိဗ္ဗာနာယေန ဝေတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။

ဝတ္ထုဗျာနိဗ္ဗာနာယ (တိ) [ဝတ္ထုဗျာ+အန္တရ+
အပေက္ခာ] ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ကေား
အထူးကဲ့ရဲ့ခြင်းရှိသော။ တာဝါတိ ဝတ္ထုဗျာနိဗ္ဗာ
ပေက္ခော နိပါတော။ မူလဒ္ဓါ၊ ၂။ ၉၉။

ဝတ္ထုဗျာပဋိညာ (ထိ) [ဝတ္ထုဗျာ+ပဋိညာ] ဆို-
အပ်-သင့်-ထိုက်-၏ဟူ၍ (ဖြစ်သော) ဝန်ခံ
ခြင်း။ ယသ္မာ တေပုရိမာယ ဝတ္ထုဗျာပဋိညာယ
ပစ္စိမာ န ဝတ္ထုဗျာပဋိညာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။
ဝတ္ထုဗျာပဋိညာ (မူလဒ္ဓါ၊ ၂။ ၁၀၃) တိ ဖဿာရမ္ပ-
ဏေ ဉာဏံ ဝတ္ထုဗျာ စေတောပရိယညာဏန္တိ
ဝေ ပဝတ္ထာယ ပဋိညာ။ အနုဒ္ဓါ၊ ၂။ ၁၁၅။

ဝတ္ထုဗျာပဒေ (န) [ဝတ္ထုဗျာ+ပဒေ] ဆိုအပ်လတ္တံ့
သောပုဒ်။ ယံ တန္တိ ဥပရိ ဝတ္ထုဗျာပဒေန
သမ္ပန္နော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၀။

ဝတ္ထုဗျာပဒေသ (ပု) [ဝတ္ထုဗျာ+ပဒေသ] ဟောအပ်
သောပုဒ်၏ -အရာ- အရပ်- အရပ်ဌာန၊
ဟော-ဆို-အပ်သောဘဝ-အစိတ်-တစ်စိတ်။
(နေရင်း၊ သျှ)။ တဿ ဝတ္ထုဗျာပဒေ သာ
နတ္ထိတိ ဝတ္ထုဗျာပဒေသာဘာဝော န ဝုတ္တော။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ ဝတ္ထုဗျာပဒေသော။
ဩကာသော၊ သမ္မော၊ ယော။ ၂။ ၁၃၁။ ဝတ္ထုဗျာ
ပဒေသော (မူလဒ္ဓါ၊ ၂။ ၁၃၇) တိ ဌပေတွာတိ
ဝတ္ထုဗျာပဒေသော။ အနုဒ္ဓါ၊ ၂။ ၁၄၄။

ဝတ္ထုဗျာပဒေသာဘာဝ (ပု) [ဝတ္ထုဗျာပဒေသ+
အဘာဝ] ဟောအပ်သောပုဒ်၏-အရာဌာန-
အရပ်ဌာန-မရှိခြင်း။ (ဟော-ဆို-အပ်
သောဘဝ-အစိတ်-တစ်စိတ်-၏မရှိခြင်း)။
ဝတ္ထုဗျာပဒေသာဘာဝော ပန န ဝုတ္တော။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ (-မူလဒ္ဓါ၊ ၂။ ၁၃၇)။

ဝတ္ထုပယောဇန (န) [ဝတ္ထု+ပယောဇန] ဆိုခြင်း၏ အကျိုး။ ကံကတ္တယသ ဝတ္ထုပယောဇနံ န ဘဝိဿတံ။ ဝဇီရ။ ၂၆၄။

ဝတ္ထုပရိယာယ (ပု) [ဝတ္ထု+ပရိယာယ] ဆို - အပ်-သင့်-ထိုက်-သော အကြောင်း။ သဿတဒိဋ္ဌိ ယ ဟဂတနဂကမာဝပတ္တနမ္ပိ ဟိ ဘဝါသဝေတိ ဝတ္ထုပရိယာယော အတ္ထိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၄။

ဝတ္ထုပ(ပု)သင်္ဂ (ပု) [ဝတ္ထု+ပသင်္ဂ] ဆို အပ်-သင့်-ထိုက်-သည့်၌ လျဉ်းပါးခြင်း။ န ကသဝိက္ခယသိက္ခာပဒေပိ ဝတ္ထုပသင်္ဂတောတိ စေ န၊ ဣမ ဒဿိတနယပု။ ဝဇီရ။ ၂၆၄။

ဝတ္ထုပါဠိဒဿန (န) [ဝတ္ထု+ပါဠိ+ဒဿန] ဟော-ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော ပါဠိကို ပြု-ပြင်-ဖြစ်သော စကား။ ဝဿသတ္တပသမ္ဘာယာတိ ဝတ္ထုပါဠိဒဿနံ။ ဝိ၊ ၉။ ၃။ ၅၇။

ဝတ္ထုယုတ္တ (တိ) [ဝတ္ထု+ယုတ္တ] ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သည့်နှင့် ယှဉ်သော။ န ဟိ ဗုဒ္ဓိ ဝတ္ထုယုတ္တံ န ဒေန္တိ။ ဝဇီရ။ ၄၃၃။

ဝတ္ထုယုတ္တက (တိ) [ဝတ္ထုယုတ္တ+က] ဝတ္ထုယုတ္တ-ကြည့်။ တတ္ထ တတ္ထ ဝတ္ထုယုတ္တကမေဝ ဝေမအဘိ၊ ၉။ ၅၇။ (-သံ၊ ၁။ ၁၀၇။ ၁၁၅။ ၂၀၃။)

ဝတ္ထုယုတ္တကလ (ပု) [ဝတ္ထုယုတ္တ+ကလ] (၁) ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော စကား အား-သင့်လျော်-လျောက်-တ်-သော-အခါ-ကာလ။ (၂) ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော စကား၌ ယှဉ်သော-အခါ-ကာလ။ (ဆိုအပ်သင့်၏ အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သော ကာလ။ အဘိ၊ ၉။ ၃။ ၅၇။ ၁၀၇။ ဂူကြီး)။ (၁) (၂) ဝတ္ထုယုတ္တကာလံ သလ္လက္ခေတွာ

ဝေတိတ် အတ္ထော။ ဒိ၊ ၉။ ၁။ ၇၅။ အံ၊ ၉။ ၂။ ၅၇။ အဘိ၊ ၉။ ၃။ ၅၇။ မဟာနိ၊ ၉။ ၂။ ၈၄။ ၉၈။ ဝတ္ထုယုတ္တကာလန္တံ ဝတ္ထုဗုဝစနသ အနုဂ္ဂပကာဝံ၊ ၅။ ၈။ ဝတ္ထုဝါ ပယုဋ္ဌိဝဗ္ဗကာလံ။ သိ၊ ၉။ ၁။ ၃၄၄။

ဝတ္ထုရူပ (ကိ) [ဝတ္ထု+ရူပ] ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော သဘောရှိသော။ ... ဝေသေဝေဝေ ဝတ္ထုရူပန္တာ “ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရ ဥဒ္ဓေသ-ရိပုတ္တဒိနန္တိ ဝတ္ထိ။ သိ၊ ၉။ ၁။ ၂၃၃။

ဝတ္ထုဗုဝစန (န) [ဝတ္ထု+ဗုဝစန] ပြော-ဆို-မျှ-ဖတ်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော စကား။ သဗ္ဗဒေဝ စေတံ ပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသကေန ပဌာံ ဝတ္ထုဗုဝစနံ။ ကင်္ခိ၊ ၈။ ၇။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၉။ ၂၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅။ ကင်္ခိ၊ ၉။ ၁။ ၁၃၁။ ၁၅၇။ ၂၀၄။)

ဝတ္ထုဝတ္ထုက (န) [ဝတ္ထု+ဝတ္ထု+က] ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော အကြောင်း မျှ၊ စကားမျှ။ ဝါစာဝတ္ထုကမေဝဿာ (သံ၊ ၂။ ၂၄၈) တိ ဝါစာယ ဝတ္ထုဝတ္ထုမတ္တကမေဝ ဘဝေယျ။ သံ၊ ၉။ ၃။ ၅၇။ ဝါစာယ ဝတ္ထုဝတ္ထုမတ္တကမေဝိတိ... ဝါစာယ ကေဝလံ ဝတ္ထုဝတ္ထုကမေဝ ဘဝေယျ။ န အတ္ထော၊ ၁။ ၈၄။ မတ္တကမေဝိတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၉။ ၂။ ၂၀၅။

ဝတ္ထုဝတ္ထုမတ္တက (န) [ဝတ္ထုဝတ္ထု+မတ္တ+က] ဝတ္ထုဝတ္ထုက-ကြည့်။

ဝတ္ထုဝါစာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဝါစာ] ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော စကား။ အတ္ထုတ္တုတ္တာရေန... ဝတ္ထုဝါစာ။ မ၊ ၉။ ၃။ ၇။

ဝတ္ထုဗိဇာနာဘဝ (ပု) [ဝတ္ထု+ဗိဇာနာ+ဘဝ] ပြော-ဆို-အပ်-သော အစီအရင်၏

မရှိခြင်း။ ပုဗ္ဗ ဝတ္ထုဗိဓာနာဘာဝတော
၆၀ အာဒိဗိ နိဗ္ဗိဋ္ဌော။ ကင်္ခါ၊ ဝိ၊ ၁၆။

ဝတ္ထုဗိနိစ္ဆယ (ပ) [ဝတ္ထုဗ္ဗ+ဝိနိစ္ဆယ] ပြောဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောအဆုံး
အခြေတံ။ ဝတ္ထုဗိနိစ္ဆယော နိဗ္ဗိတော
ဟောတံ။ ...၊ ဝိ၊ ၂၂။

ဝတ္ထုဗိသေသ (ပ) [ဝတ္ထုဗ္ဗ+ဝိသေသ] (၁)
ဟော-ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-
အနက်အဿုး၊ (၂) ဆိုအပ်လတ္တံ့သော
အနက်ထူး။ (၁) တေဟိ ဝတ္ထုဗိသေသဿ
ဇောတနဘာဝေနေဝ အင်္ဂစ္ဆိန္နံ။ အနုဋီ၊ ၁။
၂၂။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထုဗိသေသဗ္ဗန (န) [ဝတ္ထုဗ္ဗဝိသေသ+
ဗ္ဗန] ဆိုအပ်လတ္တံ့သော အနက်ကို
ပြောင်းပြန်သော (သဒ္ဓါ၊ စကား)။ ဣဒံ-
ပနာတိအာဒိ ဥပရိ ဝတ္ထုဗိသေသဗ္ဗနံ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၃။

ဝတ္ထုဗိသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ (တိ) [ဝတ္ထုဗ္ဗ+သမ္ပိဏ္ဍန+
အတ္ထ] ဆိုအပ်လတ္တံ့သော အနက်ကို-
ပေါင်း-ဆည်း-ခြင်းအနက်ရှိသော။ ပဌမ-
မဟာသ ဝိ တိ နာမ စေသာတိ စ-သဒ္ဓေါ
ဤဒိသေသု ဌာနေသု ဝတ္ထုဗိသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။
သာဒတ္ထ၊ ၁။ ၂၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀။ သိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁။
၃၇။

ဝတ္ထုဗဟေတု (ပ) [ဝတ္ထုဗ္ဗ+ဟေတု] ဆို-အပ်-
-သင့်-ထိုက်-သော အကြောင်း။ “သဟာပိ
န သက္ကာ” တိ ဝတ္ထုဗဟေတုတော “ဝိနာပိ
န သက္ကာ” တိ ဝတ္ထုဗဟေတုယေဝ ဗလဝ-
တဏှေ။ သိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၅။

ဝတ္ထုဗျာကာရ (ပ) [ဝတ္ထုဗ္ဗ+အာကာရ] (၁)
ဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော အခြင်းအရာ။
(၂) ဆိုအပ်လတ္တံ့သော အခြင်းအရာ။ (၁)

“အပေဟိ မံ မာသဇ္ဇေဟိ” တိ ဝတ္ထုဗျာကာရံ
နာမ အတ္ထိ။ ဒိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၀။ (-ဥဒါန၊ ဝိ၊ ၁။ ၁။
ဣတိဝုတ်၊ ဝိ၊ ၆။ ဝေယျာ၊ ဝိ၊ ၂။ ၆။ သံ၊ ဝိ၊ ၁။
၆။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၄၅။) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထုဗျာကာရဒဿန (န) [ဝတ္ထုဗျာကာရ+ဒဿန]
ဆိုအပ်လတ္တံ့သော အခြင်းအရာကိုပြကြောင်း
ဖြစ်သော (သဒ္ဓါ)။ ဝေန္တိ ဣဒါနိ ဝတ္ထုဗျာ-
ကာရ ဒဿနံ။ ဝေယျာ၊ ၁။ ၃၇။ (-သာရတ္ထ၊
၃။ ၅၉။)

ဝတ္ထုဗျာကာရပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသ (ပ) [ဝတ္ထုဗျာကာရ+
ပုဂ္ဂလ+နိဒ္ဒေသ] ဆိုအပ်လတ္တံ့သော အခြင်း
အရာအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြကြောင်း
ဖြစ်သော (သဒ္ဓါ)။ သော ဝတ စန္ဒာတိ
သောတိ ဝတ္ထုဗျာကာရပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော။
မဟာနိ၊ ဝိ၊ ၉၀။

ဝတ္ထုဗျာစာရဓမ္မ (ပ) [ဝတ္ထုဗ္ဗ+အာစာရ+
ဓမ္မ] ပြောဆို-လျှောက်ထား - အပ်သော
အကျင့်တရား။ ပါဠိယံ ဓမ္မနိမန္တနာပိ သမ-
ဏေသု ဝတ္ထုဗျာစာရဓမ္မမတ္တဝသေန နိမန္တနာ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၅။

ဝတ္ထုဗျာပေက္ခန (န) [ဝတ္ထုဗ္ဗ+အပေက္ခန] ဆိုအပ်
လတ္တံ့သော အနက်ကိုင်ခြင်း၊ ဣဒံ ဝတ္ထုဗျာ-
ပေက္ခနဝသေန ဝုတ္တံ။ သိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂။

ဝတ္ထုဗျာဘိမုခ (တိ) [ဝတ္ထုဗ္ဗ+အဘိမုခ] ပြောဆို
-လျှောက်ထား-အပ်လတ္တံ့သော စကားသို့
ရှေးရှု။ ယာ ဣမာတိ ဣဒါနိ ဝတ္ထုဗျာဘိမုခံ
ကရောန္တော ဝိယ အာဟ။ မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၆။

ဝတ္ထုဗျာရဟ (တိ) [ဝတ္ထုဗ္ဗ+အရဟ] ဆိုဆိုက်
သော၊ ဆိုအပ်သည့်အဖြစ်ကို ထိုက်သော။
...မရ ဣသန္တဝိထိ မပ္ပဝိထိသန္တံ ခံ ပဝတ္တာတိ
ဝတ္ထုဗျာရဟာ။ နေဒ္ဒိ၊ ဝိ၊ ၃၅။

ဝတ္ထဘက် (ပ) [ဝတ္ထ+ဘက်] ပါးကွက်-မှန်ကွ-
ခြင်း၊ မှန်ကွကွက် (မျက်နှာ၌ ပြေပြစ်လှပ
အောင် ပြုလုပ်အပ်သောပါးကွက်၊ မှန်ကွ
ပြောက်၊ မှန်ကွကွက်၊ အရေးအကြောင်း
ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးကို “ဝိသေသက၊ ဝတ္ထ-
ဘက်” ဟု ခေါ်သည်။ ဝိ၊ ၃၅၇။ ဝိ၊ ၄၅၁။ ၂၂၉။
ဝိ၊ ၅၀၅။ ၂။ ၂၆၅။ ဝိသေသကန္တိ ဝတ္ထဘက်။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၅။

ဝတ္ထဘေဒ (ပ) [ဝတ္ထ+ဘေဒ] ဝတ်-ဝတ်တရား-
ပျက်ခြင်း။ အနာပုစ္ဆာဂတာနံ ဝတ္ထဘေ-
ဒေါ စ နဋ္ဌဉ္စ ဂီဝါတိ။ ဝိ၊ ၄၅၂။ ၁၄၉။ ဗုဒ္ဓါနံ
ဝတ္ထဘေဒေါ နာမ နတ္ထိ။ သံ၊ ၄၁။ ၁၆၀။
(-၂၅၄၊ ၂၅၉။ ဝိ၊ ၄၅၂။ ၂၆၁။ ဝိ၊ ၄၅၄။ ၁၀။
ကင်္ခါ။ ၁၄၇။ ဒီ၊ ၄၅၂။ ၁၉၅။ အင်္ဂါ၊ ၄၅၂။ ၂၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၆။

ဝတ္ထဘေဒဒုက္ကဋ္ဌ (န) [ဝတ္ထဘေဒ+ဒုက္ကဋ္ဌ]
ဝတ္ထဘေဒဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်၊ ဝတ်-ဝတ်တရား-
ပျက်ခြင်းကြောင့်-ဖြစ်-သင့်ရောက် - သော
ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်၊ ရတ္ထိစ္စေဒေါဝ ဟောတိ၊ န
ဝတ္ထဘေဒဒုက္ကဋ္ဌ။ ဝိ၊ ၄၅၄။ ၁၀။ (-၁၁-၃၊
၃။ ဝိ၊ ၅၀၅။ ၂။ ၂၇။ ကင်္ခါ၊ ၄၅၂။ ၂၆၁-၂)။

ဝတ္ထဘေဒရက္ခဏ (န) [ဝတ္ထဘေဒ+ရက္ခဏ]
ဝတ်-ဝတ်တရား-ပျက်ခြင်းမှ စောင့်ရှောက်
ခြင်း။ “ဘယ အာရောစောဘွာ” တိ ဣဒံ ပန
ပုဗ္ဗေ ယနာသရဏိဘံ သန္ဓာယ ဝတ္ထဘေဒ-
ရက္ခဏတ္ထံ ဝုတ္တိ။ ကင်္ခါ၊ ၄၅၂။

ဝတ္ထဘေဒါပတ္တိ (ထိ) [ဝတ္ထဘေဒ+အာပတ္တိ]
ဝတ္ထဘေဒအာပတ်၊ ဝတ်-ဝတ်တရား-ပျက်
ခြင်းကြောင့်-ဖြစ်-သင့်ရောက် - သောအာ-
ပတ်။ ဒိန္နုမ္ပိ ဝတ္ထဘေဒါပတ္တိဘာဝံ ဒီပေတိ။
ဝဒ်၊ ၅၁။

ဝတ္ထမာန (ထိ) [ဝတု (ဝတ္ထ) အ+မာန+နိတိ၊
ဓာတု။ ၆၇။ ၅။ ၄၀။ ဝတ်မာန-သံ။ ဝဋ္ဌမာဏ။

ဝတ္ထမာဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂ်။ (၁) ပစ္စုပ္ပန်-
ဖြစ်တုန်း - ဖြစ်ခိုက် - ဖြစ်ဆဲ - ဖြစ်သော။
(၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-သော။ (၃) ဝိနိစ္ဆယ
ကထာယ ဝတ္ထမာနာယ ဆန္ဒံ အဒကော၊ ဝိ၊
၂။ ၂၀၀။ ဧဝံ နေဿသာဠေယျေ ဝတ္ထမာနေ
သတ္တာနံ ဟိတာဟိတံ ဇာနာတိ။ မ၊ ၂။ ၃။
ဉာဏမ္ပိ ဝတ္ထမာနမ္ပိ (သံ၊ ၁။ ၁၃၀) တိ ဖလ-
သမာပတ္တိဉာဏေ ဝတ္ထမာနေ။ သံ၊ ၄၁။ ၁၇၄။
ဉာဏမ္ပိ ဝတ္ထမာနမ္ပိ (ထေရီ၊ ၃၈၆) တိ
တတော အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေ ပဝတ္ထမာနေ။
ထေရီ၊ ၄၅၆။ ဝတ္ထမာနာနံ (မူလဒီ၊ ၂။ ၂၃၂)
န္တိ ပစ္စုပ္ပန်နာနံ၊ အနုဒ္ဓါ၊ ၂။ ၃၀၂။ - (ဒီ၊ ၂။
၂၂၇၊ မ၊ ၂။ ၂၆၃။ အင်္ဂါ၊ ၄၅၂။ ၂၀၀။ အပါ၊ ၁။
၃။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၄။ မိလိန္ဒ၊ ၃။ မ၊ ၄၅၂။ ၁၇၄။
သံ၊ ၄၅၂။ ၁၄၂။ အင်္ဂါ၊ ၄၅၂။ ၂၀၇။ အင်္ဂါ၊ ၄၅၂။
၁၀၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၅၂။ ၃။ ဓမ္မ၊ ၄၅၂။ ၇။ သုတ္တနိ၊
၄၅၂။ ၂၂။ ဇာ၊ ၄၅၂။ ၁၆၉။ (၁) ယေဓမ္မာ
ဗြာဟ္မဏကာရကာ တေ ဓမ္မေ ဟာယ
ဝတ္ထမာနာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၃၀။ တဿ အရိယေ
စက္ကဝတ္တိဝတ္ထေ ဝတ္ထမာနဿ တဒဟု-
ပေါသထေ စက္ကရတနံ ပါတုရဟောသံ။
ဒီ၊ ၂။ ၅၀ - ၃။ ဝတ္ထမာနဿာတိ ပူရေတွာ
ဝတ္ထမာနဿ။ ဒီ၊ ၄၅၂။ ၃၅။ ဝတ္ထမာနဿာတိ
ပရိပုဏ္ဏေ စက္ကဝတ္တိဝတ္ထေ ဝတ္ထမာနဿ၊ နော
အပရိပုဏ္ဏေတိ အာဟ “ပူရေတွာ ဝတ္ထ-
မာနဿာ” တိ။ ဒီ၊ ၄၅၂။ ၂၉။

ဝတ္ထမာနာ (ထိ) [ဝတ္ထမာန + ဏ] ဝတ္ထမာန်
ဝိဘတ်၊ ဖြစ်ဆဲ- ပစ္စုပ္ပန် - ကာလ - ရှိ -
ကိုဟော-သော ဝိဘတ်၊ ဝတ္ထမာနာ တိ
အန္တိ၊ သိတ၊ မိမ၊ တေ၊ အန္တေ၊ သေဝေ
ဓမ္မေ။ ကစ္စည်း ၄၂။ ၅။ ၄၂၆။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
၇၉၆။ ဝတ္ထမာနာတိ ကေနဠေန ဝတ္ထမာနာ၊
ဝတ္ထမာနကာလဝစနဠေန။ ပစ္စုပ္ပန်ဘာဝေန
ဟိ ဝတ္ထတိဟိ ဝတ္ထမာနော ဝတ္ထမာနော
ကာလော ဧတိဿာ အတ္တိတိ အယံ တိ၊

အန္တိအာဒိ ဝိဘတ္တိဝတ္ထုမာနာ။ နိတိပဒ။ ၇၉။
 (-ရှု။ ၄၂၆။ နိရုတ္တိ။ ၅၆၂။ ချာဠိ။ ၄၂၆။)။ ဝတ္ထု
 မာနံသည်- (၁) နိစ္စပဝတ္ထိဝတ္ထုမာနံ = သန္တု-
 နဒိယော၊ ပဗ္ဗတာဏှဟာ တိဋ္ဌန္တိ စသည်တို့၌
 ကဲ့သို့အမြဲဖြစ်သော ဝတ္ထုမာနံ။ (၂) သမိပ
 ဝတ္ထုမာနံ = “ ဝာဂဗ္ဗာမိ တတော အဟံ၊
 ပုဒေ ဗိဗ္ဗတိ အဓမ္မော ” စသည်တို့၌ကဲ့သို့
 ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၏ အနီးဖြစ်သော အတိတ်
 ကာလ၊ အနာဂတ်ကာလဟူသော ဝတ္ထုမာနံ။
 (၃) ပဝတ္ထုပရဘဝတ္ထုမာနံ = “ န ခါဒကိ
 အသံ မံသံ ” စသည်တို့၌ကဲ့သို့ မျှော်၌ဖြစ်ပြီး၍
 ယခုအချိန်တိုင် အောင် လွတ်ကင်း
 ရှောင်ကြဉ်သော ဝတ္ထုမာနံ။ (၄) ဟဝတ္ထု-
 ပရဘဝတ္ထုမာနံ = “ ကိဋ္ဌန္တိ ဓ ကုမာရကာ၊
 အဟံ မံသံ ခါဒါမိ ” အစရှိသည်တို့၌ ကဲ့သို့
 ရှေး၌ ဖြစ်ပြီး၍ ယခုအချိန်တိုင် အောင်
 မကင်းသေး၊ မပြတ်စဲသေးသော ဝတ္ထုမာနံ
 ဟူ၍ (၄)ပါး အပြားရှိသည်။ (ကာရိကာ။
 ၄၆၇။ သီရိသစ်။ ၂။ ၆၃။)။

ဝတ္ထုမာနအဝတ္ထာဝိသေသ (တိ) [ဝတ္ထုမာန +
 အဝတ္ထာ + ဝိသေသ] ဖြစ်ဆဲသော အခိုက်
 အကန့်ထူးရှိသော။ ဧတေန အာပေါဓာတု-
 ဝတ္ထာယတနာနံ ဝသေန ဝတ္ထုမာနအဝတ္ထာ-
 ဝိသေသော သမ္ပဝေါ သတ္တာနုဉ္ဇာတိ အယ-
 မဒတ္ထာ ဒဿိဟော ဟောတိ။ ကနုဋီဝ။
 ၁၅၄။

ဝတ္ထုမာနက (တိ) [ဝတ္ထုမာန + က] ဝတ္ထုမာန-
 ကြည့်။ စတုန္နဝုတုပါဒါယ၊ ဌပေတွာ ဝတ္ထု-
 မာနကံ။ အပ။ ၁။ ၁၅၅။ ထေရဂ္ဂ။ ၁။ ၁၅၇။
 (-မိလိန္ဒ။ ၁၃၇။ ၂၀။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၂။ ၃၃။)

ဝတ္ထုမာနကပဉ္စကုန္ဒကာလ (ပု) [ဝတ္ထုမာနက +
 ပဉ္စကုန္ဒ + ကာလ] ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ခန္ဓာ
 (၅)ပါး၏ ကာလ။ မနသိကရဏကာလောဝိယ

ဝတ္ထုမာနကပဉ္စကုန္ဒကာလော။ အံဋ္ဌ။ ၂။ ၃၇၀။
 ဝတ္ထုမာနကာလ (ပု) [ဝတ္ထုမာန + ကာလ]
 ပစ္စုပ္ပန် - ဖြစ်ဆဲ - (ဖြစ်သော) အချိန်အခါ-
 ကာလ။ စုတိပရိနန္ဒိ သဗ္ဗမိ ဝတ္ထုမာနကာလံ
 ဂဟေတွာ။ မာဋ္ဌ။ ၁။ ၇၂။ သံဋ္ဌ။ ၂။ ၄၀။
 (-ကင်္ခါ။ ၁၀၈။ အပ။ ၄။ ၁။ ၁၁၉။ သာရတ္ထ။ ၂။
 ၆၉။ ဝိမတိ။ ၁။ ၈၅။ ၁၄၂။ အနုဋီ။ ၃။ ၆၆။)

ဝတ္ထုမာနကာလနိဒ္ဒေသ (ပု) [ဝတ္ထုမာနကာလ +
 နိဒ္ဒေသ] ပစ္စုပ္ပန် - ဖြစ်ဆဲ - ကာလဖြင့်
 ညွှန်ပြခြင်း။ တထာပံ၊ အဘိသမယကာလေ
 တသ ပစ္စုပ္ပန်ဘံ ဥပါဒါယ “ ဧဝံ ဧာနတော
 ဧဝံ ဝဿတော ” တိ ဝတ္ထုမာနကာလ-
 နိဒ္ဒေသော ကကော။ သီရိသစ်။ ၂။ ၁၅၈။
 (-ဒီရိသစ်။ ၄၉။ သီရိသစ်။ ၁။ ၈၈။ ၆။)

ဝတ္ထုမာနကာလဝစန (န) [ဝတ္ထုမာနကာလ +
 ဝစန] (၁) ပစ္စုပ္ပန် - ဖြစ်ဆဲ - ကာလ - ၌
 ဖြစ် - နှင့် ယှဉ် - သော သဒ္ဓါ၊ ပစ္စုပ္ပန် - ဖြစ်ဆဲ -
 ကာလကို ဟောကြောင်း ဖြစ်သော သဒ္ဓါ။
 (၂) ပစ္စုပ္ပန် - ဖြစ်ဆဲ - ကာလဖြင့် ပြောဆို
 ခြင်း။ (၁) ယဒေတံ “ ပစ္စုပ္ပန် ” တိ စ၊
 “ မိ ဓာရေတိ ” တိ စ ဝုတ္တံ ဝတ္ထုမာနကာလ-
 ဝစနံ။ ကင်္ခါ။ ၁၀၇။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၆၇။ ဝိမတိ။ ၁။
 ၁၃၆။ (၂) ဒေန သာဝိယမာနေတိ ဝစန-
 တောတိ “ အနုသာဝိယမာနေ ” တိ ဝတ္ထုမာန-
 ကာလဝစနတော။ ကင်္ခါ။ ၁။ ၁၆၂။

ဝတ္ထုမာနကာလိက (တိ) [ဝတ္ထုမာနကာလ +
 လိက။ ကစ္စည်း။ ၁၅၁။ ရူ။ ၃၇၄။ ဝတ္ထုမာန-
 ကာလ + လိက။ ကစ္စည်း။ ၃၅၃။ ရူ။ ၃၇၈။]
 ပစ္စုပ္ပန်ကာလ - နှင့် ယှဉ် - ၌ ဖြစ် - သော -
 (ပုဒ်)။ အတ္ထိတိ ဣဒံ ဝတ္ထုမာနကာလိကံ
 အာချာတပဒံ။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၃၄၀။ (-သာရတ္ထ။
 ၂။ ၉။ သီရိသစ်။ ၂။ ၁၇၂။ မာဋ္ဌိ။ ၃။ ၁၄၂။ သံ-
 ဋီ။ ၁။ ၂၄၂။ အံဋီ။ ၃။ ၅၂။)

ဝတ္ထုမာန်ကိရိယ (ထိ၊ န) [ဝတ္ထုမာန်+ကိရိယ] ဖြစ်သော ကမ္မကဏ္ဍ။ မနုဿလောကေ ဝတ္ထုမာန်ကိရိယံ နာမ တုဓမ္မ ဇာနိဿယ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။

ဝတ္ထုမာန်ကိလေသ (ပု) [ဝတ္ထုမာန်+ကိလေသ] ပစ္စုပ္ပန်-ဖြစ်သော ကိလေသာ။ ဝတ္ထုမာန်ကိလေသေသပိ ဧသေဝ နယော။ ပဋိသိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။

ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာ (ပု) [ဝတ္ထုမာန်+ခန္ဓာ] ဖြစ်သော- ပစ္စုပ္ပန်-ခန္ဓာ။ ဥပ္ပန္နက္ခန္ဓာယေဝဝါတိ ဝေဟေ ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာကောကဒေသေန သဗ္ဗံ ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာံ ဂယတိတိ ဖဋ္ဌဗ္ဗံ။ မူလဒီ၊ ၃။ ၁၁၁။ အနုဒီ၊ ၂။ ၂၄၄။ (-ပဋိသိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။ ဝိမဘိ၊ ၁။ ၁၇၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၉။)

ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာကဒေသ (ပု) [ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာ+ကဒေသ] ဖြစ်သော- ပစ္စုပ္ပန်-ခန္ဓာ၏- တစ်စိတ်-တစ်ဒေသ။ ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာ-ကြည့်။

ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာ (ပု) [ဝတ္ထုမာန်+ခန္ဓာ] ဖြစ်သော- ပစ္စုပ္ပန် (ဖြစ်သော) ခန္ဓာ။ ပစ္စုပ္ပန္နေန ဇီဝတိ ဂိ ခန္ဓာပစ္စုပ္ပန္နေန ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓေန ဇီဝတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၀။

ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာနိ သိဘ (ဘိ) [ဝတ္ထုမာန်+က္ခန္ဓာ+နိသိဘ] ဖြစ်သော- ပစ္စုပ္ပန် (ဖြစ်သော) ခန္ဓာ ကို နိသော။ ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာနိ သိတမဂ္ဂက္ခန္ဓာ စ... အဘာပဒေါ သဘော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။

ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာဘေဒ (ပု) [ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာ+ဘေဒ] ဖြစ်သော- ပစ္စုပ္ပန်- (ဖြစ်သော) ခန္ဓာ၏ ဖျက် စီး နှင်။ ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာဘေဒဘော ဥဒ္ဓံ အနုပါဒါနော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၂။

ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာသန္တာန် (ပု) [ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာ+သန္တာန်] ဖြစ်သော- ပစ္စုပ္ပန်- (ဖြစ်သော)

ခန္ဓာအစဉ်။ ဣမသ္မာ ဧဝံ ပ.ကာရု ဣဒါနိ ဝတ္ထုမာန်က္ခန္ဓာသန္တာနာ အာရံ ခန္ဓသန္တာန် မာယံ နတ္ထိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၂။ ၁၅၅။ သိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၈။ အိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။ သဒရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၀။ ဂိမဘိ၊ ၂။ ၉၃။

ဝတ္ထုမာန်ဂုဏ်-ဇာတာဝ (ပု) [ဝတ္ထုမာန်+ဂုဏ်+ဇာတာဝ] ပစ္စုပ္ပန် မာရ်ကို-သုံးခြင်း- မရှိခြင်း။... ဇဝနာနမ္ပိ ဝတ္ထုမာန်ဂုဏ်-ဇာတာဝ သန္တာယေဝ တဏှ ဝတ္ထုတ္တာ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၉၆။

ဝတ္ထုမာန်စိတ္တ (န) [ဝတ္ထုမာန်+စိတ္တ] ဖြစ်သော- ပစ္စုပ္ပန်-(ဖြစ်သော) စိတ်။ ဧတေသန္တိ ဝတ္ထုမာန်စိတ္တပရိဘောဂမယပညာနံ။ ဒ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၈။

ဝတ္ထုမာန်ဇာနိဝိထိ (ထိ) [ဝတ္ထုမာန်+ဇာနိ+ဝိထိ] ဖြစ်သော- ပစ္စုပ္ပန်-ဇာနိဝိထိ (ဖြစ်သော) ဖြစ်သော ဇာနိ၏ အစဉ်။ ယံ ဝတ္ထုမာန်-ဇာနိဝိထိဘော အတံဘာနာဂတာသေန ဒွိဘိဇဝနဝိထိ ရိမာဏကာလေ ပရယစိတ္တံ။ အဘိ၊ ၄။ ၄၄၆။

ဝတ္ထုမာန်ဉာတိကထာ (ထိ) [ဝတ္ထုမာန်+ဉာတိ+ကထာ] ဖြစ်သော- ပစ္စုပ္ပန်-ဉာတိ ကေဝလံ သော ဆွေ နှိုး-ကို စွဲ၍ ဖြစ်-နှင့်-စပ်-ပတ် သက်-သော စကား။ တတ္ထ ဝတ္ထုမာန်ဉာတိ ကထာ သဒိသောဝ ဝိနိစ္ဆယော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆။ သိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၆။ အိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၉။

ဝတ္ထုမာန်တ္ထ (ပု) [ဝတ္ထုမာန်+တ္ထ] ပစ္စုပ္ပန် အနက်။ ဝတ္ထုမာန်တ္ထ အတိတဝစနံ။ သိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၇။ သိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၈။

ဝတ္ထုမာန်ဓမ္မ (ပု) [ဝတ္ထုမာန်+ဓမ္မ] ဖြစ်သော- ပစ္စုပ္ပန်-(ဖြစ်သော) တရား။ ဥပ္ပန္နဓမ္မဘာဝေါ

“ဥပန္နဓမ္မာ” တိ ပဒေန ဂဟိတဓမ္မဘာဝေါ
ဝတ္ထုမာနဓမ္မဘာဝေါတိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၁။
၅၉။

ဝတ္ထုမာနဓမ္မာရမ္ပဏံ (တိ) [ဝတ္ထုမာနဓမ္မာ+
အာရမ္ပဏံ] ဖြစ်ဆဲ-ပစ္စုပ္ပန်-တရားလျှင်
အာရုံရှိသော။ ...စေတောပဒါယဉာဏံသ
ဝတ္ထုမာနဓမ္မာရမ္ပဏံဘာဝဇောတနော ပါဠော
န ဒိဿတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၁၅။

ဝတ္ထုမာနဓမ္မာရမ္ပဏံဘာဝဇောတန (တိ) [ဝတ္ထု-
မာနဓမ္မာရမ္ပဏံ+ဘာဝ+ဇောတန] ဖြစ်ဆဲ-
ပစ္စုပ္ပန်-တရားလျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်
ကိုထွန်းပြဟတ်သော။ ဝတ္ထုမာနဓမ္မာရမ္ပဏံ-
ကြည့်။

ဝတ္ထုမာနနိဒ္ဒေသ (ပု) [ဝတ္ထုမာန + နိဒ္ဒေသ]
ဝတ္ထုမာနဝိဘက်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်း။ “ရာဇဂဟေ
ပိစ္ဆာယ စရဘိ” တိ သဟ ပုဗ္ဗကာလ နိရိယာ-
တိ ဝတ္ထုမာနနိဒ္ဒေသော ကတော။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၁၉၁။

ဝတ္ထုမာနပစ္စယနိမိတ္တံ (တိ) [ဝတ္ထုမာန+ပစ္စယ+
နိမိတ္တံ] ဖြစ်ဆဲ-ပစ္စုပ္ပန်-ဖြစ်သော အကြောင်း
လျှင် အကြောင်းရှိသော။ စာထာပုရိမေန
ဝတ္ထုမာနပစ္စယနိမိတ္တံ ဘေဘာဘိသယံ
ဒဏေတိ။ ဝိမာန၊ ၁။ ၁၃။

ဝတ္ထုမာနပ(ပု)ယောဂ(ပု) [ဝတ္ထုမာန+ပယောဂ]
ဝတ္ထုမာန-ပြုသုန်-ဥဒါဟရဏံ-ပုံစံ။ ပုရေ-
သဒ္ဒယောဂေန ဟိ အနာဂတတ္ထေ အယံ
ဝတ္ထုမာနပ(ပု)ယောဂေါ ယထာ ပုထဝဿတိ
ဒေဝေါတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄။
ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၅၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။
၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၅။ ၃၃၈။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၃။ ၃၃၂။
သိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၃။)

ဝတ္ထုမာနဘဝပဋိသန္ဓိ (တိ) [ဝတ္ထုမာန+ဘဝ+
ပဋိသန္ဓိ] ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ။
...ဝတ္ထုမာနဘဝပဋိသန္ဓိယာ အနုမာနေနာပိ
ကာရိယာ ကာရကဘာဝဂဟဏံ နာမ သာဝ-
ကာနံ ဒုက္ခရတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၉။

ဝတ္ထုမာနရူပ (န) [ဝတ္ထုမာန+ရူပ] ဖြစ်ဆဲဖြစ်
သောရုပ်။ တဿာ တသ္မိံ ခဏေ သေယျာ-
ကာရေန ဝတ္ထုမာနရူပမော အာပတ္တာဓိကရ-
ဏံ နာမ။ ဝဇီရ၊ ၅။ ၅၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၈။

ဝတ္ထုမာနလက္ခဏ (န) [ဝတ္ထုမာန+လက္ခဏ]
ဝတ္ထုမာနဝိဘတ်လက္ခဏာ။ ...အ ကိမုခိက္ခ-
တတ္တာ ပတ္ထမာနသမိပေ ဝတ္ထုမာနလက္ခ-
ဏေန “ဇာ.သန္ဓော” တိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၂၄၆။

ဝတ္ထုမာနဝစန (န) [ဝတ္ထုမာန+ဝစန] (က)
ဝတ္ထုမာနဝိဘတ်၊ (ခ) ဝတ္ထုမာနဝိဘတ်-ရှိ-
သက်-ဖြင့်ပြီး-သော-သဒ္ဓါ-ပြုယုဂ်။ ဝေ-
သန္ဓေပိ ဝတ္ထုမာနသမိပေ ဝတ္ထုမာနဝစနံ
လဗ္ဗတိ။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။ ဝိဘရာမိကံ ဣဒံ
အတိတတ္ထေ ဝတ္ထုမာနဝစနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၅။
(ဝိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၂။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၄။ ၇၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၈၉။
ပဒ္မိသံ၊ ၄။ ၁၂၂။ ပဋိသန္ဓိ၊ ၂။ ၄။ ဝဇီရ၊ ၅။
၉၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၁။ ၁၀၇။)

ဝတ္ထုမာနဝစနလက္ခဏ (န) [ဝတ္ထုမာနဝစန+
လက္ခဏ] ဝတ္ထုမာနလက္ခဏ - ကြည့်။
ဝတ္ထုမာနသမိပေ ဝတ္ထုမာနဝစနလက္ခဏေန
“ဇာတာတိဩရပါ” န္တိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊
၁။ ၂။ ၁။

ဝတ္ထုမာနဝိဘတ္တိ (တိ) [ဝတ္ထုမာန+ဝိဘတ္တိ]
ဝတ္ထုမာနဝိဘတ်။ ဖြစ်ဆဲကာလကို ဟောသော
ဝိဘတ်။ (ယင်း ဝတ္ထုမာနဝိဘတ်သည် ပစ္စုပ္ပန်
ကာလ၌သာ ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ အတိတ်

ကာလ၊ အနာဂတ်ကာလတို့၌လည်း ဖြစ်သည်။ ရှု။၄၂၈။ ၎င်းဦး။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၈၇၃-၉။ ဣမာဟိ ပဋိပဒါဟိနိယုန္တိယေဝဝတ္ထမာနဝိဘတ္တိယာ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ။ နေတ္တိဝိ။ ၂၆၂။

ဝတ္ထမာနဝိသယ (တိ) [ဝတ္ထမာန+ဝိသယ] ပစ္စုပ္ပန်လျှင် အာရုံရှိသော။ ကထံ ပနေတ္ထဝဓကစေတနာ ဝတ္ထမာနဝိသယာ သိယာတိ အာဟ၊ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။

ဝတ္ထမာနဝေါဟာရ (ပု) [ဝတ္ထမာန+ဝေါဟာရ] ပစ္စုပ္ပန်ကာလဖြင့် - ခေါ်ဝေါ် - ပြောဆိုခြင်း၊ ဝတ္ထမာနဝိဘတ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော - ခေါ်ဝေါ်ခြင်း - ပညတ်။ အပ္ပဟိနတဉ္စိ သန္ဓာယ အယံ အနုသေတိတိ ဝတ္ထမာနဝေါဟာရော ဝုတ္တော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၂၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၃)။

ဝတ္ထမာနသန္တာနာနုသာရ (ပု) [ဝတ္ထမာန+သန္တာန+အနုသာရ] ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော သန္တာန်သို့ အစဉ်လျှောက်ခြင်း။ တေသံ ဝတ္ထမာနသန္တာနာနုသာရေန ဝိညာတဗ္ဗတော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၉။

ဝတ္ထမာနသမိပ (ပု) [ဝတ္ထမာန+သမိပ] ပစ္စုပ္ပန်-ဖြစ်ဆဲ-ကာလ၏အနီး။ (ပစ္စုပ္ပန်-ဖြစ်ဆဲ-ကာလ၏ အနီးဖြစ်သော-အတိတ်-ကာလ)။ ဝတ္ထမာနသမိပေ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၂) တိ ဝတ္ထမာနသ သမိပေ အတိတေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၃။ (-ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၂။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၊ ၂၁၇။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၊ ၂၄၆။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၉)။

ဝတ္ထမာနသဋ္ဌာယတနဂဗ္ဗ (ပု) [ဝတ္ထမာန+သဋ္ဌာယတန + ဂဗ္ဗ] ဖြစ်ဆဲသော စက္ခုစသော ၆-ပါးသော အာယတန ဟု ဆိုအပ်

သော ပဋိသန္ဓေ နေမြင်း။ ပိဋ္ဌဓမ္မိကာပိ ဂဗ္ဗာ (မူဠနိ၊ ၂။ ၆၅) တိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ဝတ္ထမာနသဋ္ဌာယတနဂဗ္ဗာ။ စုဠနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၂၃။ (-အံ၊ ၃။ ၁၁၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၄၀)။

ဝတ္ထမာနသိပ္ပ (န) [ဝတ္ထမာန+သိပ္ပ] (စောကဉ္စိ) ဖြစ်သော အတတ်ပညာ။ တံ ဒိဝသံ ပန မဟာသတ္တော လောကေ ဝတ္ထမာနသိပ္ပံ သဗ္ဗမေဝ သန္ဓဿေသိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၈။

ဝတ္ထမာနသုခ (န) [ဝတ္ထမာန+သုခ] ပစ္စုပ္ပန်၌ ဖြစ်သော ချမ်းသာ။ ပစ္စုပ္ပန်သုခေ ဂိဒ္ဓါတိ ဝတ္ထမာနသုခမတ္တေ ဂိဒ္ဓါ ကထိတာ ဟုတ္တာ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၄၄။

ဝတ္ထမာနာရမ္မဏ (တိ) [ဝတ္ထမာန+အာရမ္မဏ] ပစ္စုပ္ပန်တရားလျှင် အာရုံရှိသော။ ဇာနနဓိတ္တသပိ ဝတ္ထမာနာရမ္မဏဘာဝေ အာဝဇ္ဇနဇာနန စိတ္တာနံ.....'မူလဋီ၊ ၁။ ၁၉၆။

ဝတ္ထမာနုပ္ပန္န (ပု၊ န) [ဝတ္ထမာန+ဥပ္ပန္န] ဖြစ်ဆဲ - ခဏတ္တယသို့ရောက် ဆဲ- ဖြစ်သောဥပ္ပန္န၊ ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့်-ဖြစ်ဆဲ-(ဥပါဒ်၊ ဋီ၊ ဘင်၊ ဟု ဆိုအပ်သော) ခဏ (၃) ပါးသို့ ရောက်ဆဲ (က) ကိလေသာ။ (ခ) သင်္ခတတရား။ (ဂ) အာသဝေါတရား။ (က)တတ္ထ ယေ ကိလေသာ ဝိဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပါဒါဒိသမဂီနော၊ ဣဒံ ဝတ္ထမာနုပ္ပန္နံ နာမ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၃။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၄-၅။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၅။ ခဏတ္တယပရိယာယနုတ္တာ ဥပ္ပါဒါဒိသမဂီနော ဝတ္ထနာမဘာဝေန ဥပ္ပန္နံ ဝတ္ထမာနုပ္ပန္နံ။ တံ ဟိ ဥပ္ပါဒတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဘင်္ဂါ ဥဒ္ဓံ ပန္နံ ပတ္တန္တိ နိပ္ပရိယာယတော "ဥပ္ပန္န" နိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၀။ (ခ) သဗ္ဗမ္မိ ဥပ္ပါဒဓရာဘင်္ဂသမဂီ သင်္ခါတံ ဝတ္ထမာနုပ္ပန္နံ နာမ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၈။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၈။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄။ (ဂ) ယေ ပန ဝတ္ထမာ-

နုပုန္နာတေသံ ပဋိပတ္တိယာ ပဟာနံ နာမ နတ္ထိ။
မာ ဌာ ၁။ ၆၉။ ဝတ္ထုမာနုပုန္နာ သက္ကတ္တယ-
သမဂီနော၊ မာ ဌာ ၁။ ၁၅၁။

ဝတ္ထုမုခ(န) [ဝတ္ထု+မုခ]ဝတ်ကို-အဦး-အကြီး-
အမှု-ဦးစီးဦးကိုင်-ပစာန-ပြုခြင်း။ ဝတ္ထု-
မုခေန ကမ္မဋ္ဌာနဿ ကသိတဏှာ “ဝတ္ထုသ်-
သေ ဌာ” တိ ဝတ္ထု။ အံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၇၉။

ဝတ္ထုယ (ကာ၊ ကြံ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏယ+ဟိ]
လည်စေ - ဖြစ်စေ-လော။ ကြံ ဝတ္ထုယ
ကောသလာဓိပါ(ဇာ၊ ၁။ ၁၇၃)တိ ကုသလ-
ဏှာ သယ မဟာရာဇ ပတိဂူပဒေသဝါသာဒိကံ
စတုဗ္ဗိဓံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္ထေဟိ။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၉၁။
(-အပ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၆၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌာ၊ ၅၉။ အံ၊ ဌာ၊ ၂။
၈၁)။

ဝတ္ထုယတိ (ကြံ) [ဝတု+(ဝတ္ထု)ဏယ+တိ]
(၁)ကျင့်၏။ (၂)ပြော-ဟော-ဆို၏။ (၃)
ဝတ္ထုယန္တ(၁) ကြည့်။ (၂)ငွေ့ဝတ် (၁)
ကြည့်။

ဝတ္ထုယတိ (ကာ၊ ကြံ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏယ+
ဝတိယာ-သံ။ ဝေဇ္ဇေဏှ၊ ဝတ္ထေဏှ-ပြာ။]
(၁)ဖြစ်စေတတ်၏။ (၂)လည်စေတတ်၏။
(၃)ဣရိယတိ (မဟာနိ။ ၂၀)တိ ဣရိယာ-
ပထံ ဝတ္ထုယတိ။ မဟာနိ။ ဌာ၊ ၈၄။ (၂)ဝတ္ထု-
ယန္တ (၂)-ကြည့်။

ဝတ္ထုယန္တ (တိ) [ဝတု(ဝတ္ထု) + ဏယ+အန္တ]
(၁)ကျင့်သော၊ သူ။ (၂)လည်စေတတ်
သော၊ သူ။ (၃)ဝတ် ဝတ်ဝတ္ထုယ မပုမတ္ထော၊
သယမ္ပဘောနာမ ဥပေတိ ဒေဝေ။ သုတ္တနိ။
၃၃၉။ အထ သော ဂိဟိ ဝေ အပုမတ္ထော
အာဒိတော ပဘူတိ ဣမံ ဝတ္ထံ ဝတ္ထုယန္တော။
သုတ္တနိ။ ဌာ၊ ၂။ ၁၀၉။ (၂) စက္ကံ ဝတ္ထုယတော
ပရိဂ္ဂဟေတွာ၊ ပဉ္စလိ ဣဒမဝေါစ။ ဇာ၊ ၁။

၂၆၄။ စက္ကံဝတ္ထုယတော ဝတ် ကြံဝတ္ထု မာနံ။
ဇာ၊ ဌာ၊ ၄။ ၂၄၄။

ဝတ္ထုယန္တ (ကာ၊ ကြံ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏယ+
အန္တ-] ဖြစ်စေကုန်လော့။ သုခိ အတ္တာနံ
ပရိဟရန္တ။ (ပဋိသံ၊ ၃၁၄)တိ သုခိတာ ဟုတွာ
အတ္တဘာဝံ ဝတ္ထုယန္တ။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၀၉။

ဝတ္ထုယမာန (တိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏယ+မာန]
(၁)ဖြစ်စေတတ်သော။ (၂)လည်စေတတ်-
သော။ (၃) ပစ္စဝေက္ခဏအသာဒမဂ္ဂပလာနံ
အတ္တနော ဝသေ ဝတ္ထုယမာနံ ဝိယ ပစ္စယော
ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၆၉။ (၂)ဝတ္ထုယန္တ-
၂-ကြည့်။

ဝတ္ထုယိ (ကာ၊ ကြံ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏယ+ဤ]
ဖြစ်စေပြီး။ ရဒံ အသုနိ ဝတ္ထုယိ။ ဇာ၊
၂။ ၁၅၊ ၂၆၁၊ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၁၆၈။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၇။
၁၁၅၊ ၁၂၂။

ဝတ္ထုယိသာမိ(ကာ၊ ကြံ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏယ+
သာမိ] ဖြစ်စေ - အံ - လတ္တံ - လိမံမည်။
ဝတ္ထုယိသာမိ နာမေန၊ ကင်္ခိဝိတရကိ
သုဘိ။ ကင်္ခိ။ ၈၃။

ဝတ္ထုရေ (ကြံ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+အန္တိ] ဖြစ်ကုန်
၏။ တထေဝ ယေ စိတ္တပသေန ဝတ္ထုရေ။
အပ၊ ၁။ ၁၈၀။ ဣမာနိ အသုနိ ဝတ္ထုရေ
မယံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၈။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၄။ ၂၄၆။

ဝတ္ထုဝန္တ (တိ) [ဝတ္ထု+ဝန္တိ။ ထိ-ဋ္ဌံ ဝတ္ထုဝတိ။
နိတ္တဝတိ-သံ။] ဝတ်- အကျင့်- ရှိသော၊
ဝတ်-အကျင့်-နှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ပုဏယံ
အမေ အစ္စတိ၊ ဝတ္ထဝါ ဗြဟ္မစရိယဝါ။ ဇာ၊
၂။ ၁၂။ ၂၂၅။ ပုဏယန္တိ အယံ တာပသော
ဝတ္ထုသမ္ပန္နော စ ဗြဟ္မစရိယဝါ စ။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။
၁၆၃။ ဝတ္ထုဝတ (ဇာ၊ ၂။ ၂၂၂) နိ ဝတ္ထု-

သမ္ပန္နာနံ အာစာရဝန္တာနံ ဝသနဘူမိ* ပဝိသ။
ဇာ၊ ငွါ၊ ၇။ ၁၆။ (-၂၆)။

ဝတ္ထဝေ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝစ+တဝေ။ ဝစတိ-မ္ပ။
ဝတ္ထဝေ-သံ။] ပြော-ဆို-ခြင်းငှာ။ တသ္မိ*
မေ ဝစနံ နတ္ထိ။ တူဇ္ဇာရဟာမိ ဝတ္ထဝေ။ သံ၊
၁။ ၂၀၆။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၂။ အရဟာမိ ဝတ္ထဝေတိ
အရဟာမိ ဝတ္ထိ။ သံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၇၂။ (-ဇာ၊ ငွါ
၃။ ၂၉၀)။

ဝတ္ထဝေလာ (ထိ) [ဝတ္ထ (ဟရဏ)+ဝေလာ၁]
ဝတ်ကိုပြုရာအချိန်အခါ၊ ဝတ်ပြုချိန်။ ဝိနယ
ဓရာ ပါဒဓောနေကာလေ အာဂတံ ဂစ္ဆာ
ဝုသော ဝတ္ထဝေလာတိ ဝဒန္တိ။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၀၈။

ဝတ္ထသမာဒါန (န) [ဝတ္ထ+သမာဒါန] ဝတ်ကို-
ကောင်းစွာယူ- ဆောက်တည်- ကျင့်သုံး-
ခြင်း။ ကမ္မဝါစာပရိယောသာနေ စ ဝတ္ထ-
သမာဒါနံ ငတ္တနိက္ခေပေါ မာနတ္ထစရဏဉ္စ
သဗ္ဗံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၃၄၂။ (-ဇာ၊ ငွါ၊ ၇။ ၂၂၆)။

ဝတ္ထသမာဒါနကိစ္စ (န) [ဝတ္ထသမာဒါန+ကိစ္စ]
ဝတ်ဆောက်တည်-ရန်-ဖွယ်-ကိစ္စ၊ ဝတ်ကို
-ကောင်းစွာယူ-ဆောက်တည်-ကျင့်သုံး-
ခြင်းကိစ္စ။ ဝေ ဝတ္ထံ သမာဒိယိတော ပရိဝုတ္တ
ပရိဝါသဿ မာနတ္ထံ ဂဏှတော ပုန ဝတ္ထ-
သမာဒါနကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၄။ ၁၄။ (-ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၃၄၀။ ကင်္ဂါ၊ ၃။ ၁၆။ ၂၆)။

ဝတ္ထသမိတကရဏ (န) [ဝတ္ထ+သမိတ+ကရဏ]
ဝတ်၏ငြိမ်းခြင်းကိုပြုခြင်း။ တသ္မာ ဝတ္ထသမိ-
တကရ ဏမတ္ထေ နေဝ ပစ္စာ ဟ ရိတ ဗုက္ကာ
“အပေဋ္ဌောဝ နိသိဒ္ဓိ” တိ အာဟ။ မူလဋီ၊
၃၊ ၃၂။

ဝတ္ထသမ္ပတ္တိ (ထိ) [ဝတ္ထ+သမ္ပတ္တိ] ဝတ်-အကျင့်
-၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ဘဂဝတော အဝိဒ္ဓုရေ

နိသိန္နောတိ ဝတ္ထသမ္ပတ္တိယာ.... ဘဂဝတော
အဝိဒ္ဓုရေ နိသိန္နော။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၆၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၉၇။ ဝဇိရ။ ၅၇၄။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၅၅၊ ၄၃၂)။

ဝတ္ထသမ္ပဒါ (ထိ) [ဝတ္ထ+သမ္ပဒါ] ဝတ္ထသမ္ပတ္တိ-
ကြည့်။ ဝတ္ထသမ္ပဒါယ စ အာရာမိတစိတ္တဿ
တဿ အတ္တနော အဓိပ္ပါယော နိဝေဒေ-
တဗ္ဗော။ ခုဒ္ဒက၊ ငွါ၊ ၂။ ၉။ (-သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၆။
ဇာ၊ ငွါ၊ ၇။ ၂၃။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၉၈)။

ဝတ္ထသမ္ပန္န (ထိ) [ဝတ္ထ+သမ္ပန္န] ဝတ်အကျင့်နှင့်
ပြည့်စုံသော၊ သူ့ဗုဒ္ဓိ အာရုံနိယော ဝတ္ထ-
သမ္ပန္နာ ဣရိယာပထသမ္ပန္နာ ဒုစောဋ္ဌာ လူခ-
စိဝရာ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂၀။ တေသု ကော ဘတ္ထ-
သမ္ပန္နော ဘိက္ခု...အတ္တနော ဘာရံ ကံတွာ
ဣတရေ ဝိဿဇ္ဇေတိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၆၄။ ထေရော
ကိုရ ဝတ္ထသမ္ပန္နော...ထဒ္ဓေါ ဟုတွာ န
နိသိဒ္ဓတိ။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၇၃။ (-အံ၊ ၂။ ၂၂၈။
မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၂၇၊ ၂၉၅။ သံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၈။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၁။
၅၊ ၃၉။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၇၂)။

ဝတ္ထသာဒိယနပစ္စယ (ပု) [ဝတ္ထ+သာဒိယန+
ပစ္စယ] ဝတ်အကျင့်ကို သာယာခြင်းဟူသော
အကြောင်း။ တံ ဝတ္ထသာဒိယနပစ္စယာ
ဒုက္ကဋ္ဌာဘာဝမတ္တံ ဒီပနတ္ထိ။ ဝဇိရ။ ၄၂၀။

ဝတ္ထသိ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+သိ] (သင်)
ကျင့်၏။ န ပန တေသု ဝတ္ထသိ။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၂။
၄၈။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၄၉။

ဝတ္ထသီလသမာဟိတ (ထိ) [ဝတ္ထ+သီလ+
သမာဟိတ] အကျင့်သီလတို့၌ ကောင်းစွာ-
ဆောက်တည်- ကျင့်သုံး-သော၊ အကျင့်
သီလတို့ကို - ဖြည့်ကျင့်၊ ဆည်းပူးခြင်း၌
ကောင်းစွာ - ဆောက်တည် - ကျင့်သုံး-
သော၊ သူ။ ဝတ္ထသီလသမာဟိတော (ဗုဒ္ဓဝိ။
၃၆၉) တိ ဝတ္ထေသု စ သီလေသု စ သမာ-

ဟိတော၊ တေသံ တေသံ ပူရဏေ သမာ
ဟိတောတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝိဂ္ဂါ။ ၂၉၄။

ဝတ္ထသံလသမ္ပန္န (တိ) [ဝတ္ထ+သံလ+သမ္ပန္န]
အကျင့်သံလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ တတ္ထ
ဝတ္ထသံလသမ္ပန္နာ ဘိက္ခု။ ... ကစဝရဗျ။ ဟံ
ကရောန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၄။

ဝတ္ထသိသ (န) [ဝတ္ထ+သိသ] ဝတ္ထမုခ-ကြည့်။
ဝတ္ထသိသေန ပန တိဏဉ္စ ဒါရုဝလ္လိအာဒိနိစ
ဩရောပေတွာ။ ဝိဂ္ဂါ။ ၂၄၉။ ဝတ္ထသိသေ-
ဌတွာ (မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၆) တိ ဝတ္ထံ ဥတ္တမဂ်* ဓုရံ
ဝါ ကတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၉။

ဝတ္ထဿ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+ဿ] (၁)
ကျင့်လော့။ (၂) ဖြစ်လော့။ (၁) (၂)
ကလျာဏကမေ တီသု သရဏဿ ပဉ္စသိ-
လေသု ဒသကုသလကမ္ပပထေသု ဝတ္ထဿ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၃။ သရဏေသုတိ သရဏေသု
ဝတ္ထဿ အဘိန္နာနိ ကတွာ ပဋိပဇ္ဇာသရဏေသု
ဝါ ဥပါသကသာဝေန ဝတ္ထဿ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။

ဝတ္ထဟ (ပု) [ဝတ္ထ+ဟဒ+က္ခိ၊ ဝိတြဟန်-သံ။]
(ဝတ္ထမည်သော အသုရာကို နှိပ်နှင်း သတ်ဖြတ်
တတ်သော) သိကြားမင်း။ ဝတ္ထဟာတိ
သက္ကော။ နီတိ၊ ပဒ။ ၂၁၉။

ဝတ္ထာနုဝတ္တကရဏ (န) [ဝတ္ထ+အနုတ္တ+
ကရဏ] ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်ကို ပြုခြင်း။
စေတီယင်္ဂဏသမ္ပူဇနံ ဗောဓိယင်္ဂဏသမ္ပူဇနံ
အင်္ဂိက္ကမနံ ပဋိက္ကမနံ ဝတ္ထာနုဝတ္တကရဏန္တိ
ဝေမာဒိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၈။

ဝတ္ထာနုဝတ္တပဋိပတ္တိ (ထိ) [ဝတ္ထာနုဝတ္တ+ပဋိ-
ပတ္တိ] ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်ကို ကျင့်ခြင်း။ တဒါ-
ယတ္တာ ဟိ နေသံ ပဗ္ဗဇာ ဥပသမ္ပဒါ ဝတ္ထာ-
နုဝတ္တ ပဋိပတ္တိအာစာရ ဂေါစရကုသလတာ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၇။

ဝတ္ထာနုသန္တိ (ပု) [ဝတ္ထ+အနုသန္တိ] ကျင့်ဝတ်
ဟူသော - ဆက်စပ် - ဆက်သွယ် - ခြင်း။
ကျင့်ဝတ်နှင့်-စပ်- ဆက်စပ်- ဆက်သွယ်-
ညီညွတ်-သော ဝန်ခံခြင်း။ ဝတ္ထာနုသန္တိတေန
ကာရယေ (ဝိ၊ ၅။ ၂၇၉) တိ ဝတ္ထာနုသန္တိနာ
ကာရယေ၊ ယာအဿဝတ္ထေန သဒ္ဓိ* ပဋိညာ
သန္တိယတိ၊ တာယ ပဋိညာယကာရယေ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၁။ ဝတ္ထာနုသန္တိတေနာတိ
အာစာရာနုသန္တိနာ၊ အာစာရေန သဒ္ဓိ*
သမေန္တိယာ ပဋိညာယာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊
၂။ ၂၉၇။ ဝတ္ထာနုသန္တိနာတိ အာစာရသင်္ခါ
တေန ဝတ္ထေန အနုသန္တိနာ အဿအလဠိဿ
ဝတ္ထေန သဒ္ဓိ* ယာ ပဋိညာ သန္တိယတိတိ
ယောဇနာ။ ပါစိတိ၊ ယော၊ ၆။ ၆၀၂။

ဝတ္ထာနုသန္တိတ (န) [ဝတ္ထ+ အနုသန္တိတ။
အနုသန္တိတနှင့် တွဲစပ်-ကြည့်။] ဝတ္ထာနုသန္တိ-
ကြည့်။

ဝတ္ထာပန^၁ (န) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏာပေ+ယ။]
(အလို- သို့- ဌ) လိုက်- ဖြစ် - စေခြင်း။
မိဂေ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္ထာပနံ ဝသီ-
ဘာဝေါ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၂။ (-သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၄)။

ဝတ္ထာပန^၂ (န) [ဝတ္ထာပန+တ္ထ။ ဘာဝလောပ။
မောဂ်၊ ၄။ ၁၂၃။] (အလို- သို့- ဌ) လိုက်-
ဖြစ်စေ-တတ်သည်၏ အဖြစ်။ ပတိဟုတွာ
ဒေတိ သယံ ဒေယုဓမ္မဿ ဝသေ အဝတ္တိတွာ
တဿ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္ထာပနတော
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၆။ (-သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၃၊ ၂၆)။

ဝတ္ထာပယမာန (တိ) [(ဝတုဝတ္ထု)+ဏာပယ+
မာန] လိုက်-ဖြစ်-စေတတ်သော။ ယသ္မာ
ပန ဝေဒနာ စိတ္တစေတသိကေ အတ္တနော
ဝသေ ဝတ္ထာပယမာနာ တတ္ထ သမောဏရတိ
ပဝိသတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၀။

ဝတ္ထုပေတုံ (ကာကြိဝိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+
ဏာပေ+တုံ] လိုက်-ဖြစ်-စေခြင်းငှာ။
အတ္တနော ဝသေ ဝတ္ထုပေတုံန သက္ကော-
တိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၄။ ၃၄၇။

ဝတ္ထုပေတော (ကာကြိဝိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+
ဏာပေ+တော] ကျင့်စေပြီး၍။ ဣတိ တံ
သမ္မာ ဝတ္ထုပေတော ပဋိပုဿမ္မေထ
ဘန္တကမ္မန္တိ ဘိက္ခုယာစိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၃။
၂၆၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၇။

ပတ္ထုပေန္တိ (ကာကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု) +
ဏာပေ+အန္တိ] လိုက်-ဖြစ်-စေတတ်ကုန်
၏။ န ပန စိတ္တိ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္ထု-
ပေန္တိ။ စရိယာ၊ ငွ၊ ၁၅၆။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၅။ သံ၊
ငို၊ ၂။ ၁၅၇။

ဝတ္ထုပေသိ (ကာကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု) +
ဏာပေ+သိ] လိုက်-ဖြစ်-စေပြီး။ သကလ-
ဇမ္ပဒိပေ ဓာဇာနော တဿ ဝသေ ဝတ္ထု-
ပေသိ။ စရိယာ၊ ငွ၊ ၂၀၆။

ဝတ္ထုပေသာမိ (ကာကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+
ဏာပေ+သာမိ] လိုက်-ဖြစ်-စေ-အံ-
လတ္တံ-လိမ့်မည်။ တံယဝ မမ ဝသေ
ဝတ္ထုပေသာမိ။ သုတ္တနိ၊ ငွ၊ ၁။ ၇၂။

ဝတ္ထုပေဟိ (ကာကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု) +
ဏာပေ+ဟိ။] လိုက်-ဖြစ်-စေလော့။ ဣမံ
ပလောဘေတော တဝ ဝသေ ဝတ္ထုပေဟိ။
ဇာ၊ ငွ၊ ၄။ ၂၂၀။

ဝတ္ထုမ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု) +မ] (၁)
(ငါတို့) ကျင့်ကုန်၏။ (၂) (ငါတို့)ဖြစ်ကုန်
၏။ (၁) တေ မယံ ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ ဝတ္ထုဟိ
သမာဒါယ ဝတ္ထုမ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၄။ (၂) န
မယံ ဝိနာ ဘိက္ခုသံခာန ဝတ္ထုမ။ အံ၊ ငွ၊
၁။ ၃၂၀။

ဝတ္ထုမိ (ကြိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+မိ] (၁) (ငါ)
ကျင့်၏။ (၂) (ငါ) လိုက်-ဖြစ်-၏။ (၁)
တဿ၊ ဓမ္မေ န ဝတ္ထုမိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၇။ (၂)
နာဟံ တဿ ဝသေ ဝတ္ထုမိ။ သုတ္တနိ၊ ငွ၊
၁။ ၃၂။

ဝတ္ထုရဘိတ (တိ) [ဝတ္ထု + အာရဘိတ]
ဝတ်အကျင့်၌အားထုတ်သော၊ အားထုတ်
အပ်သောဝတ်အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ သော
ဝတ္ထုရဘိတော ဟုတော ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှေန္တော။
အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၇။

ဝတ္ထုဝတ္ထ (န) [ဝတ္ထု + အာတ္ထ] ဝတ်ငယ်၊
ဝတ်ကြီး။ ဝတ္ထုဝတ္ထသု (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၆) တိ
ခန္ဓကဝတ္ထမဟာဝတ္ထေသု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွ။ ၃၁။
(ဤ၌) ဝတ်ငယ်၊ ဝတ်ကြီး ဟူသည်-တဇ္ဇနိယ
ကံပြုသောအခါ၊ ပရိဝါသံ နေသော အခါ
စသည်တို့၌သာ လိုက်နာပြုကျင့်ရမည့်ကျင့်
ဝတ်(၇၂)ပါးကို ဝတ်ငယ်ဟုခေါ်၍ ဝတ္ထုကုန်-
က(ဝိ၊ ၄။ ၃၇၃၊ ၄၁၁) ၌လာသည့်အာဂန္တုက-
ဝတ်စသောကျင့်ဝတ်(၁၄)ပါးကို ဝတ်ကြီးဟု
ခေါ်သည်။ သာရဇ္ဈ၊ ၂။ ၁၆၈-၉။ မ၊ ငို၊ ၃။
၁၆။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၇၃။

ဝတ္ထုဝတ္ထသမ္ပတ္တိ (တိ) [ဝတ္ထုဝတ္ထု + သမ္ပတ္တိ]
ဝတ်ငယ်၊ ဝတ်ကြီးနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ တိဏိ
ပိဋကနိ ဥဂ္ဂဟေတော ဝတ္ထုဝတ္ထသမ္ပတ္တိယာ
ဗုဒ္ဓသာသနံ သောဘေသိ။ အဘိ၊ ငွ၊ ၁။ ၇၃။
ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၅၂။

ဝတ္ထုဟိ (ကြိ) [ဝတု(ဝတ္ထု) + အ + ဟိ]
ကျင့်လော့။ ဣမံ တံတတ အရိယေ စက္က-
ဝတ္တိဝတ္ထေ ဝတ္ထုဟိ။ ဒီ၊ ၃။ ၅၀။

ဝတ္ထိသု (ကြိ) [ဝတု(ဝတ္ထု) + ညံ] (၁)
ဖြစ်ကုန်ပြီ။ (၂) ကျင့်ကုန်ပြီ။ (၁) တထာ
ဝေဒနာ တိဝိကာ ခရာ ကဋက၊ ဝတ္ထိသု။

ဥဒါန၊ ငွေ၊ ၃၆၃။ (၂) တေသု ကေစ္စေ
ဩပါဒံ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယံ သမ္မာ ဝတ္ထိံ သု။ မမ္မ၊
ဣ၊ ၁။ ၃၄၉။

ဝတ္ထိံ သူ (က၊ကြိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏေ+
ဒံ] (အတ္တဘောကို) ဖြစ်စေကုန်ပြီ။ အစရှိ သု
ဝိဟရိံ သု ဣရိယံ သု ဝတ္ထိံ သု ပါလိံ သု
ယပိံ သု ယာပိံ သု။ မဟာနိ၊ ၁၀။

ဝတ္ထိံ (ကြိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဤ] (၁) ဖြစ်ပြီ။
(၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ပြီ။ (၁) တွေကာ
ဇာတိယော ဝဋ္ဌံ ဝတ္ထိံ။ စူဠနိ၊ ၁၃၅။ ဝဋ္ဌံ
ဝတ္ထိတိ သံသာရပုဝတ္ထိံ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၃၃။ (၂)
ရာဇိသိဿ ပဋိသုတော အရိယေ စက္ကဝတ္ထိ-
ဝတ္ထေ ဝတ္ထိံ။ ဒိ၊ ၃။ ၅၀။

ဝတ္ထိံ (ကြိ) [ဝတု(ဝတ္ထု) +ဏေ + ဤ။
စုရာဒိ၊ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၃၀၉။] ဟော-ဆို-ပြီ။
ဝတ္ထိံ စက္ကံ မဟာဝိရော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၂၂။

ဝတ္ထိံ (ကြိ) [ဝစ+တိ။ ဝတ္ထိတိဝဒတိ၊ နိတိ၊
ဓာတု၊ ၃၀။ နိပါတနသုတ်ဖြင့်စ-ကိုတ-ပြု။ ဤ
အသိုသာရတ္ထိ၊ ၃။ ၂-၌ ဝတ္ထိတောယာဘိဝါစာ
ဟု သဒ္ဓနိတိဆရာတော်တို့ လက်ထက်၌ ပါဠိ
ရှိလေသည်။] ပြော-ဆို-၏။ ဘူဝါဒိ
ဂဏေပိ အယံ ဝတ္ထိတိ။ တဒါ တဿာ ဝတ္ထိ၊
ဝစတိ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၂၉၃။

ဝတ္ထိန္ဒြာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဣန္ဒြာ။ ဝတ္ထုနော
ဣန္ဒြာ ဝတ္ထိန္ဒြာ။ ရှု၊ ၄။ ၄၅။] ပြောဆို-စကား
အရာ၌ လိမ္မာ-သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒ။
အသညောဂေပိ ဝတ္ထိန္ဒြာယေဝ ဝုဒ္ဓိ။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၃၀၆။

ဝတ္ထိန္ဒြာနုပုဗ္ဗိက (တိ) [ဝတ္ထိန္ဒြာ+အနုပုဗ္ဗိ+က၊
ဝတ္ထိန္ဒြာ အနုပုဗ္ဗိကမော တေဿာတိ ဝတ္ထိ-
န္ဒြာနုပုဗ္ဗိက။ ရှု၊ ၄။ ၄၅။] ပြောဆို-စကား
အရာ၌ လိမ္မာ - သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒ

ဟူသော အစဉ်ရှိသော။ ဝတ္ထိန္ဒြာနုပုဗ္ဗိကာ
သဒ္ဓပုဝတ္ထိ။ ရှု၊ ၃၄။ ဝတ္ထိန္ဒြာနုပုဗ္ဗိကာတိ ယော
ဝစနဿ ဝတ္ထာ ပ ယောဂံ ကတ္ထုကာမော၊
တဿ ဝတ္ထုဿ ဣန္ဒြာ အနုပုဗ္ဗိ ကမော
ယဿာ သဒ္ဓပုဝတ္ထိယာ သာ ဝတ္ထိန္ဒြာနုပုဗ္ဗိကာ။
ရှု၊ ၄။ ၆၄။ (ရှု-၂၄၅။ ရှု၊ ၄။) အထ ဝါ ဝတ္ထိ-
န္ဒြာနုပုဗ္ဗိကတ္တာ သဒ္ဓပဋိပတ္တိယာ နိဒ္ဒါရဏာ-
မိမိ အဝတ္ထုကာမေန အာဓာဓရာယေဝ
ဝုတ္တော။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၀၉။

ဝတ္ထိတ (တိ) [ဝတု+ဏေ+တ။ ဝိတိတ-သံ]
ဝဋ္ဌိအ၊ ဝတ္ထိက-ပြာ။ ဝတ္ထိယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။
(၁) ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော၊ ပြု-ကျင့်-
အပ်ပြီးသော။ (၂) (အလိုသို့) လိုက်စေ
အပ်ပြီးသော။ (၁) ဝတ္ထိတဋ္ဌာန -ကြည့်။
(၂) ဝေံ တာဝ ဒုဗ္ဗိက္ခံ ဝိဇိတံ အဘိဘူတံ
အတ္တနော ဝသေ ဝတ္ထိတံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။
(-မ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၀)။

ဝတ္ထိတဋ္ဌာနံ (န) [ဝတ္ထိတ+ဋ္ဌာနံ] ဖြစ်စေ-ပြု
-ကျင့်- အပ်ပြီးသော ကံ၏ အကြောင်း
အာရုံ။ စာဿ ဟိ မရဏမဉ္ဇေ နိပန္နဿ
ဒုဿိလကမ္ပံ (ဒုဿိလကမ္မာနံ) သမာဒါယ
ဝတ္ထိတဋ္ဌာနံ အာပါယံ အာဂစ္ဆတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။
ဂဝ၊ သမာဒါယ ဝတ္ထိတဋ္ဌာနန္တိ ဥဋ္ဌာယ
သမုဋ္ဌာယ ကတကာရဏံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၉။ (-
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၄)။

ဝတ္ထိတဗ္ဗ (တိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+တဗ္ဗ။ ဝတိဘဝု
-သံ။ ဝဋ္ဌိယဝ-ပြာ။] (၁) ကျင့်-အပ်-သင့်
-ထိုက်-သော။ (၂) ဖြစ်-သင့်- ထိုက်-
သော။ (၁) ဥပဇ္ဈာယေန ဘိက္ခဝေ သဒ္ဓိ-
ဝိဟာရိကမ္ပိ သမ္မာ ဝတ္ထိ တဗ္ဗ။ ဝိ၊ ၃။ ၆၃။ (၂)
စက္ကဝိဋ္ဌဿ ပဒေသေဝေ ဝတ္ထိတဗ္ဗတ္တာ ပရိ-
ကာယေယျ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၀။

ဝတ္ထိတဗ္ဗဝတ္ထ (န) [ဝတ္ထိတဗ္ဗ+ဝတ္ထ]ကျင့်-အပ်
-သင့်-ထိုက်- သောကျင့်ဝတ်။ စက္ကဝတ္ထိ-
ရာဇဟိ ပတ္ထိတဗ္ဗဝတ္ထ။ ဒါ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၇။

ဝတ္ထိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [ဝဘု(ဝတ္ထု)+တုံ။ ဝတီတုမ်
-သံ။ ဝဇ္ဇေ-ပြာ။]ဖြစ်ခြင်းငှားဝတ္ထေယျ
ဘောဂေါတမ ဝတ္ထိတုံစံမရဟတိ။ မ၊ ၁။ ၂၉၃။
(-မ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၀၆။)

ဝတ္ထိတ္ထ (ကြိ) [ဝဘု(ဝတ္ထု)+အာ။ အာ-ကိတ္ထ
-ပြု။ ရှု၊ ၂။ ၇။] ကျင့်ပြီ။ ဒသ ရာဇဓမ္မေ
အခကောပဒန္တာ ကုရုဓမ္မ ဝတ္ထိတ္ထ။ မေ၊ ၅။ ၂။
၃၆၁။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၃၃၁။

ဝတ္ထိဘွာ (ကြိ၊ဝိ) [ဝဘု(ပတ္ထု)+ဘွာ]ကျင့်-
ဖြည့်ကျင့်-ပြီး၍။ သမ္မာဝတ္ထိဘွာ(ကင်္ခါ။ ၂။ ၉၀)
တိ ဝတ္ထိ ပူရေဘွာ။ ကင်္ခါ၊ ၅။ ၅။ ၄၄၉။

ဝတ္ထိသတိ (ကြိ) [ဝဘု(ဝတ္ထု)+သတိ] (၁)
ဖြစ်လတ္တံ့။ (၂) ကျင့်လတ္တံ့။ (၃) ဝဇ္ဇံ ဝတ္ထိ-
သတိ (စူဠနိ၊ ၁။ ၃၆) တိ သံသာရပတ္တံ
တေဘူမကဝဇ္ဇံ အနာဂတေ ပဝတ္ထိသတိ။
စူဠနိ၊ ၅။ ၃။ (၂) သစေ အယံ တသ္မိံ စာရိ-
တ္ထေ ဝတ္ထိသတိ။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၃၀၃။

ပတ္ထိသထ (ကြိ) [ဝဘု(ဝတ္ထု)+သထ] (၁)
(သင်တို့)ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။ (၂) ကျင့်ကုန်လတ္တံ့။
(၃) န ဩက္ကမိဿယာတိ ပဝိသိတော ပဝတ္ထ
မာနံ ဝိယ ပဋိသန္ဓိဝေသေန န ပတ္ထိသထ။
ဒါ၊ ၅။ ၂။ ၂။ (၂) ဝတ္ထိသထ - ကြည့်။

ဝတ္ထိသန္တိ (ကြိ) [ဝဘု (ဝတ္ထု)+သန္တိ] (၁)
ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။ (၂) ကျင့်ကုန်လတ္တံ့။ (၃)
(အလိုသို့) လိုက်ကုန်လတ္တံ့။ (၄) ထောက်
ကုန်လတ္တံ့။ (၅) အမှောက် အာပဒါသု
ပရိယောဓာယ ဝတ္ထိသန္တိ။ မ၊ ၂။ ၂။ ၇။ (၂)
ကထံဂိနာမ သဒ္ဓိဝိဘာဒိကာ ဥပဇ္ဈာယေသု
န သဗ္ဗာ ဝတ္ထိသန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၆။ (၃) ယာဝ-

ဗြဟ္မလောကာပိ ကာယေန ဝသံ ဝတ္ထိသန္တိ။
သံ၊ ၃။ ၂။ ၄၀။ (၄) ဝတ္ထိတိ (ဂ) ကြည့်။

ဝတ္ထိသာမ (ကြိ) [ဝဘု (ဝတ္ထု) + သာမ]
(ငါတို့) ကျင့်ကုန်အံ့။ ယထာပညတ္တေသု
သိက္ခာပဒေသု သမာဒါယ ဝတ္ထိသာမ။ ဝိ၊ ၁။
၃။ ၃၇။

ဝတ္ထိသာမိ(ကြိ)[ဝဘု(ဝတ္ထု)+သာမိ] (၁)(ငါ)
ကျင့် - အံ့ - လတ္တံ့ - လိမ့်မည်။ (၂)
(အလိုသို့) လိုက်အံ့။ (၃) ဒသ အကုသလ-
ကမ္မပထေ သမာဒါယ ဝတ္ထိသာမိ။ မ၊ ၅။ ၄။
၅၄။ (၂) သော ဒါနိံ တေ ဝသေ န
ဝတ္ထိသာမိ။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။ ၇။

ဝတ္ထိ (တိ) [ဝဘု+ထိ။ မှု၊ ၄။ ၀။ နိတိ၊ ဓာတု။
၆၇။ ဝတ္ထု+ဏေ+ထိ။ ဓာတုတ္ထ။ ဝတ္ထေ-
တိတိ ဝတ္ထိ။ မ၊ ၅။ ၃။ ၂။ ၃။ ဝတ္ထု+ဤ။
ဝတ္ထော တေသ္မိံ အတ္ထိတိ ဝတ္ထိ။ မ၊ ၅။ ၃။
၂။ ၃။ ထိ-ဉ္စ၊ ဝတ္ထိနိ၊ ဝတိန်-သံ။ ဝတ္ထိ-
ပြာ။] (၁) ဖြစ်တတ်-ဖြစ်လေ့ရှိ - သော၊
သု။ (၂) လည် - ချာချာလည် - စေတတ်
သော၊ သု။ (၃) ဖြစ်စေခြင်း ရှိသော၊ သု။
(၄) (အလိုသို့) လိုက်စေ တတ်သော၊ သု။
(၅) ယေ တုယု ဆန္နေန ဝသေန ဝတ္ထိ-
နော။ ထေရ၊ ၃။ ၆။ ကောစိ ကော-
ကိလေသောပိ ဇောကေ ပစ္စတော ဝတ္ထိ-
နာမ န ဟောတိ။ မေ၊ ၅။ ၂။ ၁။ ၉။ (၂)
စက္ကရတနံ ဝတ္ထေတိတံ စက္ကဝတ္ထိ။ မ၊ ၅။ ၃။
၂။ ၃။ ထေရ၊ ၅။ ၂။ ၃၀၇။ (၃) ပရဟိတာယ
စ တုရိယာပထစက္ကနံ ဝတ္ထော တေသ္မိံ
အတ္ထိတိ စတ္တဝတ္ထိ။ မ၊ ၅။ ၃။ ၂။ ၃။ ထေရ၊
၅။ ၂။ ၃၀၇။ (၄) ဝသဝတ္ထိတိ သဗ္ဗဇနံ
ဝသေ ဝတ္ထေတိ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၃၀၃။

ဝတ္ထု (ကြိ၊ဝိ) [ဝဘု+တုံ။ ဝဖတိ-မှ၊ ကစ္စည်း။
၆၃၇။ ရှု၊ ၆။ ၃။ မောဂ်၊ ၅။ ၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။

၁၂၄၆။ နိရုတ္တိ။ ၇၂။ ဓာတုတ္ထ။ ဝတ္ထုမိ-
 သံ။ ဝတ္ထု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) (က)
 ပြော-ဆို-ခြင်းငှာ။ (ခ) လျှောက်ထား
 ခြင်းငှာ။ (ဂ) ဟော-ရွတ်-ခြင်းငှာ။ (၂)
 ဆုံးမခြင်းငှာ။ (၁) (က) နာရဟတိ အဒိန္နံ
 ဒိန္နန္တိဝတ္ထု။ ၀ါ၁။ ၅၂။ ကိဉ္စ ဝါ ပန အညသ္မိ
 တံ မာရော ဝတ္ထုမရဟတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၃၀။ န ဟိ
 သက္ကာ သဗ္ဗံ သရူပေနော ဝတ္ထု။ ၀ါ၊ ၄။ ၂။
 ၄၁။ (-မိလိန္နံ။ ၁၂။ ၁၇၂။ ၀ါ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။
 ၁၇၅။ ၀ါ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၁။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။ ၁၃၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ ၂၄၇။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂။ သာ-
 ရတ္ထ၊ ၂။ ၇၅၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၇။ ၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
 ၃၅။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃၇။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။
 ၄၄။ ၂၀၇။ မူလဒီ၊ ၁။ ၃၃။ အနုဒီ၊ ၁။ ၃၁။
 ၉၁။) (ခ) “သုညတာ ကထံ မေ ဘန္တေ
 ကထေထာ”တိ ဘဂဝန္တံ ဝတ္ထု။ မ၊ ၄။ ၄။
 ၁၀၇။ (ဂ) ဓမ္မဉ္စိ ဝတ္ထု၊ ဝိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၆၇။ (၂) ဝတ္ထု အသက္ကုဏေယျော (ဝိ၊ ၄။
 ၂။ ၁၉၇)တိ ကိသ္မိဉ္စိ အဝုစ္စမာနေ၊ အသဟန-
 တော ဩဝိဒိတံ အသက္ကုဏေယျော။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၃။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။
 နိတိ၊ ၁။ ၁။ ၁၇-၅ “ဝသ-နိဝါသေ။ ဝသ-
 တိ။ ပ။ ဝတ္ထု ဝသိတံ ဣစ္စာဒိန္နံ”ဟု ပါဠိမှန်
 ရှိသင့်သည်။ မူဟောင်း၌လည်း “ဝတ္ထု ဝသိတံ”
 ဟု ရှိသည်။

ဝတ္ထု (ထိ၊ ပု) [ဝေ+တု၊ အဝစိ ဝစတိ ပက္ခတိတိ
 ဝါ ဝတ္ထာ။ ရှု၊ ၅၇။ ဝဒ+တု။ စတုသစ္စဓမ္မံ
 (စတုသစ္စဓမ္မ) ဝဒတိတိ ဝတ္ထာ။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၃၀၇။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၆။ ဝဒတိတိ ဝတ္ထာ။ ဓာန်၊
 ၄။ ၇၃၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁၅၇။ ၁၅၅။
 (၁) ဟော-ပြော-ဆို- တတ်သော။ သူ။
 (၂) ဆို-ဆုံးမ-တတ်သော။ သူ။ (၃)
 ဟော-ပြော-ဆို-စွမ်းနိုင်သော။ သူ။ (၄)
 စကားအရာ လိမ္မာကျမ်းကျင်သော။ သူ။
 (၅) (က) (တရားကို) ဟော-ပြော-ဆို-

ဒတ်တတ်သော။ (ခ) ကျင့်တော်မူတတ်
 သော။ (၁) ဟော-ပြော-ဆို-တတ်သော။
 သူ။ ဝတ္ထာ ပဝတ္ထာ ဘဂဝါ ဣဓ ဓမ္မေ၊ ဒီ၊ ၂။
 ၁၀၂။ (-အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၅။) (၂) ဆို-ဆုံးမ-
 တတ်သော။ သူ။ ဝတ္ထာ (သံ၊ ၁။ ၆၃) တိ
 ဩရနနဝတ္ထာ... ဩဝဒတိ အနုသာသတိတိ
 အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ (၃) ဟော-
 ပြော-ဆို-စွမ်းနိုင်သော။ သူ။ ဝတ္ထာ (အံ၊
 ၃။ ၄၄၁)တိ ဝတ္ထု သမတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၆။
 (၄) စကားအရာ လိမ္မာကျမ်းကျင်သော။ သူ။
 ပိယော စ ရု ဘာဝနိယော၊ ဝတ္ထာ စ ဝစ
 နက္ခမော။ အံ၊ ၂။ ၄၂။ ဝတ္ထာတိ ဝစနက္ခသ-
 လော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၂။ (၅) (က) (တရား
 ကို) ဟော-ပြော-ဆို-တော်မူတတ်သော။
 (ခ) ကျင့်တော်မူတတ်သော။ ဝတ္ထာ ပဝတ္ထာ
 အတ္ထဿ နိန္ဒေတာ။ ပဋိသံ၊ ၃၅။ သွာယံ
 ဓမ္မဿ ဝစနတော၊ ဝတ္ထနတော ဝါ ဝတ္ထာ။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။

ဝတ္ထုဆေက (တိ) [ဝတ္ထု+ဆေက] ပြောဆို
 ခြင်းငှာ လိမ္မာသော။ န ဘိက္ခဝေ ဣဒါနေဝ
 ဝတ္ထုဆေကာ ကသာ ကုသလာ မာလံ
 လဘန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။

ဝတ္ထေ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+ယျေ။ ယျေ-ကို
 -ပြု။ ရှု၊ ၅၇။] ကျင့်ရ၏။ ကဿိဓ
 စိတ္တဿ ဝသေန ဝတ္ထေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၇၀။

ဝတ္ထောဗ္ဗ (တိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+ဏေ+တဗ္ဗ။
 ဝတိ။ တဗျ-သံ] (အလိုသို့) လိုက်စေ-
 အပ်-သင့်-ဆိုက်-သော။ ဗုဒ္ဓါနာမ၊ လောက
 ဂရုနော၊ နတေ ကေနစိ ဝသေ ဝတ္ထောဗ္ဗာ။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၇၄။

ဝတ္ထေတိ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+ဏေ+တိ။
 ဝတိယတိ-သံ။ ဝတ္ထဏံ၊ ဝန္တု-ပြာ။]
 (၁) ပြော-ဟော-ဆို-၏။ (၂) ကျင့်-

ကျင့်ကြံ-အားထုတ်-၏။ (ထောမဋ္ဌိကား- ထွန်းမခြင်းအနက် လာ၏။) (၁) ဝတု ဘာသာယံဝတ္ထုတို၊ဝတ္ထုယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၀၉။ (၂) ဝတ္ထုယန္တ (၁) ကြည့်။

ဝတ္ထုတို (ကာ၊ ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+ဧက+ တိ] ဝတ္ထုတို-လည်းကြည့်။ (၁) ဖြစ်စေ၏။ (၂) ပြည့်စုံစေ၏။ (၃) ကျင့်စေ၏။ (၄) (အလိုသို့) လိုက်စေ၏။ (၅) လည်စေ၏။

(၁) ဖြစ်စေ၏။ စက္ကရတနံ ဝတ္ထုတို စတုဟိ သမ္ပတ္တိစက္ကဟိ ဝတ္ထုတို၊ တေဟိ စ ပရိ- ဝတ္ထုတို...စက္ကဝတ္ထိ။ ဒါဠာ၊ ၂၂၂။ ဣမိနာဝ ဣရိယာပထစက္ကံ ဝတ္ထုတို ပရဟိတံ ယ ဥပ္ပါဒေတိတိ နိဗ္ဗစနမ္ပိ ဒေသေတိ အတ္တဘော သမာနတ္တာ။ သိ၊ဠာ၊သစ်၊၂။၂၃၂။ (၂) ပြည့်စုံစေ၏။ (၃) ကျင့်စေ၏။ ဝတ္ထုတို (ဒါဠာ၊၂၂၂)တိ ပဝတ္ထုတို သမ္ပာဒေတိ ဥပရူပရိကုသသဓမ္မံ ဝါ ပဋိပဇ္ဇာပေတိ။ သိ၊ ဠာ၊သစ်၊၂။၂၃၁။ (၄) (အလိုသို့) လိုက်စေ ၏။ ခတ္တိယမဏ္ဍလာဒိသညိတံ စက္ကံ သမ္ပဟိ- အတ္တနော ဝေသ ဝတ္ထုတို အနုဝတ္ထုတိ- တိပိ စက္ကဝတ္ထိ။ သိ၊ဠာ၊သစ်၊၂။၂၃၂။ (၅) လည်စေ၏။ စက္ကံ ဝေတ္ထုတိ (သံ၊ဠာ၊၃။၁၉၀)တိ စက္ကရတနံ ပဝတ္ထုတိ။ သိ၊ဠာ၊၂။ ၄၂၉။ စက္ကံ ဝတ္ထုတိ (အံ၊ဠာ၊၂။၇၇)တိ အာဏာ- စက္ကံ ပဝတ္ထုတိ။ အံ၊ဠာ၊၂။၇၁။

ဝတ္ထုန္တိ-ဝိ၊၁။ ၂၀၃။ သံ၊၃။ ၂၄၀။ အံ၊ ၁။ ၄၉၉။ ဝတ္ထုသိ-သံ၊ ၁။ ၃၄၆။ သေရီ၊ ဠာ၊ ၁၅၄။ ဝတ္ထုဘ-သံ၊၁။ ၃၄၁။ ထေရ၊ ၃၂၃။ ထေရ၊ ဠာ၊ ၂။ ၂၇၃၊ ၂၇၉။ ဝတ္ထုမိ-မ၊ ၂။ ၃၅၂။ သံ၊၁။ ၄၁၄။ ထေရ၊ ၃၃၀။ ဝတ္ထုမ-အံ၊၃။ ၉၀။ သံ၊ ဠာ၊ ၁။ ၁၉၁။ ဝတ္ထုသုံ-သံ၊၃။ ၂၄၀။ ဝတ္ထု- သတိ-အံ၊၂။ ၃၇၀။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၆။ ဝတ္ထု- ယတိ-ပဟာနိ၊ဠာ၊၇၄။ ဝတ္ထုယန္တ-ပဋိသံ၊ဠာ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဝတ္ထုသ-(ဟိ) ဇာ၊၁။ ၁၇၃။ အပ၊

ဠာ၊ ၁။ ၂၆၄။ ဝတ္ထုယိ-ဇာ၊၂။ ၁၅။ ဇာ၊ဠာ၊၅။ ၁၆၇။ ဝတ္ထုယိသမိ-ကင်္ခါ။ ၇၃။ ကင်္ခါ၊ဠာ၊ သစ်၊ ၁၅။ ဝတ္ထုပေန္တိ-စရိယာ၊ ဠာ၊ ၁၅၆။ မ၊ဠာ၊၃။ ၃၅။ သံ၊ဠာ၊၂။ ၁၉၇။ ဝတ္ထုပေသိ- စရိယာ၊ဠာ၊ ၂၀၆။ ဝတ္ထုပေဟိ-ဇာ၊ ဠာ၊ ၄၄။ ၂၂၀။ ဝတ္ထုပေသာမိ-သုတ္တနိ၊ ဠာ၊ ၁။ ၇၂။

ဝတ္ထုတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝတု (ဝတ္ထု)+ဧက+ တုံ။ ဝတ္ထုတို-မှ] (၁) ဖြစ်စေခြင်းငှာ။ (၂) (အလိုသို့) လိုက်စေခြင်းငှာ။ (၃) လည် စေခြင်းငှာ။ ကောဝေသေ ဝတ္ထုတုံ (သံ၊ဠာ၊ ၃၂၄)န္တိ ကောဓေန အတ္တနော ဝေသ နိဗ္ဗ- တ္ထုတုံ န သုကရောမ္ပိ။ သံ၊ဠာ၊ ၁။ ၃၄၃။ (၂) မနုဿေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော တိသဟဿိမဟာ- သဟဿိလောကဓာတုံ ဝေသ ဝတ္ထုတုံ သမတ္ထောဗုဒ္ဓေါ ဟုတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အံ၊ဠာ၊ ၁။ ၉၀။ ဣတိဝုတ်၊ဠာ၊ ၂၇၀။ (-မ၊ဠာ၊၂။ ၃၅၇။ ပဋိသံ၊ ဠာ၊ ၂။ ၂၁၇။ မမ္မ၊ဠာ၊ ၁။ ၁၇၂။ မ၊ဠာ၊ ၂။ ၁၉၂။ အံ၊ဠာ၊၂။ ၂၇၇)။ (၃) သောပိန အရာ- ဇက(အံ၊၁။ ၁၀၇)န္တိသောဝိ အညံ နိဿယရာ- ဇာနံ အလဘိတော စက္ကံ နာမ ဝတ္ထုတုံ န'သက္ကော တိတိအတ္ထော။ အံ၊ဠာ၊၂။ ၇၇။

ဝတ္ထုတော (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဧက+ တော] (၁) ဖြစ်စေ၍။ (၂) လိုက်စေ၍။ (၃) တည်စေ၍။ (၄) လိမ့်-လည်း-လည်- စေ၍။ (၁) တတ္ထဝတ္ထုတောသလ္လာပ(စရိယာ။ ၃၉၄)န္တိ တတ္ထ တေဟိ ရာဇုဟိ သမာဂမေဟိ သဒ္ဓိ ပဋိသမ္မာဒမာနာ ကတံ ပဝတ္ထုတော။ စရိယာ၊ဠာ၊ ၇၉။ (၂) ဝသိ ကတော (မ၊ ၂။ ၃၅၂။ သုတ္တနိ၊ ၃၆၉)တိ အတ္တနော ဝေသ ဝတ္ထုတော။ မ၊ဠာ၊ ၃။ ၂၇၇။ သုတ္တနိ၊ဠာ၊ ၂။ ၁၇၆။ (၃) ကေ ဒွေ စိတ္တဝါရေ ဝတ္ထုတော သဟ- သာဝ ပုဋ္ဌာတိတိ အတ္ထော၊ အံ၊ဠာ၊ ၃။ ၃၂။ (၄) ဥဒရေ ဝေဋ္ဌေတွာ ဒွေ ယောတ္တကော- ဠိယော ကေတော ကတော ဝတ္ထုတော ...။ ဇာ၊ဠာ၊ ၄။ ၇၂။

ဝတ္ထေထ^၁ (ကြိ) [ဝတု+အ+တ။ အ-ကို-
ပြု။](သင်တို့) ကျင့်ကုန်လတ္တံ့။(ကထံ-သဒ္ဒါ
နှင့်ယှဉ်ဆရာအနာဂတ်) ကသံ ဝတ္ထေထ အည-
ထာ (ဒီ၊ ၂။၁၉၆)တိ ကထံ တုမေ အညထာ
ဝတ္ထိထထ။ ဒီ၊ ၅။ ၂၆၁။

ဝတ္ထေထ^၂ (ကြိ) [ဝတု+ထေ] ကျင့်ထု၏။ တံ
သမာဒါယ ဝတ္ထေထာ (ထေရ။ ၃၂၃)တိ....
တဒုဘယံ သမ္မာ အာဒိယိတော ပရိဂ္ဂဟံ ကတော
ဝတ္ထေယျ။ ထေရ။ ၅။ ၂၇၉။

ဝတ္ထေထ^၃ (ကာ၊ကြိ) [ဝတု+ဏေ+ထ]
(သင်တို့)ဖြစ်-လိုက်-စေကုန်၏။ ယာဝဗြဟ္မ-
လောကာပိ ကာယေန ဝသံ ဝတ္ထေထ။ သံ၊
၁။ ၃၄၂။

ဝတ္ထေန္တံ (တိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏေ+အန္တံ။ ထိ-
ဉ္စ ဝတ္ထေန္တံ။] (၁) ဖြစ်စေသော၊ သူ။ (၂)
(အလိုသို့)လိုက်စေသော၊ သူ။ (၃) ကျင့်-
ကျင့်ကြံ-အားထုတ်-သော၊ သူ။ (၄)
လည်စေသော။ ဘွတ္တိတိလည်း-ကြည့်။ (၁)
ဣရိယန္တော ဝတ္ထေန္တော ပါလေန္တော။ စူဠနိ။
၁၉၅။ (-မဟာနိ။ ၂၁၅)။ (၂) တေန ဟေသ-
ဗြဟ္မလောကာပိ ကာယေန ဝသံ ဝတ္ထေန္တော
ဒေသောကံ ယာတံ။ ဒီ၊ ၅။ ၁၂၃။ (-သိ၊
ဒီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၅။ အံ၊ ဒီ၊ ၃။ ၁၇၇)။ (၃) အနိစ္စာ-
နုပသိ ဟုတော ဝတ္ထေန္တောတိ အတ္ထော။
ပဋိသံ၊ ၅။ ၁၂၂။ (-မ၊ ဒီ၊ ၃။ ၅၅)။ (၄)
တောမရာဒိ ဝတ္ထေန္တေနဝိယ။ ဒီ၊ ၅။ ၂၂၂။

ဝတ္ထေန္တံ (ကာ၊ကြိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏေ+အန္တံ]
ဖြစ်စေ-ဆို-ကုန်၏။ ဝတ္ထေတိလည်း-ကြည့်။
ပရူပီရမ္ပံ ဝတ္ထေန္တံ (အံ၊ ၁။ ၄၉၉)တိ ပရ-
ဂရဟံ ပဝတ္ထေန္တံ ကထေန္တံ။ အံ၊ ၅။ ၂၆၁။

ဝတ္ထေမ (ကာ၊ကြိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏေ+မ။]
(၁) ဖြစ်စေကုန်၏။ (၂) လိုက်စေကုန်၏။
(၁) (၂) မယံ ဘန္တေ....တိသု ဌာနေသု

ဣဿရိယံ ကာရေမ ဝသံ ဝတ္ထေမ။ အံ၊ ၃။
၉၀။ ပရေ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္ထေမ။ သံ၊
၅။ ၁၉၁။

ဝတ္ထေမိ (ကာ၊ကြိ) [ဝတု(ဝတ္ထု)+ဏေ+မိ]
(၁) လိုက်စေ၏။ (၂) လည်စေ၏။ (၃)
(က) ဖြစ်စေ၏။ (ခ) စောင့်ရှောက်၏။ (၄)
ဆို-ပြော-ဟော-၏။ (၁) ယာဝ ဗြဟ္မ-
လောကာပိ ကာယေန ဝသံ ဝတ္ထေမိ။ သံ၊ ၁။
၄၁၄။ (၂) ဓမ္မေန စက္ကံ ဝတ္ထေမိ၊ စက္ကံ အပ္ပဋ္ဌိ-
ဝတ္ထိယံ။ မ၊ ၂။ ၅၂။ သုတ္တနိ။ ၃၆၆။ မ၊ ၅။ ၂၇၆။
သုတ္တနိ။ ၅။ ၂။ ၁၇၄။ (၃)(က)(ခ) ဝတ္ထေမိ
ဇိနသာသန(အပ၊ ၁။ ၃၂)န္တိ ဇိနေန ဘာသိတံ
သကလံ ပိဋကတ္ထယံ ဝတ္ထေမိ ပဝတ္ထေမိ
ရက္ခာမိတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၅။ ၂၆၂။ (၄)
...အနုဝတ္ထေမိ အနုဂန္ဓာ ဝတ္ထေမိ၊ ဒေသေပိ
ဒေသနံ ကရေမိ။ အပ၊ ၅။ ၂၆၄။

ဝတ္ထေယျံ^၁ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု) + ယျံ]
(ငါသည်) ကျင့်ရမူကား။ ယန္တုနာဟံ
ဥပေါသထဒိဝေသသု ဥပေါသထသီလံ
သမာဒါယ ဝတ္ထေယျံ။ ထေရီ၊ ၅။ ၄၉။

ဝတ္ထေယျံ^၂ (ကာ၊ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု) + ဏေ +
ယျံ] (အလိုသို့) ဖြစ်-လိုက်-စေနိုင်လို၏။
ယာဝ ဗြဟ္မလောကာပိ ကာယေန ဝသံ
ဝတ္ထေယျံ။ မ၊ ၂။ ၁၆၂။

ဝတ္ထေယျ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္ထု) + ယျ] (၁)
ဖြစ်ရာ၏။ (၂) ကျင့်ရာ၏။ (၃) (အလိုသို့)
လိုက်ရာ၏။ (၁) သမေန ဝတ္ထေယျာ (ပေတ။
၁၅၇)တိ အဝိသမေန လောကိယသရိက္ခ-
ကေန သမာဟိတေန မဇ္ဈိမေန ဉာယေန
ပဝတ္ထေယျ။ ပေတ၊ ၅။ ၁၂၂။ (၂) ယထာ-
ပညတ္တေသု သိက္ခာပဒေသု သမာဒါယ
ဝတ္ထေယျ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၅။ (၃) တသ္မာ ပုတ္တ-
ပေမေနာဂိ မာဒံ ဂဏေ ဝတ္ထေယျ။ ဥဒါန၊
၅။ ၆၆။

ဝတ္ထေယျာဝ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္တု) + ယျောဝ] (သင်တို့) ကျင့်ကုန်ရာ၏။ ဣမေ စေ တုမေ အာနန္ဒ ဆ သာရဏံယေ ဓမ္မေ သမာဒါယ ဝတ္ထေယျာဝ။ မ၊ ၃။ ၃၉။

ဝတ္ထေယျာမ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္တု) + ယျောမ] (ငါတို့) ကျင့်ရကုန်မှကား။ ယံနန္ဒမယံ ဣဒံ ကုသလံ ဓမ္မံ သမာဒါယ ဝတ္ထေယျာမ။ ဒိ၊ ၃။ ၆၁။

ဝတ္ထေယျာသိ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္တု) + ယျောသိ] (သင်) ကျင့်ရာ၏။ ကျင့်လော့။ ယံ ကုသလံ တံ သမာဒါယ ဝတ္ထေယျာသိ။ ဒိ၊ ၃။ ၅၀။

ဝတ္ထေယျံ (ကြိ) [ဝတု (ဝတ္တု) + ယျောျ] ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ သဗ္ဗာပိ တသ္မိ ဒွါရေ ဝေဒနာ ဝတ္ထေယျံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။

ဝတ္ထေသိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝတု (ဝတ္တု) + ဧဝ + သိ] (အလိုသို့) လိုက်စေ၏။ ယာဝဗြဟ္မာ-လောကာပိ ကာယေန ဝသံ ဝတ္ထေသိ။ သံ၊ ၁။ ၃၄၆။

ဝတ္ထေသိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝတု (ဝတ္တု) + ဧဝ + ဤ။ ရှု။ ၄၀။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၆၇။ ဓာတုတ္ထ၊ ၃၅၄။] (အလိုသို့) လိုက်စေပြီ။ ဝသံ ဝတ္ထေသိ ကာယေန။ အပ၊ ၂။ ၂၁၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၅၄။

ဝတ္ထေသုံ (ကာ၊ ကြိ) [ဝတု (ဝတ္တု) + ဧဝ + ဝုံ] (၁) ဖြစ်စေကုန်ပြီ။ (၂) လိုက်စေကုန်ပြီ။ (၁) (၂) ယာဝဗြဟ္မာလောကာပိ ကာယေန ဝသံ ဝတ္ထေသုံ။ သံ၊ ၃။ ၂၄၀။

ဝတ္ထေသတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝတု (ဝတ္တု) + ဧဝ + သတိ] (၁) ဖြစ်စေ - လတ္တံ - လိမ့်မည်။ (၂) လိုက်စေ - လတ္တံ - လိမ့်မည်။ (၃) ဟော - ပြော - လတ္တံ - လိမ့်မည်။ (၁) (၂) ယာဝဗြဟ္မာ-

လောကာပိ ကာယေန ဝသံ ဝတ္ထေသတိတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၂။ ၃၇၁။ (-သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၉။) (၃) ဝတ္ထေသတိ စက္က မိသိဝုယေ ဝနေ၊ နဒံ ဝ သိဟော ဗသဝါ မိဂါဘိဘူ။ သုတ္တန်၊ ၃၇၆။

ဝတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝစ + တွာ။ ဝစတိ - မှ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၁။] ဟော - ပြော - ဆို - ပြောကြား - မိန့်မြွက် - မိန့်ကြား - လျှောက်ထား - သံတော်ဦး တင် - ပြီး၍။ ဣဒံ ဝတ္တာ အဂဝါ ဥဋ္ဌာယာသနာ ဝိဟာရံ ပါဝိသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄၉။ ဝတ္တာ ဝန္တန္တိ (ဒိ၊ ၄။ ၃။ (၁၄၆) တိ လောကဿ အနုကမ္မကောတိ ကိတ္တေတွာ ဝန္တန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၄။ (-ဝိ၊ ၁။ ၃၇။ မ၊ ၂။ ၄၄။ သံ၊ ၃။ ၁၄၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅။)

ဝတ္တာန (ကြိ ဝိ) [ဝစ + တွာန။ ဝစတိ - မှ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၁။] ဝတ္တာ - ကြည့်။ ဣဒံ ဝတ္တာန သဗ္ဗညူ။ အပ၊ ၁။ ၇၀။ ဝတ္တာန ကထေတွာ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ (- ဝိ၊ ၄။ ၄၉၃။ ဒိ၊ ၂။ ၇၇။ (၁၀၁)။

ဝတ္ထ (န) [ဝု + ထ။ ဝသ + ထ။ ဟိရေတ္တပုံ သံဝရတံ ဧတေနာတိ ဝတ္ထံ။ ကမ္မည်း - ၆၆၀။ ဝု သံဝရဏေ ဝတ္ထံ... ဝသ အစ္စာဒနေ... ဝသိ-ယတိတိ ဝတ္ထံ။ ရှု။ ၄၁၄ - နှာ။ ဝသိတဗ္ဗတော အစ္စာဒေတဗ္ဗတော ဝတ္ထံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၉။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။) ဝသ အစ္စာဒနေ၊ ဝသျ-တေ အစ္စာဒိယတေတိ ဝတ္ထံ။ ထော။ ဓာနိ၊ ၄။ ၂၉၀။ သူစိ။ ဝု သံဝရဏေဝါ။ သူစိ။ ဝ - ဩ သံ။ ဝတ္ထ - ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) အဝတ်၊ အထည်၊ ပုဆိုး၊ သင်္ကန်း။ (၂) ဝတ္ထသုတ် ၂ - သုတ်။ (၁) ကာသာယာနိ ဝတ္တာနိ အစ္စာ-ဒေတွာ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇေယျံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၃။ သေယျထာပိ နာမ သုဒ္ဓံ ဝတ္ထံ အပဂတကာဠကံ သမ္ပဒေဂ ခရနံ ပဋိဂ္ဂဏေ-ယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၂။ ဒိ၊ ၁။ ၁၀၂။ မ၊ ၂။ ၄၃။ အနိက္က-

သာဝေါ ကာသာဝံ၊ ယော ဝတ္ထံ ပရိဒဟိ-
 သတိ။ ဇာ၊၁။၆၀။ ဝတ္ထ(သံ၊၂။၂၀၅)န္တိ
 နိဝါသနပါရူပနံ။ သံ၊၄။၂။၂၀။ ဝတ္ထေနာ
 (အံ၊၁။၁၃၁)တိ နိဝါသနပါရူပနကေန
 ဝတ္ထေန။ အံ၊၄။၂။၁၀၀။ ဝတ္ထ (ဣတိဝုတ်။
 ၂၄၀)န္တိ နိဝါသနပါရူပနာဒိအတ္ထာဒနံ။ ဣတိ
 ဝုတ်၊၄။၂၂၆။ (-မ၊၁။၃၃။ အဘိ၊က။၉၈။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၄၇။ ၂၆၉။ သုတ္တနိ။၂၂၃။ မဟာနိ။
 ၂၉၆။ ဝိ၊၄။၂။၂၇၉။ မ၊၄။၁။၁၇၁။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄။၂၄၃။၂၃။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၅၃။ မဟာနိ၊၄။
 ၃၆၃။ ဇာ၊၄။၂။၁၀၂)။ (၂) ဘေရဝါနင်္ဂဏာ-
 ကခေယျဝတ္ထံ။ မ၊၁။၉၁။ ဝတ္ထံ ဘိက္ခု စ
 ကုဏ္ဍလိ။ သံ၊၃။၆၉။

ဝတ္ထက (န) [ဝတ္ထ+က။ သုခုမံ ဝတ္ထံ ဝတ္ထကံ။
 ဝတ္ထက-သံ။] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-သောကာသိ
 တိုင်း ဖြစ်-အဝတ်-အသည်-ပုဆိုး။ ဝတ္ထက-
 (ဇာ၊၂။၉၈)န္တိ သုခုမကာသိကဝတ္ထာနိ။ ဇာ၊
 ၄။၅။၄၀၅။

ဝတ္ထကထာ (လိ) [ဝတ္ထ+ကထာ] အဝတ်-
 အသည်-ပုဆိုး-သင်္ကန်း - နှင့်စပ်ယှဉ်သော
 စကား၊ အဝတ်-အသည်-ပုဆိုး-သင်္ကန်း-
 ကို-စွဲ-အစွဲပြု-၍ဖြစ်သောစကား။ နုဇကထံ
 စောရကထံ...ဝတ္ထကထံ သယနကထံ။ ဝိ၊၂။
 ၂၁၃။ ဝိ၊၃။၂၇၆။ ဒီ၊၁။၇။၆၂။၁၆၇။ ရုဇ-
 ကထန္တိ ရုဇပဋိသံယုတ္တံ ကထံ။ စောရက-
 ထာဒိသုပိ သေဝနယော။ ဝိ၊၄။၃။၁၅၃။
 ရုဇာနံ အာရဗ္ဗ...ပဝတ္ထာ ကထာ ရုဇ-
 ကထာ။ သေ နယော စောရကထာဒိသု။
 ဒီ၊၄။၁။၈၅။ မဟာနိ၊၄။၃၄၆။

ဝတ္ထကမ္မန္တိ (န) [ဝတ္ထ+ကမ္မန္တိ] အဝတ်အမှု၊
 အဝတ်-အသည်-ပုဆိုး-၌ပြုအပ်သောအမှု။

ဝတ္ထကမ္မန္တိက (တိ) [ပတ္ထကမ္မန္တိ + ကိ] အဝတ်
 အမှု၌ယှဉ်သော၊ သူ။ အဝတ်အမှုကိုပြုသော၊

သူ။ ဣမေ...အဟာဘသာဋကေ ဝဋ္ဋဋိတုံ
 န ဇာနန္တိ... ဝတ္ထကမ္မန္တိကာဒယောဂရဟတိ။
 ဇာ၊၄။၁။၄၇၈။

ဝတ္ထကရဏ္ဍက (ပု) [ဝတ္ထ+ကရဏ္ဍက] အဝတ်-
 အသည်-ပုဆိုး - ထည့်စရာ-ကြုတ်-ပခြုပ်-
 အစ်-ပန်းကပ်။ နာနာရင်္ဂါနံ ဝတ္ထကရဏ္ဍ-
 ကော ပုဏ္ဏော ဘဝေယျ။ ပေဋကော။ ၂၉၅။

ဝတ္ထကာမ (တိ) [ဝတ္ထ+ကမု+က] အဝတ်-
 အသည်-ပုဆိုး-ကို-အလိုရှိ-လိုချင်-သော၊
 သူ။ ဝတ္တာနိ ဝတ္ထကာမာနံ၊ သောဏ္ဍာနံ ဒေထ
 ဝါရုဏိ။ ဇာ၊၂။၃၂၂။ ဇာ၊၄။၇။၂၆၉။

ဝတ္ထကောဋိ (ထိ) [ဝတ္ထ+ကောဋိ] (၁) အဝတ်
 -အသည်-ပုဆိုး-၏-အစွန်-အဖျား။ (၂)
 အဝတ်-အသည်-ပုဆိုး - ၁ - ကုဋေ၊ သိန်း
 ပေါင်း များစွာသော - အဝတ်-အသည်-
 ပုဆိုး(များစွာသောအကုဋေမျှလောက်သော
 အဝတ်-အသည်-ပုဆိုး။ မြန်မာပြန်)။ (၃)
 ဝတ်စုံ၊ အဝတ်အစုံ၊ ဝတ်လဲတော်အစုံ၊ ပုဆိုး
 အင်္ကျီတစ်စုံ။ (၁) သစေပန တာ ဣတ္ထိယော
 အညမညံ ဝတ္ထကောဋိယံ ဂဟေတွာ ဌိတာ
 ဟောန္တိ။ ဝိ၊၄။၂။၁၂၄။ (၂) ဝတ္ထကောဋိ-
 ယော (ပေတ။၁၆၂။)တိ ဝတ္တာနံ
 ကောဋိယော၊ အနကသတသဟဿပတေ
 ဒါနိ ဝတ္တာနိတိ အတ္ထော။ ပေတ၊၄။
 ၁၃၇။ (၃) ဝတ္ထကောဋိက-ကြည့်။

ဝတ္ထကောဋိက (န) [ဝတ္ထကောဋိ + က] ဝတ္ထ-
 ကောဋိ (၃) အနက်ကြည့်။ ဝတ္ထကောဋိက
 (ဝိ၊၄။၁။၅၆) နိဝတ္ထယုဂမေဝ။ သာရတ္ထ။၁။
 ၁၆၂။ ဝိမတိ၊၁။၃၃။

ဝတ္ထကောဋိသဟဿ (န) [ဝတ္ထကောဋိ +
 သဟဿ] ဝတ်စုံတစ်သောင်း၊ အဝတ်အစုံ
 တစ်သောင်း။ (ဤကောဋိသဒ္ဓါသည်သာသန-

ဝေါဟာရအားဖြင့် (အဝတ်) အစုံ ၁၀-ကို
 ဟော၍ လောက ဝေါဟာရအားဖြင့်(အဝတ်)
 အစုံ ၂၀-ကို ဟောသည်။ ထို့ကြောင့် ဝတ္ထ
 ကောဋ္ဌိသဟဿအရ သာသနဝေါဟာရ အား
 ဖြင့် အဝတ်အစုံပေါင်း ၁၀×၁၀၀၀=၁၀၀၀၀
 (တစ်သောင်း) ဟု ယူရမည်။ လောကဝေါဟာ-
 ရအားဖြင့် အဝတ်အစုံပေါင်း ၂၀+၁၀၀၀ =
 ၂၀၀၀၀၀ (နှစ်သောင်း) ဟု ယူရမည်။ စတုရ-
 သီတိ ဝတ္ထကောဋ္ဌိသဟဿာနိ = ၈၄၀၀၀
 (ရှစ်သောင်းလေးထောင်) သော ဝတ်စုံ
 တို့သည် (သာသန ဝေါဟာရ)။ စတုရသီတိ-
 ဝတ္ထကောဋ္ဌိသဟဿာနိ=၁၆၈၀၀၀၀ (တစ်
 သန်းခြောက်သိန်းရှစ်သောင်း) သော ဝတ်စုံ
 တို့သည် (လောကဝေါဟာရ) ဟု အနက်
 ပြန်ဆိုရမည်။) စတုရသီတိဝတ္ထကောဋ္ဌိ-
 သဟဿာနိအဟေသံ။ သံ၊ ၂။ ၁၁၈။ (-၁၁၉)။
 ဝတ္ထကောဋ္ဌိသဟဿာနိ တိ ယထာရစိတံ
 ပရိဘုဉ္ဇိဿဌိတိ နှတော ဌိတကာလေ
 ဥပနိတဝတ္ထာနေဝ သန္ဓာယ တံ ဝတ္ထံ။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၉၇-၈။ ဝတ္ထကောဋ္ဌိသဟဿာနိ (အံ၊ ၃။
 ၁၉၆) တိ လောကဝေါဟာရတော ဝိသတိ ဝတ္ထ
 ယုဂါနိ ကော ကောဋ္ဌိ။ ဣဓ ပန ဒဿ သာဠ-
 ကာတိ ဝတ္ထံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၀-၁။ (-စရိယာ-
 ဋ္ဌ။ ၄၂-၅။ “ဝတ္ထကောဋ္ဌသဟဿာနိ” ဟု
 ရှိသည်။ သံ၊ ၂။ ၁၁၈။ အံ၊ ၃။ ၁၉၆-တို့၌ ကဲ့သို့
 ဝတ္ထကောဋ္ဌိသဟဿာနိ” ဟု ရှိသင့်သည်။)

ဝတ္ထကောဋ္ဌာဂါရ (န) [ဝတ္ထ + ကောဋ္ဌာဂါရ]
 အဝတ် - အထည် - ပုဆိုး - ထားရာ - ကျိ-
 တဏှာတိုက် - ဂိုဒေါင်။ တိဝိခံ ကောဋ္ဌာဂါရံ
 နေကောဋ္ဌာဂါရံ ဧညကောဋ္ဌာဂါရံ ဝတ္ထကော-
 ဋ္ဌာဂါရန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁။ ၂။
 သာရတ္ထံ၊ ၃။ ၃၅၀ (-ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၄)။

ဝတ္ထကောဋ္ဌာဂါရဂ္ဂဟဏ (န) [ဝတ္ထကောဋ္ဌာ-
 ဂါရ+ဂဟဏ] ဝတ္ထကောဋ္ဌာဂါရသဒ္ဓါ။ ဝတ္ထ-
 ဋ္ဌာဂါရဂ္ဂဟဏေ နေဝ သဗ္ဗဿာပိ တဏှဋ္ဌပန-

ဋ္ဌာနဿ ဂဟိတတ္တာ တိဝိခံ ကောဋ္ဌာဂါ-
 ရန္တိ ဝတ္ထံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၆။ (-သိ၊
 ၄။ သစ်။ ၂။ ၃၀၃)။

ဝတ္ထခဏ္ဍ (ပု) [ဝတ္ထ+ခဏ္ဍ] အဝတ်-အထည်-
 ပုဆိုး-ပိုင်း၊ အဝတ်လွှာပိုင်း။ မဟလ္လကော
 တံ ဝတ္ထခဏ္ဍံ ဂဟေတော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၁။
 (-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၁၀)။

ဝတ္ထဂတ (တိ) [ဝတ္ထ+ဂတ] အဝတ်-အထည်-
 ပုဆိုး-၌-ရောက်-တည်-ပါ-သော။ ဝတ္ထ-
 ဂတမ္ပိ ရူပိယံ ထေယျစိတ္တေန ဂဏ္ဍန္တော
 ပဒဝါရေန ကာရေတဗ္ဗော။ ဝဇိရ။ ၂၆၃။

ဝတ္ထဂုယု (န) [ဝတ္ထ+ဂုယု။ ဝတ္ထေန ဂုဟိတဗ္ဗန္တိ
 ဝတ္ထဂုယု။ သူစိ။] အင်္ဂါဇတ်(အဝတ်-ပုဆိုး-
 ဖြင့် ပုံ၊ လွမ်းအပ်သောအရာ)။ ကောသောဟိ-
 တေစ ဝတ္ထဂုယု။ ဒိ၊ ၁။ ၉၉။ မ၊ ၂။ ၃၃၅-၆။
 ၃၄၄။ သုတ္တနိ၊ ၃၆၇။ ဝတ္ထဂုယုတိ အင်္ဂါဇာ-
 တေ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။
 ဝတ္ထဂုယုန္တိ ဝတ္ထေန ဂုဟိတဗ္ဗံ အင်္ဂါဇာတံ
 ဝုစ္စတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၉။ ဝတ္ထေန
 ဂုဟိတဗ္ဗတ္တာ ဝတ္ထဂုယု။ သိ၊ ၄။ သစ်။ ၂။ ၂၇၆။

ဝတ္ထဂုယုဒဿန (န) [ဝတ္ထဂုယု + ဒဿန]
 အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ ကေစိ ပန။ ဝတ္ထဂုယု ဒဿ
 နေတိ ပဿသန္တိ။ သိ၊ ၄။ သစ်။ ၂။ ၂၇၆။

ဝတ္ထဂုယုနိဒဿန (န) [ဝတ္ထဂုယု+နိဒဿန-
 အင်္ဂါဇတ်ကို ပြခြင်း။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်]

ဝတ္ထဂုယုနိဒဿနပဉ္စ (တိ) [ဝတ္ထဂုယုနိဒဿန+
 ပဉ္စ] အင်္ဂါဇာတ်ကိုပြခြင်း နှင့်-သက်ဆိုင်
 ပတ်သက်-သော - အမေး-ပုစ္ဆာ-ပြဿ-
 နာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ မိလိန္ဒပဉ္စပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊
 ၃-ပဉ္စ။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၈။

ဝတ္ထဂ္ဂဟဏ (န) [ဝတ္ထ+ဂဟဏ] (၁) အဝတ်
 -အထည်-ပုဆိုး-ကိုယူခြင်း။ (၂) ဝတ္ထ

သဒ္ဓါ။ (၁) (၂) ဝတ္ထုဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗရာဇာ-
လင်္ကာရာ.....ဂဟိတာ။ ထေရါဠာ၊ ၂။ ၃၂၃။
(သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၁)။

ဝတ္ထုစုမူဋ္ဌက (န) [ဝတ္ထု+စုမူဋ္ဌက] အဝတ်-
ပုဆိုး-ခွေ-ခေါင်းခု။ ဝတ္ထုစုမူဋ္ဌကံ သီသေ
ကတော။ မ၊ ဠာ၊ ၂။ ၆၄။ (ဓမ္မ၊ ဠာ၊ ၂။ ၁၁၃)။

ဝတ္ထုစွန္ဒ (တိ) [ဝတ္ထု+ဆန္ဒ] အဝတ်-ပုဆိုး -
ဝတ်ထားသော၊ အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး-
ဖြင့်ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ ဝတ္ထုစွန္ဒော ဧဝ-
ပုတ္တောဝိယ သောဘတိ။ သံ၊ ဠာ၊ ၁။ ၇၈။

ဝတ္ထုစွာဒိ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဆာဒိ] ဝတ္ထုပဋိစွာဒိ-
ကြည့်။ ဆန္ဒပရိပ္ပာဇကော ဝတ္ထုစွာဒိယာ
ဆန္ဒဂပရိပ္ပာဇကော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၃။
ဝတ္ထုစွာဒိ (ခုဒ္ဒသိက္ခာ။ ၁၈) တိ ဝတ္ထုပဋိစွာဒိ။
ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဋီ။ ၁၄၃။

ဝတ္ထုစွာယာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဆာယာ] (၁)
အဝတ်လှူသော ကုသိုလ်ကံဟူသော အရိပ်၊
အဝတ်လှူသော အရိပ်သဖွယ် ဖြစ်သည့်
(မှီခိုအားထားရာ) ကုသိုလ်ကံ။ (၂) အဝတ်၏
-အရိပ်အမြှောက်-အနည်းငယ်၊ အဝတ်ငယ်၊
အဝတ်ပိုင်းကလေး။ (၁) တတော ဥပ္ပန္န၊ ပုပ္ပန္န
ဘဝေ ဝတ္ထုစွာယာယ ဂတဂတဋ္ဌာနေ
ဝသန္တော။ အပ၊ ဠာ၊ ၂။ ၉၄။ (၂) အောက်ပုစ်
-ကြည့်။

ဝတ္ထုစွာယာဆာဒနပဗ္ဗဠုပဂတ (တိ) [ဝတ္ထု-
စွာယာ+ဆာဒန+ပဗ္ဗဠု+ပဂတ] အဝတ်
ငယ်-အဝတ်ပိုင်းကလေး-ဖြင့် (အင်္ဂါဇာတ်
ကို) ဖုံးလွှမ်းခြင်းဖြင့် ပရိဗိုဇ်ရဟန်း အဖြစ်
သို့ ရောက်သော သူ။ ဝတ္ထုစွာယာဆာဒန-
ပဗ္ဗဠုပဂတတ္တာ ဆန္ဒပရိပ္ပာဇကော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၆၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၈။ ဆန္ဒပရိပ္ပာဇက-
(ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၀)
ကြည့်။

ဝတ္ထုဆာဒိယ (န) [ဝတ္ထု+ဆာဒိယ] အင်္ဂါဇာတ်။
ကောသောဟိတံ ဝိနွတိ ဝတ္ထုဆာဒိယံ၊ ဒိ၊ ၃။
၁၃၂။ ဝတ္ထုဆာဒိယန္တိ ဝတ္ထေန ဆာဒေတဗ္ဗံ
ဝတ္ထုဂ္ဂယံ။ ဒိ၊ ဠာ၊ ၃။ ၁၁၇။

ဝတ္ထုဇာတိ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဇာတိ] အဝတ်-
အထည်-အမျိုးအစား။ ယဒိဝေ ဣတော
ဝတ္ထုဇာတိ ဝတ္ထုဂ္ဂယံ။ ဒိ၊ ဠာ၊ ၃။ ၁၁၇။
၁၃၂။ ဝတ္ထုဆာဒိယန္တိ ဝတ္ထေန ဆာဒေတဗ္ဗံ
အညာ ဝတ္ထုဇာတိ နတ္ထိတိ နော နတ္ထိ။ အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၆၆-၇။

ဝတ္ထုဋ္ဌိက (တိ) [ဝတ္ထု+အတ္ထိက။ ထု-ကို-ဠ-ပြု။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၇။] အဝတ်-အထည်-ပုဆိုးဖြင့်
-ကို-အလုံခြုံသောသူ။ ဝတ္ထံ ဝတ္ထုဋ္ဌိကဿ
.....။ ဒိ၊ ၂။ ၁၄၇။

ဝတ္ထုတ္တိက (တိ) [ဝတ္ထု+အတ္တိက] ဝတ္ထုဋ္ဌိက
-ကြည့်။ ဝတ္ထံ ဝတ္ထုတ္တိကဿ ယာနံ ယာနတ္ထိ-
ကဿ။ စရိယာ၊ ဠာ၊ ၄၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃၃။

ဝတ္ထုဒ (တိ) [ဝတ္ထု+ဒါ+အ+ဝတ္ထုဒ- သံ။]
အဝတ်- အထည်- ပုဆိုး- သင်္ကန်း- ကို
ပေးလှူတတ်သော သူ။ ဝတ္ထုဒေါ ဟောကိ
ဝတ္ထုဒေါ။ သံ၊ ၁။ ၂၉။ သံ၊ ဠာ၊ ၁။ ၇၈။ (-ဇာ၊ ဠာ၊
၃။ ၂၂၀)။

ဝတ္ထုဒသာ (တိ) [ဝတ္ထု+ဒသာ] အဝတ်-
အထည်-ပုဆိုး-၏-အမြိတ်-အဆာ။ သော
တေသံ အသိဇာရာဟိ ဧဝ ကေသေဧဝ
ဝတ္ထုဒသာစ ဆိန္နိတော။ ဓမ္မ၊ ဠာ၊ ၁။ ၄၃၁။

ဝတ္ထုဒါန (န) [ဝတ္ထု+ဒါန] အဝတ်-အထည်-
ပုဆိုး- အဝတ်သင်္ကန်း-အလှူ။ အဝတ်-
အထည်-ပုဆိုး-အဝတ်သင်္ကန်း-ကိုပေးလှူ
ခြင်း၊ အဝတ်-အထည်- ပုဆိုး- အဝတ်-
သင်္ကန်း- ကိုပေးလှူခြင်း၏ အကျိုးဆက်။
ဣမိနာ ဝတ္ထုဒါနေန၊ ဟေမဝတ္ထော ဘဝိဿ။

တိ။ အပါ ၁။ ၆၂။ (-၁၂၇)။ ဣမိနာဝတ္ထု ဒါနေနာတိ ဣမိနာ ဝတ္ထုဒါနဿ နိဿန္နေန တံ အနာဂတေ ဟေမာဏ္ဍော သုဝဏ္ဏ- ဝဏ္ဍော ဘဝိဿသိ။ အပါ ၄။ ၂။ ၆။ ဝတ္ထု ဒါနေန ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ ပဋိလာဘော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၇။

ဝတ္ထုဒါနာနိသံသ (ပ) [ဝတ္ထုဒါန+အာနိသံသ] အဝတ်- အထည်-ပုဆိုး-သင်္ကန်း-ကိုပေး- လှူခြင်း၏-အကျိုး-အာနိသင်။ အောက်- ပုဒ်ကြည့်။ (အဝတ်- အထည်- ပုဆိုး- သင်္ကန်း- ကိုပေးလှူ-ခြင်း၏အကျိုးများ- အဆင်း၏ပြည့်စုံခြင်း၊ အဆင်းလှခြင်း၊ ရွှေအ- ဆင်းနှင့်တူသောအဆင်းရှိခြင်း၊ ကြည်ညိုဖွယ် ရှိခြင်း၊ မြူအညစ်အကြေးကင်းခြင်း၊ ပြုံးပြုံး ပြက်ပြက် အရောင်ထွက်ခြင်း၊ တန်ခိုးကြီးမား ခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်ပြေပြစ်ခြင်း၊ ကောင်းကင်၌ အမိုးအကာကိုရခြင်း၊ ပြုသော အဝတ်ပုဆိုး တစ်သိန်း၊ ဝါသော အဝတ်ပုဆိုး တစ်သိန်း၊ နိသောအဝတ်ပုဆိုးတစ်သိန်းကိုသည်ဦးထိပ်၌ ဆောင်းမိုးခြင်း၊ ဖြစ်လေရာရာ ဘုံတဝတို့၌ အဝတ်အထည် ပေါများခြင်း၊ ပိုးထည်၊ ကမ္မ- လာထည်၊ ခေါမထည်၊ ဝါချည်ထည်တို့ကို အလို ရှိတိုင်းဝတ်ဆင်ရခြင်း၊ ၉၄- ကမ္ဘာတိုင်တိုင် အပါယ်လေးပါးမလားရခြင်း၊ နတ်ပြည်၌ဖြစ် ရခြင်း၊ စသောအကျိုးတို့ဖြစ်ပါသည်။) (သံ၊ ၂၉။ ပေတ၊ ၁၃၉။ အပါ ၁။ ၁၂၇၊ ၁၄၇၊ ၂၀၅၊ ၂၅၇-၉။ ဒီ၊ ၄၊ ၃၁၁၆။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၇၇။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၇။ အပါ ၄။ ၂။ ၉၄။)

ဝတ္ထုဒါနာနိသံသပဋိသံယုတ္တ (တိ) [ဝတ္ထုဒါနာနိ- သံ+ပဋိသံယုတ္တ] အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး- သင်္ကန်း- ပေးလှူခြင်း၏-အကျိုး-အာနိ သင်-နှင့်စပ်ယှဉ်သော(စကား)။ ဝတ္ထုဒါနာ- နိသံသပဋိသံယုတ္တာယာ(ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၀၁)တိ “ဝတ္ထုဒေါ ဟောတိ ဝတ္ထုဒေါ” တိအာဒိကာယ

ဝတ္ထုဒါနဿ အာနိသံသေန ပဋိသံယုတ္တာယ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၇၁။

ဝတ္ထုဒါယက (တိ) [ဝတ္ထု+ဒါယက။ ထိ-၌ ဝတ္ထု ဒါယိကာ။] အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး-သင်္ကန်း- ကို ပေးလှူတတ်သော၊ သူ။ ဣတ္ထံ သုဒ္ဓိ အာယသ္မာ ဝတ္ထုဒါယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပါ ၁။ ၁၂၉။ (အ-ပ-၁၊ ၄။ ၂။ ၆)။

ဝတ္ထုဒါယကတ္ထေရ (ပ) [ဝတ္ထုဒါယက+ထေရ] ဝတ္ထုဒါယကထေရံ၊ အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး- သင်္ကန်း-ကိုပေးလှူတတ်သောထေရ်။ ပက္ခိ- ဇာတော တဒါ အာသိန္တိအာဒိကံ အာယသ္မာ- တော ဝတ္ထုဒါယကတ္ထေရဿ အပဒါနံ။ အပါ ၄။ ၂။ ၉၄။ (-အပါ ၁။ ၁၂၉)။

ဝတ္ထုဒါယကတ္ထေရအပဒါန (န) [ဝတ္ထုဒါယက တ္ထေရ+အပဒါန] ဝတ္ထုဒါယကထေရ်၏-အပ ဒါနံ-အကြောင်းအရာ- အဋ္ဌပ္ပတ်။ ခုဒ္ဒကနိ- ကာယ၊ ထေရပဒါနပါဠိ၊ ၇-ဝဂ်၊ ၇-အပ- ဒါနံ။ အပါ ၁။ ၁၂၇-၉။ အပါ ၄။ ၂။ ၉၄။

ဝတ္ထုဒါယိကာ ဝိမာနံ (ပ၊ န) [ဝတ္ထုဒါယိကာ+ ဝိမာန] အဝတ်-အထည်- ပုဆိုး- သင်္ကန်း- ကိုပေးလှူတတ်သော ဒါယိကာမ၏-ဘုံ- ဝိမာနံ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝတ္ထုဒါယိကာ ဝိမာနံ (ပ၊ န) [ဝတ္ထုဒါယိကာ- ဝိမာန+ဝတ္ထု။ နောက်ပုဒ်ကျေ။] အဝတ်- အထည်-ပုဆိုး-ကိုပေးလှူတတ်သော ဒါယိ ကာမ၏-ဘုံ-ဝိမာနံ- ၏ အကြောင်းအရာ ရှိသော-စကား-ဒေသနာ။ အနန္တရံ စတုရ ဝိမာနံ ယထာ ဝတ္ထုဒါယိကာဝိမာနံ၊ တထာ- ဝိတ္တာရေတဗ္ဗံ။ ဝိမာနံ၊ ၄၀။ (ဝတ္ထုတ္ထမ ဒါယိ- ကာ ဝိမာနဝတ္ထုကိုပင် ဝတ္ထုဒါယိကာ ဝိမာန ဝတ္ထုဟုဆိုသည်။)

ဝတ္ထစာရီ (တိ) [ဝတ္ထ+စာရ+တိ။ ထိ-၌ဝတ္ထ
စာရီနိ။]အဝတ်-အထည်- ပုဆိုး- ကိုဝတ်
ဆင်-တတ်-လေ့ရှိ-သော-သူ။ “ဝေဂ္ဂပါယ
ဝတ္ထစာရီနိယာနာမ သဒ္ဓိံ သံဝါသံ နာလတ္ထ”
န္တိ ဟဒယံ ဖာလေတော။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၀၂။

ဝတ္ထစောဝက (တိ) [ဝတ္ထ+စောဝက။ ထိ-၌
ဝတ္ထစောဝိကာ။] ခေါ်သည်။ အဝတ်-အထည်
-ပုဆိုး- ကို ဖွပ်လျှော်တတ်သော၊ သူ။
သုခောတံ မုဇကေနာဟန္တိ ဝတ္ထစောဝကေန
ပုရိသေန သုဠုစောဝိတံ သုဝိသုဒ္ဓကတံ။
အပါဠ၊ ၂။ ၃၉။

ဝတ္ထစောဝန (တိ) [ပတ္ထ+စောဝန] (၁) ဝတ္ထ-
စောဝက-ကြည့်။ (၂) (၂) အဝတ်-
အထည်- ပုဆိုး- တို့ဖွပ်လျှော်ခြင်း။ (၁)
အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ (၂) (၂) ဝတ္ထစောဝနေ
ဝါ ကေသတ္ထဒနေ ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၅၃။

ဝတ္ထစောဝနက (တိ) [ဝတ္ထစောဝန+က] ဝတ္ထ-
စောဝက-ကြည့်။ ရဇကောတိ ရဇကောရော
ဝတ္ထစောဝနကော။ နိတိ၊ ခာတု။ ၄၆။

ဝတ္ထနာဠိ (ထိ) [ဝတ္ထ+နာဠိ] အဝတ်-အထည်
-ပုဆိုး- (ထည့်စရာ) ကျည်။ အယံ မေ
ဘန္တေ ဘဟိတိကာ အဇာတသတ္တုနာ
ဝေဒေဟိပုတ္တေန ဝတ္ထနာဠိယာ ပက္ခိပိတော
ပဟိတာ။ မ၊ ၂။ ၃၁၉။

ဝတ္ထနိဝသန (တိ) [ဝတ္ထ+နိဝသန] အဝတ်
သင်္ကန်းကိုဝတ်သော၊ သူ။ ဘဂဝါ ပုဗ္ဗာရာမေ
နိသီဒန္တော... ဝတ္ထနိဝသနော (နိဝတ္ထနိဝါသ-
နောသိ-မ္ပ) ကေသံ သုဂတမဟာစိဝရံ
ကတော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၀။

ဝတ္ထနိဝါသန (န) [ဝတ္ထ+နိဝါသန] အဝတ်-
အထည်-ပုဆိုး-ကိုဝတ်ခြင်း။ ပရိပုဗ္ဗောဒ-

ဟိတသဒ္ဓေါ ဝတ္ထနိဝါသနံ ဝဒတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၇။

ဝတ္ထန္တ (ပု၊ န) [ဝတ္ထ+အန္တ] အဝတ်-အထည်
ပုဆိုး-၏-အဆိုး-အစွန်-အဖျား။ ပရိယံ
န္တေ ဆိန္ဒုသာဠကောဝိယာတိ ဝတ္ထန္တေ-
ဒသန္တေ ဝါ ဆိန္ဒုဝတ္ထံ ဝိယ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။
မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၇။

ဝတ္ထန္တရီ (န) [ဝတ္ထ+အန္တရ] (၁) အဝတ်-
အထည်-ပုဆိုး-တို့၏ -အလယ်-အကြား-
ကြားထဲ။ (၂) အထူးထူးအပြားပြား
ဆန်းကြယ်သော-အဝတ်-အထည်၊ အဝတ်
-အထည်-တစ်မျိုး။ (၁) တတြ ဝေ ဝတ္ထန္တ
ရေဟိ ဣတ္ထိယာ ဝါ နိက္ခန္တလောမာနိ ဘိက္ခု၊
ဘိက္ခုနောဝါ ပဝိဋ္ဌလောမာနိ ဣတ္ထိံ ဖုသန္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၄။ (-ဝင် ရ။ ၁၀၂)။ (၂) နေတ္ထံ
ဝတ္ထန္တရက္ခိယံ။ ဓာန်။ ၁။ ၁၀၉။ ဝတ္ထန္တရဝိစိတ္တ
ရူပံ ဝတ္ထံ၊ ယံ စိနဒေသေ သဉ္ဇာတံ။ ဓာန်၊ ၄။

ဝတ္ထန္တရီ (န) [ဝတ္ထ+အန္တရ] ဝတ္ထုတပါး
အခြားတပါးသောဝတ္ထု။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထန္တရရဟိတ (တိ) [ဝတ္ထန္တရ+ရဟိတ] ဝတ္ထ
တပါး - အခြားတပါးသော ဝတ္ထု-မှကင်း
သော။ ဝတ္ထန္တရ ရဟိတတ္ထေ ဒသေ တဗ္ဗေ-
ဝတ္ထန္တရေ ဝိယ အာရမ္မဏန္တရေ ပိ န ဝတ္တတိ။
အနု၊ ၁။ ၁၄၀။

ဝတ္ထပညတ္တိ (ထိ) [ဝတ္ထ+ပညတ္တိ] အဝတ်-
အထည်-ပုဆိုး-ဟူသော နာမပညတ်။ န
ရူပ ပညတ္တိ ဝိယ ဝတ္ထပညတ္တိသဘာဝပရိစ္ဆိန္ဒေ
ပဝတ္တာ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၆၈။

ဝတ္ထပဋိစ္ဆန္ဒ (တိ) [ဝတ္ထ+ပဋိစ္ဆန္ဒ] အဝတ်-
အထည်-သင်္ကန်း-ဖြင့်-ဖုံးလွှမ်း-ဖုံးကွယ်-
အပ်သော။ တံ သော ဝတ္ထပဋိစ္ဆန္ဒတ္တာ-
အပဿန္တေ...။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။

ဝတ္ထုပဋိစ္စာဒိ (ထိ) [ဝတ္ထု+ပဋိစ္စာဒိ (=ပဋိ+ဆဒ+ဇေ+ဣ။)] (က) အဝတ်-အထည်-ဟူသော အဖုံးအလွမ်း။ (ခ) ဖုံးလွှမ်းကြောင်း ဖြစ်သည့်-အဝတ်-အထည်။ (ဂ) အဝတ်-အထည်-ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းခြင်း။ (ဝါ၊ ဘု၊ သု၊ ၁။ ၁၇၃-နာ)။ (က) (ခ)(၁) တိဿာ ပဋိစ္စာဒိယော ဇန္တာသရပဋိစ္စ ဒိ ဥဒကပဋိစ္စာဒိ ဝတ္ထုပဋိစ္စာဒိန္တိ။ (ဝါ၊ ဘု၊ ၂၅၉။ (-ဝါ၊ ၅။ ၂၁၇။ ဝါ၊ ၅။ ၂၁။ ဝါ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၃)။ ပဋိစ္စာဒေဘိတိ ပဋိစ္စာဒိ။ ဇန္တာသရပဋိစ္စာဒိ ပဋိစ္စာဒိ ဇန္တာသရပဋိစ္စာဒိ။ ဣတရသုပိ ဒေသဝနယော။ ဝါ၊ ၅။ ၂၁။ ၄။ ပဋိစ္စာဒိယတိ ဣမာယာတိ ပဋိစ္စာဒိ။ ဝတ္ထုပဋိစ္စာဒိ ပဋိစ္စာဒိ ဝတ္ထုပဋိစ္စာဒိ။ ပါစိဘိယော။ ၄၅၇။ (-ဝါ၊ ၁၇၇။ ၂။ ၂၇)။

ဝတ္ထုပလိဂုဏ်တ (တိ) [ဝတ္ထု+ပလိဂုဏ်တ] အဝတ်ဖြင့် ထက်ဝန်းကျားမှ ရစ်ပတ်အပ်သော။ သေတစ္ဆတ္တန္တိ ဝတ္ထုပလိဂုဏ်တံ ပဏ္ဍရစ္ဆတ္တံ။ ဝါ၊ ၅။ ၂။ ၁၃၂။ ဝတ္ထုပလိဂုဏ်တန္တိ ဝတ္ထေဟိ သမန္တတော ဝေဋ္ဌိကံ။ ပါ၊ ၅။ ၁၃၂။

ဝတ္ထုပသုတ (တိ) [ဝတ္ထု+ပသုတ] အဝတ်သက်န်း- အဝတ်သက်န်းကို တန်ဆာဆင်ခြင်း- ဦး-အားထုတ်- နှစ်ခြိုက်-မေ့လျော်-သော။ သူ။ ဝတ္ထုပသုတော (ခ) ဘု၊ ၂၂၆) တံ ဝတ္ထု ပသုတော ဝတ္ထုပသုတော။ စိဝရမဏ္ဍနာဘိယတော။ နိဒဿနမတ္တံ စေတံ ပတ္တမဏ္ဍနာဒိစာပဉ္စပဋိစ္စာဒိကုပဿာပိ ကမိပေတတ္တာ။ ကေရ၊ ၅။ ၁၀၇။

ဝတ္ထုဗ္ဗ (တိ) [ဝသ+တဗ္ဗ။ ရှု။ ၃၇၆။ ဝတ္ထုဗ္ဗ-သံ။ ဝတ္ထုဝိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) နေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂) ဝတ်ရုံ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၃) န ဝေါ မမ သန္တိကေ ဝတ္ထုဗ္ဗ (ဥဒါန၊ ၁၀၅) န္တိ ကုမေဟိ မယံ သန္တိကေ န ဝသိတဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ ၅။ ၁၆၄။ န စတိက္ခဝေ ပဏ္ဍိတောယ အရညေ ဝတ္ထုဗ္ဗံ။ ယော

အဘိဓာန်(အ-ဝတ်) ၄၁-ပ-မ-သ-၈

ဝသေယျ။ အာပတ္တိ ဗုက္ကဋ္ဌဿာ(ဝါ၊ ၁။ ၁၃၉) တံ အာဒိသု ဝိယ ဟိ ဝတ္ထုဗ္ဗသဒ္ဓေါ ဝသိတဗ္ဗပရိယာယော။ သိ၊ ၅။ ၁၀။ (-ဝါ၊ ၁။ ၂။ ၉။ ၂၉၉)။ (၂) ဝတ္ထုဗ္ဗ (ဝါ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ၁၇၇) န္တိ နိဝတ္ထုဗ္ဗ နိဝါသေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဝါ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ၂။ ၂။ ကသ ပရိဒဟနေ ဝါ၊ သိတဗ္ဗန္တိ ဝတ္ထံ၊ နိဝါသိယိတ္တာတိ နိဝတ္ထံ၊ ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ နိဝတ္ထုဗ္ဗံ။ နိရုတ္တိ။ ၄၉၇-နာ။

ဝတ္ထုဗ္ဗသဒ္ဓ (ပ) [ဝတ္ထုဗ္ဗ+သဒ္ဓ] ဝတ္ထုဗ္ဗသဒ္ဓိ။ ဝတ္ထုဗ္ဗ (၁) အနက်ကြည့်။

ဝတ္ထုဘာဝါပဂမ (ပ) [ဝတ္ထု+ဘာဝ+အပဂမ] အဝတ်-အထည်- ပုဆိုး-၏ အဖြစ်မှကင်းခြင်း။ ဝိဂမာဝတ္ထုဗ္ဗတာ (မူလဒ္ဓါ၊ ၂။ ၆၇) တိ ဝိဂမဿ ဝတ္ထုဘာဝါပဂမဿ အဝတ္ထုဗ္ဗတာ။ အနုဒ္ဓါ၊ ၂။ ၉၁။

ဝတ္ထုဘောဂ (ပ) [ဝတ္ထု+ဘောဂ] အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး-ကို-သုံးဆောင်-ဝတ်ဆင်-ဝတ်ရုံ-ခြင်း။ ဝေရူပေါ ဝတ္ထုဘောဂေါ အဟောသိ။ သံ၊ ၁။ ၉၀။ နာဿုဋ္ဌာရာယ ဝတ္ထုဘောဂါ၊ စစိတ္တံ နမတိ။ သံ၊ ၁။ ၉၃။

ဝတ္ထုယတိ (ကြိ) [ဝတ္ထု+ဏယ+တိ] ညှဉ်းဆဲ၏။ ဝတ္ထုတိ ဝတ္ထုယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၁။

ဝတ္ထုယုဂ (န) [ဝတ္ထု+ယုဂ] (က) ဝတ်စုံ၊ သက်န်း - အစုံ-တစ်စုံ၊ (သင်းပိုင် ကေသီ သက်န်း ၂-ထည်)။ (ခ) ဝတ်စုံ၊ ဝတ်လဲတော် အစုံ၊ ပုဆိုးအစုံ၊ ပုဆိုးအင်္ကျီတစ်စုံ။ (က) ဗုဒ္ဓဿဟံ ဝတ္ထုယုဂံ အဒါသိ။ ဝိမာန၊ ၅၇။ ဝတ္ထုယုဂံ ဒသဗလဿေဝ အဒါသိ။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၇၀။ (-ပေတ၊ ၁၇၇။ အပ၊ ၂။ ၁၉၂။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၇၁။ ဝိမာန၊ ၅။ ၁၆၅)။

(ခ) စတုခုသိတိယာ ဝတ္ထုကောဋိသဟဿာနံ ကေညေဝ တံ ဝတ္ထုယုဂံ ဟောတိ။ သံ၊ ၂။

၁၁၉။နဂေါ ဝယ် ဝတ္ထုယုဂဋ္ဌ ဇိနန၁။ဇာ၁။
၂၆၆။ (-ပေဋကော။ ၂၉၅။အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၀-
၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၇)။

ဝတ္ထုယုဂဒါန (န) [ဝတ္ထုယုဂ+ဒါန] အဝတ်-
သင်္ကန်း - အစုံ- တစ်စုံ-ကို- လှူဒါန်း-
ပေးကမ်း-ခြင်း။

ဝတ္ထုယုဂဒါနကာရဏ (န) [ဝတ္ထုယုဂဒါန +
ကာရဏ] အဝတ်-သင်္ကန်း- အစုံ-တစ်စုံ-
ကို-လှူဒါန်း-ပေးကမ်း-ခြင်း ဟူသော အ
ကြောင်း။ “သတ္တု ဝတ္ထုယုဂဒါနကာရဏ” နှိ
ဥ တွာ...။ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၆၅။

ဝတ္ထုယုဂလ (န) [ဝတ္ထု + ယုဂလ] ဝတ္ထုယုဂ-
ကြည့်။ဒုဿယုဂန္တိ ဝတ္ထုယုဂလံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။ ၂။
၂၀၆။

ဝတ္ထုယုဂိက (တိ) [ဝတ္ထုယုဂ+ ကိက] (၁)
ပုဆိုး-အစုံ-တစ်စုံ-ကို ထိုက်သော။ သူ။ (ပု)
(၂) ဝတ္ထုယုဂိကသဒ္ဓါ။ (၁) သန္တိဋ္ဌံ အရဟ-
တိတိ သန္တိဋ္ဌံကော ယထာ ဝတ္ထုယုဂိ အရဟ-
တိတိ ဝတ္ထုယုဂိကော။ မ၊ဋ္ဌိ၊ဥ။၁၇၄။ (ပု)
(၂) ဝတ္ထုယုဂိကသုကံသာလိကသဒ္ဓါနံ ဝိယ
သံကိလေသိကသဒ္ဓါက ပဝတ္ထိ ဝေဒိယဗ္ဗာ။
မူလဋ္ဌိ၊၁။၄၀။

ဝတ္ထုရဇက (ပု) [ဝတ္ထု+ ရဇက] ဆေးဆိုးပန်း
ရိုက်သမား၊အဝတ်-အထည်-ဘို့ကို ဆေးဆိုး
ဖတ်သော။ သူ။ ဝတ္ထုရဇကော (တတ္ထရဇ-
ကော၊သိ-မူ) ဟုတွာ စေတိယေ ဝတ္ထေဟိ
အစ္စာဒနသမယေ နာနာဝတ္ထေဟိ ဒုဿာနိ
ရဉ္ဇေသိ။ အပါဠ၊ ၂။၁၇၇။

ဝတ္ထုလက္ခဏ (န) [ဝတ္ထု + လက္ခဏ] (၁)
အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး-၏-အမှတ်အသား
-လက္ခဏာ။ (၂) အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး-
-၏-အမှတ်အသား-လက္ခဏာ-ကို ပြတတ်

သော ကျမ်းဂန်။ (၁) (၂) မဏိလက္ခဏံ
ဝတ္ထုယုဂဏံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ယာနိ။ ၂၉၇။ (-
ဒိဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆)။ (လက္ခဏန္တိ
ဖေသံ လက္ခဏပုဂ္ဂာသကယတ္ထံ) သိ၊ဋ္ဌိ၊
သစ်၊၁။၃၇၂။

ဝတ္ထုလူခ (ပု) [ဝတ္ထု+လူခ] အဝတ်-အထည်
-သင်္ကန်း- ဇာ-ပေါင်းပါး- ဖောင်းနွမ်း-
ခြင်း။ တယ် လူခေဟိတိ ဝတ္ထုလူခသတ္တုလူခရ-
ဇနလူသခါဖေဟိ တိဟိ လူခေဟိ။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊
၁။၁၉၉။

ဝတ္ထဝနိ (ဝိ) [ဝတ္ထု+ ဝနိ] အဝတ်-ပုဆိုး-
ကျစ်-လုံ၊ လိမ်-ကျစ်-လုံး - နပ်သော-
အဝတ်-ပုဆိုး- သင်္ကန်း (ရေချိုးသည့်အခါ
ခွေးပွတ်၊ ညှိရေသနပ်ပုဆိုးကျစ်၊ ရေသနပ်
ပုဆိုးလုံ)။ ဥက္ကာသိကန္တိဝတ္ထဝနိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၄၄။ဝိ ဝိ ဝိဟ၊၄၄၅။ ကသဖိလ္လဝိရပံ တတ္တာ
ဝတ္ထဝနိဥက္ကာသိကာနာမ။ ပ၊စိတ်၊ယော။
၄၅၁။

ဝတ္ထဝါယနဥပကရဏ (န) [ဝတ္ထု+ ဝါယန +
ဥပကရဏ] အဝတ်-အထည်-ကို ရက်လုပ်
ပြောင်း ပြန်သော - အဆောက်အဦး -
ပြုယူ (ရက်၊ရက်သွား ကက်ခတ်) ။
ဝေမံနာမ တန္တဝါယနံ ဝတ္ထဝါယနဥပက-
ရဏံ၊ ယေန ဝိတံ တန္တံ ဣန္ဒေန္တိ။ ဝိ၊တိ၊၁။
၂၃၄။

ဝတ္ထဝိကလ (တိ) [ဝတ္ထု + ဝိကလ] အဝတ်-
အထည်-ပုဆိုး-ချို့တဲ့-မရှိ-သော။နဂေါတိ
ဝတ္ထဝိကလော၊ ဝတ္ထေန အတ္ထိကောတိ
အဓိပ္ပာယော။ စဋိယာ၊ဋ္ဌ။၄၃။

ဝတ္ထဝိ(ဝိ)နန (န) [ဝတ္ထု+ဝိနန] အဝတ်-
အထည်-ပုဆိုး-ကို ရက်ခြင်း။ တန္တံ ဝုစ္စတိ
ဝတ္ထဝိနနတ္ထံ တန္တဝါယေဟိဒုပ္ပကော အာသဉ္ဇိ-
တွာ။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၉၀။(-အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၃၇၃)။

ဝတ္ထဝေ (ကြိတ်) [ဝသ+တဝေ] နေခြင်းငှါ၊ နေရန်။ တုံတဝေသု ဝသနံ ဝတ္တံ၊ ဝတ္ထဝေ။ နိရုတ္တိ။ ၄၃၇-နာ။

ဝတ္ထသညာ (ထိ) [ဝတ္ထ+သညာ] အဝတ်- အထည်- ဟူသော- အမှတ်- သညာ။ သိက္ခာနာ ဟိ ဝတ္ထံ ဂဏှာမိတိ ဝတ္ထသညာယ- ဝေ ဂပိတံ။ ဝဇီရ။ ၂၆၃။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၂၂)။

ဝတ္ထသဒိသ (ထိ) [ဝတ္ထ+သဒိသ] အဝတ်- အထည်- ပုဆိုး- နှင့်- ဟူသော။ ကရဇကော- ယသ ဝတ္ထသဒိသတ္တာ... စတုတ္ထဇ္ဈာနစိတ္တသ ဝတ္ထသဒိသတာ ဝုတ္တာ။ မ၊ ဇိ။ ၂။ ၂၃၈။

ဝတ္ထသန္နိဓိ (ပု) [ဝတ္ထ+သန္နိဓိ] အဝတ်- အထည်- ပုဆိုး- သင်္ကန်း- ကို- သိမ့်- သိမ်းဆည်း- ခြင်း။ အန္ဓသန္နိဓိ ဝတ္ထသန္နိဓိ။ ဒီ၊ ဝ။ ၆၊ ၆။ မဟာနိ။ ၂၉၀။ (-ဒိ၊ ဇ္ဈ၊ ၁။ ၈၀။ မဟာနိ၊ ဇ္ဈ၊ ၂၅၅)။

ဝတ္ထသန္နိဓိပရိဝဇ္ဇန (န) [ဝတ္ထသန္နိဓိ+ ပရိဝဇ္ဇန] အဝတ်- အထည်- ပုဆိုး- သင်္ကန်း- ကို- သိမ့်- သိမ်းဆည်း- ခြင်း- ကို- မှ- ကြည့်ရှောင်ခြင်း။ ဝတ္ထသန္နိဓိပရိဝဇ္ဇနံ သလ္လ- ဟုကုဝုတ္တိကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၃။

ဝတ္ထသမ္ပဒါ (ထိ) [ဝတ္ထ+သမ္ပဒါ] အဝတ်- အထည်- ပုဆိုး- နှင့်- ပြည့်စုံ- လုံလောက် - ခြင်း။ ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တမာနမ္ပိ၊ ဟောန္တိ မေ ဝတ္ထ- သမ္ပဒါ။ အပါ၊ ၁။ ၁၂။

ဝတ္ထသာဇ္ဇက (ပု) [ဝတ္ထ+သာဇ္ဇက] အဝတ်ဟူ သောပုဆိုး၊ အဝတ်ပုဆိုး။ တေရသဟတ္ထော ပိ ဟိ ဝတ္ထသာဇ္ဇကော ဒသစ္စေဒနတော ပဋ္ဌာယ နန္ဒကန္ဓေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။ သံ၊ ဇ္ဈ၊ ၃။ ၃၀၇။

ဝတ္ထသုတ္တ (န) [ဝတ္ထ+သုတ္တ] (ဝ) ဝတ္ထသုတ်၊ အဝတ်- အထည် ပုဆိုးကို ဥပမာပြု၍ ဟောကြားတော်မူသောသုတ်။ (၂) အဝတ် နှင့်ချည်း။ (ဝတ္ထသုတ်သည် ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင် ဟောကြားတော်မူသော ဝုတ္ထသုတ် (မ၊ ၁။ ၄၃-၈) အရှင်သာရိပုတ္တဇေမထေရ် ဟော ကြားတော်မူသော ဝုတ္ထသုတ် (-သံ၊ ၃။ ၆၄- ၅) ဟု ၂-သုတ်ရှိသည်။ ၂-သုတ်စသုံးပင် အဝတ်၊ အထည်၊ ပုဆိုးကို ဥပမာပြု၍ ဟောကြားတော်မူသောသုတ်ကြီးဖြစ်သည်။ (ဝ) မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်- ၇-သုတ်။ မ၊ ၁။ ၄၃။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဂဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ - သံယုတ်၊ ၄-သုတ်၊ သံ၊ ၃။ ၆၄။ မ၊ ဇ္ဈ၊ ၁။ ၇၀။ သံ၊ ဇ္ဈ၊ ၃။ ၁။ ၂။ မ၊ ဇ္ဈ၊ ၁။ ၂။ ၆။ သံ၊ ဇ္ဈ၊ ၂။ ၄၂။ (၂) ဝုတ္ထသုတ္တာ၊ ဒိကံ ပရိစ္ဆိဋ္ဌ ကပ္ပနံ ပရိကပေ။ ကင်္ခါ၊ ဇ္ဈ- သစ်၊ ၂၀၃။

ဝတ္ထာဂါရ (န) [ဝတ္ထ+ပရိစ္ဆန္ဒ+အဂါရ။ မဇ္ဈေ- လော၊ ၂။] အဝတ်- အထည်- သင်္ကန်း- ပြင့်- မိုး- ကာ- အပ်သော- အိပ်- ကျောင်း။ ဥစ္စာဂါရံ၊ တိဏာဂါရံ ဝတ္ထာဂါရဉ္စ ယော ဒဒေ။ ပိမာန။ ၈၇။ ပိမာန၊ ဇ္ဈ။ ၂၃၆။

ဝတ္ထာဒိ အနုသာရ (ပု) [ဝတ္ထ+အာဒိ+အနု၊ သာရ] (ဝိဘက် ဝိစာရစသော နာမ်တရား တို့၏) မှီထုဟဒယဝတ္ထု၊ မဟာဘုတ်စသည် ကို- အစဉ်- လျှောက်- အောက်မေ့- ဆင်ခြင်- အာရုံပြု- ခြင်း။ တတော ဝုဋ္ဌာယ ယေ တတ္ထ ဝိတက္ကဝိစာရာဒယော ဓမ္မာ၊ တေ တေသဉ္စ ဝတ္ထာဒိအနုသာရေန ရူပဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ ဇ္ဈ။ ၂၁၄။ သုတ္တနိ၊ ဇ္ဈ။ ၁။ ၁၉၁။

ဝတ္ထာဒိဝတုက္က (န) [ဝတ္ထ+အာဒိ+ဝတုက္က] ဟဒယဝတ္ထုစသော ၄-ခုယှို၏ အပေါင်း။

သေသံ နေဝ ဝတ္ထု န ဗျူရန္တိ ဇဝံ ဝတ္ထာဒိ-
စတုက္ကဝသေန စတုပ္ပိဓံ။ ဝိသုဒ္ဓိံ၊ ၂။၈။

ဝတ္ထာဒိဒေါသယုတ္တ (တိ) [ဝတ္ထု+ အာဒိ+
ဒေါသ+ယုတ္တ] (ပဉ္စင်းလောင်း ဟူသော)
ဝတ္ထုစသည့်အပြင်နှင့်ယှဉ်ခြင်း (ကံ)။ ဝတ္ထာဒိ
ဒေါသ-ယုတ္တ သ ကမ္မဿ သဘာဝဿတာ
ကမ္မဝါစာရဟတ္တာဘာဝါ။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၂။

ဝတ္ထာဒိသင်္ကမန (န) [ဝတ္ထု+ အာဒိ+ သင်္ကမန]
(စက္ခု) ဝတ္ထုစသည့်အတိုင်း ပြောင်းရွှေ့ခြင်း။
ဝတ္ထာဒိသင်္ကမနံနာမေတ္တ နတ္ထိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။
၃၀၄။

ဝတ္ထာနုမောဒနကထာ (ဂီ) [ဝတ္ထု+ အနုမော-
ဒနာ+ကထာ] အဝတ်-သင်္ကန်း- အနုမော-
ဒနာဘုရားစကား အဝတ်- သင်္ကန်း-ကို
(လှူပြီးသည်မှ) နောက်၌ ဝမ်းမြောက်-
ဖွယ်-ကြောင်း- တရားစကား၊ အဝတ်၊
သင်္ကန်းနှင့်(စပ်သော) အဖန်ဖန်ဝမ်းမြောက်-
ဖွယ်-ကြောင်း- တရားစကား၊ ခမ္မိယာကထာ-
ယာတိ ဝတ္ထာနုမောဒနကထာယ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။
၁၆၁။

ဝတ္ထာနုမောဒန (နာ) ပရိယောသာန (န)
[ဝတ္ထာနုမောဒနာ+ ပရိယောသာန] အဝတ်-
သင်္ကန်း-ကို အနုမောဒနာ ပြုသည်၏အဆုံး၊
အဝတ်၊ သင်္ကန်းနှင့် ဆက်စပ်သော အနုမော-
ဒနာတရား၏အဆုံး။ အယံ ပန ဇီဝကော...
သိဝေယျကံ ဒုဿယုဂံ ဒတွာ ဝတ္ထာနုမော-
ဒနာ ပရိယောသာနေ သေတာပတ္တိဖလေ
ပတိဋ္ဌာယ စိန္တေသိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂။ (မ၊ ၁။ ၃။
၃၂)။

ဝတ္ထာဘရဏဩဘာသ (ပ) [ဝတ္ထု+ အာဘရဏ+
ဩဘာသ] ဝတ္ထာဘရဏဇုတိ - ကြည့်။
အတ္တနောသရိရာဘာသေနစေဝတ္ထာဘရဏ
ဩဘာသေနစ။ ဝိမာန၊ ၁။ ၂၆။

ဝတ္ထာဘရဏဇုတိ (န) [ဝတ္ထု+ အာဘရဏ+
ဇုတိ] ဝတ်စား၊ တန်ဆာအပေါင်း၊ ဝတ်စား၊
တန်ဆာ။ သေဋ္ဌိံဘာ ဒတ္တနာ (ဟေတုဗ္ဗ-
ယုတ္တကံ ဝတ္ထာဘရဏဇုတိ (ဝတ္ထုဘရဏ-
ဘာသရူပါက-မူ) သံဝေပံယုဒ၊ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁၆။

ဝတ္ထာဘရဏဇုတိ (ထိ) [ဝတ္ထုဘရဏ+ဇုတိ]
အဝတ်၊ တန်ဆာ- ပတ်စာ၊ တန်ဆာ-
ဟို၏ တို့မှ ထွက်သော- အဖျင်အလင်း။
နန္ဒနဝနံ အတ္တံ နာ ဝတ္ထာဘရဏဇုတိဟိ
သင်္ဂပုဘာယ စ အဘိဓိဒ္ဓာ။ ပေတ၊ ၁။
၁၆၃။

ဝတ္ထာဘရဏောဘာသ (ပ) [ဝတ္ထုဘရဏ+
ဩဘာသ] ဝတ္ထုဘရဏဇုတိ - ကြည့်။ အတ္တ-
နော ဝ ပရိပုဗ္ဗဘာဝိ ဝတ္ထာဘရဏောဘာ-
သေဟိ စ ပသေသဟော ဩဘာသေတိ။
ဝိမာန၊ ၁။ ၁၁။

ဝတ္ထာဘရဏောဘာသသမုဇ္ဈသ (တိ) [ဝတ္ထု-
ဘရဏောဘာသ+ သမုဇ္ဈသ] အဝတ်၊ တန်ဆာ
တို့၏အဖျင်ဖြင့် လှောင်စား-ဟုန်းဟောက်ပ-
လက်-ကော... ဇုတိပ။ ဝတ္ထာဘရဏောဘာ-
သသမုဇ္ဈလာ သရိပုဂံ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၃။

ဝတ္ထာရမ္မဏဒုကာ (န) [ဝတ္ထု+ အာရမ္မဏ+
ဒုကာ] ဝတ္ထုဒုကာ၊ အရမ္မဏဒုကာ။ ပဋ္ဌာရမ္မ-
ဏဒုကာ သိန္နာတိကာ သံယံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁၅။
သိ၊ ၁။ ၁၁၆။

ဝတ္ထာရမ္မဏန္တရရဟိတ (တိ) [ဝတ္ထု+ အာရမ္မဏ+
အန္တရ+ရဟိတ] ဝတ္ထုတစ်ပါး၊ အာရုံတစ်ပါးမှ
ကင်းသော။ တံ ပနောတံ ဝတ္ထာရမ္မဏန္တရ-
ရဟိတံ ကေဝလံ ဖဒယဝတ္ထုဇေဝ နိဿာယ
ပဝတ္ထဇတိ ဝုတ္တံ ဟောထံ။ ဇူလ၊ ၁။ ၁၃၃။
(-ဇ၊ နုဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၀)။

ဝတ္ထာရမ္မဏပဋိသံဘတ (ပု) [ဝတ္ထာရမ္မဏ+ပဋိ-
သံဘတ] ဝတ္ထု၊ အာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်း။
ဩဋ္ဌာရိက္ခာရီနှင့် ဝတ္ထာရမ္မဏပဋိသံဘတဝေ-
န သုရိဂ္ဂဟိတတာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁။

ဝတ္ထာရမ္မဏပဒဋ္ဌာန (တိ) [ဝတ္ထာရမ္မဏ+ပဒ-
ဋ္ဌာန] ဝတ္ထု၊ အာရုံလျှင်နိုးသောအကြောင်း
ရှိသော (ဝိညာဏ်) ဝိဇာနန လက္ခဏံ ဝိညာ-
ဏံ...ဝတ္ထာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနံ ဝါ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။
၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၉။

ဝတ္ထာရမ္မဏရူပ (န) [ဝတ္ထာရမ္မဏ+ရူပ] ဝတ္ထု၊
အာရုံဟုဆိုအပ်သော ရူပ။ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ
ပဋိစ္စတိ သမ္မုပုတ္တကနာမဉ္စ ဝတ္ထာရမ္မဏရူပဉ္စ
ပဋိစ္စ။ မဟာနိဋ္ဌ၊ ၄။ ၂။

ဝတ္ထာရမ္မဏသဿံန (န) [ဝတ္ထာရမ္မဏ+သဿံ-
န] ဝတ္ထု၊ အာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်း။ ဝတ္ထာရမ္မ-
ဏသဿံနတော ဝါ ဥပ္ပန္နတ္တာ...သဿံနရ-
သောယံ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၁။
မဟာနိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၂။

ဝတ္ထာရမ္မဏသန္နိပါတ (ပု) [ဝတ္ထာရမ္မဏ+သန္နိ-
ပါတ] ဝတ္ထု၊ အာရုံတို့၏-ပေါင်းဆုံ-စုဝေး-
ခြင်း။ ဝတ္ထာရမ္မဏသန္နိပါတောန သမ္မုဇ္ဇတိ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၈၆။

ဝတ္ထာရမ္မဏသဘာဝတ္ထာဒန (န) [ဝတ္ထာရမ္မဏ+
သဘာဝ+ဆာဒန] ဝတ္ထု၊ အာရုံတို့၏သဘာ
ကို-ဖုံးလွှမ်း-ဖုံးအုပ်-ခြင်း။ ဝတ္ထာရမ္မဏ-
သဘာဝတ္ထာဒနတော ဝေ အဝိဇ္ဇာဒိနံ ပဋိစ္စ-
သမ္ပုပ္ပါဒဘာဝသ...ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၀။

ဝတ္ထာရမ္မဏာဒိသာမဂ္ဂိ (တိ) [ဝတ္ထာရမ္မဏာဒိ+
သာမဂ္ဂိ] ဝတ္ထု၊ အာရုံအစရှိသောအကြောင်း
တို့၏-ညီညွတ်-ပေါင်းဆုံ-ခြင်း။ ဝတ္ထာရမ္မ-
ဏာဒိသာမဂ္ဂိယဉ္စ ဥပ္ပန္နတ္တာ သာမဂ္ဂိရသာတိ
ဝုစန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။ အံဋီ၊ ၂။ ၁၉၉။ ဝတ္ထာ-

ရမ္မဏာဒိသာမဂ္ဂိယဉ္စ ဝတ္ထု၊ အာရမ္မဏာဒိ
ကာရဏသာမဂ္ဂိယံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄၀။ အံ
ဋီ၊ ၂။ ၂၁။

ဝတ္ထာလင်္ကာရ (ပု) [ဝတ္ထ+အလင်္ကာရ] အဝတ်
တန်ဆာ၊ ဝတ်စား၊ တန်ဆာ။ ဝတ္ထာလင်္ကာရံ
ဒတွာ သယနပါလိကံ ဝါ နံ ကဓရာန္တိ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂။ (-ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၆။ ထေရီဋ္ဌ၊ ၉။ ၉။)

ဝတ္ထာလင်္ကာရဂတ (တိ) [ဝတ္ထ+လင်္ကာရ+ဂတ]
အဝတ်၊ တန်ဆာ-ဝတ်စား၊ တန်ဆာ-၌-
ဖြစ်-တည်-သော။ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကန္တိ သရီရ-
ဂတဿ ဇေဝ ဝတ္ထာလင်္ကာရဂတဿ စသတိ
သဗ္ဗဿ နိလဘာဝဿ သင်္ဂါဟကံ ဝစနံ။
ဒိဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၄၃။ အံဋီ၊ ၂။ ၆၀။

ဝတ္ထာလင်္ကာရတ္ထ (ပု) [ဝတ္ထာလင်္ကာရ+အတ္ထ]
အဝတ်၊ တန်ဆာ ဟူသောအကျိုး။ ဝတ္ထာ-
လင်္ကာရတ္ထာယ ကိဉ္စိ အတ္တနော ဓနံ ဒတွာပိ
ဩသရန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၉၃။

ဝတ္ထာလင်္ကာရပဋိစ္စန္တ (တိ) [ဝတ္ထာလင်္ကာရ+
ပဋိစ္စန္တ] အဝတ်၊ တန်းဆာတို့ဖြင့်-ဖုံးလွှမ်း-
ဖုံးကွယ်-အပ်သော။ ဝေ ဝတ္ထာလင်္ကာရ-
ပဋိစ္စန္တာ ဟုတွာ ဝိစရန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၆၅။

ဝတ္ထာလင်္ကာရဝိရဟိတ (တိ) [ဝတ္ထ+လင်္ကာရ+
ဝိရဟိတ] အဝတ်၊ တန်ဆာ-မှ ကင်း-မရှိ-
သော။ ဝတ္ထာလင်္ကာရဝိရဟိတော ဝိယ
ပုရိသော န သောဘတိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁။

ဝတ္ထာဝုဓ (န) [ဝတ္ထ+အာဝုဓ] အဝတ်လက်နက်၊
အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး-ဟူသော လက်နက်။
အထ အာဠဝဏော ဘဂဝတော သမိပေ
ဥပရူပရိ ဝိစင်္စိတွာ ဝတ္ထာဝုဓံ မုဉ္စိ။ သံဋ္ဌ၊ ၁။
၂၉၇။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀။ အံဋီ၊ ၁။ ၂၀-၆။
ဝတ္ထိ (ထိ၊ ပု) [ဝသ+ထိ] တ-ကို ထ-ပြု။
ဝသ+ထိ။ ဝသတိ အာဝုဏောတိ မုတ္တံတိ

ဝတ္ထိ။ ဝါစဉ်တိ၊ ထောမ၊ ဝသိယတိ အတ္ထာ-
 ဝိယ ဝိတိ ဝတ္ထိ။ ကျာဒိ၊ ၉၀။ ဝသတိ မုတ္တ-
 မေတ္တာတိ ဝတ္ထိ။ ဝသ နိဝါသေ၊ တိ၊ တဿ
 ထော၊ ထိပုစ္စယေန ဝါ သိဒ္ဓိ၊ ဝသိယတိ
 အတ္ထာဝိယတိတိ ဝါ ဝတ္ထိ။ သူစိ။ (ဓာန်၊ ၉။
 ၂၇၆။) ဝတ္ထိ - သံ။ ဝတ္ထိ - ပြာ။]

(၁) ဆီးအိမ်၊ စည်ပေါင်းအိမ်။ (၂) ကျင်
 ငယ်။ (၃) အကြော၊ အစာဟောင်းအိမ်။
 အံ၊ ၂။ ၂၁၈။ (သျှ၊ ၁။ ၁။) အစာဟောင်း (ဝိ၊ ၃။
 ၃၁၅။ သျှ၊ ဆင်တံ။ ဆီးအိမ်၊ (မြန်)။ (၄)
 သိုအိမ်၊ (က) အင်္ဂါဇာတ် ဖျားဝယ်
 ကျင်ငယ် ထွက်ရာ အရပ်၌ ဖြစ်သော အရေး။
 (ခ) အင်္ဂါဇာတ် - ထိပ် - ဖျား - ကို ဖုံးအုပ်
 ထားသော အရေး။ (၅) အိမ်၊ သားအိမ်။
 (၆) ဆီးစ၊ ဆီးဖုံး၊ ချက်၏ အောက်ပိုင်း
 အရပ်။

(၁) ဆီးအိမ်၊ စည်ပေါင်းအိမ်။ မုတ္တ-
 ဝတ္ထိယ အပ္ပန္နရေ ဌိတံ၊ အ၊ ၂။ ၅၆၅။
 ဩကာသတေ၊ ဝတ္ထိယ အပ္ပန္နရေ ဌိတံ။
 ဝတ္ထိနာ၊ ဝတ္ထိပုဋ္ဌော ဝုစ္စတိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၆။
 (-၃၅၈။ ခုဒ္ဒက၊ ၅၅။)။ (၂) ကျင်ငယ်။
 အန္တပူဇော ဥဒရပူဇော၊ ယ၊ ၁။ ၃။ ပေဋိယ ဝတ္ထိ-
 နော၊ သုတ္တန်၊ ၃၁၈။ ဝတ္ထိနောဘိ မုတ္တဿ၊
 ဌာနပစာရေန ပနေတံ "ဝတ္ထိ" ဟု ဝတ္ထိ။
 သုတ္တန်၊ ၃၁၈။ (၃) အကြော၊ (ဆီးအိမ်၊
 မြန်) ဝါ အနုသောမေတိ၊ ဝတ္ထိ သော-
 ဓေတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၁၅။ အံ၊ ၂။ ၂၁၈။ ဝတ္ထိ
 သောဓေတံတိ မနိယော သုဒ္ဓါ (သုဒ္ဓိ)
 ကဓေတံ။ အံ၊ ၅။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃။
 (၄) သိုအိမ် (က) အင်္ဂါဇာတ် ဖျားဝယ် ကျင်
 ငယ် ထွက်ရာ အရပ်၌ ဖြစ်သော အရေး။
 (ခ) အင်္ဂါဇာတ် - ထိပ် - ဖျား - ကို ဖုံးအုပ်
 ထားသော အရေး။ ဝတ္ထိ ဝတ္ထိ ဝတ္ထိ
 (ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၁၁၈) တံ အင်္ဂါဇာတ် အရေ-

ပဿာဝနိဂ္ဂမနဋ္ဌာနေ စမံ ဒဋ္ဌံ ဂဟေတွာ။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၅။ ဝတ္ထိန္တိ အင်္ဂါဇာတ်သိ
 သတ္တာဒကစမံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅၇။ (၅) အိမ်အိမ်၊
 သားအိမ်။ သဗ္ဗေ ဘူတာတိ အဇ္ဈကောသ-
 ဝတ္ထိကောသေသု ဘူတေ သန္ဓာယ ဝဒတိ။
 ဒိ၊ ၅။ ၁။ ၁၄၆။ ဝတ္ထိကောသေ ဝတ္ထိကောသေ
 သိ၊ ၅။ ၁။ ၁၄၆။ (၆) ဆီးစ၊ ဆီးဖုံး၊ ချက်၏
 အောက်ပိုင်းအရပ်။ ဝတ္ထိကောသေနာ (ဒိ၊ ၅။
 ၁။ ၂၄၆) တိ နာဘိယာ အစောတာဂသဒါတေ
 ဝတ္ထိမိ ဇာတေန လိင်္ဂပသိဗ္ဗကေန။ သိ၊ ၅။
 ၁။ ၂၇၆။

ဝတ္ထိအပ္ပန္နရ (န) [ဝတ္ထိ + အပ္ပန္နရ] ဆီးအိမ် -
 ကျင်ငယ်အိမ် - စည်ပေါင်းအိမ် - ၏ အတွင်း။
 ပရိစ္ဆေဒတော ဝတ္ထိအပ္ပန္နရေန စေဝ မုတ္တ-
 ဘာဂေန စ ပရိစ္ဆိန္တိ၊ အံ၊ ၅။ ၂။ ၅၆၅။

ဝတ္ထိကံ = ဝတ္ထိယ (န) [ဝတ္ထိ + ကံ။ ဝတ္ထိမေဝ
 ဝတ္ထိကံ = ဝတ္ထိယံ။] အဝတ်၊ အထည်၊ ပုဆိုး။
 မကယော သင်္ခမုတ္တာ စ၊ ဝတ္ထိကံ ဟရိစန္ဒန်။
 ဇာ၊ ၂။ ၁၇၂။ ဇာ၊ ၅။ ၆။ ၆။ ဝတ္ထိယ (ဇာ၊
 ၂။ ၄၆) နိ ကာသိကဝတ္ထမေဝ။ ဇာ၊ ၅။ ၅။
 ၂၃၉။

ဝတ္ထိကံ (တိ) [ဝတ္ထိ + ကံ။ ဝတ္ထိ + ကံ။
 ဝါဩဇိက - သံ။ ဝတ္ထိယ - ပြာ။ ဝတ္ထိအ -
 အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) အဝတ် - အထည် - ပုဆိုး -
 -ကို ထိုက်သောသူ။ (၂) အဝတ် - အထည်
 -ပုဆိုး - ဖြင့် ဝယ်အပ်သော - ဥစ္စာ - ဘဏ္ဍာ။
 (၁) ဝတ္ထိ အရဟတိတိ ဝတ္ထိကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၂၀၉။ သာသုတ္တ၊ ၂။ ၅။ နိတိ၊ သုတ္တ။
 ၂။ ၆ - နာ။ (၂) ဝတ္ထိန ကိတ် ဘဏ္ဍံ ဝတ္ထိကံ။
 ကစ္စည်း။ ၁၈၉ - နာ။ ရှု၊ ၂။ ၅ - နာ။ နိတိ၊
 သုတ္တ။ ၂။ ၆ - နာ။ (မောဂ်၊ ၄။ ၂၉)။

ဝတ္ထိကမ္ပ (န) [ဝတ္ထိ + ကမ္ပ။ ဝတ္ထိမိ ကတ္ထပုံ
 ကမ္ပံ ဝတ္ထိကမ္ပံ။ မူလသိက္ခာ၊ ၉။ ၅။
 ဝမ်းချူမှု၊ ဆီးစ - ဆီးဖုံး - ၌ ပြုအပ်သော

အမှု။ (အဝတ်စသည်ဖြင့်) ဆီးစ-ဆီးဖုံး-ကို
 - ဖိနှိပ် - နှိပ်နယ် - ခြင်းအမှု၊ ကျပ်ထုပ်-
 တိုက်-ဖိုး-ခြင်း။ (ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ သျှ)။ ကျပ်စည်း
 မှ (မြန်)။ ဘေးစေအိမ်၌ (ပုဆိုးဖြင့် ရစ်၍)
 ဆေးစည်းသော အမှု။ (မူလသိက္ခာ - သျှ)။
 သက္ကကမ္မံ ဝါ ဝတ္ထိကမ္မံ ဝါ (ဝိ၊ ၃။ ၃၁၀) တိ...
 ဝတ္ထေန ဝါ ဝတ္ထိပိဋ္ဌနံ န ကာတမ္ပံ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၃။
 ၃၇၅။ မယန ကေနစိ ဝန စမေန ဝါ ဝတ္ထေန
 ဝါ ဝတ္ထိပိဋ္ဌနမ္ပိ န ကာတမ္ပံ။ သဗ္ဗဉ္စေတံ
 ဝတ္ထိကမ္မေဝ ဟေတိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၆၁။
 ယေန ကေနစိ စပ္ပာဒိနာ ဝတ္ထိပိဋ္ဌနံ ဝတ္ထိကမ္မံ
 နာမ။ ဝိ၊ လင်္ကာရ၊ ၅။ ၂၆၆။ (-ပါစိတံ၊
 ယော။ ၃၄၇)။ ဝတ္ထိပိဋ္ဌနံ... ဟတ္ထေန ဝတ္ထိ-
 မဒ္ဒနံ။ ဝိမတိ။ ။ ဝဂ၊ ၇။ သတ္တကမေ ဝတ္ထိကမေ၊
 သံနိမိတ္တမ္ပံ ဆိန္ဒတော။ မူလသိက္ခာ။ ၅၅။

ဝတ္ထိကောသ (ပု) [ဝတ္ထိ + ကောသ] (၁)
 သိုအိမ်၊ လိင်အိမ်၊ လိင်အိပ်၊ အင်္ဂါ
 ဇာတ်အိမ်။ (၂) အမိဝမ်း၊ သားအိမ်၊
 သား-အိမ်-အိပ်-ထုပ်။ (၁) ကောသောဟိ-
 တေ ဝတ္ထိကောသေန ပဋိစ္စန္ဓေ။ ဒီ၊ ငွ၊
 ၁။ ၂၄၆။ မ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၅၃။ သတ္တနိ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၇၂။
 ဝတ္ထိကောသေသ္မတိ ဝတ္ထိပုဋ္ဌေသု ပုရိသာနံ
 အင်္ဂဇာဟကောသေသ္မ။ သာရဗ္ဗ၊ ၂။ ၆၁။
 ဟင်္ခါ၊ ငွ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၆၂။ (ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၄။) ဝတ္ထိ-
 ကောသေနာတိ နာဟိယာ အစောဘာဂ-
 သင်္ခါတေ ဝတ္ထိမ္ပိ ဇာတေန လိင်္ဂပဒ်ဗ္ဗေ န။
 သိ၊ ငွ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၆။ (၂) ယေ ခေါ တေ
 ယရိပုဋ္ဌ သတ္တာ ဝတ္ထိကောသံ အဘိ-
 နိဗ္ဗိဋ္ဌဇာယန္တိ။ မ၊ ၁။ ၁၀၅။ အပ္ပဇလောဗုဇာ
 သတ္တာ ယာဝအက္ခကောသံ ဝတ္ထိကောသဉ္စ
 န သိန္တန္တိ။ မ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၁၁။ (- ၂၂၂) သံ၊ ငွ၊
 ၂။ ၂။ ဇလောဗုဇာတိ ဝတ္ထိကောသေဇာတာ။
 သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၀၉။ ဝတ္ထိကောသော ဂဗ္ဘာ-
 သယေ။ သိ၊ ငွ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။ ၄၀။ ဝတ္ထိကော-
 သေသိ ဝတ္ထိကောသသညိတေ ဇရာယုပုဋ္ဌ
 ဇာတာ။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၇၅။

ဝတ္ထိကောသဂတ (တိ) [ဝတ္ထိကောသ + ဂတ]
 သိုအိမ်သို့ရောက်သော။ ပဿာဇမ္ပိ ဝတ္ထိတံ
 ပဿိတံ၊ ဝတ္ထိကောသဂတသ ပိစ္ဆိလတာယ
 ဝါ ဥတံ၊ သံဃာဒိဘေသတော ဝုဋ္ဌာတမ္ပံ။
 ဝဇီရ၊ ၁၇၆။

ဝတ္ထိကောသသညိတ (တိ) [ဝတ္ထိကောသ +
 သညိတ] အမိဝမ်း - သားအိမ် - ဟု-မှတ်-
 သိ-အပ်သော။ ဝတ္ထိကောသ (၂) ကြည့်။

ဝတ္ထိဂတတေလ (န) [ဝတ္ထိ + ဂတ + တေလ]
 ဆီးစ-ဆီးဖုံး-၌ တည်သောသီ။ ဝတ္ထိပိဋ္ဌန-
 ကြည့်။

ဝတ္ထိပိဋ္ဌန (န) [ဝတ္ထိ + ပိဋ္ဌန] ဆီးစ-ဆီးဖုံး-ကို
 - ဖိနှိပ်-နှိပ်နယ်-ခြင်း။ ဝတ္ထိပိဋ္ဌန (ဝိ၊ ငွ၊ ၃။
 ၃၇၅) နိယတာ ဝတ္ထိဂတတေလာဒိ အန္ဓေ-
 သရိရေ အာဇောဟန္တိ။ ဧဝံ ဟတ္ထေန
 ဝတ္ထိမဒ္ဒနံ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၁၇၇။

ဝတ္ထိပုဋ္ဌ (ပု) [ဝတ္ထိ + ပုဋ္ဌ] (၁) ဆီးဖုံး၊ ဆီ
 အိမ်၊ စည်ပေါင်းအိမ်။ ကျင်ငယ်အိမ်အဖု၊
 (အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ သျှ)။ အဝတ်ပုဆိုးဖြင့် ဖုံးလွှမ်း
 အပ်သော ဆီးဖုံးအရပ် (ဝိသုဒ္ဓိ၊ သျှ)။
 (၂) သိုအိမ်။ (၁) ဝတ္ထိ နာမ ဝတ္ထိပုဋ္ဌေ
 ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၆။
 (၂) ဝတ္ထိသိဘ-ကြည့်။

ဝတ္ထိပုဋ္ဌက (ပု) [ဝတ္ထိပုဋ္ဌ + က] ဝတ္ထိပုဋ္ဌ (၂)
 ကြည့်။

ဝတ္ထိပုဋ္ဌန္တရ (န) [ဝတ္ထိပုဋ္ဌ + အန္တရ] ဆီးအိမ်-
 ဆီးဖုံး-စည်ပေါင်းအိမ်-အတွင်း။ မုတ္တပုဏ္ဏန္တိ
 ဗာဟာရဉ္စတုဝသေန ဝတ္ထိပုဋ္ဌနံရံ ပုရေတွာ
 ဌိတမုတ္တေန ပုရိတံ။ မဟာနိ၊ ငွ၊ ၂။ ၆၃။

ဝတ္ထိပုဋ္ဌဗ္ဗန္တရ (န) [ဝတ္ထိပုဋ္ဌ + အဗ္ဗန္တရ] ဝတ္ထိ-
 ပုဋ္ဌန္တရ-ကြည့်။ မုတ္တ အာဟာရဉ္စတုဝသေန

ဝတ္ထိပုဋ္ဌဗ္ဗန္တရေ ငှိတာ အာပေါဓာတု။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၀။

ဝတ္ထိမဒ္ဒန (န) [ဝတ္ထိ+မဒ္ဒန] ဝတ္ထိပိဋက-ကြည့်။

ဝတ္ထိယ (န) [ဝတ္ထိ+ဣက] ဝတ္ထိက-ကြည့်။

ဝတ္ထိဝတ္ထု (န) [ဝတ္ထိ+ဝတ္ထု] သိုအိမ်နှင့် စပ်
သော-အကြောင်းအရာ-ဘာသာ။ဝတ္ထိဝတ္ထု၊သု
တေ သိက္ခာ။ဝတ္ထိ ဒဋ္ဌံ ဂဟေဟော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၁၀။

ဝတ္ထိသီသ (န) [ဝတ္ထိ+သီသ] သိုအိမ်၏-ထိပ်-
အထက်-(အရပ်)။ဝတ္ထိသီသ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇)
န္တိ ဝတ္ထိပုဋ္ဌဿ သီသံ။ ဝဇီရ။ ၁၇၅။ ဝတ္ထိသီ-
သန္တိ ဝတ္ထိပုဋ္ဌဿ ဝတ္ထိပုဋ္ဌဿ (က-မူ)
အဗ္ဗန္တရေ မတ္တကပဿ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၀၁။
ဝတ္ထိသီသန္တိ မုတ္တာတ္ထိတော (မုတ္တဝတ္ထိနော)
မတ္တကပဿ။ ဝိမတိ၊၁။၂၅၂။

ဝတ္ထိယတိ (ကြိ)[ဝတ္ထ+တ္ထိ] =ဝတ္ထိယ။ (နာမ-
ဓာတု) ဝတ္ထိယ+တိ။ ဝတ္ထိယတေ-သံ]
မိမိ- အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး-ကို-အလိုရှိ
-လိုချင်-၏။အတ္တနော ပတ္တမိစ္ဆတိ ပတ္ထိယတိ
ဝေ ဝတ္ထိယတိ။ ကစုဉ်း။ ၄၃၇။ရူ။၅၃၀။
နိတိ။ သုတ္တ။၉။ ၃။

ဝတ္ထိ (ဗျ) [ဝသ+တုံ။ရူ။ ၆၀၁။ ဝသတံ-မှ။
ဝတ္ထုမ်-သံ၊ နိရုတ္တိ။ ၇၃၉။] နေခြင်းငှါ။
ဝတ္ထုန္တိ ဝသံဘုံ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။၂၀၃။ သာရတ္ထ၊
၃။၃၀၀။

ဝတ္ထိ (န) [ဝတ္ထု+အံ။ ဝတ္ထု-မှ။]ဝတ္ထိ=ကို။
ဝတ္ထု-ကြည့်။

ဝတ္ထိ (န) [ဝသ + တုံ။ ရူ။၆၀၁။ ဝသ +
ထု။ဏှာဒိ။ဂဇ။ဝသန္တိ ဝါတ္ထေ အဓိကာသဝါ
သတ္တာ သောဘာဒိသု ပဘိဋ္ဌိတတ္တာဘိ
ဝတ္ထုနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၆။ ဝသန္တိ ဧတ္တာတိ
ဝတ္ထု။ ဝဇီရ။ ၅၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။၄၆၆။
ဝသန္တိ ပဘိဋ္ဌဟန္တိ အပရဏ္ဍာနိ ဧတ္တာတိ

ဝတ္ထု။ သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။ ၁။၂၅၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ၊
၂။၁၀၉၊ ၁၇၂။) ဝသတိ ဧတ္ထ ဖလံ တန္တံ-
မိတ္တတာယ ပဝတ္တတိတိ ဝတ္ထု။ ကာရဏ။
အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၉၆။ (-ပါဏံ၊ ယော။ ၄၂၉၊
၄၉၀)။ ဝပ+တုံ။ ဝသန္တိ ပဘိဋ္ဌဟန္တိ ဧတ္တာတိ
ဝတ္ထု။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊၅၀။ ဝသ+ရတ္ထ။ ဓာန်၊
ဋ္ဌိ။ ၅၉၇။ ဝတ္ထု-သံ။ ဝတ္ထု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာ-
ဂဓိ။]

(၁) ယာမြေ (ပဲ၊နှမ်း စသည် စိုက်ပျိုး
ရာမြေ)။ (၂) တည်ရာမြေအရပ် (က)
အာရာမ်မြေ (ပန်းဆုံ၊ သစ်သီးဆုံစသည်
တို့၏အကျိုးငှါ ထားအပ်သောမြေ)။ (ခ)
ကျောင်း-ကုဋီ-ရာမြေ (ကျောင်း၊ ကုဋီ
ဆောက်ရန် ထားအပ်သောမြေ)။ (ဂ)
ပို့တည်ဟောင်းရန် မြေအရပ်။ (ဃ) အိမ်ဆု
မြေ၊ အိမ်ဆောက်ရန် မြေအရပ်။ (င) တံခါး
မုခ်တည်ရာမြေ။ (စ) အိမ်၏-ရှေ့-နောက်
-ဥပစာမြေ။ (ဇ) (က) အကြောင်း၊
အကြောင်းရင်း၊ ဝတ္ထု။ (ခ) အကြောင်း
အရာ၊ ဝတ္ထု။ (ဂ) နိစ္စသညာစသော ဝဝ-
ပံးသော- အကြောင်း- ဝတ္ထု။ (ဃ)
(ဟင်ခုတစ်ခုသောဣန္ဒြေ၏) အကြောင်း-
ဝတ္ထု။(၄) မာကြောင်းအရာ၊ ဝတ္ထု။ ပြစ်စဉ်၊
ပုံပြင်၊ အတ္ထုပုဒ်။ (၅) အကွဲအပြားဖြစ်ရာ
-အရပ်-ဌာန၊ (၆) နေရာ-အရပ်-ဌာန-
တိုင်းပြင်။ (၇) ဘုရားတရား၊ သံသာဟု
ဆိုအပ်သော ရတနာ ၃-ပါး။ (၈)အလှူခံ
ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော-အည်ရာ-ဝတ္ထု။ (၉)ဝတ္ထု
ရုပ်-(က)ဟဒယဝတ္ထု။(ခ)(ဓမ္မု၊သောတ၊
သာန ဇိဝှိ၊ကာယ)အကြည် သာဒဝတ္ထုရုပ်။
(ဂ) (ဓမ္မု ဟဒယ) ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါး။
(၁၀) ဝတ္ထု၊ပစ္စည်း၊ဒြပ်-(က) (ကိုယ်ခန္ဓာ
ဟူသော) အန္တောက္ခိယဝတ္ထု။ (ခ) သင်္ကန်း၊
ကျောင်း စသော ဗဟိရဝတ္ထု။ (၁၁) ဝမ်း
ဗိုက်။ (၁၂) (က) သူငယ်၏ တည်ရာဝမ်း။

သုဇယ်အိမ်၊ သားအိမ်။ (ခ) (သစ္စာအနက် တို့၏) တည်ရာ အကုသိုလ်စသည်၊ ဒုက္ခစသည်။ (ဂ) (ကံ၏) မြစ်-တည်-အကျိုးပေး-ရာ ခန္ဓာအစဉ်။ (၁၃) တည်ရာ၊ မှီရာ၊ ကိုးကွယ် အားထားရာ။ (၁၄) သဘော၊ သဘာဝ။ (၁၅) (ဥပါဒိန္နက ခန္ဓာ ကိုယ်၏ အတွေ့ ဟူသော) မေထုန်အကျင့်။ (၆) အာရုံ- (က) သတ္တဝါသင်္ခရ-ဟူသော အာရုံ။ (ခ) ပထဝီကရိုသော အာရုံ။ (ဂ) ကသိုဏ်းရုပ်ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံ၊ ကသိုဏ်း အာရုံ၊ (ဃ) ကာယ-စသော အာရုံ။ (၁၇) ပဋ္ဌင်း - ရဟန်း-လောင်း။ (ဂ) သတ်အင်္ဂါသော- သတ္တဝါ-ပုဂ္ဂိုလ်။ (၁၉) လှန်ကျူးသည့်- အမှု-အခင်း-ကိစ္စ။ (၂၀) (က) မိန်းမဟု ဆိုအပ်သော ဝတ္ထု။ (ခ) ယောက်ျားမိန်းမ ဟု ဆိုအပ်သော ဝတ္ထု။ (၂၁) အကျည်၊ အောက်ခံမြေခုံ။ (၂၂) ဝတ္ထုသုတ်။ (၂၃) မုံ့ဟင်းပင်(ဓာန်၊ ငွီ)။ (၂၄) စောဒနာခြင်း။

(၁) ယာမြေ။ ဝတ္ထု သရာဇိတိ ဝဒတိ ဝိညာပေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၀။ ဝတ္ထုန္တိ တိဏပဏ္ဍ- သာကမလာဖလသမုဋ္ဌာနုဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ ဝတ္ထုနာမ ယသ္မိ အပဏ္ဍိ ရဟတိ။ - တဒတ္တယ အကဘူဒိဘာဂေါ ဝတ္ထု။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မဟာနိဋ္ဌ၊ ၁။ (၂) တည်ရာမြေအရပ်- (က) အာရုံမြေ။ (ခ) ကျောင်း-ကုဋီ- ရာမြေ။ ဝတ္ထုနာမ အာရုံမဝတ္ထု ဝိဟာရ- ဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၁။ ၃၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။)။ ဝတ္ထု (ကင်္ခါ၊ ၁၃၅)တိ ကုဋီဝတ္ထု။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂၃။ ဝတ္ထုဒေသနာသည်း-ကြည့်။ (ဂ) မြို့ တည်ထောင်ရန် မြေအငို၊ တဿ ကိရနဂ- ရဿ ဝတ္ထု ဥက္ကာ ဌပေတွာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ ဝတ္ထုနာမ နာရမာပနာရဟဘူမိပုဒေသော။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၀။ (ဃ) အိမ်ရာမြေ။ ဝတ္ထုနိ

(ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၃။ ဒိ၊ ၂။ ၇၄။ ဥဒါ၊ ၁။ ၁၆) တိ ယရဝတ္ထုနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ ဥဒါ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။ ဝတ္ထုနိတိ ယရဝတ္ထုနိ ယရ- ပတိဋ္ဌာပနဋ္ဌာနာနံ။ သာ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။ (-ဒိ၊ ၃။ ၁။ ၆၄။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။)။ (င) တံခံးမုခံ တည်ရာ မြေ။ (စ) အိမ်၏-ရှေ့- နောက်-ဥပစာမြေ။ ဝတ္ထုန္တိ... ကောဋ္ဌကဝတ္ထု ပုရေဝတ္ထု ပစ္စာဝတ္ထု။ မဟာနိ၊ ၈။ ၁။ ၉။ (၃) (က) အကြောင်း၊ ဖ. ကြောင်းရင်း၊ ဝတ္ထု။ ကတိဋ္ဌာနာနိ၊ ကတိဝတ္ထုနိ၊ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၁။ ၃။ ဌာန-နိတိအာဒိနိ ကာရဏဝေဝစ- နာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၅။ ၄။ စတုပ္ပဒါနံ မဇ္ဇာရိ၊ ဝတ္ထု ပါရဇိကသိမာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၄။ ဣမာနိ- ဝတ္ထုနိ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၉၃) တိ အဋ္ဌာရသဘောဒ- ကရဝတ္ထုနိ။ သာ၊ ၄။ ၂။ ၆။ အဋ္ဌာရသဟိ ဝတ္ထုဟိ(ဒိ၊ ၁။ ၁။ ၂) တိ အဋ္ဌာရသဟိ ကာရ- ဏေဟိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၉။ ဝတ္ထုဟိ(အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၅) တိ ကာရဏေဟိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၁။ ဝတ္ထု (မ၊ ၄။ ၁။ ၆) န္တိ သဝိညာဏကာဝိညာဏကပူဘေဒံ အာသဝုပ္ပတ္တိကာရဏံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ ကဏာ- ဝတ္ထုနိတိ ကဏာယ ပဝတ္တိဋ္ဌာနာနိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၆၇။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၆။ ဟသနိယသ္မိ ဝတ္ထုသ္မိ (ဝိ၊ ၂။ ၂။ ၄၃) န္တိ ဟသဇနကေ ကာရဏေ။ သာ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၁။ ဝတ္ထု(အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၄) န္တိ မူလံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁။ ၇၅။ (-နေတ္ထိ၊ ၁။ ၃။ ၁။ ၂။ ၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁။ ၀။ သာ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၆။)။ (ခ) အကြောင်းအရာ၊ ဝတ္ထု။ သမဏံ ဂေါတမံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉ္စဝတ္ထုနိ ယာဝိသာမ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃။ (ဂ) နိစ္စသညာစသော ၁၀-ပါးသော-အကြောင်း-ဝတ္ထု။ ဝတ္ထု- ဝသေနာ (ပဋိသံ၊ ၂။ ၃) တိ နိစ္စာ ဉာဒိဒသ- ဝတ္ထုဝသေန ဒသ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။ (ဃ) (တစ်ခုပစ်ခတ်သော ဣန္ဒြေ၏) အကြောင်း-ဝတ္ထု။ ဝတ္ထုဝသေနာ (ပဋိသံ။

၂၄၁)တိ တံသု အနုပဿနာသု ဧကေက-
ဇုန္ဒိယဝတ္ထုဝသေန။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၃။
သညာယ နိစ္စသုခါဒိဝတ္ထုကတ္တာ သာယေဝ
ဝတ္ထုဝိ အာဟ-“နိစ္စသညာဒိ ဒသဝ သု-
ဝေဗနာ”တိ။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဍိ၊ ၃၀၃။

(၄)အကြောင်းအရာ ဝေဗု၊ ဖြစ်စဉ်၊ ပုံပြင်
အဋ္ဌပ္ပတ္တိ။ ဝတ္ထု တာဝတိံ သဒေဝ လောကေ
သမုဗ္ဗိတံ၊ မေဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၉။ ဝတ္ထု (ဒီ၊ ၄။ ၃။
၄၀)တိ ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရဿ ဝတ္ထု။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။
(-သုန္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅)။ (၅)
အက္ခရာတို့၏ ဖြစ်ထုထွေ-ဌာန်-အပုပ်-ဌာန။
တဿ ဝတ္ထု သောဓေတိ။ ဝတ္ထုနော သုဒ္ဓတ္တာ
နာဘိတော ပဋ္ဌာယ သမုဗ္ဗဟန္တော သရော
ဝိသဒေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၂။ အပလိ
ဗုဒ္ဓတ္တာတိ အနုပဋ္ဌုတဝတ္ထုကတ္တာ ဝတ္ထုတိ
စ အက္ခရာပုတ္တိဌာန် ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။
မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၅။

(၆)နေရာ-အရပ်-ဌာန-တိုင်းပြည်။ ကဖိ-
လဿ ဣသိနော ဝသနဌာနတ္တာ ကပိလဝတ္ထု။
သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၇၀။ (၇) ဘုရား၊ တရား၊
သံဃာဟု ဆိုအပ်သော ရတနာ ၃-ပါး။
ဂန္ထုတ္တယဿ ဝဏ္ဏေ ဘညမာနေ ကုဒ္ဒေါ
ဂါရယော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၃။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁။ ၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၁၀)။ ဝတ္ထုနံ
တယံ ဝတ္ထုတ္တယံ။ ကိံ တံ ဗုဒ္ဓါဒိရတနတ္တယံ။
ဝိ၊ လင်္ကာ၊ ၁။ ၅။ (၈)အလှူ၊ ခံပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော
-တည်ရာ-ဝတ္ထု။ ဝတ္ထု သောဓေတိ (မ၊ ၄။
၄။ ၁။ ၉၃)တိ...ဒက္ခိဏေယျဝတ္ထုဘူတံ အတ္ထာနံ
ဝိသေဓေတိ၊ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၂။ (၉) ဝတ္ထုရုပ်-
(က) ဟဒယဝတ္ထုရုပ်။ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဝတ္ထု၊
ဝတ္ထု ပဋိစ္စ ခန္ဓာ။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁။ ၉။ ဝတ္ထု
(ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃။)နိ ဟဒယဝတ္ထု။ ဝဇီရ။ ၁၅၃။
(ခ) (စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှိ၊ ကာယ)
မကြည်ပသဒဝတ္ထုရုပ်။ ဝတ္ထုပေတံ နေတ္တံ

ပေတံ နယနံ ပေတံ...။ အဘိ၊ ၈။ ၁၅၇-
၆၂။ (ဂ) (စက္ခု.....ဟဒယ) ဝတ္ထုရုပ်
၆-ပါး။ ဝတ္ထုသင်္ဂဟေ ဝတ္ထုနိ နာမ ဧက္ခ
သောတ ဃာန ဇိဝှိ၊ ကာယဟဒယဝတ္ထုဇေတိ
ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။ သင်္ဂဟ။ ၅၂။ ဝသန္တိ
ဇေတေသု စိတ္တဇေတသိကာ တန္တိဿယတ္တာတိ
ဝတ္ထုနိ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၁၃၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
၁၀၉။ ၁၇၅)။ ဝတ္ထုဋ္ဌ-လည်းကြည့်။

(၁၀) ဝတ္ထု၊ ပစ္စည်း၊ ဒြပ်-(က) (ကိုယ်၊
ခန္ဓာဟူသော) အဇ္ဈတ္တကဝတ္ထု။ (ခ)
(ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်းစသော) ဗာဟိရ
ဝတ္ထု။ ဝတ္ထု ကာလပူ ဒေသဉ္စ.....ဝတ္ထုနိ
ဘတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၅။ ဝတ္ထုဿာ (ဝိ၊ ၅။ ၃၀၄)
တိ သင်္သင်္ဂါအာဒိနော ကထိနဝတ္ထုဿ။ ဝိ၊
၄။ ၇။ ၂။ ၂။ ဝတ္ထုနာမ ကရဇကာယော။ ဒီ၊
၄။ ၂။ ၃၁၄။ ဝတ္ထု (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄) နိ ကရဇ-
ကာယံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၉။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၄၂၄။
ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာတိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရနံ
ဝတ္ထုနံ ဝိသဒဘာဝကရဏံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၄။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၉၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၂၆၃။ ဂန္ထု ဝိသဒကိရိယာ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁)နာမ
ဧကသနခစ္ဆေဒနာဒိဟိ အဇ္ဈတ္တိကဿ
သရိရဝတ္ထုဿ စိဝရသေနာသနာဒိ ဓောဝန-
ပရိကမ္မာဒိဟိ ဗာဟိရဝေဗုဿ စ ဝိသဒဘာဝ-
ကရဏံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ ၉။ ယော မစ္စော ယံ
ဝတ္ထု ဣစ္စတိ၊ တံ ဝတ္ထု...လဒ္ဓါ လဒ္ဓါ
ပီတိမနော ဟောတိ၊ နေတ္တိ၊ ၀ိ၊ ၅။ ၂။ ဝတ္ထု
(ဝိဘာဝိနိ။ ၁၇၅) နိ အာဒါတဗ္ဗံ ဗုဗ္ဗံ။ ဝတ္ထု-
သဒ္ဓေါဟိ ဗုဗ္ဗတ္ထော မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၄၇။ (-ဝိ၊ ၄။
၃။ ၃၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ပါစိတံ၊ ဧယာ။
၃၁၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၁။ အံ၊ ၄။ ၁။
၂။ ၅။ (၁၁) ဝမ်းဗိုက်။ ပုဗ္ဗေ ကတကမ္ပံ
ပနဿာ ဝတ္ထု သောဓေတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂။
မ၊ ၄။ ၄။ ၁။ ၂။ ဝတ္ထုနိ ကုန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂။
မ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၀။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၄)။

(၁၂) (က) သူငယ်၏ တည်ဆဲဝမ်း၊ သူငယ်အိမ်၊ သားအိမ်၊ ဝတ္ထု ဝိသဒ္ဓိ ဟောတီ (ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၉။ မ၊ ၄၊ ၄၊ ၁၃၀) တိ ဂဗ္ဘာသယော ဝိသုဒ္ဓေါ ဟောတီ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၈။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၇။ သုဒ္ဓေ ဝတ္ထုမှီ (ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၉) တိ သုဒ္ဓေ ဂဗ္ဘာသယော။ သာ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။ (ခ) (သစ္စာအနက် တို့၏) ဟည်ရာ အကုသိုလ်စသည်၊ ဒုက္ခစသည်။ ဝတ္ထုဝသေနာ (ပဋိသံ၊ ၂၉၇) တိ အကုသလ နိရောဓမဂ္ဂသင်္ခါတဝတ္ထုဝသေနာ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၀။ ပတ္ထုဝသေနာတိ သစ္စာသန် ဝတ္ထုဘူတ အကုသလ ဘဒ္ဒိ ဒုက္ခဘဒ္ဒိ ဝသေနာ။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဍိ။ ၃၂၆။ (ဂ) (ကံ၏) ပြင်-တည်-အကျိုးပေး-ရာ ခန္ဓာအစဉ်။ ဝတ္ထု အညံ န ဝိဇ္ဇတီ (ထေရ၊ ၂၃၇) တိ တဿ ကမ္မဿ ဝိပစ္စနောကာသော အညော ခန္ဓပ္ပ-ဗန္ဓော နတ္ထိ။ ထေရ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၂၃။ (၁၃) (က) တည်ရာ၊ မှီရာ။ ကိုးကွယ်အားထားရာ။ (ခ) တည်-မှီ-ရာ(ဝတ္ထု)။ (က) ပုတ္တာ ဝတ္ထု မနုဿာနံ။ သံ၊ ၁၊ ၂၃၄။ ပုတ္တာ ဝတ္ထုတိ မဟလ္လကကာလေ ပဋိဇဂ္ဂနဋ္ဌေန ပုတ္တာ ပတိဋ္ဌာ။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၀၇။ ပတိဋ္ဌာတိ အဝဿယော။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂၉။ (ခ) ဝတ္ထု (ဝိဘာဝိနိ၊ ၁၂၉) နှိ အဓိဋ္ဌာနံ၊ ဗကုလစမ္ပက-ပုပ္ပါဒိ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁၊ ၂၉၇။ (၁၄) သဘော၊ သဘာဝ။ ဝတ္ထုဓမ္မာ သဘာဝဓမ္မာ။ သင်္ဂဟ။ ၁၁၅။ ဝတ္ထုဓမ္မာ သဘာဝဓမ္မာ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၂၃၇။ ဝတ္ထုသဒ္ဓေါ သဘာဝတ္ထော။ န ကာရဏဒဗ္ဗာဒိ အညော။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂၊ ၂၂၆။ (၁၅) (ဥပါဒိန္နကခန္ဓာကိုယ်၏အတွေ့ဟူသော) မေထုန် အကျင့်။ ဝတ္ထု (အင်္ဂါ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၀) နှိ ဥပါဒိန္နကဖေါဋ္ဌဗ္ဗံ မေထုန်။ မူလဋီ၊ ၂၊ ၄၀။

(၁၆) အာရုံ။ အဝိဇ္ဇာ ဝတ္ထုသု စ သတ္တေ သမ္မောဟေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၇။ ဝတ္ထုသုဘိ အာရမ္မဏေသု။ ဝတ္ထုနှိ ဣ-အာရမ္မဏံ အဓိပ္ပတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၄၁။

အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၅၁။ မူလဋီ၊ ၂၊ ၁၅၆။ (ဝတ္ထု အာရမ္မဏလည်း-ကြည့်)။ (က) သတ္တဝါ သင်္ခါရ-ဟူသော အာရုံ။ အနိဋ္ဌေ ဝတ္ထုသ္မိ (ပဋိ-သံ၊ ၃၉၀) နှိ အာရမ္မဏပကတိယာ အမနာပေ ဝတ္ထုသ္မိ သတ္တေ ဝါ သင်္ခါရေ ဝါ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၁။ (ခ) ပထဝီအစဉ်သော အာရုံ။ ပထဝီအာဒိသု ဝတ္ထုသု ဝတ္ထုသက္ကာယဓမ္မ-ဇနိတံ မဉ္ဇနံ။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၆။ ဝသတိ ဣ-အာရမ္မဏကရဏဝသေနာတိ အာရမ္မဏမှီ ဝတ္ထုတိ ဝုဒ္ဓိတိ။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၆၇။ (ဂ) ကသိုဏ်း ရုပ်-ဟုဆိုအပ်သော အာရုံ။ ကသိုဏ်းအာရုံ။ တံ ဝတ္ထုစေဝ လောကောစာ (ပဋိသံ၊ ၁၅၀) တိ တံ ကသိဏရူပံ အာရမ္မဏဉ္စေဝ အာလော ကိယဋ္ဌေန လောကော စ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၇။ (ဃ) ကာယစသော အာရုံ။ ဝတ္ထုဘူ တာ (မူလဋီ၊ ၁၊ ၂၆) တိ အာရမ္မဏဘူတာ။ အနုဋီ၊ ၁၊ ၉၆။

(၁၇) ပဋိဋ္ဌာန်း-ရဟန်း-လောင်း။ ဝတ္ထုတိ ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော ပုဂ္ဂလော။ ကင်္ခါ၊ ၁၀၄။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၅၇။ (၁၈) သတ်အပ်သော-သတ္တဝါ-ပုဂ္ဂိုလ်။ ဝတ္ထုကာလောစ ဩကာ-သော...တတ္ထ ဝတ္ထုတိ မာရေတဗ္ဗော သတ္တော။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၅။ တတ္ထ ဝတ္ထုတိ ပုဂ္ဂလော။ ကင်္ခါ။ ၁၂၁။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၊ ၂၀။ (၁၉) လွန်ကျူးသည့်-အမှု-အခင်း-ကိစ္စ။ ကိသ္မိ ဝတ္ထုသ္မိ နှိ။ ဗေထုန်ဓမ္မေတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄၇။ နိဒါနံ ပုဂ္ဂလံ ဝတ္ထု...ဝတ္ထုနာမ တဿ တဿ ပုဂ္ဂလဿ အဇ္ဈာစာရော ဝုစ္စတိ။ ကင်္ခါ။ ၁၀၉-၁၀။ ဝတ္ထု (ဝိ၊ ၄၊ ၄၊ ၂၁) နှိ အသုစိမောစနာဒိဝိတိက္ကမံ။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃၇၁။ ဝတ္ထု (ဝိ၊ ၄၊ ၄၊ ၁၆၄) နှိ မေထုန်ဓမ္မာ-ဒိ ဝတ္ထု။ ပါစိတိယော။ ၅၇၁။ (-ကင်္ခါ။ ၁၄၆။ ကင်္ခါ၊ ၄၊ ၅၆)။ (၂၀) (က) မိန်းမဟု ဆိုအပ်သော ဝတ္ထု။ “ဝတ္ထုသညာ စ ရာဂေါ စ ...ဂရုတံ ဘေဒကာရယေ” တိ ဝတ္ထု

ဝတ္ထုတိ ဣတ္ထိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂။ (ခ)ယောက်ျား
မိန်းမ-ဟု ဆိုအပ်သော ဝတ္ထု။ ဝတ္ထုဂဏနာ
(၂)အနက် ၂။ဋ္ဌ။(၂၁)အကျည်း အောက်ခံ
မြေခုံ။ ဝတ္ထုကံ-ကြည့်။ (၂၂)ဝတ္ထုသုတ်။
သံယုတ္တနိကာယ။ သဂါယာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ။
၁-သံယုတ်။ ၄-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၃၄။သံ၊ ဋ္ဌ-
၁။ ၈။ (၂၃)မုံဟင်းပင်။ ဝတ္ထု စ ဝတ္ထုလေ-
ယျကော။ ဓာန်။ ၅၉၇။ ဝသကံကဖဝါတပိ-
တ္ထေတိ ဝတ္ထုလေယျကောတိ သမုဒိတနာမ်။
ဓာန်၊ ၅။(၂၄)စောဒနာခြင်း၊လွန်ကျူးခြင်း
ဩတိဏ္ဏေ ဝတ္ထုသ္မိ(ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀)။ နှိ စောဒ-
နာသင်္ခါကေဝိတိက္ခမသင်္ခါကေ ဝါ ဝတ္ထုသ္မိ
သံသမဇ္ဈေ ဩတိဏ္ဏေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၉။

[ကောတ္ထု၊ဘဒ္ဒိ-ဝတ္ထု=ဝတ္ထု(န)[ဝသ+
တုန်=တု](၁)ကင်ရှားရှိသော ဝတ္ထုပစ္စည်း
ခြံပ်။(၂)ပုဒ်=သဒ္ဒါ-၏အနက်။(၃)စည်းစိမ်
ဥစ္စာ။ (၄)အဆောက်အဦး အစိတ်အပိုင်း=
ကုန်ကြမ်း။ (၅)ပြဇာတ်၊ ပုံပြင်။ (၆)ကာဗျ
ပျို့ကဗျ-၏ မူလအဋ္ဌပ္ပတ္တိ။(၇)အနှစ်သာရ။
(၈)အခြေခံ= ပုံကြမ်း။ ပါကတဒ္ဒိ-ဝတ္ထု
(န)ဝတ္ထုပစ္စည်း။ (ပု၊န) (၂)ရေးကျမ်း-
ဟောင်းတို့ကို လေ့လာခြင်း။ဝါသ္မု(န)(၁)
အိမ်။ (၂)အိမ်သောက်ကျမ်း။ (၃)ဟင်းရွက်
အထူး။ သဒ္ဒါသဂရဒ္ဒိ-(၁)ဝတ္ထုပစ္စည်း။(၂)
သဘာဝအခြေခံပစ္စည်း။ (၃)အနှစ်သာရ။
(၄)ဇာတ်ထုတ်၊ ဇာတ်လမ်း။(၅)အမှန်တရား
ဟု လာသည်။]

ဝတ္ထု (တိ) [ဝတ္ထု+က(ကန်)။ ဝတ္ထုဝိယာတိ
ဝတ္ထု။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၄။] (၁)ဝတ္ထုနှင့်
တူသော ဒွါရ မနောဒွါရ(ဘဝင်စိတ်)။ (၂)
မြေယာနှင့်တူသော ကိလေသာ၏ တည်ရာ
ခန္ဓာစသော မြေယာ။ (၃)မနောဝိညာဏန္တိ
တ္ထေ ဒွါရံ ဝတ္ထုတိ ဝတ္ထု။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၉။
ကာရကပရိယာယတ္တာ ဝတ္ထု သဒ္ဒါယ ပစ္စယ-
ဘာဝသမညတော ဒွါရဘူတဓမ္မာနုဗ္ဗိသိယာ

ဝတ္ထုပရိယာယောတိ အာဟ“ဒွါရံ ဝတ္ထုတိ
ဝတ္ထု”န္တိ။ တေန ဝတ္ထုဝိယ ဝတ္ထုတိ ဒဿေ-
တိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၄။ (၂)သင်္ခါယဝတ္ထုနိ
ပမာဒ ဗိဇံ။ သုတ္တံ၊ ၃၀၉။ ဝတ္ထုနိတ် ယေ-
သုဝေ မသံ လောကော သဗ္ဗတိတာနိ ခန္ဓာ-
ယတနဓာတုဘေဒါနိ ကိလေသဋ္ဌာနာနိစ။
သုတ္တန်၊ ၉။ ၁။ ၂၄၆။

ဝတ္ထုအလောနန (တိ) [ဝတ္ထု+အလောနန] ဝတ္ထုကို
မသိသော။ ဝတ္ထုအလောနနတယ စေတ္တ
အစိတ္တကတာ ဝေဒိတဗျာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။
သာရတ္ထ၊ ၂။၄၁။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၉။

ဝတ္ထုအလောနနစိတ္တ (န) [ဝတ္ထုအလောနန+စိတ္တ]
ဝတ္ထုကို မသိသောစိတ်။ ဝိလိမ္မနေန ဝါ
အာပဇ္ဇနတော ဝတ္ထုအလောနနစိတ္တေန အ-
စိတ္တကာနိ။ ဝဇီရ၊၃၈၈။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊၁၁၇။

ဝတ္ထုအလောနနပက္ခ (ပ) [ဝတ္ထုအလောနန+ပက္ခ]
ဝတ္ထုကို မသိဟူသော အဖို့၊ ဝတ္ထုအလောနန-
ပက္ခ။ ဝတ္ထုအလောနနပက္ခေပိ အကုသလေ-
နေဂ ပါတဗ္ဗတားကင်္ခါ၊ဋီ၊၁၁၀။

ဝတ္ထုအဒေသနာ (ထိ) [ဝတ္ထု+အဒေသနာ]
ကျောင်း ရာ-ကျောင်းဆောက်ရန် မြေနေ
ရာ - ကို-မပြောကြား - မညွှန်ပြု - ခြင်း။
ဝတ္ထုအဒေသနာ ဟိ ဂရုကပတ္တိပညာပန
ဟေတုဘူတာ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊၅၃။ (-ကင်္ခါ၊ဋီ၊
သစ်။ ၂၄၁)။

ဝတ္ထုအနုရူပ (ကိ) [ဝတ္ထု+ အနုရူပ] အကြောင်း
ဝတ္ထုအား -လျှော့ -လျှော့ကပ်ပတ်-သော။
ဝတ္ထုအနုရူပဝသေန အဋ္ဌကထာယံ ဥပစိကာ-
သကံယ အဘာဝေ အနာပတ္တိ ဝတ္ထာ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉။

ဝတ္ထုအပရာမသန (န) [ဝတ္ထု+အပရာမသန]
ဝတ္ထု (ရဟန်းလောင်း) ကို- မသုံးသပ်-
မရွတ်ဖတ်- မကြား- ခြင်း။ “အယံ

ဣတ္ထနာမေ”တိ ဥပသမ္ပဒါပေက္ခယ အ
ကိတ္တန် ဝတ္ထုအပဏမသန် နာမကင်္ခါ။၁၀၆။
သာရတ္ထ။၂။၅၅။

ဝတ္ထုအပုဒ်ဟတလက္ခဏ (တိ) [ဝတ္ထု+အပု-
ဒ်ဟတ+လက္ခဏ] အာရုံ၏ သဘောကို
မပိတ်မပင် ထိုးထွင်း၍သိခြင်းလျှင် မှတ်
ကြောင်း (လက္ခဏာ)ရှိသော၊ သဘော
အားလျော်စွာ ဖြစ်ခြင်းကို မမြစ်ခြင်း
လက္ခဏာရှိသော (သျှ)။ ဝတ္ထုအပုဒ်ဟတ-
လက္ခဏော အမောဟော။ ပေဋကော။၂၅၃။

ဝတ္ထုအဝိပ္ပုဒ်ပတ္တိလက္ခဏ (တိ) [ဝတ္ထု+အဝိပ္ပု-
ဒ်ပတ္တိ+လက္ခဏ] အာရုံ၏ သဘောကို
မဖောက်မပြန် ဆုံးသွင်း၍ သိခြင်းလျှင်
မှတ်ကြောင်း (လက္ခဏာ)ရှိသော။ ဝတ္ထု-
အဝိပ္ပုဒ်ပတ္တိလက္ခဏော အမောဟော။နေတ္ထိ။
၂၅။ ဝတ္ထုအပုဒ်ပတ္တိ ဝိသယသဘာဝပုဒ်-
ဝေဓော။နေတ္ထိ။၅။၉၂။ဝတ္ထုန် ဥေယျဓမ္မော
တိ အာဟ “ဝတ္ထုအဝိပ္ပုဒ်ပတ္တိဝိသယသဘာ-
ဝပုဒ်ဝေဓော” တိ။ နေတ္ထိ။၅။၆၁။

ဝတ္ထုအာရမ္မဏ (တိ) [ဝတ္ထု+အာရမ္မဏ] (၁)
တည်ရာ-မှီရာ-အကြောင်းဟူသော အာရုံရှိ
သော။ (၂) ဝတ္ထု အာရုံ။ (၃)
ကိကာရဏာ ဝေဒနာတိ ဝတ္ထုအာရမ္မဏာဝ
ပနယ ဝေဒနာ။(ပနေသာ ဝေဒနာ)။အဘိ-
ဋ္ဌာ။၂။၂၅။ ဒီ။၅။၂။၃၆၄။ ဝတ္ထုအာရမ္မဏာ-
တိ ရူပါဒိအာရမ္မဏာ။ ရူပါဒိအာရမ္မဏဉ္စေတ္ထ
ဝေဒနာယ ပဝတ္တိဋ္ဌာနတယ “ဝတ္ထု” တိ
အဓိပ္ပေတံ။ဒီ။၅။၂။၃၁။(-မူလဋီ။၂။၁၅၆)။
(၃) (၂) ဣတိဣမေ စက္ခုတိအာဒယော
ဝတ္ထုအာရမ္မဏဝသေန တဏှပုတ္တိံ ဒဿေ-
န္တော အာဟ။ မဟာနိ။၅။၉၂။

ဝတ္ထုဩလောကန (န) [ဝတ္ထု+ဩလောကန]
(ကုဋီရာ) ကျောင်းရက်-ကြည့်-ကြည့်ရှု-

စစ်ဆေး-ခြင်း။ ကဒ္ဓူ ဝတ္ထုဩလောက
နတ္ထာယ သမ္ပုတ်ကမ္မ အနုသာဝနာနယေန
ဩလောကေတာပိ ကာတုံ ဝနုတိ။ ဝိဋ္ဌာ
၂။၁၅၅။

ဝတ္ထုဩဋ္ဌာရိကတာ (တိ) [ဝတ္ထု+ဩဋ္ဌာရိက
တာ] (ဩဇာ၏တည်ရာဖြစ်သော) ဝတ္ထု၏-
ရန်ရင်း-ကြမ်းတမ်း-သည်၏ဖြစ်။ ဝတ္ထု
ဩဋ္ဌာရိကတာပ၊ ဩဋ္ဌာရိကော။ မာဋ္ဌာ။
၂၁။ ဝိဋ္ဌာ။၂။၂၂။

ဝတ္ထုက (န) [ဝတ္ထု+က။ ဝတ္ထုယေဝ ဝတ္ထုကံ။
ဝတ္ထုက - သံ။ ဝတ္ထုက - အဒ္ဓမာဂဓိ။]
အညံ့၊ အောက်ခြေခုံ၊ မြေကိုဖို့၍ ပြုလုပ်
ထားသောခုံ။ ဥစ္စဝတ္ထုက (ဝိ၊၄။၂၅၄) န္တိ
ပံသံ အဘိရိတွာ ဥစ္စဝတ္ထုကံ ကာတုံ
အနုဇာနာမိ။ ဝိဋ္ဌာ။၄။၅၀။

(ဝတ္ထုက=ဝတ္ထုက (န) [ဝတ္ထု+ဣဝတ္ထုကန်]
(၁) မြို့ရွက်။ (၂) ဖြူသော နွယ်ရှိသော
ဟင်းရွက်တစ်မျိုး။ ထောမ။ အနှစ်သာရဖြစ်
သောအဖို့အစု။ ဗြိဟတ်အနက်ထူး။)

ဝတ္ထုကတ (တိ) [ဝတ္ထု+ကတ] (က) (စည်း
စိမ်တို့၏) တည်ရာ-မှီရာ- ပြုအပ်ပြီးသော
တည်ရာ-မှီရာ-အဖြစ်သို့ ရောက်စေအပ်ပြီး
သော။ (၁) တည်ရာ-မှီရာ-ဝတ္ထု-ကဲ့သို့-
ပြု-ဖြစ်စေ-အပ်ပြီးသော။ (က) ဝတ္ထုက-
တယာ (ဝိ၊၅။၂၄၉) တိ ယထာ ပတိဋ္ဌာ
ဟောတိ၊ ဧဝံ ကတယ။ဝိ၊၅။၄။၁၀၄။ယထာ
ပတိဋ္ဌာ ဟောတိတိ သမ္ပတ္တိန် ယထာ ပတိဋ္ဌာ
ဟောတိ။ သာရတ္ထ။၃။၄၀၂။ ဝတ္ထုကတ-
ယာတိ ဧဝံ ဝတ္ထုသဒ္ဓေါ ပတိဋ္ဌတ္ထောတိ
ဒဿတိ။ ဝသတိ ပတိဋ္ဌဟတိ ဧဝံတိ
ဝတ္ထုတိ ဝစနတ္ထော ကတဗ္ဗော။ ပါစိတိ၊
ယော။၅၀၅-၆။ (-မာဉ္ဇာ။၃။ အံ၊၃။၂၅၇။
မာဋ္ဌာ။၄။၁၀၃။ အံ၊၅။၃။၉၅။ မာဋီ၊၃။၃၁၆)။

(ခ) ယသက သာကိ အာနန္ဒ စတ္တာဓောက္ခိ-
ပါဒါ ဘာဝိတာ ဗဟုလိကလာ ယာနိကတ-
ဝတ္ထုကတာ။ ဒီ၊ ၂။ ၈၆။ သံ၊ ၃။ ၂၂၇။ အံ၊ ၃။
၁၂၉။ ဝတ္ထုကတာတိ ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ဝတ္ထုဝိယ
ကတာ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၁၄၇။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၂၀၂။ အံ၊
၅။ ၃။ ၂၄၇။ (- သံ၊ ၁။ ၁၁၈။ အံ၊ ၃။ ၁။
အဘိ၊ က။ ၃၃၁။ ပဋိသံ၊ ၁၇၁။ ၃၃၁။ ၂၃၅။
၁၅၂။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၆၆။ အံ၊ ၅။ ၃။ ၁။ ၂၉၃။ ပဋိသံ၊
၅။ ၂။ ၈၀။ ၂၀၇။ ၂၃၅။ ၅။ ၂။ ၉၄။ သံ၊ ၅။ ၁။
၂၁၄။)

ဝတ္ထုကတဋ္ဌ (ပ) [ဝတ္ထုကတ+အတ္ထ] တည်ရာ
- ဖိုရာ - ဝတ္ထု - ကဲ့သို့ - ပြု - ဖြစ်စေ-
အပ်သော အနက်သဘော။ ကောတ္ထ ဝတ္ထု-
ကတဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊ ၁၈။
ဝတ္ထုကာဋ္ဌောတိ ပတိဋ္ဌဋ္ဌေန ဝတ္ထုဝိယ
ကတဋ္ဌော၊ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၃၃။

ဝတ္ထုကထာ (ထိ) [ဝတ္ထု + ကထာ] ဝတ္ထု-
အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌပုတ်-ကို ဆိုကြောင်း
ဖြစ်သည့်စကား။ ဝတ္ထုစကား၊ သျ။ အဋ္ဌမ-
သိ ဉ္စာပဒေ ဝတ္ထုကထာယ တာဝ ယံ
ဝတ္ထုဗ္ဗံ သိယာ။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၁။ ၇။

ဝတ္ထုကမ္မ (န) [ဝတ္ထု + ကမ္မ] (အိမ်)
မဆောက်လုပ်အပ်သေး-အသစ်ဖြစ်- သော
မြေနေရာ-မြေပေါ်- ဌ်အိမ်ကို- တည်စေ-
ဆောက်လုပ်-ခြင်းအမှု။ ဝတ္ထုကမ္မ (ဒီ၊ ၁။
၁၁) နှိ အကတဝတ္ထုသို့ ဂေဟပတိဋ္ဌာပနံ။
ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၉၂။

ဝတ္ထုကာမ (ပ) [ဝတ္ထု+ကာမ] ဝတ္ထုကာမ-
(က) စိတ်နှလုံးကို တိုးပွား စေတတ်သော
ရူပါရုံစသည့်အာရုံ-ပါး။ (ခ) အလိုရှိ-
နှစ်သက် - မြတ်နိုး-အပ်သော အခင်း၊
အရုံ၊ လယ်၊ ယာ၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ စသည့်ဝတ္ထုပစ္စည်း။
(ဂ) တဏှာ၏-တည်ရာ-အာရုံ- ဖြစ်သော
တေဘူမကဝဋ်တရား။

(က)(ခ) (ဂ) ကတမေ ဝတ္ထုကာမာ-
မနာပိကာ ရူပါ မနာပိကာ သဒ္ဓါ မနာပိကာ
ဂန္ဓာ မနာပိကာ ရသာ မနာပိကာ ဗောဋ္ဌဗ္ဗာ
...ယံကိုဋိ ရဇနိယံ ဝတ္ထု ဝတ္ထုကာမာ။ အပိစ
အတိတာ ကာမာ အနာ၊ တာ ကာမာ...
တဏှာဝတ္ထုကာ တဏှာရမ္မဏော။ ကာမနိ-
ယဋ္ဌေန ရဇနိယဋ္ဌေန မဒနိယဋ္ဌေန ကာမာ
ဣမေ ဝုစ္စန္တိ ဝတ္ထုကာမာ။ မဟာနိ၊ ၁-၂။
စူဠနိ၊ ၃၆။ ဝတ္ထုကာမာစာတိ မနာပိယရူပါဒိ-
ဝတ္ထုကာမာ စ။ ... ကိလေသာနံ ပတိဋ္ဌဋ္ဌေန
ကာရဏဋ္ဌေန အာရမ္မဏဋ္ဌေနစ ဝတ္ထုကာမော။
မဟာနိ၊ ၅။ ၁၀။ ဝတ္ထုကာမောဟေဘူမကဝဋ်။
အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၁၀၄။ မဟာနိ၊ ၅။ ၁၄။ တတ္ထ ဝတ္ထု-
ကာမာ မနာပိယရူပါဒယော ဓမ္မာ။ သုတ္တနိ၊
၅။ ၁။ ၈၈။ စူဠနိ၊ ၅။ ၁။ ၉။ (- မ၊ ၁။ ၁။ ၂။ မ၊ ၃။
၄၈။ သံ၊ ၁။ ၂၀။ ပဋိသံ၊ ၁၇၅။ ၂၃၅။ ၁၇၁။
သုတ္တနိ၊ ၃။ ၉။ ထေရ၊ ၃။ ၂။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။ အပ၊
၁။ ၁။ စူဠနိ၊ ၂။ ၅။ ကံ၊ ၂။ ၃။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၀။
မ၊ ၅။ ၄။ ၃။ ၂။ ၅။ ၂။ ၇။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၆။
ပဋိသံ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၃။ ၂။ ၃။ ၃။ သုတ္တနိ၊ ၅။
၂။ ၂။ ၂။ ၉။ ထေရ၊ ၅။ ၂။ ၉။ ထေရီ၊ ၅။
၂။ ၅။ အပ၊ ၅။ ၁။ ၁။ ၉။ ၇။ စူဠနိ၊ ၅။ ၁။ ၉။
နေတ္တိ၊ ၅။ ၂။)

ဝတ္ထုကာမကောဋ္ဌာသ (ပ) [ဝတ္ထုကာမ+
ကောဋ္ဌာသ] ဝတ္ထုကာမ-အဖို့-အစု၊ ပဉ္စဟိ
ဝတ္ထုကာမကောဋ္ဌာသေဟိ သမပ္ပိတော
သမဂိဘူတော ပရိစရိဿသိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၃။
(-အံ၊ ၅။ ၃။ ၂။ ၂။)

ဝတ္ထုကာမတ္ထ (ပ) [ဝတ္ထုကာမ+အတ္ထ] ဝတ္ထု-
ကာမဟူသော အကျိုး။ ဧဝမိမေ သတ္တာ
ဝတ္ထုကာမတ္ထာယ ကိလေသကာမေဟိ ဃာ-
တယမာနာ...ဟောန္တိ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၃။

ဝတ္ထုကာမဒဿန (န) [ဝတ္ထုကာမ+ဒဿန]
ဝတ္ထုကာမကို ပြုခြင်း။ ဝတ္ထုကာမဒဿနတ္ထ
ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ၅။ ၃။ ၂။ ၇။

ဝတ္ထုကမ္မာမန္တရဂဏ (တိ) [ဝတ္ထုကမ္မာ+
အမန္တရဂဏ] ဝတ္ထုကမ္မာမန္တ- အကျိုးဝင်-
အတွင်းဝင်-ပါဝင်-သော။ ကိလေသကာ-
မောပိ ဟိ အသာဒိယမာနော ဝတ္ထုကမ္မာ-
မန္တရဂဏောယေဝ။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၄၇။ မ၊ ဝိ၊ ၂။
၂၉။

ဝတ္ထုကမ္မာမက္ခ (ပု) [ဝတ္ထုကမ္မာ+ပက္ခ]
ဝတ္ထုကမ္မာ-အပ္ပိ-ပက္ခ။ သေ တာဝ နယော
“ကမ္မမဟိ”တိ ဣ ဝုတ္တ ကာမေသု ဝတ္ထု-
ကမ္မပဂ္ဂေ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၃။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၀၉။

ဝတ္ထုကမ္မာမပဋိသေဝနာ (တိ) [ဝတ္ထုကမ္မာ+
ပဋိသေဝနာ] ဝတ္ထုကမ္မာကို - မှီဝဲ - သုံး
ဆောင်-ခြင်း။

ဝတ္ထုကမ္မာမပဋိသေဝနာဒေါ (ပု) [ဝတ္ထုကမ္မာ+ပဋိ-
သေဝနာ+ဒေါ] ဝတ္ထုကမ္မာကို မှီဝဲသော
အပြစ် ဝတ္ထုကမ္မာကို-မှီဝဲ - သုံးဆောင်-
ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အပြစ်။ ကိလေသ-
ကာမေန ဝတ္ထုကမ္မာမပဋိသေဝနာဒေါသော
နတ္ထိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၇၀။

ဝတ္ထုကမ္မာမပရိယာပ (တိ) [ဝတ္ထုကမ္မာ+
ပရိယာပန] ဝတ္ထုကမ္မာမန္တ - အကျိုးဝင်-
အတွင်းဝင်-သော။ အသာဒိယမာနပက္ခေ
ဌိတာ ကိလေသကာမောပိ ဝတ္ထုကမ္မာမပရိ-
ယာပန္တောယေဝ။ သီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၄၇၀။

ဝတ္ထုကမ္မာမပဝတ္တိဒေသဋ္ဌ (ပု) [ဝတ္ထုကမ္မာ+
ပဝတ္တိ+ဒေသ+အတ္ထ] ဝတ္ထုကမ္မာ၏ ဖြစ်ရာ
အရပ်ဟူသော အနက်သဘော။ ကမ္မာဘဝေါ
ကမ္မနိယဋ္ဌေန ကမ္မနဋ္ဌေန ဝတ္ထုကမ္မာပဝတ္တိ-
ဒေသဋ္ဌေနာတိ တိဟိ ကာရဏေဟိ
ကာမော။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၇။

ဝတ္ထုကမ္မာမပဟာန (န) [ဝတ္ထုကမ္မာ+ပဟာန]
ဝတ္ထုကမ္မာကို-ပယ်- စွန့်-ခြင်း။ ပစ္စိမေန

ဝတ္ထုကမ္မာမဟာနတော ကာမသုခလ္လိကာ-
နယောဂဝိဝဇ္ဇာနုပါယဒဿနံ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂။
မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၄။

ဝတ္ထုကမ္မာမရသ (ပု) [ဝတ္ထုကမ္မာ+ရသ] ဝတ္ထု-
ကမ္မာမရသ။ သဗ္ဗေ ဝတ္ထုကမ္မာမရသေ
အာဟရိတော ပေါသိတာရံ။ ဝေ၊ ဝိ၊ ၄။ ၁၇၀။

ဝတ္ထုကမ္မာမဝိယောဂ (ပု) [ဝတ္ထုကမ္မာ+ဝိယောဂ]
ဝတ္ထုကမ္မာနှင့် - ကင်းကွာ - မယှဉ် -
ကွေ့ကွင်း-ခြင်း။ ကထံ? ဝတ္ထုကမ္မာမဝိယောဂေ
တာဝ သောကော ကမ္မာသဝဿမုဒယော
ဟောတိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁။

ဝတ္ထုကမ္မာမဝိသယ (တိ) [ဝတ္ထုကမ္မာ+ဝိသယ]
ဝတ္ထုကမ္မာမလျှင် ဖာရံရံသော။ ကိလေသ
ဝသေန ဥပ္ပဗ္ဗမာနာဒဟိ ပရိဋ္ဌာပော ဝတ္ထု-
ကမ္မာသန္နိသယော ဝတ္ထုကမ္မာမဝိသယော
ဝါတိ...ဝတ္ထာ။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၄၄။

ဝတ္ထုကမ္မာမသန္နိသယ (တိ) [ဝတ္ထုကမ္မာ+သန္နိ-
သယ] ဝတ္ထုကမ္မာမလျှင် မှီရာရှိသော။
အထက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထုကမ္မာမသုခ (န) [ဝတ္ထုကမ္မာ+သုခ] ဝတ္ထု
ကမ္မာမချမ်းသာ၊ ဝတ္ထုကမ္မာကို-ဖာရံပြု၍-
ခံစားသည့်-ဖြစ်သော-ချမ်းသာ။ သိန္နိရတိ
ကာမသုခဉ္စ လောကေ...ကာမသုခန္တိ ဝတ္ထု-
ကာမသုခံ ဝတ္ထုကမ္မာပိ ဟိ သုခဏ ဝိသ-
ယာဒိတာဝေန သုခန္တိ ဝုဇ္ဇန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဝိ၊ ၁။
၁၀၀။ (-အပါ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၀၇)။

ဝတ္ထုကမ္မာမာရမ္မဏ (တိ) [ဝတ္ထုကမ္မာ+အာရမ္မဏ]
ဝတ္ထုကမ္မာမလျှင် အာရံရံသော။ ကိလေသ-
ကာမသမ္မယုတ္တော ဝတ္ထုကမ္မာမာရမ္မဏော
ဝိတက္ကော။ ဥဒါန၊ ဝိ၊ ၁။ ၉၇။ (-ဝိမတိ၊
၁။ ၄၁)။

ဝတ္ထုကမ္မာမာဝဿယ (တိ) [ဝတ္ထုကမ္မာ+အဝဿ-
ယ] ဝတ္ထုကမ္မာမလျှင်-မှီခို- အားထား-

ရာရှိသော။ ကိလေသဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ပရိဋ္ဌာဟော ဝတ္ထုကာမသန္တိယသယာ ဝတ္ထုကာမာပဿယော။ ဒီ၊ ဇို၊ ၂၊ ၂၇။

ဝတ္ထုကာမေကဒေသ (ပု) [ဝတ္ထုကာမ+ကေဒေသ] ဝတ္ထုကာမ-ဟစ်စိတ်- တစ်ဒေသ၊ ဝတ္ထုကာမေကဒေသဿ ဣဓ အပ္ပာတ္တနတော။ အနု၊ ၁၊ ၂၇၀။

ဝတ္ထုကိတ္တန(န) [ဝတ္ထု+ကိတ္တန] (က) (အာပတ်သင့်ခြင်း၏) ဗ-ကြောင်းဝတ္ထုကို ပြောကြားခြင်း။ (ခ) အကြောင်းအရာကို ပြောကြားခြင်း။ (က) “အဟံ ဘန္တေ သမ္ပဟုလာ သံဃာဒိသေသာ အာပတ္တိယော အာပတ္တိနာနာဝတ္ထုကာယော ကောဟပဋိစ္စန္ဒာယော” တိ ဧဝံ ဝတ္ထုကိတ္တနဝသေန ဝါ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄၊ ၂၂။ ကင်္ခါ၊ ၁၄၊ ၁။ (-ကင်္ခါ၊ ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၂၆၀။) (ခ) ယော... ပါသဒံ ပဗ္ဗတံဝါ အာရုဇ္ဈမတ္တာနံ သုပိနေ ပဿတိ တဿ “ဣဒံနာမဖလ” န္တိအာဒိနာ ဟိ ဝတ္ထုကိတ္တနဟောတိ။ သီ၊ ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁၊ ၂၇၀။

ဝတ္ထုဂဏ(ပု) [ဝတ္ထု+ဂဏ] ယာမြေအပေါင်း။ နေကာနံ ခေတ္တဂဏာနံ စယော နေကာနံ ဝတ္ထုဂဏာနံ စယော။ မ၊ ၂၊ ၁၁၅။

ဝတ္ထုဂဏန (ထိ၊ န) [ဝတ္ထု+ဂဏန] (က) (သင်္ကန်း၊ ထောပတ်စသော) ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့၏အရေအတွက်။ (ခ) (ယောကျ်ား၊ မိန်းမ ဟုဆိုအပ်သော) ဝတ္ထုတို့၏ အရေအတွက်။ (က) အဗဒ္ဓါ ဝေဋ္ဌိတေသု ဝတ္ထုဂဏနာယ အာပတ္တိယော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၂။ တဿ တဿ ဝသေန ဝတ္ထုဂဏနာယ အာပတ္တိယော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၂။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၆၊ ၃၀။ ကင်္ခါ၊ ၁၄၊ ၂။ ကင်္ခါ၊ ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၂၃၂။) (ခ) ဝတ္ထုဂဏနာယာ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၄၅) တိ-ဒိန္နံ ဒိန္နံ ဣတ္ထိပုရိသဝတ္ထုနံ ဂဏနာယ။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၃၂။

ဝတ္ထုဂတ (တိ) [ဝတ္ထု+ဂတ] (က) (ဘုရားစသော) ဝတ္ထု-ရဟနာ ၃-ပါး-၌-ဖြစ်-တည်-သော။ (ခ) (ထမင်းစသော) ဝတ္ထု၌-ဖြစ်-တည်-သော။ (က) ပဿာဒဘူတော နိစ္စယော ဝတ္ထုဂဟော အဓိမောက္ခလက္ခဏံ။ မူလဋီ၊ ၁၊ ၈၉။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂၊ ၄၁၀။) (ခ) ဝတ္ထုဂတာ ဩဇာ ဝတ္ထု ဝိယ တေန သဒ္ဓိ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗတံ ဂစ္ဆတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂၊ ၂၆။

ဝတ္ထုဂတိက (တိ) [ဝတ္ထု+ဂတိ+က] (နိဗ္ဗေဒ် နှိမ်မီးဟုဆိုအပ်သော) ဝတ္ထု-လျှင် အလားရှိ-နှင့် အလားတူ-သော။ သဝတ္ထုကပဋိဂ္ဂဟိတဿ ဝတ္ထုဂတိကတ္တာ အာဟ “သတ္ထုကဿ ပဋိဂ္ဂဟိတတ္တာ” တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၄၃၀။

ဝတ္ထုဂါထာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဂါထာ] (၁) ဝိနိတ-ဝတ္ထုပါဠိ၊ ဝိနိတဝတ္ထုတို့၏ နိဒါန်း-ဝတ္ထုတို့ကို ပြားကံသောပါဠိ။ (၂) ဥဒါန်း-ဂါထာတို့၏-အကြောင်း - အရာ - အတ္ထုပ္ပတ်။ (၃) အကြောင်း-အရာ - အတ္ထုပ္ပတ် - ဝတ္ထု - ကို ပြသောဂါထာ။ (၁) (၂) ဝတ္ထုဂါထာ ပန ရေမာနေယေဝ ဘဂာတိ ဥပါလိတ္ထေရေန ဌပိဘာ၊ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၊ ၆။ ဝတ္ထုဂါထာတိ... နိဒါနဝတ္ထုဒီပိကာ ဝိနိတဝတ္ထုပါဠိယေဝ တေသံ တေသံ ဝတ္ထုနံ ဂန္ဓနတော “ဝတ္ထုဂါထာ” တိ ဝုတ္တာ၊ န ဆန္ဒောဝိတိလက္ခဏေန။ ဂါထာနံ ဝတ္ထု ဝတ္ထုဂါထာတိ ဧဝံ ဝါ တေ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၉၉။ (-ဝိမတိ၊ ၁၊ ၁၅၃-၄)။ (၃) ကောသလာနံ ပုရာ ရမ္မာ (သုတ္တနိ၊ ၄၂၉) တိ ပါရာယနဝဂ္ဂဿ ဝတ္ထုဂါထာ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂၊ ၂၃။

ဝတ္ထုဂေါရဘေဒ (တိ) [ဝတ္ထု+ဂေါရ+ဘေဒ] ဝတ္ထုအာရုံအားဖြင့် ပြားသော။... တာသံ ဝတ္ထုဂေါရဘေဒံ ဓမ္မာယတနံ ဂဟိတမစ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂၊ ၂၀။

ဝတ္ထုဂ္ဂဟဏ (န) [ဝတ္ထု+ဂ္ဂဟဏ] ဝတ္ထုသဒ္ဓါ။ ဥဒ္ဓါနဂါထာယော ဝိသေသနတ္ထံ ဝတ္ထုဂ္ဂဟဏ-
န္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝင်ရ။ ၁၁၂။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၆၃)။

ဝတ္ထုစိတ္တတာ (ထိ) [ဝတ္ထု+စိတ္တ=ဝတ္ထုစိတ္တ+
တာ] ဝတ္ထု၏ ဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်။ အပိ
စ စိတ္တံ နာမေတံ သဟဇာတံ... ဘူမိစိတ္တ-
တာယ ဝတ္ထုစိတ္တတာယ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀။

ဝတ္ထုဇာနန (တိ) [ဝတ္ထု+ဇာနန] ဝတ္ထုကို သိ
တတ်သော။

ဝတ္ထုဇာနနစိတ္တ (န) [ဝတ္ထုဇာနန+စိတ္တ] ဝတ္ထု
ကို သိတတ်သောစိတ်။ ဝတ္ထုဇာနနစိတ္တဿ
ဝါ ပဏ္ဍိတိဇာနနစိတ္တဿ ဝါ ဥဘိန္တံ အဘာ-
ဝေန။ ဝင်ရ။ ၅၅၆။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၇)။

ဝတ္ထုဇ္ဈာစာရ (ပု) [ဝတ္ထု+အဇ္ဈာစာရ] ဝတ္ထု
ကို လွန်ကျူးခြင်း။ သဟဝတ္ထုဇ္ဈာစာရ အာ-
ပဇ္ဇတံ အသမနုဘာသနာယ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၀။ သဟ
ဝတ္ထုဇ္ဈာစာရ (ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၀) တိ ဝတ္ထု ဝိတိ-
က္ကမေန သဟ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁၆။ (-အဘိ၊
၄။ ၂။ ၃၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၄။ မူလဒီ၊ ၂။ ၁၇၄)။

ဝတ္ထုဇ္ဈာစာရက္ခဏ (ပု) [ဝတ္ထုဇ္ဈာစာရ+ခဏ]
ဝတ္ထုကိုလွန်ကျူးသော ခဏ။ ဝိတိက္ကမက္ခ-
ဏယေ ဝါတိ ဝတ္ထုဇ္ဈာစာရက္ခဏေ ယေဝ။
ကင်္ဂါ၊ ၃။ ၁၅၅။

ဝတ္ထုဋ္ဌ (တိ) [ဝတ္ထု+ဋ္ဌ+အ] အာရမ်းမြေ၊
ကျောင်းရာမြေ၌- တည်- ထားအပ်-သော
(ပစ္စည်း၊ ဥစ္စာ၊ ဘဏ္ဍာ)။ ဝတ္ထုနာမ အာရာ
မဝတ္ထု ဝိဟာရဝတ္ထု။ ဝတ္ထုဋ္ဌ နာမ ဘဏ္ဍံ
ဝတ္ထုသ္မိံ စတူဟိ ဋ္ဌာနေဟိ နိက္ခိတ္တံ ဟောတိ။
ဝိ၊ ၁။ ၆၅။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇)။

အဘိဓာန်(အ-ဝဂ်) ၄၂-ပ-မ-သ-စ

ဝတ္ထုဋ္ဌ (ပု) [ဝတ္ထု+ဋ္ဌ] (ကျေးစသော
ဝတ္ထုတို့၏) တည်ရာ-မှီရာ-ဟူသော အနက်
အဘော။ စိတ္တဿ ဝတ္ထုဋ္ဌော(ပဋိသံ။ ၁၇)တိ
စိတ္တဿ ဝတ္ထုဘူတာနံ စက္ခုသောတဿာန-
ဇိဝါ ကာယဟဒယဝတ္ထုနံ ဝတ္ထုဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၉၃။

ဝတ္ထုဋ္ဌကထာ (ထိ) [ဝတ္ထုဋ္ဌ+ကထာ] အာရမ်း
မြေ၊ ကျောင်းရာမြေ ၌-တည်-ထားအပ်-
သော ဘဏ္ဍာကိုဆို - ရာ - ကြောင်း-ဖြစ်
သော စကားရပ်။ ဝတ္ထုဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။ ဝတ္ထုဋ္ဌကထာယံ တိက္ခံ ပါကာ
ရာနန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၄။

ဝတ္ထုဋ္ဌာန (န) [ဝတ္ထု+ဋ္ဌာန] တည်ရာ-အရပ်
- ဋ္ဌာန။ လောကီယသာဓုသမနုညာတံ
ရာဂဿ ဝတ္ထုဋ္ဌာနံ။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၁၂၉။

ဝတ္ထုတ္ထမ (န) [ဝတ္ထု+ဥတ္ထမ] အမြတ်ဆုံး-
အကောင်းဆုံး-ဖြစ်သော- အဝတ်-အထည်
-ပုဆိုး။ ဝတ္ထုတ္ထမဒါယက-ကြည့်။

ဝတ္ထုတ္ထမဒါန (န) [ဝတ္ထုတ္ထမ+ဒါန] အမြတ်ဆုံး-
- အကောင်းဆုံး - ဖြစ်သော-အဝတ် -
အထည်-ပုဆိုး-ကို ပေးလှူခြင်း။ ဝတ္ထုတ္ထ
မဒါနဿ နာမ ဣဒမိဒိသံ ဖလံ ပဿ
ဝိမာန၊ ၄။ ၁။ ၃၃။

ဝတ္ထုတ္ထမဒါယက (တိ) [ဝတ္ထုတ္ထမ + ဒါယက။
ထိ-၌...ဒါယိကာ။] အမြတ်ဆုံး-အကောင်း
ဆုံး- ဖြစ်သော-အဝတ် - အထည်- ပုဆိုး
ကို ပေးလှူတတ်သောသူ။ ဝတ္ထုတ္ထမဒါယိ
ကာ (ဝိမာန၊ ၄။ ၀) တိ ဝတ္ထာနံ ဥတ္ထမံ သေဋ္ဌံ
ဝတ္ထေသု ဝါ ဗဟူသု ဥစ္စိနိက္ခာ ဂဟိတံ
ဥက္ကံသဂတံ ပဝရံ ကောဋိဘူတံ ဝတ္ထံ ဝတ္ထု-
တ္ထမံ၊ တဿ ဒါယိကာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁။ ၃၃။

ဝတ္ထုတ္တမဒါယိကာဝိမာန^၁ (ပု၊န) [ဝတ္ထုတ္တမ-ဒါယိကာ+ဝိမာန] အမြတ်ဆုံး-အကောင်းဆုံး-ဖြစ်သော - အဝတ်- အထည်-ပုဆိုး-ကို ပေးလှူသော ဒါယိကာမ၏-ဘုံ-ဗိမာန်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထုတ္တမဒါယိကာဝိမာန^၂ (ပု၊န) [ဝတ္ထုတ္တမ-ဒါယိကာဝိမာန + ဝတ္ထု] အမြတ်ဆုံး-အကောင်းဆုံး-ဖြစ်သော-အဝတ်-အထည်-ပုဆိုး-ကို ပေးလှူသော ဒါယိကာမ၏-ဘုံ-ဗိမာန် -၏- အကြောင်းအရာရှိသော-စကား-ဒေသနာ။ ဇေမယံ ယဒိပိ ဝတ္ထုတ္တမဒါယိကာ ဝိမာနာဒိဝသေန ဆတ္တိံ သဝိမာနသင်္ဂဟာ။ ဝိမာနာဋ္ဌ။ ၁၃၄။

ဝတ္ထုတ္တယ (န) [ဝတ္ထု+တယ] (ဘုရား, တရား သံဃာဟု ဆိုအပ်သော) ရတနာ ၃-ပါး အပေါင်း။ ဝတ္ထု (၇) အနက်ကြည့်။

ဝတ္ထုတ္တယပူဇာ (ထိ) [ဝတ္ထုတ္တယ+ ပူဇာ] ရတနာ ၃-ပါး အပေါင်းကို ပူဇော်ခြင်း။ ဝတ္ထုတ္တယပူဇာ ဣတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။ ၃၃၃။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၃၂၄။

ဝတ္ထုတ္တယရတန (န) [ဝတ္ထုတ္တယ + ရတန] ရတနာ ၃-ပါး အပေါင်း၊ ဘုရား, တရား သံဃာ ၃-ပါး အပေါင်းဟူသော ရတနာ။ ဟန္တာဟံ ဝတ္ထုတ္တယရတနဿ ဥပ္ပန္နဘာဝံ သဟာယဿ ပေသေမိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။

ဝတ္ထုတ္တယာနုဿတိ (ထိ) [ဝတ္ထုတ္တယ+ အနုဿတိ] ရတနာ ၃-ပါး အပေါင်းကို အဖန်တလဲလဲ -အောက်မေ့ - အမှတ်ရ-ခြင်း။ ဝတ္ထုတ္တယာနုဿတိယံ အတ္တာနံ နိယောဇေန္တော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၇။

ဝတ္ထုတ္တယာဘာဝ (ပု) [ဝတ္ထုတ္တယ+ အဘာဝ] ရတနာသုံးပါးအပေါင်း၏ - မရှိ-မဖြစ်-

ခြင်း။ သော ပန ဝတ္ထုတ္တယာဘာဝတော ကဒါစိယေဝ ဟောတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၁၈၈။

ဝတ္ထုဒသက (တိ) [ဝတ္ထု+ဒသက။ ဝတ္ထု+ ဒသမ+က။ စက္ခုဒသက။ ဝိဘာဝိနိ။ ၂၁။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၂၀၀-ကြည့်။] (န) (၁) ဟဒယ ဝတ္ထုဖြင့် မှတ်အပ်သောရုပ် ဝေ-ခု အပေါင်း၊ ဝတ္ထုဒသက.ကလာပ်။ (၂) ဟဒယဝတ္ထုပြဋ္ဌာန်းသော ရုပ်၁၀-ခုအပေါင်း၊ ဝတ္ထုဒသက.ကလာပ်။ (တိ) (၃) ဟဒယဝတ္ထုလျှင် ၁၀-ခုမြောက်ရှိသော ကလာပ်။ (န) (၁) (၂) (တိ) (၃) ကာယဒသကံ ဘာဝဒသကံ ဝတ္ထုဒသကံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၃။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂၁။ သင်္ဂဟ။ ၁၀၆)။

ဝတ္ထုဒဿန (န) [ဝတ္ထု+ဒဿန] အကြောင်း ဝတ္ထုကိုပြုခြင်း။ ဒုဗ္ဗာသိတဿ ဝတ္ထုဒဿနတ္ထံ ဝတ္ထု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၈၈။

ဝတ္ထုဒုက (ပု၊ န) [ဝတ္ထု+ဒုက] ဝတ္ထုဒုကံ၊ ဝတ္ထု အဝတ္ထုတို့ကို စိစစ် ဆင်ခြင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောဒုက။ “အတ္ထိ ရူပံ စက္ခု-သမ္ပဿဿ ဝတ္ထု” (အဘိ၊ဓ၊ ၁၄၆) တိ အာဒယော ပဉ္စဝိသတိ ဒုကာ ဝတ္ထု အဝတ္ထု-ဥပပရိက္ခဏဝသေန ပဝတ္ထုတ္တာ ဝတ္ထုဒုကာနာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၀။ (-အနု၊ဋီ၊ ၁။ ၁၄၉)။

ဝတ္ထုဒုဗ္ဗလတာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဒုဗ္ဗလတာ] မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်၏ အားနည်းသည်၏အဖြစ်။ ဧဝံ ပတ္ထုဒုဗ္ဗလတာယ ဒုဗ္ဗလတ္တာ ရူပံ သမုဋ္ဌာ-ပေတုံ န သက္ကောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉၃။

ဝတ္ထုဒေဝတာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဒေဝတာ] အိမ်ရာ စသည်တို့၌-စိုးအုပ်- စောင့်ရှောက်-၍နေ သောနတ်၊ အိမ်ရာစသည်တို့ကို စောင့်သော နတ်။ ဝတ္ထုဒေဝတာ(ပေတ။ ၁၂၈)တိ သရ

ဝတ္ထုအာဒိသု အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ။ပေတ၊ဌ။
၁၆။

ဝတ္ထုဒေသနတ္ထ (ပ) [ဝတ္ထုဒေသနာ+အတ္ထ]
ကျောင်း-ကုဋ်-ဗုဒ္ဓိ-ကြား-ပြောကြား-
ညွှန်ပြ-ခြင်းဟူသောအကျိုး။ ဝတ္ထု-
ဒေသနာ-ကြည့်။

ဝတ္ထုဒေသနာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဒေသနာ] (၁)
ကျောင်း-ကုဋ်-ဗုဒ္ဓိ-ကြား-ပြောကြား-
ညွှန်ပြ-ခြင်း။ (၂) ကျောင်း-ကုဋ်-ဗုဒ္ဓိ-
ကြား- ပြောကြား- ညွှန်ပြ-ကြောင်းဖြစ်
သောကံ။ (၃) ဘိက္ခု အဘိနေတဗ္ဗာ ဝတ္ထု-
ဒေသနာယာ (ဝိ၊၁။၂၂၄)တိ ယသ္မိံ ဌာနေ
ကုဋ် ကာရေတုကာမော ဟောတိ၊ တတ္ထ
ဝတ္ထုဒေသနတ္ထာယ ဘိက္ခု နေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဌ၊
၂။၁၅။ (-ကင်္ခါ။ ၁၃၅)။ (၂) ဝတ္ထု-
ဒေသနာကမ္မ-ကြည့်။

ဝတ္ထုဒေသနာကမ္မ (န) [ဝတ္ထုဒေသနာ+ကမ္မ]
ကျောင်း-ကုဋ်-ဗုဒ္ဓိ-ကြား-ပြောကြား-
ညွှန်ပြ-ကြောင်းဖြစ်သောကံ၊ဝတ္ထုဒေသနာ-
ကံ။ ပရတော ပန ဝတ္ထုဒေသနာကမ္မံ ယထာ
ဝတ္ထာယ ဝေ ဥတ္တိယာ စ အနုသာဝနာယ စ
ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဌ၊၂။၁၅။

ဝတ္ထုဒေသနာကိစ္စ (န) [ဝတ္ထုဒေသနာ+ကိစ္စ]
ကျောင်း-ကုဋ်-ဗုဒ္ဓိ-ကြား-ပြောကြား-
ညွှန်ပြ-ခြင်းအမှုကိစ္စ။ အကုဋ်ယာ ပန
ဝတ္ထုဒေသနာကိစ္စံ နတ္ထိ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊၅။

ဝတ္ထုဒေသနာပဒေသ (ပ) [ဝတ္ထုဒေသနာ+
အပဒေသ] ကျောင်း-ကုဋ်-ဗုဒ္ဓိ-ကြား-ပြောကြား-
ညွှန်ပြခြင်း။...ဧတေ ဝတ္ထုဒေသနာပဒေသေန
ဥပါယေန ပရိဝတ္တိတာ ဟောန္တိ။ ဝဇီရ။
၁၉၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊၅။

ဝတ္ထုဒေါသ (ပ) [ဝတ္ထု+ဒေါသ] (၁) ဝတ္ထု
အ-ရုံ၌ဖြစ်သောအဖြစ်။ (၂) ပဉ္စင်းလောင်း-
ရဟန်းလောင်း-ဟူသောဝတ္ထု၏ (ပျက်စီး
ခြင်းဟူသော) အဖြစ်။ (၃) ဝတ္ထုဒေါသံ
မောစေတော ဝိဘာဂကရ၊ဝသေန တီရယိ-
တွာ။ မဟာနိ၊ဌ။၁၄၀။ (၂) တဿ ဌာနဿ
အရဟံ အနုစ္စဝိကန္တိ ဝတ္ထုဒေါသာဒိဝိနိမုတ္တ-
ကမ္မံ “ဌာနာရဟ”န္တိ ဝတ္ထံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၂၉။

ဝတ္ထုဒွယ (န) [ဝတ္ထု+ဒွယ] ဝတ္ထု ၂-ခုဒေ-ပေါင်း၊
ဝတ္ထုတို့၏ ၂-ခုအပေါင်း။ (အာပတ်သင့်ခြင်း
အကြောင်း ဝတ္ထုဖြစ်သော ဥဇ္ဈာပနက၊
ခိယုနက ၂-ပါးကပေါင်း)။ ပါစိတ္တိယန္တိ
ဝတ္ထုဒွယေ ပါစိတ္တိယဒွယံ ဝတ္ထံ။ ဝိ၊ဌ၊၃။၃၆။
ကင်္ခါ။၁၉၉။ (-သာရတ္ထ၊၂။၂၉၁)။

ဝတ္ထုဒွါရ (န) [ဝတ္ထု+ဒွါရ] (၁) အာရာမ-ခြံ-
ဝင်း-တံခါး။ (၂) ဝတ္ထုဒွါရ၊ဝတ္ထုနှင့်ဒွါရ။
(၃) ရာဇင်္ဂဏေတိ ပရိက္ခိတ္တေ နဂရေ ဝတ္ထု-
ဒွါရတော ဗဟိရာဇင်္ဂဏေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၅၄။
(၂) ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓ-
ယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ အဘိ၊ဌ၊၁။၃၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။
၇၆။ မဟာနိ၊ဌ။၁၃၆၊၁၄၃။ စူဠနိ၊ဌ။၆၅-၆။

ဝတ္ထုဒွါရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [ဝတ္ထုဒွါရ+
ဘာဝ+ပစ္စုပဋ္ဌာန] ဝတ္ထုအဖြစ်၊ ဒွါရအဖြစ်
ဖြင့် ဉာဏ်အား ရွှေ့ထင်တတ်သော၊ မှီရာ
ဝတ္ထုဒွါရ၏ အဖြစ်လျှင် အခြင်းအရာရှိသော။
(နေရင်း၊သျှ)။ ဒဿနာဒိရသံ၊ ဝတ္ထုဒွါရ-
ဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ အဘိ၊ဌ၊၂။၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၁၅၉။ ဥဒါန၊ဌ။၃၉။

ဝတ္ထုဒွါရတိက္ကမန (န) [ဝတ္ထုဒွါရ+အတိက္က
မန]အာရာမ-ခြံ-ဝင်း - တံခါးကိုလွန်ခြင်း။
တဿ ဝတ္ထုဒွါရတိက္ကမနေ ပါရာဇင်္ဂံ။ ဝိ၊ဌ၊
၁။၃၁၉။

ဝတ္ထုဓမ္မ (ပု) [ဝတ္ထု+ဓမ္မ] (၁) (စက္ခုစသော) ဝတ္ထုဟု ဆိုအပ်သောတရား၊ ဝတ္ထုတရား။
 (၂) သဘောတရား။ (၃) ပရမတ္ထတရား။
 (၄) ကသိုဏ်းဝန်း၌ ဖြစ်သော ကသိုဏ်း အဖြစ်။ (၁) ဣဒ ပန ဝတ္ထု န ဝတ္ထုဓမ္မသု ပုရောတပစ္စယာ။ မူလဋီပ။ ၂၁၉။ (၂) ဝတ္ထု (၁၄) အနက်ကြည့်။ (၃) (၄) ဝတ္ထုဓမ္မဝိမုစ္စိတ (သင်္ဂဟ။ ၁၅၃) ။ ပရမတ္ထဓမ္မတော ဝိမုတ္တံ ဝတ္ထုဓမ္မတော ငါ ကသိုဏ်းမဏ္ဍလဂတကသိအဒေါသတော ဝိနိမုတ္တံ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၆၃။ (-ဇနိဗျေ။ ၂။ ၅၀၄)။

ဝတ္ထုဓမ္မဝိနိပုတ္တ (တိ) [ဝတ္ထုဓမ္မ+ဝိနိပုတ္တ] ပရမတ္ထတရားမှ လွတ်သော။ ဝတ္ထုဓမ္မဝိနိမုတ္တံ ပန သမ္မုတိဘူတံ ကသိုဏ်းဝိပဋိဘာဂါရမ္မဏံ ဂဟေတွာ.....။ ဝိမတိ။ ၁။ ၂၅။

ဝတ္ထုဓောဝန (န) [ဝတ္ထု+ဓောဝန] (သင်္ကန်းစသော) ဝတ္ထုတို့ကို-ဗွပ်လျော်-သေးကြောခြင်း။ ဝတ္ထုဓောဝနေဟိ စိဝရုဇ်ဇတ္ထုနံ ဓောဝနောဝိဝိနိစ္ဆယ။ ဝိဇ္ဇာ။ ၂၃၀။ (ဝိဝိနိစ္ဆယ။ ပါဠိ၌ ဝတ္ထုဓောဝနေ-ဟု ရှိ၏။)

ဝတ္ထုနတ္ထိတာ (ထိ) [ဝတ္ထု+နတ္ထိတာ] ဖြစ်အပ်သောဝတ္ထု၏မရှိ - သည်၏ အဖြစ် - ခြင်း။ ပသဇ္ဇပုဋိသေဓဿ၊ လက္ခဏံ ဝတ္ထုနတ္ထိတာ။ ဂူ။ ၁၀၈။ နှ။ ဝတ္ထုနတ္ထိတာတိ ဇတ္ထုနော အဘာပေါ။ “အသဒ္ဓဘောဇီ” တိအာဒိသုဝိယ ကြိယာပဋိသေဓော။ နှ။ ၁၄၃-နှ။

ဝတ္ထုနာနတ္ထ (န) [ဝတ္ထု+နာနတ္ထ] တည်ရာ ဝတ္ထုတို့၏ ထူးသည်၏အဖြစ်၊ အထူးထူးသော တည်ရာဝတ္ထု။ ဝတ္ထုနာနတ္ထေ (ပဋိသံ။ ၂) တိ ဝတ္ထုနံ နာနာဘာဝေါ နာနာဝတ္ထုသုတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ။ ၄၁။ ၂၁။ (-ပဋိသံ။ ၇၃)။

ဝတ္ထုနာနတ္ထဉာဏ (န) [ဇတ္ထုနာနတ္ထ+ဉာဏ] ဝတ္ထုနာနတ္ထဉာဏ်၊ တည်ရာဝတ္ထုတို့၏ထူးသည်

၏ အဖြစ်-အထူးထူးသောတည်ရာ ဝတ္ထု-ကို သိသောဉာဏ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထုနာနတ္ထဉာဏနိဒ္ဒေသ (ပု) [ဝတ္ထုနာနတ္ထဉာဏ +နိဒ္ဒေသ] ဝတ္ထုနာနတ္ထဉာဏ်ကို အကျယ်ပြုရာ-ကြောင်း - စကားရပ်။ ဝတ္ထုနာနတ္ထဉာဏနိဒ္ဒေသ.....။ ပဋိသံ။ ၇၃-၅။ ဝတ္ထုနာနတ္ထဉာဏနိဒ္ဒေသေ.....။ ဝိဇ္ဇာ။ ၄၁။ ၂၆၃။

ဝတ္ထုနာနတ္ထတာ (ထိ) [ဇတ္ထုနာနတ္ထ+တာ] ဝတ္ထုအားဗွင့် ထူးသည်၏အဖြစ်။ အတ္ထံ ဝတ္ထုနာနတ္ထတာ နော အပတ္ထိနာနတ္ထတာ။ ဝိ။ ၅။ ၂၂၆။ ဝတ္ထုနာနတ္ထတာဒိစတုက္ကေ တေန္တံ ပါရာဇိကာနံ အညမည် ဝတ္ထုနာနတ္ထတာဝ ဟောတိ။ ဝိဇ္ဇာ။ ၄။ ၁၆၉။

ဝတ္ထုနိဒဿန (န) [ဇတ္ထု+နိဒဿန] ဝတ္ထုကို ညွှန်ပြခြင်း၊ ဝတ္ထုညွှန်ပြကြောင်း ဖြစ်သော သဒ္ဓါ။ တတြိဒံ ဝတ္ထုနိဒဿနံဝိ။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၆။

ဝတ္ထုနိဒ္ဒေသ (ပု) [ဝတ္ထု+နိဒ္ဒေသ] (၁) ဝတ္ထုနိဒ္ဒေသ၊ (စက္ခုစသော) ဝတ္ထုကိုအကျယ်ပြုရာ-ကြောင်း-စကားရပ်။ (၂) ဝတ္ထုနိဒ္ဒေသ၊ ဝတ္ထု-သတ်အပ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်-ကိုအကျယ်ပြုရာ-ကြောင်း - စကားရပ်။ (ဝိဇ္ဇာ။ ၂။ ၄၅)။ (၁) တက္ကေဇ ဝတ္ထုနိဒ္ဒေသေ ဟဒေ-ဝတ္ထု ကတ္တစိ ဗလဗ္ဗမာနဿာပိ ဂဟဏ-ဝသေန။ ဝေရီဋ္ဌ။ ၃၀၂။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၁။ (၂) ဝတ္ထုနိဒ္ဒေသေစ “ဝတ္ထုတိ မာရေတဗ္ဗော သတ္ထော” တိ တ္ထေကမေဝ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၂၂၇။

ဝတ္ထုနိယမ (ပု) [ဝတ္ထု+နိယမ] (ပါရာဇိက) ဝတ္ထုကို-ပိုင်းခြား-သတ်မှတ်-ခြင်း။

ဝတ္ထုနိယမဒဿန (န) [ဝတ္ထုနိယမ+ဒဿန] (ပါရာဇိက) ဝတ္ထုကို-ပိုင်းခြား- သတ်မှတ်

-ခြင်းကိုပြခြင်း။ တတ္ထ တိသော ဣတ္ထိယော
-ဟိအာဒိ ဝတ္ထုနိယမဒသာနဝသေန ပဝ-
တ္ထောဝဇီရ။ ဂဝ။

ဝတ္ထုနိယမန (န) [ဝတ္ထု+နိယမန] ဝတ္ထုနိယမ
-ကြည့်။ “တိသော ဣတ္ထိယော တိအဒိ
ဝိဘင်္ဂေါ တံ နိယာမကော တိလက္ခဏတ္တာ
ဝတ္ထုနိယမနတ္ထံ ဝတ္ထံ။ ဝဇီရ။ ဝဝ။

ဝတ္ထုနိဿယ (တိ) [ဝတ္ထု+နိဿယ] (၁)
ဟဒယဝတ္ထု၏မှီရာဖြစ်သော။ (၂) ဝတ္ထုလျှင်
မှီရာရှိသော။ (ပ) (၃) စက္ခုအစရှိသော
ဝတ္ထုဟူသောမှီရာ။ (၁) တေသံ နိဿယံ
ဟဒယဝတ္ထုဝတ္ထုနိဿယာနိ ဘူတာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ဝဂ။ ဘေသဉ္စ နိဿယန္တိ တေသံ ဝတ္ထု-
နိဿယာနံ ဘူတာနံ နိဿယံ။ ဝိမဘိ၊ ၁။ ၂။ ၀။
(၂) န ပန ဝတ္ထုနိဿယတံ ပဋိကိပတိ။
မူလဋီ၊ ၁။ ဂဇ။ (ပ) (၃) အာရမ္မဏဓမ္မာ
ပန ဝတ္ထုနိဿယေန ဥပုဇ္ဇမာနာနံ အာရမ္မဏ
မတ္တာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃။ ၂။

ဝတ္ထုနိဿိတ (တိ) [ဝတ္ထု+နိဿိတ] (၁) က-
ရဇကာယကိုမှီသော။ (၂) ဟဒယဝတ္ထုရုပ်
ကိုမှီသော။ (၁) “ဝတ္ထုနိဿိတ” တိ ပဇာနာ-
တိ။ ဝတ္ထုနာမ ကရဇကာယော။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၃။ ၄။ (-၃၁၇ + ၃၂၅၊ ၃၅၅)။ ဝတ္ထုနိဿိတ
တိ ဧတ္ထ ဝတ္ထုသဒ္ဓေါ ကရဇကာယဝိသယော၊
န ဆဗ္ဗတ္ထုဝိသယောတိ။ ဒိ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၆၁။ (၂)
ဝတ္ထုနိဿိတ (သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၁) ၏ ဟဒယဝတ္ထု-
နိဿိတံ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၄၁၂။

ဝတ္ထုပစ္စယ (ပ) [ဝတ္ထု+ပစ္စယ] ဟဒယဝတ္ထု
ဟူသော အကြောင်း။ ဝတ္ထုပတိဋ္ဌိတ-ကြည့်။

ဝတ္ထုပဇာနနာ (ထိ၊န) [ဝတ္ထု+ပဇာနနာ]
ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသော ဝတ္ထုကိုသိခြင်း။ ဝေ
ဣတော ပရေသု သဗ္ဗဝါရေသု ကိစ္စဝသေနဝ
ဝတ္ထုပဇာနနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၁။

ဝတ္ထုပဇာနနာတိ ဒုက္ခာဒိဝတ္ထုနော ပဇာ
နနာ ပဋိဝေဓော။ မ၊ဋီ၊ ၁။ ၂။ ၉။

ဝတ္ထုပဉ္စက (န) [ဝတ္ထု + ပဉ္စက] ဝတ္ထု
တို့၏ ၅-ခုအပေါင်း။ ဝိနိကဝတ္ထု သူအာဒိတော
ဝတ္ထုပဉ္စကေ ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္တတ္တာ ဒုက္ခဋီ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။

ဝတ္ထုပဋိက္ခေပ (ပ) [ဝတ္ထု+ပဋိက္ခေပ] မမြတ်
သောမေတုန်အကျင့် (အဗြဟ္မစရိယဝတ္ထု)
ကို-ပယ်-တားမြစ်-ခြင်း။ ဝတ္ထုပဋိက္ခေပေါ။
(-ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၂၉) တိ အဗြဟ္မ-
စရိယဝတ္ထုပဋိသေဓော။ ဒိ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၇။ မ၊ဋီ၊
၃။ ၃၃၇။

ဝတ္ထုပဋိသေဝန (ထိ၊န) [ဝတ္ထု+ပဋိသေဝန]
မေတုန်အကျင့်ကို မှီဝဲခြင်း။ အဟဉ္စ ခိဏာသ-
ဝေါ၊ နတ္ထိ မယံ ဝတ္ထုပဋိသေဝနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၆၆။ ဝတ္ထုပဋိသေဝနံ ကာမ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၇)
န္တိ ဗျာပါရဿ ဝတ္ထုနော ပဋိသေဝနသင်္ခါတံ
ကာမံ။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၂။ (-မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၂)။

ဝတ္ထုပဏိတတာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ပဏိတ=ဝတ္ထု-
မဏိတ+တာ] (ခိုးယူအပ်သော) ဝတ္ထု၏
မှန်မြတ်သ ညီ၏အဖြစ်။ ပဏိတေ မဟာသာ-
ဝဉ္စံ။ ကဿာ? ဝတ္ထုပဏိတတာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၂။ ၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၀။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။ ၂။ ၀။

ဝတ္ထုပဏ္ဍရတ္တ (န) [ဝတ္ထု+ပဏ္ဍရ=ဝတ္ထုပဏ္ဍ +
ရတ္တ] မှီရာ ဝတ္ထု၏ ဖြူစင်သည်၏ အဖြစ်။
ဝိပါကံ ဝတ္ထုပဏ္ဍရတ္တာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၃။
ဝတ္ထုပဏ္ဍရတ္တာတိ... ပသာဒဟဒယဝတ္ထုနိဿ-
ယာနံ ဝသေန ပဏ္ဍရသတာဝံ ဇာတံ။ မူ၊ပဋီ၊
၁။ ၁၂၅။

ဝတ္ထုပတိဋ္ဌိတ (တိ) [ဝတ္ထု+ပတိဋ္ဌိတ] ဟဒယ-
ဝတ္ထု၌-မှီ-ကပ်-သော၊ ဟဒယဝတ္ထု၌မှီ၍

တည်သော။ (သျှ)။ ပဋိသန္ဓိကွဏေ ဝတ္ထု-
ပတိဋ္ဌိတာံ အရူပဓမ္မာ ဝတ္ထုပစ္စယာ ဝတ္ထုန္တိ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၄၄၉။

ဝတ္ထုပဘောဒ (ပု) [ဝတ္ထု+ပဘောဒ] (ပညတ်
တို့၏) တည်ရာ ဝတ္ထုတို့၏ အထူးအပြား။
ပကရ၊၈၊န္တရေ ဝုတ္တေန ဝတ္ထုပဘောဒေန
ခန္ဓပညတ္တိယာ ပဘောဒံ ဒဿေတိ။ မူလဋီ၊
၃။၃၀။ (-အနုဋီ၊၃။၄၂)။

ဝတ္ထုပယောဂနိယမ (ပု) [ဝတ္ထု+ပယောဂ+
နိယမ] ဝတ္ထု၊ လုံ့လပယောဂတို့ကို-ပိုင်းခြား
-သတ်-မှတ်ခြင်း။ နသဒ္ဒါဒိယတိ အနာ-
ပတ္တိတိအာဒိ ဝတ္ထုပယောဂနိယမေ သတိ
....ပဝတ္ထော။ ဝဇီရ၊၈၀။

ဝတ္ထုပရာမသန (န) [ဝတ္ထု+ပရာမသန] ဝတ္ထု
ကို သုံးသပ်ခြင်း။ “အယ” နှစ် ဝတ္ထုပရာ-
မသနပိ....။ ဝိမတိ၊၁။၁၁၆။

ဝတ္ထုပရိကမ္ပ (န) [ဝတ္ထု+ပရိကမ္ပ] ဝတ္ထုပရိကမ်၊
အိမ်၏တည်ရာ အရပ်၌ နတ်တို့အား ပူဇော်
ပ၊သမှု။ ဝတ္ထုပလိကမ္ပကရဏ-ကြည့်။

ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟ (ပု) [ဝတ္ထု+ပရိဂ္ဂဟ] (၁) အိမ်ရာ
စသည်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း။ (၂) မြို့ရာ (မြို့
တည်မည်နေရာ) ကို သိမ်းဆည်းရာဖြစ်သော။
(၁) ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟော ဝါ နတ္ထိ န သန္တိ န
သံဝိဇ္ဇန္တိ။ မဟာနိ၊ ၁၉၁။ (၂) အောက်ပုဒ်
ကြည့်။

ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟဒိဝေသ (ပု) [ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟ+ဒိဝေသ]
မြို့ရာ (မြို့တည်မည်နေရာ) ကို သိမ်းဆည်း
သောနေ့၊တထာ ကိရ နဂရထာ ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟ-
ဒိဝေသ အဝိဇ္ဇရေ ဥဒကရဟဒေ သုသုမာရေ
သဒ္ဓမကာသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၇။
ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟဒိဝေသတိ နဂရမာပနတ္ထံ ဝတ္ထု-

ဝိဇ္ဇာစရိယေန နဂရဌာနထာ ပရိဂ္ဂဟဒိဝေသေ။
မ၊ဋီ၊၂။၄၉။

ဝတ္ထုပရိဂ္ဂါဟက (တိ) [ဝတ္ထု+ပရိဂ္ဂါဟက။ ထိ
-၌ ဝတ္ထုပရိဂ္ဂါဟိကာ။] အိမ်ရာမြေ
စသည်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော။ တာဟိ
ဝတ္ထုပရိဂ္ဂါဟိကာဟိ ဒေဝတာဟိ သဒ္ဓိ-
မန္တယမာနာ ဝိယ တံတံ ဂေဟာနိ မာပေန္တိ။
သာရတ္ထ၊ ၃။၃၁၇။

ဝတ္ထုပရိစ္စာဂ (ပု) [ဝတ္ထု+ပရိစ္စာဂ] အလှူ
ဝတ္ထုကို-စွန့်ကြဲ-ပေးကမ်း-ခြင်း။ ယထာဟိ
သဒ္ဓေါ ပစ္စယံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ ဝတ္ထုပရိစ္စာ-
ဂဿ ဝိသေသပစ္စယော....။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၃၈။

ဝတ္ထုပရိစ္စာဂဓကွဏ (တိ) [ဝတ္ထုပရိစ္စာဂ+
လက္ခဏ] အလှူဝတ္ထုကို-စွန့်ကြဲ-ပေးကမ်း-
-ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ ဝေဉ္စိ ဒေန္တော
တာဝကာလိကံ ဒေတိ နာမ ဝတ္ထုပရိစ္စာဂ-
လက္ခဏတ္တာ ဒါနဿ။ ဝိမတိ၊၁။၃၇။

ဝတ္ထုပရိညာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ပရိညာ] (အဘိ
ဇ္ဈာဒေါမနဿတို့၏) တည်ရာဖြစ်သော ကိုယ်
ကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊ ဝတ္ထုကို ပိုင်းခြား၍
သိခြင်း။ (သျှ)။ ဝတ္ထုပရိညာယာ (အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀) တိ အဘိဇ္ဈာ ဒေါမနဿာနံ ဝတ္ထု-
ဘူတဿ ကာယဿ ပရိဇာနနေန။ မူလဋီ၊
၂။၁၅၆။

ဝတ္ထုပရိတ္တတာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ပရိတ္တ=ဝတ္ထု
ပရိတ္တ+တာ] ဝတ္ထုရုပ်၏ -အားနည်း-သေး
ငယ်-သည်၏အဖြစ်။ ကောဒိနံ အဂေါစရ-
ဂတာ သုခုမရဇာဒိရူ၊ ဝိယ ဝတ္ထုပရိတ္တ
တာယ။ မူလဋီ၊၁။၆၉။ (-အနုဋီ၊၁။၇၄)။

ဝတ္ထုပရိယာယ (ပု) [ဝတ္ထု+ပရိယာယ] ဝတ္ထု
သဒ္ဓါ၏ - ပရိယာယ်- ဝေဝုဇ်-စကားလှယ်။

ဒွါရဘူတဓမ္မာနမ္ပိ သိယာ ဝတ္ထုပရိယာယောတိ
အာဟာဒ္ဒါရံ ဝတ္ထုတိ ဝုတ္တန္တိ။ အနုဋီဝါ။
၇၄။

ဝတ္ထုပုဂ္ဂလ (ပု) [ဝတ္ထု+ပုဂ္ဂလ] (အာပတ်သို့)
ရောက်ပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်၊ အာပတ်သင့်ပြီးသော
ပုဂ္ဂိုလ်။ ဝတ္ထုပုဂ္ဂလော (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၅)တိ
အာပန္နပုဂ္ဂလော။ သာရတ္ထ၊ ၃။၈၄။ ဝိမတိ၊
၂။၄၆။ ဝတ္ထုပုဂ္ဂလော ယေဝါတိ အာပတ္တိံ
အာပန္နပုဂ္ဂလောယေဝ။ ပါစိတ်၊ ယော။၁၀၈။

ဝတ္ထုပုစ္ဆာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ပုစ္ဆာ] ဝတ္ထုကို မေး
ခြင်း၊ ဝတ္ထုကိုမေးကြောင်းပုစ္ဆာ။ ကိံ တေ
ဒိဋ္ဌန္တိ ဝတ္ထုပုစ္ဆာ...။ ဝတ္ထုပုစ္ဆာတိ အဋ္ဌပါရာ-
ဒိကာနံ ဝတ္ထုပုစ္ဆာ။ ဝိ၊၅။၃၀၀။

ဝတ္ထုပုရေဇာတ (န) [ဝတ္ထု+ပုရေဇာတ] ဝတ္ထု
ပုရေဇာတ၊ ဝတ္ထုပုရေဇာတပစ္စည်း၊ (ပစ္စ-
ယုပ္ပန်တရားတို့မဖြစ်မီ ရှေးဦးစွာဖြစ်နှင့်သော
စက္ခာယတနစသော အာယတန ၅-ပါး၊
ဟဒယဝတ္ထုဟု ဆိုအပ်သောဝတ္ထုရုပ်(၆-ပါး))။
အာရမ္မဏပုရေဇာတံ ဝတ္ထုပုရေဇာတံ...။ ဝတ္ထု
ပုရေဇာတံ-စက္ခာယတနံ စက္ခာဝိညာဏဿ
ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။
၁၅၂။ (-၁၅၃)။ စက္ခာယတနန္တိ အာဒိ
ဝတ္ထုပုရေဇာတဝသေန ဝုတ္တိံ.....တံ သဗ္ဗမ္ပိ
ဝတ္ထုပုရေဇာတံ အာရမ္မဏပုရေဇာတန္တိ ဒွိဓာ
ဒွိတံ။ တတ္ထ စက္ခာယတနံပ။ ကာယာယတနံ
ဝတ္ထုရူပန္တိ ဣဒံ ဝတ္ထုပုရေဇာတံ နာမ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၃။၃၇၁။ (-၄၄၉၊ ၃၇၁။ မူလဋီ၊ ၃။၁၉၇၊
၂၁၉၊ ၂၁၄)။

ဝတ္ထုပူဇန (န) [ဝတ္ထု+ပူဇန] (ဘုရား၊ တရား၊
သံဃာဟု ဆိုအပ်သော) ရတနာ ၃-ပါး
အပေါင်းကို ပူဇော်ခြင်း။ တထာဝတ္ထု ပူဇန-
ပျာယပိ အနာပတ္တိပေဘါ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀)တိ
ဗျာနတ္တယပူဇနတ္ထာယပိအနာပတ္တိယေဝ။

သာရတ္ထ၊ ၂။၃၆၉။ ဝတ္ထုပူဇနေ (ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ။
၄၆)တိ ရတနတ္တယပူဇနေ။ ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ၊ဋီ၊၁။
၂၃၇။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁၊ ၂၀၉)။

ဝတ္ထုပူဇာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ပူဇာ] (ဘုရား၊
တရား၊ သံဃာဟုဆိုအပ်သော) ရတနာ
၃-ပါး အပေါင်းကို ပူဇော်ခြင်း။ ဂန္ဓ-
မာလာဒီပံ ဝတ္ထုပူဇာ ကရေတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၉၃။ ဝတ္ထုပူဇတ္ထ (ဝိ၊ဝိနိစ္ဆယ။၄၃)န္တိ ဗုတ-
နတ္တယပူဇနတ္ထံ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၄။
(-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၅၁)။

ဝတ္ထုပ္ပကာသန (န) [ဝတ္ထု+ပကာသန] ဝတ္ထု
လွန်ကျူးသည့်အမှုကိုပြုရာ (ဋ္ဌာန)။ ဣမသ္မိံ
ဝတ္ထုပ္ပကာသနေ စ စောဒနာနယော ပရိ-
ဟာဗုနယော စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝဇီရ။
၆၆-၇။

ဝတ္ထုပ္ပဋိဇာနန (န) [ဝတ္ထု+ပဋိဇာနန] ဝတ္ထု-
လွန်ကျူးသည့် အမှု-ကိုဝန်ခံခြင်း။ အာပတ္တိ-
ပဋိဇာနန အဝဘ္ဘာ ဣဿ “နိသဇ္ဇံ” သိက္ခာ
ပဋိဇာနမာနော”တိ ဝတ္ထုပ္ပဋိဇာနနံ ဝုတ္တန္တိ။
ကင်္ခါ၊ဋီ၊၆၂။

ဝတ္ထုပ္ပတ္တိ (ထိ) [ဝတ္ထု+ပုပ္ပတ္တိ] ဝတ္ထု-
အကြောင်းအရာ- ဖြစ်စဉ်- ဖြစ်ရပ်- အဋ္ဌ-
ပုတ်-၏ဖြစ်ခြင်း။ တေသ္မိံ ယေဝ ဝတ္ထု-
ပ္ပတ္တိယံ ဘဂဝါ ဣဒံ သုတ္တံ ဘာသတိ။
ဇေဋကော။ ၂၈၆။

ဝတ္ထုပ္ပဘေဒ (ပု) [ဝတ္ထု+ပဘေဒ] (၁)
ဝတ္ထု-ထရဝါဒ-တို့၏အထူးအပြား။ (၂)
(သိက္ခာပုဒ် တို့၏) ပစ္စုပ္ပန် - ဝတ္ထု -
အကြောင်းအရာ- အဋ္ဌပုတ်- တို့၏အလုံး-
အပြား။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထုပ္ပဘေဒဒီပန (န) [ဝတ္ထုပ္ပဘေဒ+ဒီပန] (၁)
ဝတ္ထု-ထရဝါဒ-တို့၏ အထူးအပြား

ကိုပြခြင်း။ (၂) (သိက္ခာပုဒ်တို့၏) ပစ္စုပ္ပန်-
 ဝတ္ထု - အကြောင်းအရာ- ယဋ္ဌုပ္ပတ်-၁၃၁
 အထူးအပြားကိုပြခြင်း။ (၁) (၂) နိဒါန
 ဝတ္ထုပုဒ်ဘေဒဒီပနတော (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈)တိ-
 နိဒါနပုဒ်ဘေဒဒီပနတော ဝတ္ထုပုဒ်ဘေဒဒီပန
 တော စ...ထေရဝါဒပုကာသနံပန ဝတ္ထုပု-
 ဒ်ဘေဒဒီပနံ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၆၀။ “ထေရဝါဒပု-
 ကာသနံ ဝတ္ထုပုဒ်ဘေဒဒီပန” နှိပိ ဝဒန္တိ
 “သိက္ခာပဒါနံ ပစ္စုပ္ပန်ဝတ္ထုပုဒ်ဘေဒဒီပန”
 နှိပိ ဝတ္ထု ဝနုတိ။ ဝိမတိ၊၁။၉၇။

ဝတ္ထုဗလိကမ္မကရဏ (န) [ဝတ္ထု+ဗလိကမ္မ+
 ကရဏ] အိမ်၏တည်ရာ အရပ်၌ နတ်တို့အား
 ပူဇော် ပ သမ္မုကိုပြခြင်း။ ဝတ္ထုဗလိကမ္မ
 (ဒီ၊၁။၁၁၊၆၆) နှိ “ဣဒဉ္စိဒဉ္စာဟရဏာ” တိ
 ဝတ္ထာ ဝတ္ထုဗလိကမ္မကရဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။
 ဝတ္ထုဗလိကမ္မကရဏန္တိ ယရဝတ္ထုသ္မိ ဗလိ-
 ကမ္မဿ ကရဏံ။ သိ၊ဋ္ဌ၊ သင်္ခ၊၁။၃၇၇။

ဝတ္ထုဘာဝ (ပ) [ဝတ္ထု+ဘာဝ] (၁) တည်ရာ၏
 အဖြစ်။ (၂) (စက္ခုစသော) ဝတ္ထု၏အဖြစ်။
 (၁) ကထာနိဝတ္ထုဘာဝတော (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၁၀၅၊၁၁၁) တိ ကထာသမုဒါယဿ ပကရ-
 ဏဿ အက္ခနော ဧကေဒသနံ ဩကာ-
 သဘာဝံ ဝဒတိ။ မူလဋီ၊၃။၄၇။ ဝတ္ထုဘာ-
 ဝေနာ (မူလဋီ၊၂။၁၇) တိ ဝိစာရအာယ
 အဓိဋ္ဌာနဘာဝေန။ အနုဋီ၊၂။၂၃။ ပညတ္တိယာ
 ဝတ္ထုဘာဝေနာ (မူလဋီ၊၃။၂၇) တိ ပညာ-
 ပနဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝေန။ အနုဋီ၊၃။၃၇။
 (၂) ဝတ္ထုဘာဝရဟိတ-ကြည့်။

ဝတ္ထုဘာဝပဋိက္ခေပ (ပ) [ဝတ္ထုဘာဝ+ပဋိ-
 က္ခေပ] တည်ရာ၏ အဖြစ်ကိုပယ်ခြင်း။
 ဣမိနာတိ “နော ဟေတံ ဘန္တေ” တိ
 ဂူပဿ တဏှာဒိဂ္ဂါဟာနံ ဝတ္ထုဘာဝပဋိ-
 က္ခေပေန။ မ၊ဋီ၊၂။၃၄။

ဝတ္ထုဘာဝရဟိတ (တိ) [ဝတ္ထုဘာဝ+ရဟိတ]
 (စက္ခုစသော) ဝတ္ထု၏အဖြစ်မှကင်းသော။
 အထ ပန ဝတ္ထုပုဒ်ဘေဒဒီပနတော အညံ
 ဝတ္ထုဘာဝရဟိတာရမ္မဏမေဝ “အာရမ္မဏ
 ပုဒ်ဘေဒဒီပန” နှိ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၃။၁၉၇။

ဝတ္ထုဘူတ (တိ) [ဝတ္ထု+ဘူတ+ဘူတ] (၁)
 တည်ရာအကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ (၂)
 တည်ရာအာရုံဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (၃) ပရမတ္ထ
 (သဘာဝ) ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (၁) ပဉ္စနံ
 ပညတ္တိနံ ဝတ္ထုဘူတာ ခန္ဓာယော နိပ္ပဇ-
 သေန ကထိတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။ ဝတ္ထုဘူ-
 တဿာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇) တိ ကာရဏဘူတဿ။
 သဘိ ဣဗ ဖလံ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ
 ဟိ ကာရဏံ ဝတ္ထု။ သာရတ္ထ၊၂။၂၄။ (၂)
 ဝတ္ထုဘူတာ (မူလဋီ၊၁။၈၉) တိ အာရမ္မဏ-
 ဘူတာ။ အနုဋီ၊၁။၉၆။ (၃) ဘသ္မာ အယံ
 ပညတ္တိပိ အသင်္ခတတ္ထသမညတော ဝတ္ထု-
 ဘူတေန နိဗ္ဗာနေန သဟ “အနတ္တာ ဣတံ
 နိစ္စယာ” တိ ဝုတ္တာ။ ဝိမတိ၊၂။၂၇။

ဝတ္ထုဘူတပုဗ္ဗ (တိ) [ဝတ္ထု+ဘူတ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌
 -တည်ရာ- (အာရာမံ) ရာမြေ- ဖြစ်ပွား-
 သော။ ယထာ အာရာမဿ ဝတ္ထုဘူတပုဗ္ဗော
 ပဒေသော အာရာမဿ အဘာဝေ “အာရာ-
 မာတ္ထု” တိ ပုဗ္ဗတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၇၈။
 အံ၊ဋီ၊၃။၂၁။ တာလဿ ဝတ္ထုဘူတပုဗ္ဗတ္တာ
 “တာလဝတ္ထု” တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၄၀။
 အံ၊ဋီ၊၃။၂၁။

ဝတ္ထုဘေဒ (ပ) [ဝတ္ထု+ဘေဒ] (၁) (ခိုးအပ်
 သော) ဝတ္ထု၏ ဂရုဏ၊ လဟုဏအပြား။
 (၂) တည်ရာတို့၏အပြား။ (၃) (ပညတ်ရာ
 ဖြစ်သော) သဘာဝဓမ္မတို့၏ အထူးအပြား။
 (၄) တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်တို့၏ ကွဲပြားခြင်း။
 (၁) ဝတ္ထုဘေဒေနာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅) တိ
 အဝဟရိတဗ္ဗဿ ပတ္ထုဿ ဂရုဏလဟုဏ-

ဘေဒန။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၈။ (၂) အဓိက-
ရကဘေဒနာတိ ဝတ္ထုဘေဒန။ နေတ္ထိ၊
၆။ ၁၁၅။ (၃) ပကရကန္တရေ ဝုတ္တေန ဝတ္ထု-
ဘေဒန ခန္တပညတ္တိယာ ပဘေဒံ ဒဿေတိ။
မူလဋီ၊ ၃။ ၃၀။ (-အနုဋီ၊ ၃။ ၄၂)။ (၄) ကေ-
မေဝ ဂဏန္တိ သတိပီ ဝတ္ထုဘေဒေ အယော-
နိသော ဥပ္ပဇ္ဇနေန ကေမေဝ ကတွာ ဂဏန္တိ။
သံဋီ၊ ၂။ ၄၂။

ဝတ္ထုဘေဒနိမိတ္တ (န) [ဝတ္ထုဘေဒ+နိမိတ္တ]
ဝတ္ထုဒြပ် ကွဲပြားခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်
သော။ န ဟိ သဏ္ဌာနံ ဝတ္ထုဘေဒနိမိတ္တံ
တဿ အနုပါဒါနတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၄။

ဝတ္ထုဘေဒဘိန္န (တိ) [ဝတ္ထုဘေဒ+ဘိန္န] တည်ရာ
ဝတ္ထု ဒြပ်အပြားအားဖြင့် ပြားသော။
ပညတ္တိပရိစ္ဆေဒန္တိ စ ဝတ္ထုဘေဒဘိန္နံ ပညတ္တိ
ဘူတံ ပရိစ္ဆေဒံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၃၇။

ဝတ္ထုမတ္တ (န) [ဝတ္ထု+မတ္တ] (၁) တည်ရာမြေမျှ။
(၂) ဝတ္ထု-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌပ္ပတ်-မျှ။
(၃) ဝတ္ထုမတ္တကတ-ကြည့်။ (၂) ဝတ္ထုမတ္တ-
ဒီပန-ကြည့်။

ဝတ္ထုမတ္တက (န) [ဝတ္ထု+မတ္တ+က] တည်ရာမြေ
မျှ။ သစေ တတ္ထ ဝိဟာဏေ ဝါ ဒေဝကုလံ
ဝါ သဘာ ဝါ ဂေဟံ ဝါ နတ္ထိ၊ ကေဝလံ
ဝတ္ထုမတ္တကမေဝ ဟောတိ။ ကင်္ခါ၊ ၆။ ၃၇။

ဝတ္ထုမတ္တကတ (တိ) [ဝတ္ထုမတ္တ+ကတ] လည်ရာ
မြေမျှပြုအပ်သော။ ယထာ ဝတ္ထုမတ္တက-
တော တာလော န ပုန ပါကတိကော
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၂။ ၁၉၀။

ဝတ္ထုမတ္တကရက (န) [ဝတ္ထုမတ္တ+ကရက]
တည်ရာမြေမျှကိုပြုခြင်း။ တည်ရာမြေမျှသာ
ကျန်ရစ်အောင်ပြုခြင်း။ တာလဝတ္ထုသမ္ပု-

မာတိ သဗ္ဗံ တာလံ ဥဒ္ဓရိတွာ တာလဿ
ဝတ္ထုမတ္တကရကေန သမ္ပုပမာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၂။ ၁၉၀။

ဝတ္ထုမတ္တဒီပန (န) [ဝတ္ထုမတ္တ+ဒီပန] ဝတ္ထု-
အကြောင်းအရာ - အဋ္ဌပ္ပတ် - မျှကိုပြု
ကြောင်းကော။ သဗ္ဗဉ္စေတံ ဝတ္ထုမတ္တဒီပန-
မေဝ။ ကင်္ခါ၊ ၁၇၄။ ဝတ္ထုမတ္တဒီပနမေဝါတိ
...ဝတ္ထုမတ္တဿ ဒီပနမေဝ။ ကင်္ခါ၊ ၆။ ၃၁။
၃၂။

ဝတ္ထုမတ္တဝိဇာနန (န) [ဝတ္ထုမတ္တ+ဝိဇာနန]
ဝတ္ထုမျှကိုသိခြင်း။ ယသ္မာ သေခိယေသု
ပညတ္တိဝိဇာနနမေဝ ပမာဏံ။ န ဝတ္ထုမတ္တ
ဝိဇာနနံ။ ကင်္ခါ၊ ၆။ ၂၉။

ဝတ္ထုမတ္တာဝသိဋ္ဌ (တိ) [ဝတ္ထုမတ္တ+အဝသိဋ္ဌ]
တည်ရာမြေမျှသာ ကြွင်းကျန်သော။ တာလာ-
ဝတ္ထု ဘဝန္တံ တေတိ တေ ဘိက္ခုတေဇသာ
ဒရာ ဝတ္ထုမတ္တာဝသိဋ္ဌော မတ္တကစိန္တ-
တာလော ဝိယ ဘဝန္တံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃။
ဝတ္ထုမတ္တာဝသိဋ္ဌောတိ ဌာနမေဝ နေသံ
အဝသိဋ္ဌတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။

ဝတ္ထုမဟန္တဟာ (တိ) [ဝတ္ထု+မဟန္တ=ဝတ္ထု-
မဟန္တ+ဟာ] ဝတ္ထု-အထည်ဒြပ်-ကြီးမား
-ပြီးကျယ်-သည်၏အဖြစ်။ ပယောဂ-
သမတ္တေပိ ဝတ္ထုမဟန္တဟာယ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၁၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၉၈။

ဝတ္ထုမိဿက (တိ) [ဝတ္ထု+မိဿက] (၁)
ဟဒယဇတ္ထုနှင့်ရောနှောသော။ (၂) အာပတ်
၏တည်ရာဝတ္ထုနှင့် ရောနှောသော။ (၃)
သဟဇာတပစ္စယာ ပန နဟောန္တိ ဝတ္ထုမိဿ-
ကတ္တာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၉။ (၂) အောက်ပုဒ်
ကြည့်။

ဝတ္ထုမိဿကနယ (ပု) [ဝတ္ထုမိဿက+နယ]
အာပတ်၏တည်ရာဝတ္ထုနှင့် ရောနှော-သော

-သည့်-နည်း။ ယောပါယံ “ဣတ္ထိ စ ပဏ္ဍ-
ကောစာ”တိ အာဒိနာ နယေန ဝတ္ထု-
မိဿကနယော ဝုတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၆။

ဝတ္ထုပုဒ (န) [ဝတ္ထု+ပုဒ] ပရမတ္ထဓမ္မ-
သဘာဝဓမ္မ - ကို- အဦးအစ -ပဓာန -
ပြုခြင်း။ ဒုတိယေ ဝတ္ထုမုဒေန ပညတ္တိယာ
ဝိဘာဂါ ဒဿိတာ။ အနုဋီ၊၃။၄၁။

ဝတ္ထုရူပ (န) [ဝတ္ထု+ရူပ] ဝတ္ထုရုပ်- (က)
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်။ (ခ) စက္ခုစသောဝတ္ထုရုပ်
၆-ပါး။ (က) ဝတ္ထုရုပ် ပသိဒိ၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။၁၄၇။ ဝတ္ထုရူပါ(ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၂၃၁)တိ ဟဒယဝတ္ထုတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။
၃၆၅။ (ခ) ပသာဒါ၊ ဟဒယဉ ဝတ္ထုရုပ်။
မော၊ဝိစ္စေဒနီ၊၉၂။ ပသာဒဟဒယသင်္ခါတံ
ဆမ္ပိဓမ္ပိ ဝတ္ထုရုပ် နာမ။ သင်္ဂဟ၊၄၁။

ဝတ္ထုလေယျက (ပု၊န) [ဝတ္ထု+(လယ+ကျ)]
=လေယျက။လယ သာယျေ၊ လယာပေတိ
သဗ္ဗဒေါသေတိ လေယျကော၊ ကျ၊အသေ၊
ဝတ္ထု စ သော လေယျကော စာတိ ဝတ္ထု-
လေယျကော။ ဓာန်၊ဋီ၊၅၉၇။ သူစိ။ ဝတ္ထုလ+
ဏေယျ+က။ ဝတ္ထုလမေဝ ဝတ္ထုလေယျ-
ကော။ ဝတ္ထုလ - သံ။ ဝတ္ထုလ - ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂစိ။] မုံဟင်းပင်။ ဓာန်၊ဋီ၊၅၉၇။
ကြက်နားပင်။ ဓာန်၊သျှ၊စံ၊မြူပင်။ ဓာန်၊
သျှ၊သစ်။ အဒ္ဓမာဂစိ။ ပါကတ။ ဝတ္ထု-
လေယျကော ဝဇကလိ။ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၆။ ဝတ္ထု
စ ဝတ္ထုလေယျကော။ ဓာန်၊၅၉၇။ ဝတ္ထု
စ သော လေယျကော စာတိ ဝတ္ထုလေယျ-
ကော။ မုံဟင်း။ ဓာန်၊ဋီ။

ဝတ္ထုလေယျကမူလ (န) [ဝတ္ထုလေယျက+
မူလ] ကြက်နားမြစ်၊ ကြက်နားပင်၏
အမြစ်။ ဝတ္ထုလေယျကမူလံ ဝဇကလိမူလံ။
၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၉၄။

ဝတ္ထုလောဘ (ပ) [ဝတ္ထု+လောဘ] (မိန်းမ၊
ဟူသော) ဝတ္ထု၌- လိုချင် - တပ်မက် -
နှစ်သက်-မက်မော-ခြင်း။ ဝတ္ထုလောဘေန
ကုတော တာဒိသာယ မရဏန္တိ အသဒ္ဓ-
ဟန္တော။ အံ၊ဋီ၊၁။၅၁။

ဝတ္ထုလောဟိတ (န) [ဝတ္ထု+လောဟိတ]
နှလုံး၏တည်ရာသွေးနှင့်ရောနှောသော၊နှလုံး
သွေး။ (ဇာတ်၊ဝတ္ထု။) ဟဒယဝတ္ထု ဥက္က-
အဟောသိ၊ ဝတ္ထုလောဟိတံ ကပ္ပိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၉၅။ ဝတ္ထု လောဟိတန္တိ ဟဒယဝတ္ထု
လောဟိတမိဿ၊ အဟောသိ။ ဇာ၊ဋီ၊ယော။

ဝတ္ထုဝဇ္ဇ (တိ) [ဝတ္ထု+ဝဇ္ဇ] (၁) ဝတ္ထုရုပ်
သည်ကြည့်အပ်သော။ (၂) ဝတ္ထုရုပ်ကိုကြည့်
တတ်သော။ (၁) (၂) ဝတ္ထုဝဇ္ဇာနိ ရူပါနိ
စ အရူပါနန္တိ။ မူလဋီ၊၃။၂၁၆။ ဝေ ဌပေတော
ဆဝတ္ထုနိ သေသရူပါနိအရူပမောနံ ပစ္စယော
န ဟောတိတိ ဒဿေန္တော “ဝတ္ထုဝဇ္ဇာနိ
ရူပါနိ စ အရူပါနိန္တိ အာဟ။ အနုဋီ၊၃။၂၀၉။

ဝတ္ထုဝိကောပန (န) [ဝတ္ထု + ဝိကောပန]
ဝတ္ထုကို-ပျက်စီးစေ-ဖျက်ဆီး-ခြင်း။ ဝတ္ထု
ဝိကောပနံ ပန နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။

ဝတ္ထုဝိဇာနန (တိ) [ဝတ္ထု + ဝိဇာနန] (၁)
ဝတ္ထုကိုသိသော။ (န) (၂) ဝတ္ထုကိုသိခြင်း။
(၁)အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (န) (၂) ဝတ္ထုဝိ-
ဇာနနေ ဝေ ဟောတိ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ။ ၂၀-၉။
“ဝတ္တကရဏကာလော” တိ ဝတ္ထုဝိဇာနန-
ဝသေန ဥ တော။ ဝိမတိ၊၂။၁၀၃။

ဝတ္ထုဝိဇာနနဝိတ္တ (န) [ဝတ္ထုဝိဇာနန+ ဝိတ္တ]
ဝတ္ထုကိုသိသောစိတ်။ သစိတ္တကန္တိ ဝတ္ထု-
ဝိဇာနနစိတ္တေန ပဏ္ဍတ္တိဝိဇာနနစိတ္တေန စ
သစိတ္တကံ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၀၄။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ (တိ) [ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ+က] ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ ကျမ်းကိုသင်သောသူ။ဗျာကရဏံ အဝေစွာ-
ဓိတေ ဝေယျာကရဏော။ဝေ မောဟုတ္တော၊
နေမိတ္တော၊ အင်္ဂဝိဇ္ဇော၊ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇော။ ရူ။
၂၂၉-နာ။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဝိဇ္ဇာ] (၁)မြေကြွန်
အတတ်၊ မြေယာ၏ အကြောင်းအရာကိုသိ
သောအတတ် (က)အိမ်ရာ၊ အာရမ်ရာစသည်
တို့၏ ဂုဏ်အပြစ်ကို ကောင်းစွာ သိမှတ်
ကြောင်းဖြစ်သောအတတ်။ (ခ) အာရမ်၊
အာရမ်ရာစသည်တို့၌ မြေကိုပြုပြင်ခြင်း၊
မျိုးစေ့ကို ပြုပြင်စီရင်ခြင်း စသည်နှင့်ယှဉ်
သောအတတ်။ (၂) ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာကျမ်း ၊
မြေကြွန်အတတ်ကို- သိစေ-ပြု-တတ်သော
ကျမ်းဂန်။ (၁) (က) ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ (ဒီ၊၁။၉)တိ
ယ ရ ဝတ္ထု အာ ရာ မ ဝတ္ထာ ဒိန် ဂုဏဒေါသ-
သလ္လက္ခဏဝိဇ္ဇာ။ ဒီ၊၄။၁။၈၈။ (ခ) ဝတ္ထု
ဝိဇ္ဇာတိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယာ (သံ၊၂။၂၀၁) တိ
ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာသင်္ခါတာယ တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာယ ။
ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာနာမ လာဗုဝတ္ထုကုမ္မဇ္ဇဝတ္ထုမူလ-
ကဝတ္ထုအာဒိန် ဝတ္ထုနံ ဖလသမ္ပတ္တိကာရဏ-
ကာလဇာနနုပါယော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၉ ။
အာရာမအာရာမဝတ္ထုအာဒိသု ဘူမိပရိကမ္မ-
ဗိဇာဘိသင်္ခရဏာဒိပဋိသံယုတ္တာ ဝိဇ္ဇာ ဝတ္ထု-
ဝိဇ္ဇာ။ သံ၊၄။၂။၂၇၄။ (၂) န ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာယာ
(မဟာနိ။၂၉၀)တိ အာဒိသု ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာနာမ
ဂါမနိဂမနဂရာဒိန် သုနိဝိဇ္ဇဒန္တိဝိဇ္ဇာနန-
သတ္ထံ။ မဟာနိ၊၄။၃၅၃။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာစရိယ (ပု) [ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ+အာစရိယ]
မြေကြွန်အင်္ဂလက္ခဏာကို - တတ်သိ -
နားလည် - သောဆရာ။ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာစရိယော
ဝိယ ဟိ ဘဂဝါ။ ဝိ၊၄။၂။၁၂။ ဒီ၊၄။၂။
၃၅၄။ မ၊၄။၁။၂၅၃။ နဂရဝဇ္ဇကီ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ
စရိယော (မူလဋီ၊၂။၁၇၈) တိ ဣဒံ ဣဇာ-
မိဒပုတနဂရဝဇ္ဇကီ ဒဿနံ။ အနုဋီ၊၂။၁၇၈။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာစရိယဝေသ (ပု) [ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာစရိယ+
ဝေသ] မြေကြွန်အတတ်ကို - တတ်သိ -
နားလည်-သော-သည့်-ဆရာ၏-အသွင်-
သဏ္ဍာန်။ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာစရိယဝေသံ ဂါဟာပေ-
တွာ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနံ နေတွာ။ ဇာ၊၄။၂။၂၇၁။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာပါဌက (တိ) [ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ+ပါဌက]
(က)ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာကျမ်း- အိမ်ရာမြေကြွန်အ
တတ်-ကို-ရွတ်-ဖတ်-တတ်သောသူ။(ခ)
ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာကိုတတ်သော၊ ဘူမိနက်သန်မြေ
ကြွန်တတ်သောသူ။ (က) (ခ) တာ ကိရ
ဒေဝတာ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာပါဌကနံ သရိရေ
အဓိမုစ္စိတွာ ဝေ စိတ္တာနိ နာမေန္တိ။ ဝိ၊၄။၃။
၃၇၇။ (-ဒီ၊၄။၂။၁၃၀။ ဥဒါန၊၄။၃၇၉။
သာရတ္ထ၊၃။၃၁၇။ဒီ၊၄။၂။၁၃၈)။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာဝိဓိ (ပု) [ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ+ဝိဓိ] အိမ်ရာမြေ
ကြွန်အတတ်ကိုစီရင်ခြင်း၊ အိမ်ရာမြေကြွန်
အတတ်၏အစီအရင်။ သမာပိတေတိ မဟာ
ဂေါဝိနုပဏ္ဍိတေန ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာဝိဓိနာ သမ္မ-
ဒေဝ နိဝေသိတေ။ ဝိမာန၊၄။၅။

ဝတ္ထုဝိနိစ္ဆယ (ပု) [ဝတ္ထု+ဝိနိစ္ဆယ] ဝတ္ထု-
လွန်ကျူးသည့်အမှု-ကိုဆုံးဖြတ်ခြင်း။ဣမေ-
ဟိ စ ပန တိဟိ လက္ခဏဟိ သမန္နာဂတေန
ဝိနယစရေန ဝတ္ထုဝိနိစ္ဆယတ္ထံ...ဆ ဌာနာနိ
ဩလောကေတဗ္ဗာနိ။ဝိ၊၄။၁။၂၀၁။ဝိ၊သင်္ဂဟ
၃၂၄။

ဝတ္ထုဝိပတ္တိ (ထိ) [ဝတ္ထု+ဝိပတ္တိ] (ရဟန်း
လောင်းဟူသော)ဝတ္ထု၏ပျက်စီးခြင်း။ဝတ္ထု-
ဝိပတ္တိ။ပ။ပရိသာဝိပတ္တိ အယံ အဝိနယာ-
နာမ။ ဝိ၊၄။၄။၁၁၄။ မ၊၄။၄။၃၂။

ဝတ္ထုဝိပန္န (တိ) [ဝတ္ထု+ဝိပန္န] (၁)(ဥပသမ္ပ
ဒကံ၏) တည်ရာ၏အဖြစ်မျှဖြင့်- ပျက်စီး-
ဖောက်ပြန် - သော၊ပျက်စီး- ဖောက်ပြန်-

သောတည်ရာရှိသော။(၂)ဝတ္ထုဖြင့်-ပျက်စီး-
 -ဖောက်ပြန်-သော။ (န) (၃) ပျက်စီး-
 ဖောက်ပြန်-သောဝတ္ထု (မအပ်စပ်သည့်
 ကထိန်လျာပုဆိုး)။(၁)ဝတ္ထုပုံပန္နာ (ဝိဠာ ၂။
 ၁၀၃)တိ ပဗ္ဗဇူပသမ္ပဒါယအဝတ္ထုဘာဝတော
 ဝတ္ထုပုံပန္နာ။သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၈။ဝတ္ထုပုံပန္နာတိ
 ပဗ္ဗဇူပသမ္ပဒါနံ ဝတ္ထုဘာဝေါ ဝတ္ထုနာမ၊
 တေန ဝတ္ထုမထွေန် ဝိပန္နာဝိပန္နဝတ္ထုကာတိ
 အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅၀။(၂) ဝတ္ထုပုံပန္နာန်
 (ဝိဠာ ၄။ ၂၄၄)တိ ဝတ္ထုနာ ဝိပန္နာနိ။ပါစိတ်၊
 ယော။ ၆၃၅။ (န) (၃) ဝတ္ထုပုံပန္နံ ဟောတိ
 (ဝိ၊ ၅။ ၃၀၇)တိ အကပ္ပိယဒုဿံ ဟောတိ။
 ဝိဠာ ၄။ ၂၁၃။ ဝတ္ထုပုံပန္နာဒိနံ သရူပံ ဒဿေ-
 န္ဋော အာဟ “အကပ္ပိယဒုဿံဟောတိ”တိ
 အာဒိပိနာသံ၊ ဝိကာနံ ဝါ ပဇ္ဇတိတိ ဝိပန္နံ၊
 ဝတ္ထုမေဝ ဝိပန္နံ ဝတ္ထုပုံပန္နံ။ပါစိတ်၊ ယော။
 ၆၃၃။

ဝတ္ထုပုံပရိတတာ (ထိ) [ဝတ္ထု + ဝိပရိတ = ဝတ္ထုဝိ-
 ပရိတ + တာ] ဝတ္ထု၏-ဖောက်ပြန်-မှားယွင်း-
 -မမှန်ကန်-သည့်၏အဖြစ်။ ဝတ္ထုပုံပရိ-
 တတာ၊ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရတာ.....။ဝိမတိ၊ ၂။
 ၂။

ဝတ္ထုပုံပဋိပတ္တိလက္ခဏ (ထိ) [ဝတ္ထု + ဝိပဋိပတ္တိ
 + လက္ခဏ] (မသင့်သောနုလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်)
 လျောက်ပတ်သောအကြောင်း၏ ချွတ်ယွင်း
 ခြင်းသို့လျက်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသော။
 (သျှ)။ ဝတ္ထုပုံပဋိပတ္တိလက္ခဏော မောဟော။
 ပေဋကော။ ၂၄၉။

ဝတ္ထုပုံဘာဂ (ပု) [ဝတ္ထု + ဝိဘာဂ] (၁) (မာန
 ၏) တည်ရာကို ဝေဖန်ခြင်း။ (၂) ဝတ္ထုကို
 ဝေဖန်ခြင်း။ (၁) ဣဒါနိ ယထာ ဥဒ္ဓိဇ္ဇေ
 နဝိဓေပိ မာဒန ဝတ္ထုပုံဘာဂေန ဒဿေဘိ
 “တတ္ထာ” ဝိဘာဂိ ပုတ္တံ။ ဒီဝိ၊ ၁။ ၁၉၁။ (၂)
 ဟောကံပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထုပုံဘာဂကရဏ (န) [ဝတ္ထုပုံဘာဂ + ကရဏ]
 ဝတ္ထုကို ဝေဖန်ခြင်းကို ပြုခြင်း။ အထ ဝါ
 သံကိဏ္ဍဒေါသံ မောစေတော ဝတ္ထုပုံဘာဂ-
 ကရဏေန ပဿိတော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၀။

ဝတ္ထုပုံဘာဝန (ထိ) [ဝတ္ထု + ဝိဘာဝန] ပဋိပညာဉ်
 အစရှိသော ဉာဏဝတ္ထုကို - ထင်ရှား-
 ထင်စွာ-ပြုတတ်သော (ပညာ)။ ဝတ္ထုပုံဘာ
 ဝနာ (မူလ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၇) တိ ပဋိပညာဏာဒိကဿ
 ဉာဏ-ဝတ္ထုဿ ယထာဝုတ္တဝိသေသေန ဝိဘာ-
 ဝနာပကာသနာ ပညာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။

ဝတ္ထုပုံဘူတကာရဏ (န) [ဝတ္ထု + ဝိဘူတ +
 ကာရဏ] ဝတ္ထု၏ ထင်ရှားသောအကြောင်း။
 တေ ဝိဘတ္တာ ဥဒ္ဓိနာ၊ ဝတ္ထုပုံဘူတကာရ-
 ဏာ။ ပိ၊ ၃။ ၁၉၁။

ဝတ္ထုပုံရဟိတ (ထိ) [ပတ္ထု + ဝိရဟိတ] ဟဒယ
 ဝတ္ထုမှကင်းသော။ ဝတ္ထုပုံရဟိတာယ ပဋိ-
 သန္တိယာ ဝိသံ အနုဒ္ဓရဏတော ဝုတ္တံ။
 မူလ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၈။ (အနုဋီ၊ ၃။ ၂၉၁)။

ဝတ္ထုပုံသံဝါဒ (ပု) [ဝတ္ထု + ဝိသံဝါဒ] (သတ်အပ်
 သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကူသော) ဝတ္ထုကို ချွတ်ယွင်းစေ
 ခြင်း။ ယထာဏတ္ထိ မုတ္တိတော ပုဂ္ဂလန္တရမာရဏ-
 မေဝ ဝိ ပတ္ထုပုံသံဝါဒေါ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ ၂။

ဝတ္ထုပုံသင်္ကေတ (ပု) [ဝတ္ထု + ဝိသင်္ကေတ] ဝတ္ထု-
 ၏။ ချွတ်ယွင်း-ချွတ်ချော်-ခြင်း။ ပုရတော
 ပဟရိတောတိ အာဒိ ဝတ္ထုပုံသင်္ကေတမေဝ
 ကိရ။ ဝဇီရ။ ၁။ ၅၉။

ဝတ္ထုပုံသဒ (ပု) [ဝတ္ထု + ဝိသဒ] ဝတ္ထုတို့၏
 သန့်ရှင်းစင်ကြယ်- သည်၏အဖြစ်- ခြင်း။
 အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထုပုံသဒကိရိယတ (ထိ) [ပတ္ထုပုံသဒကိရိယ +
 တာ] ဝတ္ထုတို့၏- သန့်ရှင်း- စင်ကြယ်-

ခြင်းကို- ပြုသည်အဖြစ်၊ ဝတ္ထုတို့၏-သန့်-
ရှင်း-စင်ကြယ်- သည်၏ အဖြစ်ကိုပြုခြင်း။
ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာတော စ နန္ဒိယသမတ္တ-
ပဋိပါဒနုတာ စ ဝတ္ထုနယေနေဝဝေဒိတဗျာ။
မ။ ၄၁။ ၃၀၁။ သံ၊ ၄၂။ ၁၉၉။ အံ၊ ၄၁။
၄၀၁။ အဘိ၊ ၄၂။ ၂၇၁။

ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ (တိ) [ဝတ္ထုဝိသဒ+ကိရိ-
ယာ] ဝတ္ထုတို့၏- သန့်ရှင်း- စင်ကြယ်-
အညစ်အကြေးမရှိ-သည်၏အဖြစ်ကိုပြုခြင်း။
ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာတိ အဇ္ဈတ္တိကဗဟိဇ္ဇာနံ
ဇတ္ထုနံ ဝိသဒဘာဝကရဏံ။ ဒိ၊ ၄၂။ ၂၇၆။
မ၊ ၄၁။ ၂၉၄။ သံ၊ ၄၂။ ၁၉၉။ အံ၊ ၄၁။ ၃၆၀။
အဘိ၊ ၄၂။ ၂၆၃။ ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ (အဘိ၊
မ၊ ၁။ ၁၁၀) တိ အဇ္ဈတ္တိကဗဟိဇ္ဇာနံ ဝတ္ထုနံ
နိမ္မလဘာဝကိရိယာ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၇၀။

ဝတ္ထုဝိသဒတာ (တိ) [ဝတ္ထု+ဝိသဒ+တာ]
ဝတ္ထု၏သန့်ရှင်းစင်ကြယ်- သည်၏အဖြစ်-
ခြင်း။ ဝတ္ထုဝိသဒတာ နိမိတ္တကုသလတာ။
သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၂၅။

ဝတ္ထုဝိသဘာဂ (တိ) [ဝတ္ထု+ဝိသဘာဂ] ဝတ္ထု
အားဖြင့်-ပတူသော အဖို့ရှိ-သဘောမတူ-
သော။ အညဘာဂိယံ အညပက္ခိယံ အည-
ကောဋ္ဌာသိယံ ဟောတိ ဝတ္ထုဝိသဘာဂတ္တာ။
ဝိ၊ ၄၂။ ၂၇၁။ (ကင်္ခါ၊ ၁။ ၂၄၀)။

ဝတ္ထုဝိသာရက (တိ) [ဝတ္ထု+ဝိသာရက] (ပဌမ-
ဈာန်စသော) ဝတ္ထုကို-ရွှေရှား- ဖောက်-
ပြန်-စေတတ်သော၊ သူ၊ အပြောအဆို-
လွဲမှား-ဖောက်ပြန်-သော၊ သူ၊ အဆိုမမြဲ
ဖောက်လွဲဖောက်ပြန် မမှန်နောက် ရွှေရွှေ-
သောပုဂ္ဂိုလ်၊ (ဝိ၊ ၁။ သျှ။) ဝတ္ထုဝိသာရ-
ကဿ ကေမူလကဿ ခန္ဓစက္ကံ နိဋ္ဌိတံ။ ဝိ၊ ၁။
၁၃၃။ (-၁၃၄-၅)။

ဝတ္ထုဝိသိဋ္ဌ (တိ) [ဝတ္ထု+ဝိသိဋ္ဌ] (စက္ခုစသော)
ဝတ္ထု-သည်-ဖြင့်-အထူးပြုအပ်သော။

ဝတ္ထုဝိသိဋ္ဌဗယ (ပ) [ဝတ္ထုဝိသိဋ္ဌ+ဗယ]
(စက္ခုစသော) ဝတ္ထု- သည်-ဖြင့်- အထူး
ပြုအပ်သော ဗယစေတသိက်။ ဝတ္ထုဝိသိဋ္ဌ-
ဗယေန ပန ဝိသိဋ္ဌသညာ ဝတ္ထုနာ စ
ဝိသိဋ္ဌာ ဟောတိ။ မူလဒီ၊ ၂။ ၁၅။

ဝတ္ထုဝိသေသ (ပ) [ဝတ္ထု+ဝိသေသ] (၁)
ဝတ္ထု-သတ်အပ်သောသတ္တဝါ-၏ ထူးသည်
၏ အဖြစ်၊ ဝတ္ထု-သတ်အပ်သောသတ္တဝါ-
အထူး။ (၂) ဝတ္ထုအထူး၊ ထူးသောဝတ္ထု။
(၃) တည်ရာအထူး။ (၁) ဝတ္ထုဝိသေသေနာ
(ဝိ၊ ၄၂။ ၂၇၅) တိ မာတုအာဒိဝတ္ထုဝိသေသေ-
န။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၆၃-၄။ ဝတ္ထုဝိသေသေနာ
(ဝိ၊ ၄၂။ ၂၇၅) တိ မာတုအာဒိမတသတ္တဝိသေ-
သေန။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၇။ (၂) ဝေ ဝိရေ-
ပဏ္ဍိတော ဝတ္ထုဝိသေသော။ ရှု၊ ၁၀၆-နာ။
ဝတ္ထု စ တံ ဝိသေသောစာတိ ဝတ္ထု-
ဝိသေသော။ ရှု၊ ၁။ ၁၄၁-နာ။ (၃) အောက်
ပုဒ်ကြည့်။

ဝတ္ထုဝိသေသကိတ္တန (န) [ဝတ္ထုဝိသေသ +
ကိတ္တန] (အသံ၏) တည်ရာ (ဝတ္ထု) အထူးကို
ပြောကြားခြင်း။ ဝေ သန္တေပိ ဝတ္ထုဝိသေသ-
ကိတ္တနဝသေန ပါဠိယံ အနာဂတော တထာ
ကိတ္တေတဗျော။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၅၀။

ဝတ္ထုဝိသေသဒိပက (တိ) [ဝတ္ထုဝိသေသ +
ဒိပက။ ထိ-၌...ဒိပက။] တည်ရာ (ဝတ္ထု)
အထူးကို ပြတတ်သော။ ဝေဝတ္ထုဝိသေသ-
ဒိပကေဟိ ဥပရိမဂ္ဂေဟိ အနုဗုဒ္ဓိ။ သံ၊ ၄။
၂။ ၄၁၄။

ဝတ္ထုဝိသောဓန (တိ) [ဝတ္ထု+ဝိသောဓန]
မြတ်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော တည်ရာ
ဝတ္ထုကို သုတ်သင်- ကြောင်းဖြစ်- တတ်-

သော။ နိရောဓသမာပတ္တိယာ ဝတ္ထုဝိသော-
ဓနံ နိရောဓံ သမာပတ္တိတွာ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၉။

ဝတ္ထုဝိသုဒ္ဓန (န) [ဝတ္ထု+ဝိသုဒ္ဓန] ဝတ္ထုကို-
စွန့်-စွန့်လွှတ်-ခြင်း။ ဝေ သဗ္ဗတ္ထ ဝတ္ထု-
ဝိသုဒ္ဓနမေဝ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၁၇။

ဝတ္ထုဝိတိက္ကမ (ပု) [ဝတ္ထု + ဝိတိက္ကမ] (၁)
ဝတ္ထုကို-လွန်ကျူး-လွန်ကျူး၍ ကျင့်-ရာ
ဖြစ်သော။ (၂) အာပတ်၏ ဝတ္ထုကို -
လွန်ကျူး-လွန်ကျူး၍ ကျင့်-ခြင်း။ (၁)
ဝတ္ထုဝိတိက္ကမသမယ - ကြည့်။ (၂) ဝတ္ထု-
ဝိတိက္ကမေ ဒေါသံ န ပဿတိ အဝိဒ္ဓသု။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၄။ ဝတ္ထုဝိတိက္ကမေတိ အာပတ္တိယာ
ဝတ္ထုနော ဝိတိက္ကမနေ အဇ္ဈာစာရေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၁။၃၆။

ဝတ္ထုဝိတိက္ကမန (န) [ဝတ္ထု+ဝိတိက္ကမန] ဝတ္ထုကို
-လွန်ကျူး-လွန်ကျူး၍-ကျင့်-ခြင်း-ရာ။
ဝိတိက္ကမနက္ခယေဝါတိ ဝတ္ထုဝိတိက္ကမ-
နက္ခယေဝ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၂၅။

ဝတ္ထုဝိတိက္ကမဝိဇာနနိစ္စ (န) [ဝတ္ထုဝိတိက္ကမ
+ ဝိဇာနန + နိစ္စ] ဝတ္ထုကို- လွန်ကျူး-
လွန်ကျူး၍ ကျင့်-ခြင်းကို သိသောစိတ်။
သဗ္ဗတ္ထကပက္ခေတိ ဝတ္ထုဝိတိက္ကမဝိဇာနန-
နိစ္စေန “သဗ္ဗတ္ထကပက္ခေ”တိ ဂဟေတဗ္ဗံ။
သာရတ္ထ၊ ၂။၄၀။ ဝိမတိ၊၁။၁၀၈။ (-သာရတ္ထ၊
၂။၄၁)။

ဝတ္ထုဝိတိက္ကမသမတ္တ (တိ) [ဝတ္ထုဝိတိက္ကမ +
သမတ္တ] ဝတ္ထုကို- လွန်ကျူး-လွန်ကျူး၍
ကျင့်-ခြင်း-၌-ငှာ-စွမ်းနိုင်သော။ သြဠာရိ-
ကန္တိ ဝတ္ထုဝိတိက္ကမသမတ္တတာဝသေနထူလံ။
ဒိ၊ဋီ၊ ၂။၄၈။

ဝတ္ထုဝိတိက္ကမသမယ (ပု) [ဝတ္ထုဝိတိက္ကမ +
သမယ] ဝတ္ထုကို လွန်ကျူးချိန်၊ ဝတ္ထုကို-
လွန်ကျူး-လွန်ကျူး၍ ကျင့်-ရာ- အချိန်-

အခါ။ တံ တံ ဝတ္ထုဝိတိက္ကမသမယံ အပေက္ခ-
မာနော။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၇၃။

ဝတ္ထုသံသန္ဓသနာ (ထိ) [ဝတ္ထု+သံသန္ဓသနာ]
ဝတ္ထုသန္ဓသနာ- ကြည့်။ စောဒကေနာတ်
ဝတ္ထုသံသန္ဓသနာ.... စောဒယမာနေန။ ဒိ၊
ဋီ၊၃။၂၁။

ဝတ္ထုသင်္ကမနာ (ထိ) [ဝတ္ထု+သင်္ကမနာ] ရှေး
ဖြစ်သောဝတ္ထု (=ဝိပဿန-၏တည်ရာအာရုံ)
ပုတစ်ပါးသောဝတ္ထု (=ဝိပဿနာ၏တည်ရာ
အာရုံ)သို့-ပြောင်း-ရွှေ့-ခြင်း။ ဝတ္ထုသင်္က-
မနာစေဝ ပညာ၊၁။၈ ဝိဝဋ္ဌနာ။ ပဋိသံ၊၅၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၂၇။ ဝတ္ထုသင်္ကမနာတိဂ္ဂုပါဒိသု
....ပုရိမဝတ္ထုတော အညဝတ္ထုသင်္ကမနာ။
ပဋိသံ၊ ၄။၁။၂၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၂၈။ “ဝတ္ထု
သင်္ကမနာ”တိ တေ ဝိပဿနာယ ပဝတ္တိဋ္ဌာန-
ဘာဝေတာ ဂ္ဂုပါဒိအာရမ္မဏံ “ဝတ္ထု” တိ
အဓိပေတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၄၄။

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ (ပု) [ဝတ္ထု+သင်္ဂဟ] (၁) ဝတ္ထု
ဖြင့်-သိမ်းယူ-ရေတွက်-ခြင်း။ (၂) (စက္ခု
စသော) ဝတ္ထုအပြားအားဖြင့် စိတ်၊စေတ-
သိက်တို့ကို - သိမ်းယူ - ရေတွက် - ရာ -
ကြောင်း-စကားရပ်၊ ဝတ္ထုသင်္ဂဟ။ (၁)
ဝတ္ထုသင်္ဂဟော (ဝိ၊၅။၃၇)တိ ဝတ္ထုနာ-
သင်္ဂဟေ။ ဝိ၊ဋီ၊၄။၂၆။ (၂) ဝတ္ထုသင်္ဂ-
ဟေ ဝတ္ထုနိနာမ....ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။သင်္ဂဟ။
၅။ ၁။ ဝတ္ထုဝိဘာဂတော၊ တဗ္ဗတ္ထုတစိတ္တ-၊
ပရိစ္ဆေဒဝေသန စ သင်္ဂဟော ဝတ္ထုသင်္ဂ-
ဟော။ ဝိဘာဝိနိ၊၁၃၅။ ဝတ္ထုတော ပဝတ္ထော
သင်္ဂဟော ဝတ္ထုသင်္ဂဟော၊ သော စ ဝတ္ထုနိ
ဝိဘာဂတော....အာဟ။ “ဝတ္ထု” မိစ္စာဒိ။
မဏိမု၊၂။၁။၄၁၉။

ဝတ္ထုသစ္စ (န) [ဝတ္ထု+သစ္စ] ဝတ္ထု(တရားကိုယ်)
ဖြစ်သောသစ္စာ၊ ဝတ္ထုသစ္စာ။ ဒုက္ခသမုဒယ-

မဂ္ဂေသု ဝတ္ထုသစ္စံ သင်္ခတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၂။
ဝတ္ထုသစ္စန္တိ ဇာတိယာဒိကာမတဏှာဒိသမ္ပ-
ဒိဋ္ဌိအာဒိ စ။ မူလဋီ၊၃။၇၃။

ဝတ္ထုသတ (န) [ဝတ္ထု+သတ] အကြောင်း
အရာ- အတ္ထုပ္ပတ္တိ- ဝတ္ထု- တို့၏ တစ်ဆင့်
အကြောင်းအရာ - အတ္ထုပ္ပတ္တိ- ဝတ္ထု-တစ်
ဆင့်။ ပဉ္စမိကာနိ တိဏိ ဝတ္ထုသတနိ။ ဓမ္မ။
၇၄။

ဝတ္ထုသဒိသ (တိ) [ဝတ္ထု+သဒိသ] အကြောင်း
အရာ-အတ္ထုပ္ပတ္တိ - ဝတ္ထု - နှင့်တူသော။
တဏှာ ဝတ္ထု တိဏှာ သိက္ခမာနာယ ဝတ္ထု-
သဒိသံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၁၂။ (-၂၁။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
၃၃၁)။

ဝတ္ထုသဒ္ဓ (ပု) [ဝတ္ထု+သဒ္ဓ] ဝတ္ထုသဒ္ဓါ။ ဝတ္ထု-
သဒ္ဓေါ ကရဇကောယ - ဝိသယော။ ဒီ၊ဋီ၊
၂။၂၆၁။(-အနုဋီ၊၁။၇၄။မင်္ဂမဉ္ဇူ၊၁။၄၂၀)။

ဝတ္ထုသန္တဿနာ (ထိ၊န) [ဝတ္ထု+သန္တဿနာ]
ဝတ္ထုကိုပြခြင်း၊ ဝတ္ထုကိုပြခြင်းစောဒနာခြင်း။
စတဏှော စောဒနာ ဝတ္ထုလန္တဿနာ အာ-
ပတ္တိသန္တဿနာ.....။ ဝိ၊၅။၂၂၇ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၅၉)။ ဝတ္ထုသန္တဿနာနာမ “တံ မေထုနံ
ဓမ္မံ ပဋိသေဝိတ္ထံ....အဘူတံ အာရောစယိတ္ထာ”
တံ ဝေ ပတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။ ကင်္ခါ။၁၃၇။
ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၀။ ဝတ္ထုသန္တဿနာတိ ယသ္မိံ
ဝတ္ထုသ္မိံ တဿ အာပတ္တိံ၊ တဿ သရူပ-
တော ဒဿနာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၄၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၅၂။
(ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၁-၅၅ ဝတ္ထုသန္တဿနာ ဟုရှိ၍
အခြားသောပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌
ကား ဝတ္ထုသန္တဿနာ ဟုရှိသည်။)

ဝတ္ထုသန္တိသိတ (တိ) [ဝတ္ထု+သန္တိသိတ]
ဟဒယဝတ္ထု -ကို-၌-မှိသော၊ ဟဒယဝတ္ထု-
ဟူသောမှိရာရှိသော။ (ပြည်၊သျှ။) ဝတ္ထု
သန္တိသိတန္တိ ဟဒယဝတ္ထုသန္တိသယံ လဒ္ဓါဝ

ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။ ဝတ္ထုသန္တိသိတံ
စိတ္တံ၊ ဟောတိ တသ္မိံ ခဏေပိ စ။ အဘိ၊
ဝတာရ။ ၇၃။ ဝတ္ထုသန္တိသိတံ ဟဒယဝတ္ထု
နိသိတံ။ အဘိ၊ဝတာရ။ ဋီ၊ဟောင်း။၁၀၀။
ဝတ္ထုသန္တိသိတန္တိ..... ဟဒယဝတ္ထုမတ္တသန္တိ-
သိတံ။ ဝဘိ၊ဝတာရ၊ဋီ၊သင်္ခ၊၂။၉၅။

ဝတ္ထုသဗ္ဗာဝ (ပု) [ဝတ္ထု+သဗ္ဗာဝ] ဝတ္ထု၏
ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း။ အသုဝဏှာဒိသုဝဏှာဒိ-
ဝိယ ဒိဿမာနံ မာယာတိ ဝတ္ထုသဗ္ဗာဝ၊
တဏှာ ဝိပရိတတာ ဝတ္ထာ။ မူလဋီ၊၂။၅၃။

ဝတ္ထုသဘာဂ (တိ) [ဝတ္ထု+သဘာဂ] ဝတ္ထု
အားဖြင့်တူသော အပိုရှိသော၊ ဝတ္ထုအား-
ဖြင့် ဘဘောတူသော။ (အာပတ်သင့်ခြင်း၏
အကြောင်း ဝတ္ထုတူသော)။ (ယံ ဒေဝပိဇနာ
ဝိကာလဘောဇနာဒိနာ သဘာဂဝတ္ထုနာ
အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇန္တိ) ဝေရူပါ ဝတ္ထု-
သဘာဂါ “သဘာဂါတိ” ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၃။ ၃၄၅-၆။ ကင်္ခါ။ ၉၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၂၁၃။ ဝတ္ထုသဘာဂါတိ ဝတ္ထုဝသေန
သမာနဘာဂါ၊ ဧကကောဋ္ဌာသာတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ၊ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သင်္ခ။၁၄၉။ ဝတ္ထုသဘာ
ဂတာယာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။-၇၅)တိ အနုနုဝိဒဝတ္ထု
သဘာဂတာယာတိ အဇတ္တာ။ ဝဇီရ။၂၀၂။

ဝတ္ထုသဘာဝ (ပု) [ဝတ္ထု+သဘာဝ] ဝတ္ထု၏
သဘော၊ ဝတ္ထုသဘော။ ရုဂဒေါသာဒိ
အကုသလပ္ပဗန္ဓော ဝတ္ထုသဘာဝေနော
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိမတိ၊၁။၁၁၇။

ဝတ္ထုသမတ္တ (န) [ဝတ္ထု+သမတ္တ] ဝတ္ထု-
ပစ္စည်း-တို့၏တူမျှသည်၏ အဖြစ်။ ဝတ္ထု
သမတ္တေ သတိ ဂုဏာဓိကာနံ သန္တတေ
ဝတ္ထုသ္မိံ မဟာသာဝဇီ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၀။

ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိ (တိ) [ဝတ္ထု+သမ္ပတ္တိ] ဝတ္ထု၏ပြည့်စုံခြင်း- (က) ရဟန်းလောင်းဟူသော ဝတ္ထု၏ပြည့်စုံခြင်း။ (ခ) အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်) ဟူသော ဝတ္ထု၏ပြည့်စုံခြင်း။ (မမ္မာဠ ၂။ ၅၉-၅၉) ကား အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်ပါထည့်၍ ယူသည်။ (ဂ) လှူဖွယ်ပစ္စည်း ဝတ္ထု၏ပြည့်စုံခြင်း။ (က) ဝိနယပရိယာယေန ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိ... ပရိယာယမ္ပတ္တိတိ အာသံ ဝိနယောနာမာဝိဠာ ၄။ ၁၁၄။ မာဠ ၄။ ၂၂။ အံဠ ၁။ ၆၆ (-သာရတ္ထ ၂။ ၄၂။ မာဠ ၂။ ၂၄၅)။ (ခ) ခိဏာသဝတာပေါ ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိနာမာမာတိဠ ၁။ ၂၀၆။ (ဂ) တေရဟိ ခေါ မနဿာ အသတိဝိဝတ္ထုသမ္ပတ္တိယာ ခေတ္တသမ္ပတ္တိယာ အတ္တနော စ ဝိတ္တပသာဒသမ္ပတ္တိယာ တာနိတာနိပညာနိ ကတော... ဥဠာရသမ္ပတ္တိ ပစ္စန္တောန္တိ။ ဝိမာနာဠ ၂။

ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိသမ္ပန္န (တိ) [ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိ+သမ္ပန္န] ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိနှင့်ပြည့်စုံသော။ ဣမေ ပန ဌပေတွာ အညသ္မိ ဥပသမ္ပဒါပေက္ခေ သတိ ဥပသမ္ပဒါကမ္မံ ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိသမ္ပန္နံ နာမ ဟောတိ။ သာရတ္ထ ၂။ ၅၅။

ဝတ္ထုသမ္ပဒါ (တိ) [ဝတ္ထု+သမ္ပဒါ] ဝတ္ထု၏ပြည့်စုံခြင်း- (က) ရဟန်းလောင်းဟူသော ဝတ္ထု၏ပြည့်စုံခြင်း။ (ခ) အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် (အနာဂါမိ၊ ရဟန္တာ) ဟူသော ဝတ္ထု၏ပြည့်စုံခြင်း။ (ဂ) ပစ္စည်းဝတ္ထု၏ ပြည့်စုံခြင်း။ (က) တတ္ထ ဝတ္ထုသမ္ပဒါနာမ... အညောပရိပုဏ္ဏိဝိသတိဝေသော အနုပသမ္ပန္နဘူတော မနဿပရိသော။ ဝိမတိ ၂။ ၁၃၅။ (-အံဠ ၁။ ၁၁၈)။ (ခ) တတ္ထ နိရောဓသမာပတ္တိရဟော အရဟာ ဝါ အနာဂါမိ ဝါ ဒက္ခိဏေယျော ဝတ္ထုသမ္ပဒါနာမာ။ ဓမ္မာဠ ၂။ ၅၉။ (ဂ) သောဝဏ္ဏမယန္တိ ဣမိနာ တဿ ဝိမာနဿ ဝတ္ထုသမ္ပဒံ ဒဿေတိ။ ဝိမာနာဠ ၁။ ၂။

ဝတ္ထုသမ္ပန္န (တိ) [ဝတ္ထု+သမ္ပန္န] (၁) ပြည့်စုံသော ဝတ္ထုရှိသော၊ ဝတ္ထုပြည့်စုံသော။ (၂) ပြည့်စုံသော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် (အနာဂါမိ၊ ရဟန္တာ) ဟူသော ဝတ္ထုရှိသော။ (န) (၃) ပြည့်စုံသော ဝတ္ထု (အပိစပ်သည့်ကထိန်လွှာပုဆိုး)။ (၁) ဝတ္ထုသမ္ပန္နံ ဟိ ဥတ္တိသမ္ပန္နံ အနဿာ ဝနသမ္ပန္နဉ္စ ကမ္ပံနာမ ဟောတိ။ ဝိဠ ၄။ ၂။ ၂၂၉။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (န) (၃) ဝတ္ထုသမ္ပန္နဉ္စ ဟောတိ ကာလသမ္ပန္နဉ္စ ကရဏသမ္ပန္နဉ္စ။ ဝိဠ ၂။ ၃၁၅။

ဝတ္ထုသမ္ပန္နတာ (တိ) [ဝတ္ထုသမ္ပန္န+တာ] ပြည့်စုံသော အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ် (အနာဂါမိ၊ ရဟန္တာ) ဟူသော ဝတ္ထုရှိ- သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ ဝတ္ထုသမ္ပန္နတာ (မာဠ ၄။ ၂၈) တံ ဣ ယထာ ပဒ္ဓိဿသညာ နာနတ္ထသညာနံ ဝိဂမေန ဒိဗ္ဗဝိဟာရာနံ ဝသေန ... သဗ္ဗသော နိရောဓသမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇနေန ဝတ္ထုသမ္ပန္နတာ ဣစ္ဆိတာန သဗ္ဗသော အနဝသေသ သညာ နိရောဓတာယ။ မာဠ ၂။ ၄၁၅-၆။

ဝတ္ထုသဟိတ (တိ) [ဝတ္ထု+သဟိတ] ဟဒယ ဝတ္ထုနှင့်တကွဖြစ်သော။ တံ ဝတ္ထုသဟိတဿ အာရမ္မဏပုရောဓာတဿ သဟဇာတေန။ မူလဠ ၂။ ၂၄၃။

ဝတ္ထုသဿ (န) [ဝတ္ထု+သဿ] ကိလေသာ၏ တည်ရာခန္ဓာစသော- ကောက်စပါး- ကောက်ပင်။ တံ ဗီဇံ အာယတိံ ပဋိသန္ဓိဝသေန ဟံ ယထာဝုတ္တံ ဝတ္ထုသဿံ ဝိရုဒ္ဓောယ။ သုတ္တနိဠ ၄။ ၁။ ၂၄၇။

ဝတ္ထုသာဓာရဏ (တိ) [ဝတ္ထု+သာဓာရဏ] (၁) တည်ရာ- မှီရာ- နှင့်- ဆက်ဆံ- တူမျှ- သော၊ တူသော- တည်ရာ- မှီရာ- ရှိသော။ (၂) တည်ရာ- မှီရာ- တို့အား ဆက်ဆံသော။ (၁) (၂) ဝတ္ထုသာဓာရဏာ (နေတ္ထိ ၄၂) တိ ဝတ္ထုနာ

နိဿယေန သာဓေရဏာ၊ ဧကသန္တတိ ပတိ
 -တတယ သမာနဝတ္ထုကာတိ အတ္ထော။
 နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၁၁၂။ ဝတ္ထုတိ ပဝတ္ထိဋ္ဌာနံ.....
 ပဝတ္ထိဋ္ဌာနသင်္ခါတာနံ ဝတ္ထုနံ သာဓာရဏာ
ယထာပန "ဝတ္ထုနံ သာဓာရဏာ ဝတ္ထု-
 သာဓာရဏာ"တိ အယမတ္ထော လဗ္ဗတိ။
 ဧဝံ ဝတ္ထုနာ သာဓာရဏာ ဝတ္ထုသာဓာ-
 ရဏာ"တိ အယမိ အတ္ထော လဗ္ဗတိ။ နေတ္ထိ၊
 ဋီ။ ၇၂။ ဝတ္ထု သာဓာရဏာတိ ပတိဋ္ဌာန-
 ဘူတေန ဝတ္ထုနာ သာဓာရဏာ၊ ယသ္မိံ
 ပတိဋ္ဌာနဘူတေ.....သာဓာရဏာ သမာနာတိ
 အတ္ထော..... ဝတ္ထု သာဓာရဏာ သမာန-
 ဝတ္ထုကာယေဝ ဘဝန္တိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၇၁။

ဝတ္ထုသာမိက (ပ) [ဝတ္ထု+သာမိက] ပစ္စည်း-
 ဝတ္ထု- ဧါအရှင်၊ ပစ္စည်း-ဝတ္ထု-ပိုင်ရှင်-ပိုင်
 ဆိုင်သူ။ ဧဝံ ဘိက္ခုနာ ဝတ္ထုသာမိကာနံ
 ဝုတ္တေ တေ စောဒေတွာ ဒေန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။
 ၃၃၀။

ဝတ္ထုသာမိ (ပ) [ဝတ္ထု+သာမိ] ဝတ္ထုသာမိက-
 ကြည့်။ ဝတ္ထုသာမိနာ စ အနုဗန္ဓိတဗ္ဗတော
 ပါဏဇိကောဝ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၁။
 (-၁၈၇)။

ဝတ္ထုသာယိက (တိ) [ဝတ္ထု+သာယိက။ ထိ-၌
 ဝတ္ထုသာယိကာ။] (ငါ၏) တည်ရာအရပ်-
 နေရာ-၌-နေသော၊ သူ။ ဝတ္ထုသာယိကော
 (မ၊ ၁။ ၄၀၃)တိ မမ ဝတ္ထုသ္မိံ သယန-
 ကော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။ မမ ဝတ္ထုသ္မိံ
 သယနကောတိ မယံ ဌာနေ ဝိသယေ ဝတ္တ
 နကော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃။

ဝတ္ထုသာယိက (န) [ဝတ္ထုသာယိက+ပဒ။
 နောက်ပုဒ်ကျေ။] ဝတ္ထုသာယိကဟူသောပုဒ်။
 သေသဒေဟိတိ ဝတ္ထုသာယိကော ယထာ
 ကာမကရဏိယော ဗာဟိတေယျောတိ
 ဣမေဟိ ပဒေဟိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။

အဆိုစာန် (အ.ဝဂ်) ၄၃ - ပ-မ-သ-စ

ဝတ္ထုသုခုမတာ (ထိ) [ဝတ္ထု+သုခုမ=ဝတ္ထု
 သုခုမ+တာ] တည်ရာဝတ္ထု၏-နူးညံ့-သိမ်
 မွေ - သည်၏အဖြစ်။ ဝတ္ထုသုခုမတာယ
 သုခုမော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၁။

ဝတ္ထုသုတ္တ (န) [ဝတ္ထု+သုတ္တ] ဝတ္ထုသုတ်။
 သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ။
 ၁-သံယုတ်။ -၄-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၃၄။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၈၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၉။ (ဤသုတ်ကား
 (က)လူတို့၏ မှီခိုအားထားရာကား အဘယ်
 ပါနည်း?၊ (ခ)ဤလောက၌ အမြတ်ဆုံး
 မိတ်ဆွေကား အဘယ်ပါနည်း? (ဂ)မြေ၌
 မှီ၍ နေသော သတ္တဝါတို့သည် အဘယ်ကို
 မှီ၍ အသက်မွေးကြပါသနည်း? ဟူသော
 နတ်သားတယောက်၏ မေးလျှောက်ချက်ကို
 (က) လူတို့၏ မှီခိုအားထားရာကား သား
 သမီး။ (ခ) ဤလောက၌ အမြတ်ဆုံး
 မိတ်ဆွေကား မယား။ (ဂ) မြေ၌မှီ၍
 နေသော သတ္တဝါတို့သည် မိုးရေကိုမှီ၍
 အသက်မွေးကြကုန်၏ဟု ဘုရားရှင်ပြောကြား
 တော်မူသောသုတ် ဖြစ်သည်။)

ဝတ္ထုသောဓန (န) [ဝတ္ထု+သောဓန] မြေရာကို
 -သုတ်သင်-ရှင်းလင်း-ခြင်း။ စာရေ စာရေ
 မုတ္တကရိသာဒိနိ နိဟရန္တော ပစ္စာ ဝတ္ထု-
 သောဓနေန ဇီဝိဟိ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၃။

ဝတ္ထုဟာနဘာဂိ (တိ) [ဝတ္ထု+ဟာနဘာဂိ။
 ထိ-၌ ဘာဂိနိ။] ဝတ္ထု၏ယုတ်သောအပိုရှိ
 သော။ ဝိဘာဝယိတွာတိ ဝတ္ထုဟာနဘာဂိ
 မုဉ္ဇိတွာ ဝဇ္ဇေတွာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၀။

ဝတ္ထုပစာရ (ပ) [ဝတ္ထု+ပစာရ] အိမ်ရာ၏
 -ပစာရ- အနီးပတ်ဝန်းကျင်။ သယမေဝ
 နိက္ခမိတွာ ဂါမုပစာရေ ဝါ ဝတ္ထုပစာရေ
 ဝါ စရန္တံ.....အရှင်မုခံ ကဏေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
 ၂၈၁။

ဝတ္ထုတိ (ကြံ) [ဝတ္ထ+ဏေ+တိ] ဝတ္ထုတိ-
ကြည့်။

ဝတ္ထုယျ (န) [ဝတ္ထိ+ယျ။ ဝတ္ထု-သံ။]
စည်ပေါင်း- ကဲ့သို့- နှင့်တူ- သောအရာ။
ဝတ္ထိဝ ဝတ္ထုယျ။ မောက်၊ ၄။ ၄၀။

ဝတ္ထောပမာ (တိ) [ဝတ္ထ+ပမာ] အဝတ်-
အထည်-ဟူသော ပပမာရှိသော၊ အဝတ်-
အထည်-ကို ပပမာပြု၍ ဟောကြားအပ်
သော(သုတ်)။ ဝတ္ထောပမေ စ ဓာတုဝိဘင်္ဂေ
စ ပိဏ္ဏသောဓနံ ဝုတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၅။

ဝတ္ထောဘာသ (ပု) [ဝတ္ထ+ဩဘာသ] အဝတ်-
သင်္ကန်း- ၏အရောင်၊ အဝတ်-သင်္ကန်း-
ရောင်။ အထွေထွေဝတ္ထောဘာသေန သကလ-
သရီရံ တရုဏသရီယော ဝိယ ဧကောဘာသံ
အဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၂၃။

ဝတြ (ပု၊ န) [ဝတု+တြဏံ။ ဝတ္တတိတိဝတ္တံ၊
ဝတြံ။ ကစွည်း ၆၅၆။ ဝတု ဝတ္တနေ၊ ဝတ္တံ၊
ဝတြံ။ ရှု၊ ၄။ ၂-နာ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၂၉၆။
ဝတြံ၊ ဝတြ-သံ။] (၁) အကျင့်၊ ကျင့်ဝတ်။
(ပု) (၂) ဝတြ မည်သောအသုဏ္ဍ။ (၁)
ဒေါင့်ကွင်း - ကြည့်။ (ပု) (၂) ဝတြဘူ
(ဇာ၊ ၂။ ၁၂) တိ ဝတြဿ နာမ အသုရဿ
အဘိဘဝိတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၆၂။ သွေဝ
ဝတ္ထေန အညေ အဘိဘဝိတာ ဒေဝိဿရိယံ
ပတ္ထောတိ ဝတြဘူ၊ ဝတြနာမကံ ဝါ အသု-
ရံ အဘိဘဝိတိ ဝတြဘူ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။
နိတိ၊ ပဒ။ ၁၀၆။

ဝတြနာမက (တိ) [ဝတြ+နာမ+က] ဝတြ
အမည်ရှိသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝတြဘူ (ပု) [ဝတ္ထ+ဘူ။ ဝတြ+ဘူ+ကိ။
ဝတ္ထေန အညေ အဘိဘဝိတာ ဒေဝိဿရိယံ

ပတ္ထောတိ ဝတြဘူ၊ ဝတြနာမကံ ဝါ အသုရံ
အဘိဘဝိတိ ဝတြဘူ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ နိတိ၊
ပဒ။ ၁၀၅-၆။] သိကြားနတ်မင်း။ ကောဓ-
ဿ ဝိသမ္ဗလဿ၊ မရေဂ္ဂဿ ဝတြဘူ။ သံ၊
၁။ ၄၄။ ဝတြဘူ ဇယတံ ပိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂။
ဝတြဘူတိ ဝတြဿ နာမ အသုရဿ အဘိ-
ဘဝိတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၆၂။ ဝတြဘူ ပါကသာ-
သနော။ ဓာနံ၊ ၂၀။ ဝတြ နာမ အသုရံ
အဘိဘဝိတိ ဝတြဘူ။ ဓာနံ၊ ၄။ ဒေါင့်ကွင်း
လည်းကြည့်။

ဝဒ (တိ) [ဝဒ+အ။ ဝဒတိတိ ဝဒေါ။ မ၊ ၄။
၁။ ၇၃။ ဓာနံ၊ ၄။ ၇၃။ ဝဒ-လံ၊ ပြာ။] (၁)
ပြော-ဆို-တတ်သော၊ သူ။ (၂) အယူ၊
မိစ္ဆာအယူ။ (၃) စကား။ (၁) ယော မေ
အယံ အတ္တာ ဝဒေါ ဝေဒေယျော တတြ
တတြ ကလျာဏပါပကံနံ ကမ္မာနံ ဝိပါကံ
ပဋိသံဝေဒေတိ။ မ၊ ၁။ ၁၀။ တတ္ထ ဝဒတိတိ
ဝဒေါ။ ဝစီကမ္မဿ ကာရကောတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။ (-မဟာနိ။ ၂၅၄)။
(၂) သုဒ္ဓိ* ဝဒေါ တတ္ထ တထဒ္ဓသာ သောတိ
သုဒ္ဓိ ဝါဒေါ.... အထ ဝါ သုဒ္ဓိဒဿနော....
ပရိဝေါဒါတဒဿနောတိ သုဒ္ဓိ* ဝါဒေါ။
မဟာနိ။ ၂၅၄။ (၃) ဝဒညူတိ ပုဗ္ဗကာရိနာ
ဝုတ္တဝစနံ ဇာနာတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။ ယထာဝုတ္တံ
ဝဒံ ဝစနံ ဇာနာတိတိ ဝဒညူ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။
(-ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၂)။

ဝဒ (ကြံ) [ဝဒ+အ+ဟိ။ ဝဒတိ-ကြည့်။]
(သင်) ပြော-ဆို-တောင်း-လော့။ ဝဒတိ
-လည်းကြည့်။ ကုလံ တေ နစမဂေါတ္တူ။
ဝဒ မေ ယဒိ တေ ပိယံ။ အပ၊ ၂။ ၂၅၅။ ဝဒ
တံ ဘညမိစ္ဆသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၂။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၃၃၂-၃။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂၆၇။ ဇာ၊ ၂။ ၇၄။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၄၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၃၆)။

၀၅၃ (ပု) [၀၅+ည+၅။ ၀၅ ၀၅နံ ဇာနာတိတိ
 ၀၅၃။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၆။ ဇာနံ၊ ၂။ ၂၂။ သူစိ။
 ၄၇၁-နာ။ (တိ) ၀၅၃။ ၀၅၃။ သံ။] (၁)
 (တောင်းရမ်းသူတို့၏) စကား - စကား၏
 အနက်အဓိပ္ပာယ်-ကိုသိတတ်သောသူ၊ အလှူ
 ရှင်၊ ပေးလှူခြင်းအလေ့ရှိသူ၊ အလှူ
 ပေးဖူးသူ။ (၂) (တောင်းရမ်းသူတို့သည်)
 တောင်း-ပြောဆို - ခြင်း ငှါထိုက်သောသူ၊
 အလှူရှင်၊ ပေးလှူခြင်း အလေ့ရှိသူ၊ အလှူ
 ပေးဖူးသူ။ (၃) ချိုသာသောစကားကိုဆို
 တတ်သူ။ (၁) ၀၅၃။ ဝိတမစ္ဆရာ။ အံ၊ ၂။ ၃၅။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၃၉။ ၀၅၃။ ဘာသိတည။ အံ၊
 ၄။ ၂။ ၂။ ယာစကားနံ ၀၅နံ ဇာနန္တိ တေသံ
 မုခါကာရဒဿနေနေဝ အဓိပ္ပာယ်ပုဏ္ဏ-
 တောတိ ၀၅၃။ တေသံ ဝါ “ဒေဟိတိ
 ၀၅နံ သုတော တဒတ္တံ ဇာနန္တိတိ ၀၅၃။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၅။ (-ဒီ၊ ၃။ ၁၅၆။ အံ၊ ၁။
 ၃၇။ သုတ္တန်၊ ၃၅။ ပေတ။ ၂။ ၆။ ဇာ၊ ၂။
 ၁၀။ နေတ္ထိ။ ၁၆။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၃၁။ သုတ္တန်၊ ၃၅။ ၁၄၆။ ပေတ။ ၂။ ၆။
 ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၅၆။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၂။ ၅။ ဒီ၊ ၃။ ၃။
 ၁၄၆။ နေတ္ထိ။ ၀။ ၃၄၃။ (၂) သဒ္ဓါ မုဒု
 သံဝိဘာဂိ ၀၅၃။ နေတ္ထိ။ ၁၆။ ၀၅၃။
 ယာစကားနံ ယာစနဝသေန ဝုတ္တဝစနည
 ၀စနိယော ဝါ။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၂။ ၅။ ၀စနိယော
 ယာစကားနန္တိ ယောဇနာ၊ ယာစိတဗ္ဗယုတ္တော
 တိ အတ္တော။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၄၅။ (-ဒီ၊ ၄။ ၃။
 ၁၄၆။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၆။) (၃) ၀၅၃။ ဝဂ္ဂ၊ ၀။ ၃။
 ဇာနံ၊ ၆။ ၃။ ဇာနံ၊ ၃။

၀၅၃သဒ္ဓါ (ပု) [၀၅၃ + သဒ္ဓါ] ၀၅၃သဒ္ဓါ။
 “ယေန ယေန ဝါ ပနာ”တိအာဒိနာ
 ၀စနိယတ္တံ ၀၅၃ သဒ္ဓါ အသေတံ။
 ဒီ၊ ၃။ ၁၄၆။

၀၅၀ (ကြိ) [၀၅+အ+တိ။ နိတိ၊ ဇာတု။ ၉၇။
 ၃၁၄-၅။ ၀၅တိ-သံ။ ၀၅ဣ၊ ၀ယဣ-ပြာ၊
 အဒ္ဓမာဂဓိ။]

(၁) ပြော- ဆို-ဟော - ကြား - မိန့်-
 ပြောဆို - ပြောဟော - ဟောကြား -
 လျှောက်-လျှောက်ထား-မိန့်ဆို- ရွတ်ဖတ်
 -ဖွင့်ဆို-ပင့်ဖိတ်-၏။ (၂) မြည်-အသံပြု-
 ၏။ (၃) စွပ်စွဲ၏။ (၄) ချီးမွမ်း၏။ (၅)
 ဆုံးမ၏။ (၆) (က) ပြောဆို-ညွှန်ပြ-၏။
 (ခ) ပြောဆို- တောင့်တ- တောင်း-၏ ။
 (၂) ရှိခိုး၏။ (ဂ) ပြည့်စေ၏။ (၁) ပြော-
 ဆို-ဟော- ကြား- မိန့်- ပြောဆို- ပြော
 ဟော-ဟောကြား- လျှောက်- လျှောက်
 ထား-မိန့်ဆို- ရွတ်ဖတ်- ဖွင့်ဆို-ပင့်ဖိတ်-
 ၏။ ဣဓေကစ္စော ပုဂ္ဂလော ပဉ္စံ ပုဋ္ဌော
 သမာနော ယုတ္တံ ၀၅တိ နော သိသံ။ အဘိ၊
 ပု။ ၁၄၇။ ၀၅နန္တိ-လည်းကြည့်။ ဉာဏပပန္နံ မုနိ-
 နော ၀၅နန္တိတိ...မုနိ ၀၅နန္တိ ကထေန္တိ ဘဏန္တိ
 ဒီပယန္တိ ဝေါဟာရန္တိ။ စူဠနိ။ ၁။ ၃။ (-မ၊ ၃။ ၁။
 ၃၁၉။) (၂) မြည်-အသံပြု-၏။ အယံ ခေါ
 ဘန္တေ ဝိဏာ နာမ အနေကသမ္ဘာရာ
 မဟာသမ္ဘာရာ အနေကေဟိ သမ္ဘာရေဟိ
 သမာဒ္ဓါ ၀၅တိ။ သံ၊ ၂။ ၄၀၀-၁။ (၃) စွပ်စွဲ
 ၏။ ၀၅နန္တိ ဝေ ဒုဋ္ဌမနာပိ ဧကေ။ သုတ္တန်၊ ၄၀၁။
 မဟာနိ။ ၄၇။ ၀၅နန္တိတိ ဘဂဝန္တံ ဘိက္ခုသံသည
 ဥပဝဒန္တိ။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၂။ ၂။ မဟာနိ။ ၄။
 ၁၆၄။ (၄) ချီးမွမ်း၏။ တံမိဂံ ဝဒေသိ (ဇာ၊
 ၁။ ၂။ ၃) တိ တံ သုဝဏ္ဏသရဘမိဂံ ဣဓ သိရိ-
 သယနေ နိသိန္ဓော ဝဏ္ဏေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၃။
 (၅) ဆုံးမ၏။ တေစိဝရိကင်္ဂါဒိနိ တေရသ-
 ဓုတင်္ဂါနိ ၀၅တိ ဩဝဒတိ။ အပ၊ ၄။ ၁။
 ၃၂။ (၆) (က) ပြောဆို - ညွှန်ပြ - ၏။
 ဣဒါနေဝ နံ ၀ဒေဟိ (ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၅) တိ ငစ
 ဣမိနာ ဝတ္ထုနာ ကိဉ္စိ ပုဂ္ဂလံ ပရိသက်သိ၊
 ဣဒါနေဝ နံ အပဒိသာဟိတိ အတ္တော။ ဝိ၊
 ၄။ ၃။ ၂။ ၆။ (ခ) ပြောဆို- တောင့်တ-
 တောင်း-၏။ စိဝဏ္ဏဒိနာ ပစ္စယေန ၀ဒေ-
 ယာသိ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၃) တိ စိဝဏ္ဏဒိပစ္စယ-
 ဟေတု ၀ဒေယာသိ ပတ္တေယာသိ။ အံ၊ ၄။

၂။၃။ (၇) ရှိခိုး၏။ အဘိဝါဒိယ ဘာသိ-
 သံ၊ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ။ ၁။ အဘိဝါဒိယာ
 တိ ဝိသေသတော ဝန္တိတာ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၇။
 “ဝေ-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယ” ဝန္တိ ဝေ-
 ဓာတုဿ သတိပိ ဝေ-ဝိယတ္တိပုဝတ္တိယံ အနေက-
 တ္တတ္တာ ဓာတုနံ ဣဓ ဝန္တိနတ္ထေ ပဝတ္တိ
 ဒဿေတုံ “ဝန္တိတာ” တိ ဝုတ္တိ။ မဏိမဉ္ဇူ။
 ၁။၁၁၆။ (၈) ပြည့်စေ၏။ သမ္မာ ဝေန္တိ
 တောယာတံ သမ္မာဝါစာ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁။၁။
 ဝေန္တိ သမ္မာဝါစံ ပူရေန္တိ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။၃၄။
 ဝေတိ-သံ၊ ၂။၄၀။ အံ၊ ၂။၄၀။ ဝေန္တိ-
 ဝိ၊ ၁။၁၉၇။ ဒီ၊ ၂။၄၂။ ဝေသိ-မ၊ ၂။၂။ ဇာ၊ ၁။
 ၃၃၅။ ဝေ-ဝိ၊ ၂။၁၇၃။ ၁၉၈။ ဒီ၊ ၂။၁။
 ၂၉၅။ ဝေ-ဝိ - သံ၊ ၁။၁၃။ အံ၊ ၁။၃။
 ဝေ-ဝိ၊ ၂။၁။ ၂။၂။ ဒီ၊ ၂။၂။
 ဝေတေ-သုတ္တနိ။ ၄၀၈။ ၄၁၂။ အပ၊ ၂။
 ၂၅၅။ ဝေသေ-ဇာ၊ ၁။ ၂။ ဇာ၊ ၂။ ၄။
 သိ၊ ၂။ ၂။ ဝေတု-ဝိ၊ ၂။ ၂။ အံ၊
 ၁။ ၃။ ဝေန္တိ-ဝိ၊ ၂။ ၂။ မ၊
 ၁။ ၃။ ဝေ-အပ၊ ၂။ ၂။ ဇာ၊ ၁။ ၂။
 ၂။ ၅။ ဝေ-မ၊ ၂။ ၂။ သံ၊ ၂။ ၂။
 ဇာ၊ ၂။ ၂။ ဝေ-ဝိ၊ ၂။ ၂။ မ၊ ၂။ ၂။
 ၃။ ဝေ-မဟာနိ။ ၃။ ၃။ သုတ္တနိ။
 ၄၀၉။ မဟာနိ ၃။ ၃။ ဝေ-သံ၊ ၂။
 ၃။ ဝေ-ဝိ၊ ၂။ ၃။ သံ၊
 ၃။-၄။ ဝေ-ဝိ၊ ၂။ ၃။ ဒီ၊ ၂။ ၃။
 ဝေ - အဘိ က၊ ၃။ အဘိ၊ ၃။ ၃။
 ဝေယျာသိ-ဝိ။ ၂။ ၃။ မ၊ ၂။ ၃။ ဝေ-
 ယျာထ-ဝိ၊ ၂။ ၃။ ဝေယျာမ-
 ဝိ၊ ၂။ ၃။ အံ၊ ၂။ ၃။ ဝေထ - ပေတ။
 ၃။ ၃။ ပေတ။ ၃။ ၃။ ဝေယျ-ဝိ၊ ၂။
 ၃။ ဒီ၊ ၂။ ၃။ ဝေ-သု - ဝိ၊ ၂။ ၃။
 မ၊ ၂။ ၃။ ဝေတ္ထ။ ဝိ၊ ၃။ ၃။ မ၊ ၂။ ၃။
 ဝေ-အပ၊ ၂။ ၃။ ဝေယျာ။ ၃။ ၃။
 သံ၊ ၃။ ၃။ မ၊ ၂။ ၃။ ဝေထ-

သုတ္တနိ၊ ၂။ ဝေထန္တိ - ဇာ၊ ၂။ ၃။
 ဝေထာမ-ဝိ၊ ၂။ ၃။

ဝေတု (ကြိ) [ဝေ+အ+တု] ပြော-ဆို-
 ဟော-ပါ-လေ-စေတည်း။ ဝေတိလည်း-
 -ကြည့်။ ဝေတု ဘန္တေ ပစ္စယေန (အံ၊ ၁။
 ၃၉၃) တိ ဘန္တေ စတုပ္ပိဓေန စိဝရာဒိနာ
 ပစ္စယေန ဝေသျာသံတိ ဝေ ပဝါရေတိ
 နိမန္တေတိ။ အံ၊ ၂။ ၃။

ဝေတေ (ကြိ) [ဝေ+အ+တေ] ဝေတိ-ကြည့်။
 တတ္ထ မာနာတိမာနံ ဝေတေ ပနေသော (သုတ္တ
 နိ။ ၄၀၈။ မဟာနိ။ ၃။) တိ သော ပန တံ
 ဥန္တိတိ “ဝိသုတဘူမိ” တိ အပုဏ္ဏမာနော
 မာနဉ္စ အတိမာနဉ္စ ဝေတိယေဝ။ သုတ္တနိ၊
 ၄။ ၂။ ၂။ မဟာနိ။ ၃။ (-သုတ္တနိ။ ၄။
 ၄။ မဟာနိ။ ၃။ သုတ္တနိ။ ၂။
 ၂။ ၂။ မဟာနိ။ ၃။ ၃။ ၃။)

ဝေထံ (ကြိ) [ဝေ+အ+ထ] (သင်တို့)
 ပြော-ဟော-ဆို-ကုန်၏။ ဝေတိလည်း-
 ကြည့်။ တုမေ ပန အညဿ ဝေထ။ ဒီ၊ ၂။
 ၁။ ၂။ (-ဒီ၊ ၁။ ၃။ သိ၊ ၂။
 ၃။)

ဝေထံ (ကြိ) [ဝေ+အ+ထ] (သင်တို့) ပြော
 -ဟော- ဆို-ကုန်လေ့။ ဝေတိလည်း-
 ကြည့်။ မာ မံ တံ ဝေန္တံ ဝေထာတိ ဝုတ္တံ
 ယောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃။ ကင်္ခါ။ ၃။

ဝေန (န) [ဝေ+ယု။ ဓာန်၊ ၂။ ၅။] ဝေတိ
 အနေနာတိ ဝေနံ။ သူဝိ။ ၄၀၈။ နာ။ ဝေန္တိ
 တေနာတိ ဝေနံ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၉၈] (၁)-
 ခံတွင်း၊ ပါးစပ်။ (၂) နှုတ်ခမ်း၊ နှုတ်သီး။ (၃)
 မျက်နှာ။ (၄) ပြောဆိုခြင်း။ (၅) ပြောဆိုရာ
 (ကာလ)။ (၁) ခံတွင်း၊ ပါးစပ်၊ ဗုဒ္ဓဿ

အပကာရန၊ ဒုဂ္ဂန္ဓာ ဝဒနေနစ။အပ၊ ၂။
၂၆၂။ထေရီ၊ဋ္ဌ။၇၄။ (၂)နှုတ်ခမ်း။နှုတ်သီး။
တမ္ပဗိဗ္ဗဝဏေဋ္ဌံ တေ၊ ဝဒနံ တေ ကုဟိ
ဂတံ။ အပ၊ ၂။၂၅၆။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ဂဂ။ (၃)
မျက်နှာ။ယေ တေ ဒက္ခန္တိ ဝဒနံ၊ ခညာ
တေ နရပုဂံ။ အပ၊ ၂။၂၁၁။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။
၁၅၂။ဝဒနသောဘ-လည်း-ကြည့်။(၄)ပြော
ဆိုခြင်း။ အတ္တနော ဝဒနံ ကထနံ အတ္တ-
ဝါဒေါ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။၂။၄၆။ ဝဒနသိလ-လည်း-
ကြည့်။ (၅)ပြောဆိုရာ(ကာလ)။ ဝဒန
-ကာလ-ကြည့်။

ဝဒနကာလ (ပ) [ဝဒန+ကာလ] ပြောဆိုရာ
-အချိန်-အခါ-ကာလ။ အယံ ပန ဝါရော
“ဒိဋ္ဌံ ဝိယ မေ သုတံ ဝိယ မေ”တိ အာဒိနိ
ဝဒနကာလေ လဗ္ဗတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ။၁။၃၁၀။

ဝဒနသိလ (တိ) [ဝဒန+သိလ]ပြောဆိုလေ့ရှိ
သောပြောဆိုခြင်း အလေ့ ရှိသောသူ။
မုသာဝါဒိယာတိ မုသာ အဘူတံ...ဝဒနသိ-
လဿ။ ဣတိဝုတ်။ဋ္ဌ။ဂ၃။

ဝဒနသောဘ (န) [ဝဒန+သောဘ။ ဓာန်၊ဋီ။
ဂဂ။]မျက်နှာ၏-တင့်တယ်-လှပ-ကောင်း-
ခြင်း။ကုဟိ ဝဒနသောဘံ တေ။အပ၊ ၂။၂၅၆။
ထေရီ၊ဋ္ဌ။ဂဂ။

ဝဒနာကာရ(ပ) (ဝဒန+အာကာရ)ပြောဆို-
ဟောကြား-ခြင်း၏ အခြင်းအရာ။ “ဝေ
သမဏံ အာနန္ဒံ ဝဒေဟိတိ” ဝဒနာကာရော
ဣဒါနိ ဝတ္ထဗော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ဂ၊ဒီ၊ဇီ၊၁။ ၃၆။မ၊
ဇီ၊၁။ ၂၂။သံ၊ဇီ၊၁။ ၂၅။အံ၊ဇီ၊၁။ ၂၅။

ဝဒနာသုစိ(တိ) [ဝဒန+အသုစိ] မသန်ရှင်း-
မာင်ကြယ်- သော ခံတွင်းရှိသောသူ။
သလာသာ ဝဒနာ’ သုစိ။အပ၊ ၂။ ၂၅၆။
ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၄၇။

ဝဒန္တ(တိ) [ဝဒ+အ+အန္တ။ ထိ-ဋ္ဌံ ဝဒန္တိ။]
ပြော-ဟော-ဆို-သောသူ။ဓမ္မံဝဒန္တော စ
ဘဝန္တိ သန္တော။ သံ၊၁။၁၇၆။ ဂုဏံ
ဝဒန္တောဗုဒ္ဓဿ။အပ၊ ၂။၁၁၁။ “နတ္ထိဣမေသံ
သမဏဓမ္မော၊ အာဿမဏာ တေ” တိ
ဝဒန္တော အန္တိမဝတ္ထုနာ ဥပဝဒတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ။၁။
၁၃၄။ “ဇီဝိတဉ္စ ရက္ခိယာမိ ယုဇ္ဈိယာမိစ ဘ”
တိ ဟိ ဝဒန္တော နယုဇ္ဈိတိ... “ဘောဂေ စ
ရက္ခိယာမိ၊ ဒါနဉ္စ ဒဿာမိ”တိ ဝဒန္တော
န ဒဒါတိ။သံ၊ဋ္ဌ။၁။၅၇။ ဝဒန္တောတိ ဇီဝိတေ
သာလယတံ၊တတောဓေယုဇ္ဈိနေ အသမတ္ထ-
တံ ပဝေဒေန္တော။ သံ၊ဇီ၊၁။၁၁၄။ တံ မမ
ဓိတာ ဣတော အဘိရူပတနု’တိဝဒန္တိ ကံ
နာမ ကထေသိ၊ ဘ၊ဋ္ဌ။၅။၃၀၂။ (မိလိန္ဒ။
၁၃၄။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။၁၄)။

ဝဒန္တိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+အန္တိ] ပြောဆို-
ဟောကြား-ထုတ်ကုန်၏။ ဝဒတိ လည်း-
ကြည့်။ အထ ခေါ် ခဗ္ဗဂိုယာ ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခု။
ဥပသကံမိတွာ ဝေ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊၂။၁၇၇။

ဝဒန္တ(ကြိ) [ဝဒ+အ+အန္တိ] (၁) ပြော-
ဆို-ဟောကြား-ကုန်လေ့။(၂) ဆုံးမကြ-
ပါလေ့-စေသတည်း။ ဝဒတိလည်း-ကြည့်။
(၁)ဝဒန္တ၊ တာဝ ထေရာ သုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၂။
၁၆၀။(၂)ဝဒန္တ၊ မံ အာယသုန္တော အနုကမ္ပံ
ဥပါဒါယ။ ဝိ၊၃။၂၂၇-၉။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ။၃။၃၅၆)
ဝဒန္တ၊ မံ အာယသုန္တော။မ၊၁။ ၁၃၃၊၁၃၅။
ဝဒန္တံတိ ဩဝါဒါနိသုသနိဝသေန ဝဒန္တ၊
အနုသာသန္တံတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ။၁။၃၇၀။

ဝဒမာန(တိ) [ဝဒ+အ+မာန။ ဝဒမာဏ-သံ
ဝဒမာန၊ဝယမာဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]ပြော-
ဟော-ဆို-သော၊ ပြော- ဟော- ဆို-
ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော၊ သူ။ ယေန မံ
ပရိယာယေန သမ္မာ ဝဒမာနော ဝဒေယျ။
ဝိ၊၁။၂။ယေ’ဘိ တသာဂတဿ ယလာဘုစံ

ဝဏ္ဏံ သမ္မာ ဝေမာနာ ဝဒေယျံ။ ဒီဝါ။ ၁။
 ၁၆။ ဝဏ္ဏံ သမ္မာ ဝေမာနာ ဝဒေယျန္တိ
 တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝတ္တုကာမာ သမ္မာ-
 ဝဒေယျံ၊ အဟာပေတွာ ဝတ္တု သက္ကုဏေ-
 ယျန္တိ အတ္ထော။ ဒီဝါ။ ၁။ ၉၃။ ဝေမာနာတိ
 တထာဂတဿ အတ္ထော မာနသဒ္ဓေါ ဝတ္တု ဥဿာဟံ
 ကဗျေန္တောတိ အတ္ထော။ ဝေံ ဘူတာ စ
 ဝတ္တုကာမာ နာမ ဟောန္တိတိ အာဟံ “ဝဏ္ဏံ
 ဝတ္တုကာမာ”တိ။ ဒီဝါ။ ၁။ ၁၃၄။ “ဓမ္မိကံ
 သမဏာ”တိ အာဒိနိ ဝေမာနာ သာသနဿ
 နိယျာနိကံ ဂုဏံ ကဏေသိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၉။
 (-ဒီ။ ၂။ ၁၇၂။ မ၊ ၃။ ၇၉။ သံ၊ ၁။ ၄၄။ အံ၊ ၂။
 ၅၇။ ၁၉၇။ အံ၊ ၃။ ၁၄။ ကင်္ဂါ။ ၁၄။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၁၉။ ၁၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။ သိ၊ ၄။
 သင်္ဂါ။ ၁။ ၃၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။)

ဝေသဒ္ဒ(ပု) [ဝေ+သဒ္ဒ]ဝေ- ဟူသောသဒ္ဒါ။
 ဝေသဒ္ဒေန၊ ဟိ တုပစ္စယေန စ “ဝတ္တာရေ”
 တိ ပဒသိဒ္ဓိ။ သိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။

ဝေသိ(ကြိ) [ဝေ+အ+သိ] (သင်) ပြော-
 ဆို- လျှောက်ထား-၏။ အညထံ ခေါ
 တံ ဂဟပတိ ဝေါဟာရသမုစ္ဆေဒံ ဝေသိ။
 မ၊ ၂။ ၂၃။

ဝေသိ(ကြိ) [ဝေ+ဤ] (သူပြော-ဆို-
 ခဲ့ပြီ။ ကော မေ သုတွာ ဝေသိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
 ၂၀၄။ (သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၈)။

ဝေသေ (ကြိ) [ဝေ+အ+သေ] (သင်) ပြော
 ဆို-ဟော-၏။ အာသဇ္ဇ မံ တံ ဝေသေ
 ကုမာရ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၄၆။ သိ၊ ၄။
 သင်္ဂါ။ ၂။ ၂၂၃။

ဝေသု(သု) (ကြိ) [ဝေ+အ+သု] (သင်)
 ပြော-ဟော-ဆို-လော့။ တေ တံ ဒိဋ္ဌိ-

ဂတိကေ ဝေသု...။ မဟာနိ။ ၁၃၄။ တေ တံ
 ဝေသု န ဟိ တေဓ အတ္ထိ။ သုတ္တနိ။ ၄၀၈။
 မဟာနိ။ ၁၃၄။

ဝေါန (တိ) [ဝေ+အ+မာန။ သယာန-ကဲ့သို့
 မာန-ကို အာန-ပြု။ ရှု။ ၃၉၉-နာ။ မောဂါ
 ၅။ ၁၆၂။] ပြော-ဆို-ဟော-ပြု-တတ်သော
 သူ။ တထာ ဝေါနန္တိ တထာ ဝေန္တိ ကထေန္တိ
 တဏန္တိ ဒီပယန္တိ ဝေါဟရန္တိ။ မဟာနိ။ ၆၅။
 အရဟန္တော ပေါနာ(ဇာ၊ ၂။ ၅၀)တိ ပါပါ-
 စာရာ ဟုတွာပိ “မယံ အရဟန္တော” တိ
 ဝေန္တော ဝိစရန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၅၇။ (-သုတ္တနိ၊
 ၄၄၇၊ ၄၂၀။ မဟာနိ။ ၂၃၄၊ ၂၅၃-၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
 ၂၅၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၃၁၉၊ ၃၅၅)။

ဝေါနိယ (ပု) [ဝေ+ည+ဣယ။ ယာစကာနံ
 ဝံဒံ စစနံ ဇာနာတိတိ ဝေါနိယော၊ ဣယော၊
 ပုဗ္ဗုတ္တညဿ နာဒေ သာ မဇ္ဈေဒီသော စ။
 ဓာနံ၊ ၄။ ၇၂။ (ဝ+ ဒါ+ယ=) ဝေါန+ဣ။
 ဝေတိ “သဗ္ဗေသံ ဝေ ဒဿာမိ”တိ မနော-
 ဟာဂါကျန္တိ ဝေါနော။ ဝေ+အာနု။ ပါဏိနိ၊
 ဥဏာဒိ၊ ၃။ ၁၀၄-သုတ်ဖြင့် အာနု-ပစ္စည်း
 သက်။ ကပ္ပဒ္ဒမ၊ နျ-၌ န-နောင် ဣသရ
 ထည့်၍ ဝေါနု=ဝေါနိယ-ဖြစ်သည်။] (၁)
 အလှူပေးကြူးသူ၊ အပေးရက်ရောသူ။ (ခ)
 ပေးကမ်း-စွန့်ကြဲ-လေ့ရှိသော၊ ပေးကမ်း-
 စွန့်ကြဲ-ခြင်း- အလေ့-ပင်ကိုယ်သဘော-
 ရှိသော၊ သူ။ (က)(ခ) ဝေါနိယော ဝေညူ။
 ဓာနံ၊ ၇၂။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

ဝေါနိယတာ (တိ) [ဝေါနိယ+တာ[ပေးကမ်း-
 စွန့်ကြဲ-လေ့ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ပေးကမ်း-
 စွန့်ကြဲ-ခြင်း- အလေ့- ပင်ကိုယ်သဘော -
 ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဝေညူ ဝေါနိယတာယ
 ဘာဂီနော ဝယုတ္တံ ယုတ္တကာလံ ဥတွာ အတ္ထိ-
 ကာနံ မနောရထံ ပူရေတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၈။

ဝဒါပန (တိ) [ဝဒ+ဏာပေ+ယု။ ဝဒါပေတိ-
မှ။] (၁) ပြောဆိုစေတတ်သော၊ သူ။ (န)
(၂) ပြောဆိုခြင်း။ (၁) အောက်ပုဒ်
ကြည့်။ (န) (၂) ဝဒါပနတ္ထ-ကြည့်။

ဝဒါပနက (တိ) [ဝဒါပန+က] ပြောဆိုစေတတ်
သော၊ သူ။ လင်္ဂါတိ လပနကာ ကုဟနုတ္ထိ-
ကာ၊ ပသန္နမာနသေဟိ မနုဿေဟိ...ပစ္စယ-
ဒါယကာနံ ဝဒါပနကာ။ ထေရဂဠာ ၂။၃၆၄။

ဝဒါပနတ္ထ (ပု) [ဝဒါပန+အတ္ထ] ပြော-ဆို-
စေခြင်းအကျိုး။ ဇနလပနတ္ထန္တိ... “ကေန-
တ္ထော၊ ကိံ အာဟရိယဘူ”တိ မနုဿေဟိ
ဝဒါပနတ္ထံ၊ ဣတိဝုတ်၊ ဠာဝဝဌ။ (-အံ၊ ဠိ၊ ၂။
၂၅၃)။

ဝဒါပနာကာရ (ပု) [ဝဒါပန+အာကာရ] ပြော-
ဆို-ဟောကြား- စေခြင်း၏အခြင်းအရာ။
“သမ္မာဟ တာတ သမ္မာဟ တာတာ”တိ
ဝဒါပနာကာရံ ကရေတိ၊ အဘိ၊ ဠာ၊ ၁။၃၆၉။

ဝဒါပယတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ+ဏာပယ+တိ။
ဝါဒယတိ-သံ။] ပြော-ဟော-ဆို-စေ၏။
ဝဒါပေတိ၊ ဝဒါပယတိ။ နိရုတ္တိ။ ၄၂၀-နာ။

ဝဒါပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ+ဏာပေ+တိ]
ပြော-ဟော- ဆို-စေ၏။ ဝဒတိလည်း-
ကြည့်။ “ဆာတောမိ၊ အာဟာရံ မေ ဒေထာ”
တိ ဝဒါပေတိ။ အဘိ၊ ဠာ၊ ၁။၃၆၆။ (-သံ၊ ဠာ၊
၂။၂၉၅။ အဘိ၊ ဠာ၊ ၂။၃၂။ သီ၊ ဠိ၊ သစ်၊ ၂။၈၆)။
ဝဒါပေတိ-သံ၊ ဠာ၊ ၂။၂၉၅။ အဘိ၊ ဠာ၊ ၂။၃၂။
ဝဒါပေသိ-ဓမ္မာ၊ ဠာ၊ ၂။၃၄၅။ ဝဒါပေသ-ဝိ၊ ဠာ၊
၂။၂၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၀၅။ ဝဒါပေဟိ-ဇာ၊
ဠာ၊ ၂။၄၉၁။ ဝဒါပေယျ-အဘိ၊ ဠာ၊ ၂။၄၉။
ဝဒါပေသိ-မ၊ ဠာ၊ ၂။၄၀။ မ၊ ဠာ၊ ၂။၂၃၆။ ဝဒါ-
ပေသန္တိ-ဠာ၊ ၂။၃၇၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၁၇။

ဝဒါပေသာမိ-မ၊ ဠာ၊ ၂။၂၇၂။ ဝဒေသာမိ-
သုတ္တနိ၊ ၃၃၁။ ထေရဂဠာ၊ ၃၇၄။ ဝဒါပေသာမ-
ဒိ၊ ဠာ၊ ၂။၁၂၀။ ၃၃၁။ ဠာ၊ ၂။၃၆၈။

ဝဒါပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝဒ+ဏာပေ+
တွာ] ပြော-ဟော-ဆို-စေ၍-စေပြီးလျှင်။
ဧဝံ ဝဒါပေတွာ ဂါဟာပေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဠာ၊ ၂။
၃၁၅။

ဝဒါပေထ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ+ဏာပေ+ထ]
(သင်္ဃတိ) ပြော-ဟော-ဆို- စေကုန်၏။
ဘန္တေ ဧဝံ မဟိဒ္ဓိကာ နာမ တုမ္ပေ မာတု-
ဂါမေန သဒ္ဓိံ ကောသနေ နိသိန္နဘာဝံ
ဝဒါပေထ ဒေဝံ၊ ဝိ၊ ဠာ၊ ၂။၂၁၆။ ဝဒါပေထာတိ...
ဝဒါပေထ ကထာပယိတ္ထ၊ မာပုန ဧဝံ ကရိ-
တ္တာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမတိ၊ ၁။၃၀၆။
(-သာရတ္ထ၊ ၂။၃၀၀)။

ဝဒါပေန္တံ (တိ) [ဝဒ+ဏာပေ+အန္တံ ထံ-၌
ဝဒါပေန္တိ။] ပြော-ဟော-ဆို-စေသော၊
သူ။ လဉ္စေတွာပိတံ ဝဒါပေန္တော တေဒေဝ
ဝဒါပေယျ။ အဘိ၊ ဠာ၊ ၂။၄၉။ (-ဝိမတိ၊ ၁။
၂၇၇။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၁၁)။

ဝဒါပေယျ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ+ဏာပေ+ယျ]
ပြော-ဟော- ဆို-စေ၏။ ဝဒါပေန္တ-
ကြည့်။

ဝဒါပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ+ဏာပေ+သိ]
(သင်) ပြော-ဟော-ဆို-စေ၏။ “ဥက္ကဏ္ဍိ-
တော”တိ ဝဒါပေသိ။ ဓမ္မာ၊ ဠာ၊ ၂။၃၄၅။

ဝဒါပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ+ဏာပေ+သိ]
သ-အာဂံ။] ပြော-ဟော-ဆို-စေပြီး။
ဣတိ နံ တဂဝါ...မနောဒဏ္ဍောဝ ဗလဝါ
မဟန္တောတိ ဝဒါပေသိ၊ မ၊ ဠာ၊ ၂။၄၀။ (-မ၊ ဠိ၊
၃။၃၀)။

ဝဒါပေသန္တိ (ကာကြိ) [ဝဒ+ကာပေ+သန္တိ] ပြော-ဟော-ဆို-စေကုန်-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ ဣမ မနုဿာ နိဝေသနံ မာပေန္တော ...မင်္ဂလံ ဝဒါပေသန္တိ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၃၇၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၇။

ဝဒါပေသမ (ကာကြိ) [ဝဒ+ကာပေ+သမ] (ငါတို့) ပြော-ဟော-ဆို-စေကုန်-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ သတ္တာရံ မင်္ဂလံ ဝဒါပေ-သမ၊ ဓမ္မံ ကထာပေသမ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ-၃၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၆။

ဝဒါပေသမိ (ကာကြိ) [ဝဒ+ကာပေ+သမိ] (ငါ)-ပြော-ဟော-ဆို-စေ-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ ဝေ မေတံ သကမုခေနေဝ "ဓမ္မိကော ပရိပ္ပဇော အတ္ထိ" တိ ဝဒါပေ-သမိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၈၂။

ဝဒါပေဟိ (ကာကြိ) [ဝဒ+ကာပေ+ဟိ] (သင်) ပြော - ဟော - ဆို - စေလော့။ ရာဇာ တေ ဣမံ ကုမာရိကံ ဒဿဘိတိ ဝဒါ-ပေဟိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၉၁။

ဝဒါမ (ကြိ) [ဝဒ+အ+မ] (ငါတို့) ပြော-ဆို-ဟော-မိန့်-ကုန်၏။ ဝဒတိလည်း-ကြည့်။ ဝေ မယံ ဝဒါမ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ-၃၂၃။

ဝဒါမိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+မိ] (ငါ) ပြော-ဆို-ဟော-ကြား-မိန့်-ပညတ်-ထား-ဖွင့်-ဝေဖန်-ထင်အောင်ပြု - ထင်ရှားပြု - ၏။ တထူပမံ သပ္ပူရိသံ ဝဒါမိ၊ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၃၁၇။ ဝဒါမိတိ ဝဒါမိ အာစိက္ခာမိ ဒေသေမိ ပညပေမိ ပဋ္ဌပေမိ ဝိဝရာမိ ဝိဘ-ဇာမိ ဥတ္တာနိကဓောမိ ပကာသေမိတိ အဇိတ တံ ဝဒါမိ တေ၊ စူဠနိ၊ ၃။ ၃၁၇။ ဝဒါမိတိ ဘဏာမိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၅၇။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၂၈၄။

ဝဒါဟိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ဟိ] ဝဒါ-ကြည့်။ ဝေ ဝဒါဟိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉၃။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၆၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၁)။

ဝဒိ (ကြိ) [ဝဒ+ဣ] (ငါ) ပြော-ဟော-ဆို-ခဲ့ပြီ။ သော မံ အသံသိ ဟေတိ၊ အဟမ္ပေမိတိ တံ ဝဒိ။ စရိယာ။ ၄၁၄။ အဟမ္ပေမိတိ အဟံ အာဂစ္ဆာမိတိ တံ ကထေသိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၂၂။

ဝဒိ သ (ကြိ) [ဝဒ+ဥ] ပြော-ဟော-ဆို-ကုန်ပြီ။ အာ နံ မာတာပိတရော ဝဒိ သ။ မ္ဗေ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။

ဝဒိတဗ္ဗ (တံ) [ဝဒ+တဗ္ဗ။ ဝဒိတဗ္ဗ-သံ၊] (၁) ဆို-ပြောဆို-ဆုံးမ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂) ပြောဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-ရာ (ကာလ)။ (၁) ဒုဗ္ဗစောတိ ဒုက္ခေန ကိစ္ဆေန ဝဒိဘဗ္ဗော၊ န သက္ကာ သုခေန ဝတ္ထန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝဒိတဗ္ဗကာလ (ပု) [ဝဒိတဗ္ဗ+ကာလ] ပြောဆို-အပ်-သင့်-ထိုက်-ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ကာလဝါဒိဿာတိ ဝဒိတဗ္ဗကာလေ ဝဒိတဗ္ဗံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၈၁။

ဝဒိတ္ထ (ကြိ) [ဝဒ+ အ+ ထ္ထ။ ဣ-အာဂုံ။] (သင်တို့) ပြော- ဟော - ဆို - ခဲ့ကုန်ပြီ။ သော ကဿာ ပဋ္ဌမံယေဝ ဝေ န ဝဒိတ္တာတိ တံ အဓိကရဏံ ဥက္ကောဇ္ဇေတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉၇။ (-မ္ဗေ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈)

ဝဒိမ္မာ (ကြိ) [ဝဒ+ မ္မာ။ ဣ- အာဂုံ။] (ငါတို့) ပြော-ဟော-ဆို-ခဲ့ကုန်ပြီ။ ရညော အနုကမ္မာယ "န မယံ ဗုဒ္ဓါ" တိ ဝဒိမ္မာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၁။ (မ္ဗေ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၄)။

ဝဒိယုတိ (ကမ္မကြိ) [ဝဒ+ယ+တေ] ပြော-
ဟော- ဆို- အပ်၏။ ဝဒိယတိ၊ ဝဒိယုတိ။
နိရုတ္တိ။ ၄၂၈-နာ။

ဝဒိဿတိ (ကြိ) [ဝဒ+ ဿတိ။ ဣ-အာဂုံ။]
ပြော- ဟော- ဆို- လတ္တံ့ -အံ့-လိမ့်မည်။
ကိံပသုရော ဝဒိဿတိ။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၅။

ဝဒိဿန္တိ (ကြိ) [ဝဒ + ဿန္တိ။ ဣ - အာဂုံ။]
ပြော-ဆို-ဟောကြား-ကုန်-အံ့-လတ္တံ့ -
လိမ့်မည်။ တသ္မာ တေ အဝေမ္မာတိ နဝဒိ-
ဿန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၂၃၈။

ဝဒိဿာမ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ဿာမ။ ဣ-အာဂုံ။]
(ငါ့ထံ) ပြော-ဟော-ဆို-ကုန်အံ့။ တသ္မာ
အာဒိတော ပဋ္ဌာယေဝေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ ဝဒိဿာမ။
ဝိ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၄၃။

ဝဒိယတိ (ကမ္မကြိ) [ဝဒ+ယ+တေ] ပြော-
ဟော-ဆို- အပ်၏။ ဣမသ္မိဉ္စ နယေ မုသာ
ဝဒိယတိ ဝုစ္စတိ တောယာတ် စေတနာ
မုသာဝါဒေါ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၈။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၅၂။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃၅။)

ဝဒိယမာန (တိ) [ဝဒ+ယ+မာန] ပြော-
ဟော-ဆို-အပ်သော၊ သူ။ ဝဒိယမာနော၊
ဩဝဒိယမာနော။ နိရုတ္တိ။ ၅၂၈-နာ။

ဝဒ္ဓ (ပု) [ဝဒ+ဉ္စိ (ရူ)] ပြော-ဆို-တတ်သော
သူ။ ပိယဝဒ္ဓ ဟိတသုခတံ ဇိဂိသမာနော
(ဒိ၊ ၃။ ၁၂၆)တံ ပိယဝဒေါ ဟုတ္တာ ဟိတဉ္စ
သုခဉ္စ ပရိယေသမာနော။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၁။ ပိယံ
ဝဒတိတိ ပိယာဒ္ဓ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၁။

ဝဒေ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယေ] (က) (သူ)
ပြော-ဟော-ဆို-ရာ၏။ (ခ) ပြော-ဟော

-ဆို- နိုင်ရာ၏။ ဝဒတိလည်း- ကြည့်။
(က) ယံဟိ ကယိရာ တံဟိ ဝဒေ။ သံ၊ ၁။
၂၂။ ထေရ၊ ၂၇၅။ (ခ) အာနိသံသပရိစ္ဆေဒံ၊
တဿ သိလဿ ငော ဝဒေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀။
ကော ဝဒေ ကော ဝတ္တံ၊ သက္ကုဏေယျာဘိ
အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀။

ဝဒေတိ' (ကြိ) [ဝဒ+အ+တိ။ ကစွည်း။
၅၁၀။ ရှု၊ ၄၈၇။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၂၃။] ဝဒတိ
၁-ကြည့်။ ဥပသမ္ပန္နောဟိနေန ဟိနံ
ဝဒေတိ ဝိ၊ ၂၉။ ၁၄။ သဗ္ဗတ္ထ ဝဒေတိတံ
ဥဒ္ဓေသော။ ဘဏတိတံ ဝိတ္တာဓော။ ဝဒေ-
တိဘိ ဝါ ဣမိနာ ပရဝိညာပနံ ဒိပေတိ၊ ဝဇိရ။
၂၈။ ဝဒေတိ-ဝိ၊ ၁။ ၈၇။ ၅၂၃-၅။ မ၊
၂။ ၁၆၄။ ဝဒေန္တိ-ဝိ၊ ၄။ ၁၄၃၇။ -၄၊ ၃၁၅။
ဝဒေသိ-ဝိ၊ ၄။ ၃၀၂။ ဒိ၊ ၂။ ၁၂။ ဝဒေထ-ဝိ
၂။ ၈၁။ မ၊ ၁။ ၉၂။ ၂၃၇-၈။ ဝဒေမိ-မ၊ ၄။ ၂။
၂၀၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။ ဝဒေမ-မ၊ ၁။ ၉၂။ မ၊
၃။ ၃၄၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၄-၅။ ဝဒေတု-ဝိ၊ ၁။
၂၇။ ဝိ၊ ၄။ ၅၀။ ဝဒေဟိ-ဝိ၊ ၁။ ၁၉။ ၂၄၈။ ဒိ၊
၁။ ၁၈၈။ ဝဒေထ-မ၊ ၂။ ၁၆၄။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၃။
ဝဒေသိ-ဒိ၊ ၂။ ၁၆၇။

ဝဒေတိ' (ကာ၊ ဒိ၊ ကြိ) [ဝဒ+ဏေ+တိ။ ဝါဒ-
ယတိ-သံ။] ပြော-ဆို-ဟောကြား-စေ၏။
ဝဒေသာမိ-ကြည့်။

ဝဒေတု (ကြိ) [ဝဒ+ဏ+တု။ ကစွည်း။ ၅၀၁။
ရှု၊ ၄၈၇။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၂၃။] ဝဒေတု-ကြည့်
အာယသ္မာပိ ဘိက္ခု။ ဝဒေတု သဟာဓမ္မေန။
ဝိ၊ ၁။ ၂၇၁-၂။ (-ကံ၊ ၇။ ၁၄၃)။

ဝဒေထ' (ကြိ) [ဝဒ+အ+ထ] ဝဒထ (၂)
ကြည့်။ ဝေဉ္စ ဝဒေထ၊ မ၊ ၁။ ၂၆၄။ (-ဇာ၊
၁။ ၃၃၃။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၂-၄။ ၂၉၀)။

ဝဒေထ^၂(ကြိ) [ဝဒ+အ+ထ] (သု) ပြော-
ဟာ-ဆို-ရာ၏။ ကော တံ ဝဒေထ တထာ
ကဒုန္တံ (ပေတ။၁၉၀)န္တိ တထာ ဓမ္မိယကမ္မံ
ကဏ္ဍေန္တံ တံ ဣမသ္မိံ ဝဒ္ဓိရဋ္ဌေ ကော နာမ
“န ပမောစေတိ” တံ ဝဒေယျ။ ဝေံ ဝတ္ထု
ကောစိပိ နလဘတိတိ အတ္ထော။ ပေတ။၄။
၂၂၅။

ဝဒေန္တိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+အန္တိ။ ကမ္မည်း
၅၁၀။ ရှု။၄၇၇။နိတိ။သုတ္တ။၁၀၂၃။] ပြော-
ဆို-ဟောကြား-ကုန်၏။ ဂိလာနာ ဝေံ-
ဝဒေန္တိ။ ဝိ၊၄။၃၁၅။

ဝဒေမ (ကြိ) [ဝဒ+အ+မ] ဝဒါမ-ကြည့်
ယေ မယံ အတ္တနိ သမ္ပဿမာနာ ဝေံ ဝဒေမ။
မ၊၁။၉၂။မ၊၄။၁။၃၁၄-၅။

ဝဒေမိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+မိ] ဝဒါမိ-ကြည့်။
ယမဟံ သန္ဓာယ ဝဒေမိ။ မ၊၄။၂။၂၀၆။

ဝဒေယျံ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျံ] (ငါ) ပြော-
ဟော-ဆို-ဆုံးမ-ရာ၏။ အဟံ ခေါ နာမ
တုဒမ္ပ ဝဒေယျံ။ ဝိ၊၁။၂၇၁။ (-ဇာ၊၄။၅။
၅၃၆။)

ဝဒေယျ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျ] (၁) (သု)
ပြော-ဟော-ဆို-ရာ၏။ (၂) ပြောဆို-
ကျင့်-ရာ၏။ ဝဒတိလည်း-ကြည့်။

(၁) “ကိပစ္စယာ ဇရာမရဏ”န္တိ ဣတိ
စေ ဝဒေယျ။ ဒီ၊၂။၄၇-၈။ ယထာဟိ ဇာ-
နေယျ တထာ ဝဒေယျာတိ ယထာဇာ နေယျ
တထာ ဝဒေယျ ကထေယျ ဘဏေယျ ဒီပ-
ယေယျ ဝေါဟရေယျ။ မဟာနိ။ ၄၉။
(-မဟာနိ။ ၆၃။၁၅၁။၁၅၆။ ဝိ၊၄။၂။၈၄။
ကင်္ခါ။ ၂၅။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၆၁။ မဟာနိ၊၄။

၁၈၅။၂၆၇။မ၊၄။၂။၁၆၆)။ (၂)န တာနိ
ဥဂ္ဂယ ဝဒေယျ နာဂေါ (မဟာနိ။ ၁၅၅)တံ
“အာဂုံ န ကဏ္ဍေတိ” တံ အာဒိနာ နယေန-
နာဂေါ တာနိဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဥဂ္ဂဟေတွာ နစရေ-
ယျ။ မဟာနိ၊၄။၂၇၁။

ဝဒေယျာထ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျောထ] (၁)
(သင်တို့) ပြော-ဟော-ဆို-ဆုံးမ-ကုန်ရာ
၏-ကုန်လော့။ (၂) (သင်တို့) ပြောဆို-
တောင့်တ-တောင်း- ကုန်ရာ၏-ကုန်လော့။

(၁) ပလာပေတုကာမတာယ သတိ
ဣမံ တန္တိ ဝါဒေတွာ ဣမံ သိလောကံ
ဝဒေယျာထ။ မ၊၄။၃။၂၂၄။ မယံ အာစရိ-
ယုပဇ္ဈာယဋ္ဌာနေ ဌတွာ ဩဝဒန္တေဟိ ပုနပိ
မံ ဝဒေယျာထ။ မဟာနိ၊၄။၄၁၅။ (၂)
ဝဒေယျာထ ဘန္တေ ယေန အတ္ထော။ ဝိ၊၁။
၁၉၂။ ဝိ၊၄။၅၀၁။

ဝဒေယျာမ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျောမ] (က)
(ငါတို့) ပြော-ဆို-ကုန်အံ့။ (ခ) (ငါတို့)
ပြော-ဆို-လျှောက်ထား-ကုန်ရာ၏ - ရကုန်
မှု၊ ဝဒတိလည်း-ကြည့်။ (က) ဝဒေယျာမ
ခေါ တံ ဂဟပတိ သစေ တံ နာတိကဇေ-
ယျာသိ။ ဝိ၊၁။၁၉။ (-အံ၊၃။၁၆၇။ ဥဒါန။
၁၁၈)။ (ခ) ယံ နူန မယံ သတ္တာရိ ဥပ-
သကံမိတွာ ဝေံ ဝဒေယျာမ။ ဓမ္မ၊၄။၂။၂၄၆။

ဝဒေယျာသိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျောသိ] (၁)
(သင်) ပြော-ဆို-ဟောကြား-ရာ၏- ရပါ
မှု-လော့။(၂)(သင်) တောင့်တ-တောင်း-
ရာ၏-ရပါမှု-လော့။ (၁) အထ နံ ဝဒေ-
ယျာသိ။ ဓမ္မ၊၄။၁။၂၄၀။ (၂) စိဝရာဒိနာ
ပစ္စယေန ဝဒေယျာသိ (အံ၊၄။၂။၃၂၀)
တံ စိဝရာဒိပစ္စယဟေတု မံ ဝဒေယျာသိ
ပတ္ထေယျာသိ။ အထ ဝါ ယဒါ စိဝရာဒိနာ
ပစ္စယေန အတ္ထော ဟောတိ၊ တဒါ မံ
ယာစေယျာသိတိ အတ္ထော။ အံ၊၄။၂။၃၁၆။

ဝေဒယျ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ယျ] (သူတို့)
ပြော-ဟော-ဆို-ကုန်ရာ၏။ ဝဒတိလည်း-
ကြည့်။ ယေဟိ တထာဂတဿ ယထာဘူစံ
ဝဏ္ဏံ သမ္မာ ဝဒမာနာ ဝေဒယျ။ ဒီ၊ ၁။ ၁။
(-ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၉၃)။

ဝေဒသိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+သိ] (၁) (သင်)
ပြော-ဟော-ဆို-၏။ (၂) (သင်) ချီးကျူး-
-ချီးမွမ်း-၏။ (၁) နော စ ခေါ ယံ တံ
သန္ဓာယ ဝေဒသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၄။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၂။ ၁။
(-ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁၀၄-၅။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၁။ ၁။)။ မမဉ္ဇ
ဌိတံ ယေဝ “အဋ္ဌိတော” တိ ဗြူသိ ဝေဒသိ။
(ထေရ၊ ၃။ ၃။) ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၂။ (၂) တံ မိဂံ
ဝေဒသိ (ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၃။) တိ တံ သုဝဏ္ဏသရဘ
မိဂံ ဣခံ သိရိသယနေ နိသိန္ဓော ဝေဒသိ။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၃။ ၁။

ဝေဒသိ (ကြိ) [ဝဒ + ဤ။ သ-အာဂံ။]
ပြော-ဟော-ဆို-ပြီ။ “ဒိဿရတ္ထံ ခေါ အဟံ
ဘန္ဓေ အဝိနိပါတော အဝိနိပါတံ သဉ္ဇာနာမိ”
တိ စ ဝေဒသိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁။ ၆။

ဝေဒဿာမိ (ကာကြိ) [ဝဒ+ဏေ+ဿာမိ]
ဝဒါပေဿာမိ-ကြည့်။ နိဂ္ဂဟ ဓောနံ ဝေဒ
ဿာမိတိ ကထာပေဿာမိ ဓမ္မံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၂။ ၈။ ၂။ ကေရ၊ ၄။ ၂။ ၅။ ၃။ ၆။

ဝေဒဟိ (ကြိ) [ဝဒ+အ+ဟိ] ဝဒ ၂-ကြည့်။
ဝေဉ္ဇ ဝေဒဟိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၈။ (-ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၂။
မ၊ ၄။ ၁။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄။)။

ဝဒ္ဓလိ (ထိ) [ဝါရိဒ+လာ+ဣ။ သံ-ဝဒိလ
(ပု၊ န) (ဝိလျ)။ (န) ဝဒ္ဓလ-ပြာ။ ဝဒ္ဓလအ-
အဒ္ဓမာဂဓိ] မိုးရွာချိန်ဖြစ်-မိုးဥတုဖြစ်-မိုး
စေ့-မိုးတိမ်အုပ်-ရာ-သော။ ဝဒ္ဓလိသမယ-
ကြည့်။

ဝဒ္ဓလိကာ (ထိ၊ န) [ဝါရိဒ+လာ+ဣ။ ဝဒ္ဓလိ-
ကြည့်။ ဝါဒိလိကာ-သံ။ ဝဒ္ဓလိယာ-ပြာ။
အဒ္ဓမာဂဓိ။] မိုးရွာ-မိုးစေ့-ခြင်း။ တေန
ခေါ ပန သမယေန မယာအကာလမေသော
သတ္တာဟဝဒ္ဓလိကာ သိတဝါတဒ္ဓိနိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃။
သတ္တာဟဝဒ္ဓလိကာတိ တသ္မိဉ္စပုဉ္စေ သတ္တ-
ဟံ အဝိစ္စန္ဒုပ္ပကာ အဟောသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၉။
ဝဒ္ဓလိကာတိ ဝုဋ္ဌိယာ ဝေ ဣတ္ထိလိဂံ ဝေသန
နာမံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈။ ၆။

ဝဒ္ဓလိဒိဝေ (ပု) [ဝဒ္ဓလိ+ဒိဝေ] မိုးရွာ-
မိုးစေ့-မိုးတိမ်အုပ်-ရာ (သည့်)-နေ-ရက်။
ပဋိဂ္ဂဟိတော ပန အရဿဟော အာဟရဏေပိ
သုက္ခာပနေပိ ဝဒ္ဓလိဒိဝေသေ ဘဇ္ဇနတ္ထာယ....
ဒန္တေဟိ သင်္ခါဒတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၉။ ကင်္ခါ၊ ၄။
သစ်၊ ၄။ ၆။

ဝဒ္ဓလိသမယ (ပု) [ဝဒ္ဓလိ+သမယ] မိုးရွာချိန်
ဖြစ်-မိုးစေ့- မိုးဥတုဖြစ်- မိုးတိမ်အုပ်-ရာ
(သည့်)-အချိန်-အခါ။ သစေ ဝဒ္ဓလိသမ-
ယေ လဇ္ဇိသာမဏေဓေန ပစ္စန္ဒိ၊ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၂။ ၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁။ ၁။ ၂။ ဝဒ္ဓလိသမယေတိ
ဝဿကာလသမယေ၊ အနာတပကာလေတိ
အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁။ ၂။ ၂။ ဝိ၊ လင်္ကာ၊ ၄။ ၁။
၁။ ၉။

ဝဒ္ဓိ (တိ) [ဝဒ္ဓ+တ။ မောဂိ၊ ၅။ ၁။ ၁။ ၂။ ဝဒ္ဓ-
သံ။ ဝဒ္ဓ၊ ဝုဇု-ပြာ။] တိုး-ကြီး- ပွားသော။
ယေ ကုက္ကုရာ ရာဇကုလမိ ဝဒ္ဓိ။ ဇာ၊ ၁။ ၆။
ဝဒ္ဓိတိ ဝဓိတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၉။

ဝဒ္ဓိ (တိ) [ဝဒ္ဓ+တ။ ဝခြ-သံ။ ဝဒ္ဓ-ပြာ။ အဒ္ဓ-
မာဂဓိ။] (၁) (ဖိနပ်၏) အသည်း။ အသံကြီး။
သံကြီး။ (၂) ကြီးပွားပြီး-ဟောင်း-သေသံ
(၁) နိလကဝဒ္ဓိကာ (ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၃။) တိသံယာ။
ဝဒ္ဓိယေဝ နိလာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၉။ (၂) ဝဒ္ဓပတ္တ-
ကြည့်။

ဝဒ္ဒကီ (ပု) [ဝဒ္ဒ+ကု+ဤ]၊ ခာန်၊ ဝိ၊ ၅၀၆။
ဝဗုကီ-ကြည့်။ လက်သမား၊ ဝဒ္ဒကီတိ
ဂဟကာရကော။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၃၁၉။

ဝဒ္ဒတာ (ထိ) [ဝဒ္ဒ+တာ] ဝဒ္ဒဗျ-ကြည့်။

ဝဒ္ဒတိ (ကြိ) [ဝဒ္ဒ+အ+တိ၊ ဝဓ်တေ-သံ။
ဝဒ္ဒဏှ၊ ဝဗုဏှ-ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိ။] တိုး-ကြီး-
ပွား-၏။ ဝဒ္ဒတိ သဂ္ဂမောက္ခသမ္ပတ္တိ တော-
ယာတိ ဝဒ္ဒိ။ သိ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၃။ ဝဒ္ဒတိ-
သိ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၃။ ဝဒ္ဒေယျ-သံ၊ ဝိ၊ ၁၆၆။
သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၃၂။ ဝဒ္ဒိယာမ-အံ၊ ၁။ ၁၃-၄။

ဝဒ္ဒန (တိ) [ဝဒ္ဒ+ဏေ+ယု။ ထိ-ဒ္ဒိ ဝဒ္ဒနိ။
ဝဓ်န-သံ။ ဝဒ္ဒဏ-ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိ။] တိုး-
ကြီး-ပွား စေသော။ သုတံ ပညာယ ဝဒ္ဒန
(ထေရ်၊ ၂၅၀)။ ပညံ ဝဒ္ဒတိသိ သုတံ
ပညာယ ဝဒ္ဒနံ။ ထေရ်၊ ၁။ ၂၃၃။ (ထေရ်၊ ၁။
၂။ ၁၇၇။) သုတဝဒ္ဒနိလည်း-ကြည့်။

ဝဒ္ဒပတ္တ (န) [ဝဒ္ဒ+ပတ္တ]၊ ကြီးပွားပြီး-ဟောင်း-
-သော-အရွက်-သစ်ရွက်။ ဥရဂေါဝ တစ်
ဇိဏ္ဏံ ဝဒ္ဒပတ္တံဝ ပါဒပေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၀။ ဝဒ္ဒ-
ပတ္တန္တိ ပုရာဏပတ္တံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂။ ၁၆။

ဝဒ္ဒဗျ (န) [ဝဒ္ဒ+ဗျ]၊ ဝဒ္ဒ၊ ၂။ ၁၂၆။ (အသက်)
ကြီးသူ၏အဖြစ်။ ဝဒ္ဒဗျံ ဝဒ္ဒတာ၊ ဒါသဗျံ
ဒါသတာ။ မောဂ်၊ ၄။ ၆၀။ ဝုဗုဗျလည်း-
ကြည့်။

ဝဒ္ဒမာန (တိ) [ဝဒ္ဒ+အ+မာန] တိုး-ကြီး-
ပွား-သော၊ အသက်ကြီးသော။ ဘဿ အပ-
ရာယရံ ဝဒ္ဒမာနဿပိ မာတုဂါမိ နာမ ဒေသ-
တံ နာက္က။ ဝေ၊ ၁။ ၂။ ၂၉၇။

ဝဒ္ဒဝ (န) [ဝဒ္ဒ+ဏ။ ဝ-အက္ခရာလာ၊ ဝဒ္ဒဿ
ဘာဘေါ ဝဒ္ဒဝံ။ မောဂ်၊ ၄။ ၆၀။] ဝဗုဝ-ကြည့်။

ဝဒ္ဒိ (ထိ) [ဝဒ္ဒ+တိ။ ဝဒ္ဒိ-သံ။ ဝိဒ္ဒိ-ပြာ၊
အဒ္ဒမာဂဓိ။] တိုးပွားခြင်း၊ အတိုးအပွား။
ပယုတ္တန္တိ ဝဒ္ဒိပသေန ပယောဇိတံ။ မ၊ ဝိ၊
၃။ ၁၄၂။

ဝဒ္ဒိကာ (ထိ) [ဝဒ္ဒ+ဇိကာ၊ တစ်နည်း။ ဝဒ္ဒ+
ဏှ။] သဲကြိုး တပ်သောဖိနပ်၊ (ဖိနပ်)
သဲကြိုး။ တေန ခေါ ပန သမယေန သဗ္ဗဂ္ဂိယာ
ဘိက္ခု။ နိလကဝဒ္ဒိကာ ဥပါဟနာယော-
ဓာရေန္တိ...။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၃။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၅၄-၅)။ နိလကဝဒ္ဒိကာတိ ယာသံ ဝဒ္ဒါယေဝ
နိလာ။ မေဏ္ဍိသာဏဝဒ္ဒိကာတိ ကဏ္ဍိက-
ဌာနေ မေဏ္ဍကသိင်္ဂသဏ္ဍာနေ ဝဒ္ဒေ ယော-
ဇေဘူ ကတာ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၆၇။ ဝဒ္ဒိကာတိ စ
နဒ္ဒိ။ သာဟိ ဥပါဟနတလတော ဝဒ္ဒယဘိတိ
ဝဒ္ဒိကာဘိ စ ဥပါဟနတလံ ဗန္ဓတိ ဣမာယာတိ
ဝဒ္ဒိကာတိ စ ဝုဇ္ဇဘိ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၃၃၆။
(-ဝိနိစ္ဆယ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၉)။

ဝဒ္ဒိတ (တိ) [ဝဒ္ဒ+တ။ ဝဒ္ဒ-သံ၊ ဝုဒ္ဒိအ၊ ဝဗုအ-
-ပြာ။] တိုး-ကြီး-ပွား-သော။ တံ ဒဏ္ဍာ-
ဒါနာဒိဝသေန ပဏ္ဍတ္တိ ဝိတိက္ကမဝသေန စ
ဝဒ္ဒိတံ ကလဟော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁။ (-သိ၊ ဝိ၊
သစ်၊ ၂။ ၂၁၆)။

ဝဒ္ဒိဿာပ (ကြိ) [ဝဒ္ဒ + သာမ။ ဣ-အာဂုံ။
ဝဒ္ဒဘိ-မှ။] (ငါတို့) တိုး-ကြီး-ပွား-ကုန်-
အံ့-လတ္တံ့။ ပညာဝုဒ္ဒိယာ ဝဒ္ဒိဿာမ။ အံ၊ ၁။
၁၃-၄။

ဝဒ္ဒိ (တိ) [ဝဒ္ဒ + ဘိ] တိုး-ကြီး-ပွားစေတတ်
သော၊ သူ။ သောစန္တိ ပါပကမ္မာ၊ ဝိနိပါတ-
ပါပဝဒ္ဒိနော သဒါ။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။ ၉။ ထေရ်၊ ၁။
၂။ ၁။

ဝဒ္ဒေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဒ္ဒ+ဏေ+တိ] တိုး-ကြီး-
ပွားစေ၏။ တံ အကုသလပ္ပဟာနကုသလာ-

မိဂမနဟေတုဘူတံ ပညံ ဝဋ္ဋေတံ။ ထေရဋ္ဌ၊
၁။ ၃၃၃။

ဝဋ္ဋေတံ (ဗျ) [ဝဋ္ဋ + ဣ + တံ] ထိုး - ကြီး
ပွား စေခြင်းငှါ။ ပေါသေတုန္တိ ဝဋ္ဋေတံ
ဒါနာဒိဟိ ဝတ္ထုဟိ သင်္ဂဏှိတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၀။

ဝဋ္ဋေယျ (ကြိ) [ဝဋ္ဋ + အ + ယျေ။ ဝဋ္ဋတိ -] ထိုး
- ကြီး - ပွားရာ၏။ ဒိဂုဏံ ဒိဂုဏံ ဝဋ္ဋေယျ။ သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၆၆။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃)။

ဝေ (ပ) [ဟန + ဣ။ ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၄၀၃။ ဟနနံ ဝေ။
သုစိ။ ဝေ - သံ။ ဝေ၊ ဝဟ - ပြာ၊ အဋ္ဌမာဂဓိ။]
(၁) သတ်ဖြတ် - ညှဉ်းဆဲ - ရိုက်နှက် - ပုတ်
ခတ် - ထိုးခုတ် - ပစ်ခတ် - ထောင်း - ထု -
ခြင်း။ (၂) သေခြင်း။ (၃) ဖျက်ဆီးခြင်း။
(၄) သတ်အပ်ပြီးသော။ (၅) သတ်တတ်သော၊
သု။ (၆) ကောင်းစွာ - အကြွင်းမဲ့ - ဖြတ်ခြင်း။
(၇) ပယ်ခြင်း။

(၁) သတ်ဖြတ် - ညှဉ်းဆဲ - ရိုက်နှက် - ပုတ်
ခတ် - ထိုး - ခုတ် - ပစ်ခတ် - ထောင်း - ထု -
ခြင်း။ တေ ဝေယ ဩနိယန္တိ (ဝိ၊ ၃။ ၁၂၃)
တိ ဝေတ္တာယ ဩနိယန္တိ။ မာရေတုန္တိ ဣမိနာ
“ဝေတ္တာယာတိ” ဧတ္ထ ဟနဓာတုဟိ သနတ္ထော
တိ ဒေသေတိ။ ပါစိတံ။ ယော။ ၂၆၅။ ဝေနော
(သံ၊ ၂။ ၅၁၁) တိ မာရဏေန။ သံ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၄၅။ (- ဒီ၊ ၁။ ၂၇။ အံ၊ ၂။ ၄၇၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
၇၈။ ၂၆၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၅။ သံ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၃၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၈။ အဘိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၉၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၀၄။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၂၀)။

(၂) သေခြင်း။ ဝေယေဝ ခေါ မညေ
နိဂဏ္ဏေ သုနာဋ္ဌပုတ္တိယေ သု ဝတ္ထတိ။ မ၊ ၃။ ၃၂။
ဝေယေဝါတိ မရဏမေဝ။ မ၊ ဋီ၊ ၄။ ၂၂။

ဝေ- ပါပုဏန္တူ (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၂) တိ မရဏံ
ပါပုဏန္တူ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၀။ (- ထေရီ၊ ၄၁၇။
ဇာ၊ ၁။ ၁၉၇။ ထေရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆၆။ ထေရီ၊
ဋီ၊ ၂၄၉။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၁၄။) (၃) ဖျက်ဆီး
ခြင်း။ ဝေယာ (သံ၊ ၁။ ၆၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၁၈) တိ ဝိဒ္ဓိသိတံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၈။ (၄။
သတ်အပ် ပြီးသော။ တသ္မိံ ခေါ ပနာဟံ
ဘန္တေ ဒါရဏေ ဂဟိတေ ဝါ ဂယုမာနေ ဝါ
ဝေ ဝါ ဝတ္ထမာနေ ဝါ။ အံ၊ ၂။ ၄၄၆။ (၅)
သတ်တတ်သော။ သု။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (၆)
ကောင်းစွာ - အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ခြင်း။ ဝေ စရိမှ
တေ ကာမာ (ထေရ၊ ၂၄၉) တိ အမ္ဘော
ကာမတဝ ဝေ အစူန္တသမုစ္ဆေဒံ အရိယမဂ္ဂေန
စရိမှ။ ထေရ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၆။ (၇) ပယ်ခြင်း။
“ဝေ စရိမှသေ” တိပိ ပါဠော၊ ဝေယ
ပဟာနာယ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ အစရိမှတိ
အတ္ထော။ ထေရ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၆။

(ကောတ္ထုဘဒ္ဒံ ဝေ - သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို (၁)
သတ်ခြင်း။ (၂) ရိုက်နှက် - ပုတ်ခတ် - ညှဉ်းဆဲ -
ခြင်း (၃) လေငန်းရောဂါ၊ လေဖြတ်ရောဂါ။
(၄) ကွယ်ပျောက်ခြင်း။ (၅) သင်္ချာအချင်း
ချင်း မြှောက်ခြင်းဟု ၅ - နက်ဆို၏။ မြိဟတ်၌
ကား - (၁) ဖျက်ဆီးခြင်း။ (၂) ထိခိုက် -
ဒဏ်ရာ - ခြင်း။ (၃) ရိုက်နှက် - ပုတ်ခတ် -
သတ် - တတ်သော သူဟူသော အနက်တို့ကို
ထည့်၍ ဂ - နက်ဆို၏)

ဝေ (တိ) [ဝေ + အ] သူသတ် - လူသတ် - သမား -
နှင်တူသော။ သု။ ဝေ စ ဘရိယာ စ သာ ပပုစ္စ
တိ။ အံ၊ ၂။ ၄၆၇။ သူညီ အနတ္တာတိ အသံ ဝေန္တိ
စ။ ထေရ၊ ၃၅၇။ သတ္တိ သူလူပမာ ကာမာ.....
အသမူလံ ဘယံ ဝေဝေ။ ထေရီ၊ ၄၃၂။
(- ထေရ၊ ၃။ ၅၇၁။ ထေရီ၊ ၃။ ၂၉၃)။

ဝေကံ (တိ) [ဟန + ဣ။ ဟနတိ တိ ဝေဝေ ဝေ-
ကော။ ကစ္စည်း။ ၅၉၂။ အဟနိ၊ ဟန္တိ၊ ဟနိ-
သတိ တိ ဝါ ဝေကော ရှု၊ ၅၇၁။ ဝေ + ဣက။

မောင်၊ ၅၊ ၃၃၊ ၇၇။ ထိ-၌ ဝဏ္ဏက။ ဝဏ္ဏ-သံ။
 ဝဏ္ဏ၊ ဝဟဂ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ သူသတ်
 သမား၊ သတ်ဖြတ်-ညှဉ်းဆဲ-ရိုက်နှက်-
 ပုတ်ခတ်-ထိုး-ခုတ်-ပစ်ခတ်-ထောင်း-
 ထု-တတ်သော။ သူတတ္ထိစွံ သတ္တု ဝဏ္ဏက။
 စရိယာ။ ၄၁၄။ တတ္ထိစွံတိ တသ္မိံ ပိဋိပါသကပ္ပ
 ဒေသေ သတ္တုဘူတော ဝဏ္ဏက ဧကန္တေ-
 နေဝ သာတကော။ စရိယာ၊ ၄၂၁။ (-ဝိ၊ ၁။
 ၉၄-၅၊ ၉၉။ အံ၊ ၂။ ၄၃၇။ ပဋိသံ၊ ၁၁၇၊ ၂၃၀။)

ဝဏ္ဏ^၂ (ပု) [ဝဏ္ဏ+က] သတ်ခြင်း။ ဝဏ္ဏပဟူတ-
 ကြည့်။

ဝဏ္ဏ^၃ (တိ) [ဝဏ္ဏ+အ] သူသတ်-လူသတ်
 သမား-နှင့်တူသော။ အဓိတ္တာ ဝဏ္ဏက ကာမာ။
 ထေရီ။ ၄၁၇။ မရဏဟေတုတံယ ဥက္ခိတ္တာသိ-
 ကဝဏ္ဏသဒိသတ္တာ ဝဏ္ဏက။ ထေရီ၊ ၄၄၉။
 (-ပဋိသံ၊ ၄၁၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၂။ ထေရီ၊ ၄၁၇။
 မဟာနိ။ ၄၀။ ပဋိသံ၊ ၄၂။ ၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၉။
 ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၆၁။ ထေရီ၊ ၄၄၉။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၅၇-ဂ။ ၁၄၆။)

ဝဏ္ဏ^၄ (တိ) [ဝဏ္ဏ+တ္ထိ-ကြ] မောင်၊
 ၄။ ၁၂၃။ တနည်း ဘာဝပုဇာန။ သူသတ်-
 လူသတ်-သမားနှင့်တူသည်၏အဖြစ်။ အသ-
 မူလတော ဝဏ္ဏတော ဝိဘဝတော။ ပဋိသံ။
 ၄၁၁။

ဝဏ္ဏမ္မ (န) [ဝဏ္ဏ+ကမ္မ] သတ်တတ်သော-
 အမှု-အကုသိုလ်ကံ။ တဿာတိ ဂုန္တံ ဝဏ္ဏ-
 ကမ္မသ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၃။

ဝဏ္ဏစိတ္တ (တိ) [ဝဏ္ဏ+စိတ္တ] (၁) သတ်-
 တတ်-လို့-သော-စိတ်ရှိသော။ (န) (၂) သတ်-
 တတ်-လို့-သော-စိတ်။ (၁) ယောဟံ ဒုဋ္ဌစိတ္တော
 ဝဏ္ဏစိတ္တော။ ဣဓူပသင်္ကန္တော။ ဝိ၊ ၄။
 ၃၅၂။ (န) (၂) ယံ ဒုဋ္ဌစိတ္တေန ဝဏ္ဏ-

စိတ္တေန တထာဂတဿ ရဟိရံ ဥပ္ပါဒိတံ။ ဝိ၊
 ၄။ ၃၅၄။ တိဗ္ဗော မနောပဒေါသော
 တိဗ္ဗံ ဝဏ္ဏစိတ္တံ။ ဒိ၊ ၃။ ၆၀ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။
 ၃၀၆။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၄၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၆၊ ၄၇၆။)

ဝဏ္ဏစေတနာ (ထိ) [ဝဏ္ဏ + စေတနာ] သတ်-တတ်-လို့-သော-စေတနာ။ သာ ဝဏ္ဏ-
 စေတနာ မါဏာတိပါတောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊
 ၄။ ၂။ ၃၉။ ဝဏ္ဏစေတနာယ စေတေတွာ။
 ကင်္ခါ။ ၁၂၀။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ ကင်္ခါ။
 ၂၇၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂၊ ၁၄၀။)

ဝဏ္ဏဋ္ဌ (ပု) [ဝဏ္ဏ+အတ္တ] သတ်တတ်သော-
 အနက်သဘော။ သဗ္ဗာနံ ဟိ ဆ အတ္တတ္ထိ-
 ကာနိ အာယတနာနိ ဝဏ္ဏဋ္ဌန ဧကလက္ခ-
 ကာနိ။ နေတ္တိ။ ၂၆-၇။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၉၄။

ဝဏ္ဏပစ္စုပ္ပန် (ပု) [ဝဏ္ဏ+ပစ္စုပ္ပန်] သတ်
 တတ်သော ရန်သူ။ “န မေ အယံ သဟာ-
 ယော၊ ဝဏ္ဏပစ္စုပ္ပန်ကော အယ” န္တိ အဇာ-
 နနကာလော ဝိယ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။
 (-သံ၊ ၄။ ၃။ ၆၁။)

ဝဏ္ဏပစ္စုပ္ပန် (ပု) [ဝဏ္ဏ+ပစ္စုပ္ပန်] ဝဏ္ဏ-
 ပစ္စုပ္ပန်-ကြည့်။ ဝဏ္ဏပစ္စုပ္ပန်တော ဝိယ
 အပလဒ္ဓဗ္ဗလာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။

ဝဏ္ဏပစ္စုပ္ပန် (န) [ဝဏ္ဏ+ဝိယ+ ပစ္စုပ္ပန်-
 န] သူသတ်သမား၏ (ရှေးရှု မပြတ်ကပ်၍
 တည်ခြင်း) ကဲ့သို့သော ရှေးရှု မပြတ်ကပ်၍
 တည်ခြင်း။ ဝဏ္ဏပစ္စုပ္ပန်တောတိ ဝဏ္ဏ
 သ ဝိယ ပစ္စုပ္ပန်တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၃။
 ဝဏ္ဏပစ္စုပ္ပန်တောတိ သာတကဿ ဝိယ
 ပတိ ပတိ ဥပဋ္ဌာနတော အာသန္နဘာဝတော။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၈။ ဝဏ္ဏပစ္စုပ္ပန်တောတိ

ထွေ ဝိယ-သဒ္ဓေါ လုတ္တနိဒ္ဓိဋ္ဌော။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ၊
၁။ ၂၈၉။

ဝေကပဟူတ (တိ) [ဝေက+ပဟူတ]သတ်ခြင်း
ငှာ စွမ်းနိုင်သော။ ဘယဟေတုတဘယ စေဝ
ဝေကပဟူတဘယ စ ဘယံ ဝေဝ နာမ။
ထေရိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၉၃။

ဝေကမ္မဒဏ္ဍ (ပု) [ဝေ+ကမ္မ+ဒဏ္ဍ] သေဒဏ်၊
သတ်ဖြတ်-ညှဉ်းဆဲ-ခြင်းအမှု ဟူသောဒဏ်၊
မုစ္စေယျာတိ ဝေကမ္မဒဏ္ဍတော မုစ္စေယျံ၊ သိ။
ဋ္ဌိ၊ သင်္ဂ။ ၂။ ၁၉၆။

ဝေကသမ (တိ) [ဝေက+သမ] သူသတ်-လူ
သတ်-သမားနှင့် တူသော။ ဝေကသမာ
စောရိသမာ အယျသမာ--- ဒါသိသမား
အံ၊ ၂။ ၄၆၇။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၁၅။

ဝေကူပမ (တိ) [ဝေက+ဥပမာ] သူသတ်-လူ
သတ်-သမားလျှင် ဥပမာရှိသော။ သူသတ်
လူသတ်-သမားနှင့်တူသော။ ဝေကူပမတ္တာ
ခန္ဓာဝ မာရာ။ ဝဇီရ။ ၄၁။

ဝေတိ (ကြိ) [ဟန+အ+တိ။ ကစ္စည်း။ ၅၉၂။
ရှ။ ၅၀၃။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၅၈၊ ၁၁၉၆။ ဝေ+
အ+တိ။ နိရုတ္တိ။ ၆၂၈။ ဝေတိ- သက္ကတ-
ပိဋက။ ဝေဇေ၊ ဝေတေ-ပြာ။]
(၁) ညှဉ်းဆဲ-ထု-နှက်-၏။ (၂) သတ်၏။
(၃) ပစ်ဖောက်၏။

(၁) ရောဒတိ န ဝေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆၅။ (ဝိ၊ ၅။
၁၃၂)။ (၂) မာ မေ ဝေ ပုတ္တကေ ခုဗ္ဗလာယ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၂၄-၅။ (၃) မမံ ဝေ ကဿ ဝါယံ-
ပယောဂေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၆။ ဝေတိ ဝိဇ္ဇိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၃၅၉။ ဝေတိ-ဝိ၊ ၂။ ၃၆၅။ ဝေမိ-
ကင်္ဂါ၊ ၁၂၀။ ဝေသု-သံ၊ ၄၁။ ၂၀၈။ ဝေယျ-
မိလိန္ဒ။ ၁၅၈။ ဝေ-ဝိ၊ ၁။ ၁၀၀။ ဝေ-ဇာ၊ ၁။

၂၄၄။ ဝေသု-ဝိမာန။ ၇၈။ ဝေ-ဇာ၊ ၁။ ၁၂၅။
ဝေ-ထေရိ၊ ၄။ ၁၀၈။ ဝေသတိ-ဇာ၊ ၁။ ၃၂၄။
ဝေသန္တိ - စရိယာ။ ၄၀၃။ ဝေသသိ -
ဇာ၊ ၁။ ၂။ ဝေသာမိ-ဇာ၊ ၁။ ၆၂။ ဝေသာမ-
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၆။ ဝေသံ-ဇာ၊ ၁။ ၁၁။

ဝေတ္ထ (ပု) [ဝေ+အတ္ထ] သတ်ခြင်းဟူသော
အကျိုး။ တေ ဝေယ ဩနိယန္တိတိ ဝေတ္ထာယ
ဩနိယန္တိ။ မာရေဘုံ နိယန္တိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ။
၃။ ၃၅။

ဝေတ္ထိက (တိ) [ဝေ+အတ္ထိက] သတ်ခြင်း-
ကို-ဖြင့်-အလိုရှိသော။ သူ။ ဝေတ္ထိကာ-
ဝေရမကာသိ ဗာလာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၅။ ဝေတ္ထိကာ
တိ ကေဝလံ ပန သာ မံ မာရေတုကာမာ...
ဝေရံ အကာသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၃။

ဝေဒဏ္ဍ (ပု) [ဝေ+ဒဏ္ဍ] သေဒဏ်၊ သတ်ခြင်း
တည်းဟူသော ဒဏ်။ ပုပ္ဖုဒ္ဓိမတ္တေန ဓန-
ဒဏ္ဍတော ဝေဒဏ္ဍတော စ မုစ္စေယျာတိ
အတ္ထော။ သိ၊ ဋ္ဌိ၊ သင်္ဂ။ ၂။ ၁၉၆။

ဝေန (န) ဟန+ယု။ ဝေန-သံ။ ဝေဏ၊ ဝဟဏ-
ပြာ။ အဒ္ဓမာဓိ။ (၁) ညှဉ်းဆဲ-ထု-နှက်-
ခြင်း။ (၂) ပယ်-သတ်-ခြင်း။ (၃) အတ္တာနံ
ဝေနဉ္ဇေဝ ရောဒနဉ္ဇာတိ ဣမာနေတ္ထ ဒွေ
အင်္ဂါနိ။ ကင်္ဂါ။ ၃၂၂။ (၂) ကောဓေ
ကုဇ္ဈနဿ ဝေ ဝေန အရိယာ ဗုဒ္ဓါဒယော
ပုဂ္ဂလာ ပသံသန္တိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၉၉။

ဝေနိရတ (တိ) [ဝေ+နိရတ] သတ်ခြင်း၌
မေ့လျော့သော။ တဝ ဝေနိရတံ ပဒုဒ္ဓဘာဝံ၊
အပနယ သန္တမုပေဟိ စာရဒန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။
၂၄၉။

ဝေန္တ (တိ) [ဟန+အ+အန္တ။ ထိ-၌ ဝေန္တိ။]
(၁) သတ်တတ်သော။ သူ။ (၂) ညှဉ်းဆဲ-

ထု-နှက်-တတ်သောသူ။(၁) ပရံ ဝေန္တော
ဇာတိသမ္ဘဝေ ဝေံ လဘတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈၄
(၂) ကေဝလံ ဝေန္တိယာ ဝါ ရောဒန္တိယာ ဝါ
ဒုက္ကဋ္ဌမေဝ။ ကင်္ခါ။၃၂၂။

ဝေပရိက္ခေသ (ပု) [ဝေ+ပရိက္ခေသ] ရိုက်နှက်-
ပုတ်ခတ်-သတ်ဖြတ်-ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော
ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်း။ ဇီဝိတဝိယောဇနမုဋ္ဌိပ္ပ-
ဟာနုဒိသင်္ခါတံ ဝေပရိက္ခေသံ စေဝ။ ထေရီ၊
ဋ္ဌ။၁၇၃။

ဝေပွဒယာဂ (ပု)[ဝေ+ပယောဂ]သတ်ဖြတ်ခြင်း
လုံ့လ၊ သတ်ခြင်းဟူသော လုံ့လပယောဂ။
ဝေပယောဂါ ဝိသယဘာဝေပိ...န ပါဏာတိ-
ပါဟဿ အသမ္ဘဝေါ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၁၉။
သာရတ္ထ၊ ၂။၂၅၄။

ဝေဗန္ဓနာရဟ (တိ) [ဝေဗန္ဓန+အရဟ]
သတ်ထိုက် နှောင်ဖွဲ့ထိုက်သော၊ သတ်ခြင်း၊
နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကိုထိုက်သော၊သူ။ တံ ဣမဿ
ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဝေဗန္ဓနာရဟော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၅၆။

ဝေဘယ (န) [ဝေ+ဘယ] ရိုက်နှက်-ပုတ်ခတ်-
သတ်ဖြတ်-ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်း။ သောပိ
တေ ဒိဿ အတ္တနော ဝေဘယေန...
ယာစန္တော။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၂။

ဝေမာန (တိ) [ဟန+အ+မာန။ ဝဟမာဏ-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] သတ်တတ်သော၊ သူ။
တေသံ ဘိက္ခုနံ အညမညံ ဝေမာနဘာဝံ
ဥတု။ဝင်္ဂရ၊ ၁၄၇။

ဝေယတိ (ကြိ) [ဝေ+ဏယ+တိ]စောင့်စည်း
၏။ ဝေတိ၊ ဝေယတိ၊နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၉။

ဝေယတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဟန+ဏယ+တိ။ဝေ+
ဏယ+တိ။ နိရုတ္တံ။ ၆၂၈။ ဝေယတိ-သံ]၊
ဝေတိ-ကြည့်။

ဝေသဒ္ဓ (ပု) [ဝေ+သဒ္ဓ] ဝေဟူသောသဒ္ဓါ။
ဝိဟေဋ္ဌနတ္ထောပိ ဟိ ဝေသဒ္ဓေါ ဒိဿတိ။ဒိ၊
နိ၊ ၁။ ၁၂၄။(-သိ၊ ဇိ၊သစ်၊ ၁။ ၃၅၃)။

ဝေဿု (ကြိ)[ဟန+အ+ဿု] (သင်)သတ်ဖြတ်-
ညှဉ်းဆဲ-ပုတ်ခတ်-လော့။ ဓိတာဟံ ဗုဒ္ဓ-
သေဋ္ဌဿ၊ဆိန္ဒ ဝါ မံ ဝေဿု ဝါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၈။

ဝေဟေတု (ပု) [ဝေ+ဟေတု]သတ်ဖြတ်ခြင်း၏
အကြောင်း။ မံသဝဏီဇာ ဝေဟေတုတော။
ဒိ၊ဇိ၊ ၁။ ၂၈၃။ သိ၊ဇိ၊သစ်၊ ၂။၁၉၀။

ဝေခပိပ္ပိယ (ပု) [ဝေ+အပိပ္ပိယ]သတ်ခြင်းငှာ
(ဖြစ်သော)အလို။ ခဏိကဘာဝေန ဝေ-
ခိပ္ပာယသမကာလမေဝ--- ကမ္မဗန္ဓောတိ။
ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၁၉။

ဝေပယတိ (ကာ၊ကြိ) [ဟန+ဏာပယ+တိ။
ဝေ+ဏာပယ+တိ။]ဝေပတိ-ကြည့်။

ဝေပတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဟန+ဏာပေ+တိ။
ဝေ+ဏာပေ+တိ]သတ်စေ၏။ ဝေတိ-လည်း
ကြည့်။ ဝေပတိ၊ ဝေပယတိ။ နိရုတ္တံ။
၆၂၈။

ဝေမိ (ကြိ)[ဟန+အ+မိ](ငါ)သတ်၏။ ဝေ-
တိ-လည်း-ကြည့်။ “ပါဏော”တိ သညာယ
သဒ္ဓိယေဝ “ဝေမိ န”န္တိ ဝေကစေတနာယ
စေတေတော ပကပေတော။ ကင်္ခါ။ ၁၂၀။
(-သာရ-တ္ထ၊ ၂။၂၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁။၂၂၃)။

ဝေယမာန (တိ) [ဟန+ဏယ=ဝေယ+မာန။
ဟန+အာယ+မာန။] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်ကော်-
ခြင်းကို ပြောကြားတတ်သော၊ ညှဉ်းဆဲ-
နှိပ်ကော်-သကဲ့သို့ ပြုကျင့်တတ်သော။ ဝေနံ
ဝေခေါ တံ အာစိက္ခန္တိတံ “ဝေယမာနာ”တိ
ဝတ္ထဗ္ဗေ ဒိသံ ကတော “ဝေယမာနာ”တိဝုတ္တံ။
အထ ဝါ ဝိဟေဋ္ဌော ဝေခေါ ဝိယ အတ္တာနံ

အာစရန္တိတိ ဝေသာယမာနာ၊ ဥဒါနုဋ္ဌ။ ၂၇၉။
(က-ပ)

ဝေသာရဟ (တိ) [ဝေ+အရဟ]သတ်-ညှဉ်းဆဲ-
ရိုက်နစ်-ထိုက်သော။ ဝေသာရဟ အသံ၊
ကဒါ။ ၂၇၉။

ဝေဝံ (ကြိ) [ဟန+တံ] (ငါ)သတ်ပြီ။ ဝေဝိ-
လည်းကြည့်။ တဒါဟံ သတ္တကံ ဝေဝံ။ အပ၊
၂၊ ၂၇၂။ ထေရီ၊ ၁၁၀။

ဝေဝံ သူ (ကြိ) [ဟန+တံ] သူ့ကို သတ်ခဲ့ကုန်ပြီ။
တေ မံ ဟတ္တ ဝေဝံ သူ တောဒဟတု။ ဝိမာန။
၇၈။

ဝေဝိ (ကြိ) [ဟန+တံ] သတ်ပြီ။ မာတာ ပုတ္တံ
ဥဘော ဝေဝိ။ ဝိ၊ ၁၊ ၁၀၀။ (-ဇာ၊ ၁၊ ၁၇၈)။

ဝေဝါ (တိ) [ဟန+တံ] ဝေဝါ-သံ။ ဝေဝါ-
ပြာ။ ဝေဝါ-အဒ္ဒမာဂဓိ။ (၁) ညှဉ်းဆဲ-
နိပ်စစ်-ရိုက်နှက်-အပ်သော (၂) (က) သတ်
အပ်သော။ (ခ) သတ်အပ်ပြီးသော။ (၁)
ဗာလော စ ဗာလျာ ဝေဝိတောဝ သေတိ။ မ၊ ၂။
၂၆။ ဝေဝိတံ မတံ ပဿန္တဿာပိတာဝေဝ
ဂါဒိတိသညာ န အန္တရာယတိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။
၃၆။ မ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၃၇။ ဝေဝိတံ
မတန္တိ ဟိ သိတံ ဟုတော မတံ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၃၀။
မ၊ ၅။ ၁။ ၃။ ၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၁။ ၄၂။ ဗဒ္ဒါ ဝေဝိ-
တာ ဝိသာ (မ၊ ၅။ ၁။ ၁၇) တိ ဗဒ္ဒါ ဟုတော
တာဠိယမာနာ ဝိသာ။ မ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၁။ (-မ၊ ၅။
၃။ ၂။ ၂)။ (၂) (က) ဝေဝါ (နေတ္တိ၊ ၅။
၁၅၇) န္တိ ဘာတိဘံ။ နေတ္တိ၊ ၅။ ၃၃။ (ခ)
ဝေဝါဝေဝါရဟ-ကြည့်။

ဝေဝိတဗ္ဗ (တိ) [ဟန+တဗ္ဗ] သတ်-အပ်-သင့်-
-ဆိုက်-သော။ သော ဒဏ္ဍာရဟော ဝေဝိတ-
ဗ္ဗော ဆေတ္တဗ္ဗော ဘေတ္တဗ္ဗော ဟန္တဗ္ဗောတိ။
အဘိဓာန်(အ-ဝဂ်) ၄၄-ပ-မ-သ-၈

မိလိန္ဒ။ ၂၇၃။ ဝေဝိတ္ထိယောတိ ဣတ္ထိယော
နာမ ဝေဝါ ဝေဝိတဗ္ဗော ဝေ။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၁၀။
(-ဇာ၊ ၅။ ၅။ ၇၆)။

ဝေဝိတဝေဝါရဟ (ပ) [ဝေဝါ+ဝေဝါရဟ]
သတ်အပ်ပြီးသော မြတ်သောဆင်း၊ သတ်အပ်
ပြီးသော ဆင်ပြောင်ကြီး။ သာမိ မယာ
ဒိသ ရတ္တံ တုမေဟိ ဝေဝါ ဝေဝါရဟာနံ
မံသံ ခါဒိတံ။ ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၅။ ၄၈။

ဝေဝိတု (ဗျ) [ဟန+တံ] သတ်ခြင်းငှာ-
သတ်ဘို့ရန်။ ဝေဝိတုလည်း-ကြည့်။ တံ မံ ဝေဝိ
တုမာဂတ္ထိ။ ဒါယသ္မိံ အဗ္ဗုနေ ဝေဝေ။ ဇာ၊ ၁။
၁၄၅။ (-ဇာ၊ ၂။ ၄၃)။

ဝေဝိတုကာမ (တိ) [ဝေဝိတု+ = ဝေဝါ+က]
သတ်လိုသော၊ သတ်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော။
ဥဒကရက္ခသ တံ ဝေဝိတုကာမောပိ မမ ပုရိ-
သတာမေန န ဝေဝိဿသိ။ မ၊ ၅။ ၃။ ၈။

ဝေဝိတုာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဟန+တုာ] (၁) ရိုက်-နှက်-
-ထု-ပုတ်ခတ်-ပြီး၍။ (၂) သတ်ပြီး၍။
(၃) ပယ်ချောက်-ချက်သီး-ပြီး၍။ (၁)
ဝေဝိတုာ ဝေဝိတုာ ဧဝေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆၅။
ကဒါ။ ၅၄။ ဝေဝိတုာတိ ဟတ္ထာဒိဟိ ပဟဒိတုာ။
ကဒါ။ ၂၂၁။ (၂) ဆေတုာ ဝေဝိတုာ အတ
သောစသိတုာ။ သံ၊ ၁။ ၁၉။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၉။
ဝေဝိတုာတိ မာရေတုာ။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၅၇။ ဇာ၊ ၅။
၄။ ၆၇။ (-ဇာ၊ ၁။ ၆၈။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၂၃၉-၄၀)။
(၃) ဆေတုာတိ ဝေဝိတုာ။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၉၀။
ဝေဝိတုာတိ ဟန္တာ ဝိနာသေတုာ။ သံ၊ ၅။ ၁။
၅၃။

ဝေဝိတုာန (ကြိ၊ ဝိ) [ဟန+တုာန] (၁) ညှဉ်းဆဲ-
-ထု-နှက်-၍။ (၂) သတ်၍။ ဝေဝိလည်း-
-ကြည့်။ (၃) ကတတ္တာနံ ဝေဝိတုာန၊ ကတိဟိ
သံဃော တိဠာဟိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၆၅။ (-ဇာ၊ ၁။ ၁၇၅။

ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၅။ (၂) အညမည် ဝိမ္ဗိတနာ၊ ပိဝါမ ပုဗ္ဗလောဟိတံ။ ပေတ။၁၃၆။

ဝိမ္ဗိယမာန (တိ) [ဟန+ယ+မာန] သတ်အပ်သော။ ဝိမ္ဗိယမာနောပိ ကိဉ္စိ ပဋိပုဟရိတုံ၊ န သက္ကောတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၂။

ဝိမ္ဗိယ (ကြိ) [ဟန+ထံ] (ငါ) သတ်-အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ “မကသံ ဝိမ္ဗိယ” နှိ ဟိ ငွေမူဂေါ။ ဇာ၊၁။၁၁။ “ဝိမ္ဗိယမေတ” နှိ ပထမသန္တော။ ဇာ၊၁။၃၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၀။

ဝိမ္ဗိယတိ (ကြိ) [ဟန+ထံတိ] (သူ) သတ်-အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ ဝေတိ-လည်းကြည့်။ ယော နော ဝိမ္ဗိယတိ အဇ္ဇ၊ ဥသုနာ သတ္တိယာ အပိ။ ဇာ၊၁။၁၂၄။ (-ဇာ၊၂။၇၁။၆၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၀၉။)

ဝိမ္ဗိယန္တိ (ကြိ) [ဟန+ထံန္တိ] (သူတို့) သတ်ကုန်-အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ တေ တထ ဝိမ္ဗိယန္တိ၊ သာ မေ မုတ္တံ ဘဝိဿာဟိ။ စရိယာ။ ၄၀၃။ ဇာ၊၁။၈၂။ (-ဇာ၊၂။၁၇၂။)

ဝိမ္ဗိယသိ (ကြိ) [ဟန+ထံသိ] (သင်) သတ်-အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ န ငွေ ဝါရိ ပိဿာမ၊ နေဝ မံ တံ ဝိမ္ဗိယသိ။ ဇာ၊၁။၅။

ဝိမ္ဗိယာမ (ကြိ) [ဟန+ထံာမ] (ငါတို့) သတ်ကုန်-အံ-လတ္တံ-လိမ့်မည်။ ဟောတု ဣဒါနိ တံ ပဟရိဿာမ ဗန္ဓိဿာမ ဝိမ္ဗိယာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၄၀၀။

ဝိမ္ဗိယာမိ (ကြိ) [ဟန+ထံာမိ] ဝိမ္ဗိယံ-ကြည့်။ ဝိမ္ဗိယာမိ တေ လဇ္ဈကိဏေ ပုတ္တကာနိ။ ဇာ၊၁။၁၂၅။ (-ဇာ၊၂။၄၃။)

ဝိမ္ဗိ (ထိ) [ဝေ+ ဤ] ညည်းဆဲ-နှိပ်စက်-သတ်ပြတ် - တတ်သောမိန်းမ။ ဣဂဒေါသ

ဝိမ္ဗိယာ (ဇာ၊၂။၁၂၉) တိ ကာမဣဂဒေါသေဟိ ဝိမ္ဗိကာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၉၃။

ဝိမ္ဗိ (ကြိ) [ဟန+ဤ] (သူ) သတ်ပြီ။ ဝေ-တိလည်း-ကြည့်။ မာ ဝေါ ဝိမ္ဗိဂစ္ဆထ လေဏာမညံ။ ဇာ၊၁။၂၃၄။ မာ ဝေါ ဝိမ္ဗိတိ သော သာဂရဝေဂေါ တုမေ မာဝိမ္ဗိဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၄။

ဝိမ္ဗိ (ကြိ) [ဟန+ဤ-ဤ-ကိုဣ-ပြု] ဆန္ဒာ နုရက္ခာဒိဿ။ ဣ၊၄၆။ (သံ) သတ်ခဲ့ပြီ။ ဝေတိလည်း-ကြည့်။ မာ မေ ဝိမ္ဗိ ပုတ္တကေ ဒုဗ္ဗလာယ။ ဇာ၊၁။၁၂၅။

ဝိမ္ဗိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [ဟန+ယ+တေ။ ဝေ+ယ+တေ။ နိရုတ္တိ၊၆၂။] သတ်အပ်၏။ ဝေ-တိလည်း-ကြည့်။ ဗဟူဟိ ဝါ သာဟတ္ထိကာ ဒိဟိ ပယောဂေဟိ ဧကော ဝဇ္ဇော ဝိမ္ဗိယာဟိ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ၊၁၇။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၈၃။

ဝိမ္ဗိယန္တိ (ကမ္မ၊ကြိ) [ဟန + ယ + အန္တေ] သတ်အပ်ကုန်၏။ ဧကေန ဝါ သာဟတ္ထိကာ ဒိနာ ပယောဂေန ဗဟူ ဝဇ္ဇော ဝိမ္ဗိယန္တိ။ ခုဒ္ဒကာ၊ဋ္ဌ၊၁၇။

ဝဇရာ (ထိ) [ဝဇ+က+အာ။ ဝဇကာ -သံ။ ဝဇကာ၊ ဝဇကာ-သက္ကတပိဋက။ ဝဇ၊ ဝဟု၊ ဝဟု-ပြာ။ အဒ္ဒမာဂဓိ။] (၁)ချွေးမ။ (၂) မိခင်၊ မိခင်လောင်း။ (၁) သေယျတာပိ ဘိက္ခဝေ ဝဇကာ ယညဒေဝ ရတ္တိဝါ ဒိဝံ ဝါ အာနိတာ ဟောတိ။ အံ၊၁။၃၉၀။ တတ္ထ ဝဇကာတိ သုဏိသာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၈။ (၂) ဝဇကာတိ ဇနေတ္ထိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ အဘိ-နဝနိဝိဋ္ဌာ မဟာမာတာ ဝဇကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ (ကောတ္ထုဘန္တံ ဝဇနံ ဝဇကာသဒ္ဓါတို့သည် (၁)လက်ထပ်ပြီးစသတို့သမီး။ (၂) ချွေးမ။ (၃)မိန်းမပျို-ဟူသော အနက်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏ဟုဆို၏။)

ဝဓုကာပဏ္ဏာကာရ (ပု) [ဝဓုကာ+ပဏ္ဏာကာရ] မိခင်-မိခင်လောင်း-အကျိုးငှာ-အတွက်- (ဆောင်အပ်သော)လက်ဆောင်။ အပိစ ဝဓုကာပဏ္ဏာကာရံ ဝိယာတိ ဝုတ္တံ ဟေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။

ဝဓုကာဂ္ဂပ (န) [ဝဓုကာ+ဂ္ဂပ] မိခင်လောင်း အသွင် (လက်ထပ်ပြီးသားမဖွားရသေးသော မိန်းမအသွင်)ပုန ဝဓုကာဂ္ဂပေန၊တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ အဝိဇာတာဏ္ဏသတန္တိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။

ဝဓုဈ (ပု) [ဝဓ + ဥဈ] သတ်ခြင်းငှာ အားထုတ်သူ။ ကာတဘာယံ ဝဓုဈတော။ ဓာန်။၇၃၆။ ဝဓုဈတော ဟန္တုမုဈတော ဥယျူတော။ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၇၃၆။

ဝဓူ (တိ) [ဗန္ဓ+ဦ။ဓာန်၊ဋ္ဌ၊ ၂၃၀။ ပဉ္စဟိ ကာမ-ဂုဏေဟိ အတ္တနိ သတ္တေဗန္ဓတိတိ ဝဓူ။ က္ခာဒိ။ ၃။ သူစိ။ ဟန+ဂ္ဂ။ ကိလေသဝသေန သုနဓမ္မိ ဥပဂမနသိလာတိ ဝဓူနိတိ၊ ဓာတု။ ၁၁၄။

ကိုလေသဝသေန သုနဓမ္မိ ဥပါဒါယ ဂမနသိ-လာတိ ဝဓူ။သူစိ။အယံ နောပုတ္တဿ ဘရိဟာ-တိ သဏ္ဍသသုရေဟိ အဓိဂန္ဓဗ္ဗာ ဇာနိတဗ္ဗာ-တိ ဝဓူနိတိ၊ ဓာတု။ ၁၁၅။သူစိ။ ဝဓူ-သံ။ ဝဓူ၊ဝဟု၊ဝဟု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။

(၁) ချွေးမ။ (၂) (က) အမျိုးသမီးမိန်းမ (သာမန်)။ (ခ) သတို့သမီးငယ်၊ အမျိုးသမီး-ငယ်။ (ဂ) မိန်းမကြီး၊ အမျိုးသမီးကြီး။ (၃) မယား။ (၁) တေန ဟိ ဝဓု ဘူပိယာ စ မနာ ပါစ။ ဝိ၊၁။၁၉။ (-မ၊ ၂။ ၂၅၂။ ဝိမာန။ ၃၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၈။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ၊၁၁၁-၂)။ (၂) (က) ဣတ္ထိသိမန္တနိနာရိ၊တိ ဝဓူ ဝနိတာဂ်နာ။ဓာန်။ ၂၃၀။ (နိတိ၊ဓာတု။၁၁၄-၅။ဓာန်၊ဋ္ဌ၊ ၂၃၀။) (ခ) တဒေ တရဟိပိ မနုဏာ ဧကဓေသုဇနပ-ဒေသု ဝဓုယာ နိဗ္ဗုယုမာနာယ အညေပံသု ခိ-ပန္နိ၊ဓိ၊၃။၇၃။ (ဂ) တိဝိဓနာဂ္ဂကပရိတိ ဧတိ

မဟန္တိတ္ထိယော၊ မဇ္ဈိမိတ္ထိယော၊ ဒုတိတရုဏိတ္ထိယောတိ ဝေဝဓုကုမာနိက။ကညာဝတ္ထာဟိတိဝိ-ဓာဟိနာဂ္ဂကိတ္ထိဟိပရိဝုတော။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၈။ (-မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၂)။ (၃) သုဏိသယံ တု ကညာ-ယ၊ဇာယာယ စ ဝဓု မတော။ ဓာန်။၈၇၇။

ဝဓေတိ (ကြိ) [ဟန+ထ+တိ။ဂ္ဂ။၄၇၇။၅ပု။ ၀ဓ+အ+တိ။ နိရုတ္တိ။ ၆၂၈။] ဝဓေတိ-ကြည့်။ ဝဓေတိပိ မဟာဓုဇ တထာဂတော သတ္တာနိ ဟိတဝသေန။မိလိန္ဒ။၁၁၅။ ဝဓေတိ-မိလိန္ဒ။ ၁၁၅။ ဝဓေန္တိ-မိလိန္ဒ။ ၂၇၃။ ဝဓေဟိ-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆၉။ ဝဓေထ-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၈။

ဝဓေတိ (ကြိ) [ဝဓ+ဏေ+တိ] စောင့်စည်း-၏။ ဝဓေတိ-ကြည့်။

ဝဓေတိ (ကာကြိ) [ဟန+ဏေ+တိ။ ၀ဓ+ဏေ+တိ။] သတ်ဖြတ်- ညှဉ်းဆဲ- ဝေ၏။ ဝဓေတိ၊ဝဓေတိ။ နိရုတ္တိ။၆၂၈။

ဝဓေထ (ကြိ) [ဟန+အ+ထ] (သင်တို) သတ် ကုန်လော့။ သဟဘဏ္ဍေန ဂဟိတစောရံ “ဝဓေထ န”န္တိ...အာသာတနံနေန္တိ။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၀၈။

ဝဓေန္တိ (ကြိ) [ဟန+အ+အန္တိ] (၁) ညှဉ်းဆဲ-ထု-နှက်-ကုန်၏။ (၂) သတ်ကုန်၏။ (၃) တံ တေ ဥပါဒါယ ဝိစိနိတုာ ဝိစိနိတုာ ဒဏ္ဍေန္တိ ဝဓေန္တိ သိန္တန္တိ ဘိန္တန္တိ ဟနန္တိစ။မိလိန္ဒ။ ၂၇၃။ (၂) ခန္ဓာဟိ အညမညဉ္စ ဝဓေန္တိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၄။

ဝဓေယျ (ကြိ) [ဟန+အ+ယျ] ညှဉ်းဆဲ-ထု-နှက်-ရိုက်ပုတ်-ရာ၏။ ဝဓေတိသည်း-ကြည့်။ ဟနေယျာပိ တံ ဘန္ဓေ သာမိဏော ဝဓေယျာပိ ဗန္ဓေယျာပိ ဒါသိတ္ထိ ဝါ ဥပနေ-ယျာတိ။မိလိန္ဒ။၁၅၇။

၀၈၈၀ (ကြိ) [ဟန+အ+ဟိ] (သင်)သတ်
လော့။ ၀၈၈၀လည်း-ကြည့်။ “ဒေဝ အယံ
တေ ပါဒပရိစာရိကာ ဟောတု အမှာကံ ပစ္စာ-
မိတ္တံ ၀၈၈၀”တိ အာဟံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၆၉။

၀န (န) [၀န+အ။ ၀န+အ။ နိတ်၊ဓာတု။ ၁၁၃။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၃။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ၊၁၃၉။ ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၅၂၆။
၆၆၁။ ပါစိတ်၊ယော။ ၂၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂။
ဓန-သံ၊ ၀ဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)
တော၊ တောအုပ်၊ (၂) ချုံငယ်။ (၃)
ဥယျာဉ်။ (၄) ကိလေသာ။ (၅) တဏှာ
(အား ကြီးသောတဏှာ)။ (၆) ခေ။ (၇)
သစ်ပင်။ (၈) ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း၊ (တောင်ကျွန်း)။
(၉) သုသာန် (သင်္ချိုင်း)။ (၁၀) ဝနသံ
ယုတ်။ (၁၁) တောစောင့်နတ်။ (၁) တော၊
တောအုပ်။ ဝနေ ကာပိလဝတ္ထဝေ (ဒီ၊ ၂။
၂၀၄) တိ ကိလဝတ္ထု သမိပမိ ဇာတေ ဝန သ-
ဏှေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။ ယထာပိ ပဗ္ဗတော
သေလော၊ အရညသ္မိံ ဗြဟ္မာဝနေ။ အံ၊ ၁။
၁၅၁။ ဝနေတိ အဇ္ဈိယံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၈။
ဝနသ္မိံ (သံ၊ ၁။ ၁၁၂) န္တိ ဣမသ္မိံ ဝနသဏှေ။
သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။ အာဂ္ဂ မိဂံ မေသာနော။
သု၊ဋ္ဌော ပါဝိသိ ဝနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၃။ ယဒေ-
ကော ရမတိ ဝနေ (ဝိ၊ ၃။ ၅၀၀) တိ ယသ္မာ ဗုဒ္ဓ-
နာဂေါ ဝိယ အယဗ္ဗိ ဟတ္ထိနာဂေါ ကော ပဝိဝိ
ဏှော ဝနေ ရမတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၃၃။ ဒေကာ
အဒ္ဓတိယော ဝနေ အရညေ ရမတိ အဘိရ-
မတိ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၂၂၈။ (ဥဒါန။ ၁၂၇-၉
ယဒေကော ရမတိ မနောဟု ရှိ၏။) (-မ၊ ၂။
၃၅၂။ အံ၊ ၁။ ၃၉ ။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ သုတ္တနိ၊ ၃၀၄။
ထေရိ၊ ၃၁၅။ ထေရိ၊ဋ္ဌ၊ ၅၅-၆)။ (၂) ချုံငယ်။
အင်္ဂုလိဝေဋ္ဌကော ဝိယ ဝနပုဂ္ဂမ္ပဒဏှကေ
ဝေဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၀။ ပိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၁။ ဝနန္တိ
ဓဒ္ဓကော ဂစ္ဆော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၂။ (၃)
ဥ ယျာဉ်။ နန္ဒန ဝနေ အစ္စထသသံပရိဝုတာ။
သံ၊ ၁။ ၅။ တံ ဝန (သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈) န္တိ တံ ဥပဝနံ။

သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၄။ ဝန(သံ၊ ၁။ ၃၀) နန္ဒနဝနံ
သန္ဓာယ ဝးဘိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၁။ (၄) ကိလေ-
သာ။ ဥပိန္ဒူမူလံ မေ ဝန(သံ၊ ၁။ ၁၀၂) န္တိ မယု
ကိလေသဝနံ ဥပိန္ဒူမူလံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။
ဝနံ သိန္ဒထ မာ ရက္ခံ၊ ဝနတော ဇာယတေ
ဘယံ။ ဓမ္မ၊ ၅၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၅။ (-အံ၊ ၂။ ၃၀၄။
ထေရ၊ ၂၇၈။ ၃၁၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၂။ တေရ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၅၉။ ၂၆၀)။ (၅) ယဏှာ၊ (အား ကြီးသော
ဟဏှာ)။ ဘဝနေတ္တိ ဝနံ ဝနတော။ အဘိ၊ဓ။
၂၁၅။ မဟာနိ။ ၆။ တံ တံ အာရမ္မဏံ ဝနတိ
ဘဇတိ အလ္လိယဘိတိ ဝနံ၊ ဝနတိ ယာဘတိတိ-
ဝါ ဝနံ... ဝနံ ဝိယာတိ ဝနံ၊ ဗလဝတဏှာယေ-
တံ နာမံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၆-၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၃၃။
(၆) ခေ။ အဏ္ဏာနိရိ ဝနံ ဝါလံ၊ တောယံ
အမျှဒကံ စ ကံ၊ဓာန်၊ ၆၆၁။ ဝိဝနမာဂတော
(ဇာ၊ ၁။ ၅၇) တိ နိရုဒ္ဓကဋ္ဌာနံ အရညံ ပဝိဋ္ဌော။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၄။ ၂၇၇။ ဝနေ-လည်း ကြည့်။
(၇) သစ်ပင်။ သဗ္ဗေ ဝနာ ဂန္ဓမယာ (ဇာ၊ ၂။
၁၈၂) တိ သဗ္ဗေ ခုက္ခာ ဂန္ဓမယာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။
၁၁၄။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၅)။ (၈) ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း၊
(တောင်ကျွန်း)။ ဝနံ ပုဗ္ဗဝိဒေဟာနံ၊ ယေ စ
ဘူမိသယာ နဏှ။ မ၊ ၁။ ၄၁၄။ ထေရ၊ ၃၆၆။
ဝနန္တိ ဇမ္ဗူဒိပ်။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၁။ ဝနန္တိ ဇမ္ဗူဒိပ်၊
သောဟိ ဝနဗဟုလတာယ “ဝန” န္တိ ဝုတ္တော။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၀။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၇)။ ဝနန္တိ
ဇမ္ဗူဒိပ် အဖဏ္ဍိယံတိ သမ္ပန္နော၊ ဇမ္ဗူဒိပေါ
ဟိ ဝနဗဟုလတာယ ဣဓ “ဝန” န္တိ ဝုတ္တော-
မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၄။ (၉) သုသာန်၊ (သင်္ချိုင်း)။
ဗာဟာပဂ္ဂယု ကန္ဓသိ၊ ဝနမဇ္ဈေ ကိ ဓုက္ခိတော
တုဝံ၊ ဝိ၊ဓာန။ ၁၁၃။ ပေတ။ ၁၄၆။ ဇာ၊ ၁။
၂၁၇။ ဝနမဇ္ဈေတိ သုသာန်မဇ္ဈေ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။
၆၀။ (၁၀) ဝနသံယုတ်။ ဝနယက္ခေန ဝါသ-
ဝေါ။ သံ၊ ၁။ ၂၄၂။ (၁၁) တောစောင့်နတ်။
တိဏလတာနိ ဩသဓျော၊ ပဗ္ဗတာနိ ဝနာနိ စ။
ဇာ၊ ၂။ ၃၅၅။ ဩသဓျောတိ ဩသဓိယော၊

သဗ္ဗတ္တ အဓိဝတ္တာ ဒေဝဘာ သန္တာယေဝ-
မာဟ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၇။ ၃၃၆။

ဝနအန္တရ (န) [ဝန+အန္တရ] (သရက်ဥယျ ဥ်)
တော-၏-အလယ်-အကြား-ကြား။ ဝန-
မန္တသ္မိ(ဇာ၊ ၁။ ၁၆၆) နှိ ဝနအန္တရေ အဗ္ဗ-
ဝနမဇ္ဈေဘိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၅၉။

ဝနဥယျာ (ထိ) [ဝန+ဥယျာ] တောငွေ၊ တောမှ
ဖြစ်သော အပူငွေ။ စောတတ္ထောတိ ဒိဝါ-
ကာတပေန ရက္ခိ ဝနဥယျာယ သုတတ္ထော။
မ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၅၃။

ဝနက (န) [ဝန+က။ ဝနမေဝ ဝနကံ။] တော။
ကုဗ္ဗနာ၊ ပရိတ္တဝနတို့ ကြည့်၊ ကုဗ္ဗနက-
(သုတ္တနိ။ ၄၅၀) နှိ ပရိတ္တနံ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၁။

ဝနကဋ္ဌကောဋ္ဌာသ (ပု) [ဝန+ကဋ္ဌ+ကောဋ္ဌာ-
သ] တော၌ဖြစ်သောထင်း၏ -အဖို့-အစု-
ဖြစ်သော၊ (သစ်ပင်)။ ကဋ္ဌဂ်ရုဒက္ခသုဘိ
ဝနကဋ္ဌကောဋ္ဌာသသု ရုက္ခေသု။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။
၁၄၉။

ဝနကမ္မ (န) [ဝန+ကမ္မ] တော-အမှု-ကိစ္စ၊
တောမူရေးဆု။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝနကမ္မိက (ထိ) [ဝနကမ္မ+ကိက။ ရှ။ ၃၇၇။]
(က) ဘော၌ -လှည့်လည် -ကျက်စား-
သော၊ တော-အမှုကိစ္စ-အလုပ်-လုပ်ငန်း-
ကိုမှီ၍ အသက်မွေးသော၊ သူ။ (ခ) တော-
အမှု-ကိစ္စ-လုပ်ငန်း- ၌ယှဉ်သော၊ တော
လုပ်သော၊ သူ။ (တောလုပ်သား)။ (က)
ဝနကမ္မိက (မ၊ ၁။ ၁၁၂၊ ၃၇၀-၁) နှိ ကန္တ
မူလဖလာဖလာဒိနံ အတ္ထာယ ဝနေ ဝိစရန္တိ။
မ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၅၁။ (-အပ။ ၁။ ၁၀၊ ၃၁၊ ၇၄၃။ မ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၀)။ (ခ) ဝနကမ္မိကဘာရဒ္ဒါဇ-ကြည့်။

ဝနကမ္မိကပုရိသ (ပု) [ဝနကမ္မိက+ပုရိသ] တော
အမှုကိစ္စပြုလုပ်သောယောက်ျား၊ တောသွား
ယောက်ျား။ ဗောဓိသတ္တံ ဥဒကံ အနောတရန္တံ
ဒိသ္မာ ဝနကမ္မိကပုရိသော ဝိယဟုတွာ၊ ဇာ၊ ငွ၊
၁။ ၁၄၅။ (-ဇာ၊ ငွ၊ ၄။ ၂၁၀)။

ဝနကမ္မိကဘာရဒ္ဒါဇ (ပု) [ဝနကမ္မိက+ဘာရဒ္ဒါဇ]
တော-အမှုကိစ္စ-အလုပ်-လုပ်ငန်း-ကို မှီ၍
အသက်မွေးသော ဘာရဒ္ဒါဇပုဏ္ဏား။ တေန
ခေါ ပန သမယေန ဝနကမ္မိက ဘာရဒ္ဒါဇော
ပြာဟူဏော တသ္မိ ဝနသဇ္ဈေ ကမ္မန္တံ ကာဏ-
ပေတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၈၁။ ဝနကမ္မိကဘာရဒ္ဒါဇော-
တိ...ဣတံ ဝနကမ္မံ နိဿာယ ဇီဝတိတိ ဝန-
ကမ္မိကော၊ ဂေါတ္ထေန ဘာရဒ္ဒါဇောတိ...
ဝနကမ္မိကဘာရဒ္ဒါဇော။ သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၄၃။
ဝနကမ္မေ နိယုဒတ္တာ၊ ကိရိယမာနေန ဝနကမ္မိ
တေဿ အတ္ထိတိ ဝနကမ္မိကော...န မေ
ဝနသ္မိ ကရ နိယမတ္ထိ ယထာ ပြာဟူဏတုယုန္တိ
အဓိပ္ပါယော။ သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၇၈။

(မှတ်ချက်-ယခုလက်ရှိ ဆဋ္ဌမူ-သံ၊ ၁။
၁၈၁။ သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၄၃။ တို့၌ ဝနကမ္မိက
ပြန်ပြီး “နဝကမ္မိကဘာရဒ္ဒါဇ” ဟု ပါဠိပျက်
နေသည်။ တသ္မိ ဝနသဇ္ဈေ ကမ္မန္တံ ကာဏ-
ပေတိ-ဟူသော ပါဠိတော်ကိုလည်းကောင်း၊
န မေ ဝနသ္မိ ကရ နိယမတ္ထိ ယထာ ပြာဟူဏ
တုယုန္တိ အဓိပ္ပါယော-ဟူသော ဋီကာကို
လည်းကောင်း ထောက်၍ “ဝနကမ္မိကဘာရ-
ဒ္ဒါဇ” ဟု ရှိသော ဋီကာပါဠိသာအမှန်ဖြစ်
သည်။)

ဝနကာက (ပု) [ဝန+ကာ က] တောကျီး၊ ကျီးအ။
ကာကောလာတိ ဝနကာကာ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၃။
၂၃၂။

ဝနကိဋ္ဌာ (ထိ) [ဝန+ကိဋ္ဌာ] တော၌-မြူးတူး-
ပျော်ပါး-ကစား-ခြင်း၊ တောကစားခြင်း။

သဗ္ဗယရာဇာ ဒွါဒသဟိ အက္ခောဘိဏိဟိ
လဒ္ဓိံ မာသမတ္တိ ပဗ္ဗတကိဋ္ဌံဝန်ကိဋ္ဌံ ကိဋ္ဌံ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၇၃-၄။

ဝန်ကုက္ကုဒ (ပု) [ဝန်+ကုက္ကုဒ] တောကြက်။
ကုက္ကုဒတိ ဝန်ကုက္ကုဒ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၇၃။
(-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၅။၁၉၇)။

ဝန်ကုက္ကုဒက (ပု) [ဝန်ကုက္ကုဒ+က] ဝန်ကုက္ကုဒ-
ကြည့်။ ကုက္ကုဒကတိ ဝန်ကုက္ကုဒက။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၄၉။

ဝန်သုကုပ (န) [ဝန်+သုကုပ] တောပန်း၊
တောဦး-ဖြစ်-ပွင့်-သောပန်း။ မယာ တတ္ထ
ပန်ကုသုမေဟိ ပူဇာ ကတာ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၆၇။
ပုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၃၄၁။)

ဝန်ကောရဏ္ဍ (ပု) [ဝန်+ကောရဏ္ဍ] တောဦး-
ဖြစ်-ပေါက်ရောက်-ပွင့်-သော လိပ်ဆူးရွှေ
ပန်း။ ဝန်ကောရဏ္ဍမာဒါယ၊ ဗုဒ္ဓဿ အဘိ-
ဇောပယိ။ အပ၊၂။၂၄၇။

ဝန်ကောရဏ္ဍိယ (ပု) [ဝန်ကောရဏ္ဍ+ဏ္ဍိယ]
ဝန်ကောရဏ္ဍိယ ထေရ်၊တောဦး-ဖြစ်-ပေါက်
ရောက်-ပွင့်-သော လိပ်ဆူးရွှေပန်းကို လှူ
သောထေရ်။ ဣတ္ထိ သုဒ္ဓိ အာယသ္မာ ဝန်-
ကောရဏ္ဍိယော သေရော ဣမာဂါထာယော
အသာသိတ္ထ။ အပ၊ ၂။ ၂၄၇။ (ဤထေရ်ကား-
(ဗုဒ္ဓ) ကံမ္ဘာထက်၌ ပွင့်တော်မူသည့် သိဒ္ဓတ္ထ
ဂုဏ်းရှင်အား တောဦးဖြစ်သော လိပ်ဆူး-
ရွှေပန်းဖြင့် ပူဇော်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အပါယ်-၄
ပါး မလားရဘဲ ဂေါတမဘုရားရှင် သာသနာ
တော်၌ အာသဝေါကုန်ခန်း ရဟန္တာအဖြစ်
၌ ရောက်လျက် “ဝန်ကောရဏ္ဍိယထေရ်” ဟု
ပင်ရှားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လည်း။ အပ၊ ၂။
၂၄၇-၇)။

ဝန်ကောရဏ္ဍိယထေရ (ပု) [ဝန်ကောရဏ္ဍိယ+
ထေရ] ဝန်ကောရဏ္ဍိယထေရ်။ အပ၊ ၂။ ၂၄၇။

ဝန်ကောရဏ္ဍိယထေရအပဒါန (န) [ဝန်ကော
ရဏ္ဍိယထေရ+ အပဒါန] ဝန်ကောရဏ္ဍိယ
ထေရ်၏-အကြောင်း-အတ္ထုပ္ပတ္တိ-အပဒါန။
ခုဒ္ဒကနိ ကာယ၊ ထေရ်ပဒါနပါဠိ၊ ၄၆-ဝဂ်/
၆-အပဒါန။ အပ၊ ၂။ ၂၄၇-၅။

ဝန်ကုန္ဒ (ပု) [ဝန်+ကုန္ဒ] တော-အစု-အပုံ။
တံ သထာ ဒဗ္ဗက္ခန္ဓော ဝန်ကုန္ဓော...သဗ္ဗ-
သင်္ဂဟောဝ ဝေ ခန္ဓတ္ထော။ ပေဋကော။ ၂၄၄။

ဝန်ခဇ္ဇုရိဖလသဏ္ဌာန (တိ) [ဝန်+ခဇ္ဇုရိ+
ဖလ+သဏ္ဌာန] တောသင်ပေါင်း (=ကုန်
ပလွန်) သီး သဏ္ဌာန်ရှိသော။ ဟေမဉ္ဇက
ယုရန္တံ သုဝဏ္ဏမယံ ဝန်ခဇ္ဇုရိဖလသဏ္ဌာန်
ဂီဝါယသာဓနမော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၇၂။

ဝန်ဂမန (န) [ဝန်+ဂမန] တော-သို့-၌-
သွားခြင်း၊ တောထွက်ခြင်း။ အယောဒန္တံ
ဆိန္နိတွာ ဝန်ဂမနံ ဝိသ အဘိဥဋ္ဌာရံ၊စရိယာ၊
ဋ္ဌ၊၅၁။

ဝန်ဂဟန (န) [ဂန်+ဂဟန] တောအုပ်၊တော
ချုံ၊ တော-မြက်၊ ချုံနွယ် စသည်-တို့ဖြင့်
ရွတ်ထွေး- သက်ပင် နိုင် ခဲ-သော အရပ်။
ဟေ တံဏဂဟနံ ဝါ ဝန်ဂဟနံ ဝါ...သာပေ-
သန္တိ။ ဒိ၊၃။၆၁။ ဝန်ဂဟနန္တိ ဝန် သင်္ခါတေဟိ
တိ၊စဂမ္ဘာဘာဒီဟိ ဂဟနံ ဒုပ္ပဒေသဋ္ဌာနံ။ ဒိ၊
ဋ္ဌ၊၃။၃၈။ (-မိလိနံ၊၃၅၁။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၇။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၅၄။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၃။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀။ ၂၄၄။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁။)

ဝန်ဂဟနဂမ္ဘီရ (တိ) [ဝန်ဂဟန+ဂမ္ဘီရ] တေ
အုပ်-ဘောချုံ-တို့ဖြင့်-နက်ရှိုင်း-ခက်ခဲ-
သော၊ (အသွားအလာ ခက်ခဲသော)။

ပန္နက်တိ ဝန်စရိတ်ပစ္စည်း ငြိတေ။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ။ ၃၉၄။

ဝန်စရိတ် (တိ) [ဝန်စရိတ်+ပစ္စည်း]
တောအုပ်- တောချို- တို့ဖြင့်- ဖုံးလွှမ်း-
ဖုံးကွယ်-အပ်သော။ တိကျ ပန် ဝိဝေကကာ-
မတာယ... ဝန်စရိတ်ပစ္စည်း သ ရှုကွယ်။
ပေတ၊ ဋ္ဌ။ ၄၁။

ဝန်စရိတ် (ပု) [ဝန်စရိတ်] (က) ပန်းချို၊ ပန်းရုံး၊
(ခ) တော-အပေါင်း-အစုံ၊ တောအုပ်၊
တောချို။ (က) ဝန်စရိတ် (ဝိမာန။ ၁၁၀)
တိ ဥယျာဓန သုပ္ပဂစ္ဆေ သန္တာယ ဝေတိ။
ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂၆။ (ခ) အာသုမေ ဝန်စရိတ် စ၊
ပါဠိအယ စသိလုစွယေ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇။ (-၃၁၇၊
၃၆၁)။ ဝန်စရိတ်ယောတိ ဝန်စရိတ်ယော။
ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၄။

ဝန်စရိတ်နိဿိတ (တိ) [ဝန်စရိတ်+နိဿိတ] တော
အုပ်-တောချို-ကို-၌-မှ- တွယ်- ဘော။
သုပ္ပလိဘဂ္ဂါ ဝန်စရိတ်နိဿိတ။ ဗုဒ္ဓဝါ၊ ဋ္ဌ။ ၂၉။

ဝန်စရိတ် (တိ) [ဝန်စရိတ်] ထိ-၌ ဝန်-
စရိတ်၊ ဝန် စရိတ်စေ ဖေသော ယဿာတိ
ဝန်စရိတ်စေ။ ကပ္ပဒ္ဒါမ။] ကော-လျှင်-
ဟူသော-ကျက်စားရာရှိသော။ ဖေ ဖေသော
တာနိ ဝတ္ထုနိ၊ အဟဉ္ဇ ဝန်စရိတ်စေ။ ဇာ၊ ၁။
၂၉။ (-၈၃၊ ၂၂၄။ ပေတ၊ ဋ္ဌ။ ၈၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။
၄၈၄။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၄။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၄။ ၈၅-၆)။

ဝန်စရိတ် (န) [ဝန်စရိတ်] တော၏- အထက်-
လိပ်များ။ ဝန်စရိတ် ဝတ္ထုမာနဿ၊ ဒိဿာ ရံသိ
မဂေသိနော။ အပါ၊ ၂။ ၄။ (-၈၄၊ ၁၇၄။
ထေရ်၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၀၆။)

ဝန်စရိတ် (ထိ) [ဝန်စရိတ်] တောအုပ်။ ဝန်စ-
ရိတ်နိဿိတ ဝန်စရိတ်။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၈။ (-၂၆၃၊
၃၄၉)။

ဝန်စရိတ် (တိ) [ဝန်စရိတ်+အ။ စရ-စရဇာ၊
ဝန်စရိတ်တိ ဝန်စရိတ်။ ဋ္ဌ။ ၁၉၇၊ ၃၅၂-နာ။]

(၁) တော၌-လှည့်လည်-သွားလာ-ကျက်
စား-သော။ သူ။ (ပု) (၂) မုဆိုး၊ တော
မုဆိုး။ (၁) သိဟံ ယထာ ဝန်စရိတ်၊ ဗျူထဇံဝ
နိတ္တံသံ။ အပါ၊ ၁။ ၁၇၀။ (-၂၇၁။ မိလိန္ဒ။
၁၉၉။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂၄၃။ အပါ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၊ ၃)။
(ပု) (၂) စန္ဒဘာဂါနဒီတိရေ၊ အာသိ ဝန်-
စရိတ် တဒါ။ အပါ၊ ၁။ ၂၆၂။ (-အပါ၊ ၂။
၃၉၉)။

ဝန်စရိတ် (ပု) [ဝန်စရိတ်+က။ ဝန်စရိတ်ယေဝ
ဝန်စရိတ်ကော။] (၁) တော၌-လှည့်လည်-
ကျက်စား-သွားလာ-သော။ သူ။ (၂) မုဆိုး၊
တောမုဆိုး။ (၁) ဝန်စရိတ်ကော (မာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။
၁၁၈)တိ ဝန်စရိတ်မာတုဂါမေတိ။ မာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။
၁၆၁။ (-မာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၃၁။ မာ၊ ဋ္ဌ။ ၄။ ၉၀။ သိ၊ ဋ္ဌ။ ၃။
၂၈၁။ အံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၂၆၈)။ (၂) ပဝေန ဒိဿာ
ဝန်စရိတ်ကော ဝန်စရိတ်ကော ပုရိသော
တသ္မိံ မဟာဝန်စရိတ် ဝိစရန္တော မံ ဒိဿာ။
စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၁။ (-မိလိန္ဒ။ ၁၉၈။ ဝိ၊ ဋ္ဌ။ ၃။
၄၀၀။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၃၈။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၆၈)။

ဝန်စရိတ်ဘယ (န) [ဝန်စရိတ်+ဘယ] တော၌-
လှည့်လည်-သွားလာ-ကျက်စား-သောလူ
တို့-ကြောင့်-မှ- ဖြစ်သောဘေး။ သဝရ-
ဘယန္တိ ဝန်စရိတ်ဘယ၊ တေနာဟ “အလ္လဝိ-
မနုဿဘယ”န္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၆။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၇၀။

ဝန်စရိတ်ဝေသ (ပု) [ဝန်စရိတ်+ဝေသ] တော
မုဆိုး-အသွင်-သဏ္ဍာန်။ ဝန်စရိတ်ဝေသံ
ဂဟေတော နဂရံတာ ယောဇနမက္ခေ ဌာနေ
ဩတရိတွာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၄။ ၁၈၃။

ဝန်စရိတ် (န) [ဝန်စရိတ်+ယု] တော၌-
လှည့်လည်- သွားလာ -ကျက်စား- ခြင်း။

တောကစား- အမဲလိုက်- ခြင်း။ မိဂသုက-
ပုဒိသာတာယ သုနခါဒိနံ ကဗိုတွာ ဝနစရဏံ
ဝါဇော။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၂၄။ အံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၆၁။

ဝနစာရ (ပု) [ဝန+စရ+ဏ] တော၌ လှည့်လည်
ခြင်း၊ တေးကစားခြင်း။ သောကေဒိဝသံ ဝန-
စာရံ ဂဟော၊ အဒ္ဓသ မဟန္တံ မိဂသံသံ စိတ္တ-
ကိဋ္ဌာယ ကိဋ္ဌန္တံ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၄၁။

ဝနစာရိက (ပု) [ဝနစာရ+ဣက] တောမုဆိုး၊
ပော၌-လှည့်လည်-သွားလာ-ကျက်စား-
သောမုဆိုး။ တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ
နေသာဒကုလ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝနစာရိကော
ဟုတွာ။ ဆေရ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၄၁။ (-၃၇၁)။

ဝနစာရိ (တိ) [ဝန+စရ+ဏိ။ ထိ-၌ဝနစာရိနိ။]
ဘာ၌-လှည့်လည်-သွားလာ-ကျက်စား-
လေ့ရှိသော၊ သူ။ ပဒုမုတ္တရပုဒ္ဓဿ၊ သာဝကာ
ဝနစာရိနော။ အပါ၊ ၁။ ၁၆၇။

ဝနစေတိယ = ဝနစေတျ (န) [ဝန+စေတိယ။
နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၇၁-အလိုသန္တိစပ်၍စေတျ-
ပြီးသည်။] (၁) ပူဇော်အပ်-ဆန်းကြယ်-
ဒသာ-တော-ဥယျာဉ်။ (၂) တောအုပ်။
၁။ တထာဂ္ဂုပါသုရတ္တိသု ယာနိ တာနိအာရာမ-
ယစတိယ။ ဝနစေတိယာနိ ရုက္ခစေတိယာနိ
ဘိသနကာနိ သလောမဟံသာနိ။ မ၊ ၁။ ၂၅။
စိတ္တိကတဇ္ဇေန ဟိ “စေတိယာနိ” တိ ဝုစ္စန္တိ။
ပူဇနီယဇ္ဇနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝနစေတိ-
ယာနိဟိ ဗလိဟရဏဝနသဏ္ဍာသုဘဂဝနဒေဝ-
သာလာနာဒိနိ ဝနာနိယေဝ ဝနစေတိယာနိ။
မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၂၃။ အာရာမစေတျာ ဝနစေတျာ။
သံ၊ ၁။ ၂၃၄။ ဝနစေတျာတိ ဝနစေတိယာနိ။
ပုညသတ္တပိ စိတ္တိကတဇ္ဇေန စေတျ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
သံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၂၀။ (၂) ဝနစေတျာနိ (ဇာ၊ ၂။
၂၂၂) ကိ ဝနသန္တိ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၇။ ၁၇။

ဝနစ္ဆာယပဝေသန (န) [ဝန+ဆာယာ+ပဝေ
သန] ကောရိပံသိုဝင်ခြင်း၊ တောရိပ်ခိုခြင်း။
ဝနစ္ဆာယပဝေသနဥဒကပရိဘောဂေသု ဝိယ
သုခံ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၁၅။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၁။

ဝနစ္ဆာယာ (ထိ) [ဝန+ဆာယာ] တော၏
အရိပ်၊ တောရိပ်။

ဝနစ္ဆာယာပဝေသန (န) [ဝနစ္ဆာယာ+ပဝေ
သန] ဝနစ္ဆာယပဝေသန-ကြည့်။ ဝနစ္ဆာယာ-
ပဝေသန ဥဒကပရိဘောဂေသု ဝိယ သုခံ။
အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၆၀။ ပဋိသံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၇၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၁။

ဝနစ္ဆုဒ္ဓ (တိ) [ဝန+ဆုဒ္ဓ။ ဆုဒ္ဓေါ (ထေရီ၊
၄၃၀) တိ ဆဉ္စိတော။ ထေရီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၇။
တော၌- စွန့်ပစ်- စွန့်ပယ်- အပ်သော။
မာသိသံ ဝနစ္ဆုဒ္ဓံ၊ အပိ ဗာရသဝသိကံ။
အပါ၊ ၂။ ၁၅၃။ ထေရ၊ ငွါ၊ ၂။ ၅၁၂။

ဝနစ္ဆေဒက (တိ) [ဝန+ဆေဒက] တောခုတ်
သမား၊ တောကို-ခုတ်-ဖြတ်-တတ်သော၊
သူ။ ကမ္မန္တသာလာ နာမ ကဿ ကာနံ ဝန-
စ္ဆေဒကာနံ ဂေဟာနိ။ ဝဇီရ၊ ၁၄၂။

ဝနဇေဋ္ဌက (တိ) [ဝန+ဇေဋ္ဌ+က။ ထိ-၌ဝန
ဇေဋ္ဌကာ။ ဝနဇေဋ္ဌိကာ။] တောစိုးသစ်ပင်၊
တော-၏-၌-အကြီး-အကဲ-အကြီးအမှူး-
ဖြစ်သော(သစ်ပင်)။ ဝနပုတိတိ ဝနဇေဋ္ဌကာ။
အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၇၇။ (-ဥဒါန၊ ၅။ ၇၉)။

ဝနဇေဋ္ဌကရက္ခ (ပု) [ဝနဇေဋ္ဌက+ရက္ခ တောစိုး
သစ်ပင်။ တော- ၏- ၌- အကြီးအကဲ-
အကြီးအမှူး- ဖြစ်သောသစ်ပင်။ ဝနဿ
ပတိတိ ဝနပုတိ၊ ဝနဇေဋ္ဌကရက္ခသေတံ အဓိ-
ဝစနံ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၀၃။ (-အံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၇၀။
အဘိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၇၉။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၄၇။ ဇာ၊
ငွါ၊ ၃။ ၅၁၀။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၄။ ၃၀၇။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၂၄)။

ဝန်လေ့ရှုကွ (ပု) [ဝန်လေ့+ရှုကွ] ဝန်လေ့ရှုကွ - ကြည့်။ မုဉ္ဇူပဗ္ဗဇာဒိသု ဝန်လေ့ရှုကွေသု စ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၂၉။

ဝန်ဇ္ဈာသယ (တိ) [ဝန် + အဇ္ဈာသယ] တော၌ အလိုဆန္ဒရှိသော။ ဝန်ဘာဝေါတိ တိ ဝန်ဇ္ဈာသယောတိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၁။

ဝန်ညူ (တိ) [ဝန်+ညူ+ရွ] တောကို သိသောသူ။ ဝန်ညူ စ မိဂညူစာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၇၁) တိ ဝန်နိ စ မိဂေ စ ဇာနန္ဒိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၂။

ဝန်ဋ (တိ) [ဝန် + ဋ + အ။ ဝန်ေ တိဋ္ဌတိ ဝန်ဋဋ္ဌာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၄၈။ ဝန်ဋ္ဌ-သံ၊] တော၌-တည်-ပေါက်ရောက်-ဖြစ်-သော။ ဝန်ဋ္ဌံ ပေါက္ခဒ္ဓ (ဝိ၊ ၃။ ၃၀၉) နိ ဝန်ေ စေဝ ပဒုခနိဂစ္ဆေ စ ဇာတ်။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၅။

ဝန်ဋ္ဌာန (န) [ဝန် + ဋ္ဌာန] တောအရပ်။ ကေ ဝန်သဏ္ဍံ အနုပဝိဋ္ဌာ တံ ဝန်ဋ္ဌာနံ သောဘယံ သု။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၁။

ဝန်ဋာဟ (ပု) [ဝန်+ဋာဟ] တောမီးလောင်ခြင်း။ ဥက္ကန္တိ အဂ္ဂိသန္တာပံ၊ တဿ ဝန်ဋာဟာဒိ သု သမ္ပဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒိ၊ ၃။ ၁။ ၃၃၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၉။

ဝန်တရ (န) [ဝန်+တရ] တောကြီး၊ အလွန်အထူးသဖြင့် - နက်သောတော။ ဝန်တော ဝန်တရံ ပဝိသာမ။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၆၀။

ဝန်တိ (ကြိ) [ဝန်+အ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၁၃။ တစ်နည်း ဝန်+အ+တိ။ ဓာဘူတ္ထ။ ၃၅၆။ ဝန်တိ၊ ဝန်ောတိ-သံ။ ဝဏေဘူ-ပြာ။] (၁) မိုဝဲ-ဆည်းကပ်-၏။ (၂) ငြိတု-ကပ်ငြိ-၏။ (၃) တောင်းရမ်း၏။ (၄) တတ္ထ ဝန်နိ

တံ သမ္ပဇန္တိ မယူရကောကိလာဒယော သက္ကာတိ ဝန်။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၁၃။ ဝန်တိတိ ဘဇတိ သေဝတိ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ဂဏီ။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၃)။ (၂) တံ တံအာပုဗ္ဗကံ ဝန်တိ ဘဇတိ အလ္လိယတိတိ ဝန်။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၉၆။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၃၃။ (၃) ဝန်တိ ယာဝတိတိ ဝါ ဝန်။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၉၆။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၃၃။

ဝန်တိတ္တိကာ (ထိ) [ဝန်+တိတ္တိကာ] တောဆောင်းမေးခါး၊ ကွက်နပေါင်း (ဆေးကျမ်းများ၌ မြန်မာဆောင်းခင်းခင်း ဟု ပြန်ဆို၏) စွယ် ဝန်တိတ္တိကာယံ။ ဓာနိ၊ ဋီ။ ၅၈၂။

ဝန်တိမိရပုပ္ဖသမာနအက္ခိ (တိ) [ဝန်တိမိရ + ပုပ္ဖ + သမာန + အက္ခိ] ဝန်တိမိရမတ္တက္ခိ (က) ကြည့်။

ဝန်တိမိရမတ္တက္ခိ (တိ) [ဝန်+တိမိရ+မတ္တ+အက္ခိ] (က) တော၌ဖြစ်သောကျည်း-ပန်း-ပွင့်-နှင့်တူသော မျက်စိရှိသောသူ။ (ခ) တော၌ ဖြစ်သော အောက်မည်း-ညို-ပန်း-ပွင့်-နှင့် တူသော မျက်လုံးရှိသောသူ။ (က) ဝန်တိ-မိရမတ္တက္ခိ (ဇာ၊ ၁။ ၂၇၈) တိ ဝန်တိမိရပုပ္ဖ-သမာနအက္ခိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၇၅။ (ခ) ဝန်တိမိရ မတ္တက္ခိ (ဇာ၊ ၂။ ၂၆) တိ ဂိရိကန္တိကပုပ္ဖ-သမာနနေတ္ထေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၉၄။

ဝန်တောဒ (န) [ဝန်တော+ဥာ] တောမှ စီးဝင်လာသောရေ၊ တော၌ဖြစ်သောရေ။ (ဇာတ်၊ ဝတ္ထု၊ ညောင်။) ဝန်တောဒါ (ဇာ၊ ၁။ ၃၅၉) တိ န ကေဝလံ ကန္တရာဝ၊ အထ ခေါ ဗဟူ ဝန်တောဒါ တမှာ တမှာ ဝန်မှာ ဥဒကာနိဂံ မံ ဗဟူနိ ပဝိတန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆။ ဝန်တောဒါတိ ဥဒသဒ္ဓေါ စ ဥဒကသဒ္ဓေါ စ သမာန-

ထောယေဝ ဝနသဒ္ဓိ ပဉ္စမုန္တိတာဝေန
ဝဒဟိ၊ ဇာတ်၊ ငြိ၊ ခော့။

ဝနတ္ထ (ပု) [ဝန+အတ္ထ]တောဟူသောအကျိုး။
အာရာမဟူသော ပန ဝနတ္ထာယ စ ဆာယ-
တ္ထာယ စ အကပ္ပိယဝေါဟာရမုတ္တမေဝ
ဝနုတိ။ ပါဠိ၊ ၂။ ၂၀။ ဝိသင်္ဂဟ၊ ၁။
(-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၈)။

ဝနတ္ထဗ (န) [ဝန+ထဗ] တော၌ရှိသော-
ကြည်းကုန်း-ကုန်းမြေ-အရပ်။ ဘူမိတာဝေ-
ဟိ သိန်ဒ္ဓိဟရိဘတိ။ အသုဉ္စရိဘေဟိ ဝနတ္ထ-
လေဟိ စိတ္တတ္ထရဏေဟိ ဝိယ။ စရိ၊ ၁။ ဋ။
၁၄၂။

ဝနထ (ပု၊န) [ဝန+ထ။ ဝနတိ ယေန ယော
ဝနထော။ ဓာန်၊ ငြိ၊ ၁၆၃။ သူစိ။ ဝန+ထာ+
အ။ ဝနေ ငြိတတ္တာ ဝနထော။ နိတိ၊ ဓာတု။
၆။ ဝန+ထရ+က္ခိ။ ဝနံ ထရတိ တနောတိ-
တိ ဝနထော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။ ဝနထ-
သက္ကတပိဋက။ (၁) (က) သစ်ပင်ငယ်။ (ခ)
နောက်နောက်၌ -ဖြစ်-ပေါက်-သောသစ်
ပင် (၂) (က) တဏှာ။ (ခ) အားကြီးသော
တဏှာ (ဂ) တဏှာနုသယ။ (၃) (က)
ကိလေသာ။ (ခ) ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးဟတ်
သော ကိလေသာ။ (ဂ) နောက်နောက်၌
ဖြစ်သော ကိလေသာ (၄) တောကြီး။
ကိလေသာဟူသော တောကြီး။

(၁) (က) သစ်ပင်ငယ်။ (ခ) နောက်-
နောက်၌ -ဖြစ်-ပေါက်-သောသစ်ပင်။ (က)
(ခ) မဟန္တာ ရုက္ခာ ဝနံ နာမ၊ ခုဒ္ဒကာ ဝသ္မိ
ဝနေ ငြိတတ္တာ ဝနထာ နာမ-အပရာပ-
ရူပတ္တိကာ ဝနထာ နာမ၊ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၅။ (၂)
(က) တဏှာ။ (ခ) အားကြီးသော တဏှာ။
(က) (ခ) ဝနထော (ဘိ၊ ၈။ ၂၁၅။ မဟာ-
နိ၊ ၆) ကိ ဗျဉ္စနေန ပဒံ ဝနိတံ--ဂဟန-

တရဋ္ဌေန ပန တတော ဗလဝတရာ ဝနထော
နာမ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၆-၇။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၃။
(-ဇာ၊ ၁။ ၆၁။ ၁၁၀။ ဇာ၊ ၂။ ၄၁။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၁၈၈။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၂၃၅)။
(ဂ) တဏှာနုသယ။ တံ ပရိယုဋ္ဌာနဝသေန
ဝနံ ထရတိ တနောတိတိ ဝနထော၊ တဏှာ-
နုသယဏေတံ အဓိဝစနံ၊ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။

(၃) (က) ကိလေသာ။ ဝ၊ ထောဇာတော
(ဣတိဝုတ်။ ၂၄၃) တိ ကိလေသော ဥပ္ပန္နော
မဂ္ဂေန အသမ္ပဟတော။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊ ၂၃၃။
သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ ဂဟနဋ္ဌေန ဝနထောတိ
ဝုစ္စန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။ (-ထေရ၊ ၂၇၇။
ထေရိ၊ ၄၀၂။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၀။ ထေရိ၊ ဋ္ဌ။
၁၇၇)။

(ခ) ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးတတ်သော ကိလေ-
သာ။ (ဂ) နောက်နောက်၌ ဖြစ်သော ကိလေ-
သာ။ (ခ) (ဂ) ဆေတွာ ဝနဉ္စ ဝနထဉ္စ။ ဓမ္မ။
၅၄။ ပဝတ္တိယံ ဝိပါကဒါယကာ ဝနထာ နာမ
--- အပရာပရူပတ္တိကာ ဝနထာ နာမ၊ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၅။ (၄) တောကြီး။ ကိလေသာ
ဟူသော တောကြီး။ ဝနထ (သံ၊ ၁။ ၁၈၈) န္တိ
ကိလေသမဟာဝနံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။ ယထာ
မဟန္တံ အရည် ဝနထန္တိ၊ ဝေ မဟန္တ ကိလေသ-
ဝနံ "ဝနထ" န္တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈၃။

ဝနထဇ (တိ) [ဝနထ+ဇန+က္ခိ] နောက်နောက်
၌-အဆက်ဆက်- ဖြစ်သော ကိလေသာ။
ယထ ဝနထဇာ န သန္တိ ကေစိ။ သုတ္တနိ။
၂၈၁။ သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ ဂဟနဉ္စေန ဝန-
ထောတိ ဝုစ္စန္တိ၊ အပရာပရူပန္နာ ပန ဝန-
ထဇာ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။

ဝနဒ (ပု) [ဝန+ဒါ+အ။ ဝနံ ဇလံ ဒဒါတိတိ
ဝနဒေါ။ အလင်္ကာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၀။] မိုးတိမ်။ ကမလံ

ကမလံကတ္တံ၊ ဝနဒေါ ဝနဒေါ မ္ဗရံ၊ အလင်္ကာ။
၃၀။

ဝနဒယန (န) [ဝန+ဒယန] ဥယျာဉ်ကို
ကြည့်ရှုခြင်း။

ဝနဒယနကာမ (တိ) [ဝနဒယန+ကမ+ဏ။]
တော-ဥယျာဉ်-ကို ကြည့်ရှုပို့သော သူ။
ဝနဒယနကာမာယ၊ ဒိဋ္ဌော နိဗ္ဗာနတော မုနိ။
အပ၊ ၂။ ၂၂၈။ သေရီ၊ ၄။ ၁၃၈။

ဝနဒဟနဂ္ဂိ (ပု) [ဝန+ဒဟန+အဂ္ဂိ] တောမီး၊
ဘောကို လောင်ကျွမ်းစေတတ်သော မီး။
ဝနဒဟနဂ္ဂိဝိယ၊ ဘိလေသဝနဒဟနော ဓမ္မော။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁။

ဝနဒါဟ (ပု) [ဝန+ဒါဟ] ဘောမီး၊ တော၌
ဖြစ်သောမီး။ တေန စ ဘမယေန ဝနဒါဟော
ဥဒ္ဓာသိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၃၅။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၄၇၆)။

ဝနဒါဟက (တိ) [ဝန+ဒါဟက၊ ထိ-၌
ဝနဒါဟိကာ။] တောကို-လောင်ကျွမ်းစေ-
မီးရှို့-သော သူ။

ဝနဒါဟကပုရိသ (ပု) [ဝနဒါဟက+ပုရိသ]
တောကို-လောင်ကျွမ်းစေ-မီးရှို့-သော
ယောက်ျား။ ဝနဒါဟကပုရိသော ဝိယ
ဗုဒ္ဓေါ၊ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁။

ဝနဒေဝတာ (သိ) [ဝန+ဒေဝတာ] ဘောစောင့်
နတ်၊ ဘော (တောအုပ်) ၌-စောင့်ရှောက်
-စိုးအုပ်-၍ နေသော နတ်။ ဝနဒေဝတာ
(မ၊ ၁။ ၃၈၀) တိ အန္ဓဝနသုဘဂဝနာဒိသု
ဝနေသု အဝိတ္တာ ဒေဝတာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။
ဝနဒေဝတာ (သံ၊ ၂။ ၄၉၁) တိ ဝနသဏ္ဍေသု
အဝိတ္တာ ဒေဝတာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉။

ဝနဒ္ဓါရ (ထိ၊ န) [ဝန+ဒ္ဓါရ] တောသို့ဝင်ရာ
အာ၊ ဘောအာ။ တောဝ။ ပန္နရသဘောဇ-
နမဂ္ဂံ ဂန္ဓာ ဝနဒ္ဓါရေ ငှာတွာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၈၉။
(-ဥ၊ ၁။ ၁။ ၄၅။ ၂၇၇)။

ဝနဒ္ဓါရဋ္ဌာန (န) [ဝနဒ္ဓါရ+ဋ္ဌာန] တောသို့
ဝင်ရာ-အဝ-အရပ်-ငှာန၊ ဘေရာဇာနော
ဘဘော ဝနဒ္ဓါရဋ္ဌာနေ နိဝတ္တေတွာ။ စရိယာ၊
၄။ ၈၉။

ဝနနိ (န) [ဝန+ယု။ ဝန သမ္ပက္ခိ သံ၊ နိဘိ၊
ဓာတု၊ ၁။ ၁။ ဝနန-သံ။ ဝဏဏ-ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ။] မှီဝဲ-ဆည်းကပ်-ခြင်း။ ဝနနံ
ဘတ္တိတိ အတ္ထေ တံ ဝနနံ ကာရေတိ။ မ၊ ၄။ ၁။
၄၅။

ဝနနိ (န) [ဝနန+တ္ထ၊ ဘောဂါ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။] မှီဝဲ-
ဆည်းကပ်-အပ်သည့်အဖြစ်။ ဒိဂါနံ ဝနန-
တော ဝသနတော ဝါနတော ဝါ "မိဂဝါ" ကိ
လဒ္ဓသမညံ မိဂဝံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၉။

ဝနနိမိတ္တ (န) [ဝန+နိမိတ္တ] တောနိမိတ်၊
တောဟူသော အမှတ်အသား။ (သိမ်နိမိတ်-
ဂ-မျိုးတို့တွင် ၁-ခုအပါအဝင်။ ပဌမံ နိမိတ္တာ
ကိတ္တေတဗ္ဗာ ပဗ္ဗတနိမိတ္တံ ဝါသာဏနိမိတ္တံ
ဝနနိမိတ္တံ၊ ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၄၄။ (-ကင်္ခါ။ ဂဂ။
ဝိ၊ သင်္ဂါ၊ ၁။ ၁၈၀)။ မြက်တော၊ အခွံ၊ အခေါက်
ဟူသော အနှစ်ရှိသော ထန်းတော၊ အုန်းတော
စသည်ကို သိမ်နိမိတ်ပြုခြင်းငှာ အာပိ၊ စင်
စစ်အတွင်း၌ အနှစ်ရှိသော ကျွန်းတော၊
အင်ကြင်းတော အတွင်း၌ အနှစ်ရှိသော
သစ်ပင်တို့ဖြင့် ဧရာနောသော သစ်တောကို
သိမ်နိမိတ်ပြုခြင်းငှာ အပ်စပ်၏။ ထိုတော
သည် အောက်ထစ်ဆုံး အပိုင်း အခြား
အားဖြင့် ၄-ပင်၊ ၅-ပင်မျှ ရှိသော်အပ်၏။
၄-ပင် ၅-ပင်အောက် ယုတ်လျှော့သော
တောကို သိမ်နိမိတ်မပြုအပ်၊ ၄-ပင်၊ ၅-ပင်
ထက်လွန်မှုသာ ဝဝဝ-သော်လည်းအပ်၏။

တော၏အလယ်၌ ကျောင်းကိုအကယ်၍ပြုအံ့
 တောကို နိမိတ်မကြားကောင်း၊ မကြားအပ်၊
 တော၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို သိမ်ဘွင်း၌ပြုလို
 သော ရဟန်းတို့သည် တောကို နိမိတ်မကြား
 မှ၍ ထိုတော၌သစ်ပင်၊ ဘျောက်စသည်တို့ကို
 ကြားအပ်၏။ ကျောင်းကိုဝန်းရံ (ဝိုင်းရံ) ၍
 တည်သောတောကိုတစ်နေရာ၌ နိမိတ်ကြားခဲ့
 သော် တစ်ပါးသောအရပ်၌ နိမိတ်မကြား
 အပ်။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၉-၂၀။ကေ၊၁။၈၉။ဝိ၊သင်္ဂဟ။
 ၁၈၂)။

ဝနနိရတ (တိ) [ဝန + နိရတ] တော၌-
 မွေ့လျော်-ပျော်မွေ့-သော၊ သူ။ တတော မံ
 ဝနနိရတံ၊ ဒိသ္မာ၊ လောကန္တဂ္ဂ မုနိ။ အပါ၊ ၁။
 ၅၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။

ဝနနိဿိတ (တိ) [ဝန + နိဿိတ] တော-ကို-
 ၌ - မှီသော။ သဗ္ဗေ ဒေဝါ သမာဂစ္ဆိ၊
 ယေကေစိ ဝနနိဿိတာ။ အပါ၊ ၁။ ၁၅၈။
 ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။

ဝနန္တံ (န) [ဝန + အန္တံ ။ ဝနမေဝ ဝနန္တံ။
 သာရတ္ထ၊၁။၃၆၂။ ဝိမတိ၊၁။၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
 ၁။၁၆၉။ ဝနာန္တ-သံ၊] တော။ ဝနန္တေ
 ရမိတော သိယာ (သုတ္တနိ၊၃၈၉) တိ ဝနေ
 အဘိရတော သိယာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၃-၄။
 ဝနန္တံ (ပေတ၊၁၄၂) ၌ ဝနံ။ပေတ၊ဋ္ဌ၊၈၁
 ဝနမေဝ ဝနန္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၇၂။ သုတ္တမေဝ
 သုတ္တန္တံ ယထာ “ကမ္မန္တံ၊ ဝနန္တံ” ၌။ သီ၊ဋီ၊
 သစ်၊၁။၈၈။ အန္တသဒ္ဓေန ပန တဗ္ဗာသေန
 ပဒေ ဝဗ္ဗိသမာနေ ဒုဿန္တံ ယထာ “ဝနန္တော”
 တိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၂၇၂။ (-မ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၇၄။
 အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၆)။

ဝနန္တံ (ပ) [ဝန + အန္တံ] တောအုပ်အိ-
 အဆုံး-အစွန်း-အဖျား။ ဝနန္တေ (မဟာနိ၊
 ၃၇၆) တိ ဝနသဋ္ဌာနံ အန္တမဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၉၄။

ဝနန္တရ (န) [ဝန + အန္တရ၊ ဝနာန္တရ-သံ]
 တော ၏-အလယ်- အကြား-အတွင်း-
 ကြား။ ဣန္ဒနေဝိဇ္ဇုလတာတာထဂဏပုဘာ
 ဝိသရ ဝိပျရိတ ဝိစ္ဆရိဘမိဝ စ တံ ဝနန္တရံ
 ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ ဝနဿ အန္တရံ ဝိသရံ
 ဝနန္တရံ၊ ဘဂဝတာ ပတ္တပတ္တဝနပုဒေသန္တိ
 ဝတ္တံ ဟောတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၉၃။

ဝနန္တရဂတ (တိ) [ဝနန္တရ + ဂတ] တော၏
 အတွင်းသို့ - သွား - ရောက် - သော သူ။
 ဝနန္တရဂတံ ဒိသ္မာ၊ သာလဏဇံဝ ပုပ္ဖိတံ။
 အပါ၊၁။၁၄၃။ (-၂၈၆၊ မိလိန္ဒ၊ ၃၆၈)။

ဝနန္တသေနာသနာဘိရတိ (တိ) [ဝနန္တ +
 သေနာသန + အဘိရတိ] တောကျောင်း၌
 အသွန်မွေ့လျော်ခြင်း။ ဝေမိမာယ ဂါထာယ
 ဈာနပသုတတာယ ဝနန္တသေနာသနာ-
 ဘိရတိ အရဟတ္တဉ္စ ကထေသိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။ ၂၁၄။

ဝနန္တာဘိမုခ (တိ) [ဝနန္တ + အဘိမုခ၊ ထိ-၌
 ဝနန္တာဘိမုခိ။] တောအုပ်သို့ ရှေးရှုသော၊
 သူ။ သာ ကိရ ကာဏကိဘာဝေန ဝနန္တာဘိ-
 မုခိပိ န သက္ကောတိ ဘဝိတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။

ဝနန္တဒက ဒဿန (န) [ဝနန္တံ + ဥဒက + ဒဿန]
 တော၌ ရေကိုမြင်ခြင်း။ ကန္တာရ ခိန္နဿ
 ဝနန္တဒကဒဿနသဝနေသု ဝိယ ပိတိ။ ပရိသံ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၄၁။

ဝနန္တောဒကဒဿန (န) [ဝနန္တံ + ဥဒက +
 ဒဿန] ဝနန္တဒကဒဿန-ကြည့်။ ကန္တာရ-
 ခိန္နဿ ဝနန္တောဒကဒဿနသဝနေသု ဝိယ
 ပိတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၀။
 မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ ဝနမေဝ ဝနန္တံ။ ဝိမတိ၊၁။
 ၇၂။

ဝန်ပတ္တ (န) [ဝန်+ပတ္တ]ဝန်ပတ္တ-ကြည့်။ ဝန်-
ပတ္တာနီတိ ယသ္မာ ယတ္ထ ဗျုပ္ပါဒယော အတ္တိ၊
တံ ဝန် တေပါလယန္တိ ရက္ခန္တိ၊ ဟသ္မာ တေဟိ
ရက္ခိဘတ္တာ ဝန်ပတ္တာနိ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၃၁။

ဝန်ပတ္တ (ပု၊န) [ဝန်+ပတ္တ။ ဝန်သု ပတ္တံ
ဂဟနဋ္ဌာနေ သေနာသန် ဝန်ပတ္တိ။မ၊ဋီ၊ ၂။၅၇။
အံ၊ဋီ၊ ၂။၅၇။ ဝန်ပြုတ္ထ-သံ။ ဝန်ပတ္တ-ရုံလျှင်
သဒ္ဓဗေဒနည်းနှင့် ညီ၏။] တောကျောင်း၊
ဝေး-တောအုပ်၌ဖြစ်- ကြောက်မက်ဖွယ်ရှိ
-ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းရုံ- အစွန်အဖျား
ဖြစ်- လူတို့၏ဥပစာမဟုတ်- အလွန်ဝေး-
သောကျောင်း။ “ဝန်ပတ္တ” နှင့် ဒုဗျာဒိတံ
သေနာသနာန် အဓိဝစနံ၊ “ဝန်ပတ္တ” နှင့် ဝန်
သဏ္ဍာနမေတသေနာသနာန် အဓိဝစနံ၊ “ဝန်
ပတ္တ” နှင့် ဘိသနကာနမေတ သေနာသနာန်
အဓိဝစနံ၊ “ဝန်ပတ္တ” နှင့် သလောမဟံသာ
နမေတ သေနာသနာန် အဓိဝစနံ၊ “ဝန်ပတ္တ” နှင့်
ပရိယန္တာနမေတ သေနာသနာန် အဓိဝစနံ၊
“ဝန်ပတ္တ” နှင့် မနုဿူပစာရာနမေတ သေနာ-
သနာန် အဓိဝစနံ၊ “ဝန်ပတ္တ” နှင့် ဒုရဘိသမ္ဘဝါ
နမေတ သေနာသနာန် အဓိဝစနံ။ အဘိ၊ဝိ။
၂၆၀။ ဝန်ပတ္တ ဒီ၊၁။၆၇။ အံ၊၁။၅၃၁။ အဘိ၊ဝိ။
၂၆၀။ မဟာနိ။ ၂၀) နှင့် ဂါမန္တံ အတိက္ကမိတွာ
မနုဿာန် အနုပစာရဋ္ဌာနံ၊ ယတ္ထ န ကသန္တိ
န ဝပန္တိ။ ဒီ၊ဌ။ ၂။၁၀၇။ အံ၊ဌ။ ၂။၃၇၃။ အဘိ၊
ဌ။ ၂။၃၅၁။ မဟာနိ၊ဌ။ ၇၃။ ပတ္တောတိ ဟိ
ပဉ္စတထ သမာနဘူမိ၊ ယော “သာန” တိပိ
ဝစ္စ ဘိ၊ ဘဿဒိသတ္တာ ပန မနုဿာနမသုဉ္ဇရဏ-
ဘူဘံ ဝန်၊ တသ္မာပတ္တသဒိသံ ဝန်ဝန်ပတ္တောတိ
ဝိသေသနပရိပိတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သိ၊ဋီ၊ ဘစ်၊
၂။၁၂၃။ ဝန်ပတ္တံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရတိ (မ၊
၁။၁၄၉) တိ မနုဿူပစာရာတိက္ကန္တံ ဝန်သဏ္ဍာ-
သေနာသန် နိဿာယ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော
ဝိဟရတိ။ မ၊ဌ။ ၁။၃၇၆။ ဝန်နိယဘိ ဝိဝေကကာ-
မေဟိ ဘဇိယတိ၊ ဝန်တေဝါ တေ အတ္တသမ္ပတ္တိ-

ယာ ဝသနတ္တာယ ယာစန္တော ဝိယ ဟောတိတိ
ဝန်၊ ပတိဋ္ဌ(ဟ) နှင့် တွေ ဝိဝေကကာမာ
ယထာဓိပေ ဘဝိသေသာဓိဂမေနာတိ ပတ္တံ၊
ဝန်သု ပတ္တံ ဂဟနဋ္ဌာနေ သေနာသန် ဝန်-
ပတ္တိ။ မ၊ဋီ၊ ၂။၅၇။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၅၇။ (-ဝိ၊ ၇။ ၂၉၀
ဒီ၊ ၂။၁၉၄၊ ၂၆၂။ ဒီ၊ ၂။၃၁။ မ၊၁။ ၂၀-၅၊ ၂၃၉။
သံ၊ ၂။၂၆၃။ အံ၊၁။၆၇။ အံ၊ ၃။၄၂၀။ ဒီ၊ဌ။ ၂။
၃၇၉။ ဒီ၊ဌ။ ၃။၁၇။ မ၊ဌ။ ၁။၁၁၆။ မ၊ဌ။ ၂။၁၁၉။
သံ၊ဌ။ ၃။၁၃။ အံ၊ဌ။ ၂။၂၆။ အံ၊ဌ။ ၃။၃၃။ ဒီ
ဋီ၊၁။ ၂၅၇။ ဒီ၊ဋီ၊ ၃။ ၁၅။ မ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၀၇။ မ၊ဋီ၊
၂။၅၇။ အံ၊ဋီ၊ ၂။၅၇။ အံ၊ဋီ၊ ၃။ ၃၅၂။

ဝန်ပတ္တကာရဏ (န) [ဝန်ပတ္တ + ကာရဏ]
တောကျောင်းတည်းဟူသော အကြောင်း။
ဝန်ပတ္တပရိယာယ-ကြည့်။

ဝန်ပတ္တဂူဟဏ (န) [ဝန်ပတ္တ+ဂဟဏ] ဝန်ပတ္တ
သဒ္ဓါ။ ဥဘယတ္တာပိ ဝန်ပတ္တဂူဟဏံ လက္ခဏ-
မတ္တံ။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၅၇။

ဝန်ပတ္တဒေသနာ (ထိ) [ဝန်ပတ္တ + ဒေသနာ]
တောကျောင်းကို -အကြောင်း-အစွဲ-ပြု၍
ဖြစ်သော ဒေသနာ။ ဝန်ပတ္တပရိယာယနှင့်
ဝန်ပတ္တကာရဏံ ဝန်ပတ္တဒေသနံ ဝါ။ မ၊ဌ။
၁။၃၇၆။ ဝန်ပတ္တံ အာရဗ္ဗ ပာတ္တာ ဒေသနာ
ဝန်ပတ္တဒေသနာ။ မ၊ဋီ၊ ၂။၅၇။

ဝန်ပတ္တနိဒ္ဓေသ (ပု) [ဝန်ပတ္တ+နိဒ္ဓေသ] ဝန်-
ပတ္တသဒ္ဓါ၏အနက်- တောကျောင်း-ကို
အကျယ်အားဖြင့်ပြခြင်း။ ဝန်ပတ္တနိဒ္ဓေသ
သလောမဟံသာနန္တိ ယတ္ထ ပဝိဋ္ဌဿ လောမ-
ဟံသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ဌ။ ၂။ ၃၅၁။

ဝန်ပတ္တပရိယာယ (ပု) [ဝန်ပတ္တ+ပရိယာယ]
(၁) တောကျောင်းတည်းဟူသောအကြောင်း၊
(၂) တောကျောင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်
သောဒေသနာ။ (၁)(၂) ဝန်ပတ္တပရိယာယံ

ဝေါ ဘိက္ခုဒေ ဒေသေသာမိ။ မ၊၁။ ၁၄၉။
ဝနပတ္ထပရိဘာယန္တိ ဝနပတ္ထကာရဏံ
ဝနပတ္ထဒေသနံ ဝါ။ မ၊၄။ ၁။ ၂၇၆။ ဝနပတ္ထံ
အာရဗ္ဗ ပဝတ္တာ ဒေသနာ ဝနပတ္ထဒေသနာ။
မ၊၄။ ၂။ ၅၇။

ဝနပတ္ထသဒ္ဒ (ပု) [ဝနပတ္ထ+သဒ္ဒ] ဝနပတ္ထသဒ္ဒါ။
ဝနပတ္ထသဒ္ဒေါ ဟိ သဏ္ဍာဘူတေ ရုက္ခသမ္မု-
ဟေဝိ ဝတ္တဘိ။ အံ၊၄။ ၂။ ၂၇။ အံ၊၄။ ၂။ ၃၅၂။

ဝနပတ္ထသုတ္တ (န) [ဝနပတ္ထ+သုတ္တ] ဝနပတ္ထသုတ်။
မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဗုဒ္ဓပဏ္ဍာသပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊
၇-သုတ်။ မ၊ ၁။ ၁၄၉-၅၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၆။

ဝနပန္နိ (ထိ) [ဝန+ပန္နိ] တောစဉ်၊ တောတန်း။

ဝနပန္နိအာကာရ (ပု) [ဝနပန္နိ+အာကာရ]
တောစဉ်- တောတန်း- ဇီ၊အသွင်သဏ္ဍာန်။
ဝနမာလာသင်္ခေပ-ကြည့်။

ဝနပဗ္ဗာရ (ပု) [ဝန+ပဗ္ဗာရ] တော၌ရှိသော
ချိုင့်ဝှမ်း၊ ရာအရပ်။ ဝနပဗ္ဗာရ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆)
န္တိ ဝနေ ပဗ္ဗာရံ။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၁၆။

ဝနပရိယန္တိ (ပု) [ဝန+ပရိယန္တိ] တောစွန်
တောဖျား၊ တော၏-အဆုံး-အစွန်အနား-
အစွန်အဖျား။ ထုဇာ မဟာဗလကာယပရိဝ-
တော ဟတ္ထ ဂန္တာ ဝနပရိယန္တေ ခန္ဓာဝါရံ
ဗန္ဓိက္ခာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၅။

ဝနပရိယောဂါဟန (န) [ဝန+ပရိယောဂါဟန]
ထောသို့သက်ဝင်ခြင်း။

ဝနပရိယောဂါဟနဒုက္ခ (န) [ဝနပရိယောဂါဟန
+ဒုက္ခ] ထောသို့ သက်ဝင်ခြင်းကြောင့်
ဖြစ်သောဆင်းရဲ။ အသံ တန္တိ တံ မဟာဇနေန
အနုဗန္ဓနဒုက္ခဉ္စေ ဝနပရိယောဂါဟနဒုက္ခ။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၉၈။

ဝနပုပ္ဖ (န) [ဝန+ပုပ္ဖ] တောပန်း၊ တော၌-
ဖြစ်-ပွင့်-သောပန်း။ ဝနမာလာသင်္ခေပ-
ကြည့်။

ဝနပုပ္ဖမာလာ (ထိ) [ဝနပုပ္ဖ+မာလာ] တော-
ပန်းကုံး၊ တောပန်းတို့၏ အစဉ်အတန်း။
ဝနမာလာပရိက္ခိတ္တ-ကြည့်။

ဝနပေါက္ခရဏိ (ထိ) [ဝန+ပေါက္ခရဏိ] တော
ရေကန်၊ တောအုပ်၌ရှိသော-ရေကန်-လေး
ထောင့်ကန်။ ဝနပေါက္ခရဏိ ဒိသ္မာ ပါနီ၊ သံ
ပိုဝတိ နှာယတိ။ အ၊ ၃။ ၄။ ၂။ ၂၄၇။

ဝနပုဂ္ဂမ္ဘ (ပု) [ဝန+ပုဂ္ဂမ္ဘ] တောအုပ်၊ တော-
ချို၊ တော-၏-၌-ကြီးပွားသောချို။ ဝနပု-
ဂ္ဂမ္ဘယထာ ဖုဘိတဂေ။ ခုဒ္ဒက။ ၇။ သုတ္တန်။
၃၁၄။ ဝနဿ၊ ဝနေ ဝါ ပဂ္ဂမ္ဘော ဝနပုဂ္ဂမ္ဘော။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁။ ၁။ ပဂ္ဂမ္ဘော ဝနပုဂ္ဂမ္ဘော၊ ဝနေ
ပဂ္ဂမ္ဘော ဝနပုဂ္ဂမ္ဘော။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။

ဝနပုဂ္ဂမ္ဘဒဏ္ဍက (ပု) [ဝန+ပုဂ္ဂမ္ဘ+ဒဏ္ဍက]
ချိုငယ်၊ ချိုကြီး၊ သစ်ပင်။ အင်္ဂုလိဝေဋ္ဌကော
ဝိယ ဝနပုဂ္ဂမ္ဘဒဏ္ဍကေ ဝေဋ္ဌေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၀။
ဝိ၊ သင်္ဂါ၊ ၈။ ၈။ ဝနန္တိ ခုဒ္ဒကော ဂစ္ဆော-ပဂ္ဂမ္ဘော-
တိ မဟာဂစ္ဆော၊ ဒဏ္ဍကောတိ ရုက္ခော ဒဏ္ဍ-
ယောဂတော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂။

ဝနပုဂ္ဂိစ္ဆန္တ (တိ) [ဝန+ပုဂ္ဂိစ္ဆန္တ] တောဖြင့်-ဖုံး
လွှမ်း-ဖုံးကွယ်-အပ်သော။ တသ္မာ ဂမ္ဘိရေ
ဒရိမုခေ ဝနပုဂ္ဂိစ္ဆန္တေ.... ဝသိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၀၆။

ဝနပုတိ (ပု) [ဝန+ပုတိ။ ထိ-၌ ဝနပုတိနိ။
ဝနဿ ပတိ ဝနပုတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။ နိတ်၊ သုတ္တံ။
၉၉။ အလို ပ-ကိုမ-ပြု၍ “ဝနပုတိ” ပါဠိလည်း
သင့်။ ဝနသ္မာ-သံ။ ဝနပုတ္တ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ]
(၁) တောစိုးသစ်ပင်၊ တော၏-အရှင်သခင်-

အကြီးအကဲ-ဖြစ်သောသစ်ပင်။(၂) တော
စိုးသစ်ပင်၊တောစိုးသစ်ပင်စောင့်နတ်။ (၃)
တောစိုးသစ်ပင်၊ လူတို့-သိမ်း ဆည်း အပ်-
သုံးဆောင်အပ်- ပိုင်ဆိုင်- သောသစ်ပင်။
(၄) သစ်ပင်သာမန်။ (၅) တောအုပ်။

(၁) တောစိုးသစ်ပင်၊ တော၏-အရှင်
သခင်- အကြီးအကဲ- ဖြစ်သော သစ် ပင်။
တံ ရုက္ခာ ဥပနိဿာယ၊ဝစန္ဒေ တေ ဝနပွတိ။
အံ၊၁။၁၂။ ဝနပွတိတိ ဝနဇေဋက။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ ဝနပွတယော (အံ၊၂။၄၇၄) တိ
ဝနဇေဋကရုက္ခာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀။ (-ဇာ၊၁။၁၇။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၇)။ (၂) တောစိုးသစ်ပင်၊တောစိုး
သစ်ပင်စောင့်နတ်။ စေတေယျရူပံ စေတေသိ၊
ဘဒ္ဒသာလ ဝနပွတိ၊ ဇာ၊၁။ ၂၄၃။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၅၅။ (၃) တောစိုးသစ်ပင်၊ လူတို့-သိမ်း
ဆည်း အပ်-သုံးဆောင်အပ်-ပိုင်ဆိုင်-သော
သစ်ပင်။ ဝနပွတိ နာမ ယော မနုဿာနံ
ပရိယဟိတော ဟောတိ ရုက္ခော ပရိဘော-
ဂေ။ ဝိ၊၁။၆၃။ ဝနဿ ပတိတိ ဝနပွတိ။
ဝနဇေဋကရုက္ခာသေတံ အဓိဝစနံ။ ဣပပန
သဗ္ဗေပိ မနုဿေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတရုက္ခော
အဓိပေတော အမ္မလဗုဇပနသာဒိကော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၃၀၃။ (၄) သစ်ပင်သာမန်။ ဝိနာ ပုပ္ဖံ
ဖလဂ္ဂါဟိ၊ ရုက္ခေ ရုက္ခေ ဝနပွတိ။ဓာန်။ ၉၀၃။
(၅) တောအုပ်။ ဝနဉ္စ သေလဉ္စ ဝနပွတိ-
နိဉ္စ။ ဇာ၊၂။၁၁။ ဝနပွတိနိဉ္စာဘိ ဝနပွ တိနိ
စ ဝနသဏ္ဍေ စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၃၇။

ဝနပွတိကထာ (ထိ) [ဝနပွတိ+ကထာ] ဝနပွ-
တိကထာ၊ တောစိုးသစ်ပင်ကို-ဆိုရာ-ဆို
ကြောင်း-ဖြစ်သောစကား။ ဝိနယပိဋက၊
ပါရာဇိကပါဋိ၊ ၁-ကဏ္ဍ၊ ၂-ပါရာဇိက။ ဝိ၊
၁။၆၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၃-၄။ ဝဇီရ။ ၁၃။
သာရတ္ထ၊ ၂။၁၄။ ဝိမတိ၊၃။၁၈၇။ ဝိနပွတိ-

ကထာယ အာဂတံ ပရသန္တကံ ဝနပွတိ
ဝတ္ထံ။ ဓာ၊ရတ္ထ၊၃။၇၉၀။

ဝနပွတိဇေဋက (ပု) [ဝနပွတိ+ဇေဋက] တော
စိုးသစ်ပင်၊ တော၏-အရှင်သခင်-အကြီး
အကဲ-ဖြစ်သောသစ်ပင်။ သာလဏုဗေမူလေတိ
ဝနပွတိဇေဋကဿ မူလေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၀။ ဝနပွ-
တိဇေဋကေ ဥပါဒါယ သဗ္ဗေယု...သိဒဿိ"ယု။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၆၁။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၃၀)။

ဝနပွတိဇေဋကရုက္ခ (ပု) [ဝနပွတိဇေဋက+ရုက္ခ]
ဝနပွတိဇေဋက-ကြည့်။ ဣပပန ဝနပွတိ-
ဇေဋကရုက္ခော အဓိပေတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။
(-ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၇)။

ဝနပွတိနိ (ထိ) [ဝနပွတိ+ဣနိ] ဝနပွတိ-၅-
အနက်ကြည့်။

ဝနပွဒေသ (ပု) [ဝန+ပဒေသ] တောအရပ်
ဒေသ။ ဣမသ္မိ ဝနပွဒေသေ ဟိတ္ထိဿန္တိ
ဝိစရိဿန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၆၉။

ဝနဗဟုလ (တိ) [ဝန+ဗဟုလ] များသော-
တောရှိသော။ သော ဟိ ဝနဗဟုလဘာယ
“ဝန”န္တိ ဝုက္ခော။ ဧဝရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၀။ (-မ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။၃၂၄)။

ဝနဗဟုလ္လ (န) [ဝနဗဟုလ+ဏျ၊ ဏျပစ္စည်း
သတ္တ။] ဝနဗဟုလ-ကြည့်။ သော ဟိ ဝန-
ဗဟုလ္လဘာယ “ဝန”န္တိ ဝုက္ခော။ အပ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ၂၇၇။

ဝနဘက် (ပု) [ဝန+ဘက်] တောမှချိုးယူအပ်
သော လက်ဆောင်၊ တောမှချိုး၍ ဆောင်
ယူအပ်သောပန်း၊ သစ်သီး စသည့်လက်
ဆောင်။ ဝနဘဂေန ဘိက္ခဝေ ဣတ္ထိ ပုရိသံ
ဗန္ဓတိ။အံ၊၃။၃၈။ ဝနဘဂေနာတိ ဝနတော

ဘဉ္စဟော အာဟဋေန ပုပ္ဖလသဒိပဏ္ဍာကာ-
ရေန။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၇။ (ဝိ-ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၄။
၁၁၆)။

ဝနဘင်္ဂိယ (တိ) [ဝနဘင်္ဂိယ] ဝနဘင်္ဂိယ
အနုဘိတူ။ ဝနဘင်္ဂိယန္တ ပုပ္ဖလသဒိ ဝန-
တော ဘဉ္စဟော အာဟဋေ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၄။
ဝနဘင်္ဂိယန္တ ပါ၊ ဘိ၊ တိ၊ ကံ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၉။
(-ကံ၊ ဝိ၊ သိ၊ ၂။ ၆)။

ဝနဘာဝ (ဘိ) [ဝန + ဘာဝ] (၁) ဘောဉ္စ
အလိဘန္တရိယော။ (ပု) (၂) တော၏
အဖြစ်။ (၁) ဝနဘာဝေါတိ ဟိ ဝနဇ္ဈာ-
သယောတိ ကတ္ထော။ အနု၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၁။ (၂)
ပဉ္စကာမဂုဏာဒိနံ ဝနဘာဝေါ စ တဏှာနံ
ဝနဘာဝေါ စ ကေန အမေဟိ သဒ္ဓဟိ-
တဗ္ဗော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၅။

ဝနဘူတ (ပု၊ န) [ဝန + ဘူတ] တောဖောင့်နတ်၊
တောဉ္စ-ဖြစ်-နေ-သောနတ်။ ဝနဘူတာနိ
(ဇ၊ ၁၊ ၉၅)တိ ဝနေ နိဗ္ဗတ္တဘူတာနိ။ ဇ၊
၉၊ ၁၊ ၁၀။

ဝနမက္ကဋ (ပု) [ဝန + မက္ကဋ။ ထိ-ဉ္စ ဝနမက္ကဋ]
တောမျောက်၊ တောဉ္စ - ကျင်လည် -
ကျက်စား - သောမျောက်။ ဝနမက္ကဋော
ဝိယ အညံ ဂဏှာတိ အညံ မုဉ္ဇတံ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၆။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၆)။

ဝနမက္ကဋလောလ (တိ) [ဝနမက္ကဋ + လောလ]
တောမျောက်ကဲ့သို့ - လျှပ်ပေါ်-
လော်လီ - ဆော့ - မတည်ငြိမ်-တုန်လှုပ်-
သော၊ ဇိတ်။ ဝနမက္ကဋလောလဿ၊ န စိတ္တဿ
ပသံ ဝဇေ။ ဝိ၊ သု၊ ဒိ၊ ၁။ ၃၇။

ဝနမက္ကဋသဒိသ (တိ) [ဝနမက္ကဋ + သဒိသ]
တောမျောက်နှင့်တူသော (စိတ်)။ အဝိတ

ရာဂေန သုဒ္ဓန္တိဝါရယံစိတ္တံ စလံ မက္ကဋသန္တိဘံ
ဝနမက္ကဋသဒိသံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇၀။

ဝနမဇ္ဈ (န) [ဝန + မဇ္ဈ] (၁) တော၏အလယ်။
(၂) သုသာန်၏ ကလယ်။ (၁) သစေ ပန
ဝနမဇ္ဈေ ဝိဟာရံ ကဏေန္တိ၊ ဝနံ န ကိစ္ဆေ-
တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၀၂။ (၂)
ဝနမဇ္ဈေ (ဝိမာန၊ ၁၁၂။ ပေတ။ ၁၄၆။ ဇာ၊
၁။ ၂၁၇)တိ သုသာနမဇ္ဈေ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၆၀။

ဝနမဇ္ဈဂတ (တိ) [ဝနမဇ္ဈ + ဂတ] တော၏
အလယ်သို့ - သွား- ဆုတ်- သော၊ သူ။
ဝနမဇ္ဈဂတာ ကော၊ ပုရိသံ န ဂဝေသသိ။
သံ၊ ၁။ ၁၃၁။

ဝနမဇ္ဈပုတ္တ (တိ) [ဝနမဇ္ဈ + ပုတ္တ] ဝနမဇ္ဈဂတ-
ကြည့်။ ဝေဟာယသာ တေ ဝနမဇ္ဈပုတ္တာ
(ဒိ၊ ၂။ ၂၀၇)တိ တေ အာကာသေန ဝ ဣမံ
မဟာဝနံ သမ္ပတ္တာ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၂။

ဝနမတ္ထက (န) [ဝန + မတ္ထက] တော၏အထက်
(အရပ်)။ မုဒေနဿ ဂဟိတဂေါစရံ ဆဉ္စာ-
ပေဘူာ ကောဋသိမ္ပလိ သန္ဓာယ ဝနမတ္ထ-
ကေန ပါယာသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇။

ဝနမန္တရ (န) [ဝန + အန္တရ] ပနန္တရ-ကြည့်။
ဝနမန္တရသ္မိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၆၆)န္တိ ဝနအန္တရေ။
အဗ္ဗဝနမဇ္ဈေတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၅။
(-ထေရိ၊ ၃၀၉။ ထေရိ၊ ဋ္ဌ၊ ၈၃)။

ဝနမလ္လိကာ (ထိ) [ဝန + မလ္လိကာ] တောပေယံ၊
တောကြက်ရုံး။ ဝနမလ္လိကာမနင်္ဂဏမနဝဇ္ဇ-
ဘဏ္ဍိသုရုစိရဘင်္ဂိနိမာလာမလျဓရေ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၅။ သေပာလိကာ နိလိကာထ၊
အပေ္တိဋ္ဌာ ဝနမလ္လိကာ။ ဓာနံ။ ၅၇။ ဒွယံ
ဝနမလ္လိကာယံ။ ဓာနံ၊ ၆။

ဝန်မဟိံသ (ပု) [ဝန် + မဟိံသ။ ထိ - ဝန်မဟိံသ။] တောကျွဲ၊ တော၌ ကျင်လည် ကျက်စားသောကျွဲ။ မဟိံသော ပဝန်စာရ- ကောတိ မဟာဝန်စာရိ ဝန်မဟိံသော ယဒါ ဟောမိတိ ယောဇနာ။ စရိယာ၊ ငွေ။ ၁၃၈။ (-ဇာ၊ ငွေ၊ ၃။ ၂၅၊ ၃၀ ၂။ မ၊ ငွေ၊ ၃။ ၂၅၄)။

ဝန်မဟိံသသာတနံ (န) [ဝန်မဟိံသ + သာ- တနံ] တောကျွဲကို သတ်ခြင်း။ ဝန်မဟိံ- သသာတနံ ဝိယ နိဝေဒကဝိက္ခမ္ဘနာဒိနိ သမ- နုပဿတော ဝိသေသတာဂိသံ ဘဝေယျ။ မ၊ ငွေ၊ ၄။ ၄၁။

ဝန်မဟိံသဇာတိ (ထိ) [ဝန်မဟိံသ + ဇာတိ] တောကျွဲမျိုး၊ တောကျွဲ၏ အမျိုးဇာတ်။

ဝန်မဟိံသဇာတိ (တိ) [ဝန်မဟိံသ + ဇာ- တိ] တောကျွဲ- ၏- အမျိုးဇာတ်ရှိသော။ ဘိဒဿနောတိမဟာသရိရတာယဝန်မဟိံ- သဇာတိတာယ စ ဘယာနကဒဿနော။ စရိယာ၊ ငွေ။ ၁၃၈။

ဝန်မဟိံသာနုဗန္ဓန (ထိ၊ န) [ဝန်မဟိံသ + အနုဗန္ဓန။ ထိ - ဝန်မဟိံသာနုဗန္ဓနာ။] တောကျွဲ၏ နောက်သို့ - အစဉ်တစိုက်- တစိုက်စိုက်- လိုက် ခြင်း။ တတ္ထပုရိသဿသတ္တိ ဂဟေတွာ ဝန်မဟိံသာနုဗန္ဓနံ ဝိယ... စတုတ္ထ- ဇ္ဈာနဿ ပရိကမ္မကရဏံ၊ မ၊ ငွေ၊ ၄။ ၄၁။

ဝန်မာမက (ဟိ) [ဝန် + မာမက] တော၌နေ ခြင်းကို- ခင်မင်- မြတ်နိုး- ချစ်ခင်- တွယ် တာ- တတ်သော၊ သူ။ ဘဒ္ဒေကရတ္တိ သုတောန သံဝိဂ္ဂေါ ဝန်မာမကော။ အပ၊ ၂။ ၁၆ ၂။

ဝန်မာလပရိက္ခိတ္တ (တိ) [ဝန်မာလာ + ပရိက္ခိ- တ္တ] တောပန်း အစဉ်အတန်းတို့ဖြင့်- ခြံရံ- ဝန်းရံ- ကာရံ- အပ်သော။ ဝန်မာလပရိက္ခိ-

အဘိဓာန် (အ-ဇက်) ၄၅- ပ-မ-သ-စ

တ္တ(သံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၈၈) ၌ မနောဟဏပိ ဝန်ပုဗ္ဗ မာလာဟိ ပရိက္ခိတ္တံ။ သံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂၄၀။

ဝန်မာလာ (ထိ) [ဝန် + မာလာ] တောပန်း၊ တော၌- ဖြစ်- ပွင့်- သော ပန်း။ ပရိက္ခေပ- ကရုဏတ္ထာယာတိ ဝန်မာလာဟိ သဒ္ဓိံ ဒဗ္ဗေဟိ ဝေဒိယာ ပရိက္ခေပနတ္ထာယ။ မ၊ ငွေ၊ ၃။ ၆။

ဝန်မာလာသင်္ဃေပ (ပု) [ဝန်မာလာ + သင်္ဃေ- ပ တောပန်းအသွင်၊ တောစဉ်တောတန်း အသွင်၊ တောပန်းတို့ဖြင့် သိက္ခိအပ်သော ပန်းကိုးအသွင်။ ဝန်မာလာသင်္ဃေပေနာ (ဒီ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂၆၈) တံ ဝန်ပုဗ္ဗေဟိ ဂန္ဓိတမာလာ- နိယာမေန။ ဒီ၊ ငွေ၊ ၁။ ၃၂၉။ ဝန်ပန္နိအာကာ- ရေနာတိ အတ္ထောသိ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂။ ၃၁၄။

ဝန်မာသိ (ပု) [ဝန်မာလာ + ဤ။ ဝန်မာလာ အတ္တိ ယဿာတိ ဝန်မာလိ သိရိကဏှော။ ကပ္ပဒ္ဓုမ။] ဗိသနိုးနတ်။ ပရိသောတ္တမော၊ ဝန်- မာလိ သုယာမုနော ဣစ္စာဒိနိ ဝိသဏုနာ- မာနိ။ ဓာနိ၊ ငွေ၊ ၁။ ၆- ၇။

ဝန်မိဂ (ပု) [ဝန် + မိဂ] တောသမင်၊ တော၌ ဖြစ်သော- သားကောင်- သမင်။ အယထာ- ဘုစ္စနိမိတ္တဂါဟကတော ဝန်မိဂါ ဝိယ။ အဘိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၀ (-မ၊ ငွေ၊ ၂။ ၇၂)။

ဝန်မုတ္တ (တိ) [ဝန် + မုတ္တ] တဏှာဟူသော တောမှ လွတ်သော၊ သူ။ ယော နိဗ္ဗဓထော ဝန်မိမုတ္တော၊ ဝန်မုတ္တော ဝန်မေဝ ဓာဝတိ။ ဓမ္မ။ ၆ ၂။ ဓမ္မ၊ ငွေ၊ ၂။ ၃၃၆။

ဝန်မူလ (န) [ဝန် + မူလ] (၁) တောတောင် ခြေရင်း။ (၂) တောသစ်မြစ်၊ တော၌ဖြစ် သော သစ်ပင်၏ အမြစ်။ (၃) ဝိဇ္ဇာသိ ဝန်မူလသို့၊ သောယံ ဝိဒ္ဓေါ ဣမာ သေတိ။

ဇောဝ။ ၂၇၈။ ဇောဋ္ဌ၊ ၂၇၄။ (၂) ယထာ မဟာရာဇ အတိပဝရကာယ ဒိဗ္ဗ ဝနမူလံ ဂဟိတံ ဟတ္ထပါသေ ဌိတာနံ ပရဇနာနံ န ဒဿယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇၀။

ဝနမူလဖလဘက္ခ (တိ) [ဝနမူလဖလ+ဘက္ခ] တောသစ်မြစ်၊ သစ်သီးဟူ၍ အစာရှိသော တောသစ်မြစ်၊ သစ်သီးကို စားသော သူ။ ဟိမဝတီ ပဉ္စသဘတာပသာ...ဝနမူလဖလ-ဘက္ခာ ဟုတွာ။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၄၆။

ဝနမူလဖလဟာရက (တိ) [ဝနမူလဖလ+ဟာရက။ ထံ-ဋ္ဌ... ဟာရိကော။] ဖောသစ်မြစ်-သစ်သီးကို ဆောင်တယ်သော သူ။ အဟောဝတ ရေ ဇဋ္ဌိနိ၊ ဝနမူလဖလဟာရိကေ။ ဇော၊ ၂။ ၃၅၅။ ဇောဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၆။

ဝနမူလဖလဟာရိယ (တိ) [ဝနမူလဖလ+ဟာရိယ] တောသစ်မြစ်၊ သစ်သီးကို ဆောင်တတ်သော သူ။ အနိနာနိ ပရိဒဟိတွာ၊ ဝနမူလ-ဖလဟာရိယာ၊ ဇော၊ ၂။ ၃၆၀။ (-၃၆၉။ ဇောဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၆၊ ၃၆၆)။

ဝနမူလဖလဟာရ (တိ) [ဝနမူလဖလ+အာဟာရ] တောသစ်မြစ်၊ သစ်သီးဟူသော အစာအာဟာရရှိသော သူ။ ဝနမူလဖလဟာရောယာပေတိ ပဝတ္ထုဖလဘောဇီ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၅၇။ ဒိ၊ ၃။ ၃၃(-၆၁)။

ဝနယတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝန+ဏယ+တိ၊ ဝနယတိ-သံ။] ချစ်ခြင်းကို ဖြစ်စေ-ဆည်းကပ်စေ-တတ်၏။ ဝနယတိတံ ဝနံ၊ အတ္ထသမ္ပဒါယ... အတ္တနိ သိနေဟံ ဥပ္ပါဒေတိတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၉၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။

ဝနရတိ (တိ) [ဝန+ရတိ] တော၌-နှစ်ခြိုက်-မွေ့လျော်-ပျော်ပိုက်-ခြင်း။ အပိ ဇေဝါ ပန မေ ဇေတသံ သဒ္ဓံ သုတွာ ဝနရတိ နာမ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။

ဝနရာဇ (ပု) [ဝန+ရာဇ။ ဝနရာဇ-သံ။ တောဘုရင်=ခြင်္သေ့၊ ဝိလိပ္ပ။] တော-အရေး။ ဝနရာဇေဟိ (ဇော၊ ၂။ ၂၇၃)တိ ဝနရာဇိဟိ။ ဇော၊ ၄။ ၇။ ၁၇၈။

ဝနရာဇိ (သိ) [ဝန+ရာဇိ။ ဝနရာဇိ-သံ။ ဝဏသုဏ္ဏ-ပြာ၊ ဣဒ္ဓမာဂဓိ။] ဝနရာဇ-ကြည့်။ သိန္နု။ ဝ ဝနရာဇိနံ၊ ကိလေသမလဟာရကော။ အပ၊ ၂။ ၁၆၆။ (-ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၄)။

ဝနရာမဏေယျက (န) [ဝန+ရာမဏေယျက] ဥယျာဉ်-တော-၏ မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်။ အာဆမရာမဏေယျကံ ဝန-ရာမဏေယျကံ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၆၅။ မ၊ ၂။ ၂၉။ ၁။ ၃။ ၅၆။ ၁၇၁။ အံ၊ ၁။ ၃၇။ ၃၉။ မဟာနိ၊ ၉၇။ ၂၉၇။ ရာမဏေယျကန္တိ ရမဏိယဘာဝံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။

ဝနရက္ခက္ခန္ဓ (ပု) [ဝန+ရက္ခ+ခန္ဓ] တော၌ ဖြစ်သော သစ်ပင်တို့၏-အပေါင်း-အစု။ ဝနရက္ခက္ခန္ဓာဒိပ္ပဒါလနော အတိဝါတောနာမ အတ္ထိ။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၃၀။

ဝနရက္ခက္ခန္ဓ (ပု) [ဝနရက္ခ+ဂစ္ဆ] တောစဖြစ်သော သစ်ပင်ချို၊ ကဏ္ဍဝတ္တနီတိ ၌ လဒ္ဓနာမော အဂ္ဂိ ဝနရက္ခက္ခန္ဓေ ဒဟန္တော ကာလေန ကာလံ ဥပဂစ္ဆတိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၂။

ဝနဇရာပ (တိ) [ဝန+ဇရာပ] တောဥယျာဉ် (=ဆစ်ပင်၊ ဝါးပင်)ကို စိုက်ပျိုးသော သူ။ ဝနဇရာပိ (သံ၊ ၁။ ၃၀။ အဘိ၊ က။ ၂၅၈၊ ၃၂၁

တိ သယံ ဇာတေ...ဆာယူပဂေ ရုက္ခေ
ဘေပေတွာ ဒဒမာနာပိ ဝနရောပါယေဝ
နာမ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၃။

ဝနရောပသုတ္တ (န) [ဝနရောပ+သုတ္တ] ဝန-
ရောပသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သံ၊ ၁။ ထာဝဂ္ဂ-
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်။ ၇-သုတ်။ သံ၊ ၁။
၃၀-၁။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၃-၄။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၁၂၃-၄။

(၎င်းသုတ်သည်- (၁) အဘယ်သူတို့
အား နေ့ရောညဉ့်ပါ အမြဲ ကုသိုလ်ကောင်းမှု
တိုးပွားပါသနည်း။ (၂) အဘယ်သူတို့သည်
တရား၌ တည်ပါကုန်သနည်း။ (၃) အဘယ်
သူတို့သည် သီလနှင့် ပြည့်စုံပါကုန်သနည်း။
(၄) အဘယ်သူတို့သည် နတ်ပြည်သို့ လား
ရောက်ရပါကုန်သနည်း-ဟူသော နတ်သား
တစ်ယောက်၏ အမေးကို (၁) ပန်းအာ-
ရာမ်၊ သစ်သီးအာရာမ် (=ပွင့်ပင်၊ သီးပင်)
စိုက်ပျိုးသူ၊ တော (သစ်ပင်၊ ဝါးပင်)
စိုက်ပျိုးသူ၊ ဝံတားခင်းသူ၊ ရေအိုးစင်
တည်သူ၊ ရေတိုင်း၊ ရေကန်တူးသူ၊ ကျောင်း
ကန် ဇရပ်ဘန်ဆောင်း ဆေးကပ်လုပ်လှူဒါန်း
သူတို့အား တာဝရကုသိုလ်ဖြစ်ကာ နေ့ရော
ညဉ့်ပါ အမြဲ ကုသိုလ်ကောင်းမှု တိုးပွား၏။
(၂) ထိုသူတို့သည် တရား၌ တည်ကုန်၏။
(၃) သီလနှင့် ပြည့်စုံကုန်၏။ (၄) နတ်ပြည်
သို့ လားရောက်ရကုန်၏ဟု ဘုရားရှင် ဖြေ
ကြားတော်မူသောသုတ် ဖြစ်သည်။)

ဝနဝတ္ထ (ပု) [ဝန+ဝတ္ထ] ဝနဝတ္ထထေရ်။ (ဝတ္ထ
ကား ယင်းမထေရ်၏ နာမည်ရင်းဖြစ်၍
တော၌ မွေ့လျော်ခြင်းကြောင့် “ဝနဝတ္ထ”ဟု
ထပ်ဆင့်အမည်ဖြင့် ထင်ရှားသည်။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၂။) စူဠဝစ္ဆော၊ မဟာဝစ္ဆော၊ ဝန-
ဝစ္ဆော စ သီဝကော။ ထေရ၊ ၂၂၄။ (-အပါ၊
၂။ ၁၆၈)။

ဝနဝတ္ထထေရ (ပု) [ဝနဝတ္ထ+ထေရ] ဝနဝတ္ထ
ထေရ်။ (က) ကပိလဝတ်ပြည် ဝတ္ထဂေါတ္တ
ပုဏ္ဏား၏ သား ဂေါတမဘုရားလောင်းနှင့်
မြေမှန်ကစားဖက်ဖြစ်၍ သီဝကသာမဏေ၏
ဦးလေးဖြစ်သော ဝနဝတ္ထထေရ်။ (ခ)
ရာဇဂြိုဟ်ပြည် စည်းစိမ်ဥစ္စာကြွယ်ဝသော
ပုဏ္ဏား၏ သားဖြစ်သော ဝနဝတ္ထထေရ်။
(က) နီလဗ္ဗဝဏ္ဏာတိ အာယသ္မတော ဝန-
ဝတ္ထထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၁။
(-၇၄)။ (ခ) အစ္စောဒိကာ ပုထုသိလာတိ
အာယသ္မတော ဝနဝတ္ထထေရဿ ဂါထာ။
ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၂။

ဝနဝတ္ထထေရဂါထာ (ထိ) [ဝနဝတ္ထထေရ+
ဂါထာ] ဝနဝတ္ထထေရဂါထာ၊ ဝနဝတ္ထထေရ်
သည်-ရွာဆို-ကျူးရင့်-အပ်သော ဂါထာ၊
ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရဂါထာပါဠိ၊ ၁-နိပါတ၊
၂-၁၈၊ ၃-ဂါထာ။ ၁၂-၀၈၊ ၂-ဂါထာ။
ထေရ၊ ၂၂၃၊ ၂၄၄။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၁-၄၊
၂၇၂-၄။

ဝနဝဋ္ဌာက (ပု၊ န) [ဝန+ဝဋ္ဌာက] တော၌
-ပေါက် - ဖြစ် - ပွင့် - သော - ဦးဆောက် -
ဦးစိုက် - ပန်း။ ဝသုဓာ ယထာပုမေယျာ၊
စိတ္တာ ဝနဝဋ္ဌာကော။ အပါ၊ ၁။ ၁၂၆။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၉။

ဝနဝတ္ထ (ပု) [ဝန+ဝတ္ထ] တောအသွင်သဏ္ဌာန်။
ဝနဝတ္ထံ ဝါ ဒဿေတိ၊ သီဟဝတ္ထံ ဝါ
ဒဿေတိ။ ပဋိသံ၊ ၃၁၈။

ဝနဝတ္ထနာ (ထိ) [ဝန+ဝတ္ထနာ] တောကို-
ချီးကျူး - ချီးမွမ်း - ထောမနာပြု - ခြင်း -
ကြောင်း စကား၊ သဋ္ဌိမတ္တာဟိ ဂါထာဟိ
ဝနဝတ္ထနံ နာမ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။

ဝနဝရာဟ (ပု) [ဝန+ဝရာဟ]တောဝက်၊တော၌ ဖြစ်သော ဝက်။ သူကရမဒ္ဒဝံန္တိ ဝနဝရာဟဘယ မဒ္ဒမံသံ။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။၁၆၉။

ဝနဝသိတ (တိ) [ဝန+အဝသိက] တောကို- မှီခို-အားထား-အမှီပြု-၍နေသော၊ သူ။ ကော အရခည ဝနဝသိတော မုနိ။ သံ၊ ၁။၁၈၃။ ဝနဝသိတော မုနိတိ ဝနံ အာ- သိတော ဗုဒ္ဓမုနိ။ သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၄၄။

ဝနဝိသ (ပု) [ဝန+ဝါသ]တော၌ နေခြင်း၊ တောရ ဆောက်တည်ခြင်း။ သော မေ အာစရိယော နတ္ထိ၊ ဝနဝါသော နိရတ္ထကော၊ အပါ၊ ၂။၇၉။ ထေရ၊ဋီ၊၁။ ၃၂၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၁)။

ဝနဝါသသံက္လေသ (ပု) [ဝနဝါသ+သံက္လေသ= သံကိလေသ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၆၃။] ဘော၌ နေခြင်းကြောင့်- ညစ်ညူး- ညစ်နွမ်း- ဆင်းရဲ ပင်ပန်း-ခြင်း။ ပုဗ္ဗေတံ ဣတော ပုဗ္ဗေအတ္တနော ဝနဝါသသံက္လေသဉ္စ အနုဿ- ရံတွာ။ ဇာ၊ဋီ၊၇။ ၃၈၁။

ဝနဝါသိက (တိ) [ဝနဝါသိ+ဇိက] ဝနဝါသိ တိုင်း-သူ-သား။ ရက္ခိတတ္ထေရော ပန ဝန- ဝါသိ ဂန္ဓာ အာကာသေ ဌတွာ အနုမတဂ္ဂ- ပရိယာယ ကဿယ ဝနဝါသိကေ ပသာ- ဒေသိ။ ဝိ၊ဋီ၊၁။ ၅၀။

ဝနဝါသိက (တိ) [ဝန+ဝါသ+ဇိ=ဝနဝါသိ+ က။ ၂]တော၌ နေလေ့ရှိသော၊သူ၊အောက်ပုဒ် ကြည့်။

ဝနဝါသိကတိဿတ္ထေရ (ပု) [ဝနဝါသိက+ တိဿ+ထေရ]တော၌ နေလေ့ရှိသော တိဿ ထေရ်။ ဝနဝါသိကတိဿတ္ထေရံ အာရမ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ဋီ၊၁။ ၃၃၃။

ဝနဝါသိ(သိ)ဘိက္ခု (ပု) [ဝနဝါသိ+ဘိက္ခု] တော၌ နေလေ့ ရှိသောရဟန်း။ ငနဝါသိ- ဘိက္ခုနု၊ ပညပေသိ မဟာမတိ။ အပါ၊ ၁။ ၅၆။ ထေရ၊ ဋီ၊၁။ ၁၃၇။

ဝနဝါသိမိဂပက္ခိ (ပု) [ဝနဝါသိ+မိဂ+ပက္ခိ] တော၌ နေသော သားငှက်။ တံ ဝနဝါသိမိဂ ပက္ခိနံ နယနာမတပါနမိဝ ဖုဇဂဟံ နာမ နဂရံ ပါဝိသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋီ၊ ၄၃၄။

ဝနဝါသိ(သိ)ရဋ္ဌ (န) [ဝနဝါသိ+ရဋ္ဌ]ဝနဝါသိ တိုင်း။ ဝနဝါသိန္တိ ဝနဝါသိ(သိ)ရဋ္ဌ။ သာရ- ထ္ထ၊ ၁။ ၁၅၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂။

ဝနဝါသိ (တိ) [ဝန+ဝါသ+ဇိ။ ထိ-၌ ဝနဝါသိ- နိ၊ ဝနဝါသိန်-သံ၊ သက္ကတပိဋက။ ဣန္ဒိယ တောင်ပိုင်းရှိ ဇနပုဒ်ကဗုဇ် အမည်။]

(၁)တော၌ နေသော၊သူ။ (၂)ဝနဝါသိ တိုင်း။ (၃)(က)ဝနဝါသိထေရ်။ (ခ)ဝနဝါသိ မဟာတိဿထေရ်။ (ဂ) ဝနဝါသိတိဿ သာမဏေ=တိဿထေရ်။ (၃)ဝနဝါသိနော ဟတ္ထိအဿဂေါကဏ္ဍမိဂါဒယော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၃။ အံ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၉၃။ (၂)ရက္ခိတ တ္ထေရံ ဝန ဝါသိ ။ ဝိ၊ဋီ၊၁။ ၄၈။ ဝနဝါသိန္တိ ဝနဝါသိရဋ္ဌ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂။ (၃) (က)တေကိစ္စကာရိ ပိတု ဗန္ဓနာဂါရပု ဝေသနံ သုတွာ ဘိတော ပလာယိတွာ ဝနဝါသိတ္ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္ဓာ။ (ထေရ၊ဋီ၊ ၂။ ၈၅-သိ-မူ။) (ခ)ဝန ဝါသိ မဟာတိဿတ္ထေရော တံ ဒုတိယဒိဝေသ ပုစ္ဆိ။ အဘိ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၄၆။ သုတ္တနိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀။ အပါ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။ (ဂ)ဓမ္မသေနာပတိနော သဒ္ဓိဝိဟာရိကဿ ဝနဝါသိဿ တိဿ- သာမဏေရဿ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၁။

ဝနဝါသိ(သိ)တိဿ (ပု) [ဝနဝါသိ+တိဿ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ တတော ပိဏ္ဍပါတဒါယ- ကတိဿော----- ဝနဝါသိတိဿောတိ] တိဏိ နာမာနိ လဘိတွာ။ ဓမ္မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၈။

ဝနဝါသီ (သိ)တိဿသာမဏေရ(ပု) [ဝနဝါသီ
တိဿ+သာမဏေရ] ဝနဝါသီတိဿသာမ
ဏေ၊ တော၌ နေလေ့ရှိသော တိဿသာ
မဏေ။ ဝနဝါသီ(သိ)တိဿ သာမဏေရဿ
ဝတ္ထု၊ ဝိတ္ထာဒေရက္ခ။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၀၆။ သိဒ္ဓိ၊
သစ်၊ ၂၊ ၂၀၄။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၅

(ဝနဝါသီတိဿသာမဏေသည်- သာဝတ္ထိ
ပြည်၌ သာရိပုတ္တရာထေရ်၏ အလုပ်အကျွေး
ဖြစ်သော ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမတို့မှ
မွေးဖွားလာသော သတို့သား ဖြစ်သည်။
ထို သတို့သားလေး ပဋိသန္ဓေတည်စဉ်ကာလ၌
သူမိခင်အား သာရိပုတ္တရာ ထေရ်အမှူးရှိသော
ရဟန်း(၅၀၀)တို့ကို အိမ်၌ ပင်ပိတ်၍ ရေနှင့်
မရောသော နို့ဆန်ဆွမ်းကို လှူ၍ မိမိကိုယ်
တိုင်လည်း ပန်ရည်စွန်းသော အဝတ်တို့ကို
ဝတ်ရုံလျက် ရွှေခွက်ကိုယူ၍ နေရာအစွန်၌
နေကာ ရဟန်းတော်တို့၏ စားကြွင်းနို့ဆန်
ဆွမ်းကို စားသောက်လိုသော ချဉ်ခြင်း
ဖြစ်ပေါ်လေသည်။ မိဘ ဆွေမျိုးတို့သည်
တိဿ သတို့သားလေးအတွက် ပြုလုပ်အပ်
သော (၁) ပဋိသန္ဓေယူသော မင်္ဂလာ။ (၂)
မွေးဖွားသော မင်္ဂလာ။ (၃) အမည်မှည့်
သော မင်္ဂလာ။ (၄) ထမင်းခွန်ခြင်း မင်္ဂလာ။
(၅) နားဆွင်းခြင်း မင်္ဂလာ။ (၆) ပုဆိုး
ဝတ်ခြင်း မင်္ဂလာ။ (၇) ရောင်ဆုံးခြင်း
မင်္ဂလာ-ဟူသော မင်္ဂလာအခမ်းအနား ၇-
ပါးတို့၌ ရဟန်း(၅၀၀)တို့အား ရေမရော
သော နို့ဆန်ဆွမ်းကိုသာ လှူကြကုန်၏။
၇-နှစ်သားအရွယ်ရောက်၍ ရှင်ပြုသောအခါ
၌လည်း မိဘဆွေမျိုးတို့သည်ကျောင်းတော်
သို့ လာရောက်၍ ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာ
တော်တို့အား (၇) ရက်ပတ်လုံး ရေမရော
သော နို့ဆန်ဆွမ်းကိုသာ ကပ်လှူကြကုန်
၏။ မင်္ဂလာအခမ်းအနားတို့၌ မိဘဆွေမျိုးတို့
က နို့ဆန်ဆွမ်းကိုသာ ကပ်လှူကြခြင်း

သည် အခြားမဲ့ဘဝ ပုဏ္ဏားဖြစ်စဉ် အခါ၌
သာရိပုတ္တရာထေရ်အားလှူ အပ်သော နို့ဆန်
၏ အကျိုးဆက်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ တိဿ
သတို့သားလေးကို ရှင်ပြုသည့်အခါ သာရိ-
ပုတ္တရာထေရ်ကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရှင်ပြုပေးလေ
သည်။ ရှင်ပြုစဉ်အခါ၌ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာက
၎င်းအား တစပဉ္စကမဗ္ဗဋ္ဌာန်းကို ပြောဆို
သင်ကြား ပေးလေသည်။ သာမဏေပြု၍
(၈) ရက်မြောက်သောနေ့၌ သာဝတ္ထိမြို့တွင်း
သို့ ဆွမ်းခံဝင်သောအခါ မြို့သူမြို့သားတို့
သည် ပုဆိုး(၅၀၀)တို့ကို ခေါင်းခုပ်ပြုလုပ်၍
ခေါင်းခုနှင့်တကွ ဆွမ်းဝတ် (၅၀၀)တို့ကို
လှူဒါန်းကြကုန်၏။ နောက်တစ်နေ့၌လည်း
ကျောင်း၏ဥပစာသို့ လာရောက်၍ ထိုအတူ
လှူဒါန်းကြပြန်သည်။ ဤသို့လျှင် (၂) ရက်
တည်းဖြင့် သင်္ကန်းလျှာ ပုဆိုး(၁၀၀၀)နှင့်
တကွ ဆွမ်းဝတ် (၁၀၀၀)တို့ကို အလှူခံရရှိ
လေသည် ထိုရရှိသမျှသော သင်္ကန်းလျှာ
ပုဆိုး (၁၀၀၀)နှင့်တကွ ဆွမ်းဝတ်(၁၀၀၀)
တို့ကို ရဟန်းတော်တို့အား လှူဒါန်းလိုက်
လေသည်။ ဤကဲ့သို့ ပုဆိုး(၁၀၀၀)နှင့်တကွ
ဆွမ်းဝတ် (၁၀၀၀)တို့ကို အလှူခံရရှိခြင်း
သည် အခြားမဲ့ဘဝ ပုဏ္ဏားဖြစ်စဉ်အခါ၌
သာရိပုတ္တရာထေရ်အား လှူအပ်သောပုဆိုး
ကြမ်း၏အကျိုးဆက်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ တိဿ-
သာမဏေသည် နာသိဥတု အေးသောအခါ
၌ အအေးဒဏ် နှိပ်စက်သဖြင့် မီးလှုံနေကြ
သော ရဟန်းတို့အတွက် သာဝတ္ထိမြို့တွင်းသို့
ကမ္မလာ အလှူခံထွက်ခဲ့ရာ မြို့၏အပိတ်ပင်
လျှင် ကမ္မလာ(၅၀၀)တို့ကို အလှူခံရရှိလေ
သည်။ ဆက်လက်၍ မြို့တွင်းသို့ ဝင်ခဲ့ရာ
မြို့တွင်း၌လည်း ကမ္မလာ(၅၀၀)တို့ကိုအလှူ
ခံရရှိပြန်လေသည်။ ဤသို့တစ်နေ့တည်းဖြင့်
ပင်လျှင် ကမ္မလာ (၁၀၀၀) တို့ကို အလှူခံ
ရရှိလေသည်။ ထိုရရှိသမျှသော ကမ္မလာ
(၁၀၀၀) တို့ကိုလည်း ရဟန်းတော်တို့အား

လှူဒါန်းလိုက် ပြန်၏။ ဤကဲ့သို့ တစ်နေ့ တည်းဖြင့် ကမ္မလာ (၁၀၀၀) တို့ကို အလှူခံ ရရှိခြင်းသည် သူ၏အမည် မှည့်သောနေ့ ၌ သာရိပုတ္တရာထေရ် အား လှူဒါန်း ရသော အဘိုးတသိန်းထိုက်သော ကမ္မလာတစ်ထည် ၏ အကျိုးဆက်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

တိဿသာမဏေသည် ဇေတဝန်ကျောင်း တော်၌ သီတင်းသုံးစဉ် ဆွေမျိုးတော်စပ် သော ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့ မကြာဏေ လာ၍ စကားပြောကြသဖြင့် ရဟန်းတရား အားထုတ်ချိန်နည်းပါးသောကြောင့် မြတ်စွာ ဘုရားအထံမှ အရဟတ္တဖိုလ် အထိ ရောက်စေ နိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကြားနာ၍ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာကို ရှိခိုးပြီးလျှင် သပိတ် သင်္ကန်း တို့ကို ယူဆောင်၍ ယူဇနာ (၁၂၀) ဝေးကွာသော တောကျောင်းသို့ လွှား၍ ဝါဆိုသည်။ ထို တောကျောင်း၌ပင်လျှင် သီတင်းကျွတ်လသို့ ရောက်သောအခါ ပဋိသမ္ဘိဒါတို့နှင့် ကက္ခ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်။

တိဿသာမ ဏေသည် မိဘတို့အမည်မှည့်စဉ် အခါ “တိဿ” ဟူသော အမည်ကိုလည်း ကောင်း၊ ရဟန်းတော်တို့အား မိမိအလှူခံ ရရှိသော ဆွမ်းဝတ်(၁၀၀၀)တို့ကို လှူဒါန်း သောအခါ “ ပိဏ္ဍေပါဘ ဒါယကတိဿ ” ဟူသော အမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မလာ (၁၀၀၀)တို့ကို လှူဒါန်းသောအခါ “ကမ္မလာ ဒါယကတိဿ” ဟူသော အမည်ကိုလည်း ကောင်း၊ ဘောကျောင်း၌ နေသောအခါ “ဝနဝါသီတိဿ”ဟူ၍ အမည်ကိုလည်း ကောင်း ရရှိသည်ဖြစ်၍ ၇-နှစ်အတွင်း၌ အမည်(၄)မျိုးရရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးဖြစ်ပေ သည်။ ဓမ္မဋ္ဌာဝါ။ ၃၃၃-၄၅။)

ဝနဝါသီမဟာတိဿတ္ထေရ (ပု) [ဝနဝါသီ+ မဟာတိဿ+ထေရ] ဝနဝါသီမဟာတိဿ-

ထေရ်။ တော၌ နေလေ့ရှိသော မဟာတိဿ ထေရ်။ ဝနဝါသီမဟာတိဿတ္ထေရော တံ ဒုတိယဒိဝေပေ ပုစ္ဆိ။မဋ္ဌာဝါ။ ၂၆၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။

ဝနဝိကာသ (ပု) [ဝန+ဝိကာသ] တောအုပ်။ ဝနဝိကာသေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၁၈) တိ ဝနဗဠာ- ယော။ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၂။

ဝနဝိပုဟိန (တိ) [ဝန+ဝိပုဟိန] ထုဂစသည့် တောကို ပယ်ပြီးသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်- ကြည့်။

ဝနဝိမုတ္တ (တိ) [ဝန+ဝိမုတ္တ] ထုဂစသည့်တောမှ လွတ်ပြီးသော၊ သူ။ ဝနဝိပုဟိနော ဝနဝိ- မုတ္တော သဗ္ဗာနဝိတိဝတ္တောတိ နိဗ္ဗနော။ စူဠနိ။ ၂၀၃။

ဝနဝိဝရဂတ (တိ) [ဝန+ဝိဝရ+ဂတ] တဏှာ တည်းဟူသော တောအုပ်ကို - ဖြိုခွင်း- ဖျက်ဆီး- ဟင်းလင်းအပြင်ပြု - ၍ သွား တတ်သော၊ သူ။ ဗဒ္ဒဝိဝရဂတမိဝ ဒိဝသကရံ ဝနဝိဝရဂတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၄။

ဝနဝိဝိတ္တ (န) [ဝန + ဝိဝိတ္တ] တော၏ - ကင်းဆိတ်- ဆိတ်ငြိမ်... ဆိတ်ကွယ်- ခြင်း။အရညလက္ခဏယုတ္တတံ၊ ဇနဝိဝိတ္တကံ၊ ဝနဝိဝိတ္တမေဝ စ ဝိဘာဝေတိ။ ဒိ၊ ၃။ ၂။ ၁၅။

ဝနသံယုတ္တ (န) [ဝန+သံယုတ္တ] ဝနသံယုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၉-သံယုတ်။ သံ၊ ၁။ ၁၉၉-၂၀၇။ ဝနသံယုတ္တဿ ပဌမေ ကောသလေသု ဝိဟရတီတိ... တတ္ထ ဂန္ဓာ ဝိဟရတီ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။ (ဝနသံယုတ် သည် သံယုတ်ပါဠိတော်တို့အနက် ပထမ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၌ ပါဝင်၍ ယင်း၌ ၁၁-ကဏ္ဍရှိရာ ၉-ခုမြောက် ကဏ္ဍဖြစ်သည်။

ဝိဝေက၊ ဥပဋ္ဌာန၊ ကဿပဂေါတ္တ၊ သမ္မဟုလ၊
အာနန္ဒ၊ အနုရုဒ္ဓ၊ နာဂဒတ္တ၊ ကုလသရဏံ၊
ဝဇ္ဇိပုတ္တ၊ သဗ္ဗာယ၊ အကုသလဝိတက္က၊
မဇ္ဈန္ဒက၊ ပါကတိန္ဒြိယ၊ ဂန္ဓတ္ထေန-သုတ်ဟူ၍
၁၄-သုတ်ရှိသည်။ အကျယ်ကို ဆိုင်ရာသုတ်
တို့၌ ကြည့်။

ဝန်သဏ္ဍ (ပု) [ဝန် + သဏ္ဍ၊ ဝန်ရဏ္ဍ-သံ။]
တောအုပ်။ ယော ကောစိ အဝီတဆုဂေါ တံ
ဝန်သဏ္ဍ ပဝိသတိ။ ဝိ။ ၁။ ၉။ (- ၂၂၂-၃။
ဝိ။ ၃။ ၃၀-၄။ ဒိ။ ၃။ ၁၉။ မ။ ၁။ ၉၇။)

ဝန်သဏ္ဍစာရိ (တိ) [ဝန်သဏ္ဍ + စရ + နိ။ သိ-၌
ဝန်သဏ္ဍစာရိနိ။] တောအုပ်၌-လှည့်လည်-
ကျက်စား - သွားလာ - လေ့ရှိသော။ သူ။
ကာနနမ္ပိ ဝန်သဏ္ဍစာရိနိ။ ကောကိသာဝ
မဓရံ နိကူဇိဟ (ထေရီ။ ၄၀၉) ၌ ဝန်သဏ္ဍ
ဂေါစရစရဏေန ဝန်သဏ္ဍစာရိနိ။ ထေရီ။ ၄။
၂၁၉။

ဝန်သဏ္ဍပရိယာပန္န (တိ) [ဝန်သဏ္ဍ + ပရိယာ-
ပန္န] တောအုပ်၌ - အကျုံးဝင်-သက်ဝင်-
ပါဝင်-သော။ တတ္ထ ဝိဟာဏေပိ ဝန်သဏ္ဍ-
ပရိယာပန္နောတိ ဒဿတိ "ဝိဟာရဗန္ဓရံ
ပဝိဋ္ဌဿာ" တိ ဣမိနာ။ သိ။ ၄။ ၂။ ၂၉၄။

ဝန်သဏ္ဍမဏ္ဍိတ (တိ) [ဝန်သဏ္ဍ + မဏ္ဍိတ] တော
အုပ်ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ သော
ကိရ ဆာယုဒကသဗ္ဗန္ဓော ဝန်သဏ္ဍမဏ္ဍိတော
ရမဏိယော ဟောတိ။ ထေရီ။ ၄။ ၂။ ၂၉။

ဝန်သဏ္ဍမတ္တကာသန္န (တိ) [ဝန်သဏ္ဍ + မတ္တကာ
+ အာသန္န] တောအုပ်၏ ထိပ်ဖျားအရပ်နှင့်
နီးသော (အရပ်)။ နာတိဥစ္စေန နာတိနိစေန
ဝန်သဏ္ဍမတ္တကာသန္နေန အာကာသပုဒေ-
သေန ဥပသောဘယမာနံ ပိယ။ ဒိ။ ၄။ ၂။ ၂၁၁
မ။ ၄။ ၁၅၃။

ဝန်သဏ္ဍဝါသိက (တိ) [ဝန်သဏ္ဍဝါသိ + က]
တောအုပ်၌-နေ-နေလေ့ရှိ-သော။ သူ။
သော ကိရ ဝန်သဏ္ဍဝါသိကာ ဘုမ္မဒေဝတာ
.... နိသိန္ဓေ ပဿတိ။ သံ။ ၄။ ၁။ ၂၆-၇။

ဝန်သဏ္ဍဝါသိ (တိ) [ဝန်သဏ္ဍ + ဝသ + ဝေါ။
ထိ-၌.... ဝါသိနိ။] တောအုပ်၌နေလေ့ရှိသော
သူ။ အယံ ဒေဝတာ ဝန်သဏ္ဍဝါသိနိ။ သံ။ ၄။
၁။ ၅၀။

ဝန်သန္နိသိတ (တိ) [ဝန် + သန္နိသိတ] တောကို
-၌-မှီသော။ ဝန်သန္နိသိတမက္ကဋ္ဌသဒိသေန
စိဒ္ဓေါန စ အဘိရမိတတ္တာ။ အနုရု။ ၂။ ၄၄။

ဝန်သဘာဂ (န) [သဘာဂ + ဝန်။ ရွှေနောက်
ပြန်၍ "ဝန်သဘာဂ" ဖြစ်၏။] တူသော အဘို့
ရှိ-သင့်လျော်-လျှောက်ပတ်-သော တော။
ဝန်သဘာဂ (အံ။ ၄။ ၁။ ၇၅) ၌ သဘာဂံ ဝန်၊
သဘာဂန္တိ စ သပ္ပိယန္တိ အတ္ထော။ အံ။ ၄။ ၁။
၁၆၂။

ဝန်သမညာ (တိ) [ဝန် + သမညာ] တောဟူ
သော အမည်။ ရုက္ခသမုဒါယဿ ဟိ ဝန်-
သမညာ။ သိ။ ၄။ ၁။ ၂။ ၄၅၅။

ဝန်သမိဒ္ဓ (န) [ဝန် + သမိဒ္ဓ] (ဝေဠုဝန်)
ဥယျာဉ်၏ ပြည့်စုံခြင်း။ တံ သုတွာ ဝန်-
သမိဒ္ဓံ မမ သောဘမနောဟရံ။ အပ။ ၂။
၂၅၅။ ထေရီ။ ၄။ ၁၃၅။

ဝန်သမ္ပန္န (တိ) [ဝန် + သမ္ပန္န] တော-ဥယျာဉ်
-နှင့်ပြည့်စုံသော။ အာဆုမသမ္ပန္နံ ဝန်သမ္ပန္နံ
ပေါက္ခရဏိသမ္ပန္နံ ဥဒ္ဓါပဝန္တံ ရမဏိယံ။ သံ။ ၁။
၃၂၃။

ဝန်သဝုယ (တိ) [ဝန် + သဝုယ = သဟ + အဝု-
ယ။] ဝန်ဟူသော အမည်ရှိသော။ (က) မြို့၊
ဟနမြို့။ (ခ) ထေရီ။ ဝန်ဝစ္ဆထေရီ။ (က) ဝန်-

သဝှယ(သုတ္တန်၊ ၄၃၂။ စူဠနိ၊ ၄) နိ ပဝနနဂရံ
ဝုစ္စတိ၊ ဝနသဝတ္ထိန္တိ ဧကေ။ သုတ္တန်၊ ၄၂။
၂၉၈။ (ခ) ဇေန္တော စ ဝတ္ထဂေါတ္ထော စ၊
ဝတ္ထော စ ဝနသဝှယော။ ထေရ်၊ ၂၄၆။

ဝနသခါ (ထိ) [ဝန+သခါ] တောသစ်ခက်၊
တော၌ဖြစ်သော-အခက်-အလက်-အကိုင်း
အခက်-သစ်ခက်။ ဝနမက္ကဋ္ဌော ဝိယ ဝန-
သခါသု ဥဒ္ဓစ္စေန ဧကောရမ္မဏေ ဝိပုန္နတိ။
မ၊ ၄၁။ ၁၂၁။ (-အံ၊ ၂။ ၃၀)။

ဝနသမိ (ပု) [ဝန+သမိ၊ ထိ-၌ ဝနသ-
မိနိ။] တော၏ - အရှင်-သခင်၊ တောကို-
ပိုင်ဆိုင်-အစိုးရ-သူ။ တံ အရညံ ရက္ခတိ
ဝနသမိနာ အာ-စာတ္ထော။ ရက္ခိတဂေါပိတံ
ဝနသတ္ထံ။ မ၊ ၄၁။ ၂။ ၁၁၀။

ဝနသဝတ္ထိ (ထိ) [ဝန+သဝတ္ထိ] ဝန-
သဝတ္ထိမြို့။ ဝနသဝှယ(က)ကြည့်။

ဝနသုကရ (ပု) [ဝန+သုကရ] ဝနဝရာဟ-
ကြည့်။ ပသဒမိဂဝရာဟေဟိတံ ပသဒမိဂေဟိ
စော ဝနသုကရေဟိ စ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၅၁။

ဝနာဓိမုတ္တ (တိ) [ဝန+အဓိမုတ္တ] (မြတ်သော
နေခြင်းဟုဆိုအပ်သော အကျင့်တည်းဟူ
သော) တော၌-နှလုံးသွင်း- သက်ဝင်-စိတ်
ညွတ်-သော၊ သူ။ ယော နိဗ္ဗဓုထော ဝနာဓိ-
မုတ္တော။ ဓမ္မ၊ ၆၂။ ဒိဗ္ဗဝိဟာရသခါတေ
တပေါဝနေ အဓိမုတ္တော၊ ဓမ္မ၊ ၄၂။ ၂။ ၃၃၆။

ဝနာဘိရတိ (ထိ) [ဝန+အဘိရတိ] 'တော၌
အလွန်-ဓမ္မလျော်-ပျော်မေ့-ခြင်း။ ဝနာ-
ဘိရတိယာ ဝသေန "ဝနဝတ္ထော" တိ ပညာ-
ယိတ္ထံ။ ထေရ်၊ ၄၁။ ၂။ ၂။

ဝနာလယ (တိ) [ဝန+အာလယ] တော၌-
ကပ်ငြိ-တယ်တာ-တပ်ပန်း-တပ်နှစ်သက်-

ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဝနာလယံ ဘာဝနိယံ၊
ကဿပံ ဓုတဝါဒိကံ။ အပ၊ ၂။ ၁၆၄။

ဝနာသယ (တိ) [ဝန+အာသယ] တောလျှင်
နေရာရှိသော၊ တော၌ နေသော။ (ဆင်၊ မြင်း
စိုင်းအစရှိသော သတ္တဝါ။) ဝနာသယာ (သံ၊
၂။ ၂၀။ အံ၊ ၁။ ၃၃၂။ မဟာနိ၊ ၁။ ၂၈၂။ ၂။ ၂။
စူဠနိ၊ ၂။ ၂၀) တိ ဝနဝါသိနော ဟတ္ထိအသ-
ဂေါကဏ္ဍမိဂါဒယော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၆၃။ အံ၊ ၄။
၂။ ၂။ ၉၃။

ဝနိ (ကြိ) [ဝန+ဤ] မှီဝဲ-ဆည်းကပ်-ပြု၊
များစွာပြုပြု၊ တောင့်တပြီ။ အပီ စ ဘာဂေ
ဝနိ၊ ဘဂေ ဝါ ဝမိတိ ဘဂဝါ။ တထာဂတော
ဟိ...ဝနိ အဘိပတ္ထယိတိ ဘဂဝါ။ ဥဒါန၊ ၄။
၂။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။
ဘာဂေ ဝနိတိ ဘဂဝါ၊ ဘဂေ ဝနိတိ ဘဂဝါ။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။

ဝနိ (ပု) [ဝန+ဣ၊ ဝန ယာစနေ။ ကောတ္ထုဘ။
ဝနိ-သံ။ ဝဏိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)
တောင်းအပ်သော (မျက်စိ)။ (၂) တောင်း
ခြင်း။ (၁) ဝနိဗ္ဗတော ယေ ဝနိ အနုတ္တရံ။
ဇာ၊ ၁။ ၃။ ၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၆၇။ ဝနိန္တိ ယာစနံ၊
စရိယာ၊ ၄။ ၆၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၀၅။ (၂) ဝနိဗ္ဗက
နှင့် ဝနိဗ္ဗန္တုတောင့်ကွင်း-ကြည့်။

ဝနိက (တိ) [ဝန+ဏိက] (၁) တော၌-နေ
လေ့ရှိ-နေတတ်-သော၊ သူ။ (၂) တော၌
ကျက်စားသော၊ သူ။ (၁) နာဂဝနိကော
(မ၊ ၁။ ၂။ ၃၃) တိ နာဂဝနဝါသိကော အနုဂ္ဂဟိ-
တသိပေါ ပုရိသော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀။ နာဂဝန-
ဝါသိကောတိ ဟတ္ထိနာဂါနံ ဝိစရဏဝနေ
တေသံ ဂဟဏတ္ထံ ဝသနကော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၄။
(၂) နာဂဝနိကော (မ၊ ၁။ ၂။ ၃၅) တိ ဥဂ္ဂဟိ-
တဟတ္ထိသိပေါ ဟတ္ထိဝနစာရိကော။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၀၃။

ဝန်တာ (ထီ) [ဝန်+တ+အာ။ဝန် သမ္ဘတ္တိယံ၊
 တော၊ ဣကာရာဂမော စ။ ဓာန်၊ ဝိ။ ၂၃၀-၁။
 ဝန်တာ-သံ။ ဝဏိအာ-ပြာ။ ဝဏိယာ-
 အဒ္ဓမာဂဓိ။] မိန်းမ။ ဝိဘူသိတဂီ ဝန်တေဝ
 မာလိနိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၂၀။ ထီ ဝဇ္ဇ ဝန်တာ'ဂံနာ။
 ဓာန်။ ၂၃၀။ ကရုဏာ ဝန်တာ လတာ။ ရူ။
 ၁၇၀။ နိတိ။ ပဒေ ၂၆၂။ ဝန်တာ ဣတ္ထိ။ ရှု။ ဝိ။ ၅၄။

ဝန်ဗွက (ပု) [ဝဏ္ဏ+ဝက+အ။ ဒါနဖလံ ဝဏ္ဏေ-
 တ္တာ ဝကတိ ယာစတိတိ ဝန်ဗွကော။ ဝဏ္ဏဿ
 ဝန်။ ဝက အာဒါဓေ၊ အာဒါနမေတ္တ ယာစန-
 မေဝ။ ဓာန်၊ ဝိ။ ၇၄၀။ ဝန်+ဏ။ ဣဗ္ဗ-လာ =
 ဝန်ဗွ+က။ ဝန်မိ ယာစနကမ္ပေ နိယုတ္တာ
 ဝန်ဗွက။ အနာဂတဝံ၊ ၄။ ဝန်+ဏ္ဍ။ ဣဗ္ဗ-
 လာ၊ ဂုဏကိတ္တနေန ဝနတိ ယာစတိတိ ဝန်ဗွ-
 ကော။ ဓာန်။ ၇၄၀။ သျှ၊ သစ် (အဘယာ)။
 ဝန်+ယ။ ဝန်ယ (နာမဓာတု)+ဏ္ဍ။ ဝန်
 ယာစနံ ဣစ္ဆတိတိ။ ဝန်+ပါ+အ = ဝန်ပ+
 က။ ဝန်ယာ အတ္တာနံ ပါတိတိ၊ အမရ၊ ကပ္ပ၊
 ဘောမ၊ ကောတ္တုဘ။ ဓာန်။ ၇၄၀။ သျှ၊ သစ်
 (အဘယာ) လည်းကြည့်။ ဝန်ပက-သံ။
 ဝဏိမဂ၊ ဝဏိမယ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)
 သူတောင်းစား၊ ဖုန်းတောင်းယာစကော။
 (၂) ဒကာနှင့်ကံ၏အကျိုးကို ချီးကျူး၍-
 ဆုပေး၍ - တေးဆို၍ - တောင်းစားသော
 သူ၊ (သူတောင်းစား)။ (၃) အလှူခံသူ၊
 အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၊ အလှူခံပုဏ္ဏား။ (၄)
 အလှူခံပုဏ္ဏား၊ အလှူခံပုဏ္ဏား။ (၅)
 မုဆိုး၏သား၊ မုဆိုးသား။ (၆) အသီးကျန်
 သော၊ သူ၊ အလွန်လျှင်-သနားစဖွယ်-
 သနားစရာ-ကောင်းသော၊ သူ။

(၁) သူတောင်းစား၊ ဖုန်းတောင်းယာစ
 ကော။ ယော ပြာဟ္မာသံ သမဏံ ဝါ၊ အညံ
 ဝါပိ ဝန်ဗွကံ။ သုတ္တနိ။ ၂၉၅။ (တတော
 ဂညံ ဝါပိ ယံကိဉ္စိ ယာစနကံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။

၁။ ၁၅၃။) သမဏေ ဗြဟ္မဏေ စာပိ၊ အညေ-
 ဝါပိ (စာပိ) ဝန်ဗွကော။ ဝိမာန၊ ၇၅။ ပေတ။
 ၂၀၈။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၉။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀။ (ဝန်ဗွ-
 ကော (ဇာ၊ ၁။ ၂၀၉) = ခရီးသွား၊ ညွှန်သည်၊
 အထီးကျန်သောသူ။ ဝဏ္ဏ။ ညောင်။) (၂)
 ဒကာနှင့်ကံ၏အကျိုးကို ချီးကျူး၍- ဆုပေး
 ၍-တေးဆို၍-တောင်းစားသော သူ။ (သူ
 တောင်းစား)။ ဝန်ဗွက(သံ၊ ၁။ ၅၇)တိ ယေ
 ...ဒါနဿ ဝဏ္ဏံ ထောမယမာနာ ဝိစရန္တိ။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ ဝန်ဗွကတိ ဒါယကာနံ ဂုဏ-
 ကိတ္တနကမ္ပဖလ ဝိတ္တနဝသေန ယာစကာ
 သေယျထာပိ နဂ္ဂါဒယော၊ ဝေ နာဟ 'ဣဉ္စ
 ဒိန္နံ'န္တိ အာဒိ၊ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ (ဤတွင်
 ဒါယကဂုဏကိတ္တန စသည်ဖြင့် သမာသ်
 ရှိသင့်သည်)။ ဝန်ဗွက (ပေတ။ ၁၅၆)တိ
 ဝဏ္ဏဒိပကာ ယေ ဒါယကာဿ ပုညဖ-
 လာဒိနဉ္စ ဂုဏကိတ္တနာဒိမုခေန အတ္တနော
 အတ္တိကဘာဝံ ပဝေဒေန္တာ ဝိစရန္တိ။ ပေတ။ ၄။
 ၁၁၃။ ဝန်ဗွကော ယာစနကော ဒလိဒ္ဓေ။ ဇာ၊ ၁။
 ၂၁၄။ ဇာ၊ ၄။ ၄၅၅။ (၃) အလှူခံသူ၊ အလှူခံ
 ပုဂ္ဂိုလ်၊ အလှူခံပုဏ္ဏား။ ဝန်ဗွကော တပုယတိ။
 သံ၊ ၁။ ၁၀၀။ သမ္မာ ပတ္တေဝန်ဗွကော။ ဣတိဝုတိ။
 ၂၄၁။ ဥပ္ပါဠေတ္တာ ဝန်ဗွကော။ စရိယာ၊ ၃၉၁။
 ဝန်ဗွကောတိ ယာဏေဿ။ စရိယာ၊ ၄။ ၇၀။
 ဟတ္တေသု ဌပေဟိ ဝန်ဗွကဿ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၇။
 ဣမဿ ယာစကဿ ဟတ္တေသု ဌပေဟိတိ။
 ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၀၇။ မာ စ ကိဉ္စိ ဝန်ဗွကော။ ဇာ၊
 ၂။ ၂၂။ ဝန်ဗွကောတိ ဝန်ဗွကဇနေသု ကိဉ္စိ
 ကေမိ...။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၇၁။ တုမေ ဒတ္တာ ဝန်ဗွ-
 ကော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၆၇။ (၄)
 အလှူခံပုဏ္ဏား၊ အလှူခံပုဏ္ဏား၊ ဟတ္တတ္တမာ-
 ဂစ္ဆိ ဝန်ဗွကဿ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၃။ ဝန်ဗွကဿာတိ
 ဣမဿ ဝန်ဗွကဿ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၄၆၂။ (၅)
 မုဆိုး၏သား၊ မုဆိုးသား၊ ဟတ္တတ္တမာဂစ္ဆိ
 ဝန်ဗွကနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂။ ဝန်ဗွကနန္တိဘောဇာ

ပုတ္တာ ဣဓ(ဝန်ဗွကာ)တိဝုက္ခာ။ ဇာ၊ဠ၊၅။
၁၈၅။ ကိလေသမာပဇ္ဇိ ဝန်ဗွကာနံ။ ဇာ၊၂။
၂။ဝန်ဗွကာနန္တိ ဘောဇပုတ္တာနံ သန္တိကေ။
ဇာ၊ဠ၊၅။၁၈၆။ (၆)အထိးကျန်သော၊ သူ၊
အလွန်လျှင်-သနားဖွယ်- သနားစရာ -
ကောင်းသောသူ။ ကပဏာတိ ဝန်ဗွကာ
အတိဝိယ ကာရုညပုတ္တာ၊ပေတ၊ဠ။ ၁၆၂။

ဝန်ဗွကဇန (ပု) [ဝန်ဗွက+ဇန] သူတောင်းစား
-ဖုန်းတောင်းယာဇကော-ဖြစ်သောသူ။ဝန်ဗွ-
ကဇန အပ္ပကေ ကတိပယေ ဇာ ဘေ ဒုက္ခံ
သုပါမိ။ ပေတ ဠ။၁၂၀။ဝန်ဗွကဇနေသု ကဠိ
ကေမိ မာ ဝိဟေဠယိတ္ထ။ဇာ၊ဠ၊၅။၂၇၁။

ဝန်ဗွန္တ (တိ) [ဝန်+အန္တ။ဣဗ္ဗ-လာ။] ဘောင်း
သော၊သု။ (အလှူခံ့ဏ္ဍား)။ ဗြာဟ္မဏဿ
ဝန်ဗွတော။ဇာ၊၁။၃၁။ဝန်ဗွတောတိ ယာ။
စန္ဒိဿ။ဇာ၊ဠ၊၅။၄၁။ဝန်-လည်း-ကြည့်။

ဝန်ဗွန္တ (တိ) [ဝန်+ဝန္တ။ ဝန်ယာစနံ အဿ
အတ္တိတိ ဝန်ဗွတိ။] ဝန်ဗွန္တ-ကြည့်။

ဝန်ဗွိ (တိ)[ဝန်+ဣ၊ဣဗ္ဗ-လာ။ ဝန်+ပါ+ဣ။
ဝန်ယာ အတ္တာနံ ပါတိ ရက္ခတိတိ ဝန်ဗွိ၊
သောဝ ဝန်ဗွိ။ ဝန်ဗွက သောင့်ကွင်းလည်း-
ကြည့်။](ထိုထိုဥစ္စာကို)တောင်းတတ်သော၊သူ
(သူတောင်းစား)။ ယေ ဗြာဟ္မဏဿ သမ-
ဏဿ၊ အညဿ ဝါ ဝန်ဗွိနော။ဇာ၊၁။၁၅၃။
ဝန်ဗွိနောတိ တံ တံ ဘဏ္ဍံ ယာစနကဿ။
ဇာ၊ဠ၊၃။ ၂၉၃။

ဝန်မှသေ (ကြိ) [ဝန်+မှသေ။ဣ-လာ။] အလို
ရှိကုန်အံ့။ ကိန္နု တေသံ ဝန်မှသေ(ဇာ၊၁။
၂၂)တိ တေသံ စတုန္တံ ဇနာနံ ကံ ဝန်မှသေ
ကံ ဣစ္ဆာမ။ဇာ၊ဠ၊၅။၁၂၆။

ဝန် (တိ) [ဝန်+ဣ၊ဝန်နိ-သံ။] တောင်းတတ်
သော၊သူ။(အလှူခံ့ပုဂ္ဂိုလ်)။ ယထာ ဒိန္နု
ဒဿာမိ၊ဒါနံ သဗ္ဗဝန်သွဟံ။ဇာ၊၂။၂၆၃။

ဝန်ယတိ (ကမ္မကြိ) [ဝန်+ယ+တေ။ဣ-လာ။
တေ-ကိုတိ-ပြု။] မှီဝဲ-ဆည်းကပ်-အပ်၏။
ဝန်ယတိတိ ဝန်။နေတ္တိ၊ဠ။ ၁၃၉။ဝန်ယတိ ဝိ-
ဝေကကာမေဟိ ဘဇိယတိ... ဟောတိတိ
ဝန်။မ၊ဠိ၊၂။၅၇။ ဝန်ယတိတိ ဘဇိယတိ။
နေတ္တိ၊ဠိ။၈၄။

ဝန်တေ (ကြိ) [ဝန်+ဩ+တေ။ ဩ-ကိုဥ-ပြု။
ကစ္စည်း၊၅၁။၈။ ၅၂။ မောဂ်၊၆။၇၆။နိတိ၊
သုတ္တ။၁၀၂၄။ဝန်တေတိ၊ဝန်တေ-သံ။] (၁)
တောင်း-တောင်းတ-၏။ (၂) တေခင်းပန်
-တောင်းပန်သကဲ့သို့ဖြစ်-၏။ (၃)ဝန်တေ
ဝန်တေတိတိ ဝါ ဝန်၊ ယာစတိ သေဝတိ
ဘဇတိတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ဠ၊၁။၂၂။
ဝန်တေ ဣတိ ဝါ ဝန်။နေတ္တိ၊ဠ။ ၁၃၉။
ဝန်တေတိ ယာစတိ၊ ပတ္တေတိတိ အတ္ထော။
နေတ္တိ၊ဠိ။၈၄။

(၂) ဝန်တေ ဣတိ ဝါ ဝန်၊...“ထေမံ ပရိ-
ဘူဇထာ”တိ ပါဏိနော (သဗ္ဗင်္ဂါဏိနော)
ဇာစတိ ဝိယာတိ အတ္ထော။ မ၊ဠ၊၁။၁၂။
ပဋိသံ၊ဠ။ ၂။၁၂၈။ ခုဒ္ဒက၊ဠ၊၉၄။ဥဒါန၊ဠ၊၅၁။

ဝန်ကဒေသ (ပု) [ဝန်+ကဒေသ] တော၏
တစ်စိတ်တစ်ဒေသ။ ကေဒေသန္တိ ဝန်က-
ဒေသံ ရက္ခဝိရဟိတဠာနေ ကတဝိဟာရဿ
ကေပသေ ဌိတဝနဿ ကေဒေသန္တိ အတ္ထော။
ဝိမတိ၊၂။၁၄၂။

ဝန်ကသေရက (ပု၊န) [ဝန်+ကသေရ+က။
ဝန်နိ ဝိဘတ္တိအလောပ။ ဣ၊၁၉၉-နာ။]
တောဝက်မြေစာပင်။ ဝိဘတ္တိအလောပေန
ယထာ “ဝန်ကသေရက”တိ။ ကခါ၊ဠိ၊
သစ်။၁၇၉။

ဝနေကုသလ (တိ) [ဝန+ကုသလ။ အလှူဘူ
သမာသိ။] တော၌ - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် -
သော၊ သူ။ ဝိဘတ္တိအလောပေန ယသာ
“ဝနေကုသလော, ကုလေရုက္ခာ” တိ။ သံ၊ ဇီ၊
၂။ ၃၁၆။

ဝနေစရ (ပု) [ဝန+စရ+အ။ (တိ) ဝနေစရ-
သံ။] ဘော၌-လှည့်လည်-ကျက်စား-သော
(မုဆိုး)။ အဒု လုဒ္ဓေါ ဝနေစရော (ဝနာ-
စရော၊ သျှာ၊ က-မူ)။ ဝိမာန။ ၈၇။ ဝနေ-
စရတိ ဝနစရော။ ဝိမာန။ ၂၄၃။ (ဆန်း
စောင့်ရန် အာဒိယနှင့်ရှိသော ဝနာစရဟူသော
ပါဠိသည် ရှု-နာ ၁၉၇၊ ၂၅၂။ နှင့် ညီသည်။)

ဝနေဇ (တိ) [ဝန+ဇန+ကိ။ ဝနေဇ-သံ။]
ဘော၌-ဖြစ်-ခမ္မား-သော၊ သူ(မျောက်)။
ယံ ဝနေဇော ဝနေဇဿ၊ ဝဇ္ဇေယျ ကပိနော
ကပိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၁။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၄၀၃။

ဝနောက (တိ) [ဝန+ဩက။ ဝနောက-သံ။
ဝနမောကမာသယော အဿ ဝနောကော။
ဓာန်၊ ဇီ၊ ၆၁၄။] မျောက်။ ကိသော, ဝနော-
ကောပိ။ ဓာန်၊ ဇီ၊ ၆၁၄။

ဝနောတိ (ကြိ) [ဝန+ဩ+တိ။ ဝနောတိ-
သံ။] မှိဝဲ-ဆည်းကပ်-၏။ ဝနုတေ (၁)
ကြည့်။

ဝန္တံ (တိ) [ဝမု+တ။ ဝမု ဥဂ္ဂိရဏေ၊ နိတိ၊
ဓာဘူ၊ ၁၃၄။ ဝမိယိဘူတိ ဝန္တံ။ ရှု၊ ၃၈၆-
နာ။ ဝါန္တံ-သံ။ ဝိဘ-ပြာ၊ အဒုမာဂဓိ။]
(၁) ထွေးအန်-အော့အန်-အပ်ပြီးသော
(ရာဂ-စသည်)။ (န)(၂) ထွေးအန်-အော့
အန်-ကြောင်းဖြစ်သောစိတ်။ (၃) ထွေး-
အန်-ဖတ်။ (၄) သွက်သော။ (၅) ရာဂေါ မေ
စက္ကာ ဝန္တော မုဒတ္တာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၂၅။ ဝန္တံ
ပစ္စာဒါယာမိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆။ ဝန္တန္တိ ဝမိကံ။

ဇာ၊ ၅။ ၂၉၄။ (-ဒီ၊ ၂။ ၉၉။ မ၊ ၁။ ၄၆။
မဟာနိ၊ ၃၄၀။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၁၅၄။ မ၊ ၅။ ၁။ ၁၇၇။
မဟာနိ၊ ၅။ ၂၃၀။)။ (န)(၂) အနုပသမ္ပန္နဿ
စက္ကေ ဝန္တေန မုတ္တေန အနုပေက္ခော ဒတုာ။
ဝိ၊ ၁။ ၃၆၄။ စက္ကေနာတံ အာဒိသု ယေန စိတ္တေန
ဘေသဇ္ဇံ စက္ကဉ္စ ဝန္တဉ္စ မုတ္တဉ္စ ဟောတိ၊ တံ
စိတ္တံ ဇ္ဇန္တံ ဝန္တံ မုတ္တန္တံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၂၉၇။
(-ဝိ၊ ၃။ ၃၇၃။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၃၉၅။ - ပါစိတ်၊
သော။ ၃၆၇။)။ (၃) အဇေဂုစ္ဆိ ဟောတိ
ဥစ္စာရံ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ ခေဋံ ဝါ ဝန္တံ ဝါ
နိဟာတံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၉၁။ (၄) ဝန္တဒါဌ-ကြည့်။

ဝန္တက (တိ) [ဝန္တ+က။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၁၃၄။]
ထွေးအန် - အော့အန် - အပ်ပြီးသော
(တောင်ပို၊ ခန္ဓာကိုယ်)။ ဥပစိကာဟိ ဝန္တ-
ကောတိ ဝမ္ပိကော။ မ၊ ၅။ ၂။ ၃၄။ ဗုဒ္ဓပစ္စေက-
ဗုဒ္ဓခိကာသဝါ ဣမသ္မိ အတ္တဘာဝေ နိကန္တိ
ပရိယာဒါနေန အတ္တဘာဝံ ဆဇ္ဇေတွာ ဂတာတိ
အရိယေဟိ ဝန္တကောတိပိ ဝမ္ပိကော။ မ၊ ၅။
၂။ ၃၅။ ဝန္တကောတိ ဥစ္စဒူကော။ မ၊ ၅။ ၂။
၁၀၄။

ဝန္တကသာဝ (တိ) [ဝန္တ+ကသာဝ] ထွေးအန်-
စွန်-ပယ်-အပ်ပြီး သည့်၊ ကိလေသာဟူသော
ဖန်ရည်ရှိသော၊ ကိလေသာဟူသော ဖန်ရည်
ကို - ထွေးအန်-စွန်-ပယ်-ပြီးသော၊ သူ။
ယော စ ဝန္တကသာဝဿ သီလေသု
သုသမာဟိတော။ ဇာ၊ ၁။ ၆၀၊ ၃၇၄။ ဓမ္မ၊ ၁၄။
ဝန္တကသာဝဿာတိ စတုဟိ မဂ္ဂေဟိ ဝန္တ-
ကသာဝေါ ဆဒ္ဓိတကသာဝေါ ပဟိနကသာ-
ဝေါ အဿ၊ ဓမ္မ၊ ၅။ ၁၅၂။ (-ထေရ။
၃၄၂။ သေရာ၊ ၅။ ၂။ ၃၆၇။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၁၈၂။
ဇာ၊ ၅။ ၅၅၁။)

ဝန္တကာမ (တိ) [ဝန္တ+ကာမ] (၁) ထွေးအန်
-စွန်-ပယ်-အပ်ပြီးသော ကာမရှိသော၊

ကာမကို-ထွေး-အန်-စွန်-ပယ်-ပြီးသော။
သူ။ (ပ) (၂) ထွေးအန်-စွန်-ပယ်-
အပ်ပြီးသော ကာမ။ (၁) စတ္တကာမော
ဝန္တကာမော မုတ္တကာမော ပဟိနကာမော။
မဟာနိ။ ၁၂၃။ စူဠနိ။ ၁၄၂။ ၂၀၃။ (ပ) (၂)
တံ မယာ ပုဗ္ဗေ ဝန္တကာမေ ပုန န ပရိ-
ဘူဠိဿာမိ။ ထေရီ၊ ၂၁၅။

ဝန္တကာမဂုဏ (တိ) [ဝန္တ+ကာမဂုဏ] ပျိုအန်-
ထွေးအန်-အပ်ပြီးသော ကာမဂုဏ်ရိသော။
ကာမဂုဏ်ကို-ပျိုအန်-ထွေးအန်-ပြီးသော။
သူ။ ဝန္တလောကာမိသဿာတိ ဝန္တကာမ-
ဂုဏဿ။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၆။

ဝန္တကိလေသ (တိ) [ဝန္တ+ကိလေသ] ပျိုအန်
-ထွေးအန်-ပယ်-အပ်ပြီးသော ကိလေသာ
ရှိသော။ ကိလေသာကို-ပျိုအန်-ထွေးအန်-
ပယ်-ပြီးသော။ သူ။ ... ဓောတမလာဝန္တ-
ကိလေသာ ဝုသိတဝန္တော။ မိလိန္ဒ။ ၁၁။
(-သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၄၇)။

ဝန္တခေဋ္ဌသိနေဟ (ပ) [ဝန္တ+ခေဋ္ဌ+သိနေဟ]
ထွေးအန်အပ်သော တံတွေးတည်းဟူသော
အရေး။ ဥပစိကာဟိ ဝန္တခေဋ္ဌသိနေဟေန
အာဗဒ္ဓတာယ...န ဝိပုကိရိယတိ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၄။
မဟာနိ။ ၄။ ၇၉။

ဝန္တဂတ (တိ) [ဝန္တ+ဂတ] အန်ဖတ်၌-ဖြစ်-
လည်း(လဲ)-သော။ သူ။ သမ္မက္ခိတော ဝန္တ-
ဂတောဗျသန္ဓော။ ဇာ၊ ၁၊ ၃၊ ၂။ ဝန္တဂတောတိ
အတ္တနော ဝန္တသ္မိံ ဂတော။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၁၉။

ဝန္တဂဗ္ဗမလ (န) [ဝန္တ+ဂဗ္ဗ+မလ] အန်(စွန်)
အပ်ပြီးသော ကိုယ်ဝန် အသစ်အကြေး။
ဒုဗ္ဗောဇနဂ္ဂဟဏေန ဝါ ဝန္တဂဗ္ဗမလာဒီနိ
အတိဒိဿတိ။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၊ ၃။

ဝန္တဂမန (တိ) [ဝန္တ+ဂမန။ တဏှာသင်္ခါတံ ဝန္တ
ဂမနံ အနေန ဝန္တဂမနံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၉၇။] ထွေး
အန်အပ်ပြီးသည့် (တဏှာတည်းဟူသော)
သွားခြင်းရှိသော။ (တဏှာဟူသော) သွား
ခြင်းကို ထွေးအန်ပြီးသော။ သူ။ ဘတ္တဝါ
ဝန္တဂမနော၊ ဘဝေသု ဘဂဝါ တတော။
ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၉၅၊ ၉၇။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁။

ဝန္တဂေ (တိ) [ဝန္တ+ဂေ] ထွေးအန်-စွန်-
ပယ်-အပ်ပြီးသော တပ် မက် မော ခြင်းရှိ
သော။ တပ်မက်မောခြင်းကို-ထွေးအန်-
စွန်-ပယ်-ပြီးသော။ သူ။ ဝိတဂေဓော ဝိဂတ-
ဂေဓော စတ္တဂေဓော ဝန္တဂေဓော မုတ္တ-
ဂေဓော။ မဟာနိ။ ၄၊ ၁၊ ၃၊ ၉။ ဝန္တဂေဓောတိ
ဝမိတဂေဓော။ မဟာနိ ၄။ ၂။ ၂။

ဝန္တတဏှာ (တိ) [ဝန္တ+တဏှာ] ထွေးအန်-
စွန်-ပယ်-အပ်ပြီးသော တဏှာ (တပ်နှစ်
သက်ခြင်း)ရှိသော။ တဏှာကို-ထွေးအန်-
စွန်-ပယ်-ပြီးသော။ သူ။ သော ဝုစ္စတိ
ဝိတတဏှော စတ္တတဏှော ဝန္တတဏှော...
ဝိ၊ ဘရတိ။ စူဠနိ။ ၄၂။ ၂။ ဝိက္ခမ္ဘနပုဟာ-
နာဘာဝေန န ဝန္တတဏှာတိ အဝန္တတဏှာ။
မဟာနိ။ ၄။ ၁၊ ၃။

ဝန္တဒါ (တိ) [ဝန္တ+ဒါ] ထွက်သောအစွယ်
ရှိသော။ အစွယ်ထွက်သော။ နိလကုစ္ဆိ
ရုတ္တဟတ္ထပါဒေါ မဟာဒါဌိကော ဝန္တဒါဌော
ဝိရူပေါ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၊ ၄။

ဝန္တဒေါသ (တိ) [ဝန္တ+ဒေါသ] ထွေးအန်-
စွန်-ပယ်-အပ်ပြီးသော ဒေါသ ရှိသော။
ဒေါသကို-ထွေးအန်- စွန်-ပယ်-ပြီးသော။
သူ။ သ ဝန္တဒေါသော မေဓာဝီ။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၁။
ဥဒါန။ ဂ၊ ၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆-၇။

ဝန္တဗ္ဗ (တိ) [ဝမု+တဗ္ဗ။ ဝမု-ဥဂ္ဂိရဏေ။] ထွေးအန်-အော့အန်-အပ်- သင့်- ထိုက်- သော။ ခေဋ္ဌာသကဿာတ် ဣတ္ထ မိစ္ဆာဇီဝေန ဥပုန္နပစ္စယာ အရိယေဟိ ဝန္တဗ္ဗာ ခေဋ္ဌသ- ဒိသာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၁။

ဝန္တဘတ္တခါဒကံ (တိ) [ဝန္တ+ဘတ္တ+ခါဒကံ] ထွေးအန်အပ်ပြီးသော ထမင်းကို စားတတ် သော။ သူ။ ပရေသံ ဝန္တဘတ္တခါဒကံ ကာကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၇။

ဝန္တမစ္ဆရ (တိ) [ဝန္တ+မစ္ဆရ] ထွေးအန်-စွန့်- အပ်ပြီးသော ဝန်တိုခြင်းရှိသော၊ ဝန်တိုခြင်း ကို-ထွေးအန်-စွန့်-ပြီးသော။ သူ။ သော ဝုစ္စတိ ဝိတမစ္ဆရော ဝိဂတမစ္ဆရော စတ္တ- မစ္ဆရော ဝန္တမစ္ဆရော မုတ္တမစ္ဆရော။မဟာနိ။ ၃၅၁။

ဝန္တမလ (တိ) [ဝန္တ+မလ] ထွေးအန်-စွန့်- ထုတ်ဆောင်-အပ်ပြီးသော အညစ်အကြေး ရှိသော၊ အညစ်အကြေး ကို-ထွေးအန်- စွန့်-ထုတ်ဆောင်-ပြီးသော။ သူ။ သ ဝေ ဝန္တမလော ဝိရော။ ဓမ္မ၊၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄။ ဝန္တမလောတိ မဂ္ဂဉ္ဇဏေန နိဟရမလော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။

ဝန္တရာဂ (တိ) [ဝန္တ+ရာဂ] ထွေးအန်-စွန့်- ပယ်-အပ်ပြီးသော ရာဂရှိသော၊ ရာဂကို- ထွေးအန်-စွန့်-ပယ်-ပြီးသော။ သူ။ စတ္တ- ရာဂေါ ဝန္တရာဂေါ မုတ္တရာဂေါ။ မဟာနိ။ ၄၁၁၊၂၃၊၃၄၉။ စူဠနိ။၂၊၇၊၁၀၅၊၁၄၂၊၁၄၇၊ ၂၀၃။ဝန္တရာဂါ ဘိန္နကိလေသာ ဝိဇေဋိတဇဋ္ဌာ သိန္နဗန္ဓနာ ကုလေ ဝါ ဂဏေ ဝါ အလဂ္ဂါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅။

ဝန္တလောကာမိသ (တိ) [ဝန္တ+လောကာမိသ (=လောက+အာမိသ)] ထွေးအန်-စွန့်-

ပယ်-အပ်ပြီးသော လောကာမိသ(=ကာမ ရုဏ် ၅-ပါး) ရှိသော၊ လောကာမိသ(ကာမ ရုဏ် ၅-ပါး) ကို-ထွေးအန်-စွန့်-ပယ်- ပြီးသော။ သူ။ ဝန္တလောကာမိသဿ။ မုဒိ- တဿ။ မ၊၂။၄၇။ ဝန္တလောကာမိသော ဘိက္ခု။ ဓမ္မ၊၆။ဝန္တလောကာမိသံ သန္တံ သာမညဖလမုတ္တမံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၃၄၃။ ဥဒါန၊ ၄။၃၄။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇)။

ဝန္တဝမန (န) [ဝန္တ+ဝမန] ထွေးအန်အပ်ပြီး သောအန်ဖတ်၊ န တေဟိ ဝန္တဝမနံ ဝိဝုဂ္ဂေ ဌပေယျံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။

ဝန္တသဒ္ဓ (ပု) [ဝန္တ+သဒ္ဓ] ဝန္တသဒ္ဓါ။ ဝန္တ- သဒ္ဓတော ဝကာရဉ္စ ဒိသံ ကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၅။

ဝန္တသမ (တိ) [ဝန္တ+သမ] ခွေးအန်ဖတ်နှင့် တူသော။ နိဗ္ဗိန္နာ မေ ကာမာ၊ ဝန္တသမာ တာလဝတ္ထုကတာ။ထေရီ၊၄၃၁။ဝန္တသမာတိ သုဝါနဝမထုသဒိသာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၂။၉၁။

ဝန္တသလ္လ (တိ) [ဝန္တ+သလ္လ] ပယ်နုတ်အပ်ပြီး သော ရာဂစသည့် မြားရှိသော၊ ရာဂစသည့် မြားကို ပယ်နုတ်ပြီးသော။ သူ။ စတ္တသလ္လော ဝန္တသလ္လော မုတ္တသလ္လော။ မဟာနိ။၄၅။

ဝန္တသိနေဟ (ပု) [ဝန္တ+သိနေဟ] ထွေးအန် အပ်ပြီးသောအစေး။ ဧဝံ ဝန္တသိနေဟေန သမ္ပဒ္ဓေါတိ ဝဗ္ဗိကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄-၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၇၀။

ဝန္တသိနေဟသမ္ပဒ္ဓ။ ။(တိ) [ဝန္တသိနေဟ+ သမ္ပဒ္ဓ] ထွေးအန်အပ်ပြီးသော အစေးဖြင့် ဖွဲ့စပ်အပ်သော။ ဝန္တကောတိ ဝန္တဿ- ယောတိ ဝန္တသိနေဟသမ္ပဒ္ဓေါတိ.....ဝုစ္စတိ ။မ။ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄-၅။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၇၉။

ဝန္တဝေ (ပု) [ဝန္တ+အဒ+အ။ ဝန္တံ ဥစ္စိဋ္ဌကံ အဒတံ ဘက္ခတိတိ ဝန္တဝေ။ ဝါန္တဝေ-သံ] ထွေး-အန်-ဖတ်ကို စားတတ်သော (ကျီးငှက်၊ ယောက်ျား)။ ဝန္တဝေ ကုဏပါဒဉ္စ၊ အညမညံ ပသံသကေ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၉။ ဝန္တဝေဒန္တိ ပရေသံ ဝန္တဘတ္တခါဒကံ ကာကံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၇။ ဝန္တဝေပေါ ပုရိသော ဖုဇ၊ န သော ဟောတိ ပသံသိယော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၅၂။ ဝန္တဝေတိ ပရဿ ဝေတခါဒကော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၉၀။

ဝန္တဝေ (တိ) [ဝမု+တဝိ။ ထိ-ဋ္ဌ ဝန္တဝေဝိ။ ဝမု ဥဂ္ဂိရဏေ ဝမိတိ ဝန္တဝေဝိ။] ထွေး-အန်-အော့အန်-ပြီးသော၊ သူ။ ဝန္တဝေဝိတိ တာဒိ၊ စတ္တာဝိတိ တာဒိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။ တေသံ ဘဂဝတာ သဗ္ဗသော ဝန္တဝေ စတ္တာ တိဏ္ဍာ တသ္မာ ဘဂဝါ ဝန္တဝေဝိတိ တာဒိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၀။

ဝန္တဝေ (တိ) [ဝန္တ+အာသာ] ထွေး-အန်-စွန်-ပယ်-အပ်ပြီးသော-အလိုဆန္ဒ-တဏှာ-ရှိသော။ အလိုဆန္ဒ-တဏှာ-ကို ထွေး-အန်-စွန်-ပယ်-ပြီးသော၊ သူ။ ဟတာဝကာသော ဝန္တဝေသော၊ သ ဝေ ဥတ္တမပေါရိသော။ ဓမ္မ။ ၂၇။ စတုဟိ မဂ္ဂေဟိ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ ကတတ္တာ သဗ္ဗာ အာသာ ဣမိနာ ဝန္တဝေဝိ ဝန္တဝေသော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၆။

ဝန္တဝေ (တိ) [ဝန္တ+အသ+ဏှ။ ဝန္တံ ဥစ္စိဋ္ဌကံ အသတိ ဘက္ခတိတိ ဝန္တဝေဝိ။] ဝါန္တဝေသိန်-သံ။ ထွေး-အန်-ဖတ်ကို စားတတ်သော (ပြိတ္တာ)။ တယော ပေတာ နပုဋိလဘန္တိ ဝန္တဝေသိကာ ခပ္ပပါသိနော နိဗ္ဗာမတဏှိကာ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၄။

ဝန္တိ (ကြိ) [ဝါ+အ+အန္တိ။ ဝါတိ၊ ဝါယတိ-ဇိ ဗဟုဝုဇ်။] ဖြစ်ကုန်၏။ န ဝါ တော အာဒိန်-

ကပဏံ ဝန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ နိဗ္ဗဒိနဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၅။

ဝန္တိပစ္စယ (ပု) [ဝန္တ+ပစ္စယ။ သက္ကတဋ္ဌိ ဝတ်-ပစ္စည်း၊ ပြာ+အဒ္ဓမာဂဓိတိဋ္ဌိ ဝန္တ-ပစ္စည်း ထားသည်။] ဝန္တိပစ္စည်း။ ဂုဏာဒိတော ဝန္တိ။ ဂုဏက္ခစ္စေမာဒိတော ဝန္တိပစ္စယော ဟောတိ။ ကစ္စည်း။ ၃၆၇။ ၄၀၂။ (-မောဂ်၊ ၄။ ၇၉။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၉၂။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၀၆)။

ဝန္တိသဒ္ဓ (ပု) [ဝန္တ+သဒ္ဓ။ ဝန္တိ-ပစ္စည်း-သဒ္ဓါ။ တဿ ဝန္တိသဒ္ဓဿ အတ္ထေ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၃၄။

ဝန္တိယယ (ပု) [ဝန္တ+ဥဿယ] (၁) (ခြံတို့သည်) ပျို့အန်၍ (နှုတ်သီးဖြင့်) ပစ်ချအပ်သည့် မြေမှုန့်ဖြင့်-စိုက်ဆောက်-တည်ဆောက်-အပ်သော (တောင်ပို့)။ (၂) (က) (ခြံတို့သည်) ပျို့အန်အပ်သော-မြေညက်စိုင်း-မြေညက်ခဲ-၏ အပေါင်း အစုဖြစ်သော (တောင်ပို့)။ (ခ) (ခြံတို့သည်) ပျို့အန်အပ်သည့်-မြေညက်စိုင်း-မြေညက်ခဲ-ဖြင့်-စိုက်ဆောက်-တည် ဆောက် - အပ်သော (တောင်ပို့)။ (၃) (အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) ပျို့အန်အပ်သည့် အရိုး၊ အကြော စသည်တို့ဖြင့်-စိုက်ဆောက်-တည်ဆောက်-အပ်သော (ခန္ဓာကိုယ်)။ (၁) ဝန္တိယယောတိ... ဝမိကောတိ ဝုစ္စတိ။ သော ဟိ... ဥပစိကာဟိ ဝမိတာ မုခတုဏှကေန ဥက္ခိတ္တပံသုစုဏှန ကဋိပ္ပမာဏေနပိ ပေါရိသပ္ပမာဏေနပိ ဥဿိတောတိ ဝမိကော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၇၉။ (၂) (က) (ခ) ဝန္တိယယော (မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၇၉) တိ ဥပစိကာဟိ ဝန္တိယယတ္တိ ကာပိဏှဿ ဥဿယဘူတော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ (၃) ယေဟိ စာယံ တိဟိ အဋ္ဌိသတေဟိ ဥဿိတော...

ဝန္တုဿယောတိပိ ဝမ္ပိကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ဂဝ။

၀၅ (ကြိ) [ဝန္တ+အ+ဟိ။ ကိ-ကို ချေ။
ဝန္တ-သံ၊ ဝံဒ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (သင်)
ရှိခိုးလော့၊ ဦးညွတ်လော့။ တေန ဟိ
ဘန္တေ မမ ဝစနေန ဘဂဝဘော ပါဒေ
သိရသာ ဝန္တ။ဝိ၊၁။၂၇၆။ဝိ၊၄။၂၄၊၂၆၊၂၆၅။
မ၊၂။၂၇၇။

ဝန္တက (တိ) [ဝန္တ+ဣ။ ထိ-၌ ဝန္တိကာ။ ဝန္တ
အဘိဝါဒနထုတိသု ဝန္တတိတိ ဝန္တကော။ နိတိ၊
ဓာတု၊ဇာ။ (မ၊နမဉ္ဇ၊၁။၄၉) ဝန္တက၊ထိ-၌
ဝန္တိကာ-သံ၊ ဝံဒအ၊ ဝံဒယ-ပြာ။] ရှိခိုး-
ချီးမွမ်း-တတ်သူ။ ပူဇကော လာဘတေ ပူဇံ၊
ဝန္တကော ပဋိဝန္တနံ။ ဇာ၊ ၂။၁၅၀။ ဝန္တကောတိ
ဗုဒ္ဓါဒိနံ ကံလျာဏမိတ္တာနံ ဝန္တကော ဟုတော
ပုနဗ္ဗဝေ ပဋိဝန္တနံ လာဘတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၇။
ဝေ ဟိ ဒန္တာ အာယန္တိ၊ သတ္ထု ပါဒါနိ
ဝန္တိကာ။ထေရီ၊၄၁၆။ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၂၄၀။

ဝန္တတိ (ကြိ) [ဝန္တ+အ+တိ။ ဝန္တ အဘိဝါဒန-
ထုတိသု နိတိ၊ ဓာတု။ ဇာ။ ဝန္တတေ-သံ]
ဝံဒထု (ဝံဒေ၊ ဝံဒေထု) ပြာ။ (အဒ္ဓမာဂဓိ)။
(၁) ရှိခိုး၏၊ ဦးညွတ်၏။ (၂) ချီးမွမ်း၏။
(၁) ဗောဓိ ဘန္တေ စုဇကုမာရော ဘဂဝ-
ဘော ပါဒေ သိရသာ ဝန္တတိ။ ဝိ၊၄။၂၆၅-
၆။ (-ဒိ၊ ၂။ ၆၁-၂။၁၂။ မ၊၂။၁၆၄၊၂၇၇။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၉)။ (၂) ဝန္တေ
တမနုတ္တရံ ဓမ္မံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ ဝန္တေတိ ပဏာ-
မာမိ၊ ထောမေမိ ဝိ။ ဒိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၀။
ရှိခိုးခြင်းဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ကိုယ်၊
နှုတ်၊စိတ်တို့ဖြင့် ရတနာ(၃)ပါးတို့၏ ဂုဏ်၌
ညွတ်ကိုင်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော စေတနာ
ပင်တည်း။(တစ်နည်း)ကိုယ်၊ နှုတ်၊စိတ်တို့ဖြင့်
ရတနာ(၃)ပါး တို့၏ ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်း

ဟူသော စေတနာပင်တည်း။
ထို ရှိခိုးခြင်းသည်-

(၁) ကာယဝန္တနာ=ကာယဒွါရဖြင့် ရှိခိုးခြင်း၊
(၂) ဝစီဝန္တနာ = ဝစီဒွါရဖြင့် ရှိခိုးခြင်း၊
(၃) မနောဝန္တနာ=မနောဒွါရဖြင့် ရှိခိုးခြင်း
ဟူ၍ (၃) ပါးအပြားရှိ၏။ အံ ၁။၂၉၈။
ကခါ၊ဋ္ဌိ၊သစ်။၁၂၀။ ရတနာ (၃) ပါး၊ ဆရာ
သမားတို့အား ရှိခိုးရာ၌ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတ (တည်
ခြင်း ၅-ပါး)ဖြစ်အောင် ရှိခိုးတတ်ရန် လွန်စွာ
အရေးကြီးပေသည်။ပဉ္စပတိဋ္ဌိတအရ ယူနည်း
သည် (၁) ပံဋိနည်း၊ (၂) ပဝေဏီအာဂ
တနည်း-ဟူ၍ (၂) ပါးအပြား ရှိ၏။
ထိုတွင် ပါဠိနည်းဟူသည် “နဝကတဓရနုပါလိ
ဘိက္ခုနာ ဝုဇုတဿ ဘိက္ခုနော ပါဒေ
ဝန္တန္တေန ပဉ္စ ဓမ္မေ အဇ္ဈတ္တံ ဥပဋ္ဌာပေတွာ
ပါဒါ ဝန္တိတဗ္ဗာ” အစရှိသည်ဖြင့် ဝိ၊၅။၃၅၇-
၌ လာသောနည်း ဖြစ်သည်။

ပါဠိနည်းအရ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတ ဖြစ်အောင်
ရှိခိုးပုံကား- (၁) ကေသကရဏ=လက်ဝဲ
တစ်ဘက်ပခုံးထက်၌ ကိုယ်ဝတ်စမှယ် တင်
သည်ကိုပူ၍ ရှိခိုးခြင်း (ပခုံးနှစ်ဘက်လုံးကို
ဖွင့်လှစ်၍လည်းကောင်း၊ ပခုံးနှစ်ဘက်လုံးကို
ပုံးလွှမ်းဝတ်ရုံ၍ လည်းကောင်း ရှိခိုးမှု၍
ပခုံးဘစ်ဘက်ကိုဖွင့်၍ပခုံးတစ်ဘက်ကို ပုံးလွှမ်း
ဝတ်ရုံကာ ရှိခိုးခြင်း)။ (၂) အဉ္စလိပဂ္ဂဟဏ=
လက်အုပ်ချီးမွမ်း ရှိခိုးခြင်း။ (၃) ပါဒေမ္မာ-
ဟန=ရှိခိုးသောပုဂ္ဂိုလ်၏ လက်နှစ်ဘက်လုံး
တို့ဖြင့် ရှိခိုးခံပုဂ္ဂိုလ်၏ခြေတို့ကို ဆုပ်နယ်ခြင်း။
(၄) ပေမဉ္စပဋ္ဌာန = ရှိခိုးခံပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်၌
ချစ်ခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း။ (၅) ဂါရဝဉ္စပဋ္ဌာ-
ပန=ရှိခိုးခံပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်၌ ရိုသေခြင်းကို
ဖြစ်စေခြင်း ဤအင်္ဂါ (၅) ပါးနှင့် ညီညွတ်
အောင် ရှိခိုးလျှင် “ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္တတိ”
ဖြစ်၏။ ဝိ၊လင်္ကာ၊ရ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၆၇-ဂ။ ပဝေဏီ

အာဂတနည်းသည်- (၁) ရပ်လျက် ရှိခိုးနည်း။ (၂) ထိုင်လျက် ရှိခိုးနည်းဟူ၍ ၂-ပါးအပြား ရှိ၏။

ထိုတွင်ရပ်လျက် ရှိခိုးသောအခါ ခြေဖဝါးနှစ်ဘက်တို့ကို အညီအညွတ် မြေ၊ သင်ဖျာ စသည်၌ တည်စေလျက် လက်ဖဝါးနှစ်ဘက်တို့ကို အညီအညွတ် အချင်းချင်းထိစေ၍ (လက်အုပ်ချီ၍) ထိုထိကပ်ထားသော လက်နှစ်ဘက် (လက်အုပ်) တို့ကို နဖူးပြင်၌ထိစေ၊ တည်စေ၍ ရှိခိုးလျှင် - ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္တတိ ဖြစ်၏။ ဤရှိခိုးနည်း၌ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတ သရုပ်ကား- ခြေဖဝါးနှစ်ဘက်ကို (၂) ပါး၊ လက်ဖဝါး နှစ်ဘက်ကို (၂) ပါး၊ နဖူး (၁)ပါး-ပေါင်း (၅) ပါး ဖြစ်သည်။ ထိုင်လျက် ရှိခိုးနည်းသည် - (၁) ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာနှင့် သီလက္ခန္ဓဋီကာသစ်တို့၌ လာသောနည်း။ (၂) ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ဂဏ္ဍိ၌ လာသောနည်းဟူ၍ (၂) ပါးအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် ပဌမနည်းအရ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတဖြစ်အောင် ရှိခိုးပုံကား- ရှေးဦးစွာ ခြေဖဝါးနှစ်ဘက်တို့ကို မြေ၊ သင်ဖျာ စသည်၌ အညီအညွတ်တည်စေ၊ ထိစေ၍ ပုဆစ် ဒူးဝန်း နှစ်ဘက် တို့ကို အညီအညွတ် ထောင်စေပြီး တံတောင်ဆစ် နှစ်ဖက်တို့ကို ပုဆစ် ဒူး ဝန်း နှစ်ဖက် တို့၏ အထက်၌ အညီအညွတ် ထားလျက် လက်ဖဝါး နှစ်ဖက်တို့ကို အညီအညွတ် ထိစပ်ပူးကပ်၍ (လက်အုပ်ချီ၍) ထိုလက်အုပ်ကို နဖူးပြင်၌ ထိစေ၊ တည်စေ၍ ရှိခိုးရမည်။ ထိုနောက် ကိုယ်ကို ကိုင်းညွတ်၍ (ကုန်း၍) ပုဆစ် ဒူးဝန်း နှစ်ဖက်၊ တံတောင်ဆစ်နှစ်ဖက်တို့ကို မြေသင်ဖျာစသည်၌ အညီအညွတ်ထိစေ၊ တည်စေ၍ လက်ဖဝါး နှစ်ဖက်တို့ကို ဖြန့်လျက် အညီအညွတ် မြေ၊ သင်ဖျာ စသည်၌ ထား၍ ဦးခေါင်းကို လက်ဖခိုးနှစ်ဖက်တို့၏ အထက်၌ ထားပြီး မြေ၊ သင်ဖျာ စသည်၌ တည်

စေ၍ ရှိခိုးလျှင်, “ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္တတိ” ဖြစ်၏။ ဤရှိခိုးနည်း၌ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတ သရုပ်ကား- ခြေနှစ်ဖက် (၁)ပါး၊ ပုဆစ်ဒူးဝန်း နှစ်ဖက် (၁)ပါး၊ တံတောင်ဆစ် နှစ်ဖက် (၁)ပါး၊ လက်ဖဝါးနှစ်ဖက်(၁)ပါး၊ ဦးခေါင်း (၁)ပါး- ဤသို့(၅)ပါးဖြစ်သည်။ ဝိလင်္ကာရဋီ၊ ၂။ ၃၆၈-၉။ သီဋီသစ်၊ ၂။ ၁၀၈။

ဒုတိယနည်းအရ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတ ဖြစ်အောင် ရှိခိုးပုံကား- ပုဆစ်ဒူးဝန်း နှစ်ဖက်၊ လက်နှစ်ဖက်၊ နဖူးဟူသော အစွန်း(၅)ခုဖြင့် မြေ၊ သင်ဖျာစသည်၌ ထောက်၍ ရှိခိုးလျှင် “ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္တတိ” ဖြစ်၏။ ဤရှိခိုးနည်း၌ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတ သရုပ်ကား ပုဆစ် ဒူးဝန်းနှစ်ဖက်ကို (၂)ပါး၊ ထို့အတူ လက်နှစ်ဖက်ကို (၂)ပါး၊ နဖူး(၁)ပါး၊ ပေါင်း(၅)ပါး ဖြစ်သည်။ ပါရာဂဏ္ဍိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၈-၌ ပြသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ဂဏ္ဍိဝါဒ။ လောကီဆရာတို့ စီရင်သည့် ဟရိဘတ္တိကျမ်း၌ကား လက်နှစ်ဖက်၊ ခြေနှစ်ဖက်၊ ဦးခေါင်း၊ ရင်၊ မျက်စိ၊ နှုတ် (သို့မဟုတ်) စိတ်အားဖြင့် ရှိခိုးခြင်းအင်္ဂါ(၈)ပါးဟူ၏။ ပါရာဂဏ္ဍိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၈။)

ဝန္တတိ-ဝိ၊ ၄။ ၂၆၅-၆။ ဝန္တန္တိ-ဒိ၊ ၃။ ၁၆၀-၁။ ၁၆၃။ ဝန္တသိ-ထေရီ၊ ၄။ ၁၅၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၅၀။ ဝန္တေ-ဝိ၊ ၁။ ၁၀၈၄။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၉၃-၂၃၆။ ဝန္တာမိ- ဝိ၊ ၁။ ၂၄၈၊ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၆-၂၆၂။ ဝန္တာမ-ဒိ၊ ၃။ ၁၆၀-၁။ ၁၆၃။ ဗာ၊ ၂။ ၁၇၉။ ဗုဒ္ဓဝံ-၃၀၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၆၈။ ဝန္တရေ-အပ၊ ၁။ ၂။ ၁။ ဝန္တသေ-ဝိမာန။ ၂၆၊ ၃၄။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁၃။ ၁၆၃။ ၁၈၈။ ဝန္တတု-ဝိ၊ ၄။ ၁၅၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၇။ ဝန္တန္တု-မ၊ ၂။ ၃၅၄။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ ဝန္တ-ဝိ၊ ၁။ ၂၇၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၊ ၂၆၊ ၂၆၅။ ဝန္တာဟိ-ဒိ၊ ၂။ ၆၁။ မ၊ ၃။ ၁၀၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၈။ ဝန္တထ-ဒိ၊ ၂။ ၁၃၈။

ဒီ၂၁၁၆၀-၁၁၆၃။ မ၂၁၁၆၄။ ဝိဠာ၂။
 ၁၇၅၊ ၂၀၇။ ဒီဠာ၂၁၁၄၆။ ဝန္တသို-ဝိမာန၊
 ဠာ၂၅။ ဝန္တေယျ-အဘိက။ ၃၄၆။ ဝန္တေယျ-
 အံ၊ ဠာ၁၁၁၇၇။ ဝန္တေယျသိ-ဝိမာန။ ၂၄။
 ဝိမာန၊ ဠာ၆၄၆၇။ ဝန္တိ-ဝိမာန။ ၂၅။ ဝိဠာ
 ၁။ ၇၅၊ ၉၄၊ ၃၀၇။ ဝန္တိ-သု - ဒီ၂၁၁၃၄။
 ထေရီ၊ ၃၉၃။ ဝိဠာ၊ ၃။ ၂၀၈။ မ၊ ဠာ၄၊ ၁၉၅။
 အံ၊ ဠာ၁၁၁၇၁၊ ၁၇၅၊ ၁၉၇၊ ၂၄၉။ ဝန္တိတ္ထ -
 (တုမ္ပယောဂ-ဗဟုဝဏ်) အံ၊ ဠာ၁၁၁၇၅။ အံ၊
 ဠာ၂၁၁၇၀။ အဘိ၊ ဠာ၂။ ၂၇၉။ ဝန္တိ-ဝိမာန။
 ၂၆၆၆၈။ အပါ၊ ၁၁၄၁၊ ၁၄၃၊ ၁၇၈။ ဝိဠာ၊
 ၂၀၈။ ဝန္တယိ-အပါ၊ ၁၃၉။ ထေရီ၊ ဠာ၁။
 ၂၉၆။ ဝန္တိတ္ထ(ဒာ-ဝိဘတ္တိ) ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဠာ၆၈။
 ဝန္တိသတိ-ဒီ၂၁၁၃၄။ အဘိ၊ ဠာ၁။ ၆၄။ ဓမ္မ၊
 ဠာ၁။ ၃၃၀။ ဠာ၊ ဠာ၁။ ၄၄။ ဝန္တိသန္တိ-စရိယာ၊
 ဠာ၀၅၁။ ဠာ၊ ဠာ၄၊ ၃၇၉။ ဝန္တိသသိ-သုတ္တနိ။
 ဠာ၁။ ၁၇၃။ ဝန္တိသမိ-ဝိ၊ ၁၁၄၅။ ဝိဠာ၊
 ၂၉၀။ ဝန္တိသမ-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၃။ ဝိဠာ၊ ၂။ ၁၆၂။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဠာ၆၅။ မ၊ ဠာ၊ ၃၁၁။ ဝန္တိသ-ထေရီ၊
 ၃၁၀။ ထေရီ၊ ဠာ၁။ ၁၃၈။

ဝန္တတု (ကြိ) [ဝန္တ+အ+တု] (သမီး) ရှိခိုး
 လော့၊ ဦးညွတ်လော့။ အာဂစ္ဆတု မေ ဓိတာ၊
 အရဟန္တေ ဝန္တတု။ အံ၊ ဠာ၁။ ၃၁၆။ (-ဝိဠာ၊ ၄။
 ၁၇၅။ အံ၊ ဠာ၂။ ၂၇၀)။

ဝန္တတေ (ကြိ) [ဝန္တ+အ+တေ] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-
 ပြီ။ သမာဓိဇ္ဈာနကုသလော၊ ဝန္တတေ၊
 လောကနာယကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၄။ ဝန္တတေဘိ၊
 ဝန္တိတ္ထ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဠာ၆၈။

ဝန္တထ (ကြိ) [ဝန္တ+အ+ထ] (သင်တို့) ရှိခိုး
 ကုန်လော့၊ ဦးညွတ်ကုန်လော့။ တံ ဝန္တထ
 ပဉ္စလိကာ လဘိတော။ ဒီ၂၁၁၃၈။ ဝိနိ ဝန္တထ
 ဂေါတမံ။ ဒီ၂၁၁၆၀-၁၁၆၃။ “စေတိယံ
 တာဝ ဝန္တထာ” တိအာဒိနိ ဝတော။ ဝိဠာ၊ ၂။
 ၁၇၅၊ ၂၀၇။

အဘိဓာန် (အ-၀၈) ၄၆-ပ-မ-ထ-စ

ဝန္တဓာတု (ထိ) [ဝန္တ+ဓာတု] ဝန္တဓာတ်။

ဝန္တဓာတုဝနေ (န) [ဝန္တဓာတု+ဝနေ] ဝန္တဓာတ်
 ဟူသောသဒ္ဓါ။ သုပ္ပဋိပန္နတာဒိသံဃဂုဏာ
 ပန ဝန္တဓာတုဝနေန ဝါ.....ဒီပိတာ။
 နေတ္ထိဝိ၊ ၃။

ဝန္တန (တိ) [ဝန္တ+ယုနိတိ(ခါတု)၊ ၉။ ဝန္တန-သံ။
 ဝံဒဏ-ပြာအဒ္ဓမာဒံဂဓိ။] (၁) ရှိခိုး-ချီးမွမ်း-
 -သော၊ သူ။ (ထိန) (၂) ရှိခိုးခြင်း။ (၃)
 (ဂုဏ်တော်၌) ညွတ်-ကိုင်-ရှိုင်း-ခြင်း။
 (၄) ရှိခိုးရာ(ကာလ၊ ဌာန)။ (၅) ဝန္တနာသုတ်။
 (၆) ချီးမွမ်းခြင်း။ (၇) ရှိခိုးကြောင်း
 စေတနာ။ (၁) ရှိခိုး-ချီးမွမ်း- သော၊ သူ။
 ဝန္တနဝတ္ထု။ ဝန္တနဝိမာနတို့-ကြည့်။ (ထိန)
 (၂) ရှိခိုးခြင်း။ တိဿော ဣမာ ဘိက္ခဝေ
 ဝန္တနာ။ ကတမာ တိဿော ကာယေန
 ဝါစာယ မနသာ။ အံ၊ ၁။ ၂၉၈။ (၃) (ဂုဏ်
 တော်၌) ညွတ်-ကိုင်-ရှိုင်း-ခြင်း။ သော
 ဗုဒ္ဓါနဝန္တနာတိ။ ထေရီ၊ ၃၉၇။..... သမ္မာ-
 သမ္ဗုဒ္ဓါနံ သာဝကဗုဒ္ဓါနဉ္စ ဝန္တနာ ယာထာ-
 ဝတော ဂုဏနိန္ဒတာ။ ထေရီ၊ ဠာ၁။ ၄၇။ (၄)
 ရှိခိုးရာ(ကာလ၊ ဌာန)။ ဝန္တနကာလ၊ ဝန္တန-
 ဌာနပုဒ်တို့ကြည့်။ (၅) ဝန္တနာသုတ်။ ယဇ-
 မာနဉ္စ ဝန္တနာ၊ တယော သက္ကနမဿနာ။
 သံ၊ ၁။ ၂၃၈။ (၆) ချီးမွမ်းခြင်း။ ဝန္တနာမယ။
 ကြည့်။ (၇) ရှိခိုး ကြောင်း စေတနာ။.....
 အရဟတာဒိဟိ ဂုဏေဟိ သေဠဘာဝေန
 ကရိယ မာနော ပဏာမော ဝန္တနာ။
 ကံခါ၊ ဠာ၊ သစ်။ ၁၂၁။

ဝန္တနကာလ(ပု) [ဝန္တန+ကာလ] ရှိခိုးရာ-အချိန်
 -ကာလ။ တုမ္ပာကံ စေတိယံ ဝန္တနကာလေ
 ဘန္တေ၊ အတိဝိယ ပသန္နာ စေတိယံ ဝန္တိတ္ထ။
 မ၊ ဠာ၊ ၁၆၉။ (-အဘိ၊ ဠာ၁။ ၂၀၀။ ဓမ္မ၊
 ဠာ၁။ ၃၃၀၊ ၄၂၃)။

ဝန္တန်ကိစ္စပသုတ (တိ) [ဝန္တန် + ကိစ္စ + ပသုတ] ရှိခိုးခြင်း-ကိစ္စ-ကို-၌-လေ့လာ-ဆည်းပူး-အားထုတ်-သော။ သူ။ အဘိဏ္ဍိ ဝန္တန်ကိစ္စ-ပသုတဿာကိ အက္ခော။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ဝ၊ ၄၂၅။

ဝန္တန်ကိရိယာ (ကိ) [ဝန္တန် + ကိရိယာ] ရှိခိုးခြင်း-အမူအရာ။ ဝန္တန်နာပယောဂံ ဟိ ကံ တာယေဝ ဝန္တန်ကိရိယာယ ဝန္တိယမာနံ ဝေါပေသိ နာမ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂၀။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။ ၆၅။ ကံခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၂၀)။

ဝန္တန်ဌာန (န) [ဝန္တန် + ဌာန] ရှိခိုးရာ-အရပ်-ဌာန။ အဿပုဏ္ဏေဟိ နေတ္တေဟိ ဧရာဒိတွာ ဝန္တန်ဌာနတော ဥဌာယ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၃၀။

ဝန္တန်တ္ထ (ပု) [ဝန္တန် + အတ္ထ] ရှိခိုးခြင်း ဟူသော အကျိုး။ သာယန္တသယေ မဟာဘိက္ခုသံသေ စေတိယံ ဝန္တမာနန ဧတိယံ ဝန္တနတ္ထာယ န နိက္ခမိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၄၈။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၀)။

ဝန္တန်ဝတ္ထု (န) [ဝန္တန်နာ + ဝတ္ထု] ရှိခိုးသော မိန်းမ၏ အကြောင်းဝတ္ထု။ ဝိနယပိဋက၊ ပါရုဇိကပါဋ်၊ ၂-ကဏ္ဍ၊ ၂-သိက္ခာပုဒ်-၁၉-ဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၆။ ဝန္တန်ဝတ္ထုသ္မိ ဣတ္ထိ ပါဒေ သမ္မာဟိတွာ ဝန္တိတုကာမာ ဝါရေ-တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၂။

ဝန္တန်ဝိမာန(န) [ဝန္တန်နာ-ဝိမာန + ဝတ္ထု။ နောက်ပုဒ် ကျေသည်။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၇၃။] ဝန္တန်ဝိမာနဝတ္ထု၊ (ရတနာ ၃-ပါးကို) ရှိခိုးသော (ဝန္တန်နာ) နတ်သမီး၏ ဝိမာန်ဟူသော အကြောင်းရှိသော (ဒေသနာ)။ ခုဒ္ဒက-နိကာယ၊ ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ၊ ၁-ဝိမာန၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁၁-ဝတ္ထု။ ဝိမာန၊ ၆၈-၉။ အဘိက္ကန္တေန ဂဏ္ဍေနာတိ ဝန္တန်ဝိမာနံ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ၊ ၁၈၉။

ဝန္တန်သာသန (န) [ဝန္တန် + သာသန] ရှိခိုးသည့် သတင်းစကား။ တဉ္စ အတ္တနော ပဝတ္ထိ ဝန္တန်သာသနဉ္စ အာရောစေတုံ သတ္တုသန္တိကံ ပေသေသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၃၂။

ဝန္တန်သီလိ (တိ) [ဝန္တန်သီလ + ဣ။ သိ-၌ သီလိနိ။] ရှိခိုးခြင်း အလေ့ရှိသော။ သူ။ အဘိ၊ ဝါဒနသီလိဘာတိ ဝန္တန်သီလိယ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၂၅။

ဝန္တန်ဟေတု (ပု) [ဝန္တန် + ဟေတု] ရှိခိုးခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ မာနနဟေတု ဝန္တန်ဟေတု ပူဇနဟေတု ဩဝဒတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၈၂။

ဝန္တန်နာကာရ (ပု) [ဝန္တန်နာ + အာကာရ] ရှိခိုးခြင်း၏ အခြင်းအရာ၊ ရှိခိုးခြင်းအမူအရာ။ သာမဏေ-ရော သေရဿ ဝန္တန်နာကာရံ ဒိသ္မာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၆၉။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၉။

ဝန္တန်နာကိရိယာ (ထိ) [ဝန္တန်နာ + ကိရိယာ] ရှိခိုးခြင်း-အမူအရာ-ကြိယာ။ အတ္တနော စ ဝန္တန်နာကိရိယာယ ခေတ္တင်္ဂတဘာဝံ ဒိပေတိ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၃။

ဝန္တန်နာဇနိတ (တိ) [ဝန္တန်နာ + အာကာရ + ဇနိတ] အာကာရပုဒ် ကျေသည်။ ဝန္တန်နာဇနိတန္တိ ဝန္တန်နာကာရေန နိဗ္ဗတ္တိတံ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၃။ ရှိခိုးခြင်း၏ အခြင်းအရာသည် ဖြစ်စေအပ်သော၊ ရှိခိုးခြင်း၏ အခြင်းအရာဖြင့်ဖြစ်သော။ ဝန္တန်နာဇနိတံ ပုညံ၊ ဣတိ ယံ ရတနတ္ထယေ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ပေတ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ဝန္တန်နာဇနိတန္တိ ဝန္တန်နာကာရန နိဗ္ဗတ္တိတံ၊ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၃။

ဝန္တန်နာပယောဂ (ပု) [ဝန္တန်နာ + ပယောဂ] (၁) ရှိခိုးခြင်းဟူသော-ပယောဂ-ဝိရိယ-လုံ့လ။

(၂) ရှိခိုးကြောင်း စေတနာ၊ (၁) ဝန္တနာ-
ပယောဂေါ၊ အနုဋီ၊ ၁။ (၂) တေန
ကရုဏာ ဝိယာတိအာဒိကဿ သမုဋ္ဌာပက-
စေတနာ ဝန္တနာပယောဂေါ နာမ၊ မဓ၊ ၁။ ၅။

ဝန္တနာမယ (တိ) [ဝန္တနာ+မယ။ ဝန္တနာဝ
ဝန္တနာမယံ၊ ဝန္တနာယ ဝါ ပကတံ ဝန္တနာ-
မယံ။ သိဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂။] (၁) ရှိခိုးခြင်း၊
(ဂုဏ်တော်၌) ညွတ်-ကိုင်း-ရှိုင်း-ချိုးမွမ်း-
-ခြင်း (စေတနာ)။ (၂) ရှိခိုးခြင်းဖြင့်
ပြီးသော။ (၁)(၂) ဝန္တနာဝ ဝန္တနာမယံ
ယထာ “ဒါနမယံ သီလမယ” ဣ။
ဝန္တနာ စေတ္တ ကာယဝါစာစိတ္တေဟိ တိဏ္ဏံ
ရတနာနံ ဂုဏနိန္ဒတာ၊ ထောမနာ ဝါ။
ဒိဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၄။ ဝန္တနာဝ ဝန္တနာ၊ သာဝ ဝန္တနာ-
မယံ ယထာ “ဒါနမယံ သီလမယ” ဣ။
ဝန္တနာ စေတ္တ ကာယဝါစာစိတ္တေဟိ တိဏ္ဏံ
ရတနာနံ ဂုဏနိန္ဒဟာ၊ သောမနာ ဝါ။ အပိ စ
တဿာ စေတနာယ သဟဇာတာဖေါပကာ-
ရကော သဒ္ဓါပညာသတိဝိရိယာဒိသမ္ပယုတ္တ
ဓမ္မော ဝန္တနာ၊ ဘာယ ပကတံ ဝန္တနာမယံ။
သိဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂။

ဝန္တနာမယပုည (န) [ဝန္တနာမယ+ပုည] ရှိခိုး
ခြင်းဖြင့် ပြီးသော ကောင်းမှုကုသိုလ်။...
တေဿ မဟာကဿပတ္ထေရဿ ဝန္တနာယ
ဝန္တနာမယပုညဿ သောဋ္ဌသိ ကလံ နာဂ္ဂဘိ။
သေချ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၂။ (-သိဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂။ ၆)။

ဝန္တနာရဟ (တိ) [ဝန္တနာ+အရဟ] ရှိခိုးထိုက်
သော၊ ရှိခိုးခြင်း-ကို-ငှာ-ထိုက်-သော၊
သူ။ သဒေဝကေ လောကေ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော
သဗ္ဗေသံ ဝန္တနာရဟော ပုရိသော ဣဒ
နိသိန္ဒော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၆၆။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁။)။

ဝန္တနိယ (တိ) [ဝန္တ+အနိယ။ ဝန္တတိတိ ဝန္တနိယော။
ဤကို ရဿ-ပြု။ ဝန္တန+ဣက။ ဝန္တနံ
ကရောတိတိ ဝန္တနိကော၊ သောဝ ဝန္တနိယော။
ဝန္တနိယ-သံ။ ဝံဒေဏိယ-ပြာ။ ဝံဒေဏိဇ-အဒ္ဓ-
မာဂဓိ။] (ဝေဿဘူတုရားအား ရှိခိုးတတ်
သော) ကေဝန္တနိယဒေဝရံ။ အာယသ္မာ ကေ-
ဝန္တနိယော ထေရော ဣမာ ဂါကာယော
အဘာသိတ္ထ။ အပါ၊ ၁။ ၂။ ၄။

ဝန္တနိယ (တိ) [ဝန္တ+အနိယ။ ဝန္တန+ဤယံ။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇။ ၇။ ဝန္တနိယ-သံ။ ဝံဒေဏိယ။
ဝံဒေဏိအ -ပြာ။ ဝံဒေဏိဇ-အဒ္ဓမာဂဓိ။]
ရှိခိုး-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော၊ သူ။ ဝန္တ-
နိယော အာစရိယော မေ နတ္ထိ။ အပါ၊ ၄။
၂။ ၁။ ၄။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

ဝန္တနေယျ (တိ) [ဝန္တန+ယေျ။ နိတိ၊ သုတ္တ။
၇။ ၇။] ရှိခိုးထိုက်သော၊ သူ။ ယေ ကေစိ
လောကေ ဝန္တနေယျာ၊ ဝန္တနံ အရဟန္တိ ယေ။
ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃။ ၁။ ၂။ ယေ ကေစိ လောကေ ဝန္တိတဗ္ဗာ
ဝန္တနိယာ ဝန္တနံ အရဟန္တိ။ ယေတိ ယေ ပန
လောကေ ဝန္တနံ အရဟန္တိ။ ဣဒံ ပန
ပုရိမပဒေသေဝ ဝေဝစနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆။ ၂။

ဝန္တန္တိ (တိ) [ဝန္တ+အ+အန္တိ။ ထိ-၌ ဝန္တန္တာ၊
ဝန္တန္တိ။ ဝန္တတ်-သံ။ ဝံဒေဏိ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
ရှိခိုးသော၊ သူ။ ပရိဝေဏံ သမ္ပုဇ္ဇန္တော
စေတိယံ ဝန္တန္တော။ မဟာနိ။ ၃။ ၄။ (-ဝိဋ္ဌ၊
၁။ ၁။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃။ ၅။)
သာ ဝန္တန္တိ အန္တရဝါသကံ ဥက္ကိပိတွာ။
ဝိ၊ ၁။ ၄။ (-ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၇။)

ဝန္တန္တိ (ကြိ) [ဝန္တ+အ+အန္တိ။ ရှိခိုး-ဦးညွတ်-
ကုန်၏။ အမနုဿာပိ တံ ဝန္တန္တိ။ ဒီ၊ ၃။
၁၆၀-၁။ ၁၆၃။ ယံ ဒေဝသံဃာ ဝန္တန္တိ၊
သုဓမ္မာယံ သမာဂတာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၄။
ဘိက္ခုနိယော အယျ ဘိက္ခုသံဃဿ ပါဒေ

ဝန္တန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၆။ ၂၇။ (-အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၄၇)။

ဝန္တန္တိ (ကြိ) [ဝန္တ+အ+အန္တ] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-ကုန်လော့။ နာဂါ ဝန္တန္တိ သတ္တုနော။ မ၊ ၂။ ၃၅၄။ နာဂဏ အာဂန္တာ ဒါနံ ဒေန္တိ၊ စေတိယံ ဝန္တန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၉။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၄။

ဝန္တမာန (တိ) [ဝန္တ+အ+မာန။ ဝံဒမာဏ-ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိ။] ခိုခိုးတတ်သော၊ သူ။ ဂုဇဓိတာ ယထာရုစိယာ ဝန္တမာနာ န ကိဉ္ဇိ ဝတ္တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။

ဝန္တယံ (ကြိ) [ဝန္တ+ယံ။ ယ-အာဂုမ်။] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-ပြီ။ ပသန္တဝိတ္တော သုမနော၊ ဝန္တယံ တံ မဟာယသံ။ အပါ၊ ၁။ ၃၉။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၆။

ဝန္တရေ (ကြိ) [ဝန္တ+အ+အန္တိ။ အန္တိ-ကို ရေ-ပြီ။] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-ကုန်၏။ ဥပသင်္ကမ္ပ သဗ္ဗေဝ၊ သိရသာ ဝန္တရေ မမံ။ အပါ၊ ၁။ ၂။

ဝန္တသိ (ကြိ) [ဝန္တ+အ+သိ] (သင်) ရှိခိုး-ဦးညွတ်-၏။ န ဟေဝံ ဝန္တိယာ ဗုဒ္ဓါယထာ ဝန္တသိ ဂေါတမိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၅၃။ ကသ္မာ မံ န ဝန္တသိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၅။

ဝန္တသေ (ကြိ) [ဝန္တ+အ+သေ] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-၏။ ကာ တံ သုဘေ ဒေဝတေ ဝန္တသေ မမံ။ ဝိမာန၊ ၂။ ၆။ ၃၄။

ဝန္တသု (ကြိ) [ဝန္တ+အ+သု] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-လော့။ သိဝံယေဝ ပဂ္ဂဟိတအဇ္ဈင်္ဂိကာ ဟုတော ဝန္တသု။ ဝိမာန၊ ၄။ ၉၅။

ဝန္တာကာ (တိ) [ဝန္တ+အ+က+အာ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၅၇။] ဝန္တာကာ၊ ဝန္တာကီ-သံ။ ဝန္တတေ

အပရုက္ခန္တိ ဝန္တာသ၊ ဝေ ဝန္တာကာ၊ ကပ္ပ ဒ္ဓုမ။ ကျီးပေါင်းပင်။ ဝန္တာကာ ဝါ အညာ ဝါ ယာကာစိ ရုက္ခေ ဇာယိတော ရုက္ခံ ဩတ္ထ-ရဘိဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၇။ ဝန္တာကာတိ ရုက္ခာဒနိ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။

ဝန္တာပန (န) [ဝန္တ+ဏာပေ+ယ။ ဝံဒါပဏ၊ ဝံဒါဏာ-ပြာ။] (၁) ရှိခိုးစေရာ ဖြစ်သော (နေ၊ ရက်)။ (၂) ရှိခိုး စေခြင်း။ (၁) ဝန္တာပနကာလ-ကြည့်။ (၂) ဝန္တာပနတ္ထ-ကြည့်။

ဝန္တာပနကာလ (ပု) [ဝန္တာပန+ကာလ] ရှိခိုး-စေရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ -- ပုတ္တဿ ဝန္တာပနကာလေ တုဏှိ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၂။

ဝန္တာပနတ္ထ (ပု) [ဝန္တာပန+အတ္ထ] ရှိခိုးစေခြင်း အကျိုး။ ဉာတိနံ ဝန္တာပနတ္ထံ ယမကပါဠိဟာရိယံ အကာသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၅။

ဝန္တာပနဒိဝေ (ပု) [ဝန္တာပန+ ဒိဝေ] ရှိခိုးစေရာဖြစ်သော- နေ-ရက်။ ကာဠဒေဝိလ-တာပသဿ ဝန္တာပနဒိဝေ -- ပါဠိ-ဟာရိယာနံ ဒိဋ္ဌတ္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။

ဝန္တာပယိဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝန္တ+ဏာပယ+ဿာမိ] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-စေအံ့။ န မံ ဉာတိ ဝန္တန္တိ၊ ဟန္တ နေ ဝန္တာပယိဿာမိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇။

ဝန္တာပိတ (တိ) [ဝန္တ+ဏာပေ+တ] ရှိခိုးစေအပ်သော၊ ရှိခိုးခိုင်း အပ်သော၊ (သား)။ ပုတ္တေ ဝန္တာပိတေ တုဏှိ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၂။

ဝန္တာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝန္တ+ဏာပေ+တိ၊ ဝန္တယတိ-သံ။ ဝံဒါပဏ၊ ဝံဒါဏ-ပြာ။]

ရှိခိုး-ဦးညွတ်-စေ၏။ ဒါရကေ စ ဝန္တာ-
ပေတုံ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၀။ ဝန္တာပေတုံ-ဇာ
ငွ၊ ၃။ ၁၀။ ဝန္တာပေန္တိ-အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၀။
ဝန္တာပေဟိ-အံ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၄၆။ ဝန္တာပေယျံ
-ဒိ၊ ၂။ ၁၂၂။ ဝန္တာပေသိ-ဝိ၊ ၄။ ၄၇၆။
၄၉၀။ ဝန္တာပေသိ-ပေတ၊ ငွ၊ ၆၂။ ဝန္တာပေ
သိ-ဝိ၊ ၄။ ၄၇၆။ ဝန္တာပေသာမိ-ဒိ၊ ၂။
၁၂၂။ အပ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၀၄။ ဝန္တာပေသာမ-
ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၇၅။ ဝန္တာပယိသာမိ-ဝိ၊ ငွ၊
၃။ ၂၇၂။

ဝန္တာပေတုံ (ဗျ) [ဝန္ + ဣ + ပေ + တုံ]
ရှိခိုး- ဦးညွတ်- စေခြင်းငှာ။ ဣသိ-ကိရ
ဝန္တာပေတုံ ကုမာရံ ဥပနေသုံ။ သုတ္တနိ၊ ငွ၊
၂။ ၂၇၂။

ဝန္တာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝန္ + ဣ + ပေ + တွာ]
ရှိခိုး စေပြုံး၍။ ဘိက္ခုနံ ပါဒေ ဝန္တာပေတွာ
(ဝိ၊ ၃။ ၂၃) တိ ယေ တတ္ထ သန္တိပတိတာ
ဘိက္ခု။ တေသံ ပါဒေ ဝန္တာပေတွာ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၃။
၂၅၀။ ပါဒေ ဝန္တာပေတွာတိ ပါဒါဘိမုခံ
နမာပေတွာ။ ဝိတေ၊ ၂။ ၉၅။

ဝန္တာပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝန္ + ဣ + ပေ + အန္တိ]
ရှိခိုး-ဦးညွတ်-စေကုန်၏။ ယဒါ မာတာပိတ-
ရာ ဒပ. ရကုမာရကေ သိသေ ဂဟေတွာ
စေတိယာဒိနိ ဝန္တာပေန္တိ။ အဘိ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၀၀။

ဝန္တာပေယျံ (ကာ၊ ကြိ) [ဝန္ + ဣ + ပေ + ယျံ]
(ငါ) ရှိခိုး-ဦးညွတ်-စေရာ၏။ ယန္တုနာဟံ
ကောသိနာရကေ မလ္လေ ဘဂဝန္တံ ဝန္တာ-
ပေယျံ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၂၂။

ဝန္တာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) (ဝန္ + ဣ + ပေ + ဣ)
(ငါ) ရှိခိုး-ဦးညွတ်-စေပြီ။ မာဘုဂါမေဟိ
ဘဂဝတော သရိရံ ပဌမံ ဝန္တာပေသိ။
ဝိ၊ ၄။ ၄၇၆။

ဝန္တာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝန္ + ဣ + ပေ + သိ]
(သင်) ရှိခိုး-ဦးညွတ်-စေ၏။ ယံ တံ မာတု-
ဂါမေဟိ ဘဂဝတော သရိရံ ပဌမံ
ဝန္တာပေသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၆။

ဝန္တာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝန္ + ဣ + ပေ + ဤ]
ရှိခိုး-ဦးညွတ်-စေပြီ။ အထ ခေါ အာယသွာ
အာနန္ဒော ကောသိနာရကေ မလ္လေ....ဘဂ-
ဝန္တံ ဝန္တာပေသိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၂၂။ (-ဥဒါနံ၊ ၉၆)

ဝန္တာပေသုံ (ကာ၊ ကြိ) (ဝန္ + ဣ + ပေ + ဥံ)
ရှိခိုး- ဦးညွတ်- စေကုန်ပြီ။ဗလက္ကာရေန
ထေရဏ ပါဒေ ဝန္တာပေသုံ။ ပေတ၊ ငွ၊ ၆၂။

ဝန္တာပေသာမ (ကာ၊ ကြိ) [ဝန္ + ဣ + ပေ +
သာမ] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-စေကုန်အံ။ ဉာတကာ
အမစ္စပုတ္တံ အလင်္ကရိတွာ မဟာစေတီယံ
ဝန္တာပေသာမာတိ အဂမံသု။ ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၇၅။

ဝန္တာပေသာမိ (ကာ၊ ကြိ) (ဝန္ + ဣ + ပေ +
သာမိ) ရှိခိုး-ဦးညွတ်-စေအံ။မလ္လေ ကေ-
မေကံ ဘဂဝန္တံ ဝန္တာပေသာမိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၂၂။
(-အပ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၀၄။ ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၀၂။ ဇာ၊
ငွ၊ ၂။ ၂၄၁)။

ဝန္တာပေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝန္ + ဣ + ပေ + ဟိ]
ရှိခိုး- ဦးညွတ်- စေလော့။ ဂစ္ဆာသုသော
ဣဒါနိ ရုဇာနံ အဓမ္မ ဝန္တာပေဟိ။ အံ၊ ငွ၊
၃။ ၃၄၆။

ဝန္တာမ (ကြိ) [ဝန္ + အ + မ] (ငါတို့) ရှိခိုး-
ဦးညွတ်-ကုန်၏။ ဇိနံ ဝန္တထ ဂေါတမံ၊ ဇိနံ
ဝန္တာမ ဂေါတမံ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၆၁-၁၁၆၃။ ဇိနံ
ဝန္တာမ ဂေါတမန္တိ အမေဟိ ပုဋ္ဌာ ဇိနံ ဝန္တာမ
ဂေါတမန္တိ ဝဒန္တိ။ ဒိ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၇၆။ (-ဘိ၊ ငွ၊
သစ်၊ ၂။ ၂၇၂)။

ဝန္တာမိ (ကြိ) [ဝန္တ+အ+မိ] (ငါ) ရှိခိုး-
ဦးညွတ်-၏။ မေတ္တိယဘူမဇကေ ဘိက္ခု
တေဒဝေါစ “ဝန္တာမိ အယျာ” တိ။ဝိ။၁။၂၄၇။
ဝန္တာမိ တံ ဝိရ မဟာနုဘာဝန္တိ။ဝိမာန။၂၆။
(-ဝိ။ ဌ။ ၃။ ၃၀၆)။

ဝန္တာဟိ(ကြိ)[ဝန္တ+အ+ဟိ](သင်)ရှိခိုး-ဦးညွတ်
-လော့။ဥပသကံမိတွာ မမ ဝစနေန ဘဂဝ-
ဘော ပါဒေ သိရသာ ဝန္တာဟိ။ဒိ။၂။၆၁။မ။၃။
၁၇၄။ ဂစ္ဆ အယျပုတ္တ ဝန္တာဟိ။ဝိ။ဌ။၃။၂၇၉။

ဝန္တိ (ကြိ)[ဝန္တ+ဣ]ရှိခိုး-ဦးညွတ်-ပြီ။ ဝန္တိ
အရဟတော ပါဒေ၊ ဝိမာန။ ၂၆။အဟံ တုမေ
ဝန္တိ။ဝိ။ဌ။၃။၂၇၇။

ဝန္တိ သူ (ကြိ)[ဝန္တ+ဥ]ဥ-ကိုဣသု-ပြီ။ရှိခိုး
-ဦးညွတ်-ကုန်ပြီ။ဥဌာယ ပါဒေ ဝန္တိ သူ။
ထေရီ။ ၃၉၃။ သဗ္ဗေယေဝ ဝန္တိ သူ။ဝိ။ဌ။၃။
၂၇၁။(-မ။ ဌ။ ၄။၁၉၅။အံ။ဌ။၁။၁၁၇။၁၅၇။
၁၉၇။ ၂၄၉)။

ဝန္တိ (ကြိ) [ဝန္တ+ဤ] ရှိခိုးပြီ၊ ဦးညွတ်ပြီ။
စဏ္ဍာလိ ဝန္တိ ပါဒါနိ၊ ဂေါတမဿ ယဿိနော။
ဝိမာန။ ၂၅။ ထေရော မဟာစေတီယဌာနံ
ပုပ္ဖေဟိ ပုဇေတွာ ဝန္တိ။ ဝိ။ဌ။ ၁။ ၇၅။ ၉၄။
၃၀၇။ (-ဝိ။ ဌ။ ၃။ ၂၇၉။ ဒိ။ ဌ။ ၂။ ၇၂။
မ။ဌ။ ၃။ ၃၉) ။

ဝန္တိ (ထိ) [ဝန္တ+ဤ] ရဿ-ပြီ။ ဝန္တိ-သံ။]
သံ့။ရလူ (သံ့။ဖမ်း) ။ ဝန္တိ၂-ကြည့်။

ဝန္တိကာ (ထိ) [ဝန္တက+အာ] ဝန္တက-ကြည့်။

ဝန္တိတ(ထိ)[ဝန္တ+တ။ ဝန္တနာရဟော ဝန္တိတော။
တပစ္စည်း အရဟတ္တဇောတက။ပုဇိတာပိပူဇာ
ရဟာ။ ဝိ။ ဌ။ ၁။ ၁၆။ ကဲ့သို့။ ဝန္တိတ-သံ။
ဝိဒိအ-ပြာ။ ဝိဒိယ-အဗ္ဗမာဂဓိ။](၁)ရှိခိုး-

အပ်-အပ်ပြီး-သော။ (၂) ရှိခိုး-ချီးမွမ်း-
-ထိုက်သော။ (၃) ရှိခိုးရာ အချိန်အခါ။
(၄) (၄) ရှိခိုးခြင်း။ (၁) ဝေ ဂေါတမိယာ
ဝန္တိတော “န ခေါ ဂေါတမိ တထာဂတာ
ဝေ ဝန္တိတဗျာ” တိ ပဋိက္ခိပိတွာ။ သံ။ ဌ။ ၂။
၄၇။ (အံ။ဌ။ ၁။၁၉၀) (၂) ဒေဝမနုဿာနံ
ဝန္တိတပုဇိတော။မိလိန္တ။ ၃၄၁။(၃) ဝန္တိတ-
ကာလ-ကြည့်။ (၄) (၄) ကိ သိသေန ဘူမိ
ပဟရန္တေန ဝန္တိတံ ဟောတိ။ အံ။ ဌ။ ၂။
၁၇၀။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၂၁၃။

ဝန္တိတကာလ (ပု) [ဝန္တိတ+ကာလ] ရှိခိုးရာ
အချိန်အခါ။ တတိယဒိဝေသေ ပန ဝန္တိတ-
ကာလေ အစောမုခေါဝ “ဂစ္ဆ-ဟိ” တိ အာဟ။
ဇာ။ ဌ။ ၅။ ၄၅၉။

ဝန္တိတဗ္ဗ (ထိ) [ဝန္တ +တဗ္ဗ။ ဝန္တိတဗျ-သံ။]
ရှိခိုး-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ န ခေါ
ဒေဝါနမိန္တ တထာဂတာ ဝေ ဝန္တိတဗျာ။
သံ။ဌ။၁။ ၂၃၅။ သိရသိ အဇ္ဇလိ ကတွာ
ဝန္တိတဗ္ဗ ဣသိဒ္ဓင်။ အပါ။ ၅။ ၂။

ဝန္တိတဗ္ဗယုတ္တက (ထိ) [ဝန္တိတဗ္ဗ + ယုတ္တက]
ရှိခိုး-အပ်-သင့်-ထိုက်- သည်၏ အဖြစ်နှင့်
ယှဉ်သောသူ။ “ဘန္တေမယှ ဝန္တိတဗ္ဗယုတ္တကံ
အယျ အာစိက္ခထာ။ တိ ပုစ္ဆိ။အံ။ဌ။၂။၁၃၃။
ဗောဓိသတ္တဿဟိ တေနတ္တဘာဝေန ဝန္တိ
တဗ္ဗယုတ္တကောနာမ အညော နတ္ထိ။ အပါ။ဌ။
၁။၆၆။ ဇာ။ဌ။၁။၆၄။

ဝန္တိတဗျာကာရ (ပု) [ဝန္တိတဗ္ဗ+အာကာရ]ရှိခိုး
အပ်- သင့်- ထိုက် - သောအခြင်းအရာ။
တာယ ယာမိကော ဝန္တိတဗျာကာရံ အာ-
စိက္ခန္တော ဝေမာဟ။ သံ။ဌ။၂။၄၇။

ဝန္တိတဝန္တိတက္ခဏ (ပု) [ဝန္တိတ+ဝန္တိတ+ခဏ]
ရှိခိုးအပ်ရာ ရှိခိုးအပ်ရာခဏ၊ ရှိခိုးအပ်တိုင်း
ရှိခိုးအပ်တိုင်းသော ခဏ၊ ဝန္တိတဝန္တိတက္ခ
ဏေ ဝ...ပဒဒ္ဒယမေဝ ကထေတွာ ပက္ခာမိ။
ဓမ္မာ၊ဋ္ဌာ။ ၃၃၈။

ဝန္တိတံ (ဗျ) [ဝန္တိ + တံ။ ဝန္တိတုမ်=သံ။]
ရှိခိုး-ဦးညွတ်-ခြင်းငှါ။ သာ ဝန္တိတံ အနဓိဝရံ
ဥပါဂမိ။ ဝိမာန။ ၁၉၂။ ၂၅။ ကေသို့ ဌာနေ
“ဝန္တသိ အယျာ”တိ ဝန္တိတံ ဝန္တတိ။ ဝိဋ္ဌာ
၃၅၅။ (-ပေဘ။ ၁၄၀၊ ၁၄၁။ မ၊ဋ္ဌာ။ ၂၆၃။
အဘိဋ္ဌာ။ ၃၇၀)။

ဝန္တိတု (ပု) [ဝန္တိ + တု။ ဝန္တိတိ။ ဝန္တိတံ။ သတ္တဝါ-
ဒိဂိ။ ဝန္တိတ-သံ။] ရှိခိုးဘတ်သူ၊ အနိမ္မိ-
ဘော နိမ္မိတံ ဝန္တိတံ။ ဇော၊ ၂။ ၂၃၅။ အထ
ကိမတ္ထံ သယံ အနိမ္မိဘော ဟုတွာ အတ္တနာ
နိမ္မိသံ ဝန္တိတံ ဘဒဝယျ။ ဇော၊ဋ္ဌာ။ ၅၅။

ဝန္တိတုကာမ (တိ) [ဝန္တိတံ + ကမု + ကာ။] ရှိခိုး-
ဦးညွတ် -ခြင်းငှါ အလိုရှိသော သူ။ ဝန္တန-
ဝတ္ထု-ကြည့်။

ဝန္တိတ္ထံ (ကြိ) [ဝန္တိ + ထ္ထ] (သင်ဘို့) ရှိခိုး-
ဦးညွတ်-ကုန်ပြီ။ “တာတာ မာ မံ ဝန္တိတ္ထံ။
သဒေဝကာ---တေ ဝန္တိထ”။ အံ၊ဋ္ဌာ။ ၁။
၁၂၇။ ကသ္မာ တုဒ္ဓ သမ စံ ဝေါဘံ ဝန္တိတ္ထံ။
အံ၊ဋ္ဌာ။ ၂။ ၁၇၀။ (-ဘဘိဋ္ဌာ။ ၂။ ၂၇၉)။

ဝန္တိတ္ထံ (ကြိ) [ဝန္တိ + ထ္ထ။ အာ-ကို ထ္ထ-ပြု။]
ရှိခိုး-ဦးညွတ်-ပြီ။ သမာမိဇ္ဈာန ကုသလော၊
ဝန္တဟေ လောကနာယကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၄။
ဝန္တဘေဘိ ဝန္တိတ္ထံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌာ။ ၆၁။

ဝန္တိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝန္တိ + တွာ။ ဝန္တိတွာ - သံ။
ဝံဒိတ္တာ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-
၍။ ကေသံ ဥက္ကရာ သင်္ဂံ ကရိတွာ ဝုဇ္ဇာနံ
ဘိက္ခုနံ ပါဒေ ဝန္တိတွာ ပုက္ကုဋ္ဌိကံ နိသိဒိ
ဘု။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၄။ ၂၉၆။ ၃၄၆။ ၃၅၃။ ဝိ၊ ၁။ ၂။

၂၊ ၃၆။ ၄၆။ ၅၇။ ၆၇။ ၁၃၇။ ၂၃၇-၅။ ၂၆၄။ ၂။ ၀။
မ၊ဇ။ ၃၆။ (-ဝိဋ္ဌာ။ ၁။ ၁၁။ ၁၂။ ဝိဋ္ဌာ။ ၂။ ၆၈။ မ၊
ဋ္ဌာ။ ၁။ ၇၅။ ၂၆၁။ ၃၂၂)။

ဝန္တိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [ဝန္တိ + တွာန] ရှိခိုး-ဦးညွတ်
ပြီး၍။ သစိတ္တံ ပဋိလဒ္ဓါန၊ ဝန္တိတွာန ဥပါဂိသိ။
ထေရီ။ ၃၉၄။ ၃၉၆။ (-အပါ။ ၁။ ၁၆၅။ ၃၃၈။
ထေရီဋ္ဌာ။ ၂။ ၄၅။ ၁၈၃)။

ဝန္တိယံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝန္တိ + တွာ။ ဝန္တိယ-သံ။ ဝံဒိယ-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-ချီးမွမ်း-
ပြီး၍။ ဝန္တိ အဘိဝန္တနေ အဘိပုဗ္ဗော၊ တွာ-
ပစ္စယဿ ယော၊ ဣကာဇရာဂမော စ၊
အဘိဝန္တိယ ဘာသိသံ၊ အဘိဝန္တိတွာ၊ ဝန္တိယ
ဝန္တိတွာ၊ရ။ ၆၄၁။

ဝန္တိယံ (တိ) [ဝန္တိ + ကျ။ ဝန္တိယ-သံ။ ဝံဒိယ-ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ရှိခိုးအပ်- သင့်- ထိုက်-
သော၊ သူ။ (န) (၂) ရှိခိုးခြင်း၊ (၁) ပဉ္စမ
ဥပါသိ ဝန္တိယာ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၅၈။ (၂) -ဘိက္ခုနိ-
သံသော ဣပံ ဝန္တိယံ ကဓောတု။ ဝိဋ္ဌာ၊ ၄။ ၂၅၂။
ဝန္တိယန္တိ...ဝန္တနံ ဝါ။ ပါမိတ်၊ ယော။ ၆၄၂။

ဝန္တိယကရဏ (န) [ဝန္တိယ + ကရဏ] ရှိခိုးခြင်းကို
ပြုခြင်း။ တဿ အယျဿ ဝန္တိယကရဏံ
ရစ္စတိ။ ဝိဋ္ဌာ၊ ၄။ ၂၅၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၀၃။

ဝန္တိယမာန (တိ) [ဝန္တိ + ယ + မာန] ရှိခိုးအပ်
သော၊ သူ။ အယံ ဟိ ဝန္တိယမာနော ပါဒေနပိ
ပဟဓေယျ။ ဝိဋ္ဌာ၊ ၄။ ၂၂၄။

ဝန္တိသံ (ကြိ) [ဝန္တိ + သံ] (ငါ) ရှိခိုး-ဦးညွတ်
-အံ။ ဘတ္တနံ ဥာသင်္ဂမ္မာ ဝန္တိသံ ပုရိသု န္ဗမံ။
ထေရီ။ ၂၉၃။ ထေရီဋ္ဌာ။ ၂။ ၁၃၈။ (-ထေရီ။
၃၁၀)။

ဝန္တိသတိ (ကြိ) [ဝန္တိ + သတိ] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-
လတ္တံ။ ယာ ဝါ ယသ္မာ မဟာကာယပေါ

ဘဂဝတော ပါဒေ သိရသာ န ဝန္တိယတိ။
ဒါ ၂၂၁၃၄။ ဘိက္ခုသံဃေပိ စိတ္တံ ပသာ ဒေ-
တွာ သံသံ ဝန္တိယတိ။ အဘိဋ္ဌာ၁။၆၄။

ဝန္တိယန္တိ (ကြိ) [ဝန္တိ+သန္တိ] ရှိခိုး-ဦးညွတ်-
ကုန်လတ္တံ့။ စက္ခုပသေ ဌတွာ ဝဒန္တံ
ဧကေကံ ကဟာပဏံ ဒတွာ ဝန္တိယန္တိ။
စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၅၁။ဇော၊ဋ္ဌ။၄။၃၇၉။

ဝန္တိယသိ (ကြိ) [ဝန္တိ+သသိ] (သင်) ရှိခိုး-
ဦးညွတ်-လတ္တံ့။ မနုဿာ “တဝ ဆန္ဒေန န
ဝန္တိယသိ” တိ ... သယာပေသံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။
၁။၁၇၃။

ဝန္တိယာမ (ကြိ) [ဝန္တိ+သာမ] (ငါ့ဘွဲ့)
ရှိခိုး - ဦးညွတ်-ကုန်အံ့။ အဓမ္မပိ တတ္ထ
ဂန္ဓာန၊ ဝန္တိယာမ မယံ ဇိနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၀၃။

ဝန္တိယာမိ (ကြိ) [ဝန္တိ+သာမိ] (ငါ) ရှိခိုး-
ဦးညွတ်-ပါအံ့ (လတ္တံ့)။ မုဟုတ္တံ ဘန္တေ
အာဂမေဟိ ဝန္တိယာမိ။ ဝိ၊၁။၄၅။ အာဂတိ
နံ ဝန္တိယာမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၃။၂၉၀။ (-မ၊ဋ္ဌ။၂။၅၁။
သံ၊ဋ္ဌ။၁။၂၈၈။အဘိ၊ဋ္ဌ။၁။၁၂။၃၇၀)။

ဝန္တိ(ပု) [ဝန္တိ+ကိ+ဝန္တိ+ဤ]။ဝိရိယာဒိထုတိ သိ
လေန ယော ပဋ္ဌတိ၊သော ဝန္တိ။တဿိလာဒိ-
သုဏိ။ ဝန္တတိတိ ဝန္တိ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၉၆။ မုဉ္ဇန-
သညာယ ဝန္တတိတိ ဝန္တိ။ ဝန္တ အဘိဝါဒန-
ထုတိသု၊ဤ။ ရသောပိ၊ဝန္တိ။ ဓာန်၊ဋီ။၄၀၇။
ဝန္တိ၊ဝန္တိန်၊ဗန္တိန်-သံ။ ဝန္တေတ ထာတိ နရပါ-
လာဒိန္တိ ဝန္တိ။ ကပ္ပဒ္ဒ၊မ။] (၁) စာဆိုတော်
(မင်း၏ ရဲရင့်ခြင်း စသောဂုဏ်ကို ချီးကျူး
တတ်သူ)။ (၂) သို့ ရလူ (သို့ဖမ်း)။ (၃)
ဝန္တိတု ထုတိပါဌကော။ ဓာန်၊ဋီ။၃၉၆။ အာဒိ-
သဒ္ဓေန ဝန္တိအာဒိနံ သင်္ဂဟော။ မ၊ဋီ။၂။
၁၄၃။ (၂) ဝ (န္တိ) နိတ္တိယံ ကရမဗော။
ဓာန်၊ဋီ။၄၀၇။

ဝန္တိယတေ (ဘာဝ၊ကြိ) [ဝန္တိ+ယ+တေ]ရှိခိုး-
ဦးညွတ်-ခြင်း။ ဝန္တိယတေ ဝန္တနာ။ သိ၊ဋီ။
သစ်၊၁။၂၅။

ဝန္တေ (ကြိ) [ဝန္တိ+အ+မိ။ မိ-ကို ပြေ။]
ဝန္တတိ-ကြည့်။ ဝန္တေ ဝါယမိ နစ္ဆုပေတိ။
ဝိ၊၁။၁၈၄။ ကောကနဒါဟမသို့ အဘိဝန္တေ၊
ကောကနဒါ ပဉ္စန္ဒုဿ စိတာ၊ သံ၊၁။၂၇၊
၁၉၃၊၂၃၆။ ဝန္တေ တမနုတ္တရံ ဓမ္မံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ။၁။၁၊
ဝန္တေတိ ပဏမာမိ၊ ထောမေမိ ဝါ။ ဒိ၊ ဋီ။
၁။၁၀။

ဝန္တေယျ (ကြိ) [ဝန္တိ+အ+ဇယျ]ရှိခိုး-ဦးညွတ်-
ရာ၏။ ပါနိယံ ဒဒေယျ၊ စေတိယံ ဝန္တေယျ။
အဘိ၊က။၃၄၆။

ဝန္တေယျာသိ (ကြိ) [ဝန္တိ+အ+ဇယျာသိ]ရှိခိုး-
ဦးညွတ်-ပါလော့။ မမ စ ဘန္တေ ဝစနေန
ဘဂဝတော ပါဒေ သိရသာ ဝန္တေယျာသိ။
ဝိမာန။ ၂၄။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၆၄။၆၇။

ဝန္တေယျံ (ကြိ) [ဝန္တိ+အ+ဇယျံ] ရှိခိုး-ဦး
ညွတ်-ကုန် န၏။ ဣမေ မံ ဒသဗလဿ
သန္တိကေ ဝန္တေယျံ။ အံ၊ဋ္ဌ။၁။၁၅၇။

ဝန္တေသဒ္ဓ (ပု) [ဝန္တေ+သဒ္ဓ] “ဝန္တေ”-ဟူသော
သဒ္ဓါ။ ဧတေသု တိသု ဋ္ဌာနေသု၊ ဝန္တေ-
သဒ္ဓေါ ပဝတ္တတိ။ သိ၊ဋီ။သစ်၊၁။၁၂။

ဝဓျ (န) [ဝန+ဏျ။ဝနေ ဘဝံ ဝဓျ။ ကပ္ပဒ္ဒ၊မ။]
နွားမြေရင်းသိမ်း၊ ပရိပေသဝံ ပ္ပဝံ ဝဓျံ
ဓာန်၊ဋီ။၅၉၂။

ဝပကသတိ (ကြိ) [ဝိ+အပ+ကသ+ယ+တိ။
ဈပကမ်တိ-သံ။] ကင်း-ကွေကွင်း-၏။
ဝပကသတော သတ္တာ၊ ဝပကသတိ
ဂရုဒ္ဓာနိယေဟိ သဗြဟ္မစာရိတိ။ အံ၊ ၂။၃၄၅။

ဝေကာသိတေဝ သတ္တရာတိ သတ္တုသန္တိ-
ကာ အပဂစ္ဆတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၃၂။

ဝေကာသိတုံ (ဗျ) [ဝိ+အပ+ကသ+တုံ]
ကင်း-ကွေကွင်း-ခွဲခွာ-ထွက်-၍ (တစ်
ယောက်ထည်းတည်း) နေခြင်းငှာ။ ပဉ္စဟိ
ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု
နာလံ သံဆမ္မာ ဝေကာသိတုံ။ အံ၊၂၊၁၂၇။
နာလံ သံဆမ္မာ ဝေကာသိတုံ သံဆတော
နိက္ခမိတွာ ဧကေကောဝ ဝသိတုံ န ယုတ္တော။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၄၆။

ဝေတိ (ကြိ) [ဝေ+အ+တိ။ နိတိ၊ဓာတု။၁၂၁။
ဝေတိ-သံ။] (၁) စိုက်ပျိုး၏။ (၂) တည်၏။
(၃) ပျိုးကြ၏။ (၄) ယက်ကန်းယက်၏။
(၅) ထည့်၏။ (၁) စိုက်ပျိုး၏။ ပုနပုနံ စေဝ
ဝေန္တိ ဗိဗိ။ သံ၊၁၊၁၇၆။ ဝေရ၊၃၀၀။ ထလေ
စ နိန္ဒေ စ ဝေန္တိ ဗိဗိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၉။ ဝိဟဘ-
ခါဇုကဇုကံ ကဘွာ ကသိတွာ ဝေတိ။
မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၀၉။- ဇာ၊၁။ ၂၄၄။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၆။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၅၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄၊
၁၆၂။ (၂) တည်၏။ ဝေန္တိ ပတိဒ္ဓဟန္တိ
တ္ထောဘိ ဝတ္ထု။ နေတ္တိ၊၁၊၅၇။ (၃) ပျိုးကြ
၏။ ဝေတိ ဝါ ဝေဒ္ဓရိဘွာ ဝါ ပုန ခေပိတံ။
ဝေဘ၊ဋ္ဌ၊၁၃၀။ (၄) ယက်ကန်းယက်၏။ ဝေ
သန္တာနေ ဝေတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၂၀။ ဝေတိ
တန္တံ တန္တဝါယော။ ဓာတုတ္ထ။ ၃၅၇။
(၅) ထည့်၏။ အာဟရိတွာ ဝေန္တိ ပက္ခိပန္တိ
တ္ထောဘိ ဇာဝါပကော။ ပါစိတ်။ ယော။
၃၅၇။ (သိဒ္ဓန္တကောမုဒိဋ္ဌိ ဝေဓာတ်၏ ရိတ်
ဖြတ်ခြင်း အနက်ကိုလည်းဆိုသေး၏)။

ဝေတိ-မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၀၉။ ဝေန္တိ-ဇာ၊၁။
၂၄၄။ ၃၀၉။ ဝေထ-မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၇။ ဝေမိ-သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၇-ဂ။ ဝေမ-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၉၆။ ဝေ-
တ-မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၇။ ၁၀၅။ သံ၊၁။ ၁၇၄။ ဝေ

ယျ-ဇာ၊၁။ ၉၁။ ဝေဿာမိ-သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၇။

ဝေတေ (ကြိ) [ဝေ+အ+တေ] စိုက်ပျိုး၏။
ဝေတိလည်း-ကြည့်။ ယာဒံသံ ဝေတေ ဗိဗိ။
တာဒိသံ ဟရတေ ဖလံ။ သံ၊၁။ ၂၂၉။ ဇာ၊
၁။ ၆၀၊ ၁၂၂။

ဝေထ (ကြိ) [ဝေ+အ+ထ] စိုက်ပျိုးကြကုန်
လော့။ ဝေတိလည်း-ကြည့်။ ယော ပန
ကဿထ ဝေထာတိ အဘွာ .. ပဘိဋ္ဌပေတိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။

ဝေန (တိ) [ဝေ+ယု။ ဝေန-သံ။] (၁) စိုက် ပျိုး
-ကြ-တတ်သော။ သူ။ (န) (၂) စိုက်ပျိုး
-ကြ-ခြင်း။ (၃) စိုက်ပျိုး-ကြ-ရာ
(ကာလ)။ (၁) ဝေနကဿက-ကြည့်။
(န) (၂) တတ္ထေဝ ကသနဝနနိဋ္ဌါယနာဒိနိ
ကာတဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၄။ ယသ္မိံ ကသ-
နဉ္စ ဝေနဉ္စ န ကသိယာဘိ။ မဘာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၃၉၄။
အယံ ကသနသမယော၊ အယံ ဝေန-
သမယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၀။

ဝေနကဿက (ပု) [ဝေန+ကဿက] စိုက်ပျိုး
-ကြ-သောလယ်သမား။ အဟံ ဘန္တေ
သု ခတ္တေ အပ္ပကဗီဇံ ဝေနကဿကော ဝိယ
ဒက္ခိဏေယျသမ္ပဒံ အလတ္ထံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၃။

ဝေနကာလ (ပု) [ဝေန+ကာလ] စိုက်ပျိုး-
ကြ-ရာကာလ။ ဝပ္ပကာလေတိ ဝေနကာ-
လော၊ ဗိဇနိက္ခိပကာလေတိ ဝုတ္တံ ဟေတံ။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၄။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၃။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၆၆)။

ဝေနတ္ထ (တိ) [ဝေန+အတ္ထ] (၁) စိုက်ပျိုး-
ကြ-ခြင်း အနက်ရှိသော။ (ပု) (၂) စိုက်ပျိုး
-ကြ-ခြင်းအပျိုး။ (၁) အထ ဝါ ဝုတ္တန္တိ

ယဒေတံ ဒုတိယံ ပဒါဟံ န ဝစနတ္ထံ၊ အတ
ခေါ ဝပနတ္ထံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣတိဝုတ်၊ ငွါငါ။ (၂)
ဝပနတ္ထံ ဝိဇာနိ နိဟရန္တေန။ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၄၀။

ဝပနဒိဝေ (ပ) [ဝပန+ဒိဝေ] စိုက်ပျိုး-ကြ
-ရာနေ။ ဝပနဒိဝေယေ ပန သော ဗြာဟ္မ
ဏော...အာဟာ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၄။ ၁၆။

ဝပနပယောဂ (ပ) [ဝပန+ပယောဂ] စိုက်ပျိုး
-ကြ-လျှုဒါန်း-ခြင်း-လုံ့လ- ပယောဂ။
တဿ ဗိဇယ တသ္မိံ ခေတ္တေ ဝပနပယောဂ-
သင်္ခါတာ ကသိစာတိ အတ္ထော။ ပေတ၊
ငွါ။

ဝပနသမယ (ပ) [ဝပန+သမယ] စိုက်ပျိုး-
ကြ-ရာအခါ။ အယံ ကသနသမယော၊
အယံ ဝပနသမယော။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၇။ ၂၀။

ဝပန္တ(တိ)[ဝပ+အ+န္တ] စိုက်ပျိုး-ကြ-သော။
ဝပတိ-လည်းကြည့်။ ဝိဇာနိ ဝပန္တော အန္တ-
ရန္တရာ နိပါတေတိ။ မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၅၉။ (-သံ၊
ငွါ၊ ၄။ ၂၂။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၃။ သုတ္တ နိ၊ ငွါ၊ ၁။
၅၀)။

ဝပန္တိ (ကြ) [ဝပ+အ+အန္တိ] စိုက်ပျိုးကုန်၏။
ဝပတိ (၁) ကြည့်။

ဝပယန္တိ (ကြ) [ဝိ+အပ+ယာ+အ+အန္တိ]
ကင်း-ချုပ်-ငြိမ်း-ကုန်၏။ အထာ ကင်္ခါ
ဝပယန္တိ သဗ္ဗာ (ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂၃၅။ ၇၀) တိ
တာ သဗ္ဗာ ဝပယန္တိ အပဂစ္ဆန္တိ နိရုဇ္ဈန္တိ။
ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၃၆။ ၂၃၅။ ငွါ၊ ၄။ ၁။

ဝပယာတိ (ကြ) [ဝိ+အပ+ယာ+အ+တိ။
ဝပယာတိ-သံ။] ကင်း-ချုပ်-ငြိမ်း-၏။
ဝပယန္တိ-ကြည့်။

ဝပယူ (ကြ) (ဝပ+အ+ယူ) စိုက်ပျိုးလော့။
တူမ္ပိ သမဏ ကသယူ စ ဝပယူ စ။ သံ၊ ၁။
၁၇၄။

ဝပါ (ထိ) [ဝပ+အ+အာ။ ဇာန်၊ ငွါ၊ ၂၀။
ဝပါ-သံ။ ဝယာ-ပြာ။] အဆီခဲ။ မေဒေါ
စေဝ ဝပါ ဘဝေ။ ဇာန်၊ ၂၀။

ဝပါပေတဗ္ဗ (တိ)[ဝပ+ဏာပေ+တဗ္ဗ]စိုက်ပျိုး
စေ- ကြံစေ- အပ်- သင့်- ထိုက်- သော။
ပဌမံ ခေတ္တံ ကသာပေတဗ္ဗံ၊ ကသာပေတွာ
ဝပါပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆။

ဝပါပေတိ (ကာ၊ ကြ) [ဝပ+ဏာပေ+တိ။
ဝါပယတိ-သံ။] စိုက်ပျိုး-ကြ-စေ၏။ ဝပါ-
ပေသိ-ကြည့်။

ဝပါပေတွာ (ကာ၊ ကြ၊ ဝိ) [ဝပ+ဏာပေ+
တွာ] စိုက်ပျိုး-ကြ-စေ၍။ အညတရာ
ဣတ္ထိ ခေတ္တံ ဝပါပေတွာ အာဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၁။
၁၉၁။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃၃။)

ဝပါပေယျာသိ (ကာ၊ ကြ) [ဝပ+ဏာပေ+
ယျာသိ] စိုက်ပျိုး-ကြ-စေရာ၏။ သာလိံ
ဝပါပေယျာသိ “ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိဿာမိ” တိ။
မိလိန္ဒ။ ၈၇။

ဝပါပေသိ (ကာ၊ ကြ) [ဝပ+ဏာပေ+သိ]
စိုက်ပျိုး-ကြ-စေပြီ။ သဟဿကရီသမတ္တံ
ခေတ္တံ ဂဟေတွာ သာလိံ ဝပါပေသိ။ ဇာ၊ ငွါ၊
၄။ ၂၇။

ဝပါပေသုံ (ကာ၊ ကြ) [ဝပ+ဏာပေ+သုံ]
စိုက်ပျိုး-ကြ-စေကုန်ပြီ။ မဟန္တံ သာလိံခေတ္တံ
ဝပါပေသုံ။ မေ၊ ငွါ၊ ၁။ ၆၂။

ဝပါမ (ကြ) [ဝပ+အ+မ] (ငါတို့) စိုက်ပျိုး
ကုန်၏။ ကသာမ တာဝ၊ ဝပါမ တာဝါတိ-
အာဒိနိ ဝဒန္တာ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၄၉။

ဝပါမိ (ကြံ) [ဝပ+အ+မိ] (ငါ) စိုက်ပျိုး၏။ အဟံ ခေါ် သမဏ ကသာမိ စ ဝပါမိ စ။ သံ၊ ဝ။ ၁၇၄။ သုတ္တနိ။ ၂၉၁။

ဝပိတ (တိ) [ဝပ+တ။ ဥပိတ-သံ။] (၁) စိုက်ပျိုး-ကြံ-အပ်ပြီးသော။ (၂) စိုက်ပျိုး-ကြံ-အပ်ပြီးရာ (ကာလ)။ (၁) ဘေန်ကိရု တိလခေတ္တေ ဝပိတေ တဒဟေဝ ဒေဝေါ ဝံသံတွာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ဝ။ ၂၁၉။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ဝ။ ၃၃၆)။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝပိတကာလ (ပု) [ဝပိတ+ကာလ] စိုက်ပျိုး-ကြံ-အပ်ပြီးရာကာလ။ စိုက်ပျိုးပြီးစကာလ။ သဗ္ဗဒ္ဓိ သဿံ ဝပိတကာလေ သေသံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၃။ ပဒိုသံ၊ ဋ္ဌ၊ ဝ။ ၁၄၁။

ဝပိတခေတ္တ (န) [ဝပိတ+ခေတ္တ] စိုက်ပျိုး-ကြံ-အပ်ပြီးသောလယ်။ အဘိနေတဗ္ဗန္တိ ဝပိတခေတ္တသု ပဝေသေဘဗ္ဗံ၊ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၅၃။

ဝပိတဗိဇ (န) [ဝပိတ+ဗိဇ] စိုက်ပျိုး-ကြံ-အပ်ပြီးသောမျိုးစေ့။ သုခေတ္တေ ဝပိတဗိဇံ ဝိယ ဂုဏဝန္တေ မဟပုလံ ဟောတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၆။ (-အံ၊ ဋ္ဌ၊ ဝ။ ၃၄၄)။

ဝပိတဗ္ဗ (တ်) [ဝပ+တဗ္ဗ] စိုက်ပျိုး-ကြံ-အပ်-သင့်-ထိုက်သော။ ဝပိတဗ္ဗဋ္ဌ-ကြည့်။

ဝပိတဗ္ဗဋ္ဌ (ပု) [ဝပိတဗ္ဗ+အတ္ထ] စိုက်ပျိုး-ကြံ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောအနက်။ ဝပုန္တိ သဿံ ဝိယ ဝပိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဝပု။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂။

ဝပိတဗ္ဗယုတ္တက (ပု) [ဝပိတဗ္ဗ+ယုတ္တ+က] စိုက်ပျိုး-ကြံ-အပ်သည်နှင့်ယှဉ်သော၊ သေ့

ဝပိတဗ္ဗယုတ္တကံ ဗိဇေဓိ ကောဇေတွာ။ ဘ၊ ဋ္ဌ၊ ဝ။ ၃၅၇။

ဝပိတဗ္ဗယုတ္တကာလ (ပု) [ဝပိတဗ္ဗယုတ္တ+ကာလ] စိုက်ပျိုး-ကြံ-အပ်သည်နှင့် ယှဉ်သော ကာလ။ ကာလေနာတိ ဝပိတဗ္ဗယုတ္တကာလေန။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။

ဝပိတသဿ (န) [ဝပိတ+သဿ] စိုက်ပျိုး-အပ်ပြီးသော-ကောက်-ကောက်ပင်။ ဝုတ္တသဿန္တိ ဝပိတသဿံ။ ဝိမတိ၊ ဝ။ ၈၈။

ဝပိတုံ (ဗျ) [ဝပ + တုံ] စိုက်ပျိုးခြင်းငှာ။ ကသိတုံ ဝါ ဝပိတုံ ဝါ လာယိတုံ ဝါ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅။

ဝပိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝပ+တွာ] (၁) စိုက်ပျိုးပြီး၍။ (၂) ပျိုးကြွ၍။ (၁) ကသိတွာ စ ဝပိတွာ စ ဘုဉ္ဇာမိ။ သံ၊ ဝ။ ၁၇၃။ သုတ္တနိ။ ၂၉၁။ (၂) ဝပတိ (၃)-အနက်ကြည့်။

ဝပိဿာမိ (ကြံ) [ဝပ+ဿာမိ] (ငါ) စိုက်ပျိုးအံ့။ “ယဝံ ဝပိဿာမိ”တိ ခေတ္တံ ကသတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။

ဝပိယဘိ (ကု၊ ကြိ) [ဝပ+ယ+ဘေ] စိုက်ပျိုး-ကြံ-အပ်၏။ ယတ္ထ န ကသိယတိ န ဝပိယဘိ။ မဟာနိ၊ ၃၇၆။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။

ဝပု (န) [ဝပ+ပု] ဝပတိ ကုသလာကုသလ-ဗိဇမေတ္တာတိ ဝပု။ ဓာန်၊ ဋ္ဌ၊ ၁၅။ ၁ပုသ်-သံ။ ဝဉ္ဇ၊ ဝပု-ပြာ။] ကိုယ်၊ ခန္ဓာကိုယ်။ သရီရံ ဝပု ဂတ္တဉ္ဇာ၊ တ္တသာခေါ ဗောဓိန္ဒိ ဝိဂ္ဂဟော။ ဓာန်၊ ၁၅။

ဝပေယျ (ကြံ) [ဝပ+အ+ယျ] စိုက်ပျိုး-ရာ၏-ငြားအံ့။ ဝပတိလည်း-ကြည့်။ သစေပိ သေလသ္မိ ဝပေယျ ဗိဇံ၊ ဝိ၊ ဝ။ ၉၁။ သစေပိ

ပါသာအပိဋေ ပဉ္စဝိခံ ဗိဒ္ဓံ ဝပေယျ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၆။

ဝပွ^၀ (တိ) [ဝပ+ဏျ။ တစ်နည်း ဝပ+ပ။
ဝပန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝပေ။ ။ အာဒိ။ ၁၁၄။
ဤအလိုပုလ္လင်။ ဝါပျ-သံ။] (၁) စိုက်ပျိုး-
ကြ-အပ်သော။ (၂) စိုက်ပျိုး-ကြ-ရာ
(ကာလ)။ (၃) စိုက်ပျိုး-ကြ-ခြင်း။
(၄) လယ်။ (၅) မျိုးစေ့။ (၆) ကမ်း
ပါး။ (၇) တံတိုင်းခြေ။ (၈) မျက်ရည်။
(၉) အငွေ။ (၁၀) ခဲပုပ်၊ သလွဲမည်း။
(၁၁) စိုက်ပျိုး-ကြ-အပ်သော။ နိဝါပန္တိ
ဝပွ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ ဝပန္တိ သသံ ဝိယ ဝပိ-
တဗ္ဗဋ္ဌေန ဝပွ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ (၂)စိုက်ပျိုး-
ကြ-ရာ (ကာလ)။ ဝပကာလ-ကြည့်။ (၃)
(၄) စိုက်ပျိုး-ကြ-ခြင်း။ တတ္ထ ဒွေ ဝပျါနိ
ကလလဝပွဉ္စ ပံသုဝပွဉ္စ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၂)။ (၄)
(၅) လယ်။ ဝပန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝပေ။ကေဒါရံ။
အာဒိ။ ၁၁၄။ (၅) မျိုးစေ့။ (၆)ကမ်းပါး။
(၇) တံတိုင်းခြေ။ (၈) မျက်ရည်။ (၉)
အငွေ။ ဝပေ ဝပေ၊ တ၊ဋ္ဌေပိ စ။ ဓာန်။
၁၁၃၃။ဝပေ ဝပနိယဗိဇေ၊တဋ္ဌေ တိရေ စ
ဝပေ၊ ပါကာရမုသေ၊နေတ္ထဇလေ၊ ဥသုမေ
စ ဝပေ။ ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။ (၁၀) ခဲပုပ်၊
သလွဲမည်း။ တံ နာ ဂေါ သိသကယောဂိဋ္ဌ-
ဝပျါဏိ တိပု ပိစ္စဋ္ဌံ။ ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၄၉၃။

ဝပွ^၁ (ပ) [ဝပ+ဏျ] (၁) ဝပလုလင်၊ဝပထရ်
(ပဉ္စဝဂ္ဂိ ၅-ဦးတို့တွင် ဒုတိယထေရ်)။ (၂)
ဝပသကာဝင်မင်း(ဘုရား၏ ဘထွေး)၊ (၃)
ဝပသုတ်။ (၁) ကောဏ္ဍညော ဝပေ၊
ဘဒ္ဒိယော မဟာနာမော စ အဿဇိ။ ဝိ၊
၃၊၁၃၃။(-ထေရ၊ ၂၃၅။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၆။ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆)။

ဝပထေရ်ကား ကပိလဝတ်ပြည် ဝါသေဋ္ဌ
ပုဏ္ဏား၏သား ဖြစ်သည်။ အမည်အားဖြင့်ဝပ
ဖြစ်သည်။ ထိုဝပသည် အသိတရသေ့က
“သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဘုရား ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟု
ဟောကြားထားသောကြောင့် ကောဏ္ဍည
အမှူးရှိသော ပုဏ္ဏားလုလင် တို့နှင့်အတူရသေ့
ဝတ်၍ “သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဘုရားဖြစ်ခဲ့သော်
ထိုဘုရားအထံ၌ တရားတော်ကိုနာ၍ အမြိုက်
နိဗ္ဗာန်ကို ရယူအံ့”-ဟု နှလုံးသွင်းလျက်
ဥရုဝေလဒတာ၌ ဒုက္ကရစရိယာကျင့်နေသော
ဘုရားလောင်းကို ၆-နှစ်ပတ်လုံး ဆည်းကပ်
လုပ်ကျွေး၍ ရုန့်ရင်းသော အာဟာရကိုမှီဝဲ
ရသဖြင့် ငြီးငွေ့၍ ဣသိပဏန မည်သော
မိဂဒါဝုန်တောသို့ထွက်ခဲ့၏။ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား
သည်ဘုရားဖြစ်ပြီး ၇-သတ္တာဟ(=၄၉-ရက်)
လွန်သော် မိဂဒါဝုန်တောသို့ ကြွတော်မူ၍
ဓမ္မစကြာတရားကို ဟောတော်မူရာ ဝါဆို
လပြည့်ကျော်(၁)ရက်နေ့ သောတာပတ္တိဖိုလ်
၌ တည်လျက် လပြည့်ကျော် (၅) ရက်
နေ့ ကောဏ္ဍညစသော သူတို့နှင့်တကွ
အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။ ၂၄၆။ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၁၇၅-၆။ အပါ၊ဋ္ဌ၊
၁။၉၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ တို့၌
ဝါဆိုလပြည့်ကျော် (၁)ရက် သောတာပတ္တိ
ဖိုလ်၌ တည်ကြောင်းကိုဆို၍ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။
၌ကား လပြည့်ကျော်(၂)ရက်မှ သောတာ
ပတ္တိဖိုလ်၌ တည်ကြောင်းကိုဆိုသည်။ (၂)
အထ ခေါ် ဝပေ၊ သက္ကော နိဂဏ္ဍသာဝကော
ယေနာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလာနော တေနုပ-
သကံမိ။ အံ၊ ၁။၅၁၇။ ဝပေ၊တိ ဒသဗလသ
စူဠပိတာ သကျရာဇာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၇။ (၃)
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စဘုဏ္ဏနိပါတပါဠိ၊ ၄-
ပဏ္ဏာသကာ ၅-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အံ၊၁။၅၁၇-
၂၀။ ဘဒ္ဒိယ သာမုဂိယ ဝပ သာဋ္ဌာ စ။ အံ၊
၁။၅၃၀။

ဝပုကမ္မ (န) [ဝပု+ကမ္မ] စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ခြင်း အမှု။ ဝဿမာနောပိ သဗ္ဗတ္ထ ကသိကမ္မဿ ဝါ ဝပုကမ္မဿ ဝါ ဥပကာရကော ဟုတွာ န ဝဿိဿတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၀။ သာရတ္ထ၊၂။ ၃၀၉။

ဝပုကာလ (ပု) [ဝပု+ကာလ]စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ရာကာလ။ ပဉ္စမတ္တာနိ နဂ်လသတာနိ ပယုတ္တာနိ ဟောန္တိ ဝပုကာလေ။ သံ၊၁။၁၇၄။ သုတ္တနိ၊ ၂၉၁။ ဝပုကာလေတိ ဝပုနကာလေ ဗီဇနိက္ခေပသမယေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။၁၂၄။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။၈။၁၇၉)။

ဝပုခဏ္ဍ (န) [ဝပု+ခဏ္ဍ] စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ခြင်း၏ ပြတ်တောက်ခြင်း၊ အကြား ခြား၍ ကျော်လွှား-စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ခြင်း။ ဝပုခဏ္ဍံ နာမယတ္ထ အကုသလော ဗီဇာနိ ဝပန္နော အန္တရန္တရာနိပါတေတိ။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ သဿံ န ဥဋ္ဌေတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၂၃၄။

ဝပုဋ္ဌာန (န) [ဝပု+ဋ္ဌာန] စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ရာဋ္ဌာန။ ဝပုဋ္ဌာနေ သဿာနိ သမ္ပဇန္တိ၊အံ၊ဋီ၊၂။၁၀၆။

ဝပုတိ (ကြိ) [ဝပ+ယ+တိ။ နိရုတ္တိ။၄၄၅။ ဝပုဏ္ဏ-ပြာ။] စိုက်ပျိုး၏။ ဝပတိ-ကြည့်။ ဥပ္ပလံ ဝပတိ (အံ၊၁။၁၄၃။)တိ ဥပ္ပလံ ရောပေတိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။

ဝပုတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [ဝပ+ယ+တေ] စိုက်ပျိုး-ကြဲ-အပ်၏။ ဝပတိ လည်း-ကြည့်။ ဗိဇံ အာသယ ဝပတိ(ထေရ၊၃၀၀)တိ ကသိတွာ စ ဝပန္နေန ဖလာသယ ဧ ဗိဇံ ဝပတိ နိက္ခိယတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။

ဝပုတ္ထေရ (ပု) [ဝပု+ထေရ] ဝပုထေရ်။ ဝပုတ္ထေရဿ ပါဠိပဒဒိဝသေ ဓမ္မစက္ခု ဥဒပါဒိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၆။ ပါဠိပဒဒိဝသေ ဘဒ္ဒိယတ္ထေ-

ရော၊ ဒုတိယပက္ခဒိဝသေ ဝပုတ္ထေရေ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌိတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၅။

ဝပုန (န) [ဝပ+ယ+ယု။ ဝပုဏ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ခြင်း။ (၂) စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ရာ (ကာလ)။ (၁) ဂါဝေါ တဿ ပဇာယန္တိ...ယော မိတ္တာနံ န ဒုဗ္ဗတိတိ-အာဒိသု ဝပုနေ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၂။ (၂) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝပုနကာလ (ပု) [ဝပုန+ကာလ] စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ရာကာလ။ ဝပုကာလေတိ ဝပုနကာလေ၊ ဗီဇနိက္ခေပသမယေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၂။

ဝပုပရိယာယ (ပု) [ဝပု+ပရိယာယ] စိုက်ပျိုးခြင်း၏ပရိယာယ်။ အသဒ္ဓပ္ပံ သန္ဓာယာတိ မေထုနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တဉ္စိ ပုတ္တသမုပ္ပတ္တိယာ ဗီဇနိက္ခေပတော ဝပိပရိယာယ် လဘတိ။ဝိမတိ၊၁။၂၆၅။

ဝပုမင်္ဂလ (န) [ဝပု+မင်္ဂလ] စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ခြင်းမင်္ဂလာ။ သေ အမှောက် ဝပုမင်္ဂလံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။ (-အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၈)။

ဝပုမင်္ဂလကာလ (ပု) [ဝပုမင်္ဂလ + ကာလ] စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ခြင်း မင်္ဂလာကို ပြုရာကာလ။ တဒါ ပန ရညော ဝပုမင်္ဂလကာလော ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၁။

ဝပုမင်္ဂလဒိဝသ (ပု) [ဝပုမင်္ဂလ + ဒိဝသ] စိုက်ပျိုး-ကြဲ-ခြင်း မင်္ဂလာပြုရာ နေ။ ဝပုမင်္ဂလဒိဝသေ ဇမ္ဗုန္တာယာ သိရိသယနေ နိပန္နာနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄။

ဝပမာဏဝ (ပ) [ဝပ+မာဏဝ] ဝပိုလုလင်။
လက္ခဏာပရိဂ္ဂါဟကဗြာဟ္မဏာနံ ပုတ္တေဟိ
ဝပမာဏဝါဒီဟိ သဒ္ဓိ။ တေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။
အပါဠာ၊၁။၃၃၅။

ဝပျာဘာဝ (ပ) [ဝပ+အဘာဝ]စိုက်ပျိုး-ကြဲ-
ခြင်း၏ မရှိခြင်း။ တံ ပန ဝပျာဘာဝတော
အသာရံ ဟောတိတိ အာဟ “နိဿာရ-
ဧတေ”တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅၆။

ဝပွိတ (တိ) [ဝပ+ယ+တ။ ဝပွိအ-ပြာ။]
စိုက်ပျိုး-ကြဲ - အပ်ပြီးသော။ သုခေတ္တ
ဝပွိတံ ဗီဇံ သယမ္ဘုမ္ပိ အဟော မမ။ အပါ
၂။၉၆။ (-အပါဠာ၊၂။၁၉၆။)

ဝပေယျ (ကြိ) [ဝပ+ယ+ယေျ] ဝပေယျ-
ကြည့်။ သော အပရေန သမယေန နေဝ
ကဿေယျ န ဝပေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၄။

ဝပေယျံ (ကြိ) [ဝပ+ယ+ယေျံ] စိုက်ပျိုး
ကုန်ရာ၏။ကသ္မိ ခေတ္တ နာနာဗီဇာနိ ဝပေ-
ယျံ။မိလိန္ဒ။၆၆။

ဝမ (ပ) [ဝမ+ဏ။ ဝမ-သံ။] ပျိုအန်ခြင်း
ဝမနံ ဝမော။ ကစွည်း။ ၆၄၄။ နိတိ၊ သုတ္တ။
၁၂၇။

ဝမတိ (ကြိ) [ဝမ+အ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။
၁၃၄။ ဝမတိ-သံ။ ဝမဏ္ဍ၊ ဝမေ - ပြာ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) အန်-ထွေးအန်-ပျိုအန်
-၏။ (၂) စွန့်-ပယ်-၏။ (၁) ကုမ္ဘော
နိက္ကုဇော ဝမတေဝ ဥဒကံ။သံ၊၃။၄၅။ အံ၊
၃။ ၅၃၇။ မုခေန ခေဋံ ဝမတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၇။
ဂိမ္ဗကာလေ ဟိမံ ဝမတိတိ ဟိမဝါ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
၆၅။ ဘုတ္တဝမိတကော နာမ မုခေန သန္ဓာ-
ရေဘုံ အသက္ကောန္တော တတ္ထော ဝမတိ။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၀၂။ (-သုတ္တနိ၊၃၀၀။မိလိန္ဒ။

၄၀၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၅၊၁၆၃။ (၂) အဋ္ဌဂိကံ မဂ္ဂံ ဗဟု-
လိကဓောန္တော ဝမတေဝ ပါပကေ အကု-
သ-ဓလေ ဓမ္မေ။ သံ၊၃။၄၅။ (-အံ၊၃။၅၃၇။)
ဝမာမိ ပါပိကံ ဒိဋ္ဌိ (ပေတ။ ၂၀၆)န္တိ မမ
မနောမုခေတံ ပါပိကံ ဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆန္ဓယာမိ။
ပေတ။ဋ္ဌ၊၂။၃၉။ ဘဂေ ဝမံတိ ဘဂဝါ...
တပုဋ္ဌိ ဗဒ္ဓဆန္ဒရုဂပုဟာနေန ပဇဟိ။သာရတ္ထ၊
၁။ ၃၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။ ဝမတိ-သံ၊
၃။၄၅။ ဝမန္တိ-ပဋိသံ၊၃၅၀။ ဝမာမိ-ပေတ။
၂၀၆။ ဝမေယျ-မ၊၃။၃၅၀။ ဝမိ-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။
၂။ဝမိသု-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ ဝမိသန္တိ-ဇာ။
၂။၅၆။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၁)။

ဝမထု (ပ) [ဝမ+အထု။ ဝမ+ထု။ ဝမေန
နိဗ္ဗတ္တော ဝမထု။ ကစွည်း။ ၆၄၄။ဓူ၊၆၆၆။
မောဂါ၊၅။၄၆။ ဝမထု-သံ။] (၁) ထွေး-
အန်-ဖတ်။ (၂)အော့အန်ခြင်း၊ အော့အန်
-နာ-ရောဂါ။ (၁)သုဝါနဒေါဏိယံ ဌိတ-
သုဝါနဝမထု ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၃၉။ ဝမထု-
ဘတ္တလည်းကြည့်။ (၂) ဆဒ္ဓိကာ ဝမထုရိ
(ဒိ)တော။ ဓာနံ၊၃၂၇။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၁၁၀။
ခိပိတကံ နာမ ဝမထုရောဂေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။

ဝမထုဘတ္တ (န) [ဝမထု+ဘတ္တ] ထွေးအန်
အပ်သော-ထမင်း-အစာ။ ဥစ္ဆိဋ္ဌဘတ္တံ ဝါ
မထုဘတ္တံ ဝါ ဂဗ္ဗမလ္လာဒိကံ ဝါ လဘေ-
ယျာမ။ ဇေတ၊ဋ္ဌ၊၁၆၀။(သီ၊ဇူ-မူ)။

ဝမထုရောဂ (ပ) [ဝမထု+ရောဂ] အော့အန်-
နာ-ရောဂါ။ ဝမထု-၂-ကြည့်။

ဝမန (န) [ဝမ+ယု။ ဝမ+ဏေ+ယု။ ဝမန-
သံ။ ဝမဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ထွေး-
ပျို-အန်-ခြင်း။ (၂) ထွေး-ပျို-အန်-
စေခြင်း၊ထွေးအန်-ပျိုအန်-အောင်ပြုခြင်း။
(၃) အန်ဆေး (ထွေး-ပျို-အန်-စေတတ်

သော ဆေး)။ (၄)ဝမနသုတ်။ (၅) ထွေး-
 -အန်-ဖတ်။ (၁)ဘိသက္ကော ဝိသဝိကာရံ
 ဒိသ္မာ ဝမနံ ကာရေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁။
 (၂)ဝမန(ဒိ၊၁။၁)န္တိ ယောဂံ ဒတွာ ဝမန-
 ကရဏံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၂။(သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၆၂)။ (၃)
 တိကိစ္ဆကာ ဘိက္ခဝေ ဝမနံ ဒေန္တိ။ အံ၊၃။
 ၄၃၄။ ဝမနန္တိ ဝမန၊ရ၊ဏဘေသဋ္ဌံ။အံ၊ဋ္ဌ။
 ၃။၃၃၅။ (၄) ခောဝနံ တိကိစ္ဆာ ဝမနံ။
 အံ၊၃။၄၃၆။ (၅) ဝမိတဝမန-ကြည့်။

ဝမန (န) [ဝမန+က] အန်ဆေး (ထွေး-
 ပျို-အန်-စေ-တတ်သော ဆေး) နှင့် တူ
 သော(တရား)။ အာဉ္ဇ ခေါ် ဘိက္ခဝေ
 အရိယံ ဝမနံ ဒေသေဿာမိ။ အံ၊၃။၄၃၄။

ဝမနကရဏဘေသဋ္ဌ (န) [ဝမန+ကရဏ+
 ဘေသဋ္ဌ]အန်-ပျိုအန်-ဆေး၊ အန်-ပျိုအန်
 -ခြင်းကို ပြုတတ်သော ဆေး၊ အန်ဆေး။
 ဝမန-၃-အနက်ကြည့်။

ဝမနဘေဒ (ပ) [ဝမန+ဘေဒ] ပျိုအန်ခြင်း
 အထူးအပြား။ဝမနဘေဒမေဝ ဥဒ္ဓံ ဒေါသာနံ
 နိဟရဏန္တိ ဝုတ္တတ္တာ။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၇၇။

ဝမနယောဂ (ပ) [ဝမန+ယောဂ] ပျိုအန်
 စေတတ်သောဆေး၊ ပျိုအန်ခြင်းနှင့် ယှဉ်-
 သောဆေး။ ဝမနယောဂံ ဒတွာ ဝမေတွာ။
 ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၃။

ဝမနသုတ္တ (န) [ဝမန+သုတ္တ] ဝမနသုတ်။
 အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဒသကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၃-
 ပဏ္ဏာသက။ ၁-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၃၊
 ၄၃၄-၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၃၅။

ဝမနိယ (တိ) [ဝမ+ အနိယ။ ဝမနိယ-သံ]၊
 ထွေး-ပျို-အန်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။
 ဝမနိယံ ဝမေတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၉။

ဝမန္တ (တိ) [ဝမ+အ+အန္တ]ထွေးအန်သော။
 သေသဗြာဟ္မဏာ မုခေန ခေဋံ ဝမန္တာ
 အပရာပရံ ပရိဝတ္တန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၈၄။

ဝမန္တိ (ကြိ) [ဝမ+အ+ အန္တိ] ထွေး-ပျို-
 အန်-ကုန်၏။ ဝမတိလည်း-ကြည့်။ လောကံ
 ဝမန္တိတိ လောကုတ္တရာ။ ပဋိသံ၊ ၃၅၀။
 ဝမန္တိ တိဥဂ္ဂိလန္တိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။

ဝမာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝမ+ဏာပေ+
 တွာ] ပျို အန်စေ၍။ တေပိ ဝမာပေတွာ
 စတုမရရံ ပါယေတွာ နိရောဂေ ဒကာသိ။
 ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈၉။

ဝမာမိ (ကြိ) [ဝမ+အ+မိ]ဝမတိ-၂-ကြည့်။

ဝမိ သု (ကြိ) [ဝမ+ညိ] ထွေးအန် - ပျို-
 အန်-ကုန်ပြီ။ ပိတာ ပိတာ သုနခါ သဒ္ဓိ
 စမ္မေဟိ ဝမိ သု။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၃။ ယေ
 စ ဘုတွာ န ဝမိ သု။ ဇာ၊ ၁။ ၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
 ၄။ ၄၉၀။

ဝမိ (ကြိ) [ဝမ+ဘိ] ပယ်-စွန့်-ပြီ။ ဝမတိ
 ၂-ကြည့်။

ဝမိတ (တိ) [ဝမ+တ။ ဝမိတ-သံ] (၁)ထွေး
 ပျို-အန်-အပ်ပြီးသော။ (၂)ထွေး-အန်-
 ဖတ်။ ---တဏှာသခါတံ ဂမနမနေန ဝန္တံ
 ဝမိတံ။ သီ၊ ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇၇။ ဝန္တာနိတိ
 ဝမိတာနိ။ စိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၉၂။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၇။ (၂) အန္တမာလာ ပန
 တေဟိ ဆဒ္ဓိတံ ဝမိတံ ခါဒိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။
 ၄၉၀။

ဝမိတက (တိ) [ဝမိတ+က]ထွေး-အန်-ဖတ်။
 ဝန္တန္တိ ဝမိတကံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၂၉၄။

ဝမိတခါဒက (တိ) [ဝမိတ+ခါဒက] (သုတပါး
 ၏)-ထွေး-အန်- ဖတ်ကို စားသော၊ သူ။

ဝန္တာဒေါတိ ဝမ်တခါဒကော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၄၉၀။

ဝမ်တဂေဝ (တိ) [ဝမ်တ+ဂေဝ] ထွေး-ပျို့-အန်
အပ်ပြီးသော တဏှာရှိသော၊ တဏှာကို-
ထွေး-ပျို့-အန်ပြီးသော၊ သူ။ ဝန္တာဂေဝ-
တိ ဝမ်တဂေဝော။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၇၁။

ဝမ်တဗ္ဗ (တိ) [ဝမု+တဗ္ဗ။ ဝမ်တဝျ-သံ] ထွေး-
-ပျို့-အန် - အပ် - သင့်-ထိုက်-သော။
န ပုန သော ဝမ်တဗ္ဗော။ မိလိန္ဒ၊ ၄၀၁။

ဝမ်တဘတ္တ (န) [ဝမ်တ+ဘတ္တ] ဝမထုဘတ္တ-
ကြည့်။ ဝမ်တဘတ္တံ ဝါ ဂဗ္ဘမလာဒိကံ ဝါ
လဘေယျာမ။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၆၀။

ဝမ်တဝမန (န) [ဝမ်တ+ဝမန] ထွေး-ပျို့-
အန်အပ်ပြီးသော အန်ဖတ်၊ ထွေး- ပျို့-
အန်-ဖတ်။ ဝမ်တဝမနံ သိသေန ဥက္ခိပိတော
န စရိသာမိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။

ဝမ်တော (ကြိ၊ ဝိ) [ဝမု+တော] ပျို့-အန်-၍၊
အန်ထုတ်၍။ အထ သမုဂ္ဂံ ဝမ်တော ဝိဝရိ။
မိလိန္ဒ၊ ၁၅၄။ ဧတေ ဘုတော ဝမ်တော စ။ ဇာ၊
၁။ ၂၅၂။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၄၉၀။

ဝမ်တောန (ကြိ၊ ဝိ) [ဝမု+တောန] (က) ထွေး-
အန်-၍။ (ခ) ပယစွန့်၍။ (က) အသမူလံ
ဝမ်တောန။ ထေရ၊ ၂၄၅။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၂၉၄။
(ခ) ဘဝမူလံ ဝမ်တောန။ တေရ၊ ၃၀၅။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။

ဝမ်ဓု (ထိ) [ဝမ်+ဓု] အော့အန်-နာ-ရောဂါ။
ဝမ်ဓုပျတြ။ ဓာနံ၊ ၂၇၂။

ဝမ်သန္တိ (ကြိ) [ဝမု+သန္တိ] စွန့်- ပယ် -
ကုန်အံ့။ ဝမတိလည်း-ကြည့်။ ဝိဒ္ဓါ စေ န
ဝမ်သန္တိ (ဇာ၊ ၂။ ၅၆) တိ ယဒိ ဝိဒ္ဓါ ဟုတော

ကောမေ န ဝမ်သန္တိ၊ န ဆဇ္ဇေသန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၂၇၁။

ဝမေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝမု+ဏေ+တိ။ ဝါမယတိ၊
ဝမယတိ-သံ။] အန်-ထွေးအန်-ပျို့အန်-
စေ၏။ ဝမနိယ-ကြည့်။

ဝမေတော (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝမု+ဏေ+တော]
စွန့်-ထွက်-စေ၍၊ ထုတ်ပယ်၍။ ဒုဋ္ဌလောဟိ-
တိ ဝမေတော...နိဇ္ဈာဂမကာသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၃၅၅။

ဝမေန္တ (တိ) [ဝမု+ဏေ+အန္တ] ပျို့-အန်-
ပယ်-စွန့်-စေသော၊ သူ။ မောဟဝိသံ
ဝမေန္တော မောဟဂ္ဂံ နိဗ္ဗာပေန္တော။ နေတ္တိ။
၇၅။ (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆။ နေတ္တိ။
ဝိ။ ၂၃၅။)

ဝမေယျ (ကြိ) [ဝမု+အ+ယျ] ထွေး-အန်-
ရာ၏။ ပုရိသော ဇိဝှဂေ ခေဋ္ဌပိဏ္ဍံ သံယူ-
ဟိတော...ဝမေယျ။ မ၊ ၃။ ၃၅၀။ အံ၊ ၂။ ၅၀၂။

ဝမ္ဘက (တိ) [ဝမ္ဘ+ဏ္ဍ။ ထိ-၌ ဝမ္ဘိကာ။]
ကဲ့ရဲ့ - ရှုတ်ချ-နိမ့်ချ- တတ်သော၊ သူ။
(အတ္တုက္ကံသက ပရ) ဝမ္ဘကာ ဘိက္ခဝေ
နိဂဏ္ဍံ။ အံ၊ ၃။ ၃၅၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၃။)

ဝမ္ဘန (တိ) [ဝမ္ဘ+ယ] (၁) ကဲ့ရဲ့-ရှုတ်ချ-
မောင်းမဲ- နိပ်စက်ပြောဆို- အပြစ်တင်-
အပ်သော။ (ထိ) (၂) ကဲ့ရဲ့- ရှုတ်ချ-
မောင်းမဲ - အပြစ်တင် - နိပ်စက် ပြောဆို-
-ခြင်း။ (၃) ကဲ့ရဲ့-ရှုတ်ချ-ကြောင်း။ (၁)
ဝမ္ဘနာတိ ဝါ ပါဠိဌာ၊ ပရေဟိ ဗာဓနိယာတိ
အတ္ထော။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၆၂။ (ထိ) (၂) တဒါ-
ပိ မေ ဘိက္ခဝေ အမနာပါ ခုံသနာ ဝမ္ဘနာ။
ဝိ၊ ၂။ ၈။ ပရေသံ အက္ခောသနာ ဝမ္ဘနာ။
အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၆။ ဝမ္ဘနာတိ ပရိဘဝိတော

ကထာနံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈။
(၃) ဝဗ္ဗနဝစန-ကြည့်။

ဝဗ္ဗနဘာဝ (ပု) [ဝဗ္ဗန+ကာမ+ဘာဝ။ ကာမ-
သဒ္ဓါ ကျေ။] ကဲ့ရဲ့-ရွတ်ချ-ခြင်းငှာ အလိုရှိ
သည်၏ အပြစ်၊ ကဲ့ရဲ့ရွတ်ချ-(အပြစ်တင်)
-လိုသည်၏အပြစ်။ ဗောဓိသတ္တော အတ္တ-
နော ဝဗ္ဗနဘာဝံ ဥတု။ ဇော၊ ၂။ ၂၃၇။

ဝဗ္ဗနဝစန (န) [ဝဗ္ဗန+ဝစန] (၁) ကဲ့ရဲ့-ရွတ်ချ
-ကြောင်းဖြစ်သောသဒ္ဓါ။ (၂) ကဲ့ရဲ့-ရွတ်ချ
-သောစကား။ (၃) ကိန္နုခေါ် နာမာတိ
ဝဗ္ဗနဝစနမေတံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ ဝဗ္ဗနဝစန-
န္တိ ဂရဟဝစနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၃။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၉၇။ (၂) ဝဗ္ဗနဝစနံ ဝဗ္ဗနဝစနံ ဝဒေယျ။
ဇော၊ ၄။ ၁။ ၄၇၀။

ဝဗ္ဗနိ (နိ)ယ (တိ) [ဝဗ္ဗ+အနိယ၊ ရွတ်ချ-
မောင်းမဲ- (ကဲ့ရဲ့- အပြစ်တင် - နှိပ်စက်
ပြောဆို-) အပ်-သင့်- ထိုက်- သော။
နေသာဒပုက္ကသကုလဒါဒိနိ ကပကာနိ အတိ-
ဝိယ ဝဗ္ဗနိယာနိ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၆၂။

ဝဗ္ဗမာန (တိ) [ဝဗ္ဗ+အ+မာန] ရွတ်ချ-
မောင်းမဲ-(ကဲ့ရဲ့-အပြစ်တင်-) အပ်သော၊
သူးသော တေဟိ...ဝဗ္ဗမာနောပိ ဝိမိယမာ-
နောပိ ကိဉ္စိ ပဋိပုယရိတံ န သက္ကာတိ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၇။

ဝဗ္ဗမာဘိ (ကြိ) [ဝဗ္ဗ+ကယ+တိ] ဝဗ္ဗတိ-
ကြည့်။

ဝဗ္ဗယိတ (န) [ဝဗ္ဗ+ကယ+တ] ရွတ်ချ-
မောင်းမဲ-ကဲ့ရဲ့-အပြစ်တင်-နှိပ်စက်-ပြော
ဆို-ခြင်း။ ပရဿ စေ ဝဗ္ဗယိတေန ဟိနော
(သုတ္တနိ၊ ၄၁၉။ မဟာနိ၊ ၂၄၇)တိ ပရဿ စေ
ဝဗ္ဗယိတ ကာရကာနိ န္တိတကာရကာမဟာနိ။
၂၄၇။ (သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၃။)

အဘိဓာန် (အ-ဝက်) ၄၇-ပ-စ-ထ-စ

ဝဗ္ဗယိတကာရဏ (န) [ဝဗ္ဗယိတ+ကာရဏ]
ရွတ်ချ-မောင်းမဲ-ခြင်းဟူသောအကြောင်း။
ဝဗ္ဗယိတ-ကြည့်။

ဝဗ္ဗိတ (တိ) [ဝဗ္ဗ+တ။ ဝဗ္ဗတိ-ကြည့်။
(၁) ကဲ့ရဲ့-ရွတ်ချ-မောင်းမဲ-အပြစ်တင်-
နှိပ်စက်ပြောဆို-အပ်သော၊ (၂) ဆဲဇေး
အပ်သော။ ဒုသိတော ခုံသိတော ဝဗ္ဗိတေ။
မဟာနိ၊ ၃၉၉။ ဝဗ္ဗိတောတိ အပသာဒိတော။
မဟာနိ၊ ၄၁၃။ (-ဝိ၊ ၂။ ၁၅၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၉၇။
ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၀၂။) (၂) ဇိဂုစ္ဆိတော မနု-
ဿာနံ၊ ပရိဘူတော စ ဝဗ္ဗိတော။ ထေရ၊
၃၁၀။ ဝဗ္ဗိတောတိ ခုံသိတော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၂၂၆။

ဝဗ္ဗိ (တိ) [ဝဗ္ဗ+ဏိ။ ထိ-၌ ဝဗ္ဗိနိ။] ကဲ့ရဲ့-
ရွတ်ချ - နိမ့်ချ - တတ်သော၊ သူ။ သိက္ခ၊
အတ္တ၊ ကြံသကော ဟောတိ ပရဝဗ္ဗိ။ မ၊ ၈။
၁၃၃။ အတ္တ၊ ကြံသနကာ ပရဝဗ္ဗိတိ...။ ပဉ္စေ
ဝဗ္ဗန္တိ ဂရဟန္တိ နန္တန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။

ဝဗ္ဗတိ (ကြိ) [ဝဗ္ဗ+ဏေ+တိ၊ နိတိ၊ ဓာတု။
၃၃၀။ ဝဗ္ဗတိ-သက္ကတပိဋက] ၊ ကဲ့ရဲ့-
ရွတ်ချ-မောင်းမဲ-အပြစ်တင်-နှိပ်စက်ပြော
ဆို-အယုတ်အားဖြင့် ထား- အယုတ်အား
ဖြင့် သိ-မထိမဲမြင် ပြု-၏။ ဝဗ္ဗတိ(ဝိ၊ ၁။
၁၈၇)တိ အပသာဒေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။
ဝဗ္ဗန္တိ (ဝိ၊ ၂။ ၆)တိ ပခံသေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄။
ပခံသေန္တိတိ အဘိဘဝန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃။ ပရံ
ဝဗ္ဗတိ(ဒီ၊ ၃။ ၃၄)တိ "အယံ န မာဒိသေ"
တိပရံ သံဟာရေတိ အဝက္ခိပတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။
ပရံ သံဟာရေတိတိ ပရံ သံဟရံ နိဟိနံ ကဏေ-
တိ။ အဝက္ခိပတိတိ အဓောခိပတိ။ အဝဗ္ဗတ္ထ-
တိတိ အတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈။ ဝဗ္ဗန္တိ(အံ၊ ၈။
၁၈၉)တိ အဝဇာနန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၁။ (-စ
၁။ ၂၅၁။ မ၊ ၂။ ၆၄။ မ၊ ၃။ ၈၆-၇။ အံ၊ ၁။ ၃၃၆

စူဠနိ၊ ၂၄၉။ မဋ္ဌ၊ ၃။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ စူဠနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁၁၃။ ဒါ၊ ၃။ ၂။ ၂၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။)

ဝဗ္ဗတုကာမ (တိ) [ဝဗ္ဗတု+ကမု+ထ] ကဲ့ရဲ့-
ရွတ်ချ-ခြင်း၊ ဖုအလိုရှိသော၊ ကဲ့ရဲ့-ရွတ်ချ-
လိုသော၊ သူ။ ဝဗ္ဗတုကာမော မကုကတ္တု-
ကာမော ဟိနေန ဟိနိ ဝဒေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၉။
(-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅။)

ဝဗ္ဗတု (ကြိ၊ ဝိ) [ဝဗ္ဗ+ဏေ+တု] ကဲ့ရဲ့-
ရွတ်ချ-၍။ အညာတန္တိ ဝဗ္ဗတု ဉာတံ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဝဗ္ဗတု ဝုဗ္ဗမာ-
နာ ဘိယျ။ အာနန္တ ကိ ဝဒန္တိ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၆။

ဝဗ္ဗထ (ကြိ) [ဝဗ္ဗ+ဏေ+ထ] ကဲ့ရဲ့-ရွတ်
ချ-ကုန်၏။ ဝဗ္ဗတိ-ကြည့်။ ဟိနေနပိ
အက္ခောသေန ခံသေထ ဝဗ္ဗထ။ ဝိ၊ ၂။ ၇။

ဝဗ္ဗန္တ (တိ) [ဝဗ္ဗ+ဏေ+အန္တ] ကဲ့ရဲ့-
ရွတ်ချ-အပြစ်တင်-သော၊ သူ။ ဘဂဝန္တံ-
ပေ ဝ ဝဗ္ဗန္တော...တေဒဝေါစ။ ဒိ၊ ၁။ ၆၅။
၂။ ၂၄၄။ ဝဗ္ဗန္တောတိ ဟိဋ္ဌန္တော။ ဒိ၊ ၄။
၁။ ၂၂၈။

ဝဗ္ဗန္တိ (ကြိ) [ဝဗ္ဗ+ဏေ+အန္တိ] ဝဗ္ဗတိ-
ကြည့်။

ဝဗ္ဗယျ (ကြိ) [ဝဗ္ဗ+ဏေ+ယျ] ကဲ့ရဲ့-
ရွတ်ချ-ရာ၏။ ပရေ ဝါ ဝဗ္ဗယျ။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၅။

ဝဗ္ဗဿထ (ကြိ) [ဝဗ္ဗ+ဏေ+ဿထ] ကဲ့ရဲ့-
ရွတ်ချ-ကုန်လတ္တံ့-ကုန်ဘိ၏။ (ကထံ ဟိ-
နာမ-ယံဉ်ဗျဒိ အတိတံအနက်)။ ကထံ ဟိ
နာမ တုမေ-...ဝဗ္ဗဿထ။ ဝိ၊ ၂။ ၇။

ဝဗ္ဗဿန္တိ (ကြိ) ဝဗ္ဗ+ဏေ+ဿန္တိ ကဲ့ရဲ့-
ရွတ်ချ-ကုန်လတ္တံ့-ကုန်ဘိ၏။ ကထံ ဟိနာမ

ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု... ဝဗ္ဗဿန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆။
ဣမံ ဇာနိတော... ဝဗ္ဗဿန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၈။

ဝဗ္ဗဿသိ (ကြိ) [ဝဗ္ဗ+ဏေ+ဿသိ] ကဲ့ရဲ့-
ရွတ်ချ-လတ္တံ့-ဘိ၏။ ကထံ ဟိ နာမ တံ...
ဟိနေန ဝဗ္ဗဿသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၀။

ဝဗ္ဗဿာမ (ကြိ) [ဝဗ္ဗ+ဏေ+ဿာမ] ရွတ်ချ
ကုန်အံ့။ န ပရံ ဝဗ္ဗဿာမ။ ၁။ ၃၃၉။

ဝဗ္ဗ (န) [ဝရ+ရဗ္ဗ။ ဝရ ဝရဏေ။ ဂ္ဃ။ ၃၆၄။
ဝရ+မ။ ဝရိယတေ ဝန္တိ ဝဗ္ဗံ။ ဝရ ဝရဏေ
ဝရ ဣစ္ဆာယံ ဝါ မော။ ရဿ မော။ ဓာနံ၊
ဋ္ဌိ။ ၃၇၇။ ဝမ်နိ-သံ။ ဝဗ္ဗ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။
ဝရတိအစ္ဆာဒယတိ သရိရန္တိ ဝဗ္ဗံ။ ကပ္ပဒ္ဓါမ။
(၁) (သံ) ချပ်၊ ချပ်မိန့်ညို။ (၂) တန်ဆာ။
(၁) ဩဟရေတံ သုဘံ ဝဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၁၆။
သဇာလိကာတိ သဝဗ္ဗိကာ။ သန္နာဟော
ကင်္ဂဇော ဝဗ္ဗံ ကဝစော ဥရစ္ဆဒေါ ဇာလိ-
ကာတိ ဟိ အတ္တတော စ ကေ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊
၂။ ၃၃။ ဝဗ္ဗဓရ-၂-အ နက်ကြည့်။

ဝဗ္ဗဓရ (တိ) [ဝဗ္ဗ+ဓရ+အ] (၁) ချပ်-ချပ်-
မိန့်ညို-ဝတ်ဆင်-ဆောင်-သော၊ သူ။ (၂)
တန်ဆာဝတ်ဆင်သော၊ သူ။ (၁) (၂)
ဝဗ္ဗဓရနိ(ဇာ၊ ၂။ ၂၀၉) တိ-ဝဗ္ဗဓရ သူဇေ
သမတ္ထေတိအတ္တော၊ အာဘဏမေဝ ဝ
ဣဓ“ဝဗ္ဗ”န္တိ အဓိပ္ပေတံ၊ တသ္မာ အာဘဏ-
ဓရေတိပိ အတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၁၉၃။

ဝဗ္ဗဗဒ္ဓ (တိ) [ဝဗ္ဗ+ဗဒ္ဓ] (သံ) ချပ်-ချပ်မိန့်-
ညို - ဝတ်ဆင်ထားသော (သူ ရဲ ကောင်း
စစ်သား)။ ဝဗ္ဗံ-ကြည့်။

ဝဗ္ဗဟတ္ထ (တိ) [ဝဗ္ဗ+ဟတ္ထ] (သံ) ချပ်-ချပ်-
မိန့်ညို-လက်၌ရှိ-ကိုင်ဆောင်ထား-သော
(သူရဲကောင်း)။ ဝဗ္ဗံနော (ဇာ၊ ၂။ ၂၁၅)
တိ ဝဗ္ဗဟတ္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၂၉။

ဝမ္ဗိက^၁ (ပု) [ဝမ္ဗ+က။ အယယ်၌ မိ-လာ။
 ဝမိယတ်တိ ဝမ္ဗိကော။ ကာဒိ။ ၁၅။ ဝမတိတိ
 ဝန္တကောတိ ဝန္တယယောတိ ဝန္တသိနေဟ-
 သမ္ဗဒ္ဓေါတိ ဝမ္ဗိကော။ မ၊ ငှ၊ ၂။ ၃၄။ မ၊ ငှ၊
 ၂။ ၁၀၄။ (မဟာနိ၊ ငှ။ ၇၉) နိတိ၊ ဓာတု။
 ၁၃၄။ ဝလ္လိက-သံ။ ဝမ္ဗိအ ဝမ္ဗိအ-ပြာ။ အဒ္ဓ-
 မာဂခိ။] တောင်ပို့။ ဘောဂါ သန္နိဇယံ ယန္တိ။
 ဝမ္ဗိကောပုပစိယတိ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၅၃။ အဟိ
 အာဝိဇ္ဇေယျ “ဝမ္ဗိကံ ပဝေက္ခာမိ” တိ။ သံ၊
 ၂။ ၄၀၂။ (-ဝိ၊ ငှ၊ ၃။ ၃၂၁။ ကံခါ။ ၇၉။
 ဒိ၊ ငှ၊ ၃။ ၁၃၄။ သံ၊ ငှ၊ ၃။ ၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၁၇၇။ ဇာ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၇၆။)

ဝမ္ဗိက^၂ (ပု) [ဝမ္ဗိက+က။ ဝမ္ဗိကော ဝိယ ဝမ္ဗိ-
 ကော။ မ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၀၄။] တောင်ပို့နှင့် တူသော
 ခန္ဓာကိုယ်။ ဘိက္ခု ဘိက္ခု အယံ ဝမ္ဗိကော ခတ္တိ
 ဓမ္မာယတိ ဝမ္ဗိကောတိ ခေါ ဘိက္ခု
 ဣမဿေတံ စာတုမဟာဘူတိကဿ ကာယဿ
 အဓိဝစနံ။ မ၊ ၁။ ၁၉၇။ အယံ ဝမ္ဗိကောတိ
 ပုရတော ငွိတော၊ ဝမ္ဗိကော နာမ နတ္ထိ၊ ဒေသ-
 နာဝသေန ပန ပုရတော ငွိတံ ဒဿေန္တော
 ဝိယ အယန္တိ အာဟ။ မ၊ ငှ၊ ၂။ ၃၄။ (-မဟာနိ။
 ၁။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၂၇။)

ဝမ္ဗိက^၃ (တိ) [ဝမ္ဗ+ဣက။ ဝမ္ဗိ အဿ အတ္တိတိ
 ဝမ္ဗိကော။ ဝမိက-သံ။ ဝမ္ဗိယ-အဒ္ဓမာဂခိ။]
 (သံ)- ချပ်-ချပ်မိန်ညို-ရှိ-ဝတ်ဆင်ထား-
 သော(စစ်တပ်)။ သေန သန္နဒ္ဓံ ဝမ္ဗိကံ သုဘူ-
 မေ ငွိတံ ပဿိတုံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၇၇။

ဝမ္ဗိကဂ္ဂ (န) [ဝမ္ဗိက+အဂ္ဂ] တောင်ပို့၏-အထွတ်-
 အပျား။ ဝမ္ဗိကဂ္ဂတော သေတိ။ ဇာ၊ ၂။
 ၂၂၆။ ဇာ၊ ငှ၊ ၇။ ၂၉။

ဝမ္ဗိကနိမိတ္တ (န) [ဝမ္ဗိက+နိမိတ္တ] ဝမ္ဗိကနိမိတ်၊
 တောင်ပို့နိမိတ်၊ တောင်ပို့ အမှတ်အသား။
 (သိမ်နိမိတ် ဂ-မျိုးတို့တွင်တစ်ခုအပါအဝင်)။

ပဗ္ဗတနိမိတ္တံ.... ဝမ္ဗိကနိမိတ္တံ နဒီနိမိတ္တံ ဥဒက
 နိမိတ္တံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၇၀။ ကခါ။
 ၇၇။ (တောင်ပို့နိမိတ်သည် အောက်၌ဖြစ်သော
 အပိုင်းအခြား အားဖြင့် သိမ်သမုတ်မည့်နေ
 ၌ ပေါက်ရောက် ဖြစ်ပေါ်လာသောလက် ဂ-
 သစ်အစောက်(အမြင့်)ရှိ၍ နှားဦးချိုပမာဏ
 ရှိသော တောင်ပို့သည် သိမ်နိမိတ် ပြုလုပ်ရန်
 သင့်သည်။ အပ်သည်။ လက်-ဂ-သစ်အောက်
 ယုတ်လျော့သော လက်-ဂ-သစ်အောက်ငယ်
 သော တောင်ပို့ကို သိမ်နိမိတ်ပြုလုပ်ရန်မသင့်
 မပြုလုပ်ကောင်း။ လက်-ဂ-သစ်ထက်လွန်
 လျှင်(ကြီးလျှင်)ဟိမဝန္တာတောင်နှင့်တူသော
 ဟိမဝန္တာတောင်လောက်ရှိသော တောင်ပို့
 သည်ပင် နိမိတ်ပြုလုပ်ရန် သင့်သည်။ ပြုလုပ်
 ကောင်းသည်။ ကျောင်းကို ဝိုင်းရံ၍ တစ်စစ်
 တည်း ဆက်စပ်တည်နေသော တောင်ပို့ကို
 တစ်ခုသောအရပ်မျက်နှာ၌(တောင်ပို့နိမိတ်)
 ကြား ပြီးလျှင်တစ်ပါးသော အရပ်မျက်နှာ၌
 (၎င်းတောင်ပို့ကို) နိမိတ်ကြားရန် ပသင့်။
 (ဝိ၊ ငှ၊ ၃။ ၃၂၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၇၃။ ကခါ။
 ၇၉။)။

ဝမ္ဗိကပဉ္စ (တိ) [ဝမ္ဗိက+ပဉ္စ] တောင်ပို့ကိုမေး
 ခြင်း။ တောင်ပို့ပြဿနာ။ ဝမ္ဗိကပဉ္စသေဝ
 ဝသေန ဥပမာ အာဂတာ။ မ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၀၆။

ဝမ္ဗိကပရိယာယ(ပု) [ဝမ္ဗိက+ပရိယာယ] တောင်ပို့
 ၏-ပရိယာယ-စကားလှယ်-ဝေဝစစ်။ ဝမ္ဗိက-
 ပရိယာယေန ကရကောယံ ပစ္စက္ခံ ကတုာ။
 မ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၀၃။

ဝမ္ဗိကပဿ (ပု၊ န) [ဝမ္ဗိက+ပဿ] တောင်ပို့၏-
 နံပါး-နံဘေး။ ဝမ္ဗိကပဿ အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊
 ငှ၊ ၃။ ၃၉၆။

ဝမ္ဗိကပါဒ (ပု) [ဝမ္ဗိက+ပါဒ] တောင်ပို့ခြေ၊
 တောင်ပို့၏ ခြေရင်း။ ဝမ္ဗိကပါဒေ ပတိတံ

ဒိသ္မာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၆။ ဝမိကပါဒေ ကော
တိတ္ထိဏေဝသတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၅၇။

ဝမိကဗိလ(န) [ဝမိက+ဗိလ]တောင်ပိုင်း-
အခေါင်း။ ဝမိကဗိလ အာသိဝိသဿ
မတ္တကေ ပတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊ ၂၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၀။

ဝမိကဗိလဂတ(တိ) [ဝမိကဗိလ+ဂတ]တောင်ပို-
တွင်းခေါင်းသို့(ဝင်)သွားသော။ ဝမိကဗိလ-
ဂတေန ဂေဏ္ဍုကေန တတ္ထ ငြိတံ ကဏသပုံ
သိသေ ပဟရိတော ဧဝသေသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊
၂၃၇။

ဝမိကမက္ခိကာ (ထိ) [ဝမိက+နိဂ္ဂတ(နိဝါသ)+
မက္ခိကာ။ နိဂ္ဂတ အလယ်ပုဒ်ကျေ] ပလ္လ၊
အတောင် ရှိသော ခြ။ တောင်ပို-မှထွက်-
၌နေ-သောခြ။ ဝမိကမက္ခိကာ ဝမိကံ ဝိယ
သိနေရုံ အဘိရဟိတုံ အာရတန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၁၀။ ဝမိကမက္ခိကာတိ သပက္ခိကဥပမိကာ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၀။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၂)။

ဝမိကမတ္တက (ပု) [ဝမိက+မတ္တက]တောင်ပိုင်း-
အထက်-ထိပ်ဖျား။ မယံ ဝမိကမတ္တကေ
ဇာတာနိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၂။

ဝမိကမုဒ္ဒ (န) [ဝမိက+မုဒ္ဒ] တောင်ပိုင်း-
အထက်-ဦးထိပ်။ သေမိ ဝမိကမုဒ္ဒနိ။ အပ၊
၂။ ၄၀၀။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၃။

ဝမိကရာသိ (ပု) [ဝမိက+ရာသိ] တောင်ပိုအစု။
ဝမိကရာသိယေဝ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၄၃။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၈၉။

ဝမိကဝေဒန (ထိ၊န) [ဝမိက+ဝေဒန] တောင်ပိုကို-
ကြီးပွား-တိုးတက်-စေခြင်း။ ဥပစိကာနံ
ဝမိကဝေဒနနိယံမေန မဇုကဏနံ ဖျေကံ
ဂဟေတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၀၀။

ဝမိကသဒိသ (တံ) [ဝမိက+သဒိသ] တောင်ပို
နှင့် တူသော။ ဝမိကသဒိသံ ကာယံ။ အပ၊ ၂။
၁၂၆။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၂။

ဝမိကသန္တိက (န) [ဝမိက+သန္တိက] တောင်ပို
အနီး။ ဝမိကသန္တိကံ ဂန္ဓာ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊
၁၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၄၆၁။

ဝမိကသမိပ (န) [ဝမိက+သမိပ]တောင် အနီး။
ဝမိကသမိပေ ကာလကံတံ နိသိန္တံ ဒိသ္မာ။
ထေရိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၁၂။

ဝမိကသုတ္တံ (န) [ဝမိက+သုတ္တံ] ဝမိကသုတ်။
(အန္တဝန်တော၌ သိတင်းသုံး နေထိုင်သော
အရှင်ကုမာရကဿပအား မထင်ရှားသော
(အတိတ်ဘဝက-ဓမ္မပိတ်ဆွေ) နတ်သား
တစ်ယောက်က (ဓမ္မလက်ဆောင် ပေးရန်
တောင်ပို ဥပမာ စသော) ၁၅-ချက်သော
အမေးပြဿနာတို့ကို ဖြေကြားရန် လျှောက်
ထားရာ အရှင်ကုမာရကဿပက ဘုရားရှင်
အား ပြန်ကြားလျှောက်ထားရာ၌ အကျယ်
ဖြေကြားတော်မူသောသုတ်)။ မဇ္ဈိမနိကာယ်၊
မူလပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်၊ မ ၁။
၁၉၅-ဂ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆-၄၀။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၀၁-ဂ။

ဝမိတ (တိ) [ဝမ္ပ+တုတ။ မောက်၊ ၄။ ၄၅။ ဝမ္ပ-
နာမဇာတ်။ ဝမ္ပ+တ။ ဝမိတ-သံ။ ဝမိအ-
ပြာ။ ဝမိယ-အစွဲမာဂဓိ။ ဝမ္ပ ကဧတိတိ
ဝမ္ပိတော။ ကပ္ပဒ္ဒမ။] (၁) (သံ) ချပ်-ချပ်မိန်
ညှိ-ဝတ်ဆင်ထားသော (ဆင်၊ မြင်း)။ (၂)
မဲ့-ဆင်ယင်-အပ်သော။ (၁) သေနာ တိဋ္ဌန္တိ
ဝမ္ပိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။ ၂၈၃-၄။
ဝမ္ပိတံ အဿံ အဘိရဟိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈။
(၂) ဝမ္ပိတာ သန္တုဒ္ဓါတိ သုဝမ္ပဝမ္ပိတာ။ သိ၊
ဋ္ဌိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၉၄။

ဝမ္ပိတဟတ္ထိ (ပု) [ဝမ္ပိတ+ဟတ္ထ] (ကကြီးထန်
ဆာ)ဆင်ယင်ဆပ်သောဆင်။ ဝမ္ပိတ - ၂လည်း
ကြည့်။ ဝမ္ပိတဟတ္ထိယေဝ ပညာယတိ။ ဇာ၊ ၄၊
၂။ ၂၀၅။

ဝမ္ပိ(တိ) [ဝမ္ပ+တြိ] ဝမ္ပ အဿ အတ္တိတိ ဝမ္ပိ ကဝေ-
ဓဏေ။ မ္ပ၊ ၄၊ ၁၅၄။ ဝမိန်-သံ။ (သံ) ချပ်-ချပ်
မိန်ညို - ဝတ်ဆင်ထားသည့် စစ်သား။ ဝမ္ပိတိ
(ဇာ၊ ၂။ ၅၇) တိ သန္တုဝဓမ္မဟိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။
၂၇၆။ မဟာနာဂါ သူဗု ဝမ္ပိနော ယောဓိဓနာ။
မိလိန္ဒ၊ ၃၁၅။ (-အပ။ ၁။ ၄၁၅။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၆။
ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၃၁)။

ဝမ္ပိကထူပ (ပု၊ န) [ဝမ္ပိက+ထူပ၊ ဂါထာ ပြစ်ဋ္ဌိ
ဝမ္ပိ-ဟု ဒီဇာနှင့်ရှိသည်။] စုန်စုန်-မို. ဝို. -
တက်သော တောင်ပို. မို. မောက်-မြင့်တက်-
သော တောင်ပို. (မြေအရပ်)။ ဝမ္ပိကထူပသို့
ကိပိလ္လိကာနိ၊ နိပေါ်ဘယန္တော တုဝံ ပုဓေ
ဓရာသိ၊ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၃၃၁။

ဝယ (ပု) [ဝိ+ထု+အ၊ ဝေတိ ဝိနဿတိတိ
ဝယာ-မန္တာဒိ၊ ဝိဂမနံ ဝိနဿနံဝယေ။
ဘင်္ဂေါ၊ နိယုတ္တိ။ ၇၀၅။ ဝယ+အ၊ ဝယတိ
ပရိဟာနိ ဝိနာသေန ဆယနံ ပဝတ္တနံ ဝယော။
ဘေဒေါ၊ မကိမ္ပ၊ ၃။ ၄၃၄။ အရွယ်-ဝယသံ
-သံ။ ပျက်စီးခြင်း-ဝယ-သံ။ ဝယ-ပြာ။
ဝယတိ ပရိဟာနိ ဝတ္တတိ ဝယော။ နိတိ၊
ဓာတု။ ၁၃၉-၄၀။ ဓာတုတ္ထ၊ ၃၅၇။ ဝယ-သံ။
ဝယ-ပြာ။ (၁) ချုပ်-ပျက်-ပျက်စီး-ခြင်း။
(၂) အရွယ်။ (၃) ပျက်စီးရာအနိစ္စသဘော။
(၄) ယုတ်-ဆုတ်ယုတ် -ယုတ်လျော့-ခြင်း။
(၅) ကံကျေး၊ အဖိုးအခ။ (၆) မျိုးရိက္ခာ၊
ဘောက်ပုံကြေး၊ အမတော်ကြေး။ (၇) အဖို့
အစု။

(၁) ချုပ်-ပျက်- ပျက်စီး-ခြင်း။ ဥပ္ပါဒေါ
ပညာယတိ၊ ဝယော ပညာယတိ။ အံ၊ ၁။

၁၅၀။ ပဋိသံ။ ၂၉၇။ ဝယောတိ ဘေဒေါ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၇။ ဝယောတိ ဘင်္ဂေါ။ ပဋိသံ။ ၂။
၁၉၉။ တိတိ သင်္ခတလက္ခဏာနိတိ ဥပ္ပါဒေါ
ဋ္ဌိတိ ဝယော။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၃၃။ ဝယောတိ သင်္ခါ
ဓာနံ နိဓေဝော။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၅။ (ဒိ၊ ၁။ ၆။ မံ
-။ ၃၂၉။ သံ၊ ၂။ ၃၁။) (၂) အရွယ်။ ပရိပက္ခေ
ဝယော မယံ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၀။ အဘိသတ္တောဝ
နိပတတိ၊ ဝယော ရှုပ် အညမိဝ တထေဝ သန္တံ။
ထေရ၊ ၂၄၅။ ဝယောတိ ဗာလျယေဗဗ္ဗနာဒိ-
ကော သရိရဏ အဝတ္ထာဝိသေသော။ ထေ-
ရ၊ ၄။ ၂၉၉။ (-ဓမ္မ၊ ၅။ ၁။ ထေရီ၊ ၄၂၅။ ဇာ၊ ၁။
၁၀၇။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၇၂။) (၃) ပျက်စီးခြင်း။
ပျက်စီးရာအနိစ္စသဘော။ ယော ရှုပဿ
ဓယော ဝယော ဘေဒေါ ပရိဘေဒေါ
အနိစ္စတာ အနုရဓာနံ။ ထုဒံ တံ ရှုပဿ
အနိစ္စတာ။ အဘိ၊ ၁။ ၁၆၉။ ဝယဂမနဝသေန
ဝယော။ အထဝါ.... ဝေတိ တေသ္မိန္နိ
ဝယော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၅။ (၄) ယုတ်-ဆုတ်-
ယုတ်-ယုတ်လျော့-ခြင်း။ ဝယဉ္စ ဘောဂါနံ
ဝိဒိတု။ အံ၊ ၃။ ၁၀။ အနဝယောတိ အနုဝ-
ယော၊ သန္တိဝသေန ဥကာရလောပေါ။ အနု
အနု အဝယော၊ ယံ ယံ ကုမ္ပကာရေဟိ
ကတ္တဗ္ဗံ နာမ အတ္ထိ၊ သဗ္ဗတ္ထ အနုနော
ပရိပုဏ္ဏသိပေါတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။
အနဝယောတိ တ္ထေ ဝယောတိ ဟာနိ
“အာယဝယော” တိ အာဒိသု ဝိယ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၁၇။ (သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၅။)

(၅) ကံကျေး၊ အဖိုးအခ။ ဝယကမ္မ-ကြည့်။
(၆) မျိုးရိက္ခာ၊ ထောက်ပံ့ကြေး၊ အမတော်
ကြေး။ သယံ အာယံ ဝယံ ဧညာ၊ သယံ
ဧညာ ကတာကတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃။ အာယံ
ဓယန္တိ တတော ဥပ္ပဇ္ဇနကံ အာယဉ္စ တေသံ
တေသံ ဒါဓဗ္ဗံ ဝယဉ္စ သယမေဝ ဇာနေယျာ-
သိတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၄။ (၇) အဖို့အစု။
မုဟုတ္တမဟိ ပိဂိယာတိ မုဟုတ္တမိ ခုဏမိ

လယမို့ ဝယမို့ အဒ္ဓမ္မိတိ မဟုတ္ထမပိ။ စူဠနိ။
၂၁၄။ ဝယမို့တိ ကောဋ္ဌာသမို့၊ စူဠနိ။ဋ္ဌ၊ဂ၄။

ဝယ^၂ (ပု) [ဝယ+အ] ပြည့်စုံစေတတ်သော။
လောကားယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု အန-
ဝယော။ ဒီ၊ ၁၊ ဂ၂။ အနဝယောတိ
ဣမေသု လောကားယတမဟာပုရိသလက္ခဏ-
ဏေသု အနုနော ပရိပူရကာရိ၊ အဝယော
န ဟောတိတံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဝယော
နာမ ယော တာနိ အတ္တတော စ ဂန္ထတော
စ သန္တာရေတံ န သက္ကောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂။
ဝယတိတိ ဝယော၊ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာ-
နေသု ကတ္တစိ အပရိကိလမန္တော အဝိတ္တာ-
ယန္တော တေ ဂန္ထေ သန္တာရေတိ ပူရေတိတိ
အတ္ထော၊ဒီ၊ ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၂။ (သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။
၂၂၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၃။]

ဝယ^၃ (ပု) [၁-ဝယ+ပရိကာမ။ ၂-ဝယ+
ဂမန။ ၃-ပစ္စိမ+ဝယ။] (၁) အရွယ်ကြီး-
ရင့်ခြင်း။ (၂) ပျက်-ပျက် စီး-ချုပ်-
ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ (၃) အဆုံး ဖြစ်
သော အရွယ်၊ တတိယအရွယ်။ (၁) ဝယေန
ယသပုစ္ဆာဟိ၊ တိတ္ထဝါသေန ယောနိသော။
မိလိန္ဒ။ ၁၀၀။ ဝယပရိကာမေန ဗုဒ္ဓိ ပရိကာမတိ
ပရိပါကံ ဂစ္ဆတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၀။ (၂) ဒေါသဿ
ဝယာယ ဒွေ ဓမ္မာ ဘာဝေထဗ္ဗာ၊ အံ၊ ၁။ ၉၈။
ဓယာယ ဝယာ ယာတိ ဓယဝယဂမနတ္ထံ။
အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၇။ ယမိဿ တံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ၊ တမ္ပိ
ဓယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မန္တိဉာဏံ။
သံ၊ ၁။ ၂၉၁။ ဝယဓမ္မန္တိ ဝယဂမနသတာဝံ။
အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။

(၃) ဝယောအနုပုတ္တေ (အံ၊ ၁။ ၆၈) တိ
ပစ္စိမဝယံ အနုပုတ္တေ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၃။ ဝယော-
တိ ပုရိမပလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ
အာဟ “ပစ္စိမဝယ” န္တိ၊ ဝဿသတဿ
တတိယကောဋ္ဌာသသင်္ခတံ ပစ္စိမဝယံ အနု-

ပုတ္တေတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃။ ။ (အရွယ်
၃-ပါး ပိုင်းခြားပုံ-မေးဖွားသည်မှ စ၍
အသက် (၃၃) နှစ်တိုင်အောင်သော အရွယ်
သည် ပထမအရွယ် မည်၏။ အသက် (၃၄)
နှစ်မှစ၍ အသက် (၆၇) နှစ်တိုင်အောင်သော
အရွယ်သည် မဇ္ဈိမအရွယ်မည်၏။ အသက်
(၆၈) နှစ်မှစ၍ အသက် (၁၀၀) တိုင်အောင်
သော အရွယ်သည် ပစ္စိမအရွယ် မည်၏။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၈-၅ ကား-နှစ်
ပေါင်း (၁၀၀) ကို သုံးစုပြု၍ ပထမအစုကို
ပထမအရွယ်၊ ဒုတိယအစုကို ဒုတိယအရွယ်၊
တတိယအစုကို တတိယအရွယ်ဟူ၍ သ-မည
အားဖြင့် ဆို၏။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၃၂။ တို့၌ မေးဖွားသည်မှစ၍ ပထမ
(၃၃) နှစ် (၄) လ အရွယ်ကို ပထမအရွယ်၊
ဒုတိယ (၃၃) နှစ် (၄) လ အရွယ် (ဝါ)
အသက် (၃၃) နှစ် (၅) လမှစ၍ (၆၆) နှစ်
(၈) လ အရွယ်ကို ဒုတိယအရွယ်၊ တတိယ
(၃၃) နှစ် (၄) လ အရွယ် (ဝါ) အသက်
(၆၆) နှစ် (၉) သ အရွယ်မှစ၍ အသက်
(၁၀၀) အရွယ်ကို တတိယအရွယ် ဟူ၍
တိကျစွာ မိန့်ဆိုကြ၏။

အရွယ် ၁၀-ပါး ပိုင်းခြားပုံ (၁) မေး
ဖွားသည်မှစ၍ အသက် (၁၀) နှစ် တိုင်အောင်
သော အရွယ်သည် မန္တဒသက (သတိပဉာ
နံ ရှေးသော) အရွယ်မည်၏။ (၂) အသက်
(၁၁) နှစ်မှစ၍ အသက် (၂၀) တိုင်အောင်
သော အရွယ်သည် ဒိဋ္ဌာဒသက (မြူးတူး
ရွှင်ပျော်ခြင်း များသော) အရွယ် မည်၏။
(၃) အသက် (၂၁) နှစ်မှစ၍ အသက် (၃၀)
တိုင်အောင် သော အရွယ်သည် ဝဏ္ဏဒသက
(အဆင်းပြည့်စုံသော) အရွယ်မည်၏။ (၄)
အသက် (၃၁) နှစ်မှစ၍ အသက် (၄၀) တိုင်
အောင်သော အရွယ်သည် ဗလဒသက
“(ခွန်အား သန်မြန်သော) အရွယ် မည်၏။

(၅) အသက် (၄၁)နှစ်မှစ၍ အသက်(၅၀) တိုင်အောင်သော အရွယ်သည် ပညာဒသက (ပညာပွင့်လင်းသော) အရွယ် မည်၏။ (၆) အသက်(၅၁)နှစ်မှစ၍ အသက်(၆၀) တိုင်အောင်သော အရွယ်သည် ဟာနိဒသက (မြူးတူးရွှင်ပျော်ခြင်း၊ အဆင်း၊ ခွန်အား၊ အသံဉာဏ်တို့ ဆုတ်ယုတ်သော) အရွယ်မည် မည်၏။ (၇) အသက်(၆၁)နှစ်မှစ၍ အသက် (၇၀)တိုင်အောင်သော အရွယ်သည် ပဗ္ဗာရဒသက (ရွေ့သို့ကိုင်သော) အရွယ်မည်၏။ (၈) အသက်(၇၁)နှစ်မှစ၍ အသက် (၈၀)တိုင်အောင်သော အရွယ်သည် ဝက်ဒသက (ထွန်ကိုင်၊ ထယ်ကိုင်တို့ကဲ့သို့ ကုန်းသော) အရွယ် မည်၏။ (၉) အသက် (၈၁)နှစ်မှစ၍ အသက်(၉၀)တိုင်အောင်သော အရွယ်သည် မောမုဟဒသက (မောဟဖြင့် တွေ့ဝေသော အရွယ်မည်၏)။(၁၀) အသက် (၉၁)နှစ်မှစ၍ အသက် (၁၀၀)တိုင်အောင်သော အရွယ် သည် သယနဒသက(အိပ်ရာညောင်စောင်း၌ လျောင်းခြင်း များသော) အရွယ် မည်၏။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၄ ၅။)

ဝယကန္တိ (ထိ) [ဝယ+ကန္တိ]အရွယ်၏တင့်တယ်ခြင်း။ ဝယကန္တိ ဟိ နာဂရဇနဟဒယာနိ အတ္တနိ ဗန္ဓန္တော ဝိယ စ။ ဗုဒ္ဓဝါဠာ ၇။ ၈။

ဝယကမ္မ (န) [ဝယ+နိပ္ပန္န+ကမ္မ+နိပ္ပန္န-ကျေ]။ ကံကျေးအမှု၊ ကံကျေး- အဖိုးအခ- ဖြင့် ပြီးသော အမှု။ ကံကျေး-အဖိုးအခ-ပေး၍ ပြုသော အမှု။ နနု တေဿေတ္ထ ဝယကမ္မမ္ပိ အတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၁။ ဝယကမ္မမ္ပိ အတ္တိတိ ဒွါရကဝါဠာဒီအဘိသင်္ခရဏာဒီသု ကတဝယ-ကမ္မမ္ပိ အတ္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၈။ ဝယကမ္မမ္ပိတိ မတ္တိကုဒ္ဓါရဏဗုဒ္ဓကဒါ ရုစ္ဆေဒနာဒိကာရကာနံ ဒိန္နဘတ္တဝေတ္တနာဒိဝတ္ထုဗ္ဗယေန နိပ္ပန္နကမ္မမ္ပိ အတ္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၅။

ဝယကမ္မသမ္ဘဝ (ပ) [ဝယကမ္မ+သမ္ဘဝ]ကံကျေး- အဖိုးအခ-ပေး၍- ပြုအပ်သောအမှု ဖြစ်သင့်ခြင်း။ တံ န သုန္နရံ၊ ကဿာ? သမ္ဘာဇေ ကိဏိတော သယမေဝ ကရောန္တဿာပိ ဝဏ-ကမ္မသမ္ဘဝတော။ ဝဇိရာ၊ ၁၂။

ဝယကရဏ (န) [ဝယ+ကရဏ] ကံကျေး အဖိုးအခ၊ ဧရိတိ၊ ဝိက္ခာဝိဒေ (လူ၊ ဖွယ် ဝတ္ထုအတွက် ထောက်ပံ့အပ်သော ငွေ)။ ဝေယျာယိကန္တိ ဝယကရဏံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၆၂။ ဝယမေဝ ဝေယျာယိကန္တိ အာဟ “ဝေယျာယိကန္တိ ဝယကရဏံ ဝုစ္စတိ”တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃၉၆။ ဝယကရဏန္တိ ဒေယျ-ဓမ္မမူလံ နဝကမ္ပံ၊ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၀။ ဝယကရ-ဏန္တိ ပရိဗုဒ္ဓမူလံ။ တံ ဟိ ဝပံ ကရိယဏိ အနေနာတိ ဝယကရဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၄၇၃။

ဝယကလျာဏ (န) [ဝယ+ကလျာဏ] အရွယ်၏ကောင်းခြင်း၊ အရွယ်တင်ခြင်း။ အပ္ပိ-ကလျာဏံ ဆဝိကလျာဏံ ဝယကလျာဏန္တိ။ ... ဒသက္ခတ္တံ၊ ဝိဇာတာပိ ခေါ ပန သက္ခိ-ဝိဇာတာ ဝိယ အဝိဂတယောဗုဒ္ဓာယေဝ ဟောတိ။ ဣဒံ ဝယကလျာဏံ နာမ ဟောတီ၊ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၄-၅။ (အရွယ်၏ကောင်းခြင်းသည် (၁) ဆံပင်၏ကောင်းခြင်း။ (၂) အသား၏ကောင်းခြင်း (၃) အရိုး၏ကောင်းခြင်း။ (၄) အရေ၏ကောင်းခြင်း။ (၅) အရွယ်၏ကောင်းခြင်းဟုဆိုအပ်သော မိန်းမ ဘို့၏ကောင်းခြင်း ၅-ဖြာ၊ ဂုဏ်အင်္ဂါတို့တွင် တစ်ပါးအပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။ အရွယ်၏ ကောင်းခြင်းဟူသည် သားသမီး (၁၀)ကြိမ် မွေးဖွားပြီးသော်လည်း တစ် ကြိမ် မျှ သမီး သားဖွားရသေးသော မိန်းမကဲ့သို့ နုနယ် ပျိုမျှစ်မှု မကင်းခြင်း (ဝါ) အရွယ်တင်ခြင်း သည် အရွယ်၏ကောင်းခြင်း မည်၏။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊

၁။ ၂၄၅။ တစ်နည်း အရွယ်၏ကောင်းခြင်း ဟူသည် အသက် (၁၂၀) ရှိသော်လည်း (၁၆) နှစ်အရွယ် ။ တို့သမီးငယ်ကဲ့သို့ ဆံဖြူ (ဝါ) သွားကျိုး အရေတွန့်လိပ်မှုမရှိခြင်း(ဝါ) အရွယ်တင်ခြင်းသည် အရွယ်၏ ကောင်းခြင်း မည်၏။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၁၅၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။

ဝေယကရဏ (န) [ဝေယ+ကာရဏ] ချုပ်-ပျက်စီး-ခြင်း၏အကြောင်း။ ကရဏာယာ-ဒိအဘာဝေါ အသာသပသာသ ကာယဿ ဝေယကရဏံ ဝုတ္တော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၁။

ဝေယက္ခဏ (ပု) [ဝေယ+ခဏ] ချုပ်-ပျက်စီး-ရာဏေ၊ ဘင်ခဏ။ ဥပဗုဒ္ဓိဝသော ဥပ္ပါဒက္ခဏော ဥပဗုဒ္ဓိဝသော ဝေယက္ခဏောတိ၊ န ဟေဝံ ဝတ္တဋ္ဌေ။ အဘိ၊ က။ ၁၅၆။

ဝေယဂမန (န) [ဝေယ+ဂမန] ချုပ်-ပျက်စီး-ခြင်း သို့ နှိရောက်ခြင်း။ ဝေယဂမနဝသေန ခဓယာ။ ဝေယဂမနဝသေန ဝေယော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၅။

ဝေယဂမနသဘာဝ (တိ) [ဝေယဂမန+သဘာဝ] ချုပ်-ပျက်စီး-ခြင်းသို့ရောက်သောသဘော ခြုံသေခ။ ယမ္ပိဿ တံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ၊ တမ္ပိ ဝေယဓမ္မံ ဝေယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မန္တိ ဉာဏံ။ သံ၊ ၁။ ၂၉၁။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၄၈။ ဝေယဓမ္မန္တိ ဝေယဂမနသဘာဝံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၃။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၈၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၇။

ဝေယဂူဟဏ (န) [ဝေယ+ဂူဟဏ] ဝေယသဒ္ဓါ။ “အဒ္ဓဂတော”တိ ဝတောပိ ပုန ကတံ ဝေယဂူဟဏံ ဩသာနဝယာပေက္ခံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆။

ဝေယဉာဏ (န) [ဝေယ+ဉာဏ] ဝေယဉာဏံ၊ ဘဂံ-ဉာဏံ၊ ချုပ်-ပျက်စီး-ခြင်းကို သိသော

ဉာဏံ။ ဓမ္မဝိနိစ္ဆယံ ဇာနာတိ “ဣဒံ ဥဒယဉာဏံ ဣဒံ ဝေယဉာဏံ”န္တိ ဓမ္မဝိနိစ္ဆယဉာဏံ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၇။

ဝေယဋ္ဌ (တိ) [ဝေယ+ဋ္ဌ+အ။ ဝေယးဋ္ဌ-သံ။] လုလင်၊ လူပျို၊ ပျိုနု-နုပျို-သော၊ သူ။ တရုဏော စ ဝေယဋ္ဌော စ၊ ဒဟဓော စ ယဝါ သသု။ ဓာန်။ ၂၅၃။ ဝေယသိ ယောဗ္ဗနေ တိဋ္ဌတိတံ ဝေယဋ္ဌော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၅၃။

ဝေယဋ္ဌာ (ထိ) [ဝေယ+ဋ္ဌာ+တ+အာ။ ဝေယးဋ္ဌာ-သံ။ ဝေယော ယောဗ္ဗနံ တိဋ္ဌတိ ဣမာယာတိ ဝေယဋ္ဌာ၊ အာမလကိ။ ကပ္ပဒ္ဓုမ။] သီးဖြူ-သျှစ်သျှား-ပင်။ မလ ဓာရဏေ။ ဣ၊ နဒါဒိ၊ အာမလကိ။ ဝေယဋ္ဌာပိ။ ဝေယော တိဋ္ဌတိ ထိရီတဝတေတုတာယာတိ ဝေယဋ္ဌာ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၆၉။

ဝေယတာ (ထိ) [ဝေယ+တာ] ချုပ်-ပျက်-ပျက်စီး-သည်၏ အပြင်။ အနိစ္စတာယံ ဝေယတံ ဝိဒိတု၊ ဇော စ ဓရေ ခဂ္ဂဝိသုဏကပေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၄။

ဝေယတိ (ကြိ) [ဝိ+ဣ+အ+တိ။ ဝေယတိ-သံ။] ချုပ်-ပျက်-ပျက်စီး-၏။ ဝိဇ္ဇုပ္ပါဒေါ ဝိဇ္ဇာနာသေ၊ ဥပ္ပဋ္ဌန္တိ ဝေယန္တိ စ။ မဟာနိ။ ၃၃၊ ၉၁။ ယဉ္စိ ဘိဇ္ဇတိ၊ တံ ဝိယတိပိ ဝေယတိပိ ဝိရဇ္ဈတိပိ နိရဇ္ဈတိပိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၆။

ဝေယတိ (ကြိ) [ဝေယ+အ+တိ] (၁) ပြည့်စုံစေ၏။ (၂) ဆုတ်ယုတ်၏၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ (၃) ဝေယတိတံ ဝေယော၊ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနေသု ကတ္ထစိ အပရိကိလမန္တော အဝိတ္တာယန္တော တေ ဂန္တေ သန္တာရေတိ ပူရေတိတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၂။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၃။) (၂) ဝေယတိ ပရိဟာနိ ဂစ္ဆတိ၊ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၁၄၀။

ဝေဟတုလျ (တိ) [ဝယ+တုလျ] အရွယ်
အားဖြင့် တူမျှသော သူ။ ကာမံ ဝယ-
တုလျော “ဝယ.သော”တိ ဝုစ္စတိ။ ဒိ၊ ဝိ၊
၁၊ ၂၁။

ဝယဒဿန (န) [ဝယ+ဒဿန] (သင်္ခါရတို့၏)
ချုပ်-ပျက်-ပျက်စီး-ခြင်းကိုရှုမြင်-ခြင်း-
တတ်သောဉာဏ်။ ဝယဒဿနေနံ သဿတ-
ဒိဋ္ဌိယ။ မ၊ ဝိ၊ ၂၄။ သံ၊ ၄။ ၂၊ ၂၃၃။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၃၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၈။ ယသ္မာ
ပန သင်္ခါရနံ ဝယံ ပဿန္တော....တသ္မာ
ဝုတ္တံ “ဝယဒဿနေန သဿတဒိဋ္ဌိယာ”တိ။
မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၆၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၅။ (ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
၂၃၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၇။)

ဝယဒဿနပဋိပတ္တိ (ထိ) [ဝယဒဿန+ပဋိပတ္တိ]
ချုပ် - ပျက်စီး-ခြင်းကို ရှုမြင်တတ်သော
အကျင့်။ ဧတေန ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ဝယ-
ဒဿနပဋိပတ္တိ ဝုတ္တာဟောတိ။ မူလဒီ၊ ၃။ ၃၈။

ဝယဓမ္မ (တိ) [ဝယ+ဓမ္မ။ ဝယော ဝိနာသော
ဓမ္မော သဘာဝေါ တေဿာတိ ဝယဓမ္မော။
မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၇။] (၁) (က) ချုပ်-ပျက်စီး-
ဆုတ်ယုတ် - ခြင်းသဘောရှိသော။ (ခ)
ချုပ်-ပျက်စီး-ဆုတ်ယုတ်-ခြင်း သို့ရောက်
ခြင်းသဘောရှိသော။ (ပ) (၂) ချုပ်-
ပျက်စီး-ဆုတ်ယုတ်-ခြင်းသဘော။ (၁) (က)
ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရ အပ္ပမာဒေန သမ္မာ
ဒေထ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၀၀။ သံ၊ ၁။ ၅၉။ ရူပံ
ဇာတိတာနာဂတ၊ စူပုဗ္ဗံ အနိစ္စံ သင်္ခါတံ....
ဝယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၂။ ဝယဓမ္မန္တိ
နဿနဓမ္မံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။ ဝယဓမ္မာ
(မဟာနိ၊ ၅။ ၅-၆)တိ ပဝတ္တိဝေနေ ပရိဟာ-
ယနသဘာဝိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၅။ (-ဒိ၊ ၂။
၅၇။ မ၊ ၂။ ၁၆၈။ သံ၊ ၁။ ၂၆၄-၅။ အဘိ၊ က။

၃၄။ ၅၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၅။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၇၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။) (ခ) ဝယဓမ္မ (အံ။
ဝိ၊ ၁။ ၄၁၅။) ဝယဂမနသဘာဝံ။ အံ၊ ဝိ၊ ၁။
၂၇၇။ (ပ) (၂) သရိတဿ ဝယဓမ္မ-
သမုပ္ပါဒေါ စိတ္တံ ပရိယာဒိယတိ။ ပေဠ-
ကော။ ၃။ ၁။ ဝယဓမ္မာနုပဿိ၊ ဝယဓမ္မိ-တိ
ကိုလည်း ကြည့်။

ဝယဓမ္မတာ (ထိ) [ဝယဓမ္မ+တာ] ချုပ်-ပျက်-
ပျက်စီး-ခြင်းသဘော ရှိသည်၏အဖြစ်။ ကုန်
ခမ်း-ပျက်စီး-ခြင်း။ ဝယဓမ္မတာ ပညာယံ-
ဿတိ။ မ၊ ၁။ ၂၄၃။ ဝယဓမ္မတာတိ ဝယံ
ဂမနသဘာဝတာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၈။ ဝယော
ဝိနာသော ဓမ္မော သဘာဝေါ တေဿာတိ
ဝယဓမ္မော၊ တဿ ဘာဝေါ ဝယဓမ္မတာ၊
အတ္ထတော ခယော ဝေ၊ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၇။

ဝယဓမ္မသမုပ္ပါဒ (ပု) [ဝယဓမ္မ+သမုပ္ပါဒ] ချုပ်-
ပျက်စီး-ခြင်း သဘော၏ ကောင်းစွာဖြစ်
ခြင်း။ ဝယဓမ္မ-၂-ဆနက်ကြည့်။

ဝယဓမ္မာနုပဿိ (တိ) [ဝယဓမ္မ+အနုပဿိ]
ချုပ်-ပျက် - ပျက်စီး-ခြင်း သဘောကို
အပန်တလဲလဲ-ရှုလေ့ရှိ-ရှုတတ်-သော သူ။
ဝယဓမ္မာနုပဿိ ဝါ ကာယသ္မိ ဝိဟရတိ။
ဒိ၊ ၂။ ၂၃၂။ ဝယဓမ္မာနုပဿိ ဝါတိ.... ဧဝမေဝ
ကာယေ ဘိန္နေ နာသပုဋေ ဝိစ္စဋ္ဌေ-စိတ္တေ စ
နိရုဗ္ဗေ အဿာသ ပဿာသ ကာယော နာမ
နပ္ပဝတ္တတိတိ ကာယာဒိနိရောဓာ အဿာသ-
ပဿာသနိရောဓေတိ ဧဝံ ပဿန္တော “ဝယ-
ဓမ္မာနုပဿိ ဝါ ကာယသ္မိ ဝိဟရတိ”တိ
ဝုစ္စတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၆။ (-ဒိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၀၁။)

ဝယဓမ္မိ (တိ) [ဝယဓမ္မ+တ္ထိ၊ ထိ-၌ ဝယဓမ္မိနိ။]
ချုပ်-ပျက်စီး-ခြင်း သဘောရှိသော (သင်္ခါရ
တရား)။ အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရ၊ ဥပ္ပါဒဝယ-
ဓမ္မိနော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂။ သဗ္ဗေ ဟေတေ ဥပ္ပါဒ-

ဓမ္မိနောစေဝ ဝယဓမ္မိနော စ ဥပ္ပဗ္ဗနာဘိဇ္ဇန-
သဘာဝါယေဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။

•ဝယနိ° (ပု) [ဝယ+ယု။ ဝိ+ယု။ (အဝတ်)
ယက်လုပ်ခြင်း။ ဝိလျံ။ ဝယန-သံ။ ဝယဏ-
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ဝယန-ယင်ရည်း-မည်
•သာ(သစ်ပင်)။ ဝါရဏာ ဝယနာ ရုက္ခာ၊
မုစလိန္ဒမုဘတော သရံ၊ဇာ၊၂။၃၄၄။ဝါရဏာ
ဝယနာတိ ဝါရဏရုက္ခာ စ ဝယနရုက္ခာ စ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁၂။

•ဝယနိ° (န) [ဝိ+ဣ+ယု။ ဝယ+ယု။
ဈာယန-သံ။] ချုပ်-ပျက်-ပျက်စီး-ခြင်း။
ဝယနသဘာဝ=ကြည့်။

ဝယနရုက္ခ (ပု) [ဝယန+ရုက္ခ] ဝယနိ°-ကြည့်။

•ဝယနသဘာဝ (တိ) [ဝယန+သဘာဝ] ချုပ်-
ပျက်-ပျက်စီး-ခြင်း သဘောရှိသော။ ဝယ-
ဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ။ သံ၊၁။၂၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၁၄၈။ ဝယနသဘာဝံ ဝယဓမ္မံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၂၂၆။

ဝယန္တိ (ပု၊ န) [ဝယ+အန္တိ] ဘင်အခိုက်အတန့်၊
ချုပ်-ပျက်-ပျက်စီး-ခြင်း ဟူသောအပိုင်း
အခြား။ ဥပ္ပါဒန္တော ဝါ ဝယန္တော ဝါ
ဌိတဿ အညထတ္တန္တော ဝါ တေဿ နတ္ထိတိ
အနန္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅။ ဝယန္တောတိ ဘင်-
ဝတ္ထာ။ သီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။၄၁၈။

ဝယန္တိ (ကြံ) [ဝိ+ဣ+အ+အန္တိ] ချုပ်-ပျက်-
ပျက်စီး-ကုန်၏။ ဝယတိ° -ကြည့်။

•ဝယပ(ပု)တ္တ (တိ) [ဝယ+ပတ္တ] အရွယ်ရောက်-
လူလားမြောက်- သော။ တေသု ဝယ-
ပတ္တေသု ကုမာရဿ ဝသနဂါမေ နက္ခတ္တံ
ထသံဋ္ဌ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ (-မိလိန္ဒ။ ၄၇။ သံ၊
၄။၁။၁၂။)

ဝယပရိကာမ (ပု) [ဝယ+ပရိကာမ] အရွယ်
ကြီးရင့်-အိုမင်း-ရင့်ရော်-ခြင်း။ ဝယ-ပရိ-
ကာမေန ဗုဒ္ဓိ ပရိကာမတိ ပရိပါကံ ဂစ္ဆတိ။
မိလိန္ဒ။၁၀၀။

ဝယပုတ္တကာလ (ပု) [ဝယပုတ္တ+ကာလ] အရွယ်ရောက်-
ထု-သည့်-ကာလ-အချိန်-
အခါ။ သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇာ ဝယပုတ္တကာ-
လေ တာ ဒွေပိ မင်္ဂလံ ကတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၆၃။

ဝယပုတ္တိ (တိ) [ဝယ+ပုတ္တိ] အရွယ်ရောက်-
လူလားမြောက်-ခြင်း။ ယဒါ ပန သာ ဝယ-
ပုတ္တိယာ ကိစ္စသမတ္တာ ဇာတာ။ ဝိမာန၊
ဋ္ဌ။၁၉၁။

ဝယပုဒေသ (ပု) [ဝယ+ပုဒေသ] အရွယ်-
အသက်-၏ အပိုင်းအခြား။ ဘဒ္ဒဝတိယ-
သေဋ္ဌိနော သမ္ပတ္တိ စ ဝယပုဒေသဉ္စ သုတွာ။
မ္မေ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။

ဝယပုမာဏ (တိ) [ဝယ+ပုမာဏ] အရွယ်လျှင်
အတိုင်းအရှည်-ပမာဏ-ရှိသော။ အာဇီ-
သဗ္ဗေန အင်္ဂုဋ္ဌပုမာဏော ဝယပုမာဏော-
တိအာဒိကံ သင်္ဂဏာတိ။ အနုဋီ၊ ၂။၂၂၀။

ဝယမာန (တိ) [ဝယ+အ+မာန။ ဝယတိ-မှ။
ဈာယမာန-သံ။] ချုပ်-ပျက်-ပျက်စီး-
ဆုတ်ယုတ်- သော။ အပ္ပတရပ္ပတရေပီ
ဝယမာနေ တောဂါ ဝိယန္တိ၊ အပ္ပတရပ္ပတ-
ရေပီ သဉ္စိယမာနေ ဝဇန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၄။

ဝယလက္ခဏ (န) [ဝယ+လက္ခဏ] ဝယလက္ခဏာ-
ပျက်စီး-ပျက်-ခြင်းလက္ခဏာ၊ ချုပ်-
ပျက်-ပျက်စီး-ခြင်းဟု ဆိုအင်သော-
မှတ်ကြောင်း-အမှတ်အသား- လက္ခဏာ။
ဝယလက္ခဏပဋ္ဌာနေကတ္တံ။ ပဋိသံ။ ၁၆၇။

ဝယော ဘင်္ဂါ ဝေ လက္ခဏံ ဝယလက္ခဏံ။
ပဋိသံဠု၊ ၂။ ၇၅။ (-ဒိ၊ ဠိ၊ ၂။ ၅၅။ အံ၊ ဠိ၊ ၂။
၂၃၆။) (ဝယလက္ခဏာသည် ခန္ဓာငါးပါးတို့
၌ ၁-ပါး ၁-ပါးလျှင် ၅-ပါး ၅-ပါးစီ
ရသောကြောင့် ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၌ ဝယလက္ခ-
ဏာ (၂၅) ပါး ဖြစ်သည်။

(၂၅) ပါးဟူသော်ကား-(၁) အဝိဇ္ဇာ
၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာ ချုပ်၏။
(၂) တဏှာ၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာ
ချုပ်၏။ (၃) ကံ၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ရူပ-
က္ခန္ဓာ ချုပ်၏။ (၄) အာဟာရ၏ ချုပ်ခြင်း
ကြောင့် ရူပက္ခန္ဓာ ချုပ်၏။ (၅) ရူပက္ခန္ဓာ
သည် ဘင်္ဂါခန္ဓာ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်၏။
ဤသို့လျှင် ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဝယလက္ခဏာ ၅-ပါး
ဖြစ်သတည်း။

ထိုအတူ ဝေဒနာက္ခန္ဓာအစရှိသော ကျန်
ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၌လည်း ဝယလက္ခဏာ ၅-ပါး၊
၅-ပါးစီ ဖြစ်သည်။ ဤသို့လျှင် ဝယလက္ခ-
ဏာသည် အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်း
အားဖြင့် (၂၀) ပါး၊ ဘင်္ဂါခန္ဓာကို ဆိုအပ်သော
ခဏအားဖြင့် (၅) ပါး၊ ပေါင်း (၂၅) ပါး ဖြစ်
သတည်း။ ပဋိသံဠု၊ ၅၃-၅။ ဒိ၊ ဠိ၊ ၂။ ၅၄။
အံ၊ ဠိ၊ ၂။ ၅၅။ ဒိ၊ ဠိ၊ ၂။ ၅၅။ အံ၊ ဠိ၊ ၂။
၂၃၆။

ဝယလက္ခဏာဝိပဿနာ (ထိ) [ဝယလက္ခဏာ+
ဝိပဿနာ] ဝယလက္ခဏာကို ရှုသော ဝိပဿနာ၊
ဝယ လက္ခဏာ-ပျက်ခြင်း လက္ခဏာ-ကို
အထူးထူးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်
ရှုကြည့်တတ်သော ပညာ။ အာရမ္မဏအန္တ
ယေန၊ ဥဘော ဧကဝတ္ထနာ၊ နိဗ္ဗေဓေ
အဓိမုတ္တတာ၊ ဝယလက္ခဏာဝိပဿနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ။
၂။ ၂၇။

(ဝယလက္ခဏာ ဝိပဿနာဟူသည်-ပစ္စက္ခ
(=မျက်မှောက်)အားဖြင့် မြင်အပ်ပြီးသော
အာရုံကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့် ဤပစ္စုပ္ပန်
ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားသည် ပျက်စီးသကဲ့သို့
ထိုအတူ အတိတ်ကာလ၌ သင်္ခါရတရားသည်
ပျက်စီးခဲ့ပြီ၊ အနာဂတ်ကာလ၌လည်း ပျက်စီး
လတ္တံ့-ဟု ဒိဋ္ဌိအဒိဋ္ဌိအားဖြင့် ၂-ပါးသော
အာရုံတို့ကို ခဏဘင်္ဂါအားဖြင့် ပျက်စီးခြင်း
ဟူသော တူသောသဘောအားဖြင့် ကောင်း
စွာ မှတ်သားခြင်း၊ ဒိဋ္ဌိအဒိဋ္ဌိအားဖြင့် ၂-
ပါးသော အာရုံတို့၏ ခဏဘင်္ဂါအစွမ်းအား
ဖြင့် တူမျှကုန်၏-ဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားပြီး-
နောက် ထိုဘင်္ဂါ ဆိုအပ်သော ချုပ်ခြင်း၌
သာလျှင် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ညွတ်ခြင်းပင်
တည်း။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇။ ၂၈။

ဝယလက္ခဏာပဋ္ဌာနေကတ္တိ (န) [ဝယလက္ခဏာ+
ဥပဋ္ဌာန+ကေတ္တိ] ဝယလက္ခဏာ-ပျက်စီး
ခြင်းလက္ခဏာ-ထင်သော တစ်ခုတည်းသော
သဘော။ ဒါနဝေါသဂ္ဂုပဋ္ဌာနေကတ္တိ၊ သမထ
နိမိတ္တုပဋ္ဌာနေကတ္တိ၊ ဝယလက္ခဏာပဋ္ဌာ-
နေကတ္တိ။ ပဋိသံဠု၊ ၁၆၇။

ဝယဝန္တ (တိ) [ဝယ+ဝန္တ] ချုပ်-ပျက်-
ပျက်စီး- ခြင်းရှိသော။ တေသံ ဥဒယဝန္တ-
တာ တတောဝေ ဝယဝန္တတာ တဒုဘယေန
အနိစ္စတာ... သာသနသမ္ပတ္တိ ပကာသိတာ
ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ဠု၊ ၈၂။

ဝယသ (ထိ၊ ပု) [(၁) ဝယ+သ။ ဝယသာ-
တုလျှော ဝယသော၊ မူလဝယောသဒ္ဓေဟိ
သညာယံ သပစ္စယော။ ဓာန်၊ ဠိ၊ ၃၄၆။
(၂) သဟ+ဝယ+အ။ သဗ္ဗကာရိယေသု
သဟ ဝယတီတိ ဝါ ဝယသော၊ ဝယ ဂမနေ။
သယသ သော ဝဏ္ဏဝိပရိယယော။ ဓာန်၊
ဠိ၊ ၃၄၆။ (၃) ဝယ+အ။ သ-အက္ခရာလာ၊
ဝယသံ-သံ။ ဝယသ-ပြာ။ ဝယံသ-အဗ္ဗမာ-

ဂဓိ။ အဆွေ၊ မိတ်ဆွေ၊ သူငယ်ချင်း။
ဝယသ ဇမ္ဗူက ဣတောပဋ္ဌာယ မံ ဥပဋ္ဌာ-
တုံ သက္ခိဿသိ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၂။

ဝယသဘာဝ (တိ) [ဝယ+သဘာဝ] ချုပ်-ပျက်-
ပျက်စီး-ခြင်းသဘောရှိသော။ ဝယသ-
ဘာဝါတိ ဝယဓမ္မာ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၁။

ဝယသမညာ (ထိ) [ဝယ+သမညာ] ဝယ-
အရွယ်-ဟူသောအမည်။ တိတ္ထိယာနံ ဟိ
စရိမဝိတ္တေန သကလဝိတ္တေ ဝယသမူဟေ
ဝယသမညာ။ သံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၆၆။

ဝယသမူဟ (ပု) [ဝယ+သမူဟ] အရွယ်ဘို့အ-
အပေါင်း-အစု၊ ဝယသမညာ-ကြည့်။

ဝယသမ္ပတ္တိ (ထိ) [ဝယ+သမ္ပတ္တိ] အရွယ်၏
ပြည့်စုံခြင်း။ ဝယသမ္ပတ္တိ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိ
ဘောဂသမ္ပတ္တိ စ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ ထေရ၊ ငွါ၊ ၂။
၁၂။

ဝယသမ္ပန္န (တိ) [ဝယ+သမ္ပန္န] အရွယ်နှင့်
ပြည့်စုံသော။ တဉ္စ ပန သာဝသေသာယု-
ကဿ ဝယသမ္ပန္နဿ အပေတကမ္မာဝရကဿ။
မိလိန္ဒ။ ၁၅။

ဝယသမ္ပသန (န) [ဝယ+သမ္ပသန] ချုပ်-
ပျက်-ပျက်စီး-ခြင်းကို-သုံးသပ်ခြင်း-ရာ။
ပုဗ္ဗဘာဂေ စ အာရမ္မဏဝသေန ဝယတော
ဝယသမ္ပသနာဒိကာလေ ——— အစွန့်
အတ္တင်္ဂမံ ပဿတိ။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၈၇။

ဝယသ (ထိ၊ ပု) [ဝ-ဝယ+သမာန။ ဝယေန
သမာနော ဝယသော ယထာ “ကေရာဇာ
ဟရိယဝက္ကော” တိ။ သမာနသဒ္ဓဿ ဟိ
သာဒေသမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဓဝိဒ္ဓ။ သံ၊ ငွါ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅။
(၂) ဝယ+ယ။ သ-အကုဏ္ဍလာ၊ သျ-ကို

သပြု၊ ဒွေဘော်ပြု။ ဝယသာ တုလျော
ဝယသျော=ဝယသော။ ကပ္ပဒ္ဓမ။ ဝယသျှ-
သံ။ ဝယဿ၊ ဝယံသ-ပြာ။ ဝယံသ-
အဒ္ဓမာဂဓိ။ အဆွေ၊ မိတ်ဆွေ၊ သူငယ်ချင်း။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝယသာဘိလာပ (ပု) [ဝယဿ+အဘိလာပ]
အဆွေ-မိတ်ဆွေ-သူငယ်ချင်း-ကို ခေါ်
ဝေါ်ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါ။ သမ္မာတိ
ဝယသာဘိလာပေါ သေ၊ ကစ္စိ မံ ဝယ-
ဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၃၇။ ကာမံ
ဝယတုလျော “ဝယသော” တိ ဝုစ္စတိ၊ ရုဠိ-
ရေသော၊ ယော ကောစိ ပန သဟာယော
ဝယသော၊ တဿ ဝယသာဘိလာပေါတိ
သဘာယာဘိလာပေါ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၃၇။
(-သံ၊ ငွါ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅။)

ဝယာနုပဿနာ (ထိ) [ဝယ+အနုပဿနာ] ချုပ်
-ပျက် -ပျက်စီး-ခြင်းကိုအဖန်တလဲလဲ
ရှုခြင်း၊ ပျက်ခြင်းကို မြင်တတ်သော ဉာဏ်။
ဝယာနုပဿနာ အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ၊ ၂။
ဝယာနုပဿနာတိ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ခန္ဓာနံ ဘင်္ဂ-
ဒဿနာနန္တရံ တဒန္တယေနေဝ အတိတာနာ-
ဂတခန္ဓာနံ ဘင်္ဂဒဿနဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ငွါ၊ ၁။
၉၇။ (ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၀၀။ မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၄၉။ ဒီ၊ သံ၊ ငွါ၊
၃။ ၁၁၈။ အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၈၂။ အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၇၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၄၁၇။)

ဝယာနုပဿိ (တိ) [ဝယ+အနုပဿိ] ချုပ်-ပျက်-
ပျက်စီး-ခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ ရှု-လေ့ရှိ-
တတ်-သော၊ သူ။ ဝယာနုပဿိ ဝိပ. ပုတိ။
သံ၊ ၂။ ၄၁၃။ ဝယာနုပဿိတိ ဝယံ
အနုပဿန္တော။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၁၈။

ဝယာနုဂ္ဂပ (တိ) [ဝယ+အနုဂ္ဂပ] အရွယ်အား-
လျော်-သင့်လျော် - လျောက်ပတ်-သော။

တေသံ တေသံ ဝယာနုပ္ပံ ပိယဝစနံ ဝတော။
ဓမ္မာ ဌာ ၁။ ၂၅။

ဝယာယိက (န) [ဝယ+အာယိက] ဝေယျာ-
ယိက-ကြည့်။

ဝယောအနုပ္ပတ္တ (တိ) [ဝယ+အနုပ္ပတ္တ] ပစ္စိမ-
တတိယ - နောက်ဆုံး-အရွယ်-သို့ ရောက်
သော။န သမဏော ဂေါတမော ဗြာဟ္မဏေ
ဇိဏ္ဏေ ဝုဇေ မဟလ္လဏေ အဒ္ဒဂတေ ဝယော-
အနုပ္ပတ္တေ အဘိဝါဒေတိ ဝါ ပစ္စုဋ္ဌေတိ ဝါ။
ဝိ။ ၁။ ၂။ ဝယောအနုပ္ပတ္တေတိ ပစ္စိမဝယံ
သမ္ပတ္တေ=---အပိစ---ဝယောအနုပ္ပ-
တ္တေတိ ဇာတိဝုဇာဘာဝံ အန္တိမဝသံ အနုပ္ပ-
တ္တေ။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၀၂။ (-ဒိ။ ၁။ ၄၄။ ဒိ။
၂။ ၇၅။ မ၊ ၁။ ၁၁၆။ မ၊ ၂။ ၂၅၄။ သံ၊ ၁။
၉၇။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၆။
မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၀။)

ဝယောကလျာဏ (န) [ဝယ + ကလျာဏ]
ဝယကလျာဏ-ကြည့်။ ဝိသတိဝဿသတိ-
ကာပိ ပန သမာနာ သောဠသဝဿုဒ္ဓေ-
သိကာ ဝိယ ဟေတိ နိဗ္ဗလိပလိတာ။
အယမဿာ ဝယောကလျာဏတာ။ ဇာ၊
ဌာ ၁။ ၄၁၈။

ဝယောကောဋ္ဌာသ (၂) [ဝယ+ကောဋ္ဌာသ]
ဝယောခန္ဓကြည့်။

ဝယောခန္ဓ (ပု) [ဝယ+ခန္ဓ] အရွယ်စု၊ အရွယ်
တို့၏-အဖို့-အစု။ သဒါတိ သဒါ သဗ္ဗဒါ---
ပုရိမေ ဝေယာခန္ဓေ မဇ္ဈိမေ ဝယောခန္ဓေ
ပစ္စိမေ ဝယောခန္ဓေ။ မဟာနိ။ ၂၆၉။ ပုရိ-
မမပိ ဝယောခန္ဓေ အာသေဝတိ။ ပဋိသံ။
၃၀။ ပုရိမေ(ပိ) ဝယောခန္ဓေတိ ပဌမေ
ဝယော ကောဋ္ဌာသေ၊ ပဌမဝယေတိ
အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၂။

ဝယောဂတ (တိ) [ဝယ+ဂတ] အရွယ်
လွန်ပြီးသော၊ ပစ္စိမ-တတိယ-နောက်ဆုံး
အရွယ်သို့ ကပ်ရောက်သော။ ရက္ခသာ
ပုတ္တဗ္ဗပေန၊ တေ ဇဟန္တိ ပယောဂတံ။ သံ၊
၁။ ၁၇၈။ ဝယောဂတန္တိ တယော ဝယေ
ဂတံ အတိက္ကန္တံ ပစ္စိမဝယေ ဌိတံ မံ။ သံ၊
၄။ ၁။ ၂၄၀။ ဝယောဂတန္တိ ပစ္စိမဝယံ
ဥပဂတံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။

ဝယောဂဟဏ (န) [ဝယ+ဂဟဏ] ဝယ-
သဒ္ဓါ။ “အဒ္ဓဂတော”တိ ဝတော ဣတံ
ဝယောဂဟဏံ ဩသာနဝယာပေက္ခံ။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၂၁၃။

ဝယောဂုဏ (ပု) [ဝယ+ဂုဏ] အရွယ်စု၊
အရွယ်တို့၏ - အဖို့-အစု။ ဝယောဂုဏာ
အနုပ္ပတ္တံ ဇဟန္တိ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ဝယောဂုဏာတိ
ဖဌမ မဇ္ဈိမ ပစ္စိမဝယာ နဂုဏာ၊ ဇာသယောတိ
အတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ ဝယောဂုဏာ-
တိ တ္ထေ ကောဋ္ဌာသာ ဂုဏာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။

ဝယောဝိဘာဂ (ပု) [ဝယ+ဝိဘာဂ] အရွယ်။
တို့ကို- ဝေပန်-ခွဲခြမ်း-ခွဲဝေ-ခြင်း။ ပုရိမေ
ဝယောခန္ဓေ။ ပ။ ပစ္စိမေ ဝယောခန္ဓေတိ
တိဏိ ဝယောဝိဘာဂဝေသန ဝုတ္တာနိတိ
ဉာတဗ္ဗံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၆၈။

ဝယောဝုစု (တိ) [ဝယ+ဝုစု] (၁) အရွယ်-
ကြီးသော၊ အရွယ်အားဖြင့် ကြီးရင့်သော၊
သူ။ (၂) အရွယ်ကြီးရင့်ရာ (ကာလ) ။
(၁) ဝုစုတိ ဝယောဝုစု။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၀။
ဝယောဝုစုတိ ဝယသာဝုစု။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။
တတ္ထ ပညာဝုစော ဂုဏဝုစော ဇာတိဝုစော
ဝယောဝုစော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၆၆။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၀၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၂၃၆။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၃၁။) (၂) အောက်ပုင်
ကြည့်။

ဝိယောဝုဗ္ဗကာလ (ပု) [ဝိယောဝုဗ္ဗ+ကာလ] အရွယ်ကြီးသည် အခါ၊ အရွယ်အားဖြင့် ကြီးရင့်စု-အချိန်-အခါ-ကာလ၊ အတ္ထာ အာဂစ္ဆမာနာ ဝိယောဝုဗ္ဗကာလေ အနာဂန္တာ ယုတ္တပုတ္တကာလေ ပဌမာယသ္မိယေဝ အာဂစ္ဆန္တိ စေဝ ဗဟူ စ ဟောန္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၃။

ဝိယောဝုဗ္ဗတ္တဂါမိ (ပု) [ဝိယောဝုဗ္ဗ+အတ္ထ+ဂမု+ဏိ=အတ္တဂါမိ+ဘာဝ။ဘာဝပုဒ်ကြော့] အရွယ်ကြီးရင့်ပြီးသော ရုပ်၏ ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်သည်၏အဖြစ်။ဝိယောဝုဗ္ဗတ္တဂါမိတော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၃)တိ ဝယသာ ဝုဗ္ဗတ္တ အတ္တဂါမိဘာဝတော၊ အတ္တဂါမိတော ဣစ္စေဝ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၅။

ဝိယောဝုဗ္ဗ(ဒ္ဓ)တ္တဂါမ (ပု) [ဝိယောဝုဗ္ဗ+အတ္တဂါမ] အရွယ်ကြီးရင့်ပြီးသော ရုပ်၏ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ တတ္ထ ဝိယောဝုဗ္ဗတ္တဂါမော နာမ ဝယဝသေန ဝုဗ္ဗတ္တ ဝဗ္ဗိတဿ ဂ္ဂပဿ အတ္တဂါမော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၄။ (-အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၅။)

ဝိယောဝုဗ္ဗတ္တဂါမဂ္ဂပ (န) [ဝိယောဝုဗ္ဗ+အတ္တဂါမ+ဂ္ဂပ] အရွယ်ကြီးရင့်ပြီး၍ ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်သောရုပ်။ တသ္မိ ဝိယောဝုဗ္ဗတ္တဂါမဂ္ဂပေ တိလက္ခဏံ အာရေပေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၆။

ဝိယောဝုဗ္ဗာနုဂ္ဂပ (တိ) [ဝိယောဝုဗ္ဗ+အနုဂ္ဂပ] အရွယ်ကြီး ရင့် သည် အား လျော် သော။ ဝိယောဝုဗ္ဗာနုဂ္ဂပံ ကပ္ပါပနာဒိနာ အလင်္ကာရာပေတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၁။

ဝိယောဝုဗ္ဗိ(ဒ္ဓ)ပုတ္တိ (ထိ) [ဝယ+ဝုဗ္ဗိ+ပုတ္တိ] အရွယ်ကြီးရင့်ခြင်း သို့ရောက်ခြင်း။ ဝိယောဝုဗ္ဗောတိ ဇိက္ခတ္တာ ဝေ ဝိယောဝုဗ္ဗိပုတ္တိယာ

ဝုဗ္ဗော န သီလာဒိဝုဗ္ဗိယာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀။ (-အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈။)

ဝိယောဝုဗ္ဗ (တိ) (ဝယ+ဝုဗ္ဗ) ဝိယောဝုဗ္ဗ-ကြည့်။ ဝုဗ္ဗိတိ ဝိယောဝုဗ္ဗိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၀။ ဝိယောဝုဗ္ဗိတိ ဝယသော ဝုဗ္ဗိပုတ္တိယာ ဝုဗ္ဗိ၊ န သီလာဒိဝုဗ္ဗိယာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၇။

ဝိယောသဒ္ဓ (ပု) [ဝယ+သဒ္ဓ] ဝယ-သဒ္ဓါ။ ဝိယော-သဒ္ဓေါ သာဓာရဏဝစနောပိ ဇိက္ခသဒ္ဓသန္နိဓာနတော ဩသာနဝယံ ဝေဝဒတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၆။

ဝိယောသိမာ (ထိ) [ဝယ+သိမာ] အရွယ်၏ အပိုင်းအခြား။ တိဿော ဝိယောသိမာ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀)တိ ပဌမာဒိကာ တိဿော ဝယဿ သိမာ အတိက္ကန္တေန။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၄။

ဝိယောဟရ (တိ) [ဝယ+ဟရ+အ] အရွယ် (၃-ပါး) တို့ကို ဆောင်တတ်သော၊ ပစ္စိမ-တတိယ-နောက်ဆုံး-အရွယ်ကို ပြတတ်သော (ဆံပင်)။ ဣမေ ဇာတာ ဝိယောဟရာ (ဇာ၊ ၁။ ၁၃) တိ ပဿထ တာတာ၊ ပလိ-တပါတုဘာဝေန တိက္ကံ ဝယာနံ ဟရဏတော ဣမေ ဇာတာ ဝိယောဟရာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၅။ တေ ပနေတ္ထ ယသ္မာ ပလိတတ္တာ အဝိသေသ-တော သဗ္ဗပစ္စိမဝယသန္တဿကာ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ “ဝိယောဟရာ” တိ ဝုတ္တာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၈။

ဝိယောဟာနိ (တိ) [ဝယ+ဟာနိ] (၁) အရွယ်မှ-ဆုတ်ယုတ်-ယုတ်လျော့-ခြင်းရှိသော။ (ထိ) (၂) အရွယ်မှ-ဆုတ်ယုတ်-ယုတ်လျော့-ခြင်း။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (ထိ) (၂) ဇရာယ သဘာဝေါ နာမ ဝိယောဟာနိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၅။

ဝယောဟာနိသတ္တ (ပု) [ဝယောဟာနိ+ သတ္တ] အရွယ်မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းရှိသော သတ္တဝါ။ ယေ ဗျာဓိနာ အဘိဘူတာ သတ္တာ ဇိန္တကပ္ပါ ဝယောဟာနိသတ္တာ ဝိယ ဟောန္တိ။ မ၊ဋီ၊၃။၁၄၃။

ဝယှံ (န) [ဝဟ+ယ။ ဝိပရိတ်ပြု၊ ကစွည်း။ ၎ဂဂ။ရ။၎ဂ။။ မောက်၊၁။၅၀။ နီတိ၊ သုတ္တံ၊ ၉၈။။ ဝဟိတဗ္ဗန္တိ ဝယှံ။ နိရုတ္တိ၊ ၅၃။။ ဝဟျ- တေ စာလျတေတိ ဝါလျံ။ကပ္ပဒ္ဒမ။ဝါဟျ- သံ။] ပေါင်းချုပ်၊လှည်းပေါင်းချုပ်၊ရထား ပေါင်းချုပ်။ ယာနံ နာမ ဝယှံ ရထောသကရံ သန္ဓမာနိကာ။ ဝိ၊ ၁။၆၀။ ဥပရိ မဏ္ဍပသဒိ- သံ ပဒရစ္ဆန္တံ သဗ္ဗပလိဂုဏ်မံ ဝ ဆာဒေတွာ ကတံ ဝယှံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၀-၁။သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၅၇။ ဝယှံ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃)န္တိ ဥပရိ မဏ္ဍပသ- ဒိသံ ပဒရစ္ဆန္တံ သဗ္ဗပလိဂုဏ်မံ ဝါ ဆာဒေ- တွာ ကတံ သကရဝိသေသံ ဝယှန္တိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၄၀။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၆၅၊ ၄၇၃။ မဟာနိ။ ၇၆၊ ၂၅၆။ စူဠနိ။ ဂဂ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ဂဝ။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊သစ်။၄၄၄) ။

ဝယှံ (ပု) [ဝဟ+ဏျ။ဓာနံ၊ဋီ။၃၆၆။] ရွက်- ဆောင်-ခြင်းငှာသိုက်-တတ်-သော(ဆင်)။ သြာဝယော ရာဇဝယော။ဓာနံ။၃၆၆။ရာဇာနံ ဥပဂန္ဓာ ဝဟိ နုမရဟတိတိ သြာပဝယော၊ အရဟတ္ထေ ဧကျော။ ရာဇာနံ ဝဟိတုံ အရဟ- တိတိ ရာဇဝယော။ဧကျော။ ဓာနံ၊ဋီ။၃၆၆။

ဝယှတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [ဝဟ+ယ+တေ။ဝဟတိ- မှ။] ရွက်-ဆေဝင်-အပ်၏။ သာဇူကေ ဝါ ဌပေဘွာ ဝံသေန ဝယှတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၆၈။

ဝယှမာန (တိ) [ဝဟ+ယ+မာန] ရွက်- ဆောင်-အပ်သော။ ခန္ဓေန ဝယှမာနော (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇) တိ ကာဇေ ပက္ခိပိတွာ ခန္ဓေန ဝယှမာနော။သံ၊ဋီ၊၁။ ၂၆၂။

ဝရံ (တိ) [ဝရ+အ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၃၅။ ဓာနံ၊ဋီ။ ၂၄၀-၁၊၇၆၂။ဝရိယဗ္ဗံ လူဇိတဗ္ဗန္တိ ဝရံ။ ပါဓိတ်၊ ယော။ ၁၄၉။ဝ+အစ၊ ကောတ္ထုဘ။ ဝ+အပ်။ ကပ္ပဒ္ဒမ။ ဝရ-သံ၊ ပြာ၊ အဗ္ဗမာဂဓိ။](၁) ကောင်းသော။ (၂) မြတ်သော(သီလက္ခန္ဓစသောကျေးဇူး)။ (၃) အလိုရှိအပ်သော။ (၄) ပြဋ္ဌာန်းသော။ (၅) တောင့်တအပ်သော။ (၆) ဆု (ဂ·ပါး၊ ၁၀·ပါး)။ (၇) ဝရမည်သော ဘီလူးစစ်သူ ကြီး (ဝရနတ်၊ ဒီ၊၃၊ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ သျ-နေရင်း)။ (၈) ဝရမည်သောမင်း=ဝရဘုရင်။ (၉) နတ်။ (၁၀) မီးနတ်။ (၁၁) မြတ်သော ရာဇာနာ။ (၁၂) လင်ယောဂျား။ (၁၃) ရစ်ပတ်ခြင်း၊ ဆည်းကပ်ခြင်း။ (၁၄) သား မက်(=သမီး၏လင်)။ (၁၅) (မြတ်သော) နိဗ္ဗာန်။

(၁)ကောင်းသော။ဝရံ တေ မောဃပုရိသ ...အင်္ဂဇာတံ ပက္ခိတ္တံ။ဝိ၊၁။၂၄။ ဝရံ သိယာ၊ သုန္ဓရံ သိယာ၊သာဓု သုဋ္ဌ၊ သိယာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။(-မ၊ ၂။၁၁၂။ သံ၊ ၂။၃၇၇။အံ၊ ၂။၄၉၅။) (၂) မြတ်သော (သီလက္ခန္ဓ စသောကျေးဇူး)။ ဝရမာဒါယ ပဏ္ဍိတော။ ဓမ္မ၊၅။၁။ မဟာနိ၊၄၅။ သီလသမာဓိပညာ- ဝိမုတ္တဝိပုတ္တိဉာဏဒဿနသင်္ခါတံ ဝရံ ဥတ္တမ- မေဝ အာဒါယ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၅၀။မဟာနိ၊ဋ္ဌ။ ၁၆၂။ (-သံ၊၁။၃၉၊၂၁၈။ ဓမ္မ၊၄၀၊၅၉။ ထေရီ၊၃၈၉။ဇာ၊၁။ဂ၆။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၅ ၃၀၉။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။ဂ၃။ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇၈။) ဝရာဒါယံ- ပုန်လည်းကြည့်။ (၃) အလိုရှိအပ်သော။ ဝရော(ခန္ဓက၊၇။သုတ္တနံ။၃၁၄)တိ ပဏိတာဒိ- မုတ္တိကေဟိ လူဇိတော။ခန္ဓက၊ဋ္ဌ။၁၆၁။ သုတ္တ- နိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၀။ (-ပါဓိတ် ယော။ ၁၄၉။) (၄) ပြဋ္ဌာန်းသော။ ကဿစိ ဝရသမာပတ္တိ- ယော(ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၂၁)တိ ကဿစိ ပန နိဝရဏ- ဝိဂမေန ပဓာနဘူတာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော

(၃) အဒ္ဓိကာ ပုထိကာ သဗ္ဗေ၊ ယာစကာ
ဝရကာ ဗဟူ။ အပါဝ။ ၄၂၀။ (ပု) (၄) အာမ-
ကဗျေ နာမ သာလိဝိဟိယဝေါ ဂေါဓုမော
ကဂုံ ဝရကော ကုဒြုသကော။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၆။

ဝရကစောရက (ပု) [ဝရက+စောရက]
ပြောင်းရင်း၊ ပြောင်းမျိုး၊ နူးညံ့သော
ပြောင်း၊ ပြောင်းနု။ ပြောင်းပူးမျိုး။ (ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ သျှ)။ ဝရကစောရကော (ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ။
၁၂၄၆) တိ သုဗုဒ္ဓမဝရကော။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ၄။
၁။ ဝရက (၁) အနက်လည်း-ကြည့်။

ဝရကစောရကဗီဇ (န) [ဝရကစောရက+ဗီဇ]
ပြောင်းမျိုးစေ့၊ ပြောင်းပူးမျိုးစေ့၊
ဝရကစောရကဗီဇိ မာနထံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၁၉၈။

ဝရကဇာတိ (ထိ) [ဝရက+ဇာတိ] ပြောင်းမျိုး။
ဝရက (၁) ကြည့်။

ဝရကဥနဘူမိ (ထိ) [ဝရ+ကဥန+မယ+ဘူမိ+
မယ-ကျေ] မြတ်သော ရွှေဖြင့်ပြီးသော
မြေအပြင်။ နဋိနုဇလဇာကိဏ္ဍာ၊ ဝရကဥန-
ဘူမိယာ။ အပါဝ။ ၂။ ဝရာယ ဥတ္တမာယ
ကဥနဘူမိယာ သုဝဏ္ဏဘူမိယာဝ သောဘတိ။
အပါဝ။ ၁။ ၁၁၇။

ဝရကနကိရိ (ပု) [ဝရ+ကနက+ကိရိ]
မြတ်သောရွှေတောင်။ အဋ္ဌာရသရတနဗ္ဗေဓံ
ဗျာမပ္ပဘာပရိက္ခေပသထိရိကံ ဝရကနက-
ကိရိမိဝ.....ဘဂဝန္တံ အဒ္ဓသ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၇၇။

ဝရကနကတာရာခစိတ (တိ) [ဝရကနက+
တာရာ+ခစိတ] မြတ်သောရွှေကြယ်ဖြင့်-
စီချယ်-မုမ်းမံ-အပ်သော။ ဥပရိ ဝရကနက-
အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၄၈-ပ-မ-သ-၈

တာရာခစိတံ ရတ္တစေလဝိတာနံနဂံလ-
ကရာ၊ ဋ္ဌာနမဂမာသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၇၄။

ဝရကနကရဇတမဏိရတနခစိတ ဤသာမုခ (တိ)
[ဝရကနက + ရဇတ + မဏိရတန + ခစိတ +
ဤသာမုခ] မြတ်သော ရွှေ၊ ငွေ၊ ပတ္တမြား
ရတနာတို့ဖြင့်-စီချယ်-မုမ်းမံ- အပ်သော-
ရအားသန်ဦးရှိသော။ ဝရကနကရဇတမဏိ-
ရတနခစိတဤသာမုခ... ..ဝရရထံ သမ-
လက်ရိတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၇၅။

ဝရကနကမယ (တိ) [ဝရကနက+မယ]
မြတ်သောရွှေစင်ဖြင့် ပြီးသော။ ဝရကနက
မယေ မေရုဏဇေ ဝအန္တော။ ပရိတ္တ။ ၁။
ဝရကနကမယေတိ ဥတ္တမသုဝဏ္ဏဟိရညဏုဒ္ဓ-
နိလဖလိ၊ နိပ္ပုတ္တော။ ပရိတ္တ။ ၂။ ၆။

ဝရကပု (ပု) [ဝရ+ကပု] ဝရကပ်၊ ဝရကမ္ဘာ။
(ဝရကမ္ဘာ၌ ဘုရား ၂-ဆူ သို့မဟုတ် ၃-ဆူ
ပွင့်တော်မူ၏။ တစ်နည်း-ဝရကမ္ဘာ၌ ဘုရား
၄-ဆူ ပွင့်တော်မူ၏။ (အပါဝ။ ၂။ ၂၆၈။)
တစ်နည်း-ဝရကမ္ဘာ၌ ဘုရား ၃-ဆူ
ပွင့်တော်မူသည်။ (သောတတ္တကိ။ ၈၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။ ၂၂၇-၈)။ ယသ္မိံ ဒွေ ဝါ တယော ဝါ
ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ အယံ ဝရကပေ၊ နာမ။
သာရကပေ၊ မဏ္ဍကပေ၊ သာရမဏ္ဍကပေ၊
တထာ။ ဝရကပေ၊ သဒ္ဓကပေ၊ ကပ္ပိ ပဉ္စ-
ဝိစာ သိယံ။ ဧကော ဒွေတယော စတ္တာဏေ၊
ပဉ္စ ဗုဒ္ဓါ ယထာက္ကမံ။ ဧတေသု ပဉ္စကပေသု၊
ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝိနာယကာ။ အပါဝ။ ၂။ ၂၆၈။
ဧကော ဗုဒ္ဓေါ သာရကပေ၊ မဏ္ဍကပေ
ဇိနာ ဒုဝေ။ ဝရကပေ တယော ဗုဒ္ဓါ၊
သာရမဏ္ဍေ စတုရော ဗုဒ္ဓါ၊ သောတတ္တကိ။
၈၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၂၈။ ယသ္မိံ ကပေ တယော
ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ.....တသ္မာ “ဝရကပေ” တိ
ဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၂၇။

ဝေရကလျာဏ (ပု) [ဝေရ+ကလျာဏ] ဝေရကလျာဏာဒိ။ ကလျာဏာယ ဝေရကလျာဏော၊ ဝေရကလျာဏာယ မန္ဒာတာဒိ ဒိ၊ ငွါ ၁။ ၂၃၀။ သုတ္တနိ၊ ငွါ ၂။ ၈၅။ (-ဇာ၊ ငွါ ၂။ ၂၀၂။ ဇာ၊ ငွါ ၃။ ၄၃၁။)

ဝေရကလျာဏနာမက (တိ) [ဝေရ+ကလျာဏ+နာမ+က] ဝေရကလျာဏအာမသ္မိသော၊ သူ။ ဖုဇာ တဿာသိ တနယော၊ ဝေရကလျာဏနာမကော။ ဒိ၊ ငွါ ၁။ ၃၀၁။ သိ၊ ငွါ ၁။ ၂။ ၂၅၆။

ဝေရကသိသာကာရ (ပု) [ဝေရ+က+သိ+သာ+ကာရ] ပြောင်းနှိုင်း အသွင်သဏ္ဍာန်၊ ပြောင်းနှိုင်းပုံ။ ဝေရကသိသာကာရေန သိဗ္ဗနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၆။

ဝေရကုဋ္ဌာဂါရ (န) [ဝေရ+ကုဋ္ဌာဂါရ] မြတ်သော - အသွင် - စုလစ်မွန်းချွန် - တပ်သော - အသော - အိမ်။ ကုဋ္ဌာဂါရဝေရစိတန္တိ ဝေရကုဋ္ဌာဂါရေဟိ ဩစိတံ သမောစိတံ။ ဇာ၊ ငွါ ၆။ ၁၄၄။

ဝေရကုဋ္ဌာဂါရဝါသိ (တိ) [ဝေရ+ကုဋ္ဌာဂါရ+ဝါသ+ကိ] ထိ-၌-ဝါသိနိ။ မြတ်သော အသွင်-စုလစ်မွန်းချွန် တပ်သော အိမ်-နေ-နေလေ့ရှိ-သော၊ သူ။ ကုဋ္ဌာဂါရဝေရပေတန္တိ ကုဋ္ဌာဂါရဝေရေန ဥပဂတံ ဧကံ ဝေရကုဋ္ဌာဂါရဝါသိနန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ငွါ ၄။ ၃၇၃။

ဝေရကေယူရမက္ခန္ဓကဋ္ဌကဋ္ဌေ (တိ) [(ဝေရ+ကေယူရ+မက္ခန္ဓ+ကဋ္ဌာ) ဝေရကေယူရမက္ခန္ဓကဋ္ဌကဋ္ဌက+ဧရ+အ၊] မြတ်သော လက်ကြပ်မ ခိုင်လက်ကောက်ကို ဝတ်ဆင် သော။ ဝေရကေယူရမက္ခန္ဓကဋ္ဌကဋ္ဌကဋ္ဌေ ပရမသုရဘိဂန္ဓကုသုမသမလက်တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွါ ၁။ ၁၉၂။ ၂၁၀။

ဝေရဂါမ (ပု) [ဝေရ+ဂါမ] မြတ်သော ရွာ၊ ရွာမြတ်။ နဂရဿ စတူသု ဒိသာသု စတ္တာရေ ဝေရဂါမေ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ ငွါ ၁။ ၃၂၅။

ဝေရဂုဏယောဂ (ပု) [ဝေရ+ဂုဏ+ယောဂ] မြတ်သော ဂုဏ်နှင့် ယှဉ်ခြင်း။ ဝေရဂုဏယောဂတော ဝါ ဝေရေ ဥက္ကမော သေဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒက၊ ငွါ ၁။ ၆၁။ သုတ္တနိ၊ ငွါ ၁။ ၂၉၀။

ဝေရဂတ္ထ (တိ) [ဝေရ+ဂတ္ထ] ကောင်းမြတ်သော ကိုယ်နဲ့သော၊ သူ၊ အသု ဗြဟ္မာ ရဉ္စစရေ မဟာမုနိ၊ နာမတွာ တတ္တံ ဝေရဂတ္ထေ ဘူတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၃။ ဇာ၊ ငွါ ၅။ ၄၂၁။

ဝေရဂန္ဓ (ပု) [ဝေရ+ဂန္ဓ] မြတ်သော နံ့သာ။ ဝေရဂန္ဓဉ္စ မာလဉ္စ၊ စုက္ကကဉ္စ ဝိလေပနံ။ အပါ၊ ၂။ ၂၀၀။ (-၃၁၁။ အဘိ၊ ငွါ ၁။ ၄၃။ အပါ၊ ငွါ ၁။ ၁၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွါ ၁။ ၁၂။)

ဝေရဂန္ဓဝါသိတ (တိ) [ဝေရ+ဂန္ဓ+ဝါသိတ] မြတ်သော နံ့သာဖြင့် ထုံအပ်သော။ ဆေတွာနမောဋ္ဌိ ဝေရဂန္ဓဝါသိတံ၊ မ၊ ငွါ ၂။ ၁။ သိ၊ ငွါ ၂။ ၂၁။ အပါ၊ ငွါ ၁။ ၇၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွါ ၃၃၃။ ဇာ၊ ငွါ ၁။ ၇၆။ ဝေရဂန္ဓဝါသိတန္တိ သဘာဝသိဋ္ဌေန စန္ဒနဂန္ဓေန စေတ တဒညနာနာဂန္ဓေန စ ပရိဘာဝိတတ္တာ ဝေရဂန္ဓဝါသိတံ။ သိ၊ ငွါ ၂။ ၃၃။ (သိ၊ ငွါ ၁။ ၂။ ၈။)

ဝေရဂန္ဓဟတ္ထိ (ပု) [ဝေရ+ဂန္ဓ+ဟတ္ထိ] မြတ်သော ဂန္ဓဆင်း၊ ဝေရဝါသကသေဝါတိ ဝေရဂန္ဓဟတ္ထိ-နော ဣဝ။ သိ၊ ငွါ ၁။ ၂။ ၂၇၆။

ဝေရဂ္ဂဟဏာပဒေသ (ပု) [ဝေရ+ဂ္ဂဟဏ+အပဒေသ] ဆုယူခြင်းကို ညွှန်ပြခြင်း။ ဗောဓိ-သတ္တောပိ ဝေရဂ္ဂဟဏာပဒေသေန တဿ ဓမ္မဒေသေန္တော။ ဇာ၊ ငွါ ၄။ ၄။ ၁၄။

ဝေရဂါဟ (ပု) [ဝေရ+ဂါဟ] မြတ်သောယူခြင်း။
ဝေရဂါဟော(မဟာနိ။ ၅၇၊ ၈၅၊ ၁၄၁၊ ၂၅၀)
တိ ဥတ္တမဂါဟော။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၇၇။

ဝေရင် (ပု၊ န) [ဝေရ+အင်](၁)(က)အင်္ဂါဇာတ်။
(ခ) မိန်းမအင်္ဂါဇာတ်။(၂)ဦးခေါင်း။(ပု)
(၃)ဆင်။(၁)(က)(ခ)(၂)သတ္တပတိဋ္ဌော-
တိ ဘူမိဒုသနကေဟိ ဝါလခိ၊ဝေရင်္ဂါဟတ္ထော-
တိ ဣမေဟိ စ တိဟိ၊.... သတ္တပတိဋ္ဌော။
ဒိ။ ၄။ ၂။ ၁၉၆-၇။ ဝေရင်္ဂါယောနိယံ သီရေ။
ဓာနိ။၁၁၉၃။ ယောနိယံ ဣတ္ထိနံ အင်္ဂါဇာတေ။
သီရေ သိသေ။ ဓာနိ။ ၄။ (မ၊ဋီ၊၃။၃၅၇။)
(ပု) (၃) သဋ္ဌိဟာယနော၊ ဒန္တာဝလော၊
အနောပေါ ဝေရင်္ဂါ၊ သုပ္ပကဏ္ဍော
ဣစ္ဆာဒီနိပိ ဟတ္ထိနော နာမာနိ။ဓာနိ။ဋီ၊၃၆၀။

ဝေရင်စာရဘာဝ (ပု) [ဝေရင် + စာရ + ဘာဝ]
အင်္ဂါဇာတ်၏ တင့်တယ်သည်၏ အဖြစ်။
အာဇာနေယျဂန္ဓဟတ္ထိနော ဝေရင်စာရဘာဝ။
မ၊ဋီ၊၃။၁၇၀။

ဝေရင်ပရမစာရဘာဝ (ပု) [ဝေရင်+ပရမ+စာရ
+ဘာဝ] အင်္ဂါဇာတ်၏ အလွန် တင့်တယ်
သည်၏အဖြစ်။ အာဇာနေယျဂန္ဓဟတ္ထိနော
ဝေရင်ပရမစာရဘာဝ။ ဒိ၊ဋီ၊၁။၃၀၉။ သိ၊ဋီ၊
သစ်၊၂။၂၇၆။

ဝေရစက္က(န) [ဝေရ+စက္က]မြတ်သောစက်။ သဒ္ဓိန္ဒြိ-
ယာဒိသဒ္ဓိမ္မသင်္ခါကာ ဝေရစက္ကာ ပဝတ္တိ
နော။သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၆၄။

ဝေရစန္ဒရံသိ (ထိ) [ဝေရ+စန္ဒရံသိ] မြတ်သော
လထောင်း။ ဒုရေစ ဒိသွာ ဝေရစန္ဒရံသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။၃၆။

ဝေရစိဝရ(ပု၊န) [ဝေရ+စိဝရ] ကောင်းမြတ်သော
သင်္ကန်း။ သင်္ကန်းကောင်း။ ဝေရစိဝရ ပါရု-
ပေထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၀။

ဝေရညူ (တိ) [ဝေရ+ညူ+ရ+ဝေရညူတံ နိဗ္ဗာနံ
ဇာနတော။ ပရိတ္တ၊ ၄။ ၅၁။] မြတ်သော
နိဗ္ဗာန်ကို သိသောသူ။ ဝေရညူ (ဒုဒ္ဒက၊ရ။
သုတ္တနိ။၃၁၇)တိ နိဗ္ဗာနညူ။ ဒုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၆၂။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၁။ ၂၉၀။ (-ဝေရ။ ၂၉၃။)

ဝေရဏံ (ပု) [ဝေရ+ယု။ ရ-အာဂုမ်။ ဝေ သံဝေရ-
ဏော၊ ဝေဏောဘိတိ ဝေရဏော၊ ယု၊ ထဂမော
စ။ ဓာနိ။ ၄။ ၂၀၃။ ဝေရ+အဏ။ ဝါရေတိတိ
ဝေရဏော။ ပါကာနော။ ဏာဒိ၊၆။ ဝေရဏ-
သံ။ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဝိ။] မြို့ရိုး၊ မြို့တံတိုင်း။
ပါကာနော ဝေရဏ-စာထံ။ ဥဒ္ဓါပေါ ဥပ-
ကာရိကာ။ ဓာနိ။ ၂၀၃။

ဝေရဏံ (ထိ၊ပု) [ဝေရ+ယု။ဓာနိ၊ဋီ။၅၅၃။] (၁)
ဝေရဏာမြို့၊ ရေခတ်ပင်မြို့၊ အနီးအနား၌
ရေခတ်ပင်ရှိသောမြို့။ (၂)ခတ်ပင်၊ ရေ
ခတ်ပင်။ (၁)ကေံ သမယံ အာယသ္မာ
မဟာကစ္စ၊နော ဝေရဏာယံ ဝိဟရတိ ဘဒ္ဒ-
သာရိတိရေ။အံ၊၁။၆၆။ ဝေရဏာယံ ဝိဟရတိ-
တိ ဝေရဏာနာမ ကေံ နဂရံ၊ တံ ဥပနိဿာယ
ဝိဟရတိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ဝေရဏာနာမ ရုက္ခော၊
တဏ အဝိဒ္ဓရေ ဘဝတ္တာ နဂရမ္ပိ ဝေရဏ
သဒ္ဓေန ဝုစ္စတိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၇။ (၂)တေသမ္ပိ
အပရိပ ဉ္ဇာနိ အတ္ထိဝဓိမ္မဝေရဏကေတက-
ကာသုရိအာဒိနံ ဖလာနိ ဇာဘိဖလံ ကဋုက-
ဖလံ ငွေ တဒက္ကာလန္တိ ဝေံ နာမဝေသေန
န သက္ကာ ပရိယန္တံ ဒေသေတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။
ဝေရဏော တု ကရေရိ စ။ ဓာနိ။ ၅၅၃။

ဝေရဏရက္ခ (ပု) [ဝေရဏ+ရက္ခ] ခတ်ပင်၊
ရေခတ်ပင်။ ဝေရဏရက္ခေ ရက္ခဒေဝတာ
ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။

ဝေရဏသဒ္ဓ (ပု) [ဝေရဏ+သဒ္ဓ]ဝေရဏ-ဟူသော
-သဒ္ဓါ။ ဝေရဏံ (၁)ကြည့်။

ဝရဏ်ခိပါဌ (ပု) [ဝရဏ+အာခိ+ပါဌ]ဝရဏ
အစရှိသော ပါဌ။ ဝရဏပါဌဝသေန စေတ္တ
နိဗ္ဗတ္တဗောဓိကဿ သဒ္ဓဿ အဒဿနံ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၄။

ဝရဏနဂရ (န) [ဝရဏ+နဂရ] ဝရဏမြို့၊
ရေခံတက်ပင်မြို့၊ အနီးအနား၌ ရေခံတက်ပင်
ရှိသောမြို့။ တဿ အဝိဒ္ဓရေ နိဂမော “ဒေဝ-
ဒဟ” နန္ဒေဝ သခံ ဂတော ယထာ “ဝရဏာ-
နာရံ၊ ဂေါဓာဂါမော” တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀။

ဝရဏိယံ (တိ) [ဝရ+အနိယ] အလိုရှိ-
တောင့်တ-အပ်သော။ ဝရဒုက္ခနိဿရဏတ္ထိ-
ကေဟိ ကေန္တေန ဝရဏိယဋ္ဌေန ဝရံ။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၂။

ဝရဏိယံ (တိ) [ဝရဏိယ+တ္ထ။ တ္ထ-ကျေ။
မောဂံ၊ ၄။ ၁၂။ တစ်နည်း-ဘာဝပွဓာန။]
အလိုရှိ-တောင့်တ-တပ်-စုံလမ်း-အပ်သည်
၏အဖြစ်။ ဟိတသုတ္တိကေဟိ ပဏာရတော
ဝရဏိယတော ရဒနိယတော ပဝရော။ ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၁။

ဝရဏိယဋ္ဌ (ပု) [ဝရဏိယ+အတ္ထ] အလိုရှိ-
တောင့်တ-အပ်သော- အနက်- သဘော။
ဝရဏိယံ-ကြည့်။

ဝရဏ္ဏ (ပု) [ဝရ+အဏ္ဏ။ ဝရဏ္ဏ-သံ။ ဝရံ-
ပြာ။] ခံတွင်းရောဂါ၊ ခံတွင်းနာ။ အတ္တနိယေ
ပေမံ ဝါရယတိတိ ဝရဏ္ဏာ၊ မုခရောဂေါ။
ဏ္ဍာဒိ။ ၅၇။

ဝရတနံ (တိ) [ဝရ+တနံ] မြတ်သော ကိုယ်ရှိ
သောပုစ္ဆာမိ တံ ဝရတနံ အနောမဒဿဓန။
ဝိမာန။ ၁၇။ ဝရတနံတိ ဥတ္တမဂ္ဂပဓရေ သဗ္ဗဂံ-
သောဘနေ။ ဝိမာန၊ ဋီ၊ ၇။

ဝရတမ (တိ) [ဝရ+တမ။ ကစ္စည်း။ ၃၆၃
ရွ။ ၃၆၀။] အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော။ ဝရတရ-
ကြည့်။ သဗ္ဗေသံ အတိသယေန ဝရော ဝရ-
တဗျေ၊ ဝရတမော။ ရွ။ ၃၆၀။ (-နိတိ၊
သုတ္တ။ ၇၆။)

ဝရတမ္ပပဏ္ဍိဒိမ (ပု၊ န) [ဝရ+တမ္ပပဏ္ဍိ+ဒိပ]
မြတ်သော သိဟိန္ဒိကျန်း။ ဝရတမ္ပပဏ္ဍိဒိပေ
မဟာဝိဟာရမိ ဝသန ဘာလေပိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၅။

ဝရတရ (တိ) [ဝရ+တရ] အထူးသဖြင့်-
သာ၍- မြတ်သော။ သုရဝရတဗျေဝ
ဣန္ဒြေတိ သုဗ္ဗနံ ဝရတဗျေ ဣန္ဒြေ ဝိယ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁။ ဝရတဗျေတိ ဥတ္တမတဓဿ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁။

ဝရတာဒိ (တိ) [ဝရ+တာဒိ။] မြတ်သော
တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသောသူ။ ဧတေ ဓမ္မံ
အဘိညာသု၊ သာသနေ ဝရတာဒိနေ။
ထေရ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅။

ဝရတိ (ကြိ) [ဝရ+အ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။
၁၅၄။ ဝရတိ-သံ၊ ဝရဏ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂမိ။]
(၁) ယူ၏။ (၂) တောင်း၏။ (၃) အလိုရှိ
၏။ (၄) ကာရ်၏။ (၅) ဖုံးလွှမ်း-မိုး-၏။
(၆) တားမြစ်၏။ (၇) မှီဝဲ၏။ (၈) တောင့်
တ-ယူ-၏။ (၉) ရှာမှီး၏။

(၁) ယူ၏။ ဒေါမိ တေ ဒသဝရေ၊ ဝရတဒ္ဓေ
ယဒိစ္စသိ။ စရိယာ။ ၃၉။ ဝရတံ ဝရဿ ဝရံ
ဂဏှ။ စရိယာ။ ၄။ ၇၆။ ဖုဿတံ ဝရဝဏ္ဏာဘေ၊
ဝရဿ ဒသဓာ ဝရေ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂။ ဝရဿ
ဂဏှဿ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၄၄။ (၂) တောင်း
၏။ နိသိပ္ပလောဘိကာ ဂစ္ဆေ၊ တေ သက္က ဝရံ
ဝရေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၆။ တေ ဝရံ ဝရေယာစာမိ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၇။ (၃) အလိုရှိ၏။ မဂ္ဂေ

သဂ္ဂဿ လောကဿ၊ မာတာ တံ ဝရတေ
 လူသေ။ ဇာ၊ ၂၊ ၈၀။ မာတာ တန္တိ မမ
 မာတာ မံ န လူစ္စတိ၊ တံ ဝရတိ လူစ္စတိ။
 ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၃၅၀။ (၄) ကာရံ၏။ ဒါရက္ခန္ဓာ-
 ဒီဟိ အာ သမန္တတော ဝရန္တိ ပရိက္ခိပန္တိ
 ထောတိ ဟိ ခန္ဓာဝါဏေ အ-ကာရဿ ဒီဟိ
 ကတော၊ ဓုဇ္ဇနံ အစိရနိဝါသဋ္ဌာနံ။ သီ၊ ၄၊
 သစ်၊ ၂၊ ၂၀။ (၅) ပုံးလှမ်း-မိုး-၏။ ဝရိ-
 ယတိ ဆာဒီယတိ အနေနာတိ ဝရံ။ အပါ
 ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၃၉။ (၆) တားမြစ်၏။ (၇) မှီဝဲ၏။
 ဝရိယတိ အတိလူဇတာယ နိဝါရိယတိ၊ ခုဒ္ဒါ-
 ပဋိဝိနယနတော ဝါ ဘဇိယတိတိ ဝရကော။
 သီ၊ ၄၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၀။ (၈) တောင့်တ-ယူ-
 ၏။ န သက္ကာ တာတ၊ အညံ ဝရေဟိ။ အံ၊
 ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၄။ အညံ ဝရေဟိတိ အညံ ပထွေဟိ၊
 အညံ ဂဏှာဟိတိ ဝတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ၄၊ ၁။
 ၁၈၃။ (၉) ရှာမှီး၏။ ယတိ ဝရတိ ဂခဝသတိတိ
 ပတိဗ္ဗဏ။ ဓာန်၊ ၄၊ ၂၃၅။ ဝရတံ-ဇာ၊ ၄၊ ၅။
 ၃၅၀။ ဝရန္တိ -သီ၊ ၄၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀။ ဝရာမိ-
 ဇာ၊ ၁။ ၁၇၂-၃။ ဝရတေ-ဇာ၊ ၂။ ၈၀။
 ဝရထ-ဒာ၊ ၂။ ၇၉။ ဝရဿ-ဇာ၊ ၂။ ၃၁။
 ဝရေယျ-ဇာ၊ ၂။ ၁၃၅။ ဝရ-ပေတ။ ၁၅၈။
 ဝရေယျာသိ-ပေတ၊ ၄။ ၁၂၀။ ဝရ-ဇာ၊
 ၂။ ၁။ ဝရိ-စရိယာ။ ၃၉၂။ ဝရိ-အပါ ၁။
 ၃၅၄။ ဝရိသံ-ပေတ။ ၁၉၀။

ဝရတုရန် (ပု) [ဝရ+တုရန်] မြတ်သောမြင်း၊
 မြင်းမြတ်၊ ဝရတုရန်မာရုယ မဟာဘိနိက္ခမနံ
 နိက္ခမိတွာ ပဗ္ဗဇိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၄၀။

ဝရတေ (ကြိ) [ဝရ+အ+တေ] အလိုရှိ၏။
 ဝရတိ ၃-ကြည့်။

ဝရတ္တံ (ထိ န) [ဝရ+တံ။ သံ သုဋ္ဌ၊ ဝါရေတိ
 တေနာတိ ဝရတ္တံ။ ကစ္စည်း။ ၆၅၆။ ရူ။
 ၆၆၆။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၂၉၅။ ဓာန်၊ ၄၊ ၅။ ၂၆။
 ဝရန္တိ အနေနာတိ ဝရတ္တာ။ ဝရ+အတ္တ။

ဏှာဒိ။ ဂ။ ဝရိယတေ လူမာယာတိ ဝရတ္တာ၊
 ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဝရတြာ-သံ။ ဝရတ္တာ-ပြာ၊ အဗ္ဗ
 မာဂဓိ။] သားရေကြိုး၊ သားရေလွန်၊ သား
 ရေလွန်ကြိုး။ ယေပိ တေ ဘိက္ခဝေ ရညော
 နာဂါ ဂါမနိ မဏုဇောနိသု ဝဇ္ဇေဟိ ဝရတ္တေဟိ
 ဗဒ္ဒိ။ သံ၊ ၂။ ၇၀။ အံ၊ ၁။ ၃၄၂။ ဝရတ္တေဟိတိ
 ဝဗ္ဗရဇ္ဇူဟိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၃။

ဝရတ္တံ (တိ) [ဝရတ္တ+အ] သားရေကြိုးနှင့်
 တူသော (က) တဏှာ။ (ခ) ကိလေသာ
 ၇-ပါး။ (ဂ) မာန။ (က) ဆေတွာ နဒ္ဒိ
 ဝရတ္တဉ္စ၊ သန္ဓာနံ သဟနုက္ကမံ။ မ၊ ၂။ ၄၁၀။
 မေ၊ ၇၀။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၆။ ဝရတ္တန္တိ တဏှံ။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၈။ ဝရတ္တန္တိ ဗန္ဓနဘာဝေန ပဝတ္တံ
 တဏှံ။ မေ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
 ၁၈၈။ (ခ) ဆေတွာ နဒ္ဒိ ဝရတ္တဉ္စ၊ လူစ္စာ
 လောဘဉ္စ ပါပကံ။ သံ၊ ၁။ ၁၅။ ဝရတ္တန္တိ
 “ဆေတွာ နဒ္ဒိ” ဝရတ္တဉ္စ၊ သန္ဓာနံ သဟနုက္ကမံ
 တိ ဂါထာယ တဏှာ ဝရတ္တာ ဒိဋ္ဌိ သန္ဓာနံ
 နာမ ဇာတံ၊ ဣဒ ပန ပါဠိနိဒ္ဒိဋ္ဌေ ကိလေ-
 သေ ဌပေတွာ အဝသေသာ “ဝရတ္တာ” တိ-
 ဝေဒိတဗျာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ ဒိဋ္ဌိဝိကိစ္ဆာ-
 ဒယော သတ္တကိလေသာ ဒေမ္မာစယတာယ
 ဝရတ္တာဝိယာတိ ဝရတ္တ- ဝေဒိတဗျာ။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၆၈။ (ဂ) ဝရတ္တန္တိ မာနံ ဝိသဇ္ဇေတိ။
 ပေဋကော။ ၂။ ၇။

ဝရတ္တကွ(ခ)ဏှ (ပု) [ဝရတ္တ+ခဏှ] သားရေလွန်
 ကြိုး၏-အပြတ်-အပိုင်း-အစ။ သေယျ-
 ထာပိ အဂ္ဂိဝေဿန ဗလဝါ ပုရိသော ဒန္ဓေန
 ဝရတ္တကွဇ္ဇေန သိသေ သိသဝေဋ္ဌံ ဒဒေယျ။
 မ၊ ၁။ ၃၁၀။ (-ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။)

ဝရတ္တဗန္ဓန (န) [ဝရတ္တ+ဗန္ဓန] သားရေ
 လွန်ကြိုးဟူသော အနှောင်အဖွဲ့။ တံ ဝရတ္တ-

ဗန္ဓနံ တဿ ဟတ္ထိနာဂဿ ဒုဗ္ဗလဗန္ဓနံ
နာမ။ မ။ ဌ။ ၃။ ၁၁၇။

ဝရတြ (ထံန) [ဝရ+တြဏ်။ ကစ္စည်း။ ၆၅၆။
ဂ္ဂ။ ၆၆၆။ ဝရတ္တ-ကြည့်။ သံ သုဋ္ဌ၊ ဝါရေတိ
ဧတေနာတိ ဝရတ္တံ။ ဝရတြံ။ ကစ္စည်း။ ၆၅၆။
ဝရ သံဝရဇေ။ ဝရတ္တံ ဝရတြံ စမ္ပယ-
ယောတ္တံ။ ဂ္ဂ။ ၆၆၆။ ဝရတြာ ဝရတြဗ္ဗိမာန်။
၆။ ၅၂၆။

ဝရထ (ကြိ) [ဝရ+ထ+ထ] အလိုရှိ-နှစ်သက်
-ကုန်လော့။ နန္ဒံ ဝေါ ဝရထ ဧကော။ ကံ
နန္ဒော ဥပတိဋ္ဌတု။ ဇာ။ ၂။ ၇၉။ ယော-
ဧကော ဣစ္ဆတိ။ တံ ဝဒါမိ ကာမေန နန္ဒံ
ဝေါ ဝရထ- တံ မမ ကနိဋ္ဌံ နန္ဒံ ဧဝေထ။
ဇာ။ ၅။ ၂၄၈။

ဝရဒ (တိ) [ဝရ+ဒါ+ဒ] (ကံ) မြတ်သော-
တရား-ဝိမုတ္တိချမ်းသာ-ကို ပေးတတ်သော။
သူ။ (ခ) မြတ်သောသူကို ပေးတတ်သော။ သူ။
(ဂ) မြတ်သောဥစ္စာကို ပေးတတ်သော။ သူ။
(ဃ) ဝရဒေါ (ခုဒ္ဒက။ ၇။ သုတ္တနိ။ ၃၁၄) တိ
...ဝရဒဗ္ဗဒါသိတိ အဋ္ဌော။ ဝိမုတ္တိသုခ-
ဒါနေန ဝရဒေ။ ခုဒ္ဒက။ ၅။ ၁၆၂။ သုတ္တနိ။ ၅-
၁။ ၂၉၀။ (-ဝဇ်။ ၂၉၃။) (ခ) သကျ-
ကုမာဧဝ ဝရဒေါ သုခမာလော။ ဇာ။ ၅။ ၁။
၁၀၂။ (ဂ) ဝရဒ (ဇာ။ ၂။ ၃၂) န္တိ
ယာစိတယာစိတဿ ဝရဘဏ္ဍဿ ဒါယကံ။
ဇာ။ ၅။ ၂၄၆။

ဝရဒေ (တိ) [ဝရ+ဒဒ+ဒ] မြတ်သောနိဗ္ဗာန်
ကို ပေးတတ်သော။ သူ။ မဟာဟိတံ ဝရဒဒါ
အဟိတောဟိ ဝိသကိတာ။ ဇာ။ ၂။ ၂၂၈။
ထေရီဌ။ ၁၄၈။

ဝရဒဿန (ပု) [ဝရ+ဒဿန] ဝရဒဿနမင်း။
ဝရဒဿန မည်သော စကြိုဝတေး မင်း။

အနန္တရံ ဣတော ကပေ၊ ဧတောဟံ ဝရဒဿ-
နော။ အပါ။ ၁။ ၁၇၆။ ဘေရ။ ၅။ ၂၀၈။

ဝရဒါန (န) [ဝရ+ဒါန] (ဝ) မွန်မြတ်သော
ဘေရ။ (၂) ဆုကိုပေးခြင်း။ (ဝ) ဗုဒ္ဓပမုဿ
သံဃဿ သစိဝရံ ဝရဒါန မဒါသိ။ ဗုဒ္ဓဝံဌ။
၂၃၁။ (-ဇာ။ ၅။ ၄၇။ ဇာ။ ၅။ ၅၄၂။
ဒါ။ ၅။ ၂၀၂။ သိဋ္ဌိသစ်။ ၂။ ၂၅၈။) (၂)
ဒသဝရေ ဝရံ တိ...ဝရဒါနတ္ထံ ကတော
ကာသာ။ စရိသာဌ။ ၇၇။ ယာစ ပန ဝရဒါန-
ဝထေန...သက္ကာရာ အနုဿတာ ဥပ-
သမ္ပဒါ။ ဘေရ။ ၅။ ၂၇၂။

ဝရဒါသိ (တိ) [ဝရ+ဒါ+ဏ်။ သိ-ဋ္ဌံ ဝရဒါ-
ယိနိ။] ဘောဇံတအပ်သော အလှူဝတ္ထုကို
ပေးလှူ-လေ့ရှိ-တတ်-သော သူ။ ယော
အဂ္ဂဒါသိ ဝရဒါသိ။ အံ။ ၂။ ၄၅။

ဝရဒိန္န (တိ) [ဝရ+ဒါ+တ] ဆုကိုပေးသော။
သူ။ တဿ မေ ဝရဒိန္နဿ၊ ဗုဒ္ဓေ ဌံ ဝရံ
အဟံ။ အပါ။ ၁။ ၃၇၄။

ဝရဒိပ (ပု၊ န) [ဝရ+ဒိပ] ဝရဒိပ-မည်သော-
ကျွန်း။ ဝရဒိပကျွန်း။ ကောဏာဂမနဿ
ပန ဣဝတော ကာလေ အယံ ဒီပေါ
ဝရဒိပေါနာမ အဟောသိ။ ဝိ။ ၅။ ၁။ ၆၄။

ဝရဒုကူလ (န) [ဝရ+ဒုကူလ] မြတ်သောဘွဲ့ဖြူ
ပုဆိုး။ ဘွဲ့ဖြူပုဆိုးမြတ်။ ပိဋ္ဌိသံ ဝရဒုကူလံ
ပါရုတံ။ အံ။ ၅။ ၂။ ၂၀။

ဝရဒေဝ (ပု) [ဝရ+ဒေဝ] မြတ်သောနတ်။
နတ်မြတ်။ ဝရဒေဝ ... မဟောရဂါနုစိတ္တပု-
ဒေသေ ဝေဂ္ဂနုပာလု ဘော ရမေ ဝနလဏ္ဏေ။
ဇာ။ ၂။ ၁၁၅။ ဇာ။ ၅။ ၄၄၉။

၀၇၀၂ (န) [၀၇+၀၂] ကောင်းမြတ်သော
စပါး။ ၀၇၀၂နီ ဂပေတွာ တထေဝ ဒါနံ
ဒေတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၇။

၀၇၀(ဒွ)န (န) [၀၇+၀န] မြတ်သောဥစ္စာ။
၀၇၀နနနာ (ဇာ။ ၂။ ၂၇၀)တိ ဥတ္တမနေန။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၂။ ကော နာမ ထုဇာ အမေ
၀၇၀နနန ဇေတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၇၂။ ၀၇၀-
နနနာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၇၅)တိ ပရမနေန။ ဇာ၊
ဌ၊ ၇။ ၁၇၄။

၀၇၀မ္ပ (ပု) [၀၇+၀မ္ပ] မြတ်သောတရား၊
တရားမြတ်။ ၀၇၀မ္ပဿ ဒါယာဒေါ။ စာပ၊
၁။ ၁၁၇။ (-အပ၊ ၁။ ၃၉၇။ မိသိန္နံ၊ ၁၉၀။
မ္ပ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၁။)

၀၇၀မ္ပစက္က (န) [၀၇၀မ္ပ+စက္က] မြတ်သော-
မ္ပစက်-မ္ပစက္ကာ။ ဘဂဝတိ တိပရိဝဇ္ဇံ
ဒွါဒသာကာရံ ၀၇၀မ္ပစက္ကံ ပဒတ္တေဇန္တိ။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၆။

၀၇၀မ္ပဒါယိ (တိ) [၀၇၀မ္ပ+ဒါ+ယိ] မြတ်သော
တရားကို ပေးတတ်သော၊ သူ။ ၀၇၀ (က)
ကြည့်။

၀၇၀မ္ပပ္ပကာသက (တိ) [၀၇၀မ္ပ+ပကာသက]
မြတ်သော တရား-ဘုရားမြတ်-ကို-ထင်ရှား
ပြ-ဟော-တတ်သော၊ သူ။ သေဗုဒ္ဓေါ
မဟာဝိရော၊ ၀၇၀မ္ပပ္ပကာသကော။ အပ၊
၁။ ၁၁၆။

၀၇၀မ္ပပ္ပတ္တက (တိ) [၀၇၀မ္ပ+ပတ္တက] မြတ်-
သောတရား- တရားမြတ်- ကို - ဖြစ်စေ-
ထင်ရှားပြ-တတ်သော၊ သူ။ ၀၇၀မ္ပပ္ပတ္တကော
(အပ၊ ၁။ ၁၂၁)တိ ဥတ္တမမ္ပပ္ပတ္တကော၊
ပကာသကောတိ အတ္ထော။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။

၀၇၀ရ (တိ) [၀၇+၀ရ+အ] (၁) မြတ်သော
တရားကို ဆောင်တတ်သော၊ သူ။ (ပု) (၂)
၀၇၀ရမည်သော ပရိပိုင်၊ ၀၇၀ရပရိပိုင်။ (၁)
နာဟံဩက္ကာ ၀၇၀ရော၊ သက္ကာ ရောဇယိတုံ
ဇိနာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၇။ (ပု) (၂) အန္တဘာ-
ရော ၀၇၀ရော၊ သကုလုဒါယိ စ ပရိဗ္ဗာဇ-
ကော။ မ၊ ၂။ ၁၉၄။ အံ၊ ၁။ ၃၃၇။ ၄၆။
အန္တဘာရောတိ ကေဿ ပရိဗ္ဗာဇကဿ နာမံ၊
တဿ ၀၇၀ရောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၄။ အန္တ-
ဘာရောတိ အာဒိနိ ဝေသံ နာမာနိ။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။

၀၇၀နာဂ (ပု) [၀၇+နာဂ] မြတ်သောဆင်၊
ဆင်မြတ်၊ ဆင်ပြောင်။ ၀၇၀နာဂေါယောဒိန္နော
(အပ၊ ၁။ ၆၉)တိ တဿ ဘဂဝတော ဂ္ဂပ-
ကာယေ ပသိဒ္ဓိတွာ ဝရော ဥတ္တမော
သေဋ္ဌော။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄။ (ထေရ၊ ဌ၊
၂။ ၂၉၀။)

၀၇၀နာရိဂဏ (ပု) [၀၇+နာရိ+ဂ.စ] မြတ်သော
မိန်းမအပေါင်း၊ မိန်းမမြတ် အပေါင်း၊
မိန်းမမြတ် တစ်စု။ နာရိဝရဂဏာကိတ္တန္တိ
၀၇၀နာရိဂဏေဟိ အာကိတ္တံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၁၄၉။

၀၇၀နာရိဂဏသံယုတ္တ (ပု) [၀၇၀နာရိဂဏ+
သံယုတ္တ] မြတ်သောမိန်းမအပေါင်း -မိန်းမ
မြတ် အပေါင်း-မိန်းမမြတ်တစ်စု - နှင့်ယှဉ်
သော။ နာရိဝရဂဏာယုတန္တိ ၀၇၀နာရိဂဏ-
သံယုတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၅။

၀၇၀နန္တ (တိ) [၀၇+အ+အန္တ] အလိုရှိသော။
၀ရံ၊ ၀ရန္တော။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၃၅။

၀၇၀နန္တိ (ကြိ) [၀၇+အ+အန္တိ] ကာရံကုန်၏။
၀ရတိ ၄-ကြည့်။

ဝရပည (တိ) [ဝရ+ပညာ။ သေဋ္ဌပညာယ သမန္နာဂတတ္တာ ဝရပညော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄။] မြတ်သော ပညာရှိသော (က)ဘုရား။ (ခ) ရသေ့။ (က) ဣဓာဟံ ပဗ္ဗဇိဿာမိ၊ ဝရပညဿ သန္တိကေ။မ၊ ၂။ ၃၅။ထေရ။ ၃၃။ မြဟ္မစိုယမစရိ' သု၊ ဝရပညဿ သန္တိကေ။ စူဠနိ။ ၂။ ၁။ ၁၉၉။ ဝရပညဿ သန္တိကေတိ ဝရပည သ အဂ္ဂပညဿ သေဋ္ဌပညဿ...ပဝရပညဿ။ စူဠနိ။ ၂။ ၀။ (-သုတ္တနိ။ ၃၆၉။ ၄၄၉။ သေရီ။ ၄၁၅။) (ခ) တံ မံ သုဓာ၊ ဝရပည ဘာဇေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၅-၆။

ဝရပညတ္တာသန (န) [ဝရ+ပညတ္တ+အာသန] ခင်းထား အပ်သည့် မြတ်သော နည်းစား ဝရပညတ္တာသန နိသိဒ္ဓိတွာ။ ဇာ၊ ဋီ။ ၅။ ၄၉၅။

ဝရပညသာဝက (ပု) [ဝရပည + သာဝက] မြတ်စွာဘုရား၏-တပည့်-သာဝက။ သင်္ခါယ သေဝေ ဝရပညသာဝကော (သုတ္တနိ။ ၃၃၇) တိ...ဝရပညဿ တထာဂတဿ သာဝကော သေက္ခော ဝါ ပုသုဇ္ဇေနော ဝါ နိပုရိယာယေန စ အရဟတ။ သုတ္တနိ။ ဋီ။ ၂။ ၁၀၅- ၁၀၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ။ ၁။ ၇၄။)

ဝရပတ္တ (ပု) [ဝရ+ပတ္တ] ကောင်းမြတ်သော သပိတ်။ အညံ ဝရပတ္တံ ဌပေတွာ "အယံ မယံ သာရုပ္ပေါ၊ အယံ ထေရဿာ" တိ ဂဏှာတိ။ ဝိ၊ ဋီ။ ၂။ ၂၁၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ။ သင်္ခါ၊ ၃၂၈။

ဝရပဒ (န) [ဝရ+ပဒ] အလိုရှိ-တောင်းတ-အပ်သော နိဗ္ဗာန်။ အနုတ္တရံ သန္တိဝရပဒ (မ၊ ၁။ ၂၂၀) နှိ ဥက္ကမံ သန္တိသင်္ခါတံ ဝရပဒံ၊ နိဗ္ဗာန် ပရိယေသမာနောတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ။ ၂။ ၇၆။ ဝရပဒန္တိ ဝဇ္ဇဒုက္ခနိဿရ-ဏဒတ္တဟိ ဧကန္တေန ဝရဏိယဋ္ဌေန ဝရံ၊ ပဋိတဗ္ဗဒုက္ခ ပဒံ၊ မ၊ ဋီ။ ၂။ ၁၂၈။

ဝရပလ္လင်္က (ပု) [ဝရ+ပလ္လင်္က] မြင့်မြတ်သော-ပလ္လင်-နေရာ။ အယံ မေ ပလ္လင်္ကော ဇယ-ပလ္လင်္ကော ဝရပလ္လင်္ကော စ။ ဇာ၊ ဋီ။ ၁။ ၈၉။ ၁၅၃။

ဝရပလ္လင်္ကမဇ္ဈဂတ (တိ) [ဝရပလ္လင်္က+မဇ္ဈ+ဂတ] မြတ်သောပလ္လင် အလယ်-သို့-၌-ရောက်-နေ-သော။ သူ။ ဝရပလ္လင်္ကမဇ္ဈဂတော သုဝဏ္ဏ-ပဉ္စံ အာဟာနပေတွာ။ ဇာ၊ ဋီ။ ၄။ ၇။

ဝရပလ္လင်္ကာဘုဇန (န) [ဝရပလ္လင်္က+အာဘုဇန] မြတ်သော ထက်ဝယ်ပလ္လင်ကို ဖွဲ့ခွေရာအခါ။ ပလ္လင်္ကဝရမာဘုဇတေတိ ဝရပလ္လင်္ကာဘုဇနေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋီ။ ၁၂၅။

ဝရပဝရဂေါပုရတောရဏ (တိ) [ဝရ+ပဝရ+ဂေါပုရ+ကောရဏ] အတိုင်းထက်အလွန် ကောင်းမြတ်-အလွန်ကောင်း-သော တံခါးခုံ၊ တုရိဏ်တိုင်ရှိသော။ ဝိဝိဓဝိစိတြဒဋ္ဌမဇ္ဇာ-လကောဋ္ဌကံ ဝရပဝရဂေါပုရတောရဏံ။ မိလိန္ဒ။ ၁။

ဝရပဝရဘဏ္ဍ (န) [ဝရပဝရ+ဘဏ္ဍ] အတိုင်းထက်အလွန် ကောင်းမြတ်-အမြတ်ဆုံး-သော ဘဏ္ဍာ။ ယထာ မဟာရာဇ လောကေ ဝရပဝရဘဏ္ဍံ ဝတ္ထံ ဝါ အတ္ထရဏံ ဝါ။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၀။

ဝရပါတိမောက္ခိယ (တိ) [ဝရ+ပါတိမောက္ခ+ဣယ] မြတ်သော ပါတိမောက်ဖြစ်သော။ မြတ်သော ပါတိမောက်၌ အကျုံးဝင်သော။ (မြန်-ဆဋ္ဌ) ယော သီလက္ခန္ဓော ဝရပါတိမောက္ခိယော။ မိလိန္ဒ။ ၃၃။

ဝရပါန (န) [ဝရ+ပါန] မှန်မြတ်သော-အဖျော်-ယမကာ။ ဝရပါနံ ပါယာ ပိယမာနာနိပိ ဩတာရမေဝ ဂဝေသန္တိ။ သံ၊ ဋီ။ ၃။ ၆၀။

ဝရပါသာဒ (ပု) [ဝရ+ပါသာဒ] မြတ်သော
ပြာသာဒ်။ ပြာသာဒ်မြတ်။ ရညော ဝိဇီဝ-
သင်္ဂါမဿ အမစ္စဂဏ ပရိဝုတဿ ဝရပါသာ-
ဒေ မဟာသမ္ပတ္တိ အနုဘဝနံ ဝိယ။ အဘိ၊
ဋ္ဌာ၁။ ၂၈။ (-ဇာ၊ ၂။ ၂၆။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁၉။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၉၄။)

ဝရပါသာဒဂတ (တိ) [ဝရပါသာဒ+ဂတ] မြတ်
သော ပြာသာဒ်ထက်သို့ ရောက်သော၊ သူ။
ရာဇာ...ဝရပါသာဒဂတော မဟာသမ္ပတ္တိ
အနုဘဝိ။ အဘိ၊ဋ္ဌာ၁။ ၂၈။

ဝရပါသာသ (ပု) [ဝရ+ပါသာသ] မွန်မြတ်သော
နို့သနာ။ ဝရပါသာသဿ သုဝဏ္ဏရဇာပါတိ-
ယော ပူရေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၂၄။ မ၊ဋ္ဌာ၊ ၄။ ၁၂၅။
အပ၊ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၆။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၆၀။

ဝရပုည (တိ) [ဝရ+ပုည] (၁) မြတ်သော
ဘုန်းရှိသော၊ သူ။ (ပု) (၂) မြတ်သော
ကုသိုလ်။ (၁) ဝရန္တိ ဝရပုညဿ၊ ဟတ္ထိက္ခ-
န္နေန အာသတော။ အ၊ ၂။ ၇၆။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊ ၅။
၃၄။ (-ဇာ၊ ၂။ ၂၃။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊ ၇။ ၆၈။) (ပု)
(၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝရပုညလက္ခဏ (န) [ဝရပုည+လက္ခဏ] မြတ်
သော ကုသိုလ်ပါရမီတော်တို့ကြောင့် (ဖြစ်
သော ယောက်ျားမြတ်၏) ၃၂-ပါးသော
လက္ခဏာဟော်ကြီး၊ ဂဝ-သော လက္ခဏာ
တော်ငယ်။ ပဿိယ ဝရပုညလက္ခဏ (ထေရီ။
၄၂၄) ၏ ဥတ္တမေဟိ ပုညသမ္ဘာရေဟိ နိဗ္ဗတ္တ-
မဟာပုရိသလက္ခဏံ ဒိသွာ။ ထေရီ၊ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၆၆။

ဝရပုထုလညဏ (တိ) [ဝရ+ပုထုလ+ညဏ]
မြတ်-ကြီးကျယ်ပြန့်ပြော-သော ညဏ်ပညာ
ရှိသော၊ သူ။ ဝရဘူရိမေဓေသ (က)-ကြည့်။

ဝရပုပ္ဖ (န) [ဝရ+ပုပ္ဖ] ကောင်းမြတ်သောပန်း။
ဘေသံ ဥပရိ တာဘံ တာဘံ ဒုဂ္ဂန္ဓာနိ ဝရပုပ္ဖါ-
ဒိနိ ပတိတာနိ ဘဝေယျ။ အံ၊ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၃၃၅။

ဝရပုရိသ (ပု) [ဝရ+ပုရိသ] ထူးမြတ်သော
ယောက်ျား။ ယောက်ျားမြတ်။ ဝရပုရိသာန
(အံ၊ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၁၄၉) ၏ ဝိသိဋ္ဌပုရိသာနံ ဥတ္တမပုရိ-
သာနန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၃၈။

ဝရပေါတ္တက (ပု၊ န) [ဝရ+ပေါတ္တက (-ပုသ+
ထ၊ သ၊ ဘတ္ထ-က။ ပုတ္ထ+အစိ၊ သကတ္ထ-က။
ထောမ နိဓိ)။] (၁) ကောင်းမြတ်သော
ပိုက်ဆံ လျော်ချည်ဖြင့် ရက်လုပ်အပ်သော
ပုဆိုး (အဝတ်)။ (တိ) (၂) ကောင်းမြတ်
သော ပိုက်ဆံလျော်ချည်ဖြင့် ရက်လုပ်အပ်
သော (ဆန်းကြယ်သောအခင်း)။ (၃) ကောင်း
မြတ်-လှပ-သော မာရုပ်။ (၁) ဝရပေါတ္တက-
ကမ္မလေ စ၊ လဘာမိ ဝိဝိဓေ အဟံ။ အပ၊ ၁။
၃၆၇။ (တိ) (၂) ဟေဋ္ဌာ ဝရပေါတ္တကံ စိတ္တတ္ထ-
ရဏံ အတ္တနုပေတွာ။ အံ၊ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၇၅။ (၃)
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝရပေါတ္တကစိတ္တတ္ထရဏ(န) [ဝရပေါတ္တက+စိတ္တ+
အတ္တရဏ] ကောင်းမြတ်-လှပ-သော အရုပ်
တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော-အခင်း - ခင်းနိုး
ပြောက်။ ဝရပေါတ္တကစိတ္တတ္ထရဏ (ဝိ၊ဋ္ဌာ၊ ၂။
၆၉) ၏ သိဗ္ဗိတွာ က : တဗ္ဗတ္ထရဏဝိကတိ။ ဝဇီရ။
၁၆၉။ ဝရပေါတ္တကစိတ္တတ္ထရဏန္တိ အနေကပ္ပ-
ကာရ ဥတ္တမရူပဝိစိတ္တတ္ထရဏံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၇၆။ ဝရပေါတ္တက စိတ္တတ္ထရဏန္တိ အနေကပ္ပ-
ကာရဏတ္ထိပုရိသာဒိဥတ္တမရူပဝိစိတ္တ အတ္ထရဏံ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၇။ တဿ အက္ခမနဋ္ဌာနေ ဝရ-
ပေါတ္တကစိတ္တတ္ထရဏံ အတ္ထရန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌာ၊ ၁။
၁၈၄။ (-အံ၊ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၂၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄။ ထေရီ၊
ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၉၅။)

ဝေပေါတ္တကတ္တရက (န) [ဝေပေါတ္တက+အတ္တ-
ရက] ကောင်းမြတ်-လှပ-သော အရုပ်တို့
ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော အခင်း၊ ခင်းနှိုး
ပြောက်။ တေ ခိပုံ ငုတမဏ္ဍလံ သဗ္ဗေတွာ
ရညော ပရပေါတ္တကတ္တရကံ သန္တရိတွာ။
ဇာ၊ ငွ၊ ၇။ ၁၀၁။

ဝေပုဝေသဘဂရ (ပ) [ဝေ + ပဝေ + သဘဂရ]
မြတ်သည်ထက်မြတ်- အမြတ်ဆုံးဖြစ်-သော
သမုဒ္ဒရာ။ မဟောဒဓိ ဝေပုဝေသဘဂရော...
ဝိကာရမာပဇ္ဇတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၁၀။

ဝေဗုဒ္ဓ (ပ) [ဝေ+ဗုဒ္ဓ] မြတ်သော ဘုရား၊
ဘုရားမြတ်။ တာနိံ ဝေဗုဒ္ဓါနံ မမ္မံ အဋ္ဌန္တံ
အရိယဂ္ဂုလာနံ သံသံ သမူဟန္တိ ယောဇနာ။
ထေရီ၊ ငွ၊ ၂။ ၂။

ဝေဗုဒ္ဓါသန (န) [ဝေဗုဒ္ဓ+အာသန] မြတ်သော
ဘုရားနေရာတော်။ ဝေဗုဒ္ဓါသနေ နိသီဒိတွာ။
ဒီ၊ ငွ၊ ၂။ ၂။ (-သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၃၆။ ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၃၄။
ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၂။ ၁။)

ဝေဘဏ္ဍ (န) [ဝေ+ဘဏ္ဍ+ဝရိတဗ္ဗံ လူ့စွဲ-
တဗ္ဗန္တိ ဝရံ၊ တဒမာ ဘဏ္ဍန္တိ ဝေဘဏ္ဍံ၊
ပါစိတံ၊ ယေ။ ၁။ ၁၄၉။] အလိုရှိအပ်-မြတ်-
အဖိုးများစွာထိုက်-သော-ဥစ္စာ-ဘဏ္ဍာ။
(က) ပုလဲ၊ ပတ္တမြားစသည်။ (ခ) သူတပါး
မယား။ (က) ဝေဘဏ္ဍ (ဝိ၊ ၂။ ၂၉၁) ၏
မုတ္တာမဏိဝေဠုရိယာဒိမဟဂ္ဂဘဏ္ဍံ။ ဝိ၊ ငွ၊
၃။ ၁၀၃။ (-ဒီ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၂၄။ သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၉၄။
အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၉၂။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၆။ ဇာ၊ ငွ၊ ၇။ ၁၂၀။
၂၄၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆၂။) (ခ) ဥတ္တမဘဏ္ဍ-
ထေရ်တို့ မနုဿေဟိ ပိယာယံတဿ ဝေ-
ဘဏ္ဍဿ ထေနကာ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၆။ ၁၄၄။

ဝေဘတ္တ (န) [ဝေ+ဘတ္တ] မွန်မြတ်သောသွမ်း။
တေန ခေါ ပန သမယေန ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု။

အတ္တနော ဝေဘတ္တာနိ ဂဟေတွာ။
ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၀။ (-ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၃၉။)

ဝေဘာဂ (ပ) [ဝေ+ဘာဂ] မြတ်သော-အဖိုး-
အစု-ဝေစု။ ယော ဝေဘာဂေါ၊ တံ တုမေ
ဂဏ္ဍထ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၃၃။ (-ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၇၄။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၄။ ကင်္ခါ၊ ငွ၊
သစ်။ ၂၀၅။)

ဝေဘာဝ (ပ) [ဝေ+ဘာဝ] (၁) ဆု၏အဖြစ်။
(၂) မြက်သည်၏ အဖြစ်။ (၃) ဣမေ ပဉ္စ
အတ္တာ ဝေဘာဝေန(အတ္တာဝဟနဘာဝေန၊
သိ၊ ဣ၊ မူ) ဣစ္စိတာ၊ ပေတ၊ ငွ၊ ၁။ ၂။
(၂) ဝေဝေဘာဝေန ဟိ တဿ ဝေဘာဝေါ
ဣစ္စိတော။ ဒီ၊ ငွ၊ ၂။ ၁။

ဝေဘူရိမေသေ (တိ) [ဝေ+ဘူရိ+မေဓာ=
ဝေဘူရိမေဓာ + သ] (က) မြေကြီးကဲ့သို့
ပြန့်ပြောသည့်မြတ်သောဉာဏ်ပညာရှိသော၊
မြတ်-ကြီးကျယ်ပြန့်ပြော-သော ဉာဏ်ပညာ
ရှိသော၊ သူ။ (ခ) ဟုတ်မှန်သည်၌ အလွန်
မွေ့လျော်သည့်မြတ်သောပညာရှိသော၊ သူ။
(က) ပပေါတိ ဗောဓိံ ငေဘူရိမေဓေသော။
ဒီ၊ ၃။ ၁၂၆။ (-၂။ ၁၂၉။ စူဠနိ၊ ၃။) ဝေ-
ဘူရိမေဓေသော (ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၁၀) တိ ဝေပုထု-
လဉာဏော၊ ဘူရိတိ ပါ ဘူမိ၊ ဘူမိဝိယ
ပတ္တဝေဝေပညောတိ အတ္ထော။ ဝိရီ၊ ၄၅။
(-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃။ ၁။ ဝိမတိ၊ ၇။ ၀။) (ခ) ဝေ-
ဘူရိမေဓေသော (သုတ္တနိ၊ ၄၃၀) တိ ဥတ္တမ-
ဝိပုလပညော၊ ဘူတေ အဘိရတဝေပညော
ဝိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။

ဝေဘူသန (န) [ဝေ+(ဘူသ+ယု=)ဘူသန]
မြတ်သော အဆင်တန်သာ။ ဝိနုဇမာနာ
ဝေဘူသနေတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွ၊ ၃။ ၇။

ဝေရဘောဇန (န) [ဝေရ+ဘောဇန] မှန်မြတ်
သော-ဘောဇန- အစာ - ထမင်း-အုမ်း၊
ဝေရဘောဇနံ ဘုဉ်တော ဥပေါသထင်္ဂါနိ
အဓိဋ္ဌာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၂၄။ အပါ
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၁။ ဇ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁။
အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၁။

ဝေရမံသ (န) [ဝေရ+မံသ] မှန်မြတ်သောအသား။
အထ ခေါ် သော ဝေရဂါမာဏိကော
မံသေ ပက္ခေ ဝေရမံသာနိ ဂဗဟတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃၉၀။ (- အပါ၊ ၁။ ၂၇။ မိလိန္ဒ၊ ၃၁၅။ သံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၇-ဂ။)

ဝေရမဓုရမံသ (န) [ဝေရ+မဓုရ+မံသ] ကောင်း
မြတ် ချိုမြိန်သော အသား။ တဒါ သော
နေသာဓေါ ဘဂဝန္တံ ဒိသ္မာ။ဝေရမဓုရ
မံသံ အဒါသိ။ အပါ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၃။

ဝေရမန္တာတု (ပု) [ဝေရ+မန္တာတု] ဝေရမန္တာဘု-
မည်သော-မင်း၊ ဝေရမန္တာတ်မင်း။ မန္တာဘုဿ
ဝေရမန္တာဘာ၊ ဝေရမန္တာဘုဿ ဥပေါသထော။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၅။ မန္တာဘုဿ
ပုတ္တော ဝေရမန္တာတာ နာမ ဝေရမန္တာဘုဿ
ပုတ္တော ဝေရေ နာမ။ ဇ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၃၁။

ဝေရမန္တာတုနာမက (တိ) [ဝေရမန္တာတု+နာမ+
က] ဝေရမန္တာဘု-ဝေရမန္တာတ်-အမည်ရှိသော။
တဿ သူနု မဟာဘေဇော၊ ဝေရမန္တာတု-
နာမကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။
၅၅။

ဝေရမာန (တိ) [ဝေရ+အ+မာန] တောင့်တ
တတ်သော။ ကိဿ သဗ္ဗဿ ဝေရမာနာ
မာနော ဝရံ ဝေရေ။ ပေတ၊ ၁။ ၅၇။ ဝေရမာနော
ပဉ္စယမာနော ကိဿ ကိဒိသံ ဝရံ ဝေရ-
ယျာသိ။ ပေတ၊ ၅။ ၂၀။

ဝေရမာသန (န) [ဝေရ+အာသန။ မ-အက္ခရာ
လာ။] မြတ်သောနေရာ။ ဩဘာသယန္တော
လောကဂ္ဂေါ နိသိဒိ ဝေရမာသနော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၉၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊ ၃၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁။

ဝေရမုတ္တသဒိသ (တိ) [ဝေရ + မုတ္တ + သဒိသ]
မြတ်သော ပုလဲနှင့်တူသော။ ဝေရမုတ္တသဒိ-
သာနံ ဓာတုနံ ပူရေတော အဒါသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ၆၃။

ဝေရယတိ (ကြိ) [ဝေရ+ဏယ+တိ။ ဝေရယတိ
ဝါရယတိ(ကာ၊ကြိ)-:ဝံ။] အသိုရှိ-တောင်
တ-၏။ ဝေရ-ဣတ္ထာယံ။ ဝေရေတိ၊ ဝေရယတိ။
နိတိ။ ဓာဘူ။ ၃၃၅။

ဝေရယာစနကထာ (ထိ) [ဝေရ+ယာစန+ကထာ]
ဆုကို-တောင်းဆို-ရာကြောင်း-စကားရပ်။
ဝိနယပိဋက၊မဟာ-ဝဂ္ဂပါဠိ၊ ဂ-ခန္ဓက။ ဝေ-
ယာစနကထာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၂-၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀၁။
ဝဇီရ၊ ၄၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၉။ (အခါတပါး
ဇီဝကသည် စက္ခုပဇ္ဇောတမင်းထံမှ ရရှိသည့်
ပုဆိုး အစုံတစ်ထောင်နှင့် သိဝိတိုင်းဖြစ်ပုဆိုး
တစ်စုံကို ယူဆောင်ကာ ဘုရားရှင်ထံသွား၍
သိဝိတိုင်းဖြစ် ပုဆိုးတစ်စုံကို ဘုရားရှင်အား
လှူ၍ ကျန်ပုဆိုး အစုံတစ်ထောင်ကို သံဃာ
တော်အား လှူကာ သံဃာတော်အားလည်း
“ဂဟပတိစိဝရ”ခေါ် လူဒါယကာတို့ လှူ
ဒါန်းသည့် သင်္ကန်းကို ခွင့်ပြုတော်မူရန်
ဆုတုဖြစ် ဘုရားရှင်ထံ တောင်းဆိုရာ စကား
ရပ်။ (-ဝိ၊ ၃။ ၃၉၂။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၁၁-တို့၌
အကျယ်ရှု။)

ဝေရယုဝေတိ (ထိ) [ဝေရ+ယုဝေတိ] မြတ်သော
မိန်းမပျို၊ လှပတင့်တယ်သော မိန်းမပျို။
ဝေရယုဝေတိယော မဓုရဂုတိနိ တုရိယာနိ
ဂဟေတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊ ၃၂၉။

ဝရရတန (န) [ဝရ+ရတန] မွန်မြတ်သော ရတနာ။ ရတနဝဏ္ဏနန္ဒိ သတ္တန္တဗ္ဗိ ဝရရတနာနံ။ အံ၊ ငွါ၊ ၂၊ ၂၀၉။ (-ဇာ၊ ငွါ၊ ၆၊ ၃၆။ အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၀၇။)

ဝရရထ (ပု) [ဝရ+ရထ] မြတ်သော ရထာ။ ရထားမြတ်။ ဝရရထံ သမလက်ရိတွာ စတ္တာရော မင်္ဂလသိန္ဓဝေ ယောဇေတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွါ၊ ၃၂၆-၇။

ဝရရဇဂဟ (န) [ဝရ+ရဇ+ဂဟ] မြတ်သော - ရာဇဂြိုဟ် - ပြည် - မြို့။ မြတ်သော (မန္တာတ်၊ မဟာဂေါရိန္ဒ စသော) မင်းကိုသည် သိမ်းဆည်း - သိမ်းပိုက် - စိုးစံ - အပ်သောမြို့။ အသ ရာဇဂဟံ ဝရရဇဂဟံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွါ၊ ၃၃၅။

ဝရရဗိရထိရက္ခဗုရဝရတ္တ (တိ) [ဝရ+ရဗိရ+ထိရ+က္ခဗုရ+ဝရတ္တ] မြတ် - တင့်တယ် - မြဲမြံ ခိုင်ခံ့ - ရထာ - စမ်းပိုး၌ တပ်အပ် - သော သားရေ လွန်ကြီးရှိသော။ ဝရရဗိရ ထိရက္ခဗုရဝရတ္တ... ဝရရထံ သမလက်ရိတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငွါ၊ ၃၂၆။

ဝရရောဇ (ပု) [ဝရ+ရောဇ] (က) (ဂေါတမ ဘုရားရှင်လက်ထက်) ဝရရောဇ - မည်သော မင်း။ (ခ) (ကမ္ဘာဦး မဟာသမ္မတမင်း၏ အသက်အနွယ်) ဝရရောဇ - မည်သော မင်း။ (က) အညတိတ္ထိယာပိ ဝရရောဇဿ သဟဿံ ဒတွာ သမဏဿ ဂေါတမဿ အဝဏ္ဏံ ဂဿေဟိတိ ဥယျောဇေသံ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂၊ ၂၄၉။ ဝရရောဇော နာမ တသ္မိံ ကာလ ကော မတ္တိယော။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂၊ ၂၂၃။ (ခ) ပဌမကပ္ပိကာနံ ကိရ ရညော မဟာသမ္မတဿ ရောဇော နာမ ပုတ္တော အဟောသိ၊ ရောဇဿ ဝရရောဇော၊ ဝရရောဇဿ ဂလျာဏော။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၃၀။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၂၊ ၁၇။ (-ဇာ၊

ငွါ၊ ၂၊ ၂၀၁။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၃၊ ၄၃၁။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၀၁။ သိ၊ ငွါ၊ သစ်၊ ၂၊ ၂၅၆-၇။)

ဝရလက္ခဏ (တိ) [ဝရ+လက္ခဏ] (၁) မြတ်သော လက္ခဏာရှိသော။ သူ။ (န) (၂) မြတ်သော လက္ခဏာ။ (၁) တမဒ္ဒသာသိ သမ္ပုဗ္ဗိ သိဒ္ဓတ္ထံ ဝရလက္ခဏံ။ အပါ၊ ၁။ ၁၉၀။ ထေရ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၄၄။ (န) (၂) စာရူပဗ္ဗင်္ဂီတိ စာရူနာ ပုဗ္ဗင်္ဂေန ဝရလက္ခဏေန [ဥရုလက္ခဏေန (က) မူ] သမန္နာတေ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၇။ ၂၄၄။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

ဝရလက္ခဏာစိတ (တိ) [ဝရလက္ခဏာ+စိတ] မြတ်သော လက္ခဏာတော်ရှိဖြင့် - စိခြယ် - မှမ်းမံ - တန်ဆာဆင် - အပ်သော။ ဗြာဟ္မဏိ ဘဂဝတော ဝရလက္ခဏာစိတံ ဗျာမပ္ပဘာ - ပရိက္ခိတ္တံ ချံ ဝိသွာ။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၂၊ ၂၅၇။

ဝရလက္ခဏနိပုတ္တိ (ထိ) [ဝရလက္ခဏ+နိပုတ္တိ] မြတ်သော လက္ခဏာတော်၏ - ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ခြင်း။ ကေက္ခန္ဓညော နာမ မာဏဝေါ ဗောဓိသတ္တဿ ဝရလက္ခဏနိပုတ္တိံ ဩလော - ကေတွာ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၆၆။

ဝရလက္ခဏဘူသိတ (တိ) [ဝရလက္ခဏ+ဘူသိတ] မြတ်သော လက္ခဏာတော်ဖြင့် - တန်ဆာ ဆင်အပ် - တင့်တယ် - သော။ သူ။ သတ္တနေတ္ထ - မနောဟာရိ၊ ဝရလက္ခဏဘူသိကော။ အပါ၊ ၂။ ၁၁၃။

ဝရလက္ခဏဝိစိတြ (တိ) [ဝရလက္ခဏ+ဝိစိတြ] မြတ်သော လက္ခဏာတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ် သော။ ဝိစိတြဝဋ်လိကာ ဿ သောဘရေတိ ဟတ္တာပိဿ ဝရလက္ခဏဝိစိတြာဟိ ပဝါ - လင်္ကုသဒိသာဟိ ဝဋ်လိဟိ သမန္နာဂတာ သောဘန္တိ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၅။ ၂၁၇။

ဝရဲလက္ခဏသမ္ပတ္တိ (ထိ) [ဝရဲလက္ခဏ + သမ္ပတ္တိ] မြတ်သော လက္ခဏာတော်-ပြည့်စုံ-လုံ လောက်-ခြင်း။ ကောဏ္ဍညော နာမ မာဏ-ဝေါ ဗောဓိသတ္တဏံ ဝရဲလက္ခဏသမ္ပတ္တိ ဩလောကေတွာ။ အပါဠာ ၁။ ၆၆။

ဝရဲလာဘန (န) [ဝရဲ + လာဘန] ဆုကို ရစေ ခြင်း။ မယံ မာတု စန္ဒာဒေဝိယာ ဝရဲလာ-ဘနဝသန [ဝရဲယာစနဝသေန (က) မှ] လဒ္ဒံ သတ္တာဟံ မမ သေတစ္ဆတ္တံ ဓာရယိတွာ။ စရိယာ ၄။ ၂၁၆။

ဝရဲလာဘိ (တိ) [ဝရဲ + လာဘိ - ထိ - နှ့် ဝရဲလာ-ဘိနိ။] (က) ကောင်းမြတ်သော ဝတ္ထုကို - ရလေ့-ရခြင်း-ရှိသော။ (ခ) အလိုရှိ - တောင်တ - အပ်သော ဝတ္ထုကို - ရလေ-ရခြင်း-ရှိသော။ သူ။ ဝရဲယ ခါတာ ဝရဲ-လာဘိ ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၄၄။

ဝရဲဝဂ္ဂ (ပု) [ဝရဲ + ဝဂ္ဂ] မြတ်သော - ဝဂ် - သုတ် တို့၏အပေါင်းအစုမကီကော တထာ ကစ္စာ-နော ဝရဲဝဂ္ဂေ။ မ၊ ၂။ ၂၃၅။ (-ပဋိသံ။ ၂၀၂။ သုတ္တနိ။ ၄၅၂။)

ဝရဲဝဏ္ဏယောဂ (ပု) [ဝရဲ + ဝဏ္ဏ + ယောဂ] မြတ်သောအဆင်းနှင့်-ယှဉ်- ပြည့်စုံ-ခြင်း။ ဝရဲဝဏ္ဏိနိ-ကြည့်။

ဝရဲဝဏ္ဏာဘ (တိ) [ဝရဲ + ဝဏ္ဏ + အာသာ] မြတ် သောအဆင်းအရောင်- နှင့် ပြည့်စုံ- ရှိ- သော။ သူ။ ဝရဲဝဏ္ဏာဘေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၁၂) ထိ ဝရဲယ ဝဏ္ဏာဘာယ သမန္နာဂတေ။ ဇာ၊ ၄။ ၇၄။

ဝရဲဝဏ္ဏိ (တိ) [ဝရဲဝဏ္ဏ + ဤ။ ထိ - နှ့် ဝရဲဝဏ္ဏိနိ။] မြတ်သောအဆင်းရှိသော။ သူ။ ဝရဲဝဏ္ဏိနိ- ကြည့်။

ဝရဲဝတ္ထ (န) [ဝရဲ + ဝတ္ထ] မြတ်သော - အဝတ် အထည် - ပုဆိုး။ ဂန္ဓစုက္ကာဒီဟိ နုတွာ ဝရဲ- ဝတ္တာနိ နိဝါသေတွာ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၅။ (-အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၂။)

ဝရဲဝတ္ထနိဝတ္ထ (တိ) [ဝရဲဝတ္ထ + နိဝတ္ထ] မြတ်- သော - အဝတ်အထည် - ပုဆိုး - ကို ဝတ်ဆင် သော။ သူ။ ရညော ပုရောဟိတော... မာလံ ပိဋ္ဌန္တိတွာ ဝရဲဝတ္ထနိဝတ္ထော နဂရံ ပါဝိသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၁၀။

ဝရဲဝါဒီ (တိ) [ဝရဲ + ဝါဒီ + ဤ။ ဝရဲ + ဝါဒီ + ဤ။ ထိ - နှ့် ဝရဲဝါဒီနိ။] မြတ်သော တရားကို - ဟောကြား - မိန့်ဆို - လေ့ရှိသော။ သူ။ ပူဇံ တောဒီသံ ရမံ ကာရေတွာ ဝရဲဝါဒီနော။ အပါ၊ ၂။ ၂၆၀။ ထေရ်၊ ၄။ ၇၂။

ဝရဲဝါရဏ (ပု) [ဝရဲ + ဝါရဏ] (က) မြတ် သော ဆင်ပြောင်။ (ခ) မြတ်သော ဂန္ဓ မည်သော ဆင်ပြောင်။ (က) ရာဟုလ- ဆဒ္ဓေါ စ ဝရဲဝါရဏသ ပစ္စတော နိက္ခန္တဂဇ- ပေါတကော ဝိယ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၉၁။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၁၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။) (ခ) ဘဂဝတော ဟိ ဝရဲဝါရ- ဏဏေဝ ကောသောဟိတံ ဝတ္ထုယံ သုဝဏ္ဏ- ဝဏ္ဏံ ပဒုမဂဗ္ဗသမာနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။ ဝရဲဝါရဏသေဝါတိ ဝရဲဂန္ဓဟတ္ထိ- နော ဣဝံ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၇၆။

ဝရဲဝါရိဝဟ (တိ) [ဝရဲ + ဝါရိ + ဝဟ] မြတ်သော ရေကို ဆောင်တတ်သော (ရေအယဉ်)။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝရဲဝါရိဝဟေယသ (တိ) [ဝရဲဝါရိဝဟ + ဩယ + သ] မြတ်သောရေကို ဆောင်တတ်သော ရေအယဉ် - နှင့် ပြည့်စုံ - ရှိ - သော။ ဝရဲဝါရိ- ဝဟေယသ (ဇာ၊ ၁။ ၃၅၉) ထိ ဝရဲဝါရိ- ဝဟေန ဩယေန သမန္နဂတေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆။

ဝရဝိမုတ္တိ (ထိ) [ဝရ+ဝိမုတ္တိ] မြတ်သောဝိမုတ္တိ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ဘူသော ဝိမုတ္တိ၊ (မြတ်သော ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သည့်တရား။) ဥပမာယနယုဇ္ဇန္တိ၊ သတ္ထု ဝရဝိမုတ္တိယာ။ ထေရ၊ ၃၄၆။ ထေရ၊ ၄၅၊ ၂။ ၃၉၇။ သတ္ထုဝရ-ဝိမုတ္တိယာ အဂ္ဂပလဝိမုတ္တိယာ။ ထေရ၊ ၄၅၊ ၂။ ၄၀၅။

ဝရသံဝတ္တဋ္ဌာန (န) [ဝရ+သံဝတ္တ+ဋ္ဌာန] “သံဝတ္တမာနေ” ဟူသော ပါဠိမှန်ရှိသင့်၏။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၇၂။ ကြည့်။ ဝရသံဝတ္တဋ္ဌာနော သုဒ္ဓန္တိပိ ပဌန္တိ။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၇၂။

ဝရသဒ္ဓ (ပု) [ဝရ+သဒ္ဓ] ဝရ-ဓာတ်-သဒ္ဓါ။ ဣဓ ဝရသဒ္ဓေါ “သာမံ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓတ္တာ သမ္ပုဇ္ဈေါ” တိ ဝစနတော ပစ္စေကဗုဒ္ဓိပိ သင်္ဂယန္တိ။ ဝ၊ ၇။ ၁၇။ ဝရသဒ္ဓဿ ဣစ္စာယံ ဝတ္တမာနတ္တာ အာဟာ “ဣစ္စာ ပေယျာ” တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၃။

ဝရသမာပတ္တိ (ထိ) [ဝရ+သမာပတ္တိ] မြတ်သော သမာပတ်။ ကဿင်္ဂိ ဝရသမာပတ္တိယော၊ အဋ္ဌ ဒေဝိ နရာသဘော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ၄။ အပါ၊ ၁။ ၃၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၄၇-၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။

ဝရသမ္ပုဋ္ဌိစန္ဒနသီသ (န) [ဝရ+သမ္ပုဋ္ဌိစန္ဒန+သီသ] ဆု-ခံယူ-လ-ကံ-ခြင်းကို-အဦးမူ-ပဓာန ပြု-ခြင်း။ သက္ကဿ ဥပသကံပိတွာ ဗောဓိ-သတ္တဿ အဇ္ဈာသယဇာနနံ ဝရေန ဥပနိ-မန္တနာ ဗောဓိသက္ကဿ ဝရသမ္ပုဋ္ဌိစန္ဒ-သီသေန။ ဝရိယာ၊ ၄။ ၂၅။

ဝရသမ္ပုဇ္ဈ (ပု) [ဝရ+သမ္ပုဇ္ဈ] ဝရဗုဒ္ဓ-ကြည့်။ သောဘိတော ဝရသမ္ပုဇ္ဈေါ၊ သိဟာရာမဗိ နိဗ္ဗုတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၆။

ဝရသယန (န) [ဝရ+သယန] မြတ်သော အိပ်ရာ။ သိရိဂဗ္ဘံ ပဝိသိဘ္ဘာ ဝရသယနေ နိပန္နကာသေ ပန ဒဿေန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၇။

ဝရသယနာသန (န) [ဝရ+သယန+အာသန] မြတ်သောအိပ်ရာ-နေရာ။ သိရိဂဗ္ဘေ ဝရ-သယနာသနေသု နိပဇ္ဇိတုာပိ နိသိဒိတုာပိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၃။

ဝရသရီရ (တိ) [ဝရ+သရီရ] မြတ်သော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော။ အသိတာနုဗျဉ္ဇနဝိရာဇိတံ ဝရသရီရံ..... ဒသ သဟသိဒေဝဂဏပရိဝုတံ ဘဂဝန္တံ အဒ္ဓဿ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၇၇။

ဝရသလာကဒါယက (တိ) [ဝရ+သလာက+ဒါယက။ ထိ-၌ -ဒါယိကာ၊] မြတ်သော စာရေးတံ (ဆွမ်း) ကို ပေးလှူတတ်သော။ သူ။ အပရဘာဂေ ကေရော ကေဿ ဝရသ-လာကဒါယကဿ သလာကဘတ္တံ မေတ္ထိ-ယဘူမဇကောနံ ဘိက္ခုနံ ဥဒ္ဓိသိ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။

ဝရသာဂရ (ပု) [ဝရ+သာဂရ] မြတ်သော သမုဒ္ဓရာ။ ဝရသာဂရမည်သော သမုဒ္ဓရာ။ တတိယံ အဝိရဝတိယံ၊ စတုတ္ထံ ဝရသာဂရံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။

ဝရသာဂရပမ (တိ) [ဝရသာဂရ + ဥပမာ] မြတ်သော သမုဒ္ဓရာလျှင် ဥပမာရှိသော။ သုဂတ္ထိရတ္တာ ဝရသာဂရပမာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၁၆။

ဝရသာဋကယုဂ (ပု၊ န) [ဝရ+သာဋက+ယုဂ] ကောင်းမြတ်သော ပုဆိုး-အစုံ-တစ်စုံ။ သော ကိရ ဝရသာဋကယုဂံ ဩမုဉ္ဇန္တော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။

ဝရသာသန (န) [ဝရ+သာသန] မြတ်သော-
အဆုံးအမ-သာသနာ။ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓါ ကုလ-
ပုတ္တံ---သတ္တု ဝရသာသနေ ပဗ္ဗဇန္တိ။
အံ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၃။

ဝရသိန္နဝ (ပု) [ဝရ+သိန္နဝ] မြတ်သောသိန္နော
မြင်း။ အာဇညော ဝရသိန္နဝေါ ဝေဂံ
ကဏေတိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၉၇။

ဝရသိန္နဝလောဟကကုလ (တိ) [ဝရသိန္နဝ+
လောဟက+ကုလ] မိုးတိမ်၌ ကျက်စား
သော လောဟကမည်သော မြတ်သော
သိန္နောမြင်းမျိုး-ရို-ကိုစီး-သော မြင်းတပ်
မြတ်သော သိန္နောမြင်းမျိုး၌ ဖြစ်သော
လောဟကမြင်းကို စီးသောသူရဲ။ ဇာတ်ဝတ္ထု။
ဟယဂ္ဂမာလိဘိတိ အဂ္ဂဟယမာလိဟိ ဝရ-
သိန္နဝလောဟကကုလေဟိ အဿာနိဂေ-
ဟိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၉၉။

ဝရသိပ္ပ (န) [ဝရ+သိပ္ပ] ကောင်းမြတ်သော
အတတ်ပညာ။ ဣမေသံ သန္တိကေ ဝရသိပ္ပ-
ဘဝိဿတိ တံ ဥဂ္ဂက္ခိယာမိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၄။ ၂၉၇။

ဝရသီလဓမ္မ (ပု) [ဝရ+သီလ+ဓမ္မ] မြတ်သော
သီလအကျင့်။ ဖေ ဟိ ပဉ္စ ဝရသီလဓမ္မေ၊
[သီလဓမ္မေ၊ (သျှာ)ဝေရမဏိဓမ္မေ (က)
မ္မ] ရက္ခိံ သု။ သုတ္တံနိ၊ ငွ၊ ၂။ ၅၀။

ဝရသီလသမန္နာဂတ (တိ) [ဝရသီလ+သမန္နာ
ဂတ] မြတ်သော သီလနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။
ဝရသီလသမန္နာဂတေသု မာတာပိတုသု
ဝိယ အတိဝိဿတ္ထာ မနုဿာ အဟေသံ။
သုတ္တံနိ၊ ငွ၊ ၂။ ၅၁။

ဝရသေနာသန (န) [ဝရ+သေနာသန] မြတ်
သော ကျောင်း၊ အိပ်ရာနေရာ။ တသ္မာ ကေ
ဝါ ဒွေ ဝါ ဝရသေနာသနာနိ ဌပေတု။

ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၄၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၂။
(-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀။)

ဝရသေနာသနရက္ခက (န) [ဝရသေနာသန+
ရက္ခက] မြတ်သောကျောင်း၊ အိပ်ရာနေရာကို
စောင့်ရှောက်ခြင်း။ “ဝရသေနာသနရက္ခ-
ကတ္တာယ ဝိဿဇေတော ပရိဘုဉ္ဇိဘုံ ဝဇ္ဇတိ”
တိ ဂရုဘဏ္ဍဝိနိစ္ဆယေ ဝုတ္တော။ ဝဇ္ဇိ၊ ၅၇၇။

ဝရသေယျာ (ထိ) [ဝရ+သေယျာ] မြတ်သော
အိပ်ရာ။ တေန ခေါ ပန သမယေန သဗ္ဗ-
ဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု။ ဝရသေယျာယော ပလိဗုဇန္တိ-
န္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃၁၆။ ၃၂၅။ ၃၃၄။

ဝရဿု (ကြိ) [ဝရ + အ + သု] ယူလော့။
ပုံဿတိ ဝရဝတ္ထာဘေ။ ဝရဿု ဒဿဓာ ဝခရ၊
ဇာ၊ ၂။ ၃၁၂။ ပထဝိံသံ ဂဟေတဗ္ဗေ
ဟတော ဝရဿု ဂဏ္ဍဿု။ ဇာ၊ ငွ၊ ၇။ ၂၄၄။

ဝရဟ (န) [ဝရဟ+အ။ ဓာန်၊ ငွ၊ ၆၃၅။ ဗဟ်-
သံ။ ဗရဟ-ပြာ။ မယူရပိဉ္စ။] မြီးမွေး၊
ဥဒေါင်းမြီးစည်း။ သိခဏ္ဍော ဝရဟံ စေတ၊
ကလာပေါပိဉ္စမပျံထ။ ဓာန်၊ ၆၃၅။

ဝရဟတိ (ကြိ) [ဝရဟ+အ+တိ။] (၁) ပြ-
ဓာန်း၏။ (၂) ဆဲခရး၏။ (၃) ညှဉ်းဆဲ၏။
(၄) ယူ၏။ ဝရဟ ဝလဟ ပဓာနိယေ ပရိ-
ဘာသနဟိံသာဒါနေသု စ။ ဝရဟတိ။ ဝလ
ဟတိ။ ဝရာဟော။ နိတိံ၊ ဇာတု။ ၁၉၆။

ဝရဟတ္ထိပိဋိ (ထိ) [ဝရဟတ္ထိ+ပိဋိ] မြတ်သော
ဆင်၏ ကျော-ကျောစက်-ကုန်း။ နာဂမာရ-
ဟိတိ ဝရဟတ္ထိပိဋိံ အဘိရဟိံ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၇။
၃၇၃။

ဝရဟတ္ထိ (ပု) [ဝရ+ဟတ္ထိ] မြတ်သော ဆင်။
ဝရဟတ္ထိပိဋိ- ကြည့်။

ဝရဟယတိ (ကြိ) [ဝရဟ+ဏယ+တိ+နိတိ၊ ဓာတု။၃၄၉။] ညှဉ်းဆဲ၏။ ဝရဟ ဟိသဇယံ ဝရဟေတိ၊ ဝရဟယတိ၊ ဝရာဟော။ နိတိ၊ ဓာတု။၃၄၉။

ဝရဟယဒမကုသလ (တိ) [ဝရ+ဟယ+ဒမ +ကုသလ]မြတ်သော (ဆုံးမထိုက်သည့်) မြင်းတို့ကို ဆုံးမခြင်း၌-လိပ္ပာ- ကျွမ်းကျင် -သော၊ သူ။ ဝရဟယဒမကုသလော (ထေ ၇။ ၂၇၉)တိ ဥတ္တမာနံ အဿဒမ္မာနံ ဒမနေ ကုသလော။ ထေရါဠ။၂။၆၆။

ဝရဟိသ(န) [ဝရဟ+ဣသ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၁။၂။ဗရိ ဟိသ-ဖြစ်သင့်သည်။ ဗဟိသံ-သံ။] သမန်း မြက်။ကုယော ဝရဟိသံ ဒဗ္ဗော၊ ဘူတိနကံ တု ဘူတိနံ။ ဓာန်။၆၀။၂။

ဝရဟိ(ပု) [ဝရဟ+ဤ။ ဓာန်၊ဋီ။၆၃၄။ဗဟိနံ-သံ။ ဗရဟိ၊ ဗရဟိဏ-ပြာ။ထိ-၌ ဝဟိနံ။ ဗရ ဟိ-ရှိသင့်၏။] ဥဒေါင်း။ မောရော မယူ- ရော ဝရဟိ။ ဓာန်။၆၃၄။

ဝရဟေတိ(ကြိ) [ဝရဟ+ဏေ+နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၄၉။] ဝရဟယတိ-ကြည့်။

ဝရာက (ထိ၊ ပု) [ဝရ+က။ဏှာဒိ။၁၃။ ဝရ+ အာက။ ထိ-၌ ဝရာကာ၊ ဝရာကိ။ (တိ) ဝရာက၊ ထိ-၌ ဝရာကိ-သံ။ဝရာဂ၊ ဝရာယ- ပြာ။အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ယုတ်ညံ့ဆော၊သူ။ (၂) ဆင်းရဲသော၊သူ။ (၃) အထီးကျန်- ခိုကိုးရာမဲ့-သော၊သူ။ (၄) ဣမသ္မိံ ယေဝ ရာဇဂဟေ မနုဿဒလိဒ္ဓေါ အဟောသံ မနုဿ ကပဏော မနုဿဝရာကော။ သံ၊၁။ ၂၃၃။ မနုဿဝရာကောတိ မနုဿလာမကော။ သံ၊၄။ ၁။၃၁၉။ (၂) ဒေဗျုဝဗ္ဗော စ မေ နတ္ထိ၊ ဝရာကော ဘတကော အဟံ။ အပါ ၁။၈၅။ အဟံ ဝရာကော ဒုက္ခိတော ဘတကော

ဘတိယာ ဝိဝနကော။ အပါ၊ဠ။၂။၄၁။ (၃) အဟော ဒါနံ ဝရာကိယာ။ကဿပေ သပ္ပတိ- ဋ္ဌိတံ။ဝိမာန။၂။၅။ဝရာကိယာတိ ကပဏိယာ။ ဝိမာန၊ဠ။၉၃။ဝရာကိယာ (ဇာ၊၁။၂၇၈) တိ ကပဏာယ။ ဇာ၊ဠ။၄။၂၅၈။

ဝရာဇေတ္တကံသရာဘိဗုမ (တိ) [ဝရ+အစလ+ (ဥ+တဂံ=) ဥတ္တကံ+သရ +အဘိဗုမ] မြတ်သည်ဖြစ်၍ မတုန်မလှုပ် စိုက်ဆောက် အပ်သော အိမ်တို့ဖြင့် အလွန်မွေ့လျော်ပူယ် -ကောင်း-ရာဖြစ်-သော။ ဝရာဇေတ္တကံသ ရာဘိဗုမေ [ဝရာဇေတ္တကံသရာဘိဗုမေ (က) မှ။]။ ကဒါ၊ဠိ၊သစ်။၄၈၇။

ဝရာဒါယိ (တိ) [ဝရ+ အာ+ ဒါ+ဏိ။ထိ-၌ ဝရာဒါယိနိ။] (က) မြတ်သည်ကို ယူ- လေ့ရှိ-တတ်-သော၊သူ။ (ခ) တောင့်တ အပ်သော ဝတ္ထုကို ယူ-လေ့ရှိ-တတ်- သော၊သူ။ (ဂ) ရောဒါယိ (အံ၊၂။၇၀)တိ ဥတ္တမဿ ဝရဿ အာဒါယကော။ အံ၊ဠ။၃။ ၃၀။ (၃) သာရာဒါယိ စ ဟောတိ ဝရာဒါ- ယိ(အံ၊၃။၃၆၅)တိ သာရဿ စ ဝရဿ စ အာဒါယကော ဟောတိ။ အံ၊ဠ။၃။၃၂၃။ (-သံ၊ ၂။၄၄၆။ အံ၊၂။ ၇၁။)

ဝရာနိသံသ (ပု) [ဝရ + အာ နိ သံသ] ဆု ဂ-ပါး၏-အကျိုး -အာနိသင်။ တထာ- ဂတံ အဠ ဝရာနိ ယာစသိတိ ပုစ္ဆိတော တာယ ဝရာနိသံသေ ကထိတေ၊ ဇာ၊ဠ။၄။၃၁၅။

ဝရာမိ (ကြိ) [ဝရ+အ+မိ+နိတိ၊ဓာတု။၁၅၄။] ယူ၏။ ဧတံ ဝရာနံ ပဌမံ ဝရာမိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄၂။ ဇာ၊ဠ။၅။၅၃၇။

ဝရာရိသံ (န) [(ဝရ+ဣသိ=) ဝရဣသိ ကျ။ အလယ်၌ ဣ-ကို-အာ-ပြု၊ငိုလာ။ကစွန်း။ ၄၀၄။] မြတ်သော ရသေ့၏အဖြစ်။ မဇ္ဈ

ဝိကာရော တာဝ ဝရာရိသံ၊ ပရာရိသံ၊
ဣစ္စေဝမာဒိ။ ကစ္စည်း။ ၄၀၄။

ဝရာဇောဟ (တိ) [ဝရ+အာရောဟ] (၁)
မြတ်သော အလုံးအရပ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊
သု။ (မိန်းမမြတ်)။(ပ) (၂) မြတ် သော
ယာဉ်၊ မြတ်သော စီးတော်ဆင် ဟူသော
ယာဉ်။ (၁) နှုန မဒ္ဒိ ဝရာရောဟ၊ ရာဇ-
ပုတ္တိ ယသထိနိ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅၉။ ဇာ၊ ၅။ ၇။
၃၄၅။ စရိယာ၊ ၅။ ၉၄။ ဣတိ မဒ္ဒိ ဝရာရောဟ
(ဇာ၊ ၂။ ၃၆၂)တိ ဘိက္ခဝေဝံ သာ ဥတ္ထမ-
ဂ္ဂပဓရာ ဝရာရောဟ။ ဇာ၊ ၅။ ၈။ ၃၅၁။ ဝရာ
ရောဟော ဣမာ မတ္တ ကာသိနိ ဝရဝတ္ထိနိ။
ဓာန် ၂၃၄။ (ပ) (၂) ကုဗ္ဗရော တေ
ဝရာရောဟော ၊ နာနာရတနကပ္ပနော ။
ဝိမာနာ၊ ၅။ ဝရာ အဂ္ဂေါ ဓသဋ္ဌော အာရော-
ဟောတိ ဝရာရောဟော၊ ဥတ္ထမယာနန္တိ
ဝုတ္တိ ဟောတိ။ ဝိမာနာ၊ ၅။ ၃၀-၁။

ဝရာဝရ (တိ) [ဝရ+ဝရ။ ဝရ+အဝရ။] (က)
ကောင်းမြတ်သည်ထက် ကောင်းမြတ်သော။
(ခ) ကောင်း၊ မကောင်းသော။ (က) အဝ-
ယန္တိ ဝရာဝရ (ဇာ၊ ၂။ ၂၈၉)န္တိ ဝရထော
ဝရံ နစ္စန္ဒ ဂိတဉ္စ ကရောန္တိယော ပက္ခောသန္တိ။
ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၁၉၂။ (ခ) ပရာပရာတိ ဝရာ ဝရာ
(ပရာပရာ-သျှာ) သုန္ဓရာသုန္ဓရာ။ သုတ္တနိ၊
၅။ ၂။ ၁၃၆။ (-စရိယာ၊ ၅။ ၁၆၂။)

ဝရာသန (န) [ဝရ+အာသန] မြတ်သောနေရာ။
တထာဂတံ.... ဝရာသနေ နိသိဒါပေတွာ။ သံ၊
၅။ ၁။ ၂၂၁။ (-သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။ ၂၅၈။)

ဝရာဟံ (ပ) [ဝရ+ဟ။ ဝရိယတိတိ ဝရာဟော၊
သုကရော။ တွာဒိ။ ၂၂၃။ ဝရ+အာ+ဟန+
ကံ။ ဝရာ အာဟန္တိတိ ဝရာဟော၊ ဝရာ
သတိ အာဟန္တဗ္ဗောတိ ဝါ ဝရာဟော။ ဓာန်၊
၆။ ၆၁၇။ ဝရဟ+ဏ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၆။
အဘိဓာန်(အ-ဝဂ်) ၄၉-ပ-မ-သ-ခ-

၃၄၉။ ဝရာဟ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁)
ဝက်။(၂)ဆင်။(၁) ဧကေယျာ စ ဝရာဟာ
စ၊ ဂဏိနော နိကသုကရာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၉။
(၂) မဟာဝရာဟဿ မဟိ င်ကြာဗ္ဗတော၊
ဘိသံ ဝသာနဿ နဒိသု ဇဂ္ဂတော။ ဝိ၊ ၄။
၃၆၄။ မဟာဝရာဟဿာတိ မဟာနာဂဿ။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၂။

ဝရာဟံ (ပ) [ဝရာဟ+အ။ ဝရာဟော ဝိယာတိ
ဝရာဟော။ ပါ၊ ၅။ ၃။ ၉၈။] (၁) ဝက်ရုပ်။
(ဝက်ထီး-ဝတ္ထု။ ၃၆။ သြ။) (၂) ဝရာဟ
မည်သော သားရုပ်၊ ပြောင်ရုပ်၊ (ပြောင်-
ဝတ္ထု။ ၃၆။ သြ။) (၁) သိဟာ ဗျုဒ္ဓါ
ဝရာဟာ စ၊ အစ္စကေ-ကတရစ္စယော၊ ဇာ၊
၂။ ၂၈၃။ (၂) ဧကေယျာ စ ဝရာဟာ စ၊
ဂဏိနော နိကသုကရာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၃။
ဝရာဟာတိ ဧက မိဂဇာတိကာ။ ဇာ၊ ၅။
၇။ ၁၇၇။

ဝရာဟဧကေယျဝိဂါဋ္ဌ သေဝိတ (တိ) [ဝရာဟ+
ဧကေယျ+ဝိဂါဋ္ဌ+သေဝိတ] ဝက်၊ ဧဏိမည်
သော သားတို့ သက်ဝင်မှီဝဲရာဖြစ်သော။
ဝရာဟဧကေယျဝိဂါဋ္ဌသေဝိတေ (ထေရ။
၃၆၀)တိ ဝရာဟေဟိဓေဝ ဧကေယျေဟိ စ
သြဂါ ဟေတွာ သေဝိတေ။ ထေရ၊ ၅။ ၄၇၆။

ဝရာဟင်္ဂပဉ္စ (တိ) [(ဝရာဟ+အင်္ဂ) ဝရာဟင်္ဂ+
ပဉ္စ] ဝက်၏ အင်္ဂါကို မေးမြန်းခြင်း။ ဝရာ-
ဟင်္ဂပဉ္စော နဝမော။ မိလိန္ဒ။ ၃၈၂။

ဝရာဟဒါဋ္ဌ (ထိ) [ဝရာဟဒါဋ္ဌာ+အ] ဝက်စွယ်မှ
ဖြစ်သောပုလဲ။ တထာ ဟိ ဗုတ္တိကုမ္ဘံ ဝရာ-
ဟဒါဋ္ဌာ ဘုဇင်္ဂသိသံ ဝလာဟကုဋ္ဌံ။ မ၊ ၆။
၁။ ၇၀။ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၉။ ကင်္ဂါ၊ ဋီသစ်။
၃၁၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၂။)။ (ဝက်စွယ်မှ ဖြစ်သော
ပုလဲသည် ပုလဲမျိုး (ဂ)ပါးတို့တွင် အပါ
အဝင်ဖြစ်၍ အရောင် အဆင်း အားဖြင့် ဝက်

စွယ်၏ ကရောင်အတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ မ၊
၃။ ၁။ ၇၀။

ဝရာဟဒါဌ (တိ) [ဝရာဟဒါဌာ + ဇန+ကိ]
ဝက်စွယ်မှဖြစ်သော (ပုလဲ)။ ဝရာဟဒါဌော
ဥပဟဒါဌဝဏ္ဏာဝ။ သာရဏ္ဍ၊ ၂။ ၃၂၀။
အနုဋီ၊ ၂။ ၅၃။

ဝရာဟဒါဌဝဏ္ဏ (တိ) [ဝရာဟဒါဌာ + ဝဏ္ဏ]
ဝက်စွယ်ကဲ့သို့ အဆင်းရှိသော၊ ဝက်စွယ်၏
အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော (ပုလဲ)။
ဝရာဟဒါဌ-ကြည့်။

ဝရာဟဒါဌာ (တိ) [ဝရာဟဒါဌာ] ဝက်စွယ်။
ဝရာဟဒါဌ-ကြည့်။

ဝရာဟရ (တိ) [ဝရ+အာ+ဟရ+က။ ဝရာ-
ဟရေတိ ဝရဿ မဂ္ဂဿ အာဝဟန္တော။
ပရိတ္တ၊ ၃။ ၅၁။] မြတ်သော-မဂ္ဂ-အကျင့်-
ကို ဆောင်တတ်သော၊ သူ။ ဝရာဟရေ
(ခုဒ္ဒက၊ ၇။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၄) တိ ဝရဿ မဂ္ဂဿ
အာဟရတ္တာ ဝရာဟရေတိ ဝရတိ။ ဥတ္တမ-
ပဋိပဒါဟရဏေန ဝရာဟရေ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၁၆၂။ သုတ္တနိ- ၄။ ၁။ ၂၉၀ (-ဝဇီရ၊ ၂၉၃။)

ဝရီ (ကြိ) [ဝရ+ဣ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၅၄။]
(ငါ) တောင်းပြီ။ တဿ မေ ဝရိန္ဒဿ၊
ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ ဝရီ အဟံ။ အပါ၊ ၁။ ၃၅၄။

ဝရိဋ္ဌ (တိ) [ဝရ+ဣဋ္ဌ။ ကစွည်း။ ၃၆၃။ ရှု၊ ၃၉၀။
ဝရိဋ္ဌ-သံ။ ဝရိဋ္ဌ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] အမြတ်
ဆုံး ဖြစ်သော။ ဝရတရ-ကြည့်။ သဗ္ဗေသံ
အတိသယေန ဝရာ ဝရတရော ဝရတမော၊
ဝရိသိကော၊ ဝရိယော၊ ဝရိဋ္ဌော။ ရှု၊ ၃၉၀။

ဝရိတ (တိ) [ဝရ+တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၅၄။
ဝဟ-သံ၊ ဝရိဒါ-ပြာ။ ဝရိယ-အဒ္ဓမာဂမိ။]

အလိုရှိ-တောင့်တ-အပ်သော။ ဖုလာ နာမ
ဝရိတ ဝရံ ဒတာ ကာမေန တပ္ပယတိ။
မိလိန္ဒ၊ ၂၂၁။

ဝရိတဗ္ဗ (တိ) [ဝရ+တဗ္ဗ] (၁) တောင့်တ-
အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂) အလိုရှိ-အပ်
-သင့်-ထိုက်-သော။ (၃) ပကာရေန ဝရိ-
တဗ္ဗ ပတ္တေတဗ္ဗန္တိ ပဝရံ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။
ဝရိတဗ္ဗော ပတ္တေတဗ္ဗော သဗ္ဗသတ္တေဟိတိ
ဝဇေ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ (၂) ဝရိတဗ္ဗ
ဣစ္ဆိတဗ္ဗန္တိ ဝရံ။ ပါနိတ်၊ ယော။ ၁၄၉။

ဝရိတ္တိ (တိ) [ဝရာ+ဣတ္တိ] မြတ်သော မိန်းမ၊
မိန်းမမြတ်။ သြတာသယန္တိ ဥဘဓတာ
ဝရိတ္တိယော။ ဝိမာန၊ ၉၃။ အထ အညာ
ဝရိတ္တိယော ဥတ္တမိတ္တိယော နစုံပထန္တိယော။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂၆၁။ (-အပါ၊ ၂။ ၂၂၆။ ဓထရိ၊
၄။ ၁၃၆။)

ဝရိယ (တိ) [ဝရ+ဣယ။ ကစွည်း။ ၃၆၃။ ရှု၊ ၃၉၀။]
ဝရိဋ္ဌ-ကြည့်။

ဝရိယိယေလိ (?) [?] အစေ့ရှိသောငှက်ပျော။
စောစ ဝရိယိယေလိ။ ဝဇီရ၊ ၃၂၀။

ဝရိသိက (တိ) [ဝရ+ဣသိက။ ကစွည်း။ ၃၆၃။
ရှု၊ ၃၉၀။ ပါနိနိ၊ စန်း၊ ကလာပံ စသည်
ကျမ်းတို့၌ ဣသိက-ပစ္စည်း မရှိ၊ တရ၊
တမ၊ ဣယ၊ ဣဋ္ဌ-၄-ပစ္စည်းသာ ရှိသည်။]
ဝရိဋ္ဌ-ကြည့်။

ဝရိသံ (ကြိ) [ဝရ+သံ] ယူ-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်
မည်။ သုဏန္တ၊ ဝရံ ဝရိသံ လဘိသာမိ
အတ္တံ။ ပေတ၊ ၁၉၀။ ပေတ၊ ၄။ ၂၂၁။

ဝရိဒံ (ကြိ) [ဝရ+ဣဒံ] ယူပြီ။ ဒသဝရေ ဝရိ
(စရိယဒံ၊ ၃၉၂) တိ သာ အတ္တနော ခိဏာ-

ယုကဘာဝံ ဥတု။ ပ။ ဣမေ ဒသ ဝရေ
ဂက္ခိ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၇၇။

ဝရီ (ထိ) [ဝရ+က္ခိ] ကြံ့ဆွတ်၊ ရှဉ့်မတက်။
ဘိရု ဣန္ဒိ ဝရီ ဝရီ။ ဓာနံ၊ ဋီ။ ၅၇၇။

ဝရီ(ရိ)ယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [ဝရ+ယ+တ] (၁) ဖုံးလွမ်း-မိုး-အပ်၏။ (၂) တားမြစ်
အပ်၏။ (၃) မှိဝံအပ်၏။ (၄) တောင့်တ
အပ်၏။ (၅) အလိုရှိအပ်၏။ (၁) ဖုံးလွမ်း-
မိုး-အပ်၏။ ဝရီယတိ ဆာဒိယတိ အနေ-
နာတိ ဝရံ။ အပါဌ။ ၂။ ၁၃၉။ (၂) တားမြစ်
အပ်၏။ (၃) မှိဝံအပ်၏။ ဝရီယတိ အတိ-
လူခတာယ နိဝါရိယတိ၊ ခုဒ္ဒါပဋိဝိနယန-
တေဒံဝါ ဘဇိယတိတိ ဝရကော။ သိ၊ ဋီ။
သစ်၊ ၁။ ၃၅၀။ (၄) တောင့်တအပ်၏။
မဟန္တာသိသတ္တာ၊ မရုရုသနာဋ္ဌတာ စ ဝရိ-
ယတိ ပတ္တိယတိ ဇနေဟိတိ ဝရကော။ ပါစိတ်၊
ယော။ ၇၀။ (၅) အလိုရှိ အပ်၏။ သော
ဝရီယတိ ဣစ္စိယတိ အနနာတိ ကစဝရော။
ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၁၉။

ဝရက (ပု) [ဝရ+ကုန။ ဝါရေတိတိ ဝရကော၊
ဇံ - နာမကော ဣသိ၊ ဒေဝရာဇာ၊ ပါဒပေါ
စ။ ကွာဒိ။ ၁၀။ ဝရက-သံပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ]
(၁) ဝရကမည်သော - (က) နတ်မင်း၊ (ခ)
အနောမဒဿိ ဘုရားရှင်၏ အလုပ်အကျွေး
တော်၊ (ဂ) ပဒုမဘုရားရှင်၏ အလုပ်အကျွေး
တော်၊ (ဆ) မဟာမောဂ္ဂလ္လာန ထေရ်၏
အလောင်းဖြစ်သော နဂါးမင်း၊ (င) သာရိ-
ပုတ္တရာထေရ်၏ အလောင်းဖြစ်သော နဂါး
မင်း၊ (စ) မလိတဝမ္မထေရ် (ဝါ) ကုမုဒ
ဒါယကထေရ်၏ အလောင်းဖြစ်သော စကြာ
မင်း၊ (ဆ) ကေသညက ထေရ်၏ အလောင်း
ဖြစ်သော စကြာမင်း၊ (ဇ) သီဟာသနဒါယက
ထေရ်၏ အလောင်းဖြစ်သော စကြာမင်း၊
(ဈ) သူစိန္တိတထေရ်၏ အလောင်းဖြစ်သော

စကြာမင်း။ (ည) ရေဝတဘုရားရှင်၏ မြတ်
သော တပည့်ကြီး၊ (ဋ) ပိယဒဿိဘုရားရှင်၏
တပည့်သားတော်၊ (ဌ) ပုဏ္ဏား၊ (ဍ) ရသေ့၊
(ဎ) ရေဝတဘုရားရှင်၏ သားတော်။ (ဏ)
သုမနဘုရားရှင်၏ မြတ်သော အလုပ်အကျွေး
ဒါယကာ၊ (တ) ဥယျာဉ်၊ (ထ) ပုဏ္ဏားရွာ၊
(ဒ) မုယောခင်းစောင့်၊ (ဓ) အာရာမ်၊
(၂) ဝရကဇာတ်၊ (၃) ခတက်ပင်၊ ရေခတက်
ပင်၊ (၄) ဝရက မည်သော သားကောင်
တစ်မျိုး။

(၁) ဝရကမည်သော (က) နတ်မင်း၊
အထ ဝရကဿ ဒေဝရာဇဿ ဇေဂ္ဂ ဥလ္လော-
ကေယျာထ။ သံ၊ ၁။ ၂၂၁။ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၂)။
ဝရကော နာမ နာမေန၊ ဒေဝရာဇာ အဟံ
တဒါ၊ အပါ၊ ၁။ ၁၆၃။ ဘဂဝတော ကာလေ
ဝရကော နာမ ဒေဝရာဇာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။
အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။ (ခ) အနောမဒဿိဘုရားရှင်
၏ အလုပ်အကျွေးတော်။ ဝရကောနာမုပ္ပဋ္ဌာ
ကော၊ အနောမဒဿိဿ သတ္ထုနော။ အပါ၊ ၁။
၂၄။ ဗုဒ္ဓံ။ ၃၃၈။ (-အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၆၇။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။) (ဂ) ပဒုမ
ဘုရားရှင်၏ အလုပ်အကျွေးတော်။ ဝရကော
နာမုပ္ပဋ္ဌာကော၊ ပဒုမဿ မဟေသိနော။ ဗုဒ္ဓံ။
၃၄၀။ (အပါ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ ဗုဒ္ဓံ၊ ၄။
၂၁၆။) (ဆ) မဟာမောဂ္ဂလ္လာနထေရ်၏
အလောင်း ဖြစ်သော နဂါးမင်း။ ဝရကော
နာမ နာမေန၊ နာဂရာဇာ အဟံ တဒါ။ အပါ၊ ၁။
၃၄။ (ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၀။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၇။) (င)
သာရိပုတ္တရာထေရ်၏ အလောင်းဖြစ်သော နဂါး
မင်း။ ဝရကနာဂရာဇာပိ သမာဒိန္နုပေါသ-
ထော...ကေသိံ မနုဉ္ဇဋ္ဌာနေ နိသိဒိတွာ
သမကဓမ္မံ အကာသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၅၂-၃။
(စ) မလိတဝမ္မထေရ် (ဝါ) ကုမုဒဒါယက
ထေရ်၏ အလောင်းဖြစ်သော စကြာမင်း။
သောဋ္ဌသေတော ကပ္ပသတေ၊ အာသံ ဝရက-

နာမကာ။ အပါဝါ၁၁၉၉။ ထေရ်၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၆။
 (ဆ) ကေသညကထေရ်၏ အလောင်းဖြစ်
 သော စကြာမင်း။ စတ္တာလိသမ္ပိတော ကပ္ပေ
 ဝရုဏော နာမ ခတ္ထိယော။ ဧ.ပါ. ၁။ ၂၄၇။
 (ဇ) သိဟာသနဒါယကထေရ်၏ အလောင်း
 ဖြစ်သော စကြာမင်း။ သမသတ္တတိတော
 ကပ္ပေ၊ တယော ဝရုဏနာမကာ။ အပါ. ၁။ ၆၀။
 ဝရုဏနာမကာ ဝရုဏော စက္ကဝတ္ထိတိ ဝေ-
 နာမကာ တယော စက္ကဝတ္ထိရာဇာနော။
 အပါ. ၄။ ၂၂။ (ဈ) သုစိန္တိတထေရ်၏
 အလောင်းဖြစ်သော စကြာမင်း။ သဋ္ဌိမ္ပိ-
 တော ကပ္ပသတေ၊ ဒုဝေ ဝရုဏနာမကာ။
 အပါ. ၁။ ၁၂၆။ (ည) ရေငတ်ဘုရားရှင်၏
 မြတ်သောတပည့်ကြီး။ ဝရုဏော ဗြဟ္မဒေ-
 ဝေါ စ၊ အဟေသံ အဂ္ဂသာဝကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၃၃၃။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၉၇။ အပါ. ၄။ ၁၅၄။ ဇာ။
 ၄။ ၁၅၄။) (ဋ) ပိယဒဿိ ဘုရားရှင်၏
 တပည့်သားတော်၊ သာဝကော ဝရုဏော
 နာမ၊ ပိယဒဿိသ သတ္ထုနော။ အပါ. ၂။
 ၇။ ထေရ်၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။ (ဌ) ပုဏ္ဏား။ ရေဏော
 နာမ နာမေန၊ ဗြာဟ္မဏော မန္တပါရဂူ။ အပါ.
 ၂။ ၉၇။ ထေရ်၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။ (၃) ရသေ့။
 တတော ပန အဝိဒ္ဓုရေ ဧကော ဝရုဏော
 နာမ တာပသော ဝသတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၃။
 (ဝ) ရေငတ် ဘုရားရှင်၏သားတော်။ သုဒ္ဓ-
 သာနာ နာမ နာရိ၊ ဝရုဏော နာမ အကြာ-
 ဇော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၃။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၉၇။) (ဏ)
 သုမနဘုရားရှင်၏ မြတ်သောအလုပ်အကျွေး
 ဒါယကာ။ ဝရုဏော စေဝ သရဏော စ၊
 အဟေသံ အဂ္ဂပဋ္ဌကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၄။ ၁၉၇။ (တ) ဥယျာဉ်။ ပိယဒဿိ နာမ
 ဘဂဝိ။ ပ။ ၅။ ၃။ မာသာနံ အစွယေန ဝရုဏ-
 ယျာနေ မာတုကုစ္ဆိတော နိဂ္ဂမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
 ၂၄၅-၆။ (ထ) ပုဏ္ဏား။ ဝရုဏဗြာဟ္မဏ-
 ဂါမ - ကြည့်။ (ဒ) မုယောခင်းစောင့်။
 မဟာပုရိသော ကိရ ။ ပ။ ဝရုဏေန နာမ

ပာဝပါလေန ဒိန္နာ အဋ္ဌတိကမုဋ္ဌိယော ဂဟေ-
 တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၆၃-၄။ (ခ) အာဇာနည်။
 ရေဝတော ကိရ သတ္တာ။ ပ။ ဝရုဏာရာမေ
 သြတရိတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၉၇။ (၂) ဝရုဏ
 ဇာတ်။ ရေဏာ အကတည ဝရေတု သစ္စဝရံ၊
 သဝနပုတိနာ စ အဘိတ္တနယ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉။
 (၃) ခံတက်ပင်၊ ရေခံတက်ပင်။ ရေဏရက္ခ-
 ကြည့်။ (၄) ဝရုဏမည်သောသားကောင်
 တစ်မျိုး။ ဒီပအစ္စာ တရစ္စာ စ၊ ဟုဒရာ
 ဝရုဏာသဒါ။ အပါ. ၄။ ၂။ ၂၆၂။

ဝရုဏ (ထိ) [ဝရုဏ+ဏ] (၁) သေရည်၊ အရက်။
 (၂) ဝရုဏာမြို့။ (၃) ဣတိ သုရေန စ ဝရုဏေန
 စ ဒိဋ္ဌတ္တာ တဿ ပါနဿ “သုဏ” တိ စ
 “ဝရုဏ” တိ စ နာမံ ဇာတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
 ၁၃။ (၂) တဿ အဝိဒ္ဓုရဘဝတ္တာ ဥယျာ
 နမ္ပိ “အမ္မလဋ္ဌိကာ” တေဝ သင်္ချံ ဂတံ “ဝရု
 ဏာနဂရ” န္တိ အာဒိသု ဝိယ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၂။
 (-ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၅။) (သိ၊ ၄။ ၁။ ၆။ ၇။ ၁။ ၉။
 တိုဋ္ဌိကား ဝရုဏနဂရံ-ဟု ရှိ၏။

ဝရုဏကဋ္ဌဘဉ္ဇ (တိ) [ဝရုဏကဋ္ဌ+ဘဉ္ဇ+အ။]
 ခံတက်သား ထင်းကို ချိုးတတ်သော၊ သူ။
 ဝရုဏကဋ္ဌဘဉ္ဇော၊ သ ပစ္စာ မနတပုတိ။
 ဇာ၊ ၁။ ၁၇။ အယံ ဝရုဏကဋ္ဌဘဉ္ဇော အမှာကံ
 မာဏဝကော ဝိယ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။

ဝရုဏဇာတက (န) [ဝရုဏ+ဇာတက] ဝရုဏ
 ဇာတ်။ ခုဒ္ဓကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-
 နိပါတ်၊ ဂ-ဝဂ်၊ ၁-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇။
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။

ဝရုဏတ္ထေရ (ပု) [ဝရုဏ+ထေရ] (အနောမ
 ဒဿိဘုရားရှင်၏ အလုပ် အကျွေး) ဝရုဏ
 ထေရ်။ ဝရုဏတ္ထေရော နာမ ဥပဋ္ဌာကော။ အံ၊
 ၄။ ၁။ ၁၁၆။

ဝေဇ္ဇာ (ပု) [ဝေဇ္ဇာ+ဒန္တ] ဝေဇ္ဇာဒန္တမည်
သော ဆင်း။ အဘယကံရမ္ဘိ မေ ဟတ္ထိံ၊
နာဠာဂိရိံ အစုဂ္ဂတံ ဝေဇ္ဇာဒန္တံ။ ဇာ၊ ၂။
၂၄၃။ ဇာ၊ ၄၊ ၇၊ ၇၇။

ဝေဇ္ဇာဒေဝ (ပု) [ဝေဇ္ဇာ+ဒေဝ] ဝေဇ္ဇာဒေဝ
မည်သော မင်းသား။ သူရိယဒေဝေါ အဂ္ဂိ-
ဒေဝေါ ဝေဇ္ဇာဒေဝေါ၊ ပေဘာ၊ ၄။ ၇။ (-၁၀၄၊
ဇာ၊ ၄၊ ၄၊ ၇။)

ဝေဇ္ဇာဒေဝတာ (ထိ) [ဝေဇ္ဇာ+ဒေဝတာ] ဝေဇ္ဇာ-
မည်သောနတ်၊ ဝေဇ္ဇာဒေဝတာ၊ ဝါရဏ-
ဒေဝတာ၊ သောမဒေဝတာတိ ဝေ နာမကာ
စ ဒေဝါ။ ဒါ၊ ၄။ ၂၊ ၇။

ဝေဇ္ဇာ(ကာ)နဂရ (န) [ဝေဇ္ဇာ(ကာ)+နဂရ]
ဝေဇ္ဇာမြို့၊ ဝေဇ္ဇာမြို့။ ဥပသုဒ္ဓိ “အဗ္ဗသန္တိ
ကာ” တေဝ သင်္ချံ ဂတံ ယသာ “ဝေဇ္ဇာ-
နဂရ” န္တိ။ သီရိ သင်္ခါ၊ ၁။ ၇။ (-၁၆၆။)

ဝေဇ္ဇာနာဂဗေ (ပု) [ဝေဇ္ဇာ+နာဂဗေ] ဝေဇ္ဇာ-
နဂါးမင်း။ အသ နံ ဝေဇ္ဇာနာဂဗေ
အဘာ၊ ဇာ၊ ၄၊ ၇၊ ၇။ (ဝေဇ္ဇာနဂါးမင်း
သည် မဟာမောက္ခလ္လာန သေရိဒါစလောင်း
နဂါးမင်း၊ သာရိပုတ္တံထင်္ဂါ အလောင်း
နဂါးမင်းဟူ၍ ၂-ဦးရှိသည်။ အပါ၊ ၁။ ၃၄။
အပ ၄၊ ၁။ ၂၊ ၇။ ဇာ ၄၊ ၇၊ ၇။)

ဝေဇ္ဇာနာမက (ထိ) [ဝေဇ္ဇာ+နာမက] ဝေဇ္ဇာ
အမည်ရှိသော သူ။ သဒ္ဓိနိဘော ကပ္ပသ-
တေ ဒုဒာ ဝေဇ္ဇာနာမကာ၊ အပါ၊ ၁။ ၂။
(-၁၉၉။ ထေရု၊ ၄။ ၂၊ ၆။)

ဝေဇ္ဇာဗြာဟ္မဏဂါမ (ပု) [ဝေဇ္ဇာ+ဗြာဟ္မဏ+
ဂါမ] ဝေဇ္ဇာမည်သော ဗြာဟ္မဏ။ ဝေဇ္ဇာ-
ဗြာဟ္မဏဂါမေ ဝသဘြာဟ္မဏဿ ဓိဘာယ
ဓိန္နံ မခုပါယာသံ ပရိဘုဒ္ဓိတာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၂၊ ၇။

ဝေဇ္ဇာရက္ခ (ပု) [ဝေဇ္ဇာ + ရက္ခ] ခံတက်ပင်၊
ရေခံတက်ပင်။ ကရေရိတိ ဝေဇ္ဇာရက္ခဿ
နာမံ။ ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၇။

ဝေဇ္ဇာရက္ခပန္နိ (ထိ) [ဝေဇ္ဇာရက္ခ+ပန္နိ] ခံတက်ပင်
-ရေခံတက်ပင် - တို့၏ - အစဉ် - အတန်း။
ကရေရိမာလာဝိတတာဘိ ဝေဇ္ဇာရက္ခပန္နိဟိ
သမာဂဘာ။ သေရု၊ ၄။ ၂။ ၄၅။

ဝေဇ္ဇာရက္ခမူလ (န) [ဝေဇ္ဇာရက္ခ+မူလ] ခံတက်
ပင် - ရေခံတက်ပင် - ၏ အနီး၊ အသုကော
နာမ ကုသိတမာစဝေါ... ဝေဇ္ဇာရက္ခမူလ
နိဒ္ဓါယိဘာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။

ဝေဇ္ဇာဝဂ္ဂ (ပု) [ဝေဇ္ဇာ+ဝဂ္ဂ] ဝေဇ္ဇာဝဂ်၊ ဝေဇ္ဇာ
ဇာတ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော ဇာတ်တို့၏ -
အပေါင်း - အစု။ ဝေဇ္ဇာဝဂ်ကယ၊ ဇာတက-
ပါဠိ၊ ၁ - နိပါတ်၊ ၇ - ဝဂ်။ ဇာ၊ ၁။ ၇ - ၉။ ဇာ၊
၄။ ၁။ ၃၃ - ၇။

ဝေဇ္ဇာနိ (ထိ) [ဝေဇ္ဇာ+နိ] ကစည်း။ ၉၈။ ရှု။
၁၇၉။ ဝေဇ္ဇာ + အာနိ။ မော၊ ၂၊ ၃။ ဝေဇ္ဇာဿ
ပဘိ = ဘရိယာ ဝေဇ္ဇာနိ။ ကပ္ပဒုမ္မာ] နတ်-
ဝင်၊ နတ်ကတော်။ ဝေဇ္ဇာဿ ဘရိယာ
ဝေဇ္ဇာနိ။ မော၊ ၂၊ ၃။

ဝေဇ္ဇာရာမ (ပု) [ဝေဇ္ဇာ+အာရာမ] ဝေဇ္ဇာ
မည်သော ဥယျာဉ် - အာရာမ - ခြံ။ ဝတ္ထိ က္က
မဟာဝိဇော၊ ဝေဇ္ဇာရာမေ သိရိသရေ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၊ ၃။ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၉။)

ဝေဇ္ဇာယျာန (န) [ဝေဇ္ဇာ+ဥယျာန] ဝေဇ္ဇာ
မည်သော ဥယျာဉ်။ ပိသဒဿိနာမဘာဝါ...
ဝေဇ္ဇာယျာန မာတုကုစ္ဆိဘော နိက္ခမိ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၊ ၇။

ဝေဇ္ဇာမ (ထိ) [ဝေဇ္ဇာ+မ] (၁) မြတ်သည်
ကပ်မြတ် - အလွန်မြတ် - အမြတ်ဆုံး -

သော။ (က) ဘုရား။ (ခ) သစ္စာပြုခြင်း။
 (၂) တောင့်တ-အပ်-မြတ်-သော(ထီးပြေ)။
 (၃) ဘုရားမြတ်၏ မြတ်သော (တရားတည်း
 ဟူသောစသည်)။ (၄) မြတ်သော ဆု၊ ဆုမြတ်။
 (၁) (က) သတ္တဝါဟေ မဟာဝိရေ၊ သာရ
 ထိန် ဝရုတ္တမေ။ ထေရ၊ ၂၄၀၊ သာရထိန်
 ပဝရဘူတေ ဥတ္တမေ သမ္ဘာသမ္ဗုဓေ။ ထေရ၊
 ၄၁၊ ၃၂၊ ဒိသ္မာ ဝိနာယကံ အဂ္ဂံ၊ သာရ-
 ထိန် ဝရုတ္တမံ၊ ထေရ၊ ၂၀၇၊ ဝရုတ္တမံ။
 အဘိ ဝိယ ဥတ္တမံ၊ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၀။
 (-အပ၊ ၂။ ၁၅၅၊ ၂၅၀။ ထေရီ၊ ၄။ ၉၄။)
 (ခ) ပဌမံ အကာသိ ကိရိယံ၊ အဂ္ဂံ သစ္စံ
 ဝရုတ္တမံ။ စရိယာ၊ ၄၁၇။ ဝရံ ဥတ္တမံ သစ္စကိရိယံ
 အကာသိ၊ စရိယာ၊ ၄။ ၂၃၀။ (၂) ဟတ္ထိ-
 ကုန္ဒဂတော အာသိ သေတစ္ဆတ္တံ ဝရုတ္တမံ။
 အပ၊ ၁။ ၅၇။ သေတစ္ဆတ္တံ ဝရုတ္တမန္တိ
 ပတ္ထေတမ္ပံ ဥတ္တမံ သေတစ္ဆတ္တံ။ အပ၊ ၄။
 ၁။ ၃၅၁။ (၃) ဝရုတ္တမ(ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၇)န္တိ ဝရော
 ဘဂဝါ ဥတ္တမံ မေဓာသရိန္တိ အတ္ထော၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၄။ ၁၇၇။ (၄) ပဋိဂ္ဂဏှ မယာ ဒိန္နော ဝရေ
 ဒသ ဝရုတ္တမေ။ ၃၉၂။ ဝရုတ္တမေတိ ဝရေသု
 ဥတ္တမေ အဂ္ဂဝရေ။ စရိယာ၊ ၄။ ၇၇။

ဝရ(ရ)ထ (ပ) [ဝရ+ထ။ ဓာန်၊ ၄။ ၃၇၄။ (ပ)
 ဝရထ-သံ။ ဝရိယတေ ရထော အနေနာတိ-
 ကပ္ပဒါမ] (လှည်း၊ ရထား) ရံတိုင်၊
 လက်နက်အကွယ်အကာ။ အကွက်လေ
 အာဏိပ္ပိ၊ ဝရထော ရထဂုတုထ။ ဓာန်။
 ၃၇၄။ ကဏ္ဍကာဒိသတ္ထေဟိ ပရိရက္ခဏတ္တံ
 ကတော ရထာဝရဏော ဝရထော၊ ယော
 “ရထဂုတ္တံ” တိ ချာတော။ ဓာန်၊ ၄။

ဝရထိနိ (ထိ) [ဝရထ+ထိနိ။ ဝရသံ တနုတာ-
 ဏာဒိကံ အဿာ အတ္ထိတိ။ ကပ္ပဒါမ။ ဝရ-
 ထိနိ-သံ] စင်တပ်၊ ပုတနာ အနိကိနိ
 ဝရဘိနိပျတြ။ ဓာန်၊ ၄။ ၃၀။

ဝရေ (ကြိ) [ဝရ+ယျာသိ၊ ယျာသိ-ကို
 -ပြု။ ကစ္စည်း။ ၅၁၇။ ရူ၊ ၄၀၀။] တောင်း
 ရ၏။ ကိဿ သဗ္ဗဿ လောကဿ၊ ဝရမာနော
 ဝရံ ဝရေ။ ပေဘ။ ၁၅၀။ ဝရမာနော ပတ္ထ-
 ယမာနော ကိဿ ကိဒိသံ ဝရံ ဝရေယျာသိတိ
 အတ္ထော။ ပေတ၊ ၄။ ၁၂။

ဝရေ (ကြိ) [ဝရ+ယျာမိ။ ယျာမိ-ကို
 ပြု။ ကစ္စည်း။ ၅၁၇။ ရူ၊ ၄၀၀။] ယူ၏။
 အာသနေန နိမန္တေယျ၊ ပဌမေ တံ ဝရံ
 ဝရေ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၆၅။

ဝရေတိ (ကြိ) [ဝရ+ဏေ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၃၃၅။] အသိရှိ-တောင့်တ-၏။ ဝရေ-
 တိတိ ဝရံ၊ ဣစ္ဆန္တော ပတ္ထေန္တောတိ
 အတ္ထော။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၃၅။

ဝရေမိ (ကြိ) [ဝရ+ဏေ+မိ။] အသိရှိ၏။
 မမ မရဏံ ဝဏ္ဏေမိ မရအမော ဝရေမိ၊
 ဣစ္ဆာမိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉။

ဝရေယျ (ကြိ) [ဝရ+အ+ယျေ။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၁၅၄။] အသိရှိရ၏။ မာတံ ဝရေယျ ပရိသုဒ္ဓ-
 သိလော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃၅။ မာတံ ဝရေယျာတိ...
 သိလသမ္ပန္နော ဟုတော ဝရေယျ တံ မရဏံ
 ဣစ္ဆေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၀။

ဝရေယျာသိ (ကြိ) [ဝရ+အ+ယျာသိ] ဝရေ-
 ကြည့်။

ဝရေသိ (ကြိ) [ဝရ+ဏေ+သိ] ဝရေတိ-
 ကြည့်။ ကိ ဝရေသိ ဒေဝိ။ အပ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၀။

ဝရေဟိ (ကြိ) [ဝရ+ဏေ+ဟိ။] တောင့်တ
 လော၊ ယူလော။ န သက္ကာ တာတ၊ အညံ
 ဝရေဟိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ သိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ၄။
 ၁။ ၂၂၄။ အညံ ဝရေဟိတိ အညံ ပတ္ထေဟိ။

အညံ ဂဏှာဟိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ဣ၊ ဝါ။
၁၇၃။

ဝေရာဝရိယတ္တ (န) [ဝရ+အဝရိယ = ဝေရာ
ဝရိယ+တ္တ] မြတ်သည် မမြတ်သည်၏အဖြစ်။
ဣန္ဒြိယဝေရာဝရိယတ္တဏန္တိပိ ပါဠိ။
ဝရာနိ စ အဝရိယာနိ စ ဝေရာဝရိယာနိ၊
ဝေရာဝရိယာနံ ဘာဝေါ ဝေရာဝရိယတ္တန္တိ
ယောဇေတပ္ပံ၊ အဝရိယာနိတိ စ န ဥတ္တ-
မာနိတိ အတ္ထော။ ပရိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၅၃။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ၊
၄၇။

ဝလဉ္ဇ (ပု) [ဝလဉ္ဇ+ဏ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၄၉။
ဝလဉ္ဇ+ဏ။ ဓာတုတ္ထ။] သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-
ခြင်း။ ကဘာပဏာနဉ္ဇ ဝိသတိ အဗ္ဗဏာနိ
ဒိဝံ ဝလဉ္ဇ နိက္ခမန္တိ။ ပရိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၀။

ဝလဉ္ဇ (တိ) [ဝလဉ္ဇ+ဏ။ ဝလဉ္ဇ+ဏ။] သုံး
ဆောင် - သုံးစွဲ - ယူ - စွဲကိုင် - အပ်သော။
ဝလဉ္ဇက ၂ - ကြည့်။

ဝလဉ္ဇက (တိ) [ဝလဉ္ဇ (ဝလဉ္ဇ)+ဏ။] သုံး
ဆောင်-ခံစား-တတ်သော။ မဟာဘောဂေ
ဝလဉ္ဇကော။ အပါ၊ ၁။ ၄၁၃။

ဝလဉ္ဇက (တိ) [ဝလဉ္ဇ+က။ က-ပစ္စည်းသတ္တ။]
သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-ယူ-စွဲကိုင်- အပ်သော။
ဝလဉ္ဇကဒန္တ(မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၃)န္တိ ရညာ ဂဟေ-
တပ္ပသုဝန္တဒန္တံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၄။

ဝလဉ္ဇကဒန္တ(ပု) [ဝလဉ္ဇက+ဒန္တ] သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-ယူ-စွဲကိုင်-အပ်သော တောင်ဝေး။
ဝလဉ္ဇက ၂ - ကြည့်။

ဝလဉ္ဇတိ (တြိ) [ဝလဉ္ဇ(ဝလဉ္ဇ)+အ+ဟိ။ ဘာ-
သန္တရ-၌ ဤတော်မရှိ။] ဝလဉ္ဇတိ-ကြည့်။

ဝလဉ္ဇန (န) [ဝလဉ္ဇ(ဝလဉ္ဇ)+ယု] (၁) သုံးစွဲ။
ဆောင်-သုံးစွဲ-ရာ(အရပ်)။ (၂) သုံးဆောင်
အပ်သော။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (၂)
တသ္မိံ ဒေဝနိကာယေ ဒေဝါနံ ဝလဉ္ဇနနိယာ-
မေနေဝ ဒိဗ္ဗေဟိ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ
သမဂီဘူတော။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂၂။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊
၆။ ၃၀၀။)

ဝလဉ္ဇနက (တိ) [ဝလဉ္ဇန+က] သုံးစွဲ-စေခိုင်း-
-အပ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝလဉ္ဇနကပရိဇန (ပု) [ဝလဉ္ဇနက+ပရိဇန] သုံးစွဲ-
စေခိုင်း-အပ်သော-အခြံအရံ- ကျေးကျွန်။
အတ္တနော အန္တော ဇနော အတ္တနော ဝလ-
ဉ္ဇနကပရိဇနော စ ဒါနာဒီဟိ အသင်္ဂဟိတော
ဟောတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၁၂၃။

ဝလဉ္ဇနဋ္ဌာန (န) [ဝလဉ္ဇန+ဋ္ဌာန] သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-ရာ-အရပ်-ဋ္ဌာန။ ဥစ္စာဗုဒ္ဓိဘာဝေါ၊
အနောလောကနံ၊ ဝလဉ္ဇနဋ္ဌာနံ။ ကင်္ခါ။
၃၁၆။ ဝနစရကာနံ ဝလဉ္ဇနဋ္ဌာနံ။ ကင်္ခါ။
၃၃၂။

ဝလဉ္ဇနဒန္တက (ပု) [ဝလဉ္ဇန+ဒန္တက] သုံး
ဆောင်-သုံးစွဲ-စွဲကိုင်-အပ်သော ဘောင်
ဝေး။ သတ္တရတနဝိစိတ္တံ ဝလဉ္ဇနဒန္တကံ အာ-
ဒါယ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၃၀၀။

ဝလဉ္ဇနဒ္ဓါရ (န) [ဝလဉ္ဇန+ဒ္ဓါရ] သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-အပ်သော တံခါး။ ကေပစရေတိ
ဝလဉ္ဇနဒ္ဓါရဿ ကေတ္တံ သန္ဓာယ ဝု။ ကင်္ခါ။
၃၂၅။

ဝလဉ္ဇနနိယာမ (ပု) [ဝလဉ္ဇန+နိယာမ] သုံး
ဆောင်အပ်သောနည်း။ ဝလဉ္ဇန ၂ - ကြည့်။

ဝလဉ္ဇနသမာပတ္တိ (တိ) [ဝလဉ္ဇနာ+သမာပတ္တိ]
(က) သုံးဆောင်-ခံစား- အပ်သော သမာ-

ပတ်။ (ခ) သုံးဆောင်-ဝင်စား-နေထိုင်-
ရာ သမာပတ်။ (က) (ခ) ဣဒါနိ ဝေဠုန-
သမာပတ္တိ ပုစ္ဆန္တာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၂။
ဝေဠုနသမာပတ္တိ အရိယ ဝိဟာရ ဝေသန-
ဝိဟာရကသမာပတ္တိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၆။

ဝေဠုတ (တိ) [ဝဠုတိ(ဝေဠု) + တ] သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-အပ်သော။

ဝေဠုတဗုဒ္ဓဝိထိ (ထိ) [ဝေဠုတ+ဗုဒ္ဓ+ဝိထိ]
(နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်) သုံးဆောင်အပ်သော
မြတ်စွာဘုရား၏ လမ်းခရီး။ မဟာဝိယာ
ဗုဒ္ဓဝိသယ ဝါတိ ဗုဒ္ဓါနိ သန္တိကံ ဥပသကံ-
မန္တေဟိ တေဟိ ဒေဝဗြ-ဟ္မာဟိ ဝေဠုတ-
ဗုဒ္ဓဝိထိသာဝ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။

ဝေဠုတဒ္ဓ (တိ) [ဝဠုတိ(ဝေဠု) + တဒ္ဓ] သုံး-
ဆောင် - ဝင်စား - အပ် - သင့် - ထိုက်-
သော။ ဒေဝ ဝိကံ ဝေဠုတဗုဒ္ဓဟိ စတုဝိ-
သံဘိကောဋိသတသဟဿ သမာပတ္တိဝိဟာ-
ရေဟိ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၁၃၄။

ဝေဠုသမာန (တိ) [ဝဠုတိ(ဝေဠု) + ယ +
မာန] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အပ်သော။
တာဒိ သော ဇာသံသတ္တသကဋ္ဌသတ္တေဟိ
ဝေဠုယမာနောယေဝ နိမိတ္တုပဒေါ။ ကင်္ခါ။
ဂဇ။

ဝေဠုတဗု (တိ) [ဝဠုတိ(ဝေဠု) + တဗု]
သုံးဆောင် - မှီဝဲ - အပ်သော။ န သေဝိ-
တဗ္ဗာတိ န ဝေဠုတဗု။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၉။

ဝေဠုတိ (ကြိ) [ဝဠုတိ(ဝေဠု)+တိ]။
ကစ္စည်း။ ၄၄၆။ မျ၊ ၅၀၉။ သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-
မှီဝဲ-၏။ သောဟိ သိတောဒကေ သတ္တ-
သညိ ဟောတိ၊ တသ္မာ န တံ ဝေဠုတိ။
မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။

ဝေဠုတော (ကြိ) [ဝဠုတိ(ဝေဠု)+တော]
သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - မှီဝဲ - ပြီး၍။ တသ္မိ-
စိရာယန္တေ ဗြဟ္မာဏကုဗာ ကာပကသတံ
ဝေဠုတော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၉၂။

ဝေဠုန္တ (တိ) [ဝဠုတိ(ဝေဠု) + င + ဣန္တ။
ထိ-ဋ္ဌ ဝေဠုန္တ။] သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-မှီဝဲ-
သော။ သူ။ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိယော ဝေဠုန္တိ
အတ္ထသိတိ ယောဇနာ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ၊ ၅၁။

ဝေဠုယျာသိ(ကြိ) [ဝဠုတိ(ဝေဠု)+ယျာသိ]
(သင်) သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-ရာ၏။ တဿာ
နိယျာဒေတာ တာယ ဒိန္နံ ဝေဠုယျာသိ။
ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄၃။

ဝေဠုသိ (ကြိ) [ဝဠုတိ(ဝေဠု) + င + ဤ]
သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-ပြီ။ ထေရော.....ပစ္စိမ
ဒနတံ အနုကမ္မမာနော ယေဘုယျေန
ဣဒ္ဓိံ န ဝေဠုသိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၄။

ဝေဠုသိ (ကြိ) [ဝဠုတိ(ဝေဠု)+ င + ဩ။]
(သင်) သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-ပြီ။ ကိံ ပန
တေ ကိံတိဘူ ဌပိတာ၊ ဥဒါဟု တံ
ဝေဠုသိတိ။ ကင်္ခါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၇။

ဝေဠုတိ (ကြိ) [ဝေဠု+အ+တိ။ ဝေဠုတိ-သံ။
ဝေဠု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] (၁) ဖွဲ-ရစ်ပတ်-
ဖုံးအုပ်-၏။ (၂) ဆက်ဆံ၏။ (၃) တုန်
လှုပ်၏။ (၄) စောင့်ရှောက်၏။ (၅) တွန့်
လိပ်၏။ (၆) တင့်တယ်၏။ (၁) (၂) (၃)
(၄) ဝေဠုတော၊ ဝေဠုတိ-တို့ကြည့်။ (၅) ဝေဠု-
ဆောင်ကွင်းကြည့်။ (၆) ဝေဠု ဝိလာသ-
နေ ဝေဠုတိ။ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၁၆၉။

ဝေဠုတိ (ဝေဠု) (ဝိ) [ဝေဠု+အ+တိ။ ဝေဠုတေ
အတ္ထာဒျတေတိ ဝေဠုတိ။ ကောတ္ထုဘ။
ဝေဠုတိ၊ ဝေဠုတိ-သံ။ ဝေဠုတိ၊ ဝေဠုတိ-

ပြာ။ ဝေဘိ-အဒ္ဓမာဂမိ။ (၁) (ဥစ္စာ) လှည်း။ (၂) အခြင်, ရနယ်, ဒိုင်း, မြား, သစ်ဝါး။ (၃) အိမ်ခေါင်မိုး။ (၄) သတ် ဝေဘိယော ပုဏ္ဏား၊ နာနာရတုဿ ကေဝလာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၆။ ဝေဘိလောတိ- တက္ကသကဋိယော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၆၄။

(၂) ဝေဘိစ္စာဒိဒါရမ္ပိ။ ဓာန်။ ၂၂၁။ ဝေဘိတိ ဝုဋ္ဌာ။ “သိခါယံ ဝေဘိ ဝုဋ္ဌေ” တိ ရုဒ္ဓေါ တစ္စာဒနေ ဒါရမ္ပိ ကဋ္ဌေ ဂေါပါနသီ မတာ။ ဓာန်၊ ၄။ (၃) ဝေဘိယာ ဥပရိ ဌပေတဗ္ဗဝေယံခါ ... လိခိတံ၊ ဝဇီရ။ ၅၂၉။ (ကောတ္ထုဘဉ္စ - (၁) အိမ်ဦးဆောင်။ (၂) အိမ်မိုးအိုင်။ (၃) အိမ်၏ အမြင့်ဆုံးအစိတ် အပိုင်း။ (၄) သောရဋ္ဌတိုင်း (=ယခု ဂူဂျ ဖုတ်ပြည်နယ်) ရှိလတ် (ဝေဘိ) မည်သော ရှေးဟောင်း မြို့တစ်မြို့ဟု ဆို၏။

ဝေယ (ပု၊န) [ဝေ+အယ။ ဓာန်၊ ၄။ ၂၇၅။ ဝေ+အယန်။ ကောတ္ထုဘ။ ဝေယ=သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။ (၁) လက်ကောက်။ (၂) လက်ကျပ်-ခြေကျင်း။ (၃) ကွင်း။ (၄) (ဆင်စွယ်) သပိတ်ခြေ။ (၅) တဿာ ကေသိံ ဟဒတ္ထ ကေ ဝေယံ၊ ကေသိံ ဒေ- ဝေယာနိ၊ တာနိ အညမညံ သံသဇ္ဇန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇၉။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။) (၂) ဩဝဇ္ဇိကန္တိ ဝေယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၄။ ဝေယန္တိ ဟတ္ထပါဒ ဝေယံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂၂၈။ ဝေယန္တိ နိယုရံ။ ပါဝိတ်၊ ယော၊ ၄၅၀။ (၃) သင်္ခလိကာယ အဂ္ဂေ ဝေယံ ကဘူ တတ္ထ- ဇာတကေ မူလေ ပဝေသိတံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၄။ (၄) သာဇ္ဇတ္ထိံ ... အတ္တနော သန္တကာနိ အဋ္ဌဒန္တ ဝေယာနိ ဒက္ခာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။ ဣတိဒုတ်၊ ၄။ ၂၉။

ဝေယ (န) [ဝေယ+က] (က) ကွင်းနှင့်တူ သော။ (ခ) လက်ကောက်နှင့် တူသော။ (က) (ခ) ဝေယမိဝ ဝေယံ။ ဓာန်၊ ၄။ ၇၄၅-၆။ ဝေယမုတ္တာ-လည်းကြည့်။ (ကော- ထ္ထုဘဉ္စ - (၁) လက်ကောက် ခြေကျင်း လက်စုပ်စသည်။ (၂) ဘောင်းဘီကြိုး။ (၃) အဝန်းအဝိုင်း။ (၄) ၂-ခု ၂-ခုစသော အစဉ် ရှိသည့် စစ်တပ်၏ တည်နေပုံ။ (ပ) (၅) အစွန်အဖျား။ (၆) လည်ပင်းကြိုး ထောက်၊ သို့မဟုတ် ဇလုပ်ကြိုးထောက်အဖူး ဟု ဆို၏။

ဝေယပုတ္တာ(ထိ) [ဝေယ + မုတ္တာ။ ဝေယ + သုတ္တာန + မုတ္တာ။ ဝေယပုဒ်ဒေ ဟူ။] လက် ကောက်နှင့်တူသောပုလဲ၊ လက်ကောက်အသွင် သုတ္တာန် ရှိသောပုလဲ။ ဝေယမုတ္တာ အင်္ဂုလိ- ဝေဋ္ဌကမုတ္တာ ကုဗေယမုတ္တာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။

ဝေယယုဂဋ္ဌ(န) [ဝေယ + ယုဂဋ္ဌ] လက်ကောက် အစုံ။ ယုဂန္တိ ကေကသိံ ဒေကကံ ကဘူ ဇာ ဝေယယုဂဋ္ဌ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၉။

ဝေယာကာရ (ပု) [ဝေယ + အာကာရ] လက် ကောက်ကွင်း ပုံသဏ္ဍာန်၊ မဏ္ဍုလဒဗ္ဗါနိတိ ဒိဗသလကာသု တိရိယံ ဝေယာကာ- ရေန သလက် ဌပတဘူ ... တိရိယံ ဗဒ္ဓါနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၆၄။

ဝေယာဓာရက (ပု) [ဝေယ + အာဓာရက] လက်ကောက်သပိတ်ခြေ။ ပတ္တာဓာရကေ- ပိတိ ဧတ္ထ ရုက္ခာဓာရကော ဝါ ဟောတု ဝေယာဓာရကော ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၅။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၇။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂၃၀။)

ဝေယိတ် (ထိ) [(ဝေ + ဣယ) ဝေယ + တ။ ဝေယံ ကဘံ ဝေယိတံ။ ဓာန်၊ ၄။ ၇၄၅-၆။ ဝေယိတ်-သံ၊ ဝေယုယ-ပြာ] ကွင်းကဲ့သို့

ပြုအပ်သော၊ ရစ်ပတ်ပိတ်ဆို-ဝန်းရံ-အပိ
သော။ ခဝဠိတ် တု ဝလာဟတ်။ ခာန်။ ၇၄၅။

ဝလာဟတ် (ကြိ) [ဝလာဟ+အ+တိ] အား ဆုတ်
၏။ (၂) ရေရွတ်ဆဲရေး၏။ (၃) ညှဉ်းဆဲ၏။
(၄) ပေး၏။ (၅) အသံပြု၏။ (၆) လွန်
မြတ်၏။ (၇) ကြီးပွား၏။ (၈) ဝလာဟ
မခာနိယေ ပရိတာသနဟိ သာဒါနေသု
စ။ ဝလာဟတ်။ နိတိ။ ခာတု။ ၁၉၆။ (၅၊ ၆၊ ၇)
ဝလာဟတ်။ ခာတုတ္ထ။ ၂၅၉-၆၀။

ဝလာဟတ် = ဝလာဟတ် (ကြိ) [ဝလာဟ+ဏယ
(ဏ)+တိ။ ဗဟိတေ၊ ဗဟိယတေ-သံ။]
(၁) ဆွန်းပ၏။ (၂) ညှဉ်းဆဲ၏။ (၃) (၂)
ခာတုတ္ထ။ ၂၅၉-၆၀။

ဝလာဟတ် (ပု) [ဝါလေန္တ + အဟိ+ အ။
ဝါလေန္တာ အဟန္တိ ပရိယေ ဘန္တိ ဟိ ဝလာဟာ။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၇။ ဝလာဟ-သက္ကတ၊ ပိဋက။]
(၁) မိုးနတ်သား။ (၂) မိုးတိမ်။ (၃)
ဝလာဟမြင်း။
(၄) ဝလာဟာ၊ ဒေဝပုတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၇၇။ ဝလာဟက ၂-လည်းကြည့်။
(၅) တထာ ဟိ ဟန္တိကမ္ဘံ ဝရာဟဒါဌာ
ဘုဇင်သိသံ ဝလာဟကုဋံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၀။
(၆) ဝလာဟေနေဝ ဝါဏိဇာ (ဇာ၊ ၁။ ၅၁) တိ
ဝလာဟေနေဝ အာဂစ္ဆထာတိ ဝုတ္တာ တထ
ဝေနကရာဝါဏိဇာ ဝိယ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၀-၉။

ဝလာဟတ် (ပု) [ဝလာဟက+ သံယုတ္တ] ဝလာ
ဟကသံယုတ်။ ဝလာဟဝစ္ဆုဇာနန္တိ။ သံ၊ ၂။
၂၃၅။

ဝလာဟတ် (ပု) [ဝါရိ+ဝါဟက+ဝါရိ ဝဟတိတိ
ဝလာဟကော။ ဝါရိ-ဟိ ဝ-ပြု။ ဝါဟက၏
ဝကိုယ-ပြု။ ခာန်၊ ဋီ။ ၄၇-ဂ။ မောဂံ၊ ၁။
၄၇။ နိတိ။ သုတ္တ၊ ၁၃၄၀။ ဝလာဟက-သံ။

ဝလာဟက-ပြု။ မိုး၊ မိုးတိမ်။ စက္ကာဒရာမေ
ဘိက္ခဝေ ဝလာဟကော။ အံ၊ ၁။ ၄၁၆။
ဝလာဟကဘိ မေသာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၇။
ဝလာဟကသဒ္ဓေါမေဗပရိယာယော။ ပါစိတ်၊
ယော။ ၁၉၄။ (အဘိ၊ ပု။ ၁၄၀။ ဒု။ မိလိန္ဒ။
၁၂၂။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၂၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၀။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၆။
၃၇၇။)

ဝလာဟက (ပု) [ဝါလေန္တ + အဟိ+ ကျ။
ဝလာဟတ်+က။] ဝလာဟက မည်သောစ
မိုးနတ်သား။ ဝလာဟကကာယိက-ကြည့်။

(၁) သီတဝလာဟက = အအေးကို ဖြစ်စေ
တတ်သော နတ်သား။

(၂) ဥဒ္ဓါဝလာဟက = အပူကို ဖြစ်စေ
တတ်သော နတ်သား၊ နေနတ်သား။

(၃) အဗ္ဗဝလာဟက = မိုးတိမ်ကို ဖြစ်စေ
တတ်သော နတ်သား။

(၄) ဝါကဝလာဟက = လေကို ဖြစ်စေ
တတ်သော နတ်သား၊ လေနတ်သား။

(၅) ဝထဝလာဟက = မိုးကို ရွာစေ
တတ်သော နတ်သားဟူ၍။ မျိုးရို၏။ သံ၊
၂။ ၂၁၄။)

ဝလာဟက (ပု၊ န) [ဝလာဟက+က] (ပု) (၁)
ဝလာဟက- မည်သော (မြင်းမင်း)။ (၂)
မိုးတိမ်နှင့် တူ- မိုးတိမ်အဆင်းရို- သော
(ပုဆိုး) (န) (၃) မိုးရေ။ မိုးတိမ်မှ-ဖြစ်-
ထွက်ကျလာ-သောရေ။ (၄) ဝလာဟကပုလဲ၊
မိုးတိမ်- တိမ်တိုက်- မှဖြစ်သောပုလဲ။ (ပု)
(၁) ဣဒ္ဓိမာ ဝေဟာသင်္ဂမော ဝလာဟ
ကော နာမ အဿရာဒာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၃။ (၂)
သော သာဓူတိသမ္ပုဒိန္ဒိတာ နေဝ ဝလာဟကံ
နိဝါသေတွာ စရိယာဋ္ဌ၊ ၂၃၁။ (န) (၃)

ဝလာဟကမိဝ ပန္နဂ္ဂ (သံ၊၁။ ၂၁၅)တိ ဝလာဟကန္တရတော နိက္ခန္တဥဒကံ စမ္မာဘိတတ္တာ ပထိကာ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၉။ ဝလာဟကတော အာဂတံ ဝလာဟကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၈။ (၄) ဝရာဟဒါဋ္ဌိ ဘုဒ္ဓင်္ဂသိသံ ဝလာဟကံ ဝေဋ္ဌမစ္ဆသိရော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၉။ ကင်္ခါ၊ ဋ္ဌိ၊သစ်။ ၃၁၀။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၇၀။ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၅၂။

ဝလာဟကအသရာဇ (ပ) [ဝလာဟက+အသ+ရာဇ] ဝလာဟကမြင်းမင်း။ ဝလာဟကအသရာဇကုလေ ဇာတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၂၇၈။

ဝလာဟကအသရာဇ (ပ) [ဝလာဟကအသ+ရာဇ+က] ဝလာဟကမြင်းမင်းနှင့်တူသော အလှူဒါန။ ခေမန္တဘူမိသမ္မာပနဋ္ဌေန ဝလာဟကအသရာဇာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၃။

ဝလာဟကအသရာဇပုမုခ (တိ) [ဝလာဟကအသ+ရာဇ+ပုမုခ] ဝလာဟကမြင်းမင်း-အဦး-အစ-ရှိသော။ စတုရာသီတိအသသဟဏာနိ အဟေသံ...ဟေမဇာလပဋိစ္ဆန္နာနိ ဝလာဟကအသရာဇပုမုခါနိ။ သံ၊ ၂။ ၁၁၈။

ဝလာဟက ကာယိက (တိ) [ဝလာဟက+ကာယ=ဝလာဟကကာယ+ဏိက] ဝလာဟကအမည်ရှိသောနတ်အပေါင်း၌ဖြစ်သော။ ဝလာဟကသယုတ္တေ ဝလာဟကကာယိကာ (သံ၊ ၂။ ၂၁၄)တိ ဝလာဟကနာမကေ ဒေဝကာယေ ဥပ္ပန္နာ အာကာသစာရိကဒေဝါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၁။ လောကံ ဝါလေန္တာ သံဝရန္တာ ဆာဒေန္တာ အဟန္တိ ပရိယေသန္တိတိ ဝလာဟာ၊ ဒေဝပုတ္တာ။ တေသံ သမူဟော ဝလာဟကဒေဝကာယောတိ အာဟ "ဝလာဟကကာယိကာ" တိ အာဒိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။

ဝလာဟကကုလ (န) [ဝလာဟက+ကုလ] ဝလာဟကမြင်းမင်းမျိုး။ ဝလာဟကကုလတော အသရတနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၃၂။

ဝလာဟကကုဋ (န) [ဝလာဟက+ကုဋ] မိုးတိမ်-တိုက်-ထွန်း။ အဗ္ဘာမတ္တံဝါ (သံ၊၁။ ၂၀၆) တိ ဝလာဟကကုဋမတ္တံ ဝိယ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၂။

ဝလာဟကကုဋသတ (န) [ဝလာဟကကုဋ+သတ] မိုးတိမ်-တိုက်-ထွန်း-အရာ၊ရာပေါင်းများစွာသော မိုးတိမ်တိုက်။ ဣတောစိတော စ ဥဋ္ဌိတေန ဝလာဟကကုဋသတေန သမန္နာဂတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၇။

ဝလာဟကဂဗ္ဘ (ပ) [ဝလာဟက+ဂဗ္ဘ] မိုးတိမ်တိုက်။ အာကာသေ ဥပ္ပတိတွာ ဝလာဟကဂဗ္ဘ မဒ္ဒန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၃၁။

ဝလာဟကဆန္ဒန (န) [ဝလာဟက+ဆန္ဒန] မိုးတိမ်တိုက်-(အချင်းချင်း) ထိခိုက်-တိုက်ခတ်-ခြင်း။ ဝါယုဝေဂဒတာ ဝလာဟကဆန္ဒနေနေဝ ဇာတရသ္မိ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။ ၁၉၃။

ဝလာဟကစ္ဆေဒ (ပ) [ဝလာဟက+ဆိဒိ+ဏ] မိုးတိမ်ကို-ဖြတ်-ခွဲ-တတ်သော(ဝလာဟကမြင်း)။ ဝါတစ္ဆိန္နော ဝလာဟကော ဝိယာ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၉)တိ ဝါတစ္ဆိန္နော ပဗ္ဗတကုဋ္ဌပမာဏော ဝလာဟကစ္ဆေဒေါ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၈၁။

ဝလာဟကဇ (တိ) [ဝလာဟက+ဇန+က္ခိ] မိုးတိမ်မှ ဖြစ်သော (ပုဂံ)။ ဝလာဟကဇာ အာဘာသုရာ (ဘာသုရာ) ဒုဗ္ဗိဘာဂရူပါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၀။ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၅၃။

ဝလာဟကတ္တယ (န) [ဝလာဟက+တယ] မိုးတိမ် ၃-ခုအပေါင်း။

ဝလာဟကတ္တယဝိဒ္ဓိသန (န) [ဝလာဟကတ္တယ+ဝိဒ္ဓိသန] မိုးတိမ် ၃-ခုအပေါင်းကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ ကေမေကဿ ဝါတဿ ယထာက္ကမေန

ဝလာဟကတ္တသဝိဒ္ဓံသနံ ဝိယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၇၆။

ဝလာဟကဒေဝ (ပု) [ဝလာဟက+ဒေဝ]
မိုးနတ်သား၊ ဝလာဟကမည်သောနတ်သား။

ဝလာဟကဒေဝကာယ (ပု) [ဝလာဟကဒေဝ+
ကာယ] မိုးနတ်သား၊ အပေါင်း။ တေသံ
သမ္ပဟော ဝလာဟကဒေဝကာယော။ သံ၊ဋီ၊
၂။၂၇၇။

ဝလာဟကဒေဝပုတ္တ (ပု) [ဝလာဟကဒေဝ+
ပုတ္တ] ဝလာဟကဒေဝ-ကြည့်။ ဝလာဟက-
ဒေဝပုတ္တော နိန္ဒုတ္တထညှိ ပူရေန္တော မဟာ-
ဝဿံ ဝဿပေတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၇။

ဝလာဟကနာမက(တိ) [ဝလာဟက+နာမ+က]
ဝလာဟက အမည်ရှိသော။ ဝလာဟက
-ကြည့်။

ဝလာဟကန္တရ (န) [ဝလာဟက+အန္တရ] မိုး-
တိမ်ကြား၊ မိုးတိမ်၏- အကြား-အလယ်။
ဝလာဟကန္တရာ ပုဏ္ဏန္တော ဝိယ ပါဒါ နိက္ခ-
မိံသု။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၅။

ဝလာဟကပဋ္ဌလ (န) [ဝလာဟက+ပဋ္ဌလ]
မိုးတိမ်လွှာ။ ကဿစိ ဝိတ္တတံ မက္ကဋကသုတ္တံ
ဝိယ ဝလာဟကပဋ္ဌလံ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၇။

ဝလာဟကပဋ္ဌလသဒိသ (တိ) [ဝလာဟကပဋ္ဌလ
+ သဒိသ] မိုးတိမ်လွှာနှင့် တူသော။
အတ္တသမာ ဝလာဟကပဋ္ဌလသဒိသ။ အပ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။

ဝလာဟကပဋိစ္စန္ဒ (တိ) [ဝလာဟက+ပဋိစ္စန္ဒ]
မိုးတိမ်ဖုံးသော၊ မိုးတိမ်ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။
ဝလာဟကပဋိစ္စန္ဒော စရိမာ ဝိယ။ မ၊ ဋ္ဌ၊
၃။ ၂၀၆။

ဝလာဟကပန္နိ (ထိ) [ဝလာဟက+ပန္နိ]
မိုးတိမ်- အစဉ်- အတန်း။ ဝလာဟကပန္နိ
မဒ္ဒမာနော ဝိယ ဟိမဝန္တမေဝ ဂဒတာ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၁။

ဝလာဟကမာလာ (ထိ) [ဝလာဟက+မာလာ]
မိုးတိမ်-အစဉ်-အတန်း-နွယ်။ ဝလာဟက-
မာလာ နာတိဘာလာ ဣဒတာစိဒတာ နာဘံ
ဆာဒေန္တိ ဝိဘဒနာတိ။ ဒိ၊ဋီ၊ ၂။ ၉။

ဝလာဟကဝဂ္ဂ (ပု) [ဝလာဟက+ဝဂ္ဂ] ဝလာ-
ဟကဝဂ်၊ ဝလာဟကစသော ၁၀- သုတ်
အပေါင်း၊ ဝလာဟက ၂- သုတ်တို့ဖြင့်
မှတ်အပ်သော ၁၀-သုတ်အပေါင်း။ အဂ္ဂတ္တရ
နိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဍာသက၊
၁-ပဂ်။ အံ၊ ၁။ ၄၁၆-၂၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၃၂၇-ဂ။

ဝလာဟကဝိဂမ (ပု) [ဝလာဟက+ဝိဂမ]
မိုးတိမ်-မှောင်- မရှိ-ခြင်း။ ဝိဘာတယ
ပန ရတ္တိယာ ဝလာဟကဝိဂမော စ အဗ္ဗုက္က-
မနဉ္စ... ဧကက္ခဏေယေဝ အမဟာသိ။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။၁၀၅။

ဝလာဟကဝိဒ္ဓံသန (န) [ဝလာဟက+ဝိဒ္ဓံသန]
မိုးတိမ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ ဧကေကဿ ဝါတဿ
ယထာက္ကမေန ဝလာဟကဝိဒ္ဓံသနံ ဝိယ...။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၄။

ဝလာဟကသံယုတ္တ (န) [ဝလာဟက+သံယုတ္တ]
ဝလာဟကသံယုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂ-
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၁-သံယုတ်။ သံ၊ ၂။ ၂၁၄-၇။
သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၇-ဂ။

ဝလာဟကသဒိသ (တိ) [ဝလာဟက+သဒိသ]
မိုးတိမ်နှင့်တူသော။ ဝလာဟကသဒိသေန...

ဥပက္ကိလေသေန ဝိမုတ္တေ အာကာသေ ပုတ္တ-
စန္ဒော ဝိဇ္ဇေတိ။ ထေရဂ္ဂ၊ ၂။ ၅၃၂။

ဝလ္လာဟကသိခရ (န) [ဝလ္လာဟက+သိခရ]
မိုးတိမ်ထွင်း။ အဗ္ဘက္ကုဋ္ဌန္တိ ဝလ္လာဟကသိခရ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁။

ဝလ္လာဟကဿ (ပ) [ဝလ္လာဟက+အဿ] ဝလ္လာ-
ဟကမြင်း။

ဝလ္လာဟကဿဇာတက (န) [ဝလ္လာဟကဿ+
ဇာတက] ဝလ္လာဟကမြင်းဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာ
ယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၆-
ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၅၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၆-၉။

ဝလ္လာဟကဿယောနိ (ထိ) [ဝလ္လာဟကဿ+
ယောနိ] ဝလ္လာဟကမြင်းမျိုး။ ဗောဓိ-
သတ္တော ဝလ္လာဟကဿယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။

ဝလ္လာဟကဿရာဇ (ပ) [ဝလ္လာဟကဿ+ရာဇ]
ဝလ္လာဟကမြင်းမင်း။ ဝလ္လာဟကဿရာဇာ
ပန အဟမေဝ အဟောသိန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။

ဝလ္လာဟကဿရာဇကုလ (န) [ဝလ္လာဟကဿ-
ရာဇ+ကုလ] ဝလ္လာဟက မြင်းမင်းမျိုး။
အဿာဇာနိယော သိန္ဓဝကုလေ ဝါ ဝလ္လာ-
ဟကဿရာဇကုလေ ဝါ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၁။

ဝလ္လာဟကာယိက (တိ) [ဝလ္လာဟ+ကာယ=
ဝလ္လာဟကာယ+ကိက] ဝလ္လာဟက အမည်ရှိ
သော နတ်အပေါင်း၌ဖြစ်သော။ ဝလ္လာဟက-
ကာယိကလည်း-ကြည့်။ ဧတေ သဗ္ဗေပိ
ဝလ္လာဟကာယိကာ မန္တဝလ္လာဟကာ နာမ
ဝုဇ္ဇန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၃။

ဝလ္လာဟကုဋ္ဌ (ပ၊ န) [ဝလ္လာဟ+ကုဋ္ဌ= ဝလ္လာ-
ဟကုဋ္ဌ+က] မိုးတိမ်-တိုက်-ထွင်း-မှ ဖြစ်

သော ပုလဲ။ ဝလ္လာဟကုဋ္ဌပုလဲ။ ဝလ္လာဟ-
၂- ကြည့်။

ဝလ္လာဟကုပမ (တိ) [ဝလ္လာဟက+ဥပမာ]
မိုးတိမ် ဥပမာရှိသော။ မိုးတိမ်နှင့်တူသော။
စတ္တာရော ဝလ္လာဟကုပမာ ပုဂ္ဂလာ သန္တော
သိဝိဇ္ဇမာနာ လောကသိ။ အ၊ ၁။ ၄၁၆။

ဝလိ (ဝလိ) (တိ) [ဝလ+တူ။ ဝလနံ သံကော-
စနံ ဝလိ။ ကွာဒိ။ ၇။ ဝလိ။ ဝလိ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဒ-
မာဂဓိ။] (၁) တုန့်-လိပ်-သော။ (ထိ)
(၂) အတုန့်၊ အလိပ်။ (၃) တုန့်-လိပ်-
ခြင်း။ (၄) ဝမ်းယျဉ်း။ (၅) ဝလိ တဇော
အဿာတိ ဝလိတ္တဇော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၇။ မ၊ ၄။
၁။ ၃၁၆။ (ထိ) (၂) ပစ္စုတ္တရကံ ဝလိ-
ဂဏှာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၇၄။ (-ထေရီ၊ ၄၁၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၁။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၄၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၄။) (၃)
ဂတ္တေသု တေသံ ဝလိယော န ဟောန္တိ။ ဇာ၊
၁။ ၂၃၂။ (၄) ဥဒရဏေ မတာ ဝလိ။ ဓာန်။
၉၉။

ဝလိက (တိ) [ဝလိ+က။ ဝလိက-သံ။] အတုန့်
အလိပ်ရှိသော။ (သတ) ဝလိကံ (သဟဿ)
ဝလိကံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၂၅။ သေယျထဓပိ
အာနန္ဒ အာသတစမ္ပံသကုသတေန သုဝိဟတံ
ဝိဂတဝလိကံ။ မ၊ ၃။ ၁၄၇။

ဝလိဂတ္တ (တိ) [ဝလိ+ဂတ္တ] အရေတုန့်လိပ်
သည့်ကိုယ်ရှိသော။ ပဝေမာနော ပလိတ-
သိရော ဝလိဂတ္တော ဇရာတုရော။ စရိယာ။
၃၉၀။ စရိယာ၊ ၄။ ၆၅။

ဝလိဂ္ဂဟိတ (တိ) [ဝလိ+ဂဟိတ] ယူအပ်
သော အတုန့်အလိပ်ရှိသော။ အတုန့်အလိပ်
ကိုယူသော။ ဝလိနန္တိ သရိရမ္မဿ ဝလိဂ္ဂ-
ဟိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၆။

ဝလံတ (တိ) [ဝလံ+တုတ။ မောက်၊ ၄။ ၄၅။ ဝလံ + တ။ ဝလံဘ-သံ၊ ပြာ။ ဝလံအ၊ ဝလံတ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) (က) ဖြစ်သော တွန့်လိပ်ခြင်းရှိသော၊ အရေတွန့်လိပ်သော။ (ခ) တွန့်တို-ဆုတ်-နစ်-ခြင်းရှိသော၊ တွန့်တို-ဆုတ်နစ်-သော။ (ဂ) ဖြစ်သော အတွန့်အလိပ်ရှိသော၊ အတွန့်အလိပ်နှင့်ယှဉ်သော။ (၂) ယှဉ်သော။

(၁) (က) ဝလံတံ တိလကာဟတဂတ္ထံ။ အံ၊ ၁။ ၁၃၇။ ဝလံတန္တိ သဉ္ဇာတဝလံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။ တတ္ထ တတ္ထ ဝလံတံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။ (ခ) သုခုမာလကုလ-ပုတ္တဿ လူခဘောဇနံ ဘူဒန္တဿ စိတ္တံ ဝလံတံ နာမ ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ (ဂ) ဝလံတက-ကြည့်။ (၂) သာ မုနိန္ဒ-ပဒမ္ဘောဇ၊ ကန္တိ ဝေါ ဝလံဇာဝတံ။ အလင်္ကာ၊ ၁၄၁။ ဝလံတာ သံယုတ္တာ၊ အလင်္ကာ၊ ၄။

ဝလံတက (တိ) [ဝလံတ+က။ ဝလံတက-သံ။] ဖြစ်သော အတွန့်အလိပ်ရှိသော၊ အတွန့်အလိပ်နှင့်ယှဉ်သော။ နခစ္ဆေဒနံ ဝလံတက-ယေဝ ကရောန္တိ၊ တသ္မာ တံ ဝဂ္ဂတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၃။ ဝလံတကန္တိ နခစ္ဆေဒနကာလေ ဒဠဂ္ဂ-ဟကတ္ထံ ဝလံဟိ ယုတ္တမေဝ ကရောန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၈။

ဝလံတက္က (တိ) [ဝလံတ+ဂတ္ထံ] အရေတွန့်လိပ် သည့်ကိုယ်ရှိသော။ ဝလံတက္ကာ အတိ ဝိယ ဇေဂုစ္ဆဗိဘစ္ဆဒဿနာ တေ အနုဗန္တန္တိ။ ပေတ၊ ၄။ ၅။

ဝလံတ္တစ (တိ) [ဝလံ+တစ] (၁) အရေတွန့်လိပ် ခြင်းရှိသော။ (၂) တွန့်လိပ်သော အရေရှိ-သော။ (၁) ဇရာဝါတပ္ပဟာရေန သောသိတ မံသလောဟိတတုယ ဝလံယော တစသ္မိံ

အဿာတိ ဝလံတ္တစေ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ (၂) ဝလံ ၁-အနက်ကြည့်။

ဝလံတ္တယ (န) [ဝလံ+တယ] အတွန့်အလိပ် ၃-ခုအပေါင်း။ နလာဠိကန္တိ ဘကုဠိ၊ နလာ-ဠေ ဥဠိတံ ဝလံတ္တယန္တိ အတ္ထေ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။

ဝလံတွာ (ကြိဝိ) [ဝလံ+တွာ] ရစ်ပတ်၍ သဗ္ဗကေသေ ကေတော ဂန္တိ ကတွာ ဒဏ္ဍ-ကေန၊ ဝလံတွာ ဥပ္ပါဠေန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၃(သျှာ)။ သျှ။ ၂။ ၃၆၆။

ဝလံန (တိ) [ဝလံ+ဣတ။ မောက်၊ ၄။ ၄၅။ ဝလံ+ဣန။ ဝလံဓမ္မမေတဿတ္ထိတိ ဝလံ-နော။ ဓာန်၊ ၄။ ၂၅၄-၅။ ဝလံန-သံ။] ဖြစ်သော အရေတွန့်လိပ်ခြင်းရှိသော၊ အတွန့်အလိပ်ကိုယူသော။ ဝိလူနံ ခလံတသိရံ ဝလံ-နံ တိလကာဟတဂတ္ထံ။ မ၊ ၁။ ၁၂၃။ (မဟာ-နိ၊ ၉၃။) ဝလံနန္တိ သဉ္ဇာတဝလံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၅။ ဝလံနန္တိ သဉ္ဇာတဝလံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၁၆။

ဝလံန (န) [ဝလံ+တ။ တ-ကို န-ပြု။] ရှုပ်ထွေးသော။ ဝလံနံ ပံသုဂတ (ဇာ၊ ၂။ ၁၇၁) နန္တိ ယဒါ အာကုလံ မလဂ္ဂဟိတံ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၁၁။

ဝလံဘ (တိ) [ဝလံ+ဘ။ မောက်၊ ၄။ ၇၃။ ဝလံဘ-သံ။] တွန့်သော အရေ ရှိသော သူ။ အရေတွန့်သူ။ ဝလံယော တေသ္မိံ အတ္ထိတိ ဝလံဘော။ နိရုတ္တိ၊ ၄၇၀။

ဝလံဘင်္ဂ (ပု) [ဝလံ+ဘင်္ဂ] ကျိုးပြတ်သော-အတွန့်အလိပ်-အရေးအကြောင်း။ နလာဠိ-ကန္တိ.....နလာဠေ တိဿော ဓုဠိယော ဒဿေန္တော ဝလံဘင်္ဂံ ဝုဠာပေတွာတိ အတ္ထော။

မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၈။ (ယခုလက်ရှိမှ၌ ဝလိဘင်္ဂံ ဟူသောပုဒ်၏အစပ်ခက်သည်။ အချို့မြန်မာမူ၌ကားဝလိဘင်္ဂံဟုရှိသည်။ သျှဆရာတော်က ဝလိဘင်္ဂံ=အတုန့်တည်းဟူသော အချိုးရှိသော ဟု အနက်ပေး၍ ရွှေဝလိဘင်္ဂံကို နုလာဋ္ဌေမှာစပ်စေလိုသည်။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။ တို့လည်းကြည့်။)

ဝလိဘိပ္ပလမ္ပိတ (တိ) [ဝလိ + အဘိပ္ပလမ္ပိတ] အတုန့်အလိပ်-အရေးအကြောင်း-တို့ဖြင့်-တွဲရ၍ကျသော။ ဝလိဘိပ္ပလမ္ပိတာ (ထေရီ။ ၄၀၈)တိ နုလာဋ္ဌေ ဥပ္ပန္နာဟိ ဝလိဟိ ပလမ္ပန္တာ ဌိတာ။ ထေရီ၊ ဌ။ ၂၁၈။ (-၂၁၉)။

ဝလိမန္တ (တိ) [ဝလိ+မန္တ။ ဝလိမတ်-သံ။] အရေး-တုန့်- လိပ်- ခြင်းရှိသော။ တေ ဇာယ ဖုဋ္ဌိတာ ဝလိမတာ။ ထေရီ။ ၄၁၀။ ဝလိမတာ ဝလိမန္တော ဇာတာ။ ထေရီ၊ ဌ။ ၂၂၀။

ဝလိယံ (ဝ) [ဝလိ+က။ ဝလိက-သံ။ ဝလိယ-အဒ္ဓမာဂဓိ။] အရေး- အတုန့်- အလိပ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝလိယဇာတ (တိ) [ဝလိယ+ဇာတ] ဖြစ်သော- အရေးတုန့်- အရေးလိပ်- ရှိသော။ သဗ္ဗာနိ ဝလိယဇာတာနိ(သံ၊ ၃။ ၁၉၀)တိ ဣဒမ္ပိ အတ္တ-နော ပါကဋ္ဌဝသေန ဝေမာဟ၊ သတ္တုပန အညေသံ ဝိယ ပလိယော နာဓ နတ္ထိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၆။

ဝလိယာဝဋ္ဌ (ပ) [ဝလိယ+အာဝဋ္ဌ] တုန့်လိပ်သော အရေးလုံး။ ဒွိန္ဒ အံသကုဋ္ဌာနံ အန္တ-ရေသု သုဝဏ္ဏာဝဋ္ဌံ ဝိယ ကေသဂ္ဂပ္ပမာဏံ ဝလိယာဝဋ္ဌံ ဒိသ္မာ.....။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၆။

ဝလိယာဝဋ္ဌက (ပ) [ဝလိယာဝဋ္ဌ+က] အနည်းငယ် တုန့်လိပ်သည့် အရေးလုံး။ ထေရော စ ဒွိန္ဒ အံသကုဋ္ဌာနံ အန္တရေ ဝလိယာဝဋ္ဌကံ ဒိသ္မာဝေမာဟ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၆။ ဝလိယာ-ဝဋ္ဌကန္တိ အပ္ပကံ ဝလိယာဝဋ္ဌံ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉၉။

ဝလိရ (ပ) [ဝလိ+ရ။ ဓာန်၊ ဌ။ ၃၂၀။ (တိ) ဝလိရ-သံ။ မျက်စိစေ့သော။] မျက်စိစေ့သူ။ ဝလိရော တု စ ကေကဗော။ ဓာန်။ ၃၂၀။

ဝလိဝိတတသဗ္ဗဂီ (တိ) [ဝလိ+ဝိတတ+သဗ္ဗဂီ+ဂြ] အရေးတုန့်၍ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးသည့် အလုံးစုံသော ကိုယ်အင်္ဂါရှိသော။ ဝလိဝိတ-တသဗ္ဗဂီ၊ သိရာဝိတတ ဖေဟိနီ။ အပ၊ ၂။ ၂၂၆။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၃၇။

ဝလိဝိသမ (တိ) [ဝလိ+ဝိသမ] မညီညွတ်သော အတုန့်အလိပ်ရှိသော။ ဘကုဋ္ဌိ ကတုာတိ ကောဝေသေန ဝလိဝိသမံ နုလာဋ္ဌံ ကတုာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၁၃။

ဝလိသမ္ပဿ (ပ) [ဝလိ+သမ္ပဿ] အတုန့်အလိပ်၏ အတွေ့။ အညတြ ဖန္ဒိတမတ္တာတိ ပစ္စတ္တ-ရဏေ ဝလိသမ္ပဿေန ဝါ မဂ္ဂလဒဋ္ဌေန ဝါ ကာယဖန္ဒနမတ္တံ နာမ ဟောတိ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၁၈၄။

ဝလိန (တိ) [ဝလိ+ဣတ။ မောက်၊ ၄။ ၄၅။ ဝလိန-ကြည့်။ ဝလိနန္တိ သရိရစမ္ပမဿ ဝလိ-ဂ္ဂဟိတံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၂၉။

ဝလိမုခ (ပ) [ဝလိ+မုခ။ ဝလိ သိထိလံ စမ္ပိ မုခေ အဿ ဝလိမုခေါ။ ဓာန်၊ ဌ။ ၆၁၃-၄။ မျက်နှာ၌ အတုန့်အလိပ်ရှိသော၊ တုန့်သော မျက်နှာရှိသော(မျောက်)။ ဝလိမုခေါ (ဇာ၊ ၁။ ၇၃)တိ ဝလိယော မုခေ အဿာတိ ဝလိ-မုခေါ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ မိဂေါ ကပိ ဝလိ-မုခေါ။ ဓာန်။ ၆၁၄။

ဝလေတိ (ကာ၊ကြိ) [ဝလ+ကေ+တိ။ ဝလတိ-
မူ။] လည်စေ-လှည့်-လှိမ့်-ကျစ်-ရစ်ပတ်-
၏။ ဝလေတိ(ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၈၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၁၇)တိအာဝဇ္ဇေတိ။ ဝဇ္ဇိရ။ ၃။ ၂။ ဝိ၊ လင်္ကာရ။
၄။ ၂။ ၂။ ၉။ ဝလေတိတိ ဒဏှကေ ဝါ ဟတ္ထေ
ဝါ အာဝဇ္ဇေတိ။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၅၅။ ဝလေ-
တိတိ အနေကဂုဏသုတ္တံ ဟတ္ထေန ဝါ စက္က-
ဒဏှေန ဝါ ဝဇ္ဇေတိ ကေတ္တံ ကဏေတိ။ ဝိမတိ။
၂။ ၂။

ဝလ္လကိ (ထိ) [ဝလ္လ+ကျ+ဤ။ ဓာန်၊ ငွ။ ၁၃၈။
ဝလ္လကိ-သံ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ ဝလ္လကိ- ပြာ။]
စောင်း။ ဝိကာ စ ဝလ္လကိ။ ဓာန်။ ၁၃၈။

ဝလ္လတိ (ကြိ) [ဝလ္လ+အ+တိ။ ဝလ္လတေ-သံ။
ဝလ္လတု-ပြာ။] (၁) ပွဲ-ရစ်ပတ်-ပွဲအုပ်-၏။
(၂) ဆက်ဆံ၏။ (၃) တုန်လှုပ်၏။ (၄)
စောင့်ရှောက်၏။ (၅) အကျွမ်းဝင်၏။
(၁) ပွဲ-ရစ်ပတ်-ပွဲအုပ်-၏။ (၂) ဆက်ဆံ
၏။ သဗ္ဗကေသေ ကေတော ဂဏ္ဍိ ကတော
ဒဏှကေန ဝလ္လိတော ဥပ္ပါဒေန္တိ။ မ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၆၃။
ဝလဝလ္လသဘာရဏဗန္ဓုနသု။ ရှ၊ ၄၀၈-၉-နာ။
ဝလ္လတိ အညမညံ ဗန္ဓုတိ။ ကစုဉ်း။ ၆၇၀။
(၃) တုန်လှုပ်၏။ (၄) စောင့်ရှောက်၏။
ဝလတိ ဝလ္လတိ ဝလ္လန္တိ သံဝရန္တိ။ နိတိ။
ဓာတု။ ၁၆၆။ (၅) အကျွမ်းဝင်၏။ ဝလ္လတိ
ဝလ္လဘဘာဝေန ဘဝတိ။ ကစုဉ်း။ ၆၇၀။

ဝလ္လဘ (တိ) [ဝလ္လ+အဘ။ ဝလ္လတိ ဝလ္လေတိ
သံဝရဏံ ကဏေတိတိ ဝလ္လဘော။ ဣဒါ။
၁၂၄။ ဝလ္လဘ-သံ။ ဝလ္လဟ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
(၁) ချစ်-မြတ်နိုး-အပ်သော၊ အကျွမ်းဝင်
သော။ (၂) အကြီးအကဲ။ (၁) (၂)
ထေရေ ဘန္ဓေ တုမ္မာကံ သာသနေ ဝလ္လ-
ဘော မညေ။ ဒီ၊ ငွ၊ ၂။ ၈၀။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၂၅။
ဝလ္လဘာန (ဇာ၊ ၁။ ၁၂၉) န္တိ ဝိယမနာပါနံ

ဝိသာသိကာနံ အမစွာနံ နယေန စ။ ဇာ၊
ငွ၊ ၆။ ၂၁၅။ ဝလ္လဘော ဒယိတေဇ္ဇက္ခေ။ ဓာန်။
၁၀၆၆။ (-ဒီ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၉၂။ မ၊ ငွ၊ ၂။ ၅၉။ သံ၊ ငွ၊
၂။ ၈၅။ ဓမ္မ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၂၀။ ဇာ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၈၅။)

ဝလ္လဘဋ္ဌာန (န) [ဝလ္လဘ+ဋ္ဌာန] အကျွမ်းဝင်
သောအရာ။ သာမဒေဝိဝိယ ဝလ္လဘဋ္ဌာနေ
ဝါ ဌပေန္တိ။ အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၄၂။

ဝလ္လဘတရ (တိ) [ဝလ္လဘ+တရ] အထူးသဖြင့်-
သာ၍-အကျွမ်းဝင်သော။ တာသု ဝလ္လဘ-
တရာ ဂန္ဓာ ရညော ဟတ္တာ အသိ*
ဂဟေတော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၆။ ၃၈။ အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၄၂။

ဝလ္လဘသုနခ (ပု) [ဝလ္လဘ+သုနခ] အကျွမ်းဝင်
သောခွေး။ တာယ စ သဒ္ဓိယေဝ ပဝိဋ္ဌော
ကော ဝလ္လဘသုနခေါ အတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ငွ၊ ၂။ ၇၅။

ဝလ္လဘိတ္တိ (ထိ) [ဝလ္လဘာ+ဣတ္ထိ] အကျွမ်းဝင်
သော မိန်းမ။ တဒါ သိဝလိဒေဝိ တာ သတ္တ-
သတာ ဝလ္လဘိတ္တိယော ပက္ခောသာ-
ပေတော.....။ ဇာ၊ ငွ၊ ၆။ ၆၆။

ဝလ္လရိ (ထိ) [ဝလ္လ+အရ+ဤ။ ဓာန်၊ ငွ။ ၅၅၀။
ဝလ္လရိ၊ ဝလ္လရိ-သံ။ ဝလ္လရိ-ပြာ။] (၁)
ပွင့်တံခိုင်း။ (၂) နွယ်။ (၁) ဝလ္လရိ မဉ္ဇရိ
နာရိ။ ဓာန်။ ၅၅၀။ (၂) လတာဝါစိနာ
ဝလ္လရိသဒ္ဓေန။ အလင်္ကာ၊ ငွ။ ၉၈-နာ။

ဝလ္လဝ (ပု) [ဝလ္လ+အဝ။ ဣဒါ။ ၁၉၉။ ဝလ္လ+
ဝါ+အ။ ဝလ္လံ ဝါတိ ဝါယတိတိ ဝါ ဝလ္လဝေါ။
အမရ၊ ငွ။ ဝလ္လံ ပိတိ* ဝါတိတိ ဝလ္လဝေါ။
ကပ္ပဗ္ဗမ။ ထိ-၌ ဝလ္လဝိ။ (ထိ၊ ပု) ဝလ္လဝ။
ဗလ္လဝ (ဗလ္လဝိ)-သံ။ ဝလ္လ-ပြာ။] နှား
ကျောင်းသား။ ဂေါဒုဟော၊ အဘိဓမ္မာ
ဝလ္လဝေါပုတြ။ ဓာန်၊ ငွ။ ၄၉၅။

ဝလံ (ဝလံ) (ထိ) [ဝလံ+ဣ။ ဝလံယန္တိ သံဝရိ-
 ယန္တိ သတ္တာ တောယာတိ ဝလံ။ ဣဒါ။ ရ။
 ဝလံတိ သံဝရောတိ ရုက္ခာဒိနိတိ ဝလံ။ ကပု-
 ခ္ဗမ။ ဝလံ ဝလံ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
 နွယ်။ ဝလံ ဝေဠုမုဉ် ပဗ္ဗဇံ တိဏံ။ ဝိ။ ၁။ ၁၁၅။
 ဝိ။ ၄။ ၂၂။ ဝိ။ သင်္ဂဟ။ ၃၀၁။ သာ ၂ န ဝလံ
 ဝိယ စ လတာ ဝိယ စ အနုသေတိ။ ဒိ။ ၄။ ၂။
 ၉၅။ “ ပဝ္တပလာသဗဟုလဂစ္ဆသင်္ခေပေန
 ဆနဂဟနဇဇ္ဇာဝိတာနာ နာတိဒိသသန္တာနာ
 ဝလံ၊ တဗ္ဗိပရိတာ လတာ” တိ ဝဒန္တိ။ ဒိ။ ၄။
 ၂။ ၁၀၉။ (-ဝိ။ ၁။ ၂၁၈။ မာ။ ၂၄၈။ ဝိ။ ၄။
 ၃။ ၂၂။ ဝိ။ ၄။ ၄။ က။ ကဒါ။ ၂၆။ ၂၆။ ဝိ။
 သင်္ဂဟ။ ၃၀၆။ အဘိ။ ၄။ ၂။ ၃၂။ သာရတ္ထ။
 ၃။ ၁၅။ ဝိမတိ။ ၂။ ၉။)

ဝလံအတ္ထ (ပ) [ဝလံ+အတ္ထ] နွယ်ဟူသော
 အကျိုး။ ဝလံအတ္ထာယ ဂုဗ္ဗံ ပဝိဇ္ဇော။ ဇာ၊
 ၄။ ၁။ ၃၇။

ဝလံအန္တရ (န) [ဝလံ+အန္တရ] နွယ်ကြား၊
 နွယ်တိုင်း-အကြား-ကြားထဲ။ ပုရာဏပဏ္ဏ-
 န္တရေ ဝါ ဂစ္ဆန္တရေ ဝါ ဝလံအန္တရေ ဝါ
 ဝသတိ။ မာ။ ၄။ ၂။ ၃၈။

ဝလံအာရောပနတ္ထ (ပ) [ဝလံ+အာရောပန+
 အတ္ထ] နွယ်ကို တင်ခြင်းအကျိုး။ ဝလံ-
 အာရောပနတ္ထာယ ဝါ ဘူမိယံ နိခဏန္တိ။
 ဝိ။ သင်္ဂဟ။ ၇။ ၉။

ဝလံကဏိကာရ (ပ) [ဝလံ+ကဏိကာရ] နွယ်
 မဟာလေ့ခါး၊ နွယ်မျိုးဖြစ်သော မဟာ
 လေ့ခါးပင်။ ကဏိကာရတိ ဝလံကဏိကာရ။
 ဇာ၊ ၄။ ၃၁၄။

ဝလံကာ (ထိ) [ဝလံ+က+အာ။ ဝလံကာ-သံ။]
 (၁) ပုလဲသွယ်၊ နားထန်၊ နားသွယ်ပန်း။
 (၂) နွယ်။ (၁) ဝလံကာ (ဝိ။ ၄။ ၂၄၁) တိ

ကဏ္ဍတော နိက္ခန္တမုတ္တောလမ္ဗကာဒိနံ တေ
 အဓိဝစနံ။ ဝိ။ ၄။ ၄။ ၄။ ဝိ။ သင်္ဂဟ။ ၄၃၆။
 မုတ္တောလမ္ဗကာဒိ ဝလံသဒိသတ္တာ ဝလံကာ
 နာမ။ ပါစိတိ။ ယော။ ၄၅၀။ (၂) တေန
 ခေါ ပန သမယေန ဘိက္ခု ဝလံကာယပိ
 ကာယဗန္ဓနေနပိ ဥဒကံ ဝါဟေန္တိ။ ဝိ။ ၄။
 ၂၅။

ဝလံကာရ (ပ) [ဝလံ+ကာရ+ဣ။ ဝလံကာရော-
 တိတိဝလံကာရော၊ ရုက္ခော။?] (၁) နွယ်ပင်။
 (၂) ဝလံကာရဖလဒါယကတ္ထေရ အပဒါနိ။
 (၁) ဝလံကာရပလ-ကြည့်။ (၂) ဝလံကာ-
 ရော ပါနမိခေါ၊ အထော ပုလိနစကံမော။
 အပ။ ၂။ ၅၄။

ဝလံကာရဖလ (န) [ဝလံကာရ+ဖလ] နွယ်သီး။
 ဝလံကာရဖလံ ဂယ၊ သယမ္ပုဿ အဒါသဟံ။
 အပ။ ၂။ ၅၁။ ထေရ်။ ၄။ ၁။ ၆၀။ ၃၈။

ဝလံကာရဖလဒါယက (တ်) [ဝလံကာရဖလ+
 ဒါယက] နွယ်သီးကို ပေးလှူတတ်သောသူ။
 ဣတ္ထံ သုဒ္ဓိ အာယသ္မာ ဝလံတာရဖလဒါယ-
 ကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယောအဘာ-
 သိတ္တာတိ။ အပ။ ၂။ ၅၂။

ဝလံကောဠိ (ထိ) [ဝလံ+ကောဠိ] နွယ်-ဖျား-
 စွန်း။ နွယ်၏-အဖျား- ထိပ်-ဖျား-အစွန်း။
 ဒဏ္ဍကကောဠိယာ ဝါ ဝလံကောဠိယာ ဝါ
 ပံသုစုဏ္ဍံ ဝါ ပန ဒိပမာနော မာ နာဂံ
 ဆန္ဓယ်။ မာ။ ၄။ ၂။ ၃၄။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄။ ဇာ၊ ၄။
 ၇။ ၃၂။

ဝလံခဏ (ပုန) [ဝလံ+ခဏ] နွယ်ပိုင်း၊ နွယ်
 ပြတ်၊ နွယ်၏-အပိုင်း-အပြတ်။ တတော
 ဟေဠာ ဝလံခဏံ ဂရုဘဏ္ဍံ န ဟောတိ။
 အဘိ။ ၄။ ၂။ ၃၂။

ဝလ္လိဂ (ဂ)ဟဏ(န) [ဝလ္လိ+ဂဟဏ] နွယ်ကို-
ကိုင်-ယူ-ခြင်း။ ဝလ္လိဟာရကာနံ စတုန္ဒ
ပုရိသာနံ ဝလ္လိဂဟဏံ ဝိယ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။
၁၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၄။

ဝလ္လိဂဟနပရိက္ခိတ္တ (တိ) [ဝလ္လိဟန+ပရိက္ခိတ္တ]
နွယ်ချဲ့တို့ဖြင့် ခြံရံအပ်သော။ ဝလ္လိဂဟန-
ပရိက္ခိတ္တေ ဧကသ္မိံ မဟာသရေ... ..။
စရိယာ၊ ၄။ ၂၂၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။

ဝလ္လိဇ္ဇေဒန (န) [ဝလ္လိ+ဆေဒန] နွယ်ကို-ဖြတ်
-ဖြတ်တောက်-ခြင်း။ ပိဋကံ ကာတုကာမ-
တာယ ဝလ္လိဇ္ဇေဒနေ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၂၇၁။

ဝလ္လိဇာတိ (ထိ) [ဝလ္လိ+ဇာတိ] နွယ်မျိုး၊
နွယ်ဇာတ်။ ကံ သုကဝလ္လိယာတိ သုဂန္ဓပတ္တာ
ဝလ္လိဇာတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။ (-ဝိမာန၊ ၄။
၁၂၄။)

ဝလ္လိဇ္ဇာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝလ္လိ+ဇ္ဇာ] ရစ်ပတ်-ပုံးအုပ်
-၍။ ဝလ္လိတိ ဝ-ကြည့်။

ဝလ္လိဒဏ္ဍဟတ္တ (တိ) [ဝလ္လိ+ဒဏ္ဍ+ဟတ္တ] နွယ်
လှံကံ(လှံတံ)လက်၌ ရှိသော၊ နွယ်လှံတံ
လက်စွဲသော။ ငူဇကော ဝေဂေနဋ္ဌာယ ဝလ္လိ-
ဒဏ္ဍဟတ္တော ကပ္ပုဋ္ဌာနိဂံ ဝိယ အဝတ္ထရန္တော
အာဂန္နာ။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၂၃၄။

ဝလ္လိနာဂ (ပု) [ဝလ္လိ+နာဂ] နွယ်ကံ-ကော်ပင်။
နာဂမလ္လိကာတိ ဝလ္လိနာဂါ စ မလ္လိကာ စ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။

ဝလ္လိနိဿေကံ (ထိ) [ဝလ္လိ+နိဿေကံ] နွယ်လှေ
ကား။ နွယ်ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်အပ်-သော လှေ
ကား။ ဥပရိ ဌိတာ ဝလ္လိနိဿေကံ ဩတာ-
ရေသုံး။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။

ဝလ္လိပက္က (န) [ဝလ္လိ+ပက္က] သခွား ဆော်သီး
မှည့်။ ဝလ္လိပက္က (မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၃) ၏ ခုဒ္ဒက-
တိပုသဝလ္လိယာ ဖလံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။

ဝလ္လိပဒုမ (န) [ဝလ္လိ+ပဒုမ] နွယ်ပဒုမ္မာ၊ အနွယ်
၏ ပဒုမ္မာကြာ၊ အနွယ်၌ပွင့်သော ပဒုမ္မာ။
သဗ္ဗရုက္ခာနံ ခန္ဓေသု ခန္ဓပဒုမာနိ၊ သာခါသု
သာခါပဒုမာနိ၊ ဝလ္လိသု ဝလ္လိပဒုမာနိ...။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။

ဝလ္လိဖလ (န) [ဝလ္လိ+ဖလ] နွယ်သီး၊ နွယ်မှ
ဖြစ်သော အသီး။ ဝလ္လိဖလံ အဟမဒါသိ။
ဝိမာန။ ၄၅။ ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဝလ္လိ-
ဖလမဒါသဟံ။ အပ၊ ၁။ ၂။ ၄၄။ (-ဝိမာန၊ ၄။
၁၂၉။)

ဝလ္လိဖလဒါယက (တိ) [ဝလ္လိဖလ+ဒါယက]
နွယ်သီးကို ပေးလှူတတ်သော၊ သူ။ အာယ
သ္မာ ဝလ္လိဖလဒါယကော ထေရော ဣမာ
ဂါဏာယော အဘာသိတ္တ။ အပ၊ ၁။ ၂။ ၄၄။

ဝလ္လိဖလဝါဠ (ပု) [ဝလ္လိဖလ+ဝါဠ။ စာတို့၌
ဝလ္လိဖလဝါဠ ဟူ၍ ရှိကြသည်။ ဝါဠ=ခြံ၊
ဥယျာဉ်။ ဝိလျ။] နွယ်သီး-ခြံ-ဥယျာဉ်
(ဗူး-ဖရုံ-သခွား-ခြံ)။ ဝလ္လိဖလံ ဒါတု-
ကာမော "တေ သဗ္ဗ ဥစ္စုဇေတ္တိ အပရဏ္ဍ-
ဝတ္ထု ဝလ္လိဖလဝါဠ ဒမ္မိ"တိ ဝဒတိ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၂၆၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၆။ ၆။ (ယညဝါဠလည်း-
ကြည့်)။

ဝလ္လိဖလဝိသေသ (ပု) [ဝလ္လိဖလ+ဝိသေသ]
နွယ်သီးအထူး၊ (ခွေးလေးသီး)။ မဟာကစ္ဆု
နာမ ဝလ္လိဖလဝိသေသော ဟဿ မဇ္ဇာရပါဒ-
သေဝ သဏ္ဍာနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ ၃။

ဝလ္လိဘ (ပု) [ဝလ္လိ + ဣဘ။ ဝလ္လိ+ဘာ+ဏ-
မဟာဖလတာယသဗ္ဗာသံ ဝလ္လိဇာတိနံ ဘာတိ
ဒိဗ္ဗတိတံ ဝါ ဝလ္လိဘော။ ဇာနိ၊ ၄။ ၅၉၇

ဖရုံနွယ်၊ ဖရုံပင်။ ဝလ္လိဘော ခုဒ္ဒပုပ္ဖိယော
(ဇာ၊ ၂။ ၃၄၅) တိ ဝလ္လိဘော စ ခုဒ္ဒပုပ္ဖိယော
စ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃၁၄။

ဝလ္လိယ (ပု) [ဝလ္လိ+က] (၁) ဝလ္လိယအမည်၊
ဝလ္လိယမည်သောသူ။ (၂) ဝလ္လိယမည်သော
ထေရ်။ (၁) တေသိ ဂေါဓိကော၊ သုဗဟု၊
ဝလ္လိယော၊ ဥတ္တိယောတိ နာမာနိ အကံသု။
ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၅။ ဝလ္လိယော တေဝ သမုဒါ-
စရိံ သု။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၂။ (၂) ဝလ္လိယော
ထေရော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၅။

ဝလ္လိယတ္ထေရ (ပု) [ဝလ္လိယ+ထေရ] ဝလ္လိယ
ထေရ်။ မက္ကဋ္ဌော ပဉ္စဒါဏယန္တိ အာဒိကာ
အာယသ္မတော ဝလ္လိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။
ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။

ဝလ္လိယဝီထိ (ထိ) [ဝလ္လိယ+ဝီထိ] ဝလ္လိယလမ်း။
ဘန္တေ ဣမသ္မိ မဟာဂါမေ ဝလ္လိယဝီထိယံ
ဒါရုဘဏ္ဍကမဟာတိဿော နာမ ဥပါ-
သကော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၇။

ဝလ္လိသန္တာန (ပု) [ဝလ္လိ+သန္တာန] နွယ်-စဉ်-
တန်း။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝလ္လိသန္တာနဗဒ္ဒ (တိ) [ဝလ္လိ+ သန္တာန+ဗဒ္ဒ]
နွယ်စဉ်-နွယ်တန်း -တို့ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော။
တတ္ထ ယထာ ဝလ္လိသန္တာနဗဒ္ဒေသု ကုဋ္ဌဒါရုသု
န ဝလ္လိသန္တာနာ ဇာနန္တိ “အမှတ် ကုဋ္ဌဒါရုနိ
အာဗဒ္ဒါနိ” တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ၊ ၃၇။

ဝလ္လိဟာရက (တိ) [ဝလ္လိ+ဟာရက] နွယ်ကို-
သယ်-ဆောင်-တတ်သော၊ သူ။ ဝလ္လိ-
ဝဟဏ-ကြည့်။

ဝလ္လိက (န) [ဝလ္လိ+တိက။ ကွာဒိ။ ၂၃] ကုံကွမ်
(ဂုံဂမ်)၊ မာလာကျိကျ။ ဝလ္လိကံ ပီတနံ။
ဇာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၀၃။

ဝလ္လိရ (တိ) [ဝလ္လိ+ဥရ။ ဝလ္လိတိ ဝလ္လိဘဘာဝေ-
န ဘဝတိတိ ဝလ္လိရော၊ ဝလ္လိတိ အညမည်
ဗန္ဓတိတိ ဝါ ဝလ္လိရော။ စွဉ်း။ ၆၇၀။ ရ။
၆၈၀။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၁၆။ နိတိ၊ ဓာတု ၁၆၆။
ဝလ္လိယတိ သံဝရိယတိတိ ဝလ္လိရော။ ကွာဒိ။
၁၇၁။ ဇာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၇၉-၈၀။ ဝလ္လိရ-သံ။
အမဲညှင်း၊ သားညှင်း၊ အမဲ-အသား-
ခြောက်။ ယံနန္တ မယံ ဣမံ ကေပုတ္တကံ ပိယံ
မနာပံ ဝမိတော ဝလ္လိရဉ္စ သောဏ္ဍိတဉ္စ
ကရိတော။ သံ၊ ၁။ ၃၂၃။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၆)

ဝလ္လိရကရဏ (န) [ဝလ္လိရ+ကရဏ]
အမဲခြောက် - အမဲညှင်း - သားညှင်း-ကို-
ပြုခြင်း။ တသ္မိ ကိရ ကာလေ ဝလ္လိကရဏံ
ဥဒပါဒိတိ ဝဒန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၄။

ဝလ္လိရဝိက္ကယ (ပု) [ဝလ္လိရ+ဝိက္ကယ] အမဲ
ခြောက် - အသားခြောက် - ရောင်းခြင်း။
ဝလ္လိရဝိက္ကယေန အနေကာနိ ပဿာနိ ဇီဝိတံ
ကပေသိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၈။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၁-
ဝလ္လိရဝိက္ကယေနာတိ သုက္ခာပိ တမံသဝိက္က-
ယေနာ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၉။

ဝလ္လိရသမညာ (ထိ) [ဝလ္လိရ+သမညာ] အမဲ
ခြောက်-အသားခြောက်-ဟူသော အမည်။
သုက္ခာပိတမံသပေသိနဉ္စ ဝလ္လိရသမညာတိ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၄။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၃။)

ဝဝကဋ္ဌ (တိ) [ဝိ+အဝ+ကသ+တ၊ ဝျဝကုဗု-
သံ။] အလွန်ဝေးသော။ ဥပဓိဝိဝေကာပိ
ဒုရေဝိဒုရေ... အနာသန္ဓေ ဝဝကဋ္ဌေ။ မဟာနိ၊
၂။ (သိ)။

ဝဝစ္စိန္ဒ (တိ) [ဝိ+အဝ+သိဒိ+တ] အထူးသဖြင့်
ဖြတ်အပ်သော။ ဝဝစ္စိန္ဒာ ဟိ စက္ခုဓာတု။
ပေဒကော။ ၂၄၄။

ဝေဇ္ဇေဒတ္တ (ပု) [ဝေဇ္ဇေဒ+ဒတ္တ] ပြတ်ခြင်း ဟူသောအနက်။ ဝေ ပဉ္စသု ဓာတုသု ပုန နဂဝေဇ္ဇေဒတ္တော ဓာတုဒတ္တော။ ပေဋကော။ ၂၄၄။

ဝေဋ္ဌပေတိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထပ+ဏေ+တိ။ ဝိ၏-ဣ-ကိုချေ၊ ထ-ကို ဋ-ပြု၊ အသဒိ-သဒ္ဓေါဘော်ပြု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၇။] ဝေဋ္ဌပေတိ-ကြည့်။ သြပ ထပ ထပနေ၊ ပ။ ထပယိတော ပဋိစ္စဒိ။ ဝေဋ္ဌပေတိ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနံ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၇။

ဝေဋ္ဌပနာ (ထိ) [ဝိ+အဝ+ထပ+ဏေ+ပ+ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၆၈။ ဝိ+အဝ+ထပ+ယု။ ဝေဋ္ဌပနာ-သံ။ ဝေဋ္ဌာဝဏာ၊ ဝေဋ္ဌာဝဏာ-ပြာ။ ဤအလို ဌာ-ဓာတ်+ဏာပေ-ပစ္စည်း။] မရောမယုက်တည်စေ-ထား-ခြင်း၊ ပိုင်းခြား- မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်- ခြင်း။ “သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အနတ္တာ” တိ ယာ သညာ သဉ္ဇာနနာ၊ ဝေဋ္ဌပနာ ဥဂ္ဂါဟော အယံ အနတ္တသညာ။ ပေဋကော။ ၂၅၂။

ဝေဋ္ဌပိတ (တိ) [ဝိ+အဝ+ထပ+ဏာပေ+တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၆၈။ ဝိ+အဝ+ထပ+တ။] မရောမယုက်တည်စေ-ထား- အပ်ပြီးသော၊ ပိုင်းခြား- မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်- အပ်ပြီးသော။ ဝေဋ္ဌပိတေ စ နာမရူပေ ဝိပဿနာ-ပရိဝါသံ ဝသန္ဓော စိရေန မဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေတုံ သက္ကောတိ။ သေရာဋ္ဌာ။ ၂။ ၅၄၄။ (-အံ၊ ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၃၆၄။ သိ၊ ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၁။ အံ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၆၂။)

ဝေဋ္ဌပိယတိ (ကမ္၊ ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထပ+ဏာပေ+ယ+တေ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၆၈။ ဝိ+အဝ+ထပ+ယ+တေ။] မရောမယုက် တည်စေ-ထား-အပ်၏။ ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-အပ်၏။ ဝေဋ္ဌပိယတိ အသက်ရတော ဝေဋ္ဌပိယတိတိ ဝက္ကော။ မ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၀၂။

ဝေဋ္ဌပိယန္တိ (ကမ္၊ ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထပ+ဏာပေ+ယ+အန္တေ။ ဝိ+အဝ+ထပ+ယ+အန္တေ။] မရောမယုက်တည်စေ-ထား-အပ်ကုန်၏။ ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-အပ်ကုန်၏။ တေ စ သတ္တာဟာဒယော တထေဝ ဝေဋ္ဌပိယန္တိ။ စိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၅၇။

ဝေဋ္ဌပေတဗ္ဗ (တိ) [ဝိ+အဝ+ထပ+ဏာပေ+တဗ္ဗ။ ဝိ+အဝ+ထပ+ဏေ+တဗ္ဗ။] မရောမယုက်တည်စေ-ထား-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော၊ ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ဝေ ပုနပျုနံ ကရောန္တေန သာဓုကံ ဥပကာရေတဗ္ဗဉ္စ ဝေဋ္ဌပေတဗ္ဗဉ္စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၁။ ဝေဋ္ဌပေတဗ္ဗန္တိ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂ-မာယ သတိယာ နိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၀၈။ (-ဒိ၊ ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၄။ အဘိ၊ ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၂၂၅။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၅၄။)

ဝေဋ္ဌပေတိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထပ+ဏာပေ+တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၆၈။ ဝိ+အဝ+ထပ+ဏေ+တိ။ ဝေဋ္ဌပေတိ-သံ။ ဤအလို ဌာ-ဓာတ်+ဏာပေ-ပစ္စည်း။] မရောမယုက် တည်စေ-ထား-၏။ ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-၏။ သစေပန တတိယတ္ထေရော ကထံ ဝေဋ္ဌပေတိ။ မဟာသဒ္ဓေါ နာမ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌာ၊ ၃။ ၁၆၃။ (-ကင်္ဂါ၊ ၂။ ၈၀။ ဒိ၊ ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၉၈။ မ၊ ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၇။ သံ၊ ဋ္ဌာ၊ ၃။ ၆၂။ အံ၊ ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၃၂၃။ အဘိ၊ ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၅၅။ ၂။ ၆၀။)

ဝေဋ္ဌပေတိ-ဝိ၊ ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၃၂။ ဝေဋ္ဌပေန္တိ-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၄။ ဝေဋ္ဌပေတိ-သံ၊ ဋ္ဌာ၊ ၃။ ၂၇၇။ ဝေဋ္ဌပေသိ-အံ၊ ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၁၃၅။ ဝေဋ္ဌပေသတိ-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၉။ ဝေဋ္ဌပေသာမိ-ဇာ၊ ဋ္ဌာ၊ ၆။ ၂၅၅။ ဝေဋ္ဌပေသာမ-သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၁၅။

ဝေဋ္ဌပေတုံ (ဗျ) [ဝိ+အဝ+ထပ+ဏာပေ+တုံ။ ဝိ+အဝ+ထပ+ဏေ+တုံ။] မရောမယုက်တည်စေ-ထား-ခြင်းငှာ၊ ပိုင်း

ခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-ခြင်းငှာ။ ရညော
ဟိတေ စ အဟိတေ စ ဝတ္ထုပေတု သမဒတ္တာ
ဟောတိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂၂၀။ ဝတ္ထုပေတုန္တိ
နိစ္စိတုံ။ ဒီ၊ ၅။ ၂၂၁။

ဝတ္ထုပေတုကာမ (တိ) [ဝတ္ထုပေတု+ကမ+
က] မရောမယုက်တည်စေ-ထား-ခြင်းငှာ
အလိုရှိသော၊ ပိုင်းခြား-မှတ်သား- ဆုံး
ဖြတ်-ခြင်းငှာအလိုရှိသော။ ဗုဒ္ဓါနံ ယေ
ယေ သင်္ခါရေ ဝတ္ထုပေတုကာမာ၊ တေ
တေ ဥပ္ပါဒကုဏေပိ သဗ္ဗသော သုပ္ပဋိဝိတိတာ
။ပ။ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၄၄။

ဝတ္ထုပေတု (ကြိ၊ ဝိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+
ကာပေ+တု။ ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+တု။]
မရောမယုက်တည်စေ-ထား-ပြီး၍၊ ပိုင်းခြား-
မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-ပြီး၍။ ကောစိ ဘိက္ခု
အဇ္ဈတ္တံ သင်္ခါရေသု ဉ္ဇကံဩဘာရေတွာ တေ
ဝတ္ထုပေတုာ ဗဟိဒ္ဓါ ဩဘာရေစိ။ သံဠု
၂။ ၅၉။ ဝတ္ထုပေတုာတိ သလက္ခဏေတာ
ပရိစ္ဆိန္တိတွာ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၃။
ဒီ၊ ၅။ ၂၊ ၃၇။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၁။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၆၇။
အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၆၀။ ပရိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၇၀။)

ဝတ္ထုပေန္တ (တိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ကာပေ+
အန္တ။ ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+အန္တ။ သိ-ဋ္ဌိ
ဝတ္ထုပေန္တ၊ ဝတ္ထုပေန္တိ။] မရောမယုက်
တည်စေ-ထား- တတ်သော၊ ပိုင်းခြား-
မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-တတ်သော။ ယောပိ
ရူပါရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာနာမရူပံ ဝတ္ထုပေန္တော
ဒုက္ခေန ကသိဒေရန ကိလမန္တော ဝတ္ထုပေတိ။
အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၊ ၆၀။ (-ပရိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၀။)

ဝတ္ထုပေန္တိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ကာပေ
+အန္တိ။ ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+အန္တိ။]

မရောမယုက်တည်စေ-ထား-ကုန်၏။ ပိုင်းခြား-
မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်- ကုန်၏။ “ဣဒံ
သုသာန”န္တိ ဝတ္ထုပေန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၄။

ဝတ္ထုပေသိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ကာပေ+
ဤ။ ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+ဤ။] မရော
မယုက်တည်စေ- ထား-ပြီး၊ ပိုင်းခြား-
မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-ပြီး။ ဒဟရော...ပဋ္ဌာန
ဂါထာယ သဒ္ဓံ အဝသာနဂါထံယေဝ
ဝတ္ထုပေသိ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၅၅။

ဝတ္ထုပေသုံ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ကာပေ+
ဥံ။ ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+ဥံ။] မရော
မယုက်တည်စေ-ထား-ကုန်ပြီး၊ ပိုင်းခြား-
မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-ကုန်ပြီး။ တေ တတော
ပဋ္ဌာယ ဥယျာနေ ပဋိစ္စန္ဒာဟုတွာ နိကဏ္ဍိ-
ကဝသေန မန္တယမာနာ ။ပ။ ဝတ္ထုပေသုံ။
ဒီ၊ ၅၊ ၂။ ၁၁၃။

ဝတ္ထုပေသတိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ကာပေ
+သတိ။ ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+သတိ။]
မရောမယုက်တည်စေ-ထား-လတ္တံ့၊ ပိုင်းခြား-
မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-လတ္တံ့။ ဥဒ္ဓါမာဘကေ
ပန ကထံ အသိတိသဘသန္ဓယော ဝတ္ထု-
ပေသတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၉။

ဝတ္ထုပေသာမ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+
ကာပေ+သာမ။ ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+
သာမ။] (ငါတို့) မရောမယုက်တည်စေ-
ထား- ကုန်အံ့၊ ပိုင်းခြား- မှတ်သား-
ဆုံးဖြတ်-ကုန်အံ့။ ယံ ယတ္ထ မင်္ဂလံ တံ
ဝတ္ထုပေသာမ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂၊ ၁၅။

ဝတ္ထုပေသာမိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ကာ-
ပေ+သာမိ။ ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+
သာမိ။] (ငါ) မရောမယုက်တည်စေ-ထား-
အံ့၊ ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်- အံ့

အဟံ တတ္ထ ဂန္ဓာ ဒိဝသံ ဝဇ္ဇပေသာမိ။
ဇာ၊ ၂၄၊ ၆။ ၂၅။

ဝဇ္ဇပေဟိ (ကြိ) [ဝိ+ အဝ+ ထာ+
ကာပေ+ဟိ။ ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+ဟိ။]
(သင်) မရောမယုက်တည်စေ-ထား-လော့၊
ပိုင်းခြား- မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်- လော့။
ဣသံ တံ တာဝ နံ ဝာတ္ထပေဟိ ဝိဘာ-
ဝေဟိ။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇။

ဝဇ္ဇာ (ထိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+အ၊ နိတိ-
ဓာတု။ ၆။ ဝျဝညာ-သံ။ ဝဇ္ဇာ-ပြာ။
သက္ကတ- ဣ=ပါဠိ ဌာ- ဓာတ်။] အပိုင်း
အခြား။ ဖထိကာဒယောတိ ဧတ္ထ အာ-
ဒိသဒ္ဓေါ ဝဇ္ဇာဝါစိ။ အန၊ ၃၊ ၁။ ၁၇။

ဝဇ္ဇာနိ(န) [ဝိ+ အဝ+ထာ+ ဧ+ယု၊ နိတိ
ဓာတု။ ၆။ ဝျဝညာန-သံ။ သက္ကတ-
ပိဋက။] (၁) မရောမယုက်တည်စေ-ပိုင်းခြား-
မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-ခြင်း။ (၂) ပုဒ်ဖြတ်
ခြင်း၊ ပုဒ်ဖြတ်၍ ရွတ်ဖတ်ခြင်း။ (၃)
ပိုင်းခြား- ဆုံးဖြတ်- တတ်သော။ (၄)
ဆုံးဖြတ်ကြောင်းစကား။ (၅) ပိုင်းခြား-
ပိုင်းခြား၍ သိမ်းဆည်း- အထူးထူးအပြား
ပြားမှုမှတ်-ရာ (ကာလ)။ (၆) (က)
မှတ်သား အပ်သော အပိုင်းအခြား။ (ခ) အ
ပိုင်းအခြား။

(၁) မရောမယုက်တည်စေ-ပိုင်းခြား-
မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-ခြင်း။ အတိတာနာဂတ-
ပစ္စုပ္ပန်နံ ဓမ္မာနံ သင်္ခပိတော ဝဇ္ဇာနေ ပညာ
(ပဋိသံ၊ ၁) သံ... သင်္ခပိတော ကလာပဝသေန
ဣသံ ကတာ ဝဇ္ဇာနေ နိစ္ဆယနေ
သန္နိဋ္ဌာပနေ ပညာ၊ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၁။
တံကမ္မံ န သက္ကာ ဝိနာ ဗုဒ္ဓဉာဏေန ဝဇ္ဇာနံ
ကာတံ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇။ ဝဇ္ဇာန (မ၊ ၄၊

၂။ ၂၄၅။) နိ အသင်္ကရတော ဌပနံ။ မ၊ ၄၊
၂။ ၂၆၅။ တတ္ထ ဝဇ္ဇာန နိ သဘာဝပ-
လက္ခဏဝသေန သန္နိဋ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၂။
သန္နိဋ္ဌာနနိ ဉာဏဝိနိစ္စယော။ ဝိသုဒ္ဓိ
၄၊ ၁။ ၄၂၅။ နာနတ္ထာဒိနံ ဝဇ္ဇာနံ တထာ
တထာ ဝဇ္ဇိတတာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၅။
ဝဇ္ဇာနံ ပရိစ္ဆေဒေါ အသင်္ကရတာဝေါ။
အန၊ ၃၊ ၁။ ၇။

(၂) ပုဒ်ဖြတ်ခြင်း၊ ပုဒ်ဖြတ်၍ ရွတ်ဖတ်
ခြင်း။ သမ္ပန္နိပန ဝဇ္ဇာနဉ္စ သဗ္ဗထာပိ ဝဋ္ဌ
တိတိဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၅။ (၃) ပိုင်း
ခြား-ဆုံးဖြတ်-တတ်သော။ ဝဇ္ဇာနဉာဏ-
ကြည့်။ (၄) ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကား။
ကထ မေတံ ဝိညာယတိတိ အာဟ “ဣဒံ
သဗ္ဗအဋ္ဌကထာသု သန္နိဋ္ဌာန” နိ။ “ဣဒံ ကမ္မ
ကောပေဟိ” တိ မဟာ အဋ္ဌကထာဒီသု။
ဝဇ္ဇာနနိစ္စ အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ ၃။ သင်္ခ၊ ၁၄၇။
(၅) ပိုင်းခြား - ပိုင်းခြား၍ သိမ်းဆည်း-
အထူးထူး အပြားပြားမှုမှတ်-ရာ (ကာလ)
ဝဇ္ဇာနကာလ-ကြည့်။ (၆) (က) မှတ်သား
အပ်သော အပိုင်းအခြား။ (ခ) အပိုင်း
အခြား။ အနာပတ္တိဝဇ္ဇာနံ ဒသေတော နပ
ဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၇၀။ ဝဇ္ဇာနံ ဒသေတောတိ
မဇ္ဈေ ကာသာဝံ ဝါ ကတ္တရယဋ္ဌံ ဝါ အန္တ
မသော ကာယဗန္ဓနမ္ပိ ဌပေတွာ နိပဇ္ဇန္တိနံ
အနာပတ္တိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၀၉။ ဝဇ္ဇာ
နန္တိ ပရိစ္ဆေဒေါ။ သော ဟိ ဝိသံ အဝဟိတော
ဟုတွာ တိဋ္ဌတိတိ ဝဇ္ဇာနန္တိ ဝုဇ္ဇတိ။ ပါစိတ်၊
ယော။ ၆၂။ ဒေဟနိက္ခေ နန္တိ” တိ ဣဓေဝ
မိယမာနာနံ ဒေဟေန ပဟိတဗ္ဗံ၊ န အညတ္ထာ
(နာညတ္ထာ)” တိ ဧဝံ ဝဇ္ဇာနာဘာဝ-
တော အနိမိတ္တံ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁
၂၂၉။ ဝဇ္ဇာနာ ဘာဝတောတိ ကာလဝ-
သေန ဝဇ္ဇာနာဘာဝတော။ ဝဇ္ဇာနန္တိ ဧတ္ထေ၊
ပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ န အသင်္ကရတော

ဝဝတ္ထာနံ နိစ္ဆယော ဝါ။ သံ၊ဇ္ဇိ၊၁၊၇၃။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၁။၂၉၃။)

ဝဝတ္ထာန (န) [ဝဝတ္ထာန+ဒဿန]ပိုင်းခြား-
မှတ်သား-၍ပြခြင်း။ အင်္ဂါနဉ္စ ဝဝတ္ထာနာ၊
ဝိညာကဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၂၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၁၅၄။ အင်္ဂါနဉ္စ ဝဝတ္ထာနာတိ
အဝိဇ္ဇာဒိန္နံ ဒါဒဿန္တံ အင်္ဂါနံ ဝဝတ္ထာနဒဿန-
တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၂။၂၄၂။

ဝဝတ္ထာနကထာ (ထိ) [ဝဝတ္ထာန+ကထာ]
ပိုင်းခြား-မှတ်သား-၍ ဟောကြောင်းဖြစ်
သောစကား။ ဝဝတ္ထာနကထာ (ဒါ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၆၄)တိ ဝိပဿနာမဂ္ဂနိဗ္ဗာနာနံ တံတံပဒေ-
ဟိ ဝဝတ္ထပေတွာ ကထာ။ ဒါ၊ဇ္ဇိ၊၂။၂၃၁။

ဝဝတ္ထာနကရ (တိ) [ဝဝတ္ထာန+ကရ+အ။]
ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ခြင်းကိုပြုတတ်သော။
ပစ္စနိကဗ္ဗိ ဝဝတ္ထာနကရံ အနပေက္ခိတွာ
ကေဝလဿ သရသဿ နာမဟေတုဘာ-
ဝေါ အဘိဓမ္မေ နတ္ထိ။ မူလဇ္ဇိ၊၁။၁၁၄။

ဝဝတ္ထာနကာလ (ပ) [ဝဝတ္ထာန+ကာလံ]
ပိုင်းခြား- ပိုင်းခြား၍ယူ- သိမ်းဆည်း-
အထူးထူး အပြားပြားရှုမှတ်- နာကာလ။
တေသံ ဝဝတ္ထာနကာလေ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉)တိ
တေသံ အဗ္ဗတ္တသင်္ခါရာနံ ဝိပဿနာကာလေ။
သံ၊ဇ္ဇိ၊၂။၇၅။

ဝဝတ္ထာနဉာဏ (န) [ဝဝတ္ထာန+ဉာဏ]ပိုင်းခြား
ဆုံးဖြတ်-တတ်သော-ဉာဏ-ပညာ။ ကတ-
မံ ဝဝတ္ထာနဉာဏံ? သော သုတာနံ အတ္ထံ
ဥပပရိက္ခတံ ဓမ္မတော စ လက္ခဏတော စ
...သန္နိဋ္ဌာနံ ကရေတိ။ ဣဒံ ဝဝတ္ထာနဉာဏံ။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။

ဝဝတ္ထာနဒဿန (န) [ဝဝတ္ထာန+ဒဿန]
အပိုင်းအခြား-ဝဝတ္ထာန-ကိုပြခြင်း။ နာမ-

ပရိစ္ဆေဒါဒိဟိ တိကဇ္ဇကာနံ ဝဝတ္ထာနဒဿ-
နေန ဝါ ပါဠိတော။ မူလဇ္ဇိ၊၁။၁၆၀။

ဝဝတ္ထာနနိယမ (ပ) [ဝဝတ္ထာန+နိယမ]
ပိုင်းခြားသောအားဖြင့် မှတ်ခြင်း။ ခဝံ
သဒန္တတိယကာဝုတ္တံ ဝဝတ္ထာနနိယမံ အဂ္ဂ-
ဟေတွာ။ မူလဇ္ဇိ၊၁။၇၅။

ဝဝတ္ထာနဘာဝသာမည (န) [ဝဝတ္ထာန+ဘာဝ
+သာမည] ပိုင်းခြား- ဆုံးဖြတ်- ခြင်း
သဘောတူသည်၏အဖြစ်။ တတ္ထ သတိပိ
ဝိသယဘေဒေန ဝဝတ္ထာနဿ ဘေဒေ ဝဝ-
တ္ထာနဘာဝသာမညန ပန တံ အဘိန္တံ
ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၁။၄၂၅။

ဝဝတ္ထာနယုတ္တိ (ထိ) [ဝဝတ္ထာန+ယုတ္တိ] ပိုင်း
ခြားခြင်းဟူသော-အသင့်-ယုတ္တိအညမည်
ဝဝတ္တိတာနံ “ယေဘုယျေန ဝုတ္တိတာယ
တဗ္ဗဟုလဝုတ္တိတာယ စာ”တိ ဝုစ္စမာနာယ
ဝဝတ္ထာနယုတ္တိယာ။ မူလဇ္ဇိ၊၁။၇၄။

ဝဝတ္ထာနသဗ္ဗဝ (ပ) [ဝဝတ္ထာန+သဗ္ဗာဝ]
ပိုင်းခြား- မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်- ခြင်း၏
ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်။ တတ္ထ ဝဝတ္ထာနံ
နတ္တိတိ အာဒိနာ ဝဝတ္ထာန သဗ္ဗာဝေါ
နေတဗ္ဗော၊ ဒါ၊ဇ္ဇိ၊၁။၁၃၆။

ဝဝတ္ထာနသမ္ဘဝ (ပ) [ဝဝတ္ထာန+သမ္ဘဝ] ပိုင်းခြား
-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်- ခြင်း၏-ဖြစ်-ဖြစ်
သင့်-ခြင်း။ “ပစ္စေကဗောဓိညဏ်ပနတတော
ဒုဒ္ဓသတရန္တိ တတ္ထ ဝဝတ္ထာပနံ နတ္ထိ” တိ
အာဒိနာ ဝဝတ္ထာနသမ္ဘဝေါ နေတဗ္ဗော။ သိ၊
ဇ္ဇိ၊သစ်၊၁။၃၇၅။

ဝဝတ္ထာနသာမည (န) [ဝဝတ္ထာန+သာမည] ပိုင်း
ခြား- မှတ်သား-ခြင်းတူသည်၏ အဖြစ်။
ထေရေန စ ဓမ္မာ ဝဝတ္ထာနသာမညတော
အာရဒ္ဓါ။ မ၊ဇ္ဇိ၊၃။၂၇၇။

ဝဝတ္ထာနာဘာဝ(ပု)[ဝဝတ္ထာန+အဘာဝ] ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ခြင်း၏မရှိခြင်း။ဝဝတ္ထာနာဘာဝကော ပန န ဝုတ္တာ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၄၀၀။ ဣဒမေဝ မနောဝိညေယျန္တိ နိယမာဘာဝေါပဝတ္ထာနာဘာဝေါ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၉။မနောဝိညာဏဓာတု အာရမ္မဏေသု ဝဝတ္ထာနာဘာဝတော အရညမက္ကဋ္ဌော ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၂။ ဝဝတ္ထာနာဘာဝေါ “ဣဒမေဝ ဣမဿအာရမ္မဏ”န္တိ နိယမာဘာဝေါ။ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၂။၁၈၄။

ဝဝတ္ထာပက(တိ) [ဝိ + အပ+ထာ +ဏာပေ+ဏ္ဍ။နိတိ၊ဓာတု။ ၆ဂ။ ဝိ+အာ+ထာ+ဏ္ဍ။ ထိ-၌ဝဝတ္ထာပိကာ၊ဝုပတ္တာပက-သံ၊ မရောမယုကံတည်စေ-ထား-ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-တတ်သော။ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံပန တေသံ ဝဝတ္ထာပကံ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၁၁၉။

ဝဝတ္ထာပန(န) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာပေ+ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၆ဂ။ဝိ+အဝ+ထာ+ယု။ဈုဝတ္ထာပန-သံ။ဝဝတ္ထာဝဏ-ပြာ။] (၁)ပိုင်းခြား-မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်-ခြင်း၊ မရောမယုကံ-အသီးအခြား-တည်စေ- ထား-ခြင်း။(၂)ပိုင်းခြား- မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်-တတ်သော။ (၃) ပိုင်းခြား- မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်-ကြောင်း ဖြစ်သော (၁)ပစ္စယာနံ ပရိဂ္ဂဟေ ဝဝတ္ထာပနေ စ ပညာ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ။ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ အတ္တနိစ္စယန္တိ အဘိဓေယျတ္ထဿ စေဝ အဓိပ္ပာယတ္ထဿ စ နိစ္စယနံ၊ ဝဝတ္ထာပနန္တိအတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊ သစ်၊၁၃၀(၂)ဝဝတ္ထာပနဉာဏ-ကြည့်။ (၃) ဝဝတ္ထာပနနယ၊ဝဝတ္ထာပနဝစန- ကြည့်။

ဝဝတ္ထာပန ၂(န) [ဝဝတ္ထာပန+တ္တ။တ္တ-မကြ။ မောဂ်၊၄။၁၂။သနည်း-ဘာဝပွဓာန။] ပိုင်းခြား-မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်- တတ်သည်၏

အဖြစ်။ ပစ္စယဿ စေဝ ပစ္စယုပုနာနဉ္စ ဝဝတ္ထာပနတော။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၂၅၄။

ဝဝတ္ထာပနဉာဏ(န) [ဝဝတ္ထာပန+ဉာဏ] ပိုင်းခြား-မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်- တတ်သော-ဉာဏ်-ပညာ။ နာမဗ္ဗပသေဝ ဘေဒတော ဝဝတ္ထာပနဉာဏံ ဉာတပရိညာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂။

ဝဝတ္ထာပနနယ(ပ)[ဝဝတ္ထာပန+နယ] ပိုင်းခြားမှတ်သား- ဆုံးဖြတ်- ကြောင်းဖြစ်သောနည်း။ စက္ခယဘနဿ စတ္တာဓော ဝဝတ္ထာပနနယာ ဝုတ္တာ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၃၄၇။

ဝဝတ္ထာပနဝစန (န) [ဝဝတ္ထာပန + ဝစန] ပိုင်းခြား- မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်- ကြောင်း ဖြစ်သော-စကား-သဒ္ဓါ။ အညေဝါတိ ဣဒံ ပနေတ္ထ ဝဝတ္ထာပနဝစနံ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၃။ ဝဝတ္ထာပနဝစနန္တိ သန္နိဋ္ဌာပနဝစနံ၊ အဝ-ဓာရဏဝစနန္တိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၆။ ဝဝတ္ထာပနဝစနန္တိ စ သန္နိဋ္ဌာပနဝစနန္တိ ကတ္ထော၊ သန္နိဋ္ဌာပနဉ္စ အဝဓာရဏမေဝ။ သံ၊ဋီ၊ သစ်၊ ၁။၃၈၄။

ဝဝတ္ထာပယန္တ (တိ) [ဝိ + အဝ + ထာ+ဏာပယ+အန္တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၆ဂ။ ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာယ+အန္တ။ ထိ-၌ဝဝတ္ထာပယန္တာ, ဝဝတ္ထာပယန္တိ။] ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်- တတ်သော။ တဿေဝ ဝဝတ္ထာပယတောယေဝ ဓာတုယော ပါကဋ္ဌာဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၈။

ဝဝတ္ထာပယမာန (တိ) [ဝိ + အဝ + ထာ+ဏာပယ + မာန။ ဝိ + အဝ+ထာ+ဏာယ+မာန။] ဝဝတ္ထာပယန္တ-ကြည့်၊ သန္တိရဏာနန္တရံ ပန တမေဝ ဝိသယံ ဝဝတ္ထာပယမာနာ

ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကိရိယာဟေတုကမနောဝိညာဏ-
ဓာတု ဥပေက္ခာသဟဂတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၉။

ဝဝတ္ထာပိတ (တိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာပေ+
တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၆၈။ ဝိ+အဝ+ထပ+
တ။ ၀၂ဝတ္ထာပိတ - သံ။] (၁) မရော
မယုက်တည်စေ-ထား-ပိုင်းခြား- မှတ်သား
-ဆုံးဖြတ် - အပ်ပြီးသော။ (၂) ပိုင်းခြား-
မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်- အပ်ရာ။ (၃) (၃)
ပိုင်းခြား- မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-ခြင်း။ (၁)
ဒေသနာတိ တဿာ မနသာ ဝဝတ္ထာပိတယ
တန္တိယာ ဒေသနာ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ပရိယတ္တိ-
ဒေသနာနံ ဝိသေသော ပုဗ္ဗေယေဝ ဝဝတ္ထာ-
ပိတော။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၉။ (၂)
အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ (၃) (၃) ဝဝတ္ထာ-
ပိတသိဒ္ဓ-ကြည့်။

ဝဝတ္ထာပိတ ကာလ (ပု) [ဝဝတ္ထာပိတ+ကာလ]
ပိုင်းခြား- မှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - အပ်ရာ-
အချိန် - အခါ - ကာလ။ ဥပသိဂီတကာ-
လော ဝိယ ကိရိယမနောဝိညာဏဓာတုယာ
အာရမ္မဏဿ ဝဝတ္ထာပိတကာလော။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၂။

ဝဝတ္ထာပိတဓမ္မ (ပု) [ဝဝတ္ထာပိတ + ဓမ္မ]
ပိုင်းခြား- မှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - အပ်ပြီး
သော တဆုံး။ မနသာ ဝဝတ္ထာပိတဓမ္မဿ
ပရေသံ ဗောဓနာဘဝေန အဘိသဇ္ဇနာ ဝါစာ-
ယ ပကာသနာ ဒေသနာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။

ဝဝတ္ထာပိတနာမဂ္ဂ (တိ) [ဝဝတ္ထာပိတ +
နာမဂ္ဂ] ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-
အပ်ပြီးသော-နာမ်ရုပ်ရှိသော။ ဝဝတ္ထာ-
ပိတနာမဂ္ဂပဿ တေသံ နာမဂ္ဂပါနံ ပစ္စယ-
ပရိဂ္ဂဟပရိယာယံ ဓမ္မဋ္ဌတိညာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈။ ယော ပန ပရိမဗုဒ္ဓါနံ

သန္တိကေ အာသေဝိထကမ္မဋ္ဌာနော....ဝဝတ္ထာ-
ပိတနာမဂ္ဂပေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၉။

ဝဝတ္ထာပိတသမယ (ပု) [ဝဝတ္ထာပိတ+သမယ]
ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - အပ်ပြီး
သော-အချိန်- အခါ။ တသ္မိံ ပန စိတ္တေန
ဝဝတ္ထာပိတသမယေ ယေ ဓမ္မာ ဟောန္တိ။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၇။

ဝဝတ္ထာပိတသိဒ္ဓ (တိ) [ဝဝတ္ထာပိတ + သိဒ္ဓ]
ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - ခြင်းဖြင့်
ပြီးသော။ ဣဒါနိ ထက္က ဝဝတ္ထာပိတသိဒ္ဓေသု
ဓမ္မဝိနယေသု နာနပ္ပကာရကောသလ္လတ္တံ။
ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄။

ဝဝတ္ထာပိယမာန (တိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာ-
ပေ+ယ+မာန။ ဝိ+အဝ+ထ ပ+ယ+
မာန။] ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-အပ်
သော။ တဿ ဝေဇ္ဇဿ ဥပ္ပန္နစိတ္တဝသေန
နိ ဝမိယမာနံ ဝဝတ္ထာပိယမာနံ ပရိစ္ဆိဋ္ဌိယမာနံ
.....ပရိသသမ္ပယုတ္တစိတ္တမေဝ လဗ္ဘတိ။
ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။

ဝဝတ္ထာပိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+
ဏာပေ+ယ+တေ။ ဝိ+အ ဝ+ထပ+ယ+
တေ။] ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-အပ်-
၏။ ပဏ္ဍိယတိ အသင်္ကရတော ဝဝတ္ထာပိယ-
တိတိ ဝဏ္ဏော၊ ဇာတိ။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၈။

ဝဝတ္ထာပေတဗ္ဗ (တိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+
ဏာ ပေ+တဗ္ဗ။ ဝိ+အ ဝ+ထ ပ+ဏေ+
တံဗ္ဗ။] မရောမယုက်တည်စေ-ထား-ပိုင်းခြား
-မှတ် သား-ဆုံးဖြတ်-အပ်-သင့်-ထိုက်-
သော။ ပဌမံ ကဗ္ဗတ္တဓမ္မာ ဝဝတ္ထာပေတဗ္ဗာ။
ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ဝဝတ္ထာပေတဗ္ဗ (ဝိ-
သုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၂) နိ အသင်္ကရတော ဋ္ဌပေ-

တဗ္ဗံ၊ အညမညံ၊ ရူပေန စ အမိသိတံ ကဘာ စိတ္တေ ဌပေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိံ ဣ၊ ၂။ ၃၅။

ဝဝတ္ထာပေတဗ္ဗသမယ (တိ) [ဝဝတ္ထာပေတဗ္ဗ + သမယ] ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-အပ်-သင့်- ထိုက်-သော-အ ချိန်-အ ခါ-ရှိသော။ အစိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ စိတ္တေန သဟုပ္ပါဒေပိ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပံ ဝိယ အစိတ္တပဋိဗန္ဓုပ္ပိဒတာယ န စိတ္တေန ဝဝတ္ထာပေတဗ္ဗသမယံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၆။

ဝဝတ္ထာပေတိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာပေ+တိ။ ဝိ+အဝ+ထပ+ဏေ+တိ။ ဝုဝတ္ထာ-ပယတိ-သံ] ဝဝတ္ထပေတိ-ကြည့်။ သွာ-ဝတ္တိတံ အဝတ္ထာပေတိတံ အပ္ပနာဘမိယံ သုဉ္ဇ၊ နိစ္ဆိတံ နိစ္ဆိနာတိ။ ဝဝတ္ထာပေတိတိပိ ပါဠော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။ ဝဝတ္ထာပေတိ-ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။ ဝဝတ္ထာပေန္တိ-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ ဝဝတ္ထာပေဟိ-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ ဝဝတ္ထာပေသုံ - ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။ ဝဝတ္ထာ-ပေသတိ-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။

ဝဝတ္ထာပေတုံ (ဗျ) [ဝိ အဝ+ထာ+ဏာပေ+တုံ။ ဝိ+အဝ+ ထပ+ဏေ+တုံ။] ဝဝတ္ထပေတုံ-ကြည့်။ သာမိ ဒိသာ ဝဝတ္ထာ-ပေတုံ အသက္ကောန္တော မဂ္ဂမုဋ္ဌော ဟုတော မရဏဘယေန။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။

ဝဝတ္ထာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာပေ+တွာ။ ဝိ+အဝ+ထပ+ဏေ+တွာ။] ဝဝတ္ထပေတွာ-ကြည့်။ ဓမ္မဒေသနံ ဝဝတ္ထာ-ပေတွာ ဩဘာသံ ဖရိတွာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။

ဝဝတ္ထာပေန္တ (တိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာပေ+အန္တ။ ဝိ+အဝ+ ထပ+ ဏေ+အန္တ။ ဟိ-၌ ဝပတ္ထာပေန္တာ ဝဝတ္ထာပေန္တိ] ဝဝ-

တ္ထပေန္တ-ကြည့်။ နိလပိတာဒိဘေဒံ အာရ-မ္မဏံ ဝဝတ္ထာပေန္တော ရူပံ ပဋိသံဝိဒိတံ ကရေတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။

ဝဝတ္ထာပေန္တိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာပေ+အန္တိ။ ဝိ+အဝ+ထပ+ဏေ+အန္တိ။] ဝဝတ္ထပေန္တိ-ကြည့်။ ဒါရဏာ တေသံ တံ တံ ဘာသံ ဝဝတ္ထာပေန္တိ “ဣမိနာ ဣဒံ ဝုတ္တံ၊ ဣမိနာ ဣဒံ ဝုတ္တံ” န္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။

ဝဝတ္ထာပေသတိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာပေ+ သတိ။ ဝိ+အဝ+ထပ+ဏေ+ သတိ။] ဝဝတ္ထပေသတိ-ကြည့်။ သေ ပဟာဘူဘမတ္ထမေဝ ဝဝတ္ထာပေသတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃။

ဝဝတ္ထာပေဟိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏာပေ+ဟိ။ ဝိ+အဝ+ထပ+ဏေ+ဟိ။] ဝဝတ္ထ-ပေဟိ-ကြည့်။ ဣဓံ တာဝ နံ ဝဝတ္ထာပေဟိ ဝိဘာဝေဟိ “ကိ နာမေတံ အာရမ္မဏ” န္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။

ဝဝတ္ထိဘ (တံ) [ဝိ+အဝ+ထာ+(ဏေ)+တ။ သက္ကတ-ဿာ=ပါဠိ-ဌာ-ဓာတ်၊ ဝုဝတ္ထတ-သံ။] (၁) မဒရမယုက်-အသီးအခြား-တည်စေ-အပ်-ဇာ၊ ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-အပ်-သော။ (၂) အထူးပြုအပ်-သော။ (၃)(က) တည်-သော။ (ခ) မရေမယုက်-အသီးအခြား-တည်-သော။ (၄) သဗ္ဗေဝ စေ တေ ပဉ္စဒသဟိ ပရိစ္ဆေဒေဟိ ဝဝတ္ထိတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇၉။ (၅) ကာယော စ ကာယ-ကမ္မဉ္စ၊ အညမညံ ဝဝတ္ထိတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ အညမညံ ဝဝတ္ထိတာတိ စ အညမညံ ဝိသေသိဘာတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၅။ (၃)(က)(ခ) လောကီယာဟိ ဓာတုယော ကာရဏဘာဝေန ဝဝတ္ထိတာ ဟုတော သုဝဏ္ဏရတောဒိဓာတုယော ဝိယ သုဝဏ္ဏရတောဒိ

အနေကပ္ပကာရံ သံသာရဒကံ ဝိဒဟန္တိ။
 ဝိသုဒ္ဓိံ ၂။ ၁၅။ ဝေတ္တိတတံ အဝေတ္တိတံ၊
 အညမညံ ဝါ အသံကိဏ္ဍာ။ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂။ ၁၇။
 “သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံဘော”တိ
 အာဒိကံ ပဉ္စဟိ ဥဒ္ဓေသပရိစ္ဆေဒေဟိ ဝေတ္တိ-
 တံ ဘိက္ခုပါတိမောက္ခံ။ ကင်္ခါ။ ၈၄။ ဝေတ္တိ-
 တန္တိ အသင်္ကရတော ဌိတံ။ ကင်္ခါ။ ၉။ သင်္ခါ။
 ၁၂၇။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၁။)

ဝေတ္တိတ (တိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+တ။] ဝေတ္တိ-
 တအက္ခရာ = (နောက်ပုဒ်နှင့်မစပ်ဘဲ) ဖြတ်၍
 ရွတ်ဖတ်အပ်သောအက္ခရာ။ သီထိလံ ဓနိတဉ္စ
 ဒိဗရဿံ၊ ဂရုကံ လဟကဉ္စ နိဂ္ဂဟိတံ၊ သမ္ပန္နံ
 ဝေတ္တိတံ ဝိမုတ္တံ၊ ဒသဓာ ဗျဉ္စနဗျဒ္ဓိယာ ပတေ
 ဒေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၇။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၁၀၈။ ဝေတ္တိတန္တိ ယံ ပရပဒေန အသမ္ပန္နံ
 ကတာ ဝိစ္ဆန္တိတာ “တုဏှိ အဿာ”တိ ဝါ
 “တုဏှ အဿာ”တိ ဝါ ဝုဗ္ဗတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၇။
 ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၃၇။ (ကင်္ခါ၊ ၉။ သင်္ခါ။ ၁၅။ သိ၊
 ၉။ သင်္ခါ။ ၂။ ၂။ အံ၊ ၉။ ၂။ ၇။ ၁၅။ ပါစိတ်၊
 ယော။ ၆၃၈။)

ဝေတ္တိတဩကာသ (ပု) [ဝေတ္တိတ+ဩကာသ]
 ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်-အပ်သော-
 အရပ်-ဒေသ။ ဧဝံ လက္ခဏတော ဒွါဒသ-
 ဟတ္ထဝသေန ဝေတ္တိတဩကာသတေ ၈
 ဇသေဘော နိယျာတိတနယော။ မူလဋီ၊ ၂။
 ၁။

ဝေတ္တိတဓမ္မ (ပု) [ဝေတ္တိတ+ဓမ္မ] ပိုင်းခြား-
 မှတ်သား-အပ်သောတရား။ အယံ မနသာ
 ဝေတ္တိတဓမ္မာနံ အာဒိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂။

ဝေတ္တိတသင်္ခါရ (ပု) [ဝေတ္တိတ+သင်္ခါရ]
 ပိုင်းခြား- မှတ်သား- ဆုံးဖြတ်- အပ်ပြီး
 သော သင်္ခါရ။ ဗုဒ္ဓါဟိ သက္ကဒိဝသဗ္ဗန္တရေ

ဝေတ္တိတသင်္ခါရေ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ
 သမ္ပသိဘော။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၅။

ဝေတ္တိတသမယ (ပု) [ဝေတ္တိတ+သမယ]
 ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ဆုံးဖြတ်- အပ်သော-
 အချိန်-အခါ-ကာလ။ န ဝေတ္တိတသမယေ
 ဝိဇ္ဇမာနဓမ္မဒဿနတ္ထံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၅။

ဝေတ္တိတန (ကြိ၊ ဝိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+တာ]
 ဝေတ္တပေတာ-ကြည့်။ တဉ္စ သဗ္ဗံ အဘိ-
 ညာယ၊ ဝေတ္တိတန စက္ခုမာ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၀၅။
 ဝေတ္တိတန စက္ခုမာတိ ဟတ္ထတလေ လေခံ
 ဝိယ ပစ္စက္ခတော ဝေတ္တပေတာ ပဉ္စဟိ စက္ခုဟိ
 စက္ခုမာ သတ္တာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။ အဝေက္ခိ-
 တာတိ ဉာဏစက္ခုနာ ဝိသု ဝိသုအဝေက္ခိတာ
 “ဝေတ္တိတနာ”တိ ပိ ပဋ္ဌန္တိသော ဝေတ္ထော။
 ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။

ဝေတ္တိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) ဝိ+အဝ+ထာ+ယ+
 အန္တေ] ဝေတ္တိယန္တိ-ကြည့်။ တာနိ ပန
 ယသ္မာ အတ္တာနော ယထာနမာဿ အတ္တဿ
 ဉာပက ဘာဝေန ဝေတ္တိယန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။

ဝေတ္တိတိ (ကြိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+တိ]
 ဝေတ္တပေတိ-ကြည့်။ သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စတော
 ဝေတ္တိတိ ဧကံ သမ္ပသနံ။ ပဋိသံ၊ ၅။
 (၇၃-၄။)

ဝေတ္တိန္တ (တိ) [ဝိ+အဝ+ထာ+ဏေ+အန္တ။
 ထိ-ဉ္စ ဝေတ္တိန္တာ ဝေတ္တိန္တိ။] ဝေတ္တိပေန္တ-
 ကြည့်။ အနိစ္စတော ဝေတ္တိန္တော နိစ္စသည်
 ပဇဟာတိ။ ပဋိသံ၊ ၇၃။

ဝေဿဂ္ဂ (ပု) [ဝိ+အာ+သဇ+ဏျ။ ဝျဝသင်္ဂ-
 သံ၊ သက္ကတပိဋက။] (၁) နိဗ္ဗာန်၊ (၂) ဆုံးဖြတ်
 ခြင်း။ (၃) စကားကိုပြီးဆုံးစေခြင်း၊ စကား
 ဖြတ်ခြင်း။ (၄) ဝေမေဝံ ခေါ် ဘိက္ခဝေ အပ္ပကာ

တေ သတ္တာယေ ဝေယျဂ္ဂါရမ္မဏံ ကရိတော
 လဘန္တိ သမာဓိလဘန္တိ စိတ္တဿေကဂ္ဂတံ။
 အံ၊ ၁။ ၃။ ဝေယျဂ္ဂါရမ္မဏန္တိ ဝေယျဂ္ဂေါ
 ဝုစ္ဆတိ နိဗ္ဗာန်၊ တံ အာရမ္မဏံ ကရိတောတိ
 အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၇။ ဝေယျဇိယန္တိ
 ဝိယျဇိယန္တိ ဧတ္ထ သင်္ခါရာတိ ဝေယျဂ္ဂေါ။
 အသင်္ခတာ ဓာတု။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၂။ (၂)
 ဟန္တာတိ ဝေယျဂ္ဂတ္ထေ နိပါတော။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၁။ ၂။ ဝေယျဂ္ဂတ္ထေတိ နိစ္ဆယတ္ထေ၊ ဣဒံ
 တာဝ အမေဟိ ဝုစ္စမာနဝစနံ ကေန္တသော-
 တဗ္ဗံ၊ ပစ္စာ တုမေဟိ ကာတဗ္ဗံ ကရောထာတိ
 အဓိပ္ပာယော။ မ၊ ၅။ ၂။ ၇။ (၃) ဟန္တာကိ
 ဝေယျဂ္ဂတ္ထေ နိပါတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၂။ ဝေယျဂ္ဂတ္ထေတိ ဝေသာယ-
 တ္ထေ။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁။ ၂။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁။ ၂။

ဝေယျဂ္ဂတ္ထ (ပ) [ဝေယျဂ္ဂ+အတ္ထ] (၁) ဆုံး
 ဖြတ်ခြင်းဟူသော အနက်။ (၂) စကားကို
 ပြီးဆုံးစေ - စကားဖြတ် - ခြင်းဟူသော
 အနက်။ (၁) ဝေယျဂ္ဂ (၂) အနက်ကြည့်။
 (၂) ဝေယျဂ္ဂ (၃) အနက်ကြည့်။

ဝေယျဂ္ဂါရမ္မဏံ (န) [ဝေယျဂ္ဂ+အာရမ္မဏ]
 နိဗ္ဗာန်ဟူသောအာရုံ။ ဝေယျဂ္ဂ(၁)ကြည့်။

ဝေယျဂ္ဂါရမ္မဏံ (န) [ဝေယျဂ္ဂ+အာရမ္မဏ+
 ကရဏ] နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုခြင်း။ တဿ
 ဝိပဿနာပရိပုရိယာ တတ္ထ ဇာတာနံ
 ဓမ္မာနံ ဝေါယျဂ္ဂါရမ္မဏတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ စိတ္တ-
 ဿ ကေဂ္ဂတာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂။ ဝေယျဂ္ဂါရမ္မဏ-
 တောတိ ဝေယျဂ္ဂဿ အာရမ္မဏတာယ။
 ဝေယျဂ္ဂေါ ဝေါယျဂ္ဂေါ ပဋိနိဿဂ္ဂေါတိ စ
 အပဝဂ္ဂေါတိ စ အတ္ထတော ကေ၊ နိဗ္ဗာန်နိ ဝုတ္တံ
 ဟောတိ၊ တဿ နိဗ္ဗာနဿ အာရမ္မဏက-
 ရဏေနာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ၁။ ၂။

ဝေယျဇိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [ဝိ+အဝ+သဇ+ယ
 အန္တေ] စွန့်အပ်ကုန်၏။ ဝေယျဇိယန္တိ ဝိယျ-
 ဇိယန္တိ ဧတ္ထ သင်္ခါရာတိ ဝေယျဂ္ဂေါ။ အံ-
 ၅။ ၁။ ၂။

ဝေ (ပ) [ဝေ+အ။ ဓာန်၊ ဇီ၊ ၄၃၄၊ ၇၆၂၊
 ၈၉၈၊ သူစိ။ ၀၈-သံ။ ဝေ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဘဂိ။]
 (၁) အားအစွမ်း၊ သတ္တိ။ (၂) အပြား။ (၃)
 အလို၊ အလိုဆန္ဒ။ (၄) စေခိုင်း တိုက်တွန်း
 ခြင်း၊ အမိန့်၊ အာဏာ။ (၅) အထူး၊ ဝိသေ-
 သ။ (၆) အဖြစ်၊ ဖြစ်ကြောင်း။ (၇)
 အာဏာကို ဖြစ်စေခြင်း၊ အစိုးရ-အာဏာ-
 တည်-ခြင်း၊ (၈) အကျိုးအာနိသင်။ (၉)
 လေ့လာ-ကျွမ်းကျင်-နိုင်နင်း-ခြင်း။ (၁၀)
 နှစ်သက်ခြင်း။ (၁၁) မဆုံးမ-မသင်း-
 မကပ်-ရသေးသော -နွားပေါက်-နွားသိုး-
 ဖျန်း။ (၁၂) စပ်သွယ်-စပ်ဆိုင်-ပတ်သက်-
 ဆက်သွယ်-သော။ (၁၃) ဝေသုတ်။ (၁၄)
 နေရာ၊ အလို-နိုင်ငံ။

(၁) အားအစွမ်း၊ သတ္တိ။ ကာမတ္ထန္တ-
 ဝေသေနာ (ဝိဘာဝိနီ၊ ၉၃) တိ ကာမတ္ထန္တ-
 နိဝရဏဗလေနကရဏဘူတေနဝါ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။
 ၂၄၉။ ကမ္မဿ အနုဗလပုဒါနဝသေန ။ ဝိဘာ
 ဝိနီ၊ ၇၀။ အနုဗလပုဒါနဝသသင်္ခါတာယ
 သတ္တိသာ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၅၅-၆။ (ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၇၄။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၆။) (၂) အပြား။
 ဟေတုဖလသတ္တုပကာရ သမ္ပဒါ ဝေသေန...
 ထောမနာ ကဘာ ဟောတိ။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၇၀။
 ပဌမဇ္ဈာနာဒိဝေသေန ပဉ္စဝိဓာ ကေဂ္ဂတာ။
 ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၂။ ကတံဝိဓော သမာဓိတိ
 အာဟ “ပဌမဇ္ဈာနာဒိဝေသေန” တိအာဒိ၊
 မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၂၅၆။

(၃) အလို၊ အလိုဆန္ဒ။ (၄) စေခိုင်း
 တိုက်တွန်းခြင်း၊ အမိန့်၊ အာဏာ။ ဝသံ
 ဝတ္ထေတိ (ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂) တံ “ဣဒံကရောဟိ၊ ဣဒံ

မာ အကာသိတိ”ဝေ အတ္တနော ဝသံ တဿာ
 ဥပရိ ငတ္တေတိ။ ဝိဠု ၂။ ၁၄၁။ အတ္တနော
 ဝသန္တိ အတ္တနော အာဏံ။ သာရတ္ထ ၂။
 ၃၂၇။ င်မတိ။ ၂။ ၂၆၈။ အန္တကော ကုရုတေ
 ဝသ (ဓမ္မံ ၂၀)န္တိ မရဏသင်္ခါတော အန္တ-
 ကော ဓန္ဒန္တံ ပရိဒေဝန္တံ ဂဟေတော ဂစ္ဆတော
 အတ္တနော ဝသံ ပါပေတိ။ ဓမ္မေဠု ၁။ ၂၃၂။
 ဝသံ မာရဿ ဂစ္ဆတိ (ဥဒါနံ ၁၂၁။ နေတ္ထိ။
 ၇၁-၂။ နေတ္ထိဠု။ ၁၄၂)တံ ဝသော
 နာမ ဣစ္စာ လောဘော အဓိပ္ပါယော ရှစ်
 အာကင်္ခါ အာဏာ အာဏတ္ထိ။ နေတ္ထိဠု။
 ၁၄၇။ (ဒီ၊ ၁။ ၇၄၊ ၁၉၉။ ဒီ၊ ၂။ ၆၅။ မ၊ ၁။ ၄၁၊
 ၉၈။ သံ၊ ၁။ ၃၆၊ ၂၀၀။ အံ၊ ၁။ ၂၅၆။ သုတ္တနိ။
 ၃၊ ၂။ နေတ္ထိဝိ။ ၂၂၄။)

(၅) အထူးဝိသေသ။ ဒသ အတ္တဝသေ
 ပဋိစ္စာ(ဝိ၊ ၁။ ၂၄)တိ ဒသ ကာရဏဝသေ...
 ဟိတဝိသေသေ။ ဝိဠု၊ ၁။ ၁၈၉။ ဣတိဝေ
 သံယောဇနပုဟာနဝသေန။ ဝိဘာဝိနိ။
 ၉၉။ ဣတိဝေ ဣဒံ ယထာဝုတ္တံ သံယော-
 ဇနပုဟာနံ ဣတိဝေ သံယောဇနပုဟာနံ၊
 တမေဝ ဝသော ဝိသေသော။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။
 ၂၈၁။ (၆)အပြစ်၊ ဖြစ်ကြောင်း။ ဝေဒနာဝ-
 သေနာတိ ဝေဒနာဘာဝေန။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။
 ၂၇၄။ ပရိစယဝသေနာတိ... စိတ္တဝသိဘာ-
 ဝေန။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၃၅၉။

(၇) အာဏာကို ဖြစ်စေခြင်း၊ အစိုးရ-
 အာဏာတည်ခြင်း။ ဝသော(သံ၊ ၁။ ၄၁)တိ
 အာဏာပဝတ္တနံ။ သံ၊ ၁။ ၉၄။ အာဏာပဝတ္တ-
 နန္တိ အပ္ပကေဝါ မဟန္တေ ဝါယတ္တ ကတ္တ စိ
 အတ္တနော အာဏာယ ပဝတ္တနဝသေန ဝသန်
 ဣဿရိယတ္တမိစ္ဆန္တိ။ သံ၊ ၁။ ၁၃၉။
 အတ္တနော ဝသံ ဣဿရိယံ ဝတ္တေတိတိ
 ဝသတ္ထိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၈၆။ (ဥဒါနံ ၁၂၁။
 ဥဒါနံဠု။ ၂၁၇။) (၈)အကျိုး အာနိသင်။

ကံ ပန တဝံ ဝစ္ဆမာနေ၊ အတ္တဝသံ သမ္ပယ-
 ဝေနော။ မ၊ ၁။ ၂၃၃။ အတ္တဝသန္တိ အတ္တာနိ-
 သံသံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။

(၉) လေ့လာ-ကျမ်းကျင်- နိုင်နင်း-
 ခြင်း။ ဝသ ပါဂုဏျေ၊ ဝသော ယေသမတ္ထိ-
 တိ ဝသီနော။ ဣဓာန်၊ ၄။ ၄၃၄။ ဝသီ ပိတာ
 သူတဘဗျာနန္တိ အဟမသိ စိတ္တဝသိတာယ
 ဝသီ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၃။ ဝသီ ပိတာ သူတဘဗျာ-
 နန္တိ အယံ စိတ္တဝသိတာယ ဝသီ။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၃၀၃။ သုစိတ္တာ ဝသော ဝသိဘာဝေါ
 တေေနာတိ သုစိတ္တဝသိနာ။ အဘိ၊ ဝတာရ၊
 ၄။ သစ်၊ ၂။ ၂၄၈။ (၁၀) နှစ်သက်ခြင်း။
 ဝသိကရဏပါနကသမုဋ္ဌိတဓေဂေါ။ ဝိ၊ ၄။
 ၃။ ၃၇၄။ ကန္တိဘဝသင်္ခါတံ ဝသံ ကဓေတိ
 တေေနာတိ ဝသိကရဏံ၊ ပါစိတ်၊ ယော။
 ၃၄၇။

(၁၁) မဆုံးမ-မသင်း-မကွပ်-ရသေး-
 သော - နှား ပေါက်- နှား သိုး ဖျန်း။
 အတ္ထိ ဝသာ အတ္ထိ ဓေနပါ။ သုတ္တနိ။ ၂။ ၃။
 ဝသာတိ အဒမိတဝုစ္ဆဝစ္ဆကာ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။
 ၃၅။ (၁၂)စပ်သွယ်- စပ်ဆိုင်- ပတ်သက်-
 ဆက် သွယ် - သော။ သံဝိဇာယာတိ
 လောကဿာဒမိတ္တသန္တဝဝသေန ကိဋ္ဌာ-
 ပုရေက္ခာရာ သံဝိဒဟိတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇၄။
 တဿ ဝသော ပဟူ တေန ဝါ အာယတ္တောတိ
 လောကဿာဒမိတ္တသန္တဝဝသော။ ပါစိတ်၊
 ယော။ ၅၆။ (၁၃)ဝသသုတ်။ ဒွေ ပဋိသမ္ဘိဒါ
 ဒွေ ဝသာ။ အံ၊ ၂။ ၄၂။ (၁၄) နေရာ၊ အလို-
 နိုင်ငံ။ မာရဿ ဝသံ ဂတော။ သံ၊ ၂။ ၃၁၂။
 မာရဿ ဝသံ ဂတောတိ တိဝိသောပိ မာရ-
 ဿ ဝသံ ဂတော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃။ ကိလေသမာ
 ရဿ အာဝါသံ ဂတော ဝသံ ဂတော။ သံ၊
 ၄။ ၂။ ၃၀၅-၆။

ဝေယျ (န) [ဝိသ+အ]အဆိပ်။ တတ္ထ မနု-
 ယာ မစ္စာနံ ဝိနာသာယ မဒနဖလဝသာဒိနိ
 ပက္ခိပိတာ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၀။ မဒနဖလ
 ဝသာဒိနိတိ ဧတ္ထ သိဟဋ္ဌဘာသာ ကိရဝသ
 ဣတိ ဝိသန္တိ အတ္ထော၊ ဂရုဋ္ဌာကာရေန (ဂရုဋ္ဌာ
 ကာရေန?) ကတုပေယိတံ ဝါ။ ဝဇရ၊ ၁၃၀။

ဝေယျ (ထိန) [ဝေယ+အ။ ဓာန်၊ ငွ၊ ၂၈၂။
 (ထိ)ဝေယ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။ (၁)အဆိ
 ဆိ၊ ကျည်း။ (ထိ) (၂)နူး၊ မြ၊ မ။ (၁)အနုဇာနာ-
 မိ ဘိက္ခဝေ ဝေယာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ။ ဝိ၊ ၃။
 ၂၉၀။ ဝေယ ခေဋ္ဌော သိသံ၊ ကိကာ လသိကာ
 မုတ္တံ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ဂ၊ ၂၀။ ဝေယ အဂ္ဂိသန္တာ-
 ပါဒိကာလေ ဟတ္ထတလဟတ္ထပိဋ္ဌိပါဒတလ-
 ပါဒပိဋ္ဌိနာသပုဋ္ဌနလာဂ္ဂအံသကူဇေသု ဌိတ-
 ဝိလိနသေဟော။ အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၅၆။ ဝေယတိ
 ဝိလိနသေဟော။ အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၃၄။ (ပဋိသံ။
 ဂ။ ခုဒ္ဒက။ ၂။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂။ ပဋိသံ၊ ငွ၊ ၁။ ၇၀။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၇၊ ၂၅၇။ ခုဒ္ဒက၊ ငွ၊ ၅၂) (ထိ)
 (၂) ဂါဝိ စ သိဂိနိ ဂေါ၊ ဝဉ္စာတု
 ကသျတေ ဝေယ။ ဓာန်၊ ၄၉၈။

ဝေယျ (တိ) [ဝေယ+အ+အန္တ] နေသော၊ သူ။
 ဒဒ္ဓရေ ဝေ (ဇာ၊ ၁။ ၃၆) န္တိ ဖလိကမိဿကေ
 ရဇတယဗ္ဗတေ ဝေသန္တော။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၈။
 ဂါမေ ဝေ (ဇာ၊ ၁။ ၁၇၄) န္တိ ဗာဆုဏသိယံ
 ဝေန္တိ။ ဇာ၊ ငွ၊ ၃။ ၃၉၇။ (ဇာ၊ ၁။ ၉၅။ ဇာ၊
 ၂။ ၃၂၇။ ဇာ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၆။ ဇာ၊ ငွ၊ ၉။
 ၂၇၈။)

ဝေယျ (ကြိ) [ဝေယ+အ+ဟိ။ ဟိဝိတတ္ထိလော
 ပေါ။] (သင်) နေပါလော? = နေချေလော?။
 တေ ဘုတော ဝနေ ဝေ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၁။
 ၃၀။ ဟေဋ္ဌာ ဂင်္ဂါယ ဝေ။ မ၊ ငွ၊ ၃။ ၆၀။
 ဝိထိယံ ဓာဝေတော ဝေ။ အံ၊ ငွ၊ ၁။
 ၁၄၇။

ဝေယကရဏ (န) [ဝေယ+ကရဏ] အလိုဆန္ဒ-
 အာဏာ- ကိပ္ပုခြင်း။ အာဏာကရဏန္တိ
 အတ္တနော ဝေယကရဏံ။ သိ၊ ငွ၊ သစ်၊ ၂။
 ၉၅။

ဝေယဂဏ (တိ) [ဝေယ+ဂဏ] အလိုနိုင်ငံသို့-
 သွားရောက်-လိုက်-သော၊ သူ။ နာရိနိ ဝေ-
 ဂတော န ဘာသတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃၀။ ဇာ၊
 ငွ၊ ၅။ ၄၉၀။

ဝေယဂမန (န) [ဝေယ+ဂမန] အလိုနိုင်ငံသို့-
 သွား-လိုက်-ခြင်း။ မာရဿ ဝေယဂမနေန
 အနာဒိမတိသံသာရေ သံသရဏံ။ နေတ္ထိ၊ ငွ။
 ၁၄၃။

ဝေယဂါမိ (တိ) [ဝေယ+ဂမု+ဏိ] အလိုနိုင်ငံသို့
 သွား-လေ့ရှိ- သွားရောက်= လားရောက်-
 သော၊ သူ။ မာ အဟံ ကာမေဟိ သမ္ပတ္တော
 ပမတ္တော ဇရာယ ဝေယဂါမိ နာမ ဟောမိ။
 ဇာ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၂၄။

ဝေယတိ (ကြိ) [ဝေယ+အ+တိ။ ရူ။ ၄၁၄။ နိတိ၊
 ဓာတု။ ၁၈၄။ ဝေယတိ-သံ၊ ဝေယဣ-ပြာ၊ အဒ္ဓ
 မာဂဓိ။] (၁) နေ၏။ (၂) ကျင့်သုံး၏။ သီတင်း
 သုံး၏။ (၃) ဝတ်ဆင်၏။ (၄) ဖြစ်၏။ (၅)
 ယုံစိုး၏။ (၁) နေ၏။ တုယံ ဝိဟာရေ ဝေယတိ။
 ဝိ၊ ၁။ ၁၄၀။ ဝေယတေ ကော ဇိနောတတ္ထ ၊
 သယမ္မူ လောကနိဿဋ္ဌော။ အပ၊ ၁။ ၁၉၇။
 ဝေယတေ ဒိဗ္ဗဗြဟ္မာအရိယဣရိယာပထဝိဟာ
 ရေဟိ ဝိဟရတိ အတ္ထော။ အပ၊ ငွ၊ ၂။
 ၁၆၆။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၈။ ဝိ၊ ၃။ ၁၈၈။ ဇာ၊
 ၁။ ၂၄။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၄၃၊ ၅၃။ ဒီ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၆၊ ၂၂၊ ၄။
 မ၊ ငွ၊ ၁။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၈၃။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၂၈။ အဘိ၊
 ငွ၊ ၃။ ၂၆၁။ ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၄၃၇။) (၂) ကျင့်
 သုံး၏။ သီတင်းသုံး၏။ သသက္ကံ ဗြဟ္မစရိယံ
 န ဝေယယျ။ မ၊ ၂။ ၁၈၂။ (၃) ဝတ်ဆင်

၏။ ဝသ အစ္စာဒနေ၊ ဝသိယတိတိ ဝတ္ထံ။ ရှု။
 ၄၁၄-နာ။ (၄) ဖြစ်၏။ အန္တော အဿ ဝသန္တိ
 (သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၄၆) တိ အဿ ပုဂ္ဂလဿ အန္တော
 အဗ္ဗန္တရေ စိတ္တေ ဝသန္တိ ပဝတ္ထန္တိ။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။
 ၃၁၇။ ယမိ န မာယာ ဝသတိ န မာနော
 (ဥဒါန ၁၁၀။) တိ ယသိ အရိယပုဂ္ဂလေ
 ...မာနော စ န ဝသတိ မဂ္ဂေန သမုတ္တိတိ-
 တတ္တာ န ပဝတ္တတိ န ဥပုဇ္ဇတိ။ ဥဒါန၊ ငွါ၊ ၁၇၅။
 (၅) ယံစီး၏။ ဝသလဓမ္မန္တိ ပါပဓမ္မေ ဝသန္တိ
 ပတ္တရန္တိတိ ဝသလား။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၈၆။

ဝသတိ-ဝိ၊ ၁။ ၁၄၀။ ဥဒါန၊ ၁၁၀။ ဝသန္တိ-
 ဝိ၊ ၁။ သံ၊ ၂။ ၃၄၉-၅၀။ ဝသသိ- ဇာ၊ ၂။
 ၃၃၄။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၅၈။ ဝသာမိ-စရိယာ။
 ၄၀၄။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၁၇။ ဝသာမ-အပါ၊ ၁။
 ၃၉၁။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၇၈။ ဝသတေ-အပါ၊ ၁။
 ၁၉၈။ ၂၁၀။ ၃၇၅။ ၄၀၃။ ဝသတု-ဝိ၊ ၄။
 ၃၉၊ ၄၉၅။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၃၈။ ဝသေ-(တု-
 ကို-ပြု) ဇာ၊ ၁။ ၂၆၆။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၄။ ၂၄၀။
 ဝသန္တု - ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၄၉၊ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၂။
 ၁၅။ ဝသ-(ဟိ ဝိဘတ္တိ လောပေါ) ဇာ၊
 ၁။ ၁၀၁။ ၃၀၁။ ဝသဟိ- ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။
 ၃၄။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၁၉။ ဝသထ-ဝိ၊ ၂။ ၆၄။
 ဝိ၊ ငွါ၊ ၄။ ၆၆။ ဝသဿ- ဇာ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၁၄။
 ဝသာမသေ- ဇာ၊ ၁။ ၈၅။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။
 ၃၇၅-၆။ ဝသေ-(ယျေ-ကို -ပြု) သံ၊
 ၁။ ၁၈၃။ ထေရ။ ၃၀၅။ ဝသေယျ- ဝိ၊ ၂။
 ၁၄၁။ ၄၁၂။ ဝသေယျ- ပေဋကော။ ၃၂၆။
 ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၉၄။ ဝသေယျာသိ- ဝိမာန၊
 ငွါ၊ ၂၄၂။ ဝသေသိ- ၁။ ၂။ ၂၂၃။ ၃၀၇။
 ဝသေယျာထ- ဝိ၊ ၂။ ၂၉။ မ၊ ငွါ၊ ၄။ ၃၅။
 ဝသေမ- ဇာ၊ ၁။ ၂၃၁။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၄။ ၁၀၇။
 ဝသေမု- ဇာ၊ ၁။ ၁၄၁-၂။ ဝသေယျာမ-
 ဝိ၊ ၂။ ၂၅၊ ၃၅၊ ၆၂။ ဝသေ (ယျေ-ကို-
 ပြု) ထေရ။ ၃၅၄။ ဇာ၊ ၂။ ၂၁၉။ ဝသေယျ-
 ဝိ၊ ၃။ ၂၁၄။ အံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၂၀။ ဝသိ- ဝိ၊ ၂။

၄၄- ၅။ စူဠနိ။ ၁။ ဝသိ- အပါ၊ ၁။ ၅၄။
 ၆၃။ ဝသိ သု- ဝိ၊ ၅။ ၃၂။ ၁၁၆။ ဝသိတ္ထ-
 ဝိ၊ ၂။ ၃၇။ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၉၅။ ဝသိ- အပါ၊
 ၁။ ၁၉၉။ ၃၄၉။ ဝသိ မှ- ဇာ၊ ၁။ ၈၂။ ဝိ၊
 ငွါ၊ ၁။ ၆၂။ ဝသိမှာ- ဝိ၊ ၂။ ၃၇။ မ၊ ငွါ၊
 ၄။ ၁၄၄။ ဝသိဿတိ- ဝိ၊ ၄။ ၃၁၈။ ၃၂၃။
 ဝသိဿန္တိ- ဝိ၊ ၂။ ၁၄၂။ ၄၁၂။ ဝသိဿရေ-
 ထေရ။ ၃၄၂။ ဝသိဿသိ- သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၅၆။
 အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၆၈။ ဝသိဿထ- ဝိ၊ ၂။ ၁၄၁။
 ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၅၉။ ဝသိဿာမိ- ဝိ၊ ၂။ ၄၁၂။
 မိလိန္တ။ ၁၃။ ဝသိဿာမ- ဝိ၊ ၂။ ၃၅၊ ၆၄။
 ဝသိဿံ- ထေရိ၊ ငွါ၊ ၂၇၃။ အံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၃၄၅။
 ဝသိဿတိ- ဣတိဝုတ်၊ ငွါ၊ ၁၄၄။ စိ၊ ငွါ၊ ၁။
 ၂၁၁။ သိ၊ ငွါ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀။ ဝသိယန္တိ-
 ပေဋကော။ ၉၆။

ဝသတိ^၂ (ထိ) [ဝသ+တိ။ ဓာန်၊ ငွါ၊ ၂၀၇။
 ဝသ+အတိ။ ဝသ နိဝါသေ ဝသန္တိ ဧတ္တာတိ
 ဝသတိ၊ ဂေဟံ။ ကွာဒိ။ ၆၉။ ဝသတိ၊ ဝသတိ၊
 ဝသိ-သံ၊ ဝသတိ-အဗ္ဗမာဂစိ။ ဝသဣ-ပြာ။]
 (၁) နေရာဆိမ်။ (၂) နေခြင်း။ (၃) စား
 လုပ်ကျွေးခြင်း။ (၁) (၂) န တတ္ထ ဝသတိ
 ဝသေ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၀။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၃၃။
 ထိယံ ကုဋိ ဝသတုပိ။ ဓာန်။ ၂၀၇။ ဂေဟေ
 ဝသတိဝါသေ ထ။ ဓာန်။ ၁၀၅၆။ (၃) ထု-
 ဝသတိ (ဇာ၊ ၂။ ၂၉၀) နိ ဇော ဝုစ္စမာနံ
 ထုပေါရိစရိယံ သုဏာထ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၇။ ၁၉၅။

ဝသတု (ကြိ) [ဝသ+ထ+တု] နေလော့။ ဝသတု
 ဘန္တေ အယျော သုဓမ္မော...-အဗ္ဗာဋကဝန်။
 ဝိ၊ ၄။ ၃၉၊ ၄၉၅။ ဘိက္ခုနုပဿယံ ဂန္ဓာ
 ဘိက္ခုနိဟိ သဒ္ဓိံ ဝသတု။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၃၈။

ဝသတေ (ကြိ) [ဝသ+အ+တေ] နေ၏။ ပုရက္ခ။
 တော သသိဿေဟိ ဝသတေ ပဗ္ဗတန္တရေ။
 အပါ၊ ၁။ ၁၉၈။ ၂၁၀။ ၃၇၅။ ၄၀၃။ ထေရ။
 ငွါ၊ ၂။ ၂၅။

ဝသထ (ကြိ) [ဝသ+အ+ထ] (၁) နေကုန်၏။
 (၂) နေပါကုန်လော့။ (ခ).... အတိရေ-
 ကတိရတ္တံ သေနာယ ဝသထ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၁။
 သစေ ဘန္တေ တုမေ ဝသထ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။
 (၂) တုမေပိ ဝသထ။ မယမ္ပိ ဝသိဿာမ။ ဝိ၊
 ၂။ ၆၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။ တုမေ အမှာကံ ဝသန-
 ဌာနေယေဝ ဝသထ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၆။ ၆။ ၆။

ဝသနံ (န) [ဝသ + ယု၊ ဝသျတေ အတ္ထာဒိယ-
 တေတိ ဝသနံ။ ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၂၉၀။ ဝသတိ
 အတ္ထာဒတိ တေတနာတိ ဝသနံ။ ဝသန-သံ။
 ဝသဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) အဝတံ၊
 အထည်။ (၂) ဝတ်ဆင်ခြင်း။ (၃) နေခြင်း။
 (၄) နေ-နေထိုင်-ရာ (-အရပ်ဌာန)။ (တိ)
 (၅) နေတတ်သော (၁) အဝတံ၊ အထည်။
 ဝသနန္တိ ဆ စိဝရာနိ ခေါမ် ကပ္ပိသိကံ
 ကောသေယျ ကမ္ပလံ သာဏံ ဘဂံ။ မဟာနိ။
 ၃။ ၆။ စေလမတ္ထာဒနံ ဝတ္ထံ၊ ဝါသော ဝသန
 မံသုကံ။ ဓာနံ၊ ၂၉၀။ (၂) ဝတ်ဆင်ခြင်း။
 ပုရိသံ ဘဏ္ဍု ပဗ္ဗဇိတံ ကာသာယဝသနံ။ ဒီ၊
 ၂။ ၂၄။ ကော န ခေါ တံ မာရိသ ဒေသော
 ဘဏ္ဍုကာသာဝဝသနော။ မိလိန္ဒ။ ၁၀။ (၃)
 နေခြင်း။ ရပ္ပံ ဝေဿန္တရဿ ဝသနာနုစ္စဝိကံ
 ပဏ္ဏသလံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၉။ (၄) နေ-
 နေထိုင်-ရာ (-အရပ်ဌာန)။ ဝသနဌာန-
 ကြည့်။ (တိ) (၅) နေတတ်သော။ ဝသန-
 ဒေဝတာ-ကြည့်။

ဝသနံ (န) [ဝသန + တ္တ၊ မောဂ်၊ ၄။ ၁၂၃။]
 နေတတ်သည်၏အဖြစ်။ နဒီတိရေ ဝသနတော
 ကဿပဂေါတ္တတာယ စ နဒီကဿပေါတိ
 သမညာ အဟောသိ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။

ဝသနအာဝါသ (ပု) [ဝသန + အာဝါသ]
 နေထိုင်ရာဖြစ်သောကျောင်း။ ဝသနအာဝါ-
 သောပိ ဝဿဂ္ဂေန အတ္တနော ပတ္တဋ္ဌာနေ တဿ
 န ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၈၄။

ဝသနက (တိ) [ဝသန + က] (၁) နေထိုင်-
 ကိန်းအောင်း-သော။ (၂) နေထိုင်ရာဖြစ်
 သော။ (၃) နေရအံ့ (လတ္တံ့)သော။ (၁)
 တုမှာကံ ဂေဟေ ဝသနကေဟိ ကောလေယျ-
 ကသုနခေဟိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။ အန္တော ဝသ-
 နကကိလေသဝိရဟိတံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ (၂)
 အတ္တနော ဝသနကံ အမ္ပဝနံ ပဝိဋ္ဌာ။ ဇာ၊ ၄။
 ၂။ ၁၂၆။ (၃) ဒေဝလောကေ ဝသနကံ ပုညံ
 ဝိဏံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၇။

ဝသနကဩဝရက (ပု) [ဝသနက + ဩဝရက]
 နေထိုင်ရာတိုက်ခန်း။ ဝသနကဩဝရကေ နိ-
 သိန္နာယ အဟု သံဝေဂေါ။ ထေရီ၊ ၄။ ၉၃။

ဝသနကကိလေသ (ပု) [ဝသနက + ကိလေသ]
 ကိန်းအောင်းသော ကိလေသာ။ အန္တော
 ဝသနကကိလေသဝိရဟိတံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။

ဝသနကနာဂ (ပု) [ဝသနက + နာဂ] နေ-နေ
 ထိုင်သောနဂါး။ ယမုနာယံ ဝသနကနာဂါ။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၀။

ဝသနကပါသာဒ (ပု) [ဝသနက + ပါသာဒ]
 နေ-နေထိုင်-ရာပြာသာဒ။ ပုတ္တဿ ဝသနက-
 ပါသာဒေ ကာရေဿာမိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။

ဝသနကပုရိသ (ပု) [ဝသနက + ပုရိသ] နေ-
 ထိုင်-သောယောက်ျား၊ နေထိုင်သောယော-
 ကျား။ ဘိက္ခုဟိ သဒ္ဓိံ ဝသနကပုရိသော။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀။

ဝသနကဘိက္ခု (ပု) [ဝသနက + ဘိက္ခု] နေ-
 ထိုင်- သောရဟန်း၊ နေထိုင်သောရဟန်း။
 ဝသနကဘိက္ခုနာပိ ပုန မဉ္ဇပိဋံ ဝါ ပဏ္ဍပေ
 တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၈။

ဝသနကမဟာလောက (န) [ဝသနက + မဟာ
 လောက] နေ- နေထိုင်-ရာ လိုက်ဂူကြီး။

မမ ဝသနကမဟာလေဏဿ ပစ္စတော။
ထေရါဋ္ဌ၊ ၂။၃။

ဝသနကဝနသဏ္ဍ (ပု) [ဝသနက + ဝနသဏ္ဍ]
နေ၊ နေထိုင်-ရာတောအုပ်အမှောက် ဝသနက-
ဝနသဏ္ဍ...မနုဿာ မာ ဆိန္ဒိသု။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊
၂။၃၂။

ဝသနကဝိမာန (န) [ဝသနက+ဝိမာန] နေ-
နေထိုင်-ရာဘုံဗိမာန်။ ဒေဝတာနံ ဝသနက-
ဝိမာနာနိတိ ဝေဒိတံဗ္ဗာနိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၄၅။

ဝသနကဝိဟာရ (ပု) [ဝသနက+ဝိဟာရ] နေ-
နေထိုင်-ရာကျောင်း။ မမ ဝသနကဝိဟာရေ
ဝိဿနာမနသိကာရေန နိသိန္နာ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊
၄၆။

ဝသနကသောဗ္ဗ (ပု၊ န) [ဝသနက+သောဗ္ဗ] နေ-
နေထိုင်-ရာ-ရေအိုင်-ထုံးအိုင်။ အတ္တနော
ဝသနကသောဗ္ဗံ ပါပေတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၅၉။

ဝသနကိစ္စ (န) [ဝသန+ကိစ္စ] နေထိုင်ခြင်း-
အမှု-ကိစ္စ။ မမ ကေခဂဟေ ဝသနကိစ္စံနတ္ထိ။
ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၂၄၆။

ဝသနကိရိယာ (ထိ) [ဝသန+ကိရိယာ] နေထိုင်
ခြင်း-အမှုအရာ-ကိရိယာ။ ဝသနံ ဝဿံ၊ ဝသန
ကိရိယာ။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၂၀၅။ ဝသနကိရိယာ-
ယ ဝိယောဂဝိသိဋ္ဌတံ ဒီပေတိ။ နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၅။

ဝသနကိရိယာဌာန (န) [ဝသနကိရိယာ+ဌာန]
ဝသန(နေထိုင်ခြင်း) ကိရိယာ၏ အရာဌာန။
ဥပဆန္ဒအိအာဇာတိဝေ။ ပုဗ္ဗကေ ဝသန
ကိရိယာဌာနေ ဥပယောဂဝစနမေဝ ပါပူ-
ဏာတိ၊ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၂၀၅။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၉။

ဝသနကုဋိကာ (ထိ) [ဝသန+ကုဋိကာ] နေရာ
ကျောင်းငယ်။ အယံ မမ ဝသနကုဋိကာ ရမ-
ဏိယာ မနုညဂ္ဂပါ။ ထေရါဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။

ဝသနက္ခမ (ထိ) [ဝသန+ခမ] နေခြင်း ငှာခန့်
သော၊ နေနိုင်လောက်သော၊ နေ၍ ဖြစ်
အသိခန့် (အ-ဝဂ်) ၅၁-ပ-မ-ဆ-၈

နိုင်သော။ ဝဿိကေ စတ္တာရော မာဓသ၊
ဝသနက္ခမံ ဗဟိ နဋ္ဌပရိက္ခိတ္တိ ဝိစိတ္တိ အာဝ-
ထထံ ကာရေတွာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၇။

ဝသနဂန္ဓကုဋိ (ထိ) [ဝသန+ဂန္ဓကုဋိ] နေရာ-
သိတင်းသုံးရာ - ဂန္ဓကုဋိ။ တုမ္မာကံ ဝသန-
ဂန္ဓကုဋိံ ကာရေဿာမိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၂၁။

ဝသနဂန္ဓကုဋိဝိဟာရ (ပု) [ဝသနဂန္ဓကုဋိ+
-ဝိဟာရ] သိတင်းသုံး-နေရာ ဂန္ဓကုဋိကျောင်း။
ဘဂဝတော ဝသနဂန္ဓကုဋိဝိဟာရေဝ ပူဇနိယ-
ဘာဝေန စေတိယံ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၄။

ဝသနဂဗ္ဗ (ပု) [ဝသန+ဂဗ္ဗ] နေရာတိုက်ခန်း။
ဝသနဂဗ္ဗသု ပရိက္ခာရေ ဌပေန္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၃၁၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၀။

ဝသနဂဗ္ဗဒ္ဓါရ (န) [ဝသနဂဗ္ဗ+ဒ္ဓါရ] နေထိုင်ရာ
တိုက်ခန်း၏ တံခါး။ အတ္တနော ဝသနဂဗ္ဗဒ္ဓါရ
နိဿယ အဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၂။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၂၅၀။

ဝသနဂါမ (ပု) [ဝသန + ဂါမ] နေထိုင်ရာ
ဖြစ်သောရွာ။ ဘိက္ခုနီနံ ဝသနဂါမေ ဘိက္ခု
လဘတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၃။ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၄။ အိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၂၀၆။)

ဝသနဂုဗ္ဗ (ပု) [ဝသန + ဂုဗ္ဗ] နေရာဖြစ်သော
ချုံ၊ အတ္တနော ဝသနဂုဗ္ဗံ ဌပေတွာ။ စရိယာ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၉။

ဝသနဂုဟာ (ထိ) [ဝသန + ဂုဟာ] နေထိုင်ရာ
ဖြစ်သော-လိုဏ်-ဂူ။ အတ္တနော ဝသနဂုဟံ
အာနေသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။

ဝသနဂုဟာဒ္ဓါရ (န) [ဝသနဂုဟာ+ဒ္ဓါရ] နေထိုင်
ရာဖြစ်သည့်-လိုဏ်-ဂူ-၏တံခါး။ ပစ္စေက-
ဗုဒ္ဓဿ ဝသနဂုဟာဒ္ဓါရေ...ဝဿိ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၀၆။

ဝသနဂေဟ (န) [ဝသန + ဂေဟ] နေထိုင်ရာ
ဖြစ်သည့်အိမ်။ ဝသနဂေဟံ ဝါတပုဏ္ဏာရေန
ပတိတံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၅၆။ (-ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၅။)

ဝေလနယရ (န) [ဝေလန + ယရ] ဝေလနဂေဟ-
ကြည့်။ ကုဋိတိ ဝေလနယရသေတံ အဓိဝေဒနံ။
သုတ္တနိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆။

ဝေလနဋ (ပု) [ဝေလန + အတ္တ] နေရာဟူသော
အနက်။ လောကောယေဝ သင်္ဂမ္မ သမာဂမ္မ
ဝေလနဋေန လောကသဒ္ဓါဝါသော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁။

ဝေလနဋာန (န) [ဝေလန + ဋာန] နေရာအရပ်။
ဝေလနဋာနံ ပဝိသိတော နိဒ္ဒါယတိ ။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၇၃။ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၃။)

ဝေလနဋာနဂ္ဂဟဏ (န) [ဝေလနဋာန + ဂဟဏ]
ဝေလနဋာန - သဒ္ဓါ။ ဝေလနဋာနဂ္ဂဟဏေန ရတ္တိ-
ဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနာဒယော သင်္ဂဟာတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၀၄။

ဝေလနဋာနဋ (ပု) [ဝေလနဋာန + အတ္တ] (က)
နေ-နေထိုင်-ရာ အရပ် ဟူသော အနက်
သဘော။ (ခ) နေ-နေထိုင်-ရာ၏ အဖြစ်။
ဝေလနဋာနဋေနာ (သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆) တိ ဝေလန-
ဘဇဝေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၁။

ဝေလနဋာနဒိသာဘာဂ (ပု) [ဝေလနဋာန + ဒိသာ +
ဘာဂ] နေထိုင်ရာဖြစ်သော အရပ်မျက်နှာ
အဖို့။ ဝေလနဋာနဒိသာဘာဂေန သိသံ ကတော။
စရိယာ၊ ဋီ။ ၂၅၂။ ဇာ၊ ဋီ။ ၆။ ၉၄။

ဝေလနဋာနန္တရ (န) [ဝေလနဋာန + အန္တရ]
နေထိုင်ရာအရပ်၏ - အလယ် - အကြား။
ဝေလနဋာနန္တရေနံ ဩလောကေဟိ။ ဇာ၊ ဋီ၊
၅။ ၃၁။ ၄။

ဝေလနဋာနပရိက္ခိပန (န) [ဝေလနဋာန + ပရိက္ခိပန]
နေရာအရပ်ကို (ထက်ဝန်းကျင်မှ) ဝန်းရံ
ခြင်း။ တဿ ဝေလနဋာနပရိက္ခိပနေန သော
ပိ ပရိက္ခိတ္တော နာမ ဟောတိ။ ဝိမာန၊ ဋီ။ ၃၇။

ဝေလနဋာနပဗ္ဗဒေသ (ပု) [ဝေလနဋာန + ပဗ္ဗဒေသ]
နေထိုင်ရာ အရပ်၏ - တစ်စိက် - တစ်ပိုင်း -
တစ်ဒေသ။ ဥပဂစ္ဆတိ အမှာကန္တိ မယံ မာတာ-

ပိတုနဉာတိ အမှာကံ ဝေလနဋာနပဗ္ဗဒေသံ။
စရိယာ၊ ဋီ။ ၂၅၂။

ဝေလနဋာနရက္ခမူလ (န) [ဝေလနဋာန + ရက္ခမူလ]
နေရာဖြစ်သောသစ်ပင်၏ - အရင်း - အနီး။
ဝေလနဋာနရက္ခမူလေနိပ္ပဋိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၅။ ၂၃။

ဝေလနဋာနဝိဒ္ဓဂ္ဂ (တိ) [ဝေလနဋာန + ဝိဒ္ဓဂ္ဂ]
သွားလာရန် ခက်ခဲသော နေရာရှိသော သူ။
ဝေလနဋာနဝိဒ္ဓဂ္ဂတာယ စ ဥဒ္ဓရိတုံ အသက္ကု-
ဏေယျာ နာဂါ။ သံ၊ ဋီ။ ၂။ ၂၇၆။

ဝေလနဋာနသဒိသ (တိ) [ဝေလနဋာန + သဒိသ]
နေရာအရပ်နှင့် တူသော။ ဝေလနဋာနသဒိသံ
အဟောသိ။ မ၊ ဋီ။ ၄။ ၁၀၀။

ဝေလနဋာနသန္တိက (န) [ဝေလနဋာန + သန္တိက]
နေထိုင်ရာ အရပ်၏အနီး။ ဝေလနဋာနသန္တိကံ
အာဂန္တု။ မ၊ ဋီ။ ၁။ ၃၈၉။

ဝေလနဋာနသဘာဂ (တိ) [ဝေလနဋာန + သဘာဂ]
နေထိုင်ရာအရပ်နှင့် တူသော အဖို့ရှိသော၊
(နေထိုင်ရာ အရပ်၏ အနီးအပါး)။ သော
သုမနတ္ထေရဿ ဝေလနဋာနသဘာဂေယေဝ
ဋ္ဌာနေ ဝေလန္တော။ ဒိ၊ ဋီ။ ၂။ ၈။ အံ၊ ဋီ။ ၁။
၂၂၇။ ဝေလနဋာနသဘာဂေယေဝါတိ ဝေလန-
ဋာနသမိပေယေဝ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၃။

ဝေလနဋာနသမိပ (န) [ဝေလနဋာန + သမိပ]
နေရာအရပ်၏အနီးအပါး။ ဝေလနဋာနသမိပံ
ပတွာ အန္တရဓာယတိ။ ဝိမာန၊ ဋီ။ ၂၄၂။

ဝေလနဋာနသမူဟ (ပု) [ဝေလနဋာန + သမူဟ]
နေရာအရပ်တို့၏ - အပေါင်း - အစု။ ရာဇာဒိနံ
ဝေလနဋာနသမူဟဘူတံ.....နဂရံ နာမ။ အပ၊
ဋီ။ ၂။ ၁၄၂။

ဝေလနဋာနသမ္ပတ္တိ (တိ) [ဝေလနဋာန + သမ္ပတ္တိ]
နေရာအရပ်၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ဝေလနဋာနသမ္ပတ္တိ
ဒိသော။ ပေတ၊ ဋီ။ ၁၇၃။

ဝသနဋ္ဌာနာဘာဝ (ပု) [ဝသနဋ္ဌာန+အဘာဝ] နေထိုင်ရာ အရပ်၏ မရှိခြင်း။ ဝသနဋ္ဌာနာဘာဝနေ ကံလမန္တော ဥပဋ္ဌာကာနံအာစိက္ခံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ဘ။ ၄၉၆။

ဝသနဋ္ဌာနာဘိမုခ (တိ) [ဝသနဋ္ဌာန+အဘိမုခ] နေရာအရပ်သို့ရှေးရှုဖြစ်သော၊ နေရာအရပ်နှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်-တူရ-ဖြစ်သော။ ထေရ-ဿ ဝသနဋ္ဌာနာဘိမုခေါ အဂမာသိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၅။

ဝသနဋ္ဌာနာသန္တ (တိ) [ဝသနဋ္ဌာန+အာသန္တ] နေရာအရပ်၏ အနီးဖြစ်သော။ ဝသနဋ္ဌာနာသန္တေ အညတရသိ ရုက္ခမူလေ နိသိဒိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ဘ။ ၂၀၅။

ဝသနတ္ထ (ပု) [ဝသန+အတ္ထ] နေထိုင်ခြင်းဟူသော အကျိုး။ အတ္ထနော ဝသနတ္ထာယ အဂါရိ ဌပေတွာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၉။

ဝသနဒိသာ (ထိ၊ န) [ဝသနာ+ဒိသာ] နေရာဖြစ်သော အရပ်မျက်နှာ။ ဘိက္ခုနော ဝသနဒိသာ ဒဿေန္တော- - - - အာဒိမာဟ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။

ဝသနဒေဝတာ (ထိ၊ န) [ဝသနာ+ ဒေဝတာ] နေထိုင်သောနတ်။ သဗ္ဗာ ပုဗ္ဗာရာမေ ဝသနဒေဝတာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃။

ဝသနနဂရ (န) [ဝသန+ နဂရ] နေရာဖြစ်သောမြို့။ အရဟတ္တံ ပနပတွာ ည္ဇတိနိ ဝသနနဂရံ ဂန္ဓာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၇။

ဝသနနာဂ (ပု) [ဝသန+နာဂ] နေ-နေထိုင်သောနဂါ။ ကမ္မလဿတရာ နာမ တဿ မာတု ပက္ခိကာ သိနေဂ္ဂပါဒေ ဝသနနာဂါ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၈။

ဝသနနိဂြောဓေက္ခ (ပု) [ဝသန+နိဂြောဓ+က္ခ] နေရာဖြစ်သောပညောင်ပင်။ ပေတဿ ဝသန-

နိဂြောဓေက္ခံ ဒိသ္မာ တဒဘိမုခေါ အဂမာသိ။ ပေတ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၂၇။

ဝသနပစ္စယ (ပု) [ဝသန+ပစ္စယ] နေခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ကရဏပစ္စယာ ဓုက္ကဋ် အာပဋ္ဌတိ၊ န ဝသနပစ္စယာ။ ဝဇိရ၊ ၁၂၀။

ဝသနပဏ္ဏသာလဒ္ဓါရ (န) [ဝသန+ပဏ္ဏသာလာ+ဒ္ဓါရ] နေရာဖြစ်သော-သစ်ရွက်မိုး-ဇရပ်-ကျောင်း-၏ တံခါး။ ဝသနပဏ္ဏသာလဒ္ဓါရေ ဌိတောဝ ပညာဘိညတာယ ဒိဗ္ဗသောတေန သုတွာ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၀။

ဝသနပဏ္ဏသာလာ (တိ) [ဝသနာ+ပဏ္ဏသာလာ] နေရာဖြစ်သော သစ်ရွက်မိုးဇရပ်ကျောင်း။ ထေရဿ ဝသနပဏ္ဏသာလံ ပဝိဋ္ဌာ ဝိယ အဟောသိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၇။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၉။

ဝသနပဒေသ (ပု) [ဝသန+ပဒေသ] နေရာဖြစ်သော အရပ်။ ဝသနပဒေသေ အရတိဝသေန ဥပ္ပန္နံ သာရမ္ဘံ - - - ဝိနေတွာ ဓူပသမေတွာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၇။

ဝသနပရိဝေဏ (န) [ဝသန+ပရိဝေဏ] ဓနံဗျ ဖြစ်သော ပရိဝေဏ်။ ဝသနပရိဝေဏံ ကာရေတွာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၄။ ၂၇၈၊ ၂၈၃။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၀၃။

ဝသနပါသာဒ (ပု) [ဝသန+ပါသာဒ] နေရာဖြစ်သော ပြာသာဒ်။ အတ္ထနော ဝသနပါသာဒေ သိရိဂဗ္ဘံ ပိဓာယ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၉၁။

ဝသနပုဟောနက (တိ) [ဝသန+ပဟောနက] နေခြင်းငှာလောက်သော၊ နေလောက်သော၊ နေရန်ဖြစ်နိုင်သော။ ဝသနပုဟောနကံ နဂရမဇ္ဈေ မဟာသာလံ ကာရေသုံ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၃၆၈။ (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၆။)

ဝသနဘူမိ (ထိ) [ဝသနာ+ဘူမိ] နေရာဖြစ်သောမြေ၊ နေရာမြေ။ ဝသနဘူမိံ ပဝိသ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၁၆။

ဝသနယောဂ (တိ) [ဝသန+ယောဂ] နေထိုင်ခြင်းငှာ- သင့်တင့်- သင့်လျော်- လျောက်ပတ်- အဆင်ပြေ- သော။ ထေရဿ ဝသနယောဂံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္နိတော။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၇၁။

ဝသနယောဂဌာန (န) [ဝသနယောဂ+ဌာန] နေထိုင်ခြင်းငှာ - သင့်တင့် - သင့်လျော် - လျောက်ပတ် - အဆင်ပြေ - သောအရပ် ။ ဝသနယောဂဌာနံ ကတံ။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၂။ ၁၇၁။ (-သာရန္တ၊ ၃၊ ၃၃၂။)

ဝသနယောဂျ (တိ) [ဝသန+ယောဂျ] ဝသနယောဂ-ကြည့်။ ဘဂဝတော၊ တိက္ခသံသဿ စ ဝသနယောဂျဘာဝေါ။ နေတ္ထိ၊ ဌီ၊ ၁၃၃။

ဝသနဝဋ္ဌရက္ခ (ပု) [ဝသန+ဝဋ္ဌရက္ခ] ဝသနနိဂြောဓရက္ခ-ကြည့်။ ဝသနဝဋ္ဌရက္ခံ ဒဿေတိ။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၀၆။

ဝသနဝတ္ထု (န) [ဝသန+ဝတ္ထု] နေခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အတိရေကတိရတ္တံ သေနာယ ဝသနဝတ္ထုသ္မိံ ပညတ္တံ။ ကခိ၊ ၂။ ၂၃၇။

ဝသနဝန (န) [ဝသန+ဝန] (က) ပျော်ပွဲစားရာဖြစ်သော ဥယျာဉ်၊ စားပွဲ သောကံပွဲကျင်းပရာဖြစ်သော-အာရမ်-ခြံ-ဥယျာဉ်။ (ခ) နေထိုင်ရာဥယျာဉ်၊ နေရာဖြစ်သော-တော-အာရမ်-ခြံ-ဥယျာဉ်။ ဝသန္တဝန-လည်းကြည့်။ တေသံ ဝသနဝနံ ဟုတော တိဋ္ဌတိ။ စိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂။ ဝသနဝနန္တိ အာပါနဘူမိ-ဘူတံ ဥပဝနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၀၈။ သီ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂။ ဝသန္တိတ္ထောတိဝသနံ၊ ဝသနဉ္စ တံ ဝနဉ္စာတိ ဝသနဝနံ။ ပါဏ၊ ဟော။ ၁၄၇။ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၈။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၉ - တို့၌ကား ဝသန္တဝနံဟု ပါဠိရှိ၏။)

ဝသနဝိမာန (န) [ဝသန+ဝိမာန] နေ-နေထိုင်-ရာ-ဗိမာန်။ ဝသနဝိမာနတော ဥယျာနံ ဥဒ္ဓိဿ အာကာသေန ဂစ္ဆတိ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၀။

ဝသနဝိဟာရ (ပု) [ဝသန+ဝိဟာရ] နေ-နေထိုင်-ရာကျောင်း။ အတ္တနော ဝသနဝိဟာရံ အာဂတဿာပိ ကေဿ ဝါ ဗဟူနံ ဝါ ဝုတ္တနယေန ဝ အရောစေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၈၆။

ဝသနဝိထိ (ထိ) [ဝသန+ဝိထိ] နေ-နေထိုင်-ရာလမ်းခရီး။ ကမ္မာရဇေဋ္ဌကဿ ဝသနဝိထိပုစ္ဆိတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၅။

ဝသနသမယ (ပု) [ဝသန+သမယ] နေထိုင်ရာ-အချိန်-အခါ။ တုသိတတဝနေ ဝသနသမယေ စ ပါကဋ္ဌာ ဟုတော။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၉။ (-၂၃၈-၉)။

ဝသနသီလ (တိ) [ဝသန+သီလ] နေလေ့ရှိသော၊ နေခြင်းအလေ့ရှိသော။ တသ္မိံ ဝသနသီလံ မဟာဝိဟာရဝါသိနော။ သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၁။

ဝသနသေနာသန (န) [ဝသန+သေနာသန] နေ-နေထိုင်- ရာကျောင်း။ ဝသနသေနာသနေ ကေပစာရဋ္ဌာနေ သယတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၄။

ဝသနာကာရ (ပု) [ဝသန+အာကာရ] နေသောအခြင်းအရာ။ ပကတိယာ ဝသနာကာရေန ဝ သိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။

ဝသနာဂါရ (န) [ဝသန+အဂါရ] နေ-နေထိုင်ရာ-ကျောင်း-အိမ်။ အာဂန္တုကာနံ ဝသနာဂါရံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၁။)

ဝသနာနုစ္ဆဝိက (တိ) [ဝသန+အနုစ္ဆဝိက] ဝသနယောဂ-ကြည့်။ ဘဂဝတော ဝသနာနုစ္ဆဝိကံ ဂန္ဓကုဋိံ ကာရေတွာ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၈၃။ (-အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၇။)

ဝသနာရဟ (တိ) [ဝသန+အရဟ] နေခြင်း-ကို-ငှာ-ထိုက်သော။ ဝသနာရဟတ္တာ အဂါရိယဘူတော နာမ ဟောတိ။ ဝဇီရ။ ၄၁၀။

ဝသနိ (ထိ) [ဝသန+ဣ။ ကစ္စည်း၊ ၆၆၉။ ရှု၊ ၆၇၉။] အဝတ်၊ အထည်။ ဝသနိ ဩသဝိ အဋ္ဌဝိ ဆဝိ အာဒိနိ ဣကာရန္တိ-နာမာနိ။ ရှု၊ ၁၀၆။ ဝသနိ ဝတ္တံ။ ရှု၊ ၅၊ ၁၀၆။

ဝသနိယ (တိ) [ဝသ+အနိယ] နေထိုင်-ကျင့်သုံး- ကျင့်ကြံ-အပ်-သင့်- ထိုက်-သော။ ဝသနိယဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ။ သိ၊ ၄၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၈။

ဝသနောကာသ (ပု) [ဝသန+ဩကာသ] နေရာဖြစ်သော အရပ်၊ နေရာအရပ်။ ဝသနောကာသော ဇဂ္ဂိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၃၁။

ဝသနောကာသဇာနန (န) [ဝသနောကာသ+ဇာနန] နေရာဖြစ်သောအရပ်ကို သိခြင်း။ ဝသနောကာသဇာနနတ္ထံ နဂရေ ဘေရိံ စရာပေတွာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၃၊ ၄၉၈။

ဝသနောကာသဋ္ဌ (ပု) [ဝသနောကာသ+အတ္ထ] နေရာအရပ်ဟူသော အနက်သဘော။ ဘူဂါဒိဝါဠာနံ ဝသနောကာသဋ္ဌေန ဂုဟာ။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၇၉။

ဝသနောကာသာဘိမုခ (တိ) [ဝသနောကာသ+အဘိမုခ] ဝသနဋ္ဌာနာဘိမုခ-ကြည့်။ ဝသနောကာသာဘိမုခါ ပက္ကမိံ သု။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၇။

ဝသန္တံ (တိ) [ဝသ+အ+အန္တ။ ထိ-၌ ဝသန္တာ၊ ဝသန္တိ။ ဝသန္တ-သံ။ ဝသံတ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] (၁) နေ-နေထိုင်-သော။ (၂) ကျင့်သုံးသော။ (၃) ဝိဇိတေ ဝသန္တံ ဟနေယျ ဝါ ဗန္ဓေယျ ဝါ ပဗ္ဗာဇေယျ ဝါ။ ဝိ၊ ၁၊ ၅၄။ တေ ဝသန္တာပိ ကေတောဝ ဝသန္တံ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၀။ ယန္တုန မယံ ရာဇဂဟေ ဝသံ ဝသန္တာ ဓမ္မဉ္စ ဝိနုဗ္ဗေ သံဂါယေယျာမ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၇။ (-မ၊ ၃။ ၁၇၀။ အပါ၊ ၁။ ၂၉၉။ မိလိန္ဒ။

၉၇။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၈၁။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၃။) (၂) ယတ္ထ ဝိညုပုရိသော သသက္ကံ ဗြဟ္မစရိယံ န ဝသေယျ။ ဝသန္တော စ နာရာဇေယျ ဣယံ ဓမ္မံ ကုသလံ။ မ၊ ၂။ ၁၀၂။

ဝသန္တံ (ပု) [ဝသ+အ+အန္တ။ ဝသိယတေတိ ဝသန္တော။ ပုပ္ဖဓနုတ္တာ ဝါ ဝသတိ ကာမောတ္ထေ ဝသန္တော။ ဓာနံ၊ ၄။ ၇၉။ ဝသန္တိ တေသ္မိံ ကာလေ ကိဋ္ဌာပသုတာတိ ဝသန္တော။ ကျာမိ။ ၇၆။ | ဝသန္တဉ္စတု (တပေါင်းလဆုတ် ၁-ရက်မှ ကဆုန်လပြည့် နေ့ထိ ၂-လ)။

အတိက္ကန္တော ဟေမန္တော၊ ဝသန္တသဗ္ဗေ ယော အနုပ္ပတ္တော။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၀။

ဝသန္တံ (တိ) [ဝသန္တ+ဏ] ဝသန္တဉ္စတု၌ ဖြစ်သော။ သရဒေ ဇာတောသာရဒေါ မာသော ဝေ သိသိဓော၊ ဟေမန္တော၊ ဝသန္တော၊ ဂိဗ္ဗော။ ရှု၊ ၂၂၀-နာ။

ဝသန္တကာလ (ပု) [ဝသန္တ+ကာလ] ဝသန္တဉ္စတု၊ ဝသန္တကာလ၊ ဝသန္တ-အချိန်-အခါ။ ဝသန္တံ (၂) ကြည့်။

ဝသန္တတိလကာ (ထိ) [ဝသန္တ+တိလက+အာ] ဝသန္တတိလကာမည်သောဂါထာ။ (ဆန်း-ကျမ်းလာ ဂါထာတစ်ခု၏အမည်)။ ဝုတ္တာ ဝသန္တတိလကာ တ၊ ဘ၊ ဇာ၊ ဇ၊ ဂါ ဂေါ။ ဝုတ္တာဒယ။ ၉၂။ ဂဏတ္ထယမိဿကတ္တံ ဝသန္တေ ပထမဂိမ္ဗေ စိတြဝိသာခေ တိလကော မေသော ဝိယ တိလကော စိတြဂကော ယဿာ သာ ဝသန္တတိလကာ။ ဝစေနတ္ထဇော-တိကာ။ ၉၁။

ဝသန္တမာသ (ပု) [ဝသန္တ+မာသ] ဝသန္တလ၊ ဝသန္တဉ္စတု၊ ဝသန္တကာလ။ (မိုးလ၊ သျှ) ပဌမဝသန္တော သုခေါ ဉ္စတု (ထေရီ၊ ၄၂၀) တိ အယံ ပဌမော ဝသန္တမာသော သုခသမ္ပယော စ ဉ္စတု ဝတ္တတိကိ-အတ္တော။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၆၀။

ဝသန္တဝန (န) [ဝသန္တ+ (ကိဋ္ဌာ)+ဝန] (က) မြူးတူးပျော်ပါးကစားရာဖြစ်သော-အာရာမ်-ခြံ-ဥယျာဉ်။ (ခ) ဝသန္တအခါ-ဝသန္တဥတု-၌ မြူးတူးပျော်ပါးကစားရာဖြစ်သော-အာရာမ်-ခြံ-ဥယျာဉ်။ (က) (ခ) ဝသန္တဝန (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၈) န္တိကိဋ္ဌာဝနံ၊ ဝသန္တကာလေ ကိဋ္ဌာယ ယေဘုယျတ္တာ ပန ဝသန္တဝနန္တိ ဝုတ္တံ၊ ဝံမတိ၊ ၁။ ၁၆၃။ ဝသန္တကာလေ ကိဋ္ဌာဝနံ ဝသန္တဝနံ။ ပါရာ၊ ယော။ ၁၄၇။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၉)။

ဝသန္တသန္တိဘ (တိ) [ဝသန္တ+ဝနသဏ္ဍာ+သန္တိဘ။ မဇ္ဈေလောပ။] ဝသန္တဥတုနှင့်တူသော၊ ဝသန္တဥတု-ဝသန္တကာလ-၌ စိမ်းညိုသော တောအုပ်နှင့်တူသော။ တဒိသံ မံ ဗြူဟိ ဝသန္တသန္တိဘ၊ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၉။ ဝသန္တသန္တိဘတိ ဝသန္တကာလေ ဝနသဏ္ဍော သုဝဂဏသမော(ကိဏ္ဍော ဝိယ နိလောဘာသော ဟောတိ၊ တေန တံ“ဝသန္တသန္တိဘ”တိ အာလပတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၆၈။

ဝသန္တသမယ (ပု) [ဝသန္တ+သမယ] ဝသန္တအခါ၊ ဝသန္တဥတု။ ယံ တံ“ဝသန္တသမယေ၊ ကဏဝေရေသု ဘာဏသု။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၂။ (-အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈။)

ဝသန္တဿဝ (ပု) [ဝသန္တ+သ+အ+ဝသန္တ+အာသဝ။] ဆုန်းမုန်း၊ ဟင်းသပြဒါး။ ဝသန္တဿဝေါ၊ ရတ္တစဏ္ဍံ၊ ရတ္တဝါလုကံပျကြ။ ဓာန်၊ ဋ္ဌိ။ ၄၉၄။ ဝိလျံ - အင်္ဂလိပ် - သက္ကတဓာန်၌ သိန္နုရံ၊ သိန္နုရိ၊ ၁၊ ဟိဂုံလော၊ ရတ္တံ၊ ရဏ္ဍပီရဒေါ၊ သုရဂံ၊ စိတြဂံ၊ ရသဂဗ္ဗော၊ ဟံသပါဒံ၊ ဟံသာဗြိ၊ ကပိဂိမိကံ-ဟု ပရိယာယ်ပုဒ်များ ထုတ်ပြရာ ဝသန္တဿဝ-ပုဒ်မပါ။

ဝသန္တိ (ကြိ) [ဝသ+အ+အန္တိ] (၁) နေကုန်၏။ ဝသတိလည်း-ကြည့်။ (၂) ယိုစီး

ကုန်၏။ (၁).....နိမန္တိတာ ဝသံ ဝသန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ တေ ဝသန္တာပိ ကေတောဝ ဝသန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၀၊ ၁၄၁၊ ၂၉၁။ (၂) ဝသတိ ၅-အနက် ကြည့်။

ဝသန္တ (ကြိ) [ဝသ+အ+အန္တိ] နေကုန်လော့ (နေကြပါစေကုန်)။ ဝသန္တ၊ မနုဇာ သုခံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၉။ တေ ဣ မသ္မိ ဝိဟာရေ ဝသန္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၅။

ဝသပဝတ္တန (န) [ဝသ+ပဝတ္တန] (၁) မိမိအလိုသို့ လိုက်စေနိုင်ခြင်း။ (၂) (မာရ်နတ်၏) အလို၌ ဖြစ်စေရာ၊ အလိုသို့ လိုက်စေရာ။ (၁) တေနေဝ ဝသပဝတ္တနေန သေသဗြဟ္မာနံ အဓိပတိနော။ ဒိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၄၄။ (၂) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝသပဝတ္တနောကာသ (ပု) [ဝသပဝတ္တန+ဩကာသ] (မာရ်နတ်၏) အလို၌ ဖြစ်စေရာ အရပ်၊ အလိုသို့ လိုက်စေရာအရပ်။ သော ဟိ တဿ ဒါမရိကဿ ဝိယ ဝသပဝတ္တနောကာသော။ သိ၊ ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၆။

ဝသဘ (တိ) [ဝသ+အဘ။ ဝသန္တ၊ နေနာတိ ဝသဘော။ ဣဒိ။ ၁၂၄။ ဝသ (ဋိမ) သေဝနေ။ ကပ္ပဒ္ဓါမ။ ပါဏိနိ၊ ဥဏာဒိ။ ၃၊ ၁၂၃။ ဋိမဘ-သံ၊ ဝသဘ-ပြာ။ ဝသဟ-အဒ္ဓမာဂမိ။] (၁) ဝသဘတောင်၊ သာလွန်-မြင့်မြတ်-သော တောင်။ (၂) အကြီးအကဲနွားလား (နွားတစ်ထောင် - နွားခြံတစ်ထောင် ဂါမခေတ် ၂-ခု၏ အကြီးအကဲနွားလား)။ (၃) ဝသဘမင်း။ (၄) ဝသဘပုဏ္ဏား။ (၅) နာရဒဘုရားသခင်၏ ဝသဘမည်သော အလုပ်အကျွေး။ (၆) သိဒ္ဓိဘုရားလောင်း၏ ဝသဘပြာသာဒ်။ (၇) (က) ဝသဘ-လုလင်-အမျိုးသား။ (ခ) ဝသဘထေရ်။ (၁) ဝသဘတောင်၊ သာလွန်-မြင့်မြတ်သောတောင်။ ဝသဘော နာမ ပဗ္ဗဘော

(အပါဝါ၁၁၇၃)တိ ဟိမဝန္တပဗ္ဗတံ ဝိနာ သေသ-
ပဗ္ဗတာနံ ဥစ္စတရတာဝေန သေဠတရတာ-
ဝေန ဝသဘောတိ သင်္ခံဂတော ပဗ္ဗတေဓတိ
အတ္ထော။ အပါ ၄။ ၂။ ၁၄၉။

(၂)အကြီးအကဲနွားလား(= နွားတစ်
ထောင်-နွားခြံတစ်ထောင်- ဂါမခေတ်၂-ခု
၏အကြီးအကဲနွားလား)။ ဂဝသဟဿဇေဠ-
ကောဝသဘော၊ ဝေသဟဿဇေဠကော ဝသ
ဘော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃ ၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၃။ အံ၊ ၄။ ၃။
၂။ ၉၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ ပဋိ၊ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။ ဒွိ-
သု ဇေဠော ဝသဘော။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ ဒွိသု
ဂါမခေတ္တေသု ဇေဠော ဝသဘော။ သီ၊ ၄။ သစ်၊
၂။ ၃၆ ၂။ (၃)ဝသဘမင်း။ ဝသဘ. ရာဇာပိ ဟိ
ကေထေရံပရိဂ္ဂဟမာနောသရေနိသိဒါပေတော။
မ၊ ၄။ ၄။ ၆၇။ (၄)ဝသဘပုဏ္ဏား။ ဝရုဏဗြာဟ္မ-
ဏဂါမေ ဝသဘဗြာဟ္မဏဿ ဓိတာယ ဒိန္နံ
မနုပါယာသံ ပရိဘုဠိတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ (၅)
နာရဒဘုရားသခင်၏ ဝသဘမည်သောအလုပ်
အကျေ။ ဥဂ္ဂရိန္ဒော ဝသဘော စ၊ အဟေသု
အဂ္ဂပဋ္ဌကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄ ၂။ (၆) သိခိ ဘုရား
လောင်း၏ဝသဘပြာသာဒ်။ သုစန္ဒကောဂိရိဝသ
ဘော၊ တယော ပါသာဒမုတ္တမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၆ ၇။
(၇) (က)ဝသဘအမျိုးသား။ ဝသဘောတိ
လဒ္ဓနာမော ဝယပုတ္တော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၇
(ခ)ဝသဘဏေရ်။ ဝသဘော ထေရော။ ထေရ၊
၂။ ၄၉။

ဝသဘ^၂(ပ) [ဝသဘ+ဏ] အကြီးအကဲနွား
လာ နှင့်တူသော နတ်၊ ဇနဝသဘနတ်။ ဇန
ဝသဘော အဟံ ဘဂဝါ။ ဒီ၊ ၂။ ၁။ ၆၆။ (-ဒီ၊ ၄။
၂။ ၂၃။)ဇေဠကတာဝေန ဇနေ ဝသဘသဒိ-
သောတိ ဇနဝသဘောတိ အဿ ဒေဝပုတ္တဿ
နာမံ အဟောသိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၅။

ဝသဘတ္ထေရ (ပ) [ဝသဘ+ထေရ] ဝသဘ-
ထေရ်။ ပုဗ္ဗေ ဟနတိ အတ္တာနန္တိ အာယသ္မ-
တော ဝသဘတ္ထေရဿ ဂါတာ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၃၂၆။

(ဝသဘထေရ်သည် ရှေးဘုရားရှင် အထံ-
တော်တို့၌ ပြုအပ်ပြီးသော ဆုတောင်းရှိသည်
ဖြစ်၍ ထိုထိုဘဝ၌ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို
ပြုလျက် ဘုရားမပွင့်သော သုညကမ္မာဝယ်
ပုဏ္ဏားမျိုး၌ဖြစ်၍ အရွယ်သို့ ရောက်လတ်
သော် ပုဏ္ဏားတို့၏အတတ်ပညာ (ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံ)
တို့၌ အဆုံးတိုင်ဖတ်မြောက်၍ ကာမဂုဏ်မှ
ထွက်မြောက်လိုသောကြောင့်အိမ်ထောင်မှုကို
ပယ်၍ဟိမဝန္တာ၏အနီးသမဂ္ဂတောင်၌သင်္ခမ်း
ကျောင်း ဆောက်လုပ်နေထိုင်ကာ အခြံအရံ
ဖြစ်သော ရသေ့ (၁၄၀၀၀)တို့အား အဆုံး-
အမ = သြဝါဒပေး၍ ဈာန်အဘိညာဉ်ရသော
ရသေ့တစ်ပါး ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

တစ်နေ့သ၌ ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ စေတီ
တော်၌ မိမိပြုခဲ့ဖူးသော ပူဇော်သက္ကာရကို
အစဉ်အောက်မေ့လျက် “ငါသည် ရှေးဘုရား
ရှင်တို့ကို ရည်စူးပြီး သံပုံစေတီတော် တည်၍
ပူဇော်ရမှု ကောင်းလေစွ-” ဟု ရွှင်လန်းနှစ်-
သက်လျက် ရွှေဖြင့်ပြီးသော သံပုံစေတီတော်
ကို တန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်း၍ ရွှေစသည်တို့ဖြင့်
ပြီးသောပန်း (၃၀၀၀)တို့ဖြင့် နေ့စဉ်နေ့တိုင်း
ပူဇော်လျက် အသက်ထက်ဆုံး ကောင်းမှုတို့ကို
ပြုကာ မယုတ်မလျော့သော ဈာန်ရှိသည်
ဖြစ်၍ စုတေလတ်သော် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ဖြစ်
လေသည်။ ထိုမှတစ်ဖန်လူ့ပြည်၊ နတ်ပြည်တို့၌
သာလျှင် ကျင်လည်လျက် ဤဂေါတမဘုရား
ရှင် ပွင့်တော်မူသောအခါ ဝေသာလီပြည်
လိစ္ဆဝိမင်းမျိုး၌ “ဝသဘ”ဟူသော အမည်
ဖြင့် ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

ထိုဝသဘလုလင်သည် အရွယ်ရောက်လတ်
သော် မြတ်စွာဘုရားရှင် ဝေသာလီပြည်သို့
ကြွတော်မူလာသည့်အခါ ဘုရားရှင်၏ တန်ခိုး
အာနုဘော်ကို ဖူးမြင်ရ၍ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါ-
တရားကို ရရှိသဖြင့် ရဟန်းပြုပြီး ဝိပဿနာ
တရားပွားများအားထုတ်ရာ မကြာမီရဟန္တာ

၂၉၈)တိ တံ ဝေဂ္ဂပံ ပုဂ္ဂလံ တေသံ ဟိန္ဒု-
 ဓမ္မာနံ ဝဿနတော သိဉ္ဇနတော အန္ဓာ
 သဝနတော “ဝသလော”တိ ဇာနေယျာတိ။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆။ (ဇာ၊ ၂။ ၁၁၇။ ဇာ၊ ၄။
 ၃၂။ ၂။ ၃၈။) (၄) ဝသလတောင်။ ဟိမဝန္တဿာ
 ဝိဒ္ဓုရေ၊ ဝသလော နာမ ပဗ္ဗတော။ အပါ
 ၂။ ၉၆။ (ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။)
 (၅) ဝသလသုတ်။ ဝသလော မေတ္တာ-
 ဘာဝနာ။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၁။

ဝသလ(န) [ဝသလ+တ္တ။ ဣ-ပစ္စည်းကျေ။]
 သူယုတ်၏အဖြစ်။ ဝသလကရဏ-ကြည့်။
 ဝသလက (တိ) [ဝသလ+က။ ဝှုမလက-သံ။]
 သာလွန်ယုတ်ညံ့သူ၊ အလွန် ယုတ်ညံ့သူ။
 တကြေဝ ဝသလက တိဋ္ဌာဟိ။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၉၇။
 အသံ ဝသလတောပိပါပတထေတိ ဇိဂုစ္ဆန္တော
 “ဝသလကာ”တိ အာဟ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၅။

ဝသလကရဏ (တိ) [ဝသလ+ကရဏ]
 သူယုတ်၏ အဖြစ်ကိုပြုတတ်သော။ ဇာနာသိ
 ပန တံ ပြာဟုဏ ဝသလံ ဝါ ဝသလကရဏ
 ဝါ ဓမ္မေ။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၉၇။

ဝသလဂုဏဗောဂ (ပု) [ဝသလ+ဂုဏ+
 ဗောဂ] ယုတ်ညံ့သောဂုဏ်နှင့် ယှဉ်ခြင်း။
 အသံ ဝသလဂုဏဗောဂတော ဝသလိ ကာဠ-
 ကဏ္ဍ ယသ္မိံ ဝါ တသ္မိံ ဝါ ဌာနေ ဘာသတိ။
 သိ၊ ၄။ သင်္ခါ၊ ၁။ ၁၄၃။

ဝသလဇာတိက (တိ) [ဝသလ+ဇာတိ+က]
 ယုတ်ညံ့သော-ဇာတ်-အမျိုး-ရှိသော၊ သူ။
 ဝသလဇာတိကာနံ ဝါ အာဟုတိဒဿနမတ္တ
 သဝနေန ပါပံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၅။

ဝသလဓမ္မ (ပု) [ဝသလ+ဓမ္မ] (၁) သူယုတ်
 တို့၏ အကျင့်။ (၂) (ကိလေသာကို) ယိုစီး-
 စေသောအကျင့်၊ မေထုန်အကျင့်။ (၃) (၂)
 ဝသလဓမ္မ (ဝိ၊ ၁။ ၂၃) ၏ ပါပဓမ္မေ ဝသလန္တိ
 ပဏ္ဍရန္တိ ဝသလာ၊ တေသံ ဝသလာနံ ဟိန္ဒုပုရိ-

သာနံ ဓမ္မံ၊ ဝသလံ ဝါ ကိလေသပဏ္ဍရဏက-
 ဓမ္မံ၊ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈။ ဝသလဓမ္မော (ဝိ၊ ၁။ ၃၄။
 မဟာနိ၊ ၁၀၇) တိ ဝသလာနံ ဓမ္မော၊ ကိလေ
 သဝဿနတော ဝါ သယမေဝ ဝသလောဓမ္မော
 တိ ဝသလဓမ္မော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၂၂။

ဝသလဝါဒ (ပု) [ဝသလ+ဣတိ+ဝါဒ။ ဣတိပုဒ်-
 ကျေ။] သူယုတ်ဟု-ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-ခြင်း။
 ဝသလဝါဒေန သမုဒါစရတိ (ဥဒါနံ၊ ၁၀၉) တိ
 ဧဟိ ဝသလ အပေဟိ ဝသလာတိ အာဒိနာ
 ဘိက္ခု။ ဝသလဝါဒေန ဝေါဟရတိ အာလပတိ။
 ဥဒါနံ၊ ၄။ ၁၇၃။ (-အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
 ၂၈၄)။

ဝသလဝါဒိပြာဟုဏကုလ (န) [ဝသလဝါဒိ+
 ပြာဟုဏ+ကုလ] သူယုတ်ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိ
 သောပုဏ္ဏားမျိုး။ အတိတေ ပနေသ ပဉ္စဇာတိ-
 သတာနိ ဝသလဝါဒိပြာဟုဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။

ဝသလဝါဒိ (တိ) [ပသလ+ဝဒ+ဇီ။ တိ-၌ ဝသ
 လဝါဒိနိ။] သူယုတ်ဟုပြော ဆိုလေ့ရှိသော၊ သူ။

ဝသလဝေါဟာရ (ပု) [ဝသလ+ဣတိ+ဝေါ-
 ဟာရ။ ဣတိပုဒ်ကျေ။] သူယုတ်ဟု-ခေါ်ဝေါ်-
 ပြောဆို-ခြင်း။ အာယသ္မိံ ဘာ ဝိလိန္တု-
 ဝစ္စဿ ဝသလဝေါဟာရေ ဝိယ။ နေတ္တိ၊ ၄။
 ၁၃၆။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၄။)

ဝသလသမုဒါစာရ (ပု) [ဝသလ+ဣတိ+သမု-
 ဒါစာရ။] သူယုတ်ဟု-ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-
 ခြင်း။ စိရပရိစိတတ္တာ ဝသလသမုဒါစာရ
 န ဝိဿဇိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။

ဝသလသုတ္တံ (န) [ဝသလ+သုတ္တံ] ဝသလသုတ်။
 ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ သုတ္တနိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊
 ၇-သုတ်။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၉၇-၃၀၀။ ဧဝံ မေ
 သုတန္တိ အဂ္ဂိဘာရဒွါဇသုတ္တံ၊ ဝသလသုတ္တန္တိ
 ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၅။

ဝသလ္လာအိသမည (တိ) [ဝသလ+အာဒိ+သမ-
ညာ] ဝသလ စသောအမည်ရှိသော။ အဝုသိ-
တဝတော ဟိ ဝသလကရဏာနံ ဓမ္မာနံ
အပ္ပဟာနေန ဝသလ္လာအိသမညာ ဂတိ အာ-
ယတိ ဂဗ္ဘသေယျာ သိယာ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။
၃၀၅။

ဝသလ္လာဓမ (တိ) [ဝသလ+အဓမ] သူယုတ်တို့
အောက်ယုတ်ညံ့သော၊ အယုတ်ဆုံးဖြစ်သော။
သော ခေါ ဝသလ္လာဓမော။ သုတ္တနိ။ ၂၉၉။
ဝသလ္လာနံ ဟိနော သဗ္ဗပစ္စိမကော။ သုတ္တနိ။
၄။ ၁။ ၁၆၅။

ဝသလီ (တိ) [ဝသလ+ဤ] သူယုတ်မ။ ဝေ-
မေဝံ ပနာယံ ဝသလီ ယသ္မိံ ဝါ တသ္မိံ ဝါ
တဿ မုဏ္ဍကဿ သမဏဿ ဝတ္တံ ဘာသတိ။
သံ၊ ၁။ ၁၆၅။ (-မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။ အံ၊
၄။ ၁။ ၂။ ၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၈၅။)

ဝသဝတ္တက (တိ) [ဝသ+ဝတ္တက။ ထိ-၌ ဝသ
ဝတ္တိကာ။] (မိမိ) အလို၌ဖြစ်စေနိုင်သော၊
(မိမိ) အလို၌လိုက်စေ-တတ်-နိုင်-သော
(အတ္တ)။ ယထာဝတ္တပရပရိကပ္ပိတံ ဝသ-
ဝတ္တကံ တေဿ စက္ခာဒိနော နတ္ထိ။ အနုဋီ။
၂။ ၄၂။

ဝသဝတ္တန (န) [ဝသ+ဝတ္တန] (၁) အလို၌
လိုက်စေခြင်း၊ အစိုးရခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း။
(တိ) (၂) အလို၌ လိုက်စေတတ်သော။
(၁) ဣဿရိယံ ဝသဝတ္တနာယ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၇။
သေသံ ပန ကာယေန ဝသဝတ္တနာယ ပုဗ္ဗ-
ဘာဂဒဿနတ္ထံ ဝတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၂၇၅။ ဧတ္ထ ဝသဝတ္တနံ နာမ ယထိစ္စိတဋ္ဌာန-
ဂမနံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၂။ ၄၀၃။ (တိ) (၂)
ဝသဝတ္တနက-ကြည့်။

ဝသဝတ္တနကံ (တိ) [ဝသ+ဝတ္တနက။ ဝသေ
ဝတ္တနကံ ဝသဝတ္တနကံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ယော။
၂၅] ဝသဝတ္တက-ကြည့်။ နတ္ထိ တေဿ ဝသ-

ဝတ္တနကော နာပိ ဣဒံ ဝသဝတ္တနကန္တိ အဝသ
ဝတ္တနကံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃၇။

ဝသဝတ္တနက (တိ) [ဝသဝတ္တန+က။ က။ ကစ္စည်း။
၃၆၂။] အလို၌ ဖြစ်စေနိုင်သည်၏အဖြစ်၊
အလို၌လိုက်စေ-တတ်-နိုင်-သည်၏အဖြစ်။
အတ္တနော ပရသ္မိံ ပရဿစ အတ္တနိ ဝသ-
ဝတ္တနဘာဝေါ ဝါ ဝသဝတ္တနကံ။ မူလဋီ၊ ၂။
၃၇။

ဝသဝတ္တနာကာရ (ပု) [ဝသဝတ္တန+အာကာရ]
အလို၌ဖြစ် - အလို၌လိုက် - စေနိုင်ခြင်း
ဟူသော အခြင်းအရာ။ သူညံ တေန ဝသ-
ဝတ္တနာကာရေန။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၂၅၄။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃၇။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၂။)

ဝသဝတ္တပန (န) [ဝသ+ဝတု+ဏာပေ+ယု]
အလို၌ဖြစ်စေခြင်း၊ အလို၌လိုက်စေခြင်း။
မနိန္ဒြိယဿ ပန သဟဇာတဓမ္မာနံ အတ္တနော
ဝသဝတ္တပနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၄။ (-သီ၊ ၄။ နိ
သစ်၊ ၂။ ၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၅။)

ဝသဝတ္တိက (တိ) [ဝသဝတ္တိ+က] အလို၌
လိုက်စေ-တတ်-နိုင်-သော။ အတ္တနိယဂ္ဂါ-
ဟော ဝါ သောဟမသ္မိံ ကေသ္မိံ ဝသ-
ဝတ္တိဒကော။ (အာတ္တိဒတာ(ဣ-က)။ ပေဋ-
ကော။ ၂၅၅။

ဝသဝတ္တိဋ္ဌာန (န) [ဝသဝတ္တိ+ဋ္ဌာန] (ပရနိမ္မိတ)
ဝသာတ္တိနတ်-ဘုံ-ပြည်။ ဒိသမ္ပ၊ နန္တိ ဝသ-
ဝတ္တိဋ္ဌာနတော ယာဝ ဥရုဝေလာယ ဒိသမဂ္ဂံ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၉၂။)

ဝသဝတ္တိဒေဝ (ပု) [ဝသာတ္တိ+ဒေဝ] (ပရနိမ္မိ-
တ) ဝသဝတ္တိနတ်၊ သမာရကဝစနေန.....
သဗ္ဗေ ဝသဝတ္တိဒေဝါစ ဂဟိတာ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၆၅။ (-မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၄။)

ဝသဝတ္တိဒေဝရာဇ (ပု) [ဝသဝတ္တိဒေဝ+ရာဇ]
(ပရနိမ္မိတ) ဝသဝတ္တိနတ်မင်း။ ဝသဝတ္တိဝါတိ

ဝေဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေ၊ ဝေဝေဝေဝေ။ ၂၅၆။
(-သိ၊ သိ၊ သိ၊ ၂၊ ၆၇)။

ဝေဝေဝေဝေဝေ (တိ) [ဝေဝေဝေ+နာမ+က]
ဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေ။ ဘာဝေဝေဝေဝေဝေဝေ
ဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေဝေ... ဝေဝေဝေ
ဝေဝေဝေ။ ဝေဝေဝေ။ ၂၅၆။

ဝေဝေဝေဝေ (ထိ၊ န) [ဝေဝေဝေ+ပုရ] (ပရနိမ္မိ-
တ) ဝေဝေဝေဝေဝေ-ပြည်-ဘုံ။ တတော ဝေ
နိမ္မိနာရတိ၊ ဝေဝေဝေဝေဝေဝေ။ အပ၊ ၂။
၂၂၂၊ ၂၄၀၊ ၂၅၄။ ဝေဝေဝေ။ ၈၆။

ဝေဝေဝေဝေ (န) [ဝေဝေဝေ+ဘဝန] (ပရ
နိမ္မိတ) ဝေဝေဝေဝေဝေဝေ။ ဝေဝေ ဝေဝေဝေဝေ
ဝေဝေဝေဝေ။ ၂၊ ၂၅။ အံ၊ ၅။ ၅၅။ ၅၅။ သုတ္တနိ၊ ၅။
၁။ ၂၁။ ဝေဝေဝေဝေဝေဝေ။ ၂။ ဝေဝေဝေ
ဝေဝေ ဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေ ဝေဝေ ဝေဝေဝေဝေ
ဝေဝေဝေဝေ။ အံ၊ ၅။ ၅၅။ (-ဝေဝေ၊ ၂။
၃၄၈။)

ဝေဝေဝေဝေ (ထိ) [ဝေဝေဝေ+ဘူမိ] (ပရနိမ္မိ
တ) ဝေဝေဝေဝေဝေဝေ။ မာရေဝေဝေ ဝေဝေဝေ-
ဘူမိယံ အညတံဝေ ဝေဝေဝေဝေဝေဝေ။
သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။ ၃၅။

ဝေဝေဝေဝေ (ပု) [ဝေဝေဝေ+မဟာရာဇ]
ဝေဝေဝေဝေဝေဝေ။ တသ္မာ သန္တေသုပိ
အညသု ဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ
ဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ
ဝေဝေဝေ။ သိ၊ သိ၊ သိ၊ ၂၊ ၆၅။

ဝေဝေဝေဝေ (ပု) [ဝေဝေဝေ+မာရ] (ပရနိမ္မိ-
တ) ဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေ (ဝေဝေဝေဝေ-
မာရ)။ ဝေဝေဝေဝေဝေ ပန တတ္ထ နိသိန္တေ-
ယေဝ ဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေဝေ.....
မာရဗလမာဒါယ နိက္ခမိ။ ဝေဝေဝေ။ ၃၃၇။
(အပ၊ ၅။ ၁။ ၃၂။)

ဝေဝေဝေဝေ (ပု) [ဝေဝေဝေ+ရာဇ] (ပရ-
နိမ္မိတ) ဝေဝေဝေဝေဝေဝေ။ (၂) ဝေဝေဝေ-
မင်း။ (၁) တတြ ဟိ ဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေ
ကာရေဝေ။ မာ၊ ၅။ ၁။ ၃၅။ သိ၊ သိ၊ သိ၊ ၂၊ ၆၇။
(၂) ဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ
နာမ ဝေဝေ ဝေဝေဝေ။ ဝေဝေဝေ။ ၅။ ၅။
၅။ ၇။ ၇။

ဝေဝေဝေဝေ (ပု) [ဝေဝေဝေ+ဝါဒ] ဝေဝေဝေ-
ဝါဒ- (က) ပရမိသ္မာ၊ မဟာဗြဟ္မာ၊ ဘုရား
သခင်ဝေဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ
ပုရိသ၊ ပဇာပတိ၏အလိုအားဖြင့် ဖြစ်၏ဟု
ယူသော အယူဝါဒ။ (ခ) တရားတို့သည်
သဘော (ဓမ္မတာ)အားဖြင့်သာ ဖြစ်ကုန်၏
ဟုယူသော အယူဝါဒ။ (က) (ခ) သာ-
တာဟေတုဝိသမဟေတုဝေဝေဝေဝေဝေဝေ-
ဒါနံ သာတာဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ။ ဝေဝေဝေ။ ၂။
၁၅၃။ ဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ
ဝါဒ။ ဝေဝေဝေ..... သဘာဝေဝေဝေ ဝေ
ပဝေဝေဝေဝေဝေဝေ "ဝေဝေဝေဝေဝေ"တိ ဝေ-
နိ။ ဝေဝေဝေ။ ၅။ ၂။ ၃၅။

ဝေဝေဝေဝေ (ပု) [ဝေဝေဝေ+သတ္တ-
လောက] ဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေ။ ဝေ-
ဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေဝေဝေ-
ကဿ အနဝေဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေ ဝေ
သိ၊ သိ၊ သိ၊ ၂၊ ၆၅။

ဝေဝေဝေ (တိ) [ဝေဝေ+ဝေ+ဝေ+ဝေ] ဝေ-
ဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ။ မာ၊ ၅။
၃၀၃။ ဝေဝေ ဝေဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ။ အံ၊ ၅။
၂၅၅။ အတ္တနော ဝေဝေ ဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ
ဝေဝေဝေ။ ဝေဝေဝေ။ ၈။ ၆။ (-အံ၊ ၅။ ၃။ ၆။
၅။ ၅။ ၅။ ၅။)။ ဝေဝေ ဝေဝေ
ဝေဝေဝေဝေ ဝေဝေဝေ။ သိ၊ သိ၊ သိ၊ ၂။ ၄၃။
ထိ-
၅။ ဝေဝေဝေဝေ။ ၅။ ၅။ ၅။ ၅။ ဝေဝေဝေ-
ပြာ၊
အဒ္ဒမာဂဓိ] (၁) (မိမိ၏) အလိုသို့လိုက်ဝေ

ဝယာ(ထိ)[(ဝယ+အ=) ဝယ+အာ] ဝယ^၂-
ကြည့်။

ဝယာတိ (ပု) [ရူဠိ။ဝယာတိ-သံ၊] ဆူဖြိုးသော
သားသမင်။ (မောင်၊ သူ၊ ၂။ ၅၅-၅၆) ကား
ဝယာတိမည်သော မင်းသားဟု ပြန်ဆို
သည်။ ဝါသာတ-ကြည့်။

ဝယာတေလ (န) [ဝယဒ+တေလ] သား-အမဲ-
ဆီ၊ ဆီကြည်ဆီ။ တေလံ နာမ... ရေဏတေလံ
ဝယာတေလံ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၃။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၉။ ၄၆၆။
ဝယာတေလန္တိ “အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ...
ဂဗြာတဝေ” န္တိ ဝေ အနုညာတဝယာနံ
တေလံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၂။

ဝယာတေလပိတပိလောတိက (ပု) [ဝယာ
တေလ+ပိတ+ပိလောတိက] သားဆီစွန်း
သောပုဆိုး။ သားဆီကို- သောက်-စုတ်-
တတ်သော-ပုဆိုး။ တက္ကဘရိတစာဠိ ဝိယ
ဝယာတေလပိတပိလောတိကာ ဝိယ အဉ္စန
မက္ခိတဟတ္တာ ဝိယ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၅၇၇။ မ၊ ၄။ ၂။
၈၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၄။

ဝယာတေလမက္ခိတပိလောတိက ((ပု) [ဝယာ
တေလ+မက္ခိတ+ပိလောတိက] သားဆီတို့
ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော ပုဆိုး၊ သားဆီ
အလိမ်းလိမ်းကပ်သော ပုဆိုး။ ဝယာတေလ-
မက္ခိတပိလောတိကာ ဝိယ စိရေန သုဗ္ဗန္တိ။ မ၊
၄။ ၃။ ၁။ ၃၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၄။

ဝယာဒ(ပု) [ဝယာ+အဒ+ဏ။ ဝသံ အဒေန္တိ
ဘက္ခန္တိတိဝယာဒါ။ နိရုတ္တိ။ ၄၄၉။] (၁) ကျား။
(၂) ခြင်္သေ့။ (၃) (၂) ဝယာဒါနံ နိဝါ-
သော ဒေသောဝါသာဒေါ၊ နိရုတ္တိ။ ၄၄၉။

ဝယာနဂ (တိ) [ဝယ+အနု+ဂမု+ဂ္ဂိ] အလိုသို့
အစဉ်လိုက်သော၊ သူ။ ပဒေပဒေင်သိဒေယျ။
သင်္ကပ္ပါနံ ဝယာနဂေါ။ သံ၊ ၁။ ၇။ မာရ တေ
တုယံ ဝယာနဂါ န ဟောန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။

ဝယာနဂတ (တိ) [ဝယ+အနု+ဂမု+ဂ္ဂိ] ဝယာနဂ-
ကြည့်။ ပဌဝယာနဂဿာတိ ပဌဿ
အတ္တနော ဝယာနဂတဿ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၇၉။
ဝယာနဂတစိတ္တ (တိ) [ဝယာနဂတ+ စိတ္တ]
(ဒေါသဇါ) အလိုသို့ အစဉ်လိုက်သည့် စိတ်ရှိ
သော။ ကောသေခါတဿ ပရဿ ဝယာန-
ဂတစိတ္တတာယ အသကမာနော။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁။
၂။ ၅၇။

ဝယာနုတ္တက (တိ) [ဝယ+အနု+ဝတ္တက။] အလို-
သို့အစဉ်လိုက်သော၊ သူ။ န တေ အလံ စိတ္တ-
ဝယာနုတ္တကော။ ထေရ။ ၃။ ၆။ ၀။ ထေရ။ ၄။ ၂။
၄၆၄။

ဝယာနုတ္တာပန (န) [ဝယ+အနု+ဝတ္တာပန]
အလိုသို့ အစဉ်လိုက်စေခြင်း။ အညိန္ဒိယဿ...
အတ္တနော ဝယာနုတ္တာပနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၄။

ဝယာနုတ္တိ (တိ) [ဝယ+ အနု+ဝတု +ဇိ။
ထိ-၌ ဝယာနုတ္တိနိ။] အလိုသို့ အစဉ်
လိုက်လေ့ ရှိသော၊ အလို၌ ဖြစ်လေ့ ရှိသော။
နုလုံးကို ပွားစေတတ်သော အကျင့်ရှိသော၊
သူ။ ဘတ္တုဝယာနုတ္တိနိ (ဝိမာန။ ၁၇) တိ
ပုဗ္ဗုဋ္ဌာနပစ္စာနိပါတနာဒိနာ သာမိကဿ
အနုကုလဘာဝေန ဝသေ ဝတ္တနသီလာ
မနာပစာရိနိတိအတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၆၄။

ဝယာပဋိဂ္ဂဟဏ (န) [ဝယာ + ပဋိဂ္ဂဟဏ]
ဆီကြည်-ဆီ-ကို ခံယူခြင်း။ ဝေ တေလတ္ထံ
ဝယာပဋိဂ္ဂဟဏဿ အနုညာတတ္တာ “ဝယာ
တေလံ ပနာ” တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ကခါ၊ ၄။ ၁။ ၁။
၃၂၉။

ဝယာပန (န) [ဝယ+ဏာပေ+ယု] နေစေရာ
(အချိန်)။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝယာပနကာလ (ပု) [ဝယာ ပန+ကာလ]
နေစေရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ဘာသတ္ထာ-
ဒနာဒိနံ ဒတွာ ယရေ ဝယာပနကာလော
ဝိယ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၈။

ဝသပိတပိလောတိက (ပု) [ဝသ+ပိတ+ပိလောတိက] ဆီကြည့်စွန်းသော နှုဆိုးကြမ်း၊ အဆီ (ဆီကြည့်) ကို-သောက်- စုပ်ထတ်-သောပုဆိုး။ တက္ကဘရိတစာရီ ဝိယ ဝသပိတပိလောတိက ဝိယ စ ဒုဗ္ဗိနိမောစိယံ ဒိသ္မာ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၃၃၈။ ထေရ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၈။ မ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၂၄၆။

ဝသပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝသ+ဏာပေ+တိ၊ ဝသတိ-မှ] နေစေ၏။ သံသာရေ ပပဉ္စေတိ ဖိရံ ဝသပေတိတိ ပပဉ္စေတ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၄။ ဝသပေတိ-ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၉၉။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၁၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၂။ ဝသပေတိ-ဇာ၊ ၁။ ၄၇၇။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၄၀၂-၃။ ဝသပေထ-အံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၃၂။ ဝသပေထိ-မ၊ ဋ္ဌ။ ၄။ ၂၃၅။ အံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၃၂။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၄၊ ၂၁၂။ ဝသပေသံ၊ ဝိ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၂၈၄။ မ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၉၄။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၄၇၇။ ဝသပေသာမ-မ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၅၄။

ဝသပေတုကာမ (တိ) [ဝသပေတု+ကမ+ဏ] နေစေလိုသော၊ နေစေခြင်းငှာ အလိုရှိသောသူ။ ကေဝလံ အတ္တနော သန္တိကေ ဝသပေတုကာမတာယ ဝေဂန္တိ န ဒေတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၂၆၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၆။ ၃၁၂။

ဝသပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝသ+ဏာပေ+တွာ] နေစေပြီး၍။ တံ ကေဂန္တုကုဋိယံ ဝသပေတွာ ဓမ္မံ အဇ္ဈေသိဿတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၈၈။ ၃၀၇။ (-ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၈၈။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၂၅)။

ဝသပေထ (ကာ၊ ကြိ) [ဝသ+ဏာပေ+ထ] နေစေကုန်လော့။ သဓဿာ ပရိဝါရာ ပဉ္စသ-တာ ကုမာရိယော ဝသပေထ။ အံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၃၂။

ဝသပေန္တ (တိ) [ဝသ+ဏာပေ+အန္တ။ ထိ-ဋ္ဌ ဝသပေန္တိ။] နေစေသောသူ။ ပဋိသံ ဂဟေ-တွာ ဥယျာနေဝ ဝသပေန္တော။ ဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၂၁၈။ (-ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၂။)

ဝသပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝသ+ဏာပေ+အန္တိ] နေစေကုန်၏။ သတ္တဘူမိကဿ ပါသာဒဿ ဥပရိမတလေ သိရိဂဗ္ဗေ ဝသပေန္တိ။ ပဋိသံ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၉၉။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၁၅။ (သုတ္တနိ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၇၁။)

ဝသပေသံ (ကာ၊ ကြိ) [ဝသ+ဏာပေ+ဤ] နေစေပြီး။ ပဋိသံ ကာရေတွာ တဗ္ဗေဝ ဝသပေသံ။ မ၊ ဋ္ဌ။ ၄။ ၂၃၂။ သံ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၂၂။ (-အံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၃၂။)

ဝသပေသံ (ကာ၊ ကြိ) [ဝသ+ဏာပေ+ဥံ] နေစေကုန်ပြီး မဟာဝိဟာရေ ဝသပေသံ စတုဟိ ပစ္စယေဟိ ပဋိဇဂ္ဂန္တာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၂၈၄။ မ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၉၄။ မ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၅၄။

ဝသပေသာမ (ကာ၊ ကြိ) [ဝသ+ဏာပေ+ဆာမ] (ငါတို့) နေစေကုန်-အံ-လတ္တံ- -လိဒံမည်။ ဗြာဟ္မဏာ “ဗြဟ္မပဇာပတိ” အန္တောနဂရေ ဝသပေသာမာ”တိ။ န အဒံသု။ မ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၅၄။

ဝသပေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝသ+ဏာပေ+ဟိ] နေစေပါလော့။ တသ္မာ တံ။ တေ တတ္ထေဝ ဝသပေဟိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၄၇၇။ (ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၄၀၂-၃။)

ဝသဘာဂ (ပု) [ဝသ+ဘာဂ] ဆီကြည့် (အဆီ)၏အဆုံးအဘို့။ ဝက္ကဘာဂ-လည်း ကြည့်။ ပရိဇ္ဈေဒတော ဝသဘာဂေန ပရိ-စ္ဆိန္တာ။ အတိ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၃၄-၅။ -ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၅။

ဝသမ (ကြိ) [ဝသ+အ+မ] (ငါတို့) နေ ကုန်၏။ ယေ ဝသမ တဝန္တိကော။ အပါ၊ ၁။

ဝသီတ^၂ (တိ) [ဝသီ+တုတ] လေ့လာ-
နိုင်နင်း-ပိုင်နိုင်-ခြင်း ဝသီဘော်သို့ရောက်

သော။ သတိယာ ဝသီတတ္တာ သတော။
မဟာနိ။ ၇။ ၁၆၉။ ဝသီတတ္တာတိ ဝသီတာပဉ္စ-
တ္တေန။ မဟာနိ။ ၄။ ၄၃။

ဝသီတကာလ (ပု) [ဝသီတ+ကာလ] နေရာ-
အချိန်-အခါ-ကာလ။ ဝသီတကာလဉ္စ ကထေ
န္တော... “အတိတေ ကိဗု” တိဇာဒိ ဝုတ္တိ။
မာဠိ။ ၃။ ၂၀၃။

ဝသီတကုဗ္ဗိ (ထိပု) [ဝသီတ+ကုဗ္ဗိ] ပဋိ-
သန္ဓေတည်နေအပ်သော- ဝမ်း- ဝမ်းတိုက်။
ယသ္မာ စ ဗောဓိသက္ကေန ဝသီတကုဗ္ဗိ နာမ
စေတီယဂဗ္ဘသဒိသာ ဟောတိ။ အပါ။ ၄။ ၁။
၆၃။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၃၁။ ၆၃။ ၁။ ၆၃။

ဝသီတက္ခန္ဓကုဋိ (ထိ) [ဝသီတာ+က္ခန္ဓကုဋိ]
နေ-သီတင်းသုံး-ရာက္ခန္ဓကုဋိတိုက်။ (ဘုရားရှင်
နေရာကျောင်းဆောင်)။ ဇေတဝန် ပဝိသိတာ
ဒသဗလေန ဝသီတက္ခန္ဓကုဋိယာ ဒွါရံ ပိဝရိ-
တာ။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၈။ (-ဒိ။ ၄။ ၁။ ၈။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ ၇၉။
သီ။ ၄။ ၁။ ၆။ ၈။)

ဝသီတဂါမ (ပု) [ဝသီတ+ဂါမ] နေထိုင်-ရာ-
ဘူးသော-ရွာ။ ဝဿကာလေ အတ္တနော
ဝသီတဂါမတော နိက္ခမိတွာ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။
၂၄။

ဝသီတဋ္ဌာန (န) [ဝသီတ+ဋ္ဌာန] နေထိုင်ခဲ့ဘူး
ရာအရပ်၊ အထ သတ္တာနံ ပကတိယာ ဝသီတ-
ဋ္ဌာနေ နိက္ခန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒိ။ ၄။ ၁။ ၁၀၂။
ဝသီတဋ္ဌာနေတိ ဝုတ္တပုဗ္ဗဋ္ဌာနေ။ သိ။ ၄။ ၁။
၁။ ၄၁၆။

ဝသီတဒါရက (ပု) [ဝသီတ+ဒါရက။ ထိ-၌
ဝသီတဒါရိကာ။] ကိန်းအောင်း-တည်နေ-

သော-ကလေး-သူငယ်။ ကုဗ္ဗိယံ ဝသီတ-
ဒါရကာ စက္ကဝတ္တိနော ဘဝိဿန္တိ။ အံ။ ၄။
၁။ ၂၆၃။

ဝသီတနဂရ (န) [ဝသီတ+နဂရ] နေခဲ့ဘူး
သောမြို့။ ဝသီထနဂရာနိ စ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တ-
နယတ္တာ သဗ္ဗာနိပိ ဥတ္တာနေနေဝ။ အပါ။ ၄။
၂။ ၁၈၇။

ဝသီတပဏ္ဍသာလာ (ထိ) [ဝသီတာ+ ပဏ္ဍသာ
လာ] နေခဲ့ဘူးသော -သစ်ရွက်မိုး-စရပ်-
ကျောင်း-သခမ်း။ တတ္ထ ပုဗ္ဗပစ္စေကဗုဒ္ဓေဟိ
ဝသီတပဏ္ဍသာလံ ဒိသ္မာ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၈၆။
အပါ။ ၄။ ၁။ ၁၉၅။

ဝသီတပုတ္တ (ပု) [ဝသီတ+ပုတ္တ] တည်နေ-
ကိန်းအောင်း-သော သား။ ကုဗ္ဗိယံ ဝသီထ-
ပုတ္တသ္မိံ ဟိ သိနေဟော ဗလာဂါ ဟောတိ။ မ္ဗေ။
၄။ ၁။ ၂၉၇။

ဝသီတပုဗ္ဗ (တိ) [ဝသီတ+ပုဗ္ဗ] ရှေး၌-ရှေး
အခါက-နေခဲ့ဘူးသော။ ဝသီတပုဗ္ဗံ နု ခေါ
မေ ဣမသ္မိံ သြကာသေ။ မာ။ ၄။ ၃။ ၂၁၃။
(-အံ။ ၄။ ၃။ ၂၄၃။ ထေရာ။ ၄။ ၁။ ၇၅)။

ဝသီတဗ္ဗ (တိ) [ဝသီ+တဗ္ဗ။ ကုဗ္ဗိယံ။ ၅၄၀
၆၀၅။ ရှု။ ၅၄၅။ ၅၄၇။ ဝတ္တဗျ-သံ။ ဝတ္တ
ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ဝသီယဝိ- အဒ္ဓမာဂဓိ။]
(၁) နေထိုင်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂)
ကျင့်သုံး-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၁)
န ဘိက္ခုနိယာ အဘိက္ခုကေ အာဝါသေ ဝသီ
ဝသီတဗ္ဗံ။ ဝိ။ ၂။ ၇၅။ စိရံ ဝသီတဗ္ဗံ။ သုတ္တနိ။
၃၈၅။ (၂) သစေ ပဋိစ္စန္ဓာ ဟောတိ၊ ပရိဝါ
သောပိ ဝသီတဗ္ဗော။ ဝိ။ ၄။ ၄။ ၃၃။ ဥပေါ-
သထဝါသော ဝသီတဗ္ဗော။ ဇာ။ ၄။ ၃။ ၄၂၂။

ဝသီတဗ္ဗ (န) [ဝသီတဗ္ဗ+တ္တ။ မောဂံ။ ၄။
၁၂၃။] နေထိုင်- ကျင့်သုံး- အပ်- သင့်-

ထိုက်- သည်၏ အဖြစ်။ သမာဒါဒုဝသေန အဓိဋ္ဌာနဝသေန ဝါ ဥပေစ္စ အရိယဝါသာဒိ- အတ္ထံ ဝသိတဗ္ဗတော ဥပေါသထော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁။ (မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၂။)

ဝသိတဗ္ဗဋ္ဌာန (န) [ဝသိတဗ္ဗ+ဋ္ဌာန] နေ-သင့်- ထိုက်-သော-အရပ်-ဋ္ဌာန။ မယာ လဘိ- တဗ္ဗံ လဘထ၊ မယာ ဝသိတဗ္ဗဋ္ဌာနေ ဝသထ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၉၃။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁။)

ဝသိတဗ္ဗပရိယာယ (ပု) [ဝသိတဗ္ဗ+ပရိယာယ] ဝသိတဗ္ဗသဒ္ဓါ၏-ပရိယာယ်-ဝေဝုစ်-စကား လှယ်။ ဝတ္ထုဗ္ဗသဒ္ဓေါ ဝသိတဗ္ဗပရိယာယော။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၈။

ဝသိတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [ဝသိတဗ္ဗ+ယုတ္တ+က] ကျင့်သုံး-အပ်-သင့်-ထိုက်-သည်နှင့် ယှဉ် သော။ ဝေဉ္စ ဥပါသကာ ဥပေါသထဝါသော နာမ ဝသိတဗ္ဗယုတ္တကော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၃၁။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၆၀။)

ဝသိတဗ္ဗဝါသ (ပု) [ဝသိတဗ္ဗ+ဝါသ] ကျင့်သုံး-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော (အရိယဝါသ) တရားကိုကျင့်သုံးခြင်း။ ဝိသုဒ္ဓိနံ မဂ္ဂါနန္တ အနု- ပဋိပါဋိယာ ဝသိတဗ္ဗဝါသဿ အကတာဝိ။ ဂေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၁။

ဝသိတဗ္ဗာဘာဝ (ပု) [ဝသိတဗ္ဗ+အဘာဝ] ကျင့်သုံး-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော တရား ၏ မရှိခြင်း၊ ဝသိတဗ္ဗဟုစရိယောတိ ပုန ဝသိတဗ္ဗာဘာဝတော ဝုတ္ထမဂ္ဂုဗြဟ္မစရိယော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၃။

ဝသိတဘိက္ခု (ပု) [ဝသိတ+ဘိက္ခု] နေထိုင် ပြီးသောရဟန်း။ ကော ပန ဝါဒေါ စတူဟ- ပဉ္စာဟံ ဝါသမဓိဋ္ဌာယ ဝသိတဘိက္ခုနံ သန္တိ- ကံ ဂန္တုဉ္စ ဝုဋ္ဌထိတိ။ ကခံ၊ ဋီ၊ ၁၀၇။ (-ကခံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၃၇။)

အဘိဓာန် [အ- ဝဂ်] ၅၂...ပး မ သ စ

ဝသိတဝိဟာရ (ပု) [ဝသိတ+ဝိဟာရ] နေထိုင် ရာကျောင်း။ တသ္မာ တတော ဗဟုတရံ ဝသိတဝိဟာရတော တဿ ပဋိဝိသော ဒါတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၁၃။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၅၉။)

ဝသိတသဘာဂဋ္ဌာန (န) [ဝသိတ+သဘာဂ+ ဋ္ဌာန] နေထိုင်ခဲ့ဖူးရာ အရပ်နှင့် တူသော အဖို့ ရှိသော-အရပ်-ဋ္ဌာန။ အတ္ထနော ဝသိတ- သဘာဂဋ္ဌာနံ ဂန္တုဉ္စ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၉။ သဘာဂဋ္ဌာနန္တိ သမံ ဒေသံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၃။

ဝသိတ (ထိ) [ဝသိ+တ။ ဝဂိတာ-သံ။ သက္ကတပိဋက။] ဝသိဘော်၊ လေ့လာ-နိုင် နင်း- ကျွမ်းကျင်-ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဣဒ္ဓိဝိဓေ ဝသိဘာဝေါ ဝသိတာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၆။ (-ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၆။)

ဝသိတာပဉ္စကရဟိတ (တိ) [ဝသိတာ+ပဉ္စက +ရဟိတ] ဝသိဘော် ၅-ပါး အပေါင်းမဲ့ ကင်းသော၊ ဝသိဘော်သို့ မရောက်စေအပ်- သော။ ဝသိတာပဉ္စကရဟိတံ ဈာနံ အပ္ပဂုဏံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၅။ ဝသိတာပဉ္စကရဟိတံ ဝသိဘာဝံ အပါပိတံ ပဋိလဒ္ဓမတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၅။

ဝသိတုံ (ဗျ) [ဝသ+တုံ။ ကစွည်း။ ၆၀၅။ ရူ။ ၅၄၇။] နေခြင်းငှာ။.....တုမ္မာကံ သန္တိကေ ဝသိတုံ မံ ပဟိဏိ။ ဝိမာန။ ၁၃။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၆။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂။)

ဝသိတု (ထိ၊ ပု) [ဝသ+တု။ ကစွည်း။ ၅၂၇။ ရူ။ ၅၆၈။ ဝသိတု-သံ။ ဝသိရ-ပြာ။] နေ- နေထိုင်-ခိုအောင်း-တတ်သော (ကြွက်)။ ဂါဝံ ကတ္တာ နော ဝသိတာ။ အံ၊ ၁။ ၄၂၂။ ဂါဝံ ကတ္တာ နော ဝသိတာ (အဘိ၊ ပု။ ၁၄၉) တိ အတ္ထနော အာသယံ ဗိလံ ကုပံ ခဏတိ

နော တတ္ထ ဝသတိ၊ ကိသ္မိဒ္ဓိဒေဝ ဌာနေ
ဝသတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၅။ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၇။
အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၂၄။)

ဝသီတုကာမ (တိ) [ဝသီတု+ကမု+က။]
နေလိုသော၊ နေခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ သူ။
ဣဒံ ဌာနံ အာဂန္တာ ဝသီတုကာမာနံ သဗြ-
ဟ္မစာရိနံ ဥပကာရာယ ဘဝံဿတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၉။ (-သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၂၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁။)

ဝသီတ္ထ (ကြံ) [ဝသ+တ္ထ] (သင်တို့) နေ-
ကုန်ပြီ။ ...အဝိဝေမာနာ ဖာသုကံ ဝသီ-
ဝသီတ္ထ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၇။ ဝိ၊ ၃။ ၂၂၁။ တေန ဟိ
ဘန္တိ မာ စိရံ ဗက် ဝသီတ္ထမေ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၀။
(-ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၃။ သီ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၉၀။)

ဝသီတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဝသ+တော] နေပြီး၍၊ ပုန-
ဂါမသိမံ သြက္ကမိတော ဝသီတော ပက္ကမတိ။ ဝိ၊
၁။ ၃၇၉။ ဝေဋ္ဌိသဂိရိမံ ဖာဇဂဟေ ဝသီတော
ဝံ သရတ္ထိယော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၄၊ ၃၀၂။ (-ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၃၃၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။)

ဝသီတောန (ကြိ၊ ဝိ) [ဝသ+တောန] ဝသီတော-
ကြည့်။ ကလိ ရတ္ထိယော ဝသီတောန။ ဝိ၊ ၅။
၃၆၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၈။

ဝသီဒ္ဓိဘာဝနာ (င်) [ဝသီ+ဣဒ္ဓိ+ဘာဝနာ]
(က) ဝသီဘော် (ဈာန်စသည်တို့၌ လေ့-
ကျက်ခြင်း စိတ်၏လေ့ကျက်ခြင်း) သို့ ဖောက်
သည်ဖြစ်၍ ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို ပွားစေခြင်း။ (ခ)
ဣဒ္ဓိပါဒ်ကိုပွားစေခြင်းဖြင့် ဝသီဘော် (ဈာန်
စသည်တို့၌ လေ့ကျက်ခြင်း စိတ်၏လေ့ကျက်
ခြင်း) သို့ ဖောက်သော။ ယာပယတိ စ ဝသီဒ္ဓိ-
ဘာဝနာယာ (ဒိ၊ ၃။ ၁၂၃) တိ ဝသီပုဗ္ဗော
ဟုတော ဣဒ္ဓိဘာဝနာယ ယာပေတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၀၉။ ဝသီပုဗ္ဗောတိ ဈာနဒေသု ဝသီဘာဝ-
ဥေဝ စေတောဝသီဘာဝဉ္စ ပတ္တော ဟုတော ၊
ကထံ ဣဒ္ဓိဘာဝနာယ ဣဒ္ဓိပါဒ်ဘာဝနာယာတိ
အတ္ထော။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၀၉။

ဝသီပ(ပွ)တ္တ (ဝိ) [ဝသီဘာဝ+ပတ္တ။ ဝဂိပြာ-
ပွ-သံ။] (၁) ဝသီဘော်သို့ ဖောက်သော၊
လေ့လာ- နိုင်နင်း- ကျွမ်းကျင်- အစိုးရ-
ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ဖောက်သော။ (၂)
နှစ်သက်အပ်- အစိုးရ - ပြီးပြည့်စုံ- သည်၏
အဖြစ်သို့ ဖောက်သော။ (၃) လေ့လာအပ်
သည်၏ အဖြစ်သို့ ဖောက်သော။ (၁) (၂)
အရဟတ ဝသီပတ္တာ စ။ အပါ၊ ၁။ ၃၈၉။ ထေရာ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၅။ ဝသီပုတ္တော (မ၊ ၃။ ၇၈) တိ စိတ္တ-
ဝသီတံ ပတ္တော။ မ၊ ၄။ ၆၅။ စိတ္တဝသီတန္တိ ပဋိ-
ပက္ခဒူရိဘာဝေန သုဘာဝိတ ဝသီဘာဝံ။ မ၊
ဌိ၊ ၃။ ၂၈၁။ ဝသီပုတ္တ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၉)
န္တိ ဝသီဘာဝပုတ္တံ။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၃၇။ ဝသီပုတ္တော
(ပဋိသံ၊ ၁၇၁) တိ ဝသီဘာဝံ ဗဟုဘာဝံ
ပတ္တော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ ဝသီပုတ္တော
(ပဋိသံ၊ ၃၄၃) တိ ဣဿရဘာဝံ ပတ္တော။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၂။ (မ၊ ၂။ ၄၉။ ပဋိသံ၊ ၂၅၂။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၄။) ဝသီပုတ္တော (မဟာနိ။
၁၆) တိ ဝသီဘာဝပုတ္တော။ အထဝါ ကန္တဘာဝံ
ဣဿဋိယဘာဝံ နိပုန္နဘာဝံ ပတ္တော။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၇၁။ (၃) ဝသီပုတ္တော (စူဠနိ။ ၁၅၆)
တိ ဗဟုဘာဝပုတ္တော။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၄၄။

ဝသီပုတ္တိ (ထိ) [ဝသီဘာဝ+ပုတ္တိ] ဝသီဘော်သို့
ဖောက်ခြင်း၊ လေ့လာ- နိုင်နင်း- ကျွမ်းကျင်-
အစိုးရ- ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ဖောက်ခြင်း။
ဝသီပုတ္တိယာ မုဒုဘူတေ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၇။ မဟာ-
နိ၊ ဌ၊ ၃၁၄။ (ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။ နေတ္တိ၊ ဌ။
၁၄၉။)

ဝသီ(သိ)ဘာဝ (ပု) [ဝသီ+ဘာဝ။ ဝဂိဘာဝ
-သက္ကတပိဋက။] ဝသီဘော်၊ လေ့လာ-
နိုင်နင်း- ကျွမ်းကျင်- အစိုးရ- ခြင်း ရှိသည်၏
အဖြစ်။ ဗလတော။ ဗောဇ္ဈင်တော။ ဝသီဘာဝ-
တော။ အဘိ၊ က။ ၄၃၉။ ဆသု အဘိညာသု
ဝသီဘာဝံ ပါပုဏန္တိမိလိန္န။ ၂၅၆။ (အဘိ၊

ပု။၁၁၂။ ပဋိသံ။ ၃။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၈။
(ဝသီဘော်သည်-အာဝဇ္ဇနဝသီဘော်၊ သမာ
ပဇ္ဇနဝသီဘော်၊ အဝိဇ္ဇာနဝသီဘော်၊ ဝုဋ္ဌာန-
ဝသီဘော်၊ ပစ္စဝေက္ခဏဝသီဘော် ဟူ၍
(၅)ပါး အပြားရှိ၏။ အကျယ်ကိုဆိုင်ရာပုဒ်
များကြည့်။)

ဝသီဘာဝတာ (ထိ) [ဝသီဘာဝ+တာ။] ဝသီ
ဘာဝ-ကြည့်။ ဝသီဘာဝတာ ပညာ(ပဋိသံ။
၃။) တံ ဟုတော ယထာသုခဝတ္တန် ဣဿရိယံ
ဝသော၊ သော အဿ အတ္တိတိ ဝသီ၊ ဝသီနော
ဘာဝေါ ဝသီဘာဝေါ၊ ဝသီဘာဝေါ ဝေ ဝသီ-
ဘာဝတာ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၈။ (-၅၀၊ ၂၈၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၄၊ ၂၃၅၊ ၃။ ၂၇၇။)

ဝသီဘာဝနာကိစ္စ (န) [ဝသီ+ဘာဝနာ+ကိစ္စ]
ဝသီဘော်ကိစ္စ။ န တဿ လောကီယသမာ-
ပတ္တိယာဝိယ ဝသီဘာဝနာကိစ္စံ အတ္ထိ။ နေတ္ထိ၊
ဋ္ဌ။ ၁၅၅။

ဝသီ(သီ)ဘာဝပ(ပ)တ္တ (တံ) [ဝသီဘာဝ+
ပတ္တ။ ဝဂီဘာဝ ပြာပွ-သက္ကတပိဋက။]
ဝသီဘော်သို့ရောက်သော၊ လေ့လာ-နိုင်နင်း-
-ကျွမ်းကျင်- အစိုးရ-ခြင်း ရှိသည်၏-
အဖြစ်သို့ရောက်သော။ ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝ-
သီပုတ္တော (အံ၊ ၁။ ၅၀၅) တိ ဣဒ္ဓိသမ္ပန္နော
စိတ္တဿ ဝသီဘာဝပတ္တော ခိဏာသဝေါ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆၅။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ။ ၄၄။ နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၃၈။)

ဝသီ(သီ)ဘာဝပုတ္တိ (ထိ) [ဝသီဘာဝ+ပုတ္တိ]
ဝသီဘော်သို့ ရောက်ခြင်း၊ လေ့လာ-နိုင်နင်း-
-ကျွမ်းကျင်- အစိုးရ-ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်
သို့ရောက်ခြင်း။ သဗ္ဗေသံ ဣဉ္ဇနာနံ အဘာ-
ဝတော ဝသီဘာဝပုတ္တိယာဝ ဌိတံ။ ဥဒါန၊
ဋ္ဌ။ ၂၂၄။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၄၄။)

ဝသီဘာဝိတ (တိ) [ဝသီဘာဝ+တိတ] ဝသီ
ဘော်သို့ရောက်သော၊ ဝသီဘော်ကို ပြုပြီး

သော။ အဘိညာ ဝသီဘာဝိတော။ အပါ ၁။
၄။ ဝသီဘာဝိတ ဝသီကရိံ သု.....ဝသီဘာဝိ
ဣတာ ဂတာ ပတ္တာ။ အပါ ဋ္ဌ။ ၁။ ၁၂၀။

ဝသီမန္တ (တိ) [ဝသီဘာဝ+မန္တ။ ထိ-၌ဝသီမတိ
ဝသီမန္တ။ ဝဂီမန်-သံ။ ဝသီမ-ပြာ။] ဝသီဘော်
ရှိသော၊ ဝသီဘော်နှင့်ပြည့်စုံသော။ ဝသီမ
(ဣတိဝုတ်။ ၂၁၇) န္တိ ဈာနာဒိသု အာကင်္ခါ
ပဋိဗဒ္ဓေါ ပရမော အာဝဇ္ဇနာဒိဝသီဘာဝေါ
အရံယိဒ္ဓိသင်္ခါတော အနုညသာဝံရဏော
စိတ္တဝသီဘာဝေါ စ အဿ အတ္တိတိ ဝသီမာ။
တံ ဝသီမံ၊ ဝသီနန္တိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။
၁၄၄။

ဝသီမု (ကြိ) [ဝသ+မု။ ရူ။ ၄၆၆၊ ၄၆၉။]
(ငါတို့) နေကြကုန်ပြီ။ အနာထဝါသံ ဝသီမု။
ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၂။ မယံ မာ ဧကဋ္ဌာနေ ဝသီမု။
ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။

ဝသီမုာ (ကြိ) [ဝသ+မုာ။ ရူ။ ၄၆၆။] ဝသီမု-
ပြည့်။.....အဝိဝေမာနာ ဖာသုကံ ဝသီ
ဝသီမုာ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၇။ (မာဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၄၄။)

ဝသီ(သီ)ယတိ (ကမ္ပ၊ ကြိ) [ဝသ+ယ+တေ။
ကစ္စည်း။ ၄၃၂။ ရူ။ ၄၄၈။] ကျင့်သုံးအပ်၏။
.....အပူကသိရေန မညမာနာ ဝသီယန္တိ။
ပေဋ္ဌကော။ ၁၉၆။ ဝုဿတိတိ ဝသီယတိ။
ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၁၀၄။ (ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁။)

ဝသီယမာန (တိ) [ဝသ+ယ+မာန] နေ-
နေထိုင်-အပ်ပြီး သော။ ဧတ္တ အတ္တနာ
ဝသီယမာနံ ကာမာဝစရဒေဝလောကံ သန္ဓာယ
ပေတ္တိဝိသယတောတိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။

ဝသီရ (ပု၊ န) [ဝသု+ဣရ။ (ဝဂ) ဝသ+ဣရ။
ဝသီ+ရာ+အ။ ဝဂီရိ-သံ၊ ကပ္ပဗ္ဗမ။] (၁)
သမုဒ္ဓုဆား၊ သမုဒ္ဓုဆေးမှ ပြစ်သောဆား။
(ပ) (၂) စစ်သိမ်း။ (၃) ဆင်ပိတ်ချင်း။ (၁)

ဝသီ (တိ) [ဝသ+အ+ကြိ။ ဝသနံ ဝသီ။
 ဝရိနံ-သံ။] လေ့လာ-အလိုအား လျော်စွာ
 ပြစ် - နိုင်နင်း - အလိုအတိုင်းပြစ် - ခြင်း။
 အစိုးရခြင်း။ အလိုအားလျော်စွာ ပြစ်စေနိုင်
 သော သတ္တိ။ ဝသီတိ ပဉ္စ ဝသီယောအာဝဇ္ဇန
 ဝသီ...ပစ္စဝေက္ခကာဝသီ။ ပဋိသံ။ ဇုဇု။ ဝိသုဒ္ဓိ။
 ၁။ ၁၄၉။ (ပဋိသံ။ ၁။ ၂၇၄-၅) ဝသနံ
 ဝသီတိ...ယထာရစိ ပဝတ္တိယောတိ အတ္ထော။
 ဝိသုဒ္ဓိ။ ဋီ။ ၁။ ၁၇၈။

ဝသီ (တိ) [ဝသ+ကြိ။ ဝသီ+ ကြိ။ ဓာနံ၊ ဋီ။
 ၄၃၄။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၅၇၆။] (၁) လေ့လာ-
 နိုင်နင်း-ခြင်းရှိသော။ သူ။ (၂) အလိုသို့
 လိုက်ခြင်းရှိသော။ အလိုသို့လိုက်တတ်သော။
 သူ။ (၃) (မိမိ) အလိုသို့ လိုက်စေတတ်
 သော။ (၄) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်။

(၁) ပဌမဿ ဈာနဿ ဝသီမိဝိ။ ၁။
 ၁၂၂။ ဝသီ ပိတာ ဘူဘတဗျာနံ ဒီ၊ ၁။ ၁၇။ မ။
 ၁-၁၁၂။ စိတ္တဝသီတာယ ဝသီ ။ ဒီ၊ ၅။ ၁။
 ၁၀၃။ မ။ ၅။ ၁။ ၂။ ၃။ စိတ္တဝသီတာယာတိသမာ
 စိတ္တပဉ္စဂိုဝေသိဘာဝကော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
 ၄၂၀။ ဈာနာဒိသု အတ္တနော စိတ္တေ စ စိန္တ
 ဝသီတတ္တာ ဝသီ။ မဋီ၊ ၂။ ၃၁၂။ (၂)
 ဝသီနော တေ ဘဝံ အကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၇၄။
 ဝသီနော တေတိ တေ ရဋ္ဌဝါသိနောအမှာကံ
 ဝသဝတ္တိနော။ ဇာ၊ ၅။ ၃၃၆။ (၃) ဝသီနော
 ဂတာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၀၄) ဝိ ပုဗ္ဗေ သယံ ဝသီနော
 ဣဒါနိ ပနသဝသံ ဂတာ။ ကံအတ္ထော။ ဇာ၊ ၅။ ၃၃၆။
 ၂၄၇။ (၄) ယာ မဟာကဿပါဒိဟိ၊ ဝသီဟိ-
 ဋ္ဌကထာ ပုရာ၊ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၂။ ဝသီဂဏ၊
 ဝသီသတသဟဿတိလည်း-ကြည့်။

ဝသီ (ကြိ) [ဝသ+ကြိ] (သု) နေခဲပြီး စိတ္တ-
 ကူဋေ ဝသီ တဒါ။ အ၊ ၁။ ၅၃၊ ၆၃၊ ၂၂၅၊ ၂၅၁။
 သေ၊ ၅။ ၂။ ၁၉၀။ စိတ္တကူဋေ ဝသီ တဒါတိ

စိတ္တကူဋေ စိတ္တပဗ္ဗတသိခရေ ဝသီ။ အပ၊ ၅။
 ၁။ ၃၄၀။

ဝသီကတ (တိ) [ဝသ+ကတ။ ကြိ။ အက္ခရာလာ။
 နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၃၈။ စိ-ပစ္စည်းသက်။ မောဂ်၊
 ၄။ ၁၁၉။ ဝရိက္ခတ-သံ။ ဝသီကယ- ပြာ။
 ဝသီကအ-အဗ္ဗမာဂစိ။] (၁) အလိုသို့ လိုက်-
 လိုက်၍ပြစ်- တတ်သော။ (၂) အလိုကဲ့သို့
 ပြုအပ်ပြီးသော။ (၃) ဝသီကတာ (သုတ္တနိ။
 ၃၀၂။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၁၁၈) တိ ဝသံ ဂမိတာ။
 သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။ ၁၉၈။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၁၆၆။ (၂) ဝသီ-
 ကတာဘိည-ကြည့်။

ဝသီကတ (တိ) [ဝသီ+ကတ] အလိုသို့လိုက်၍
 ပြုသော။ သူ။ အာဂံ စ တေ ဝသီကတာ။ ထေရီ၊
 ၄၁၂။ ဝသီကတာ ဝသဝတ္တိနော ကတာ။
 ထေရီ၊ ၅။ ၂၃၄။

ဝသီကတသကံပု (တိ) [ဝသီကတ+ သကံပု]
 (မိမိ) အလိုသို့ လိုက်စေ အပ်ပြီးသော
 ကောင်းမြတ်သည့် အကြံအစည် ရှိသော။
 ကောင်းမြတ်သည့် အကြံအစည်ကို မိမိအလို
 သို့ လိုက်စေပြီးသော။ ဝသီကတသကံပေါ
 သုပ္ပတိဋ္ဌိတဿတိ ရဋ္ဌာ ရဋ္ဌံ ဝိစရိဿာမိ။
 သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။ ၂၀။

ဝသီကတာဘိည (တိ) [ဝသီကတာ+ အဘိ
 ညာ] အလိုကဲ့သို့ပြုအပ်-နိုင်နင်းစွာပြုအပ်-
 လေ့လာ ပြုစားတီးနိုင်နင်း-ပြီးသော အဘိ-
 ညာ၌ရှိသော။ သူ။ သဝနေန ဝသီကတာဘိ-
 ညော ဟုတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၅၀။

ဝသီကတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝသ+ကရ+တွာ] (မိမိ
 ၏) အလို၌- ပြစ်စေ-ပြု-ပြု၍၊ (မိမိ၏)
 အလိုသို့လိုက်စေ၍၊ ဝသီကတွာ (မ၊ ၂။ ၃၅၂။
 သုတ္တနိ၊ ၃၆၉) တိ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္ထေတွာ။
 မ၊ ၅။ ၃။ ၂၇၇။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၂။ ၁၇၆။ (ဇာ၊ ၁။

၆။ အပါဠာ။ ၂၂၁။ ခုဋ္ဌနိဋ္ဌာပဉ္စ။ ဝေါဋ္ဌာ
၂။ ၁၉၂။

ဝသီကမ္မ (န) [ဝသီ+ကမ္မ] သေ့လာ-နိုင်နင်း-
အစိုးရ- အလိုအားချော်စွာဖြစ်- ခြင်းဟူ
သော အမူကေစိ ပန “အာသေဝနာဘာဝနာ
ဝသီကမ္မံ၊ ကေသုသာဘာဝနာ သပ္ပတ္တိကာ”
တိ ဝဏ္ဏကန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၂၂။

ဝသီကရဏ (န) [ဝသီ+ကရဏ။ ဝဂီကရဏ-
သံ။ ဝသီကရဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] ဝသီ
ဘော်ကိုပြုခြင်း။ တဿာ ဈာနပရိယာပနမေဝ
ဝသီကရဏံ ဂဟေတွာ “သမာပဇ္ဇာန္တံ အဝိ-
ဋ္ဌဟန္တော၊ ဝုဋ္ဌဟန္တောစ သိက္ခတိ” ဘိ ဝုတ္တံ။
သီ၊ ၆။ သစ်၊ ၂။ ၃၇၈။

ဝသီကရဏ (န) [ဝသီ+ကရ+ယ။ မဇ္ဈေ
စိပစ္စယော။] (၁) အကျွမ်းဝင်အောင်ပြုခြင်း၊
မိမိအလိုသို့ပါအောင်ပြုခြင်း။ (၂) အနုဆေး၊
ပီယဆေး၊ မျက်နှာပွင့်ဆေး၊ (မိမိအလိုသို့ပါ
အောင်- ပြုလုပ်နိုင်-ပြုကြောင်းဖြစ်-သော
ဆေး)။ (၁) သရခိန္တကာဗာဓော နာမ ဝသီ-
ကရဏက္ခာယ ဆရဏံယာ ဒိန္နကေသုသမ္ပုဋ္ဌိ-
တော အာဗာဓော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၄။ (၂)
ဝသီကရဏပါနကသမ္ပုဋ္ဌိတရောဂ-ကြည့်။

ဝသီကရဏပါနက (န) [ဝသီကရဏ+ပါန+က]
အနုဆေး-ပီယဆေး-မျက်နှာပွင့်ဆေး- ကို
သောက်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝသီကရဏပါနကသမ္ပုဋ္ဌိတရောဂ (ပု) [ဝသီကရဏ
ပါနက+သမ္ပုဋ္ဌိတ+ရောဂ။] အနုဆေး- ပီယ
ဆေး- မျက်နှာပွင့်ဆေး (ခပ်ထားဘော
ဖျော်ရည်စသည့်)ကို ဘောက်ခြင်းကြောင့်
ဖြစ်သော- အနာ- ရောဂါ။ ဝသီကရဏ
လည်းကြည့်။ အကျွမ်းဝင်စိမ့်သောဌာ မိန်းမ
ပေးသော ဆေးကြော ဖြစ်သော အနာ။

(ရွှေဥမင်၊ သျှ)။ ဝသီကရဏပါနကသမ္ပုဋ္ဌိတ
ရောဂေါ (ဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၇၄) တိ ကန္တိဘာဝသင်္ခါတံ
ဝသံ ကရေတိ အနေနာတိ ဝသီကရဏံ၊
ဘေသဋ္ဌံ၊ ပိဝတေ ပါနံ တံယေဝ ပါနကံ၊ ဝသီ
ကရဏာ ပါနကံ ဝသီကရဏပါနကံ၊ တေန
သမ္ပုဋ္ဌိတော ရောဂါ ဝသီကရဏပါနကသမ္ပုဋ္ဌိ-
တရောဂေါ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၄၇။

ဝသီကရဏမန္တ (ပု) [ဝသီကရဏ+မန္တ] ဝသီ
ကရဏမန္တနိ၊ မိမိအလိုသို့ ပါ-သူတပါးအား
ရှူး-အောင်ပြုလုပ်နိုင်သည့်မန္တနိ။ (စအိုကပ်
ပြုသော) မန္တရား ပျဉ်ကပ်မန္တရား။ (ရွှေဥမင်၊
သျှ)။ ဝသီကရဏမန္တော (ဝိဋ္ဌ၊ ၃။ ၂။ ၅) တိ
မန္တေန ဇပိတွာ ပရသ ဥမ္မတ္တဘာဝမာပန္တကရ-
ဏော မန္တော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၇၃။ ဝသီကရ-
ဏမန္တော နာမ ပရံ အတ္တနော ဝေသ ဝတ္တာ-
ပနကမန္တော။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ၆။ ၂။ ၆၈။ (စရိယာ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၇၆။ သီ၊ ၆။ သစ်၊ ၁။ ၂၆၃။)

ဝသီကရိ သူ (ကြိ) [ဝသီ+ကရ+ညံ] အလိုကို-
ပြု-ဖြစ်စေ-ကုန်ပြီ၊ ဝသီဘော်ကို ပြုကုန်ပြီ။
ဝသီဘာဝိတ-ကြည့်။

ဝသီကရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝသီ+ကရ+တွာ] ဝသီ
ကတွာ-ကြည့်။ ဝသီကရိတွာ သက်ပွဲ (သုတ္တ-
နိ။ ၃၄၃) နိစ္ဆိ... ဝသီကရိတွာ သက်ပွဲ၊ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၀။

ဝသီကဏ (ပု) [ဝသီ+ကဏ] ရဟန္တာအပေါင်း
(လေ့လာ- နိုင်နင်း- ကျွမ်းကျင်- အစိုးရ-
ခြင်းရှိသော) ရဟန္တာအပေါင်း။ မဟာကဿ-
ပပမုခေန ဝသီကဏေန... သင်္ဂီတံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂။

ဝသီကဏပရိဝုတ (တိ) [ဝသီကဏ+ပရိဝုတ]
ရဟန္တာအပေါင်း- ခြံရံ-ဝန်းရံ- အပ်သော။
ယသ္မာ ဝါ အာနန္တံ ဓမ္မာသနေ နိသိန္တံ ဝသီ-
ကဏပရိဝုတံ ဒိသ္မာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၈၄။

ဝသီပဋိပါဠိ (ထိ) [ဝသီ + ပဋိပါဠိ] (၅-ပါးသော) ဝသီ-ဝသီဘော်-တို့၏အစဉ်။ ဝသီပဋိပါဠိ စယထာက္ကမေနေဝ ယုဇ္ဇတိ။ ပဋိသံဠာ ၁။ ၂၀၆။

ဝသီဘာဝ (ပု) [ဝသီ + ဘာဝ] ဝသီဘာဝ-ကြည့်။

ဝသီဘာဝဋ္ဌ (ပု) [ဝသီဘာဝ + အတ္ထု] လေ့လာ-နိုင်နင်း-ကျွမ်းကျင်-အစိုးရ-ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော-အနက်-သဘော။ ဝသီဘာဝ-ဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ပဋိသံဠာ ၂၀၃-၅။ (-ပဋိ သံဠာ ၁။ ၂၀၄။ ပဋိသံဠာ ၂။ ၂၀၅။)

ဝသီဘာဝတာ (ထိ) [ဝသီဘာဝ + တာ] ဝသီဘော်၊ လေ့လာ-နိုင်နင်း-ကျွမ်းကျင်-အစိုးရ-ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝသီဘာဝတာပညာ (ထိ) [ဝသီဘာဝတာ + ပညာ] လေ့လာ-နိုင်နင်း-ကျွမ်းကျင်-အစိုးရ-ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော- ဉာဏ်-ပညာ။ ဝသီဘာဝတာပညာ (သံဠာ ၄။ ၁၃၄) တိ ဝသီဘာဝသင်္ခါတာ ပညာ။ သံဠာ ၂။ ၃၇။ (-မ + ချိ ၂။ ၂၇၆။)

ဝသီဘာဝတ္ထ (ပု) [ဝသီဘာဝ + အတ္ထု] ဝသီဘော်၏-အနက်-သဘော။ အနုညသမာဓိသမာပဇ္ဇနသမတ္တတာသင်္ခါတံ ဝသီဘာဝတ္ထံ သဗ္ဗာကာရတော ဝိဒိတု။ ဥဒါနဠာ ၁၆၈။

ဝသီဘာဝဒဿန (န) [ဝသီဘာဝ + ဒဿန] ဝသီဘော်ကိုပြခြင်း၊ လေ့လာ-နိုင်နင်း-ကျွမ်းကျင်-အစိုးရ-ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ သဒ္ဓိစ္စကံ ဈာနသမာပတ္တိသု ဝသီဘာဝဒဿနတ္ထံ တဒေတံ အာရဒ္ဓံ။ သံဠာ ၂။ ၁၆၂။

ဝသီဘာဝနိဒဿန (န) [ဝသီဘာဝ + နိဒဿန] ဝသီဘော်ကို ညွှန်ပြခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော၊ လေ့လာ-နိုင်နင်း-အစိုးရ-ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ညွှန်ပြခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော (သဒ္ဓါ)။ ဟာသာရဗိ ဝသီဘာဝနိဒဿနံ၊ မူလဠာ ၁။ ၂။

ဝသီဘာဝပါပန (န) [ဝသီဘာဝ + ပါပန] ဝသီဘော်သို့ရောက်စေခြင်း၊ လေ့လာ-နိုင်နင်း-ကျွမ်းကျင်-အစိုးရ-ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်စေခြင်း။ သမာဓိဿ ... ဝသီဘာဝ-ပါပနနစ ပရိပုဏ္ဏတ-ဝသာနေတော။ ပဋိသံဠာ ၁။ ၂၁၁။

ဝသီဘာဝဝိသုဒ္ဓိဒဿန (န) [ဝသီဘာဝ + ဝိသုဒ္ဓိ + ဒဿန] ဝသီဘော်၏ စင်ကြယ်ခြင်းကိုပြခြင်း၊ တထာပဋိပန္နဿ ဝါ ဝသီဘာဝ-ဝိသုဒ္ဓိဒဿနတ္ထံ “ယတော ခေါ ဘိက္ခဝေ” တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ မာဠိ ၂။ ၇၇။

ဝသီဘာဝသဗ္ဗာဝ (ပု) [ဝသီဘာဝ + သဗ္ဗာဝ] ဝသီဘော် ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်။ တံ အကာရဏံ ပုနပုနံ ပရိကမ္မဝသေန အဘိညာယပိ ဝသီဘာဝသဗ္ဗာဝတော။ အနုဋီ ၂။ ၁၀၁။

ဝသီဘာဝါကာရ (ပု) [ဝသီဘာဝ + အာကာရ] ဝသီဘော်၏ အခြင်းအရာ။ ဥပစာထုကာရော အပ္ပနာကာရော ဝသီဘာဝါကာရော။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ ၂။ ၇၃။

ဝသီဘာဝါကာရဒဿန (န) [ဝသီဘာဝါကာရ + ဒဿန] ဝသီဘော်၏အခြင်းအရာကိုပြခြင်း။ ယံ ဝိဘက္ကံ အာကမိဿတိတံ ဣမဿ ဝသီဘာဝါကာရဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ မာဠာ ၁။ ၃၆၈။

ဝသီဘာဝါနာပါဒန (န) [ဝသီဘာဝ + အနာပါဒန] ဝသီဘော်သို့ မရောက်စေခြင်း။ ဝသီဘာဝါနာပါဒနန ဇီရန္တာ ဝိရာဇေန္တိ နာ။ ထေရဂဠာ ၁။ ၁၂၈။

ဝသီဘာဝါပါဒန (န) [ဝသီဘာဝ + အာပါဒန] (၁) ဝသီဘော်သို့ရောက်စေခြင်း၊ (၂) ဝသီဘော်သို့ရောက်-စေတတ်-ကြောင်းဖြစ်-သော။ (၁) သကဝိတ္တေ ဟုဿရိယံ နာမ ... အတ္ထုနေ၊ စိတ္တာ၊ ဝသီဘာဝါပါဒနမေ။ ဝိပတိ၊ ၁။ ၆၁။ (သံဠာ ၁။ ၆၅။) (၂) ဝသီဘာဝါပါဒန-စိတ္တေဟိ ဝိနာ အဗ္ဗါနပရိစ္ဆေဒစိတ္တံ အစိတ္တကာဝါယ ဟောတိ။ မာဠိ ၂။ ၂၈၄။

ဝသီဘာဝါပါဒနိက္ခ (န) [ဝသီဘာဝါပါဒန+
နိက္ခ]ဝသီဘော်သို့ရောက်စေခြင်းကိုစွဲ။ ဉာဏ-
စရိယာသု ပန လောကုတ္တရာနံ ဉာဏစရိယာနံ
ဝသီဘာဝါပါဒနိက္ခံ နာမ နတ္ထိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသု
၂။၅၂၄။

ဝသီဘာဝါပါဒိတ (တိ) [ဝသီဘာဝ+ အာပါ-
ဒိတ] ဝသီဘော်သို့ ရောက်စေအပ်သော၊ ဝသီ
ဘော်ဖြင့်ပြီးသော။ ဝိသေသေန ရူပါဝစရ-
စတုတ္ထဇ္ဈာနံ သဗ္ဗသော ဝသီဘာဝါပါဒိတံ
အဘိညာပါဒကံ။မ၊ ဝိ၊ ၂။၆၄။

ဝသီဘူတ (တိ) [ဝသီ+ ဘူတ။ ဝဂ်ဘူတ-သံ၊
သက္ကတပိဋက။] (၁) ဝသီဘော်သို့ရောက်သော၊
လေ့လာနိုင်နင်း- ကျမ်းကျင်- အစိုးရ-ခြင်းရှိ
သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (၂) ဖြစ်သော-လော-
နိုင်နင်း- ကျမ်းကျင်-အစိုးရ- ခြင်းရှိသော၊
လေ့ကျက်အပ်သော ဝသီဘော် ရှိသည်၏အ
ဖြစ်သို့ရောက်သော။ (၁) ဝသီဘူတ (အံ၊ ၁။
၁၆၅) နှိုဝသီပုတ္တံ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၉။ ဝသီဘူတော
(ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၂) တိ ဝသီဘာဝပုတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၁၂၄။ (ဝိ၊ ၄။ ၄၉၀။ သံ၊ ၁။ ၁၃၃။ ထေရ။ ၃၆၅။
ထေရီ။ ၄၀၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၄။ ထေရီ၊ ၅။ ၄၄၉။
ထေရီ၊ ၄။ ၂၀၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၃၂။) (၂) ဝသီ-
ဘူတဿာ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၉) တိ ဘူတဝသီဿ၊
စိတ္တဝသီဘာဝမုပဂတဿာတိ အတ္ထော၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။ ၁၀၇။

ဝသီဘူတဈာ(ဇ္ဈာ)နာဘိည (တိ) [ဝသီဘူတ+
ဈာန+အဘိညာ] ဝသီဘော်သို့ ရောက်သော
ဈာန်အဘိညာဉ် ရှိသော၊ သူ။ မဟာဗောဓိ-
သတ္တာ ... ဝသီဘူတဇ္ဈာနာဘိညာ ဝိပဿနာယ
ပရိကမ္ပံ ကရေန္တိ။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၇၊ (သီ၊ ဝိ၊ သစ်၊
၂။ ၄၃၀။)

ဝသီယဘိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [ဝသီ+ ယ+ဘိ] ဝသီ-
ယ ဝိ-ကြည့်။

ဝသီသတသဟဿ (န) [ဝသီ+ သတသဟဿ]
ရဟန္တာတစ်သိန်း၊ တစ်သိန်းသော ရဟန္တာ။
ဝသီသတသဟဿေဟိ၊ ဂင်္ဂါတိရမ္ပပါဂတော။
အပါ၊ ၁။ ၅၅။ ဝသီသတသဟဿေဟိ ခိကာသဝ
သတသဟဿေဟိ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၃။ (၃၅၆၊
၃၉၁။ အပါ၊ ၂။ ၁၇၊ ၄၃။ ဆေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆၊ ၂၉၆)

ဝသုံ (ကြိ) [ဝသ+ ဥံ] နေကုန်ပြီ။ အဝသုံ၊ ဝသုံ။
နိဂုတ္တိ၊ ၄၃၀-နာ။

ဝသု (ပု၊ န) [ဝသ+ ဥံ] မာန်၊ ဝိ၊ ၄၇၅၊ ၄၇၉။ သုခံ
ဝသန္တုနေနာတိ ဝသု။ က္ခာဒိ၊ ၂။ သူစိ၊ ၄၇၆-
နာ။ ဝ သု-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ (ပု) (၁) နတ်။
(၂) ပဒုမဘုရားသခင်၏ ဝသု မည်သော-
ပြာသာဒ်။ (န) (၃) မြေကြီး။ (၄) ရတနာ။
(၅) စည်းစိမ်ဥစ္စာအစု။ (၆) ဂ-ခုသချ်။

(ပု) (၁) နတ်။ ဝသုနံ ဝါသဝေါ သေဋ္ဌော၊
သက္ကောပါဂါ ပုရိန္ဒဒေါ (ဒိ၊ ၂။ ၂၀၇) တိ
ဝသုနံ ဒေဝတာနံ သေဋ္ဌော ဝါသဝေါ ယော
သက္ကောတိစ၊ ပုရိန္ဒဒေါတိ စ ဓုတ္တံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။
၂၇၃။ (၂) ပဒုမဘုရားသခင်၏ ဝသုမည်သော
ပြာသာဒ်။ နန္ဒာဝသုယသုတ္တရာ၊ တယော
ပါသာဒမုတ္တမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၀၊ (န) (၃)
မြေကြီး။ ဝသုပတိ-ကြည့်။ (၄) ရတနာ။ ရူပိ
သဇ္ဈမထော ဝသု။ မာန်၊ ၄၇၉။ ဝသုန္တုထလည်း
ကြည့်။ (၅) စည်းစိမ်ဥစ္စာအစု။ ဟိတော ပုတ္တံ
ဝသုံ ပိယ (ထေရီ၊ ၃၉၇) နှို ပိယာယိတဗ္ဗံ
ဉာတိပရိဝဋံ ဘောဂက္ခန္ဓာ ဟိတော။ ထေရီ၊
၄။ ၁၆၃။ ဝသုတ္ထော ဝိဘဝေါ ဘဝေ။ မာန်၊
၄၇၅။ ဝသုဇောတန-လည်း-ကြည့်။

(၆) ဂ-ခုသချ်။ သင်္ကေတသချ် နာမရူပ
စဗ္ဗ... ဝသုသိဒြသဝရာဒယောတိစ။ ဆန်း၊
ဝိ၊ ၁။ ၁၀။

(အမရန္တ ဝသုသဒ္ဓါသည်- (ပု) (၁)
ဝသုမည်ဘောနတ် ဂ-မျိုး။ (၂) အပွင့်ကြီး

သော ချယားပင်။ (၃)မီး။(၄) အထောင်
 အလင်း။ (၅) (၅)ပတ္တမြား စသော
 ကျောက်မျက်ရတနာ။ (၆)ဥစ္စာအနက် တို့၌
 ဖြစ်၏ဟုဆို၏။ ကောမဒ္ဒိ-(န) (၁)ရတနာ။
 (၂) ဥစ္စာ။(၃) ဝုဇ္ဇိမည်သောဆေး။ (၄)
 မည်းနက်သော(သို့မဟုတ်)ညိုသောအထောင်။
 (၅)ရွှေ။ (၆)ရေ။(ပု)(၇)ချယားပင်။ (ဂ)
 နေ။(၈)မီး။ (၁၀)အထောင်အလင်း။ (၁၁)
 ဝသုမည်သော နတ်-ဂ-မျိုး။ (၁၂) ဂ-ခု
 သချာ။ (တိ) (၁၃) ချိုသော။ (၁၄)
 ခြောက်သွေ့သော။(ထိ) (၁၅)ထွန်းပခြင်း။
 (ပု)(၁၆)ခန့်ငွေ=ခန့်သိဒ္ဓိ နက္ခတ်ကို အစိုးရ
 သော နတ်တို့၌ ဖြစ်၏ဟုဆိုသည်။

ဝါပပုတိ၌-စေဒိရာဇမည်သော နတ်အထူး
 ဟူသော အနက်ကိုထည့်၍ (၁၇) နက်ဟု
 ဆိုသည်။

ကောတ္ထုဘ ဌ- (န) (၁) ဝတ္ထုပစ္စည်း။
 (၂)ဝသုမည်သောဆေး။(၃) ဆေးစက်ဝင်
 သစ်ပင်ငယ်တစ်မျိုး။ (ပု) (၄)ကုဝေရနတ်။
 (၅)သီဝ=(မဟာဒေဝ)နတ်။ (၆) ဝသု
 မည်သောရေအိုင်။ (၇) မြင်းဇက်ကြီး။ (ဂ)
 မြင်းကုန်းနီး။(၈)ဖွဲ့ချည်ချန်ကြီး။(၁၀) ဖဲချပ်
 ကြွေစေ့စသော လောင်းကစားရန် အသုံး
 ဝင်သော ပစ္စည်းတို့၌ ဖြစ်၏ဟု ဆိုသည်။

ဗြဟ္မာတိ၌-(တိ)(၁)နေရာတိုင်း ၌နေလေ့
 ရှိသော။(၂)ချိုသော။(၃)ခြောက်သွေ့သော။
 (ပု)(၄) ဥစ္စာ။ (၅)ရတနာ။ (၆)ရွှေ။ (၇)
 ရေ။ (ဂ)ဝတ္ထုပစ္စည်း။ (၈) ဝသုမည်သော
 ဆားတမျိုး။ (၁၀)ပဲနောက်ဝါ။ (၁၁)ဝသု
 မည်သော နတ်-ဂ-မျိုးတို့၏ အပေါင်း။
 (၁၂) ဂ-ခုသချာ။ (၁၃)ကုဝေရနတ်။(၁၄)
 သီဝ=(မဟာဒေဝ) နတ်။ (၁၅)မီး။ (၁၆)
 သစ်ပင်။(၁၇)ဝသုမည်သော ရေအိုင်။(၁၈)
 မြင်းဇက်ကြီး။ (၁၉)ဖဲချပ်, ကြွေစေ့ စသော
 လောင်းကစားဖွဲ့ပစ္စည်း။ (၂၀) ချည်သော

ကြိုး။ (၂၁)နေ။ (၂၂)လ။ (၂၃)ချယားပင်
 (၂၄) ဝသုမည်သောငါး။ (၂၅) ဆပွယ်ဆန်း
 တစ်မျိုး။ (ထိ) (၂၆) ထွန်းပခြင်း။ (၂၇)
 ထွန်းပသော အဆောင်။ (၂၈) ဆေးဖက်ဝင်
 သစ်ပင်ငယ်တစ်မျိုး။(၂၉)တိုးပွားခြင်း။(၃၀)
 အမထဝတီ နတ်မြို့တော်။ (၃၁) အာလကာ
 နတ်မြို့တော်။ (၃၂) ဒက္ခ နတ်မင်း၏ ဝသု
 မည်သော သမီးတော် နတ်သမီးတို့၌ ဖြစ်၏ဟု
 ဆို၏။

ပါကတ၌-(န)(၁)ဥစ္စာ။ (၂) ဣန္ဒြေကို
 စောင့်စည်းခြင်း။(ပု) (၃)ဂျိန်းဘုရား။ (ဇိန-
 ဒေဝ)။(၄)ရဟန္တာ။ (၅)ဣန္ဒြေကိုစောင့်စည်း
 သော ရသေ့ရဟန်း။ (၆)ဂ-ခုသချာ။ (၇)
 ခန့်ငွေ=ခန့်သိဒ္ဓိ နက္ခတ်ကို အစိုးရသော နတ်။
 (ဂ)ဝသုမည်သောမင်း။(၈)ဝသုမည်သောဂျိန်း
 ရသေ့။(၁၀)ဝသုမည်သောဆန်း။(ထိ) (၁၁)
 ဤသာနသိကြားမင်း၏ ဝသုမည်သော နတ်
 မိဖုရားကြီး။ (၁၂) လောကန္တိက နတ်တို့၏
 ဝသုမည်သော တုံဗိမာန်။ (၁၃) ရွှေ တို့၌
 ဖြစ်၏ဟုဆို၏။

ဝသုဇောတန (တိ) [ဝသု+ဇောတန] ပစ္စည်း
 ဥစ္စာတို့ကို ထွန်းပြကတ်သော။ ဝါသုဒေဝေါ-
 တိ ဝသုဒေဝေါ ဝသုဇောတနော ဓနပကာသ-
 နောတိ အတ္ထော ဇောဒ္ဓါ ၅။ ၃၄၇။

ဝသုတ္တမ(န) [ဝသု+ဥတ္တမ]မြတ်သော ရတနာ။
 တေဒါဟု ဝသုတ္တမ (သုတ္တနိ၊ ၃၂၁) နှို တေ
 ဥဘယမ္ပိ လောကီ၊ သလောကုတ္တရံ သုစရိတံ
 သဂ္ဂမောက္ခသုဓမ္မာပကတ္တာ ဝသုတ္တမန္တိ
 အာဟု အရိယာ။ ဝသုတ္တမံ နာမ ဥတ္တမရတနံ။
 သုတ္တနိ၊ ၄ ၂။ ၄၅။

ဝသုဒတ္တာ (ထိ)[ဝသု+ဒတ္တာ။ (တိ)ဝသုဒတ္တ-
 သံ၊(ထိ)ဝသုဒတ္တာ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (ပဒုမုတ္တရ
 ဘုရားလောင်း၏) ဝသုဒတ္တာ မည်သော
 မိဖုရား။ဝသုဒတ္တာ နာမ နာရီ၊ဥတ္တမော နာမ
 အတ္ထဇော။ ၃၄၅။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၂၆။)

ဝသုဒတ္တာဒေဝိပုပ္ဖေ (တိ) [ဝသုဒတ္တာဒေဝိ+ပမုခါ] ဝသုဒတ္တာ မိဖုရားလျှင် ကကြီးအမူး ရှိသော။ ဝသုဒတ္တာဒေဝိပုပ္ဖေခါနံ ဣတ္ထိနံ သတသဟဿာနိ ဝိသဘိသဟဿာနိ စ ပစ္စုပဋိကာနိ အဟေသံ၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၂၆။

ဝသုဒတ္တာဒေဝိ (သိ) [ဝသုဒတ္တာ+ဒေဝိ] ဝသုဒတ္တာမည်သော မိဖုရား။ ဝသုဒတ္တာဒေဝိပုပ္ဖေ-ကြည့်။

ဝသုဒေဝ (တိ) [ဝသု+ဒေဝ။ ဝသုဒေဝ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) စည်းစိမ်ဥစ္စာကိုထွန်းပြတတ်သော နတ်။ (ပု) (၂) ဝသုမည်သော နတ်ဘွဲ့အိုက်။ (၃) ဝိသနိးဖခင်။ (၄) ဝသုဇောဟန-ကြည့်။ (၅) သံဂါ ဝသု ဒေဝါဆန်ကာ အသိပါသာ ဘဒ္ဒိပုတ္တာတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၉။ (၆) အဿ ပန ပိဘု နာမာနိ ဝသုဒေဝေါ။ မာန်၊ ၁၆၇။

ဝသုဒေဝတာ (ကိ) [ဝသု+ဒေဝတာ] ဝသုမည်သော နတ်တို့၏အပေါင်း။ ဝသုဒေဝတာနာမဧကော ဒေဝနိကာယော။ ဒိ၊ ၂။ ၂၄၂။

ဝသုဓမ္မ (ပု) [ဝသု+ဓမ္မ။ ဝသုဓမ္မိန-သံ] (မဟာသံသိကဂိုဏ်းသားဖြစ်သော) ဝသုဓမ္မ-မည်သောရဟန်း။ တေသု ဟိ ဝသုဓမ္မော ဝေဝဒဘိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၁။

ဝသုဓာ (ထိ) [ဝသု+ဓာ+ကိ။ ဝသုဓိ ဓာရယတိတိ ဝသုဓာ။ ဓာန်၊ ၆။ ၁၇။ ဝသုဓိ ရတနာနိ ဓာရယတိတိ ဝသုဓာ။ သူစိ။ ဝသုရတနံ ဓာရယတိတိ ဝသုဓာ။ နိရုတ္တိ။ ၅၅၅။ ဝသုဓာ-သံ ပြာ။ ဝသုဟာ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] မြေ-မြေကြီး။ ဝသုဓာ (အပါ၊ ၁။ ၃၂) တိ ပထဝီ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။ ဝသုဓိ (အပါ၊ ၁။ ၅၅) အနေကရတနဝရံ ပထဝီ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။ ဓမ္မဇောဇေန ဝသုဓာ၊ ဒသသဟဿိ ပကမ္ပယ၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၉။ ဝသုဓာတိ ဝသုတိ ရတနံ ဝုဇ္ဇဝိ တံ ဓာရေတိ ခိယကိဝါ

တ္ထောတိ ဝသုဓာ ကာ သာ? မေဒနိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၃၉။

ဝသုန္ဓရာ (ထိ) [ဝသု + မရ + အ။ ဝသု ဓာရေတိတိ ဝသုန္ဓရာ။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဍိ။ ၁၅၄။ ဝသုဓိ ရတနာနိ ဓာရယတိတိ ဝသုန္ဓရာ။ ဓာန်၊ ၆။ ၁၇။ သူစိ။ ဝသုန္ဓရာ-သံ၊ ဝသုဓာ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ဝသုဓာ-ကြည့်။ သမေဟိ ပါဒေဟိ ဗုသိ ဝသုန္ဓရံ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၂၀။ နဂါ သမုဗ္ဗါ သရိတာ ဝသုန္ဓရာ။ ဧဝရ၊ ၃၆၀။ ဝသုန္ဓရာတိ ပထဝီ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၅။ ဝသုန္ဓရ (ဇာ၊ ၁။ ၁၂၄) နိ ဝသုသင်္ခါတာနံ ငုတနာနံ ဓာရကတော ဝသုန္ဓရန္တိ လဒ္ဓနာမံ ဇကတိ ဇကတိပါလာ နုဇောနော အာဝသု။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၅ (ဒိ၊ ၂။ ၁၃၇။ သံ၊ ၁။ ၁၀၀။ အံ၊ ၂။ ၂၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၂။)

ဝသုပတိ (ပု) [ဝသု + ပတိ။ ဝသုပတိ-သံ] မြေကြီးကို အစိုးရသောမင်း။ ဝသုပတိနံ ပထဝီသရဏံ ရာဇနံ သမေယျ သမာဘဝေယျာ ကိ အဓိပ္ပာယော။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။

ဝသုမတိ (ထိ) [ဝသုမန္တု + ကြိ။ ဝသုဓိ သန္တု၊ သံ ဝသုမတိ။ ဓာန်၊ ၆။ ၁၇။ သူစိ။ ဝသုမတိ-သံ။ ဝသုမန္တု၊ ဝသုမန္တု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] မြေမြေကြီး။ ပညာ မေ ဝသုမတိပိ န သမေယျ။ အပါ၊ ၁။ ၃၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၃။

ဝသုမန္တု (တိ) [ဝသု + မန္တု။ ထိ-၌ ဝသုမတိ။ ဝသုမတိ-သံ။ ဝသုမံတ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] ဥစ္စာရှိသောသူ။ အဟံ ကိ ဝသုမာ အဇော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၈။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၇။

ဝသုလ (ပု) [ဝသု + လာ + အ။ ဇောတ္ထုတ။ ဝသုလ-သံ၊ ဝသုလ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (န္ဒေ ဘုမားရင်သား) ဝသုလမင်းသား။ အာဝတ္ထိ ပရိဝတ္ထိစ၊ ဝသုလော သမ္ပုခါ ရညော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၇။

ဝသုလကုမာရ (ပု) [ဝသုလ + ကုမာရ] ဝသုလ
-ကြည့်။ ဝသုလကုမာရ အာဒိကတွာ
သေသဒါရကေ ဟတ္ထေ ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊
၇။ ၉။

ဝသေ^၁ (ကြိ) [ဝသ + အ + တု။ တု-ကို-ပြု။]
ဖြစ်လော့။ ဝသတိလည်း-ကြည့်။ သော
လောဘော န မယိ ဝသေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၆။ နမယိ
ဝသေတိ မယိ မာ ဝသတု မာဥပုဇ္ဇတု။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၂၄။

ဝသေ^၂ (ကြိ) [ဝသ + ယျေ။ ကစွည်း။ ၅၁၇။
ရူ။ ၄၈၈။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၀၅။ နိရုတ္တိ။ ၅၇၈။]
(သု) နေရာ၏။ ဝသတိလည်း-ကြည့်။ ပတိ-
ရူပေ ဝသေ ဒေသေ။ အံ၊ ၁။ ၃၄။ သံဃေ
ဝသေ (သံ၊ ၁။ ၁၅၆) တိ တေသု သေနာ
သနေသု... သံဃမဇ္ဈေ ဝသေယျ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၀။

ဝသေ^၃ (ကြိ) [ဝသ + ယျေ။ ကစွည်း။ ၅၁၇။
ရူ။ ၄၈၈။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၀၅။ နိရုတ္တိ။ ၅၇၈။]
(ငါ) နေရာ၏။ ဆေတွာ ဝသေ၊ တမ္ပိကဒါ
ဘဝိဿတိ။ ထေရ။ ၃၅၄။ အပ၊ ၁။ ၃၇၆။ ကဒါနု
ဟံ ဝသေ။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၄၆၇။

ဝသေမ (ကြိ) [ဝသ + ယျောမ။ အလယ်၌ယျာ
-ကိုချေ။ ကစွည်း။ ၅၁၇။ ရူ။ ၄၈၈။ နိတိ၊
သုတ္တ။ ၁၁၀၅။ နိရုတ္တိ။ ၅၇၈။] (ငါတို့)
နေကုန်ရာ၏။ ဣမေကရတ္တိ ဥဘယော
ဝသေမ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၃။ ... အလင်္ကတသယန-
ဂဗ္ဗေ ကေတော ဝသေယျာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၁၀၇။

ဝသေမု (ကြိ) [ဝသ + ယျောမ။ ကစွည်း။ ၅၁၇။
ရူ။ ၄၈၈။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၀၅။ နိရုတ္တိ။ ၅၇၈။]
(ငါတို့) နေကုန်ရာ၏။ ဝသေမု ဝသေန္တိကေ-
ဇာ၊ ၁။ ၁၄၁-၂။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ ဝသေမူတိ
မယံအဇ္ဇ ကေရတ္တိ တံ သန္တိကေ ဝသေယျာ-
မ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။

ဝသေယံ (ကြိ) [ဝသ + ယျေ] (ငါ) နေရာ၏။
ဣမေသုဒ္ဓိသု အာဝါသေသု ဝသံ ဝသေယံ။
ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၄။ ကေကံဝ ဘရေ ဝသေယံ။ အံ၊
၄။ ၂။ ၁၂။

ဝသေယျ (ကြိ) [ဝသ + ယျေ] (သု) နေရာ၏။
တတော စေ ဥတ္တရိ ဝသေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၁
၄၁၂။ (-မ၊ ၂။ ၁၇၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၁၄၈။)

ဝသေယျာထ (ကြိ) [ဝသ + ယျောထ] (သင်တို့)
နေကုန်ရာ၏။ ဝသေယျာထ ဘန္တေတိ။
ဝိ၊ ၂။ ၂။ ၉။ ဝသေယျာထ မေ ဝိဟာရေသု။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၉။ ၀။ ၃၃။ တေ ဟံ ဘန္တေအန္တောဝသံ
ဣမ ဝသေယျာက။ မ၊ ၄။ ၄။ ၃၅။

ဝသေယျာမ (ကြိ) [ဝသ + ယျောမ] (ငါတို့)
နေကုန်ရာ၏။ ဝသေယျာမ ကေရတ္တိ အာဝသ-
ထာဂါရေ။ ဝိ၊ ၂။ ၂။ ၉။ ၃၅။ ၆။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။
၁၃၆။)

ဝသေယျာသိ (ကြိ) [ဝသ + ယျောသိ] (သင်)
နေရာ၏။ အညံ တေ နဂရံ မာပေသာမိ၊
တတ္ထ ဝသေယျာသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၄၄။

ဝသေယျု (ကြိ) [ဝသ + ယျေ] (သူတို့) နေကုန်
ရာ၏။ ... အန္တောဂါမေ ဝသေယျု ဝါ နော
ဝါ။ ပေဋကော။ ၃၂၆။ ဣမသ္မိ အာဝါသေ
န ဝသေယျု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၄၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။

ဝသေသိ (ကြိ) [ဝသ + ယျောသိ။ အလယ်၌
ယျာ-ကိုချေ။ ကစွည်း။ ၅၁၇။ ရူ။ ၄၈၈။ နိတိ၊
သုတ္တ။ ၁၁၀၅။ နိရုတ္တိ။ ၅၇၈။] (သင်) နေရာ
၏။ ယံ ဝသေသိ မမန္တိကေ ဇာ၊ ၂။ ၂။ ၂။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၉။

ဝသောဒိဿ (န) [ဝသ + သြဒိဿ။ ဥဒ္ဓိဿ
အနညာတံ သြဒိဿံ။ ဝသောနာမေန
သြဒိဿံ ဝသောဒိဿံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၉၅။ မအူ၊
သျ။] ဆီကြည်ဟူသော အမည်ဖြင့် ခွင့်ပြုအပ်

သော(ဆေး)။သတ္တဝိဝိ ဟိ ဩဒိသံ နာမ...
ဝသောဒိသံ ဘေသဇောဒိသန္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၂၅-၆။ ဒုက္ခဝဿုနမိ အကပ္ပိယမံသာနံ
ဝသာယ အနုညာတတ္ထာ “ဝသောဒိသ”န္တိ
ဝတ္ထိ။ ဘာရတ္ထ၊ ၂။၄၃၃။

ဝတ္ထ (ပ) [ဝတ္ထ+ဏ+ကောတ္ထုဘ။ ဝသ+တ။
ဓာန်၊ ဋ္ဌိ၊ ၅၀၂။ ဝတ္ထ-သံ။] ဆိတ်၊ ဆိတ်
သတ္တဝါ။သစ္စံ ကိရေဝမာဟံသု၊ဝတ္ထံ ဗာလော-
တိ ပဏ္ဍိတာ။ ဇာ၊ ၁။၁၄၆။ ဝတ္ထန္တိ အင်။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၂။

ဝယ်ဝတ္ထ (တိ) [ဝယ်+ဝတ္ထ။ဝတ္ထ-ပါဌ်မှန်၊ ဝတ္ထ
-ကြည့်။] ဝယ်ဝတ္ထ-ကြည့်။ ဧတ ဘိက္ခု။
ဝယ်ဝတ္ထာဇနပဒစာရိကံ ပက္ခမိံ သု၊ဝိ၊
၁။၅၁။ ဝယ်ဝတ္ထာ နာမပုရိမံ ဝါ တေမာသံပစ္ဆိ
မံ ဝါ တေမာသံဝတ္ထာ။ဝိ၊ ၂။၃၉၁၊၄၁၃။ကင်္ခါ။
၃၃၀၊၃၃၈။ ဝယ်ဝတ္ထာ (ဥဒါန။၁၄၆) တိ
ဥပသမ္ပုဗ္ဗိတော ပဌမဝယ် ဥပာန္တာ ဝုသိဘ-
ဝေတာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂။ (-ဝိ၊၃။၂၉၊၇၄။ဝိ၊
၄။၂၄၊၂၆။ဝိ၊၅။၁၁၂ - ၃၊၁၁၆။ဒိ၊ ၂။၁၁၆။
ဒိ၊၃။၉၇။မ၊၁။၁၉၉။သံ၊၁။၂၀၁။အံ၊၃။၁၀၃။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၂။၂၃၄။ကင်္ခါ။၃၃၀။ဒိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၂-၃။မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၁။သာ-
ရတ္ထ၊ ၂။၁၁၆)။

ဝယ်ဝတ္ထကာလ (ပ) [ဝယ်ဝတ္ထ+ကာလ] ဝယ်-
ဝတ္ထကာလ-ကြည့်။ ဝယ်ဝတ္ထကာလေ အတ္ထ-
နော အတ္ထနော ပဏ္ဍသာလာယ.... သဇ္ဇေ-
ထ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၂။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။

ဝယ်ဝတ္ထပဝါရဏာ (တိ) [ဝယ်ဝတ္ထ+ပဝါရဏာ]
ဝယ်ဝတ္ထပဝါရဏာ-ကြည့်။စတုဗ္ဗိဓာ ဟိ ပဝါ
ရဏာ ဝယ်ဝတ္ထပဝါရဏာ ပစ္စယပဝါရဏာ....
ဝယ်ဝတ္ထပဝါရဏာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ ပကာရေဟိ
ဒိဋ္ဌာဒိဟိ ဝါရေတိ သံဃာဒိကေ ယ၊စာပေ-
တိ ဘန္တေ ကရေတိ တောယာတိ ပဝါရ-
ဏာ။အာပတ္တိဝိသောဒနာ၊ပ အတ္ထဝေါ ယဂေါ

ဩကာသဒါနံ။ သာ ပန ယသ္မာ ယေဘုယျေန
ဝယ်ဝတ္ထေဟိ ကာတဗ္ဗာ ဝတ္ထာ၊တသ္မာ “ဝယ်
ဝတ္ထပဝါရဏာ” တိ ဝတ္ထံ။မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၈၅။(သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၅၃။သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၈၉။)

ဝယ်ဝတ္ထဘိက္ခု (ပ) [ဝယ်ဝတ္ထ+ဘိက္ခု] ဝယ်
ဝတ္ထဘိက္ခု-ကြည့်။တသ္မိံ သေနာသနေ ဝယ်-
ဝတ္ထဘိက္ခုနံ ပါပုဏာတိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၈၉။

ဝယ်ဝတ္ထဘိက္ခုနိ (လ်) [ပယ်ဝတ္ထာ+ဘိက္ခုနိ]
မိုးလပတ်လုံးနေ-ဝါကျွတ်-ပြီးသောဘိက္ခုနိ
(ရဟန်းမ)။ ဝယ်ဝတ္ထဘိက္ခုနိဟိ ကာလစိဝရေ
ဘာဇိယမာနေ၊ကင်္ခါ။၃၂၃။ကင်္ခါ။ဋ္ဌိ၊၈၃။

ဝယ်ဝတ္ထဝိဟာရ (ပ) [ဝယ်ဝတ္ထ+ဝိဟာရ]မိုးလ
ပတ်လုံး နေ -ဝါ ကျွတ် -ပြီး ထု ဖြစ် သော
ကျောင်း၊ ယော ပန ဝယ်ဝတ္ထဝိဟာရတော
အညံ.....ဝိတိနာမေတိ။ကင်္ခါ။ဋ္ဌိ၊သင်္ဂဟ။၂၇၉။

ဝယ်ဝတ္ထသံသ (ပ) [ဝယ်ဝတ္ထ+သံသ]ဝယ်ဝတ္ထ
သံသ-ကြည့်။ ဝယ်ဝတ္ထသံသသ ဒေတိတိ ဝိ-
ဟာရံ ပဝိသိတော ...ဒေတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄၄။ကင်္ခါ။
၁၅၆၊၁၆၂။ကင်္ခါ။ဋ္ဌိ၊၇၄။

ဝယ်ဝတ္ထ (တိ) [ဝယ်+ဝယ်+ဘ။ ဝယ် အဝ-
သိတိ ဝယ်ဝတ္ထော။ ရူ၊၆။၁၂-၃။ ဝယ်ဝယ်-
တ္တာတိ ဝယ်ဝတ္ထော။ အလုတ္တကိတန္တသမာ
သောယံ။ ပါစိတ်၊ယော။၃၉၃ (နိတိ၊သုတ္ထ။
၁၁၇၇။သုတ္တနိဒ္ဒေသ။၅၇၄။ နိရုတ္တိ။၇၄၉။)
နိရုတ္တိ။၃၄၅။ အလိုအားဖြင့် ဝါကျ။သို့သော်
ဝယ်ဝတ္ထဘိက္ခု စသောပုဒ်များကို ထောက်
လျှင် သမာသံပုဒ်အားကောင်း၏။] (၁)ဝိ-
ကျွတ်-မိုးလပတ်လုံးနေ -ပြီး သော၊ သူ။
(၂) ဝါကျွတ်-မိုး လ ပတ် လုံး နေ-ပြီးထု
(အခါ)။ (၁)သာပတ္တိယံ ဝယ်ဝတ္ထော ကပိ-
လဝတ္ထံ အနုပုတ္ထော ဟောတိ။သံ၊၃။၃၅၅။
ဝယ်ဝတ္ထော(ဝိ၊၁။၅၁) တိ ပုရိမိဘာယ ဥပာ-
တာ မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာ ပါဠိပဒ-
ဒိဝသကေ ပဋ္ဌာယ “ဝတ္ထဝဿာ” တိ ဝုစ္စန္တိ။

ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ (အပ၊၂။၃၃၀။ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၉။
ပေတ၊ ၄။ ၈၀။ ဝိမတိ၊၁။ ၁၆၃ - ၄)။ (၂)
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝယ်ဝတ္ထုသဒ္ဓါသည် မိုးလ(=ဝါလ)ပတ်
လုံးနေပြီးသော ရဟန်းဟူသော အနက်ကို
ဟော၍ ဝတ္ထုဝဿသဒ္ဓါသည် နေအပ်ပြီး
သော မိုးလ(=ဝါလ)ရှိသော ရဟန်းဟူ
သောအနက်ကို ဟောသည်။ ထို့ကြောင့်
ယင်း သဒ္ဓါနှစ်ခု အသံကွဲမသတ်လည်း
အဓိပ္ပာယ်မှာ အတူတူဖြစ်သည်။

သာရတ္ထအလို-ပဝါရဏာအရာ၌ သီတင်း
ကျွတ်လပြည့်နေ့ အရုဏ်တက်သောအခါမှစ၍
ပဝါရဏာမပြုရသေးသောရဟန်းသည် ဥပစာ
အားဖြင့် ဝယ်ဝတ္ထု (ဝတ္ထုဝဿ) ဖြစ်သည်။
သို့သော် သတ္တာဟကရဏီယ အကြောင်းမရှိ
ပဲ အရပ်တစ်ပါးသို့ မသွားကောင်းသေး၊
ဝါမကျွတ်သေးဟု ဆိုလိုသည်။ ပဝါရဏာပြု
ပြီးသည်မှစ၍ မုချအားဖြင့် ဝယ်ဝတ္ထု (ဝတ္ထု-
ဝဿ) ဖြစ်သည်။ ဝါကျွတ်ပြီဟုဆိုလိုသည်။
အလိုရှိတိုင်း အရပ်တစ်ပါးသို့ သွားကောင်း
သည်။ ကထိန်အရာ၌ကား သီတင်းကျွတ်
လပြည့်နေ့၌ ပဝါရဏာပြုပြီး အထွက်တစ်ရက်
နေ့မှစ၍ မုချအားဖြင့် ဝယ်ဝတ္ထု (ဝတ္ထုဝဿ)
ဖြစ်သည်။ အလိုရှိတိုင်း အရပ်တစ်ပါးသို့
သွားကောင်းသည်။ ဤကား သာရတ္ထအလို
တည်း။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၆။

ဝိမတိအလို— ပဝါရဏာအရာ၌ ဝါကျွတ်၍
ဝါပြတ်ခြင်းကိုလည်း မပြုပဲ သီတင်းကျွတ်
(တန်ဆောင်မုန်း) လပြည့်နေ့အစ အရုဏ်
တက်သည့် ကာလတိုင်အောင် နေပြီးသော
ရဟန်းသည် ပရိယာယ်အားဖြင့် ဝယ်ဝတ္ထု
(ဝတ္ထုဝဿ) ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် သတ္တာ-
ဟကရဏီယ အကြောင်းမရှိပဲ အရပ်တစ်ပါး
သို့ မသွားကောင်းသေး၊ အထွက်တစ်ရက်နေ့

အစ အရုဏ်တက်သည့် ကာလတိုင်အောင်
နေပြီးသော ရဟန်းသည် မုချအားဖြင့် ဝယ်-
ဝတ္ထု (ဝတ္ထုဝဿ) ဖြစ်သည်။ အလိုရှိတိုင်း
အရပ်တစ်ပါးသို့ သွားကောင်း၏။ ကထိန်
အရာ၌ကား သီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့၌
ပဝါရဏာပြုပြီး အထွက်တစ်ရက်နေ့၏ အစ
အရုဏ်တက်သည့် ကာလတိုင်အောင်(မဟာ-
ပဝါရဏာနေ့၏ကား အဆုံး အရုဏ်တက်
သောကာလတိုင်အောင်) ဝယ်ဝတ္ထု (ဝတ္ထု-
ဝဿ) ဖြစ်ပေသည်။ ဤကား ဝိမတိ အလို
တည်း။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၃-၅။

ဝယ်ဝတ္ထုကာလ(ပု)[ဝယ်ဝတ္ထု+ကာလ] ဝါကျွတ်
-မိုးလပတ်လုံးနေ-ပြီးရာ-အခါ - ကာလ။
ပုဂ္ဂလိကမ္ပိ“ ဝယ်ဝတ္ထုကာလေ ဂဇ၊ထာ ”တိ
ဒိန္နတ္တာ။ ဝဇီရ။ ၂၇၉။

သာရတ္ထအလို ပဝါရဏာအရာ၌ ပုရိမ
ဝါကျွတ်သောရဟန်းတို့အား သီတင်းကျွတ်
လပြည့်နေ့ အရုဏ်တက်သောကာလမှစ၍
ပဝါရဏာပြုဆဲတိုင်အောင် သောကာလသည်
ဥပစာအားဖြင့် ဝယ်ဝတ္ထုကာလ (ဝါကျွတ်
သောကာလ) ဖြစ်သည်။ ပဝါရဏာပြုပြီးရာ
ကာလသည် မုချအားဖြင့် ဝယ်ဝတ္ထုကာလ
(ဝါကျွတ်သောကာလ) ဖြစ်သည်။

ပစ္စိမဝါကျွတ်သောရဟန်းတို့အားတန်ဆောင်
မုန်းလပြည့်နေ့၏အစ အရုဏ်တက်သော ကာ
လမှစ၍ အထွက်တစ်ရက်နေ့၏အစ အရုဏ်
တက်ခါနီးကာလတိုင်သောကာလသည်ဥပစာ
အားဖြင့် ဝယ်ဝတ္ထုကာလဖြစ်သည်။ အထွက်
တစ်ရက်နေ့၏အစ အရုဏ်တက်သောကာလ
မှစ၍ မုချအားဖြင့်ဝယ်ဝတ္ထုကာလဖြစ်သည်။
ကထိန်အရာ၌ကား သီတင်းကျွတ်လဆုတ်
(၁) ရက်နေ့၏ (အထွက်တစ်ရက်နေ့၏)အစ
အရုဏ်တက်သော ကာလမှစ၍ မုချအားဖြင့်
ဝယ်ဝတ္ထုကာလ (ဝါကျွတ်သောကာလ)

ဖြစ်သည်။ ပစ္စိမဝယ်ဝုတ္တရဟန်းတို့အား ကထိန်ခင်းခွင့်မရှိသောကြောင့် ကထိန်နှင့် ပတ်သက်၍ ဝယ်ဝုတ္တကာလကို စိစစ်ဖွယ် မရှိချေ။ ဤကား သာရတ္ထအလိုတည်း။

ဝိမတိအလို ပဝါရဏာအရာ၌ ပုရိမဝါ ကပ်သော ရဟန်းတို့အား သံတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့၏အစ အရုဏ်တက်သောကာလမှ စ၍ အထွက်တစ်ရက်နေ့၏အစ အရုဏ်တက် ခါနီးကာလတိုင်အောင်သော ကာလသည် ဥပစာအားဖြင့် ဝယ်ဝုတ္တကာလဖြစ်သည်။ အထွက်တစ်ရက်နေ့၏အစ အရုဏ်တက်သော ကာလမှစ၍ မုချအားဖြင့် ဝယ်ဝုတ္တကာလ ဖြစ်သည်။ ပစ္စိမဝါကပ်သောရဟန်းတို့အား တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့၏အစ အရုဏ် တက်သောကာလမှစ၍ အထွက်တစ်ရက်နေ့ ၏အစ အရုဏ်တက်ခါနီးကာလတိုင်အောင် သော ကာလသည် ဥပစာအားဖြင့် ဝယ် ဝုတ္တကာလဖြစ်သည်။ အထွက်တစ်ရက်နေ့၏ အစ အရုဏ်တက်သောကာလမှစ၍ မုချ အားဖြင့် ဝယ်ဝုတ္တကာလဖြစ်သည်။ ကထိန် အရာ၌ကား သာရတ္ထနှင့် ကွဲပြားမှုမရှိချေ။ ဤကား ဝိမတိအလိုတည်း။

ဝယ်ဝုတ္တပဝါရဏာ (ထိ) [ဝယ်ဝုတ္တ+ပဝါရဏာ] ဝယ်ဝုတ္တပဝါရဏာ၊ ဝါကျွတ်-မိုးလပတ်လုံး- နေ-ပြီးသော ရဟန်းတို့သည် ပြုအပ်သော ပဝါရဏာ၊ စတုဗ္ဗိဓာ ဟိ ပဝါရဏာ ဝယ်ဝုတ္တ- ပဝါရဏာ ပစ္စယပဝါရဏာ.... အယံ ဝယ်ဝုတ္တ- ပဝါရဏာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၇-၉။

ဝယ်ဝုတ္တဘိက္ခု (ပု) [ဝယ်ဝုတ္တ+ဘိက္ခု] ဝါကျွတ်- မိုးလပတ်လုံး- နေ-ပြီးသောရဟန်း၊ တသ္မိ သေနာသနေ ဝယ်ဝုတ္တဘိက္ခုနံ ပါပုဏာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၇၁။ ဝဇီရ။ ၅၂။

ဝယ်ဝုတ္တသံသ (ပု) [ဝယ်ဝုတ္တ+သံသ] ဝါကျွတ်- မိုးလပတ်လုံး- နေ- ပြီးသော သံသာ။ “သံသံ

ဥဒ္ဓိဿ ဒေမာ” တိ ဝါ ဒေန္တိ။ “ဝယ်ဝုတ္တ- သံသာ ဒေမာ” တိ ဝါ ဒေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၁။

ဝယ်ဝုတ္တသာမဏေရ (ပု) [ဝယ်ဝုတ္တ+သာမ- ဏေရ] ဝါကျွတ်- မိုးလပတ်လုံး- နေ- ပြီးသော သာမဏေ။ ဝယ်ဝုတ္တသာမဏေရော ပဉ္စသု သိက္ခာပဒေသု အတိက္ကမိတ္တာ။ ဝဇီရ။ ၅၀၀။

ဝယ်ဝုတ္တာနုသာရ (ပု) [ဝယ်ဝုတ္တ+အနုသာရ] ဝါကျွတ် - မိုးလပတ်လုံး- နေ-ပြီးသည်ကို အစဉ်မိုးခြင်း။ “ဝယ်ဝုတ္တာနုသာရေန အတိ- ရေဂ-ဝိသတိဝဿကာလေပိ.... စရန္တော” တိ။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၆၈။

ဝယ်ဝုတ္တာဝါလ (ပု) [ဝယ်ဝုတ္တ+အာဝါသ] ဝါကျွတ် - မိုးလပတ်လုံး- နေ-ပြီးသော ကျောင်းတိုက်။ တဿ စိဝရလာဘေ သတိ ဝယ်ဝုတ္တာဝါသေ.... ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝဇီရ။ ၄၉၅။

ဝယ် (ပု၊ န) [ဝယ်+သ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၂၃၉။ ဝယ်န္တိ ဣတ္ထာတိ ဝယ်။ ဣာဒိ။ ၂၁၃။ ဝယ်+ အ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၁၇၄။ ဝယ်တိ သိဉ္စတိတိ ဝယ်။ ဓာန်၊ ၄။ ၄၈။ ဝယ်တိ ပဝယ်တိ ဣတ္ထာတိ ဝယ်ော။ ဓာန်၊ ၄။ ၈၀။ ဝယ်န္တိ ဣတ္ထာတိ ဝယ်ော။ ဓာန်၊ ၄။ ၈၁။ ဝယ်+ဏ။ ဝယ်ကာလေန ဥပလက္ခိတော ဝယ်ော။ ဓာန်၊ ၄။ ၈၁။ ဝပ-သံ။ ဝယ်၊ ဝရိသ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (ပု) (န) (၁) နှစ်၊ (၁၂-လ အတိုင်း အရှည် ရှိသာကာလ)။ (ပု) (၂) မိုးလ၊ မိုးဥတု။ (န) (၃) မိုးရွာခြင်း၊ သွန်း လောင်း-ရွာသွန်း-တတ်သောမိုး။ (၄) ဆီး နှင်း။ (၅) မြည်-တုန်-ဟောင်-တုန်ကျူး- အပ်သောအသံ။ (၆) (က) မိုးရွာခြင်း၏ အကြောင်းကို ဟောရာဖြစ်သော ဝယ် သုတ်။ (ခ) မိုးရွာခြင်း ဥပမာဖြင့် ဟောရာ ဖြစ်သော ဝယ်သုတ်။ (ဂ) မိုး၏ အန္တရာယ် ၅-ပါးကို ဟောရာဖြစ်သော ဝယ်သုတ်။

(ပ) (န) (၁)နှစ်၊ (၁၂-လ အတိုင်း အရှည်ရှိသောကာလ)။ ဆန့်ဝေဆန့် တံ သန္တတံ ဝိသေဇေတော ဝိ။ ဝိ။ ၁။ ၃၃၄။ ဒွေ ဝေဆန့်တံ ဒွေ သံဝေဇာနိ။ ဝိ။ ၂။ ၄၂၃။ (ဝိ။ ၄။ ၃၃၈။ မ။ ၃။ ၁၆၇။ သံ ၁။ ၃၂၀။ ဥဒါန။ ၉၃။ ဥဒါန။ ၄။ ၁၀၈။) (ပ) (၂) မိုးလ၊ မိုးဥတု။ တထေဝ ဝေယျ ဝေယျံ ဝိ။ ၁။ ၅၁။ တေ ဣဓ ဘိက္ခု။ ဟေမန္တမိ ဂိမ္မိ ဝေယျမိ စာရိကံ ဖရန္တိ။ ဝိ။ ၃။ ၁၉၂။ (-ဝိ။ ၂။ ၃၅။) ဝိ။ ၃။ ၁၁၁။ ဝိ။ ၄။ ၃၁၆။ မွေ။ ၅၄။)

(န) (၃) မိုးရွာခြင်း၊ သွန်းလောင်း- ရွာသွန်း-တတ်သောမိုး။ အပွဲတိသုထ ဝေယျ။ ဝေယျံ ဝုဠိ နာရိယံ။ ဓာနံ၊ ၄၈။ တေ ဟိ ဝေယေန သိသံ န နာယန္တိ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၁၄။ ကာလေ ဝေယ(ဝိ။ ၄။ ၄။ ၂၆၄) န္တိ ယုတ္တ- ကာလေ ဝေယနသိလော။ ဝိမတိ။ ၂။ ၃၂၁။ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၄၈။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။ သာ- ရတ္တ။ ၃။ ၂၅။)

(၄) ဆီးနှင်း၊ ဟိမဝေယေနာ (ဝိ။ ၄။ ၃။ ၃၇) တံ ဟိမမေဝ ဝုတ္တံ။ သာရတ္တ။ ၃။ ၂။ (၅) မြည်- တွန်- ဟောင်- တွန်ကျူး- အပ်သောအသံ။ ကုက္ကုဋ္ဌပေါတကော ကာက- ဝေယံ ဝေယိတုကာမော ဟေ တိ။ ဝိ။ ၄။ ၃၉။ (၆) (က) မိုးရွာခြင်း၏ အကြောင်းကို ဟောရာဖြစ်သော ဝေယသုတ်။ သိတံ ဥက္ကဋ္ဌ အဗ္ဗဉ္စ၊ ဝါတဝေယဝလာဟကာ။ သံ၊ ၂။ ၂၁၆- ၇။ (ခ) မိုးရွာခြင်း ဥပမာဖြင့် ဟောရာဖြစ် သော ဝေယသုတ်။ ဝေယံ ကာဠိစ နန္ဒိယာ။ သံ၊ ၃။ ၃၄၅၊ ၃၄၈။ (ဂ) မိုး၏ အန္တရာယ် ၅-ပါးကို ဟောရာ ဖြစ်သော ဝေယသုတ်။ သုပိနာ စ ဝေယာ ဝါစာ။ အံ၊ ၂။ ၂၁၂။ ၂၁၅။

ဝေယျ(န) [ဝေယ+အာဝါသ(ဝါသ)]။ နောက်ပုဒ် ကျေ။ (က) (ရဟန်းတော်များ-ကပ်-ဆုံး- သည့်) ဝါ (ခ) မိုးလ- ပတ်လုံး- နှစ်-

နေခြင်း (က) (ခ) အာယသ္မာပိ ခနိယော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော တိဏကုဋိကံ ကရိတော ဝေယံ ဥပဂစ္ဆိ။ ဝိ။ ၁။ ၅၀။ ဝေယံ ဥပဂစ္ဆန္တေနာ။ (ဝိ။ ၄။ ၁။ ၂၄၈) တံ ဝေယာဝါသံ ဥပဂစ္ဆန္တေန။ သာရတ္တ။ ၂။ ၁၁၄။ (ဝိ။ ၂။ ၃၅။ ဝိ။ ၃။ ၂၅၉။ ဒီ၊ ၂။ ၈၄။ မ။ ၂။ ၁၀၂။ သံ၊ ၃။ ၁၃၂။ ဥဒါန။ ၁၀၅။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၄၇၊ ၁၄၉။ ဝိ။ ၄။ ၃။ ၃၄၉။)

ဝေယျ (ပ) [ဝိ+အသ+သ။ ဝိ+အသ+။ ပဏ္ဍကတော ဝိသေသေန အသတံ ဘဝတိတိ ဝေယော။ ဝိသေသော ဓာဂဿဝေါယဿာတိ ဝေယော။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃၇၆။] ယောကျ်ား။ ဝေယကမ္ပံ ဝေါသကမ္ပန္တိ ဣ ဝေယောတိ ပုရိသော၊ ဝေါသောတိ ပဏ္ဍကော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၁။

ဝေယျ (တိ) [ဝေယ+ဏ] (၁) ဝါဆိုလ၊ ဝေယ ဟူသော အမည်ရှိသော၊ လ။ (၂) ဝေယ ဟူသော အမည်ရှိသော၊ သူ။ (၁) ဝေယံ ဥက္ကဋ္ဌိတုကာမော (ဝိ။ ၃။ ၁။ ၉၅) တံ ဝေယ- နာမကံ ပဌမသံ ဥက္ကဋ္ဌိတုကာမော၊ သာဝ- ဏမာသံ အကတွာ ပုန အာသဠိမာသ- မေဝ ကတ္တုကာမောတိ အတ္တော။ ဝိ။ ၄။ ၃။ ၃၄၉။ ဝေယနာမော ဣမဿတ္တိတိ ဝေယောတိ ဝစနတ္တံ ဒေသေန္တေ အာဟ “ဝေယနာမက” န္တိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃။ ၇။ (၂) ဝေယဘညာတိ ဝေယော စ ဘညော စာတိ ဒွေ ဇနာ။ မ။ ၄။ ၄။ ၉၆။

ဝေယျ (န) [ဝေယ+ကျ] နေခြင်း။ ဝေယျပနာ- ယိကာ (ဝိ။ လင်္ကာရ၊ ၁။ ၄၀၄) ကြည့်။

ဝေယျ (ကြိ) [ဝေယ+အ+ဟိ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၁။ ၇။ ဟိ-လောပ။] ဝေယတု-ကြည့်။ ဆန့် မေ ကုဋိကာ သုခါ နိဝါတ၊ ဝေယ ဒေဝ ယထာ- သုခံ။ ထေရ။ ၂။ ၉။ ဝေယာတိ ပဝေယ သမ္မာ ဓာရံ အနုပုဝေစ္စ။ ထေရ။ ၄။ ၁။ ၃၀။

ဝဿကမ္မ (န) [ဝဿ + ကမ္မ] (ပဏ္ဍိတ်ကို) ယောက်ျားဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း။ ဝဿကမ္မ ဝေါဿကမ္မ (ဒီ၊ ၁။ ၁၁) န္တိ တွေ ဝဿောတိ ပုရိသေ။ ဝေါဿဿ ဝဿကရဏံ ဝဿကမ္မံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။

ဝဿကရဏ (န) [ဝဿ + ကရဏ] (၁) (ပဏ္ဍိတ်ကို) ယောက်ျား ဖြစ်အောင် ပြုခြင်း။ (၂) မြည်-တုန်-ဟောင်-တုန်ကျိုး- အပ်-သော အသံကို ပြုခြင်း။ (၁) ဝေါဿဿ ဝဿကရဏံ ဝဿကမ္မံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ ဝဿကရဏံ ဝ. ဒနုပပဘေသဇ္ဇေန။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၇၆။ (၂) သီဟနာဒေန သဟ ဝဿကရဏံ။ တွေနံ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၇။

ဝဿကာရ (ပု) [ဝဿ + ကာရ။ ဝဟံကာရ- သက္ကတပိဋက။] (၁) ဝဿကာရ အမည် ရှိသော အမတ်ကြီး။ (၂) ဝဿကာရသုတ်။ ဝဿကာရသုတ္တ-လည်း ကြည့်။ (၁) အထ ခေါ ဝဿကာရော မြာဟူဏော မဂဓမဟာ- မေတ္တာ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၃။ (-ဒီ၊ ၂။ ၆၁။ မ၊ ၃။ ၆၃။) ဝဿကာရေတိ တဿ မြာဟူဏံ။ သ နာမံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၉။ (၂) ပသာဒေါ ဝဿကာရေန ပဉ္စမံ။ အံ၊ ၁။ ၆၄၄၊ ၃၅၃။ (အံ၊ ၁။ ၅၀၄။ အံ၊ ၂။ ၄၁၈။)

ဝဿကာရမြာဟူဏ (ပု) [ဝဿကာရ + မြာဟူဏ] ဝဿကာရ (အမည်ရှိသော) ပုဏ္ဏား။ အယံ ကိရ မြာဟူဏော ဝဿကာရမြာဟူဏံ ဥသုယတိ။ မ၊ ၄။ ၄၉။

ဝဿကာရသုတ္တ (န) [ဝဿကာရ + သုတ္တ] ဝဿကာရသုတ်။ (ဝဿကာရ သုတ်သည်- (၁) ပညာရှိယောက်ျား မြတ်ဟု သိနိုင်ရန် ဟော အပ်သော ဝဿကာရသုတ်။ (၂) သူယုတ်မာ သူတော်ကောင်းဟု သိနိုင်ရန် ဟောအပ်သော ဝဿကာရသုတ်။ (၃) မဆုတ်ယုတ်ကြောင်း တဖြူး-၇-ပါးကို ဝဟာအပ်သော ဝဿကာရ

သုတ်ဟူ၍ ၃-သုတ်ရှိ၏။ (၁) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဍာသက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၃၄၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၇။ (၂) အင်္ဂုတ္တရ- နိကာယ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၄-ပဏ္ဍာသက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၄၉၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၁။ (၃) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ၇-နိပါတ် ၃-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၄၀၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။)

ဝဿကာလ (ပု) [ဝဿ + ကာလ] မိုးကာလ၊ မိုးဥတု၊ မိုးရွာသွန်းရာ ကာလ။ ဝဿကာလေ (ဇာ၊ ၁။ ၃၃၁) တိ ဧကဿ မေဿဿ ဥဋ္ဌာယ ဝဿနကာလေ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၄၄။ အာသဇ္ဇဿ စ ကာဠမာ၊ ယာဝ ကတ္တိကပုဏ္ဏမာ။ “ဝဿ- ကာလော” တိ ဝိညေယျော။ ကခါ၊ ၄။ သစ်။ ၁၃၃။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။)

ဝဿကောဋီ (ထိ) [ဝဿ + ကောဋီ] နှစ်အကုဋေ၊ နှစ်ပေါင်း အကုဋေ (=နှစ် ၁၀-သန်း)။ တိဿော စ ဝဿကောဋီယော။ ဝိမာန။ ၃၀။ သဋ္ဌိသတသဟဿာဓိကာ သတ္တပညာသဝဿ- ကောဋီယော တတ္ထ အဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀- ၁၆၃။ (-ဝိလိန္နံ၊ ၁၂၀။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၇၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၀။)

ဝဿကောဋီသတသဟဿ (န) [ဝဿကောဋီ + သတ + သဟဿ] နှစ်ကုဋေ တစ်သိန်း (နှစ်ပေါင်း ကုဋေ တစ်သိန်း)။ ဤဒီသာနိ အနေကောနိ ဝဿကောဋီသတသဟဿာနိ နေရယိကာနံ အာယု။ ပေတ၊ ၄။ ၂၃၈။

ဝဿဂဏ (န) [ဝဿ + ဂဏ] နှစ်-အပေါင်း- အရေအတွက်။ အနေကောနိ ဝဿဂဏာနိ ဥပနွာယ တေဿာတိ အနေကဝဿဂဏိကာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၄။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။)

ဝဿဂဏနပဉ္စ (ထိ) [ဝဿဂဏန + ပဉ္စ] ဝိ- သိက္ခာ-အရေအတွက်ကို -မေး-လျှောက်-

ခြင်း။ ဝဿဂဏနပဉ္စော ဒုတိယော။ မိလိန္ဒ။
၂၇။

ဝဿဂဏနာ (ထိ) [ဝဿ+ဂဏနာ] (၁)နှစ်-
အရေအတွက်။ (၂) ဝါ-သိက္ခာ-အရေအ-
တွက်။ (၁) ဝဿဂဏနာယ ဟိ ဝိပဿိဿ
ဘဂဝတော အသီတိ ဝဿသဟဿာနိ အာ-
ယုဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။(-သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ သိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၄၈)။ (၂) ဘိက္ခု ဥပသမ္ပဒထော ပဘု-
တိ ယာဝ ဝဿဂဏနာ တံ ယေဝ ဝဿဂဏ-
နံ အနုဇာနာမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၈။(ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၃၇၉-၈၀)။

ဝဿဂ္ဂ (န) [ဝဿ+အဂ္ဂ။ ဝဿ+ဂ။ ဂဏိယ-
တိတိ ဂံ၊ဝဿမေဝ ဂံ ဝဿဂ္ဂ။ ပါစိတိ၊ယော။
၅၀၂။ဝဓိ၊ဂြု-သက္ကတပိဋက=နှစ်ဦးနှစ်စ။]
(၁) ဝါ-သိက္ခာ-ထေရ်-စဉ်၊ ဝါ-သိက္ခာ-
တို့၏အရေ။(၂)ဝါ(သိက္ခာ)တို့၏ အပို့အစု။
(၃) ရေတွက်အပ်သော ဝါ၊ ဝါ-(သိက္ခာ)
အရေအတွက်။ (၁) ဘိက္ခာစာရဝေလာယံ
တာဝ သဗ္ဗသာဝကာ ဝဿဂ္ဂေန ဂစ္ဆန္တိ။သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ ဝဿဂ္ဂေနာတိ ဝဿပဋိပါဋိယာ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၂။(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။)
(၂) ဝဿဂ္ဂေနာ (ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၆၄) တိ
ဝဿကောဋ္ဌာသေန။ ဝိ၊ လင်္ကာရ။ ၂။ ၃၇။
(၃) ဝဿဂ္ဂေန ဂဟေတွာ ဥဋ္ဌာပေန္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊
၃။ ၄၅။ဝဿဂ္ဂေနာတိ ဝဿဂဏနာယ။ပါစိတိ၊
ယော။ ၃၂။(ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၉၄။ ၃၅၂။ ပါစိတိ၊
ယော။ ၂၅၅၊၃၁၉။) ဝဿဂ္ဂေနာ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။
၈၉) တိ ဂဏိယတိတိ ဂံ၊ ဝဿမေဝ ဂံ
ဝဿဂ္ဂံ၊တေန ဝဿဂ္ဂေန၊ ဝဿဂဏနာယာတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၅၀၂။

ဝဿဂ္ဂဋ္ဌ (ပု) [ဝဿဂ္ဂ+အတ္ထ။] စွန့်လွှတ်ခြင်း
ဟူသော-အနက်-သဘော။ (မြတ်သော
နေခြင်း၌ တည်ခြင်း။ မဟာနိ။ ၁၁၄၊ သျ။
အဘိဓာန် (အ-ဝဂ်) ၅၃-ပု-စ-သ-စ

ယင်းသျှ-ဆရာတော်အလို ဂဏာဝဿဂ္ဂဋ္ဌ-
၌ဂဏ+(အဝ+ဝဿ+ဏျ)အဝဿ+အဂ္ဂ+
ဋ္ဌာ+က္ခိ-ဟု ယူသင့်သည်။ ကထံ ဂဏာဝ-
ဿဂ္ဂဋ္ဌေန (ဂဏာဝဿဂ္ဂဋ္ဌေန ?) ကော
ပုဗ္ဗေ ခရိတွာန။ မဟာနိ။၁၁၂။ဂဏာဝဿဂ္ဂ-
ဋ္ဌေနာတိ ဂဏသင်္ဂဏိကာရာမတံ ဝိဿဇေတွာ
ဝဿဂ္ဂဋ္ဌေန ဝါ။ (ဂဏသင်္ဂဏိကာရာ-
မတံ ဝဿဂ္ဂဋ္ဌေန ဝါ?) မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၄။
(သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၅၁-၌ “ဂဏဝေါဿဂ္ဂဋ္ဌေန”
ဟု ရှိသည်။)

ဝဿဂ္ဂပဋိပါဋိ (ထိ) [ဝဿဂ္ဂ+ပဋိပါဋိ] ရေတွက်
အပ်သော အစဉ်၊ဝါ-နှစ်-စဉ်။သာမဏေဓမ္မေ
ထာလကံ နိဟရိတွာ ထေရဿ ဝဿဂ္ဂပဋိပါ-
ဋိယံ အဋ္ဌာသိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၆၈။

ဝဿတ္ထ (န) [ဝဿ+အတ္ထ။ ဝါ-နှစ်-အပိုင်း
အခြား။ ယဒိ “ဝဿတ္ထေနာ” တိ စတုတ္ထက္ခ-
ရေန ပါဋ္ဌော ဘဇေယျ။ ဝေသတိ ဝဿပရိစ္ဆေ-
ဒေနာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ အယမေဝ ယုတ္တ-
တဏှေ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၅၀၂။

ဝဿစ္ဆေဒ (ပု) [ဝဿ+ဆေဒ။ဝဿဿ ဆေဒနံ
ဝဿစ္ဆေဒေါ။ ကင်္ခါ၊ ယော။ ၁၉၃။] (၁)
ဝါကျိုး-ဝါပြတ်-သော ရဟန်း။ (၂) ဝါ-
ကျိုး - ပြတ် - ခြင်း၊ ဝါကို ဖြတ်ခြင်း။
(၁) အနာပတ္တိ ဝဿစ္ဆေဒဿ။ဝိ၊ ၃။ ၂၀၇-
၁၁။ (၂) ဝဿစ္ဆေဒေါ ဝါ န ကတော။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ ဝဿစ္ဆေဒံ ကတွာ ဂစ္ဆန္တိယာ ပိ
အာပတ္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၉။ (-ကင်္ခါ။ ၁၆၂။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၅၊၂၂၀၊ ၂၅၅။ ဝဇိရ။ ၃၈၀၊
၄၅၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၊
၂၇၂-၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၄။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၁၇။ ၁၇၆။)

ဝဿစ္ဆေဒကာရဏ (န) [ဝဿစ္ဆေဒ+ကာရဏ]
ဝါကျိုး - ဝါပြတ် - ခြင်း၏ အကြောင်း။

ဝေယျဒေဝသနာတိ နော တက္ကာတိ
အာစရိယော။ ဝဇိရ။ ၃၈၀။ ဣမိနာ ဝေယျ-
ဒေဝသနာရဏေ သတိ--ဒိပေတိ။ သာရတ္ထ။
၃။ ၂၇၃။

ဝေယျဒေဝသန (န) [ဝေယျ ဒေဝ + ဒေဝသန]
ဝါကျိုး-ဝါပြတ်-ခြင်းကို ပြခြင်း။ တံ သတ္တာ-
ဟံ ဗဟိဒ္ဓါ ဝိတိနာမေန္တယ ဝေယျဒေဝသ-
နတ္ထံ ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၂၇၅။

ဝေယျဒေဝပစ္စယ (ပု) [ဝေယျဒေဝ+ပစ္စယ] ဝေယျ-
ဒေဝကောရဏ-ကြည့်။ တေ န စ ဝေယျဒေဝ-
ပစ္စယေ သတ္တာဟကရဏိယေန ဂမနံ အ-
နုညာတံ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၉၀။

ဝေယျဒေဝပရိဟာရ (ပု) [ဝေယျဒေဝ+ပရိဟာရ]
ဝါကျိုး-ဝါပြတ်-ခြင်းမှ-ရှောင်လွှဲ-ဖွဲ့ကြဉ်-
ခြင်း။ န ပန ဝေယျဒေဝပရိဟာရဿ။ ဝိမတိ။
၂။ ၂၀၀။

ဝေယျဒေဝဝိဇာန (န) [ဝေယျဒေဝ+ဝိဇာန]
ဝါကျိုး-ဝါပြတ်-ခြင်းအစီအရင်။ ဝေယျဒေဝ-
ဝိဇာနံ နိဿယဂ္ဂါဟဝိဇာနံ။ ပ. ခါ။ ဋီ။ သစ်။
၂၉၄။

ဝေယျဒေဝသမ္ပန္နိ (တိ) [ဝေယျဒေဝ+သမ္ပန္နိ။ ထိဒ္ဓိ
သမ္ပန္နိနိ။] ဝါကျိုး-ဝါပြတ်-ခြင်းနှင့်-စပ်-
စပ်ခြင်းရှိ-သော။ ဝေယျဒေဝသမ္ပန္နိနိယာ
အနာပတ္တိယာ ဝေမတ္တော။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၇၈။

ဝေယျဒေဝါပတ္တိ (ထိ) [ဝေယျဒေဝ+အာပတ္တိ]
ဝါကျိုး-ဝါပြတ်-ခြင်းကြောင့် သင့်သော
အာပတ်။ ဝေယျဒေဝါပတ္တိ ရက္ခိတဗ္ဗာ။ ဝဇိရ။
၃၀၅။

ဝေယျဒေဝါပတ္တိရက္ခ (န) [ဝေယျဒေဝါပတ္တိ+
ရက္ခ] ဝါကျိုး-ဝါပြတ်-ခြင်းကြောင့် သင့်
သောအာပတ်မှ စောင့်ရှောက်ခြင်း။ ဥဒါဟု
ဝေယျဒေဝါပတ္တိရက္ခဏတ္ထံ။ ဝဇိရ။ ၄၆၉။

ဝေယျဒေဝါဘဝဒေဝသန (န) [ဝေယျဒေဝ+
အဘာဝ+ဒေဝသန] ဝါကျိုး-ဝါပြတ်-ခြင်း၏

မရှိခြင်းကို ပြခြင်း။ အန္တောသတ္တာဟေ နိဝတ္တ
န္တယ ဝေယျဒေဝါဘာဝဒေဝသနတ္ထံ။ သာရတ္ထ။
၃။ ၂၇၅။

ဝေယျဇာတိ (ထိ) [ဝေယျ+ဇာတိ] မိုး၏အမျိုး
အစား၊ မိုးမျိုး၊ မိုးဇာတ်။ ကရကဝဿ
နာမ ဝေယျဇာတိ နိပတိတော။ မိလိန္ဒ။ ၂၉၆။

ဝေယျတိ (ကြိ) [ဝေယျ +အ+ တိ။ နိတိ။ ဓာတု။
၁၇၄။ ဝဇိတိ-သံ။] (၁) မိုးရွာ-သွန်း
လောင်း-၏။ (၂) ယိုစီး၏။ (၃) ယိုစီးစေ
၏။ (၄) ကျ၏။ (၁) ပုနပျံ့နံ ဝေယျတိ ဒေဝ-
ရာဇာ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၆။ ဝေယျတိ ဒေဝေါ ယထာ
သုဂိတံ။ ထေရ။ ၂၃၂။ ဝေယျတိတိ သိဉ္စတိ
ဝုဋ္ဌိဓာရံ ပဝေစ္ဆတိ။ ထေရ။ ၄၅၁။ ၁၅၇။ ဝေယျ
ဒေဝ ယထာသုခံ။ ထေရ။ ၂၁၉။ ဝေယျတိ
ပဝေယ သမ္မာဓာရံ အနုပုဝေစ္ဆ။ ထေရ။ ၄၅၁။
၃၀။ (သံ၊ ၂။ ၂၁၆-ရ။ အံ၊ ၂။ ၄၇၄။ အပ၊ ၂။
၁၁၈။ ဝိ၊ ၄၅၂။ ၃၇၅။ ၂၇၈။ ဒီ၊ ၄၅၂။ ၅။ မ၊ ၄၅၂။
၉၀။ သံ၊ ၄၅၂။ ၃၂၂။) (၂) ဝေယျတိတိ ဝေ-
လောပဂ္ဂရတိတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄၅၂။ ၃၇၅။ (၃)
ဝေယျတေ အမတံ ဝုဋ္ဌိံ ၊ တပ္ပယန္တော သဒေ-
ဝကံ။ အပ၊ ၂။ ၁၃၄။ အမတံ ဝုဋ္ဌိံ မဟာနိဗ္ဗာန-
ဝုဋ္ဌိဓာရံ ဝေယျတေ ပဂ္ဂရာပေတိ။ အပ၊ ၄၅၂။
၂၄၂။ (၄) ဝေယျတိ လုဒ္ဓကမ္ပေ (ဇာ၊ ၂။ ၂၇၁)
တိ ယထာနာမ ဒေဝေ ဝေယျန္တေ အသနိ
ပတတိ။ ဝေမေဝ အာကာသေ သမုဋ္ဌာယ
စိစ္ဆိဋ္ဌာယမာနံ ဇလိတသိလာဝဿံ တေသံ
လုဒ္ဓကမ္ပာနံ ဥပရိ ပတတိ။ ဇာ၊ ၄၅၂။ ၁၄၁။

ဝေယျတိ-သံ၊ ၁။ ၁၇၆။ ဝေယျန္တိ-မ၊ ၄၅၂။
၂၇၅။ ဝေယျတေ-အပ၊ ၁၂၁။ ဝေယျတု-ဒီ၊ ၁။ ၉၀။
ဝေယျ-ထေရ။ ၂၁၉။ ဝေယျထ-ဇာ၊ ၄၅၂။ ၁၉၉။
ဝေယျ-ဇာ၊ ၁။ ၉၁။ ဝေယျယျ-ထေရိ။ ၄၃၂။
ဝေယျယျ-ထေရ၊ ၄၅၂။ ၅၂၂။ ဝေယျ-ဝိ၊ ၄၅၁။
၆၃။ -ဝေယျိ-သု-စရိယာ။ ၃၉၆။ ဝေယျိတ္ထ-
အပ၊ ၂။ ၁၆၁။ ဝေယျိသတိ- ဒီ၊ ၁။ ၉၃။

ဝသထုံ (ကြိ) [ဝသ+ထ+ထုံ။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၂၃၉။ ဝါဂျတေ-သ။] (၁) မြည်-တုန်-
 ဟောင်-တုန်ကျူး-၏။ (၂) ဝတ်ရုံ-ဝတ်ဆင်
 ၏။ (၃) “ကာကကုက္ကုဋ္ဌိ” တိ ဝသထုံ။ ဝါဂျ။
 ၃၉။ အဓမော မိဂဇာတာနံ၊ သိင်္ဂါလော
 တာတ ဝသထုံ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၃။ ဧကံ မောရိ
 ဂဟေတွာ ယထာ ဟတ္ထတာဠသဒ္ဓေန နစ္စတိ။
 အစ္စရာသဒ္ဓေနစ ဝသထုံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃။
 (၂) န စ ဒေ တယော သိက္ခူ ကေတော
 ဝသိသာမာတိ ကဓေန္တိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။
 ဝဇိရ။ ၂၇။

ဝသထုံ (က၊ကြိ) [ဝသ+ကာပေ+ထုံ] မိုး
 ရွာစေ၏။ ဓမ္မံ ဒေသေတိ ဝသထုံ။ အဘိ၊
 ဝတာရ။ ၆၉။ ဝသထုံ အန္တောဟေတွတ္တံ
 ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဝသထုံပေတိတိ အတ္ထော၊
 အဘိ၊ ဝတာရ။ ၆။ ၂။ ၅။

ဝသတု (ကြိ) [ဝသ+အ+တု။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၁၇၄။] (မိုး) ရွာ-သွန်းလောင်း-ပါစေသ
 တည်း-ပါလော- စေချင်၏။ သောတ္ထိ ဇန-
 ပဒဿ ဒေဝေါစ ဝသတု။ ဒိ၊ ၁။ ၉။
 သဝါဘော ဒေဝေါ ဝသတု။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁။

ဝသတေ (ကြိ) [ဝသ+အ+တေ။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၁၇၄။] ဝသထုံ (၁) ကြည့်။ ပုညကမ္မေန
 သံယုတ္တံ၊ ဝသတေ သဗ္ဗကာလိနံ။ အပါ၊ ၂။
 ၇။ ထေရ။ ၄။ ၁။ ၃၄။

ဝသတေမန (န) [ဝသ+တေမန] မိုး-စို-စွတ်
 စို-ခြင်း။ ဝသကာလေ... ဓာရိတံ တံ
 ဝသတေမနတော ရက္ခတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၄၄။
 နေတ္ထိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။

ဝသထံ (ကြိ) [ဝသ+အ+ထံ။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၁၇၄။] ရွာ-သွန်းလောင်း-ကြကုန်လော။
 ဧဝံ ဝသထံဝလာဟကာ ဝိယ သရဝသံ
 ဝသထံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။

ဝသဒသ (တိ) [ဝသ+ဒသ] နှစ်တို့၏ ၁၀-ခု၊
 ၁၀-နှစ် ၁၀-နှစ် ပိုင်းခြားအပ်သော ဒသက။
 ဒသေဝိမာ ဝသဒသာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၁၃) တိ-
 ---ဒသော ဝသဒသာ ဣမေသံ မစ္စာနံ
 ဣမ မနုဿလောကေ ဇီဝိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၉၇။

ဝသဒိဝေ (ပု) [ဝသ+ဒိဝေ] မိုးရွာသောနေ့။
 သော ပကတိယာဝ ဝသဒိဝေ သိတ-
 ဘယေန ဖလာဖလတ္တာယ ဝနံ န ပဝိသတိ။
 ဓမ္မာ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။

ဝသဓာရာ (ထိ) [ဝသ+ဓာရာ] မိုးရေအယဉ်။
 ဒေဝတာ ထေရဿ တေမနဘယေန ဝသ-
 ဓာရာ ဝါရေသံ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၅။

ဝသန (န) [ဝသ+ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။
 ဝဇိက-သံ။] (၁) ရွာ-သွန်းလောင်း-ခြင်း။
 (၂) ရွာ-သွန်းလောင်း-ရကာလ။ (၃)
 ယိုစီးစေခြင်း။ (၄) ဒေဝဿ ဝသနံ အဝဿနံ။
 ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ အဘိသင်္ခါရမေဃဿ ဝသနံ
 ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅။ (၂) ဝသနကာလ
 ကြည့်။ (၃) ဝသနသဘာဝ-ကြည့်။

ဝသန (တိ) [ဝသ+ယ+ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၂၃၉။ (တိ) ဝါ န-သံ။] (၁) မြည်-တုန်
 -ဟောင်-တုန်ကျူး-အော်- တတ်သော။
 (န) (၂) မြည်-တုန်-ဟောင်-တုန်ကျူး-
 အော်-ခြင်း။ (၃) ဝသနကုက္ကုဋ္ဌ ကြည့်။
 (န) (၂) ဗာရာဏသီဝါသိနော ဋ္ဌေကစောရာ
တဿာ အဝဿနတ္တာယ မုခံ ဗန္ဓိတွာ
 ဝေဠုရုမ္မေ ဌပေသံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၅။

ဝသန (န) [ဝသန+တ္ထံ။ တွ-ကြေ။ မောဂါ၊ ၄။
 ၁၂၃။] (၁) ရွာ-သွန်းလောင်း-တတ်သည်
 ၏အဖြစ်။ (၂) မြည်-တုန်-ဟောင်-တုန်
 ကျူး-အော်-တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၃) တံ
 ဝေဠုပံ ပုဂ္ဂလံ ဧတေသံ ဟိနမ္မာနံ ဝသ-
 နတော သိဉ္ဇနတော အန္ဓာဿဝနတော
 “ဝသလော” တိ ဇာနေယျ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။

၁၆၀။ (၂) တိက္ခတ္တံ၊ ဝဿနတော တယေ^၃
ကာလေ အနတိက္ခမိတ္တာ နဒတိ နာမ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၇၆။

ဝဿနက (တိ) [ဝဿန+က။ ဝဿတိ^၃
ဝဿနကော။](၁)ရွာ-သွန်းလောင်း-တတ်
သော။ (၂) မြည်-တုန်-တုန်ကျူး-အော်-
တတ်သော။ (၁) ဝဿနကမေဃ-ကြည့်။
(သာရတ္ထ၊၃။၂၄၅။)(၂) အောက်ပုဒ်ကြ။ဝါ

ဝဿနကကုက္ကုဋ္ဌ (ပု) [ဝဿနက + ကုက္ကုဋ္ဌ
မြည်-တုန်-တုန်ကျူး-တတ်သော ကြက်။
ဣဒါနိ ပန နေသံ ဝဿနဋ္ဌာနေ အဝေလာယ
ဝဿနကကုက္ကုဋ္ဌော အတ္ထိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။

ဝဿနကမေဃ (ပု) [ဝဿနက+မေဃ]ရွာ-
သွန်းလောင်း-တတ်သော မိုးတိမ်။ မဟာ
အကာလမေဃောတိ ... အာသာဠဇုဏှပက္ခေ
သကလံ အဒ္ဓမာသံ ဝဿနကမေဃော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀။

ဝဿနကဝဿ (န) [ဝဿနက + ဝဿ]ရွာ-
သွန်းလောင်း-တတ်သောမိုး။ပေါက္ခရပတ္တပု-
မာဏံသဟဿပဋ္ဌလံ ဟုတွာ ဝဿနက-
ဝဿန္တိပိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄၅။

ဝဿနကာလ (ပု) [ဝဿန+ကာလ](မိုး)ရွာ-
သွန်းလောင်း-ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။
မေဃော ဟိ ဝဿနကာလေ သတံပဋ္ဌလသ-
ဟဿပဋ္ဌလော ဥဋ္ဌဟိတွာ။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။

ဝဿနကုက္ကုဋ္ဌ (ပု) [ဝဿန+ကုက္ကုဋ္ဌ] ဝဿန-
ကကုက္ကုဋ္ဌ-ကြည့်။ပုဗ္ဗေ တေသံ ဝဿနဋ္ဌာနေ
ဝေလံ ဇာနံတွာ ဝဿနကုက္ကုဋ္ဌော အဟော-
သိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။

ဝဿနပရိဟရဏ (န) [ဝဿန+ ပရိဟရဏ]
(မိုး) ရွာ- သွန်းလောင်း- ခြင်းမှရှောင်
လွှဲခြင်း။ တာလရုက္ခတော ပတိတေဟိ တိဟိ
တာလပဏ္ဍေဟိ မယံ ဝဿနပရိဟရဏတ္ထံ
.....ကုဋ္ဌိကာ ကတာ။ထေရ၊ ဋ္ဌ၊၁။၃၁၆။

ဝဿနသဘာဝ (တိ) [ဝဿန+သဘာဝ]ယိုစီး
စေခြင်း သဘောရှိသော။ ကိလေသာနံ
ဝဿနသဘာဝတာယ ဝသလဓမ္မော။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၈၉။

ဝဿနသီလ (တိ) [ဝဿန+သီလ]ရွာ-သွန်း
လောင်း-လေ့ရှိသော။ကာလေ ဝဿန္တိယုတ္တ-
ကာလေ ဝဿနသီလော။ဝိမတိ၊၂။၃၂။

ဝဿနာကာရ (ပု) [ဝဿန+ အာကာရ]ရွာ-
သွန်းလောင်း-အံ့သော အခြင်းအရာ။ ဒေ-
ဝေါ။ပ။ဝဿနာကာရံ ဒဿေတွာ။ သာရတ္ထ၊
၂။၃၀၇။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။

ဝဿနာမက (တိ) [ဝဿ+နာမ+က]ဝဿဟူ
သောအမည်ရှိသော (ဝါဆိုလ)။ ဝဿနာ-
မကံ ပဌမမာသံ ဥက္ကဋ္ဌိတုကာမော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၄၉။

ဝဿနိမိတ္တ (န) [ဝဿ+နိမိတ္တံ]မိုးရွာခြင်း၏
အမှတ်နိမိတ်။မိုးရွာမည့်အမှတ်နိမိတ်။ ဂေါပါ
နာမ ဝဿနိမိတ္တံ ဇာနန္တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။

ဝဿနိဝါရဏဂေဟသမ္ဘဝ (ပု) [ဝဿ+နိဝါရ-
ဏ+ဂေဟ+သမ္ဘဝ] မိုးကို-တားမြစ်-ကာ-
ကွယ်-နိုင်သော အိမ်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ ဝဿ-
ကာလေ သုညာဂါရံ ဝဿနိဝါရဏဂေဟသ-
မ္ဘဝတော။ သာရတ္ထ၊၂။၁၈၆။

ဝဿန္တံ (တိ) [ဝဿ+အ+အန္တံ။ နိတိ၊ဇာတု။
၁၇၄။ထိ-၌ ဝဿန္တာ၊ ဝဿန္တိ။] ရွာ-သွန်း-
လောင်း-တတ်သော။ တတော ပရံ အဘီ
သမယေ၊ဝဿန္တေ ဓမ္မဝုဋ္ဌိယော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃၃၆။
ဝဿန္တေတိ ဗုဒ္ဓမဟာမေဃေ ဝဿန္တေ။ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဋ္ဌ။၂၀၇။ (-၂၀၈၊၂၃၀)။

ဝဿန္တံ (တိ) [ဝဿ+ယ+အန္တံ။ နိတိ၊ဇာတု။
၂၃၉။ထိ-၌ ဝဿန္တာ ဝဿန္တိ။]မြည်-တုန်-
ဟောင်း- တုန်ကျူး- အော်- တတ်သော။

သရေန ရဇနိယေန...ဝသန္တော ဗုဒ္ဓပုဇ္ဈိံ။
အပါ ၂။၁၄၄။(-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၀)။

ဝသန္တိ (ကြိ) [ဝသ+အ+အန္တိ၊နိတိ၊ဓာတု။
၁၇၄။] (မိုး) ရွာ-သွန်းလောင်း-ကုန်၏။
တာနိ သဗ္ဗာနိ ဒေဝါနုဘာဝေန နာဂါနုဘာ
ဝေန စ ဝသန္တိ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၉။
ဆုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၁၆၁။

ဝသပဉ္စက (န) [ဝသ+ပဉ္စက] နှစ် ၅-ခုအ-
ပေါင်း။ နှစ်တို့၏ ၅-ခုအပေါင်း။ ပဌမေ
ဝသပဉ္စကေ ပဝတ္တရူပံ...နိရုဇ္ဈတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၂၅၅။

ဝသပဋိပါဠိ (ထိ) [ဝသ+ပဋိပါဠိ] ဝသဂ္ဂ(၁)
အနက်ကြည့်။

ဝသပတနသလိလ (န) [ဝသ+ပတန+သလိလ]
မိုးပေါက်ကျသောရေ။ ဝသပတနသလိလံ
ဝိယ ဟောတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။

ဝသပရိတ္တာဏ(န) [ဝသ+ပရိတ္တာဏ] မိုးရေကို-
ကာကုယ်-တားမြစ်-စောင့်ရှောက်-ခြင်း။
ဝသပရိတ္တာဏတ္ထံ ကိဋ်ကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၂။

ဝသပရိမာဏ (န) [ဝသ+ပရိမာဏ] နှစ်တို့၏
-အတိုင်းအရှည်-ပမာဏ။ ဂစ္ဆ ဉာတကာနံ
သန္တိကာ ဝသပရိမာဏံ ပုစ္ဆိတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၃၂။

ဝသပူဂ (ပု၊န) [ဝသ+ပူဂ] နှစ် တို့၏
အပေါင်း။ဗဟူနိ ဝသပူဂါနိ၊အဿ မေသမ္ပတံ
ဣဓ၊ဇာ၊ ၂။၇၇၊၃၄၂။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၄၃။

ဝသဗိဇဘူတ (တိ) [ဝသ+ဗိဇ+ဘူတ] မိုး၏
အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော။ တသ္မိံ ယထာ-
ဝုတ္တေ ဝသဗိဇဘူတေ=အနုပဂစ္ဆန္တေ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၀။

ဝသဘယ (န) [ဝသ+ဘယ] မိုး-မှ-ကို-
ကြောက်ခြင်း။ ဝသဘယေန ဗဟိ အနိက္ခမိ-

တော စတုမာသံ တတ္ထ ဝသန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။
၄၈၉။(ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄။)

ဝသမာနိ (တိ) [ဝသ+အ+မာန။ နိတိ၊
ဓာတု။ ၁၇၄။] ရွာ-သွန်းလောင်း-တတ်
သော။ ယထာပိ ပထိကာ သတ္တာ၊ ဝသ-
မာနာယ ဝုဋ္ဌိယာ။ အပါ ၁။ ၃၈၈။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၇၂။)

ဝသမာနာ (တိ) [ဝသ+ယ+မာန။ နိတိ၊ ဓာတု။
၂၃၉။] မြည်- တွန်- ဟောင်း- တွန်ကျူး-
အော်-တတ်သော။ “ဥဋ္ဌေဟိ စိတ္တ ဥဋ္ဌေဟိ
စိတ္တာ” တိ ဝေ ဝသမာနာ ဥဋ္ဌဝစိတ္တကသ-
ကုဏာပိ တတ္ထ ဝိစရန္တိ။ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။(ဇာ၊ ၂။
၃၁၈။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၆၃။)

ဝသမာသ (ပု) [ဝသ+မာသ] မိုးလ။ဝသမာ-
သာနိ ဥဒကေ ပရိယာဒါယ။ သံ၊ ၂။၁၂၆။

ဝသရက္ခဏ (န) [ဝသ+ရက္ခဏ] ဝါကိုစောင့်
ရှောက်ခြင်း။ ဣဒံ ကိ ဝသရက္ခဏတ္ထံ ဝုတ္တိ။
ဝင်္ဂီ၊ ၄၆၆။

ဝသရဟိတ (တိ) [ဝသ+ရဟိတ] မိုးမှကင်း
သော၊ မိုးမရွာသော။ အဝုဋ္ဌိတောတိ ဝသ-
ရဟိတော။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၃၆။

ဝသဝတိ (ထိ) [ဝသ+ဝန္တ+ ဤ။ဝပိတိ-သံ။]
(ဝေဿဘူဘုရားသင်၏ မယ်တော်) ဝသ-
ဝတိမိဖုရား။...ဝသဝတိ နာမ ဒေဝိ မာတာ
အဟောသိ ဇနေတ္ထိ။ ဒီ၊ ၂။ ၆။(ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၀-
၅၅၅။ ယသဝတိ-ဟုရှိ၏။)

ဝသဝရ (ပု) [ဝိ+သု+အရ။ ဝိဂတော ရာဂဿ-
ဝေါ ယသ္မာ ဝသဝရော။ဓာနံ၊ဋ္ဌိ၊၂၄၂။ ဝပိ
ဝရ-သံ] နပုံပတ္တာကံ၊မိန်းမလျှာ၊မိန်းမစိုး။
နန်းတိုင်းသူများကို စောင့်ရှောက်ရန် ဝေးစေ
ထုတ်ထားခံရသူ။ အတိယက္ခာ ဝသဝရ။
ဣတ္တာဂါရာ စ ရာဇိနော။ ဇာ၊ ၂။၃၂၃။
ဝသဝရတိ ဥဒ္ဓုဇိဇာ ဩရောပေါလကာ။

ဇာ၊ ဌ၊ ၇၊ ၂၇။ အထ ဝဿဝရာ ဝုတ္တော၊
ပဏ္ဍကော စ နပုံသကံ။ ဓာန်။ ၂၄၂။

ဝဿဝလာဟကံ (ပု) [ဝဿ+ဝလာဟကံ]
မိုးတိမ်-မိုးဟိမ်လွှာ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝဿဝလာဟကံ (တိ) [ဝဿဝလာဟကံ+ကံ]
မိုးနတ်သား၊ မိုးတိမ်-မိုးဟိမ်လွှာ-ကိုဖြစ်စေ
တတ်သော နတ်သား။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ
ဝဿဝလာဟကံ ဒေဝါ ပမတ္တာ ဟောန္တိ။
အံ၊ ၂။ ၂၁။ တာသံ မိတ္တာ ဝဿဝလာဟကံ
ဒေဝတာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇။ ၂။ ၂။ ဝလာဟကံ-လည်း
ကြည့်။ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃။ ဒုဒ္ဒဝံ၊ ဌ၊ ၄၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉။ ၃၀။)

ဝဿဝလာဟကံ (ပု) [ဝဿ+ဝလာဟကံ] မိုး
နတ်သား၊ မိုးကို-ပြု-ဆောင်-ဖြစ်စေ-
-ရွာစေ-တတ်သောနတ်သား။ သန္တိ ဝဿ-
ဝလာဟကံ ဒေဝါ။ သံ၊ ၂။ ၂၁။ သီတဝလာ-
ဟကံတိ သီတကရဏဝလာဟကံ။ သေသ-
ပဒသပိ သေဝနယော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။ သီတ
ကရဏဝလာဟကံတိ သီတဟရဏဝလာ-
ဟကံ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။

ဝဿဝလာဟကံဒေဝပုတ္တ (ပု) [ဝဿဝလာဟကံ
+ဒေဝပုတ္တ] မိုးနတ်သား။ ဒေကော ကိရ
ဝဿဝလာဟကံဒေဝပုတ္တော... အဌာသိ။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁။

ဝဿဝလာဟကံဒေဝရာဇ (ပု) [ဝဿဝလာဟကံ
+ဒေဝရာဇ] မိုးနတ်မင်း။ ပဇ္ဇန္တိသ နာမ
ဝဿဝလာဟကံဒေဝရာဇော စာတုမဟာရာဇိ
ကဿ ဝိတာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆။ (စရိယာ၊ ဌ။
၂၃၀-၁။ ဒာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၈။ ၅၀။)

ဝဿဝါသ (ပု) [ဝဿ+ဝါသ] ဝါဆို-နေထိုင်
-ခြင်း၊ မိုးလပတ်လုံးနေခြင်း။ ပုန တေန
တထေဝ ဝုတ္တေ ဝဿဝါသံ အနုဇာနိ။ မိလိန္ဒ။
၁၄။ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁။)

ဝဿဝိဗန္ဓ (ပု) [ဝဿ+ဝိဗန္ဓ] မိုး၏-ပြတ်စဲ-
ခြင်း-အပိတ်အပင်-အဆီးအတား။ ဝဿ-

ဝိဗန္ဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၀။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁။ ၃၇။

ဝဿဝုဋ္ဌိ (တိ) [ဝဿ+ဝုဋ္ဌိ။ ဝဗိ+ဝုဋ္ဌိ-သံ။]
(၁) မိုးရွာခြင်း။ (၂) မိုးပေါက်။ (၁)
ဝုဋ္ဌိတိ ဝဿဝုဋ္ဌိဝါတဝုဋ္ဌိတိအာဒိ အနေက-
ဝိဓာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၀။ (-သုတ္တ၊ -ဌ၊ ၁။ ၃၀။
၁၃၁။) (၂) သမတိဝိဇ္ဇတိတံ ဝဿဝုဋ္ဌိ ဝိနိ-
ဝိဇ္ဇတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၄။ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၂။ မ၊ ဌ၊
၃။ ၁၃။)

ဝဿဝုဋ္ဌိသမနုဂ္ဂဟိတ (တိ) [ဝဿဝုဋ္ဌိ+သမ-
နုဂ္ဂဟိတ] မိုးရွာခြင်းသည် ကောင်းစွာ
ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့အပ်သော။ ယထာ ဟိ
ဗြာဟ္မဏဿ ဝဿဝုဋ္ဌိသမနုဂ္ဂဟိတံ ပိဇံ...
နိပုတ္တိံ ဝစ္ဆတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၁။ ၁၃၁။

ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေ (ထေ)ရ (ရ) [ဝဿသဋ္ဌိကံ+
ထေရ] ဝါ-သိက္ခာ-၆၀-ရပြီးသော ထေရ်။
ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရာဝိယ သတ္တာရံ ပရိဝါရယိ-
သု။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅။ (-အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၁။ ၃၅၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၀။)

ဝဿသတ (န) [ဝဿ+သတ] (၁) နှစ်-
အနှစ်-၁၀၀။ နှစ်ပေါင်း၁၀၀။ (၂) နှစ်-
အနှစ်-အရာ (နှစ်ထုပေါင်းများစွာ)။ (၁)
ယော စိရံ ဇီဝတိ၊ သော၊ ဝဿသတံ အပ္ပံဝါ
ဘိယျော။ ဒိ၊ ၂။ ၃၄၃။ ၄၅။ ယော စ ဝဿ-
သတံ ဇီဝေ၊ ဒုဿိလော အသမာဟိတော။
ဓမ္မ၊ ၂၉။ အသီတိ ပိဿာနိ ဝဿသတမ္ပိ
ကိလေသာန သမုဒါစရန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ (ဒိ၊
၂။ ၂၆။ သံ၊ ၁။ ၂၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၄။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၁၆။) (၂) သော တဿ ကမ္မဿ
ဝိပါကေန ဗဟူနိ ဝဿာနိ ဗဟူနိ ဝဿ-
သတာနိ ဗဟူနိ ဝဿသဟဿာနိ။ ဝိ၊ ၁။
၁၄၅။ တွေကာနဉ္စိ ဝဿသတာနံ ဝိဿ-
သဟဿာနံ ဝါ... မတ္တကေ သတ္တာ ဥပ္ပန္နာ။

အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁။ (ဒိ၊ ၃။ ၄၉။ မ၊ ၂။ ၂၆။ မ၊ ၃။ ၂၀၇။)

ဝဿသတကာလ (ပု) [ဝဿသတ+ကာလ] နှစ်-အနှစ်-၁၀၀-ကာလ။ ပုန ဝဗုမာန အသင်္ချေယျံ ဟုတော့ ပရိဟာယ်တော့ ဝဿသတကာလံ ပတ္တံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၈။ (မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂။ ဇ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ၁။)

ဝဿသတစွယ (ပု) [ဝဿသတ+အစွယ] နှစ်-အနှစ်-၁၀၀တို့၏ ကုန်လွန်ခြင်း၊ အနှစ် ၁၀၀-လွန်သောကာလ။ ဣမေသဉ္စ ခေါ ဝဿသတစွယေန၊ ပေတ၊ ၁။ ၉။ ဣတော မာရိသာ ဝဿသတစွယေန စက္ကဝတ္တိ ရာဇာလောကေ ဥပ္ပဇိဿတိ။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ၉။

ဝဿသတဇီဝိ (တိ) [ဝဿသတ+ဇီဝိ။ ထိ-၌၊ ဝဿသတဇီဝိနိ။] အနှစ် ၁၀၀-အသက်ရှင်-အသက်ရို-သောသူ။ အထ မေ တေ စတ္တာ၊ ၃။ ၁။ ဝဿသတာယုကာဝဿသတဇီဝိနော...ကရေယျံ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၁။ သံ-၁။ ၂။ ၉။ ဝဿသတာယုကော ဝဿသတဇီဝိ- (အံ၊ ၁။ ၆။ ၃) တိ ဝဿသတာယုကာလေ ဇာတော သကလံ ဝဿသတံ ဇီဝန္တော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ (သံ၊ ၁။ ၆။ ၁။ အံ၊ ၁။ ၃။ ၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၅။ ၄။)

ဝဿသတဒိဃပုမာဏ (တိ) [ဝဿသတ+ဒိဃပုမာဏ] အနှစ် ၁၀၀-ရှည်သော ပမာဏ ရှိသော။ ဝဿသတဒိဃပုမာဏတော ဇီဝိဏတော...ဝိသိဋ္ဌတရံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၇။

ဝဿသတန္တရ (န) [ဝဿသတ+အန္တရ] အနှစ် ၁၀၀-၏-အတွင်း-အလယ်-အကြားဒုထိ-ယေ ဝဿသတန္တရေ၊ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၁။ ၉။

ဝဿသတပရမာဏာယုပရိယန္တ (တိ) [ဝဿသတ+ပရမ+အာယု+ပရိယန္တ] အနှစ် ၁၀၀-အသက်တမ်း အပိုင်းအခြားရှိသော၊ အနှစ်

၁၀၀-ဟူသော လွန်ကဲသည့် အသက်အပိုင်း အခြားရှိသော ဧဝံ ဝဿသတပရမာဏာယုပရိယန္တော ဝါ စတုဏသိတိကပ္ပသဟဿပရမာယုပရိယန္တော ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁။ ၇။

ဝဿသတပရိစ္ဆိန္န (တိ) [ဝဿသတ+ပရိစ္ဆိန္န] အနှစ် ၁၀၀-ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော။ ဧဝံ အာဒါနနိက္ခေပနဝေသန ဝဿသတပရိစ္ဆိန္နေ ရူပေ တိလက္ခဏံ အာရောပေတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၅။

ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတ (တိ) [ဝဿသတ+ပရိနိဗ္ဗုတ] ဝဿသတံ ပရိနိဗ္ဗုတဿ အဿာတိ ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။] ပရိနိဗ္ဗုတံ ဝင်စံ၍ အနှစ် ၁၀၀-ရှိသော၊ ပရိနိဗ္ဗုတံ ဝင်စံပြီးသည့်နောက် အနှစ် ၁၀၀-လွန်မြောက်သော။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ...ဗီပေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၉။ အထာနုက္ကမေန ဂစ္ဆန္တေ သူရတ္တိန္နိ-ဝေသု ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတေဒီပေသု။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၆။ ၁။ ၉။ ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိတိ ဝဿသတံ ပရိနိဗ္ဗုတဿ အဿာတိ ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတော၊ ဘဂဝါ တသ္မိံ ပရိနိဗ္ဗုတော ဝဿသတေ အတိက္ကန္တေ တိ ဝတ္တိ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၅။)

ဝဿသတပရိမာဏ (န) [ဝဿသတ+ပရိမာဏ] အနှစ် ၁၀၀-အတိုင်းအရှည်။ ဝဿသတ-ယုက-ကြည့်။

ဝဿသတပရိမာဏာယုပရိယန္တ (တိ) [ဝဿသတ+ပရိမာဏ+အာယု+ပရိယန္တ] အနှစ် ၁၀၀- အသက်တမ်း အပိုင်းအခြားရှိသော၊ အနှစ် ၁၀၀-အတိုင်းအရှည်ရှိသည့် အသက်အပိုင်းအခြားရှိသော။ ဧဝံ ဝဿသတပရိမာဏာယုပရိယန္တော ဝါ စတုဏသိတိကပ္ပသတ

သဟဿာယုပရိယန္တော ဝါ။ ပဋိသံဠာဓာ။
၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၂။

ဝေဿသတမတ္တ (တိ) [ဝေဿသတ+မတ္တ] အနှစ်
၁၀၀- အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ မနုဿာနံ
ကိတ္တကံ အာယုတိ။ ဝေဿသတမတ္တန္တိ။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၀။

ဝေဿသတမတ္တပရိမာဏ (တိ) [ဝေဿသတမတ္တ+
ပရိမာဏ] အနှစ် ၁၀၀-မျှသာ အတိုင်း
အရှည်ရှိသော။...ဝေဿသတမတ္တပရိမာဏဿ
အာယုနော ဝယာသေန မရဏံ ဟောတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၂။

ဝေဿသတမတ္တက (န) [ဝေဿသတ+မတ္တက]
နှစ်-အနှစ်-၁၀၀ အထက်၊ (အနှစ် ၁၀၀-
လွန်သောကာလ)။ ဝေဿသတမတ္တကေ ပန
စက္ကဝတ္တိ ဥပ္ပဇ္ဇိယတိ။ သံဠာဓာ။ ၁။ ၂၀။

ဝေဿသတသဟဿ (န) [ဝေဿ+သတသဟဿ]
နှစ်-အနှစ်-၁-သိန်း၊ နှစ်ပေါင်း ၁-သိန်း။
...ဗဟူနိ ဝေဿသဟဿာနိ ဗဟူနိ ဝေဿ-
သတသဟဿာနိ နိရယေ ပစ္စိတော။ သံ၊ ၁။
၄၅၂။ ဝေဿသတသဟဿာနိ၊ အာယု ဝိဇ္ဇတိ
တာဝဒေ။ အပါ၊ ၁။ ၈၃။ အပါ၊ ၂။ ၁၃၁။
သော တသ္မိ ဗုဒ္ဓါပုဂ္ဂေါ ဝေဿသတသဟဿံ
ဒါနံ ဒတွာ။ သံ၊ ၁။ ၅၂။ ၆။ (ဥဒါနံ၊ ၁၃၆။ မ၊
ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၂၂။ အံ၊ ၁။ ၁၀၈၊ ၂၂၇။ အဘိ၊ ၅။
၁။ ၁၁၊ ၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၄။)

ဝေဿသတသဟဿန္တယ (ပ) [ဝေဿသတသဟဿ+
အစွယ်] နှစ်-အနှစ်-၁-သိန်းတို့၏ ကုန်လွန်
ခြင်း၊ အနှစ် ၁-သိန်းလွန်သောကာလ။ ဝေဿ-
သတသဟဿစွယေန ကပ္ပုဋ္ဌာနံ ဟောတိ-
တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၅။ ၁၀၁။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၅။)

ဝေဿသတသဟဿပရိမာဏ (တိ) [ဝေဿသတ-
သဟဿ+ပရိမာဏ] နှစ်-အနှစ်-၁-သိန်း
အတိုင်းအရှည်ရှိသော။...ဝေဿသတသဟဿ-
ပရိမာဏော ကာလော အတိတော။ ပေတ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၈။

ဝေဿသတသဟဿမတ္တက (န) [ဝေဿသတသ-
ဟဿ+မတ္တက] နှစ်-အနှစ်-၁-သိန်းအထက်
(အနှစ် ၁-သိန်းလွန်သောကာလ)။ ဝေဿ-
သတသဟဿမတ္တကေ ကပ္ပုဋ္ဌာနံ ဘဝိဿတိ။
သံဠာဓာ။ ၁။ ၂၀။

ဝေဿသတသဟဿာယုက (တိ) [ဝေဿသတသ-
ဟဿ+အာယု+က] (၁) အနှစ် ၁-သိန်း
အသက်ရှိသော။ (၂) အနှစ် ၁-သိန်းအသက်
ရှိရာ(ကာလ)။ (၁) ဣတော ဟိ ပုဗ္ဗေ
သတသဟဿကပ္ပမတ္တကေ ဝေဿသတသဟ-
ဿာယုကေသု မနုဿေသု...စာရိကံ စရိ။
မ၊ ၅။ ၃။ ၁၉၆။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝေဿသတသဟဿာယုကကာလ (ပ) [ဝေဿသ-
တသဟဿာယုက+ကာလ] အနှစ် ၁-သိန်း
အသက်ရှိရာ-အခါ-ကာလ။ ဥပရိမပရိစ္ဆေ-
ဒေန ဝေဿသတသဟဿာယုကကာလေ။
သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁၃၄။

ဝေဿသတတိက္ကန္တ (တိ) [ဝေဿသတ+အတိ-
က္ကန္တ] အနှစ် ၁၀၀-လွန်-ကျော်လွန်-
သောသူ။ ဝုဇာတိ ဝေဿသတတိက္ကန္တာ။
မ၊ ၅။ ၃။ ၂၁၃။

ဝေဿသတတိက္ကမ (ပ) [ဝေဿသတ+အတိက္က-
မ] အနှစ် ၁၀၀-ကို-လွန်- ကျော်လွန်-
ခြင်း။ ဝေဿသတတိက္ကမေပိ တံမုဟုတ္တကတံ
ဝိယ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၁၈၈။

ဝေဿသတယု (တိ) [ဝေဿသတ+အာယု။]
အနှစ် ၁၀၀-အသက်ရှိရာ (ကာလ)။ ဝေဿ-
သတယုကာလ-ကြည့်။

ဝေဿသတယုက (တိ) [ဝေဿသတပရိမာဏ+
အာယု+က။ ဝေဿသတပရိမာဏမာယု အ
ဿာတိ ဝေဿသတယုကော။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၈။]
(၁) အနှစ် ၁၀၀- အသက်ရှိသော။ (၂)
အနှစ် ၁၀၀-အသက်ရှိရာ (ကာလ)။ (၁)
မနုဿာနံ ဝေဿသတယုကာ ပုတ္တာ ဧ-ဟေ-

သုံ။ ဒီ။ ၃။ ၅၉။ အန္တရာ ပန အဘိဇ္ဇမာနမ္ပိ
ဝဿသတာယုကာနံ ဝဿသတံ ပတွာ အဝ-
ဿမေဝ ဘိဇ္ဇတိ။ သံ။ ၄။ ၂။ ၂၉၄။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၃၁။ (မ၊ ၁။ ၁၁၇။ သံ၊ ၁။ ၆၁၊ ၃၉၁။
အံ၊ ၁။ ၆၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
၁၂၃။) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်

ဝဿသတာယုကကာလ (ပု) [ဝဿသတာယု-
က+ကာလ] အနှစ် ၁၀၀-အသက်ရှိရာ-
အခါ-ကာလ။ ဝဿသတာယုကကာလေ
ဇာတော သကလံ ဝဿသတံ ဇီဝန္တော။ အံ၊
၄။ ၂။ ၂၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၀။

ဝဿသတာယုကာလ (ပု) [ဝဿသတာယု+
ကာလ] ဝဿသတာယုကကာလ-ကြည့်။
တဒါ စ ဝဿသတာယုကာလော။ အပါ၊ ၄။
၁။ ၆၀။

ဝဿသတာဝသိဋ္ဌ (တိ) [ဝဿသတ+အဝ-
သိဋ္ဌ]-အနှစ် ၁၀၀-ကြွင်းကျန်သော၊ အနှစ်
၁၀၀- အကြွင်းအကျန် ရှိသော။ အယံ ပန
ဝဿသတာဝသိဋ္ဌေ အာယုမ္ပိ ဂမနံ အာရဘိ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅။

ဝဿသတိက (တိ) [ဝဿသတ+ဏိက။မောဂ်၊
၄။ ၄၁။] (၁) အနှစ် ၁၀၀-အတိုင်းအရှည်
ရှိသော။ (၂) ဝါ-သိက္ခာ-၁၀၀-ရံ-ရပြီး-
သော။ (၃) ဝယောအနုပုတ္တော အာသိ-
တိကော ဝါ၊ ...ဝဿသတိကောဝါ။ မ၊ ၁။
၁၁၆။ ယေန သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော
ဝဿသတိကောပိ သမာနော။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၄၅၉။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၂၉၁။ (မ၊ ၁။
၁၂၃။ အံ၊ ၁။ ၆၀၊ ၁၃၇၊ ၃၃၀။ မိလိန္ဒ။
၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။)
(၂) ဝဿသတိကတ္ထေရ-ကြည့်။

ဝဿသတိကတာပသ (ပု) [ဝဿသတိက+
တာပသ] ဝါ-သိက္ခာ-၁၀၀-ရပြီးသော
ရသေ့ကတော ပဋ္ဌာယ စ ဝဿသတိကတာ-

ပသောပိ တဒဟုဇာတံ...ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၃။
၂၀၁။

ဝဿသတိကတ္ထေရ (ပု) [ဝဿသတိက+ထေရ၊
ဝါ-သိက္ခာ-၁၀၀-ရံ-ရပြီး-သောထေရ်။
...ဝဿသတိကတ္ထေရ ဝိယ ဘဂဝန္တံ နမဿ-
မာနာဝ နိသိဒ္ဓိ သု၊ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။ (မ၊ ၄။
၃။ ၂၇၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ အပါ၊ ၄။ ၁။
၁၆၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။)

ဝဿသတု (တု)ပသမ္ပန္န (တိ) [ဝဿသတ+
ဥပသမ္ပန္န] ပဉ္စင်းခံ-ရဟန်းပြုစံ-ပြီး၍-ဝါ-
သိက္ခာ-၁၀၀-ရပြီးသော။ ဝဿသတုပသမ္ပ-
န္နာယ ဘိက္ခုနိယာ တဒဟုပသမ္ပန္နဿ...
ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၄။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၄။ ကင်္ခါ။
၂၀၉။ ယောပိ သော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝဿ-/
သတုပသမ္ပန္နော ဣမသ္မိ ဓမ္မဝိနယေ။ အံ၊ ၃။
၄၀၉။

ဝဿသဒ္ဓ (ပု) [ဝဿ+သဒ္ဓ] ဝဿ-သဒ္ဓါ။ ဝဿ-
သဒ္ဓတော စဿ သိဒ္ဓတိ ဒဿေတိ “န ဝ-
ဿေယျာ”တိ ဣမိနံ။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၃၀။

ဝဿသမယ (ပု) [ဝဿ+သမယ] မိုးလအခါ၊
မိုးအခါ။ သမယေတိ ဝဿသမယေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။
၁၃၅။

ဝဿသမူဟ (ပု) [ဝဿ+သမူဟ] နှစ် တို၏-
အပေါင်း-အစု။ ပုဂါနိတိ ဝဿသမူဟေ။
ပေတ၊ ၄။ ၂၄၀။

ဝဿသဟဿ (န) [ဝဿ+သဟဿ] (၁)နှစ်-
အနှစ်-၁၀၀၀(နှစ်ပေါင်း၁၀၀၀)။ (၂)နှစ်-
အနှစ်-အထောင် (နှစ်ထောင်ပေါင်းများ
စွာ)။ (၃)ဝဿသဟဿသဒ္ဓဓမ္မော တိဋ္ဌေယျ။
ဝိ၊ ၄။ ၄၄၆။ အံ၊ ၃။ ၁၀၅။ တေန သံဝစ္ဆရေန ဒိဗ္ဗံ
ဝဿသဟဿံ ဒေဝါနံ တာဝတိံ သာနံ အာ-
ယုပုမာဏံ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆၁။ အံ၊ ၁။ ၂၁၄။ အံ၊ ၃။ ၀၂။
အဘိ၊ က။ ၁၆၅၇၊ ၁၅၉။ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။ ဒီ၊
၄။ ၃။ ၀၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁၀၀။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၁၆။) (၂) ဝဿသတ(၂)ကြည့်။

ဝဿသဟဿစွယ(ပု) [ဝဿသဟဿ+အစွယ] နှစ်-အနှစ်- ၁၀၀၀-တို့၏ ကုန်လွန်ခြင်း၊ အနှစ် ၁၀၀၀-လွန်သောကာလ၊ ဝဿသဟဿစွယေန ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၀၂။အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။

ဝဿသဟဿမတ္တက (န) [ဝဿသဟဿ+မတ္တက]နှစ်-အနှစ်-၁၀၀၀ အထက်(အနှစ် ၁၀၀၀-လွန်သော ကာလ)။ ဝဿသဟဿမတ္တကေ ပန ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၀။

ဝဿသဟဿာယုက (တိ) [ဝဿသဟဿပရိမာဏ+အာယု+က] အနှစ် ၁၀၀၀-အသက် ရှိသော။ မနုဗ္ဗာနံ ဝဿသဟဿာယုကာ ပုတ္တာ အဟေသံ။ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။

ဝဿသုတ္တ(န) [ဝဿ+သုတ္တ] ဝဿသုတ်(မိုး၏ အန္တရာယ် ၅-မျိုးကို ဟောကြားရာဖြစ်သည့် သုတ်။) အဂ္ဂိတ္တရနိကာယ၊ပဉ္စကနိပါတ် ပါဠိ၊ ၄-ပဏ္ဍာသက၊ ၅-ဝဂ်၊၇-သုတ်။ အံ၊၂။၂၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။

ဝဿဟေတု(ပု) [ဝဿ+ဟေတု] မိုးရွာခြင်း အကြောင်း။ အာကာသေ ဝဿဟေတု သန္ဓိစိတော ယေန ဟေတုနာ မဟာမေဃော ပဝဿတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၄။

ဝဿာတပဒုက္ခနိဝါရဏ(န) [ဝဿ+အာတပ+ဒုက္ခ+နိဝါရဏ] မိုးရွာခြင်း၊ နေပူခြင်း (ကြောင့် ဖြစ်သော) ဆင်းရဲကို တားမြစ်ခြင်း။ ဆတ္တမိ ဟိ ဝဿာတပဒုက္ခနိဝါရဏေန မဂ္ဂမနသာနေန္တိ ကတွာ “ယာန” န္တိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆၉။

ဝဿာတိက္ကမ (ပု) [ဝဿ+အတိက္ကမ] မိုးလကို လွန်မြောက်ခြင်း။ စတ္တာရော ဝဿိကေ မာသေ တတ္ထေဝ ဝသိတွာ ဝဿာတိက္ကမေ ဟိမ ဝန္တိ ဝန္နာ၊ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၇၈။

ဝဿာန(ပု) [ဝဿ+ယု။ ဝဿာတိ တေတ္ထ ဝဿာနော။ ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၇၈။(ထိ) ဝဗိ-သံ။] မိုးလ၊ မိုးဥတု၊ မိုးရာသီ။ (က) ဝါဆိုလဆုတ် ၁-ရက်မှ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့အထိ ၄-လ၊ (ခ) ဝါဆိုလဆုတ် ၁-ရက်မှ တော်သလင်းလပြည့်နေ့အထိ ၂-လ (ဂ) ဝါဆိုလဆုတ် ၁-ရက်မှ သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့အထိ ၃-လ။

(က) ဝဿာနဿ ပစ္ဆမောမာသော၊ ဝိ၊ ၁၊ ၃၇၅ ဝိ၊ ၂၊ ၁၀။ ဝိ၊ ၅၊ ၃၁၈။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂။ ကင်္ခါ၊ ၉၀၊ ၁၈၃။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၁။ ဝဇိရ၊ ၂၁၊ ၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅။) စတုရော စတုရော မာသာ၊ ကတ္တိကကာဠုပက္ခဒဘေ၊ ကမာ ဟေမန္တဂိမ္မာန၊ ဝဿာနာ ဥတုယော ဒိဋ္ဌိသု။ ဓာန်၊ဋ္ဌ၊ ၇၈။ ဝဿာနဥတုလည်းကြည့်။

(ခ) ဟေမန္တော သိသိရ မုတု၊ ဆ ဝါ ဝဿန္တော စ ဂိမ္မဝဿာနာ၊ သဒ္ဓေါတိကမာ မာသာ၊ ဒေဒ္ဓေ ဝုတ္တာနုသာရေန။ ဓာန်၊ ၇၉။ ပုန ဧကံ ဝဿံ ဆ ကောဠာသေ ကုတွာ ဝဿာနေ ဒေမာသံ ပဝတ္တရူပံ သရဒံ အပ္ပတွာ တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓံ ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၆။ သော ပန ဝဿာနော ဥတု သာဝဏပေါဋ္ဌပါဒမာသာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀၉။ (ဂ) အနုဇာနာမိတိက္ခဝေ ဝဿာနေ ဝဿံ ဥပဂန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၂။ ဝဿာနေ ဝဿံ ဥပဂန္တိန္တိ ဝဿာနနာမကေ တေမာသေ ဝဿံ ဥပဂန္တဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၄၉။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈။)

ဝဿာနဥတု (ထိ၊ပု) [ဝဿာန+ဥတု] မိုးလ၊ မိုးဥတု၊ မိုးရာသီ။ (ဝါဆိုလဆုတ် ၁-ရက်မှ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့အထိ ၄-လ။ ဝဿာနလည်းကြည့်။) ဝဿာနဥတု နာမ အာသာဠဿ ကာဠုပက္ခပါဠိပါဒတော ပဋ္ဌာယ အပရကတ္တိကပုဏ္ဏမပရိယောသာနာ စတ္တာရော မာသာ။ ကင်္ခါ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်။ ၁၃၃။

ဝဿာနကာလ(ပု) [ဝဿာန+ကာလ] မိုးဥတု၊ မိုးလ၊ မိုးရာသီ၊ မိုးရွာသွန်းရာ -အချိန်-အခါ-ကာလ။ ဝဿာနကာလေ ဩဝဿ-ကဋ္ဌာနေ အဇ္ဈောကာသေ၊ မဏ္ဍပါဒိမိ စ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝဇိရ။ ၃၀၀။ (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅။ ဒိ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၄။)

ဝဿာနစွယ (ပု) [ဝဿာန + အစွယ] မိုးဥတု ကုန်လွန်ခြင်း၊ မိုးဥတု ကုန်လွန်သောအခါ။ ဟိမစွယေတိ ဝဿာနစွယေ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄၇၉။

ဝဿာနဒိဝသ (ပု) [ဝဿာန + ဒိဝသ] မိုးရွာ သွန်း-သည့်-ရာ-နေ့-ရက်။ တသ္မာ ဝဿာန-ဒိဝသတ္တာ သာဓိဋ္ဌာနာဝသော ပစ္စုဒ္ဓရိယတိ။ ဝဇိရ။ ၂၂၉။

ဝဿာနနာမက (တိ) [ဝဿာန + နာမ + က] ဝဿာန- မိုးဥတု-မိုးလ-မိုးရာသီ-ဟူ၍ အမည်ရှိသော။ ဝဿာနနာမကေ ကေမာ-သေ ဝဿံ ဥပဂန္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃-၄၉။

ဝဿာနမာသ (ပု) [ဝဿာန + မာသ] မိုးလ။ စတ္တာရော ဝဿာနမာသေ ဝသိတွာ ပုန ဟိမဝန္တံ ဂန္ဓာ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၁၇၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၁၀၈။

ဝဿာနမာသာတိက္ကမ (ပု) [ဝဿာနမာသ + အတိက္ကမ] မိုးလကို-လွန်မြောက်-ကျော်လွန်-ခြင်း။ ဝဿိကသာဋိကာ ဝဿာနမာသာ-တိက္ကမေနာပိ အဓိဋ္ဌာနံ ဝိဇဟတိ။ ကင်္ခါ။ ၁၅၅။ (ကင်္ခါ၊ ၆။ သစ်။ ၂၀၄။)

ဝဿာနသမယ (ပု) [ဝဿာန + သမယ။ ဝမိ-သမယ-သံ။] ဝဿာနကာလ-ကြည့်။ အထ နံ ဝဿာနသမယေ သမ္ပတ္တေ အန္တေဝါသိကာ အာဟံသု။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၃။

ဝဿာနာတိက္ကမ (ပု) [ဝဿာန + အတိက္ကမ] မိုးဥတု-မိုးလ-မိုးရာသီ-ကို- လွန်မြောက်-ခြင်း - ရာအခါ။ ဟိမစွယေ ဝဿာနာ-

တိက္ကမေ ဒွေ တရုဏဟံသာ ကတာနိ ဇာလာနိ ပဒါလေတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄၇၈။

ဝဿာနဂမနမူလိက(တိ) [ဝဿာနပဂမနမူလိက? ဝဿ + အနပဂမန + မူလ + ဣက။] အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ သာ ဝဿာနဂမနမူလိ-ကာ အာပတ္တိ ရက္ခိတဗ္ဗာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂။

ဝဿာနပဂမမူလ (တိ) [ဝဿ + အနပဂမ + မူလ] ဝါမဆို-ဝါမကပ်-ခြင်းလျှင် အကြောင်း ရှိသော။ သာ ဝဿာနပဂမမူလာ အာပတ္တိ ရက္ခိတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄။

ဝဿာပန (န) [ဝဿ + ဏာပေ + ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။] မိုးရွာ-သွန်းလောင်း-စေခြင်း။ မဟာပုရိသော မစ္ဆရာဇာ..... ဝဿာပနံ ဣစ္ဆတိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၁။

ဝဿာပနက (တိ) [ဝဿာပန + က] မိုးရွာ-သွန်းလောင်း-စေတတ်သော။ အဗ္ဗ ဓနဝဿာ-ပနကနက္ခတ္တယောဂေါ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။

ဝဿာပယတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဿ + ဏာပယ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။ ဝပယတိ-သံ။] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-စေ၏။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဝဿာပယထ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဿ + ဏာပယ + ထ] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-စေကုန်လော့။ သောကဿတ္တာယ ပန ဝဿာပယထ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၁။

ဝဿာပယမာန (တိ) [ဝဿ + ဏာပယ + မာန] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-စေတတ်သော။ သုခုမဝါလိကံ ဝဿာပယမာနာ အသိတိဟတ္ထု ဓဗ္ဗဝံ ထလံ အကံသု။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၅။

ဝဿာပယံ (ကာ၊ ကြိ) [ဝဿ + ဏာပယ + ဤ] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-စေပြီ။

တေမာသံ အဘိဓမ္မဝဿံ ဝယာပယိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဋ္ဌ။ ၂၀၇။

ဝယာပယိတ္တ (ကာကြိ) [ဝယ+ကာပယ+
တ္တ] (သင်တို့) ရွာ-သွန်းလောင်း-စေကုန်
ပြီ မန္တပရိဝတ္တော ခနံ ဝယာပယိတ္တ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ။ ၂၇၁။

ဝယာပိတ (တိ) [ဝယ+ကာပေ+တ]
ရွာ-သွန်းလောင်း-စေအပ်ပြီးသော။ အာ-
စရိယေန... ခနံ ဝယာပိတံ ဘဝိဿတိ။
ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁၈၂၇။

ဝယာပိတဝဿ (န) [ဝယာပိတ+ဝဿ]
ရွာ - သွန်းလောင်း - စေအပ်ပြီးသောမိုး။
အတ္တနာ ဝယာပိတဝဿံ အာရဗ္ဗ ကထေ-
သိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁၁၃၄။

ဝယာပေတိ (ကာကြိ) [ဝယ+ကာပေ+
တိ၊ နိတိ၊ ဓာတု၊ ၁၇၄။ ဝပယတိ-သံ။] မိုးရွာ-
ရွာ-သွန်းလောင်း-စေ၏။ သော ဝိရုဒ္ဓစိတ္တ-
တ္တာ အကာလေယေဝ ဝယာပေတိ၊ ကာလေ
ပန န ဝယာပေတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၂၅။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ။
၁။ ၃၄၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၈၄။)

ဝယာပေတိ-အံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၂၅။ ၂။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။
၁။ ၃၄၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၈၄။ ဝယာပေန္တိ-မိလိန္တ။
၁၂။ သံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၉။ ဝယာပေသိ-ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။
၃၅။ ဝယာပေဟိ-စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၃၇။ ၂၃။
ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၄၈။ ၃၅၀။ ဝယာပေသိ-ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ။
၂။ ၁၅၆။ ထေရ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၄၇။ ဝယာပေသုံ-ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၁၆။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၅။ ၁၄၂။ ဝယာပေသိ-
စရိယာ၊ ၄၁၆။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၂။ ဝယာပေ
ယာမိ-ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၂၇၂။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၇။ ၂၅၀။ ၃၇၇။

ဝယာပေတုံ (ဗျ) [ဝယ+ကာပေ+တုံ]
မို့ ရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-စေခြင်းငှာ၊ ဒေဝံ
ဝယာပေတုံ ဝဇ္ဇတိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၁၆။ (-ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၅၅။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၂၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၄၈။)

ဝယာပေတွာ (ကာကြိဝိ) [ဝယ+ကာပေ+
တွာ] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-စေပြီး၍။

နာဂရာဇာ ကရကဝဿံ နာမ ဝယာပေတွာ။
ဝိ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၄၈။ (သံ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၁၇၂။ အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၁။
၃၁၆။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၂၉။)

ဝယာပေတွာန (ကာကြိဝိ) [ဝယ+ကာပေ+
တွာန] ဝယာပေတွာ-ကြည့်။ ဝယာပေတွာန
ဖုသိတံ။ နာနာဝဏ္ဏံ ပုနပျုနံ။ အပ၊ ၂။ ၂၃၀။

ဝယာပေန္တိ(တိ) [ဝယ+ကာပေ+အန္တိ။ ထိ-ဋ္ဌိ
ဝယာပေန္တိ၊ ဝယာပေန္တိ။] မိုးရွာ-ရွာ-
သွန်းလောင်း-စေတတ်သော။ တံ ကာက-
သံဃဿ နိဓိ* ဒေဝံ ဝယာပေန္တော ဥဒကေန
ပဋိစ္စာဒေတွာ နာသေဟိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃။
(-ဒဂ၊ အံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၆။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၅၀။)

ဝယာပေန္တိ (ကာကြိ) [ဝယ+ကာပေ +အ
န္တိ] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-စေကုန်၏။
ဒေဝံ ဝယာပေန္တိ။ မိလိန္တ။ ၂၄။ (-သံ၊ ဋ္ဌ။ ၁။
၉။)

ဝယာပေသိ* (ကာကြိ) [ဝယ+ကာပေ+ဣ*]
မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-စေပြီး။ ဝယာပေ-
သိ* မဟာမေသံ။ စရိယာ။ ၄၁၆။ (-စရိယာ၊
ဋ္ဌ။ ၂၃၂။)

ဝယာပေသိ° (ကာကြိ) [ဝယ+ကာပေ+သိ°]
(သင်) မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-စေ၏။
ကသွာ ဒေဝံ န ဝယာပေသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၅၀

ဝယာပေသိ' (ကာကြိ) [ဝယ+ကာပေ+ဣ']
(သူ) မိုးရွာ-ရွာ- သွန်းလောင်း -စေပြီး။
သကလေ ကောသလရဋ္ဌေ မဟာဝဿံ
ဝယာပေသိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ။
၁။ ၂၇၂။ ၁။)

ဝယာပေသိ? (ကာကြိ) [ဝယ+ယ+ကာပေ +
ဣ]၊ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၉။ မြည်-တုန်-ဟောင်-
အော်-တုန်ကျိုး-စေပြီးပါသေ သြဇေတွာ
မောရိ* ဝယာပေသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၃၃။

ဝဿာပေသုံ (ကာကြိ) [ဝဿ+ဏာပေ+ဥ] မိုးရွာ-သွန်းလောင်း-စေကုန်ပြီ။ အတ္တနော အာနုဘာဝေန တံမုဟုတ္တံယေဝ ဒေဝံ ဝဿာပေသုံ၊ ဓမ္မာဋ္ဌာ၊ ၁။ ၂၁၆။

ဝဿာပေသထ (ကာကြိ) [ဝဿ+ဏာပေ + +သထ] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-စေကုန် -အံ့-လတ္တံ့ - လိမ့်မည်။ သစေ ဝဿာပေသထ၊ တုမေဓ စ ဝိနာသံ ပါပုဏီဿထ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၇၁။

ဝဿာပေသမိ (ကာကြိ) [ဝဿ+ဏာပေ+ သာမိ] (ငါ)-မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း - အံ့-လတ္တံ့ - လိမ့်မည်။ တဒါ နေဝဿံ ဝဿာပေသမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၇၂။ (-ဇာ၊ ၄။ ၂၇၀၊ ၂၇၂။)

ဝဿာပေဟိ (ကာကြိ) [ဝဿ+ဏာပေ+ဟိ] မိုးရွာ - ရွာ - သွန်းလောင်း- စေလော့။ သောကဿတ္တယ မစ္ဆဿ အဿာသတ္တယ ဒေဝံ ဝဿာပေဟိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၇၅။ (-ဇာ၊ ၄။ ၂၇၂။ ဇာ၊ ၄။ ၂၇၃။)

ဝဿာဘာဝ (ပု) [ဝဿ+အဘာဝ] မိုးရွာ ခြင်း၏ခရိုခြင်း။ မိုးမရွာခြင်း။ တဿ ဟိ အတ္တဘာဝေန အာကာသဿ ဝဿာဘာဝေန။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။

ဝဿာရတ္တ (ပု၊ န) [ဝဿာ+ရတ္တိ။ မောင်၊ ၃။ ၄၅။ ဝဿ+အာ+ရန္တ+တ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၃၃။ (ပု) ဝဟံထု၊ (တိ) ဝဟံထု၊ သံ။] မိုးလ၊ မိုးဥတု၊ မိုးအခါ၊ မိုးကာလ။ နုဇာယံ စောရဗယံ ဒုဗ္ဗိက္ခဗယံ ဝဿာရတ္တာတိ အယံ အကာလော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၄။ ဝဿာရတ္တာတိ ဝဿကာလော။ ဝဇီ၊ ၅။ ၅၃၆။ သာရတ္တ၊ ၃။ ၄၃၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၂။ ဝဿာရတ္တာတိ ဝဿကာလော။ သောဟိ ဝဿော အတိ ဝိယ ရဉ္စတိ တ္ထေ ကာလေတိ ဝဿာရတ္တာတိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၃၃။

ဝဿာရတ္တကာလ (ပု) [ဝဿာရတ္တ+ကာလ] ဝဿာရတ္တ - ကြည့်။ ဝဿာရတ္တကာလေ မဟာရာဇ နိဗဒ္ဓဝါသော နာမ လဒ္ဓိ၊ ဝဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။

ဝဿာရတ္တစွယ် (ပု) [ဝဿာရတ္တ + အစွယ်] မိုးလ-မိုးဥတု-မိုးကာလ-၏ ကုန်လွန်ခြင်း။ ဝဿာရတ္တစွယ်ေန မဟာရက္ခိတော "ဟိမဝန္တံ ဂမိဿာမာ" တိ နုဇာနံ အာပုဗ္ဗိတွာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၈၂။ (ဇာ၊ ၄။ ၄၄၄။ ၄၄၅။)

ဝဿာရတ္တတ္ထ (ပု) [ဝဿာရတ္တ+အတ္ထ] မိုးလ-မိုးဥတု-မိုးကာလ-ဟူသော အကျိုး။ ဝဿာရတ္တတ္ထယ ပူရေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၇၆။

ဝဿာရတ္တပဟောနက (တိ) [ဝဿာရတ္တ+ပဟောနက] မိုးလပတ်လုံး-မျှလောက်-လုံလောက်-သော။ သုဝဏ္ဏဟံသာ ဝဿာရတ္တပဟောနကံ သာလိံ ကဉ္စနုဟာယံ နိက္ခိပိတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၈၆။

ဝဿာရတ္တဝါသ (ပု) [ဝဿာရတ္တ+ဝါသ] မိုးလပတ်လုံးနေခြင်း။ ဝဿာရတ္တဝါသံ ဝသိ သူ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၀။

ဝဿာရတ္တသမယ (ပု) [ဝဿာရတ္တ+သမယ] မိုးလအခါ။ ဝဿာရတ္တသမယေ လောကမ္ပိလသေဝနတ္ထယ ဗာရာဏသီ ပတွာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၈။

ဝဿာရတ္တာနုရူပ (တိ) [ဝဿာရတ္တ+အနုရူပ] မိုးလ-မိုးဥတု-အား-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ ဝဿာရတ္တာနုရူပံ သေနာသနံ ဥပဘေရေမ မဟာရာဇ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၃၂။

ဝဿာဝါသ (ပု) [ဝဿ+အာဝါသ။ ဝဟံ+ဝါသ=ဝဟံဝါသ-သံ။] (၁) ဝါဆိုခြင်း၊ မိုးလပတ်လုံး နေခြင်း။ (၂) ဝါဆို-မိုးလပတ်လုံး နေ-သော (ရဟန်း)။ (၃) ဝါဆို-မိုးလပတ်လုံး နေ-ရာ-အခါ၊ မိုးလအခါ။ (ဝါဆိုနေ့။ သျှ၊

ရွှေဥမင်။) (၁)အဓိဝါသေတု စ.....ဝဿာ-
 ဝါသံ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသံဗေန။ ဝိ၊ ၁။ ၇။
 ဘိက္ခုနံ ဝဿာဝါသော အပညတ္တော
 ဟောတံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၉။ (ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၁၄။ ၂။ ၅။ ၄။
 ၄၊ ၁၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၈။)
 (၂) ဝဿာဝါသတ္ထာယာ(ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၄၁၁)တိ
 ဝဿံ အာဝါသဏ ဘိက္ခုနော အတ္ထာယ။
 ပါစိတံ၊ ယော။ ၃၈၂။ (-ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၃၅၂၊ ၄၅၅။
 ပါစိတံ၊ ယော။ ၃၂၀၊ ၃၉၂။) (၃) အယံ ပန
 သေနာသနဂ္ဂါဟော နာမ ဒုဝိဓော ဟောတိ
 ဥတုကာလေ စ ဝဿာဝါသေ စ။ ဝိ၊ ၅။ ၄။ ၆၆။
 ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၈၃။ ဝဿာဝါသေတိ ဝဿာ-
 နကာလေ။ ဝိ၊ လင်္ကာရ၊ ၂။ ၄၄။

ဝဿာဝါသဋ္ဌာန (န) [ဝဿာဝါသ+ဋ္ဌာန]
 ဝါဆို-မိုးလပတ်လုံးနေ-ရာ-အရပ်-ဋ္ဌာန။
 ဝဿာဝါသဋ္ဌာနံ အယျာ ပရိယေသန္တိ မညေ။
 ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၄။

ဝဿာဝါသတ္ထ (ပ) [ဝဿာဝါသ+အတ္ထ] (၁)
 မိုးလပတ်လုံး နေသော ရဟန်း၏အကျိုး။ (၂)
 ဝါဆို-မိုးလပတ်လုံးနေ-ခြင်းဟူသောအကျိုး
 (၁)ဝဿာဝါသ (၂) ကြည့်။ (၂) တေမာသံ
 ဝဿာဝါသတ္ထာယ နိမန္တေတူ။ ထေရ၊ ၅။ ၁။
 ၁၅၇။

ဝဿာဝါသိက (တိ) [ဝဿာဝါသ+ဇိက။ ဝဿာ-
 ဝါသိက (ဝိ၊ ၅။ ၄။ ၆၆) န္တိ ဝဿံ အာဝသန္တာနံ
 ဒါတဗ္ဗံ စိပရံ။ ပါစိတံ၊ ယော။ ၄၈၀။ ဝဿာ-
 ဝါသံ+က။ ဝဿံ ဝသတိ သီလေနာတိ
 ဝဿာဝါသိ တဿ ဒိန္နံ ဝဿာဝါသိကံ။ ဝိ၊ ၅။ ၁။
 မအူ၊ သျ၊ ၃။ ၄၆၇။] (က) ဝါဆိုသင်္ကန်း။
 (ခ) ဝါဆိုကျောင်း။ (ဝါဆို-ဝါကပ်-မိုးလ-
 ပတ်လုံး-နေ-နေလေ့ရှိ-သော ရဟန်းအား
 လှူအပ်သော-သင်္ကန်း-ကျောင်း)။

(က) ဝဿာဝါသိကံ ဒဿာမိ။ ဝိ၊ ၁။
 ၃၇၄။ ဝဿာဝါသိက (ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၃၅၂) န္တိ
 ဝဿာဝါသာနံ ဒါတဗ္ဗံ စိပရံ။ ပါစိတံ၊ ယော။

၃၂၀။ (ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၂၄၄၊ ၃၀၆။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၄၁၁၊
 ၄၅၅။ ဝိ၊ ၅။ ၄။ ၆၆။ ၆။ ၁။ ၁၄။ ၂။ ၅။ ၄။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂။ ၅။ ၄။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၅။ ၂။ ၅။ ၄။ ၄၊ ၁၁၅။
 ပါစိတံ၊ ယော။ ၃၉၂။) (ခ) ဝဿာဝါသိကေ ဂါဟိတေ (ဝိ၊
 ၅။ ၄။ ၆၆) တိ ဝဿာဝါသိကေ သေနာသနေ
 ဂါဟာပိယမာနေ။ ပါစိတံ၊ ယော။ ၄၈၀။

(ဝဿာဝါသိက=ဝါဆိုသင်္ကန်း ဟူသည်
 သံသိကကျောင်းကို မိုးအခါ၌ ကျောင်းယူ
 စေခြင်းဖြင့်ကျောင်းယူ၍ နေသောရဟန်းတို့
 အား ကျောင်းဒါယကာတို့က မိမိကျောင်း၌
 မိုးလ (=ဝါတွင်း ၃-လ)ပတ်လုံး နေ၍
 ကျောင်းကို သုတ်သင် ပြင်ဆင်ဖော်ရသည့်
 အတွက် ကျေးဇူးဆပ်သည့် အနေဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ ကျောင်းဒါယကာ မဟုတ်
 သူတို့ကလည်း မိုးလပတ်လုံးနေ၍ ရဟန်း
 ကျင့်ဝတ်ကို ပြည့်ကျင့်ဖော် ရသည့်အတွက်
 ကြည်ညိုသဖြင့်လည်းကောင်း ဝါကျွတ်သော
 အခါ၌ လှူဒါန်းအပ်သော သင်္ကန်းတည်း။

ထိုဝါဆိုသင်္ကန်းသည် သဒ္ဓါဒေယျသင်္ကန်း၊
 တတြုပ္ပါဒသင်္ကန်းဟူ၍ ၂-ပါး အပြားရှိ၏။
 ထိုတွင် ယုံကြည်သဖြင့် (ဝါ) ကြည်ညိုသဖြင့်
 လှူအပ်သော ဝါဆိုသင်္ကန်းသည် သဒ္ဓါဒေယျ
 သင်္ကန်းမည်၏။ ကျောင်းဒါယကာ စသည်
 တို့က ကပ္ပိယကာရကတို့၏ လက်၌ အပ်စပ်
 သော ဝတ္ထုကို သုံးဆောင်ခြင်းအကျိုးငှာ
 လှူထားအပ်သော လယ်ယာ၊ ဥယျာဉ်၊ ခြံမြေ၊
 တိုက်တာ၊ အိုးအိမ်စသော ဝတ္ထုတို့မှ ပြစ်ပွား
 ပေါ်ပေါက်လာသော ဝါဆိုသင်္ကန်းသည်
 တတြုပ္ပါဒ သင်္ကန်းမည်၏။

ထိုတွင် သဒ္ဓါဒေယျသင်္ကန်းသည်-သဝိ-
 ဟာရသင်္ကန်း၊ အဝိဟာရသင်္ကန်းဟူ၍ ၂-ပါး
 အပြားရှိသည်။ ထိုတွင် ကျောင်းဒါယကာတို့က
 လှူအပ်သော ဝါဆိုသင်္ကန်းသည် သဝိဟာရ-

သင်္ကန်းမည်၏။ ကျောင်းဒါယကာ မဟုတ်သူတို့က လှူအပ်သော သင်္ကန်းသည် အဝိဟာရသင်္ကန်းမည်၏။ မိုးအခါ၌ ကျောင်းယူစေခြင်းဖြင့် ကျောင်းယူ၍ နေသော ရဟန်းတို့သည်လည်း အာဂန္တုကရဟန်း (=မိမိ၏နေရာဟောင်းကို စွန့်ပြီး အရပ်တစ်ပါးသို့ သွား၍နေလိုသော ရဟန်း)၊ အာဝါသိကရဟန်း (=မိမိ၏နေရာဟောင်း၌ပင် ဆက်၍ နေသောရဟန်း)ဟူ၍ ၂-မျိုး ရှိကုန်၏။

ထိုတွင် အာဂန္တုကရဟန်းသည် မိမိဝါဆိုလိုရာ ကျောင်းသို့ တစ်လခန့် ကြိုတင်၍ သွားရောက်ရမည်။ ဝါဆိုခါနီးမှကပ်၍မသွားရ။ အာဝါသိက ရဟန်းတို့သည် စောစောကပင်လျှင် ကျောင်း၌ ကျိုးပြတ်သောအရာ ကဲ့အက်သောအရာတို့ကို ပြုပြင်ခြင်းစသည်ကို ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ဝါဆိုလဆန်း ၅-ရက်နေ့မှစ၍ ဝါဆိုသင်္ကန်း လှူနေကျ ဒါယကာတို့ကို “သင်တို့၏ ဝါဆိုသင်္ကန်းကို ယူစေရာ အခါသည် နီးကပ်ပြီ”ဟု ပြောဆို၍ ဝါဆိုသင်္ကန်း လှူနိုင်သည်၊ မလှူနိုင်သည်ကို မေးမြန်းရမည်။ ရှေး၌မလှူဖူးသော ဒါယကာတို့ကို မမေးမြန်းအပ်။ ဒါယကာတို့၏ ဖြေကြားလျှောက်ထားချက် အားလျော်စွာ ထိုထိုဒါယကာတို့၏ ကျောင်း၌ ရဟန်းတို့အတွက် ဝါဆိုသင်္ကန်းကို ယူစေရမည်။ အကယ်၍ ဒါယကာတို့က “တပည့်တော်တို့၏ ဝါဆိုသင်္ကန်း - ၄-ရောက်-သော ရဟန်း သည် ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး သောက်ရေကိုတည်ပါစေ၊ ကျောင်းသို့သွားသည့်လမ်းကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းပါစေ၊ စေတီရင်ပြင်၊ ဗောဓိရင်ပြင် ထို့ကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းပါစေ၊ ဗောဓိပင်၌ ရေသွန်းလောင်းပါစေ” ဟုလျှောက်ဆိုကုန်သည်ဖြစ်အံ့။ ထိုအကြောင်းကို ထိုဒါယကာ၏ သင်္ကန်း - ၄-ရောက်-သော ရဟန်းအား ဝါဆိုမိ ကျောင်းကို ယူစေရာအခါကပင် ပြောပြထားရမည်။

ကျောင်းမှ ၁- ယူနေရာ၊ ၂- ယူနေရာ အတွင်းရှိရွာ၌ နေပြီး ကျောင်းအတွက် အသပြာစသော ဝတ္ထုကံကို အာဏုမိစောင့်စသည်တို့၏ လက်၌ အပ်နှင်း၍ ဝါဆိုသင်္ကန်းကို လှူနေကျ ဒါယကာတို့ကိုကား မမေးမူ၍ လည်း ထိုဒါယကာတို့၏ကျောင်း၌ ကျင့်ဝတ်ကို ပြု၍ သီတင်းသုံးနေသော ရဟန်းအတွက် ဝါဆိုသင်္ကန်းကို ယူစေအပ်၏။ ထိုဒါယကာတို့၏ ကျောင်း၌ ပံ့ပိုးကူစုတင်ဆောင် ရဟန်းအကယ်၍ သီတင်းသုံးနေသည် ဖြစ်အံ့။ ထိုရဟန်းကို မြင်၍ ကျောင်းဒါယကာတို့က “တုမ္မာကံ ဝဏ္ဏဝါသိကံ ဒေမ” ဟူ၍ လျှောက်ထားကုန်သည် ဖြစ်အံ့။ ထိုပံ့ပိုးကူစုတင်ဆောင် ရဟန်းက သံဃာအား လှူရန် ပြောကြားရမည်။ အကယ်၍ ကျောင်းဒါယကာတို့က သံဃာအား လှူရန်အလိုမရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ “တုမ္မာကံယေဝ ဒေမ” ဟူ၍ လျှောက်ထားကုန်သည်ဖြစ်အံ့။ ထိုပံ့ပိုးကူစုတင်ဆောင်ရဟန်းက သဘာဝဖြစ်သော ရဟန်းကို “ကျင့်ဝတ်ကို ပြုကျင့်၍ယူလော့” ဟု ပြောဆိုအပ်၏။ ပံ့ပိုးကူစုတင်ဆောင် ရဟန်းသည် “ဂဟပတိဒါနစိဝရံ ပဋိက္ခိပါဒိ၊ ပံ့ပိုးကူလိကံ သမာဒိယာမိ” ဟု ဆို၍ ဆောက်တည်ထားသောကြောင့် ဝါဆိုသင်္ကန်းသည်လည်း ဂဟပတိဒါနစိဝရပင် ဖြစ်ရကား ထိုရဟန်းအား မအပ်။ ဤသို့သစ္စာဒေယျဖြစ်သောသင်္ကန်း၌ အလှူရှင်ဒါယကာတို့ကိုမေးမြန်းရမည်။ တတြုပ္ပါဒ ဝါဆိုသင်္ကန်း၌ကား ကျောင်းကို ခံယူစေခါနီး၌ ကပ္ပိယကာရကတို့ကို “ဝါဆိုသင်္ကန်း ဖြစ်လတ္တံ့လော” ဟူ၍ မေးမြန်းအပ်ကုန်၏။ ကပ္ပိယကာရကတို့က “ဝါဆိုသင်္ကန်း ဖြစ်လတ္တံ့ပါ တုဏှ” ဟူ၍ လျှောက်ကြသည် ဖြစ်စေ၊ သင်္ကန်းမရှိ သင်္ကန်းသိုး ဝတ္ထုကား ရှိပုံ၏ ဟူ၍ လျှောက်ကြသည် ဖြစ်စေ ဝါဆိုသင်္ကန်းရှိသော ကျောင်းကို ယူစေအပ်သည်

ပင် ပံသုကုဉ္စတင်ဆောင်ရဟန်းက ကျောင်းကိုသာခံယူ၍ပစ္စည်း(ဝါဆိုသင်္ကန်း)ကိုစွန့်လျှင် ထိုပစ္စည်း (ဝါဆိုသင်္ကန်း)ကိုလည်း တစ်ပါးသော ကျောင်း၌ မထည့်သွင်းအပ်။ ထိုပရိဝုဏ်၌ပင်လျှင် မီးတင်းကုတ်၌ သော်လည်းကောင်း၊ ရှည်သောဇရပ်၌ သော်လည်းကောင်း၊ သစ်ပင်၏အနီး၌ သော်လည်းကောင်း တစ်ပါးသောရဟန်း၏အတွက် ခံယူစေသင့်၏။

မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၌ကား “ပံသုကုဉ္စတင်ဆောင် ရဟန်းက သီတင်းသုံးနေထိုင်ဖို့အန် ကျောင်းကို သူသည်ရှိသော် ကျောင်းကိုယူစေသော ရဟန်းက ထိုတင်ဆောင်ရဟန်းကို “အရှင်ဘုရားကြီးကျောင်း၌ ပစ္စည်း(ဝါဆိုသင်္ကန်း)သည်ရှိ၏။ ထို ပစ္စည်းကို အဘယ်သို့ပြုရပါမည်နည်း” ဟု လျှောက်ထားရမည်။ ထို ပံသုကုဉ္စတင်ဆောင် ရဟန်းက “အောက်၌ အခြားသော ရဟန်းကို ယူစေလော့” ဟု ပြန်၍လျှောက်ထားရမည်။ ထို မှောင်ဆောင် ရဟန်းက တစ်စုံတစ်ခုသော စကားကိုမဆိုမှီ၍သာလျှင် ကျောင်း၌သီတင်းသုံးနေသည်ဖြစ်အံ့။ မိုးလပတ်လုံးနေပြီးသော ပံသုကုဉ္စတင်ဆောင်ရဟန်း၏ ခြေရင်း၌ ထား၍ ဝါဆိုသင်္ကန်းကိုလှူကုန်သည်ဖြစ်အံ့။ ထိုသင်္ကန်းကို ပံသုကုဉ္စတင်ဆောင် ရဟန်းသတ် ခံယူသုံးဆောင် ကောင်း၏။ “ဝဿာဝါသိကံ ဒေမ” ဟုဆို၍ လှူကုန်သည်ဖြစ်အံ့။ ထိုသင်္ကန်းကို ပံသုကုဉ္စတင်ဆောင် ရဟန်းသည် မခံယူမသုံးဆောင်ကောင်း။ ထိုသင်္ကန်းကို ထိုပံသုကုဉ္စတင်ဆောင်ရဟန်း ဝါဆိုရာကျောင်း၌ မိုးလပတ်လုံးနေပြီးသော အခြားရဟန်းတို့သာ ပိုင်ဆိုင်ထိုက်၏” ဟု မိန့်ဆို၏။

ကျောင်းမရှိ(=ကျောင်းဒါယကာမဟုတ်) သော ဒါယကာများက ဝါဆိုသင်္ကန်းလှူလျှင် ထိုသင်္ကန်းကို ဝါဆိုသင်္ကန်း မရှိသော

ကျောင်း၌ ယူစေရမည်။ သတ္တာဟကရဏီယကိစ္စကြောင့် သွားသောရဟန်းတို့အား ဝါဆိုသင်္ကန်းကို သံဃာ ပန်ကြား၍ ပေးရမည်။ ပစ္စိမဝါ ပင်သောနေ့၌ အခါကိုကြွေးပြော၍ သံဃာစည်းဝေးပြီးထည့် ရှိသော် တစ်စုံတစ်ယောက်သော ဒါယကာက ဝါဆိုသင်္ကန်းကို လှူသည်ဖြစ်အံ့။ အာဂန္တုကရဟန်းက သံဃထေရ်ဖြစ်လျှင် ထိုဝါဆိုသင်္ကန်းကို ထိုသံဃထေရ်အား ပေးရမည်။ သီတင်းငယ်ဖြစ်လျှင် သမ္ပုတိရသော ရဟန်းက အာဝါသိကသံဃထေရ်ကို “အရှင်ဘုရား၊ ဤသင်္ကန်းကိုအလုံရှိလျှင် ပထမရအပ်ပြီးသော အဖို့အစုကိုစွန့်လွှတ်၍ ဤသင်္ကန်းကိုယူပါကုန်” ဟု လျှောက်ထားရမည်။ အာဝါသိကသံဃထေရ်က ပဌမရအပ်ပြီးသော အဖို့အစုကိုမစွန့်လျှင် ထိုသင်္ကန်းကိုမပေးရ။ စွန့်မှသာ ပေးရမည်။ ဤနည်းဖြင့် ဒုတိယထေရ်မှစ၍ လဲလှယ်ပြီးလျှင် ဝါစဉ်အားဖြင့် ကျေးဇူးဆုအရပ်၌ အာဂန္တုကရဟန်းအား ပေးရမည်။

အကယ်၌ ပုရိဝါကပ်ပြီ သော ရဟန်းတို့က ၂-ထည်သော သင်္ကန်းတို့ကို ၅-စုံစေ၊ ၃-ထည်သော သင်္ကန်းတို့ကိုဖြစ်စေ၊ ၄-ထည်သော သင်္ကန်းတို့ကိုဖြစ်စေ၊ ၅-ထည်သော သင်္ကန်းတို့ကိုဖြစ်စေ ခုခဲကုန်ပြီးသည် ဖြစ်အံ့။ နောက်ထပ်ရအပ်သမျှသော အဝတ် သင်္ကန်းတို့ကို ဤနည်းအတိုင်း စွန့်စေ၍ အာဂန္တုကရဟန်းအား ညီမျှသော အဖို့အစုဖြစ်သည့်တိုင် အောင် ပေးရမည်။ အာဂန္တုက ရဟန်းအား ညီမျှအောင်ပေးပြီးနောက် ကြွင်းကျန်သော အဖို့အစုကို မထေရ်ကြီးနေရာ၌ ပေးရမည်။ ဝါဆိုသင်္ကန်းရှိသော ကျောင်း၌ ဝါကပ်ပြီးနောက် ထိုအရပ်၌ ဆွမ်းကွမ်းမပြုဘဲ စုံကြ၍ “ငါ့ရှင်တို့ ငါတို့အားလုံး ဤကျောင်း၌နေကြလျှင် ဆွမ်းဖြင့် ပင်ပန်းကြကုန်၏။ ၂-ဖွဲ့ခွဲရမူကား ကောင်းလေစွ၊ ဆွေမျိုး၊ ဖိတ်မဲ့သူ

ရှိသောရဟန်းတို့က ထိုဆွေမျိုးပိတ်မံသုဂ္ဂိုဏ်
 အရပ်၌နေ၍ပဝါရဏာနေ၌လာ၍မိမိအတွက်
 -ရ-ရောက် -သော ဝါဆိုသင်္ကန်းကို ယူလှည့်
 ကုန်”ဟု ကတိကဝတ်ပြု၍ အချိုသောရဟန်း
 တို့ကဆွေမျိုးပိတ်မံသုဂ္ဂိုဏ် အရပ်၌နေ၍ပဝါ-
 ရဏာနေ၌လာ၍ ဝါဆိုသင်္ကန်းကို ခံယူလျှင်
 သံဃာအားပန်ကြားရှုဆိုရဟန်းတို့အားဝါဆို
 သင်္ကန်းကို ပေးရမည်။ ကတိကဝတ် ရှိသော
 ကြောင့်သာ ပေးရသည်။ အမှန် စင်စစ်သော်-
 ကား ဝါကျိုး ဝါပြတ်သောကြောင့် ဝါဆို
 သင်္ကန်းကို ပိုင်ဆိုင်ထိုက်သူများ မဟုတ်ကြ။
 ကတိကဝတ်ရှိသောကြောင့် အာဝါသိက
 ရဟန်းများက မပေးဘဲနေ၍မရ၊ မပေးလို၍
 ကန့်ကွက် တားမြစ်လျှင် ဘဏ္ဍာစားထိုက်၏။
 မိုးလပပ်လုံးနေပြီးနောက် အရပ်တစ်ပါးသို့
 သွားလတ္တံ့သော ရဟန်းသည် “အာဝါသိက
 ရဟန်းတစ်ပါးပါးကို မိမိအတွက်-ရ-ရောက်
 -သော ဝါဆိုသင်္ကန်းကို မိမိကိုယ်စားယူရန်
 ပြောဆိုပြီး ရောက်ရာအရပ်၌ လူထွက်သွား
 လျှင် ထိုသင်္ကန်းသည် သံဃိကဖြစ်၏။

အရပ်တစ်ပါးသို့ မသွားမီကပင် သင်္ကန်း
 ရှင် ဒါယကာတို့ မျက်မှောက်၌ ထိုအာဝါ-
 သိက ရဟန်းအား လှူလိုက်ရန် ပြောဆိုမှာ
 ထားခဲ့သည်ဖြစ်အံ့။ ထိုသင်္ကန်းကို ထိုအာဝါ
 သိက ရဟန်းပိုင်ဆိုင်၏။ ကျောင်းဒါယကာ
 များက “ဣဒံ ဝဿာဝါသိကံ အမှာကံ သေနာ-
 သနေ ဝုတ္တဘိက္ခုနော ဒေမ”ဟုဆို၍ လှူအပ်
 သောသင်္ကန်းကို ထိုဒါယကာ၏ ကျောင်းကို
 ခံပူသော ရဟန်းသာပိုင်ဆိုင်၏။ ကျောင်း
 ဒါယကာ၏ ချစ်ခင်မှုကို အလိုရှိသောကြောင့်
 ကျောင်းဒါယကာ၏ သားသမီး စသည်တို့က
 များစွာသော အဝတ်သင်္ကန်းတို့ကို ဆောင်ယူ
 ခဲ့၍ “အမှာကံ သေနာသနေ ဒေမ”ဟု ဆို၍
 လှူကုန်သည်ဖြစ်အံ့။ ထိုအဝတ်သင်္ကန်းတို့တွင်
 တစ်ထည်သော အဝတ်သင်္ကန်းကိုသာ ထို
 ကျောင်း၌ ဝါကပ်သောရဟန်း ပိုင်ဆိုင်၍ ထိုမှ

အဘိဓာန် (အ-၀၈) ၅၄-ပ-မ-သ-၈

ကြွင်းသော အဝတ်သင်္ကန်းတို့သည် သံဃိက
 ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုသံဃိကသင်္ကန်းတို့ကို ဝါဆို
 သင်္ကန်း၏တည်ရာ အစဉ်အားဖြင့် ယူစေအပ်
 ကုန်၏။ ဝါဆိုသင်္ကန်း၏တည်ရာအစဉ်မရှိသော်
 မထေရ်ကြီး၏ နေရာမှ စ၍ ယူစေအပ်ကုန်၏။

ကျောင်း၌ ဝါကပ်သော ရဟန်းကို အမှီ
 ပြု၍ ဖြစ်သော ကြည်ညိုမှုကြောင့် များစွာ
 ကုန်သော အဝတ်သင်္ကန်းတို့ကို ဆောင်ယူခဲ့၍
 “သေနာသနဿ ဒေမ”ဟုဆို၍ လှူကုန်သည်
 ဖြစ်အံ့။ ထိုအဝတ်သင်္ကန်းတို့တွင်လည်း တစ်-
 ထည်သော အဝတ်သင်္ကန်းကိုသာ ထိုကျောင်း
 ၌ ဝါကပ်သောရဟန်း ပိုင်ဆိုင်၍ ထိုမှကြွင်း
 သော အဝတ်သင်္ကန်းတို့သည် သံဃိကဖြစ်
 ကုန်၏။ ထိုအဝတ်သင်္ကန်းတို့ကို ထိုရဟန်း၏
 ခြေရင်း၌ထား၍ “ဒေတဿ ဘိက္ခုနော ဒေမ”
 ဟုဆို၍ လှူလျှင် ထိုအဝတ်သင်္ကန်း အားလုံး
 ကို ထိုရဟန်းသာ ပိုင်ဆိုင်၏။

တစ်ဦးတည်းသောဒါယကာ၏အိမ်၌ဝ-
 တော်ရှိသော ဝါဆိုသင်္ကန်းနှင့် ဂ-တောင်
 ရှိသော ဝါဆိုသင်္ကန်းတို့ကို “ဝဿာဝါသိကံ
 ပတ္တဘိက္ခုနံ ဒေထ”ဟုဆို၍ ပို့စေသည်ဖြစ်အံ့။
 ဝါဆိုသင်္ကန်း၏ တည်ရာ အစဉ်သည်လည်း
 သာမဏေအား ကျ ထောက် သည်ဖြစ်အံ့။
 ကောင်းမြတ်သော အဖို့အစုကို သာမဏေ
 အားပေး၍ နောက်ထပ်အဖို့အစုကို မထေရ်
 ကြီး၏ နေရာ၌ ပေးအပ်၏။ မထေရ်ကြီးနှင့်
 သာမဏေတို့ကို အိမ်သို့ပင့်၍ ဆွမ်းကျွေးပြီး
 ဒါယကာကိုယ်တိုင် အဝတ်သင်္ကန်းတို့ကို
 မထေရ်ကြီးနှင့် သာမဏေတို့၏ ခြေရင်း၌
 အသီးအသီးထား၍ လှူလျှင် မိမိခြေရင်း၌
 ထား၍ လှူအပ်သော သင်္ကန်းကိုသာ မိမိပိုင်
 ဆိုင်၏။

မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၌လာသောနည်းကင်း-
 တစ်ဦးသော ဒါယကာ၏အိမ်၌ သာမဏေ

ငယ်အတွက် ဝါဆိုသင်္ကန်း ကျရောက်၍ သင်္ကန်းရှင် ဒါယကာက “တပည့်တော်တို့၏ ဝါဆိုသင်္ကန်းသည် အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ကျရောက်ပါသနည်း” ဟု မေးလျှောက်သည် ဖြစ်အံ့။ “သာမဏေအတွက် ကျရောက်၏” ဟု မပြောမူ၍ “လှူသောအခါ၌ သိရလတ္တံ့” ဟု ပြောဆိုပြီး လှူသောနေ့၌မထေရ်ကြီးတစ်ပါး ကိုစေလွှတ်၍ သင်္ကန်းကို ဆောင်ယူစေရမည်။ အကယ်၍ ဝါဆိုသင်္ကန်း ကျရောက်သော ရဟန်း ကလူထွက်သည် မူလည်း ဖြစ်စေ၊ သေဆုံးသည် မူလည်း ဖြစ်စေ သင်္ကန်းရှင် ဒါယကာများက “တပည့်တော်တို့၏ ဝါဆိုသင်္ကန်းသည် အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ကျရောက်ပါသနည်း” ဟု မေးလျှောက်ကုန်သည်ဖြစ်အံ့။ ထိုဒါယကာတို့ အား ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပြောကြားအပ်၏။ ထိုဒါယကာတို့က သင်္ကန်းကျရောက်သော ရဟန်း လူထွက်သွားကြောင်း (သို့မဟုတ်) သေဆုံးကြောင်း ပြောပြသော ရဟန်းအား “တုမ္မာကံ ဒေမ” ဟုဆိုသည်ဖြစ်အံ့။ ထိုသင်္ကန်း ကို သတင်းပေး ပြောကြားသော ရဟန်း သာ ပိုင်ဆိုင်၏။ “သံဆဿ ဒေမ” ဟုဆိုသည် ဖြစ်အံ့။ သံသာပိုင်ဆိုင်၏။ “ဂဏဿ ဒေမ” ဟု ဆိုသည်ဖြစ်အံ့။ ဂုဏ်ပိုင်ဆိုင်၏။ ဝါကပ်ပြီး သောရဟန်းတို့သည် ပံသုကုဓတင်ဆောင်တို့ ချည်းသာ ဖြစ်ကုန်အံ့။ အိမ်သို့ ပင့်ဆောင်၍ လှူအပ်သော ဝါဆိုသင်္ကန်းကို ကျောင်း၏ အသုံးအဆောင်ကိုသော်လည်း ပြု၍ ထားရ မည်။ ခေါင်းအုံးအစရှိသည်တို့ကို သော်လည်း ပြုရမည်။ ဤကျင့်ဝတ်သည် ထိုကျောင်း၌ အမြဲနေသော ရဟန်းတို့ပြုကျင့်ရာသော ဝတ် တည်း။ ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား မဟာပစ္စရိ အဋ္ဌကထာ၌လာသောနည်းတည်း။

သီတင်းကျွတ် လဆန်း ၅-ရက်နေ့မှစ၍ သီတင်းကျွတ်လပြည့်အထိ ၁၁-ရက်အတွင်း၌ (၁)စစ်တိုက်ရန်သွားမည့်သူ (၂)အရပ်တပါး

သို့ခရီးသွားမည့်သူ (၃)မကျန်းမာသူ (၄) ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိန်းမ (၅)သဒ္ဓါတရားအသစ် ဖြစ်သောသူ (၆)ကြည်ညိုခြင်း အသစ်ဖြစ် သောသူတို့က “ဝဿာဝါသိကံ ဒဿာမိ” ဟုဆို ၍ လှူအပ်သောသင်္ကန်းကို ပဝါရဏာမပြုမီ (ခါမကျွတ်မီ) သော်လည်းကောင်း ပဝါရဏာ ပြုပြီး (ဝါကျွတ်ပြီး) မှသော်လည်းကောင်း ခွဲဝေယူရမည်။ သို့သော်ပဝါရဏာမပြုမီ ခွဲဝေ လျှင် ထိုသင်္ကန်းကို ယူသောရဟန်းသည် ဝါ မကျိုးမပြတ်စေရ။ ဝါကျိုး ပြတ်ခဲ့သော် ထို သင်္ကန်းသည်သံဆိကဖြစ်၍ သံသာအား ပြန် ပေးရမည်။

ထိုသင်္ကန်းကိုရသော ရဟန်းသည် သင်္ကန်း ကာလ (ကထိန်မခင်းအပ်သည်ရှိသော် သီတင်းကျွတ်လဆုတ် ၁-ရက်နေ့မှစ၍ တန် ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့အထိ ၁-လ၊ ကထိန် ခင်းအပ်သည်ရှိသော် သီတင်းကျွတ်လဆုတ် ၁-ရက်နေ့မှစ၍ တပေါင်းလပြည့်နေ့အထိ ၅-လ) ကုန်ဆုံးသည့် တိုင်အောင် အဓိဋ္ဌာန် မတင် ဝိကပ္ပနာမပြုဘဲ သိုမှီးသိမ်းဆည်း ကောင်း၏။ သုံးစွဲကောင်း၏။ ကထိန်ခင်းအပ် သည်ဖြစ်စေ၊ မခင်းအပ်သည်ဖြစ်စေ၊ သီတင်း ကျွတ်လဆုတ် ၁-ရက်နေ့မှစ၍ တပေါင်းလ ပြည့်အထိ ၅-လအတွင်း၌ ရဟန်းတစ်ပါး နှစ်ပါး စသည်ရှိသောကျောင်း၌ “ဝဿာဝါ သိကံ ဒေမ” ဟုဆို၍ လှူအပ်သော သင်္ကန်းကို ထိုကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ ဝါကျွတ်ပြီးသော ရဟန်းများသာ ပိုင်ဆိုင်၏။

တပေါင်းလဆုတ် ၁-ရက်နေ့မှစ၍ သီတင်း ကျွတ်လပြည့်အထိ ၇-လအတွင်း၌ “ဝဿာ ဝါသိကံ ဒေမ” ဟုဆို၍ လှူလျှင် “ဤဝါဆို သင်္ကန်းသည် အတိတ်ဝါ၌ ဖြစ်သလော၊ သို့မဟုတ် အနာဂတ်ဝါ၌ ဖြစ်သလော” ဟု မေးမြန်းရမည်။ “အတိတ်ဝါ၌ ဖြစ်ပါသည်” သို့မဟုတ် “ဝါမှထသော ရဟန်းတို့အား လှူ

ပါ၏”ဟု ဆိုသည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုသင်္ကန်းကို ထို ကျောင်း၌ အတိတ်ဝါမှထပြီးသော ရဟန်း တို့သာ ပိုင်ဆိုင်ကုန်၏။ အရပ်တပါးသို့ ဖဲသွား သော ရဟန်းတို့အတွက်လည်း သဘာဝ- ရဟန်းတို့က ကိုယ်စားခံယူခွင့်ရှိကုန်၏။ “အနာ ဂတ်ဝါ၌ဖြစ်ပါသည်” သို့မဟုတ် “အနာဂတ်ဝါ မှထလတ္တံ့ ဖြစ်ကုန်သော ရဟန်းတို့အား လှူ ပါ၏” ဟုဆိုသည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုသင်္ကန်းကို မဝေ သေးဘဲ သိမ်းဆည်းထား၍ ဝါဆိုမည့်နေ့ကျမှ ခွဲဝေယူရမည်။

ရဟန်းတော်များက “ကျောင်းသည် မလုံခြုံ၊ ခိုးသူဘေးရှိ၏၊ သိမ်းဆည်း၍ထား ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ယူဆောင်၍လှည့်လည် ခြင်းငှာလည်းကောင်း မတတ်ကောင်း” ဟုဆို အပ်သည်ရှိသော် သင်္ကန်းရှင် ဒါယကာက “သမ္ပတ္တနံ ဒမ္မိ” ဟု လျှောက်ဆိုသည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုလှူသောနေ့၌ပင် ခွဲဝေယူအပ်၏။ အကယ် ၍ သင်္ကန်းရှင်ဒါယကာက “ဣတော မေ ဘန္တေ တတိယေ ဝသေ ဝဿာဝါသိကံ န ဒိန္နံ၊ တံ ဒမ္မိ” ဟု လျှောက်ဆိုသည်ဖြစ်အံ့၊ ဆွန်ခဲသော တတိယဝါတွင်း၌ နေပြီးသော ရဟန်းများ သာ ပိုင်ဆိုင်ကုန်၏။ အကယ်၍ ထိုတတိယဝါ တွင်း၌နေပြီးသော ရဟန်းများ အရပ်တပါး သို့ ဖဲသွားသောကြောင့် ထိုရဟန်းများနှင့် အကျွမ်းဝင်သော အခြားရဟန်းတစ်ပါးက ကိုယ်စားယူလျှင် ပေးရမည်။

ထိုရဟန်းတို့တွင် တစ်ပါးသာ အသက် ထင်ရှားရှိ၍ ကျန်ပုဂ္ဂိုလ်များ ပျံလွန် (သေဆုံး) ကြလျှင် အလုံးစုံသော သင်္ကန်းကို ထိုရဟန်း တစ်ပါးတည်းသာ ရထိုက်၏။ ထိုရဟန်းများ အားလုံး ပျံလွန် (သေဆုံး) ကြလျှင် ထို သင်္ကန်းသည် သိမ်းကုန်၏။ မျက်မှောက်ရှိ ရဟန်းများ ခွဲဝေယူထိုက်ကုန်၏။

ဝါဆိုသင်္ကန်းကို မိုးလ (ဝါတွင်း ၃-လ) ပတ်လုံး ဝါမကျိုး မပြတ်အောင် နေပြီးသော

ရဟန်းသာမဏေများသာ ပိုင်ဆိုင်ကုန်၏။ မှန်၏ ဝါဆိုသင်္ကန်းကို သဒ္ဓမဏေတို့အား ရဟန်းတို့နှင့် အညီအမျှသာ ပေးအပ်၏။ ဝါဆိုလဆုတ် (၁) ရက်နေ့၌ ဝါဆိုပြီး၍ ပါဏာတိပါတစသော အမှုကို ပြုပြီးလျှင် ဝါခေါင်လဆုတ် (၁) ရက်နေ့အတွင်း၌ အာယတိံ သံဝရစိတ်ဖြင့် သရဏဂုဏ်ကို ပြန်၍ ယူသော သာမဏေတို့သည် ပစ္ဆိမဝါ ကပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝါဆိုသင်္ကန်းကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရှိကုန်၏။ ဝါခေါင်လဆုတ် ၂-ရက် နေ့မှစ၍ သီတင်းကျွတ်လပြည့် အတွင်း၌ သရဏဂုဏ်ကိုပြန်၍ယူသော သာမဏေတို့သည် ကား ဝါကျိုး ဝါပြတ်သည်ဖြစ်သောကြောင့် ဝါဆိုသင်္ကန်းကို တရားဝင် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရှိကြ။ သံဃာအား ပန်ကြား၍ သံဃာကပေးမှသာ ရယူနိုင်၏။ ရည်၍လှူအပ်သော ဣထိန် သင်္ကန်းကဲ့သို့ပင် ရည်၍လှူအပ်သော ဝါဆို သင်္ကန်းသည်လည်း မအပ်။

“အဝသေသေ ကထိနာနိသံသေ ဗလဝ ဝတ္တာနိ ဝဿာဝါသိကဋ္ဌိတိကာယ ဒါ- တဗ္ဗာနိ” ဟူသော ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၊ ၃၉၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၀၀-တို့ကို ထောက်၍ ဝါဆိုသင်္ကန်းနှင့် ကထိန်အာနိ သင် ပစ္စည်းတို့ ၏ တူသော အလားရှိပုံကို သိနိုင်လေသည်။ ထိုသို့ တူသောအလားရှိသော်လည်း ဒါယကာက “ကထိနစိဝရံ ဒေမ” ဟုထို၍ လှူလျှင် ကထိန် သင်္ကန်း၏အဖြစ်ဖြင့်သာ ခံယူအပ်၏။ “ဝဿာ ဝါသိကံ ဒေမ” ဟုဆို၍ လှူလျှင် ဝါဆို သင်္ကန်း၏ အဖြစ်ဖြင့်သာ ခံယူအပ်၏။ ဘိက္ခုနီမက ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာပြု၍ ဝါဆိုသင်္ကန်း ကိုလှူလျှင် အစားပေး၍ ခံယူရမည်။ အစား မပေးမူ၍ခံယူခဲ့သော် စီဝရပဋိဂ္ဂဟဏသိက္ခာ ပုဒ်ဖြင့် နိဿဂ္ဂိယပါစိတ်အာပတ်သင့်၏။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇၅။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၄၊ ၃၀၇။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၉၅- ၆၊ ၃၉၁၊ ၄၁၁၊ ၄၅၅။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၆၇၊ ၇၅။ ကင်္ခါ

၁၈၇။ဝိသင်္ဂဟ။ ၂၅၆။ ၂၈၈-၉၂။ ၂၀၀။ ၀ဇီရ။
၄၉၂။ သာရတ္ထ ၃။ ၂၅၆။ ၃၄၁-၂။ ဝိမတိ။ ၂။
၁၉၉။ ၂၀၀။ ကင်္ခါဋ္ဌိ။ ၆၇။ ကင်္ခါဋ္ဌိ။ သစ်။ ၂၉၉။
၃၀၀။ ဝိလင်္ကာရဋ္ဌိ။ ၂။ ၄၇-၉။ ၁၃၂။ ၁၃၇။
၁၃၉။

ဝယ်ဝါသိကဂတိက (တိ) [ဝယ်ဝါသိက+ဂတိ
+က] ဝါဆိုသင်္ကန်း၏ အလားကဲ့သို့သော
အလားရှိသော၊ ဝါဆိုသင်္ကန်းနှင့် အလား
တူသော။ ၇။ ထိနစိဝရမ္ပိ ဟိ ဝယ်ဝါသိကဂတိ-
ကမေဝ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၃၈။

ဝယ်ဝါသိကဂ္ဂါဟကကံလ (ပု) [ဝယ်ဝါသိက
+ဂါဟက+ကံလ] ဝါဆိုသင်္ကန်းကို ယူစေရာ
အခါ။ တုမှာကံ ဝယ်ဝါသိကဂ္ဂါဟက-
ကာလော ဥပကဋ္ဌော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၆၈။

ဝယ်ဝါသိကစိဝရ (န) [ဝယ်ဝါသိက+စိဝရ]
ဝါဆိုသင်္ကန်း၊ ဝါဆို-ဝါကပ်-သော ရှက်န်း
အား လှူအပ်သောသင်္ကန်း။ ပစ္စယန္တိ ဝယ်-
ဝါသိကစိဝရ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၁၇။ (ကင်္ခါဋ္ဌိ။ ၆၇။)

ဝယ်ဝါသိကဋ္ဌိတိကာ (တိ) [ဝယ်ဝါသိက+
ဋ္ဌိတိကာ] (၁) ဝါဆို-ဝါကပ်-ရာ အခါ၌
ဖြစ်သော အစဉ်။ (၂) ဝါဆိုသင်္ကန်းကို-ခံ-ယူ-
-စေအပ်သော ရဟန်း၏အစဉ်။ (၃) ဝယ်-
ဝါသိကဋ္ဌိတိကာယာ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၉၁) တိ
ဝယ်ဝါသိကလေ ပဝတ္တာယ ဋ္ဌိတိကာယ။
ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၆၄။ (၂) ဝယ်ဝါသိက-
ဋ္ဌိတိကာယာ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၄) တိ ဝယ်ဝါသိက
ဂါဟိဘဿ ဋ္ဌိတိကာယ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၇၇။

ဝယ်ဝါသိကတ္ထ (ပု) [ဝယ်ဝါသိက+အတ္ထ] ဝါဆို
သင်္ကန်းဟူသော အကျိုး။ ဝယ်ဝါသိ-
ကတ္ထာယ ဝေယျာဝစ္စကရေဟိ ဝဇ္ဇိပယော-
ဇေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၁။

ဝယ်ဝါသိကဘဂ (ပု) [ဝယ်ဝါသိက+ဘဂ]
ဝါဆိုသင်္ကန်းဟူသော အဖို့အစု။ သံသိကံ
ဟောတိတိ ဇေတေန ဝုတ္တဝယ်ာနမ္ပိ ဝယ်-
ဝါသိကဘဂေါ... ဒသေတိ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၄၄။

ဝယ်ဝါသိကလာဘ (ပု) [ဝယ်ဝါသိက+
လာဘ] ဝါဆိုသင်္ကန်း ဟူသော လာဘ်၊
ဝါဆိုသင်္ကန်းလာဘ်။ ပစ္စယန္တိ ဝယ်ဝါသိ-
ကလာဘံ သန္ဓာယ ဝုတ္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၀။
(-ဝိမတိ။ ၂။ ၁၁၇။ ၂၄၁။)

ဝယ်ဝါသိကသာဋ္ဌက (ပု) [ဝယ်ဝါသိက+
သာဋ္ဌက] ဝါဆိုသင်္ကန်းယျာ ပုဆိုး၊ ဝါဆို
သင်္ကန်း။ ဧကံ သတ္တဟတ္ထိံ ဧကံ အဋ္ဌဟတ္ထန္တိ
ဒွေ ဝယ်ဝါသိကသာဋ္ဌကေ လဘိဘူ။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။

ဝယ်သု (ကြိ) [ဝယ်+ဥံ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။
ဝယ်တိမှ။] မိုးရွာ-ရွာ- သွန်းလောင်း-
ကုန်ပြီ။ ရတနာနိ သတ္တ ဝယ်သုမဟာ-
မေသော ပဝဿတ။ စရိယာ။ ၃၉၆။ စရိယာ၊
ဋ္ဌ၊ ၁၀၂။ (သုတ္တန်၊ ၄။ ၂၁၈။ အပါ၊ ၄။ ၁။
၆၃၊ ၇၇။)

ဝယ် (ကြိ) [ဝယ်+ဤ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။]
မိုးရွာ-ရွာ -သွန်းလောင်း-ပြီ။ မဟာ-
မေသော ဥဋ္ဌဟိတွာ ပေါက္ခရဝဿံ ဝယ်။
ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၃။ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၈၈။ ဒီ၊ ၄။ ၂၃၂။
၁၇၄။)

ဝယ် (ကြိ) [ဝယ်+ယ+ဤ။ နိတိ၊ ဓာတု။
၂၃၉။] မြည်-တုန် -ဟောင် -အော်-
တုန်ကျူး-ပြီ။ ဧကော ဧကောကိလာ မဓုရေန
သရေန ဝယ်။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၆။

ဝယ်ကိ (တိ) [ဝယ်+ကိ။ ဝယ် ဝေသေ ဝါ
သန္တိဝါသပာသုတာယ အရဟတိတိ ဝယ်-
ကော၊ ပါသာဒေါ။ ဝေသေ ဥတုမ္ပိ ဘဝါတိ
ဝယ်ကော၊ မာသ၊ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ ဝေသေ ဝယ်-
ကာလေ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာတိ ဝယ်ကော။ ပါစိတ်၊
ယော။ ၁၂၇။ (တိ) ဝမိက -သံ။ ဝါမိက-
သက္ကတ ပိဋက။] (၁) (က) မိုးလ၊ မိုးဥတု၊
မိုးရာသီ။ (ခ) မိုးဦးမိုး၊ မိုးဦး ကာလ၌
ရွာသောမိုး။ (၂) မိုးလ-မိုးဦးတု-၌-မိုးတင်း

-နေထိုင် -ရာဖြစ်သော၊ မိုးလ-မိုးဥတု-၌
 နေထိုင်ရန် သင့်လျော်သော (ပြာသာဒ်)။
 (၃) ဝယ်ကံသာဠိကံသိက္ခာပုဒ်။ (၄) ဝယ်-
 ကံထေရ်။ (၅) ဝါဆိုသင်္ကန်း။ (၆) မိုးလ၌
 အဓိဋ္ဌာန် တင်အပ်သော သင်္ကန်း၊ မိုးရေခံ
 သင်္ကန်း။ (၇) မိုးဆွေးနန်း မိုးစေ့ပန်း။

(၁) (က) မိုးလ၊မိုးဥတု၊မိုးရာသီ၊ယံ နှ
 နာဟံ ဝယ်ကံ စတ္တာဓော မာသေ ပဋိသလ္လိ-
 ယေယျံ။ဒိ၊ ၂။၁၉၁။မာသာ ပန ဝဿေ ဥတု-
 မှိ ဘဂါတိ ဝယ်ကံ။ ဒိ၊ ၂။၄၄။ (အံ၊ ၁။
 ၁၄၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ ကင်္ခါ။
 ၁၅၄။) (ခ) မိုးဦးမိုး၊ မိုးဦးကာလ၌
 ရှာသောမိုး။ ယထာ မဟာရာဇ လောကေ
 တယောယဝ ခမဿ ဂင်္ဂိယန္တိ ဝယ်ကော
 ဟေမန္တိကော ပါဝုသကောဘိ၊ မိလိန္ဒ၊ ၁၁၃။
 (၂) မိုးလ-မိုးဥတု-၌ -မှိတင်း-နေထိုင်-
 ရာဖြစ်သော၊ မိုးလ-မိုးဥတု-၌ နေထိုင်ရန်
 သင့်လျော်သော (ပြာသာဒ်)။ ဧကံ ဝယ်ကံ
 ဧကံ ဟေမန္တိကံ ဧကံ ဂိမိကံ၊ ဒိ၊ ၂။ ၁၈။
 ဝယ်ကန္တိအာဒိသု ယတ္ထ သုခံ ဟောတိ
 ဝယ်ကလေ ဝယ်ကံ၊ အယ် ဝယ်ကော။
 ဣတရေသုပိ ဒေသဝ နယော။ အယ် ပနေတ္ထ
 ဝစနတ္ထော၊ ဝယာပါသော ဝယ်၊ ဝယ် အရ
 ဟာတိတိ ဝယ်ကော။ ဣတရေသုပိ ဒေသဝ
 နယော။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။ ဝယာပါသော ဝယ်
 ဥတ္တရပဒလောပေန၊ တသ္မာ ဝယ် ဝဿေ
 ဝါ သန္တိဝါယယသုဘာယ အရဟတိတိ ဝယ်-
 ကော၊ ပါသာဒေါ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ (ဝိ၊ ၃။ ၂။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မ၊ ၂။ ၁၇၂။ အံ၊ ၁။ ၁၄၄။ မ၊ ၄။
 ၃။ ၁၃၇။ ကံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၄။)

(၃) ဝယ်ကံသာဠိကံသိက္ခာပုဒ်။ ဒေ့ စ
 ပတ္တာနိ ဘေသန္တံ၊ ဝယ်ကံဒါနပုဒ်။ ဝိ၊ ၁။
 ၃၈၁။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ဝယ်ကံ အာရဿမေကနဘတိ
 ဣမေ ဒါဒဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၉။ ဝယ်ကံတိ

ဝယ်ကံသာဠိကံသိက္ခာပုဒ်။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၈၆။
 (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၃။) (၄) ဝယ်ကံထေရ်။
 သော..... ကောသလရဋ္ဌေ ပြာဟူဏကုလေ
 နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယ်ကောတိ လဒ္ဓန၊ မော.....
 အာဗာဓိကော အဟောသိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
 ၄၅၅။ (၅) ဝါဆိုသင်္ကန်း။ ကေစော ဟိ
 အဂါရိကော အပူဟောနကကာလေ ပက္ခိက-
 တတ္ထံ ဝယ်ကံ ဝါ ဥပနိဗန္ဓာပေသိ။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၅၄။ (၆) မိုးလ၌ အဓိဋ္ဌာန် တင်အပ်သော
 သင်္ကန်း၊ မိုးရေခံ သင်္ကန်း၊ ဝဿေ ဝယ်-
 ကာလေ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာတိ ဝယ်ကံ၊ ဝယ်-
 ကာစ သာ သာဠိကံ စေတိ ဝယ်ကံသာ
 ဠိကံ။ ပါ၊ ၅။ ၂။ ၂။ ၂။

(၇) မိုးဆွေးပန်း၊ မိုးစေ့ပန်း။ ဝဿေသု
 ဇာတော ဝယ်ကော၊ ဝယ်ကံ၊ ဝယ်ကံ ပုပ္ဖံ၊
 ရှ။ ၂၂၅-နာ။

ဝယ်ကံ (တိ) [ဝယ်+ဣက။ ဝဏိက-သံ၊]
 (၁) နှစ် (၁၂-လ) အသက်အရွယ်ရှိသော။
 (၂) ဝါ-သိက္ခာ-ရှိသော၊ ဝါ-သိက္ခာ-ရ-
 သော (ရဟန်း)။ (ထိ) (၃) မြတ်လေး-
 မုလေး-ပန်းပင်။ (၁) အာ၊ ဘသ္မာ ကိရ
 သံကိစော ဘတ္တဝယ်ကော ဥရဂ္ဂေ ယေဝ
 အရဟတ္ထံ ပတာ။ ပေတ၊ ၂။ ၅၀။ (သံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၂၀။) (၂) ပစ္ဆိမိကာယ ဥပသမ္ပန္နော ပဌမ
 ပဝါရဏေယ ပဝါရေတုမ္ပိ လဘတိ၊ ဝယ်-
 ကောစ ဟောတိ။ ဝဇီရ။ ၄၈၉။ (-သံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၂၀။) (ထိ) (၃) ဝယ်ကံယ ပုပ္ဖံ ဝယ်ကံ
 ယထာ “အာမလကိယာ ဖလံအာမလက”
 န္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၂။

ဝယ်ကံ (န) [ဝယ် ကာ+ဣ။ ဝယ်ကာယ
 ပုပ္ဖံ ဝယ်ကံ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၂။
 ဝပွဲပိက-သက္ကတပိဋက။] (၁) ဝယ်ကံသုတ်၊
 (ပန်းနှံတို့တွင် မြတ်လေးပန်းနှင့် အမြတ်ဆုံးဟု
 ဟောကြားသောသုတ်။) (၂) မြတ်လေး-

မုလေး-ပန်းပွင့်။ (၁) တထာဂတံ ပဒံကူဠိ၊ မုလံ သာဓော စ ဝယ်ကံ။ သံ၊ ၂။ ၄၂။ (၂) သေ-ယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ယေကေစိပုပ္ဖဂန္ဓာ၊ ဝယ်ကံ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ။ သံ၊ ၂။ ၁၂၇။ သံ၊ ၃။ ၄၁။ အံ၊ ၂။ ၂၇၄။ ဝယ်ကန္တိ သုမနပုပ္ဖံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၀။

ဝယ်ကတ္တရ (ပု) [ဝယ်က+လေရ] ဝယ်က-ထေရ်။ ကောပိ သဒ္ဓေါ မေဓာဝီတိ အာယ-သုတော ဝယ်ကတ္တရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၅။ (ထိုမထေရ်သည် အတ္ထ-ဒဿိဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်ဝယ် တခု သော အမျိုးအိမ်၌ ဖြစ်၍ သိကြားလိမ္မာသော အရွယ်သို့ ရောက်လတ်သော် တနေ့သ၌ ဘုရားရှင်ကို ဖူးတွေ့ရ၍ ကြည်ညိုသော စိတ်ဖြင့် ညောင်ကြွတ်သီးများကို လှူဒါန်း ခဲ့သော ကောင်းမှုကြောင့် လူ့ပြည် နတ်ပြည်တို့၌ အပန်ဖန် ကျင်လည်၍ ငါတို့ ဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်သို့ ရောက် သောအခါ ကောသလတိုင်းဝယ် ပုဏ္ဏား မျိုး၌ ဖြစ်၍ “ဝယ်က”ဟူသော အမည် တွင်လေသည်။ အရွယ်ရောက်၍ လူလား မမြောက်သောအခါ ဘုရားရှင်၏ ရေမီးအစုံစုံ အစရှိသော တန်ခိုးပြာဠိဟာကို ဖူးမြင်ရသ-ဖြင့် သာသနာတော်၌ ယုံကြည်သက်ဝင်၍ ရဟန်းပြုပြီး ရဟန်းတရားကို အားထုတ်သည် ရှိသော် မကျန်းမမာ ဖြစ်လေသည်။ ရောဂါ ပျောက်ကင်း ကျန်းမာခြင်းသို့ ရောက်သော အခါ ထိတ်လန့်ခြင်း သံဝေဂရ၍ ဘာဝနာပွား များရာ ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာ အဖြစ်သို့ ရောက် တော်မူသည်။ ထိုမထေရ်သည် အပဒါန်၌ “ပိလက္ခမလ ဒါယကထေရ်”ဟု အမည်တွင် ၍ ထေရဂါထာ၌ “ဝယ်ကထေရ်”ဟု အမည် တွင်လေသည်။ အပ၊ ၂။ ၄၂-၃။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၅-၇။)

ဝယ်ကတ္တရဂါထာ(ထီ) [ဝယ်ကတ္တရ+ဂါထာ] ဝယ်ကထေရ်- ရွတ်ဆို- ဟောကြား-

လျှောက်ထား-အပ်သော-ဂါထာ။ ခုဒ္ဒက နိကာယ၊ ထေရဂါထာပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၈- ဂါထာ။ ထေရ၊ ၂။ ၆၅။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၅-၇။

ဝယ်ကပါသာဒ (ပု) [ဝယ်က+ပါသာဒ] မိုးလ- မိုးဥတု-၌ နေထိုင်ရန် သင့်လျော်သော ပြာသာဒ်။ ဝယ်ကပါသာဒေါ သတ္တ ဘူမိကော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။

ဝယ်ကပုပ္ဖ (န) [ဝယ်က+ပုပ္ဖ] မြတ်လေး- မုလေး-ပန်း-ပွင့်။ တေကိရ- ပါတောဝ ပုပ္ဖိတာနိ ဝယ်ကပုပ္ဖိနိ သာသံ ဝဏှတော မုစ္ဆန္တာနိ ဒိသွာ။ မမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။

ဝယ်ကမာလာ (ထီ) [ဝယ်က+မာလာ] ဝယ်ကပုပ္ဖ-ကြည့်။ ဥပ္ပသမာလံ ပါ ဝယ်က-မာလံ ဝါ အတိမုက္ကမာလံ ဝါ လဘိတွာ။ မ၊ ၁။ ၃၈။ (အံ၊ ၃။ ၁၀၅။ မဟာနိ၊ ၄၀၄။)

ဝယ်ကမာသ (ပု) [ဝယ်က+မာသ] မိုးလ။ ဝယ်က-မာသတော ပရံ အဓိဋ္ဌာနံ ပစ္စုဒ္ဓရိတွာဝိ-ဝိကပေတဗ္ဗာ။ ဝိမဘိ၊ ၁။ ၃၁၃။ (ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၉။)

ဝယ်ကသင်္ကေတ (န) [ဝယ်က+ သင်္ကေတ] မိုးလေးလ- မိုးလ-အ-မှတ်သား-ဆို- အပ် သောလ။ ဂိလာနော ဝါဟောတိ၊ ဝယ်က-သင်္ကေတံ ဝါ ဟောဘိ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၁။ ဝယ်က-သင်္ကေတန္တိ ဝယ်ကေ စတ္တာဓော မာသေ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၁။ “ဝယ်ကော”တံ သင်္ကေ-တီယတိ ဂဇဂီယတိတံ ဝယ်ကသင်္ကေတံ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၃၈၂။

ဝယ်ကသာဠိကစီဝရ(န) [ဝယ်ကာ+ သာဠိ။ ကာ+စီဝရ] ဝယ်ကသာဠိကာ- ကြည့်ဝ ကထံ ဟိ နာမ ဗပဗ္ဗဂီယာ ဘိက္ခု။ ပဋိကဓမ္မ။ ဝယ်ကသာဠိကစီဝရံ ပရိယေသိဿန္တိ။ ဝိ၊ ၁-၃၆၄။ (ဝိ၊ ၅။ ၂၀၊ ၆၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။ ၉။ ကခံ၊ ၁၀။ ဝဇီရ၊ ၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၆။)

ဘုရားသခင်သည် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်
ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်
ရဟန်းတော်များ အဝတ် မစည်း အချည်းနှီး
မိုးရေချိုးနေကြသည်ကို ဝိသာခါ၏ ကျွန်မ
တစ်ယောက် မြင်၍ ဝိသာခါကို ပြန်လည်
ပြောကြားသောကြောင့် ဝိသာခါက “ရဟန်း-
တော်များ အတွက် မိုးရေခံ သင်္ကန်းကို
အသက်ထက်ဆုံးလှူဒါန်း လိုပါသည်ဘုရား”
ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားထံ ခွင့်ပန်လျှောက်ထား
သော ကာလမှစ၍ ခွင့်ပြုတော် မူအပ်သော
သင်္ကန်းဖြစ်ပေသည်။ (ဝိ၊ ၃။ ၄၀၄-၈။)

ထိုသင်္ကန်းကို အချိန်မရွေး ရှာမိုးခွင့်၊
ချုပ်ခွင့်၊ ဆေးဆိုးခွင့်၊ ကပ္ပဗိန္နုထိုးခွင့်၊ ဝတ်-
ရုံခွင့်၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်ခွင့်တို့ကို ရသည်မဟုတ်၊
သတ်မှတ် ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော အချိန်
အခါ၌သာ ရှာမိုးခွင့်စသည်ကို ရရှိလေသည်။
မိုးရေခံသင်္ကန်းကို ရှာမိုးခွင့်၊ ချုပ်ခွင့်၊ ကပ္ပဗိန္နု
ထိုးခွင့် (ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၂၉၈။) (ဝါ) ရှာမိုးခွင့်၊ ဆေး
ဆိုးခွင့် (ကခါ။ ၁၈၂-၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၆။
ကခါ။ ၉။ သစ်။ ၃၃၄။) ပြုထားသော အချိန်
ကာလမှာ နယုန်လဆုတ်-ရက်မှတန်ဆောင်
မုန်းလပြည့်နေ့အထိ ၅-လဖြစ်သည်။ ထို ၅-
လ အချိန်အခါကို မိုးရေခံ သင်္ကန်း
ရှာမိုးရာ၊ ချုပ်ရာ၊ ဆိုးရာ၊ ကပ္ပဗိန္နုထိုးရာ
(ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၂၉၈) (ဝါ) ရှာမိုးရာ (ကခါ။
၁၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၆။ ကခါ။ ၉။ သစ်။ ၃၃၄။)
ကာလ၏ ဤမှာဘက်၌ဖြစ်၍ ဝမ်းဗိုက်နှင့်တူ
သောကြောင့် “ကုစ္ဆိသမယ” ဟု ခေါ်
၍ ထို ၅-လမှ အပဖြစ်သော ၇-လ
အတွင်း အချိန်အခါကို မိုးရေခံသင်္ကန်းကို
ရှာမိုးရာ၊ ချုပ်ရာ၊ ဆိုးရာ၊ ကပ္ပဗိန္နုထိုးရာ (ဝိ၊
၃။ ၂။ ၂၉၈) (ဝါ) ရှာမိုးရာ (ကခါ။ ၁၈၂-၃။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၆။ ကခါ။ ၉။ သစ်။ ၃၃၄။)
ကာလ၏ ထိုမှာဘက်ကာလဖြစ်၍ ကျောက်
ကုန်းနှင့် တူသောကြောင့် “ပိဋိသမယ” ဟု
ခေါ်သည်။

မိုးရေခံသင်္ကန်းကို ရှာမိုးရာအတွက် မဟုတ်
သည့်ပိဋိသမယ ၇-လအတွင်း၌ မိုးရေခံသင်္ကန်း
ကို ရှာမိုး၍ ရရှိလျှင် ရှာမိုးသော ရဟန်း
အား နိဿဂ္ဂိယပါစိတ် အာပတ်သင့် ရောက်
သည်။ မိုးရေခံသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံခွင့် (ဝိ၊
၃။ ၂။ ၂၉၈) (ဝါ) ချုပ်ခွင့်၊ ဆိုးခွင့် ကပ္ပဗိန္နု၊
ထိုးခွင့် ဝတ်ရုံခွင့် (ကခါ။ ၁၈၂။-၃။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၄၃၆။ ကခါ။ ၉။ သစ်။ ၃၃၄။) ပြုထားသော
အချိန်ကာလမှ ဝါဆိုလဆန်း ၁-ရက်မှ
တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်အထိ ၇-လခွဲဖြစ်သည်။
ထို ၇-လခွဲမှ အပဖြစ်သော ၇-လခွဲအတွင်း၌
ဝတ်ရုံခွဲသော် ဝတ်ရုံသော ရဟန်းအား နိဿ
ဂ္ဂိယပါစိတ် အာပတ် သင့် ရောက်သည်။
မိုးရေခံသင်္ကန်းကို အဓိဋ္ဌာန်တင်ရန် ခွင့်ပြု
ထားသော အချိန်ကာလမှာ ဝါဆိုလဆုတ်
၁-ရက်မှ တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်အထိ ၄-
လဖြစ်သည်။ ထို ၄-လမှ အပ ဖြစ်သောကာ-
လအတွင်း၌ အဓိဋ္ဌာန်တင်သော ရဟန်းအား
ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ် သင့်ရောက်သည်။ မိုးရေခံ
သင်္ကန်းကို ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော မိုး ၄-လအတွင်း
၌သာ အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ ကျန်သော ၈-လ
တို့၌ ဝိကပ္ပနာပြု၍ ဖားရသည်။ အဓိဋ္ဌာန်
တင်သောအခါ၌လည်း ၁-ထည်သာ အဓိဋ္ဌာန်
တင်ကောင်းသည်။ ၂-ထည် ၃-ထည် အဓိဋ္ဌာန်
မတင်ကောင်း။ မိုးရေခံသင်္ကန်းကို ဆေးဆိုး
သောအခါ၌ တစ်ကြိမ် အဆင်း ပျက်ရုံမျှ
ဆိုးလျှင်ပင် အပ်ပါစေဘုသည်။ (ဝိ၊ ၃။ ၂။
၉၇၂။ ကခါ။ ၁၈၂-၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၆-
၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၅-၇။ ကခါ။ ၉။ သစ်။ ၃၃၄။)

ဝယ်ကသာဠိကာနုပုဒါန(န) [ဝယ်ကသာဠိကာ +
အနုပုဒါန] မိုးရေခံသင်္ကန်းကို ပေး-လှူ-
ခြင်း။ ဝယ်ကသာဠိကာနုပုဒါနမတ္တကေန
သံသော တထာဂတတော အဓိကော နာမ
ဟောတိ ဝိသိဇ္ဇော ဝါ။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၅။

ဝယ်ကသာဠိယဂ္ဂါဟာပက (ဂီ) [ဝယ်ကသာ
ဠိယာ + ဝါဟာပက။ ဟိ-ဋ္ဌဝယ်ကသာဠိယ-

ဂ္ဂါဟာပိကော။ မိုးရေခဲသင်္ကန်းကို ယူစေတတ်
သော။ သူ။ သာဠိယဂ္ဂါဟာပကောတိ
ဝယ်ကသာဠိယဂ္ဂါဟာပကော။ ကခါ။ ဠိ။ သစ်။
၄၂၀။

ဝယ်ကသာဠိယာ (ထိ) [ဝယ်ကာ+သာဠိကာ။
က-ကိုယ-ပြု။ တနည်း-ဝယ်ကာ+သာဠိ
ယာ။] ဝယ်ကသာဠိကာ-ကြည့်။
အကိုးပါဠိ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝယ်ကာဂုဗ္ဗ (ပု) [ဝယ်ကာ+ဂုဗ္ဗ] မြတ်-
မုလေး-ပန်းခဲ။ ထလဇတ္တမေပိ မဟာရာဇ
ဝယ်ကာဂုဗ္ဗေ ကိမိဒ္ဓါနိ ပုပ္ဖါနိ ဟောန္တိ။
မိလိန္ဒ။ ၂၄၄။

ဝယ်ကိ (ထိ) [ဝယ်+ဣက=ဝယ်က+ ဣ။
ခာန်။ ဠိ။ ၅၇၆။ ဝယ်ကိ။ ဝါပိကိ-သက္က
တပိဋက။] မြတ်လေး-မုလေး-ပန်း-ပွင့်။
စန္ဒန်တဂရံဝါဒါဥပုလံ အထ ဝယ်ကိ။ ဓမ္မ။ ၂၁။
ဒီ။ ဠိ။ ၁။ ၅၆။ ဝယ်ကိတိ ဇာတိသုမနာ။
ဓမ္မ။ ၁။ ၂၆၇။ ဝယ်ကိတိ သုမနပုပ္ဖံ။ သိ။ ဠိ။
သစ်။ ၁။ ၂၃၄။ သုမနာ ဇာတိ သုမနာ၊ မာ
လတိ ဇာတိ ဝယ်ကိ။ ခာန်။ ၅၇၆။

ဝယ်တ (တိ) [ဝယ်+တ။ ဝယ်နံရနံဝယ်တံ။
ခာန်။ ဠိ။ ၁၃၁။ သူစိ။ ဝယ်+ယ+တ။ နိတိ။
ဓာတု။ ၂၃၉။ ဝါခိတ-သံ။]

(၁) မြည်- တွန်- ဟောင်း- အော်-
ဟောကြာ -ပြောဆို-အပ်သော (အသံ)။
(၂) မြည်-တွန်-ဟောင်း-အော်-ဟောကြား-
-ပြောဆို-ရာကာလ။ (၁) သကန္တာန် ဝါ
စတုပ္ပဒါနံဝါ ရုတ် ဝယ်တံ ဇာနန္တိ။ မာနာနိ။
၂၉၀။ ဝယ်တန္တိဝါစံ။ မဟာနိ။ ဠိ။ ၃၆၇။
သုဝိဇာနံ သိင်္ဂါလာနံ။ သကုဏာနဉ္စ ဝယ်တံ။
မနုဿဝယ်တံ ရာဇ။ ဒုဗ္ဗိဇာနတရံ ဟတော။
ဇာ။ ၁။ ၂၆၁။ ၂၆၃။ ၂၇၂။ ဝယ်တန္တိ မဟာ
ရာဇ တိရစ္ဆာနဂတာ ဥဇုဟာယာ။ ဇာနဇာသံ
ဝယ်တံ သုဝိဇာနံ။ မနုဿာ ပန ကက္ခဋ္ဌာ။

တသ္မာ ကေဘ ဝစနံ ဒုဗ္ဗိဇာနတရန္တိအတ္ထော။
ဇာ။ ဠိ။ ၄။ ၂၁၇။ (၂) ဝယ်တကာလ-
ကြည့်။

ဝယ်တကာလ (ပု) [ဝယ်တ+ကာလ] မြည်-
တွန်-ဟောင်း-အော်-ဟောကြား-ပြောဆို-
ရာကာလ။ ဝယ်တကာလေ သိပ္ပံ သိက္ခန္တာ။
ဇာ။ ဠိ။ ၁။ ၄၆၂။

ဝယ်တဗ္ဗ (တိ) [ဝယ်+တဗ္ဗ။ နိတိ။ ဓာတု။
၁၇၄။] ရွာ-သွန်း-လောင်း-အပ်သင့်-ထိုက်-
သော။ ဣဓ ဣမသ္မိ သတ္တလောကေကေစ္စော
---မဟာမေဃော ငိယ ဝယ်တဗ္ဗတ္တာ
တာဒိဓော။ ဣတိ ဝုတ်။ ဠိ။ ၂၂၀။

ဝယ်တဗ္ဗ (တိ) [ဝယ်+ယ+တဗ္ဗ။ နိတိ။ ဓာတု။
၂၃၉။] မြည်-တွန်-ဟောင်း-အော်-ဟော
ကြား-ပြောဆို-အပ်-သင့်- ထိုက်-သော။
ဣမသ္မိ ကာလေ ဝယ်တဗ္ဗံ။ ဣမသ္မိ န ဝယ်-
တဗ္ဗံ။ ဇာ။ ဠိ။ ၁။ ၄၆၂။

ဝယ်တဗ္ဗယုတ္တ (တိ) [ဝယ်တဗ္ဗ+ယုတ္တ] ရွာ-
သွန်း-လောင်း-အပ်-သင့်-ထိုက်- သည်နှင့်
ယှဉ်သော။ ဝယ်တဗ္ဗယုတ္တေ ကာလေ ဝယ်
န ဝယ်တိ။ အံ။ ဠိ။ ၁၄၂။

ဝယ်တဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [ဝယ်တဗ္ဗ+ယုတ္တ+က]
မြည်- တွန်-ဟောင်း- အော်-ဟောကြား-
ပြောဆို-အပ်- သင့်-ထိုက်- သည်နှင့်ယှဉ်
သော။ ဝယ်တဗ္ဗယုတ္တကံ ကာလံ ဝါ ကကာ-
လံ ဝါ သေ ကုက္ကုဋ္ဌော န ဇာနာတိ။ ဇာ။ ဠိ။
၁။ ၄၆၂။

ဝယ်တသဒ္ဓ (ပု) [ဝယ်တ+သဒ္ဓ] မြည်-တွန်-
ဟောင်း-အော်-ဟောကြား-ပြောဆို-အပ်
သောအသံ။ တေ တဿ ဝယ်တသဒ္ဓေန
ဥဋ္ဌာယ သိပ္ပံ သိက္ခန္တိ။ ဇာ။ ဠိ။ ၁။ ၄၆၁။

ဝယ်တုံ (ဗျ) [ဝာ+တုံ။ နိတိ။ ဓာတု။ ၁၇၄။]
မိုးရွာ-ရွာ-သွန်း-လောင်း-ခြင်းငှာ။ တသ္မိ

သမယေ ဒေဝေါ ဝယ်တုံ အာရဘိ။ အံ၊ ငွါ၊ ဝ။
၃၁၃။ (-ဒါ၊ ငွါ၊ ၂။ ၅။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၇။)

ဝယ်တုံ (ဗျ) [ဝသ+ယ+တုံနိတိ၊ ဓာတု။
၂၇၉။] မြည်-တုန်-ဟောင်-အော်-တုန်
ကျူး-ခြင်းငှာ။ အဟံ ကေသိယေဝ ဝမိကပါ-
ဒေ နိသိဒိတော ဝဿန္တော မနာပံ ကရိတော
ဝယ်တုံ သက္ကောမိ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၇၆။

ဝယ်တုံ (တိ၊ ပု) [ဝသ+အ+တုံ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။
ဝမိတု-သံ။] ရွာ-သွန်းလောင်း-တတ်သော
(မိုး)။ ဂဠိတာ နော ဝယ်တုံ၊ ဝယ်တုံ နော
ဂဠိတာ။ အံ၊ ၁။ ၄၁၆။ အဘိ၊ ပု။ ၁၄၇။

ဝယ်တုံကမ (တိ) [ဝယ်တုံ+ကမ+က။] (၁)
မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-ခြင်းငှာ အလိုရှိ
သော။ (၂) မြည်-တုန်-ဟောင်-အော်-
တုန်ကျူး-ခြင်းငှာ အလိုရှိသော။ (၁) ဝယ်-
တုံကမာ ဝိယစဘူဟိ ဒိသာဟိ မေဃာ ဥဋ္ဌ-
ဟိတော..... အဝယ်တုံဝ ပလာယိသန္တိ။
ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၅၅-၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၇။ (၂)
ယဒါ ခေါ သော ဘန္တေ ကုက္ကုဋ္ဌပေါတကော
ကာကဝယ် ဝယ်တုံကမော ဟောတိ။
“ကာကုက္ကုဋ္ဌ” တိ ဝယ်တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၉။

ဝယ်တ္ထ (ကြိ) [ဝသ+အာ။ အာ-ကိတ္ထ-ပြု။ ရှ။
၄၆၈၊ ၄၇။] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-ပြု။
ပဠုန္တော ဝိယ ဝယ်တ္ထ၊ ပဠုလိတ္ထ ယလာ
သိခိ။ အပ၊ ၂။ ၁၆၁။

ဝယ်တုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝသ+တုံ၊ နိတိ၊ ဓာတု။
၁၇၄။] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-ပြီး၍။
ပုနပုန ဝယ်တိတိ န ကေဒိဝသံ ဝယ်တုံ
တိတ္တတိ။ သံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၃၆။ ဝယ်တုံတိ ဝဠိ*မာ
တ္တေတွာ။ သံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၇၅။

ဝယ်တုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဝသ+ယ+တုံ၊ နိတိ၊ ဓာ
တု။ ၂၃၃။] မြည်-တုန်-ဟောင်-အော်-
တုန်ကျူး-ပြီး၍။ ဘာကုဏိကောပိ ခေါ ကတိ-

ပါဟစ္စယေန အာဂန္တော ဝန္တကဝယ်တုံ ဝယ်-
တုံ၊ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၂၅။ (ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၄၀။ ဇာ၊ ငွါ
၄။ ၂၉၀။)

ဝယ်သတုံ (ကြိ) [ဝသ+သတိ၊ နိတိ၊ ဓာတု။
၁၇၄။] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-အံ-လတ္တံ
လိမ့်မည်။ တောဝတာ သတ္တဝဿာနိ ဒေဝေါ
နဝယ်သတိ၊ ဒါ၊ ၁။ ၉၀။ (အပ၊ ၁။ ၁၃၇။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။
၃၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၁။)

ဝယ်သမ (ကြိ) [ဝသ+သမ။ ဝယ်သမ။]
ဝတ်ဆင်-ဝတ်ရုံ-ကြကုန်အံ့။ နစ ဒွေ တယော
ဘိက္ခု “ကေတော ဝယ်သမာ” တိ ကရော-
န္တိ၊ ရက္ခတိ တာဝံ။ ဝဇိရ။ ၂၇၂။

ဝယ် (တိ) [ဝသ+လိ။ ထိ-၌ ဝယ်နိ။ ဝဇိန်-
သံ။] (၁) ရွာ-သွန်းလောင်း-တတ်သော။
(န) (၂) ရွာ-သွန်းလောင်း-ခြင်း (၁)
အဝဠိကသမော ပဒေသဝယ်၊ သဗ္ဗတ္တာဘိ-
ဝယ်။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၉။ ပဒေသဝယ်တိ ကေ
ပဒေသဝယ်မေဃသမော။ ပဒေသဝယ်
ဝိယာတိ ဟိ ပဒေသဝယ်။ ဣတိဝုတ်၊ ငွါ၊ ၂၃၆။
(န) (၂) ဒုတိယံ ကာရဏေန ဖလဿ သိဒ္ဓိ
ဒဿနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ကေန္တေန ဝယ်နာ ဝိယ မေဃ-
ဝဠာနေန ဝဠိပ္ပဝတ္တိယာ။ ဒါ၊ ငွါ၊ ၁။ ၄၂။ မ၊ ငွါ၊
၁။ ၃၂။

ဝယ်က္ကုဋ် (န) [ဝသ+ဥက္ကုဋ်] ဝါ-ဝါဆိုလ
-ကို အထက်သို့ ငင်ခြင်း။ အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေ ရာဇုနံ အနုတ္တိတုန္တိ ဧတ္ထ ဝယ်က္ကုဋ်-
နေ ဘိက္ခုနံ... အနုညာတံ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၃၄၉။

ဝယ်ပဂတ (တိ) [ဝသ+ဥပဂတ။] ဝါဆိုကပ်-
ဝါဆို-ဝါကပ်-သော။ သူ။ ဝယ်ပဂတ-
လည်း ကြည့်။ ဝယ်ပဂတာ ဘိက္ခု ပက္ကန္တာ
ဝါ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၁၂။

ဝယ်ပေတ (တိ) [ဝသ+ဥပေတ] မိုးလ-မိုး
ဥတု-မိုးအခါ-၌ (အသိုက်သို့) ကပ်ရောက်
သော။ ဝယ်ပေတော (ထေရ။ ၃၄၇) တိ ဝယ်-

ကာလေ ကုလာဝကံ ဥပေတောပက္ခိ ဝိယ။
ထေရါဋ္ဌါ ၂။၄၂၆။

ဝဿူပဂတ (တိ) [ဝဿ+ဥပဂတ] (၁) ဝါသိ
ကပ်-ဝါဆို -ဝါကပ် -ပြီးသော၊ သူ။ (၂)
ဝါသိကပ်- ဝါဆို- ဝါကပ်-ရာ အချိန်အခါ။
(၁)ဝဿူပဂတော သံသော သဘာဂံ အာပ-
တ္တိ အာပန္နော ဟောတိ။ဝိ၊၃။၁၇၁။ (ဒိ၊ ၂။
၈၄။ ဝိ၊ဋ္ဌါ၊၃။ ၃၄၂။ဝိ၊ဋ္ဌါ၊၄။ ၆၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၁၁၆။ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၃။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၂။၉၉။)
(၂) ဝဿူပဂတကာလ-ကြည့်။

ဝဿူပဂတကာလ (ပ) [ဝဿူပဂတ+ကာလ]
ဝါသိကပ်-ဝါဆို-ရာ-အခါ-ကာလ။ ဝဿူ-
ပဂတကာလော။သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၇၁။

ဝဿူပဂတဘိက္ခု (ပ) [ဝဿူပဂတ+ဘိက္ခု]
ဝါသိကပ် -ဝါဆို -ဝါကပ် -သော ရဟန်း ။
ကလမ္မတိတ္ထဝိဟာရေ ဝဿူပဂတဘိက္ခု ဝိယ။
အဘိ၊ဋ္ဌါ၊ ၂။၃၃၇။

ဝဿူပဂမ (ပ) [ဝဿ+ဥပဂမ] ဝါကပ်-ဝါဆို-
ခြင်း။ ဝဿူပဂမပူဇာ-ကြည့်။

ဝဿူပဂမန (န) [ဝဿ+ဥပဂမန] (၁) ဝါကပ်
-ဝါဆို -ခြင်း။ (၂) ဝါကပ်- ဝါဆို- ဘု
(ဌာန)။ (၁) ကတိ နုခေါ ဝဿူပဂမနာနိ။
ဝိ၊ဋ္ဌါ၊ ၃။၃၄၉။ (ဝိ၊ဋ္ဌါ၊၄။ ၁၆၃။ကင်္ခါ၊ ၂။၃၃၈။
ဝဇီရ၊၄။၆၇။၄၈၉။သာရတ္ထ၊ ၂။၁၁၅။သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၈၄။ဝိမတိ၊၁။၁၆၃။ဝိမတိ၊ ၂။၁၁၇။)(၂)
အောက်ပုဒ်ကြည့်

ဝဿူပဂမနဌာန (န) [ဝဿူပဂမန+ဌာန] ဝါကပ်
-ဝါဆို-ရာအရပ်။ တတ္ထေဝါတိ ဝဿူပဂမန-
ဌာနေ ဝေ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၂။ ၂၀၆။

ဝဿူပဂမနဒိဝသ (ပ) [ဝဿူပဂမန+ဒိဝသ]
ဝါကပ်-ဝါဆို-ရာ-နေ့-ရက်။ ပါဠိပဒဒိဝ-
သေတိ ပစ္စိမိကာယ ဝဿူပဂမနဒိဝသေ ။
သာရတ္ထ၊၃။၈၅။

ဝဿူပဂမနပူဇာဒိဝသ (ပ) [ဝဿူပဂမန+ပူဇာ
+ဒိဝသ] ဝါကပ်-ဝါဆို-ခြင်း ကိုပူဇော်ရာ
-နေ့-ရက်။ တတ္ထ အာသဠိနက္ခတ္တိ ဝဿူ-
ပဂမနပူဇာဒိဝသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊
၂။၃၇၉။

ဝဿူပဂမနယောဂ္ဂတာဒဿန (န) [ဝဿူပဂမန
+ယောဂ္ဂတာ+ဒဿန] ဝါကပ်-ဝါဆို-ခြင်း
အား- သင့်လျော်- လျှောက်ပတ်- သော
ကျောင်း အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ သဒ္ဓါရဗန္ဓာတိ
ဝဿူပဂမနယောဂ္ဂတာဒဿနံ။ ဝိမတိ၊၁။
၁၆၃။

ဝဿူပဂမနာရဟ (တိ) [ဝဿူပဂမန+ အရဟ]
ဝါကပ်-ဝါဆို-ခြင်းငှာ- ထိုက်-သင့်လျော်-
လျှောက်ပတ် - သော။ ဝဿူပဂမနာရဟာ
သဒ္ဓါရဗန္ဓာဝေ ဝေဒိတဗျာ။သာရတ္ထ၊ ၂။၁၁၄။

ဝဿူပဂမပူဇာ (ထိ) [ဝဿူပဂမ + ပူဇာ]
ဝါကပ်-ဝါဆို-ခြင်းကိုပူဇော်ခြင်း၊ ဝါကပ်-
ဝါဆို- ရာနေ့၌ပူဇော်ပုံ။ အာသဠိနက္ခတ္တံ
နာမ ဝဿူပဂမပူဇာ။ဝဇီရ၊ ၂။၁၀။

ဝဿူပစ္စေဒ (ပ) [ဝဿ+ဥပစ္စေဒ] မိုးပြတ်ခြင်း၊
မိုးစဲခြင်း။ ဝဿူပစ္စေဒတော ပန ဥဒ္ဓံ
ပါတုဘဝတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌါ၊၁။၃၂၇။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၄၅။

ဝဿူပဇီဝိသတ္တ (ပ) [ဝဿူပဇီဝိ+သတ္တ] မိုးကို
မှီ၍ အသက်မွေးလေ့ရှိသောသတ္တဝါ။တ.သ္မာ
ယထာကာမံ ဝဿာတိ ဝဿူပဇီဝိသတ္တ အန-
ဂ္ဂက္ခန္ဓော ဝဒတိ။ ထေရါဋ္ဌါ၊၁။၃၁။

ဝဿူပဇီဝိ (တိ) [ဝဿ+ဥပ+ဇီဝ+ဏိ။ ထိ-၌
ဝဿူပဇီဝိနိ။] မိုးကိုမှီ၍ အသက်မွေးလေ့ရှိ-
သော၊ သူ။ဝဿူပဇီဝိနော သတ္တာ ကမေန
ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌါ၊၁။၃၂၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၄၅။

ဝဿူပနာယိကကာလ (ပ) [ဝဿူပနာယိက
+ကာလ] ဝါကပ်-ဝါဆို-ရာ-အခါ- ကာလ။
အပိ စ ဝဿူပနာယိကကာလေ နာမာယံ
မဟာရာဇ။ဝိ၊ဋ္ဌါ၊၁။၆၁။(ဝိ၊ဋ္ဌါ၊၄။၆၈။)

ဝဿူပနာယိကကုဋ် (ထိ) [ဝဿူပနာယိ-
ကာ + ကုဋ်] ဝါကပ်- ဝါဆို- ရာ- ကုဋ်-
ကျောင်း။ ဝဿူပနာယိကကုဋ်ယာ အတ္ထာယ
ဟတ္ထကမ္ပံ ယာစိဿာမံ၊ မ ဌ၊ ၄။ ၂၄၀။

ဝဿူပနာယိကက္ခန္ဓက (ပု) [ဝဿူပနာယိကာ
+ ခန္ဓက] ဝဿူပနာယိကက္ခန္ဓက ပါကပ်--
ဝါဆို-ခြင်းနှင့်စပ်၍ -ပညတ်-ဟောကြား-
အပ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့၏ -အပေါင်း- အစု၊
ဝါကပ် - ဝါဆို- ခြမ်းနှင့်စပ်၍ - ပညတ်-
ဟောကြား- အပ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့ကိုပြု
တတ်သောကားချပ်။ ခုဒ္ဒကနိကာ ၁။ ဝိနယပိ-
ဋက၊ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၃-ခန္ဓက။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၂-
၂၁၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၉- ၅၅။ ဝဇီရ၊ ၄၆၇- ၇၃။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၂- ၃။ ဝိမဘိ၊ ၂။ ၁၇၅-၉။

ဝဿူပနာယိကဋ္ဌာန (န) [ဝဿူပနာယိကာ+
ဋ္ဌာန] ဝါကပ်- ဝါဆို- ရာ- အရပ်-ဋ္ဌာန။ တတြ
သမဒဏန ဝဿူပနာယိကဋ္ဌာန ဉာတုံ ဝနုတိ-
တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။

ဝဿူပနာယိကတ္ထ (ပု) [ဝဿူပနာယိကာ+
သင်္ဂဟ+အတ္ထ] ဝါကပ်- ဝါဆို- သောရဟန်း
တို့အား- ချီးမြှောက်- ချီးမြှင့် -ခြင်းဟူသော
အကျိုး၊ ပါကပ်- ဝါဆို- ရာနေ၌ (ရဟန်းတို့
ကို) ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့ခြင်းဟူသော- ကိစ္စ-
အကျိုး၊ ယေနတ္ထနာတိ ယေန ဝဿူပနာယိ-
ကတ္ထေန။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆)။

ဝဿူပနာယိက(ကာ)ဒိဝသ (ပု) [ဝဿူပနာ
ယိကာ + ဒိဝသ] ဝါကပ်- ဝါဆို- ရာနေ။
ဝဿူပနာယိကဒိဝသမေဝိ (ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၆၇) တံ
ဝဿံ ဉာမနဒိဝသေယော။ ပါစိတ်၊ ယော။
၄၇၉။ (-အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၆။)

ဝဿူပနာယိကနိမိတ္တ (န) [ဝဿူပနာယိကာ+
နိမိတ္တ] ဝါကပ် - ဝါဆို- ရာနေ၌ အစောင့်အ-

ရှောက်ကိုစီရင်ခြင်း ဟူသော အကြောင်း။
တေနေော ကာရဏေနာ (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂) တံ
ဝဿူပနာယိကနိမိတ္တမေဝိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။

ဝဿူပနာယိကဝိနိစ္ဆယကထာ (ထိ) [ဝဿူပနာ
ယိကာ + ဝိနိစ္ဆယ + ကထာ] ဝဿူပနာယိက
ဝိနိစ္ဆယကထာ၊ ဝါကပ်- ဝါဆို- ခြင်း၌ အဆုံး
အဖြတ်ကိုဆို- ရာ- ကြောင်း- စကား။ ဝိနယ
ပိဋက၊ ဝိနယသင်္ဂဟဋ္ဌကထာ။ ၂၆-ကထာ။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၄-၂၂။

ဝဿူပနာယိကသင်္ဂဟ (ပု) [ဝဿူပနာယိကာ+
သင်္ဂဟ] ဝါကပ်- ဝါဆို- ရာနေ၌ (ရဟန်းတို့ကို)
-ချီးမြှောက်- ချီးမြှင့်- ထောက်ပံ့- ခြင်း။ ဝဿူ-
ပနာယိကသင်္ဂဟတ္ထ (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂) နိဝဿူ-
ပနာယိကာယ အာရက္ခာသံဝိဇာနဝသေန
ဘိက္ခုနံ သင်္ဂဟဏတ္ထံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၅။

ဝဿူပနာယိကသမယ (ပု) [ဝဿူပနာယိကာ+
သမယ] ဝါကပ်- ဝါဆို- ရာအခါ။ ဝဿူပနာ-
ယိကသမယေ သမ္ပဟုလေဟိ ဘိက္ခုဟိ သဒ္ဓိ-
ပုမံ သုတ္တံ သဗ္ဗာယိတွာ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၂။

ဝဿူပနာယိကသုတ္တ (န) [ဝဿူပနာယိကာ+
သုတ္တ] ဝဿူပနာယိကသုတ်၊ ဝါကပ်- ဝါဆို-
ခြင်းကိုဟောသောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိ၊ ၂-
နိပါတ၊ ၁-ပဏ္ဍာသက၊ ၁-ဝင်၊ ၁၀-သုတ်။
အံ၊ ၁။ ၅၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄။

ဝဿူပနာယိကဒိ (ထိ၊ ပု) [ဝဿ + (ဥပ + နိ +
အ) ဥပနာယ = ဝဿူပနာယ + ကိက + အာ။
ဝဿ + ဥပနာယိကာ။ ဝဿံ ဥပနေန္တိ ဥပဂ-
္ဋန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝဿူပနာယိကာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၄။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ ၁။ သနံ ဝဿံ၊ ဥပနယနံ
ဥပနယော၊ ဝဿသ ဥပနယော ဝဿူပန-
ယော၊ သော ဧတိဿာ ပညတ္တိယာ အတ္တိ
တသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတိတိ ဝဿူပနာယိကာ။
ကာသာ? ဝဿူပနာယိကပညတ္တိ။ အထဝါ
ဥပနယတိ ကောယာတိ ဥပနာယိကံ မဇ္ဈေ

ဒိဿဝဿေန။ ဝဿဿ ဥပနာယိကာ ဝဿပနာ-
 ယိကာ။ ဝိလင်္ကာရဋ္ဌိ။ ၁။ ၄၀၄။ ဝပနာယိကာ
 -သံ၊ သက္ကတပိဋက။ (၁) - ဝါကပ်-ဝါဆို-
 ခြင်း။ (ဝါကပ်-ဝါဆို-ခြင်းတို့သည် ပုရိမဝါ
 ကပ်-ပုရိမဝါဆို-ခြင်း ပစ္စိမပါကပ် ပစ္စိမ
 ဝါဆို-ခြင်းဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။ ဝါ၊ ၂။ ၁၉၂။ ဝါ၊ ၅။
 ၂၁၅။ အံ၊ ၁။ ၅၂။ (၂) ဝါကပ်-ဝါဆို-ရာ-နေ-
 အခါ-ကာလ။ (န) (၃) ဝဿပနာယိကာသုတ်။

(၁) ကတိနုခေါ ဝဿပနာယိကာ (ဝိ၊ ၃။
 ၁၉၂) တိ ကတိနုခေါ ဝဿပဂမနာနိ။ ဝိ၊
 ၄။ ၃။ ၃၄၉။ ဝဿပနာယိကာတိတ္ထေ နိဓာတု
 ဂမနတ္ထောတိ အဘဟ “ဝဿပဂမနာနိ” တိ။
 ပါစိတိယော။ ၃။ ၆။ ဝဿပနာယိကာတိတ္ထေ
 ပုရိမိကာပစ္စိမိကာတိ ဒုဝေ ဝဿပနာယိကာ။
 ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။ ၄။ ဝဿပနာယိကာ (ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆ-
 ယ။ ၂။ ၅။) တိ ဝဿပဂမနာ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌိ။ ၂။
 ၂၀၀။ (အံ၊ ၁။ ၅၂။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈။)

(၂) ဝဿပနာယိကာယ ပုဏ္ဏာယ ပုဏ္ဏ-
 မာယ ရတ္တိယာ ကေဝလကပ္ပိ စ ဒေဝါ---
 သန္နိသိန္နာ ဟောန္တံ သန္နိပတိတာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၈။
 ဝဿပနာယိကာ ကာလော ဒိပုန္တေ ငိနသာ
 သနေ။ အပါ၊ ၁။ ၈၅။ ဥပက-ဋ္ဌာ ဝဿပနာ-
 ယိကာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇။ (-ဂ၊ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀။ ဒိဋ္ဌ
 ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၁၇၂။ ၂။ ၃၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၁၉၈။)။ (န) (၃) သံယောဇနဋ္ဌ ကဏ္ဍ။
 သုက္ကံ စရိယာဝဿပနာယိကေန ဝဂ္ဂေါ။ အံ၊
 ၁။ ၅၂။

ဝဿပနာယိကာ (ထိ) [ဝဿပနာယိကာ+
 ခန္တက။ နောက်ပုဒ်ကျေ။] ဝဿပနာယိကက္ခ-
 န္တက။ ဝဿပနာယိကံ ပုစ္ဆိသံ သနိဒါနံ သနိ-
 ဒ္ဒေသံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၀၇။

ဝဿပရမ (ပု) [ဝဿ+ဥပရမ] မိုးကင်း-မိုးစဲ-
 သောအခါ။ ဒေဝေ ဝဿမာနေ အနိက္ခမိတွာ
 ဝဿပရမေ နိက္ခမိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ သုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၇၂-၃။

ဝဿေ (ကြိ) [ဝဿ+ယေ။ နိတိ၊ ဓာဝ။ ၁၇၄။
 ယေ-ကိုပြေ။ ရူ။ ၄၅၂၊ ၄၈၈။] မိုးရွာ-ရွာ-
 သွန်းလောင်း-ဆု၏။ ဒေဝေါ စ ဝဿေ န ဟိ
 တံ ဝိရုဋ္ဌေ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၁။ ဒေဝေါ စ သမ္မာ ဝဿေ-
 ယျ-အခေတ္တတာယ တံ န ဝိရုဋ္ဌေယျ-ဇာ၊ ၄။ ၂။
 ၄၀၆။

ဝဿေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [ဝဿ+ဧက+တွာ။
 နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်း-
 လောင်း-စေပြီး၍။ သတ္တရတ္တိန္ဒိဝံ ဗုဒ္ဓေါ။
 ဝဿေတွာ ဓမ္မဝုဋ္ဌိယော။ အပါ၊ ၁။ ၄၁။ (ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၁၆၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၈။)

ဝဿေန္တ (တိ) [ဝဿ+ဧက+အန္တ။ ထိ-ဥဝဿေ-
 န္တာ ဝဿေန္တိ။ ဝမ်တ်-သံ။] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်း-
 လောင်း-စေတတ်သော။ အနုဝေတ္ထေဿတိ
 သမ္မာ၊ ဝဿေန္တော ဓမ္မဝုဋ္ဌိယော။ အပါ၊ ၁။ ၅၅။
 (-၅၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။)

ဝဿေယျ (ကြိ) [ဝဿ+ယေ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။]
 ဝဿေ-ကြည့်။ သတ္တရတနာနိ ဝဿေယျာ
 (ထေရီ။ ၄၃၂) တိ သတ္တပိ ရကနာနိ ဝုဋ္ဌိမာ
 ဒေဝေါ..... ဝဿေယျ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၉၂။

ဝဿေယျ (ကြိ) [ဝဿ+ယေ။ နိတိ၊ ဓာတု။
 ၁၇၄။] မိုးရွာ-ရွာ-သွန်းလောင်း-ကုန်ရာ၏။
 သိက္ခိတာ ကတဟတ္တာ ဥဂ္ဂါ ဒဋ္ဌဓနော မဟိ-
 သာသာ ဥဂ္ဂပုတ္တာ သဟဿမတ္တာ.....
 သမန္တတော ဌတွာ ထမ္ပံ ဥ-နိဿာယ သစေ
 ပိ ဝဿေယျ။ ထေရီ၊ ၄။ ၅၂၂။

ဝဿောကသာရာ (ထိ) [ဝဿောက+သာရာ။
 (န) ဝဿောက-ပြာ။] ဝဿောကသာရာမြို့၊
 သိကြားမင်း၏ ဝဿောကသာရာအမည်
 ရှိသောမြို့တော်။ မသက္ကသာရာ ဝဿောက၊
 သာရာ စေဝီမရာတိ။ ဓာနံ။ ၂။

ဝဿောဃ (ပု) [ဝဿ+ဩဃ] မိုးရေအယဉ်။
 ဝဿောဃေန သဗ္ဗကုဏပေသု အဝဟ-
 ဋေသု သုဒ္ဓါလုကဝဿံ ဝဿံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၄၂။

ဝသောဒက (န) [ဝသ+ဥဒက]မိုးရေ၊တသို့ဟိ
ကာလေ ဝသောဒကေနပိ တေမေန္တိ။ ဝိဋ္ဌ၊
၃။၂၇၂။

ဝသောဒကပတန (န) [ဝသောဒက+ပတန]
မိုးရေ-မိုးပေါက်-ကျခြင်း။ယတာ န ဝသတိ
ဝသောဒကပတနံ နဟောတိ နဩဝသတိ။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။

ဝဟ (ပ) [ဝဟ+အ။ ဝဟတျနေန ဝဟော။
ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၉၇။ ဝဟ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။]
(၁) ဆောင်တတ်သော။ (၂) ရေအစ၊ ရေ
အယဉ်။ (၃) ပခုံး၊ ကျွဲ-နွား-၏ပခုံး၊
ကျွဲပခုံး၊ နွားပခုံး။ (၄) ကျွဲ-နွား-၏ ခြေ၊
ကျွဲခြေ၊ နွားခြေ။

(၁) ဝရဝါရိဝဟောသသာ(ဇာ၊ ၁။ ၃၅၉)
တိ ဝရဝါရိဝဟေန ဩသေန သမန္နာဂတာ။
ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၆။ (၂) ဥဒကကန္တသင်္ခါတေ
ဝဟေ ဓာရယန္တိယော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၆။
ဝါရိဝဟော (ဇာ၊ ၂။ ၃၄၉)တိ ပဉ္စသု မဟာ
နဒီသု ဥဒကဝါဟော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃၂။
(၃) ဝဟော စ ခန္တဒေသောထ။ ဓာန်၊ ၄၉၇။
ပဏ္ဍာယိတိ ဝိပုဋ္ဌိသာရဝသေန ဝဟတ္ထိန္ဒော
ဝိယ ဂဗြဲဘောတံတံ စိန္တယိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇။
ဝဟတ္ထိန္ဒောတိ ဆိန္ဒဝဟော ဘာရဝဟနေန
ဆိန္ဒကုန္ဒောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၁၅။ (မ၊ ၁။ ၄၁၀။ မဟာနိ။ ၁၁၆။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၃၁၅။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၂။)
(၄) ဝဟတ္ထိန္ဒော (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၂)တိ ဆိန္ဒ-
ပါဒေါ၊ ဆိန္ဒခန္ဓော ဝိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၂။

ဝဟ (ကြိ) [ဝဟ+အ+ဟိ။] သယ်-
ဆောင်-လော့။ “ဝဟ သမ္မာ” တိ စဗြဝိ
(ဝိမာန။ ၁၁၀)တိ သမ္မကဏ္ဍက အဇ္ဇေက-
ရတ္ထိ မံ ဝဟ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၂၉၇။

ဝဟဂု (န) [ဝဟ+ဂေါ။ ဂေါ-၏ဩ-ကိုဥ-
ပြု။ ဝဟန္တိဂါဝေါ အသို့ဌာနေ ကာလေ ဝါ

ဝဟဂု။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၂၂၅-နာ။ နိရုတ္တိ။
၃၄၄။ ဝဟဂ္ဂ-သံ။] နွားတို့၏ (ဝန်ကို)ရွက်
ဆောင်-သယ်ပိုး-ရန်း-ရာ-အရပ် -အချိန်
အခါ။ တိဋ္ဌဂု ဝဟဂု ခလေယဝံ ဣစ္စာဒိ။နိတိ၊
သုတ္တ။ ၆၉၇။

ဝဟတိ (ကြိ) [ဝဟ+အ+တိ။ ရှု။ ၂၇၉-နာ။
နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၇။ ဓာတုတ္ထ။ ၃၆၂။ ဝဟ
တိ-သံ။ဝဟလူ-ပြာ၊အဒ္ဓမာဂဓိ။] (၁) ထမ်း-
ရွက်-သယ်-ယူ-ဆောင်၏။ (၂) လဲကျစေ
၏။ (၃) မျှော၏။ (၄) (က) ပို့ဆောင်-စေလွှတ်-
၏။ (ခ) ထုတ်ဆောင်၏။ (ဂ) ခေါ်ဆောင်၏။
(၅) ဆွဲငင်၏။ (၆) ထောက်စေ၏။ (၇) (က) ဖြစ်
၏။ (ခ) ဖြစ်စေ၏။ (ဂ) ထုတ်ဆောင်-ပြီး
မြောက်စေ-ကူး မြောက်စေ-၏။ (၈) သွား
-ထောက်-၏။ (၁၀) တိုး-ပွား-၏။ (၁၁)
လုပ်ကျွေး-မွေးမြူ-၏။

(၁) ထမ်း-ရွက်-သယ်-ယူ-ဆောင်၏။
ဣဓ ဘဒ္ဒါလိ ကေစ္စော ဘိက္ခု သဒ္ဓါမတ္တကေန
ဝဟတိ ပေမမတ္တကေန။ မ၊ ၂။ ၁၀၈။ ယော
စ အနဂတံ ဘာရံ ဝဟတိ။ အံ၊ ၁။ ၈၂။ ဝိ၊
၅။ ၂၁၅။ ဘိက္ခု ဂိလာနံ သာမဏေရံ ခန္ဓေန
ဝဟတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၆။ (ထေရ၊ ၂၅၄။
ဇာ၊ ၁။ ၇။ မိလိန္ဒ။ ၃၈၁-၂။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၇၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၃၂။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၂၉။
ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၈။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၂။
ပေတ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၃။)

(၂) လဲကျစေ၏။ မဟာရုက္ခမ္ပိ ဝဟတိ၊
ဥမ္ပုလေတွာ ပါတေတိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၇။ (၃) မျှော၏။ ဝါဟနေ
(ဇာ၊ ၁။ ၂၇၁) တိ ပတိတပတိတေ ဝဟိတု
သမတ္ထေ ဂင်္ဂါဝဟေ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၆၀။
ဥဒကံ ဝါ ဝဟတိ။မ၊ ၁။ ၁၂၀။ မဟာနိ။ ၄။ ယံ
ဗာဟိရာ အာပေါဓာတု ပကုပ္ပတိ။သာ ဂါမိပိ
ဝဟတိ။ မ၊ ၁။ ၂၄၄။ (-ထေရိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၁၁။)
(၄) (က) ပို့ဆောင်-စေလွှတ်-၏။ ဝိမိနာ

ပရကုလေ ဝဟနံ ပေသနံ ဝိဝါဟော။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၆၇။ (ခ) ထုတ်ဆောင်၏။ ပါပံ ပုဗ္ဗေ
ကတံ ဝဟံ။ ထေရီ။ ၄ဝ၆။ သစေ ဝဟံ နိဟ-
ရေယျ။ ထေရီ။ ၄။ ၂၁၁။

(ဂ) ခေါ်ဆောင်၏။ ဝဟိဿ (ဝိမာန။
၁၁၁) န္တိ ဝဟိံ နေသိံ။ ဝိမာနာဠ။ ၂၆၇။
(၅) ဆွဲငင်၏။ ဝါဟာ ဝဟန္တိ ကုဒ္ဒိဋ္ဌိံ။ ထေရီ။
၃၂၄။ ကုဒ္ဒိဋ္ဌိံ မံ ဝဟန္တိ အပါယသမုဒ္ဒမေ ဝ
ဥဒ္ဒိဿ ကစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော။ ထေရီ။ ၂။ ၂၆၆။
(၆) ရောက်စေ၏။ ကုလံ ပရတိရံ ဝဟတိ ပါ-
ပေတိ တိ ကုလံ။ မာဠိ။ ၂။ ၈၈။ (၇) (က)
ဖြစ်၏။

သမာဟုတွာ ဝဟန္တိ (ဒိဋ္ဌာ၂။ ၁၁၉) တိ
အဝိသမာဥဇကော ဟုတွာ ပဝတ္တန္တိ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၂။
၁၂၀။ (ခ) ဖြစ်စေ၏။ ယာပေတုန္တိ ဝဟိတံ
ပဝတ္တေတံ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၇၉။ (ဂ) ထုတ်
ဆောင်-ပြီးမြောက်စေ-ကူးမြောက်စေ-၏။
ဝဟန္တိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၆၇) တိ ဒုတေယျိဟရဏံ
သင်္ဂါမေ ဗလကောဠကဘိန္နနံ တံ တံ ကိစ္စံ
ဝဟန္တိ နိတ္ထရန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၁၆၅။ ဝါဏိဇေ
ကန္တာရာ ဝဟတိ တာရေတိ။ အပ၊ ၄။ ၂၄၅။
(၉) သွား-ဆောက်-၏။ သောတ္ထိံ ဝဟိံ သူ
(ဇာ၊ ၁။ ၂၄၅) တိ ခေမေန ဂမိံ သူ။ ဇာ
၄။ ၁၆၇။ ဝဟန္တိ (ဝိ၊ ၅။ ၂၁၈) တိ ယန္တိ နိ-
ယျန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၆၄။ (ပါစိယော။ ၅၇၁။)
(၁၀) တိုး-ပွား-၏။ ဝဟမဟ ဗုဒ္ဓိယံ ဝဟတိ။
နိတိ၊ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၆။ (၁၁) လုပ်ကျွေး-မွေးမြူ-
၏။ ဘာရာတိ သဗ္ဗေ ဇေတေ ဇေဋ္ဌေန ဝဟိ-
တဗ္ဗာ ပဋိဇဂ္ဂိတဗ္ဗာတိ တဿ ဘာရာနာမ။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၂၄၆။ ဝဟတိ-ဝိ၊ ၅။ ၂၁၅-ဂ။ ဝဟန္တိ-
ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ဝဟသိ-ဇာ၊ ၁။ ၁၄၆။ ဧဟထ-အံ၊
၄။ ၂။ ၂၆၃။ ဝဟာမိ-ဇာ၊ ၁။ ၁၀၇။ ဝဟာမ-
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၈။ ဝဟတေ- ထေရီ။ ၂၅၄။
ဝဟတု-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။ ဝဟန္တု-အံ၊ ၃။ ၂။
ဝဟ-ဝိမာန။ ၁။ ၁၁၀။ ဝဟသု-ဝိ၊ ၂။ ၇။ ဝဟေ-
ဇာ၊ ၁။ ၁၀၂။ ဝဟေယျ-မာ၊ ၁။ ၂၀။ ဝဟေ-

ယျ-ထေရီ။ ၂၀၆။ ဝဟိ-အပ၊ ၂။ ၂၃၈။
ဝဟိ-ထေရီ။ ၄ဝ၆။ ဝဟိံ သု-ဇာ၊ ၄။ ၁။
၂၄၅။ ဝဟိံ-ဝိမာန။ ၄။ ၂၆၇။ ဝဟိဿတိ-
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။ ဝဟိသိ- အပ၊ ၁။ ၇၄။
ဝဟိဿာမိ-အံ၊ ၃။ ၂။ ဝဟိသံ-ဝိမာန။ ၁။ ၁။

ဝဟတု (ကြိ) [ဝဟ+အ+တု] ထမ်း-ရွက်-
သယ်-ဆောင်လော့။ ဝဟတိလည်း-ကြည့်။
ခန္တံ သြဇေပိတမတ္ထေကိဉ္ဇာပိ သာမိကာနံ
“ဝဟတု”တိ စိတ္တံ အတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။

ဝဟတေ (ကြိ) [ဝဟ+အ+တေ] ဝဟတိ(၁)
ကြည့်။ အတ္တနော ရရံ ဘာရံ ဝဟတေ ဥဗ္ဗ-
ဟတိ။ ထေရီ။ ၄။ ၁။ ၃၈၂။

ဝဟထ (ကြိ) [ဝဟ+အ+ထ] (သင်တို့)
ဆောင်ကုန်၏။ ဝဟတိလည်း-ကြည့်။ ဘန္တေ
တုမေ အတ္တနော အဂ္ဂသာဝကဿေဝ ပက္ခံ
ဝဟထ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၃။

ဝဟနံ (န) [ဝဟ+ယု (တိ) ဝဟန-သံ။ (န)
ဝဟဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။] (က) ထမ်း-
ရွက်-သယ်-ဆောင်ခြင်း။ (ခ) ပို့ဆောင်-
စေလွှတ်-ခြင်း။ (ဂ) ဝဟနေ ပန ပယောဇနံ
တဒါ မဟာသုတ္တေန ဒဿိတံ.....။ ဝိမာန၊
၄။ ၂၆၇။ (ခ) ဝဟတိ (၄) (က) ကြည့်။

ဝဟနံ (န) [ဝဟန+တ္ထ။ မောဂ်၊ ၄။ ၁၂၃။]
ထမ်း-ရွက်-သယ်-ဆောင်တတ်သည်၏ အ
ဖြစ်။ ပေါရိသဿ ရရဿ ဝဟနတော ပေါရိ-
သလက္ခဏသမ္ပန္နော ပုရိသစောရယော။
ထေရီ။ ၄။ ၁။ ၄၅၉။

ဝဟနက (တိ) [ဝဟန+ကရ+ကိ] ထမ်း-ရွက်
-သယ်-ဆောင်တတ်သော၊ ထမ်း-ရွက်-
သယ်-ဆောင်ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ ရုရဝ-
ဟနကအာစာရေန သမ္ပန္နော ဇာတိသိန္နဝေါ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၈၈။

ဝဟနသဘာဝ (တိ) [ဝဟန+သဘာဝ] ဆောင်
ခြင်းသဘောရှိသော။ ဝါဟိတိ ဝဟနသဘာ-
ဝေါ ဒိန္နောဝါဒပဋိကဏ္ဍေ။ ထံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။

မဟာနသမတ္ထ (တိ) [မဟာ+သမတ္ထ] ဆောင်
ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော။ တံ ဓရံ မဟာနသမ-
တ္ထေန မဟာပုရိသေန။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၀။

မဟန္တ (တိ) [မဟ+အ+အန္တ။ ထိ-၌။ ဟန္တ၊
မဟန္တိ။ မဟတ်-သံ။ မဟတ်-ပြာ၊ အဒ္ဒမာဂဓိ။]
(၁) ထမ်း- ရွက်- သယ်- ဆောင်- ရွက်
ဆောင်- ချီ- ပိုး- ရှမ်း- ပွေ- ယူ- တတ်
သော။ (၂) ဖြစ်စေတတ်သော။ (၃) ထုတ်
ဆောင်- ပြီးမြောက်စေ- သော။

(၁) အပထေ ဘိက္ခု၊ မဟန္တော ခန္ဓေ
နိသိန္နသ၊ ဘိက္ခုနော ဒေတိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၁။
(မဗ္ဗ၊ ၁၃။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၀။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၁၄။)
(၁) မဟန္တော (ဒိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၅၂) တိ ပာတ္ထေန္တော။
ဒိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၅၂။ (၃) မဟတိ (ဂ) ကြည့်။

မဟန္တိ (ကြိ) [မဟ+အ+အန္တိ] (သုတ္တိ) ထမ်း-
ရွက်-သယ်-ယူ-ဆောင်-ကုန်၏။ မဟတိ
လည်း-ကြည့်။ တိ၊ ကိ ပဋိစ္စန္ဒာနိ မဟန္တိ။ ဝိ၊
၅။ ၂၁၀။

မဟန္တိ (ကြိ) [မဟ+အ+အန္တိ] ထမ်း-ရွက်-
သယ်-ဆောင် ကုန်လော့။ မဟတိ-လည်း
ကြည့်။ ကာမညေအသာ မဟန္တိ၊ ဝိ၊ ၁။
အံ၊ ၃။ ၃၂။

မဟမာန (တိ) [မဟ+အ+မာန] ရွက်ဆောင်
သော။ မဟန္တလည်း ကြည့်။ ဝိ၊ သန၊ ၅။ ဣ
တိက္ခေ သူရေ မဟမာနေ။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၂။

မဟသိ (ကြိ) [မဟ+အ+သိ] (သင်) ထမ်း-
ရွက်-သယ်-ဆောင်-ယူ-၏။ မဟတိ-လည်း
ကြည့်။ ယံ တံ သေနကံ မဟသိ၊ သော
သေနကော တယာ ဗာဏတထေ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၃။
၂၆၂။

မဟဿု (ကြိ) [မဟ+အ+ဿု] (သင်) ထမ်း-
ရွက်-သယ်-ဆောင် လော့။ မဟတိ-လည်း
ကြည့်။ ဂစ္ဆ ဘဒြ မဟဿု ဘဒြ။ ဝိ၊ ၂။ ၇။

မဟာတုံ (ဗျ) [မဟ+အ+တုံ။ အမဟာတုံ-ဟု
ရှိလျှင် အ+ဟရ်+တုံ။ ဟရ်-ကို ဟာပြု၍
ရုပ်ပြီးသည်။] ဆောင်ခြင်းငှာ။ တာနိ စ
မဟာတုံ။ သံ၊ ၂။ ၅၂။

မဟာနိ (တိ) [မဟ+မာန+ကြိ။ ရှု၊ ၃။ ၉၉-နှာ။
မောက်၊ ၅။ ၁၆၂။] စီးဆင်းနေသော။ ကော
နဒီ သံသုဠ၊ ပာတ္တာနိ မဟာနိ သန္တမာနာ
အကောသိ၊ အပါဠ၊ ၂။ ၁၀၃။

မဟာမ (ကြိ) [မဟ+အ+မ] (ငါတို့) သယ်-
ယူ-ဆောင် ကုန်အံ့။ မဟတိ-လည်း ကြည့်။
ဝါရေန နံ မဟာမ။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၀၀။

မဟာမိ (ကြိ) [မဟ+အ+မိ။ အနာဂတတ္ထ။
နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၈၅။] (ငါ) ထမ်း-ရွက်-သယ်-
ဆောင်အံ့။ မဟတိ-လည်း ကြည့်။ အဟံ ဝေါ
ဘဏ္ဍံ မဟာမိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၉၃။

မဟိ (ကြိ) [မဟ+ဣ] (ငါ) ဆောင်ပြီး။
မဟတိ-လည်း ကြည့်။ မဟိသ၊ (ဝိမာန၊ ၁၁၁)
န္တိ မဟိ ခနသိ။ ဝိမာန၊ ငွါ၊ ၂၉၇။

မဟိ သု (ကြိ) [မဟ+ဥ။ ဥ-ကိုဣ-သု-ပြု။
ကစ္စည်း။ ၅၀၇။ ရှု၊ ၄၇၀။] (၁) သွားကုန်ပြီး။
(၂) ထမ်း-ရွက်-သယ်-ဆောင် ကုန်ပြီး။ (၃)
မဟတိ (၉) ကြည့်။ (၂) မဟပတိသ ကိရ
ယာဝ ပါဒါ မဟိ သု။ မ၊ ငွါ၊ ၄။ ၂၂၉။

မဟိဘ (တိ) [မဟ+တ၊ ဦး-သံ။ မဟိအ-ပြာ။
မဟိတ-အဒ္ဒမာဂဓိ။] (၁) ထမ်း-ရွက်-
သယ်-ဆောင် အပ်ပြီးသော။ (၂) မျှောအပ်
ပြီးသော။ (၃) ဒုက္ခဘာဏေ မယာ တွက်
ကာလံ မဟိတော။ ဒိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၅၂။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။
၅၀၀။ အံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၅၆။ (ဒိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၄၇။)
(၂) မဟိတံ ဓမ္မနဒိယာ၊ ဝိသိဋ္ဌံ ဓမ္မသာဂရေ။
မိလိန္ဒ၊ ၃၂၉။

ဝဟိတဗ္ဗ (တိ) [ဝဟ+တဗ္ဗ] (၁)ထမ်း-ရွက်-
 သယ်-ဆောင်- အပ်-သင့်- ထိုက်-သော။
 (၂)လုပ်ကျွေး-မေးမြူး-အပ်-သင့်-ထိုက်-
 သော။(၁)ပုရိသဓောရယောနာတိ ယာ အသ-
 မဓုရေဟိ ဗုဒ္ဓေဟိ ဝဟိတဗ္ဗာ ဓရာ။ဒါဠာ၂။၈၀။
 ဣဿဓာနံ ဣဿရက်စံ ဝဟိတဗ္ဗံ။ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
 ၂၈၀။(၂)ဝဟတိ(၁၁)ကြည့်။

ဝဟိတဗ္ဗဓုရ (ပု) [ဝဟိတဗ္ဗ+ဓုရ]ရွက်ဆောင်-
 အပ်-သင့်-ထိုက်-သောဝန်။မယာ ဝဟိတဗ္ဗ-
 ဓုရံ အညော ဝဟိတုံ သမတ္ထော နာမ
 နာဟောသိ။အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၈။

ဝဟိတဗ္ဗဘာရ (ပု) [ဝဟိတဗ္ဗ+ဘာရ] ဝဟိ
 တဗ္ဗ ဓုရ-ကြည့်။ အန္တရာ ကာဇန္တိ မဇ္ဈ
 လဂ္ဂေတွာ ဒွိဟိ ဝဟိတဗ္ဗဘာရံ။ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၅၅။
 (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။၆၅။အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။၁၁၉။)

ဝဟိတုံ (ဗျ) [ဝဟ+တုံ။ ဣအာဂုမ်။ ထစွည်း။
 ၆၀၅။ရူ၊ ၅၄၇။] (၁)ထမ်း- ရွက်- သယ် -
 ယူ-ဆောင်ခြင်းငှာ။ (၂) မျှောခြင်းငှာ။
 (၃)ဖြစ်စေခြင်းငှာ။ (၁)အညော ဣမိနာ
 သဒ္ဓိံ ဓုရံ ဝဟိတုံ သမတ္ထော နတ္ထိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
 ၁၁၇။(၂)ဝဟတိ(၃)ကြည့်။(၃)ဝဟတိ (၇)
 (၁)ကြည့်။

ဝဟိတ္တ (န) [ဝဟ+တ။ကစွည်း။၆၅၆။ရူ။၆၆၆။
 (န)ဝဟိတြ-သံ။လှေ။]ရောက်ခြင်း။ ဝဟိတ္တံ၊
 ဝဟိတြံ။ရူ၊ ၄၁၂-နာ။

ဝဟိတြ (န) [ဝဟ+တြက်။ ကစွည်း။၆၅၆။ရူ။
 ၆၆၆။] ဝဟိတ္တ-ကြည့်။

ဝဟိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [ဝဟ+ တွာ။ ဣအာဂုမ် ။
 ကစွည်း။၆၀၅။ရူ၊ ၅၄၇။]ထမ်း-ရွက်-သယ်-
 ယူ-ဆောင်၍။ ဒါရကေ ပရိဝဟိတွာတိ ပိဋိံ
 အဘိဓာန်(အ-ဝိ) ၅၅-ပ-ဇ-သ-စ-

အာရုယု ကုမ္မာရဒက ဝဟိတွာ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ၊
 ၂၇၆။.....အကေန ဝဟိတွာ ပိ တုနော
 ဂေတိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၁၀၀။

ဝဟိသိ (ကြိ) [ဝဟ+သသိ။ဣ- လာ။သ -
 ချေ။ရူ။၃၂၁-နာ။] (သင်)ထမ်း- ရွက် -
 သယ်-ဆောင်လတ္တံ့။ သဒ္ဓါဓုရံ ဝဟိသိမေ။
 အပ၊ ၁။၇၄။

ဝဟိသံ (ကြိ) [ဝဟ+ဣ။ ဣ-ကိုဣဿ- ပြု။
 နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၀၃။]ခေါ်ဆောင်ပြု။ ဝဟတိ
 (၄)(၈)ကြည့်။

ဝဟိသတံ (ကြိ) [ဝဟ+သတိ](သူ)ထမ်း-
 ရွက်-သယ်-ဆောင်-အံ့-လတ္တံ့ -လိမ့်မည်။
 ဘိက္ခဝေ ဣဒါနိ မယာ ဝုဇ္ဇဓုရံ ကော
 ဝဟိသတိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။၂၁၀။

ဝဟိသာမိ (ကြိ) [ဝဟ+သာမိ](ငါ)ထမ်း-
 ရွက်-သယ်-ဆောင်-အံ့-လတ္တံ့ -လိမ့်မည်။
 အဟ မေတ္ထ ဝဟိသာမိ။အံ၊ ၃။၃၂။

ဝဟိ (ကြိ) [ဝဟ+ဤ] မျှောပြီ။ ဣတရဉ္စ
 ဝဟိ သောတော။အပ၊ ၂။ ၂၃၈။

ဝဟိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ)[ဝဟ+ယ+တေ] ဆောင်-
 အပ်၏။နိယတံ ဝဟိယတိ။ပေတ၊ ဋ္ဌ။၅၂။

ဝဟုံ (ကြိ) [ဝဟ+ယျေ။ ကစွည်း။၅၁၇ ။ ရူ
 ၄၈၈။မောဂံ၊ ၆။၄၇။ နိတိ၊ သုတ္တ။၁၀၈၃။ ။]
 ထုတ်ဆောင်ကုန်ရာ၏။ပိပံ ပုဗ္ဗေ ကတံ ဝဟုံ။
 ထေရီ၊ ၄၀၆။သစေ ဝဟုံနိဟရေယျ။ထေရီ ။
 ဋ္ဌ၊ ၂၁၁။

ဝဟေ(ကြိ) [ဝဟ+ယျေ။ယျေ-ကို-ပြု။ကစွည်း။
 ၅၁၇။ ရူ။ ၄၈၈။ မောဂံ၊ ၆။ ၄၇။ နိတိ၊ သုတ္တ။
 ၁၀၈၃။](၁)သယ်-ဆောင်-ရာ၏။(၂)မျှော
 ရာ၏။(၃) ယံ ဝါတော ပဗ္ဗတံ ဝဟေ၊ ဇာ၊ ၁။

၁၂၀၀။ ယံ ဝါတော တိဏပဏ္ဍာနိ ဝိယ ပဗ္ဗတံ
ဝဟေယျ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၇။ (၂) ဝဟေ ရုက္ခေ
ပက္ကလဇေ (ဇာ၊ ၂။ ၁၅၇) တိ ဥပက္ကလဇေ
ရုက္ခေ ဝဟေယျ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၃၃။

ဝဟေယျ (ကြိ) [ဝဟ+ယျ] (၁) ဆောင်
ဗုဒ္ဓါ။ (၂) မျှောဗုဒ္ဓါ။ (၁) ဓာရေယျ
ဝဟေယျ။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၂။ (၂) န ဥဒကံ
ဝဟေယျ။ မ၊ ၁။ ၁၂။ အာဝဟေယျာတိ အာ-
နေတွာ ဝဟေယျ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၀။

ဝဟေယျ (ကြိ) [ဝဟ+ယျ] မျှောကုန်ဗုဒ္ဓါ။
ပုညဗ္ဗိ မာ ဝဟေယျ။ ထေရီ၊ ၄၀၆။ တထာ
တယာ ကတံ ပုညဗ္ဗိ ဣမာ နဒိယော ဝဟေယျံ
ပဝါဟေယျ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁။

ဝဠု (ပ) [ဝဠု+အ] (၁) သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-အသုံးပြု-ခြင်း။ (၂) အညစ်အကြေး။
(တိ) (၃) သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-အပ်သော။
(၁) နိလကဟာပဏာ ဝဠု ဂစ္ဆန္တိ။ ဝဠုရ။
၁၂၄။ (၂) ပရိသော အဟိကုက္ကုရမနုဿ-
ကုဏာသရိရဝဠုကောဌာသရာသိဂတော။
မိလိန္ဒ။ ၃၀၉။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၀။) (တိ)
(၃) ကေကုလဿ သရံ ကေဝဠု ဟောတိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၀။ ကေဝဠုန္တိ ကေဒ္ဓါရေန ဝဠု-
တဗ္ဗိ။ ဝဠုရ။ ၅၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၆။ ဝိမတိ။
၂။ ၂၄၉။

ဝဠုက (တိ) [ဝဠု+အ] သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-
အသုံးပြု-အပ်သော။ သူ။ (နန်းတွင်းသူ)။
အန္တော ဝဠုကာဒိသု အဂုဏဝါဒိ ဇဒိသွာ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃။

ဝဠုကမုသာဝါဒ (ပ) [ဝဠုက+မုသာဝါဒ]
သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-ပြောဆို-အပ်သောမုသာ
ဝါဒ။ ဝဠုတဗ္ဗိ-ကြည့်။

ဝဠုတိ (ကြိ) [ဝဠု+အ+တိ] နိတိ၊ ဓာတု၊ ၄၉။
ဓာတုတ္ထ-၌ ဝလဠုတိ-ဟရိ၏။ လ-ကို ဌ-ပြု။
(၁) သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-အသုံးပြု-၏။ (၂)

ဝင်၏။ (၃) ယိုစီး၏။ (၁) ကေကုလကေ ဂေ-
ဟေ ဒ္ဓိသု ပဿေသု ပါရာနိ က. တွာ ဝဠုန္တိ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၄၅။ (ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၆၅။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၇။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၄။) (၂) ဝဠုန္တိ ပဝိသန္တံ ဇေတေ နာတိ
ဝဠုနံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၆။ (၃) သရိ၊ ဝဠုဓာရာ
သဇန္တိ ဝဠုန္တိ ပဂ္ဂရန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၀။

ဝဠုထ (ကြိ) [ဝဠု+အ+ထ] (သင်တို့)
သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-အသုံးပြု-ကြကုန်လော့။
သံသိကေန ဘန္တေ ကတံ သံသိကပရိဘော-
ဂေန ဝဠုထ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၂။

ဝဠုန (န) [ဝဠု+ယ] (၁) သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-
အသုံးပြု-ခြင်း။ (၂) ဝင်ကြောင်း (ကျေ-
ဒ္ဓါရ)။ (၃) သုံးစွဲ-သုံးဆောင်- အသုံးပြု-
ရာ (ကာလ)။ (တိ) (၄) သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-
အသုံးပြု- အပ်သော။ (၁) ဝဠုနံ နာမ
အဋ္ဌာနံ အကာရဏံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁။
(-မဟာနိ၊ ဌ။ ၉၄။) (၂) ဝဠုနဌ-ကြည့်။
(၃) ဝဠုနကာလ-ကြည့်။ (တိ) (၄) ဝဠုန-
ကုန်-ကြည့်။

ဝဠုနက (တိ) [ဝဠုန+က] (၁) သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-အသုံးပြု-အပ်သော (က) ဥစ္စာ (ခ)
ပုဂ္ဂိုလ် (ဂ) သမာပတ်။ (၂) သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-တတ်သော။ (၁) (က) ဝဠုနကဝ-
သေနာ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၇) တိ ဒိဝသေ ဒိဝသေ
ဒါနုပဘောဂဝသေန ဝဠုဗ္ဗိတဗ္ဗေနဝသေန။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉။ (ခ) အန္တောဝဠုနကာနမ္ပိ
တံ ဂဟေတွာ ပလာယိတုံ န သက္ကာ၊ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၀၇။ (ဂ) ဘဂဝတော ဒေဝသိကံ
ဝဠုနကဝသေန သမာပတ္တိဝိယာရာ။
ဣတိဝုတိ၊ ဌ။ ၁၄၀။ (၂) ဝဠုနကပုဝတ္တိ-
ကာလ-ကြည့်။

ဝဠုနကကသိဏသမာပတ္တိ (တိ) ဝဠုနက+
ကသိဏသမာပတ္တိ] သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-
အသုံးပြု-အပ်သော ကသိဏ်း သမာပတ်။

ဒေဝသိကံ ဝဋ္ဋနကကသိကသမာပတ္တိယော။
သံ၊ ဇို၊ ၁။ ၂၅၂။

ဝဋ္ဋနကဏ္ဍာန (န) [ဝဋ္ဋနက+ဈာန]
သုံးဆောင်- သုံးစွဲ- အပ်သော ဈာန်။

ဝဋ္ဋနကဏ္ဍာနာနိ ကထိတာနိ။ အံ၊ ဇို၊ ၂။ ၂၆၇။

ဝဋ္ဋနကတန္တိနိဟာရ (ပု) [ဝဋ္ဋနက+တန္တိ
နိဟာရ] သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-အသုံးပြု-
အပ်သောပဋိနည်း။ ဣဒံ အဂ္ဂိတ္တရတာဏ-
ကာနံ ဝဋ္ဋနကတန္တိနိဟာရေန ဝုတ္တိ။ အံ၊ ဇို၊
၂။ ၂၁။

ဝဋ္ဋနကဓန (န) [ဝဋ္ဋနက+ဓန] သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-အပ်သောဥစ္စာ။ ဝဋ္ဋနကဓနေန မဟာ-
ဒ္ဒနာ။ အံ၊ ဇို၊ ၂။ ၃၇၂။ အံ၊ ဇို၊ ၂။ ၃၆၈။

ဝဋ္ဋနကပုတ္တိကာသ (ပု) [ဝဋ္ဋနက+ပုတ္တိ
ကာသ] (အာရုံကို) သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-ခံစား-
ကတ်သော စိတ်၏ဖြစ်ရာ-ကာလ-အချိန်-
အခါ။ ဣဒံ ပန ပဉ္စဒ္ဓါရေ ဝဋ္ဋနကပုတ္တိကာ-
လေ သဗ္ဗေသံ ပုရေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ဇို၊ ၁။ ၃၃၂။

ဝဋ္ဋနကဖလသမာပတ္တိ (ထိ) [ဝဋ္ဋနက+
ဖလသမာပတ္တိ] သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-ခံစား-
အပ်သောဖလသမာပတ်။ အပရဘာဂေ ဝဋ္ဋ-
နကဖလသမာပတ္တိယာ။ အဘိ၊ ဇို၊ ၁။ ၃၂၉။
(-မူလဇို၊ ၁။ ၁၃၆)။

ဝဋ္ဋနကမုသာဝါဒ (ပု) [ဝဋ္ဋနက+မုသာ
ဝါဒ] ဝဋ္ဋနကမုသာဝါဒ-ကြည့်။ ဝဋ္ဋနက-
မုသာဝါဒမို့ ကရေတိ ယေဝ။ မ၊ ဇို၊ ၂။ ၃၀၅။

ဝဋ္ဋနကဝစ္စကုဋိ (ထိ) [ဝဋ္ဋနက+ဝစ္စကုဋိ]
သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-အသုံးပြု-အပ်သော-
ကုဋိအိမ်-အိမ်သာ-ကျင်ကြီးစွန့်ထုအိမ်ငယ်။
ဘဂဝတော ဝဋ္ဋနကဝစ္စကုဋိယံ သေယျ
ကဗ္ဗသိ။ ဝိ၊ ဇို၊ ၃။ ၁၁။

ဝဋ္ဋနကသမာပတ္တိ (ထိ) [ဝဋ္ဋနက+သမာ
ပတ္တိ] သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-ခံစား-အပ်သော

သမာပတ်။ ဝဋ္ဋနကသမာပတ္တိယော ဝုစ္စန္တိ။
မ၊ ဇို၊ ၁။ ၂၂၆။ အံ၊ ဇို၊ ၂။ ၁၃၄။

ဝဋ္ဋနကသာလာ (ထိ) [ဝဋ္ဋနက+သာလာ]
သုံးဆောင်- သုံးစွဲ- အသုံးပြု- အပ်သော
ဇရပ်။ ယာဝ ဝဋ္ဋနကသာလာ တေသ္မိံ
အန္တရေ... .. ပိဏ္ဍပါတံ လဘိ။ အဘိ၊ ဇို၊ ၂။
၄၃၀။

ဝဋ္ဋနကာသ (ပု) [ဝဋ္ဋန+ကာသ] သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-အသုံးပြု-ရာ-အခါ-ကာလ။ ဝဋ္ဋန-
ကာလေ ပရိကမ္ပံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တိ။ အဘိ၊
ဇို၊ ၃။ ၄၈၈။

ဝဋ္ဋနကုဋိ (ထိ) [ဝဋ္ဋနက+ကုဋိ] ဝဋ္ဋနကဝစ္စ-
ကုဋိ-ကြည့်။ ဗုဒ္ဓါနံ ဟိ ဝဋ္ဋနကုဋိယံ ဒွါရံ
သုပိဟိတံ ဟောတိ။ ဇာ၊ ဇို၊ ၁။ ၁၇၇။

ဝဋ္ဋနဋ္ဌ (ပု) [ဝဋ္ဋန+အတ္တ] သုံးဆောင်-သုံး
စွဲ-အသုံးပြု-ဝင်- ကြောင်းအနက်သဘော။
ဝဋ္ဋနဋ္ဌေန ဒွါရာပေသာ။ အဘိ၊ ဇို၊ ၁။ ၃၄၆။
ဝဋ္ဋန္တိ ပဝိသန္တိ တေနာတိ ဝဋ္ဋနံ၊ တံဒွါရီ
ကာနံ ဖဿာဒိနံ ဝဋ္ဋနဋ္ဌေန။ မူလဇို၊ ၁။ ၁၄၆။

ဝဋ္ဋနဋ္ဌာန (န) [ဝဋ္ဋန+ဋ္ဌာန] သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ- အသုံးပြု- ရာအရပ်။ ဝဋ္ဋနဋ္ဌာနံ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ဇို၊ ၁။ ၂၄၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။ သာရတ္ထ
၂။ ၁၀၈။

ဝဋ္ဋနတ္ထ (ပု) [ဝဋ္ဋန+အတ္တ] (၁) သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-ခြင်း ဟူသော အကျိုး။ (၂) သုံး
ဆောင်- သုံးစွဲ- ဝင်- ကြောင်း-အနက်-သ
ဘော။ ဝဋ္ဋနဋ္ဌလည်း-ကြည့်။ (၁) ဝဋ္ဋ-
နတ္ထာယ အာဝါဇ္ဇေ ခဏန္တိ။ ဝိ၊ ဇို၊ ၁။ ၂၈၇။ (-
အဘိ၊ ဇို၊ ၃။ ၇၉)။ (၂) ဖဿာဒိနံ ဉာနိဿယ-
ဘာဝေါဓေ ဝဋ္ဋနတ္ထော။ အနုဇို၊ ၁။ ၁၅၅။

ဝဋ္ဋနဓန (န) [ဝဋ္ဋန+ဓန] ဝဋ္ဋနကဓန-
ကြည့်။ ဝဋ္ဋနဓနေန မဟဒ္ဒနော။ အံ၊ ဇို၊ ၃
၁၄၅။

ဝဋ္ဋနပဏိဓိ (ယိ) [ဝဋ္ဋနာ + ပဏိဓိ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - ခြင်း၌ တောင့်တ မက်မောခြင်း။ ထေဇဝဋ္ဋနပဏိဓိယာ ဝေ အသာဝေန အာဟ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၅။

ဝဋ္ဋနဝစ္စကုဋိ (တိ) [ဝဋ္ဋနာ + ဝစ္စကုဋိ] ဝဋ္ဋနက- ဝစ္စကုဋိ-ကြည့်။ ဒသဗလယ ဝဋ္ဋနဝစ္စ- ကုဋိ ဗြဟ္မဝိပ နိ ဝိဘာန္တ။ ဇာ၊ ၅။ ၁၇၅။

ဝဋ္ဋနသမာပတ္တိ (ဘိ) [ဝဋ္ဋနာ + သမာပတ္တိ] ဝဋ္ဋန- နကသမာပတ္တိ - ကြည့်။ ဝဋ္ဋနသမာပတ္တိ- ယော သဗ္ဗယိ ဝေပရိတာပေဘူ သမာပတ္တိ။ ဒီ၊ ၅။ ၁၇၅။ သိ၊ ၅။ ၂၅။

ဝဋ္ဋနနက္ကမ (ပု) [ဝဋ္ဋနာ + နက္ကမ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အပ်ခံတာအစဉ်။ အယဉ္ဇ အနက္က- မော ဒိသဘာဏကသန် ဝဋ္ဋနနက္ကမေန အာဂိတေ။ သိ၊ ၅။ ၁၇၅။

ဝဋ္ဋနပဂ (တိ) [ဝဋ္ဋနာ + ပဂ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - ခြင်းသို့ရောက်သော။ သတ္တဝါဝဏ္ဏာ- ဒယော ဝဋ္ဋနပဂါဝေါကိသိဒ္ဓိ။ ဝဇီရ၊ ၂၆။

ဝဋ္ဋနပစ္စေဒန (န) [ဝဋ္ဋနာ + ပစ္စေဒန] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - ခြင်းကိုဖြတ်ခြင်း။ ကဝါဋ္ဌဟိ... ဝဋ္ဋနတ္ထာယ ကတိန ဝဋ္ဋနပစ္စေဒနတ္ထာယ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၇၅။

ဝဋ္ဋန္တ (တိ) [ဝဋ္ဋိ + အ + အန္တ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အသုံးပြု - သော။ သူ။ ဝဋ္ဋန္တဿ ပုက္ကဋိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၇၅။ ဝဋ္ဋန္တဿေဝ အာပတ္တိ ပညတ္တ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅။

ဝဋ္ဋန္တိ (ဋိ) [ဝဋ္ဋိ + အ + အန္တိ] (၁) သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အသုံးပြု - ရန်၏။ (၂) ဝင်ကုန်၏။ (၃) ဒို့သု ပဿ သ ချီရန် ကဿ ဝဋ္ဋန္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၇၅။ (၂) ဝဋ္ဋတ် (၂) ကြည့်။

ဝဋ္ဋယတ္ထ () [ဝဋ္ဋိ + ထယ + ထ] ဤပုံစံ - ကိုသောကံသေစံ ဝဋ္ဋယတ္တိ။ ဝဋ္ဋယတ္တိ - ဟု စုံရာဒိရုပ်လည်းရှိနိုင်၏။ (သင်တို့) သုံးဆောင်

- သုံးစွဲ - အသုံးပြု - ကုန်ပြီး။ ပုဒကံ မာ ဝလဉ္ဇ- ယိတ္ထ။ ဇာ၊ ၅။ ၁၇၅။

ဝဋ္ဋာဘာဝ (ပု) [ဝဋ္ဋာ + အဘာဝ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - ခြင်း၏မရှိခြင်း။ ဝိဟာရသမာပတ္တိနံ ဝဋ္ဋာဘာဝေန ဝုတ္တံ။ မာ၊ ၅။ ၂၅။

ဝဋ္ဋိတ (တိ) [ဝဋ္ဋိ + တ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အပ်သော။ ဣဒမ္ပိ ပုဒဝစန် မဟာ ပုဗ္ဗေ ဝဋ္ဋိတံ။ အိ၊ ၅။ ၂၅။

ဝဋ္ဋိတကုဒ္ဓါလ (ပု) [ဝဋ္ဋိတ + ကုဒ္ဓါလ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အသုံးပြု - အပ်သော ပေါက်တူး။ အတ္တနာ ဝဋ္ဋိတကုဒ္ဓါလော သဘာဝတော ဝဋ္ဋနေန ဝါ အပ္ပကတယဝ ဝုတ္တံ “ခုဒ္ဓကုဒ္ဓါလာသု” တိ။ ထေရ၊ ၅။ ၁၇၅။

ဝဋ္ဋိတဗ္ဗိ (တိ) [ဝဋ္ဋိ + တဗ္ဗိ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အသုံးပြု - အပ် - သင့် - ဆိုက် - သော။ ကေဒ္ဓါရေန ဝဋ္ဋိတဗ္ဗိ။ ဝဇီရ၊ ၅၂။

ဝဋ္ဋိတဗ္ဗိ (န) [ဝဋ္ဋိတဗ္ဗိ + တ္တ] မောက်၊ ၅။ ၁၇၅။ သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အသုံးပြု ခေါ်ဝေါ် ပြောဆို - အပ် - သင့် - ဆိုက် - သသံ၏ အဖြစ်။ ဝဋ္ဋိတဗ္ဗိ- တော ဝေါဟာရိတဗ္ဗိတော ဝဋ္ဋကမုသာဂိ- ဒေါ။ မာ၊ ၅။ ၂၅။

ဝဋ္ဋိတဗ္ဗိ (န) [ဝဋ္ဋိ + တဗ္ဗိ + တ္တ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အသုံးပြု - အပ် - သင့် - ကိုက် - သော ပစ္စည်း - ဥစ္စာ။ ဝဋ္ဋနက (၁) (က) ကြည့်။

ဝဋ္ဋိတဝိထိ (ယိ) [ဝဋ္ဋိတာ + ဝိထိ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အသုံးပြု - အပ် - သော လမ်းခရီး။ ဒေဝ- ပြေဟဟိ ဝဋ္ဋိတဝိထိယဝ။ ဒီ၊ ၅။ ၂၅။

ဝဋ္ဋိတုံ (ဗျ) [ဝဋ္ဋိ + တုံ] သုံးဆောင် - သုံးစွဲ - အသုံးပြု - ခြင်းငှာ။ သက္က - ဘောန္တိ ဝဋ္ဋိတုံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅။

ဝဋ်တော (ကြိ၊ဝိ) [ဝဋ်+တော] သုံးဆောင်-
သုံးစွဲ-အသုံးပြု-ရ်။ ဒုပ္ပလမေဝ သမာပတ္တိ
နိ။ ဝဋ်တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၄၃။

ဝဋ်ယမာန (တိ) [ဝဋ်+ယ+မာန] သုံးဆောင်
-သုံးစွဲ-အသုံးပြု-အပ်သေ။ ဝဋ်ယမာနာ
လေဝ ဝဋ်နိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၀။ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၈၂။

ဝဋ်သမိ (ကြိ) [ဝဋ်+အ+သမိ] သုံး
ဆောင်-သုံးစွဲ-အသုံးပြု-အံ-လတ္တံ-
လိမ့်မည်။ ဣဒ္ဓိပဋ္ဌိသမိ။ဝေ၊ရ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၆၉။

ဝဋ်တဗ္ဗ (တိ) [ဝဋ်+တေ+တဗ္ဗ] ဝဋ်တဗ္ဗ-
ကြည့်။ ဝဋ်တဗ္ဗာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၃၆၇) တိ
ပရိဘူတဗ္ဗာ၊ ပါစိတ်၊ ယော။၃၃၇။ သမာ-
ဏေန ဝဋ်တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊၅၀။

ဝဋ်တေ (ကြိ) [ဝဋ်+တေ+တိ။ စုရာဒိ။
ဓာတ်ကျမ်းတို့ကား ဘူဝါဒိရုပ်သာရှိ၏။]
ဝဋ်တေ-ကြည့်။ တိ၊ဏိ ဒိဝသာနိ ဝဋ်တေ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၅၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂၂၃။ဝဋ်တေတိ
ပရိဘူတေ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၁၈။

ဝဋ်တော (ကြိ၊ဝိ) [ဝဋ်+တေ+တော] ဝဋ်
တော- ကြည့်။ ဣမေ ကမာပဏေ
ဝဋ်တော ထေရ် ပရိဝိသတု။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၆၁။

ဝဋ်ထေ (ကြိ) [ဝဋ်+တေ+ထေ] (သင်တို့)
သုံးဆောင်- သုံးစွဲ- အသုံးပြု- ကုန်၏။
သမာဓိမ္ပိ ဘန္တေ ဝဋ်ထေ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၄၇၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၇၁။

ဝဋ်တန္တ (တိ) [ဝဋ်+တေ+အန္တ] ဝဋ်တန္တ
ကြည့်။ အယောဂေန ဝဋ်တန္တော ဝိပုကိရတိ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၄၄။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၉၅)။

ဝဋ်တန္တိ (ကြိ) [ဝဋ်+တေ+အန္တိ] ဝဋ်တန္တိ-
ကြည့်။ အဓောတပါဒေပိ ပိ ဝဋ်တန္တိ။ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၄၊၈၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၄၈။ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊၁၊
၄၂၆)

ဝဋ်တေမိ (ကြိ) [ဝဋ်+တေ+မိ] (ဝိ)
သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-အသုံးပြု-၏။အဘိညာ-
ယော စ ဝဋ်တေမိ။ သာရတ္ထ၊၁၊၄၁။ ဝိမတိ၊
၁၊၁၂။

ဝဋ်တေသိ (ကြိ) [ဝဋ်+တေ+သိ] (သင်)
သုံးဆောင်- သုံးစွဲ- အသုံးပြု-၏။ ကိ ပန
တေ ကိဏိတွာဝ ဌပိတာ၊ ဥဒါဟု တံ
ဝဋ်တေသိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၆၇။

ဝဋ်တေသိ (ကြိ) [ဝဋ်+တေ+သိ] (သု) သုံး
ဆောင်-သုံးစွဲ- အသုံးပြု-ပြီ။ တထ ဝဋ်-
ကာလေ တံ ကုလံ ကမာပဏေ ဝဋ်တေသိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃၊၃၂၂။

ဝဋ်တေ-ဝဋ်တေ (တိ) [ဝဋ်+အဘိ။ဝလတိ=ဝလ-
ဘိ။ကောတ္ထု၊ဘ၊မဂဓန္တိ လ-ကိုဋ်-ပြု။ဝလ-
ဘိ၊ ဝလတိ-သံ။ ဝလဟိ၊ ဝလဟိ-ပြာ။
ဝလဘိ-အဒ္ဓမာဂမိ။ ဝဘိ-ကြည့်။

ဝဋ် (ထိ၊ပု) [ဝဋ်+အဘိ။ဝလတိ၊ ဝလတေတိ
ဝါ ဝဋ်ဝါ။ဏာဒိ။ ၂၀။ဝလ+ဝ။ဝလ သံဝရ-
ဏေ၊ ဝေါ၊ ဋ္ဌတ္တံ၊အဘိ၊ဝဋ်ဝါ။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ။ ၃၇၁။
ဝဋ်ဝါ-သံ။ဝဋ်ဝါ။ဝလဝါ-ပြာ၊အဒ္ဓမာဂမိ။]
(တိ) (၁)မြင်းမ။ (ပု) (၂)မြင်းကြမ်း၊ မြင်း
ယုတ်။ (၃)မြည်း။ (၄) ဣဒ္ဓိပဋ္ဌိပဋ္ဌိဘေနေ
သမ္ပယောဇေယျ။ မ၊၂၊၃၆၀။ ဝဋ်ဝါသာ
ခုရောသမံ။ဓာန်၊၃၇၁။(သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၅၆။အံ၊ဋ္ဌ၊
၁၊၃၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၀၆။ မွေ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂၂။)
(၂)သေချောဝ ဝဋ်ဝါ ဘောဇ္ဇော (ဇာ၊၁၊
၆)တိ ဝဋ်ဝါတိ သိန္တဝကုလေသု အဇာတော
ခလုကံသေသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၉၅။ မင်္ဂလသော
ဝဋ်ဝေန နာနတိတ္ထံ- ဩတာရိယမာနော
ဇိဂုဋ်တော ဩတရိတုံ နဣစ္ဆန္တိ။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၀၀။
(၃)ဟတ္ထိဂဝဿဝဋ်ဝဋ်ဂဟကာပဋိဝိရတော။
ဒိ၊၁၊၅။ မ၊ ၁၊၃၃၅။ မ၊၂၊၈။မ၊၃၊၁၃။သံ၊
၃၊၄၁၀။အံ၊၁၊၅၃၁။အဘိ၊ပု၊၁၆၇။

ဝဋ္ဋဝါပရိယာယ (ပု) [ဝဋ္ဋဝါ+ ပရိယာယ]
ဝဋ္ဋဝါဆွဲခြင်း- ပရိယာယ်- စကားလှယ်။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဝဋ္ဋဝါဘိ (ထိ) [ဝဋ္ဋဝါ+ အဘိ။ သံ-ဝဋ္ဋဝါ။
ကောတ္တုတ-ကြည့်။] မြင်းမ။ ဝဋ္ဋဝါဘိသဒ္ဓေါ
ဝဋ္ဋဝါပရိယာယော။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၃၉၆။

ဝဋ္ဋဝါဘိရထ(ပု) [ဝဋ္ဋဝါဘိ+ရထ]မြင်းမကသော
ရထား၊ မြင်းမအပ်ဆင်ထားသော ရထား၊
(မြည်းမကသော ရထား၊ သူ၊ မြန်မာပြန်)။
..... သဗ္ဗသေတေန ဝဋ္ဋဝါဘိရထေန
သာဝတ္ထိယာ နိယျာတိ ဒိဝါဒိဝသ။ မ၊ ၁။
၂၃၂။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၄။ သဗ္ဗသေတေန ဝဋ္ဋဝါဘိ-
ရထေနာတိ.....စတုဟိ ဝဋ္ဋဝါဟိ ယုတ္တရထေန။
မ၊ ၄။ ၂။ ၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၅။ ၆။

ဝ(ဗ)ဋ္ဋဝါမုခ (န) [ဝ(ဗ)ဋ္ဋဝါ+မုခ] မြင်းမ၏
ခံတွင်းနှင့်တူသော ဝဲအဝ။ ကြီးစွာလည်သော

ဝဲအဝ။ ဝ(ဗ)ဋ္ဋဝါမုခ (ထေရ်၊ ၃၅၅)။
မဟာသမုဒ္ဓေ မဟန္တံ အာဝဋ္ဋမုခံ။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။
၃၆၈။

ဝဋ္ဋဝါမုခယက္ခိနီ (ထိ) [ဝဋ္ဋဝါမုခ+ ယက္ခိနီ]
မြင်းမ၏ ခံတွင်းနှင့်တူသော ခံတွင်းရှိသော
ဘိလူးမ၊ ကြီး ကျယ်သော- ခံတွင်းရှိသော
ဘိလူးမ။ ပုရိသာလူတိ ဝဋ္ဋဝါမုခယက္ခိနီ-
ယော။ က၊ ၄။ ၅။ ၄၄၇။

ဝဋ္ဋဝါယုတ္တ (တိ) [ဝဋ္ဋဝါ+ယုတ္တ]မြင်းမနှင့်ယှဉ်
သော၊ မြင်းမကသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်

ဝဋ္ဋဝါရထ (ပု) [ဝဋ္ဋဝါ+ရထ] ဝဋ္ဋဝါဘိရထ-
ကြည့်။ ဝဋ္ဋဝါရထမာရုယု သဗ္ဗဟုလေဟိ
မာဏဝကေဟိ သဒ္ဓိ ဒိ၊ ၁။ ၈၄။ ၉၈-၉၉။ စရိယာ
၄။ ၁၄၉။ ဝဋ္ဋဝါရထမာရုယုတိ ဝဋ္ဋဝါယုတ္တိ၊
ရထံ အဘိရူပိတွာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။

ပ-မ-သ-စ-၄၅-၂-ဂ-၉၄-(၃၀၀၀)အုပ်

ဘုရားရှင် ပိဋကတ်တော်လာ ပုဒ် ပါဠိ အက္ခရာ စသည်တို့၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို
 ဘုရားရှင် အလိုတော်ကျ တိကျစွာ ဖော်ထုတ် ညွှန်ပြ၍
 ပိဋကတ်နိကာယ် ကျမ်းပင်လယ် အလွယ်ကူစေနိုင်စေမည်

တိပိဋက ပါဠိ - မြန်မာ အဘိဓာန်များကို လေ့လာပါ၊ ဖတ်ပါ၊ မှတ်ပါ

ထွက်ပြီး အဘိဓာန် အတွဲများ

အတွဲ	ပါဝင်သည့်ပုဒ်	ပုဒ်အရေအတွက်
၁ အ ... မှ	အနိဋက	...အထိ ၈၃၅၆
၂ အနု ... မှ	အဗ္ဗောက္ခိရဏ	...အထိ ၇၁၀၆
၃ အဗျဂ္ဂ ... မှ	အဋ္ဌာရပမု	...အထိ ၁၁၄၅၁
၄ အာ ... မှ	ဥတြာသေယျ	...အထိ ၇၃၈၇
၅ က ... မှ	ကိလေဗေတွာ	...အထိ ၇၇၅၃
၆ ကိလေသ ... မှ	င-ကာရ	...အထိ ၁၁၀၅၃
၇ ဝ ... မှ	ဆိဇေယျ	...အထိ ၆၇၇၅
၈ ဆိဇ္ဇ ... မှ	ကျပစ္စယတ္ထ	...အထိ ၆၄၈၄
၉ ထ ... မှ	ထောပေသာမိ	...အထိ ၆၅၃၅
၁၀ ဓ ... မှ	ဓမ္မဋ္ဌကပုစ္ဆာ	...အထိ ၇၉၈၆
၁၁ ဝ ... မှ	နိက္ခာမေသံ	...အထိ ၅၄၄၈
၁၂ ပ ... မှ	ပဒိုဠိဟန	...အထိ ၇၀၁၂
၁၅ ပ ... မှ	ဘောဝါဒီ	...အထိ ၉၅၇၁
၁၆ ပ ... မှ	မှိတပုဗ္ဗ	...အထိ ၁၀၂၃၅
၁၇ ယ ... မှ	ရောဟိသ	...အထိ ၆၃၈၅
၁၈ လ ... မှ	ဝဋ္ဌဝါရထ	...အထိ ၇၆၇၄

ပေါင်း = ၁၆-တွဲ ထွက်ပြီး။

ပုဒ်ပေါင်း = ၁၂၇၂၁၁

ပါဠိပဒ တိပိဋကကျမ်းညွှန်း ထွက်ပြီး အတွဲများ

အတွဲ	ပါဝင်သည့်ပုဒ်	ပုဒ်အရေအတွက်
အ-ဝဂ် (၁) ယ ... မှ	ဝိညာဋ္ဌဝိအာဓိ	...အထိ ၂၂၁၀၈
။ (၂) ဝိညတ္ထ ... မှ	သင်္ဂါဟက	...အထိ ၁၉၈၂၅
။ (၃) သင်္ဂါဟက ... မှ	သဋ္ဌာရပဗ္ဗဏ	...အထိ ၁၉၁၇၅
။ (၄) သာ ... မှ	ဋ-ကာရ	...အထိ ၁၉၂၇၄

ပေါင်း = ၄-တွဲ ထွက်ပြီး။

ပုဒ်ပေါင်း = ၈၀၃၇၉